

Tnúhu ní cáháⁿ yă
ndiöxí xito cùu uú

Peñoles Mixtec New Testament 2002 Edition

Contents

TNÚHU NÍ CHÍDÓ TNÚNÍ TÉ MÀTEÚ	1
TNÚHU NÍ CHÍDÓ TNÚNÍ TÉ MĂCÚ	80
TNÚHU NÍ CHÍDÓ TNÚNÍ TÉ LÛCĂ	128
TNÚHU NÍ CHÍDÓ TNÚNÍ TÉ JUĂĂ	203
NCHAA NÀCUĂA NÍ QUIDE CUE TÉE NÍ TÁÚCHÍÚ ⁿ JÈSÚS DACUÀHA ÑAHA	254
XII ÑÁYIU TNÚHU-GĂ	
TUTÚ NÍ CADÚHA TÉ PĂBLÚ QUÍHÍ ⁿ NDAHA ÑÁYIU ÑUÚ RÒMĂ	322
TUTÚ DÍHNA NUU NÏ CADÚHA TÉ PĂBLÚ QUÍHÍ ⁿ NDAHA ÑÁYIU ÑUÚ CÒRINTÚ	353
TUTÚ CÚÚ ÛÚ NÍ CADÚHA TÉ PĂBLÚ QUÍHÍ ⁿ NDAHA ÑÁYIU ÑUÚ CÒRINTÚ	385
TUTÚ NÍ CADÚHA TÉ PĂBLÚ QUÍHÍ ⁿ NDAHA ÑÁYIU DISTRÌTÚ GĂLACIĂ	405
TUTÚ NÍ CADÚHA TÉ PĂBLÚ QUÍHÍ ⁿ NDAHA ÑÁYIU ÑUÚ ÉFESÚ	416
TUTÚ NÍ CADÚHA TÉ PĂBLÚ QUÍHÍ ⁿ NDAHA ÑÁYIU ÑUÚ FÌLIPÚ	427
TUTÚ NÍ CADÚHA TÉ PĂBLÚ QUÍHÍ ⁿ NDAHA ÑÁYIU ÑUÚ CÒLOSĂ	434
TUTÚ DÍHNA NUU NÏ CADÚHA TÉ PĂBLÚ QUÍHÍ ⁿ NDAHA ÑÁYIU ÑUÚ TESĂLÓNICĂ	441
TUTÚ CÚÚ ÛÚ NÍ CADÚHA TÉ PĂBLÚ QUÍHÍ ⁿ NDAHA ÑÁYIU ÑUÚ TESĂLÓNICĂ	447
TUTÚ DÍHNA NUU NÏ CADÚHA TÉ PĂBLÚ QUÍHÍ ⁿ NDAHA TÉ TIMÛTEÚ	451
TUTÚ CÚÚ ÛÚ NÍ CADÚHA TÉ PĂBLÚ QUÍHÍ ⁿ NDAHA TÉ TIMÛTEÚ	460
TUTÚ NÍ CADÚHA TÉ PĂBLÚ QUÍHÍ ⁿ NDAHA TÉ TÌTÚ	466
TUTÚ NÍ CADÚHA TÉ PĂBLÚ QUÍHÍ ⁿ NDAHA TÉ FILEMÓN	470
TUTÚ QUÍHÍ ⁿ NDAHA CUE ÑÁYIU HÈBREÚ	472
TUTÚ NÍ CADÚHA TÉ SÀNTIAÚ	497
TUTÚ DÍHNA NUU NÏ CADÚHA TÉ PÈLÚ	504
TUTÚ CÚÚ ÛÚ NÍ CADÚHA TÉ PÈLÚ	513
TUTÚ DÍHNA NÍ CADÚHA TÉ JUĂĂ	519
TUTÚ CÚÚ ÛÚ NÍ CADÚHA TÉ JUĂĂ	526
TUTÚ CÚÚ ÛNÍ NÍ CADÚHA TÉ JUĂĂ	527
TUTÚ NÍ CADÚHA TÉ JÛDÁS	529
NCHAA SĂ NÏ XINÍ TÉ JUĂĂ NDHH NCHAA SĂ NÏ TECÚ DÓHO-DÉ	532

Tnúhu ní cáháⁿ yă ndiöxí xito cùu uú

New Testament in Mixtec, Peñoles (MX:mil:Mixtec, Peñoles)

Language: Mixtec, Peñoles

Provided by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

This print-on-demand edition of Scripture is produced and provided at cost by the Digital Bible Society in partnership with the Bible League of Canada, Open Doors International, and other missions and translation agencies. To order additional copies of this or other Bibles, please visit www.dbs.org (USA), www.bibleleague.ca (Canada), and www.opendoors.org (Europe).

Copyright and Permission to Copy

Copyright © 2002 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Copyright © 2002 Wycliffe Bible Translators, Inc. Scripture text used by permission.

PDF, ePub, and MOBI Bible covers and design are copyrighted 2017 by the Digital Bible Society (www.dbs.org).

PDF generated on 2017-08-24 from source files dated 2017-08-24.

a2c4729f-3291-569b-8f84-0165575cf9bb

ISBN: 978-1-5313-0419-5

TNÚHU NÍ CHÍDÓ TNUNÍ TÉ MÀTEÚ

**Nchaa cue téé ní xíndecu
ndéé sanaha cùtnàhá vátá
quíxí-gã Xítohó Jesucristú**

(Lc. 3:23-38)

1 Te ñaní tnáhá Xítohó Jesucristú ní cuu ndíi Dàvíí ndíhi ndíi Àbrahám, cue téé ní xíndecu ndéé sanaha vihi-gá ñuyú-a. Te duha ndùu cuendá dava-gá cue téé ní cuu ñaní tnáhá-gã ní xíndecu ndéé sanaha.

²Ndíi Àbrahám ní xóo ìíⁿ déhe ndíi, te ndíi-áⁿ ní xínani ndíi Isàác. Te déhe ndíi Isàác-áⁿ ní cuu ndíi Jàcób, te déhe ndíi Jàcób-áⁿ ní cuu ndíi Jùdá, te diu-ni ndíi Jàcób-áⁿ ní cuu tãtá dava-gá cue ñaní ndíi Jùdá-áⁿ. ³Te déhe ndíi Jùdá-áⁿ ndíhi ñadìhí ndíi, ndíi Tàmár ní cuu ndíi Fàrés ndíhi ndíi Zàrá. Te déhe ndíi Fàrés-áⁿ ní cuu ndíi Èsróm, te déhe ndíi Èsróm-áⁿ ní cuu ndíi Àrám. ⁴Te déhe ndíi Àrám-áⁿ ní cuu ndíi Aminàdáb, te déhe ndíi Aminàdáb-áⁿ ní cuu ndíi Nàsón, te déhe ndíi Nàsón-áⁿ ní cuu ndíi Sàlmón. ⁵Te ñadìhí ndíi Sàlmón-áⁿ ní xínani-aⁿ Ràháb, te ní xóo ìíⁿ déhe-yu ní xínani-dě Bòóz. Te ñadìhí ndíi Bòóz-áⁿ ní xínani-aⁿ Rüt, te ní xóo ìíⁿ déhe-yu ní xínani-dě Òbéd, te déhe ndíi Òbéd-áⁿ ní cuu ndíi Isàí. ⁶Te déhe ndíi Isàí-áⁿ ní cuu ndíi Dàvíí téé ní xíndaha ñàha xii cue ñáyiu isràél. Te déhe ndíi Dàvíí-áⁿ ndíhi ñadìhí ndíi ní cuu ndíi Salòmón. Te díhna-gá ndíi Ùriás ní cãndeca ndíi ñadìhí-áⁿ te dàtnùní ní naqueheⁿ ñaha ndíi Dàvíí-áⁿ.

⁷Te déhe ndíi Salòmón ní cuu ndíi Ròboám, te déhe ndíi Ròboám-áⁿ ní cuu ndíi Àbiás, te déhe ndíi Àbiás-áⁿ ní cuu ndíi Àsá. ⁸Te déhe ndíi Àsá-áⁿ ní cuu ndíi Josáfát, te déhe ndíi Josáfát-áⁿ ní cuu ndíi Jòrám, te déhe ndíi Jòrám-áⁿ ní

cuu ndíi Ùziás. ⁹Te déhe ndíi Ùziás-áⁿ ní cuu ndíi Jòtám, te déhe ndíi Jòtám-áⁿ ní cuu ndíi Àcáz, te déhe ndíi Àcáz-áⁿ ní cuu ndíi Ezèquiás. ¹⁰Te déhe ndíi Ezèquiás-áⁿ ní cuu ndíi Manàsés, te déhe ndíi Manàsés-áⁿ ní cuu ndíi Àmón, te déhe ndíi Àmón-áⁿ ní cuu ndíi Jòsiás. ¹¹Te déhe ndíi Jòsiás-áⁿ ní cuu ndíi Jecòniás. Te diu-ni ndíi Jòsiás-áⁿ ní cuu tãtá nchaa dava-gá cue ñaní ndíi Jecòniás-áⁿ. Te dàvá-áⁿ ní quide yica cuè téé ñuú Babiloniá ndécá-güedě ñáyiu isràél cuáháⁿ ñuú-güedé cuendá yàcáⁿ cundecú-yu.

¹²Te sátá ní yáha ducaⁿ ní cuu, te ndíi Jecòniás ní xóo ìíⁿ déhe ndíi ndíhi ñadìhí ndíi, te téé-áⁿ ní xínani-dě Salàtiél. Te déhe ndíi Salàtiél-áⁿ ní cuu ndíi Zorobàbél. ¹³Te déhe ndíi Zorobàbél-áⁿ ní cuu ndíi Àbiúd, te déhe ndíi Àbiúd-áⁿ ní cuu ndíi Eliàquím, te déhe ndíi Eliàquím-áⁿ ní cuu ndíi Àzór. ¹⁴Te déhe ndíi Àzór-áⁿ ní cuu ndíi Sàdóc, te déhe ndíi Sàdóc-áⁿ ní cuu ndíi Àquím, te déhe ndíi Àquím-áⁿ ní cuu ndíi Èliúd. ¹⁵Te déhe ndíi Èliúd-áⁿ ní cuu ndíi Eleàzár, te déhe ndíi Eleàzár-áⁿ ní cuu ndíi Mátán, te déhe ndíi Mátán-áⁿ ní cuu ndíi Jàcób. ¹⁶Te déhe ndíi Jàcób-áⁿ ní cuu ndíi Chèé téé ní cuu yìi tá Màriá xíchí ní cuu ñaná Jèsús Yáá ní tendaha Dütú Ndiõxí ní quixi ñuyú-a.

¹⁷Te sa ní cuu úxúú tnáhá cue téé cùu ñaní tnáhá ndíi Àbrahám ndécú dàvá-áⁿ, te dàtnùní ní cacu ndíi Dàvíí diu-ni ñaní tnáhá ndíi. Te núú tnáhá méé ndíi Àbrahám ndíhi ndíi Dàvíí ní cuu úxícúmí tnáhá-güedé. Te ducaⁿ te sa ní xínu úxícúmí-gã tucu-güedé ní cacu, te dàtnùní ní tñii ñaha cuè téé ñuú Babiloniá xii ñáyiu isràél ndécá ñaha-güedé xíi-yu cuáháⁿ ñuú-güedé cuendá yàcáⁿ cundecú-yu. Te sátá ní yáha sá dúcáⁿ ní cuu, te ní cacu úxúú tucu cue téé ní cuu ñaní tnáhá ndíi Àbrahám ndíhi ndíi Dàvíí, te dàt-

nùnì ní cacu Xítohó Jesucristú ñuyíú-a. Te núú tnàhá mée-gã ní cuu úxícúmí tnàhá-güedé.

Ní cacu Jèsús

(Lc. 2:1-7)

¹⁸Te duha ní cuu cútñàhá ní cacu Xítohó Jesucristú, chi dàvá-áⁿ nǐ xín-decu ìⁿ xíchí cuéchí nǐ xínani Màriá. Te xíchí-áⁿ sa ní cundáá tnúhu sá tnándaha-xi ndihi ìⁿ téé nani Cheé. Te cùmání-gã tnándaha-xi ndihi téé-áⁿ te Espíritú Yá Ndiöxí ní quide ní ngúhuⁿ déhe-xi. ¹⁹Te té Chèé téé cuíní candeca ñaha xii xíchí-áⁿ nǐ cutnùnì iní-dé sá ñúhú déhe-xi. Te cùu-dé ìⁿ téé quide ndáá, núu xiáⁿ duuⁿ duuⁿ ní sani iní-dé sá vǎ tnándaha-gá-dé ndihi-xi, te dìcò-ni sá ñà túú ní cǎháⁿ-dé chi ní cuíní-dé sá vǎ cǎháⁿ cuèhé cǎháⁿ duha ñáyiú cuèndá-xi. ²⁰Te sátá dúcáⁿ nǐ sani iní-dé te ní ngáva-dé ní xídí-dé, te núú sàní-dé ní sáháⁿ ìⁿ espíritú xínú cuèchi núú Yá Ndiöxí ní xáhaⁿ-xi xii-dé:

—Yòhó té Chèé téé cùu ñanì tnàhá ndii Dàvií, yúhú cǎchí tnúhu-í xii-n sǎ ñà túú nǎ canì iní-n, tnándaha nahi-ni-n ndihi tá Màriá cuèí ñuhu déhe-xi, chi mee Espíritú Yá Ndiöxí ní quide-xi ducaⁿ nǐ ngúhuⁿ déhe-xi. ²¹Te na càcu déhe-xi-áⁿ te danàni-n-dé Jèsús. Te ducaⁿ cùnani-dé, chi téé-áⁿ cada-dé cuèndá sá vǎ cùndècu-gá cue ñanì tnàhá-dé ñáyiú isràèl ichi cuèhé ichi duha —duha ní xáhaⁿ espíritú-áⁿ xii té Chèé-áⁿ nǔú sàní-dé.

²²Te ducaⁿ nǐ cuu chi ní quee ndáá-xi nàcuáa ní xáhaⁿ Yá Ndiöxí xii ìⁿ téé ní cǎháⁿ tnúhu-gá ndéé sanaha. Te téé-áⁿ nǐ chídó tnùnì-dé núú tütú-gá nàcuáa ní xáhaⁿ-gǎ xii-dé, te duha ní xáhaⁿ-gǎ:

²³Cundecu ìⁿ xíchí cuéchí ndèé cuèé-gá. Te òré ndécú íi-xi vátá nihí-gá yii-xi te ngúhuⁿ déhe-xi.

Te òré ná cǎcú déhe-xi te danàni ñahá-yu Emànuél.

Duha ní xáhaⁿ-gǎ xii téé-áⁿ nǐ chídó tnùnì-dé núú tütú-gá. Te tnúhu Emànuél-áⁿ quèé-xí: Yá Ndiöxí ndécú ndihi-o. Núu xiáⁿ ducaⁿ nǐ cuu vitna.

²⁴Te òré ní ndiquíú iní té Chèé-áⁿ te ní quide-dé nàcuáa ní xáhaⁿ espíritú-áⁿ xii-dé chi ní tnándaha-dé ndihi tá Màriá. ²⁵Dico ndi dǐⁿ nǐ xíndecú-yu ndéé ní sáá nduu ní cacu déhe-xi. Te òré ní cacu déhe-xi-áⁿ te ní dánánì ñaha-dé Jèsús.

Cue téé cuángoto ñaha xii Jèsús

2 Te Jèsús ní cacu-gá ìⁿ ñuú nánì Bèlén, te ñuú-áⁿ yíndèhu-xi distritú Jùdeá. Te dàvá-áⁿ cùnùu té Hèrodés yíndàha-dé ñáyiú. Te ñuú Jerusalén ní quexio cue téé véxi ndàa xio nàcuáa quène nchíanchii, cue téé túha dàcuaha cuendá nchaa sá ndéé andiú. ²Te ndùcu tnúhu-güedé núú ñáyiú ñuú-áⁿ, te xáhaⁿ-güedé:

—¿Vá cùndèe iní-ndó cǎchí tnúhu-ndo ndéé ndécú tée quíndaha ñaha xii ñáyiú isràèl-áⁿ? Chi ní xiní-ndí ní quene chódíní-dé ndàa xio nàcuáa quène nchíanchii, núu xiáⁿ véxi-ndí chi cuíní-ndí quiní-ndí-dé te chiñuhu-ndí-dé —cǎchí-güedé xáhaⁿ-güedé xii-yu.

³Te òré ní nihí tée cùnùu nani Herodés tnúhu sá ndúcú tnúhu cue téé-áⁿ ndéé ndécú tée quíndaha ñaha xii ñáyiú isràèl, te ñǎ túú tnàhí ní cùu váha iní-dé, te diu-ni ducaⁿ ñà túú ní cùu váha iní tnàhá nchaa ñáyiú ñuú-áⁿ. ⁴Te ní cana-dé cue téé cùu dútú cùnùu, ndihi cue téé dàcuaha ñaha xii ñáyiú nchaa tnúhu ní chídó tnùnì ndii Moisés, te ní xícáⁿ tnúhú-dé núú-güedé nǔu xíní-güedé ndéé cacu Cristú téé tendaha Yá Ndiöxí quixi ñuyíú-a. ⁵Te ní xáhaⁿ-güedé xii-dé:

—Ìⁿ ñuú yíndèhu distritú Jùdeá cacu-dé, te ñuú-áⁿ nánì-xí Bèlén, chi quee ndáá-xi nàcuáa ní xáhaⁿ Yá Ndiöxí xii ìⁿ téé ní xóo cǎháⁿ tnúhu-gá ndéé

sanaha. Te duha ndüu tnúhu ní chídó tnùnì-dé núú tütú-gá:

⁶ Nnúú Bèlén cúú-xí ìíⁿ ñuú líhli yìndehu distritú Jùdeá, te ío-gá cúnùu-xi dacúxí òáva-gá ñuú cúnùu yìndehu distritú-áⁿ,

chi diu ñuú-áⁿ quee ìíⁿ téé ío cùnùu.

Te téé cunuu-áⁿ quindaha-dě ñáyiú cùu cuendá-í ñáyiú isràèl.

Duha ní xáhaⁿ-gá xii téé ní xóo cáháⁿ tnúhu-gá, te ducaⁿ ní chídó tnùnì-dé núú tütú-gá —càchí-güedé xáhaⁿ-güedě xii té Hèrodés.

⁷ Te sáta dúcáⁿ te té Hèrodés dayuhu ní cana-dé cue téé ndücu tnúhu núu ndéé ní cacu téé quindaha ñaha xii ñáyiú isràèl, te ní xícáⁿ tnúhú-dě núú-güedě ná nduu cùu-xi nduu díhna nuu ní xiní-güedé chódíní. ⁸ Te sáta dúcáⁿ te ní xáhaⁿ-dě xii-güedé:

—Chí cuàháⁿ ñuú Bèlén te nducu tnúhu váha-ndo nùu ndéé ní cacu téé ducaⁿ quindaha ñaha xii ñáyiú isràèl. Te òré ná nànhí-ndó-dě te quixi-ndo càchí tnúhu-ndo cuendá quíhí-í tnàhá-í chiñuhu-í-dé —càchí-dé xáhaⁿ-dě xii-güedé.

⁹ Te sáta dúcáⁿ ní xáhaⁿ tē Hèrodés-áⁿ te ní xica-güedé cuáháⁿ-güedé. Te chódíní ní xiní-güedé ní quene ndàa xio nacuáa quène nchícanhii-áⁿ yòdo nuu-di núú-güedě cuáháⁿ. Te ní ngüíñí chódíní-áⁿ, te núú ní ngüíñí-di-áⁿ yíndáá núú ndécú Jèsús. ¹⁰ Te òré ní xiní cue téé-áⁿ ní ngüíñí chódíní-áⁿ nùu yíndáá ndécú-gá, te ní cudíí víhí ìní-güedé. ¹¹ Te ducaⁿ te ní quexìo-güedé ndéé núú cáá vèhe ndecu Jèsús. Te òré cuánguihu-güedé xití vehe te ní xiní-güedé Jèsús ndécú-gá ndihi náná-gá Màriá. Te ní ngüíñí xití-güedě, te ní ngüíta-güedé ní cachí-güedé sá ìo càhnu cuu Jèsús. Te dàtnùnì ní nacaáⁿ-güedé càjá xínehe-güedé, te ní tava-güedé díhúⁿ cuááⁿ, ndihi dúsa sá ìo váha sàháⁿ tnámí nàni insiensú,

ndihi yúcu sá nání mirrá ní taxi ndecu-güedé núú Jèsús cuendá cuu-xi ìíⁿ táhú sá cúú-xí-gá. ¹² Te Yá Ndiòxí ní cáháⁿ-gá núú sàni-güedé, te xáhaⁿ-gá xii-güedé sá vā náyáha-gá-güedé cáháⁿ ndihi-güedé té Hèrodés. Núu xíáⁿ cue téé-áⁿ cuánuhú-güedé ingá ichi, te ñá túú-gá ní náyáha-güedé núú ndécú té Hèrodés.

Cuáháⁿ-yu ndihi Jèsús nàcióⁿ Ègiptú

¹³ Te sáta ní yáha cuánuhú cue téé ní sángoto ñaha xii Jèsús, te ní quexìo ìíⁿ espíritú xínú cuèchi núú Yá Ndiòxí núú sàni té Chèè, te xáhaⁿ-xi xii-dé:

—Véxi-í càchí tnúhu-í xii-n sá ndacóo-n, te ndee-n ñuú-a ndihi Jèsús, ndihi náná-gá cunu-ndo quíhíⁿ-ndó nàcióⁿ Ègiptú, chi té Hèrodés tendaha-dě cue téé quixi nanducu ñaha xii Jèsús cuendá cahni ñaha-güedě. Te yàcáⁿ cundecu-ndo ndéé cachí tnúhu-í xii-n ndüu ndixi-ndo —cachí espíritú-áⁿ xáhaⁿ-xi xii té Chèè núú sàni-dé.

¹⁴ Te té Chèè-áⁿ ní ndacóo-dé, te niú ní xica-dé ndihi tá Màriá ndécá-yu Jèsús cuáháⁿ nàcióⁿ Ègiptú. ¹⁵ Te nàcióⁿ Ègiptú-áⁿ ndécú-yu ní xíhí té Hèrodés. Te ducaⁿ ní cuu chi ní quee ndáá-xi nàcuáa ní cachí ìíⁿ téé ní xóo cáháⁿ tnúhu Yá Ndiòxí ndéé sanaha ní quide-dé núú-gá ní cáháⁿ-dé yuhu-gá, te duha ní xáhaⁿ-gá ní cáháⁿ-dé: “Nàcióⁿ Ègiptú ndécú Dèhe-í ní cùu, te ní xáhaⁿ-í xii-dé sá ndéé-dě ñuú-áⁿ vā cündècu-gá-dé”, duha ní xáhaⁿ-gá xii téé ní cáháⁿ tnúhu-gá ní quide-dé núú-gá.

Té Hèrodés ní táuchíúⁿ-dě cahni-güedé cue landú

¹⁶ Te cue téé ní sángoto ñaha xii Jèsús ní dándàhú-güedé té Hèrodés, chi ñá túú ní náyáha-güedé cúñaha-güedé sá ní naníhí-güedě Jèsús. Te sáta ní cutnùnì ìní té Hèrodés sá ní dándàhú ñáhá-güedě xii-dé te ní cudééⁿ víhí-dě, te

ní tendaha-dě cue tée cuáháⁿ ñúú Bèlén, ndihi nchaa dava-gá ñúú cáá yàtni xíáⁿ cuendá cahni-güedé mee-ni cuè landú tée. Te ndéé cue landú íchí ñi cacu, ndihi ndéé cue landú sa ní nút nahá úú cuíá-xi nchaa-güexi cahni-güedé ní xáhaⁿ-dě. Te ducaⁿ ñi quide-dé chi ní quide cuendá-dé nàcuáa ndùu tnúhu ní xáhaⁿ cuè tée ní sángoto ñaha xii Jesús nduu ñi xini-güedé chódíní, núu xíáⁿ ducaⁿ ñi táúchíúⁿ-dě ní quide cue tée-áⁿ.

¹⁷ Te ducaⁿ ñi cuu chi ní quee ndáá-xi nàcuáa ní cachí ndí Jeremiás tée ní xóo cáháⁿ tnúhu Yá Ndiöxí ndéé sanaha, te duha ní cachí ndí:

¹⁸ Ní tecú ndáhí v́hí ñáyiú ñúú Rámá sá ndíhú iní-yu,

te ñáyiú xíndáhyú-áⁿ cúú-yu ñaní tnáhá tã Ràquél, te ndáhyú-yu cuendá sá ñi xíhí déhe-yu.

Te ñáyiú-áⁿ ñà túú ní cuíní-yu dàñá-yu sá ndíhú iní-yu cuendá sá ñi xíhí déhe-yu.

Duha ní cachí ndí Jeremiás.

¹⁹ Te sátá ñi xíhí té Hèrodés te ní sáháⁿ tucu espíritú xínú cuèchi núú Yá Ndiöxí núú sání té Chèé òré ndécú-dě nàcióⁿ Ègíptú, te ní xáhaⁿ-xi xii-dé:

²⁰ —Véxi tucu-í cächí tnúhu-í xii-n sã ndácóo-n, te núhú-n ndihi Jesús ndihi ñáná-gã ñúú cue ñaní tnáhã-n ñáyiú is-ràél cundecu-ndo, chi sa ní xíhí cue tée cuíní cahni ñaha xii Jesús ní cùu —cachí espíritú-áⁿ xáhaⁿ-xi xii té Chèé núú sání-dé.

²¹ Te té Chèé-áⁿ ñi ndacóo-dé, te ní ndee-dé ndihi Jèsús ndihi ñáná-gã cuánuhú-yu ñúú cue ñáyiú is-ràél ñáyiú cùu ñaní tnáhã-yu. ²² Te té Chèé ní níhí-dě tnúhu sá tã Arquèlaú ní nucúnutñi-dé núú tãtã-dě té Hèrodés distritú Jùdeá yíndaha-dé ñáyiú. Te ní yùhú té Chèé-áⁿ, te ñà túú ní cuíní-dé quíhíⁿ-dé cundecu-dé distritú-áⁿ. Te Yá Ndiöxí ní cáháⁿ-gá núú sání-dé, te ní xáhaⁿ-gã xii-dé sá quíhíⁿ-dé distritú

Galileá, núu xíáⁿ yàcáⁿ cuáháⁿ-yu. ²³ Te òré ní quexió-yu distritú Galileá, te ní sáháⁿ-yu ñiⁿ ñúú nání Nàzarét ní xíndecú-yu. Te ducaⁿ ñi cuu chi ní quee ndáá-xi nàcuáa ní cachí cue tée ní xóo cáháⁿ tnúhu Yá Ndiöxí ndéé sanaha sá Jèsús cuu-gá tée ñúú Nazarét.

Té Juàá tée dàcuandute ñaha xii ñáyiú cáháⁿ-dé tnúhu Yá Ndiöxí xití yucu

(Mr. 1:1-8; Lc. 3:1-9, 15-17; Jn. 1:19-28)

3 Te ní xica nduu sá dúcáⁿ ñi cuu, te tée nani Juaá tée dacuandute ñaha xii ñáyiú ní quexio-dé yucu distritú Jùdeá cáháⁿ-dé tnúhu Yá Ndiöxí núú ñáyiú xití yucu-áⁿ. ² Te xáhaⁿ-dě xii-yu:

—Chí dándixi túu iní sá ñà túú quide váha-ndo ndècu-ndo, te dañà-ndo nchàa ichi cuehé ichi duha, chi sa ní cuy-atni nduu ndíhu ndaha ñaha Yá Ndiöxí xii-ndo —cächí-dé xáhaⁿ-dě xii-yu.

³ Te diu cuendá té Juàá-áⁿ ñi chídó tnùní ndí Chàíá tée ní xóo cáháⁿ tnúhu Yá Ndiöxí ndéé sanaha, te duha ndùu tnúhu ní chídó tnùní ndí cuendá-dé:

Tècú cáháⁿ níhi ñiⁿ tée yìhi xití yucu, te cächí-dé:

“Chí dãnã nchàa ichi cuehé ichi duha ndècu-ndo, te tñi-ndo ìchi váha, Te ducaⁿ càda-ndo cuendá cundecu túha-ndo chi véxi Yaá ío cùnùu”, duha quesaha tée-áⁿ.

Duha ndùu tnúhu ní chídó tnùní ndí Chàíá-áⁿ cuendá té Juàá.

⁴ Te té Juàá-áⁿ ñi xóo cuihnu-dé dóo idi caméyu, te ñiⁿ ñiⁿ ní cuu pañú xití-dé, te ní xóo caxi-dé tíca langóstá ndihi ndudí ñúñú cuéché. ⁵ Te ñáyiú ñúú Jerusalén, ndihi ñáyiú nchaa ñúú yíndèhu distritú Jùdeá, ndihi ñáyiú nchaa ñúú cáá yàtni yúte Jòrdán ní sáháⁿ-yu ní xíndedóho-yu nàcuáa ní cáháⁿ té Juàá. ⁶ Te ní nguíta-yu ní náhmá-yu nchaa cuéchi-yu núú Yá Ndiöxí. Te òré ducaⁿ ñi náhmá-yu te

ní dácuañdute ñaha té Juàá xí-yu yúte Jòrdán.

⁷Te vài cue tée cùu fariséú ndìhi cue tée cùu saducéú cuáháⁿ-güedé núú ndécú tẽ Juàá cuíní-güedé dácuañdute ñaha-dé xii-güedé. Te òré ní quexio-güedé núú ndécú-dẽ, te ní xáhaⁿ-dẽ xii-güedé:

—¡Nchaa nchòhó cúú-ndó dàtná ìíⁿ cóó dèéⁿ chi ío cuihna iní-ndó! ¿Te nása ní cuu núu tñhá nchòhó ndúcú-ndó nàcuáa cada-ndo cãcu nihnu-ndo nũú tñndòho cahnu vihi ta cuyatni ñaha xii-ndo véxi-í? ⁸Te chí cádá vãha vitna cundecu-ndo cuendá ducaⁿ cùnnumí sá ní dãná-ndó nchàa ichi cuehé ichi duha ndècu-ndo. ⁹Te vá càchí-ndó sã ìo cãhnu cuu-ndo cuendá sá cúú-ndó ñàní tñhá ndíi Àbrahám. Chi cuèi ndéé yúú te ndacu Yá Ndiòxí ndada-gá ñáyiu te cuú-yu ñàní tñhá ndíi Àbrahám. ¹⁰Te caá chi ndècu túha-xi sá quèhndé-xi nchaa yutnu sá dúcáⁿ ñà túú càváha sávidí-xi-áⁿ, chi nchaa yutnu-áⁿ tẽhndé-xi te cuángée-xi núú ñùhú càyú-xi. Te duha sãtnáhá-xi ndoho nchaa ñáyiu ñà túú quide váha-áⁿ chi nchaa ñáyiu ñà túú quide váha cùú-yu dàtná nchaa yutnu sá ñà túú càváha sávidí-xi. ¹¹Te na càchí tñùhu ndáá-í xii-ndo sã yùhú dácuañdute-í mee-ni ñáyiu ní dãná nchàa ichi cuehé ichi duha. Dico nchicúⁿ tucu ìngá tée véxi, te tée-áⁿ taxi-dé Espíritú Yá Ndiòxí cundecu ndìhi-ndo. Te cùu-xi datná ìíⁿ ñùhú, chi ndada ndoo ndada nine-xi iní-ndó. Te tée-áⁿ ìo-gá cùnùu-dé dàcúúxí yùhú, chi yùhú cùú-í ìíⁿ tée duuⁿ duuⁿ ñà túú tàú cuita nehe ní chàú-dé dico quide-í chiùⁿ-dé. ¹²Te tée-áⁿ sa véxi túha-dé sá cádá ðíⁿ ñaha-dé xii-o dàtná quidé ñáyiu ndàda ndoo triú, chi ñáyiu-áⁿ sa nèhe túha-ná-yu yaxíⁿ-yu òré nãñani cuendá ndada ndoó-yu. Te òré ndádá ndòó-yu triú-áⁿ te dàquee ðíⁿ-yu mihi-xi, te

tàxúha-yu mee-nã triú-áⁿ te sàhmí-yu mihi-xi-áⁿ. Te dàtná quidé-yu mihi triú-áⁿ ducaⁿ sãtnahá-xi cada ñaha tée-áⁿ xii nchaa ñáyiu ñà túú quide váha, chi daquihíⁿ ñáhá-dẽ xí-yu núú ñùhú núú càyú, te ñuhú-áⁿ ñà túú tñàhí ndàhvã —càchí-dé xãhaⁿ-dẽ xii-güedé.

Sàndute Jesús

(Mr. 1:9-11; Lc. 3:21-22)

¹³Te Jèsús ní quee-gá distritú Galileá cuáháⁿ-gá yúte Jòrdán núú ndécú tẽ Juàá cuendá dácuañdute ñaha-dé xii-gá. ¹⁴Te òré ní quexio Jesús núú ndécú tẽ Juàá, te ñà cuíní-dé dácuañdute ñaha-dé xii-gá ní cùu, te ní xáhaⁿ-dẽ xii-gá:

—Yúhú tàú-í sá dácuañdute ñaha-n xii-í, te ñà díú dà yúhú dácuañdute ñaha-í xii-n —càchí-dé xãhaⁿ-dẽ xii-gá.

¹⁵Te Jèsús ní xáhaⁿ-gã xii-dé:

—Queheⁿ dañá, chi dacuítíⁿ xini ñuhu-xi ducaⁿ cada-o nacuáa cundáá-ó nũú Yá Ndiòxí —càchí-gá xãhaⁿ-gã xii-dé.

Te té Juàá-áⁿ ñí sáháⁿ uuⁿ-dé tñùhu ní xáhaⁿ Jèsús xii-dé. ¹⁶Te ní dácuañdute-dé Jèsús. Te òré ní nene-gá xití ndute te ní xiní-gá nchí andiu, te ní quee Espíritú Yá Ndiòxí véxi cuuⁿ-xi ngúndecu ndìhi ñaha-xi xii-gá, te dàtná cáá ìíⁿ lómá cáá Espíritú-áⁿ véxi cuuⁿ-xi. ¹⁷Te òré-áⁿ ní tecú ní cáháⁿ Yá Ndiòxí ndéé andiu, te xãhaⁿ-gã xii Jèsús:

—Yòhó cúú-n Dèhe-í tée ío cùu iní-í te ío cùdí iní ñáhà-í xii-n —càchí-gá xãhaⁿ-gã xii Jèsús.

Sácuíhná quidé yìca-xi cada Jesús sá ñà túú tàú-gá cada-gá ní cùu

(Mr. 1:12-13; Lc. 4:1-13)

4 Te Espíritú Yá Ndiòxí ndécá-xi Jèsús cuáháⁿ ìíⁿ xití yucu cuendá yàcáⁿ cundecu tnaa-gá, te yàcáⁿ quexio sácuíhná coto ndéé ñáhá-xí xii-gá te núu ndisa sá vã cádá-gã ìíⁿ sá ñà túú tàú-gá cada-gá.

²Te Jèsús ñá ní xèxi-gá údico nduu údico niú, te ducaⁿ te dǎtnùní ní xícáⁿ iní-gá caxi-gá. ³Te sátá dúcáⁿ te ní quexio sácufhná quidé yìca-xi cada Jesús ìⁿ sá ñà túú tàú-gá cada-gá, te xǎhaⁿ-xi xii-gá:

—Te núu ndisa sá cúu-n Dèhe Yá Ndiòxí te cúñaha xii yúú-a na ndùu-xi paá —càchí-xi xǎhaⁿ-xi xii-gá.

⁴Te Jèsús ní xǎhaⁿ-gǎ xii-xi:

—Núú tǔtú Yá Ndiòxí càchí-xi: “Ñá dǔú mèe-ni paá candeca-xi iní ñáyiu ñuyúú, chi tñàhá nchaa tñúhu càháⁿ Yá Ndiòxí candeca-xi iní-yu”, duha càchí-xi núú tǔtú-gá —càchí-gá xǎhaⁿ-gǎ xii-xi.

⁵Te dǎtnùní sácufhná-ǎⁿ ndécá ñàha-xi xii-gá cuáháⁿ ñúú Jerusalén, te yàcáⁿ ní xǎhaⁿ-xi xii-gá cuásaá-gá díquí vèññu cǎhnu sá ìo cùnno núú ñáyiu isràél, ⁶te dǎtnùní ní xǎhaⁿ tǔcu-xi xii-gá:

—Te núu ndisa cùu-n Déhe Yá Ndiòxí te cuandèe ndava núú ñúhú cuendá quee ndáá-xi nàcuáa càháⁿ-xi núú tǔtú-gá núú càchí-xi: “Yá Ndiòxí tendaha-gǎ cue espíritú xínú cuèchi núú-gǎ quixi-xi cuendá coto ñaha-xi xii-n, te núú ndáhá-xí cǎundodo-n cuendá sá vǎ dǎnícuehé yúú sǎháⁿ”, duha càchí-xi núú tǔtú-gá —càchí sácufhná-ǎⁿ xǎhaⁿ-xi xii Jesús.

⁷Te Jèsús ní xǎhaⁿ-gǎ xii-xi:

—Te càchí tucu-xi núú tǔtú Yá Ndiòxí: “Vá cání iní-n còto ndeé-n Dǔtú Ndiòxí Yá cúú Ndiòxí-n cuendá-ni sá cuíní-n sǎ dácǎcu nihnu ñaha-gǎ xii-n ìⁿ sá sání iní-n càda-n”, duha càchí-xi núú tǔtú-gá —càchí-gá xǎhaⁿ-gǎ xii-xi.

⁸Te sácufhná ndécá tǔcu-xi Jesús cuáháⁿ ìⁿ núú tñdúú dǔcúⁿ, te uuⁿni ní dǎnèhé núú ñáhá-xí xii-gá nchaandi túhú nàcióⁿ cáá ñúyúú, ndihhi nchaa sá vǎha ìo ìⁿ ìⁿ nàcióⁿ-ǎⁿ. ⁹Te ní xǎhaⁿ-xi xii-gá:

—Te núu yòhó ngüñí xítí-n nùù-í chiñuhu ñaha-n xii-í ñá, te taxi cuendá-í

nchaa sá ní dǎnèhé ñáhà-í-a cuu cuendá-n —càchí-xi xǎhaⁿ-xi xii-gá.

¹⁰Te Jèsús ní xǎhaⁿ-gǎ xii-xi:

—Xocuñí yòhó sácufhná núú ndécú-í-a, chi vǎ cúú càda-í nàcuáa càchí-n, chi núú tǔtú Yá Ndiòxí càchí-xi: “Chiñuhu-ndo Dǔtú Ndiòxí Yá cúú Ndiòxí-ndó, te diu-ni-gá cada-ndo nchaa nacuáa càháⁿ-gǎ”, duha càchí-xi núú tǔtú-gá —càchí-gá xǎhaⁿ-gǎ xii-xi.

¹¹Te dǎtnùní sácufhná ní dǎñá-xí Jesús ní xica-xi cuáháⁿ-xi. Te sátá dúcáⁿ te ní quexio cue espíritú xínú cuèchi núú Yá Ndiòxí ní xinu cuechi-xi núú Jèsús.

Distritú Galileá ní chisaha Jèsús chiùⁿ ní táhú Tǎtá-gǎ Dútú Ndiòxí cada-gá

(Mr. 1:14-15; Lc. 4:14-15)

¹²Te òré ní ñihí Jèsús tñúhu sá ní ngava té Juáá tée dàcuandute ñaha xii ñáyiu vecaá, te ní xica-gá cuáháⁿ-gǎ distritú Galileá. ¹³Te ni ñà túú ní xíndecu-gá ñúú Nazàrét, chi ní yáha-gá cuáháⁿ-gǎ ndeé ñúú Capèrnaúm yàcáⁿ ní xíndecu-gá, te ñúú-ǎⁿ cáá yàtni yuhu lagúná, te yatni xíaⁿ cáá ñùhu nani Zabulón, ndihhi ñuhu nàni Neftalí. ¹⁴Te ducaⁿ ní cuu chi ní quee ndáá-xi nàcuáa ní chídó tñùní ndí Chàíá tée ní xóo càháⁿ tñúhu Yá Ndiòxí ndeé sanaha núú tǔtú-gá núú càchí-xi:

¹⁵Ñuhu nàni Zabulón, ndihhi ñuhu nàni Neftalí, ñuhu-ǎⁿ yíndèhu-xi distritú Galileá,

te xíaⁿ xíndecu cue ñáyiu ñá túú cùu ñáyiu isràél,

te cǎa-xi yatni yuhu lagúná te ndàa ingá xio yúte Jòrdán cúú-xí.

¹⁶Te cue ñáyiu-ǎⁿ ndécú-yu ìⁿ núú nées chi ndécú-yu ichi cuèhé ichi duha, te sáá nduu te cada iní-ndó sǎ ñáyiu-ǎⁿ queé-yu núú dító chi vǎ cúndècu-gá-yu ichi cuèhé ichi duha.

Te diu-ni ñáyiu-ǎⁿ cúú-yu ñáyiu ta xíta nihnu duuⁿ cuáháⁿ,

dico sáá nduu te vá cuíta nihnu-gá-yu.
Duha ní chídó tnùní ndíi núú tütú-gá.

¹⁷Te dàvá-áⁿ ní nguíta Jèsús ní dánhé-gá ñáyi, te ní xáhaⁿ-gá xií-yu:

—Chí dándixi túu iní sá ñà túú quide váha-ndo ndècu-ndo te daña-ndo nchàa ichi cuehé ichi duha, chi sa ní cuy-atni nduu ndíhu ndaha ñaha Yá Ndiöxi xii-ndo —càchí-gá xáhaⁿ-gá xií-yu.

**Jèsús càháⁿ-gá cúmi
tnàhá cue téé tñi chácá**

(Mr. 1:16-20; Lc. 5:1-11)

¹⁸Te Jèsús ñúhú-gá ichi cuáháⁿ-gá tá yáha-gá yuhu làgúná Galileá, te ní xiní-gá úú tnàhá cue téé xídáquèe-güedé ñunu-güedé xití ndute tñi-güedé chácá, chi quití tñàhí-áⁿ cúú chiuⁿ-güedé tñí-güedé-di. Te ñⁿ-dé nání-dé Xímú, àdi Pelú chi úú ñú-dé, te ñaní-dé cúú ñngá téé ndíhi-dé te téé-áⁿ nání-dé Ndríxi. ¹⁹Te Jèsús ní xáhaⁿ-gá xii-güedé:

—Chí dáñá chiuⁿ quide-ndo-áⁿ te quixi-ndo chitnahá ñáhá-ndó xii-í, te taxi-í ñngá núú chiuⁿ cada-ndo chi quíhíⁿ-ndó dàcáháⁿ-ndó ñáyi cuendá tuha ñáhá-yu xii-í —càchí-gá xáhaⁿ-gá xii-güedé.

²⁰Te òré-ni-áⁿ ní dáñá cuè téé-áⁿ ñunu-güedé, te ní tuha-güedé Jèsús.

²¹Te ní xica tucu Jèsús cuáháⁿ-gá luha-gá, te ní xiní tucu-gá úú-gá tnàhá cue téé tñi chácá. Te ñⁿ téé-áⁿ nání-dé Jàcobó, te ñaní-dé cúú ñngá téé ndíhi-dé te téé-áⁿ nání-dé Juáá, te ndi ndúú-güedé cúú-güedé déhe té Zebèdeú. Te xixínucóo-güedé ndíhi tātá-güedé xití bàrcú xinatícu-güedé ñunu-güedé, te Jèsús ní cana ñaha-gá xii-güedé.

²²Te òré-ni-áⁿ ní dándóo-güedé bàrcú-güedé, ndíhi tātá-güedé, te ní tuha ñaha-güedé xii-gá.

Jèsús dánhé-gá cuéhé víhí ñáyi

(Lc. 6:17-19)

²³Te Jèsús tá xica ndodo-gá nihí distritú Galileá cuáháⁿ tá dánhé-gá ñáyi tnúhu váha tnúhu sá sánú ichi ñaha xií-yu nàcuáa ndíhu ndaha ñaha Yá Ndiöxi xií-yu. Te ndi tnahá ñⁿ ñúú sáa-gá te ducaⁿ cuànguñhu-gá xití veñúhu dánhé-gá ñáyi tnúhu-áⁿ. Te ndi díⁿ ndi díⁿ núú cuéhé tnahá ñⁿ ñáyi dico nchaa-ní-yu ta quide tátna-gá cuáháⁿ. ²⁴Te ndéé nchaa ñáyi yin-dehu distritú Siriá ní níhí-yu tnúhu nchaa nàcuáa quide Jesús. Te ní queé-yu ñúú-yu te ndécá-yu nchaa ñáyi tnàhá ndi díⁿ núú cuéhé cuáháⁿ núú ndécú Jèsús. Te cuéi ñáyi xiyíhí, ndíhi ñáyi ñá túú-gá càndá nihnu, ndíhi ñáyi yíhi ñaha espíritú cündíhi yucu ñávàha ndécá-yu cuáháⁿ núú-gá, te ncháa-yu ní quide tátna ñaha-gá xií-yu. ²⁵Te ío vai ñáyi ní chinchícúⁿ ñáhá xii Jesús, chi ní chinchícúⁿ ñáhá ñáyi distritú Galileá, ndíhi ñáyi nchaa ñúú xindáa Dècápolis, ndíhi ñáyi ñúú Jerusalén, ndíhi cue ñáyi nchaa ñúú yíndèhu distritú Jùdeá, ndíhi ñáyi xíndecu yatni yúte Jòrdán ndàa xio quene nchícanhii.

**Jèsús núcòo-gá ñⁿ núú
tíndúú dánhé-gá ñáyi**

5 Te sáta ní xiní Jèsús sá cuéhé víhí ñáyi nchícúⁿ ñáhá xii-gá, te ní xica-gá cuásaá-gá ñⁿ núú tíndúú te xíaⁿ ní ngóo-gá, te cue téé xica cuu ndíhi-gá ní nadúcúⁿ ndèé ñáhá-güedé xii-gá. ²Te ní nguíta-gá dánhé ñáhá-gá xii-güedé ndíhi cue ñáyi-áⁿ, te xáhaⁿ-gá:

Cuendá ñáyi ío váha táhú-xi

(Lc. 6:20-23)

³—Váha táhú nchaa ñáyi cùtnuní iní-xi sá ío-gá cúmáñi-yu cudíu-yu núú Yá Ndiöxi, chi ñáyi-áⁿ nduu táhú-yu ndíhu ndaha ñaha-gá xií-yu.

⁴Váha táhú nchaa ñáyiú ndàhyú sá ndihú iní-yu, chi Yá Ndiòxí cuañaha-gã tnúhu ndee iní cundecu ndihí-yu.

⁵Váha táhú nchaa ñáyiú ndàhú iní-xi, chi ñáyiú-áⁿ nduu táhú-yu cundecú-yu ìⁿ xichi núú cuañaha Yá Ndiòxí xií-yu.

⁶Váha táhú nchaa ñáyiú ío cuini cada nchaa nàcuáa càháⁿ Yá Ndiòxí, chi ñáyiú-áⁿ ío nduu vétú iní-yu.

⁷Váha táhú nchaa ñáyiú cundahú iní tnàha ñáyiú-xi, chi ñáyiú-áⁿ diu-ni ducaⁿ càda ñaha Yá Ndiòxí xií-yu cundàhú iní ñáhá-gã.

⁸Váha táhú nchaa ñáyiú ní nduu ndoo ní nduu nine iní-xi, chi cue ñáyiú-áⁿ nduu táhú-yu cundecú-yu ndihi Yá Ndiòxí.

⁹Váha táhú nchaa ñáyiú càháⁿ dóho tnàha ñáyiú-xi nàcuáa cundecu ndihi váha tnàhá-yu, chi cùnuni sá ñáyiú-áⁿ cuú-yu déhe Yá Ndiòxí.

¹⁰Váha táhú nchaa ñáyiú ío ndòho ndecu ñuyíú-a sá cuendá sá quidé-yu nàcuáa càháⁿ Yá Ndiòxí, chi ñáyiú-áⁿ nduu táhú-yu ndíhu ndaha ñàha-gá xií-yu.

¹¹Te cùu-ndo ñáyiú ío váha táhú-xi te núu na cùcuèhé ñáhá ñáyiú, àdi cada úhú ñáhã-yu xii-ndo, àdi dacao díquí ñáhã-yu nándi cuéchi neñúú xii-ndo sá cuendá-í. ¹²Te òré ducaⁿ na càda ñáhã-yu xii-ndo te cudíí vñí-ní iní-ndó cùndecu-ndo, chi ío váha càa sá ndécú àndiu nduu táhú-ndó cùndecu ndihi-ndo nduu na saá-ndó yàcáⁿ cundecu-ndo, chi diu-ni ducaⁿ ní xóo cada ñaha cuè ñaní tnáhã-yu xii cue téé ní xóo càháⁿ tnúhu Yá Ndiòxí ní xíndecu ndéé sanaha.

Cuendá ñíí ndihi cuendá ñuhú

(Mr. 9:50; Lc. 14:34-35)

¹³Te nchòhó cada iní-ndó sá cúu-ndó dàtná ñíí cuendá ñuyíú-a. Te ñíí chi nándíhi-xi dico núu na ndúu víxiⁿ-xi, te ñá túú-gã nándíhi-xi chi dāngoyo-ná-ó, te yãha ñáyiú xēnihnú-yu. Te ducaⁿ

sátnahá-xi cùu nchòhó chi cùu-ndo datná ñíí váha te núu na càda váha-ndo, te núu vá càdá váha-ndo te quee tíhú-ndó.

¹⁴Te nchòhó cada iní-ndó sá cúu-ndó dàtná ìⁿ sá dáyèhé ndécú ñuyíú-a, chi sànu ichi-ndo ñáyiú ichi váha. Te nchòhó xini-ndó sá núu ìⁿ ñuu cáá ìⁿ núú tìndúú te vá cúú càchí-ó sá nguivãha-xi. ¹⁵Te ñá túú xini-ó ìⁿ ñáyiú teñuhú-yu ìⁿ lintérmá te chivãha-yu xití ìⁿ càjá, chi tàxi ndecú-yu núu ñnu cuendá cutnùni núú nchaa ñáyiú ndècu vehe. ¹⁶Te ducaⁿ càda nchòhó cada váha-ndo dàtná quidé ìⁿ ñuhú dáyèhe-xi núú ñáyiú, te ducaⁿ quini ñáyiú nàcuáa quide-ndo ndecu-ndo, te tnàhá-yu càchí-yu sá ío càhnu cuu Dútú Ndiòxí Yaá cúú Tãtã-ndó ndècu andiu chi quini-yu sá quidé váha-ndo ndècu-ndo.

Cuendá tnúhu ní chídó tnùni ndíi Moisés

¹⁷Te vá cáni iní-ndó sá yùhú véxi-í xocani-í tnúhu ní chídó tnùni ndíi Moisés, te ni vá cáni iní-ndó sá véxi-í xocani-í tnúhu ní chídó tnùni cue téé ní xóo càháⁿ tnúhu Yá Ndiòxí ndéé sanaha, chi yùhú véxi-í sá càdá-í nàcuáa càháⁿ nchaa tnúhu-áⁿ. ¹⁸Te na càchí tnúhu ndáá-í xii-ndo sá tnúhu ní chídó tnùni ndíi Moisés ío ndáá càháⁿ-xi, chi dacuití cùu nchaa nàcuáa càháⁿ-xi. Te yáchí-gá naa andiu ndihi ñuyíú dàcúúxí sá quée càva ìⁿ tnúhu-áⁿ. ¹⁹Núu xíãⁿ nchaa ñáyiú na càchí sá dáva tnúhu ní chídó tnùni ndíi Moisés ñá túú xini ñuhu-xi chi ñá túú cùnuu-xi, te ñáyiú-áⁿ diu-ni ducaⁿ dānehé-yu nchaa dava-gá tnàha ñáyiú-yu, te sá dúcáⁿ quidé-yu te vá cùnùu vihí-yu núu ndécú Yá Ndiòxí táxi tnùni-gá, chi cuú-yu dàtná ìⁿ ñáyiú nchicúⁿ cuií-nã. Dico nchaa ñáyiú nchicúⁿ nihnu quide nchaa nàcuáa càháⁿ nchaa tnúhu-áⁿ, te diu-ni

ducaⁿ dānehé-yu nchaa dava-gá tnàha ñáyiú-yu, te ñáyiú-áⁿ ïo cumùú-yu núú ndécú Yă Ndiöxí táxí tnùnì-gá. ²⁰Te na càchí tnúhu-í xii-ndo sã ïo xìnì ñuhu-xi cada-ndo nchaa nacuaá càháⁿ Yă Ndiöxí, te vã cadá-ndó dàtná xĩquide cue tée dānehé ñáhá xii ñáyiú nchaa tnúhu ní chídó tnùnì ndíi Moisés, ndihì dàtná xĩquide cue tée cùu fariséú, chi núu na càda-ndo datná xĩquide cue tée-áⁿ ñá, te vã ndúú tãhú-ndó ndihu ndaha ñàha Yă Ndiöxí xii-ndo.

Jèsús càháⁿ-gá cuendá ñáyiú cudééⁿ

(Lc. 12:57-59)

²¹Te nchòhó sa xìnì-ndó sã ncháá ñáyiú ní cuu ñanì tnáhá-ndó ñí xín-decu ndéé sanaha ñí ñihí-yu tnúhu sã vã cúú càhni-yu tnàha ñáyiú-yu, chi núu ducaⁿ na càdá-yu te nacháhu-yu cuéchi-yu. ²²Dico vitna na càchí tnúhu-í xii-ndo sã núu ndédani càa-ndo na cudééⁿ-ndó núú tnàha ñáyiú-ndo, te nacháhu-ndo sã dúcáⁿ quide-ndo, àdi núu na cùcuèhé-ndó-yu te núú chítú núú tàcá cundáá cuéchi-ndo te núu ducaⁿ na càda-ndo, àdi núu nà cúu-ndo tnàha ñáyiú-ndo ìⁿ tnúhu vée vihi, te cucuéchi vihi xii-ndo chi quíhíⁿ-ndó núú ùhú núú ndàhú.

²³Te xíãⁿ núu nchòhó òré ndécú ndihì-ndo ìⁿ sã cuinì-ndó cuàha-ndo Yă Ndiöxí nduu tãhú-gã, te òré cuáháⁿ-ndó cuãnaha-ndo xii-gá, te òré ní quexio-ndo núú dúcáⁿ cuãnaha-ndo xii-gá sã ndúú tãhú-gã, te ní ndacu iní-ndó sã ndécú ñáyiú ñá túú cùu váha iní ñáhá xii-ndo cuendá ìⁿ sã ñí cumánì núú tnáhá-ndó. ²⁴Te dāndóo-ndo sã dúcáⁿ nèhe-ndo cuáháⁿ nduu tãhú Yă Ndiöxí, te díhna-gá quíhíⁿ-ndó nàcaháⁿ cáhnú iní tnáhá-ndó ndihì ñáyiú ñá túú cùu váha iní ñáhá xii-ndo-áⁿ, te dàtnùnì ducaⁿ te

quíhíⁿ-ndó cuàha-ndo Yă Ndiöxí sã ndúú tãhú-gã.

²⁵Te núu ïó ìⁿ-ndo ñí sáháⁿ ñáyiú núú tée cùchiuⁿ ní sacáⁿ cuéchi-yu cuendá-ndó cuendá ìⁿ sã ñí quide-ndo, te òré ní nanihí tnáhá-ndó ndihí-yu cuáháⁿ-ndó núú tée cùchiuⁿ-áⁿ, te nacáháⁿ cáhnú iní tnáhá-ndó ndihí-yu cuendá sã vã cuàha cuendá ñáhá-gã-yu xii-ndo núú tẽ cùchiuⁿ, chi núu ducaⁿ na càdá-yu te tée cùchiuⁿ-áⁿ cuàha cuendá ñáhá-dẽ xii-ndo núú cuè tée cùu poleciá, te cue tée-áⁿ chihi ñaha-güedẽ vecaá xii-ndo. ²⁶Te na càchí tnúhu ndáá-í xii-ndo sã vã càcu-ndo te núu na ngàva-ndo vecaá ndéé nacháhu-ndo nchaa sã tàú-ndó.

Cuendá cue ñáyiú ñá túú quide váha

²⁷Te nchòhó sa xìnì-ndó nàcuáa ndúu tnúhu ní cáháⁿ cue tée ní xíndecu ndéé sanaha, te duha ní cachí-güedé: “Nchaa cue tée vã cúú càháⁿ ndihì-güedé ñadihí te núu ñá díú ñadihí-güedé cúú-yu, te diu-ni ducaⁿ tùcu nchaa cue ñáyiú ñihí vã cúú càháⁿ ndihí-yu tée te núu ñá díú yí-yu cùu-güedé”, duha ní cachi-güedé. ²⁸Dico yúhú càchí tnúhu-í xii-ndo sã ndēda-ni càa cue tée na cūndehe ìⁿ ñadihí te núu na càni iní-güedé cundecu díí iní-güedé ndihí-yu te cada iní-ndó sã dàtná sã sà ní cáháⁿ ndihì ñaha-güedé xí-yu sã dúcáⁿ ñí sani iní-güedé.

²⁹Te núu ìⁿ xio tinùu-ndo quide-xi quide-ndo nāndi sã cuèhé sã dúhá te tava-ndo, chi váha-gá sã ná cuíta te ñá díú ñihí ní ndúú yiqui cuñú-ndó quíhíⁿ-xi núú ùhú núú ndàhú. ³⁰Te núu ìⁿ xio ndaha-ndo quide-xi quide-ndo nāndi sã cuèhé sã dúhá te quehdé-ndó, chi váha-gá sã ná cuíta ìⁿ xio ndaha-ndo te ñá díú sã ñihí ní ndúú yiqui cuñú-ndó quíhíⁿ-xi núú ùhú núú ndàhú.

**Jèsús càháⁿ-gá cuendá
cue ñáyiú dàña tnaha**

(Mt. 19:9; Mr. 10:11-12; Lc. 16:18)

³¹Te nchòhó sa nàha tucu-ndo nacuaáa ní cáháⁿ tucu cue téé ní xíndecu ndéé sanaha, te duha ní cachí-güedé: “Te núu ìⁿ téé na dàña tnaha-dé ndihi ñadhí-dé, te xini ñuhu-xi cadúha-dé ìⁿ tutú cuañaha-dé núú càháⁿ-xi sá ní dáñá ñàha-dé”, duha ní cachí-güedé. ³²Dico yúhú càchí tnúhu-í xii-ndo sã cúú dàña ìⁿ téé ñadhí-dé, te núu cùnuní ndáá iní-dé sá càháⁿ ndihi-aⁿ ingá téé. Dico núú ñá túú dùcaⁿ quide-aⁿ te ñá túú ndúu vâha-xi daña ñàha-dé. Te núu ñá túú dùcaⁿ quide ñadhí-dé, te cada iní-ó sã méé-dé ní sanu ichi ñaha-dé xii-aⁿ cáháⁿ ndihi-aⁿ ingá téé te núu na dàña ñàha-dé. Te téé na nàqueheⁿ ñaha xii ñaha ní dáñá ñàha yí-xi-áⁿ, te ñu-ni ñá túú ní quide vâha-dé sá dúcáⁿ ní naqueheⁿ-dé ñàha-áⁿ.

**Ñáyiú càcunehe ñaha xii Yá Ndiöxí
cuendá cutnùní iní tnaha
ñáyiú-yu sá ndáá cadá-yu
ìⁿ sá sání iní-yu cadá-yu**

³³Te sa nàha tucu-ndo nacuaáa ní cáháⁿ tucu cue téé ní xíndecu ndéé sanaha, chi cue téé-áⁿ ní cachí-güedé: “Te núu càcunehe-ndo Yá Ndiöxí núú tnàha ñáyiú-ndo nàcuáa cutnùní iní-yu sá ndáá cada-ndo ìⁿ sá sání iní-ndo càda-ndo, te cada-ndo”, duha ní cáháⁿ dóho tnàha-güedé. ³⁴Dico yúhú càchí tnúhu-í xii-ndo sã ñà túú nã cacunehe-ndo sã ndáá cada-ndo ìⁿ sá sání iní-ndo càda-ndo. Te ni vã cácu nèhe-ndo andiu chi yàcáⁿ cúú-xí núú núcõo Yá Ndiöxí táxí tnùní-gá. ³⁵Te ni vã cácu nèhe-ndo ñuyíú-a, chi tnàhã ñuyíú-a ndècu-gá, te ni vã cácu nèhe-ndo ñuú Jerusalén chi ñuú-áⁿ cúú cuendá-gá, te ñu-gá cúú-gã Yaá ío cùnuu. ³⁶Te ni vã cácu

nèhe-ndo díquí-ndó chi nàha-ndo sá ní ìⁿ idi díquí-ndó ñã ndácú-ndó ndàda cuixíⁿ-ndó àdi ndada tnuu-ndo. ³⁷Te vâha-gá sá núu ìⁿ sá sání iní-ndo càda-ndo, te cachí-ni-ndo: “Cuu cada-ndí, àdi vã cúú càda-ndí”, cachí-ni-ndo. Chi nchaa dava-gá sã chídó-ndó càháⁿ-ndó òré ducaⁿ sàni iní-ndo càda-ndo ìⁿ sá cadá-ndó cùu-xi sá dácàhu iní ñàhá yùcu ñávâha.

**Cuendá ñáyiú nàchinaa sá
quidé ñàha tnaha ñáyiú-xi**

(Lc. 6:29-30)

³⁸Te sa nàha tucu-ndo nacuaáa ní cáháⁿ tucu cue téé ní xíndecu ndéé sanaha, chi cue téé-áⁿ ní cachí-güedé: “Ñáyiú na càda ñaha tnaha ñáyiú-xi ìⁿ sá ñà túú vâha, te nanchòcáva-yu nachinaá-yu sá ní quide ñaha tnàha ñáyiú-yu”, duha ní cachí-güedé. ³⁹Dico yúhú càchí tnúhu-í xii-ndo sã ñà túú nã cada-ndo nchàa cue ñáyiú cuihna iní-xi te núu quide ñàhá-yu ìⁿ sá ñà túú vâha xii-ndo. Te núu ní canihá-yu ìⁿ xito te cuiní tucú-yu canihá-yu ingá xito te daña-ndo na canihá-yu. ⁴⁰Àdi ní sacáⁿ cuéchi-yu núú cuè téé cùchiuⁿ cuendá-ndó, te cuiní-yu quendeé-yu dúhnú-ndó te daña-ndo na canehé-yu quíhíⁿ, te tnàhá-ni dóó ndíxí ndòdo-ndo daña-ndo na canehé-yu quíhíⁿ. ⁴¹Te núu quide yicá-yu caca-ndo dàtná úú kilómetrú cuido-ndo ndàchiúⁿ-yu ña, te chido-ndo úú-gá tucu kilómetrú cuido-ndo ndàchiúⁿ-yu. ⁴²Te núu ío ìⁿ sá xicáⁿ-yu núú-ndó te cuañaha-ndo, àdi ío ìⁿ sá sánúu-yu núú-ndó te cuañaha ñu-ndo.

**Cuu iní-ó nchàa ñáyiú
cùu úhú iní ñàhá xii-o**

(Lc. 6:27-28, 32-36)

⁴³Te sa nàha tucu-ndo nacuaáa ní cachí tucu cue téé ní xíndecu ndéé sanaha, chi cue téé-áⁿ ní cachí-güedé:

“Cuu iní-ndó cuè ñáyi ndècu ndihi váha-ndo, te cuu úhú iní-ndó cuè ñáyi cùu úhú iní ñáhá xii-ndo”, duha ní cachí-güedé. ⁴⁴Dico yúhú càchí tnúhu-í xii-ndo sá cùú iní-ndó cuè ñáyi cùu úhú iní ñáhá xii-ndo, te cáháⁿ váha-ndo cuèndá cue ñáyi cáháⁿ úhú ñáhá xii-ndo, te cada-ndo sá váha sá cùú-xí cuè ñáyi cùu úhú iní ñáhá xii-ndo, te cáháⁿ ndihi-ndo Yá Ndiöxí cuèndá cue ñáyi xicuèhé ñáhá xii-ndo, ndihi cuèndá cue ñáyi quide úhú ñáhá xii-ndo. ⁴⁵Te núu na càda-ndo nchaa nacuaá cáháⁿ-í-a, te ducaⁿ te cutnùní sá cùú-ndó dèhe Tātá-ndó Dütú Ndiöxí Yaá ndécú àndiu. Te diu-gá cùú-gá Yaá quidé quène nchíanchii, te diu-ni-gá cùú-gá Yaá dácùuⁿ dáu ñuyíú-a, te ducaⁿ quide-gá cuèndá cuu-xi sá váha sá cùú-xí cuè ñáyi quide váha, ndihi sá cùú-xí cuè ñáyi ñá túú quide váha. ⁴⁶Te núu nchòhó ná cùú iní-ndó mèe-ni ñáyi na cùu iní ñáhá xii-ndo, te vá càchí-ndó sá Yá Ndiöxí taxi-gá sá ndúú tǎhú-ndó sá dúcáⁿ quide-ndo, chi cuèi cue tée cui-hna iní-xi quide cobrá ñáhá xii cue ñáyi cuèndá impuèstú ducaⁿ xiquide-güedé. ⁴⁷Te núu mee-ni ñáyi ndècu ndihi váha-ndo io váha cáháⁿ ndihi-ndó-yu, te vá càchí-ndó sá io váha quide-ndo sá dúcáⁿ quide-ndo, chi cuèi ndéé nchaa ñáyi ñá túú xiní dana cuèndá Yá Ndiöxí ducaⁿ xiquide-yu. ⁴⁸Te duha nduu tnúhu cáháⁿ-í cuèndá sá nchòhó cada ndáá-ndó cùndecu-ndo datná quidé ndáá méé Tātá-ndó Dütú Ndiöxí Yaá ndécú àndiu —duha ní dánèhé ñáhá Jèsús xii cue tée xica cuu ndihi-gá ndihi nchaa ñáyi.

**Jèsús dánèhé-gá ñáyi
nàcuáa cadá-yu sá váha**

6 Te Jèsús ndécú-ní-gá dánèhé-gá cue tée xica cuu ndihi-gá ndihi nchaa ñáyi, te xáháⁿ-gá:

—Te òré quidé-ndó sá váha te vá cadá-ndó núú ñáyi cuèndá-ni sá

cuiní-ndó cáháⁿ váha-yu cuèndá-ndó, chi núu núú ñáyi ducaⁿ na càda-ndo te Dütú Ndiöxí Yaá cùú Tātá-ndó vá táxi-gá sá ndúú tǎhú-ndó. ²Te xíáⁿ núu nchòhó òré chindèe-ndo ñáyi ndàhú, te vá cūñaha-ndo xii cue ñáyi sá chindèe-ndo cue ñáyi ndàhú-áⁿ datná xiquide cue ñáyi dandahú méé-xí sá quidé ndáá te ñá ndáá sá quidé ndáá-yu, chi ñáyi-áⁿ ducaⁿ xiquide-yu òré sáháⁿ-yu veñúhu, chi dātécú tnúhu-yu nchaa ñáyi òré ducaⁿ chindeé-yu ñáyi ndàhú. Te diu-ni ducaⁿ quidé-yu xáháⁿ-yu xii cue ñáyi sá chindèe-yu cue ñáyi ndàhú-áⁿ nchaa núú xicá cùú-yu, te ducaⁿ xiquide-yu cuèndá cuiní-yu cáháⁿ váha ñáyi cuèndá-yu. Te yúhú na càchí tnúhu ndáá-í xii-ndo sá ñá túú ná nduu tǎhú ñáyi-áⁿ núú Yá Ndiöxí sá dúcáⁿ quidé-yu chi mee-ni núú tnàha ñáyi-yu cùdiú-yu. ³Te nchòhó òré chindèe-ndo ñáyi ndàhú, te cuèi ñáyi ío-gá váha ndècu ndihi-ndo dico vá cūñaha-ndo sá dúcáⁿ chindee-ndo cue ñáyi ndàhú-áⁿ, te ni cuèi dava-gá ñáyi vá cūñaha-ndo. ⁴Chi váha-gá sá iní méé-ní-ndó ná cùhuⁿ sá dúcáⁿ chindee-ndo cue ñáyi ndàhú-áⁿ. Te núu ducaⁿ na càda-ndo ña, te Dütú Ndiöxí Yaá cùú Tātá-ndó tàxi-gá sá ndúú tǎhú-ndó chi diu-ni mee-gá ndéhé-gá nàcuáa quide-ndo ndecu-ndo.

**Jèsús dánèhé-gá ñáyi nàcuáa
cáháⁿ ndihí-yu Yá Ndiöxí**

(Lc. 11:2-4)

⁵Te nchòhó òré cáháⁿ ndihi-ndo Yá Ndiöxí, te vá cadá-ndó datná xiquide cue ñáyi dandahú méé-xí càchí sá quidé ndáá te ñá ndáá sá quidé ndáá-yu, chi ñáyi-áⁿ tnàhá iní-yu cunutnii-yu cáháⁿ ndihí-yu Yá Ndiöxí òré yíhí-yu veñúhu. Te diu-ni ducaⁿ xiquide-yu nchaa núú xicá cùú-yu, te ducaⁿ quidé-yu cuèndá sá cuiní-yu quini ñáyi nàcuáa xiquide-yu. Te na càchí tnúhu ndáá-í xii-ndo sá

ñà túú nă nduu táhú ñáyiú-áⁿ núú Yá Ndiöxí sá dúcáⁿ quidé-yu chi mee-ni núú tnàha ñáyiú-yu cùdíú-yu. ⁶Te nchòhó òré cuíní-ndó cǎháⁿ ndihi-ndo Yá Ndiöxí, te ndíhu ndedí nihnu-ndo xítí vehe-ndo, chi diu-gá cúú Tǎtá-ndó te ndècu ndihi ñaha-gá xii-ndo, te diu-ni mee-gǎ ndéhé ñaha-gá xii-ndo nàcuáa quide-ndo, te núu ducaⁿ na càda-ndo te taxi-gá sá ndúú tǎhú-ndó.

⁷Te òré cǎháⁿ ndihi-ndo Yá Ndiöxí te vǎ sùúní cuèndá-ni dacǎá-ndó tnúhu cǎháⁿ ndihi-ndo-gǎ dàtnǎ xǐquide cue ñáyiú ñǎ túú xíní tnúhu-gǎ, chi ñáyiú-áⁿ sání iní-yu sá tédòho ñaha vihi-gǎ Yá Ndiöxí xíí-yu sá dúcáⁿ sùúní dàcaá-yu tnúhu cǎháⁿ ndihi ñahá-yu xii-gǎ dico ñahá. ⁸Dico nchòhó, vǎ cǎdá-ndó dàtnǎ xǐquide cue ñáyiú-áⁿ, chi mee Tǎtá-ndó Dútú Ndiöxí sa nàha-gǎ ná cúú nchàa sá xíní ñùhu-ndo cuéí òré vátá cǎcǎⁿ-gǎ-ndó núú-gǎ. ⁹Te duha cǎháⁿ-ndó òré cǎháⁿ ndihi-ndo Yá Ndiöxí:

Yòhó Tǎtá-ndí Dútú Ndiöxí Yaá ndécú àndíu,

nchaa ñáyiú na cǎháⁿ-yu sá cúú-n Yáá ío yíñùhu.

¹⁰Te xicǎⁿ táhú-ndí núú-n sǎ ná sǎá nduu ndíhu ndàhá-n-yu.

Te cada-n dàtnǎ cǎchí iní-n ñùyíú-a dàtnǎ quidé-n àndíu.

¹¹Te xicǎⁿ táhú-ndí núú-n sǎ táxí-n sǎ còhó-ndí sǎ cǎxí-ndí ìíⁿ nduu ìíⁿ nduu.

¹²Te cada cǎhnu iní-n nchàa yícá cuèchi-ndí, chi tnàhá nchúhú quidé cǎhnu iní-ndí nchaa sá quidé ñaha tnaha ñáyiú-ndí.

¹³Te vǎ dáñá-n dàcǎháⁿ ñahá yècu ñávǎha xii-ndí cada-ndí sǎ ñà túú vǎha, chi coto ñaha-n xii-ndí cuèndá sǎ vǎ dúcáⁿ càda ñaha-xi.

Te diu-n cùu-n Yaá ío cùnuu nchaa nduu nchaa quíú, te ío cǎhnu cuu-n, te

diu-ni-n quèndaha ñaha-n xii-ndí ni caa ni quíhíⁿ. Te ducaⁿ na cùnduu. Duha dǎnehé ñahà-í xii-ndo cǎháⁿ ndihi-ndo Yá Ndiöxí.

¹⁴Te núu nchòhó quidé cǎhnu iní-ndó nchàa sá quidé ñaha tnaha ñáyiú-ndo, te ducaⁿ te Tǎtá-ndó Dútú Ndiöxí Yaá ndécú àndíu cada cǎhnu iní-gǎ nchaa sǎ ñà túú vǎha quide-ndo tucu. ¹⁵Dico núu nchòhó vǎ cǎdá cǎhnu iní-ndó nchàa sá quidé ñaha tnaha ñáyiú-ndo ña, te ni Dútú Ndiöxí Yaá cúú Tǎtá-ndó vǎ cǎdá cǎhnu iní-gǎ nchaa sǎ quidé-ndó tucu.

Cuèndá ñáyiú ñǎ túú tnàhí ná xéxí ǎma cǎháⁿ ndihí-yu Yá Ndiöxí

¹⁶Te nchòhó, nduu ñà túú tnàhí ná xéxí-ndó cǎháⁿ ndihi-ndo Yá Ndiöxí, te vǎ cùndyí-ndó dàtnǎ xǐquide nchaa ñáyiú dǎndahú méé-xí cǎchí sá quidé ndǎá te ñà ndǎá sá quidé ndǎá-yu, chi ñáyiú-áⁿ ducaⁿ xǐquidé-yu cuèndá sá cuíní-yu cutnùní iní ñáyiú sá ñà túú tnàhí ná xéxí-yu cǎháⁿ ndihí-yu Yá Ndiöxí. Te yúhú cǎchí tnúhu-í xii-ndo sǎ sǎ dúcáⁿ quidé-yu te ñà túú nǎ chindee ñaha-xi xíí-yu cuèndá níhí-yu ìíⁿ sǎ ndúú tǎhú-yu núú Yá Ndiöxí. ¹⁷Dico nchòhó, nduu ducaⁿ quide-ndo ñà túú tnàhí ná xéxí-ndó cǎháⁿ ndihi-ndo Yá Ndiöxí, te vǎha vǎha naquete-ndo núú-ndó, te vǎha vǎha chihi-ndo cǎcǎ ¹⁸cuèndá sǎ vǎ cùtnùní iní ñáyiú sǎ ñà túú nǎ xéxí-ndó nduu ducaⁿ cǎháⁿ ndihi-ndo Yá Ndiöxí. Te Dútú Ndiöxí Yaá cúú Tǎtá-ndó ndècu ndihi-ndo diu-ni mee-gǎ ndéhé-gǎ nàcuáa quide-ndo ndecu-ndo, te diu-gǎ taxi-gǎ sǎ ndúú tǎhú-ndó.

Cuèndá nchaa sǎ vǎha nduu táhú-ó (Lc. 12:33-34)

¹⁹Te vǎ cǎní iní-ndó cùu-ndo ñáyiú cuica nǎndí sǎ cùndècu ndihi-ndo ñuyíú-a chi vǎ cúdii-xi, chi dava quee tíquidi, te dava caxi cudí ñùhu, àdi quíhu ñadúhú vehe-ndo te duhu-güedě.

²⁰Te váha-gá chí ndúcu nàcuáa cada-ndo cuendá ducaⁿ ngündecu sá ndúú tǎhú-ndó àndiu, te xǎⁿ cudí-xi cundecu ndíhi-ndo nì caa nì quíhⁿ, chí yàcáⁿ vá quée-gǎ tíquidi, te ni vǎ cáxi-gǎ cudi ñuhu, te ni vǎ quíní-gǎ-ndó ñàdúhú duhu-güedě ndachüⁿ-ndo. ²¹Te núu cùu-ndo ñáyu cuica ndècu ñuyú-a, te diu-ni nchaa sá ndécú ndíhi-ndo ñuyú-a ñuhu iní-ndó. Àdi cuu-ndo ñáyu quide nacuáa ngündecu sá ndúú tǎhú-ndó àndiu, te diu-ni sá ndúú tǎhú-ndó ndècu andiu-áⁿ ñúhú iní-ndó.

Núú-ó cùu-xi datná ñⁿ ñuhú

(Lc. 11:34-36)

²²Te cada iní-ndó sǎ nǔú-ndó cùu-xi datná ñⁿ ñuhú. Te núu núú-ndó cǎváha te cùtnuní iní-ndó nǎ cúú sǎ ndécú nǔú-ndó. ²³Dico núu cùhú núú-ndó ñà túú cùtnuní cundehe-ndo ña, te ñà túú cùtnuní iní-ndó nǎ cúú sǎ ndécú nǔú-ndó. Te sá dúcáⁿ cùhú núú-ndó te cada iní-ndó sǎ ndécú-ndó dàtná ñⁿ núú néé. Te duha ndüu tnúhu cǎháⁿ-í chí núu sàni váha iní-ndó cuendá Yǎ Ndiöxí ñá, te cùu vii cuu váha iní-ndó ndècu-ndo. Áⁿ te núu ñá túú sàni váha iní-ndó cuendá-gǎ ñá, te ñá túú tnǎhí cùu váha iní-ndó ndècu-ndo. Te sá dúcáⁿ ñà túú sàni váha iní-ndó cuendá-gǎ te cada iní-ndó sǎ ndécú-ndó dàtná ñⁿ núú néé.

**Vá ndácú ñⁿ téé cunu
cuechi-dě núú úú pàtróóⁿ**

(Lc. 16:13)

²⁴Te ni ñⁿ téé xínu cuechi vá ndácú-dě cunu cuechi-dě núú úú pàtróóⁿ, chí téé-áⁿ cuu váha iní-dé núú ñⁿ pàtróóⁿ-dě te tñi-dé nchaa tnúhu cǎháⁿ pàtróóⁿ téé cùu váha iní-dé núú-xi-áⁿ. Te núú ñngá tucu pàtróóⁿ-dě vá cúú váha iní-dé, te ni vǎ tñí-dě tnúhu cǎháⁿ ñngá téé-áⁿ. Te ducaⁿ sǎtnahá-xi cùu nchóhó chí vá ndácú-ndó

cùu cuechi-ndo núú Yǎ Ndiöxí te cuhuⁿ iní-ndó nchaa sá íó ñuyú-a.

**Yǎ Ndiöxí xító-gǎ
nchaa ñáyu cùu déhe-gǎ**

(Lc. 12:22-31)

²⁵Te na cǎchí tnúhu-í xii-ndo sǎ vǎ ío cani iní-ndó nǔu nása níhí-ndó sǎ cóhó sǎ cáxi-ndó, te ni vǎ ío cani iní-ndó nǔu nása níhí-ndó dǒó cuihnu-ndo, chí cùnuu-gǎ méé-ndó dàcúúxí sǎ nchító-ndó, te ducaⁿ cùnuu-gǎ yiqui cùñú-ndó dàcúúxí dǒó sácúihnu-ndo. ²⁶Te chí cǎdá cuendá sá ncháá quiti ndava ñá túú tnǎhí ná xítú-güedi, te ni ñà túú ndèè cuáháⁿ-güedi nàtahu-güedi, te ni ñà túú ndèè cáá yàcá-güedi, chí mee Tǎtá-ó Dütú Ndiöxí Yaá ndécú àndiu xito ñaha-gǎ xii-güedi níhí-güedi sá xéxi-güedi. Te núu cue quiti-áⁿ ducaⁿ xito ñaha-gǎ xii-güedi, ꞑte uuⁿ-gǎ xító ñaha-gǎ xii nchòhó, chí nchòhó ío-gǎ cúnüu-ndo dacúúxí cuè quiti-áⁿ! ²⁷Te cuèi nándi sá sání vihi iní-ndó ndècu-ndo, dico ñá ndácú-ndó cǎda-ndo nacuáa cuehnu-ndo cuédicó ñⁿ yiqui-gǎ.

²⁸Te vá ío cani iní-ndó nǔu nása níhí-ndó dǒó cuihnu-ndo. Te chí cǎdá cuendá nàcuáa sǎhnu nchaa itá íó yucu, chí nchaa itá-áⁿ ñà túú quide chiuⁿ-xi, te ni ñà túú quèheⁿ-xi idi. ²⁹Te na cǎchí tnúhu-í xii-ndo sǎ ndíi Salómón cuèi ío vii ní xínduu dǒó nǐ xóo cuihnu ndíi, dico ñá túú nǔtnahá-xi nàcuáa cǎa nchaa itá, chí ío-gǎ vii cǎa nchaa itá. ³⁰Te nchaa itá íó yucu tnaa-ni cùdí-xi, te yìchí-xi te sǎhmi ñáyu. Te cuèi ducaⁿ dico mee Yǎ Ndiöxí quidé-gǎ ío vii sácúnduu-xi. Te núu nchaa itá-áⁿ ducaⁿ quide-gǎ xító-gǎ sácúnduu vii-xi, te xǎⁿ cùtnuní sá ío-gǎ coto ñaha-gǎ xii-ndo, dícó-ni sá ñà túú sàndáá váha iní-ndó-gǎ. ³¹Te xǎⁿ nǔu ñá túú xini ñuhu vihi-xi cani iní-ndó nǔu nása níhí-ndó sǎ cóhó sǎ cáxi-ndó, àdi nása níhí-ndó dǒó

cuihnu-ndo. ³²Chi nchaa ñáyiú ñá túú xíní nàcuáa càháⁿ tnúhu Yá Ndiöxí mee-ni nchàa xíáⁿ ñúhú iní-yu. Dico nchòhó chi mee Tátá-ndó Dütú Ndiöxí sa ñaha-gá ná cúú sá xíní ñúhu-ndo. ³³Te xíáⁿ núu ío xíní ñúhu-xi sá cúhúⁿ iní-ndó sá Yá Ndiöxí yíndàha ñaha-gá xii-ndo, te ducaⁿ càda-ndo nchaa nacuáa cuíní-gá, te ducaⁿ te taxi-gá nchaa sá xíní ñúhu-ndo. ³⁴Núu xíáⁿ vá ío caní iní-ndó ñasa cundecu-ndo ndúu tneé, chi caní iní-ndó nàcuáa cada-ndo cundecu-ndo vitna, chi nduu tnèé-áⁿ te dré-ná te cut-núni núu nása cada-ndo cundecu-ndo. Chi nchòhó sa ñaha-ndo sá ío titní núú sá quidé-xí ìⁿ nduu ìⁿ nduu —duha ní dánèhé ñáhá Jèsús xii cue téé xica cuu ndíhi-gá ndíhi nchaa ñáyiú.

**Vá càháⁿ cuèhé-ó
cuèndá tnàha ñáyiú-ó**

(Lc. 6:37-38, 41-42)

7 Te Jèsús ndèccu-ni-gá dánèhé-gá cue téé xica cuu ndíhi-gá ndíhi nchaa ñáyiú, te xàhaⁿ-gá:

—Vá càháⁿ cuèhé-ndó cuèndá tnàha ñáyiú-ndo, te ducaⁿ te Yá Ndiöxí ñá túú ná tnúhu cúñaha-gá xii-ndo. ²Chi núu na càháⁿ cuèhé-ndó cuèndá tnàha ñáyiú-ndo, te Yá Ndiöxí ío ìⁿ sá cádá ñàha-gá xii-ndo. Te núu nchòhó ná càháⁿ cuèhé víhí-ndó cuèndá tnàha ñáyiú-ndo te Yá Ndiöxí ío-gá dandòho ñaha-gá xii-ndo. ³Te ná cuèndá ndéhé-ndó ìⁿ sá ñà túú vâha quide tnaha ñáyiú-ndo te mee-ndo víhi-gá quidé-ndó-í? Te sá dúcáⁿ quide-ndo te cada iní-ndó sá ndéhé-ndó dàtná ìⁿ mihi líhli ñúhu núú tnàha ñáyiú-ndo te mee-ndo ñúhu ìⁿ mihi cahnu-gá núú-ndó te ñá túú quide cuendá-ndó. ⁴Te núu na nàcanu ichi-ndo tnaha ñáyiú-ndo cuèndá sá ñà túú quide váha-yu ndécú-yu, te mee-ndo víhi-gá quidé-ndó ñá, te cada iní-ndó sá xàhaⁿ-ndo xii tnaha ñáyiú-ndo sá nátava-ndo mihi líhli ñúhu

núú-yu sá dúcáⁿ quide-ndo, te mihi càhnu ñúhu núú méé-ndó ñà túú quide cuendá-ndó. ⁵Te sá dúcáⁿ quide-ndo te ío dândahú-ndó mèe-ndo sá quidé ndáá-ndó te ñà ndáá sá quidé ndáá-ndó, te xíní ñúhu-xi díhna-gá daña-ndo nchàa sá ñà túú vâha quide-ndo, te dàtnúni ducaⁿ te cuu nacanú ichi-ndo tnàha ñáyiú-ndo cuèndá nchaa sá ñà túú vâha quidé-yu.

⁶Te nchaa ñáyiú ío sàá iní-xi, te vá cádá yica-ndó-yu cundedóho-yu tnúhu Yá Ndiöxí, chi núu na càda yica-ndó-yu te ngóo-yu cuu úhú iní ñáhâ-yu xii-ndo. Te ñáyiú-áⁿ cúú-yu dàtná iná chi quití-áⁿ núu na cuñaha-o ìⁿ sá cuñaha-o, te núu ñá túú cùtnuní iní-dí ná cúú xíáⁿ te tní ñaha-dí xii-o. Te cùu tucú-yu dàtná cùchí chi quití-áⁿ núu na chùcu-o núú-dí yúú vâha sá ío víi càa nani pérá, te dícò-ni cùnu sáhá-dí chi ñá túú cùtnuní iní-dí sá cúú-xí yúú vâha.

Cácáⁿ-ó núú Yá Ndiöxí núu ná cuíní-ó

(Lc. 11:9-13; 6:31)

⁷Te na càchí tnúhu-í xii-ndo sá cãcáⁿ-ndó núú Yá Ndiöxí te núu ná cuíní-ndó te taxi-gá, te vá dáñá ndéé-ndó cãcáⁿ-ndó núú-gá núu ná cuíní-ndó te ducaⁿ te níhí-ndó. Te cada iní-ndó sá ní quexìo-ndo vehe ìⁿ tnaha ñáyiú-ndo te ní cáháⁿ-ndó, te ñáyiú-áⁿ ní tedóho ñáhâ-yu xii-ndo te ní nacaáⁿ-yu yuyèhe. Te ducaⁿ càda iní-ndó chi Yá Ndiöxí tedóho ñaha-gá xii-ndo, te taxi-gá sá ná càcáⁿ-ndó núú-gá. ⁸Chi nchaa ñáyiú ducaⁿ xiquide, te Yá Ndiöxí tedóho ñaha-gá xii-yu te níhí-yu sá cuíní-yu. Te díu-ni ducaⁿ tùcu nchaa ñáyiú na càcáⁿ núú-gá ìⁿ sá cuíní-yu, chi sãñaha-gá sá xicáⁿ-yu núú-gá. Te díu-ni ducaⁿ tùcu nchaa ñáyiú ñá túú dàña ndéé xicáⁿ núú Yá Ndiöxí sá cuíní-yu chi níhí-yu.

⁹Te nchòhó cue téé cùu tátá, ñá túú cùndee iní-ndó cuñaha-ndo xii cue déhe-ndo ìⁿ yúú caxi-güexi

òré xìcáⁿ-güexi ìíⁿ pàá núú-ndó caxi-güexi. ¹⁰Te ni ñà túú cùndee iní-ndó cuñaha-ndo ìíⁿ cóó caxi-güexi òré xìcáⁿ-güexi ìíⁿ chácá núú-ndó caxi-güexi. ¹¹Te nchòhó cuèi ndéé dau-na sàá iní-ndó dico sàha-ndo cuè déhe-ndo sà vâha xèxi-güexi oré ná cúú sà xìcáⁿ-güexi núú-ndó caxi-güexi. Te núu nchòhó ducaⁿ quide-ndo, ÿte uuⁿ-gá ducaⁿ quide Tátá-ndó Dúttú Ndiòxí Yáá ndécú àndiu, chi taxi-gá sá vâha sá cúú-xí-ndó te núu na càcáⁿ-ndó núú-gá!

¹²Te nchaa sá vâha cuíní-ndó càda tnaha ñáyiu-ndo, te cada-ndo tnàhá-ndó ndìhí-yu, chi ducaⁿ sànu ichi ñaha tnúhu ní chídó tnùní ndíi Moisés, te diu-ni ducaⁿ sànu ichi ñaha tucu nchaa tnúhu ní chídó tnùní cue téé ní xóó cáháⁿ tnúhu Yá Ndiòxí ndéé sanaha.

Yuyèhe cuiñi

(Lc. 13:24)

¹³⁻¹⁴Te xini ñuhu-xi nducu-ndo nacuáa cada-ndo tnìi-ndo ichi Yá Ndiòxí. Te ichi-gá-áⁿ cúú-xí dàtná ìíⁿ ichi cuiñi, àdi datná ìíⁿ yuyèhe cuiñi. Te duha càháⁿ-í chi ío úhú xínu iní-ndó tnìi-ndo ichi Yá Ndiòxí, te sacú-ni nchòhó cue ñáyiu ndècu ñuyúí-a tnìi-ndo ìchi-gá. Te nchaa ñáyiu ndècu ichi cuehé ichi duha ta xíta nihnú-yu cuáháⁿ. Te ichi ndécú-yu-áⁿ cada iní-ndó sá cúú-xí ìíⁿ ichi cahnu ichi quehéⁿ, àdi ìíⁿ yuyèhe quehéⁿ. Te duha càháⁿ-í chi ío vâi ñáyiu ndécú-yu ichi-áⁿ.

Ndi dííⁿ núú yutnu xìní-ó nã yutnu cùu-xi cuendá sá sãvidí-xi

(Lc. 6:43-44)

¹⁵Te càchí tnúhu-í xii-ndo sã ño quíhi iní-ndó cùndecu-ndo cuendá sá vã dándàhú ñáhá cuè téé càchí sá càháⁿ tnúhu Yá Ndiòxí te ñà ndáá sá càháⁿ-güedé tnúhu-gá. Chi cue téé-áⁿ sànuu sá quidé-güedé dàtná quidé mbéé

quiti ío vâha iní-xi, dico ñà ndáá chi ñà túú ñùhu vâha iní-güedé, chi quide-güedé dàtná quidé quiti dééⁿ quiti nani yíhí. ¹⁶Te òré quexìo-güedé núú ndécú-ndó te cada cuendá-ndó nàcuáa quide-güedé cuendá ducaⁿ cùt-nuní iní-ndó nã ñáyiu cùu-güedé. Te nchòhó xìní-ndó sã ñà túú cùuⁿ ndéhé yoho yàha stilé tnu ìñu, te ni ñà túú xìní-ndó cùuⁿ ngúxí ìíⁿ tnu ìñu. ¹⁷⁻¹⁸Te xìní tucu-ndo sá ncháá yùtnu vâha cùuⁿ sãvidí vâha, te nchaa yutnu vâha-áⁿ ñà túú cùuⁿ sãvidí sá ñà túú vâha. Te nchaa yutnu sã ñà túú vâha ñà túú cùuⁿ sãvidí vâha, chi mee-ni sãvidí sá ñà túú vâha cùuⁿ. ¹⁹Te nchaa yutnu sã ñà túú cùuⁿ sãvidí vâha xèhndé-güedé, te cuánguee-xi núú ñùhú càyú-xi. Te ducaⁿ sãtnahá-xi yâha nchaa cue téé dándahú ñáhá càchí sá càháⁿ tnúhu Yá Ndiòxí te ñà ndáá sá càháⁿ-güedé tnúhu-gá, chi quíhíⁿ-güedé núú ñùhú núú càyú. ²⁰Te nchòhó cutnùní iní-ndó nã ñáyiu cùu cue téé-áⁿ cuendá nchaa sá quidé-güedé.

Ñà ncháá ñáyiu ngúndecú-yu núú ndécú Yá Ndiòxí táxí tnùní-gá

(Lc. 13:25-27)

²¹Te na càchí tnúhu-í xii-ndo sã ño vâi ñáyiu cachí-yu sá yùhú cùu-í Xítóhó-yu, dico ñà ncháá-yu nduu táhú-yu cundecú-yu núú ndécú Tátá-í Dúttú Ndiòxí táxí tnùní-gá, chi mee-ni ncháa ñáyiu na càda nchaa nacuáa càháⁿ-gá ñáyiu-áⁿ nduu táhú-yu cundecú-yu núú ndécú-gã táxí tnùní-gá. ²²Te na sàá nduu càda ndáá Yá Ndiòxí cuéchi nchaa ñáyiu, te vâi-yu cùñàhá-yu xii-í: “Yòhó Xítóhó Jesucristú nchúhú cúú-ndí ñáyiu ní cáháⁿ tnúhu-n nàcuáa ní cachí-n, te diu-ni-n ñi cacunehe-ndí te ní sándáá iní ñáhá ncháa espíritu cùndíhi yucu ñávâha xii-ndí ní quee-xi yiqui cùnú ñáyiu, te diu-ni yòhó ní chindee ñàha-n xii-ndí ní ndacu-ndí ní quide-ndí titní núú sã vã yòo tnàhí

ndàcu cada”, duha cùñàhá-yu xii-í dâvâ-áⁿ. ²³ Dico yúhú cùñaha-ĩ xii-yu: “Ná túú tñàhí xini ñàhá-í xii nchòhó nũ ndéé ñáyiú cùu-ndo, te chí xócuñí nchaa nchòhó ñáyiú quide nchaa sá cuèhé sá dúhá nũ ndécù-í-a”, duha cùñaha-ĩ xii-yu.

**Ìⁿ vehe ndècu cimientú-xi ndihi
ìⁿ vehe ñá túú cìmièntú-xi**

(Mr. 1:22; Lc. 6:47-49)

²⁴ Te nchaa ñáyiú sàcúndedóho tñúhu càháⁿ-í te núu na tñí-yu, te ñáyiú-áⁿ cùu-yu dàtná ìⁿ téé ío váha cùtnuní iní-xi. Chi téé-áⁿ ní dácáá-dé ìⁿ vehe, dico díhna-gá ní xete-dé ndéé ní tnahá-dé yúú cáxíⁿ te dàtnuní ní tava-dé cimientú-xi. ²⁵ Te òré ní cuuⁿ dáú te ní ndee ndute ñuhu, te ní dándáá-xí ndéé núú cáá vèhe-áⁿ, dico ñá túú ní ndàcu-xi cuido-xi. Te ní quene tucu táchí ñíhi dico ñá túú ní ndàcu-xi cuido-xi vehe-áⁿ, te ducaⁿ chí téé ní dácáá vèhe-áⁿ ní tava-dé cimientú-xi núú yúú cáxíⁿ. Duha sãtnahá-xi cùu nchaa ñáyiú tñí tñúhu càháⁿ-í. ²⁶ Dico nchaa ñáyiú sàcúndedóho tñúhu càháⁿ-í te ñá túú cuñí-yu tñí-yu, ñáyiú-áⁿ cùu-yu dàtná ìⁿ téé ñá túú tñàhí cùtnuní iní-xi. Chi téé-áⁿ ní dácáá-dé ìⁿ vehe núú yúú mèe-ni ñuhu cùchí. ²⁷ Te òré ní cuuⁿ dáú te ní ndee ndute ñuhu, te ní dándáá-xí ndéé núú cáá vèhe-áⁿ, te ní quene táchí ñíhi te íí-ni ní xido-xi vehe-áⁿ cuendá sá nũ ñuhu cùchí ní sáá. Duha sãtnahá-xi cùu nchaa ñáyiú sàcúndedóho tñúhu càháⁿ-í te ñá túú cuñí-yu tñí-yu —duha ní dánèhé ñáhá Jèsús xii cue téé xica cuu ndihi-gá ndihi nchaa ñáyiú.

²⁸ Te òré ní ndihi Jèsús sá dúcáⁿ ní cáháⁿ-gá, te nchaa ñáyiú ní xíndedóho nchaa tñúhu ní cáháⁿ-gá ío ní cuñúhu-yu nàcuáa ní dánèhé ñáhá-gá xii-yu. ²⁹ Chi ní cáháⁿ-gá dàtná càháⁿ cue téé cùnuu, te cùnuu ndisa-gá, te ñá túú ní cáháⁿ-gá dàtná càháⁿ nchaa cue téé dàcuaha ñaha

xii ñáyiú nchaa tñúhu ní chídó tñuní ndii Moisés.

**Jèsús quidé tãtna-gá ìⁿ téé
tñàhá cuèhé sã dátèhyú
nihnu-xi yiqui cùñú-ó**

(Mr. 1:40-45; Lc. 5:12-16)

8 Te Jèsús ní xica-gá cuánuu-gá ñí tñúú nũ dúcáⁿ ní xíndecu-gá ní dánèhé-gá ñáyiú-áⁿ, te cuèhé víhí ñáyiú nchicúⁿ ñáhá xii-gá cuánuu. ² Te ní quexio ìⁿ téé tñàhá cuèhé sã dátèhyú nihnu-xi yiqui cùñú-ó nũ Jèsús, te ní ngúñí xítí-dé núú-gã, te xãhaⁿ-dè xii-gã: —Mèstrú, véxi-í càháⁿ ndàhú-í núú-n nũ vá cùndèe iní-n càda tãtna ñaha-n xii-í, chí cùtnuní iní-í sã ndácú-n —càchí-dé xãhaⁿ-dè xii-gã.

³ Te Jèsús ní dácáá-gá ndaha-gá ní tendaha ñaha-gá xii-dé, te xãhaⁿ-gã:

—Cuu cada tãtna ñaha-ĩ xii-n, te vitna ndúha-n —càchí-gá xãhaⁿ-gã xii-dé.

Te òré-ni-áⁿ ní xócuñí cuèhé tñàhá-dé.

⁴ Te Jèsús ní xãhaⁿ tucu-gá xii-dé:

—Te vitna cuanùhú te vá yõ ìⁿ cùñaha-n sã yùhú ní quide tãtna ñaha-ĩ xii-n, núú dütú-ni cuháⁿ cuendá sá ná quini ñáhá-dé xii-n sã ní ndúha-n, te cuñaha-n sã ndúú tãhú Yã Ndiõxí dàtná ní cachí ndii Moisés. Te ducaⁿ càda-n cuendá cutnuni iní ñáyiú sá ní ndúha-n —càchí-gá xãhaⁿ-gã xii téé ní quide tãtna-gá-áⁿ.

**Jèsús quidé tãtna-gá ìⁿ téé xinu
cuechi núú ìⁿ téé cùu capitáⁿ**

(Lc. 7:1-10)

⁵ Te Jèsús ní xica-gá cuáháⁿ-gá ñuú Capernaúm. Te òré cuánguihu-gá ñuú-áⁿ te ní quexio ìⁿ téé cùu capitáⁿ càháⁿ ndàhú-dé núú-gã, ⁶ te xãhaⁿ-dè xii-gã:

—Mèstrú, véxi-í càháⁿ ndàhú-í núú-n nũ vá cùndèe iní-n càda tãtna-n ìⁿ téé xinu cuechi núú-í, chí cùhú-dé te càhú víhí tñàhá-dé, te ío ndòho-dé te ní ñá

cúndèe-gá-dé candá nihnu-dé —càchí-dé xáhaⁿ-dë xii-gá.

⁷Te Jèsús ní xáhaⁿ-gã xii-dé:

—Te na quíhíⁿ-ó cada tátna-í-dé —càchí-gá xáhaⁿ-gã xii-dé.

⁸Te tée cùu capitáⁿ-áⁿ ní xáhaⁿ-dë xii-gá:

—Mèstrú, ñá túú tàù-í sá quíhu-n ndèé xití vehe-í, chí cùu-í ìⁿ tée cùtèxínu sá cùú-xí-n, te cáháⁿ-ni sá ndúha tée xínu cuechi núú-í te ndúha-dé. ⁹Chí yúhú ndècu cue tée tàxi tnuní ñáhá xii-í, te ducaⁿ yúhú tucu ndècu cue sandadú táxi tnuní-í. Te òré xáhaⁿ-í xii ìⁿ-dé quíhíⁿ-dé ìⁿ chiùⁿ te cuáháⁿ-dé, te òré xáhaⁿ-í xii ingá-dé quixi-dé te véxi-dé, te òré xáhaⁿ-í xii ìⁿ tée xínu cuechi núú-í cada-dé ìⁿ chiùⁿ te quide-dé. Núu xíáⁿ yòhó cáháⁿ-ni sá ndúha tée xínu cuechi núú-í te ndúha-dé —càchí-dé xáhaⁿ-dë xii Jèsús.

¹⁰Te Jèsús ío ní cuñúhu-gá sá dúcáⁿ ní cáháⁿ tée cùu capitáⁿ-áⁿ, te ní xáhaⁿ-gã xii nchaa ñáyiú nchícúⁿ ñáhá xii-gá:

—Na càchí tnúhu ndáá-í xii-ndo sã vátá quíní-gá-í ni ìⁿ ñáyiú israhél, ñáyiú súúni ïo váha sàndáá iní ñáhá xii Yá Ndiòxí dàtná sàndáá iní ñáhá tée-a xii-gá. ¹¹Te na càchí tnúhu ndáá tucu-í xii-ndo sã ïo cuéhé ñáyiú quixi ndàa xio nacúáa quène nchíanchii, te diu-ni ducaⁿ ïo cuéhé tucu-yu quixi ndàa xio nacúáa quée tucu nchíanchii. Te nchaa ñáyiú-áⁿ naníhí tnáhã-yu ndihi té Àbrahám, ndihi té Isàác, ndihi té Jàcób núú ndécú Yá Ndiòxí táxi tnuní-gá te yàcáⁿ cundecu ndihi ñáhá-yu xii-güedé. ¹²Te nchaa ñáyiú tàù nduu táhú cundecu núú ndécú Yá Ndiòxí táxi tnuní-gá ní cùu, ñáyiú-áⁿ quee tñhú-yu, chí quíhíⁿ-yu ìⁿ xichi núú néé nñú ïo ndohó-yu cundecú-yu, te yàcáⁿ ío ndáhí-yu, te dicó rúhñú-nã cuu núhu-yu sá sàtú iní-yu cuèndá sá ndóhò-yu —càchí-gá xáhaⁿ-gã xií-yu.

¹³Te Jèsús ní xáhaⁿ tucu-gá xii tée cùu capitáⁿ-áⁿ:

—Yòhó tée ndècu ndihi tée cùhú cuanùhú vehe-n vitna chí ndúha-dé chí ní sàndáá iní-n Yá Ndiòxí —càchí-gá xáhaⁿ-gã xii-dé.

Te diu-ni òré ducaⁿ ní xáhaⁿ Jèsús xii tée cùu capitáⁿ-áⁿ ní ndúha tée xínu cuechi núú-dë.

Jèsús quidé tátna-gá nãná ñadìhí té Pèlú

(Mr. 1:29-31; Lc. 4:38-39)

¹⁴Te Jèsús ní xica-gá cuáháⁿ-gá vehe té Pèlú, te òré ní quexio-gá vehe-dé te ní xiní-gá cáá nãná ñadìhí-dé cùhú-aⁿ ñúhu vihi-aⁿ cahni. ¹⁵Te Jèsús ní tnuí-gá ndaha ñaha cùhú-áⁿ, te òré-ni-áⁿ ní nchíco-aⁿ cahni te ní ndacóo-aⁿ ní xínu cuechi-aⁿ nñú-güedé ndihi-gá.

Jèsús quidé tátna-gá vai ñáyiú cùhú

(Mr. 1:32-34; Lc. 4:40-41)

¹⁶Te òré ní dáhu nchíanchii te ní quexio ñáyiú núú ndécú Jèsús, te ndècá-yu vai ñáyiú yìhi ñaha espíritú cúndìhi yucu ñávãha ní sáá núú-gã te ndèca tucú-yu vai ñáyiú tnáhã dava-gá núú cuéhé. Te ìⁿ-ni tnúhu ní cáháⁿ Jèsús ní tenàá-gá nchaa espíritú cúndìhi yucu ñávãha yìhi ñaha xii nchaa ñáyiú-áⁿ, te ní quee-xi yiqui cùñú-yu cuáháⁿ-xi. Te tnáhã nchaa dava-gá ñáyiú cùhú-áⁿ ní quide tátna-gá. ¹⁷Te ducaⁿ ní cuu chí ní quee ndáá-xi nàcuáa ní cáháⁿ ndíi Chàíá tée ní xóo cáháⁿ tnúhu Yá Ndiòxí ndéé sanaha, te duha ní cachí ndíi: “Mee-gã cada tátna ñaha-gã xii-o, chí diu-gá xocàni-gá nchaa sá quidé ùhú yiqui cùñú-ó”, duha ní cachí ndíi.

Ñáyiú cuíní tuha ñaha xii Jèsús

(Lc. 9:57-62)

¹⁸Te òré ní xiní Jèsús sá ïo cuéhé ñáyiú xixúcu núú ndécú-gã, te ní xáhaⁿ-gã xii cue tée xica cuu ndihi-gá

sá quëe-gá ndihi-güedé bàrcú cuëndá téhndé-gá ndihi-güedé ndàa ingá xio yuhu làgúná. ¹⁹ Te mei òré-áⁿ nǐ quexio ìíⁿ tée dàcuaha ñaha xii cue ñáyiú nchaa tnúhu ní chídó tnùnǐ ndíi Moisés, te xáhaⁿ-dë xii-gá:

—Mèstrú, cuíní-í canchicúⁿ ñáhà-í xii-n ndëni ní cuu na quíhíⁿ-n —càchí-dé xáhaⁿ-dë xii-gá.

²⁰ Te Jèsús ní xáhaⁿ-gǎ xii-dé:

—Nchaa ñúcuíi chí ndëcu yaú cúú vèhe-güedi saqufhi-güedi, te nchaa cue quiti ndàva caa tacá-güedi diquí yutnu. Dico yúhú Téee cùu ñaní tnáhá-ndó nchàa-ndo chí ñá túú ndëé cáá vèhe-í ñuyúú-a ndetatú-í —càchí-gá xáhaⁿ-gǎ xii-dé.

²¹ Te ìíⁿ téee ní chitnahá ñáhá xii Jèsús ní xáhaⁿ-dë xii-gá:

—Jèsús, daña na nùhú-í cundetu-í cuú tǎtà-í te chindúxi-í-dé dàtnùnǐ quixi-í chitnahá ñáhá dùcaⁿ-ná-í xii-n —càchí-dé xáhaⁿ-dë xii-gá.

²² Te Jèsús ní xáhaⁿ-gǎ xii-dé:

—Daña ñáyiú ñá túú sàndáá ìní ñáhá xii-í ná chindúxi tnàha meé-yu, chí ñáyiú-áⁿ cúú-yu dàtná ñáyiú ní xíhí cuéi ndëcu-ní-yu núú ñuyúú-a, te yòhó canchicúⁿ ñáhá-ní xii-í —càchí-gá xáhaⁿ-gǎ xii-dé.

Jèsús ngání-gǎ táchí ndihi ndute làgúná

(Mr. 4:35-41; Lc. 8:22-25)

²³ Te sáta dúcáⁿ te Jèsús cuánguee-gǎ bàrcú ndihi cue téee xica cuu ndihi-gá, te ní xica bàrcú-áⁿ cuáháⁿ-xi. ²⁴ Te ñíni ñùhu bàrcú-áⁿ ichi cuáháⁿ-xi núú ndute ní xídí Jèsús, te ní ngúíta-xi níhi vìhi quene táchí, te ta nàdachitú-xi ndute xití bàrcú cuáháⁿ. ²⁵ Te cue téee xica cuu ndihi-gá cuáháⁿ-güedé núú cáá-gǎ xídí-gá, te xáhaⁿ-güedë xii-gá:

—;Mèstrú, ndiquíú ìní chí dàcácu ñaha-n xii-o chí quée naa-o cuíní-xi! —càchí-güedé xáhaⁿ-güedë xii-gá.

²⁶ Te Jèsús ní xáhaⁿ-gǎ xii-güedé:

—;Ná cuëndá ndéee ducaⁿ ìo yùhú-ndó? ;Náa ñá túú sàndáá ìní ñáhá ndisa-ndo xii-í-áⁿ? —càchí-gá xáhaⁿ-gǎ xii-güedé.

Te Jèsús ní ndacóo-gá te ní tenáá-gá táchí-áⁿ ndihi ndute-áⁿ, te ní ngúíñí táchí-áⁿ te ní nucúndecu nahi-ñá ndute làgúná-áⁿ. ²⁷ Te nchaa cue téee ñùhu xití bàrcú-áⁿ nǐ cuñùhu-güedé sá dúcáⁿ nǐ quide-gá ní xiní-güedé, te ní xítñaha-güedé:

—;Te ná téee cùu téee-a núu duha ní cáháⁿ-ni-dé te ní ngúíñí táchí te ní nucúndecu nahi-ni ndüte làgúná-a-í? —càchí-güedé xítñaha-güedé.

Cue téee ñúú Gàdará cue téee yìhi ñaha espíritú cúndìhi yucu ñávàha

(Mr. 5:1-20; Lc. 8:26-39)

²⁸ Te òré ní quèxio Jèsús ndàa ingá xio yuhu làgúná yucu cue téee ñúú Gàdará, te úú tnáhá cue téee quide vehe núú yíndüxi ndíyi ní quèe-güedé cuáháⁿ-güedé núú ndécú Jèsús, te ndi ndüü-güedé yíhí ñaha espíritú cúndìhi yucu ñávàha xii-güedé, te ìo màñá-güedé chí vá yòo tnáhí dàña-güedé yáha yatni núú ndécú-güedë. ²⁹ Te cue espíritú yíhí ñaha xii-güedé-áⁿ nǐ quide-xi níhi ní cáháⁿ-güedé, te xáhaⁿ-güedë xii-gá:

—;Ná cuëndá véxi-ò Jèsús Déhe Dútú Ndióxi chidáca ñáhá-n xii-ndí? ;Áⁿ sàma véxi-n dàndoho ñaha-n xii-ndí? Te vátá sàá-gá nduu dùcaⁿ cada-n —càchí-güedé xáhaⁿ-güedë xii-gá.

³⁰ Te yatni xíáⁿ xíxica cuu vai cuchí xíxexi-güedi. ³¹ Te cue espíritú cúndìhi yucu ñávàha yìhi ñaha xii cue téee-áⁿ ní cáháⁿ ndàhú-xi núú Jèsús, te xáhaⁿ-xi:

—Te núu vá dàñá-gǎ-n quíhi-ndí yiqui cùnú cue téee-a, te càháⁿ ndàhú-ndí núú-n sǎ dàña-n na quíhíⁿ-ndí quíhu-ndí yiqui cùnú nchaa cùchí-áⁿ —càchí cue espíritú-áⁿ xáhaⁿ-xi xii-gá.

³²Te Jèsús ní xáhaⁿ-gǎ xii cue espíritú cündìhi yucu ñávàha-áⁿ:

—Chí táquèe yiqui cuñú cue téé-áⁿ te quíhíⁿ-ndó nũu ndéè ichi quíhíⁿ-ndó — cǎchí-gǎ xǎhaⁿ-gǎ xii nchaa espíritú-áⁿ.

Te cue espíritú cündìhi yucu ñávàha-áⁿ ní quee-xi yiqui cuñú cue téé-áⁿ, te cuáháⁿ-xi cuánguihu-xi nchaa cùchí-áⁿ. Te cue quiti-áⁿ ní xinu-güedi duha ní quee-güedi ndàa núú dèhvá yuhu làgúná-áⁿ, te ní ngauniñu-güedi xití ndute, te ní ndìhi-güedi ní cǎhá.

³³Te cue téé xito ñaha xii nchaa cùchí-áⁿ ní yùhú-güedé te ní xinu-güedé, te ní sǎháⁿ-güedé ní cani-güedé cuèndú núú cuè ñáyiu ndècu xití ñuú nchaa nàcuáa ní cuu cuèndá cue téé ní xíhi ñaha nchàa espíritú cündìhi yucu ñávàha-áⁿ. ³⁴Te nchaa ñáyiu ñuú-áⁿ ní quee-yu cuáháⁿ-yu núú ndécú Jèsús. Te òré ní quexió-yu núú ndécú-gǎ te ní cǎháⁿ ndàhú-yu núú-gǎ sá ná quèe-gǎ yucu ñuú-yu núhú-gǎ.

Jèsús quidé tǎtna-gǎ ìⁿ téé cùhú ñá cúú-gǎ candá nihnu

(Mr. 2:1-12; Lc. 5:17-26)

9Te sǎtá dúcáⁿ ní cuu te Jèsús cuánde-gǎ bàrcú cuáháⁿ-gǎ ní natehndé-gǎ ndàa ingá xio yuhu làgúná. Te xǎⁿ ní ndexió-gǎ ñuú núú quidé ñuú-gǎ. ²Te xǎⁿ ndécú-gǎ ní quexió cue téé nchido-güedé ìⁿ téé cùhú ñá cúú-gǎ candá nihnu ñũhu-dé xító, te Jèsús ní cutnùnì iní-gǎ sá sàndáá ndisa iní ñáhá-güedé xii-gǎ nũu ní xáhaⁿ-gǎ xii téé cùhú-áⁿ:

—Yòhó téé cùhú vá ndìhú-gǎ iní-n, chi sa ní quide càhnu iní-í nchaa cuéchi-n — cǎchí-gǎ xǎhaⁿ-gǎ xii-dé.

³Te sá dúcáⁿ ní cǎháⁿ-gǎ nũu xǎⁿ cue téé dàcuaha ñaha xii ñáyiu nchaa tñúhu ní chídó tñùnì ndí Moisés ní sani iní-güedé: “Téé-a cǎháⁿ cuèhé-dé cuèndá Yǎ Ndiöxí”, duha ní sani iní-güedé.

⁴Te Jèsús ní cutnùnì iní-gǎ nàcuáa sàni iní-güedé nũu ní xáhaⁿ-gǎ xii-güedé:

—¿Ná cuèndá ducaⁿ sàni cuéhé sání dùha iní-ndó? ⁵Te sá dúhá ní xáhaⁿ-í xii téé cùhú-a sá ní quide càhnu iní-í nchaa yícá cuéchi-dé, te xǎⁿ nchòhó ñá túú cutnùnì iní-ndó nũu ndáá cǎháⁿ-í àdi ñá ndàá. Dico núu cúu-í-dé sá ndácóo-dé te caca-dé, te cutnùnì ndáá iní-ndó nũu ndáá cǎháⁿ-í àdi ñá ndàá, chí cundehe nũu-ndó nàcuáa cada-í. ⁶Te vitna na càda-í nàcuáa cutnùnì iní-ndó nchàa-ndo sá yǎhú Téé cùu ñani tñáhá-ndó nchàa-ndo ndecu ndìhi-í tñúhu ndee ìní ñuyíú-a sá cáda càhnu iní-í nchaa cuéchi ñáyiu —cǎchí-gǎ xǎhaⁿ-gǎ xii-güedé.

Te sǎtá dúcáⁿ te ní xáhaⁿ-gǎ xii téé cùhú-áⁿ:

—Ndacóo, te ndocani-n xító ñũhu-n véxi-áⁿ te núhú-n vèhe-n —cachí-gǎ xǎhaⁿ-gǎ xii-dé.

⁷Te òré-ni-áⁿ ní ndúha téé cùhú-áⁿ te ní ndacóo-dé te ní ndocani-dé xító ñũhu-dé ní quexió-áⁿ te ní xica-dé cuánuhú-dé vehe-dé. ⁸Te nchaa ñáyiu xĩndecu-áⁿ ìo ní cuñúhu-yu sá dúcáⁿ ní quide Jèsús ní xiní-yu, te ní cachí-yu sá ìo càhnu cuu Yǎ Ndiöxí cuèndá sá ní sǎñaha-gǎ xii Jèsús tñúhu ndee ìní cada-gǎ nchaa sá vǎ yòo tñàhì ndàcu cada.

Jèsús cǎháⁿ-gǎ ìⁿ téé nàni Mateú chitnahá ñáhá-dé xii-gǎ

(Mr. 2:13-17; Lc. 5:27-32)

⁹Te Jèsús ní nucúhuⁿ tucu-gǎ ichi cuáháⁿ-gǎ, te ichi ñũhu-gǎ ní xiní-gǎ núcòo ìⁿ téé nàni Mateú quidé còbrá-dé ñáyiu chí cobràdór impuèstú cúú-dé, te ní xáhaⁿ-gǎ xii-dé:

—Màtéú, néhé chitnahá ñáhá-n xii-í —cǎchí-gǎ xǎhaⁿ-gǎ xii-dé.

Te té Màtéú-áⁿ ní ndacuñí-dé ní chitnahá ñáhá-dé xii-gǎ.

¹⁰Te ìíⁿ xito ndècu Jesús ìíⁿ vehe, te yìhi-gá mèsá ndìhi cue tée xica cuu ndìhi-gá xéxí ndìhi ñaha-gá xii-güedé. Te tnàhá cue tée cuihna ìní-xi quide cobra ñáhá xii ñáyiú cuèndá impuèstú yíhí ndìhi-gá mèsá, te tnàhá tucu dava-gá cue tée ndècu ichi cuehé ichi duha yìhi ndìhi-gá mèsá. ¹¹Te sá ní xíní cue tée cùu farisèú xéxí Jèsús ndìhi nchaa cue tée-áⁿ, te ní xícáⁿ tnúhú-güedé núú cuè tée xica cuu ndìhi-gá, te xàhaⁿ-güedé:

—¿Ná cuèndá ducaⁿ quide tée cùu mestrú-ndó xèxi-dé ndìhi cue tée cuihna ìní-xi quide cobra ñáhá xii ñáyiú cuèndá impuèstú, ndìhi nchaa dava-gá cue tée ndècu ichi cuehé ichi duha-i? —càchí-güedé xàhaⁿ-güedé.

¹²⁻¹³Te Jèsús ní tecú dóho-gá nàcuáa ndùu tnúhu ní xàhaⁿ-güedé xii cue tée xica cuu ndìhi-gá, núú ní xàhaⁿ-gá xii-güedé:

—Nchaa ñáyiú ñá túú cùhú chi ñá túú xini ñuhú-yu ñátátná, dico nchaa ñáyiú cùhú chi xini ñuhú-yu ñátátná. Te yúhú véxi-í cáháⁿ-í ñáyiú cùtnuní ìní-xi sá ndécú cuèchi-xi cuèndá dàñá-yu nchaa sá cuehé sá dúhá quidé-yu, te ñá túú véxi-í cáháⁿ-í ñáyiú càchí sá ñá túú ndècu cuèchi-xi. Te chí cádá cuèndá váha nàcuáa cáháⁿ Yá Ndiöxí núú tütú-gá núú càchí-xi: “Yúhú cuèní-í sá cùndàhú ìní-ndó cuè tnaha ñáyiú-ndo, te ñá díú mèe-ni sá cáhni-ndó quiti nduu táhú-í”, duha càchí-gá núú tütú-gá —càchí Jèsús xàhaⁿ-gá xii-güedé.

**Cue tée ndècu tnúhu núú Jèsús
cuèndá ñáyiú ñá túú tnàhí ná xéxí
áma cáháⁿ ndìhí-yu Yá Ndiöxí**

(Mr. 2:18-22; Lc. 5:33-39)

¹⁴Te cue tée xica cuu ndìhi té Juáá tée dàcuandute ñaha xii ñáyiú ní sáháⁿ-güedé núú ndécú Jèsús, te xicáⁿ tnúhú-güedé núú-gá, te xàhaⁿ-güedé:

—Cuèní-ndí cachí tnúhu-n ná cuèndá nchúhú, ndìhi cue tée cùu farisèú ñá túú

tnàhí ná xéxí-ndí áma cáháⁿ ndìhi-ndí Yá Ndiöxí, te cue tée xica cuu ndìhi-n ñá túú ducaⁿ quide-güedé —càchí-güedé xàhaⁿ-güedé xii-gá.

¹⁵Te Jèsús ní xàhaⁿ-gá xii-güedé:

—Nchòhó xini-ndó sá vā cùú cùñaha-o xii ñáyiú ñùhu vico tnándaha sá vā cùú càxí-yu nini ndècu ndìhi ñaha tée tnándaha xii-yu, dico sáá nduu vā cùndècu ndìhi ñaha-gá tée tnándaha-áⁿ xii-yu, te dàv-áⁿ te cahni ìní-yu vā caxí-yu cuèndá sá ndìhú ìní-yu.

¹⁶Te ni vā yō dāndée luha dóó sáá ìíⁿ dóó sa ní cuu tùhú víhí, chi dóó sáá-áⁿ nāndiyi-xi te uuⁿ-gá ndata-xi dōó sá ní cuu tùhú-áⁿ. ¹⁷Te ni vā yō chihhi ndidí sáá xití ìíⁿ lamba sa ní cuu tùhú víhí, chi núú yoo ducaⁿ na càda te ndava lamba sa ní cuu tùhú-áⁿ chi ío níhi yóco ndidí-áⁿ, te cuíta-ni ndidí-áⁿ te cuíta-ni lamba-áⁿ te núú ducaⁿ na càdá-yu, núú xíáⁿ xíní ñùhu-xi quée ndidí sáá-áⁿ xití ìíⁿ lamba saa cuèndá ducaⁿ ñá túú ná cuu cováha-xi —càchí-gá xàhaⁿ-gá xii-güedé.

**Cuèndá déhe yoco té Jàirú ndìhi
cuèndá ìíⁿ ñaha ní tnāndéé dóó Jèsús**

(Mr. 5:21-43; Lc. 8:40-56)

¹⁸Te cáháⁿ dúcáⁿ-ní Jèsús ní quexio ìíⁿ tée cùnūú núú ndécú-gá, ìíⁿ tée tàxi tnuní veñúhu, te ní ngüññí xítí-dé núú-gá cáháⁿ ndàhú-dé, te xàhaⁿ-dè xii-gá:

—Véxi-í cáháⁿ ndàhú-í núú-n nūu vā cùndèe ìní-n quíhíⁿ-ó vèhe-í dandòto-n déhe yoco-í chi ní xíhí-xi tnàvíí, te yúhú cùtnuní ìní-í sá nūu quíhíⁿ-n tēndaha-n yiqui cuñú-xi te ndoto-xi —càchí-dé xàhaⁿ-dè xii-gá.

¹⁹Te Jèsús ní xica-gá cuáháⁿ-gá ndìhi-dé ndìhi cue tée xica cuu ndìhi-gá.

²⁰Te ichi ñùhu-gá cuáháⁿ-gá ní sáháⁿ ìíⁿ ñadìhí ní tnāndéé-aⁿ yuhu dōó-gá ndàa sātá-gá, te ñaha-áⁿ sa ní cuu úxúú cuíá sá cùhú-aⁿ ngòyo ñaha ññí xii-aⁿ.

²¹Te ducaⁿ ní quide-aⁿ chi ní sani ìní-aⁿ sá nūu ndacu-aⁿ tnāndéé-aⁿ cuèdicó

luha yuhu döó Jèsús te ndúha-aⁿ ní sani iní-aⁿ. ²² Te Jèsús ní nchócótó-gã ndàa sátá-gã te ní xiní-gã ñadìhí-áⁿ, te ní xáhaⁿ-gã:

—Yòhó ñaha cùhú, vá ndìhú-gá iní-n vitna chi sa ní ndúha-n, chi ní sándáá iní ñáhá-n xii-í —càchí-gá xáhaⁿ-gã xii-aⁿ.

Te òré-ni-áⁿ nĩ ndúha ñaha cùhú-áⁿ.

²³ Te òré ní quexìo Jèsús vehe tée cùnuu taxi tnuí veñúhu-áⁿ, te ní xiní-gã xindáhi víhí ñáyiú, te xindecu mūsicú.

²⁴ Te ní xáhaⁿ-gã xii-yu:

—Chí táquèe xití vehe-a, chi xíchí-a ñá túú ní xíhí-xi chi dìcò xidí-xi —càchí-gá xáhaⁿ-gã xii-yu.

Te ní sácú ndeé ñáhà-yu xii-gá sá dúcáⁿ nĩ cáháⁿ-gá, chi sá cúú-xi mèé-yu te ní xíhí ndisa xíchí-áⁿ. ²⁵ Te ñáyiú-áⁿ nĩ queé-yu te cuánguihu Jèsús núú cándòdo xíchí nĩ xíhí-áⁿ, te ní tnií-gá ndaha-xi te òré-ni-áⁿ nĩ ndacóo-xi. ²⁶ Te nchaa ñuú cáá yàtni xíaⁿ nĩ níhí ñáyiú tñúhu ñacuáa ní quide Jèsús.

Jèsús quidé tãtna-gá núú úú tnàhá cue tée cuàá

²⁷ Te sátá dúcáⁿ nĩ cuu te ní xica Jèsús cuánuhú-gá, te ichi ñúhu-gá ní chinchícúⁿ ñáhá úú tnàhá cue tée cuàá xii-gá, te níhí càháⁿ-güedé, te xáhaⁿ-güedé xii-gá:

—Yòhó Jèsús, tée cùu ñaní tnàhá ndíi Dàvíí, cundàhú iní ñáhá xii-ndí —càchí-güedé xáhaⁿ-güedé xii-gá.

²⁸ Te òré ní nasáá Jèsús núú quidé vehe-gá, te cue tée cuàá-áⁿ nĩ quexìo-güedé ndeé núú-gã, te ní xicáⁿ tñúhú-gã núú-güedé, te xáhaⁿ-gã:

—¿Sándáá iní-ndó sã yùhú ndacu-í cada tãtna-í núú-ndó-áⁿ? —càchí-gá xáhaⁿ-gã xii-güedé.

Te ní xáhaⁿ-güedé xii-gá:

—Sándáá iní-ndí sá díú yòhó Jèsús ndacu-n càda tãtna-n núú-ndí —càchí-güedé xáhaⁿ-güedé xii-gá.

²⁹ Te Jèsús ní dácàá-gá ndaha-gá ní tendaha-gã núú-güedé, te ní xáhaⁿ-gã xii-güedé:

—Te vitna, ndúha núú-ndó chi ní sándáá iní-ndó sã díú yùhú ndacu-í cada tãtna-í núú-ndó —càchí-gá xáhaⁿ-gã xii-güedé.

³⁰ Te òré-ni-áⁿ nĩ ndúha núú-güedé, te Jèsús ní cáháⁿ víhí-gã dóho-güedé cuendá sá vã càháⁿ-güedé ñacuáa ní cuu ní ndúha núú-güedé.

³¹ Te cue téé-áⁿ òré ní ndee-güedé núú ndécú Jèsús, te ní ngúíta-ni-güedé ní cani-güedé cuendú núú ñáyiú ñacuáa ní quide ñaha-gã xii-güedé. Te nchaa dava-gá ñuú cáá yàtni xíaⁿ nĩ sáháⁿ-güedé ní cani-güedé cuendú núú ñáyiú ñacuáa ní quide ñaha Jèsús xii-güedé.

Jèsús quidé tãtna-gá ììⁿ téé ñìhí

³² Te íchí nĩ ndee cue téé ní ndúha núú-xi-áⁿ núú ndécú Jèsús, te ní quexìo ììⁿ úú ñáyiú ndécá-yu ììⁿ téé ñìhí yíhí ñàha espíritú cündìhi yucu ñávàha. ³³ Te Jèsús ní queñuhu-gá espíritú cündìhi yucu ñávàha yíhí ñaha xii téé-áⁿ, te òré-ni-áⁿ nĩ cuu ní nacáháⁿ-dé. Te nchaa ñáyiú xindecu-áⁿ ìo ní cuñúhu-yu, te ní xitnàhá-yu:

—Ñá túú tnàhí xini-ó ììⁿ téé duha cada ñuú nchoo cuè ñáyiú isràél ní cùu —cachí-yu xitnàhá-yu.

³⁴ Te cue téé cùu fariséú ní ngúíta-güedé xitnàha-güedé:

—Tée-a chi sácúíhná chindèe ñaha-xi xii-dé queñuhu-dé nchaa espíritú yíhí ñàha xii ñáyiú te ñuú-ni sácúíhná-áⁿ táxí tñuní-xi nchaa espíritú-áⁿ —càchí-güedé xitnàha-güedé.

Jèsús cündàhú iní-gá ñáyiú

³⁵ Te Jèsús cuáháⁿ-gá nchaa ñuú náhnú ndìhi nchaa ñuú líhli, te ndí tnàhá ììⁿ ììⁿ ñuú sàá-gá te ducaⁿ cuánguihu-gá ììⁿ ììⁿ veñúhu càa nchaa

ñuú-áⁿ dánèhé-gá ñáyiú tnúhu váha, tnúhu sá sánú ichi ñaha xí-yu nàcuáa ndíhu ndaha ñaha Yá Ndióxi xí-yu. Te ducaⁿ-ni ta quide tátna-gá nchaa ñáyiú cùhú cuáháⁿ cuéi ndi dífⁿ ndi dífⁿ núú cuéhé tnàhá-yu ìiⁿ ìfⁿ-yu. ³⁶Te sá ní xiní Jèsús sá ïo vai ñáyiú nchicúⁿ ñáhá xii-gá, te ní cundáhú iní ñáhá-gá xí-yu chi ïo ndíhú iní-yu, te vá yòo nèhe cuendá ñáhá xí-yu, te cùu-yu dàtná cue mbéé cue quiti ñá túú tòli-xi. ³⁷Te Jèsús ní xáhaⁿ-gá xii cue tée xica cuu ndihi-gá:

—Nchòhó xiní-ndó sá òré ná sàá nduu cùu nchaa sá xítú ñáyiú te ïo vai cuu. Te na càchí tnúhu ndáá-í xii-ndo sá dàtná ïo vai sá xítú ñáyiú cùu, ducaⁿ ïo vai ñáyiú cùmání cundedóho tnúhu-í, te ïo sacú ñáyiú dàcuaha ñaha xí-yu. ³⁸Núu xíáⁿ xiní ñùhu-xi cacadáⁿ-ndó núú Yá Ndióxi Yaá cúú Xítoho-ndó ndíhí-yu cuendá sá ná dàcaháⁿ-gá iní-yu cáháⁿ-yu tnúhu-gá núú nchàa dava-gá tnàha ñáyiú-yu cùmání cundedóho tnúhu-gá —càchí-gá xáhaⁿ-gá xii-güedé.

Jèsús sáñaha-gá tnúhu ndee iní xii ndi ùxúú cue tée xica cuu ndihi-gá

(Mr. 3:13-19; Lc. 6:12-16)

10 Te Jèsús ní cana-gá ndi ùxúú cue tée xica cuu ndihi-gá, te ní sáñaha-gá xii-güedé tnúhu ndee iní cundecu ndihi-güedé cuendá queñuhu-güedé nchaa espíritú cündíhi yucu ñávàha yìhi ñaha xii ñáyiú, ndihi cuendá sá cadá tátna-güedé nchaa dava-gá ñáyiú cùhú cuéi nándi núú cuéhé tnàhá-yu.

²Te duha xínani ndi ùxúú cue tée-áⁿ: tée cùnuu-gá nání-dě Xímú, àdi Pelú chi úú òu-dé, te ñaní-dé cúú tē Ndríxí, te tnàhá tée-áⁿ cúú-dě tée xica cuu ndihi Jèsús, ndihi té Jàcobó ndihi ñaní té Jàcobó-áⁿ tēe nani Juaá, te ndi ndúú cue tée-áⁿ cúú-güedé déhe té Zebèdeú. ³Te tnàhá té Lipé xíca cùu ndihi-gá, ndihi té Bartolomé, ndihi té Mǎxí, ndihi té Mǎteú

tée cùu cobradór impuèstú ní cùu, ndihi té Jàcobó déhe té Àlfeú, ndihi té Lèbeú tée dānani-güedé Tàdeú, ⁴ndihi té Xímú tée ní cündíhi cue tée canānistá, ndihi té Júdás Iscarioté tée ní sáá nduu ní sáha cuendá ñáhá xii Jèsús núú cué tée cùu úhú iní ñáhá xii-gá.

Jèsús téndàha-gá ndi ùxúú cue tée xica cuu ndihi-gá quíhíⁿ-güedé cáháⁿ-güedé tnúhu-gá núú ñáyiú

(Mr. 6:7-13; Lc. 9:1-6)

⁵⁻⁶Te Jèsús ní xáhaⁿ-gá xii ndi ùxúú cue tée xica cuu ndihi-gá sá quíhíⁿ-güedé cáháⁿ-güedé tnúhu-gá núú ñáyiú, te cùmání-gá caca-güedé quíhíⁿ-güedé, te ní xáhaⁿ-gá xii-güedé:

—Na càchí tnúhu-í xii-ndo sá mée-ní ñùú núú xindecu cue ñáyiú isràél quíhíⁿ-ndó cáháⁿ-ndó tnúhu-í, te vá quíhíⁿ-ndó ni ìiⁿ ñuú yíndèhu distritú Sà-mariá, te ni vá quíhíⁿ-ndó dàva-gá ñuú núú xindecu ñáyiú ñá túú cùu ñáyiú isràél. Te cue ñáyiú isràél-áⁿ cúu-yu dàtná cue mbéé cue quiti ní xíta chi ta xíta nihnú-yu cuáháⁿ. ⁷Te cúnaha-ndo xí-yu sá sà ní cuyatni nduu ndíhu ndaha ñaha Yá Ndióxi xí-yu. ⁸Te cada tátna-ndo nchàa ñáyiú cùhú cuéi ñáyiú tnàhá cuéhé sá dátèhyú nihnu-xi yiqui cùñú-yu, te queñuhu-ndo nchàa espíritú cündíhi yucu ñávàha yìhi ñaha xii ñáyiú, te dandòto-ndo cue ñáyiú sa ní xíhí, te vá càcáⁿ-ndó yáhu-ndo núú ñáyiú òré cada-ndo nchàa chiuⁿ-áⁿ, chi sa nàha-ndo sá dicó ducaⁿ ní taxi-í tnúhu ndee iní ndécú ndihi-ndo.

⁹Te vá cánèhe-ndo díhúⁿ cuu ichi-ndo, ¹⁰te ni vá cánèhe-ndo ñunu cuhuⁿ ndachiuⁿ-ndo, te ni vá cánèhe-ndo ingá ichi dóó-ndó nādāma-ndo, te ni vá cánèhe-ndo úú-gá chàu-ndó chi òu-ni chàu yíhí-ndó-áⁿ xíáⁿ-ni quíhí-ndo, te ni vá cánèhe-ndo tatnu, te ducaⁿ càda-ndo chi nchòhó sa nàha-ndo sá ncháá ñáyiú quide chiuⁿ te

diu-ni cuendá chiúⁿ quidé-yu nihí-yu sá xéxi-yu.

¹¹Te ndi tnahá ñuú ná quèxio-ndo te nducu-ndo ñáyi cuñnumí iní-ndó sá cúu-yu ñáyi váha, te vehe ñáyi-áⁿ cundecu-ndo ndéé sáá nduu ndèe-ndo ñuú-áⁿ. ¹²Te òré quexio-ndo vehé-yu te cúñaha-ndo xii-yu: “Yá Ndióxi chindèe chitúu ñaha-gá xii-ndo ndècu-ndo”, duha cúñaha-ndo xii-yu. ¹³Te núu ní cáháⁿ váha ndihi ñáhá-yu xii-ndo, te cuu-xi sá váha sá cúu-xi-yu cuendá tnúhu ní xáhaⁿ-ndo-áⁿ, dico núu ñá túú ní càháⁿ váha ndihi ñáhá-yu xii-ndo, te cúñaha-ndo xii-yu sá vǎ cúu-xi sǎ váha xii-yu tnúhu ní xáhaⁿ-ndo-áⁿ. ¹⁴Te núu ní sáá-ndó ìiⁿ ñuú àdi ìiⁿ vehe, te núu ñá túú ní cáháⁿ ndihi ñaha váha-yu xii-ndo te ni ñà túú ní cuini-yu cundedóho-yu tnúhu càháⁿ-ndó te ndee-ndo ñuú-áⁿ àdi vehe-áⁿ, te naquidi-ndo tíca chúhmá ní tníi sáhá-ndó cuendá ná cùtnuní iní-yu sá ñà túú quide váha-yu. ¹⁵Te na càchí tnúhu ndáá-í xii-ndo sǎ sǎá nduu te ío-gá dandóho ñaha Yá Ndióxi xii ñáyi ducaⁿ na càda ñaha xii-ndo-áⁿ dàcúúxi ñáyi ní xindecu ñuú Sòdomá ndihi ñuú Gòmorrá.

Ndoho tnahá-ó cundecu-o ichi Xítoho Jesucristú

¹⁶Te cada iní-ndó sǎ cúu-ndó dàtná cue mbéé cue quití cuáháⁿ núú ío yíhí. Te ducaⁿ sǎtnahá-xi cùu-ndo chi yúhú tendaha ñaha-í xii-ndo quíhíⁿ-ndó núú xindecu cue ñáyi cuihna iní-xi, te ío váha cuáha-ndo cuendá nàcuáa cada-ndo dàtná quidé cǒó, dico cundu váha iní-ndó ñà túú nǎ cada-ndo dàtná quidé lõmá. ¹⁷Te quíhí iní-ndó chi cue ñáyi na cùu úhú iní ñáhá xii-ndo, te cuáha cuendá ñáhá-yu xii-ndo núú cuè téé cùchiuⁿ, te caniha-güedé xii-ndo xití veúhu-güedé. ¹⁸Te dava tucu ñáyi cuu úhú iní ñáhá xii-ndo candeca ñáhá-yu xii-ndo quíhíⁿ núú

cuè téé cùnuu yindaha nacióⁿ, àdi núú dàva-gá cue téé cùnuu sá cuendá-í. Te nchòhó nihí-ndó nàcuáa cada-ndo cáháⁿ váha-ndo cuendá-í núú-güedé ndihi núú cuè ñáyi ñá túú cùu ñáyi isràèl. ¹⁹⁻²⁰Dico òré cuáha cuendá ñáhá-yu xii-ndo núú nchàa cue téé-áⁿ, te vǎ cání iní-ndó núu nása cunduu tnúhu cáháⁿ-ndó núú-güedé, chi òré-nǎ te nihí-ndó tnúhu cáháⁿ-ndó. Te ñá díú mèe-ndo cahu iní-ndó tnúhu cáháⁿ-ndó, chi mee Espiritú Yá Ndióxi Yáa cúu Tǎtǎ-ndó dàcahú iní ñáhá-xi xii-ndo nàcuáa cunduu tnúhu cáháⁿ-ndó.

²¹Te dava cue téé cuáha cuendá-güedé ñaní-güedé núú cuè téé cùchiuⁿ cuendá cahni ñaha-güedé, te dava cue téé cùu tǎtǎ diu-ni ducaⁿ càda-güedé déhe-güedé, te diu-ni ducaⁿ càda ñaha dava cue ñáyi cùu déhe xii tǎtǎ-yu ndihi nǎnǎ-yu, chi cuáha cuendá ñáhá-yu núú cuè téé cùchiuⁿ cuendá cahni ñaha-güedé xii-yu. ²²Te nchòhó chi nchaa ñáyi nguíta-yu cuu úhú iní ñáhá-yu xii-ndo sǎ cuendá-í. Te núu na càda ndee-ni iní-ndó càncicúⁿ nihnu-ni-ndo ìchi-í cuèi nándi sá ná càda ñáhá-yu xii-ndo ndéé ná sǎá nduu vǎ cundècu-gá-ndó ñuyíú-a ña, te nduu tǎhú-ndó cundecu-ndo ni caa ni quíhíⁿ ndihi Yá Ndióxi. ²³Te núu ìiⁿ ñuú cuini-güedé tni ñaha-güedé xii-ndo càda úhú ñáhá-güedé sǎ cuendá-í, te cunu-ndo núú-güedé quíhíⁿ-ndó ìngá ñuú. Te na càchí tnúhu ndáá-í xii-ndo sǎ cùmání-gǎ quíhíⁿ-ndó nchàa dava-gá ñuú núú xindecu ñáyi isràèl cáháⁿ-ndó tnúhu-í, te sa quixi tucu yúhú, Téé cùu ñaní tnahá-ndó nchàa-ndo ñuyíú-a.

²⁴⁻²⁵Te nchòhó xini-ndó sǎ ni ìiⁿ téé dàcuaha ñá túú cùnuu-dé dàcúúxi mèstrú-dé, te núu mèstrú téé-áⁿ nándi yǎha-dé ndécú-dé te tàú-dé nduu vétú iní-dé te núu tnahá-dé yǎha-dé dàtná yǎha mèstrú-dé-áⁿ. Te diu-ni ducaⁿ sǎtnahá tucu-xi cùu ìiⁿ téé xinu cuechi, chi

ñá túú cùnuu-dé dàcúxí pàtróóⁿ-dě, te nchaa sá yăha pàtróóⁿ-dě-án te tàù-dé nduu vétú iní-dé te núu tnàhá-dé yăha-dé dàtná yăha pàtróóⁿ-dě-án. Te núu yúhú Yaá táxí tnùnì ñàhá xii-ndo cachí-yu sá cùu-í sácufhná, te uuⁿ-gá ducaⁿ cùñàhá-yu xii nchòhó cue tée cùndihí-í.

**Vá yùhú-ó cuendá nchaa
sá cadá ñàha ñáyiu xii-o**

(Lc. 12:2-7)

²⁶ Te nchòhó vá yùhú-ndó núú ñáyiu. Chi nchaa tnúhu sá cúú yùhu ni cuu vá cúú yùhu-gá, chi nchaa dacuití sá quée túu-xi núú ñáyiu. ²⁷ Te nchaa tnúhu sá càchí tnúhu-í xii-ndo núú méé núú ííⁿ-ó, cùu-xi tnúhu sá ndúú yùhu ni cuu datúu-ndo núú cuè ñáyiu cuèi núú chítú núú tàcá. ²⁸ Te xini ñuhu-xi sá vǎ yùhú-ndó cuè ñáyiu cuèi na càhni ñahá-yu xii-ndo, chi diu-ni yiqui cùñú-ndó ndàcú-yu cahní-yu, dico ñá túú nǎgá ndacú-yu cada ñàhá-yu xii-ndo. Te tàù-ndó sǎ Yǎ Ndiòxí yùhú-ndó chi Yaá-áⁿ ndacu-gá danàa-gá yiqui cùñú-ndó, te ndacu-gá daquihíⁿ ñàhá-gǎ xii-ndo núú ùhú núú ndàhú.

²⁹ Te nchòhó xini-ndó sǎ ndéé úú tnàhá tǎlaá cùyǎhu-dí núú ííⁿ-ní díhúⁿ, te ni ííⁿ-dí ñá túú xihí cùtexínu-dí chi ndéé núu mee Yǎ Ndiòxí Yaá cúú Tǎtá-ndó ná càchí-gá te xihí-dí. ³⁰ Dico nchòhó chi ío-gá néhé cuendá ñàhá Yǎ Ndiòxí xii-ndo chi ndéé idi díquí-ndó yindehu. ³¹ Núu xǎⁿ càchí-í sá vǎ yùhú-ndó chi cùnuu-gá-ndó dàcúxí tǎlaá cuèi vǎi vihi-güedi.

**Nchaa ñáyiu datúu
núú tnàha ñáyiu-xi sá ndécú
ndihí-yu Xítóhó Jesucristú**

(Lc. 12:8-9)

³² Te na càchí tnúhu-í xii-ndo sǎ ncháá ñáyiu na datúu núú tnàha

ñáyiu-xi sá ndécú ndihí ñahá-yu xii-í, te ducaⁿ te tnàhá yúhú datúu-í núú Tǎtá-í Dútú Ndiòxí Yaá ndécú àndiu sá ndécú ndihí-í-yu. ³³ Dico nchaa ñáyiu na cùñaha xii tnaha ñáyiu-xi sá ñà túú ndècu ndihí ñahá-yu xii-í, te diu-ni ducaⁿ càda yúhú tucu chi cùñaha-í xii Tǎtá-í Dútú Ndiòxí Yaá ndécú àndiu sá ñà túú ndècu ndihí-í-yu.

Ñá túú cùu ííⁿnuu ñáyiu

(Lc. 12:51-53; 14:26-27)

³⁴ Te na càchí tnúhu-í xii-ndo sǎ vǎ cání iní-ndó sǎ yùhú véxi-í ñuyíu-a te cuu ííⁿnuu-gǎ ñáyiu cundecú-yu, chi da ngüita-yu vá cúú ííⁿnuu-gá-yu cundecú-yu, te ducaⁿ chi nchaa ñáyiu vá quindáá iní ñàhá xii-í ñáyiu-áⁿ ngóo-yu cuu úhú iní-yu nchaa ñáyiu quindáá iní ñàhá xii-í. ³⁵ Te dava cue tée xǎndecu tǎtá-xi te ngóo-güedé cuu úhú iní-güedé tǎtá-güedé, te diu-ni ducaⁿ càda cue ñáyiu dǎhí xǎndecu nǎná-xi, chi ngóo-yu cuu úhú iní-yu nǎná-yu, te diu-ni ducaⁿ càda tucu cue ñáyiu cùu sǎnu, chi ngóo-yu cuu úhú iní-yu nǎná yí-yu. ³⁶ Te ndí mèé-yu vehé-yu ngóo-yu vá cúú ííⁿnuu-gá-yu cundecú-yu.

³⁷ Te na càchí tnúhu tucu-í xii-ndo sǎ ncháá ñáyiu ío-gá ná cùu iní tǎtá-xi àdi nǎná-xi dàcúxí yùhú, te ñáyiu-áⁿ ñà túú tàù-yu cundecu ndihí ñàhá-yu xii-í, te nchaa ñáyiu ío-gá ná cùu iní déhe ducuⁿ-xi, àdi déhe yoco-xi dàcúxí yùhú, te diu-ni ducaⁿ ñà túú tàù-yu cundecu ndihí ñàhá-yu xii-í. ³⁸ Te nchaa ñáyiu vá cǎnchícúⁿ nihnu ñaha xii-í cuendá sá yùhú-yu ndohó-yu dàtná ndohó-í ñáyiu-áⁿ ñà túú tàù-yu cundecu ndihí ñàhá-yu xii-í. ³⁹ Te cue ñáyiu na yùhú cuú sá cuendá-í te ñáyiu-áⁿ cuíta nihnú-yu, dico nchaa ñáyiu vá yùhú cuú sá cuendá-í, te ñáyiu-áⁿ nduu táhú-yu cundecú-yu ni caa ni quíhíⁿ ndihí Yǎ Ndiòxí.

Tendaha-ĩ ĩĩⁿ tée cáháⁿ-dé tnúhu-ĩ codonũu-dé núu-n, cuendá datúha-dé ñáyiũ cuendá quíndáá iní-yũ tnúhu-n.

Duha ní xáhaⁿ-gã, te ducaⁿ nĩ ngódó tnũní núu tũtũ-gá. ¹¹ Te na cãchĩ tnúhu ndáá-ĩ xii-ndo sã nĩ ĩĩⁿ cue tée ñuyú-a ñá túu cũnuu-güedé dàtná cúnũu té Juáá tée dàcuandute ñaha xii ñáyiũ. Te nchaa ñáyiũ sa ta ndĩhu ndaha ñaha Yá Ndiõxĩ vitna cuáhãⁿ cúnũu-gá-ni tucú-yũ dàcũxĩ tẽ Juáá cuẽi cũu-yũ ñáyiũ ñá túu cũnuu dàcũxĩ dàva-gá ñáyiũ yĩndaha-gá.

¹² Te ndéé cutnãhá ní ngũíta té Juáá tée dàcuandute ñaha xii ñáyiũ cáháⁿ-dé tnúhu Yá Ndiõxĩ ñuyú-a, ndéé dàvã-ãⁿ nĩ ngũíta ñáyiũ cuĩnĩ-yũ sã ndĩhu ndaha ñaha Yá Ndiõxĩ xĩ-yũ te ndũcu ndeé-yũ quidẽ-yũ ñacuáa ndĩhu ndaha ñaha-gá xĩ-yũ. ¹³ Te nchaa cue tée ní xóo cáháⁿ tnúhu Yá Ndiõxĩ ndéé sanaha nĩ cáháⁿ-güedé sã díu-gã ndĩhu ndaha-gã cue ñáyiũ, te ñũ-ni ducaⁿ nĩ cáháⁿ tucu ndĩi Moisés ní ngódó tnũní núu tũtũ ndĩi. Te ñũ-ni ducaⁿ cũnuu nchaa tnúhu-ãⁿ cáháⁿ-xi ñacuáa ndĩhu ndaha Yá Ndiõxĩ ñáyiũ ndéé ní sáá nduu nĩ ngũíta té Juáá cáháⁿ-dé tnúhu-gá ñuyú-a. ¹⁴ Te na cãchĩ tnúhu-ĩ xii-ndo sã cádá cuendã-ndó, chi núu tũtũ Yá Ndiõxĩ cãchĩ-xi sã ndĩxĩ tẽ Èliás, te ñũ núu tẽ Èliás-ãⁿ nĩ quide té Juáá. ¹⁵ Te nchaa nchõhõ ñáyiũ ndedõho nchaa tnúhu cáháⁿ-ĩ-a te ío váha chí cuãha cuendã.

¹⁶ Te na cãchĩ tnúhu tucu-ĩ xii-ndo ñacuáa sãtnahã-xi cũu ñáyiũ ndẽcu vitna. Chi ñáyiũ-ãⁿ cũu-yũ dàtná cue landú sãcõo núu yãhu dàdiquĩ-güexi te nĩhi cáháⁿ-güexi, te xĩtnãha-güexi ndi mee landú-güexi: ¹⁷ “Nĩ tũ-ndĩ yã ndĩhi vĩlu te ñá túu ní cuĩnĩ-ndó càta-ndo. Te ío yica iní ní xita yuhu-ndĩ te ñá túu ní ndãhyú-ndó”, cãchĩ-güexi xĩtnãha-güexi. Te ducaⁿ sãtnahã-xi cũu ñáyiũ ndẽcu vitna, ¹⁸ chi té Juáá ío

ndãhũ ní xóo caxi-dé, te ni ñã túu ní xóo coho-dé ndudĩ ndéhé yoho yãha stilé sã sã ní nduu-xi ndidĩ, te sã dúcãⁿ nĩ xóo cada-dé te ní cachĩ-yũ sã nĩ xĩndecu ndihĩ-dé espíritú cũndĩhi yucu ñãvãha. ¹⁹ Te sãtã nĩ quexio yúhũ Tée cũu ñanĩ tnãhá-ndó nchãa-ndo, te xèxi-ĩ xihĩ-ĩ quidẽ-ĩ, te cãchĩ-yũ sã yúhũ cũu-ĩ ĩĩⁿ tée xèxi vihi te xihĩ vihi, te cãchĩ tucú-yũ sã cũu-ĩ tée xica cuu ndihĩ cue tée cuihna iní-xi quide cobrá ñãhá xĩ-yũ cuendã impuestú ndihĩ nchaa dava-gã cue tée ndẽcu ichi cuehé ichi duha, duha cãchĩ-yũ. Te ñáyiũ ní tnãhá tnúhu ndihĩ Yá Ndiõxĩ, ñáyiũ-ãⁿ quidẽ-yũ sã vãha ñacuáa cutnũní sã mée-gã ío ndẽcu ndihĩ-gã sã xĩnĩ tnũnĩ-gã —cãchĩ-gã xãhaⁿ-gã xĩ-yũ.

Cuendã ñáyiũ dava ñũú ñã túu sãndãá iní tnúhu Xĩtohõ Jesucristú

(Lc. 10:13-15)

²⁰ Te Jèsús ní ngũíta-gã cáháⁿ-gã dóho nchaa ñáyiũ ñũú núu ío-gã vãi núu sã vã yõo tnãhĩ ndãcu cada ní quide-gã, chi nchaa ñáyiũ ñũú-ãⁿ ñã túu cuĩnĩ-yũ ndixi túu iní-yũ sã ñã túu quide váha-yũ ndẽcũ-yũ, te xãhaⁿ-gã xĩ-yũ:

²¹ —¡Ndãhũ nchõhõ cue ñáyiũ ñũú Corazín! ¡Te ndãhũ nchõhõ cue ñáyiũ ñũú Betsaidá! Chi núu dicó ñũú Tĩrũ ndihĩ ñũú Sidón ní quide-ĩ nchaa sã vã yõo tnãhĩ ndãcu cada datná ní quide-ĩ ñũú-ndó-ã nĩ xĩnĩ-ndó ñã, te sã ndéé ama-gã cuihnũ-yũ dóo ndãhũ te cunu cóo-yũ núu yãã cuendã sã ndĩxĩ cuẽchi iní-yũ sã ñã túu quide váha-yũ ni cũu. ²² Dico sáá nduu te ío-gã dandõho ñaha Yá Ndiõxĩ xii-ndo dàcũxĩ ñáyiũ ñũú Tĩrũ ndihĩ ñáyiũ ñũú Sidón. ²³ Te nchõhõ cue ñáyiũ ñũú Capernaúm ío quide cahnu-ndo mee-ndo, te quide iní-ndó sã sã cuãndaa-nã-ndó àndũ, dico ñãhá chi núu ùhũ núu ndãhũ nduu táhũ-ndó cũndecu-ndo. Te núu dicó ñũú Sõdomã ní quide-ĩ nchaa sã vã yõo tnãhĩ

ndàcu cada datná ní quide-í ñuú-ndó nǐ xiní-ndó ñá, te ñáyiu-áⁿ vǎ náǎ-yu chi cundecu-ní-yu ndéé vitna ni cùu. ²⁴Te na càchí tnúhu-í xii-ndo sǎ sàá nduu te ío-gá dandòho ñaha Yá Ndiöxí xii-ndo dàcúxí ñáyiu ñuú Sòdomá —càchí-gá xǎhaⁿ-gǎ xii nchaa ñáyiu ñuú-áⁿ.

Jèsús cuiní-gá sá túhá ñàha ñáyiu xii-gá

(Lc. 10:21-22)

²⁵Te sáta xǎⁿ te Jèsús ní ngúita-gá càháⁿ ndihi-gá Tǎtá-gǎ Dútú Ndiöxí, te xǎhaⁿ-gǎ:

—Yòhó Tǎtá-í Dútú Ndiöxí, ío chìnuhu ñaha-í xii-n chi diu-n tàxi tnuní-n àndiu ndihi ñuyíu-a, te dànehé-n cuè ñáyiu nchaa tnúhu váha, te diu-ni ñáyiu-áⁿ cùu-yu ñáyiu ñá túú cùtnuní iní-xi nchaa tnúhu càháⁿ cue téé càchí sá ío túha, te nchaa tnúhu váha-áⁿ ñà túú dàtúu-n nǔú ñáyiu càchí sá ío túha te ío váha sàá díquí-xi. ²⁶Chi ducaⁿ cuiní-n cùnduu —cachí-gá xǎhaⁿ-gǎ xii Tǎtá-gǎ.

²⁷Te xǎhaⁿ-gǎ xii nchaa ñáyiu xǐndecu-áⁿ:

—Mee Tǎtá-í Dútú Ndiöxí ní cachí-gá sá cúnúu-í núú nchàandi túhú sá ío. Te vá yòo ìⁿ-gá xiní nàcuáa sàni iní yúhú Déhe Dútú Ndiöxí, chi ìⁿdii díí-ni mee-gǎ xiní-gá nàcuáa sàni iní-í, te mee-í xiní-í nàcuáa sàni iní mée-gǎ. Te nchaa ñáyiu càchí iní-í sá quiní-yu nàcuáa sàni iní Tǎtá-í Dútú Ndiöxí te xǐtnúhu-í-yu, te vá yòo ìⁿ-gá xiní chi diu-ni ñáyiu ducaⁿ xǐtnúhu-í-áⁿ xiní-yu. ²⁸Te nchaa nchòhó ñáyiu ñá túú ndècu váha, ñáyiu ñá túú ñihí nàcuáa cada cundecu váha iní-xi quixi-ndo túha ñaha-ndo xii-í nàcuáa ducaⁿ cùndecu váha iní-ndó. ²⁹Te cuu vii cuu váha iní-ndó tnìi-ndo nchaa tnúhu càháⁿ-í, te ío dacuàha-ndo, te ducaⁿ càda-ndo chi yúhú ío càhnu iní-í, te ío ndàhú iní-í. Te núu ducaⁿ na càda-ndo te ío váha cuu iní-ndó cùndecu-ndo. ³⁰Te tnìi-ndo nchaa tnúhu

càháⁿ-í chi ñá túú cùu-xi ìⁿ sá vèe, chi cada iní-ndó sǎ cùu-xí dàtná ìⁿ chiuⁿ ñamá —càchí-gá xǎhaⁿ-gǎ xii-yu.

Cue téé xica cuu ndihi Jèsús sàhnú-güedé yoco triú nduu ndetátú ñáyiu

(Mr. 2:23-28; Lc. 6:1-5)

12 Te ìⁿ nduu cùu-xi nduu ndetátú ñáyiu ñuhu Jèsús ichi ndihi cue téé xica cuu ndihi-gǎ, te ta yàha-gá ndihi-güedé ìⁿ xichí núú cáá triú te xixíhí-güedé docó nǔu xǎⁿ ní ngúita-güedé sàhnú-güedé yoco triú-áⁿ, te ndihi ndaha-güedé quíí-güedé quéé triú-áⁿ tá xèxi-güedé cuáháⁿ. ²Te cue téé cùu fariséu ní xiní-güedé nàcuáa quide cue téé xica cuu ndihi Jèsús, núu ní xǎhaⁿ-güedé xii-gǎ:

—¿Ná cuendá ducaⁿ quide cue téé xica cuu ndihi-n sàhnú-güedé yoco triú, te vitna cùu-xi nduu ndetátú-i? Te ñá túú tàu-güedé ducaⁿ càda-güedé —càchí-güedé xǎhaⁿ-güedé xii-gǎ.

³Te Jèsús ní xǎhaⁿ-gǎ xii-güedé:

—¿Náa ñá túú dàcuaha-ndo núú tùtú Yǎ Ndiöxí núú càháⁿ-xi nàcuáa ní quide ndíi Dàvíí cùtnàhá ní xíhí ndíi docó ndihi cue téé ní xica cuu ndihi ndíi-áⁿ? ⁴Chi ndíi-áⁿ nǐ quíhu ndíi vehe Yá Ndiöxí ní queheⁿ ndíi pàá ní cuu íí ndécú-áⁿ ní xexi ndíi ndihi cue téé ní xica cuu ndihi ndíi, te ñá túú tàu ndíi sá dúcáⁿ càda ndíi ndihi cue téé-áⁿ ní cùu, chi mee-ni cuè dútú tàu-güedé caxi-güedé pàá-áⁿ ní cùu. ⁵¿Te náa ñá túú xiní-ndó nàcuáa càháⁿ-xi núú tùtú ndíi Moisés sá nchàá cuè dútú vǎ ndètátú-güedé nduu cùu-xi nduu ndetátú-áⁿ? Te ñá díú ìⁿ cuéchi cùu-xi sá dúcáⁿ ñà túú ndètátú-güedé nduu cùu-xi nduu ndetátú. ⁶Te na càchí tnúhu-í xii-ndo sǎ yúhú cùu-í téé ío-gá cúnúu ndecu ndihi-ndo dacúxí vènúhu sá ío cùnuu. ⁷Dico nchòhó chi ñá tècú tnùní-ndó nàcuáa càháⁿ Yǎ Ndiöxí núú tùtú-gá núú càchí-xi: “Yúhú cuiní-í sá

cúndàhú iní-ndó cuè tnahá ñáyi-ndo te ñá díú mèe-ni sá cáhni-ndó quiti nduu táhù-í", duha càchí-gá núú tütú-gá. Te núú dicó nchòhó tècú tnùní-ndó ñá, te vá càháⁿ cuèhé-ndó cuèndá nchaa ñáyi ñá túú ndècu cuèchi-xi. ⁸Te yúhú Tée cùu ñaní tnáhá-ndó nchaa-ndo, tnáhá-í ndécú ndìhi-í tnúhu ndee iní sá cùu-í nchaa ñáyi nàcuáa cadá-yu nduu ndetátú-ó-á —càchí-gá xáhaⁿ-gá xii-güedé.

Ìⁿ tée ní yíchí ìⁿ xio ndaha-xi

(Mr. 3:1-6; Lc. 6:6-11)

⁹Te Jèsús ní xica-gá cuáháⁿ-gá, te cuánguihu-gá xití ìⁿ veñúhu. ¹⁰Te xíáⁿ ndécú ìⁿ tée ní yíchí ìⁿ xio ndaha-dé. Te dava cue tée xíndecu-áⁿ ndúcú-güedé nàcuáa cada-güedé cacáⁿ cuèchi-güedé cuèndá-gá núú cuè tée cùnuu, te ní xícáⁿ tnúhú-güedé núú-gá, te xáhaⁿ-güedé:

—Cachí tnúhu xii-ndí ñuu cuu cada tátna-o ìⁿ tée cùhú nduu cùu-xi nduu ndetátú-ó áⁿ ñáhá —càchí-güedé xáhaⁿ-güedé xii-gá.

¹¹Te Jèsús ní xáhaⁿ-gá xii-güedé:

—Te nchòhó òré ná ngàunihnu ìⁿ mbéé-ndó ìⁿ déhvá cùnú te nàtava-ndo-di cuéi cùu-xi nduu ndetátú-ó. ¹²Te ìⁿ ñáyi-íó-gá cùnùú-yu dàcúxí ìⁿ mbéé, núú xíáⁿ tàú-ó sá cadá-ó sá vâha sá cúú-xí-yu cuèi cùu-xi nduu ndetátú-ó —càchí-gá xáhaⁿ-gá xii-güedé.

¹³Te dàtnùní ní xáhaⁿ-gá xii tée cùhú ndaha-xi-áⁿ:

—Ndacani ndaha-n —càchí-gá xáhaⁿ-gá xii-dé.

Te tée-áⁿ ñí ndacani-dé ndaha-dé, te òré-ni ní ndúha ní nduu-xi dàtná cáá ìngá xio ndaha-dé. ¹⁴Te cue tée cùu fariséu ní ndee-güedé xití veñúhu, te ní ngúíta-güedé ndátnúhu-güedé ñuu nása cada-güedé cahni-güedé Jèsús.

Nàcuáa sa ndèe tnuní cuèndá Jèsús

¹⁵Te sátá ñí cutnùní iní Jèsús nàcuáa cuiní-güedé cada ñaha-güedé xii-gá te ní xica-gá cuáháⁿ-gá, te ío vâi ñáyi nchícúⁿ ñáhá xii-gá cuáháⁿ, te tnáhá cue ñáyi cùhú nchícúⁿ ñáhá xii-gá cuáháⁿ, te ní quide tátna-gá cue ñáyi-áⁿ. ¹⁶Te ní xáhaⁿ-gá xii-yu sá vâ càháⁿ-yu yoo cùu-gá. ¹⁷Te ducaⁿ ñí cuu chi ní quee ndáá-xi nàcuáa ní xáhaⁿ Yá Ndióxi xii ndíi Chàíá tée ní xóo cáháⁿ tnúhu-gá ndéé sanaha ñí chídó tnùní ndíi núú tütú-gá, te duha nduu tnúhu ní xáhaⁿ-gá: ¹⁸Tée-a cùu-dé tée ní sani iní-í sá cúnú cuèchi-dé núú-í,

te ío cùu iní-í-dé, te cùdífí iní-í-dé.

Te yúhú cuñaha-í Espiritú-í cundecu ndíhi-dé,

te diu-dé cùñaha-dé xii nchaa ñáyi ñuyú sá yúhú ío ndáá quidè-í.

¹⁹Te vá dácàá-dé tnúhu cáháⁿ-dé ndíhi ñáyi, te ni vâ cáná sàa-dé òré cáháⁿ-dé,

te ni vâ yóo níhí tnúhu nása cáháⁿ-dé cuhuⁿ-dé ichi.

²⁰Te ni ñá túú ná cada-dé cue ñáyi cùu datná ìⁿ tnu ndóó sá cuiní-xi tnáhnú, te diu-ni ñáyi-áⁿ cúú tucú-yu dàtná ìⁿ mèchá càndíí sá ío quène ñúhmá te cuiní-xi ndahvá.

Te ducaⁿ sàtnahá-xi cùu ñáyi-áⁿ chi ñá túú níhí ndéé-yu cundecú-yu sá cúú-xi-í, te mee-ni sá vâha cada ñaha-dé xii-yu,

te diu-ni ducaⁿ càda-dé ndéé sáá nduu cutnùní iní nchaa ñáyi sá ío ndáá quidé-dé.

²¹Te nchaa ñáyi níhí ñuyú ío cundee cùu cahnu iní ñáhá-yu xii-dé.

Duha ní xáhaⁿ-gá xii ndíi Chàíá ní chídó tnùní ndíi núú tütú-gá.

**Càchí-güedé sá ndécú ndìhi Jesús
espíritú cùndìhi yucu ñávãha**

(Mr. 3:20-30; Lc. 11:14-23; 12:10)

²² Te ní quexìo ìí" úú cue tée núú ndécú Jèsús, te ndèca-güedé ìí" tée ñìhí te cuàá-dé, te yìhi ñaha espíritú cùndìhi yucu ñávãha xii-dé, te Jèsús ní queñuhu-gá espíritú cùndìhi yucu ñávãha yìhi ñaha xii-dé, te òré-ni-á" ní cuu ní nacáhá"-dé te ní ndúha núú-dé.

²³ Te nchaa ñáyiu xíndecu-á" ïo ní cuñúhu-yu sá dúcá" ní quide-gá, te ní xítñhá-yu:

—Váa tée-a cùu-dé ñaní tnáhá ndíi Dàvíí tée tendaha Yá Ndiöxí quixi ñuyíú-a —càchí-yu xítñhá-yu.

²⁴ Te cue tée cùu fariséú ní tecú dóho-güedé nàcuáa ndùu tnúhu xítñhá-yu, núu xíá" ní xítñaha-güedé:

—Tée-a ndèñuhu-dé nchaa espíritú cùndìhi sácuíhná yíhí ñaha xii ñáyiu, chi ñiu-ni sácuíhná-á" chíndèe ñaha-xi xii-dé te ñiu-ni-xi tàxi tnuní-xi nchaa espíritú-á" —duha ní xítñaha-güedé.

²⁵ Te Jèsús ní cutnùnì iní-gá nàcuáa ndùu tnúhu ní xítñaha-güedé, núu ní xáha"-gá xii-güedé:

—Te nchòhó ximí-ndó sã ñuu ìí" tée yíndaha ìí" nació" vá cúú ìí"nuu-dé ndìhi cue tée cùndìhi-dé, te vá cùdíi-dé cunuu-dé. Te ñiu-ni duca" sãtnahá tucu-xi cùu tucu cue tée cùchiu" ìí" ñúú, chi núu vá cúú ìí"nuu-güedé cundecu-güedé, te vá cùdíi-güedé cundecu-güedé taxi tnuní-güedé. Te ñiu-ni duca" sãtnahá tucu-xi cùu cue ñáyiu xíndecu ìí"-ni vèhe, chi núu vá cúú ìí"nuú-yu cundecú-yu te vá cùdíi-yu cundecu càhnú-yu. ²⁶ Te núu sácuíhná duca" quide-xi queñuhu-xi cue espíritú cùndìhi-xi yìhi ñaha xii ñáyiu ña, te ñá túú cùu ìí"nuu-xi ndecu-xi te núu duca", te vá cùdíi sácuíhná-á" cundecu-xi taxi tnuní-xi te núu duca" quide-xi. ²⁷ Te

duha càhá"-í chi nchòhó càchí-ndó sã chíndèe ñaha sácuíhná xii-í queñuhu-í nchaa espíritú cùndìhi-xi yìhi ñaha xii ñáyiu. Te núu yúhú quidé cuendá-ndó sã sácuíhná chíndèe ñaha-xi xii-í, te xini ñuhu-xi cada cuendá-ndó yòo chindee ñaha xii cue tée xica cuu ndìhi-ndo queñuhu-güedé nchaa espíritú cùndìhi yucu ñávãha yìhi ñaha xii ñáyiu. Te mee-güedé càchí-güedé sã nchòhó ñá túú càhá" ndáá-ndó sã dúcá" càhá"-ndó.

²⁸ Dico yúhú chi Espíritú Yá Ndiöxí chíndèe ñaha-xi xii-í queñuhu-í nchaa espíritú cùndìhi sácuíhná yíhí ñaha xii ñáyiu, te sá dúcá" chindee ñaha Espíritú-gá xii-í, xíá" cùtnùnì sá sà ní sáá nduu cuiní-gá ndíhu ndaha ñaha-gá xii-ndo.

²⁹ Te nchòhó xini-ndó sã cué ñadúhú chi vá ndácú-güedé cuendá-ni quíhu-güedé duhu-güedé vehe ìí" tée ío ndee, chi díhna-gá xini ñuhu-xi tnii-güedé tée-á" dacùtu ñaha-güedé xii-dé dãtnùnì duca" te ndacu-güedé duhu-güedé nchaa sã ndécú ndìhi-dé.

³⁰ Te nchaa ñáyiu ñá túú cùndìhi ñaha xii-í, te cùu úhú iní ñáhã-yu. Te nchaa ñáyiu ñá túú chindee ñaha xii-í, te dàquee tñhü-yu chiú" quide-í.

³¹ Te na càchí tnúhu-í xii-ndo sã ncháá ñáyiu quide nchaa sã cuèhé sã dúhá cuu cada càhnu iní ñáhã Yá Ndiöxí xíí-yu, te ñiu-ni duca" cùu cada cahnu iní-gá nchaa tnúhu cuèhé tnúhu duha càhá"-yu. Dico cue ñáyiu na càhá" úhú cuendá Espíritú-gá, te ñáyiu-á" vã cádá càhnu iní ñáhã tnàhí-gá xíí-yu. ³² Te nchaa ñáyiu na càhá" úhú cuendá yúhú Tée cùu ñaní tnáhã-yu nchaá-yu, te cuu cada càhnu iní ñáhã Yá Ndiöxí xíí-yu. Dico cue ñáyiu na càhá" úhú cuendá Espíritú-gá te vá cádá càhnu iní ñáhã tnàhí-gá xíí-yu cuéi vitna ndècu vívü-yu, te cuéi na cùú-yu.

**Ndi dííⁿ nǔú yutnu xìní-ó nǎ yutnu
cùu-xi cuendá sá sǎvidí-xi**

(Lc. 6:43-45)

³³ Te nchòhó xìní-ndó sǎ ndi dííⁿ nǔú yutnu xìní-ó nǎ yutnu cùu-xi cuendá sá sǎvidí-xi, te xìní-ó sǎ ncháá yùtnu váha cùuⁿ mee-ni sǎvidí váha, dico nchaa yutnu sá ñà túú váha te cùuⁿ mee-ni sǎvidí sá ñà túú váha. Te duha càháⁿ-í cuendá cada cuendá váha-ndo nàcuáa ndi u chiuⁿ quide-ndo ìⁿ ìⁿ-ndo cuendá ducaⁿ cùtnuní ná ñáiyu cùu-ndo. ³⁴ Dico nchòhó cúú-ndó dàtná ìⁿ cóó dǎéⁿ chi ío cuihna ìní-ndó, te vá cání ìní-ndó sǎ ndácú-ndó cǎháⁿ-ndó ìⁿ tnúhu váha, chi ío cuihna ìní-ndó. Te nchòhó xìní-ndó sǎ ncháá ñáiyu càháⁿ-yu nání véxi ìní-yu. ³⁵ Te nchaa ñáiyu váha ìní-xi càháⁿ-yu tnúhu váha, chi ñi u-ni tnúhu váha-áⁿ ñúhú ìní-yu. Te nchaa ñáiyu cuihna ìní-xi càháⁿ-yu tnúhu cuèhé tnúhu duha, chi ñi u-ni tnúhu cuèhé tnúhu duha-áⁿ ñúhú ìní-yu. ³⁶ Te na càchí tnúhu-í xii-ndo sǎ ná sàá nduu càda ndáá Yǎ Ndiòxí cuéchi nchaa nchòhó ñáiyu ndècu ñuyíú-a, te nchaa tnúhu cuèhé tnúhu duha càháⁿ-ndó cǎháⁿ-gá sá ñà túú ní quide váha-ndo sǎ dúcáⁿ ñí càháⁿ-ndó tnúhu-áⁿ. ³⁷ Te nàcuáa ndi u tnúhu ní càháⁿ-ndó ìⁿ ìⁿ-ndo, te ducaⁿ cǎháⁿ Yǎ Ndiòxí te núu ndècu cuéchi-ndo àdi ñà túú ndècu cuéchi-ndo. Te núu ñà túú cuéchi-ndo te cácu-ndo, dico núu ndècu cuéchi-ndo te vá cácu-ndo —càchí-gá xǎhaⁿ-gǎ xii cue tée cùu fariséú-áⁿ.

**Cue tée cuiní sá cadá Jèsús ìⁿ sá
vǎ yǎo tnàhí ndàcu cada**

(Mr. 8:12; Lc. 11:29-32)

³⁸ Te cue tée cùu fariséú, ndi hi cue tée dàcuaha ñaha xii ñáiyu nchaa tnúhu ní chídó tnùní ndí Moisés xǎhaⁿ-güedé xii Jèsús:

—Mèstrú, cuiní-ndí cada-n ìⁿ sá vǎ yǎo tnàhí ndàcu cada cuendá ducaⁿ cùtnuní ìní-ndí sá Yǎ Ndiòxí chindèe ñaha-gá xii-n —càchí-güedé xǎhaⁿ-güedé xii-gá.

³⁹ Te Jèsús ní xáhaⁿ-gǎ xii-güedé:

—Ñáiyu ndècu ichi cuéhé ichi duha ñà túú cuiní-yu tñi-yu tnúhu càháⁿ Yǎ Ndiòxí, te ñáiyu-áⁿ cuiní-yu cada-í ìⁿ sá vǎ yǎo tnàhí ndàcu cada nàcuáa cùtnuní ìní-yu núu ndáá sá Yǎ Ndiòxí chindèe ñaha-gá xii-í. Dico yúhú chi ñà túú nǎgá cada-í quini-yu, chi sa ñihí-yu tnúhu nàcuáa ní yáha ndí Jònás tée ní xóo càháⁿ tnúhu Yǎ Ndiòxí ndéé sanaha, te ñi u-ni ducaⁿ yáha yúhú tucu. ⁴⁰ Chi ndí Jònás-áⁿ ñí xúhuⁿ ndí úní nduu úní níu xití ìⁿ chácá cǎhnú vèhi nani bal-lená. Te ñi u-ni ducaⁿ yáha yúhú Tée cùu ñaní tnáhá-ndó nchàa-ndo, chi úní nduu úní níu cuhuⁿ-í xití ñuhu. ⁴¹ Te na sàá nduu càda ndáá Yǎ Ndiòxí cuéchi nchaa ñáiyu ndècu ñuyíú-a, te dàvá-áⁿ cachí nchaa ñáiyu ñuú Ñinivé sá ñà túú ní quide ndáá nchaa ñáiyu ndècu vitna, te ducaⁿ cǎháⁿ-yu chi mèé-yu ní dàñá-yu ichi cuéhé ichi duha cùtnáhá ní sáháⁿ ndí Jònás ñuú-yu ní càháⁿ ndí tnúhu Yǎ Ndiòxí núu-yu. Dico vitna iha ndècu ndi hi ñaha-ndo xii yúhú, te ñi u-í ío-gá cùnùu-í dàcúxí ndí Jònás. ⁴² Te nduu càda ndáá Yǎ Ndiòxí cuéchi nchaa ñáiyu, te dàvá-áⁿ quini-ndó ìⁿ ñadihí ñaha ní xíndaha ìⁿ nacióⁿ cáá ndàa xio datni núu quéné nchíanchii, te ñaha-áⁿ ïo xica ñí xíndecu-aⁿ te ní sáháⁿ-aⁿ ní xíndedóho-aⁿ nchaa tnúhu ní càháⁿ ndí Salòmón, chi ndí-áⁿ ïo ní sáá sá xini tnùní ndí. Te tnáhá ñaha-áⁿ cǎháⁿ-aⁿ sá ñà túú ní quide ndáá nchaa ñáiyu ndècu vitna. Dico vitna iha ndècu ndi hi ñaha-ndo xii yúhú, te ñi u-í ío-gá cùnùu-í dàcúxí ndí Salòmón.

**Espíritú cúndihí yucu ñávaha
sá nánchòcáva xito cùu uú**

(Lc. 11:24-26)

⁴³Te òré ná queé ñaha ìíⁿ espíritú cúndihí yucu ñávaha xii ìíⁿ ñáyíu, te cuáháⁿ-xi ndùcu-xi ìíⁿ xichi núú cúndècu-xi te ñá nihí-xi te ní sani iní-xi: ⁴⁴“Váha-gá núhú tucu-í núú ní xíndecu-í”, duha ní sani iní-xi. Te cuánuhú-xi, te òré ní nasáá-xi, te ní xiní-xi sá cáá iní ñáyíu-áⁿ dàtná cáá-ná ìíⁿ vehe ní natíhú ní nduu víi-ná te vá yòo-gá ndécú. ⁴⁵Te sáta dúcáⁿ te ní xica-xi cuáháⁿ-xi cuándúcú-xí úsá tñàhà espíritú cúndihí-xi sá nèhé víhí-gá xíquide. Te òré ní nihí-xi cue espíritú-áⁿ te ndèca ñaha-xi cuáháⁿ cuèndá ngúndecu ndihí-xi ñáyíu-áⁿ. Te ñáyíu-áⁿ uuⁿ-gá nándi yáha-yu dàcúúxí ndéé díhna. Te diu-ni ducaⁿ sàtnahá-xi yáha nchaa ñáyíu cuihna iní-xi ndècu ñuyú-u vitna —càchí-gá xàhaⁿ-gá xii-güedé.

Cue ñaní Jèsús ndihí náná-gá

(Mr. 3:31-35; Lc. 8:19-21)

⁴⁶Te càháⁿ dúcáⁿ-ní Jèsús ní quexio náná-gá ndihí cue ñaní-gá cuíní-yu cáháⁿ ndihí ñàhá-yu xii-gá, te ní ngúnu tñí-yu ndàa quehé vehe núú ndécú-gá. ⁴⁷Te ìíⁿ cue ñáyíu xíndecu-áⁿ ní xáháⁿ-yu xii-gá:

—Ní quexio náná-n ndihí cue ñaní-n xínutñí-yu quehé, te cuíní-yu cáháⁿ ndihí ñàhá-yu xii-n —càchí ñáyíu-áⁿ xáháⁿ-yu xii-gá.

⁴⁸Te ní xáhaⁿ-gá xii ñáyíu ducaⁿ xáhaⁿ xii-gá-áⁿ:

—Te cachí tñúhu yóndi-gá ñáyíu cùu datná nánà-í ndihí dàtná cue ñaní-í —càchí-gá xàhaⁿ-gá xii ñáyíu-áⁿ.

⁴⁹Te ní dánèhé ñàhá-gá nchaa cue téé xica cuu ndihí-gá, te ní xáhaⁿ-gá xii ñáyíu-áⁿ:

—Cue téé-a cùu-güedé dàtná nánà-í, ndihí dàtná cue ñaní-í. ⁵⁰Te nchaa ñáyíu na càda nchaa nacúaa càháⁿ Tàtà-í Dútú Ndiòxí Yaa ndécú àndíu, te ñáyíu-áⁿ cùu-yu dàtná nánà-í, ndihí dàtná cue ñaní-í, ndihí dàtná cue cúha-í —càchí-gá xàhaⁿ-gá xii ñáyíu ducaⁿ ní dáyàha tñúhu núú-gá-áⁿ.

Nàcuáa quide téé cuángacáⁿ triú

(Mr. 4:1-9; Lc. 8:4-8)

13 Te diu-ni nduu-áⁿ ní quee Jèsús vehe núú ndécú-gá, te ní xica-gá cuáháⁿ-gá ní ngóo-gá yuhu làgúná. ²Te ío cuéhé ñáyíu ní tacá núú ndécú-gá. Te sá dúcáⁿ ío cuéhé ñáyíu núú ní queé-gá xití ìíⁿ bàrcú nútñí xití ndute làgúná-áⁿ, te núú xíáⁿ ní ngóo-gá, te nchaa ñáyíu-áⁿ xíxúcu-yu yuhu làgúná-áⁿ. ³Te Jèsús ní ngüfta-gá ní caní-gá titní cuèndú núu-yu nàcuáa tecú tñúni-yu nchaa nàcuáa ndùu tñúhu-gá, te xàhaⁿ-gá xii-yu:

—Ìíⁿ téé cuángacáⁿ-dé triú, ⁴te òré ní ngüfta-dé dängoyo-dé triú-áⁿ, te dava ní quene ndava ní ngava ndéé ichi, te ní xiní cue tílaa te ní nadatàcá-güedi. ⁵Te dava ní ngava ñuhu yadi núú yíhí víhi yúú, te ndihí-ni ní xínu-xi chí ñá túú càvivi ñuhu. ⁶Dico òré ní nayahé te ñá túú ní cùndee iní-xi chí ní yíchí-xi, chí ñá túú ní níhí quíhíⁿ cùnú yóho-xi. ⁷Te dava ní ngava núú yúcu ndíquíⁿ tnu ìñu, te ìíⁿ nuu-ni ní xínu-xi ndihí tnu ìñu. Te tnu ìñu-áⁿ ní sahnu-xi te ní dánáá-xí nhàa triú sá ní xínu-áⁿ. ⁸Dico dava-gá triú ní ngava núú ndécú ñuhu cocóⁿ te xíáⁿ ío váha ní cuu, chí núú ííⁿ-ní triú-áⁿ te dava yoco-xi ní nguíhi ócú úxí triú-xi, te dava yoco-xi ní nguíhi únídico triú-xi, te dava yoco-xi ní nguíhi ìíⁿ cièndú triú-xi. ⁹Te vitna nchaa nchòhò ñáyíu ní xíndedóho tñúhu ní cáháⁿ-í-a, te ío váha chí cuàha cuèndá —càchí-gá xàhaⁿ-gá xii-yu.

**Cue tée xica cuu ndihi Jesús ndúcú
tnúhu-güedé núú-gǎ ná cuendá
cání-gǎ cuendú núú ñáyiú**

(Mr. 4:10-12; Lc. 8:9-10)

¹⁰Te cue tée xica cuu ndihi Jesús ní sáháⁿ-güedé ndéé núú-gǎ, te xáhaⁿ-güedé xii-gǎ:

—Ndúcu tnúhu-ndí núú-n núú ná cuendá ducaⁿ mée-ni cuendú cání-n núú ñáyiú —càchí-güedé xáhaⁿ-güedé xii-gǎ.

¹¹Te ní xáhaⁿ-gǎ xii-güedé:

—Nchòhó chí sa càchí tnúhu Yá Ndiòxí xii-ndo ìⁿ sá vǎtá quíni-gǎ-ndó, chí càchí tnúhu-gǎ nàcuáa quide-gǎ ndíhu ndaha-gǎ ñáyiú, dico dava-gǎ ñáyiú chí ñá túú nǎ xáhaⁿ-gǎ xií-yu.

¹²Te nchaa ñáyiú sa tècú tnùnì te uuⁿ-gǎ cuita tecú tnùnì-yu quíhíⁿ, te nchaa ñáyiú ñá túú tècú tnùnì te uuⁿ-gǎ vǎ tècú tnùnì-yu. ¹³Te xǎáⁿ núú duha cání-í mee-ni cuendú núú-yu, chí cuèi na quíni-yu nchaa nàcuáa cuu dico ní vǎ cútnùnì iní-yu ná cuendá ducaⁿ cùu, te cuèi na cùndedóho-yu dico ní vǎ tècú tnùnì-yu. ¹⁴Te diu cuendá ñáyiú-áⁿ ní xáhaⁿ Yá Ndiòxí xii ndí Chàíá tée ní xóo cáháⁿ tnúhu-gǎ ndéé sanaha ní chídó tnùnì ndí núú tütú-gǎ núú càchí-xi:

Nchaa nchòhó cùndedóho-ndo tnúhu càháⁿ-í, dico ní vǎ tècú tnùnì-ndó, te cuèi na quíni-ndó nchàa nacuáa cada-xi, dico ní vǎ cútnùnì iní-ndó nǎ cuendá ducaⁿ quide-xi.

¹⁵Te ducaⁿ chí cùu-ndo ñáyiú ío sǎá iní-xi,

te cùu-ndo ñáyiú ñá túú tècú tnùnì tnúhu càháⁿ-í,

te cùu tucu-ndo datná cue ñáyiú cuàá chí ñá túú cuíni-ndó càda cuendá-ndó tnúhu-í,

te ní ñá túú cuíni-ndó cùndedóho-ndo,

te ní ñá túú cuíni-ndó tècú tnùnì-ndó,

te ní ñá túú cuíni-ndó nàtuha ñaha-ndo xii-í cuendá cada càhnu iní-í nchaa

yíca cuèchi-ndo nàcuáa ío váha cuu iní-ndó cùndecu-ndo.

Duha ní xáhaⁿ Yá Ndiòxí xii ndí Chàíá ní chídó tnùnì ndí núú tütú-gǎ.

¹⁶Dico nchòhó chí ío váha táhú-ndó chí cùtnùnì iní-ndó nchàa nacuáa quide-í, te cùtnùnì tucu iní-ndó nchàa nacuáa ndúu tnúhu càháⁿ-í. ¹⁷Te na càchí tnúhu ndáá-í xii-ndo sǎ ío vǎi cue tée ní xóo cáháⁿ tnúhu Yá Ndiòxí ndéé sanaha ndíhi nchaa dava-gǎ ñáyiú váha iní-xi ní cuíni-yu cundehé-yu nchaa sǎ ndéhé-ndó vitna quide-í dico ñá túú ní xínì-yu, te ní cuíni tucú-yu cùndedóho-yu nchaa tnúhu ndèdóho-ndo vitna cáháⁿ-í te ñá túú ní xíndedóho-yu.

**Jèsús càháⁿ-gǎ nàcuáa quèe-xi
cuendá tée cuángacáⁿ tríú**

(Mr. 4:13-20; Lc. 8:11-15)

¹⁸Te vitna cùndedóho váha-ndo na càchí tnúhu-í xii-ndo nàcuáa quèe-xi cuendú tée cuángacáⁿ tríú ní caní-í núú-ndó. ¹⁹Te tríú sǎ ní quene ndava ní ngava ndéé ichi, xǎáⁿ cúú-xí datná ñáyiú ní xíndedóho tnúhu sǎ càháⁿ nàcuáa ndíhu ndaha ñàha Yá Ndiòxí xií-yu, dico ñá túú ní cuíni-yu tñí-yu, chí sácúíhná cuǎháⁿ-xi nàdatuhú-xi iní-yu cuendá sǎ vǎ cǎnchícúⁿ nihnú-yu nàcuáa càháⁿ tnúhu-áⁿ. ²⁰Te tríú sǎ ní ngava ñuhu yadi núú yíhí vǐhi yúú-ǎⁿ, xǎáⁿ cúú-xí datná ñáyiú ní xíndedóho tnúhu Yá Ndiòxí te díí iní ní tñí-yu tnúhu-gǎ, ²¹dico òré ná nguíta ñáyiú cúcuèhé ñáhǎ-yu xií-yu àdi nándí-gǎ sǎ yǎha-yu sǎ cuendá tnúhu-gǎ, te ñá cùndèe iní-yu chí dàhá-yu tnúhu-gǎ cuendá sǎ ñá túú nihí ndéé-yu. ²²Te tríú sǎ ní ngava núú yúcu ndíquíⁿ tnu ìñu-áⁿ, xǎáⁿ cúú-xí datná ñáyiú ní tecú dóho-xi tnúhu Yá Ndiòxí dico cuèe cuèe ní nacuanaá-yu tnúhu-gǎ, chí cuendá mee-ni sǎ ío ñuyíú-a ñuhu iní-yu, ndíhi cuendá sǎ ío sàni iní-yu cuu cuicá-yu, te mee-ni nchàa

xíãⁿ ñúhú iní-yu te ñá túú ñùhu iní-yu tnúhu sá ñí xíndedóho-yu-áⁿ nàcuáa cada váha-yu cundecú-yu. ²³ Dico triú sá ñí ngava núú ndécú ñùhu cocoⁿ-áⁿ, xíãⁿ cúú-xí dàtná ñáyiú ní xíndedóho tnúhu Yá Ndiöxí te quidé-yu nàcuáa cãháⁿ tnúhu-gá. Te cada iní-ndó sã ñáyiú-áⁿ cúú-yu dàtná triú sá ñí nguñhi yoco-xi ócú úxí triú-xi, ndihí triú sá ñí nguñhi yoco-xi únídico triú-xi, ndihí triú sá ñí nguñhi yoco-xi ñí ciendú triú-xi. Ducaⁿ sãtnahá-xi cùú-yu chí ío váha quidé-yu —càchí-gá xãhaⁿ-gã xii-güedé.

Cuendá nchaa cúhú sã ñà túú vãha xínu xití triú

²⁴ Te Jèsús ní cani-gá ñí cuendú núú ñáyiú nàcuáa tecú tnùní-yu tnúhu-gá, te xãhaⁿ-gã xii-yu:

—Te vitna na cãni-í ñí cuendú núú-ndó nàcuáa tecú tnùní-ndó nàcuáa cada-xi òré ndíhu ndaha ñàha Yá Ndiöxí xii ñáyiú. ñí tée ío váha triú ní sacáⁿ-dé núú ñúhú-dé. ²⁵ Dico xití niú ní sãháⁿ ñí tée cùu úhú iní ñãhá xii-dé, te ní dãngoyo-dé ndíquíⁿ yúcu sã ñà túú vãha núú ñí sacáⁿ-dé triú-áⁿ. ²⁶ Te òré vitna váha váha ní nguíta-xi quène yoco nchaa triú-áⁿ, te ní xínu coyo nchaa yúcu sã ñà túú vãha-áⁿ. ²⁷ Te cue tée xínu cuechi núú tée ní sacáⁿ triú-áⁿ ñí xínũhu ñaha-güedé xii-dé sá dúcáⁿ ñí xínu cúhú sã ñà túú vãha-áⁿ nũú triú-dé, te xãhaⁿ-güedé: “Pãtróóⁿ, çnása ní cuu núú ní xínu cúhú sã ñà túú vãha núú triú-n, te ío váha càa triú ní sacáⁿ-n ní cùu?”; cachí-güedé xãhaⁿ-güedé. ²⁸ Te tée cùu patróóⁿ-güedé-áⁿ ñí xãhaⁿ-dè xii-güedé: “Ñí tée cùu úhú iní ñãhá ñahi xii-í ducaⁿ ñí quide-dé ní sãháⁿ-dé ní dãngoyo-dé ndíquíⁿ cùhú sã ñà túú vãha-áⁿ nũú triú-í nũu ducaⁿ ñí xínu coyo-xi”, cachí-dé xãhaⁿ-dè xii-güedé. Te cue tée

xínu cuechi núú-dé ní xãhaⁿ-güedé xii-dé: “Te núu cuini-n te quíhíⁿ-ndí tnuhu-ndí nchaa cúhú sã ñà túú vãha ní xínu núú triú-n”, càchí-güedé xãhaⁿ-güedé xii-dé. ²⁹ Te tée cùu xitohó triú-áⁿ ñí xãhaⁿ-dè xii cue tée xínu cuechi núú-dè-áⁿ: “Ñãhá, vá quíhíⁿ-ndó tnúhu-ndo, chí òré tnuhu-ndo te tnãhá-ni triú quene chí càa vihi cúhú-ãⁿ. ³⁰ Vãha-gá chí dàñá ná cuihnu nahi ndéé ná cùu triú, te dàtnúni nducu-í cue tée quíhíⁿ-güedé tnuhu-güedé nchaa cúhú sã ñà túú vãha-áⁿ, te dacùtu nuhni-güedé te cahmi-güedé, te dàtnúni nãquehndé-güedé triú nacani-güedé te nataxúha-güedé xití yacá-í”, càchí-dé xãhaⁿ-dè xii-güedé —duha ní cani Jèsús cuendú núú-yu.

Cuendá ndíquíⁿ yutnu ñani mostázá

(Mr. 4:30-32; Lc. 13:18-19)

³¹ Te Jèsús ní cani tucu-gá ingá cuendú núú ñáyiú nàcuáa tecú tnùní-yu tnúhu-gá, te xãhaⁿ-gã xii-yu:

—Na cãni-í ñí cuendú núú-ndó nàcuáa tecú tnùní-ndó nàcuáa cada-xi òré ndíhu ndaha ñàha Yá Ndiöxí xii ñáyiú. ñí tée ní queheⁿ-dé ndíquíⁿ yutnu ñani mostázá te nèhe-dé cuáháⁿ ní sacáⁿ-dé núú ñúhú-dé. ³² Te ndíquíⁿ yutnu-áⁿ ño chàhu, dico òré ná xínu-xi te sãhnu-gá-xi dàcúxí nchaa cúhú, te cue quití ndava núú tàchí càdũha-güedi tacá-güedi núú dité-xi —càchí-gá xãhaⁿ-gã xii-yu.

Nàcuáa quide levadurá

(Lc. 13:20-21)

³³ Te Jèsús ní xãhaⁿ tucu-gá xii ñáyiú:

—Te na càchí tnúhu tucu-í xii-ndo nàcuáa cada-xi òré ndíhu ndaha ñàha Yá Ndiöxí xii ñáyiú. ñí ñãdihí ní chihi-aⁿ levadurá úní arròbá yuchi triú, te levadurá-áⁿ ñí quide-xi ní ndaa ñihí yusaⁿ-áⁿ —càchí-gá xãhaⁿ-gã xii-yu.

**Mee-ni cuëndú ní cani
Jèsús núú ñáyiú**

(Mr. 4:33-34)

³⁴Te mee-ni cuëndú ní cani Jèsús núú ñáyiú ndi tnahá òré ní dánèhé ñáhá-gǎ xií-yu tnúhu-gǎ. ³⁵Te ducaⁿ ní quide-gǎ chi ní quee ndáá-xi nàcuáa ní chídó tnùní ìíⁿ téé ní xóo cáháⁿ tnúhu Yá Ndiòxí ndéé sanaha núú tùtú-gǎ núú càchí-xi:

Mee-ni cuëndú cani-í núú ñáyiú òré danèhé-í-yu tnúhu-í cuëndá tecú tnùní-yu,

te nchaa tnúhu sá vǎtá yǒo-gǎ cundedóho danèhé-í-yu, te nchaa tnúhu-áⁿ ndúú yùhu-xi ndéé cútñàhá ní ngáva ñuyúí.

Duha ní chídó tnùní téé-áⁿ núú tùtú-gǎ.

**Jèsús càháⁿ-gǎ nàcuáa quèe-xi
cuendá cùhú sǎ ñà
túú vǎha càa xití tríú**

³⁶Te Jèsús ní dándácá-gǎ ñáyiú te cuánuhú-gǎ vehe, te cue téé xica cuu ndihi-gǎ ní xáhaⁿ-güedé xii-gǎ:

—Cachí tnúhu xii-ndí nása quèe-xi cuendá cùhú sǎ ñà túú vǎha càa xití tríú —càchí-güedé xáhaⁿ-güedé xii-gǎ.

³⁷Te Jèsús ní xáhaⁿ-gǎ xii-güedé:

—Téé càchí-í ní sacáⁿ tríú cǎvǎha-áⁿ cúú yǐhú Téé cùu ñaní tnáhá-ndó nchàa-ndo. ³⁸Te nchaa núú ní sacáⁿ téé-áⁿ tríú cúú-xí ñuyúí. Te tatá vǎha-áⁿ cúú-xí cuè ñáyiú yìndaha ñaha Yá Ndiòxí. Te nchaa cúhú sǎ ñà túú vǎha-áⁿ cúú-xí ñáyiú yìndaha ñaha sácúíhná.

³⁹Te téé ní dǎngoyo ndíquíⁿ cùhú sǎ ñà túú vǎha núú tríú-áⁿ cúú-dě mee sácúíhná. Te nduu nàtehndé-nǎ tríú-áⁿ cúú-xí ndùu ndihi nihnu-ná nchaa sá ìo ñuyúí-a. Te nchaa ñáyiú nàquehndé tríú-áⁿ cúú-yu mee-ni cuè espíritú xínú cuèchi núú Yá Ndiòxí. ⁴⁰Te dàtná cada cue téé quíhíⁿ tnuhu nchaa cúhú sǎ ñà túú vǎha-áⁿ dacùtu nuhní-güedé

te cahmi-güedé, ducaⁿ sǎtnahá-xi yáha nchaa ñáyiú cùndihi yucu ñávǎha na sǎá nduu. ⁴¹Te yúhú Téé cùu ñaní tnáhá-ndó nchaa-ndo tendaha-í nchaa espíritú xínú cuèchi núú-í quíhíⁿ-xi nadatàcá-xi nchaa ñáyiú sànu ichi cue tnaha ñáyiú-xi ichi cuèhé ichi duha, ndihi nchaa dava-gǎ ñáyiú ñà túú quide vǎha, te nchaa ñáyiú-áⁿ xìndecú-yu nchaa núú ndécú cuè ñáyiú yìndaha-í. ⁴²Te cue espíritú-áⁿ daquíhíⁿ-xi cue ñáyiú-áⁿ núú ñùhú núú cǎyú, te yàcáⁿ ìo ndáhyú-yu te dicó rúhúú-nǎ cuu núhu-yu sá sàtú iní-yu sá ndóhǒ-yu. ⁴³Te nchaa ñáyiú quide nchaa nacuáa cuíní Tǎtǎ-yu Dútú Ndiòxí, ñáyiú-áⁿ ìo cunúú-yu cundecú-yu núú ndécú-gǎ táxí tnùní-gǎ, chi cúú-yu dàtná nchícanchii dayèhé-yu cundecú-yu núú ndécú-gǎ. Te nchaa nchòhó ñáyiú ndèdóho nchaa tnúhu càháⁿ-í-a, te ìo vǎha chí cuǎha cuëndá —càchí-gǎ xáhaⁿ-gǎ xii-güedé.

Cuendá ìíⁿ sá ìo ndèyáhu

⁴⁴Te Jèsús xáhaⁿ tucu-gǎ xii-güedé:

—Na càni tucu-í ingá cuëndú núú-ndó nàcuáa tecú tnùní-ndó nàcuáa cada-xi òré ndíhu ndaha ñàha Yá Ndiòxí xii ñáyiú. Ìíⁿ téé ní naníhí-dě ìíⁿ sá ìo ndèyáhu yìndúxi ìíⁿ xichi, te ní nachindúxi tucu-dé ñu-ni núú ní naníhí-dě-áⁿ, te ìo ní cudíí iní-dé sá dúcáⁿ ní naníhí-dě xǐǎⁿ. Te ní xica-dé cuánuhú-dé te ní nadico-dě nchaa sá ndécú ndihi-dé, te ní nacuaaⁿ-dé ñuhu núú dúcáⁿ ní naníhí-dě xǐǎⁿ.

Cuendá ìíⁿ sá ìo ndèyáhu nàni pèrlá

⁴⁵Te na càni tucu-í ingá cuëndú núú-ndó nàcuáa tecú tnùní-ndó nàcuáa cada-xi òré ndíhu ndaha ñàha Yá Ndiòxí xii ñáyiú. Ìíⁿ téé quide ndáhú ndúcú-dě sá nání pèrlá sá ìo ndèyáhu. ⁴⁶Te ní naníhí-dě ñáyiú ndècu ndihi ìíⁿ pèrlá sá ìo-gǎ ndèyáhu, te ní xica-dé cuánuhú-dé te ní nadico-dě nchaa sá ndécú ndihi-dé,

te ní sáháⁿ-dé ní saaⁿ-dé përlá sá ïo-gá ndèyáhu-áⁿ.

Cuëndá ñunu tñi-güedé chácá

⁴⁷Te na càni tucu-í ingá cuëndú núu-ndó nàcuáa tecú tñini-ndó nàcuáa cada-xi òré ndíhu ndaha ñaha Yá Ndiöxí xii ñáyiu. Cue tée tñi chácá ní dàquëe-güedé ñunu-güedé xití ndute lámár tñi-güedé chácá, te dàcá nuu dàcá nihnu chácá cuánguee-güedi xití ñunu-áⁿ. ⁴⁸Te òré ní cutnìní iní-güedé sá ní chítú ñunu-güedé, te ní natava-güedé ní nene yuhu lámár, te ní ngúíta-güedé nácäxi-güedé nchaa chácá-áⁿ. Te nchaa chácá vâha dàquëe-güedé-di xití tídihi, te nchaa chácá nèhé dängoyo-güedé-di. ⁴⁹Te dàtná ní quide cue tée-áⁿ ducaⁿ càda cue espíritú xínú cuèchi núú Yá Ndiöxí ná sàà nduu vâ cündècu-gá nchaa sá ïó ñuyú-a, chi cue espíritú-áⁿ daquëe diⁿ-xi nchaa ñáyiu ní quide vâha tnuú nchaa ñáyiu ñá túú ní quide váha. ⁵⁰Te nchaa ñáyiu ñá túú ní quide váha-áⁿ daquihíⁿ ñáhá-xí xí-yu núú ñùhú núú càyú, te yàcáⁿ ïo ndáhyú-yu, te dicó rúhñú-nâ cuu núhu-yu sá sätú iní-yu cuëndá sá ndóhó-yu —cächí-gá xâhaⁿ-gá xii cue tée xica cuu ndihi-gá.

Cuëndá cue tée ndècu ndihi sá ní quee túu díhna ndihi sá ní quee túu saa

⁵¹Te Jèsús ní xicáⁿ tñuhú-gá núu-güedé, te xâhaⁿ-gá xii-güedé:

—¿Ní tecú tñini-ndó nàcuáa nduu nchaa tñuhu ní cáháⁿ-í-áⁿ? —cächí-gá xâhaⁿ-gá xii-güedé.

Te ní xâhaⁿ-güedé xii-gá:

—Ní tecú tñini-ndí —cächí-güedé xâhaⁿ-güedé xii-gá.

⁵²Te ní xâhaⁿ tùcu Jesús xii-güedé:

—Te núu ïiⁿ tée dàcuaha ñaha xii ñáyiu nchaa tñuhu ní chídó tñini ndíi Moisés ná cùtnuní iní-dé nàcuáa quide

Yá Ndiöxí ndíhu ndaha-gá ñáyiu, te tée-áⁿ cúu-dé dàtná ïiⁿ tée cùu xítóhó vehe. Te tée cùu xítóhó vehe-áⁿ ní queñuhu-dé nchaa sá ní quee túu díhna ndècu ndihi-dé, ndihi nchaa sá ní quee túu saa. Te ducaⁿ sätnahá-xi cùu tée-áⁿ te núu na cùtnuní iní-dé nàcuáa quide Yá Ndiöxí ndíhu ndaha-gá ñáyiu —cächí-gá xâhaⁿ-gá xii-güedé.

Jèsús ndécú-gá ñuu núu ní sahnú-gá

(Mr. 6:1-6; Lc. 4:16-30)

⁵³Te sátá ní yâha ducaⁿ ní cani Jèsús cuëndú núu-güedé, te ní xica-gá cuánuhú-gá. ⁵⁴Te ní ndexio-gá ñuu núu cúu ñùú-gá, te cuánguihu-gá xití veñúhu càa ñuu-áⁿ te ní ngúíta-gá dánèhé-gá ñáyiu. Te nchaa ñáyiu ndèdóho nchaa tñuhu càháⁿ-gá xicuñúhu-yu, te xitnàhá-yu:

—¿Nása ní cuu núu ïo vâha cùtnuní iní tée-a nàcuáa cunduu tñuhu cáháⁿ-dé, te quide-dé nchaa sá vâ yóo tñahí ndàcu cada-i? ⁵⁵Te dicó déhe tée cùu carpinterú ndihi tá Màriá cúu-dé, te ñani-dé cúu tē Jàcobó, ndihi té Chèé, ndihi té Xímú, ndihi té Jüdás. ⁵⁶Te cue cùha-dé ndécú ndihi ñahá-yu xii-o ñùú-a. ¿Te nása ní quide-dé ñuu ndéé dàcáⁿ ïo vâha cùtnuní iní-dé nàcuáa cunduu tñuhu cáháⁿ-dé-i? —cächí-yu xitnàhá-yu.

⁵⁷Te ñá túú ní cuini-yu cáháⁿ ndihi váha-yu Jèsús, dico mee-gá ní xâhaⁿ-gá xii-yu:

—Te núu ïiⁿ tée càháⁿ tñuhu Yá Ndiöxí ná nàsáá-dé ñuu-dé, te nchaa ñáyiu ñuu-dé-áⁿ ndihi nchaa ñáyiu cùu ndimee-dé ñá túú nèhé-yu sá yíñùhu núu-dé, dico cue ñáyiu nchaa dava-gá ñuu chi nèhé-yu sá yíñùhu núu-dé —cächí-gá xâhaⁿ-gá xii-yu.

⁵⁸Te ñá túú ní quide Jesús titní núu sá vâ yóo tñahí ndàcu cada ñuu-áⁿ, chi ñá túú ní cuini-yu quindáá iní ñáhá-yu xii-gá.

**Nàcuáa ní cuu ní xíhí té Juàá tée
dàcuandute ñaha xii ñáyiú**

(Mr. 6:14-29; Lc. 9:7-9)

14 Te ñu-ni dàvá-áⁿ ní níhí tē Hèrodés tñúhu nchaa nàcuáa quide Jesús, te té Hèrodés-áⁿ cúú-dě tée tàxi tñuní distrítú Galiléa. ²Te ní xáhaⁿ-dě xii nchaa cue tée ndècu ndíhi-dé:

—Tée dii cuèndú-xi níhí-ó-áⁿ cùu-dé té Juàá tée dàcuandute ñaha xii ñáyiú, tée ní xíhí ní cùu te ní ndoto-dé ñúu dàcáⁿ ndácú-dě quidé-dě nchaa sá vǎ yǒo tñàhí ndàcu cada —cachí-dé xáhaⁿ-dě xii-güedé.

³Te ducaⁿ ní cáháⁿ té Hèrodés chi mee-dě ní táuchíúⁿ-dě ní tñii ñaha-güedé xii té Juàá, te ní dácútú ñaha-güedé xii-dé, te ní chihi ñaha-güedé vecaá. Te ducaⁿ ní quide té Hèrodés-áⁿ sǎ cuèndá ñaha nàni Herodiás, ñaha ní cándeca ñaní-dé té Lìpé, te ní naqueheⁿ ñaha-dě xii-aⁿ ndèca ñaha-dé. ⁴Te té Juàá ní xáhaⁿ-dě xii té Hèrodés:

—Ñǎ túú ní quide váha-n dùha ní naqueheⁿ ñaha ní cándeca ñaní-n —duha ní xáhaⁿ tē Juàá xii té Hèrodés.

⁵Te sá dúcáⁿ ní xáhaⁿ tē Juàá-áⁿ xii té Hèrodés, te ní cuiní té Hèrodés-áⁿ cahni-dé té Juàá-áⁿ, dico ñá túú ní cùyii-dé chi ní yùhú-dé núú cuè ñáyiú, chi ncháa-yu ní cutnùní iní-yu sǎ tē Juàá cúú-dě ñiⁿ tée càháⁿ tñúhu Yá Ndióxi. ⁶Te ñiⁿ nduu ní quide té Hèrodés vico vehe-dé ní quide càhnu-dé nduu ní cacu-dé. Te ndècu ñiⁿ déhe yoco ñaha nani Herodiás-áⁿ, te xíchí-ǎⁿ ní quíhu-xi xití vehe núú cúú vico-áⁿ ní xita saha-xi. Te núcóo té Hèrodés ndíhi cue tée ní cáháⁿ-dé ndéhe-güedé, te ío ní cudíí iní-dé nàcuáa ní xita xíchí-ǎⁿ. ⁷Te té Hèrodés-áⁿ ní cacunehe-dé ndéé Yá Ndióxi nàcuáa cutnùní iní xíchí-ǎⁿ sǎ ndáa cuáñaha-dě ñúu ná cúú sǎ ná càcáⁿ-xi núú-dě. ⁸Te xíchí-ǎⁿ ní dácáhú

iní ñáhá nǎná-xi xii-xi ná cúú sǎ càcáⁿ-xi núú tē Hèrodés, núú xǎⁿ ní xáhaⁿ-xi xii-dé:

—Cuiní-í quehndé-n díquí tē Juàá tée dàcuandute ñaha xii ñáyiú te taxi-n, dico na cùhuⁿ ñiⁿ xití cóhó taxi-n —càchí-xi xáhaⁿ-xi xii-dé.

⁹Te sá dúcáⁿ ní xáhaⁿ-xi, te ní cundiyí té Hèrodés, dico ñá túú ní níhí-dé nása cada-dé, chi ndèdóho ñáyiú òré ní cacunehe-dé Yá Ndióxi sǎ ndáa cuáñaha-dě ñiⁿ sǎ ná càcáⁿ-xi núú-dě. Te ní quide-dé nàcuáa ní xáhaⁿ-xi. ¹⁰Chi ní táuchíúⁿ-dě ní sáháⁿ cue tée ní xehndé-güedé díquí tē Juàá òré yíhí-dé vecaá. ¹¹Te ní chihi-güedé díquí-dě ñiⁿ xití cóhó te nèhe-güedé cuánuhú ní sáñaha-güedé xii xíchí-ǎⁿ, te xíchí-ǎⁿ ní nacuáñaha-xi xii náná-xi.

¹²Te cue tée xica cuu ndíhi té Juàá-áⁿ ní sáháⁿ-güedé ní naqueheⁿ-güedé yiqui cùñú-dé ní chindúxi-güedé, te dàtnùní ní sáháⁿ-güedé ní xáhaⁿ-güedé xii Jèsús nàcuáa ní cuu.

**Jèsús dácàxi-gǎ úhúⁿ mǐl cue tée te
dìiⁿ ñáyiú dǐhí ndíhi landú**

(Mr. 6:30-44; Lc. 9:10-17; Jn. 6:1-14)

¹³Te Jèsús ní níhí-gǎ tñúhu nàcuáa ní cuu ní xíhí té Juàá. Te sǎtá xǎⁿ te cuánguee-gǎ ñiⁿ bàrcú cuáháⁿ-gǎ ñiⁿ xichi núú ñà túú ñáyiú ndècu, dico nchaa ñáyiú xǐndecu nchaa ñuú cáa yàtni xǎⁿ ní níhí-yu tñúhu sǎ cuáháⁿ-gǎ, te ní queé-yu ñuú-yu xica sahá-yu cuáháⁿ núú quidè-yu cuèndá quexio Jesús. ¹⁴Te òré ní quexio Jesús núú cuáháⁿ-gǎ, te ní quene-gǎ bàrcú, te ní xiní-gǎ cuéhé víhí ñáyiú xǐxúcu-yu xǎⁿ, te ní cundàhú iní ñáhá-gǎ xǐi-yu, te ní quide tátna-gǎ nchaa ñáyiú cùhú ndíhí-yu. ¹⁵Te sǎtá ñiⁿ cuaa te ní sáháⁿ cue tée xica cuu ndíhi Jesús núú-gǎ, te xáhaⁿ-güedé xii-gǎ:

—Sa ní cuu dandàca-n nchaa ñáyiú-a chi sa ní cuaa, te na quíhíⁿ-yu nchaa ñuú cáa yàtni iha cuaaⁿ-yu sǎ cǎxí-yu, chi

núu ndécú-ó iha ñá túu tnàhí ná ió —
càchí-güedé xáhaⁿ-güedé xii-gá.

¹⁶ Te Jèsús ní xáhaⁿ-gá xii-güedé:

—Ñáhá, vá dándàca-í-yu, váha-gá
mee-ndo chí cuñaha sá ná càxi-yu —
càchí-gá xáhaⁿ-gá xii-güedé.

¹⁷ Te ní xáhaⁿ-güedé xii-gá:

—Ñá túu nágá ndécú ndìhi-ndí,
chi úhúⁿ duha-ná pàá ndìhi úú-nà
chácá ndécú ndìhi-ndí —càchi-güedé
xáhaⁿ-güedé xii-gá.

¹⁸ Te Jèsús ní xáhaⁿ-gá xii-güedé:

—Chí cánèhe paá-áⁿ ndìhi chácá-áⁿ
táquixi iha —cachí-gá xáhaⁿ-gá
xii-güedé.

¹⁹ Te Jèsús ní xáhaⁿ-gá xii nchaá ñáyiu
sá ná ngóo-yu nchaá-yu núu ìté cuí
càa xíáⁿ, te ní queheⁿ-gá ndi ùhúⁿ
pàá-áⁿ ndìhi ndi ndùu chácá-áⁿ te ní
ndacoto-gá andiu, te ní ndacáⁿ táhú-gá
núu Yá Ndiòxí, te dātnùnì ní táhú
cuèchi-gá pàá-áⁿ te ní sáñaha-gá xii cue
tée xica cuu ndìhi-gá ní dácāññu-güedé
cue ñáyiu ní xexí-yu. ²⁰ Te nchaá-yu ní
xexí-yu ní ndahá xití-yu. Te sátá ní túhú
còhò-yu te ní nadatàcá-güedé nchaá sá
ní quendóo, te ní chítú ùxúú tnàhá tídihi
mee-ni sá ní quendóo. ²¹ Te nchaá ñáyiu
ní xexi-áⁿ ní xínu úhúⁿ mīl mee-ni cuè
tée chi mee-ni cuè téé-áⁿ ní quíundehu,
te ñíⁿ cue ñáyiu ñíhí ndìhi cue landú.

Jèsús xíca-gá núu ndute

(Mr. 6:45-52; Jn. 6:16-21)

²² Te òré-ni-áⁿ ní xáhaⁿ Jèsús xii cue
tée xica cuu ndìhi-gá sá quèe-güedé
bàrcú téhndé-güedé ndàa ingá xio yuhu
làgúná, te mee-gá quendóo-gá cada ndee
íní tnàhá-gá ndìhi cue ñáyiu. ²³ Te sátá
ní yáha ní quide ndee íní tnàhá-gá
ndìhi cue ñáyiu, te medii-gá ní xica-gá
cuásaá-gá ñíⁿ tindúú cáá yàtni xíáⁿ
cuèndá cáháⁿ ndìhi-gá Yá Ndiòxí, te
diu-ni medii-gá ndécú xíáⁿ ní cundiquiⁿ.
²⁴ Te bàrcú sá ñúhú cuè téé xica cuu

ndìhi-gá-áⁿ sa cuáháⁿ-xi ndéé cuádava
xití làgúná-áⁿ, te ñíhi vìhi quene táchí
ndàa ichi cuáháⁿ-xi, te dācandau ndeé-xi
ndute nchaá ñíhi-xi. ²⁵ Te tácuñndá
váhi-gá tá xica Jèsús núu ndute cuáháⁿ
tá cūyatni-gá bàrcú-áⁿ. ²⁶ Te cue tée
xica cuu ndìhi-gá ní xini ñáhá-güedé
xii-gá tá xica-gá núu ndute cuáháⁿ, te
ní yùhú-güedé te ñíhi ní cáháⁿ-güedé te
xítnàha-güedé:

—jñⁿ àlmá! —càchí-güedé
xítnàha-güedé.

²⁷ Te Jèsús ní cáháⁿ-gá, te xáhaⁿ-gá
xii-güedé:

—Ñíⁿ cunduu-ndo vā yùhú-ndó,
chi yùhú cūú-í —càchí-gá xáhaⁿ-gá
xii-güedé.

²⁸ Te té Pèlú ní xáhaⁿ-dē xii-gá:

—Mèstrú, te núu diu-n te tauchùⁿ sá
tnàhá-í ná càca-í núu ndute quixi tnàhá
ñáhà-í xii-n —càchí-dé xáhaⁿ-dē xii-gá.

²⁹ Te Jèsús ní xáhaⁿ-gá xii-dé:

—Taquixi —cachí-gá xáhaⁿ-gá xii-dé.

Te té Pèlú ní nuu-dé núu bàrcú, te ní
ngüíta-dé tá xica-dé núu ndute cuáháⁿ
cuátnahá ñáhá-dē xii-gá. ³⁰ Te ní cut-
nùnì iní-dé sá ìo ñíhi xico táchí, te ní
ngüíta-dé yùhú-dé. Te òré-ni-áⁿ tá quèe
naa-dé xití ndute cuáháⁿ ní cūu, te ñíhi
ní cáháⁿ-dē xáhaⁿ-dē xii Jèsús:

—jMèstrú, vá dāñá-n quèe naa-í xití
ndute! —càchí-dé xáhaⁿ-dē xii-gá.

³¹ Te òré-ni-áⁿ ní tñii Jèsús ndaha-dé,
te ní xáhaⁿ-gá xii-dé:

—¿Ná cuèndá ñá túu sàndáá ndisa iní
ñáhá-n xii-í sàni ñíⁿ sani úú iní-n-i? —
càchí-gá xáhaⁿ-gá xii-dé.

³² Te òré cuánguee Jèsús ndìhi té Pèlú
xití bàrcú, te òré-ni-áⁿ ní ngüíñí táchí.

³³ Te cue tée ñùhu xití bàrcú-áⁿ ní ngüíñí
xití-güedé núu-gá, te xáhaⁿ-güedé xii-gá:

—Sá ndàá sá cuítí sá díú yòhó
cúu-n Dēhe Dútú Ndiòxí —càchí-güedé
xáhaⁿ-güedé xii-gá.

**Jèsús quidé tătna-gá ñáyiú cùhú ìⁿ
xichi núú nání Gènesarét**

(Mr. 6:53-56)

³⁴Te ní quexìo Jesús ndìhi cue tée xìca cuu ndìhi-gá ndàa ìngá xio yuhu làgúná, te núú ní quexìo-gá ndìhi-güedé-áⁿ nání-xí Gènesarét. ³⁵Te nchaa ñáyiú xìn-decu xíáⁿ ní cutnùní ìní-yu sá dfú-gá ní quexìo, te ní dátècú tnúhu-yu nchaa ìava-gá ñáyiú xìn-decu yatni xíáⁿ sá ní quexìo-gá. Te ndècá-yu nchaa ñáyiú cùhú ndécú ndìhi-yu cuáháⁿ núú ndécú Jèsús. ³⁶Te nchaa ñáyiú cùhú-áⁿ ní ngúíta-yu càháⁿ ndàhú-yu núú Jèsús sá ná dàna-gá tnàndeé-yu cuèdicó luha yuhu dǒo-gǎ cuendá ndúha-yu, te cue ñáyiú cùhú, ñáyiú ní tnàndeé yuhu dǒo-gǎ ní ndúha-yu.

**Cuendá nchaa sá quidé-xí
ngündecu cuéchi ñáyiú**

(Mr. 7:1-23)

15 Te sátá dúcáⁿ te ìⁿ ũú cue tée cùu fariséú ní quee-güedé ñuú Jerusálén, ndìhi cue tée dàcuaha ñaha xii ñáyiú nchaa tnúhu ní chídó tnùní ndíi Moisés ní quexìo-güedé núú ndécú Jèsús, te xǎhaⁿ-güedé xii-gá:

²—¿Ná cuendá cue tée xìca cuu ndìhi-n ñá túú nàquete-güedé ndaha-güedé òré caxi-güedé nàcuáa ní cachí cue ñání tnáhá-ó ní xìn-decu ndéé sanaha-i? —càchí-güedé xǎhaⁿ-güedé xii-gá.

³Te Jèsús ní xáhaⁿ-gǎ xii-güedé:

—Te nchòhó tucu, ¿ná cuendá ñá túú quide-ndo nàcuáa ní cachí Yǎ Ndiǒxí cada-ndo, núú da nàcuáa ta quide cue tée ñuyíú-a quide-ndo-i? ⁴Te Yǎ Ndiǒxí càchí-gá núú tütú-gá: “Canehe-ndo sǎ yíñuhu núú tǎtá-ndó ndìhi núú nǎná-ndó”, càchí-gá. Te càchí tucu-gá ìngá xichi núú tütú-gá: “Nchaa ñáyiú na càháⁿ úhú tǎtá-xi àdi náná-xi te

cahni ñaha-güedé xii-yu”, duha càchí-gá núú tütú-gá. ⁵Dico nchòhó càchí-ndó sǎ cuè ñáyiú chi cuu cúnàhá-yu xii tǎtá-yu àdi náná-yu: “Vá cúú chindee ñaha-ndí xii-n, chi sá táxí-ndí xii-n ni cùu, xǎⁿ ní nduu cuendá Yǎ Ndiǒxí”, cuu duha cúnaha ñáyiú xii tǎtá-yu àdi náná-yu càchí-ndó. ⁶Te càchí-ndó sǎ cuè ñáyiú ducaⁿ na cúnaha xii tǎtá-xi àdi náná-xi te ñá túú-gǎ tàú-yu chindèé-yu ni tǎtá-yu ni nǎná-yu. Te ducaⁿ quide-ndo chi ní dáquéé tǎhú-ndó nàcuáa ní cachí Yǎ Ndiǒxí cada-ndo, te mee-ni nàcuáa ta quide cue tée ñuyíú-a véxi nchícúⁿ nihnu-ndo quide-ndo. ⁷¿Te nchòhó cúú-ndó ñáyiú ío dándahú méé-xí, chi càchí-ndó sǎ quidé ndǎá-ndó te ñá ndǎá sá quidé ndǎá-ndó! Te ní quee ndǎá-xi nàcuáa ní chídó tnùní ndíi Chàíá tée ní xóo càháⁿ tnúhu Yǎ Ndiǒxí ndéé sanaha núú tütú-gá núú càháⁿ-xi nàcuáa ní càháⁿ-gǎ cuendá-ndó, te duha ní cachí-gá:

⁸Ñáyiú-a càchí-yu sá ío càhnu cuu-í dico dicó-ni yuhu càháⁿ-yu, chi duuⁿ duuⁿ ñá túú ñuhu ìní ñáhǎ-yu xii-í.

⁹Te àúⁿ nǎ cuu chìnuhu ñahá-yu xii-í chi ñá túú vèdana ndéé nándíhi-xi, chi cue ñáyiú-a dàcuahá-yu cue tnàha ñáyiú-yu nàcuáa cundecú-yu, dico mee-ni tnúhu sá ní cahu ìní cue ñáyiú ñuyíú-a càháⁿ-yu.

Duha ní chídó tnùní ndíi Chàíá núú tütú Yǎ Ndiǒxí nàcuáa ní càháⁿ-gǎ cuendá-ndó —càchí-gá xǎhaⁿ-gǎ xii-güedé.

¹⁰Te ní xáhaⁿ-gǎ xii cue ñáyiú:

—Chí táquixi ndehe iha, te cundedóho váha-ndo tnúhu na càháⁿ-í, te ío váha cuáha-ndo cuendá. ¹¹Nchaa sá xéxí-ndó chi ñá túú nǎ quidé-xí ìní-ndó, dico nchaa sá cuèhé sá dúhá sàni ìní-ndó càháⁿ-ndó nchàa xǎⁿ quidé-xí ndècu cuéchi-ndo —càchí-gá xǎhaⁿ-gǎ xii-yu.

¹²Te cue tée xica cuu ndihi-gá ní sáháⁿ-güedé ndéé núú-gă, te xăhaⁿ-güedé xii-gá:

—Véxi-ndí cächí tnúhu-ndí xii-n sá cuè tée cùu fariséú nă túú cùu váha iní-güedé cuendá tnúhu ní cáháⁿ-n — cächí-güedé xăhaⁿ-güedé xii-gá.

¹³Te ní xăhaⁿ-gă xii-güedé:

—Nchaa năyiu nă túú cùu cuendá Tătà-í Dútú Ndiöxí cuíta nihnú-yu, chi năyiu-áⁿ cúŭ-yu dàtná nchaa cùhú să nă túú nàndíhi te tnúhu năyiu. ¹⁴Te vá cádá cuendá-ndó nàcuáa cəháⁿ cue tée-áⁿ, chi cùu-güedé dàtná cue năyiu cuàá sácuíta nehe tnàha. Te nchòhó xini-ndó să nŭu ìⁿ năyiu cuàá ná cuítá nèhe tucú-yu ingá năyiu cuàá, te ndí ndùú-yu quée-yu déhvä —cächí-gă xăhaⁿ-gă xii-güedé.

¹⁵Te té Pèlú ní xăhaⁿ-dē xii-gá:

—Cächí tnúhu xii-ndí nàcuáa quèe-xi tnúhu ní cáháⁿ-n-ăⁿ —cächí-dé xăhaⁿ-dē xii-gá.

¹⁶Te Jèsús ní xăhaⁿ-gă:

—¿Năa tnàhá nchòhó nă túú ní təcú tnùní-ndó nàcuáa ndùu tnúhu ní cáháⁿ-í núú năyiu-ăⁿ nă? ¹⁷Nchaa sá xéxi-yu cuánguee-xi xití-yu, te dàtnùní năyăha năha-xi xii-yu. ¹⁸Dico nchaa tnúhu cuèhé tnúhu duha cəháⁿ-yu xíăⁿ véxi quene-xi iní-yu, te diu nchaa xíăⁿ quídé-xí ndècu cuéchi-yu. ¹⁹Te iní-yu-ăⁿ cáci niñnu nchaa sá cuèhé sá dúhá, chi sàni cuèhé sání duha iní-yu, te sàhní-yu tnàha năyíu-yu, te cue tée cəháⁿ ndihi-güedé năyiu dîhí te nă dŭú nădîhí-güedé cúŭ-yu. Te diu-ni ducaⁿ quide cue năyiu dîhí cəháⁿ ndihí-yu cue tée te nă dŭú yî-yu cùu-güedé, te cuèi tée te cuèi nădîhí mee-ni ìchi dŭí iní cúdŭí iní-yu cundecú-yu, te dùhu ndachiuⁿ tnahá-yu, te dàcuandehndé-yu, te cəháⁿ cuèhé-yu cuendá tnàha năyíu-yu. ²⁰Te nchaa xíăⁿ quídé-xí ndècu cuéchi-yu, dico nă dŭú să nă túú ndàhá-yu dàtná ní cachí cue tée ndéé sanaha, chi xíăⁿ nă

túú quide-xi cuendá ngúndecu cuéchi-yu —cächí-gă xăhaⁿ-gă xii-güedé.

Ëⁿ nădîhí năha cùu năní tnàhá năyiu canànea ní sándáá iní-aⁿ Jèsús

(Mr. 7:24-30)

²¹Te Jèsús ní xica-gă cuáháⁿ-gá ní sáa-gă yucu cue tée nŭú Tírú, ndihi yucu cue tée nŭú Sidón. ²²Te ìⁿ nădîhí năha cùu năní tnàhá năyiu canànea ndécú yàtní-aⁿ xíăⁿ, te niñi ta cəháⁿ-aⁿ ní quexio núú ndécú Jèsús, te xăhaⁿ-aⁿ xii-gá:

—¿Mèstrú, năní tnàhá ndî Dàvií, cundàhú iní năhá xii-í cada tátna-n dēhe yoco-í! Chi yîhi năha espírítú cundîhi yucu năvăha xii-xi te ío dândoho năha-xi —cachí-aⁿ xăhaⁿ xii-gă.

²³Dico Jèsús nă túú tnàhí ní cəháⁿ-gă, te cue tée xica cuu ndihi-gá ní sáháⁿ-güedé núú-gă, te xăhaⁿ-güedé xii-gá:

—Cúñaha xii năha-áⁿ ná nùhú-aⁿ, chi ío niñi cəháⁿ-aⁿ nchícúⁿ năhá-áⁿ xii-o —cachí-güedé xăhaⁿ-güedé xii-gă.

²⁴Te Jèsús ní xăhaⁿ-gă xii-güedé:

—Yá Ndiöxí ní tendaha năha-gă xii-í véxi-í mee-ni nŭú núú xindecu cue năyiu isràél, chi năyiu-ăⁿ cúŭ-yu dàtná cue mbéé cue quití ní xíta, chi ta xíta niñnu-yu cuáháⁿ —cächí-gă xăhaⁿ-gă xii-güedé.

²⁵Te nădîhí-áⁿ ní sáháⁿ-aⁿ ndéé núú Jèsús ní ngúñí xítí-áⁿ, te xăhaⁿ-aⁿ xii-gá:

—¿Mèstrú, chindee năha xii-í! —cächí-aⁿ xăhaⁿ-aⁿ xii-gă.

²⁶Te Jèsús ní xăhaⁿ-gă xii-aⁿ:

—Vá cúú chindee-í cue năyiu nă túú cùu năyiu isràél, chi ìⁿ-ni cùu-xi núu na quèheⁿ-o paá cúú cuendá cue landú te cuáha-o ìná caxi-dí —cächí-gă xăhaⁿ-gă xii-aⁿ.

²⁷Dico năha-áⁿ ní xăhaⁿ-aⁿ xii-gá:

—Ndáá cəháⁿ-n, dico cue iná chi nàdatacá-güedí sá ngóyó yùhu cóho xítóhó-güedí —cächí-aⁿ xăhaⁿ-aⁿ xii-gă.

²⁸Te Jèsús ní xăhaⁿ-gă xii-aⁿ:

—¡Yòhó ñaha cùhú déhe-xi, ío váha sàndáá iní ñáhá-n xii-í! Te na càda-í nàcuáa cuiní-n —càchí-gá xáhaⁿ-gá xii-aⁿ.

Te òré-ni-áⁿ ñí ndúha déhe-aⁿ.

Jèsús quidé tātna-gá vai ñáyiu cùhú

²⁹ Te sátá dúcáⁿ ñí cuu te Jèsús ní xica-gá cuáháⁿ-gá ní yáha-gá yuhu làgúná distritú Galileá, te cuásaá-gá ñí tindúú te xíáⁿ ñí ngóo-gá. ³⁰ Te xíáⁿ núcòo-gá ní quexio cuéhé víhí ñáyiu, te ndécá-yu ñáyiu yacua, ndihi ñáyiu ní yíchí ñí xio ndaha-xi, ndihi ñáyiu cuáá, ndihi ñáyiu ñìhí, te vai dava-gá cue ñáyiu cùhú tñahá dava-gá núú cuéhé ndécá-yu ní quexio núú ndécú-gá. Te ní taxi ndecu ñàhá-yu núú Jèsús te ní quide tātna ñaha-gá xii-yu te ní ndúha-yu. ³¹ Te nchaá ñáyiu xíndecu-áⁿ ño ní cuñúhu-yu sá dúcáⁿ ñí xiní-yu ní cuu ní nacáháⁿ nchaá ñáyiu ñìhí, ndihi cuèndá sá ñí ndúha nchaá cue ñáyiu yacua, ndihi cuèndá sá ñí ndúha cue ñáyiu ní yíchí ñí xio ndaha-xi, ndihi cuèndá sá ñí ndúha núú cuè ñáyiu cuáá. Te nchaá-yu ní cachí-yu sá ño càhnu cuu Yá Ndiòxí Yaá cúú Ndiòxí cue ñáyiu isràél.

Jèsús dácàxi-gá cúmí mĩl cue tée te ñí ñáyiu ñìhí ndihi landú

(Mr. 8:1-10)

³² Te Jèsús ní cana-gá cue tée xica cuu ndihi-gá, te ní xáhaⁿ-gá xii-güedé:

—Yúhú cùndàhú iní-í nchaá ñáyiu-a, chi sa ní cuu úní nduu ndècu ndihi ñàhá-yu xii-o ñha, te ñá túú tñahí-gá sá caxí-yu, te ñá túú cuiní-í natendaha-í-yu núhú tñamá-yu vehé-yu, chi ná ndéé cuáháⁿ cuneé-yu docó ichi —càchí-gá xáhaⁿ-gá xii-güedé.

³³ Te ní xáhaⁿ-güedé xii-gá:

—¿Te ndèé ñíhí-ó sá cuñaha-o càxi nchaá ñáyiu-a, te ío cuéhé-yu te ñá

túú ñá ño ñha chi cùu-xi xití yucu-i? —càchí-güedé xáhaⁿ-güedé xii-gá.

³⁴ Te Jèsús ní xicáⁿ tñuhú-gá núú-güedé, te xáhaⁿ-gá:

—¿Ná daha-gá pàá ndécú ndihi-ndo-i? —cachí-gá xáhaⁿ-gá xii-güedé.

Te ní xáhaⁿ-güedé xii-gá:

—Ndècu ndihi-ndí úsá-gá tñahá pàá ndihi ñí ùú-gá chácá —càchí-güedé xáhaⁿ-güedé xii-gá.

³⁵ Te Jèsús ní xáhaⁿ-gá xii nchaá ñáyiu sá ná ngóo-yu nchaá-yu, te ní ngóo-yu. ³⁶ Te ní queheⁿ-gá ndi úsá pàá-áⁿ ndi ñí ùú-gá chácá-áⁿ, te ní ndacáⁿ táhú-gá núú Yá Ndiòxí, te dāt-nùnì ní táhú cuèchi-gá pàá-áⁿ ndihi chácá-áⁿ te ní sàñaha-gá xii cue téé xica cuu ndihi-gá ní dácàhñu-güedé nchaá ñáyiu-áⁿ. ³⁷ Te nchaá-yu ní xexí-yu ní ndahá xití-yu. Te sátá ñí túhú còhò-yu te ní nadatàcá-güedé nchaá sá ñí quendóo, te ní chítú úsá tñahá tídihi mee-ni sá ñí quendóo-áⁿ. ³⁸ Te núú ncháá ñáyiu ní xexi te ní xínu cúmí mĩl mee-ni cuè téé chi diu-ni cue téé-áⁿ ñí quíundehu, te ñí cue ñáyiu ñìhí ndihi cue landú. ³⁹ Te sátá dúcáⁿ te Jèsús ní dándácá ñàha-gá xii-yu, te cuánguee-gá bàrcú cuáháⁿ-gá yucu cue téé ñúú Màgdalá.

Cue tée cùu fariséú ndihi cue tée cùu saducéú xáhaⁿ-güedé xii Jèsús cada-gá ñí sá vǎ yòo tñahí ndàcu cada

(Mr. 8:11-13; Lc. 12:54-56)

16 Te cue téé cùu fariséú ndihi cue téé cùu saducéú ní sáa-güedé núú ndécú Jèsús xitó ndèé ñàhá-güedé xii-gá, te xáhaⁿ-güedé sá ná cadá-gá ñí sá vǎ yòo tñahí ndàcu cada cundehe-güedé nàcuáa cutnùnì iní-güedé ñú ndáá sá Yá Ndiòxí ní tendaha ñàha-gá xii-gá véxi-gá ñuyúyú-a. ² Te Jèsús ní xáhaⁿ-gá xii-güedé:

—Nchòhó chi òré tá cuáa cuáháⁿ te ndàcoto-ndo andiu, te càchí-ndó: “Ío váha cada-xi tneé chi càa vícò tícuèhé andiu”, duha càchí-ndó. ³ Te òré dátneé

ndácòto tucu-ndo andiu, te cächí-ndó: “Vá cádá vâha-xi nduu vitna chi ticuèhé andiu, te càa vícò”, duha cächí-ndó. ;Dico nchòhó cúu-ndó ñâyiu ío dândahú méé-xí sã quidé ndää te ñã ndää sã quidé ndää-ndó! Te cùtnuní iní-ndó nâcuáa quide-xi andiu, dico ñã tûú cùtnuní iní-ndó nâcuáa quèe-xi nchaa sã quidé Yã Ndiöxí vitna. ⁴Dico nchaa nchòhó ñâyiu ndècu ñuyíú vitna ío cuihna iní-ndó, te ñã tûú cuíní-ndó càda ndää-ndó nûú Yã Ndiöxí, te cuíní-ndó càda-í iiⁿ sã vã yò tñàhí ndàcu cada dico ñã tûú ñãgá cada-í, chi diu-ni nâcuáa ní quide Yã Ndiöxí ndíi Jònás diu-ni ducaⁿ càda tucu-gá vitna —cächí-gá xãhaⁿ-gã xii-güedé.

Te ducaⁿ te ní xica-gá cuáhãⁿ-gã ndihi cue tée xica cuu ndihi-gã.

Cuendá cue tée cùu fariséú ndihi cuendá cue tée cùu saducéú

(Mr. 8:14-21)

⁵Te òré ní quexio ndihi ñaha-gã xii-güedé ndaa ingá xio yuhu làgúná, te ní ndacu iní-güedé sã ní cunaa-güedé canehe-güedé pãá quíhíⁿ caxi-güedé. ⁶Te Jèsús ní cáháⁿ-gã dóho-güedé, te xãhaⁿ-gã xii-güedé:

—Na cächí tñúhu-í xii-ndo sã ïo quíhi iní-ndó cùndecu-ndo, te vã cádá cuendá tñàhí-ndo lèvadurá cue tée cùu fariséú ndihi cue tée cùu saducéú —cächí-gã xãhaⁿ-gã xii-güedé.

⁷Te ní ngüíta-güedé xitnãha-güedé:

—Cuendá sã ñã tûú ní cãnehe-o pãá quixi xíãⁿ duha càháⁿ-gã —cächí-güedé xitnãha-güedé.

⁸Te Jèsús ní cutnùní iní-gã nâcuáa ndùu tñúhu xitnãha-güedé, núu ní xãhaⁿ-gã xii-güedé:

—Nchòhó chi ñã tûú sãndáá iní ñáhã vâha-ndo xii-í nûu xíãⁿ da sã ñã tûú ní cãnehe-ndo pãá quixi càháⁿ-ndó. ⁹¿Te náa ñã ndácú iní-ndó sã nûú úhúⁿ-ni pãá, te ní taxi-í ní dácãhñu-ndo ñ

xexi úhúⁿ mĩl cue tée, chi diu-ni cue tée-áⁿ ñí quíúndehu, te sátá ñí tûhú cóhó-güedé te ní chítú títñí tídihi mee-ni sã ñí quendóo-ãⁿ? Te ñã tècú tñuní-ndó nâcuáa quèe-xi nâcuáa ní quide-í. ¹⁰¿Te náa ñã ndácú tucu iní-ndó sã nûú ùsã-ni pãá te ní taxi-í ní dácãhñu tucu-ndo ñí xexi cúmĩ mĩl cue tée, chi diu-ni cue tée-áⁿ ñí quíúndehu, te sátá ñí tûhú cóhó-güedé te ní nadatãcã-ndó nchaa sã ñí quendóo, te ní chítú títñí tídihi mee-ni sã ñí quendóo-ãⁿ? ¹¹Dico nchòhó chi ñã tûú ní quide cuendã-ndó nâcuáa ndùu tñúhu càháⁿ-í òré ní cachí-í sã vã quéhéⁿ cuendã-ndó lèvadurá cue tée cùu fariséú ndihi cue tée cùu saducéú, chi ñã díú cuendã pãá ní cãháⁿ-í —cächí-gã xãhaⁿ-gã xii-güedé.

¹²Te sátá dúcãⁿ ñí xãhaⁿ Jèsús xii cue tée xica cuu ndihi-gã, te ní tecú tñuní-güedé sã xãhaⁿ-gã xii-güedé sã vã tñí-güedé tñúhu càháⁿ cue tée cùu fariséú ndihi cue tée cùu saducéú, te ñã díú cuendã levadurá sã quíhu yuchi cuãha pãá ní cãháⁿ-gã.

Té Pèlú xãhaⁿ-dẽ xii Jèsús sã díú-gã cúu-gã Cristú

(Mr. 8:27-30; Lc. 9:18-21)

¹³Te Jèsús ní quexio-gã yucu cue tée ñuú Cèsareá Filipú, te ní xícãⁿ tñúhú-gã núú cuè tée xica cuu ndihi-gã, te xãhaⁿ-gã xii-güedé:

—¿Yoo cùu yúhú Tée cùu ñãní tñáhã-ndó nchãa-ndo cachí cue ñâyiu-va? —cächí-gã xãhaⁿ-gã xii-güedé.

¹⁴Te ní xãhaⁿ-güedé xii-gã:

—Davã-yu cächí-yu sã cúu-n ndíi Juáá tée ní xóo dacuãndute ñaha xii ñâyiu, te davã-yu cächí-yu sã cúu-n tẽ Èliás, te davã-yu cächí-yu sã cúu-n ndíi Jeremías tée ní xóo cáháⁿ tñúhu Yã Ndiöxí ndéé sanaha, àdi cuu-n ingá tée ní xóo cáháⁿ tñúhu-gã ndéé sanaha, duha cächí-yu —cächí-güedé xãhaⁿ-güedé xii-gã.

¹⁵Te Jèsús ní xícáⁿ tnúhú tùcu-gá núú-güedě, te xáhaⁿ-gã xii-güedě:

—Te nchòhó, ¿yoo sàni iní-ndó cùu-í-í? —càchí-gá xáhaⁿ-gã xii-güedě.

¹⁶Te té Xímú, àdì Pelú chi úú òu-dé, ní xáhaⁿ-dě xii-gá:

—Yòhó cùú-n Cristú Yaá ní tendaha Yá Ndiòxí véxi ñuyúú-a, te diu Yá Ndiòxí cùú-gá Yaá ndécú nchaa nduu nchaa quúú, te yòhó cùú-n Dèhe-gá —càchí-dé xáhaⁿ-dě xii-gá.

¹⁷Te Jèsús ní xáhaⁿ-gã xii-dé:

—Yòhó té Xímú dèhe té Jònás, ío váha táhú-n chi mee Tàtá-í Dútú Ndiòxí ní dácáhú iní ñáhá-gã xii-n nàcuáa cunduú tnúhu cáháⁿ-n, te ñá díú ìⁿ ñáyíu ñuyúú-a ducaⁿ ni dàcahu iní ñáhá-yu xii-n tnúhu-áⁿ. ¹⁸Te yúhú xáhaⁿ-í Pèlú xii-n, te tnúhu-áⁿ quée-xí yúú, chi quèè ndáá-xi nàcuáa nàni-n, chi cuu-n ìⁿ téé vá cání ìⁿ caní úú iní-xi canu ichi-n cuè ñáyíu nàcuáa cundecu ndihí ñáhá-yu xii-í. Te nchaa ñáyíu cùu cuendá-í vá ndácú yùcu ñávàha dacuítà nihnu ñaha-xi xií-yu. ¹⁹Te yúhú taxi-í tnúhu ndee iní cundecu ndihí-n cuendá cunuu-n núú cuè ñáyíu yìndaha ñaha Yá Ndiòxí, te nchaa sá ná càháⁿ-n sá cùú-xí sá vâha, te diu-ni ducaⁿ cáháⁿ Yá Ndiòxí, te nchaa sá ná càháⁿ-n sá ñà túú cùu-xi sá vâha, te diu-ni ducaⁿ cáháⁿ tucu-gá, chi quide-n nacuáa cuíní-gá —càchí-gá xáhaⁿ-gã xii-dé.

²⁰Te sáta dúcáⁿ te ní xáhaⁿ Jèsús xii cue téé xica cuu ndihí-gá sá vâ yò cùñaha-güedě sá díú-gã cùú-gã Cristú Yaá ní tendaha Yá Ndiòxí véxi ñuyúú-a.

**Jèsús càháⁿ-gá sá cáhni
ñaha-güedě xii-gá**

(Mr. 8:31-9:1; Lc. 9:22-27)

²¹Te ndéé dàvá-áⁿ ñí ngúíta Jèsús xáhaⁿ-gã xii cue téé xica cuu ndihí-gá:

—Dacuítí sá quíhíⁿ-í ñuú Jerusalén, te yácáⁿ cue téé cùu sacuéhé núú ñáyíu is-ràél, ndihí cue dútú cúnùu, ndihí cue téé

dàcuaha ñaha xii ñáyíu nchaa tnúhu ní chídó tnùní ndíi Moisés, nchaa cue téé-áⁿ ìo dandòho ñaha-güedě xii-í, te cahni ñaha-güedě, dico nduu úní sá cùú-í te ndoto-í —càchí-gá xáhaⁿ-gã xii-güedě.

²²Te té Pèlú ní cana-dé Jèsús ìⁿ xio, te ní ngúíta-dé ténàà ñáhá-dě xii-gá, te xáhaⁿ-dě:

—¿Sá vâ càchí Ndiòxí sá dúcáⁿ ndòho-n chi ñà túú tàu-n sá dúcáⁿ ndòho-n! —cachí-dé xáhaⁿ-dě xii-gá.

²³Te ndàa sáta Jèsús nútníí té Pèlú òré ducaⁿ xáhaⁿ-dě xii-gá núu ní nchócuíhnu-gá, te xáhaⁿ-gã xii-dé:

—¿Xocuñí yòhó yucu ñávàha núú-í-a chi dicó quidé tnèñu-n! Chi ñà túú sàni iní-ò dàtná sání iní Yá Ndiòxí chi ìⁿ-ni sàni iní-ò ndihí dava-gá cue ñáyíu ndècu ñuyúú-a —càchí-gá xáhaⁿ-gã xii-dé.

²⁴Te sáta dúcáⁿ te ní xáhaⁿ-gã xii nchaa cue téé xica cuu ndihí-gá:

—Nchaa ñáyíu cuíní chitnahá ñáhá xii-í, te xini ñuhu-xi dañá-yu vá cáda-gã-yu sá sání iní méé-yu, te ío cada ndee iní-yu cundecu túha-yu ndohó-yu cuendá-í, te cuèi na ndòhó-yu dàtná ndoho-í. ²⁵Te nchaa ñáyíu cuíní sá ñà túú tnàhí ná yáha cundecu ñuyúú-a cuíta nihnú-yu, dico nchaa ñáyíu ñà túú tnàhí yùhú cuèi nándi sá ná yáha-yu cundecú-yu ñuyúú-a sá cuendá-í, te ñáyíu-áⁿ naníhí tàhú-yu. ²⁶Te cuèi nchaandi túhú sá ìo ñuyúú-a na nihí ñáyíu cundecu ndihí-yu, dico núu diu nchaa xíáⁿ ná càda cuíta nihnú-yu te ñà túú vèdana nàndíhi-xi sá dúcáⁿ ndècu ndihí-yu nchaa xíáⁿ. Te ni ìⁿ sá ìo ñuyúú-a vá chindèe ñaha-xi xií-yu cuendá naníhí tàhú-yu. ²⁷Te ndáá quée-xí tnúhu càháⁿ-í, chi na quixi tucu yúhú Téé cùu ñani tnáhá-yu nchaá-yu, te dàvá-áⁿ quini-yu sá ìo càhnu cuu-í dàtná càhnu cuu Tàtá-í Dútú Ndiòxí, te quixi-í ndihí cue espíritú xínú cuèchi núú-gã, te dàvá-áⁿ cuàha-í nchaa ñáyíu sá ndúú tàhú-yu nàcuáa ndùu sá ñí

quidé-yu ìⁿ ìⁿ-yu. ²⁸ Te na càchí tnúhu ndáá-í xii-ndo sã ío dava nchòhò ñáyiú ndècu iha vitna vá cùú-ni-ndo, chi cundecu-ni-ndo ndèè quini-ndó quixi tucu yúhú Tée cùu ñaní tnáhá-ndó nchàa-ndo taxi tnumí-í nchaa ñáyiú —càchí-gá xáhaⁿ-gã xii-güedé.

Ní nadáma dóó Jèsús ndihi núú-gã

(Mr. 9:2-13; Lc. 9:28-36)

17 Te núú ìnú nduu sá dúcáⁿ ní cáháⁿ Jèsús, te ní xica-gá cuásaá-gá ìⁿ yucu dùcúⁿ, te ndèca-gá té Pèlú, ndihi té Jàcobó, ndihi té Juàá ñaní té Jàcobó-án cuásaá. Te úní tnàhí-ni cue tée-án ndéca-gã cuásaá. ² Te yucu-án ndécú-gã ní nadáma núú-gã ndihi dóó-gã, te núú-gã súúni dàtásaⁿ-xi dàtná quidé-xí núú nchìcanchii, te dóó-gã súúni ní nduu cuixíⁿ dàtná cáá ñúhú cuixíⁿ. ³ Te òré-ni-án ní xiní-güedé ndíi Moisés ndihi té Èliás nútñi-güedé ndihi-gá ndátnúhu ndihi ñaha-güedé xii-gá. ⁴ Te té Pèlú ní xáhaⁿ-dè xii Jèsús:

—Mèstrú, ¡váha ní cuu sá ndécú-ó iha vitna! Te núu cuini-n, te na dàcaa-ndí úní tnàhá vehe tnuvixiⁿ, te ìⁿ cuu cuendá-n, te ìⁿ cuu cuendá té Moisés, te ìⁿ cuu cuendá té Èliás —càchí-dé xáhaⁿ-dè xii-gá.

⁵ Te ñini dùcaⁿ cáháⁿ té Pèlú ní quexìo ìⁿ vícò núú ndécú-güedé ní dádàhu ñaha-xi xii-güedé te súúni chàhnchí. Te xití vícò-ã ní tecú ní cáháⁿ Yá Ndiòxí, te xáhaⁿ-gã xii-güedé:

—Tée-a cùu-dé Déhe-í tée ío cùu iní-í, te ío cùdí iní-í-dé, te cundedóho-ndo nchàa tnúhu càháⁿ-dé —duha ní xáhaⁿ-gã xii-güedé.

⁶ Te sá dúcáⁿ ní cáháⁿ Yá Ndiòxí ní tecú dóho cue tée xica cuu ndihi Jèsús te ío ní yúhú-güedé, te ní ngüñí xítí-güedé te ní nuu núú-güedé ndàa núú ñúhú. ⁷ Te Jèsús cuáháⁿ-gá núú xindecu cue tée xica cuu ndihi-gá, te ní tendaha ñaha-gá, te xáhaⁿ-gã xii-güedé:

—Chí ndácuñí, vá yúhú-ndó —càchí-gá xáhaⁿ-gã xii-güedé.

⁸ Te òré ní ndanehe núú-güedé, te ñá túú-gã ní xiní-güedé cue tée úú-áⁿ chi mee-nã Jèsús. ⁹ Te òré cuánuu ndíi ñaha Jèsús xii-güedé tindúú-ãⁿ, te ní xáhaⁿ-gã xii-güedé:

—Vá yòo cúnaha-ndo ní ìⁿ sá ní xiní-ndó núú ní sáá-ó-á, te cuu cáháⁿ-ndó dico ndéé ná yáha ndoto yúhú Tée cùu ñaní tnáhá-ndó nchàa-ndo sá cùú-í —càchí-gá xáhaⁿ-gã xii-güedé.

¹⁰ Te cue tée xica cuu ndihi-gá ní xáhaⁿ-güedé xii-gá:

—Cuini-ndí cachí tnúhu-n ná cuendá cue tée dàcuaha ñaha xii ñáyiú nchaa tnúhu ní chídó tnùnì ndíi Moisés càchí-güedé sá dñha-gá té Èliás quixi, te dàtnùnì quixi Yáá tendaha Yá Ndiòxí quixi ñuyúú-a —càchí-güedé xáhaⁿ-güedé xii-gá.

¹¹ Te Jèsús ní xáhaⁿ-gã xii-güedé:

—Ndáá sá códó núu ìⁿ tée quixi-dé te cada-dé dàtná ní quide té Èliás te tée-án cada ndáá-dé nchaa nàcuáa cùu.

¹² Te na càchí tnúhu-í xii-ndo vitna sá sã ní quixi tée ní quide dàtná ní xóo cada té Èliás, te cue ñáyiú ñá túú ní cùtnunì iní-yu sá díú-dé, te ní quide ñàhá-yu xii-dé nchaa nàcuáa ní quixi iní mèè-yu, te diu-ni ducaⁿ càda ñaha tucú-yu xii yúhú Tée cùu ñaní tnàhá-yu ncháa-yu, chi dandòho ñàhá-yu xii-í —càchí-gá xáhaⁿ-gã xii-güedé.

¹³ Te cue tée xica cuu ndihi-gá ní cut-nùnì iní-güedé sá cuendá ndíi Juàá tée ní xóo dacuàndute ñaha xii ñáyiú ní cáháⁿ-gã.

Jèsús quidé tãtna-gá ìⁿ tée cuechi tnàhá cuéhé xiyíhí

(Mr. 9:14-29; Lc. 9:37-43)

¹⁴ Te Jèsús ní nasáá-gá ndihi cue tée ní sáá ndihi-gá tindúú-ãⁿ núú xindecu vãi ñáyiú, te ní quexìo ìⁿ tée núú-gã ní ngüñí xítí-dé, te xáhaⁿ-dè xii-gá:

15—Mèstrú, cundàhú iní déhe-í chi tnàhá-dé cuéhé xiyíhí, te ío dándoho ñaha-xi xii-dé, te ní cuu vai xito daquée ñaha-xi núú ñùhú xii-dé, te ní cuu vai tucu xito dangauñihu ñaha-xi ndute xii-dé. 16 Te sa ndèca-í-dé ní quixi núú cuè té xica cuu ndihi-n dico ñá túú ní ndacu-güedé cada tátna ñaha-güedé xii-dé —càchí-dé xáhaⁿ-dè xii-gá.

17 Te Jèsús ní xáhaⁿ-gá xii nchaa ñáyiú xíndecu-áⁿ:

—Nchaa nchòhó ñáyiú ndècu ñuyíú-a, ío sáá iní-ndó chi ñá túú cuíní-ndó quíndáá iní-ndó Yá Ndiöxí, te ní cuu vai nduu quide ndee iní-í nchaa sá quídé-ndó. ¿Te ná ndéé ama vá dúcáⁿ-gá cada-ndo-i? Te chí cándèca téè cùhú-áⁿ táquixi iha —cachí-gá xáhaⁿ-gá xii-yu.

18 Te Jèsús ní tenáá-gá espíritú cündìhi yucu ñávàha yìhi ñaha xii téé-áⁿ, te ní quee ñaha-xi xii-dé, te òré-ni-áⁿ ní ndúha-dé.

19 Te sáta dúcáⁿ te òré ndécú mèe Jesús ndihi cue téè xica cuu ndihi-gá, te ní xicáⁿ tnúhú-güedé núú-gá, te xáhaⁿ-güedé xii-gá:

—Cachí tnúhu xii-ndí ná cuendá ñá túú ní ndacu-ndí queñuhu-ndí espíritú cündìhi yucu ñávàha yìhi ñaha xii téé-áⁿ —càchí-güedé xáhaⁿ-güedé xii-gá.

20 Te Jèsús ní xáhaⁿ-gá xii-güedé:

—Te ñá túú ní ndacu-ndo, chi ñá túú sàndáá ndisa iní-ndó Yá Ndiöxí. Te na càchí tnúhu ndáá-í xii-ndo sá ñú nchòhó quíndáá ndisa iní-ndó Yá Ndiöxí cuèdicó luha líí dàtná líhli ndíquíⁿ yutnu nàni mostázá, te ducaⁿ te cuu cúñaha-ndo xii ìⁿ tìndúú xocuñí-xi núú ndécú-xí te xocuñí-xi. Te nchaa núú sá vàha ndacu-ndo càda-ndo te núu na quíndáá iní ndisa-ndo Yá Ndiöxí. 21 Te xini ñuhu-xi sá ío cáháⁿ ndihi-ndo-gá te ñá túú tnàhí ná caxi-ndo cáháⁿ ndihi-ndo-gá, te ducaⁿ te ndacu-ndo queñuhu-ndo espíritú cündìhi yucu ñávàha yìhi ñaha xii ñáyiú, dàtná cúú

espíritú sá yíhí ñaha xii téé-áⁿ ní cùu —cachí-gá xáhaⁿ-gá xii-güedé.

Jèsús càháⁿ tucu-gá sá cáhni ñaha-güedé xii-gá

(Mr. 9:30-32; Lc. 9:43-45)

22 Te nini xica cuu Jesús ndihi cue téè xica cuu ndihi-gá distritú Galileá, te ní xáhaⁿ-gá xii-güedé:

—Yúhú Téè cùu ñaní tnàhá-ndó nchaa-ndo sáá ìⁿ nduu te cuáha cuendá ñáhá-güedé xii-í núú cuè téè cùu úhú iní ñáhá, 23 te cahni ñaha-güedé xii-í dico nduu úní sá cùú-í te ndoto-í —càchí-gá xáhaⁿ-gá xii-güedé.

Te sá dúcáⁿ ní xáhaⁿ-gá xii-güedé, te ío ní ndíhú iní-güedé.

Díhúⁿ cuendá veñúhu

24 Te òré ní quexìo Jesús ndihi cue téè xica cuu ndihi-gá ñúú Capèrnaúm, te cue téè quide cobrá díhúⁿ cuendá veñúhu ní sáháⁿ-güedé ní cáháⁿ ndihi-güedé té Pèlú, te xáhaⁿ-güedé:

—¿Cháhu mèstrú-ndó úú díhúⁿ sá nání drácmá cuendá veñúhu áⁿ ñáhá? —càchí-güedé xáhaⁿ-güedé xii-dé.

25 Te té Pèlú ní xáhaⁿ-dè:

—Cháhu-dé —càchí-dé xáhaⁿ-dè xii-güedé.

Te té Pèlú cuánguihu-dé xití vehe núú ndécú Jèsús, te díhna-gá ní cáháⁿ-gá, te xáhaⁿ-gá xii-dé:

—Xímú, ¿nása sàni iní-n, ná cúú ñáyiú quide cobrá ñáhá cuè téè yìndaha ñáyiú ndècu ñuyíú-a cuendá nchaa sá ndúú yáhu ñúú-güedé ndihi cuendá nchaa díhúⁿ sá ngàútnàha, cue ñáyiú ñúú-güedé áⁿ cuè ñáyiú véxi xica quide cobrá-güedé? —càchí-gá xáhaⁿ-gá xii-dé.

26 Te té Pèlú ní xáhaⁿ-dè xii-gá:

—Cue ñáyiú véxi xica quide cobrá-güedé —càchí-dé xáhaⁿ-dè xii-gá.

Te Jèsús ní xáhaⁿ-gá xii-dé:

—Te núu ducaⁿ te cue ñáyiú ñúú-güedé ñá túú ñă chăhu-yu te núu ducaⁿ. ²⁷Dico cuendá sá vă yõo dasátú-ó iní-xi, te cuaháⁿ làgúná te dàquée-n sá tníⁿ chácá xití ndute, te chácá díhnanuu na tàva-n te cundehe-n yùhu-dì, chi yìhi ìⁿ díhúⁿ cuixíⁿ. Te díhúⁿ-ăⁿ canehe-n quíhíⁿ cháhu-n cuendá-í ndíhi cuendá-n, chi díhúⁿ-ăⁿ sa tnahá quéyăhu cuendá-ó ndì ndúú-ó —càchí-gá xăhaⁿ-gă xii-dé.

**Cue tée ndücu tnúhu núú
Jèsús yoo ío-gá cúnùu**

(Mr. 9:33-37; Lc. 9:46-48)

18 Te sátá dúcáⁿ te cue tée xìca cuu ndíhi Jesús ní sáháⁿ-güedé núú-gă, te xăhaⁿ-güedě xii-gá:

—Cachí tnúhu xii-ndí, yoo ío-gá cúnùu núú cuè ñáyiú yindaha ñaha Yá Ndiõxí —càchí-güedé xăhaⁿ-güedě xii-gá.

²Te Jèsús ní cana-gá ìⁿ té líhli te ní sanutnî ñaha-gă xii-dé cuádava tnuú-güedé. ³Te xăhaⁿ-gă xii-güedé:

—Na càchí tnúhu ndáá-í xii-ndo să nũu vă dáñá-ndó nchàa sá ñà túú văha quide-ndo, te nduu ndàhú iní-ndó dàtná ndàhú iní té líhli-a, te vă ndúú tãhú-ndó ndíhu ndaha ñaha Yá Ndiõxí xii-ndo. ⁴Te ñáyiú quide datná quidé tē líhli-a ndàhú iní-yu, te ñá túú quide cahnú-yu mēé-yu, ñáyiú-ăⁿ ìo cunùú-yu núú ndécú Yá Ndiõxí táxí tnùní-gá. ⁵Te nchaa ñáyiú na quèheⁿ cuendá ìⁿ landú dàtná té líhli-a cuendá sá cúú iní ñáhă-yu xii-í ñá, te cada iní-yu sá yùhú ní queheⁿ cuendá-yu —càchí-gá xăhaⁿ-gă xii-güedé.

**Quihi iní-ó vă cündècu-o
ichi cuehé ichi duha**

(Mr. 9:42-48; Lc. 17:1-2)

⁶Te Jèsús xăhaⁿ tucu-gá xii-güedé:

—Te núu ìⁿ tée na dàcaháⁿ-dé cue ñáyiú sàndáá iní ñáhá xii-í cadă-yu nándi sá cuèhé sá dúhá, te vâha-gá

sá ná dàcutu ndeé-güedé ìⁿ yúú yõdó dũcúⁿ-dē, te dàquée ñaha-güedě xii-dé xití ndute làmár, te ñá díú să cündècu-dé ducaⁿ càda-dé. ⁷Te ndàhú ní cuu nchaa ñáyiú xîndecu ñuyúú-a, chi coo cue tée dacáháⁿ ñáhá xii-yu cadă-yu nándi sá cuèhé sá dúhá te dacuití să dúcáⁿ càda-xi! ;Dico ndàhú ní cuu cue tée ducaⁿ na dàcaháⁿ ñáhá xii-yu cadă-yu nándi sá cuèhé sá dúhá!

⁸Te núu ìⁿ xio ndaha-ndo àdi ìⁿ xio sáhá-ndó quide-xi quide-ndo nándi sá cuèhé sá dúhá, te quehndé-ndó ná cuíta, chi vâha-gá sá nánihí tãhú-ndó cuèi na cuíta ìⁿ xio ndaha-ndo àdi ìⁿ xio sáhá-ndó, te ñá díú să quíhíⁿ-ndó ñihíí ní ndúú-ndó nũú ñùhú núú càyú. ⁹Te núu ìⁿ xio tinùu-ndo quide-xi quide-ndo nándi sá cuèhé sá dúhá, te tava-ndo na cuíta-xi, chi vâha-gá sá nánihí tãhú-ndó cuèi na cuíta ìⁿ xio tinùu-ndo, te ñá díú să ndì ndúú xio núú-ndó quíhíⁿ-ndó nũú ñùhú núú càyú.

Cuendá ìⁿ mbéé quiti ní xíta

(Lc. 15:3-7)

¹⁰Te vă dáquée tihú-ndó cuè ñáyiú cùu cuendá-í cuèi cùú-yu ñáyiú ío ndàhú iní-xi. Te na càchí tnúhu-í xii-ndo să cuè espíritú xínú cuèchi núú Yá Ndiõxí, cue espíritú néhé cuendá ñáhá xii-yu ñuyúú-a, nchaa-ni nduu nchaa-ni òré ndécú-xí nũú Tàtà-í Dútú Ndiõxí Yá ndécú àndiu. ¹¹Te ducaⁿ chi yùhú Tée cùu ñaní tnáhá-ndó nchàa-ndo véxi-í ñuyúú-a dàcácu nihnu-í ñáyiú núú ùhú núú ndàhú, ñáyiú ta xíta nihnu cuáháⁿ.

¹²Te nása sàni iní-ndó cuendá ìⁿ tée ndècu ìⁿ ciendú mbéé-xi?, chi núu na cuíta ìⁿ-dì te dàndóo-dé cúmídícó sãhúⁿ cúmí-dì cundecu-dì ìⁿ yucu te quíhíⁿ-dé cúnúndúcú-dē quiti ní xíta-áⁿ. ¹³Te núu na nánihí-dē-dì, te nchòhó sa cùtnuní iní-ndó să ío-gá cudíí ìní-dé cuendá quiti ní xíta-áⁿ òré naníhí-dē-dì dàcúúxí cúmídícó sãhúⁿ cúmí quiti ñá

túú ní xíta-áⁿ. ¹⁴Te ducaⁿ sãtnahá-xi quide Tátá-ó Dütú Ndiöxi Yáá ndécú àndiü, chi cuíní-gá sá vã cuíta ni ìⁿ cue ñáyiü cüü cuendá-gá.

**Cada càhnu iní-ó sã quidé
ñaha tñaha ñáyiü-o**

(Lc. 17:3)

¹⁵Te núu ìⁿ ñáyiü ndècu ndihi-ndo ní quidé-yu ìⁿ sá ñà túú tàú-yu cadá-yu sá cúú-xí-ndó, te cãháⁿ-ndó dôho-yu núú méé núú ìⁿ-ndó ndihí-yu cuendá sá ná ndixi cuéchi iní-yu sá ñà túú quide váha-yu. Te núu ní tñí-yu tñúhu ní xáhaⁿ-ndo xí-yu, te ní ndacu-ndo ñí nacanu ichi-ndö-yu. ¹⁶Te núu ñá túú ní cuíní-yu tñí-yu tñúhu xáhaⁿ-ndo xí-yu, te nducu-ndo ìⁿ àdi úú tñàhá cue téé canehe núú-güedé cuendá cundedóho-güedé nàcuáa ndüü tñúhu ndàtñúhu-ndo ndihí-yu. ¹⁷Te tñàhá cue téé-áⁿ cãháⁿ-güedé dôho-yu, dico núu ni tñúhu cãháⁿ cue téé-áⁿ ñà túú ní cuíní-yu tñí-yu, te dàtúu-ndo núú dàva-gá ñáyiü ndècu ndihi-ndo ichi Xítóhó Jesucristú cuendá cutnùní iní-yu nàcuáa quide ñáyiü-áⁿ. Te núu ñáyiü ndècuéchi-áⁿ ñà túú ní cuíní-yu tñí-yu tñúhu sá ñí xáhaⁿ dàva-gá cue ñáyiü ndècu ichi-gá, te cada-ná iní-ndó sã cúú-yu ñáyiü ñà túú ndècu ichi Yá Ndiöxi dàtná cue téé cuihna iní-xi quide cobrá ñáhá xii ñáyiü cuendá impuèstú.

¹⁸Te na càchí tñúhu ndáá-í xii-ndo sã núu nchòhó ná càchí-ndó sã ndécú cuéchi ñáyiü, te diu-ni ducaⁿ cãháⁿ Yá Ndiöxi, àdi cachí-ndó sã ñà túú cuéchi-yu te diu-ni ducaⁿ cãháⁿ tucu-gá, te ducaⁿ chi nchòhó quidé-ndó nàcuáa cãháⁿ-gá.

¹⁹Te na càchí tñúhu-í xii-ndo sã núu úú tñàhá-ndó cüü ìⁿnuu-ndo caháⁿ ndihi-ndo Tãtà-í Dütú Ndiöxi Yáá ndécú àndiü xicáⁿ-ndó núú-gã núu ná cúú sã cuíní-ndó, te taxi-gá núu ná cúú sã xicáⁿ-ndó núú-gã. ²⁰Te núu

úú tñàhá-ndó àdi úní tñàhá-ndó ñí nataká-ndó ìⁿ xichi cuendá sá ñúhú ìní ñáhá-ndó xii-í, te xíáⁿ ndécú ndihi ñaha-í xii-ndo —càchí-gá xáhaⁿ-gã xii-güedé.

²¹Te té Pèlú ní sáháⁿ ndehe yatni-dé núú Jèsús, te xáhaⁿ-dè xii-gá:

—Mèstrú, cachí tñúhu xii-í ná daha xito cada càhnu iní-í tñaha ñáyiü-í te núu ìⁿ sá ná càda ñahá-yu xii-í. ¿Cuèdicó úsá xito-ãⁿ? —càchí-dé xáhaⁿ-dè xii-gá.

²²Te Jèsús ní xáhaⁿ-gã xii-dé:

—Yúhú càchí-í sá ñà díú-ní úsá xito cada càhnu iní-n-yu, chi únídico úxí xito ndihi úsá ndihi úsá xito cada càhnu iní-n-yu —càchí-gá xáhaⁿ-gã xii-dé.

**Cuendá téé ñá túú quide
cahnu iní tñaha ñáyiü-xi**

²³Te xáhaⁿ tucu-gá xii-güedé:

—Na càni-í ìⁿ cuendú núú-ndó nàcuáa tecú tñùní-ndó nàcuáa cada-xi òré ndíhu ndaha ñaha Yá Ndiöxi xii ñáyiü. ìⁿ téé yìndaha ñaha xii ñáyiü ní sani iní-dé sá cadá ndáá-dé ndihi cue téé xinu cuechi núú-dè cuendá nchaa sá tàú-güedé núú-dè. ²⁴Te òré sa ní ngúndecu túha-dé te ní quexio ìⁿ téé xinu cuechi núú-dè. Te téé-áⁿ tàú-dé cuéhé víhí díhúⁿ núú-dè, chi tàú-dé úxí míl díhúⁿ sã nání tàlentú.

²⁵Te téé xinu cuechi-áⁿ ñà túú díhúⁿ ndécú ndihi-dé nacháhu-dé sá tàú-dé núú patróóⁿ-dè-áⁿ, núu xíáⁿ ní táuchíúⁿ tée cüü patróóⁿ-dè-áⁿ dico ñaha-güedé xii-dé ndihi ñadìhí-dé ndihi cue déhe-dé ndihi nchaa sá ndécú ndihi-dé cuendá nchaá-yu cuú-yu ñáyiü ñà túú tñahí dàhá quee núú chíúⁿ patróóⁿ-xi, te ducaⁿ te ndéyáhu sá tàú-dé núú patróóⁿ-dè.

²⁶Te téé xinu cuechi-áⁿ ñí ngüíñí xítí-dé núú patróóⁿ-dè, te xáhaⁿ-dè: “Patróóⁿ, cãháⁿ ndàhú-í núú-n sã ño ndee ño càhnu cada iní-n sã dúhá tàú-í núú-n, te ñà túú ñà cani iní-n chi nacháhu-í nchaa sá tàú-í núú-n”, càchí-dé xáhaⁿ-dè xii

patrón-dě. ²⁷ Te tée cùu patrón-dě-áⁿ nĩ cundáhu iní ñáhá-dě xii-dé, te ní quide cãhnu iní ñáhá-dě, te ní dáña ñaha-dé cuánuhú-dé. ²⁸ Te tée xinu cuechi-áⁿ nĩ naníhí-dě ìⁿ tée xinu cuechi ndíhi-dé ichi cuánuhú-dé, te tée ní naníhí-dě-áⁿ tàú-dé sacú-ni díhúⁿ nũú-dě chi ìⁿ ciendú-ni díhúⁿ denariú tàú-dé. Te ní tnií-dé tée tàú nũú-dě-áⁿ dácuehné ñáhá-dě xii-dé, te xãhaⁿ-dë: “Nacháhu sá tàú-n nũú-íⁿ”, cãchí-dé xãhaⁿ-dë. ²⁹ Te tée tàú-áⁿ nĩ ngúíñĩ xítí-dě núú tée dii nũú-xi tàú-dé-áⁿ, te xãhaⁿ-dë: “Cãháⁿ ndàhú-í núú-n sã cáda cãhnu iní ñáhá-n xii-í sá tàú-í núú-n, te nacháhu cuè-í nchaa sá tàú-í núú-n”, cãchí-dé xãhaⁿ-dë. ³⁰ Dico tée dii nũú-xi tàú-dé-áⁿ ñà túú ní cuíní-dé cada ndee ìní-dé cundetú-dé nacháhu cuèè tée-áⁿ sã tàú-dé, chi ní chihi ñaha-dě vecaá cuendá yàcáⁿ quihi-dé ndéé nacháhu-dé nchaa sá tàú-dé. ³¹ Te dava-gá cue tée xinu cuechi ní xiní-güedé nàcuáa ní quide tée-áⁿ, te ní cudééⁿ-güedé núú-dë, te ní sáháⁿ-güedé ní xítñũhu-güedé tée cùu patrón-güedé sá dúcáⁿ nĩ quide-dé. ³² Te tée cùu patrón-güedé-áⁿ nĩ cana-dé tée ducaⁿ nĩ quide-áⁿ, te ní xãhaⁿ-dë: “Yòhó cúú-n ìⁿ tée ío cuihna ìní-xi xinu cuechi núú-í, chi yúhú ní quide cãhnu iní ñáhà-í xii-n cuendá nchaa sá tàú-n nũú-í òré ní cáháⁿ ndàhú-n. ³³ Te tñahá yòhó tàú-n dùcaⁿ cada-n cada cãhnu iní-n tée xinu cuechi ndíhi-n núú-í cuendá nchaa sá tàú-dé núú-n dàtná ní quide ñaha-í xii-n nĩ quide cãhnu iní-í cuendá nchaa sá tàú-n”, cãchí tée cùu patrón-áⁿ xãhaⁿ-dë xii tée ducaⁿ nĩ quide-áⁿ. ³⁴ Te tée cùu patrón-áⁿ nĩ cudééⁿ víhí-dë sá dúcáⁿ nĩ quide tée-áⁿ, te ní táúchíúⁿ-dë dandòho ñaha-güedé xii-dé ndéé nacháhu-dé nchaa sá tàú-dé —duha ní caní Jèsús cuendú núú-güedé.

³⁵ Te xãhaⁿ tùcu-gá xii-güedé:

—Dàtná ní quide tée cùu patrón-áⁿ nĩ dándòhó-dë tée tàú núú-dë-áⁿ ducaⁿ

càda ñaha Tátà-í Dútú Ndiòxí Yaá ndécú àndiú xii-ndo, te núu vá ní yùhu ní iní-ndó càda cãhnu iní-ndó sã quidé ñaha tñaha ñáyiu-ndo xii-ndo —cachí-gá xãhaⁿ-gã xii-güedé.

Jèsús cãháⁿ-gá cuendá cue ñáyiu dàña tñaha

(Mr. 10:1-12; Lc. 16:18)

19 Te sátá nĩ yáha ducaⁿ nĩ cáháⁿ Jèsús, te ní ndee-gá distritú Galileá cuáháⁿ-gá ndaa ingá xio yúte Jòrdán yucu distritú Jùdeá. ² Te ío cuéhé ñáyiu nchicúⁿ ñáhá xii-gá cuáháⁿ, te yàcáⁿ ní quide tátna-gá nchaa ñáyiu cùhú.

³ Te ní quexìo ìⁿ úú cue tée cùu fariséú núú ndécú Jèsús xító ndèè ñáhá-güedé xii-gá nũu nása cunduu tñũhu cáháⁿ-gá, te xãhaⁿ-güedé xii-gá:

—Véxi-ndí xicáⁿ tñũhú-ndĩ núú-n, ¿cuu dàña ìⁿ tée ñadìhí-dé nũu ndè-dani càa ìⁿ sá ñà túú cundáá-yu-áⁿ? —cãchí-güedé xãhaⁿ-güedé xii-gá.

⁴ Te Jèsús ní xãhaⁿ-gã xii-güedé:

—Te nchòhó, ¿náa ñá túú dàcuaha-ndo núú tütú Yã Ndiòxí, te diu núú tütú-gá cãháⁿ-xi sá cùtnahá ní cadúha-gá ñáyiu, te tée ñadìhí ní cadúha-gá-áⁿ? ⁵ Te duha cãchí tucu-xi núú tütú Yã Ndiòxí nàcuáa ní cáháⁿ-gá: “Cue tée na nihí ñadìhí-xi te ñiíⁿ-ná cada-güedé tátá-güedé ndíhi nãhá-güedé, chi ñadìhí-nã-güedé cuu cuu ndíhi-güedé, te cada iní-ndó sã ìⁿ-ná yiqui cùnú cuú-yu cundecú-yu”, duha cãchí Yã Ndiòxí núú tütú-gá. ⁶ Te xíáⁿ nũu cada iní-ndó sã cuè ñáyiu úú-áⁿ ìⁿ-ná yiqui cùnú cúú-yu, te ñá túú-gá ndi dííⁿ ndi dííⁿ yiqui cuúú cúú-yu. Núu xíáⁿ ñá túú ndiú váha-xi dàña cuè tée ñadìhí-güedé, chi mee Yã Ndiòxí ní cachí-gá sá cúú úú-yu cundecú-yu —cãchí Jèsús xãhaⁿ-gã xii-güedé.

⁷ Te ní xãhaⁿ-güedé xii Jèsús:

—Te núu ducaⁿ, ¿te ná cuendá ndíi Moisés ní cachí ndíi sá núu ìⁿ tée cuiní-dé dañá-dé ñadìhí-dé, te cuu cadúha-dé ìⁿ tutú núu càháⁿ-xi sá ní dǎná-dé ñadìhí-dé, te ducaⁿ te cuu dañá ñaha-dé ní cachí ndíi vǎⁿ? —càchí-güedé xǎhaⁿ-güedé xii-gá.

⁸Te Jèsús ní xǎhaⁿ-gǎ xii-güedé:

—Te ducaⁿ ní cachí ndíi Moisés sá cúu dàña-ndo ñadìhí-ndó, chi nchòhó ío sǎá iní-ndó, dico ndéé dǐhna chi ní tecú tnúhu nchaa cue tée sá vǎ dǎná-güedé ñadìhí-güedé. ⁹Dico yúhú càchí tnúhu-í xii-ndo sǎ núu ìⁿ tée na dǎña-dé ñadìhí-dé te naqueheⁿ-dé ingá ñadìhí te ío nèhé quidé-dé, te núu ñá díú cuendá sá càháⁿ ndìhi-aⁿ ingá tée ducaⁿ na dàña ñaha-dé. Te sá dúcáⁿ cuendá-ni na dàña ìⁿ tée ñadìhí-dé, te ìⁿ-ni cuéchi cùu-xi ndìhi cuéchi quide tée ndéca ñadìhí te càháⁿ ndìhi-dé ingá ñadìhí —càchí-gǎ xǎhaⁿ-gǎ xii-güedé.

¹⁰Te cue tée xica cuu ndìhi-gǎ ní xǎhaⁿ-güedé xii-gá:

—Te núu ducaⁿ cùu cuendá cue tée ndìhi ñadìhí-güedé, te váha-gǎ sá vǎ cǎndéca cue tée ñadìhí —càchí-güedé xǎhaⁿ-güedé xii-gá.

¹¹Te Jèsús ní xǎhaⁿ-gǎ xii-güedé:

—Ñá ncháá ñǎyiu ducaⁿ ndùu tǎhǔ-yu cundecú-yu, chi mee-ni ñǎyiu ní cachí Yǎ Ndiòxí sá dúcáⁿ tnàhí nduu tǎhú cundecu mee. ¹²Te ío cue tée ducaⁿ tnàhí ní nduu tǎhú-güedé ndéé òré ní cacu-güedé sá vǎ cǎndéca-güedé ñadìhí. Te ío cue tée ñá ndácú-güedé candéca-güedé ñadìhí cuendá sá ní quide ñaha dàva-gǎ cue tnàha tée-güedé xii-güedé. Te dava-güedé ñá túú cǎndéca-güedé ñadìhí chi cuiní-güedé sá vǎ dǎná ndéé-güedé cunu cuechi-güedé núu Yǎ Ndiòxí. Te nchaa cue tée ducaⁿ ní nduu tǎhú nǔú Yǎ Ndiòxí cundecu mee, te váha-ni te núu na cundecu mee-güedé —càchí-gǎ xǎhaⁿ-gǎ xii-güedé.

Jèsús xicáⁿ tǎhú-gǎ núu Yǎ Ndiòxí cuendá landú

(Mr. 10:13-16; Lc. 18:15-17)

¹³Te ìⁿ úú ñǎyiu ndécá-yu landú líhli cuáháⁿ núu Jèsús, chi cuiní-yu sá téndàha ñaha-gǎ xii-güexi, te cǎcáⁿ tǎhú-gǎ núu Yǎ Ndiòxí cuendá-güexi. Te cue tée xica cuu ndìhi-gǎ ní ngüíta-güedé ténáá ñáhá-güedé xii-yu, te xǎhaⁿ-güedé sá vǎ dúcáⁿ càdá-yu. ¹⁴Te Jèsús ní xǎhaⁿ-gǎ xii-güedé:

—Chí dǎná ná quixi nahi cue landú líhli-áⁿ nùu-í-a, te vǎ càdí-ndó ìchi-güexi, chi dàtná cúu vǎha iní cue landú líhli-áⁿ ducaⁿ cùu váha iní cue ñǎyiu yindaha ñaha Yǎ Ndiòxí —càchí-gǎ xǎhaⁿ-gǎ xii-güedé.

¹⁵Te ní tendaha ñaha-gǎ xii-güexi, te ní xicáⁿ tǎhú-gǎ núu Yǎ Ndiòxí cuendá-güexi, te sátá dúcáⁿ ní quide-gǎ te ní xica-gǎ cuáháⁿ-gǎ.

Ìⁿ tée cuica càháⁿ ndìhi-dé Jèsús

(Mr. 10:17-31; Lc. 18:18-30)

¹⁶Te ìⁿ tée cuechi ní quexio-dé núu ndécú Jèsús, te xicáⁿ tnúhú-dé núu-gǎ, te xǎhaⁿ-dé xii-gá:

—Yòhó Mèstrú, cùu-n tée ío váha iní-xi, te cuiní-í núu vá cündéé iní-n càchí tnúhu-n nǎ cúú sǎ vǎha cada-í cuendá nduu tǎhú-í cundecu-í ndìhi Yǎ Ndiòxí ní caa ní quíhíⁿ —càchí-dé xǎhaⁿ-dé xii-gá.

¹⁷Te Jèsús ní xǎhaⁿ-gǎ xii-dé:

—¿Te cùtnuní iní-n nàcuáa ndùu tnúhu càháⁿ-n sǎ yúhú váha iní-ǎⁿ?, chi ìⁿ díi díi-ni Yǎ Ndiòxí ío váha iní-gǎ. Te núu cuiní-n nàníhí tǎhú-n te tñi-n nchàa tnúhu càháⁿ Yǎ Ndiòxí, tnúhu sá sánú ìchi ñaha xii ñǎyiu nàcuáa cada-yu cundecú-yu —càchí-gǎ xǎhaⁿ-gǎ xii-dé.

¹⁸Te tée cuechi-ǎⁿ ní xǎhaⁿ-dé xii-gá:

—¿Te ndéndida càa tnúhu càháⁿ Yǎ Ndiòxí cada-í-í? —càchí-dé xǎhaⁿ-dé xii-gá.

Te Jèsús ní xáhaⁿ-gǎ xii-dé:

—Te duha ní cachí Yǎ Ndiǒxí cada ñáiyu: “Vá cáhní-ndó tnàha ñáiyu-ndo, vá càháⁿ ndihi-ndo ñàdihí te núu ñá díú ñàdihí-ndó cùu-yu, te ducaⁿ-ni nchòhó cue ñáiyu dìhí tucu vá càháⁿ ndihi-ndo tée te núu ñá díú yìi-ndo cuu-güedé, te vá dúhú-ndó sǎ ndécú ndìhi tnaha ñáiyu-ndo, vá dácàcu-ndo cuéchi neñúú sá cúu-xí tnàha ñáiyu-ndo. ¹⁹ Te canehe-ndo sǎ yíñùhu núú tǎtá-ndó ndìhi núú nǎná-ndó, te cundàhú iní-ndó tnàha ñáiyu-ndo dàtná cundàhú iní-ndó mèe-ndo”, duha ní cachí Yǎ Ndiǒxí cada ñáiyu —càchí-gǎ xǎhaⁿ-gǎ xii-dé.

²⁰ Te tée cuechi-ǎⁿ ní xáhaⁿ-dè xii-gǎ:

—Nchaa xǎⁿ ní ngüíta-í quidè-í ndéé cútnàhá cúú làndú-í, ¿te vitna nágá cúmǎní cada-í-i? —càchí-dé xǎhaⁿ-dè xii-gǎ.

²¹ Te Jèsús ní xáhaⁿ-gǎ xii-dé:

—Te núu cuìní-n cùu-n ìⁿ tée ío váha cada ndáá, te cuàháⁿ dico-n nchàa sá ndécú ndìhi-n, te díhúⁿ-n cuàha táhú-n cuè ñáiyu ndàhú, te ducaⁿ te nduu táhú-n ngündecu váha-n núú ndécú Yǎ Ndiǒxí táxí tnùní-gǎ. Te sátá ná yàha ducaⁿ càda-n te quixi-n chìtnahá ñáhá-n xii-í —càchí-gǎ xǎhaⁿ-gǎ xii-dé.

²² Te sá dúcáⁿ ní xáhaⁿ Jèsús xii-dé te ío ní cundìyí-dé, chí ío cuica-dè, te ní xica-dé cuáháⁿ-dè.

²³ Te Jèsús ní xáhaⁿ-gǎ xii cue tée xica cuu ndìhi-gǎ:

—Na càchí tnúhu ndáá-í xii-ndo sǎ ío úhú quíndáá iní ñaha cuè ñáiyu cuica xii Yǎ Ndiǒxí cuendá ndíhu ndaha ñaha-gǎ xii-yu. ²⁴ Te na càchí tnúhu tucu-í xii-ndo sǎ yǎchí-gǎ yáha ìⁿ càméyu yaú ìⁿ yiqui tìcú dàcúxí sǎ quíndáá iní ìⁿ ñáiyu cuica Yǎ Ndiǒxí cuendá ndíhu ndaha ñaha-gǎ xii-yu —càchí-gǎ xǎhaⁿ-gǎ xii-güedé.

²⁵ Te sá dúcáⁿ ní càháⁿ Jèsús, xǎⁿ ío ní cuñúhu cue tée xica cuu ndìhi-gǎ, te ní ngüíta-güedé xítnàha-güedé:

—¿Yoo nanhí tǎhú te núu ducaⁿ vǎiⁿ? —càchí-güedé xítnàha-güedé.

²⁶ Te Jèsús ní ndacoto-gǎ núu-güedé, te xáhaⁿ-gǎ xii-güedé:

—Nchaa ñáiyu ñuyú-a chí vá ndácú-yu ná cadá-yu nàcuáa ndíhu ndaha ñaha Yǎ Ndiǒxí xii-yu, dico mee-gǎ chí ndacu-gǎ ndíhu ndaha ñaha-gǎ xii-yu chí nchaandi túhú sá váha ndàcu-gǎ quidè-gǎ —càchí-gǎ xǎhaⁿ-gǎ xii-güedé.

²⁷ Te té Pèlú ní xáhaⁿ-dè xii-gǎ:

—Nchúhú ní dándö-ndí nchaa sá ndécú ndìhi-ndí, te ní tuha ñaha-ndí xii-n, ¿te ná cúú sǎ nihí-ndí nduu táhú-ndí sá dúcáⁿ ní quide-ndí-i? —càchí-dé xǎhaⁿ-dè xii-gǎ.

²⁸ Te Jèsús ní xáhaⁿ-gǎ xii-güedé:

—Na càchí tnúhu ndáá-í xii-ndo sǎ ná sàá nduu, nduu saa nchaa sá ío andiu ndìhi ñuyú-a, te dàvǎ-áⁿ cunucóo yúhú Tée cùu ñaní tnáhá-ndó nchàa-ndo ìⁿ núú xilé váha, te nchaa ñáiyu quini-yu sá ío càhnu cuu-í, te nchòhó cue tée ní tuha ñaha xii-í tnáhá-ndó cùnucóo-ndo núú ìⁿ caa xilé váha ndi ùxúú tnáhá-ndó, te xíaⁿ cunucóo-ndo càda ndáá-ndó cuéchi ndi ùxúú xichi cue ñáiyu isràél. ²⁹ Te nchaa ñáiyu na dándóo vehe-xi, àdi ñaní-xi, àdi cúha-xi, àdi tátá-xi, àdi náná-xi, àdi ñàdihí-xi, àdi déhe-xi, àdi ñuhu-xi, te núu ducaⁿ na cadá-yu sá cuendá-í te ío-gǎ cuéhé sǎ cuàhana Yǎ Ndiǒxí cundecu ndihí-yu, te ñá díú-ní xǎⁿ chí tnáhá nduu táhú-yu cundecú-yu ndìhi-gǎ ní caa ní quíhíⁿ. ³⁰ Te dava ñáiyu cùnuu ndecu ichi Yǎ Ndiǒxí vitna, ñáiyu-áⁿ sǎá nduu te vá ío-gǎ cunúú-yu dàtná cùnúú-yu vitna, te dava ñáiyu nchìcúⁿ ñá túú cùnuu vitna, ñáiyu-áⁿ sǎá nduu te ío cunúú-yu —càchí-gǎ xǎhaⁿ-gǎ xii-güedé.

Cuendá cue tée quide chiuⁿ

20 Te xáhaⁿ tucu Jesús xii cue tée xica cuu ndìhi-gǎ:

—Na càni-í ìḡ cuèndú núú-ndó cuèndá tecú tnúni-ndó nàcuáa cada-xi òré ndíhu ndaha ñaha Yá Ndiòxí xii ñáyiú. Ìḡ tée ní xitu-dé yoho yàha stilé, te ìḡ nduu ní quee-dé nehé-ni cuándúcú-dě cue tée cada chiúⁿ núú dúcáⁿ ní xitu-dé yoho yàha stilé-áⁿ. ²Te òré ní níhí-dě cue tée cada chiúⁿ-áⁿ, te ní quide ndáá-dé ndihi-güedé sá cháhu ñaha-dě xii-güedé ìḡ díhúⁿ denàriú ìḡ nduu. Te sáta dúcáⁿ te ní tendaha ñaha-dé xii-güedé cuáháⁿ-güedé cada chiúⁿ-güedé núú dúcáⁿ ní xitu-dé yoho yàha stilé-áⁿ. ³Te dàtnúni ní xica tucu-dé cuáháⁿ-dé dàtná òré caá íḡ dàtnéé cuándúcú-gă-dé cue tée cada chiúⁿ núú ní xitu-dé yoho yàha stilé-áⁿ, te ní xiní-dé xínutnî ìḡ úú cue tée núú yáhu te ñá túú nă chiúⁿ xíquide-güedé. ⁴Te ní xáhaⁿ-dě xii-güedé: “Ñá túú cùdana cuyáchí-ndó càda-ndo chiúⁿ-í te cháhu ñaha-í xii-ndo nàcuáa tàú-xi cunduu-ăⁿ”, càchí-dé xáhaⁿ-dě xii-güedé. Te cue tée-áⁿ ní sáha-güedé tnúhu cada chiúⁿ-güedé te ní xica-güedé cuáháⁿ-güedé. ⁵Te tée ní xitu yoho yàha stilé-áⁿ ní xica tucu-dé dàtná òré caúxúú nduu cuándúcú-gă-dé cue tée cada chiúⁿ-dē, te ní níhí tucu-dé cue tée cada chiúⁿ. Te ní quee tucu-dé dàtná òré caá úní sacuaa, te ðiu-ni ðucaⁿ ní quide tucu-dé. ⁶Te ní quee tucu-dé dàtná òré caá úhúⁿ sacuaa cuándúcú-gă-dé cue tée cada chiúⁿ-dē, te ní xiní-dé xínutnî ìḡ úú cue tée ðiu-ni núú yáhu-áⁿ te ñá túú nă chiúⁿ quide-güedé, te ní xáhaⁿ-dě xii-güedé: “Sànuu sá nchòhó ní cuu nchàca vitna ñá túú ñihí-ndó chiúⁿ cada-ndo”, cachí-dé xáhaⁿ-dě xii-güedé. ⁷Te cue tée-áⁿ ní xáhaⁿ-güedé xii-dé: “Ñá túú ñihí-ndí chiúⁿ cada-ndí chi vá yò ndùcu ñaha xii-ndí”, càchí-güedé xáhaⁿ-güedé xii-dé. Te ní xáhaⁿ-dě xii-güedé: “Yúhú taxi-í chiúⁿ cada-ndo, te quíhíⁿ-ndó núú ní xitu-í yoho yàha stilé yàcáⁿ cada chiúⁿ-ndo, te cháhu

ñaha-í xii-ndo nàcuáa tàú-xi cunduu”, càchí-dé xáhaⁿ-dě xii-güedé. ⁸Te sáta ní dáhu nchíanchii, te tée dii chiúⁿ-xi-áⁿ ní xáhaⁿ-dě xii tée tàxi tnuní ñáhá xii cue tée quide chiúⁿ-áⁿ: “Cúñaha xii nchaa cue tée quide chiúⁿ-áⁿ ná quíxí-güedé te cháhu-n-güedé, te díhna-gá cue tée nchícúⁿ cuif-nă cuánguihu núú chíúⁿ ngüíta-n cháhu-n, te ndéé núú ní ndihi-ná cháhu-n cué tée cuánguihu díhna nuu-gă núú chíúⁿ”, càchí-dé xáhaⁿ-dě xii tée tàxi tnuní ñáhá xii cue tée quide chiúⁿ-áⁿ. ⁹Te díhna-gá cue tée cuánguihu caá úhúⁿ sacuaa ní quexio-güedé cuèndá cháhu ñaha-dě, te ní cháhu ñaha-dě ìḡ caa díhúⁿ denàriú xii ìḡ ìḡ-güedé. ¹⁰Te sáta ní cháhu-dé dava-gá cue tée ní quide chiúⁿ. Te ndéé núú ní ndihi-ná ní cháhu-dé cue tée cuánguihu díhna nuu-gă núú chíúⁿ. Te cue tée-áⁿ ní sani iní-güedé sá vái-gă cháhu ñaha-dě xii-güedé, dico ñáhá chi ìḡ caa-ni díhúⁿ denàriú ní cháhu ñaha-dě xii ìḡ ìḡ-güedé. ¹¹Te cue tée-áⁿ ní queheⁿ cuèndá-güedé díhúⁿ-güedé dico ñá túú ní quide váha-xi iní-güedé. ¹²Te ní xáhaⁿ-güedé xii tée dii chiúⁿ-xi ní quide-güedé: “¿Ñá cuèndá cue tée nchícúⁿ cuif-nă cuánguihu núú chíúⁿ ìḡ-ni ní cháhu ñaha-n xii-ndí ndihi-güedé, te ìḡ ðii oré duha ní quide chiúⁿ-güedé? Te nchúhú nchàca nchaa ní sahní iní-ndí ní quide chiúⁿ-ndí, te ní ndoho-ndí cahni, te ìḡ-ni ní cháhu ñaha-n xii-ndí ndihi-güedé”, càchí-güedé xáhaⁿ-güedé xii tée dii chiúⁿ-xi ní quide-güedé. ¹³Te tée dii chiúⁿ-xi ní quide-güedé-áⁿ ní xáhaⁿ-dě xii ìḡ tée-áⁿ: “Yòhó, ñá túú quide-í ìḡ sá ñá túú tàú-í cada-í sá cúú-xí-n, chi ní quide ndáá-ó sá díú-ní ìḡ díhúⁿ denàriú cháhu ñaha-í xii-n ìḡ nduu. ¹⁴Te vitna queheⁿ díhúⁿ cuèndá nduu-n te núhú-n, chi yúhú cuimí-í sá íḡ-ní cháhu ñaha-í xii-n ndíhi cue tée nchícúⁿ cuif-nă cuánguihu núú chíúⁿ.”

¹⁵ Chi yúhú cuu-ni cada-í nání cuiní-í ndihi díhúⁿ-í, ¿adi dico ñá túú quide váha-xi iní-n sá dúhá cùndahú iní-í cue téé-áⁿ ducaⁿ cháhu-í-güedé?” cächí téé cùu patróóⁿ-áⁿ xáhaⁿ-dë xii téé-áⁿ. Duha ndüu cuendú cání-í núú-ndó. ¹⁶ Te duha càháⁿ-í chi dava ñáyiú cùnüu ndecu ichi Yá Ndiöxí vitna sáá nduu te vá cùnüu vihi-gá-yu dàtná cùnüu-yu vitna, te dava ñáyiú ñá túú cùnüu vitna sáá nduu ïo cùnüu-yu. Te ío cuéhé ñáyiú càháⁿ ñáhá Yá Ndiöxí xii-yu dico sacú-ni-yu nduu táhü-yu cundecú-yu ndihi-gá —cächí-gá xáhaⁿ-gá xii-güedé.

**Jèsús càháⁿ tucu-gá
sá cáhní ñaha-güedé xii-gá**

(Mr. 10:32-34; Lc. 18:31-34)

¹⁷ Te ñühu Jesús ichi cuásaá-gá ñúú Jerusálén ndihi cue téé xica cuu ndihi-gá, te ní cana ñaha-gá xii-güedé ní naníhí tnáhá-güedé ndihi-gá, te ta ndàtnühu ndihi ñaha-gá xii-güedé cuáháⁿ, te xáhaⁿ-gá xii-güedé:

¹⁸ —Vitna ñühu-o ichi cuásaá-ó ñúú Jerusálén, te yàcáⁿ cuáha cuendá ñáhá-güedé xii yúhú Téé cùu ñaní tnáhá-ndó nchaa-ndo núú cuè téé cùu dútú cùnüu, ndihi núú cuè téé dàcuaha ñaha xii ñáyiú nchaa tnühu ní chídó tnùní ndíí Moisés. Te diu cue téé-áⁿ cüñaha-güedé xii dava-gá cue téé sá cáhní ñaha-güedé xii-í. ¹⁹ Te cuáha cuendá ñáhá-güedé xii-í núú cuè téé ñá túú cùu cue téé isràél, te cue téé-áⁿ cudíquí ndeé ñáhá-güedé xii-í, te caniha-güedé ndihi ñii, te dàtnüú cata caa ñaha-güedé xii-í núú cùrúxí te núú cùrúxí-áⁿ cuú-í, dico nduu úní sá cùú-í te ndoto-í —cächí-gá xáhaⁿ-gá xii-güedé.

**Náná tē Jàcobó ndihi té Juàá
cuiní-aⁿ sá cùnüu-güedé ndihi Jèsús**

(Mr. 10:35-45)

²⁰ Te cue déhe té Zebèdeú té Jàcobó ndihi té Juàá ndécá ñaha náná-güedé xii-güedé cuáháⁿ núú ndécú Jèsús, te òré ní quexio-aⁿ ndihi-güedé núú ndécú-gá te ní ngüñí xítí-áⁿ nùú-gá cuendá cuiní-aⁿ ndàtnühu ndihi ñaha-aⁿ xii-gá cuendá sá cùú-xí cuè déhe-aⁿ. ²¹ Te cùmání-gá càháⁿ-aⁿ te ní xicáⁿ tnühu Jèsús núú-aⁿ, te xáhaⁿ-gá:

—¿Ná cuiní-n? —cächí-gá xáhaⁿ-gá xii-aⁿ.

Te ní xáhaⁿ-aⁿ xii-gá:

—Véxi-í càháⁿ ndàhú-í núú-n nùu vá cùndèe iní-n cùnucóo ñⁿ déhe-í-a xio cùha-n, te ingá-dé cùnucóo-dé xio dàtni-n na saá nduu cùnucóo-n nùú táxí tnùní-n —cächí-áⁿ xáhaⁿ-aⁿ xii-gá.

²² Te Jèsús ní xáhaⁿ-gá xii úú cue téé-áⁿ:

—Nchòhó, ñá túú cùtnuní váha iní-ndó nàcuáa ndüu sá xicáⁿ-ndó nùú-í. ¿Te náa cundee ñí-ndó dandoho ñaha ñáyiú xii-ndo dàtná dandoho ñahá-yu xii-í, te cundee tucu iní-ndó càhni ñahá-yu xii-ndo dàtná cahni ñahá-yu xii-í-áⁿ? —cächí-gá xáhaⁿ-gá xii-güedé.

Te ní xáhaⁿ-güedé xii-gá:

—Cundee ñí-ndí yáha-ndí nchaa nàcuáa càháⁿ-n-áⁿ —cächí-güedé xáhaⁿ-güedé xii-gá.

²³ Te Jèsús ní xáhaⁿ-gá xii-güedé:

—Ndáá sá cùndèe iní-ndó ndòho-ndo nchaa nacúaa ndòho-í, dico sá dúcáⁿ cuiní-ndó sá ñⁿ-ndó cùnucóo-ndo xio cuha-í, te ñⁿ-ndo cùnucóo-ndo xio datni-í, te xíáⁿ chi ñá dífú yühú tàù-í cachí-í nùu sá cùú cùnucóo-ndo àdi sá vǎ cùú cùnucóo-ndo, chi mee Tǎtà-í Dútú Ndiöxí cachí-gá te núu ná cùú ñáyiú nduu táhú cùnucóo dñi-í dàvǎ-áⁿ —cächí-gá xáhaⁿ-gá xii-güedé.

²⁴ Te òré ní níhí ùxí-gá cue tée xica cuu ndihi-gá tnúhu nàcuáa ndúu sá cuíní cue tée úú-án, te ní cudééⁿ-güedé núú cue tée úú-án. ²⁵ Te Jèsús ní cana-gá nchaa cue tée xica cuu ndihi-gá, te ní xáhaⁿ-gá xii-güedé:

—Nchòhó xìní-ndó sǎ cuè tée yìndaha nacióⁿ quidé-güedé sá ïo cùnúu-güedé, te nchaa dava-gá cue tée cùnúu ndihi-güedé quidé-güedé tnàhá-güedé sá ïo cùnúu-güedé. ²⁶ Dico nchòhó chí vá dúcáⁿ càda-ndo, chí núú dava-ndo cuíní-ndó cùnúu-ndo, te xìní ñuhu-xi cunu cuechi núú tnàhá-ndó te vá cáda-ndó sǎ cùnúu-ndo. ²⁷ Te núú dava-ndo cuíní-ndó quène cáva-ndo, te cuu-ndo dàtná cue ñáyíu ñá túú tnàhí dàñá quee núú chíúⁿ pàtróóⁿ-xi cunu cuechi núú tnàhá-ndó. ²⁸ Te cada-ndo dàtná quidé yùhú Tée cùu ñaní tnàhá-ndó nchàa-ndo, chí yùhú véxi-í ñuyíú-a dico ñá díú sǎ cúnú cuèchi ñáyíu núú-í chí véxi-í sá cúnú cuèchi-í núú-yu. Te cuú-í ñuyíú-a cuendá vǎi-yu cácu nihnú-yu núú ùhú núú ndàhú —càchí-gá xáhaⁿ-gá xii-güedé.

**Jèsús quidé tǎtna-gá núú úú
tnàhá cue tée cuáá**

(Mr. 10:46-52; Lc. 18:35-43)

²⁹ Te òré ní quee Jèsús ñúú Jericó ndihi cue tée xica cuu ndihi-gá, te cuéhé víhí ñáyíu nchícúⁿ ñáhá xii-gá cuáháⁿ. ³⁰ Te yuhu ìchi cuáháⁿ-gá xìnucóó úú tnàhá cue tée cuáá, te cue tée-án ní cut-núú iní-güedé sá Jèsús ñúhú-gǎ ichi-án te ní ngúíta-güedé níhi càháⁿ-güedé, te xáhaⁿ-güedé xii-gá:

—Yòhó Mèstrú, ñaní tnàhá ndíi Dàvíí, cundàhú iní ñáhá xii-ndí! —càchí-güedé xáhaⁿ-güedé xii-gá.

³¹ Te cue ñáyíu tènáá ñáhǎ-yu xii-güedé, te xǎhǎⁿ-yu sá ná càdí-güedé yuhu-güedé, dico uuⁿ-gá níhi ní cáháⁿ-güedé, te xáhaⁿ-güedé xii-gá:

—Yòhó Mèstrú, ñaní tnàhá ndíi Dàvíí, cundàhú iní ñáhá xii-ndí! —càchí-güedé xáhaⁿ-güedé xii-gá.

³² Te ní ngúíñí Jèsús te ní cana ñaha-gǎ xii-güedé, te ní xícáⁿ tnúhú-gǎ núú-güedé, te xáhaⁿ-gǎ:

—¿Ná cuíní-ndó càda ñaha-í xii-ndo-i? —càchí-gá xáhaⁿ-gǎ xii-güedé.

³³ Te ní xáhaⁿ-güedé xii-gá:

—Mèstrú, cuíní-ndí sá cáda tǎtna-n núú-ndí cuendá cundehe-ndí —càchí-güedé xáhaⁿ-güedé xii-gá.

³⁴ Te Jèsús ní cundàhú iní ñáhá-gǎ xii-güedé, te ní tendaha-gǎ núú-güedé. Te òré-ni ní ndúha núú-güedé, te nchícúⁿ ñáhá-güedé xii-gá cuáháⁿ.

Jèsús cuánguihu-gá ñúú Jerusàlén

(Mr. 11:1-11; Lc. 19:28-40; Jn. 12:12-19)

21 Te òré sa ta cùyatni Jèsús ndíi cue tée xica cuu ndihi-gá ñúú Jerusàlén, te ní quexio-gá ndihi-güedé yatni víi-nǎ ñúú Bètfaqé, te xíáⁿ cáá yùcu nani Olívú. Te ní ndatnúhu-gá ndíhi úú cue tée xica cuu ndihi-gá, ² te ní xáhaⁿ-gǎ xii-güedé:

—Chí cuáháⁿ ñúú cáá yàtni yacáⁿ, te òré quexio-ndo yacáⁿ te nanihí-ndó ìⁿ búrru òhí ndètní-dí ndíhi déhe-dí, te nandaxi-ndo-güèdì te candeca-ndo-güèdì quixi. ³ Te núú ò ñáyíu dàdahaⁿ ñaha xii-güedì, te cùñaha-ndo xii-yu sá yùhú Yaá xícá cùu ndíhi-ndo xini ñuhu-í-güedì, te ndíhi-ni natendaha-í-güedì núhú-güedì cùñaha-ndo —càchí-gá xáhaⁿ-gǎ xii-güedé.

⁴ Te ducaⁿ ní cuu chí ní quee ndáá-xi nàcuáa ní chídó tñúní ìⁿ tée ní xóo cáháⁿ tnúhu Yá Ndiòxí ndéé sanaha núú tütú-gá núú càchí-xi:

⁵ Chí cùñaha cuè ñáyíu ñúú Sìón ná cáda cuendá-yu, chí véxi tée yìndaha ñaha xii-yu yòdo-dé ìⁿ búrru lìhli déhe ìⁿ búrru quití sa xido, te cùu-dé ìⁿ tée ïo ndàhú iní-xi.

Duha ní chídó tñuní ìíⁿ téé ní xóo cáháⁿ tñúhu Yá Ndiòxí ndéé sanaha nǔú tütú-gá.

⁶Te cue téé xica cuu ndihi-gá ní xica-güedé cuáháⁿ-güedé, te ní quide-güedé nàcuáa ní xáhaⁿ-gá xii-güedé cada-güedé. ⁷Te ní ndexio-güedé ndécá-güedé ìíⁿ búrru ðihí ndihi déhe-ðí, te ní sacáⁿ ndodo-güedé dóó-güedé sátá-güedé, te ðátnúni cuasaá Jèsús sátá ìíⁿ-ðí ní ngódó ñaha-gá xii-ðí. ⁸Te ío cuéhé ñáyiú ta sàcáⁿ-yu dóó-yu ichi cuáháⁿ-gá cuendá núú dǒó-yu-áⁿ yáha-gá ndihi quiti yòdo-gá. Te davá-yu xèhndé-yu ndaha yùtnu núú tá sàcáⁿ-yu cuáháⁿ. ⁹Te nchaa ñáyiú yòdonuu núú-gá ndihi nchaa ñáyiú nchicúⁿ ndàa sátá-gá ní nguíta-yu níhi càháⁿ-yu, te cächí-yu:

—Ío càhnu cuu Yaá cúú ñàni tñáhá ndíi Dàvíí! ;Te Yá Ndiòxí ío na chindee ñaha-gá chi cùu-gá Yaá ní tendaha Yá Ndiòxí véxi quide núú-gá! ;Te ndéé nchaa sá ìò andíu na cächí-xi sá ìo càhnu cuu-gá! —duha cächí-yu.

¹⁰Te òré cuánguihu Jèsús ñúú Jerusálén, te nchaa ñáyiú ñúú-áⁿ ní nguíta-yu xícuáá-yu, te davá-yu ní nguíta-yu xitñàhá-yu:

—¿Yoo cùu téé-áⁿ? —cächí-yu xitñàhá-yu.

¹¹Te davá-yu xitñàhá-yu:

—Téé-áⁿ cúú-dé Jèsús téé càháⁿ tñúhu Yá Ndiòxí, te cùu-dé téé ñúú Nazàrét ñúú yíndèhu ðístrítú Galileá —cächí-yu xitñàhá-yu.

Jèsús ñá túú tñàhá ìní-gá nàcuáa xiquide ñáyiú xití veñúhu

(Mr. 11:15-19; Lc. 19:45-48; Jn. 2:13-22)

¹²Te Jèsús cuánguihu-gá xití veñúhu càhnu sá ìo cùnuu, te xití veñúhu-áⁿ xíndecu ñáyiú quide ndáhú nádícó-yu, ndihi ñáyiú xísaaⁿ, te nchaaⁿ-yu ní queñuhu ñaha Jèsús xíí-yu quehé, te ní dándúá-gá mèsá nchaa ñáyiú ðàma

díhúⁿ, ndihi nchaa xilé sácóo nchihí ñáyiú ðico lómá xíndecu xití veñúhu-áⁿ. ¹³Te ní xáhaⁿ-gá xii-yu:

—Núú tütú Yá Ndiòxí càháⁿ-xi nàcuáa ní càháⁿ-gá, te ní cächí-gá: “Vehe-í cúú-xí núú càháⁿ ndihi ñaha ñáyiú xii-í”, duha ní càháⁿ-gá cächí-xi núú tütú-gá. Dico nchòhó quidé-ndó vehe-gá vehe ñadúhú —cächí-gá xáhaⁿ-gá xii-yu.

¹⁴Te xíáⁿ ndécú Jèsús ní quexio cue téé cuáá ndihi cue téé yacua, te ní quide tátna ñaha-gá xii-güedé te ní ndúha-güedé. ¹⁵Te cue dútú cùnùu ndihi cue téé ðàcuaha ñaha xii ñáyiú nchaa tñúhu ní chídó tñuní ndíi Moisés ní xiní-güedé ní quide Jèsús sá vǎ yòo tñahí ndàcu cada, te ndédóho tucu-güedé níhi xícáháⁿ cue landú xití veñúhu càhnu sá ìo cùnuu-áⁿ, te cächí-güexi: “Ío càhnu cuu Yaá cúú ñàni tñáhá ndíi Dàvíí”, cächí-güexi. Te ní cudééⁿ-güedé, ¹⁶te ní xáhaⁿ-güedé xii Jèsús:

—¿Ndédóho-n nàcuáa càháⁿ cue landú-áⁿ ñǎ? —cächí-güedé xáhaⁿ-güedé xii-gá.

Te Jèsús ní xáhaⁿ-gá xii-güedé:

—Ndédóho-í, te nchòhó náa ñá túú ðàcuaha-ndo núú tütú Yá Ndiòxí núú càháⁿ-xi cuendá cue landú-áⁿ, te duha cächí-xi:

Yòhó ní quide-n sǎ cuè landú vitna sàdi, ndihi cue dava-gá landú, chiñuhu ñaha-güexi xii-n nàcuáa tàú-xi cunduu.

Duha cächí-xi núú tütú-gá —cächí-gá xáhaⁿ-gá xii-güedé.

¹⁷Te xíáⁿ ní dándóo ñaha Jèsús xii-güedé, te ní xica-gá cuáháⁿ-gá ñúú Bètaniá, yàcáⁿ ní xíndecu-gá niú-áⁿ.

Jèsús xáhaⁿ-gá xii yutnu ngǔxí sá vǎ cúúⁿ-gá sávidí-xi

(Mr. 11:12-14, 20-26)

¹⁸Te nduu tñéé-áⁿ nehé-ni cuáháⁿ tucu Jèsús ñúú Jerusálén, te ichi ñùhu-gá ní xíhí-gá docó. ¹⁹Te ní xiní-gá ìíⁿ

yutnu ngǔxí nǔtnǎ ìíⁿ xio yuhu ìchi, te ní xica-gá cuáháⁿ ndéhé-gǎ nǔu ndéé sávidí-xi, dico ñá túú ná ndéé chi mee-ni ndàha-xi ndeé. Te ní xáhaⁿ-gǎ xii yutnu ngǔxí-áⁿ:

—¡Vitna te vá ííⁿ ndùu-gá cuuⁿ sávidí-n! —càchí-gá xáhaⁿ-gǎ xii-xi.

Te òré-ni-áⁿ ní yíchí yutnu ngǔxí-áⁿ.²⁰ Te sá dúcáⁿ ní cuu ní xini cue téé xica cuu ndíhi Jesús, te ío ní cuñúhu-güedé, te ní xicáⁿ tnúhú-güedé núú-gǎ, te xáhaⁿ-güedé:

—¿Ná cuendá ndéé dàcáⁿ ío ndíhi ní yíchí yutnu ngǔxí-áⁿ-í? —càchí-güedé xáhaⁿ-güedé xii-gá.

²¹ Te Jèsús ní xáhaⁿ-gǎ xii-güedé:

—Na càchí tnúhu ndáá-í xii-ndo sǎ nǔu nchòhó quíndáá ndisa iní-ndó Yǎ Ndiòxí, te vá cání ìíⁿ cani úú iní-ndó, te ñá dǔú-ní sǎ ní quide-í-a ní xini-ndó ndàcu-ndo cada-ndo, chi ndéé tíndúú-a xocuñí-xi núú ndécú-xí te núu cǔñaha-ndo sǎ xocuñí-xi te quíhíⁿ-xi quée-xi xití lámár. Te díu ducaⁿ càda-xi te núu na quíndáá iní-ndó. ²² Te nchaa sá ná càcáⁿ-ndó nǔú Yǎ Ndiòxí òré càháⁿ ndíhi-ndo-gǎ te taxi-gá te núu sàndáá ndisa iní-ndó sǎ táxí-gǎ sá xicáⁿ-ndó núú-gǎ —càchí-gá xáhaⁿ-gǎ xii-güedé.

Jèsús ndécú ndíhi-gá tnúhu ndee iní

(Mr. 11:27-33; Lc. 20:1-8)

²³ Te Jèsús cuánguihu-gá xití veñúhu càhnu sá ío cǔnuu danehé-gá ñáyíu, te xíaⁿ ndécú-gǎ ní quexìo cue dútú cǔnùu ndíhi cue téé cùu sacuéhé nǔú ñáyíu isràél, te xáhaⁿ-güedé xii-gá:

—Cuíni-ndí cachí tnúhu-n xii-ndí nása ndùu tnúhu ndee iní ndécú ndíhi-n núu quide-n nándi sá quidé-n, ¿te yoo ducaⁿ ní taxi tnúhu ndee iní-áⁿ xii-n-í? —càchí-güedé xáhaⁿ-güedé xii-gá.

²⁴ Te Jèsús ní xáhaⁿ-gǎ xii-güedé:

—Yúhú tnàhá-í cuíni-í càcáⁿ tnúhu-í ìíⁿ sá càcáⁿ tnúhu-í núú-ndó, te núu na càchí tnúhu-ndo te cachí tnúhu-í

xii-ndo yòo ní taxi tnúhu ndee iní duha quide-í. ²⁵ Te chí càchí tnúhu xii-í yoo ní táuchíúⁿ ní dácúándùte ndí Juàá ñáyíu, ¿Yá Ndiòxí áⁿ cuè téé ñuyíú-a ní táuchíúⁿ dùcaⁿ ní quide ndíí?, te chí càchí tnúhu —càchí-gá xáhaⁿ-gǎ xii-güedé.

Te ní ngúíta-güedé xitnàha-güedé:

—¿Nása cǔñaha-o? Chi núu na cǔñaha-o sǎ Yǎ Ndiòxí ní táuchíúⁿ dùcaⁿ ní quide ndí Juàá ñá, te quesaha-dé: “¿Ná cuendá ñá túú ní sàndáá iní-ndó tnúhu ní càháⁿ ndíí vǎí?””, quesaha-dé. ²⁶ Te núu na cǔñaha-o sǎ cuè ñáyíu ñuyíú-a ní táuchíúⁿ dùcaⁿ ní quide ndí ñá, te cudééⁿ ñáyíu núú-ó, chí nchaá-yu càchí-yu sá Yǎ Ndiòxí ní xáhaⁿ-gǎ xii ndíí sá càháⁿ ndíí tnúhu-gá núú ñáyíu —càchí-güedé xitnàha-güedé.

²⁷ Te ní xáhaⁿ-güedé xii Jèsús:

—Ñá túú xini-ndí yoo ní táuchíúⁿ dùcaⁿ ní dácúándùte ndíí Juàá ñáyíu —càchí-güedé xáhaⁿ-güedé xii-gá.

Te ní xáhaⁿ-gǎ xii-güedé:

—Te núu ducaⁿ te ni yǔhú vá càchí tnúhu-í xii-ndo yòo ní taxi tnúhu ndee iní duha quide-í —càchí-gá xáhaⁿ-gǎ xii-güedé.

Cuendá ìíⁿ téé ndíhi úú déhe-dé

²⁸ Te Jèsús ní xáhaⁿ tucu-gá xii-güedé:

—Na càni-í ìíⁿ cuendú núú-ndó nàcuáa tecú tnúni-ndó tnúhu càháⁿ-í. Ìíⁿ téé ndècu úú déhe-dé, te ní xáhaⁿ-dè xii déhe-dé téé sacuéhé-gǎ: “Yòhó déhe-í, véxi-í càháⁿ ndàhú-í núú-n nǔu vá cǔndèe iní-n cuánundaha ñaha-n xii-í cada chiùⁿ-o núú ní xitu-í yoho yàha stilé”, càchí-dé xáhaⁿ-dè. ²⁹ Te ní xáhaⁿ dèhe-dé xii-dé: “Vá quíhíⁿ-í cada chiùⁿ-í núú chíúⁿ-n”, càchí-dé xáhaⁿ-dè xii tǎtá-dè. Dico cuèé ní nacani iní-dé te ní sáháⁿ-dé ní quide chiùⁿ-dé núú chíúⁿ tǎtá-dè. ³⁰ Te téé-áⁿ ní sáháⁿ tucu-dé ní xáhaⁿ-dè xii déhe-dé té líhli-gá nǔu vá cǔndèe iní-dé cuánundaha ñaha-dé, te ní xáhaⁿ dèhe-dé-áⁿ

xii-dé: “Cuu cuánundaha ñaha-í xii-n”, cächí-dé xáhaⁿ-dë. Dico ñá túú ní sáháⁿ-dé cada chiúⁿ-dé. ³¹ Te vitna chí cáháⁿ nõu ndëdacàa cue tée úú-áⁿ ní quide-güedé sá cuini tātá-güedë — cächí-gá xáhaⁿ-gã xii-güedé.

Te ní xáhaⁿ-güedë xii-gá:

—Tée cùu sacuéhé-gã, tée ní cáháⁿ ndihi-dé díhna —cächí-güedé xáhaⁿ-güedë xii-gá.

Te Jësús ní xáhaⁿ-gã xii-güedé:

—Na cächí tnúhu ndáá-í xii-ndo sã ncháá cuè tée cuihna ìní-xi quide cobrá ñáhá xii ñáyiú cuendá impuèstú, ndihi cue ñáyiú ìhí xíndecu ichi dí ìní yáchí-gá ndíhu ndaha ñaha Yá Ndiöxí xii cue tée-áⁿ ndihi cue ñáyiú ìhí-áⁿ dàcúúxi nchòhó. ³² Chi ndí Juàà tée ní xóo dacuàndute ñaha xii ñáyiú ní cáháⁿ ndí nàcuáa cadá-yu cundecú-yu, dico nchòhó chi ñá túú cuini-ndó quèndáá ìní-ndó nàcuáa ní cáháⁿ ndí, dico cue tée cuihna ìní-xi quide cobrá ñáhá xii ñáyiú cuendá impuèstú, ndihi cue ñáyiú ìhí xíndecu ichi dí ìní, chi sàndáá ìní-güedé ndihí-yu tnúhu ní cáháⁿ ndí. Te nchòhó cuè ndëhe-ndo sá sàndáá ìní cue ñáyiú-áⁿ nchaa tnúhu ní cáháⁿ ndí, dico ñá túú cuini-ndó ndixi cuèchi ìní-ndó cuendá nchaa sá cuèhé sá dúhá quide-ndo cuendá tñi-ndo tnúhu ní cáháⁿ ndí —cächí-gá xáhaⁿ-gã xii-güedé.

Cuendá cue tée cuihna ìní-xi

(Mr. 12:1-12; Lc. 20:9-19)

³³ Te xáhaⁿ tùcu Jësús xii-güedé:

—Cundedóho-ndo na càni tucu-í ingá cuendú núú-ndó cuendá tecú tnúni-ndó tnúhu cáháⁿ-í. Hⁿ tée ní nacúxi-dé mee-ni yòho yaha stilé núú ñúhú-dë, te ní chidoco-dë cuendá sá vã cúú dàñú, te ní cadúha-dé núú quíhni-dë ndéhé yoho yaha stilé-áⁿ òré ná cùu, te ní cadúha-dé ìⁿ xító dùcúⁿ núú cáúndòdo cue tée coto nchaa yoho yaha stilé-áⁿ.

Te ní sáá ìⁿ nduu què-dé quíngaca cuu xica-dë te ní dándòo ndaha-dë sá ní xitu-dé-áⁿ xii ìⁿ úú cue tée xini tñáhá ndihi-dé cuendá cada chiúⁿ-güedé, te ní ndatnúhu-güedé sá òré ná cúú te cuu cuendá dava-güedé, te ducaⁿ te ní quee-dé cuáháⁿ-dé. ³⁴ Te sáta ní sáá nduu ní cuu ndéhé nchaa yoho yaha stilé sá ní xitu-dé-áⁿ, te ní xáhaⁿ-dë xii ìⁿ úú cue tée xinu cuechi núú-dë: “Chí cuáháⁿ cácaⁿ-ndó sã cúú cuendá-í núú cuè tée ní dándòo ndàha-í nchaa yoho yaha stilé sá ní xitu-í”, cächí-dé xáhaⁿ-dë xii-güedé. ³⁵ Te cue tée ní dándòo ndaha-dë nchaa yoho yaha stilé sá ní xitu-dé-áⁿ ní tñi-güedé cue tée xinu cuechi núú-dë-áⁿ, te ìⁿ-dé ní cani-güedé, te ìⁿ-dé ní sahni ñaha-güedë, te ingá-dé ní sáñaha-güedé yúú. ³⁶ Te tée ní xitu yoho yaha stilé-áⁿ ní tendaha-dë tñi-gá tucu cue tée xinu cuechi núú-dë cuáháⁿ-güedé cuángacáⁿ-güedé sá cúú cuendá-dé núú cuè tée ní dándòo ndaha-dë sá ní xitu-dé-áⁿ, dico diu-ni ducaⁿ ní quide ñaha cuè tée-áⁿ xii cue tée xinu cuechi núú-dë-áⁿ.

³⁷ Te tée cùu xítóhó nchaa yoho yaha stilé-áⁿ ní sani ìní-dé: “Váha-gá nõu tendaha-í déhe-í-a núhú-dé, chí òré quini ñáhá-güedë xii-dé te canehe-güedé sá yíñuhu núú-dë”, duha ní sani ìní-dé. Te ní tendaha-dë déhe-dé cuánuhú-dé. ³⁸ Dico òré ní xini cue tée quide chiúⁿ-áⁿ dëhe tée cùu xítóhó nchaa yoho yaha stilé-áⁿ, te ní xitñaha-güedé: “Tée-áⁿ tée véxi nduu táhu ñuhu-a ndihi nchaa sá cáá nõú-xi, dico cahni-o-dë te mee-o nduu táhú-ó sã ndúú táhú-dë”, cächí-güedé xitñaha-güedé. ³⁹ Te ní tñi-güedé tée-áⁿ te ndëca ñaha-güedé cuáháⁿ ìⁿ xio yuhu ñuhu-áⁿ, te ní sahni ñaha-güedë xii-dé —duha cuáháⁿ cuendú ní cani Jësús núú-güedë.

⁴⁰ Te ní xáhaⁿ tùcu Jësús xii-güedé:

—¿Te nchòhó sa cùtnuní iní-ndó năsa cada ñaha xítohó ñuhu-áⁿ xii cue tée-áⁿ ñă? —càchí-gá xăhaⁿ-gă xii-güedé.

⁴¹ Te cue tée-áⁿ ñă xăhaⁿ-güedé xii-gá:

—Tée cùu xítohó ñuhu-áⁿ ñuhú-dé, te vá cùndàhú iní-dé cue tée cuihna iní-xi-áⁿ chi cahni ñaha-dé xii-güedé, te dândó ndaha-dé ñuhu-dé xii cue tée cùtnuní iní-dé cada ndáá cuendá ndi tnahá cúúⁿ ndéhe nchaa yoho yàha stílé sá ñă xitu-dé-áⁿ te cuăñaha-güedé xii-dé sá cúú cuendá-dé —càchí-güedé xăhaⁿ-güedé xii-gá.

⁴² Te Jèsús ní xăhaⁿ-gă xii-güedé:

—Te nchòhó, năa ñă túú dàcuaha-ndo núú tütú Yă Ndiòxí núú càchí-xi:

Yúú să ñă dáquéé tñhú cue tée dàcaa vehe, ní cuu-xi yúú cùnùu vitna.

Chi mee Dütú Ndiòxí ducaⁿ ñă cachí-gá cunduu, te cùu-xi ñă sá ño cùnùhu-o vitna.

Duha càchí-xi núú tütú-gá. ⁴³ Te duha càháⁿ-í chi Yă Ndiòxí cada-gá te vá ñihí-ndó tñhu ndee iní cundecu ndihi-ndo cuendá ndíhu ndaha ñaha-gá xii-ndo, chi tñhu ndee iní-áⁿ cundecu ndihi cue ñáyiu cada ndáá cuendá ndíhu ndaha ñaha Yă Ndiòxí xií-yu.

⁴⁴ Te yúú să cùnùu-áⁿ cúú-xí yùhú, te nchaa ñáyiu ñă túú tñi tñuhu-í cùú-yu dàtná ñă ñáyiu ndùá núú yùú-áⁿ te tñàhnú duúⁿ-yu, àdi núu na tàú ñáhá-xí xií-yu, te dacàchi duuⁿ ñaha-xi —cachí-gá xăhaⁿ-gă xii-güedé.

⁴⁵ Te sá dúcáⁿ ndùu cuendú ní cani Jèsús te cue tée cùu dütú cùnùu-áⁿ, ndihi cue tée cùu fariséú ní cutnùní iní-güedé sá cuendá-güedé ní càháⁿ-gá.

⁴⁶ Te ní cuiní-güedé tñi ñaha-güedé xii-gá òré-áⁿ dico ñă túú ní cùyi-güedé, chi ní yùhú-güedé cue ñáyiu, chi ní cutnùní iní-yu sá cúú-gá ñă tée càháⁿ tñuhu Yă Ndiòxí.

Cuendá ñă vico tñandaha

22 Te Jèsús ní ngüita tucu-gá cáni-gă ingá cuendú núú-güedé, te xăhaⁿ-gă:

² —Na càni tucu-í ingá cuendú núú-ndó cuendá tecu tñuní-ndó nàcuáa cada-xi òré ndíhu ndaha ñaha Yă Ndiòxí xii ñáyiu. ñă tée yandaha ñaha xii ñáyiu ní quide-dé ñă vico ní dátñandaha-dé déhe ducuⁿ-dé. ³ Te ní tendaha-dé cue tée xinu cuechi núú-dé cuáháⁿ-güedé cuángana-güedé cue ñáyiu sa ní càháⁿ-dé cuhuⁿ vico, dico ñáyiu-áⁿ ñă túú ní cuiní-yu quíhíⁿ-yu. ⁴ Te ní xăhaⁿ tucu-dé xii dava-gá cue tée xinu cuechi núú-dé: “Quíhíⁿ-ndó cññaha-ndo xii cue ñáyiu sa ní càháⁿ-í cuhuⁿ vico sá sà ní quide túha-í sá cáxi-yu, te sa ní sahani-í ndicutu ndihi nchaa dava-gá quiti ní dánucuihnu-í, te nchaa sa ní quide túha-í, te na quixí-yu cuhúⁿ-yu vico càchí-í cññaha-ndo”, càchí-dé xăhaⁿ-dé xii cue tée xinu cuechi núú-dé-áⁿ.

⁵ Dico ní ñă ñáyiu ní càháⁿ-dé-áⁿ ñă túú ní cuiní-yu quíhíⁿ-yu cuhúⁿ-yu vico. Chi ñă-yu ní sáháⁿ-yu ní quide chiúⁿ-yu núú ñuhú-yu, te ingá-yu ní sáháⁿ-yu ní nadicó-yu núu nándi cùu ndáhú quidé-yu. ⁶ Te dava-gá-yu ní tñí-yu dava cue tée xinu cuechi núú tée quide vico-áⁿ, te ní canihá-yu ndéé ní sahani ñáhá-yu xii-güedé. ⁷ Te tée yandaha ñaha xii ñáyiu quide vico-áⁿ ní cudééⁿ víhí-dé sá dúcáⁿ ñă quide-yu, te ní tendaha-dé cue sandádú-dé ní sáháⁿ-güedé ní sahani-güedé cue ñáyiu ducaⁿ ñă quide-áⁿ, te ní sahani-güedé nchaa vehe càa ñuú-yu. ⁸ Te sátá dúcáⁿ te ní xăhaⁿ-dé xii dava-gá cue tée xinu cuechi núú-dé: “Nchaa sa ndècu túha, te cue ñáyiu ní càháⁿ-í cuhuⁿ vico-a ní cùu ñă túú-gă tàú-yu sá cúhúⁿ-yu. ⁹ Te chí cuáháⁿ ndèni ní cuu te càháⁿ-ndó nchaa ñáyiu na nàñihí-ndó ìchi na quixí-yu cuhúⁿ-yu vico-a”, càchí-dé

xáhaⁿ-dě xii-güedé. ¹⁰Te cue tée xinu cuechi-áⁿ nĩ quee-güedé cuáháⁿ-güedé, te ní cáháⁿ-güedé nchaá ñáyiú ní naníhí-güedé ichi, te cuéi ñáyiú váha iní-xi, te cuéi ñáyiú cuihna iní-xi, te ní chítú-yu núú cúú vico-áⁿ.

¹¹Te sátá dúcáⁿ te tée yíndaha ñáyiú quide vico-áⁿ nĩ quíhu-dé xití vehe ní xíndéhé-dé cue ñáyiú ñuhu vico-áⁿ, te ní xini-dé ñⁿ tée ñùtnahá tnuú-yu te ñá túú càa dóó-dé dàtná cáá dóó níhnú cuè ñáyiú ñuhu vico-áⁿ. ¹²Te ní xáhaⁿ-dě xii tée-áⁿ: “¿Táta, nása ní cuu cuánguihu-õ iha, te ñá túú càa dóó-n dàtná cáá dóó níhnú cuè ñáyiú ñuhu vico tnándaha-i?”; cächí-dé xáhaⁿ-dě xii tée-áⁿ. Dico tée-áⁿ ñà túú ní níhí-dé tnúhu cáháⁿ-dé. ¹³Te tée yíndaha ñáyiú quide vico-áⁿ nĩ xáhaⁿ-dě xii cue ñáyiú xinu cuechi núú mèsá: “Chí tníí tée-áⁿ te dacùtu-ndo-dé, te queñuhu-ndo-dé ná quíhíⁿ-dé cundecu-dé ñⁿ xichi núú neé núú ño ndoho-dé, te yàcáⁿ ío ndáhyú-dé te dicó rúhñú-ná cuu núhu-dé sá sàtú iní-dé sá ndóhó-dé”, cächí-dé xáhaⁿ-dě xii cue ñáyiú xinu cuechi núú mèsá-áⁿ. ¹⁴Te duha ndùu cuendú càháⁿ-í chi ío cuéhé ñáyiú càháⁿ ñáhá Yá Ndiõxí xií-yu, dico sacú-ni-yu nduu táhú-yu cundecú-yu ndihí-gá —cächí-gá xáhaⁿ-gá xii-güedé.

Cuendá impuèstú

(Mr. 12:13-17; Lc. 20:20-26)

¹⁵Te cue tée cùu fariséú ní sáháⁿ-güedé ñⁿ xichi ní ndatnúhu-güedé nàcuáa cada-güedé daticánuu-güedé Jèsús núú tnúhu càháⁿ-gá cuendá ducaⁿ níhí-güedé nàcuáa cada-güedé cacáⁿ cuéchi-güedé cuendá-gá. ¹⁶Te ní tendaha-güedé ñⁿ úú cue tée cùndihí-güedé, ndihí cue tée cùndihí té Hèrodés cuáháⁿ-güedé núú ndécú Jèsús. Te òré ní quexìo-güedé núú ndécú-gá, te ní xáhaⁿ-güedé xii-gá:

—Mèstrú, nihí-ndí tnúhu sá ño ndáá càháⁿ-n, te càháⁿ ndáá-n nàcuáa càháⁿ Yá Ndiõxí cundecu-o ñùyiú-a, te cuéi ndéda-ni càa ñáyiú ñⁿ-ni càháⁿ-n ndihí-yu chi ñá túú quide cuendá-n cuéi ná ñáyiú cùu-yu. ¹⁷Te cächí tnúhu xii-ndí, núu váha-ni quide-ndí sá cháhu-ndí té Cèsár tée ío cùnuu cuendá impuèstú áⁿ ñáhá —cächí-güedé xáhaⁿ-güedé xii-gá.

¹⁸Dico Jèsús ní cutnùnì iní-gá sá xító ndèé ñáhá-güedé xii-gá, núu ní xáhaⁿ-gá xii-güedé:

—Nchòhó cue tée dàndahú méé-xí sá quidé ndáá te ñá ndáá sá quidé ndáá-ndó, ¿ná cuendá xító ndèé ñáhá-ndó xii-í? ¹⁹Chí dánèhé ñáhá xii-í ñⁿ díhúⁿ sá cháhu-ndo cuendá impuèstú núu nása càa —cächí-gá xáhaⁿ-gá xii-güedé.

Te ní dánèhé ñáhá-güedé xii-gá ñⁿ díhúⁿ sá nánì dènariú. ²⁰Te òré ní xini-gá díhúⁿ-áⁿ te ní xicáⁿ tnúhú-gá núú-güedé, te xáhaⁿ-gá:

—Chí cächí tnúhu yoo núú-xi ndèé ndihí yoo ñiú-xi ndèé —cächí-gá xáhaⁿ-gá xii-güedé.

²¹Te ní xáhaⁿ-güedé xii-gá:

—Núú tē Cèsár ndèé ndihí ñiú-dé —cächí-güedé xáhaⁿ-güedé xii-gá.

Te Jèsús ní xáhaⁿ-gá xii-güedé:

—Te núu ducaⁿ te chí nàcuáha té Cèsár sá cúú cuendá-dé, te sá cúú cuendá méé Yá Ndiõxí te xíáⁿ nàcuáha-ndo-gá —cächí-gá xáhaⁿ-gá xii-güedé.

²²Te cue tée-áⁿ ío ní cuñúhu-güedé sá dúcáⁿ nĩ cáháⁿ-gá, te ní natnii-güedé ichi cuánuhú-güedé.

Cuendá cue ñáyiú ndoto

(Mr. 12:18-27; Lc. 20:27-40)

²³Te ñiú-ni nduu-áⁿ nĩ quexìo ñⁿ úú cue tée cùu saducéú núú ndécú Jèsús. Te cue tée-áⁿ ñà túú sàndáá iní-güedé sá ndótó cuè ñáyiú ní xihí, te ní xáhaⁿ-güedé xii-gá:

²⁴—Mèstrú, ndíi Moisés ní cachí ndíi sá nõu ìíⁿ téé ndècu ñadìhí-xi cuú-dé te quendóo ñadìhí-dé, te núu ñá túú dèhe-dé ní xõo ndìhi-aⁿ te téé cùu ñaní-dé naqueheⁿ-dé ñaha ní quendóo quèè-áⁿ cuendá coo dèhe-dé ndìhi-aⁿ cuendá ñaní-dé téé ní xíhí-áⁿ.
²⁵ Te ñuú-ndí-a ní xíndecu úsá tñàhá cue téé mee-ni ndì ñaní-güedé. Te téé díhna ní ñíhí ñadìhí-dé te ñá túú ní cùdì-dé cundecu-dé chí ní xíhí-dé, te ni ìíⁿ dèhe-dé ñá túú ní xõo ndìhi ñadìhí-dé-áⁿ. Te téé cùu uú ní nàqueheⁿ-dé ñaha ní quendóo quèè-áⁿ.
²⁶ Dico ní xíhí tucu-dé, te ni ìíⁿ tucu dèhe-dé ñá túú ní xõo ndìhi ñaha-áⁿ, te diu-ni ducaⁿ ñí yáha téé cùu uní, te ní xínu ndì úsá-güedé ní cándeca ñaha-güedé xii ñaha-áⁿ dico diu-ni ducaⁿ ñí xíhí-güedé. ²⁷ Te ndéé núú ñí ndìhi-ná te ní xíhí tñàhá ñadìhí-áⁿ. ²⁸ Te na sáá nduu ndòto-güedé ndìhi ñaha-áⁿ, ¿te ndédacàa-güedé ñadìhí-güedé cuu-aⁿ-i? Chí ndì úsá-güedé ní cándeca ñaha-güedé xii-aⁿ —càchí-güedé xáhaⁿ-güedé xii-gá.

²⁹ Te Jèsús ní xáhaⁿ-gá xii-güedé:

—Ní xíta nchòhó tñúhu càháⁿ-ndó, chí ñá túú xíní-ndó nàcuáa càháⁿ Yá Ndiõxí núú tütú-gá, te ni ñà túú cùtnuní iní-ndó sá díú-gá ndácú-gá quídé-gá nchaandi túhú sá vaha. ³⁰ Te na càchí tñúhu-í xii-ndo sá òré ná sáá nduu ndòto nchaa ñáyíu ní xíhí, te òvára-áⁿ vã yõo-gá dasaⁿ dèhe yoco-xi chí vá yõo-gá candeca tñaha, chí cuu-ná-yu dàtná cue espíritú xínú cuèchi núú Yá Ndiõxí. ³¹ ¿Te náa ñá túú quide cuendá-ndó nàcuáa càháⁿ Yá Ndiõxí núú tütú-gá núú càháⁿ-gá cuendá cue ñáyíu ní xíhí-áⁿ? Te duha càchí-gá: ³² “Yúhú cùu-í Ndiõxí tè Àbrahám, ndìhi té Isàac, ndìhi té Jàcób”, duha càchí-gá núú tütú-gá. Te cue téé-áⁿ chí cuèi ní xíhí-güedé núú ñùyíu-a, dico sá cùu-xí

Yá Ndiõxí chí ndècu vívú-ni-güedé. Chí diu-gá cùu-gá Ndiõxí mee-ni cuè ñáyíu xíndecu vívú, te ñá túú cùu-gá Ndiõxí cue ñáyíu ñá túú ndècu vívú —càchí-gá xáhaⁿ-gá xii-güedé.

³³ Te sá dúcáⁿ ñí càháⁿ-gá ní xíi-gá cue téé-áⁿ, te ío ní cuñúhu nchaa ñáyíu cuendá sá ío váha ndùu tñúhu ní càháⁿ-gá.

Tñúhu sá ìo-gá cúnùu

(Mr. 12:28-34)

³⁴ Te cue téé cùu fariséu ní xíní-güedé ní sadí Jèsús yuhu cue téé cùu saducéú, chí ñá túú ní ñíhí-gá-güedé tñúhu cúnaha-güedé xii-gá, te cue téé cùu fariséu-áⁿ ñí natacá-güedé te cuáháⁿ-güedé núú ndécú Jèsús. ³⁵ Te ìíⁿ téé cùu fariséu-áⁿ ío váha cùtnuní iní-dé nàcuáa ndùu nchaa tñúhu ní chídó tñuní ndíi Moisés te xito ndéé-dé Jèsús, te xáhaⁿ-dè xii-gá:

³⁶—Mèstrú, cachí tñúhu ndédacàa tñúhu sá ñí chídó tñuní ndíi Moisés ío-gá cúnùu cada-o —cachí-dé xáhaⁿ-dè xii-gá.

³⁷ Te Jèsús ní xáhaⁿ-gá xii-dé:

—Duha càháⁿ tñúhu sá ìo-gá cúnùu: “Cuu iní-ndó Dütú Ndiõxí Yaá cùu Ndiõxí-ndó ñí yuhu ñí iní-ndó, te caní iní-ndó càda-ndo datná cuíní mée-gá, te mee-ni tñúhu váha caní iní-ndó nàcuáa cuu vii cuu váha-ndo núú-gá”, ³⁸ duha càháⁿ tñúhu sá ìo-gá cúnùu. ³⁹ Te duha càháⁿ tucu ingá tñúhu cùu uú sá ío cùnùu, te sa yatni ìíⁿ-ni cùu-xi ndìhi tñúhu díhna nuu, te càchí-xi: “Cuu iní-ndó tñaha ñáyíu-ndo dàtná cùu ìní-ndó mée-ndo”, duha càháⁿ tñúhu cùu uú-áⁿ. ⁴⁰ Te cuendá úú tñúhu-a ní cáá nchaa tñúhu ní càháⁿ ndíi Moisés nàcuáa cada ñáyíu, te diu-ni cuendá úú tñúhu-a ní cáá tñúhu ní càháⁿ nchaa cue téé ní xóo càháⁿ tñúhu Yá Ndiõxí ndéé sanaha —càchí-gá xáhaⁿ-gá xii-güedé.

Yoo cùu Xítohó Jesucrístú

(Mr. 12:35-37; Lc. 20:41-44)

⁴¹ Te ndècu ducaⁿ-ni cue tée cùu fariséu núu ndécú Jèsús. ⁴² Te ní xícáⁿ tnúhú-gǎ núu-güedě, te xǎhaⁿ-gǎ:

—Cuiní-í cachí tnúhu-ndo yòo déhe-xi cùu Crístú Yaá tendaha Yǎ Ndiöxí quixi ñuyíu-a —cächí-gǎ xǎhaⁿ-gǎ xii-güedě.

Te ní xǎhaⁿ-güedě xii-gǎ:

—Déhe ndíi Dàvíi cùu Yàá-áⁿ — cächí-güedě xǎhaⁿ-güedě xii-gǎ.

⁴³ Te Jèsús ní xǎhaⁿ-gǎ xii-güedě:

—¿Te nása cächí-tu-ndo sǎ déhe ndíi Dàvíi cùu Crístú Yaá tendaha Yǎ Ndiöxí quixi ñuyíu-a, te mee ndíi Dàvíi-áⁿ ní dácáhú iní ñáhá Espíritú Yǎ Ndiöxí xii ndíi, te ní cachí ndíi sǎ Crístú Yaá tendaha Yǎ Ndiöxí quixi ñuyíu-a cùu-gǎ Xítohó ndíi? Te duha ní cachí ndíi:

⁴⁴ Dútú Ndiöxí ní xǎhaⁿ-gǎ xii Yaá cùu Xítohó-í:

“Ngóo xio cùha-í, te yúhú cada-í te nchaa sǎ cùu ũhú iní ñáhá xii-n canehe-xi sǎ yíñùhu núu-n.”

Duha ní xǎhaⁿ Dútú Ndiöxí xii Yaá cùu Xítohó-í, cächí ndíi. ⁴⁵ ¿Te nása cùu Crístú déhe ndíi Dàvíi, te mee ndíi ní cachí ndíi sǎ cùu-gǎ Xítohó ndíi? —cächí Jèsús xǎhaⁿ-gǎ xii-güedě.

⁴⁶ Te ní ñⁿ-güedě ñǎ túu-gǎ ní ñíhí-güedě tnúhu cùñaha-güedě xii-gǎ. Te ndéé nduu-ǎⁿ ñà túu-gǎ ní cùyíi-güedě ná tnúhu cácaⁿ tnúhú-güedě núu-gǎ.

Jèsús cǎháⁿ-gǎ cuendá cue tée cùu fariséu ndíhi cuendá cue tée dàcuaha ñaha xii ñáyi

(Mr. 12:38-40; Lc. 11:37-54; 20:45-47)

23 Te Jèsús ní cǎháⁿ ndodo-gǎ núu nchaa ñáyi, ndíhi núu cuè tée xica cuu ndíhi-gǎ, te xǎhaⁿ-gǎ:

²—Cue tée dàcuaha ñaha xii ñáyi nchaa tnúhu ní chídó tnùní ndíi Moisés, ndíhi cue tée cùu fariséu

ndécú ndíhi-güedě tnúhu ndee iní cǎháⁿ-güedě nchaa tnúhu sǎ ní chídó tnùní ndíi Moisés-áⁿ. ³ Te cada-ndo nàcuáa dānehé ñáhá-güedě xii-ndo, dico vá cáda-ndó dàtná xiquide-güedě, chi tucu nduu tnúhu cǎháⁿ-güedě, te tucu quide-güedě. ⁴ Te quide-güedě dàtná quidé ñáyi dācuído ñⁿ tñaha ñáyi-xi ñⁿ sǎ ïo vée, te mēe-yu ni lùha ñǎ túu cuiní-yu cuidó-yu. Te ducaⁿ sǎtnahá-xi cùu-güedě chi dānehé ñáhá-güedě xii-ndo nàcuáa cada-ndo, dico mee-güedě chi ni lùha ñǎ túu cuiní-güedě cada-güedě nàcuáa dānehé ñáhá-güedě xii-ndo. ⁵ Te mee-ni ndūcu-güedě nàcuáa quide-güedě cuendá quini ñáyi sǎ ïo cùu cahnu-güedě. Te ndéé xindá sǎ ndéé ñⁿ ũú tnúhu Yǎ Ndiöxí tneé-güedě ndíhi ndaha-güedě, te tñahá iní-güedě sǎ ïo-gǎ cunduu quèhéⁿ xindá-áⁿ dācúúxí xindá dava-gǎ ñáyi. Te tñahá tucu iní-güedě sǎ ïo-gǎ cunduu nāni núu dōó sácuiñnu-güedě dācúúxí dōó sácuiñnu dava-gǎ-yu. ⁶ Te ndi tñahá òrē sácōo vico, òrē quíhu-güedě mēsá caxi-güedě te ïo-gǎ cúdǐ iní-güedě cunucóo-güedě núu xilé núu sácōo cue tée cūnuu-gǎ, te diu-ni ducaⁿ quide tucu-güedě cuēi xití veñúhu. ⁷ Te nchaa núu xícá cùu-güedě cuiní-güedě sǎ ndíhi tnúhu yíñùhu cǎháⁿ ndíhi ñaha ñáyi xii-güedě, te cuiní tucu-güedě sǎ cūñahá-yu xii-güedě mèstrú.

⁸ Dico nchòhó vá cūñaha-ndo xii ñáyi sǎ cūñahá-yu mèstrú xii-ndo, chi nchòhó ñⁿ-ni cùu-ndo ndecu-ndo, chi ducaⁿ ñⁿdii-ni yúhú Yaá ní tendaha Yǎ Ndiöxí véxi ñuyíu-a cùu-í Mèstrú ndécú ndíhi ñaha-í xii-ndo. ⁹ Te ñⁿdii-ni Dútú Ndiöxí Yaá ndécú àndiū cuu-gǎ Tǎtá-ndó, núu xǎⁿ vá cǎháⁿ-ndó sǎ dāva cue tée ñuyíu-a cùu-güedě tǎtá-ndó. ¹⁰ Te ni vǎ cání iní-ndó càda-ndo nàcuáa cǎháⁿ ñáyi sǎ cúnū-ndo, chi ñⁿdii-ni yúhú Crístú Yaá ní tendaha Yǎ Ndiöxí

véxi ñuyú-a cùnuu-í. ¹¹ Te ñáyiú ío-gá cùnùu ndecu ndíhi-ndo, ñáyiú-áⁿ cúú-yu ñáyiú xínu cuechi núú-ndó. ¹² Te nchaa ñáyiú quide cahnu mee-xi ñáyiú-áⁿ vǎ cúú-yu ñáyiú cùnùu, te nchaa ñáyiú ñá túú quide cahnu mee-xi ñáyiú-áⁿ cunùú-yu.

¹³ Te nchòhó cue tée dàcuaha ñaha xii ñáyiú nchaa tnúhu ní chídó tnùní ndíi Moisés, ndíhi nchòhó cue tée cùu fariséu, cùu-ndo cue tée ío dándahú méé-xí sǎ quidé ndǎá te ñá ndǎá sǎ quidé ndǎá-ndó, te ndǎhú ní cuu-ndo chi sǎdí-ndó ìchi ñáyiú ñá dǎñá-ndó ndíhu ndaha ñaha Yá Ndiòxí xíi-yu, te ni mée-ndo ñá túú quide-ndo nacuáa ndíhu ndaha ñaha-gǎ xii-ndo, te ni dàva-gǎ cue ñáyiú cuíní sǎ ndíhu ndaha ñaha-gǎ xíi-yu ñá dǎñá-ndó.

¹⁴ Te nchòhó cue tée dàcuaha ñaha xii ñáyiú nchaa tnúhu ní chídó tnùní ndíi Moisés, ndíhi nchòhó cue tée cùu fariséu, cúú-ndó cuè tée ío dándahú méé-xí sǎ quidé ndǎá te ñá ndǎá sǎ quidé ndǎá-ndó, te ndǎhú ní cuu-ndo chi quèndeé-ndó vèhe cue ñáyiú quèé, te ío naha càháⁿ ndíhi-ndo Yá Ndiòxí cuèndá cuíní-ndó sǎ vǎ yòo cutnùní iní-xi nàcuáa quide-ndo. Te sǎ dúcǎⁿ quide-ndo te ío-gǎ ndoho-ndo nùú ùhú núú ndǎhú dàcúúxí dàva-gǎ ñáyiú.

¹⁵ Te nchòhó cue tée dàcuaha ñaha xii ñáyiú nchaa tnúhu ní chídó tnùní ndíi Moisés, ndíhi nchòhó cue tée cùu fariséu, cúú-ndó cuè tée ío dándahú méé-xí sǎ quidé ndǎá te ñá ndǎá sǎ quidé ndǎá-ndó, te ndǎhú ní cuu-ndo chi sǎhni iní-ndó cuǎháⁿ-ndó ndèni ní cuu dàcaháⁿ-ndó ñáyiú cuèndá cuíní-ndó tníi-yu ichi ndècu-ndo. Te òré ná xínu iní-yu tníi-yu ichi ndècu-ndo-áⁿ te uuⁿ-gǎ cuíta nihnú-yu dàcúúxí mée-ndo.

¹⁶ Te nchòhó cúú-ndó dàtnǎ cue ñáyiú cuáá, chi ñá cùnùní iní-ndó nàcuáa canu ichi-ndo ñáyiú, te ndǎhú ní cuu-ndo chi càchí-ndó: “Hⁿ ñáyiú na càcunehe

veñúhu càhnu sǎ ío cùnùu oré cuíní-yu cutnùní iní tnàha ñáyiú-yu sǎ ndǎá cadǎ-yu ñⁿ sǎ sǎní iní-yu cadǎ-yu, te vǎ cúú cuèchi xíi-yu cuèi vǎ cadǎ-yu. Dico núu na càcu nehé-yu díhúⁿ cuááⁿ yíhí xítí veñúhu-áⁿ te cuu cuèchi xíi-yu te núu vǎ cadǎ-yu sǎ ñí cachí-yu cadǎ-yu”, duha càchí-ndó.

¹⁷ ;Nchòhó cúú-ndó cuè tée ío ñíi díquí-xi, te cùu-ndo datná cue ñáyiú cuáá chi ñá tècú tnùní-ndó! Te vǎ càchí-ndó sǎ ío-gǎ cùnùu díhúⁿ cuááⁿ dàcúúxí veñúhu, chi diu cuèndá veñúhu-áⁿ ñí cuu íí díhúⁿ cuááⁿ-áⁿ.

¹⁸ Te càchí tucu-ndo: “Hⁿ ñáyiú na càcunehe xító núú sácòdó sǎ ndúú tǎhú Yá Ndiòxí òré cuíní-yu cutnùní iní tnàha ñáyiú-yu sǎ ndǎá cadǎ-yu ñⁿ sǎ sǎní iní-yu cadǎ-yu, te vǎ cúú cuèchi xíi-yu cuèi vǎ cadǎ-yu, dico núu na càcu nehé-yu sǎ ndúú tǎhú Yá Ndiòxí yódó nùú xító-áⁿ te cuu cuèchi xíi-yu te núu vǎ cadǎ-yu sǎ ñí sani iní-yu cadǎ-yu”, duha càchí-ndó. ¹⁹ ;Te cùu-ndo cue tée ío ñíi díquí-xi, te cùu-ndo datná cue ñáyiú cuáá chi ñá tècú tnùní-ndó! Te vǎ cání iní-ndó sǎ ío-gǎ nándíhi sǎ ndúú tǎhú Yá Ndiòxí sácòdó nùú xító núú sácòdó tnǎhí sǎ ndúú tǎhú-gǎ-áⁿ dàcúúxí mée xító-áⁿ. ²⁰ Chi nchaa ñáyiú ducaⁿ càcunehe xító-áⁿ, te tnàhá-ni sǎ yódó nùú-xi càcu nehé-yu òré ducaⁿ càháⁿ-yu. ²¹ Te nchaa ñáyiú ducaⁿ càcunehe veñúhu càhnu sǎ ío cùnùu te ñá díú mée-ni veñúhu càcu nehé-yu òré ducaⁿ càháⁿ-yu, chi tnàhá-ni Yá Ndiòxí Yaá cúú cuèndá veñúhu-áⁿ cǎcú nehé-yu òré ducaⁿ càháⁿ-yu. ²² Te nchaa ñáyiú càcunehe andiu cuèndá cutnùní iní tnàha ñáyiú-yu sǎ ndǎá cadǎ-yu ñⁿ sǎ sǎní iní-yu cadǎ-yu, te ñá díú mée-ni andiu cacu nehé-yu chi tnàhá-ni núú núcòo Yá Ndiòxí táxí tnùní-gǎ cǎcú nehé-yu òré ducaⁿ càháⁿ-yu, te tnàhá méé-gǎ cǎcú nehé-yu òré ducaⁿ càháⁿ-yu.

²³Te nchòhó cue tée dàcuaha ñaha xii ñáyiú nchaa tnúhu ní chídó tnùní ndíi Moisés, ndíhi nchòhó cue tée cùu fariséú, cúú-ndó cuè tée ío dándahú méé-xí sá quidé ndää te ñá ndää sá quidé ndää-ndó. Te cuèi núú ùxí xichi yúcu mèntá nihí-ndó, te sãñaha-ndo ìhⁿ xichi xii Yá Ndiòxí, te diu-ni ducaⁿ quide-ndo yúcu nání ànis, ndíhi yúcu nání còminú, dico ndàhú ní cuu-ndo chi ñá túú quide cuendá-ndó nàcuáa càháⁿ nchaa tnúhu sá ìo-gá cúnùu sanu ichi ñaha xii-ndo, te tnúhu-áⁿ càchí-xi sá ìo xini ñuhu-xi cada ndää-ndó cùndecu-ndo, te cundàhú iní-ndó cuè tnaha ñáyiú-ndo, te quindáá iní-ndó Yá Ndiòxí, te cada-ndo nchàa nacuáa ndùu tnúhu càháⁿ-ndó, te nchaa tnúhu-áⁿ cúú-xí tnúhu sá ìo cùnùu xini ñuhu-xi cada-ndo nacuáa càháⁿ-xi, dico vá dáñá ndéé-ndó càda-ndo nchaa dava-gá nàcuáa càháⁿ tnúhu sá sánú ichi ñaha xii-ndo. ²⁴Te nchòhó cúú-ndó dàtná cue ñáyiú cuáá, chi ñá túú cùnnumí iní-ndó nàcuáa canu ichi-ndo ñáyiú, chi quide cuendá-ndó mèe-ni nchaa tnúhu sá ñà túú ìo cùnùu, dico nchaa tnúhu sá ìo-gá cúnùu xini ñuhu-xi cada cuendá-ndó ñà túú quide cuendá-ndó!

²⁵Te nchòhó cue tée dàcuaha ñaha xii ñáyiú nchaa tnúhu ní chídó tnùní ndíi Moisés, ndíhi nchòhó cue tée cùu fariséú, cùu-ndo cue tée ío dándahú méé-xí sá quidé ndää te ñá ndää sá quidé ndää-ndó. Te ndàhú ní cuu-ndo chi cùu-ndo datná cue ñáyiú nàquete sátá-ni tàsáⁿ ndíhi sátá-ni còhó te xití-xi càndehe caduha-ni. Te ducaⁿ sãtnahá-xi cùu-ndo chi mee-ni sá ndécú ndíhi tnaha ñáyiú-ndo ñuhu iní-ndó, te nándi dándahú-ndó-yu te quèheⁿ-ndo sá ndécú ndíhi-yu. ²⁶Te nchòhó cue tée cùu fariséú, cúú-ndó dàtná cue ñáyiú cuáá, chi ñá túú cùnnumí iní-ndó nàcuáa ndùu sá quidé-ndó. Te ío xini ñuhu-xi sá cáda-ndó nàcuáa nduu ndoo nduu nine iní-ndó cuendá ndacu-ndo càda-ndo sá

vãha, te xíãⁿ núu chí cáda dàtná xiquide ñáyiú nàquete ndaa xití tàsáⁿ ndíhi ndaa xití còhó.

²⁷Te nchòhó cue tée dàcuaha ñaha xii ñáyiú nchaa tnúhu ní chídó tnùní ndíi Moisés, ndíhi nchòhó cue tée cùu fariséú, cùu-ndo cue tée ío dándahú méé-xí sá quidé ndää te ñá ndää sá quidé ndää-ndó. Te ndàhú ní cuu-ndo chi cùu-ndo datná núú yíndùxi ndíyi núú nì cuáha vii te ní nacáhyú sá cuixíⁿ, dico xití yaú-áⁿ chi càndehe caduha chi mee-ni yiqui ndíyi ñuhu. ²⁸Te ducaⁿ sãtnahá-xi cùu-ndo chi sanuu sá cúú-ndó cuè tée vãha dico iní-ndó chi mee-ni sá cuèhé sá dúhá ñuhu, te ío dándahú-ndó mèe-ndo sá quidé ndää-ndó te ñá ndää sá quidé ndää-ndó.

²⁹Te nchòhó cue tée dàcuaha ñaha xii ñáyiú nchaa tnúhu ní chídó tnùní ndíi Moisés, ndíhi nchòhó cue tée cùu fariséú, cúú-ndó cuè tée ío dándahú méé-xí sá quidé ndää te ñá ndää sá quidé ndää-ndó. Te ndàhú ní cuu-ndo chi càdúha-ndo nchàa núú nì nguíndùxi cue tée ní xóo càháⁿ tnúhu Yá Ndiòxí ndéé sanaha, te ío vii quide-ndo nchaa núú sá nì cuáha núú yíndùxi cue ñáyiú ní quide vãha ní xíndecu ñuyíú-a. ³⁰Te càchí-ndó: “Te núu dicó nchoo ni xíndecu-o cùtnàhá ní xíndecu cue ñaní tnáhá-ó ndéé sanaha, te vá chítàhá-ó-güedë cahni-o cuè tée ní xóo càháⁿ tnúhu Yá Ndiòxí dàvá-áⁿ ní cùu”, duha càchí-ndó. ³¹Te sá dúcáⁿ càháⁿ-ndó, te xíãⁿ cùtnùní sá íhⁿ-ní cùu-ndo ndíhi cue ñaní tnáhá-ndó cuè tée ní xíndecu ndéé sanaha, cue tée ní sahni ñaha xii cue tée ní càháⁿ tnúhu Yá Ndiòxí dàvá-áⁿ. ³²Te núu ducaⁿ te chí dáxíu cava chiúⁿ ní tausaha-güedë.

³³Te nchòhó cúú-ndó cuè tée ío cuihna iní-xi, chi cùu-ndo datná cóo dééⁿ! Te nchòhó vá nihí-ndó nàcuáa cada-ndo càcu nihnu-ndo núú ùhú núú ndàhú. ³⁴Te cuendá xíãⁿ núu tendaha-í

cue tée càháⁿ tnúhu Yá Ndiöxí quixi núú-ndó, ndihi cue tée cùu mestrú danèhé ñáhá xii-ndo tnúhu-gá, ndihi cue tée ío váha cùtnuní iní-xi cuèndá cáháⁿ-güedé tnúhu-gá núú-ndó. Dico nchòhó chi da cùu úhú iní-ndó-güedé, chi dava-güedé cahni-ndo-güedé, te dava-güedé cata caa-ndo-güedé núú cùrúxí, te dava-güedé cani-ndo-güedé xití veñúhu, te ndi tnahá ñuú ndi tnahá ñuú qufhíⁿ-ndó nànducucu-ndo-güedé cuèndá cada úhú iní-ndó-güedé. ³⁵ Te sá dúcáⁿ ná càda-ndo, te ndadíquí-ndó cuè tée ní quide ndáá ní xíndecu ní xíhí ní sahani ñaha cuè ñaní tnahá-ndó. Te ndéé ndíi Àbél tée ío váha ní quide ndáá ní xíndecu ní sahani-güedé ndadíquí-ndó, ndihi nchaa dava-gá cue tée ní sahani-güedé, ndihi ndéé ndíi Zacàriá déhe ndíi Berèquiás tée ní sahani-güedé ndéé núú ñí ndihi-ná ndadíquí-ndó, te ndíi-áⁿ ñí sahani-güedé mei tnùú veñúhu càhnu sá ío cùnucu ndihi xító núú sácódó sá ndúú tǎhú Yá Ndiöxí, te nchaa cue tée-áⁿ ndadíquí-ndó chi dàtná tnúhu mee-ndo ñí sahani-ndo cuè tée-áⁿ, chi diu-ni ñaní tnahá mée-ndo ducaⁿ ní sahani ñaha xii-güedé. ³⁶ Te na càchí tnúhu ndáá-í xii-ndo sǎ nchàa cue tée ní quide ndáá ní xíndecu ní sahani-güedé, nchaa cue tée-áⁿ ndadíquí nchaa ñáyíu ndècu vitna —cachí-gá xǎhaⁿ-gǎ xii-güedé.

**Jèsús càháⁿ-gá cuèndá
ñáyíu ñuú Jerusálén**

(Lc. 13:34-35)

³⁷ Te xǎhaⁿ Jèsús xii ñáyíu ñuú Jerusálén:

—Nchòhó ñáyíu ñuú Jerusálén sǎhani-ndo cue tée ní tendaha Yá Ndiöxí véxi càháⁿ tnúhu-gá núú-ndó, te mee-ni ndihi yúú sǎhni-ndó dàva-güedé. ¡Te yúhú titní xito ní cuiní-í coto ñaha-í xii-ndo dàtná quidé nchùxi xito-güedé déhe-güedé sǎqufhi-güedé

xití ndíxíⁿ-güedé, dico nchòhó ñá túú ní cuiní-ndó, te diu-ni ducaⁿ sàni iní-í ndéé vitna! ³⁸ Te na càchí tnúhu ndáá-í xii-ndo sǎ sǎa nduu te ío ndàhú yáha ñuú-ndó, te vá cùndècu-gá-ndó. ³⁹ Te na càchí tnúhu tucu-í xii-ndo sǎ vǎ quini ñáhá-gǎ-ndó xii-í, dico sǎa nduu quini ñáhá tucu-ndo, te dàvǎ-áⁿ cachí-ndó: “Ío càhnu cuu Yaá ní tendaha Dǔttú Ndiöxí véxi”, duha cachí-ndó —cachí-gá xǎhaⁿ-gǎ xii-yu.

Jèsús càchí-gá sá ngóyó veñúhu

(Mr. 13:1-2; Lc. 21:5-6)

24 Te Jèsús ní quee-gá veñúhu càhnu sá ío cùnucu, te mei òré ní queheⁿ-gá ichi qufhíⁿ-gá ñí xichi, te ní sǎndehe yatni cue tée xica cuu ndihi-gá dǎñi-gá, te xǎhaⁿ-güedé xii-gá:

—Cundehe veñúhu-a nǎ ío váha ní sǎa —cachí-güedé xǎhaⁿ-güedé xii-gá.

² Te Jèsús ní xǎhaⁿ-gǎ xii-güedé:

—Na càchí tnúhu ndáá-í xii-ndo sǎ nchǎá sǎ ndéhe-ndó-á vitna sǎa nduu te vá cùnducu-gá-xi dàtná cáá-xí vitna, chi ni ñí-gá yúú vǎ códó nchihí tnahaxi chi ndihi ngoyo —cachí-gá xǎhaⁿ-gǎ xii-güedé.

**Nàcuáa cada-xi nduu ta
cùyatni naa ñuyíu-a**

(Mr. 13:3-23; Lc. 21:7-24; 17:22-24)

³ Te Jèsús ní sǎa-gá ndihi cue tée xica cuu ndihi-gá yucu Òlívú, te xíaⁿ ní ngóo-gá te núú núcòo-gá-áⁿ ñí sǎháⁿ cue tée xica cuu ndihi-gá, te dayuhu ní xǎhaⁿ-güedé xii-gá:

—Cuiní-ndí cachí tnúhu-n nǎ nduu dùcaⁿ cada-xi ngoyo veñúhu càhnu sá ío cùnucu, ndihi nándi cùu sá cádá-xí òré sa ta cùyatni nduu quixi tucu-n ñuyíu-a, ndihi òré sa ta cùyatni naa-xi —cachí-güedé xǎhaⁿ-güedé xii-gá.

⁴ Te Jèsús ní xǎhaⁿ-gǎ xii-güedé:

—Ío quihí iní-ndó cùndecu-ndo cuèndá sá vǎ yòo dandàhú ñáhá

xii-ndo. ⁵Chi ío cuéhé cue téé coo ñuyíú, te danàni-güedé méé-güedé dàtná nàni-í, te cachí-güedé: “Yúhú cúu-í Cristú Yaá ní tendaha Yă Ndiöxí véxi ñuyíú-a”, duha cachí-güedé. Te sá dúcáⁿ cáháⁿ-güedé te ío vâi ñáyíu dandáhú-güedé. ⁶Te níhí-ndó tnúhu nâá-güedé ndëni ní cuu, dico vá yuhú-ndó chi dacuítíí sâ dúcáⁿ càda-xi, dico vátá sâá-gá nduu nâa ñuyíú òré ducaⁿ càda-xi. ⁷Chi cue téé ìíⁿ nàcióⁿ nâá-güedé ndíhi cue téé íngá nàcióⁿ, te titní ñúú ngúíta-güedé nâá-güedé, te titní xichi ñuyíú coo tnamá, te titní tucu xichi ñuyíú quixi cuéhé, te titní tucu xichi ñuyíú ío níhi tnâa. ⁸Te nchaa xíáⁿ cuu-xi tnúndòho sá vítná vâha vâha quèsaha sá cúu-xí cuè ñáyíu xíndecu ñuyíú.

⁹Te cue ñáyíu na cùu úhú íní ñáhá xii-ndo cuáha cuendá ñáhá-yu núú cuè téé cùchiuⁿ cuendá caniha-güedé xii-ndo, te dava-ndo càhni ñaha-güedé, te nchaa ñáyíu cuu úhú íní ñáhá-yu xii-ndo sâ cuendá-í. ¹⁰Te dàvá-áⁿ ío vâi ñáyíu dàñá-yu sá sàndáá íní-yu Yá Ndiöxí, te ngóo-yu cuu úhú íní tnáhá-yu, te cuáha cuendá tnáhá-yu núú cuè téé cùchiuⁿ. ¹¹Te ío vâi cue téé cachí-güedé sá càháⁿ-güedé tnúhu Yá Ndiöxí te ñá ndâá sá càháⁿ-güedé tnúhu-gá, te ducaⁿ ío vâi ñáyíu dandáhú-güedé. ¹²Te dàvá-áⁿ cunuu mèe-ni nchaa sá cuéhé sá dúhá càdá-yu, te vâi-yu vá cúu íní-gá-yu tnâha ñáyíú-yu. ¹³Dico nchaa ñáyíu na càda ndee-ni íní canchicúⁿ nihnu ñaha-ni xii-í, ñáyíu-áⁿ naníhí tàhú-yu. ¹⁴Te níhí ñuyíú quíhíⁿ ñáyíu cáháⁿ-yu tnúhu vâha, tnúhu sá càháⁿ nàcuáa ndíhu ndaha ñâha Yá Ndiöxí xii ñáyíu, te sátá ná níhí nchaa ñáyíu tnúhu-áⁿ te naa ñuyíú.

¹⁵Te ndíi Dániél téé ní xóo cáháⁿ tnúhu Yá Ndiöxí ndéé sanaha ní chídó tnùní ndíi cuendá ìíⁿ sá dáquèe tíhú Yă Ndiöxí cundecu ìíⁿ xichi núú ní cuu íí, te xíáⁿ cada-xi sá vâ cúndècu-gá ní ìíⁿ ñáyíu

xíáⁿ. Te cada cuendá vâha-ndo nàcuáa ní cáháⁿ ndíi, chi nduu na quíní-ndó xíáⁿ cundecu-xi núú dúcáⁿ ní cuu íí, ¹⁶te dàvá-áⁿ nchaa ñáyíu xíndecu distrítú Jùdeá xíní ñùhu-xi cunú-yu quíhíⁿ-yu xití yucu. ¹⁷Te nchaa ñáyíu ndâa ndódó díquí véhé-xí vâ ndíhu-gá-yu vehé-yu quehéⁿ-yu ìíⁿ ndachiúⁿ-yu canehé-yu quíhíⁿ. ¹⁸Te nchaa ñáyíu cuáháⁿ yucu vá ñùhú-gá-yu vehé-yu cúnúquehéⁿ-yu dóó-yu. ¹⁹Te ndàhú ní cuu nchaa ñáyíu dîhí ñúhú dêhe-xi, ndíhi cue ñáyíu dîhí xíndeca déhe vitna sàdi na saá nduu dùcaⁿ cada-xi! ²⁰Te nchòhó, chí càcáⁿ táhú núú Yă Ndiöxí cuendá sá vâ dúcáⁿ ndòho-ndo yóo quidé víxiⁿ-xi, te ni vâ dúcáⁿ ndòho-ndo nduu cuu-xi nduu ndetatú-ndó. ²¹Chi dàvá-áⁿ coo tnúndòho cahnu vihi ñuyíú, te vátá ííⁿ ndùu-gá coo tnúndòho cahnu vihi-áⁿ ndèé cútñàhá ní ngáva ñuyíú, chi diu-ni dàvá-áⁿ coo tnúndòho cahnu vihi-áⁿ, te ni núú cuáháⁿ núú véxi vá cóó-gă tnúndòho-áⁿ. ²²Te Yá Ndiöxí càchí-gá sá vâ ío vâi nduu coo tnúndòho cahnu vihi-áⁿ sâ cuendá nchaa ñáyíu ní cáháⁿ-gá cundecu ndíhi-gá. Chi núú vâi nduu na coo tnúndòho-áⁿ te vâ yóo cácu nihnu.

²³Te núú ío ñáyíu càchí-yu xii-ndo: “Chí cúndèhe iha, chi iha ní quexio Cristú Yaá ní tendaha Yă Ndiöxí véxi ñuyíú-a”, àdi cachí-yu: “Chí cúndèhe yacáⁿ chí yàcáⁿ ndécú-gă”, càchí-yu ña. Te vá quíndáá íní-ndó tnúhu càháⁿ-yu. ²⁴Chi coo cue téé cachí-güedé sá cúu-güedé Yaá ní tendaha Yă Ndiöxí véxi ñuyíú-a, te dava-güedé cachí-güedé sá cúu-güedé cue téé càháⁿ tnúhu Yá Ndiöxí dico ñá ndâá sá cúu-güedé cue téé càháⁿ tnúhu-gá, te cada-güedé titní núú sâ vâ yóo tnàhí ndâcu cada cuendá dandáhú-güedé ñáyíu. Te caní íní-güedé dandáhú-güedé ndéé cue ñáyíu ní cáháⁿ Yă Ndiöxí cundecu ndíhi-gá. ²⁵Te duha ndùu tnúhu càháⁿ-í dátúha ñaha-í

xii-ndo. ²⁶Te núu cächí-yu xii-ndo: “Xití yucu-ǎ ní quexìo Yaá ní tendaha Yǎ Ndiòxí véxi ñuyú-a”, cächí-yu. Te vá quíndáá iní-ndó quíhíⁿ-ndó, àdi cachí-yu: “Vehe-ǎ” ndécú Yàá ní tendaha Yǎ Ndiòxí véxi ñuyú-a”, cächí-yu. Te vá quíndáá iní-ndó tnúhu cǎháⁿ-yu. ²⁷Chi dàtná xíní nchaa ñáyiu quide-xi oré sǎá ndúté dàyehé-xi ní cǎa xico ñuyú ducaⁿ cǎda-xi oré quixi tucu yúhú Tée cùu ñaní tnáhá-ndó nchàa-ndo chi nchaaⁿ-yu quíní ñáhǎ-yu xii-í. ²⁸Te nchòhó xíní-ndó sǎ ncháá núu yúcu yiqui cuñú ní xíhí te yàcǎⁿ tàcǎ nchaa ndixíí xéxí-güèdi.

Nàcuáa cada-xi òré quixi tucu Tée cùu ñaní tnáhá cuè ñáyiu

(Mr. 13:24-37; Lc. 21:25-33; 17:26-30, 34-36)

²⁹Te na yǎha-ni coo tnúndòho cahnu vihi-áⁿ, te vá dáyèhé-gǎ nchícanchii, te ní vǎ dáyèhé-gǎ yóó, te ngoyo nchaa chódíní ndèè andiu, te quidi-xi andiu ³⁰nàcuáa cutnùní iní ñáyiu sǎ sǎ véxi yúhú Tée cùu ñaní tnáhǎ-yu nchaaⁿ-yu. Te cue ñáyiu ñihí ñuyú ndǎhyú-yu sǎ ndíhú iní-yu òré ducaⁿ cǎda-xi, te nchaaⁿ-yu quíní ñáhǎ-yu xii-í quee-í andiu quixi-í ichi xití vícò, te quíní-yu sǎ ìo cǎhnu cuu-í, te quide-í nchaa sǎ vǎha. ³¹Te tauchiùⁿ-í cue espíritú xínú cuèchi núu-í ñhi tíu-xi cútú nadatàcǎ-xi nchaa ñáyiu ní cǎháⁿ-í chitnahǎ ñáhǎ xii-í xín-decu ní cǎa xico ñuyú.

³²Te nchòhó sa xíní-ndó nàcuáa quide yutnu ngúxí, chi yutnu-áⁿ ndúu yùte núu díté-xi te nàtáhú ndaha-xi. Te òré ducaⁿ quide-xi te cächí-ndó sǎ sǎ ní cuyatni nuu cahni. ³³Te diu-ni ducaⁿ sǎtnahǎ-xi cada-xi ñuyú-a òré ná quíní-ndó cǎda-xi nchaa nacúáa ní cǎháⁿ-í, te cutnùní iní-ndó sǎ sǎ ní cuyatni víí-nǎ nduu nǎa ñuyú. ³⁴Te na cächí tnúhu ndáá-í xii-ndo sǎ òré vátá cùu-gǎ nchaa ñáyiu xín-decu ñuyú-a vitna, te cada-xi nchaa

nàcuáa ní cǎháⁿ-í. ³⁵Te andiu ndíhi ñuyú-a chi ndíhi ñihnu-xi, dico tnúhu-í chi vá ndíhí ñihnu-xi chi cùu-xi tnúhu ndáá cuití.

³⁶Dico ñá túu cùtnuní ná nduu quixi tucu-í, te ní ñà túu cùtnuní ná òré chi vá yóo xíní, te ní cuè espíritú xínú cuèchi núu Yǎ Ndiòxí ñá túu xíní-í ná nduu quixi-í, te ní mèe yúhú Tée cùu Déhe Dútú Ndiòxí ñá túu xíní-í ná nduu quixi tucu-í, chi ìⁿdi díf-ni mee-gǎ xíní-gǎ núu ná nduu quixi-í.

³⁷Te nduu na quixi tucu yúhú Tée cùu ñaní tnáhá-ndó nchàa-ndo ñuyú-a te cada-xi dàtná ní quide-xi cùtnahǎ ní xín-decu ndíi Nòé. ³⁸Chi nchaa ñáyiu ní xín-decu dàvǎ-áⁿ òré vátá ndáá-gǎ ndute ñuyú, te xèxí-yu xíhí-yu quide-yu, te davá-yu ìo-yu vico tnándaha, te davá-yu dàsǎⁿ-yu déhe yòcò-yu candeca ñaha tǎe, te ducaⁿ-ni xíquidè-yu ndéé ní sǎá nduu cuǎnguee té Nòé xití bàrcú. ³⁹Te ñá túu ní cùtnuní iní-yu nàcuáa cada-xi ñuyú ndèè ní sǎá nduu ñí ngúíta-xi ní cuuⁿ dáú ñí ndaa ndute ñuyú ñí dánáá ñaha-xi xii-yu. Te diu-ni ducaⁿ sǎtnahǎ tucu-xi cada-xi nduu na quixi tucu yúhú Tée cùu ñaní tnáhǎ-yu nchaaⁿ-yu ñuyú-a, chi nduu ñà túu nǎ yíhí ìní-yu te quixi tucu-í. ⁴⁰Te dàvǎ-áⁿ núu úú tnáhǎ cue tée yíhi-güedé xití yucu, te ìⁿ-dé ndanchita te ìⁿ-dé quendóo. ⁴¹Àdi úú ñáyiu ñíhí nchíçò-yu ìⁿ-ni vèhe, te ìⁿ-yu ndanchita te ìⁿ-yu quendóo.

⁴²Te duha ndúu tnúhu cǎháⁿ-í cuendá nchòhó cundecu túha-ndo, chi ñá túu xíní-ndó nǎ òré quixi tucu yúhú Yaá cúu Xítòhó-ndó. ⁴³Te nchòhó xíní-ndó sǎ núu ìⁿ tée cùu xítòhó vehe xíní-dé ná òré cúu-xí niù quíhu ñadúhú vehe-dé duhu-güedǎ, te quíhi iní-dé cundecu-dé cuendá sǎ vǎ dáñá-dǎ quíhu ñadúhú-ǎⁿ vehe-dé duhu-güedǎ, dico ñá túu xíní-dé. ⁴⁴Te duha cǎháⁿ-í chi nchòhó xíní ñúhu-xi cundecu túha-ndo, chi na cuáhǎⁿ òré ñá túu nǎ yíhí ìní-ndó

quèxio yúhú Tée cùu ñaní tnáhá-ndó nchàa-ndo.

Cuèndá ììⁿ tée xìnu cuechi

(Lc. 12:41-48)

⁴⁵Te na canì-í ììⁿ cuèndú núú-ndó. Ììⁿ tée xìnu cuechi núú ììⁿ pàtróóⁿ cùú-dě ììⁿ tée ío váha tècú tnùnì, te quide ndáá-dé ndécú-dě. Te ììⁿ xito ní dándòo ndaha ñaha patróóⁿ-dě xii-dé nchaa cue ñáyiú ndècu vehe-dé cuèndá coto ñaha-dě xii-yu cuñaha-dě sá caxí-yu òré tàú-xi caxí-yu, te tée cùu patróóⁿ-áⁿ nǐ quee-dé cuáháⁿ-dě. ⁴⁶Te váha táhú tée xìnu cuechi-áⁿ te núu ndècuu-dé quidé-dě nchaa nàcuáa ní xáhaⁿ pàtróóⁿ-dě cada-dé mei òré ní nasáá pàtróóⁿ-dě-áⁿ. ⁴⁷Te na càchì tnúhu ndáá-í xii-ndo sǎ tée cùu patróóⁿ-dě-áⁿ cǔñaha-dě xii-dé sá quíndaha-dé nchaa sá ndécú ndìhi-dé. ⁴⁸Dico núú tée xìnu cuechi-áⁿ ní cùu-dé ììⁿ tée cuihna iní-xi, te ngóo-dé cani iní-dé sá cùyàa patróóⁿ-dě vá násáá ndìhi-dé. ⁴⁹Te nguíta-dé cani-dé nchaa dava-gá cue ñáyiú xìnu cuechi ndìhi-dé, te ngóo-dé caxi-dé coho-dé cada-dé ndìhi nchaa cue tée quihu. ⁵⁰Te ììⁿ nduu òré ñá túú yìhi iní-dé nasáá pàtróóⁿ-dě, ⁵¹te ío dandòho ñaha patróóⁿ-dě xii-dé, chi daquìhìⁿ ñáhá-dě xii-dé núú xìn-decu cue ñáyiú ní cachí sá nǐ quide ndáá te ñá ndáá sá nǐ quide ndáá-yu. Te ducaⁿ sǎtnahá-xi dandòho ñaha Yá Ndiòxí xii ñáyiú, chi daquìhìⁿ ñáhá-gǎ xii-yu ììⁿ xichi núú ío ndohó-yu te yàcáⁿ ío ndáhyú-yu, te dicó rúhñú-nǎ cuu núhu-yu sá sàtù iní-yu sá ndòhó-yu — càchì-gá xǎhaⁿ-gǎ xii-güedé.

Cuèndá úxí ñáyiú òhì

25 Te xǎhaⁿ tùcu Jesús xii-güedé: —Na canì-í ììⁿ cuèndú núú-ndó nàcuáa tecú tnùnì-ndó nàcuáa cada-xi òré ndìhu ndaha ñaha Yá Ndiòxí xii ñáyiú. Te úxí tnàhá ñáyiú òhì ñáyiú

cuechi nǐ quehéⁿ-yu lintèrnǎ-yu, te cuáháⁿ-yu ììⁿ xichi núú cóo vico tnándaha cuèndá cundetú-yu quexio tée tnándaha. ²Te úhúⁿ ñáyiú cuechi-ǎⁿ ío váha cùtnuní iní-yu, te úhúⁿ-yu ñáhá. ³Te ndì ùhúⁿ ñáyiú cuechi dùcaⁿ ñá túú cùtnuní iní-xi-áⁿ ñà túú ní cǎnehé-yu sá ndèe lintèrnǎ-yu. ⁴Dico ndì ùhúⁿ ñáyiú cuechi cùtnuní iní-xi-áⁿ nèhé-yu sá ndèe lintèrnǎ-yu. ⁵Te tée tnándaha-áⁿ cùyàa-dé quexio-dé núú ndétú ñáhá-yu-áⁿ, te nini dùcaⁿ cuyaa-dé ní tnii ñaha sàní xii-yu ní xidí-yu. ⁶Te cùu-xi datná dava niú níhi ní cáháⁿ dava-gá ñáyiú, te cǎchì-yu: “Sa véxi tée tnándaha, chí táquèe quehé queheⁿ cuèndá-ndó-dě”, cǎchì-yu. ⁷Te ndì ùxí ñáyiú cuechi-ǎⁿ nǐ ndacóo-yu quide túha-yu lintèrnǎ-yu. ⁸Te ndì ùhúⁿ ñáyiú cuechi ñà túú cùtnuní iní-xi-áⁿ nǐ xǎhǎⁿ-yu xii cue ndì ùhúⁿ ñáyiú cùtnuní iní-xi-áⁿ: “Chí táxi nùu luha sá ndèe lintèrnǎ-ndó ná ndèe lintèrnǎ-ndì chí ñá cuiní-xi cáyú mee-ni ndàhvǎ”, cǎchì-yu xǎhǎⁿ-yu. ⁹Te cue ñáyiú cuechi cùtnuní iní-xi-áⁿ nǐ xǎhǎⁿ-yu: “Vá táxi nùu-ndì chí vá tnàhá canehe chiuⁿ mee-ndí, te váha-gá chí cuáháⁿ cuaaⁿ-ndo nùú cuè ñáyiú xidícó cuèndá sá vǎ cùmǎní xii-ndo, te vá cùmǎní xii nchúhú tucu”, cǎchì-yu xǎhǎⁿ-yu. ¹⁰Te nini cuáháⁿ ndì ùhúⁿ ñáyiú ducaⁿ ñà túú cùtnuní iní-xi-áⁿ cuǎnguaáⁿ-yu sá ndèe lintèrnǎ-yu ní quexio tée tnándaha. Te ndì ùhúⁿ ñáyiú cuechi cùtnuní iní-xi-áⁿ nǐ queheⁿ cuèndá ñáhá-yu xii-dé, te cuánguihu ndìhi ñáhá-yu xii-dé núú cóo vico tnándaha, te sàtá dúcáⁿ te ní nandedí yuyèhe. ¹¹Te òré ní nasáá cue ñáyiú cuechi ñáyiú ní sǎnguaaⁿ sá ndèe lintèrnǎ-xi-áⁿ, te ní nguíta-yu cǎháⁿ-yu xìnutnì-yu ndàa sàtá yuyèhe ndaa quehé, te xǎhǎⁿ-yu xii tée tnándaha-áⁿ: “;Tǎta, nacaáⁿ yuyèhe na quìhu-ndí!” cǎchì-yu xǎhǎⁿ-yu xii-dé. ¹²Te tée tnándaha-áⁿ nǐ xáhaⁿ-dě xii-yu: “Na cǎchì tnúhu ndáá-í xii-ndo sǎ

nchòhó ñá túú tàú-ndó quǐhu-ndo vìco-a, chi ñá túú tñàhá tñúhu ndíhi ñaha-ndo xii-í”, cächí-dé xǎhaⁿ-dë xii-yu —cächí Jesús xǎhaⁿ-gǎ xii-güedé.

¹³ Te xǎhaⁿ tùcu Jesús xii-güedé:

—Ío quíhi iní-ndó cùndecu-ndo, chi ñá túú xìní-ndó ñá nduu, te ni ñà túú xìní-ndó ñá òré quixi tucu yúhú Tée cùu ñani tñàhá-ndó nchàa-ndo —cachí-gǎ xǎhaⁿ-gǎ xii-güedé.

Cuendá cue tée ní ndóo ndaha díhúⁿ

(Lc. 19:11-27)

¹⁴ Te xǎhaⁿ tùcu Jesús xii-güedé:

—Na càni tucu-í ingá cuèndú núú-ndó nàcuáa tecú tñúni-ndó nàcuáa cada-xi òré ndíhu ndaha ñaha Yá Ndiòxí xii ñáyiu. Ìiⁿ tée sa ñíhu ichi-ná-dé sá cǎcǎ-dë quíngaca cuu xica-dë, te ní cana-dé cue tée xínu cuechi núú-dë cuèndá dándóo ndaha ñaha-dé díhúⁿ-dë xii-güedé.

¹⁵ Te nàcuáa ndùu chiuⁿ quide ìiⁿ ìiⁿ-güedé te ducaⁿ díhúⁿ ní sǎñaha-dë xii-güedé, te ìiⁿ-dé ní sǎñaha-dë úhúⁿ tñàhá díhúⁿ sǎ ìo yahu ñani talentú, te ingá-dé ní sǎñaha-dë úú tñàhá díhúⁿ-ǎⁿ, te ingá-dé ní sǎñaha-dë ìiⁿ díhúⁿ-ǎⁿ, te dǎtnùni ní quee-dé cuáháⁿ-dé. ¹⁶ Te tée ní queheⁿ cuèndá úhúⁿ tñàhá díhúⁿ sǎ ñani talentú ní quide-dé ndáhú ndíhi-xi te ní níhí tucu-dé úhúⁿ-gǎ tucu tñàhá díhúⁿ-ǎⁿ. ¹⁷ Te ñi-ndú ducaⁿ ní quide tucu tée ní níhí úú díhúⁿ sǎ ñani talentú-áⁿ, chi ní quide-dé ndáhú te ní níhí tucu-dé úú-gǎ tucu tñàhá. ¹⁸ Dico tée ní níhí ìiⁿ-ni díhúⁿ-ǎⁿ chi da ní chiváha-dé díhúⁿ patróoⁿ-dë, chi ní xete-dé ìiⁿ yaú te ní chindúxi-dé.

¹⁹ Te ní cuu cuéhé nduu sǎ ní quee patróoⁿ-güedé-áⁿ ní sǎngaca cuu-dé, te ní nasáá-dé te ní ngúita-dé quídé ndǎá-dé ndíhi-güedé cuèndá díhúⁿ sǎ ní dándóo ndaha ñaha-dé xii-güedé. ²⁰ Te tée ní quendóo ndaha úhúⁿ tñàhá díhúⁿ-ǎⁿ ní xǎhaⁿ-dë xii patróoⁿ-dë: “Patróoⁿ,

náu úhúⁿ tñàhá díhúⁿ sǎ ní dándóo ndaha ñaha-n xii-í-a, te ní sǎháⁿ-í ní quide-í ndíhi-xi ndáhú te ní chídó-xí úhúⁿ-gǎ tucu tñàhá, te náu-a naqueheⁿ cuèndá-n”, cächí-dé xǎhaⁿ-dë xii patróoⁿ-dë. ²¹ Te tée cùu patróoⁿ-dë-áⁿ ní xǎhaⁿ-dë xii-dé: “Ío váha ní quide-n, te vitna quide ñaha-í xii-n ìiⁿ tée váha tée quide ndǎá, te sǎ sǎcú díhúⁿ ní dándóo ndaha ñaha-í xii-n te ní quide ndǎá-n, te sǎ dúcǎⁿ ní quide-n te vǎi-gǎ taxi cuèndá ñàhá-í xii-n. Te vitna cuu cundecu-n núú ndécú-í, te ío cudíí iní-ó cundecu ndíhi tñaha-o”, cachí tée cùu patróoⁿ-dë-áⁿ xǎhaⁿ-dë xii-dé. ²² Te sǎtá dúcǎⁿ te tée ní quendóo ndaha úú tñàhá díhúⁿ sǎ ñani talentú-áⁿ ní xǎhaⁿ-dë xii patróoⁿ-güedé: “Patróoⁿ, náu úú tñàhá díhúⁿ sǎ ní dándóo ndaha ñaha-n-a, te ní sǎháⁿ-í ní quide-í ndíhi-xi ndáhú, te ní chídó-xí úú-gǎ tucu tñàhá, te náu-a naqueheⁿ cuèndá-n”, cächí-dé xǎhaⁿ-dë xii patróoⁿ-güedé. ²³ Te ní xǎhaⁿ tée cùu patróoⁿ-áⁿ xii-dé: “Ío váha ní quide-n, te vitna quide ñaha-í xii-n ìiⁿ tée váha tée quide ndǎá, te sǎ sǎcú díhúⁿ ní dándóo ndaha ñaha-í xii-n te ní quide ndǎá-n, te sǎ dúcǎⁿ ní quide-n te vǎi-gǎ taxi cuèndá-í. Te vitna cuu cundecu-n núú ndécú-í, te ío cudíí iní-ó cundecu ndíhi tñaha-o”, cachí tée cùu patróoⁿ-áⁿ xǎhaⁿ-dë xii-dé. ²⁴ Te tée ní ndóo ndaha ìiⁿ-ni díhúⁿ-ǎⁿ ní xǎhaⁿ-dë xii tée cùu patróoⁿ-dë-áⁿ: “Patróoⁿ, yúhú sa ñaha-í sǎ yòhó cúú-n ìiⁿ tée ndùcu mee-ni sǎ cúú-xí mèe-xi te tàhu-n chiuⁿ cuáháⁿ nchúhú cue tée xínu cuechi núú-n sǎcǎⁿ-ndí tríu, te òré ná nǎtaxi tñaha-ndí, te yòhó dicó-nǎ náquèheⁿ cuèndá-n tàxúha-n. ²⁵ Te núu xǎáⁿ ní yùhú-í cada-í ndáhú ndíhi díhúⁿ-n, te ní sǎháⁿ-í ní xete-í ìiⁿ yaú te ní chindúxi-í, te náu díhúⁿ-n-áⁿ naqueheⁿ cuèndá-n”, cächí-dé xǎhaⁿ-dë xii tée cùu patróoⁿ-áⁿ. ²⁶ Te tée cùu patróoⁿ-áⁿ ní xǎhaⁿ-dë: “Yòhó cúú-n ìiⁿ tée cuihna iní-xi xínu

cuechi núu-í te cuhndu-n, te núu yòhò sání iní-n sã cùu-í ìíⁿ tée tàuchiⁿ cuáháⁿ-ndó sàcáⁿ-ndó triú te òrè nàtáxi tnaha-ndo, te yúhú dìcò-nã náqueheⁿ cuendá-í nàtáxúha-í. ²⁷ Te núu sàni iní-n sã dúcáⁿ quide-í, te dasaⁿ núu-n díhùⁿ-í te cúñaha-n chãhu-yu díquí-xi ni cùu, te òrè ndexio-í te sa ngódó lùha-gá díquí-xi naqueheⁿ-í ní cùu”, cachí-dé xãhaⁿ-dẽ xii tée xinu cuechi-áⁿ. ²⁸ Te tée cùu patróoⁿ-áⁿ nĩ xãhaⁿ-dẽ xii dava-gá cue tée ndècu ndìhi-dé: “Chí quéndèè ìíⁿ díhúⁿ sã nání tàlentú néhé tẽe-áⁿ, te cuáha-ndo tẽe nèhe úxí tñahá díu-ni díhúⁿ-áⁿ. ²⁹ Chi cue tée sa ndècu ndìhi te nĩhí-gã-güedé cundecu ndìhi-güedé, te ni vã nĩhí-gã-güedé ndèè cundecu nchaa sã cùndècu ndìhi-güedé. Te cue tée ñã túú nã ndécú ndìhi vai, te nchaa sã ndécú ndìhi-güedé vá cùndècu ndìhi-gã-güedé. ³⁰ Te tée xinu cuechi ñã túú vèdana nàndíhi-áⁿ, chí tñí-dẽ te daquihⁿ-ndó-dẽ ìíⁿ xichi núú néé núú ïo ndoho-dé, te yàcáⁿ ndáhyú-dé, te dìcò rúhñú-nã cuu núhu-dé sã sàtú iní-dé sã ndóhó-dẽ”, càchí tée cùu patróoⁿ-áⁿ xãhaⁿ-dẽ xii-güedé. Duha sãtnahá-xi ndoho nchaa ñáyiu ñã túú quide váha — càchí-gá xãhaⁿ-gã xii-güedé.

**Cuendá cue ñáyiu ní quide
váha ndìhi cuendá cue ñáyiu
ñã túú ní quide váha**

³¹ Te xãhaⁿ tùcu Jesús xii-güedé:

—Te nduu na quixi tucu yúhú Tée cùu ñani tñahá-ndó nchàa-ndo, te quixi-í ndìhi nchaa cue espíritú xínú cuèchi núu-í, te nchaa ñáyiu quini-yu sã ïo càhnu cuu-í, te dàvá-áⁿ cunucóo-í núú táxi tñuní-í, te ïo cuñúhu ñáyiu sã ïo càhnu cuu-í. ³² Te dàvá-áⁿ nataká nchaa ñáyiu xĩndecu ni càa xico ñuyú cundecú-yu núu-í, te cada-í-yu dàtná quidé ìíⁿ toli oré táú dèíⁿ-dé nchaa mbèé ndìhi nchaa chivá chi dèíⁿ taxi ndecu-dé nchaa mbèé, te dèíⁿ taxi ndecu-dé nchaa

chivá. ³³ Te ducaⁿ sãtnahá-xi cada-í chi nchaa ñáyiu ní quide ndáá núu-í ñáyiu-áⁿ taxi ndecu-í-yu xio cùha-í, te nchaa ñáyiu cuihna iní-xi ñã túú ní cuini cada ndáá núu-í ñáyiu-áⁿ taxi ndecu-í-yu xio dàtni-í. ³⁴ Te ducaⁿ te yúhú tée ïo cùnuu cúñaha-í xii ñáyiu na cùndecu xio cuha-í: “Nchaa nchòhó ñáyiu ní quide váha ñaha Tàtà-í Dútú Ndiòxí, chí nèhé chi vitna ní sáá nduu cùndecu-ndo núú ndécú-gã táxi tñuní-gã, chí ndéé cùtnahá ní ngáva ñuyú sa ndècu túha tñahí núú ndécú-gã-áⁿ sã nchòhó nduu táhú-ndó cùndecu-ndo. ³⁵ Te ducaⁿ chi òrè xihí-í doco te ní taxi-ndo sã nĩ xexi-í, te òrè yìchí-í ndute te ní taxi-ndo ndute ní xihí-í, te òrè ñùhú-í ichi te ní taxi-ndo vèhe ní ndetatú-í. ³⁶ Te òrè xíní ñùhu-í dóo cuihnu-í te ní taxi-ndo, te òrè ní cuhú-í te ní quixi coto ñaha-ndo xii-í, te òrè ní xihí-í vècáa te ní quixi tucu-ndo nĩ quixi coto ñaha-ndo xii-í”, duha cúñaha-í xii nchaa ñáyiu-áⁿ. ³⁷ Te nchaa ñáyiu ducaⁿ nĩ quide ndáá-áⁿ cùñahá-yu xii-í: “Yòhó Yaá cúú Xitohó-ndí, ni ìíⁿ xito ñã túú ní tàxi-ndí sã caxí-n òrè xihí-n dòcò, te ni ìíⁿ xito ñã túú ní tàxi-ndí ndute coho-n òrè yìchí-n. ³⁸ Te ni ñã túú ní tàxi-ndí vehe ndetatú-n òrè ñùhú-n ìchi, te ni ñã túú ní tàxi-ndí dóo cuihnu-n òrè xíní ñùhu-n. ³⁹ Te ni ñã túú ní quixi coto ñaha-ndí xii-n òrè ní cuhú-n, te ni ñã túú ní quixi coto ñaha-ndí xii-n òrè ní xihí-n vècáa”, duha quesahá-yu cúñahá-yu xii-í. ⁴⁰ Te yúhú tée cùnuu cúñaha-í xií-yu: “Na càchí tñúhu ndáá-í xii-ndo sã ncháá sã vãha ní quide-ndo sã cúu-xí nchàa ñáyiu xĩndecu ichi-í cuèi ïo ndàhú xĩndáa-yu, te sã dúcáⁿ nĩ quide-ndo sã vãha sã cúu-xí-yu, te cada iní-ndó sã mèe-í ducaⁿ nĩ quide-ndo nĩ xito ñaha-ndo xii-í”, duha cúñaha-í xií-yu.

⁴¹ Te dàtnùnì cúñaha-í xii ñáyiu na cùndecu xio datni-í: “Nchaa nchòhó ñáyiu ní xíta nihnu chí xócuñí núú

ndécù-í-a, chi nchòhó ní nduu táhú-ndó cùndecu-ndo núú ñùhú núú càyú, diu-ni núú ní quide túha-í cundecu sácuhná ndíhi nchaa espíritú cùndíhi-xi, te yàcáⁿ cundecu-ndo ñi caa ñi quíhíⁿ. ⁴²Chi yúhú òré xihí-í docó te ñá túú ní tàxi-ndo sá cáxi-í, te ni òré yìchí-í ndute te ñá túú ní tàxi-ndo ndute coho-í. ⁴³Te ni òré ní xúhu-í ichi ñá túú ní tàxi-ndo vehe ndetatú-í, te ni òré xíní ñùhu-í dóó cuihnu-í te ñá túú ní tàxi-ndo, te ni òré ní cuhú-í te ñá túú ní quixi-ndo quixi coto ñaha-ndo xii-í, te ni òré ní xíhi-í vecaá te diu-ni ducaⁿ ní quide-ndo ñá túú ní quixi-ndo quixi coto ñaha-ndo xii-í”, duha cùñaha-í xii-yu. ⁴⁴Te ñáyíu-áⁿ cùñàhá-yu xii-í: “Yòhó Yaa cúú Xìtohó-ndí ni ñiⁿ xito ñá túú ní xíní-ndí òré xihí-n dòcò cuendá taxi-ndí sá cáxi-n, te ni ñiⁿ xito ñá túú ní xíní-ndí òré yìchí-n ndùte cuendá taxi-ndí ndute coho-n, te ni ñiⁿ xito ñá túú ní xíní-ndí cuhu-ⁿ ichi cuendá taxi-ndí vehe ndetatú-n, te ni ñiⁿ xito ñá túú ní xíní-ndí òré xíní ñùhu-n dóó cuendá taxi-ndí dóó cuihnu-n, te ni ñiⁿ xito ñá túú ní xíní-ndí òré cùhú-n cuendá quixi coto ñaha-ndí xii-n, te ni ñiⁿ xito ñá túú ní xíní-ndí quíhi-n vè-caá cuendá quixi coto ñaha-ndí xii-n”, duha quesàhá-yu cùñàhá-yu xii-í. ⁴⁵Te yúhú cùñaha-í xii-yu: “Na càchí tnúhu ndáá-í xii-ndo sá sá cuendá sá ñá túú ní quide-ndo ñiⁿ sá vaha sá cúú-xí cuè ñáyíu ndècu ichi-í cuèi ío ndàhú xíndáa-yu, te sá dúcáⁿ ní quide-ndo ñá túú ní quide-ndo sá vaha sá cúú-xí-yu, te cada iní-ndó sá mèe-í ducaⁿ ní quide-ndo ñá túú ní quide-ndo sá vaha sá cúú-xí-í”, duha cùñaha-í xii-yu. ⁴⁶Te nchaa ñáyíu-áⁿ quíhíⁿ-yu núú ùhú núú ndàhú ñi caa ñi quíhíⁿ. Te nchaa ñáyíu ní quide ndáá núú-í ní xíndecu ñuyúí-a, ñáyíu-áⁿ nduu táhú-yu ío váha cundecú-yu ñi caa ñi quíhíⁿ —càchí-gá xáhaⁿ-gá xii-güedé.

**Cue tée cùu úhú iní ñáhá xii
Jesús ndécú-güedé nàcuáa
cada-güedé tñii ñaha-güedé xii-gá**

(Mr. 14:1-2; Lc. 22:1-2; Jn. 11:45-53)

26 Te sátá ní yáha ducaⁿ ní cáháⁿ Jèsús, te ní xáhaⁿ-gá xii cue tée xica cuu ndíhi-gá:

²—Nchòhó sa xíní-ndó sá cùmání ùú-gá nduu te coo vico pàscuá, te càchí tnúhu-í xii-ndo sá yúhú Tée cùu ñaní tnáhá-ndó nchaa-ndo tñii ñaha-güedé xii-í, te cuáha cuendá ñáhá-güedé núú cuè tée cùu úhú iní ñáhá xii-í, te cata caa ñaha-güedé núú cùrúxí te núú cùrúxí-áⁿ cuú-í —càchí-gá xáhaⁿ-gá xii-güedé.

³Te diu-ni òré càháⁿ ndíhi Jèsús cue tée xica cuu ndíhi-gá ní nataká cue tée cùu dútú cùnùu, ndíhi cue tée dàcuaha ñaha xii ñáyíu nchaa tnúhu ní chídó tnùní ndíi Moisés, ndíhi cue tée cùu sacuéhé núú ñáyíu isràél. Te mei quèhé vehe núú cúú vèchiuⁿ té Caifás tée cùu dútú ío-gá cùnùu ní nataká-güedé. ⁴Te xíaⁿ ní ndatnúhu-güedé nàcuáa cada-güedé dandàhú-güedé Jèsús cuendá tñii ñaha-güedé xii-gá, te cahni ñaha-güedé. ⁵Te ní xítñaha-güedé:

—Váha-gá sá vã tñíí-ó Jèsús mei ndùu vico, chí núu ducaⁿ na càda-o te ío dusaⁿ càda ñáyíu —càchí-güedé xítñaha-güedé.

Ñiⁿ ñadíhí chíhí-áⁿ àcítí díquí Jèsús

(Mr. 14:3-9; Jn. 12:1-8)

⁶Te ndècu Jesús ñuu Bètaniá vehe ñiⁿ tée nàni Xímú, tée ní tnahá cuéhé sá dátèhyú nihnu-xi yíqui cùñú-ó. ⁷Te xíaⁿ ndécú-gá ní quexìo ñiⁿ ñadíhí néhé-áⁿ ñiⁿ sá ní cuáha yúú vaha nàni alabastnú, te xítí xíaⁿ ñúhú àcítí sàháⁿ tnámí sá ío ndèyáhu. Te yíhi Jesús mèsá xéxí-gá, te ñaha-áⁿ ní sáháⁿ-aⁿ ní sódó-aⁿ àcítí ñúhú xítí xíaⁿ díquí-gá. ⁸Te òré ní xíní cue tée xica cuu ndíhi Jesús sá dúcáⁿ ní

quide ñaha-áⁿ te ní cudééⁿ-güedě, te ní ngüíta-güedé xĩtnaha-güedé:

—Ñá túú quide váha ñaha-áⁿ dàcáⁿ quidé-áⁿ dacuĩta-aⁿ acití-áⁿ. ⁹Chi váha-gá ñũ cuyáhu acití-áⁿ ní cùu chi ío ndeyáhu, te dǐhúⁿ cuyáhu acití-áⁿ cuu cuendá cue ñáyiú ndàhú ní cùu —cachí-güedé xĩtnaha-güedé.

¹⁰Te Jèsús ní cutnùní iní-gá nàcuáa ndùu tnúhu xĩtnaha-güedé, núu ní xáhaⁿ-gǎ xii-güedé:

—Vá dásátú-ndó iní ñadǐhí-a, chi sá ní quide ñaha-aⁿ xii-í cúu-xí ìⁿ sá váha. ¹¹Chi cue ñáyiú ndàhú ducaⁿ-ni cùtnahá ñáyiú-áⁿ tnuú-ndó, dico yúhú chi vá ncháá ndùu cundecu ndihí ñaha-í xii-ndo ñũyíú-a. ¹²Te sá dúhá ní quide ñaha ñadǐhí-a xii-í ní sódó-aⁿ àcítí díquí-í, te xǐáⁿ cada iní-ndó sǎ sǎ quide túha-aⁿ yiqui cùñú-í cuendá nguǐndǔxi-xi. ¹³Te na cǎchí tnúhu ndáá-í xii-ndo sǎ nděni ní cuu nihí ñũyíú ná cǎháⁿ ñáyiú tnúhu-í, te cǎháⁿ-yu tnàhá cuendá ñadǐhí-a cuendá quiní nchaa ñáyiú nàcuáa ní quide-aⁿ te ducaⁿ vǎ nácuaⁿáa-yu —cǎchí-gǎ xǎhaⁿ-gǎ xii-güedé.

Té Jùdás ndúcú-dě nàcuáa cada-dé cuáha cuendá-dé Jèsús núu cué tée cùu úhú iní ñáhá xii-gǎ

(Mr. 14:10-11; Lc. 22:3-6)

¹⁴Te sǎtá dúcáⁿ te té Jùdás Iscàrioté ní sǎháⁿ-dé ní ndatnúhu-dé ndihí cue tée cùu dútú cúnùu. Te núu tnàhá té Jùdás-áⁿ cúu ùxúú cue tée xica cuu ndihí Jèsús. ¹⁵Te ní xáhaⁿ-dě xii cue tée cùu dútú cúnùu-áⁿ:

—¿Ndědau cháhu ñaha-ndo xii-í te taxi cuendá-í Jèsús xii-ndo-i? —cǎchí-dě xǎhaⁿ-dě xii-güedé.

Te cue dútú-áⁿ ní xáhaⁿ-güedě xii-dé sǎ cuǎñaha-güedě ócú úxí dǐhúⁿ cuixíⁿ, te dǐu-ni ducaⁿ ní sǎñaha-güedě xii-dé. ¹⁶Te ndéé òré ní queheⁿ cuendá té Jùdás-áⁿ dǐhúⁿ, te ní ngüíta-dé ndúcú-dě

nàcuáa cada-dé cuáha cuendá-dé Jèsús núu-güedě.

Cùdini Jèsús ndihí cue tée xica cuu ndihí-gǎ

(Mr. 14:12-25; Lc. 22:7-23; Jn. 13:21-30; 1 Co. 11:23-26)

¹⁷Te ní sǎá nduu ní quesaha víco xexi ñáyiú pǎá sǎ ñà túú yǐhi levadurá dǐu-ni víco pásuá, te cue tée xica cuu ndihí Jèsús ní sǎndehe yatni-güedé dǐñi-gǎ, te xǎhaⁿ-güedě xii-gǎ:

—Mèstrú, véxi-ndí xicáⁿ tnúhú-ndí núu-n ñũ ndéé cuiní-n cǎda túha-ndí cuendá cudini-o sacuaa nduu víco pásuá —cǎchí-güedé xǎhaⁿ-güedě xii-gǎ.

¹⁸Te Jèsús ní xáhaⁿ-gǎ xii-güedé:

—Chí cuáháⁿ xití ñuú-áⁿ, te yàcáⁿ naníhí-ndó ìⁿ tée cùtnuní iní-ndó sǎ sǎ xiní ñáhá-dě xii-o, te cùñaha-ndo xii-dé: “Yaá cúu Mèstrú cǎchí-gǎ sǎ sǎ ní cuyatni nduu vǎ cùnděcu-gǎ ñũyíú-a, te vehe-n cuiní-gǎ cada-gǎ víco pásuá ndihí cue tée xica cuu ndihí-gǎ”, duha cùñaha-ndo xii tée-áⁿ —cǎchí-gǎ xǎhaⁿ-gǎ xii-güedé.

¹⁹Te cue tée xica cuu ndihí-gǎ-áⁿ ní xica-güedé cuáháⁿ-güedé, te ní quide-güedé nàcuáa ní xáhaⁿ-gǎ xii-güedé, te ní quide túha-güedé sǎ cùdini-güedé ndihí-gǎ sacuaa nduu víco pásuá-áⁿ. ²⁰Te òré sa ní cundiquíⁿ te cuánguihu Jèsús ndihí ndí ùxúú cue tée xica cuu ndihí-gǎ mèsá cuendá cudini-gǎ ndihí-güedé. ²¹Te nini xèxi-gǎ ndihí-güedé ní xáhaⁿ-gǎ xii-güedé:

—Na cǎchí tnúhu ndáá-í xii-ndo sǎ dǐú ìⁿ nchohó cue tée xica cuu ndihí-í cuáha cuendá ñáhá-ndó xii-í núu cué tée cùu úhú iní ñáhá —cǎchí-gǎ xǎhaⁿ-gǎ xii-güedé.

²²Te sǎ dúcáⁿ ní xáhaⁿ-gǎ xii-güedé te nchaa-güedé ní ngüíta-güedé cùndǐyí-güedé, te da ìⁿ da ìⁿ-güedé ní ngüíta-güedé xǎhaⁿ-güedě xii-gǎ:

—Mèstrú, çñá dífú yúhú ducaⁿ sàni iní-n càda-í-u? —càchí-güedé xáhaⁿ-güedé xii-gá.

²³ Te ní xáhaⁿ-gá xii-güedé:

—Tée nacaxi ndihi-í ìⁿ-ni cóhó caxi-ndí, tée-ánⁿ cuáha cuendá ñáhá-dě xii-í núú cuè tée cùu úhú iní ñáhá.

²⁴ Te yúhú Tée cùu ñaniⁿ tnáhá-ndo nchàa-ndo ñuhu ichi-í cuáháⁿ-í yáha-í nàcuáa càháⁿ-xi núú tütú Yá Ndiöxí, dico ndàhú ní cuu tée ducaⁿ na cuáha cuendá ñáhá xii-í núú cuè tée cùu úhú iní ñáhá, chi váha-gá sá vǎ cacú tée-ánⁿ cundecu-dé ní cùu, te ñá dífú sǎ ní cacu-dé te ducaⁿ càda-dé —càchí-gá xáhaⁿ-gǎ xii-güedé.

²⁵ Te sǎtá dúcǎⁿ te ní cǎháⁿ tǎ Jüdás tée cuáha cuendá ñáhá xii-gá, te xáhaⁿ-dě:

—Mèstrú, çte nǎa sàni iní-n sǎ yúhú cuáha cuendá ñáhá-í xii-n núú cuè tée cùu úhú iní ñáhá xii-n-ánⁿ? —càchí-dé xáhaⁿ-dě xii-gá.

Te Jèsús ní xáhaⁿ-gǎ xii-dé:

—Diu-n —càchí-gá xáhaⁿ-gǎ xii-dé.

²⁶ Te nini cùdini cue tée xica cuu ndihi Jesús ní queheⁿ-gǎ pǎá, te ní ndacáⁿ táhú-gǎ núú Yá Ndiöxí, te dàt-nùnì ní táhú cuèchi-gǎ te ní nguíta-gǎ dǎcǎhñu-gǎ cue tée xica cuu ndihi-gǎ-ánⁿ, te xáhaⁿ-gǎ xii-güedé:

—Chí quéhéⁿ pǎá-a caxi-ndo, te cada iní-ndó sǎ yèqui cuñú-í cúú-xí —càchí-gǎ xáhaⁿ-gǎ xii-güedé.

²⁷ Te ní queheⁿ-gǎ vǎsú ñúhú ndùdí ndéhé yoho yàha stilé, te ní ndacáⁿ táhú-gǎ núú Yá Ndiöxí, te dàt-nùnì ní nguíta-gǎ sǎñaha-gǎ xii-güedé cuendá coho-güedé luha luha sǎ ñúhú xití-xi, te xáhaⁿ-gǎ xii-güedé:

—Chí cóhó nchàa nchohó ndudí ndéhé yoho yàha stilé ñúhú xití vǎsú-a. ²⁸ Te cada iní-ndó sǎ cúú-xí dàtná ññì-í sǎ cǎtí òré cahni ñaha-güedé xii-í, te sǎ dúcǎⁿ cǎtí ññì-í xǎⁿ cutnùnì ndǎá sǎ Yá Ndiöxí cada-gǎ ingá núú sǎ váha sǎ cúú-xí vǎi ñáyiu dàtná ní cachí-gǎ cada-gǎ, te ío

vǎi ñáyiu cada càhnu iní-gǎ cuèchi-yu. ²⁹ Te na càchí tnúhu-í xii-ndo sǎ vítǎ-nǎ duha xihì ndihì ñaha-í xii-ndo ndùdí ndéhé yoho yàha stilé-a, te vǎ cóhó ndihì ñaha-gǎ-í xii-ndo, dico na sǎá nduu nànihí tnáhá-ó núú ndécú Tǎtǎ-í Dútú Ndiöxí táxí tnùnì-gǎ te dàvǎ-ánⁿ cada iní-ndó sǎ dàtná sǎ cóhó ndihì ñaha tucu-í xii-ndo chi ío cudí iní-ó —càchí-gǎ xáhaⁿ-gǎ xii-güedé.

Té Pèlú cùñaha-dě xii ñáyiu sǎ ñà túú xini-dé Jèsús

(Mr. 14:26-31; Lc.

22:31-34; Jn. 13:36-38)

³⁰ Te Jèsús ní xita-gǎ ìⁿ ndudú ndihì cue tée xica cuu ndihì-gǎ, te dàtnùnì ní xica-gǎ cuáháⁿ-gǎ ndihì-güedé yucu Òlívú. ³¹ Te yàcǎⁿ ní xáhaⁿ-gǎ xii-güedé:

—Na càchí tnúhu-í xii-ndo sǎ nchǎá-ndó dǎndóo ñaha-ndo xii-í niú vitna, chi quee ndǎá-xi nàcuáa càháⁿ-xi núú tütú Yá Ndiöxí núú càchí-xi: “Yúhú cuáha-í tnúhu cahni-güedé tée cùu toli, te nchaa mbéé-dě ndihì-güedé cuténuu”, duha càchí-xi núú tütú-gǎ. ³² Dico na ndòto-í te codonù-í núú-ndó quǎhíⁿ distrìtú Galileá —càchí-gǎ xáhaⁿ-gǎ xii-güedé.

³³ Te té Pèlú ní xáhaⁿ-dě xii-gǎ:

—Te cuèi nchaa-güedé ná dǎndóo ñaha-güedé xii-n, dico yúhú chi vǎ dǎndóo ñaha-í xii-n —càchí-dé xáhaⁿ-dě xii-gǎ.

³⁴ Te Jèsús ní xáhaⁿ-gǎ xii-dé:

—Na càchí tnúhu ndǎá-í xii-n sǎ niú vitna cùmánì-gǎ cana ìⁿ líhi, te únì xito càháⁿ-n núú ñáyiu sǎ ñà túú xini ñáhá-n xii-í —càchí-gǎ xáhaⁿ-gǎ xii-dé.

³⁵ Te té Pèlú ní xáhaⁿ-dě xii-gǎ:

—Cuèi na cùu ndihì ñaha-í xii-n dico vǎ càháⁿ-í núú ñáyiu sǎ ñà túú xini ñáhá-í xii-n —càchí-dé xáhaⁿ-dě xii-gǎ.

Te nchaa dava-gǎ cue tée xica cuu ndihì-gǎ diu-ni ducaⁿ ní xáhaⁿ-güedé xii-gǎ.

**Jèsús càháⁿ ndihi-gá Yă Ndiöxí ììⁿ
xichi núú nání Gètsemaní**

(Mr. 14:32-42; Lc. 22:39-46)

³⁶Te Jèsús ní quexio-gá ndihi cue tée xica cuu ndihi-gá ììⁿ xichi núú nání Gètsemaní, te xíáⁿ nǐ xáhaⁿ-gă xii-güedé:

—Chí cúnúccó iha cundetu-ndo na quìhíⁿ-í yàcáⁿ càháⁿ ndihi-í Yă Ndiöxí — cächí-gá xáhaⁿ-gă xii-güedé.

³⁷Te ndèca-gá té Pèlú, ndihi ndi ndúú déhe té Zebèdeu cuáháⁿ, te ní nguíta-xi súúni ndihú iní-gá. ³⁸Te ní xáhaⁿ-gă xii cue tée úní-áⁿ:

—Súúni ndihú iní-í dàtná sá cùú-í, te chí quéndö nchòhó iha te vá cùdú-ndó chí yúhú vá cùdú-í —cächí-gá xáhaⁿ-gă xii-güedé.

³⁹Te sa ñùnchíf luha ní xica ndehe Jèsús núú ndécú-güedé, te ní nguífí xítí-gă te ní nuu núú-gă ndàa núú ñúhú, te ní nguíta-gá càháⁿ ndihi-gá Tătá-gă Dútú Ndiöxí, te xáhaⁿ-gă:

—Yòhó Tătá mée-í, càháⁿ ndàhú-í núú-n nǔu vá cündèe iní-n tàunihnu ñaha-n xii-í cuendá sá vă ndóhò-í ná sáá òré, dico vá cádá-n nàcuáa cächí iní mée-í, chí cada-n nàcuáa cächí iní mée-n —cächí-gá xáhaⁿ-gă xii Tătá-gă Dútú Ndiöxí.

⁴⁰Te sáta nǐ yáha ní càháⁿ ndihi-gá Tătá-gă Dútú Ndiöxí, te cuánuhú-gá núú nǐ dándö-gá cue tée úní-áⁿ te xixídí-güedé òré ní nasáá-gá, te ní xáhaⁿ-gă xii té Pèlú:

—¿Náa ñá cündèe iní-ndó vă cùdú-ni-ndo cuédicó ììⁿ òré nini càháⁿ ndihi-í Yă Ndiöxí-áⁿ? ⁴¹Te chí quéndö tucu te cuhuⁿ iní-ndó vă cùdú-ndó, te càháⁿ ndihi-ndo Yă Ndiöxí cuendá sá vă dácàháⁿ ñáhá yùcu ñávàha xii-ndo càda-ndo sá ñà túú tàù-ndó càda-ndo. Te xiní ndáá-í sá nchòhó cuíní-ndó càda-ndo nchaa nàcuáa càháⁿ-í dicó-ni sá ñà túú nihí ndéé-ndó —cächí-gá xáhaⁿ-gă xii-güedé.

⁴²Te xito cùu uú cuáháⁿ tucu Jèsús càháⁿ ndihi-gá Tătá-gă Dútú Ndiöxí, te xáhaⁿ-gă:

—Yòhó Tătá mée-í, te núu vá cündèe iní-n tàunihnu ñaha-n xii-í cuendá sá vă ndóhò-í, te cada nàcuáa cächí iní mée-n —cächí-gá xáhaⁿ-gă xii Tătá-gă Dútú Ndiöxí.

⁴³Te òré ní yáha ní càháⁿ ndihi-gá Tătá-gă Dútú Ndiöxí, te cuánuhú tucu-gá núú xíndecu cue tée úní xícá cùu ndihi-gá-áⁿ, te xidí-ni tucu-güedé òré ní nasáá-gá, te ducaⁿ nǐ quide-güedé chí súúni ñùhu saní núú-güedé. ⁴⁴Te ní dándö ñaha tucu Jesús xii-güedé xíáⁿ, te cuáháⁿ tucu-gá xito cùu uní càháⁿ ndihi tucu-gá Tătá-gă Dútú Ndiöxí, te diu-ni tnúhu sá sà ní xáhaⁿ-gă xii Tătá-gă Dútú Ndiöxí, diu-ni tnúhu-áⁿ nǐ xáhaⁿ tucu-gá. ⁴⁵Te sáta nǐ yáha ní càháⁿ ndihi-gá Tătá-gă Dútú Ndiöxí, te cuánuhú tucu-gá núú ndécú cuè tée xica cuu ndihi-gá-áⁿ, te òré ní nasáá-gá, te ní xáhaⁿ-gă xii-güedé:

—¿Te náa xidí-ni tucu-ndo? Te sa ní sáá òré cuáha cuendá ñáhá-güedé xii-í núú cuè tée ndècu ichi cuehé ichi duha. ⁴⁶Dico vitna chí ndácöo na quìhíⁿ-ó, chí sa véxi tée cuáha cuendá ñáhá xii-í núú cuè tée cùu úhú iní ñáhá —cächí-gá xáhaⁿ-gă xii-güedé.

**Ní tñii-güedé Jèsús ndéca
ñàha-güedé xii-gá cuáháⁿ**

(Mr. 14:43-50; Lc. 22:47-53; Jn. 18:2-11)

⁴⁷Te càháⁿ dúcáⁿ-ní Jèsús ní quexio té Jüdás. Te núú tnàhá tée-áⁿ cúú ùxúú tnàhá cue tée xica cuu ndihi-gá ní cùu te ducaⁿ nǐ quide-dé. Te ndihi-dé vâi cue tée ní quexio te dava-güedé xínehe-güedé machítí, te dava-güedé xínehe-güedé carrútí. Te cue tée-áⁿ nǐ tendaha ñàha cue dútú cúnù, ndihi cue tée cùu sacuéhé nǔú ñäyiu isrâél. ⁴⁸Te té Jüdás tée cuáha cuendá ñáhá xii-gá-áⁿ sa ní xítnúhu-dé cue tée-áⁿ nàcuáa cada-dé

cuáha cuendá-dé Jèsús núú-güedé, te duha ní xáhaⁿ-dë xii-güedé:

—Cundehe-ndo tée na tøyuhu-í te tée-áⁿ tñii-ndo-dë chi tée-áⁿ cúú-dë tée ndéé iní-ndó —duha ní xáhaⁿ-dë xii-güedé.

⁴⁹ Te sátá dúcáⁿ ní xáhaⁿ-dë xii-güedé, te ní sándehe yatni-dé núú Jèsús, te ní xáhaⁿ-dë xii-gá:

—¡Racióⁿ Mèstrú! —càchí-dé xáhaⁿ-dë xii-gá.

Te ní tøyuhu ñaha-dé xii-gá. ⁵⁰ Te Jèsús ní xáhaⁿ-gã xii-dé:

—Yòhó tée ní chitnahá ñáhá xii-í, ¿ná cuíní-n núu véxi-n núù-í? —càchí-gá xáhaⁿ-gã xii-dé.

Te òré-ni-áⁿ ní tñii ñaha cuè tée ndíhi té Jùdás-áⁿ xii Jèsús, te ndèca ñaha-güedé xii-gá cuáháⁿ.

⁵¹ Te ñⁿ cue tée ndíhi Jèsús ní tava-dé machítí-dé, te ní xehndé-ni-dé ñⁿ xio lóho ñⁿ tée xínu cuechi núú dütú cúnùu te ní quendeé duuⁿ lóho-dé. ⁵² Te Jèsús ní xáhaⁿ-gã xii tée ducaⁿ ní xehndé lóho tée-áⁿ:

—Nachíhi machítí-n ññ-xi, chi nchaa cue tée na nàa ndíhi machítí cahni-güedé tñaha ñáyiü-güedé te ñiu-ni ndíhi machítí cuú méé-güedé tucu. ⁵³ Te na càchí tñuhu-í xii-ndo sã núu yúhú cuíní-í cácu-í te cáháⁿ ndíhi-í Tãtà-í Dütú Ndióxi, te tendaha-gã cuéhé víhí espíritú xínú cuèchi núú-gã quixi-xi dácácu ñaha-xi xii-í. ⁵⁴ Dico núu ducaⁿ na càda-í te vá queé ndáa-xi nàcuáa càháⁿ-xi núú tütú Tãtà-í Dütú Ndióxi núú ndéé tñuní sã dàcuítí xini ñuhu-xi nándi ndoho-í —càchí-gá xáhaⁿ-gã xii-dé.

⁵⁵ Te Jèsús ní xáhaⁿ-gã xii cue tée ducaⁿ ní tñii ñaha xii-gá-áⁿ:

—Nchaa-ni nduu ní xiní-ndó ní xóo cunucóo-í xití veñúhu càhnu sá ño cúnuu ní xóo danèhé-í ñáyiü, te ñá túú ní tñii ñaha-ndo xii-í, ¿te ná cuendá vitna quide ñaha-ná-ndó xii-í dàtná

quidé-ndó ñⁿ ñadúhú, nèhe-ná-ndó mà-chítí nèhe-ná-ndó càrrutí ní quexio ní tñii ñaha-ndo xii-í-i? ⁵⁶ Dico dacuítí sã dúhá càda-xi nàcuáa quee ndáa-xi nàcuáa ní cáháⁿ cue tée ní xóo cáháⁿ tñuhu Yá Ndióxi ndéé sanaha ní ngódó tñuní núú tütú-gá —càchí-gá xáhaⁿ-gã xii-güedé.

Te nchaa cue tée xica cuu ndíhi-gá ní xinu-güedé ní dándö ñaha-güedé xii-gá.

Jèsús ndécú-gã jündá

(Mr. 14:53-65; Lc. 22:54-55, 63-71; Jn. 18:12-14, 19-24)

⁵⁷ Te cue tée ní tñii ñaha xii Jèsús ndéca ñaha-güedé xii-gá cuáháⁿ núú tè Caifás tée cùu dütú cúnùu-gá. Te núú ndécú dütú cúnùu-gá-áⁿ sa ní tacá cue tée dàcuaha ñaha xii ñáyiü nchaa tñuhu ní chídó tñuní ndíi Moisés, ndíhi cue tée cùu sacuéhé núú ñáyiü isràél cuendá cada-güedé jündá. ⁵⁸ Te té Pèlú xica xica-ni nchicúⁿ ñáhá-dë xii-gá cuáháⁿ ní sáá-dé ndéé quehé vehe núú ndécú tée cùu dütú cúnùu-gá-áⁿ, te xíáⁿ ní ngóo-dé ndíhi cue tée cùu poleciá cuendá cuíní-dé quiní-dé nása cada ñaha-güedé xii Jèsús.

⁵⁹ Te cue tée cùu dütú cúnùu, ndíhi cue tée cùu sacuéhé núú ñáyiü isràél, ndíhi nchaa dava-gá cue tée xíndecu jündá ndúcú-güedé nàcuáa cada-güedé dácàa-güedé ñⁿ cuéchi díquí Jèsús cuèi cùu-xi ñⁿ sã ñã ndáa cuendá ñhí-güedé nàcuáa cada-güedé cahni ñaha-güedé xii-gá. ⁶⁰ Te vãi cue tée ní ngúfta-güedé dácàa-güedé cuéchi díquí-gã, dico ñá túú ní cùndee tñuhu-güedé chi mee-ni tñuhu ndehnde cùu-xi. Te sátá dúcáⁿ te ní quexio tucu úú tñahá cue tée dàcuandehnde-güedé, ⁶¹ te xáhaⁿ-güedé xii nchaa cue tée xíndecu jündá:

—Véxi-ndí càchí tñuhu-ndí xii-ndo sã tée-a càchí-dé sã dängöyo-dé veñúhu càhnu sá ño cúnuu núú chíñùhu-o Yá Ndióxi, te dandaa-dé ingá veñúhu saa,

dìu-ni núú cáá tñàhí veñúhu-ǎⁿ, te xití úní-ni nduu sa nadaxínu-dé, duha càchí-dé —càchí-güedé xǎhaⁿ-güedé.

⁶²Te téé cùu dútú cùnùu-gá-áⁿ nǐ ndacuñí-dé, te xǎhaⁿ-dè xii Jèsús:

—ǀNá cuendá duha ndùu tnúhu càháⁿ cue téé-a cuendá-n? Te càháⁿ nùu nása cunduu tnúhu càháⁿ-n —càchí-dé xǎhaⁿ-dè xii-gá.

⁶³Dico Jèsús ñá túú tñàhí ni càháⁿ-gá. Te téé cùu dútú cùnùu-gá-áⁿ nǐ xǎhaⁿ tùcu-dé xii-gá:

—Yúhú, cáciu nèhe-í Yǎ Ndiòxí chi cuini-í sá càchí tnúhu ndáá-n xii-ndí nùu sá díú Crìstú Déhe Yá Ndiòxí Yaa ní tendaha-gǎ véxi ñuyú-a cùu-n —càchí-dé xǎhaⁿ-dè xii-gá.

⁶⁴Te Jèsús ní xǎhaⁿ-gǎ xii-dé:

—Diu Yaa-áⁿ cùu-í dàtná càchí-n-ǎⁿ, te na càchí tnúhu-í xii-ndo sǎ sǎá nduu te quiní-ndó yǔhú Téé cùu ñani tñáhá-ndó nchàa-ndo cunucóo-í xio cùha Dútú Ndiòxí Yaa ndácú quide nchaandi túhú sá vǎha. Te dàvǎ-áⁿ quiní ñáhá-ndó xii-í quee-í andiu quixi-í ichi xití vícǎ —càchí-gá xǎhaⁿ-gǎ xii-dé.

⁶⁵Te dútú cùnùu-gá-áⁿ nǐ ndátá-dé dóó níhnú-dé cuendá sá ñà túú ní tñàhá iní-dé nàcuáa ní càháⁿ Jèsús, te ní xǎhaⁿ-dè xii nchaa cue téé xǐndecu jùndá:

—Téé-a càháⁿ úhú-dé cuendá Yǎ Ndiòxí, te vitna ñá túú-gǎ xíní ñuhu-xi cue téé càháⁿ ndáá nùu ndáá sá ndècuéchi-dé àdi ñá túú ndècuéchi-dé, chi sa ní tecú dóho-o nàcuáa ndùu tnúhu ní càháⁿ-dé ní càháⁿ úhú-dé cuendá Yǎ Ndiòxí. ⁶⁶Te nchaa-ndo chí càháⁿ vitna núu nása sàni iní-ndó cunduu cuendá téé-a —càchí-dé xǎhaⁿ-dè xii nchaa cue téé-áⁿ.

Te cue téé-áⁿ nǐ xǎhaⁿ-güedé:

—Nchúhú càchí-ndí sá taú-xi cuú-dé chi ndècuéchi-dé —càchí-güedé xǎhaⁿ-güedé.

⁶⁷Te ní ngúita-güedé ní tiú díí ñáhá-güedé xii-gá te ní caniha-güedé, te tñàhá núú-gǎ ní cani-güedé. ⁶⁸Te ní cudíquí ndeé ñáhá-güedé xii-gá, te xǎhaⁿ-güedé:

—Yòhó Téé càchí sá cùu Crìstú Yaa ní tendaha Yǎ Ndiòxí véxi ñuyú-a, càháⁿ ná còto yoo ní caniha xii-n —càchí-güedé xǎhaⁿ-güedé xii-gá.

Té Pèlú xǎhaⁿ-dè xii ñáyiu sá ñà túú xíní-dé Jèsús

(*Mr. 14:66-72; Lc. 22:56-62; Jn. 18:15-18, 25-27*)

⁶⁹Te nini núcóo té Pèlú quehé, te ní sáháⁿ iiⁿ xíchí xínú cuèchi vehe-áⁿ nùú-dé, te xǎhaⁿ-xi xii-dé:

—Yòhó tñàhá-n cùu-n téé xica cuu ndihi Jesús téé distritú Galiléa —càchí-xi xǎhaⁿ-xi xii-dé.

⁷⁰Te té Pèlú ñá túú ní nñuu-dé, te ndèdóho nchaa ñáyiu xǐndecu-áⁿ nǐ xǎhaⁿ-dè xii xíchí-ǎⁿ:

—Yúhú, ñá túú cùtnuní iní-í nása ndùu tnúhu càháⁿ-n —càchí-dé xǎhaⁿ-dè xii-xi.

⁷¹Te ní xica té Pèlú cuáháⁿ-dé ndàa nacúaa nchíi yuyèhe vehe-áⁿ, te ní xíní ñáhá tùcu ingá xíchí xínú cuèchi vehe-áⁿ, te xǎhaⁿ-xi xii nchaa ñáyiu xǐndecu-áⁿ:

—Téé-a tñàhá-dé xicá cùu-dé ndihi Jèsús téé ñuú Nazarét —càchí-xi xǎhaⁿ-xi xii-yu.

⁷²Te té Pèlú ní xǎhaⁿ-dè:

—Nchàcuiti Yá Ndiòxí sá ñà túú xíní-í téé càcunehe-ndo-áⁿ —càchí-dé xǎhaⁿ-dè xii-yu.

⁷³Te tna tnaa-ni ní cuu, te dava ñáyiu xǐndecu xíáⁿ nǐ xǎhaⁿ tùcú-yu xii té Pèlú:

—Ndáá sá tñàhá-n xica cuu-n ndihi téé ndèca-güedé cuánguihu-ǎⁿ, chí ñáyúhú càháⁿ-n —càchí-yu xǎhǎⁿ-yu xii-dé.

⁷⁴Te té Pèlú ní xǎhaⁿ-dè xii-yu:

—Nchàcuiti Yá Ndiòxí sá yǔhú càháⁿ ndáá-í sá ñà túú xíní-í téé

càcunehe-ndo-áⁿ —càchí-dé xáhaⁿ-dë xií-yu.

Te òré-ni-áⁿ nǐ cana ìⁿ líhi. ⁷⁵Te ní ndacu iní té Pèlú nàcuáa ní xáhaⁿ Jèsús xii-dé sá cùmání-gǎ cana ìⁿ líhi te úní xito cáháⁿ-dé sá ñà túú xiní ñáhá-dë xii-gá. Te ní quee-dé tnuú ñáyíu-áⁿ cuáháⁿ-dé ìⁿ xio ní ndáhyú víhí-dë ní ndixi cuéchi iní-dé.

Ndèca-güedé Jèsús cuáháⁿ núú tǎ Pilatú

(Mr. 15:1; Lc. 23:1-2; Jn. 18:28-32)

27 Te sátá nǐ túndaá te nchaa cue tée cùu dútú cúnùu, ndihí cue tée cùu sacuéhé nǔú ñáyíu isràèl ní ndatnúhu-güedé nàcuáa cada-güedé cahni-güedé Jèsús. ²Te ní dácútú ñàha-güedé xii-gá, te ndèca ñaha-güedé cuáháⁿ núú tǎ Pilatú tée cùu gobiernú.

Ní xihí té Jüdás

³Te té Jüdás tée ní sáha cuèndá ñáhá xii Jèsús ní cutnùnǐ iní-dé sá cáhni ñàha-güedé xii-gá, te ní ndixi cuéchi iní-dé sá ñà túú ní quide váha-dé sá dúcáⁿ nǐ quide-dé ní sáha cuèndá ñáhá-dë xii-gá núú cuè tée cùu úhú iní ñáhá, te ní xica-dé cuáháⁿ-dé danchòcáva-dé ócò úxí díhúⁿ cuixíⁿ núú cuè dútú cúnùu-áⁿ, ndihí núú cuè tée cùu sacuéhé nǔú ñáyíu isràèl, chi ñíu cue tée-áⁿ nǐ sǎñaha-güedé díhúⁿ xii-dé. ⁴Te òré ní quexìo té Jüdás-áⁿ nǔú ndécú-güedé, te xáhaⁿ-dë xii-güedé:

—Yúhú, ñá túú ní quide váha-í sá dúcáⁿ nǐ quide-í ní taxi cuèndá-í ìⁿ tée ñá túú tñáhí cuéchi-xi cahni-ndo-dë —càchí-dé xáhaⁿ-dë xii-güedé.

Te cue tée-áⁿ nǐ xáhaⁿ-güedé xii-dé:

—Nchúhú, ñá túú ñǎgá cuèndú cuìnǐ-ndí cáháⁿ ndihí ñaha-ndǐ xii-n, te mee-n ñaha núú nása sàni iní-n càda-n —càchí-güedé xáhaⁿ-güedé xii-dé.

⁵Te té Jüdás ní dǎngoyo-dé díhúⁿ-áⁿ xití veñúhu càhnu sá ïo cùnùu, te

ní xica-dé cuáháⁿ-dé ní dácüèhné-dé mée-dë.

⁶Te cue dútú cúnùu ní naqueheⁿ-güedé díhúⁿ-áⁿ, te ní xitnàha-güedé:

—Díhúⁿ-a ní quéyáhu cuèndá sá cùu ìⁿ ñáyíu, núu xíáⁿ vá cùu nàchihi-o xití càjá núú ñúhú sá cùu cuèndá Yǎ Ndiòxí —càchí-güedé xitnàha-güedé.

⁷Te ní ndatnúhu-güedé te ní cuu ìⁿ nuu-güedé cuèndá nacuaaⁿ-güedé ìⁿ xichi núú cáá ñúhu danani-güedé Núú Cuáha Nchaa Sá Cuáha Ñuhu, te xíáⁿ nǐ saaⁿ-güedé cuèndá xíáⁿ nguñdúxi nchaa ñáyíu véxi xica. ⁸Te ní nadáma ñíu ñuhu-áⁿ, te vitna dǎnani-güedé Ñuhu Yáhu Níñí, duha dǎnani-güedé. ⁹Te ducaⁿ nǐ cuu chi ní quee ndáá-xi nàcuáa ní cáháⁿ ndí Jeremiás tée ní xóo cáháⁿ tñúhu Yá Ndiòxí ndéé sanaha, te duha ní cachí ndí: “Cue tée isràèl ní cachí-güedé sá òcò úxí díhúⁿ cuixíⁿ cháhu-güedé cuèndá ìⁿ tée queheⁿ cuèndá-güedé. Te díhúⁿ-áⁿ nàqueheⁿ-güedé, ¹⁰te cuaaⁿ-güedé ìⁿ xichi núú nání Nǔú Cuáha Nchaa Sá Cuáha Ñuhu, te ducaⁿ càda-xi chi ducaⁿ nǐ cachí Yǎ Ndiòxí cunduu”, duha ní cachí ndí Jeremiás-áⁿ.

Jèsús ndécú-gǎ núú tǎ Pilatú

(Mr. 15:2-5; Lc. 23:3-5; Jn. 18:33-38)

¹¹Te Jèsús ndécú-gǎ núú tǎ Pilatú tée cùu gobiernú, te tée-áⁿ nǐ xicáⁿ tñúhú-dë núú-gǎ, te xáhaⁿ-dë xii-gá:

—¿Ndáá sá díú-n cùu-n tée yìndaha ñaha xii ñáyíu isràèl-áⁿ? —càchí-dé xáhaⁿ-dë xii-gá.

Te Jèsús ní xáhaⁿ-gǎ xii-dé:

—Ñíu-í yìndaha-í-yu —càchí-gǎ xáhaⁿ-gǎ xii-dé.

¹²Te cue dútú cúnùu ndihí cue tée cùu sacuéhé nǔú ñáyíu isràèl sàcáⁿ cuéchi-güedé núú tǎ Pilatú cuèndá Jèsús, dico mee-gǎ ni ìⁿ tñúhu ñá túú ní

cáháⁿ-gá. ¹³Te té Pilatú ní xáhaⁿ-dě xii-gá:

—Cáháⁿ, ná cuendá ñá túú cáháⁿ-n, te cundehe nã ndéé duha titní cuéchi dàcaa cue tée-a díquí-n —càchí-dé xáhaⁿ-dě xii-gá.

¹⁴Dico Jèsús ñá túú tnàhí ní cáháⁿ-gá, te té Pilatú tée cùu gobiernú-áⁿ ïo ní cuñúhu-dé sá dúcáⁿ ñà túú tnàhí ní cáháⁿ-gá.

**Ní quide ndáá-güedé
sá cahní-güedé Jèsús**

(Mr. 15:6-20; Lc. 23:13-25;

Jn. 18:38-19:16)

¹⁵Te ndi tnahá nduu vico pascuá dácácu té Pilatú tée cùu gobiernú-áⁿ ïiⁿ tée yíhi vecaá chi ducaⁿ tnàhí quide-dé, te mee ñáyiú cáháⁿ-yu te núu ndédacàa tée yíhi vecaá-áⁿ cäcu-dé te tée-áⁿ dácäcu-dé. ¹⁶Te dàvá-áⁿ yíhí ïiⁿ tée nàni Barrabás vecaá, te tée-áⁿ ïó cuëndú-dé sá ïo nèhé ní quide-dé. ¹⁷Te ní nat-acá nchaa ñáyiú, te té Pilatú ní xicáⁿ tnúhú-dé núú-yu, te xáhaⁿ-dè:

—¿Ndédacàa núú ùú cue tée-a cuiní-ndó dácäcu-í-güedé-i? ¿Té Barrabás äⁿ Jèsús tée nàni Cristú? —càchí-dé xáhaⁿ-dè xii-yu.

¹⁸Te ducaⁿ ñí cáháⁿ té Pilatú, chi ní cutnùní iní-dé sá dicó sá cuèdú íní-güedé ducaⁿ ñí quide-güedé ní sáha cuendá ñáhá-güedé xii Jèsús núú-dé.

¹⁹Te nini núcóo té Pilatú núú xèhndé-dé cuéchi ní tendaha ñàdihí-dé tnúhu cuáháⁿ núú-dé, te duha ndùu tnúhu ní tendaha-aⁿ: “Vá cání iní-n nã cada-n tée ní taxi cuendá ñáhá-güedé xii-n, tée ñá túú tnàhí cuéchi-xi, chi icuini ïo nèhé ní dácótó ñàha saní-í cuëndá-dé”, duha ndùu tnúhu ní xáhaⁿ-aⁿ xii té Pilatú.

²⁰Dico cue tée cùu dútú cúnùu, ndihí cue tée cùu sacuéhé núú ñáyiú isràél ní xáhaⁿ-güedé xii ñáyiú sá ná cuñàhá-yu xii té Pilatú dácäcu-dé té Barrabás te

cahni-dé Jèsús, te ní quidé-yu nàcuáa ní xáhaⁿ-güedé. ²¹Te té Pilatú-áⁿ ñí xáhaⁿ tùcu-dé xii-yu:

—¿Ndédacàa núú ùú cue tée-a cuiní-ndó dácäcu-í? —càchí-dé xáhaⁿ-dè xii-yu.

Te ní xáháⁿ-yu xii-dé:

—Té Barrabás dácäcu-n —càchí-yu xáháⁿ-yu xii-dé.

²²Te té Pilatú ní xicáⁿ tnúhú-dé núú-yu, te xáhaⁿ-dè:

—¿Te ná cuiní-ndó càda-í Jèsús tée nàni Cristú tée càchí sá Yã Ndiöxi ní tendaha ñàha xii-dé véxi-dé ñuyú-a-i? —càchí-dé xáhaⁿ-dè xii-yu.

Te nchaá-yu ní cáháⁿ-yu, te xáháⁿ-yu:

—Cata caa-dé núú cùrúxí —càchí-yu xáháⁿ-yu xii-dé.

²³Te té Pilatú ní xáhaⁿ tùcu-dé xii-yu:

—¿Te ná cúú cuéchi ní quide-dé núu ducaⁿ cuiní-ndó càda-í-dé-i? —càchí-dé xáhaⁿ-dè xii-yu.

Dico nchaá-yu uuⁿ-gá ñihi ní cáháⁿ-yu, te xáháⁿ-yu xii-dé:

—¿Cata caa-dé núú cùrúxí! —càchí-yu xáháⁿ-yu xii-dé.

²⁴Te té Pilatú ní cutnùní iní-dé sá vã ñihí-dé nàcuáa cada-dé, chi uuⁿ-gá ní nguíta ñáyiú xicuáá-yu, te xiáⁿ ní xicáⁿ-dè ndute ní ndáhá-dè núú nchàa ñáyiú, te ní xáhaⁿ-dè xii-yu:

—Tée-a cùu-dé ïiⁿ tée ñá túú tnàhí cuéchi-xi, te nchòhó cuiní-ndó sã cùú-dé, dico diu-ni mee-ndo cuído yáhu-ndo-dé chi yúhú vá cuído yáhu-í-dé —càchí-dé xáhaⁿ-dè xii-yu.

²⁵Te nchaá-yu ní xáháⁿ-yu xii-dé:

—¿Diu nchúhú ndihi cue déhe-ndí cuído yáhu-ndí-dé! —càchí-yu xáháⁿ-yu.

²⁶Te sáta dúcáⁿ te té Pilatú ní dácäcu-dé té Barrabás, te ní táuchíúⁿ-dè ní cani-güedé Jèsús. Te sáta dúcáⁿ ñí quide ñàha-güedé xii-gá, te ní táuchíúⁿ-dè candeca ñàha-güedé xii-gá quíhíⁿ cata caa ñàha-güedé xii-gá núú cùrúxí.

²⁷ Te cue tée cùu sandadú té Pilatú ndécá-güedě Jèsús cuánguihu xítí vehe càhnu cuu cuendá-dé, te cue tée cùu sandadú-á" nǐ cana-güedé dava-gá cue sandadú núu dúcá" ndéca-güedé Jèsús cuánguihu-á". ²⁸ Te xía" nǐ taunuu-güedé dóo-gă, te ní dácufhnú ñaha-güedé xii-gá ìi" dóo tícuèhé vǐhí. ²⁹ Te ní cadúha-güedé ìi" coróná iñu ní chihi-güedé díquí-gă, te ní chitnǐ-güedé ìi" carrutí ndaha cùha-gă, te ní ngúñí xítí-güedé núu-gă cúdíquí ndeé ñáhá-güedé xii-gă, te xăha"-güedé:

—ǐo càhnu cuu yohó tée yindaha ñaha xii ñáyu isràél! —càchí-güedé xăha"-güedé xii-gă.

³⁰ Te ní tíú díí ñáhá-güedé xii-gă, te ní quehe"-güedé carrutí sá nǐ sáñaha-güedé xii-gă te ní ducu"-güedé díquí-gă. ³¹ Te sátá nǐ yáha ní cudíquí ndeé ñáhá-güedé xii-gă, te ní nataunuu ñaha-güedé xii-gă dóo tícuèhé vǐhí sá nǐ dácufhnú ñaha-güedé xii-gă, te ní dándíunuu ñaha-güedé xii-gă dóo méé-gă, te dătnúní ndécá ñaha-güedé cuáhá" núu catá cà ñaha-güedé xii-gă núu cùrúxí.

Sàta caa-güedé Jèsús núu cùrúxí

(Mr. 15:21-32; Lc.

23:26-43; Jn. 19:17-27)

³² Te ñuhu-güedé ndihi-gă ichi, te ní nanǐhí-güedé ìi" tée ñuú Cirené nání-dě Xímú, te tée-á" nǐ quide yica-güedé ní xido-dé cùrúxí sá nchídó Jèsús.

³³ Te ní sáá-güedé ndihi-gă ìi" xichi núu nání Gǒlgotá, te tnúhu-á" queé-xí: Núu nání yìquí díquí ndǐyi, duha quèe-xí tnúhu-á". ³⁴ Te xía" sáñaha-güedé ndudí úá coho-gă ní cùu, te ñá túú ní xìhi-gă chi dico-ni ní xito ndéé-gă.

³⁵ Te ní sata caa ñaha-güedé xii-gă núu cùrúxí, te sátá dúcá" te cue tée cùu sandadú-á" nǐ xito ndéé-güedé ñuu ndédacàa-güedé cuu cuendá-güedé dóo-gă. Te duca" nǐ cuu chi ní quee

ndáá-xi nàcuáa ní cáhá" ìi" tée ní xóo cáhá" tnúhu Yá Ndióxí ndéé sanaha yòdo tnuní núu tütú-gă, te duha càchí-xi: "Ní xito ndéé-güedé ñuu ndédacàa-güedé cuu cuendá-güedé dóo-gă", duha ní cachí tée-á" te duca" nǐ ngódó tnuní núu tütú-gă. ³⁶ Te sátá dúcá" nǐ quide-güedé, te ní ngóo-güedé ndeé ñáhá-güedé xii-gă. ³⁷ Te ní taxi ndecu-güedé ìi" sá ndeé lètrá ndàa díquí-gă. Te lètrá-á" càhá"-xi ná cuendá duca" nǐ quide ñaha-güedé xii-gă, te duha càhá" lètrá-á": "Tée-a cùu-dé tée yindaha ñaha xii ñáyu isràél", duha càchí-xi. ³⁸ Te tnáhá úú cue tée cùu ñadúhú nǐ sata caa-güedé diu-ni núu cùrúxí tucu, te ìi"-dé ní sata caa-güedé xio cùha-gă, te ingá-dé ní sata caa-güedé xio dătni-gă. ³⁹ Te nchaa ñáyu yăha yatni núu táca-gă-á", te dăcuicó-yu díquí-yu ndehe ñahá-yu xii-gă, te xǐcuèhé ñáhă-yu. ⁴⁰ Te xăhă"-yu xii-gă:

—Yòhó càchí-n sá dàngoyo-n veñúhu càhnu sá ìo cùnuu, te dandàa-n ingá veñúhu saa, te xítí úní-ni nduu sa nadaxǐnu-n, te vitna tanuu núu cùrúxí-á" dăcácu-n mée-n te núu ndisa sá Dêhe Yá Ndióxí cúú-n —càchí-yu xăhă"-yu xii-gă.

⁴¹ Te diu-ni duca" cùdíquí ndeé ñáhá cuè tée cùu dútú cúnuu xii-gă, ndihi cue tée dăcuaha ñaha xii ñáyu nchaa tnúhu ní chídó tnuní ndíi Moisés, ndihi cue tée cùu fariséú, ndihi cue tée cùu sacuéhé núu ñáyu isràél, te xitnaha-güedé:

⁴² —Tée-a ní ndacu-dé ní dăcácu-dé dava ñáyu, te mee-dě ñá ndácú-dé dăcácu nihnu-dé méé-dě. Te núu ndisa sá cúú-dě tée yindaha ñaha xii ñáyu isràél, te na cundehe-o nuu-dé núu cùrúxí-a cuendá quíndáá iní-ó-dě. ⁴³ Te càchí-dé sá sandáá iní-dé Yá Ndióxí, te mee-gă ná dăcácu ñaha-gă xii-dé te núu cundahú iní ñáhá-gă, chi mee-dě càchí-dé sá Dêhe-gă cúú-dě —càchí-güedé xitnaha-güedé.

⁴⁴Te ndéé tñháá cue tée cùu ñadúhú tácaà xio xio ñíni-gá xícuèhè ñáhá-güedé xii-gá.

Ní xíhí Jèsús

(Mr. 15:33-41; Lc. 23:44-49; Jn. 19:28-30)

⁴⁵Te òré ní cuu cuádava nduu te ní cunee ñíhí ñuyíú, te ducaⁿ-ni càa ní cuu caá úní sacuaa. ⁴⁶Te òré sa ta cùyatni cuu caá úní sacuaa-áⁿ, te ñíhi ní cáháⁿ Jèsús, te càchí-gá:

—Èlí, Èlí, ¿láma sabàctani? —càchí-gá.

Te tñúhu-áⁿ quée-xí: Ndiòxí mée-í, Ndiòxí mée-í, ¿ná cuèndá ní dáñá ñàha-n xii-í?, duha quèe-xi tñúhu-áⁿ.

⁴⁷Te dava cue tée xíndecu yatni núú tácaà-gá-áⁿ ñí tecú dóho-güedé nàcuáa ní cáháⁿ-gá, te ní xítnàha-güedé:

—Tée-a càna-dé té Èliás —càchí-güedé xítnàha-güedé.

⁴⁸Te òré-ni-áⁿ ñí quene cunu ñíⁿ cue tée xíndecu-áⁿ ñí queheⁿ-dé luha cáchí, te ní chindóyo-dé xití ndudí íá, te ní chinenu-dé díquí ñíⁿ yutnu càni te ní ndocani-dé ní chihi-dé yuhu-gá. ⁴⁹Te dava-güedé ní xáhaⁿ-güedé xii tée-áⁿ:

—Cundetú tnaa na cùndehe-o nacoto núu quixi té Èliás dàcácu ñàha-dé xii-dé —càchí-güedé xáhaⁿ-güedé xii tée-áⁿ.

⁵⁰Te Jèsús ñíhi ní cana saa-gá, te ní xíhí-ni-gá. ⁵¹Te sáta dúcáⁿ te ní ndátá dóó cúú còrtiná xití veñúhu càhnu sá ño cùnuu ní quée dava ndáá, te ndàa núu ñínu ní nguíta-xi ní ndátá, te ní tnáa, te dava cava nàhnu ní táhú. ⁵²Te dava yaú núú yíndüxi ñáyíu ní xíhí ní sándáá iní ñáhá xii Yá Ndiòxí ní nacaáⁿ te ní ndotó-yu. ⁵³Te sáta ñí yáha ní ndoto Jèsús, te cue ñáyíu ní ndoto-áⁿ cuànguñíhú-yu xití ñúu Jerusàlén, te cue ñáyíu ñúú-áⁿ ño vài-yu ní xiní-yu cue ñáyíu ducaⁿ ñí ndoto-áⁿ.

⁵⁴Te sá dúcáⁿ nãndi ní quide-xi, ndíhi sá dúcáⁿ ñí tnáa xíáⁿ ño ní yùhú tée

cùu capitáⁿ ndíhi nchaa dava-gá cue tée ndècu ndíhi-dé ndéé-güedé yíqui cùñú Jèsús, te ní xítnàha-güedé:

—Sá ndáa ndisa sá díú tée-a cùu-dé Déhe Yá Ndiòxí ní cùu —cachí-güedé xítnàha-güedé.

⁵⁵Te xica xínutnái vài ñáyíu ñíhí ndéhè-yu nchaa nàcuáa ní quide ñàha-güedé xii Jèsús, te ñáyíu-áⁿ cúu-yu ñáyíu ní chindèé-yu Jèsús, te ndéé distritú Galileá ní chinchícúⁿ ñáhà-yu xii-gá. ⁵⁶Te tnuú ñáyíu-áⁿ tñháá tá Màriá Magdalèná, ndíhi tá Màriá nãná tẽ Jàcobó ndíhi té Chèè, ndíhi nãná cue déhe té Zebèdeú.

Chìndúxi-güedé Jèsús

(Mr. 15:42-47; Lc. 23:50-56; Jn. 19:38-42)

⁵⁷Te ndècu ñíⁿ tée cuica nàni-dé Chèè te cùu-dé tée ñúú Arimàtea, te tñháá-dé ní tñháá tñúhu-dé ndíhi Jèsús. Te òré sa ní cuaa, ⁵⁸te ní sáháⁿ-dé núú tẽ Pilatú, te xáhaⁿ-dè ñúu vá cùndèe iní-dé daña-dé chindúxi-dé yíqui cùñú Jèsús. Te té Pilatú-áⁿ ñí sáha-dé tñúhu, te ní táúchíúⁿ-dè sá cuáha cuèndá-güedé té Chèè-áⁿ yíqui cùñú-gá. ⁵⁹Te té Chèè-áⁿ ñí queheⁿ cuèndá-dé yíqui cùñú-gá, te ní chidúcúⁿ-nuu-dé ñíⁿ dóó cuixíⁿ dóó càndò. ⁶⁰Te sa nchíí ñíⁿ yaú sáá ñí caáⁿ té Chèè-áⁿ ñíⁿ yíqui naha càva te xíáⁿ cúú cuèndá-dé, te yaú-áⁿ ñí chihi-dé yíqui cùñú Jèsús, te dàtnùní ní sadí-dé ñíⁿ yúú cáhnú yúú quèhéⁿ yuhu yaú-áⁿ, te ní xica-dé cuánuhú-dé. ⁶¹Te tñháá tá Màriá Magdalèná, ndíhi ingá xíchí nání Màriá ní quexió-yu ní ngóo-yu yatni núú nchíí yaú-áⁿ.

Cue tée ndèé yaú núú yíhí yíqui cùñú Jèsús

⁶²Te sáta ñí yáha ní quide túha ñáyíu nchaa sá nándíhi-yu nduu tñéè nduu ndètátú-yu-áⁿ, te díu-ni nduu ndètátú-yu-áⁿ ñí sáháⁿ cue dútú cùnùu,

ndihi cue tée cùu fariséú ní cáháⁿ ndihi-güedé té Pilatú. ⁶³Te xáhaⁿ-güedé xii-dé:

—Yòhó tée cùnuu, véxi-ndí càchí tnúhu-ndí sá ní ndacu iní-ndí sá tée ndehnde ní xíhí-áⁿ càchí-dé òré ndécú-gä-dé sá ndùu úní sá cùú-dé, te ndoto-dé. ⁶⁴Te tendaha-n cuè tée na quíhíⁿ-güedé cundeé-güedé yuhu yaú núú ní chihi-güedé yiqui cùnú-dé, chi na cuáháⁿ quíhíⁿ cue tée ní xica cuu ndihi-dé duhu-güedé yiqui cùnú-dé, te cúnaha-güedé xii ñáyiú sá ní ndoto-dé. Chi núu ducaⁿ na càda-güedé te ío-gá dandáhú-güedé cue ñáyiú dàcúxí dàtná ní quide mee tée ní xíhí-áⁿ —càchí-güedé xáhaⁿ-güedé.

⁶⁵Te té Pilatú ní xáhaⁿ-dè xii-güedé:

—Náú cue sandàdú-a candeca-ndo-güedé quíhíⁿ, te cadí váha-ndo ndihi-güedé yuhu yaú-áⁿ nàcuáa tàú-xi cunduu, te na cundeé-güedé nàcuáa sàni iní-ndó cunduu —cachí-dé xáhaⁿ-dè xii-güedé.

⁶⁶Te cue tée-áⁿ ní xica-güedé cuáháⁿ-güedé, te ní tee-güedé ìⁿ sèná yúú ndèdí yèhe yaú-áⁿ, te ní dándöo-güedé cue sandàdú-áⁿ ndèè-güedé yaú-áⁿ, te ducaⁿ ní quide-güedé cuendá sá vǎ yöo quíhíⁿ nacaáⁿ yaú-áⁿ.

Ní ndoto Jèsús

(Mr. 16:1-8; Lc. 24:1-12; Jn. 20:1-10)

28 Te sátá ní yáha nduu ndètatú ñáyiú, te ndumíngú nehé víhí-ní ní xica tá Màriá Magdalèná ndihi ingá xíhí nání Màriá cuángotó-yu yaú núú ní chihi-güedé yiqui cùnú Jèsús. ²Te uuⁿ ní níhí vǐhí ní tnáa, te òré ducaⁿ ní quide-xi chi ìⁿ espíritú xínú cuèchi núú Yǎ Ndiöxí ní quexio-xi núú dúcáⁿ nchíí yaú núú ní chihi-güedé yiqui cùnú Jèsús, te ní xócání espíritú-áⁿ yúú ndèdí yèhe yaú-áⁿ te ní ngóo-xi núú

yúú-áⁿ. ³Te dàtná dátäsaⁿ-xi òré sàá nduté dùcaⁿ datäsaⁿ-xi núú espíritú-áⁿ, te dóó níhí-xí cuixíⁿ quíyí. ⁴Te òré ducaⁿ ní quide-xi te cue sandàdú ndèé yaú-áⁿ ní quidi ñaha-xi xii-güedé sá ní yùhú-güedé, te ní nduá-güedé, te ní xíta sá xíní tnúní-güedé. ⁵Te espíritú-áⁿ ní xáhaⁿ-xi xii cue ñáyiú ìhí cuángoto yaú-áⁿ:

—Nchòhó ñáyiú ìhí véxi coto yaú-a, vá yùhú-ndó chi yùhú cùtnúní iní-í sá nchòhó véxi-ndo nànducu-ndo yiqui cunú Jèsús Yaá ní xíhí núú cùrúxí. ⁶Dico Yaá-áⁿ chi ñá túú-gǎ ndécú yiqui cunú-gǎ iha, chi sa ní ndoto-gǎ, te diu ducaⁿ ní cachí-gǎ sá ndótó-gǎ cùtnàhá vátá cùú-gǎ, te chí táquixi cundehe-ndo núú ní sacáⁿ-güedé yiqui cùnú-gǎ ní cùu te quiní-ndó nǎ ñá túú-gǎ. ⁷Te vitna ío ndíhi chí cuáháⁿ núú xǐndecu cue tée ní xica cuu ndihi-gǎ, te duha cúnaha-ndo xii-güedé: “Ní ndoto Jèsús Yaá ní xíhí ní cùu, te codonuu-gǎ núú-ndó quíhíⁿ distrítú Galiléa te yàcáⁿ quiní-ndó-gǎ”, duha cúnaha-ndo xii-güedé. Duha ndùu tnúhu ní cachí tnúhu-í xii-ndo —càchí espíritú-áⁿ xáhaⁿ-xi xii cue ñáyiú ìhí-áⁿ.

⁸Te cue ñáyiú ìhí-áⁿ ní natní-yu ichi, te súúní ndíhi cuánuhú-yu núú xǐndecu cue tée ní xica cuu ndíhi Jèsús cuendá nacani tnúhu-yu núú-güedé nàcuáa ní xáhaⁿ espíritú-áⁿ xíí-yu, te cuèi ní yùhú-yu dico súúní cùdíí iní-yu. ⁹Te ichi ñùhú-yu cuánuhú-yu, te na iní-yu ní quexio Jesús núú-yu ní dándácöo váha ñaha-gǎ xíí-yu. Te ñáyiú-áⁿ ní ngúíñí xítí-yu núú-gǎ, te ní numi ñàhá-yu xii-gǎ, te ní chiñuhu ñàhá-yu. ¹⁰Te ní xáhaⁿ-gǎ xíí-yu:

—Vǎ yùhú-ndó, chí cuáháⁿ cúnaha-ndo xii cue tée ní xica cuu ndíhi-í sá ná quíhíⁿ-güedé distrítú Galiléa, te yàcáⁿ quiní ñàhá-güedé xii-í —càchí-gǎ xáhaⁿ-gǎ xíí-yu.

**Nàcuáa ndùu tnúhu ní
nacani cue sandàdú**

¹¹ Te nini ñùhu cue ñáyiú dìhí-áⁿ ichi cuánuhú-yu, te dava cue sandàdú cue téé ndéé yaú-áⁿ ní cùu ní xica-güedé cuánuhú-güedé ñuú cuendá nacani tnúhu-güedé núú cuè téé cùu dútú dútú cúnùu-áⁿ ní quide-güedé jùndá ndìhi cue téé cùu sacuéhé núú ñáyiú isràél, te ní ndatnúhu-güedé nàcuáa cada-güedé, te ní quide ndáá-güedé ndìhi cue sandàdú-áⁿ sá cuñaha-güedé vài díhúⁿ cuendá dacuàndehnde-güedé.

¹³ Te ní xáhaⁿ-güedé xii cue sandàdú-áⁿ:

—Cuíní-ndí sá vǎ cǎháⁿ ndáá-ndó núú ñáyiú nàcuáa ní cuu, chi cúñaha-ndo xíi-yu sá òré xidí-ndó ní quixi cue téé ní xica cuu ndìhi-dé ní dúhú-güedé yiqui cùnù-dé néhé-güedé cuáháⁿ, duha cúñaha-ndo xíi-yu. ¹⁴ Te núu na nihí té Pilatú téé cùu gobiernú tnúhu nàcuáa cúñaha-ndo xii ñáyiú, te nchúhú cada ndáá-ndí ndìhi-dé cuendá sá ñà túú nǎ cada ñaha-dé xii-ndo —cǎchí-güedé xáhaⁿ-güedé xii cue sandàdú-áⁿ.

¹⁵ Te cue sandàdú-áⁿ ní queheⁿ cuendá-güedé díhúⁿ, te ní xica-güedé cuáháⁿ-güedé te ní cǎháⁿ-güedé nàcuáa ní xáhaⁿ cuè téé-áⁿ cǎháⁿ-güedé. Te nchaa ñáyiú isràél ní níhí-yu tnúhu ní cǎháⁿ-güedé-áⁿ, te ñiu-ni tnúhu-áⁿ cǎháⁿ-yu ndéé vitna.

**Jèsús xáhaⁿ-gǎ xii cue téé ní
xica cuu ndìhi-gǎ nàcuáa
ndùu chiuⁿ cada-güedé**

(Mr. 16:14-18; Lc.

24:36-49; Jn. 20:19-23)

¹⁶ Te ndi ùxí ñⁿ cue téé ní xica cuu ndìhi Jèsús ní xica-güedé cuáháⁿ-güedé ñⁿ yucu cǎa distritú Galileá núú ní xáhaⁿ-gǎ naníhí tnáhá-güedé ndìhi-gǎ.

¹⁷ Te òré ní xiní-güedé Jèsús te ní chiñuhu ñaha-güedé xii-gǎ, dico dava-güedé sàni ñⁿ sani úú iní-güedé núu ñiu-gǎ àdi ñà díú-gǎ. ¹⁸ Te Jèsús ní sándehe yatni-gǎ ndéé núú-güedé, te ní xáhaⁿ-gǎ xii-güedé:

—Yúhú ndécú ndìhi-í tnúhu ndee ñni táxí tnùn-í cuèi andiu te cuèi ñuyú-a.

¹⁹ Te vitna tàuchiuⁿ-í sá quíhíⁿ-ndó ñihí ñuyú cǎháⁿ-ndó tnúhu-í núú ñáyiú cuendá tuha ñáhá-yu xii-í, te dacuàndute-ndó-yu. Te òré ducaⁿ cǎda-ndo, te cacunehe-ndo tǎtá-ó Dütú Ndióxi ndìhi yúhú Yaá cúú Déhe-gǎ ndìhi Espíritú-gǎ. ²⁰ Te cúñaha-ndo xíi-yu sá ná cǎdá-yu nchaa nàcuáa sa ní dánèhé ñáhà-í xii-ndo cǎda-ndo. Te na cǎchí tnúhu-í sá cùndècu ndìhi ñaha-ni-í xii-ndo ñuyú-a ndéé ná sàà nduu nàa-xi —cǎchí-gǎ xáhaⁿ-gǎ xii-güedé. Te ducaⁿ na cùnduu.

TNÚHU NÍ CHÍDÓ TNÙNÍ TÉ MĂCÚ

**Té Juàá tée dàcuandute ñaha
xii ñáyiú cáháⁿ-dé tnúhu
Yá Ndiöxí xití yucu**

(Mt. 3:1-12; Lc. 3:1-9,
15-17; Jn. 1:19-28)

1 Duha ní quesaha tnúhu sá cáháⁿ nàcuáa naníhí tǎhú-ó tnúhu Xítohó Jesucristú Déhe Yá Ndiöxí.

²Te ndíi Chàíá tée ní xóo cáháⁿ tnúhu Yá Ndiöxí ndéé sanaha ní chídó tnùní ndíi nàcuáa ní xáhaⁿ Yá Ndiöxí xii Déhe-gá, te duha ní xáhaⁿ-gá: Tendaha-í ìíⁿ tée codonùu-dé núú-n, te dàtúha-dé ñáyiú cuëndá tñí-yu tnúhu-n.

³Te tée-áⁿ quihi-dé xití yucu te níhi cáháⁿ-dé cúnaha-dě xii ñáyiú: “Chí dǎná nchàa ichi cuehé ichi duha ndècu-ndo, te tñí-ndo ìchi váha, te ducaⁿ càda-ndo cuendá cundecu túha-ndo, chi véxi Yaá ío cùnuu”, duha cúnaha-dě xii-yu.

Duha ndùu tnúhu ní chídó tnùní ndíi Chàíá nàcuáa ní xáhaⁿ Yá Ndiöxí xii Déhe-gá. ⁴Te tée dii cuëndá-xi ní ngódó tnùn-í-áⁿ nání-dě Juàá, te tée-áⁿ ní xíhi-dé xití yucu ní cáháⁿ-dé tnúhu Yá Ndiöxí, te ní xóo dacuandute-dé ñáyiú, te duha ní xáhaⁿ-dě xii-yu:

—Chí dándixi túu iní sá ñà túú quide váha-ndo ndècu-ndo, te daña-ndo nchàa ichi cuehé ichi duha te cuandute-ndo, te ducaⁿ te Yá Ndiöxí cada cǎhnu iní-gá nchaa yíca cuèchi-ndo —duha ní xáhaⁿ-dě xii-yu.

⁵Te nchaa ñáyiú distritú Jùdeá, ndíhi ñáyiú ñúú Jerusàlén ní sáháⁿ-yu ndéé yúte Jòrdán núú ndécú tǎ Juàá ní xíndedóho-yu nchaa tnúhu ní cáháⁿ-dé. Te cue ñáyiú ní náhmá nchaa yíca

cuèchi-xi te ní dǎcuándute ñaha-dé xii-yu.

⁶Te tée Juàá-áⁿ ní xíhnu-dé dóó idi cǎméyu, te ìíⁿ ñíi ní cuu pǎnú xití-dé, te ní xóo caxi-dé tíca làngóstá ndíhi ndudí ñúúú cuèchí. ⁷Te ní xáhaⁿ tucu-dé xii ñáyiú:

—Nchícúⁿ ìíⁿ tée véxi, te tée-áⁿ ò-gá cúnùu-dé dàcúxí yúhú, chi yúhú cúú-í ìíⁿ tée duuⁿ duuⁿ ñǎ túú tǎú-í ngúnundeyi-í nandaxi cuèdicó ñíi nihnu chǎú-dé dico quide-í chiúⁿ-dé. ⁸Te yúhú dǎcuandute ñaha-í xii-ndo, dico mee-dě taxi-dé Espiritú Yá Ndiöxí cundecu ndíhi-ndo —cǎchí-dé xáhaⁿ-dě xii-yu.

Sàndute Jesús

(Mt. 3:13-17; Lc. 3:21-22)

⁹Te dàvá-áⁿ ní quee Jèsús ñúú Nazàrét ìíⁿ ñúú yíndèhu distritú Galileá cuáháⁿ-gá yúte Jòrdán. Te yàcáⁿ ní dǎcuándute ñaha tée Juàá xii-gá. ¹⁰Te òré ní nene-gá xití ndute, te ní xini-gá nchíi andíu, te ní quee Espiritú Yá Ndiöxí véxi cuuⁿ-xi ngúnndecu ndíhi ñaha-xi xii-gá, te dàtná cáá ìíⁿ lómá cáá Espiritú-áⁿ véxi cuuⁿ-xi. ¹¹Te òré-áⁿ ní tecú ní cáháⁿ Yá Ndiöxí ndéé andíu, te xáhaⁿ-gǎ xii Jèsús:

—Yòhó cúú-n Dǎhe-í tée ío cùu iní-í te ío cùdíí iní ñáhà-í xii-n —cǎchí-gá xáhaⁿ-gǎ.

**Sácuíhná quidé yíca-xi cada Jesús
sá ñà túú tǎú-gá cada-gá
dico ñǎ túú ní quide-gá**

(Mt. 4:1-11; Lc. 4:1-13)

¹²Te Espiritú Yá Ndiöxí ndécá-xí Jèsús cuáháⁿ ìíⁿ xití yucu. ¹³Te xití yucu-áⁿ òó víhí quítì dééⁿ, te xíáⁿ ndécú Jèsús ní ngúíta sácuíhná quidé yíca-xi cada-gá ìíⁿ sá ñà túú tǎú-gá cada-gá dico ñǎ túú ní sàndáá iní-gá. Te cue espíritú xínú cuèchi núú Yá Ndiöxí ní xinu cuechi-xi nǎú-gǎ. Te ní xíndecu-gá údico nduu xití yucu-áⁿ.

**Distritú Galileá ní chisaha Jèsús chiùⁿ
ní tǎhú Tǎtá-gǎ Dútú Ndiöxí cada-gá**

(Mt. 4:12-17; Lc. 4:14-15)

¹⁴Te sátá nǐ ngava té Juáa ve-
caá, te Jèsús cuáháⁿ-gá distritú Galileá
dànehé-gá ñáyiú tnúhu váha, tnúhu sá
cáháⁿ nàcuáa ndíhu ndaha ñaha Yá
Ndiöxí xií-yu. ¹⁵Te xǎhaⁿ-gǎ xií-yu:

—Vitna sa ní cuyatni nduu ndíhu
ndaha ñaha Yá Ndiöxí xii-ndo, te
chí dáñá nchàa ichi cuehé ichi duha
ndècu-ndo, te quindáá iní-ndó tnúhu
váha, tnúhu sá cáháⁿ nàcuáa naníhí
tǎhú-ndó —càchí-gǎ xǎhaⁿ-gǎ xií-yu.

**Jèsús cǎháⁿ-gá cúmí
tnáhá cue téé tnìi chácá**

(Mt. 4:18-22; Lc. 5:1-11)

¹⁶Te Jèsús ñúhú-gǎ ichi cuáháⁿ-gá
tǎ yǎha-gá yuhu làgúná Galileá, te ní
xiní-gá té Xímú ndíhi ñaní-dé té Ndríxí
xídáquèe-güedé ñunu-güedé xití ndute
tnìi-güedé chácá, chi quití tnàhí-áⁿ cúú
chiùⁿ-güedé tníí-güedé-di. ¹⁷Te Jèsús ní
xǎhaⁿ-gǎ xii-güedé:

—Chí dáñá chiùⁿ quide-ndo-áⁿ, te
quixi-ndo chitnahá ñáhá-ndó xii-í te
taxi-í ingá núú chiùⁿ cada-ndo chi
qufíhíⁿ-ndó cǎháⁿ-ndó ñáyiú cuendá
dacuàhá-yu tnúhu-í —càchí-gǎ xǎhaⁿ-gǎ
xii-güedé.

¹⁸Te òré-ni-áⁿ ní dáñá cuè téé-áⁿ
ñunu-güedé te ní tuha ñaha-güedé
xii-gá.

¹⁹Te cuáháⁿ-gá luha-gá, te ní
xiní-gá té Jàcobó ndíhi ñaní-dé té
Juáa ñúhú-güedé xití bàrcú-güedé
nátcu-güedé ñunu-güedé, te ndi
ndúú-güedé cúú-güedé déhe té Zebèdeú.
²⁰Te ní cana ñaha-gǎ xii-güedé, te ní
dándõ-güedé tǎtá-güedé ndíhi cue téé
xinu cuechi núú-güedé xití bàrcú, te ní
tuha ñaha-güedé xii-gá.

**Ììⁿ téé yìhi ñaha espíritú
cúndìhi yucu ñávàha**

(Lc. 4:31-37)

²¹Te ní quexìo Jesús ndíhi cue téé-áⁿ
ììⁿ ñuú nání Cǎpernaúm, te yàcáⁿ
ndécú-gǎ ní tnahá nduu ndètatú ñáyiú,
te cuánguihu-gǎ veúúhu ñáyiú isràél
dànehé ñáhá-gǎ xií-yu. ²²Te xícuñúhu
vìhí-yu nchaa tnúhu cáháⁿ-gǎ, chi
quide-gǎ sá cúú-gǎ ììⁿ Yáá táxí tnùnì
vìhí, te ñá túú dàcuaha ñaha-gǎ xií-yu
dàtná dǎcuàha ñaha cue téé dǎcuaha
ñaha xií-yu nchaa tnúhu ní chídó tnùnì
ndíi Moisés. ²³Te xití veñúhu-áⁿ ndécú
tnáhá ììⁿ téé yìhi ñaha ììⁿ espíritú
cúndìhi yucu ñávàha, te espíritú-áⁿ ní
quide-xi níhi ní cáháⁿ téé-áⁿ, te xǎhaⁿ-dè
xii Jèsús:

²⁴—¿Te ná cuínì yòhó Jèsús téé
ñuú Nazàrét cada ñaha-n xii-ndí nùu
véxi-n nùú ndécú-ndí-i? ¿Áⁿ véxi-n dà-
naa ñaha-n xii-ndí? Chi yúhú xiní
ñáhà-í xii-n sǎ cúú-n ììⁿ téé ñá túú
tnàhí cuèchi-xi, chi núú Yǎ Ndiöxí
ní quee-n véxi-n ñùyíú-a —càchí-dé
xǎhaⁿ-dè xii-gá.

²⁵Dico Jèsús ní tenàá-gǎ espíritú
cúndìhi yucu ñávàha-áⁿ, te xǎhaⁿ-gǎ:

—¿Cadí yuhu-n, te taquèe yiquì
cuñú téé-áⁿ! —càchí-gǎ xǎhaⁿ-gǎ xii
espíritú-áⁿ.

²⁶Te espíritú cúndìhi yucu ñávàha-áⁿ
ní dǎcüyìhí ñáhá-xí xii téé-áⁿ, te ní
dácáná sàa ñaha-xi, te ní quee-xi yiquì
cùñú-dé cuáháⁿ-xi. ²⁷Te nchaa ñáyiú
xíndecu-áⁿ ìo ní cuñúhu-yu, te ní
xítnáhá-yu:

—¿Te nása ndúu-tu sá quidé tèe-a?
¿Ndudú sáá cáháⁿ-tu-dé sánùu? Te
quide-dé dàtná quidé ììⁿ téé cùnùu vihi,
chi cáháⁿ-ni-dé te sàndáá iní ñáhá nchaa
espíritú cúndìhi yucu ñávàha —càchí-yu
xítnáhá-yu.

²⁸Te ío ndíhi ní níhí nchaa ñáyiú
dava-gǎ ñuú yíndèhu distritú Galileá

tnúhu nchaa nàcuáa càháⁿ Jèsús ndihi nchaa sá quidé-gá.

**Jèsús quidé tātna-gá
nāná ñadìhí té Xímú**

(Mt. 8:14-15; Lc. 4:38-39)

²⁹ Te òré ní ndee Jèsús veñúhu cue ñáyiú isràél, te cuáháⁿ-gá ndihi té Jà-cobó ndihi té Juáá vehe té Xímú ndihi té Ndríxí. ³⁰ Te nāná ñadìhí té Xímú cùhú-aⁿ ñùhu vihi-aⁿ cahni, te ndìhí-ni ní xáhaⁿ-güedě xii Jèsús sá cùhú-aⁿ. ³¹ Te ní sáháⁿ-gá núú cáá ñàha cùhú-áⁿ te ní tñii-gá ndaha-aⁿ ní ndocani ñaha-gá xii-aⁿ. Te òré-ni-áⁿ nǐ nchíco-aⁿ cahni, te ní ngúíta-aⁿ xínu cuechi-aⁿ núú-güedě ndihi-gá.

Jèsús quidé tātna-gá vai ñáyiú cùhú

(Mt. 8:16-17; Lc. 4:40-41)

³² Te òré sa cuíní-xi cundiquíⁿ te ní quexio ñáyiú núú ndécú Jèsús, te nchaa ñáyiú cùhú ní dátacá-yu ndecá-yu ní sáá núú-gá, te tñàhá cue ñáyiú yìhi ñaha espíritú cùndìhi yucu ñávàha ndecá-yu ní sáá núú-gá. ³³ Te nchaa ñáyiú ñuú-áⁿ nǐ chítú níhnǔ-yu yuyèhe vehe núú nǐ quexio Jesús. ³⁴ Te Jèsús ní quide tātna-gá nchaa ñáyiú cùhú cuèi ndi dííⁿ ndi dííⁿ núú cuèhé tñàhá-yu ìⁿ ìⁿ-yu, te ní queñuhu-gá nchaa espíritú cùndìhi yucu ñávàha yìhi ñaha xii ñáyiú, te ñá túú ní dàña-gá cáháⁿ cue espíritú cùndìhi yucu ñávàha-áⁿ ni ìⁿ tnúhu, te ducaⁿ nǐ quide-gá chi cue espíritú-áⁿ sa xíní-xi yoo cùu-gá.

**Jèsús càháⁿ-gá tnúhu Yá
Ndiòxí distritú Galileá**

(Lc. 4:42-44)

³⁵ Te òré vátá tñndaá váha-gá ní ndacóo Jèsús cuáháⁿ-gá ìⁿ xio yuhu ñúú núú ñà túú ñáyiú ndècu cuendá yacáⁿ cáháⁿ ndihi-gá Yá Ndiòxí. ³⁶ Te té Xímú ndihi cue tée cùndìhi-dé nándücu

ñaha-güedé xii-gá. ³⁷ Te òré ní naníhí ñáhá-güedě xii-gá, te ní xáhaⁿ-güedě:

—Nchaa ñáyiú nándücu ñahá-yu xii-n —càchí-güedé xáhaⁿ-güedě xii-gá.

³⁸ Te ní xáhaⁿ-gá xii-güedé:

—Chí ná quíhíⁿ-ó nchaa ñuú xñdáa yatni-a, chi danèhé-í ñáyiú tnúhu Yá Ndiòxí chi diu chiúⁿ-áⁿ vèxi-í —càchí-gá xáhaⁿ-gá xii-güedé.

³⁹ Te Jèsús tá xica ndodo-gá cuáháⁿ nchaa ñuú yíndèhu distritú Galileá dánèhé-gá ñáyiú, te ndi tñhá ìⁿ ìⁿ ñuú sàá-gá te ducaⁿ cuànguihu-gá veñúhu-yu dànèhé ñáhá-gá xii-yu tnúhu Yá Ndiòxí, te cue ñáyiú yìhi ñaha espíritú cùndìhi yucu ñávàha ta queñuhu-gá nchaa espíritú-áⁿ yiqui cùñú-yu cuáháⁿ.

**Jèsús quidé tātna-gá ìⁿ tée
tñàhá cuéhé sá dátèhyú
nihnu-xi yiqui cùñú-ó**

(Mt. 8:1-4; Lc. 5:12-16)

⁴⁰ Te ní quexio ìⁿ tée tñàhá cuéhé sá dátèhyú nihnu-xi yiqui cùñú-ó núú Jèsús, te ní ngúíñí xítí-dě núú-gá càháⁿ ndàhú-dé, te xáhaⁿ-dě xii-gá:

—Véxi-í càháⁿ ndàhú-í núú-n núu vá cùndèe iní-n càda tātna ñaha-n xii-í chi cùtnuní iní-í sá ndácú-n —càchí-dě xáhaⁿ-dě xii-gá.

⁴¹ Te Jèsús ní cundàhú iní ñáhá-gá xii-dé te ní dácàá-gá ndaha-gá ní tendaha ñaha-gá xii-dé, te xáhaⁿ-gá:

—Cuu cada tātna ñaha-í xii-n, te vitna ndúha-n —càchí-gá xáhaⁿ-gá xii-dé.

⁴² Te òré-ni-áⁿ nǐ xócuíñí cuéhé tñàhá-dé. ⁴³⁻⁴⁴ Te Jèsús ní cáháⁿ víhí-gá dóho-dé, te xáhaⁿ-gá xii-dé:

—Vitna cuanùhú-na, dico vá yóo ìⁿ cùñaha-n sà ní quide tātna ñaha-í xii-n, te núú dütú-ni cuáháⁿ cuendá sá ná quíní ñáhá-dě xii-n sà ní ndúha-n te cuáha-n-dě sá ndúú tǎhú Yá Ndiòxí dátñá ní cachí ndíi Moisés cuendá ná quíní ñáyiú sá ndáá ní ndúha-n —càchí-gá xáhaⁿ-gá xii-dé.

⁴⁵Te téé ní cuhú-áⁿ nǐ xica-dé cuáháⁿ-dé, te ní nguíta-dé xáhaⁿ-dě xii nchaa ñáyiú ta nàníhí-dě nàcuáa ní quide Jèsús ní quide tátna ñaha-gá xii-dé. Te sá dúcáⁿ nǐ xíté nuu téé-áⁿ cuèndú nàcuáa ní quide ñaha Jèsús xii-dé ní quide tátna ñaha-gá ní ndúha-dé, te xíáⁿ nǔu dayuhu nǐ xóo quǎhu-gá dava ñuú núú ío vài ñáyiú ndèhe ñaha xii-gá, te ní xóo cundecu-gá xití yucu núú ñà túú ñáyiú ndècu. Te nchaa ñuú ní quee ñáyiú ní sáháⁿ-yu núú ndécú-gá ní cáháⁿ ndihi ñàhá-yu xii-gá.

Jèsús quidé tátna-gá ñⁿ téé cùhú ñá cúú-gá candá nihnu

(Mt. 9:1-8; Lc. 5:17-26)

2 Te sátá nǐ cuu ñⁿ úú nduu sá nǐ quee Jèsús ñuú Capèrnaúm te ní nasáá tucu-gá, te cue ñáyiú ní níhí-yu tnúhu sá nǐ ndexìo-gá núú quidé vèhe-gá. ²Te ndíhi-ni ní tacá cuéhé víhí-yu, te ní chítú víhí-yu ndéé yuyèhe te ñá ní tnàhá-gá-yu. Te ní nguíta-gá ní dánèhé ñàhá-gá xii-yu tnúhu Yá Ndiöxí. ³Te òré-áⁿ nǐ quexìo cúmí tnàhá cue téé núú ndécú-gá nchídó-güedé ñⁿ téé cùhú ñá cúú-gá candá nihnu-dé. ⁴Dico ñá túú ní ndàcu-güedé sáá-güedé ndéé núú-gá chi ío cuéhé ñáyiú ndècu. Te xíáⁿ nǔu ní sáá-güedé díquí véhé nǔú yíhí-gá-áⁿ nǐ caáⁿ-güedé, te ichi ndàa díquí véhé-áⁿ nǐ dáquèe-güedé téé cùhú-áⁿ, te ñùhu-dé ñⁿ xító ní dáquèe ñaha-güedé ndéé núú-gá. ⁵Te Jèsús sa ní cutnùní iní-gá sá sàndáá iní ñàhá-güedé xii-gá nǔu ní xáhaⁿ-gá xii téé cùhú-áⁿ:

—Yòhó téé cùhú, sa ní quide càhnu iní-í nchaa cuéchi-n —càchí-gá xáhaⁿ-gá xii-dé.

⁶Te xíáⁿ xǐnucóo ñⁿ úú cue téé dàcuaha ñaha xii ñáyiú nchaa tnúhu ní chídó tnùnì ndíi Moisés, te sá dúcáⁿ nǐ cáháⁿ Jèsús núú cue téé-áⁿ nǐ sani iní-güedé: ⁷“Tée-a càháⁿ cuéhé-dé

cuèndá Yá Ndiöxí duha càháⁿ-dé, chi vá yóo ñⁿ ndàcu cada cahnu iní nchaa yíca cuéchi ñáyiú chi ñⁿ dií ní Yá Ndiöxí quidé càhnu iní-gá”, duha ní sani iní-güedé. ⁸Dico òré-ni-áⁿ nǐ cutnùnì iní Jèsús nàcuáa sàni iní-güedé, núu ní xáhaⁿ-gá xii-güedé:

—¿Te ná cuèndá ducaⁿ sàni iní-ndó-í?

⁹Te sá dúhá nǐ xáhaⁿ-í xii téé cùhú-a sá nǐ quide càhnu iní-í nchaa yíca cuéchi-dé, te xíáⁿ nchòhó ñá túú cutnùnì iní-ndó nǔu ndáá càháⁿ-í àdi ñá ndàá. Dico núu cúu-í-dé sá ndácóo-dé, te ndocani-dé xító ñùhu-dé véxi, te caca-dé, te cutnùnì ndáá iní-ndó nǔu ndáá càháⁿ-í àdi ñá ndàa chi cundehe nǔú-ndó nàcuáa cada-í. ¹⁰Te vitna na càda-í nàcuáa cutnùnì iní-ndó nchàa-ndo sá yǔhú Téé cùu ñàní tnàhá-ndó nchàa-ndo ndecu ndíhi-í tnúhu ndee iní sá cáda càhnu iní-í nchaa cuéchi ñáyiú ñuyíú-a —càchí-gá xáhaⁿ-gá xii-güedé.

Te sátá dúcáⁿ te ní xáhaⁿ-gá xii téé cùhú-áⁿ:

¹¹—Ndacóo te ndocani-n xító ñùhu-n véxi-áⁿ, te núhú-n vèhe-n —cachí-gá xáhaⁿ-gá xii-dé.

¹²Te òré-ni-áⁿ nǐ ndacóo-dé, te ní ndocani-dé xító ñùhu-dé ní quexìo-áⁿ, te ndèhe nchaa ñáyiú xǐndecu-áⁿ ní ndee-dé tnuú-yu cuáháⁿ-dé. Te sá dúcáⁿ nǐ quide Jèsús ní quide tátna-gá téé-áⁿ, xíáⁿ ío ní cuñúhu nchaa ñáyiú, te ní xíttnàhá-yu:

—Càhnu vihi cuu Yá Ndiöxí, chi ñá ñⁿ ndùu quini-ó dùha cuu datná ní cuu vitna —càchí-yu xíttnàhá-yu.

Jèsús càháⁿ-gá ñⁿ téé nàni Leví

(Mt. 9:9-13; Lc. 5:27-32)

¹³Te Jèsús cuáháⁿ tucu-gá yuhu làgúná, te ío cuéhé ñáyiú ní sátnàhá ñàhá xii-gá, te ní dánèhé ñàhá-gá xii-yu tnúhu Yá Ndiöxí. ¹⁴Te òré ní yáha ní dánèhé ñàhá-gá xii-yu, te ní

naqueheⁿ-gá ichi, te ní yáha yatni-gá ìíⁿ xichi núú núcõo ìíⁿ téé nàni Leví déhe ìíⁿ téé nàni Alfeú quidé còbrá-dé ñáyiú cuendá impuèstú chi cobràdór cùú-dé. Te òré ní xini ñáhá-gã xii-dé, te ní xáhaⁿ-gã:

—Néhé chitnahá ñáhá-n xii-í —càchí-gá xáhaⁿ-gã xii-dé.

Te té Lèví-áⁿ ní ndacuñí-dé, te ní tuha ñaha-dé xii-gã.

¹⁵Te té Lèví-áⁿ cuáháⁿ-dé ndihi Jèsús vehe-dé. Te yìhi Jesús mèsa xéxí-gã ndihi cue téé xica cuu ndihi-gá, te tñáhá vài cue téé cuihna ìní-xi quide cobrá ñáhá xii ñáyiú cuendá impuèstú, ndihi dava-gá cue téé ndècu ichi cuehé ichi duha nùcõo ndihi ñaha-güedé xii-gã xéxí ndihi ñaha-güedé, te ducaⁿ chi ío vài ñáyiú nchìcúⁿ ñáhá xii-gã. ¹⁶Te sá ní xini cue téé dàcuáha ñaha xii-yu nchaa tñúhu ní chídó tñùni ndii Moisés, ndihi cue téé cùu fariséú xéxí Jèsús ndihi nchaa cue téé-áⁿ nùu ní xicáⁿ tñúhú-güedé núú cuè téé xica cuu ndihi-gá, te xáhaⁿ-güedé:

—¿Ná cuendá ducaⁿ quide téé cùu mestrú-ndó xèxi-dé ndihi cue téé cuihna ìní-xi quide cobrá ñáhá xii ñáyiú cuendá impuèstú, ndihi nchaa dava-gá cue téé ndècu ichi cuehé ichi duha-i? —càchí-güedé xáhaⁿ-güedé.

¹⁷Te Jèsús ní tecú dóho-gá nàcuáa nduu tñúhu ní xáhaⁿ-güedé xii cue téé xica cuu ndihi-gá, núú ní xáhaⁿ-gã xii-güedé:

—Nchaa ñáyiú ñá túú cùhú chi ñá túú xini ñuhú-yu ñátátná, dico nchaa ñáyiú cùhú chi xini ñuhú-yu ñátátná. Te yúhú véxi-í càháⁿ-í ñáyiú cùtnuní ìní-xi sá ndécú cuèchi-xi te ñá túú véxi-í càháⁿ-í ñáyiú càchí sá ñá túú ndècu cuèchi-xi —càchí-gá xáhaⁿ-gã xii-güedé.

Cuendá cue ñáyiú ñá túú tñáhí ná xéxí áma càháⁿ ndihí-yu Yá Ndiõxí

(Mt. 9:14-17; Lc. 5:33-39)

¹⁸Te cue téé xica cuu ndihi té Juáá, ndihi cue téé xica cuu ndihi cue téé cùu fariséú ñá túú tñáhí ná xéxí-güedé áma càháⁿ ndihi-güedé Yá Ndiõxí. Te ìíⁿ nduu ducaⁿ xiquide-güedé, te ní sáháⁿ ñáyiú ní xicáⁿ tñúhú-yu núú Jèsús, te xáhaⁿ-yu xii-gã:

—Cuiní-ndí cachí tñúhu-n ná cuendá cue téé xica cuu ndihi té Juáá, ndihi cue téé xica cuu ndihi cue téé cùu fariséú ñá túú tñáhí ná xéxí-güedé áma càháⁿ ndihi-güedé Yá Ndiõxí, te cue téé xica cuu ndihi-n ñá túú dùcaⁿ quide-güedé —càchí-yu xáhaⁿ-yu xii-gã.

¹⁹Te Jèsús ní xáhaⁿ-gã xii-yu:

—Nchòhó xini-ndó sã vã cùú cùñaha-o xii ñáyiú ñúhu vico tñándaha sã vã cùú càxí-yu nini ndècu ndihi ñaha téé tñándaha xii-yu. ²⁰Dico sáá nduu te vã cùndècu ndihi ñaha-gá téé tñándaha-áⁿ xii-yu, te dàvá-áⁿ te cahni ìní-yu vã càxí-yu cuendá sã ndihú ìní-yu.

²¹Te vã yõo ìíⁿ dándée luha dóó sáá ìíⁿ dóó sa ní cuu tùhú víhí, chi dóó sáá-áⁿ nàndiyi-xi te uuⁿ-gã ndata-xi dõó sà ní cuu tùhú-áⁿ. ²²Te ni vã yõo ìíⁿ chihí ndidí sáá xití ìíⁿ lamba sa ní cuu tùhú víhí, chi núu yoo ducaⁿ na càda te ndava lamba sa ní cuu tùhú-áⁿ, chi ío níhi yócó ndidí-áⁿ, te cuíta-ni ndidí-áⁿ te cuíta-ni lamba-áⁿ te núu ducaⁿ na càdá-yu. Núu xíáⁿ xini ñúhu-xi quée ndidí sáá-áⁿ xití ìíⁿ lamba saa —càchí-gá xáhaⁿ-gã xii-yu.

Cue téé xica cuu ndihi Jesús sàhnú-güedé yoco trìú nduu ndetàtú ñáyiú

(Mt. 12:1-8; Lc. 6:1-5)

²³Te ìíⁿ nduu cùu-xi nduu ndetàtú ñáyiú ñúhu Jesús ichi ndihi cue téé xica cuu ndihi-gá, te ta yáha-gá ndihi-güedé ìíⁿ xichi núú cáá trìú, te ní nguíta-güedé

sahnú-güedé yoco trùú-áⁿ. ²⁴Te cue tée cùu fariséu ní xáhaⁿ-güedě xii-gá:

—¿Ná cuendá ducaⁿ quide cue tée xica cuu ndihi-n sahnú-güedé yoco trùú vitna cùu-xi nduu ndetatú-i? Te ñá túú tàú-güedé ducaⁿ càda-güedé — cächí-güedé xáhaⁿ-güedě xii-gá.

²⁵Te ní xáhaⁿ-gá xii-güedé:

—¿Te náa vátá dácuaⁿha tnahi-gá-ndó nùú tütú Yá Ndiöxí núú cáháⁿ-xi nàcuáa ní quide ndí Dávíí cútñàhá ní xíhí ndíí docó ndíhi cue tée ní xica cuu ndíhi ndíí-áⁿ? ²⁶Te dàv-áⁿ ní xíndecu ìⁿ tée ní xínani Abiàtár ní cuu-dé dútú cúnùu, te ndíí Dávíí ní qufhu ndíí xití vehe Yá Ndiöxí ní queheⁿ ndíí pàá ní cuu íí ndécú-áⁿ ní dácáhñu ndíí cue tée ní xica cuu ndíhi ndíí ní xexi ndíí ndíhi-güedé, te mee-ni cuè dútú tàú-güedé caxi-güedé pàá-áⁿ ní cùu — cächí-gá xáhaⁿ-gá xii-güedé.

²⁷Te ní xáhaⁿ tucu Jesús xii-güedé:

—Mee Yá Ndiöxí ní taxi ndecu-gá nduu ndetatú ñáyiú, te ñá túú ní cächí-gá sá méě-yu nándi cani iní-yu cadá-yu canehe íi-yu nduu ndetatú-yu-áⁿ. ²⁸Te yúhú Tée cùu ñaní tñáhá-ndó nchàa-ndo, tñáhá-í ndécú ndíhi-í tnúhu ndee iní sá cùu-í nchaa ñáyiú nàcuáa cadá-yu nduu ndetatú-ó-áⁿ — cächí-gá xáhaⁿ-gá xii-güedé.

Ìⁿ tée ní yíhí ìⁿ xio ndaha-xi

(Mt. 12:9-14; Lc. 6:6-11)

3 Te Jèsús cuánguihu tucu-gá xití veñúhu, te xití veñúhu-áⁿ ndécú ìⁿ tée ní yíhí ìⁿ xio ndaha-dé. ²Te xíáⁿ ndécú cuè tée xito dayuhu ñaha xii-gá, te núu cada tátña-gá tée cùhú-áⁿ nduu cùu-xi nduu ndetatú-güedé ndíhi ñáyiú, cuendá ducaⁿ te níhí-güedě nàcuáa cada-güedé cacáⁿ cuéchi-güedé cuendá-gá. ³Te ní xáhaⁿ-gá xii tée cùhú ndaha-xi-áⁿ:

—Ndacuñí te ngúnutnì-n cuádava iha — cächí-gá xáhaⁿ-gá xii-dé.

⁴Te ní xícáⁿ tnúhú-gá núu-güedě, te xáhaⁿ-gá:

—Chí cächí tnúhu ná cúú sá cúú càda-o nduu ndetatú-ó. ¿Sá vâha ñá sá cuèhé? ¿Sá cadá tátña-o ñáyiú cùhú ñá sá cáhni-ó-yu? — cächí-gá xáhaⁿ-gá xii-güedé.

Dico ní ìⁿ-güedé ñá túú tñáhí ní cáháⁿ-güedé. ⁵Te Jèsús ní xíndéhé vâha-gá núú nchàa-güedé te ní cudééⁿ-gá, te ní ndíhú iní-gá chi ío sàá iní-güedé, te ní xáhaⁿ-gá xii tée cùhú ndaha-xi-áⁿ:

—Ndocani ndaha-n — cächí-gá xáhaⁿ-gá xii-dé.

Te ní ndocani-dé ndaha-dé, te òré-ni-áⁿ ní ndúha. ⁶Te cue tée cùu fariséu ní xica-güedé cuáháⁿ-güedé ìⁿ xichi núú ní naníhí tñáhá-güedě ndíhi cue tée cùndíhi té Hèrodés cuendá ndatnúhu-güedé nása cada-güedé cahni-güedé Jèsús.

Cuéhé vñí ñáyiú ní quexìo yuhu lagúná

⁷Te Jèsús ní xica-gá cuáháⁿ-gá ndíhi cue tée xica cuu ndíhi-gá yuhu làgúná distrítú Galileá, te ío cuéhé ñáyiú distrítú-áⁿ nchicúⁿ ñáhá-yu xii-gá cuáháⁿ. ⁸Te núú ní quexìo-gá-áⁿ ní sáháⁿ ñáyiú distrítú Jùdeá, ñáyiú ñuu Jerusàlén, ñáyiú distrítú Idùmeá, ñáyiú xíndecu ndaa ingá xio yúte Jòrdán, ndíhi ñáyiú xíndecu yatni ñuu Tírú ndíhi ñuu Sidón, te ducaⁿ ío vâi-yu ní sáháⁿ núú ndécú-gá chi ní níhí-yu tnúhu nchaa nàcuáa quide-gá. ⁹Te Jèsús ní xáhaⁿ-gá xii cue tée xica cuu ndíhi-gá sá cadá tñha-güedé ìⁿ bàrcú cuendá caa-gá núu-xi cuendá sá vâ dádèhnde ñáhá-yu xii-gá chi ío cuéhé-yu. ¹⁰Te sá dúcáⁿ ní níhí-yu tnúhu sá quídé tátña-gá ñáyiú cùhú, núu xíáⁿ nchaa dava-gá ñáyiú cùhú súuní dicó ngõnchíhi

tnàhá-yu cuáháⁿ-yu núú ndécú-gǎ cuiní-yu tnándeé ñáhá-yu xii-gǎ cuendá sá cuiní-yu ndúha-yu. ¹¹ Te cue ñáyiú yìhi ñaha espíritú cúndìhi yucu ñávàha ní sanu xiti ñàha-xi xií-yu núú Jèsús òré ní xiní ñáhá-xí xii-gǎ, te xǎáⁿ ní quide níhi ní cáháⁿ-yu, te xǎháⁿ-yu xii Jèsús:

—¡Yòhó cútú-n Dèhe Yá Ndiòxí! — cǎchí-yu xǎháⁿ-yu xii-gǎ.

¹² Te Jèsús ní tenàá-gǎ nchaa espíritú cúndìhi yucu ñávàha-áⁿ, te ní xáhaⁿ-gǎ xii nchaa ñáyiú ní xíhi-xi-áⁿ sǎ vǎ cǎháⁿ-yu núú ñáyiú yoo cùu-gǎ.

Jèsús cǎxi-gǎ úxúú tnàhá cue tée dacuàha ñaha xii ñáyiú tnúhu-gǎ

(Mt. 10:1-4; Lc. 6:12-16)

¹³ Te sátá dúcáⁿ ní cuu te Jèsús ní sǎá-gǎ ìⁿ yucu, te xǎáⁿ ndécú-gǎ ní cana-gǎ nchaa cue tée cǎchí iní-gǎ. Te òré ní quexìo nchaa cue tée-áⁿ núú-gǎ, ¹⁴ te ní cǎxi-gǎ úxúú tnàhá cue tée caca cuu ndìhi-gǎ, te diu-ni cue tée-áⁿ tendaha-gǎ quíhíⁿ-güedé cáháⁿ-güedé tnúhu-gǎ núú ñáyiú. ¹⁵ Te ní sǎñaha-gǎ xii-güedé tnúhu ndee iní cundecu ndìhi-güedé cuendá cada tátna-güedé ñáyiú cùhú, ndìhi cuendá queñuhu-güedé nchaa espíritú cúndìhi yucu ñávàha yìhi ñaha xii ñáyiú. ¹⁶ Te duha xínani ndi ùxúú cue tée-áⁿ: Hⁿ-dé nání-dě Xímú, te mee-gǎ ní taudìu ñaha-gǎ xii-dé sá cúnàni-dé Pèlú. ¹⁷ Te ingá-dé nání-dě Jàcobó, te ingá-dé nání-dě Juàá, te ñani té Jàcobó-áⁿ cútú tǎ Juàá te ndi ndúu-güedé cútú-güedé déhe té Zebèdeú, te ndi ndúu cue tée-áⁿ ní dánání ñàha Jèsús xii-güedé Boànergés, te tnúhu-áⁿ queé-xí: Cue tée ío yáchí cúdǎéⁿ, duha quèe-xi tnúhu-áⁿ. ¹⁸ Te duha xínani dàva-gǎ-güedé: Té Ndríxí, té Lìpé, té Bartolòmé, té Mǎteú, té Mǎxí, té Jàcobó déhe té Àlfeú, té Tǎdeú, té Xímú tée ní cundìhi cue tée canànistá ní cùu, ¹⁹ ndìhi té Jùdás Iscàrioté tée ní sǎá nduu ní sáha cuendá

ñáhá xii Jèsús núú cuè tée cùu úhú iní ñáhá xii-gǎ, duha xínani cuè tée ní cǎxi Jèsús ní xica cuu ndìhi-gǎ.

Cǎchí-güedé sá ndécú ndìhi Jèsús yucu ñávàha dico ñá ndàá

(Mt. 12:22-32; Lc. 11:14-23; 12:10)

Te sátá dúcáⁿ te cuáháⁿ-gǎ ndìhi-güedé núú quídé vèhe-gǎ. ²⁰ Te ío vǎi ñáyiú ní tacá-ni tucú-yu xǎáⁿ, te ní ñǎ ní nìhí-gǎ nása cada-gǎ caxi-gǎ ndìhi cue tée xica cuu ndìhi-gǎ cuendá sá ío vǎi-yu. ²¹ Te cue ñáyiú cùu ndi mee Jèsús ní nìhí-yu tnúhu nchaa nàcuáa cùu, te nchaa ñáyiú ñá cùnuní váha iní-xi ní cǎchí-yu sá ní nduu lùcú-gǎ núu xǎáⁿ cuáháⁿ ñáyiú cùu ndi mee Jèsús núú ndécú-gǎ cuendá candeca ñáhá-yu xii-gǎ núhú ní cùu.

²² Te cue tée dàcuaha ñaha xii ñáyiú nchaa tnúhu ní chídó tnùnì ndii Moisés véxi ndéé ñuú Jerusàlén ní cáháⁿ cuèhé-güedé cuendá Jèsús, chi ní xítñaha-güedé:

—Tée-a ndècu ndìhi-dé sácúíhná, te diu xǎáⁿ chíndèe ñaha-xi xii-dé queñuhu-dé nchaa espíritú cúndìhi-xi yìhi ñaha xii ñáyiú, te diu-ni-xi tàxi tnùnì-xi nchaa espíritú-áⁿ —duha ní xítñaha-güedé.

²³ Te Jèsús ní cana ñaha-gǎ xii-güedé, te ní caní-gǎ ìⁿ cuendú núú-güedé nàcuáa tecú tnùnì-güedé tnúhu-gǎ, te xǎhaⁿ-gǎ xii-güedé:

—¿Te nása cada sácúíhná queñuhu-xi cue espíritú cúndìhi-xi yìhi ñaha xii ñáyiú-i? ²⁴ Te nchòhó xíní-ndó sǎ núu ìⁿ tée yíndaha ìⁿ nacióⁿ vá cútú ìⁿ-nuu-dé ndìhi cue tée cùndìhi-dé, te vá cúdǎi-dé cunu-dě. ²⁵ Te diu-ni ducaⁿ sǎtnahá-xi cùu tucu ñáyiú xíndecu ìⁿ-ni vèhe, chi núu vá cútú ìⁿ-nuú-yu, te vá cúdǎi-yu cundecu cǎhnú-yu. ²⁶ Te núu sácúíhná ñà túu cùu ìⁿ-nuu-xi ndìhi cue espíritú cúndìhi-xi, te vá cúdǎi-xi cundecu-xi taxi tnùnì-xi te núu ducaⁿ quide-xi.

²⁷ Te nchòhó xíní-ndó sã cuè ñadúhú chi vá ndácú-güedé cuendá-ni quíhu-güedé duhu-güedé vehe ìíⁿ téé ío ndee, chi díhna-gá xíní ñuhu-xi tñii-güedé téé-áⁿ dacùtu ñaha-güedé xii-dé dàtnùní ducaⁿ te ndacu-güedé duhu-güedé nchaa sá ndécú ndìhi-dé.

²⁸ Te na càchí tñúhu ndáá-í xii-ndo sã ncháá sã cuèhé sá dúhá quide ñáyiú, ndìhi nchaa tñúhu cuèhé tñúhu duha càháⁿ-yu cuendá Yã Ndiòxí cuu cada càhnu iní-gá. ²⁹ Dico cue ñáyiú na càháⁿ cuèhé cuendá Espiritú Yã Ndiòxí, ñáyiú-áⁿ vá cáda càhnu iní ñáhá tñàhí-gá xii-yu, chi cundecu-ni cuéchi-yu núú-gã ní caa ní quíhíⁿ —càchí-gá xãhaⁿ-gã xii-güedé.

³⁰ Te ducaⁿ ñí cáháⁿ-gá chi càchí-güedé sá ndécú ndìhi-gá espíritú cùndìhi yucu ñávaha.

Nãná Jèsús ndìhi cue ñaní-gá

(Mt. 12:46-50; Lc. 8:19-21)

³¹ Te ní quexio náná Jèsús ndìhi cue ñaní-gá núú ndécú-gã xínutñí-yu quehé, te ní xáháⁿ-yu xii ìíⁿ ñáyiú xíndecu-áⁿ sã dáyãha-yu tñúhu núú-gã cuendá quee-gá ndatnùhu ndìhi ñaha-gã xii-yu. ³² Te cue ñáyiú xínucóo ní càndéé dññi-gá ní xáháⁿ-yu xii-gá:

—Nãná-n ndìhi cue ñaní-n ndécú-yu quehé nándùcu ñahá-yu xii-n —càchí-yu xáháⁿ-yu xii-gá.

³³ Te Jèsús ní xáháⁿ-gã xii-yu:

—Te cachí tñúhu-ndo yõndi-gá ñáyiú cùu datná nãná-í ndìhi dàtná cue ñaní-í —càchí-gã xãhaⁿ-gã xii-yu.

³⁴ Te dàtnùní ní xíndéhé vãha-gá núú nchaa ñáyiú xínucóo ní càndéé dññi-gá-áⁿ, te ní xáháⁿ-gã xii-yu:

—Nchaa ñáyiú-a cùú-yu dàtná nãná-í ndìhi dàtná cue ñaní-í. ³⁵ Chi nchaa ñáyiú quide nacuaá càháⁿ Yã Ndiòxí, ñáyiú-áⁿ cúú-yu dàtná cue ñaní-í, ndìhi dàtná cue cúha-í, ndìhi dàtná nãná-í —càchí-gã xãhaⁿ-gã xii-yu.

Nàcuáa quide téé cuángacáⁿ tríú

(Mt. 13:1-9; Lc. 8:4-8)

4 Te Jèsús ní ngüíta-gá dácuaáha tucu-gá ñáyiú yuhu làgúná. Te cuèhé víhí-yu ní tacá xíaⁿ nñu cuásaá-gá núú ìíⁿ bàrcú nùtnñi xití ndute làgúná-áⁿ, te núú xíãⁿ ní ngóo-gá te ní ngüíta-gá dánèhé ñáhá-gã xii-yu, te nchaa-yu xíxucu-yu yuhu làgúná-áⁿ. ² Te ní ngüíta-gá ní caní-gá titní cuendú núú-yu nàcuáa tecú tñùní-yu tñúhu-gá, te xãhaⁿ-gã xii-yu:

³ —Chí cùndédóho váha ìíⁿ cuendú ná càni-í-a. Ìíⁿ téé cuángacáⁿ-dé tríú. ⁴ Te òré ní ngüíta-dé dängoyo-dé tríú-áⁿ, te dava ní quene ndava ní ngava ndéé ichi, te ní xíní cue tñláá te ní nadatàcá-güedé.

⁵ Te dava ní ngava ñuhu yadi nñú yíhí víhi yúú, te ndìhi-ni ní xínu-xi cuendá sá ñà túú càvili ñuhu. ⁶ Dico òré ní nayehé ñá túú ní cùndee iní-xi chi ní yíchí-xi, chi ñá túú ní níhí quíhíⁿ cùnó yóho-xi.

⁷ Te dava ní ngava núú yúcu ndíquíⁿ tnu ìñu, te ìíⁿ nuu-ni ñí xínu-xi ndìhi tnu ìñu, te tnu ìñu-áⁿ ñí sahnu-xi te ní dánáá-xí nchaa tríú sá ñí xínu-áⁿ. ⁸ Dico dava tríú-áⁿ ñí ngava-xi núú ndécú ñuhu cocoⁿ, te xíãⁿ ní xínu-xi te ní sahnu-xi te ío váha ní cuu, chi núú ìíⁿ-ní tríú-áⁿ te dava yoco-xi ní nguíhí ócó úxí tríú-xi, te dava yoco-xi ní nguíhí únídico tríú-xi, te dava yoco-xi ní nguíhí ìíⁿ ciendú tríú-xi —càchí-gã xãhaⁿ-gã xii-yu.

⁹ Te xãhaⁿ tucu-gá xii-yu:

—Nchaa nchòhó ñáyiú ní xíndédóho nchaa tñúhu ní cáháⁿ-í-a, te ío váha chí cuáha cuendá —càchí-gã xãhaⁿ-gã xii-yu.

Jèsús càháⁿ-gá ná cuendá ducaⁿ càni-gá cuendú

(Mt. 13:10-17; Lc. 8:9-10)

¹⁰ Te sátá ñí ndaca ñáyiú-áⁿ te ní quendóo mee-nã Jèsús ndìhi cue téé xíca cuu ndìhi-gá, ndìhi ìíⁿ úú-nã

ñáiyu. Te ñáiyu-áⁿ ndihi cue téé-áⁿ ní xicáⁿ tnúhŭ-yu ndihi-güedé núú-gá, núu nása quèe-xi cuendú ní cani-gá núú-yu ndihi-güedé. ¹¹ Te ní xáhaⁿ-gá:

—Nchòhó chi sa càchí tnúhu Yá Ndiòxí xii-ndo ìⁿ sá vátá quini-gá-ndó, chi càchí tnúhu-gá nàcuáa cada-gá ndíhu ndaha-gá ñáiyu, dico dava-gá ñáiyu cani-í mee-ni cuendú núú-yu. ¹² Chi cuéi na quini-yu nchaa nàcuáa cuu duca ni vǎ cútñuní iní-yu ná cuendá ducaⁿ cùu, àdi cuéi na cùndedóho-yu dico ni vǎ tècú tnùnì-yu. Te ducaⁿ ndòhó-yu cuendá sá vǎ quindáá iní-yu Yá Ndiòxí, ndihi cuendá sá vǎ cǎdá cǎhnu iní-gá nchaa yícá cuèchi-yu —càchí-gá xáhaⁿ-gǎ xií-yu ndihi-güedé.

**Jèsús càháⁿ-gá nàcuáa quèe-xi
cuendá téé cuángacáⁿ trùu**

(Mt. 13:18-23; Lc. 8:11-15)

¹³ Te ní xáhaⁿ tùcu Jesús xii cue téé xica cuu ndihi-gá, ndihi cue ñáiyu-áⁿ:

—Nchòhó, ñá túú ní tècú tnùnì-ndó cuendú ní cani-í núú-ndó, te núu ducaⁿ, ¿te nása tecú tnùnì-ndó dǎva-gá cuendú cani-í núú-ndó-í? Te na càchí tnúhu-í xii-ndo nàcuáa quèe-xi cuendú ní cani-í núú-ndó. ¹⁴ Te téé cuángacáⁿ trùu-áⁿ cúú-dě dàtná ìⁿ téé cuáháⁿ càháⁿ tnúhu Yá Ndiòxí núú ñáiyu. ¹⁵ Te trùu-áⁿ cúú-xí dàtná tnúhu Yá Ndiòxí, te trùu sá ní quene ndava ní ngava ndéé ichi, xǎⁿ cúú-xí dàtná ñáiyu ní tnahá iní-xi tnúhu Yá Ndiòxí, dico sácufhná cuáháⁿ-xi xòcani-xi tnúhu-gá iní-yu cuendá sá vǎ cǎnchícúⁿ nihnú-yu nàcuáa càháⁿ tnúhu-áⁿ. ¹⁶ Te trùu sá ní ngava ñuhu yadi núú yíhí vihi yúú, xǎⁿ cúú-xí dàtná ñáiyu ní xíndedóho tnúhu Yá Ndiòxí te díí iní ní tñíí-yu tnúhu-gá. ¹⁷ Dico òré ná ngüita ñáiyu cúcuèhé ñáhǎ-yu xií-yu àdi nándi-gá sá yǎha-yu sá cuendá tnúhu-gá, te ñá cùndèe iní-yu chi dàñá-yu tnúhu-gá cuendá sá ñá túú nhíí ndéé-yu. ¹⁸ Te trùu sá ní ngava

núú yúú ndíquíⁿ tnu ìⁿhu xǎⁿ cúú-xí dàtná ñáiyu ní tecú dóho-xi tnúhu Yá Ndiòxí, ¹⁹ dico cuèé cuèé ní nacuaaá-yu tnúhu-gá, chi cuendá mee-ni sǎ cúú-xí mèe-yu ñuhu iní-yu, ndihi cuendá sá ìo sàni iní-yu cuu cuicá-yu, ndihi cuendá sá ìo cùdíí iní-yu nchaa sá ìo ñuyú-a, te ñá túú ñuhu iní-yu tnúhu sá ní xíndedóho-yu-áⁿ nàcuáa cada váha-yu cundecú-yu. ²⁰ Dico trùu sá ní ngava núú ndécú ñuhu cocoⁿ, xǎⁿ cúú-xí dàtná ñáiyu ní xíndedóho tnúhu Yá Ndiòxí te quidé-yu nchaa nàcuáa càháⁿ tnúhu-áⁿ. Te cada iní-ndó sǎ ñáiyu-áⁿ cúú-yu dàtná trùu sá ní nguíhi yoco-xi ócò úxí trùu-xi, ndihi trùu sá ní nguíhi yoco-xi únídico trùu-xi, ndihi trùu sá ní nguíhi yoco-xi ìⁿ ciendú trùu-xi. Te ducaⁿ sǎtnahá-xi cùu-yu chi ìo váha quidé-yu —càchí-gá xáhaⁿ-gǎ xii cue téé xica cuu ndihi-gá ndihi cue ñáiyu-áⁿ.

Cuendá iti

(Lc. 8:16-18)

²¹ Te xáhaⁿ-gǎ xii nchaa ñáiyu:

—Ñá túú nì ìⁿ ñáiyu tēñuhú iti te chiváha-yu ìⁿ xitǎ quídí, àdi chiváha-yu ìⁿ caha cǎmá, chi tàxi ndecú-yu ìⁿ núú dùcúⁿ cuendá cutnùnì núú nchaa ñáiyu. ²² Te nì ìⁿ tnúhu sá ñǎ tècú tnùnì ñáiyu vitna cachí-ó sǎ vǎ tècú tnùnì-yu chi dacuitǎí sǎ tècú tnùnì-yu, te nì ìⁿ tnúhu sá càchí-ó cùu yuhu vitna vǎ cúú yùhu chi dacuitǎí sǎ quèé tǔu-xi núú ñáiyu. ²³ Te nchòhó cue ñáiyu ní xíndedóho nchaa tnúhu ní cǎháⁿ-í-a, te ìo váha chí ná cuáha cuendá —càchí-gá xáhaⁿ-gǎ xií-yu.

²⁴ Te ní xáhaⁿ tùcu-gá:

—Ío váha chí cùndedóho tnúhu na càháⁿ-í-a. Te nàcuáa-ni quide-ndo danehé-ndó ñáiyu tnúhu Yá Ndiòxí, te diu-ni ducaⁿ càda ñaha-gá xii-ndo, te uuⁿ-gá ducaⁿ càda-gá sá cúú-xí-ndó. ²⁵ Te nchaa nchòhó ñáiyu tècú tnùnì tnúhu Yá Ndiòxí, uuⁿ-gá cuita tecú

tnùní-ndó tnũhu-gá quíhíⁿ. Te nchaa nchòhó ñáyiú ñá túú tècú tnùnì tnúhu-gá, te uuⁿ-gá vá tècú tnùnì-ndó —càchí-gá xǎhaⁿ-gǎ xíi-yu.

Nàcuáa sàhnu triú

²⁶ Te Jèsús xǎhaⁿ tùcu-gá:

—Na càni-í ìⁿ cuèndú núú-ndó cuèndá tecú tnùnì-ndó nàcuáa cada-xi òré ndíhu ndaha ñaha Yá Ndiòxí xii ñáyiú. Ìⁿ téé cuángacáⁿ-dé triú. ²⁷⁻²⁸ Te sáta ní yáha ní sacáⁿ-dé triú-áⁿ, te cuánuhú-dé vehe-dé ndétátú-dé. Te ducaⁿ-ni ta xica nduu cuáháⁿ te ní xínu triú-áⁿ, te nàcuáa ta sàhnu-xi cuáháⁿ te ta quèè ndaha-xi, te ducaⁿ-ni cùu ní sáá nduu ní quene yoco-xi te ní nguíhi triú-xi, dico téé ní sacáⁿ triú-áⁿ ñà túú xìnì-dé nása ní sahnu-xi, chi mee ñũhu ní quide-xi ní sahnu triú-áⁿ. ²⁹ Te òré sa ní ndíhi ní cuaaⁿ te ní nguíta téé ní sacáⁿ-áⁿ náquèhndé-dé nátàxi tnahá-dé —càchí-gá xǎhaⁿ-gǎ xíi-yu.

Cuèndá ndíquíⁿ yutnu nàni mostázá

(Mt. 13:31-32; Lc. 13:18-19)

³⁰ Te xǎhaⁿ tùcu Jesús xíi-yu:

—Na càni tucu-í ingá cuèndú núú-ndó cuèndá tecú tnùnì-ndó nàcuáa cada-xi òré ndíhu ndaha ñaha Yá Ndiòxí xii ñáyiú. ³¹ Ìⁿ yutnu nàni mostázá cúú-xí ìⁿ yutnu sá líhli víhi-gá ndíquíⁿ-xi dàcúúxí ndíquíⁿ nchaa cúhú, ³² dico òré ná càcáⁿ-güedé núú ñũhú-güedé, te na xínu-xi te sàhnu-gá-xi dàcúúxí nchàa cúhú, te nchaa dité-xi ío cùu cahnu-xi, te ndéé cue quitì ndàva núú tàchí sácòo-güedi nchaa núú dité-xi xínu ndeti-güedi —cachí-gá xǎhaⁿ-gǎ xíi-yu.

Ío títní cuèndú ní cani

Jèsús núú ñáyiú

(Mt. 13:34-35)

³³ Te ío-gá vai cuèndú ní cani Jèsús núú ñáyiú cuèndá tecú tnùnì-yu tnúhu Yá Ndiòxí, dico dava cuèndú ñá túú

ní càni-gá núú-yu, chi ní cutnùnì iní-gá sá vǎ tècú tnùnì-yu nchaa. ³⁴ Te mee-ni cuèndú ní cani Jèsús núú ñáyiú ndi tnahá òré ní dánèhé ñáhá-gǎ xíi-yu tnúhu-gá. Te òré ndécú mèe Jesús ndíhi cue téé xica cuu ndíhi-gá, te ní xáhaⁿ-gǎ xii-güedé nàcuáa quèè-xi ìⁿ ìⁿ cuèndú ní cani-gá núú ñáyiú.

Jèsús ngání-gǎ táchí ndíhi ndute làgúná

(Mt. 8:23-27; Lc. 8:22-25)

³⁵ Te diu-ni nduu-ǎⁿ òré sa ta cùndiquíⁿ cuáháⁿ ní xáhaⁿ Jèsús xii cue téé xica cuu ndíhi-gá:

—Chí ná quíhíⁿ-ó ndàa ingá xio yuhu làgúná —càchí-gá xǎhaⁿ-gǎ xii-güedé.

³⁶ Te ní quide ndee iní-gá nchaa ñáyiú xixúcu-áⁿ, te diu-ni bàrcú sá ñũhú-gǎ òré ní dánèhé-gá ñáyiú tnúhu-gá diu-ni xǎⁿ ní dácacá cue téé xica cuu ndíhi-gá ndécá ñaha-güedé xii-gá cuáháⁿ, te tnahá ìⁿ úú-gá bàrcú ní xica-xi nchìcúⁿ-xi bàrcú ñũhú-gǎ-áⁿ cuáháⁿ. ³⁷ Te ñũhu bàrcú ñũhú-gǎ-áⁿ ichi cuáháⁿ-xi núú ndute, te ní quexio ìⁿ táchí níhi, te ta nàdachitú-xi ndute xití bàrcú-áⁿ cuáháⁿ, te sa cuiní-nǎ-xi quèè naa bàrcú-áⁿ xití ndute ní cùu. ³⁸ Te Jèsús cáá-gǎ xidí-gá ìⁿ xichi ndàa sáta bàrcú-áⁿ, te yinchíhi ìⁿ dóó dǐquí-gǎ. Te sá dúcáⁿ cuiní-xi quèè naa bàrcú-áⁿ nũu ní sáháⁿ-güedé ní ndocani ñaha-güedé xii-gá, te xǎhaⁿ-güedé:

—¡Mèstrú, ndíquíú iní! ¿Náa ñá túú ndíhú iní-n sǎ tá quèè naa-o cuáháⁿ-ǎⁿ? —càchí-güedé xǎhaⁿ-güedé xii-gá.

³⁹ Te Jèsús ní ndíquíú iní-gá te ní ndacóo-gá, te ní tenàá-gá táchí-ǎⁿ, te ní xáhaⁿ-gǎ xii ndute làgúná:

—¡Tnavíí-nǎ cuhuⁿ, chi ío dusaⁿ! —càchí-gá xǎhaⁿ-gǎ xii ndute-áⁿ.

Te òré-ni ní nguííí táchí-ǎⁿ te ní nucúndecu nahi-nǎ ndute làgúná-áⁿ.

⁴⁰ Te Jèsús ní xáhaⁿ-gǎ xii-güedé:

—¿Ná cuendá ndéé dúcáⁿ yùhú-ndó-í? ¿Náa ñá túú sàndáá iní ñáhá ndísa-ndo xii-í-áⁿ? —càchí-gá xàhaⁿ-gá xii-güedé.

⁴¹ Dico mee-güedě chi ío ní yùhú-güedé sá ducaⁿ nĩ quide-gá ní xiní-güedé, te ní xítñaha-güedé:

—¿Te ná téé cùu téé-a núu ní cáháⁿ-ni-dé, te ní ngüñí táchí te ní nucúndecu nahi ndùte lagúná-a-í? —càchí-güedé xítñaha-güedé.

Íⁿ téé yìhi ñaha espíritú cùndìhi yucu ñávàha

(Mt. 8:28-34; Lc. 8:26-39)

5 Te ní sáá Jèsús ndihi cue téé xìca cuu ndihi-gá ndàa ingá xio yuhu làgúná yucu cue téé ñúú Gàdará. ² Te òré ní quene-gá xití bàrcú te íⁿ téé yìhi ñaha espíritú cùndìhi yucu ñávàha ní quee-dé núú yíndüxi ndíyí cuáháⁿ-dé núú-gá. ³ Te mee-ni nùú yíndüxi ndíyí-áⁿ quidé vèhe-dé, te cuèi dácutu ñaha-güedé cadená xii-dé dico ñá túú tnàhí ndàcu-güedé núú-dě. ⁴ Te ío titní xito ní dácútú-güedě cadená sáhá-dě ndihi ndaha-dé dico ní dándává-ni-dě, te ní xóo dacàchi-gá-dé nchaa cadená-áⁿ, te ñá túú tnàhí ni ndàcu-güedé núú-dě. ⁵ Te cuèi nduu cuèi niú ní xóo cana saa-dé, te váha-ni núu xití yucu ndècu-dé àdi núú yíndüxi ndíyí dico càna saa nahi-ni-dé, te ío ní xóo dànícüehé-dé méé-dě ndihi yúú. ⁶ Te òré ní xiní-dé Jèsús te xinu-dé ní sáháⁿ núú-gá, te ní ngüñí xití-dě, ⁷ te espíritú yíhí ñaha xii-dé-áⁿ nĩ quide-xi níhi ní cáháⁿ-dé, te xàhaⁿ-dě xii-gá:

—¿Ná cuendá véxi yòhó Jèsús Déhe Dútú Ndióxi sàdí-n ìchi-í? Te càháⁿ ndàhú-í núú Ndióxi yuhu nùú-n sá vǎ dándòho ñaha-n xii-í —càchí-dé xàhaⁿ-dě xii-gá.

⁸ Te ducaⁿ nĩ cáháⁿ-dé cuendá sá Jèsús ní xàhaⁿ-gá xii espíritú cùndìhi yucu ñávàha yìhi ñaha xii-dé-áⁿ sǎ quéé ñaha-xi xii-dé.

⁹ Te Jèsús ní xicáⁿ tnùhú-gǎ núú-dě, te xàhaⁿ-gǎ:

—¿Nása nàni-n-í? —cachí-gá xàhaⁿ-gǎ xii-dé.

Te ní xàhaⁿ-dě:

—Vài Sandadú, duha nàni-í chi ío cuéhé-ndí —càchí-dé xàhaⁿ-dě xii-gá.

¹⁰ Te cue espíritú cùndìhi yucu ñávàha-áⁿ ní cáháⁿ ndàhú-xi núú Jèsús sá vǎ téndàha ñaha-gá xii-xi quíhíⁿ-xi ingá xichi. ¹¹ Te ñiu-ni yatni yucu núú ndécú Jèsús-áⁿ yíhí vǎi cuchí xixexi-güedi. ¹² Te nchaa cue espíritú-áⁿ ní cáháⁿ ndàhú-xi núú-gǎ, te xàhaⁿ-xi xii-gá:

—Càháⁿ ndàhú-ndí núú-n sǎ dáñá-n quíhu-ndí yiqui cùñú nchaa cùchí-áⁿ —càchí-xi xàhaⁿ-xi xii-gá.

¹³ Te Jèsús ní xàhaⁿ-gǎ sá cúú quíhu-xi yiqui cùñú-güedi, te xínu dàtná úú mǐl-güedi yìhi yucu-áⁿ. Te nchaa espíritú cùndìhi yucu ñávàha yìhi ñaha xii téé-áⁿ nĩ quee ñaha-xi xii-dé, te cuánguíhu-xi yiqui cùñú nchaa cùchí-áⁿ, te nchaa-güedi ní xinu-güedi duha ní quee-güedi ndàa núú dèhvǎ yuhu làgúná-áⁿ, te ní ngaunihnu-güedi xití ndute te ní ndihi-güedi ní cáhá.

¹⁴ Te òré ní xiní cue téé xitò cuchí-áⁿ nàcuáa ní cuu te ní xinu-güedé, te ní sáháⁿ-güedé ní cani-güedé cuendú núú cuè ñáyiú ndècu xití ñúú, ndihi núú cuè ñáyiú ndècu xití yucu. Te nchaa ñáyiú ní níhí tnùhu ní xicá-yu cuáháⁿ ndéhě-yu nàcuáa ní cuu. ¹⁵ Te òré ní quexió-yu núú ndécú Jèsús te ní xiní-yu téé ní xíhi ñaha cuè espíritú cùndìhi yucu ñávàha-áⁿ núcòo-dé núú sàhá Jèsús, te nihnu-ná-dé dóó-dě te núcòo-ná-dé dàtná íⁿ ñáyiú váha, te ní yùhú-yu òré ní xiní ñáhǎ-yu xii-dé. ¹⁶ Te nchaa ñáyiú ní xiní nàcuáa ní cuu ní ndúha téé yìhi ñaha cue espíritú cùndìhi yucu ñávàha-áⁿ ní cùu ní caní-yu cuendú núú nchàa ñáyiú ní quexio-áⁿ nàcuáa ní cuu ní ndúha téé-áⁿ ndihi nàcuáa ní cuu cuendá nchaa

cùchí-áⁿ. ¹⁷Te sá dúcáⁿ ní níhí ñáyiú-áⁿ tnúhu nàcuáa ní cuu núu nchaá-yu ní ngúíta-yu càháⁿ ndàhú-yu núú Jèsús sá ná quèe-gá yucu ñuú-yu núhú-gá.

¹⁸Te ní xica-gá cuáháⁿ-gá núú ndécú bàrcú, te òré ndée-gá bàrcú-áⁿ nùhú-gá ní ngúíta tée ní xíhí ñaha cuè espíritú cùndìhí yucu ñávàha-áⁿ càháⁿ ndàhú-dé núú-gá nùu vá cùndèe iní-gá qufhíⁿ ndihí ñaha-gá xii-dé. ¹⁹Dico ñá túú ní sàha-gá tnúhu qufhíⁿ ndihí ñaha-gá xii-dé, te ní xàhaⁿ-gá xii-dé:

—Cuanùhú vehe-n, te cani-n cuèndú núú cuè ñáyiú sá Yà Ndiòxí ní cundàhú iní ñáhá-gá xii-n, te ío càhnu cuu ncha sá vaha ní quide-gá sá cúú-xí-n — càchí-gá xàhaⁿ-gá xii-dé.

²⁰Te tée-áⁿ ní xica-dé cuánuhú-dé, te ní sáháⁿ-dé ndi ùxí ñuú nání Dècápolís, te ní cani-dé cuèndú núú nchàa ñáyiú sá ío càhnu cuu ncha sá vaha ní quide ñaha Jèsús xii-dé, te nchaá-yu ío ní cuñuhu-yu.

**Cuèndá déhe yoco té Jàirú
ndihí cuèndá ìⁿ ñadìhí
ní tnándeé dóó Jèsús**

(Mt. 9:18-26; Lc. 8:40-56)

²¹Te Jèsús cuánde-gá bàrcú, te ní natehdé-gá ndàa íngá xio yuhu làgúná, te ío vài ñáyiú ní tacá núú ní quexìo-gá-áⁿ, te xíáⁿ ndécú-gá ²²ní quexìo ìⁿ tée tàxi tnuú veñúhu núú-gá, te tée-áⁿ nání-dě Jàirú, te ní ngúíñí xítí-dě núú-gá. ²³Te ní ngúíta-dé càháⁿ ndàhú-dé núú-gá, te xàhaⁿ-dě xii-gá:

—Ío càhú tnhá déhe yoco-í cùhú-xi, te ndècu-ná-xi sá cúú-xi, te véxi-í càháⁿ ndàhú-í núú-n nùu vá cùndèe iní-n qufhíⁿ-ó vèhe-í tendaha-n-xi cuèndá ndúha-xi, te cundecu-xi —càchí-dé xàhaⁿ-dě xii-gá.

²⁴Te Jèsús ní xica-gá cuáháⁿ-gá ndihí tée-áⁿ, te ío vài ñáyiú nchicúⁿ ñáhá xii-gá cuáháⁿ, te dàdehnde ñaha-ná-yu xii-gá ní cùu. ²⁵Te tnuú ncha ñáyiú-áⁿ

ñútnàhá ìⁿ ñaha cùhú, te ñaha-áⁿ sa ní cuu úxúú cuíá sá cùhú-aⁿ ngòyo ñaha níñí xii-aⁿ. ²⁶Te ío ta ndòho-aⁿ véxi, te ío cuéhé ñátátná ní cuu ta quide tátna ñaha xii-aⁿ, te sa ní ndihí ncha sá ndécú ndihí-aⁿ ní nadico-aⁿ cuèndá ní níhí-aⁿ díhúⁿ ní queheⁿ ncha ñáyiú ní quide tátna ñaha xii-aⁿ dico ní ìⁿ-yu ñá túú ní ndàcú-yu ndúha-aⁿ, chí da uuⁿ-gá tá cùu cahú-aⁿ cuáháⁿ. ²⁷Te òré ní níhí-aⁿ tnúhu cuèndá Jèsús, te ní xica-aⁿ cuáháⁿ-aⁿ núú ndécú-gá. Te òré ní quexìo-aⁿ núú ndécú-gá te ní sáháⁿ ndehe yatni-aⁿ ndàa sátá-gá ní tnándeé-aⁿ dóó-gá. ²⁸Te ducaⁿ ní quide-aⁿ chí ní sani iní-aⁿ sá nùu ndacu-aⁿ tnándeé-aⁿ cuèdicó luha yuhu dóó Jèsús te ndúha-aⁿ ní sani iní-aⁿ. ²⁹Te òré ducaⁿ ní quide-aⁿ te ñá túú-gá ní ngòyo ñaha-gá níñí xii-aⁿ, te òré-áⁿ ní cutnùní iní-aⁿ sá ní ndúha-aⁿ cuéhé tnhá-aⁿ. ³⁰Te Jèsús ní cutnùní iní-gá sá ìⁿ ñáyiú ní ndúha sá cuèndá-gá, núu ní nchócótó-gá ndàa sátá-gá te ní xicáⁿ tnúhú-gá núú nchàa ñáyiú nchicúⁿ ñáhá xii-gá, te xàhaⁿ-gá xii-yu:

—¿Ndèdacàa-ndo ní tnándeé ñáhá xii-í? —càchí-gá xàhaⁿ-gá xii-yu.

³¹Te cue tée xica cuu ndihí-gá ní xàhaⁿ-güedě xii-gá:

—Mèstrú, ndèhe-n sá vái ñáyiú nchicúⁿ ñáhá xii-n, te texio texio dàdehnde ñahá-yu xii-n te xicáⁿ tnúhú-gá-n yòo ní tnándeé ñáhá xii-n —càchí-güedé xàhaⁿ-güedě xii-gá.

³²Te Jèsús ní xíndéhé vaha-gá xio xio dñi-gá nùu ndèdacàa ñáyiú ní tnándeé ñáhá xii-gá. ³³Te sá dúcáⁿ ní cutnùní iní ñadìhí-áⁿ nàcuáa ní cuu, núu yùhú yùhú-aⁿ ní sáháⁿ-aⁿ ní ngúíñí xítí-áⁿ nùú Jèsús, te ní xàhaⁿ ndáa-aⁿ xii-gá nàcuáa ndùu cuèndá-aⁿ. ³⁴Te Jèsús ní xàhaⁿ-gá xii-aⁿ:

—Yòhó ñaha cùhú ní cùu, ní sándáá iní ñáhá-n xii-í, núu ní ndúha-n, te vitna cuanùhú te vá ndihú-gá iní-n, chí vá

dúcaⁿ-gã ndoho-n —càchí-gã xãhaⁿ-gã xii-aⁿ.

³⁵Te cãháⁿ dúcaⁿ-ní Jèsús ní sáá cue téé xinu cuechi vehe té Jàirú téé tàxi tnuní veñúhu-áⁿ, te xãhaⁿ-güedë xii-dé:

—Sa ní xíhí déhe-n, vá chíchiuⁿ-gá-n Mèstrú —càchí-güedë xãhaⁿ-güedë xii-dé.

³⁶Dico Jèsús ñá túú ní quide cuendá-gá nàcuáa ndùu tnúhu ní cãháⁿ cue téé-áⁿ, te ní xãhaⁿ-gã xii téé tàxi tnuní veñúhu-áⁿ:

—Ñá túú ñá cani iní-n, quindáá iní ñáhá-ní-n xii-í —càchí-gã xãhaⁿ-gã xii-dé.

³⁷Te Jèsús vá yõo-gá ní cuini-gá can-chicúⁿ ñáhá xii-gá quíhíⁿ, chi té Pèlú-ni, ndihi té Jàcobó-ni, ndihi ñani-ni-dé té Juáá cuáháⁿ ndihi ñaha-gã xii-güedë.

³⁸Te òré ní quexio-gá ndihi-güedë vehe téé tàxi tnuní veñúhu-áⁿ, te ní xiní-gá sá ïo vãi ñáyiu xĩndecu, te súní dùsaⁿ quidé-yu te níhi xicáháⁿ-yu te xĩndáhí-yu. ³⁹Te òré cuánguihu-gá xití vehe, te ní xãhaⁿ-gã xii-yu:

—¿Ná cuendá ndéé dúcaⁿ ïo dusaⁿ quide-ndo, te ndàhyú-ndó? Te xíchí-a ñá túú ní xíhí-xi chi dícó xidí-xi —càchí-gã xãhaⁿ-gã xii-yu.

⁴⁰Te ní sácú ndeé ñáhã-yu xii-gá sá dúcaⁿ ní cãháⁿ-gã, chi sá cúú-xí mèè-yu chi ní xíhí ndisa xíchí-ãⁿ. Te òré-áⁿ ñí queñuhu-gá nchaá-yu quehé, te cuánguihu-gá núú cándòdo yiqui cuñú xíchí ñí xíhí-áⁿ. Te ndèca-gá tãtã xíchí ñí xíhí-áⁿ ndihi ñaná-xi cuánguihu, te tnahá cue téé úní ndihi-gã-áⁿ cuánguihu ndihi-gã. ⁴¹Te ní tnií-gã ndaha xíchí ñí xíhí-áⁿ, te ní xãhaⁿ-gã:

—Tãlíta, cúmí —càchí-gã xãhaⁿ-gã.

Te tnúhu-áⁿ quée-xí: Yòhó xíchí cuéchí yúhú càchí-í sá ndácòo-n, duha quèe-xi tnúhu-áⁿ.

⁴²Te òré-ni-áⁿ ñí ndoto xíchí cuéchí-ãⁿ ñí ndacóo-xi ní nacaca cuu-xi, te ndècu-xi úxúú cuíá-xi. Te ïo ní cuñúhu

nchaa ñáyiu sá dúcaⁿ ñí dándótó ñaha Jèsús xii-xi. ⁴³Te Jèsús ní cãháⁿ víhí-gã dóho tãtã-xi ndihi ñaná-xi sá vã yõo ïíⁿ cuñáhá-yu sá ñí dándótó ñaha-gã xii-xi. Te sáta dúcaⁿ te ní xãhaⁿ-gã xii-yu sá cuñáhá-yu xii-xi sá cáxi-xí.

Jèsús ndécú-gã ñuú Nazàrèt

(Mt. 13:53-58; Lc. 4:16-30)

6 Te Jèsús ní ndee-gã ñuú núú ñí dándótó-gã xíchí ñí xíhí-áⁿ, te cuánuhú-gá núú cúú ñuú-gã, te tnahá cue téé xica cuu ndihi-gã cuánuhú ndihi-gã. ²Te ndècu Jèsús ñuú-gã ní tnahá nduu ndetátú ñáyiu. Te nduu-ãⁿ cuánguihu-gá xití veñúhu dàcuaha ñaha-gã xii-yu. Te vãi ñáyiu ndèdóho nchaa tnúhu cãháⁿ-gã, te xicuñúhu víhí-yu, te xĩtnáhá-yu:

—¿Ndeé ní sáháⁿ dácuahá tõe-a núu ndéé duha váha cãháⁿ-dé, nása ní quide-dé ñuu ndéé duha ío váha cùtnuní iní-dé, te ndàcu-dé quidé-dë nchaa sá vã yõo tnahí ndàcu cada-i? ³Te dícó carpinterù cúú-dë, dícó déhe tá Màriá cúú-dë, te ñani-dé cúú tã Jàcobó, ndihi té Chèé, ndihi té Jüdás, ndihi té Xímú, te diu-ni cue cúha-dé cúú ñáyiu ndècu ndihi-o ñuú-a —càchí-yu xĩtnáhá-yu.

Te ñá túú ní cuini-gã-yu cãháⁿ ndihi váha ñáhá-yu xii-gã. ⁴Te Jèsús ní xãhaⁿ-gã xii-yu:

—Te núu ïíⁿ téé cãháⁿ tnúhu Yá Ndióxi ná nàsáá-dé ñuú-dé dacuahá-dé ñáyiu tnúhu-gã, te nchaa ñáyiu ñuú-dé-áⁿ, ndihi nchaa ñáyiu ndècu ndihi-dé vehe-dé, ndihi nchaa ñáyiu cùu ndi mee-dé ñá túú nèhé-yu sá yíñúhu núú-dë, dico cue ñáyiu nchaa dava-gã ñuú chi nèhé-yu sá yíñúhu núú-dë —càchí-gã xãhaⁿ-gã xii-yu.

⁵Te ñá túú ní quide tátna Jèsús vãi ñáyiu cuendá sá ñà túú ní sàndáá iní ñáhá-yu xii-gã, dico ní quide tátna-gã ïíⁿ úú ñáyiu cùhú ní sàndáá iní ñáhá xii-gã. Te ní tendaha ñaha-ni-gã xii-yu

te ní ndúha-yu. ⁶Te ío ní cuñúhu-gá sá dúcáⁿ ñà túú ní cuíní-yu quindáá iní ñáhã-yu xii-gá. Te sátá dúcáⁿ te ní xica-gá cuáháⁿ-gá nchaa dava-gá ñuú líhli càa yatni xíaⁿ cuendá dacuàha-gá ñáyiú tnúhu-gá.

Jèsús táuchìuⁿ-gá quíhíⁿ cue tée xica cuu ndihi-gá cáháⁿ-güedé tnúhu Yá Ndiöxí núú ñáyiú

(Mt. 10:5-15; Lc. 9:1-6)

⁷Te Jèsús ní cana-gá ndi ùxúú cue tée xica cuu ndihi-gá, te ní sãnahã-gã xii-güedé tnúhu ndee iní cundecu ndihi-güedé cuendá queñuhu-güedé nchaa espíritú cündìhi yucu ñávãha yìhi ñaha xii ñáyiú. Te ní xáhaⁿ-gã xii-güedé sá ndi ndúú ndi ndúú-güedé quíhíⁿ-güedé cáháⁿ-güedé tnúhu Yá Ndiöxí núú ñáyiú. ⁸⁻⁹Te cùmání-gã caca-güedé quíhíⁿ-güedé, te ni xáhaⁿ-gã xii-güedé:

—Vá cánèhe-ndo ñunu cuhuⁿ ndachiuⁿ-ndo, te ni vã cánèhe-ndo sá cáxí-ndó, te ni vã cánèhe-ndo díhúⁿ, chi ìíⁿ caa-ni tàtnu canehe-ndo, te chàú yíhí-ní-ndó-ãⁿ xíaⁿ-ni quíhí-ndo, te vã cánèhe-gá-ndó ìngá ichi dóó-ndó chi ñiu-ni dóó níhmu-ndó-ãⁿ xíaⁿ tnàhí-ni cuihnu-ndo te ñã túú tnàhí-gá ná canehe-ndo —càchí-gá xáhaⁿ-gã xii-güedé.

¹⁰Te xáhaⁿ tùcu-gá:

—Te òré ná sàá-ndó ìíⁿ ñuú, te ío ñáyiú cáháⁿ ñáhã-yu xii-ndo vèhè-yu, te xíaⁿ-ni cundecu-ndo ndèé ná sàá nduu ndèe-ndo ñuú-áⁿ. ¹¹Te núú ío dava ñuú ñã túú cuíní-yu cáháⁿ ndihi ñaha vãha-yu xii-ndo, te ni ñà túú cuíní-yu cundedóho-yu tnúhu càháⁿ-ndó, te ndee-ni-ndo ñuú-áⁿ te naquidí-ndo tìcáchúhmá ñí tníí sáhã-ndó cuendá ná cùtnuní iní-yu sá ñà túú quide váha-yu. Te na càchí tnúhu ndáá-í xii-ndo sã ná sàá nduu càda ndáá Yã Ndiöxí cuéchi nchaa ñáyiú, te cue ñáyiú ducaⁿ na càda

ñaha xii-ndo-áⁿ ìo-gá ndohó-yu dàvã-áⁿ dàcúxí dàtnã ndoho cue ñáyiú ñuú Sòdomá ndihi cue ñáyiú ñuú Gòmorrã —càchí-gá xáhaⁿ-gã xii-güedé.

¹²Te cue tée-áⁿ ñí xica-güedé cuáhãⁿ-güedé te ní ngüíta-güedé dacuàha-güedé cue ñáyiú tnúhu Yá Ndiöxí, te xáhaⁿ-güedé xii-yu:

—Chí dándixi túú iní sá ñà túú quide váha-ndo ndècu-ndo, te daña-ndo nchaa ichi cuehé ichi duha ndècu-ndo. —càchí-güedé xáhaⁿ-güedé xii-yu.

¹³Te vãi espíritú cündìhi yucu ñávãha yìhi ñaha xii ñáyiú ta queñuhu-güedé yiqui cùñú-yu cuáhãⁿ, te vãi tucu ñáyiú cùhú tá quide tátna-güedé cuáhãⁿ chíhí ñaha-güedé acití xii-yu te ndúha-yu.

Nàcuáa ní cuu ní xíhí té Juàá tée dàcuandute ñaha xii ñáyiú

(Mt. 14:1-12; Lc. 9:7-9)

¹⁴Te nchaa xichi ní níhí ñáyiú tnúhu nchaa nàcuáa quide Jesús, te tnàhá té Hèrodés tée yìndaha ñaha xii ñáyiú ní níhí-dé tnúhu nchaa nàcuáa quide-gá, te ní cachí-dé:

—Té Juàá tée ní xóo dacuandute ñaha xii ñáyiú ní ndoto núú dàcãⁿ ndácú-dé quidé-dé nchaa sá vã yòo tnàhí ndàcu cada —duha ní cachí-dé.

¹⁵Te dava ñáyiú càchí-yu sá tẽ Èliás tée ní xóo cáháⁿ tnúhu Yá Ndiöxí ndéé sanaha ní nasáá-dé.

Te davã-yu càchí-yu sá cúú-gã dàtnã ìíⁿ tée ní xóo cáháⁿ tnúhu Yá Ndiöxí ndéé sanaha. ¹⁶Te té Hèrodés ní níhí-dé tnúhu nchaa nàcuáa càháⁿ-yu, te ní cachí-dé:

—Ñiu té Juàá tée ní táuchíuⁿ-í ní xehndé-güedé díquí-xi ní ndoto —càchí-dé.

¹⁷⁻¹⁸Te duha ní cuu cùtnàhá ní sahni té Hèrodés té Juàá, chi dàvã-áⁿ ñí naqueheⁿ té Hèrodés-áⁿ ìíⁿ ñaha nani Herodiás ndécã-dé, te ñaha-áⁿ sã ní cándeca ñaha ñàní-dé té Lipé. Te té Juàá ní xáhaⁿ-dẽ xii té Hèrodés sã ñà túú ní quide váha-dé

sá dúcáⁿ nĩ naqueheⁿ-dé ñaha ní cán-deca ñaní-dé, núu sá cuendá ñaha-áⁿ nĩ táuchíúⁿ tẽ Hèrodés ní tñii-güedé té Juàá ní chihi ñaha-güedẽ vecaá, te ní dácútú ñaha-güedé xii-dé, te ducaⁿ nĩ quide-dé cuendá sá ndécá ñaha-dé xii-aⁿ.

¹⁹Te ñaha nàni Herodiás ndécá tẽ Hèrodés-áⁿ ìo ní cuu úhú iní-aⁿ té Juàá, te ní cuiní-aⁿ cahni-aⁿ-dé, dico ñá túú ní ñihí-aⁿ nàcuáa cada-aⁿ. ²⁰Te mee tẽ Hèrodés chi ní cutnùní ndáá iní-dé sá tẽ Juàá cúú-dẽ ìiⁿ tée quide mee-ni sá vãha, te quide ndáá-dé núú Yã Ndiöxí, te ní xóo yuhú ñáhá-dẽ nõu xíãⁿ ñá túú ní dàña-dé ná cada ñaha ñaha ndeca-dé-áⁿ xii té Juàá. Te té Hèrodés-áⁿ ìo ní cudí ìi iní-dé ní xindedóho-dé nchaa tñuhu ní xáhaⁿ tẽ Juàá xii-dé, dico ñá túú ní sàni iní-dé duuⁿ duuⁿ tñii-dé tñuhu-áⁿ. ²¹Te ìiⁿ nduu ní xóo vico vehe té Hèrodés ní quide càhnu-dé nduu nĩ cacu-dé. Te nduu-áⁿ nĩ ñihí ñaha nàni Herodiás-áⁿ nàcuáa cada-aⁿ cuendá cuú té Juàá. Te nduu-áⁿ ní cáháⁿ té Hèrodés nchaa cue tée cùchiuⁿ, ndihi nchaa cue tée tàxi tñuní ñáhá xii cue sandadú, ndihi nchaa cue tée cuica ndècu distritú Galileá cuendá cudìni ndihi ñaha-dé xii-güedé nduu-áⁿ. ²²Te ndècu ìiⁿ déhe yoco ñaha nani Herodiás-áⁿ, te xíchí-áⁿ nĩ quíhu-xi vehe núú cúú vico-áⁿ nĩ xita saha-xi mèi oré yíhí tẽ Hèrodés mèsá ndihi nchaa cue tée ní cáháⁿ-dé, te ìo ní cudí ìi iní-dé ndihi nchaa cue tée-áⁿ nàcuáa ní xita xíchí-áⁿ. Te té Hèrodés ní xáhaⁿ-dẽ xii-xi:

—Cácaⁿ núú-í nõu ná cuiní-n te taxi-í —càchí-dé xáhaⁿ-dẽ xii-xi.

²³Te ní cacunehe-dé ndéé Yã Ndiöxí nàcuáa cutnùní iní xíchí-áⁿ sã ndáá cuãñaha-dẽ nõu ná cúú sã ná càcáⁿ-xi núú-dẽ cuèi ndéé cuádava nchaa sã ndécú ndìhi-dé, te núu na càcáⁿ-xi. ²⁴Te sá dúcáⁿ nĩ xáhaⁿ-dẽ xii-xi núu ní quee-xi quehé ní xáhaⁿ-xi xii náná-xi:

—Náá, ¿ná cúú sã càcáⁿ-í núú tẽ Hèrodés? —càchí-xi xáhaⁿ-xi xii-aⁿ.

Te náná-xi-áⁿ nĩ xáhaⁿ-aⁿ xii-xi:

—Cuàháⁿ cácaⁿ-n díquí tẽ Juàá tée dàcuandute ñaha xii ñáyiú —càchí-aⁿ xáhaⁿ-aⁿ.

²⁵Te ndìhi-ni cuándihu xíchí-áⁿ xití vehe núú yíhí tẽ Hèrodés-áⁿ, te xáhaⁿ-xi xii-dé:

—Cuiní-í sá mèi nduu vitna quehndé-n díquí tẽ Juàá tée dàcuandute ñaha xii ñáyiú te taxi-n, dico na cùhuⁿ ìiⁿ xití cóhó taxi-n —càchí-xi xáhaⁿ-xi xii-dé.

²⁶Te té Hèrodés ní ngüfta-dé ndìhi vñhí iní-dé sá dúcáⁿ nĩ xáhaⁿ-xi xii-dé, dico ñá túú ní cùyi-dé cùñaha-dẽ xii-xi sá vã cúú cuãñaha-dẽ sá xicáⁿ-xi, chi cuendá sá nõu nchaa ñáyiú ní xáhaⁿ-dẽ sá cúú cuãñaha-dẽ nõu ná cúú sã ná càcáⁿ-xi, te ní cacunehe-dé ndéé Yã Ndiöxí nàcuáa cutnùní iní-xi sã ndáá cuãñaha-dẽ sã ná càcáⁿ-xi núú-dẽ. ²⁷Te té Hèrodés-áⁿ ndìhi-ni ní xáhaⁿ-dẽ xii ìiⁿ sandadú sá quíhíⁿ-dé quehndé-dé díquí tẽ Juàá. ²⁸Te sandadú-áⁿ nĩ xica-dé cuáháⁿ-dé vecaá núú yíhí tẽ Juàá-áⁿ, te ní quexio-dé te ní xehndé-ni-dé díquí tẽ Juàá, te ní chihi-dé ìiⁿ xití cóhó te nèhe-dé cuánuhú ní sáha-dé xíchí xicáⁿ-áⁿ, te xíchí-áⁿ nĩ nacuáha-xi náná-xi. ²⁹Te oré ní ñihí nchaa cue tée ní xica cuu ndìhi ndí Juàá-áⁿ tñuhu sá dúcáⁿ nĩ sahi ñaha-güedẽ xii ndí, te ní sáháⁿ-güedé ní ndocani-güedé yiqui cùnú ndí te ní chindúxi-güedé.

Jèsús dácàxi-gá úhúⁿ mìl cue tée te dèiⁿ ñáyiú dèhí ndìhi landú

(Mt. 14:13-21; Lc. 9:10-17; Jn. 6:1-14)

³⁰Te nchaa cue tée ní táuchíúⁿ Jèsús cuáháⁿ cáháⁿ tñuhu Yã Ndiöxí núú ñáyiú ní ndexio-güedé núú-gã te ní ngüfta-güedé nácàni tñuhu-güedé nchaa nàcuáa ní quide-güedé ndìhi nchaa nàcuáa ní dánèhè ñáhá-güedé xií-yu. ³¹Te Jèsús ní xáhaⁿ-gã xii-güedé:

—Chí nèhé ná quìhíⁿ-ó ìíⁿ xichi núú ñà túú ñáyiú ndetatú-ó —càchí-gá xǎhaⁿ-gǎ xii-güedé.

Te ducaⁿ ñí xáhaⁿ-gǎ xii-güedé, chi ío cuéhé ñáyiú cuáháⁿ véxi-yu cùú-yu núú ndécú-gǎ. Te ní ñǎ ñihí-gá nása cada-gá caxi-gá ndihí cue tée xica cuu ndihí-gá. ³²Te Jèsús cuánguee-gá bàrcú ndihí mee-ni cuè téé ní táuchíúⁿ-gǎ cáháⁿ tnúhu-gá, te cuáháⁿ-gǎ ndihí-güedé ìíⁿ xichi núú ñà túú ñáyiú ndècu. ³³Dico vài ñáyiú ní cutnùní iní-yu sá dífú-gǎ ñúhú bàrcú-áⁿ cuáháⁿ ndihí cue tée xica cuu ndihí-gá, te nchaá ñúú cáá yàtni xíáⁿ ñí quee ñáyiú xixinú-yu cuáháⁿ núú ñí quide-yu cuendá quexìo Jèsús, te sa ndécú-yu xíáⁿ ñí quexìo-gá. ³⁴Te òré ní quene Jèsús xití bàrcú, te ní xiní-gá cuéhé vlíhí ñáyiú xixúcu núú ñí quexìo-gá-áⁿ, te ní cundàhú iní ñáhá-gǎ xíí-yu chi ndécú-yu dàtná xĩndecu cue mbéé cue quiti ñǎ túú tòli-xi, te ío vài núú sǎ ñí ngúíta-gá ní dácuáhá ñàha-gá xíí-yu. ³⁵Te sátá tá cuàa cuáháⁿ te ní sáháⁿ cue tée xica cuu ndihí Jèsús núú-gǎ, te xǎhaⁿ-güedé xii-gá:

—Sa ní cuaa te ñǎ túú ñáyiú ndècu yatni iha. ³⁶Váha-gá dandàca nchaá ñáyiú-a chi na quìhíⁿ-yu nchaá vehe càa xití yucu-a, ndihí nchaá ñúú cáá nchàa yatni iha cuaáⁿ-yu sá cǎxí-yu —càchí-güedé xǎhaⁿ-güedé xii-gá.

³⁷Te Jèsús ní xáhaⁿ-gǎ:

—Mee-ndo chí cuǎñaha sǎ ná cǎxí-yu —càchí-gá xǎhaⁿ-gǎ xii-güedé.

Te xǎhaⁿ-güedé xii-gá:

—¿Te nása cada-ndí, chi xini ñuhu-xi datná úú cièndú díhúⁿ denàriú cuendá cuaaⁿ-ndí sá cǎxí-yu? —càchí-güedé xǎhaⁿ-güedé xii-gá.

³⁸Te Jèsús ní xáhaⁿ-gǎ xii-güedé:

—Chí cuáháⁿ cundehe-ndo ñúu ná daha pàa ndécú ndihí-ndo te cachí tnúhu-ndo —càchí-gá xǎhaⁿ-gǎ xii-güedé.

Te ní sáháⁿ ndéhé-güedé ñúu ná daha pàa ndécú, te ní xáhaⁿ-güedé xii-gá:

—Úhúⁿ duha-ná pàa ndihí úú-nǎ chácá ndécú —càchí-güedé xǎhaⁿ-güedé xii-gá.

³⁹Te Jèsús ní xáhaⁿ-gǎ xii nchaá ñáyiú sá ná ñihí tnáhá-yu cuu tìtní xichí-yu, te ngóo-yu nchaá núú cùhú cuíí càa xíáⁿ. ⁴⁰Te nchaá-yu ní ngóo-yu, te dava xichí-yu ní ngóo ìíⁿ cièndú-yu, te dava xichí-yu ní ngóo údico úxí-yu. ⁴¹Te sátá ñí ndihí-yu ní ngóo, te ní queheⁿ Jèsús ndi ùhúⁿ pàa ndi úú chácá-ǎⁿ, te ní ndacoto-gá andiu te ní ndacáⁿ táhú-gǎ núú Yǎ Ndiòxí, te dàtnùní ní táhú cuèchi-gá pàa-áⁿ te ní sǎñaha-gǎ xii cue tée xica cuu ndihí-gá ní dácǎhñu-güedé nchaá ñáyiú-áⁿ ñí xexí-yu. Te diu-ni ducaⁿ ñí quide tucu-gá úú chácá-ǎⁿ. ⁴²Te nchaá-yu ní xexí-yu ní ndahá xití-yu. ⁴³Te sátá ñí túhú cóhò-yu te ní nadatàcá-güedé nchaá sá ñí quendóo, te ní chítú ùxúú tnáhá tídihi mee-ni sǎ ñí quendóo núú ùhúⁿ-ni pàa, ndihí núú ùú-ni chácá. ⁴⁴Te nchaá ñáyiú ní xexi-áⁿ chí xĩnu ùhúⁿ mĩl mee-ni cuè téé chí diu-ni cue tée-áⁿ ñí quíúndehu, te ñíⁿ ñáyiú ñihí ndihí cue landú.

Jèsús xíca-gǎ núú ndute

(Mt. 14:22-27; Jn. 6:16-21)

⁴⁵Te òré-ni-áⁿ ñí xáhaⁿ Jèsús xii cue tée xica cuu ndihí-gá sá quèe-güedé bàrcú codonùu-güedé quìhíⁿ-güedé ìíⁿ ñúú nání Bètsaidá cáá ndàa ingá xio yuhu làgúná núú ndécú-güedé-áⁿ, te mee-gǎ quendóo-gá cada ndee iní tnáhá-gǎ ndihí cue ñáyiú. ⁴⁶Te sátá ñí yáha ní quide ndee iní tnáhá-gǎ ndihí-yu, te ní xica-gá cuáháⁿ-gǎ ìíⁿ tĩndúú cáá yàtni xíáⁿ cuendá cáháⁿ ndihí-gá Yǎ Ndiòxí. ⁴⁷Te òré sa ní cundiquíⁿ te bàrcú sá ñúhú cuè téé xica cuu ndihí-gá sa cuáháⁿ-xi ndéé cuádava xití làgúná-áⁿ, te mee-gǎ ndécú-gǎ ìíⁿ núú tĩndúú. ⁴⁸Te túu ndèhe-gá sá sũúní ndòho-güedé tá dàcaca-güedé

bàrcú-áⁿ cuáháⁿ, chi cuëndá ndàa nacuáa cuáháⁿ-xi-áⁿ duha véxi táchí te nàtúndaha-xi. Te ingá nduu-áⁿ tàcuíhndá-gá sa ní cuyatni vií-ná Jèsús bàrcú ñúhú-güedě-áⁿ, dico núú ndute tá xica-gá cuáháⁿ te luha-ná te yáha ñaha-gá xii-güedé ní cùu. ⁴⁹⁻⁵⁰ Te òré ní xiní ñáhá cuè téé ñùhu bàrcú-áⁿ xii-gá te ní yùhú-güedé ní cana saa-güedé, chi ní sani iní-güedé sá ñⁿ almá cúu-gá. Te ní xáhaⁿ-gá xii-güedé:

—¡Ñíí cunduu-ndo, vá yùhú-ndo, chi yùhú cúu-í! —càchí-gá xáhaⁿ-gá xii-güedé.

⁵¹ Te Jèsús cuánguee-gá xití bàrcú ñúhú-güedě-áⁿ, te sáta cuánguee-gá te òré-ni ní ngüíñí táchí, te ní cuñúhu vihi-güedé. ⁵² Te ducaⁿ chi cue téé-áⁿ ñà túú ní cùtnuní iní-güedé nása quide-gá, chi ñà túú ní cùtnuní váha iní-güedé nàcuáa ndùu sá ñí quide-gá òré ní nadacàyá-gá pàá, chi ío ñí ñíquí-güedé.

Jèsús quidé tătna-gá ñáyiú cùhú ñúú Genesàrét

(Mt. 14:34-36)

⁵³ Te ní yáha-güedé ndihi-gá ndàa ingá xio yuhu làgúná, te ní sáá-güedé ndihi-gá yucu cue téé ñúú Genesàrét. Te yàcáⁿ ní dácútú ndèé-güedé bàrcú-güedé yuhu làgúná. ⁵⁴ Te òré ní quene Jèsús ndihi cue téé xica cuu ndihi-gá xití bàrcú, te nchaa ñáyiú xíndecu-áⁿ ñí cut-nùní iní-yu sá dífú-gá. ⁵⁵ Te ñáyiú-áⁿ ndihi-ni ní sáháⁿ-yu nchaa núú xíndecu cue ñáyiú cùhú, te cue ñáyiú cùhú-áⁿ ñí quée-yu xíto nchido ñahá-yu cuáháⁿ ndi tnahá ñⁿ ñⁿ xichi núú ñihí-yu tnúhu quèxio Jesús. ⁵⁶ Te nchaa ñúú náhnú ndihi nchaa ñúú líhli núú cuáháⁿ Jèsús, ducaⁿ xíndecá-yu nchaa ñáyiú cùhú cuáháⁿ xití ñúú sàcáⁿ ñáhá-yu núú-gá cuëndá cada tătna ñaha-gá xií-yu. Te ñiú-ni ducaⁿ xíquidé-yu nchaa dava-gá xichi núú cuáháⁿ-gá núú xíndecu cue ñáyiú, te càháⁿ ndàhú-yu

núú-gá sá ná dāñá-gá tnāndéé cue ñáyiú cùhú-áⁿ cuèdicó luha yuhu dōó-gá cuëndá ndúha-yu. Te nchaa ñáyiú cùhú ní tnāndéé yuhu dōó-gá ní ndúha-yu.

Cuëndá nchaa sá quidé-xí ngündecu cuéchi ñáyiú

(Mt. 15:1-20)

7 Te ñúú Jerusalén ní quee cue téé dàcuaha ñaha xii ñáyiú nchaa tnúhu ní chídó tnùní ndíi Moisés, te ní quexio-güedé núú ndécú Jèsús, te tnáhá cue téé cùu fariséú ní quexio ndihi-güedé. ² Te cue téé-áⁿ ñí xiní-güedé sá dàva cue téé xica cuu ndihi Jesús ñà túú ndàha-güedé dàtná ndáhá mèe cue téé cùu fariséú-áⁿ òré caxi-güedé. Te xíáⁿ ñúu cue téé ní quexio-áⁿ ñí cáháⁿ cuèhé-güedé cuëndá cue téé xica cuu ndihi-gá. ³ Te ducaⁿ chi nchaa cue téé cùu fariséú-áⁿ ndihi nchaa ñáyiú isràél nchicúⁿ ñihnú-yu quidé-yu dàtná ní xóo cada nchaa cue ñaní tnáhá-yu ní xíndecu ndéé sanaha, chi nchaa ñáyiú-áⁿ và caxí-yu te núu vá ndáhá-yu dàtná ní xóo ndaha nchaa cue ñaní tnáhá-yu ní xíndecu ndéé sanaha-áⁿ. ⁴ Te ñáyiú-áⁿ ndi tnahá òré cuáháⁿ-yu núú yáhu te nāsáá-yu, te ndáhá-yu nàcuáa sàni iní-yu ndùvétú iní Yá Ndiòxí, te núu vá dúcáⁿ càdá-yu te vá caxí-yu. Te tnáhá náquèté-yu vāsú sá sácùhuⁿ sá xíhí-yu, ndihi lítu, ndihi cóhó càá, ndihi càamá. Te nchaa xéhé náquèté-yu nàcuáa sàni iní-yu ndùvétú iní Yá Ndiòxí. Te ío-gá titní sá ñí xóo cada nchaa ñáyiú ní xíndecu ndéé sanaha-áⁿ nchicúⁿ ñihnú-yu quidé-yu. ⁵ Te cue téé cùu fariséú-áⁿ, ndihi cue téé dàcuaha ñaha xii ñáyiú nchaa tnúhu ní chídó tnùní ndíi Moisés-áⁿ ñí xáhaⁿ-güedé xii Jèsús:

—¿Ná cuëndá cue téé xica cuu ndihi-n ñà túú nàquete-güedé ndaha-güedé òré caxi-güedé dàtná ní cachí nchaa cue téé

ní xindecu ndéé sanaha-i? —càchí-güedé xăhaⁿ-güedé xii-gá.

⁶Te Jèsús ní xáhaⁿ-gă xii-güedé:

—Nchòhó cùú-ndó cuè téé ío dān-dahú méé-xí chí càchí-ndó sǎ ío quide ndáá-ndó te ñá ndáá sá quidé ndáá-ndó. Te ní quee ndáá-xi nàcuáa ní chídó tñuní ndíi Chàíá téé ní xóo cáháⁿ tñúhu Yá Ndiòxí ndéé sanaha nùú tütú-gá nùú cáháⁿ-xi nàcuáa ní cáháⁿ-gá cuendá-ndó, te duha ní cachí-gá:

Ñáyíu-a càchí-yu sǎ ío càhnu cuu-í, dico dicó-ni yuhu cáháⁿ-yu,

chí ñá túú ñúhu iní ñáhă-yu xii-í.

⁷Te àúⁿ nă cuu chĩñuhu ñahá-yu xii-í, chí ñá túú vėdana ndèè nándĩhi-xi, chí cue ñáyíu-a dàcuahá-yu cue tñàha ñáyíu-yu nàcuáa cundecú-yu, dico mee-ni tñúhu sá nĩ cahu iní cue ñáyíu ñuyíú-a cáháⁿ-yu.

Duha ní chídó tñuní ndíi Chàíá nùú tütú Yă Ndiòxí nàcuáa ní cáháⁿ-gá cuendá-ndó. ⁸Te nchòhó ní dáñá-ndó nàcuáa ní cachí Yă Ndiòxí cada-ndo, te nchícúⁿ nihnu-ndo quide-ndo nacuáa ní cahu iní cue ñáyíu ñuyíú-a, chí nàquete-ni-ndo lítú, te nàquete-ni-ndo vasú sácũhuⁿ sá xihí-ndó nàtava-ndo nacuáa ní xóo cada ñáyíu-áⁿ nĩ xóo naqueté-yu nchaa xíăⁿ, te nándi-gá nchaa nùú sǎ quidé-ndó —càchí Jèsús xăhaⁿ-gă xii-güedé.

⁹Te ní xáhaⁿ tucu-gá xii-güedé:

—Te nchòhó, ñá túú cuení-ndó càda-ndo nacuáa cuení Yă Ndiòxí, chí mee-ni nàcuáa ní cachí cue téé ní xindecu ndéé sanaha nchícúⁿ nihnu-ndo quide-ndo. ¹⁰Te ndíi Moisés ní cachí ndíi sá ncháá ñáyíu canehé-yu sá yĩñúhu nùú tătă-yu ndihí nùú năñă-yu. Te nchaa ñáyíu na cáháⁿ úhú cuendá tătă-yu àdi cuendá năñă-yu te cahni ñaha-güedé xii-yu ní cachí ndíi. ¹¹Te nchòhó càchí-ndó sǎ nùu ìⁿ téé na cũñaha-dě xii tătă-dě ndihí năñă-dě sá sǎ nĩ sani iní-dé cuãñaha-dě xii-yu

cùu-xi Corbán, te ñá túú-gă xini ñúhu-xi sá cuãñaha-dě xii-yu, te tñúhu Còrbán-áⁿ queé-xí: Sá cùú cuendá Yă Ndiòxí. ¹²Te sá dúcáⁿ ná cáháⁿ ìⁿ téé-áⁿ te nchòhó chindèe tñúhu-ndo-dě cuendá sá vă chindèe-gá-dé tătă-dě ndihí năñă-dě. ¹³Te ducaⁿ quide-ndo chí ní dáquée tñú-ndo nàcuáa ní cachí Yă Ndiòxí cada-ndo, te mee-ni nàcuáa ta quide cue téé ñuyíú-a véxi nchícúⁿ nihnu-ndo quide-ndo, te ðiu-ni ducaⁿ ta sànu ichi tñaha-ndo véxi, te nándi-gá nchaa sá cáhú iní-ndó quide-ndo —cachí-gá xăhaⁿ-gă xii-güedé.

¹⁴Te Jèsús ní xáhaⁿ tucu-gá xii cue ñáyíu xindecu-áⁿ:

—Chí táquixi ndehe iha, te cundedóho vâha-ndo tñúhu na cáháⁿ-í-a te ío váha cuáha-ndo cuendá. ¹⁵Nchaa sá xéxi-ndó chí ñá túú nă quidé-xí iní-ndó, dico nchaa sá cuèhé sá dúhá sàni iní-ndó quide-ndo, nchaa xíăⁿ quidé-xí ndècu cuéchi-ndo. ¹⁶Te nchaa nchòhó ñáyíu ndèdóho nchaa tñúhu cáháⁿ-í-a ío váha chí cuáha cuendá —càchí-gá xăhaⁿ-gă xii-yu.

¹⁷Te Jèsús ní dándöo-gá nchaa ñáyíu nùú xixúcu-yu-áⁿ te cuándihu-gá xití vehe. Te cue téé xica cuu ndihí-gá ní xícáⁿ tñúhú-güedé nùú-gă nùu nása quee-xi cuendú ní caní-gá nùú ñáyíu-áⁿ. ¹⁸Te ní xáhaⁿ-gă xii-güedé:

—¿Te náa tñahá nchòhó ñá túú ní təcú tñuní-ndó cuendú ní caní-í nùú ñáyíu-ăⁿ? Nchaa sá xéxi-yu cuánguee xití-yu ñá túú quide-xi iní-yu nàcuáa ngúndecu cuéchi-yu. ¹⁹Chí ñá dđú iní-yu cuánguee-xi chí cuánguee ndáá-xi xití-yu, te nâyáha ñaha-xi xii-yu —càchí-gá xăhaⁿ-gă xii-güedé.

Te sá dúcáⁿ nĩ cáháⁿ-gá te ní dátũu-gá sá cùú càxi-o nchaa nùú sǎ cùú càxi-o.

²⁰Te ní xáhaⁿ tucu-gá xii-güedé:

—Nchaa sá cuèhé sá dúhá quide ñáyíu xíăⁿ cécú nihnu-xi iní-yu, te nchaa xíăⁿ quidé-xí ndècu cuéchi-yu. ²¹Te iní-yu-áⁿ

cácú nihnu nchaa sá cuèhé sá dúhá, chi sàni cuehé sání dùha iní-yu. Te cue téé càháⁿ ndihí-güedé ñadìhí te ñá díú ñadìhí-güedé cúú-yu, te díu-ni ducaⁿ quide cue ñáyiú ñadìhí càháⁿ ndihí-yu téé te ñá díú yíi-yu cùu-güedé. Te sàhní-yu cue tñaha ñáyiú-yu, te mee-ni ichi díí ñí cúdíí ñí-yu cundecú-yu. ²² Te dùhu ndachiuⁿ tnahá-yu, te xihó-yu cundecu ndihí-yu sá ndécú ndihí tñaha ñáyiú-yu, te ío quide úhú ñí-yu sá cúú-xí tñaha ñáyiú-yu, te ío dandahú tñahá-yu, te mee-ni nchaa sá cuèhé sá dúhá cùdíí ñí-yu quidé-yu, te ío cuédú ñí-yu, te ío yiti yùhú-yu, te ío quide cahnú-yu mèé-yu, te quidé-yu nándi-gá sá ñà túú tàú-yu cadá-yu. ²³ Te nchaa sá cuèhé sá dúhá-ǎⁿ cácú nihnu-xi ñí-yu, te nchaa xíǎⁿ quidé-xí ndècu cuéchi-yu, te ñá túú cùu-xi sá váha sá cúú-xí ñí-yu.

Íiⁿ ñadìhí véxi ñúú xíca ñí sándáá ñí-aⁿ Jèsús

(Mt. 15:21-28)

²⁴ Te ní xica Jèsús cuáháⁿ-gá ndéé yucu cue téé ñúú Tírú, ndihí yucu cue téé ñúú Sidón. Te òré ní quexio-gá xíáⁿ te cuánguìhu-gá ñíⁿ vehe te xíáⁿ cundecu-gá, te cuìní-gá sá vǎ quìní ñáyiú sá xíáⁿ ndécú-gá ní cùu, dico dai ní ñíhí-yu tñúhu. ²⁵ Te ñíⁿ ñadìhí ndécú ñíⁿ déhe yoco-aⁿ, te yìhi ñaha espíritú cùndìhi yucu ñávǎha xii-xi, te ñaha-áⁿ ío ndìhi ní ñíhí-aⁿ tñúhu sá ñí quexio Jèsús xíáⁿ ñúu ní sáháⁿ-aⁿ núú ndécú-gá, te ní nguííni xítí-áⁿ ñúú-gǎ. ²⁶ Te ní nguíta-aⁿ càháⁿ ndàhú-aⁿ núú-gǎ, te xǎhaⁿ-aⁿ sǎ ñúu vǎ cùndèe ñí-gá queñuhu-gá espíritú cùndìhi yucu ñávǎha yìhi ñaha xii déhe-aⁿ. Dico ñá díú ñaha israél cúú-áⁿ chi ñaha ñúú Sirofènicíá cúú-áⁿ te tñúhu grégú cúú tñúhu-aⁿ. ²⁷ Te xíǎⁿ ñúu ní xǎhaⁿ Jèsús xii-aⁿ:

—Daña na càxi tnaa nchaa landú chítú xítí-güexi, te dǎtnúni caxi cue iná, chi ñá túú ndùu váha-xi queheⁿ-o sǎ xéxí

lándú te cuáha-o iná —càchí-gá xǎhaⁿ-gǎ xii-aⁿ.

²⁸ Te ní xǎhaⁿ-aⁿ xii-gá:

—Mèstrú, ndáá-ni càháⁿ-n, dico iná chi nàdatacá-güedi sá ngóyó yùhu cóho lándú —càchí-aⁿ xǎhaⁿ-aⁿ xii-gá.

²⁹ Te Jèsús ní xǎhaⁿ-gǎ xii-aⁿ:

—Ío váha ní càháⁿ-n, te cuanùhú te ñá túú-gǎ ná caní ñí-n, chi sa ní quee espíritú cùndìhi yucu ñávǎha yìhi ñaha xii déhe-n —càchí-gá xǎhaⁿ-gǎ xii-aⁿ.

³⁰ Te ñaha-áⁿ ní nasáá-aⁿ vehe-aⁿ te càa déhe-aⁿ núú càamá, dico ñá túú-gǎ espíritú cùndìhi yucu ñávǎha yìhi ñaha xii-xi chi sa ní quee ñaha-xi.

Jèsús quidé tátna-gá ñíⁿ téé ñá cúú càháⁿ váha te doho-dé

³¹ Te Jèsús ní ndee-gá yucu cue téé ñúú Tírú te ní yáha-gá yucu cue téé ñúú Sidón, ndihí yucu ndi ùxí ñúú nání Dècápolis, te ní sáá-gá ndéé yuhu làgúná distrítú Galiléa. ³² Te xíáⁿ ndécú-gǎ ní quexio ñáyiú ndéé núú-gǎ ndécǎ-yu ñíⁿ téé ñá cúú càháⁿ váha-dé te doho-dé.

Te càháⁿ ndàhú-yu núú-gǎ sá ná tèn-daha ñaha-gá xii-dé cuendá ndúha-dé.

³³ Te Jèsús ní queñuhu ñaha-gǎ xii-dé tnuú-yu, te ndèca ñaha-gá cuáháⁿ ñíⁿ xio, te ní dáquìhu-gá díquí ndáhá-gǎ yaú lóho-dé, te ní dácànùu-gá díí-gá díquí ndáhá-gǎ, te ní tendaha-gǎ yàa-dé. ³⁴ Te ní ndacoto-gá andiu te ní sánuu ñí-gá, te ní càháⁿ-gá tñúhu mee-gǎ, te xǎhaⁿ-gǎ:

—¡Éfatá! —càchí-gá xǎhaⁿ-gǎ xii-dé.

Te tñúhu-áⁿ quéé-xí: Nacaáⁿ yòho lóho. ³⁵ Te òré-ni-áⁿ ní nacaáⁿ lóho-dé, te ní nduu váha yàa-dé, te ní cuu càháⁿ váha-dé. ³⁶ Te Jèsús ní càháⁿ víhí-gǎ dóho ñáyiú ndihí ñaha xii téé ní quide tátna-gá-áⁿ sǎ vǎ yòo ñíⁿ cùñahá-yu sá ñí quide tátna ñaha-gǎ xii-dé, dico uuⁿ-gá ní quidé-yu ní càháⁿ-yu núú ñáyiú sá ñí quide tátna-gá téé-áⁿ. ³⁷ Te ncháá-yu ío ní cuñúhu-yu, te ní xítñahá-yu:

—Váha vîhi quide-dé, chi nchaa-ni ndàcu-dé quidé-dě, chi quide tátna-ni-dé ñáyiú doho, te quide tátna-ni-dé ñáyiú ñhí —càchí-yu xítñàhá-yu.

Jèsús dácàxi-gá cúmí mĩ ñáyiú

(Mt. 15:32-39)

8 Te ìⁿ nduu tucu ío cuéhé ñáyiú ní tacá núú ndécú Jèsús, te ñá túú tñàhí sá caxí-yu. Te ní cana-gá cue téé xica cuu ndihi-gá, te ní xáhaⁿ-gá xii-güedé:

²—Yúhú, cùndahú iní-í nchaa ñáyiú-a chi sa ní cuu úní nduu ndècu ndihi ñàhá-yu xii-o ìha, te ñá túú tñàhí ná sá caxí-yu. ³Te núú na nàtendaha-í-yu núhú tñámă-yu vehé-yu, te cunee-yu docó ichi, chi davá-yu ío xica ndécú-yu —càchí-gá xáhaⁿ-gá xii-güedé.

⁴Te ní xáhaⁿ-güedé xii-gá:

—¿Te ndèé ñhí-ó sá cuãñaha-o càxi nchaa ñáyiú-a, te iha ñá túú ñá ío chí cùu-xi xítí yucu-i? —càchí-güedé xáhaⁿ-güedé xii-gá.

⁵Te Jèsús ní xícáⁿ tñúhú-gá núú-güedé, te xáhaⁿ-gá:

—¿Ná daha-gá pàà ndécú ndihi-ndo-i? —cachí-gá xáhaⁿ-gá xii-güedé.

Te ní xáhaⁿ-güedé xii-gá:

—Ndècu ndihi-ndí úsá-gá tñàhá —càchí-güedé xáhaⁿ-güedé xii-gá.

⁶Te Jèsús ní xáhaⁿ-gá xii nchaa ñáyiú sá ngõo-yu nchaá-yu, te ní ngóo-yu, te ní queheⁿ-gá ndi úsá pàá-áⁿ, te ní ndacáⁿ táhú-gá núú Yă Ndiõxí. Te dätñuní ní táhú cuèchi-gá te ní sãñaha-gá xii cue téé xica cuu ndihi-gá ní dácãhñu-güedé nchaa ñáyiú-áⁿ. ⁷Te ndècu ndihi-güedé ìⁿ úú chácá líhli, te diu-ni ducaⁿ ñí quide-gá ní ndacáⁿ táhú-gá núú Yă Ndiõxí. Te dätñuní ní táuchíúⁿ-gá ní dácãhñu ñaha-güedé xií-yu. ⁸Te nchaá-yu ní xexí-yu ní ndahá xítí-yu. Te sátá ñí túhú cóhõ-yu te ní nadatácá-güedé nchaa sá ñí quendóo, te ní chítú úsá tñàhá tídihi mee-ni sá ñí quendóo-áⁿ. ⁹Te núú ncháá ñáyiú

ní xexí-áⁿ xínu dätñá cúmí mĩ-yu. Te sátá ñí yáha ní dácaxí ñàha Jesús xií-yu te ní dándácá ñàha-gá. ¹⁰Te dät-nùnì cuánguee-gá bàrcú ndihi cue téé xica cuu ndihi-gá cuáháⁿ-gá ndihi-güedé yucu cue téé ñuú Dalmànutá.

Cue téé cùu fariséú xáhaⁿ-güedé xii Jèsús cada-gá ìⁿ sá vă yõ tñàhí ndàcu cada

(Mt. 16:1-4; Lc. 12:54-56)

¹¹Te núú ñí quexìo Jesús xiáⁿ ñí sáá cue téé cùu fariséú, te ní ngüíta-güedé nándi tñúhu xáhaⁿ-güedé xii-gá xító ndèé ñàhá-güedé. Te xáhaⁿ-güedé sá ná cádá-gá ìⁿ sá vă yõ tñàhí ndàcu cada cundehe-güedé nàcuáa cutnùnì iní-güedé ñuu ndáá sá Yă Ndiõxí ní tendaha ñàha-gá xii-gá véxi-gá ñuyíú-a. ¹²Te ní sánuu iní-gá te ní xáhaⁿ-gá xii-güedé:

—Nchaa nchòhó ñáyiú ndècu ñuyíú-a cuiní-ndó càda-í ìⁿ sá vă yõ tñàhí ndàcu cada nacuáa cutnùnì iní-ndó ñuu ndáá sá Yă Ndiõxí chindèe ñaha-gá xii-í. Dico na càchí tñúhu ndáá-í xii-ndo sá vă cádá-í sá cuiní-ndó —càchí-gá xáhaⁿ-gá xii-güedé.

¹³Te ní dándõo-gá ñáyiú xĩndecu-áⁿ, te cuándeé-gá bàrcú ndihi cue téé xica cuu ndihi-gá te cuáháⁿ-gá ndihi-güedé ndàa ingá xio yuhu làgúná.

Nàcuáa quide cue téé cùu fariséú

(Mt. 16:5-12)

¹⁴Te ní cunaa-güedé canehe-güedé sá caxí-güedé quhíⁿ, te ìⁿ dii-ni paá ndécú xítí bàrcú-áⁿ ñí naníhí-güedé. ¹⁵Te Jèsús ní cáháⁿ-gá dóho-güedé, te xáhaⁿ-gá xii-güedé:

—Na càchí tñúhu-í xii-ndo sá ño quíhi iní-ndó cùndecu-ndo te vá cádá cuendá tñàhí-ndo lèvadurá cue téé cùu fariséú, ndihi levadurá cue téé cùndihi té Hèrodés —càchí-gá xáhaⁿ-gá xii-güedé.

¹⁶Te ní ngüíta-güedé xítñaha-güedé:

—Cuendá sá ñà túú ní cãnehe-o pàá quixi núu xíáⁿ duha càháⁿ-gá — càchí-güedé xĩtnàha-güedé.

¹⁷ Te Jèsús ní cutnùnì iní-gá nàcuáa ndùu tnúhu xĩtnàha-güedé, núu ní xáhaⁿ-gá xii-güedé:

—¿Ná cuendá da sá ñà túú ní cãnehe-ndo pàá quixi càháⁿ-ndó? Te ñá díú cuendá pàá-áⁿ ní cãháⁿ-í, te díco-ni sá méé-ndó ñà túú quide cuendá váha-ndo nàcuáa ndùu tnúhu càháⁿ-í, te ni ñá tècú tnùnì-ndó chí ío nii díquí-ndó. ¹⁸ Te cuèi ndèhe-ndo dico ñá túú cùtnuní iní-ndó nã cúu nchàa sá quidè-í, te cuèi ndèdóho-ndo nchàa tnúhu càháⁿ-í dico ñá cùtnuní iní-ndó nãsa ndùu-xi, te ni ñá ndácú iní-ndó nchàa sá tá quide-í véxi. ¹⁹ Te chí dándàcu iní cùtnàhá ní táhú cuèchi-í úhúⁿ-ni pàá te ní xexi úhúⁿ mĩl mee-ni cuè téé chí díu-ni cue téé-áⁿ nĩ quíundehe. Te chí càchí tnúhu ná daha tídihi ní chítú mee-ni sã nĩ quendóo òré ní nadatàcá-ndó —càchí-gá xãhaⁿ-gá xii-güedé.

Te ní xáhaⁿ-güedé xii-gá:

—Úxúú tnàhá tídihi ní chítú mee-ni sã nĩ quendóo —càchí-güedé xãhaⁿ-güedé xii-gá.

Te xãhaⁿ tùcu-gá:

²⁰ —Te cùtnàhá ní táhú cuèchi tucu-í úsá tnàhá pàá ní xexi cúmí mĩl ñáyíu, te chí càchí tnúhu ná daha tucu tídihi ní chítú mee-ni sã nĩ quendóo —càchí-gá xãhaⁿ-gá xii-güedé.

Te ní xáhaⁿ-güedé xii-gá:

—Úsá tnàhá tídihi ní chítú mee-ni sã nĩ quendóo —càchí-güedé xãhaⁿ-güedé xii-gá.

²¹ Te Jèsús ní xáhaⁿ tùcu-gá xii-güedé:

—Vitna, ¿te sa ní tecú tnùnì-ndó tnúhu ní càháⁿ-í ãⁿ ñãhá? —càchí-gá xãhaⁿ-gá xii-güedé.

Jèsús quidé tãtna-gá iiⁿ téé cuáá ñúú Bètsaidá

²² Te Jèsús ní sáá-gá ndihi cue téé xica cuu ndihi-gá ñúú Bètsaidá. Te ñúú-áⁿ ndécú-gá ní quexìo ñáyíu núú-gá tánèhé-yu iiⁿ téé cuáá, te càháⁿ ndàhú-yu núú-gá núu vá cündèe iní-gá tendaha ñàha-gá xii-dé cuendá ndúha núú-dé.

²³ Te Jèsús ní tnií-gá ndaha téé cuáá-áⁿ, te ní queñuhu ñaha-gá tnuú-yu, te ndèca ñaha-gá cuáháⁿ iiⁿ xio yuhu ñúú. Te yacáⁿ ní dácànúu-gá díí-gá núú-dé te ní tendaha ñàha-gá xii-dé, te dàtnuní ní xicáⁿ tnúhú-gá núú-dé, te xãhaⁿ-gá:

—¿Cùtnuní núú-n-ãⁿ? —càchí-gá xãhaⁿ-gá xii-dé.

²⁴ Te téé cuáá-áⁿ nĩ ndonehe núú-dé, te xãhaⁿ-dè xii-gá:

—Cùtnuní núú-í ndéhè-í nchaa cue téé-ãⁿ, dico dà ndáa yutnu cuì ndáa-güedé te xica-güedé —càchí-dé xãhaⁿ-dè xii-gá.

²⁵ Te Jèsús ní tendaha tùcu-gá núú-dé te ní cuu ní ndacoto váha-gá-dé, te òré-áⁿ nĩ ndúha núú-dé. Te nchaandi túhú sá ndéhè-dé ní cutnùnì váha núú-dé nándi cùu nchaa xíáⁿ. ²⁶ Te ní xáhaⁿ Jèsús xii-dé:

—Vitna te núhú-n, dico ndáá ichi vehe-n núhú-n te ñá díú dà xití ñúú quíhíⁿ-n, te vá yõo iiⁿ cúnaha-n sã yúhú ní quide tátna-í núú-n nĩ ndúha —càchí-gá xãhaⁿ-gá xii-dé.

Té Pèlú xãhaⁿ-dè xii Jèsús sá díú-gá cúú-gá Crìstú

(Mt. 16:13-20; Lc. 9:18-21)

²⁷ Te Jèsús ní xica-gá cuáháⁿ-gá ndihi cue téé xica cuu ndihi-gá nchaa ñúú líhli càa ñúú Cèsareá Filipú, te òré núhú-gá ndihi-güedé ichi te ní xicáⁿ tnúhú-gá núú-güedé, te xãhaⁿ-gá xii-güedé:

—Chí càchí tnúhu nása càháⁿ ñáyíu cuendá-í. ¿Yoo cùu-í càchí-yu-va? —càchí-gá xãhaⁿ-gá xii-güedé.

²⁸ Te ní xáhaⁿ-güedě xii-gá:

—Davá-yu cächí-yu sá cúú-n ndíi Juáá tée ní xóo dacuàndute ñaha xii ñáyi, te davá-yu cächí-yu sá cúú-n tē Ēlías, te dava tucú-yu cächí-yu sá cúú-n ñⁿ tée ní xóo cáháⁿ tnúhu Yá Ndiöxí ndéé sanaha, duha cächí-yu —cächí-güedě xáhaⁿ-güedě xii-gá.

²⁹ Te ní xícáⁿ tnúhú tùcu-gá núú-güedě, te xáhaⁿ-gá xii-güedě:

—Te nchòhó, ¿yoo sàni iní-ndó cùu-í-i? —cächí-gá xáhaⁿ-gá xii-güedě.

Te té Pèlú ní xáhaⁿ-dě xii-gá:

—Yòhó cúú-n Cristú Yaa ní tendaha Yá Ndiöxí véxi ñuyú-a —cächí-dé xáhaⁿ-dě xii-gá.

³⁰ Te Jèsús ní cáháⁿ-gá dóho-güedě, te xáhaⁿ-gá:

—Vá yòo ñⁿ cúnaha-ndo yòo cuu-í —cächí-gá xáhaⁿ-gá xii-güedě.

Jèsús cäháⁿ-gá sá cáhni ñaha-güedě xii-gá

(Mt. 16:21-28; Lc. 9:22-27)

³¹ Te Jèsús ní ngüíta-gá xitnùhu-gá cue tée xica cuu ndíhi-gá nàcuáa yáha-gá, te xáhaⁿ-gá xii-güedě:

—Yúhú Tée cùu ñaní tnáhá-ndó nchàa-ndo chi ío ndoho-í, chi daquèe tihú ñáhá nchàa cue tée cùu sacuéhé núú ñáyi israhél, ndíhi cue dútú cúnùu, ndíhi cue tée dàcuaha ñaha xii ñáyi nchaa tnúhu ní chídó tnùní ní chídó tnùní ndíi Moisés, nchaa cue tée-áⁿ dàquee tihú ñáhá-güedě xii-í. Te sáá nduu te cahni ñaha-güedě xii-í, dico nduu úní sá cùu-í te ndoto-í —cächí-gá xáhaⁿ-gá xii-güedě.

³² Te ducaⁿ ñí cáháⁿ Jèsús núú cuè tée xica cuu ndíhi-gá nàcuáa tecu tnùní váha-güedě tnúhu cäháⁿ-gá. Te té Pèlú ní cana ñaha-dě xii-gá ñⁿ xio, te ní ngüíta-dé ténàá ñáhá-dě xii-gá ní cùu.

³³ Dico Jèsús ndíhi-ni ní nchócuñhu-gá ní ndàcoto-gá núú nchàa-güedě chi ndàa

sátá-gá xíndecu-güedé, te ní ngüíta-gá ténàá-gá té Pèlú, te xáhaⁿ-gá xii-dé:

—¡Xocuñí yòhó núu-í-a, chi dàtná cäháⁿ yucu ñávaha cäháⁿ-n! Chi ñá túú sàni iní-ò dàtná sání iní Yá Ndiöxí, chi ñⁿ-ni sàni iní-ò ndíhi dava-gá cue ñáyi ndècu ñuyú-a —cächí-gá xáhaⁿ-gá xii-dé.

³⁴ Te Jèsús ní cana-gá nchaa cue tée xica cuu ndíhi-gá, ndíhi nchaa ñáyi xíndecu-áⁿ, te ní xáhaⁿ-gá:

—Nchaa ñáyi cuini chitnahá ñáhá xii-í, te xini ñuhu-xi vá cádá-gá-yu sá sání iní méé-yu, te ío cada ndee iní-yu cundecu túha-yu ndohó-yu cuendá-í, te cuèi na ndòhó-yu dàtná ndoho-í. ³⁵ Te nchaa ñáyi cuini sá ñà túú tnàhí ná yáha cundecu ñuyú-a cuíta nihnú-yu, dico nchaa ñáyi ñá túú tnàhí yùhú cuèi nándi sá ná yáha-yu cundecú-yu ñuyú-a sá cuendá-í, ndíhi sá cuendá tnúhu-í, te ñáyi-áⁿ naníhí tàhú-yu. ³⁶ Te cuèi nchaandi túhú sá ío ñuyú-a na nihí ñáyi cundecu ndíhí-yu, dico núu diu nchaa xíáⁿ ná càda cuíta nihnú-yu te ñá túú vèdana nàndíhi-xi sá dúcáⁿ ndècu ndíhí-yu nchaa xíáⁿ. ³⁷ Te ni ñⁿ sá ío ñuyú-a vá chíndèe-xi ñáyi cuendá naníhí tàhú-yu. ³⁸ Te nchaa ñáyi na cùcahaⁿ núu-xi cáháⁿ váha cuendá-í, ndíhi cuendá tnúhu-í núú nchàa ñáyi dàquee tihú ñáhá xii Yá Ndiöxí, ñáyi xíndecu ichi cuèhè ichi duha, te tnàhá yúhú Tée cùu ñaní tnáhá-yu ncháa-yu cùcahaⁿ núu-í núu-yu òrè ná quixi tucu-í ndíhi cue espíritú xínú cuèchi núú Tàtà-í Dútú Ndiöxí. Te mee-gá cada cutnùní iní nchaa ñáyi sá yùhú ío càhnu cuu-í.

9 Te na cächí tnúhu ndáá-í xii-ndo sá ío dava nchòhó ñáyi xíndecu iha vitna vá cùu-ni-ndo, chi cundecu-ni-ndo ndèe quiní-ndó sáá nduu ndíhu ndaha ñaha Yá Ndiöxí xii ñáyi, te dàvá-áⁿ quiní-ndó sá ndácú-gá quidé-gá nchaandi túhú sá váha —cächí-gá

xăhaⁿ-gă xii cue tée xica cuu ndihi-gă ndihi cue ñáyiu-áⁿ.

Jèsús ní nadama dóó-gă ndihi núú-gă

(Mt. 17:1-13; Lc. 9:28-36)

²Te núú ìnú nduu sá dúcáⁿ ñí cáháⁿ Jèsús te ní xica-gă cuásaá-gă ìíⁿ yucu dúcúⁿ, te ndèca-gă té Pèlú, ndihi té Jàcobó, ndihi té Juàà cuásaá, te úní tñàhí-ni cue tée-áⁿ ndécá-gă cuásaá. Te yucu-áⁿ ndécú-gă ní nadama núú-gă, ³te ní nadama dóó-gă. Te dóó-gă-áⁿ sùúní ñí nduu cuixíⁿ quiyí te tăsaⁿ, te ni ìí ñáyiu ñuyú-a ñá túú ndàcú-yu naqueté-yu ìíⁿ dóó nduu cuixíⁿ dàtná ní nduu dóó-gă. ⁴Te ní xiní-güedé té Moisés ndihi té Èliás nútñi-güedé ndihi-gă ndátnúhu ndihi ñaha-güedé xii-gă. ⁵Te té Pèlú ní xăhaⁿ-dë xii Jèsús:

—Mèstrú, ¡váha ní cuu sá ndécú-ó iha vitna! Te na dàca-ní úní tñàhá vehe tnuvixiⁿ, te ìíⁿ cuu cuendá-n te ìíⁿ cuu cuendá té Moisés te ìíⁿ cuu cuendá té Èliás —càchí-dé xăhaⁿ-dë xii-gă.

⁶Te ducaⁿ ñí cáháⁿ-dé chi ío ní yùhú-güedé, te cuendá-ni ní cuu yáchí-dé ní cáháⁿ-dé, te ni mée-dé ñá túú ní cùtnuní iní-dé nása ndùu tñúhu ní cáháⁿ-dé. ⁷Te òrè-áⁿ ñí quexio ìíⁿ vícò núú ndécú-güedé ndihi Jèsús ní dádähu ñaha-xi xii-güedé ndihi-gă, te xití vícò-áⁿ ñí cáháⁿ Yă Ndiöxí ní tecú dóho-güedé, te xăhaⁿ-gă xii-güedé:

—Tée-a cùu-dé Déhe-í tée ío cùu iní-í, te cundedóho-ndo nchàa tñúhu cáháⁿ-dé —càchí-gă xăhaⁿ-gă xii-güedé.

⁸Te òré ní quide cuendá-güedé, te ñá túú-gă ní xiní-güedé cue tée úú-áⁿ chi mee-ñá Jèsús ndécú.

⁹Te òré cuánuu ndihi ñaha-gă xii-güedé yucu-áⁿ, te ní cáháⁿ-gă dóho-güedé, te xăhaⁿ-gă:

—Vá yôo ìíⁿ cùñaha-ndo nchàa sá ñí xiní-ndó núú ñí sáá-ó-á, te cuu cáháⁿ-ndó dico ndéé ná yăha ndoto yùhú Tée cùu

ñaní tñàhá-ndó nchàa-ndo sá cùú-í —càchí-gă xăhaⁿ-gă xii-güedé.

¹⁰Núú xíáⁿ cue tée-áⁿ ñí xúhuⁿ nahi-ni ìní-güedé nchaa sá ñí xiní-güedé núú ñí sáháⁿ-güedé ndihi Jèsús te ñá túú tñàhí ni cáháⁿ-güedé, dico ní ndúcú tñúhu núú tñàhá-güedé ná cuendá ducaⁿ ñí cáháⁿ-gă sá ndèé ná yăha ndoto-gă sá cùú-gă te dàtnuní cáháⁿ-güedé nàcuáa ndùu nchaa sá ñí xiní-güedé. ¹¹Te ní xícáⁿ tñúhú-güedé núú Jèsús, te xăhaⁿ-güedé xii-gă:

—¿Cuíní-ndí cächí tñúhu-n nă cuendá cächí cue tée dàcuaha ñaha xii ñáyiu nchaa tñúhu ní chídó tñuní ndíi Moisés sá dīhna-gă té Èliás ndixi-dé te dàtnuní quixi Yá tendaha Yă Ndiöxí quixi ñuyú-a? —càchí-güedé xăhaⁿ-güedé xii-gă.

¹²Te Jèsús ní xăhaⁿ-gă:

—Ndáá sá códó nùu ìíⁿ tée quixi-dé te cada-dé dàtná ní quide té Èliás, te tée-áⁿ cada ndáá-dé nchaa nàcuáa cùu. Dico núú tütú Yă Ndiöxí cáháⁿ-xi cuendá yùhú Tée cùu ñaní tñàhá-ndó nchàa-ndo sá ío ndoho-í, te daquèe tihú ñàhá ñáyiu xii-í. ¹³Te na cächí tñúhu-í xii-ndo vitna sá sá ní quixi ìíⁿ tée ní quide dàtná ní xóo cada té Èliás, te cue ñáyiu ñá túú ní cãnehé-yu sá yíñúhu núú-dë, te ní quide ñàhá-yu xii-dé nchaa nàcuáa ní quixi iní mée-yu. Te núú tütú Yă Ndiöxí sa ndèé tñuní nchaa nàcuáa yáha-dé, te nchaa xíáⁿ sa ní quide ñaha ñáyiu xii-dé —cächí-gă xăhaⁿ-gă xii-güedé.

**Jèsús quidé tătna-gă ìíⁿ tée
cuechi yèhi ñaha espíritú
cúndihi yucu ñávaha**

(Mt. 17:14-21; Lc. 9:37-43)

¹⁴Te Jèsús ní ndexio-gă ndihi cue tée úní-áⁿ núú xindecu dava-gă cue tée xica cuu ndihi-gă, te vâi vihi ñáyiu ndècu núú ndécú-güedé-áⁿ, te tñàhá cue tée dàcuaha ñaha xii-yu nchaa tñúhu ní chídó tñuní ndíi Moisés xindecu, te

cue tée-áⁿ nãndi tnúhu xãhaⁿ-güedë xii cue tée xica cuu ndihi Jesús. ¹⁵ Te òré ní xiní-yu ní ndexio-gá, te nchaá-yu ío ní cuñúhu-yu, te xinú-yu ní sáháⁿ ní cáháⁿ ndihi ñáhá-yu xii-gá. ¹⁶ Te ní xicáⁿ tnúhú-gã núú cuè tée xica cuu ndihi-gá núu ná tnúhu ndàtnúhu-güedé ndihi cue tée-áⁿ. ¹⁷ Te ìñ ñáiyu xĩndecu xíaⁿ ní xáhãⁿ-yu xii-gá:

—Mèstrú, ndèca-í déhe-í véxi nànducu ñaha-í xii-n, chi yìhi ñaha espíritú cündìhi yucu ñávãha xii-dé, te ðiu xíaⁿ ní quide ní cuu ñihí-dé. ¹⁸ Te ío ndòho-dé chi súúní ndëni ní cuu ngötnii ñaha-xi xii-dé, te òré ducaⁿ quide ñaha-xi xii-dé te dànduá ñáhá-xí, te quène tĩnú yuhu-dé, te cùrúhñú nùhu-dé, te ndàda ruúⁿ ñáhá-xí xii-dé. Te sa ní xáhaⁿ-í xii cue tée xica cuu ndihi-n sá queñúhu-güedé espíritú cündìhi yucu ñávãha yìhi ñaha xii-dé dico ñá túú ní ndàcu-güedé queñuhu-güedé-xi —càchí ñáiyu-áⁿ xáhãⁿ-yu xii-gá.

¹⁹ Te Jèsús ní xáhaⁿ-gã:

—¡Nchaa nchòhò ñáiyu ndècu ñuyíú-a ío sàá iní-ndó, chi ñá túú cuíní-ndó quindáá iní-ndó Yã Ndiòxí, te ní cuu vài nduu quide ndee iní-í nchaa sá quídé-ndó! ¿Te ná ndéé ama vá dúcáⁿ-gã cada-ndo-i? Te chí cándèca tée cùhú-áⁿ táquixi iha —càchí-gã xáhãⁿ-gã xii-yu.

²⁰ Te ñáiyu ndihi ñaha xii tée yìhi ñaha espíritú cündìhi yucu ñávãha-áⁿ ndécá ñáhá-yu xii-dé cuáháⁿ ndéé núú Jèsús, te òré ní xiní ñáhá espíritú cündìhi yucu ñávãha-áⁿ xii-gá, te ní ngüíta-ni-xi sàhni yìhi ñáhá tùcu-xi xii-dé, te ní dándúá ñáhá-xí xii-dé, te ní ngüíta-dé xíchí ñùhu-dé, te quène tĩnú yuhu-dé. ²¹ Te Jèsús ní xicáⁿ tnúhú-gã núú tãtá-dë, te xáhãⁿ-gã xii-dé:

—¿Ná ndéé ama ní ngüíta-xi duha ndòho déhe-n? —càchí-gã xáhãⁿ-gã xii-dé.

Te tée-áⁿ ní xáhaⁿ-dë xii-gá:

—Ndéé cùtnàhá cúú lĩhli-dé ní ngüíta espíritú cündìhi yucu ñávãha duha quide ñaha-xi xii-dé. ²² Te ní cùtítní xito dàngaunihnu ñaha-xi xii-dé núú ñùhú, te ní cutítní tucu xito dàngaunihnu ñaha-xi xii-dé ndute cuíní-xi cahni ñaha-xi xii-dé. Te ndèca-í-dé véxi núú-n te núu ndacu-n càda tátna-n-dë, te cundàhú iní ñáhá-n xii-ndí chindee ñaha-n —càchí-dé xáhãⁿ-dë xii-gá.

²³ Te Jèsús ní xáhaⁿ-gã:

—Te ná cuendá càchí-n núu ndacu-í cada tátna-í déhe-n, chi nchaa ñáiyu na quindáá iní ñáhá xii-í te ñihí-yu sá ná càcáⁿ-yu núú-í —càchí-gã xáhãⁿ-gã xii-dé.

²⁴ Te tãtá tée cuechi-ãⁿ ñihí ní cáháⁿ-dé xáhãⁿ-dë xii-gá:

—Sàndáá iní ñáhà-í xii-n, dico chindee ñaha xii-í cuendá ná quindáá iní ñáhá-gã-í xii-n —càchí-dé xáhãⁿ-dë xii-gá.

²⁵ Te Jèsús ndéhé-gã sá ìo vài ñáiyu ta tàcá núú ndécú-gã-áⁿ. Te ní tenáá-gã espíritú cündìhi yucu ñávãha-áⁿ, te xáhãⁿ-gã xii-xi:

—Yòhò espíritú cündìhi yucu ñávãha, ní quide ñihí-n ní quide doho-n tée-a, dico vitna yúhú càchí-í sá queé-n yìqui cuñú-dé te vá ndĩhu-gã-n —càchí-gã xáhãⁿ-gã xii espíritú cündìhi yucu ñávãha-áⁿ.

²⁶ Te espíritú cündìhi yucu ñávãha-áⁿ ní dácáná sàa ñaha-xi xii tée-áⁿ, te ní sahni yìhi ñáhá tùcu-xi xii-dé, te dät-nùnì ní quee ñaha-xi xii-dé cuáháⁿ-xi, dico tée-áⁿ chi dacàa-ni ndíyi càa-dé cätù-dé. Te nchaa ñáiyu xĩndecu xíaⁿ càchí-yu sá ní xihí-dé ní cùu. ²⁷ Te Jèsús ní tñii-gã ndaha-dé ní ndocani ñaha-gã xii-dé, te ní ndacóo-dé ní nucúnutñii-dé.

²⁸ Te Jèsús cuándihu-gã xití vehe ndihi cue tée xica cuu ndihi-gã, te òré ndéhé-güedë ñá túú-gã ñáiyu, te ní xicáⁿ tnúhú-güedë núú-gã, te xáhãⁿ-güedë xii-gá:

—Cachí tnúhu xii-ndí ná cuendá ñá túú ní ndacu-ndí queñuhu-ndí espíritu cúndìhi yucu ñávàha yìhi ñaha xii téé-ǎⁿ —càchí-güedé xàhaⁿ-güedé xii-gá.

²⁹ Te Jèsús ní xàhaⁿ-gá xii-güedé:

—Na càchí tnúhu-í xii-ndo sá nñu òré cuiní-ndó queñuhu-ndo espíritu cúndìhi yucu ñávàha yìhi ñaha xii ñáyiu dàtná cútú espíritu cúndìhi-xi yìhi ñaha xii téé-ǎⁿ ní cùu ña, te xini ñuhu-xi sá ìo cáháⁿ ndìhi-ndo Yá Ndiòxí te ñá túú tnàhí ná caxi-ndo cáháⁿ ndìhi-ndo-gá, te ducaⁿ te ndacu-ndo queñuhu-ndo espíritu cúndìhi yucu ñávàha yìhi ñaha xii ñáyiu —càchí-gá xàhaⁿ-gá xii-güedé.

**Jèsús càháⁿ tucu-gá
sá cahní ñaha-güedé xii-gá**

(Mt. 17:22-23; Lc. 9:43-45)

³⁰ Te Jèsús ní quee-gá núú ndécú-gá-ǎⁿ ndìhi cue téé xica cuu ndìhi-gá cuáháⁿ-gá ndìhi-güedé distrítú Galiléa, te cuiní-gá sá vǎ quini ñáyiu ndéé ichi cuáháⁿ-gá. ³¹ Te ducaⁿ ní sani iní-gá, chi mee-gá sa ñaha-gá sá ndáa cada-xi nàcuáa xàhaⁿ-gá xii cue téé xica cuu ndìhi-gá, te duha xàhaⁿ-gá xii-güedé:

—Yúhú Téé cùu ñaní tnáhá-ndó nchàa-ndo sáá ìⁿ nduu te cuáha cuendá ñáhá-güedé xii-í núú cuè téé cùu úhú iní ñáhá, te cahni ñaha-güedé xii-í, dico nduu úní sá cútú-í te ndoto-í —càchí-gá xàhaⁿ-gá xii-güedé.

³² Dico ñá túú tnàhí ni tècú tnùnì-güedé nása ndùu tnúhu ní cáháⁿ-gá, te ni ñá túú ní cùyì-güedé cǎcǎⁿ tnúhú-güedé núú-gá.

**Cue téé ndùcu tnúhu núú tnáhá nñu
ndèdacàa-güedé ío-gá cúnúu**

(Mt. 18:1-5; Lc. 9:46-48)

³³ Te Jèsús ní quexio-gá ndìhi cue téé xica cuu ndìhi-gá ñúú Capèrnaúm, te òré sa ndècu-gá ìⁿ vehe te ní xicáⁿ tnúhú-gá núú-güedé, te xàhaⁿ-gá xii-güedé:

—¿Nándi cùu tnúhu ta xítnàha-ndo véxi? —càchí-gá xàhaⁿ-gá xii-güedé.

³⁴ Dico ñá túú tnàhí ni cáháⁿ-güedé cúnaha-güedé xii-gá nñu ná tnúhu xítnàha-güedé òré ñúhú-güedé ichi. Te ducaⁿ ní quide-güedé chi cuendá tá ndàtnúhu-güedé nñu ndèdacàa-güedé ío-gá cúnúu. ³⁵ Te Jèsús ní ngóo-gá, te ní xàhaⁿ-gá xii ndi ùxúú cue téé xica cuu ndìhi-gá:

—Chí táquixi iha te cundedóho-ndo tnúhu na càháⁿ-í-a. Te núu ò dáva-ndo cuiní-ndó cúnúu-ndo, te cada-ndo sá cútú-ndó ñáyiu nchicúⁿ cuí-nǎ, te cunu cuechi-ndo núú tnàha ñáyiu-ndo —càchí-gá xàhaⁿ-gá xii-güedé.

³⁶ Te Jèsús ní sanutnì-gá ìⁿ té líhli cuádava tnuú-güedé, te dàtnùnì ní nguídèhé ñáhá-gá xii-dé, te xàhaⁿ-gá xii-güedé:

³⁷ —Nchaa ñáyiu na quèheⁿ cuendá ìⁿ té líhli dàtná té líhli-a cuendá sá ñúhú iní ñáhá-yu xii-í ñá, te cada iní-yu sá yúhú ní queheⁿ cuendá-yu. Te nchaa ñáyiu na quèheⁿ cuendá ñáhá xii-í te ñá díú-ní mèe-í ní queheⁿ cuendá-yu, chi tnàhá Tǎtà-í Dútú Ndiòxí Yáá ní tendaha ñaha xii-í véxi-í ñuyúú-a ní queheⁿ cuendá-yu —càchí-gá xàhaⁿ-gá xii-güedé.

**Nchaa ñáyiu ñá túú cùu úhú iní
ñáhá xii-o te cúndìhi ñahá-yu**

(Mt. 10:42; Lc. 9:49-50)

³⁸ Te té Juáa diu-ni ìⁿ téé xica cuu ndìhi-gá ní xàhaⁿ-dè xii-gá:

—Mèstrú, ní xiní-ndí ìⁿ téé càcunehe ñaha-dé xii-n, te queñuhu-dé espíritu cúndìhi yucu ñávàha yìhi ñaha xii ñáyiu, te nchúhú ñá túú ní dàña-gá-ndí ducaⁿ càda-dé, chi ñá túú xica cuu ndìhi ñaha-dé xii-o —càchí-dé xàhaⁿ-dè xii-gá.

³⁹ Te Jèsús ní xàhaⁿ-gá xii-güedé:

—Daña-ndo na càda nahi-dé ní cùu, chi ñá túú ni ìⁿ ñáyiu ndìhi ndìhi-ni ndacu cáháⁿ cuèhé cuendá-í te núu càcunehe ñahá-yu xii-í, te quide-yu sá vǎ

yõo tnàhí ndàcu cada. ⁴⁰ Te nchaá ñáyiú ñá túú cùu ùhú iní ñáhá xii-o te cùndìhì ñáhá-yu. ⁴¹ Te na càchí tnúhu-í xii-ndo sá cuè ñáyiú na tàxi ìⁿ yaxiⁿ ndute coho-ndo cuendá sá cúú-ndó cuè téé xica cuu ndìhì-í, te ñáyiú-áⁿ sáá nduu te dacuéi sá ñihí-yu sá ndúú tãhù-yu — càchí-gá xãhaⁿ-gã xii-güedé.

**Cada cuendá-ó vã cùndècu-o
ichi cuehé ichi duha**

(Mt. 18:6-9; Lc. 17:1-2)

⁴² Te xãhaⁿ tùcu Jesús xii-güedé:

—Te núu ìⁿ téé na dàcaháⁿ-dé cue ñáyiú sàndáá iní ñáhá xii-í cada-yu nándi sá cuèhé sá dúhá, te váha-gá sá nõu na dàcutu ndeé-güedé ìⁿ yúú yödó dũcúⁿ-dè, te dàquée ñaha-güedé xii-dé xití ndute lámár, te ñá dífú sá cùndècu-dé ducaⁿ càda-dé. ⁴³ Te núu ìⁿ xio ndaha-ndo quide-xi quide-ndo nándi sá cuèhé sá dúhá, te quehndé-ndó cuíta-xi, chi váha-gá sá nánihí tãhù-ndó cuèi na cuíta ìⁿ xio ndaha-ndo te ñá dífú sá quihíⁿ-ndó ñihíí ní ndúú-ndó nõú ùhú núú ndàhú núú dícó sáá ndáhá itá ñuhú ní caa ní quihíⁿ. ⁴⁴ Chi yàcáⁿ cúú-xí nõú ñà túú tnàhí ndàhvã ñuhú, te ío ndoho-ndo cùndecu-ndo xíáⁿ ní caa ní quihíⁿ. ⁴⁵ Te núu ìⁿ xio sáhá-ndó quide-xi quide-ndo nándi sá cuèhé sá dúhá, te quehndé-ndó cuíta-xi, chi váha-gá sá nánihí tãhù-ndó cuèi na cuíta ìⁿ xio sáhá-ndó, te ñá dífú sá quihíⁿ-ndó ñihíí ní ndúú-ndó nõú ùhú núú ndàhú núú dícó sáá ndáhá itá ñuhú ní caa ní quihíⁿ. ⁴⁶ Chi yàcáⁿ ñá túú tnàhí ndàhvã ñuhú, te ío ndoho-ndo cùndecu-ndo xíáⁿ ní caa ní quihíⁿ. ⁴⁷ Te núu ìⁿ xio tinùu-ndo quide-xi quide-ndo nándi sá cuèhé sá dúhá, te tava-ndo cuíta-xi, chi váha-gá sá cùndècu-ndo núú ndécú Yã Ndiõxí táxi tnùnì-gá cuèi na cuíta ìⁿ xio tinùu-ndo, te ñá dífú sá ndì nduú xio núú-ndó quihíⁿ-ndó nõú ùhú núú ndàhú. ⁴⁸ Chi yàcáⁿ ñá túú

tnàhí ndàhvã ñuhú, te ío ndoho-ndo cùndecu-ndo xíáⁿ ní caa ní quihíⁿ.

⁴⁹ Te dàtná quidé-güedé quitì sàhni-güedé chìhi-güedé cuñú-dì ñíf te dàquée-güedé núú ñuhú, ducaⁿ sãtnahá-xi ndoho cue ñáyiú chi ío ndohó-yu. ⁵⁰ Te ñíf chi ío váha nàndíhì-xi, dico núu na ndùu víxiⁿ-xi te ñá túú-gã nándìhì-xi te ní ñà túú-gã nása cada-o ndùu ùhá tucu-xi. Te ío váha cada cuendá-ndó nàcuáa cundecu-ndo cuendá cuu-ndo ñáyiú váha, te ducaⁿ te cuu-ndo dàtná ñíf sá ñà túú ndùu víxiⁿ, te ío váha cundecu ndìhì tnàha-ndo —cachí-gá xãhaⁿ-gã xii-güedé.

**Jèsús càháⁿ-gã cuendá
cue ñáyiú dàña tnaha**

(Mt. 19:1-12; Lc. 16:18)

10 Te Jèsús ní xica-gá cuáháⁿ-gã ní yáha-gá yucu distrítú Jùdeá ní téhndé-gã ndàa ingá xio yúte Jòrdán. Te yàcáⁿ ndécú-gã ní tacá tucu cuèhé víhí ñáyiú, te ní ngúita-ni tucu-gã dánèhé ñáhá-gã xii-yu tnúhu-gã chi ducaⁿ tnàhí quide-gã. ² Te ní quèxio ìⁿ úú cue téé cùu fariséú núú ndécú Jèsús xíto ndèé ñáhá-güedé xii-gã nõu nása cunduu tnúhu càháⁿ-gã, te xãhaⁿ-güedé xii-gã:

—Véxi-ndí xicáⁿ tnúhú-ndí núú-n nõu cuu dàña ìⁿ téé ñadìhì-dé ãⁿ ñáhá — càchí-güedé xãhaⁿ-güedé xii-gã.

³ Te Jèsús ní xãhaⁿ-gã xii-güedé:

—Te nchòhó, ñása ní cachí ndíi Moisés cada-ndo-i? —càchí-gã xãhaⁿ-gã xii-güedé.

⁴ Te ní xãhaⁿ-güedé xii-gã:

—Ndíi Moisés ní cachí ndíi sá cúú dàña ìⁿ téé ñadìhì-dé dícó-ni sá cãdũha-dé ìⁿ tutú cuãñaha-dé, te núú tütú-áⁿ codo tnùnì sá ní dáña ñaha-dé, te ducaⁿ te cuu dàña-dé ñadìhì-dé —càchí-güedé xãhaⁿ-güedé xii-gã.

⁵ Te Jèsús ní xãhaⁿ-gã xii-güedé:

—Te ducaⁿ ní chídó tnùní ndí Moisés cada-ndo cuendá sá ío sàá iní-ndó. ⁶ Dico Yá Ndiöxí cútñàhá ní cadúha-gá ñuyíú ndíhi nchaa sá ío, chi téé ñadìhí ní cadúha-gá. ⁷ Te xíáⁿ núu nchaa cue téé na nihí ñadìhí-xi, te ìíⁿ-ná cada-güedé tátá-güedé ndíhi náná-güedé, chi mee-ná ñadìhí-güedé cuu cuu ndíhi-güedé. ⁸ Te cue ñáyíu úú-áⁿ ñà túú-gá ndí dííⁿ ndí dííⁿ yìqui cuñú cùú-yu, chi cada iní-ndó sá ííⁿ-ná yìqui cùñú cùú-yu. ⁹ Te xíáⁿ núu ñá túú ndùu váha-xi daña cuè téé ñadìhí-güedé, chi mee Yá Ndiöxí ní cachí-gá sá cùú úú-yu cundecú-yu ndéé naa ndéé cuú-yu —càchí-gá xáhaⁿ-gá xii-güedé.

¹⁰ Te òré yíhí Jèsús ndíhi cue téé xíca cuu ndíhi-gá vehe, te ní xícáⁿ tnúhú-güedé núú-gá nása ndùu tnúhu ní cáháⁿ-gá cuendá cue ñáyíu dàña tnaha.

¹¹ Te Jèsús ní xáhaⁿ-gá xii-güedé:

—Te núu ííⁿ téé na dàña-dé ñadìhí-dé te naqueheⁿ-dé ingá ñadìhí, te ío nèhé quídé-dé, te ííⁿ-ni cuèchi cùu-xi ndíhi cuèchi quide téé ndèca ñadìhí te càháⁿ ndíhi-dé ingá ñadìhí. ¹² Te ìíu-ni ducaⁿ sátnahá-xi cùu tucu ñáyíu ìíhí te núu na dàñá-yu yíí-yu te naqueheⁿ-yu ingá téé, chi ííⁿ-ni cuèchi cùu-xi sá quídé-yu ndíhi sá quídé cuè ñáyíu ìíhí ndécú yíí-xi, te càháⁿ ndíhí-yu ingá téé —càchí-gá xáhaⁿ-gá xii-yu.

Jèsús xícáⁿ táhú-gá núú Yá Ndiöxí cuendá landú

(Mt. 19:13-15; Lc. 18:15-17)

¹³ Te ííⁿ úú ñáyíu ndècá-yu landú líhli cuáháⁿ núú Jèsús, chi cuíní-yu sá téndàha ñaha-gá xii-güexi. Te cue téé xíca cuu ndíhi-gá ní ngúíta-güedé ténàá ñáhá-güedé xíí-yu, te xáhaⁿ-güedé sá vǎ dúcáⁿ càdá-yu. ¹⁴ Te òré ní xiní-gá sá dúcáⁿ quide-güedé, te ní cudééⁿ-gá núú-güedé, te xáhaⁿ-gá xii-güedé:

—Chí dàñá ná quixi nahi cue landú líhli-áⁿ nùù-í-a te vǎ càdí-ndó ìchi-güexi,

chi dàtná cùú vǎha iní cue landú líhli-áⁿ ducaⁿ cùu váha iní cue ñáyíu yíndaha Yá Ndiöxí. ¹⁵ Te na càchí tnúhu ndáá-í xii-ndo sǎ núu vǎ quíndáá iní ñáhá-ndó dàtná quídé cuè landú líhli sàndáá iní ñáhá xii-í, te vǎ ndíhu ndaha ñàha Yá Ndiöxí xii-ndo —càchí-gá xáhaⁿ-gá xii-güedé.

¹⁶ Te sátá dúcáⁿ ní xáhaⁿ-gǎ te ní nguídèhé-gǎ cue landú-áⁿ te ní tendaha ñàha-gǎ xii-güexi, te ní xícáⁿ táhú-gǎ núú Yǎ Ndiöxí cuendá-güexi.

Ííⁿ téé cuica càháⁿ ndíhi-dé Jèsús

(Mt. 19:16-30; Lc. 18:18-30)

¹⁷ Te òré sa ñúhu ichi Jèsús caca-gǎ quíhíⁿ-gǎ ingá xichi ni cùu ní quexíu cunu ííⁿ téé ní nguíñí xítí-dé núú-gǎ, te xáhaⁿ-dǎ xii-gǎ:

—Yòhó Mèstrú, cùu-n téé ío váha iní-xi, te cuíní-í núu vǎ cùndèe iní-n càchí tnúhu-n nǎ cùú sǎ càdá-í cuendá nduu táhù-í cundecú-í ndíhi Yá Ndiöxí ní caa ní quíhíⁿ —càchí-dé xáhaⁿ-dǎ xii-gǎ.

¹⁸ Te Jèsús ní xáhaⁿ-gǎ xii-dé:

—¿Te cùtnuní iní-n nàcuáa ndùu tnúhu càháⁿ-n sǎ yǎhú váha iní-ǎⁿ? Chi ííⁿ ìíí-ni Yá Ndiöxí ío váha iní-gǎ. ¹⁹ Te yòhó xiní-n nàcuáa ní cachí Yá Ndiöxí cada ñáyíu, te duha ní cachí-gǎ: “Nchòhó cue téé vǎ càháⁿ ndíhi-ndo ñadìhí te núu ñá díú ñadìhí-ndó cùú-yu, te ducaⁿ-ni nchòhó cue ñáyíu ìíhí tucu vǎ càháⁿ ndíhi-ndo tée te núu ñá díú yíí-ndo cuu-güedé, te vǎ cáhí-ndó tnàha ñáyíu-ndo, te ni vǎ dúhú-ndó sǎ ndécú ndíhí-yu, te ni vǎ dácàcu-ndo cuèchi neñúú sǎ cùú-xí tnàha ñáyíu-ndo, te ni vǎ dácùandehnde-ndo, te canehe-ndo sǎ yíñùhu núú tátá-ndó ndíhi núú náná-ndó”, duha ní cachí Yá Ndiöxí cada ñáyíu —càchí-gǎ xáhaⁿ-gǎ xii-dé.

²⁰ Te téé-áⁿ ní xáhaⁿ-dǎ xii-gǎ:

—Mèstrú, nchaa xíáⁿ ní ngúíta-í quídè-í ndéé cútñàhá cúú lándú-í —càchí-dé xáhaⁿ-dè xii-gá.

²¹ Te Jèsús ní xíndéhé ñàha váha-gá xii-dé, te ní cuu váha iní ñàhá-gá, te ní xáhaⁿ-gá xii-dé:

—Dico cùmání ìngá núú sá cadá-n. Vitna te quíhíⁿ-n te dico-n nchàa sá ndécú ndìhi-n, te díhúⁿ-n cuàha táhú-n cuè ñáyi ndàhú. Te ducaⁿ, te nduu táhú-n nùcúndecu váha-n núú ndécú Yá Ndióxi táxi tñuní-gá, te sátá ná yáha ducaⁿ càda-n, te quixi-n chitnahá ñàhá-n xii-í cuèi na ndòho-n datná ndoho-í —càchí-gá xáhaⁿ-gá xii-dé.

²² Te sá dúcáⁿ ñí xáhaⁿ Jèsús xii-dé te ío ní cundiýi-dé chi ío cuica-dè, te ní xica-dé cuánuhú-dé.

²³ Te ní ndacoto-gá ñi càndéé dñi-gá, te ní xáhaⁿ-gá xii cue téé xica cuu ndìhi-gá:

—Cue ñáyi cuica chi ío úhú quíndáá iní-yu Yá Ndióxi cuèndá ndíhu ndaha ñàha-gá xii-yu —càchí-gá xáhaⁿ-gá xii-güedé.

²⁴ Te cue téé xica cuu ndìhi-gá-áⁿ ìo ní cuñúhu-güedé nàcuáa ní cáháⁿ-gá, te ní xáhaⁿ tucu-gá xii-güedé:

—Nchòhó cue téé xica cuu ndìhi-í càchí tñúhu tucu-í xii-ndo sá ìo úhú quíndáá iní cue ñáyi cuica Yá Ndióxi cuèndá ndíhu ndaha ñàha-gá xii-yu, chi sàni iní-yu sá ncháá sá ndécú ndìhí-yu dàcácu nihnu ñaha-xi xii-yu núú ùhú núú ndàhú. ²⁵ Te yáchí-gá yáha ìiⁿ caméyu yaú ìiⁿ yiqui tìcú dàcúxí sá quíndáá iní ìiⁿ ñáyi cuica Yá Ndióxi cuèndá ndíhu ndaha ñàha-gá xii-yu —càchí-gá xáhaⁿ-gá xii-güedé.

²⁶ Te cue téé xica cuu ndìhi-gá ní cuñúhu vñhi-gá-güedé sá dúcáⁿ ñí cáháⁿ-gá, te ní ngúíta-güedé xitñàha-güedé:

—¿Te yoo sa ndacu naníhí tàhú te núú ducaⁿ vài^m? —càchí-güedé xitñàha-güedé.

²⁷ Te Jèsús ní xíndéhé váha ñaha-gá xii-güedé, te ní xáhaⁿ-gá:

—Nchaa ñáyi ñuyú-a chi vá ndácú-yu ná cadá-yu nàcuáa ndíhu ndaha ñàha Yá Ndióxi xii-yu, dico mee-gá chi ndacu-gá ndíhu ndaha ñàha-gá xii-yu, chi nchaandi túhú sá váha ndacu-gá quídé-gá —càchí-gá xáhaⁿ-gá xii-güedé.

²⁸ Te té Pèlú ní xáhaⁿ-dè xii-gá:

—Nchúhú ní dándòo-ndí nchaandi túhú sá ndécú ndìhi-ndí te ní tuha ñaha-ndí xii-n —càchí-dé xáhaⁿ-dè xii-gá.

²⁹ Te Jèsús ní xáhaⁿ-gá xii-dé:

—Na càchí tñúhu ndáa-í xii-ndo sá ncháá ñáyi na dándóo vehe-xi, àdi ñaní-xi, cúha-xi, tātá-xi, náná-xi, déhe-xi, àdi ñuhu-xi, te núú ducaⁿ na cadá-yu sá cuèndá-í ndìhi sá cuèndá tñúhu-í, ³⁰ te ío-gá cuéhé sá cuñàha Yá Ndióxi cundecu ndìhí-yu, chi níhí-yu vehé-yu, ñuhú-yu, ñaní-yu, cúha-yu, náná-yu, déhe-yu, te ñá dñú-ní sá nchàa xíáⁿ níhí-yu cundecu ndìhí-yu, chi tñàhá nduu táhú-yu cundecu ndìhi ñàhá-yu xii-í ni caa ni quíhíⁿ ná sàá nduu. Dico díhna-gá ndoho tñahá-yu núú ñuyú-a sá cuèndá-í. ³¹ Te dava ñáyi cunuu ndecu ichi Yá Ndióxi vitna, ñáyi-áⁿ sáá nduu te vá ìo-gá cunúú-yu dàtná cúnúú-yu vitna, te dava ñáyi nchicúⁿ ñá túú cunuu vitna ñáyi-áⁿ sáá nduu te ío cunúú-yu —càchí-gá xáhaⁿ-gá xii-güedé.

**Jèsús càháⁿ tucu-gá
sá cáhni ñàha-güedé xii-gá**

(Mt. 20:17-19; Lc. 18:31-34)

³² Te ñuhu Jesús ichi ndìhi cue téé xica cuu ndìhi-gá cuásaá ndìhi ñaha-gá xii-güedé ñuu Jerusálén, te yòdo nuu-gá núú-güedé cuásaá. Te cue téé-áⁿ xicuñúhu-güedé sá dúcáⁿ cuáháⁿ-gá ñuu Jerusálén, te dava cue ñáyi xinchicúⁿ xiyùhú-yu. Te ní taudíⁿ-gá

ndi ùxúú cue tée xica cuu ndihi-gá, te ní ngúíta-gá cání-gã cuèndú núú-güedě nchaa nàcuáa yáha-gá. ³³Te xáhaⁿ-gã xii-güedě:

—Vitna ñùhu-o ichi cuásaá-ó ñùú Jerusálén, te yàcáⁿ cuáha cuèndá ñáhá-güedě xii yúhú Tée cùu ñaní tnáhá-ndó nchàa-ndo núú cuè tée cùu dútú cúnùu, ndihi núú cuè tée dàcuaha ñaha xii ñáyi nchaa tnúhu ní chídó tnùní ndíí Moisés. Te ñiú cue tée-áⁿ cūñaha-güedě xii dava-gá cue tée sá cáhní ñaha-güedé xii-í, te cuáha cuèndá ñáhá-güedě xii-í núú cuè tée ñá túú cùu cue tée isràél. ³⁴Te cue tée-áⁿ cudíquí ndeé ñáhá-güedě xii-í, te caniha-güedě ndihi ñíí, te tiú díí ñáhá-güedě, te cahni ñaha-güedě xii-í dico nduu úní sá cùú-í te ndoto-í —càchí-gá xáhaⁿ-gã xii-güedě.

**Té Jàcobó ndihi té Juàá càháⁿ
ndàhú-güedé núú Jèsús sá
cádá-gã ñíⁿ sá cuíní-güedé**

(Mt. 20:20-28)

³⁵Te cue déhe té Zebèdeú té Jàcobó ndihi té Juàá ní quexio-güedé núú Jèsús, te xáhaⁿ-güedě xii-gá:

—Mèstrú, véxi-ndí càháⁿ ndàhú-ndí núú-n núu vá cündèe iní-n càda-n ñíⁿ sá cuíní-ndí —càchí-güedé xáhaⁿ-güedě xii-gá.

³⁶Te Jèsús ní xicáⁿ tnúhú-gã núú-güedě, te xáhaⁿ-gã:

—¿Ná cùú sã cuíní-ndó càda-í-í? —càchí-gá xáhaⁿ-gã xii-güedé.

³⁷Te ní xáhaⁿ-güedě xii-gá:

—Cuíní-ndí sá òré ná sãá nduu cündecu-n núú táxí tnùní-n, te ñíⁿ-ndí cunucóo-ndí xio cùha-n te ñíⁿ-ndí cunucóo-ndí xio dàtni-n —càchí-güedé xáhaⁿ-güedě xii-gá.

³⁸Te Jèsús ní xáhaⁿ-gã xii-güedé:

—Nchòhó, ñá túú cùtnuní iní-ndó nàcuáa ndùu sá xicáⁿ-ndó nùú-í. ¿Te náa cundee iní-ndó dándoho ñaha ñáyi

xii-ndo dàtná dandòho ñahá-yu xii-í, te cundee tùcu iní-ndó càhni ñahá-yu xii-ndo dàtná cahni ñahá-yu xii-í-áⁿ? —càchí-gá xáhaⁿ-gã xii-güedé.

³⁹Te ní xáhaⁿ-güedě xii-gá:

—Cundee iní-ndí yáha-ndí nchaa nàcuáa càháⁿ-n-áⁿ —càchí-güedé xáhaⁿ-güedě xii-gá.

Te Jèsús ní xáhaⁿ-gã xii-güedé:

—Ndáá sá cündèe iní-ndó ndòho-ndo nchaa nacúaa ndòho-í, te cundee tùcu iní-ndó càhni ñahá-yu xii-ndo, chi yúhú cahni ñahá-yu xii-í. ⁴⁰Dico sá dúcáⁿ cuíní-ndó sã ñíⁿ-ndó cùnucóo-ndo xio cuhá-í te ñíⁿ-ndo cùnucóo-ndo xio datni-í, te xíáⁿ chi ñá díú yúhú tàù-í cachí-í te núú sá cùú cùnucóo-ndo àdi sá vã cùú cùnucóo-ndo, chi mee Tãtà-í Dútú Ndiòxí cachí-gá te núú ná cùú ñáyi nduu táhú cunucóo ñíni-í dàvá-áⁿ —càchí-gá xáhaⁿ-gã xii-güedé.

⁴¹Te òré ní níhí ùxí-gá cue tée xica cuu ndihi-gá tnúhu nàcuáa ndùu sá cuíní té Jàcobó ndihi ñaní-dé té Juàá, te ní cudééⁿ-güedě núú cuè tée úú-áⁿ. ⁴²Te Jèsús ní cana-gá nchaa cue tée xica cuu ndihi-gá-áⁿ, te ní xáhaⁿ-gã xii-güedé:

—Nchòhó xini-ndó sã cuè tée yìndaha ñíⁿ nacióⁿ quide-güedé sá ño cùnuu-güedé, te nchaa dava-gá cue tée cündihi-güedé tnàhá-güedé quídé-güedé sá ño cùnuu-güedé. ⁴³Dico nchòhó chi vá dúcáⁿ càda-ndo. Chi núú dava-ndo cuíní-ndó cùnuu-ndo te xini ñuhu-xi cunu cuechi núú tnáhá-ndó te vá cadá-ndó sã cúnùu-ndo. ⁴⁴Te núú dava-ndo cuíní-ndó quène cáva-ndo, te cuu-ndo dàtná cue ñáyi ñá túú tnàhí dàñá quee núú chíúⁿ pàtróóⁿ-xi cunu cuechi núú tnáhá-ndó. ⁴⁵Te yúhú Tée cùu ñaní tnáhá-ndó nchàa-ndo, chi ñá túú vèxi-í sá cúnú cuèchi ñáyi núú-í, chi véxi-í sá cúnú cuèchi-í núú-yu. Te cuú-í ñuyúú-a cuèndá vài-yu cácu nihnu núú ùhú núú ndàhú —càchí-gá xáhaⁿ-gã xii-güedé.

**Jèsús quidé tātna-gá ìíⁿ téé
cuàá nání-dě Bartimeú**

(Mt. 20:29-34; Lc. 18:35-43)

⁴⁶Te Jèsús ní quexìo-gá ñuú Jericó ndìhi cue téé xìca cuu ndìhi-gá, te ní yáha-gá ndìhi-güedé ichi xití ñuú-áⁿ, te ío cuéhé ñáyi nchìcúⁿ ñáhá xii-gá cuáháⁿ te ìíⁿ xio yuhu ichi sá ní quee xití ñuú-áⁿ núcõo ìíⁿ téé cuàá nání-dě Bartimeú, te tātá-dě nání-dě Tìmeú, te téé-áⁿ núcõo-dé yuhu ichi-áⁿ xicáⁿ ndàhú-dé. ⁴⁷Te téé-áⁿ ní cutnùni iní-dé sá Jèsús téé ñuú Nazàrèt ñúhú-dě ichi, te ní ngüíta-dé ñhi càháⁿ-dé, te xáhaⁿ-dë xii-gá:

—Jèsús, ñaní tnáhá ndíi Dàvíi, cundàhú iní ñáhá xii-í! —càchí-dé xáhaⁿ-dë xii-gá.

⁴⁸Te vài ñáyi tènáá ñáhà-yu xii-dé, te xáhàⁿ-yu sá ná càdí-dé yuhu-dé dico uuⁿ-gá ñhi ní cáháⁿ-dé xáhaⁿ-dë xii-gá:

—Jèsús, ñaní tnáhá ndíi Dàvíi cundàhú iní ñáhá xii-í! —càchí-dé xáhaⁿ-dë xii-gá.

⁴⁹Te Jèsús ní ngüíñí-gá te ní xáhaⁿ-gá xii cue téé ndìhi-gá:

—Chí cuànguaca téé cuàá-áⁿ candeca-ndo-dë quixi iha —càchí-gá xáhaⁿ-gá.

Te cue téé-áⁿ ní xica-güedé cuànguaca-güedé téé cuàá-áⁿ, te òré ní quexìo-güedé núú-dë te ní xáhaⁿ-güedé xii-dé:

—Ndacuñí te vá ndìhú-gá iní-n, na quíhíⁿ-ó chi càna ñaha Jesús xii-n —càchí-güedé xáhaⁿ-güedé xii-dé.

⁵⁰Te téé-áⁿ ní xócání-dë dóo ndíxí-dë, te ndìhi-ni ní ndacuñí-dé te ní xica-dé cuáháⁿ-dé núú Jèsús. ⁵¹Te òré ní quexìo-dé te ní xicáⁿ tnúhú-gá núú-dë, te xáhaⁿ-gá xii-dé:

—¿Ná cuíni-n càda ñaha-í xii-n-i? —càchí-gá xáhaⁿ-gá xii-dé.

Te téé cuàá-áⁿ ní xáhaⁿ-dë xii-gá:

—Mèstrú, cuíni-í cada tātna-n nùú-í cuèndá cundehe-í —càchí-dé xáhaⁿ-dë xii-gá.

⁵²Te Jèsús ní xáhaⁿ-gá xii-dé:

—Cuanùhú vitna, chi sa ní ndúha núú-n chi ní sándáá iní-n Yá Ndiöxí —càchí-gá xáhaⁿ-gá xii-dé.

Te òré-ni-áⁿ ní ndúha núú-dë te nchìcúⁿ-dé Jèsús cuáháⁿ.

Jèsús cuànguahu-gá ñuú Jerusàlén

(Mt. 21:1-11; Lc. 19:28-40; Jn. 12:12-19)

11 Te Jèsús ní cuyatni-gá ndìhi cue téé xìca cuu ndìhi-gá ñuú Bè-taniá, ndìhi ñuú Bèttagé, te xíáⁿ cáá yùcu nani Olívú, te yatni víi-ná xíáⁿ cáá ñuú Jerusàlén. Te Jèsús ní cana-gá úú-ni tnàhá cue téé xìca cuu ndìhi-gá. ²Te ní xáhaⁿ-gá xii-güedé:

—Chí cuáháⁿ ñuú cáá yàtni yacáⁿ, te òré quexìo-ndo yacáⁿ te naníhí-ndó ìíⁿ búrru ndètníi-di, te vátá yõo ìíⁿ-gá codo ñàha xii-di, te nandaxi-ndo-di te candeca-ndo-di quixi. ³Te núu yoo na càcáⁿ tnúhú nùú-ndó ná cuèndá nándaxi-ndo-di, te cúñaha-ndo sá yùhú Yaá xicá cùu ndìhi-ndo xini ñuhu-í-di, te na yáha canehe chiuⁿ-í-di te ndìhi-ni natendaha-í-di, duha cúñaha-ndo —càchí-gá xáhaⁿ-gá xii-güedé.

⁴Te cue téé-áⁿ ní xica-güedé cuáháⁿ-güedé, te òré ní quexìo-güedé ñuú-áⁿ te ní naníhí-güedé ìíⁿ búrru ndètníi-di ìíⁿ yutnu ñihnu yatni ìíⁿ yuyehe vehe caa yatni yuhu ichi, te ní ngüíta-güedé nándaxi-güedé-di.

⁵Te mei òré nándaxi-güedé-di ní quexìo ñáyi xáhàⁿ-yu xii-güedé:

—¿Ná cuèndá nándaxi-ndo búrru-áⁿ-i? —càchí-yu xáhàⁿ-yu xii-güedé.

⁶Te cue téé-áⁿ ní xáhaⁿ-güedé xii-yu nàcuáa ní xáhaⁿ Jèsús cúñaha-güedé. Te sátá dúcáⁿ te ní dāñà-yu ndèca-güedé búrru-áⁿ cuáháⁿ núú ndécú Jèsús. ⁷Te òré ní quexìo-güedé ndìhi-di núú ndécú-gá, te ní sacáⁿ ndodo-güedé

dóo-güedě sátá-di, ní ngódó ñàha Jesús xii-di. ⁸Te ío cuéhé ñáyiú ta sàcáⁿ-yu dóo-yu ichi cuáháⁿ-gá cuendá núú dóo-yu-áⁿ yáha-gá ndihi quití yòdo-gá, te davá-yu xèhndé-yu ndaha yùtnu ta sacáⁿ-yu cuáháⁿ.

⁹Te nchaa ñáyiú yòdo nuu núú-gá ndihi nchaa ñáyiú nchicúⁿ ndàa sátá-gá ní nguíta-yu níhi càháⁿ-yu, te càchí-yu:

—Ío càhnu cuu Yaá-a! ¡Te Yá Ndióxi ná chindee ñaha-gá, chi diu-gá cúú-gá Yaá ní tendaha-gá véxi quide núú-gá! ¹⁰¡Te diu-ni Yaá-á cúú-gá Yaá véxi quindaha ñaha xii-o datná ní xóo cada ndíi Dávi! ¡Te ndéé nchaa sá ío andiu na càchí-xi sá ío càhnu cuu-gá! —duha càchí-yu.

¹¹Te Jèsús ní quexio-gá ñuú Jerusálén, te cuánguihu-gá xití veñúhu càhnu sá ío cùnunu, te ní xíndéhé vâha-gá nchaa sá ndécú xití veñúhu-áⁿ. Te sátá dúcáⁿ te ní ndee-gá cuáháⁿ-gá ñuú Bètaniá ndihi ndi ùxúú cue téé xica cuu ndihi-gá chi sa ní cuaa.

Jèsús xâhaⁿ-gá xii yutnu ngüxí sá vâ cúúⁿ-gá sávidí-xi

(Mt. 21:18-19)

¹²Te nduu tnéé-áⁿ ní quee Jèsús ñuú Bètaniá ndihi cue téé xica cuu ndihi-gá, te ichi ñùhu-gá ní xíhí-gá docó. ¹³Te xica ní xiní-gá nútní ñiⁿ yutnu ngüxí, te ní xica-gá cuándéhé-gá núu ndéé sávidí-xi te ñá túú nâ ndéé, chi mee-ni ndàha-xi ndéé chi ñá díú yóó sácündéé sávidí-xi. ¹⁴Te Jèsús ní xâhaⁿ-gá xii yutnu ngüxí-áⁿ:

—Vitna te vá yóo ñiⁿ-gá caxi sávidí-n, chi vá cúúⁿ-gá —càchí-gá xâhaⁿ-gá xii yutnu ngüxí-áⁿ.

Te cue téé xica cuu ndihi-gá ní tecú dóho-güedé nàcuáa ní xâhaⁿ-gá xii yutnu ngüxí-áⁿ.

Jèsús ñá túú tnàhá iní-gá nàcuáa quide ñáyiú xití veñúhu

(Mt. 21:12-17; Lc. 19:45-48; Jn. 2:13-22)

¹⁵Te Jèsús ní quexio tucu-gá ndihi cue téé xica cuu ndihi-gá ñuú Jerusálén, te cuánguihu tucu-gá xití veñúhu càhnu sá ío cùnunu, te xití veñúhu-áⁿ xíndecu cue ñáyiú quide ndáhú nádícó-yu, ndihi cue ñáyiú xísaaⁿ. Te nchaa-yu ní queñuhu ñaha Jèsús xii-yu quehé, te ní dándúá-gá mèsá cue ñáyiú dàma díhúⁿ, ndihi nchaa xilé sácóo nchihí cue ñáyiú dico lómá xíndecu xití veñúhu-áⁿ. ¹⁶Te ñá túú tnàhí-gá ní dàña-gá yáha cue ñáyiú ndihi nchaa sá nchídó-yu ichi xití veñúhu-áⁿ. ¹⁷Te ní xâhaⁿ-gá xii-yu:

—Núú tütú Yá Ndióxi càháⁿ-xi nàcuáa ní càháⁿ-gá, te ní cachí-gá: “Vehe-í cúú-xi vèhe núú tàcá ñáyiú níhí ñuyú càháⁿ ndihi ñàhá-yu xii-í”, duha ní càháⁿ-gá càchí-xi núú tütú-gá. Dico nchóhó quidé-ndó vèhe-gá vehe ñadúhú —càchí-gá xâhaⁿ-gá xii-yu.

¹⁸Te nchaa dútú cùnunu, ndihi nchaa cue téé dàcuaha ñaha xii-yu nchaa tnúhu ní chídó tnùní ndíi Moisés ní tecú dóho-güedé nàcuáa ní càháⁿ-gá te ní nguíta-güedé ndúcú-güedé nàcuáa cada-güedé cahni ñaha-güedé xii-gá, chi yùhú-güedé sá ío cunuu-gá, te ducaⁿ chi nchaa ñáyiú ío cùnúhu-yu nchaa tnúhu càháⁿ-gá. ¹⁹Te òrè sa ní cuaa cuí-nâ, te ní quee tucu Jèsús ndihi cue téé xica cuu ndihi-gá ñuú Jerusálén cuáháⁿ-gá ndihi-güedé ingá xichi.

Ní yíchí yutnu ngüxí

(Mt. 21:20-22)

²⁰Te nduu tnéé nehé-ni ní yáha tucu Jèsús ndihi cue téé xica cuu ndihi-gá núú níhnú yùtnu ngüxí, te ní xiní-güedé sa ní yíchí níhí ndéé yóho-xi. ²¹Te té Pèlú ní ndacu iní-dé nàcuáa ní xâhaⁿ Jèsús xii yutnu ngüxí-áⁿ, te ní xâhaⁿ-dè xii-gá:

—Mèstrú, cundehe nã ní yíchí yutnu ngúxí sá nĩ xáhaⁿ-n sã vã cúúⁿ-gã sãvidí-xi —càchí-dé xáhaⁿ-dẽ xii-gá.

²² Te Jèsús ní xáhaⁿ-gã xii-güedé:

—Quindáá ndisa iní-ndó Yã Ndiöxí.

²³ Te na càchí tnúhu ndáá-í xii-ndo sã núu nchòhó cǔñaha-ndo xii tindúú-a xocuíñí-xi núú ndécú-xí, te quíhíⁿ-xi quée-xi xití lámár. Te diu ducaⁿ càda-xi te núu nchòhó vá cání ñⁿ cani úú iní-ndó, te quindáá iní-ndó sã dúcáⁿ càda-xi.

²⁴ Te xiãⁿ núu càchí tnúhu-í xii-ndo sã nchàa sá ná càcáⁿ-ndó núú Yã Ndiöxí òré càháⁿ ndihi-ndo-gã, te taxi-gá te núu nchòhó sàndáá ndisa iní-ndó sã táxí-gã sá xicáⁿ-ndó núú-gã. ²⁵ Te òré càháⁿ ndihi-ndo Yã Ndiöxí te dandàcu iní-ndó te núu ndècu ñáyíu ñá túú cùu vaha iní ñáhá xii-ndo, te cada càhnu iní-ndó-yu cuendá ducaⁿ càda cahnu iní ñáhá Tãtá-ndó Dütú Ndiöxí Yáá ndécú àndiu xii-ndo cuendá nchaa sá ñà túú vaha quide-ndo. ²⁶ Dico núu nchòhó vá cádá càhnu iní-ndó sã quidé ñaha tnaha ñáyíu-ndo xii-ndo, te ni Tãtá-ndó Dütú Ndiöxí vá cádá càhnu iní ñáhá-gã xii-ndo cuendá nchaa sá ñà túú vaha quide-ndo —càchí-gá xáhaⁿ-gã xii-güedé.

Jèsús ndécú ndihi-gá tnúhu ndee iní

(Mt. 21:23-27; Lc. 20:1-8)

²⁷ Te Jèsús ní ndexio tucu-gá ñúú Jerusálén ndihi cue téé xica cuu ndihi-gá, te cuánguihu tucu-gá xití veñúhu càhnu sá ño cùnūu ndihi-güedé. Te xití veñúhu-áⁿ yíhí-gã ní quexio cue dútú cúnūu ndihi cue téé dàcuaha ñaha xii ñáyíu nchaa tnúhu ní chídó tnùní ndíi Moisés, ndihi cue téé cùu sacuéhé núú ñáyíu israhél. ²⁸ Te xáhaⁿ-güedé xii-gá:

—Cuíní-ndí càchí tnúhu-n xii-ndí nása ndūu tnúhu ndee iní ndécú ndihi-n núu quide-n nándi sá quidé-n, ¿te yoo ducaⁿ nĩ taxi tnúhu ndee iní-áⁿ xii-n-i? —càchí-güedé xáhaⁿ-güedé xii-gá.

²⁹ Te Jèsús ní xáhaⁿ-gã xii-güedé:

—Yúhú tnàhá-í cuíní-í càcáⁿ tnúhu-í ñⁿ sá càcáⁿ tnúhu-í núú-ndó te núu na càchí tnúhu-ndo, te càchí tnúhu-í xii-ndo yòo ní taxi tnúhu ndee iní xii-í duha quide-í. ³⁰ Te chí càchí tnúhu xii-í yoo ní táúchíúⁿ nĩ dácúándüte ndíi Juàá ñáyíu, ¿Yá Ndiöxí ãⁿ cuè téé ñuyíú-a ní táúchíúⁿ dùcaⁿ ní quide ndíi? Te chí càchí tnúhu —càchí-gá xáhaⁿ-gã xii-güedé.

³¹ Te ní nguíta-güedé xítñaha-güedé:

—¿Nása cǔñaha-o? Chi núu na cǔñaha-o sã Yã Ndiöxí ní táúchíúⁿ dùcaⁿ ní quide ndíi Juàá ñá, te quesaha-dé: “¿Ná cuendá ñá túú ní sàndáá iní-ndó tnúhu ní càháⁿ ndíi vàiⁿ?”, quesaha-dé. ³² Te ni vã cúú cǔñaha-o sã cuè ñáyíu ñuyíú-a ní táúchíúⁿ dùcaⁿ ní quide ndíi Juàá —càchí-güedé xítñaha-güedé.

Te ducaⁿ nĩ xítñaha-güedé chi ñá túú ní cùtnuní iní-güedé nása cǔñaha-güedé xii-gá, chi xýyùhú-güedé cue ñáyíu chi nchaa ñáyíu-áⁿ nĩ cutnùní ndáá iní-yu sá Yã Ndiöxí ní táúchíúⁿ-gã ducaⁿ nĩ quide ndíi Juàá. ³³ Te ní xáhaⁿ-güedé xii Jèsús:

—Ñá túú xiní-ndí yoo ní táúchíúⁿ dùcaⁿ ní dácúándüte ndíi Juàá ñáyíu —càchí-güedé xáhaⁿ-güedé xii-gá.

Te Jèsús ní xáhaⁿ-gã xii-güedé:

—Te núu ducaⁿ te ni yùhú vá càchí tnúhu-í xii-ndo yòo ní taxi tnúhu ndee iní duha quide-í —càchí-gá xáhaⁿ-gã xii-güedé.

Cuendá cue téé cuihna iní-xi

(Mt. 21:33-46; Lc. 20:9-19)

12 Te Jèsús ní nguíta-gá cání-gã ñⁿ cuendú núú ñáyíu nàcuáa tecú tnùní-yu tnúhu-gá, te xáhaⁿ-gã xii-yu:

—Ñⁿ téé ní nacúxi-dé mee-ni yòho yaha stilé núú ñúhú-dé, te ní chidoco-dé cuendá sá vã cúú dàñú, te ní cadúha-dé núú quíhí-dé ndéhé yoho yàha stilé-áⁿ òré ná cùu, te ní cadúha-dé ñⁿ xító dùcúⁿ núú cáúndòdo cue téé coto yoho yàha stilé-áⁿ.

1 Te ní sáá ìí nduu quèè-dé quíngaca cuu xica-dě vài nduu, te ní dándõ ndaha-dě sá ñí xitu-dé-áⁿ xii ìíⁿ úú cue tée càháⁿ ndíhi-dé cuèndá cada chiúⁿ-güedé, te ní ndatnúhu-güedé sá òré ná cúú te cuu cuèndá dava-güedé te ducaⁿ te ní quee-dé cuáháⁿ-dè. ² Te sátá ñí sáá nduu ñí cuu ndéhé yoho yàha stilé sá ñí xitu-dé-áⁿ, te ní xáhaⁿ-dè xii ìíⁿ tée xínu cuechi núú-dè: “Cuáháⁿ cácaⁿ-n sá cúú cuèndá-í núú cuè tée ní dándõ ndàha-í nchaa yoho yàha stilé sá ñí xitu-í-áⁿ”, càchí-dé xàhaⁿ-dè. Te tée xínu cuechi-áⁿ ñí xica-dé cuáháⁿ-dè. ³ Te cue tée-áⁿ ñí tñii-güedé tée xínu cuechi-áⁿ, te ní caniha-güedé xii-dé, te dàtnùní ní nacuícúⁿ ñáhá-güedé, te ñá túú tñàí ná ní sãñaha-güedé. ⁴ Te tée cùu xítóhó yoho yàha stilé-áⁿ ñí tendaha tùcu-dé ingá tée xínu cuechi núú-dè cuáháⁿ-dè. Te òré ní quexio tée xínu cuechi-áⁿ te cue tée-áⁿ ñí sáha ñaha-güedé yúú xii-dé, te ní táhú-güedé díquí-dè, te ní xícuèhé ñáhá-güedé xii-dé. ⁵ Te tée cùu xítóhó nchaa yoho yàha stilé-áⁿ ñí tendaha tùcu-dé ingá tée xínu cuechi núú-dè cuáháⁿ-dè núú cuè tée-áⁿ, dico tée-áⁿ òré ní quexio-dé te ní sañi ñaha-güedé xii-dé. Te tée cùu xítóhó nchaa yoho yàha stilé-áⁿ ñí tendaha-dè vài-gá cue tée xínu cuechi núú-dè cuáháⁿ ngácáⁿ-güedé sá cúú cuèndá-dé ní cùu dico ñiú-ni ducaⁿ ñí quide ñaha tùcu cue tée ndéé nchaa yoho yàha stilé-áⁿ xii-güedé, chi dava-güedé ní caniha-güedé te dava-güedé ní sañi ñaha-güedé.

⁶ Te tée cùu xítóhó nchaa yoho yàha stilé-áⁿ ndécú ìíⁿ ddi-ná tée tendaha-dè quíhíⁿ núú cuè tée ní dándõ ndaha-dè sá ñí xitu-dé-áⁿ, te tée tendaha-dè-áⁿ cúú-dè déhe ducuⁿ-dè, te ío cùu iní ñáhá-dè. Te ní sani iní-dé: “Váha-gá ñúu tendaha-í déhe-í-a núhú-dé, chi òré quini

ñáhá-güedé xii-dé te cànehe-güedé sá yíñùhu núú-dè”, duha ní sani iní-dé. Te ducaⁿ te ní xáhaⁿ-dè xii déhe-dé-áⁿ sá nùhú-dé, te tée-áⁿ cuñuhú-dé cuáháⁿ ngácáⁿ-dè sá cúú cuèndá tātá-dè núú cuè tée-áⁿ. ⁷ Dico òré ní xiní cue tée quide chiúⁿ-áⁿ dèhe tée cùu xítóhó nchaa yoho yàha stilé-áⁿ, te ní xítñaha-güedé: “Tée-áⁿ tée véxi nduu táhú ñuhu-a ndíhi sá cáá nùú-xi, dico cahni-o-dè te mee-o ndùu táhú-ó sá ndúú táhú-dè”, duha ní xítñaha-güedé. ⁸ Te ní tñii-güedé tée-áⁿ, te ní sañi ñaha-güedé, te ní dáquéné-güedé yiqui cùñú-dé ìíⁿ xio yuhu ñuhu núú cáá yòho yaha stilé-áⁿ —duha cuáháⁿ cuèndú ní cani Jèsús núú-yu.

⁹ Te Jèsús ní xáhaⁿ tùcu-gá xíí-yu:

—¿Te nchòhó sa cùtnuní iní-ndó nàcuáa cada xítóhó ñuhu-áⁿ áⁿ? Chi núhú-dé te cahni-dé cue tée-áⁿ te dàndóo ndaha-dè ñuhu-dé xii cue tée cùtnuní iní-dé cada ndáá —càchí-gá xàhaⁿ-gá xíí-yu.

¹⁰ Te xàhaⁿ tùcu-gá xíí-yu:

—Te nchòhó, ná ñá túú dàcuaha-ndo núú tütú Yã Ndiõxí núú càchí-xi: Yúú sá ñí dáquéé tñhú cue tée dàcaa vehe, ní cuu-xi yúú cúnùu vitna.

¹¹ Chi mee Yã Ndiõxí ducaⁿ ñí cachí-gá cunduu, te cùu-xi ìíⁿ sá ío cùñúhu-o vitna.

Duha càchí-xi núú tütú-gá —càchí Jèsús xàhaⁿ-gá xíí-yu.

¹² Te cue tée ní xíndedóho nàcuáa ndùu tñúhu ní cáháⁿ-gá ní cuini-güedé tñii ñaha-güedé xii-gá ní cùu, chi ní cutnùní iní-güedé sá cuèndá-güedé ní cáháⁿ-gá, dico ní yùhú-güedé tñii ñaha-güedé xii-gá cuèndá sá ío vài ñáyi, te ná ío ná cada ñáhá-yu xii-güedé ní sani iní-güedé, te ní xica-güedé cuáháⁿ-güedé.

Cuèndá impuèstú

(Mt. 22:15-22; Lc. 20:20-26)

¹³ Te sátá nǐ xica-güedé cuáháⁿ-güedé, te ní tendaha-güedé ìíⁿ úú cue tée cùu fariséú, ndìhi ìíⁿ úú cue tée cùndìhi té Hèrodés cuáháⁿ-güedé núú ndécú Jèsús ndúcú-güedé nàcuáa cada-güedé datìcánuu ñaha-güedé xii-gá núú tnúhu càháⁿ-gá. ¹⁴ Te cue tée-áⁿ nǐ quexìo-güedé núú Jèsús, te xáhaⁿ-güedé xii-gá:

—Mèstrú, cùtnuní iní-ndí sá ìo ndáá càháⁿ-n, te ñá túú quìde cuendá-n nàcuáa càháⁿ ñáyiu, te cuèi ndèdani càá-yu ìíⁿ-ni càháⁿ-n ndìhí-yu chi ñá túú quìde cuendá-n cuèi ná ñáyiu cùú-yu, te càháⁿ ndáá-n nàcuáa càháⁿ Yá Ndiòxí cundecu-o ñùyíú-a. Te cachí tnúhu xii-ndí nǐ váha-ni quìde-ndí sá chǎhu-ndí té Cèsár tée ìo cùnuu cuendá impuèstú áⁿ ñáhá —càchí-güedé xáhaⁿ-güedé xii-gá.

¹⁵ Dico Jèsús ní cutnùní iní-gá sá xító ndèé ñáhá-güedé xii-gá, núú ní xáhaⁿ-gá xii-güedé:

—¿Ná cuèndá ducaⁿ xító ndeé ñáhá-ndó xii-í? Chí dánèhé ñáhá xii-í ìíⁿ díhúⁿ sǎ chǎhu-ndo cuèndá impuèstú te núú nása càa —cachí-gá xáhaⁿ-gá xii-güedé.

¹⁶ Te cue tée-áⁿ nǐ dánèhé ñáhá-güedé xii-gá ìíⁿ díhúⁿ sǎ chǎhu-güedé cuèndá impuèstú. Te Jèsús ní xáhaⁿ-gá xii-güedé:

—Chí càchí tnúhu xii-í nǐ yoo núú-xi ndèé ndìhi yoo ñu-xi ndeé —càchí-gá xáhaⁿ-gá xii-güedé.

Te ní xáhaⁿ-güedé xii-gá:

—Núú tǎ Cèsár ndèé ndìhi ñu-dé —càchí-güedé xáhaⁿ-güedé xii-gá.

¹⁷ Te Jèsús ní xáhaⁿ-gá xii-güedé:

—Te núú ducaⁿ te chí nàcuáha té Cèsár sá cúú cuèndá-dé, te sá cúú cuèndá mée Yá Ndiòxí te xíáⁿ nàcuáha-ndo-gá —càchí-gá xáhaⁿ-gá xii-güedé.

Te cue tée-áⁿ ìo ní cuñúhu-güedé sá dúcáⁿ nǐ càháⁿ-gá.

Cuèndá cue ñáyiu ndoto

(Mt. 22:23-33; Lc. 20:27-40)

¹⁸ Te sátá dúcáⁿ te ní quexìo ìíⁿ úú cue tée cùu saducéú núú ndécú Jèsús, te cue tée-áⁿ ñá túú sàndáá iní-güedé sá ndótó cuè ñáyiu ní xíhí, te ní xáhaⁿ-güedé xii-gá:

¹⁹ —Mèstrú, ndí Moisés càchí ndí núú tütú ndí ndècu vitna sá nǐ ìíⁿ tée na cùú-dé te quendóo ñadhí-dé, te núú ñá túú ní xóo déhe-dé ndìhi ñadhí-dé-áⁿ, te tée cùu ñaní-dé naqueheⁿ-dé ñaha ní quendóo quèe-áⁿ cuèndá coo déhe-dé ndìhi-aⁿ cuèndá tée ní xíhí-áⁿ. ²⁰ Te ní xíndecu úsá tnàhá cue tée mee-ni ndí ñaní-güedé. Te tée díhna ní níhí ñadhí-dé, te ñá túú ní cùdì-dé cundecu-dé chi ní xíhí-dé, te ni ìíⁿ déhe-dé ñá túú ní xóo ndìhi ñadhí-dé.

²¹ Te tée cùu uú ní naqueheⁿ-dé ñaha ní quendóo quèe-áⁿ, dico ní xíhí tucu-dé, te ni ìíⁿ tucu déhe-dé ñá túú ní xóo ndìhi ñaha-áⁿ. Te ñu-ni ducaⁿ ní xíhí tée cùu uní. ²² Te ní xínu ndí ùsá-güedé ní cándeca ñaha-güedé xii ñaha-áⁿ, dico ni ìíⁿ-güedé ñá túú ní xóo déhe-güedé ndìhi-aⁿ, te ní ndìhi-güedé ní xíhí te ndéé núú ní ndìhi-ná ní xíhí tnàhá ñadhí-áⁿ. ²³ Te na sáa nduu ndòto-güedé ndìhi ñaha-áⁿ, ¿te ndèdaca-güedé ñadhí-güedé cuu-aⁿ-i? Chi ndí ùsá-güedé ní cándeca ñaha-güedé xii-aⁿ —càchí-güedé xáhaⁿ-güedé xii-gá.

²⁴ Te Jèsús ní xáhaⁿ-gá xii-güedé:

—Ní xíta nchòhó tnúhu càháⁿ-ndó, chi ñá túú xìní-ndó nàcuáa càháⁿ Yá Ndiòxí núú tütú-gá, te ni ñá túú xìní-ndó sǎ díú-gá ndácú-gá quídé-gá nchaandi túhú sá váha. ²⁵ Te na càchí tnúhu-í xii-ndo sǎ òré ná sáa nduu ndòto nchaa ñáyiu ní xíhí, te dàvá-áⁿ vǎ yóo-gá dasaⁿ déhe yoco-xi chi vá yóo-gá can-

deca tnàha, chi na ndòtó-yu te cuu-ná-yu dàtná cue espíritú xínú cuèchi núú Yă Ndiöxí. ²⁶ Te núu nchòhó cuìní-ndó cǎháⁿ-ndó cuendá nchaa ñáyiú ndoto, te díhna-gá dacuàha-ndo nacuáa ní chídó tnùní ndíi Moisés núú tütú ndíi ni cùu. Chi diu núú tütú ndíi cǎháⁿ-xi nacuáa ní xáhaⁿ Yă Ndiöxí xii ndíi cútnàhá ní cǎháⁿ ndihi ñaha-gǎ ñiⁿ xichi núú níhnú tnùtaú nchìcúⁿ ñuhú. Te duha ní xáhaⁿ-gǎ xii ndíi: “Yúhú cùu-í Ndiöxí tǎ Àbrahám, ndihi té Isàác, ndihi té Jácób”, duha ní xáhaⁿ Yă Ndiöxí xii ndíi cǎchí-xi núú tütú ndíi. ²⁷ Te Yă Ndiöxí ñá túú cùu-gá Ndiöxí cue ñáyiú ní xíhí, chi cùu-gá Ndiöxí cue ñáyiú xĩ-decu vívú, núu xǎⁿ nchòhó ío xíta-ndo tnúhu cǎháⁿ-ndó. Te sá dúcáⁿ ní cǎháⁿ-gá cuendá cue tée-áⁿ, te xǎⁿ cútnùní sá cuèi ní xíhí-güedé sá cùu-xí tnàha ñáyiú-güedé, dico ndècu vívú-güedé sá cùu-xí-gǎ —cǎchí-gá xáhaⁿ-gǎ xii-güedé.

Tnúhu sá ìo-gá cúnùu

(Mt. 22:34-40)

²⁸ Te tnàhá ñiⁿ tée dàcuaha ñaha xii ñáyiú nchaa tnúhu ní chídó tnùní ndíi Moisés ndèdòho-dé nchaa tnúhu cǎháⁿ Jèsús ndihi cue tée cùu saducéú-áⁿ, te ndèdòho-dé sá súúní vǎha níhí-gá tnúhu nàdanchocáva-gá. Te ní sǎndehe yatni-dé núú-gǎ, te xáhaⁿ-dǎ xii-gá:

—Cǎchí tnúhu xii-í ndédacàa tnúhu sá ní cǎháⁿ Yă Ndiöxí ío-gá cúnùu cuu díhna —cǎchí-dé xáhaⁿ-dǎ xii-gá.

²⁹ Te Jèsús ní xáhaⁿ-gǎ xii-dé:

—Duha cǎháⁿ tnúhu sá ìo-gá cúnùu: “Nchòhó ñáyiú isràél ío vǎha chí cùndèdòho tnúhu-a. Hⁿdií díí-ni Yă Ndiöxí ndécú, te diu-ni-gá cùu-gǎ Ndiöxí-ó. ³⁰ Te cuu iní-ndó Dütú Ndiöxí Yaá cùu Ndiöxí-ndó ñi yuhu ni iní-ndó, te caní iní-ndó cǎda-ndo datná cuìní mée-gǎ, te mee-ni tnúhu vǎha caní iní-ndó cuendá cuu vii cuu vǎha-ndo núú-gǎ, te coo iní-ndó cǎda-ndo nacuáa

cuu vǎha iní-gǎ”, duha cǎháⁿ tnúhu sá ìo-gá cúnùu. ³¹ Te duha cǎháⁿ tucu ìngá tnúhu cùu uú sá ìo cúnùu: “Cuu iní-ndó tnàha ñáyiú-ndo dàtná cùu ìni-ndó mée-ndo”, duha cǎháⁿ tnúhu cùu uú-áⁿ. Te úú duha-ni tnúhu-a cùu-xi tnúhu sá ìo-gá cúnùu —cǎchí-gá xáhaⁿ-gǎ xii-dé.

³² Te tée dàcuaha ñaha xii ñáyiú nchaa tnúhu ní chídó tnùní ndíi Moisés ní xáhaⁿ-dǎ xii-gá:

—Mèstrú, vǎha-ni cǎháⁿ-n chi ndáá sá ñiⁿdií-ni Yă Ndiöxí ndécú, te ñá túú-gǎ ndèè ndécú ìngá ndiöxí. ³³ Te dàtná ní cǎchí-n sǎ ñi yuhu ni iní-ó cùu iní-ó Yă Ndiöxí, te caní iní-ó cǎda-o nacuáa cuu vii cuu vǎha iní-gá te ío vii ío vǎha cuu iní-ó dàtná cuìní mée-gǎ, te coo iní-ó cǎda-o nacuáa cuu vǎha iní-gá, te cuu iní-ó cuè tnaha ñáyiú-o dàtná cùu ìni-ó mée-o. Te nchaa xǎⁿ ío-gá xíni ñùhu-xi cada-o dacúxí sǎ cuǎñaha-o quèti cahni-güedé te cáyú-di nduu táhú ñáhá Yă Ndiöxí, ndihi dàcúxí nchaa dava-gá sá sǎñaha-o ndùu táhú-gǎ —cǎchí-dé xáhaⁿ-dǎ xii-gá.

³⁴ Te sá dúcáⁿ ìo vǎha ndùu tnúhu ní cǎháⁿ tée-áⁿ, núu ní xáhaⁿ Jèsús xii-dé:

—Luha-ná cùmǎní xii-n te ndíhu ndaha ñaha Yă Ndiöxí —cǎchí-gá xáhaⁿ-gǎ xii-dé.

Te sá dúcáⁿ ní xáhaⁿ-gǎ xii tée-áⁿ, núu vǎ yòo ñiⁿ-gǎ ní cùyií nágá tnúhu nducu tnúhu-yu núú-gǎ.

Yoo cùu Xítóhó Jesucrístú

(Mt. 22:41-46; Lc. 20:41-44)

³⁵ Te Jèsús yíhí-gǎ xití veñúhu cǎhnu sá ìo cúnùu danéhé-gá ñáyiú, te xáhaⁿ-gǎ xii-yu:

—Cue tée dàcuaha ñaha xii ñáyiú nchaa tnúhu ní chídó tnùní ndíi Moisés cǎchí-güedé sá Crístú Yaá tendaha Yă Ndiöxí quixi ñuyíú-a cùu-gá déhe ndíi Dàvíí, te ndíi-áⁿ ní cunaha víhi ní xíhí ndíi. ¿Te ná cuendá ducaⁿ cǎháⁿ-güedé? ³⁶ Te mee ndíi Dàvíí-áⁿ ní dácáhú ìni

ñáhá Espíritú Yă Ndiöxí xii ndíi nàcuáa cáháⁿ ndíi, te duha ní cachí ndíi:

Dútú Ndiöxí ní xáhaⁿ-gă xii Yaá cúú Xitohó-í:

“Ngóo xio cùha-í,

te yúhu cada-í te nchaa sá cúú ùhú iní ñáhá xii-n canehe-xi sá yíñùhu núú-n.”

Duha ní xáhaⁿ Dútú Ndiöxí xii Yaá cúú Xitohó-í.

Duha ní cachí ndíi. ³⁷ Te nása cùu Cristú déhe ndíi Dàvíí, te mee ndíi ní cachí ndíi sá cúú-gă Xitohó ndíi? —càchí Jèsús xáhaⁿ-gă xii-yu.

Te ío cuéhé ñáyiú ní xíndedóho nchaa tnúhu ní cáháⁿ-gă, te ío ní cudíí iní-yu ní xíndedóho ñáhá-yu xii-gă.

Jèsús càháⁿ-gă cuendá cue tée dàcuaha ñaha xii ñáyiú nchaa tnúhu ní chídó tnùní ndíi Moisés

(Mt. 23:1-36; Lc. 11:37-54; 20:45-47)

³⁸ Te òré dánèhé ñáhá Jèsús xii cue ñáyiú, te xáhaⁿ-gă xii-yu:

—Cada cuendá-ndó vă cádá-ndó dàtná quidé cuè tée dàcuaha ñaha xii ñáyiú nchaa tnúhu ní chídó tnùní ndíi Moisés, chi cue tée-áⁿ tnàhá iní-güedé cuihnu-güedé dóó nání sá sácúihnu cue tée cùnuu-gă te cuíní-güedé sá méé-ní ndíhi tnúhu yíñùhu cáháⁿ ndíhi ñaha ñáyiú xii-güedé nchaa núú xícá cùu-güedé. ³⁹ Te nàcáxi-güedé xilé sácóo nchihi cue tée cùnuu-gă xití veñúhu sácóo nchihi-güedé. Te ducaⁿ-ni quide-güedé cuèi òré quíhu-güedé mèsá caxi-güedé òré ndécú-güedé ìⁿ vico, chi mee-ni núú sácóo cue tée cùnuu cuíní-güedé coo-güedé. ⁴⁰ Te quèndeé-güedé vehe nchaa ñáyiú quèé, te ío naha càháⁿ ndíhi-güedé Yă Ndiöxí dándahú-güedé méé-güedé sá ío quide ndáá-güedé cuendá sá cuíní-güedé

cáháⁿ váha ñáyiú cuendá-güedé. Te sá dúcáⁿ quide-güedé te ío-gă ndoho-güedé núú ùhú núú ndàhú dàcúxí dàva-gă ñáyiú —càchí-gă xáhaⁿ-gă xii-yu.

Díhúⁿ nduu táhú Yă Ndiöxí ní dáquèe ìⁿ ñaha ndàhú ñaha quèé

(Lc. 21:1-4)

⁴¹ Te núcóo Jèsús xití veñúhu yatni núú ndécú alcanciá te ndèhe-gă xídáquèe ñáyiú díhúⁿ xití alcanciá-áⁿ, te tnàhá cue ñáyiú cuica xídáquèe-yu vài díhúⁿ. ⁴² Te ní quexìo ìⁿ ñaha ndahú ñaha quèé, te ndèhe-gă ní dáquèe-aⁿ úú tnàhá díhúⁿ còbrí xití alcanciá, te díhúⁿ-ăⁿ ío sacú yáhu-xi. ⁴³ Te Jèsús ní cana-gă cue tée xica cuu ndíhi-gă, te ní xáhaⁿ-gă xii-güedé:

—Na càchí tnúhu ndáá-í xii-ndo sá ñàha ndahú ñaha quèé-a ío-gă nándíhi díhúⁿ ní dáquèe-aⁿ xití alcanciá dàcúxí díhúⁿ ní dáquèe dava-gă-yu. ⁴⁴ Chi nchaa ñáyiú-áⁿ ní dáquèe-yu mee-nă díhúⁿ sá ní quendóo-ná, dico ñaha quèé-a cuèi ndàhú-aⁿ dico ní dáquèe-aⁿ nihí díhúⁿ sá cuááⁿ sá caxí-áⁿ ní cùu —cachí-gă xáhaⁿ-gă xii-güedé.

Jèsús càchí-gă sá ngóyó veñúhu

(Mt. 24:1-2; Lc. 21:5-6)

13 Te òré ní ndee Jèsús xití veñúhu càhnu sá ío cùnuu, te ìⁿ tée xica cuu ndíhi-gă ní xáhaⁿ-dê xii-gă:

—ìMèstrú, cundehe nă ío vii ní sáá veñúhu-aⁿ ndíhi nchaa vehe nèhe tnaha ndíhi-xi, te ío vii ndáa nchaa yúú yíhí! —càchí-dé xáhaⁿ-dê xii-gă.

² Te Jèsús ní xáhaⁿ-gă xii-dé:

—Nchaa nàcuáa càa nchaa vehe sá cùñúhu-n-a vîtna sáá nduu te vă cùndùu-gă-xi dàtná cáá-xí vîtna, chi ní ìⁿ-gă yúú vă códó nchihi tnaha-xi, chi ndíhi ngoyo —càchí-gă xáhaⁿ-gă xii-dé.

**Nàcuáa cada-xi nduu
ta cùyatni naa ñuyú**

(Mt. 24:3-28; Lc. 21:7-24; 17:22-24)

³Te Jèsús ní xica-gá ndihi cue tée xica cuu ndihí-gá cuáháⁿ ndihí ñaha-gá xii-güedé yucu nàni Olívú, te yucu Ólívú-áⁿ tũu ndáá núú cáá veñúhu cãhnu sá ío cùnuu. Te Jèsús ní quexio-gá ndihí-güedé yucu Ólívú-áⁿ, te xíáⁿ ní ngóo-gá te núú núcõo-gá-áⁿ ní sáháⁿ té Pélú ndihí té Jàcobó ndihí té Juáá ndihí té Ndríxí, te dayuhu ní xáhaⁿ-güedé xii-gá:

⁴—Cùiní-ndí cachí tñuhu-n nã nduu ðucaⁿ cada-xi ngoyo veñúhu cãhnu sá ío cùnuu, àdi nãndí cùu sá cádá-xí cuendá cutnùni iní-ndí sá sà ta cuyatni nduu ðucaⁿ cada-xi —cachí-güedé xãhaⁿ-güedé xii-gá.

⁵Te Jèsús ní xáhaⁿ-gá xii-güedé:

—Ío quihi iní-ndó cùndecu-ndo cuendá sá vã yõo dandàhú ñáhá xii-ndo. ⁶Chi ío cuéhé cue tée coo ñuyú te danàni-güedé méé-güedé dàtná nãni-í, te cachí-güedé: “Yúhú cùu-í Cristú Yaá ní tendaha Yã Ndiõxí véxi ñuyú-a”, duha cachí-güedé. Te sá dúcáⁿ cãháⁿ-güedé te ío vai ñáyiu dandàhú-güedé.

⁷Te òré ná nihí-ndó tñuhu sá nãá-güedé ndèni ní cuu, te vã yùhú-ndó chi dacuitíí sã dúcáⁿ càda-xi, dico vátá sàá-gá nduu nàa ñuyú òré ðucaⁿ càda-xi. ⁸Chi cue tée ìíⁿ nàcióⁿ nãá-güedé ndihí cue tée ingá nàcióⁿ, te titní ñuu nguíta-güedé nãá-güedé, te titní xichi ñuyú ñihí vihi tnáa, te titní tucu xichi ñuyú coo tnamá, te ío-gá cuéhé sã yãha ñáyiu. Te nchaa sá dúcáⁿ càda-xi-áⁿ cùu-xí tñundõho sá vítná vãha váha quèsaha-xi sácúu-xí cue ñáyiu ndècu ñuyú-a.

⁹Dico nchòhó ío quihi iní-ndó cùndecu-ndo, chi nchaa ñáyiu na cùu úhú iní ñáhá xii-ndo cuáha cuendá

ñáhá-yu xii dava-ndo núú cue tée cùchiuⁿ, te candeca ñaha-güedé xii-ndo quíhíⁿ xití veñúhu-güedé, te yácáⁿ caniha-güedé xii-ndo. Te quíhíⁿ-ndó núú cue tée yìndaha nàcióⁿ àdi núú ðava-gá cue tée cùnuu sá cuendá-í, te nchòhó nihí-ndó nàcuáa cada-ndo cãháⁿ váha-ndo cuendá-í núu-güedé.

¹⁰Te cùmání-gá sáá nduu nàa ñuyú-a te sa cuténuu tñuhu-í ní càa xico ñuyú-a, te tñuhu-áⁿ cãháⁿ-xi nàcuáa nanhí tãhú ñáyiu. ¹¹Te òré ná candeca ñaha ñáyiu xii-ndo quíhíⁿ núú cue tée cùchiuⁿ cuáha cuendá ñáhá-yu, te òré vátá sàá-gá-ndó núu-güedé te vã cání ìní-ndó núu nása cunduu tñuhu cùñaha-ndo xii-güedé. Chi òré-nã te Yã Ndiõxí dacàhu iní ñáhá-gá xii-ndo nása cunduu tñuhu cùñaha-ndo xii-güedé, te ðiu-ni tñuhu sá dácàhu iní ñáhá-gá-áⁿ cùñaha-ndo xii-güedé. Te ñá ðúú mèe-ndo cáháⁿ-ndó chi Espiritú Yã Ndiõxí cáháⁿ-xi yuhu-ndo. ¹²Te dava cue tée cuáha cuendá-güedé ñaní-güedé núú cue tée cùchiuⁿ cuendá cahni ñaha-güedé. Te dava cue tée cùu tátá ðiu-ni ðucaⁿ càda-güedé cuáha cuendá-güedé déhe-güedé núú cue tée cùchiuⁿ. Te dava cue tée cùu déhe cuu úhú iní-güedé tátá-güedé ndihí nãná-güedé, te cuáha cuendá ñáhá-güedé xii-yu núú cue tée cùchiuⁿ cuendá cahni ñaha-güedé xii-yu. ¹³Te ío cuéhé ñáyiu cuu úhú iní ñáhá-yu xii-ndo sã cuendá-í, dico nchaa nchòhó ñáyiu na càda ndee-ni iní canchicúⁿ nihnu ñaha-ni xii-í te nanhí tãhú-ndó.

¹⁴Te ndíi Dániél tée ní xóo cáháⁿ tñuhu Yã Ndiõxí ndéé sanaha ní chídó tñuní ndíi núú tütú ndíi cuendá ìíⁿ sá dáquèe tñhú Yã Ndiõxí cundecu ìíⁿ xichi núú ñà túú tàu-xi cundecu-xi, te xíáⁿ cada-xi sá vã cùndècu-gá ni ìíⁿ ñáyiu xíáⁿ. Te cada cuendá váha-ndo nàcuáa ní cáháⁿ ndíi, chi nduu na quíní-ndó xíáⁿ cundecu-xi ìíⁿ xichi núú

xii-ndo cuendá ñiⁿ tée cuini quingaca cuu xica. Te tée-áⁿ cumaní-gã quee-dé vehe-dé te ní xáhaⁿ-dẽ xii cue tée xinu cuechi núú-dẽ sá ná cada cuendá-güedé vehe-dé. Te ní sãñaha-dẽ xii-güedé ndí díⁿ núú-güedẽ chiúⁿ cada-güedé. Te ní xáhaⁿ-dẽ xii tée ndéé yuyèhe sá ná cundecu túha-ni-dé yuyèhe ndéé nãsáá-dé. ³⁵ Te duha ndùu tnúhu càhãⁿ-í cuendá nchòhó cundecu túha-ndo, chi ñá túú xini-ndó nã nduu te ni ñà túú xini-ndó nã òré quixi tucu yúhú Yaá cúú Xitohó-ndó, núú òré sa ní cundiquiⁿ, àdi dava niú, àdi òré sa ní cana uuⁿ líhi, àdi òré sa ta cùditó cuáhãⁿ, núú xíãⁿ ío chí cundècu túha. ³⁶ Te duha càhãⁿ-í chi na cuáhãⁿ òré ñá túú nã yíhi ñni-ndó quèxio-í, te ñá túú ndècu túha-ndo. ³⁷ Te dàtná-ni xáhaⁿ-í xii nchòhó sá cundècu túha-ndo, te diu-ni ducaⁿ xáhaⁿ-í xii nchaa dava-gá ñáyiú sá cundècu túha-yu —càchí-gá xáhaⁿ-gã xii-güedé.

**Ndùcu-güedé nàcuáa
cada-güedé cahni-güedé Jèsús**

(Mt. 26:1-5; Lc. 22:1-2; Jn. 11:45-53)

14 Te cumaní úú-gá nduu te quesaha vico pascuá, vico xèxi ñáyiú pàá sá ñà túú yíhi levadurá. Te cue dútú cúnùu, ndihí cue tée dàcuaha ñaha xii ñáyiú nchaa tnúhu ní chídó tnùní ndíi Moisés ndúcú-güedẽ nàcuáa cada-güedé dandàhú-güedé Jèsús cuendá tñi ñaha-güedẽ xii-gá te cahni ñaha-güedẽ. ² Te ní xitnàha-güedé:

—Váha-gá sá vã tñí-ó Jèsús mei ndùu vico, chí núú ducaⁿ na càda-o te ío dusaⁿ càda ñáyiú —càchí-güedé xitnàha-güedé.

Ñiⁿ ñadìhí chíhí-áⁿ àcítí díquí Jèsús

(Mt. 26:6-13; Jn. 12:1-8)

³ Te Jèsús ndécú-gã ñuú Bètaniá vehe ñiⁿ tée nani Xímú, tée ní tnahá cuéhé sá dátèhyú nihnu-xi yiqui cùnú-ó. Te yíhi Jesús mèsá xéxi-gã ní quexio ñiⁿ ñadìhí

nehé-áⁿ ñiⁿ sá ní cuáha yúú vãha yúú nání àlabastrú, te xití xíãⁿ ñúhú àcítí sáhãⁿ tnámí sã nání nãrdú sá ño ndèyáhu, te ní táhú-áⁿ xíãⁿ te acítí ñúhú xití-xi-áⁿ ní sódó-aⁿ díquí Jèsús. ⁴ Te ñiⁿ úú cue tée xindecu-áⁿ ní cudééⁿ-güedẽ sá dúcãⁿ ní quide-aⁿ, te ní xitnàha-güedé:

—Ñá túú quide váha ñaha-ãⁿ dàcãⁿ quidé-áⁿ, chí íí ní dàcuíta-aⁿ acítí váha-ãⁿ. ⁵ Chí váha-gá núu cuyáhu acítí-ãⁿ sá ñni cièndú díhúⁿ denariú, te díhúⁿ sã cuyáhu acítí-ãⁿ cuu cuendá ñáyiú ndàhú ní cùu —cachí-güedé xitnàha-güedé.

Te ní tenàá-güedé ñaha-áⁿ sã dúcãⁿ ní quide-aⁿ.

⁶ Te Jèsús ní xáhaⁿ-gã xii-güedé:

—Chí dáñá, vá dásàtù-ndó ñni ñadìhí-a, chí sá ní quide ñaha-aⁿ xii-í cúú-xi ñiⁿ sá vãha. ⁷ Chí cue ñáyiú ndàhú ducaⁿ-ni cùtnahá ñáyiú-áⁿ tnuú-ndó, te nání òré càchí ñni-ndó te chindee-ndò-yu. Dico yúhú chí vá nchãá ndùu cundecu ndihí ñaha-í xii-ndo ñnyíyí-a. ⁸ Te ñadìhí-a ní quide-aⁿ ñiⁿ sá vãha ndéé není ní ndacu-aⁿ, chí sá dúhá ní quide ñaha-aⁿ xii-í ní chíhi ñaha-aⁿ àcítí, te xíãⁿ cada ñni-ndó sã sã quide túha-aⁿ yiqui cùnú-í cuendá quíndúxi-xi. ⁹ Te na càchí tnúhu ndáá-í xii-ndo sã ndèni ní cuu ñihí ñuyíyú ná càhãⁿ ñáyiú tnúhu-í, te càhãⁿ-yu tnahá cuendá ñadìhí-a cuendá quini nchaa ñáyiú nàcuáa ní quide-aⁿ, te ducaⁿ vã nàcuánaá-yu —càchí-gá xáhaⁿ-gã xii-güedé.

**Té Jùdás ndúcú-dẽ nàcuáa cada-dé
cuáha cuendá-dé Jèsús núú cuè
tée cùu úhú ñni ñáhã xii-gá**

(Mt. 26:14-16; Lc. 22:3-6)

¹⁰ Te té Jùdás Iscarioté ní sáhãⁿ-dé ní ndatnúhu-dé ndihí cue tée cùu dútú cúnùu sá cuáha cuendá-dé Jèsús núú-güedé, te núú tnahá té Jùdás-áⁿ cúú ùxúú tnahá cue tée xica cuu ndihí-gá

ní cùu. ¹¹Te òré ducaⁿ nǐ ndatnúhu-dé ndíhi-güedé, te ío ní cudíí ínǐ-güedé, te ní xáhaⁿ-güedé xii-dé sá cuǎñaha-güedé díhúⁿ xii-dé. Te té Jüdás-áⁿ nǐ nguíta-dé ndúcú-dé nàcuáa cada-dé cuáha cuendá-dé Jèsús núú-güedé.

**Cùdini Jesús ndíhi cue
téé xica cuu ndíhi-gá**

(Mt. 26:17-29; Lc. 22:7-23;
Jn. 13:21-30; 1 Co. 11:23-26)

¹²Te ní sáá nduu nǐ quesaha víco pascuá, víco ñá túú xèxi ñáyiú pàá sá ñà túú yíhi levadurá, te díu-ni nduu-áⁿ sáhnǐ-güedé ìⁿ mbéé líhli xèxí-yu nduu víco pascuá-áⁿ. Te cue téé xica cuu ndíhi Jesús ní xicáⁿ tnúhú-güedé núú-gá, te xáhaⁿ-güedé xii-gá:

—Mèstrú, véxi-ndí xicáⁿ tnúhú-ndí núú-n núu ndèé cáá vèhe cuiní-n càda túha-ndí sá cùdini-o sacuaa nduu víco pascuá —càchí-güedé xáhaⁿ-güedé xii-gá.

¹³Te Jèsús ní xáhaⁿ-gá xii úú-ni tnàhá cue téé xica cuu ndíhi-gá:

—Chí cuáháⁿ xití ñuú-áⁿ, te yacáⁿ naníhí-ndó ìⁿ téé tànehe yóó ndute, te téé-áⁿ cándèndaha-ndo-dé quíhíⁿ. ¹⁴Te núu ndèdacàa vehe na ndíhu-dé te xíáⁿ quíhu-ndo. Te cúñaha-ndo xii xítóhó vehe-áⁿ: “Yaá cúú Mèstrú càchí-gá sá núu ndèdacàa xichi xití vehe-n cuáñaha nùu-n xii-gá cudini-gá ndíhi cue téé xica cuu ndíhi-gá sacuaa nduu pascuá”, duha cúñaha-ndo. ¹⁵Te dàtnùnǐ danèhé ñáhá-dé xii-ndo ìⁿ cuartú cáhnú càa núú nǐnu, chí vehe yòdo tnaha cuu-xi, te sa ní quide túha-dé nchaa sá nándíhi, te nchòhó dicó-nǎ comídá cada túha-ndo cùdini-o —càchí-gá xáhaⁿ-gá xii-güedé.

¹⁶Te cue téé-áⁿ nǐ xica-güedé cuáháⁿ-güedé xití ñuú-áⁿ, te nchaa-ni nàcuáa ní xáhaⁿ Jèsús ní cuu. Te ní quide túha-güedé sá cùdini-güedé ndíhi-gá sacuaa nduu víco pascuá-áⁿ.

¹⁷Te sátá nǐ cundiquíⁿ te ní quexìo Jesús ndíhi ndí ùxúú cue téé xica cuu ndíhi-gá. ¹⁸Te cuánguìhu-gá mèsá ndíhi-güedé cuendá cudini ndíhi ñaha-gá xii-güedé, te òré yíhí-gá mèsá ndíhi-güedé, te xáhaⁿ-gá xii-güedé:

—Na càchí tnúhu ndáá-í xii-ndo sá ìⁿ nchohó cue téé xèxi ndíhi ñaha xii-í cuáha cuendá ñáhá-ndó núú cuè téé cùu úhú ínǐ ñáhá xii-í —càchí-gá xáhaⁿ-gá xii-güedé.

¹⁹Te sá dúcáⁿ nǐ xáhaⁿ-gá xii-güedé, te nchaa-güedé ní nguíta-güedé cùndiyí-güedé. Te da ìⁿ da ìⁿ-güedé ní nguíta-güedé xicáⁿ tnúhú-güedé núú-gá, te xáhaⁿ-güedé xii-gá:

—¿Ñá díú yíhú ducaⁿ sàni ínǐ-n càda-í-u? —càchí-güedé xáhaⁿ-güedé xii-gá.

²⁰Te Jèsús ní xáhaⁿ-gá xii-güedé:

—Díu-ni ìⁿ nchòhó cue téé úxúú xicá cùu ndíhi-í, téé na dàquèndaha còhó òré daquèndaha-í, téé-áⁿ cuáha cuendá ñáhá-dé xii-í núú cuè téé cùu úhú ínǐ ñáhá. ²¹Te yúhú Téé cùu ñanǐ tnáhá-ndó nchàa-ndo ñuhu ichi-í cuáháⁿ-í ndoho-í nàcuáa càháⁿ-xi núú tütú Yá Ndiòxí. Dico ndàhú ní cuu téé ducaⁿ na cuáha cuendá ñáhá xii-í núú cuè téé cùu úhú ínǐ ñáhá, chí váha-gá sá vǎ cáccú téé-áⁿ cundecu-dé ní cùu, te ñá díú sá nǐ cacu-dé te ducaⁿ càda-dé —càchí-gá xáhaⁿ-gá xii-güedé.

²²Te nini cùdini cue téé xica cuu ndíhi Jesús ní queheⁿ-gá pàá, te ní ndacáⁿ táhú-gá núú Yá Ndiòxí, te dàtnùnǐ ní táhú cuèchi-gá, te ní nguíta-gá dácáñhu ñaha-gá xii-güedé, te xáhaⁿ-gá:

—Chí quéhéⁿ pàá-a caxi-ndo, te cada ínǐ-ndó sǎ cúú-xí dàtná yiquí cùñú-í —càchí-gá xáhaⁿ-gá xii-güedé.

²³Te ní queheⁿ-gá vàsú ñúhú ndùdí ndéhé yoho yàha stilé, te ní ndacáⁿ táhú-gá núú Yá Ndiòxí, te dàtnùnǐ ní nguíta-gá sǎñaha-gá xii-güedé cuendá coho-güedé luha luha sá ñúhú xití-xi, te

nchaa-güedé ní xihí. ²⁴Te ní xáhaⁿ-gǎ xii-güedé:

—Ndudí ndéhé yoha yàha stilé-a cada iní-ndó sǎ cúu-xí dàtná nǎhí-í sǎ cáti òré cahni ñaha-güedé xii-í. Te sǎ dúcáⁿ càti nǎhí-í xíáⁿ cutnùnì ndáá sǎ Yǎ Ndiòxí cada-gǎ ingá núú sǎ vǎha sǎ cúu-xí vǎi ñáyiú dàtná ní cachí-gǎ cada-gǎ. ²⁵Te na càchí tnúhu ndáá-í xii-ndo sǎ vítná-nǎ duha xihí-í ndudí ndéhé yoha yàha stilé-a te vá cóhó-gǎ-í, dico na sǎá nduu cùndecu-í núú ndécú Yǎ Ndiòxí táxí tnùnì-gǎ, te dàvǎ-áⁿ cada iní-í sǎ dàtná sǎ cóhó tùcu-í chí ío cudǎí iní-í — càchí-gǎ xáhaⁿ-gǎ xii-güedé.

Jèsús càháⁿ-gǎ sǎ tǎ Pèlú cúñaha-dé xii ñáyiú sǎ ñà túú xìnì ñáhá-dé xii-gǎ

(Mt. 26:30-35; Lc.

22:31-34; Jn. 13:36-38)

²⁶Te Jèsús ní xita-gǎ ìⁿ ndudú ndihí cue tée xica cuu ndihí-gǎ, te dàtnùnì ní xica-gǎ cuáháⁿ-gǎ ndihí-güedé yucu Òlívú. ²⁷Te yàcáⁿ ní xáhaⁿ-gǎ xii-güedé:

—Na càchí tnúhu-í xii-ndo sǎ ncháá-ndó dàña nihnu ñaha-ndo xii-í niú vitna, chí quee ndáá-xi nàcuáa càháⁿ-xi núú tùtú Yǎ Ndiòxí núú càchí-xi: “Yúhú cuáha-í tnúhu cahni-güedé tée cùu toli, te nchaa mbéé-dé ndihí-güedí cuténuu”, duha càchí-xi núú tùtú-gǎ. ²⁸Dico na cùu-í te ndoto-í te codonùu-í núú-ndó quǎhíⁿ distritú Galileá —càchí-gǎ xáhaⁿ-gǎ xii-güedé.

²⁹Te tǎ Pèlú ní xáhaⁿ-dǎ xii-gǎ:

—Te cuèi nchaa-güedé ná dándóo ñaha-güedé xii-n, dico yúhú chí vá dándóo ñaha-í xii-n —càchí-dé xáhaⁿ-dǎ xii-gǎ.

³⁰Te Jèsús ní xáhaⁿ-gǎ xii-dé:

—Na càchí tnúhu ndáá-í xii-n sǎ niú vitna cùmání-gǎ cana líhi úú xito, te únì xito càháⁿ-n nǎú ñáyiú sǎ ñà túú xìnì ñáhá-n xii-í —càchí-gǎ xáhaⁿ-gǎ xii-dé.

³¹Dico tǎ Pèlú ní càháⁿ ñíí-dé, te xáhaⁿ-dǎ xii-gǎ:

—Cuèi na cùu ndihí ñaha-í xii-n dico vá càháⁿ-í núú ñáyiú sǎ ñà túú xìnì ñáhá-í xii-n —càchí-dé xáhaⁿ-dǎ xii-gǎ.

Te nchaa dava-gǎ cue tée xica cuu ndihí-gǎ diu-ni ducaⁿ ní xáhaⁿ-güedé xii-gǎ.

Jèsús càháⁿ ndihí-gǎ Yǎ Ndiòxí ìⁿ xichi núú nánì Gètsemaní

(Mt. 26:36-46; Lc. 22:39-46)

³²Te Jèsús cuáháⁿ-gǎ ndihí cue tée xica cuu ndihí-gǎ ìⁿ xichi núú nánì Gètsemaní. Te òré ní quexìo-gǎ ndihí-güedé xíáⁿ, te ní xáhaⁿ-gǎ xii-güedé:

—Chí cúnúçóo iha cundetú-ndo na quǎhíⁿ-í yàcáⁿ càháⁿ ndihí-í Yǎ Ndiòxí — càchí-gǎ xáhaⁿ-gǎ xii-güedé.

³³Te ndèca-gǎ tǎ Pèlú, ndihí tǎ Jàcobó, ndihí tǎ Juàà cuáháⁿ, te ñà túú tnàhí-gǎ cúu vǎha iní-gǎ te ní nguíta-xi súúnì ndìhú iní-gǎ. ³⁴Te ní xáhaⁿ-gǎ xii cue tée únì-áⁿ:

—Súúnì ndìhú iní-í dàtná sǎ cùu-í, te chí quéndóo iha te vá cùdú-ndó — càchí-gǎ xáhaⁿ-gǎ xii-güedé.

³⁵Te sa ñùnchií luha ní xica ndehe Jèsús núú ndécú-güedé, te ní ngáundeyi-gǎ ndéé ñuhu càháⁿ ndihí-gǎ Tǎtá-gǎ Dútú Ndiòxí sǎ núu vá cùndèe iní-gǎ taunihnu ñaha-gǎ xii-gǎ cuendá nchaa nàcuáa yáha-gǎ. ³⁶Te òré càháⁿ ndihí Jèsús Tǎtá-gǎ Dútú Ndiòxí, te xáhaⁿ-gǎ:

—Yòhó tǎtá mèe-í, nchaandi túhú sǎ vǎha ndàcu-n quide-n, te càháⁿ ndáhú-í núu-n núu vá cùndèe iní-n tàunihnu ñaha-n xii-í cuendá sǎ vǎ ndóhò-í ná sǎá òré, dico vá cadá-n nàcuáa càchí iní mèe-í chí cada-n nàcuáa càchí mee-n —càchí-gǎ xáhaⁿ-gǎ xii Tǎtá-gǎ Dútú Ndiòxí.

³⁷Te sǎtá ní yáha ní càháⁿ ndihí-gǎ Tǎtá-gǎ Dútú Ndiòxí, te cuánuhú-gǎ núú ní dándóo-gǎ cue tée únì-áⁿ, te

xixídí-güedé òré ní nasáá-gá, te ní xáhaⁿ-gã xii té Pèlú:

—Xímú, ¿náa sama xidí-n? ¿Náa ñá cündèe tnahi núú-n vã cùdú-ni-n cuèdìcò ìⁿ òré-ǎⁿ? —càchí-gá xáhaⁿ-gã xii-dé.

Te ní xáhaⁿ tucu-gá xii-güedé:

³⁸—Te chí quéndòo tucu, te cuhuⁿ iní-ndó vã cùdú-ndó, te cáháⁿ ndihi-ndo Yã Ndiöxí cuèndá sá vã dácàháⁿ ñáhá yùcu ñávãha xii-ndo càda-ndo sá ñà túú tàú-ndó càda-ndo. Te na càchí tnúhu ndáá-í xii-ndo sã nchòhó cuíní-ndó càda-ndo nchaa nacuaá càháⁿ-í dìcò-ni sá ñà túú nihí ndéé-ndó —càchí-gá xáhaⁿ-gã xii-güedé.

³⁹Te Jèsús ní xica tucu-gá cuáháⁿ-gá cáháⁿ ndihi-gá Tãtá-gã Dútú Ndiöxí, te diu-ni nàcuáa ní xáhaⁿ-gã díhna xáhaⁿ tucu-gá. ⁴⁰Te òré ní yáha ní cáháⁿ ndihi-gá Tãtá-gã Dútú Ndiöxí, te cuánuhú tucu-gá núú xíndecu cue téé úní xicá cùu ndihi-gá-áⁿ, te xidí-ni tucu-güedé òré ní nasáá-gá, te ducaⁿ nǐ quide-güedé chi súúní ñùhu saní núú-güedé, te ñá ní nǐhí-güedé tnúhu cúnaha-güedé xii-gá òré ní nasáá-gá. ⁴¹Te ní sáháⁿ tucu-gá xito cùu úní ní cáháⁿ ndihi-gá Tãtá-gã Dútú Ndiöxí, te òré ní nasáá tucu-gá núú xíndecu-güedé, te xáhaⁿ-gã xii-güedé:

—¿Te náa xidí-ni tucu-ndo?, te vitna vã cùdú-gá-ndó chi sa ní sáá òré cuáha cuèndá ñáhá-güedé xii yúhú Téé cùu ñání tnáhá-ndó nchàa-ndo núú cuè téé ndècu ichi cuehé ichi duha. ⁴²Te vitna chí ndácòo na quíhíⁿ-ó chi sa véxi téé cuáha cuèndá ñáhá xii-í núú cuè téé cùu úhú iní ñáhá —càchí-gá xáhaⁿ-gã xii-güedé.

**Ní tñii-güedé Jèsús ndéca
ñaha-güedé xii-gá cuáháⁿ**

(Mt. 26:47-56; Lc. 22:47-53; Jn. 18:2-11)

⁴³Te càháⁿ dúcáⁿ-ní Jèsús ní quexio té Júdás. Te núú tnàhá téé-áⁿ cùú

ùxúú tnàhá cue téé xica cuu ndihi-gá. Te ndihi-dé vãi cue téé ní quexio, te dava-güedé xínehe-güedé machití te dava-güedé xínehe-güedé carrutí. Te cue téé-áⁿ nǐ tendaha ñaha cue dútú cúnúu ndihi cue téé dàcuaha ñaha xii ñáyiú nchaa tnúhu ní chídó tnúní ndí Moisés, ndihi cue téé cùu sacuéhé núú ñáyiú isràél. ⁴⁴Te té Júdás téé cuáha cuèndá ñáhá xii Jèsús sa ní xítnúhu-dé cue téé-áⁿ nàcuáa cada-dé cuáha cuèndá ñáhá-dé xii Jèsús núú-güedé. Te duha ní xáhaⁿ-dè xii-güedé:

—Cundehe-ndo tée na tèyuhu-í, te téé-áⁿ tñii-ndo-dé chi téé-áⁿ cùú-dé téé ndèé iní-ndó, te ío quíhí iní-ndó càndeca-ndo-dé quíhíⁿ —duha ní xáhaⁿ-dè xii-güedé.

⁴⁵Te òré ní quexio té Júdás ndihi cue téé-áⁿ núú ndécú Jèsús, te ní xáhaⁿ-dè xii-gá:

—Mèstrú —càchí-dé xáhaⁿ-dè xii-gá.

Te ní teyuhu ñaha-dé. ⁴⁶Te nchaa cue téé ndihi-dé-áⁿ nǐ tñii-güedé Jèsús cuèndá candeca ñaha-güedé xii-gá quíhíⁿ. ⁴⁷Te ìⁿ cue téé cündihi Jèsús ní tava-dé machití-dé, te ní xehndé-ni-dé ìⁿ xio lóho ìⁿ téé xínu cuechi núú dütú cúnúu, te ní quendeé duuⁿ lóho téé-áⁿ. ⁴⁸Te Jèsús ní xáhaⁿ-gã xii cue téé ní tñii ñaha xii-gá-áⁿ:

—Nchòhó, nèhe-ná-ndó màchití, nèhe-ná-ndó càrrutí véxi ní tñii ñaha-ndo xii-í, dàtná quídé-ndó ìⁿ ñadúhú quídé ñaha-ndo xii-í. ⁴⁹Te nchaa-ni nduu ní xiní-ndó nǐ xíndecu-í xití veñúhu càhnu sá ìo cúnúu ní xóo danèhé-í ñáyiú, te ñá túú ní tñii ñaha-ndo xii-í. Dico dàcutití sã dúhá yáha-í cuèndá quee ndáá-xi nàcuáa càháⁿ-xi núú tütú Yã Ndiöxí —càchí-gá xáhaⁿ-gã xii-güedé.

⁵⁰Te nchaa cue téé xica cuu ndihi-gá ní xínu-güedé ní dándòo ñaha-güedé xii-gá.

ngüíta-güedé cániha-güedé xii-gá, te xáhaⁿ-güedé:

—¡Cáháⁿ ná cótó nă cúú tée ní caniha xii-n! —cachí-güedé xáhaⁿ-güedé xii-gá.

Te cue tée cùu poleciá ní cani-güedé núú-gă.

Té Pèlú cáháⁿ-dé núú ñáyiú sá ñà túú xini-dé Jèsús

(Mt. 26:69-75; Lc. 22:56-62;
Jn. 18:15-18, 25-27)

⁶⁶Te ndéé xití vehe càa núú ñnu quide-güedé jündá, chi vehe yòdo tnaha cuu-xi, te té Pèlú núcõo-dé quehé vehe-áⁿ. Te ìⁿ xíchí xínú cuèchi núú düttú cúnùu-áⁿ ñí quexio-xi núú núcõo té Pèlú.

⁶⁷Te òré ní xini ñáhá-xí xii-dé núcõo teté-dé yuhu ñuhú, te ní xindéhé ñàha vâha-xi xii-dé, te xáhaⁿ-xi:

—Yòhó tnàhá-n cùu-n tée xica cuu ndihi Jesús tée ñuú Nazàrét —cachí-xi xáhaⁿ-xi xii-dé.

⁶⁸Te té Pèlú ní xáhaⁿ-dè xii-xi:

—Yúhú ñà túú xini-í tée-áⁿ, te ni ñà túú cùtnuní iní-í nása ndùu tnúhu cáháⁿ-n —cachí-dé xáhaⁿ-dè xii-xi.

Te té Pèlú ní xica-dé cuáháⁿ-dé ndàa nacuaá nchí yuyèhe vehe-áⁿ, te ní cana ìⁿ líhi. ⁶⁹Te xíchí xínú cuèchi-áⁿ ñí xini ñáhá tùcu-xi xii-dé, te xáhaⁿ-xi xii nchaa ñáyiú xindecu-áⁿ:

—Diu tée-áⁿ tnàhá-dé xicá cùu-dé ndihi tée ndèca-güedé cuánguihu-a —cachí-xi xáhaⁿ-xi xii-yu.

⁷⁰Dico té Pèlú ñà túú ní ñnuu tucu-dé sá xicá cùu-dé ndihi Jèsús. Te tna tnaa-ni ní cuu sá dúcáⁿ ñí xáhaⁿ xíchí-áⁿ xii-dé, te ní xáhaⁿ tùcu dava cue ñáyiú xindecu-áⁿ xii-dé:

—Ndáá sá tnàhá-n cùu-n tée xica cuu ndihi tée ndèca-güedé cuánguihu-áⁿ chi cùu-n tée distritú Galileá, te cáháⁿ-n dàtná cáháⁿ-güedé —cachí-yu xáháⁿ-yu xii-dé.

⁷¹Te té Pèlú ní xáhaⁿ-dè xii-yu:

—Nchàcuiiti Yá Ndiõxí sá yúhú cáháⁿ ndáá-í sá ñà túú xini-í tée càcunehe-ndo-áⁿ —cachí-dé xáhaⁿ-dè xii-yu.

⁷²Te òré-ni-áⁿ ñí cana tucu líhi xito cùu uú, te òré-áⁿ ñí ndacu iní té Pèlú nacuaá ní xáhaⁿ Jèsús xii-dé sá cùmání-gă cana ìⁿ líhi úu xito te úní xito cáháⁿ-dé núú ñáyiú sá ñà túú xini ñáhá-dè xii-gă. Te òré ducaⁿ ñí ndacu iní-dé nacuaá ní xáhaⁿ Jèsús xii-dé, te ní ndáhyú-dé ní ndixi cuéchi iní-dé.

Jèsús ndécú-gă núú tē Pilatú

(Mt. 27:1-2, 11-14; Lc.
23:1-5; Jn. 18:28-38)

15 Te sáta ñí túndaá te cue tée cùu dúttú cúnùu, ndihi cue tée cùu sacuéhé núú ñáyiú isràél, ndihi cue tée dàcuaha ñaha xii ñáyiú nchaa tnúhu ní chídó tnúní ndíi Moisés, ndihi nchaa dava-gá cue tée cùnùu ní xindecu jündá ní natacá-güedé, te ní dácútú-güedé Jèsús te ndèca ñaha-güedé xii-gá cuáháⁿ núú tē Pilatú. ²Te té Pilatú ní xicáⁿ tnúhú-dé núú Jèsús, te xáhaⁿ-dè xii-gá:

—¿Ndáá sá díú-n cùu-n tée yindaha ñaha xii ñáyiú isràél-áⁿ? —cachí-dé xáhaⁿ-dè xii-gá.

Te Jèsús ní xáhaⁿ-gă xii-dé:

—Diu-í yindaha-í-yu —cachí-gă xáhaⁿ-gă xii-dé.

³Te cue tée cùu dúttú cúnùu dacia-güedé vai cuéchi díquí-gă. ⁴Te té Pilatú ní xicáⁿ tnúhú tùcu-dé núú-gă, te xáhaⁿ-dè xii-gá:

—Cáháⁿ, ná cuendá ñà cáháⁿ-n te cundehe nă ndéé duha titní cuéchi dàcaa díquí ñáhá cuè tée-a xii-n —cachí-dé xáhaⁿ-dè xii-gá.

⁵Dico Jèsús ñà túú tnàhi ni cáháⁿ-gă te té Pilatú ío ní cuñúhu-dé sá dúcáⁿ ñà túú tnàhi ni cáháⁿ-gă.

**Cue ñáyiú xǎhǎⁿ-yu xii té
Pilátú sá cáhni-dě Jèsús**

(Mt. 27:15-31; Lc. 23:13-25;
Jn. 18:38-19:16)

⁶Te ndi tnahá nduu vico pascuá dácäcu té Pilátú ìⁿ téé yìhi vecaá chi ducaⁿ tñahí quide-dé, te mee ñáyiú cǎháⁿ-yu te núu ndédacàa téé yìhi vecaá-áⁿ cäcu-dé, te téé-áⁿ dácäcu-dé. ⁷Te yìhi ìⁿ téé nàni Barrabás vecaá ndihi dava-gá cue téé cündihí-dé. Te té Barrabás-áⁿ ñí sanu ichi-dé ñáyiú ñúú ingá ichi, te ní ngúíta-yu ndihi-dé ní cuu úhú iní-yu cue téé cùchiuⁿ, te ní sahní-dé ndíyí núu xǎⁿ ní chihi ñaha-güedé vecaá xii-dé. ⁸Te nchaá ñáyiú ní sáháⁿ-yu núú tǎ Pilátú, te cǎháⁿ ndàhú-yu núú-dě sá ná cádá ñahi-ni-dé dàtná quídé-dě. ⁹Te té Pilátú ní xáhaⁿ-dě xíí-yu:

—¿Cuíní-ndó sǎ dácäcu-í téé yìndaha ñaha xii ñáyiú isràél-ǎ? —càchí-dé xáhaⁿ-dě xíí-yu.

¹⁰Te ducaⁿ ñí cáháⁿ té Pilátú, chi ní cutnùní iní-dé sá dicó sá cuèdú iní cuè dútú cúnùu núu xǎⁿ ducaⁿ ñí quide-güedé ní sáha cuèndá ñáhá-güedé xii Jèsús núú-dě. ¹¹Te cue dútú cúnùu ní xáhaⁿ-güedé xii nchaá ñáyiú sá ná cǎñáhá-yu xii té Pilátú dácäcu-dé té Barrabás, te ní quídé-yu nàcuáa ní xáhaⁿ-güedé. ¹²Te té Pilátú ní xícáⁿ tñuhú-dě núu-yu, te xáhaⁿ-dě xíí-yu:

—¿Ná cuíní-ndó càda-í téé càchí-ndó yìndaha ñaha xii ñáyiú isràél-i? —càchí-dé xáhaⁿ-dě xíí-yu.

¹³Te nchaá-yu níhi ní cáháⁿ-yu, te xǎhǎⁿ-yu xii-dé:

—¿Cata caa-dé núu cùrúxí! —càchí-yu xǎhǎⁿ-yu xii-dé.

¹⁴Te té Pilátú ní xáhaⁿ-dě xíí-yu:

—¿Te ná cúú cuèchi ní quide-dé te núu ducaⁿ cuíní-ndó càda-í-dé-i? —càchí-dé xáhaⁿ-dě xíí-yu.

Dico nchaá-yu uuⁿ-gá níhi ní cáháⁿ-yu, te xǎhǎⁿ-yu xii-dé:

—¿Cata caa-dé núu cùrúxí! —càchí-yu xǎhǎⁿ-yu xii-dé.

¹⁵Te té Pilátú ní quide-dé nàcuáa ní xáhǎⁿ-yu xii-dé cuèndá sá cúdiu-dé núu-yu, te ní dácäcu-dé té Barrabás, te ní táuchíúⁿ-dě ní caní-güedé Jèsús ndihi ñii. Te sátá dúcáⁿ ñí quide ñaha-güedé xii-gá, te ní táuchíúⁿ-dě candeca ñaha-güedé quíhíⁿ cata caa ñaha-güedé xii-gá núu cùrúxí.

¹⁶Te cue téé cùu sandadú ndécá ñaha-güedé xii-gá cuáháⁿ vechiuⁿ, te diu-ní xǎⁿ cúú vèhe téé cùu gobiernú. Te xǎⁿ ñí tacá nchaá dava-gá cue téé cùu sandadú. ¹⁷Te xǎⁿ ñí dácúíhnú ñaha-güedé xii-gá ìⁿ dóo tícuèhé vǎhí, te ní cadúha-güedé ìⁿ coróná iñu ní chihi-güedé díquí-gǎ. ¹⁸Te ní ngúíta-güedé níhi cǎháⁿ-güedé cúdíquí ndeé ñáhá-güedé xii-gá, te xáhaⁿ-güedé:

—¿Ío cǎhnu cuu yohó téé yìndaha ñaha xii ñáyiú isràél! —càchí-güedé xáhaⁿ-güedé xii-gá.

¹⁹Te cǎni-güedé díquí-gǎ ndihi ìⁿ car-rùtí, te tíu díí ñáhá-güedé xii-gá, te ngúíñí xítí-güedé núu-gǎ quídé-güedé sá néhé-güedé sá yínùhu núu-gǎ dico ñá ndàá chi dicó cúdíquí ndeé ñáhá-güedé xii-gá. ²⁰Te sátá dúcáⁿ ñí cudíquí ndeé ñáhá-güedé xii-gá, te ní nataunuu ñaha-güedé xii-gá dóo tícuèhé vǎhí sǎ ñí dácúíhnú ñaha-güedé, te ní dándíunuu ñaha-güedé xii-gá dóo méé-gǎ. Te dàt-nùní ndécá ñaha-güedé cuáháⁿ núu cáta càa ñaha-güedé xii-gá núu cùrúxí.

Sàta caa-güedé Jèsús núu cùrúxí

(Mt. 27:32-44; Lc.

23:26-43; Jn. 19:17-27)

²¹Te ichi cuáháⁿ-güedé ndihi Jèsús ní naníhí-güedé ìⁿ téé ñúú Cirené nání-dě Xímú, te déhe-dé cúú ìⁿ téé nàni Lijandrú, ndihi ingá téé nàni Rúfú. Te té Xímú-áⁿ ñuhú-dě ichi duha cuándixí-dé

ní sáháⁿ-dé yucu, te ní quide yica-güedě ní xido-dé cùrúxí sá nchídó Jèsús.

²²Te ndèca-güedé Jèsús cuáháⁿ ìⁿ xichi núú nání Gólgotá, te tnúhu-áⁿ quée-xí: Ìⁿ xichi núú nání yìqui díquí ndíyì, duha quèe-xi tnúhu-áⁿ. ²³Te ní sáñaha-güedě xii-gá ndudí sá ní quée yúcu nání mirrà coho-gá ní cùu dico ñá túú ní xìhi-gá. ²⁴Te ní sata caa ñaha-güedě xii-gá núú cùrúxí. Te sáta dúcáⁿ te cue tée cùu sandadú-áⁿ ní xito ndeé-güedé nùu ndèdaca-güedé cuu cuendá-güedé dóó-gá.

²⁵Te cùu-xi caá ìⁿ dátneé òré ní sata caa ñaha-güedě xii-gá núú cùrúxí. ²⁶Te ní taxi ndecu-güedé ìⁿ sá ndèè lètrá núú táca-gá. Te lètrá-áⁿ càháⁿ-xi ná cuendá ducaⁿ ní quide ñaha-güedě xii-gá. Te duha càháⁿ lètrá-áⁿ: “Tée yìndaha ñaha xii ñáyiú isràél”, duha càchí-xi. ²⁷Te tnàhá úú cue tée cùu ñadúhú ní sata caa-güedé ñu-ni núú cùrúxí tucu. Te ìⁿ-dé ní sata caa-güedé xio cùha-gá, te ingá-dé ní sata caa-güedé xio dàtni-gá. ²⁸Te ducaⁿ ní cuu chí ní quee ndáá-xi nàcuáa càháⁿ-xi núú tütú Yá Ndiòxí núú càchí-xi: “Ìⁿ-ni ní quide ñaha-güedě xii-gá ndìhi cue tée ndècu cuéchi-xi”, duha càchí-xi núú tütú-gá.

²⁹Te nchaa ñáyiú yáha yatni núú táca-gá dácuicó-yu díquí-yu te xìcuèhé ñáhá-yu xii-gá, te xáháⁿ-yu:

—Te ná cuendá ducaⁿ càa-n tacaan-xiáⁿ, te càchí-n sá dàngoyo-n veñúhu càhnu sá ìo cùnuu te dandaa-n ingá veñúhu saa, te xití úní-ni nduu sa nadaxinu-n càchí-n. ³⁰Te vitna tanùu núú cùrúxí-áⁿ dàcácu-n mèn-n —cachí-yu xáháⁿ-yu xii-gá.

³¹Te ñu-ni ducaⁿ ní quide cue tée cùu dútú cúnùu, ndìhi cue tée dàcuaha ñaha xii ñáyiú nchaa tnúhu ní chídó tnùnì ndíi Moisés, chí ní cudíquí ndeé ñáhá-güedě xii-gá, te ní xítnàha-güedé:

—Tée-a ní ndacu-dé ní dácácu nihnu-dé ñáyiú, ¿te ná cuendá ñá

ndácú-dé dàcácu nihnu-dé mée-dě-i? ³²Te núu ndáá sá dífú-dě cùú-dě Cristú Yaá ní tendaha Yá Ndiòxí véxi ñuyíú-a quindaha ñaha xii ñáyiú isràél, te na cùndehe-o nuu-dé núú cùrúxí, cuendá quíndáá iní-ó-dě —càchí-güedé xítnàha-güedé.

Te ndeé tnàhá cue tée tàcaa xio xio ñiñi-gá xìcuèhé ñáhá-güedě xii-gá.

Ní xíhí Jèsús

(Mt. 27:45-56; Lc.

23:44-49; Jn. 19:28-30)

³³Te òré ní cuu cuádava nduu, te ní cunee nihí ñuyíú, te ducaⁿ-ni càa ní cuu ndeé caá úní sacuaa. ³⁴Te ñu-ni òré caá úní sacuaa-áⁿ nihí ní càháⁿ Jèsús, te xáhaⁿ-gá xii Tátá-gá Dútú Ndiòxí:

—Elòí, Elòí, láma sabàctani —càchí-gá xáhaⁿ-gá.

Te tnúhu-áⁿ quée-xí: Ndiòxí mée-í, Ndiòxí mée-í, ná cuendá ní dáñá ñaha-n xii-í, duha quèe-xi tnúhu-áⁿ.

³⁵Te dava cue tée xìndecu yatni núú táca-gá-áⁿ ní tecu dóho-güedé nàcuáa ní càháⁿ-gá, te ní xítnàha-güedé:

—Chí cùndèdóho chí càna-dé té Èliás —càchí-güedé xítnàha-güedé.

³⁶Te ìⁿ cue tée xìndecu-áⁿ xínú-dě ní sáháⁿ ní chindóyo-dé luha cáchí xití ndudí íá, te ní chinenu-dé díquí ìⁿ yutnu càni te ní ndocani-dé chíhí-dě yuhu-gá cuendá coho-gá. Te ní xáhaⁿ cuè tée xìndecu-áⁿ xii téé-áⁿ:

—Cundetú tnaa na cùndehe-o nacoto núu quixi té Èliás nunehe ñaha-dě xii-dé núú cùrúxí —càchí-güedé xáhaⁿ-güedé xii-dé.

³⁷Te Jèsús níhi ní canasaa-gá te ní xíhí-ni-gá. ³⁸Te sáta dúcáⁿ te ní ndátá dóó cùú còrtiná xití veñúhu càhnu sá ìo cùnuu ní quée dava ndáá, te ndàa núú ñinu ní ngúíta-xi ní ndátá. ³⁹Te tée cùu capitáⁿ nùtnñi-dé ndàa núú Jèsús, te ndèhe-dé nàcuáa ní quide-gá òré ní xíhí-gá, te ní cachí-dé:

—Sá ndàá ndisa sá díú tée-a cùu-dé Déhe Yá Ndiõxí ní cùu —duha ní cachí-dé.

⁴⁰Te xica xĩnutnĩ ìⁿ ũú ñáyiú ìhĩ ndéhě-yu nchaa nàcuáa ní quide ñaha-güedě xii Jèsús, te tnàhá tá Màriá Magdalená, ndihi tá Salómé, ndihi tá Màriá náná tẽ Chèè ní xini-yu nùú ñĩ chihí-dé yiqui cùñú Jèsús.

⁴¹Te cue ñáyiú ìhĩ-áⁿ ñĩ xica cuú-yu ndihi Jèsús distritú Galileá ní xinu cuèchí-yu núú-gã. Te cue ñáyiú ìhĩ-áⁿ nchicúⁿ ñáhã-yu xii-gã ní quexìo ndéé ñuú Jerusálén ndihi dava-gã ñáyiú ìhĩ nchicúⁿ ñáhã xii-gã cuáhãⁿ.

Chindúxi-güedé Jèsús

(Mt. 27:57-61; Lc.

23:50-56; Jn. 19:38-42)

⁴²Te cùu-xi nduu vispré nduu ndètátú ñáyiú. Te nduu-ãⁿ xĩquide túha-yu sá cúú ìngá nduu nduu ndètátú-yu-áⁿ, te ìu-ni nduu-ã sa ní cuaa vihi, ⁴³te ìⁿ tée nàni Cheé tée ñuú Arimateá ní cuyii-dě ní sáhãⁿ-dé núú tẽ Pilatú, te ní xáhaⁿ-dě sá núu vá cùndèe iní-dé daña-dě chindúxi-dé yiqui cùñú Jèsús. Te tnàhá tẽ Chèè-áⁿ cúú-dě ìⁿ tée cùnuu cundihí-dé cue tée quide jundá, te tnàhá-dé ndétú-dě sáá nduu ndíhu ndaha ñaha Yá Ndiõxí xii-dé ndihi cue ñáyiú. ⁴⁴Te tẽ Pilatú ío ní cuñúhu-dé sá dúcãⁿ ìo ndĩhi ní xihí Jèsús, te ní cana-dé tée cùu capitãⁿ ní xicãⁿ tnúhú-dě núú-dě núu ndisa sá sà ní xihí-gã. ⁴⁵Te tée cùu capitãⁿ-áⁿ ñĩ xáhaⁿ-dě xii tẽ Pilatú sá ndàá ní xihí Jèsús, núu xiãⁿ tẽ Pilatú-áⁿ ñĩ sáha-dé tnúhu chindúxi tẽ Chèè-áⁿ yiqui cùñú-gã. ⁴⁶Te tẽ Chèè-áⁿ ñĩ saaⁿ-dé ìⁿ dóó vãha, te ní sáhãⁿ-dé ní nunehe-dé yiqui cùñú Jèsús núú cùrúxí, te ní chidúcúⁿnuu-dé yiqui cùñú-gã dóó vãha sá ñĩ saaⁿ-dé-áⁿ, te dàtnùní nehé-dě yiqui cùñú-gã cuáhãⁿ ní chihí-dé ìⁿ yaú nchĩ yiqui naha càva, te ní sadí-dé yuhu yàú-áⁿ ndihi ìⁿ yúú quèhéⁿ. ⁴⁷Te tá

Màriá Magdalená, ndihi tá Màriá náná tẽ Chèè ní xini-yu nùú ñĩ chihí-dé yiqui cùñú Jèsús.

Ní ndoto Jèsús

(Mt. 28:1-10; Lc. 24:1-12; Jn. 20:1-10)

16 Te sátá ñĩ cundiquiⁿ nduu ndètátú ñáyiú, te tá Màriá Magdalená, ndihi tá Salómé, ndihi tá Màriá náná tẽ Jacobó ní saãⁿ-yu acití sáhãⁿ tnámí cuèndá canehé-yu quĩhĩⁿ chihí-yu yiqui cùñú Jèsús. ²Te ndumíngú nehé-ni òré vitna váha váha ní xinu coto núú nchĩcanchii ní quexìo-yu núú nchĩ yaú yĩhí yiqui cùñú Jèsús. ³Te ní xitnàhá-yu: —Yoo cùñaha-o xòcani yúú ndèdí yuhu yàú-a, chi vá yòo tnàhí ndècu iha —cachí-yu xitnàhá-yu.

⁴Te òré ní xindéhé vãha-yu te ní xini-yu sá yúú cáhnú ndèdí yuhu yàú-áⁿ ìⁿ xio-ná ndécú. ⁵Te cuánguĩhú-yu xití yaú-áⁿ, te ní xini-yu nùcúo ìⁿ espíritú xínú cuèchi núú Yá Ndiõxí ndàa xio cuhá-yu, te càa-xi datná cáá ìⁿ tée cuechi, te ñihnu-xi ìⁿ dóó cuixíⁿ dóó cání, te ní yùhú-yu òré ní xini-yu espíritú-áⁿ. ⁶Te espíritú-áⁿ ñĩ xáhaⁿ-xi xĩ-yu:

—Vá yùhú-ndó, chi yùhú sa cùtnuní iní-í sá nchòhò véxi-ndo nànducu-ndo yiqui cùñú Jèsús tée ñuú Nazàrét tée ní sahani-güedé núú cùrúxí, dico ñá túú-gã yiqui cùñú-dé ndécú ìha chi sa ní ndoto-dé, te chí cùndèhe núú ñĩ sacãⁿ-güedé yiqui cùñú-dé te quini-ndó ñã ñã túú-gã-dé. ⁷Te chí cuáhãⁿ núú ndécú tẽ Pèlú ndihi dava-gã cue tée ní xica cuu ndihi-dé, te duha cùñaha-ndo xii-güedé: “Jèsús codonùu-gã núú-ndó quĩhĩⁿ distritú Galileá, te yàcãⁿ quini-ndó-gã dàtná ní cachí-gã xii-ndo”, duha cùñaha-ndo xii-güedé —càchí espíritú-áⁿ xãhaⁿ-xi xĩ-yu.

⁸Te cue ñáyiú ìhĩ-áⁿ ìo ní yùhú-yu, te ní quene cunú-yu cuánuhú-yu, te quèdĩ ñaha-ná-xi xĩ-yu sá ìo ní yùhú-yu, te ñã

túú tnàhí ná tnúhu ni xähäⁿ-yu xii cue ñáyiú ní naníhí-yu ichi cuèndá sá ïo ní yùhú-yu.

Tá Màriá Magdalèná ní xiní-xi Jèsús

(*Jn. 20:11-18*)

⁹Te sátá dúcáⁿ ñí ndoto Jèsús ndumíngú nehé-ni-áⁿ, te díhna nuu-gã tá Màriá Magdalèná ní quee túu-gá núú-xi, te diu tá Màriá-áⁿ cúú-xí xíchí ñí xíhí ñaha úsá espíritú cündìhí yucu ñávàha ni cùu, te Jèsús ní queñuhu-gá nchaa espíritú-áⁿ yiqui cùúú-xi. ¹⁰Te xíchí-áⁿ ñí sáháⁿ-xi ní xítñúhu-xi cue téé ní xica cuu ndíhí Jèsús nàcuáa ní cuu, te xíndáhí-güedé sá ndíhú iní-güedé òré ní quexìo-xi núú ndécú-güedé. ¹¹Te òré ní xáhaⁿ tá Màriá xii-güedé sá ñí ndoto Jèsús ndíhí sá ñí xiní ñáhá-xí xii-gá, te ñá túú ní sàndáá iní-güedé.

**Jèsús ní quee túu-gá núú úú
cue téé ní xica cuu ndíhí-gá**

(*Lc. 24:13-35*)

¹²Te úú tnàhá cue téé ní xica cuu ndíhí Jèsús ñúhú-güedé ichi cuáháⁿ-güedé yucu, te uuⁿi ní quee túu-gá núú-güedé, te ní dácótó ñàha-xi xii-güedé sá ñà túú-gã cáá-gã dàtná cáá-gã. ¹³Te cue téé úú-áⁿ ñí xica-güedé cuáháⁿ-güedé ní xítñúhu-güedé nchaa dava-gá cue téé ní xica cuu ndíhí-gá sá ñí xiní ñáhá-güedé xii-gá, dico ñà ducaⁿ ñà túú ní sàndáá iní cue téé-áⁿ tnúhu ní cáháⁿ-güedé.

**Jèsús xáhaⁿ-gã xii cue téé ní
xica cuu ndíhí-gá nàcuáa
ndùu chiuⁿ cada-güedé**

(*Mt. 28:16-20; Lc.*

24:36-49; Jn. 20:19-23)

¹⁴Te ndí ùxí ñíⁿ cue téé ní xica cuu ndíhí Jèsús yíhí-güedé mèsá xéxí-güedé,

te ní quee túu-gá núú-güedé te ní tenàá ñáhá-gã xii-güedé cuèndá sá ïo sáá iní-güedé ñá túú sàndáá iní ñáhá vàha-güedé xii-gá, chi ñá túú ní cuíní-güedé quíndáá iní-güedé nàcuáa ní xáhaⁿ ñáyiú ní xiní ñáhá xii-gá sátá ñí yáha ní ndoto-gá. ¹⁵Te ní xáhaⁿ-gã xii-güedé:

—Quíhíⁿ-ndó ñíhí ñuyúú cáháⁿ-ndó núú nchaa ñáyiú tnúhu vàha tnúhu sá cáháⁿ nàcuáa naníhí tàhú-yu. ¹⁶Te nchaa ñáyiú na quíndáá iní tnúhu-áⁿ te cuanduté-yu, te naníhí tàhú-yu, dico nchaa ñáyiú vá quíndáá iní tnúhu-áⁿ te cuíta nihnú-yu. ¹⁷Te nchaa ñáyiú na quíndáá iní ñáhá xii-í te cadá-yu sá vã yõ tnàhí ndàcu cada, te cacunehe ñáhá-yu xii-í, te queñuhú-yu nchaa espíritú cündìhí yucu ñávàha yèhí ñaha xii ñáyiú. Te uuⁿi ndacú-yu cáháⁿ-yu ingá núú tnúhu sá vátá dácuàha-gá-yu. ¹⁸Te cuèi na tníhí-yu cóo dèéⁿ dico ñá túú nã cada ñaha-dí xíi-yu, te cuèi venènú ná cáxí-yu dico ñá túú nã tnahá-yu, te tendàhá-yu cue ñáyiú cùhú te ndúha-yu —càchí-gá xáhaⁿ-gã xii-güedé.

Jèsús cuánda-gá andíu

(*Lc. 24:50-53*)

¹⁹Te sátá ñí yáha ducaⁿ ñí xáhaⁿ Jèsús xii cue téé ní xica cuu ndíhí-gá, te ní ndanchita-gá cuánda-gá andíu te ní ngóo-gá xio cùha Dútú Ndiõxí. ²⁰Te cue téé-áⁿ ñí xica-güedé cuáháⁿ-güedé, te ní ngúíta-güedé cáháⁿ-güedé tnúhu Xítóhó Jesucristú nchaa xichi. Te mee-gã ní chindee ñàha-gá xii-güedé ní quide-güedé nchaa sá vã yõ tnàhí ndàcu cada cuèndá cutnùní iní ñáyiú sá ndàá cáháⁿ-güedé tnúhu-gá. Duha ní cuu dàvã-áⁿ.

TNÚHU NÍ CHÍDÓ TNUNÍ TÈ LÚCÁ

Nàcuáa ní ngódó tnùnì tnúhu Yá Ndiöxí

1 Te vài ñáyiú chído tnuní-yu nchaa nàcuáa ndùu tnúhu ñihí-yu nàcuáa ní cuu, te nchoo tnàhá-ó sà naha-o nàcuáa ní cuu. ²Te ñiú-ni nchaa tnúhu chído tnuní-yu-áⁿ cúú-xí tnúhu ní cáháⁿ nchaa cue téé ní xini ndáá nàcuáa ní cuu ndéé díhna, cue téé ní cáháⁿ tnúhu Yá Ndiöxí. ³Te yúhú sa ní cuu nduu quide cuendá-í nchaa nàcuáa ní cuu, núu xíáⁿ ní sani iní-í tee váha-í nchaa tnúhu-a núu tütú sá cúú-xí yòhó té Tëofilú chi ío váha cùu iní-í sá cúú-xí-n, ⁴te tée-í cuendá cutnùnì iní-n sá sá ndàà cúú-xí nchaa sá ní dánèhé ñàhá-güedé xii-n.

Ìⁿ espíritú xínú cuèchi núú Yá Ndiöxí càchí-xi sá cáci ìⁿ téé cunani Juáá

⁵Te cúnàhá ní xindaha té Hèrodés ñáyiú distrítú Jùdeá dàv-áⁿ ní xindecu ìⁿ dútú ní xínani-dé Zacàriá, te ní cundihi-dé cue dútú Àbiás. Te ñadìhí-dé ní xínani-aⁿ Elisabét, te ñaha-áⁿ ní cuu-aⁿ ñaní tnàhá ndí Àrón. ⁶Te ndi ndúú-yu ío ní quide ndáá-yu núú Dütú Ndiöxí, chi ní tñi-yu nchaa tnúhu ní cáháⁿ-gá. ⁷Te ñá túú nì ìⁿ déhe-yu, chi ducaⁿ tãhú tã Elisabét sá vã cóó déhe-aⁿ, te ducaⁿ ndi ndúú-yu ío ní sahnú-yu.

⁸Te ìⁿ nduu xínu cuechi tucu té Zacàriá ndihi nchaa cue téé cundihi-dé núú Yá Ndiöxí xití veñúhu. ⁹Te dàv-áⁿ ní xito ndeé-güedé cuendá cutnùnì iní-güedé ñuu ndédacàa-güedé quíhu núú nàa xití veñúhu-áⁿ cahmi-güedé sá sàháⁿ tnámí, te ní cutnùnì sá tã Zacàriá quíhu-dé. Te ducaⁿ ní quide-güedé, chi ducaⁿ tnàhí ní xóo cada nchaa cue dútú dàv-áⁿ. ¹⁰Te ñini sàhmi té Zacàriá sá sàháⁿ tnámí núú nàa, te vài vihi

ñáyiú xindecu quehé veñúhu-áⁿ càháⁿ ndihí-yu Yá Ndiöxí. ¹¹Te ní xini té Zacàriá ìⁿ espíritú xínú cuèchi núú Yá Ndiöxí núnñi-xi xio cùha núú nàa núú càyú sá sàháⁿ tnámí-áⁿ. ¹²Te òré ní xini té Zacàriá espíritú-áⁿ te ñá ní cùnuni iní-dé nása cada-dé chi ío ní yúhú-dé. ¹³Te espíritú-áⁿ ní xáhaⁿ-xi:

—Zacàriá, vã yúhú-n chi Yá Ndiöxí ní tedóho-gá tnúhu ní cáháⁿ-n, te vitna coo ìⁿ déhe ñadìhí-n tã Elisabét te danani-n-dé Juáá. ¹⁴Te ío cudí iní-n, te ducaⁿ ño vài ñáyiú cudí iní-yu na càcu-dé. ¹⁵Te ío cudú-dé núú Yá Ndiöxí, te ni vã cóhó-dé ndidí te ni vã cóhó-dé ndudí sá ní natiu, te sa cundecu ndihi-dé Espíritú Yá Ndiöxí òré cacu-dé. ¹⁶Te ñiú-dé cada te ío vài ñáyiú isràèl natuhá-yu ichi Dütú Ndiöxí Yáá cúú Ndiöxí-ó. ¹⁷Te té Juáá-áⁿ codonù-dé núú-gã, te cundecu ndihi-dé Espíritú-gá, te taxi tnùnì-dé dàtná ní quide té Èliás. Te nacanú ichi-dé cue téé cùu sacuéhé cuendá cada-güedé sá vãha sá cúú-xí cuè téé cuechi, te cuèi cue téé ío sàà iní-xi, te ñiú-dé cada te tñi-güedé tnúhu váha, tnúhu càháⁿ ñáyiú quide ndáá. Te ducaⁿ càda-dé cada túha-dé ñáyiú cuendá cunu cuèchí-yu núú Dütú Ndiöxí —càchí-xi xáhaⁿ-xi xii-dé.

¹⁸Te té Zacàriá ní ndúcú tnúhu-dé núú espíritú-áⁿ, te xáhaⁿ-dè:

—¿Te nása cutnùnì ndáá iní-í tnúhu càháⁿ-n-í? Chi yúhú ío ní sahnú-í ndihi ñadìhí-í —càchí-dé xáhaⁿ-dè xii-xi.

¹⁹Te espíritú-áⁿ ní xáhaⁿ-xi:

—Yúhú cùu-í espíritú nání Gàbriél, te xínu cuechi-í núú Yá Ndiöxí, te mee-gã ní táuchíúⁿ-gã nàhá-í tnúhu-gá véxi cuendá cutnùnì iní-n nàcuáa cada ñaha-gã xii-ndo. ²⁰Te vitna cuu ñihí-n te vã càháⁿ-gá-n ndèé ná sàà nduu càcu déhe ñadìhí-n, chi ñá túú ní sàndáá-ni iní-n tnúhu ní cáháⁿ-í. Te dacuítí sáà nduu càda-xi nàcuáa ní cáháⁿ-í-a —càchí espíritú-áⁿ xáhaⁿ-xi xii-dé.

²¹ Te nchaa ñáyiú xíndecu quehé ndétŷ-yu té Zacàriá, te xicuñúhu-yu sá ŷo cùyaa-dé xití veñúhu. ²² Te òré ní ndee té Zacàriá, te ñá ní cùu-gá cáháⁿ ndihi ñaha-dě xií-yu, te òré-áⁿ ní cut-núní iní-yu sá ní xiní-dé ìⁿ espíritú xínú cuèchi núú Yá Ndiòxí xití veñúhu. Te mee-ná ndaha-dé ní quide-dé núŷ-yu chi ñá ní cùu-gá cáháⁿ-dé.

²³ Te ní xínu nduu ní xinu cuechi tě Zacàriá núú Yá Ndiòxí xití veñúhu, te cuánuhú-dé vehe-dé. ²⁴ Te sátá dúcáⁿ ní cuu te ñadhí-dé tá Elisàbét ní ngúhuⁿ déhe-aⁿ, te úhúⁿ yóó ñà túú tñahí-gá ní quèe-aⁿ caca cuu-aⁿ, te ní cachí-aⁿ: ²⁵ “Mee Dútú Ndiòxí duha ní cundàhú iní ñáhá-gă sá cóó ìⁿ déhe-í cuendá sá vă cùú yíchí iní ñáhá ñáyiú xii-í”, duha ní cachí-aⁿ.

Ìⁿ espíritú xínú cuèchi núú Yá Ndiòxí cächí-xi sá cáci Jèsús

²⁶⁻²⁷ Te núú ìñú yóó să ní ngúhuⁿ déhe tá Elisàbét, te ní tendaha tùcu Yá Ndiòxí espíritú nání Gábriél cuáháⁿ-xi ìⁿ ñuu nání Nàzarét cuáháⁿ ngoto-xi ìⁿ xíchí cuéchi nani Mariá. Te ñuu-áⁿ yíndèhu-xi distritú Galileá. Te xíchí-ăⁿ sa ní cundáá tñúhu sá tñandaha-xi ndihi ìⁿ tée nani Cheé ñani tñáhá ndí Dávíí. ²⁸ Te espíritú-áⁿ ní quíhu-xi ndéé xití vehe núú ndécú tă Măriá, te ní xáhaⁿ-xi:

—¿Cövăha-n-aⁿ! Dútú Ndiòxí ío cùu iní ñáhá-gă xii-n te ndècu ndihi ñaha-gá, te ío-gá xító ñaha-gá xii-n dàcúxí dăva-gă ñáyiú dîhí —cächí espíritú-áⁿ xáhaⁿ-xi.

²⁹ Dico òré ní xiní tá Măriá espíritú-áⁿ, te ní quiyùhú iní-xi sá dúcáⁿ ní cáháⁿ espíritú-áⁿ. Te ní sani iní-xi: “¿Ná cuendá duha càháⁿ-tu espíritú-a-í?”, duha ní sani iní-xi. ³⁰ Te espíritú-áⁿ ní xáhaⁿ-xi:

—Măriá, vá yùhú-n chi ducaⁿ ní nduu táhú-n nŷu Yá Ndiòxí. ³¹ Te vitna ngúhuⁿ déhe-n, te na càcu-dé te danàni-n-dé Jèsús. ³² Te ío cunuu-dě, chi Dútú Ndiòxí Yaá ío cunuu cachí-gá sá Dêhe-gá

cúú-dě, te diu-gá cada te cuu-dé ìⁿ tée cunuu núú ñáyiú isrâél dàtná ní quide-gá ndí Dávíí. ³³ Te taxi tñúní-dé ñáyiú isrâél, te ducaⁿ-ni cunuu-dé ni caa ni quíhⁿ —cächí-xi xáhaⁿ-xi.

³⁴ Te tá Măriá ní xáhaⁿ-xi xii espíritú-áⁿ:

—¿Te nása cuu tñúhu càháⁿ-n te ñá túú yîi-í? —cächí-xi xáhaⁿ-xi.

³⁵ Te ní xáhaⁿ espíritú-áⁿ:

—Espíritú Yá Ndiòxí quixi cundecu ndihi-n, te ducaⁿ Yá Ndiòxí cada-gá ìⁿ sá văha sá cúú-xi-n ná càcu déhe-n. Te Yá Ndiòxí cächí-gá sá ŷo cundecu yiñùhu-dé núú-gă, chi Déhe-gá cúú-dě. ³⁶ Te tñáhá didí-n tă Elisàbét ñúhú dēhe-aⁿ cuéi ío ní sahnuaⁿ, te diu-aⁿ cächí-yu sá vă cóó dēhe-aⁿ ni cùu, te vitna sa ní cuu ìñú yóó ñúhú dēhe-aⁿ. ³⁷ Chi Yá Ndiòxí ndácú-gă quidé-gă nchaa sá vă yôo tñahí ndàcu cada —cachí-xi xáhaⁿ-xi.

³⁸ Te tá Măriá ní xáhaⁿ-xi:

—Yúhú ná cúnú cuèchi-í núú Dútú Ndiòxí, te mee-gă ná cádá ñaha-gá xii-í nàcuáa ní cachí-n —cächí-xi xáhaⁿ-xi xii espíritú-áⁿ.

Te sátá dúcáⁿ te espíritú-áⁿ ní xica-xi cuáháⁿ-xi.

Tá Măriá cuáháⁿ ngoto-xi tá Elisàbét

³⁹ Te tá Măriá ío ndihi cuáháⁿ-xi ìⁿ ñuu cáá xití yucu distritú Jùdeá. ⁴⁰ Te ní sáa-xi vehe té Zacàriá, te cuánguihu-xi ní dándácôo váha-xi tá Elisàbét. ⁴¹ Te òré ní tecú dóho tá Elisàbét ní cáháⁿ tá Măriá, te ní candá déhe-aⁿ xití-aⁿ, te òré-áⁿ ní ngúndecu ndihi-aⁿ Espíritú Yá Ndiòxí. ⁴² Te níhi ní cáháⁿ-aⁿ, te xáhaⁿ-aⁿ xii tá Măriá:

—Yá Ndiòxí ío xito ñaha-gá xii-n dàcúxí dăva-gă tñaha dîhí-ó, te ducaⁿ-ni xito-gá cuéi déhe-n. ⁴³ ¿Te ná cúú yùhú nŷu véxi coto ñaha yòhó ñaná Yaá cúú Xítòhó-í-í? ⁴⁴ Chi òré-ni ní tecú dóho-í ní cáháⁿ-n te ní candá-ni déhe-í xití-í sá cùdíf iní-dé. ⁴⁵ Te váha táhú

yòhó sá ni sàndáá iní-n, chi dacuitíí sá cádá Dútú Ndiöxí nàcuáa ní cáháⁿ espíritú ní tendaha-gá ní quixi ní cachí tnúhu xii-n nàcuáa cada-gá —càchí-aⁿ xáhaⁿ-aⁿ xii tá Màriá.

⁴⁶ Te ní xáhaⁿ tă Màriá:

Ío càhnu cuu Dútú Ndiöxí,

⁴⁷ Ío cùdíf iní-í chi diu-gá taunihnu ñaha-gá xii-í núú ùhú núú ndàhú.

⁴⁸ Chi ní ndacu iní ñáhá-gá xii yúhú, te dicó ìⁿ xíchí xínú cuèchi núú-gá cùú-í,

te vitna te nchaandi túhú ñáyiu cachí-yu sá ìo váha táhù-í.

⁴⁹ Te Yá Ndiöxí cándòo caa nine iní-gá, te ío càhnu ìⁿ sá vâha ní quide-gá sá cùú-xi-í.

⁵⁰ Te cùndahú iní-gá nchaa ñáyiu nèhe sá yíñùhu núú-gă.

Te ducaⁿ-ni cuèí ñáyiu sa ndècu ñuyúú-a ndihi ñáyiu vitna véxi.

⁵¹ Chi ta quide-gá nchaa sá vă yòo tnàhí ndàcu cada véxi,

te ta dândóo canúú-gă cue ñáyiu quide cahnu mee-xi.

⁵² Te cue ñáyiu tàxi tnuní ñă túú-gă dâñá-gă taxi tnùnì-yu,

te cue ñáyiu ndàhú ní quide ñnu ñaha-gă xii-yu.

⁵³ Te cue ñáyiu ndècu ndihi tnúndòho tnúhu ndàhú ní quide váha ñaha-gă xii-yu,

te cue ñáyiu cuica ñă túú ñă ní ñihí-gă-yu cundecu ndihí-yu.

⁵⁴ Te chindee-gá ñáyiu isrâél, ñáyiu xínu cuechi núú-gă, te ñă túú dâña ni-hnu ñaha-gă xii-yu, chi cùndahú iní ñáhá-gă.

⁵⁵ Chi ducaⁿ ní xáhaⁿ-gă xii ndii Àbrahám, ndihi cue ñaní tnáhá ndii.

Duha ní xáhaⁿ tă Màriá xii tá Elisàbét.

⁵⁶ Te ní xindecu tá Màriá dàtná úní yóó ndihi tá Elisàbét te dàtnùnì cuánuhú-xi vehe-xi.

Ní cacu té Juàá tée dacuàndute ñaha xii ñáyiu

⁵⁷ Te ní sáá nduu ñí cacu ìⁿ déhe tée tá Elisàbét. ⁵⁸ Te nchaa ñáyiu ndècu yatni ndihi-aⁿ, ndihi nchaa ñaní tnáhá-áⁿ ní ñihí-yu tnúhu nàcuáa ní chindee ñaha Yá Ndiöxí xii-aⁿ. Te ío ní cudíf ñí-yu cuèndá-aⁿ. ⁵⁹ Te núú ùná nduu sá ñí cacu déhe-aⁿ, te ní sáháⁿ ñáyiu núú ndécú-áⁿ cuèndá cuáhă-yu sèñá ñii déhe-aⁿ. Te cuiní-yu cunani dèhe-áⁿ Zacàriá dàtná nání tătă ní cùu. ⁶⁰ Te ní xáhaⁿ nănă dèhe-áⁿ:

—Ñáhá, chi Juàá cunani-dě —càchí-aⁿ xáhaⁿ-aⁿ xii-yu.

⁶¹ Te ní xáhăⁿ-yu:

—¿Te ná cuèndá te ñă túú ñí ñaní tnáhá-ndó dùcaⁿ nani-i? —cachí-yu xáhăⁿ-yu.

⁶² Te ní quidé-yu ndàhá-yu núú tătă dèhe-áⁿ cuèndá cuiní-yu núú nása cuiní mée-dě cunani dèhe-dé. ⁶³ Te ní xicáⁿ-dé ìⁿ tutú ní chídó tnùnì-dé nàcuáa cunani dèhe-dé, te duha ní chídó tnùnì-dé: “Juàá cunani-dě”, càchí-xi núú tûtú ní tee-dé-áⁿ. Te nchaa ñáyiu xindecu-áⁿ ñí cuñúhu-yu nàcuáa ní cuu. ⁶⁴ Te òré-áⁿ ñí nacáháⁿ té Zacàriá sá ñí cuu ñihí-dé ní cùu, te ní nguíta-dé ní cachí-dé sá ìo càhnu cuu Yá Ndiöxí. ⁶⁵ Te nchaa ñáyiu xindecu yatni ndihi-dé ní cuñúhu-yu, te nchaa ñáyiu xindecu ñihí xití yucu dis-trítú Jùdeá ní ñihí-yu tnúhu nàcuáa ní cuu. ⁶⁶ Te nchaa ñáyiu-áⁿ ìo vâi ní sani iní-yu, te ní xítñahá-yu:

—¿Ná cùú sá cádá tée-ăⁿ ndéé ìdá-gá ná cuèhnu-dé? —càchí-yu xítñahá-yu.

Te ducaⁿ ñí xítñahá-yu chi Dútú Ndiöxí ndécú ndihi ñaha-gă xii-dé.

Té Zacàriá càchí-dé sá ìo càhnu cuu Yá Ndiöxí

⁶⁷ Te té Zacàriá tătă tē líhli-áⁿ ñí ngúndecu ndihi-dé Espíritú Yá Ndiöxí te

ní cáháⁿ-dé nchaa tnúhu sá ní dánèhé ñáhá-gă, te ní cachí-dé:

⁶⁸ Ío càhnu cuu Dútú Ndiöxí nchoo ñäyiu isràél,

chi ní quixi coto ñaha-gă xii-o, te cùu-o ñäyiu cùu cuendá-gă, chi dàcácu nihnu ñaha-gă xii-o vîtna.

⁶⁹ Chi ní tendaha-gă ìⁿ tée véxi-dé dàcácu nihnu ñaha-dě xii-o nùú ùhú nùú ndàhú.

Te cùu-dé ñaní tnáhá ndí Dàvíí tée ní xinu cuechi nùú-gă ndéé sanaha.

⁷⁰ Te ñu-ni tnúhu ní cáháⁿ Yă Ndiöxí ní cáháⁿ cue tée ní quide ndáá ní xindecu nùú-gă ñuyú-a ndéé sanaha.

⁷¹ Te ní cachí-güedé sá táúnihnu ñaha-gă xii-o nùú nchàa ñäyiu cùu ùhú iní ñáhá, ndíhi nùú nchàa ñäyiu ñá túú cùu quini ndee ñáhá.

⁷² Te ní xáhaⁿ-gă sá cündàhú iní ñáhá-gă xii-o, te ducaⁿ càda-gă chi vá nácuànaa-gă tnúhu ní cáháⁿ-gă ndíhi-güedé.

⁷³ Te ñu ducaⁿ ndùu tnúhu ní xáhaⁿ-gă xii ndí Àbrahám sá

⁷⁴ táúnihnu ñaha-gă xii-o nùú nchàa ñäyiu cùu ùhú iní ñáhá, cuendá sá vă yùhú-ó cùnu cuechi-o nùú-gă.

⁷⁵ Te cada ndáá-ó, te cundecu yîñùhu-o nùú-gă ndí nchàa nduu cundecu-o ñuyú-a.

Duha ní cachí té Zacàriá.

⁷⁶ Te xáhaⁿ-dě xii té lîhli-áⁿ:

Te yòhó té lîhli, cáháⁿ ñäyiu cuendá-n sá cúu-n ìⁿ tée càháⁿ tnúhu Dútú Ndiöxí Yaá ío cùnuu,

chi quíhíⁿ-n còdonuu-n nùú Yáá cúú Xítòhó-ó dàtùha-n ñäyiu cuendá cundecu túha-yu òrè quexìo-gă.

⁷⁷ Te cúñaha-n xii ñäyiu isràél sá cuini-gă cada càhnu iní-gă nchaa cuéchi-yu,

te naníhí tàhú-yu.

⁷⁸ Te ducaⁿ càda-gă chi ío cùu iní ñáhá-gă xii-o, chi ndéé andiù ní tendaha-gă ìⁿ tée véxi

cuuⁿ-dé dandixi túu-dé iní-ó cuendá cut-nùní iní-ó nácuáa ndùu cuendá Yă Ndiöxí.

⁷⁹ Te ducaⁿ dandixi túu-dé iní nchaa ñäyiu ndècu ichi cuehé ichi duha ta xíta nihnu cuáháⁿ cuendá nucúnu ichi-yu ìⁿ ichi váha.

Duha ní xáhaⁿ tē Zacàriá xii déhe-dé.

⁸⁰ Te té lîhli-áⁿ tá sàhnu-dé, te ta chindee chitúu ñaha Yă Ndiöxí xii-dé cuáháⁿ, te ní xindecu-dé xití yucu ndéé ní sáá nduu ní ngúita-dé ní cáháⁿ-dé nùú cuè ñäyiu isràél tnúhu Yă Ndiöxí.

Ní cacu Jèsús

(Mt. 1:18-25)

2 Te dàvá-áⁿ ní táúchíúⁿ tē Àugustú Cèsár nucódó tnùní nchaa ñäyiu nacióⁿ yíndàha-dé. ² Te xéhé sá dîhnanuu ní nucódó tnùní ñäyiu, te ñu-ni dàvá-áⁿ ní cunuu té Cireníú distritú Siríá. ³ Te nchaa ñäyiu ní natacá-yu ñuú nùú ní cacú-yu cuendá nucódó tnùní-yu. ⁴ Nùú xíáⁿ ní quee té Chèè ñuú Nazàrét ìⁿ ñuú yíndèhu distritú Galileá, te cuáháⁿ-dé ñuú Bèlén ìⁿ ñuú yíndèhu distritú Jùdeá, chi xíáⁿ ní cuu ñuú ndí Dàvíí, te ñu-ni ñaní tnáhá tē Chèè-áⁿ ní cuu ndí. ⁵ Nùú xíáⁿ cuáháⁿ-dé ndéé ñuú Bèlén nucódó tnùní-dé, te tnàhá tá Màriá xíchí ní cundáá tnúhu sá tnàndaha ndíhi-dé cuáháⁿ ndíhi ñaha-dě, te sa ñùhu déhe-xi. ⁶ Te ñini cùyaá-yu ñuú Bèlén-áⁿ ní sáá òrè cacu déhe-xi. ⁷ Te ní cacu déhe dîhna-xi, te ní chidúcúⁿ nuu-xi dóó, te ní sacáⁿ ñáhá-xí ìⁿ vehe nùú cúú vehe quiti, chi ñá túú ní ñîhí-yu vehe coó-yu.

Cue espíritú xínú cuèchi nùú Yă Ndiöxí ndíhi cue toli.

⁸ Te yatni ñuú-áⁿ xindecu ìⁿ úú toli ndéé-güedé mbéé-güedé ndécú-güedi

majadá niú-áⁿ. ⁹Te uuⁿni ní quexio ìíⁿ espíritú xínú cuèchi núú Yá Ndiòxí, te Yá Ndiòxí ní quide-gá ní dáyèhé-xi ní càndéé núú xíndecu-güedé, te ní yùhú víhí-güedé. ¹⁰Te ní xáhaⁿ espíritú-áⁿ:

—Vá yùhú-ndó, chi ñaha-í ìíⁿ tnúhu váha véxi sá cúu-xí-ndó, te ío cudíí ìní-ndó ndìhi nchaa ñáyiu. ¹¹Chi vitna ní cacu ìíⁿ téé dàcácu nihnu ñaha xii-ndo núú ùhú núú ndàhú ñuú ndíí Dávìí, te téé-áⁿ cúu-dé Xítóhó Jesucristú. ¹²Te dàtná ìíⁿ sèñá te naníhí-ndó tè líhli-áⁿ yídúcúⁿ nuu-dé dóó cáá-dé ìíⁿ vehe quiti —càchí-xi xáhaⁿ-xi xii-güedé.

¹³Te òré-áⁿ ní quexio cuéhé víhí espíritú véxi cuuⁿ andiu ní naníhí tnáhá-xi ndìhi espíritú-áⁿ, te ní nguíta-xi ní chiñuhu-xi Yá Ndiòxí, te càchí-xi:

¹⁴Ío càhnu cuu Yá Ndiòxí Yaá ndécú àndiu, te na cùndecu váha-ni nchaa ñáyiu cùu ìní méé-gá!

Duha càchí cue espíritú-áⁿ.

¹⁵Te òré cuándaa cue espíritú-áⁿ andiu, te ní nguíta cue toli-áⁿ xítnàha-güedé:

—Na quíhíⁿ-ó ñúú Bèlén quíní-ó nàcuáa ní cuu, chi Dútú Ndiòxí sa ní cachí tnúhu-gá —càchí-güedé xítnàha-güedé.

¹⁶Te ní tnií-güedé ichi súúní ndìhi cuáháⁿ-güedé, te ní naníhí-güedé tá Màriá ndìhi té Chèé, ndìhi té líhli-áⁿ cáá-dé xití ìíⁿ vehe quiti. ¹⁷Te òré ní xiní ñáhá-güedé te ní xáhaⁿ-güedé xíí-yu nàcuáa ní xáhaⁿ espíritú-áⁿ xii-güedé cuendá té líhli-áⁿ. ¹⁸Te nchaa ñáyiu ní tecú dóho-xi ní cuñúhu-yu nàcuáa ní cáháⁿ-güedé. ¹⁹Dico tá Màriá chi ñúhu nahi-ni ìní-xi, te dícó-ni sàni ìní-xi cuendá nchaa tnúhu-áⁿ. ²⁰Te cue toli-áⁿ ní natnií-güedé ichi, te ta xítnàha-güedé cuánuhú sá ío càhnu cuu Yá Ndiòxí cuendá nchaa tnúhu ní xíndedóho-güedé, ndìhi cuendá nchaa sá

ní xiní-güedé, chi cuendá sá ndàá ní cuu nchaa nàcuáa ní tecú tnúhu-güedé.

Ndècá-yu Jèsús cuáháⁿ veñúhu

²¹Te núú ùná nduu sá ní cacu té líhli-áⁿ, te ní sáha-güedé sèñá ñii-dé, te ní dánání ñaha-güedé Jèsús xii-dé, diu-ni nàcuáa ní xáhaⁿ espíritú xínú cuèchi núú Yá Ndiòxí xii tá Màriá ndéé cùtnàhá vátá ngúhuⁿ-gá-dé xití-xi.

²²Te sátá ní tnahá nduu, nduu ñi-yu nàcuáa càháⁿ nchaa tnúhu ní chídó tnùní ndíí Moisés, te ndècá-yu té líhli-áⁿ cuáháⁿ ñuú Jerusàlén cuendá quee túu-dé núú Dútú Ndiòxí. ²³Te ducaⁿ ní quidé-yu, chi ducaⁿ càháⁿ-xi núú tütú Yá Ndiòxí sá ncháá làndú téé na càcu díhna quetúu-güexi núú-gá cuendá cundecu-ná-güexi cuendá-gá. ²⁴Te ní quidé-yu nàcuáa càháⁿ Yá Ndiòxí núú tütú-gá núú càchí-xi: “Canehe-ndo úú lõmá àdi úú cùcu quíhíⁿ nduu táhú ñáhá Yá Ndiòxí”, duha càháⁿ-gá núú tütú-gá.

²⁵Te dàvã-áⁿ ndécú ìíⁿ téé nàni Mió ñuú Jerusàlén. Te ío váha ìní-dé, te chiñuhu-dé Yá Ndiòxí, te ndètu-dé sáá nduu chindee ñaha Yá Ndiòxí xii ñáyiu israhél. Te ndècu ndìhi té Mió-áⁿ Espíritú Yá Ndiòxí. ²⁶Te sa ní xáhaⁿ-xi xii-dé sá vã cùu-ni-dé, chi dacuitíí quíní-dé Crístú Yaá tendaha Yá Ndiòxí quixi ñuyúú-a. ²⁷Te téé-áⁿ ndècá ñaha Espíritú Yá Ndiòxí xii-dé cuáháⁿ veñúhu càhnu sá ío cùnuu. Te cuáháⁿ-yu ndìhi Jèsús veñúhu-áⁿ cuendá cadá-yu ndìhi-gá nàcuáa càháⁿ tnúhu ní chídó tnùní ndíí Moisés. ²⁸Te òré ní sáá-yu, te té Mió-áⁿ ní nguídèhè-dé Jèsús, te ní cáháⁿ-dé sá ío càhnu cuu Yá Ndiòxí, te ní xáhaⁿ-dè xii-gá:

²⁹Yòhó Dútú Ndiòxí sa ní cuu dañã-ni cùú-í vitna,

chi sa ní quide-n nàcuáa ní cachí-n xii yùhú téé xínu cuechi núú-n.

³⁰ Chi sa ní xiní núù-í Yaá dàcácu nihnu ñaha xii ñáyiú núú ùhú núú ndàhú vitna.

³¹ Te Yaá ní tendaha-n vèxi núú ndécú nchàa ñáyiú ñuyíú-a.

³² Te cùu-gá dàtná ìíⁿ ñuhú, chi dandixi túu-gá iní ñáyiú cuendá cutnùní iní-yu cuendá Yá Ndiöxí cuèi ñá díú ñáyiú isràél cúú-yu.

Te diu-gá cada, te canehé ñáyiú dava-gá ñuú sá yíñùhu núú ñáyiú isràél chi diu ñáyiú isràél cúú-yu ñáyiú cùu cuendá-n.

Duha ní xáhaⁿ tẽ Mió xii Yá Ndiöxí.

³³ Te té Chèé ndihi nãná Jèsús ní cuñùhu-yu tnúhu ní cáháⁿ té Mió cuendá-gá. ³⁴ Te dàtnùní té Mió ní xicáⁿ táhú-dẽ núú Yá Ndiöxí cuendá-yu, te xáhaⁿ-dẽ xii tá Màriá nãná Jèsús:

—Cundedóho tnúhu na càháⁿ-í-a, té lĩhli-a ní nduu táhú-dẽ nacanu ichi-dé dava ñáyiú isràél ichi Yá Ndiöxí, te davá-yu vá tnĩí-yu tnúhu cáháⁿ-dé, te ñáyiú-áⁿ cuíta nihnú-yu, te cada-dé nàcuáa cutnùní iní ñáyiú sá Yá Ndiöxí ní tendaha ñaha-gá xii-dé, dico vá quindáá iní-yu, chi daquèe tĩhú ñáhã-yu xii-dé.

³⁵ Te ducaⁿ te cutnùní nàcuáa sàni iní ìíⁿ ìíⁿ ñáyiú. Dico sá cúú-xí yòhó chi ío cada ndàhú-xi iní-n, chi súúní dàtná sá ní nícuèhé iní-n càda-xi —cachí-dé xáhaⁿ-dẽ xii tá Màriá.

³⁶ Te xíáⁿ ndécú tnàhá ìíⁿ ñaha càháⁿ tnúhu Yá Ndiöxí nání-áⁿ Àná, te tãtã-aⁿ ní xínani-dẽ Fànuel ñaní tnàhá ndii Àsér. Te ñaha-áⁿ sa ní sahnu vihi-aⁿ, te cuechi-ni-aⁿ ní tnándaha-aⁿ te úsá-ni cuíá ní xíndecu-aⁿ ndihi yíi-aⁿ, ³⁷ te ní quendóo quèé-aⁿ, te sa ñùhu-aⁿ cúmídíco cǔmí cuíá-aⁿ. Te ñá túú ní xõo quee-aⁿ veñùhu càhnu sá ío cùnuu, chi nduu níú ní xóo chiñuhu-aⁿ Dútú Ndiöxí, te áma ñá túú tnàhí ná ní xõo caxi-aⁿ ní xóo cáháⁿ ndihi-aⁿ Yá Ndiöxí. ³⁸ Te diu-ni òré ndécú-yu ndihi Jèsús ní quexìo-aⁿ núú-yu, te ní ndacáⁿ táhú-áⁿ

núú Yá Ndiöxí cuendá sá ní xiní-aⁿ Jèsús, te dàtnùní ní ngúíta-aⁿ càháⁿ váha-aⁿ cuendá-gá núú nchàa ñáyiú, ñáyiú ndètu quiní sáa nduu dàcácu Yá Ndiöxí ñáyiú Jerusàlén núú tnùndòho tnúhu ndàhú.

Cuánuhú-yu ñuú Nazàrèt

³⁹ Te sátá ní quidè-yu nchaa nàcuáa càháⁿ tnúhu Yá Ndiöxí, te cuánuhú-yu ñuú Nazàrèt núú ndécú tnàhí-yu, te ñuú-áⁿ yíndèhu-xi distritú Galileá. ⁴⁰ Te té lĩhli nàni Jèsús-áⁿ tá sàhnu-dé, te ta nihí ndéé-dẽ cuáhãⁿ, te ducaⁿ ío váha ta sáa sá xiní tnùní-dé cuáhãⁿ, chi Yá Ndiöxí ndécú ndihi ñaha-gá xii-dé.

Jèsús ndécú-gã veñùhu

⁴¹ Te ndi tnàhá cuíá ní xóo quĩhíⁿ té Chèé ndihi nãná Jèsús vico pàs-cuá ñuú Jerusàlén. ⁴² Te cútnàhá ní chítú Jèsús úxúú cuíá-gã, te cuáhãⁿ-yu ndihi-gá ñuú Jerusàlén vico pàs-cuá, chi ducaⁿ tnàhí quidè-yu. ⁴³ Te òré ní yáha vico, te ní natnĩí-yu ichi cuánuhú-yu, te ní quendóo-gá ñuú Jerusàlén, te ni nãná-gã, te ni tẽ Chèé ñá túú ní xiní ní quendóo-gá. ⁴⁴ Chi ní sani iní-yu sá ñútnàhá-gá tnuú nchaa ñáyiú ní sáhãⁿ vico cuánuhú. Te ní xúhuⁿ-yu ìíⁿ nduu ichi ta ndùcu tnúhu-yu-gá núú nchàa ñaní tnàhã-yu, ndihi núú nchàa ñáyiú xiní tnàhá ndihí-yu, ⁴⁵ te ñá túú ní nànhí ñáhã-yu xii-gá. Núu ní nacuíco-yu cuánuhú tucú-yu ñuú Jerusàlén cuendá yacáⁿ nanducu ñàhá-yu xii-gá.

⁴⁶ Te núú ùní nduu sá ní dana núú ñáhã-yu xii-gá, te ní nanhí ñáhã-yu núcóo-gá xití veñùhu càhnu sá ío cùnuu tnuú cue tée dàcuaha ñaha xií-yu nchaa tnúhu ní chídó tnùní ndii Moisés, te ndèdóho ñaha-gã xii-güedé, te nándi sá ndúcú tnùhu-gá núú-güedé. ⁴⁷ Te nchaa cue tée xíndedóho ñaha xii-gá xícuñùhu-güedé sá ío váha sáa sá xiní tnùní-gá, te ío váha nihí-gá tnúhu nàdanchocáva-gá. ⁴⁸ Te òré ní xiní ñáhã

tě Chèé ndihi náná-gǎ xii-gá, te ío ní cuñúhu-yu, te ní xáhaⁿ náná-gǎ xii-gá:

—Yòhó déhe-í, ¿ná cuendá ducaⁿ ní quide ñaha-n xii-ndí? Te tǎtá-n ndihi yúhú ndihú iní-ndí xícá nànducu ñaha-ndí xii-n —càchí-xi xáhaⁿ-xi xii-gá.

⁴⁹Te ní xáhaⁿ Jèsús xií-yu:

—¿Ná cuendá nánducu ñaha-ndo? ¿Náa ñá túú xiní-ndó sǎ núú chífúⁿ Tǎtá-í tǎú-í caca cuu-í-ǎ? —càchí-gá xáhaⁿ-gǎ xií-yu.

⁵⁰Dico mèé-yu ñá túú ní tècú tñuní-yu nàcuáa ní xáhaⁿ-gǎ.

⁵¹Te sátá dúcáⁿ te cuánuhú ndihi ñàhá-yu xii-gá ñuú Nazàrét, te ío ní sándáa iní ñàhá-gǎ xií-yu. Te nchaa sá ní quide-gá-áⁿ ní xúhuⁿ nahi-ni iní náná-gǎ.

⁵²Te Jèsús ducaⁿ-ni ta sàhnu-gá cuáháⁿ, te ta sàá-gá sá xiní tñuní-gá cuáháⁿ, te ducaⁿ cùdiu-gá núú Yǎ Ndiòxí, ndihi núú nchàa ñáyi.

**Té Juàá téé dàcuandute ñaha
xii ñáyi cuáháⁿ-dé tñúhu
Yá Ndiòxí xití yucu**

(Mt. 3:1-12; Mr. 1:1-8; Jn. 1:19-28)

3 Te ní cuu sáhúⁿ cuá sǎ yíndàha té Tiberiú cuéhé nàcióⁿ, te dàvá-áⁿ ní cunuu té Pilatú distrítú Jùdeá, te té Hèrodés ní cunuu-dě distrítú Galileá, te ñani-dé té Lìpé ní cunuu-dě distrítú Itùreá ndihi ìngá distrítú nání Trà-conité, te té Lisàniás ní cunuu-dě distrítú Abiliniá. ²Te té Ànás ndihi té Caifás ní cuu-güedé dútú cúnù. Te dàvá-áⁿ ní cáháⁿ ndihi ñaha Yǎ Ndiòxí xii té Juàá déhe té Zacàriá xití yucu sá quèhⁿ-dé cáháⁿ-dé tñúhu-gá núú ñáyi. ³Te té Juàá ní yáha-dé nchaa ñuú cáá yàtni yúte Jòrdán, te xáhaⁿ-dě xii nchaa ñáyi:

—Chí dándixi túu iní sá ñà túú quide váha-ndo, te dañà-ndo nchàa ichi cuehé ichi duha ndècu-ndo, te cuandute-ndo, te ducaⁿ te cada càhnu iní Yǎ Ndiòxí nchaa yícá cuèchi-ndo —duha ní xáhaⁿ-dě xií-yu.

⁴Te ducaⁿ ní quide-dé chi ní quee ndáa-xi nàcuáa ní chídó tñuní ndí Chàíá téé ní xóo cáháⁿ tñúhu Yá Ndiòxí ndéé sanaha núú tútú ndí núú càchí-xi:

Tècú càháⁿ ñíhi ìⁿ téé yèhi xití yucu, te xáhaⁿ-dě xii ñáyi:

“Chí dǎná nchàa ichi cuehé ichi duha ndècu-ndo, te tñii-ndo ìchi váha, te ducaⁿ càda-ndo cuendá cundecu túha-ndo, chi véxi Yaá ío cùnuc.

⁵Te nchaa núú cùnú nachítú, te nchaa tìndúú ndihi nchaa yucu ngoyo nihnu cuendá nduu ndáa, te nchaa ichi ñá túú cuáháⁿ ndáa nduu ndáa,

te nchaa ichi ñá túú càváha nduu váha.

⁶Te nchaa ñáyi ñuyíú-a ñíhí-yu tñúhu sá Yǎ Ndiòxí véxi-gá dàcácu nihnu ñaha-gǎ xií-yu núú ùhú núú ndàhú.” Duha ní chídó tñuní ndí Chàíá núú tútú ndí.

⁷Te òré ní xica ñáyi cuáháⁿ-yu cuendá dacuandute ñaha té Juàá xií-yu, te ní xáhaⁿ-dě:

—¿Nchaa nchòhó cúú-ndó dàtná ìⁿ cóó dèéⁿ chi ío cuihna iní-ndó! ¿Te nása ní cuu núu tñàhá nchòhó ndúcú-ndó nàcuáa cácu nihnu-ndo núú tñùndòho cahnu vihi sá tá cùyatni ñaha xii-ndo véxi-i? ⁸Te chí cadá váha vitna cuendá ducaⁿ cùnuní sá ní dǎná-ndó nchàa ichi cuehé ichi duha ndècu-ndo. Te vá càchí-ndó sǎ ío càhnu cuu-ndo cuendá sá cúú-ndó ñàní tñàhá ndí Àbrahám, chi cuèi ndéé yúú te ndacu Yá Ndiòxí ndada-gá ñáyi te cuú-yu ñani tñàhá ndí Àbrahám. ⁹Te caá chi ndècu túha-xi sá quèhndé-xi nchaa yutnu sá ñà túú càváha sávidí-xi, chi nchaa yutnu-áⁿ tèhndé-xi te cuánguee-xi núú ñùhú càyú-xi. Te duha sǎtnhá-xi ndoho nchaa ñáyi ñá túú quide váha, chi nchaa ñáyi ducaⁿ ñà túú quide váha cùú-yu dàtná nchaa yutnu sá ñà túú càváha sávidí-xi. —càchí-dé xáhaⁿ-dě xií-yu.

¹⁰Te ní xícáⁿ tnúhu-yu núú-dě, te xǎháⁿ-yu:

—¿Te nása cada-ndí váíⁿ? —càchí-yu xǎháⁿ-yu xii-dé.

¹¹Te xǎháⁿ-dě:

—Te núu ndědacàa-ndo ndecu ndihi-ndo úú dóó te cuǎñaha-ndo ìⁿ xii ñáyiu ñá túú ndècu ndihi, àdi núu ndècu ndihi-ndo sá nchító-ó te cuáha-ndò-yu na cǎxí-yu —càchí-dé xǎháⁿ-dě xii-yu.

¹²Te ní quexio ìⁿ úú cue tée cuihna ìní-xi quide cobrá ñáhá xii ñáyiu cuendá impuèstú cuendá cuàndute-güedé, te ní xícáⁿ tnúhu-güedé núú tē Juàá, te xǎháⁿ-güedé:

—Mèstrú, ¿te nása cada-ndí cuendá cuu váha ìní Yǎ Ndiòxí-i? —càchí-güedé xǎháⁿ-güedé xii-dé.

¹³Te té Juàá ní xáhaⁿ-dě:

—Vá cuidó-ndó càda cobrá-ndó ñáyiu —càchí-dé xǎháⁿ-dě xii-güedé.

¹⁴Te tnàhá ìⁿ úú cue tée cùu sandadú xǎndecu-áⁿ ní xícáⁿ tnúhú-güedé núú tē Juàá, te xǎháⁿ-güedé:

—Te nchúhú ¿nása cada-ndí cuendá cuu váha ìní Yǎ Ndiòxí-i? —càchí-güedé xǎháⁿ-güedé xii-dé.

Te ní xáhaⁿ tē Juàá:

—Vá quéndèé-ndó sǎ néhé tnàha ñáyiu-ndo, te ni vǎ dácàa díquí-ndò-yu ìⁿ sá ñà túú nǎ quídè-yu, te nduu vétú ìní-ndó nàcuáa ñùhu yáhu-ndo —càchí-dé xǎháⁿ-dě xii-güedé.

¹⁵Te nchaa ñáyiu xǎndetu sá quíxí Crístú sàni ìⁿ sani úú ìní-yu núu sá díú Crístú Yaá tendaha Yǎ Ndiòxí quixi ñuyíú-a cùu te Juàá àdi ñáhá. ¹⁶Dico té Juàá ní cǎháⁿ ndodo-dé núú-yu nchaá-yu, te xǎháⁿ-dě:

—Na càchí tnúhu ndáá-í xii-ndo sǎ yúhú véxi-í sá cuendá-ni dacuàndute ñaha-í xii-ndo dàtná ní cachí Yǎ Ndiòxí, dico nchìcúⁿ ìngá tée véxi, te tée-áⁿ

taxi-dé Espíritú Yǎ Ndiòxí cundecu ndihi-ndo, te cùu-xi datná ìⁿ ñuhú, chi ndada ndoo ndada nine-xi ìní-ndó. Te tée-áⁿ ìo-gá cùnùu-dé dàcúxí yúhú, chi yúhú cùu-í ìⁿ tée duuⁿ duuⁿ ñá túú tàù-í nandaxi-í cuèdicó ñii chàù-dé dico quide-í chiùⁿ-dé. ¹⁷Te tée-áⁿ sa véxi túha-dé sá cǎdá ìⁿ ñaha-dé xii-o dàtná quídé ñáyiu ndàda ndoo triú, chi ñáyiu-áⁿ sa nèhe túha-ná-yu yaxíⁿ-yu òré nǎñǎni cuendá ndada ndoo-yu, te òré ndádá ndò-yu triú-áⁿ te dàquee dííⁿ-yu mihi-xi, te tàxúha-yu mee-nǎ triú-áⁿ, te mihi-xi-áⁿ sáhmí-yu. Te dàtná quídè-yu mihi triú-áⁿ ducaⁿ sǎtnahá-xi cada ñaha tée-áⁿ xii nchaa ñáyiu ñá túú quide váha, chi daquèhíⁿ ñáhá-dé xii-yu núú ñùhú núú càyú, te ñuhú-áⁿ ñà túú tnàhí ndàhvá —càchí-dé xǎháⁿ-dě xii-yu.

¹⁸Te titní víhí-gǎ tnúhu váha ní xáhaⁿ tē Juàá xii-yu òré ní dásàhú ñáhá-dé. ¹⁹Te ní cǎháⁿ-dé dóho té Hèrodés cuendá sá ndécá-dé ìⁿ ñaha nàni Herodiás ñaha ní cǎndeca ñaní-dé té Lìpé, te ní xáhaⁿ-dé cuendá nchaa dava-gá sá cuèhé sá dúhá quide-dé. ²⁰Dico té Hèrodés ñá túú ní quide cuendá-dé tnúhu ní cǎháⁿ té Juàá, chi nèhé-gá tucu ní quide-dé, chi da vecaá ní chihi-dé té Juàá.

Sàndute Jesús

(Mt. 3:13-17; Mr. 1:9-11)

²¹Te òré dàcuàndute té Juàá nchaa ñáyiu, te tnàhá Jèsús ní dácúàndute ñaha-dé xii-gá. Te nini cǎháⁿ ndihi-gá Dútú Ndiòxí ní nacaáⁿ andiù, ²²te ní quee Espíritú Yǎ Ndiòxí véxi cuuⁿ túu-xi, te cǎa-xi datná cǎá ìⁿ lómá, te òré-áⁿ ní tecú ní cǎháⁿ Yǎ Ndiòxí ndéé andiù, te xǎháⁿ-gǎ xii Jèsús:

—Yòhó cùu-n Dèhe-í tée ìo cùu ìní-í, te ìo cùdí ìní ñàhà-í xii-n —càchí-gá xǎháⁿ-gǎ xii Jèsús.

**Cue tée ní xíndecu díhna-gá ñuyú-a
dàcúúxí Xìtohó Jesucrístú**

(Mt. 1:1-17)

²³Te ndècu Jesús dàtná ócò úxí cuíá-gã cútnàhá ní chisaha-gã chiùⁿ ní táhú Tǎtá-gã Dútú Ndiòxí cada-gá. Te ní cuu-gá déhe té Chèè chi ducaⁿ sàni iní ñáyiú ñuyú-a. Te té Chèè-áⁿ ní cuu-dé déhe té Èlí, ²⁴te tée-áⁿ ní cuu-dé déhe té Mátát. Te té Mátát-áⁿ ní cuu-dé déhe té Lèví, te tée-áⁿ ní cuu-dé déhe té Mèlquí. Te té Mèlquí-áⁿ ní cuu-dé déhe té Jàná, te tée-áⁿ ní cuu-dé déhe té Chèè. ²⁵Te té Chèè-áⁿ ní cuu-dé déhe té Matàtiás, te tée-áⁿ ní cuu-dé déhe té Àmós. Te té Àmós-áⁿ ní cuu-dé déhe té Nàhúm, te tée-áⁿ ní cuu-dé déhe té Èslí. Te té Èslí-áⁿ ní cuu-dé déhe té Nagàí, ²⁶te tée-áⁿ ní cuu-dé déhe té Màát. Te té Màát-áⁿ ní cuu-dé déhe té Matàtiás, te tée-áⁿ ní cuu-dé déhe té Semèì. Te té Semèì-áⁿ ní cuu-dé déhe té Chèè, te tée-áⁿ ní cuu-dé déhe té Jùdá. ²⁷Te té Jùdá-áⁿ ní cuu-dé déhe té Jòaná, te tée-áⁿ ní cuu-dé déhe té Rèsá. Te té Rèsá-áⁿ ní cuu-dé déhe té Zorobàbél, te tée-áⁿ ní cuu-dé déhe té Salàtiél. Te té Salàtiél-áⁿ ní cuu-dé déhe té Nèrí, ²⁸te tée-áⁿ ní cuu-dé déhe té Mèlquí. Te té Mèlquí-áⁿ ní cuu-dé déhe té Ádí, te tée-áⁿ ní cuu-dé déhe té Còsám. Te té Còsám-áⁿ ní cuu-dé déhe té Elmòdám, te tée-áⁿ ní cuu-dé déhe té Ęr. ²⁹Te té Ęr-áⁿ ní cuu-dé déhe té Jò-sué, te tée-áⁿ ní cuu-dé déhe té Elièzér. Te té Elièzér-áⁿ ní cuu-dé déhe té Jòrím, te tée-áⁿ ní cuu-dé déhe té Mátát. ³⁰Te té Mátát-áⁿ ní cuu-dé déhe té Lèví, te tée-áⁿ ní cuu-dé déhe té Mió. Te té Mió-áⁿ ní cuu-dé déhe té Jùdá, te tée-áⁿ ní cuu-dé déhe té Chèè. Te té Chèè-áⁿ ní cuu-dé déhe té Jònán, te tée-áⁿ ní cuu-dé déhe té Eliàquím. ³¹Te té Eliàquím-áⁿ ní cuu-dé déhe té Mèléá, te tée-áⁿ ní cuu-dé déhe té Mainán. Te té Mainán-áⁿ ní cuu-dé déhe té Mátatá, te tée-áⁿ ní cuu-dé déhe té

Nàtán. ³²Te té Nàtán-áⁿ ní cuu-dé déhe té Dàvií, te tée-áⁿ ní cuu-dé déhe té Isàí. Te té Isàí-áⁿ ní cuu-dé déhe té Òbéd, te tée-áⁿ ní cuu-dé déhe té Bòóz. Te té Bòóz-áⁿ ní cuu-dé déhe té Sàlmón, te tée-áⁿ ní cuu-dé déhe té Naàson. ³³Te té Naàson-áⁿ ní cuu-dé déhe té Aminàdáb, te tée-áⁿ ní cuu-dé déhe té Àrám. Te té Àrám-áⁿ ní cuu-dé déhe té Ès-róm, te tée-áⁿ ní cuu-dé déhe té Fàrés. Te té Fàrés-áⁿ ní cuu-dé déhe té Jùdá, ³⁴te tée-áⁿ ní cuu-dé déhe té Jàcób. Te té Jàcób-áⁿ ní cuu-dé déhe té Isàác, te tée-áⁿ ní cuu-dé déhe té Àbrahám. Te té Àbrahám-áⁿ ní cuu-dé déhe té Tàré, te tée-áⁿ ní cuu-dé déhe té Nàcór. ³⁵Te té Nàcór-áⁿ ní cuu-dé déhe té Sèrúg, te tée-áⁿ ní cuu-dé déhe té Ragàú. Te té Ragàú-áⁿ ní cuu-dé déhe té Pèlég, te tée-áⁿ ní cuu-dé déhe té Hèbér. Te té Hèbér-áⁿ ní cuu-dé déhe té Sàlá, ³⁶te tée-áⁿ ní cuu-dé déhe té Cainán. Te té Cainán-áⁿ ní cuu-dé déhe té Arfàxád, te tée-áⁿ ní cuu-dé déhe té Sëm. Te té Sëm-áⁿ ní cuu-dé déhe té Nòé, te tée-áⁿ ní cuu-dé déhe té Làméc. ³⁷Te té Làméc-áⁿ ní cuu-dé déhe té Matusàlén, te tée-áⁿ ní cuu-dé déhe té Ènóc. Te té Ènóc-áⁿ ní cuu-dé déhe té Jàréd, te tée-áⁿ ní cuu-dé déhe té Mahalàleél. Te té Mahalàleél-áⁿ ní cuu-dé déhe té Cainán, ³⁸te tée-áⁿ ní cuu-dé déhe té Ènós. Te té Ènós-áⁿ ní cuu-dé déhe té Sèt, te tée-áⁿ ní cuu-dé déhe té Àdán. Te té Àdán-áⁿ chi mee Yá Ndiòxí ní cadúha ndaha ñàha-gá xii-dé.

**Sácuíhná quidé yìca-xi cada Jesús sá
ñà túú tàù-gá cada-gá ní cuu**

(Mt. 4:1-11; Mr. 1:12-13)

4 Te Jèsús ní naqueheⁿ-gá ichi yuhu yúte Jòrdán cuánuhú-gá. Te sa ndècu ndihi-gá Espíritú Yá Ndiòxí, te Espíritú-áⁿ ndécá ñàha-xi xii-gá cuáháⁿ iìⁿ xití yucu. ²Te yàcáⁿ ní xíndecu-gá údico nduu, te sácuíhná ní cuiní-xi coto ndeé ñàhá-xí xii-gá te núu ndisa sá vǎ

cadá-gă ɨⁿ sá ñà túú tàù-gá cada-gá. Te ñà túú tñàhí ná ní xèxi-gá ndi ùdico nduu-áⁿ, te sátá dúcáⁿ te ní xícáⁿ iní-gá caxi-gá. ³Te sácufíhná-ăⁿ ñí xáhaⁿ-xi xii-gá:

—Te núu ndisa sá cúú-n Dêhe Yá Ndiöxí, te cúñaha xii yúú-a na nduu-xi paá —càchí-xi xáhaⁿ-xi xii-gá.

⁴Te Jèsús ní xáhaⁿ-gă xii-xi:

—Núú tütú Yă Ndiöxí càchí-xi: “Ñá díú mèe-ni paá candeca-xi iní ñáyiu, chi tñàhá nchaa tñúhu càháⁿ Yă Ndiöxí candeca-xi iní-yu”, duha càchí-xi núú tütú-gá —càchí-gá xáhaⁿ-gă xii-xi.

⁵Te dătnúni sácufíhná ndécá ñàha-xi xii-gá cuáháⁿ ɨⁿ núú tñdúú dùcúⁿ, te uuⁿni ní dánèhé núú ñáhá-xí xii-gá nchaandi túhú nacióⁿ cáá ñùyúú. ⁶Te ní xáhaⁿ-xi xii-gá:

—Yúhú cada-í, te taxi tñúni-n nchàa-ndi túhú nacióⁿ-a ndíhi nchaa sá vâha ìó diu-ni nchaa nacióⁿ-a, te cachí ñáyiu sá ìo cùnuu-n, chi yúhú cúú cuendá-í nchaa sá ìo nchaa nacióⁿ-a, te ndédani càa ñáyiu cùu iní-í te cúñaha-í xií-yu taxi tñúni-yu. ⁷Te núu ni yùhu ni iní-n chiñuhu ñaha-n xii-í ñá, te nchaa taxi-í cuu cuendá-n —càchí-xi xáhaⁿ-xi xii-gá.

⁸Te Jèsús ní xáhaⁿ-gă xii-xi:

—Xocuiñí yòhó sácufíhná nùú ndécú-í-a, chi vá cúú càda-í nàcuáa càchí-n chi núú tütú Yă Ndiöxí càchí-xi: “Chiñuhu-ndo Dütú Ndiöxí Yaá cúú Ndiöxí-ndó, te ɨⁿdii díí-ni-gă cada-ndo nchàa nacuáa càháⁿ-gă”, duha càchí-xi núú tütú-gá —càchí-gá xáhaⁿ-gă xii-xi.

⁹Te sácufíhná ndécá ñàha tucu-xi xii-gá cuáháⁿ ñúú Jerusalén, te ní xáhaⁿ-xi xii-gá cuása-gá díquí veñúhu càhnu sá ìo cùnuu, te ní xáhaⁿ tucu-xi:

—Te núu ndisa cùu-n Déhe Yá Ndiöxí te cuandèe ndava ndéé núú ñúhú ¹⁰cuendá quee ndáá-xi nàcuáa càháⁿ-xi núú tütú Yă Ndiöxí núú càchí-xi:

Yá Ndiöxí tendaha-gă cue espíritú xínú cuèchi núú-gă quixi-xi coto ñaha-xi xii-n.

¹¹Te núú ndáhá-xí cãundodo-n cuendá sá vâ dánicuèhé yúú sáhá-n, duha càchí-xi núú tütú-gá —càchí sácufíhná xáhaⁿ-xi xii-gá.

¹²Te Jèsús ní xáhaⁿ-gă xii-xi:

—Te càchí tucu-xi núú tütú Yă Ndiöxí: “Vá cãni iní-n còto ndeé-n Dütú Ndiöxí Yaá cúú Ndiöxí-n nùu ndisa sá dácãcu ni-hnu ñaha-gă xii-n cuendá ɨⁿ sá sání iní-n càda-n sá cúú-xí mèe-n”, duha càchí-xi núú tütú-gá —càchí-gá xáhaⁿ-gă xii-xi.

¹³Te sátá dúcáⁿ te sácufíhná ñà túú-gă ní cùtnuní iní-xi nása cada-xi Jèsús, núú xíáⁿ ní xica-xi cuáháⁿ-xi ní sanaa tnaa-xi.

Distritú Galileá ní chisaha Jèsús chiúⁿ ní táhú Tătá-gă Dútú Ndiöxí cada-gă

(Mt. 4:12-17; Mr. 1:14-15)

¹⁴Te Jèsús cuáháⁿ tucu-gá distritú Galileá, dico sa ndècu ndíhi-gă Espíritú Yă Ndiöxí, te ni càa xico xíaⁿ ñí níhí-yu tñúhu nchaa nàcuáa quide-gá.

¹⁵Te ndi tñahá ñúú cuáháⁿ-gă ducaⁿ cuãnguihu-gá veñúhu-yu dãnèhé ñáhá-gă xií-yu, te nchaá-yu càchí-yu sá ìo càhnu cuu-gá.

Jèsús ndécú-gă ñúú Nazàrét

(Mt. 13:53-58; Mr. 6:1-6)

¹⁶Te Jèsús ní sáháⁿ-gă ñúú Nazàrét ñúú núú ñí sahnú-gá. Te nduu ndètatú ñáyiu ní quíhu-gá veñúhu, chi ducaⁿ tñahí quide-gá, te ní ngúnutnífí-gă dácuaaha-gá tutú ndèe tñúhu Yá Ndiöxí.

¹⁷Te ní sãñaha-güedë xii-gá tutú ndèe tñúhu ní càháⁿ ndíi Chaiá téé ní xóo càháⁿ tñúhu Yá Ndiöxí ndéé sanaha, te òré ní nandicá-gá núú tütú-áⁿ te ní naníhí-gă núú càchí-xi:

¹⁸Espíritú Yă Ndiöxí ndécú ndíhi ñaha-xi xii-í, chi ní cachí-gá sá càháⁿ-í tñúhu-gá sá cúú-xí ñáyiu ndàhú,

ñáyiú vátá cúndèdóho tñàhí-gá.

Te véxi-í cuèndá vá ndìhú-gá iní ñáyiú ñá túú ndècu váha iní-xi,

te cue ñáyiú sa nèhe váha ñaha-nã yucu ñávãha dàcácu nihnu-í-yu.

Te cue ñáyiú cuáá nacaá-í núú-yu,

te ñáyiú ndòho dandoho ñaha tñaha ñáyiú-xi taunihnu-í-yu.

¹⁹ Te cúñaha-í xii ñáyiú sá sáá nduu càda Yá Ndiòxí ìíⁿ sá váha sá cúú-xi-yu.

Duha càchí-xi núú tütú dàcuàha-gá.

²⁰ Te Jèsús ní nacadí-gá núú tütú-áⁿ, te ní nacuáha-gá ìíⁿ téé xínu cuèchi veñúhu-áⁿ, te ní ngóo-gá. Te nchaa ñáyiú yìhi veñúhu ñá núú nũ-yu ndèhe ñàhá-yu xii-gá. ²¹ Te xãhaⁿ-gã xií-yu:

—Mei vitna ní quee ndáá-xi nàcuáa càháⁿ-xi núú tütú Yã Ndiòxí —càchí-gã xãhaⁿ-gã xií-yu.

²² Te nchaá-yu ní càháⁿ váha-yu cuèndá-gá, te ní cuñúhu-yu tñúhu váha càháⁿ-gá, te xitnàhá-yu:

—¿Te náa ñá díú tõe-a cùu-dé déhe té Chèè-ã? —càchí-yu xitnàhá-yu.

²³ Te Jèsús ní xáhaⁿ-gã:

—Na càchí tñúhu ndáá-í xii-ndo sã ñúhú iní-ndó cũñaha-ndo xii-í ìíⁿ tñúhu cùtexínu sá càháⁿ méé-ndó, te quesaha-ndo: “Ñátátná cada tátna mee-n”, duha quesaha-ndo. Te cúñaha tucu-ndo xii-í: “Sa ní níhí-ndí tñúhu nàcuáa ní quide-n ñúú Capèrnaúm, te cada-n tñàhá ñúú núú ní sahnú-n”, duha quesaha-ndo —càchí-gã xãhaⁿ-gã xií-yu.

²⁴ Te ní xáhaⁿ tucu-gá:

—Na càchí tñúhu ndáá-í xii-ndo sã ní ìíⁿ téé càháⁿ tñúhu Yá Ndiòxí ñá túú tñàhá iní ñàhá ñáyiú ñúú-dé. ²⁵ Te na càchí tñúhu ndáá tucu-í xii-ndo sã ïo vãi ñáyiú ðìhí ñáyiú quèé ní xín-decu nàcióⁿ Isràèl cútnàhá ní xín-decu té Èliás cútnàhá ñá túú ní cùuⁿ dáú ùní cuíá dava, te dàvá-áⁿ ïo ní ndoho ñáyiú docó nitùhú nàcióⁿ. ²⁶ Dico Yá Ndiòxí ñá túú ní tëndaha-gá té Èliás quíhíⁿ-dé vehe ndèdani càa ñáyiú ðìhí-áⁿ, chi

vehe ìíⁿ ñaha ñúú Sàreptá ní xáhaⁿ-gã ní sáháⁿ-dé, te ñúú-áⁿ cáá yàtni-xi ñúú Sidón. ²⁷ Te ní xín-decu tucu ingá téé ní xóo càháⁿ tñúhu Yá Ndiòxí ndéé sanaha, te téé-áⁿ ní xínani-dé Eliseú, te ðiu-ni dàvá-áⁿ ní xín-decu tucu vãi ñáyiú cùhú nàcióⁿ Isràèl, ñáyiú ní tñahá cuéhé sã dátèhyú nihnu-xi yiqui cùñú-yu dico ñá túú ní ndúha-yu, chi ìíⁿ ðii-ni té Nàamán téé ðistritú Siríá ní ndúha-dé —càchí-gã xãhaⁿ-gã xií-yu.

²⁸ Te sá dúcáⁿ ní càháⁿ-gá te xiãⁿ ní cudééⁿ víhí nchaa ñáyiú yìhi veñúhu-áⁿ núú-gã. ²⁹ Te ní queñuhú-yu Jèsús yuhu ðèhvã tñdúú núú cáá ñùu-yu-áⁿ cuèndá yàcáⁿ dàquée-yu-gá ðèhvã ní cùu. ³⁰ Dico Jèsús vii-ni ní quee-gã tñuú-yu cuáháⁿ-gã.

Ìíⁿ téé yìhi ñaha espíritú cùndìhi yucu ñávãha

(Mr. 1:21-28)

³¹ Te Jèsús cuáháⁿ-gã ñúú Capèrnaúm, te ñúú-áⁿ yíndèhu-xi ðistritú Galileá. Te yàcáⁿ ndécú-gã ní tñahá nduu ndètatú ñáyiú, te ní ngúita-gá dàcuàha-gá ñáyiú.

³² Te xicuñúhu-yu nchaa nàcuáa dànehé ñàhá-gã xií-yu, chi càháⁿ-gã dàtná càháⁿ ìíⁿ téé cùnúu, te cùnúu ndisa-gã.

³³ Te xití veñúhu yìhi ìíⁿ téé yìhi ñaha ìíⁿ espíritú cùndìhi yucu ñávãha, te espíritú-áⁿ ní quide-xi níhi ní càháⁿ téé-áⁿ, te xãhaⁿ-dè xii Jèsús:

³⁴ —¿Te ná cuíni yòhó Jèsús téé ñúú Nazàrét cada ñaha-n xii-ndí nũu véxi-n núú ndécú-ndí-i? ¿Áⁿ véxi-n dà-naa ñaha-n xii-ndí? Chi yúhú xini ñàhá-í xii-n sã cúú-n ìíⁿ téé ñá túú tñàhí cuèchi-xi chi núú Yã Ndiòxí ní quee-n véxi-n ñúyíú-a —càchí-dé xãhaⁿ-dè xii-gã.

³⁵ Te Jèsús ní tenàá-gã espíritú cùndìhi yucu ñávãha-áⁿ, te xãhaⁿ-gã:

—¿Cadí yuhu-n, te taquèe yiqui cuñú téé-áⁿ! —càchí-gã xãhaⁿ-gã.

Te espíritú cúndìhi yucu ñávàha-áⁿ nǐ dándúá-xi téé-áⁿ ndèé ñuhu tnuú ñáyiú xǐndecu-áⁿ, te ñá túú-gǎ ná ní quide ñaha-xi, te ní quee ñaha-xi xii-dé. ³⁶Te nchaa ñáyiú xǐndecu-áⁿ nǐ cuñúhu-yu, te ní xǐtnàhá-yu:

—¿Te nása ndùu-tu tnúhu càháⁿ téé-áⁿ ñá? ¡Te càháⁿ-dé dàtná càháⁿ ìⁿ téé tàxi tnuní víhí, chi càháⁿ-ni-dé te nchaa espíritú cúndìhi yucu ñávàha quèe-ni-xi yiqui cuñú-yu! —càchí-yu xǐtnàhá-yu.

³⁷Te nchaa xichi ní ñhí-yu tnúhu nàcuáa quide Jesús.

**Jèsús quidé tǎtna-gǎ
nǎná ñadìhí té Xímú**

(Mt. 8:14-15; Mr. 1:29-31)

³⁸Te Jèsús ní ndee-gǎ xití veñúhu, te cuáháⁿ-gǎ vehe té Xímú. Te nǎná ñadìhí té Xímú-áⁿ cùhú-aⁿ ñuhu vihi-aⁿ cahni, te ní cáháⁿ ndàhú-yu núú Jèsús cuèndá-aⁿ. ³⁹Te Jèsús ní sáháⁿ-gǎ núú ndécú-áⁿ, te ní ngúnundeyi-gǎ te ní xáhaⁿ-gǎ xii cahni-áⁿ sǎ ná xòcuñí-xi, te ní xócuñí-ni-xi, te òré-ni-áⁿ nǐ ndúha ñaha cùhú-áⁿ te ní ndacóo-aⁿ ní xinu cuechi-aⁿ núú-güedé ndìhi-gǎ.

Jèsús quidé tǎtna-gǎ vai ñáyiú cùhú

(Mt. 8:16-17; Mr. 1:32-34)

⁴⁰Te òré ní ngódó tnúú nchícanhii, te nchaa ñáyiú xǐndecu ndìhi ñáyiú cùhú vehe-xi ndèca ñahá-yu cuáháⁿ núú Jèsús. Te Jèsús ní sacáⁿ ndodo-gǎ ndaha-gǎ díquí ìⁿ ìⁿ ñáyiú cùhú-áⁿ, te ducaⁿ nǐ quide-gǎ te ní ndúha-yu. Te ndí dífⁿ núú cuèhé tnàhá-yu ìⁿ ìⁿ-yu ni cùu. ⁴¹Te tnàhá dava ñáyiú cùhú-áⁿ yíhí ñaha espíritú cúndìhi yucu ñávàha xii-yu ni cùu, te òré ní quee ñaha-xi xii-yu, te xíáⁿ ní quide-xi ñhí ní cáháⁿ-yu, te xǎháⁿ-yu xii Jèsús:

—Yòhó cúú-n Dèhe Dútú Ndiòxí —càchí-yu xǎháⁿ-yu xii-gǎ.

Dico Jèsús ñhí ní cáháⁿ-gǎ ní tenàá-gǎ nchaa espíritú cúndìhi yucu ñávàha-áⁿ,

te xǎhaⁿ-gǎ sǎ vǎ dúcáⁿ-gǎ cada-xi, chi sa xíní-xi sǎ díú-gǎ cúú-gǎ Cristú Yaa ní tendaha Yǎ Ndiòxí véxi ñuyíú-a.

**Jèsús dánèhé-gǎ
ñáyiú distritú Galilea**

(Mr. 1:35-39)

⁴²Te ìⁿ nduu ní túndaá-ni ní quee Jèsús ñuú núú ndécú-gǎ-áⁿ cuáháⁿ-gǎ ìⁿ xichi núú ñá túú ñáyiú ndècu. Te cue ñáyiú ní ngúfta-yu nànducu ñahá-yu xii-gǎ te ní naníhí ñáhá-yu, te cuíní-yu ngani ñahá-yu xii-gǎ cuèndá sǎ ñá túú-gǎ ndèé quíhíⁿ-gǎ ní cùu. ⁴³Dico ní xáhaⁿ-gǎ xii-yu:

—Dacuití quíhíⁿ-í cúñaha-í xii nchaa ñáyiú dava-gǎ ñuú tnúhu sǎ càháⁿ nàcuáa ndíhu ndaha ñaha Yá Ndiòxí xii-yu, chi chùⁿ tnahí-áⁿ véxi-í —càchí-gǎ xáhaⁿ-gǎ xii-yu.

⁴⁴Te ní xica cuu Jèsús ní dánèhé-gǎ ñáyiú tnúhu-gǎ nchaa xití veñúhu ndáa distritú Galilea.

Jèsús ní quide-gǎ ní ñhí-güedé chácá

(Mt. 4:18-22; Mr. 1:16-20)

5 Te ìⁿ xito ndècu Jesús yuhu làgúná Genesàrét, te ío cuéhé ñáyiú ní sáá, te ta dàdehnde ñaha-ná-yu xii-gǎ cuáháⁿ sǎ cuíní-yu cundedóho-yu nchaa tnúhu càháⁿ-gǎ. ²Te Jèsús ní xíní-gǎ úú bàrcú cue téé tnèi chácá xǐnutnǐ-xi yatni yuhu làgúná-áⁿ, te sa ní quene cue téé ñuhu xití-xi-áⁿ xǐnaquete-güedé ñunu-güedé. ³Te Jèsús cuásaá-gǎ núú ìⁿ bàrcú-áⁿ, te bàrcú-áⁿ cúú-xí bàrcú té Xímú, te ní xáhaⁿ-gǎ xii té Xímú-áⁿ sǎ dánùndehe-dé-xi luha-gǎ xití ndute. Te dàtnùnì ní ngóo-gǎ núú bàrcú-áⁿ, te xíáⁿ núcòo-gǎ ní ngúfta-gǎ dánèhé-gǎ ñáyiú. ⁴Te òré ní túhú ní dánèhé ñahá-gǎ xii-yu, te ní xáhaⁿ-gǎ xii té Xímú:

—Daquíhíⁿ bàrcú-a xití làgúná mei núú cùnú-gǎ, te dàquée-ndo ñunu-ndo tnèi-ndo chácá —càchí-gǎ xáhaⁿ-gǎ xii-dé.

⁵ Te té Xímú ní xáhaⁿ-dè:

—Mèstrú, ni niú ní quide chiuⁿ-ndí te ni ìⁿ chácá ñà túú ní níhí-ndí, dico vitna cuendá-ni sá yòhò táúchiuⁿ-n te na dàquée-ndí ñunu-ndí váⁿ —càchí-dé xáhaⁿ-dè xii-gá.

⁶ Te òré ní dàquée-güedé ñunu-güedé te súní vài chácá ní níhí-güedé, te ta ndátá-nà ñunu-güedé cuáháⁿ ní cùu.

⁷ Núú ní quide-güedé ndaha-güedé núú dáva-gá cue té cündihí-güedé xixúhuⁿ ingá bàrcú cuendá quíhíⁿ-güedé chindee ñàha-güedé. Te cue téé-áⁿ ní sáháⁿ-güedé ní chindee tñàha-güedé ní dáchitù-güedé ndi ndúú bàrcú mee-ni chácá, te súní ní cuu vée núú cuíní-na-xi quée naa-güedé ndihí bàrcú ní cùu. ⁸ Te sá dúcáⁿ cuíní-xi quée naa bàrcú ní cùu, núú té Xímú, àdi Pelú chi úú òu-dé, ní ngüíñí xítí-dé núú Jèsús, te xáhaⁿ-dè:

—Xocuñí yòhò Jèsús núú ndécú-í-a, chi yúhú cùú-í ìⁿ téé ío ndècu cuéchi-xi —càchí-dé xáhaⁿ-dè xii-gá.

⁹ Te ducaⁿ ní cáháⁿ-dé chi ní yùhú-dé, te ní cuñúhu-dé ndihí nchaa cue téé ndihí-dé-áⁿ cuendá sá ïo vài chácá ní níhí-güedé. ¹⁰ Te tñàhá té Jàcobó ndihí té Juàá cue déhe té Zebèdeú ío ní cuñúhu-güedé, te diu-ni cue téé cündihí té Xímú-áⁿ cúú-güedé tñàhá-güedé. Te Jèsús ní xáhaⁿ-gá xii té Xímú:

—Vá yùhú-n, chi není vitna quíhíⁿ-n dàcaháⁿ-n ñàyiú cuendá tuha ñàhá-yu xii-í —càchí-gá xáhaⁿ-gá xii-dé.

¹¹ Te ní quene-güedé ndihí bàrcú ndéé ñuhu yíchí yuhu làgúná-áⁿ. Te òré-áⁿ ní dándõ-güedé nchaandi túhú sá ndécú ndihí-güedé, te ní tuha-güedé Jèsús.

**Jèsús quidé tātna-gá ìⁿ téé
tñàhá cuéhé sá dátèhyú
nihnu-xi yiqui cùñú-ó**

(Mt. 8:1-4; Mr. 1:40-45)

¹² Te òré ní quexìo Jesús ìⁿ ñuú, te ní quexìo ìⁿ téé cùhú tñàhá-dé cuéhé sá dátèhyú nihnu-xi yiqui cùñú-ó, te

òré ní xiní-dé Jèsús te ní sáháⁿ-dé núú ndécú-gá, te ní ngüíñí xítí-dé núú-gá te ní nuu núú-dé ndàa núú ñúhú te càháⁿ ndàhú-dé, te xáhaⁿ-dè xii-gá:

—Mèstrú, véxi-í càháⁿ ndàhú-í núú-n ñuu vá cündèe iní-n càda tátna ñàha-n xii-í, chi cùtnuní iní-í sá ndácú-n —càchí-dé xáhaⁿ-dè xii-gá.

¹³ Te Jèsús ní dàcaá-gá ndaha-gá ní tendaha ñàha-gá xii-dé, te xáhaⁿ-gá:

—Cuu cada tátna ñàha-í xii-n, te vitna te ndúha-n —càchí-gá xáhaⁿ-gá xii-dé.

Te òré-ni ní xócuñí cuéhé tñàhá-dé.

¹⁴ Te dàtnùni ní xáhaⁿ tucu Jesús xii-dé:

—Vá yòo ìⁿ cùñàha-n sá ní quide tátna ñàha-í xii-n, núú dùtú-ni cuáháⁿ cuendá sá ná quíní ñàhá-dé xii-n sá ní ndúha-n te cuáha-n-dé sá ndúú tãhú Yã Ndiòxí dàtná ní cachí ndíi Moisés cuendá ná quíní ñàyiú sá ndàá ní ndúha-n —càchí-gá xáhaⁿ-gá xii-dé.

¹⁵ Te ducaⁿ ta xíté nuu-gá tñúhu nchaa nàcuáa quide Jesús, te ío cuéhé ñàyiú ní xóo tacá nchaa núú ní xíndecu-gá cuendá sá cuíní-yu cundedóho-yu tñúhu càháⁿ-gá, ndihí cuendá sá cuíní-yu cada tátna ñàha-gá xii-yu. ¹⁶ Dico Jèsús ní xóo quee nihni-gá tnuú-yu ní xóo quíhíⁿ-gá núú ñà túú ñàyiú ndècu ní xóo cáháⁿ ndihí-gá Yã Ndiòxí.

**Jèsús quidé tātna-gá ìⁿ téé
cùhú ñá cúú-gá candá nihnu**

(Mt. 9:1-8; Mr. 2:1-12)

¹⁷ Te ìⁿ nduu dànehé-gá ñàyiú, te xínucóo ìⁿ úú cue téé cùu fariséú, ndihí cue téé dàcuaha ñàha xii ñàyiú nchaa tñúhu ní chídó tñuní ndíi Moisés. Te cue téé-áⁿ ní quee-güedé nchaa ñuú yíndèhu distritú Galiléa, ndihí distritú Jùdeá, ndihí ñuú Jerusalén, te nchaa ñuú-áⁿ ní quee-güedé cuáháⁿ-güedé núú ndécú-gá. Te Yá Ndiòxí chíndèe ñàha-gá quidé tātna-gá ñàyiú cùhú. ¹⁸ Te ìⁿ úú cue téé nchido-güedé ìⁿ téé cùhú ñá cúú-gá candá nihnu ñùhu-dé xító ní

quexìo ndìhi ñaha-güedé, te cuìní-güedé quíhu ndìhi ñaha-güedé ndéé xití vehe, sáa-güedé ndéé núú Jèsús ndìhi téé cùhú-áⁿ. ¹⁹ Dico ñá túú ní ñíhí-güedé ndéé ichi quíhu-güedé, chi cuèndá ío cuéhé ñáyiú ndècu, núu xiáⁿ ní sáa-güedé díquí véhé-áⁿ ní caáⁿ-güedé te ndàa díquí véhé-áⁿ ní dáquèe-güedé téé cùhú-áⁿ, te ñùhu-ni-dé xító ní dáquèe ñaha-güedé tnuú ñáyiú ní sáa ndéé núú Jèsús. ²⁰ Te Jèsús ní cutnùnì iní-gá sá ñi yuhu ní iní-güedé sàndáá iní ñáhá-güedé xii-gá, núu ní xáhaⁿ-gá xii téé cùhú-áⁿ:

—Yòhó téé cùhú, sa ní quide càhnu iní-í nchaa cuéchi-n —càchí-gá xáhaⁿ-gá xii-dé.

²¹ Te cue téé dàcuaha ñaha xii-yu nchaa tñuhu ní chídó tñunì ndíi Moisés ndìhi cue téé cùu fariséú ní sani iní-güedé: “¿Ná cúú tée-a núu càháⁿ cuéhé-dé cuèndá Yá Ndiòxí-i? Te vá yòo ìⁿ ndàcu cada cahnu iní nchaa yíca cuéchi ñáyiú, chi ìⁿ dii díí-ni Yá Ndiòxí quidé càhnu iní-gá”, duha ní sani iní-güedé.

²² Dico Jèsús sa ní cutnùnì iní-gá nàcuáa sàni iní-güedé núu ní xáhaⁿ-gá xii-güedé:

—¿Te ná cuèndá ducaⁿ sàni iní-ndó-í?

²³ Te sá dúhá ñí xáhaⁿ-í xii téé cùhú-a sá cáda càhnu iní-í nchaa yíca cuéchi-dé, te xiáⁿ nchòhó ñá túú cùtnunì iní-ndó núu ndáá càháⁿ-í àdi ñá ndáá. Dico núu cúu-í-dé sá ndácòo-dé, te caca-dé te cutnùnì ndáá iní-ndó núu ndáá càháⁿ-í àdi ñá ndáá, chi cundehe núú-ndó nàcuáa cada-í. ²⁴ Te vitna na càda-í nàcuáa cutnùnì iní-ndó nchàa-ndo sá yùhú Téé cùu ñaní tñáhá-ndó nchàa-ndo ndecu ndìhi-í tñuhu ndee ìní sá cáda càhnu iní-í nchaa cuéchi ñáyiú ñuyíú-a —càchí-gá xáhaⁿ-gá xii-güedé.

Te sáta dúcáⁿ te ní xáhaⁿ-gá xii téé cùhú-áⁿ:

—Ndacóo, te ndocani-n xító ñùhu-n véxi-áⁿ, te núhú-n vèhe-n —cachí-gá xáhaⁿ-gá xii-dé.

²⁵ Te òré-ni-áⁿ ñí ndúha téé cùhú-áⁿ te ní ndacóo-dé, te ní ndocani-dé xító ñùhu-dé ní quexìo-áⁿ, te ní natnii-dé ichi ta càháⁿ-dé cuánuhú sá ío càhnu cuu Yá Ndiòxí. ²⁶ Te nchaa ñáyiú xíndecu-áⁿ ní cuñùhu-yu, te tñáhá-yu ní cachí-yu sá ío càhnu cuu Yá Ndiòxí, te ducaⁿ ío ní yùhú-yu, te ní xítñáhá-yu:

—Vitna ní xiní-ó ìⁿ sá ñà túú tñàhí xiní-ó ní cùu —cachí-yu xítñáhá-yu.

Jèsús cáná-gá té Lèví

(Mt. 9:9-13; Mr. 2:13-17)

²⁷ Te sáta dúcáⁿ ñí cuu te ní quee Jèsús xiáⁿ, te ní xiní-gá ìⁿ téé nàni Leví núcòo-dé ìⁿ xichi quide cobrá-dé ñáyiú cuèndá impuèstú, chi cobràdór cúu-dé, te ní xáhaⁿ-gá xii-dé:

—Néhé chítñahá ñáhá-n xii-í —càchí-gá xáhaⁿ-gá xii-dé.

²⁸ Te té Lèví-áⁿ ñí ndàcuñí-dé te ní dándòo-dé nchaa sá ndécú ndìhi-dé núu núcòo-dé-áⁿ, te ní tuha-dé Jèsús.

²⁹ Te sáta dúcáⁿ te té Lèví-áⁿ ñí quide-dé ìⁿ vico càhnu vehe-dé sá cúu-xí Jèsús, te ní tacá vai cue téé quide chiuⁿ quide-dé, te nchaa-güedé cuànguihu-güedé mèsá ní ngóo-güedé ndìhi dava-gá ñáyiú ní quexìo cuèndá caxi-güedé ndìhí-yu. ³⁰ Dico cue téé cùu fariséú ndìhi cue téé dàcuaha ñaha xii-yu nchaa tñuhu ní chídó tñunì ndíi Moisés ní ngúíta-güedé xicuèhé-güedé cue téé xica cuu ndìhi-gá, te xáhaⁿ-güedé:

—¿Ná cuèndá xéxi-ndó xìhi-ndo ndìhi cue téé cuihna iní-xi quide cobrá ñáhá xii ñáyiú cuèndá impuèstú, ndìhi nchaa dava-gá cue téé ndècu ichi cuéhé ichi duha-i? —càchí-güedé xáhaⁿ-güedé.

³¹ Te Jèsús ní xáhaⁿ-gá xii-güedé:

—Nchaa ñáyiú ñá túú cùhú chi ñá túú xini ñuhú-yu ñátátná, dico nchaa ñáyiú cùhú chi xini ñuhu ñahá-yu.

³² Te yúhú véxi-í càháⁿ-í ñáyiu cùnnumí iní-xi sá ndécú cuèchi-xi cuèndá dàñá-yu nchaa sá cuèhé sá dúhá quidé-yu, te ñá túú véxi-í càháⁿ-í ñáyiu càchí sá ñà túú ndècu cuèchi-xi —càchí-gá xáhaⁿ-gá xii-güedé.

Cue téé ndücu tnúhu núú Jèsús cuèndá ñáyiu ñá túú tnàhí ná xéxí áma càháⁿ ndihí-yu Yá Ndiöxí

(Mt. 9:14-17; Mr. 2:18-22)

³³ Te ní xáhaⁿ-güedé xii Jèsús:

—Te áma ñá túú tnàhí ná xéxí cuè téé xica cuu ndihi té Juàá càháⁿ ndihi-güedé Yá Ndiöxí, te diu-ni ducaⁿ quide cue téé xica cuu ndihi nchúhú cue téé cùu fariséú. ¿Te ná cuèndá cue téé xica cuu ndihi-n ñá túú dù-caⁿ quide-güedé nñu nchaa-ni nduu xèxi-güedé xihí-güedé quidé-güedé-i? —cachí-güedé xáhaⁿ-güedé xii-gá.

³⁴ Te Jèsús ní xáhaⁿ-gá xii-güedé:

—Nchòhó xiní-ndó sá vǎ cúú cññaha-o xii cue ñáyiu ññuhu vico tnándaha sá vǎ cúú càxí-yu nini ndècu ndihi ñaha téé tnándaha-áⁿ xii-yu. ³⁵ Dico sáá nduu te vǎ cündècu ndihi ñaha-gá téé tnándaha-áⁿ xii-yu, te dàvǎ-áⁿ te cahni iní-yu vǎ càxí-yu sá ndihú iní-yu —cachí-gá xáhaⁿ-gá xii-güedé.

³⁶ Te ní caní-gá ìⁿ cuèndú núú ñáyiu nàcuáa tecú tnùní-yu tnúhu-gá, te xáhaⁿ-gǎ:

—Vǎ yǒo ìⁿ dàndéé luha dóó sáá ìⁿ dóó sa ní cuu tühú víhí, chi núu yoo ducaⁿ na càda, te dóó sáá-áⁿ nàndiyi-xi te uuⁿ-gá ndata-xi dóó sǎ ní cuu tühú-áⁿ, te luha dóó sáá-áⁿ ñà túú nàtaú-xi ndéé dóó sǎ ní cuu tühú-áⁿ. ³⁷ Te nì vǎ yǒo ìⁿ chihí ndidí sáá xití ìⁿ lamba sa ní cuu tühú víhí, chi núu yoo ducaⁿ na càda, te ndava lamba sa ní cuu tühú-áⁿ chi ío níhi yócó ndidí-áⁿ, te cuíta-ni ndidí-áⁿ te cuíta-ni lamba-áⁿ. ³⁸ Núu xíáⁿ xíní ññuhu-xi quée ndidí sáá-áⁿ xití ìⁿ

lamba saa cuèndá ducaⁿ ñà túú nǎ cuu cováha-xi. ³⁹ Te nì ìⁿ ñáyiu ñá túú tnàhí iní-yu cohó-yu ndidí sáá, te núu díhna-gá ná cohó-yu ndidí sá ní quene díhna-gá, chi càchí-yu sá xihí vǎha-gá ndidí sá ní quene díhna-gá-áⁿ dàcúúxí ndidí sáá —càchí-gá xáhaⁿ-gá xii-yu.

Cue téé xica cuu ndihi Jesús sàhnú-güedé yoco trüü nduu ndètátú ñáyiu

(Mt. 12:1-8; Mr. 2:23-28)

6 Te ìⁿ nduu cùu-xi nduu ndetátú ñáyiu ññuhu Jesús ichi ndihi cue téé xica cuu ndihi-gá, te ta yǎha-gá ndihi-güedé ìⁿ xichi núú cáá trüü, te ní ngüíta-güedé sàhnú-güedé yoco trüü-áⁿ te ndihi ndaha-güedé quííⁿ-güedé quée trüü tá xèxi-güedé cuáháⁿ. ² Te ìⁿ úú cue téé cùu fariséú ní xáhaⁿ-güedé xii cue téé xica cuu ndihi-gá:

—¿Te ná cuèndá ducaⁿ quide nchohó ìⁿ sá ñà túú tàú-ó càda-o vitna cuu-xi nduu ndetátú-ó-í? —cachí-güedé xáhaⁿ-güedé.

³ Te Jèsús ní xáhaⁿ-gá xii-güedé:

—¿Te náa ñá túú dàcuaha-ndo núú tütú Yá Ndiöxí núú càháⁿ-xi nàcuáa ní quide ndí Dàvíí cúnàhá ní xihí ndí docó ndihi cue téé ní xica cuu ndihi ndí-áⁿ? ⁴ Chi ní quíhu ndí vehe Yá Ndiöxí, te ní queheⁿ ndí pǎá ní cuu íí ndécú-áⁿ ní dàcǎhñu ndí cue téé xica cuu ndihi ndí ní xexi ndí ndihi-güedé, te ñá túú tàú ndí sá dúcǎⁿ càda ndí ni cùu, chi mee-ni cuè dútú tàú-güedé caxi-güedé pǎá-áⁿ ní cùu —cachí-gá xáhaⁿ-gá xii-güedé.

⁵ Te ní xáhaⁿ tucu-gá:

—Te yúhú Téé cùu ñaní tnàhá-ndó nchàa-ndo, tnàhá-í ndécú ndihi-í tnúhu ndee ìní sá cùu-í nchaa ñáyiu nàcuáa cadá-yu nduu ndètátú-ó-á —cachí-gá xáhaⁿ-gá xii-güedé.

Īⁿ tée ní yíchí ĩⁿ xio ndaha-xi*(Mt. 12:9-14; Mr. 3:1-6)*

⁶Te ingá nduu ðiu-ni nduu ndè-tatú ñáyiú cuánguĭhu Jèsús xití veñúhu ðanehé-gá ñáyiú. Te xíáⁿ ndécú ĩⁿ tée cùhú ní yíchí nihnu ĩⁿ xio ndaha cùha-dé. ⁷Te cue tée ðacuaha ñaha xii ñáyiú nchaa tnúhu ní chídó tnùnĭ ndíi Moisés, ndihi cue tée cùu fariséú ndéhé-güedé nùu cada tátna ñaha Jèsús xii tée cùhú-áⁿ nduu ndètátú-güedé-áⁿ cuendá níhí-güedé nàcuáa cada-güedé cacáⁿ cuéchi-güedé cuendá-gá. ⁸Dico Jèsús sa ní cutnùnĭ iní-gá nàcuáa sàni iní-güedé, te ní xáhaⁿ-gá xii tée cùhú ndaha-xi-áⁿ:

—Ndacuñí te ngúnutnĭ-n caðdava tnuú-ndí-a —càchí-gá xáhaⁿ-gá xii-dé.

Te tée-áⁿ nĭ ndacuñí-dé te ní ngúnutnĭ-dé cuádava tnuú-güedé ndihi-gá. ⁹Te ðàtnùnĭ Jèsús ní xicáⁿ tnúhú-gá núu cuè ñáyiú xĭndecu-áⁿ, te xáhaⁿ-gá xii-yu:

—Cuiní-í cachí tnúhu-ndo nă cúú să văha cada-o ndùu ndetatú-ó. ¿Īⁿ chiúⁿ váha àdi ĩⁿ chiúⁿ cuehé, sá cádá tátna-o ñáyiú cùhú àdi sá cáhni-ó-yu? —càchí-gá xáhaⁿ-gá xii-yu.

¹⁰Te ðàtnùnĭ ní ndacoto-gá núú-yu nchaá-yu, te ní xáhaⁿ-gá xii tée cùhú ndaha-xi-áⁿ:

—Ndocani ndaha-n —càchí-gá xáhaⁿ-gá xii-dé.

Te ní ndocani-dé ndaha-dé, te òré-ni ní ndúha. ¹¹Te cue tée xĭndecu-áⁿ sũúnĭ nĭ cudééⁿ-güedé sá dúcáⁿ nĭ quide tátna Jèsús tée cùhú-áⁿ, te ní ngũíta-güedé ndátnúhu-güedé nùu nása cada ñaha-güedé xii-gá.

Jèsús cǎxi-gá úxúú tnàhá cue tée dacuàha ñaha xii ñáyiú tnúhu-gá*(Mt. 10:1-4; Mr. 3:13-19)*

¹²Te sátá dúcáⁿ nĭ cuu te ní xica Jèsús cuáháⁿ-gá xití yucu cuendá yàcáⁿ cáháⁿ

ndihi-gá Tátá-gă Dútú Ndiöxí, te ni niú ní cáháⁿ ndihi ñaha-gă. ¹³Te sátá nĭ tún-daá, te ní cana-gá nchaa cue tée xica cuu ndihi-gá, te ní cǎxi-gá úxúú tnàhá-güedé, te cue tée-áⁿ nĭ xáhaⁿ-gá sá dífú-güedé cuu-güedé cue tée quĭhíⁿ cáháⁿ tnúhu-gá núu ñáyiú. ¹⁴Te duha xĭnani ndi úxúú cue tée-áⁿ. Té Xímú, àdi Pelú chi úú ðiu-dé, ndihi ñani-dé té Ndrĭxí, ndihi té Jàcobó, ndihi té Juáá, ndihi té Lipé, ndihi té Bartolòmé, ¹⁵ndihi té Mäteú, ndihi té Mǎxí, ndihi té Jàcobó déhe té Àlfeú, ndihi ingá té Xímú tée ní cundihi cue tée canànistá, ¹⁶ndihi té Jüdás ñani té Jàcobó, ndihi té Jüdás Iscàrioté tée ní sáá nduu nĭ sáha cuendá ñáhá xii Jesús núu cuè tée cùu úhú iní ñáhá xii-gá, duha xĭnani cuè tée ní cǎxi Jèsús ní xica cuu ndihi-gá.

Jèsús dánèhé-gá cuéhé víhí ñáyiú*(Mt. 4:23-25)*

¹⁷Te Jèsús cuánuu-gá yucu núú nĭ sáá-gá-áⁿ, te ní ngava-gá ĩⁿ núú ndáá ndihi cue tée xica cuu ndihi-gá, te xíáⁿ nĭ ngúnutnĭ-gá. Te xíáⁿ ndécú ðava-gá cue tée xica cuu ndihi-gá ndihi vâi ñáyiú ndètu ñahá-yu xii-gá, te ñáyiú-áⁿ vèxi-yu nchaa ñuú cáá ðistrítú Jùdeá, ndihi ñuú Jerusálén, te ndècu ñáyiú vèxi ndaa yuhu lamár yatni ñuú Tírú, ndihi ñuú Sidón. Te nchaa ñáyiú-áⁿ nĭ quexió-yu cuiní-yu cundedóho-yu nchaa tnúhu cáháⁿ Jèsús, ndihi cuendá sá cuiní-yu ndúha-yu nchaa cuéhé tnàhá-yu. ¹⁸Te tnàhá ñáyiú yĭhi ñaha espíritú cundĭhi yucu ñávaha. ¹⁹Te nchaá-yu cuiní-yu dacáá-yu ndahá-yu tendàhá-yu Jèsús ní cùu cuendá sá nĭ níhĭ-yu tnúhu sá ndècu ndihi-gá tnúhu ndee iní quídé tátna-gá nchaa ñáyiú cùhú.

Cuendá ñáyiú ío váha táhú-xi*(Mt. 5:1-12)*

²⁰Te Jèsús ní ndacoto-gá núu cuè tée xica cuu ndihi-gá, te ní xáhaⁿ-gá:

—Váha táhú nchaa nchòhó cue ñáyi ndàhú, chi nduu táhú-ndó cùndecu-ndo núu táxi tnùní Yá Ndiòxí.

²¹ Váha táhú nchaa nchòhó ñáyi ío cuiní cundedóho tnúhu Yá Ndiòxí chi ío víi ío váha cuu iní-ndó.

Váha táhú nchaa nchòhó ñáyi ndàhyú sá ndìhi iní-ndó, chi sáá nduu te cudíí iní-ndó nì caa nì quíhíⁿ.

²² Váha táhú nchaa nchòhó ñáyi na cùu úhú iní ñáhá tnàha ñáyi-xi, chi sáá nduu te vá dāñá-gǎ-yu quíhu-ndo venúhu, te cúcuèhé ñáhá-yu xii-ndo, te cachí-yu sá ñà dífú ñáyi váha cùu-ndo, te ducaⁿ càda ñahá-yu xii-ndo sǎ cuendá yúhú Tée cùu ñaní tnáhá-ndó nchàa-ndo. ²³ Te òré ducaⁿ na càda ñahá-yu xii-ndo te cudíí víhí-ní iní-ndó cùndecu-ndo, chi sáá nduu ndùu táhú-ndó sǎ ío váha càa ndecu andiú cundecu ndìhi-ndo nduu na nasaá-ndó yacáⁿ cundecu-ndo, chi diu-ni ducaⁿ nǐ xóo cada ñaha cuè ñaní tnáhá-yu xii cue téé ní xóo cáhǎⁿ tnúhu Yá Ndiòxí ní xíndecu ndéé sanaha.

²⁴ Te ndàhú ní cuu nchaa ñáyi cuica ñà túú sàndáá iní ñáhá xii Yá Ndiòxí, chi vitna ío váha ndècú-yu, dico sáá nduu te nduu ndàhú-yu.

²⁵ Te ndàhú ní cuu tucu nchaa ñáyi ñá túú tnàhí ná cúmānǐ xii-xi vitna, chi sáá nduu quíní-yu tnúndòho tnúhu ndàhú.

Te ndàhú ní cuu nchaa ñáyi cùdíí iní-xi ndècu ichi cuehé ichi duha vitna, chi sáá nduu te ndàhyú-yu sá ndìhi iní-yu.

²⁶ Te ndàhú ní cuu nchaa ñáyi na càhǎⁿ váha dava-gǎ ñáyi cuendá-xi, chi ducaⁿ nǐ xóo cáhǎⁿ váha-yu cuendá nchaa cue téé ní xóo dandàhú ñáhá xii ñáyi ndéé sanaha, chi ní cachí-güedé sǎ càhǎⁿ-güedé tnúhu Yá Ndiòxí te ñá ndǎá —càhǎ-gǎ xǎhaⁿ-gǎ xii-güedé.

Cuu iní-ó nchàa ñáyi cùu úhú iní ñáhá xii-o

(Mt. 5:38-48; 7:12)

²⁷ Te Jèsús ní xáhaⁿ-gǎ xii nchaa ñáyi xíndecu-áⁿ:

—Nchaa nchòhó ñáyi xíndedóho ñaha càhǎ tnúhu-í xii-ndo sǎ cúú iní-ndó ñáyi cùu úhú iní ñáhá xii-ndo, te cada-ndo sǎ váha sǎ cúú-xí-yu cuèi nándi sǎ ná cáda ñahá-yu xii-ndo. ²⁸ Te cacáⁿ táhú-ndó núu Yá Ndiòxí cuendá ñáyi càhǎⁿ úhú ñáhá xii-ndo, ndìhi cuendá ñáyi tèe ñaha cuéchi neñúú xii-ndo. ²⁹ Te núu ní canihá-yu xii-ndo ìⁿ xito te cuiní tucú-yu canihá-yu, te dañà-ndo na cànihá-yu, àdi núu na quèndéé-yu dóó ndíxí ndòdo-ndo, ndìhi dúhnú-ndó, te dañà-ndo na cànehé-yu quíhíⁿ. ³⁰ Te núu xicáⁿ-yu ìⁿ sǎ nándìhi-yu núu-ndó te cuañaha-ndo, àdi quèndéé-yu ìⁿ ndachìuⁿ-ndo, te vǎ nándàcáⁿ-ndó nǔú-yu. ³¹ Te nchaa sǎ váha cuiní-ndó càda tnaha ñáyi-ndo, te cada-ndo tnàhǎ-ndó ndìhi-yu.

³² Chi núu nchòhó ná cùu iní-ndó mèe-ni ñáyi cùu iní ñáhá xii-ndo, te vǎ càhǎ-ndó sǎ ío váha quide-ndo, chi tnàhǎ nchaa ñáyi ndècu ichi cuehé ichi duha ducaⁿ xíquidé-yu. ³³ Àdi mee-ni ñáyi quide ñaha sǎ váha xii-ndo quide váha-ndò-yu, te vǎ càhǎ-ndó sǎ ío váha quide-ndo, chi tnàhǎ nchaa ñáyi ndècu ichi cuehé ichi duha ducaⁿ xíquidé-yu. ³⁴ Àdi mee-ni ñáyi sàni iní-ndó nà-coto ñaha xii-ndo cuañaha-ndo ìⁿ sǎ xicáⁿ-yu núu-ndó, te vǎ cání iní-ndó sǎ ío quide váha-ndo, chi tnàhǎ ñáyi ndècu ichi cuehé ichi duha dàsaⁿ nuu-yu ìⁿ sǎ néhé váha-yu, te ndètu cahnu-ná-yu nacoto ñaha ñáyi ní sáha nùu-yu-áⁿ. ³⁵ Dico nchòhó xíní ñùhu-xi cuu iní-ndó ñáyi cùu úhú iní ñáhá xii-ndo, te cada-ndo sǎ váha sǎ cúú-xí-yu, te cuañaha nùu-ndo ìⁿ sǎ ná ndìhi-yu te núu xicáⁿ-yu núu-ndó, te vǎ cúndètu-ndo

nacoto ñahá-yu xii-ndo. Te ducaⁿ te ío-gá cuéhé ñihí-ndó cùndecu ndihí-ndo, te cuu ndisa-ndo dèhe Dútú Ndiöxí, chí ío càhnu iní-gá sá cúu-xí nchàa ñáiyu ñá túú ndacáⁿ táhú núú-gã cuendá nchaa sá vâha quide-gá, ndihí sá cúu-xí nchàa ñáiyu ndècu ichi cuehé ichi duha. ³⁶ Te cunduu càhnu iní nchòhó tucu dàtná càhnu iní Tãtã-ó Dütú Ndiöxí.

**Vá càháⁿ cuéhé-ó
cuendá tnàha ñáiyu-o**

(Mt. 7:1-5)

³⁷ Te vá càháⁿ cuéhé-ndó cuendá sá quidé tnàha ñáiyu-ndo, te ducaⁿ te Yá Ndiöxí ñá túú nà tnúhu cúñaha-gã xii-ndo. Te vá cúñaha-ndo xì ñáiyu sá quihíⁿ-yu ìⁿ xichi núú ùhú núú ndàhú ndohó-yu cuendá nchaa sá ñá túú vâha quidé-yu, te ducaⁿ te Yá Ndiöxí vá cúñaha-gã xii-ndo sá tnàhá-ndó quihíⁿ-ndó ìⁿ xichi núú ùhú núú ndàhú ndoho-ndo. Te chí cadá càhnu iní nchaa sá quidé-yu, te ducaⁿ te Yá Ndiöxí cada càhnu iní ñáhá-gã xii-ndo tucu. ³⁸ Te chí cuñaha xì ñáiyu núu ná cúu sá xíní ñùhú-yu, te dàtná chitu ìⁿ yicá súúní xidó coyo-ná, ducaⁿ tàxi Yá Ndiöxí xii-ndo. Te nánicuáa na càda-ndo cada vâha-ndo sá cúu-xí tnàha ñáiyu-ndo, te ñiu-ni ducaⁿ càda ñaha Yá Ndiöxí xii-ndo —càhí Jèsús xãhaⁿ-gã xí-yu.

³⁹ Te dàtnùní ní caní-gá ìⁿ cuèndú núú-yu nàcuáa tecú tnùní-yu tnúhu-gá, te xãhaⁿ-gã:

—Hⁿ tée cuáa chí ñá ndácú-dë cuita nehe-dé ingá tée cuáa, chí núu ducaⁿ na càda-güedé te ndi ndúu-güedé ngaunihnu-güedé déhvã. ⁴⁰ Te ni ìⁿ landú yíhí scuèlà ñá túú cùnuu-gã-güexi dàcúxí mèstrú-güexi, te ndéé núu na cútúha vâha-güexi, te dàtnùní nútahá-güexi tée dânehé ñáhá xìi-güexi.

⁴¹ Te na càhí tnúhu-í xii-ndo sã nchàa cuéchi quide ñáiyu cùu-xi datná ìⁿ mihi líhli. ¿Te ná cuendá ndéhé-ndó ìⁿ sá ñá túú vâha quide tnaha ñáiyu-ndo, te mee-ndo vîhi-gá quidé-ndó-í? Te sá dúcãⁿ quide-ndo te cada iní-ndó sã ndéhé-ndó dàtná ìⁿ mihi líhli ñùhu núú tnàha ñáiyu-ndo, te mee-ndo ñùhu ìⁿ mihi cahnu-gã núú-ndó. ⁴² Te núu na nàcanu ichi-ndo tnaha ñáiyu-ndo cuendá sá ñá túú quide váha-yu ndècú-yu te mee-ndo vîhi-gá quidé-ndó ñá, te cada iní-ndó sã xãhaⁿ-ndo xì-yu sá nátava-ndo mihi líhli ñùhu núú-yu, te mihi càhnu ñùhu núú mée-ndó ñá túú quide cuendá-ndó. ¿Te sá dúcãⁿ quide-ndo te ío dândahú-ndó mèe-ndo sá quidé ndãá-ndó te ñá ndàa sá quidé ndãá-ndó! Te xìni ñuhu-xi díhna-gã daña-ndo nchàa sá ñá túú vâha quide-ndo, te dàtnùní ducaⁿ te cutnùní váha iní-ndó nàcuáa nàcanu ichi-ndo tnàha ñáiyu-ndo.

**Ndi dííⁿ núú yutnu xíní-ó nã yutnu
cùu-xi cuendá sá sãvidí-xi**

(Mt. 7:17-20; 12:34-35)

⁴³ Te ñá túú nì ìⁿ yutnu váha te quiní-ó cùuⁿ sãvidí sá ñá túú vâha, te ni ìⁿ yutnu sá ñá túú vâha, te quiní-ó cùuⁿ sãvidí váha, chí mee-ni sãvidí sá ñá túú vâha cùuⁿ. ⁴⁴ Te ndi dííⁿ núú yutnu xíní-ó nã yutnu cùu-xi cuendá sá sãvidí-xi, chí ñá túú xíní-ó cùuⁿ ngúxí ìⁿ tnu ñnu, te ni ñá túú xíní-ó cùuⁿ ndéhé yoho yàha stilé díquí ìⁿ yoho yàha cutexínu. ⁴⁵ Te nchaa ñáiyu váha iní-xi càháⁿ-yu tnúhu váha, chí ñiu-ni tnúhu váha tnàhí-áⁿ ñúhú ñni-yu, te nchaa ñáiyu ñá túú vâha iní-xi càháⁿ cuéhé-yu, chí ñiu-ni tnúhu cuéhé tnàhí-áⁿ ñúhú ñni-yu, chí nchaa sá ñúhú ñni-yu te xíãⁿ càháⁿ-yu.

**Īⁿ vehe ndècu cimientú-xi ndihi
ĭⁿ vehe ñá túú cìmientú-xi**

(Mt. 7:24-27)

46⁷ Te ná cuendá càchí-ndó sǎ yǔhú cùu-í Yaa cùú Xìtohó-ndó te ñá túú quide-ndo nchaa nacuaa càháⁿ-í-í? 47 Te na càchí tnúhu-í xii-ndo cuendá ñáyiú tǔha ñaha xii-í, chi ñáyiú-áⁿ sácúndedóho-yu nchaa tnúhu càháⁿ-í te tnǐ-yu. 48 Te ñáyiú-áⁿ cùú-yu dàtná ĩⁿ tée ní dácáá ĩⁿ vehe, chi tée-áⁿ dǐhna-gá ní xete-dé ndéé ní tnahá-dé yúú cáxíⁿ te dàtnùní ní tava-dé cimientú-xi, te òré ní cuuⁿ dáú, te ní ndee ndute ñuhu, te ní ndacáⁿ-xi ndéé núú cáá vehe-áⁿ, dico ñá túú ní ndàcu-xi cuido-xi, te ducaⁿ chi tée ní dácáá vehe-áⁿ ñí tava-dé cimientú-xi núú yúú cáxíⁿ. Duha sǎtnahá-xi cùu nchaa ñáyiú sácúndedóho tnúhu càháⁿ-í te tnǐ-yu. 49 Te ñáyiú sácúndedóho tnúhu càháⁿ-í te ñá túú tnǐ-yu, ñáyiú-áⁿ cùú-yu dàtná ĩⁿ tée ní dácáá ĩⁿ vehe, te ñá túú ní tava-dé cimientú-xi, te òré ní cuuⁿ dáú, te ní ndee ndute ñuhu, te ní ndacáⁿ-xi ndéé núú cáá vehe-áⁿ, te íí-ni ní xido-xi vehe-áⁿ cuendá sá ñà túú ní quène cimientú-xi. Duha sǎtnahá-xi cùu nchaa ñáyiú sácúndedóho tnúhu-í te ñá túú cuìní-yu tnǐ-yu —càchí-gá xǎhaⁿ-gǎ xíí-yu.

**Jèsús quidé tǎtna-gá ĩⁿ tée xǐnu
cuechi núú ĩⁿ tée cùu capitáⁿ**

(Mt. 8:5-13)

7 Te sǎtá ñí yáha ní cáháⁿ Jèsús ndihi ñáyiú, te cuáháⁿ-gá ñuú Capèrnaúm. 2 Te yàcáⁿ ndécú ĩⁿ tée cùu capitáⁿ, te cùhú ĩⁿ tée xǐnu cuechi núú-dě tée ío-gá cùú iní-dé, te sa ndècu-ná-dé sá cùú-dé. 3 Te òré ní níhí tée cùu capitáⁿ-áⁿ tnǔhu cuendá Jèsús, te ní tendaha-dě ĩⁿ úú cue tée cùu sacuéhé núú ñáyiú isràél cuáháⁿ-güedé cáháⁿ ndàhú-güedé núú-gǎ ñuú vá cúndèe iní-gá quǐhíⁿ-gá cada tǎtna-gá tée xǐnu cuechi núú-dě-áⁿ.

4 Te ní quexìo-güedé núú ndécú Jèsús, te ní nguíta-güedé càháⁿ ndàhú víhí-güedé núú-gǎ, te xǎhaⁿ-güedé:

—Tée cùu capitáⁿ ní cachí-dé véxi-ndí ñuú vá cúndèe iní-n quǐhíⁿ-n cada tǎtna-n ĩⁿ tée xǐnu cuechi núú-dě chi cùhú-dé, te tǎú ndisa-n càda-n nacuaa càháⁿ capitáⁿ-áⁿ, 5 chi tée-áⁿ ío cùu iní ñáhá-dě xii nchaa nchúhú ñáyiú isràél te diu-dé ní táúchíúⁿ-dě ní sáá veñúhu-ndí —càchí-güedé xǎhaⁿ-güedé xii-gá.

6 Te sǎtá dúcáⁿ te Jèsús ní xica-gá cuáháⁿ-gá ndihi-güedé, te òré tá cùyatni-gá vehe núú ndécú tée cùhú-áⁿ cuáháⁿ, te tée cùu capitáⁿ-áⁿ ñí xǎhaⁿ-dě xii ĩⁿ úú cue tée càháⁿ ndihi-dé:

—Quǐhíⁿ-ndó cǔñaha-ndo xii Yaa cùú Mèstrú sá càchí-í sá ñà túú ñá cani iní-gá, chi ñá túú tǎu-í sá quǐhu-gá ndéé xití vehe-í, 7 chi ñí sá cùnú ndúcú mèe-í-gá ñá túú ní cùyíí-í. Núú xǐáⁿ cǔñaha-ndo xii-gá sá ná càháⁿ-ni-gá sá ndúha tée xǐnu cuechi núú-í-a te ndúha-dé. 8 Chi yúhú ndécú cuè tée tàxi tnuní ñáhá xii-í, te ducaⁿ yǔhú tucu ndècu cue sandadú táxí tnùn-í. Te òré xǎhaⁿ-í xii ĩⁿ-dé quǐhíⁿ-dé ĩⁿ chiúⁿ te cuáháⁿ-dé, te òré xǎhaⁿ-í xii íngá-dé quixi-dé te véxi-dé, te òré xǎhaⁿ-í xii tée xǐnu cuechi núú-í cada-dé ĩⁿ chiúⁿ te quide-dé. Duha càchí-í cǔñaha-ndo xii-gá —càchí-dé xǎhaⁿ-dě xii cue tée càháⁿ ndihi-dé-áⁿ.

9 Te sǎtá dúcáⁿ ñí xǎhaⁿ-güedé xii Jèsús, te ní cuñúhu-gá nchaa tnúhu ní cáháⁿ tée cùu capitáⁿ-áⁿ, te ní nchócótó-gǎ núú nchàa ñáyiú nchícúⁿ ñáhá xii-gá cuáháⁿ, te ní xǎhaⁿ-gǎ:

—Na càchí tnúhu ndáá-í xii-ndo sǎ vǎtá quíni-gá-í ni ĩⁿ ñáyiú isràél, ñáyiú ío váha sandáá iní-xi Yá Ndióxí dàtná sandáá iní ñáhá tée-áⁿ xii-gá —càchí-gá xǎhaⁿ-gǎ xii-yu.

10 Te òré ní ndexìo cue tée nèhe tnúhu-áⁿ ñí sáháⁿ núú Jèsús, te sa ní ndúha tée cùhú-áⁿ.

Jèsús dándòto-gá déhe ìⁿ ñaha quèé

¹¹ Te sáta dúcáⁿ ñí cuu te ní xica Jèsús cuáháⁿ-gá ìⁿ ñuú nání Nàín, ndihì cue téé xica cuu ndihì-gá, ndihì vai ñáyiú.

¹² Te òré ní sáá-gá yuhu ñùú-áⁿ, te ní xiní-gá nchídó-güedë ìⁿ ndíyi cuáháⁿ chindúxi ñaha-güedë, te ndíyi-áⁿ cúú déhe ìⁿ ñaha quèé, te ìⁿ ñà ducaⁿ-ni déhe-aⁿ ndècu ní cuu te ní xíhí-dé. Te ío cuéhé ñáyiú cuáháⁿ chindúxi ñaha. ¹³ Te òré ní xiní ñáhá Jèsús xii-aⁿ ndàhyú-aⁿ te ní cundàhú iní ñáhá-gá, te ní xáhaⁿ-gá:

—Vá ndàhyú-n —càchí-gá xáhaⁿ-gá xii-aⁿ.

¹⁴ Te ní dáyátní-gá cajú ñúhú ndíyi-áⁿ te ní dácàá-gá ndaha-gá te ní tendaha-gá cajú-áⁿ, te ní ngüíñí cue téé nchìdo ñaha-áⁿ. Te ní xáhaⁿ-gá xii ndíyi-áⁿ:

—Tée cuechi, yúhú càchí-í sá ndácòo-n —càchí-gá xáhaⁿ-gá xii ndíyi-áⁿ.

¹⁵ Te téé ní xíhí-áⁿ ñí nucúnucóo-dé te ní ngüíta-dé càháⁿ-dé, te Jèsús ní nacuáha cuèndá ñáhá-gá xii-dé ndaha náná-dë. ¹⁶ Te sá dúcáⁿ ñí quide Jèsús ní xiní-yu te ío ní yùhú-yu, te ní xítñàhá-yu:

—Ío càhnu cuu Yá Ndiòxí chi ìⁿ téé càháⁿ tnúhu-gá ní quexio núú ndécú-ó —càchí-yu xítñàhá-yu.

Te ní xítñàha tucú-yu:

—Yá Ndiòxí véxi-gá chindee ñaha-gá xii nchaa nchoo ñáyiú cùu cuèndá-gá —càchí-yu xítñàhá-yu.

¹⁷ Te nchaa ñuú distritú Jùdeá, ndihì dava-gá ñuú ní ñhí-yu tnúhu nàcuáa ní quide Jèsús.

Cue téé ní tendaha té Juàá cuáháⁿ núú ndécú Jèsús

(Mt. 11:2-19)

¹⁸ Te cue téé xica cuu ndihì té Juàá ní xáhaⁿ-güedë xii-dé nchaa sá ñí quide-gá, núu ní cana-dé úú tnàhá-güedë

¹⁹ cuèndá cúnaha-dë quíhíⁿ-güedë nducu tnúhu-güedë núú Jèsús, te núu sá

díú-gá cúú-gá Cristú Yaá ní tendaha Yá Ndiòxí véxi ñuyíú-a àdi sá cùndètu nahi-ni-güedé mei Yàá-áⁿ. ²⁰ Te òré ní quexio cue téé ní tendaha tã Juàá núú ndécú Jèsús, te xáhaⁿ-güedë xii-gá:

—Té Juàá téé dàcuandute ñaha xii ñáyiú ní tendaha ñaha-dé xii-ndí véxi-ndí cécáⁿ tnúhú-ndí núú-n, núu sá díú-n cùu Cristú Yaá quixi ñuyíú-a, àdi sá cùndètu-ndí mei Cristú càchí-dé —càchí-güedé xáhaⁿ-güedë xii-gá.

²¹ Te mei òré ní quexio-güedé-áⁿ ñí quide tátna Jèsús vai ñáyiú cùhú, te davá-yu càhú víhí tnàhá-yu, te ndí dííⁿ ndí dííⁿ núú cuéhé tnàhá-yu ìⁿ ìⁿ-yu, te cue ñáyiú yìhi ñaha espíritú cùndèhi yucu ñávàha ní queñuhu-gá espíritú-áⁿ yiquí cùñú-yu, te ío vai ñáyiú cuàá ní nacaáⁿ-gá núú-yu. ²² Te Jèsús ní xáhaⁿ-gá xii-güedé:

—Chí cuánùhú te cani-ndo cuèndú núú tã Juàá nchaa sá ñí xiní-ndó quide-í, ndihì nchaa nàcuáa ndùu tnúhu ní càháⁿ-í ní xíndedóho-ndo. Te cúnaha-ndo xii-dé sá quidé tátna-í núú cuè ñáyiú cuàá, te quide tátna-í cue ñáyiú yacua, ndihì cue ñáyiú tnàhá cuéhé sã dátèhyú nihnu-xi yiquí cùñú-yu, ndihì cue ñáyiú doho, nchaa ñáyiú-áⁿ quide tátna-í te ndúha-yu, te ndéé cue ñáyiú sa ní xíhí dándòto-í cúnaha-ndo xii-dé, te cúnaha tucu-ndo xii-dé sá ndècuu-í dánèhé-í nchaa ñáyiú ndàhú tnúhu sá sánú ìchi ñaha xíí-yu nàcuáa naníhí tàhú-yu. ²³ Te cúnaha tucu-ndo xii-dé sá ío váha táhú nchaa ñáyiú ñá túú quide sáá iní nchaa tnúhu càháⁿ-í, duha cúnaha-ndo xii-dé —càchí-gá xáhaⁿ-gá xii-güedé.

²⁴ Te sáta ñí yáha-güedé cuánuhú-güedé, te ní ngüíta Jèsús ní càháⁿ-gá núú ñáyiú cuèndá té Juàá, te xáhaⁿ-gá xii-yu:

—Nchòhó ní sándéhé-ndó ìⁿ téé ndècu xítí yucu, te téé-áⁿ ñà túú sàni ìⁿ sani úú iní-dé, chi ñá túú quide-dé

dàtná quidé nchàa ité nánú cuáháⁿ-xi duha cuáháⁿ-xi dàcáⁿ òré quéné táchí. ²⁵Te ni ñà túú ní sàndéhé-ndó ìⁿ téé nihnu dóó vâha dóó vii càa. Te nchòhó xìní-ndó sã ñâyiu sàcuìhnu dóó vâha dóó vii càa ñá túú nã cúmání xií-yu, te nchaa ñâyiu-áⁿ ndécú-yu vehe cue téé cùnuu yindaha ñaha xii ñâyiu. ²⁶Dico nchòhó chi ní sàndéhé-ndó ìⁿ téé càháⁿ tnúhu Yá Ndiòxí. Te ndáá sá díú tée càháⁿ tnúhu-gá cùú-dě dico cùnuu-gá-dé dácúúxí dâva-gá cue téé càháⁿ tnúhu-gá. ²⁷Te diu cuendá té Juàá-áⁿ càháⁿ-xi núú tütú Yá Ndiòxí nàcuáa ní xáhaⁿ-gã xii Cristú, te duha ní xáhaⁿ-gã:

Tendaha-í ìⁿ téé càháⁿ tnúhu-í codonù-dé núú-n cuendá dätúha-dé ñâyiu cuendá quíndáá iní-yu tnúhu-n.

Duha ní xáhaⁿ-gã, te ducaⁿ ñí ngódó tnùní núú tütú-gá. ²⁸Te na càchí tnúhu-í xii-ndo sã ñí ìⁿ cue téé ñuyú-a ñá túú cùnuu-güedé dàtná cùnùu té Juàá téé dàcuandute ñaha xii ñâyiu. Te nchaa ñâyiu sa ta ndíhu ndaha ñaha Yá Ndiòxí vitna cuáháⁿ cùnùu-gá-ni tucú-yu dácúúxí tã Juàá cuèi cùú-yu ñâyiu ñá túú cùnuu dácúúxí dâva-gá ñâyiu yindaha-gá —càchí Jèsús xáhaⁿ-gã xií-yu.

²⁹Te sá dúcáⁿ ñí càháⁿ Jèsús, núu nchaa ñâyiu ní dácúúndute té Juàá ní cachí-yu sá ò vâha quide Yá Ndiòxí, te diu-ni ducaⁿ ñí càháⁿ cue téé cuihna iní-xi quide cobrá ñáhá xii ñâyiu cuendá impuèstú, cue téé ní dácúúndute-dé. ³⁰Dico cue téé cùu fariséú, ndihi cue téé dâcuaha ñaha xii ñâyiu nchaa tnúhu ní chídó tnùní ndíi Moisés, cue téé ñá túú ní dâcuandute té Juàá ñá túú ní tnàhá iní-güedé cada-güedé nchaa sá vâha cuiní Yá Ndiòxí. ³¹Te Xítohó Jesu-cristú ní xáhaⁿ-gã xií-yu:

—Na càchí tnúhu-í xii-ndo nàcuáa sãtnahá-xi cùu ñâyiu ndècu vitna. ³²Chi ñâyiu-áⁿ cùú-yu dàtná cue landú

sáçoo núú yâhu dàdiqui-güexi te níhi càháⁿ-güexi, te xítnàha-güexi: “Ní tiú-ndí yaá ndíhi vílu te ñá túú ní cuiní-ndó càta-ndo. Te ío yica iní ní xita yuhu-ndí te ñá túú ní ndâhyú-ndó”, càchí-güexi xítnàha-güexi. Te ducaⁿ sãtnahá-xi cùu ñâyiu ndècu vitna. ³³Te té Juàá téé ní xóo dâcuandute ñaha xii ñâyiu ío ndàhú ní xóo caxi-dé, te ni ñá túú ní xóo coho-dé ndudí ndéhé yoho yàha stilé sá sã ní nduu-xi ndidí, te ní cachí-ndó sã ñí xíndecu ndihi-dé espíritú cündíhi yucu ñávâha. ³⁴Te sáta ní quexio yúhú Téé cùu ñaní tnàhá-ndó nchaa-ndo, te xèxi-í xíhi-í ndécú-í te càchí-ndó sã cùú-í téé xèxi vihi te xíhi vihi-í. Te càchí tucu-ndo sã cùú-í téé xica cuu ndíhi cue téé cuihna iní-xi quide cobrá ñáhá xii ñâyiu cuendá impuèstú, ndíhi nchaa dâva-gá cue téé ndècu ichi cuehé ichi duha, duha càchí-ndó. ³⁵Te ñâyiu ní tnàhá tnúhu ndíhi Yá Ndiòxí, ñâyiu-áⁿ quidè-yu nàcuáa cutnùní sá mée-gã ío ndècu ndíhi-gá sá xìní tnùní-gá —càchí-gá xáhaⁿ-gã xií-yu.

Jèsús ndécú-gã vehe ìⁿ téé cùu fariséú téé nàni Xímú

³⁶Te ìⁿ téé cùu fariséú ní càháⁿ-dé Jèsús vehe-dé caxi-gá, te òré ní quexio-gá te cuàngihu-gá mèsá. ³⁷Te xíáⁿ núçoo-gá ní sáá ìⁿ ñadhí te diu-ni ñaha ñuu-áⁿ cùú-áⁿ, te ndècu-aⁿ ichi díí iní, te sá ñí níhí-aⁿ tnúhu sá cuàngaxi Jèsús vehe téé cùu fariséú-áⁿ, núu nèhe-aⁿ ìⁿ yoó chitu àcití sàháⁿ tnámí. ³⁸Te ní ngóo-aⁿ ìⁿ xio dñi Jesús, te ní ngúíta-aⁿ ndâhyú-aⁿ te ndíhi ndute núú-aⁿ ní naquete-aⁿ sàhá-gã. Te dàtnùní ní nadayíchí-aⁿ ndíhi idi díquí-aⁿ, te ní teyuhu-aⁿ sàhá-gã, te ní chíhi ñaha-aⁿ àcití sàháⁿ tnámí-áⁿ. ³⁹Te sá dúcáⁿ ñí quide-aⁿ ní xìní téé cùu fariséú téé ní càháⁿ ñáhá xii-gá-áⁿ núu ní sani iní-dé: “Te núu dicó ndisa téé

càháⁿ tnúhu Yá Ndiöxí cúú tée-a ña, te sa cutnùní iní-dé yoo cùu ñaha tnándeé ñáhá xii-dé, àdi ná ñáyiú cùu-aⁿ, te dico ìíⁿ ñaha ndècu ichi díí iní cúú-áⁿ”, duha ní sani iní-dé. ⁴⁰ Te Jèsús ní xáhaⁿ-gã xii-dé:

—Xímú, ndècu ìíⁿ tnúhu cachí tnúhu-í xii-n —càchí-gá xáhaⁿ-gã xii-dé.

Te tée cùu farisèú-áⁿ xáhaⁿ-dè xii-gá:

—Cachí tnúhu, Mèstrú —càchí-dé xáhaⁿ-dè xii-gá.

⁴¹ Te Jèsús ní xáhaⁿ-gã:

—Ní xíndecu ìíⁿ tée ní xóo dasaⁿ nùu dífúⁿ, te ní xítaú úú tnàhá-güedé núú-dé. Te ìíⁿ-dé ní sáha-dé úhúⁿ cièndú dífúⁿ denàriú, te ingá-dé ní sáha-dé údico úxí. ⁴² Te ñá ní ñhí-güedé nacháhu-güedé núú-dé, te tée ní sánùu ñaha-áⁿ ní quide càhnu iní-dé ndi ndùú-güedé. Te vitna cachí-ò tucu te núu ndèda càa-güedé cúú iní ñáhá-gã-güedé xii-dé —càchí-gá xáhaⁿ-gã xii-dé.

⁴³ Te ní xáhaⁿ tē Xímú-áⁿ:

—Sànuu sá tēe tau vài-gá dífúⁿ ño-gá cúú iní-dé tée ní sánùu ñaha dífúⁿ-áⁿ —càchí-dé xáhaⁿ-dè xii-gá.

Te ní xáhaⁿ Jèsús:

—Sá ndàá càháⁿ-n —càchí-gá xáhaⁿ-gã xii-dé.

⁴⁴⁻⁴⁶ Te Jèsús ní ndacoto-gá núú ñadìhí-áⁿ, te ní xáhaⁿ-gã xii tē Xímú-áⁿ:

—¿Ndèhe-n nacuaa quide ñadìhí-a ñá? Chi cuánguihu-í vehe-n, dico ñá túú ní tàxi-n ndute ndoo sàhá-í, te ni ñà túú ní tēyuhu ñaha-n, te ni ñà túú ní chìhi-n acití díquí-í, dico ñadìhí-a ní naquete-aⁿ ndìhi ndute núú-aⁿ sàhá-í, te ní nadayìchí-aⁿ ndìhi idi díquí-aⁿ, te nuu núu teyuhu-aⁿ sàhá-í, te ní chìhi-aⁿ acití sàháⁿ tnámí sàhá-í. ⁴⁷ Te na càchí tnúhu-í xii-n sã ño cùu iní ñáhá-áⁿ xii-í, te núu xǎⁿ cútñuní iní-ó sã cuèí ío vài sá cuèhé sá dúhá ní quide-aⁿ, dico Yá Ndiöxí sa ní quide càhnu iní ñáhá-gã xii-aⁿ. Chi Yá Ndiöxí quidé càhnu iní-gá ñáyiú cuèí vài àdi sacú cuéchi-yu, te núu

sacú cuéchi-yu te sacú cúú iní ñáhá-yu xii-í —càchí-gá xáhaⁿ-gã xii-dé.

⁴⁸ Te ní xáhaⁿ-gã xii ñadìhí-áⁿ:

—Sa ní quide càhnu iní-í nchaa cuéchi-n —càchí-gá xáhaⁿ-gã xii-aⁿ.

⁴⁹ Te cue tēe xínucóo ndìhi-gá xitnàha-güedé:

—¿Ná tēe cùu tēe-a núu nándi sá quidé-dé, te ndéé nchaa yíca cuéchi ñáyiú quide cahnu iní-dé-i? —càchí-güedé xitnàha-güedé.

⁵⁰ Te Jèsús ní xáhaⁿ tucu-gá xii ñadìhí-áⁿ:

—Sa ní cãcu nihnu-n núú ùhú núú ndàhú vitna chi ní sándáá iní ñáhá-n xii-í, te vitna cuanùhú te ñá túú-gã ná cani iní-n —càchí-gá xáhaⁿ-gã xii-aⁿ.

Ñáyiú dìhí ní chindee ñaha xii Jesús

8 Te sátá dúcáⁿ ní cuu te Jèsús ní xica-gá cuáháⁿ-gã titní víhí ñúú nánhú, ndìhi ñúú líhli dānehé-gá ñáyiú nācuáa ndíhu ndaha ñaha Yá Ndiöxí xii-yu. Te cuáháⁿ ndìhi-gá ndi ùxúú tnàhá cue tēe xica cuu ndìhi-gá, ² ndìhi ìíⁿ úú ñáyiú dìhí ní quide tátna-gá ní xíhi ñaha espíritú cúndìhi yucu ñávàha, ndìhi ñáyiú tnàhá dava-gá cuèhé ùhú ní cùu. Te xíáⁿ tnàhá tucu ìíⁿ ñaha nàni Mariá Magdaléná, te ñaha-áⁿ ní xíhi ñaha úsá espíritú cúndìhi yucu ñávàha xii-aⁿ ni cùu, te ní quee ñaha-xi. ³ Te tnàhá ìíⁿ ñaha nàni Juáná ñadìhí ìíⁿ tēe nàni Chúza tēe ní cunuu ní xinu cuechi vèhe tē Hèrodés, ndìhi ingá ñaha nàni Susaná nchaa ñáyiú-áⁿ ní chindee ñáhá-yu xii-gá ndìhi nchaa sá ndécú ndìhí-yu, te ñu-ni ducaⁿ ní quide vài-gá tucu ñáyiú nchicúⁿ ñáhá xii-gá cuáháⁿ.

Nàcuáa quide tēe cuángacáⁿ trìu

(Mt. 13:1-9; Mr. 4:1-9)

⁴ Te ío vài ñáyiú ndaa ñúú ní tacá-yu núú ndécú Jèsús, te ní ngúita-gá ní cani-gá ìíⁿ cuèndú núú-yu cuèndá tecú tnùnì-yu tnúhu-gá, te xáhaⁿ-gã xii-yu:

⁵—Īⁿ tée cuángacáⁿ-dé triú. Te òré ní ngúíta-dé dǎngoyo-dé triú-áⁿ te dava ní quene ndava ní ngava ndéé ichi, te ní xéniĥnu ñáyi, te ní xíní tǎlá te ní nadatácá-güedi. ⁶Te dava ní ngava ñuhu yadi núú yǎhí vihi yúú, te ní xínu-xi dico núú sácú-ni nduu te ní yíchí-xi, chi ñá túú cǒhyo yǎhi. ⁷Te dava ní ngava núú yúcu ndǐquíⁿ tnu iñu, te ĩⁿnuu-ni ní xínu-xi ndíhi tnu iñu-áⁿ, te tnu iñu-áⁿ ní dǎnáá-xí nchàa triú sá ní xínu-áⁿ. ⁸Dico dava triú-áⁿ ní ngava-xi núú ndécú ñuhu cocoⁿ, te xiǎⁿ ní xínu-xi te ní saĥnu-xi, te ío váha ní cuu, chi núú ĩⁿ-ní triú te ní ngúĥi yoco-xi ĩⁿ ciendú triú-xi — cǎchí-gǎ xáhaⁿ-gǎ xií-yu.

Te níhi ní cǎháⁿ-gǎ ní xáhaⁿ tùcu-gǎ xií-yu:

—Nchaa nchòhó ñáyi ní xíndedóho tnúhu ní cǎháⁿ-í-a, te ío váha chí cuǎha cuendá — cǎchí-gǎ xáhaⁿ-gǎ xií-yu.

Nàcuáa quèe-xi tnúhu ní cǎháⁿ Jèsús

(Mt. 13:10-17; Mr. 4:10-12)

⁹Te cue tée xica cuu ndíhi Jesús ní xícáⁿ tnúhú-güedé núú-gǎ nū nása quèe-xi cuendú ní caní-gǎ núú ñáyi.

¹⁰Te ní xáhaⁿ-gǎ xii-güedé:

—Nchòhó chi sa cǎchí tnúhu Yá Ndiòxí xii-ndo ĩⁿ sá vǎtá quíní-gǎ-ndó, chi cǎchí tnúhu-gǎ nàcuáa cada-gǎ ndĥu ndaha-gǎ ñáyi, dico dava-gǎ ñáyi cǎni-í mee-ni cuendú núú-yu, chi cuéi na quíní-yu nchaa nàcuáa cuu dico ní vá cútñuní iní-yu ná cuendá ducaⁿ cùu, àdi cuéi na cùndedóho-yu dico ní vá tècú tnùní-yu — cǎchí-gǎ xáhaⁿ-gǎ xii-güedé.

Jèsús cǎháⁿ-gǎ nàcuáa quèe-xi tnúhu cuendá tée cuángacáⁿ triú

(Mt. 13:18-23; Mr. 4:13-20)

¹¹Te xǎhaⁿ tùcu-gǎ xii-güedé:

—Duha quèe-xi cuendú ní caní-í núú-ndó, chi triú ní sacáⁿ tée-áⁿ cúu-xí dàtná tnúhu Yá Ndiòxí. ¹²Te triú sá ní quene ndava ní ngava ndéé ichi-áⁿ, xiǎⁿ

cúu-xí dàtná ñáyi ní quée iní-xi tnúhu Yá Ndiòxí, dico sácúĥná cuǎháⁿ-xi xòcani-xi tnúhu-gǎ iní-yu cuendá sá vǎ quíndáá iní-yu, te vá nánihí tǎhú-yu. ¹³Te triú sá ní ngava ñuhu yadi núú yǎhí vihi yúú, xiǎⁿ cúu-xí dàtná ñáyi ní xíndedóho tnúhu Yá Ndiòxí te díí iní ní tniĥ-yu tnúhu-gǎ, dico òré ná dàcǎháⁿ ñáhá yùcu ñáváha xií-yu nǎndí cadá-yu, te dàña niĥnú-yu tnúhu-gǎ chí ñá níhi ndéé-yu canchicúⁿ niĥnú-yu nàcuáa cǎháⁿ tnúhu-gǎ. ¹⁴Te triú sá ní ngava núú yúcu ndǐquíⁿ tnu iñu-áⁿ, xiǎⁿ cúu-xí dàtná ñáyi ní tecú dóho-xi tnúhu Yá Ndiòxí, dico cuéé cuéé ní nacuanaá-yu tnúhu-gǎ, chí cuendá mee-ni sǎ cúu-xí mèe-yu ñuhu iní-yu, ndíhi cuendá sá ío sàni iní-yu cuu cuicá-yu, ndíhi cuendá sá ío cùdíí iní-yu nchaa sá ío ñuyú-a núu xiǎⁿ àúⁿ nǎ cuu ní xíndedóho-yu tnúhu-gǎ. ¹⁵Dico triú sá ní ngava núú ndécú ñuhu cocoⁿ, xiǎⁿ cúu-xí dàtná ñáyi váha iní-xi ní xíndedóho tnúhu Yá Ndiòxí chí ñá túú dàña niĥnú-yu, te ní yùhu ní iní-yu quídé-yu nchaa nàcuáa cǎháⁿ tnúhu-gǎ.

Nàcuáa quídé-yu iti

(Mr. 4:21-25)

¹⁶Te ñá túú ní ĩⁿ ñáyi tēñuhú-yu ĩⁿ iti te dàdǎhu-yu, àdi chiváha-yu ĩⁿ caha cǎmá, chí tàxi ndecú-yu núú nínu cuendá cutñuní núú nchàa ñáyi ndècu vehe. ¹⁷Te ní ĩⁿ tnúhu sá ñǎ tècú tnùní ñáyi vitna vá cǎchí-ó sǎ vǎ tècú tnùní-yu chí dacuéi sá tècú tnùní-yu, te ní ĩⁿ tnúhu sá cǎchí-ó cùu yuhu vitna vá cúu yùhu chí dacuitíí sǎ quée tùu-xi núú ñáyi.

¹⁸Te chí cùndedóho váha tnúhu na cǎháⁿ-í-a. Nchaa ñáyi sàndáá iní ñáhá xii Yá Ndiòxí ío-gǎ cuita quíndáá-gǎ iní ñáhá-yu xii-gǎ quíĥⁿ, te nchaa ñáyi ñá túú sàndáá iní ñáhá xii-gǎ uuⁿ-gǎ cuita cuu sǎá-gǎ iní-yu núú-gǎ quíĥⁿ — cǎchí-gǎ xáhaⁿ-gǎ xii-güedé.

Cue ñani Jèsús ndihi náná-gǎ

(Mt. 12:46-50; Mr. 3:31-35)

¹⁹Te ní quexìo náná Jèsús ndihi cue ñani-gǎ vehe núú ndécú-gǎ, te ñá ndácũ-yu cáháⁿ ndihi ñahá-yu xii-gǎ chi ío cuéhé ñáiyu ndècu núú ndécú-gǎ.

²⁰Te ìⁿ ñáiyu xĩndecu-áⁿ ní dáyáha-yu tnúhu núú-gǎ, te xǎháⁿ-yu:

—Ní quexìo náná-n ndihi cue ñani-n xĩnutnĩ-yu quehé, te cuinĩ-yu cáháⁿ ndihi ñahá-yu xii-n —càchĩ-yu xǎháⁿ-yu xii-gǎ.

²¹Te ní xáhaⁿ-gǎ:

—Nchaa ñáiyu sácũndedóho tnúhu Yá Ndióxi te quidé-yu nchaa nàcuáa càháⁿ tnúhu-gǎ, ñáiyu-áⁿ cúu-yu dàtná nǎnà-í ndihi dàtná cue ñani-í —càchĩ-gǎ xáhaⁿ-gǎ xii ñáiyu ní dáyáha tnúhu núú-gǎ-áⁿ.

Jèsús ngání-gǎ táchĩ ndihi ndute làgúná

(Mt. 8:23-27; Mr. 4:35-41)

²²Te ìⁿ nduu ní queé Jèsús bàrcú ndihi cue téé xica cuu ndihi-gǎ, te ní xáhaⁿ-gǎ:

—Chĩ ná quhĩⁿ-ó ndàa ingá xio yuhu làgúná —càchĩ-gǎ xáhaⁿ-gǎ xii-güedé.

Te cuáháⁿ-güedé ndihi-gǎ. ²³Te nini ñùhu bàrcú ichi cuáháⁿ-xi núú ndute ní xídĩ Jèsús. Te ní ngüíta-xi níhi vìhi quene táchĩ te ta nàdachitú-xi ndute xitĩ bàrcú-áⁿ cuáháⁿ, te sa cuinĩ-nǎ-xi queé naa bàrcú-áⁿ xitĩ ndute ní cùu. ²⁴Te ní sáháⁿ-güedé núú cáá Jèsús xidĩ-gǎ, te ní xáhaⁿ-güedé xii-gǎ:

—¡Mèstrú, ndiquíú ìní chi tà queé naa-o cuáháⁿ! —càchĩ-güedé xáhaⁿ-güedé xii-gǎ.

Te Jèsús ní ndiquíú ìní-gǎ te ní ndacóo-gǎ te ní tenàa-gǎ táchĩ-áⁿ ndihi ndute làgúná-áⁿ, te ní ngüĩnĩ-ni táchĩ-áⁿ te ní nucũndecu nahi-nǎ ndute làgúná-áⁿ. ²⁵Te ní xáhaⁿ-gǎ xii-güedé:

—¿Náa ñá túú sàndáá ìní ñahá ndisa-ndo xii-í áⁿ? —càchĩ-gǎ xáhaⁿ-gǎ xii-güedé.

Te ní cuñúhu-güedé sá dúcáⁿ ní quide-gǎ ní xinĩ-güedé, te ní yùhú-güedé, te ní xitnàha-güedé:

—¿Te ná téé cùu téé-a núú ní cáháⁿ-ni-dé te ní ngüĩnĩ táchĩ te ní nucũndecu nahi-ni ndüte làgúná-a-í? —càchĩ-güedé xitnàha-güedé.

Téé yìhi ñaha cue espíritú cùndìhi yucu ñávàha

(Mt. 8:28-34; Mr. 5:1-20)

²⁶Te ní sáa-gǎ ndihi-güedé yucu cue téé ñúú Gàdará, te yìhi ndáa-ni ndàa ingá xio làgúná-áⁿ cáá dìstritú Galileá.

²⁷Te òré ní quene Jèsús xitĩ bàrcú te ní dáyátnĩ ñaha ìⁿ téé ñúú-áⁿ xii-gǎ, te yìhi ñaha titnĩ espíritú cùndìhi yucu ñávàha xii-dé. Te ní cunaha ñà túú-gǎ sácũlhu-dé dóo-dé, te ní ñà túú-gǎ sácũndecu-dé vehe-dé, chi da nchaa núú yĩndũxi ndĩyì quide vehe-dé. ²⁸Te òré ní xinĩ-dé Jèsús te ní ngüĩnĩ xitĩ-dé núú-gǎ, te cue espíritú yìhĩ ñaha xii-dé-áⁿ ní quide-xi níhi ní cáháⁿ-dé, te xáhaⁿ-dè xii-gǎ:

—¿Ná cuendá véxi-ò Jèsús Déhe Dútú Ndióxi sàdĩ-n ìchi-í-í? Te càháⁿ ndàhú-í núú-n sǎ và dándòho ñaha-n xii-í —càchĩ-dé xáhaⁿ-dè xii-gǎ.

²⁹Te ducaⁿ ní cáháⁿ-dé cuendá sá Jèsús ní xáhaⁿ-gǎ xii nchaa espíritú cùndìhi yucu ñávàha yìhi ñaha sá ná queé ñaha-xi xii-dé. Te nchaa xǎⁿ ní xóo dacáháⁿ-xi ìní-dé nándi sá ní xóo cada-dé ñúu ní xóo dacùtu ñaha-güedé cadèná xii-dé cuendá sá ñà túú-gǎ ná cada-dé, te ní xóo cundee ñahá-güedé, dico cuèi ducaⁿ dico ní xóo dandàva-ni-dé cadèná, te cue espíritú cùndìhi yucu ñávàha-áⁿ ní xóo dacùnu ñaha-xi xii-dé ní xóo quhĩⁿ-dé xitĩ yucu. ³⁰Te Jèsús ní xícáⁿ tnúhú-gǎ núú-dé, te xáhaⁿ-gǎ:

—¿Nása nàni-n-i? —cachí-gá xáhaⁿ-gă.

Te ní xáhaⁿ-dê:

—Vài Sandadú nàni-í —càchí-dé xáhaⁿ-dê xii-gă.

Te ducaⁿ ní xáhaⁿ-dê xii-gă cuendá sá ïo cuéhé espíritú cúndìhi yucu ñávàha yìhi ñaha xii-dé. ³¹ Te nchaa espíritú-áⁿ ní cáháⁿ ndàhú-xi núú Jèsús sá vă téndàha ñaha-gă xii-xi quíhíⁿ-xi núú ùhú núú ndàhú. ³² Te ñu-ni yatni yucu núú ndécú Jèsús-áⁿ yíhí vâi cuchí xixexi-güedi, te nchaa espíritú-áⁿ ní cáháⁿ ndàhú-xi núú-gă sá ná dàña-gă quíhu-xi yiqui cùnú nchaa cùchí-áⁿ, te Jèsús ní xáhaⁿ-gă sá cúú quíhu-xi yiqui cùnú-güedi. ³³ Te ní quee ñaha nchàa espíritú-áⁿ xii téé-áⁿ, te ní quíhu-xi nchaa cùchí-áⁿ, te cùchí-áⁿ ní xinu-güedi duha ní quee-güedi ndàa núú dèhvá yuhu làgúná-áⁿ, te ní ngaunihnu-güedi xití ndute te ní ndihi-güedi ní cáhá.

³⁴ Te òré ní xiní cue téé xito cuchí-áⁿ nàcuáa ní cuu te ní yùhú-güedé ní xinu-güedé, te ní sáháⁿ-güedé ní cani-güedé cuendú núú cuè ñáyiu ndècu xití ñuú, ndihi núú cuè ñáyiu ndècu xití yucu. ³⁵ Te nchaa ñáyiu ní níhí tñuhu ní quee-yu cuáháⁿ ndéhè-yu nàcuáa ní cuu. Te òré ní quexió-yu núú ndécú Jèsús, te ní xiní-yu téé ní xíhi ñaha cuè espíritú cúndìhi yucu ñávàha-áⁿ núcòo-dé núú sàhá Jèsús, te ñihnu-ná-dé dóo-dê, te núcóo-dé dàtná ñⁿ ñáyiu váha, te ní yùhú-yu òré ní xiní ñáhă-yu xii-dé. ³⁶ Te nchaa ñáyiu ní xiní nàcuáa ní cuu ní ndúha téé-áⁿ ní cùu ní caní-yu cuendú núú nchàa ñáyiu ní quexió-áⁿ nàcuáa ní cuu ní ndúha téé-áⁿ ndihi nàcuáa ní cuu cuendá nchaa cùchí-áⁿ. ³⁷ Te sá dúcáⁿ ní níhí-yu tñuhu nàcuáa ní cuu, núú nchaa ñáyiu ñuú Gàdará ïo ní yùhú-yu te ní ngüíta-yu càháⁿ ndàhú-yu núú Jèsús sá ná nùhú-gă nùu ndèè ichi véxi-gă. Te sá

dúcáⁿ ní cáháⁿ-yu núú cuáháⁿ-gă núú ndécú bàrcú. Te òré ndée-gă bàrcú-áⁿ nùhú-gă ³⁸ ní ngüíta téé ní xíhi ñaha cuè espíritú cúndìhi yucu ñávàha càháⁿ ndàhú-dé núú-gă nùu vá cúndèe iní-gă quíhíⁿ ndihi ñaha-gă xii-dé, dico Jèsús ní quide ndee iní ñáhá-ni-gă xii-dé, te ní xáhaⁿ-gă:

³⁹ —Cuanùhú vehe-n, te cani-n cuendú núú nchàa ñáyiu sá ïo càhnu cuu nchaa sá vâha ní quide ñaha Yă Ndiòxí xii-n —càchí-gă xáhaⁿ-gă xii-dé.

Te téé-áⁿ ní xica-dé cuánuhú-dé te ní ngüíta-dé ní cani-dé cuendú núú nchàa ñáyiu xĩndecu níhí ñuú sá ïo càhnu cuu nchaa sá vâha ní quide ñaha Jèsús xii-dé.

**Cuendá déhe yoco tē Jàirú,
ndihi cuendá ñⁿ ñadìhí
ní tnàndéé dóó Jèsús**

(Mt. 9:18-26; Mr. 5:21-43)

⁴⁰ Te òré ní ndexìo Jèsús ndàa ingá xio yuhu làgúná, te ñáyiu xĩndecu xíáⁿ sa ndètu càhnu ñaha-ná-yu, te ïo váha ní cáháⁿ ndihi ñáhá-yu xii-gă òré ní nasáá-gă. ⁴¹ Te ñⁿ téé tàxi tñuní veñúhu ní quexió-dé núú ndécú Jèsús, te téé-áⁿ nání-dê Jàirú, te ní ngüíñí xití-dê núú-gă càháⁿ ndàhú-dé, te xáhaⁿ-dê xii-gă:

—Véxi-í càháⁿ ndàhú-í núú-n nùu vá cúndèe iní-n quíhíⁿ-ó vèhe-í cada tátna-n dèhe yoco-í —càchí-dé xáhaⁿ-dê xii-gă.

⁴² Te ducaⁿ ní xáhaⁿ-dê chi ndècu ñⁿ dii-ni déhe yoco-dê, te ndècu-xi datná úxúú cuíá-xi, te càhú víhí tñáhá-xi cùhú-xi te cuíní-xi cuú-xi. Te Jèsús ní xica-gă cuáháⁿ-gă ndihi téé-áⁿ, te ïo vâi ñáyiu nchicúⁿ ñáhá xii-gă cuáháⁿ, te dàdehnde ñaha-ná-yu xii-gă ní cuu.

⁴³ Te tnuú nchaa ñáyiu-áⁿ ñútnàhâ ñⁿ ñaha cùhú, te ñaha-áⁿ sà ní cuu úxúú cuíá sâ cùhú-aⁿ ngòyo ñaha ñíhí xii-aⁿ, te ïo cuéhé ñíhúⁿ ní cuu dàndoñuhu-aⁿ chi ní nadico-aⁿ nchàa sá ndécú ndihi-aⁿ cuendá ní níhí-aⁿ ñíhúⁿ ní queheⁿ nchaa ñáyiu ní quide tátna ñaha xii-aⁿ, dico

ni ìíⁿ-yu ñá túú ní ndàcú-yu ndúha-aⁿ.

⁴⁴Te ní sáháⁿ ndehe yatni-aⁿ ndàa sátá Jèsús, te ní tnándeé-aⁿ luha yuhu dǒó-gǎ te òré-ni-áⁿ ní ndúha-aⁿ.

⁴⁵Te Jèsús ní xícáⁿ tnúhú-gǎ núú-yu, te xáhaⁿ-gǎ:

—ǎNdédacàa-ndo ní tnándeé ñáhá xii-í? —càchí-gá xáhaⁿ-gǎ xii-yu.

Te nchaá-yu ní xáhǎⁿ-yu sá ní ìíⁿ-yu ñá túú ní tnándeé ñáhá xii-gǎ. Te té Pèlú ndihi cue tée cùndihi-dé ní xáhaⁿ-güedé xii-gǎ:

—Mèstrú, ndèhe-n sá vái ñáiyu nchìcúⁿ ñáhá xii-n, te xio xio dàdehnde ñáhá-yu, te xicáⁿ tnúhú-gǎ-n yòo ní tnándeé ñáhá xii-n —càchí-güedé xáhaⁿ-güedé xii-gǎ.

⁴⁶Dico Jèsús ní xáhaⁿ-gǎ xii-yu:

—Dico ñu ìíⁿ-ndo ní tnándeé ñáhá xii-í, chi ní cutnùní iní-í sá ìíⁿ ñáiyu cùhú ní tnándeé ñáhá xii-í te ní ndúha-yu —càchí-gá xáhaⁿ-gǎ xii-yu.

⁴⁷Te sátá ní xiní ñaha-áⁿ sá ní cutnùní iní Jèsús sá ní tnándeé ñáhá-áⁿ xii-gǎ, te yùhú yùhú-aⁿ ní sáhá-aⁿ ní ngüñí xítí-áⁿ núú-gǎ, te ní náhmá-aⁿ núú-gǎ, ndihi núú nchàa ñáiyu ná cuendá ducaⁿ ní quide-aⁿ ní tnándeé-aⁿ-gǎ, ndihi cuendá sá òré-ni-áⁿ ní ndúha-aⁿ. ⁴⁸Te Jèsús ní xáhaⁿ-gǎ xii-aⁿ:

—Yòhó ñaha cùhú, ní sándáá iní ñáhá-n xii-í núu ní ndúha-n, te cuanùhú vitna te ñá túú-gǎ ná caní iní-n —càchí-gá xáhaⁿ-gǎ xii-aⁿ.

⁴⁹Te càháⁿ dúcáⁿ-ní Jèsús ní sáá ìíⁿ tée xinu cuechi vehe té Jàirú té tǎxi tnuní veñuhu, te xáhaⁿ tée xinu cuechi-áⁿ xii-dé:

—Sa ní xihí déhe-n, vá chíchiuⁿ-gá-n Mèstrú —càchí-dé xáhaⁿ-dǎ.

⁵⁰Te sá dúcáⁿ xáhaⁿ tǎe xinu cuechi-áⁿ xii té Jàirú ní tecú dóho Jèsús, núu ní xáhaⁿ-gǎ xii-dé:

—Vá ndihú iní-n, quindáá iní ñáhá-ní-n xii-í te ndúha déhe-n —càchí-gá xáhaⁿ-gǎ xii-dé.

⁵¹Te òré ní sáá-gá vehe té Jàirú te ñá ní dàña-gá quíhu ñáiyu cùtexínu, núu té Pèlú-ni ndihi té Jàcobó-ni, ndihi té Juàá-ni, ndihi tǎtá ndihi náná-ni xichí ní xihí-áⁿ cuànguihu ndihi-gá xití vehe.

⁵²Te nchaa ñáiyu sa xindecu vehe-dé-áⁿ xindáhyú-yu sá ndihú iní-yu cuendá sá ní xihí-xi. Te Jèsús ní xáhaⁿ-gǎ xii-yu:

—Vá ndàhyú-ndó, chi dícó-ni xidí-xi ñá túú ní xihí-xi —càchí-gá xáhaⁿ-gǎ xii-yu.

⁵³Te ní sácú ndeé ñáhǎ-yu xii-gǎ, chi sá cùú-xí mèè-yu chi ní xihí ndisa xichí-áⁿ. ⁵⁴Te Jèsús ní tnií-gá ndaha xichí ní xihí-áⁿ, te níhi ní càháⁿ-gǎ, te xáhaⁿ-gǎ:

—Xichí cuéchí, ndacóo —càchí-gá xáhaⁿ-gǎ.

⁵⁵Te xichí-áⁿ ní ndoto-xi, te òré-ni ní ndacóo-xi, te Jèsús ní xáhaⁿ-gǎ sá ná cuñàhá-yu sá caxí-xí. ⁵⁶Te tǎtá-xi ndihi náná-xi súúní ní cuñúhu-yu sá dúcáⁿ ní dándótó ñaha Jèsús xii-xi, te ní xáhaⁿ-gǎ xii-yu sá vǎ yòo ìíⁿ cùñàhá-yu sá dúcáⁿ ní quide-gǎ.

**Jèsús téndàha-gá ndi ùxúú
cue tée xica cuu ndihi-gá
quíhíⁿ-güedé càháⁿ-güedé tnúhu-gá**

(Mt. 10:5-15; Mr. 6:7-13)

9 Te Jèsús ní cana-gá ndi ùxúú cue tée xica cuu ndihi-gá, te ní sánaha-gǎ xii-güedé tnúhu ndee iní cundecu ndihi-güedé cuendá queñuhu-güedé nchaa espíritú cùndihi yucu ñávàha yìhi ñaha xii ñáiyu, ndihi cuendá sá cáda tǎtña-güedé nchaa ñáiyu cùhú. ²Te ní xáhaⁿ-gǎ xii-güedé sá quíhíⁿ-güedé danéhé-güedé ñáiyu nàcuáa cada Yá Ndiòxí ndíhu ndaha ñaha-gá xii-yu, te ducaⁿ càda tǎtña-güedé cue ñáiyu cùhú. ³Te cùmání-gǎ caca-güedé quíhíⁿ-güedé, te ní xáhaⁿ-gǎ xii-güedé:

—Ñá túú tñahí ná canehe-ndo cùu ichi-ndo, ní tǎtnu, ní ñunu, ní sǎ caxí-ndó, ní dǐhúⁿ. Te ní vǎ

cànèhe-ndo ingá ichi dóó-ndó, chi diu-ni dóó níhnú-ndó-ǎⁿ xíǎⁿ tnàhí-ni. ⁴Te ndédani càa vehe na saá-ndó, te xíáⁿ cundecu-ndo ndèé ná sàà nduu ndèe-ndo. ⁵Te núu ñá túú cuiní-yu queheⁿ cuendá ñáhǎ-yu xii-ndo, te ndee-ndo ñùú-áⁿ, te naquidi-ndo ticá chúhmá ní tní sáhá-ndó cuendá sá ná cùtnuní iní-yu sá ñà túú quide váha-yu —càchí-gá xáhaⁿ-gǎ xii-güedé.

⁶Te sátá dúcáⁿ ní xáhaⁿ Jèsús xii-güedé, te ní quee-güedé cuáháⁿ-güedé nchaá ñuu dácuàha-güedé ñáyíu tnúhu Yá Ndiöxí, tnúhu sá càháⁿ nàcuáa naníhí tǎhú-yu, te ducaⁿ ta quide tátna-güedé nchaá ñáyíu cùhú cuáháⁿ.

**Nàcuáa ní cuu ní xíhí té Juàá téé
dàcuandute ñaha xii ñáyíu**

(Mt. 14:1-12; Mr. 6:14-29)

⁷Te té Hèrodés téé cùu gobiernú ní níhí-dě tnúhu nchaá nàcuáa quide Jèsús, te quìyuhú iní-dé te sàni iní-dé yoo cùu-gá. Te ducaⁿ ní sani iní-dé chi dava ñáyíu càchí-yu sá tǎ Juàá téé ní xóo dacuandute ñaha xii ñáyíu ní ndoto cùu-gá. ⁸Te davá-yu càchí-yu sá tǎ Èliás cúú-gǎ, te davá-yu càchí-yu sá ìⁿ téé ní xóo càháⁿ tnúhu Yá Ndiöxí ndéé sanaha vìhi ní ndoto cùu-gá, càchí-yu. ⁹Dico té Hèrodés ní cachí-dé:

—Yúhú ní táuchíuⁿ-í ní xehndé-güedé díquí tǎ Juàá. ¿Te yoo cùu téé dii cuendú-xi nihí-a sá súuní cuèhé nǔú sǎ quidé-dě vǎí? —duha ní cachí-dé.

Te té Hèrodés ndúcú-dě nàcuáa cada-dé cuendá quini-dé Jèsús.

**Jèsús dácaxi-gá úhúⁿ mǐl cue téé te
dìiⁿ ñáyíu dìhí ndìhi landú**

(Mt. 14:13-21; Mr. 6:30-44; Jn. 6:1-14)

¹⁰Te nchaá cue téé ní táuchíuⁿ Jèsús cuáháⁿ càháⁿ tnúhu Yá Ndiöxí núú ñáyíu ní ndexio-güedé núú-gǎ te ní ngúíta-güedé nácàni tnúhu-güedé nchaá

nàcuáa ní quide-güedé. Te dǎtnùní ní xica-gá medii-ni-gá ndécá ñaha-gá xii-güedé cuáháⁿ ìⁿ xichi núú ñà túú ñáyíu ndècu, yatni núú cáá ñùú Bèt-saidá. ¹¹Dico òré ní níhí ñáyíu tnúhu sá cuáháⁿ Jèsús, te nchicúⁿ-yu-gá cuáháⁿ, te òré ní quexió-yu núú-gǎ, te ní queheⁿ cuendá ñáhá-gǎ xii-yu, te ní dánèhé ñáhá-gǎ xii-yu nàcuáa ndíhu ndaha ñaha Yá Ndiöxí xii-yu, te ní quide tátna-gá nchaá ñáyíu cùhú.

¹²Te òré sa ní cuaa te ní natacá ndi ùxúú cue téé xica cuu ndìhi-gá núú-gǎ, te ní xáhaⁿ-güedé xii-gá:

—Sa ní cuu dandàca-n nchaá ñáyíu-a, chi sa ní cuaa, te na quíhíⁿ-yu nchaá vehe càa yatni iha, ndìhi nchaá xití ñuu cáá yàtni iha cuaáⁿ-yu sá cǎxí-yu, te diu-ni yàcáⁿ ndetatú-yu, chi núú ndécú-ó iha ñá túú tnàhí ná lò —càchí-güedé xáhaⁿ-güedé xii-gá.

¹³Te Jèsús ní xáhaⁿ-gǎ xii-güedé:

—Mee-ndo chí cuñaha sǎ ná cǎxí-yu —càchí-gá xáhaⁿ-gǎ xii-güedé.

Te ní xáhaⁿ-güedé xii-gá:

—Ñá túú nǎgá ndécú ndìhi-ndí, chí úhúⁿ duha-ná pàá, ndìhi úú-nǎ chácá ndécú ndìhi-ndí, te diu-ni núú quíhíⁿ-ndí cuaaⁿ-ndí sá cǎxí-yu —càchí-güedé xáhaⁿ-güedé xii-gá.

¹⁴Te xǐnu dǎtná úhúⁿ mǐl mee-ni cué téé, te dìiⁿ ñáyíu dìhí ndìhi landú. Te Jèsús ní xáhaⁿ-gǎ xii cue téé xica cuu ndìhi-gá:

—Chí cuñaha na ngóo ndi údico úxí ndi údico úxí-yu ìⁿ ìⁿ xichi —càchí-gá xáhaⁿ-gǎ xii-güedé.

¹⁵Te ducaⁿ ní quide-güedé, te ní ngóo-yu nchaá-yu. ¹⁶Te dǎtnùní ní queheⁿ-gá ndi úhúⁿ pàá-áⁿ, ndìhi ndi ndùú chácá-áⁿ. Te ní ndacoto-gá andiú, te ní ndacáⁿ tǎhú-gǎ núú Yá Ndiöxí, te dǎtnùní ní tǎhú cuèchi-gá pàá-áⁿ ndìhi chácá-áⁿ, te ní sáha-gá nchaá cue téé xica cuu ndìhi-gá ní dácǎhñu ñaha-güedé xii-yu. ¹⁷Te nchaá-yu ní xexí-yu ní

ndahá xití-yu. Te sáta ní túhú cóhõ-yu te ní nadatácá-güedé nchaa sá ní quendóo, te ní chítú ùxúú tnàhá tídihi mee-ni sá ní quendóo.

Té Pèlú xáhaⁿ-dë xii Jèsús sá dífú-gã cúú-gã Cristú

(Mt. 16:13-19; Mr. 8:27-29)

¹⁸Te ìíⁿ nduu ndècu mee Jesús ndihi cue téé xica cuu ndihi-gá, te càháⁿ ndihi-gá Yã Ndiõxí, te sáta ní yáha ní càháⁿ ndihi-gá Yã Ndiõxí, te ní xicáⁿ tnúhú-gã núú-güedë, te xáhaⁿ-gã xii-güedé:

—¿Yoo cùu yúhú càchí ñáyiú-va? — càchí-gã xáhaⁿ-gã xii-güedé.

¹⁹Te ní xáhaⁿ-güedë xii-gã:

—Davá-yu càchí-yu sá cúú-n ndíi Juàá téé ní xóo dacuàndute ñaha xii ñáyiú, te davá-yu càchí-yu sá cúú-n tã Èliás, te davá-yu càchí-yu sá ìíⁿ téé ní xóo càháⁿ tnúhu Yá Ndiõxí ndéé sanaha ní ndoto cùu-n, duha càchí-yu — càchí-güedé xáhaⁿ-güedë xii-gã.

²⁰Te ní xicáⁿ tnúhú tucu-gã núú-güedë, te xáhaⁿ-gã xii-güedé:

—Te nchòhó, ¿yoo sàni iní-ndó cùu-í-i? —càchí-gã xáhaⁿ-gã xii-güedé.

Te té Pèlú ní xáhaⁿ-dë xii-gã:

—Yòhó cúú-n Cristú Déhe Dútú Ndiõxí —càchí-dé xáhaⁿ-dë xii-gã.

Jèsús càháⁿ-gã sá càhni ñaha-güedé xii-gã

(Mt. 16:20-28; Mr. 8:30-9:1)

²¹Te ní xáhaⁿ-gã xii-güedé sá vã yõo ìíⁿ cúnaha-güedë yoo cùu-gã. ²²Te ní xáhaⁿ-gã xii-güedé:

—Yúhú Téé cùu ñaní tnáhá-ndó nchàa-ndo ío cuèhé sã ndóhò-í, chi daquèe tñhú ñáhá cuè téé cùu sacuéhé nũú ñáyiú isràél, ndihi cue dútú cúnùu, ndihi cue téé dàcuaha ñaha xii ñáyiú nchaa tnúhu ní chídó tnúmi ndíi Moisés, te sáá nduu te cahni ñaha-güedë xii-í,

dico nduu úní sá cùú-í te ndoto-í —càchí-gã xáhaⁿ-gã xii-güedé.

²³Te dàtnùní ní xáhaⁿ-gã xii nchaa ñáyiú:

—Nchaa ñáyiú cuíni chitnahá ñáhá xii-í, te xini ñuhu-xi vã cadá-gã-yu sá sání ìní mée-yu, te ìíⁿ nduu ìíⁿ nduu cada ndee ìní-yu cundecu túha-yu ndohó-yu cuendá-í, te cuèi na ndòhó-yu dàtná ndoho-í. ²⁴Te nchaa ñáyiú cuíni sá ñà túú tnàhí ná yáha cundecu ñuyúú-a cuíta nihnú-yu. Dico nchaa ñáyiú ñá túú yùhú cuèi nándi sá ná yáha-yu cundecú-yu ñuyúú-a sá cuendá-í, te ñáyiú-áⁿ nanfí tãhú-yu. ²⁵Te cuèi nchaandi túhú sá ìó ñuyúú-a na nihí ñáyiú cundecu ndihí-yu, dico núu diu nchaa xíáⁿ ná cada cuíta nihnú-yu te ñá túú vëdana nàndíhi-xi sá dúcáⁿ ndècu ndihí-yu nchaa xíáⁿ. ²⁶Te nchaa ñáyiú na cùc-ahaⁿ núú-xi càháⁿ váha cuendá-í ndíhi cuendá nchaa tnúhu-í, te tnàhá yúhú Téé cùu ñaní tnáhá-ndó nchàa-ndo cuc-ahaⁿ núú-í núú-yu òrè quixi tucu-í ndíhi cue espíritú xínú cuèchi núú Tãtã-í Dútú Ndiõxí, te mee-gã cada cutnùní iní nchaa ñáyiú sá ìo càhnu cuu-í. ²⁷Te na càchí tnúhu ndáá-í xii-ndo sã ìó dava nchòhó ñáyiú ndècu iha vitna vã cùú-ni-ndo, chi cundecu-ni-ndo ndéé quini-ndó sáá nduu ndíhu ndaha ñaha Yá Ndiõxí xii ñáyiú —càchí-gã xáhaⁿ-gã xii-yu.

Ní nadáma dóo Jèsús ndihi núú-gã

(Mt. 17:1-8; Mr. 9:2-8)

²⁸Te ní cuu dàtná úná nduu sá dúcáⁿ ní càháⁿ Jèsús, te cuásaá-gã ìíⁿ yucu càháⁿ ndihi-gã Yã Ndiõxí, te ndèca-gã té Pèlú, ndihi té Jàcobó, ndihi té Juàá cuásaá. ²⁹Te nini càháⁿ ndihi-gã Yã Ndiõxí ní nadáma núú-gã ndihi dóo-gã, te dóo-gã-áⁿ sùúni ní nduu cuixíⁿ víhí, te súúni dàtásaⁿ-xi. ³⁰Te òrè-ni-áⁿ ní xiní-güedé úú tnàhá cue téé càháⁿ ndihi-gã, te ìíⁿ-dé cúú-dë té Moisés, te ingá-dé cúú-dë té Èliás, ³¹te súúni

dátasaⁿ-xi ní càndéé núú ndécú cuè téé úú-áⁿ ndihi-gá, te xĩndatnúhu-güedé nàcuáa ndoho Jèsús cuú-gá ñúú Jerusálén dátaná ní cachí méé-gă. ³²Te té Pèlú ndihi úú-gá-güedé cuíni víhí-güedé cúdú-güedé, dico ní sahní iní-güedé ñá túú ní xĩdí-güedé, te ní dánèhé núú ñáhá-xí xii-güedé sá súúni váha càa núú ndécú Jèsús, ndihi úú cue téé càháⁿ ndihi-gá-áⁿ. ³³Te òré sa ndücu ndee cue téé úú-áⁿ caca-güedé núhú-güedé, te ní xáhaⁿ tē Pèlú xii-gá:

—Mèstrú, ¡váha ní cuu sá ndécú-ó iha vitna! Te na dàcaa-ndí úní tnàhá vehe tnuvixiⁿ, ìⁿ cuu cuèndá-n, te ìⁿ cuu cuèndá té Moisés, te ìⁿ cuu cuèndá té Èliás —càchí-dé xáhaⁿ-dē xii-gá.

Dico té Pèlú chí ní mèe-dé ñá túú ní cùtnuní iní-dé nása ndùu tnúhu ní càháⁿ-dē. ³⁴Te nini càháⁿ-dē ní quexio ìⁿ vícò nùú ndécú-güedé-áⁿ nĩ dádáhu ñaha-xi xii-güedé, te ní yùhú-güedé sá dúcáⁿ nĩ quexio vícò-áⁿ nĩ dádáhu ñaha-xi. ³⁵Te xití vícò-áⁿ nĩ tecú ní càháⁿ Yá Ndiòxí, te xáhaⁿ-gă xii-güedé:

—Tée-a cùu-dé Déhe-í, téé ío cùu iní-í, te tñii-ndo nchàa tnúhu càháⁿ-dē —duha ní xáhaⁿ-gă xii-güedé.

³⁶Te sátá dúcáⁿ nĩ càháⁿ Yá Ndiòxí, te ní quide cuèndá-güedé sá mèdii-ná Jèsús ndécú-gă xíáⁿ. Te vá yóo ìⁿ ní xáhaⁿ-güedé nàcuáa ndùu nchaa sá ní xiní-güedé-áⁿ.

**Jèsús quidé tātna-gá ìⁿ téé
cuechi yìhi ñaha espíritú
cúndìhi yucu ñávàha**

(Mt. 17:14-21; Mr. 9:14-29)

³⁷Te ingá nduu-áⁿ cuánuu-gá yucu-áⁿ ndihi-güedé, te ío cuéhé ñáyiú cuáháⁿ tnahá ñáhá xii-gá. ³⁸Te ìⁿ téé ñùhu tnahá tnuú-yu-áⁿ nĩ càháⁿ níhi-dé, te xáhaⁿ-dē xii-gá:

—Mèstrú, ío càháⁿ ndàhú-í núú-n nùu vá cùndèe iní-n càda tātna-n dēhe-í, chí ìⁿ dñi duha-dé ndécú, ³⁹te yìhi ñaha es-

píritú cúndìhi yucu ñávàha xii-dé, te òré ná nàtnii ñaha-xi xii-dé, te dàcana saa ñaha-xi, te ndàda ruúⁿ ñáhá-xí xii-dé, te tàva-xi tñúu yuhu-dé. Te ío dān-doho ñaha-xi xii-dé, chí ndéé núú ñà cùú-gă, te dàña ñaha tnaa-xi xii-dé. ⁴⁰Te sa ní càháⁿ ndàhú-í núú cuè téé xica cuu ndihi-n queñuhu-güedé-xi, dico ñá túú ní ndàcu-güedé —càchí-dé xáhaⁿ-dē xii-gá.

⁴¹Te Jèsús ní xáhaⁿ-gă xii nchaa ñáyiú:

—¡Nchaa nchòhò ñáyiú ndècu ñuyíú-a ío sáa iní-ndó, chí ñá túú cuíni-ndó quindáa iní-ndó Yá Ndiòxí! Te ní cuu vài nduu quide ndee iní-í nchaa sá quidé-ndó, ¿te ná ndéé ama vá dúcáⁿ-gă cada-ndo-i? —càchí-gă xáhaⁿ-gă xii-yu.

Te ní xáhaⁿ-gă xii téé cùhú déhe-xi-áⁿ:
—Taxi déhe-n iha —cachí-gă xáhaⁿ-gă xii-dé.

⁴²Te òré cuáháⁿ téé cuechi-áⁿ nùú-gă, te espíritú cúndìhi yucu ñávàha-áⁿ nĩ dándúá ñáhá-xí xii-dé, te sàhni yìhí ñáhá tucu-xi xii-dé ní cùu, dico Jèsús níhi ní càháⁿ-gă ní tenàà-gă espíritú-áⁿ, te ní quee ñaha-xi xii-dé, te ní nacúaha cuèndá ñáhá-gă xii-dé tātá-dē. ⁴³Te nchaa-yu ní cuñúhu-yu sá dúcáⁿ nĩ cuu, te ní cachí-yu sá ío càhnu cuu Yá Ndiòxí.

Jèsús càháⁿ tucu-gá sá cùú-gá

(Mt. 17:22-23; Mr. 9:30-32)

Te nini xicuñúhu-yu nàcuáa ní quide Jèsús, te ní xáhaⁿ-gă xii cue téé xica cuu ndihi-gá:

⁴⁴—Nchòhò cundedóho váha-ndo tnúhu na càháⁿ-í-a, te vá ná cuànaa-ndo, chí yùhú Téé cùu ñaní tnàhá-ndó nchàa-ndo sáa ìⁿ nduu te cuáha cuèndá ñáhá-güedé xii-í núú cuè téé cùu úhú iní ñáhá —càchí-gă xáhaⁿ-gă xii-güedé.

⁴⁵Dico cue téé-áⁿ ñà túú ní tècú tnùní-güedé nàcuáa ndùu tnúhu ní xáhaⁿ-gă xii-güedé, te ducaⁿ ní yáha-güedé, chí ducaⁿ tnàhí ní

cachí-gá sá vă tècú tnùnì-güedé, te ní yùhú-güedé cacadáⁿ tnùhú-güedé núú-gă nâsa ndùu tnùhu ní xâhaⁿ-gă xii-güedé.

Cue tée ndücu tnùhu núú tnâhá nùu ndëdacâa-güedé io-gá cúnüu

(Mt. 18:1-5; Mr. 9:33-37)

⁴⁶Te cue tée xica cuu ndihi-gá ní ngüíta-güedé ndátñuhu-güedé nùu ndëdacâa-güedé io-gá cúnüu, ⁴⁷dico Jèsús ní cutnùnì iní-gá nâcuâa sâni iní-güedé nùu ní cana-gă iïⁿ té lihli, te ní sanu tnâi ñaha-gă iïⁿ xio dâñi-gă. ⁴⁸Te ní xâhaⁿ-gă xii-güedé:

—Nchaa ñâyüu na quèheⁿ cuendá iïⁿ té lihli dàtná té lihli-a cuendá sá ñhúhú ìní ñâhă-yu xii-í ñâ, te cada iní-yu sá yùhú ní queheⁿ cuendá-yu, te nchaa ñâyüu na quèheⁿ cuendá ñâhá xii yùhú, te cada iní-yu sá tnâhá Tătà-í Dútú Ndiöxí Yaá ní tendaha ñaha xii-í véxi-í ñuyú-a ní queheⁿ cuendá-yu. Te nchaa ñâyüu ío ndâhú iní-xi mee-ni xinu cuechí-yu, ñâyüu-áⁿ ío-gá cúnüu-yu —câchí-gá xâhaⁿ-gă xii-güedé.

Ñâyüu ñâ túú cùu úhú iní ñâhá cündihí ñahá-yu xii-o

(Mr. 9:38-40)

⁴⁹Te té Juáa diu-ni iïⁿ tée xica cuu ndihi-gá ní xâhaⁿ-dë xii-gă:

—Mèstrú, ní xiní-ndí iïⁿ tée càcunehe ñaha-dé xii-n, te ndëñuhu-dé espíritú cündihí yucu ñávâha yìhi ñaha xii ñâyüu, te nchúhú ñâ túú ní dàña-gă-ndí ducaⁿ càda-dé, chi ñâ túú xica cuu ndihi ñaha-dé xii-o —câchí-dé xâhaⁿ-dë xii-gă.

⁵⁰Te Jèsús ní xâhaⁿ-gă xii-dé:

—Daña-ndo na càda nahi-dé ní cùu, chi ñâyüu ñâ túú cùu úhú iní ñâhá xii-o te cündihí ñahá-yu —câchí-gă xâhaⁿ-gă xii-dé.

Jèsús càháⁿ-gá dóho té Jàcobó ndihi té Juáa

⁵¹Te òré sa ta cùyatni ndaa Jesús andüu, te ní xica-gă cuáhâⁿ-gă ñuú Jerusalén, chi duuⁿ duuⁿ ní sani iní-gă sá quihíⁿ-gă. ⁵²Te ní tendaha-gă cue tée yòdo nuu cuáhâⁿ, te ní quexio-güedé iïⁿ ñuú, te ñuú-áⁿ yíndëhu-xi distritú Sãmariá, te ndücu-güedé iïⁿ vehe cada túha-güedé òré quexio-gă. ⁵³Dico ñâyüu Sãmariá ñâ túú ní cuínì-yu cuañaha nùu-yu vehe, chi cuendá sá ñi cutnùnì iní-yu sá ìchi yâha-ni-gă quihíⁿ-gă ñuú Jerusalén. ⁵⁴Te sá dúcáⁿ ní quidè-yu ñâ túú ní cuínì-yu cuañaha nùu-yu vehe ndetatú-gă, núu ní xâhaⁿ tē Jàcobó ndihi té Juáa cue tée xica cuu ndihi-gă xii-gă:

—Mèstrú, ¿cuínì-n càcáⁿ táhú-ó nùú Yă Ndiöxí cuendá dangava-gă ñuhú danâa-gă ñâyüu ñuú-a dàtná ní quide té Èliás tée ní xóo cáháⁿ tnùhu Yá Ndiöxí ndéé sanaha-ăⁿ? —câchí-güedé xâhaⁿ-güedé xii-gă.

⁵⁵Te Jèsús ní nchócótó-gă núu-güedé, te ñihi ní cáháⁿ-gă dóho-güedé, te xâhaⁿ-gă:

—Nchòhó, chi ñâ túú vâha iní-ndó te núu ducaⁿ càháⁿ-ndó. ⁵⁶Chi yùhú Tée cùu ñanì tnâhá-ndó nchâa-ndo véxi-í sá dâcâcu nihnu-í ñâyüu, te ñâ dñú véxi-í sá dâcuíta nihnu-í-yu —câchí-gă xâhaⁿ-gă xii-güedé.

Te sâtá dúcáⁿ ní xâhaⁿ-gă, te ní xica-gă cuáhâⁿ-gă ndihi-güedé ingá ñuú.

Ñâyüu cuínì chitnahá ñâhá xii Jesús ní cùu

(Mt. 8:19-22)

⁵⁷Te ñùhu Jesús ichi ndihi-güedé, te iïⁿ tée ní xâhaⁿ-dë xii-gă:

—Mèstrú, cuínì-í canchicúⁿ ñâhá-í xii-n ndëni ní cuu na quihíⁿ-n —câchí-dé xâhaⁿ-dë xii-gă.

⁵⁸Te Jèsús ní xâhaⁿ-gă xii-dé:

—Nchaa ñúcuí chi ndècu yaú cúú vèhe-güedi saquihí-güedi, te nchaa quiti ndàva caa tacá-güedi díquí yutnu, dico yúhú Tée cùu ñaní tnáhá-ndó nchàa-ndo chi ñá túú ndèe cáá vèhe-í ñuyú-a ndetatú-í —càchí-gá xáhaⁿ-gá xii-dé.

⁵⁹ Te dàtnùnì ní xáhaⁿ tùcu-gá xii ingá-dé:

—Yòhò taquixi chitnahá ñáhá-n xii-í —càchí-gá xáhaⁿ-gá xii-dé.

Dico tée-áⁿ ñí xáhaⁿ-dè xii-gá:

—Mèstrú, dañá na nùhú-í cundetu-í cuú tătá-í te chindúxi-í-dé, te dàtnùnì quixi-í chitnahá ñáhá dùcaⁿ-ná-í xii-n —càchí-dé xáhaⁿ-dè xii-gá.

⁶⁰ Te Jèsús ní xáhaⁿ-gá xii-dé:

—Daña ñáyiú ñá túú sàndáá iní ñáhá xii-í ná chindúxi tnàha meé-yu, chi ñáyiú-áⁿ cúú-yu dàtná ñáyiú ní xíhí cuèi ndècu-ní-yu núú ñuyú-a. Te yòhò taquixi, chi quíhíⁿ-n dànehé-n ñáyiú nàcuáa cada Yá Ndiòxí ndíhu ndaha ñàha-gá xii-yu —càchí-gá xáhaⁿ-gá xii-dé.

⁶¹ Te ní xáhaⁿ tùcu ingá-dé xii-gá:

—Mèstrú, cuiní-í chitnahá ñáhá-í xii-n, dico díhna-gá dañá na nùhú-í cada ndee iní-í nchaa ñáyiú ndècu vehe-í, te dàtnùnì quixi-í —càchí-dé xáhaⁿ-dè xii-gá.

⁶² Te Jèsús ní xáhaⁿ-gá:

—Nchaa ñáyiú ní sàndáá iní ñáhá xii-í, te núú vá cànchícúⁿ nihnu ñáhá-yu ni yùhu ni iní-yu, te cúú-yu dàtná ìⁿ tée ní tnií ndaha làtú cutu-dé, chi tée-áⁿ núu na ndàcoto-dé ndàa sátá-dè òré xítú-dé, te vá quíhíⁿ ndáá làtú-dé ducaⁿ sàtnahá-xi cúú-yu. Te cue ñáyiú chi vá cúú ndáá-yu nàcuáa ndíhu ndaha-gá dava-gá ñáyiú—càchí-gá xáhaⁿ-gá xii-dé.

Jèsús téndàha-gá únídico úxí cue tée quíhíⁿ cáháⁿ tnúhu-gá núú ñáyiú

10 Te sátá dúcáⁿ ñí cuu, te ní cáxi tucu Xítóhó Jesucrístú únídico úxí cue tée codonù-güedé quíhíⁿ-güedé

cáháⁿ-güedé tnúhu-gá nchaa ñúú, ndíhi nchaa dava-gá xichi núú quíhíⁿ-gá, te ndí ndúú ndí ndúú-güedé tendaha ñàha-gá xii-güedé quíhíⁿ-güedé. ² Te cùmání-gá caca-güedé, te ní xáhaⁿ-gá xii-güedé:

—Nchòhò xìnì-ndó sá òré ná sáa yóó cuu nchaa sá xítú ñáyiú, te ío vai cuu. Te na càchí tnúhu ndáá-í xii-ndo sá dàtná vai sá xítú ñáyiú cùu, ducaⁿ ío vai ñáyiú cùmání cundedóho tnúhu Yá Ndiòxí te ío sacú ñáyiú dàcuaha ñàha xii-yu tnúhu-gá, núú xíáⁿ xínì ñùhu-xi cácaⁿ-ndó núú Yá Ndiòxí cuendá sá ná dàcaháⁿ-gá iní ñáyiú cáháⁿ-yu tnúhu-gá núú ñáyiú cùmání cundedóho tnúhu-gá. ³ Te nchòhò cúú-ndó dàtná cue mbéé cue quiti cuáháⁿ núú yíhí cuè quiti dééⁿ. Chi tendaha ñàha-í xii-ndo quíhíⁿ-ndó núú xíndecu nchaa ñáyiú cuihna iní-xi. ⁴ Te vá cànèhe-ndo ñunu cuhuⁿ ndachiuⁿ-ndo, ni núú cúhúⁿ díhúⁿ-ndó, te ni vá cádá tùha-gá-ndó chàu-ndó chi díu-ni chàu yíhí-ndó-áⁿ xíáⁿ-ni quíhí-ndo, te vá ío cuyaa-ndo cáháⁿ ndíhi-ndo ñáyiú ñùhu ichi. ⁵ Te òré ná quèxio-ndo ìⁿ vehe, te duha cúñaha-ndo xii ñáyiú dii vèhe-xi-áⁿ: “Yá Ndiòxí chindee ñàha-gá xii-ndo ío váha cuu iní-ndó cùndecu-ndo”, duha cúñaha-ndo xii-yu. ⁶ Te núú ñáyiú-áⁿ ñí nduu táhù-yu sá cùndècu váha iní-yu núú Yá Ndiòxí, te cuu-xi sá váha sá cúú-xi-yu tnúhu cúñaha-ndo-áⁿ, dico núú ñá túú ní cáháⁿ váha ndíhi ñáhá-yu xii-ndo, te cúñaha-ndo sá vá cúú-xí sá váha sá cúú-xí-yu. Dico núú ní cáháⁿ váha ndíhi ñáhá-yu xii-ndo, ⁷ te díu-ni vehe-áⁿ cada vehe tnaa-ndo, te ñá túú-gá ndèe nducu-ndo vèhe cundecu-ndo, te caxi-ndo nchàa sá ná tàxí-yu, chi nchaa cue tée quide chiuⁿ dacuítíⁿ tàù-güedé sá nihí-güedé sá cáxi-güedé cuendá nchaa chiuⁿ quide-güedé. ⁸ Te núú ní sáá-ndó ìⁿ ñúú núú ñí queheⁿ cuendá ñáhá-yu xii-ndo, te caxi-ndo nchàa sá ná tàxí-yu. ⁹ Te cada tátna-ndo cuè ñáyiú cùhú xín-

decu ñuú-áⁿ, te cúñaha-ndo xii-yu sá sà ní sáá nduu ndíhu ndaha ñàha Yá Ndiöxí xii-yu. ¹⁰Dico núu ní sáá-ndó ñⁿ ñuú núú ñà túú ní quèheⁿ cuendá ñáhã-yu xii-ndo, te tñii-ndo ìchi cuita cáháⁿ-ndó cuáhãⁿ, te cúñaha-ndo xii-yu: ¹¹“Ndéé tícã chúhmá ñí tñíi sáhã-ndí ñuú-ndó ñàquidí-ndí, te duha quide-ndí cuendá cutnúní iní-ndó sã ñà túú quide váha-ndo ndècu-ndo. Dico cunaha-ndo sã sà ní sáá nduu ndíhu ndaha ñàha Yá Ndiöxí xii-ndo ni cùu”, duha cúñaha-ndo xii-yu. ¹²Te na càchí tñúhu-í xii-ndo sã ná sáá nduu càda ndáá Yá Ndiöxí cuèchi nchaa ñáyiú, te ñáyiú ñuú-áⁿ ïo-gá ndohó-yu dàvã-áⁿ dàcúxí ñáyiú ñuú Sò-domá —càchí-gá xáhaⁿ-gã xii-güedé.

Cuendá ñáyiú dava ñuú ñà túú sàndáá iní tñúhu Xítohá Jesucristú

(Mt. 11:20-24)

¹³Te Jèsús xáhaⁿ-gã xii ñáyiú dava ñuú ñà túú sàndáá iní tñúhu-gá:

—¡Ndàhú nchòhó cue ñáyiú ñuú Corazín! ¡Te ndàhú nchòhó cue ñáyiú ñuú Bètsaidá! Chi núu dìcò ñuú Tírú, ndíhi ñuú Sidón ní quide-í nchaa sá vã yõo tñàhí ndàcu cada datná ní quide-í ñuú-ndó-áⁿ ñí xiní-ndó ñá, te sá ndéé ama-gá cuihnú-yu dóó ndàhú, te cunucóo-yu núú yáá cuendá sá ndíxí cuèchi iní-yu sá ñà túú quide váha-yu ni cùu. ¹⁴Dico sáá nduu te ïo-gá dandòho ñàha Yá Ndiöxí xii-ndo dàcúxí ñáyiú ñuú Tírú, ndíhi ñáyiú ñuú Sidón. ¹⁵Te nchòhó ñáyiú ñuú Capèrnaúm quide iní-ndó sã sà cuándaa-ndo àndíu, dico ñáhã chi núú ùhú núú ndàhú cundecu-ndo —duha ní xáhaⁿ-gã xii nchaa ñáyiú ñuú-áⁿ.

¹⁶Te xáhaⁿ tùcu-gá xii cue tée tendaha-gã quíhíⁿ cáháⁿ tñúhu-gá-áⁿ:

—Nchaa ñáyiú na cùndedóho nchaa tñúhu cáháⁿ-ndó, te cada iní-yu sá yúhú càháⁿ-í ndèdóho-yu, te nchaa ñáyiú na dàquee tíhú ñáhã xii-ndo, te tñàhã yúhú

daquèe tíhú-yu, te nchaa ñáyiú ducaⁿ na dàquee tíhú ñáhã xii-í, te tñàhã Tătã-í Dútú Ndiöxí Yáá ní tendaha ñàha xii-í véxi-í ñuyíú-a dàquee tíhú-yu —càchí-gá xáhaⁿ-gã xii-güedé.

Te ducaⁿ te ní xica-güedé cuáhãⁿ-güedé.

Ní nasáá cue tée únídico úxí ní tendaha Jèsús ní sáhãⁿ ní cáháⁿ tñúhu-gá núú ñáyiú

¹⁷Te cue tée únídico úxí-áⁿ ñí nasáá-güedé te súuní cùdíí iní-güedé, te xáhaⁿ-güedé xii Jèsús:

—Mèstrú, ndéé espíritú cùndíhi yucu ñávãha sàndáá iní ñáhã-xí xii-ndí òré cácu nèhe ñaha-ndí xii-n —càchí-güedé xáhaⁿ-güedé xii-gá.

¹⁸Te Jèsús ní xáhaⁿ-gã:

—Ndáá càháⁿ-ndó chi yúhú ní xiní-í cùtnàhã ní xíta nihnu yucu ñávãha, chi dàtná ní ngava ñí tasaⁿ ñí ngava-xi ñuyíú-a. ¹⁹Te dàtná quidé-ndó òré xènihnu-ndo ñíⁿ cóó, àdí ñíⁿ nchacua ducaⁿ cada-ndo daquee tíhú-ndó yùcu ñávãha, te ñà túú ñà cada ñaha-xi xii-ndo, chi ní taxi-í tñúhu ndee iní ndécú ndíhi-ndo. ²⁰Dico vá cùdíí iní-ndó cuendá sá sàndáá iní ñáhã cuè espíritú cùndíhi yucu ñávãha xii-ndo, chi cudíí iní-ndó cuendá sá sà yodo tñuní-ndó núú tütú Yá Ndiöxí Yáá ndécú àndíu —cachí-gá xáhaⁿ-gã xii-güedé.

Jèsús cùdíí iní-gá

(Mt. 11:25-27; 13:16-17)

²¹Te òré-áⁿ súuní ñí quide díí iní ñáhã Espíritú Yá Ndiöxí xii Jèsús, te ní xáhaⁿ-gã xii Yá Ndiöxí:

—Yòhó Tătã-í Dútú Ndiöxí, ïo chìñuhu ñaha-í xii-n chi díu-n tàxi tñuní-n àndíu ndíhi ñuyíú-a, te dànehé-n cuè ñáyiú nchaa tñúhu váha, te díu-ni ñáyiú-áⁿ cùú-yu ñáyiú ñà túú cùtnuní iní-xi nchaa tñúhu càháⁿ cue tée túha, te nchaa tñúhu càháⁿ-n-ãⁿ ñà túú ní dàtúu-n núú ñáyiú

càchí sá ío túha, te ío váha sàá díquí-xi. Te ducaⁿ quide-n, chi ducaⁿ cuiní-n cùn-duu —cachí-gá xáhaⁿ-gã xii Yá Ndiöxí.

²² Te xáhaⁿ tùcu-gá xii cue téé ní nasáá-áⁿ:

—Mee Tàtá-í Dútú Ndiöxí ní cachí-gá sá cùnùu-í núu nchàa-ndí túhú sá ío. Te vá yõ ìⁿ xìní nàcuáa sàni iní yúhú Déhe Dútú Ndiöxí, chi ìⁿdii díf-ni mee-gã xìní-gá nàcuáa sàni iní-í. Te ducaⁿ ìⁿdii-ni yúhú xìní-í nàcuáa sàni iní mée-gã, te nchaa ñáyu càchí iní-í sá quini-yu nàcuáa sàni iní Tàtá-í Dútú Ndiöxí te xitnùhu-í-yu, te vá yõ ìⁿ-gã xìní nàcuáa sàni iní-gá chi ñu-ni ñáyu ducaⁿ xitnùhu-í-áⁿ xìní-yu —càchí-gá xáhaⁿ-gã xii-güedé.

²³ Te ní nchócótó-gã núu xĩndecu mee-ni cuè téé xica cuu ndihi-gá, te ní xáhaⁿ-gã xii-güedé:

—Váha táhú nchòhó ndihi nchaa ñáyu ndèhe nchaa nacuáa quide-í vitna. ²⁴ Chi ío cuéhé cue téé ní xóo cáháⁿ tnúhu Yá Ndiöxí ndéé sanaha, ndihi cue téé ní xĩndaha ñàha xii ñáyu ní cuiní-güedé cundehe-güedé nchaa sá ndéhé-ndó quide-í vitna, te ñá túú ní xìní-güedé, te ní cuiní-güedé cundedóho-güedé nchaa tnúhu càháⁿ-í ndèdóho-ndo vitna, te ñá túú ní xĩndedóho-güedé —càchí-gá xáhaⁿ-gã xii-güedé.

Nàcuáa ní quide ìⁿ téé distritú Sàmariá

²⁵ Te ìⁿ téé dàcuaha ñaha xii ñáyu nchaa tnúhu ní chídó tnùní ndíi Moisés ní ndacuñí-dé xító ndèé-dé Jèsús nũu nása cunduu tnúhu cáháⁿ-gã, te xáhaⁿ-dë xii-gá:

—Mèstrú, ¿ná cúú sã cáda-í cuendá nduu táhù-í cundecu-í ndihi Yá Ndiöxí ni caa ni quíhíⁿ-i? —càchí-dé xáhaⁿ-dë xii-gá.

²⁶ Te Jèsús ní xáhaⁿ-gã xii-dé:

—Cuiní-í cachí tnúhu-n nása càháⁿ-xi núu tùtú ndíi Moisés —càchí-gá xáhaⁿ-gã xii-dé.

²⁷ Te xáhaⁿ-dë xii-gá:

—Ndíi Moisés càchí ndíi núu tùtú ndíi: “Cuu iní-ndó Dútú Ndiöxí Yaa cúu Ndiöxí-ndó nì yuhu ni iní-ndó, te cani iní-ndó càda-ndo datná cuiní mée-gã, te mee-ni tnúhu váha cani iní-ndó nàcuáa cuu vii cuu váha-ndo nũú-gã, te coo iní-ndó cùu iní-ndó-gã. Te cuu iní-ndó tnàha ñáyu-ndo datná cúu iní-ndó mée-ndo”, duha càchí ndíi núu tùtú ndíi —càchí-dé xáhaⁿ-dë xii-gá.

²⁸ Te Jèsús ní xáhaⁿ-gã:

—Váha-ni càháⁿ-n, te núu cada-n nàcuáa càháⁿ-n áⁿ, te nduu táhú-n cundecu-n ndihi Yá Ndiöxí ni caa ni quíhíⁿ —càchí-gá xáhaⁿ-gã xii-dé.

²⁹ Te sá dúcáⁿ nĩ xáhaⁿ Jèsús xii-dé nũu ndùcu-dé nàcuáa cada-dé cácu nihnu-dé núu tnúhu ní cáháⁿ-dé, te ní xícáⁿ tnúhú-dé núú-gã, te xáhaⁿ-dë:

—¿Yoo cùu tnaha ñáyu-í-i? —càchí-dé xáhaⁿ-dë xii-gá.

³⁰ Te Jèsús ní cani-gá ìⁿ cuendú núú-dë nàcuáa tecú tnùní-dé tnúhu-gá, te xáhaⁿ-gã:

—Ìⁿ téé ní ndee-dé ñuú Jerusalén ñúhú-dë ichi cuánuu-dé cuáháⁿ-dé ñuú Jericó, te ní quee ñadúhú ichi-dé ní dúhú-güedé dóo ñhnu-dë, ndihi nchaa sá néhé-dë, te ní caniha vihi-güedé, te nchito ñu-ná-dé ní dáñá ñaha-güedé te cuáháⁿ-güedé. ³¹ Te mei òré cátuu-dé-áⁿ ñúhú ìⁿ dútú ichi-áⁿ, te òré ní xìní ñáhá dútú-áⁿ xii-dé, te ìⁿ xio-ni ní xócóo ndee-dé ní yáha-dé. ³² Te ñuuhú tucu ìⁿ téé cùu levítá ichi-áⁿ, te òré ní xìní-dé téé-áⁿ cátuu-dé, te ñu-ni ducaⁿ nĩ quide-dé ìⁿ xio-ni ní xócóo ndee-dé ní yáha-dé. ³³ Dico ìⁿ téé distritú Sàmariá ñúhú tùcu-dé ichi-áⁿ te òré ní xìní-dé téé-áⁿ cátuu-dé, te ní cundàhú iní ñáhá-dë. ³⁴ Te ní sáháⁿ-dé núu cátuu téé-áⁿ, te ní quide tátua-dé nchaa núu ní

nícuèhé xii téé-áⁿ ní chihi-dé yúcu, te ní dácútú-dě. Te dātñuní ní dácáá ñàha-dé sáta quiti-dé, te ndèca ñàha-dé cuháⁿ ìíⁿ vehe núú sácõo cue ñáyiú sácúhuⁿ ichi, te yàcáⁿ ní xito ñàha-dě. ³⁵Te ingá nduu òré ní nucúhuⁿ téé Samaritánú-áⁿ ichi, te ní tava-dé úú díhúⁿ denàriú, te ní sáha-dé téé cùu xítòhò vehe-áⁿ, te ní xáhaⁿ-dě: “Coto saú-n tée-a, te núú ñá ní tñàhá díhúⁿ sá ní taxi-í, te cuèi na dàndoñuhu-gá-n díhúⁿ-n cuendá-dé, te òré ná quixi tucu-í te nacháhu-í”, duha ní xáhaⁿ tée Samaritánú-áⁿ xii téé dii vèhe xíaⁿ. ³⁶Te vitna cáháⁿ, te núú ndě-dacàa cue téé úní-áⁿ cúú-güedě téé váha cùu iní-güedé tñàha ñáyiú-güedé — cächí-gá xáhaⁿ-gã xii téé dàcuaha ñàha xii-í ñáyiú-áⁿ nchaa tñúhu ní chídò tñuní ndíi Moisés.

³⁷Te téé-áⁿ ní xáhaⁿ-dě xii-gá:

—Tée ní cundàhú iní ñáhá xii téé ní dánícuèhé ñáhá cuè ñadúhú-áⁿ, téé-áⁿ cúú-dě téé cùu iní tñàha ñáyiú-xi — cächí-dé xáhaⁿ-dě xii-gá.

Te Jèsús ní xáhaⁿ-gá:

—Cuáháⁿ te diu-ni ducaⁿ càda-n tñahá-n — cächí-gá xáhaⁿ-gã xii-dě.

Jèsús ndécú-gá vehe tá Mårta ndíhi tá Måría

³⁸Te Jèsús ñúhú-ni-gã ichi cuháⁿ-gá ndíhi cue téé xica cuu ndíhi-gá, te ní sáá-gá ìíⁿ ñuú líhli, te xíaⁿ ní quee ìíⁿ xíchí nání Mårta ní cáháⁿ ñáhá-xí xii-gá vehe-xi. ³⁹Te tá Mårta ndècu ìíⁿ cúhú-xi nàni-xi Mariá, te xíchí-áⁿ ní ngóo-xi núú Jèsús ndèdóho-xi nchaa tñúhu càháⁿ-gá. ⁴⁰Te tá Mårta-áⁿ ndíhi vihi-ni iní-xi quide-xi chiuⁿ-xi, te ní sáháⁿ-xi núú Jèsús, te ní xáhaⁿ-xi:

—Mèstrú, ¿náa ñá túú tñàhí sàni iní-n sá ní dándõ ndaha ñàha cùhú-í nchaa chiuⁿ-áⁿ? Cúñaha sàú ná quixi-xi chindee ñàha-xi — cachí-xi xáhaⁿ-xi xii-gá.

⁴¹Dico Jèsús ní xáhaⁿ-gá:

—Yòhó Mårta, ñúhu tneñu vihi-n, te ndíhú iní-n sá ío vài chiuⁿ-n ñúhu, ⁴²dico xini ñúhu vihi-gá-xi cundedóho-n tñúhu càháⁿ-í, chi tá Måría-a sa ndèdóho-xi tñúhu-í, te vá yõo ìíⁿ ndacu xocàni tñúhu-í sá ní ngúndecu ndíhi-xi — cächí-gá xáhaⁿ-gã xii-xi.

Jèsús dánèhé-gá cue téé xica cuu ndíhi-gá nàcuáa cáháⁿ ndíhi-güedé Yá Ndiõxí

(Mt. 6:9-15, 7:7-11)

11 Te ìíⁿ nduu càháⁿ ndíhi Jèsús Yá Ndiõxí ìíⁿ xichi, te sáta ní yáha ní cáháⁿ ndíhi-gá Yá Ndiõxí, te ní xáhaⁿ ìíⁿ téé xica cuu ndíhi-gá xii-gá:

—Mèstrú, danèhé ñáhá xii-ndí nása cáháⁿ ndíhi-ndí Yá Ndiõxí dātñá ní quide ndíi Juáá ní dánèhé ndíi cue téé ní xica cuu ndíhi ndíi — cächí-dé xáhaⁿ-dě xii-gá.

²Te Jèsús ní xáhaⁿ-gã:

—Òré cáháⁿ ndíhi-ndo Yá Ndiõxí, te cachí-dó:

Yòhó tātá-ndí Dútú Ndiõxí Yáá ndécú àndiu, nchaa ñáyiú na càháⁿ-yu sá cúú-n Yáá ío yíñúhu.

Te xicáⁿ táhú-ndí núú-n sá ná sàá nduu ndíhu ndàhá-n-yu.

Te cada-n dātñá cächí iní-n ñùyíú-a dātñá quidé-n àndiu.

³Te xicáⁿ táhú-ndí núú-n sá táxí-n sá cándèca iní-ndí ìíⁿ nduu ìíⁿ nduu.

⁴Te cada càhnu iní-n nchàa yíca cuèchi-ndí, chi tñàhá nchúhú quidé càhnu iní-ndí nchaa sá quidé ñàha tñaha ñáyiú-ndí.

Te vá dāñá-n dācāháⁿ ñáhá yùcu ñávàha xii-ndí cada-ndí sá ñà túú vāha, chi coto ñàha-n xii-ndí cuendá sá vá dúcáⁿ càda ñàha-xi,

duha cáháⁿ-ndó

—cächí-gá xáhaⁿ-gã xii-güedé.

⁵Te Jèsús ní xáhaⁿ tucu-gá:

—Te núu ndédacàa nchohó ndécú ìⁿ tée tñaha tnúhu ndìhi-ndo, te dava níú cuáháⁿ-ndó vèhe-dé, te òré ní quexìo-ndo, te xáhaⁿ-ndo xii-dé: “Véxi-í núu vá cùndèe iní-n tàxi nuu-n úní tñahá pàá, ⁶ chi ìⁿ tée xìní tñahá ndìhi-í ñúhú-dě ichi ní quexìo-dé vehe-í, te ñá túú tñahí ná cuáñaha-í caxi-dé”, quesaha-ndo cùñaha-ndo. ⁷ Te tée-áⁿ cáháⁿ-dé ndéé xití vehe-dé, te cùñaha-dě xii-ndo: “Vá dásàtú nihá-n chi ndèdí yuyèhe-í, te càa-í ndìhi cue landú-í, te vá cúú ndàcòo-í taxi-í sá cuiní-n”, quesaha-dě cùñaha-dě xii-ndo. ⁸ Te na càchí tnúhu-í xii-ndo sá cuèi cùu-dé tée tñaha tnúhu ndìhi-ndo, dico ducaⁿ cùñaha-dě xii-ndo, dico dacuitíí sá ndácòo-dé taxi-dé sá cuiní-ndó cuendá sá vǎ dásàtú-gá-ndó iní-dé. ⁹ Te yúhú càchí-í xii-ndo sá cǎcǎⁿ-ndó núu ná cuiní-ndó núú Yǎ Ndiòxí te taxi-gá. Te vá dáñá ndéé-ndó cǎcǎⁿ-ndó núú-gǎ núu ná cuiní-ndó, te ducaⁿ te níhí-ndó. Te cada iní-ndó sǎ ní quexìo-ndo vehe ìⁿ tñaha ñáyiu-ndo te ní cǎháⁿ-ndó, te ñáyiu-áⁿ ní tedóho ñahá-yu xii-ndo te ní nacaáⁿ-yu yuyèhe. Te ducaⁿ càda iní-ndó chi Yǎ Ndiòxí tedóho ñaha-gǎ xii-ndo, te taxi-gá sá ná cǎcǎⁿ-ndó núú-gǎ. ¹⁰ Chi nchaa ñáyiu ducaⁿ xíquide te Yǎ Ndiòxí tédóho ñaha-gǎ xii-yu nihí-yu sá cuiní-yu. Te ñiu-ni ducaⁿ tucu nchaa ñáyiu na cǎcǎⁿ núú-gǎ ìⁿ sá cuiní-yu, chi sǎñaha-gǎ sá xicǎⁿ-yu núú-gǎ. Te ñiu-ni ducaⁿ tucu níhí nchaa ñáyiu ñá túú dàña ndéé xicǎⁿ núú Yǎ Ndiòxí sá cuiní-yu, chi níhí-yu.

¹¹ Te nchòhó cue tée cùu tátá ñá túú cùndee iní-ndó cuáhaha-ndo cuè déhe-ndo ìⁿ yúú caxi-güexi òré xicǎⁿ-güexi ìⁿ pǎá núú-ndó cǎxi-güexi, te ní ñà túú cùndee iní-ndó cuáñaha-ndo ìⁿ cóo caxi-güexi òré xicǎⁿ-güexi ìⁿ chácá núú-ndó cǎxi-güexi. ¹² Te ní ñà túú cùndee iní-ndó cuáñaha-ndo ìⁿ nchacua caxi-güexi oré xicǎⁿ-güexi ìⁿ ndúú

núú-ndó cǎxi-güexi. ¹³ Te nchòhó cuèi ndéé dau sǎá iní-ndó, dico sǎha-ndo cuè déhe-ndo sǎ vǎha xèxi-güexi oré xicǎⁿ-güexi núú-ndó. Te núu nchòhó ducaⁿ quide-ndo, ÿte uuⁿ-gá ducaⁿ quide Tátá-ndó Dútú Ndiòxí Yǎ ndécú àndiu, chi taxi-gá Espiritú-gá cundecu ndìhi-ndo te núu na cǎcǎⁿ-ndó núú-gǎ! —càchí-gá xáhaⁿ-gǎ xii-güedé.

Càchí-güedé sá ndécú ndìhi

Jesús yucu ñávaha

(Mt. 12:22-30; Mr. 3:20-27)

¹⁴ Te Jèsús ndéñúhu-gá espíritú cùndìhi yucu ñávaha yìhi ñaha xii ìⁿ tée ní quide ñhí-xi, te òré ní ndee ñaha espíritú-áⁿ xii tée-áⁿ, te ní nacaáháⁿ-dé. Te ío ní cuñúhu ñáyiu sá dúcǎⁿ ní quide-gá. ¹⁵ Te davá-yu ní xitñahá-yu:

—Tée-a ndèñuhu-dé nchaa espíritú cùndìhi sácúíhná yíhí ñaha xii ñáyiu, chi ñiu-ni sácúíhná-áⁿ chindèe ñaha-xi xii-dé, te ñiu-ni-xi tàxi tñuní-xi nchaa espíritú-áⁿ —càchí-yu xitñahá-yu.

¹⁶ Te davá-yu xitò ndéé ñáhǎ-yu xii-gǎ, te xǎhǎⁿ-yu sá ná cǎdá-gǎ ìⁿ sá vǎ yǒo tñahí ndàcu cada ñuyúú-a cundèhé-yu nàcuáa cutnùnì iní-yu núu ndáá sá Yǎ Ndiòxí ní tendaha ñaha-gǎ xii-gǎ véxi-gǎ ñuyúú-a. ¹⁷ Dico mee-gǎ sa ní cutnùnì iní-gǎ nchaa nàcuáa sǎni iní-yu, núu ní xáhaⁿ-gǎ xii-yu:

—Te nchòhó xìní-ndó sǎ núu ìⁿ tée yìndaha ìⁿ nacióⁿ vá cúú ìⁿ nuu-dé ndìhi cue tée cùndìhi-dé, te vá cùdíi-dé cunu-dě. Te ñiu-ni ducaⁿ sǎtnahá tucu-xi cùu cue ñáyiu xìndecu ìⁿ-ni vèhe, chi núu vá cúú ìⁿ nuú-yu cundecú-yu, te vá cùdíi-yu cundecu cǎhnú-yu. ¹⁸ Te ducaⁿ sǎtnahá-xi cùu sácúíhná, chi núu vá cúú ìⁿ nuu-xi ndìhi nchaa espíritú cùndìhi-xi te vá cùdíi-xi cundecu-xi taxi tñuní-xi. Te duha cáháⁿ-í chi nchòhó cǎchí-ndó sǎ sácúíhná chindèe ñaha-xi xii-í quèñúhu-í nchaa espíritú cùndìhi-xi

yíhi ñaha xii ñáyi. ¹⁹Te núu yúhú quidé cuendá-ndó sã sàcuíhná chíndèe ñaha-xi xii-í, te xini ñuhu-xi cada cuendá-ndó yòo chindee ñaha xii cue tée xica cuu ndíhi-ndo queñuhu-güedé nchaa espíritú cündíhi-xi yíhi ñaha xii ñáyi. Te mee-güedé càchí-güedé sã nchòhó ñá túú càháⁿ ndáá-ndó sã dúcáⁿ càháⁿ-ndó. ²⁰Te ndáá sá Yã Ndiöxí chíndèe ñaha-gá xii-í queñuhu-í nchaa espíritú cündíhi sàcuíhná yíhi ñaha xii ñáyi, te xiãⁿ cutnùní iní-ndó sã sà ní sáá nduu ndíhu ndaha ñaha Yã Ndiöxí xii-ndo.

²¹Te núu ñiⁿ tée ío ndee, te súní ñí cáá-dé, te ndèé-dé vehe-dé cuendá sá vã cuíta, te ní quide túha-dé titní sá dèéⁿ, te ío váha nèhe váha-dé nchaa ndachìuⁿ-dé. ²²Dico núu quexìo ingá tée ío-gá ñí cáá te ndee-gã-dé, te ngüíta-dé nãá-dé ndíhi tée ndèé vehe-xi-áⁿ, te cada canári ñáhá tãe-áⁿ xii tée ndèé vehe-xi-áⁿ, te quendeé-dé nchaa sá dèéⁿ cündèe iní-dé, te taxi tnùní-na-dé nchaa xiãⁿ, ndíhi nchaa sá ndécú ndíhi-dé, te dàcáhũu-dé nchaa cue tée cündíhi-dé nchaa sá ná ñíhí-dé.

²³Te nchaa ñáyi ñá túú cündíhi ñaha xii-í, te cùu úhú iní ñáhã-yu, te nchaa ñáyi ñá túú chindee ñaha xii-í, te dàquee tñhũ-yu chìuⁿ quide-í.

**Espíritú cündíhi yucu ñávãha
sá nánchòcáva xito cùu uú**

(Mt. 12:43-45)

²⁴Te òré ná quèe ñaha ñiⁿ espíritú cündíhi yucu ñávãha xii ñiⁿ ñáyi, te cuáháⁿ-xi ndùcu-xi ñiⁿ xichi núú cündècu-xi te ñá ñíhí-xi, te ní sani iní-xi: “Váha-gá nùhú tucu-í núú ní xíndecu-í”, duha ní sani iní-xi. ²⁵Te cuánuhú-xi, te òré ní nasáá-xi, te ní xiní-xi sá cáá iní ñáyi-áⁿ dàtná cáá-nã ñiⁿ vehe ní natíhú, chi ní nduu vii-ná, vá yòo-gá ndécú. ²⁶Te sáta dúcáⁿ te ní xica-xi cuáháⁿ-xi cuándúcú-xí ùsá tnáhá es-

píritú cündíhi-xi sá nèhé víhí-gã xíquide, te òré ní ñíhí-xi cue espíritú-áⁿ te ndèca ñaha-xi cuáháⁿ cuendá ngúndecu ndíhi-xi ñáyi-áⁿ, te ñáyi-áⁿ uuⁿ-gá nándi yáha-yu dàcútúxí ndèé díhna — càchí-gá xáhaⁿ-gã xií-yu.

Cuendá ñáyi cùu váha ndisa iní-xi

²⁷Te nini càháⁿ Jèsús tnúhu-áⁿ núú ñáyi ní cáháⁿ ñíhi ñiⁿ ñadìhí tnuú-yu, te xáhaⁿ-aⁿ xii Jesús:

—Sá váha táhú ñadìhí ní dácácú ñaha xii-n, te ní dácuéhnú ñaha-aⁿ! —cachí-aⁿ xáhaⁿ-aⁿ xii-gá.

²⁸Te Jèsús ní xáhaⁿ-gã:

—Váha-gá táhú nchaa ñáyi sàcúnd-edóho nchaa tnúhu càháⁿ Yã Ndiöxí te sàndáá iní-yu! —càchí-gá xáhaⁿ-gã xii-aⁿ.

**Ñáyi ñá túú sàndáá iní ñáhá xii
Jesús cuíní-yu cada-gá ñiⁿ sá
vã yòo tnáhí ndacu cada**

(Mt. 12:38-42; Mr. 8:12)

²⁹Te ta tàcá vai ñáyi te dàdehnde tnaha-ná-yu, te ní ngüíta Jèsús xáhaⁿ-gã xií-yu:

—Nchòhó ñáyi ndècu ñuyúú vitna, chi ío sãá iní-ndó, te cuíní-ndó càda-í ñiⁿ sá vã yòo tnáhí ndacu cada cuendá cuíní-ndó cùtnuní iní-ndó núu ndisa sá Yã Ndiöxí ní tendaha ñaha-gá xii-í véxi-í. Dico ñá túú nãgá cada-í quiní-ndó, chi sa ñíhí-ndó tnũhu nàcuáa ní yáha ndí Jònás tée ní xóo cáháⁿ tnúhu Yã Ndiöxí ndèé sanaha, te diu-ni ducaⁿ yáha yúhú tucu. ³⁰Chi nchaa ñáyi ñuú Nínivé ní cutnùní iní-yu sá Yã Ndiöxí ní tendaha ñaha-gá xii ndí Jònás ní sáháⁿ ndí ñuú-yu. Te ducaⁿ sãtnahá-xi cùu yúhú Tée cùu ñaní tnáhá-ndó nchàa-ndo, chi sáá nduu te cutnùní iní-ndó sã Yã Ndiöxí ní tendaha ñaha-gá xii-í véxi-í ñuyúú-a. ³¹Te na sãá nduu càda ndáá Yã Ndiöxí cuéchi nchaa nchòhó ñáyi ndècu ñuyúú-a, te dàvá-áⁿ quiní-ndó ñiⁿ

ñadihí ñaha ní xíndaha ñíⁿ nacióⁿ cáá ndàa xio cuha núú quéné nchìcanchii. Te ñaha-áⁿ ïo xica ñí xíndecu-aⁿ, te ní sáháⁿ-aⁿ ní xíndedóho-aⁿ nchaa tnúhu ní cáháⁿ ndíi Salòmón, chi ndíi-áⁿ ïo ní sáá sá xini tnúni ndíi. Te ñaha-áⁿ cáháⁿ-aⁿ dàvá-áⁿ sá nchòhó ñáiyu ndècu vitna ñá túú ní quide ndáá-ndó. Dico vitna iha ndècu ndíhi ñaha-ndo xii yúhú, te ñiu-í ïo-gá cúnùu-í dàcúúxí ndíi Salòmón. ³²Te ñiu-ni nduu càda ndáá Yá Ndiòxí cuéchi nchaa nchòhó ñáiyu ndècu ñuyú-a vitna, dàvá-áⁿ tnàhá cue ñáiyu ní xíndecu ñúú Nínivè cundecú-yu núú Yá Ndiòxí, te tnàhá-yu cachí-yu sá ñà túú ní quide ndáá-ndó. Chi ñáiyu ñúú Nínivè-áⁿ ñí ndixi túu iní-yu sá ñà túú quide váha-yu ndècú-yu te ní natuhá-yu ichi Yá Ndiòxí cúnàhá ní cáháⁿ ndíhi ñaha ndíi Jónás tnúhu-gá xií-yu. Dico vitna iha ndècu ndíhi ñaha-ndo xii yúhú tée càháⁿ tucu tnúhu Yá Ndiòxí, te ñiu-í ïo-gá cúnùu-í dàcúúxí ndíi Jónás.

Núú-ó cùu-xi datná ñíⁿ ñuhú

(Mt. 5:15; 6:22-23)

³³Te ñá túú ñíⁿ ñáiyu tènùhú ñíⁿ lìn-terná, te taxi ndecú-yu ñíⁿ núú yídáhu, àdì chiváha-yu xití ñíⁿ tídihi, chi tàxi ndecú-yu ñíⁿ núú ñínu cuendá nchaa ñáiyu quíhu vehe cutnùní núu-yu. ³⁴Te núú-ndó cùu-xi datná ñíⁿ ñuhú, chi ñíⁿ sá ná quíni-ndó te ndixi túu iní-ndó ñá cúú xíáⁿ, te núu càváha núú-ndó, te ducaⁿ cùtnuní iní-ndó ñá cúú sá ndécú ñúú-ndó, áⁿ te núu cùhú, te vá cùtnùní iní-ndó ñá cúú sá ndécú ñúú-ndó. Te sá dúcáⁿ cùhú núú-ndó te cada iní-ndó sá ndécú-ndó dàtná ñíⁿ núú néé. ³⁵Te ïo cada cuendá-ndó vǎ cání cuèhé iní-ndó cuendá tnúhu Yá Ndiòxí cuendá cutnùní iní-ndó nàcuáa cundecu-ndo, chi núu na càni cuèhé iní-ndó cuendá tnúhu-gá, te cùu-ndo datná ñíⁿ ñáiyu ñá túú cùtnuní núú-xí. ³⁶Te núu càndoo canine iní-ndó, te mee-ni sá vǎha ñùhu iní-ndó,

te cùtnuní váha iní-ndó tnúhu ndáá dàtná cùtnuní váha núú-ndó òré càyú ñuhú, ducaⁿ cùtnuní iní-ndó —càchí-gá xáhaⁿ-gǎ xií-yu.

Jèsús càháⁿ-gǎ cuendá cue tée cùu fariséú ndíhi cue tée ñàcuaha ñaha xii-í ñáiyu

(Mt. 23:1-36; Mr.

12:38-40; Lc. 20:45-47)

³⁷Te òré ní ndíhi tnúhu ní cáháⁿ Jèsús, te ñíⁿ tée cùu fariséú ní cáháⁿ ñáhá-dé xii-gǎ vehe-dé caxi-gǎ, te cuánguihu-gǎ vehe-dé, te ní ngóo-gǎ mèsá. ³⁸Te tée cùu fariséú-áⁿ ïo ní cuñúhu-dé, chi Jèsús ñá túú ní ndàha-gǎ nàcuáa sàni iní-güedé nduu vétú iní Yá Ndiòxí òré ní ngóo-gǎ caxi-gǎ dàtná quidé mèe-güedé. ³⁹Te Jèsús ní xáhaⁿ-gǎ xii-dé:

—Nchòhó cue tée cùu fariséú xini-ndó sǎ òó ñáiyu nàquete sátá-ni tàsáⁿ ndíhi sátá-ni còhó, te xití-xi càndehe caduha-ni. Te ducaⁿ sǎtnahá-xi cùu nchòhó, chi ndaha-ni-ndo nàquete-ndo, te iní-ndó ñà túú ndùu ndoo, te nándi dándahú-ndó tnàha ñáiyu-ndo, te quèheⁿ-ndo sǎ ndécú ndíhi-yu, te nándi-gǎ nchaa sǎ cuèhé sǎ dúhá ñùhu iní-ndó quide-ndo. ⁴⁰Te nchòhó cúú-ndó cuè tée ïo ñíⁿ iní-xi! ¿Te náa ñá túú cùtnuní iní-ndó sǎ Yá Ndiòxí Yá ní cadúha yiqui cùñú-ó ñiu-ni-gǎ ní chihí-gǎ iní-ó-áⁿ? ⁴¹Te nchaa sǎ vǎha ndècu ndíhi-ndo cuáha-ndo nchàa ñáiyu xini ñuhu na cundecu ndíhi-yu, te núu ducaⁿ na càda-ndo, te cuu-ndo ñáiyu sa ní nduu ndoo ní nduu nine iní-xi.

⁴²Te ndáhú ní cuu nchaa nchòhó cue tée cùu fariséú! Chi sǎha-ndo Yá Ndiòxí núú ùxí xichi yúcu nání mენტá, ndíhi yúcu rùdá, ndíhi nchaa dava-gǎ núú yúcu quèe comídá, dico ñá túú quide ndáá-ndó, te ni ñà túú ñùhu iní-ndó Yá Ndiòxí. Dico tnúhu càháⁿ-í-a tàù-ndó càda-ndo, te ni vǎ dàná ndéé-ndó càda-ndo nchaa dava-gǎ sǎ vǎha.

⁴³ ¡Te ndàhú ní cuu nchòhó cue tée cùu fariséu! Chi cuíní-ndó cùnucóo-ndo núú sácòo cue tée ío cùnuu xití veñúhu, te cuíní-ndó mèe-ni ndihi tnúhu yinúhu cáháⁿ ndihi ñaha ñáiyu xii-ndo nchàa núú xicá cùu-ndo.

⁴⁴ ¡Te ndàhú ní cuu nchòhó cue tée dàcuaha ñaha xii ñáiyu nchaa tnúhu ní chídó tnùní ndí Moisés, ndihi nchòhó cue tée cùu fariséu chi ío dandahú-ndó mèe-ndo sá quidé ndáá-ndó te ñá ndáá sá quidé ndáá-ndó! Chi cùu-ndo datná ìⁿ ñáiyu ní xíhi te ní nguíndüxi, te ñá túú cùtnuní-gá ndéé yíndüxi-yu, te cuèi nà yáha ñáiyu dico ñá túú cùtnuní sá yíndüxi ndíyi. Te ducaⁿ sãtnahá-xi cùu nchohó, chi nchaa ñáiyu ndèhe ñaha xii-ndo ñá túú cùtnuní iní-yu nchaa sá cuèhé sá dúhá sàni iní-ndó —càchí-gá xáhaⁿ-gã xii-güedé.

⁴⁵ Te ní xáhaⁿ ìⁿ tée dàcuaha ñaha xii-yu nchaa tnúhu ní chídó tnùní ndí Moisés xii-gá:

—Mèstrú, te sá dúcáⁿ càháⁿ-n te tnàhá nchúhú xicuehè-n ãⁿ —càchí-dé xáhaⁿ-dë xii-gá.

⁴⁶ Te Jèsús ní xáhaⁿ-gã:

—¡Ndàhú ní cuu tnàhá nchaa nchòhó cue tée dàcuaha ñaha xii ñáiyu nchaa tnúhu ní chídó tnùní ndí Moisés! Chi quide-ndo datná quidé ñáiyu dàcuído ìⁿ tnaha ñáiyu-xi ìⁿ sá ío vée, te mèe-yu ni lùha ñá túú cuíní-yu cuidó-yu. Te ducaⁿ sãtnahá-xi quide nchohó chi dānehé-ndó ñáiyu nacuáa cada-yu, dico mee-ndo chi ni lùha ñá túú cuíní-ndó càda-ndo nacuáa dānehé-ndó-yu.

⁴⁷ ¡Te ndàhú ní cuu tucu-ndo! Chi càdúha-ndo núú ní nguíndüxi cue tée ní xóo cáháⁿ tnúhu Yá Ndióxi ndéé sanaha cuèndá sá cúnàha-ndo núú yíndüxi cue ndí, te diu-ni cue ñaní tnáhá-ndó ní sahani-güedé cue ndí. ⁴⁸ Te nchòhó sa ñaha-ndo nacuáa ní quide cue ñaní tnáhá-ndó, te càchí-ndó sá ní quide

váha-güedé sá dúcáⁿ ní sahani-güedé cue ndí-áⁿ, te vitna càdúha-ndo núú ní nguíndüxi cue ndí.

⁴⁹ Te Yá Ndióxi ío sàá nchaa sá xini tnùní-gá, te ní cachí-gá sá dácàháⁿ-gá iní cue tée cuèndá cáháⁿ-güedé tnúhu-gá núú ñáiyu, te cada-güedé nchaa nacuáa cuíní-gá, te dava-güedé cahni ñàhá-yu xii-güedé, te dava-güedé ío dandòho ñàhá-yu xii-güedé duha ní cachí-gá. ⁵⁰ Te nchaa ñáiyu ñuyú vitna tnàhá-yu nacháhu-yu núú Yá Ndióxi cuèndá sá ní sahani-güedé cue tée ní cáháⁿ tnúhu-gá ndéé cùtnàhá ní ngáva ñuyú. ⁵¹ Te ndéé ndí Àbél tée ní sahani-güedé ndéé díhna nuu, ndihi ndéé ndí Zacariá tée ní sahani-güedé ndéé núú ní ndihi-ná ndácáⁿ cuèndá ñàhá Yá Ndióxi núú ñáiyu ndècu ñuyú vitna, te diu ndí-áⁿ ní sahani-güedé mei tnúú veñúhu càhnu sá ío cùnuu, ndihi xító núú sácòdó sã ndúú tãhú Yá Ndióxi.

⁵² ¡Te ndàhú ní cuu tucu nchaa nchòhó cue tée dàcuaha ñaha xii ñáiyu nchaa tnúhu ní chídó tnùní ndí Moisés! Chi quide-ndo datná quidé ìⁿ tée tàxi tnuní ìⁿ vehe, chi nacadí-dé te ñá dáñá-dë quíhu ñáiyu te ni mèe-dé ñá túú quíhu-dé. Te ducaⁿ sãtnahá-xi quide-ndo, chi dàcuaha-ndo tnúhu Yá Ndióxi te ñá túú cuíní-ndó quíndáá iní-ndó te ni ñá túú dānehé-ndó ñáiyu cuíní tñi tnúhu-gá nacuáa tàú-xi cundu cuèndá naníhí tãhú-yu —càchí-gá xáhaⁿ-gã xii-dé.

⁵³ Te òré ní ndee Jèsús vehe tée cùu fariséu-áⁿ, te cue tée dàcuaha ñaha xii ñáiyu nchaa tnúhu ní chídó tnùní ndí Moisés, ndihi cue tée cùu fariséu ní cudééⁿ-güedé núú-gã, te ní nguífta-güedé nándi sá xicáⁿ tnúhú-güedé núú-gã cuèndá cuíní-güedé núu vá cuífta-gá ìⁿ tnúhu càháⁿ-gá ⁵⁴ cuèndá ducaⁿ ñihí-güedé nacuáa cada-güedé cacáⁿ cuèchi-güedé cuèndá-gá.

**Jèsús càháⁿ-gá cuendá cue
tée dándahú mée-xí**

12 Te òré-áⁿ ñí tacá titní mĩl ñáyiú núú ndécú Jèsús, te súúní dícó ngõnchihi tnàha-ná-yu. Te ndèdóho-yu ní xáhaⁿ Jèsús xii cue tée xica cuu ndiíhi-gá:

—Cada cuendá-ndó vǎ cáncñícúⁿ nihnu-ndo nàcuáa quide cue tée cùu fariséú, chi cue tée-áⁿ ío dándahú-güedé mée-güedě sá quidé ndáá-güedé dico ñá ndáá sá quidé ndáá-güedé. ²Te nchaa tnúhu sá cúú yùhu ní cuu vá cúú yùhu-gá, chi nchaa dacuitíí sǎ quéé tũu-xi núú ñáyiú. ³Chi nchaa tnúhu càháⁿ dayuhu-ndo quèe túu-xi núú chítú núú tàcá, te nchaa tnúhu càháⁿ mée-ndó vèhe-ndo dacuitíí sǎ ñihí ñáyiú tnúhu.

Yá Ndiõxí xíní ñùhu-xi yuhú-ó-gǎ

(Mt. 10:26-31)

⁴Te nchòhó cue tée ío váha tnàhá tnúhu ndiíhi-í ná càchí tnúhu-í xii-ndo sǎ vǎ yùhú-ndó cuè ñáyiú cuèí na càhni ñahá-yu xii-ndo, chi ñiú-ni yiqui cùñú-ndó ndácú-yu cahní-yu, te ñá túú nǎgá ndacú-yu cada ñàhá-yu xii-ndo. ⁵Te na càchí tnúhu-í xii-ndo sǎ Yǎ Ndiõxí tàú-ndó yùhú-ndó-gǎ, chi mee-gǎ ío cùnuu-gǎ, te ñiú-gǎ quidé-gǎ sǎ vǎ cùndècu-gǎ ñáyiú ñuyíú, te daquihíⁿ ñàhá-gǎ xií-yu núú ùhú núú ndàhú, núú xíáⁿ càchí tnúhu-í xii-ndo sǎ Yàá-áⁿ tàú-ndó yùhú-ndó-gǎ.

⁶Te nchòhó xini-ndó sǎ ndèé úhúⁿ tnàhá tflaa cùyáhu-ñi núú ùú díhúⁿ, dico Yá Ndiõxí ñá túú cùnaa-gǎ ní ñⁿ-güedi, chi nèhe cuendá ñàhá-gǎ xii-güedi. ⁷Te nchòhó ndéé ñⁿ ñⁿ idi díquí-ndó yìnde hu, núú xíáⁿ càchí-í sǎ vǎ yùhú-ndó, chi cùnuu-gǎ-ndó dàcúúxí tflaa cuèí vǎi vihi-güedi.

**Ñáyiú na dàtúu núú dàva-gá ñáyiú sá
ndécú ndiíhi-yu Xítohó Jesucristú**

(Mt. 10:32-33; 12:32; 10:19-20)

⁸Te na càchí tnúhu-í xii-ndo sǎ ñúu na dàtúu-ndo núú dàva-gá ñáyiú sá ndécú ndiíhi ñaha-í xii-ndo. Te ducaⁿ te tnàhá yùhú Tée cùu ñani tnàhá-ndó nchàa-ndo datúu-í núú nchaa cue espíritú xínú cuèchi núú Yǎ Ndiõxí sǎ nchòhó ndécú ndiíhi ñaha-ndo xii-í. ⁹Dico núu na cùñaha-ndo xii ñáyiú sǎ ñà túú ndècu ndiíhi ñaha-ndo xii-í, te ñiú-ni ducaⁿ cada yùhú Tée cùu ñani tnàhá-ndó nchàa-ndo, chi cùñaha-í xii cue espíritú xínú cuèchi núú Yǎ Ndiõxí sǎ ñà túú ndècu ndiíhi ñaha-í xii-ndo.

¹⁰Te ndèdani càa ñáyiú na càháⁿ cuèhé cuendá yùhú Tée cùu ñani tnàhá-ndó nchàa-ndo, te cada càhnu iní ñàhá Yǎ Ndiõxí xií-yu. Dico ñáyiú na càháⁿ cuèhé cuendá Espíritú Yǎ Ndiõxí, te ñáyiú-áⁿ vǎ cadá càhnu iní ñàhá-gǎ xií-yu.

¹¹Te òré ná càndeca ñaha-güedé xii-ndo quihíⁿ veñúhu, àdi núú cuè tée cùchiuⁿ, te ní vǎ cání ñni-ndó ñúu nása cunduu tnúhu cùñaha-ndo xii-güedé, te ní vǎ cání ñni-ndó ñúu ná tnúhu nadànchocáva-ndo núu ná tnúhu na cùñaha-güedé xii-ndo, ¹²chi òré-ñǎ te mee Espíritú Yǎ Ndiõxí dacàhu iní ñàhá-xí xii-ndo tnúhu cùñaha-ndo xii-güedé —càchí-gǎ xáhaⁿ-gǎ xii-güedé.

Cuendá ñⁿ tée cuica

¹³Te ñⁿ tée ñùhu tnahá tnuú ñáyiú-áⁿ ní xáhaⁿ-dè xii Jèsús:

—Mèstrú, cùñaha xii ñani-í sǎ ná chidava-dé sǎ ñí dándõo tǎtá-ndí cuu cuendá-ndí —càchí-dé xáhaⁿ-dè xii-gǎ.

¹⁴Te Jèsús ní xáhaⁿ-gǎ xii-dé:

—¿Te ná cuendá ducaⁿ càháⁿ-n? Te ñá díú chiuⁿ-áⁿ vèxi-í cada-í, chi ñá díú tée cùchiuⁿ cuu-í —càchí-gǎ xáhaⁿ-gǎ xii-dé.

¹⁵Te xáhaⁿ-gã xii nchaa ñáyiú xĩndecu-áⁿ:

—Nchaa nchòhó ñáyiú ndèdóho nchaa tnúhu càháⁿ-í ío váha cada cuendá-ndó, te vá cání ìní-ndó nãndi nducu-ndo cùndecu ndihi-ndo, chi cuèi vãi vihi na nihi-ndó cùndecu ndihi-ndo, dico vá chĩndèe ñaha-xi cudíi-ndo cùndecu-ndo ñuyíú-a —càchí-gã xáhaⁿ-gã xii-yu.

¹⁶Te dãtnùní ní nguíta-gã cání-gã ìⁿ cuèndú nùú-yu cuèndá tecú tnùní-yu tnúhu-gã, te xáhaⁿ-gã:

—Ìⁿ tée cuica sùúní ní cuu nchaa tatá ní xitu-dé núú ñúhú-dě. ¹⁷Te ní nguíta-dé sání ìní-dé: “¿Te nása cada-í? Te ñá túú ndèe nataxúha-í nchaa sá ní xitu-í”, duha ní sani ìní-dé. ¹⁸Te dãtnùní ní sáha váha tucu-dé cuèndá nãcuáa cada-dé, te ní cachí-dé: “Duha na cùnduu, dangòyo-í yacá-í, te ndada càhnu-gã-í, te xití-xi nataxúha-í nchaandi túhú sá ní xitu-í, ndihi nchaa dava-gã sá ndécú ndihi-í. ¹⁹Te sátá dúcáⁿ, te cachí-í: Ío vãi sá ndécú ndihi-í, te cudíi-xi cuéhé cuíá, te vitna ndetatú-í, te coho-í te caxi-í cada-í, te nãndi-gã cada-í cuèndá cudíi ìní-í cundecu-í, duha quesaha-í”, càchí-dé. ²⁰Dico Yá Ndiòxí ní xáhaⁿ-gã xii-dé: “Yòhó, ñá túú nãndíhi sá sání ìní-n, chi yúhú càchí-í sá niú vitna cuú-n, te nchaa sá ndécú ndihi-n ¿yoo cuu sá váha xii-aⁿ-í?”; càchí-gã xáhaⁿ-gã xii-dé. ²¹Duha yáha nchaa ñáyiú nãndi sání ìní-xi cundecu ndihi-xi ñuyíú-a, dico ñáyiú-áⁿ ío ndàhú-yu chi ñá túú nã nduu táhú-yu núú Yá Ndiòxí cundecu ndihi-yu —càchí Jèsús xáhaⁿ-gã xii-yu.

Yá Ndiòxí xító-gã nchaa ñáyiú sàndáá ìní ñáhá xii-gã

(Mt. 6:25-34)

²²Te ní xáhaⁿ Jèsús xii cue tée xica cuu ndihi-gã:

—Te na càchí tnúhu-í xii-ndo sã vã ío cani ìní-ndó nũ nása cundecu-ndo,

àdi nása níhí-ndó sã caxí-ndó, àdi nása níhí-ndó dõó cuihnu-ndo.

²³Chi cùnuu-gã mée-ndó dácúxí sã nchító-ndó, te ducaⁿ yiqui cuñú-ndó cùnuu-gã-xi dácúxí dõó sácúihnu-ndo.

²⁴Te chí cuáha cuendá nãcuáa quide cue tícacá, chi ni ñà túú chihi-güedi

tatá cuu itú natahu-güedi te ni ñà túú ndèe nútñí yacá-güedi, te nihi-güedi xèxi-güedi, chi Yá Ndiòxí xító ñaha-gã xii-güedi. ¿Te nchòhó cùnuu-gã-ndó dácúxí nchaa cue quiti ndava!

²⁵Te cuèi nãndi sá sání vihi ìní-ndó ndècu-ndo, dico ñá ndácú-ndó càda-ndo nacúáa cuehnu-ndo cuèdicó ìⁿ yiqui-gã.

²⁶Te núu ni sã lúhá xĩãⁿ ñá ndácú-ndó càda-ndo, ¿te ná cuèndá ío sání ìní-ndó cuèndá nchaa sá cùníní-ndó níhí-ndó cùndecu ndihi-ndo?

²⁷Te chí cãdá cuèndá nãcuáa sàhnu ìⁿ tnu itá, chi ni ñà túú quide chiuⁿ-xi, te ni ñà túú quèheⁿ-xi idi. Te na càchí tnúhu-í xii-ndo sã ndíi Salòmón ío vii ní cãa nchaa sá ní xĩndecu ndihi ndíi, dico víi-gã tucu càa nchaa itá dácúxí nchaa sá ní xĩndecu ndihi ndíi. ²⁸Te cùhú sã lò vitna tnaa-ni cùdíi-xi te sàhmí-yu, te cuèi ducaⁿ dico ío vii càdúha Yá Ndiòxí nchaa cùhú-ãⁿ. ¿Te nchòhó ío cùnuu-ndo dácúxí nchaa cùhú-ãⁿ, núu xĩãⁿ ío xito ñaha-gã xii-ndo, te dicó yica cùu ìní-ndó sàndáá ìní-ndó-gã!

²⁹Te vá ío canchicúⁿ nihnu-ndo sã cóhó sã caxí-ndó, te ni vã dándihú-ndó ìní-ndó nũ nása cada-ndo níhí-ndó. ³⁰Chi nchaa ñáyiú ñá túú sàndáá ìní ñáhá xii Yá Ndiòxí ducaⁿ mée-ni sã cóhó sã caxí-yu xica nchicúⁿ nihnú-yu. Dico mee Tãtá-ó Dütú Ndiòxí sa ñaha-gã nãndi cùu sá xíní ñũhu-ndo, te taxi-gã. ³¹Te cada-ndo nchaa nacúáa càháⁿ Yá Ndiòxí Yaá yíndàha ñaha xii-ndo, te ducaⁿ te taxi-gã nchaa sá xíní ñũhu-ndo.

**Cuendá sá váha nduu
táhú-ó núú Yă Ndiöxí**

(Mt. 6:19-21)

³²Te vá yùhú nchòhó cue tée ndècu ndihi-í cuèi ío sacú-ndó, chí Tătá-ó Dütú Ndiöxí ní cachí-gá sá ndúú tǎhú-ndó cùndecu-ndo núú ndécú-gǎ taxi tnùní-ndó tnàhá-ndó. ³³Te chí dícó nchàa sá ndécú ndihi-ndo, te chí cuàha nchaa ñáyiú ndàhú díhúⁿ-ndó ñáyiú xìni ñuhu, te cada váha-ndo cùndecu-ndo, te ducaⁿ te nduu tǎhú-ndó sǎ ío-gá váha núú Yă Ndiöxí cundecu ndihi-ndo, te xǎⁿ vá cúú tùhú tnàhí-gá-xi, te ni vǎ ndíhí nihnu-gá-xi, te ni ñadúhú vǎ ndácú-güedě duhu-güedě, te ni tǐquidi vá queé-dí. ³⁴Te núú xǎⁿ cúú cuendá-ndó ñá, te diu-ni xǎⁿ ñúhú ìní-ndó, áⁿ te núú mee-ni sǎ ndécú ñúyíú-a ndècu ndihi-ndo, te diu-ni nchaa xǎⁿ ñúhú ìní-ndó.

Xìni ñuhu-xi quíhi ìní-ó cùndecu-o

³⁵⁻³⁶Te ío quíhi ìní-ndó cùndecu-ndo, te cada-ndo dàtná quídé dàva cue tée xìnu cuechi sacúndecu túha-güedé cuèi nání òré-áⁿ ndétú-güedě pàtróóⁿ-güedě ná òré nasáá-dé sá cuàháⁿ-dé vico tnǎndaha. Te núú niú te sa cúú cáyú-ni ñuhú-güedé sá cùndètu ñaha-güedé, chí òré ná nàsáá-dé dacásaⁿ-dé yuyèhe, te ndíhi-ni nacaáⁿ-güedé ndíhu-dé. ³⁷Te váha tǎhú nchaa cue tée xìnu cuechi-áⁿ, chí ndècu túha-ni-güedé ndétú-güedé ndéé òré ní nasáá pàtróóⁿ-güedě, te na càchí tnúhu ndáá-í xii-ndo sǎ òré ná nàsáá pàtróóⁿ-güedě-áⁿ te chihi ñaha-dě mèsá xii-güedé, te ndacáⁿ ndee-dé dóó níhnú-dě núú yíquí-dě, te ngúíta-dé cani-dé cóhó-güedě cuendá caxi-güedé. ³⁸Te diu-ni ducaⁿ càda-dé cuèi dava niú, àdi tacuíhndá-gá, te núú ñá túú xidí-güedé òré nasáá-dé, te cue tée xìnu cuechi-áⁿ ío váha tnahá-güedé. ³⁹Te núú dícó ìⁿ tée cùu xítóhó ìⁿ vehe

xìní-dé ná òré quíhu ñadúhú vehe-dé ñá, te quíhi ìní-dé te vá cùdú-dé, te vá dáñá-dě nacaáⁿ-güedé yuyèhe-dé quíhu-güedé duhu-güedě. ⁴⁰Te nchòhó tucu nchaa-ni nduu quíhi ìní-ndó cùndecu túha-ndo, chí na cuáháⁿ nduu ñá túú yìhi ìní-ndó, te quixi tucu yúhú Tée cùu ñaní tnáhá-ndó nchaa-ndo — cachí-gá xáhaⁿ-gǎ xii-güedé.

**Cue tée quide ndáá ndihi
cue tée ñá túú quide ndáá**

(Mt. 24:45-51)

⁴¹Te té Pèlú ní xicáⁿ tnúhú-dě núú Jèsús, te xáhaⁿ-dě:

—Mèstrú, ¿te tnúhu ní cáháⁿ-n-áⁿ cùu-xi mee-ni cuendá nchúhú áⁿ cuendá nchaa ñáyiú? —càchí-dé xáhaⁿ-dě xii-gá.

⁴²Te Jèsús ní xáhaⁿ-gǎ:

—Càháⁿ-í cuendá ñáyiú quide váha dàtná quídé ìⁿ tée tàxi tnuní ñáhá xii cue ñáyiú xìnu cuechi ndecu vehe patróóⁿ-xi, chí tée-áⁿ ío váha tècú tnùní-dé, te quide-dé nchaa nàcuáa càháⁿ pàtróóⁿ-dě, te dàcaxi-dé cue ñáyiú xìnu cuechi òré tàú-xi caxí-yu. ⁴³Te núú ducaⁿ quide váha tée tàxi tnuní ñáhá xii cue ñáyiú xìnu cuechi-áⁿ ñá, te ío váha tnàhá-dé òré nàsáá pàtróóⁿ-dě núú ndèé cuáháⁿ-dé. ⁴⁴Te na càchí tnúhu ndáá-í xii-ndo sǎ tèe quide ndáá táxi tnùní ñáhá xii cue ñáyiú xìnu cuechi-áⁿ cǔñaha-ñǎ pàtróóⁿ-dě xii-dé sá ncháándì túhú-ñǎ sǎ ndécú ndihi-dé quindaha-dě. ⁴⁵Dico núú tée tàxi tnuní ñáhá xii cue ñáyiú xìnu cuechi-áⁿ ná càni ìní-dé sá cùyàa patróóⁿ-dě vá nàsáá ndíhi-ni-dé ñá, te ngúíta-dé cani-dé nchaa ñáyiú xìnu cuechi, cuèi tée cuèi ñadíhí, te ngúíta-dé caxi-dé coho-dé, te dàxíni-dé méé-dě, ⁴⁶te nduu ñà túú yìhi ìní-dé te nasáá pàtróóⁿ-dě, te dandòho ñaha patróóⁿ-dě-áⁿ xii-dé, te daquíhíⁿ ñáhá-dě xii-dé núú ndécú ñáyiú ñá túú ní quide ndáá.

⁴⁷ Te dava cue tée xinu cuechi xiní-güedé nàcuáa cuiní patróoⁿ-güedé cada-güedé te ñá túú quide-güedé, te ni ñá túú cuiní-güedé cundecu túha-güedé cundetu-güedé patróoⁿ-güedé, te nchaa cue tée ducaⁿ xíquide dandòho ñaha patróoⁿ-güedé, chi ñáni vihi-güedé.

⁴⁸ Te dava cue tée xinu cuechi ñá túú xiní-güedé nàcuáa cuiní patróoⁿ-güedé cada-güedé, te ní quide-güedé sá nēñúú-güedé ñá sá ñá túú tàú-güedé cada-güedé ñá, te cue tée-áⁿ sacú-gá dandòho ñaha patróoⁿ-güedé, chi sacú-gá ñáni-güedé. Te ñáyiú cùtnuní iní-xi nàcuáa cuiní Yá Ndiòxí cadá-yu, te diu-ni ducaⁿ tàú-yu cadá-yu nàcuáa cuiní-gá. Te ñáyiú vai-gá tècú tñuní nàcuáa càháⁿ-gá, te diu-ni ducaⁿ vai nchaa sá càháⁿ-gá tàú-yu cadá-yu.

Ñá túú cùu ñⁿnuu ñáyiú

(Mt. 10:34-36)

⁴⁹ Te yúhú véxi-í ñuyíú-a cuendá cut-nuní iní ñáyiú nàcuáa cada ñaha Yá Ndiòxí xí-yu, ¡te cuiní-í sá ndíhi-ni cada-gá nàcuáa sàni iní-gá! ⁵⁰ Te yúhú ío vai tñúhu sàni iní-í, ¡chi sáá nduu te ío ndoho-í, te diu-ni xíⁿ cuhuⁿ iní-í ndéé ná sáá nduu dùcaⁿ yáha-í! ⁵¹ Te nchòhó vá cání iní-ndó sá yúhú véxi-í ñuyíú-a te cundecu ndíhi tñaha váha-ni ñáyiú, te ñáhá chi da ngúífta-yu vá cúú ñⁿnuú-yu cundecú-yu. ⁵² Te ndéé není vitna ngúífta ñáyiú vá cúú ñⁿnuú-yu cundecú-yu, te na càda-o cuendá te núu úhúⁿ ñáyiú xñdecu ñⁿ-ni vèhe, te vá cúú ñⁿnuu-gá-yu, chi úní-yu ndatnúhu-yu te nàá-yu ndíhi úú-gá-yu, àdi ñáyiú úú-áⁿ ndatnúhu-yu te nàá-yu ndíhi ñáyiú úní-áⁿ. ⁵³ Te dava cue tée cùu tátá vá cúú ñⁿnuu-gá-güedé ndíhi déhe ducuⁿ-güedé, te ni dáva cue ñáyiú cùu náná vá cúú ñⁿnuu-gá-yu ndíhi déhe yòcò-yu, te ni sánu-yu vá cúú ñⁿnuu ndíhi-gá-yu. Te ducaⁿ càdá-yu chi davá-yu quindáá iní ñáhá-yu xii-í,

te davá-yu vá quindáá iní ñáhá-yu — càchí-gá xáhaⁿ-gá xii-güedé.

Ñáyiú cùtnuní iní-xi nàcuáa quide-xi ñuyíú ndíhi andíu

(Mt. 16:1-4; Mr. 8:11-13)

⁵⁴ Te Jèsús ní xáhaⁿ-gá xii nchaa ñáyiú xñdecu-áⁿ:

—Te nchòhó òré ndéhe-ndó ndàn-chita vícò ndàa xio quée nchíanchii, te càchí-ndó sá cúúⁿ dáú, te diu ducaⁿ ndisa quide-xi. ⁵⁵ Te òré ná quène táchí ndàa xio datni nàcuáa quène nchíanchii, te càchí-ndó sá ío cada ihni-xi, te diu ducaⁿ ndisa quide-xi. ⁵⁶ Te nchòhó ío váha cùtnuní iní-ndó nàcuáa quide-xi andíu ndíhi ñuyíú, ¿te ná cuendá quidé-ní-ndó sá ñá tècú tñuní-ndó nàcuáa quide Yá Ndiòxí vitna? Te sá dúcáⁿ quide-ndo-áⁿ ío dandahú-ndó mèe-ndo sá ío váha cùtnuní iní-ndó, chi ñá ndàá sá cùtnuní iní-ndó.

Nducu-o nàcuáa nucúndecu ndíhi váha-o ñáyiú cùu úhú iní ñáhá

(Mt. 5:25-26)

⁵⁷ Te nchòhó, ¿ná cuendá ñá túú dandixi túu-ndo iní-ndó càda-ndo mee-ni sá váha sá tàú-ndó càda-ndo-i? ⁵⁸ Te núu ìó ñⁿ-ndo ní sacáⁿ cuéchi ñáyiú cuendá-ndó cuendá ñⁿ sá ní quide-ndo, te cuáháⁿ-ndó ndíhí-yu núú tée cùchiuⁿ, te nini ñùhu-ndo ndíhí-yu ichi, te nducu-ndo nàcuáa cada-ndo nàcáháⁿ cáhnú iní tñáhá-ndó ndíhí-yu cuendá sá vǎ cándeca ñaha-gá-yu quíhíⁿ núú tée cùchiuⁿ, chi núu ducaⁿ na càdá-yu te tée cùchiuⁿ-áⁿ nachíhi ñaha-dě ndaha cue tée cùu poleciá, te cue tée-áⁿ chíhi ñaha-güedé vecaá xii-ndo. ⁵⁹ Te na càchí tñúhu-í xii-ndo sá nñu na ngáva-ndo vecaá, te vá càcu-ndo te núu vá nácháhu-ndo nchàa sá tàú-ndó —càchí-gá xáhaⁿ-gá xí-yu.

Xini ñuhu-xi natuha-o ichi Yá Ndiõxí

13 Te ñu-ni òré-áⁿ ñí ngúnutnñí ñíⁿ úú ñáyíu núú Jèsús cání-yu cuèndú núú-gá ñàcuáa ní quide ñaha té Pilatú xii cue tée distritú Galileá cue tée ní sahní quiti nduu táhú Yá Ndiõxí, te mei òré ní sahní-güedé cue quiti-áⁿ ñí táuchíúⁿ té Pilatú cue sandádú-dé ní sahní-güedé cue tée Galileá-áⁿ, te ní xica ññí-güedé núú ñúhú ñdìhi ññí cue quiti-áⁿ, te ní nadácánuu-xi. ² Te Jèsús ní xáhaⁿ-gá xíí-yu:

—Te núu nchòhó sání ìní-ndó sá sà dúcáⁿ ñí yáha cue tée distritú Galileá-áⁿ te cùu-güedé cue tée ndècu vihi-gá cuèchi-xi dàcúúxí cuè tée ñuú-güedé ñá. ³ Te na càchí tñúhu-í xii-ndo sá ñáhá. Te núu nchòhó vá ndíxí cuèchi ìní-ndó cuèndá ncha sá cuèhé sá dúhá quide-ndo ndècu-ndo ña, te tñáhá ncha nchòhó cuíta nihnu-ndo te núu vá nátnñi-ndo ichi Yá Ndiõxí. ⁴ Te núu nchòhó sání ìní-ndó sá ñáyíu sáhúⁿ úní ní xíhí ní táú ñáhá vèhe ducúⁿ Silòé ío-gá ndécú cuèchi-yu dàcúúxí nchàa ñáyíu xíndècu ñuú Jerusàlén ñá, ⁵ te na càchí tñúhu tucu-í xii-ndo sá ñáhá. Te núu nchòhó vá ndíxí cuèchi ìní-ndó cuèndá ncha sá cuèhé sá dúhá quide-ndo ndècu-ndo ña, te tñáhá ncha nchòhó cuíta nihnu-ndo te núu vá nátnñi-ndo ichi Yá Ndiõxí —càchí-gá xáhaⁿ-gá xíí-yu.

Yutnu ngüxí ñá túú cùuⁿ sávidí-xi

⁶ Te Jèsús ní caní tucu-gá ñíⁿ cuèndú núú-yu ñàcuáa tecú tñuní-yu tñúhu-gá, te xáhaⁿ-gá:

—Ñíⁿ tée nùtnñí ñíⁿ yutnu ngüxí núú ñúhú-dé, te cuáháⁿ ndéhé-dé ñúú ní cuuⁿ sávidí-xi ní cùu, te ní ñíⁿ ñá túú ní cùuⁿ. ⁷ Te ní xáhaⁿ tée-áⁿ xii tée ndèé ñuhu-dé: “Ñaha-n sá vitna ní cuu úní cuíá quíxí còto-í yutnu ngüxí-a te ñá túú xíní-í ní ñíⁿ sávidí-xi. Te quehndé-n vitna,

chi àúⁿ ñá cuu nùtnñí-xi quide tneñu-xi núú ñuhu-áⁿ”, càchí-dé xáhaⁿ-dè xii tée ndèé ñuhu-dé-áⁿ. ⁸ Te tée ndèé ñuhu-áⁿ ní xáhaⁿ-dè: “Pàtróóⁿ, daña na cuìhnu-xi cuíá vitna-á, te na nàdatayá-í ñuhu núú sàhá-xi, te chihi-í saháⁿ. ⁹ Te ducaⁿ te cudana cuuⁿ sávidí-xi, àdi núu ñá túú ní cùuⁿ sávidí-xi ña te téhndé-ñá-xi”, càchí-dé xáhaⁿ-dè xii pàtróóⁿ-dè —càchí-gá xáhaⁿ-gá xíí-yu.

Jèsús quidé tātna-gá ñíⁿ ñadìhí ní nduu cueyi sātá-xi nduu ndetátú ñáyíu

¹⁰ Te ñíⁿ xito cùu-xi nduu ndetátú ñáyíu, te yìhi Jèsús ñíⁿ veñúhu dànehé-gá ñáyíu. ¹¹ Te xíáⁿ ndécú ñíⁿ ñadìhí ní cuu sáhúⁿ úní cuíá sá cùhú-aⁿ yìhi ñaha espíritú cùndìhi yucu ñávàha xii-aⁿ, te xíáⁿ ní ndada cueyi-xi sātá-aⁿ, te ñá dáñá-gá-xi nucúnutnñí ndáá-aⁿ. ¹² Te òré ní xíní ñáhá Jèsús xii-aⁿ te ní cana ñaha-gá, te xáhaⁿ-gá:

—Yòhó ñaha cùhú, ndúha-n cuèhé tñáhá-n —càchí-gá xáhaⁿ-gá xii-aⁿ.

¹³ Te ní dácàá-gá ndaha-gá ní tendaha ñaha-gá xii-aⁿ, te òré-ni-áⁿ ñí ndúha-aⁿ te ní nucúnutnñí ndáá-aⁿ, te ní ngüfta-aⁿ ní cachí-aⁿ sá ïo càhnu cuu Yá Ndiõxí. ¹⁴ Dico tée tàxi tñuní veñúhu ní cudééⁿ-dè sá dúcáⁿ ñí quide Jèsús ní quide tātna-gá ñaha cùhú-áⁿ nduu ndetátú-yu, te ní xáhaⁿ-dè xíí-yu:

—Íó ñíⁿ nduu tàú-ó càda chiuⁿ-o, te ndèdani càa nduu-áⁿ quixi-ndo cùtātna-ndo, dico ñá díú nduu cuu-xi nduu ndetátú-ó —càchí-dé xáhaⁿ-dè xíí-yu.

¹⁵ Te ní xáhaⁿ Jèsús:

—Nchòhó chi ío dandahú-ndó mèe-ndo sá quidé ndáá-ndó dico ñá ndàá sá quidé ndáá-ndó, ñáa ñá túú nàndaxi-ndo ndicutu-ndo àdi búrru-ndo dàcoho-ndo-güedí ndute nduu ndetátú-ó áⁿ? ¹⁶ Te ñadìhí-a cùu-aⁿ ñaní tñáhá ndíi Àbrahám, te dícó-ni

sá yùcu ñávãha quide duha cuhú-aⁿ ní cuu sáhúⁿ úní cuíá, ¿te náa ñá túú xìni ñuhu-xi cutátna-aⁿ cuéi cùu-xi nduu ndetatú-ó áⁿ? —càchí-gá xáhaⁿ-gá xii-dé.

¹⁷ Te sá dúcáⁿ ñí cáháⁿ Jèsús, núu nchaa cue téé cùu úhú iní ñáhá xìi-gá ní cucahaⁿ núú-güedě, dico nchaa dava-gá ñáiyu chí xícudí iní-yu xíndéhě-yu nchaa sá vã yõo tñahí ndàcu cada quide-gá.

Cuëndá ndíquⁿ yutnu nàni mostázá

(Mt. 13:31-32; Mr. 4:30-32)

¹⁸ Te ní xáhaⁿ-gá xií-yu:

—Na càni-í ñíⁿ cuëndú núú-ndó nàcuáa tecú tñuní-ndó nàcuáa cada-xi òrè ndíhu ndaha ñàha Yá Ndiõxí xii-ndo. ¹⁹ ñíⁿ téé ní queheⁿ-dé ndíquⁿ yutnu nàni mostázá te nèhe-dé cuáháⁿ ní sacáⁿ-dé núú ñúhú-dě te ní xínu-xi, te ní sahnu-xi ní cuu dùcúⁿ-xi, te cue quití ndàva núú tàchí cádũha-güedi tacá-güedi núú díté-xi —càchí-gá xáhaⁿ-gá xií-yu.

Nàcuáa quide levadurá

(Mt. 13:33)

²⁰ Te ní xáhaⁿ tùcu Jesús xií-yu:

—Te na càchí tñúhu tucu-í xii-ndo nàcuáa cada tucu Yá Ndiõxí òrè ndíhu ndaha ñàha-gá xii-ndo. ²¹ ñíⁿ ñadhí ní queheⁿ-aⁿ levadurá ní chihi-aⁿ úní arròbá yuchi tríu, te levadurá-áⁿ ñí quide-xi ní ndaa nihí yusaⁿ-áⁿ —càchí-gá xáhaⁿ-gá xií-yu.

Yuyèhe cuiñi

(Mt. 7:13-14, 21-23)

²² Te ichi ñùhu Jesús cuáháⁿ-gá ñúu Jerusálén, te nchaa ñúu náhnú, ndíhi nchaa ñúu líhli ta yãha-gá ducaⁿ ta dànehé-gá ñáiyu tñúhu-gá cuáháⁿ. ²³ Te ñíⁿ ñúú-áⁿ ñí xáhaⁿ ñíⁿ téé xii-gá:

—Mèstrú, cuiñi-í cácaⁿ tñúhu-í ñíⁿ tñúhu núu-n, ¿ndáá sá ño sacú ñáiyu

nànhí tãhú-áⁿ? —càchí-dé xáhaⁿ-dě xii-gá.

Te Jèsús ní xáhaⁿ-gá xii-dé ndíhi nchaa ñáiyu:

²⁴ —Cada-ndo sã nánihí tãhú-ndó, te tñi-ndo ichi Yá Ndiõxí, te ichi-gá-áⁿ cúu-xí dàtná ñíⁿ yuyèhe cuiñi, te càchí tñúhu-í xii-ndo sã ño cuéhé ñáiyu cachí iní-yu quíhu-yu yuyèhe cuiñi-áⁿ dico vá ndácú-yu. ²⁵ Te na càni tucu-í ñngá cuëndú núú-ndó nàcuáa tecú tñuní-ndó tñúhu càháⁿ-í. Te òrè ná ndàcuiñí téé cùu xítohó vehe, te nacadí-dé yuyèhe, te nchaa nchòhó ñáiyu na quèndóo quehé dacàsaⁿ-ndo yuyèhe, te quesaha-ndo cũñaha-ndo xìi-dé: “Tátá, nacaⁿ yuyèhe na quíhu-ndí”, quesaha-ndo cũñaha-ndo xìi-dé. Dico téé cùu xítohó vehe-áⁿ cũñaha-dě xii-ndo: “Ñá túú xìni-í nchòhó ndèé ñáiyu cùu-ndo”, duha cũñaha-dě xii-ndo. ²⁶ Te dàtnúni ngúfta nchòhó cũñaha-ndo xìi-dé: “Nchúhú ní xexi ndíhi ñaha-ndí, te ní xíhi ndíhi ñaha-ndí xii-n, te nchaa ichi ní xóo dacuàha ñaha-n xii-ndí”, quesaha-ndo cũñaha-ndo xìi-dé. ²⁷ Dico cachí tucu téé cùu xítohó vehe-áⁿ cũñaha-dě xii-ndo: “Sa ní cachí-í sá ñà túú xìni-í ndèé ñáiyu cùu-ndo. Te chí xócuñí nchòhó ñáiyu ndècu ichi cuehé ichi duha núú ndècu-í”, quesaha-dě cũñaha-dě xii-ndo. ²⁸ Te na sàá nduu dùcaⁿ cada-xi te quiní-ndó tẽ Àbrahám, ndíhi té Isàác, ndíhi té Jàcób, ndíhi nchaa cue téé ní xóo cáháⁿ tñúhu Yá Ndiõxí, te nchaa cue téé-áⁿ ndécú-güedě núú ndécú-gã táxí tñuní-gá, te nchòhó quee tñú-ndó núú-gã sá tñúhu ñá túú ní cuiñí cada ndáá, te dàvã-áⁿ ndãhyú-ndó te cuu rúhñú-nã núhu-ndo sã sàtú iní-ndó cuëndá sá ndóhó-ndó. ²⁹ Te dàvã-áⁿ quíhu nchaa ñáiyu ndí cùmí xio ñuyúú núú ndécú Yá Ndiõxí táxí tñuní-gá caxí-yu ndíhi-gá, te cundecú-yu ndíhi-gá. ³⁰ Te dava ñáiyu nchícúⁿ ñá túú cùnuu ndecu ichi Yá

Ndiöxí vitna, ñáyiú-áⁿ sáá nduu te ío cunúú-yu. Te dava ñáyiú cunuú ndecu ichi-gá vitna, ñáyiú-áⁿ sáá nduu te vá ïo-gá cunúú-yu —càchí-gá xáhaⁿ-gá xií-yu.

Jèsús ndàhyú-gá cuëndá ñáyiú ñuú Jerusàlén

(Mt. 23:37-39)

³¹ Te ñuú-ni nduu-áⁿ ní quexìo ñⁿ úú cue tée cùu fariséú núú ndécú-gá, te xáhaⁿ-güedé xii-gá:

—Quee-n ìha quíhíⁿ-n núu ndèé quíhíⁿ-n, chí tée cùu Herodés cùníní-dé cahni ñaha-dé xii-n —càchí-güedé xáhaⁿ-güedé xii-gá.

³² Te Jèsús ní xáhaⁿ-gá:

—Chí cuàháⁿ te cúnaha-ndo xii tée nèhe mañá-áⁿ sá càchí-í sá ná cùndedóho váha-dé ñⁿ tnúhu càháⁿ-í, chí cùmání ñⁿ úú-gá nduu cundecu-í xocàní-í nchaa espíritú cùndìhì yucu ñávaha yìhì ñaha xii ñáyiú, te cada tátna-í nchaa dava-gá ñáyiú cùhú, te ducaⁿ te ndìhì chùuⁿ-í, duha cúnaha-ndo xii-dé. ³³ Dico dacuitíí sá cùhúⁿ-í ichi ñⁿ úú-gá nduu, te ducaⁿ te sáá-í núú quíhíⁿ-í, chí vá cúú tnàhí cuú ñⁿ tée càháⁿ tnúhu Yá Ndiöxí ingá ñuú, chí mei ñuú Jerusàlén cuú-güedé —càchí-gá xáhaⁿ-gá xii-güedé.

³⁴ Te ní xáhaⁿ-gá xii ñáyiú ñuú Jerusàlén:

—Nchòhó chí sàhni-ndo nchaa cue tée càháⁿ tnúhu Yá Ndiöxí, cue tée ní tendaha-gá véxi, te mee-ni ndìhì yúú sàhni-ndó-güedé. ¡Te titní xito ní cuíní-í nadatàcá ñàhà-í xii-ndo dàtná nádà-tacá ñⁿ nchuxi cuè déhe-di sàquihì-güedi xití ndíxíⁿ-di, dico ñá ní cuíní-ndó, te ducaⁿ-ni sàni iní-í ndéé vitna! ³⁵ Te chí cùndedóho tucu ingá tnúhu na càháⁿ-í-a: Yá Ndiöxí dañá ñaha-gá xii-ndo. Te na càchí tnúhu tucu-í xii-ndo sá vã quíní ñáhá-gá-ndó xii-í, dico sáá nduu te quíní ñáhá tucu-ndo, te nduu-áⁿ cachí-ndó sá ïo càhnu cuu yúhú Yaá ní tendaha Dütú

Ndiöxí véxi ñuyíú-a —càchí-gá xáhaⁿ-gá xií-yu.

Jèsús quidé tátna-gá ñⁿ tée ñuhu cuiñu

14 Te duha ní cuu ñⁿ nduu, nduu ndètátú ñáyiú chí ñⁿ tée cùu fariséú cùnùu ní càháⁿ-dé Jèsús vehe-dé caxi-gá, te cue tée ndècu vehe-dé ndéhé-güedé núu nása cada-gá. ² Te xíáⁿ ndécú tnàhá ñⁿ tée cùhú ñúhú-dé cuiñu.

³ Te Jèsús ní xícáⁿ tnúhú-gá núú cuè tée dàcuaha ñaha xii ñáyiú nchaa tnúhu ní chídó tnùnì ndíi Moisés, ndìhì núú cuè tée cùu fariséú, te xáhaⁿ-gá:

—¿Cuu cada tátna-o ñⁿ ñáyiú cùhú nduu ndètátú-ó áⁿ ñáhá? —càchí-gá xáhaⁿ-gá xii-güedé.

⁴ Dico cue tée-áⁿ ñà túú tnàhí ní càháⁿ-güedé. Te ní dácàá-gá ndaha-gá ní tendaha-gá tée cùhú-áⁿ ní quide tátna ñaha-gá xii-dé, te ní xáhaⁿ-gá sá ná ñuhú-dé vehe-dé. ⁵ Te ní xícáⁿ tnúhú-gá núú nchaa cue tée-áⁿ, te xáhaⁿ-gá:

—¿Te núú nchòhó ná ngáúnhnu ñⁿ búrru-ndo àdi ñⁿ ndicutu-ndo déhvá, te vá ná tàva ndíhì-ni-ndo-di cuèi cùu-xi nduu ndetátú-ndó-áⁿ? —càchí-gá xáhaⁿ-gá xii-güedé.

⁶ Te ñá túú ní ñihí-güedé tnúhu na dànhocáva-güedé.

Ñáyiú càháⁿ-yu quíhíⁿ vico tnándaha

⁷ Te ndèhe Jesús nàcuáa xíquide nchaa ñáyiú ndècu vico sá súúní ní nacaxi-yu xilé sácõo nchihì cue tée cunuú-gá conchihí-yu òré cuànguihú-yu mèsá caxí-yu, núú ní xáhaⁿ-gá xií-yu:

⁸ —Òré ná càháⁿ ñáhá ñⁿ ñáyiú xii-ndo ñⁿ vico tnándaha, te vá cóó-ndó núú xilé sácõo cue tée cunuú-gá, chí núú ducaⁿ na càda-ndo, te cudana quexìo dava-gá ñáyiú cunuú-gá dàcúxí nchòhó. ⁹ Te ñáyiú ní càháⁿ ñáhá xii-ndo-áⁿ quixí-yu te cúnàhá-yu xii-ndo: “Chí cuàñaha xilé núcõo nchihì-ndo-áⁿ ná cònhihì ñáyiú

ní quexìo-a”, quesàhá-yu cúnàhá-yu xii-ndo. Te cuíní-ndó ñàhá cuèi cùc-ahaⁿ núú-ndó ndàcuíñí-ndó quíhíⁿ-ndó ngóo-ndo núú xilé xínutnî ndéé núú ní ndíhi-ná ndàa sátá-xi. ¹⁰Te yúhú càchí-í sá òré ná càháⁿ ñàhá-yu xii-ndo, te ngóo-ndo núú xilé xínutnî ndéé núú ní ndíhi-ná ndàa sátá-xi chí cuèndá òré ná quèxio ñáyiú ní càháⁿ ñàhá xii-ndo, te cúnàhá-yu xii-ndo: “Nchòhó cue ñáyiú càháⁿ ndíhi-í, chí yàha núú xilé sácóo cue téé cùnúu-gá coo-ndo”, duha cúnàhá-yu xii-ndo. Te ducaⁿ te cada nínu ñaha nchàa ñáyiú yìhi ndíhi-ndo mesá.

¹¹Te nchaa ñáyiú na càda nínu mee-xi, te ñáyiú-áⁿ ñà túú cùu nínu-yu, te nchaa ñáyiú ñà túú quide nínu mee-xi, ñáyiú-áⁿ cúú nínu-yu —càchí-gá xáhaⁿ-gá xii-yu.

¹²Te dätñuní ní xáhaⁿ-gá xii téé ní càháⁿ ñàhá xii-gá:

—Te yòhó òré cuíní-n càda-n ìⁿ vico, te vá càháⁿ-n mée-ni cue téé càháⁿ ndíhi-n, ni cuè ñaní-n, ni cuè ñáyiú cùu ñaní tnàhá-n, ni cuè ñáyiú cuica ndècu yatni ndíhi-n, chí ñáyiú-áⁿ ducaⁿ càdá-yu ìⁿ nduu càháⁿ ñàhá-yu xii-n te ndéyáhu-ni sá ní quidè-n-yu. ¹³Te ñàhá chí òré ná càda-n ìⁿ vico, te càháⁿ-n ñáyiú ndàhú, ndíhi ñáyiú ñà cúú càca, ndíhi ñáyiú yacua, ndíhi ñáyiú cuàá. ¹⁴Te núú ducaⁿ na càda-n, te cuu-xi ìⁿ sá vaha xii-n, chí ñáyiú-áⁿ vâ nihí-yu nacoto ñàhá-yu xii-n, dico na cùú-n te sáá nduu ndòto-n ndíhi nchaa ñáyiú ní quide ndáá ní xíndecu ichi Yá Ndiòxí, te dàvá-áⁿ taxi-gá sá ndúú tàhú-n —càchí-gá xáhaⁿ-gá xii-dé.

**Nàcuáa xiquide ñáyiú òré
càháⁿ ñàhá ìⁿ téé cada vico**

(Mt. 22:1-10)

¹⁵Te sá dúcáⁿ ní càháⁿ Jèsús ní tecú dóho cue téé yìhi mesá-áⁿ, núú ní xáhaⁿ ìⁿ-dé xii-gá:

—Ío váha táhú nchaa ñáyiú na càxi nchaa sá cuàha ñaha Yá Ndiòxí nduu

na sàa-yu cundecú-yu núú ndécú-gá táxi tnùnì-gá —càchí-dé xáhaⁿ-dè xii-gá.

¹⁶Te Jèsús ní xáhaⁿ-gá xii-dé:

—Ìⁿ téé quide-dé vico, te ní dátècú tnúhu-dé cuéhé víhí ñáyiú quíhíⁿ-yu caxí-yu. ¹⁷Te òré sa ní cuu-ná sá caxí-yu, te ní xáhaⁿ-dè xii téé xínu cuechi núú-dè sá quíhíⁿ-dè cúnàha-dè quíhíⁿ-yu caxí-yu, chí sa ndècu túha nchaa sá caxí-yu. ¹⁸Dico nchaa-yu ní xáháⁿ-yu xii-dé sá ná cáda càhnu iní téé càháⁿ ñàhá-áⁿ, chí ñà túú cùyáchí-yu quíhíⁿ-yu vico-áⁿ. Te téé ní càháⁿ ndíhi téé xínu cuechi-áⁿ díhna ní xáhaⁿ-dè: “Íchí ní saaⁿ-í ìⁿ pedàsú ñuhu, te quíhíⁿ ndéhè-í tnaví, núú xíáⁿ càháⁿ ndàhú-í núú-n sá cúnàha-n xii téé càháⁿ ñàhá-áⁿ xii-í sá ná cáda càhnu iní-dé chí ñà túú cùyáchí-í”, càchí-dé xáhaⁿ-dè. ¹⁹Te ingá-dé ní xáhaⁿ-dè: “Ní saaⁿ-í úhúⁿ yùndá ndicutu sa xítu, te cue quítì-áⁿ quíhíⁿ-í coto ndeé-í-güedi vitna, núú xíáⁿ càháⁿ ndàhú-í núú-n sá cúnàha-n xii téé càháⁿ ñàhá-áⁿ xii-í sá ná cáda càhnu iní-dé chí ñà túú cùyáchí-í”, càchí-dé xáhaⁿ-dè. ²⁰Te ingá tucu-dé ní xáhaⁿ-dè: “Íchí ní tnándaha-í núu xíáⁿ vâ cùyáchí-í quíhíⁿ-í”, càchí-dé xáhaⁿ-dè. ²¹Te òré ní nasáá téé xínu cuechi-áⁿ, te ní nacani tnúhu-dé núú patróóⁿ-dè nchaa nàcuáa ní xáháⁿ-yu. Te ní cud-ééⁿ tée cùu patróóⁿ-áⁿ, te ní xáhaⁿ-dè xii téé xínu cuechi núú-dè-áⁿ: “Yáchí cuàháⁿ nanducu-n nchàa ñáyiú ndàhú, ndíhi nchaa ñáyiú ñà cúú càca, ndíhi nchaa ñáyiú yacua, ndíhi nchaa ñáyiú cuàá, te ndèni ní cuu na nànhíⁿ-yu te candècá-n-yu quixi”, càchí-dé xáhaⁿ-dè. ²²Te sátá ní nasáá téé xínu cuechi-áⁿ, te ní xáhaⁿ-dè xii patróóⁿ-dè: “Patróóⁿ, sa ní quide-í chùu ní táhú-n, dico ndècu-gá núú cóo-yu”, càchí-dé xáhaⁿ-dè. ²³Te téé cùu patróóⁿ-dè-áⁿ ní xáhaⁿ-dè: “Cuàháⁿ tucu ndèni ní cuu te cada yica-n na quixí-yu quíhu-yu cuèndá ná chítú vehe-í. ²⁴Te na càchí tnúhu-í xii-n sá

ní ìíⁿ ñáyíu ní cáháⁿ-í díhna vá cúú-gă caxí-yu sá sà ní quide túha-í caxí-yu ní cùú”, cachí tée-áⁿ xăhaⁿ-dê xii tée xínu cuechi núú-dê —càchí-gă xăhaⁿ-gă xii tée-áⁿ.

**Ndoho-o cùndecu-o
ichi Xítóhó Jesucristú**

(Mt. 10:37-38)

²⁵ Te ío cuéhé ñáyíu nchìcúⁿ-yu Jèsús, te ní xăhaⁿ-gă xií-yu:

²⁶ —Te núu dava nchòhó cuìní-ndó chitnahá ñáhá-ndó xii-í, te cuu iní ñáhá ndisa-ndo. Te cuèi na dándóo-ndo tătá-ndó, ndìhi náná-ndó, ndìhi ñadihí-ndó, ndìhi déhe-ndo, ndìhi ñaní-ndó, ndìhi cúha-ndo, te cani iní-ndó să cuèi na cùú-ndó să cuendá-í, te ducaⁿ te cuu ndisa-ndo cuè ñáyíu tnahá tnúhu ndìhi-í. ²⁷ Te nchaá ñáyíu vá cánchezíⁿ nihnu ñaha xii-í cuendá sá yùhú-yu ndohó-yu dàtná ndoho-í, ñáyíu-áⁿ vă cúú-yu ñáyíu tnahá tnúhu ndìhi-í. ²⁸ Te núu ìíⁿ nchòhó ná càni iní-ndó dàcaa-ndo ìíⁿ vehe ducúⁿ, ζte náa ñá díú díhna-gă cada cuendá-ndó núu ndédau díhúⁿ cuu, ducaⁿ te cutnùní iní-ndó núu tnahá díhúⁿ-ndó càa vehe-áⁿ àdi ñáhá? ²⁹ Chi núu vá dúcáⁿ càda-ndo, te na nguíta-ndo tàusaha-ndo te vá xínu cada-ndo, te nchaá ñáyíu na cùndehe ñaha xii-ndo, te cáháⁿ cuéhé-yu cuendá-ndó. ³⁰ Te cachí-yu: “Tée-ăⁿ ní nguíta-dé dácàa-dé ìíⁿ vehe te ñá ní ndàcu-dé xínu”, cachí-yu. ³¹ Àdi te núu ìíⁿ tée yìndaha ñaha xii ñáyíu cuìní-dé nàa-dé ndìhi ingá tucu tée yìndaha ñaha xii ñáyíu, ζte náa ñá díú díhna-gă cada cuendá-dé te núu ndacu-dé ndìhi úxí mĩl cue sandàdú-dé nàá-güedé, ndìhi ócò mĩl cue sandàdú ingá tucu tée yìndaha ñaha xii ñáyíu cùu úhú iní tnahá ndìhi-dé-ăⁿ? ³² Àdi te núu xìto-dé sá vă ndácú-dê ñá, te òré vátá cùyàtni ñaha-gă tée cùu úhú iní tnahá ndìhi-dé-áⁿ, te tendaha-dê ìíⁿ tée

quhíⁿ-dé quíhu-dé tnúhu ndàhú núú tée-áⁿ cuendá sá vă nàá-güedé. ³³ Te duha càháⁿ-í chi núu nchòhó vá cáda ndèe iní-ndó dàña-ndo nchaá sá ndécú ndìhi-ndo cuendá chitnahá ñáhá-ndó xii-í, te vá cúú-ndó cuè ñáyíu tnahá tnúhu ndìhi-í.

Ñíí ní nduu víxíⁿ

(Mt. 5:13; Mr. 9:50)

³⁴ Te ñíí chi ío váha, dico núu na ndùu víxíⁿ-xi, ζte nása-gă cada-o nándfhi-o te núu ducaⁿ-i? ³⁵ Chi ñá túú-gă nándfhi-xi ní sá dácá ñuhu, te ní sá dácá saháⁿ, chi cuendá-nă dăngoyo-o. Te nchaá nchòhó ñáyíu ní xíndedóho tnúhu ní cáháⁿ-í-a xini ñuhu-xi ío váha cuáha-ndo cuendá —càchí-gă xăhaⁿ-gă xií-yu.

Cuendá ìíⁿ mběé quiti ní xíta

(Mt. 18:10-14)

15 Te cue tée cuihna iní-xi quide co-brá ñáhá xii ñáyíu cuendá impuèstú ndìhi cue dava-gă ñáyíu ndècu ichi cuehé ichi duha ní quexió-yu núú ndécú Jèsús cuendá cundedóho-yu tnúhu càháⁿ-gă. ² Te ní nguíta cue tée cùu fariséú, ndìhi cue tée dàcuaha ñaha xii ñáyíu nchaá tnúhu ní chídó tñuní ndíi Moisés xícáháⁿ cuéhé-güedé cuendá-gă, te càchí-güedé:

—Tée-a quèheⁿ cuendá-dé ñáyíu ndècu ichi cuehé ichi duha, te xèxi ndìhi ñaha-dé xií-yu —càchí-güedé xìtnaha-güedé.

³ Te Jèsús ní cani-gă ìíⁿ cuendú nàcuáa tecú tñuní-güedé tnúhu-gă, te xăhaⁿ-gă xii-güedé:

⁴ —Hⁿ tée ndècu ìíⁿ ciendú mběé-dê, te ní xíta ìíⁿ-di, te nchòhó sa cùt-nuní iní-ndó nàcuáa cada tée-áⁿ, chi dándóo-dé cúmídícó săhúⁿ cúmí-di ìíⁿ yucu, te cúnúndúcú-dê quiti ní xíta xíⁿ ndèe ndée naníhí-dê-di. ⁵ Te òré ní naníhí-dê-di te ní dácáá-dê-di chíó-dê ní docó-dê-di sá cúdĩ iní-dé. ⁶ Te òré

ní nasáá-dé vehe-dé, te ní dátàcá-dé nchaa cue téé càháⁿ ndihi-dé, ndihi nchaa ñáyi ndècu yatni ndihi-dé, te ní xáhaⁿ-dè: “Chí ná cùdíí ìní-ó vìtna, chí ní naníhì-í mbèè-í quítì ní xíta ni cùu”, cachí-dé xáhaⁿ-dè xií-yu. ⁷ Te yúhú càchí-í sá ìo-gá cùdíí ìní Yă Ndiöxí ndihi cue espíritú xínú cuèchi núú-gă nõu ìiⁿ ñáyi ndècu ichi cuhé ichi duha na ndixi cuèchi ìní-yu cuendá nchaa sá ñà túú vâha quidé-yu ndècú-yu te tñif-yu ichi-gă, dâcúúxí cùmídícó sâhúⁿ cùmí ñáyi sa ní tuha ichi-gă, chí ñà túú-gă xíní ñùhu-xi ndixi cuèchi ìní-yu chí sa ndècú-yu ichi-gă —càchí-gă xáhaⁿ-gă xii-güedé.

Cuendá díhúⁿ ní xíta

⁸ Te ní cani Jèsús ingá cuendú núú-güedé, te xáhaⁿ-gă:

—Ìiⁿ ñadìhí ndécú ndihi-aⁿ úxí díhúⁿ cuixíⁿ, te ní dâcúíta-aⁿ ìiⁿ te ní teñuhú-aⁿ itì, te ní ngüíta-aⁿ nàtihu-aⁿ vehe, te súúní vâha vâha ní nanducu-aⁿ ndéé ní naníhì-aⁿ. ⁹ Te òré ní naníhì-aⁿ, te ní dátàcá-aⁿ nchaa ñáyi dîhí càháⁿ ndihi-aⁿ ndihi nchaa ñáyi ndècu yatni ndihi-aⁿ, te ní xáhaⁿ-aⁿ: “Chí ná cùdíí ìní-ó vìtna chí ní naníhì-í díhúⁿ-í sá ní xíta ni cùu”, cachí-aⁿ xáhaⁿ-aⁿ xií-yu. ¹⁰ Te yúhú càchí-í sá dúcáⁿ ìo cùdíí ìní nchaa espíritú xínú cuèchi núú Yă Ndiöxí, núú ìiⁿ ñáyi ndècu ichi cuhé ichi duha na ndixi cuèchi ìní-yu cuendá nchaa sá ñà túú vâha quidé-yu, te tñif-yu ichi-gă —càchí-gă xáhaⁿ-gă xii-güedé.

Cuendá ìiⁿ téé ñà túú ní quide váha

¹¹ Te ní cani tucu Jèsús ingá cuendú núú-güedé, te xáhaⁿ-gă:

—Ìiⁿ téé ndècu úú déhe ducuⁿ-dé, ¹² te téé líhli-gă ní xáhaⁿ-dè xii tâtá-dè: “Táu, taxi-n tãhú sã cúú cuendá-í”, càchí-dé xáhaⁿ-dè. Te tâtá-dè-áⁿ ní sãñaha-dè ndí dííⁿ nõú-güedé sá cúú cuendá-güedé. ¹³ Te núú sàcú-ni nduu, te déhe-dé téé

líhli-gă-áⁿ ní nadico-dè nchaa sá ní sãñaha tâtá-dè, te ní xica-dé cuáháⁿ-dè ìiⁿ nõú xícá, te yàcáⁿ ní tñii-dé ìiⁿ ichi cuhé ichi duha, te ní ndihi díhúⁿ-dè ní dándónùhu-dé ndihi cue téé càháⁿ ndihi-dé, ndihi nchaa ñáyi dîhí xîndecu ichi díí ìní. ¹⁴ Te ní ndihi ndoo díhúⁿ-dè ní dándónùhu-dé, te núú sàcú-ni nduu ní sáá tnamá nõú núú ndécú-dè-áⁿ, te ñà ñihí-gă-dé sá caxí-dè, te xihí-dé docó. ¹⁵ Núú ní xica-dé cuáháⁿ ndúcú chiuⁿ-dé núú ìiⁿ téé ñu-ni nõú xíaⁿ, te téé-áⁿ ní sáha chiúⁿ ñaha-dé ìiⁿ xichi núú ñùhú-dè coto-dé cùchí. ¹⁶ Te súúní xihí-dé docó te cuíni-dé caxi-dé nchaa sá sáha-yu cùchí-áⁿ ní cùu, dico ñà túú ní sãñahá-yu xii-dé. ¹⁷ Te uuⁿ ni ní sani váha ìní-dé, te ní cachí-dé: “Ío cuhé cue téé xínu cuechi vehe tâtá-í te ío cuhé sã xéxi-güedé ndécú, te yúhú duha ndòho-í docó iha! ¹⁸ Te ndacuñí-í te núhú-í vehe tâtá-í, te cúnaha-í xii-dé: Táu, ñà túú ní quide váha-í núú Yă Ndiöxí te ni ñà túú ní quide váha-í núú-n, ¹⁹ te ñà túú-gă tàú-í sá cúú-í déhe-n vìtna, te cada ñaha-ñà-n xii-í dàtná ìiⁿ téé xínu cuechi núú-n”, duha ní sani ìní-dé cúnaha-dè xii tâtá-dè. ²⁰ Te sátá dúcáⁿ ní sani ìní-dé, te ní natñii-dé ichi cuánuhú-dé vehe tâtá-dè, te xica-gă cuánuhú-dé ní xíní ñáhá tâtá-dè xii-dé te ní cundahú ìní ñáhá-dè. Te xínu tâtá-dè-áⁿ ní sáháⁿ nút-nahá ñáhá-dè, te ní numi ñaha-dè, te ío váha ní cáháⁿ ndihi ñaha-dè. ²¹ Te ní xáhaⁿ déhe-dé-áⁿ xii-dé: “Táu, ñà túú ní quide váha-í núú Yă Ndiöxí te ni ñà túú ní quide váha-í núú-n, te ñà túú-gă tàú-í sá cúú-í déhe-n vìtna”, cachí-dé xáhaⁿ-dè.

²² Dico tâtá-dè-áⁿ ní xáhaⁿ-dè xii cue téé xínu cuechi núú-dè: “Chí quèñùhu ndíhi-ni dóó vâha-gă cuáha-ndo déhe-í-a na cuihnu-dé, ndihi ìiⁿ dehé ná quíhi díquí ndáhá-dè, ndihi chàú váha na quíhi-dé. ²³ Te quíhíⁿ ngueheⁿ-ndo ìiⁿ ndicutu numa quítì caváha-gă, te

cahni-ndo-di, te na càda-o vico, te na càxi-o-di. ²⁴Chi déhe-í-a ní sani iní-í sá nǐ xíhí-dé ní cùu, te ñáhá chi ndècu vívú-dě, te ní sani tucu iní-í sá nǐ xíta-dé ní cùu te ní nasáá méé-dě”, càchí-dé xáhaⁿ-dě xii cue tée xínu cuechi núú-dě-áⁿ. Te ní nguíta-güedé ní quide-güedé vico.

²⁵Te déhe-dé tée sàcuéhé-gǎ cuáháⁿ-dé yucu, te òré cuándixi-dé tá ndüu yatni-dé vehe, te ní tecú dóho-dé ío yaá cúú vico. ²⁶Te ní cana-dé ìⁿ tée xínu cuechi, te ní xícáⁿ tnúhú-dě núú-dě ná cuendá ducaⁿ ío yaá. ²⁷Te tée xínu cuechi-áⁿ nǐ xáhaⁿ-dě: “Ñaní-n tée cuáháⁿ ní cùu ní nasáá-dé, te tātá-n nǐ táuchíúⁿ-dě ní xíhí ìⁿ ndicutu nùma quiti caváha-gǎ cuendá sá nǐ nasáá váha-dé”, càchí-dé xáhaⁿ-dě.

²⁸Dico ñaní-dé tée sàcuéhé-ǎⁿ nǐ cudééⁿ-dě, te ní cachí-dé sá vǎ ndíhu-dé vehe cundecu-dé vico-áⁿ ní cùu, dico ní quee tātá-güedě ní cáháⁿ ndàhú-dé núú-dě cuendá ndíhu-dé. ²⁹Te ní xáhaⁿ-dě xii tātá-dě: “Táu, cundedóho váha saú-n tnúhu na càháⁿ-í-a, yúhú ío cuéhé cuá nǐ cuu xínu cuechi-í núú-n, te ni ìⁿ xito ñá túú quide sáá iní-í núú-n, te ni ìⁿ chivá líhli ñá túú tàxi-n-di caxi díí iní-í-di ndíhi cue tée càháⁿ ndíhi-í. ³⁰Te vitna ní nasáá déhe-n tée ní sáháⁿ ní dándõñuhu díhúⁿ-n ndíhi nchaa ñáyiú xíndecu ichi díí iní. Te ní sahani-n ìⁿ ndicutu numa quiti caváha-gǎ sá cuendá-dé”, càchí-dé xáhaⁿ-dě xii tātá-dě. ³¹Te ní xáhaⁿ tātá-dě xii-dé: “Yòhó déhe-í ducaⁿ-ni ndècu ndíhi ñaha-n xii-í, te nchaa sá ndécú ndíhi-í cúú-xí cuendá-n. ³²Te vitna dacuitíí tàú-xi sá cádá-ó vico, te cudíí iní-ó, chi ñaní-n-áⁿ nǐ quide-í cuendá sá nǐ xíhí-dé ní cùu, te ñáhá chi ndècu vívú-dě, te sa ní xíta-dé ní cùu, te ní nasáá méé-dě”, càchí-dé xáhaⁿ-dě xii déhe-dé tée sàcuéhé-gǎ-áⁿ —duha cuáháⁿ cuendú ní cani Jèsús núú-güedě.

Nàcuáa ní quide ìⁿ tée tàxi tnuní ñáhá xii cue tée xínu cuechi

16 Te Jèsús xáhaⁿ-gǎ xii cue tée xína cuu ndíhi-gá:

—Ní xíndecu ìⁿ tée cuica, te ducaⁿ nǐ xíndecu ìⁿ tée ní taxi tnuní ñáhá xii cue tée ní xínu cuechi núú-dě. Te tée-áⁿ nǐ xiní ñáhá ñáyiú dùhu-dé díhúⁿ tée cùu patróóⁿ-dě, te cuáháⁿ-dé dándõñuhu-dé, te ní xáháⁿ-yu xii tée cùu patróóⁿ-dě sá dúcáⁿ quide-dé. ²Te tée cùu patróóⁿ-dě-áⁿ nǐ cana ñaha-dě xii-dé, te ní xáhaⁿ-dě: “¿Ná cuendá duha càháⁿ ñáyiú cuendá-n? Yáchí chi na tàxi cuendá-n nchaa chiuⁿ ní quide-n, chi vitna te vǎ táxi tnuní-gá-n cuè tée xínu cuechi núú-í”, càchí-dé xáhaⁿ-dě. ³Te tée tàxi tnuní ñáhá xii cue tée xínu cuechi-áⁿ nǐ sani iní-dé: “¿Te nása cada-í vitna na quèhndé patróóⁿ-í chiúⁿ-í? Chi ñá cündèe-gá-í cada-í chiúⁿ vée, te cùcahaⁿ núú-í cácaⁿ ndàhú-í. ⁴Dico duha cada-í cuendá queheⁿ cuendá ñáhá ñáyiú vehé-yu òré ná quèhndé duuⁿ-ná patróóⁿ-í chiúⁿ-í”, duha ní sani iní-dé. ⁵Te sátá dúcáⁿ te ní cana-dé ìⁿ ìⁿ cue tée tàú núú patróóⁿ-güedě. Te tée díhna ní xícáⁿ tnúhú-dě núú-dě, te xáhaⁿ-dě: “¿Ndèé dau tàú-n núú patróóⁿ-í?”, càchí-dé xáhaⁿ-dě. ⁶Te tée-áⁿ ní xáhaⁿ-dě: “Tàú-í ìⁿ ciendú bàrrí acití”, càchí-dé xáhaⁿ-dě. Te tée tàxi tnuní ñáhá xii cue tée xínu cuechi-áⁿ nǐ xáhaⁿ-dě: “Iha náu reciú-n-á, te ndadúha ingá sá ùdico úxí taxi-n”, càchí-dé xáhaⁿ-dě. ⁷Te dàtnuní ní xícáⁿ tnúhú tucu-dé núú ingá-dé, te xáhaⁿ-dě: “Te yòhó, ¿ndèé dau tàú-n-í?”, càchí-dé xáhaⁿ-dě. Te tée tàú-áⁿ nǐ xáhaⁿ-dě: “Ìⁿ ciendú ngohnchi triú tàú-í”, càchí-dé xáhaⁿ-dě. Te tée tàxi tnuní ñáhá xii cue tée xínu cuechi-áⁿ nǐ xáhaⁿ-dě: “Iha náu reciú-n-á, te cadúha ingá sá cùmídícó-nǎ taxi-n”, càchí-dé xáhaⁿ-dě. ⁸Te tée cùu patróóⁿ-áⁿ nǐ cachí-dé

sá ïo váha ñùhu díquí tée dùhu-áⁿ nàcuáa cada-dé cundecu váha-dé. Te nchaa ñáyiu xíndecu ichi cuèhé ichi duha, ío-gá váha ñùhu díquí-yu nàcuáa cada-yu cundecu váha-yu ndíhi nchaa ñáyiu cùndíhí-yu dàcúxí ñáyiu ndècu ichi Yá Ndiòxí.

⁹ Te yúhu càchí-í sá cáda-ndó sá vâha ndíhi nchaa sá ndécú ndíhi-ndo ní cuáha ñuyíú yíca cuèchi-a, te ducaⁿ te coo cue tée ío váha tnahá tnúhu ndíhi-ndo, te òré ná ndíhi nchaa sá ío ñuyíú-a, te Yá Ndiòxí queheⁿ cuèndá ñáhá-gã xii-ndo, te cundecu-ndo ndíhi-gá ni caa ni quíhíⁿ.

¹⁰ Te núu ìⁿ tée quide ndáá cuèi ìⁿ chiúⁿ líhli na càda-dé, te diu-ni ducaⁿ quide ndáá-dé cuèi ìⁿ chiúⁿ cahnu na cada-dé. Dico tée ñá túú quide ndáá, chi cuèi chiúⁿ líhli àdi chiúⁿ cahnu na cada-dé dico ìⁿ-ni quide-dé. ¹¹ Te núu nchòhó vá cáda-ndó sá vâha ndíhi nchaa sá ní cuáha ñuyíú yíca cuèchi-a ña, te Yá Ndiòxí vá táxí-gã sá vâha ndècu ndíhi-gá xii-ndo. ¹² Te núu vá cáda ndáá-ndó còto-ndo nchaa sá táxí núu tnahá ñáyiu-ndo, te vá yõo taxi sá ndúú tàhú-ndó.

¹³ Te ni ìⁿ tée xínu cuechi vá ndácú-dě cunu cuechi-dě núú ùú pàtróóⁿ, chi tée-áⁿ cuu váha iní-dé núú ìⁿ pàtróóⁿ-dě te tni-dé nchaa tnúhu càháⁿ pàtróóⁿ tée cùu váha iní-dé núú-xi-áⁿ. Te núú ìngá tucu pàtróóⁿ-dě vá cúú vâha iní-dé, te ni vâ tníí-dě tnúhu càháⁿ pàtróóⁿ-dě-áⁿ. Te ducaⁿ sãtnahá-xi cùu nchòhó chi vá ndácú-ndó cunu cuechi-ndo núú Yá Ndiòxí te cuhuⁿ iní-ndó nchaa sá ío ñuyíú-a —càchí-gá xáhaⁿ-gã xii-güedé.

¹⁴ Te nchaa cue tée cùu fariséú ío ñùhu iní-güedé nchaa sá ío ñuyíú-a, te xíndedóho-güedé nchaa tnúhu càháⁿ Jèsús, te ní càháⁿ yíchí-güedé cuèndá-gá.

¹⁵ Te Jèsús ní xáhaⁿ-gã xii-güedé:

—Nchòhó cúú-ndó cuè tée ío váha càháⁿ núú ñáyiu cuèndá-ni sá cuíní-ndó

cãháⁿ váha-yu cuèndá-ndó, dico Yá Ndiòxí xini ndáá-gá nàcuáa càa iní-ndó ìⁿ ìⁿ-ndo, te nchaa sá càchí cue ñáyiu ñuyíú-a sá ío nàndíhi, Yá Ndiòxí dáquèe tíhú-gã.

Cuèndá nchaa tnúhu ní chídó tnùnì ndíi Moisés

¹⁶ Te nchaa tnúhu ní chídó tnùnì ndíi Moisés cùnùu-xi ni cuu, ndíhi nchaa tnúhu ní chídó tnùnì cue tée ní xóo càháⁿ tnúhu Yá Ndiòxí ndéé sanaha. Dico cút-nàhà ní ngúíta té Juàá tée ní xóo dacuàndute ñaha xii ñáyiu ní càháⁿ-dé tnúhu-í, ndéé dàvá-áⁿ ñà túú-gã ní cùnùu nchaa tnúhu ní chídó tnùnì ndíi Moisés ndíhi nchaa tnúhu ní chídó tnùnì cue tée ní xóo càháⁿ tnúhu Yá Ndiòxí ndéé sanaha. Te diu-ni ndéé dàvá-áⁿ ní quesaha ta təcú tnùnì ñáyiu nàcuáa ndíhu ndaha ñaha Yá Ndiòxí xii-yu, te vâi ñáyiu ío sàni iní-yu vitna nàcuáa cada-yu ndíhu ndaha ñaha Yá Ndiòxí xii-yu. ¹⁷ Te nchaa tnúhu ní chídó tnùnì ndíi Moisés ío ndáá càháⁿ-xi, te ndíhi-gá naa andíu ndíhi ñuyíú dàcúxí sá ndíhí ìⁿ ìⁿ tnúhu-áⁿ cada-xi nàcuáa càháⁿ-xi.

Jèsús càháⁿ-gá cuèndá ñáyiu dàña tnahá

(Mt. 19:1-12; Mr. 10:1-12)

¹⁸ Te núu ìⁿ tée na dàña tnahá-dé, ndíhi ñadíhí-dé, te tnándaha tucu-dé ndíhi ìngá-yu, te nèhé víhí quide-dé te núu ducaⁿ na càda-dé, te tée na tnándaha ndíhi ñaha ní dáñá yì-xi, te diu-ni ducaⁿ ñà túú cùu-xi sá vâha te núu ducaⁿ na cada-yu —càchí-gá xáhaⁿ-gã xii-güedé.

Cuèndá ìⁿ tée nàni Lázaru ndíhi cuèndá ìⁿ tée cuica

¹⁹ Te xáhaⁿ tucu-gá xii-güedé:

—Ní xíndecu ìⁿ tée cuica, te ní xóo cuihnu-dé mee-ni dõó vâha dóó víi càa, te nchaa nduu súuní vâha ní xóo cada-dé vico vehe-dé. ²⁰ Te ní xíndecu

tucu iiⁿ téé ndàhú ní xínani-dě Lázará, te téé-áⁿ ní cuhú-dé ní xindeé-dé nitùhú-dé ndíhyi, te iiⁿ nduu iiⁿ nduu ní xóo taxinucóo ñaha-güedě xii-dé yuyèhe téé cuica-áⁿ. ²¹Te téé ndàhú-áⁿ ní xóo cuú-dé docó, te ní xóo cuini-dé caxi-dé nchaa sá ñà túú-gã ní xóo yáha caxi téé cuica-áⁿ, te ñá túú ní xóo níhí-dě. Te cuèi iná ní xóo quíhíⁿ-di ní xóo nayuu-di nchaa núú ndíhyi ndèé-dé-áⁿ. ²²Te ní sáá iiⁿ nduu te ní xíhí téé ndàhú-áⁿ, te cue espíritú xínú cuèchi núú Yá Ndióxi ndéca ñaha-xi xii-dé cuándaa núú ndécú tē Àbrahám cundecu-dé. Te ní sáá nduu ní xíhí téé cuica-áⁿ tñàhá-dé, te ní chindúxi ñaha-güedě xii-dé. ²³Te ní sáá-dé núú xindecu nchaa ñáyiu ní xíhí ñá túú ní quide ndáá núú Yá Ndióxi te xíáⁿ ïo ndòho-dé ndécú-dě, te ní ndonehe núú-dě te xica ní xini-dé té Àbrahám ndíhi té Lázará-áⁿ xindecu-güedé. ²⁴Te níhi ní cáháⁿ-dé, te xáhaⁿ-dě: “Yòhó tātá Àbrahám, cundàhú iní ñàhá xii-í, te cūñaha xii té Lázará ná dāndaxiⁿ-dé díquí ndáhá-dě, te na quixi-dé dandaxiⁿ-dé yàa-í, chí ïo ndòho-í ñùhú-í núú ñùhú núú càyú-a”, càchí-dé xáhaⁿ-dě xii té Àbrahám. ²⁵Dico té Àbrahám ní xáhaⁿ-dě: “Ndàhú yòhó ñaní tñàhá-í, dandàcu iní sá ïo váha ní xindecu-n ñùyíú, te té Lázará ïo ndàhú ní ndòho-dé ní xindecu-dé. Te vitna ní nucúndecu váha-dé iha, te yòhó ndóhó-n vitna. ²⁶Te ñá díú-ní sã xíáⁿ tucu, chí cuádava ndècu iiⁿ déhvä cùnú ñùhú ñèhu-xi núú ndécú-ó, te cuèi nchaa ñáyiu xindecu iha na càchí iní-yu quixí-yu núú ndécú-ndó dico vá ndácú-yu, te ni nchòhó vá ndácú-ndó quixi-ndo núú ndécú-ndí”, càchí-dé xáhaⁿ-dě. ²⁷Te ní xáhaⁿ tēe cuica-áⁿ: “Te núú ducaⁿ te cáháⁿ ndàhú-í núú yòhó tātá Àbrahám vitna sá tēndàha-n té Lázará ná quíhíⁿ-dé vehe tātá-í, ²⁸chí ndècu úhúⁿ-gá ñaní-í, te na cūñaha-dě xii-güedé sá vã

cádá-güedě dàtná ní quide-í cuendá sá vã quixí-güedě tñàhá-güedé núú ndécú-í ndóhò-í-a”, càchí-dé xáhaⁿ-dě. ²⁹Te té Àbrahám ní xáhaⁿ-dě: “Mee-güedě ndécú ndíhi-güedé nchaa tñúhu ní chídó tñuní ndíi Moisés, ndíhi nchaa tñúhu ní chídó tñuní cue téé ní xóo cáháⁿ tñúhu Yá Ndióxi ndéé sanaha, te nchaa tñúhu-áⁿ ná tñii-güedé nacuáa cáháⁿ-xi”, càchí-dé xáhaⁿ-dě xii-dé. ³⁰Te ní xáhaⁿ tucu téé cuica-áⁿ: “Tātá Àbrahám, dico vá cádá cuendá-güedé nchaa tñúhu-áⁿ, dico núú iiⁿ ñáyiu ñá túú-gã ndécú ñùyíú iiⁿ ñáyiu ndècu ndíhi-n quíhíⁿ-yu cáháⁿ ndíhi ñàhá-yu xii-güedé nacuáa ndùu tñúhu váha, te ndixi cuèchi iní-güedé nchaa sá ñà túú quide váha-güedé ndécú-güedé, te cada váha-güedé”, càchí-dé xáhaⁿ-dě xii-dé. ³¹Dico té Àbrahám ní xáhaⁿ-dě: “Te núú ñá túú cuini-güedé tñii-güedé tñúhu ní cáháⁿ ndíi Moisés, ndíhi tñúhu ní cáháⁿ cue téé ní xóo cáháⁿ tñúhu Yá Ndióxi ndéé sanaha ña, te díu-ni ducaⁿ càda-güedé cuèi iiⁿ ñáyiu ní xíhí ná ndòtó-yu cūñàhá-yu nacuáa ndùu tñúhu váha, chí vá quindáá iní-güedé”, càchí té Àbrahám xáhaⁿ-dě xii téé cuica-áⁿ —càchí Jèsús xáhaⁿ-gã xii cue téé cùu fariséú.

Quihi iní-ó vã cündècu-ó ichi cuehé ichi duha

(Mt. 18:6-7, 21-22; Mr. 9:42)

17 Te Jèsús ní xáhaⁿ-gã xii cue téé xica cuu ndíhi-gá:

—Dacuití sã cóó cuè téé dacàháⁿ-güedé ñáyiu cadá-yu nándi sá cuèhé sá dúhá, jidico ndàhú ní cuu cue téé ducaⁿ na dàcaháⁿ ñàhá xii-yu cadá-yu nándi sá cuèhé sá dúhá! ²Chí váha-gã sá ñuu na dàcutu ndéé ñáyiu iiⁿ yúú yòdó dücúⁿ-güedé te dàquée ñàhá-yu xii-güedé xití ndute làmár, te ñá díú sã cündècu-güedé dacàháⁿ-güedé ñáyiu cadá-yu nándi sá cuèhé sá dúhá,

cuèi ñáyi ndàhú iní-xi dandàhú-güedé.
³ Te ío quíhi iní-ndó cùndecu-ndo.

Te núu ìí ñaní tnàhá-ndó quide-dé ìí sá ñà túú tàù-dé cada-dé sá cúú-xí-ndó te cáhá-ndó dõho-dé, te núu ní ndixi cuéchi iní-dé sá ñà túú ní quide váha-dé, te cada càhnu iní-ndó sá ní quide-dé. ⁴ Te cuèi úsá xito na càda-dé nándi sá ñà túú tàù-dé cada-dé sá cúú-xí-ndó ìí nduu, te núu na quíxi-dé úsá xito núú-ndó, te cachí-dé sá vâ dúcá-gã cada-dé, te xini ñuhu-xi cada cahnu iní-ndó-dé — càchí-gá xáha-gã xii-güedé.

Ñáyi sàndáá ndisa iní-xi

⁵ Te ní xáhaⁿ cuè tée xica cuu ndihi Jesús xii-gá:

—Chindee ñàha xii-ndí cuèndá ducaⁿ te quindáá-gá iní-ndí sá Yã Ndiõxí ndácú-gã quídé-gã nchaá sá vâha — càchí-güedé xáhaⁿ-güedé xii-gá.

⁶ Te ní xáhaⁿ Jèsús:

—Te núu nchòhó quindáá ndisa iní-ndó sũúni cuèdicó luha líí dàtná cuíní-ndó càa ìí ndíquíⁿ yutnu nàni mostázá, te ducaⁿ te cuu cúñaha-ndo xii ìí yutnu: “Quene-n ìha te quíhíⁿ-n cuíhnu-n xití làmár”, duha cúñaha-ndo. Te ducaⁿ càda-xi te núu na quindáá ndisa iní ñáhá-ndó xii-í —càchí-gá xáhaⁿ-gã xii-güedé.

Nàcuáa tàù ìí tée xinu cuechi cada-dé

⁷ Te xáhaⁿ tùcu-gá xii-güedé:

—Te núu ìí nchòhó ndécú ìí tée xinu cuechi núú-ndó, te cuáháⁿ-dé yucu cuángada chiúⁿ-dé, àdi cuáháⁿ-dé yucu coto-dé quití, te òré ní nasáá-dé vehe sá ní sáháⁿ-dé yucu, te vâ cúñaha nchòhó cue tée cùu patróóⁿ-dè xii-dé: “Yáchí nehé caxi-n dítá”, vâ dúhá cúñaha-ndo. ⁸ Chi nchòhó cue tée cùu patróóⁿ-dè cúñaha-ndo xii-dé: “Cundíhí iní cada túha sá cúdini-í, te díhna-gá-í caxi-í dítá te dàtnúni caxi-n”, duha cúñaha nchòhó cue tée cùu patróóⁿ xii-dé. ⁹ Te òré ná

ndíhí chiúⁿ ní táhú nchòhó cue tée cùu patróóⁿ cada tée xinu cuechi núú-ndó, te ñà túú tàù-ndó ndacáⁿ táhú-ndó núú tée xinu cuechi núú-ndó. ¹⁰ Te duha càháⁿ-í chi núu òré ná ndíhi nchaá chiúⁿ ní táhú Yã Ndiõxí cada-ndo, te cachí-ndó: “Nchúhú cúú-ndí cue tée xinu cuechi núú Yã Ndiõxí, dico ñà túú tàù-gá ndacáⁿ táhú-gã núú-ndí, chi mee-ni chiúⁿ ní táhú-gã ní quide-ndí”, duha cachí-ndó — càchí-gá xáhaⁿ-gã xii-güedé.

Jèsús quídé tãtna-gá úxí cue tée tnàhá cuéhé sã dátèhyú nihnu-xi yiqui cùñú ñáyi

¹¹ Te ñuhu Jesús ichi cuáháⁿ-gã ñuu Jerusálén, te ní yáha-gã núú ràyá distritú Sãmariá ndíhi distritú Galileá. ¹² Te ta cùyatni-gã ìí ñuu líhli cuáháⁿ, te ní sãtnahá ñáhá úxí tnàhá cue tée cùhú xii-gá, te tnàhá-güedé cuéhé sã dátèhyú nihnu-xi yiqui cùñú-ó dico xica lùha ní ngúnu tní-güedé, ¹³ te níhi ní cáháⁿ-güedé, te xáhaⁿ-güedé xii Jèsús:

—¡Mèstrú, cundàhú iní ñáhá xii-ndí! —càchí-güedé xáhaⁿ-güedé xii-gá.

¹⁴ Te òré ní xini ñáhá Jèsús xii-güedé, te ní xáhaⁿ-gã:

—Chí cuáháⁿ núú dütú ná cundehe ñaha-dé xii-ndo —càchí-gá xáhaⁿ-gã xii-güedé.

Te ní xica-güedé cuáháⁿ-güedé, te ichi-ni ñuhu-güedé cuáháⁿ-güedé ní ndúha-güedé cuéhé tnàhá-güedé. ¹⁵ Te nchaá-güedé ní cutnùni iní-güedé sá ní ndúha-güedé, dico ìí-ni-dé ní nacuíco-dé, te ní ngúíta-dé níhi ní cáháⁿ-dé, te ní cachí-dé sá ío càhnu cuu Yã Ndiõxí. ¹⁶ Te ní ngúíñí xití-dé núú Jèsús, te ní nuu núú-dé ndàa núú ñúhú ndacáⁿ táhú-dé núú-gã. Te tée-áⁿ cúú-dé tée distritú Sãmariá. ¹⁷ Te Jèsús ní cachí-gá:

—Úxí tnàhá-güedé ní ndúha cuéhé tnàhá-güedé. ¿Te ndèè ndécú dàva-gã-güedé-í? ¹⁸ ¿Te náa ìí-dii-ni

tée ingá ñuú-a ní nacuico-dě ndàcáⁿ táhú-dě núú Yă Ndiöxí, te cächí-dé sá ïo càhnu cuu-gá ñă? —cächí-gá.

¹⁹ Te ní xáhaⁿ-gă xii tée-áⁿ:

—Ndacuñí te núhú-n, chi sa ní ndúha-n cuéhé tnáhá-n, chi ní sándáá iní-n Yă Ndiöxí —cächí-gá xáhaⁿ-gă xii-dé.

Nàcuáa yindaha ñaha Yă Ndiöxí

(Mt. 24:23-28, 36-41)

²⁰ Te cue tée cùu fariséú ní xícáⁿ tnúhú-güedě núú Jèsús ñuú ná ama nguíta Yă Ndiöxí ndíhu ndaha-gă ñáyiu. Te ní xáhaⁿ-gă:

—Ñă túú ñă cada-xi ñuyúú quini-ndó cuendá cutnùní iní-ndó să ndíhu ndaha ñaha Yă Ndiöxí xii-ndo. ²¹ Te ni vă yô cachí: “Iha ndècu-gá táxí tnùní-gá, àdi yacáⁿ ndécú-gă táxí tnùní-gá”, chi tnuú-ndó sà ndecu-gă ndíhi nchaa ñáyiu yindaha-gă —cächí-gá xáhaⁿ-gă xii-güedé.

²² Te ní xáhaⁿ-gă xii cue tée xica cuu ndíhi-gá:

—Te nchòhó chi sáá nduu, te cachí iní-ndó să sùúni cuèdicó ñⁿ nduu quini ñáhá-ndó xii yúhú Tée cùu ñaní tnáhá-ndó nchàa-ndo, dico vá quini ñáhá-gă-ndó xii-í. ²³ Te coo ñáyiu cùñáhá-yu xii-ndo: “Iha ndècu-gá, áⁿ yacáⁿ ndécú-gă”, quesàhá-yu cùñáhá-yu xii-ndo. Dico vá quindáá iní-ndó quíhíⁿ-ndó ndíhí-yu núú cächí-yu, te ni vă cání iní-ndó quíhíⁿ méé-ndó. ²⁴ Chi dàtná cuini-ndó quide-xi oré sàá ndúté àndiu, chi uuⁿi dàyehé-xi nihí ñuyúú, ducaⁿ càda-xi nduu na quixi tucu yúhú Tée cùu ñaní tnáhá-ndó nchàa-ndo, te dàvá-áⁿ quini ñáhá nchàa-ndi túhú ñáyiu xii-í. ²⁵ Dico díhna-gă ndoho vîhi-í, te daquèe tîhú ñáhá ñáyiu ñuyúú-a xii-í. ²⁶ Te cadá-yu dàtná ní quide ñáyiu ní xindecu cùtnàhà ní xindecu té Nöé, te ñu-ni ducaⁿ sätnahá-xi cada nchaa ñáyiu ndècu

vitna ndéé sáá nduu quixi tucu yúhú Tée cùu ñaní tnáhá-ndó nchàa-ndo. ²⁷ Chi caxi-ní-yu, coho-ní-yu, te caca cuu-ni cue tée xica ndáhú, te tnândaha-ní-yu, chi ducaⁿ ní quidé-yu dàvá-áⁿ ndéé ní sáá nduu cuànguee té Nöé xití bàrcú, te ní nguíta-xi ní cuuⁿ dáú ní ndaa ndute ñuyúú, te nchaá-yu ní xíhí ní cáhá-yu dàvá-áⁿ. ²⁸ Te ñu-ni ducaⁿ ní quide tucu ñáyiu cùtnàhà ní xindecu té Löt, chi xèxí-yu xíhí-yu, te sàáⁿ-yu te nàdicó-yu, te xixitú-yu nándi sá xixitú-yu, te nchaa cue tée xidácáá-güedě vehe. ²⁹ Te òré ní quee té Löt ñuú Sòdomá, te ní ngoyo ñuhú andiu, te dàcá yúú sùúni dicó ní nduu ñuhú-ñă-xi, te ní xíhí nchaandi túhú ñáyiu ñuú-áⁿ. ³⁰ Te ñu-ni ducaⁿ sätnahá-xi cada ñáyiu na sàá nduu quixi tucu yúhú Tée cùu ñaní tnáhá-ndó nchàa-ndo ñuyúú-a.

³¹ Te núú ñⁿ ñáyiu càndodó-yu díquí vèhé-yu nduu-áⁿ, te nì vá ndíhu-gá-yu quehéⁿ-yu ñⁿ ndachíúⁿ-yu canehé-yu quíhíⁿ, te ñáyiu cuáháⁿ yucu, te nì vá nùhú-gá-yu vehé-yu. ³² Te chí dándacu iní nàcuáa ní yáha ñadìhí té Löt. ³³ Te nchaa ñáyiu cuini dàcácu nihnu mee-xi ñuyúú-a ña, te cuíta nihnú-yu, te nchaa ñáyiu na cùú sá cuendá-í, te naníhí tãhú-yu.

³⁴ Te na cächí tnúhu tucu-í xii-ndo să ndùu-áⁿ, te núú úú-yu càa ñⁿ núú xito, te ñⁿ-yu ndanchitá-yu ndaa-yu andiu, te ñⁿ-yu quendóo. ³⁵ Te núú úú ñáyiu ñíhí nchíçö-yu ñⁿ-ni vèhe, te ñⁿ-yu ndanchitá-yu ndaa-yu andiu, te ñⁿ-yu quendóo. ³⁶ Te núú úú cue tée yîhi-güedé yucu, te ñⁿ-dé ndànchita-dé ndaa-dé andiu, te ñⁿ-dé quendóo —cächí-gá xáhaⁿ-gă xii-güedé.

³⁷ Te sá dúcáⁿ ní cáháⁿ-gă ñuú ní xícáⁿ tnúhú-güedě núú-gă, te xáhaⁿ-güedě xii-gá:

—Mèstrú, ¿te ndéè ducaⁿ càda-xi-i? —cachí-güedé xáhaⁿ-güedě xii-gá.

Te ní xáhaⁿ-gă:

—Te nchòhó xìní-ndó sǎ ncháá nǔú yúcu yìqui cuñú ní xíhí, te yàcáⁿ tàcá cue ndixíí xéxí-güèdì —cachí-gá xáhaⁿ-gǎ xii-güedé.

Jèsús càháⁿ-gá cuendá ìⁿ juéxí ndihi cuendá ìⁿ ñaha quèé

18 Te Jèsús ní cani-gá ìⁿ cuèndú núú-güedé cuendá sá vǎ ná tǔhú iní-güedé càháⁿ ndihi-güedé Yǎ Ndiòxí nchaa-ní òré. ² Te xáhaⁿ-gǎ:

—Ìⁿ ñuú ndécú ìⁿ juéxí, te ni ñà túú sàndáá iní-dé Yǎ Ndiòxí, te ni ìⁿ tnúhu xáhaⁿ ñáyiú ñá túú cuiní-dé cada cuendá-dé. ³ Te diu-ni ñuú-áⁿ ndécú tùcu ìⁿ ñadihí ñaha quèé, te ní sáháⁿ-aⁿ càháⁿ ndàhú-aⁿ núú juéxí-áⁿ cuendá cada ndáá-dé ìⁿ cuéchi. ⁴ Te titní xito ní cuu sáháⁿ-aⁿ càháⁿ ndàhú-aⁿ núú-dé te ñá túú cuiní-dé cada cuendá-dé tnúhu càháⁿ-aⁿ ní cùu, te ndéé núú ñà cúú-gǎ te ní sani iní-dé: “Te cuèi ñá túú sàndáá iní-í Yǎ Ndiòxí, te ni ñà túú quide cuendá-í nchaa tnúhu càháⁿ ñáyiú cada-í, ⁵ dico na càda ndáá-í cuendá ñaha quèé-a ndihi ñáyiú cùu úhú iní tnáhá ndihi-aⁿ, chi vá cùndèe-gá iní-í nuu núu quixi-aⁿ dasàtú iní ñáhá xii-í”, duha ní sani iní tée cùu juéxí-áⁿ —càchí-gá xáhaⁿ-gǎ xii-güedé.

⁶ Te ní xáhaⁿ tùcu-gá xii-güedé:

—Cada cuendá-ndó nàcuáa ní sani iní juéxí tée cuihna iní-xi-áⁿ. ⁷ Te Yá Ndiòxí ío chindee-gá nchaa ñáyiú ní càháⁿ-gá cundecu ndihi-gá, chi cuèi nduu cuèi niú càháⁿ ndihi ñáhá-yu xii-gá, te vá cùyàa-gá nachinaa-gá nchaa sá quidé ñaha nchaa ñáyiú cùu úhú iní ñáhá xii-yu. ⁸ Te ío ndíhi ducaⁿ càda-gá. Te òré ná quixi yúhú Tée cùu ñaní tnáhá-ndó nchàa-ndo, ¿te náa naníhí-gǎ-í ñáyiú sàndáá ndisa iní Yǎ Ndiòxí-áⁿ? —càchí-gá xáhaⁿ-gǎ xii-güedé.

Nàcuáa quide ìⁿ tée cùu fariséú ndihi ìⁿ tée cùu cobradór

⁹ Te Jèsús ní càháⁿ-gá núú ñáyiú nàcuáa quide ñáyiú sàni iní sá ío quide ndáá te dàquee tǔhǔ-yu tnàha ñáyiú-yu, te xáhaⁿ-gǎ xii-yu:

¹⁰ —Úú cue tée cuáháⁿ-güedé veñúhu càhnu sá ío cùnuu càháⁿ ndihi-güedé Yǎ Ndiòxí, te ìⁿ-dé cúú-dé tée cùu fariséú, te ingá-dé cúú-dé tée cuihna iní-xi quide cobrá ñáhá xii ñáyiú cuendá impuèstú. ¹¹ Te tée cùu fariséú-áⁿ nútní-dé càháⁿ ndihi-dé Yǎ Ndiòxí, te xáhaⁿ-dé xii-gá: “Yòhó Dútú Ndiòxí ndàcáⁿ tǎhú-í núú-n, chi ñá túú quide-í dàtná quidé dàva-gá-güedé, chi dùhu-güedé, càháⁿ ndihi-güedé ñadihí te ñá díú ñadihí-güedé cúú-yu, te nándi-gá nchaa sá cuèhé sá dúhá quide-güedé, te ni ñà túú quide-í dàtná quidé tée cuihna iní-xi quide cobrá ñáhá xii ñáyiú cuendá impuèstú ndécú ìha. ¹² Chi yúhú ñá túú tnàhí ná xéxi-í úú nduu xití samàná cuendá sá càháⁿ ndihi ñaha-í xii-n, te nchaa sá ñihí-í te càhu-í úxí xichi, te ìⁿ xichi tàxi-í xii-n”, càchí-dé xáhaⁿ-dé xii Yá Ndiòxí. ¹³ Dico tée cuihna iní-xi quide cobrá ñáhá xii ñáyiú cuendá impuèstú-áⁿ chi xica lùha nutnǎ-dé, te ni lùha ñá túú cùyii-dé ndonehe núú-dé andiu cuendá sá ndíxí cuèchi iní-dé nchaa sá ñà túú vǎha quide-dé, te ndèdí ndaha-dé pèchú-dé sá ndihú iní-dé, te xáhaⁿ-dé xii Yá Ndiòxí: “¡Yòhó Dútú Ndiòxí cundàhú iní ñáhá xii-í, chi ío cuèhé sǎ ñà túú vǎha quide-í núú-n!”, càchí-dé xáhaⁿ-dé xii Yá Ndiòxí. ¹⁴ Te na càchí tnúhu-í xii-ndo sǎ tée cuihna iní-xi quide cobrá ñáhá xii ñáyiú-áⁿ ní tedóho Yá Ndiòxí nchaa tnúhu ní càháⁿ-dé, te ní quide càhnu iní-gá nchaa sá ñà túú vǎha ní quide-dé, te cuánuhú-dé vehe-dé. Te tée cùu fariséú-áⁿ ñà túú ní tédóho ñaha Yǎ Ndiòxí xii-dé. Chi nchaa ñáyiú na

càda cahnu mee-xi ñuyíu-a te vá cúũ-yu ñáyi cuñuu, te nchaa ñáyi ñá túú quide cahnu mee-xi, ñáyi-áⁿ cunùu-yu —càchí Jèsús xáhaⁿ-gã xii-yu.

Jèsús quidé íi-gã landú

(Mt. 19:13-15; Mr. 10:13-16)

¹⁵ Te ìⁿ úú ñáyi ndecá-yu landú líhli cuáháⁿ núú Jèsús chi cuíní-yu sá téndàha ñaha-gã xii-güexi, te òré ní xiní cue téé xica cuu ndíhi-gá sá ndecá-yu landú-áⁿ cuáháⁿ núú-gã, te ní ngüíta-güedé ténáá ñáhá-güedé xii-yu, te xáhaⁿ-güedé sá vá dúcáⁿ càdá-yu. ¹⁶ Dico Jèsús ní cana ñaha-gã xii-güedé, te ní xáhaⁿ-gã:

—Chí dáñá ná quixi nahi landú líhli-áⁿ núu-í-a, te vá càdí-ndó ìchi-güexi, chi dàtná cúú vâha iní cue landú líhli-áⁿ ducaⁿ cùu vâha iní cue ñáyi yândaha ñaha Yá Ndióxi. ¹⁷ Te na càchí tnúhu ndáá-í xii-ndo sá núu vá quíndáá iní ñáhá-ndó dàtná quidé dàva landú líhli sàndáá iní ñáhá xii-í, te vá ndíhu ndaha ñaha Yá Ndióxi xii-ndo, te vá ndúú táhú-ndó cundecu-ndo ndíhi-gá ni caa ni quíhíⁿ —càchí-gá xáhaⁿ-gã xii-güedé.

Ìⁿ téé cuica càháⁿ ndíhi-dé Jèsús

(Mt. 19:16-30; Mr. 10:17-31)

¹⁸ Te ìⁿ téé cùnuu ní xicáⁿ tnúhú-dé núú Jèsús, te xáhaⁿ-dë xii-gá:

—Yòhó Mèstrú, cùu-n téé ío vâha iní-xi, te cuíní-í núu vá cùndèe iní-n càchí tnúhu-n nã cúú sã vâha cada-í cuendá nduu táhú-í cundecu-í ndíhi Yá Ndióxi ni caa ni quíhíⁿ —càchí-dé xáhaⁿ-dë xii-gá.

¹⁹ Te Jèsús ní xáhaⁿ-gã xii-dé:

—¿Te cùtnuní iní-n nàcuáa nduu tnúhu càháⁿ-n sã yúhú vâha iní-áⁿ? Chi ìⁿ dîí-ni Yá Ndióxi vâha iní-gá. ²⁰ Te yòhó xini-n nàcuáa ní cachí Yá Ndióxi cada ñáyi, te duha ní cachí-gá: “Nchòhó cue téé vá càháⁿ ndíhi-ndo ñàdihí te núu ñá díú ñàdihí-ndó cùu-yu, te ducaⁿ-ni nchòhó cue ñáyi dîhí tucu

vá càháⁿ ndíhi-ndo téé te núu ñá díú yì-ndo cuu-güedé, te vá cáhni-ndó tnàha ñáyi-ndo, te ni vá dúhú-ndó sã ndécú ndíhi-yu, te ni vá dácacu-ndo cuéchi neñúú sá cúú-xí tnàha ñáyi-ndo, te canehe-ndo sã yínùhu núú tãtá-ndó ndíhi núú ñaná-ndó”, duha ní cachí Yá Ndióxi cada ñáyi —càchí Jèsús xáhaⁿ-gã xii-dé.

²¹ Te téé-áⁿ ní xáhaⁿ-dë xii-gá:

—Nchaa xíáⁿ ní ngüíta-í quidé-í ndéé cùtnàhá cúú làndú-í —càchí-dé xáhaⁿ-dë xii-gá.

²² Te Jèsús ní xáhaⁿ-gã xii-dé:

—Dico cùmání ìngá núú sã càdá-n, vitna te quíhíⁿ-n te dico-n nchaa sã ndécú ndíhi-n, te díhúⁿ-n cuáha táhú-n cuè ñáyi ndáhú, te ducaⁿ te nduu táhú-n cundecu vâha-n núú ndécú Yá Ndióxi táxi tnúni-gá, te na yâha ducaⁿ càda-n te quixi-n chìtnahá ñáhá-n xii-í —càchí-gá xáhaⁿ-gã xii-dé.

²³ Te sá dúcáⁿ ní xáhaⁿ Jèsús xii-dé, te ío ní cundíyí-dé, chí ío cuica-dë. ²⁴ Te sá ní xiní ñáhá Jèsús xii-dé cundíyí-dé, núu ní cachí-gá:

—Ío úhú quíndáá iní ñáyi cuica Yá Ndióxi cuendá ndíhu ndaha ñaha-gã xii-yu! ²⁵ Te yáchí-gá yâha ìⁿ càméyu yaú ìⁿ yiqui tícú dàcúxí sã quíndáá iní ìⁿ ñáyi cuica Yá Ndióxi cuendá ndíhu ndaha ñaha-gã xii-yu —duha ní cachí-gá.

²⁶ Te nchaa ñáyi ní tecú dóho-xi tnúhu ní càháⁿ-gá ní xáháⁿ-yu xii-gá:

—¿Te yoo naníhí tàhú te núu ducaⁿ vâⁿ? —càchí-yu xáháⁿ-yu xii-gá.

²⁷ Te Jèsús ní xáhaⁿ-gã xii-yu:

—Cue ñáyi ñuyíu-a chí vá ndácũ-yu ná cadá-yu nàcuáa ndíhu ndaha ñaha Yá Ndióxi xii-yu, dico mee-gã chí ndacu-gá ndíhu ndaha ñaha-gã xii-yu chí nchaa sã vâha ndàcu-gá quidé-gã —càchí-gá xáhaⁿ-gã xii-yu.

²⁸ Te té Pèlú ní xáhaⁿ-dë xii-gá:

—Nchúhú ní dándóo-ndí nchaa sá ndécú ndíhi-ndí, te ní tuha ñaha-ndí xii-n —càchí-dé xáhaⁿ-dë xii-gá.

²⁹ Te ní xáhaⁿ-gã xii ñáyiú:

—Na càchí tnúhu ndáá-í xii-ndo sá ncháá ñáyiú na dándóo vehe-xi, àdì tátá-xi, náná-xi, ñaní-xi, cúha-xi, ñadíhí-xi, déhe-xi cuèndá sá cuiní-yu ndíhu ndaha ñaha Yá Ndióxi xii-yu, ³⁰ te ío-gá cuéhé sá cuñaha-gã xii-yu cundecu ndíhí-yu, te ñá díú-ní xíáⁿ, chi tnàhá nduu táhú-yu cundecu ndíhi ñáhá-yu xii-í ni caa ni quíhíⁿ ná sàá nduu —càchí-gá xáhaⁿ-gã xii-yu.

**Jèsús càháⁿ tucu-gá
sá cáhní ñaha-güedé xii-gá**

(Mt. 20:17-19; Mr. 10:32-34)

³¹ Te Jèsús ní taudíhíⁿ-gá ndí ùxúú cue téé xica cuu ndíhi-gá tnuú ñáyiú, te ní xáhaⁿ-gã xii-güedé:

—Vitna te quíhíⁿ-ó ñúú Jerusàlén, chi yacáⁿ cada-xi nchaa nàcuáa sa ní chídó tnùní cue téé ní xóo cáháⁿ tnúhu Yá Ndióxi ndéé sanaha nàcuáa yáha yúhú Téé cùu ñaní tnáhá-ndó ncháa-ndo. ³² Chi cuáha cuèndá ñáhá-güedé xii-í núú cuè téé ñá túú cùu cue téé isràèl, te cudíquí ndéé ñáhá-güedé xii-í, te cúcuèhé ñáhá-güedé, te tiú díhí ñáhá-güedé xii-í. ³³ Te caniha-güedé ndíhi ñii, te dàtnùní cahni ñaha-güedé xii-í, dico nduu úní sá cùú-í te ndoto-í —càchí-gá xáhaⁿ-gã xii-güedé.

³⁴ Dico ni ìhⁿ tnúhu ní cáháⁿ-gá ñá túú ní tècú tnùní-güedé, chi ío yidáhu tnúhu ní cáháⁿ-gá núú xíáⁿ ni ìhⁿ ñá túú ní tècú tnùní-güedé.

**Jèsús quidé tãtna-gá núú ìhⁿ
téé cuàá ñúú Jericó**

(Mt. 20:29-34; Mr. 10:46-52)

³⁵ Te òrè tá cùyatni Jesús ñúú Jericó cuáháⁿ, te yuhu ìchi cuáháⁿ-gá-áⁿ núcóo ìhⁿ téé cuàá xicáⁿ ndáhú-dé. ³⁶ Te òrè ní tecú dóho-dé xicáháⁿ vãi ñáyiú

xíyáha-yu, te ní xicáⁿ tnúhú-dé núú ñáyiú ndécu ndíhi-dé ná cuèndá ducaⁿ vãi-yu yáha. ³⁷ Te ní xáhãⁿ-yu sá Jèsús téé ñúú Nazarét ñúhú-dé ìchi. ³⁸ Te níhi ní cáháⁿ-dé, te xáhaⁿ-dë xii-gá:

—Jèsús ñaní tnáhá ndíi Dàvíí, cundáhú iní ñáhá xii-í! —càchí-dé xáhaⁿ-dë xii-gá.

³⁹ Te ñáyiú xixódó núú núú Jèsús ní tenàá ñáhã-yu xii-dé, te xáhãⁿ-yu sá ná càdì-dé yuhu-dé dico uuⁿ-gá níhi ní cáháⁿ-dé xáhaⁿ-dë xii-gá:

—Yòhó téé cùu ñaní tnáhá ndíi Dàvíí, cundáhú iní ñáhá xii-í! —càchí-dé xáhaⁿ-dë xii-gá.

⁴⁰ Te Jèsús ní ngüíñí-gá, te ní táúchíúⁿ-gã ní sãngueheⁿ ñaha cuè téé ndíhi-gá. Te òrè ní quexìo-dé núú-gã, te ní xicáⁿ tnúhú-gã núú-dë, te xáhaⁿ-gã:

⁴¹ —¿Ná cuiní-n càda ñaha-í xii-n-i? —càchí-gá xáhaⁿ-gã xii-dé.

Te téé cuàá-áⁿ ñí xáhaⁿ-dë:

—Mèstrú, cuiní-í cada tãtna-n núú-í cuèndá cundehe-í —càchí-dé xáhaⁿ-dë xii-gá.

⁴² Te Jèsús ní xáhaⁿ-gã:

—Sa ní ndúha núú-n chi ní sándáá iní-n Yá Ndióxi —càchí-gá xáhaⁿ-gã xii-dé.

⁴³ Te òrè-ni-áⁿ ñí ndúha núú-dë, te ní chinchícúⁿ-dé Jèsús, te ní cachí-dé sá ío càhnu cuu Yá Ndióxi. Te nchaa ñáyiú ní xiní nàcuáa ní cuu ní ndúha núú-dë tnàhá-yu ní cachí-yu sá ío càhnu cuu Yá Ndióxi.

Jèsús ndíhi ìhⁿ téé nàni Zaqueú

19 Te Jèsús ní sáá-gá ñúú Jericó, te ta yáha-gá xití ñúú-áⁿ cuáháⁿ. ² Te ñúú-áⁿ ndécú ìhⁿ téé cuica nàni-dé Zaqueú, te cùnnu-dé táxi tnùní-dé cue téé cundíhi-dé, cue téé cuihna iní-xi quide cobrá ñáhá xii ñáyiú cuèndá impuèstú. ³ Te téé-áⁿ cuiní-dé quiní-dé Jèsús òrè-áⁿ ní cùu te ñá ní ndàcu-dé, chi ío cuéhé ñáyiú, te ñá túú dùcúⁿ-dé.

⁴Te xínu-dé ní ngódó núú-dě te ní sáá-dé díquí ìíⁿ yutnu sìcómorú nùtní yatni yuhu ichi núú yáha Jèsús cuèndá cuíní-dé quiní ñáhá-dě xii-gá. ⁵Te òré tá yáha Jèsús xíáⁿ, te ní ndonehe núú-gá díquí yutnu núú cándòdo-dé-áⁿ, te ní xáhaⁿ-gá xii-dé:

—Zàqueú, tanùu ndíhi díquí yutnu-áⁿ, chi tnaví quexio-í vehe-n ndètátú-í — cächí-gá xáhaⁿ-gá xii-dé.

⁶Te té Zàqueú-áⁿ ní nuu ndíhi-dé díquí yutnu-áⁿ, te ío ní cudíí ìní-dé ní queheⁿ cuèndá-dé Jèsús vehe-dé. ⁷Te sá ní xiní ñáyiú ní quexio Jesús vehe-dé, te nchaá-yu ní ngúíta-yu càháⁿ cuèhé-yu cuèndá-gá, te xìtnhá-yu:

—Tée-a cuánguihu-dé vehe ìíⁿ tée ndècu ichi cuehé ichi duha —cächí-yu xìtnhá-yu.

⁸Te té Zàqueú-áⁿ ní ndacuíí-dé tnuú-yu, te xáhaⁿ-dě xii Jèsús:

—Yòhó Mèstrú, na cuáha-í ñáyiú ndáhú cuádava nchaá sá ndécú ndíhi-í. Te núu yoo ní dándàhú-í ní dúhù-í, te codo ùní-gá tnhá sá ní dúhù-í-yu nacuañaha-í xíí-yu —cächí-dé xáhaⁿ-dě xii-gá.

⁹Te Jèsús ní xáhaⁿ-gá xii té Zàqueú:

—Vitna ní naníhí tnhú-n ndíhi nchaá ñáyiú xíndecu vehe-n, chi tnhá-n cùu-n ñaní tnhá ndíi Àbrahám. ¹⁰Te yúhú Tée cùu ñaní tnhá-ndó nchàa-ndo véxi-í nánducu-í ñáyiú ní xíta nihnu cuèndá dácácu nihnu-í-yu núú ùhú núú ndáhú —cächí-gá xáhaⁿ-gá xii-dé.

**Nàcuáa ní quide-güedé
ndíhi díhúⁿ cuááⁿ**

(Mt. 25:14-30)

¹¹Te nchaá ñáyiú-áⁿ ní sani ìní-yu sá ndíhi-ni ndíhu ndaha ñaha Yá Ndiöxí xíí-yu cuèndá sá ní cuyatni Jèsús ñuú Jerusálén, te xíáⁿ núu ní ngúíta Jèsús ní cani-gá ìíⁿ cuèndú núú-yu cuèndá tecú tñuní váha-yu tñuhu-gá. ¹²Te xáhaⁿ-gá xíí-yu:

—Ní xíndecu ìíⁿ tée cùu ñaní tnhá ñáyiú cùnuu, te cuáháⁿ-dé ìngá ñuú xíca cuèndá yacáⁿ cuáha ñaha-güedé chiúⁿ coo-dé, te dàtnùní ndixi-dé quíndaha-dě títí ñuú. ¹³Te cùmání-gá quee-dé quíhíⁿ-dé, te ní cana-dé úxí cue tée xínu cuechi núú-dě, te ní sáñaha-dě ndí dííⁿ núú-güedé ìíⁿ caa ìíⁿ caa díhúⁿ cuááⁿ, te ní xáhaⁿ-dě: “Chí cádá ndáhú ndíhi díhúⁿ-áⁿ ndèé ná sáá nduu nàsáá-í”, cächí-dé xáhaⁿ-dě xii-güedé. ¹⁴Dico nchaá ñáyiú ñuú quíndaha-dě-áⁿ ñà túú tnhá ìní-yu sá quíndaha ñaha-dé, núu ní tendàhá-yu cue tée nèhe tñuhu cuáháⁿ núú cuè tée cuáñaha chiúⁿ coo-dé-áⁿ, te ní xáháⁿ-yu sá cùñaha-güedé sá ñà túú tnhá ìní-yu sá tée-áⁿ quíndaha ñaha-dé xíí-yu. ¹⁵Dico dacuíí sá ní sáha-güedé tée-áⁿ chiúⁿ coo-dé sá díú-dě quíndaha-dě ñáyiú nchaá ñuú-áⁿ, te ní nacuíco-dé cuánuhú-dé ñuú-dé. Te òré ní nasáá-dé vehe-dé, te ní tendaha-dě ìíⁿ tée ní sánúcana ñaha xii cue tée xínu cuechi núú-dě, cue tée ní dándòo ndaha-dě díhúⁿ cuèndá cacaⁿ tñuhú-dě núú-güedé ìíⁿ ìíⁿ-güedé núu ndèé dau ní chídó-xí díquí díhúⁿ sá ní dándòo ndaha ñaha-dé-áⁿ. ¹⁶Te tée ní ndèxio díhna xáhaⁿ-dě: “Pàtróó”, ní quide-í ndáhú ndíhi díhúⁿ-n sá ní dándòo ndaha ñaha-n xii-í, te sá ìíⁿ ní taxi-n te ní chídó-xí ùxí-gá tnhá te náu-a naqueheⁿ cuèndá-n”, cächí-dé xáhaⁿ-dě. ¹⁷Te tée cùu patróó-dě-áⁿ ní xáhaⁿ-dě: “Ío váha tée xínu cuechi cuu-n chi ío váha ní quide-n, te sá ní quide váha-n ndíhi sacú díhúⁿ sá ní dándòo ndaha ñaha-í xii-n, te xíáⁿ núu yúhú cächí-í sá táxí tñuní-n ùxí ñuú vitna”, cächí-dé xáhaⁿ-dě. ¹⁸Te ní ndèxio ìngá-dé, te ní xáhaⁿ-dě: “Pàtróó”, ní quide-í ndáhú ndíhi díhúⁿ-n sá ní dándòo ndaha ñaha-n xii-í, te sá ìíⁿ ní taxi-n te ní chídó-xí ùhúⁿ-gá tnhá te náu-a naqueheⁿ cuèndá-n”, cächí-dé xáhaⁿ-dě.

¹⁹Te ní xáhaⁿ tée cùu patróóⁿ-dë-áⁿ xii-dé: “Te yòhó taxi tnùnì-n ùhúⁿ ñuú”, càchí-dé xáhaⁿ-dë xii tée xìnu cuechi-áⁿ.

²⁰Te dātñuní ní ndexìo tucu ingá-dé, te xáhaⁿ-dë: “Pàtróóⁿ, náu dífúⁿ-n-á, te naqueheⁿ cuendá-n chi ní taxúha-í ní chidúcúⁿnuu-í ìⁿ pāñú te ñā túú ní quide-í ndáhú ndihì dífúⁿ-n, ²¹chi ní yùhú ñàhà-í xii-n, chi cùu-n ìⁿ tée díí, te nàqueheⁿ-n ìⁿ sá ñā túú ní tàxi ndecu-n, te nàtahu-n ìⁿ xichi núú ñā túú ní chihi-n tatá”, càchí-dé xáhaⁿ-dë xii pàtróóⁿ-dë. ²²Te ní xáhaⁿ pàtróóⁿ-dë xii-dé: “Yòhó cùu-n ìⁿ tée cuìhna ìní-xi xìnu cuechi núú-í, te ñu-ni nchaa tnúhu càháⁿ-n-ǎⁿ càchí tnùnì-xi nàcuáa cuu ndáá cuéchi-n. Te núu sàni ìní-n sǎ cùu-í ìⁿ tée díí, te nàqueheⁿ-í ìⁿ sá ñā túú ní tàxi ndecu-í, te nàtahu-í ìⁿ xichi núú ñā túú ní chihi-í tatá, ²³te núu ducaⁿ ñā, ζte ná cuendá ñā túú ní càhu ìní-n dásaⁿ nuu-n dífúⁿ ní taxi-í, te cùñaha-n chǎhu-yu díquí-xi, te òré ná nàsáá-í vehe-í, te sa ngódó lùha-gá díquí-xi naqueheⁿ cuendá-í ní cùu-i?”, càchí-dé xáhaⁿ-dë xii tée xìnu cuechi-áⁿ. ²⁴Te ní xáhaⁿ tée cùu patróóⁿ-áⁿ xii cue tée xìndecu xíá: “Chí quéndèè dífúⁿ cuàáⁿ nèhé tée-a, te cuáha-ndo tée nèhe úxí tucu dífúⁿ cuàáⁿ-áⁿ”, càchí-dé xáhaⁿ-dë xii-güedé. ²⁵Te ní xáhaⁿ-güedé: “Pàtróóⁿ, dico sa nèhe-dé úxí dífúⁿ cuàáⁿ”, càchí-güedé xáhaⁿ-güedé. ²⁶Te ní xáhaⁿ tée cùu patróóⁿ-áⁿ: “Na càchí tnúhu-í xii-ndo sǎ cuè ñáyiu ío xii-xi te ñihí-gǎ-yu cundecu ndihí-yu, te cue ñáyiu sacú ndécú ndihì cuita ndihì nihnu nchaa sá ndécú ndihí-yu”, càchí tée cùu patróóⁿ-áⁿ xáhaⁿ-dë xii-güedé. ²⁷Te xáhaⁿ tucu-dé xii-güedé: “Nchaa ñáyiu cùu úhú ìní ñáhá xii-í ñā tnàhá ìní-yu quindaha-í-yu, te chí cándecá-yu taquixi iha, te cahni-ndö-yu núu-í-a”, càchí tée cùu patróóⁿ-áⁿ xáhaⁿ-dë xii-güedé —duha cuáháⁿ cuendú ní cani Jèsús núu ñáyiu.

Jèsús cuánguihu-gá ñuú Jerusàlén

(Mt. 21:1-11; Mr. 11:1-11; Jn. 12:12-19)

²⁸Te sátá dúcáⁿ ñí càháⁿ-gá, te ní nucúhuⁿ ichi-gá cuáháⁿ-gá ñuú Jerusàlén. ²⁹Te òré sa ní cuyatni-gá ñuú Bètfaqé, ndihì ñuú Bètaniá te xíáⁿ cáá yècu nani Olívú, te ní xáhaⁿ-gǎ xii úú cue tée xica cuu ndihì-gá:

³⁰—Chí cuáháⁿ ñuú cáá yàtni yacáⁿ, te òré quexìo-ndo yacáⁿ, te naníhí-ndó ìⁿ búrru ndètníí-di, te vátá yòo ìⁿ-gá codo ñàha xii-di, te nandaxi-ndo-di te candeca-ndo-di quixi. ³¹Te núu yoo na càcáⁿ tnúhu núú-ndó ñā cuendá nándaxi-ndo-di, te cùñaha-ndo xii-yu sá yùhú Yaá xíca cùu ndihì-ndo xini ñuhu-í-di —càchí-gá xáhaⁿ-gǎ xii-güedé.

³²Te cue tée-áⁿ ñí xica-güedé cuáháⁿ-güedé, te nchaa-ni nàcuáa ní xáhaⁿ Jèsús ducaⁿ ñí cuu, ³³chi mei òré nándaxi-güedé búrru-áⁿ ñí quexìo cue ñáyiu cùu xítóhó-di xicáⁿ tnúhu-yu núu-güedé, te xáhǎⁿ-yu:

—¿Ná cuendá nándaxi-ndo búrru-ndí-i? —càchí-yu xáhǎⁿ-yu.

³⁴Te ní xáhaⁿ-güedé xii-yu:

—Nà ndaxi-ndí-di chi Yaá xíca cùu ndihì-ndí xíní ñùhu ñaha-gá xii-di —càchí-güedé xáhaⁿ-güedé xii-yu.

³⁵Te ndèca-güedé-di cuáháⁿ núu ndécú Jèsús, te òré ní quexìo-güedé ndihì-di núu ndécú-gǎ te ní sacáⁿ ndodo-güedé dóo-güedé sátá-di, te ní ngódó ñáhá-gǎ xii-di. ³⁶Te ío cuéhé ñáyiu ta sàcáⁿ-yu dóo-yu ichi cuáháⁿ-gá cuendá núu dóo-yu-áⁿ yáha-gá ndihì quiti yòdo-gá. ³⁷Te ní nucuíta nuu-gá ichi tìndúú yucu Olívú tá cùyatni-gá ñuú Jerusàlén cuáháⁿ, te nchaa ñáyiu sàndáá ìní ñáhá xii-gá nchìcúⁿ ñáhǎ-yu te ní ngúíta-yu níhi càháⁿ-yu sá cùdí ìní-yu, te càchí-yu sá ío càhnu cuu Yá Ndióxi cuendá sá ñí xini-yu nchaa sá vǎ yòo tnàhì ndàcu cada ní quide-gá. ³⁸Te càchí-yu:

—¡Ío càhnu cuu Yaá véxi quindaha ñaha xii-o, te diu-gá cúu-gã Yaá ní tendaha Yã Ndióxi véxi quide núu-gã! ¡Te ío càhnu cuu mee-gá! ¡Te andiu ñà túu tnàhá ná cúu! —duha càchí-yu.

³⁹ Te ñíⁿ úú cue tée cùu fariséu ñúhú tnàhá tnuú ñáyi-u-áⁿ ní xáhaⁿ-güedë xii Jèsús:

—Mèstrú, cúnaha nchaa ñáyi-u ndihi-n na càdí-yu yuhú-yu —càchí-güedë xáhaⁿ-güedë xii-gã.

⁴⁰ Dico Jèsús ní xáhaⁿ-gã xii-güedë:

—Te na càchí tnúhu-í xii-ndo sã nõu ñáyi-u-a na càdí-yu yuhú-yu ña, te nchaa yúu cãháⁿ ñíhi-xi dàtná ñíⁿ ñáyi-u —càchí-gã xáhaⁿ-gã xii-güedë.

⁴¹ Te òrë ní cuyatni-gã ñúu Jerusálén te ní xiní-gã, te ní ndáhyú-gã cuendá nchaa ñáyi-u dii ñúu-xi-áⁿ sã ndihú iní-gã. ⁴² Te ní xáhaⁿ-gã xii cue ñáyi-u-áⁿ:

—Ío cuu váha iní-í te núu dicó nchòhó tecú tnùní-ndó vitna ñíⁿ tnúhu sá cádá vãha ñaha xii-ndo, chi ñá túu-gã ná cuu cundecu-ndo, te núu na tècú tnùní-ndó. Dico ñá tècú tnùní-ndó, chi ío yidáhu tnúhu-a. ⁴³ Te sáá nduu tnündòho tnúhu ndàhú sá cúu-xí-ndó, te nchaa cue tée dava-gã ñúu cúu ùhú iní tnàhá ndihi-ndo quixi-güedë chidoco ñaha-güedë xii-ndo, te ñí càndéé núu ndécú-ndó-áⁿ dacàa-güedë ndóho cuendá xíáⁿ quíhi váha-güedë nàá ndihi ñaha-güedë xii-ndo, te vá dáñá-güedë cunu-ndo. ⁴⁴ Te cahni ñaha-güedë xii-ndo, te ndihi nchaa vehe-ndo dàngoyo-güedë ndéé cimientú-xi, chi ñá túu ní cuíní-ndó nàcuáha-ndo cuendá òrë ní quixi coto ñaha Yã Ndióxi xii-ndo —duha ní xáhaⁿ-gã xii ñáyi-u ñúu-áⁿ.

**Jèsús ñá túu tnàhá iní-gã
nàcuáa quidë-yu veñúhu**

(Mt. 21:12-17; Mr.
11:15-19; Jn. 2:13-22)

⁴⁵ Te Jèsús cuánguihu-gã xití veñúhu càhnu sá ío cùnuu, te xití veñúhu-áⁿ xñ-

decu cue ñáyi-u quide ndáhu ndihi cue ñáyi-u xísaaⁿ. Te ní queñuhu ñaha Jèsús xii-yu quehé. ⁴⁶ Te ní xáhaⁿ-gã xii-yu:

—Núu tütú Yã Ndióxi càháⁿ-xi nàcuáa ní càháⁿ-gã, te duha ní cachí-gã: “Vehe-í cúu-xí núu càháⁿ ndihi ñaha ñáyi-u xii-í”, duha ní càháⁿ-gã càchí-xi núu tütú-gã. Dico nchòhó quidë-ndó vehe-gã vehe ñadúhú —càchí-gã xáhaⁿ-gã xii-yu.

⁴⁷ Te Jèsús nchaa nduu dànehé-gã ñáyi-u xití veñúhu, dico cue tée cùu dütú cùnùu, ndihi cue tée dàcuaha ñaha xii ñáyi-u nchaa tnúhu ní chídó tnùní ndí Moisés, ndihi cue tée cùnùu ñúu-áⁿ ndúcú-güedë nàcuáa cada-güedë cahni ñaha-güedë xii-gã. ⁴⁸ Dico ñá ñíhi-güedë nàcuáa cada-güedë, chi cuendá nchaa ñáyi-u ío cùdí iní-yu ndèdòho-yu nchaa tnúhu càháⁿ-gã.

Jèsús ndécú ndihi-gã tnúhu ndee iní

(Mt. 21:23-27; Mr. 11:27-33)

20 Te ñíⁿ nduu yíhi Jèsús xití veñúhu càhnu sá ío cùnuu danehé-gã ñáyi-u tnúhu sá càháⁿ nàcuáa naníhí tàhú-yu. Te ní quexío cue tée cùu dütú cùnùu ndihi cue tée dàcuaha ñaha xii ñáyi-u nchaa tnúhu ní chídó tnùní ndí Moisés, ndihi cue tée cùu sacuéhé núu ñáyi-u isràél, ² te ní xáhaⁿ-güedë xii-gã:

—Cuíní-ndí cachí tnúhu-n xii-ndí nása ndùu tnúhu ndee iní ndécú ndihi-n núu quide-n nándi sá quidë-n. ¿Te yoo ducaⁿ ñí taxi tnúhu ndee iní-áⁿ xii-n? —càchí-güedë xáhaⁿ-güedë xii-gã.

³ Te Jèsús ní xáhaⁿ-gã:

—Yúhú tnàhá-í cuíní-í cácaⁿ tnúhu-í ñíⁿ sá cácaⁿ tnúhu-í núu-ndó, te cachí tnúhu-ndo. ⁴ Te chí càchí tnúhu xii-í yoo ní táuchíúⁿ ñí dácuaándute ndí Juáa ñáyi-u. ¿Yá Ndióxi áⁿ cuè tée ñuyíú-a ní táuchíúⁿ dùcaⁿ ní quide ndí? —càchí-gã xáhaⁿ-gã xii-güedë.

⁵ Te ní ngúíta-güedë xitnàha-güedë:

—¿Nása cúnaha-o? Chi núu nà cúnaha-o sã Yã Ndióxi ní táuchíúⁿ dùcaⁿ

ní quide ndí Juàá ñá, te quesaha-dě: “¿Ná cuendá ñá túú ní sàndáá iní-ndó tnúhu ní cáháⁿ ndí vàiⁿ?”; quesaha-dě. ⁶Ádi te núu nà cúnaha-o sá cuè ñáyiú ñuyíú-a ní táuchíúⁿ dùcaⁿ ní quide ndí ñá, te nchaa ñáyiú cuáha ñáhá-yu yúú xii-o, te cahni ñáhá-yu, chi càchí-yu sá ndáá sá Yá Ndiòxí ní táuchíúⁿ-gã ní cáháⁿ ndí Juàá tnúhu-gá núú ñáyiú —càchí-güedé xítñaha-güedé.

⁷Te ní xáhaⁿ-güedé xii-gá sá ñá túú xiní-güedé yoo ní táuchíúⁿ dùcaⁿ ní dácúándüte ndí Juàá ñáyiú. ⁸Te ní xáhaⁿ Jèsús xii-güedé:

—Te núu ducaⁿ te ni yúhú vá càchí tnúhu-í xii-ndo yòò ní taxi tnúhu ndee iní duha quide-í —càchí-gá xáhaⁿ-gã xii-güedé.

Cuendá cue tée cuihna iní-xi

(Mt. 21:33-44; Mr. 12:1-11)

⁹Te sáta dúcáⁿ te ní ngúfta Jèsús ní cani-gá ñíⁿ cuendú núú ñáyiú nàcuáa tecú tnùní-yu tnúhu-gá, te xáhaⁿ-gã xií-yu:

—Ñíⁿ tée ní xitu-dé mee-ni yòò yaha stilé núú ñúhú-dě. Te ní sáá ñíⁿ nduu quíngaca cuu xica-dě vài nduu te ní dándöo ndaha-dě sá ní xitu-dé-áⁿ xii ñíⁿ úú cue tée càháⁿ ndíhi-dé cuendá cada chiúⁿ-güedé, te ní ndatnúhu-güedé sá òré ná cùu te cuu cuendá dava-güedé te ducaⁿ te ní quee-dé cuáháⁿ-dë. ¹⁰Te sáta ní sáá nduu ní cuu nchaa ndéhé yoho yàha stilé sá ní xitu-dé-áⁿ, te ní xáhaⁿ-dë xii ñíⁿ tée xínu cuechi núú-dë: “Cuáháⁿ cácaⁿ-n sá cúú cuendá-í núú cuè tée ní dándöo ndàha-í nchaa yoho yàha stilé sá ní xitu-íⁿ”, càchí-dé xáhaⁿ-dë. Te tée xínu cuechi-áⁿ ní xica-dé cuáháⁿ-dë, dico cue tée ndéé nchaa yoho yàha stilé-áⁿ ní tñii-güedé tée xínu cuechi-áⁿ te ní caniha-güedé, te ní nacuícúⁿ ñáhá-güedé xii-dé, te ñá túú tnàhí ná ní sãñaha-güedé. ¹¹Te dàtnùní tée cùu xítòhó nchaa yoho yàha stilé-áⁿ

ní tendaha tùcu-dé ingá tée xínu cuechi núú-dë cuáháⁿ-dë, dico ñíu-ni ducaⁿ ní quide ñaha-güedé xii-dé, chi ní xícuehé ñáhá-güedé, te ní caniha-güedé te ní nacuícúⁿ ñáhá-güedé, te ñá túú tnàhí ná ní sãñaha-güedé. ¹²Te tée cùu xítòhó nchaa yoho yàha stilé-áⁿ ní tendaha tùcu-dé ingá-dé cuáháⁿ-dë, te ñíu-ni ducaⁿ ní quide ñaha tùcu-güedé, chi ní dancúehé ñáhá-güedé, te ní nacuícúⁿ ñáhá-güedé.

¹³Te tée cùu xítòhó nchaa yoho yàha stilé-áⁿ ní sani iní-dé: “¿Nása cada-í vitna? Váha-gá tendaha-í déhe-í tée ío cùu iní-a núhú-dé, chi cudana te òré quini ñáhá-güedé xii-dé, te canehe-güedé sá yíñuhu núú-dë”, duha ní sani iní-dé. ¹⁴Dico òré ní xiní cue tée quide chiúⁿ-áⁿ dëhe xítòhó nchaa yoho yàha stilé-áⁿ, te ní xítñaha-güedé: “Tée-áⁿ tée véxi nduu táhú ñuhu-a ndíhi nchaa sá cáá núú-xi, dico cahni-o-dë te mee-o ndùu tahú-ó sá ndúú táhú-dë”, càchí-güedé xítñaha-güedé. ¹⁵Te ní queñuhu ñaha-güedé ñíⁿ xio yuhu ñuhu-áⁿ, te ní sahani ñaha-güedé xii-dé —duha cuáháⁿ cuendú ní cani Jèsús núú-yu.

Te dàtnùní ní xáhaⁿ tùcu-gá xií-yu:

—¿Te nchòhó sa cùtnuní iní-ndó nàcuáa cada ñaha xítòhó ñuhu-áⁿ xii cue tée-áⁿ ñã? ¹⁶Chi núhú-dé te cahni-dé cue tée-áⁿ, te dándöo ndaha-dë ñuhu-dé xii cue tée cùtnuní iní-dé cada ndáá —càchí-gá xáhaⁿ-gã xií-yu.

Te sá dúcáⁿ ní cáháⁿ-gá, núu ní cachí-yu:

—¿Sá vã càchí Ndiòxí sá dúcáⁿ yàha-o! —càchí-yu.

¹⁷Te Jèsús ní ndacoto-gá núú-yu, te ní xáhaⁿ-gã:

—Chí càchí tnúhu nása quèe-xi nàcuáa càháⁿ-xi núú tütú Yá Ndiòxí, núú càchí-xi:

Yúú sá ní dáquéé tñhú cue tée dàcaa vehe ní saa-xi cùu-xi yúú cúnùu vitna.

Duha cächí-xi núú tütú-gá. ¹⁸ Te nchaa ñáyiú ñá túú cuíní tñii tnúhu-í, te ndohó-yu dàtná ìíñ ñáyiú tnàhnú duuⁿ òré ndúá-yu núú yúú, àdi núu na tàù ñáhá-xí te dàcachi duuⁿ ñaha-xi — cachí-gá xáhaⁿ-gá xií-yu.

Cuendá impuèstú

(Mt. 21:45-46; 22:15-22; Mr. 12:12-17)

¹⁹ Te cue téé cùu dútú cúnùu, ndihi cue téé dàcuaha ñaha xii ñáyiú nchaa tnúhu ní chídó tñini ndíi Moisés ní cuíní-güedé tñii-güedé Jèsús òré-ni-á ní cùu, chi ní cutnùní iní-güedé sá cuendá-güedé ní cáháⁿ-gá, dico ní yùhú-güedé cuendá sá ío vai ñáyiú. ²⁰ Te ní ndúcú-güedé nàcuáa cada-güedé tñii ñaha-güedé xii-gá, te ní tendaha-güedé cue téé cuáháⁿ ngoto dayuhu ñaha xii-gá, te cuáháⁿ-güedé dàtná cue téé váha iní-xi, te ndücu-güedé nàcuáa cada-güedé núu cáháⁿ-gá ìíñ tnúhu sá ñà túú tàù-gá cáháⁿ-gá cuendá ducaⁿ te candeca ñaha-güedé xii-gá quíhíⁿ cuáha cuendá ñáhá-güedé núú tée cùnùu. ²¹ Te ní xáhaⁿ-güedé xii Jèsús:

—Mèstrú, nihí-ndí tnúhu sá dánèhé-n ñáyiú mee-ni tnúhu váha, te cuèi ndè-dani càa ñáyiú ìíñ-ni càháⁿ-n ndíhí-yu, te càháⁿ ndáá-n nàcuáa càháⁿ Yá Ndiòxí cundecu-o ñùyúú-a. ²² Te cachí tnúhu xii-ndí núu váha-ni cháhu-ndí té Cèsár téé ío cùnùu cuendá impuèstú àⁿ ñáhá —cächí-güedé xáhaⁿ-güedé xii-gá.

²³ Dico Jèsús ní cutnùní iní-gá sá xító ndèé ñáhá-güedé xii-gá, núu ní xáhaⁿ-gá xii-güedé:

²⁴ —Chí dánèhé ñáhá xii-í ìíñ díhúⁿ cuixíⁿ te cachí tnúhu-ndo núu yoo núú-xi ndèé, ndihi yoo ñu-xi ndèé —cächí-gá xáhaⁿ-gá xii-güedé.

Te ní xáhaⁿ-güedé xii-gá:

—Núú tē Cèsár ndèé ndihi ñu-dé —cachí-güedé xáhaⁿ-güedé xii-gá.

²⁵ Te ní xáhaⁿ tucu-gá xii-güedé:

—Te núu ducaⁿ te chí nàcuáha té Cèsár sá cùu cuendá-dé, te sá cùu cuendá mée Yá Ndiòxí, te xíáⁿ nacuáha-ndo-gá —cächí-gá xáhaⁿ-gá xii-güedé.

²⁶ Te ñá ní ndàcu tnahí-güedé datìcànùu ñaha-güedé xii-gá núu tnúhu càháⁿ-gá, chi òré ní cáháⁿ-gá, te da ní cuñúhu-güedé nchaa tnúhu ní cáháⁿ-gá, te váha-gá ní sadí-güedé yuhu-güedé.

Cuendá nchaa ñáyiú ndoto

(Mt. 22:23-33; Mr. 12:18-27)

²⁷ Te sátá dúcáⁿ te ní sáá ìíñ úú cue téé cùu saducéú núu ndécú Jèsús. Te cue téé-áⁿ ñà túú sàndáá iní-güedé sá ndótó cuè ñáyiú ní xíhí, te ní xáhaⁿ-güedé xii-gá:

²⁸ —Mèstrú, ndíi Moisés cächí ndíi núu tütú ndècu vitna sá núu ìíñ téé na cùu, te quendóo ñadìhí-dé te ñá túú dèhe-dé ní xòo ndíhi-aⁿ, te téé cùu ñaní-dé naqueheⁿ-dé ñaha ní quendóo quèé-áⁿ cuendá coo dèhe-dé ndíhi-aⁿ cuendá ñaní-dé téé ní xíhí-áⁿ. ²⁹ Te ní xindecu úsá tñàhá cue téé mee-ni ndí ñaní-güedé. Te téé díhna ní nihí ñadìhí-dé, dico ñá túú ní cùdú-dé cundecu-dé chi ní xíhí-dé, te ni ìíñ dèhe-dé ñá túú ní xòo ndíhi ñadìhí-dé-áⁿ. ³⁰ Te téé cùu uú ní naqueheⁿ-dé ñaha ní quendóo quèé-áⁿ dico ní xíhí tucu-dé, te ni ìíñ tucu dèhe-dé ñá túú ní xòo ndíhi ñaha-áⁿ. ³¹ Te téé cùu uní ní naqueheⁿ tucu-dé ñaha ní quendóo quèé-áⁿ, te ñu-ni ducaⁿ ní xíhí-dé, te ní xínu ndí úsá-güedé ní cándeca ñaha-güedé xii ñaha-áⁿ, dico ni ìíñ-güedé ñá túú ní xòo dèhe-güedé ndíhi-aⁿ, te ní ndíhi-güedé ní xíhí. ³² Te ndèé núú ní ndíhi-ná ní xíhí tñàhá ñadìhí-áⁿ. ³³ Te na sàà nduu ndòto-güedé ndíhi ñaha-áⁿ ¿Te ndèdaca-güedé ñadìhí-güedé cuu-aⁿ-í? Chi ndí úsá-güedé ní cándeca ñaha-güedé xii-aⁿ —cächí-güedé xáhaⁿ-güedé xii-gá.

³⁴ Te Jèsús ní xáhaⁿ-gã xii-güedé:

—Nchaa ñáyiú ñuyíú-a tnándahá-yu.

³⁵ Dico nchaa ñáyiú ní nduu táhú ndoto díhna nuu ñáyiú-áⁿ cundecú-yu ndihi Yá Ndiöxí ní caa ní quíhíⁿ, te yàcáⁿ ñá túú-gã sá cándèca tnahá-yu. ³⁶ Te ní ñá túú-gã tnúhu xihí, chi cuu-ná-yu dàtná cue espíritú xínú cuèchi núú Yá Ndiöxí cuendá sá ní ndotó-yu, chi cúú-yu déhe-gá. ³⁷ Te ndéé ndíi Moisés ní chídó tnùní ndíi núú tùtú ndíi sá ncháá ñáyiú ní xihí ndotó-yu, te diu-ni xíaⁿ càháⁿ-xi cuendá tnutàú nchicúⁿ ñuhú, te diu-ni xíaⁿ càchí tucu-xi sá Yá Ndiöxí cúú-gã Ndiöxí ndíi Àbrahám, ndíi Isàac, ndíi ndíi Jàcób. ³⁸ Te cue téé-áⁿ chi cuèi ní xihí-güedé sá cúú-xí nchòhó, dico sá cúú-xí Yá Ndiöxí chi ndècu vívú-ni-güedé. Chi cùtnuní iní-ó sá Yá Ndiöxí cúú-gã Ndiöxí mee-ni cuè ñáyiú xíndecu vívú, te ñá túú cùu-gã Ndiöxí cue ñáyiú ñá túú ndècu vívú. Te sá cúú-xí mèe-gá chi nchaa ñáyiú ndècu ndíhi-gá ndécú vívú-yu cuèi sa ní xihí-yu núú ñùyíú-a —càchí-gá xáhaⁿ-gã xii-güedé.

³⁹ Te ìⁿ téé dàcuaha ñaha xii ñáyiú nchaa tnúhu ní chídó tnùní ndíi Moisés ní xáhaⁿ-dè xii Jèsús:

—Mèstrú, váha-ni càháⁿ-n —càchí-dé xáhaⁿ-dè xii-gá. ⁴⁰ Te ñá túú-gã ní cùyii-güedé cácaⁿ tnúhú-güedé ni ìⁿ tnúhu núú-gã.

Yoo déhe-xi cùu Cristú

(Mt. 22:41-46; Mr. 12:35-37)

⁴¹ Te Jèsús ní xáhaⁿ-gã xii-güedé:

—¿Te nása càchí-tu-yu sá Crístú Yaa tendaha Yá Ndiöxí quixi ñuyíú-a cùu-gá déhe ndíi Dàvíí? ⁴² Te mee ndíi Dàvíí-áⁿ ní cachí ndíi núú libré Sàlmú:

Dútú Ndiöxí ní xáhaⁿ-gã xii Yaa cúú Xítóhó-í:

“Ngóo xio cùha-í,

⁴³ te yúhú cada-í te nchaa sá cúú ùhú iní ñáhá xii-n canehé-xi sá yíñuhu núú-n.”

Duha ní xáhaⁿ Dütú Ndiöxí xii Yaa cúú Xítóhó-í càchí ndíi núú libré Sàlmú. ⁴⁴ ¿Te nása cùu Crístú déhe ndíi Dàvíí, te mee ndíi ní cachí ndíi sá cúú-gã Xítóhó ndíi-i? —càchí Jèsús xáhaⁿ-gã xii-güedé.

Jèsús càháⁿ-gá cuendá cue téé dàcuaha ñaha xii ñáyiú nchaa tnúhu ní chídó tnùní ndíi Moisés

(Mt. 23:1-36; Mr.

12:38-40; Lc. 11:37-54)

⁴⁵ Te òré ndátnúhu Jèsús ndíhi cue téé xica cuu ndíhi-gá xíndedóho ñaha ñáyiú, te xáhaⁿ-gã xii-güedé:

⁴⁶ —Cada cuendá-ndó vã cáda-ndó nàcuáa quide cue téé dàcuaha ñaha xii ñáyiú nchaa tnúhu ní chídó tnùní ndíi Moisés, chi tnàhá iní-güedé cuihnu-güedé dóo nání sá sácúihnu cue téé cùnuu. Te nchaa núú tàcá ñáyiú cuiní-güedé sá ndíhi tnúhu yíñuhu càháⁿ ndíhi ñáhá-yu xii-güedé, te nàcáxi-güedé xilé sácòo nchíhi cue téé cùnuu-gá xití veñúhu conchíhi-güedé, te ducaⁿ-ni quide-güedé cuèi òré quíhu-güedé mèsá caxi-güedé òré ndécú-güedé ìⁿ vico, chi mee-ni núú sácòo cue téé cùnuu-gá cuiní-güedé coo-güedé. ⁴⁷ Te quèndéé-güedé vehe nchaa ñáyiú díhí ñáyiú quèé, te ío naha càháⁿ ndíhi-güedé Yá Ndiöxí cuendá cuiní-güedé càháⁿ váha-yu cuendá-güedé. Te sá dúcáⁿ quide-güedé te sáá nduu te ío-gá ndoho-güedé núú ùhú núú ndàhú dàcúxí dàva-gá ñáyiú —càchí-gá xáhaⁿ-gã xii-güedé.

Díhúⁿ nduu táhú Yá Ndiöxí ní dáquèe ìⁿ ñaha ndàhú ñaha quèé

(Mr. 12:41-44)

21 Te Jèsús ní xiní-gá xití veñúhu nduu táhú Yá Ndiöxí xití alcanciá. ² Te ní xiní-gá tnàhá ìⁿ ñaha ndàhú ñaha quèé ní dáquèe-aⁿ úú díhúⁿ còbrí, ³ te ní xáhaⁿ Jèsús xii cue ñáyiú xíndecu-áⁿ:

—Na cächí tnúhu ndáá-í xii-ndo sã ñaha ndahú ñaha quèe-a ío-gá nándíhi díhú" nĩ dáquèe-a" xití alcanciá nduu táhú Yã Ndiöxí dàcúxí díhú" nĩ dáquèe dava-gá-yu. ⁴Chi nchaa ñáyi-u-á" nĩ dáquèe-yu mee-nã sá nĩ ndóo-ná, dico ñaha quèe-a cuèi ndàhú-a" dico ní dáquèe-a" nihí díhú" sã cuáá"-á" sã cáxí-á" ní cùu —cachí-gá xáha"-gã xií-yu.

Jèsús cächí-gá sá ngóyó veñúhu

(Mt. 24:1-2; Mr. 13:1-2)

⁵Te ñ" úú ñáyi xicáhá"-yu cuendá veñúhu cãhnu sá ío cùnuu sá ío vii cãa nchaa yúu yíhi, ndihi cuendá nchaa sá nĩ sãñaha táhú ñáyi yíhi xití-xi. Te Jèsús ní xáha"-gã xií-yu:

⁶—Sáá nduu te nchaa sá cúnúhu-ndo-a vã cúndùu-gá-xi dàtná cáá-xí vitna, chi ni ñ"-gá yúu vã códo nchíhi tnaha-gá-xi chi ndihi ngoyo —cächí-gá xáha"-gã xií-yu.

Nacuáa cada-xi nduu ta cüyatni naa ñuyúu

(Mt. 24:3-28; Mr. 13:3-23)

⁷Te cue tée xíndecu-á" nĩ xicá" tnúhú-güedé núu Jèsús, te xáha"-güedé xii-gá:

—Mèstrú, ¿te ná nduu ñuca" cada-xi ngoyo veñúhu, àdi nándi cùu sá cáda-xí cuendá cutnùní iní-ndí sá sã ta cüyatni nduu ñuca" cada-xi-i? —cachí-güedé xáha"-güedé xii-gá.

⁸Te Jèsús ní xáha"-gã xii-güedé:

—Ío quíhi iní-ndó cùndecu-ndo, te vã dáñá-ndó mèe-ndo dandahú ñáhá ñáyi xii-ndo. Chi ío cuéhé cue tée coo ñuyúu-a, te danani-güedé méé-güedé dàtná nání-í te cachí-güedé: “Yúhú cùu-í Cristú Yáá ní tendaha Yã Ndiöxí véxi ñuyúu-a”, duha cachí-güedé. Te cachí tucu-güedé: “Vitna sa ní sáá nduu càda-xi nchaa nacuáa ní cáhá"-í”, duha cachí-güedé. Dico vã quindáá

iní-ndó, te nĩ vã túhá-ndó-güedé. ⁹Te òré ná nihí-ndó tnúhu sá titní nació" xínáá-güedé te dava ñuu xínáá-güedé ndi mèe-güedé, te vã yúhú-ndó chi dacuití sã dúcá" càda-xi, dico vátá sãá-gá nduu nãa ñuyúu òré ñuca" càda-xi —cachí-gá xáha"-gã xii-güedé.

¹⁰Te xáha" tucu-gá xii-güedé:

—Nchaa cue tée ñ" nació" náá-güedé ndihi cue tée ingá nació", te titní ñuu ngúta-güedé náá-güedé. ¹¹Te titní xichi ñuyúu nihí vihi tnáa, te titní tucu xichi ñuyúu coo tnamá, te titní tucu xichi ñuyúu quixi cuéhé, te titní núu sã cáda-xí àndiu, te yúhú ñáyi.

¹²Te òré cùmání-gã cada-xi nchaa nacuáa cáhá"-í-a, te cue tée cùu úhú iní ñáhá xii-ndo tñi ñaha-güedé, te candeca ñaha-güedé xii-ndo quíhi" xití veñúhu-güedé cada ndáá-güedé cuéchi-ndo, te chihi ñaha-güedé vecaá xii-ndo, te candeca ñaha-güedé quíhi" núu cuè tée cùnuu yíndaha nació" àdi núu dàva-gá cue tée cùnuu sá cuendá-í. ¹³Te òré ñuca" na càda ñaha-güedé xii-ndo, te òré-á" tàu-xi cáhá" váha-ndo cuendá-í núu-güedé.

¹⁴Te vã cání iní-ndó núu nása cunduu tnúhu cúnaha-ndo xii-güedé cuendá cácu nihnu-ndo. ¹⁵Chi yúhú dacãhu iní ñáhá-í xii-ndo tnúhu cúnaha-ndo xii-güedé, te taxi-í sã vátá quíni tñní-gá-ndó, te ni ñ" ñáyi cùu úhú iní ñáhá xii-ndo vã nihí-gá-yu tnúhu cúnáhá-yu xii-ndo. ¹⁶Te ndéé tãtã-ndó, ndihi ñaní-ndó, ndihi cue ñáyi cùu ñaní tnáhá-ndó, ndihi cue ñáyi càhá" ndihi váha-ndo cuãha cuendá ñáhá-yu xii-ndo núu cuè tée cùchiu", te dava-ndo càhni ñaha-güedé xii-ndo. ¹⁷Te ío cuéhé ñáyi cuu úhú iní ñáhá-yu xii-ndo sã cuendá-í. ¹⁸Dico Yá Ndiöxí ío coto ñaha-gã xii-ndo chi ndéé idi díquí-ndó còto-gá. ¹⁹Te núu na càda ndee iní-ndó cànchicú" nihnu ñaha-ndo xii-í, te nduu

táhu-ndó cùndecu-ndo ndihi Yá Ndiöxí ní caa ní quíhíⁿ.

²⁰Te nduu na quíní-ndó ñùhu doco sandadú ní càndéé yuhu ñùú Jerusàlén, te sa cutnùní iní-ndó sá sà ní cuyatni nduu dànaa-güedé ñúú-áⁿ. ²¹Te dàvá-áⁿ nchaa ñáyiú xíndecu distritú Jüdeá xíní ñùhu-xi cunú-yu quíhíⁿ-yu xití yucu, te nchaa ñáyiú xíndecu ñúú Jerusàlén queé-yu xití ñúú-áⁿ, te ñáyiú ñá túú xíndecu ñúú-áⁿ vǎ ndíhu-gá-yu. ²²Chi dàvá-áⁿ cuu-xi nduu tnúndòho tnúhu ndàhú, te ducaⁿ càda-xi chi ducaⁿ ndèè tnuní núú tütú Yǎ Ndiöxí nàcuáa dandòho ñaha-gá xí-yu. ²³Te ndàhú ní cuu nchaa ñáyiú ñíhí ñúhú ðehe-xi, ndihi nchaa ñáyiú ndèca ðehe vitna sàdi na sáá nduu dùcaⁿ cada-xi! Chi ío cuéhé tnúndòho tnúhu ndàhú coo núú ndécü-yu dàvá-áⁿ, te xíáⁿ cuu-xi ñⁿ tnúndòho tendaha Yá Ndiöxí quixi sá cúú-xí-yu. ²⁴Te dava cue téé cuú-güedé cahni ñaha-güedé, te dava-güedé tñii ñaha-güedé candeca ñaha-güedé quíhíⁿ nchaa ñúú xíca, te cue téé dava-gá ñúú cunuu-güedé ñúú Jerusàlén, te mee Yǎ Ndiöxí cachí-gá te núu ná daha nduu cunuu-güedé ñúú-áⁿ.

**Nàcuáa cada-xi òré quixi tucu Téé
cùu ñaní tnáhá cuè ñáyiú**

(Mt. 24:29-35, 42-44; Mr. 13:24-37)

²⁵Te cada-xi ñⁿ sá vǎtá quíní-gá ñáyiú núú nchícanhii, ndihi núú yóó, ndihi núú nchàa chódíní, te ñuyú-a coo tnúhu ndíhú iní-xi te vǎ cút-nùní iní-yu nása cadá-yu cuendá sá ío dusaⁿ càda ndute lamár òré candaundéé tnáhá-xí. ²⁶Te nchaa ñáyiú cunee-yu sá yùhú-yu, ndihi sá ndíhú iní-yu cuendá nchaa sá cadá-xí ñuyú-a, te quidi-xi andíu. ²⁷Te sátá dúcáⁿ te quíní-ndó yùhú Téé cùu ñaní tnáhá-ndó nchàa-ndo quee-í andíu quixi-í ichi xití vícò, te dàvá-áⁿ quíní ñáhá nchàa ñáyiú sá ío cunuu-í te ndàcu-í quide-í nchaa sá vǎha.

²⁸Te òré ná nguíta-xi ducaⁿ càda-xi, te cuita cundee-gǎ iní-ndó quíhíⁿ, te quíhí iní-ndó chi sa ní cuyatni víí-nǎ nduu cǎcu nihnu-ndo vǎ cùndecu-gá-ndó ñúú ñuyúú yíca cuèchi-a —càchí-gá xáhaⁿ-gǎ xii-güedé.

²⁹Te ní cani-gá ñⁿ cuendú núú-güedé nàcuáa tecú tnùní vǎha-güedé tnúhu-gá, te xáhaⁿ-gǎ xii-güedé:

—Chí cùndèhe yutnu ngúxí ndihi nchaa dava-gá yutnu. ³⁰Chí nàtahú ndaha-xi, te òré ducaⁿ quide-xi te cǎchí-ndó sá sà ní cuyatni nuu cahni. ³¹Te ðiu-ni ducaⁿ sǎtnahá-xi cùu òré ná quíní-ndó càda-xi nchaa nacuáa càháⁿ-í, te sá dúcáⁿ te cutnùní iní-ndó sá sà ní cuyatni nduu ndíhu ndaha ñàha Yá Ndiöxí xii-ndo.

³²Te na cǎchí tnúhu ndáá-í xii-ndo sǎ òré vátá cùú-gá cue ñáyiú xíndecu ñuyúú-a vitna, te cada-xi nchaa nàcuáa ní càháⁿ-í. ³³Te andíu ndíhí ñuyúú-a chi ndíhí nihnu-xi, dico tnúhu-í chi vǎ ndíhí nihnu-xi, chi cùu-xi tnúhu ndáá.

³⁴Te quíhí iní-ndó vǎ cùndecu-ndo ichi cuéhé ichi duha, te vǎ cúú-ndó ñáyiú quíhu, te vǎ cúhúⁿ iní-ndó mée-ni nchaa sá ío ñuyúú-a, chi núu ducaⁿ na càda-ndo te nacuaana-ndo sǎ sáá nduu càda-xi nacuáa ní càháⁿ-í. Te uuⁿni sáá nduu-ǎⁿ, ³⁵te cada-xi dàtná cuíní-ndó quide ñⁿ trampá chi uuⁿni ngáva-xi, te ducaⁿ càda-xi nchaa ñáyiú xíndecu ñuyúú-a, chi uuⁿni sáá nduu-ǎⁿ. ³⁶Te nchòhó cundecu túha-ndo te ío càháⁿ ndihi-ndo Yǎ Ndiöxí cuendá ndacu-ndo yǎha-ndo nchàa tnúndòho quixi ñuyúú-a, te ducaⁿ te nasáá-ndó cùndecu-ndo núú ndécú yùhú Téé cùu ñaní tnáhá-ndó nchàa-ndo —càchí-gá xáhaⁿ-gǎ xii-güedé.

³⁷Te nduu ndúu ní xóo danèhé Jèsús ñáyiú tnúhu-gá xití veñúhu càhnu sá ío cùnuu, te níú níú ní xóo quíhíⁿ ngúdú-gá xití yucu Ólívú. ³⁸Te nehé nehé ní xóo quíhíⁿ nchaa ñáyiú veñúhu-áⁿ ní xóo cundedòho-yu nchaa tnúhu càháⁿ-gá.

**Ndùcu-güedé nàcuáa
cada-güedé cahni-güedé Jèsús**

(Mt. 26:1-5, 14-16; Mr. 14:1-2,
10-11; Jn. 11:45-53)

22 Te sa ní cuyatni nduu tnahá vico pascuá, te vico-áⁿ xéxi ñäyiu pàá sá ñà túú yìhi levadurá. ² Te cue tée cùu dútú cùnùu, ndihi cue tée dàcuaha ñaha xii ñäyiu nchaa tnúhu ní chídó tnùní ndíi Moisés ndúcú-güedé nàcuáa cada-güedé cahni-güedé Jèsús, te dicó-ni sá xiyùhú-güedé ñäyiu.

³ Te yucu ñávaha ní dácáhu ìni ñáhá-xí xii té Jüdás déhe té Iscarioté, te núu tnahá tée-áⁿ cúu ùxúú tnahá cue tée xica cuu ndihi-gá ní cùu. ⁴ Te té Jüdás-áⁿ ñí sáháⁿ-dé ní ndatnúhu-dé ndihi cue tée cùu dútú cùnùu, ndihi cue tée tàxi tnuní ñáhá xii cue tée quide cuendá veñúhu nàcuáa cada-dé cuáha cuendá-dé Jèsús núu-güedé. ⁵ Te ío ní cudíí ìni-güedé, te ní xáhaⁿ-güedé xii-dé sá cuñaha-güedé díhúⁿ, ⁶ te ní xáhaⁿ-dè sá cúu queheⁿ-dé díhúⁿ-áⁿ, te ní nguíta-dé ndúcú-dé nàcuáa cada-dé cuáha cuendá-dé Jèsús núu-güedé òré ñá túú ñäyiu.

**Cúdini Jesús ndihi cue
tée xica cuu ndihi-gá**

(Mt. 26:17-29; Mr. 14:12-25;
Jn. 13:21-30; 1 Co. 11:23-26)

⁷ Te ní sáá nduu ñí quesaha vico xexí-yu pàá sá ñà túú yìhi levadurá, te diu-ni nduu-áⁿ sáhní-güedé ìiⁿ mbéé líhli xéxi-yu. ⁸ Te Jèsús ní xáhaⁿ-gá xii té Pèlú ndihi té Juáá:

—Chí cuáháⁿ chi cada túha-ndo núu cúdini-o sacuaa nduu vico pascuá — cächí-gá xáhaⁿ-gá xii-güedé.

⁹ Te ní xicáⁿ tnúhú-güedé núu-gá, te xáhaⁿ-güedé xii-gá:

—¿Te ndéé cáá vèhe cuini-n càda túha-ndí-i? —cächí-güedé xáhaⁿ-güedé xii-gá.

¹⁰ Te ní xáhaⁿ Jèsús xii-güedé:

—Chí cündedóho na cächí tnúhu-í xii-ndo nàcuáa cada-ndo. Òré quíhu-ndo xití ñúú núu quíhíⁿ-ndó, te naníhí-ndó ìiⁿ tée tànehe ìiⁿ yoó ndute, te tée-áⁿ candédaha-ndo-dé quíhíⁿ, te núu ndédacàa vehe na ndíhu-dé te xíaⁿ quíhu-ndo. ¹¹ Te cúñaha-ndo xii xítóhó vehe-áⁿ: “Yaá cúu Mèstrú cächí-gá núu ndédacàa xichi xití vehe-n cuñaha ñuu-n xii-gá cudini-gá ndihi cue tée xica cuu ndihi-gá sacuaa nduu vico pascuá”, duha cúñaha-ndo. ¹² Te dàtnuní danèhé ñáhá-dé xii-ndo ìiⁿ cuartú cáhnú càa núu ñinu, chi vehe yòdo tnaha cuu-xi, te sa ní quide túha-dé nchaa sá ná ndíhi, te nchòhó dicó-ná sá cúdini-o cada túha-ndo —cächí-gá xáhaⁿ-gá xii-güedé.

¹³ Te ní xica-güedé cuáháⁿ-güedé, te nchaa-ni nàcuáa ní xáhaⁿ Jèsús xii-güedé ní cuu, chi nchaa sa ndècu túha, te ní quide túha-güedé sá cúdini-güedé ndihi-gá sacuaa nduu vico pascuá-áⁿ.

¹⁴ Te sáta ñí tnahá òré cudini Jesús ndihi cue tée ní táuchíúⁿ-gá cáháⁿ tnúhu-gá núu ñäyiu, te cuánguihu ndihi ñaha-gá xii-güedé mèsá. ¹⁵ Te xáhaⁿ-gá xii-güedé:

—¡Ducaⁿ-ni ío sàni ìni-í sá cúdini ndihi ñaha-í xii-ndo sàcuua nduu vico pascuá òré cúmání-gá sáá nduu ndòho-í te cúu-í! ¹⁶ Te na cächí tnúhu-í xii-ndo sá vǎ dúhá-gá caxi ndihi ñaha-í xii-ndo ndùu vico pascuá, chi ndéé òré ná sáá nduu nàsáá-ndó núu táxi tnùní Yǎ Ndióxi cundecu-o, te dàvá-áⁿ cada ìni-ndó sá dàtná sá cáxi tucu-o chi ío váha cuu ìni-ó cundecu-o —cachí-gá xáhaⁿ-gá xii-güedé.

¹⁷ Te ní queheⁿ-gá ìiⁿ vàsú ñúhú ndùdí ndéhé yoho yàha stilé, te ní ndacáⁿ táhú-gá núu Yǎ Ndióxi, te dàtnuní ní xáhaⁿ-gá xii-güedé:

—Chí quéhéⁿ vàsú ñúhú ndùdí ndéhé yoho yàha stilé-a, te coho-ndo lúha lúha nchaa-ndo. ¹⁸ Te na cächí tnúhu

tucu-í xii-ndo sã vítná-nã duha xihhi ndihhi ñaha-í xii-ndo ndúdí ndéhé yoho yàha stilé-a te vá cóhó ndihhi ñaha-gá-í, dico na sàá nduu nàníhi tnáhá-ó núú ndécú Tàtà-í Dútú Ndiöxí táxi tnuní-gá, te dàvá-áⁿ cada iní-ó sã dàtná sá cóhó ndihhi ñaha tucu-í xii-ndo, chi ío cudíí iní-ó — cächí-gá xáhaⁿ-gã xii-güedé.

¹⁹ Te sátá ní túhú cóhó-güedé ní cudíni-güedé, te ní queheⁿ-gá paá te ní ndacáⁿ táhú tucu-gá núú Yá Ndiöxí, te dàtnúni ní táhú cuéchi-gá, te ní dácãhñu ñaha-gã xii-güedé, te xáhaⁿ-gã:

—Paá-a cùu-xi datná yiqui cùnñ-í, chi cahni ñaha-güedé xii-í sá cuendá-ndó, te ducaⁿ-ni caxi-ndo paá-a cuendá ndacu iní ñáhá-ndó xii-í —cächí-gá xáhaⁿ-gã xii-güedé.

²⁰ Te ñiu-ni ducaⁿ ní quide-gá ndihhi vãsú ñúhú ndúdí ndéhé yoho yàha stilé, chi ní queheⁿ-gá te òré sãñaha-gã xii-güedé coho-güedé, te ní xáhaⁿ-gã:

—Ndudí ñúhú vãsú-a cada iní-ndó sã cúu-xí dàtná níñi-í sá cãtí òré cahni ñaha-güedé xii-í. Te sá dúcáⁿ cãti níñi-í xíãⁿ cutnùni ndáá sá Yá Ndiöxí cada-gá ingá núú sã vãha sá cúu-xí-ndó.

²¹ Dico vitna chi iha tnáhá tée cuáha cuendá ñáhá xii-í núú cuè tée cùu úhú iní ñáhá yihí-dé mèsá. ²² Te yúhú Tée cùu ñaní tnáhá-ndó nchàa-ndo ñuhu ichi-í cuáháⁿ-í cuú-í dàtná ní cachí Yá Ndiöxí. ¡Dico ndàhú ní cuu tée ducaⁿ na cuáha cuendá ñáhá xii-í núú cuè tée cùu úhú iní ñáhá! —cächí-gá xáhaⁿ-gã xii-güedé.

²³ Te ní ngúíta-güedé ndúcú tnñhu núú tnáhá-güedé núu ndèda càa-güedé ducaⁿ càda cuáha cuendá ñáhá xii-gá núú cuè tée cùu úhú iní ñáhá.

Xíndatnúhu-güedé ndèdacàa-güedé cunuu-gã

²⁴ Te sátá dúcáⁿ te ní ngúíta-güedé xíndatnúhu-güedé núu ndèdacàa-güedé tàú-güedé cunuu-güedé. ²⁵ Dico Jèsús ní xáhaⁿ-gã xii-güedé:

—Nchaa cue tée yìndaha ñaha xii ñáyiu ío tàxi tnuní-güedé, te mee-güedé cuiní-güedé sá càháⁿ vãha ñáyiu cuendá-güedé. ²⁶ Dico nchòhó vá dúcáⁿ càda-ndo, chi núu ñⁿ-ndo cùnuu te cada-ni-ndo sã ñà túú cùnuu-ndo, àdi cuu-ndo ñⁿ tée tàxi tnuní ñáhá xii cue tée xinu cuechi, te cada-ni-ndo sã cúu-ndó ñⁿ tée xinu cuechi-áⁿ. ²⁷ Te vá cächí-ó sã tée xinu cuechi cunuu-gá-dé, chi tée quñhu mèsá cùnùu-gá-dé. Dico yúhú ndécú ndihhi ñaha-í xii-ndo dàtná ñⁿ tée xinu cuechi.

²⁸ Te nchòhó ducaⁿ-ni ndècu ndihhi ñaha-ndo xii-í, te tàyáha ndihhi ñaha-ndo xii-í nchaa sá tàyáha-í véxi. ²⁹ Te Tàtà-í Dútú Ndiöxí ní cachí-gá sá táxi tnuní-í, te yúhú cächí-í xii-ndo sã sàá nduu te tnáhá-ndó tàxi tnuní-ndó. ³⁰ Te dàvá-áⁿ caxi-o coho-o càda-o núú táxi tnuní-í, te yàcáⁿ ngúíta-ndo càda ndáá-ndó cuéchi ndi ùxúú xichi ñáyiu isràél —cächí-gá xáhaⁿ-gã xii-güedé.

**Jèsús càháⁿ-gá sá tẽ Pèlù cúnaha-dé
xii ñáyiu sã ñà túú xini ñáhá-dé xii-gã**

(Mt. 26:31-35; Mr.

14:27-31; Jn. 13:36-38)

³¹ Te Xítohó Jesucrístú ní xáhaⁿ-gã xii té Xímú:

—Yòhó Xímú, cundedóho vãha ñⁿ tnúhu na càháⁿ-í-a, chi dàtná cuiní-n quide táchí trñú sàcáⁿ-xi duha sàcáⁿ-xi dàcáⁿ, ducaⁿ quèsaha yucu ñávãha cada ñaha-xi xii-ndo. Chi coto ndeé ñáhá-xí xii-ndo te núu ndisa sàndáá iní ñáhá-ndó xii-í. ³² Dico yúhú xicáⁿ táhú-í núú Yá Ndiöxí cuendá-n, cuendá sá vã dàñá ndèe-n quìndáá iní ñáhá-n xii-í. Te òré ndixi túu iní-n sã ñà túú ní quide vãha-n, te quñíⁿ-n cuáha-n cuè tée cùndihhi-n tnúhu ndee iní cuendá canchicúⁿ nihnu-ni-güedé ichi Yá Ndiöxí —cächí-gá xáhaⁿ-gã xii-dé.

³³ Te ní xáhaⁿ-dè xii-gã:

—Mèstrú, sa ndècu túha-í sá quihíⁿ ndihi ñaha-í xii-n vècaá, àdi cuéi na cùu ndihi ñaha-í xii-n —càchí-dé xáhaⁿ-dë xii-gá.

³⁴Te Jèsús ní xáhaⁿ-gá:

—Pèlú, na càchí tnúhu-í xii-n sá cùmání-gá cana ìⁿ líhi te úní xito cáháⁿ-n núú ñàyiu sá ñà túú xíní ñáhá-n xii-í —càchí-gá xáhaⁿ-gá xii-dé.

Sa ní cuyatni ndoho Jèsús

³⁵Te Jèsús ní xáhaⁿ-gá xii-güedë:

—Te cútñahá ní tendaha ñaha-í xii-ndo ní sáháⁿ-ndó chiuⁿ-í, chi ñá túú ní cãnehe-ndo nì ìⁿ sá cùhúⁿ dīhúⁿ-ndó, te ni ìⁿ sá cùhúⁿ ndàchiuⁿ-ndo ñá túú ní cãnehe-ndo. Te chí càchí tnúhu núu ìó ìⁿ sá ní cumání xii-ndo —càchí-gá xáhaⁿ-gá xii-güedë.

Te ní xáhaⁿ-güedë:

—Ñáhá, chi ni ìⁿ sá ñà túú ní cùmání xii-ndí —càchí-güedë xáhaⁿ-güedë xii-gá.

³⁶Te ní xáhaⁿ-gá:

—Te vitna núu ndècu ndihi-ndo sá sácũhuⁿ dīhúⁿ-ndó, àdi sá sácũhuⁿ ndachiuⁿ-ndo te canehe-ndo. Te núu ñá túú ndècu ndihi-ndo machití, te nadico-ndo dđó tĩcachi nihnu-ndo te cuaaⁿ-ndo. ³⁷Te na càchí tnúhu-í xii-ndo sá dàcuítí sá yáha-í nàcuáa càháⁿ-xi núú tütú Yá Ndióxi núú càchí-xi: “Ìⁿ-ni ní quide ñaha-güedë xii-gá, ndihi cue téé ndècu cuéchi-xi”, duha càchí-xi núú tütú-gá. Te ñá dífú-ní xǎⁿ yáha-í chi nchaandi túhú nàcuáa càháⁿ-xi núú tütú-gá yáha-í —càchí-gá xáhaⁿ-gá xii-güedë.

³⁸Te xáhaⁿ-güedë:

—Mèstrú, iha ndècu úú machití —càchí-güedë xáhaⁿ-güedë xii-gá.

Te ní xáhaⁿ-gá:

—Chí návíi-ná yuhu-ndo, vá càháⁿ-gá-ndó —càchí-gá xáhaⁿ-gá xii-güedë.

Jèsús càháⁿ ndihi-gá Yá Ndióxi yucu Òlívú

(Mt. 26:36-46; Mr. 14:32-42)

³⁹Te Jèsús ní quee-gá cuáháⁿ-gá yucu Òlívú, chi ducaⁿ tnàhí quide-gá. Te cue téé xica cuu ndihi-gá nchicúⁿ ñáhá-güedë xii-gá cuáháⁿ. ⁴⁰Te òré ní quexio-gá xíaⁿ, te ní xáhaⁿ-gá xii-güedë:

—Chí càháⁿ ndihi Yá Ndióxi cuendá sá vǎ dácáháⁿ ñáhá yucu ñávaha xii-ndo càda-ndo sá ñà túú tàú-ndó càda-ndo —càchí-gá xáhaⁿ-gá xii-güedë.

⁴¹Te sátá dúcáⁿ te ní quee dñiⁿ-gá tnuú-güedë cuáháⁿ-gá ìⁿ xio, te sa ñùnchií luha ní xica ndehe-gá núú ndécú-güedë, te xíaⁿ ní ngüíñí xítí-gá càháⁿ ndihi-gá Tǎtá-gá Dútú Ndióxi. ⁴²Te xáhaⁿ-gá:

—Táu, te núu dicó càchí-n te tauni-hnu ñaha-n xii-í cuendá sá vǎ ndóhò-í ná sàà òré, dico vá cadá-n nàcuáa càchí iní mée-í, chi cada-n nàcuáa càchí iní mée-n —càchí-gá xáhaⁿ-gá xii Tǎtá-gá Dútú Ndióxi.

⁴³Te sátá dúcáⁿ te ní quexio ìⁿ es-píritú xínú cuèchi núú Yá Ndióxi ní sǎñaha-gá-xi tnúhu ndee iní xii-gá. ⁴⁴Te òré súúni ndìhú iní-gá, te uuⁿ-gá súúni nì yuhu ni iní-gá càháⁿ ndihi-gá Dútú Ndióxi, te tnée-gá cáá dàtná cáá ñíñí te ngóyó núú ñúhú.

⁴⁵Te sátá ní yáha ní càháⁿ ndihi-gá Tǎtá-gá Dútú Ndióxi, te ní ndacuñí-gá cuánuhú-gá núú ní dándõo-gá cue téé-áⁿ, te òré ní nasáá-gá te xǎxídí-güedë cuendá sá ìo cuéhé tnúhu sàni iní-güedë cuendá-gá. ⁴⁶Te xáhaⁿ-gá xii-güedë:

—¿Ná cuendá xidí-ndó? Chí ndácõ, te càháⁿ ndihi-ndo Yá Ndióxi cuendá sá vǎ dácáháⁿ ñáhá yucu ñávaha xii-ndo càda-ndo sá ñà túú tàú-ndó càda-ndo —càchí-gá xáhaⁿ-gá xii-güedë.

**Ní tñii-güedé Jèsús ndécá
ñàha-güedé cuáháⁿ**

(Mt. 26:47-56; Mr.
14:43-50; Jn. 18:2-11)

⁴⁷ Te càháⁿ dúcáⁿ-ní Jèsús ní quexio vai cue téé, te ìⁿ téé xica cuu ndihi-gá nání Jùdás cùnùu-dé yódó nùu-dé nùú-güedé ní quexio ndéé nùú-gǎ, te ní teyuhu ñàha-dé xii-gá, te nùú tnàhá téé-áⁿ cúú ùxúú cue téé xica cuu ndihi-gá. ⁴⁸ Te ní xáhaⁿ Jèsús xii-dé:

—Jùdás, ¿te yòhó cuáha cuendá ñáhá-n xii yúhú Téé cùu ñaní tnáhá-ndó nchàa-ndo nùú cuè téé cùu úhú iní ñáhá xii-í cáháⁿ-n nùu duha tèyuhu ñàha-n-áⁿ? —càchí-gá xáhaⁿ-gǎ xii-dé.

⁴⁹ Te sáta ní xiní nchaa cue téé cùndihi Jesús nàcuáa cùu cue téé ní quexio-áⁿ, nùú ní xicáⁿ tnúhú-güedé nùú-gǎ, te xáhaⁿ-güedé xii-gá:

—Mèstrú, ¿cùu nàá-ndí ndihi-güedé ndihi machítí-a ñǎ? —càchí-güedé xáhaⁿ-güedé xii-gá.

⁵⁰ Te ìⁿ-dé ní xehndé-ni-dé lóho xio cùha ìⁿ cue téé ní quexio-áⁿ, te téé-áⁿ xínú cuèchi-dé nùú dùtú cùnùu-gá, te ní quendé duuⁿ lóho-dé. ⁵¹ Te Jèsús ní xáhaⁿ-gǎ xii-güedé:

—Chí dǎná-güedé, vá dúcáⁿ càda-ndo —cachí-gá xáhaⁿ-gǎ xii-güedé.

Te ní dácáá-gá ndaha-gá ní tendaha-gǎ nùú ní xindeé lóho téé-áⁿ, te ní nduu váha dàtná-ni càa. ⁵² Te nchaa cue téé cùu dùtú cùnùu, ndihi cue téé tàxi tnuní nchaa cue téé quide cuendá veñúhu sá ïo cùnùu, ndihi cue téé cùu sacuéhé nùú ñǎyiú isràél, nchaa cue téé-áⁿ vèxi tñii ñàha-güedé xii-gá, te ní xáhaⁿ-gǎ xii-güedé:

—Nchòhó, nèhe-ná-ndó màchití, nèhe-ná-ndó càrutí véxi-ndo nùú ndécù-í, dàtná quidé-ndó ìⁿ ñadúhú quidé ñàha-ndo xii-í. ⁵³ Te ducaⁿ-ni ní xiní-ndó ní xindecú-í xití veñúhu càhnu sá ïo cùnùu ní xóo danèhé-í ñǎyiú, te ni

lùha ñá túú ní cùu tnàndéé ñáhá-ndó xii-í òré-áⁿ, te vitna ní sáá òré ducaⁿ càda-ndo, te cada sácúíhná nàcuáa cùu iní-xi —càchí-gá xáhaⁿ-gǎ xii-güedé.

**Té Pèlú càháⁿ-dé nùú ñǎyiú sá
ñà túú xiní-dé Jèsús**

(Mt. 26:57-58, 69-75; Mr. 14:53-54,
66-72; Jn. 18:12-18, 25-27)

⁵⁴ Te ní tñii-güedé Jèsús, te ndèca ñàha-güedé xii-gá cuáháⁿ vehe téé cùu dùtú cùnùu-gá, te té Pèlú xica xica-ni nchicúⁿ ñáhá-dé xii-gá cuáháⁿ. ⁵⁵ Te òré ní quexio-güedé xíaⁿ te ní dàtnàhá-güedé ñuhú quehé vehe-áⁿ, te ni càndéé yuhu nùhú-áⁿ ní ngóo teté-güedé, chi quide víxiⁿ-xi, te tnàhá té Pèlú ní ngóo teté ndihi ñàha-dé xii-güedé. ⁵⁶ Te xíaⁿ ndécú ìⁿ xíchí xínú cuèchi vehe-áⁿ, te òré ní xiní-xi nùcúo teté tnàhá té Pèlú, te ní ndacoto-xi nùú-dé, te ní xáhaⁿ-xi xii-güedé:

—Tnàhá téé-a xica cuu ndihi-dé téé ndèca-güedé cuánguihu-ǎⁿ —càchí-xi xáhaⁿ-xi xii-güedé.

⁵⁷ Dico té Pèlú ñá túú ní nñnuu-dé, te xáhaⁿ-dé xii-xi:

—Yúhú ñá túú xiní-í téé-áⁿ —càchí-dé xáhaⁿ-dé xii-xi.

⁵⁸ Te tna tnaa-ni ní cuu, te ní xiní ñáhá tùcu ìⁿ-dé, te xáhaⁿ-dé:

—Yòhó tnàhá-n xica cuu ndihi-n téé ndèca-güedé cuánguihu-ǎⁿ —càchí-dé xáhaⁿ-dé xii-dé.

Dico té Pèlú ní xáhaⁿ-dé:

—Ñáhá, ñá díú yúhú xicá cùu ndihi-í-dé —càchí-dé xáhaⁿ-dé.

⁵⁹ Te sa ní cuu dàtná ìⁿ òré te càchí tucu ingá-dé:

—Ndáá sá tèe-a xica cuu ndihi-dé téé ndèca-güedé cuánguihu-ǎⁿ, chi tnàhá-dé cúú-dé téé distrítú Galileá —càchí-dé xáhaⁿ-dé xii-güedé.

⁶⁰ Te té Pèlú ní xáhaⁿ-dé xii téé-áⁿ:

—Yúhú ñá túú cùtnuní iní-í nása ndùu tnúhu càháⁿ-n —càchí-dé xáhaⁿ-dé.

Te ni vátá x̄nu ducaⁿ-gǎ tnúhu cǎháⁿ-dé ní cana-ni ìⁿ líhi. ⁶¹Te Xí-tohó Jesucristú ní nchócótó-gǎ núú-dě, te òré-ni-áⁿ n̄ ndacu iní-dé tnúhu ní xǎhaⁿ-gǎ xii-dé sá cùmání-gǎ cana ìⁿ líhi, te úní xito cǎháⁿ-dé sá ñà túú xini ñáhá-dě xii-gǎ. ⁶²Te té Pèlú ní quee-dé tnuú-güedé cuáháⁿ-dé ìⁿ xio, te ní ndáhyú víhí-dě ní ndixi cuéchi iní-dé.

Cùdiquí ndeé-güedé Jèsús

(Mt. 26:67-68; Mr. 14:65)

⁶³⁻⁶⁴Te cue tée ndèè ñáhá xii Jesús ní cudíquí ndeé ñáhá-güedé xii-gǎ, te ní dádáhu-güedé núú-gǎ, te ní caniha-güedé xii-gǎ, te xǎhaⁿ-güedé:

—¿Cǎháⁿ ná cótó yòò ní caniha xii-n!
—cachí-güedé xǎhaⁿ-güedé xii-gǎ.

⁶⁵Te cuéhé víhí-gǎ tnúhu cuèhé ní xǎhaⁿ-güedé xii-gǎ.

Jèsús ndécú-gǎ jündá

(Mt. 26:59-66; Mr. 14:55-64; Jn. 18:19-24)

⁶⁶Te sátá n̄ túndaá, te ní tacá cue tée cùu sacuéhé núú ñáyiú isràèl, ndihi cue tée cùu dútú cúnùu, ndihi cue tée dàcuaha ñaha xii-yu nchaa tnúhu ní chídó tnùnì ndíi Moisés, te ndèca-güedé Jèsús cuáháⁿ núú cǎdá-güedé jündá, te òré ní quexìo-güedé ndihi-gǎ núú cǎdá-güedé jündá-áⁿ, te ní xǎhaⁿ-güedé xii-gǎ:

⁶⁷—Cuínì-ndí cachí tnúhu-n xii-ndí núu diu-n cùu-n Cristú Yaá ní tendaha Yǎ Ndiòxí véxi ñuyúú-a —cachí-güedé xǎhaⁿ-güedé xii-gǎ.

Te ní xǎhaⁿ-gǎ xii-güedé:

—Te núu na cǎchí-í sá d̄íú-í cúú Cristú ñá, te n̄ vá quìndáá iní-ndó, ⁶⁸àdi te núu ìⁿ sá ná cǎcáⁿ tnúhu-í núú-ndó, te n̄ vá cǎchí tnúhu-ndo, te ni vǎ dáñá ñàha-ndo. ⁶⁹Dico vitna ní cuyatni nduu ngóo yúhú Tée cùu ñanì tnáhá-ndó nchàa-ndo xio cuha Dútú Ndiòxí Yaá ío cùnùu —cachí-gǎ xǎhaⁿ-gǎ xii-güedé.

⁷⁰Te dǎtnùnì nchaa-güedé ní xícáⁿ tnúhú-güedé núú-gǎ, te xǎhaⁿ-güedé xii-gǎ:

—¿Te yòhó cúú-n Dèhe Yá Ndiòxí te núu ducaⁿ v̄ani? —cǎchí-güedé xǎhaⁿ-güedé xii-gǎ.

Te ní xǎhaⁿ Jèsús:

—Ndáá sá d̄íú Dèhe-gǎ cúú-í dǎtná cǎchí méé-ndó-áⁿ —cǎchí-gǎ xǎhaⁿ-gǎ xii-güedé.

⁷¹Te ní xítñaha-güedé:

—Ñá túú-gǎ xini ñùhu-xi cue tée cǎháⁿ núu ndáá sá ndècuéchi-dé àdi ñá túú ndècuéchi-dé chi yuhu mee-dé ní cǎháⁿ-dé vitna ní xíndedóho-o —cǎchí-güedé xítñaha-güedé.

Jèsús ndécú-gǎ núú t̄ Pilatú

(Mt. 27:1-2, 11-14; Mr. 15:1-5; Jn. 18:28-38)

23 Te nchaa-güedé ní ndacuúñí-güedé, te ndèca-güedé Jèsús cuáháⁿ núú t̄ Pilatú, ²te núú t̄e-áⁿ n̄ ngúíta-güedé sàcáⁿ cuéchi-güedé cuendá-gǎ, te xǎhaⁿ-güedé:

—Ní nanhí-ndí t̄e-a dándahú-dé ñáyiú ñuú-ó, chi xǎhaⁿ-d̄é xii-yu sá vǎ chǎhu-gǎ-yu impuèstú xii t̄ Cèsár t̄e ío cùnùu, te cǎchí-dé sá d̄íú-dé cúú-dé Cristú Yaá ní tendaha Yǎ Ndiòxí véxi ñuyúú-a te yìndaha-dé ñáyiú cǎchí-dé —cǎchí-güedé xǎhaⁿ-güedé xii-dé.

³Te té Pilatú ní xícáⁿ tnúhu-dé núú-gǎ, te xǎhaⁿ-d̄é xii-gǎ:

—¿Ndáá sá d̄íú-n cùu-n t̄e yìndaha ñaha xii ñáyiú isràèl-áⁿ? —cǎchí-dé xǎhaⁿ-d̄é xii-gǎ.

Te Jèsús ní xǎhaⁿ-gǎ xii-dé:

—Diu-í yìndaha-í-yu —cǎchí-gǎ xǎhaⁿ-gǎ xii-dé.

⁴Te té Pilatú ní xǎhaⁿ-d̄é xii nchaa ñáyiú, ndihi cue tée cùu dútú cúnùu:

—Yúhú cútñùnì iní-í sá ñà túú n̄ ìⁿ cuéchi t̄e-a —cǎchí-dé xǎhaⁿ-d̄é xii-yu.

⁵Dico níhi-gá ní cáháⁿ-güedé, te xáhaⁿ-güedé:

—Càchí-ndí sá ïo dusaⁿ xĩquide ñáyiú cuendá nchaa sá dánèhé ñáhá-dě xíi-yu, te ní quesaha-dě ndéé distrítú Galileá, te ní yáha-dé nihí distrítú Jùdeá dánèhé-dé ñáyiú, te vitna ní sáá-ni-tu-dé ndéé ndíha dānehé-dé-yu —càchí-güedé xáhaⁿ-güedé xii té Pilatú.

Jèsús ndécú-gă núú tĕ Hèrodés

⁶Te sá dúcáⁿ nĩ tecú dóho té Pilatú ní cacu nehé-yu distrítú Galileá, núu xíáⁿ ní xícáⁿ tnúhú-dě núú-yu núu téé Galileá cúú-gă. ⁷Te ní xáhăⁿ-yu sá díú tĕe yácáⁿ cúú-gă, núu xíáⁿ ní na dàyáha ñaha-dě xii-gă ndaha té Hèrodés téé cùu gobiernú distrítú Galileá chi nduu-ăⁿ ndécú-dě tnáhá-dé ñuú Jerusàlén-ăⁿ. ⁸Te òré ní xiní té Hèrodés-ăⁿ Jèsús te ío ní cudíí iní-dé, chi ní cunaha dùcaⁿ-ni cuiní-dé quini ñáhá-dě xii-gă te ñá túú tnàhí xiní ñáhá-dě xii-gă ní cùu, chi cuendá-ni tnúhu nihí-dé cuendá-gă, te ndètu-dé sáá ìⁿ nduu quini ñáhá-dě xii-gă, te cada-gă ìⁿ sá vă yôo tnàhí ndàcu cada cundehe-dé ní sani iní-dé. ⁹Te vâi sá nĩ xícáⁿ tnúhú-dě núú Jèsús, dico ni ìⁿ tnúhu ñá túú ní cáháⁿ-gă. ¹⁰Te xíáⁿ xĩndecu tnáhá cue téé cùu dútú cùnùu, ndihí cue téé dàcuaha ñaha xii ñáyiú nchaa tnúhu ní chídó tnùnĩ ndíi Moisés, te cue téé-ăⁿ sũúnĩ ío iní-güedé sácáⁿ cuéchi-güedé cuendá-gă. ¹¹Te té Hèrodés ndihí cue téé cùu sandadú-dé ñá túú ní cùu vâha iní-güedé núú Jèsús, te ní cudíquí ndéé ñáhá-güedé xii-gă, te ní dácúihnú ñaha-güedé dóó vâha xii-gă dàtná cáá dõó sácúihnu cue téé sàquíndaha ñaha xii ñáyiú. Te dàtnùnĩ té Hèrodés ní dánùhú ñáhá tucu-dé xii-gă ndaha té Pilatú. ¹²Te nduu-ăⁿ nĩ tnahá tnúhu té Pilatú ndihí té Hèrodés, chi cùu úhú iní tnáhá-güedé ní cùu.

Càchí-güedé sá cáhni-güedé Jèsús

(Mt. 27:15-26; Mr. 15:6-15;
Jn. 18:39-19:16)

¹³Te té Pilatú ní nadatácá-dé nchaa cue téé cùu dútú cùnùu ndihí dava-gă cue téé cùnùu, ndihí nchaa ñáyiú ñuú-ăⁿ, ¹⁴te ní xáhaⁿ-dĕ:

—Nchòhó ndécá-ndó tĕe-a véxi ní taxi cuendá-ndó-dĕ iha, te càchí-ndó sá ïo dusaⁿ quide ñáyiú cuendá nchaa sá dánèhé ñáhá-dĕ xíi-yu, te núú-ndó ndùcu tnúhu-í núú-dĕ nũu ná ní quide-dĕ. Dico yúhú cútñunĩ iní-í sá ñà túú ni ìⁿ cuéchi-dé dàtná cáháⁿ-ndó-ăⁿ. ¹⁵Te cuéi té Hèrodés diu-ni ducaⁿ cáháⁿ-dé sá ñà túú cuéchi-dé nũu ní techiúⁿ ñaha tucu-dé cuándixi-dé iha. Te vitna sa ní cutñunĩ iní-ó sá ñà túú tàú-xi cahni-o-dĕ chi ñá túú cuéchi ni quide-dĕ. ¹⁶Te na dāndoho-ni-í-dĕ te dàcácu-í-dĕ —càchí-dĕ xáhaⁿ-dĕ xíi-yu.

¹⁷Te ndi tnahá nduu vico pascuá te dacuitíi sá dàcácu té Pilatú-ăⁿ ìⁿ cue téé yìhi vecaá, chi ducaⁿ tnàhí quide-dĕ.

¹⁸Dico nchaá-yu ní cuáá-yu, te xáhăⁿ-yu xii-dĕ:

—¡Queñuhu téé nàni Jesús-ăⁿ, te cahni-n-dĕ! ¡Te dàcácu-n tĕ Barrábás! —càchí-yu xáhăⁿ-yu xii-dĕ.

¹⁹Te té Barrábás-ăⁿ nĩ sanu ichi-dé ñáyiú ñuú ingá ichi, te ní ngúfta-yu ndihí-dé ní cuu úhú iní-yu cue téé cùchiuⁿ, te ní sahni-dé ndíyì núu xíáⁿ ní chihí ñaha-güedé vecaá xii-dĕ. ²⁰Te té Pilatú cuiní-dé dàcácu-dé Jèsús nũu xíáⁿ cáháⁿ ndihí ñaha tucu-dé xíi-yu ni cùu, ²¹dico uuⁿ-gă níhi ní cuáá-yu, te ní xáhăⁿ-yu xii-dĕ úú xito:

—¡Cata caá-dé núú cùrúxí! ¡Cata caá-dé núú cùrúxí! —càchí-yu xáhăⁿ-yu xii-dĕ.

²²Te xito cuu únĩ ní xáhaⁿ tĕ Pilatú:

—¿Te ná cúú cuéchi ní quide-dĕ te núu ducaⁿ cuiní-ndó càda-í-dĕ-i? Te yúhú cútñunĩ iní-í sá ñà túú cuéchi ni quide-dĕ

nũu xíáⁿ ñá túú tàù-xi cahni-o-dě, te na dândoho-ni-í-dé te dácácu-í-dé — cächí-dé xáhaⁿ-dě xií-yu.

²³ Dico níhi-ni cáháⁿ-yu xäháⁿ-yu sá ná cãta caa ñaha-dé xii-gá núú cùrúxí, te ñáyíu-áⁿ ndihi nchaa cue tée cùu dútú cúnùu xícáháⁿ níhi-güedé ndihí-yu ndéé ní xínu iní té Pilátú cada-dé nàcuáa cächí iní-yu. ²⁴ Te ní xáhaⁿ-dě xií-yu sá cùú cãda-dé nàcuáa xäháⁿ-yu. ²⁵ Te ducaⁿ te ní dácácu-dé té Barrábás téé ní sanu ichi ñáyíu ñúú ingá ichi, te ñíu-ni-dé ní sahani-dé ndíyí núu xíáⁿ ní xíhi-dé vecaá, te dãtnúni ní táuchíúⁿ-dě cada-güedé Jèsús nàcuáa xäháⁿ-yu.

Sàta caa-güedé Jèsús núú cùrúxí

(Mt. 27:32-44; Mr.

15:21-32; Jn. 19:17-27)

²⁶ Te ndèca-güedé Jèsús cuáháⁿ núú cãtã cãa ñaha-güedé xii-gá, te ichi cuáháⁿ-güedé ndihi-gá ní tñii-güedé ñⁿ téé ñúu Cìrené nání-dě Xímú ñúhú-dě ichi duha cuándixi-dé ní sáháⁿ-dé yucu, te ní dácúidó ñaha-güedé xii-dé cùrúxí nchídó Jèsús, te ní ngúíta nchicúⁿ-dé sãtã-gã.

²⁷ Te ío cuéhé ñáyíu nchicúⁿ ñáhã xii-gá cuáháⁿ, te vai ñáyíu ñíhí ío níhi ndáhí-yu sá ndíhú iní-yu cuendã Jèsús. ²⁸ Te Jèsús ní nchócótó-gã núú-yu, te ní xáhaⁿ-gã:

—Nchòhó ñáyíu ñíhí ñúú Jerusalén, vá ndàhyú-ndó cuendã-í chí ndàhyú cuendã méé-ndó ndíhi cuendã déhe-ndo. ²⁹ Chi sãá nduu quèsaha ñáyíu: “Sã vãha tãhú nchaa ñáyíu ñá túú càcu déhe-xi, ndíhi nchaa ñáyíu vátã quíní-gã cuhuⁿ déhe-xi, chi ni ñã túú xíní-yu dacadí-yu”, duha quèsáhã-yu. ³⁰ Te dàvá-áⁿ cññaha ñáyíu xii nchaa tĩndúú ndíhi nchaa núú xìquí: “Chí tácuúⁿ ngónchihí ñaha-ndo xii-ndí”, duha cññáhã-yu. ³¹ Te núu yúhú téé quide ndáá duha quide ñaha-güedé xii-í vitna, te ndèé-gã cada-güedé nchaa

ñáyíu ndècu ichi cuéhé ichi duha —cächí-gã xáhaⁿ-gã xií-yu.

³² Te ndèca tucu-güedé úú tñáhã cue téé ndècu ndisa cuéchi-xi cuáháⁿ cuendã cahni ñaha-güedé xii-güedé ndíhi Jèsús. ³³ Te òré ní quexìo-güedé ndíhi-gã ñⁿ xichi núú nání Yìquí Díquí Ndíyí, te xíáⁿ ní sata caa ñaha-güedé xii-gá núú cùrúxí, ndíhi úú cue téé ndècu ndisa cuéchi-xi-áⁿ, te ñⁿ-dé ní sata caa-güedé xio cùha-gã te ingá-dé ní sata caa-güedé xio dàtní-gã ñíu-ni núú cùrúxí tucu. ³⁴ Te ní xáhaⁿ-gã xii Tãtã-gã Dútú Ndiòxí:

—Táu, cada cãhnu iní sã quidé-güedé, chi ñá túú cùtnuní iní-güedé ná cùú sã quidé-güedé —cächí-gã xáhaⁿ-gã.

Te cue téé cùu sandadú ní xito ndéé-güedé nũu ndèdaca-güedé cuu cuendã-güedé dóó-gã. ³⁵ Te nchaa ñáyíu xĩndecu-áⁿ ndèhẽ-yu nàcuáa quide-güedé Jèsús, te nchaa cue téé cùnuu ní cudíquí ndéé ñáhã-güedé xii-gã, te ní xítñaha-güedé:

—Te dava ñáyíu ní ndacu-dé ní dácãcu nihnu-dé, te vitna na dácácu nihnu-dé méé-dě, te núu ndisa sã Crìstú Yáá ní tendaha Yã Ndiòxí véxi ñuyúú-a cùu-dé —cächí-güedé xítñaha-güedé.

³⁶ Te tñáhã cue téé cùu sandadú ní cudíquí ndéé ñáhã-güedé xii-gã, chi ní sãndehe yatni-güedé núú táca-gã sãñaha-güedé ndudí íã còho-gã ní cùu, ³⁷ te ní xáhaⁿ-güedé xii-gã:

—Te núu yòhó cùú-n téé yĩndaha ñaha xii ñáyíu isrãél, te dácácu nihnu mee-n —cächí-güedé xáhaⁿ-güedé xii-gã.

³⁸ Te ní taxi ndecu-güedé ñⁿ sã ndèé lètrã ndãa díquí-gã te ndèé úní núú tñũhu, tñũhu gríégú, ndíhi tñũhu lãtĩn, ndíhi tñũhu hèbreu, te duha quèe-xi ndí nuní núú tñũhu-áⁿ “Téé-a cùu-dé téé yĩndaha ñaha xii ñáyíu isrãél”, duha quèe-xi.

³⁹ Te ñⁿ téé ndècu ndisa cuéchi-xi, téé ní sata caa-güedé ñíhi-gã xícuhèé ñáhã-dě xii-gã, te xáhaⁿ-dě:

—Te núu yòhó cúú-n Cristú Yáá ní tenda Yá Ndiöxí véxi ñuyúú-a, te dàcácu nihnu mee-n, te dàcácu nihnu ñaha xii nchúhú tñàhá-ndí tucu —càchí-dé xáhaⁿ-dë xii-gá.

⁴⁰ Dico ingá tée cùndihi-dé tée tàcaa ingá xio ññi-gá ní tenàá ñàhá-dë xii-dé, te xáhaⁿ-dë:

—¿Te náa ñá túú ndàcu iní-n Yá Ndiöxí vitna duha càa-o ndoho-o ndihi tée nàni Jesús-a ñá? ⁴¹ Chi nchoo tàú ndisa-o sã dúhá ndòho-o nacháhu-o cuëchi-o, dico Jèsús-a chi ñá túú cuëchi-dé —càchí-dé xáhaⁿ-dë xii tée tàcaa ndihi-dé-áⁿ.

⁴² Te dàtnùni ní xáhaⁿ-dë xii-gá:

—Jèsús, ndacu iní ñàhá-n xii-í òré ná quixi-n taxi tnuni-n ñuyúú-a —càchí-dé xáhaⁿ-dë xii-gá.

⁴³ Te Jèsús ní xáhaⁿ-gã:

—Na càchí tnúhu ndáá-í xii-n sã méf ndùu vitna cundecu ndihi ñaha-í xii-n núú ní nduu táhù-í cundecu-í —càchí-gá xáhaⁿ-gã xii-dé.

Ní xíhí Jèsús

(Mt. 27:45-56; Mr.

15:33-41; Jn. 19:28-30)

⁴⁴ Te òré ní cuu cuádava nduu. Te ní cunee nihíi ñuyúú, te ducaⁿ-ni càa ní cuu ndéé caá úní sacuaa. ⁴⁵ Chi ñá túú-gã ní dàyehé nchícanhii te ní ndátá dǒó cúú còrtiná veñúhu càhnu sá ïo cùnunu ní quée dava ndáá. ⁴⁶ Te níhi ní cáháⁿ Jèsús, te xáhaⁿ-gã xii Tátá-gã Dútú Ndiöxí:

—Táu, naqueheⁿ cuendá-n espíritú-í —càchí-gá xáhaⁿ-gã xii Tátá-gã.

Te tnúhu-ná-áⁿ ní cáháⁿ-gã te ní xíhí-ni-gá.

⁴⁷ Te òré ní xiní tée cùu capitáⁿ sá dúcáⁿ ní cuu, te ní ndacu iní-dé Yá Ndiöxí, te ní cachí-dé:

—Sá ndáá ndisa sá tée-a cùu-dé ïⁿ tée ïo quide ndáá ndécú ñuyúú-a ni cùu —duha ní cachí-dé.

⁴⁸ Te chitu ñáyiú ní tacá xíaⁿ chi cuíní-yu cundèhé-yu nása cada-güedé Jèsús. Te sátá ñí yáha ní xiní-yu nàcuáa ní quide ñaha-güedé xii-gá, te ní ndihí-yu ní ndaca ta càní-yu pèchú-yu cuánuhú sá ndihú iní-yu. ⁴⁹ Dico ndècu tnahá cue ñáyiú xiní tnahá ndihi Jèsús, ndihi ñáyiú ñíhí ní chinchícúⁿ ñàhá xii-gá ndéé distritú Galileá, te ñáyiú-áⁿ xica-ni xíxínutníf-yu xíndèhé-yu nchaa nàcuáa ní quide ñaha-güedé xii-gá.

Chindúxi-güedé Jèsús

(Mt. 27:57-61; Mr.

15:42-47; Jn. 19:38-42)

⁵⁰ Te ndècu ïⁿ tée ñúú Arimàtea nání-dé Chèé, te ñúú-áⁿ yíndèhu-xi distritú Jùdeá, te ïo váha iní-dé te quide ndáá-dé núú Yá Ndiöxí, te tñàhá-dé cúú-dé chùⁿ te ní xíndecu-dé jùndá cue tée isràél. ⁵¹ Te ñá ní tñàhá tñàhí iní-dé nàcuáa ní cáháⁿ-güedé núú jùndá nàcuáa cada-güedé Jèsús. Te tée-áⁿ ndétú-dé sáá nduu ndíhu ndaha ñàha Yá Ndiöxí xii-dé ndihi ñáyiú. ⁵² Te tée-áⁿ ní sáháⁿ-dé núú tē Pilatú te ní xáhaⁿ-dë sá ñúu vá cùndèe iní-dé daña-dë chindúxi-dé yiqui cùñú Jèsús. Te té Pilatú-áⁿ ní sáha-dé tnúhu. ⁵³ Te ní nunehe-dé yiqui cùñú-gá núú cùrúxí, te ní chidúcúⁿnuu-dé ïⁿ dǒó cuixíⁿ, te ní chihí-dé ïⁿ yaú nchíi yiqui naha càva, te vátá yǒo ïⁿ-gã nguíndúxi yaú-áⁿ. ⁵⁴ Te cùu-xi nduu vispré nduu ndètátú ñáyiú, núu xíquide túha-ná-yu sá cúú ñngá nduu.

⁵⁵ Te nchaa ñáyiú ñíhí ní chinchícúⁿ ñàhá xii Jesús ndéé distritú Galileá ndëndàhá-yu té Chèé ní sáháⁿ núú nchíi yaú-áⁿ, núu ní xiní-yu nàcuáa ní sacáⁿ-dé yiqui cùñú-gá xití yaú-áⁿ. ⁵⁶ Te ducaⁿ te cuánuhú-yu vehé-yu, te ní quide túha-yu acití sáháⁿ tnámí, ndihi pomadá, te ní ndetátú-yu ñngá nduu-áⁿ ní quidé-yu nàcuáa càháⁿ tnúhu Yá Ndiöxí.

Ní ndoto Jèsús

(Mt. 28:1-10; Mr. 16:1-8; Jn. 20:1-10)

24 Te ndumìngú nehé víhí-ní cuáháⁿ tucu ñáyiú ðíhí núú nchíí yaú ní chihi-güedé yiqui cùnú Jèsús, te nehé-yu nchaa sá sàháⁿ tnámí nǐ quide túha-yu-áⁿ cuáháⁿ, te tnàhá tucu ìíⁿ úú-gá tnàha ðíhí-yu nchicúⁿ ñáhá xí-yu cuáháⁿ. ²Te òré ní quexìò-yu yuhu yàú-áⁿ te ní xiní-yu sá yúú ndèdí ìíⁿ xio-ná ndécú, ³te ní quíhu-yu xítí yaú-áⁿ, dico ñá túú-gá yiqui cùnú Jèsús yíhí. ⁴Te ñá ní cùtnuní tnàhí iní-yu ndéé ichi cuáháⁿ yiqui cùnú-gá, te ní xiní-yu úú espíritú xínú cuèchi núú Yá Ndiòxí xínutnǐ-xi ðíñí-yu te xíxíhu-xi dóó chàhnchí. ⁵Te ní yùhú-yu te ñá túú ní cùyíí-yu cundèhé-yu cue espíritú-áⁿ, te cue espíritú-áⁿ nǐ xáhaⁿ-xi xíí-yu:

—¿Ná cuèndá nándücu-ndo Jesús Yaa ndécú vǐvú núú yíndüxi ñáyiú ní xíhí-i? ⁶Te ñá túú-gá yiqui cùnú-gá ndécú ìha chi sa ní ndoto-gá, te chí dándàcu iní nàcuáa ní cáháⁿ-gá cùtnàhá ní xíndecu-ndo ndíhi-gá distritú Galileá, ⁷chi ní cachí-gá sá méé-gá cúú-gá ñaní tnàhá-ndó nchaa-ndo, te dacuítíí cuàha cuèndá ñáhá-güedé xii-gá núú cuè téé ndècu ichi cuehé ichi duha, te cata caa ñaha-güedé xii-gá núú cùrúxí, te núú cùrúxí-áⁿ cuú-gá dico nduu úní sá cùú-gá te ndoto-gá, duha ní cachí-gá xii-ndo.

⁸Te òré-áⁿ nǐ ndacu iní-yu tnúhu ní cáháⁿ Jèsús. ⁹Te sátá dúcáⁿ te ní naquehéⁿ-yu ichi cuánuhú-yu, te ní caní-yu cuèndú núú ndí úxí ìíⁿ cue téé ní táuchíúⁿ Jèsús cáháⁿ tnúhu-gá, ndíhi núú dàva-gá ñáyiú. ¹⁰Te ñáyiú ducaⁿ nàha tnúhu cuánuhú núú-güedé-áⁿ cúú tǎ Màriá Magdalèná, ndíhi tá Juáná, ndíhi tá Màriá nǎná tǎ Jàcobó, ndíhi dàva-gá ñáyiú ðíhí. ¹¹Dico cue téé-áⁿ nǐ sani iní-güedé sá dicó cáhú iní-yu tnúhu xáháⁿ-yu xii-güedé nùu ñá túú ní sàndáá iní-güedé nàcuáa ní xáháⁿ-yu.

¹²Dico té Pèlú ní quee-dé xínú-dé cuáháⁿ cuándèhé-dé yaú núú nǐ chihi-güedé yiqui cùnú Jèsús, te ní sáá-dé te ní ngáundeyi-dé xító ñihni-dé xítí yaú-áⁿ te ní xiní-dé sá méé-nǎ dóó nǐ xíducúⁿ nuu-gá yúcu ìíⁿ xio, te ío ní cunúhu-dé sá dúcáⁿ nǐ cuu, te ní natnii-dé ichi cuánuhú-dé vehe núú xíndecu-güedé.

Ichi ñuú Emàús

(Mr. 16:12-13)

¹³Te diu-ni nduu-áⁿ ñúhú úú cue téé ní xica cuu ndíhi Jèsús ichi cuáháⁿ-güedé ìíⁿ ñuú nání Emàús, te sàcúhuⁿ-güedé dàtná úú òré ichi ndéé ñuú Jerusalén, te ndéé ñuú Emàús. ¹⁴Te ta ndàtnúhu-güedé cuáháⁿ nchaa nàcuáa ní cuu, ¹⁵te nini dùcaⁿ xícáháⁿ-güedé, te Jèsús ní natnahá ñáhá-gá xii-güedé te ndèca tnaha-gá ndíhi-güedé cuáháⁿ. ¹⁶Te cuèí ndèhe ñaha-güedé xii-gá dico dàtná ìíⁿ sá ndèdí núú-güedé, chi ñá ná quíni ñáhá-güedé xii-gá ní cùu. ¹⁷Te Jèsús ní xícáⁿ tnúhú-gá núú-güedé, te xáhaⁿ-gá:

—¿Ná tnúhu xícáháⁿ-ndó ñúhu-ndo ichi núu ducaⁿ ìo cùu ndiyí-ndó-í? —cachí-gá xáhaⁿ-gá xii-güedé.

¹⁸Te ìíⁿ téé nàni Cleofás ní xáhaⁿ-dè xii-gá:

—¿Te ná cuèndá nchaa ñáyiú íchí nǐ sáá ñuú Jerusalén xiní-yu nchaa nàcuáa ní cuu, te ìíⁿ ðii-ná yòhó ñá túú xiní-n-í? —cachí-dé xáhaⁿ-dè xii-gá.

¹⁹Te ní xáhaⁿ-gá xii-güedé:

—¿Te ná ní cuu-i? —cachí-gá xáhaⁿ-gá xii-güedé.

Te ní xáhaⁿ-güedé xii-gá:

—Cuèndá Jèsús téé ñuú Nazàrét càháⁿ-ndí, chi téé-áⁿ cúú-dé ìíⁿ téé càháⁿ tnúhu Yá Ndiòxí, te ío váha ndùu tnúhu càháⁿ-dé ní cùu, te quide-dé sá vǎ yòo tnàhí ndàcu cada nàcuáa cudíí iní Yá Ndiòxí ndíhi ñáyiú ní cùu. ²⁰Te cue téé cùu dútú cùnùu, ndíhi cue téé cùnùu

taxi tñuní ñáhá xii-ndí ní sáha cuendá ñáhá-güedé xii-dé núú tē Pilatú te ní sata caa ñaha-güedé te núú cùrúxí-áⁿ ní xihí-dé. ²¹ Dico vitna sa ní cuu úní nduu sá ní xihí-dé, te nchúhú ní sani iní-ndí sá tēe-áⁿ dàcácu nihnu ñaha-dě xii nchúhú ñáyiú israhél núú nchàa tnúndòho tnúhu ndàhú ndécú-ndí. ²² Dico ío cùnúhu-ndí cùú, chí ìⁿ úú ñáyiú dìhí ní tuha ñaha xii-dé ndécú ndìhi-ndí ní sáháⁿ ngotó-yu ndéxuehe tàcuñhdá-gá yaú núú ní chihi-güedé yiqui cùnú-dé, ²³ te ní nasáá-yu cächí-yu xii-ndí sá ñà túú-gá yiqui cùnú-dé yihí xití yaú-áⁿ. Te ní xiní-yu espíritú xínú cuèchi núú Yá Ndiòxí, te ní xáhaⁿ-xi xii-yu sá ndécú vívú-dě. ²⁴ Te sátá dúcáⁿ te ìⁿ úú cue tée cùndìhi-ndí ní sáháⁿ ndéhe-güedé yaú-áⁿ, te ní xiní-güedé sá ndáá cùú-xí nchàa tnúhu ní cáháⁿ ñáyiú dìhí-áⁿ, dico ñá túú ní xiní-güedé tēe-áⁿ — cächí-güedé xáhaⁿ-güedé xii-gá.

²⁵ Te Jèsús ní xáhaⁿ-gá xii-güedé:

—Ío cùmání sá xiní tñuní-ndó, chí ío cuèè sàndáá iní-ndó tnúhu ní cáháⁿ cue tée ní xóo cáháⁿ tnúhu Yá Ndiòxí ndéé sanaha! ²⁶ ¿Te náa ñá túú tàú-xi sá ndóhó Cristú òré cùmání-gá sáá nduu ndaa-gá andiu núú ndécú Dütú Ndiòxí cundecu-gá-áⁿ? —cächí-gá xáhaⁿ-gá xii-güedé.

²⁷ Te ní ngüíta-gá xáhaⁿ-gá nàcuáa quèe-xi nchaa tnúhu cáháⁿ-xi núú tütú Yá Ndiòxí cuendá-gá, te díhna-gá ní cáháⁿ-gá nàcuáa nduu nchaa tnúhu yòdo tñuní núú tütú ndíi Moisés, te dàtnùní ní cáháⁿ-gá nàcuáa nduu nchaa tnúhu yòdo tñuní núú tütú nchaa cue tée ní xóo cáháⁿ tnúhu Yá Ndiòxí ndéé sanaha.

²⁸ Te òré ní quexio-güedé yuhu ñnúú núú cuàháⁿ-güedé-áⁿ, te Jèsús ní quide-ni-gá sá yáha-gá quíhíⁿ-gá ingá xichi ní cùu. ²⁹ Dico ní cáháⁿ ndàhú-güedé núú-gá sá quéndòo-gá xíaⁿ ndetatú-gá ndìhi-güedé, te xáhaⁿ-güedé xii-gá:

—Quendóo ndìhi ñaha xii-ndí iha ndetatú-n chí sa ní cuaa, te tnaví cundiquíⁿ —cächí-güedé xáhaⁿ-güedé xii-gá.

Te xíaⁿ cáá ìⁿ vehe cuánguihu-güedé ndetatú-güedé ndìhi-gá. ³⁰ Te òré sa yìhi-güedé mèsá ndìhi-gá cùdini ndìhi ñaha-güedé, te ní queheⁿ-gá pàá te ní ndacáⁿ táhú-gá núú Yá Ndiòxí, te ní táhú cuèchi-gá te dàtnùní ní dácàhñu ñaha-gá xii-güedé. ³¹ Te òré-áⁿ ní naquiní ñáhá-güedé xii-gá ní cùu, dico uuⁿ ní ndónúhú-gá. ³² Te ní xítñaha-güedé:

—Te ndáá sá sùuní cùdíf iní-ó òré tá ndàtnúhu-o ndìhi Jèsús véxi ichi, te ta dànehé ñáhá-gá xii-o nchaa nacuáa quèe-xi tnúhu cáháⁿ-xi núú tütú Yá Ndiòxí —cächí-güedé xítñaha-güedé.

³³ Te ñá túú-gá ní xíndetu-güedé chí ndìhi-ni ní natnii-güedé ichi cuánuhú-güedé ñúú Jerusàlén, te ní nasáá-güedé núú xíndecu ndi ùxí ìⁿ cue tée ní táuchíúⁿ Jèsús cáháⁿ tnúhu-gá, ndìhi dava-gá ñáyiú. ³⁴ Te cue tée xíndecu-áⁿ xáhaⁿ-güedé:

—Ndáá sá ní ndoto Yaá cùú Mèstrú, chí ní xiní ñáhá tē Xímú —cächí-güedé xáhaⁿ-güedé.

³⁵ Te cue tée ní nasáá-áⁿ ní cani-güedé cuendú nàcuáa ní cuu ichi, ndìhi nàcuáa ní cuu ní naquiní-güedé Jèsús òré ní táhú-gá pàá ní dácàhñu ñaha-gá xii-güedé.

Jèsús ní quexio-gá núú xíndecu cue tée ní xica cuu ndìhi-gá

(Mt. 28:16-20; Mr.

16:14-18; Jn. 20:19-23)

³⁶ Te cáháⁿ dúcáⁿ-ní-güedé nàcuáa ní cuu ní quexio Jèsús ní ngúnutñi-gá ndéé tnuú-güedé, te xáhaⁿ-gá xii-güedé:

—Yá Ndiòxí chíndèe ñaha-gá xii-ndo ío váha cùu iní-ndó ndècu-ndo — cachí-gá xáhaⁿ-gá xii-güedé.

³⁷Te da ní yùhú-güedé, te ní sani iní-güedé sá dicó ìíⁿ espíritú cúú sá ndéhé-güedé ní cùu. ³⁸Dico Jèsús ní xáhaⁿ-gã xii-güedé:

—¿Ná cuendá yùhú-ndó, te sàni ìíⁿ sani úú iní-ndó-í? ³⁹Chí cündèhe ndaha-í ndihi sáhà-í te quiní-ndó nã diu-ni-í. Te chí téndàha ñaha xii-í te cundehe-ndo, te núu ìíⁿ espíritú ndécú yìqui cuñú-xi dàtná ndécú ndihi yùhú —càchí-gá xáhaⁿ-gã xii-güedé.

⁴⁰Te sátá dúcáⁿ nĩ xáhaⁿ-gã te ní dánhé ñáhá-gã xii-güedé ndaha-gá ndihi sáhá-gã. ⁴¹Te ío ní cuñúhu-güedé, te ní cudíí iní-güedé sá ndécú-gã tnuú-güedé dico sàni ìíⁿ sani úú iní-güedé, te ní xáhaⁿ Jèsús xii-güedé:

—¿Ndècu ndihi-ndo luha sá caxí-ó ìha ñá? —càchí-gá xáhaⁿ-gã xii-güedé.

⁴²Te ní sãñaha-güedé xii-gá luha chácá nĩ chíhó, ndihi dítá ññúhú ñúhú ndùdí, ⁴³te ní queheⁿ-gá te ndèhe-güedé ní xexi-gá. ⁴⁴Te dàtnùnì ní xáhaⁿ-gã:

—Nchaa sá nĩ yáha-í-a cùu-xi sá nĩ cachí tnúhu-í xii-ndo cütnáhá ndécú ndihi ñaha-gá-í xii-ndo, chí ní cachí-í sá dàcuítíí càda-xi nchaa nacuaá càháⁿ-xi núú tütú ndíí Moisés, ndihi núú tütú ndèé tnúhu ní cáháⁿ cue téé ní xóo cáháⁿ tnúhu Yá Ndiöxí ndéé sanaha, ndihi núú librú Sãlmú —càchí-gá xáhaⁿ-gã xii-güedé.

⁴⁵Te òré-áⁿ nĩ sãñaha-gã sá xìnì tñùnì-güedé, te ní tecú tñùnì-güedé nchaa tnúhu càháⁿ-xi núú tütú Yá Ndiöxí. ⁴⁶Te ní xáhaⁿ-gã xii-güedé:

—Ducaⁿ ndèé tñuní núú tütú Yá Ndiöxí sá dàcuítíí sá yùhú Crìstú cuú-í, te nduu únì ndoto-í. ⁴⁷Te nihì ñuyíú

cùtènuu tnúhu ní cáháⁿ-í, dico díhna nuu-gã ñuú Jerusàlén ngüíta-yu cacunehe ñáhá-yu xii-í, te cáháⁿ-yu nàcuáa ní dánhé-í-yu, te cüñáhá-yu xii cue ñáyíu sá ná dándixi túu-yu iní-yu sá ñà túú quide váha-yu, te dàñá-yu nchaa ichi cuèhé ichi duha ndècú-yu, te natnií-yu ichi Yá Ndiöxí, te ducaⁿ te cada càhnu iní-gá nchaa yíca cuèchi-yu. ⁴⁸Te vitna nchòhó cuu-ndo cue téé cáháⁿ ndáa nchaa nàcuáa ní cuu chí ní xiní núú-ndó. ⁴⁹Te yùhú tendaha-í Espíritú Yá Ndiöxí quixi cundecu ndihi-ndo, chí ducaⁿ nĩ cachí-gá. Dico chí cündècu-ni ñuú Jerusàlén-áⁿ ndèé ná quèxio Espíritú Yá Ndiöxí ngúndecu ndihi-ndo cuendá chindee ñaha-xi xii-ndo cada-ndo nchaa nacuaá ní cáháⁿ-í —càchí-gá xáhaⁿ-gã xii-güedé.

Jèsús cuándaa-gá andiu

(Mr. 16:19-20)

⁵⁰Te Jèsús ní queñuhu ñaha-gã xii-güedé ñuú Jerusàlén ndécá ñaha-gá cuáháⁿ ñuú Bètaniá, te xíaⁿ nĩ ndonehe-gá ndaha-gá núú ñnu, te ní xícaⁿ táhú ñaha-gá xii-güedé núú Yá Ndiöxí. ⁵¹Te sátá nĩ xícaⁿ táhú ñaha-gá xii-güedé núú Yá Ndiöxí, te ní quee-gã tnuú-güedé cuándaa-gá andiu. ⁵²Te ní ngüíta-güedé ní cachí-güedé sá ío càhnu cuu Jesús, te ní natnií-güedé ichi cuánuhú-güedé ñuú Jerusàlén, te súunì cùdíí iní-güedé ñúhú-güedé ichi. ⁵³Te nchaa nduu ní xíndecu-güedé veñúhu càhnu sá ío cùnuu ní ndacáⁿ táhú-güedé núú Yá Ndiöxí, te ní cachí-güedé sá ío càhnu cuu-gá. Duha ní cuu dàvá-áⁿ.

TNÚHU NÍ CHÍDÓ TNUNÍ TÈ JUÀÀ

Déhe Yá Ndiöxí ní cuu-gá ìḡ ñáyíu

1 Cùmání-gă ngáva ñuyíú, te sa ndècu ndihí Yá Ndiöxí Déhe-gá. Te ìḡ-ni xícuu-gá. Te Déhe-gá-áⁿ ñí cuu-gá dàtná ìḡ tnúhu, chi ní cachí tnúhu-gá nàcuáa càa Tátá-gă Dútú Ndiöxí. ²Te sa ndècu-gá ndihí Dútú Ndiöxí te ní ngáva ñuyíú. ³Te diu-ni tnúhu mee Dútú Ndiöxí ní cuu ní cadúha Déhe-gá nchaa sá íó ñuyíú. Te núu ñá túú Déhe-gá ñá, te ñá túú nă coo ñuyíú-a ní cùu. ⁴Te diu-ni Déhe-gá quidé-gă ndécú-ó, te ní dáyèhé-gá iní-ó nàcuáa cundecu-o. ⁵Te tnúhu-gá ní xíté nuu-xi núu ndécú nchàa ñáyíu ñùhu ichi cuehé ichi duha. Te ñáyíu-áⁿ cúú-yu dàtná cue ñáyíu ndècu ìḡ núu néé, te diu-ní-yu cachí iní-yu xocàni-yu tnúhu-gá dico vá ndácú-yu.

⁶⁻⁷Te ní xíndecu ìḡ tée ní xínani-dě Juàà, te tée-áⁿ ñí táuchíúⁿ Yá Ndiöxí sá càháⁿ-dé tnúhu-gá núu ñáyíu. Te ní xáhaⁿ-dě xíí-yu sá véxi Déhe-gá ñuyíú-a, te dandixi túu-gá iní-yu cuèndá cutnùní iní-yu nàcuáa ndùu cuendá Yá Ndiöxí cuèndá quíndáá iní-yu tnúhu-gá. ⁸Te ñá dífú mée té Juàà ní dándixi túu-dé iní-yu cuèndá cutnùní iní-yu nàcuáa ndùu cuendá Yá Ndiöxí, chi cuèndá-ni ní xica cuu-dé ní càháⁿ-dé sá Dèhe Yá Ndiöxí véxi-gá dandixi túu-gá iní-yu. ⁹Te ndáá ndisa sá mée-gă dándixi túu-gá iní ñáyíu ñuyíú-a cuèndá cutnùní iní-yu nàcuáa ndùu cuendá Yá Ndiöxí.

¹⁰Te ní xíndecu-gá ñuyíú-a, te ñáyíu ñuyíú-a ñá ní cùtnuní iní-yu yoo cùu-gá, te diu-ni mee-gă ní cadúha-gá ñuyíú-a ní quide-gá chùuⁿ ní táhú Dútú Ndiöxí. ¹¹Te ní quixi-gá ñuyíú ñí càdúha mee-gă, dico cue ñáyíu ñuyíú-a ñá ní cùu váha iní-yu núu-gă. ¹²Dico davá-yu ní sándáá iní

ñáhá-yu xii-gá, te ní nduu táhú-yu ní nduu déhe ñaha Yá Ndiöxí xíí-yu. ¹³Te ñá túú ní ndùu déhe ñaha-gă xíí-yu sá cúú-yu déhe ñáyíu ñuyíú-a, àdi sá ndécú tătá-yu, nănă-yu chi mee Yá Ndiöxí ducaⁿ ñí cuiní-gá cunduu sá ndúú dèhe ñaha-gă xíí-yu.

¹⁴Te Déhe-gá ní quixi túu-gá ñuyíú-a, te ní cuu-gá ìḡ yiquí cùnú ní xín-decu ndihí ñaha-gă xii nchoo cuè ñáyíu ní xica cuu túu ndihí-gá. Te ní xíní-ó sá ïo càhnu cuu-gá cuèndá sá íḡ dìí-ni-gă cúú-gă Déhe Yá Ndiöxí, te ío cùndahú iní ñáhá-gă chíndèe ñaha-gă xii nchoo ñáyíu ndècu ñuyíú-a, te ío ndáá càháⁿ-gá. ¹⁵Te duha ní càháⁿ té Juàà cuèndá Déhe Yá Ndiöxí ní xáhaⁿ-dě xii ñáyíu:

—Cuèndá tée iha ni càháⁿ-í ndéé cãni-gá ní cachí-í sá quíxí ìḡ tée quixi. Te tée-áⁿ cúnùu-gá-dé, chi díhna-gá-dé sa ndècu-dé dàcúxí yùhú —duha ní xáhaⁿ-dě xíí-yu.

¹⁶Te ío váha iní Yaa-áⁿ chi xìto ñaha-gă xii-o nchàa-o ìḡ nduu ìḡ nduu. ¹⁷Te ndíi Moisés ní cachí tnúhu ndíi tnúhu Yá Ndiöxí tnúhu sá sánú ichi ñaha xii-o nacuáa cundecu-o, dico Déhe-gá Xí-tohó Jesucristú ní cachí-gá sá ïo cùu iní ñáhá Yá Ndiöxí xii-o. Te ní càháⁿ-gá nchaa dava-gá tnúhu ndáá. ¹⁸Te ñá íḡ ñáyíu xíní túu-yu Yá Ndiöxí. Dico ìḡ dìí-ni Déhe-gá Yaa ndécú ndihí-gá càchi tnúhu-gá nàcuáa cà-gá.

Té Juàà tée dàcuandute ñaha xii ñáyíu càháⁿ váha-dé cuèndá Xítohó Jesucristú

(Mt. 3:11-12; Mr. 1:7-8; Lc. 3:15-17)

¹⁹Te cue tée isràél ndécú ñùú Jerusàlén ní tendaha-güedè cue dútú ndihí cue tée cùu levítá cuáháⁿ-güedé núu ndécú tē Juàà ndúcú tnúhu-güedé núu-dě nùu ná tée cùu-dé. ²⁰Te ní càháⁿ ndáá-dé ní xáhaⁿ-dě xii-güedé:

—Yúhú, ñá díú Crìstú Yaá ní tendaha Yá Ndiöxí véxi ñuyíú-a cùu-í —càchí-dé xáhaⁿ-dě.

²¹ Te ní xáhaⁿ tùcu-güedé:

—¿Te yoo cùu yohó váí? ¿Á yohó cùu-n tē Èliás? —càchí-güedé xáhaⁿ-güedé xii-dé.

Te ní xáhaⁿ tē Juàá:

—Yúhú, ñá díú tē Èliás cùu-í —càchí-dé xáhaⁿ-dě.

Te xáhaⁿ tùcu-güedé:

—¿Te yohó cùu-n tēe ní cachí cue tēe ndéé sanaha quixi cáháⁿ tnúhu Yá Ndiöxí-á? —càchí-güedé xáhaⁿ-güedé xii-dé.

Te ní xáhaⁿ-dē:

—Ni ñá díú tēe-áⁿ cùu-í —càchí-dé xáhaⁿ-dē xii-güedé.

²² Te ní xáhaⁿ tùcu-güedé:

—¿Te ná tēe cùu yohó váí?, cuendá ducaⁿ ñàcani tnúhu-ndí núu cuè tēe ní tendaha ñàha xii-ndí véxi-ndí, te cáháⁿ duuⁿ-n nùu ná tēe cùu-n —càchí-güedé xáhaⁿ-güedé xii-dé.

²³ Te ní xáhaⁿ tē Juàá:

—Yúhú cùu-í tēe xica cáháⁿ xití yucu ñàcuáa ní cáháⁿ ndí Chàíá, chi ndí-áⁿ ní cachí ndí: “Chí dáñá ìchi cuehé ichi duha ndècu-ndo te tñi-ndo ìchi váha, chi véxi Yaá ío cùnūu”, duha ní cachí ndí —càchí tē Juàá xáhaⁿ-dē xii-güedé.

²⁴ Te cue tēe ndècu tnúhu núu tē Juàá nùu ná tēe cùu-dé, cue tēe-áⁿ ní tendaha ñàha cue tēe cùu fariséu xii-güedé. ²⁵ Te ní xáhaⁿ tùcu-güedé xii tē Juàá:

—¿Ná cuendá dácúandute-n ñáyiu te núu ñá díú Crìstú cùu-n, te ni ñá díú tē Èliás, te ni ñá díú tēe véxi cáháⁿ tnúhu Yá Ndiöxí cùu-n váí? —càchí-güedé xáhaⁿ-güedé xii-dé.

²⁶⁻²⁷ Te ní xáhaⁿ tē Juàá:

—Yúhú ní ngódó núu-í dácúandute-í ñáyiu. Dico nchicúⁿ ñⁿ tēe véxi, te tēe-áⁿ cùnūu-gá-dé dácúxí yúhú, chi yúhú cùu-í ñⁿ tēe duuⁿ duuⁿ ñá túu tàú nandaxi cuèdicó ñii chàú-dé dico quide-í

chìuⁿ-dé. Te tēe-áⁿ sa ñùhu tnahá-dé tnuú-ndó dicó-ni sá ñá túu xini-ndó-dé —càchí-dé xáhaⁿ-dē.

²⁸ Duha ní cuu ñuu Bètábará ñuu cáá ndàa ingá xio yúte Jòrdán, yàcáⁿ ní xindecu tē Juàá ní dácúandute-dé ñáyiu.

Jèsús quidé càhnu iní-gá nchaa yíca cuèchi ñáyiu

²⁹ Te nduu tñéé ní xini tē Juàá Jèsús véxi yatni-gá núu ndécú-dē ndihi ñáyiu. Te ní xáhaⁿ-dē xií-yu:

—Chí cündèhe tēe-áⁿ, chi tēe-áⁿ cùu-dé Crìstú Yaá ní tendaha Yá Ndiöxí véxi ñuyíú-a, te véxi-dé cada càhnu iní-dé nchaa yíca cuèchi ñáyiu ñuyíú. Te cùu-dé dàtná ñⁿ mbéé quiti ío váha iní-xi. ³⁰ Te diu tēe-áⁿ ní cachí-í sá cànchícúⁿ-dé quixi. Te cùnūu-gá-dé dácúxí yúhú, chi díhna-gá-dé sa ndècu ní cachí-í xii-ndo. ³¹ Te ni yúhú ñá túu xini-í-dé ní cùu, dico xica cuu-í dácúandute-í ñáyiu cuendá nchaa ñáyiu israhèl quini ñáha-yu xii-dé —càchí-dé xáhaⁿ-dē xií-yu.

³² Te ní xáhaⁿ tùcu-dé:

—Ní xini-í Espiritú Yá Ndiöxí ní quee-xi andiu véxi cuuⁿ-xi ngúndecu ndihi ñaha-xi xii-dé, te dàtná cáá lõmá cáá Espiritú-áⁿ véxi cuuⁿ-xi. ³³ Te yúhú ñá túu xini-í-dé ní cùu, dico Yá Ndiöxí Yaá ní tendaha ñàha xii-í xíca cùu-í dácúandute-í ñáyiu, Yaá-áⁿ ní cachí tnúhu-gá sá tēe na quini-í ngúndecu ndihi Espiritú-gá sá véxi cuuⁿ andiu, te tēe-áⁿ taxi-dé Espiritú-gá cundecu ndihi-o. ³⁴ Te yúhú ní xini-í-dé te xini ndáá-í sá Dèhe Dútú Ndiöxí cùu-dé. Te xíáⁿ càchí tnúhu-í xii-ndo —càchí tē Juàá xáhaⁿ-dē xií-yu.

Cue tēe díhna nuu xica cuu ndihi Jèsús

³⁵ Te nduu tñéé-áⁿ diu-ni xíáⁿ ndécú tē Juàá ndihi úu cue tēe xica cuu ndihi-dé.

³⁶ Te ní xiní-dé Jèsús ñúhú-gǎ ichi, te ní xáhaⁿ-dě xii cue tée xica cuu ndihi-dé-áⁿ:
—Chí cúndèhe tée-ǎⁿ, chi tée-ǎⁿ cúú-dě Cristú Yaá ní tendaha Yǎ Ndiǒxí véxi ñuyúú-a. Te cùu-dé dàtná ììⁿ mběé quiti ío váha iní-xi —càchí-dé xáhaⁿ-dě.

³⁷ Te sá dúcáⁿ ñí cáháⁿ té Juáá núú cue tée úú ndihi-dé-áⁿ núu ní chinchícúⁿ-güedé Jèsús. ³⁸ Te ní nchócótó-gǎ ndàa sátá-gǎ, te ní xiní-gǎ sá nchicúⁿ ñáhá-güedě xii-gǎ. Te ní xáhaⁿ-gǎ xii-güedé:

—¿Ná nándücu-ndo? —cachí-gǎ xáhaⁿ-gǎ xii-güedé.

Te ní xáhaⁿ-güedé:

—¿Ndéé ndécú-n, Ràbíí?
—càchí-güedé xáhaⁿ-güedě xii-gǎ.

Te Ràbíí-áⁿ quée-xí Mèstrú tnúhu mee-güedě. ³⁹ Te ní xáhaⁿ Jèsús xii-güedé:

—Chí nèhé te quiní-ndó —càchí-gǎ xáhaⁿ-gǎ.

Te ní xica-güedé cuáháⁿ-güedé, te ní quexio-güedé núú quidé vèhe-gǎ. Te ndècu-ni-güedé ndihi-gǎ ní cuaa, chi dàtná òré caa cùmí sacuaa ní sáá-güedé.

⁴⁰ Te úú cue tée-áⁿ ñí tñii-güedé tnúhu ní cáháⁿ té Juáá, te ní chinchícúⁿ-güedé Jèsús. Te núú úú cue tée-áⁿ, ììⁿ-dé nání-dě Ndríxí, te ñaní-dé cúú tē Xímú, àdi Pelú chi úú ñu-dé. ⁴¹ Te té Ndríxí-áⁿ ní nanducu-ni-dě ñaní-dé te ní xáhaⁿ-dē:

—Ní nanfíí-ndí tée cùu Mesías —càchí-dé xáhaⁿ-dē.

Te Mèsiás-áⁿ quée-xí Cristú tnúhu mee-güedě, Yaá ní tendaha Yǎ Ndiǒxí véxi ñuyúú-a. ⁴² Te ndèca té Ndríxí ñaní-dé cuáháⁿ núú ndécú Jèsús. Te òré ní xiní ñáhá Jèsús xii té Xímú, te ní xáhaⁿ-gǎ:

—Yòhó cúú-n tē Xímú déhe té Jònás, te vitna danani ñaha-í Cèfás xii-n —càchí-gǎ xáhaⁿ-gǎ.

Te Cèfás-áⁿ quée-xí Pèlú tnúhu mee-güedě.

Jèsús ní cáháⁿ-gǎ té Lipé ndihi té Natanàél

⁴³ Te nduu tñéé ní sani iní-gǎ quíhíⁿ-gǎ distrítú Galileá. Te ní nanfíí-gǎ ììⁿ tée nani Lipé, te ní xáhaⁿ-gǎ xii-dé:

—Néhé ná quíhíⁿ-ó núú quíhíⁿ-í-a —càchí-gǎ xáhaⁿ-gǎ.

⁴⁴ Te té Lipé-áⁿ cúú-dě tée ñuú Bèt-saidá. Te ñu-ni ñuú yàcáⁿ cúú ñuú té Ndríxí ndihi té Pèlú. ⁴⁵ Te té Lipé ní nanfíí tñáhá-dě ndihi té Natanàél, te ní xáhaⁿ-dē:

—Ní nanfíí-ndí tée dii cuendú-xi ní chídó tñuní ndíi Moisés ndihi dava-gǎ cue tée ní xóo cáháⁿ tnúhu Yá Ndiǒxí ndéé sanaha. Te tée-áⁿ nání-dě Jèsús déhe té Chèé, tée ñuú Nazàrét —càchí-dé xáhaⁿ-dē.

⁴⁶ Te ní xáhaⁿ tē Natanàél xii té Lipé:

—¿Te náa ío váha càa ñuú Nazàrét núu da yàcáⁿ quee tée cáháⁿ tnúhu Yá Ndiǒxí? —càchí-dé xáhaⁿ-dē.

Te ní xáhaⁿ tē Lipé:

—Néhé ná quíhíⁿ-ó te quiní-n —càchí-dé xáhaⁿ-dē.

⁴⁷ Te òré ní xiní Jèsús té Natanàél tá cùyatni-dé cuáháⁿ, te ní cáháⁿ-gǎ cuendá-dé te ní cachí-gǎ:

—Tée véxi-ǎⁿ cúú-dě mei tēe isràél, te ñá ííⁿ nduu dandahú-dé ñáyiú —càchí-gǎ xáhaⁿ-gǎ.

⁴⁸ Te ní xáhaⁿ tē Natanàél xii Jèsús:

—¿Te nása náquiní ñáhá-n? —càchí-dé xáhaⁿ-dē.

Te ní xáhaⁿ Jèsús:

—Yúhú sa ní xiní ñáhá-í xii-n òré ndécú-gǎ-n càha yutnu ngúxí-ǎⁿ te ni tē Lipé vátá cáná ñàha-gǎ-dé xii-n òré-áⁿ —càchí-gǎ xáhaⁿ-gǎ xii-dé.

⁴⁹ Te sá dúcáⁿ ñí cáháⁿ-gǎ, núu ní xáhaⁿ tē Natanàél xii-gǎ:

—Mèstrú, yòhó cúú-n Dèhe Dútú Ndiǒxí yíndàha-n ñáyiú isràél —càchí-dé xáhaⁿ-dē xii-gǎ.

⁵⁰ Te Jèsús ní xáhaⁿ-gǎ:

—Cuèndá sá nǐ xiní ñáhà-í xii-n cãha yutnu ngúxí xǐáⁿ iní ñáhá-n, dico cuéhé-gã núú sã quini-n —càchí-gã xáhaⁿ-gã xii-dé.

⁵¹ Te ní xáhaⁿ tùcu-gá:

—Na càchí tnúhu ndáá-í sá sàá nduu, te quini-ndó nàcaáⁿ andiu. Te quini-ndó cuè espíritu xínú cuèchi núú Yá Ndiòxí sá ndaa nuu-xi quide-xi núú cùndècu yúhú Tée cùu ñaní tnàhá-ndó nchaa-ndo —cachí-gã xáhaⁿ-gã xii-güedé.

Vico tnândaha ió ñuú Cànaá

2 Te nduu úní sá dúcáⁿ nǐ cuu te ní xóo ìⁿ vico tnândaha ñuú Cànaá, ìⁿ ñuú yíndèhu distritú Galileá. Te yàcáⁿ ní xín-decu nǎná Jèsús. ² Te tnàhá Jèsús ndihi cue tée xica cuu ndihi-gá ní cáháⁿ-yu cuáháⁿ-gá ndihi-güedé vico-áⁿ. ³ Te òré ní ndihi vinú, te ní xáhaⁿ nǎná Jèsús xii-gá:

—Ñá túú-gã vinú ndécú ndihi-yu —càchí-aⁿ xáhaⁿ-aⁿ.

⁴ Te ní xáhaⁿ Jèsús xii-aⁿ:

—Nǎá, ñá túú xini ñuhu-xi da yúhú cúnaha-n cuèndá vinú-áⁿ, chi vátá tnàhá-gá òré quini-yu yoo cùu yúhú —càchí-gã xáhaⁿ-gã xii-aⁿ.

⁵ Te ní xáhaⁿ-aⁿ xii ñáiyu xinu cuechi:

—Cada-ndo nchaa nacuaa na cáháⁿ Jèsús —càchí-aⁿ xáhaⁿ-aⁿ.

⁶ Te yàcáⁿ nútñi ñú quídi yúu te quée dàtná ìⁿ cièndú lítrú ndute ìⁿ ìⁿ quídi-áⁿ. Te ndute-áⁿ nándihi ñáiyu isràél ndáhã-yu te nàqueté-yu cóhõ-yu chi ducaⁿ tnàhí quidé-yu nàcuáa sàndáá iní-yu Yá Ndiòxí. ⁷ Te ní xáhaⁿ Jèsús xii nchaa cue tée xinu cuechi:

—Nadachítú-ndó ndute ndi nchaa quídi-áⁿ —càchí-gã xáhaⁿ-gã xii-güedé.

Te ní nadachítú-güedé. ⁸ Te ní xáhaⁿ-gã:

—Vitna te tava-ndo lüha, te canehe-ndo quíhíⁿ cuáha-ndo tée quide vico —cachí-gã xáhaⁿ-gã xii-güedé.

Te ducaⁿ nǐ quide-güedé ní tava-güedé luha nèhe-güedé cuáháⁿ ní sáha-güedé tée quide vico. ⁹ Te ní xito ndéé tée quide vico-áⁿ, te sa ní nduu-xi vinú, te ñá túú ní xini-dé ndéé véxi-xi, dico mee cue tée xinu cuechi sa naha-güedé núú nǐ tava-güedé. Ducaⁿ te tée quide vico-áⁿ ní cana-dé tée tnândaha. ¹⁰ Te ní xáhaⁿ-dè:

—Nchaa ñáiyu quide vico queñuhú-yu díhna-gá vinú váha. Te sa vǎi vinú váha xihí-yu, te dàtnúni queñuhú-yu vinú ndàhú. Te yòhó díhna-gá vinú ndàhú ní queñuhu-n, te ndéé núú nǐ ndihi-ná ní queñuhu-n vinú váha —càchí tée quide vico-áⁿ xáhaⁿ-dè xii tée tnândaha-áⁿ.

¹¹ Te sá nǐ nadatiu Jèsús ndute-áⁿ ní nduu-xi vinú cúú-xí ìⁿ chiuⁿ díhna nuu sã vǎ yòo tnàhí ndàcu cada ní quide-gá ñuú Cànaá, ìⁿ ñuú yíndèhu distritú Galileá, te chiúⁿ ní quide-gá-áⁿ cúú-xí ìⁿ chiuⁿ cahnu vihi, núu xǐáⁿ ní cutnùni iní-yu sá ìo càhnu cuu-gá, te ní sándáá iní ñáhá nchaa cue tée xica cuu ndihi-gá.

¹² Te sátá nǐ yáha vico, te ní xica Jèsús ndihi nǎná-gã, ndihi cue ñaní-gá, ndihi nchaa cue tée xica cuu ndihi-gá cuáháⁿ-yu ñuú Capèrnaúm. Te yàcáⁿ ní xíndecú-yu ìⁿ úú nduu ndihi-gá.

Jèsús ñá túú tnàhá iní-gá nàcuáa quide ñáiyu xití veñúhu

(Mt. 21:12-13; Mr.

11:15-18; Lc. 19:45-46)

¹³ Te ta cùyatni cada ñáiyu isràél vico pascuá, te ní xica Jèsús cuáháⁿ-gã ñuú Jerusalén. ¹⁴ Te sátá nǐ sáa-gá yàcáⁿ, te ní xica-gá cuáháⁿ-gã veñúhu càhnu sá ìo cùnuu, te xití veñúhu-áⁿ nǐ xiní-gá ndécú ñáiyu dicó-yu ndicutu, mbéé ndihi lómá, te tnàhá ñáiyu dàma díhúⁿ núcõo-yu ní xiní-gá. ¹⁵ Te ní queheⁿ-gã ìⁿ úú yoho, te ní cáunuu tnàha-gá, te ní dáiyuhu-gá ñáiyu ní queé-yu quehé veñúhu, ndihi ndicutú-yu ndihi mbéë-yu. Te cue ñáiyu dàma díhúⁿ-áⁿ ní dǎngõyo-gá díhúⁿ-yu,

te ní dándùá-gá mèsá-yu. ¹⁶Te ní xáhaⁿ-gǎ xii cue ñáyiú dico lómá:

—¡Queñuhu-ndo nchàa quití-a xití veñúhu-a! ¡Vá cádá-ndó vèhe núú yáhu núú cúú vèhe Tàtà-í Dútú Ndiòxí! —càchí-gá xáhaⁿ-gǎ xií-yu.

¹⁷Te xíáⁿ ní ndacu iní cue tée xica cuu ndihi-gá sá dúcáⁿ yòdo tñuní núú tütú-gá, te càchí-xi: “Ío cùyica iní-í chi ñá cuíní-yu canehe íi-yu vehe Tàtà-í”, duha càchí-xi núú tütú-gá.

¹⁸Te ní xáhaⁿ cuè tée isràél xii-gá:

—¿Ná cúú sǎ vǎ yòo tñahí ndàcu cada, cada-n cuèndá cutnùní iní-ndí sá cúú dùha taxi tñuní ñáhá-n xii-ndí-i? —càchí-güedé xáhaⁿ-güedé xii-gá.

¹⁹Te ní xáhaⁿ Jèsús:

—Chí dǎngoyo veñúhu-a, te neni xití úní nduu te sa nadaxínu-í —càchí-gá xáhaⁿ-gǎ xii-güedé.

²⁰Te ní xáhaⁿ tucu cue tée isràél:

—Údico ínú cufá ñí xindecuu-güedé ní sáá veñúhu-a, te yòhó cuíní-n nadaxínu-n xití úní-ni nduu —càchí-güedé xáhaⁿ-güedé xii-gá.

²¹Dico sá ñí cáháⁿ-gá chi ñá díú cuèndá veñúhu ni cáháⁿ-gá chi cuèndá yiqui cùnú-gá ní cáháⁿ-gá. ²²Núú sátá ñí xíhí-gá, te ní ndoto-gá, te òré-áⁿ ñí ndacu iní cue tée ní xica cuu ndihi-gá nàcuáa ní cáháⁿ-gá, núú xíáⁿ ní sándáá iní-güedé tñúhu yòdo tñuní núú tütú-gá. Te ducaⁿ te ní sándáá iní-güedé tñúhu ní cáháⁿ-gá.

Jèsús xini-gá nàcuáa càa iní nchaa ñáyiú

²³Te òré ndécú Jèsús vico pàscuá, te ío vǎi ñáyiú ní sándáá iní ñáhá xii-gá cuèndá ío titní sǎ vǎ yòo tñahí ndàcu cada ní quide-gá ní xini-yu. ²⁴Dico Jèsús ñá ní cáháⁿ-gá nchaa tñúhu ñúhu iní-gá, chi sa ní cutnùní iní-gá sǎ ñà túú cùu váha iní-yu. ²⁵Te ñá túú xini ñuhu-gá ñí ñáyiú cuñaha nàcuáa càa iní nchaa tñaha ñáyiú-yu, chi mee-gǎ sa nàha ndáá-gá nàcuáa càa iní-yu ncháá-yu.

Jèsús ndihi té Nicòdemú

3 Ní xindecu ñí tée cùu fariséú ní xínani-dé Nicòdemú, te ní cuu-dé ñí tée cùnuu núú ñáyiú isràél. ²Te tée-áⁿ ñí sáháⁿ-dé niú ní cáháⁿ ndihi-dé Jèsús, te ní xáhaⁿ-dè:

—Mèstrú, yúhú ndihi dava-gá-güedé sa nàha-ndí sǎ Yǎ Ndiòxí ní tendaha ñàha-gá xii-n véxi-n dànehé ñáhá-n xii-ndí, chi núú ñá túú Yǎ Ndiòxí ndécú ndihi-n, te vǎ ndácú-n càda-n nchaa sǎ vǎ yòo tñahí ndàcu cada quide-n —càchí-dé xáhaⁿ-dè.

³Te ní xáhaⁿ Jèsús:

—Na càchí tñúhu ndáá-í xii-n sǎ ncháá ñáyiú vǎ ná càcu saa tucu, te vǎ ndíhu ndaha ñàha Yǎ Ndiòxí xií-yu —càchí-gá xáhaⁿ-gǎ xii-dé.

⁴Te ní xáhaⁿ tē Nicòdemú:

—¿Te nása cada ñí ñáyiú sa ní yíi te cacu-ni tucú-yu? ¿Náa ndíhu tucú-yu xití nǎná-yu te cacu tucú-yu xito cùu uú-ǎⁿ? —càchí-dé xáhaⁿ-dè xii-gá.

⁵Te ní xáhaⁿ Jèsús:

—Na càchí tñúhu ndáá-í xii-n sǎ ncháa ñáyiú na ndùu ndoo nduu nine iní-xi cuú-yu ñáyiú ní na càcu saa ndihi ndute ndihi Espíritú Yǎ Ndiòxí, ñáyiú-áⁿ ndíhu ndaha ñàha-gá xií-yu. ⁶Te nchaa ñáyiú càcu ñuyíú-a, chi déhe ñáyiú ñuyíú-a cùú-yu. Te ñáyiú ní nduu ndoo ní nduu nine iní-xi, ñáyiú-áⁿ ñí nduu táhú-yu Espíritú Yǎ Ndiòxí te tàxi tñuní ñáhá-nǎ Espíritú-gá xií-yu. ⁷Te vǎ cùnúhu-n tñúhu ní cáháⁿ-í-a, chi nchaa ñáyiú ní sándáá iní ñáhá xii-í ní nduu ndoo ní nduu nine iní-yu, te ñáyiú-áⁿ cúú-yu dàtná ñáyiú ní nacacu saa. ⁸Táchí ndèni xíáⁿ tècú dóho-o xico-xi, dico ñá túú xini-ó ndèè ichi véxi-xi, te ni ñà túú xini-ó ndèè ichi cuáháⁿ-xi. Ducaⁿ sǎtnahá-xi cùu Espíritú-gá ndécú ndíhi ñáyiú ní nduu ndoo ní nduu nine iní-xi —càchí-gá xáhaⁿ-gǎ xii-dé.

⁹Te dătnùnî ní xícáⁿ tnúhú tùcu té Nicòdemú núú-gă, te xăhaⁿ-dĕ xii-gă:

—¿Te nása ndùu tnúhu càháⁿ-n òucaⁿ caháⁿ-n? —càchî-dé xăhaⁿ-dĕ xii-gă.

¹⁰Te ní xăhaⁿ Jĕsús:

—Yòhó cúu-n ìⁿ tée cùtnunî inî-xi, chi dăcuaha-n ñáyiu isrâél, ¿te ñă tĕcú tnùnî-n tnúhu càháⁿ-î-u? ¹¹Te na càchî tnúhu ndáá-î xii-n să nchŭhú càháⁿ-ndĭ ìⁿ sá ní tecú tnùnî-ndĭ, te càháⁿ ndáá-ndĭ cuendá ìⁿ sá ní xinî-ndĭ. Dico nchòhó ñă tĕcú tnùnî-ndó tnúhu càháⁿ-ndĭ. ¹²Te ñă sândáá inî-ndó tnúhu càháⁿ-î cuendá nchaa năcuáa cùu ñuyíu-a, te uuⁿ-gă cada-ndo nŭu cáháⁿ-î cuendá nchaa năcuáa cùu andiu.

¹³Vă yòo ìⁿ sàá andiu, te cani-xi cuendú năcuáa càa. Chi ìⁿdîi díf-ni yúhú véxi cuuⁿ-î andiu, te cùu-î ñanî tnáhá-ndó nchàa-ndo. Te diu-ni yàcáⁿ ndaa-î cundecú-î. ¹⁴Te dătná ní ndanehe ndĭi Moisés cóó ní sata caa ndĭi-dĭ xitĭ yucu, ducaⁿ càda ñaha-güedĕ cata caa ñaha-güedĕ núú cùrúxĭ xii yúhú Tĕe cùu ñanî tnáhá-ndó nchàa-ndo ìⁿ nduu, ¹⁵te ducaⁿ yăha-î cuendá nchaa ñáyiu na quindáá inî ñáhá xii-î te nduu táhŭ-yu cundecú-yu ndĭhi Yá Ndiòxĭ ní caa ní quíhĭⁿ —càchî-gă xăhaⁿ-gă xii-dé.

Yá Ndiòxĭ ío cùu inî-gă ñáyiu ñuyíu-a

¹⁶Te Yá Ndiòxĭ ío cùu inî-gă ñáyiu ñuyíu-a. Te ìⁿdîi-ni Déhe-gă ndécú, te ní tendaha ñaha-gă ní quixi-gă ñuyíu-a, te núu na quindáá inî ñáhá ñáyiu, te vá cuĭta nihnú-yu, chi nduu táhŭ-yu cundecú-yu ndĭhi-gă ní caa ní quíhĭⁿ. ¹⁷Te Yá Ndiòxĭ ñă túú ní tendaha-gă Déhe-gă quixi-gă ñuyíu-a dacuĭta nihnu-gă ñáyiu, chi ní tendaha-gă Déhe-gă ní quixi-gă sá dăcăcu nihnu-gă ñáyiu ñuyíu-a núú ùhú núú ndàhú.

¹⁸Nchaa ñáyiu sândáá inî ñáhá xii Déhe-gă, te vá cuĭta nihnú-yu. Te nchaa ñáyiu ñă túú sândáá inî ñáhá xii Déhe-gă ñùhú-yu ichi cuáháⁿ-yu núú ùhú núú

ndàhú, chi ñă túú sândáá inî-yu Déhe Dútú Ndiòxĭ. ¹⁹Chi ní quixi Déhe-gă ñuyíu-a ní dándĭxĭ tŭu-gă inî-yu cuendá cutnùnî inî-yu năcuáa ndùu cuendá Yá Ndiòxĭ te tnĭí-yu ìⁿ ichi váha ni cùu, te ñă ní tnàhá inî-yu, chi ní cudĭí-gă inî-yu nchaa sá cuèhé sá dúhá dăcúxĭ sá văha, núu xĭáⁿ tá xĭta nihnú-yu cuáháⁿ. ²⁰Te nchaa ñáyiu quide nchaa sá cuèhé sá dúhá ñă tnàhá inî-yu cutnùnî inî-yu năcuáa ndùu cuendá Yá Ndiòxĭ, te ñă tnĭí-yu tnúhu-gă cuendá yùhú-yu nduu tnùnî nchaa sá quídĕ-yu. ²¹Te nchaa ñáyiu ñùhu ichi ndáá cuinî-yu cutnùnî inî-yu năcuáa ndùu cuendá Yá Ndiòxĭ, te cùtnunî sá chindĕe ñaha-gă xĭí-yu, chi quide váha-yu.

Té Juáá tĕe dăcuandute ñaha xii ñáyiu càháⁿ váha tucu-dé cuendá Jĕsús

²²Te sátá dúcáⁿ ní cuu, te ní quee Jĕsús cuáháⁿ-gă ndĭhi cue tĕe xĭca cuu ndĭhi-gă distrĭtú Jùdeá. Te yàcáⁿ ní xĭndecu tnaa-gă ndĭhi-güedĕ ní xóo dăcuandute-güedĕ ñáyiu. ²³Te ndĕcu té Juáá ìⁿ xichi núú nánĭ Ēnón yatni ñuú Sălém dăcuandute-dé ñáyiu, chi yàcáⁿ ío váha ñùhu ndute, núu xĭáⁿ ní xóo quíhĭⁿ ñáyiu yàcáⁿ ní xóo cuandutĕ-yu. ²⁴Duha ní cuu cùtnàhá vátá ngává-gă té Juáá vecaá.

²⁵Te ní cacu ìⁿ cuendú ní cáháⁿ cue tĕe xĭca cuu ndĭhi té Juáá ndĭhi ìⁿ úú cue tĕe isrâél, núu ndĕdacăa sá văha-gă cada ñáyiu cuendá nduu fĭ-yu. ²⁶Te ní sáháⁿ-güedĕ núú ndécú tĕ Juáá ní xăhaⁿ-güedĕ:

—Mĕstrú, tĕe ní quixi núú ní xĭndecu-n ndàa ingá xio yúte Jòrdán, tĕe dii cuendú-xi ní cáháⁿ-n, tĕe-ăⁿ dăcuandute-dé tnàhá-dé ñáyiu. Te ío vâi ñáyiu ní chinchícúⁿ ñáhá xii-dé —càchî-güedĕ xăhaⁿ-güedĕ xii-dé.

²⁷Te ní xăhaⁿ tĕ Juáá:

—Te vá yõo ìíⁿ ndàcu cada ìíⁿ chiuⁿ nacuaa cuu váha iní Yá Ndiõxí, te núu ñá túú mée-gá chindèe ñaha-gá xií-yu. ²⁸Te nchòhó sa ñaha-ndo sá yùhú ní càháⁿ ndáá-í sá ñà dífú Cristú cùtú-í, dico mee Yá Ndiõxí ní tendaha ñaha-gá yódó ñuu-í véxi núú Yáá-áⁿ. ²⁹Te nchòhó xini-ndó sá ìíⁿ téee tñandaha te xichí tñandaha ndihi-ná-dé cündihi-dé. Te téee ní xica ndáhú òo cùdíí iní-dé ndèdóho-dé nchaa tñuhu càháⁿ téee tñandaha-áⁿ. Te ducaⁿ sãtnahá-xi cùu yùhú, chi òo cùdíí iní-í sá vái ñáyiu ta chinchícúⁿ ñáhá xii Jesús cuáháⁿ. ³⁰Te uuⁿ-gá cuita cuu vai ñáyiu cutnùní iní-xi sá òo cùnuu-gá, te yùhú cuita ndóo ndee-í quhíⁿ —càchí-dé xãhaⁿ-dè xii-güedé.

Cristú véxi cuuⁿ-gá andiu

³¹Te ìíⁿdii díí-ni Cristú Yaá véxi cuuⁿ andiu cùnuu-gá núú ñùyíú-a. Te nchaa ñáyiu ndècu ñuyíú-a cùu-yu ñáyiu ñuyíú iha, te càháⁿ-yu sá cúu-xí ñùyíú-a. Dico Cristú Yaá véxi cuuⁿ andiu ³²càháⁿ-gá ìíⁿ sá ní xini-gá, te càháⁿ-gá ìíⁿ sá ní tecú dóho-gá. Te ñá túú cuini-yu quindáá iní-yu tñuhu càháⁿ-gá. ³³Te nchaa ñáyiu tñi tñuhu càháⁿ Yaá véxi cuuⁿ andiu-áⁿ càháⁿ-yu sá tñuhu Yá Ndiõxí cúu-xí ìíⁿ sá ndáá. ³⁴Te Déhe-gá Yaá véxi cuuⁿ andiu càháⁿ-gá mee-ni tñuhu-gá. Te ñá ùhú iní-gá ní sãñaha-gã Espiritú-gá ndécú ndihi Déhe-gá. ³⁵Te Dútú Ndiõxí òo cùu iní-gá Déhe-gá, núu ní xãhaⁿ-gã sá mée-gã taxi tñuní-gá nchaandi túhú sá òo. ³⁶Te nchaa ñáyiu na quindáá iní ñáhá xii Déhe-gá, ñáyiu-áⁿ cundecú-yu ndihi-gá ní caa ni quhíⁿ. Te nchaa ñáyiu vá quindáá iní ñáhá xii Déhe Yá Ndiõxí òo dandòho ñaha-gá xií-yu.

Jesús ndihi ìíⁿ ñaha Sãmariá

4 Te ní níhí cue téee cùu fariséú tñuhu sá vai-gá ñáyiu ta chinchícúⁿ ñáhá xii Jesús. Te ducaⁿ vai-gá-yu ta dàcuandute-gá cuáháⁿ dàcúxíú té Juáá.

²Te cuèi ñá dífú mée-gá dácuañdute ñaha-gá xií-yu, dico cue téee xica cuu ndihi-gá dácuañdute ñaha-güedé xií-yu. ³Te ní níhí Jèsús tñuhu ñacuáa càháⁿ cue téee cùu fariséú, núu ní ndee-gá distritú Jüdeá cuánuhú tucu-gá distritú Galileá.

⁴Te ichi ñuhu-gá ní nayáha-gá distritú Sãmariá. ⁵Te ní sáá-gá ìíⁿ ñuu nání Sicár te ñuu-áⁿ yíndèhu-xi distritú Sãmariá. Te xíáⁿ cáá yãtñi ñuhu núu ní sáha táhú ndíi Jàcób déhe ndíi ndíi Chèé. ⁶Te yàcáⁿ cáá dòco ní cuu cuendá ndíi Jàcób. Te cùu-xi datná cuádava nduu ñuhu Jesús ichi, te òo ní xàú-gá ñuu ní sáá-gá yuhu dòco-áⁿ ní ngóo-gá ndétátú-gá. ⁷⁻⁸Te ní xica cue téee xica cuu ndihi-gá cuáháⁿ-güedé xití ñuu Sicár cuánguaaⁿ-güedé sá cáxí-güedé. Te yuhu dòco-áⁿ núcòo-gá ní sáá ìíⁿ ñadhihí ñaha distritú Sãmariá véxi quèhnu-aⁿ ndute, te ní xãhaⁿ Jèsús:

—Taxi táhú luha ndute na còho-í —càchí-gá xãhaⁿ-gã.

⁹Te ní xãhaⁿ ñadhihí-áⁿ:

—¿Ná cuendá da núu-í xicáⁿ-n ndute coho-n? Te yòhó cúu-n téee isràél, te yùhú cúu-í ñaha Sãmariá —càchí-aⁿ xãhaⁿ-aⁿ xii-gá.

Te ducaⁿ ní xãhaⁿ-aⁿ, chi ñá túú ndècu váha ñáyiu isràél ndihi ñáyiu distritú Sãmariá. ¹⁰Te ní xãhaⁿ Jèsús xii-aⁿ:

—Ñá cútnùní iní-n ñá taxi Yá Ndiõxí xii-n, te ni ñá cútnùní iní-n yòo xicáⁿ ndute núu-n. Te núu dícò xini-n yòo cuu yùhú á, te da mee-n cãcáⁿ-n ndute núu-í coho-n, te yùhú taxi-í ndute cundecu ndihi-n núu cuáháⁿ núu véxi —càchí-gá xãhaⁿ-gã.

¹¹Te ní xãhaⁿ tucu ñadhihí-áⁿ:

—Tãtá, ni sá quèhnu-n ndute ñá túú nèhe-n, te doco-a cùnú víhí, te ñá túú ndèé quíngueheⁿ-n ndute taxi-n coho-í. ¹²Ndíi Jàcób ñaní tñáhá-ndíí ní xincúcu ndèé sanaha ní cadúha ndíi doco-a ní tóo ndute ní xihí ndíi, ndihi nchaa déhe ndíi, ndihi nchaa quiti ndíi, te ní

ndóo cùu cuendá-ndí. ¿Te násai, te yòhó cùnùu-gá-n dàcúxí ndii-ǎ? —càchí-aⁿ xáhaⁿ-aⁿ xii-gá.

¹³ Te ní xáhaⁿ Jèsús:

—Nchaa ñáyiú xihí ndute doco-a, te vá cúú vètú dúcáⁿ iní-yu chí dayìchí ñáhá-ní tùcu-xi ndute-a. ¹⁴ Dico nchaa ñáyiú na còho ndute na cuáñaha-í, te vá ííⁿ ndùu-gá dayìchí ñáhá-xí ndùte-áⁿ xií-yu, chí ndute cuáñaha-í cúú-xí ndùte váha-gá. Te dàtná quée nihni ndute xití doco-a, nchaa-ni nduu ñùhu ñá túú yìchí, ducaⁿ sàtnahá-xi cada-xi chí candeca-xi iní-yu ni caa ni quíhíⁿ, te núu na còhó-yu ndute cuáñaha yùhú —càchí-gá xáhaⁿ-gá xii-aⁿ.

¹⁵ Te ní xáhaⁿ-aⁿ:

—Tátá, taxi ndute-áⁿ ná còho-í cuendá sá vá dáyìchí ñáhá tnàhí-gá-xi ndute. Te vá quíxí-gá-í quixi quèhnu-í ndute doco-a —càchí-aⁿ xáhaⁿ-aⁿ xii-gá.

¹⁶ Te ní xáhaⁿ Jèsús:

—Cuàháⁿ cuángàna yii-n, te quixi-ndo iha —càchí-gá xáhaⁿ-gá xii-aⁿ.

¹⁷ Te ní xáhaⁿ-aⁿ:

—Ñá túú yìi-í —càchí-aⁿ xáhaⁿ-aⁿ xii-gá.

Te ní xáhaⁿ tùcu Jèsús:

—Ndáá càháⁿ-n sá ñà túú yìi-n. ¹⁸ Dico ní cuu úhúⁿ téé cãndeca-n, te téé ndëca-n vitna chí ñá dífú yìi-n cuu-dé, te ndáá càháⁿ-n sá ñà túú yìi-n —càchí-gá xáhaⁿ-gá xii-aⁿ.

¹⁹ Te sá dúcáⁿ ní xáhaⁿ-gá ñuu ní xáhaⁿ tùcu-aⁿ:

—Tátá, yúhú sání iní-í sá yòhó cúú-n ìíⁿ téé càháⁿ tnúhu Yá Ndiòxí. ²⁰ Te cue ñaní tnáhá-ndí ní xindecu ndéé sanaha ní xóo cada càhnú-yu Yá Ndiòxí tìndúú-a, dico nchòhó ñáyiú isràél càchí-ndó sá ndéé ñuu Jerusàlén cada càhnu-o-gá —càchí-aⁿ xáhaⁿ-aⁿ xii-gá.

²¹ Te ní xáhaⁿ Jèsús xii-aⁿ:

—Ííⁿ tnúhu na càháⁿ-í-a, te quindáá iní-n. Sa ta cùyatni sáá nduu sá ñà dífú-gá mee-ni tìndúú-a, te ni ñà dífú-gá

mee-ni ñuu Jerusàlén cada càhnu-ndo Tátá-ó Dútú Ndiòxí, chí ndéni ní cuu cada càhnu-ndo-gá. ²² Te nchòhó cue ñáyiú Sãmariá chí ñá cùnùní iní-ndó ñá cúú sá quidé càhnu-ndo, dico nchúhú ñáyiú isràél, chí cùnuní iní-ndí ná cúú sá quidé càhnu-ndí. Chí ìíⁿ téé isràél véxi-dé dàcácu nihnu-dé ñáyiú cuendá vá quíhíⁿ-yu núú ùhú núú ndàhú. ²³ Te není vitna ngúíta-yu cada càhnu ndisá-yu Tátá-ó Dútú Ndiòxí, te cadá-yu ni yùhu ni iní-yu sá cúú-xí-gá, chí mee-gá ducaⁿ cuíní-gá cadá-yu cada càhnú-yu-gá. ²⁴ Te Yá Ndiòxí chí ìíⁿ es-píritú cúú-gá. Te nchaa ñáyiú na càda cahnu ñaha, te cadá-yu ni yùhu ni iní-yu sá cúú-xí-gá te cadá-yu dàtná càháⁿ tnúhu-gá —càchí-gá xáhaⁿ-gá xii-aⁿ.

²⁵ Te ní xáhaⁿ ñàdihí-áⁿ:

—Xini-í sá quíxí téé cùu Mesías, téé càchí-güedé nání Crístú. Te téé-ǎⁿ ná sáá-dé, te cachí tnúhu ndáá-dé nàcuáa cuu —càchí-aⁿ xáhaⁿ-aⁿ xii-gá.

²⁶ Te ní xáhaⁿ Jèsús:

—Diu téé-áⁿ cúú yùhú téé ndàtnúhu ndihi-n —càchí-gá xáhaⁿ-gá xii-aⁿ.

²⁷ Te òré-áⁿ ní ndexio cue téé xica cuu ndihí-gá, te ní cuñúhu-güedé sá ndàtnúhu-gá ndihi ñadìhí-áⁿ. Dico ni ìíⁿ-güedé ñá ní xicáⁿ tnúhú-güedé núú-gá ñuu ná cuendú ndàtnúhu-gá ndihi ñadìhí-áⁿ. ²⁸ Ducaⁿ te ní dándóo ñadìhí-áⁿ yoó ndute-aⁿ xíáⁿ, te ní xica-aⁿ cuánuhú-aⁿ ñuu cùnùhu-aⁿ ñáyiú cuendá Jèsús. ²⁹ Te ní xáhaⁿ-aⁿ:

—Chí nèhé ná quíhíⁿ-ó, chí quíní-ndó ñá cúú ìíⁿ téé núcóo yuhu dòco-áⁿ ñuu ñá dífú Crístú Yaá ní tendaha Yá Ndiòxí véxi ñuyúú-a cùu-dé ñuu ní càháⁿ ndáá-dé nàcuáa cùu ndecu-í —càchí-aⁿ xáhaⁿ-aⁿ xii-yu.

³⁰ Te sá ní níhí ñáyiú ñuu-áⁿ tnúhu, xíáⁿ ní xicá-yu cuáháⁿ-yu. ³¹ Te òré vátá sáá-gá-yu xíáⁿ ní xáhaⁿ cuè téé xica cuu ndihi-gá xii-gá:

—Mèstrú, cudèhñu na cudehñu-o — cachí-güedé xáhaⁿ-güedé xii-gá.

³² Te ní xáhaⁿ-gá:

—Ndècu ìⁿ sá cáxi-í, ìⁿ sá ñà túú xìni nchòhó —càchí-gá xáhaⁿ-gá xii-güedé.

³³ Te cue tée xica cuu ndihi-gá xitnàha-güedé:

—Váa ió ñáyiú ní quixi nehe sá ní xexi-gá ñuu duha càháⁿ-gá —càchí-güedé xitnàha-güedé.

³⁴ Te ní xáhaⁿ-gá:

—Dàtná cuini-ndó cùu vétú iní-ó òré xéxi-ó, ducaⁿ cùu vétú iní-í quidè-í nchaa nàcuáa ní cáháⁿ Yá Ndiòxí Yáa ní tendaha ñaha xii-í véxi-í ñuyú-a, te chiúⁿ-gá ío cùdí iní-í dandìhi-í. ³⁵ Te nchòhó càchí-ndó sã cùmání cùmí-gá yóo te cuu itú. Dico yúhú càchí-í sá cundehe-ndo ñáyiú-ãⁿ, chi sa ndècu túha-yu, dàtná cúu-nã itú sá sã ní cuu-ná natahu-o cùu-yu, chi sa ndècu túha-ná-yu cundedóho-yu tnúhu-í. ³⁶ Te dàtná cúu ñáyiú nàtahu itú chi sa cúhuⁿ yáhu-yu, ducaⁿ sãtnahá-xi cùu ñáyiú na càháⁿ tnúhu-í, chi cuánaha-í sá ndúú tãhñu-yu na sãá nduu. Te nchaa ñáyiú na tnñi tnúhu-í te nduu tãhñu-yu cundecu-í ndihí-yu ni caa ni quíhñ. Te dàtná cúu ñáyiú ní chihi tata-xi, ndihi ñáyiú ní natahu itú-xi cùdí-nã iní-yu. Ducaⁿ sãtnahá-xi cùu ñáyiú na càháⁿ tnúhu-í. ³⁷ Chi ndáá quée-xí nàcuáa cuáháⁿ ìⁿ cuèndú sá càchí-xi: “Tucu tée ní chihi tata, te tucu tée ní natahu”, duha cuáháⁿ cuèndú-áⁿ. ³⁸ Te yúhú tendaha ñaha-í xii-ndo quíhñ-ndó cáháⁿ-ndó tnúhu-í núu sã ní yáha-güedé ní cáháⁿ-güedé tnúhu-í. Te nchòhó quíhñ-ndó dicó-nã nduu cuèndá-ndó chiúⁿ-áⁿ —càchí-gá xáhaⁿ-gá xii-güedé.

³⁹ Te ío cuéhé ñáyiú ñuu-áⁿ ní xíndedóho-yu cuèndú ní caní ñadìhí-áⁿ nñú-yu sá Jèsús ní xáhaⁿ-gá nchaa nàcuáa quide-aⁿ, te xíãⁿ ío vãi-yu ní sãndáa iní-yu Jèsús. ⁴⁰ Te ní quexiò-yu

núu ndécú-gã, te ní cáháⁿ ndàhú-yu núu-gã sá quèndóo-gã ñuu-yu, núu xíãⁿ ní xíndecu-gá ndihí-yu úu nduu. ⁴¹ Te ío cuéhé-gã-yu ní sãndáa iní-yu tnúhu ní cáháⁿ mée-gã. ⁴² Te ní xáháⁿ-yu xii ñadìhí-áⁿ:

—Vitna te ñá díú mè-ni tnúhu ní cáháⁿ-n ní sãndáa iní-ndí-gá, chi ní cáháⁿ mée-gã ní xíndedóho-ndí vitna núu ní sãndáa ndisa iní-ndí sá díú-gã cúu-gã Cristú Yáa ní tendaha Yá Ndiòxí véxi ñuyú-a dàcácu nihnu-gá ñáyiú núu ùhú núu ndàhú —càchí-yu xáháⁿ-yu xii-aⁿ.

Jèsús quidé tãtna-gá déhe ìⁿ tée ndèé chíúⁿ nñú gobièrnú

⁴³ Te nduu úní ní nucúhuⁿ Jèsús ichi cuáháⁿ-gá distrítú Galileá. ⁴⁴ Te cuáháⁿ-gá yacáⁿ, chi mee-gã ní cachí-gá sá ñuu ìⁿ tée na càháⁿ-dé tnúhu Yá Ndiòxí ñuu núu ní cacu-dé, te ñá túú nèhé-yu sá yíñùhu núu-dé. ⁴⁵ Te òré ní sãá-gá distrítú Galileá, te ío váha ní cuu iní ñáhã-yu xii-gá, chi cuèndá tnàhá-yu ní xíndecu ndihi-gá vico pascuá ñuu Jerusálén. Te yacáⁿ ní xiní-yu nchaa sá ní quide-gá.

⁴⁶ Te ní sáháⁿ tucu-gá ñuu Cànaá ìⁿ ñuu yíndèhu distrítú Galileá, núu ní nadatù-gá ndute ní nduu-xi vñú. Te ñuu Capèrnaúm ndécú ìⁿ tée ndèé chíúⁿ nñú tée cùu gobièrnú, te tée-áⁿ cùhú ìⁿ déhe-dé. ⁴⁷ Te ní níhí-dé tnúhu sá ní ndee Jèsús distrítú Jùdeá ní ndexiò-gá distrítú Galileá, núu ní sáháⁿ-dé núu ndécú-gã, te ní cáháⁿ ndàhú-dé núu-gã sá quíhñ-gá cada tãtna-gá déhe-dé, chi sa ndècu-na-dé sá cùu-dé. ⁴⁸ Te ní xáhaⁿ Jèsús xii-dé:

—Nchòhó, chi vá quíndáa iní ñáhã-ndó xii-í te núu vá cãdà-í ìⁿ sá vã yõ tnàhí ndàcu cada quini-ndó —càchí-gá xáhaⁿ-gá xii-dé.

⁴⁹ Te ní xáhaⁿ tucu tée cùhú déhe-xi-áⁿ xii-gá:

—Tătă, cundee iní-n ná quèhíⁿ-ni-o cãda tãtã-n dèhe-í ná cuu-dé, chi cãhú vîhí tñàhá-dé —càchí-dé xãhãⁿ-dê xii-gã.

⁵⁰Te ní xãhãⁿ Jèsús:

—Cuanùhú te quini-n nã ní ndúha déhe-n —càchí-gã xãhãⁿ-gã xii-dé.

Te ní sãndãá iní-dé tñuhu ní cãháⁿ Jèsús, te cuãnuhú-dé. ⁵¹Te ñuhu-dé ichi cuãnuhú-dé ní sãnú tñàhá ñãhá cuè téé xinu cuechi núú-dê. Te ní xãhãⁿ-güedê sã sã ta ndúha déhe-dé cuáhãⁿ.

⁵²Te ní xícãⁿ tñuhú-dê núú-güedê ná òré cúú-xí ní ngúíta-xi ta quètaú cuéhé-dê. Te ní xãhãⁿ-güedê:

—Icu dàtnã òré caá ìⁿ sacuaa ní nchíco-dé cahni —càchí-güedê xãhãⁿ-güedê xii-dé.

⁵³Te tãtã téé cùhú-áⁿ ní ndacu iní-dé sã díú òré ní quètaú cuéhé-dê ní cãháⁿ ndîhi-dé Jèsús ní xãhãⁿ-gã sã ndúha déhe-dé. Te xãⁿ nõu ndi nchãã téé-áⁿ vehe-dé ní sãndãá iní-yu Jèsús.

⁵⁴Te sã ní quide-gã-áⁿ cúú úú xito quide-gã sã vã yõo tñãhí ndacu cada. Te sã ní quide-gã xito cùu uú-áⁿ cúú-xí sã ní quide-gã cùtñãhá ní ndee-gã distrítú Jùdeã cuãnuhú-gã distrítú Galileã.

Jèsús quidé tãtã-gã ìⁿ téé cùhú ìⁿ xichi núú nání Bètesdá

5 Te sãtã dúcãⁿ ní cuu, te ní tñahã nduu ní quide ñãyiu isrãèl ìⁿ vico. Te ní sãháⁿ Jèsús ñuú Jerusãlén. ²Te ñi cãa xico yuhu ñuú-áⁿ ñúhú dõco, te titní yèhe-xi ndecu. Te ìⁿ yèhe-xi-áⁿ nání Yüyehe Mbéé, te yatni xíãⁿ caá ìⁿ tanquí ndute dàna-ní-yu Bètesdá tñuhu mèé-yu tñuhu hèbreú, te yuhu tànquí-áⁿ caá úhúⁿ corrèdór. ³Te xití corrèdór-áⁿ xĩndecu cuéhé ñãyiu cùhú, ñãyiu cuãã, ñãyiu yacua, ñãyiu ñã cúú-gã candã nihnu, ndètú-yu candã ndute-áⁿ. ⁴Chi ñihí-yu tñuhu sã ãma nihnu cùuⁿ ìⁿ espíritú xínú cuèchi núú Yã Ndiõxí, te dàcandã-xi ndute ñuhu tanquí-áⁿ. Te ñãyiu díhna nuu nã quée xití ndute-áⁿ, te

òré-ni ndúha-yu. ⁵Te yacãⁿ ñútnãhá ìⁿ téé ní cuu ócó sãhúⁿ úní cuíã sã cùhú-dé. ⁶Te ní xiní Jèsús caá-dê, te ní cutnùní iní-gã sã ní cuu cuéhé cuíã cùhú-dé, te ní xãhãⁿ-gã:

—¿Cuiní-n ndúha-n-ãⁿ? —càchí-gã xãhãⁿ-gã xii-dé.

⁷Te ní xãhãⁿ téé cùhú-áⁿ:

—Tãta, vã yõo ñihí-í dàquée ñaha xii-í xití tànquí-a òré candã ndute, chi òré cuiní-í quée-í, te ingã-ni tucú-yu quènduú-yu núú-í cuãngueé-yu —càchí-dé xãhãⁿ-dê xii-gã.

⁸Te ní xãhãⁿ Jèsús:

—Ndacuñí, te ndaca-ni-n yùu-n, te caca-n —càchí-gã xãhãⁿ-gã xii-dé.

⁹Te òré-ni-áⁿ ní ndúha téé cùhú-áⁿ, te ní ndaca-ni-dé yuu-dé, te ní xica-dé cuáhãⁿ-dé. Te nduu-ãⁿ cúú-xí ndùu ndetatú ñãyiu, ¹⁰núu ní xãhãⁿ cuè téé isrãèl xii téé ní cuhú-áⁿ:

—Vitna cùu-xi nduu ndetatú-ó nõu vã cúú cuido-n yuu-n —cachí-güedê xãhãⁿ-güedê xii-dé.

¹¹Te ní xãhãⁿ-dê:

—Mee téé ní quide tãtã ñaha xii-í ní cachí-dé sã ndácãni-í yuu-í, te caca-í —càchí-dé xãhãⁿ-dê xii-güedê.

¹²Te ní xãhãⁿ-güedê:

—¿Te ná cúú téé ducaⁿ ní cachí sã ndácãni-n yuu-n te caca-n-i? —càchí-güedê xãhãⁿ-güedê xii-dé.

¹³Dico téé ní cuhú-áⁿ ñã túú ní cùtnuní iní-dé ná cúú téé ní quide tãtã ñaha xii-dé, chi Jèsús òré-ni ní xica-gã cuáhãⁿ-gã tnuú nchãã ñãyiu chitu xĩndecu xíãⁿ. ¹⁴Te sãtã dúcãⁿ te ní naníhí tñãhá Jèsús ndîhi téé ní quide tãtã-gã-áⁿ xití veñúhu cãhnu sã ÿo cùnnuu, te ní xãhãⁿ-gã xii-dé:

—Ní xiní-n nã ní ndúha-n-va. Te vitna vã cádá-gã-n nãndi sã cuéhé sã dúhá, chi núu na càda-ni-n ñã, te quixi ingã cuéhé, te vîhi-gã ndoho-n —càchí-gã xãhãⁿ-gã xii-dé.

¹⁵ Ducaⁿ te ní xica téé ní cuhú-áⁿ cuängúñaha-dě xii cue téé israél sá Jèsús ní quide tátna ñaha-gă xii-dé. ¹⁶ Núu sátá ní níhí cue téé israél tnúhu, te ní cuu úhú iní-güedé Jèsús. Te ní cuiní-güedé cahni ñaha-güedé xii-gá cuëndá sá dúcáⁿ ní quide tátna-gá nduu ndètátú-güedé. ¹⁷ Te ní xáhaⁿ Jèsús xii-güedé:

—Tàtá-í Dútú Ndiòxí quidé chiúⁿ-ni-gá núu xiáⁿ quidé chiúⁿ-í tnàhá-í —càchí-gá xáhaⁿ-gă xii-güedé.

¹⁸ Te ní cudééⁿ-güedé sá ñă ní cãnehe íf-gă nduu ndètátú-güedé, te ní cuiní-güedé cahni ñaha-güedé, te uuⁿ-gá ní cuiní-güedé cahni ñaha-güedé xii-gá sá ní cachí-gá sá Tàtá-gă cúu Dútú Ndiòxí, chi ní sani iní-güedé sá cuiní-gá nútnahá-gă Yă Ndiòxí núu xiáⁿ ío ní cudééⁿ-güedé.

Jèsús Déhe Yá Ndiòxí táxí tnùní-gá

¹⁹ Te ní xáhaⁿ tùcu Jesús xii-güedé:

—Na càchí tnúhu ndáá-í xii-ndo sã yúhú chi ni ìⁿ sá ñă ndácù-í cada mee-í núu ñá túú mèe Tàtá-í dãnèhé ñáhá-gă xii-í nàcuáa cada-í, chi nchaa sá quidé Tàtá-í quidé-í tnàhá-í. ²⁰ Te Tàtá-í ío cùu iní ñáhá-gă xii-í núu dãnèhé ñáhá-gă nchaa nàcuáa quide-gă. Te vitna ndècu vai-gá chiúⁿ tahu-gă cada-í, chiúⁿ sá vátá quiní-gă-ndó càda-í nàcuáa cuñúhu vihi-ndo. ²¹ Chi Tàtá-í dandòto-gă ñáyiu ní xíhí. Te yúhú cada-í te nduu táhú nchaa ñáyiu càchí iní-í cundecu ndihi ñàhá-yu xii-í ni caa ni quíhíⁿ. ²² Te na sáá nduu te ñá díú Tàtá-í cada ndáá-gă cuéchi ñáyiu, chi ní cachí-gá sá yúhú cada ndáá-í ²³ cuëndá nchaa ñáyiu canehé-yu sá yíñúhu núu-í dàtná nèhè-yu sá yíñúhu núu Tàtá-í Yaá ní tendaha ñaha xii-í véxi-í ñuyíú-a. Te nchaa ñáyiu ñá túú nèhe sá yíñúhu núu yúhú, te ni núu Tàtá-í ñá túú nèhè-yu sá yíñúhu.

²⁴ Te na càchí tnúhu ndáá-í xii-ndo sã nchàa ñáyiu na cùndedóho tnúhu na

càháⁿ-í, te núu na quíndáá iní-yu Dútú Ndiòxí Yaá ní tendaha ñaha xii-í véxi-í ñuyíú-a ña, te vá cuíta nihnú-yu chi nduu táhú-yu cundecú-yu ndihi-gá ni caa ni quíhíⁿ. ²⁵ Te vitna na càchí tnúhu ndáá-í xii-ndo sã nchàa ñáyiu ndècu ichi cuéhé ichi duha cùú-yu dàtná ìⁿ ñáyiu ní xíhí, te vitna ní sáá nduu cùndedóho-yu tnúhu càháⁿ yúhú Déhe Dútú Ndiòxí, te nchaa ñáyiu na quíndáá iní-xi, te nanhí tãhú-yu. ²⁶ Te dàtná quidé mèe Tàtá-í dácacu niñu-gă ñáyiu, ducaⁿ ní cachí-gá cada-í dácacu niñu-í-yu. ²⁷ Te ní cachí tucu-gă sá sáá ìⁿ nduu, te cada ndáá-í cuéchi nchaa ñáyiu ñá túú quide ndáá, chi yúhú táxí tnùn-í, te cùu-í ñani tnàhá-ndó nchàa-ndo. ²⁸ Te ni vã cùñúhu-ndo tnúhu càháⁿ-í, chi sáá nduu te nchaa ñáyiu ní xíhí tecú dóho-yu tnúhu càháⁿ-í. ²⁹ Te ndoto nchaa ñáyiu ní quide váha cundecu ndihi-í-yu ni caa ni quíhíⁿ, te ndoto tnàhá nchaa ñáyiu ní quide cuéhé ní quide duha, te ñáyiu-áⁿ quíhíⁿ-yu núu ùhú núu ndàhú.

Yá Ndiòxí chindèe tnúhu-gá Jèsús

³⁰ Te yúhú, chi ni ìⁿ sá ñă ndácù-í cada mee-í núu ñá díú mèe Yá Ndiòxí táuchiuⁿ-gă nàcuáa cada-í. Te quide ndáá-í cuéchi ñáyiu nàcuáa tàxi tnùn-í-gă cada-í, te yúhú ñá túú quide-í sá cúu ìni mèe-í chi Tàtá-í ní táuchíúⁿ-gă nàcuáa cada-í. ³¹ Te núu na càháⁿ-í sá mèe-í táxí tnùn-í, te vá quíndáá iní-ndó. ³² Chi Yá Ndiòxí chindèe tnúhu ñaha-gă xii-í, te yúhú xini-í sá tnúhu càháⁿ-gă cuëndá-í cúu-xí ìⁿ sá ndáá. ³³ Te nchòhó ní téchíúⁿ-ndó cuè téé ní sáháⁿ ní ndúcú tnúhu-güedé núu tã Juáá núu ná tnúhu cáháⁿ-dé cuëndá-í, te téé-ãⁿ ní cáháⁿ ndáá-dé nàcuáa ndùu cuëndá-í. ³⁴ Dico yúhú, chi ñá túú xini ñuhu-í ìⁿ ñáyiu ñuyíú-a chindee tnúhu ñàhá-yu xii-í, dico té Juáá ní cáháⁿ váha-dé cuëndá-í, te xiáⁿ càchí tnúhu tucu-í cuëndá quíndáá iní-ndó, te nanhí tãhú-ndó.

³⁵ Te dàtná cuiní-ndó cùu ìíⁿ iti ndéñuhú te dāyehé-xi, ducaⁿ sātnahá-xi ní cuu té Juáá, chi sacú-ni nduu ío ní cudíí iní-ndó tnūhu ní cáháⁿ-dé. ³⁶ Te váha-ni ní cáháⁿ té Juáá, dico yúhú chi ndècu nchaa sá tá quide-í véxi nàcuáa ní táuchíúⁿ Yá Ndiöxí cada-í, te nchaa xíáⁿ cúu-xí ìíⁿ sá cútñmí iní-ndó sá mée Yá Ndiöxí ní tendaha ñaha-gá xii-í véxi-í ñuyú-a. ³⁷ Te ñu-ni-gá chíndèe tnúhu ñaha-gá xii-í, dicó-ni sá mée-ndó ña túú cuiní-ndó càda cuendá-ndó tnūhu càháⁿ-gá, te ni ña túú xiní-ndó nàcuáa càa-gá. ³⁸ Te ña túú quèe iní nchòhó tnúhu càháⁿ-gá, chi ña túú sàndáá iní ñáhá-ndó xii yúhú Déhe-gá. ³⁹ Te dàcuaha vihi-ndo tutú ndèe tnúhu-gá, chi sàni iní-ndó sá xíáⁿ-ni dacuàha-ndo te naníhí tǎhú-ndó. Te váha-ni quide-ndo, chi ñu tutú-áⁿ càháⁿ-xi cuendá-í. ⁴⁰ Te nchòhó ña túú cuiní-ndó quindáá iní ñáhá-ndó xii-í cuendá naníhí tǎhú-ndó.

⁴¹ Te yúhú, ña túú xini ñuhu-í sá cáda càhnu ñaha-ndo xii-í. ⁴² Dico sa xiní-í nàcuáa sàni iní-ndó chi ña túú cùu iní-ndó Yá Ndiöxí. ⁴³ Te yúhú véxi-í ñuyú-a chi Tǎtà-í ní tendaha ñaha-gá, te nchòhó ña túú cuiní-ndó tní-ndo tnúhu càháⁿ-í, dico núu quixi ìíⁿ tée cáháⁿ cuendá mée-xí, chi quindáá iní-ndó. ⁴⁴ Te ná váha nchòhó ná tníí-ndó tnūhu càháⁿ-í, te xio xio-ni quide cahnu tnaha-ndo, te ña túú quide cuendá-ndó sá tnūhu váha càháⁿ Yá Ndiöxí cuu xii-ndo. ⁴⁵ Te vá cání iní-ndó sá yúhú ndàcáⁿ cuéchi-í núu Tǎtà-í nàcuáa quide-ndo, chi ndíí Moisés ní chídó tnùní ndíí núu tütú Yá Ndiöxí nàcuáa quide-ndo sá ña túú quide váha-ndo, te mee-ndo sàni iní-ndó sá naníhí tǎhú-ndó cuendá tnúhu ní cáháⁿ ndíí. ⁴⁶ Chi núu nchòhó sàndáá ndisa iní-ndó tnūhu ní cáháⁿ ndíí Moisés ña, te ducaⁿ te quindáá iní-ndó yúhú ní cùu, chi ndíí-ǎⁿ ní chídó tnùní ndíí nàcuáa cada-í ñuyú-a vitna. ⁴⁷ Te núu ña túú

sàndáá iní-ndó tnūhu ní chídó tnùní ndíí, te ñu-ni ducaⁿ càda ñaha-ndo xii-í vá quindáá iní-ndó tnūhu càháⁿ-í — càchí-gá xáhaⁿ-gá xii-güedé.

Jèsús dácaxi-gá úhúⁿ mǐl ñáyiu

(Mt. 14:13-21; Mr. 6:30-44; Lc. 9:10-17)

6 Te sáta dúcáⁿ ñí cuu, te ní quee Jèsús cuáháⁿ-gá ingá xio yuhu làgúná Galileá, àdi Tiberiás chi úú ñu-xi. ² Te ío cuéhé ñáyiu nchicúⁿ ñáhá xii-gá cuáháⁿ cuendá sá ñí xiní-yu nchaa sá vǎ yǒo tnàhí ndàcu cada ní quide-gá, chi ní quide tátna-gá nchaa ñáyiu cùhú. ³ Te ní sáá Jèsús ndíhi cue tée xica cuu ndíhi-gá ìíⁿ núu tìndúú, te xíáⁿ ñí ngóo-gá ndíhi-güedé. ⁴ Te ta cùyatni coo vico pascuá, vico quide ñáyiu isràél. ⁵ Te ní xiní-gá sá ío vǎi ñáyiu nchicúⁿ ñáhá xii-gá cuáháⁿ, te ní xáhaⁿ-gá xii té Lìpé:

—¿Ndèe quíhíⁿ-ó quǐnguaaⁿ-o sá cáxi nchaa ñáyiu-a? —càchí-gá xáhaⁿ-gá xii-dé.

⁶ Te ducaⁿ ñí xáhaⁿ-gá xii-dé cuendá sá cuiní-gá quini-gá nása cunduu tnúhu cáháⁿ-dé, dico mee-gá sa xiní-gá nàcuáa cada-gá. ⁷ Te ní xáhaⁿ té Lìpé xii-gá:

—Te cuéi úú cièndú díhúⁿ denàriú ná dāndoñuhu-o cuaaⁿ-o paá, te ni vǎ tnàhá caxí-yu luha luha —càchí-dé xáhaⁿ-dè xii-gá.

⁸ Te té Ndríxí ingá tée xica cuu ndíhi-gá, ñaní té Xímú, àdi Pelú chi úú ñu-dé, ní xáhaⁿ-dè:

⁹ —Iha ndècu ìíⁿ té líhli nèhe-dé úhúⁿ paá cebàda te úú chácá, dico ndèe tnahá xéhé, te cuéhé víhí ñáyiu —càchí-dé xáhaⁿ-dè xii-gá.

¹⁰ Te ní xáhaⁿ Jèsús xii-güedé:

—Chí cǔñaha ná ngóo-yu nchaa-yu — càchí-gá xáhaⁿ-gá.

Te ñáyiu-áⁿ ñí ngóo-yu, te càa vihi ité núu ñí ngóo-yu-áⁿ, te xínu dàtná úhúⁿ mǐl mee-ni cuè tée, te ñíⁿ ñáyiu ñíhí ndíhi landú. ¹¹ Te ní queheⁿ Jèsús paá, te ní ndacáⁿ tǎhú-gá núu Yá Ndiöxí, te

ní sãñaha-gã pàá-áⁿ xii cue tée xica cuu ndihi-gá, te cue tée-áⁿ ní dácãhñu-güedé ní xexi nchaa ñáyiú xixúcu-áⁿ. Te ñiu-ni ducaⁿ ní quide-gá chácá, te ní dácãhñu tucu-güedé-di ní xexi ñáyiú ní ndahá xití-yu. ¹²Te òré ní túhú cóhõ-yu, te ní xáhaⁿ Jèsús xii cue tée xica cuu ndihi-gá sá ná nàqueheⁿ-güedé nchaa sá ní quendóo cuendá sá vã quihíⁿ-xi núú mñí.

¹³Te cue tée-áⁿ ní naqueheⁿ-güedé nchaa sá ní quendóo, te ní chítú ùxúú tídihi núú ùhúⁿ-ni pàá cebadá. ¹⁴Te sá ní xiní-yu ní nadacáyá-gá sá ní xexi-yu, xíáⁿ ní ngúíta-yu ní xítñahá-yu:

—Ndáá sá tée-a sa ió cuendú sá quíxí-dě ñuyíú-a cáháⁿ-dé tnúhu Yá Ndiõxí —càchí-yu xítñahá-yu.

¹⁵Te ní cutnùní iní Jèsús sá cádá yicá-yu candeca ñahá-yu xii-gá quihíⁿ cuendá cundecu-gá quindaha ñaha-gá xii-yu ni cùu, núú xíáⁿ ní xica tucu-gá cuáháⁿ-gá xití yucu mee ñi chícúú-gá.

Jèsús xicá-gã núú ndute

(Mt. 14:22-27; Mr. 6:45-52)

¹⁶Te òré ní cuu ndiquíⁿ, te cuáháⁿ cue tée xica cuu ndihi-gá yuhu làgúná. ¹⁷Te ní quée-güedé bàrcú cuáháⁿ-güedé ñuú Capèrnaúm cáá ndaa ingá xio yuhu làgúná, te sa ní cuu ndiquíⁿ, te ñá túú Jèsús quéxio quée-gá bàrcú ñúhú-güedé-áⁿ. ¹⁸Te ní ngúíta-xi quène táchí ñíhi, te níhi dácandau ndéé tnáhá ndute làgúná-áⁿ. ¹⁹Te sa ní cuu dàtná úhúⁿ kilómetrú cuáháⁿ-güedé, te ní xiní-güedé Jèsús tá cùyatni-gá bàrcú ñúhú-güedé véxi-gá núú ndúté, te ní yùhú-güedé. ²⁰Te ní xáhaⁿ Jèsús xii-güedé:

—Yúhú véxi-í, vá yùhú-ndó —càchí-gá xáhaⁿ-gã xii-güedé.

²¹Te ío ní cudíí ñí-güedé sá ní quexio-gá cuánguee-gá bàrcú, te òré-ni ní quexio-güedé ndihi-gá ndéé ingá xio yuhu làgúná núú cuáháⁿ-güedé.

Ñáyiú nànducu ñaha xii Jèsús

²²Te ingá nduu-áⁿ xíndecu-ni nchaa ñáyiú ní quendóo yuhu làgúná. Te ní quide cuendá-yu sá ííⁿ ñi-ná bàrcú nútñí-áⁿ ní cùu ñá túú-gã, chi cue tée xica cuu ndihi Jèsús ní quée-güedé bàrcú-áⁿ cuáháⁿ-güedé. Te ní ñíhi-yu tnúhu sá ñá túú ní quèe tnáhá Jèsús. ²³Te ñiu-ni nduu-áⁿ ní quée ííⁿ úú bàrcú ñuú Tìberías ní sáá-xi yatni núú ní xexi-yu pàá sá ní ndacáⁿ táhú Jèsús núú Yá Ndiõxí. ²⁴Te ní xiní-yu sá ñá túú Jèsús ndihi cue tée xica cuu ndihi-gá, núú ní quée-yu bàrcú-áⁿ cuáháⁿ-yu ñuú Capèrnaúm cuánúndúcú ñahá-yu xii-gá.

Jèsús cúú-gã dàtná ííⁿ sá nchító-ó

²⁵Te ní sáá-yu ingá xio yuhu làgúná, xíáⁿ ní naníhí-yu Jèsús, te ní xáháⁿ-yu xii-gá:

—Mèstrú, ¿ná òré ní sáá-n ñha? —cachí-yu xáháⁿ-yu xii-gá.

²⁶Te ní xáhaⁿ Jèsús:

—Na càchí tnúhu ndáá-í sá nchòhó nánducu ñaha-ndo xii-í cuendá-ni sá ní xexi-ndo ní ndahá xití-ndó, dico ñá díú cuendá sá ní quide-í sá vã yõo tnáhí ndàcu cada nanducu ñaha-ndo. ²⁷Te vá cádá cuendá-ndó sã méé-ní sã cáxi-ndó càda chiuⁿ-ndo chi xíáⁿ vá cúdli-xi. Chi ío-gá xíní ñùhu-xi cada cuendá-ndó tnúhu Yá Ndiõxí te tñii-ndo, te naníhí táhú-ndó. Te tnúhu-áⁿ cachí tnúhu yúhú Tée cùu ñaní tnáhá-ndó nchàa-ndo, te xíáⁿ candeca-xi iní-ndó ñi caa ñi quihíⁿ, chi mee Dütú Ndiõxí ní cachí-gá sá dúcáⁿ càda-í —càchí-gá xáhaⁿ-gã xii-yu.

²⁸Te ní xáháⁿ-yu:

—¿Nása cada-ndí cuendá ngúnu ichi-ndí nàcuáa cuíni Yá Ndiõxí cunduu-í? —càchí-yu xáháⁿ-yu xii-gá.

²⁹Te ní xáhaⁿ Jèsús xii-yu:

—Yá Ndiõxí cuíni-gá sá quindáá ñí ñahá-ndó xii yúhú, tée ní tendaha-gã véxi ñuyíú-a —càchí-gá xáhaⁿ-gã xii-yu.

³⁰ Te ní xáhaⁿ tùcú-yu xii-gá:

—¿Ná cúu sá vǎ yǎo tnàhí ndàcu cada, cada-n cùndehe-ndí cuendá quíndáá iní ñáhá-ndí xii-n-i? ¿Àdi nágá cúu sá cǎdá-n cuendá cutnùní iní-ndí sá ndáa càháⁿ-n-í? ³¹ Chi cue ñaní tnáhá-ó nǐ xín-decu ndéé sanaha nǐ xexí-yu pàá nání mànáá xití yucu dàtná yódó tnùní núu tütú Yá Ndiöxí núu cǎchí-xi: “Yá Ndiöxí nǐ sǎñaha-gǎ sá nǐ xexí-yu, te ní cuuⁿ túu-xi andiu”, duha cǎchí-xi núu tütú-gǎ —cǎchí-yu xǎhǎⁿ-yu xii-gǎ.

³² Te ní xáhaⁿ Jèsús:

—Na cǎchí tnúhu ndáá-í xii-ndo sǎ ñà díú ndíi Moisés ní sǎñaha ndíi pàá ní cuuⁿ andiu nǐ xexí-yu, chi mee Tǎtà-í ní sǎñaha-gǎ sá nǐ xexí-yu. Te sá táxí-gǎ vitna cùu-xi ³³ datná pàá véxi cuuⁿ andiu càndeca-xi iní-ndó nǐ caa ni quíhíⁿ —cǎchí-gǎ xáhaⁿ-gǎ xií-yu.

³⁴ Te ní xǎhǎⁿ-yu xii-gǎ:

—Tǎtá, mee-ni pàá-áⁿ taxi-n cǎxi-ndí —cǎchí-yu xǎhǎⁿ-yu xii-gǎ.

³⁵ Te ní xáhaⁿ Jèsús:

—Yúhú cúu-í dàtná ìíⁿ sá xexí-ndó cǎndeca-xi iní-ndó. Te duha ndùu tnúhu càháⁿ-í, chi nchaa ñáyiu na quíndáá iní ñáhá xii-í, te vǎ ndóhó-gǎ-yu docó te vǎ ndóhó-gǎ-yu ndute. ³⁶ Dicó-ni sá nchòhó ñá túú sàndáá iní ñáhá-ndó cuéi xini ñáhá-ndó xii-í. ³⁷ Te nchaa ñáyiu na cǎchí Tǎtà-í nduu cuendá-í nasaá-yu núu-í, te ñáyiu-áⁿ vǎ dáquèe tíhù-í-yu. ³⁸ Te ñá díú yúhú sá véxi cuuⁿ-í andiu te quide-í nchaa sá cúu iní meé-í, chi véxi cuuⁿ-í sá cǎdá-í nchaa nàcuáa ní táuchíúⁿ mèe Tǎtà-í Dútú Ndiöxí Yaa ní tendaha ñaha xii-í véxi-í ñuyíú-a. ³⁹ Te cuini-gǎ sá ncháá ñáyiu ní cǎchí-gǎ nduu cuendá-í vǎ dáñà-í-yu cuíta nihnú-yu, te na sǎá nduu te díu-ni-í dandòto-í-yu. ⁴⁰ Chi ducaⁿ nǐ cǎchí Dútú Ndiöxí cundu sá ncháá ñáyiu na tnèi tnúhu càháⁿ-í, te quíndáá ndisa iní ñáhǎ-yu xii yúhú Déhe-gǎ, te nduu táhù-yu cundecú-yu ndíhi Yá Ndiöxí ni caa ni quíhíⁿ, te yúhú

dandòto-í-yu na sǎá nduu —cǎchí-gǎ xáhaⁿ-gǎ xií-yu.

⁴¹ Te ñá ní tnàhá iní ñáyiu isràel tnúhu ní cǎháⁿ Jèsús núu ní ngúita-yu ní cǎháⁿ cuèhé-yu cuendá-gǎ cuendá sá nǐ xáhaⁿ-gǎ sá meé-gǎ cúu-gǎ dàtná sá xexí-ó véxi cuuⁿ andiu. ⁴² Te ní xitnàhá-yu:

—¿Náa ñá díú tǎe-a cùu-dé Jèsús déhe té Chèé? Nchoo xini-ó tǎtá-dé, te xini-ó nǎná-dé, jná cǎchí-tu tǎe-a sá andiu véxi cuuⁿ-dé! —cǎchí-yu xitnàhá-yu.

⁴³ Te ní xáhaⁿ Jèsús xií-yu:

—Vǎ càháⁿ cuèhé-gǎ-ndó cuendá-í, chí dáñá. ⁴⁴ Vǎ yǎo quíndáá iní ñáhá xii yúhú núu ñá túú mèe Tǎtà-í táxi cuendá ñáhá-gǎ xií-yu. Te díu-gǎ ní tendaha ñaha-gǎ xii-í véxi-í, te yúhú dandòto-í-yu na sǎá nduu. ⁴⁵ Te núu tütú cue tée ní xóo cǎháⁿ tnúhu Yá Ndiöxí ndéé sanaha cǎchí-xi: “Yá Ndiöxí danèhé ñáhá-gǎ xií-yu tnúhu-gǎ”, duha cǎchí-xi. Te nchaa ñáyiu na cùndedóho nchaa tnúhu càháⁿ Dútú Ndiöxí, te cutúha-yu nàcuáa càháⁿ-gǎ, te ñáyiu-áⁿ quíndáá iní ñáhá-yu xii yúhú.

⁴⁶ Te vǎ yǎo xini ñáhá xii Dútú Ndiöxí chí ìíⁿ dii-ni yúhú xini-í-gǎ, chí núu ndécú-gǎ ní quee-í véxi cuuⁿ-í —cǎchí-gǎ xáhaⁿ-gǎ xií-yu.

⁴⁷ Te xǎhaⁿ tùcu-gǎ:

—Na cǎchí tnúhu ndáá-í xii-ndo sǎ nchaa ñáyiu na quíndáá iní ñáhá xii-í, te nanhí tǎhú-yu. ⁴⁸ Te yúhú cùu-í dàtná ìíⁿ sá xexí-ndó cǎndeca-xi iní-ndó, te ducaⁿ sǎtnahá-xi cùu-í chí yúhú cada-í te nduu táhú-ndó cùndecu-ndo ndíhi Yá Ndiöxí ni caa ni quíhíⁿ. ⁴⁹ Te cue ñaní tnáhá-ó nǐ xín-decu ndéé sanaha nǐ xexí-yu pàá nání mànáá xití yucu, dico ní sǎá nduu te dacuitíⁿ nǐ xihí-yu. ⁵⁰⁻⁵¹ Te yúhú càháⁿ-í cuendá meé-í, chí véxi cuuⁿ-í andiu. Te cùu-í dàtná ìíⁿ sá nchító-ndó, te nchaa ñáyiu na cǎxi te candeca-xi iní-yu ni caa ni quíhíⁿ te vǎ cuíta nihnu-gǎ-yu. Te sá táxi-í xii-ndo xǎáⁿ cúu-xí yiqui cuñú-í, te

cùu-xi cuendá nchaa ñáyiú nihíi ñuyíú cuendá nduu táhũ-yu cundecú-yu ndihí Yá Ndiöxí ni caa ni quíhíⁿ —càchí-gá xáhaⁿ-gã xií-yu.

⁵² Te ní ngúíta ñáyiú isràèl xítnàhá-yu:

—¿Náa cada-tu té-e a núu càchí-tu-dé sá yiqui cuñú-dé taxi-dé caxi-o-i? —càchí-yu xítnàhá-yu.

⁵³ Te ní xáhaⁿ Jèsús:

—Na càchí tnúhu ndáá-í xii-ndo sã nũu na càda iní-ndó sã dàtná sá caxí-ndó yiqui cuñú yúhú Tée cùu ñaní tnáhá-ndó nchàa-ndo, te cada tucu iní-ndó sã dàtná sá cohó-ndó nĩnĩ-í ñá, te xíáⁿ queé-xí sã quindáá iní ñáhá-ndó nì yuhu ni iní-ndó te nanhí tãhú-ndó, te núu ñáhá te cuíta nihnu-ndo. ⁵⁴ Nchaa ñáyiú na càda iní-xi sá dàtná sá caxí-yu yiqui cùñú-í te cohó-yu nĩnĩ-í, ñáyiú-áⁿ nanhí tãhú-yu te yúhú dandòto-í-yu na sàá nduu. ⁵⁵ Chi yiqui cùñú-í ndihí nĩnĩ-í cúú-xí mèe-í. ⁵⁶ Te nchaa ñáyiú na càda iní-xi sá dàtná sá caxí-yu yiqui cùñú-í te cohó-yu nĩnĩ-í, te ñáyiú-áⁿ ìⁿ-nã cuu-í ndihí-yu chi cundecu ndihí-í-yu. ⁵⁷ Te yúhú nchito-í chi ducaⁿ nchito Tátà-í Yaá ní tendaha ñaha xii-í véxi-í ñuyíú-a. Te diu-ni ducaⁿ nchàa ñáyiú na quindáá iní ñáhá xii-í te cundecu ndihí-í-yu ni caa ni quíhíⁿ. ⁵⁸ Te yúhú cúú-í dàtná ìⁿ sá nchító-ndó véxi cuuⁿ andiu, dico ñá díú pàá sá nání mànáá ní xèxi cue ñaní tnáhá-ó nì xindecu ndéé sanaha, chi ní xexi-yu pàá te dacuèi ní xihí-yu. Te nchaa ñáyiú na quindáá iní ñáhá xii yúhú Yaá véxi cuuⁿ andiu, te cundecu ndihí-í-yu ni caa ni quíhíⁿ —càchí-gá xáhaⁿ-gã xií-yu.

⁵⁹ Nchaa tnúhu-a ní cáháⁿ-gã xití veñúhu ñáyiú ñuú Capèrnaúm.

Jèsús càchí tnúhu-gá nàcuáa nanhí tãhú-ó

⁶⁰ Te sá dúcáⁿ nì cáháⁿ-gã nũu vãi ñáyiú nchicúⁿ ñáhá xii-gá ní xítnàhá-yu:

—Vá tñí cuíti-o tnúhu càháⁿ-dé chi ñá díú tnúhu sá cúú vãha iní-ó cáháⁿ-dé —càchí-yu xítnàhá-yu.

⁶¹ Te ní cutnùnì iní Jèsús sá ñà túú cáháⁿ vãha-yu cuendá tnúhu ní cáháⁿ-gã, núu ní xáhaⁿ-gã xií-yu:

—¿Náa ñá tnàhá iní-ndó nàcuáa cáháⁿ-í-a? ⁶² Te uuⁿ-gã cada nchòhó nũu quiní-ndó yúhú Tée cùu ñaní tnáhá-ndó nchàa-ndo ndaa-í núú nì xindecu-í díhna. ⁶³ Te espíritú ndécú ndihí yiqui cuñú-ó, xíáⁿ ndécá ñaha-xi xii-o, te núu ñá túú xíáⁿ, te yiqui cùñú-ó ñà túú nandfhi-xi. Dico núu nchaa tnúhu cáháⁿ-í-a queé-xi iní-ndó ñá, te quiní-ndó nã xéhé candeca ñaha-xi xii-ndo núú cuàháⁿ núú véxi. ⁶⁴ Te dava nchòhó chi ñá túú sàndáá iní-ndó —càchí-gá xáhaⁿ-gã xií-yu.

Te ducaⁿ nì xáhaⁿ-gã chi sa ñaha-gá nándi cùu ñáyiú vã quindáá iní ñáhá xii-gã. Te ducaⁿ sã naha-gá ndèdacaáa téé cuáha cuendá ñáhá xii-gã núú cuè téé cùu úhú iní ñáhá. ⁶⁵ Te ní xáhaⁿ tùcu Jèsús xií-yu:

—Te duha cáháⁿ-í chi sa ní cachí tnúhu-í xii-ndo sã vã yõo ìⁿ cuinì tñi tnúhu-í te núu ñá túú Tátà-í Dútú Ndiöxí sánú ìchi ñaha-gá xií-yu —càchí-gá xáhaⁿ-gã xií-yu.

⁶⁶ Te òré-áⁿ ìo vãi ñáyiú nchicúⁿ ñáhá xii-gá ní xócõo-yu ñá ní xica cuu-gá-yu ndihí-gã. ⁶⁷ Te xíáⁿ ní xáhaⁿ Jèsús xii ndi ùxúú cue téé xica cuu ndihí-gã:

—¿Cuiní-ndó dandóo ñaha-ndo tnáhá-ndó-áⁿ? —càchí-gá xáhaⁿ-gã xii-güedé.

⁶⁸ Te ní xáhaⁿ tẽ Xímú, àdi Pelú chi úú òu-dé:

—Mèstrú, ñá túú-gã ndéé quíhíⁿ-ndí, chi nchúhú náhá-ndí sã tnúhu mee-n cùu-xi sá vãha candeca-xi iní-ndí ni caa ni quíhíⁿ. ⁶⁹ Chi nchúhú sa ní sàndáá iní ñáhá-ndí xii-n chi ñaha-ndí sá yòhó cúú-n Cristú Déhe Dútú Ndiöxí yaá ndécú àndiu —cachí-dé xáhaⁿ-dẽ xii-gã.

⁷⁰Te ní xáhaⁿ Jèsús:

—Nàha-ndo sá yùhú ní cáháⁿ ñàhà-í xii ndí ùxúú-ndó xica cuu ndíhi ñaha-í xii-ndo, dico ìⁿ-ndo quíhu ñaha yùcu ñávàha xii-ndo —càchí-gá xáhaⁿ-gá xii-güedé.

⁷¹Duha ní cáháⁿ Jèsús cuendá té Jùdás déhe té Xímú Iscàrioté ìⁿ téé ñùtnahá núú ùxí ìⁿ cue téé xica cuu ndíhi-gá, chí sa nàha-gá sá tée-àⁿ cuàha cuendá ñáhà-dě xii-gá ìⁿ nduu núú cuè téé cùu úhú iní ñáhá.

**Cue ñaní Jèsús ñá túú
sàndáá iní-güedé nàcuáa
ndùu tnúhu càháⁿ-gá**

7 Te sáta dúcáⁿ ní cuu, te ní xica cuu Jèsús distrítú Galileá, te ñá ní sáháⁿ-gá distrítú Jùdeá, chí yàcáⁿ cuiní cue téé isràèl cahni ñaha-güedě xii-gá ní cùu. ²Te ní cuyatni nduu càdá-yu vico, vico sá dánàní-yu Vico Vehe Tnuvixiⁿ.

³Te ní xáhaⁿ cuè ñaní Jèsús xii-gá:

—Váha-gá quíhíⁿ-n distrítú Jùdeá te vá cùndècu-n iha, chí yàcáⁿ cada-n nchàa sá quidé-n iha cuendá quiní nchaa ñáyíu cùndíhi ñaha xii-n ndecu yacáⁿ.

⁴Chí núu cuiní-ó quiní nchaa ñáyíu ná chiúⁿ cada-o te vá càdá dáyuhu-o. Te yòhó cuéhé núú sá quidé-n, te cada-n na quiní nchaa ñáyíu —càchí-güedé xáhaⁿ-güedě xii-gá.

⁵Ducaⁿ ní cáháⁿ cue ñaní-gá, chí ní mèe-güedé ñá túú sàndáá iní-güedé nàcuáa ndùu tnúhu càháⁿ-gá. ⁶Te ní xáhaⁿ Jèsús xii-güedé:

—Vátá tnàhá-gá òré quíhíⁿ-í dico nchòhó ndédani càa òré cuu quíhíⁿ-ndó.

⁷Chí nchaa ñáyíu ñùhu ichi cuehé ichi duha chí ñá túú cùu úhú iní ñáhà-yu xii nchòhó. Dico yùhú chí cùu úhú iní ñáhà-yu xii-í cuendá sá càháⁿ-í sá quidé-yu nchaa sá cuéhé sá dúhá. ⁸Te chí cuáháⁿ nchòhó vico chí yùhú vá quíhíⁿ-ni-í chí vátá tnàhá-gá òré quíhíⁿ-í —càchí-gá xáhaⁿ-gá xii-güedé.

⁹Te ducaⁿ ní xáhaⁿ-gá te ní ndóo-gá Galileá, te cue téé-áⁿ cuáháⁿ-güedé.

**Jèsús ndécú-gá ìⁿ vico
chíñuhú-yu Yá Ndiòxí**

¹⁰Dico sáta cuáháⁿ cue ñaní-gá, te ní xica-gá cuáháⁿ-gá tnàhá-gá dícó-ni sá dáyuhu cuáháⁿ-gá. ¹¹Te ñáyíu isràèl ñáyíu xíndecu vico nànducú-yu Jèsús, te xítnàhá-yu:

—¿Ndèé ndécú Jèsús? —càchí-yu xítnàhá-yu.

¹²Te nchaa ñáyíu xíndecu vico xíndatnúhu-yu cuendá-gá. Te davá-yu xítnàhá-yu sá ìo váha iní-gá, te davá-yu xítnàhá-yu sá ñà díú tée váha cùu-gá, chí dàndahú-gá ñáyíu.

¹³Dico mee-ni xicáháⁿ nàhí-yu, chí xíyùhú-yu cue téé cùnuu núú-yu.

¹⁴Te ta ngúhuⁿ dava vico, te cuán-guíhu Jèsús veñúhu càhnu sá ìo cùnuu, te ní nguíta-gá dácuaaha-gá ñáyíu. ¹⁵Te ñáyíu isràèl ní cuñúhu víhí-yu sá ìo váha càháⁿ-gá, te ní xítnàhá-yu:

—¿Ná cuendá ío váha ñùhu-tu díquí tée-a tnúhu cáháⁿ-dé te ñá túú ní dácuaaha-dé-í? —càchí-yu xítnàhá-yu.

¹⁶Te ní xáhaⁿ Jèsús:

—Ñá díú cuendá mèe-í cúú-xí sá dánèhé ñàhà-í xii-ndo, chí cuendá Dútú Ndiòxí Yaá ní tendaha ñaha xii-í véxi-í cúú-xí. ¹⁷Te núu ìo dava-ndo ñè yuhu ní iní-ndó cuiní-ndó càda-ndo nacuáa cuiní Yá Ndiòxí cunduu, te cutnùní ndáá iní-ndó sá tnúhu dácuaaha ñaha-í xii-ndo cùu-xi cuendá méé Dútú Ndiòxí, te ñá díú cuendá mèe-í cúú-xí. ¹⁸Te téé cuiní sá càdá càhnu ñaha ñáyíu xii-dé, téé-áⁿ càháⁿ-dé nàcuáa véxi iní méé-dě. Dico yùhú cuiní-í sá càdá càhnú-yu Dútú Ndiòxí Yaá ní tendaha ñaha xii-í véxi-í ñuyíú-a, te càháⁿ ndáá-í te ñá túú dácuaandehnde-í.

¹⁹Te ndíi Moisés ní taxi ndíi tnúhu sá sánú ichi ñaha xii-ndo nacuáa cundecu-ndo, te ní dùcaⁿ ñá túú sàndáá

iní-ndó nàcuáa càháⁿ tnúhu-áⁿ. ¿Te ná cuendá cuíní-ndó càhni ñaha-ndo xii-í? —càchí-gá xáhaⁿ-gã xií-yu.

²⁰ Te ní xáháⁿ-yu xii-gá:

—Yucu ñávãha dàcoto ñaha xii-ó, chi vá yõo ìⁿ cuíní cahni ñaha xii-n —cachí-yu xáháⁿ-yu xii-gá.

²¹ Te ní xáháⁿ Jèsús xií-yu:

—Sá ní quide-í ìⁿ sá vã yõo tnàhí ndàcu cada nduu cuu-xi nduu ndetatú-ó, xíãⁿ ío ní cuñúhu ñaha-ndo xii-í. ²² Te ndíi Moisés ní cachí ndíi sá cuãha-yu sèñá ñii cue landú téé, dico ñá díú mèe ndíi ni càhu iní ndíi chi ducaⁿ tnàhí ní xóo cada cue ñaní tnáhá-ó dàvá-áⁿ, núu xíãⁿ nchòhó sãha-ndo sèñá ñii landú téé cuèi cùu-xi nduu ndetatú-ó. ²³ Te ducaⁿ quide-ndo cuendá sá ñà túú nã cumání-ndó núú tnúhu sá sánú ìchi ñaha xii-ndo ní dándõ ndíi Moisés. ¿Te ná cuendá cúdééⁿ-ndó núú-í sá ní quide tátna-í téé cùhú nduu ndetatú-ó-í? ²⁴ Te váha váha cada cuendá-ndó, te vá cuendá-ni cáháⁿ-ndó sã yúhú ndècuéchi-í chi ñá túú xìní-ndó —càchí-gá xáhaⁿ-gã xií-yu.

Jèsús xáhaⁿ-gã xií-yu núú véxi-gá

²⁵ Te dava ñáyiu ñuú Jerusalén ní ngúíta-yu xitnãhá-yu:

—¿Náa ñá díú tèe-áⁿ nánducu-güedé cahni-güedé?, ²⁶ núu náí-dé nútníi núú chítú núú tàcá-ãⁿ càháⁿ-dé, te vá yõo cùyii cúñaha xii-dé ìⁿ tnúhu. Cudana te cue téé cùchiuⁿ sandáá iní-güedé sá díú-dé cúú-dé Crístú Yaa ní tendaha Yã Ndiõxí véxi ñuyú-a. ²⁷ Dico nchoo xìní-ó ndèe ichi véxi téé-ãⁿ, dico Crístú ná quixi-gá chi vá yõo ìⁿ quini ndèe ichi quixi Yaa-áⁿ —càchí-yu xitnãhá-yu.

²⁸ Te yìhi Jesús xití veñúhu càhnu sá ìo cùnno danehe-gá ñáyiu, te ní tecú dóho-gá tnúhu càháⁿ-yu. Te níhi ní cáháⁿ-gá, te xáhaⁿ-gã xií-yu:

—¿Ná quini-tu nchòhó ndèe ichi véxi yúhú! Yúhú véxi-í dico ñá díú sã cúú

iní mèe-í, chi Yã Ndiõxí Yaa quidé nchãa-ndi túhú sá vãha ní tendaha ñaha-gá xii-í véxi-í, te nchòhó ñá túú xìní-ndó-gã. ²⁹ Te yúhú xìní-í-gá chi núú ndécú-gã ní quee-í véxi-í, te diu mee-gã ní tendaha ñaha-gá véxi-í —càchí-gá xáhaⁿ-gã xií-yu.

³⁰ Te sã dúcãⁿ ní cáháⁿ-gá, núu cuíní-güedé tñii ñaha-güedé xii-gá quíhíⁿ-gá vecaá ní cùu, dico vá yõo ìⁿ ni cùyii tñii ñaha xii-gá chi vátá sãá-gá òré tñii ñaha-güedé. ³¹ Dico vãi-yu ní sándáá iní ñãhá-yu xii-gá, te ní xitnãhá-yu:

—¿Nágá cúú sã cádá Crístú ná quixi-gá-í?, te téé-a ío cuéhé núú sã tá quide-dé véxi. Vaa diu téé-a cùu-dé Crístú Yaa ní tendaha Yã Ndiõxí véxi ñuyú-a —càchí-yu xitnãhá-yu.

Cue téé cùu fariséu cuíní-güedé quíhíⁿ Jèsús vecaá

³² Te ní níhi cue téé cùu fariséu tnúhu nàcuáa càháⁿ ñáyiu cuendá Jèsús, núu ní ndatnúhu-güedé ndíhi cue dútú cùnno, te ní techiuⁿ-güedé cue téé quide cuendá veñúhu cuáhãⁿ-güedé cuátnii ñaha-güedé xii-gá ní cùu. ³³ Te ní xáhaⁿ-gã xii-güedé:

—Sacú duha nduu cundecu ndíhi ñaha-í xii-ndo, te núhú tucu-í núú ndécú tàtà-í Yaa ní tendaha ñaha xii-í véxi-í ñuyú-a. ³⁴ Te cuèi na nànducu ñaha-ndo dico vá ná níhi ñãhá-ndó chi vá sãá-ndó núú cündecu-í —càchí-gá xáhaⁿ-gã xii-güedé.

³⁵ Te ní ngúíta ñáyiu isràél xitnãhá-yu:

—¿Ndèe quíhíⁿ-tu téé-a te vá ná níhi-ó-dé-í? ¿Àdi quíhíⁿ-dé na chitnahá-dé ñáyiu isràél ñáyiu nchiténno nchaa ñuú xíca cuendá danèhé-dé ñáyiu griégú? ³⁶ ¿Náa càháⁿ-tu-dé duha càháⁿ-dé: “Nanducu ñaha-ndo te vá nánihí ñãhá-ndó chi vá sãá-ndó núú cündecu-í”, càchí-tu-dé? —càchí-yu xitnãhá-yu.

Nàcuáa cada Espíritú Yă Ndiöxí iní-ó

³⁷ Te nduu ní yáha-ná vico cùu-xi nduu cahnu vihi, te nduu-ăⁿ ní ngúnu tníi Jèsús tnuú ñáyiú, te níhi ní cáháⁿ-gá, te xáhaⁿ-gă xií-yu:

—Núu ió dava-ndo yìchí-ndó ndùte, te quixi-ndo nùu-í, te coho-ndo. ³⁸ Duha càháⁿ-í chi nchaa ñáyiú na quindáá iní ñáhá xii-í, te cada-xi iní-yu dàtná ìⁿ núu xicá ndùte, nchaa-ni nduu xica ñá túú yìchí, ducaⁿ càda-xi iní-yu núu cuàháⁿ núu véxi dàtná càháⁿ-xi núu tütú Yă Ndiöxí —càchí-gá xáhaⁿ-gă xií-yu.

³⁹ Te ducaⁿ ní cáháⁿ-gá cuendá sá quíxí Espíritú Yă Ndiöxí ngúndecu ndihi nchaa ñáyiú na quindáá iní ñáhá xii-gá, chi sáá nduu ndàa-gá andiu càda cahnu ñaha Tátá-gă xii-gá, te dàvâ-áⁿ te quixi Espíritú Yă Ndiöxí cundecu ndihí-yu.

Ñá ní cùu ìⁿnuú-yu cuendá tñúhu ní cáháⁿ Jèsús

⁴⁰ Te dava ñáyiú ní xíndedóho tñúhu ní cáháⁿ Jèsús ní xítnàhá-yu:

—Ndáá sá tée-a cùu-dé tée càchí-yu quixi cáháⁿ tñúhu Yá Ndiöxí —càchí-yu xítnàhá-yu.

⁴¹ Te dava tucú-yu xítnàhá-yu:

—Tée-a cùu-dé Crístú Yaá ní tendaha Yă Ndiöxí véxi ñuyíú-a —càchí-yu xítnàhá-yu.

Te dava-gá tucú-yu xítnàhá-yu:

—¿Náa ndàa dístrítú Galileá quixi Crístú Yaá tendaha Yă Ndiöxí quixi ñuyíú-a? ⁴² Chi núu tütú Yă Ndiöxí càchí-xi sá Crístú Yaá tendaha Yă Ndiöxí quixi ñuyíú-a cuu-gá ìⁿ ñaní tnáhá ndíi Dàvíí, te quee-gá ñúú Bèlén ñúú méé ndíi Dàvíí, duha càháⁿ-xi núu tütú Yă Ndiöxí —càchí-yu xítnàhá-yu.

⁴³ Te xíăⁿ nùu ñá ní cùu ìⁿnuú-yu cuendá Jèsús. ⁴⁴ Te davá-yu cuíní-yu tníi-yu Jèsús quíhíⁿ-gá vecaá ní cùu, dico ní ìⁿ-yu ñá túú ní cùyíí-yu tñii ñàhá-yu xii-gá.

Cue tée cùchiuⁿ ñá túú sàndáá iní-güedé Jèsús

⁴⁵ Te cue tée cuáháⁿ tñii ñaha xii Jèsús ní cùu ní ndexio-güedé núu cuè tée cùu fariséú ndihi núu cuè dütú cùnùu. Te xáhaⁿ cuè tée cùnùu-áⁿ:

—¿Ná cuendá ñá ní cãndeca-ndo tée-ăⁿ quixi? —càchí-güedé xáhaⁿ-güedé.

⁴⁶ Te cue tée ní sáháⁿ chiuⁿ ní xáhaⁿ-güedé:

—Ni ìⁿ tée ñá túú xíní-ndí cáháⁿ dàtná càháⁿ tée-ăⁿ —càchí-güedé xáhaⁿ-güedé.

⁴⁷ Te ní xáhaⁿ cuè tée cùu fariséú:

—¿Náa tñáhá nchòhó ní sàndáá iní-ndó tñúhu ndehnde càháⁿ tée-ăⁿ?

⁴⁸ ¿Náa ñá túú xíní-ndó sã ní ìⁿ cue tée tàxi tñuní nchúhú, te ní ìⁿ nchúhú cue tée cùu fariséú ñá túú sàndáá iní-ndí tée-ăⁿ ñă? ⁴⁹ Nchaa ñáyiú tùha ñaha xii tée-ăⁿ ñá túú sàndáá iní-yu nàcuáa càháⁿ tñúhu sá sánú ìchi ñaha xii-o, dico cuíta nihnú-yu sá dúcáⁿ quidé-yu —càchí-güedé xáhaⁿ-güedé xii cue tée-áⁿ.

⁵⁰ Te té Nicòdemú tée ní sáháⁿ niú ní ndatnúhu-dé ndihi Jèsús cúú-dé tñáhá-dé ìⁿ tée fariséú, te ní xáhaⁿ-dé xii-güedé:

⁵¹ —Tñúhu sá sánú ìchi ñaha xii-o nacuáa cundecu-o càchí-xi sá ndéé cundedóho-o ñása càháⁿ tée tàú cuéchi cuendá cutnùni iní-ó ñá ní quide-dé, te dătnùni cáháⁿ-ó nùu ndisa ndècuéchi-dé àdi ñá túú ndècuéchi-dé —càchí-dé xáhaⁿ-dè.

⁵² Te ní xáhaⁿ-güedé:

—Cùu ní cachí sá tñáhá-ö cúú-n tée dístrítú Galileá nùu ducaⁿ càháⁿ-n. Dacuàha tutú yódó tñuní tñúhu Yă Ndiöxí te quini-n nàcuáa càháⁿ-xi sá ní ìⁿ tée véxi dístrítú Galileá ñá túú càháⁿ-dé tñúhu Yá Ndiöxí —càchí-güedé xáhaⁿ-güedé.

⁵³Ducaⁿ te ndi dííⁿ cuánuhú-güedé vehe-güedé.

İⁿ ñadĩhí ndécú vĩhi cuéchi-xi

8 Te Jèsús cuáháⁿ-gá yucu Òlívú. ²Te sátá nĩ túndaá nduu tnéé, te cuáháⁿ tucu-gá veñúhu càhnu sá ïo cùnuu. Te ïo cuéhé ñáyũ ní chítú nĩnũ-yu núú-gã, te ní ngóo-gá ní dánèhé ñáhá-gã xií-yu. ³Te ní quexio cue tée dàcuaha ñaha xií-yu nchaa tnúhu ní chídó tnùnĩ ndĩf Moisés, ndihĩ cue tée cùu fariséú, te ndèca-güedé ĩⁿ ñadĩhĩ ní sáá, te ñaha-áⁿ nĩ xinĩ ñáhã-yu càháⁿ ndihĩ-aⁿ ĩⁿ tée dico ñá díú yĩ-aⁿ cuu-dé, te ní sanutnĩ ñaha-güedé xii-aⁿ tnuú nchaa ñáyũ xĩndecu núú Jèsús. ⁴Te ní xáhaⁿ-güedé xii Jèsús:

—Mèstrú, ñadĩhĩ-a ní xinĩ ñáhã ñáyũ xii-aⁿ càháⁿ ndihĩ-aⁿ ĩⁿ tée dico ñá díú yĩ-aⁿ cuu-dé. ⁵Te tnúhu ní chídó tnùnĩ ndĩf Moisés càchĩ-xi sá yúú cahni-o nchãa ñáyũ dĩhĩ duha quide. Te yòhó, ¿nása càchĩ-n cùnduu-i? —cachĩ-güedé xãhaⁿ-güedé xii-gã.

⁶Duha ní cáháⁿ-güedé chi cuendá sá cuinĩ-güedé coto ndeé ñáhã-güedé xii-gã nũ nása cáháⁿ-gá cuendá nùcúo nchihĩ ñaha-güedé xii-gã ní cáháⁿ-güedé. Te ní ngũnu ndeyĩ-gá te ní ngũíta-gá tée-gã ndihĩ díquí ndáhã-gã lètrá núú ñúhú. ⁷Te xìcãⁿ tnúhú-nĩ tucu-güedé núú-gã nũ ní ndonehe núú-gã, te ní xáhaⁿ-gã:

—Ndédani càa nchohó te núú ñá túú ñã cuéchi quide-ndo te díhna nuu-gã-ndó chí cuãha-aⁿ yúú —càchĩ-gã xãhaⁿ-gã xii-güedé.

⁸Te ní ngũnu ndeyĩ tucu-gá tée tucu-gã lètrá núú ñúhú. ⁹Te sá dúcãⁿ nĩ xáhaⁿ-gã xii-güedé te ní ndixi túú inĩ-güedé sá ñã túú quide váha mee-güedé tnáhã-güedé, núú da ĩⁿ da ĩⁿ-güedé ní ndee, te díhna-gã cue tée cùu sacuéhé nĩ ndee te ní ngũíta nchicúⁿ dava-gã-güedé. Te sátá nĩ ndihĩ-güedé ní ndee, te ní quendóo mee-ñã Jèsús

ndihĩ ñadĩhĩ-áⁿ. ¹⁰Te ní ndonehe núú Jèsús te ní xinĩ-gã sá nĩ ndihĩ-güedé cuáhãⁿ te mee-ñã ñadĩhĩ-áⁿ nĩ ndóo-aⁿ, te ní xáhaⁿ-gã xii-aⁿ:

—¿Ndèndĩ cuáhãⁿ cue tée càchĩ sá nĩ quide-n cuéchi? ¿Nĩ ĩⁿ-güedé ñã ní cùndee tnúhu-güedé quĩhĩⁿ-n càstíú-va? —càchĩ-gã xáhaⁿ-gã xii-aⁿ.

¹¹Te ní xáhaⁿ-aⁿ xii Jèsús:

—Ñáhã, chi ní ĩⁿ-güedé ñã ní ndàcu-güedé —càchĩ-aⁿ xáhaⁿ-aⁿ.

Te ní xáhaⁿ Jèsús:

—Te ní yúhú vá dáquĩhĩⁿ ñáhã-í castíú xii-n. Te vitna te núhú-n te vá cádá-gã-n nãndĩ sá cuéhé sá dúhá —càchĩ-gã xáhaⁿ-gã xii-aⁿ.

Jèsús dándixi túu-gã inĩ-ó

¹²Te ní cáháⁿ tucu Jèsús núú ñáyũ, te xáhaⁿ-gã xií-yu:

—Yúhú cúú-í dàtnã ĩⁿ ñuhú dáyèhe-í ñuyúú-a, te nchaa ñáyũ na chĩtnahã ñáhã xii-í, te vá cùndècu-gã-yu ichi cuéhé ichi duha, chi yúhú dándixi túu-í inĩ-yu cuendá cutnùnĩ inĩ-yu nàcuãa ndùu cuendá Yã Ndiõxĩ, te cundecu-í ndihĩ-yu ní caa ní quĩhĩⁿ —càchĩ-gã xáhaⁿ-gã xií-yu.

¹³Te ní xáhaⁿ cuè tée cùu fariséú xii-gã:

—Medĩ-n cahãⁿ-n sã cúú-n tée váha, te vá yòo ĩⁿ-gã chĩndèe tnúhu ñaha xii-n núú ná tée cùu-n, dico xìãⁿ ñã túú nãndĩhĩ-xi —càchĩ-güedé xãhaⁿ-güedé xii-gã.

¹⁴Te ní xáhaⁿ Jèsús:

—Cuèĩ càháⁿ-í cuendá mèè-í dico nãndĩhĩ tnúhu càháⁿ-í. Chi yúhú ñaha-í ndèè ichi véxi-í, te xìní-í ndèè ichi núhú-í, dico nchòhó chi ñã túú xìní-ndó ndèè ichi véxi-í, te ní ñã túú xìní-ndó ndèè ichi quĩhĩⁿ-í. ¹⁵Te nchòhó chi cuendá-ni càháⁿ-ndó cuendá ñáyũ núú quide váha-yu àdĩ ñã túú quide váha-yu. Te yúhú ñã túú càháⁿ-í cuendá ñáyũ núú quide váha-yu àdĩ ñã túú quide váha-yu.

¹⁶ Àdi núu cǎháⁿ-í dico ìⁿ tnúhu ndáá cǎháⁿ-í chi ñá díú-ní mée-í cǎháⁿ, chi tnàhá Tǎtà-í Yaá ní tendaha ñàha xii-í véxi-í ñuyú-a cǎháⁿ-gá chíndèe tnúhu ñàha-gǎ xii-í. ¹⁷ Te tnúhu sá sánú ìchi ñàha xii-ndo cachí-xi sá núu na cùndecu úú cue tée cǎháⁿ ndáá-güedé nàcuáa cùu ìⁿ sá cùndáá, te núu ìⁿ-ni tnúhu na cǎháⁿ-güedé ndi ndúú-güedé te xǎⁿ nándíhi-xi, duha cǎchí tnúhu-áⁿ. ¹⁸ Te ñiu-ni ducaⁿ cùu-xi yúhú chi cǎháⁿ-í ìⁿ tnúhu ndáá sá cúú-xí mée-í, te ñiu-ni dàtná cǎháⁿ-í cǎháⁿ Tǎtà-í Yaá ní tendaha ñàha xii-í véxi-í ñuyú-a —cǎchí-gá xǎháⁿ-gǎ xii-güedé.

¹⁹ Te ní xǎháⁿ-güedé xii-gǎ:

—¿Te ndèè ndécú Tǎtà-n-í? —cǎchí-güedé xǎháⁿ-güedé.

Te ní xǎháⁿ Jèsús:

—Te núu dìcò xìní-ndó yòo cuu yúhú-á te ducaⁿ te quini-ndó Tǎtà-í. Te ni yúhú ñá túú xìní-ndó yòo cuu-í núu xǎⁿ ñá túú xìní-ndó Tǎtà-í —cǎchí-gá xǎháⁿ-gǎ xii-güedé.

²⁰ Duha ní cǎháⁿ Jèsús nini dàcuaha-gǎ ñáyiú xití veñúhu núú ndécú àlcan-ciá díhúⁿ. Te vá yòo ìⁿ ni cùyii tnií ñàha xii-gǎ chi vátá sàá-gǎ òré tnií ñàha-güedé.

**Ñáyiú ñá túú sàndáá iní ñáhá xii
Jesús vá ndácü-yu quíhíⁿ-yu
núú nùhú-gá cundecu-gá**

²¹ Te ní xǎháⁿ tùcu Jesús xii-güedé:

—Yúhú nùhú-í te nanducu ñàha-ndo te vá nánihí ñáhá-ndó, te cuú-ndó núú yíca cuèchi-ndo, chi vá ndácú-ndó sǎá-ndó núú nùhú-í cundecu-í —cǎchí-gá xǎháⁿ-gǎ xii-güedé.

²² Te ní xitnàha cue tée isràèl:

—¿Te náa cahni-dé mée-dé núu cǎchí-dé sá vǎ ndácú-ó sàá-ó núú quíhíⁿ-dé-ǎⁿ? —cǎchí-güedé xitnàha-güedé.

²³ Te ní xǎháⁿ Jèsús xii-güedé:

—Nchòhó chi cue tée ñuyú-a cùu-ndo, núu ío ñùhu iní-ndó sǎ ìó ñuyú-a. Te yúhú chi tée núú ñnu cùu-í núu xǎⁿ ñá túú sǎ ìó ñuyú-a ñùhu iní-í. ²⁴ Te xǎⁿ núu cǎchí-í sá cùu-ndó núú yíca cuèchi-ndo, chi ñá cuiní-ndó quindáá iní-ndó sǎ yúhú véxi cuuⁿ-í andiu, te núu xǎⁿ ñiu-ni núú yíca cuèchi-ndo cùu-ndó —cǎchí-gá xǎháⁿ-gǎ xii-güedé.

²⁵ Te ní xícáⁿ tnúhú-güedé núú-gǎ, te xǎháⁿ-güedé:

—¿Te ná cúú yòhó núu ducaⁿ cǎháⁿ-n-í? —cǎchí-güedé xǎháⁿ-güedé xii-gǎ.

Te ní xǎháⁿ-gǎ:

—Sa ní cachí tnúhu-í xii-ndo ndéè díhna —cǎchí-gá xǎháⁿ-gǎ xii-güedé.

²⁶ Te xǎháⁿ tùcu-gǎ:

—Ndècu cuéhé tnúhu cǎháⁿ-í cada ndáá-í cuendá nchòhó. Te Tǎtà-í Yaá ní tendaha ñàha xii-í véxi-í ñuyú-a cǎháⁿ-gá tnúhu ndáá, te tnúhu cǎháⁿ yúhú ñuyú-a cùu-xi tnúhu ní cǎháⁿ-gá ní xíndedóho-í —cǎchí-gá xǎháⁿ-gǎ xii-güedé.

²⁷ Te mee-güedé ñá túú ní tècú tnùn-í-güedé sá cuendá Dútú Ndiòxi ní cǎháⁿ Jèsús. ²⁸ Te ní xǎháⁿ-gǎ xii-güedé:

—Òré ná catá cǎa ñàha-ndo xii yúhú Téé cùu ñani tnáhá-ndó nchàa-ndo núú cùrúxi cahni ñàha-ndo, te òré-áⁿ cutnùní iní-ndó yòo cuu-í, te ñá túú quide-í sá cúú iní mée-í, chi yúhú cǎháⁿ-í nàcuáa ní dánèhè ñáhá Tǎtà-í ²⁹ Yaá ní tendaha ñàha xii-í véxi-í. Te ñiu-gǎ ndécú ndíhi ñàha-gǎ xii-í, te ñá túú dàna nihnu ñàha-gǎ chi quide-í nchaa nàcuáa cùu iní-gǎ —cǎchí-gá xǎháⁿ-gǎ xii-güedé.

³⁰ Te sá dúcáⁿ ní cǎháⁿ-gǎ núu ío vǎi ñáyiú ní sàndáá iní ñáhá xii-gǎ.

**Ñáyiú sàndáá iní ñáhá xii Yá
Ndiöxí ndihi ñáyiú ndècu
ichi cuehé ichi duha**

³¹ Te ní xáhaⁿ Jèsús xii ñáyiú isràél ñáyiú ní sàndáá iní ñáhá xii-gá:

—Te núu vá dáñá ndèè-ndó càda-ndo nchaa nacuaá càháⁿ-í, te cuu ndisa-ndo cue téè tnahá tnúhu ndihi-í, ³² te tecú tnùnì-gá-ndó tnúhu ndáá, te ducaⁿ te cácu nihnu-ndo —càchí-gá xáhaⁿ-gá xií-yu.

³³ Te ní xáhãⁿ-yu:

—Nchúhú cúu-ndí cue ñaní tnahá ndii Àbrahám, te ni ìⁿ nduu ñá túú ndèé sácündedí nihnu-ndí ndoho tnahá-ndí nñu cáchí-ò sá dàcácu nihnu ñaha-n xii-ndí —càchí-yu xáhãⁿ-yu xii-gá.

³⁴ Te ní xáhaⁿ Jèsús xií-yu:

—Na càchí tnúhu ndáá-í xii-ndo sã nchaa ñáyiú quide nchaa sá cuehé sá dúhá tàxi tñuní ñáhá-nã-xi xií-yu. ³⁵ Te cue ñáyiú xinu cuechi te vá cúú ìⁿ-ná cuú-yu ndihi ñáyiú dii vèhe-xi xinu cuechí-yu, dico cue déhe ñáyiú dii vèhe-xi-áⁿ chi ìⁿ-ni cùu ndihi ñaha-güexi xií-yu. ³⁶ Te núu yúhú Yaá cúú Dèhe Yá Ndiöxí dàcácu nihnu ñaha-í xii-ndo núu nchaa yíca cuechi-ndo, te ndáá sá nchòhó cácu nihnu ndisa-ndo. ³⁷ Te yúhú sa xini-í sá nchòhó cúu-ndó ñaní tnahá ndii Àbrahám, te dicó-ni sá ñã tnahá iní-ndó tnúhu càháⁿ-í nñu xíãⁿ cuiní-ndó càhni ñaha-ndo. ³⁸ Te yúhú càháⁿ-í nàcuáa ní dánèhé ñáhá Tàtà-í, te nchòhó quidé-ndó nàcuáa càháⁿ tãtã-ndó —càchí-gá xáhaⁿ-gá xií-yu.

³⁹ Te ní xáhãⁿ-yu:

—Ndii Àbrahám cúú tãtã-ndí —càchí-yu xáhãⁿ-yu xii-gá.

Te ní xáhaⁿ Jèsús:

—Núu ndisa ñaní tnahá ndii Àbrahám cúu-ndó, te cada-ndo nàcuáa ní xóo cada ndii ni cùu. ⁴⁰ Te yúhú cueí càháⁿ-í ìⁿ tnúhu ndáá nàcuáa càháⁿ Yá Ndiöxí cáchí tnúhu-gá xii-í, te cuiní-ndó càhni

ñaha-ndo. ¡Dico ndii Àbrahám chi ñã túú dùcaⁿ ni quide ndii! ⁴¹ Te nchòhó quidé-ndó nàcuáa quide tãtã-ndó —càchí-gá xáhaⁿ-gá xií-yu.

Te ní xáhãⁿ-yu:

—Nchúhú, ñã túú yàyacáⁿ ndécú tãtã-ndí, chi ìⁿ dñi Yá Ndiöxí cúú tãtã-ndí —càchí-yu xáhãⁿ-yu xii-gá.

⁴² Te ní xáhaⁿ Jèsús:

—Núu dicó Yá Ndiöxí ndisa cùu Tãtã-ndó te cuu iní ñáhã-ndó xii-í ní cùu chi yúhú ní quee-í núu ndécú-gã véxi-í ñuyúú-a. Te ñã túú véxi-í sá cúú iní mèè-í, chi mee-gã ní tendaha ñaha-gã véxi-í. ⁴³ Te ñã túú tècú tnùnì-ndó tnúhu càháⁿ-í chi ñã túú tnahá iní-ndó. ⁴⁴ Te nchòhó chi tãtã-ndó cùu yucu ñávãha núu cùdñi iní-ndó quide-ndo nchaa nacuaá cùu iní-xi, chi ndéé òré ní ngáva ñuyúú ducaⁿ-ni ndècu-xi dacáhãⁿ-xi iní-ndó sãhni tñaha-ndo. Te ñã ìⁿ ndùu càháⁿ-xi ìⁿ tnúhu ndáá chi ñã túú xica-xi ichi ndáá, chi mee-ni ìchi tnúhu ndehnde xica-xi chi ducaⁿ iní-xi. Te ñu-xi dàcahu-xi iní-ndó dàcuandehnde-ndo. ⁴⁵ Te yúhú càháⁿ-í tnúhu ndáá te ñã túú cuiní-ndó quindáá iní ñáhã-ndó. ⁴⁶ ¿Te ndèdacàa nchòhó xini-ndó sã quidé-í ìⁿ sá cuehé sá dúhá-í?, te yúhú ñã túú nã quidé-í chi càháⁿ ndáá-í, ¿te ná cuendá ñã túú cuiní-ndó quindáá iní-ndó tnúhu càháⁿ-í? ⁴⁷ Te nchaa ñáyiú ndècu ichi Yá Ndiöxí, ñáyiú-áⁿ sácündedóho-yu nchaa tnúhu càháⁿ-gá. Te nchòhó chi ñã díú ichi Yá Ndiöxí ndécú-ndó nñu ñã túú sácündedóho-ndo tnúhu càháⁿ-gá —càchí-gá xáhaⁿ-gá xií-yu.

**Díhna-gá Cristú sa ndècu
dacúxí ndii Àbrahám**

⁴⁸ Te ní xáhaⁿ ñáyiú isràél:

—Vãha-ni càháⁿ-ndí sá tèe samaritànú cúu-n, te yucu ñávãha ndècu ndihi-n —cachí-yu xáhãⁿ-yu xii-gá.

⁴⁹ Te ní xáhaⁿ Jèsús:

—Yúhú, ñá túú yùcu ñávàha ndècu ndìhi-í, chi Tàtà-í quidé càhnu-í, te nchòhó da cùu úhú iní ñáhá-ndó xii-í — càchí-gá xáhaⁿ-gã xií-yu.

⁵⁰Te xáhaⁿ tùcu-gá:

—Yúhú, ñá túú càchí-í sá cáda càhnu ñaha-ndo, dico Dútú Ndiòxí cuiní-gá sá cáda càhnu ñaha-ndo xii-í. Te mee-gã cáháⁿ-gá nõu ndèdacàa-ndo quide váha, te ndèdacàa-ndo ñá túú quide váha. ⁵¹Te na càchí tnúhu ndáá-í xii-ndo sã nchàa ñáyiu na tnìi tnúhu càháⁿ-í te vá cuíta nihnú-yu —càchí-gá xáhaⁿ-gã xií-yu.

⁵²Te ní xáhaⁿ tùcu ñáyiu isràél:

—Vitna te ní xiní ndáá-ndí sá yùcu ñávàha ndècu ndìhi-n, chi ndíi Àbrahám ndìhi nchaa cue téé ní xóo cáháⁿ tnúhu Yá Ndiòxí ndéé sanaha ñí xihí-güedé, te yòhó càchí-tu-n sã ncháá ñáyiu na tnìi tnúhu càháⁿ-n te vá cùu-gá-yu. ⁵³¿Náa ío-gá càhnu cuu-ó dàcúxí ñaní tnáhá-ndí ndíi Àbrahám-ã? Téé-áⁿ dai ní xihí-dé ndìhi cue téé ní xóo cáháⁿ tnúhu Yá Ndiòxí ndéé sanaha. ¿Te yòhó nágá-tu cùu-n te vá cùu-n càhaⁿ-n-i? —cachí-yu xáháⁿ-yu.

⁵⁴Te ní xáhaⁿ Jèsús:

—Te núu dicó mée-í quidé càhnu-í mée-í ñá, te ñá túú nàndfhi sá quidè-í nõu ducaⁿ. Dico Tàtà-í quidé càhnu ñaha-gá xii-í, te ñu-ni Yaá-áⁿ càchí-ndó cùu Ndiòxí-ndó. ⁵⁵Te nchòhó chi ñá túú xiní-ndó-gã. Te yúhú chi xiní-í-gá. Te núu na càchí-í sá ñá túú xiní-í-gá te dàcuandehnde-í dàtná ndehnde mée-ndo. Te yúhú chi xiní ndisa-í-gá te tnìi-í nchaa tnúhu càháⁿ-gã. ⁵⁶Te ndíi Àbrahám ñaní tnáhá-ndó ñí xindecu ndéé sanaha ío ní cudíí iní ndíi sá quini ñáhá ndíi xii-í, te ní sáá nduu ñí xiní ñáhá ndíi xii-í nõu ío ní cudíí iní ndíi —càchí-gá xáhaⁿ-gã xií-yu.

⁵⁷Te ní xáhaⁿ ñáyiu isràél xii Jèsús:

—Ni vátá cùhúⁿ-gã-n údico úxí cuíá-n te càchí-n sã ñí xiní-n ndíi Àbrahám, te

ní cunaha vìhi ní xihí ndíi-áⁿ —càchí-yu xáháⁿ-yu xii-gá.

⁵⁸Te ní xáhaⁿ Jèsús:

—Te na càchí tnúhu ndáá-í xii-ndo sã cùmání-gã cundecu ndíi-áⁿ ñuyúú-a te yúhú sa ndècu-gá-í —càchí-gá xáhaⁿ-gã xií-yu.

⁵⁹Te sá dúcáⁿ ñí cáháⁿ-gá nõu xíáⁿ ní quehéⁿ-yu yúú cuáha ñáhá-yu xii-gá ní cùu, te ní nguívàha-gá nõu-yu te ní quee-gá xití veñúhu cuáháⁿ-gã.

Jèsús quidé tãtna-gá iiⁿ téé cuàá

9 Te núu xicá cùu Jèsús ní naníhí-gá iiⁿ téé cuàá, te sa ducaⁿ tnàhí càa núu-dě ní cacu-dé. ²Te ní xáhaⁿ cuè téé xica cuu ndìhi-gá xii-gá:

—Mèstrú, ¿ná cuendá dàcáⁿ cuàá téé-ãⁿ ní cacu-dé? ¿Sá cuendá nchaa yicá cuèchi tãtá-dě, ãⁿ sã cuendá nchaa yicá cuèchi nãná-dě, ãⁿ sã cuendá nchaa yicá cuèchi mee-dě dàcáⁿ cáá-dě ní cacu-dé? —càchí-güedé xáhaⁿ-güedé xii-gá.

³Te ní xáhaⁿ Jèsús:

—Ni ñá díú sã cuendá nchaa yicá cuèchi mee-dě, te ni ñá díú sã cuendá nchaa yicá cuèchi tãtá-dě, te ni ñá díú sã cuendá nchaa yicá cuèchi nãná-dě, chi mee Yá Ndiòxí ní cuiní-gá sá dúcáⁿ cunduu-dé sáá-dé ñuyúú-a cuendá sã ñuyúú-a quini ñáyiu nása cada ñaha Yá Ndiòxí xii-dé ndúha núu-dě. ⁴Te vitna ío-gá nduu cùyica sá cáda-í nchaa chiúⁿ ní táhú Yáá ní tendaha ñaha xii-í véxi-í ñuyúú-a, chi sáá nduu te vá ndácú-gá-í cada-í chiúⁿ-gá. ⁵Te nini ndècu-gá-í ñuyúú-a te dándixi túu-í iní nchaa ñáyiu cuendá cutnùni iní-yu nàcuáa nduu cuendá Yá Ndiòxí —càchí-gá xáhaⁿ-gã xii-güedé.

⁶Te sátá dúcáⁿ ñí cáháⁿ-gá, te ní sati-gá díí-gá núu ñúhú te ní dácá-gá luha ñuhu ní cuáha ndéhyú, te ndéhyú-ãⁿ ñí dácánùu-gá ndúú xio núu téé cuàá-áⁿ. ⁷Te ní xáhaⁿ-gã xii-dé:

—Quíhíⁿ-n nàquete-n núu-n ndùte tanquí Silòé —càchí-gá xáhaⁿ-gǎ xii-dé. Te Silòé-án quée-xí tnùhu mèè-yu: Tée xica chiuⁿ.

Te ní sáháⁿ tée cuàá-áⁿ nǐ naquete-dé núu-dě, te òré ní ndexio-dé te sa ndèhe-dé. ⁸Te nchaa ñáyiú ndècu yatni núú ndécú-dě ndihí nchaa ñáyiú xini ñáhá xii-dé núú xicáⁿ ndàhú-dé ní xítñàhá-yu:

—¿Náa ñá díú tée-ǎⁿ ní xóo cǎcáⁿ ndàhú-dé? —càchí-yu xítñàhá-yu.

⁹Te davá-yu càchí-yu sá díú-dě, te davá-yu càchí-yu sá ñà díú-dě, dico ducaⁿ càa-dé, càchí-yu xítñàhá-yu.

Dico mee-dě ní xáhaⁿ-dě xií-yu sá díú-dě.

¹⁰Te ní xicáⁿ tnúhũ-yu núú-dě, te xǎhǎⁿ-yu:

—¿Nása ní cuu núu ní ndúha núú-n ndèhe-n vitna? —cachí-yu xǎhǎⁿ-yu xii-dé.

¹¹Te ní xáhaⁿ-dě:

—Tée nàni Jesús-ǎⁿ ní cadúha-dé luha ndéhyú te ní dácánù-dé núú-í, te ní táuchíúⁿ-dě ní sáháⁿ-í tànquí Silòé ní naquete-í núú-í, te òré-áⁿ nǐ cuu cundehe-í —càchí-dé xáhaⁿ-dě xií-yu.

¹²Te ní xicáⁿ tnúhú tùcú-yu núú-dě, te xǎhǎⁿ-yu:

—¿Te ndèè ndécú tée-áⁿ? —càchí-yu xǎhǎⁿ-yu xii-dé.

Te ní xáhaⁿ-dě:

—Ñá túú xini-í —càchí-dé xáhaⁿ-dě xií-yu.

Cue tée cùu fariséú ndátnúhu-güedé ndihí tée ní ndúha núú-xi

¹³Te ndèca-güedé tée ní ndúha núú-xi-áⁿ cuáháⁿ núú cuè tée cùu fariséú. ¹⁴Te cuendá sá ndùu ndetatú-yu ní cadúha Jèsús ndéhyú nǐ dácánù-gá núú tée-áⁿ te ní ndúha, ¹⁵xíǎⁿ nùu ní xicáⁿ tnúhú cuè tée cùu fariséú núú-dě, te xáhaⁿ-güedé:

—¿Nása ní cuu ní ndúha núú-n? —càchí-güedé xáhaⁿ-güedé xii-dé.

Te ní xáhaⁿ-dě xii-güedé:

—Híⁿ tée ní dácánù-dé ndéhyú núú-í te ní sáháⁿ-í ní naquete-í, te ní cuu ndèhe-í vitna —càchí-dé xáhaⁿ-dě xii-güedé.

¹⁶Te dava cue tée cùu fariséú ní xítñàha-güedé:

—Ñá díú Yǎ Ndiòxí ní tèndaha ñaha-gá xii tée-ǎⁿ véxi-dé nùu duha quide-dé nchaa sá vǎ yòo tnàhí ndàcu cada, te ñá túú sàndáá ini-dé canehe íi-dě nduu ndetatú-ó —càchí-güedé xítñàha-güedé.

Te dava-güedé ní xítñàha-güedé:

—¿Nása ndacu-dé cada-dé sá vǎ yòo tnàhí ndàcu cada te núu cùu-dé tée yícá cuèchi? —càchí-güedé xítñàha-güedé.

Te ñá túú ní cùu híⁿnuu-güedé tnúhu ní cáháⁿ-güedé. ¹⁷Te ní xicáⁿ tnúhú tùcu-güedé núú tée ní ndúha núú-xi-áⁿ, te xáhaⁿ-güedé:

—Te yòhó, ¿nása càchí-n cuendá tée ní quide tátna núú-n te ní ndúha? —càchí-güedé xáhaⁿ-güedé xii-dé.

Te ní xáhaⁿ-dě:

—Yúhú càchí-í sá ííⁿ tée càháⁿ tnúhu Yá Ndiòxí cúú-dě —càchí-dé xáhaⁿ-dě xii-güedé.

¹⁸Dico cue tée isràèl ñá ní sàndáá ini-güedé sá cuàá-dé ní cùu, chí cuendá sa ní ndúha núú-dě ní xini ñáhá-güedé, te xǎⁿ nùu ní cana-güedé tátá-dě ndihí nǎná-dě, ¹⁹te ní xicáⁿ tnúhú-güedé núú-yu, te xáhaⁿ-güedé:

—¿Diu tée-a déhe-ndo tée càchí-ndó cuàá-dé ní cacu-dé-ǎⁿ? ¿Te nása ní cuu ní ndúha núú-dě? —càchí-güedé xáhaⁿ-güedé xií-yu.

²⁰Te ní xáhaⁿ tátá-dě ndihí nǎná-dě:

—Diu déhe-ndí cúú-dě te sa cuàá ndisa-dé ní cacu-dé, ²¹dico ñá túú xini-ndí nása ní cuu ní ndúha núú-dě, te ni ñá túú xini-ndí yoo ní quide tátna. Chí cǎcáⁿ tnúhú nùú méé-dě xǎⁿ

nũu sa sàcuéhé-dě, te na càháⁿ-dé nũu nása ní cuu ní ndúha núú-dě —càchí-yu xáhãⁿ-yu xii-güedé.

²² Duha ní cáháⁿ tătă-dě ndihi năná-dě ní xáhãⁿ-yu xii-güedé cuendá sá yùhú-yu cue tée cunuú núú ñáyiú isràél, chi cue tée-ãⁿ sa ní ndatnúhu-güedé ní cuu ìⁿnuu-güedé sá nũu ndèdaca ñáyiú na cáháⁿ sá Jèsús cuú-gã Crístú Yaá ní tendaha Yã Ndiöxí véxi ñuyú-a, te vá dãnã-gã-güedé qufhu-yu veñúhu. ²³ Núu xíãⁿ ní xáhaⁿ tătă-dě ndihi năná-dě sá ná càcáⁿ tnúhú-güedé núú méé-dě chi sa sacuéhé-dě.

²⁴ Te xíãⁿ nũu ní cana tucu-güedé tée ní ndúha núú-xi-ãⁿ, te ní xáhaⁿ-güedé:

—Cáháⁿ-n ìⁿ tnúhu ndáá chi Yã Ndiöxí ndéhé ndi-gã nàcuáa ní cuu ní ndúha núú-n, chi nchúhú xìní-ndí sá dícó ìⁿ tée ndècu yíca cuèchi-xi cùu tée càchí-n ñi quide tátna núú-n —càchí-güedé xáhaⁿ-güedé xii-dé.

²⁵ Te ní xáhaⁿ-dě:

—Yúhú, ñá túú xìní-í te núu tée ndècu yíca cuèchi-xi cùu-dé àdi ñáhá. Dícó-ni sá xìní-í sá cuáá-í ní cùu te vitna ní cuu cundehe-í —càchí-dé xáhaⁿ-dë xii-güedé.

²⁶ Te ní xícaⁿ tnúhú tucu-güedé núú-dë, te xáhaⁿ-güedé:

—¿Nása ní quide ñaha-dë xii-n te ní ndúha núú-n-í? —càchí-güedé xáhaⁿ-güedé xii-dé.

²⁷ Te ní xáhaⁿ-dë:

—Yúhú sa ní cáháⁿ-í te ñá túú quide cuendá-ndó. ¿Te ná cuendá cuiní-ndó càchí tnúhu-ni tucu-í? ¿Á tnáhá-ndó cuiní-ndó quindáá iní-ndó tnúhu càháⁿ-dé? —càchí-dé xáhaⁿ-dë xii-güedé.

²⁸ Te ní cudééⁿ-güedé núú-dë, te ní xáhaⁿ-güedé xii-dé:

—Te núu yòhó cuiní-n chinchícúⁿ-n tée-ãⁿ te cuaháⁿ, dico nchúhú chi canchícúⁿ nihnu nahi-ni-ndí nàcuáa ní cáháⁿ ndíi Moisés. ²⁹ Te nchúhú chi ñaha-ndí

sá Yã Ndiöxí ní cáháⁿ ndihi-gã ndíi Moisés, dico tée càchí-n-ãⁿ chi ni ñà túú xìní-ndí ndèé tée cùu-dé —càchí-güedé xáhaⁿ-güedé xii-dé.

³⁰ Te ní xáhaⁿ tée ní ndúha núú-xi-ãⁿ:

—¿Te náa ñá dífú nchòhó càchí-ndó sá ìo túha-ndo? Te núu ducaⁿ càháⁿ-ndó sá ñà túú xìní-ndó ndèé tée cùu-dé, te diu-dé ní quide tátna-dé núú-í ní ndúha —càchí-dé xáhaⁿ-dë xii-güedé.

Te xáhaⁿ tucu-dé:

³¹ —Xìní-ó sá Yã Ndiöxí ñá túú tédòho-gã tnúhu càháⁿ ñáyiú quide nchaa sá cuèhé sá dúhá, chi nchaa ñáyiú quide cahnu ñaha xii-gã te quidé-yu nchaa nàcuáa cùu iní-gã, te ñáyiú-ãⁿ tédòho-gã tnúhu càháⁿ-yu. ³² Te ñá ìⁿ ndùu cáháⁿ ñáyiú cuendá ìⁿ tée cada tátna núú ìⁿ ñáyiú cuáá ndéé ní cacu-xi te ndúha. ³³ Te núu ñá dífú mèe Yã Ndiöxí ní tendaha ñaha-gã xii tée-ãⁿ véxi-dé ñá, te vá ndácú-dë cada tátna-dé núú-í ní cùu —cachí-dé xáhaⁿ-dë xii-güedé.

³⁴ Te ní xáhaⁿ-güedé:

—Dico yòhó ndèé yatni vài cuèchi sa ta quide-n véxi, ¿te vitna nacanú ichi ñaha-n xii-ndí cáháⁿ-n-ãⁿ? —càchí-güedé xáhaⁿ-güedé xii-dé.

Te ní queñuhu ñaha-güedé xii-dé tnuú-güedé ñá túú ní dàña-gã-güedé níhí tnáhá ndíhi ñaha-dé xii-güedé.

Ñáyiú ñá túú ndixi túu iní cuendá nchaa sá cuèhé sá dúhá quidé-yu

³⁵ Te ní níhí Jèsús tnúhu sá ñi queñuhu-güedé tée ní cuhú núú-xi-ãⁿ tnuú-güedé cuendá sá vã tnáhá tnúhu ndíhi ñaha-gã-dé xii-güedé, te ní naníhí ñáhá-gã xii-dé te ní xáhaⁿ-gã:

—¿Sàndáá iní-n Dèhe Yã Ndiöxí-ãⁿ? —càchí-gã xáhaⁿ-gã.

³⁶ Te ní xáhaⁿ tée ní cuhú núú-xi-ãⁿ:

—Mèstrú, cachí tnúhu núu ndèé ndécú tée-ãⁿ cuendá quindáá iní-í-dé —càchí-dé xáhaⁿ-dë xii-gã.

³⁷ Te ní xáhaⁿ Jèsús:

—Sa xiní-n-dě chi diu-dé cúu yǔhu téé ndàtnúhu ndíhi-n —càchí-gá xáhaⁿ-gǎ xii-dé.

³⁸Te ní nguǐmǐ xítí-dě núu-gǎ, te ní xáhaⁿ-dě:

—Xítohó Jesucristú, sàndáá iní ñáhà-í xii-n —càchí-dé xáhaⁿ-dě xii-gá.

³⁹Te ní xáhaⁿ tùcu Jesús:

—Yúhú véxi-í ñuyíú-a cada ndáá-í cuéchi ñáyi. Te nchaa ñáyi ñá túú quide váha cúu-yu dàtná ìⁿ ñáyi cuàá, dico nchaa ñáyi cùnuní iní-xi sá ñà túú quide váha, te núu na quìndáá iní-yu tnúhu càháⁿ-í, te cada iní-ndó sǎ dàtná sǎ ní nacaáⁿ núu-yu chi tníⁿ-yu tnúhu càháⁿ-í. Te ñáyi càchí sǎ quidé váha vá ñuu núu-yu cuéchi-yu chi quesàhá-yu sǎ ìo ndáá quidě-yu, ñáyi-áⁿ cúu-yu dàtná ìⁿ ñáyi cuàá, chi vá ndíxí tǔu iní-yu sá ñà túú quide váha-yu ndécú-yu, te vá tníⁿ-yu tnúhu càháⁿ-í —càchí-gá xáhaⁿ-gǎ xii-dé.

⁴⁰Te sǎ dúcáⁿ ní càháⁿ-gǎ, núu ní càháⁿ ìⁿ úú cue téé cùu fariséú, te xáhaⁿ-güedé:

—¿Te náa tnhá nchúhú cuàá-ndí càháⁿ-n-ǎⁿ? —càchí-güedé xáhaⁿ-güedé xii-gá.

⁴¹Te ní xáhaⁿ Jèsús:

—Te núu dicó nchòhó cuàá-ndó ñá, te vá cùndècu cuéchi-ndo ní cùu, dico càchí-ndó sǎ ndéhé-ndó ìⁿ sǎ quidé-ndó te ñá ndáá, núu xiǎⁿ ìo ndècu cuéchi-ndo.

Jèsús càháⁿ-gǎ cuendá cùrrálí mbéé

10 Te na càchí tnúhu ndáá-í xii-ndo sǎ ìⁿ téé ñá túú quǐhu ndàa yuyehe ìⁿ cùrrálí mbéé, te cùtexínu-ni na cuídó-dé, téé-áⁿ cúu-dě ñádúhú. ²Dico téé quǐhu ichi yèhe cùrrálí-güedi, téé-áⁿ cúu-dě xítohó-güedi. ³Te téé ndéé yèhe cùrrálí-güedi nacaáⁿ-dé te cuánguihu xítohó-güedi te ní càháⁿ-dé, te ní nucúhuⁿ ndudú ñáhá-güedi xii-dé. Te ní càháⁿ díú-dě-güedi

te ní queñuhu-dé-güedi cùrrálí.

⁴Te sǎtá ní quee-güedi cùrrálí, te ní ngódó núu-dě núu-güedi, te ní nguíta nchicúⁿ ñáhá-güedi xii-dé chi ní nucúhuⁿ ndudú ñáhá-güedi.

⁵Te ñá túú chinchicúⁿ-güedi ìⁿ téé tàtú, chi nucúhuⁿ ndudú-güedi sǎ ñà díú xítohó-güedi cùu-dé, núu xiǎⁿ xínú-güedi núu-dě —càchí-gá xáhaⁿ-gǎ xii-güedé.

⁶Duha ní càháⁿ Jèsús cuendá sǎ cuíní-gǎ dacuàhá-yu tnúhu-gǎ ní cùu, dico ñá ní tècú tnùní-yu nása ndùu tnúhu ní càháⁿ-gǎ.

Jèsús cúu-gǎ dàtná ìⁿ toli

⁷Te ní xáhaⁿ tùcu Jesús xii-güedé:

—Na càchí tnúhu ndáá-í xii-ndo sǎ yǔhú cúu-í dàtná ìⁿ yèhe cùrrálí núu ndíhu cue mbéé. ⁸Te nchaa cue téé sa yòdo nuu-gǎ ní quixi ní dándàhú-güedé ñáyi cùu-güedé dàtná ñádúhú dùhu-güedé cue mbéé ní cùu, dico ñá ní quide cuendá ñáhá-güedi xii-güedé, chi ní cutnùní iní-güedi sǎ ñà díú xítohó-güedi cùu-güedé. ⁹Te yúhú cúu-í dàtná yuyèhe cùrrálí cue mbéé. Te ducaⁿ sǎtnahá-xi cùu-í chi nchaa ñáyi na tǔha ñaha xii-í te naníhí tǎhú-yu. Te cúu-yu dàtná cue mbéé quiti xíquee cùrrálí-xi cuàháⁿ-güedi núu cáá ité caxi-güedi, te dàtnùní cuándihu-ná-güedi cùrrálí, ducaⁿ sǎtnahá-xi cùu-yu.

¹⁰Ñádúhú òré véxi-dé chi dùhu-dé, sǎhni-dé te dànaa-dé mbéé, dico yúhú chi véxi-í cuendá sǎ naníhí tǎhú-ndó te ìo cudí iní-ndó cùnu cuechi-ndo núu Dütú Ndíoxí ní caa ní quíhíⁿ. ¹¹Te yúhú cúu-í dàtná ìⁿ toli téé ìo nèhe cuendá mbéé-xi, chi téé-áⁿ cuéi na cùu-dé sǎ cúu-xí mbéé-dé cuendá-ñǎ sǎ ná cǎcu-güedi. ¹²Te núu ìⁿ téé na còto ñaha xii-güedi, te téé-áⁿ cuendá-ni sǎ ñúhú yǎhu-dé xító-dě-güedi. Te núu na quíní-dé sǎá

iiⁿ quiti déeⁿ te dàña-dé-güedi xinu-dé, te ndihí-güedi xité nuu ñaha quiti déeⁿ-áⁿ, chi ná díú mèi xítóhó-güedi cùu-dé. ¹³ Chi cuendá-ni sá ñúhú yáhu-dé xító-dé-güedi núu ñá túú ná ndihú iní-dé cuéi na dândihí ñaha quiti cuihna. ¹⁴ Te yúhú cùu-í dàtná iiⁿ téé ío váha xito mbéé-xi, chi téé-áⁿ da iiⁿ da iiⁿ-di xiní-í-dé nàcuáa ndáa-di, te ducaⁿ xiní ñáhá-güedi xii-dé. Te ducaⁿ sátnahá-xi cùu yúhú ndihí nchaa ñáyiú sàndáá iní ñáhá xii-í, chi yúhú xiní-í-yu te ducaⁿ mèe-yu xiní ñáhá-yu xii-í.

¹⁵ "Te ñu-ni ducaⁿ cùu-í ndihí Tàtá-í, chi xiní ñáhá-gá xii-í te xiní-í-gá. Te sáá nduu cùu-í cuendá nchaa ñáyiú sàndáá iní ñáhá xii-í. ¹⁶ Te ndècu-gá ñáyiú vátá quindáá iní ñáhá-gá xii-í. Te xiní ñuhu-xi cundedóho-yu tnúhu-í te quindáá iní ñáhá-yu cuendá iiⁿ-ná ichi cuú-yu, te ducaⁿ cùndecu iiⁿ-ná téé coto ñaha xii-yu cuu-dé dàtná iiⁿ tòlí-yu, te téé coto ñaha xii-yu-áⁿ cúu yúhú.

¹⁷ "Te Tàtá-í ío cùdíí iní ñáhá-gá xii-í cuendá sá sàá iiⁿ nduu te cuú-í, te cuú-í chi ducaⁿ càchí iní-í, te ñá díú sá cúu iní ñáyiú ñuyúí-a cuú-í, te cuú-í dico ndoto-í. ¹⁸ Te vá yóo iiⁿ te ndacu cahni ñaha xii-í, te núu ñá díú sá cúu iní mèe-í cuú-í. Te dàtná-ni cùu iní-í sá cùu-í te ñu-ni ducaⁿ ndòto-í chi ducaⁿ ní cachí Tàtá-í Dútú Ndiòxí cunduu —càchí-gá xáhaⁿ-gá xii-güedé.

¹⁹ Te sá dúcáⁿ ní cáháⁿ-gá te ñá ní cùu iiⁿ nuu tucu ñáyiú isràél. ²⁰ Te davá-yu ní xitnàhá-yu:

—¿Ná cuendá sàndáá-tu iní-ndó tnúhu càháⁿ téé-áⁿ, te yucu ñávàha ndècu ndihí-dé, lúcú téé-áⁿ? —càchí-yu xitnàhá-yu.

²¹ Te davá-yu ní xitnàhá-yu:

—¿Náa xiní-ndó iiⁿ téé ndècu ndihí yucu ñávàha duha váha càháⁿ-dé? ¿Náa xiní-ndó núu ndacu yucu ñávàha cada tátna-xi núu iiⁿ téé cuáá te ndúha? —càchí-yu xitnàhá-yu.

Ñáyiú isràél dáquèe tíhü-yu Jèsús

²² Te ndí tnahá cuía ndadá càhnü-yu vico veñuhu càhnu sá ío cùnuu ñuú Jerusàlén, te mei yóo quidé víxiⁿ-xi quidé-yu vico-áⁿ. ²³ Te corrèdór veñuhu-áⁿ nání-xí Salomón, te xíáⁿ xícá cùu Jèsús. ²⁴ Te ní chítú níhnú ñáyiú isràél núu-gá, te ní xáháⁿ-yu:

—¿Ná ndéé órè cachí tnúhu ndáá-n, te núu sá Cristú Yaá ní tendaha Yá Ndiòxí véxi ñuyúí-a cùu-n, àdi ná téé cùu-n?, cáháⁿ-ni-n —càchí-yu xáháⁿ-yu xii-gá.

²⁵ Te ní xáhaⁿ Jèsús:

—Sa ní cachí tnúhu-í te ñá sàndáá iní-ndó, te ndèhe-ndo sá vái núú sá quidé-í sá ní táúchíúⁿ Tàtá-í cada-í, te cùu-xi iiⁿ sá cùtnùní iní-ndó ná téé cùu-í.

²⁶ Dico nchòhó ñá sàndáá iní-ndó, chi ñá túú cùu-ndo ñáyiú ní chitnahá ñáhá xii-í.

²⁷ Chi nchaa ñáyiú ní chitnahá ñáhá xii-í cùu-yu dàtná cue mbéé quiti xìndecu ndihí xítóhó-xi chi nùcúhuⁿ ndudú-güedi xítóhó-güedi, te ducaⁿ nàquiní ñáhá-ní xítóhó-güedi xii-güedi. Ducaⁿ sátnahá-xi cùu nchaa ñáyiú ní chitnahá ñáhá xii-í.

²⁸ Te yúhú cada-í te nduu táhü-yu cundecu ndihí ñáhá-yu xii-í ní caa ní quíhíⁿ te vá ííⁿ nduu-gá cuíta nihnú-yu, te ní vá yóo iiⁿ ndacu naquendeé ñáhá xii-yu ndaha-í. ²⁹ Chi Tàtá-í ní taxi cuendá ñáhá-gá xii-yu. Te ío cùnuu-gá núu xíáⁿ vá yóo iiⁿ ndacu naquendeé ñáhá xii-yu ndaha-gá. ³⁰ Yúhú ndihí Tàtá-í Dútú Ndiòxí iiⁿ-ni cùu-ndí —càchí-gá xáhaⁿ-gá xii-yu.

³¹ Te ní queheⁿ tucu ñáyiú isràél yúú cuáha ñáhá-yu xii-gá ní cùu.

³² Te ní xáhaⁿ-gá xii-yu:

—Ío cuéhé sá vaha ní quide-í núu-ndó ní chindee ñaha Tàtá-í Dútú Ndiòxí. ¿Te ndèdacáa sá ñá tnahá iní-ndó núu cuíní-ndó cuáha ñaha-ndo yúú xii-í-i? —càchí-gá xáhaⁿ-gá xii-yu.

³³ Te ní xáhaⁿ ñáyiú isràél:

—Ñá dǎú cuendá nchaa sá vǎha ni quide-n cuiní-ndí cuáha ñaha-ndǐ yúú xii-n, chi ìñ dǐi-ni sá ìo càháⁿ úhú-n cuendá Yǎ Ndiǒxí. Te dicó ìñ tée ñuyúú-a cùu-n te cǎchí-n sǎ cùú-n Ndiǒxí — cǎchí-yu xǎháⁿ-yu xii-gǎ.

³⁴ Te ní xáhaⁿ Jèsús:

—Núú tǔtú Yǎ Ndiǒxí sǎ ndécú ndǐhi-ndo càháⁿ-xí nàcuáa ní càháⁿ-gǎ, te duha ní cǎchí-gǎ: “Nchòhó quidé-ndó nǔú-í”, duha ní cǎchí-gǎ. ³⁵ Te nàha-o sǎ vǎ cùú quèhndé nihnu-o tñhu yòdo tñuní núú tǔtú Yǎ Ndiǒxí, chi mee-gǎ ní cǎchí-gǎ sǎ cǎdá-yu núú-gǎ, te vǎ cǎchí-ó sǎ ñǎ ndáa. ³⁶ Te núú ducaⁿ ní càháⁿ-gǎ sǎ nǔú-gǎ quidé nchaa ñáyiú ní sándáá iní ñáhá xii-gǎ ñá, ¿te ná cuendá cúdèéⁿ-ndó nǔú yǔhú sǎ cǎchí-í sǎ cùú-í Déhe-gǎ? Te mee Yǎ Ndiǒxí ní tendaha ñaha-gǎ xii-í véxi-í ñuyúú-a sǎ cǎdá-í chiúⁿ-gǎ. ³⁷ Te núú ñá túú quide-í nàcuáa ní táuchíúⁿ Tǎtà-í cada-í ñá, te vǎ quindáá iní ñáhá-ndó. ³⁸ Te núú quide-í ñá, te cuèí vǎ quindáá iní ñáhá-ndó xii mee-í dico quindáá iní-ndó nchaa chiúⁿ quide-í. Ducaⁿ te cutnùnì ndáá iní-ndó sǎ Yǎ Ndiǒxí ndécú ndǐhi-í te ìñ-ni cùu-ndí — cǎchí-gǎ xáhaⁿ-gǎ xii-yu.

³⁹ Te ní cuiní-güedé tñǐ ñaha tǔcu-güedé xii-gǎ quǐhíⁿ-gǎ vecaá ní cùu, dico ní xinu núú ñáhá-gǎ xii-güedé.

⁴⁰ Te ní xica-gǎ cuáháⁿ-gǎ ndáa ingá xio yúte Jòrdán núú ní xóo dacuàndute ndíí Juàá ñáyiú ndéé díhna, yàcáⁿ ní xindecu-gǎ. ⁴¹ Te yàcáⁿ ìo vǎi ñáyiú ní sáháⁿ ní càháⁿ ndǐhi ñaha xii-gǎ, te ní xitnàhá-yu:

—Ndíí Juàá, cuèí ñá túú ní quide ndíí sǎ vǎ yòo tñàhí ndàcu cada dico ndáá ní càháⁿ ndíí, chi dàtná-ni ní càháⁿ ndíí quide tée-a — cǎchí-yu xitnàhá-yu.

⁴² Te yàcáⁿ ìo vǎi-yu ní sándáá iní ñáhá-yu xii-gǎ.

Ní xǐhí té Lǎzarú

11 Nǔú Bètaniá ní xindecu ìñ tée ní xinani-dè Lǎzarú. Te cǎhú víhí ní tñahá-dé ní cuhú-dé, te ní xindecu ndǐhi-dé cue cúha-dé tá Màriá ndǐhi tá Màrta chi xíaⁿ ñtúú-yu. ² Te tá Màriá-áⁿ cùú-xí xǐchí ní sódo àcítí sàháⁿ tñámí sáhá Jèsús, te ní nadayichí-xí sáhá-gǎ ndǐhi idi díquí-xí. Te cuendá sǎ cùhú cúha-yu té Lǎzarú, ³ núú ní tendàhá-yu ñáyiú nàha tñúhu cuáháⁿ núú Jèsús, te xǎháⁿ-yu xii-gǎ:

—Mèstrú, tée ìo cùu iní-n ìo cǎhú tñahá-dé cùhú-dé — cǎchí-yu xǎháⁿ-yu xii-gǎ.

⁴ Te sǎ dúcáⁿ càa tñúhu ní sáá, núú ní xáhaⁿ Jèsús xii-yu:

—Dico cuéhé-ǎⁿ chi vǎ cùú-dé sǎ cùú dúcáⁿ-dè, chi Yǎ Ndiǒxí cuiní-gǎ sǎ quiní-yu nchaa sǎ cǎdá-gǎ cuendá chiñuhu ñahá-yu xii-gǎ, te díu-ni ducaⁿ chiñuhu ñahá-yu xii yúhú Déhe-gǎ — cǎchí-gǎ xáhaⁿ-gǎ xii-yu.

⁵ Te cuèí ìo cùu iní ñáhá Jèsús xii té Lǎzarú ndǐhi cue cúha-dé ⁶ dico òré ní níhí-gǎ tñúhu, te ní cuyaa-gǎ úú-gǎ nduu núú ndécú-gǎ. ⁷ Te ní xáhaⁿ-gǎ xii cue tée xica cuu ndǐhi-gǎ:

—Na quǐhíⁿ tucu-o dìstrítú Jùdeá — cǎchí-gǎ xáhaⁿ-gǎ xii-güedé.

⁸ Te ní xáhaⁿ cuè tée xica cuu ndǐhi-gǎ xii-gǎ:

—Mèstrú, vitna-ni cuiní cue tée is-ràèl xindecu yàcáⁿ cuáha ñaha-güedé xii-n yùú ní cùu, ¿te cuiní-ni tucu-n quǐhíⁿ-n-ú? — cǎchí-güedé xáhaⁿ-güedé xii-gǎ.

⁹ Te ní xáhaⁿ Jèsús:

—Úxúú òré cùú ìñⁿ nduu, te núú nduu na càca cuu-o, te ñá túú ñá candaundeé-ó chi cùtnuní núú-ó chi dító. ¹⁰ Dico núú niú ná càca cuu-o, te ìo ná candaundeé-ó chi vǎ cùtnuní núú-ó — cǎchí-gǎ xáhaⁿ-gǎ xii-güedé.

¹¹ Te ní xáhaⁿ Jèsús:

—Té Lăzarú tée ío váha tnàhá tnúhu ndihi-o ní xídí-dé dico quíhíⁿ-ó chi ndocani-o-dě —càchí-gá xáhaⁿ-gă xii-güedě.

¹² Te ní xáhaⁿ-güedě xii-gá:

—Mèstrú, te núu xídí-dé te váa sa ta ndúha-dé cuáháⁿ —càchí-güedě xáhaⁿ-güedě xii-gá.

¹³ Duha ní cáháⁿ Jèsús, chi té Lăzarú sa ní xíhí-dé te cue tée xica cuu ndihi-gá ní sani iní-güedě sá ní xídí ndisa-dé. ¹⁴ Te Jèsús ní xáhaⁿ ndáá-gá xii-güedě:

—Sa ní xíhí té Lăzarú. ¹⁵ Váha-gá sá ñă ní sáháⁿ-í quíngoto-í-dé, chi ndècu ingá chiúⁿ cada-í quini-ndó, te quindáá iní ñáhá-gă-ndó xii-í, te vitna na quíhíⁿ-ó núu ndécú yìqui cunú ndí —càchí-gá xáhaⁿ-gă xii-güedě.

¹⁶ Te té Măxí tée xáhaⁿ-güedě cuáchí ní xáhaⁿ-dě xii dava-gă-güedě:

—Na quíhíⁿ-ó nchàa-o chi yàcáⁿ cuú-ó ndihi-dé —càchí-dé xáhaⁿ-dě xii-güedě.

Jèsús càháⁿ-gá sá cuèi na cùu ñáyiú dico ndotó-yu cundecú-yu ndihi-gá

¹⁷ Te òré ní sáá Jèsús ñúu Bètaniá, te ní xáhăⁿ-yu sá sà ní cuu cúmí nduu ní xíhí té Lăzarú. ¹⁸ Te ñúu-áⁿ cáá yàtni-ni-gá ñúu Jerusálén, dàtná cuádava-ná òré cuhuⁿ-o ìchi te saá-ó. ¹⁹ Núu xíăⁿ vâi ñáyiú isrâél ní sáháⁿ-yu ní cáháⁿ ndihí-yu tá Mărta ndihi cùhú-xi tá Măriá, te ní sãñáhá-yu tnúhu ndee iní sá dúcáⁿ ní xíhí cúha-yu. ²⁰ Te ní níhí tă Mărta tnúhu sá ñúhú Jèsús ichi cuáháⁿ-gá núu ndécú-yu núu ní sáháⁿ-xi ní sátnahá-xi-gă, te cùhú-xi tá Măriá ní ndóo-xi vehe. ²¹ Te òré ní naníhí tă Mărta Jèsús, te ní xáhaⁿ-xi xii-gá:

—Mèstrú, te núu dícó ní xĩndecu-n ìha te vá cùu cúha-ndí ní cùu. ²² Te cuèi vitna te núu ná sá ná càcáⁿ-n núu Yă Ndiôxí te taxi-gá xii-n —càchí-xi xáhaⁿ-xi xii-gá.

²³ Te ní xáhaⁿ Jèsús:

—Vá ndìhú iní-n chi ndoto cúha-n —càchí-gá xáhaⁿ-gă xii-xi.

²⁴ Te ní xáhaⁿ tă Mărta:

—Ndáá chi sa xini-í sá ndótó-dě ná quítnahá nduu ndòto nchaa ñáyiú ní xíhí —càchí-xi xáhaⁿ-xi xii-gá.

²⁵ Te ní xáhaⁿ Jèsús:

—Yúhú dandòto-í-yu cuendá cundecú-yu ní caa ní quíhíⁿ ná sáá nduu. Te nchaa ñáyiú na quindáá iní ñáhá xii-í, te cuèi na cùu-yu dico ndotó-yu cundecu-í ndihí-yu ní caa ní quíhíⁿ. ²⁶ Te nchaa ñáyiú ndècu vívú ñuyíú-a te núu na quindáá iní ñáhă-yu xii-í, te cundecu ndihi-í-yu ní caa ní quíhíⁿ. ¿Sàndáá iní-n tnúhu-a ñă? —càchí-gá xáhaⁿ-gă xii tá Mărta.

²⁷ Te xáhaⁿ-xi:

—Mèstrú, sàndáá iní-í, te sàndáá tucu iní-í sá dífú-n cùu-n Cristú Déhe Yá Ndiôxí, Yaá ní tendaha-gă véxi ñuyíú-a —càchí-xi xáhaⁿ-xi xii-gá.

Jèsús ndàhí-gá núu ní nguíndüxi té Lăzarú

²⁸ Sátá dúcáⁿ ní cáháⁿ-xi te ní sáháⁿ ngana-xi cùhú-xi tá Măriá, te dayuhu ní xáhaⁿ-xi:

—Yàcáⁿ ní quexìo Mèstrú, te càna ñaha-dé xii-n —càchí-xi xáhaⁿ-xi.

²⁹ Te sá dúcáⁿ xáhaⁿ cùhú tă Măriá sá cáná ñàha Jesús xii-xi, núu ndíhi-ni ní xica-xi cuáháⁿ-xi núu ndécú-gă. ³⁰ Te Jèsús vátá quíhu-gá xití ñúu, chi ndècu-ni-gá núu ní sáháⁿ tnahá ñáhá tă Mărta. ³¹ Te ñáyiú isrâél ndécú sãñaha tnúhu ndee iní xii tá Măriá ndihi cùhú-xi ní sani iní-yu sá cuáháⁿ-xi núu yíndüxi cúha-xi ndáhyú-xi ní cáhăⁿ-yu, núu nchicúⁿ-yu-xi cuáháⁿ.

³² Te ní sáá tá Măriá núu ndécú Jèsús te ní nguíñí xití-xí núu-gă, te xáhaⁿ-xi xii-gá:

—Mèstrú, te núu dícó ní xĩndecu-n ìha te vá cùu cúha-ndí ní cùu —cachí-xi xáhaⁿ-xi xii-gá.

³³ Te sá nǐ xiní Jèsús ndàhyú tá Màriá ndihi ñáiyu isràél nchìcúⁿ ñáhá cuáháⁿ, xíáⁿ ío ní cuyica iní-gá. ³⁴ Te ní xáhaⁿ-gǎ xií-yu:

—¿Ndèé ní taxi ndecu-ndo yìqui cuñú-dé-i? —càchí-gá xáhaⁿ-gǎ xií-yu.

Te ní xáháⁿ-yu:

—Mèstrú, néhé ná quihíⁿ-ó te quiní-n —càchí-yu xáháⁿ-yu xii-gá.

³⁵ Te ní ndáhyú-gá tnahá-gá. ³⁶ Te ní xítñaha ñáiyu isràél:

—Súuní cùu iní-dé ndíi ni cùu —cachí-yu xítñahá-yu.

³⁷ Te davá-yu xítñahá-yu:

—Tée-a ní quide tátna-dé núú tée cuàá te ní ndúha. ¿Te nása ní cuu núú ñá túú ní quide tátna-dé té Lázaru cuendá sá vǎ cùú-dé ní cùu-i? —cachí-yu xítñahá-yu.

Jèsús dándòto-gá té Lázaru

³⁸ Te ío ní cuyica tucu iní Jèsús òré ní quexìo-gá yuhu yàú núú nǐ chihi-güedé yiqui cùñú té Lázaru. Te yuhu yàú-áⁿ ndedí ìⁿ yúú. ³⁹ Te ní xáhaⁿ Jèsús xií-yu:

—Chí xócàni yúú-ǎⁿ —càchí-gá xáhaⁿ-gǎ xií-yu.

Te ní xáhaⁿ tǎ Màrta cúha tée ní xihí-áⁿ:

—Mèstrú, sa tucu sàháⁿ-dé chi sa ní cuu cùmí nduu sá nǐ xihí-dé —càchí-xi xáhaⁿ-xi xii-gá.

⁴⁰ Te ní xáhaⁿ Jèsús:

—¿Náa ñá díú nǐ cachí-í sá núu na quindáa iní-n, te quiní-n sǎ ìo càhnu cuu Yá Ndiòxí? —càchí-gá xáhaⁿ-gǎ xii-xi.

⁴¹ Te ní xócàní-yu yúú ndedí yuhu yàú-áⁿ. Te ní ndacoto-gá andiu, te ní xáhaⁿ-gǎ xii Tǎtá-gǎ Dútú Ndiòxí:

—Táu, ndàcáⁿ tǎhù-í núú-n sǎ nǐ tédoho-n tnúhu ní cáháⁿ-í. ⁴² Te yúhú sa ñaha-í sá ncháá-ni òré ndedóho ñaha-n xii-í, dico duha càháⁿ-í cuendá sá ná tècú dóho nchaa ñáiyu ndècu iha cuendá quindáa iní-yu sá díú-n nǐ tendaha ñaha-n xii-í véxi-í ñuyú-a —càchí-gá xáhaⁿ-gǎ xii Dútú Ndiòxí.

⁴³ Te sátá dúcáⁿ nǐ cáháⁿ-gá ndihi Yá Ndiòxí, te níhi ní cáháⁿ-gá xáhaⁿ-gǎ xii tée ní xihí-áⁿ:

—¿Lázaru, tandèe xíaⁿ! —càchí-gá xáhaⁿ-gǎ xii-dé.

⁴⁴ Te ní ndee tée ní xihí-áⁿ yaú-áⁿ, te ndùtu dóo cuñí ndàha-dé ndihi sáhá-dé, te dàhu tucu ìⁿ dóo núú-dé. Te ní xáhaⁿ Jèsús xií-yu:

—Chí nándaxi-dé te dañando-dé ná cáca-dé —càchí-gá xáhaⁿ-gǎ xií-yu.

Nducu-güedé nàcuáa cada-güedé cahni-güedé Jèsús

(Mt. 26:1-5; Mr. 14:1-2; Lc. 22:1-2)

⁴⁵ Te nchaa ñáiyu nchìcúⁿ ñáhá xii tá Màriá cuáháⁿ ío vai-yu ní sándáa iní-yu Jèsús sá nǐ xiní-yu nàcuáa ní quide-gá.

⁴⁶ Dico davá-yu ní sáháⁿ-yu núú cuè tée cùu fariséú, te ní caní-yu cuendú núú-güedé nàcuáa ní quide Jèsús. ⁴⁷ Te cue tée cùu fariséú ndihi cue dútú cùnùu ní nataká-güedé ní xóo-güedé jündá, te ní xítñaha-güedé:

—¿Nása cada-o?, chi tée-ǎⁿ ío vai sá vǎ yoo tnahí ndàcu cada quide-dé. ⁴⁸ Te núu na dàña ío te nchaa ñáiyu quindáa iní ñáhá-yu xii-dé, te quixi cue tée ñuú Rómá dangoyo-güedé veñuhu-o te danàa-güedé nchaa ñuú-ó —càchí-güedé xítñaha-güedé.

⁴⁹ Te ìⁿ cue tée-áⁿ nání-dé Caifás, te cùnuu-gá-dé núú dàva-gá cue dútú cuíá-ǎⁿ, te ní xáhaⁿ-dè xii-güedé:

—Nchòhó ni lùha ñá túú cùnuni iní-ndó. ⁵⁰ Te ni ñá sàha-ndo cuendá sá vǎha-gá tnahá-ó, te núu na cùú ìⁿ-ni tée cuendá nchaa ñáiyu isràél, te ñá díú sǎ dánàa ñaha-güedé xií-yu —càchí-dé xáhaⁿ-dè xii-güedé.

⁵¹ Dico té Caifás chi ñá díú sǎ cúú iní méé-dé ní cáháⁿ-dé, chi cuendá sá cuíá-ǎⁿ nǐ cunuu-dé núú cuè dútú, núu xíáⁿ Yá Ndiòxí ní dácáhu iní ñáhá-gǎ nàcuáa cáháⁿ-dé sá Jèsús cuú-gá sá cúú-xí nchaa ñáiyu isràél. ⁵² Te ñá

díú cuendá mee-ni ñáyi-u-áⁿ cuú-gá, chi cuú-gá tnahá cuendá nchaa ñáyi-u ní sándáá iní ñáhá xii-gá, ñáyi-u nchitenuu nihí ñuyú, te ñⁿ-ná cuú-yu ndihi-gá. ⁵³Núu ndéé nduu-áⁿ ní ndatnúhu cue tée cúnuu núú ñáyi-u israhél nàcuáa cada-güedé cahni-güedé Jèsús.

⁵⁴Te xíáⁿ núu ñá ní xica cuu-gá Jèsús quiní ñáhá ñáyi-u israhél, te ní quee-gá cuáháⁿ-gá ñuú Efráin, ñⁿ ñuú cáá yátni yucu, yácaⁿ ní nguñí-gá ndihi cue tée xica cuu ndihi-gá.

⁵⁵Te ta cüyatni nduu cadá-yu vico páscaú. Te cuhé ñáyi-u ní quee-yu ñuú-yu cuáháⁿ-yu ñuú Jerusálén cuendá sá sà ndihí-yu nchaa-yu nduu íí, te tnahá nduu vico páscaú. ⁵⁶Te yácaⁿ nándúcú-yu Jèsús ní cùu te ñá túú-gá òré-áⁿ, te ní naníhí tñáhá-yu xití veñúhu, te xítnáhá-yu:

—¿Nása sàni iní-ndó-í? ¿Quixi Jèsús vico áⁿ ñáhá? —càchí-yu xítnáhá-yu.

⁵⁷Te cue tée cùu fariséú ndihi cue dútú cúnúu sa ní xáhaⁿ-güedé xii ñáyi-u sá núu ndéda-ni cáa-yu xini-yu núú ndécú Jèsús te na càháⁿ-ni-yu cuendá tñi ñaha-güedé xii-gá.

Ñⁿ ñadihí chíhí-áⁿ Jèsús acití

(Mt. 26:6-13; Mr. 14:3-9)

12 Ínú-gá nduu cùmání tnahá vico páscaú, te ní sáháⁿ Jèsús ñuú Bè-taniá, ñuú té Lázaru té ní dándótó-gá. ²Te xíáⁿ ní cadúha-yu sá ní cudini Jesús. Te tá Màrta ní sani-xi cóhó, te té Lázaru yfíhí-dé mèsá ndihi Jèsús, ndihi dava-gá-güedé xéxi-güedé. ³Te tá Màriá néhé-xí cuádava lítrú acití sàháⁿ tñámí sá ño ndèyáhu, te acití-áⁿ ní cuáha mee-ni yúcu nárdú, te ní sódó-xi sáhá Jèsús, te ní nadayichí-xi ndihi idi díquí-xi sáhá-gá. Te nihí xití vehe ní xité nuu dicó acití-áⁿ. ⁴Te té Jüdás déhe té Xímú Iscarioté diu-ni ñⁿ té xica cuu ndihi-gá, té cuáha cuendá ñáhá xii-gá núu cùe té cùu úhu iní ñáhá ní xáhaⁿ-dè xii-gá:

⁵—¿Ná cuendá ñá ní cüyáhu acití-a sá ùní ciendú díhúⁿ denariú cuu cuendá ñáyi-u ndàhú? —càchí-dé xáhaⁿ-dè xii-gá.

⁶Dico sá dúcáⁿ ní cáháⁿ té Jüdás chi ñá díú sá ndísá ñuhu iní-dé ñáyi-u ndàhú chi dicó-ni ñⁿ ñádúhú cùú-dé, chi diu-dé néhé cuendá-dé díhúⁿ-güedé nchaa-güedé te ní xóo duhu ñaha-dé xii-güedé. ⁷Te ní xáhaⁿ Jèsús:

—Daña, vá dásatú-n iní xíchí-a na tàxúha nahi-xi acití-a, chi nándíhi ndéé òré ná nguñdúxi-í. ⁸Chi nchòhó chi cuhuⁿ tnahá-ni ñáyi-u ndàhú tnuú-ndó, dico yúhú chi vá ncháá ndùu cundecu ndihi ñaha-í xii-ndo —càchí-gá xáhaⁿ-gá xii-dé.

Tnahá té Lázaru cuini-güedé cahni ñaha-güedé xii-dé

⁹Te vai ñáyi-u israhél ní nihí-yu tñúhu sá ndécú Jèsús ñuú Bè-taniá. Te ní sáháⁿ-yu cuendá quiní-yu-gá, te quiní-yu tnahá té Lázaru té ní dándótó-gá. ¹⁰Te cue dútú cúnúu ní ndatnúhu-güedé ní cuu ñⁿ-nuu-güedé cuendá sá cáhni-güedé tnahá té Lázaru ní cùu, ¹¹chi diu cuendá téé-áⁿ ní cuu cuhé ñáyi-u israhél tá daña nihnú-yu-güedé cuáháⁿ cuendá sá ní sándáá iní-yu Jèsús.

Jèsús cuánguihu-gá ñuú Jerusálén

(Mt. 21:1-11; Mr. 11:1-11; Lc. 19:28-40)

¹²Te nduu tñéé-áⁿ vai ñáyi-u ní quexio ñuú Jerusálén cuendá cundecú-yu vico, te ní nihí-yu tñúhu sá Jèsús sáá-gá tnahá-gá cundecu-gá vico-áⁿ, ¹³núu ní xehndé-yu ndaha yùtnu ñuú, te néhé-yu ní sáháⁿ ní sátnahá ñáhá-yu xii-gá. Te nihí ní cáháⁿ-yu, te càchí-yu:

—¡Ío càhnu cuu Yá Ndiöxí! Te ducaⁿ-ni ño càhnu cuu Yá ní tendaha-gá véxi quindaha ñaha xii-o —duha ní cachí-yu.

¹⁴Te Jèsús ní nihí-gá ñⁿ búrru, te yòdo-gá-dí cuáháⁿ. Te ducaⁿ ní cuu chi

ní quee ndáá-xi nàcuáa càháⁿ-xi núú tütú Yă Ndiöxí núú càchí-xi:

¹⁵ Vă yúhú nchòhó cue ñáyiú ndècu ñuú Sión,

chi iha véxi téé yindaha ñaha xii-ndo yodo-dé ìⁿ būrru.

Duha càchí-xi núú tütú-gá. ¹⁶ Dico cue téé xica cuu ndihi Jesús ñá ní ndàcu iní-güedé nàcuáa càháⁿ-xi núú tütú Yă Ndiöxí nàcuáa cada Jèsús. Dico sáta cuãndaa-gá andiu càda cahnu ñaha Tátá-gă xii-gá, te ní ndacu iní-güedé sá dúcáⁿ yòdo tnuní nàcuáa cada-gá, te ducaⁿ ní cuu.

¹⁷ Nchaa ñáyiú ní xindecu ndihi Jèsús òré ní dándótó-gă té Lăzarú, ya yàcáⁿ ní caní-yu cuendú núú ñáyiú nàcuáa ní quide ñaha-gă xii-dé. ¹⁸ Te vâi-yu ní sáháⁿ-yu núú ndécú Jèsús cuendá sá ní níhí-yu tnúhu ní quide-gá sá vă yòo tnàhí ndàcu cada. ¹⁹ Te cue téé cùu fariséú ní xítñaha-güedé:

—Ní xito-ndo nă ñá túú nàndihi sá quidé-ó-vá, chi nchaa ñáyiú ní chinchícuⁿ ñáhă-yu xii-dé —càchí-güedé xítñaha-güedé.

Ñáyiú ñá túú cùu ñáyiú isràèl nándúcú-yu Jèsús

²⁰ Te tnàhá ñáyiú ñá túú cùu ñáyiú isràèl ní sáháⁿ-yu vico ñuú Jerusalén ní quide càhnú-yu Yă Ndiöxí. ²¹ Te ñáyiú-áⁿ ní sáháⁿ-yu núú tē Lipé téé ñuú Bètsaidá, te ñuú-áⁿ yíndèhu-xi distritú Galileá. Te ní xáhăⁿ-yu xii-dé:

—Tátá, vá cùndèe iní-n càchí tnúhu-n ñuú ndéé ndécú Jèsús, chi cuíní-ndí càháⁿ ndihi-ndí-gá —càchí-yu xáhăⁿ-yu xii-dé.

²² Te té Lipé ní naníhí-dě té Ndríxí te ní xáhăⁿ-dē nàcuáa càháⁿ-yu, te ndi ndúú-güedé ní sáháⁿ-güedé ní xáhăⁿ-güedé xii Jèsús nàcuáa càháⁿ-yu. ²³ Te ní xáhăⁿ Jèsús xii-güedé:

—Vitna ní cuyatni òré cada càhnu ñaha Tátá-í xii-í, te quíní-yu sá ño

càhnu cuu yúhú Tée cùu ñaní tnáhă-yu nchaa-yu. ²⁴ Te na càchí tnúhu ndáá-í xii-ndo să ñuú ìⁿ tatá vá ngává-xí nūú ñúhú tēhyú-xi ña, te ñuú-ni ducaⁿ cùnduu-xi cundecu-xi. Dico ìⁿ tatá ná ngává nūú ñúhú xínu déhe-xi, te xíáⁿ nádacayá tnáhă-xí, te mee-xi tēhyú-xi. ²⁵ Te nchaa ñáyiú ño ñuú iní-xi cundecu ñuyú-a ñá túú ñuú iní-yu Yă Ndiöxí, te ñáyiú-áⁿ cuíta nihnú-yu. Te nchaa ñáyiú ño ñuú iní ñáhă xii Yă Ndiöxí, ñáyiú-áⁿ cundecu-yu ndihi-gá ñi caa ñi qufhíⁿ. ²⁶ Te nchaa ñáyiú cuíní cunu cuechi nūú-í xini ñuhu-xi natuha ñahă-yu xii-í, te nduu táhă-yu cundecu-yu núú ñuhú-í cundecu-í. Te nchaa ñáyiú na cunu cuechi nūú-í, te cada càhnu ñaha Tátá-í xii-yu —càchí-gá xáhăⁿ-gă xii-güedé.

Jèsús càháⁿ-gá sá cahní ñaha-güedé xii-gá

²⁷ Te ní xáhăⁿ tucu-gá:

—Ío ndíhú iní-í. Te cúnaha-í xii Tătá-í taunihnu ñaha-gă ñuú dícó sá cúú, dico vá cúú chi cuendá tnàhí-a véxi-í —càchí-gá xáhăⁿ-gă xii-güedé.

²⁸ Te ní xáhăⁿ-gă xii Tátá-gă Dútú Ndiöxí:

—Táu, cada nàcuáa ní sani iní-n cùnduu cuendá sá ná cadá càhnu ñaha ñáyiú xii-n —càchí-gá xáhăⁿ-gă.

Te ducaⁿ te ní tecú ní càháⁿ Yă Ndiöxí ndéé andiu, te càchí-gá:

—Sa ní quide-í nàcuáa cachí ñáyiú sá ño càhnu cuu-í. Te cada tucu-í cuendá cada càhnu ñaha-gă-yu xii-í —càchí Yă Ndiöxí xáhăⁿ-gă xii Déhe-gá.

²⁹ Te nchaa ñáyiú xindecu ní tecú dóho-yu ní càháⁿ-gá, dico ñá túú ní sàni iní-yu sá mée-gă ní càháⁿ, chi davá-yu ní xítñahă-yu sá ñuú ní càháⁿ, te davá-yu ní xítñahă-yu sá ìⁿ espíritú xínu cuèchi núú Yă Ndiöxí ní càháⁿ. ³⁰ Te ní xáhăⁿ Jèsús xii-yu:

—Ñá dŭú cuendá yúhú ní cáhăⁿ Yă Ndiöxí, chi ní càháⁿ-gá cuendá sá

nchòhó cundedóho-ndo. ³¹ Te vitna ní sáá nduu càda ndáá Yá Ndiòxí cuéchi nchaa ñáyíu ñuyíú-a, te ducaⁿ te vá cùnù-gá yucu ñávàha. ³² Te na càta caa ñaha-güedé xii-í nùú cùrúxí, te xíáⁿ cuú-í te ñihí-yu tnúhu ní càa xico ñuyíú, te quindáá iní-yu tnúhu-í —càchí-gá xáhaⁿ-gá xii-yu.

³³ Duha ní cáháⁿ-gá cuendá cutnùní iní-yu nàcuáa ndoho-gá òré cuú-gá. ³⁴ Te ní xáhàⁿ-yu xii-gá:

—Ñihí-ndí tnúhu sá nùú tùtú yódó tnùnì tnúhu Yá Ndiòxí càháⁿ-xí sá Crístú Yaá tendaha-gá quixi ñuyíú-a cundecu-gá ni caa ni quíhíⁿ. ¿Te yòhó nása càháⁿ-tu-n sá ìⁿ téé cùu ñanì tnáhá nchàa ñáyíu ñuyíú-a cahni ñaha-güedé nùú cùrúxí? Te cachí tnúhu-n nã cúú tée-áⁿ —càchí-yu xáhàⁿ-yu xii-gá.

³⁵ Te ní xáhaⁿ Jèsús:

—Yúhú cuú-í dàtná ìⁿ ñuhú dáyèhé ñuyíú-a, dico sacú-ni nduu ndècu ndihì ñaha-í xii-ndo. Te caca-ndo ìchi ndáá vitna dáyehé-gá-í nùú-ndó chi na cùnee te vá cùnùnì-gá nùú-ndó ndèè ichi quíhíⁿ-ndó. ³⁶ Quindáá iní ñáhá-ndó xii-í vitna ndècu ndihì ñaha-gá-í xii-ndo dandixi túu-í iní-ndó, cuendá cutnùnì iní-ndó nàcuáa ndùu cuendá Yá Ndiòxí, te cuu-ndo dèhe-í —càchí-gá xáhaⁿ-gá xii-yu.

Te sátá dúcáⁿ ñí cáháⁿ Jèsús, te ní quee-gá cuáháⁿ-gá ìⁿ nùú vã ná ñihì ñáhà-yu xii-gá.

Ñáyíu isràèl ñá cuiní-yu quindáá iní-yu Jèsús

³⁷ Te cuèi ío vãi sá vã yòo tnàhì ndàcu cada ní quide Jèsús ní xiní-yu, dico ni dùcaⁿ ñá túú ní sàndáá iní-yu-gá. ³⁸ Te ducaⁿ ñí quidé-yu chi dacuití ñí quee ndáá-xi nàcuáa ní chídó tnùnì ndíi Chàia ndíi ní cáháⁿ tnúhu Yá Ndiòxí ndéé sanaha nùú tùtú-gá nùú càchí-xi:

Yòhó Yaá cúú Xitohó-í, vá yòo ìⁿ sàndáá iní tnúhu càháⁿ-ndí.

Te vá yòo ìⁿ cùtnuní iní-xi sá ío càhnu cuu-n.

Duha ní chídó tnùnì ndíi Chàia nùú tùtú-gá. ³⁹ Te ñá ní sàndáá iní-yu chi ní quee ndáá-xi nàcuáa ní chídó tnùnì tucu ndíi Chàia nùú tùtú Yá Ndiòxí nàcuáa cáháⁿ Jèsús:

⁴⁰ Mee Yá Ndiòxí ní quide-gá sá vã tècú tnùnì-yu,

chi ní dádähu ndodo iní ñáhá-gá xii-yu, chi ío sáá iní-yu nùú ñá ní cuiní-gá-yu quindáá iní ñáhà-yu xii-gá.

Te ní vã túhá ñáhà-yu xii yúhú cuendá dacäcu nihnu-í-yu.

⁴¹ Duha ní chídó tnùnì ndíi Chàia nàcuáa cáháⁿ Jèsús chi ní xiní ndíi sá ío càhnu cuu-gá.

⁴² Te cuèi ducaⁿ ñí cuu dico tit- ní cue téé cùnùu nùú ñáyíu isràèl ní sàndáá iní ñáhá-güedé xii-gá. Dico ñá túú ní xòo cáháⁿ ndáá-güedé chi ní xóo yùhú-güedé sá vã dáñá-gá cue téé cùu fariséu quíhu-güedé veñúhu. ⁴³ Chi ní xóo cudíí-gá iní-güedé sá càháⁿ ñáyíu dàcúxí tnúhu càháⁿ Yá Ndiòxí.

Ñáyíu ñá túú sàndáá iní tnúhu Jèsús cuíta nihnú-yu

⁴⁴ Jèsús ñihì ní cáháⁿ-gá, te càchí-gá:

—Nchaa ñáyíu na quindáá iní ñáhá xii-í, te ñá díú-ní mèe-í quindáá iní-yu, chi tnàhá Tàtà-í Yaá ní tendaha ñàha xii-í véxi-í ñuyíú-a quindáá iní-yu. ⁴⁵ Te ñáyíu xinì ñáhá xii yúhú xinì-yu tnàhá Tàtà-í. ⁴⁶ Te yúhú véxi-í dandixi túu-í iní ñáyíu ñuyíú-a cuendá cutnùnì iní-yu nàcuáa ndùu cuendá Yá Ndiòxí, te nchaa ñáyíu na quindáá iní ñáhá xii-í te vá cùndècu-gá-yu ichi cuèhé ichi duha.

⁴⁷ Te nùú ío davá-yu ndèdóho-yu nàcuáa càháⁿ-í te ñá túú tnìh-yu tnúhu-í, te ñá díú yùhú dàcuíta nihnu-í-yu, chi ñá túú véxi-í ñuyíú-a sá dácúita nihnu-í-yu, chi véxi-í sá dácäcu nihnu-í-yu. ⁴⁸ Te nchaa ñáyíu na cùyíchí iní ñáhá xii-í te ñá túú quide cuendá-yu nàcuáa càháⁿ-í, te

ñáyi-u-áⁿ ná sàà nduu te cuíta nihnú-yu chi ñá ní tñì-yu tñúhu ní cáháⁿ-í. ⁴⁹ Te yúhú ñá túú càháⁿ-í tñúhu véxi iní mée-í, chi mee Tàtá-í Yaá ní tendaha ñàha xii-í véxi-í ñuyíú-a ní cachí tñúhu-gá nàcuáa cunduu tñúhu cáháⁿ-í danèhé-í ñáyi-u. ⁵⁰ Te yúhú xini-í sá tñúhu ní táuchíúⁿ Tàtá-í cáháⁿ-í cúú-xí ìⁿ sá vâha sá cúú xii-ndo chi nduu tãhú-ndó cùndecu-ndo ndihi-gá ní caa nì quíhⁿ, núu xíãⁿ càháⁿ-í nchaa nàcuáa ní táuchíúⁿ-gã —càchí-gá xâhaⁿ-gã xií-yu.

**Jèsús naquète-gá sáhá cuè
téé xica cuu ndihi-gá**

13 Te cùmání-gá tnahá vico pascuá, te Jèsús sa nàha-gá sá sà ní cuy-atni òrè dandóo-gá ñuyíú-a, te ndaa-gá núú ndécú Tàtá-gã. Te ío ní cuu iní-gá nchaa ñáyi-u ní sándáá iní ñáhá xii-gá, te ní quide ndisa-gá sá nì cuu iní ñáhá-gã xií-yu.

²⁻⁴ Te ní quíhu yucu ñävâha díquí tã Jüdás déhe té Xímú Iscarioté, te ní sani iní-dé nàcuáa cada-dé cuáha cuèndá-dé Jèsús núú cuè téé cùu úhú iní ñáhá xii-gá. Te Jèsús sa nàha-gá sá mée Yã Ndiöxí Yaá cúú Tàtá-gã ní sãñaha-gã tñúhu ndee iní xii-gá sá cádá-gã núú-gã, te nàha-gá sá díú núú Tàtá-gã ní quee-gá véxi-gá ñuyíú-a. Te sáá nduu nàsáá tucu-gá núú Tàtá-gã. Te cùdini Jesús ndihi cue téé xica cuu ndihi-gá ní cùu, te ní ndacuñí-gá yuhu mèsá, te ní taunuu-gá ìⁿ dóo níhnú-gã, te ní queheⁿ-gá ìⁿ dóo ní dácútú-gã núú yíquí-gã. ⁵ Te ní chihi-gá ndute ìⁿ tñá, te xíãⁿ nì naquete-gá sáhá cuè téé xica cuu ndihi-gá, te ndihi dóo ndútú núú yíquí-gã-áⁿ nì nadayíchí-gá sáhá-güedë.

⁶ Te òrè naquete-gá sáhá tã Xímú, àdi Pelú, ní cùu ní xâhaⁿ-dë xii-gá:

—Mèstrú, ¿te yòhó naquete-n sãhà-í-u? —càchí-dé xâhaⁿ-dë xii-gá.

⁷ Te ní xâhaⁿ Jèsús:

—Vitna ñá cùtnùní iní-n sã quidè-í-a dico sáá nduu te cutnùní iní-n —càchí-gá xâhaⁿ-gã xii-dé.

⁸ Te ní xâhaⁿ tã Pèlú:

—Yúhú chi vá íⁿ nduu te naquete-n sãhà-í —càchí-dé xâhaⁿ-dë xii-gá.

Te ní xâhaⁿ Jèsús:

—Te núu vá naquète-í sáhá-n áⁿ, te vá cádá-gã-n cuèndá sá ndécú ndihi ñaha-í xii-n —càchí-gá xâhaⁿ-gã xii-dé.

⁹ Te ní xâhaⁿ tã Pèlú:

—Te núu ducaⁿ te vá mée-ní sãhà-í naquete-n, chi naquete-n tñáhá ndaha-í ndihi díquí-í —càchí-dé xâhaⁿ-dë xii-gá.

¹⁰ Te ní xâhaⁿ Jèsús xii-dé:

—Tée íchí nì xichi chi xini ñuhu-xi sá sãhá-na-dë ndoo, te ducaⁿ te nduu ndoo-dé nihíí-dé. Te nchòhó sa càndoo-ndo cuèi ñá ncháá-ndó càndoo —cachí-gá xâhaⁿ-gã xii-dé.

¹¹ Te ducaⁿ nì cáháⁿ Jèsús chi sa nàha-gá sá íⁿ cuè téé-áⁿ cuáha cuèndá ñáhá-güedë xii-gá núú cuè téé cùu úhú iní ñáhá, xíãⁿ núu ní xâhaⁿ-gã sá ñá túú càndoo-güedë nchaa-güedë.

¹² Te sátá nì naquete-gá sáhá-güedë, te ní ndécuihnu-gá dóo-gã, te ní nucóo-gá yuhu mèsá, te ní xâhaⁿ-gã xii-güedë:

—¿Te ní cutnùní iní-ndó sã nì quide ñaha-í xii-ndo-ãⁿ? ¹³ Te nchòhó váha-ni cáháⁿ-ndó sã cùnùu-í, te dànani ñaha tucu-ndo Mèstrú xii-í, te ndáá càháⁿ-ndó.

¹⁴ Te núu yúhú cùú-í Mèstrú, te cùu tucu-í téé cùnùu te nàquete-í sáhá-ndó, te diu-ni ducaⁿ càda nchòhó tucu naquete sáhá tñáhá-ndó. ¹⁵ Yúhú sànu ichi ñaha-í xii-ndo nàcuáa cada-ndo. ¹⁶ Te na càchí tñúhu ndáá-í xii-ndo sã nì ìⁿ téé xinu cuechi ñá túú cùnùu-dé dácúxí patróoⁿ-dë, te ni ìⁿ téé xica chiuⁿ ñá túú cùnùu-dé dácúxí tã tendaha ñaha xii-dé cuáháⁿ-dë chiuⁿ. Te ducaⁿ sãtnahá-xi cùu yúhú ndihi nchòhó. ¹⁷ Te núu ní cutnùní iní-ndó nàcuáa ní quide ñaha-í xii-ndo ña, te ducaⁿ càda

tnaha-ndo te cuu váha iní ñáhá Yă Ndiôxí xii-ndo.

¹⁸ Yúhú, ñá túú cãháⁿ-í cuendá-ndó nchàa-ndo, chi yúhú sa ñaha-í nàcuáa sàni iní ìⁿ ìⁿ nchòhó cue téé ní nanducu nihnu-í tnuú nchaa ñáyiu ñùhu ichi cuehé ichi duha ní cachí-í chitnahá ñáhá-ndó xii-í. Chi dacuitíí sã queé ndáa-xi nàcuáa cãháⁿ-xi núú tütú Yă Ndiôxí núú cãchí-xi: “Téé xèxi ndihi ñaha xii-í ngóo-dé cuu úhú iní ñáhá-dě”, duha cãchí-xi núú tütú-gá. ¹⁹ Te cùmání-gã sáá nduu càda ñaha-dé sá sání iní-dé, núú xiãⁿ cãchí tñúhu-í xii-ndo nàcuáa cada-dé, chi na sáá nduu-ãⁿ te cutnùnì iní-ndó sã yúhú cùu-í Cristú Yaá ní tendaha Yă Ndiôxí véxi ñuyúú-a. ²⁰ Te na cãchí tñúhu ndáá-í xii-ndo sã nchàa ñáyiu na queheⁿ cuendá ñáhá xii cue téé tendaha-í cãháⁿ tñúhu-í, te cada iní-yu sá tñáhá yúhú ní queheⁿ cuendá-yu. Te nchaa ñáyiu na queheⁿ cuendá ñáhá xii-í, te cada iní-yu sá tñáhá Tãtà-í Dútú Ndiôxí Yaá ní tendaha ñaha xii-í véxi-í ñuyúú-a ní queheⁿ cuendá-yu —cãchí-gá xáhaⁿ-gã xii-güedé.

**Jèsús cãchí-gá sá tẽ Jùdás cuáha
cuendá ñáhá-dě xii-gá núú
cuè téé cùu úhú iní ñáhá**

(Mt. 26:20-25; Mr.

14:17-21; Lc. 22:21-23)

²¹ Te sátá dúcáⁿ ní cãháⁿ Jèsús te ío ní ndíhú iní-gá, te ní xáhaⁿ-gã xii-güedé:

—Na cãchí tñúhu ndáá-í xii-ndo sã díú-ní ìⁿ nchohó cuáha cuendá ñáhá-ndó xii-í núú cuè téé cùu úhú iní ñáhá —cãchí-gá xáhaⁿ-gã xii-güedé.

²² Te ní ngúíta cue téé xica cuu ndihi-gá ndéhe ìⁿ ndehe ìⁿ núú tñáhá-güedé, chi ñá ní cùtnuní iní-güedé ndédacàa-güedé cuendá-güedé ní cãháⁿ-gá. ²³ Te ìⁿ téé-áⁿ ìo cùdíí ìní ñáhá Jèsús, te ndècu yatni-dé ðĩni-gá cùdini-dé ndihi-gá. ²⁴ Te té Xímú, àdi Pelú chi úú ðiu-dé, ní quide-dé sèñá

núú tẽ ndècu yatni ðĩni-gá-áⁿ sá cãcáⁿ tñúhú-dé núú-gã ñùu ndédacàa-güedé cuendá-güedé ní cãháⁿ-gá. ²⁵ Te téé-ãⁿ ní sáháⁿ ndehe yatni-gá-dé ðĩni Jèsús, te ní xáhaⁿ-dě xii-gá:

—Mèstrú, ¿ndédacàa-ndí cuendá-ndí ní cãháⁿ-n-í? —cãchí-dé xáhaⁿ-dě xii-gá.

²⁶ Te ní xáhaⁿ Jèsús:

—Na chindóyo-í luha pàá, te téé na cuáha-í te téé-áⁿ cùú-dé —cãchí-gá xáhaⁿ-gã xii-dé.

Te ní chindóyo-gá luha pàá, te ní sáha-gá té Jùdás déhe té Xímú Iscarioté. ²⁷ Te òré ní queheⁿ-dé pàá, te ní ngúndecu ndihi ñaha dùuⁿ-ná yucu ñãvãha xii-dé. Te ní xáhaⁿ Jèsús:

—Sá ñí sani iní-n càda-n te cada ndíhi-ni-n —cãchí-gá xáhaⁿ-gã xii-dé.

²⁸ Te ni ìⁿ cue téé cùdini ndihi-gá ñá ní tècú tñuní-güedé nása ndùu tñúhu ní xáhaⁿ-gã xii té Jùdás. ²⁹ Te dava-güedé ní sani iní-güedé sá sã cuendá sá ndécú ndihi-dé sá ñúhú díhúⁿ, te vaa ìo ìⁿ sá cuááⁿ-dẽ nandíhi-güedé vico, àdi díhúⁿ cuáha-dé ñáyiu ndáhú xáhaⁿ-gã ní cãháⁿ-güedé. ³⁰ Te sa ní cundiquíⁿ ní queheⁿ cuendá té Jùdás pàá caxi-dé, te òré ní níhí-dẽ pàá-áⁿ te ní quee-dé cuáháⁿ-dé.

Jèsús cãchí tñúhu-gá nàcuáa cada-o

³¹ Te sátá ñí quee té Jùdás cuáháⁿ-dé, te ní xáhaⁿ Jèsús xii dava-gá-güedé:

—Vitna te quiní-ndó ndihi nchaa ñáyiu sá ìo cãhnu cuu yúhú Téé cùu ñani tñáhá-ndó nchàa-ndo, te òré-áⁿ cutnùnì iní-ndó sã ìo cãhnu cuu tucu mee Yă Ndiôxí. ³² Te núu yúhú quidé cãhnu-í Yă Ndiôxí, te ðiu-ni ducaⁿ càda cahnu ñaha-gá xii yúhú, te ñá túú-gã títñí nduu te ducaⁿ càda-gá. ³³ Te nchòhó cue déhe-í na cãchí tñúhu-í sá sàcú duha-ná nduu ndècu ndihi ñaha-í xii-ndo. Te nchòhó nanducu ñaha-ndo xii-í dico vá ná nihí ñáhá-ndó dàtná ní xáhaⁿ-í xii ñáyiu isràél, te ðiu-ni ducaⁿ cãháⁿ-í

núu-ndó sǎ vǎ ndácú-ndó quǐhíⁿ-ndó núú quǐhíⁿ-í. ³⁴Te duha sànu ichi ñaha tucu-í xii-ndo nàcuáa cada-ndo sǎ cúú iní tnáhá-ndó ñⁿ ñⁿ-ndo datná yúhú cúú iní ñáhà-í xii-ndo. ³⁵Te núu na cùu iní tnáhá-ndó ñⁿ ñⁿ-ndo ña, te ducaⁿ te cutnùní iní nchaa ñáyíu sá cúú-ndó cuè tée ní chitnahá ñáhá xii-í —càchí-gá xáhaⁿ-gǎ xii-güedé.

Jèsús càháⁿ-gá sá tǎ Pèlú vá nñuu-dé sá xicá cùu ndìhi ñaha-dé xii-gá

(Mt. 26:31-35; Mr. 14:27-31; Lc. 22:31-34)

³⁶Te ní xáhaⁿ tǎ Xímú, àdi Pelú chi úú òu-dé, xii Jèsús:

—Mèstrú, ¿ndèè quǐhíⁿ-n-í? —càchí-dé xáhaⁿ-dǎ xii-gá.

Te ní xáhaⁿ Jèsús:

—Vitna te vá ndácú-n cànchicúⁿ ñáhá-n quǐhíⁿ núú quǐhíⁿ-í, dico na sàa nduu te dai sáa-n núú cùndècu-í —càchí-gá xáhaⁿ-gǎ xii-dé.

³⁷Te ní xáhaⁿ tǎ Pèlú xii-gá:

—Mèstrú, ¿te ná cuendá nñu vá ndácù-í canchicúⁿ ñáhà-í xii-n quǐhíⁿ vitna-í? Chi yúhú ñá túú tnàhí yùhú-í cuèi na cùú-í sá cuendá-n —càchí-dé xáhaⁿ-dǎ xii-gá.

³⁸Te ní xáhaⁿ Jèsús:

—¿Te ndáá sá xèhndé iní-n sǎ cuèi na cùú-n cuendá-í-u? Te na càchí tnúhu ndáá-í xii-n sǎ cùmání-gǎ cana líhi, te úní xito cáháⁿ-n sǎ ñà túú xiní ñáhá-n xii-í —càchí-gá xáhaⁿ-gǎ xii-dé.

Jèsús dánèhé ñáhá-gǎ nàcuáa cada-o nàsáá-ó núú ndécú Yǎ Ndiòxí

14 Te ní xáhaⁿ-gǎ xii-güedé: —Te ñá túú nǎ cani iní-ndó. Quindáá iní-ndó Yǎ Ndiòxí, te quindáá iní-ndó yúhú. ²Chi núú ndécú Tǎtà-í ío nùne núú cùndècu-o, chi núú ñáhá ñá te sa cachí tnúhu-í xii-ndo ní cùu. Te vitna na nùhú-í te cada túha-í núú cùndècu-ndo. ³Te dǎtnùní quixi tucu-í

te candeca ñaha-í xii-ndo quǐhíⁿ cuendá ñⁿ-ni xìchi cundecu-o. ⁴Te sa nàha-ndo ndéè quǐhíⁿ-í te sa xiní-ndó ìchi —cachí-gá xáhaⁿ-gǎ xii-güedé.

⁵Te ní xáhaⁿ tǎ Mǎxí xii-gá:

—Mèstrú, ñá túú xiní-ndí ndéè quǐhíⁿ-n te da ichi-ná quiní-ndí —càchí-dé xáhaⁿ-dǎ xii-gá.

⁶Te ní xáhaⁿ Jèsús:

—Yúhú cùú-í dǎtná ñⁿ ichi te càháⁿ-í tnúhu ndáá, te yúhú cada-í te nanhí tǎhú-ndó. Te ñⁿ òi díi-ni yúhú cada-í te sáa-ndó núú Yǎ Ndiòxí cundecu-ndo te núu na quindáá iní ñáhá-ndó xii-í.

⁷Te núu dícó cùtnùní ndisa iní-ndó yòo cuu-í-áⁿ, ducaⁿ te cutnùní iní-ndó yòo cuu Tǎtà-í ní cùu. Dico vitna dǎtná sá ní xiní núú-ndó Dútú Ndiòxí Yaá cúú Tǎtà-í cada iní-ndó, chi ní xiní-ndó yúhú —càchí-gá xáhaⁿ-gǎ xii-dé.

⁸Te ní xáhaⁿ tǎ Lìpé xii-gá:

—Mèstrú, danèhé ñáhá xii-ndí Dútú Ndiòxí chi na cùu váha iní-ndí —càchí-dé xáhaⁿ-dǎ xii-gá.

⁹Te ní xáhaⁿ Jèsús xii-dé:

—Lìpé, ¿te náa ñá túú xiní ñáhá-n xii-í? Te sa ní cuu vai nduu ndecu ndìhi ñaha-í xii-ndo, chi ñáyíu xiní ñáhá xii-í te xiní-yu tnàhà Tǎtà-í. ¿Te ná cuendá yòhó càchí-n sǎ dánèhé ñáhá-í xii-ndo Tǎtà-í? ¹⁰¿Náa ñá túú sàndáá iní-ndó sǎ yúhú ndécù-í ndìhi Tǎtà-í? Te mee-gǎ ndécú ndìhi ñaha-gá xii-í. Te nchaa tnúhu càháⁿ-í núú-ndó ñà túú càháⁿ-í sá véxi iní mèè-í, chi Tǎtà-í Yaá ndécú ndìhi ñaha xii-í chindèe ñaha-gá quidè-í chiùⁿ-gá. ¹¹Te quindáá iní-ndó sǎ yúhú ndécù-í ndìhi Tǎtà-í, te ducaⁿ mèè-gá ndécú ndìhi ñaha-gá xii-í. Te núu ñá túú sàndáá iní-ndó tnúhu càháⁿ-í-a, te dandàcu iní-ndó nchaa chiùⁿ ta quide-í véxi, te quindáá iní ñáhá-ndó. ¹²Te na càchí tnúhu ndáá-í xii-ndo sǎ nchaa ñáyíu na quindáá iní ñáhá xii-í, te cadá-yu chiùⁿ quide-í te càhnu-gá chiùⁿ cadá-yu chi yúhú nùhú-í núú ndécú

Tàtà-í cundecu-í nàcuáa níhí ndéé-gă-yu cundecú-yu. ¹³ Te nchaa sá ná càcáⁿ-ndó te taxi-í te núu na quindáá iní ñáhá-ndó xii-í, te nchaa cada-í cuendá cutnùní iní ñáiyu sá ïo càhnu cuu Tàtà-í Dútú Ndiöxí. ¹⁴ Te yúhú cada-í nchaa sá cuiní-ndó càcáⁿ táhú-ndó nùh-í, te núu na quindáá iní ñáhá ndisa-ndo xii-í.

Jèsús càchí-gá sá téndàha-gá Espiritú Yă Ndiöxí quixi cundecu ndihi-o

¹⁵ Te núu nchòhó cúú iní ñáhá-ndó xii-í te tni-ndo nchaa tnúhu càháⁿ-í. ¹⁶ Te yúhú cacáⁿ táhù-í núú Tàtà-í sá téndàha-gá Espiritú-gá quixi cundecu ndihi-ndo cànu ichi ñaha-xi xii-ndo nacuáa cundecu-ndo, te chindee ñaha-xi xii-ndo ni caa ni quíhíⁿ. ¹⁷ Te nchaa ñáiyu ndècu ichi cuehé ichi duha ñá túú xini-yu Espiritú Yă Ndiöxí te ni vâ cúú cundecu ndihí-yu. Dico nchòhó sa xini-ndó Espiritú-gá te ndècu ndihi ñaha-xi xii-ndo. Te sáá ìⁿ nduu te cunuu Espiritú-gá iní-ndó. ¹⁸ Te yúhú vâ dāná nhnu ñaha-í xii-ndo, chi quixi tucu-í cundecu ndihi ñaha-í xii-ndo. ¹⁹ Te sácú duha-ná nduu ndècu-í te vâ quini ñáhá-gă ñáiyu xii-í, dico nchòhó chi quini ñáhá-ní-ndó xii-í. Te ducaⁿ-ni cundecu-ndo ichi váha chi cundecu ndihi ñaha-í xii-ndo ni caa ni quíhíⁿ. ²⁰ Te dāvá-áⁿ cutnùní iní-ndó sã ndécù-í ndihi Tàtà-í, te ducaⁿ nchòhó cundecu ndihi ñaha-ni-ndo xii-í. ²¹ Te nchaa ñáiyu dàcuaha tnúhu-í te tni-yu, ñáiyu-áⁿ quidé ndisá-yu sá cúú iní ñáhă-yu xii-í. Te ducaⁿ Tàtà-í cúú iní ñáhá-gă xií-yu, te ducaⁿ-ni yúhú cúú iní-í-yu tucu, te ducaⁿ te cutnuni iní-yu sá ndécú ndihí-í-yu —càchí-gá xáhaⁿ-gă xii-dé.

²² Te ní cáháⁿ ìⁿ téé nàni Judás dico ñá díú tē Jūdás déhe té Xímú Iscarioté ní cáháⁿ, chi ingá té Jūdás ní xáhaⁿ-dē xii-gá:

—Mèstrú, ¿nása cada-n cuendá cutnùní iní-ndí sá cundècu ndihi ñaha-n xii-ndí, te ñáiyu ñuhu ichi cuehé ichi duha vâ cundècu ndihí-n-yu-í? —càchí-dé xáhaⁿ-dē xii-gá.

²³ Te ní xáhaⁿ Jèsús xii-güedé:

—Nchaa ñáiyu cùu iní ñáhá xii-í te tni-yu tnúhu càháⁿ-í, te ñáiyu-áⁿ cúú iní ñáhá Tàtà-í xií-yu, te yúhú ndihi Tàtà-í ndécú-ndí ndihí-yu. ²⁴ Te nchaa ñáiyu ñá túú cùu iní ñáhá xii-í te ñá túú tni-yu tnúhu càháⁿ-í. Te nchaa tnúhu ní cáháⁿ-í ní xindèdòho-ndo chi Tàtà-í Yaa ní tendaha ñaha xii-í véxi-í ñuyúú-a ní dácáhú iní ñáhá-gă xii-í, te ñá díú mèe-í ní càhu iní-í tnúhu cáháⁿ-í.

²⁵ Duha ndùu tnúhu càháⁿ-í núú-ndó vitna ndecu ndihi ñaha-gá-í xii-ndo. ²⁶ Dico Yă Ndiöxí tendaha-gă Espiritú-gá quixi-xi cada-xi núú-í taxi-xi tnúhu ndee iní xii-ndo, te diu-xi chindee ñaha-xi xii-ndo te danèhé ñáhá-xí xii-ndo nchaa sá cúmāní quini-ndó, te diu-ni-xi dandacu iní ñáhá-xí xii-ndo nchaa nacuáa ní cáháⁿ-í.

²⁷ Te yúhú chindee chituu ñaha-í xii-ndo ïo váha cuu iní-ndó cundecu-ndo datná yúhú ío váha cùu iní-í ndécù-í, chi sa ta cùyatni nduu núhú-í. Te yúhú càchí tnúhu ndáá-í sá chindèe ñaha-í xii-ndo, te vâ cadà-í dàtná quidé ñáiyu ñuhu ichi cuehé ichi duha. Te ni vâ ndihú iní-ndó, te ni vâ yùhú-ndó. ²⁸ Te sa ní xindèdòho-ndo ní cáháⁿ-í sá nùhú-í, te quixi tucu-í cundecu ndihi ñaha-í xii-ndo. Te núu ndisa cùu iní ñáhá-ndó xii-í ñá, te òré ní níhí-ndó tnúhu sá nùhú-í núú ndécú Tàtà-í, te cudíí iní-ndó ní cùu, chi ío càhnu cuu-gá dàcúúxí yúhú. ²⁹ Te sa ní cachí tnúhu-í sá nùhú-í, te na sáá òré núhú-í núú ndécú Tàtà-í, te quindáá iní ñáhá-ndó xii-í.

³⁰ Te ñá túú-gă vâi tnúhu ndatnúhu ndihi ñaha-í xii-ndo chi sa véxi yucu ñāvāha sá táxi tnùní ñuyúú-a, dico vâ táxi tnùní ñáhá-xí xii yúhú. ³¹ Te cada-í

nchaa nàcuáa ní táuchíúⁿ Tàtá-í cuendá cutnùnì iní nchaa ñáyiú ñuyíú-a sá yúhú ío cùu iní-í-gá. Te vitna chí ndácuñí ná quíhíⁿ-ó —càchí-gá xáhaⁿ-gá xii-güedé.

Cuendá yoho yàha stilé ndihi nchaa dité-xi

15 Te ní xáhaⁿ tùcu-gá xii-güedé: —Yúhú cùu-í dàtná yoho yàha stilé, te Tàtá-í cúu-gá dàtná ìⁿ téé xito yoho yaha stilé-áⁿ. ²Te nchaa ñáyiú ní sándáá iní ñáhá xii-í cúu-yu dàtná dité nchaa yoho yàha stilé-áⁿ. Te téé xito yoho yaha stilé-áⁿ xèhndé-dé nchaa dité-xi sá ñá cuíní-gá-xi cuuⁿ ndéhé-xi, te ndàda ndoo-dé nchaa dité-xi sá cúuⁿ cuendá cuuⁿ-gá. ³Te ducaⁿ sàtnahá-xi cùu nchohó, chi sa ní xócuñí nchaa sá cuèhé sá dúhá ndècu ndihi-ndo, chi ní sándáá iní-ndó tnùhu ní cáháⁿ-í. ⁴Te cuu ìⁿnuu-ndo cùndecu ndihi ñaha-ndo xii-í, te núu ducaⁿ na càda-ndo, te cundecu ndihi ñaha-í xii-ndo. Chi núu ìⁿ yutnu vídí ná quéndéé dité-xi, te dité-xi sá ní quendéé-áⁿ vǎ cúuⁿ-gá sávidí-xi chi duuⁿ duuⁿ ní xíta-xi. Ducaⁿ sàtnahá-xi cùu nchohó chi vá ndácú-ndó càda-ndo chiuⁿ-í, te núu vá cùndècu ndihi ñaha-í xii-ndo.

⁵Chi yúhú cùu-í dàtná yutnu vídí-áⁿ, te nchòhó cúu-ndó dàtná nchaa dité-xi. Te nchaa ñáyiú cùu ìⁿnuu ndihi ñaha xii-í, te ndècu ndihi-í-yu, te ndácú-yu quidé-yu chiùⁿ-í. Te núu vá cúu ìⁿnuu ndihi ñáhá-yu xii-í, te vá ndácú-yu cadá-yu chiùⁿ-í. ⁶Te nchaa ñáyiú vá cúu ìⁿnuu ndihi ñaha xii-í, te yàha-yu dàtná yàha ìⁿ dité yutnu vídí sá ñà túú cùuⁿ sávidí-xi, chi xèhndé-güedé yìchí-xi, te sàhmi-güedé.

⁷Cuu ìⁿnuu ndihi ñaha-ndo xii-í, te vá nàcuànaa-ndo nacuáa ní cáháⁿ-í. Te núu ducaⁿ na càda-ndo, te nání cuíní-ndó cǎcǎⁿ-ndó nùu-í te taxi-í. ⁸Te núu nchòhó ná cadá vǎha-ndo cùndecu-ndo, te ío cada càhnu-ndo

Tàtá-í, te ducaⁿ cùtnuní sá ndísá cùu-ndo cue téé ní chitnahá ñáhá xii-í. ⁹Te yúhú ío cùu iní ñáhà-í xii-ndo dàtná cúu iní ñáhá Yǎ Ndiòxí xii-í. Te cada-ni-ndo mée-ni sá vǎha cuendá cudí iní ñáhá-gǎ-í xii-ndo. ¹⁰Te núu na quíndáá iní-ndó càda-ndo nchaa nacuáa ní cáháⁿ-í, te ío cuu iní ñáhà-í xii-ndo, chí yúhú ducaⁿ ío sàndáá iní-í Tàtá-í quídè-í nchaa nàcuáa ní cáháⁿ-gá, te xǎⁿ nùu ío cùu iní ñáhá-gǎ xii-í.

¹¹'Duha càháⁿ-í núu-ndó cuendá cudí ndisa iní-ndó dàtná cudí iní mée-í. ¹²Te duha ndùu tnúhu càháⁿ-í cuendá sá cúu iní tnáhá-ndó ìⁿ ìⁿ-ndo datná cúu iní ñáhà-í xii-ndo. ¹³Te núu ní xíhó sǎ cúu-xí ìⁿ téé ío váha tnáhá tnúhu ndihi-o, te xǎⁿ cutnùnì iní ñáyiú sá ío cùu iní-ó-dě. ¹⁴Te nchòhó cuu-ndo cuè téé ío váha tnahá tnúhu ndihi-í te núu na càda-ndo nchaa nacuáa càháⁿ-í. ¹⁵Te vá cǎñaha-gǎ-í xii-ndo sǎ cúu-ndó cuè téé xínu cuechi núu-í, chí ní ìⁿ téé xínu cuechi ñá túú xini-dé ná quidé pǎtróⁿ-dě. Te yúhú càchí-í xii-ndo sǎ cúu-ndó cuè téé ío váha tnáhá tnúhu ndihi-í, chí ní cachí tnúhu-í nchaa nàcuáa ní cáháⁿ Tàtá-í. ¹⁶Te ñá díú nchòhó ní càháⁿ ñáhá-ndó xii yúhú, chí yúhú ní cáháⁿ ñáhà-í xii-ndo. Te yúhú tauchiùⁿ-í quíhíⁿ-ndó càda-ndo nchaa nacuáa ní cáháⁿ-í, chí tnúhu-áⁿ vǎ ndíhí ñhnu-xi. Te ducaⁿ nchàa sá ná cǎcǎⁿ-ndó nùú Tàtá-í Yǎ Ndiòxí te taxi-gá, te núu na quíndáá iní ñáhá-ndó xii-í. ¹⁷Te yúhú càháⁿ-í dóho-ndo sǎ cúu iní tnáhá-ndó ìⁿ ìⁿ-ndo.

Ñáyiú ndècu ichi cuehé ichi duha cùu úhú iní-yu Jèsús ndihi nchaa ñáyiú sàndáá iní tnúhu-gá

¹⁸Te nchaa ñáyiú ndècu ichi cuehé ichi duha ñá cúu quínì ñáhǎ-yu xii-ndo, te sa nàha-ndo sá díhna-gá yúhú ní ngúfta-yu ducaⁿ ñà cúu quínì ñáhǎ-yu xii-í. ¹⁹Te núu òcò tnáhá nchòhó

ndécú-ndó ìchi cuehé ichi duha ña, te cuu iní ñáhã-yu xii-ndo dàtná cúú iní tnáhã-yu ndi mèé-yu ni cùu. Te yúhú ní nanducu nihnu ñaha-í xii-ndo tnùú ñáyiu ndècu ichi cuehé ichi duha, núu xiãⁿ ío cùu úhú iní ñáhã-yu xii-ndo cuendá sá ñà túú-gã chítñahá-ndó-yu. ²⁰Te dandacu iní-ndó nàcuáa ní cáháⁿ-í sá ni ìⁿ téé xinu cuechi ñá túú cùnuu-dé dácúúxí pàtróóⁿ-dè. Te yúhú cúú úhú iní ñáhã-yu, te ñu-ni ducaⁿ càda ñahã-yu xii nchòhó. Te núu ñíⁿ ní ñnìⁿ-yu tnúhu ní cáháⁿ-í ñá, te ñu-ni ducaⁿ ñnìⁿ-yu tnúhu cáháⁿ-ndó ññⁿ-yu ni cùu. ²¹Te ducaⁿ càda ñahã-yu xii-ndo sã cuendá-í, chi ñá xiní-yu Tàtã-í Yaá ní tendaha ñaha xii-í véxi-í ñuyíú-a.

²²Te vaa vá cùndècu cuéchi-yu ni cùu, te núu ñá túú yúhú ní cáháⁿ-í núú-yu, te vitna vá cúú tnàhí cachí-yu sá ñà túú cuéchi-yu. ²³Chi nchaa ñáyiu cùu úhú iní ñáhã xii-í, te cùu úhú iní-yu tnàhã Tàtã-í. ²⁴Te vaa ni ìⁿ cuéchi-yu vá cùndècu ni cuu, te núu ñíⁿ ní xiní-yu nchaa sá ñí quide-í sá vã yòò tnàhí ndàcu cada. Te cuéi ní xiní-yu dico dai cùu úhú iní ñáhã-yu xii-í ndihí Tàtã-í. ²⁵Te duha quidè-yu chi dacuítí quèè ndáá-xi nàcuáa yòdo tnuní núú tùtú Yã Ndiòxí sá dácuahá-yu, chi càchí-xi sá ñà túú ñã cuéchi-í te cuu úhú iní ñáhã-yu xii-í.

²⁶Te Espiritú Tàtã-í Dútú Ndiòxí sá ndécú ññⁿ-gã tendaha-í quixi chindee ñaha-xi xii-ndo, te canu ichi ñaha-xi nàcuáa cundecu-ndo, te Espiritú-áⁿ cáháⁿ ndáá-xi cuendá cutnùní iní nchaa ñáyiu yoo cùu-í. ²⁷Te nchòhó tnàhá-ndó cáháⁿ váha-ndo cuendá-í cuendá cutnùní iní-yu yoo cùu-í, chi ñaha-ndo sá ndèé òré ní ngúíta-í quidè-í chiùⁿ Tàtã-í ní chitnahá ñáhã-ndó xii-í —càchí-gá xáhaⁿ-gã xii-güedé.

16 Te ní xáhaⁿ tùcu-gá xii-güedé:
—Duha càháⁿ-í cuendá ná nanchòcáva iní-ndó ññⁿ-ndó ìchi

cuehé ichi duha. ²Chi vá dãnã-gã-güedé quíhu-ndo vèñúhu, te ni vã cúú-gã quiní ndèé ñáhã-güedé xii-ndo. Te sáá ìⁿ nduu te cahni ñaha-güedé xii-ndo, te xiãⁿ cuu cahaⁿ-güedé sá quidè-güedé chiùⁿ Yã Ndiòxí. ³Te ducaⁿ càda-güedé chi ñá túú xiní-güedé Tàtã-í, te ni ñà túú xiní ñáhã-güedé xii yúhú. ⁴Te duha nduu tnúhu càháⁿ-í núú-ndó, chi na sáá òré te ndacu iní-ndó nchaa tnúhu sá sã ní cachí tnúhu-í xii-ndo nàcuáa cada ñaha-güedé xii-í.

Nchaa chiùⁿ quide Espiritú Yã Ndiòxí

⁵Te ñá túú ní càchí tnúhu-í xii-ndo ndèé díhna chi ndècu ndihí ñaha-í xii-ndo. ⁵Dico vitna sa ta cùyatni nduu núhú-í núú ndécú Tàtã-í Yaá ní tendaha ñaha xii-í véxi-í ñuyíú-a. Te ni ìⁿ nchòhó ñá túú xicáⁿ tnúhú-ndó ññⁿ-í ññⁿ ndèé quíhíⁿ-í. ⁶Chi mee-ni sã ndihú iní-ndó sã dúcáⁿ ñí cáháⁿ-í. ⁷Te na càchí tnúhu ndáá-í xii-ndo sã váha-gá sá cúú-xi-ndó ññⁿ núhú-í, chi tendaha-í Espiritú Yã Ndiòxí quixi cundecu ndihí-ndo chindee ñaha-xi, chi núu vá ññⁿ-í te vá quíxí Espiritú-gá cundecu ndihí-ndo chindee ñaha-xi xii-ndo. ⁸Te na quixi Espiritú-gá te dandixi túu-xi iní nchaa ñáyiu ndècu ichi cuehé ichi duha sá ñà túú quide váha-yu. Te dacàhu iní ñáhã-xí sã ndécú ìⁿ ichi váha ichi ndáá. Te Espiritú-gá-áⁿ cada-xi nàcuáa cutnùní iní-yu sá Yã Ndiòxí cada ndáá-gá cuéchi-yu. ⁹Te ducaⁿ te cutnùní iní-yu sá ndécú cuéchi-yu, chi ñá túú sàndáá iní ñáhã-yu xii-í. ¹⁰Te ducaⁿ te cutnùní iní-yu nàcuáa nduu cuendá ichi váha ichi ndáá, chi yúhú núhú-í núú ndécú Tàtã-í, te nchòhó vá quiní ñáhã-gã-ndó. ¹¹Te ducaⁿ te cutnùní iní-yu sá Yã Ndiòxí cada ndáá-gá cuéchi-yu, chi sa ní cáháⁿ-gá sá yúcu ñávãha sá táxí tnuní ñuyíú-a quíhíⁿ-xi núú úhú núú ndàhú.

¹²Te vãi-gá tnúhu ndècu cachí tnúhu-í xii-ndo, dico nchòhó chi vá

cúndèe iní-ndó cùndedóho-ndo nchàa vitna. ¹³ Te na quìxi Espiritú Yă Ndiôxí, Espiritú càháⁿ ndáá cuiti, te Espiritú-áⁿ danèhé ñáhá-xí nchàa tnúhu váha tnúhu ndáá. Te vá dácàhu iní ñáhá-xí xii-ndo sá vèxi iní méé-xí chi dacàhu iní ñáhá-xí nchàa sá càháⁿ Yă Ndiôxí, te cachí tnúhu-xi nchaa nàcuáa cada-xi ndéé núú cuaháⁿ núú vèxi-gá. ¹⁴ Te Espiritú-gá-áⁿ cada càhnu ñaha-xi xii yúhú chi ndècu ndìhi-xi tnúhu-í, te danèhé ñáhá-xí xii-ndo. ¹⁵ Te nchaa sá ndécú ndìhi Tàtá-í ndécú ndìhi-í tnàhá-í, núú xíáⁿ càchí-í sá Espiritú-gá danèhé ñáhá-xí nchàa tnúhu-í xii-ndo.

Nchaa ñáyiu ndìhú iní-xi nduu díf iní-yu na quìxi tucu Jesús

¹⁶ Te ìⁿ úú-nă nduu ndècu-í te vá quini ñáhá-gă-ndó xii-í, dico núú sàcú-ni nduu te quini ñáhá tucu-ndo xii-í, te ducaⁿ chi núhú-í núú ndécú Tàtá-í — càchí-gá xáhaⁿ-gă xii-güedé.

¹⁷ Te sá dúcáⁿ nǐ cáháⁿ-gá nǔu nǐ ngúíta ìⁿ úú cue tée xica cuu ndìhi-gá xǐtnàha-güedé:

—¿Nása ndùu-tu tnúhu càháⁿ-gá sá càchí-gá sá ìⁿ úú-nă nduu ndècu-gá te vá quini-gá-ó-gă, dico núú sàcú-ni nduu te quini tucu-o-gă-i?, chi núhú-gá núú ndécú Tàtá-gă —càchí-güedé xǐtnàha-güedé.

¹⁸ Te xǐtnàha tucu-güedé:

—¿Nása cuaháⁿ-tu tnúhu-ăⁿ sá sàcú-ni nduu? Te ñá tècú tnùní-ó nása ndùu tnúhu càháⁿ-gá —càchí-güedé xǐtnàha-güedé.

¹⁹ Te Jèsús nǐ cutnùní iní-gá sá cuini-güedé cacaⁿ tnúhú-güedé núú-gă nása ndùu tnúhu nǐ cáháⁿ-gá, núú nǐ xáhaⁿ-gă:

—Cuendá sá nǐ cachí-í sá ìⁿ úú-nă nduu ndècu-í te vá quini ñáhá-gă-ndó xii-í, dico núú sàcú-ni nduu te quini ñáhá tucu-ndo xii-í nǐ cachí-í, ¿xíáⁿ ndúcú

tnúhu núú tnáhá-ndó-ăⁿ? —càchí-gá xáhaⁿ-gă xii-güedé.

²⁰ Te nǐ xáhaⁿ tucu-gá:

—Te na càchí tnúhu ndáá-í xii-ndo sá nchòhó ndǐhú vǐhí iní-ndó te ndáhyú-ndó, dico nchaa ñáyiu ndècu ichi cuehé ichi duha chi da cudǐ iní-yu. Dico nchòhó ñáyiu ndáhyú chi sáá nduu te nduu dǐf iní-ndó. ²¹ Chi dàtná cuini-ndó cùu ìⁿ ñadihí ñaha nǐ tnáhá nduu cacu déhe-xi vài sani iní-aⁿ sá quidé úhú ñáhá-xí. Dico na yáha cacu déhe-aⁿ, te ñá túú-gă ndácú iní-aⁿ sá nǐ quide úhú ñáhá-xí xii-aⁿ chi mee-nă sá cudǐf iní-aⁿ déhe-aⁿ. ²² Ducaⁿ sǎtnahá-xi cùu nchohó vitna chi ndìhú iní-ndó sá nùhú-í, dico quixi tucu-í quixi coto ñaha-í xii-ndo, te òré-áⁿ te cudǐf ndisa iní-ndó, te vá yò ìⁿ-gá dandìhú iní ñáhá xii-ndo davá-áⁿ.

²³ Te dàvâ-áⁿ ñá túú-gă ná nducu tnúhu-ndo nù-í. Te na càchí tnúhu ndáá-í xii-ndo sá Tàtá-í taxi-gá nchaa sá ná càcáⁿ-ndó nùú-gă nǔu na quindáá iní ñáhá-ndó xii-í. ²⁴ Te ndéé vitna vátá dúcáⁿ-gă cada-ndo càcáⁿ-ndó. Dico càcáⁿ-ndó nùú-gă nǔu ná cuini-ndó te taxi-gá cuendá cudǐf ndisa iní-ndó — càchí-gá xáhaⁿ-gă xii-güedé.

Xítóhó Jesucrístú nǐ cunuu tnúhu-gá núú yucu ñávâha

²⁵ Te xáhaⁿ tucu-gá xii-güedé:

—Mee-ni nǐ chidáhu ndodo-í tnúhu nǐ cáháⁿ-í núú-ndó, dico sáá nduu te vá chidáhu-gá-í tnúhu cáháⁿ-í, chi cáháⁿ ndáá-na-í cuendá Tàtá-í. ²⁶ Te dàvâ-áⁿ càcáⁿ-ndó nùú Tàtá-í nǔu ná cuini-ndó te taxi-gá, te núu na quindáá iní ñáhá-ndó xii yúhú Déhe-gá. Te ñá túú-gă xini ñùhu-xi sá yúhú càcáⁿ-í núú-gă cuendá-ndó chi càcáⁿ méé-nă-ndó. ²⁷ Chi mee Tàtá-í ío cùu iní ñáhá-gă xii-ndo cuendá cúú iní ñáhá-ndó xii-í, te sàndáá iní-ndó sá nùú-gă nǐ quee-í véxi-í. ²⁸ Te yúhú nǐ quee-í núú Tàtá-í véxi-í ñuyúú-a,

te vitna dândóo-í ñuyíú-a te núhú-í núú ndécú-gă —càchí-gá xáhaⁿ-gă xii-güedé.

²⁹Te ní xáhaⁿ cuè téé xica cuu ndihi-gá:

—Vitna chi càháⁿ ndáá-nă-n, ñá túú-gă chídăhu-n tnúhu càhá-n. ³⁰Te vitna ní xiní-ndí sá ïo váha cùtnuní iní-n nchàa nacuáa cùu, te cùtnuní iní-n nchàa nacuáa sàni iní nchaa ñáyíu. Te ñá túú xini ñuhu-xi nágá nducu tnúhu-yu núú-n chi nchaa sa ní dátúu-n nùú-yu. Te xíáⁿ nùu sàndáá iní-ndí sá nùú Yă Ndiöxí ní quee-n vëxi-n —càchí-güedé xáhaⁿ-güedé xii-gá.

³¹Te ní xáhaⁿ Jèsús:

—¿Te vitna sàndáá iní-ndó-ăⁿ?

³²Vitna ní sáá nduu ní sáá òrè sá ncháá nchòhó cuténuu-ndo càa ìⁿ caa úú cuu-ndo, te dândóo mee ñàha-ndo xii-í. Dico ñá díú mèe dii-í quendóo chi ndècu ndihi-í Tătà-í. ³³Duha càháⁿ-í cuendá cuu váha iní-ndó cùndecu-ndo, chi ñuyíú-a cuu úhú iní ñáhă-yu xii-ndo, dico ni vă yùhú-ndó chi yùhú sa ní dáquéé tìhù-í nchaa sá cuèhé sá dúhá ïo ñuyíú-a —càchí-gá xáhaⁿ-gă xii-güedé.

**Jèsús xicáⁿ táhú-gă núú Tătá-gă
Dútú Ndiöxí cuendá
cue téé xica cuu ndihi-gá**

17 Te sátá dúcáⁿ ní càháⁿ Jèsús te ní ndacoto-gá andíu, te ní xáhaⁿ-gă xii Tătá-gă Dútú Ndiöxí:

—Táu, vitna ní sáá nduu càda cahnu ñàha-n xii-í cuendá ducaⁿ càda cahnu ñàha-í xii-n. ²Chi mee-n ní cachí-n sá táxí tnùn-í nchaa ñáyíu ñuyíú-a, te dà-cacu nihnu-í nchaa ñáyíu ní cachí-n nàníhí tàhú. ³Te cundecu ndihi-ö-yu ni caa ni quíhíⁿ, chi sàndáá iní ñáhă-yu sá ìⁿ dii díí-ni yòhó cúú-n Ndiöxí ndisa, te ducaⁿ xiní ñáhă-yu xii yùhú Jesucristú téé ní tendaha-n vëxi ñuyíú-a.

⁴Te yùhú ní chiñuhu ñàha-í xii-n ñuyíú-a, te ní xínu chiúⁿ ní cachí-n càda-í. ⁵Táu, vitna na nàsáá-í núú-n te

cada càhnu ñàha-n xii-í dàtná ní xóo cada càhnu ñàha-n xii-í ndéé cùtnàhă vátá ngăva-gă ñuyíú.

⁶Te nchaa ñáyíu ní nanducu nihnu-n tnuú nchaa ñáyíu ndècu ichi cuehé ichi duha, ní taxi cuendá-n-yu, te ní xáhaⁿ-í xii-yu yoo cùu-n. Te cuendá-n cùú-yu, te ní taxi cuendá-n-yu, te ní sàndáá iní-yu tnúhu-n. ⁷Te vitna ní cutnùn-í iní-yu sá ncháá tnúhu ndècu ndihi-í diu-ni mee-n ní taxi-n. ⁸Te ní dánèhé-í-yu nchaa tnúhu sá ní dánèhé ñáhă-n xii-í, te ní sàndáá iní-yu. Te ní cutnùn-í iní-yu sá nùú-n ní quee-í véxi-í, te ní sàndáá iní-yu sá yòhó ní tendaha ñàha-n xii-í véxi-í ñuyíú-a.

⁹Te yùhú càháⁿ ndàhú-í núú-n cuendá nchaa ñáyíu ní taxi cuendá-n. Te ñá túú càháⁿ ndàhú-í núú-n cuendá ñáyíu ndècu ichi cuehé ichi duha, chi cuendá nchaa ñáyíu ní taxi cuendá-n càháⁿ-í, chi cuendá-n cùú-yu. ¹⁰Te nchaa sá cúú cuendá-í cúú-xí cuendá-n, te nchaa sá cúú cuendá-n cùu-xi cuendá-í tnàhá-í. Te xíquide càhnu ñàhá-yu xii-í.

¹¹Te yùhú vá cùndècu-gá-í ñuyíú-a, dico mèe-yu chi cundecu-ní-yu, te yùhú ndixi-í núú ndécú-n. Táu, yòhó ïo yinùhu ndecu-n, te yùhú càháⁿ ndàhú-í núú-n sá ní yùhu ni iní-n còto-n nchaa ñáyíu ní taxi cuendá-n, ñáyíu ní sàndáá iní tnúhu-í cuendá sá ìⁿ-ní ichi cuú-yu cundecú-yu dàtná ìⁿ-ni cùu nchoo. ¹²Chi òrè ndécú-í ndihí-yu ñuyíú-a ní xito-í-yu nàcuáa cùu iní-n, te ni ìⁿ-yu ñá túú ní xíta nihnu, chi ìⁿ-dii-ni té Jùdás ní xíta nihnu tnàhí-dé, te ducaⁿ ní cuu cuendá sá ní quee ndáá-xi nàcuáa yòdo tnuní núú tütú-n.

¹³Te vitna sa ndixi-í núú ndécú-n, dico nini ndècu-gá-í ñuyíú-a duha càháⁿ-í cuendá sá cúđí iní-yu dàtná cúđí iní mèe-í. ¹⁴Te yùhú ní dánèhé-í-yu tnúhu-n, dico nchaa ñáyíu ndècu ichi cuehé ichi duha cùu úhú iní ñáhă-yu xii-yu cuendá sá ñà túú-gă

ndécũ-yu ichi cuèhé ichi duha-áⁿ dàtná yúhú ñá túú ndècu-í ichi-áⁿ.
¹⁵Te ñá túú càchí-í sá xócàní-n-yu ñuyúú-a, dico càháⁿ ndàhú-í núú-n sá dácácu ñìhnú-n-yu núú yucu ñávàha.
¹⁶Te yúhú ñá túú ndècu-í ichi cuèhé ichi duha, te ducaⁿ mèè-yu ñá túú-gã ndécũ-yu ichi cuèhé ichi duha. ¹⁷Te ío na cùndecu yihi ñuhu-gã-yu núú-n dácuahá-yu tnúhu-n, chí cùu-xi ìⁿ tnúhu ndáá. ¹⁸Te dàtná ní tendaha ñàha-n xii yúhú véxi-í tnuú nchaa ñáiyu ndècu ichi cuehé ichi duha, ducaⁿ càda-í tendaha-í-yu quíhíⁿ-yu cáháⁿ-yu tnúhu-í tnuú nchaa ñáiyu ndècu ichi cuehé ichi duha. ¹⁹Te yúhú ndécú yìñuhu-í núú-n, te cada ñaha-n xii-í nàcuáa cùu iní-n sã cuendá-yu, te ducaⁿ te cundecu yìñuhú-yu núú-n dácuahá-yu tnúhu-n.

²⁰Te ñá díú cuendá mee-ni ñáiyu sa ní sándáá iní-xi càháⁿ ndàhú-í núú-n, chí tnàhá cuendá nchaa ñáiyu na quèndáá iní ñàhá xii-í ndéé idá-gã nõu na cùndedóho-yu tnúhu cáháⁿ ñáiyu na tendaha-í. ²¹Te xicáⁿ táhù-í núú-n sã ncháã-yu ìⁿ-ná ichi na cùu-yu, te ìⁿ-ná cani iní ndihi ñàhá-yu xii-o dàtná cúú nchò ìⁿ-ni cuu-o. Te ducaⁿ ìⁿ-ná cuu-o ndihí-yu cuendá sá ná quèndáá iní nchaa ñáiyu ndècu ichi cuehé ichi duha sá díú-n ní tendaha ñàha-n xii-í véxi-í ñuyúú-a. ²²Te nchaa sá vãha ní taxi-n ndècu ndihi-í ní dánhé-í-yu cuendá sá íⁿ-ná cuú-yu cundecú-yu dàtná ndécú nchò. ²³Te yúhú cundecu ndihi-í-yu, te yòhó cundecu ndihi ñàha-n xii yúhú cuendá ìⁿ-ná cuu ndisá-yu cundecú-yu. Te ducaⁿ te cutnùnì iní nchaa ñáiyu ndècu ichi cuehé ichi duha sá díú mèè-n ní tendaha ñàha-n xii-í véxi-í ñuyúú-a, te cùu iní-n-yu dàtná cúú iní ñàhá-n xii yúhú.

²⁴Táu, mee-n ní taxi cuendá-n-yu, te cuiní-í sá cùndecú-yu núú cùndecú-í cuendá quini-yu sá quidé càhnu ñàha-n xii-í chí ducaⁿ-ni cùu iní ñàhá-n xii

yúhú ndéé cùtnàhá vátá ngãva-gã ñuyúú.
²⁵Táu, yòhó ío yìñuhu ndecu-n. Te ñáiyu ndècu ichi cuehé ichi duha ñá túú xini ñàhá-yu xii-n, dico yúhú chí xini ñàhá-í xii-n, dico ñáiyu ní sándáá iní ñàhá xii-í sa xini-yu sá díú-n ní tendaha ñàha-n xii-í véxi-í ñuyúú-a. ²⁶Te sa xãha-í xii-yu yoo cùu-n, te diu-ni ducaⁿ càda-í cuendá cuu iní tnàhá-yu dàtná cúú iní ñàhá-n xii-í, te ducaⁿ cùndecu-í ndihí-yu —càchí-gã xáhaⁿ-gã xii Tátá-gã Dútú Ndiöxí.

Ní tnií-güedé Jèsús ndéca ñàha-güedé cuáháⁿ

(Mt. 26:47-56; Mr.

14:43-50; Lc. 22:47-53)

18 Te sáta dúcáⁿ ní cáháⁿ Jèsús, te ní quee-gã ndihi cue téé xica cuu ndihi-gã cuáháⁿ-güedé ndàa ingá xio yuhu yùú Cèdrón. Te yàcáⁿ cáá ìⁿ lahuertá, te xití lahuertá-áⁿ cuànguihu Jèsús ndihi cue téé xica cuu ndihi-gã. ²Te té Jüdás déhe té Ximú Iscarioté téé ní sáha cuendá ñàhá xii-gã núú cuè téé cùu úhú iní ñàhá sa xini-dé lahuertá-áⁿ chí titní xito ní sáháⁿ Jèsús ndihi-güedé xíaⁿ. ³Núu ndáá ichi xíaⁿ ní sáá té Jüdás ndihi vai sandadú, ndihi cue téé quide cuendá veñúhu ní techiùⁿ ñàha cue dútú cùnùu, ndihi cue téé cùu fariséú. Te xínehe-güedé machití ndihi ìⁿ úú-gã sá dèéⁿ, te yòtnúú-güedé linterná ndihi iti ní sáá. ⁴Te Jèsús sa ñàha-gã nchaa nàcuáa cada ñàha-güedé xii-gã nõu ní sáháⁿ tuha ñàha-gã xii-güedé, te ní xáhaⁿ-gã:

—¿Yoo nànducu-ndo? —cachí-gã xáhaⁿ-gã xii-güedé.

⁵Te ní xáhaⁿ-güedé:

—Jèsús téé ñuú Nazàrét nánducu-ndí —càchí-güedé xáhaⁿ-güedé xii-gã.

Te ní xáhaⁿ Jèsús:

—Yúhú ducaⁿ nàni-í, te náu-í ndécú-á te núu yúhú nánducu-ndo —cachí-gã xáhaⁿ-gã xii-güedé.

Te tnàhá té Jùdás téé ní sáha cuèndá ñáhá xii-gá ndihi-güedé. ⁶Te òré ní xáhaⁿ Jèsús sá dífú-gǎ cúú téé nànducu-güedé, te ní nacaca dùma-güedé te ní nduá-güedé ndéé ñuhu. ⁷Te ní xicáⁿ tnúhú tucu Jesús núú-güedé yoo nànducu-güedé. Te ní xáhaⁿ tucu-güedé sá Jèsús téé ñúú Nazàrét nándücu-güedé, ⁸núú ní xáhaⁿ-ná Jèsús:

—Sa ní cáháⁿ-í sá dífú yǎhú ducaⁿ nàni-í, te núú yǎhú nándücu-ndo, te dañà-ndo ncháa cue téé iha na nùhú-güedé —càchí-gá xáhaⁿ-gǎ xii-güedé.

⁹Duha ní cuu chi ní quee ndáá-xi nàcuáa ní cáháⁿ méé Jèsús chi ní cachí-gá sá ncháá ñǎyiu ní sáha cuèndá ñáhá Yǎ Ndiòxí cundecu ndihi-gá vǎ cuíta nihnú-yu. ¹⁰Te té Xímú, àdi Pelú chi úú òdu-dé, néhé-dé ìⁿ machití, te ní tava-dé machití-áⁿ ñii-xi te ní xehndé-dé lóho xio cùha ìⁿ téé nàni Malcú ní quéndé duuⁿ. Te téé-áⁿ xínú cuèchi-dé núú dútú cúnù-gǎ. ¹¹Te ní xáhaⁿ Jèsús xii té Pèlú:

—Nataxúha machití-áⁿ núú ñúhú-xí, chi dacuití sǎ ndóhò-í nàcuáa ní cachí Tǎtà-í cunduu —càchí-gá xáhaⁿ-gǎ xii-dé.

Jèsús ndécú-gǎ núú dútú cúnù-gǎ

(Mt. 26:57-58; Mr. 14:53-54; Lc. 22:54)

¹²Te cue sandàdú ndihi cue téé cúnù-gǎ núú-güedé, ndihi cue téé quide cuendá veñúhu ní tni-güedé Jèsús, te ní dácútú ñaha-güedé. ¹³Te ndèca ñaha-güedé xii-gǎ cuáháⁿ núú ndécú té Ànás, te té Ànás-áⁿ cúú-dé tǎtà ñadìhí té Caifás. Te té Caifás-áⁿ ñí cuu-dé dútú cúnù-gǎ cuíá-ǎⁿ. ¹⁴Te òdu-ni téé-áⁿ ñí xáhaⁿ-dǎ xii ñǎyiu isràèl sá vǎha-gǎ sá ìⁿ-ní téé na cùú-dé sá cuèndá-yu ncháa-yu.

Té Pèlú càháⁿ-dé núú ñǎyiu sá ñà túú xini-dé Jèsús

(Mt. 26:69-70; Mr. 14:66-68; Lc. 22:55-57)

¹⁵Te té Pèlú, àdi Xímú chi úú òdu-dé, ndihi ingá tucu-dé nàcuáa xica cuu ndihi-güedé Jèsús nchicúⁿ ñáhá-güedé xii-gǎ cuáháⁿ. Te ìⁿ téé-áⁿ xini tnàhá-dé ndihi dútú cúnù-áⁿ núú nchicúⁿ-dé tnàhá-dé Jèsús cuànguihu ndéé núú cáá vèhe téé cúnù-áⁿ. ¹⁶Dico té Pèlú ní ndóo-dé yuyèhe ndaa quehé, núú ní ndee téé ndihi té Pèlú-áⁿ ñí cáháⁿ ndihi-dé ñaha ndèé yuyèhe, te ndèca-dé té Pèlú cuànguihu. ¹⁷Te ní xáhaⁿ ñaha ndéé yuyèhe-áⁿ xii té Pèlú:

—¿Náa ñǎ dífú yòhò tnàhá-n xica cuu ndihi-n téé ndèca-güedé cuànguihu-a? —càchí-aⁿ xáhaⁿ-aⁿ xii-dé.

Te ní xáhaⁿ té Pèlú:

—Ñáhá, ñà túú tǎe-ǎⁿ xicá cùu ndihi-ú —càchí-dé xáhaⁿ-dǎ xii-aⁿ.

¹⁸Te ío víxiⁿ quide-xi núú cue téé xinu cuechi, ndihi cue téé quide cuendá veñúhu ní dátñáhá-güedé ñuhú, te xínut-ñí teté-güedé ndihi té Pèlú.

Dútú cúnù nducu tnúhu-dé núú Jèsús

(Mt. 26:59-66; Mr. 14:55-64; Lc. 22:66-71)

¹⁹Te dútú cúnù ní xicáⁿ tnúhú-dǎ núú Jèsús núú nándi cùu cue téé xica cuu ndihi-gǎ, te nándi sá dǎnehé ñáhá-gǎ xii-güedé. ²⁰Te ní xáhaⁿ-gǎ:

—Yúhú càháⁿ ndodo-í núú ncháa ñǎyiu cuèi xití veñúhu càhnu sá ò cúnù, te cuèi xití ncháa dava-gǎ veñúhu núú tàcá ncháa ñǎyiu isràèl ducaⁿ-ni dǎnehé-í-yu, te ñà túú òduhu càháⁿ-í. ²¹Núú vǎ càcáⁿ tnúhú-n nùú-í. Càcáⁿ tnúhú núú ncháa ñǎyiu sàcúndedóho tnúhu càháⁿ-í, te na càháⁿ-yu núú nása ndùu tnúhu càháⁿ-í chi xini-yu —càchí-gǎ xáhaⁿ-gǎ xii-dé.

22 Te sá dúcáⁿ nǐ cáháⁿ Jèsús núu ìíⁿ téé quide cuendá veñúhu nùtníi-dé tnàhá-dé te ní caní-dé ìíⁿ déhndé nǔú-gǎ. Te ní xáhaⁿ-dǎ:

—¿Ná cuendá ducaⁿ cáháⁿ-n nǔú dǔtú cúnú-i? —cachí-dé xáhaⁿ-dǎ xii-gá.

23 Te ní xáhaⁿ Jèsús xii-dé:

—Te núu nèhé ní cáháⁿ-í te cáháⁿ-n ñása ndúu tnúhu ní cáháⁿ-í, te yúhú cáháⁿ váha-í te ducaⁿ càniha-n —cachí-gá xáhaⁿ-gǎ xii-dé.

24 Te ndùtu yoho-ni Jesús ní dánùhú ñáhá tǎ Ànás xii-gá ndaha té Caifás dǔtú cúnú-gá.

Té Pèlú cáháⁿ tucu-dé núú ñáiyu sá ñà túú xìní-dé Jèsús

(Mt. 26:71-75; Mr.

14:69-72; Lc. 22:58-62)

25 Te té Pèlú nǔtníi teté-ni-dé, te ní xáhaⁿ-güedé xii-dé:

—¿Náa ñá díú tnàhá yòhó xicá cùu ndíhi téé ndèca-ndí véxi-ǎⁿ? —cachí-güedé xáhaⁿ-güedé xii-dé.

Te ní xáhaⁿ tǎ Pèlú:

—Ñáhá, ñá túú tǎe-áⁿ xicá cùu ndíhi-ú —cachí-dé xáhaⁿ-dǎ xii-güedé.

26 Te ìíⁿ ñaní tnàhá tǎe ní xehndé té Pèlú lóho-xi-áⁿ xínú cuèchi-dé tnàhá-dé núú dǔtú cúnú. Te tǎe-áⁿ nǐ xáhaⁿ-dǎ xii té Pèlú:

—¿Náa ñá díú tnàhá-n ndíhi-n-dé ní xíní ñáhà-í òré ní tñí-ndí-dé xití lahuertá? —cachí-dé xáhaⁿ-dǎ xii-dé.

27 Te té Pèlú ní xáhaⁿ tucu-dé sá ñà díú-dǎ, te òré-áⁿ nǐ cana ìíⁿ líhi.

Jèsús ndécú-gǎ núú tǎ Pilatú

(Mt. 27:1-2, 11-14; Mr.

15:1-5; Lc. 23:1-5)

28 Te ní ndeñuhu-güedé Jèsús vehe té Caifás, te ndèca ñaha-güedé xii-gá cuáháⁿ vechiúⁿ téé cùu gobiernú. Te sa ta cùditó-ni-gá cuáháⁿ núu ñá ní cuíní cue tǎe isràel quíhu-güedé xití vechiúⁿ téé cùu gobiernú-áⁿ. Te núu nǐ

quíhu-güedé vechiúⁿ-áⁿ ñá, te vá cúú-gǎ quíhu-güedé cudini-güedé vico pàscuá ní cùu chi ducaⁿ tnàhí quide-güedé. 29 Núu té Pilatú téé cùu gobiernú ní quee-dé vechiúⁿ-dé ní cáháⁿ ndíhi ñaha-dé xii-güedé, te ní xáhaⁿ-dǎ:

—¿Ná cuèchi ní quide tǎe-a núu ndèca-ndo-dé véxi? —cachí-dé xáhaⁿ-dǎ xii-güedé.

30 Te ní xáhaⁿ-güedé:

—Te núu dícò ñá túú cuèchi-dé-áⁿ te vá cándèca-ndí-dé quixi núu-n ní cùu —cachí-güedé xáhaⁿ-güedé xii-dé.

31 Te ní xáhaⁿ tucu té Pilatú xii-güedé:

—Chí cándèca-dé cuánùhú, te cada ndáá-ndó cuèchi-dé nàcuáa càa leí méé-ndó —cachí-dé xáhaⁿ-dǎ xii-güedé.

Te ní xáhaⁿ-güedé:

—Dico nchúhú ñáiyu isràel chi ñá túú dùcaⁿ taxi tnuní leí sá cáhni-ndí —cachí-güedé xáhaⁿ-güedé xii-dé.

32 Te ducaⁿ nǐ cuu chi dacuitíⁿ nǐ quee ndáá-xi nàcuáa ní cáháⁿ méé Jèsús cada-xi cuú-gá. 33 Te cuándíhu té Pilatú vechiúⁿ-dé, te ní cana-dé Jèsús ní xicáⁿ tnúhú-dǎ núú-gǎ, te xáhaⁿ-dǎ:

—¿Yòhò yíndàha-n ñáiyu isràel-ǎⁿ? —cachí-dé xáhaⁿ-dǎ xii-gá.

34 Te ní xáhaⁿ Jèsús:

—¿Te xíáⁿ cáháⁿ-n sǎ véxi iní méé-n, àdi ió ìíⁿ ñáiyu ní cachí tnúhu xii-n cuendá-í? —cachí-gá xáhaⁿ-gǎ xii-dé.

35 Te ní xáhaⁿ tǎ Pilatú xii-gá:

—Ñá díú tǎe isràel cúú-í núu ducaⁿ cáháⁿ-n, chi cue ñaní tnàhá-n cuè tǎe isràel ndíhi cue dǔtú cúnú ní taxi cuendá ñáhá-güedé xii-n ìha. ¿Te ná ní quide-n? —cachí-dé xáhaⁿ-dǎ xii-gá.

36 Te ní xáhaⁿ Jèsús:

—Ñá díú tǎe ñuyíú-a cùu-í te ni ñà túú véxi-í taxi tnuní-í ñuyíú-a, chi núu dícò ìha tàxi tnuní-í áⁿ te cue tǎe xica cuu ndíhi-í nàá-güedé ndíhi cue tǎe isràel cuendá sá vǎ tñí ñaha-güedé xii-í ní cùu, dico ñá túú véxi-í sá taxí tnuní-í ñuyíú-a —cachí-gá xáhaⁿ-gǎ xii-dé.

³⁷ Te ní xáhaⁿ tẽ Pilatú:

—¿Te tée yìndaha ñáyiú cùu-ó vání?
—càchí-dé xáhaⁿ-dẽ xii-gá.

Te ní xáhaⁿ Jèsús:

—Te dàtná càchí-n-ǎⁿ yìndaha ndisa-í ñáyiú, chi yúhú véxi-í ñuyíú-a te iha ní cacu-í te càháⁿ-í mee-ni tñuhu ndáá. Te nchaa ñáyiú na cùdǎí ìní-xi tñuhu ndáá, te tedóho-yu nchaa tñuhu càháⁿ-í —càchí-gá xáhaⁿ-gǎ xii-dé.

³⁸ Te ní xáhaⁿ tẽ Pilatú:

—¿Te ná cúu-tu tñuhu ndáá-ái? —
càchí-dé xáhaⁿ-dẽ xii-gá.

Càchí-güedé sá cǎhni-güedẽ Jèsús

(Mt. 27:15-31; Mr.

15:6-20; Lc. 23:13-25)

Te sátá nǐ yáha ní xícáⁿ tñuhú tẽ Pilatú núú Jèsús, te ní quee tucu-dé quehé, te xáhaⁿ-dẽ xii cue tée isràél:

—Ñá túú nǎ cuèchi tée-a. ³⁹ Te váha-ni chi ducaⁿ tñahí quide nchohó sá ndì tnahá nduu vico pascuá cuiní-ndó sǎ dácácu-í ìⁿ tée yìhì vecaá. Te núu cuiní-ndó te na dácácu-í tée yìndaha ñaha xii-ndo —cachí-dé xáhaⁿ-dẽ xii-güedé.

⁴⁰ Te sá dúcáⁿ nǐ cǎháⁿ-dé, núu nchaa-güedé níhi ní cǎháⁿ-güedé, te xáhaⁿ-güedé:

—¡Vá dácácu-n tẽe-áⁿ, té Barrábás dácácu-n! —càchí-güedé xáhaⁿ-güedé xii-dé.

Te té Barrábás-áⁿ nǐ cuu-dé ìⁿ ñadúhú.

19 Te té Pilatú ní táuchíúⁿ-dẽ ní tñii ñaha cuè sandadú xii Jèsús, te ní caniha-güedé xii-gá ndihi ñii. ² Te diu-ni cue tée-áⁿ nǐ cadúha-güedé ìⁿ coróná ìñu ní chihí-güedé díquí-gǎ, te ní dáquú nuu ñaha-güedé xii-gá ìⁿ dóó tícuehé víhí. ³ Te ní sáháⁿ ndehe yatni-gá-güedé núú-gǎ, te ní xáhaⁿ-güedé:

—¡Ío cǎhnu cuu yohó tée yìndaha ñaha xii ñáyiú isràél! —càchí-güedé xáhaⁿ-güedé cúdíquí ndeé ñáhá-güedé xii-gá.

Te ní cani-güedé déhndé nǔú-gǎ.

⁴ Te ní quee tucu té Pilatú quehé te ní xáhaⁿ-dẽ xii nchaa ñáyiú xìndecu quehé:

—Te cundehe-ndo-dẽ ná ndeé ñuhu-í-dé iha, chi yúhú sǎha-í cuendá sá ñà túú cuèchi-dé —càchí-dé xáhaⁿ-dẽ xii-yu.

⁵ Te ní ndeñuhu ñaha té Pilatú xii Jèsús xití vechiúⁿ-dé te ñuhu ìⁿ coroná ìñu díquí-gǎ, te nihnu-gá dóó tícuehé víhí-ǎⁿ. Te ní xáhaⁿ tẽ Pilatú xii-yu:

—¡Nái-dé-a! —càchí-dé xáhaⁿ-dẽ xii-yu.

⁶ Te ní xini ñáhá cuè dútú cúnùu ndihi cue tée quide cuendá veñúhu. Te ní cuáá-güedé, te xáhaⁿ-güedé:

—¡Cata caa-dé! ¡Cata caa-dé núú cùrúxí! —càchí-güedé xáhaⁿ-güedé xii-dé.

Te ní xáhaⁿ tẽ Pilatú:

—Váha-gá nǔu candeca mee-ndo-dẽ quíhíⁿ cata caa-ndo-dẽ núú cùrúxí, chi yúhú cútñuní ìní-í sá ñà túú na cuèchi-dé —càchí-dé xáhaⁿ-dẽ xii-güedé.

⁷ Te ní xáhaⁿ cuè tée isràél:

—Lèi ndécú ndíhi nchúhú càchí-xi sá dài cuú-dé, chi càchí-dé sá Dèhe Yá Ndióxi cúu-dé —càchí-güedé xáhaⁿ-güedé xii-dé.

⁸ Te sá dúcáⁿ nǐ xáhaⁿ-güedé xii té Pilatú, te vaa-gá ní yùhú-dé. ⁹ Núu cuándihu tucu-dé vechiúⁿ-dé, te ní xáhaⁿ tucu-dé xii Jèsús:

—¿Te yòhó ndeé tée cùu-n-i? —
cachí-dé xáhaⁿ-dẽ xii-gá.

Dico Jèsús ñá túú ní cǎháⁿ-gá.

¹⁰ Núu ní xáhaⁿ tẽ Pilatú xii-gá:

—¿Te vá càchí tñuhu-n nǔu ndeé tée cùu-n-u? ¿Náa ñá túú xini-n sǎ yùhú táxí tñuní-í, te cuu-ni tauchiúⁿ-í cata caa ñaha-güedé xii-n nǔú cùrúxí cuú-n, te cuu-ni dácácu ñaha-í xii-n-ǎⁿ? —
càchí-dé xáhaⁿ-dẽ xii-gá.

¹¹ Te ní xáhaⁿ Jèsús:

—Yòhó ñá túú sǎ táxí tñuní ñáhá-n xii yúhú ní cùu núu ñá túú Yá Ndióxi

ní cuíní-gá sá dúcáⁿ cùnduu, te téé ní taxi cuèndá ñáhá xii-í núú-n tée-áⁿ ño-gá ndècuéchi-dé dàcúxí yòhó —càchí-gá xáhaⁿ-gã xii-dé.

¹²Te òré-áⁿ ñí ngúíta té Pilatú ndúcú-dě nàcuáa cada-dé dàcácu-dé Jèsús ní cùu, dico cue tée isràél ní ngúíta-güedé ní cuáá-güedé, te xáhaⁿ-güedé:

—Te núu na dàcácu-n tée-áⁿ, te ñá díú tée tñàhá tñúhu ndíhi té Cèsár cúú-n. Chi nděda-ni càa tée na càchí sá cúú-dě tée yìndaha ñaha xii ñáyíu cùu úhú iní-dé té Cèsár. Te té Jèsús-áⁿ càchí-dé sá táxí tñuní-dé —càchí-güedé xáhaⁿ-güedé xii-dé.

¹³Te sá dúcáⁿ ñí xáhaⁿ-güedé xii té Pilatú núu ní quee-dé ndíhi Jèsús cuáháⁿ ndíhi ñaha-dě corrèdór núú ñí quee mee-ni yúú vâha núú ñúhú, te xíáⁿ nání-xí Găbatá tñúhu hëbreú. Te xíáⁿ ndécú xilé sácõo nchíhi té Pilatú xèhndé-dé cuéchi ñáyíu, núu ní nucóo-dé núu xilé-dé òré ní quexio-dé ndíhi Jèsús. ¹⁴Te cùu-xi datná cuádava nduu, nduu vîspré vico pàscuá. Te ní xáhaⁿ tē Pilatú xii ñáyíu isràél:

—Ñái tée yìndaha ñaha xii-ndo-a! —cachí-dé xáhaⁿ-dě xíí-yu.

¹⁵Te ní cuáá-yu, te xăhăⁿ-yu:

—¡Cahni-dé! ¡Cahni-dé! ¡Cata caa-dé núú cùrúxí! —càchí-yu xăhăⁿ-yu.

Te ní xáhaⁿ tē Pilatú:

—¿Te yúhú cata caa-í tée yìndaha ñaha xii-ndo-u? —cachí-dé xáhaⁿ-dě xíí-yu.

Te cue dútú cúnùu ní xáhaⁿ-güedé:

—Nchúhú ñá túú-gă tée yìndaha ñaha xii-ndí, chi ñíⁿ dîi-ni té Cèsár yìndaha ñaha-dé xii-ndí —càchí-güedé xáhaⁿ-güedé xii-dé.

¹⁶Te té Pilatú ní xáhaⁿ-dě ní queheⁿ cuèndá-güedé Jèsús ndécá ñaha-güedé cuáháⁿ cata caa ñaha-güedé núú cùrúxí.

Sàta caa-güedé Jèsús núú cùrúxí

(Mt. 27:32-44; Mr.

15:21-32; Lc. 23:26-43)

¹⁷Te ní quee Jèsús nchídó-gă cùrúxí cuáháⁿ ñí xichi núú nání Yiquí Díquí Ndíyí. Te tñúhu hëbreú queé-xí Gôl-gotá. ¹⁸Te yàcáⁿ ní sata caa ñaha-güedé xii-gá núú cùrúxí-áⁿ. Te xio xio dîñi-gá ní sata caa-güedé úu cue tée ndècu ndisa cuéchi-xi diu-ni núú cùrúxí tucu. ¹⁹Te ní táúchíúⁿ tē Pilatú ní taxi ndecu-güedé ñí sá ndéé lètrá núú cùrúxí tá càa-gá, te duha càchí lètrá-áⁿ: “Jèsús tée ñúú Nazàrét, tée yìndaha ñaha xii ñáyíu isràél”, duha càchí-xi. ²⁰Te vâi ñáyíu isràél ní xiní-yu nàcuáa càháⁿ lètrá-áⁿ, chi yatni-ni yuhu ñúú ní sata caa ñaha-güedé xii-gá núú cùrúxí. Te lètrá-áⁿ càháⁿ-xi tñúhu hëbreú, te càháⁿ-xi tñúhu grîégú, te càháⁿ-xi tñúhu làtín. ²¹Te ní xáhaⁿ cuè dútú cúnùu xii té Pilatú:

—Vá táúchíuⁿ-n tee-güedé lètrá càháⁿ-xi “Tée yìndaha ñaha xii ñáyíu isràél” ní cùu, vâha-gá tauchíuⁿ-n tee-güedé lètrá càháⁿ-xi “Tée càchí yìndaha ñaha xii ñáyíu isràél ní cùu” —cachí-güedé xáhaⁿ-güedé xii-dé.

²²Te ní xáhaⁿ tē Pilatú:

—Nàcuáa ní táúchíuⁿ-í ní tee-güedé te ducaⁿ quèndóo-xi —cachí-dé xáhaⁿ-dě xii-güedé.

²³Te sátá ñí sata caa ñaha cuè sandadú xii Jèsús núú cùrúxí, te cúmí xichi ní quide-güedé dóó-gă, te ñíⁿ ñíⁿ xichi dóó-gă ní cáhñu cue sandadú-áⁿ. Te ndècu ñíⁿ dóó-gă dóó cání ñà túú ní tîcu. ²⁴Te cuèndá dóó-ăⁿ ñí xítñaha cue sandadú-áⁿ:

—Vá ndátá-ó dđó-a, vâha-gá núu na còto ndéé-ó cuèndá quíní-ó ndédacàa-o cuu cuèndá-ó —càchí-güedé xítñaha-güedé.

Te ducaⁿ ñí quide-güedé chi ní quee ndáá-xi nàcuáa càháⁿ-xi núú tütú Yă Ndiõxí núú càchí-xi: “Titní

xichi ní cáhñu-güedé dóò-í. Te ní xito ndéé-güedé cuendá cutnùní iní-güedé ndédacàa-güedé níhí-güedé dóò-í", duha càchí-xi núú tütú-gá. Te sá dúcáⁿ càháⁿ-xi núú tütú Yá Ndiöxí núú xíáⁿ ducaⁿ ní quide cue sandàdú-áⁿ.

²⁵ Te yatni dñi curúxí núú tákàa Jesús nùtní náná-gá, ndihi cùhú-xi, ndihi tá Màriá ñadìhí té Clèofás, ndihi tá Màriá Magdalèná. ²⁶ Te ní xiní Jèsús náná-gá nùtní-aⁿ dñi ìiⁿ té ní xica cuu ndihi-gá, téé ío cùu iní-gá, te ní xáhaⁿ-gá xii náná-gá:

—Náá, téé nùtní-áⁿ nduu-dé dàtná dèhe mee-n —càchí-gá xáhaⁿ-gá xii-aⁿ.

²⁷ Te ní xáhaⁿ-gá xii téé ní xica cuu ndihi-gá-áⁿ:

—Ñaha-áⁿ nduu-aⁿ dàtná náná méé-n —càchí-gá xáhaⁿ-gá xii-dé.

Núú ndéé dàvá-áⁿ ní nduu náná ñáhá tée-áⁿ xii náná-gá.

Ní xíhí Jèsús

(Mt. 27:45-56; Mr.

15:33-41; Lc. 23:44-49)

²⁸ Te ní cutnùní iní Jèsús sá ní ndihi chiúⁿ ní táhú Tátá-gá Dútú Ndiöxí ní quide-gá núú ní cachí-gá:

—Yichí-í ndute —càchí-gá.

Te duha ní cáháⁿ-gá chi ní quee ndáá-xi nàcuáa càháⁿ-xi núú tütú Yá Ndiöxí.

²⁹ Te ndècu ìiⁿ lítu ñùhu ndudí íá. Te sá dúcáⁿ ní cáháⁿ-gá sá yichí-gá ndute, núú xíáⁿ ní queheⁿ-güedé cáchí te ní chindóyo-güedé xití ndudí íá-áⁿ, te ní chinenu-güedé díquí ìiⁿ dité yutnu nàni hisópó, te ní ndocani-güedé ní chihi-güedé yuhu-gá. ³⁰ Te sáta ní xihí-gá ndudí íá-áⁿ, te càchí-gá:

—Vitna ní dáxínu cava-í nchaa chiúⁿ ní cachí Tàtá-í cada-í —duha ní cachí-gá.

Te ní xócuíta dúcúⁿ-gá ndàa núú-gá, te ní xíhí-ni-gá.

Ìiⁿ sandàdú ní caáⁿ-dé yiqui naha Jèsús ndihi ìiⁿ pùya yíhí caá núú-xi

³¹ Te cuendá sá nduu vispré vico pás-cuá cúú-xí núú ñá ní cuíní cue tée israhél cundecu-ni yiqui cùñú-gá núú cùrúxí ndihi yiqui cùñú cue tée ní sata caa-güedé dñi-gá, chi cuendá nduu tnèé-áⁿ cúú-xí nduu ndetatú ñáyiú, te ío quide cahnú-yu nduu-áⁿ, núú ní xáhaⁿ-güedé xii té Pilatú sá táuchíuⁿ-dé quíhíⁿ cue tée cáhñú-güedé dñiⁿ Jèsús ndihi dñiⁿ cue tée tàcaa ndihi-gá, te xocàni-güedé yiqui cùñú-gá ndihi yiqui cùñú-güedé yàcáⁿ. ³² Te sáta dúcáⁿ te ní sáháⁿ cue sandàdú ní sáhnú-güedé dñiⁿ cue tée tàcaa xio xio dñi Jesús. ³³ Te òré ní cuyatni-güedé núú-gá, te ní xiní-güedé sá sà ní xíhí-gá núú ñá ní sáhnú-güedé dñiⁿ-gá.

³⁴ Dico ìiⁿ sandàdú-áⁿ ní cúxi-dé pùya néhé-dé ìiⁿ xio yiqui naha-gá, te yíhí caá núú-xi núú ní caáⁿ-xi yiqui naha-gá ní quee níhí ndihi ndute cuíí. ³⁵ Te yúhú té Juáá téé ní cadúha tutú-a ní xiní-í nàcuáa ní cuu ní xíhí Jèsús, te xíáⁿ núú càháⁿ ndáá-í cuendá quíndáá iní-ndó. ³⁶ Te ducaⁿ ní cuu ñá ní sáhnú-güedé dñiⁿ Jèsús, chi ní quee ndáá-xi nàcuáa càháⁿ-xi núú tütú Yá Ndiöxí núú càchí-xi: “Vá cahnú-güedé ni ìiⁿ yiquí-gá”, duha càchí-xi. ³⁷ Te ducaⁿ ní quide-güedé Jèsús ní caáⁿ-güedé yiqui naha-gá, chi ingá xichi núú tütú Yá Ndiöxí càchí-xi: “Sáá nduu te quiní-güedé ìiⁿ téé ní dánicuèhé-güedé”, duha càchí-xi.

Chìndúxi-güedé Jèsús

(Mt. 27:57-61; Mr.

15:42-47; Lc. 23:50-56)

³⁸ Te sáta dúcáⁿ ní cuu, te té Chèé téé ñuú Arimàtea tñàhá-dé ní sándáá iní-dé tñuhu Jèsús dico dayuhu, chi ní xóo yùhú-dé cue tée cùnno núú ñáyiú israhél. Te tée-áⁿ ní xáhaⁿ-dè xii té Pilatú

nũu vá dáńá-dé canehe-dé yiqui cùńú Jèsús quíhíⁿ chindúxi-dé, te té Pilatú ní xáhaⁿ-dè xii-dé sá cúú cànhehe-dé yiqui cùńú Jèsús quíhíⁿ, núu ní sáháⁿ-dé ní nuu nehe-dé yiqui cùńú-gá núú cùrúxí nchídó-dè cuáháⁿ. ³⁹Te té Nicòdemú téé ní sáháⁿ niú ní cáháⁿ ndihi-dé Jèsús ndéé díhna, téé-áⁿ néhé-dè ócó úxí kílú yuchi ní cuáha mee-ni yúcu sá nání mirrá ndihi yúcu sá nání ãloés. Te ío váha tnàmi saháⁿ. ⁴⁰Te ní naníhí tnáhá-dè ndihi té Chèé, te ní chidúcuⁿ nuu-güedé yiqui cùńú Jèsús mee-ni dõó váha, te nàcuáa ta dùcuⁿ nuu-güedé yiqui cùńú-gá dóó-áⁿ, te ducaⁿ ta chido-güedé yuchi sáháⁿ tnámí-áⁿ núú dóó-áⁿ chi ducaⁿ tnáhí quide náyiu isràél òré chindúxi tnáhá-yu. ⁴¹Te yatni núú ní sata caa-güedé Jèsús cáá ìⁿ lahuertá. Te xití lahuertá-áⁿ nchí ìⁿ yaú cava duha cuáháⁿ ndáá-xi, te vátá yõ ìⁿ-gá nguúndúxi xíaⁿ. ⁴²Te cuendá sá ní cuyatni tnáhá nduu ndetatú náyiu isràél nũu xíaⁿ yaú cava nchí yatni-ni xíaⁿ ní chihigüedé yiqui cùńú Jèsús.

Jèsús ní ndoto-gá

(Mt. 28:1-10; Mr. 16:1-8; Lc. 24:1-12)

20 Te ndumìngú tacuĩhndá-gá cuáháⁿ tá Màriá Magdalèná cuáháⁿ ngoto-xi yaú núú ní chihigüedé yiqui cùńú Jèsús, te ní sáá-xi ní xiní-xi sá ñà túú-gá ndèdí yúú yèhe yaú-áⁿ. ²Núú xinu-xi cuánuhú núú ndécú tẽ Xímú, àdi Pelú chi úú ñu-dé, ndihi ingá téé ní xica cuu ndihi-gá téé ío cùu iní-gá, te ní xáhaⁿ-xi xii-güedé:

—Nèhe-güedé yiqui cùńú Jèsús cuáháⁿ, te ñá xiní-ó ndèé ní taxi ndecu-güedé —càchí-xi xáhaⁿ-xi xii-güedé.

³Te ní quee té Pèlú ndihi ingá téé-áⁿ cuáháⁿ ndéhé-güedé yaú núú ní chihigüedé yiqui cùńú-gá. ⁴Te ndúú-güedé xínú-güedé cuáháⁿ ní cùu, dico ingá téé-áⁿ ní cuu níhi-gá sáhá-dè

cuáháⁿ-dé nũu díhna-gá-dé ní sáá-dé yuhu yàú núú ní chihi-güedé yiqui cùńú Jèsús ní cùu. ⁵Te ní ngáundeyi-dé xító ñihni-dé xití yaú-áⁿ, te ní xiní-dé mee-ná dóó váha sá ní xiducúⁿ nuu-gá yúcu, dico ñá ní quíhu-dé. ⁶Te sátá ní sáá té Pèlú te cuánguihu-dé xití yaú-áⁿ, núu tnáhá-dé ní xiní-dé nchaa dóó ní xiducúⁿ nuu-gá yúcu-áⁿ. ⁷Te ní xiní-dé sá dõó ní xindútú díquí-gá ñá túú càtuu jundú-xi ndihi dóó ní xiducúⁿ nuu-gá chi ní naducúⁿ nuu-ná càtuu ìⁿ xio. ⁸Te nchícuⁿ tucu téé ní sáá díhna-gá-áⁿ cuánguihu xití yaú-áⁿ, te ní xiní-dé sá dóó-ná yúcu, te ñá túú-gá yiqui cùńú Jèsús nũu ní sándáá iní-dé sá ní ndoto-gá. ⁹Chi vátá təcú tnùnì-gá-güedé nàcuáa càháⁿ-xi núú tütú Yã Ndiõxí núú càchí-xi sá Jèsús ndoto-gá. ¹⁰Te ní xícó ndì ndúú cue téé ní sángoto yaú núú ní chihi-güedé yiqui cùńú Jèsús ní cùu cuánuhú-güedé vehe-güedé.

Jèsús ní naníhí tnáhá-gá ndihi tá Màriá Magdalèná

(Mr. 16:9-11)

¹¹Te ní sáá tucu tá Màriá yuhu yàú núú ní chihi-güedé yiqui cùńú Jèsús te ní nguúfta-xi ndàhyú-xi, te ní ngáundeyi-xi xító ñihni-xi xití yaú-áⁿ. ¹²Te xití yaú-áⁿ ní xiní-xi úú espíritú xínú cuèchi núú Yã Ndiõxí xíxíhnu-xi mee-ni dõó cuixíⁿ xĩndecu-xi núú ní cáa yiqui cùńú-gá. Te ìⁿ-xi nùcúo núú ní cáa díquí-gá, te ìⁿ-xi nùcúo núú ní cáa sáhá-gá. ¹³Te espíritú-áⁿ ní xáhaⁿ-xi xii tá Màriá:

—¿Ná cuendá ndàhyú-n? —càchí-xi xáhaⁿ-xi.

Te ní xáhaⁿ tá Màriá:

—Ndàhyú-í chi nèhe-güedé yiqui cùńú Yaá cúú Xitohó-í cuáháⁿ, te ñá túú xiní-í ndèé ní taxi ndecu-güedé —càchí-xi xáhaⁿ-xi xii cue espíritú-áⁿ.

¹⁴Te tnúhu-ni-áⁿ ní cáháⁿ-xi te ní nchócótó-xí ìⁿ xio, te ní xiní-xi Jèsús

nútn̄i-gá dico ñá túú ní cùtnuní iní-xi sá díú mèe-gá. ¹⁵Te ní xáhaⁿ Jèsús xii-xi:

—¿Ná cuendá ndàhyú-n? ¿Yoo nànducu-n? —càchí-gá xáhaⁿ-gá xii-xi.

Te mee-xi ní sani iní-xi sá tée xito lahuertá-áⁿ cúú tée-áⁿ, núú ní xáhaⁿ-xi:

—Tàta, te núú yòhó néhé-n yìqui cuñú Jèsús cuáháⁿ, te cáháⁿ-n ndèé ní taxi ndecu-n chi cuendá naqueheⁿ-í canehe-í núhú —càchí-xi xáhaⁿ-xi.

¹⁶Te ní cáháⁿ díú ñaha-gá xii-xi, te xáhaⁿ-gá:

—¿Màriá! —càchí-gá xáhaⁿ-gá xii-xi.

Te ní ndacoto-xi núú-gá, te ní cáháⁿ-xi tnúhu hèbreú, te xáhaⁿ-xi:

—¿Rabóni! —càchí-xi xáhaⁿ-xi. Te tnúhu-áⁿ queé-xi Mèstrú.

¹⁷Te ní xáhaⁿ Jèsús:

—Daña vá ngání ñaha-n chi vátá ndáá-gá-í núú ndécú Tàtá-í. Te núhú-n cùñaha-n xii cue tée ío váha ní tnahá tnúhu ndihí-í sá ndáá-í núú ndécú Tàtá-í Dútú Ndiöxí, te ñu-gá cúú Tàtá-ndó nchàa-ndo, te ñu-ni-gá cúú Ndiöxí-ndó —càchí-gá xáhaⁿ-gá xii-xi.

¹⁸Te ní natnii tá Màriá Magdalèná ichi cuánuhú-xi cùñaha-xi xii cue tée ní xica cuu ndihí-gá sá ní xiní-xi Jèsús, te ní xáhaⁿ-xi xii-güedé nchaa nàcuáa ní xáhaⁿ-gá xii-xi.

Ní quexio Jesús núú xñdecu cue tée ní xica cuu ndihí-gá

(Mt. 28:16-20; Mr.

16:14-18; Lc. 24:36-49)

¹⁹Te ñu-ni ndumíngú sandiquíⁿ ní nataká cue tée ní xica cuu ndihí-gá, te xñdedí nihnu-güedé vehe sá xiyùhú-güedé cue tée cùnuu núú ñáyiú isràél. Te ní quíhu Jèsús ndéé tnuú-güedé ní ngúnutn̄i-gá, te ní xáhaⁿ-gá:

—Yá Ndiöxí chindèe ñaha-gá xii-ndo ío váha cùu iní-ndó ndècu-ndo —càchí-gá xáhaⁿ-gá xii-güedé.

²⁰Te ní dánèhé ñahá-gá ndaha-gá ndihí yiquí naha-gá xii-güedé. Te ío ní cudíí iní-güedé sá díú ndisa-gá ní xiní ñahá-güedé. ²¹Te ní xáhaⁿ tucu Jesús xii-güedé:

—Yá Ndiöxí chindèe ñaha-gá xii-ndo ío váha cùu iní-ndó ndècu-ndo. Te dàtná ní tendaha ñaha Tàtá-í Dútú Ndiöxí xii-í véxi-í ñuyíú-a, te ducaⁿ tëndaha ñaha-í xii-ndo quíhⁿ-ndó cáháⁿ-ndó tnúhu-í núú ñáyiú —càchí-gá xáhaⁿ-gá xii-güedé.

²²Te ní chiyóóc-gá núú-güedé, te ní xáhaⁿ-gá:

—Chí ndúú tàhú Espiritú Yá Ndiöxí cundecu ndihí-ndo. ²³Te nchaa ñáyiú na quindáá iní-xi tnúhu-í te cùñaha-ndo xii-yu sá ní quide càhnu iní Yá Ndiöxí nchaa cuéchi-yu. Te nchaa ñáyiú vá quindáá iní tnúhu-í te cùñaha-ndo xii-yu sá vá cádá càhnu iní-gá cuéchi-yu —càchí-gá xáhaⁿ-gá xii-güedé.

Té Mǎxí càháⁿ ndihí-dé Jèsús

²⁴Te núú ùxúú cue tée ní xica cuu ndihí-gá, te ñⁿ-dé nání-dé Mǎxí tée ní xóo danàni-güedé Cuáchí, te tée-áⁿ ñà túú-dé ndécú ndihí-güedé òré ní sáháⁿ Jèsús. ²⁵Te dava-gá cue tée ní xica cuu ndihí-gá ní xáhaⁿ-güedé xii-dé:

—Ní xiní-ndí Jèsús —càchí-güedé xáhaⁿ-güedé.

Te ní xáhaⁿ tè Mǎxí:

—Te vá quindáá iní-í, chi ndéé quini-í ndaha-gá núú ní queé nduyú, te dàquíhu-í díquí ndáhà-í núú ní caáⁿ nduyú-áⁿ, te dàquíhu ndàha-í yiquí naha-gá núú ní caáⁿ, ducaⁿ te quindáá iní-í —càchí-dé xáhaⁿ-dè xii-güedé.

²⁶Te núú ùná tucu nduu ní nataká tucu cue tée ní xica cuu ndihí Jèsús ñⁿ vehe, te nduu-áⁿ tnàhá té Mǎxí ndécú ndihí-güedé. Te cuéi ndèdí nihnu-güedé vehe-áⁿ, te ní quíhu Jèsús ndéé tnuú-güedé, te ní xáhaⁿ-gá:

—Yá Ndiöxí chindèe ñaha-gá xii-ndo ïo váha cùu iní-ndó ndècu-ndo — cächí-gá xáhaⁿ-gã xii-güedé.

²⁷ Te ní xáhaⁿ-gã xii té Mǎxí:

—Cundehe ndàha-í te dàquíhu-n ðíquí ndáhá-n nùú ní quée nduyú, te dàquíhu-n ndàha-n yiquí naha-í-a cuendá quíndáá iní-n te vá cání ìⁿ caní úú iní-n —cächí-gá xáhaⁿ-gã xii-dé.

²⁸ Te ní xáhaⁿ tē Mǎxí xii-gá:

—¡Yòhó cúú-n Xítohó-í! ¡Yòhó cúú-n Ndiöxí-í! —cächí-dé xáhaⁿ-dē xii-gá.

²⁹ Te ní xáhaⁿ Jèsús:

—Mǎxí, ndéé vitna ní sándáá iní-n chi ndéé ní xiní ñáhá-n xii-í te ní sándáá iní-n, dico cùdíf-gã iní nchaa ñáyiu ñá túú ní xiní nùú ñáhá xii-í, te ní sándáá iní-yu —cächí-gá xáhaⁿ-gã xii-dé.

Quíndáá iní-ó tñuhu yòdo tñuní nùú tütú-a

³⁰ Te vài-gá sá vǎ yòo tñáhí ndàcu cada ñá túú yòdo tñuní nùú tütú-a ní quide Jèsús nùú cuè tée ní xica cuu ndíhi-gá. ³¹ Dico dava-gá ní ngódó tñuní nùú tütú-a cuendá sá quíndáá iní-ndó sǎ Jèsús cúú-gã Crístú Déhe Dútú Ndiöxí, te naníhí tǎhú-ndó te núu na quíndáá iní-ndó-gã.

Úsá cue tée ní xica cuu ndíhi Jèsús ní xiní ñáhá-güedē xii-gá

21 Te ingá nduu tucu xíndecu cue tée ní xica cuu ndíhi Jèsús yuhu làgúná ñuú Tiberiás, te ní sáháⁿ-gá nùú xíndecu-güedē-áⁿ. Te duha ní cuu ní xiní ñáhá-güedē xii-gá. ² Te ndècu té Xímú, àdi Pelú chi úú ðiu-dé, ndíhi té Mǎxí tée ní xóo cúñaha-güedē Cuáchí, ndíhi té Natanàél tée ñuú Cànaá, te ñuú-áⁿ yíndèhu-xi distritú Galileá, te tñáhá ndí ndúú déhe té Zebèdeú, ndíhi úú-gá tucu cue tée ní xica cuu ndíhi-gá. ³ Te ní xáhaⁿ tē Pelú xii-güedé:

—Quíhíⁿ-í quítníi-í chácá —cächí-dé xáhaⁿ-dē xii-güedé.

Te ní xáhaⁿ-güedé:

—Tñáhá nchúhú canchicúⁿ ñáhá-ndí xii-n quíhíⁿ tucu —cächí-güedé xáhaⁿ-güedē xii-dé.

Te ní xica-güedé cuáháⁿ-güedé ní sáá-güedé nùú ndécú bàrcú, te ní quée-güedé xití bàrcú-áⁿ cuáháⁿ-güedé. Te niú-áⁿ ñǎ ní níhí tñáhí-güedé chácá. ⁴ Te sa ta cùditó-ñǎ cuáháⁿ ní xiní-güedé Jèsús yuhu làgúná, dico ñá ní cùtnuní iní-güedé sá díú-gã. ⁵ Te ní xáhaⁿ-gã xii-güedé:

—Cue tée cuechi, ¿ní níhí-ndó chácá caxi-o ñǎ? —cächí-gá xáhaⁿ-gã xii-güedé.

Te ní xáhaⁿ-güedé:

—Védana chácá ñǎ túú ní níhí-ndí —cächí-güedé xáhaⁿ-güedē xii-gá.

⁶ Te ní xáhaⁿ Jèsús:

—Chí dáquēe ñunu-ndo ndàa xio cuha barcú chi níhí-ndó-dí —cächí-gá xáhaⁿ-gã xii-güedé.

Te ducaⁿ ní quide-güedé, te òré nátava-güedé ñunu xití ndute, te ñá cùndèe-gá-güedé natava-güedé cuendá sá ní chítú chácá xití-xi. ⁷ Te tée ní xica cuu ndíhi-gá tée ïo cùu iní-gá ní xáhaⁿ-dē xii té Pelú:

—¡Diu Xítohó Jesucristú! —cächí-dé xáhaⁿ-dē xii-dé.

Te sá ní tecú dóho té Pelú sá dúcáⁿ càháⁿ-dē nùu ní ndíunuu-dé dóó-dē, chi dóó sǎ yímàa-ni-dé níhí-ndé ní cùu. Ducaⁿ te ní nuu ndava-dé bàrcú ní ngaunihnu-dé ndute, te cuáháⁿ-dē nùú ndute-áⁿ ní quene-dé ndéé ñuhu yìhí. ⁸ Te dava-gá cue tée ndíhi té Pelú ðiu-ni cue tée ní xica cuu ndíhi Jèsús ní quendóo-güedé dàtná ìⁿ cièndú-gá mētrú te quene-güedé yuhu ndüte. Te tñáhu-ni-güedé ñunu-güedé chitu chácá ní quene-güedé ndéé yuhu ndüte. ⁹ Te òré ní quene-güedé ñuhu yìhí, te ní xiní-güedé càyú ñuhú, te nùú ñuhú-áⁿ ñuhú ìⁿ chácá ndíhi ìⁿ pǎá. ¹⁰ Te ní xáhaⁿ Jèsús xii-güedé:

—Quíhíⁿ ngeheⁿ-ndo ìíⁿ úú chácá
quítí íchí ní tñii-ndo —càchí-gá xáhaⁿ-gã
xii-güedé.

¹¹ Núu té Pèlú ní sáháⁿ-dé núu ndécú
bàrcú, te ní queé-dé xití-xi ní cãndeé-dé
ñunu ñuhu chácá táñuhu-dé ní queue
ndéé ñuhu yichí, te chitu chácá náhnú,
te ñuhu ìíⁿ ciendú údico úxí úní-dí xití
ñunu-áⁿ, te cuèi ducaⁿ vãi-dí ñuhu dico
ñã ní ndätä ñunu-áⁿ. ¹² Te ní xáhaⁿ Jèsús:

—Chí nèhé cadí iní-ndó —càchí-gá
xáhaⁿ-gã xii-güedé.

Dico ní ìíⁿ cue tée ní xica cuu
ndihi-gá-áⁿ ñã ní xicáⁿ tnúhú-güedé
núú-gã núu yoo cùu-gá, chi sa ní cut-
nùní iní-güedé sá dífú Jèsús cúu-gã.
¹³ Te Jèsús ní sáháⁿ-gã ní queheⁿ-gã
pàà ní sãñaha-gã xii-güedé caxi-güedé,
te dätñuní ní queheⁿ tucu-gá chácá ní
sãñaha-gã xii-güedé.

¹⁴ Vitna cùu úní xito sá xiní ñáhá cue
té ní xica cuu ndihi-gá sátá ní ndoto-gá.

Jèsús càháⁿ ndihi-gá té Pèlú

¹⁵ Te sátá ní túhú cóhó-güedé ní sadí
iní-güedé te ní xicáⁿ tnúhú Jèsús núu
të Xímú, àdi Pelú chi úú ñuu-dé, te
xáhaⁿ-gã:

—Xímú, déhe té Jònás, ¿cùu iní-gá-n
yúhú dàcúúxí òava-gá cue tée-a ñã? —
càchí-gá xáhaⁿ-gã xii-dé.

Te ní xáhaⁿ té Pèlú:

—Mèstrú, cùu iní ñáhà-í, yòhó sa
nàha-n —cachí-dé xáhaⁿ-dë xii-gá.

Te ní xáhaⁿ Jèsús:

—Te núu ducaⁿ, te dacàxi-n cue mbéé
lìhli-í —càchí-gá xáhaⁿ-gã xii-dé.

Te cue mbéé-áⁿ cúu-güèdi ñáyiu cùu
cuendá-gá.

¹⁶ Te ní xáhaⁿ tùcu-gá xii té Pèlú:

—Xímú, déhe té Jònás, ¿cùu iní
ñáhá-n xii-í-u? —càchí-gá xáhaⁿ-gã
xii-dé.

Te ní xáhaⁿ tùcu té Pèlú:

—Mèstrú, cùu iní ñáhà-í, yòhó sa
nàha-n —cachí-dé xáhaⁿ-dë xii-gá.

Te ní xáhaⁿ-gã:

—Te núu ducaⁿ, te coto-n cuè mbéè-í
—càchí-gá xáhaⁿ-gã xii-dé.

¹⁷ Te xito cùu úní ní xáhaⁿ tùcu-gá xii
té Pèlú:

—Xímú, déhe té Jònás, ¿cùu iní
ñáhá-n-ã"? —càchí-gá xáhaⁿ-gã xii-dé.

Te té Pèlú ío ní cundiyí-dé sá dúcáⁿ
ní cuu úní xito xicáⁿ tnúhú-gã núú-dé
núu ndisa sá cúu iní ñáhá-dë xii-gá, te
ní xáhaⁿ-dë:

—Mèstrú, yòhó nchaa sa xiní-n, te sa
cùtnuní iní-n sã cúu iní ñáhà-í xii-n —
càchí-dé xáhaⁿ-dë xii-gá.

Te ní xáhaⁿ Jèsús:

—Te núu ducaⁿ, te dacàxi-n cue
mbéè-í. ¹⁸ Te na càchí tnúhu ndáá-í xii-n
sã cùtnàhã cuechi-gã-n ní xóo ndécuihnu
mee-n dõó-n, te ní xóo quíhíⁿ-n ndëni ní
xóo cachí iní-n, dico na yèi-n te dacàá-n
ndàha-n, te ingá tée dacuihnu ñaha xii-n
dóó-n te cada yica-dë candeca ñaha-dë
xii-n quíhíⁿ ìíⁿ núu ñã túú tnàhá iní-n —
càchí-gá xáhaⁿ-gã xii-dé.

¹⁹ Te sá dúcáⁿ ní càháⁿ Jèsús cúu-xí
sã ní dátécú tnúhu ñaha-gã xii té Pèlú
nàcuáa cada-xi cuú-dé, te ducaⁿ càda
cahnu-dé Yã Ndiöxí, te ní xáhaⁿ-gã
xii-dé:

—¿Canhicúⁿ ñáhá-n xii-í! —càchí-gá
xáhaⁿ-gã xii-dé.

Tée ío cùu iní-gá

²⁰ Te ní nchócótó té Pèlú ndàa sátá-dë,
te ní xiní-dé sá nchicúⁿ ñáhá ingá tée
xica cuu ndihi-gá cuáháⁿ, tée ío cùu
iní-gá tée ní xinucóo dñi-gá òré ní cud-
ìni ndihi ñaha-gã xii-güedé, te diu-ni
tée-áⁿ ní xicáⁿ tnúhú-dë núú-gã òavá-áⁿ
núu ndëda càa tée cuáha cuendá ñáhá
xii-gá núu cuè tée cùu úhú iní ñáhá.
²¹ Te òré ní xiní té Pèlú sá nchicúⁿ ñáhá
tëe-áⁿ, te ní xicáⁿ tnúhú-dë núu Jèsús, te
xáhaⁿ-dë:

—Mèstrú, te tée-áⁿ, ¿ná cúu sã
yáha-dé-í? —càchí-dé xáhaⁿ-dë xii-gá.

²²Te ní xáhaⁿ Jèsús:

—Te núu yúhú cuíní-í sá cùndècu-ni-dé ndéé ná quìxi tucu-í ñuyíú-a, ¿te yòhó ná cuèndá-n nũu xicáⁿ tnúhú-n? Yòhó canchicúⁿ ñáhá-ní xii-í —càchí-gá xáhaⁿ-gă xii-dé.

²³Te ní xinu tnúhu núu nchàa ñáyiu sàndáá iní tnúhu-gá sá tẽe-ăⁿ vă cùú-dé. Dico Jèsús ñá túú dùcaⁿ ní xáhaⁿ-gă sá vă cùú-dé, chí ní xáhaⁿ-gă: “Núu yúhú cuíní-í sá tẽe-ăⁿ cundecu-ni-dé ndéé ná quìxi tucu-í ñuyíú-a, ¿te yòhó ná cuèndá-n?”, duha ní xáhaⁿ-gă xii té Pèlú.

²⁴Te ñiu-ni yúhú té Juàá tée ní sani iní-yu sá vă cùú càháⁿ ndáá-í nchaa nàcuáa ní cuu, te ducaⁿ ñĩ tee-í núu tütú-a, te cùtnuní iní-ndó să tnúhu ndáá cùú-xí.

²⁵Te ndècu vai-gá núú să ñĩ quide Jèsús. Te núu dicó ní ngũndee nchaandi túhú ñá, te vaa ni te nihì ñuyíú te vá tnàhá núu-xi cundecu librú, te núu dicó ní ngũndee nchaa. Te ducaⁿ na cùnduu. Te ío chí cádá ndèe iní-nă vitna.

**NCHAA NÀCUÁÁ NÍ QUIDE
CUE TÉE NÍ TÁÚCHÍÚⁿ
JÈSÚS DACUÀHA ÑAHA
XII ÑÁYIU TNÚHU-GÁ**

**Jèsús ní cachí tnúhu ndáá-gá
sá quixí Espíritú Yá Ndiöxí
cundecu ndihi ñáyiú**

1 Te duha ní cáháⁿ té Lùcá ní xíí-dé té Tëofilú: Yúhú sa ní chídó tnùn-í núú líbrú ndéé díhna nchaa sá ní quide Jèsús, ndihi nchaa sá ní dácuahá-gá ñáyiú. Te ní chídó tnùn-í nchaa sá ní quide-gá ndéé nduu ní quesaha-gá quidé chiúⁿ-gá, ²ndihi nchaa sá ní quide-gá ndéé òré cuándaa-gá andiu. Te sa ta cùyatni nduu ndaa-gá andiu, te ní ndatnúhu-gá ndihi cue tée ní cáháⁿ-gá dacuàha ñaha xii ñáyiú tnúhu-gá, te mee Espíritú Yá Ndiöxí ní chindee ñaha-xi xii-gá ní xáhaⁿ-gá nàcuáa cada-güedé. ³Te sátá ní xíhí-gá te ní ndoto-gá, te ní xíndecu-gá údico nduu. Te titní xito ní sáháⁿ-gá núú ní xíndecu-güedé, te ducaⁿ ní quide-gá cuendá quiní-güedé sá ndàá ní ndoto-gá, te ní xáhaⁿ-gá nàcuáa quide Yá Ndiöxí ndíhu ndaha-gá ñáyiú.

⁴Te iiⁿ nduu ndècu ndihi ñaha-gá xii-güedé, te ní xáhaⁿ-gá:

—Vá queé-ní-ndó ñúú Jerusàlén, chi cundetu-ndo quixí Espíritú Yá Ndiöxí cundecu ndihi-ndo, chi sa ní cachí tnúhu-í sá dúcáⁿ ní cáháⁿ Tátá-ó Dütú Ndiöxí Yaá ndécú àndiu nacuáa cunduu. ⁵Te ndáá sá ndíi Juáá ní dácuaándute ñaha ndíi xii-ndo, dico vitna ñá túú-gá cuéhé nduu, te quexio Espíritú Yá Ndiöxí cundecu ndihi-ndo —càchí-gá xáhaⁿ-gá xii-güedé.

Jèsús cuándaa-gá andiu

⁶Te òré ní xíndecu-güedé ndihi Jèsús, te ní xáhaⁿ-güedé xii-gá:

—Mèstrú, cuíní-ndí cachí tnúhu-n ñúu sa ta cùyatni nduu chindee-n ñáyiú ñúú Isràèl cuendá taxi tnùn-í tucú-yu ñúú-yu —càchí-güedé xáhaⁿ-güedé xii-gá.

⁷Te ní xáhaⁿ Jèsús xii-güedé:

—Ñá túú xìni ñuhu-xi cunaha nchóhó xíáⁿ, chi Tátá-ó Dütú Ndiöxí nánhá-gá ná nduu cada-gá nchaa sá ní cáháⁿ-gá. ⁸Te òré quexio Espíritú Yá Ndiöxí cundecu ndihi-ndo, te cuyii-ndo nì yuhu ni iní-ndó quíhíⁿ-ndó cáháⁿ-ndó tnúhu-í núú ñáyiú ñúú Jerusàlén ndihi núú ñáyiú distrítú Jùdeá ndihi núú ñáyiú distrítú Sàmariá. Te ducaⁿ-ni cáháⁿ-ndó quíhíⁿ-ndó nì caxico ñuyú —càchí-gá xáhaⁿ-gá xii-güedé.

⁹Te sátá dúcáⁿ ní cáháⁿ-gá, te ndèhe-güedé ní ndanchita-gá cuándaa-gá andiu cuándihu-gá xití vícò, te ñá túú-gá ní xìni ñánhá-güedé xii-gá. ¹⁰Te ndèhe vihi-güedé andiu núu ndéé quiní ñánhá-güedé xii-gá yòtnúhu, te ní quexio cunu úú cue tée nihnu dóó cuixíⁿ núú ndécú-güedé. ¹¹Te xáhaⁿ-güedé:

—Nchòhó cue tée Galileá, ¿ná cuendá ndéhé-ndó àndiu? Te dàtná-ni càa Jesús cuándaa-gá andiu vitna, te ducaⁿ-ni cùnduu-gá quixi tucu-gá —càchí cue tée nihnu dóó cuixíⁿ-áⁿ xáhaⁿ-güedé.

**Cuendá sá ñà túú-gá ndíi Jùdás ñúu
ní nanducu-güedé té Màtiá
ní nucúnutñí-dé núú ndíi**

¹²Te ní ndee-güedé yucu Òlívú cuánuhú-güedé ñúú Jerusàlén, te ní xúhuⁿ-güedé cuèdicò cuádava òré ichi. ¹³Te òré ní ndexio-güedé ñúu-áⁿ, te cuándaa-güedé cuàrtú ndéé núú ñnu, chi vehe yòdo tnaha ndecu-güedé. Te ní nanhí tnáhá-güedé nchaa-güedé té Pèlú, té Jàcobó, té Juáá, té Ndríxí, té Lìpé, té Mǎxí, té Bartolòmé, té Mâteú, té Jàcobó déhe té Àlfeú, ndihi té Xímú tée ní cundíhi cue tée canànistá, ndíhi té Jùdás ñan-í té Jàcobó. ¹⁴Te ní nanhí tnáhá-güedé nchaa-güedé yàcáⁿ ndíhi

tá Màriá năná Jèsús, ndihî cue ñaní-gá ndihî dava-gá cue ñáyiú dîhî. Te ìⁿ-ni ní cuú-yu ní cáháⁿ ndihî-yu Yá Ndiöxí.

¹⁵Te ìⁿ nduu ní xindecu dàtná ìⁿ ciëndú ócó mee-ni ñáyiú sandáá iní tnúhu Jèsús, te ní ngúnutnî té Pèlú núu-yu, te ní xáhaⁿ-dê xií-yu:

¹⁶⁻¹⁷—Nchòhó cue ñáyiú ndècu ndihî-í ichi Xítohó Jesucristú, na càni-í cuèndú núú-ndó năcuáa ní chídó tnùnî ndîí Dàvií téé ní xindecu ndéé sanaha năcuáa ní cáháⁿ Espíritú Yă Ndiöxí cuèndá té Jüdás. Te dacuitíi òucaⁿ ní cuu, chi tnàhá té Jüdás ní xindecu ndihî-o, te ní xinu cuechi-o ndihî-dé núú-gă sá dîhna, te ducaⁿ nî quide-dé ní sáha cuèndá-dé Jèsús núú cuè téé cùu úhú iní ñáhá xii-gá. ¹⁸Te ní cháhu ñaha-güedê xii-dé cuèndá sá nî sáha cuèndá ñáhá-dê xii-gá. Te ní sáháⁿ-dé ìⁿ xichi ní sata caa-dé méé-dê, te ní ngava-dé, te ní cahndí duuⁿ xití-dé te xíaⁿ nî xihí-dé. Te ní naqueheⁿ-güedé díhúⁿ sá nî cháhu-güedé ndîí, te ní nacuaaⁿ-güedé ñuhu núú nî ngava ndîí-áⁿ. ¹⁹Te nchaa ñáyiú Jerusalén ní níhî-yu tnúhu, te ní dánánî-yu ñuhu-áⁿ Aceldamá. Te tnúhu mēé-yu quèe-xi: Ñuhu núú nî satí ñîí. ²⁰Te duha ní cáháⁿ ndîí Dàvií ní chídó tnùnî ndîí núú librú Sălmú ní dándóo ndîí: “Nà ndóo nahi vèhe-dé, vá yóo ìⁿ quíhîⁿ cundecu”, duha ní cáháⁿ ndîí. Te ingá tucu tnúhu ní cachí ndîí: “Na nanducu-güedé ingá téé nucúnutnî núú ndîí”, duha ní cáháⁿ ndîí Dàvií —càchí té Pèlú xáhaⁿ-dê xií-yu.

²¹⁻²²Te ní xáhaⁿ tùcu-dé:

—Te ducaⁿ nî cáháⁿ ndîí Dàvií, te vitna xini ñuhu-xi nanducu-o ìⁿ téé nucúnutnî-dé núú ndîí Jüdás, te xini ñuhu-xi diu-ni ìⁿ téé ní xica cuu ndihî Xítohó Jesucristú cúnàhá ní xica cuu-o ndihî-gá, ìⁿ téé ní xiní ndéé òré ní dăcuándute ñaha ndîí Juáa xii-gá, te ndéé òré cuándaa-gá andiu. Te téé

nanducu-o cundecu-dé cáháⁿ-dé năcuáa ní cuu ní ndoto-gá —càchí té Pèlú xáhaⁿ-dê xií-yu.

²³Te ní cacunehe-güedé úú tnàhá-güedé nūu ndēdacāa-güedé nduu tǎhú-güedē nucúnutnî-güedé núú ndîí. Te ìⁿ-dé nánî-dê Chèè Barsábás, àdi Justú chi úú diu-dé, te ingá-dé nánî-dê Mātiá. ²⁴Te ní cáháⁿ ndihî-güedé Yă Ndiöxí, te xáhaⁿ-güedê xii-gá:

—Yòhó Dútú Ndiöxí xinî-n iní nchaa ñáyiú, te mee-ni ñaha-n núu ndēda cāa núú úú cue téé-a tnàhá inî-n ²⁵cáháⁿ-güedé tnúhu-n nūú ñáyiú, te téé-áⁿ nucúnutnî-dé núú ndîí Jüdás, chi cuáháⁿ ndîí núú ùhú núú ndàhú núú tàú-xi quíhîⁿ ndîí —càchí-güedé xáhaⁿ-güedê xii-gá.

²⁶Te ní xito ndéé-güedé, te ní cutnùnî sá tēe nàni Matíá quendóo-dé ndihî úxí ìⁿ cue téé ní táuchíúⁿ-gă dacuàha ñaha xii ñáyiú tnúhu-gá.

Ní quexio Espíritú Yă Ndiöxí cundecu ndihî ñáyiú

2 Te ní sáá nduu còo vico Pentecostés te xindecu nchaa ñáyiú ìⁿ-ni xichi. ²Te ní tecú dóho-yu uuⁿi ní ñhî andiu, dàtná quídé ìⁿ táchí ñhî vilhî ní quide-xi, te ducaⁿ nî cuu ndéé xití vehe núú ndécü-yu nchaá-yu. ³Te ní xinî-yu dàtná cáá itá ñuhú cáá sá ndécü xití vehe, te ní xité nuu-xi ní ngoyo ndodo-xi díquî-yu nchaá-yu. ⁴Te ducaⁿ nî quide-xi òré ní quexio Espíritú Yă Ndiöxí ní ngúndecu ndihî-yu nchaá-yu. Te ní ngúita-yu ní cáháⁿ-yu tnúhu cue ñáyiú ñá túú cùu ñáyiú isràél, te nchaa xíaⁿ ní quide Espíritú Yă Ndiöxí.

⁵Te vai ñáyiú isràél xindecu nchaa dava-gá ñuú ní tacá-yu ñuú Jerusalén, te ñáyiú-áⁿ òo ndècu ndéé-yu dăcuahá-yu nchaa ndudú sá dăcuàha tnahí-yu. ⁶Te òré ní tecú dóho-yu ñhî, te ní sáháⁿ-yu ní xindedóho-yu tnúhu càháⁿ méé-yu ìⁿ ìⁿ ñuú-yu, chi ndî díhîⁿ ndî díhîⁿ tnúhu

càháⁿ ñáyi ndècu-áⁿ. ⁷Te xíáⁿ ío ní cuñúhu ñáyi véxi dava-gá ñuú, te ní xítñàhá-yu:

—Ñáyi ducaⁿ xíčáháⁿ cúy-yu ñáyi distritú Galileá. ⁸¿Te nása ní quidé-yu ní cutúha-yu nàcuáa càháⁿ-ó ìⁿ ìⁿ-o ndéé lĩhli-o? ⁹Te iha véxi ñáyi dava nàcióⁿ, chi véxi ñáyi Pàrtiá, véxi ñáyi Mèdiá, véxi ñáyi Èlám, véxi ñáyi Mesopò-tamiá, véxi ñáyi Jùdeá, véxi ñáyi Capadóciá, véxi ñáyi Pòntó, véxi ñáyi Àsiá, ¹⁰véxi ñáyi Frìgiá, véxi ñáyi Pànfilíá, véxi ñáyi Ègíptú, véxi ñáyi Áfricá ñáyi ndècu ndéé núú-gá-xi ñuú Cirené. Te tñàhá ñáyi ñuú Rómá véxi, te ñáyi-áⁿ chi ñá dífú mèe-ni ñáyi isràél cúy-yu nchaá-yu, dico ìⁿ-ni cùu sá dácuhá-yu. ¹¹Te véxi ñáyi Crètá, véxi ñáyi Àrabíá. Te nchaá-o sa ndèdóho-o càháⁿ-yu nàcuáa cuáháⁿ tñúhu mee-o ìⁿ ìⁿ-o. Te nchaá ñáyi xíčáháⁿ tñúhu-o càháⁿ-yu cuendá nchaá sá vǎ yõ tñàhí ndàcu cada ní quide Yá Ndiõxí —càchí-yu xítñàhá-yu.

¹²Te ní cuñúhu vihí-yu, te ñá ná sàà iní-yu nása ní cuu, te xítñàhá-yu:

—¿Nása ní cuu duha càháⁿ-yu tñúhu-o? —càchí-yu xítñàhá-yu.

¹³Te davá-yu ní sácú ndéé yíchí ñáhà-yu, te xítñàhá-yu:

—Xixíni ñáyi-áⁿ ñuú ñá náhá-yu tñúhu càháⁿ-yu —càchí-yu xítñàhá-yu.

Tnúhu ní xáhaⁿ tǎ Pèlú xii cue ñáyi

¹⁴Te ní ngúnutñí tǎ Pèlú ndihí úxi ìⁿ cue téé ní táuchíúⁿ Jèsús dacuàha ñaha xii ñáyi tñúhu-gá, te níhi ní càháⁿ-dé, te xáhaⁿ-dǎ xii-yu:

—Nchaá nchòhó ñáyi distritú Jùdeá ndihí nchòhó ñáyi ñuú Jerusàlén, cund-edóho váha-ndo tñúhu na càháⁿ-í-a. ¹⁵Ñá ndàá tñúhu càháⁿ-ndó, chi ñá túú xíni-ndí te ducaⁿ càháⁿ-ndó, chi davitna cùu-xi caá íⁿ dátneé, vátá tñàhá-gá òré coho ñáyi ndidí. ¹⁶Te yúhú ná càchí tñúhu-í xii-ndo vitna nacuáa ní

xáhaⁿ Yá Ndiõxí xii ndíi Jòél téé ní xóo càháⁿ tñúhu-gá ndéé sanaha nàcuáa cada ñaha-gǎ xii ñáyi, te ndíi-áⁿ ní chídó tñúni ndíi nàcuáa ní càháⁿ-gá. ¹⁷Te duha ní xáhaⁿ-gǎ xii ndíi:

Cùmání-gǎ sáá nduu nàa ñuyíú, te cuáñaha-í Espiritú-í cundecu ndihí nchaá ñáyi na quìndáá iní ñáhà xii-í.

Te cue déhe-yu càháⁿ-yu tñúhu-í, te cue téé cuechi dacòto núú ñáhà-xí xii-güedé,

te ducaⁿ-ni cuè téé ni sàhnu càháⁿ saní-güedé,

te diu-ni cuendá nchaá sá quidè-í ducaⁿ dácoto núú ñáhà-xí xii-güedé.

¹⁸Te nchaá ñáyi xinu cuechi núú-í càháⁿ-yu tñúhu-í, te cuáñaha-í Espiritú-í cundecu ndihí-yu.

¹⁹Te ndéé andiu, yàcáⁿ vǎi sá cadà-í nàcuáa cuñúhu vihí-yu,

te núú ñuyíú-a cada-í ìⁿ sá vátá quini tñàhí-gá-yu,

te ngoyo ñíñí te ngoyo ñuhú te quene vihi ñúhmá.

²⁰Te vǎ dáyèhé-gá nchícanhii, cuu nee ñuyíú te cuu ticuèhé núú yõ dǎtná ticuèhé ñíñí.

Te davá-áⁿ sáá nduu quixi Yaá cúú Xitohó-yu,

te nduu-áⁿ cuu-xi ìⁿ nduu càhnu vihi, chi cada-gǎ nchaá sá ñá túú xini-yu, te cuñúhu vihí-yu.

²¹Te òré xíaⁿ te nchaá ñáyi càháⁿ ndihí ñaha xii Yaá cúú Xitohó-yu-áⁿ nanhí tǎhú-yu.

Duha ní xáhaⁿ Yá Ndiõxí xii ndíi Jòél ní chídó tñúni ndíi.

²²Te nchòhó ñáyi isràél, cundedóho váha-ndo tñúhu na càháⁿ-í-a cuendá Jèsús téé ñuú Nazàrét. Te Jèsús ní quide-gá chiúⁿ Yá Ndiõxí, chi mee Yá Ndiõxí ní chindee ñaha-gá ní quide Jèsús ná daha núú chiúⁿ, núu xíáⁿ ní ndacu-gá ní quide-gá nchaá sá vǎ yõ tñàhí ndàcu cada, te xíáⁿ ní cuñúhu vihi-ndo. Te

sa nàha-ndo nacuaa ní quide-gá cút-nàhá ní xica cuu-gá ñuyú. ²³Te ndíi Jùdás ní taxi cuendá ñáhá ndíi Jèsús xii nchòhò cue tée ní cuu úhú iní ñáhá xii-gá, te ní ndúcú-ndó cuè tée úhú iní-xi ní tñi ñaha-güedě xii-gá te ní sata caa ñaha-güedě núú cùrúxí, te núú cùrúxí-áⁿ ní xihí-gá. Dico sa ní cutnùní iní Yá Ndiöxí sá dúcáⁿ càda-ndo Jèsús, te mee Yá Ndiöxí ní cachí-gá sá dúcáⁿ ndòho Jèsús. ²⁴Te diu-ni mee Yá Ndiöxí ní dándótó-gã Jèsús, chi sa ní cáháⁿ-gá sá òré cuú-gá te vâ cùú dúcáⁿ-gã. ²⁵Te ndíi Dàvíí tée ní xíndaha ñaha xii cue ñaní tnáhá-ó ñí xíndecu ndéé sanaha ñí chídó tnùní ndíi nàcuáa ní cáháⁿ Jèsús, te duha ní cáháⁿ-gá:

Cùtnuní iní-í sá ncháá ndùu ndecu ndíhi-í Yá Ndiöxí, te ío chindee ñaha-gá xii-í,

te ñá túú tnàhí sá yùhú-í.

²⁶Te ío ndàcáⁿ táhù-í núú Yá Ndiöxí chi cùdíí iní-í, chi sa nàha-í sá cùú-í dico ndoto-í,

²⁷chi vâ dáñá-gã quíhíⁿ dúcáⁿ àlmá-í núú ndécú ñáyiú ní xihí,

te vâ dáñá-gã téhyú yiqui cùñú-í chi cùu-í Déhe-gá, te yúhú sa nàha-í sá cùú iní ñáhá-gã xii-í.

²⁸Te sa ní cachí tnúhu-gá nàcuáa cada-í cundecu-í ichi váha, te cuendá sá ndécú ndíhi ñaha-gá xii-í nùu ío cùdíí iní-í.

Duha ní cáháⁿ Jèsús, te ducaⁿ ñí chídó tnùní ndíi Dàvíí.

²⁹Te nchòhò cue ñaní tnáhá-í, na càchí tnúhu ndáá-í xii-ndo cuendá ndíi Dàvíí tée ní xíndecu ndéé sanaha vîhi, chi ní xihí-dé, te ní chindúxi ñaha-güedě, te nàha-o tnavíí núú ñí chindúxi ñaha-güedě. ³⁰Te ndíi Dàvíí ní xóo cáháⁿ ndíi tnúhu Yá Ndiöxí, te sa nàha ndíi sá Yá Ndiöxí ní cáháⁿ ndáá cuítì-gá sá díú-ní ñí tnaha ndíi taxi tnùní-dé ñáyiú isràél ndéé cuèé-gá dàtná ní xóo taxi tnùní méé ndíi cùtnàhá ní xín-

decu ndíi, te tée taxi tnùní-áⁿ cùú Crístú chi cùu-gá ñí tnàha ndíi. ³¹Te sa ní cutnùní iní ndíi sá ndótó Crístú, núu xíáⁿ ní chídó tnùní ndíi sá vâ dáñá Yá Ndiöxí sá quíhíⁿ dúcáⁿ àlmá-gã cundecu-xi núú ndécú ñáyiú ní xihí, te vâ dáñá-gã téhyú yiqui cùñú-gá.

³²Te ndáá chi Yá Ndiöxí ní dándótó-gã Jèsús, te nchúhú ní xiní-ndí sá ñí ndoto-gã. ³³Te ní xáhaⁿ Yá Ndiöxí xii Jèsús sá cundecu ndíhi ñaha-gá, te taxi tnùní Jèsús ñí caa ñí quíhíⁿ. Te Yá Ndiöxí ní sánaha-gã Espiritú-gá ní ngúndecu ndíhi-gã nàcuáa ní xáhaⁿ-gã, te diu Jèsús ní quide-gá nchaa sá ñí xiní-ndó vitna ndíhi nchaa sá ñí xíndedóho-ndo. ³⁴Te ndíi Dàvíí ñá túú ní ndàa túu ndíi andíu ndíhi yiqui cùñú ndíi, te òré ndécú-gã ndíi ñuyú-a ní cachí ndíi:

Dútú Ndiöxí ní xáhaⁿ-gã xii Yaá cùú Xìtohó-í:

“Ngóo xio cùha-í,

³⁵te yúhú cada-í te nchaa sá cùú úhú iní ñáhá xii-n canehe-xi sá yínùhu núú-n.”

Duha ní xáhaⁿ Dútú Ndiöxí xii Yaá cùú Xìtohó-í càchí ndíi.

³⁶Te nchòhò ñáyiú isràél cùu-ndo ndí mee-í, te cuíní-í cundedóho váha-ndo ñí tnúhu na càháⁿ-í-a. Jèsús ní sata caa-ndo-gã núú cùrúxí, dico Yá Ndiöxí ní cachí-gá sá Jèsús dacàcu nihnu-gá ñáyiú, te vâ cání ñí caní úú iní-ndó, chi diu-gá cùnùu-gá núú nchàa ñáyiú —càchí té Pèlú xàhaⁿ-dě xii-yu.

³⁷Te ñáyiú ní xíndedóho tnúhu ní cáháⁿ té Pèlú ní ndixi túu iní-yu nàcuáa quidé-yu ndécú-yu, te ní xáhãⁿ-yu xii-dé ndíhi dava-gá cue tée ní táúchíúⁿ Jèsús dacuàha ñaha xii-yu tnúhu-gá:

—Nchaa nchòhò cue ñaní tnáhá-ndí, ¿nása cachí-ndó cùnduu, nása cada-ndí vitna? —càchí-yu xáhãⁿ-yu xii-güedě.

³⁸Te ní xáhaⁿ tē Pèlú xii-yu:

—Daña-ndo nchaa sá cuèhé sá dúhá quide-ndo, te cada càhnu iní Yá Ndiöxí nchaa yíca cuèchi-ndo. Te cuandute-ndo cuèndá quini-yu sá nĩ natuha-ndo ichi Jesús, te ducaⁿ te taxi Yá Ndiöxí Espíritú-gá cundecu ndihi-ndo, ³⁹chi cuini-gá taxi-gá Espíritú-gá xii mee-ndo ndihi déhe-ndo, te cuañaha-gá Espíritú-gá xii nchaa ñáyiú ni càa xico ñuyíú, ñáyiú cáháⁿ-gá cundecu ichi-gá ndéé idá-gá —càchí té Pèlú xáhaⁿ-dè xíí-yu.

⁴⁰Te titní-gá tnúhu ní xáhaⁿ-dè nàcuáa cada-yu, te xáhaⁿ tùcu-dé:

—Daña-ndo nchaa sá cuèhé sá dúhá quide-ndo, vá cáda-ndó sã quidé dàva-gá-yu —càchí-dé xáhaⁿ-dè.

⁴¹Te nchaa ñáyiú ní sándáá iní-xi tnúhu ní cáháⁿ té Pèlú ní sanduté-yu, te diu-ni nduu-áⁿ nĩ cuu dàtná úní mĩ ñáyiú ní sándáá iní-xi ní xindecu ndihi ñáyiú xídacuáhá tnúhu Yá Ndiöxí. ⁴²Te ío ní xindedóho-yu tnúhu ní cáháⁿ cue téé ní táuchíúⁿ Jèsús dacuàha ñaha xíí-yu tnúhu-gá, te ío váha ní xindecú-yu ní xóo ndatnúhu váha-yu. Te ní xóo caxi càhnú-yu cuèndá nãhá-yu sá dúcáⁿ nĩ quide Jèsús cútñahá vátá cáhni ñaha-gá-güedé xii-gá, te ní xóo cáháⁿ ndihí-yu Yá Ndiöxí.

**Nàcuáa ní quide nchaa ñáyiú
ní sándáá iní tnúhu
Jèsús ndéé díhna nuu**

⁴³Te ncháa-yu ní cuñúhu vihí-yu, chi cue téé ní táuchíúⁿ-gã dacuàha ñaha xíí-yu tnúhu-gá ní quide-güedé titní núú sã vã yõ tñahí ndàcu cada, te xíáⁿ ní cutnùni iní-yu sá méé Yá Ndiöxí chíndèè ñaha-gá xii-güedé. ⁴⁴Te nchaa ñáyiú sándáá iní tnúhu Jèsús cáháⁿ ndihi tñaha váha-yu, te cuèi-ni nchaa ndachìuⁿ nandíhi-yu ndècu cahnu. ⁴⁵Te ní dícõ-yu nchaa ndachìuⁿ sá ñà túú xini ñuhú-yu, te ní níhí-yu díhúⁿ te ní sãñahá-yu xii nchaa ñáyiú ñà nihí. ⁴⁶Te ìíⁿ nduu

ìíⁿ nduu ní xóo quíhíⁿ ndihi tñahá-yu veñúhu càhnu sá ío cùnuu. Te ní xexi ndihi tñahá-yu vehé-yu. Te ío ní cudí iní-yu chi ìíⁿ-ni ní cuú-yu ncháa-yu. ⁴⁷Te ío ní ndacáⁿ táhú-yu núú Yá Ndiöxí, te nchaa dava-gá ñáyiú ní cáháⁿ váha-yu cuèndá ñáyiú-áⁿ. Te mee Yá Ndiöxí ní quide-gá ní sándáá iní vãi-gá ñáyiú, te ní xindecú-yu ndihi dava-gá ñáyiú xídacuáhá tnúhu-gá.

Quide tátna-güedé ìíⁿ téé yacua

3 Te ìíⁿ nduu òré caá úní sacuaa, òré xicáháⁿ-yu ndihi Yá Ndiöxí cuáháⁿ té Pèlú ndihi té Juáá veñúhu càhnu sá ío cùnuu sácúú-xí ñáyiú is-ràél. ²Te ndècu ìíⁿ téé yacua, te ducaⁿ-ni càa-dé ní cacu-dé. Te sàháⁿ ndihi ñahá-yu veñúhu càhnu sá ío cùnuu, te sàcõo-dé ìíⁿ xio yuyèhe veñúhu sá nání Yèhe Vii Caa, chi ducaⁿ nàni-xi, te xicáⁿ ndàhú-dé núú nchaa ñáyiú sàháⁿ veñúhu. ³Te ní xiní-dé té Pèlú ndihi té Juáá cuánguihu-güedé veñúhu, te xicáⁿ ndàhú-dé núú-güedé. ⁴Te ní ndacoto-güedé núú-dè, te ní xáhaⁿ té Pèlú xii téé yacua-áⁿ:

—Cundehe ñaha xii-ndí —càchí té Pèlú xáhaⁿ-dè xii-dè.

⁵Te ní xíndéhé ñaha-dé xii-güedé, chi ní cáháⁿ-dè sá ío ìíⁿ sá cuañaha-güedé.

⁶Te ní xáhaⁿ tẽ Pèlú:

—Ñá túú tñahí díhúⁿ nèhè-í dico chindee ñaha-í xii-n, te Xítóhó Jesucristú Yaá ní xindecu ñuú Nazàrét, ndacu-gá cada tátna ñaha-gã xii-n, ndacuñí te caca-n —càchí-dé xáhaⁿ-dè.

⁷Te té Pèlú ní tñii-dé ndaha cùha téé yacua-áⁿ, te ní ngüíta-dé ndacàni ñaha-dé, te òré xíáⁿ nĩ naníhí ndéé-dè, te ní ndúha sáhá-dè. ⁸Te ní ndacuñí cunu mee-dè te ní xica-dé, te ní cachí-dé sá ío càhnu cuu Yá Ndiöxí cuèndá sá nĩ ndúha-dé, te ta sãndava-dé cuánguihu ndihi ñaha-güedé veñúhu. ⁹Te nchaa ñáyiú xindecu-áⁿ nĩ xiní-yu sá nĩ nduu

váha-dé, te ndèhé-yu ndàcáⁿ táhú-dě núú Yă Ndiöxí. ¹⁰ Te ní naquiní ñáhă-yu xii-dé sá díú tée xicáⁿ ndàhú tée ní xóo cunucóo yuyèhe veñúhu sá nání Yèhe Vii Caa cuu-dé, te ní cuñúhu vihi-yu sá ní ndúha-dé.

Té Pèlú ní cáháⁿ-dé corrèdór sá néhé ñiú ndíi Salòmón

¹¹ Te sátá veñúhu cãa corredór sá néhé ñiú ndíi Salòmón. Yàcáⁿ ndécú tē Pèlú ndihi té Juàá ndihi tée ní ndúha sáhă-xi, te ñă cuiní tée ní ndúha sáhă-xi-áⁿ dañă-dě quhíⁿ-güedé dandöo ñaha-güedě xii-dé. Te chitú-yu ní quexio coyó-yu núú ndécú-güedě, te ní cuñúhu vihi-yu sá ní ndúha sáhă tée cùhú-áⁿ. ¹² Te té Pèlú ní xiní-dé ní quexio coyó-yu, te ní xáhaⁿ-dě xií-yu:

—Nchòhó ñáyíu isràél, ¿ná cuendá ndéé dúcáⁿ ndèhe ñaha-ndo xii-ndí te cùñúhu-ndo sã ní ndúha tée yacua-áiⁿ? Nchòhó cáháⁿ-ndó sã méé-ndí ní quide tátna-ndí-dé sã ño váha iní-ndí, dico ñáhă chi ñă díú mèe-ndí ní quide tátna-ndí-dé. ¹³ Chi Yă Ndiöxí ní ndadúha ñaha-gă xii-dé, chi ñiú-gá cúú Ndiöxí ndíi Àbrahám ndihi ndíi Isàác ndihi ndíi Jácób, te ñiú-ni cue tée-áⁿ cúú ñaní tnáhă-ó ní xíndecu ndéé sanaha vihi. Te ñiú-ni Ndiöxí-áⁿ ní xáhaⁿ-gă xii Déhe-gă Jèsús sá táxí tnùní-gă nchaa sã ño andíu ndihi nchaa ñáyíu ndècu ñuyúú-a, dico mee-ndo ní sáha cuendá-ndó Jèsús núú tē cùchiuⁿ. Te té Pilatú ní cuiní-dé dacăcu-dé Jèsús ní cùu, te mee-ndo ñă ní cuiní-ndó. ¹⁴ Te Yă Ndiöxí ní cachí-gă sã ño váha iní Jèsús te ñă túú tnàhí cuéchi-gă. Te mee-ndo ñă túú ní cuiní-ndó căcu-gă ñúu ní xáhaⁿ-ndo xìi té Pilatú sá vâha-gă dacăcu-dé ñⁿ tée ndècu vihi cuéchi-xi, te vâ dacăcu-dé Jèsús. ¹⁵ Te ní xáhaⁿ-ndo sã cáhni-güedě Jèsús Yaá quidé nchito-o ndecu-o, dico Yă Ndiöxí ní dándótó ñaha-gă, te ní xiní-ndí sã ndàá ní ndoto-gă. ¹⁶ Te

nchúhú sa nâha-ndí sá díú Xítohó Jesu-crístú ní ndadúha-gă tée yacua, te náí-dé nútñi-a. Te ducaⁿ ní quide-gă chi ní sándáá iní ñáhă-dě xii-gă, te vitna ní xiní-ndó sã ndàá ní ndúha-dé.

¹⁷ Te nchòhó ndihi cue tée cùnuu ní sahni-ndo Xítohó Jesucristú, chi ñă ní cùtnuní iní-ndó sã ní quide-ndo. ¹⁸ Te cue tée ní xóo cáháⁿ tnúhu Yă Ndiöxí ndéé sanaha ní chídó tnùní-güedé năcuáa ní xáhaⁿ Yă Ndiöxí xii-güedé sá Crístú quixi-gă ñuyúú-a, te ndoho vihi-gă, te xíăⁿ ñúu ducaⁿ ní cuu ío ní ndoho-gă. ¹⁹ Te vitna te dañă-ndo nchàa sã cuèhé sá dúhá quide-ndo. Te quindáá iní-ndó Yă Ndiöxí, te ducaⁿ te cada cãhnu iní-gă nchaa sã ñă túú vâha ní quide-ndo ñuyúú-a, te canu ichi ñaha-gă xii-ndo ñⁿ ichi váha. ²⁰ Te ní tendaha-gă Crístú ní quixi-gă ñuyúú-a, chi mee Yă Ndiöxí ní cachí-gă sá díú Crístú tau-nihnu ñaha-gă xii-ndo. ²¹ Te dacuití cùndecu-gă andíu ndéé ná sàá nduu nàtaxi ndecu-gă nchaa sã ndécú ñuyúú năcuáa sàni iní méé-gă. Te ñiú ducaⁿ ní cáháⁿ Yă Ndiöxí ñúu ducaⁿ ní chídó tnùní cue tée ní xóo cáháⁿ tnúhu-gă ndéé sanaha. ²² Te ndíi Moisés ní xáhaⁿ ndíi xii cue ñaní tnáhă-ó ní xíndecu ndéé sanaha: “Yă Ndiöxí tendaha-gă ñⁿ tée quixi-dé cáháⁿ-dé tnúhu-gă dàtná cuiní-ndó ní quide ñaha-gă xii yúhú, te tée-áⁿ cuu-dé ñⁿ ñaní tnáhă-ndó. Te cundedóho váha-ndo nchàa tnúhu cáháⁿ-dé. ²³ Te nchaa ñáyíu vâ quindáá iní tnúhu cáháⁿ-dé, te cuíta nihnú-yu chi vâ quhíⁿ-yu núú quhíⁿ ñáyíu sándáá iní tnúhu Yă Ndiöxí”, duha ní xáhaⁿ ndíi Moisés xií-yu —cächí té Pèlú xáhaⁿ-dě xií-yu.

²⁴ Te ní xáhaⁿ tùcu té Pèlú xií-yu:

—Ndíi Sàmuel ndihi nchaa cue tée nchícúⁿ-gă ní xóo cáháⁿ tnúhu Yă Ndiöxí ndéé sanaha ní cáháⁿ-güedé năcuáa cada-xi vitna. ²⁵ Te Yă Ndiöxí ní cáháⁿ-gă ndihi cue tée ní cáháⁿ tnúhu-gă ndéé

sanaha. Te ní quide ndáá-gá ndihi nchaá ñaní tnáhá-ó ní xíndecu ndéé sanaha nàcuáa cada-gá naníhí tànhú-ó. Te duha ní xáhaⁿ-gã xii ndíi Àbrahám: “Ío nduu cacu ìiⁿ tnàha-n, te tée-áⁿ cada-dé te naníhí tànhú ñáyiu ñuyíu-a”, duha ní xáhaⁿ-gã xii ndíi Àbrahám. ²⁶Núu xíáⁿ ní tendaha-gã Déhe-gá ní quixi-gá núu ndécú-ndo cuendá daña-ndo nchaá sá cuèhé sá dúhá quide-ndo, te naníhí tànhú-ndó —càchí té Pèlú xáhaⁿ-dè xií-yu.

Té Pèlú ndihi té Juàá ndécú-güedë ndaha tée cùchiuⁿ

4 Te té Pèlú ndihi té Juàá càháⁿ dúcáⁿ-ni-güedë ndihi ñáyiu, ní quexìo cue dútú ndihi tée tàxi tnuí ñáhá xii cue tée quide cuendá veñúhu càhnu sá ìo cùnuu, ndihi cue tée cùu saducéú. ²Te ní cudééⁿ-güedë nchaá-güedé núu tã Pèlú ndihi té Juàá sá xáhaⁿ-güedë xii ñáyiu sá ndótó ñáyiu ní xíhí dàtná ní ndoto Jèsús. ³Te ní tnií ñaha-güedë ní chihi ñaha-güedë vecaá xii-güedé, te ñá ní quide ndáá tée cùchiuⁿ cuéchi-güedé nduu-áⁿ chi sa ní cuaa. ⁴Te ío vai ñáyiu ní sándáá iní-yu tnúhu ní cáháⁿ-güedé, te ñáyiu-áⁿ ndihi ñáyiu sa ní sándáá iní-xi ndéé càni-gá ní xínu dàtná úhúⁿ mìl mee-ni cuè tée, te ìiⁿ ñáyiu ìihí ndihi landú.

⁵Te nduu tnéé-áⁿ diu-ni ñuu Jerusàlén-áⁿ ñí tacá cue tée yìndaha veñúhu, ndihi cue tée cùu sacuéhé nùú ñáyiu isràél ndihi cue tée dàcuaha ñaha xii-yu nchaá tnúhu ní chídó tnuí ndíi Moisés. ⁶Te tnàhá dútú cùnùu-gá tée nàni Anás ndécú ndihi té Caifás, ndihi té Juàá, ndihi té Lijandrú ndihi dava-gá ñaní tnáhá dütú cùnùu-gá-áⁿ ndécú. ⁷Te ní xáhaⁿ-güedë xii cue tée xínu cuechi núu-güedë:

—Chí cuàháⁿ queñuhu-ndo tã Pèlú ndihi té Juàá vecaá, te na quixi-güedé iha —càchí-güedé xáhaⁿ-güedë.

Te ní quexìo té Pèlú ndihi té Juàá núu cuè tée cùnuu, te cue tée cùnuu-áⁿ ñí xícaⁿ tnúhú-güedë núu-güedë, te xáhaⁿ-güedë:

—¿Nása ní quide-ndo cuendá tée yacua-áⁿ? ¿Yoo ní táuchíuⁿ dùcaⁿ cada-ndo? —cachí-güedé xáhaⁿ-güedë.

⁸Te ndècu ndihi té Pèlú Espiritú Yá Ndiòxí, núu xíáⁿ ní xáhaⁿ-dè xii-güedé:

—Nchòhó cue tée cùchiuⁿ ndihi nchòhó cue tée cùu sacuéhé nùú ñáyiu isràél, ⁹te núu cuìní-ndó quini-ndó ñasa ní quide-ndí ní ndúha tée yacua-áⁿ, ¹⁰te cundedóho-ndo ìiⁿ tnúhu na càháⁿ-í-a. Xini ñuhu-xi cundedóho nchaá ñáyiu isràél cuendá quini-yu nàcuáa ní cuu ní ndúha tée-áⁿ. Xitohó Jesucristú Yaá ní xíndecu ñuu Nazàrét ní quide tátna-gá sáhá tãe yacua ní ndúha, te diu-ni-gá ní sata caa-ndo nùú cùrúxí te núu cùrúxí-áⁿ ñí xíhí-gá, te ní dándótó ñaha Yá Ndiòxí xii-gá. ¹¹Te núu tütú Yá Ndiòxí càchí-xi: “Cristú cúu-gá dàtná ìiⁿ yúu ndécú xíquí ìiⁿ vehe. Te yúu càchí-yu sá ñà túu nàndíhi, te diu xíáⁿ ní nàndíhi-xi ní ngúnutnií-xi xíquí véhé”, duha càchí-xi núu tütú-gá. Te ducaⁿ sátnahá-xi cùu Jèsús, chi càchí-ndó sá ñà túu nàndíhi-gá, ¹²dico Yá Ndiòxí ñà túu ndéé ní tàxi ndecu-gá ingá tée dàcácu nihnu ñaha xii-o núu ùhú núu ndàhú, chi ìiⁿ díi ní Déhe-gá Xitohó Jesucristú dacácu nihnu ñaha-gã xii-o —càchí té Pèlú xáhaⁿ-dè xii-güedé.

¹³Te té Pèlú ndihi té Juàá ñá túu túha-güedé, te cùñúhu cue tée cùchiuⁿ sá ìo ñíi xíndáa-güedé. Te ní cutnùní iní cue tée cùchiuⁿ-áⁿ sã Jèsús ní xica cuu ndihi-güedé, núu xíáⁿ ñá túu tnàhí yùhú-güedé càháⁿ-güedé. ¹⁴Te cuendá ndécú ndihi té Pèlú ndihi té Juàá tée ní ndúha sáhá-xi, núu xíáⁿ ñá ní ñíhí cue tée cùchiuⁿ tnúhu cáháⁿ-güedé. ¹⁵Te ní xáhaⁿ-güedë xii té Pèlú ndihi té Juàá sá quée-güedë quehé cuendá

ndóo mee-güedě ndatnúhu-güedé. ¹⁶ Te ní xítñaha-güedé:

—¿Nása cada-o úú cue tée-ǎⁿ?, chi nchaa ñáyiú ñuú Jerusálén nǎhá-yu sá ní quide tátña-güedé ìⁿ tée yacua, te xiǎⁿ xícuñúhu vihi ñáyiú. Te vá cúú cǎchí-ó sǎ ñǎ ndáá, chi vǎi ñáyiú ní xiní nàcuáa ní cuu. ¹⁷ Te dayùhú-ó-güedě te cúñaha-0 sǎ vǎ cǎháⁿ-gá-güedě tnúhu Jèsús, chi núu ñáhá te quindáá-gá iní-yu —cǎchí-güedé xítñaha-güedé.

¹⁸ Te ní cana tucu-güedé té Pèlú ndihi té Juàá, te xǎhaⁿ-güedě sá vǎ dǎcuàha-gá-güedé ñáyiú tnúhu Jèsús. ¹⁹ Te té Pèlú ndihi té Juàá ní xǎhaⁿ-güedé:

—Chí cuǎha cuèndá, te núu sá cǎchí nchòhó cada-ndí àdi sá cǎháⁿ Yǎ Ndiòxí cada-ndí. Te cada cǎhnu iní-ndó chi vá cúú cǎda-ndí sá cǎchí-ndó, chi cada nahi-ni-ndí sá cǎchí Yǎ Ndiòxí. ²⁰ Chi dacuítí cǎháⁿ-ndí nàcuáa ní cǎháⁿ Jèsús, te cǎháⁿ-ndí nchaa sá ní xiní-ndí ní quide-gá —cǎchí-güedé xǎhaⁿ-güedé.

²¹ Te cue tée cùchiuⁿ níhi-gá ní cǎháⁿ-güedé xǎhaⁿ-güedé sá cadá cǎstiú ñáhá-güedé nùu vá dǎná-güedé sá dǎcuàha-güedé ñáyiú. Te ducaⁿ te ní dǎná ñaha-güedé cuánuhú-güedé, chi ñǎ ní níhi-güedé nása cada-güedé cada castiú ñáhá-güedé, chi nchaa-yu ndàcáⁿ táhú-yu núú Yǎ Ndiòxí sá ní ndúha tée yacua. ²² Te tée ní quide tátña-güedé-áⁿ ndécú-dě vihi-gá údico cuíá-dě, te ío ní cuñúhu-yu sá ní ndúha-dé.

**Ñáyiú sàndáá iní tnúhu Jèsús
xicáⁿ táhú-yu núú-gǎ sá vǎ
yùhú-yu cǎháⁿ-yu tnúhu-gá**

²³ Te ní ndee té Pèlú ndihi té Juàá cuánuhú-güedé núú ndécú cuè tée cùndihi-güedé, te ní nacani tnúhu-güedé nàcuáa ní xǎhaⁿ cuè dútú cúnùu ndihi cue tée cùu sacuéhé nùú ñáyiú isràél. ²⁴ Te sátá ñǎ xíndedóho-yu tnúhu ní cǎháⁿ-güedé, te ìⁿ-ni tnúhu ní

cǎháⁿ-yu nchaa-yu ndihi Yá Ndiòxí, te ní xǎháⁿ-yu xii-gá:

—Yòhó Dútú Ndiòxí, ní cadúha-n àndiu, ní cadúha-n ñùyíú, ní cadúha-n làmár, ní cadúha-n nchàandi túhú sá ìo ñuyíú. ²⁵ Te ndí Dàvíí ní sàndáá iní ndí tnúhu ní cǎháⁿ-n, te ní chídó tnùní ndí nàcuáa ní xǎhaⁿ-n cǎháⁿ ndí, te diu-ni Espíritú-n ní chindee ñaha-xi xii ndí ní chídó tnùní ndí, te duha ní chídó tnùní ndí:

Ñáyiú ñǎ túú cùu ñáyiú isràél ío cùdèéⁿ-yu núú Yǎ Ndiòxí, te cuini-yu nàá-yu ndihi-gá, dico vá ndácú-yu chi mee-gǎ cúnùu-gá.

²⁶ Te cue tée yàndaha nacióⁿ ndihi cue tée cùchiuⁿ tacá-güedé nàá-güedé ndihi Dútú Ndiòxí ndihi Cristú Yaa ní quixi ñuyíú-a.

Duha ní chídó tnùní ndí Dàvíí nàcuáa ndùu tnúhu ní cǎháⁿ-n —cǎchí-yu xǎháⁿ-yu xii Yá Ndiòxí.

²⁷ Te xǎhaⁿ tùcú-yu xii-gá:

—Ndáá ní cǎháⁿ ndí Dàvíí chi diu-ni ñuú iha ní tacá té Hèrodés ndihi té Pònciú Pìlatú ndihi ñáyiú ñǎ túú cùu ñáyiú isràél ndihi ñáyiú isràél ní cǎháⁿ cuèhé-yu cuèndá Jèsús. Te Yòhó Dútú Ndiòxí, Déhe-n cùu Jesús nùu ío váha iní-gá, te ní sáha chiúⁿ-n-gá, te ío úhú ní cuu iní ñáhá ñáyiú xii-gá.

²⁸ Te ní quidé-yu nàcuáa ní sani iní-n cǎdá-yu ndéé sanaha, ndéé cùtnàhá ní ngáva ñuyíú. ²⁹ Te Yòhó Dútú Ndiòxí sa ñaha-n nása cǎháⁿ cue tée cuini cada úhú ñáhá xii-ndí. Te quide-ndí chiúⁿ tahu-n, te vitna chindee ñaha-n xii-ndí cuèndá sá vǎ yùhú-ndí cǎháⁿ-ndí tnúhu-n. ³⁰ Te cada tátña-n ñáyiú cùhú, te chindee ñaha-n xii-ndí, te cada-ndí nchaa sá vǎ yòo tnàhí ndàcu cada nàcuáa cuñúhu vihi-yu. Te xiní-ndí sá mée Jèsús chindee ñaha-gá xii-ndí, chi quide-gá chiúⁿ tahu-n —cachí-yu xǎháⁿ-yu xii Yá Ndiòxí.

³¹ Te sátá nǐ yáha ní cáháⁿ-yu ndíhi Yá Ndiöxí, te ní quidi-xi vehe núú xíndecú-yu, te òré-áⁿ nǐ cutáhú tucú-yu nchaá-yu Espíritú-gá. Te ní cáháⁿ-yu tnúhu Yá Ndiöxí, te ñá túú tnàhí nǐ yùhú-yu.

**Cuèndá nchaa ndachìuⁿ
cánehe chiúⁿ-yu**

³² Te nchaa ñáyiú ní sándáá iní tnúhu Yá Ndiöxí ìⁿ-ni tnúhu ní cáháⁿ-yu nchaá-yu. ìⁿ-ni tnúhu ní sani iní-yu, te ní xóo chindee tnàhá-yu chí ní xóo cuáha táhú tnàhá-yu nchaa sá xíní ñùhú-yu, te ní ìⁿ-yu ñá túú ní cáháⁿ-yu sá ndächìúⁿ-yu ìⁿ-dìi-ní-yu cùu nchaa sá ndécú ndìhí-yu. ³³ Te cue téé ní táuchíúⁿ Jèsús dacuàha ñaha xí-yu tnúhu-gá ío váha ní cáháⁿ-güedé nàcuáa ní cuu ní ndoho Xítóhó Jesucristú. Te ío ní chindee ñaha Yá Ndiöxí ní cáháⁿ-yu tnúhu-gá, te ñá túú ní cáháⁿ cuèhé dava-gá-yu cuèndá ñáyiú dàcuaha tnúhu-gá. ³⁴ Te ñá túú tnàhí ní cùndahú-yu díhúⁿ, chí nchaa ñáyiú ndècu ndíhi ñuhu-xi, ndíhi nchaa ñáyiú càa vehe-xi ní nadicó-yu, te da ìⁿ da ìⁿ ndachìúⁿ-yu ní nadicó-yu òré xíní ñùhú-yu díhúⁿ. ³⁵ Te ní sàñàhá-yu xii cue téé ní táuchíúⁿ Jèsús dacuàha ñaha xí-yu tnúhu-gá, te cue téé-áⁿ ní dácàhñu-güedé nchaa ñáyiú xini ñuhu. ³⁶ Te distritú Chipré ndécú ìⁿ téé nàni-dé Chèè ñaní tnàhá ndíi Lèví, te ní xóo cunu cuechi-dě veñùhu ñáyiú isràél. Te cuèndá sá sàñaha-dě tnúhu ndee ìní xí-yu, xíáⁿ ñuu ní dánání ñaha-güedé Vèè xii-dé. ³⁷ Te téé-áⁿ ní nadico-dě luha ñuhu-dé, te nèhe-dé díhúⁿ cuáháⁿ núú cuè téé ní táuchíúⁿ-gá dacuàha ñaha xí-yu tnúhu-gá.

**Té Ananiás ndíhi tá Sàfirá ñá
túú ní quide ndáá-yu**

5 Te ndècu ìⁿ téé nàni Ananiás, te ñadìhí-dé nání-áⁿ Sàfirá, te

ñáyiú-áⁿ nǐ nadicó-yu luha ñuhú-yu. ² Te ní taxúha-dé sacú díhúⁿ, te sacú-gá néhé-dě cuáháⁿ ní sàñaha-dě xii cue téé ní táuchíúⁿ Jèsús dacuàha ñaha xii ñáyiú tnúhu-gá, te ní dándàhú ñáhá-dě xii-güedé, chí ní xáhaⁿ-dě sá ñihí ní sàñaha-dě, te nàha ñadìhí-dé sá dúcáⁿ nǐ quide-dé. ³ Te ní xáhaⁿ tǐ Pèlú xii-dé:

—Ananiás, ¿ná cuèndá ducaⁿ ní quide-n ní dání-n ní quíhu sácúfná ìní-n? Te ní dácúándèhnde-n núú Espíritú Yá Ndiöxí, te ní taxúha-n sácú díhúⁿ ní níhí-n cuèndá ñuhu-n. ⁴ ¿Te ñuhu-áⁿ cuèndá sá ñùhú mèe-n, àdi díhúⁿ-áⁿ cuèndá sá díhúⁿ méé-n cùu-xi, te cuu-ni cada-n nàcuáa càchí iní-n càhaⁿ-n ñá? ¿Ná cuèndá ducaⁿ ní quide-n? ¿Ná ní quide-xi iní-n ñuu ní dácúándèhnde-n núú Yá Ndiöxí? Chí ñá dífú-ní mèe-ni ñáyiú ní dándahú-n —càchí tǐ Pèlú xáhaⁿ-dě xii-dé.

⁵ Te òré ní ndíhi tnúhu ní xáhaⁿ tǐ Pèlú, te uuⁿ ní nduá-dé te ní xíhí-ni-dé. Te nchaa ñáyiú ní níhí tnúhu sá ní xíhí-dé, te ní yùhú víhí-yu. ⁶ Te ní quixi ìⁿ úú cue téé cuechi, te ní ndanehe ñaha-güedě ní sacáⁿ ñáhá-güedě núú yuu, te ní ducuⁿ nuu ñaha-güedě yuu-áⁿ, te ní xido ñaha-güedě néhé ñaha-güedé cuáháⁿ chindúxi ñaha-güedě xii-dé.

⁷ Te ní cuu úú uní òré, te ní quexio ñadìhí téé ní xíhí-áⁿ, te vátá quíní-gá-aⁿ sá ní xíhí yíi-aⁿ. ⁸ Te ní xáhaⁿ tǐ Pèlú xii-aⁿ:

—Cuíní-í cachí tnúhu ndáá-n. ¿Ndě-dau ní dícó-ndó ñùhu, ní dícó-ndó nàcuáa ní cachí yíi-n áⁿ? —càchí tǐ Pèlú xáhaⁿ-dě xii-aⁿ.

Te ní xáhaⁿ-aⁿ:

—Ndáá sá dífú-ní dùcaⁿ —cachí-aⁿ xáhaⁿ-aⁿ.

⁹ Te ní xáhaⁿ tǐ Pèlú:

—¿Ná cuèndá ducaⁿ ní chitnàha tnúhu-ndo dùcaⁿ ní quide-ndo ní cuíní-ndó dándahú-ndó Espíritú Yá Ndiöxí? Quíní-n, chí sa cuándixi cue

tée ní sáháⁿ ní chindúxi yíi-n, te yòhó tñàhá-n càndeca ñaha tucu-güedé xii-n quíhíⁿ vitna —càchí-dé xáhaⁿ-dë xii-aⁿ.

¹⁰Te òré-áⁿ ní nduá-aⁿ núú tē Pèlú, te ní xíhí-ni-aⁿ. Te cuándihu cue tée cuechi-áⁿ xítí vehe, te ní xiní-güedé sá sà ní xíhí-aⁿ, núú ní xido ñaha tucu-güedé cuáháⁿ chindúxi-güedé-aⁿ ñíni yíi-aⁿ.

¹¹Te ní yùhú víhí ñáyiú ní sándáá iní tñúhu Yá Ndiòxí, ndíhi dava-gá ñáyiú ní níhí tñúhu nàcuáa ní cuu.

**Ní quide-güedé titní núú sǎ
vǎ yǎo tñáhi ndàcu cada te
ío ní cuñúhu ñáyiú**

¹²Te cue tée ní táuchíúⁿ Jèsús dacuàha ñaha xíi-yu tñúhu-gá titní víhí sǎ vǎ yǎo tñáhi ndàcu cada ní quide-güedé, te ní cuñúhu víhí-yu. Te nchaa ñáyiú ní sándáá iní-xi tñúhu Jèsús ní xóo tacá-yu corredór néhé ñú ndí Salòmón. ¹³Te nchaa ñáyiú ñá túú dàcuaha tñúhu-gá ñá ní cùyíi-yu chitnahá-yu ñáyiú ní sándáá iní-xi tñúhu-gá, dico nchaa-yu ní cáháⁿ váha-yu cuendá ñáyiú ní sándáá iní-xi tñúhu-gá. ¹⁴Te vǎi tée, vǎi ñadihí ní sándáá iní-yu tñúhu-gá. ¹⁵Te cuendá sá ní níhí-yu tñúhu sá quidé tǎtna cue tée ní xica cuu ndíhi Jèsús, núú xíǎⁿ ní queñuhú-yu nchaa ñáyiú cùhú ichi, te davá-yu ní quide túha-yu camá te davá-yu ní quide túha-yu yuu, núú núú nchaa xíǎⁿ tá sàcáⁿ-yu cue ñáyiú cùhú-áⁿ cuáháⁿ, te xíǎⁿ cáá-yu ndètú-yu, chi ní sani iní-yu sá òré yáha té Pèlú te cuèdicó cuándáhú-dë yáha ndodo ñaha-xi xíi-yu te ndúha-yu. ¹⁶Te ní quixi ñáyiú ñúú yatni Jerusálén ndécǎ-yu ñáyiú cùhú, ndíhi ñáyiú yíhi ñaha espíritú cùndíhi yucu ñáváha ní quixi, te nchaa-yu ní ndúha.

**Ío ní quide úhú-güedé
té Pèlú ndíhi té Juàá**

¹⁷⁻¹⁸Te dútú cúnú-gá ndíhi cue tée cùu saducéú cue tée cùndíhi-dé ní

cudééⁿ-güedé sá ío chítú-yu dàcuaha tñúhu Jèsús, núú xíǎⁿ ní tñii-güedé cue tée ní táuchíúⁿ Jèsús dacuàha ñaha xíi-yu tñúhu-gá ní chihi ñaha-güedé vecaá. ¹⁹Te xítí niú-áⁿ ní quexío íiⁿ espíritú xínú cuèchi núú Yá Ndiòxí ní nacaáⁿ-xi yèhe vecaá ní quee-güedé, te ní xáhaⁿ-xi xii-güedé:

²⁰—Quíhíⁿ-ndó venúhu càhnu sá ío cúnúu te cúnaha-ndo xii ñáyiú nàcuáa cada-yu nanhí tǎhú-yu —càchí espíritú-áⁿ xáhaⁿ-xi xii-güedé.

²¹Te sá dúcáⁿ ní xáhaⁿ-xi núú sátá ní tundaá, te ní sáháⁿ-güedé venúhu càhnu sá ío cúnúu sá cútú-xí ñáyiú isràél ní dacuáhá ñaha-güedé xíi-yu.

Te dútú cúnú-gá ndíhi cue tée cùndíhi-dé ní nadatácá tñáhá-güedé ndíhi nchaa cue tée cùu sacuéhé núú ñáyiú isràél ndíhi cue tée cùchiuⁿ, te ní tendaha-güedé sandàdú cuáháⁿ queñuhu-güedé cue tée yíhi vecaá ní cùu. ²²Te ní quexío-güedé yèhe vecaá, te ní xiní-güedé sá ní íiⁿ-gá cue tée dàcuaha ñaha xii ñáyiú tñúhu Jèsús ñá túú-gǎ-güedé yíhí. Te cuánuhú-güedé ²³ní xítñúhu-güedé cue tée cùchiuⁿ, te xáhaⁿ-güedé:

—Ní sáháⁿ-ndí ní sándéhé-ndí vecaá, te ndéé chóó-ni, te xíndecu-ni sandàdú cue tée xíndeé yèhe vecaá. Te ní nacaáⁿ-ndí vecaá, te vǎ yǎo íiⁿ-gá yíhí —càchí-güedé xáhaⁿ-güedé.

²⁴Te sá dúcáⁿ ní xáhaⁿ-güedé, te cuáháⁿ iní cue dútú cúnúu ndíhi tée tàxi tñuní cue tée xíndeé venúhu càhnu sá ío cúnúu, te ní xítñaha-güedé:

—¿Nása cada-xi vitna duha càa ní cuu ní xinu cue tée yíhi vecaá-i? —càchí-güedé xítñaha-güedé.

²⁵Te ní quexío íiⁿ tée ní xáhaⁿ-dë:

—Cundedóho-ndo na càchí tñúhu-í íiⁿ tñúhu. Cue tée ní chihi-ndo vecaá ndécú-güedé venúhu càhnu sá ío cúnúu dacuaha-güedé ñáyiú —càchí-dé xáhaⁿ-dë.

²⁶ Te cue tée ndèe veñúhu ndihi tée tàxi tnuní ñáhá xii-güedé cuánguaca ñaha-güedé, te ñá túú ní quide úhú ñáhá-güedé, chi ní yùhú-güedé cuáha yúú ñáhá ñáyiú dii ñùú-xi-áⁿ. ²⁷ Te ní ndexìo ndihi ñaha-güedé núú cuè tée cùchiuⁿ. Te dútú cúnùu-gá ní ngúíta-dé ténàà ñáhá-dé xii-güedé, te xàhaⁿ-dè:

²⁸ —Te náa ñá dífú ní cachí-ndí sá vǎ dácuaàha-gá-ndó ñáyiú tnúhu Jèsús te dàcuaha-ni-ndó-yu, te vitna nchaa ñáyiú ñuú Jerusàlén ní ñihí-yu tnúhu nàcuáa càháⁿ-ndó. ¿Te ná cuèndá ducaⁿ quide-ndo, te càchí-ndó sǎ nchúhú ndècuéchi-ndí ní sahni-ndí Jèsús-i? —cachí dútú cúnùu-gá xàhaⁿ-dè xii-güedé.

²⁹ Te té Pèlú ndihi dava-gá cue tée ní táuchíúⁿ Jèsús dacuàha ñaha xii-yu ní xàhaⁿ-güedé xii cue tée cùchiuⁿ:

—Nchúhú, Yá Ndiòxí cúnùu-gá sàndáá iní-ndí tnúhu càháⁿ-gá dàcúxí tnúhu càháⁿ ñáyiú. ³⁰ Te nchòhó ní sata caa-ndo Jèsús núú cùrúxí te núú cùrúxí-áⁿ nì xíhí-gá, dico ní dándótó ñaha Yá Ndiòxí xii-gá. Te Yá Ndiòxí ní sàndáá iní cue ñaní tnáhá-ndí ní xindecu ndéé sanaha. ³¹ Te Yá Ndiòxí ní xàhaⁿ-gǎ sá cùndècu Jesús xio cùha-gá cuèndá taxi tnùnì-gá te dacàcu nihnu-gá ñáyiú isràél núú ùhú núú ndàhú. Te ducaⁿ-ni dacàcu nihnu-gá nchaa ñáyiú na dàña nchaa sá cuèhé sá dúhá, te cada càhnu iní-gá nchaa yíca cuèchi-yu. ³² Te ní xiní-ndí nàcuáa ní quide-gá, núú xíáⁿ cánì-ndí cuèndú núú nchàa ñáyiú, te Espiritú Yá Ndiòxí chindèe ñaha-xi xii-ndí càháⁿ-ndí tnúhu-gá. Te diu-ni Espiritú-gá ní sàñaha-gǎ xii nchaa ñáyiú ní sàndáá iní-xi tnúhu-gá —càchí té Pèlú ndihi dava-gá-güedé xàhaⁿ-güedé xii cue tée cùchiuⁿ.

³³ Te sátá dúcáⁿ nǐ xàhaⁿ-güedé xii cue tée cùchiuⁿ, te ní cudééⁿ-güedé, te ní ndatnúhu-güedé sá càhni ñaha-güedé. ³⁴ Te ñⁿ tée cùu farisèú tnàha-dé cúú-dé

chiuⁿ, te nàni-dé Gamaliél, te cùu-dé mèstrú dácuaàha-dé ñáyiú nàcuáa ní chídó tnùnì ndíi Moisés, te ío yinúhu caháⁿ ndihi ñáhá-yu xii-dé. Te ní ngúnutnì-dé, te ní xàhaⁿ-dè sá ná quèe tnaa té Pèlú ndihi dava-gá-güedé quehé. ³⁵ Te ní xàhaⁿ-dè xii cue tée cùchiuⁿ:

—Nchòhó cue tée isràél, xinì ñuhu-xi sá cánì vǎha iní-ndó nàsa cada-ndo ndihi cue tée-áⁿ. ³⁶ Chi ní nacana ní xindecu ñⁿ tée ní xínani Tèudás, te ní cachí-dé sá cúnùu-dé, te ní cundihí-dé dàtná cùmí cièndú cue tée, te ñá ní cuiní-güedé cuu ñⁿnuu-güedé ndihi cue tée cùchiuⁿ. Te ní sahni ñaha cuè tée cùchiuⁿ-áⁿ xii tée Tèudás, te ní ndihi cue tée ní xica cuu ndihi-dé ní xité nuu-güedé, te ñá túú-gǎ ní quide-güedé nàcuáa ní sani iní-güedé cada-güedé. ³⁷ Te sátá nì xíhí tée-áⁿ, te ní tnahá nduu nùcódó tnùnì ñáyiú. Te dàvǎ-áⁿ nǐ xindecu ñⁿ tée distritú Galileá ní xínani-dè Jüdás. Te titnì-güedé ní chitnahá ñáhá-güedé xii-dé. Te tnàhá-dé ní sahni ñaha tucu cue tée cùchiuⁿ, te nchaa cue tée ní xica cuu ndihi-dé ní xité nuu-güedé. ³⁸ Te na càchí tnúhu-í sá dàñá-ndó cuè tée-áⁿ, te nì ñà túú nǎgá tnúhu cùñaha-ndo xii-güedé, chi núú chiúⁿ mee-güedé quidè-güedé te cuíta-güedé, ³⁹ dico núú chiúⁿ Yá Ndiòxí quidè-güedé, te vǎ ndínihnu chiúⁿ quide-güedé. Te núú quide-güedé chiúⁿ Yá Ndiòxí, te vǎ nàà-ndó ndihi-güedé, chi Yá Ndiòxí nàà ndihi-ndo sǎ dúcáⁿ xíquide-ndo —càchí té Gamaliél xàhaⁿ-dè xii cue tée cùchiuⁿ.

⁴⁰ Te nchaa-güedé ní càháⁿ sá tnúhu ndáá càháⁿ-dé. Te dàtnùnì ní nacana tucu-güedé té Pèlú ndihi dava-gá-güedé te ní caniha-güedé, te ní càháⁿ ñihí-güedé, te xàhaⁿ-güedé sá vǎ càháⁿ-gá-güedé tnúhu Jèsús, te dàtnùnì ní dàñá ñaha-güedé cuánuhú-güedé. ⁴¹ Te ío ní cudíí iní-güedé, chi mee Yá Ndiòxí ní cachí-gá sá dúcáⁿ ndòho-güedé dacuàha-güedé ñáyiú

tnúhu Jèsús. ⁴²Te ìíⁿ nduu ìíⁿ nduu ní dácúhá-güedé ñáyiú xítí veñúhu càhnu sá ío cùnuu ndíhi nchaa vehé-yu. Te ní xáhaⁿ-güedé xí-yu sá Jèsús cúú-gã Cristú Yáá ní quixi ñuyúú-a.

Ní ndúcú-güedé úsá cue tée cundecu dacãhñu sá cáxí ñáyiú

6 Te diu-ni dàvá-áⁿ ní sándáá iní vài ñáyiú tnúhu Jèsús. Te cue ñáyiú gríégú ní cáháⁿ cuèhé-yu cuèndá ñáyiú isràél, sá ñáyiú ðíhí ñáyiú quèé ñáyiú càháⁿ tnúhu gríégú ñá túú tnàhá sá cáxí-yu, chi ñá túú sãñaha ìíⁿnuu-güedé. ²Te cue tée úxúú ní táúchíúⁿ Jèsús dacuàha ñaha xí-yu tnúhu-gá, cue tée-ãⁿ ní cana-güedé nchaa ñáyiú sándáá iní tnúhu Jèsús. Te ní xáhaⁿ-güedé xí-yu:

—Nchúhú chi vá cúú dàcãhñu-ndí sá cáxí-yu, chi mee-ni tnúhu Yá Ndiòxí càháⁿ-ndí. ³Te nchòhó cue tée ndècu ndíhi-ndí ichi Xíttohó Jesucristú cáháⁿ ndíhi-ndo úsá cue tée xíndecu iha, cue tée càháⁿ ndíhi ñàhá-yu mee-ni tnúhu yíñúhu, cue tée ndècu ndíhi Espíritú Yá Ndiòxí, mee-ni cuè tée cùnuní váha iní-xi. Te cue tée-áⁿ cuàha-ndí-güedé chiúⁿ cada-güedé dacãhñu-güedé sá cáxí-yu. ⁴Te nchúhú mee-ni Yá Ndiòxí cáháⁿ ndíhi-ndí, te mee-ni tnúhu-gá dacuàha-ndí-yu —càchí-güedé xãhaⁿ-güedé xí-yu.

⁵Te nchaá-yu ní tñí-yu tnúhu ní cáháⁿ-güedé, núu ní ndúcú-yu cue tée cada chiúⁿ-áⁿ. Te ìíⁿ-dé nání-dé Tèvá, te ío váha sándáá iní-dé Yá Ndiòxí, te ndècu ndíhi-dé Espíritú-gá. Te duha ní xínani dàva-gá-güedé: té Lipé, té Pròcoró, té Nicànór, té Tìmon, té Pàrmenás, té Lãxí tée ñuú Antiòquiá tée ní sándáá iní-xi sá dacuàha ñáyiú isràél te vitna ní sándáá iní-dé tnúhu Jèsús. ⁶Te úsá cue tée-áⁿ ní sáháⁿ-güedé núu cuè tée úxúú ní táúchíúⁿ Jèsús dacuàha ñaha xí-yu tnúhu-gá, te cue tée úxúú-áⁿ ní cáháⁿ ndíhi-güedé Yá Ndiòxí, te ní sacáⁿ

ndodo-güedé ndaha-güedé díquí cuè tée úsá-áⁿ.

⁷Te ñáyiú ní sándáá iní tnúhu Jèsús cuáháⁿ-yu titní xichi càháⁿ-yu tnúhu-gá. Te vài-gá ñáyiú ta sándáá iní-yu tnúhu-gá cuáháⁿ, te ní xíndecú-yu ndíhi dava-gá ñáyiú dácuaaha tnúhu-gá ñuú Jerusálén. Te titní dútú ní sándáá iní-güedé tnúhu-gá.

Ní tñii-güedé té Tèvá

⁸Te té Tèvá ní quide-dé titní núu sã vã yõ tnàhí ndàcu cada, te ní cuñúhu vihí-yu sá dúcáⁿ ní quide-dé, te ducaⁿ ní quide-dé chi ndècu ndíhi-dé Yá Ndiòxí chíndèe ñaha-gá. ⁹Te ní xíndecu cue tée ní xóo cunu cuechi núu ìíⁿ tée tàxi tñuní, te tée tàxi tñuní-áⁿ ñã ní xõ daña tnàhí-dé quee-güedé núu chíúⁿ-dë, te ní xinu-ná-güedé. Te sátá xãⁿ, te ní dácáá-güedé veñúhu-güedé, te veñúhu-áⁿ sàháⁿ ñáyiú ñuú Cìrené, ñáyiú ñuú Alejandriá, ñáyiú ñuú Cìliciá, ndíhi ñáyiú distritú Àsiá. Te nchaa ñáyiú-áⁿ ní nàá ndíhí-yu té Tèvá. ¹⁰Te ñá ní ñíhí-yu tnúhu cáháⁿ-yu, chi ío váha ní sáá díquí-dë nàcuáa ní xáhaⁿ-dë xí-yu, chi Espíritú Yá Ndiòxí ní chindee ñaha-xi xii-dé. ¹¹Te ní cháhu-yu cue tée ní dácúandèhnde tnúhu ní cáháⁿ té Tèvá núu-yu. Te ní xáhaⁿ-güedé sá càháⁿ cuèhé-dé cuèndá ndíi Moisés ndíhi cuèndá Yá Ndiòxí. ¹²Te cuèndá sá dúcáⁿ ní dácúandèhnde-güedé núu ní sándáá iní-yu, te ní cudééⁿ-yu núu tã Tèvá. Te ní cudééⁿ cue tée cùu sacuéhé, te tnàhá cue tée dácuaaha ñaha xí-yu nchaa tnúhu ní chídó tñuní ndíi Moisés ní cudééⁿ-güedé. Te ní sáháⁿ-güedé ní tñii-güedé té Tèvá ndécá ñaha-güedé cuáháⁿ núu quídé cuè tée cùchiuⁿ jundá, ndíhi cue tée cùu sacuéhé. ¹³Te ndécá-yu cue tée dácúandehnde cuáháⁿ núu quídé-güedé jundá, te ní quesaha-ni tìcu-güedé càháⁿ cuèhé-güedé, te xãhaⁿ-güedé:

—Tée-a mee-ni càháⁿ cuèhé-dé cuèndá veñúhu sá ïo cùnuu, veñúhu ní cuu íí, te càháⁿ cuèhé-dé cuèndá nchaa sá ní chídó tnúni ndíi Moisés. ¹⁴Te ní tecú dóho-ndí càchí-dé sá Jèsús tée ñúú Nazàrét dangòyo-dé veñúhu càhnu sá ïo cùnuu te vá dàñá-gà-dé cada-ndí nàcuáa ní cachí ndíi Moisés cada-ndí — càchí-güedé xáhaⁿ-güedé.

¹⁵Te nchaa cue tée ndècu jundá ní ndacoto váha-güedé núú tē Těvá. Te ní dáyèhé-xi núú-dě dàtná quíde-xí núú es-píritú xínú cuèchi núú Yá Ndiöxí.

Té Těvá xáhaⁿ-dě sá ñà túú cuèchi-dé

7 Te ní xáhaⁿ dütú cùnùu-gá xii-dé:
—¿Ndáá tnúhu càháⁿ-güedé cuèndá-n-á? —càchí-dé xáhaⁿ-dě.

²Te té Těvá ní xáhaⁿ-dě xii-güedé:

—Nchòhó cue ñaní tnáhà-í ndíhi nchòhó cue tée cùu sacuéhé, cundedóho-ndo ñⁿ tnúhu na càháⁿ-í-a. Yá Ndiöxí ïo cùnuu-gá, te ní cáháⁿ ndíhi-gá ndíi Àbrahám nàcióⁿ Mesopotamiá cútnáhá vátá quíhíⁿ-gá ndíi cundecu ndíi ñúú Hàrán. ³Te ní xáhaⁿ-gá xii ndíi: “Daña-n nchàa ñaní tnáhà-n, te daña-n ñúhu-n, te quíhíⁿ-n ñⁿ xichi núú dánèhé ñáhà-í cundecu-n”, duha ní xáhaⁿ Yá Ndiöxí xii ndíi Àbrahám. ⁴Te sátá dúcáⁿ ní xáhaⁿ Yá Ndiöxí xii ndíi Àbrahám, te ní ndee ndíi ñúú Càldeá, te cuáháⁿ ndíi cundecu ndíi ñúú Hàrán. Te sátá ní xíhí tātá ndíi, te ní xáhaⁿ Yá Ndiöxí quixi ndíi cundecu ndíi núú ndécú-ó vitna. ⁵Te Yá Ndiöxí ñá túú ní sãnhaha-gã ni lùha ñúhu cuu cuendá ndíi núú ní xíndecu ndíi. Te ní xáhaⁿ ndáá Yá Ndiöxí xii ndíi sá cuãnhaha-gã ñúhu cuu cuendá ndíi, te na cùú ndíi, te ndóo ndíhi nchaa ñaní tnáhá ndíi cacu túu ndéé cuèé-gá. Te ducaⁿ ní xáhaⁿ-gã cuèi vátá cündècu-gá ni ñⁿ déhe ndíi. ⁶Te ní xáhaⁿ tùcu Yá Ndiöxí xii ndíi Àbrahám sá díú-ní ñàní tnáhá ndíi quíhíⁿ-yu núú

xíca cündecú-yu cúmí cièndú cuíá, te vá dàñá-yu queé-yu núú chíúⁿ-yu, te ïo dandòho ñaha-güedé núú cündècu-yu. Duha ní xáhaⁿ Yá Ndiöxí xii ndíi, te ndáá ducaⁿ ní cuu. ⁷Te ní xáhaⁿ tùcu Yá Ndiöxí xii ndíi Àbrahám: “Yúhu dandòho-í nchaa ñáyíu na dandòho ñaha xii cue ñaní tnáhà-n. Te dàvá-áⁿ te ndee cue ñaní tnáhà-n núú cündècu-yu, te quixí-yu chínuhu ñàhà-yu xii-í iha”, duha ní xáhaⁿ Yá Ndiöxí xii ndíi Àbrahám, te ndáá ducaⁿ ní cuu. ⁸Te Yá Ndiöxí ní quide ndáá-gá ndíhi ndíi Àbrahám, te ní xáhaⁿ-gá xii ndíi sá cuãha-güedé sèñá ñíi nchaa landú tée cuendá cumáhà-yu nàcuáa ndùu sá ní quide ndáá-gá ndíhi ndíi Àbrahám. Núu xíáⁿ núú ùnà nduu sá ní cacu té Isàác déhe ndíi Àbrahám, te ní sáha ndíi sèñá ñíi-dé. Te ñíu-ni ducaⁿ ní quide tucu té Isàác déhe-dé té Jàcób, te ñíu-ni ducaⁿ ní quide té Jàcób, chi úxúú déhe-dé ní xíndecu, te nchaa-güedé ducaⁿ ní quide-dé. Te ndí ùxúú cue tée-áⁿ ní cuu-güedé ñaní tnáhà-ó.

⁹Te ñⁿ déhe té Jàcób ní xínani-dě Chèé. Te ñá ní cùu váha iní cue ñaní-dé núú-dě, núu ní díco ñaha-güedé ní queheⁿ ñaha cuè tée cuáháⁿ nàcióⁿ Ègiptú, te Yá Ndiöxí ñá ní dàna ñaha-gá xii-dé cuíta nihnu-dé. ¹⁰Te ní chindee ñaha-gá xii-dé ní cacu-dé cútnáhá ní ndoho vihi-dé. Te tée yìndaha Egiptú ïo ní cudíí iní-dé té Chèé, te ní cutnùní iní-dé sá ïo váha túha té Chèé, te ducaⁿ ní cutnùní iní-dé, chi Yá Ndiöxí ní chindee ñaha-gá xii té Chèé. Te ní xáhaⁿ tée yìndaha Egiptú xii té Chèé sá díú tē Chèé coo-dé gobièrnú Ègiptú, te taxi tnùní-dé nchaa ñáyíu xínu cuechi núú tée yìndaha Egiptú-áⁿ.

¹¹Te ní quíhu tnamá ñíhí nàcióⁿ Ègiptú ndíhi nàcióⁿ Cànaá, te ïo ní ndohó-yu. Te nchaa ñaní tnáhà-ó ní xíndecu ndéé sanaha ñá ní xòo ñíhí-gã-yu sá cáxí-yu. ¹²Te ní ñíhí tē

Jàcób tnúhu sá ío trìu Ègiptú, núu ní tendaha-dé cue déhe-dé ní sáháⁿ-güedé ní sânguaaⁿ-güedé trìu-áⁿ, te dàvá-áⁿ nĩ sáháⁿ cue ñaní tnáhá-ó xito díhna nuu nacióⁿ Ègiptú. ¹³ Te xito cùu uú cuáháⁿ-güedé, te ní xáhaⁿ tẽ Chèé sá ñaní-dé cùu-güedé. Te tée yìndaha Egiptú ní cutnùní iní-dé sá díú-ní ñaní té Chèé cùu-güedé. ¹⁴⁻¹⁵ Te ní cana té Chèé tãtã-dé té Jàcób ndihi nchaa ñaní tnáhá-dé. Te cùu-xi datná únidico sáhúⁿ-yu ndèca té Jàcób cuáháⁿ nacióⁿ Ègiptú núu ndécú tẽ Chèé, te xíáⁿ nĩ quexìo-yu ní ngóo-yu. Te yàcáⁿ ní xíhí té Jàcób ndihi nchaa déhe-dé cue ñaní tnáhá-ó. ¹⁶ Te sátã nĩ cuu titní cuíá, te ní natava-güedé yiqui ndíi Jàcób ndihi nchaa déhe ndíi nchido-güedé cuáháⁿ ñúu Sìquém. Te ndíi Àbrahám sa ní cuu titní-gá cuíá sã nĩ nacuaaⁿ ndíi ñuhu núu cuè déhe ndíi Hãmór. Te xíáⁿ nchìi yaú ní nachindúxi-güedé yiqui-áⁿ.

¹⁷ Te cùtnàhá vátã nátava-gá-güedé yiqui cue ndíi, te sa ta tnáhá yatni cada Yã Ndiòxi nàcuáa ní xáhaⁿ-gã xii ndíi Àbrahám cada-gá sá cùu-xí ñãyiù isràél ndécú Ègiptú, te ta cãyã víhì-yu cuáháⁿ. ¹⁸ Te dàvá-áⁿ chi ingá tée yìndaha nacióⁿ Ègiptú, te ñã túú-gã ní xiní-dé nása ní xóo cada ndíi Chèé. ¹⁹ Te tée yìndaha Egiptú ñã ní quide ndáá-dé, chi ío ní dándóhó-dé ñaní tnáhá-ó ní xíndecu dàvá-áⁿ. Te ní táúchíúⁿ-dẽ sá xócuñí-yu dándóo-yu déhe yiquiⁿ cuendá ndihi-güexi cuú. ²⁰ Te dàvá-áⁿ nĩ cacu té Moisés, te ío ní cudíí iní ñáhã Yã Ndiòxi xii-dé. Te ní xíndecu ndihi ñaha ñaná-dé ndihi tãtã-dé úní-ni yóo. ²¹ Te ndèca ñahã-yu cuáháⁿ ingá xichi, te yàcáⁿ ní dándóo ñahã-yu xii-dé, te ní naníhí ñahã dẽhe yoco tée yìndaha Egiptú, te ní xito-xi-dé datná xító-xí ñⁿ déhe mee-xi nĩ xito-xi-dé ndéé ní sahnu-dé. ²² Te ní cutúha-dé nchaa sá xiní cue tée ègiptú, te ío váha ní sáá

díquí-dẽ tnúhu cáháⁿ-dé ndihi nchaa sá cádá-dé.

²³ Te cùtnàhá ndécú-dé údico cuíá-dé, te ní cachí-dé sá quèhⁿ-dé cáháⁿ ndihi-dé cue ñaní tnáhá-dé ñãyiù isràél. ²⁴ Te ní xiní-dé ní caniha ñⁿ tée ègiptú xii ñⁿ tée isràél, te ñã ní cùndee iní-dé cundehe-dé núu ní sáháⁿ-dé ní chindee-dé tée isràél, te ní sahani-dé tée ègiptú, ²⁵ chi ní cachí Yã Ndiòxi sá díú-dé dacácu-dé ñaní tnáhá-dé ñãyiù isràél núu cuè tée ègiptú. Te ní sani iní-dé sá cùtnùní iní-yu nàcuáa ní xáhaⁿ Yã Ndiòxi xii-dé, dico ñã túú ní cùtnuní iní-yu. ²⁶ Te nduu tnéé ní xiní-dé nàá úú cue tée isràél, te ñã túú ní tnáhã iní-dé nàá-güedé núu ní xáhaⁿ-dẽ xii-güedé: “¿Nã cuendã ducaⁿ xínãã-ndó? ¿Nãã ñã díú ndimee-ndo núu ducaⁿ xínãã-ndó?” Duha ní xáhaⁿ tẽ Moisés xii-güedé. ²⁷ Te tée ndécuechi ní sáháⁿ-dé ní chindaha ñihnu-dé té Moisés ñⁿ xio, te ní xáhaⁿ-dẽ: “¿Nã cùu yòhó núu véxi-n tãxi tnuní ñáhã-n?” ²⁸ Te tnáhã-ni tucu yúhú cahni-n datná ní sahani-n tée ègiptú icu càhaⁿ-n á”, duha ní xáhaⁿ-dẽ xii té Moisés. ²⁹ Te sá dúcãⁿ nĩ cáháⁿ tée isràél núu ní yúhú té Moisés ní xinu-dé cuáhãⁿ-dé ní sáá-dé nacióⁿ Mèdián. Yàcáⁿ ní ngóo-dé, te yàcãⁿ ní tnándaha-dé, te ní cacu úú déhe tée-dé.

³⁰ Te sátã nĩ xínu údico cuíá, te ní sáhãⁿ té Moisés ñⁿ xio yucu Sinãí. Te yàcãⁿ ní xiní-dé ñⁿ tnutãú nchicúⁿ ñuhú, te xití itã ñuhú-áⁿ nĩ xiní-dé yíhí ñⁿ espíritú xínú cuèchi núu Yã Ndiòxi. ³¹ Te òré ní xiní-dé sá yíhí-xí xití itã ñuhú-áⁿ, te ní cuñíhu víhì-dé sã nĩ xiní-dé espíritú-áⁿ xití itã ñuhú-áⁿ, te ní sãndehé-gã-dé, te ní xíndéhé vãha-dé. Te ní tecú dóho-dé ní cáháⁿ Yã Ndiòxi, te xáhaⁿ-gã xii-dé: ³² “Yúhú cùu-í Ndiòxi ní cáháⁿ ndihi cue ñaní tnáhã-n ndéé sanaha, ndíi Àbrahám ndihi ndíi Isãac ndihi ndíi Jàcób, ndihi dava-gã cue ñaní tnáhã-n. Nchaa cue ndíi-áⁿ nĩ xóo cáháⁿ ndihi-í.” Duha ní xáhaⁿ-gã

xii té Moisés. Te ní quidi ñaha-xi xii té Moisés sá ñi yühú-dé, te ñá ní cùyii-gá-dé cundehe-dé tnutàú nchìcúⁿ ñuhú-áⁿ. ³³Te Yá Ndiöxí ní xáhaⁿ-gã xii-dé: “Queñuhu chàu-n, chi núú ñuhú ní cuu íí nútñi-n. ³⁴Te yühú ndèhè-í sá ïo ndòho nchaa ñáyiú cùu cuendá-í, ñáyiú ndècu nacióⁿ Ègiptú. Te ní tecú dóho-í sá ïo ndàhú xícáháⁿ-yu, núu xíáⁿ véxi-í càchí tñúhu-í sá ñuhú-n nacióⁿ Ègiptú cuendá ndèñuhú-n-yu yàcáⁿ.” Duha ní xáhaⁿ Yá Ndiöxí xii té Moisés.

³⁵Te ñá ní sàndáá iní-yu té Moisés ndéé díhna, chi ní xáháⁿ-yu: “¿Ná cuendá véxi-n tàxi tñuní ñáhá-n xii-ndí?” Duha ní xáháⁿ-yu xii té Moisés. Te ñi-ni té Moisés ní tendaha ñaha Yá Ndiöxí ní sáháⁿ-dé dacäcu-dé ñáyiú isràèl nacióⁿ Ègiptú cuèi ñá ní sàndáá iní ñáhá-yu xii-dé. Dico ní taxi tñuní-dé-yu, chi ducaⁿ ní xáhaⁿ-gã òrè ní xiní-dé espíritú xínú cuèchi núú-gã xití tnutàú nchìcúⁿ ñuhú. ³⁶Te té Moisés ní ngüíta-dé ní quide-dé sá vã yòo tñahí ndàcu cada, te ní cuñúhu vñí-yu sá dúcáⁿ ní quide-dé, te ducaⁿ ní quide-dé Ègiptú ndíhi Làmar Tícuèhé. Te ní ngódó núú-dé núú-yu ní queé-yu Ègiptú cuáháⁿ-yu ìⁿ ichi xití yucu núú vã yòo tñahí ndècu, te ní xñi-yu údico cuíá xití yucu-áⁿ, te xíáⁿ ní xóo cada-dé sá vã yòo tñahí ndàcu cada. ³⁷Te ñi-ni té Moisés ní xáhaⁿ-dè xii cue ñaní tnáhá-dè dàvá-áⁿ: “Yá Ndiöxí cada-gá te coo ìⁿ ñaní tnáhá-ndó ndéé cuèé-gá, te téé-áⁿ cáháⁿ-dé tñúhu-gá núú-ndó dàtná cuiní-ndó ní cachí-gá quidé yühú, te ïo xini ñuhu-xi cundedòho-ndo tñúhu cáháⁿ-dé”, duha ní xáhaⁿ tè Moisés xii-yu dàvá-áⁿ. ³⁸Te ñi-ni té Moisés ní xíndecu ndíhi-dé ñáyiú isràèl xití yucu, te ní sáá-dé yucu Sinàí, te xíáⁿ ní quixi ìⁿ espíritú xínú cuèchi núú Yá Ndiöxí ní cáháⁿ ndíhi ñaha-xi xii-dé, te yàcáⁿ ní dácuahá ñaha-xi tñúhu-gá, te ñi-ni tñúhu-áⁿ ní ndóo dàcuaha-o.

³⁹Te cue ñaní tnáhá-ó ñi xíndecu ndéé sanaha ñá ní sàndáá iní-yu té Moisés, te ñá ní ndéé iní ñáhá-yu xii-dé, chi ní cuiní-yu nuhú tucú-yu ñuú Ègiptú cundecú-yu. ⁴⁰Te òrè ndécú tè Moisés yucu ní xáháⁿ-yu xii ñaní-dé tè Àron: “Cadúha-n ìⁿ úú ndiöxí díhúⁿ cuááⁿ codonùu núú-ó cùhuⁿ-o ichi, chi ñá túú cùtñuní iní-ó ndéé ichi cuáháⁿ té Moisés, téé yòdo nuu núú-ó ndùu ní quee-o Ègiptú”, duha ní xíi-yu té Àron. ⁴¹Te dàvá-áⁿ ní cadúha-güedé ìⁿ chèhlu mee-ni díhúⁿ cuááⁿ, te ní sahani-güedé ìⁿ úú quiti nchito ní quide càhnu-güedé chèhlu-áⁿ. Te ïo ní cudíí iní-yu quiti-áⁿ, chi ní cachí-yu sá díú-ní ndiöxí cúú-dí. ⁴²Te sá dúcáⁿ ní quide-yu, xíáⁿ ní dàñá ñaha Yá Ndiöxí xii-yu. Te ní dàñá-gã ní xóo cada càhnu-yu nchícanhii, ndíhi yóó, ndíhi nchaa chódíní. Te duha ní chídó tñuní ìⁿ téé ní xóo cáháⁿ tñúhu Yá Ndiöxí ndéé sanaha nàcuáa ní xáhaⁿ-gã xii ñáyiú dàvá-áⁿ:

Nchòhò ñáyiú isràèl, ní cuu údico cuíá yñí-ndó yùcu,

te ní sahani-ndo quiti-ndo ní quide càhnu ñaha-ndo xii-í cáháⁿ-ndó, dico ñáhá chi ní sahani-ndo-güedé ní quide càhnu-ndo sá ní cadúha mee-ndo.

⁴³Te ní cadúha-ndo ìⁿ veñúhu líhli, te ní sanutñi-ndo Mòlóc sá càchí-ndó cùu ndiöxí-ndó xica nchido-ndo xití yucu,

te ní cadúha-ndo ìⁿ chódíní, te quiti-áⁿ càchí-ndó sá cúú-dí ndiöxí Rènfan, te ndi ndùú sá ní cadúha-ndo-áⁿ ní quide càhnu-ndo.

Te cuendá sá dúcáⁿ ní quide-ndo te yühú queñuhu ñaha-í xii-ndo quíhíⁿ-ndó cùndecu-ndo ñngá xio nacióⁿ Babilonia.

Duha ní xáhaⁿ Yá Ndiöxí xii-yu, te ducaⁿ ní chídó tñuní téé ní xóo cáháⁿ tñúhu-gá.

⁴⁴Te xití yucu-áⁿ ní dácáá-güedé ìⁿ veñúhu vehe dóó. Te vehe-áⁿ ní cuu-xi ìⁿ sá cùtñuní iní-yu sá Yá Ndiöxí ndécú

ndihi ñaha-gá xii-yu. Te vehe-áⁿ ní dácáá-güedě nàcuáa ní xáhaⁿ Yá Ndiöxí xii té Moisés, chi ní dánèhé ñáhá-gă xii-dé nàcuáa dacàa-güedé. ⁴⁵Te sátá ní xíhí nchaa cue téé-áⁿ, te ní ndóo ndihi nchaa déhe-güedé veñúhu-áⁿ. Te ní xido tucu-güedé veñúhu-güedé cuáháⁿ-güedé, te cuáháⁿ ndihi-güedé té Jòsué núú cündécú-yu. Te sátá ní quexió-yu, te ní dácúnũ-yu ñáyiu dii ñúú-xi-áⁿ chi mee Yá Ndiöxí ní chindee ñaha-gá xii-yu. Te sátá ní ndihi nchaa ñáyiu ní xica nchido veñúhu dóó-áⁿ ní xíhí, te ní ndóo ndihi dava-gá-yu. Te ducaⁿ-ni ndècu-xi ní cacu té Dàvií, téé ní xíndaha ñaha xii-yu. ⁴⁶Te Yá Ndiöxí ní cudíí víhí ínì-gá té Dàvií. Te ní xicáⁿ tnúhú-dě núú-gă ñuu cuu dacàa-dé veñúhu cuu cuèndá-gá, chi ìⁿ-ni Yá Ndiöxí ní xóo cada càhnu té Dàvií ndihi té Jácób, ñaní tnáhá-ó ní xíndecu ndéé sanaha víhi-gá. ⁴⁷Te Yá Ndiöxí ñá ní dàña-gá dacàa té Dàvií veñúhu-gá dico déhe-dé té Salòmón, chi ní dáñá-gă ní dácáá-dě veñúhu cuu cuèndá-gá ⁴⁸cuèi ñá túú sàcúndecu-gá veñúhu dàcaa cue téé ñuyúú-a, chi ndèni xíaⁿ ndécú-gă chi espíritú cúú-gă. Te duha ní chídó tnùnì téé ní xóo cáháⁿ tnúhu Yá Ndiöxí ndéé sanaha nàcuáa ní cáháⁿ-gá:

⁴⁹Yúhú táxí tnùnì-í andiu ndihi ñuyúú, te xíáⁿ ñuu nchòhó vá ndácú-ndó chihì ñaha-ndo xití veñúhu dàtná quidě-yu sá càchí-yu cùu ndiöxí-yu ní cadúha-yu.

Te ñá túú xini ñuhu-í núú ndétàtù-í, ⁵⁰chi yúhú ní cadúha-í nchaa sá ìo ñuyúú-a.

Duha ní cáháⁿ Yá Ndiöxí, te ñuu-ni ducaⁿ ní chídó tnùnì téé ní xóo cáháⁿ tnúhu-gá —duha ndùu nchaa tnúhu ní xáhaⁿ té Těvá xii-güedé.

⁵¹Te ní xáhaⁿ tùcu-dé:

—Nchòhó, ìo sàá ínì-ndó chi quide-ndo datná quidé ñáyiu ñá túú cùu ñáyiu isràèl chi ñá túú tédóho-ndo

tnúhu càháⁿ Yá Ndiöxí, chi ñá cuìní-ndó quíndáá ínì-ndó tnúhu-gá, mee-ni cùu úhú ínì-ndó Espíritú-gá dàtná ní xóo cada cue ñaní tnáhá-ndó ní xíndecu ndéé sanaha. ⁵²Chi cue téé-áⁿ ìo ní xóo dandòho-güedé nchaa cue téé ní xóo cáháⁿ tnúhu Yá Ndiöxí ndéé sanaha. Te ní sahani-güedé nchaa cue téé ní cáháⁿ sá quixí Cristú ñuyúú-a, te Yaa-áⁿ ñá túú cuèchi-gá. Te ñuu-ni ducaⁿ ní quide-ndo Cristú cùtnáhá ní quixi-gá ñuyúú-a, chi ní sáha cuèndá-ndó-gă núú cuè téé ní cuu úhú ínì ñáhá xii-gá ní sahani ñaha-güedé. ⁵³Te ndècu ndihi-ndo tnúhu ní chídó tnùnì ndíi Moisés nàcuáa ní xáhaⁿ espíritú xínú cuèchi núú Yá Ndiöxí xii ndíi, te ni ducaⁿ ñá túú sàndáá ínì-ndó tnúhu-áⁿ ñuu ní sahani-ndo Jèsús. Te ñuu-ni tnúhu-áⁿ ndécú ndihi-ndo ndéé vitna —càchí té Těvá xáhaⁿ-dě xii-güedé.

Ní sahani-güedé té Těvá

⁵⁴Te sá dúcáⁿ ní xáhaⁿ tē Těvá xii-güedé, te ní cudééⁿ víhí-güedé núú-dě, núú ní quide rúhñú-güedé núhu-güedé sá sàtú ínì-güedé. ⁵⁵Te té Těvá ndécú ndihi-dé Espíritú Yá Ndiöxí, te ní ndacoto váha-dé andiu, te ní xiní-dé súúnì dàtásaⁿ-xi núú ndécú Yá Ndiöxí, te ní xiní-dé Xítóhó Jesucristú nútñi-gá xio cùha Yá Ndiöxí. ⁵⁶Te ní xáhaⁿ tē Těvá xii-güedé:

—Chí cündèhe andiu chi yúhú ndèhè-í Xítóhó Jesucristú nútñi-gá xio cùha Yá Ndiöxí, te ñuu-gá cúú-gă ñaní tnáhá-ndó nchàa-ndo —cachí-dé xáhaⁿ-dě.

⁵⁷Te ní sadí-güedé dóho-güedé cuèndá sá ñá ní tnáhá ínì-güedé cundedóho-güedé tnúhu càháⁿ-dé, te uuⁿ-ni ní cuáá-güedé, te ní taxi ndaha ñaha-güedé xii-dé ⁵⁸ndécá ñaha-güedé cuáháⁿ ndéé ìⁿ xio yuhu ñúú, te yàcáⁿ ní sánaha-güedé yúú xii-dé. Te ndècu ìⁿ téé cuechi nàni-dé Sàulú, te téé-áⁿ ní quide cuèndá-dé dóó-güedé cuèndá ní

nune ndaha-güedé ní sãñaha-güedë yúú xii té Tëvá. ⁵⁹Te òré sãñaha-güedë yúú, te ní cáháⁿ ndihi-dé Xítóhó Jesucristú te xãhaⁿ-dë:

—Yòhó Xítóhó Jesucristú, naqueheⁿ-n iní-í —càchí-dé xãhaⁿ-dë xii-gá.

⁶⁰Te ní ngüññí xítí-dë, te níhi ní cáháⁿ-dé, te xãhaⁿ-dë:

—Yòhó Xítóhó Jesucristú, vá técuèchi-n cuè téé-a sá dúhá quide ñaha-güedé xii-í —càchí-dé xãhaⁿ-dë xii-gá.

Te xiãⁿ-nã ní cáháⁿ-dé, te ní xíhí-dé.

Té Sàulú chíhí-dë ñáyiú sàndáá iní-xi tnúhu Jèsús vecaá

8 Te té Sàulú ní nduu vétú iní-dé sá ní sahani-güedé té Tëvá.

Te diu-ni nduu-ãⁿ ní cuu níhi cuendá nchaa ñáyiú sàndáá iní-xi tnúhu Jèsús ñúú Jerusálén. Te ní ndihí-yu ní xité nuu cuáháⁿ-yu distritú Jùdeá ndihi distritú Sãmariá. Te cue téé ní táuchíúⁿ Jèsús dácuàha ñaha xii-yu tnúhu-gá ní ndóo-güedé ñúú Jerusálén. ²Te nchaa cue téé càháⁿ ndihi Yá Ndiöxí ní chindúxi-güedé ndíi Tëvá. Te ío ní ndáhyú ñáyiú ní sàndáá iní tnúhu Jèsús sá ní xíhí ndíi. ³Te té Sàulú ío dándoho-dé-yu, chi ndí vehe ndí vehe cuáháⁿ-dé cuátnii-dé cuèi téé cuèi ñadìhí ndécá-dë cuáháⁿ vecaá.

Càháⁿ-yu tnúhu Yá Ndiöxí distritú Sãmariá

⁴Te nchaa ñáyiú ní xité nuu cuáháⁿ-yu càháⁿ-yu tnúhu Jèsús nchaa núú quexió-yu. ⁵Te té Lìpé cuáháⁿ-dé distritú Sãmariá càháⁿ-dé tnúhu Xítóhó Jesucristú Yaá ní tendaha Yá Ndiöxí ní quixi ñuyíú-a. ⁶Te ío vai núú sã vã yõo tnàhí ndàcu cada ní quide-dé, te ní cuñúhu vihí-yu, te ní xíndedóho váha-yu nchaa tnúhu ní cáháⁿ-dé. ⁷Te vai ñáyiú yìhi ñaha espíritú cundìhi yucu ñávãha ní queñuhu-dé nchaa

espíritú-áⁿ yiqui cunú-yu, te ní cana saa-xi òré ní ndee-xi yiqui cunú-yu cuáháⁿ-xi, te ní ndúha-yu. Te vai ñáyiú cùhú ñá cùú-gã candá nihnú-yu ndihi ñáyiú yacua ní quide tátna-dé, te ní ndúha-yu. ⁸Te sá dúcáⁿ ní cáháⁿ-dé tnúhu Jèsús te ní quide tátna-dé-yu, xiãⁿ ío ní cudí iní ñáyiú ñuú-ãⁿ.

⁹Te diu-ni ñuú-ãⁿ ndécú ìⁿ téé nàni Xímú, te téé-ãⁿ xiní-dé cada ndùu-dé, te ní cuu naha dùcaⁿ quide-dé, te ní xóo cuñúhu ñáyiú distritú Sãmariá sá dúcáⁿ quide-dé, te ní cachí-dé sá díú-ní-dë cúnú. ¹⁰Te nchaa ñáyiú cuèi ñáyiú cuica te cuèi ñáyiú ndàhú ío nèhé-yu sá yínúhu núú-dé, te xitnàhá-yu:

—Tée-ãⁿ ío chindee ñaha Yá Ndiöxí xii-dé núu vai núú sã quidé-dë —càchí-yu xitnàhá-yu.

¹¹Te ní sàndáá iní-yu nàcuáa ní xóo cada ndùu-dé, te ní xóo cuñúhu vihí-yu, te ní cuu naha dùcaⁿ-ni dandahú ñáhá-dë xii-yu. ¹²Te té Lìpé ní cáháⁿ-dé tnúhu Xítóhó Jesucristú, te ní xáhaⁿ-dë xii-yu sá Yá Ndiöxí cuiní-gá ndíhu ndaha ñaha-gá xii-yu. Te cuèi téé cuèi ñadìhí ní sàndáá iní-yu tnúhu-gá, te ní sanduté-yu. ¹³Te tnàhá té Xímú ní sàndáá iní-dé tnúhu-gá, te ní sandute-dé, te ní xica cuu-dé ndihi té Lìpé, te ní cuñúhu-dé chi titní núú sã vã yõo tnàhí ndàcu cada ní quide té Lìpé, te ní cuñúhu vihí nchaa ñáyiú.

¹⁴Te dava-gá cue téé ní táuchíúⁿ Jèsús dacuàha ñaha xii ñáyiú tnúhu-gá ní níhí-güedë tnúhu sá ñáyiú distritú Sãmariá ní sàndáá iní-yu tnúhu Yá Ndiöxí. Te ní tendaha-güedë té Pèlú ndihi té Juáa cuáháⁿ-güedé distritú Sãmariá. ¹⁵Te ní quexio-güedé, te ní cáháⁿ ndihi-güedé Yá Ndiöxí ní xicáⁿ-güedé Espíritú-gá quixi cundecu ndihí-yu. ¹⁶Chi ní ìⁿ-yu vátá sàá-gá Espíritú-gá cundecu ndihí-yu, chi òré ní sanduté-yu, te mee-ni Jèsús ní cacunehe-güedé. ¹⁷Te òré ní sacáⁿ ndodo-güedé ndaha-güedé díquí-yu,

te ní quexìo Espiritú-gá ní ngúndecu ndihí-yu.

¹⁸Te ní xiní té Xímú nàcuáa ní quide-güedé ní quexìo Espiritú-gá ní ngúndecu ndihí-yu, te cuíní-dé cuañaha-dě dífúⁿ xii té Pèlú ndihi té Juàá ní cùu. ¹⁹Te ní xáhaⁿ-dě:

—Chindee ñaha-ndo cuendá nděda-ni càa-yu cacáⁿ ndodo-í ndaha-í díquí-yu, te ñhí-yu Espiritú Yá Ndiòxí cundecu ndihí-yu —càchí-dé xáhaⁿ-dě xii-güedé.

²⁰Te té Pèlú ní xáhaⁿ-dě xii-dé:

—Yòhó cuíta nihnu-n ndihi dífúⁿ-n, chi cuíní-n cuàaⁿ-n sá vâha quide Yá Ndiòxí. ²¹Yòhó vá cúu càda-n chiuⁿ quide-ndí, chi ñá túú ndècu vâha iní-n nùú Yá Ndiòxí. ²²Te vá dúcáⁿ càháⁿ-n, chi ío nèhé càháⁿ-n sã dúcáⁿ càháⁿ-n. Te càháⁿ ndàhú-n nùú Yá Ndiòxí sá ná cáda càhnu iní-gá tñúhu ní càháⁿ-n. ²³Te yúhú sa xiní-í sá ïo úhú iní-n, chi mee-ni sã cuèhé sá dúhá chido nuu-n quide-n —cachí té Pèlú xáhaⁿ-dě xii té Xímú.

²⁴Te ní xáhaⁿ tã Xímú xii-güedé:

—Cáháⁿ ndàhú-ndó nùú Yá Ndiòxí sá ñà túú nã tnahá-í sá dúcáⁿ ñí càháⁿ-í —càchí-dé xáhaⁿ-dě.

²⁵Te té Pèlú ndihi té Juàá ní càháⁿ-güedé tñúhu Yá Ndiòxí núú ñâyíu ñúú-áⁿ. Te ní xáhaⁿ-güedě nchaa nàcuáa ní quide Jèsús ní xiní-güedé òré ní xica cuu-gá ñuyú-a. Te ní tñii-güedé ichi cuánuhú-güedé ñúú Jerusalén, te ní yáha-güedé titní ñúú yíndèhu distritú Sãmariá, te ní càháⁿ-güedé tñúhu-gá.

Té Lìpé ndihi ñíⁿ tée ñúú Etiòpiá

²⁶Te ñíⁿ espíritú xinú cuèchi núú Yá Ndiòxí ní quexìo-xi ñúú Jerusalén ní xáhaⁿ-xi xii té Lìpé:

—Cada túha-n chi quée nuu-n ñúú Gázã, dico mee-ni xití yucu cuáháⁿ ichi —càchí-xi xáhaⁿ-xi xii-dé.

²⁷Te ní xica-dé cuáháⁿ-dé, te ní natnahá-dé ñíⁿ tée nacióⁿ Etiòpiá ñúhú-dě ichi. Te cùu-dé tesorèrú xinú

cuèchi-dé núú ñíⁿ ñadhí ñaha yíndaha nacióⁿ Etiòpiá, te ñaha-áⁿ nání-áⁿ Cándacé. ²⁸Te tée etiòpiá-áⁿ ñí sáháⁿ-dé ñúú Jerusalén ní càháⁿ ndihí-dé Yá Ndiòxí, te ñuhu-dé ichi cuánuhú-dé ñúú-dé ñúhú-dě carrètã, te dàcuaha-dé tñúhu ní chídó tñuní ndí Chàia tée ní xóo càháⁿ tñúhu Yá Ndiòxí ndéé sanaha. ²⁹Te ní xáhaⁿ Espiritú Yá Ndiòxí xii té Lìpé:

—Quíhⁿ tuha-n càrretã-áⁿ —càchí Espiritú-gá xáhaⁿ-xi xii-dé.

³⁰Te té Lìpé ní sãtuha-dé carrètã-áⁿ, te ní tecú dóho-dé nàcuáa càháⁿ tée etiòpiá-áⁿ, tée ñuhu carrètã-áⁿ dàcuaha-dé nàcuáa ní chídó tñuní ndí Chàia. Te ní xáhaⁿ tã Lìpé xii tée etiòpiá-áⁿ:

—¿Tècú tñuní-n nchã tñúhu dàcuaha-n-áⁿ? —càchí té Lìpé xáhaⁿ-dě xii-dé.

³¹Te ní xáhaⁿ tã etiòpiá:

—¿Nása tecú tñuní-í te vá yoo dànehé ñáhã xii-í? Ta quène iha coo-n chi danèhé ñáhã-n —càchí-dé xáhaⁿ-dě xii té Lìpé.

Te cuásaá té Lìpé núú carrètã ní ngóo-dé. ³²Te ndèdóho-dé nàcuáa dàcuaha tée etiòpiá-áⁿ nàcuáa ní chídó tñuní ndí Chàia núú tütú Yá Ndiòxí núú càchí-xi:

Dàtnã quidé ñíⁿ mbéé cada-dé òré can-deca ñaha-güedě xii-dé quíhⁿ cahni ñaha-güedě chi ñá túú nã cada-dé, dàtnã cuíní-ndó quide mbéé òré dèté-di ñã túú ndàhí-di ducaⁿ càda-dé òré cahni ñaha-güedě chi ni vá càháⁿ-dé.

³³Te mee-ni cùdiquí ndéé ñáhã-güedě xii-dé, te ni vá ndúcú tñúhu-güedé núú-dě ñúu ndáá ndècuèchi-dé.

Te ío cuu nduu cuihna iní cue ñaní tñáhã-dě, chi cahni ñaha-güedě xii-dé ñuyú-a.

Duha càháⁿ tutú ní dàcuáhã tã etiòpiá ní xíndedóho té Lìpé.

³⁴Te ní xáhaⁿ tùcu tée Etiòpiá xii té Lìpé:

—Cundee iní-n càchí tnúhu-n yòo cacunehe tée ní cáháⁿ tnúhu Yá Ndiòxí ndéé sanaha, núu càháⁿ-dé cuèndá mée-dě àdi caháⁿ-dé cuèndá ingá ñáyiu —càchí tée etiòpiá-áⁿ xáhaⁿ-dě xii té Lìpé.

³⁵Te té Lìpé ní cani-dé cuèndú núú tée etiòpiá nàcuáa ní cáháⁿ ndíi Chàíá nàcuáa cada Jèsús òré quixi-gá ñuyúí-a. Te ní xáhaⁿ-dě nàcuáa ndùu tnúhu Jèsús ndíhi nàcuáa ní quide-gá.

³⁶Te ñùhu-güedé ichi cuáháⁿ-güedé ní naníhí-güedé ìⁿ xichi núú ñúhú ndüte, te ní xáhaⁿ tée etiòpiá:

—Iha ñùhu ndute, ¿te vá cúú cuàndute-í iha-áⁿ? —càchí-dé xáhaⁿ-dě xii té Lìpé.

³⁷Te xáhaⁿ tē Lìpé:

—Te núu sàndáá ndisa iní-n Jèsús, te cuu cuandute-n —càchí-dé xáhaⁿ-dě.

Te ní xáhaⁿ tée etiòpiá:

—Sàndáá ndisa iní-í sá Dēhe Yá Ndiòxí cúú Xítóhó Jesucristú —càchí-dé xáhaⁿ-dě.

³⁸Te ní ngani-dé carretà, te ní nuu-güedé ndi ndùu-güedé, te cuánguee-güedé xití ndute, te ní dácuándüte ñaha té Lìpé xii-dé. ³⁹Te òré ní nene-güedé xití ndute, te ndèca ñaha Espiritú Yá Ndiòxí xii té Lìpé cuáháⁿ. Te ñá túú ní xíní tée ní sandute-áⁿ ndéé ichi cuáháⁿ té Lìpé. Te ío ní cudíí iní-dé sá ñí natuha-dé ichi Yá Ndiòxí, te cuándaa-dé núú carretà-dé cuánuhú-dé. ⁴⁰Te ní quexìo té Lìpé ñúú Àzotó, te ndi tnahá ñúú ndi tnahá ñúú cuáháⁿ-dé càháⁿ-dé tnúhu Yá Ndiòxí, te ní yáha-dé cuáháⁿ-dé ní quexìo-dé ndéé ñúú Cèsareá.

Té Sàulú ní tuha-dé ichi Xítóhó Jesucristú

(Hch. 22:6-16; 26:12-18)

9 Te té Sàulú mee-ni càháⁿ cuèhé-dé cuèndá ñáyiu ní sàndáá iní tnúhu Jèsús, te cuíní-dé cahni ñaha-dé xii-yu. Te ní sáháⁿ-dé núú dütú cúnüu-gá, ²te ní xáhaⁿ-dě sá cádüha dütú-áⁿ ìⁿ tutú canehe-dé quíhíⁿ cuáha-dé cue tée xíndeé nchito veñúhu ñúú Dàmascú, chi cuíní-dé tñii-dé nchaa ñáyiu dàcuaha tnúhu Xítóhó Jesucristú candeca ñaha-dé quíhíⁿ ñúú Jerusàlén. ³Te ní xica-dé cuáháⁿ-dé tá cùyatni-dé ñúú Dàmascú, te uuⁿni ní quee ñuhú andüu, te ní dáyèhé-xi ndéé núú nútñi-dé. ⁴Te ní nduá-dé ndéé ñuhu, te ní tecú dóho-dé càháⁿ ìⁿ sá càháⁿ núú ñnuu, te xáhaⁿ-xi xii-dé:

—Yòhó Sàulú, ¿ná cuèndá cúú ùhú iní ñáhá-n xii-í te dàndoho ñaha-n? —cachí sá càháⁿ-áⁿ xáhaⁿ-xi xii-dé.

⁵Te ni xáhaⁿ-dē:

—¿Ná cúú yòhó sá càháⁿ-áⁿ-i? —càchí-dé xáhaⁿ-dē.

Te ní xáhaⁿ sá càháⁿ xii-dé:

—Yúhú cúú-í Jèsús tée cùu úhú iní-n. Te ío dàndoho-n mee-n, chi dàtná quidé ndicutu quide-n, chi quiti-áⁿ núu na cüxi-güedé-di püyá te sáha-di patadá núú-xi, te quide úhú-di mee-di. Te ducaⁿ sátnahá-xi cùu yohó chi ñá túú sàndáá iní ñáhá-n xii-í —càchí sá càháⁿ-áⁿ xáhaⁿ-xi xii-dé.

⁶Te té Sàulú ní quidi ñaha-xi xii-dé sá ní yuhú-dé, te ní xáhaⁿ-dē:

—Xítóhó Jesucristú, ¿te ná cuíní-n cada-í-i? —càchí-dé xáhaⁿ-dē.

Te Jèsús ní xáhaⁿ-gá xii-dé:

—Ndacóo, te quíhíⁿ-n ñúú-áⁿ, te yàcáⁿ tecú tnúhu-n ñá cúú sá cádá-n —càchí-gá xáhaⁿ-gá xii-dé.

⁷Te cue tée cuáháⁿ ndíhi té Sàulú ní tecú dóho-güedé càháⁿ ìⁿ sá càháⁿ, dico vá yòo tñáhí ni xíní-güedé, te ní

yùhú víhí-güedë, te ñá túú tnàhí ní cǎháⁿ-güedë. ⁸Te ní ndacóo té Sàulú, te ñá ní cùu-gá cundehe-dë, chi ní cuaa-dë, te ní tñii-güedë ndaha-dë ndécá ñàha-güedë cuáháⁿ ñúú Dàmascú. ⁹Te yácáⁿ ní xíndecu-dë úní nduu, te ñá ní cùu tñahí cundehe-dë, te ñá túú nǎ ní xèxi-dë, te ñá túú ní xìhi-dë ndute.

¹⁰Te ndècu tée sàndáá iní tnúhu Jèsús ñúú Dàmascú, nání-dë Anàniás, te ní sáháⁿ Jèsús núú sàní-dë, te ní xáhaⁿ-gǎ xii-dë:

—¡Anàniás! —càchí-gǎ xáhaⁿ-gǎ.

Te ní xáhaⁿ-dë:

—¿Yúhú cǎháⁿ ndihi-n-ǎⁿ? —càchí-dë xáhaⁿ-dë.

¹¹Te ní xáhaⁿ-gǎ:

—Ndacuñí, te quíhíⁿ-n ìⁿ chiuⁿ ichi núú dánani-güedë Ichi Ndáá, te yácáⁿ nanducu-n vehe té Jùdás, chi vehe tée-áⁿ ndécú ìⁿ tée ñúú Tàrsú nání-dë Sàulú, te tée-áⁿ sa cǎháⁿ ndihi ñaha-dë xii-í.

¹²Te tée-áⁿ nǐ dácótó ñàha-xi sǎ nǐ xini ñáhá-dë xii-n nǐ quexio-n núú ndécú-dë, te ní sacáⁿ ndodo-n ndàha-n díquí-dë, te ducaⁿ te ní nacaáⁿ núú-dë ní dácótó ñàha-xi xii-dë —càchí-gǎ xáhaⁿ-gǎ.

¹³Te té Anàniás ní xáhaⁿ-dë:

—Yòhó Xítóhó Jesucristú, càchí tnúhu-í xii-n sǎ nǐ níhí-í tnúhu nàcuáa quide-dë sǎ ìo quide úhú-dë ñáyiu cǎháⁿ ndihi-n ñúú Jerusalén. ¹⁴Chi nèhe-dë tutú ní sǎñaha cuè dútú cúnùu cuendá níhí-dë nàcuáa cada-dë tñii-dë nchaa ñáyiu sàndáá iní ñáhá xii-n —cachí-dë xáhaⁿ-dë xii-gǎ.

¹⁵Te Jèsús ní xáhaⁿ-gǎ xii-dë:

—Quíhíⁿ-n ndatnúhu-n ndihi-dë, chi cuini-í cada-dë chiuⁿ-í, quíhíⁿ-dë cǎháⁿ-dë tnúhu-í núú cuè ñáyiu isràél, ndihi núú cuè ñáyiu ñá túú cùu ñáyiu isràél, ndihi núú cuè tée yíndaha ñaha xii-yu. ¹⁶Te yúhú cúñaha-í xii-dë sǎ ndóhó víhi-dë cuendá-í —càchí-gǎ xáhaⁿ-gǎ xii té Anàniás.

¹⁷Te cuáháⁿ té Anàniás vehe núú ndécú tē Sàulú te ní sacáⁿ ndodo-dë ndaha-dë díquí tē Sàulú, te ní xáhaⁿ-dë:

—Yòhó té Sàulú tée ndècu ndihi-í ichi Xítóhó Jesucristú, diu-ni Xítóhó Jesucristú Yáá ní cǎháⁿ ndihi ñaha xii-n ichi ní tendaha ñàha-gǎ véxi-í cuendá cacáⁿ táhù-í núú-gǎ cuendá-n te ndúha núú-n, te dàtnùní quixi Espiritú-gǎ cundecu ndihi-n —càchí-dë xáhaⁿ-dë.

¹⁸Te dàtná sǎ ní xócání-ó ìⁿ sǎ ndèdí núú-dë ní quide ñaha-xi xii-dë, te ní nacaáⁿ núú-dë, te ní sandute-dë. ¹⁹Te ní xexi-dë, te ní nanhí ndéé-dë, te tití ní nduu ní xíndecu ndihi-dë ñáyiu ní sàndáá iní tnúhu-gǎ ñúú Dàmascú.

Té Sàulú dǎcuàha-dë ñáyiu tnúhu Yá Ndióxi ñúú Dàmascú

²⁰Te sǎtá nǐ ndúha núú-dë, te ní sáháⁿ-dë veñúhu cue ñáyiu isràél ní xáhaⁿ-dë sǎ Jèsús cúu-gǎ Déhe Yá Ndióxi. ²¹Te nchaa ñáyiu ní xíndedóho tnúhu ní cǎháⁿ-dë, te ní cuñúhu víhí-yu, te ní xítnáhá-yu:

—Diu tée-ǎⁿ ní sahani-dë ñáyiu ní xóo chiñuhu ñaha xii Jesús ñúú Jerusalén. Te ní quixi-dë iha ní cuini-dë tñii ñaha-dë xii-yu candeca ñaha-dë quíhíⁿ núú cuè dútú cúnùu ni cuu —cachí-yu xítnáhá-yu.

²²Te ìo iní-gǎ té Sàulú xáhaⁿ-dë xii-yu sǎ díú Jèsús cúu-gǎ Cristú Yáá ní tendaha Yá Ndióxi ní quixi ñuyíu-a, te xǎⁿ ñá ní níhí ñáyiu isràél ndécú ñúú Dàmascú tnúhu cǎháⁿ-yu, te ní cuñúhu víhí-yu.

Té Sàulú ní dǎxío-dë núú ñáyiu isràél

²³Te sǎtá nǐ cuu tití nduu, te ní ndatnúhu cue tée isràél sǎ cǎhni-güedë té Sàulú. ²⁴Te té Sàulú ní níhí-dë tnúhu nàcuáa cǎháⁿ-güedë cada ñaha-güedë xii-dë, te cuèi nduu cuèi niú néhé cuendá-güedë yuyèhe núú ñúddòcu ndóho yuhu ñúú cuendá cuini-güedë tñii ñaha-güedë xii-dë te

cahni ñaha-güedë. ²⁵ Te ñiⁿ niú ndécá ñaha cue téé ní sándáá iní-xi tnúhu Jèsús cuáháⁿ ndéé núú ñúðòco ndóho yuhu ñúú. Te ní sáá-güedé núú ndóho, te ní chihí ñaha-güedë xii-dé xití tídihi te ní dándëe ñaha-güedë núú ñúhú, te ní quene-dé cuáháⁿ-dé.

Te Sàulú ndécú-dë ñúú Jerusàlén

²⁶ Te té Sàulú ní nasáá-dé ñúú Jerusàlén, te cuiní-dé chitnahá-dé ñáyíu sándáá iní tnúhu Jèsús, te ní yùhú-yu chi ní cáhãⁿ-yu sá dándàhú ñáhá-dë sá sándáá iní-dé Jèsús. ²⁷ Te té Bèé ndécá-dë té Sàulú cuáháⁿ núú ndécú cuè téé ní táuchíúⁿ Jèsús dacuàha ñaha xií-yu tnúhu-gá. Te ní caní té Bèé cuèndú núú-güedë nàcuáa ní cuu ní naníhí tnáhá tē Sàulú ndihí Jèsús ichi, te ní cáhãⁿ ndihí ñaha-gã xii-dé. Te ní xáhaⁿ tùcu té Bèé nàcuáa ní cáhãⁿ té Sàulú tnúhu Jèsús núú ñáyíu Dàmascú, te ñá túú tnàhí ní yùhú-dé ní cáhãⁿ-dé, càchí té Bèé xáhaⁿ-dë xii-güedé. ²⁸ Te ní xíndecu té Sàulú ndihí ñáyíu xidácuáhá tnúhu-gá ñúú Jerusàlén. Te ní ndicuu ndicuu-dé ní cáhãⁿ-dé tnúhu Jèsús, te ñá túú tnàhí ní yùhú-dé ²⁹ ní cáhãⁿ ndihí-dé ñáyíu isràèl ñáyíu càhãⁿ tnúhu grìégú. Te ñáyíu-áⁿ ní nguíta-yu ndàtnúhu-yu sá cáhni ñáhá-yu xii-dé. ³⁰ Te ñáyíu sándáá iní tnúhu-gá ní níhí-yu tnúhu nàcuáa cuiní ñáyíu càhãⁿ tnúhu grìégú cada ñáhá-yu xii té Sàulú, núú ní sàndeca ñáhá-yu xii-dé ñúú Cèsareá, te yàcáⁿ ní tendaha ñáhá-yu cuánuhú-dé ñúú Tàrsú.

³¹ Te sáta xíáⁿ te ní sanaá-yu ñá túú-gã ní xóo cada úhú-yu nchaa ñáyíu sándáá iní tnúhu Jèsús nihí distritú Jùdeá, ndihí distritú Galileá, ndihí distritú Sà-mariá. Te ní níhí ndéë-yu ní quidé-yu nàcuáa ní xáhaⁿ Yã Ndiòxí cadá-yu, te ío ní xíndecu yíñhúhú-yu núú-gã, te Espíritú-gá ní chindee ñaha-xi xií-yu, te vãi-gá ñáyíu ní sándáá iní-yu tnúhu-gá.

Té Pèlú ní quide tátna-dé té Èneás

³² Títí xichi ní sáhãⁿ té Pèlú ní cáhãⁿ-dé tnúhu Yá Ndiòxí. Te ñiⁿ nduu ní sáhãⁿ-dé ñúú Lidá ní cáhãⁿ ndihí-dé ñáyíu sándáá iní ñáhá xii Jèsús. ³³ Te yàcáⁿ ní naníhí-dë ñiⁿ téé nani Eneás, te ní cuu úná cuíá cùhú-dé, te ní lùha ñá cùú-gã candá nihnu-dé. ³⁴ Te ní xáhaⁿ tē Pèlú xii-dé:

—Èneás, Xítóhó Jesucristú cada tátna ñaha-gã xii-n tnávíí. Ndacóo te ndocani-n yùu-n —cachí-dé xáhaⁿ-dë.

Te òré-ni ní ndacóo-dé. ³⁵ Te nchaa ñáyíu ñúú Lidá ndihí ñáyíu ñúú Sàrón ní xiní-yu sá ní ndúha-dé, te ní sándáá víhí iní-yu Xítóhó Jesucristú.

Ní ndoto tá Dòrcás

³⁶ Te ñúú Jòpé ndécú ñiⁿ ñadihí sándáá iní-aⁿ tnúhu Jèsús, te nani-aⁿ Tabitá, te tnúhu grìégú xáhãⁿ-yu Dòrcás, te ío váha ní xóo cada-aⁿ chi ío váha iní-aⁿ, te ní xóo chindee-aⁿ ñáyíu ndàhú. ³⁷ Te váha-ni ndècu-aⁿ ní cuu, te ní tñi ñaha cuèhé ní xíhí-aⁿ, te ní nadacùchi ñáhá-yu, te ní chihí ñáhá-yu ñiⁿ cuàrtú ndécú ndéé núú ñínu. ³⁸ Te ñáyíu ní sándáá iní tnúhu Jèsús ñúú Jòpé ní níhí-yu tnúhu sá ndécú tē Pèlú ñúú Lidá. Te yatni-ni càa ñúú-áⁿ, te ní tendàhã-yu úú cue téé cuáhãⁿ-güedé núú ndécú-dé cuèndá cùñaha-güedë candeca ñaha-güedë xii-dé quíhíⁿ núú ndécú-yu. Te ní xáhaⁿ-güedë xii té Pèlú:

—Yáchí ná quíhíⁿ-ó ñúú-ndí, chi yàcáⁿ cáná ñáhá-yu quíhíⁿ-n tnávíí —càchí-güedé xáhaⁿ-güedë xii té Pèlú.

³⁹ Te té Pèlú ní xica-dé cuáhãⁿ-dé ndihí cue téé-áⁿ ñúú Jòpé, te òré ní quexio-güedé ndihí-dé, te cuásaá ndihí ñaha-güedë cuàrtú ndéé núú ñínu. Te nchaa ñáyíu ñáhí ñáyíu quèé ní tacá ndéé ñáhá xii ndíyi-áⁿ xíndáhyú-yu, te ní dánèhé ñáhã-yu nchaa dóo ní cadúha ñaha ní xíhí-áⁿ. Chi ní xóo cadúha-aⁿ

dícuⁿ, te ní xóo cadúha-aⁿ dío òré ní xíndecu-aⁿ ñuyíu-a, te nchaa xíǎⁿ ní dánèhé ñáhǎ-yu xii té Pèlú. ⁴⁰Te té Pèlú ní xáhaⁿ-dè sá queé-yu nchaá-yu quehé, te ní queé-yu. Te ní ngüǎí xítí-dè te ní cáháⁿ ndihi-dé Yǎ Ndiǒxí, te dàtnùní ní ndacoto-dé núú cándòdo ndíyi-áⁿ, te ní xáhaⁿ-dè:

—Tàbitá, ndacóo —càchí-dé xáhaⁿ-dè.

Te ní ndacoto-aⁿ núú tǎ Pèlú te ní ndacóo-aⁿ. ⁴¹Te ní tñi-dé ndaha-aⁿ ní nacanutñi ñaha-dè. Te ní cana-dé nchaa ñáyi dñi ñáyi queé ndihi nchaa ñáyi sàndáá iní tñúhu Jèsús cuèndá quiní-yu sá ñí ndoto-aⁿ. ⁴²Te nchaa ñáyi núú Jòpé ní níhi-yu tñúhu nàcuáa ní quide té Pèlú ní ndoto ñaha ní xíhi-áⁿ, te vǎi-yu ní sàndáá iní-yu Xítóhó Jesucrístú. ⁴³Te tit- ní nduu ní xíndecu té Pèlú vehe té Xímú téè dàcuítá ñii.

Té Pèlú ndihi té Còrneliú

10 Te ndècu iⁿ téè nàni-dé Còrneliú ñúú Cèsareá te cùu-dé capitáⁿ, te ndècu ndihi-dé iⁿ cièndú sandàdú. Te cue téè-áⁿ nání-güedé Sandàdú Itàlianú. ²Te téè cùu capitáⁿ ío váha iní-dé, te mee-dè ndihi ñadihí-dé ndihi nchaa landú-dé ío nèhé-yu sá yíñùhu núú Yǎ Ndiǒxí, te sáha-dé ñáyi ndàhú ñáyi isràèl díhúⁿ, te ío càháⁿ ndihi-dé Yǎ Ndiǒxí. ³Te iⁿ nduu dàtná òré caá úní sacuaa ní dácótó núú ñáhá-xí xii-dé sá ní sǎháⁿ iⁿ espíritú xínú cuèchi núú Yǎ Ndiǒxí núú-dè, te ní xáhaⁿ-xi:

—Còrneliú —càchí-xi xáhaⁿ-xi xii-dé.

⁴Te ní xíní-dé ndi ndúú xio núú-dé espíritú-áⁿ. Te ío ní yùhú-dé. Te ní xáhaⁿ-dè:

—¿Ná chíuⁿ vèxi-n? —càchí-dé xáhaⁿ-dè.

Te xáhaⁿ-xi:

—Ío càháⁿ ndihi-n Yǎ Ndiǒxí, te ñáyi ndàhú sǎñaha-n díhúⁿ-n, te nchaa xíǎⁿ sa ñaha-gá. ⁵Te vitna tendaha-n cuè téè na quíhíⁿ-güedé ñúú Jòpé quíngana-güedé

iⁿ téè nàni Xímú, àdi Pelú chi úú òu-dé, te candeca ñaha-güedé quixi. ⁶Te òré quexìo-dé te cachí tñúhu-dé nchaa dava-gá sá cuíní Yǎ Ndiǒxí cada-n. Te ndècu-dé vehe ingá tucu téè nàni Xímú téè dàcuítá ñii, te vehe téè-áⁿ caá iⁿ xio yuhu lamár —càchí-xi xáhaⁿ-xi xii-dé.

⁷Te sáta cuáháⁿ espíritú-áⁿ, te té Còrneliú ní cana-dé úú tñàhá cue téè xínu cuèchi núú-dé ndihi iⁿ sandàdú xínú cuèchi tucu núú-dé, te tñàhá sandàdú-áⁿ ío càháⁿ ndihi-dé Yǎ Ndiǒxí. ⁸Te té Còrneliú ní cani-dé cuèndú núú-güedé nàcuáa ní cáháⁿ espíritú xínú cuèchi núú Yǎ Ndiǒxí. Te ní tendaha ñaha-dé xii-güedé cuáháⁿ-güedé ñúú Jòpé.

⁹Te nduu tñèe-áⁿ ñúhú-ní-güedé ichi cuáháⁿ-güedé, te cùu-xi datná òré caúxúú nduu ta cùyatni-güedé ñúú-áⁿ, te òré-áⁿ ní sáá té Pèlú díquí véhé càháⁿ ndihi-dé Yǎ Ndiǒxí. ¹⁰Te òré-áⁿ sa xíhi-dé docó cuíní-dé caxi-dé, te ñini cadúha-yu sá caxí-dé ní dácótó núú ñáhá-xí ¹¹sá ní xíní-dé iⁿ sá ndécú àndiu, te càa datná caá iⁿ dóó cáhnú nchicúⁿ yoho ndi cùmí xíquí-xi véxi cuuⁿ núú ñúhú. ¹²Te núú dǒó-áⁿ yódó cǒo ndihi quiti ndàva ndihi nchaa núú quiti ndèé cùmí sǎhá-xi. ¹³Te ní tecú dóho-dé càháⁿ iⁿ sá càháⁿ, te xáhaⁿ sá càháⁿ-áⁿ xii-dé:

—Pèlú, ndacuǎí cahni-n ndèda-ni càa quiti-a caxi-n-di —cachí sá càháⁿ-áⁿ xáhaⁿ-xi xii-dé.

¹⁴Te té Pèlú ní xáhaⁿ-dè:

—Vǎ cáhni-í-di chi càchí tñúhu sá sánú ichi ñaha xii nchúhú ñáyi isràèl sá vǎ cúu càxi-ndí nchaa quiti-a chi cuu cuèchi, te vátá caxí-gǎ-í-di ni iⁿ xito —càchí-dé xáhaⁿ-dè.

¹⁵Te ní cáháⁿ tucu sá ní cáháⁿ-áⁿ, te xáhaⁿ-xi:

—Vǎ cúu càchí-n sǎ vǎ cúu càxi-n-di, chi mee Yǎ Ndiǒxí ní cachí-gá sá díú

nchàa quiti-a cuu caxi-o vitna —cachí sá ní cáháⁿ-áⁿ xáhaⁿ-xi xii-dé.

¹⁶Te ducaⁿ ní cáháⁿ sá ní cáháⁿ-áⁿ ũní xito, te dàtnùnì cuándaa tucu dóó-áⁿ andiú. ¹⁷Te té Pèlú ñá ní cùtnunì iní-dé ná cuèndá ducaⁿ ní dácótó núú ñáhá-xí xii-dé, núu xíáⁿ ío cuéhé ní sani iní-dé. Te òrè-áⁿ ní quexio cue téé ní tendaha té Còrneliú ndéé yuyèhe, chi ndi vehe ndi vehe cuáháⁿ-güedé ndúcú tñuhu-güedé ndéé cáá vèhe té Xímú téé dii vèhe-xi ndecu té Pèlú. ¹⁸Te ní cáháⁿ níhi-güedé, te xáhaⁿ-güedé:

—Ñá túú cùdana iha ndecu ìⁿ téé nànducu-ndí nánì-dé Xímú, àdi Pelú chi úú òu-dé —càchí-güedé xáhaⁿ-güedé.

¹⁹Te té Pèlú vai sani iní-dé sá ní dácótó núú ñáhá-xí xii-dé. Te òrè-áⁿ ní xáhaⁿ Espiritú Yá Ndiòxí xii-dé:

—Cundedóho-n ìⁿ tñuhu na càháⁿ-í-a. Ní quexio únì cue téé nànducu ñaha xii-n. ²⁰Yáchí, cuandèe chi quíhⁿ-n ndíhi-güedé, te vá yùhú-n chi yùhú ní xáhaⁿ-í véxi cuaca ñaha-güedé xii-n —càchí Espiritú-gá xáhaⁿ-xi xii té Pèlú.

²¹Te ní xica-dé cuándee-dé núú ndécú cuè téé xica nanducu ñaha xii-dé, te xáhaⁿ-dè xii-güedé:

—Yùhú cúú tée nànducu-ndo-áⁿ. Náú-í-a núu ná chíúⁿ cuiní ñáhá-ndó —càchí-dé xáhaⁿ-dè xii-güedé.

²²Te xáhaⁿ-güedé:

—Tée cùu capitáⁿ téé nàni Corneliú ní tendaha ñaha-dé véxi-ndí, te tée-áⁿ ío váha iní-dé, chi ío sàndáá iní-dé Yá Ndiòxí, te nchaa ñáyiú isràèl ío váha càháⁿ-yu cuèndá-dé. Te ìⁿ espíritú xínú cuèchi núú Yá Ndiòxí ní xáhaⁿ-xi xii-dé sá cáná ñaha-dé xii-n quíhⁿ-n vèhe-dé dacuàha-n-dé tñuhu Yá Ndiòxí —càchí cue téé ní tendaha té Còrneliú xáhaⁿ-güedé xii té Pèlú.

²³Te ní xáhaⁿ tē Pèlú sá quíhu-güedé vehe-dé, te candeca tñaha-güedé ndíhi-dé quíhⁿ ndéé nduu tnéé. Te nduu tnéé-áⁿ ní xica-güedé ndécá

tñaha-güedé ndíhi té Pèlú cuáháⁿ, te tñahá ìⁿ úú cue téé sàndáá iní tñuhu Jèsús ñuú Jòpé cuáháⁿ ndíhi ñaha-güedé xii-dé.

²⁴Te ndéé ingá nduu ní quexio-güedé ñuú Cèsareá. Te té Còrneliú ndétú ñaha-dé xii-güedé vehe-dé te sa ndècu túha-dé ndíhi ñadìhí-dé ndíhi nchaa landú-dé ndíhi cue téé ío váha tñahá tñuhu ndíhi-dé, chi ní cana ñaha-dé ní nítnáhá-yu ndíhi-dé cundetú-yu té Pèlú. ²⁵Te sáta ní quèxio té Pèlú vehe té Còrneliú, te ní quee-dé quehé, te ní ngüñí xítí-dé núú tē Pèlú chíñùhu ñaha-dé ní cùu. ²⁶Te té Pèlú ní xáhaⁿ-dè:

—Ndacuñí vá ngüñí xítí-n nùu-í chi ñá díú Ndiòxí cùu-í, dicó ìⁿ téé ñuyú-a cùu-í —càchí té Pèlú xáhaⁿ-dè xii-dé.

²⁷Te ta càháⁿ té Pèlú ndíhi té Còrneliú cuánguihu-güedé xítí vehe, te chitu ñáyiú xixíhi xítí vehe. ²⁸Te ní xáhaⁿ tē Pèlú xii-yu:

—Sa ñaha-ndo sá càchí tñuhu sá sánú ìchi ñaha xii nchúhú ñáyiú isràèl sá vá cúú quíxi-ndí vehe ní ìⁿ nchóhó ñáyiú ñá túú cùu ñáyiú isràèl te ní vá cúú tñahá tñuhu ndíhi ñaha-ndí xii-ndo. Dico Yá Ndiòxí ní cachí-gá sá vá cúú càháⁿ-í sá vá cúú càháⁿ ndíhi-í ñáyiú ñá túú cùu ñáyiú isràèl, chi cuu cuèchi. ²⁹Núu xíáⁿ ndíhi-ní véxi-í òrè ní quexio tñuhu sá cáná ñaha-ndo. Te cachí tñuhu-ndo ná cuèndá cáná ñaha-ndo —cachí té Pèlú xáhaⁿ-dè xii-yu.

³⁰Te té Còrneliú ní xáhaⁿ-dè:

—Ní cuu cúmí nduu, te diu-ni dàtná òrè iha cùu-xi, te yùhú ndècu-í diu-ni vehe-í, te ñá túú tñahí ná xèxi-í cáháⁿ ndíhi-í Yá Ndiòxí, te òrè-áⁿ ní quexio ìⁿ espíritú xínú cuèchi núú-gá níhú-xí dđó cuixíⁿ dóó chàhñchí. ³¹Te càchí-xi: “Còrneliú, ní xíndedóho Yá Ndiòxí tñuhu ní cáháⁿ-n ndíhi-gá, te xini-gá sá sáñaha-n díhúⁿ xii ñáyiú ndàhú. ³²Te ñuú Jòpé ndécú ìⁿ téé nàni Xímú, àdi Pelú chi úú òu-dé, te ndècu-dé vehe ìⁿ téé

nàni tucu Xímú téé dâcuitá ñii, te càa vehe-dé ìⁿ xio yuhu làmár, te cana-n-dě ná quixi-dé ndatnúhu-n ndìhi-dé”, duha ní cáháⁿ espíritú xínú cuèchi núú Yá Ndiòxí. ³³Núu xiáⁿ ndìhi-ni ní cana ñaha-í xii-n. Te táxáhu xii-n sá vèxi-n chi iha ndècu-ndí nchaa-ndí ndétú ñaha-ndí xii-n cùndedóho-ndí tnúhu Yá Ndiòxí, te cuíní-ndí cachí tnúhu-n nchàa tnúhu ní cachí Yá Ndiòxí cáháⁿ-n —càchí té Còrneliú xàhaⁿ-dě.

Té Pèlú ní ndatnúhu-dé ndìhi ñáyíu ní tacá vehe té Còrneliú

³⁴Te té Pèlú xàhaⁿ-dě xií-yu:

—Vitna ní xiní-í sá Yá Ndiòxí cáháⁿ ndìhi-gá ñáyíu cuèi ndèda-ni càa ñuú, te ìⁿ-ni quide-gá ndìhi nchaaⁿ-yu. ³⁵Te nchaa ñáyíu nèhe sá yíñùhu núú Yá Ndiòxí, te xiquide váha-yu, te nchaaⁿ-yu cùu váha iní ñáhá-gá xií-yu. Te ñá túú quide cuendá-gá cuèi ná ñáyíu ñuú cùu-yu. ³⁶Te Yá Ndiòxí ní tendaha-gá Xítóhó Jesucristú ní sáháⁿ-gá ní xíndecu-gá nacióⁿ Isràél, te ní xàhaⁿ-gá xií-yu ìⁿ tnúhu váha nàcuáa cuu váha iní-yu. Te diu-ni mee Jèsús cúnù-gá núú ñáyíu ni càa xico ñuyíú. ³⁷Te nàha-ndo sá dñha-gá ndíi Juáá ní cáháⁿ ndíi tnúhu Yá Ndiòxí núú ñáyíu, te ní dâcuándute ñaha ndíi xií-yu. Te dâtnùní ní ngüíta Jèsús ní cáháⁿ-gá tnúhu-gá distrítú Galileá, te dâtnùní ní sáháⁿ-gá nihíi nacióⁿ Isràél ní cáháⁿ-gá tnúhu-gá núú ñáyíu. ³⁸Te sa nàha-ndo sá Yá Ndiòxí ní sánaha-gá Espíritú-gá xii Jèsús téé ñuú Nazàrèt ndécú ndìhi-dé chindèe ñaha-xi xii-dé. Te nàha-ndo sá ñí xica cuu Jèsús ní quide tátna-gá nchaa ñáyíu yíhi ñaha espíritú cùndìhi yucu ñávàha. Te ío vâi-gá sá vâha ní quide ñaha-gá xií-yu, te ducaⁿ ñí quide-gá, chi Yá Ndiòxí ní chindee ñaha-gá. ³⁹Te mee-ndí ní xiní-ndí nàcuáa ní quide Jèsús ñuú Jerusalén ndìhi nihíi nacióⁿ Isràél. Te ní sata caa ñaha-güedé xii-gá núú cùrúxí

te yacáⁿ ní xíhí-gá. ⁴⁰Te núú ùmí nduu ní dándótó ñaha Yá Ndiòxí xii-gá. Te ní cuíní-gá sá cùndècu Xítóhó Jesucristú titní nduu sátá ñí ndoto-gá cuendá cáháⁿ ndìhi ñaha-gá xii-ndí nchaa-ndí nàcuáa ní xica cuu-ndí ndìhi-gá. ⁴¹Te ñá ncháá ñáyíu ni xiní ñáhá xii-gá, chi mee-ni nchùhú cue téé ní cachí-gá sá cáháⁿ ndáá-ndí sá ñí ndoto-gá, chi ní xíndecu ndìhi-ndí-gá, te ní xihí ní xexi-ndí ndìhi-gá, núu cáháⁿ ndáá-ndí sá ñí ndoto-gá. ⁴²Te ní cachí-gá sá nchùhú quíhíⁿ-ndí cùñaha-ndí xii ñáyíu sá méé Yá Ndiòxí ní táuchíúⁿ-gá sá Jèsús cada ndáá-gá cuèchi nchaa ñáyíu ndècu vívú ndìhi cuèchi nchaa ñáyíu ní xíhí. Te ducaⁿ ñí xàhaⁿ Yá Ndiòxí xii Jèsús, te diu-ni ducaⁿ ñí cachí Jèsús cáháⁿ-ndí. ⁴³Te cue téé ní cáháⁿ tnúhu Yá Ndiòxí ndéé sanaha ñí cáháⁿ-güedé sá quíxí Jèsús, te ní cachí-güedé sá ncháá ñáyíu na quèndáá iní ñáhá xii Jèsús, te cada càhnu iní-gá nchaa cuèchi-yu —càchí té Pèlú xàhaⁿ-dě xií-yu.

Ní quexìo Espíritú Yá Ndiòxí ní ngúndecu ndìhi cue ñáyíu ñá túú cùu ñáyíu isràél

⁴⁴Te mei òré cáháⁿ-dè ndedóho-yu ní quexìo Espíritú Yá Ndiòxí ní ngúndecu ndìhi nchaa ñáyíu-áⁿ. ⁴⁵Te cue téé isràél cuáháⁿ ndìhi té Pèlú, cue téé ní sándáá iní tnúhu Jèsús ní cuñùhu vihi-güedé sá ñí quexìo Espíritú Yá Ndiòxí ní ngúndecu ndìhí-yu, chi cuendá sá ñà dñú ñáyíu isràél cùu-yu núu xiáⁿ ní cuñùhu-güedé. ⁴⁶Te ní cutnùní sá ñí quexìo Espíritú Yá Ndiòxí ní ngúndecu ndìhí-yu, chi ní ngüíta-yu cáháⁿ-yu tnúhu sá dâcàhu iní ñáhá Espíritú-gá, tnúhu sá ñà túú xiní-yu cáháⁿ-yu. Te ní ndacáⁿ táhù-yu núú Yá Ndiòxí cuendá nchaa sá ñí quide-gá. ⁴⁷Te dâtnùní ní xàhaⁿ tē Pèlú:

—Vitna te cuandute ñáyíu ní natuha ichi Xítóhó Jesucristú chi sa ndècu ndìhí-yu Espíritú Yá Ndiòxí dâtná

cuini-ndó ndècu ndihi nchoo, núu xíáⁿ vá cúu càchí dava-gá ñáyiú sá vǎ cúu cuànduté-yu —càchí-dé xǎháⁿ-dǎ xií-yu.

⁴⁸Te dàtnùní ní xáhaⁿ-dǎ xii ñáyiú:

—Vitna te cuandute-ndo, te òré-áⁿ te cacunehe-ndo Xítohó Jesucristú —càchí-dé xǎháⁿ-dǎ xií-yu.

Te dàtnùní ní cáháⁿ ndàhú-yu núú tǎ Pèlú cundecu ndihi ñaha-dǎ xií-yu ìⁿ úú nduu.

Té Pèlú ní cani-dé cuèndú núú ñáyiú sàndáá iní tnúhu Jèsús ñuú Jerusalén

11 Te cue téé ní táuchíúⁿ Jèsús dacuàha ñaha xii ñáyiú tnúhu-gá, ndihi cue ñáyiú ní sàndáá iní tnúhu-gá, ñáyiú ndècu distritú Jùdeá ní ñihí-yu tnúhu sá ñáyiú ñá túú cùu ñáyiú isràél ní sàndáá iní-yu tnúhu Yá Ndiòxí. ²Te òré ní ndexìo té Pèlú ñuú Jerusalén, te ñáyiú isràél ñáyiú ní cachí sá cáda nchàa nacuáa ní cáháⁿ ndíi Moisés ní satnuhu ñahá-yu xii-dé. ³Te ní xáháⁿ-yu xii té Pèlú:

—¿Ná cuèndá ní sáháⁿ-n ndéé ndíácǎⁿ ní cáháⁿ ndihi-n ñáyiú-ǎⁿ, te ñá túú quidé-yu dàtná quidé nchòo-i? Te ní sáháⁿ-n yàcáⁿ ní xexi-n ndihí-yu —càchí-yu xǎháⁿ-yu xii-dé.

⁴Te té Pèlú ní cani-dé cuèndú nacuáa ní cuu núú ní sáháⁿ-dé, te xáhaⁿ-dǎ:

⁵—Ní xíndecu-í ñuú Jòpé. Te òré càháⁿ ndihi-í Yá Ndiòxí, te ní dácótó ñaha-xi xii-í sá vǎxi cuuⁿ ìⁿ dóo cáhnú àndiu, te ndùtu ndi cumí xíquí-xi, te ní ngava-xi núú ndécù-í. ⁶Te ní xíndéhé vǎha-í, te ní xiní-í nchaa quití yòdo núú-xi. Te ìⁿ xichi yòdo quití cúmí sáhá-xi, te ìⁿ xichi yòdo quití dééⁿ, te ìⁿ xichi yòdo cóó, te ìⁿ xichi yòdo quití ndava. ⁷Te ní tecú dóho-í càháⁿ ìⁿ sá càháⁿ, te càchí-xi: “Pèlú, ndacuíní cahni-n ndéda-ni càa quití-a caxi-n-dí”, cachí sá ní cáháⁿ-áⁿ. ⁸Te ní xáhaⁿ-í: “Vá cáhni-í-dí chi càchí tnúhu sá sánú ìchi ñaha xii nchúhú ñáyiú isràél sá vǎ cúu

càxi-ndí nchaa quití-a”, xáhaⁿ-í. ⁹Te ní tecú dóho-í càháⁿ-ni tucu núú ñnu, te càchí sá càháⁿ-áⁿ: “Vá cúu càchí-n sá vǎ cúu càxi-n-dí, chi mee Yá Ndiòxí ní cachí-gá sá díú nchàa quití-áⁿ cuu caxi-o”, càchí sá càháⁿ-áⁿ. ¹⁰Te ducaⁿ ní cáháⁿ sá ní cáháⁿ-áⁿ ùní xito, te dàtnùní cuàndaa dóó-ǎⁿ ndihi nchaa quití-áⁿ andiu. ¹¹Te òré-ni ní quexìo úní cue téé vehe núú ndécù-í. Te cue téé-áⁿ ní tendaha ñaha ìⁿ téé ñuú Cèsareá nánducu ñaha-güedé xii-í. ¹²Te mee Espiritú Yá Ndiòxí ní cachí-xi sá quihíⁿ-í ndihi-güedé, te ní cachí-xi sá ñà túú ñà cani iní-í. Te tnàhá ñúú cue téé ndècu iha ní sáháⁿ ndihi ñaha-güedé xii-í, te nchaa-ndí ní sáháⁿ-ndí vehe té Còrneliú ñuú Cèsareá. ¹³Te ní cani-dé cuèndú nacuáa ní cuu ní sáháⁿ ìⁿ espíritú xínú cuèchi núú Yá Ndiòxí vehe-dé, te ní quíhu-xi ndéé xití vehe-dé, te ní xáhaⁿ-xi xii-dé: “Tendaha-n cuè téé na quihíⁿ-güedé ñuú Jòpé quíngana-güedé ìⁿ téé nàni Xímú, àdi Pelú chi úú ñuú-dé. Te candeca ñaha-güedé quixi. ¹⁴Te téé-áⁿ cachí tnúhu-dé nása cada-n nàníhí tǎhú-n ndihi ñadihí-n, ndihi landú-n, ndihi nchaa ñáyiú xínu cuechi vehe-n”, duha ní xáhaⁿ espíritú-áⁿ xii té Còrneliú. ¹⁵Te òré ní ngüfta-í càháⁿ ndihi-í-yu ní quexìo Espiritú Yá Ndiòxí ní ngúndecu ndihí-yu dàtná ní quide-xi cút-nàhà ní taxi Yá Ndiòxí Espiritú-gá ndéé díhna ní ngúndecu ndihi nchoo. ¹⁶Te ní ndacu iní-í nacuáa ní cáháⁿ Xítohó Jesucristú, te duha ní cachí-gá: “Té Juàá ní xóo dacuàndute-dé ñáyiú, dico yúhú sǎñaha-í Espiritú Yá Ndiòxí cundecu ndihí-yu”, duha ní cachí-gá. ¹⁷Te Yá Ndiòxí ní sǎñaha-gǎ Espiritú-gá cundecu ndihi ñáyiú ñá túú cùu ñáyiú isràél dàtná ní quide-gá cút-nàhà ní sàndáá iní-ó tnúhu Jèsús, núu xíáⁿ vá càchí-í sá vǎ cúu càda-í ìⁿ sá cuini Yá Ndiòxí cada-í —càchí té Pèlú xáhaⁿ-dǎ xií-yu.

¹⁸Te sáta dúcáⁿ ní xáhaⁿ tẽ Pèlú, te ñá túú-gã ná tnúhu ní cãháⁿ-yu, te ío ní cudíí ìní-yu nchaa nàcuáa ní quide Yá Ndiöxí, te ní xítñàhá-yu:

—Tnàhá nchaa ñáyíu ñá túú cùu ñáyíu isràél naníhí tàhú-yu núu na dàñá-yu nchaa sá cuèhé sá dúhá quidé-yu, chi ducaⁿ cuíni Yá Ndiöxí cunduu — cãchí-yu xítñàhá-yu.

Ñáyíu sàndáá ìní tnúhu Jèsús ñúú Antiòquiá

¹⁹Te sáta ní sahani-güedé té Těvá, te ní cuíni-güedé cada úhú-güedé nchaa ñáyíu ní sàndáá ìní-xi tnúhu Jèsús, te ní xíté nuú-yu ndi tnahá ìⁿ ìⁿ ñúú. Te davá-yu cuáháⁿ-yu ndéé distritú Fènicíá ndíhi distritú Chìpré ndíhi ñúú Antiòquiá. Te ní cãháⁿ-yu tnúhu Jèsús núu mee-ni ñáyíu isràél, te ñá ní xítñúhu-yu dava-gá-yu. ²⁰Te dava-gá ñáyíu distritú Chìpré ndíhi ñáyíu ñúú Cirené ní sáháⁿ-yu ñúú Antiòquiá. Te ñá díú mèe-ni ñáyíu isràél ní cãháⁿ ndíhí-yu, chi tnàhá ñáyíu ñá túú cùu ñáyíu isràél ní xáhãⁿ-yu tnúhu Jèsús. ²¹Te ní chindee ñàha-gá xii ñáyíu cãháⁿ tnúhu-gá, te vãi-gá-yu ní sàndáá ìní-yu-gá chi ní tuhá-yu ichi-gá.

²²Te ñáyíu ndècu ñúú Jerusàlén ñáyíu ní sàndáá ìní tnúhu Jèsús ní níhí-yu tnúhu nàcuáa ní cuu, núu xíãⁿ ní tendàhá-yu té Bèé cuáháⁿ-dé ñúú Antiòquiá. ²³Te òré ní quexio té Bèé, te ní xiní-dé nàcuáa ní quide ñaha-gã xíí-yu sá ní naníhí tàhú-yu, núu xíãⁿ ío ní cudíí ìní-dé. Te ní dácáhu ìní ñáháⁿ-dẽ, te ní xáhaⁿ-dẽ:

—Ío nducu ndèe-ndo cada-ndo nchaa sá cãchí Yá Ndiöxí cada-ndo —cãchí-dé xáhãⁿ-dẽ xíí-yu.

²⁴Te té Bèé cúú-dẽ ìⁿ tée váha ìní-xi, te ndècu ndíhi-dé Espíritú Yá Ndiöxí, te ío sàndáá ìní-dé tnúhu Jèsús. Te vãi vihi ñáyíu ní tuhá-yu ichi-gá.

²⁵Te dătnùní cuáháⁿ té Bèé ñúú Tarsú cuánúndúcú-dẽ té Sàulú. ²⁶Te òré ní naníhí ñáháⁿ-dẽ, te ndèca ñaha-dé cuáháⁿ ñúú Antiòquiá, te yàcáⁿ ní xíndecu-güedé ìⁿ cuíá ndíhi ñáyíu ní sàndáá ìní tnúhu Jèsús, te vãi-yu ní dácúáhá ñàha-güedé tnúhu-gá. Te díu-ni ñúú Antiòquiá ní dánámí ñàhá-yu Cristiànú xii nchaa ñáyíu sàndáá ìní tnúhu Jèsús.

²⁷Te ndéé dává-áⁿ ní quee ìⁿ úú cue tée cãháⁿ tnúhu Yá Ndiöxí ñúú Jerusàlén cuáháⁿ-güedé ñúú Antiòquiá. ²⁸Te ìⁿ-dé nání-dẽ Àgábú, te ní chindee ñàha Espíritú Yá Ndiöxí xii-dé, te ní sáháⁿ-dé núu nchaa ñáyíu sàndáá ìní tnúhu-gá, te ní xáhaⁿ-dẽ xíí-yu sá quíxí ìⁿ tnamá níhíí ñuyíú. Te ducaⁿ ní cuu sáta ní ngúnut-ñí té Clàudiú tée yìndaha cuèhé nacióⁿ. ²⁹Núu xíãⁿ nchaa ñáyíu sàndáá ìní tnúhu Jèsús ñúú Antiòquiá ní ndatnúhu-yu sá chíndèé-yu nchaa ñáyíu sàndáá ìní tnúhu-gá ndécú distritú Jùdeá cuendá vá ndóhó vihi-yu docó. Te nàcuáa ní níhí-yu, te ducaⁿ ní sacáⁿ tnáhã-yu. ³⁰Te ní tacá díhúⁿ-ãⁿ, te nèhe té Bèé ndíhi té Sàulú cuáháⁿ, cuáha-güedé cue tée yìndaha ñáyíu sàndáá ìní tnúhu-gá.

Sáta ní xíhí té Jàcobó, te ní ngava té Pèlú vecaá

12 Te ndéé dává-áⁿ ní ngúíta té Hèrodés tée yìndaha ñaha xii ñáyíu isràél ní quide úhú-dé ìⁿ úú ñáyíu sàndáá ìní tnúhu Yá Ndiöxí. ²Te ní táúchíúⁿ-dẽ ní tnií-güedé té Jàcobó ñaní té Juáá, te ní sahani ñaha-güedé ndíhi machití. ³Te ío ní cudíí ìní dava ñáyíu isràél cuendá sá ní sahani ñaha-güedé xii té Jàcobó, núu xíãⁿ ní tendaha tùcu té Hèrodés sandàdú-dé ní sáháⁿ tnií tucu-güedé té Pèlú. Te ducaⁿ ní quide-dé cútñàhá ní xóo vico ní xexí-yu pàá sá ñà túú yìhi levadurá. ⁴Te ní naníhí-güedé té Pèlú, te ní tnií ñaha-güedé ndécá ñàha-güedé cuáháⁿ vecaá. Te té Hèrodés

ní táuchíúⁿ-dě cuáháⁿ sáhúⁿ ìⁿ sandàdú cuèndé-güedé té Pèlú. Te ní xáhaⁿ-dě:

—Cundeé-ndó ndì cùmí ndì cùmí-ndó ttee-ǎⁿ —càchí-dé xǎhaⁿ-dě xii-güedé.

Te té Hèrodés ní sani iní-dé queñuhu-dé té Pèlú vecaá òré ná yǎha vico cuèndá cahni ñaha-güedé cáháⁿ-dě ní cùu. ⁵Te ní xǎhi-ni té Pèlú vecaá, te ní xíndeé cuaa ñaha sandadú xii-dé. Te cue ñáyiú sandáá iní tnúhu Yá Ndiòxí ío ní xicáⁿ táhú-yu núú-gǎ cuèndá sá ñà túú nǎ cada ñaha-güedé xii-dé.

Yá Ndiòxí ní dácacu-gǎ té Pèlú vecaá

⁶Ìⁿ niú-gǎ quihi té Pèlú vecaá ní cùu, te nduu tnéé tauchìuⁿ té Hèrodés quíhíⁿ sandàdú queñuhu ñaha-güedé xii-dé vecaá cuèndá quini nchaa ñáyiú nása cada ñaha-güedé ní cùu. Te té Pèlú cáá-dé xidí-dé xití vecaá, te ndi ndùú dúcúⁿ ndáhá-dé ndútú càdená, te xio xio ñni-dé ndécú sandadú, te dava-gǎ sandàdú xíndeé-güedé yèhe vecaá. ⁷Te ní quexìo ìⁿ espíritú xínú cuèchi núú Yá Ndiòxí xití vecaá núú cáá tǎ Pèlú xidí-dé, te uuⁿni ní dáyèhé-xi xití vecaá, te ní dǎnguìhi ñaha-xi xii-dé, te xǎhaⁿ-xi xii-dé:

—Yáchí, ndàcáo —càchí-xi xǎhaⁿ-xi xii-dé.

Te ní ndacáo-dé, te nchaa cadená ndútú dúcúⁿ ndáhá-dé ní nandáxí. ⁸Te ní xáhaⁿ tucu espíritú-ǎⁿ xii-dé:

—Yáchí, nucuíhnu dóó-n, te ndfhu-n chàu-n —càchí-xi xǎhaⁿ-xi xii-dé.

Te ní ndfhu nuu-dé dóó-dé, te ní xáhaⁿ tucu espíritú-ǎⁿ:

—Candixi dóó-n, te na quíhíⁿ-ó —càchí-xi xǎhaⁿ-xi xii-dé.

⁹Te té Pèlú ní chinchícuⁿ-dé espíritú-ǎⁿ, te ñá ní cùtnuní iní-dé nǔu ndáá ìⁿ espíritú xínú cuèchi núú Yá Ndiòxí ducaⁿ quide àdi ñáhá, te dàcoto ñaha-xi xii-dé ní sani iní-dé. ¹⁰Te ndèndaha-ni-dé espíritú-ǎⁿ cuáháⁿ ní yǎha-dé nàcuáa xínutnǎi sandàdú, te ta

yǎha-gǎ-dé núú ndécú dàva-gǎ-güedé. Te ní sáá-dé ndéé yuyèhe núú ndèdì caá nàcuáa ní yǎha ichi sá cuáháⁿ ndéé xití ñuú, te ní nacaáⁿ mée yèhe-ǎⁿ, te ní quee-dé cuáháⁿ-dé ndihi espíritú-ǎⁿ. Te ní tnahá-dé ìⁿ tnuú, te yàcáⁿ ní dándò ñaha espíritú-ǎⁿ xii-dé. ¹¹Te dàtnuní ní nene váha saní núú-dé, te ní cutnùnì iní-dé, te ní cachí-dé:

—Ndáá sá Yá Ndiòxí ní tendaha-gǎ espíritú-ǎⁿ ní quixi-xi ní dácacu ñaha-xi xii-í cuèndá sá và cáhni ñaha té Hèrodés. Te dava ñáyiú isràèl ío ní cudíí iní-yu cuèndá sá nǐ cuini té Hèrodés cahni ñaha-dé xii-í —duha ní cachí-dé sáta nǐ cutnùnì iní-dé.

¹²Te sáta nǐ cutnùnì iní-dé sá nǐ cácu-dé, te cuáháⁿ-dé vehe ìⁿ ñaha nani Mariá nǎnǎ tǎ Juáá, àdi Mácú chi úú ñu-dé, te xíáⁿ ndécú vai-yu càháⁿ ndihí-yu Yá Ndiòxí. ¹³Te té Pèlú ní quexìo-dé ndéé yuyèhe ní dácásáⁿ-dǎ, te ní quixi ìⁿ xíchí nánì Ròdé ní quixi ndehe-xi nǎ cúú ñáyiú dàcasaⁿ. ¹⁴Te ní nucúhuⁿ ndudú-xi sá dǎú tǎ Pèlú, te ní cudíí víhí iní-xi, dico ñá ní nacaáⁿ-xi yuyèhe. Te ní quene cunu-xi cuáháⁿ ngúñaha-xi xǐ-yu sá nútñi té Pèlú yuyèhe ndaa quehé. ¹⁵Te ñá ní sandáá iní-yu tnúhu ní cáháⁿ-xi, te xǎháⁿ-yu xii-xi:

—¡Ná tnúhu vihi cáháⁿ-óⁿ xíchí lúcú! —càchí-yu xǎháⁿ-yu.

Te xǎhaⁿ-xi sǎ ndáá nútñi-dé, te xǎháⁿ-yu:

—Ñá dǎú tǎ Pèlú chi espíritú sá xító ñaha xii-dé cúú sǎ càháⁿ —càchí-yu xǎháⁿ-yu xii-xi.

¹⁶Te òré ducaⁿ xǐtnáhá-yu, te té Pèlú ní dácásáⁿ tucu-dé yuyèhe. Te ní sáháⁿ-yu ní nacaáⁿ-yu yuyèhe, te ní xiní-yu sá dǎú tǎ Pèlú, te ní cuúhu vihí-yu. ¹⁷Te ní quide-dé ndaha-dé núú-yu cuèndá cadí-yu yuhú-yu. Te ní ngúfta-dé ní cani-dé cuèndú nàcuáa ní quide ñaha Yá Ndiòxí xii-dé sá nǐ dácacu

ñaha ìⁿ espíritú xínú cuèchi núú-gă xii-dé vecaá, te ní xáhaⁿ-dê xíí-yu:

—Cúu-ndo tē Jàcobó ndihi dava-gá ñáyiú sàndáá iní tnúhu Jèsús nàcuáa ní quide ñaha Yă Ndiòxí xii-í —càchí-dé xáhaⁿ-dê xíí-yu.

Te sátá dúcáⁿ nǐ xáhaⁿ-dê, te ní quee-dé cuáháⁿ-dé ingá xichi.

¹⁸Te sátá nǐ tũndaá, te ní ngúíta nchaa sandádú càháⁿ ìⁿ càháⁿ ìⁿ-güedé, te xĩtnàha-güedé:

—Ñá túú-gă té Pèlú yíhí vècaá, ¿te nása cada-o-i? —càchí-güedé xĩtnàha-güedé.

¹⁹Te té Hèrodés ní tendaha-dê tit-ní sandádú cuáháⁿ-güedé cuánúndúcú ñaha-güedé, te ñá ní nàníhí ñáhá-güedé xii-dé. Te dătnúní ní cana-dé sandádú cue tée ní xindeé ñáhá xii té Pèlú, te ní tenàá ñáhá-dê xii-güedé, te ní xáhaⁿ-dê xii dava-gá cue sandádú-dé:

—Cahni-ndo cuè tée-ăⁿ —càchí té Hèrodés xáhaⁿ-dê.

Te dătnúní ní quee té Hèrodés distritú Jùdeá cuáháⁿ-dé ñuú Cèsareá, yàcáⁿ ní ngúndecu-dé.

Ní xíhí té Hèrodés

²⁰Té Hèrodés ní cudééⁿ-dê núú ñáyiú ñuú Tírú ndihi núú ñáyiú ñuú Sídón. Te xíáⁿ ní ndatnúhu-yu ní cuu ìⁿnuu tnúhu-yu, te ní xicá-yu cuáháⁿ-yu cuáháⁿ ndatnúhu ndihi ñáhá-yu xii-dé, te ní ndatnúhu ndihí-yu té Blástú. Te tée-ăⁿ cúú-dê chiúⁿ quide-dé núú tē Hèrodés, te ní chindee tnúhu ñaha-dê xíí-yu, chi ní càháⁿ ndàhú-yu núú tē Hèrodés sá vă cádá ũhú ñáhá-dê xíí-yu. Te ducaⁿ nǐ quidé-yu cuendá ñuú té Hèrodés-ăⁿ queé să xéxí-yu. ²¹Te ní xáhaⁿ tē Hèrodés ná nduu quíhíⁿ-yu ndatnúhu ndihi ñaha-dê xíí-yu, te nduu-ăⁿ nǐ quífunuu-dé ìⁿ dóo vâha, ìⁿ sá sácũhnu tée tàxi tnuní. Te ní ngóo-dé núú xilé váha, xilé sá sácõo nchihí tée tàxi tnuní, te ní ngúíta-dé ní

cáháⁿ sàhú-dé dóho-yu. ²²Te uuⁿni ní cuáá-yu te càchí-yu:

—¡Tée-a càháⁿ-dé dico ñá dǐú tēe ñuyítú-a cùu-dé chi ndiòxí cúú-dê! —càchí-yu xĩtnàhá-yu.

²³Te diu-ni òrè-ăⁿ nǐ yáha ìⁿ espíritú xínú cuèchi núú Yă Ndiòxí, te ní sãñaha-xi cuèhé xii té Hèrodés. Te ducaⁿ nǐ tnahá-dé chi mee-dê ñá ní xáhaⁿ-dê sá ñáyiú cùu-dé, te ní càháⁿ-yu sá ndiòxí cúú-dê. Te nchìto-gá-dé ní sanú ñáhá tĩndácú xii-dé, te dătnúní ní xíhí-dé.

²⁴Te ío titní xichi ní sáháⁿ ñáyiú sàndáá iní tnúhu Yá Ndiòxí ní càháⁿ-yu tnúhu-gá, te ío chítú-yu ní sándáá iní-yu tnúhu-gá.

²⁵Te té Bèè ndihi té Sàulú ní ndihi chiúⁿ-güedé, te ní ndee-güedé ñuú Jerusàlén cuáháⁿ-güedé ndihi té Juàá, àdi Mácú chi úú òu-dé.

Té Bèè ndihi té Sàulú cuáháⁿ-güedé dăcuàha-güedé ñáyiú tnúhu Yá Ndiòxí nchaa ñuú xicá

13 Te ñuú Antiòquiá ndécú ìⁿ úú cue tée càháⁿ tnúhu Yá Ndiòxí núú nchaa ñáyiú ní sándáá iní-xi tnúhu-gá. Te ndècu tucu ìⁿ úú cue tée cùu mestrú dăcuàha ñaha-güedé xíí-yu tnúhu-gá. Hⁿ-dê nání-dê Bèè, te ìⁿ-dê nání-dê Xímú, te té Xímú-ăⁿ xáhaⁿ-güedé Nègrú chi tnuu-dê. Te ingá-dé nání-dê Lùciú, te tée-ăⁿ cúú-dê tée ñuú Cirené. Te ingá-dé nání-dê Sàulú, te ingá tucu-dé nání-dê Manàén. Te té Manàén-ăⁿ ndihi té Hèrodés tée cùu gobiernú Galileá ío váha ní xóo càháⁿ ndihi tñaha-güedé cútñahá ní cuu líhli-güedé. ²Te ìⁿ nduu ñá túú nă ní xèxi ñáyiú ní sándáá iní tnúhu Yá Ndiòxí cuendá mee-ni-gă ní càháⁿ ndihí-yu, te ní xáhaⁿ Espíritú Yă Ndiòxí xíí-yu:

—Tendaha-ndo tē Bèè ndihi té Sàulú quíhíⁿ-güedé dava-gá ñuú cada-güedé

chìuⁿ tahu-í, chi ducaⁿ cuiní-í cunduu — cächí Espíritú-gá xǎhaⁿ-xi xii-yu.

³Te ní cáháⁿ ndihi tucú-yu Yá Ndiöxí, te ñá túu tñahí ná ní xèxi tucú-yu, te ní sacáⁿ ndodo-güedé ndaha-güedé díquí tē Bèé ndihi té Sàulú. Te sátá dúcáⁿ nǐ quide-güedé, te ní quide ndee ìní ñàhǎ-yu xii-güedé.

**Té Bèé ndihi té Sàulú
cuáháⁿ-güedé distritú Chìpré
cáháⁿ-güedé tñuhu Yá Ndiöxí**

⁴Te té Bèé ndihi té Sàulú ní quee-güedé cuáháⁿ-güedé cuendá ducaⁿ cuiní Espíritú Yá Ndiöxí cunduu sá cáca cùu-güedé dava-gá ñuú, te ní quexìo-güedé ñuú Selèuciá, te yàcáⁿ ní quee-güedé bàrcú cuáháⁿ-güedé distritú Chìpré. Te ñuú-áⁿ cáá xití lámár chi ndècu ñuhu yichí xití ndute. ⁵Te ní quexìo-güedé mei ñuú Salàminá, te ní quee-güedé bàrcú, te ní xica-güedé cuáháⁿ-güedé nchaa veñúhu ñáyiú isràél cáháⁿ-güedé tñuhu Yá Ndiöxí. Te cuáháⁿ ndihi-güedé té Juàà cuendá chindee ñaha-dé xii-güedé. ⁶Te ní tñii-güedé ichi cuáháⁿ-güedé ñuú Páfós cáá ndàa ìngá xio Chìpré, te yàcáⁿ ní naníhí tñahá-güedé ndihi ìⁿ tée isràél nání-dé Barjèsús, te tée-áⁿ xini-dé cada ndùu-dé, te cächí-dé sá cáháⁿ-dé tñuhu Yá Ndiöxí dico ñá ndàá. ⁷Te tée-áⁿ quidé chìuⁿ-dé ndihi té Sèrgiú, àdi Páblú chi úú òu-dé, te cùu-dé gobièrnú Chìpré, te ío túha-dé. Te ní cana-dé té Bèé ndihi té Sàulú, chi cuiní-dé cundedóho-dé tñuhu Yá Ndiöxí. ⁸Te tée quide nduu-áⁿ ñǎ ní dàña-dé cáháⁿ-güedé tñuhu-gá, chi ñá ní cuiní-dé sá tē cùu gobièrnú-áⁿ tuha-dé ichi Yá Ndiöxí. Te ducaⁿ nǐ quide té Barjèsús, tē xǎhaⁿ-güedé Èlimás. ⁹Te tñahá tucu té Sàulú ndécú ũú òu-dé chi xǎhaⁿ tucu-güedé Páblú, te ndècu ndihi-dé Espíritú Yá Ndiöxí.

Te ní xíndéhé ñhí ñáhá-dé xii tēe quide nduu-áⁿ. ¹⁰Te ní xǎhaⁿ-dē:

—Yòhó, chi dàtná quidé yùcu ñávǎha quide-n chi mee-ni dándahú-n ñáyiú. Yòhó cùu-n dēhe sácufhná, chi nchaa tñuhu váha cuiní Yá Ndiöxí cáháⁿ-yu, te yòhó ñá dàñá-n. ¹¹Te vitna quiní-n nàcuáa cunduu, chi taxi Yá Ndiöxí ìⁿ castiú xii-n chi vá cùtnùní-gá núu-n càca cuu-n ìⁿ úú nduu —cächí-dé xǎhaⁿ-dē xii tēe quide nduu-áⁿ.

Te òré ducaⁿ nǐ xǎhaⁿ tē Páblú xii-dé, te òré-ni ní cuaa-dé, te ñá túu ní cùtnùní tñahí-gá núu-dé, te ní xóo nducu-nǎ-dé ñáyiú ní xóo cuita nehe ñaha xii-dé. ¹²Te tēe cùu gobièrnú ní xini-dé nàcuáa ní quide té Páblú, te ío ní cuñúhu-dé. Te ní tñahá ìní-dé tñuhu Jèsús, núu xǎⁿ ní sándáá ìní-dé.

**Té Páblú ndihi té Bèé ndécú-güedé
ñuú Antiòquiá Písidiá**

¹³Te té Páblú ndihi dava-gá cue tēe xica cuu ndihi-dé ní quee-güedé bàrcú, te ní quee-güedé ñuú Páfós cuáháⁿ-güedé ñuú Pèrgé, te ñuú-áⁿ yíndèhu-xi distritú Pànfiliá. Te té Juàà ní nacuíco-dé ní dándòo ñaha-dé xii-güedé cuánuhú-dé ñuú Jerusalén. ¹⁴Te dava-gá-güedé ní quee-güedé ñuú Pèrgé cuáháⁿ-güedé ñuú Antiòquiá, te Písidiá yíndàha-xi ñuú-áⁿ. Te nduu xíndetátú-yu, te ní sáháⁿ-güedé veñúhu ñáyiú isràél, te ní ngóo-güedé xití veñúhu. ¹⁵Te cue tēe ndècu veñúhu ní queheⁿ-güedé tutú yódó tñùní nchaa tñuhu sá nǐ chídó tñùní ndii Moisés ndihi tutú yódó tñùní nchaa tñuhu sá nǐ chídó tñùní dava-gá cue tēe ní xóo cáháⁿ tñuhu Yá Ndiöxí ndéé sanaha, te ní dácúahá-güedé ní xíndedóho cue ñáyiú, te dàtnùní cue tēe yíndaha veñúhu-áⁿ nǐ xǎhaⁿ-güedé xii té Páblú ndihi dava-gá-güedé:

—Nchòhó cue tēe cùu ñaní tñahá-ndǐ, te núu cuiní-ndó cáháⁿ-ndó tñuhu Yá

Ndiöxí, te cuu cáháⁿ-ndó tñavíi cuendá cutúha-yu —càchí-güedé xáhaⁿ-güedé.

¹⁶Te té Páblú ní ndacuñí-dé, te ní ndacani-dé ndaha-dé cuendá cadí-yu yuhú-yu te cundedóho-yu tnúhu cáháⁿ-dé, te ní xáhaⁿ-dè:

—Te nchòhó ñáyiú quide nchaa nacuaa càháⁿ Yá Ndiöxí ndihi nchaa nchòhó ñáyiú isràél, cundedóho-ndo nchàa-ndo ñⁿ tnúhu na càháⁿ-í-a. ¹⁷Te cuèi ndéé sanduu te cuèi vitna chindee ñaha-ni Yá Ndiöxí xii nchaa ñáyiú isràél, te ní nacáxi ñaha-gã xií-yu te ní chindee ñaha-gã cuendá cáyá-yu, chi cuiní-gã sá cúu vâi-yu, te ducaⁿ ñi quide-gã cútnàhá ní xindecú-yu nacióⁿ Ègiptú. Te dâtnùní ní dácäcu ñaha-gã xií-yu ñuu-áⁿ, chi mee-gã nchaa ndäcu-gã quidé-gã. ¹⁸Te ní xindecú-yu ñⁿ xichi núu ñã túu tñahí sácúndecu ñáyiú údico cuíá, te xití údico cuíá-ãⁿ ñi cundee ñi-gã nchaa sá ñi quidé-yu. ¹⁹Te Yá Ndiöxí ní chindee ñaha-gã xii ñáyiú isràél, te ní dánáã-yu úsá nacióⁿ, chi cuendá ní cuiní-gã cuu cuendá-yu ñuhú-áⁿ. ²⁰Te dâtnùní ní cachí Yá Ndiöxí sá díu-ní cuè tée cùchiuⁿ taxi tnuní-güedé nchaa ñáyiú, te ducaⁿ ñi quide-güedé dâtná cúmí ciëndú dava cuíá. Te sátá xiãⁿ, te ní xindecu té Sãmuél tée ní cáháⁿ tnúhu Yá Ndiöxí. ²¹Te dàvã-áⁿ ñi cuiní ñáyiú isràél sá cündècu ñⁿ tée quindaha ñaha-dé xií-yu, te Yá Ndiöxí ní cachí-gã sá tã Sàul quindaha-dè-yu, te tée-áⁿ ñi cuu-dé déhe té Cís, te té Benjamín tée ní xindecu ndéé sanaha-gã ní cuu ñani tñahá-dè. Te té Sàul ní xindaha-dè ñáyiú údico cuíá. ²²Te Yá Ndiöxí ñã ní cuiní-gã cundecu-ni-dé quindaha-dè ñáyiú, chi ní cuiní-gã sá tã Dàvíi ndíhu ndaha-dè cue ñáyiú isràél, te ní cachí-gã: “Ío váha ní tñahá ñi-í nàcuáa quide té Dàvíi déhe tée Isái, te cada-dé nchaa nàcuáa cúnaha-í xii-dé”, duha

ní cachí Yá Ndiöxí —càchí té Páblú xáhaⁿ-dè xií-yu.

²³Te ní xáhaⁿ tucu té Páblú:

—Diu-ni ñani tñahá tã Dàvíi cúu Jèsús. Te Yá Ndiöxí ní tendaha-gã Jèsús ní quixi-gã ñuyú-a cuendá nchaa ñáyiú isràél ná quindáa ñi ñahá xii Jèsús naníhi tãhú-yu, chi ducaⁿ ñi cachí Yá Ndiöxí cunduu. ²⁴Te cútnàhá vátã ngüita-gã Jèsús cáháⁿ-gã tnúhu Yá Ndiöxí, te ní cáháⁿ té Juàá núu ñáyiú isràél sá xini ñuhu-xi dañá-yu nchaa sá cuèhé sá dúhá, te cuanduté-yu. ²⁵Te sa ta cùyatni-ni-gã cúu-dé, te ní xáhaⁿ-dè xií-yu: “Nchòhó càchí-ndó sã yúhú cúu-í Crístú Yaa ndétú-ndó dico ñahá, chi ñã díu yúhú cúu-í Crístú, chi davitna quixi Crístú Yaa tendaha Yá Ndiöxí quixi ñuyú-a. Te yúhú cúu-í ñⁿ tée duuⁿ duuⁿ ñã túu tàu nandaxi cuèdicó chàu-gã dico quide-í chiuⁿ-gã”, duha ní cáháⁿ te Juàá —càchí té Páblú xáhaⁿ-dè xií-yu.

²⁶Te ní xáhaⁿ tucu té Páblú:

—Cundedóho tucu-ndo ñngã tnúhu na càháⁿ-í. Nchòhó tñahá-ndó cùu-ndo ñani tñahá ndii Àbrahám, te xini-ndó sã Yá Ndiöxí cúnù-gã. Te diu-ni-gã cuiní-gã sá nchãá-ndó cundedóho-ndo tnúhu-gã, chi cùu-xi tnúhu sá càháⁿ nàcuáa naníhi tãhú-ndó. ²⁷Te nchaa ñáyiú ndècu ñuu Jerusálén ndihi nchaa cue tée cùmu ñã ní cùtnuní ñi-yu ndihi-güedé sã Yá Ndiöxí ní tendaha-gã Jèsús ní quixi-gã ñuyú-a. Te ñã ní sãha-yu cuendá sã díu Jèsús ní cacunehe cue tée ní cáháⁿ tnúhu Yá Ndiöxí ndéé sanaha cuèi ní dácuaã-yu tnúhu-gã veñuhu-yu ndi tñahá únã nduu, nduu ndetátú-yu. Te ní cachí-yu sã ndècuéchi Jèsús, te ní xáhãⁿ-yu sá cáhni ñaha-güedé xii-gã. Te xiãⁿ sa ñaha cue tée ní xóo cáháⁿ tnúhu-gã ndéé sanaha sã dúcãⁿ càháⁿ-yu. ²⁸Te cuèi ñã túu ñã ní quide-gã te ní xáhãⁿ-yu xii té Pilátú tée cùu gobiernú sá táuchiuⁿ-dè cahni ñaha-güedé xii-gã. ²⁹Te xiãⁿ núu ní sata caa ñaha-güedé

xii-gá núú cùrúxí. Te ní quide-güedé nchaa nàcuáa ní chídó tñuní cue téé ní cáháⁿ tñúhu Yá Ndiöxí ndéé sanaha. Te sátá nì xíhí-gá, te ní nunehe ñaha-güedé xii-gá núú cùrúxí, te nchìdo ñaha-güedé cuáháⁿ, te ní chíhi ñaha-güedé ìⁿ xití yaú. ³⁰Te Yá Ndiöxí ní dándótó-gã Jèsús. ³¹Te titní xito ní sáháⁿ Jèsús núú ndécú ñáyiú ní xica cuu ndihi-gá, ñáyiú ní quee distritú Galileá ní sáháⁿ-yu ndihi-gá ñuú Jerusalén. Te vitna nchaa ñáyiú-áⁿ xáháⁿ-yu xii dava-gá ñáyiú isràél nàcuáa ní cuu ní ndoto-gá.

³²Te nchúhú càháⁿ-ndí nàcuáa cada-ndo nàníhí tàhú-ndó, chi Yá Ndiöxí ní xáhaⁿ-gã xii cue ñaní tnáhá-ó nì xíndecu ndéé sanaha sã téndàha-gá Déhe-gá Jèsús quixi-gá ñuyíú-a. ³³Te ní quixi-gá ní xíhí-gá, te ní dándótó ñaha Yá Ndiöxí xii-gá, te núú xíáⁿ naníhí tàhú-ó núu na quíndáá iní-ó-gã. Te ìⁿ téé ní cáháⁿ tñúhu Yá Ndiöxí ndéé sanaha nì chídó tñuní-dé núú sàlmú cúú ùú nàcuáa ní cáháⁿ Yá Ndiöxí ní xáhaⁿ-gã xii Déhe-gá, te duha ní xáhaⁿ-gã: “Yòhó cúú-n Déhe-í, te vitna cutnùnì iní ñáyiú sá yùhú cúú-í Tátá-n”, duha ní xáhaⁿ-gã xii Jèsús. Te ñu-ni ducaⁿ nì chídó tñuní téé ní cáháⁿ tñúhu-gá ndéé sanaha. ³⁴Te ingá xichi tucu núú tütú-gá ní chídó tñuní ìⁿ téé ní xíndecu ndéé sanaha nàcuáa ní xáhaⁿ-gã xii Déhe-gá, te duha ní xáhaⁿ-gã: “Mee-ni sã vâha cada ñaha-í dàtná ní xí-í té Dàvíí”, duha ní xáhaⁿ-gã. Te ducaⁿ nì chídó tñuní téé ní xíndecu ndéé sanaha nàcuáa ní cáháⁿ Yá Ndiöxí, chi òré ní xíhí Jèsús te ní dándótó ñaha-gá cuendá sã vã tñú yìqui cuñú-gã. ³⁵Te núú xíáⁿ duha ní chídó tñuní ìⁿ téé ní xíndecu ndéé sanaha nùú librí Sàlmú nàcuáa ní xáhaⁿ-dè xii-gá: “Vá dánhá-n sã tñú yìqui cuñú Déhe-n chi ío vâha quide-gá”, duha ní chídó tñuní téé ní xíndecu ndéé sanaha —càchí té Pàblú xáhaⁿ-dè xí-yu.

³⁶Te xáhaⁿ tucu-dé:

—Te té Dàvíí ní quide-dé nchaa chiúⁿ ní táhú Yá Ndiöxí cada-dé, te dàtnùnì ní xíhí-dé. Te ní chindúxi ñaha-güedé xii-dé yatni nàcuáa yíndúxi cue ñaní tnáhá-dè ndéé sanaha-gã, te xíáⁿ nì téhyú yiqui cuñú-dé. ³⁷Te Jèsús chi ñá ní téhyú yiqui cuñú-gã, chi ní dándótó ñaha Yá Ndiöxí xii-gá. ³⁸Te cuiní-í cachí tñúhu-í xii-ndo cuendá cutnùnì iní-ndó nchaa-ndo sã cáda càhnu iní Yá Ndiöxí nchaa cuéchi-o, chi ní xíhí Jèsús cuendá naníhí tàhú-ó. ³⁹Te nchaa ñáyiú na quíndáá iní ñáhá xii Jesús te cada càhnu iní-gá nchaa sã ñà túú vâha ní quidè-yu, chi núu mee-ni tñúhu ní chídó tñuní ndí Moisés ná quíndáá iní-yu te vã nàníhí tàhú-yu. ⁴⁰⁻⁴¹Te ío coto-ndo mée-ndo cuendá sã vã yâha-ndo dàtná ní cachí Yá Ndiöxí yâha cue ñáyiú ñá túú ní quide vâha ní xíndecu ndéé sanaha. Te nàcuáa ní cáháⁿ-gã ní chídó tñuní ìⁿ téé ní cáháⁿ tñúhu-gá ndéé sanaha, te duha ní xáhaⁿ-gã xí-yu dàvã-áⁿ:

Cundedóho nchaa nchòhó ñáyiú cuèhé yuhu-xi na càháⁿ-í ìⁿ tñúhu te quínì-ndó nã cuñúhu-ndo, yúhú quidè-í vâi núú sã ío vâha vitna ndècu-ndo ñuyíú-a,

te cuèí na còo ñáyiú cachí tñúhu xii-ndo nàcuáa ndùu nchaa sã vâha-áⁿ, dico nchòhó vã quíndáá iní-ndó, te sã dúcãⁿ càda-ndo vã quíndáá iní-ndó, te dàcuíta nihnu-ndo mée-ndo.

Duha ní xáhaⁿ-gã xí-yu te ducaⁿ nì chídó tñuní téé ní cáháⁿ tñúhu-gá ndéé sanaha —càchí té Pàblú xáhaⁿ-dè xí-yu.

⁴²Te òré ní ndee té Pàblú veñúhu ñáyiú isràél ndihi cue téé xica cuu ndihi-dé, te ní cáháⁿ ndàhú ñáyiú yìhi veñúhu núú-dè sã quèhⁿ-dé núú ùná nduu, te ñu-ni tñúhu ní cáháⁿ-dé cáháⁿ tucu-dé òré quexio-dé. ⁴³Te sátá nì tñúhú veñúhu-yu, te vâi ñáyiú isràél ndihi ñáyiú ní chitnahá ñáhá xí-yu nchicúⁿ nihnu quide nacuáa quidè-yu càháⁿ

ndihí-yu Yá Ndiöxí cuáháⁿ ndihí-yu té Páblú ndihí té Bèé. Te ní xáhaⁿ-güedé xií-yu sá vǎ dáñá ndèé-yu canchicúⁿ nihnú-yu tnúhu sá cǎháⁿ nàcuáa quide Yá Ndiöxí sá cúu-xí-yu.

⁴⁴ Te núú ùná nduu, nduu ndètatú-yu ní quexìo vai vihi ñáyiú, chi nihíí ñuú ní quexìo ndedóho-yu tnúhu Yá Ndiöxí.

⁴⁵ Te cuendá sá ïo vǎi ñáyiú ní quexìo, núu xiǎⁿ ní cuu cuédú ínì ñáhá ñáyiú isràél xii té Páblú, te ní xícuehè ñáhá-yu xii-dé. Te ní xáháⁿ-yu xii-dé sá dándàhú ñáhá-dé xií-yu ndihí tnúhu cǎháⁿ-dé.

⁴⁶ Te té Páblú ndihí té Bèé ñá túú ní yùhú ñáhá-güedé xií-yu. Te ní xáhaⁿ-güedé:

—Xini ñuhu-xi díhna-gá nchòhò ñáyiú isràél cǎháⁿ ndihí-ndí tnúhu Yá Ndiöxí, te mee-ndo ñǎ cuíní-ndó cùndedóho-ndo. Te sá dúcáⁿ quide-ndo, te vǎ nánihí tǎhú-ndó, te ni vǎ cǎháⁿ-gá-ndí tnúhu Yá Ndiöxí núú-ndó, dico cǎháⁿ-ndí núú dàva-gá ñáyiú cuèi ñá díú ñáyiú isràél cúu-yu, ⁴⁷ chi ducaⁿ ní táuchíúⁿ Yá Ndiöxí cada-ndí. Te ní cachí-gá:

Cuíní-í cundecu-ndo dàtná ïíⁿ tée yòtnuú ñuhú cundecu-ndo

cǎháⁿ-ndó tnúhu-í núú nchàa ñáyiú ñá túú cùndihí-ndo ñáyiú ndècu nihíí ñuyíú, te naníhí tǎhú-yu,

duha ní cǎháⁿ-gá —cǎchí té Páblú ndihí té Bèé xǎhaⁿ-güedé xií-yu.

⁴⁸ Te ñáyiú ñá túú cùu ñáyiú isràél ïo ní cudíí ínì-yu sá dúcáⁿ ní cǎháⁿ-güedé, te ní xitnàhá-yu sá ïo váha cuáháⁿ tnúhu Yá Ndiöxí. Te mee Yá Ndiöxí sa nàha-gá nándi cùu ñáyiú naníhí tǎhú, te díu-ni ñáyiú-áⁿ ní sándáá ínì-yu.

⁴⁹ Te nchaa xichi xiǎⁿ ní sáháⁿ-yu ní cǎháⁿ-yu tnúhu-gá. ⁵⁰ Te cue tée isràél ní ndatnúhu-güedé ndihí cue tée cùnuu, ndihí cue ñáyiú díhí cùnuu, te ñáyiú díhí-áⁿ ñá túú tnàhí cùmánì-yu veñúhu. Te ní xáhaⁿ-güedé sá cǎdá úhú-yu té Páblú ndihí té Bèé, te dàtnùní cuícúⁿ ñáhá-yu xii-güedé, te ducaⁿ ní quidé-yu.

⁵¹ Te ní casaⁿ ñuhu té Páblú ndihí té Bèé sáhá-güedé ní naquidi-güedé tícǎ chùhmá ní tníí sáhá-güedé. Te ducaⁿ ní quide-güedé cuendá cutnùní ínì-yu sá ñá túú ní quide váha-yu. Te dàtnùní ní quee-güedé cuáháⁿ-güedé ñuú Ìconiú.

⁵² Te ñáyiú ní sándáá ínì-xi tnúhu Jèsús ïo váha ní cuu ínì-yu cuendá sá ní naníhí tǎhú-yu, te ncháa-yu sa ndècu ndihí-yu Espiritú Yá Ndiöxí.

Té Páblú ndihí té Bèé ndécú-güedé ñuú Ìconiú

14 Te ní quexìo té Páblú ndihí té Bèé ñuú Ìconiú. Te ní sáháⁿ-güedé veñúhu ñáyiú isràél, te ïo váha ní cǎháⁿ-güedé tnúhu Yá Ndiöxí, te vǎi ñáyiú isràél ndihí ñáyiú ñá túú cùu ñáyiú isràél ní sándáá ínì-yu tnúhu-gá.

² Te dava ñáyiú isràél ñá ní sándáá ínì-yu, te ní cǎháⁿ cuèhé-yu cuendá té Páblú ndihí té Bèé cuendá sá vǎ quindáá ínì ñáyiú ñá túú cùu ñáyiú isràél. ³ Te ní xíndecu-güedé titní nduu, te ñá túú tnàhí ni yùhú-güedé ní dǎcuáhá-güedé ñáyiú tnúhu Yá Ndiöxí. Te mee-gǎ ní chindee ñàha-gá ní quide-güedé titní núú sǎ vǎ yòo tnàhí ndàcu cada, te ïo ní cuñúhu-yu. Te ducaⁿ ní quide-gá cuendá cutnùní ínì-yu sá ndáá cǎháⁿ-güedé sá mée-gǎ ïo cùu ínì ñáhá-gǎ xií-yu, te naníhí tǎhú-yu núu na quindáá ínì-yu tnúhu-gá. ⁴ Te ní quee dava ñáyiú ñuú Ìconiú, davá-yu cùndihí-yu ñáyiú isràél ñáyiú ñá túú sándáá ínì tnúhu Jèsús. Te davá-yu cùndihí-yu cue tée ní táuchíúⁿ Jèsús cǎháⁿ tnúhu-gá. ⁵ Te ñáyiú isràél ndihí dava-gá ñáyiú ñá túú sándáá ínì-xi ní cuu ïíⁿnuú-yu ndihí cue tée cùnuu sá cǎní-yu-güedé, te cuáha yúú ñáhá-yu xii-güedé. ⁶ Te té Páblú ndihí té Bèé ní níhí-güedé tnúhu sá cuínì-yu caníhá-yu, núu xiǎⁿ dayuhu ní quee-güedé cuáháⁿ-güedé ñuú Lìstrá ndihí ñuú Dèrbé. Te ndi ndúú ñuú-áⁿ yíndèhu-xi Licaonía. Te ní sáháⁿ-güedé

dava-gá ñuú lĩhli cãa yatni xíaⁿ. ⁷Te nchaa ñuú-áⁿ ñĩ cáháⁿ-güedé tnúhu Jësús.

**Ñuú Lìstrá ní sãha yúu
ñáhã-yu xii té Pãblú**

⁸Te ñuú Lìstrá ndécú ìⁿ tée yacua, mee-ni nùcúo-dé chi ducaⁿ tnàhĩ cãa-dé ní cacu-dé. ⁹Te ndédóho-dé tnúhu cãháⁿ té Pãblú, te ní cutnùnĩ iní té Pãblú sã ìo sãndáá iní tée yacua-ãⁿ sã Yã Ndiöxĩ cada tátna ñaha-gã xii-dé, núu xíaⁿ ní xíndéhé ñaha váha té Pãblú xii-dé. ¹⁰Te té Pãblú ní cáháⁿ ñhi-dé, te ní xáhaⁿ-dë:
—Ndacuíñĩ cunutnĩ váha-n
—càchĩ-dé xãhaⁿ-dë.

Te ní ndacuíñĩ cunu-dé te ní xica-ni-dé. ¹¹Te òré ní xiní-yu sã tẽ Pãblú ní quide tátna-dé tée yacua-ãⁿ, te ncháa-yu ní cáháⁿ-yu tnúhu mèe-yu tnúhu Licàoniá. Te ní cáháⁿ ñhi-yu, te xĩtnáhã-yu:

—Cue tée-ãⁿ sãnuu sã ñãyiu cùu-güedé dico ñáhã, chi ndiöxĩ cúu-güedé te ní quexio-güedé ñuyíu-a
—càchĩ-yu xĩtnáhã-yu.

¹²Te ní cachĩ-yu sã tẽ Bèé cúu-dë ndiöxĩ dánànĩ-yu Jüpitér, te té Pãblú cúu-dë ndiöxĩ dánànĩ-yu Mèrcuriú, chi cuendá tée-áⁿ cúu-dë tée cãháⁿ. ¹³Te cãa ìⁿ veñúhu yuhu ñuú-áⁿ núu quidé cãhnú-yu ndiöxĩ sã dánànĩ-yu Jüpitér. Te dútú yíndàha veñúhu-áⁿ ndécã-dë ìⁿ úú ndicutu cuáhãⁿ quehé veñúhu, te ñũhu itá dúcúⁿ-güedi. Te cue quiti-áⁿ cahni-dé cada cãhnu-dé ndihĩ-yu té Bèé ndihĩ té Pãblú ní cùu, chi ducaⁿ quidé-yu quide cahnú-yu ndiöxĩ-yu. ¹⁴Te té Bèé ndihĩ té Pãblú ní ñhi-güedé tnúhu nãcuãa sãni iní-yu cadã-yu, te ní ndátã-güedé dóó-güedé cuendá cutnùnĩ iní-yu sã ñã tnàhã iní-güedé nãcuãa sãni iní-yu cadã-yu. Te xĩnu-güedé cuãnguihu-güedé tnuú-yu, te ñhi ní cáháⁿ-güedé, te xãhaⁿ-güedé:

¹⁵—¿Nã cuendã ducaⁿ cuinĩ-ndó cãda-ndo? Te ñu-ni tnàha ñãyiu-ndo cùu-ndĩ, dicó-ni tnúhu Yã Ndiöxĩ véxi-ndĩ dacuãha ñaha-ndĩ xii-ndo cuendã sã vã cadã-gã-ndó nãcuãa quide-ndo, te quindãá iní-ndó Yã Ndiöxĩ, chi ìⁿdii-ni Yã Ndiöxĩ ndécú. Te ñu-gã ní cadũha-gã andiu ndihĩ ñuyíu-a ndihĩ lãmar ndihĩ nchaandi túhú sã ìo ñuyíu-a. ¹⁶Te ndéé sanaha ní dãnã Yã Ndiöxĩ ní quidé-yu nãcuãa cuáhãⁿ iní mèe-yu. ¹⁷Te ní xóo cada-gã sã váha cuendã cutnùnĩ iní-yu sã ìo váha iní-gã. Te ñu-gã dácùuⁿ-gã dáu, te tàxi-gã sã nchító-ó chi xitò-gã nchaa tatã xítú-ó, te xíaⁿ cúdĩ iní-ó ndecu-o ñuyíu-a —càchĩ té Pãblú ndihĩ té Bèé xãhaⁿ-güedé xii-yu.

¹⁸Te cuẽ ducaⁿ ñĩ xáhaⁿ-güedé nchaa tnúhu-áⁿ, dico ìo úhú ní sãndáá iní-yu ñã ní sãhnĩ-yu ndicutu-áⁿ chi cuendã ducaⁿ tnàhĩ quidé-yu sãhnĩ-yu ndicutu òré quidé cãhnú-yu ndiöxĩ-yu.

¹⁹Te ñuú Antiöquíã ndihĩ ñuú Ìconiú xĩndecu dava ñãyiu isrãel, te ní queé-yu cuáhãⁿ-yu ñuú Lìstrá núu ndécú té Pãblú. Te xíaⁿ ñĩ quexiò-yu te ní xãháⁿ-yu xii ñãyiu dii ñuú xíaⁿ sã cãhnĩ-yu té Pãblú. Te ní sãha yúu ñáhã-yu xii-dé, te ní cáháⁿ-yu sã ñĩ xĩhĩ-dé, te ní tñi ñaha-güedé xii-dé, te tãñuhu ñaha-güedé xii-dé cuáhãⁿ ìⁿ xio yuhu ñuú ní sã dáquéné ñaha-güedé. ²⁰Te ní quexio cue ñãyiu sãndáá iní tnúhu Jësús núu cátuu-dé-áⁿ, te ní nadúcúⁿ ndéé ñáhã-yu xii-dé, te nini xĩnutnĩ-yu-áⁿ ñĩ ndacúo-dé cuãnuhú ndihĩ ñaha tucu-dé xii-yu xitĩ ñuú. Te nduu tñé-áⁿ ñĩ ndee-dé ndihĩ té Bèé cuáhãⁿ-güedé ñuú Dèrbé.

²¹Te ní cáháⁿ-güedé tnúhu Yã Ndiöxĩ ñuú-áⁿ, te ìo vãi ñãyiu ní sãndáá iní-yu tnúhu-gã. Te dãtnùnĩ ní quee-güedé cuáhãⁿ tucu-güedé ñuú Lìstrã, ndihĩ ñuú Ìconiú, ndihĩ ñuú Antiöquíã. ²²Te ní xáhaⁿ-güedé xii-yu sã vã dãnã

nìhnú-yu tnúhu Jèsús. Te sá dúcáⁿ ní cáháⁿ-güedé, te vîhi-gá ní cudíí iní-yu cadá-yu nàcuáa cuiñí Yá Ndiöxí cadá-yu, te ní xáhaⁿ-güedé:

—Dacuití cündecu-o ñuyú-a ndoho-o, te dätñuní ducaⁿ te nacuaca ñaha Yá Ndiöxí xii-o —càchí-güedé xáhaⁿ-güedé xií-yu.

²³Te ní sáháⁿ-güedé ndi tnahá ìⁿ ìⁿ xichi núu ndécú ñáyiú dàcuaha tnúhu Yá Ndiöxí, te ní taxi ndecu-güedé cue téee quindaha ñaha xií-yu, te ní cáháⁿ ndihi-güedé Yá Ndiöxí, te ñá túu tnahí ná ní xèxi-güedé cuendá sá ñí cáháⁿ ndihi-güedé-gá. Te ní xáhaⁿ-güedé sá Yá Ndiöxí coto ñaha-gá xií-yu chi ñiu-ni-gá ní sándáá iní-yu.

Té Páblú ndihi té Bèè cuáháⁿ tucu-güedé ñuú Antiòquiá Siríá

²⁴⁻²⁵Te dätñuní ní quee té Páblú ndihi té Bèè cuáháⁿ-güedé, ní yáha-güedé distrítú Pìsidíá. Te ní quexìo-güedé ñuú Pèrgé, xíáⁿ ñí cáháⁿ-güedé tnúhu Jèsús. Te ñuú-áⁿ yíndèhu-xi Panfilíá. Te dätñuní cuáháⁿ-güedé ñuú Àtaliá. ²⁶Te yàcáⁿ ní quee-güedé bàrcú cuánuhú tucu-güedé ñuú Antiòquiá. Te ñuú-áⁿ cúu-xí ñuú núu ñí xícáⁿ táhü-yu núu Yá Ndiöxí cuendá sá chíndèe ñaha-gá xii-güedé chiuⁿ quide-güedé. Te cuendá sá ñí ndihi chiuⁿ-güedé nchaa ñuú núu ñí sáháⁿ-güedé, núu xíáⁿ cuánuhú-na-güedé. ²⁷Te ní ndexìo-güedé ñuú-áⁿ, te ní cana-güedé nchaa ñáyiú sándáá iní tnúhu-gá, te ní cani-güedé cuendú núu-yu nchaa nàcuáa ní cuu núu ñí sáháⁿ-güedé, te xáhaⁿ-güedé: “Yá Ndiöxí ío ní chindee ñaha-gá xii-ndí ní cáháⁿ-ndí tnúhu-gá núu ñí sáháⁿ-ndí, te mee-gá ní quide sá tnahá ñáyiú ñá túu cùu ñáyiú isràèl ní xíndedóho-yu tnúhu-gá cuendá quíndáá iní-yu”, càchí-güedé xáhaⁿ-güedé xií-yu. ²⁸Te vâi nduu ní xíndecu-güedé ñuú

Antiòquiá ndihi nchaa ñáyiú ní sándáá iní tnúhu Jèsús.

Ní natacá ñáyiú sándáá iní tnúhu Jèsús ñuú Jerusalén

15 Te ní quee ìⁿ úú cue téee distrítú Jüdeá cuáháⁿ-güedé ñuú Antiòquiá, te ní sáá-güedé, te ní xáhaⁿ-güedé xii ñáyiú sándáá iní tnúhu Jèsús sá núu vá cuáhá-güedé seña ñíi nchaa cue téee dätñá ní cachí ndíi Moisés, te vá náníhí tãhú-güedé. ²Te sá dúcáⁿ ñí cáháⁿ cue téee-áⁿ, te ní ngúíta té Páblú ndihi té Bèè ní tenàá-güedé cue téee-áⁿ, chi dandáhú ñáhá-güedé cuiñí-güedé ní cùu. Te nchaa ñáyiú sándáá iní tnúhu-gá ní cachí-yu sá quíhíⁿ té Páblú ndihi té Bèè ndihi ìⁿ úú-gá-güedé ñuú Jerusalén. Te yàcáⁿ cada-güedé ìⁿ jündá ndihi mee-ni cuèee téee ní táuchíúⁿ Jèsús càháⁿ tnúhu-gá, ndihi cue téee yíndaha ñáyiú sándáá iní tnúhu-gá ñuú-áⁿ, te jündá-áⁿ cada ndáá-güedé tnúhu ní cáháⁿ cue téee ní sáá ñuú Antiòquiá.

³Te nchaa ñáyiú sándáá iní tnúhu-gá ní quide ndee iní ñáhá-yu xii-güedé, te ní tñii-güedé ichi cuáháⁿ-güedé. Te ní yáha-güedé distrítú Fèniciá ndihi distrítú Sàmariá, te yàcáⁿ ní cani-güedé cuendú nása ní cuu ní tuha ñáyiú ñá túu cùu ñáyiú isràèl ichi Yá Ndiöxí, te ní cudíí víhí iní nchaa ñáyiú ní xíndedóho-áⁿ.

⁴Te té Páblú ndihi té Bèè ní ndexìo-güedé ñuú Jerusalén, te ío ní cudíí iní-yu sá ñí ndexìo váha-güedé. Te ndècu dava-gá cue téee ní táuchíúⁿ Jèsús dácuáha ñaha xií-yu tnúhu-gá, ndihi cue téee yíndaha ñaha xií-yu, ndihi dava-gá ñáyiú sándáá iní tnúhu-gá, te ní cani-güedé cuendú núu-yu nàcuáa ní quide Yá Ndiöxí ní chindee ñaha-gá xii-güedé ní quide-güedé chiuⁿ-gá. ⁵Te ndècu ìⁿ úú cue téee ní tuha ichi Yá Ndiöxí, te cue téee-áⁿ cúu-güedé cue

tée fariséú, te ní ndacuñí-güedé, te ní xáhaⁿ-güedé:

—Dacuití xini ñuhu-xi sá cuáha-güedé seña ñii cue tée cumaní cue tée ñá túú cùu ñáyiú isràél, te cúnaha-ndo sá ná cáda-güedé nchaa nàcuáa ní chídó tñuní ndí Moisés —cächí cue tée cùu fariséú-áⁿ xáhaⁿ-güedé xii-güedé.

⁶ Te cue tée ní táuchíⁿ Jèsús dacuàha ñaha xii ñáyiú tñuhu-gá, ndihi cue tée yíndaha ñáyiú sàndáá iní tñuhu-gá ní quide-güedé jündá cuendá ní ndatnúhu-güedé nása cunduu. ⁷ Te vài vihi tñuhu ní cáháⁿ-güedé. Te té Pèlú ní ndacuñí-dé, te ní xáhaⁿ-dè xii-güedé:

—Nchòhó cue tée ndècu ndihi-í ichi Xítóhó Jesucristú, chí cündèdóho ìⁿ tñuhu na càháⁿ-í-a. Sa naha-ndo sá ñ cachí Yá Ndióxi sá díu-í cáháⁿ-í tñuhu Jèsús núú ñáyiú ñá túú cùu ñáyiú isràél cuendá sá quíndáá iní-yu, te naníhí tàhú-yu. ⁸ Dico Yá Ndióxi sa naha-gá nása càa iní ìⁿ ìⁿ ñáyiú. Te cùt-nuní iní-ó sá cúú iní ñáhá-gá xii cue ñáyiú ñá túú cùu ñáyiú isràél, chí ní sánaha-gá Espíritú-gá ndécú ndihí-yu dàtná cuíní-ndó ñí taxi-gá ndécú ndihi nchoo. ⁹ Chi Yá Ndióxi ìⁿ nuu-ni cùu iní ñáhá-gá xii-o nchàa-o ndihi cue ñáyiú ñá túú cùu ñáyiú isràél, chí tñahá-yu ní xócání-gá nchaa sá cuèhè sá dúhá ñí xóo cadá-yu ndéé òré ní sàndáá iní-yu Jèsús. ¹⁰ ¿Te ná cuendá nchòhó cuíní-ndó càda ñáyiú ní sàndáá iní tñuhu-gá ìⁿ sá ñá tñahá iní-gá sá cáda-yu? Te cuíní-ndó dàndoho-ndó-yu. Te ni nchò te ni cue ñaní tñahá-ó ñí xíndecu ndéé sanaha ñá ní ndàcú-yu cadá-yu nchaa xíáⁿ. ¹¹ Te vá dúcáⁿ càháⁿ-ndó, chí sa naha-ndo sá Yá Ndióxi ní cundàhú iní ñáhá-gá xii-o, te díó ducaⁿ ñí quide-gá sá naníhí tàhú-ó nchàa-o. Te díu-ni ducaⁿ ñí quide-gá ñáyiú ñá túú cùu ñáyiú isràél, te ní naníhí tàhú-yu —cächí té Pèlú xáhaⁿ-dè xii-güedé.

¹² Te dàtnuní té Bèè ndihi té Páblú ní ngúita-güedé ní cáháⁿ-güedé, te ní xíndedóho-yu nchaa tñuhu ní cáháⁿ-güedé. Te ní xáhaⁿ-güedé xii-yu nàcuáa ní chindee ñaha Yá Ndióxi xii-güedé, te ní quide-güedé vài núú sá và yòo tñahí ndàcu cada, te ducaⁿ te ní cutnùní iní ñáyiú ñá túú cùu ñáyiú isràél sá ndàá càháⁿ-güedé. ¹³ Te òré ní ndihi cuèndú ní cáháⁿ-güedé, te té Jàcobó ní xáhaⁿ-dè:

—Nchòhó cue tée ndècu ndihi-í ichi Xítóhó Jesucristú, chí cündèdóho ìⁿ tñuhu na càháⁿ-í-a. ¹⁴ Té Xímú, àdi Pelú chí úú díu-dé, ní cani-dé cuèndú nàcuáa ní quide Yá Ndióxi ndéé dífna ní dáquée díⁿ-gá ñáyiú ñá túú cùu ñáyiú isràél tnuú nchaa ñáyiú ñá túú ndècu ichi-gá, cuendá cuíní-gá chiñuhu ñahá-yu xii-gá. ¹⁵ Te dàtnuní ní cáháⁿ-dè nàcuáa ní cáháⁿ Yá Ndióxi ndéé sanaha. Te duha ní chídó tñuní cue tée ní xóo cáháⁿ tñuhu-gá ndéé sanaha nàcuáa ní cáháⁿ-gá, te duha ní cachí-gá:

¹⁶ Dàtná cuíní-ndó cùu ìⁿ vehe ní sáá te ní ngoyo te dàndaa-güedé xito cùu uú, ducaⁿ sàtnahá-xi cada-xi ìⁿ nduu,

chí ñaní tñahá ndii Dàvíí ní xóo cáháⁿ ndihi ñahá-yu xii-í ní cùu, te ní dáñá ndéé-yu ichi-í,

te na quixi-í te natuha ñaha tucú-yu.

¹⁷ Te ducaⁿ te vài ñáyiú ñá túú cùu ñáyiú isràél nanducú-yu ichi-í te cáháⁿ ndihi ñahá-yu.

¹⁸ Duha ní cáháⁿ Yá Ndióxi, te ducaⁿ ní chídó tñuní cue tée ní xóo cáháⁿ tñuhu-gá ndéé sanaha —cächí té Jàcobó xáhaⁿ-dè xii-güedé.

¹⁹ Te xáhaⁿ tucú-dé:

—Yúhú cächí iní-í sá và cúú dàsatú-ó iní nchaa ñáyiú ta sàndáá iní-xi tñuhu Yá Ndióxi, ñáyiú ñá túú cùu ñáyiú isràél, te ìⁿ úú-ni tñuhu cúnaha-o nàcuáa cadá-yu. ²⁰ Dico xini ñuhu-xi daquihíⁿ-ó tütú cúnaha-o sá và cáxi-gá-yu nchaa sá

nchító-ó ndùu táhú nchaa sá cächí-yu cùu ndióxí-yu. Te cūñaha-o sã vã cãháⁿ ndihí cue tée ñadhí te núu ñã díú ñadhí-güedé cūu-yu, te ni cuè ñáyiu dñí vã cãháⁿ ndihí-yu tée te núu ñã díú yĩ-yu cùu-güedé, te vã cãxí-yu cuñú quiti cuèhné, te vã cãxí-yu ññí.²¹ Te ducaⁿ cūñaha-o, chi ndi tnahá ñuú núu ndécú-yu, te xíndecu ñáyiu israhél dácuahá-yu tnúhu ní chídó tnùní ndíi Moisés, te ndi tnahá nduu ndètátú-yu dácuahá-yu tnúhu ndíi veñúhu-yu — cächí té Jácobó xãhaⁿ-dẽ xii-güedé.

²² Te dãtnùní cue tée ní táuchíúⁿ Jèsús dacuàha ñaha xí-yu tnúhu-gá, ndihí cue tée yíndaha ñáyiu sãndáá iní tnúhu-gá ní cachí-güedé sá ndúcú-güedé ñⁿ úú-gá cue tée quíhíⁿ ndihí té Pãblú ndihí té Bèè ñuú Antiòquiá, te diu-ni ducaⁿ ñí cãháⁿ dava-gá ñáyiu ndècu ichi-gá. Te úú cue tée ní ndúcú-güedé, ñⁿ-dé nání-dẽ Silás, te ñⁿ-dé nání-dẽ Jùdás, àdi Barsabás chi úú ñuú-dé, te cùnuu-güedé ndi ndúu-güedé.²³ Te ní cadúha nchaa cue tée cùnuu tutú canehe-güedé quíhíⁿ, te duha cãháⁿ-xi:

“Cóvãha díí-ndó nchãa-ndo. Nchúhú cue tée ní táuchíúⁿ Jèsús cãháⁿ-ndí tnúhu-gá, ndihí cue tée yíndaha cue ñáyiu sãndáá iní tnúhu-gá quide ndee iní ñãhá-ndí xii nchòhó cue ñáyiu ndècu ndihí-ndí ichi-gá cuèi ñã díú ñáyiu israhél cùu-ndó. Te nchòhó ñáyiu xíndecu ñuú Antiòquiá, ndihí nchòhó ñáyiu ndècu distritú Siríá, ndihí nchòhó ñáyiu ndècu distritú Ciliciá, cächí tnúhu-ndí xii-ndo sã²⁴ ñí ñíhí-ndí tnúhu sá ñⁿ úú cue tée ndècu iha ní quixi-güedé núu ndécú-ndó, te ñã túú chiúⁿ ni tahu-ndí quixi-güedé. Te sá ñⁿ tnúhu ní cãháⁿ-güedé ní xãhaⁿ-güedé xii-ndo sã ngündecu seña ññi-ndo, te canchicúⁿ nihnu-ndo nchãa nacuaá ní chídó tnùní ndíi Moisés, te xíãⁿ ní sani ñⁿ ní sani úú iní-ndó, chi ñã túú xíní-ndó ñuu ndáá tnúhu cãháⁿ-güedé àdi ñã ndáá.²⁵ Te ní ndatnúhu-ndí

nacuáa cunduu sá téndãha-ndí úú cue tée quixi-güedé ndihí té Bèè ndihí té Pãblú, cue tée ío cùu iní-ndí, te cue tée-áⁿ cãháⁿ-güedé nacuaá cãháⁿ-ndí-a.²⁶ Te diu-ni té Bèè ndihí té Pãblú ní sãháⁿ-güedé ní cãháⁿ-güedé tnúhu Xí-tohó Jesucristú nchaa xichi. Te ndi tnahá cuáhãⁿ-güedé cuíni-yu cahni ñãhá-yu xii-güedé.²⁷ Te tendaha-ndí té Jùdás ndihí té Silás quixi-güedé tnãhá-güedé cachí tnúhu váha-güedé nacuaá cuáhãⁿ tnúhu cãháⁿ-ndí.²⁸ Te diu-ni ducaⁿ cãháⁿ-ndí cächí tnúhu-ndí nacuaá cãháⁿ Espiritú Yã Ndióxí cada-ndo, chi nchúhú vã cãháⁿ-ndí sá cadá-ndó nchãa sá ñí cãháⁿ ndíi Moisés cada ñáyiu, chi ío úhú, te vã yõ ndacu cada. Te vitna na cãháⁿ-ndí ñⁿ úú-ni tnúhu nacuaá cada-ndo.²⁹ Vã cãxí-ndó sã nchító-ó ndùu táhú nchaa sá cächí ñáyiu cùu ndióxí-yu, te vã cãxí-ndó ññí, te vã cãxí-ndó cūñú quiti cuèhné, te vã cãháⁿ ndihí cue tée ñadhí te núu ñã díú ñadhí-güedé cūu-yu, te ni cuè ñáyiu dñí vã cãháⁿ ndihí-yu tée te núu ñã díú yĩ-yu cùu-güedé. Te núu na càda-ndo nchaa nacuaá cãháⁿ-ndí-a, te cada váha-ndo. Te vitna ío cada ndee ñí-ndó nchãa-ndo-na.” Duha ní chídó tnùní-güedé núu tütú ní tendaha-güedé cuáhãⁿ.

³⁰ Te ní quide ndee ñí-yu cue tée quíhíⁿ ñuú Antiòquiá, te ducaⁿ te ní xica-güedé cuáhãⁿ-güedé. Te òré ní quexio-güedé ñuú-áⁿ, te ní cana-güedé nchaa ñáyiu sãndáá iní tnúhu Jèsús, te ní sãñaha-güedé tutú xí-yu.³¹ Te ní dácuahá-yu tutú ní sãñaha-güedé-áⁿ, te ní cudíí víhí ñí-yu chi ío váha cãháⁿ tutú-áⁿ.³² Te té Jùdás ndihí té Silás tnãhá-güedé ní nduu táhú-güedé cãháⁿ-güedé tnúhu sá dácãhu iní ñãhá Yã Ndióxí. Te ní xãhaⁿ-güedé vãi tnúhu nacuaá cadá-yu, te víhi-gá ní cudíí ñí-yu cadá-yu nacuaá cãháⁿ Yã Ndióxí cadá-yu.³³ Te ní xíndecu-güedé ñⁿ úú

nduu ndihí-yu, te dǎtnùnǐ ní quide ndee iní ñáhǎ-yu xii-güedé cuendá sá ñuhú-güedé núú vèxi-güedé, te mee-ni tǎ Jüdás cuánuhú-dé. ³⁴Te té Silás ní xáhaⁿ-dǎ sá vǎ ñuhú-ni-dé. ³⁵Te té Pǎblú ndihi té Bèé ní ndóo-güedé ní cáháⁿ-güedé tnúhu Yá Ndiöxí ñúú Antiòquiá, te vǎi-gá tucu ñáyiú Antiòquiá ní cáháⁿ-yu tnúhu-gá.

Xito cùu uú cuáháⁿ té Pǎblú cáháⁿ-dǎ tnúhu Yá Ndiöxí núú ñáyiú

³⁶Te sátá ní cuu cuéhé nduu, te ní xáhaⁿ tǎ Pǎblú xii té Bèé:

—Na quíhíⁿ-ó ncháa ñúú núú ní sáháⁿ-ó ní cáháⁿ-ó tnúhu Yá Ndiöxí cáháⁿ ndihi-o ncháa ñáyiú ní tuha ichi-gá cuendá quini-ó ñúú ndècu váha-yu — cáchí-dé xáhaⁿ-dǎ.

³⁷Te té Bèé ní xáhaⁿ-dǎ sá quíhíⁿ ndihi-güedé té Juáá, àdi Mácú chi úú ñúú-dé. ³⁸Dico té Pǎblú ñá ní dàña-gá-dé quíhíⁿ té Juáá, chi ní dándöo ñaha-dǎ xii-güedé cúnáhá ní xíndecu-güedé Pànfilíá, te ní nacuico-dǎ cuánuhú-dé, te ñá túú-gǎ ní sáháⁿ ndihi ñaha-dǎ xii-güedé.

³⁹Xiáⁿ ní cuu ní tenáa tnahá tǎ Bèé ndihi té Pǎblú, te ichi càa ichi caa ní cuu-güedé. Te té Bèé ndihi té Mácú ní quée-güedé bàrcú cuáháⁿ-güedé Chìpré.

⁴⁰Te té Pǎblú ní xáhaⁿ-dǎ xii té Silás sá quíhíⁿ ndihi ñaha-dǎ, te ñáyiú sándáá iní-xi tnúhu Jèsús ní cáháⁿ ndihí-yu Yá Ndiöxí sá chindèe ñaha-gá xii-güedé.

⁴¹Te ní xica-güedé cuáháⁿ-güedé te ní yáha-güedé ñihí distrítú Siríá ndihi distrítú Ciliciá. Te ní cáháⁿ-güedé tnúhu Jèsús núú ncháa ñáyiú ní sándáá iní tnúhu-gá, núú xiáⁿ ío-gá ní cudí iní-yu cadá-yu nàcuáa cáháⁿ Yá Ndiöxí.

Tnahá té Timùteú cuáháⁿ ndihi-dé té Pǎblú ndihi té Silás

16 Te té Pǎblú ndihi té Silás cuáháⁿ-güedé ñúú Dèrbé ndihi ñúú Lìstrá, te ñúú Lìstrá yàcáⁿ ndécú

íiⁿ tée nàni Timuteú. Te tée-áⁿ sándáá iní-dé tnúhu Jèsús, te tnahá ñaná-dǎ sándáá iní-aⁿ tnúhu-gá, te ñaha isràèl cúú-áⁿ, te tée griégú cúú tǎtá-dǎ.

²Te ncháa ñáyiú ní sándáá iní tnúhu-gá ñáyiú ndècu ñúú Lìstrá, ndihi ñáyiú ñúú Ìconiú, ncháa ñáyiú-áⁿ cudí iní-yu nàcuáa quide-dé. ³Te ní cuini té Pǎblú sá tnahá té Timùteú quíhíⁿ ndihi-dé dava-gá ñúú, núú xiáⁿ díhna-gá sèñá ní sáha té Pǎblú ñii té Timùteú, chi ñá ní tnahá iní té Pǎblú sá cáháⁿ cuèhé ñáyiú isràèl cuendá té Timùteú. Te ncháa ñáyiú isràèl ndécú ñúú-áⁿ xiní-yu sá tée griégú cúú tǎtá-dǎ, te ñá díú tée isràèl cúú-dǎ, te xiáⁿ ní sáha té Pǎblú sèñá ñii té Timùteú. ⁴Te ndi tnahá ñúú ndi tnahá ñúú cuáháⁿ-güedé cáháⁿ ndihi-güedé ncháa ñáyiú ní sándáá iní tnúhu Jèsús. Te ní xáhaⁿ-güedé nàcuáa cáháⁿ tutú ní cadúha cue tée ní táuchíúⁿ Jèsús dacuàha ñaha xií-yu tnúhu-gá, ndihi cue tée yándaha ñáyiú sándáá iní tnúhu-gá ñúú Jerusalén. ⁵Te cuendá ducaⁿ ní sáháⁿ-güedé ncháa ñúú núú ndécú ñáyiú sándáá iní tnúhu-gá ní dáciuhá ñaha-güedé xií-yu, núú xiáⁿ tá cùu túha-gá-yu tnúhu Yá Ndiöxí, te vǎi-gá-yu ní tuhá-yu ichi-gá.

Ní dácótó ñaha-xi xii té Pǎblú sá ní xiní-dé íiⁿ tée distrítú Macèdoniá

⁶Te ñá ní dàña Espíritú Yá Ndiöxí quíhíⁿ-güedé cáháⁿ-güedé tnúhu-gá distrítú Àsiá, núú ní sáháⁿ-güedé distrítú Frigiá ndihi distrítú Gàlaciá cáháⁿ-güedé tnúhu-gá. ⁷Te ní sáa-güedé yuhu distrítú Misiá. Te quíhíⁿ-güedé distrítú Bìtiniá ní cùu, dico ñá ní dàña Espíritú Yá Ndiöxí quíhíⁿ-güedé yàcáⁿ. ⁸Te ní yáha-güedé Misiá, te ní quexìo-güedé ñúú Tróas, te yàcáⁿ ní nanítnáhá-ndí ndihi-dé. ⁹Te íiⁿ niú ní dácótó-xí ñúú tǎ Pǎblú sá ní xiní-dé íiⁿ tée distrítú Macèdoniá nútñi-dé, te ní xáhaⁿ tée-áⁿ xii té Pǎblú: “Cada ndee iní-n quíhíⁿ-n

Macedoniá chi dachuàha ñaha-n nchaa sá xini-n", cächí-dé xáhaⁿ-dë, ní dácótó ñaha-xi xii té Páblú. ¹⁰Te cuendá sá dúcáⁿ ní dácótó ñaha-xi xii té Páblú ñuu ní ndatnúhu-ndí quíhíⁿ-ndí Macèdoniá, chi ní cutnúni iní-ndí sá cáná ñaha Yá Ndióxi quíhíⁿ-ndí cáháⁿ-ndí tnúhu-gá núu ñáyiú yacáⁿ.

Té Páblú ndíhi té Silás ndécú-güedë ñuu Filipú

¹¹Te ní queé-ndí bàrcú ñuu Tròas, te cuáháⁿ ndáá-ndí ñuu Samòtraciá, te yacáⁿ ní quexìo-ndí, te ní yáha-ni-ndí cuáháⁿ-ndí. Te nduu tnëé ní quexìo-ndí ñuu Nèápolis. ¹²Te yacáⁿ ní quene-ndí bàrcú, te xica-na-ndí cuáháⁿ-ndí ñuu Filipú te ñuu-áⁿ yíndèhu-xi distritú Macèdoniá. Te yacáⁿ ní cudíi-ndí ní xíndecu tnaa-ndí. Te ñuu Filipú-áⁿ ío cùnuu-xi, chi ío chitu ñáyiú ròma ní ngóo-yu. ¹³Te nduu ndètátú-yu ní quee-ndí ñuu cuáháⁿ-ndí íiⁿ xio yuhu yúte, chi yacáⁿ sàháⁿ-yu càháⁿ ndihí-yu Yá Ndióxi. Te òré ní quexìo-ndí, te ní naníhí tnáhá-ndí ndíhi mee-ni ñáyiú ðíhí, te ní cáháⁿ-ndí tnúhu Yá Ndióxi ní xíndedóho-yu. ¹⁴Te ndècu íiⁿ ñaha nani Lidíá ní xíndedóho-aⁿ nàcuáa ní cáháⁿ-ndí, te ñaha ñuu Tiàtirá cúu-áⁿ, te ðico-aⁿ dóó muradú, te ío càháⁿ ndíhi-aⁿ Yá Ndióxi. Te ðiu-ni mee Yá Ndióxi ní chindee ñaha-gá ní sándáá iní-aⁿ tnúhu ní cáháⁿ té Páblú. ¹⁵Te ní sandute-aⁿ ndíhi landú-aⁿ, ndíhi nchaa ñáyiú xinu cuechi núu-aⁿ, te ní cachí-aⁿ xii-ndí:

—Te núu ní cutnúni iní-ndó sã ní sándáá ndisa iní-í tnúhu Jèsús, te cun-decu tnaa-ndo vèhe-í —cächí-aⁿ xii-ndí.

Te ní quide yica-aⁿ ní xíndecu-ndí vehe-aⁿ.

¹⁶Te íiⁿ nduu ñuhu-ndí ichi cuáháⁿ-ndí núu càháⁿ ndíhi-yu Yá Ndióxi, te ní naníhí-ndí íiⁿ xíchí ñúhú ichi, te yíhi ñaha espíritú cúndíhi yucu ñávãha xii-xi. Te xíáⁿ ní quide ní cáháⁿ-xi nchaa sá

vã yõ tnàhí cùtnuní iní-xi núu nchaa ñáyiú ní sángándíhi ñaha xii-xi. Te ñáyiú dii vèhe-xi xinu cuechi-xi ío vãi díhúⁿ ní níhí-yu chi ní cháhu nchaa ñáyiú ní sángándíhi ñaha xii-xi. ¹⁷Te xíchí-áⁿ ní chinchícúⁿ ñáhá-xí xii-ndí ndíhi té Páblú ndëndaha ñaha-xi cuáháⁿ, te ní cáháⁿ níhi-xi xáhaⁿ-xi xii dava-gá ñáyiú:

—Cue té-a xinu cuechi-güedë núu Yá Ndióxi, chi ío càhu cuu-gá, te cächí tnúhu-güedé nása cada-ndo naníhí tãhú-ndó —cächí-xi xáhaⁿ-xi xii-yu.

¹⁸Te titní xito ní yáha-ndí ducaⁿ-ni ní cáháⁿ-xi. Te ñá ní cùndee-gá iní té Páblú sá dúcáⁿ càháⁿ-xi, núu ní nanchocufhnu-dé núu nútní-xi, te ní xáhaⁿ-dë xii espíritú cúndíhi yucu ñávãha yíhi ñaha xii-xi:

—Ío càhnu cuu Xítohó Jesucristú, núu xíáⁿ cächí-í sá xócuñí-n vã quíhí-gã-n yìqui cuñú xíchí-a —cächí-dé xáhaⁿ-dë.

Te òré-ni ní quee espíritú cúndíhi yucu ñávãha-áⁿ yiqui cùñú-xi.

¹⁹⁻²⁰Te ñáyiú dii vèhe-xi xinu cuechi-xi-áⁿ ní cutnúni iní-yu sá vã níhí-gá-yu díhúⁿ cuendá tnúhu càháⁿ-xi, núu ní tñí-yu té Páblú ndíhi té Silás ndécá ñáhá-yu cuáháⁿ núu cuè téa cùchiuⁿ Romá, te xáhãⁿ-yu xii-güedé:

—Cue té-a cùu-güedé cue téa isràël, te ío dusaⁿ xíquide-güedé ñuu-ó. ²¹Te cuñí-güedé cada-o nàcuáa quide-güedé, te vá cúu dùcaⁿ cada-o chi ñáyiú nacióⁿ Rómá cúu-ó —cächí-yu xáhãⁿ-yu xii cue téa cùchiuⁿ.

²²Te uuⁿ-ni ní cáháⁿ ncháa-yu, te xáhãⁿ-yu sá ñà túú quide váha té Páblú ndíhi té Silás. Te cue téa cùchiuⁿ ní cándee-güedé dóó tè Páblú ndíhi dóó tè Silás ní ndátá-güedë, te ní táuchíúⁿ-güedë caniha-güedë ndíhi tñudíi xii-güedé. ²³Te ní caniha-güedë, te dàtnuní ní chíhi ñaha-güedë vecaá. Te ní xáhaⁿ-güedë xii téa ndénchito vecaá sá cádá cuèdadú víhí-dë cuendá ná canú-güedé vecaá. ²⁴Te cuendá

sá dúcáⁿ nĩ cáháⁿ-güedé, núu téé ndénchito vecaá ní dáyãha ñaha-dě ingá cuártú ndécú xítí vecaá, te ní chihi-dé sáhá-güedé yaú nduhu, te ní quide tii-dé.

²⁵ Te dava niú ní cáháⁿ ndihi té Páblú ndihi té Silás Yá Ndióxi, te ní xita-güedé ndudú ní quide càhnu ñaha-güedé xii-gá. Te dava-gá cue téé yìhi vecaá ní xíndedóho-güedé nàcuáa ní xita-güedé. ²⁶ Te uuⁿ ní nfihi víhi ní tnáa ní quidi-xi ndéé cimièntú vecaá, te ní nacaáⁿ nchaa yèhe vecaá, te ní ndihi cadená ndútú cuè téé yìhi vecaá ní nandáxi. ²⁷ Te ní ndiquíú cúnú ínĩ téé ndénchito vecaá, te ní quide cuèndá-dé nchií nchaa yèhe vecaá. Te ní tava-dé machití-dé cahni-dé méé-dě ní cùu, chi ní cáháⁿ-dě sá nĩ ndihi cue téé yìhi vecaá ní xinu ni cùu. ²⁸ Te té Páblú ní cáháⁿ níhi-dé, te xãhaⁿ-dě xii téé ndénchito vecaá:

—Vá dúcáⁿ càda-n cahni-n mee-n, chi nchaa-ni-ndí yíhi —càchí-dé xãhaⁿ-dě xii téé ndénchito vecaá.

²⁹ Te dätñuní ní xicáⁿ téé ndénchito vecaá ñuhú, te xinu-dé cuánguihu xití vecaá núu yíhi tẽ Páblú ndihi té Silás, te quidi ñaha-ná-xi xii-dé ní quexio-dé ní ngüíñí xítí-dě núu-güedé. ³⁰ Te dätñuní ndécá ñaha-dé xii-güedé ní ndee vecaá, te ní xicáⁿ tnúhú-dě núu-güedé, te xãhaⁿ-dě:

—Nchòhó cachí tnúhu-ndo ñasa cada-í naníhi tãhú-í —càchí-dé xãhaⁿ-dě.

³¹ Te ní xãhaⁿ-güedé:

—Quindáa ínĩ-n ndihi ñadihí-n, ndihi landú-n, ndihi nchaa ñayiu xinu cuechi núu-n tnúhu càháⁿ Xitohó Jesucrístú, te naníhi tãhú-ndó —càchí-güedé xãhaⁿ-güedé.

³² Te ní dácuáhã ñaha-güedé xii téé ndénchito vecaá ndihi nchaa ñayiu ndècu vehe-dé tnúhu Yá Ndióxi. ³³ Te ñiu-ni òrè-áⁿ nĩ naquete-dé sátá-güedé

núu nĩ ñáni, te dätñuní ní sandute-dé ndihí-yu. ³⁴ Te ndèca ñaha-dé cuáhãⁿ vehe-dé ní sãñaha-dě sá nĩ xexi-güedé, te ní cudíí víhi ínĩ téé ndénchito vecaá ndihi nchaa-dé vehe-dé sá nĩ tuhá-yu ichi Yá Ndióxi. Te cuándihu tucu té Páblú ndihi té Silás vecaá.

³⁵ Te nduu tnéé ní xãhaⁿ cuè téé cùchiuⁿ xii poleciá cuáhãⁿ-güedé cúu-güedé téé ndénchito vecaá queñuhu-dé úú cue téé cuánguihu ndedí nduu ìcu núhú-güedé. ³⁶ Te téé ndénchito vecaá ní xãhaⁿ-dě xii téé Páblú ndihi té Silás:

—Cue téé cùchiuⁿ ní cachí-güedé sá queé-ndó nùhú-ndó, chi ñã túu-gã ná cada-güedé, chi sa ní yãha cuèndá-ndó —càchí téé ndénchito vecaá xãhaⁿ-dě xii-güedé.

³⁷ Te té Páblú ní xãhaⁿ-dě xii cue téé cùu poleciá:

—Téé ròmá cúu-ndí, te vá cúu dùcaⁿ-ni cunduu, chi ní caniha-güedé tnudíi xii-ndí, te ní xiní-yu nchaá-yu. Te ñã túu tnãhí ni xicáⁿ tnúhú-güedé nũ ndáa ndècuéchi-ndí àdi ñáhã, chi cuèndá-ni ní chihi ñaha-güedé vecaá xii-ndí. Te vitna cuíní-güedé dacãcu ñaha-güedé núhú-ndí cuèndá sá vã yõo quini ñáhã nùhú-ndí cáháⁿ-güedé, dico vá cúu dùcaⁿ cada ñaha-güedé xii-ndí. Chí cuáhãⁿ cúnaha-ndo na quixi mee-güedé queñuhu ñaha-güedé —càchí téé Páblú xii-dé cue poleciá.

³⁸ Te cue téé cùu poleciá cuánuhú-güedé núu ndécú cuè téé cùchiuⁿ, te ní xãhaⁿ-güedé nàcuáa ní cáháⁿ téé Páblú. Te sá dúcáⁿ nĩ xãhaⁿ pòleciá sá tẽe ròmá cúu-güedé, xíãⁿ ní yùhú-güedé. ³⁹ Te ní sáhãⁿ cue téé cùchiuⁿ yehe vecaá, te ní xãhaⁿ-güedé sá cáda càhnu ínĩ-güedé sá nĩ chihi ñaha-güedé vecaá, te ní ndeñuhu ñaha-güedé vecaá. Te ní cáháⁿ ndàhú-güedé núu cuè téé ní xíhi vecaá sá ndéé-güedé ñuú-áⁿ nùhú-güedé. ⁴⁰ Te

ní ndee-güedé vecaá, te cuáháⁿ-güedé vehe tá Lidiá, te ní ndatnúhu-güedé ndihi nchaá ñáyiú ní sándáá iní-xi tnúhu Jèsús, te ní xáhaⁿ-güedé xí-yu nàcuáa cadá-yu, te ío ní cudíí iní-yu, te ducaⁿ te ní xica-güedé cuáháⁿ-güedé.

Ío dusaⁿ quide ñáyiú ñuú Tesalónica

17 Te ní yáha-güedé ñuú Anfípolís ndihi ñuú Apoloniá, te ní quexiò-güedé ñuú Tesalónica, te yacáⁿ cáá ñⁿ veñúhu ñáyiú isràél. ²Te ní sáháⁿ té Páblú veñúhu-áⁿ, chí ducaⁿ tnàhí quide-dé, te ndi tnahá nduu ndètatú-yu ní sáháⁿ-dé veñúhu-áⁿ ùní xito. Te ní ndatnúhu ndihi ñaha-dé xí-yu nàcuáa ní chídó tnùnì cue tée ní xóo cáháⁿ tnúhu Yá Ndiòxí ndéé sanaha. ³Te ní xítnúhu ñaha-dé nàcuáa ní cáháⁿ cue tée-áⁿ sã Crìstú Yaa tendaha Yã Ndiòxí quixi ñuyíú-a ndoho vihi-gá, te cuú-gá, te ndoto-gá, te xáhaⁿ-dè:

—Te diu Jèsús cúu Crìstú Yaa ní tendaha Yã Ndiòxí ní quixi ñuyíú-a, núu xíáⁿ càchí tnúhu-í vitna —càchí té Páblú xáhaⁿ-dè xí-yu.

⁴Te dava ñáyiú isràél ní sándáá iní-yu tnúhu ní cáháⁿ té Páblú, te ní níhí tnáhá-yu ndihi-dé, ndihi té Silás. Te vai ñáyiú griégú ñáyiú càháⁿ ndihi Yá Ndiòxí ní sándáá iní-yu tnúhu Jèsús. Te ndècu titní ñáyiú dìhí ñáyiú cùnuu, te ñáyiú-áⁿ tnàhá-yu ní sándáá iní-yu tnúhu-gá. ⁵Te dava ñáyiú isràél ná túú ní cùu váha iní-yu núú tẽ Páblú ñuu ní ndúcü-yu cue tée cuíhna iní-xi tuhío-güedé cada chüⁿ-güedé, chí ndi cuíhnu ndi cuíhnu-ni-güedé, te nchaá-yu ndihi cue tée-áⁿ ndi coyo ndi coyó-yu xícuáá-yu. Te sáta ñ tecú dóho dava-gá-yu, te ní sáháⁿ tuhá-yu, te ío ní quide dùsáⁿ-yu. Te nísáháⁿ-yu vehe té Jàsón, te ní quide yicá-yu ní quíhu-yu vehe-dé nándücú-yu té Páblú ndihi té Silás cuendá queñuhu ñahá-yu núu nchàa ñáyiú. ⁶Te ñá ní nàníhí

ñáhá-yu xii-güedé, núu xíáⁿ ní tñí-yu té Jàsón ndihi ñⁿ úú-gá cue tée sándáá iní tnúhu Jèsús, te tãñuhu ñahá-yu xii-güedé cuáháⁿ núu cuè tée cùchiuⁿ. Te òrè ní quexiò-yu núu ndécú cuè tée cùchiuⁿ, te ní ngúíta-yu ní cuáá-yu, te xáháⁿ-yu xii-güedé:

—Ní quexiò cue tée-áⁿ ñuú-ó, te ío dusaⁿ quide-güedé, te ducaⁿ-ni quide-güedé nchaá ñuú núu xícá cùu-güedé. ⁷Te té Jàsón-áⁿ ní xáhaⁿ-dè sá cúu cündecu-güedé vehe-dé, te ñá túú sándáá iní-güedé nàcuáa càháⁿ té Cèsár tée yindaha cuéhé nacióⁿ, te càchí-güedé sá ndécú ñngá tée cùnuu-gá tucu nani-dé Jèsús —càchí-yu xáháⁿ-yu xii cue tée cùchiuⁿ.

⁸Te sáta dúcáⁿ ñ cáháⁿ-yu, te ní cud-ééⁿ víhí cuè tée cùchiuⁿ ndihi dava-gá ñáyiú ndèdóho. ⁹Te vai díhúⁿ ñ xícáⁿ cue tée cùchiuⁿ núu tẽ Jàsón ndihi dava-gá cue tée cuáháⁿ ndihi-dé cuendá té Páblú ndihi té Silás, te núu na ndèe-güedé núhú-güedé, te nacuáñaha cuè tée cùchiuⁿ díhúⁿ-güedé.

Té Páblú ndihi té Silás ndécú-güedé ñuú Bèrea

¹⁰Te òrè ní cundiquíⁿ, te ní quide ndee ñní ñáhá ñáyiú sándáá iní tnúhu Jèsús xii té Páblú ndihi té Silás, te ní xica-güedé cuáháⁿ-güedé ñuú Bèrea. Te diu-ni nduu ñ sáá-güedé yacáⁿ ní sáháⁿ-güedé veñúhu ñáyiú isràél. ¹¹Te váha-gá iní ñáyiú ñuú Bèrea dácúúxí ñáyiú ñuú Tesalónica, chí ío ní cudíí ñní-yu ní xíndedóho-yu tnúhu Jèsús, te ñⁿ nduu ñⁿ nduu ní dácúáhá-yu tnúhu ní chídó tnùnì cue tée ní xóo cáháⁿ tnúhu Yá Ndiòxí ndéé sanaha cuendá cuíni-yu quini-yu núu ndáá càháⁿ té Páblú ndihi té Silás. ¹²Te titní ñáyiú isràél ní sándáá iní-yu tnúhu-gá ndihi titní cue tée griégú ndihi ñáyiú dìhí ñáyiú cùnuu ní sándáá iní-yu. ¹³Te dava ñáyiú isràél ndécü-yu ñuú Tesalónica, te ñáyiú-áⁿ ní

nĩhi-yu tnúhu sá ndécú tẽ Páblú ndĩhi té Silás ñuú Bèrea càháⁿ-güedé tnúhu Yá Ndiõxí, núu xíáⁿ ní sáháⁿ-yu ñuú Bèrea ní dácuañdèhndé-yu núu nchàa ñáyiú vátá dácuañhá-gá. Te ñáyiú-áⁿ ní sándáá iní-yu tnúhu ndehnde te ní cud-ééⁿ víhĩ-yu núu-güedé. ¹⁴Te òré-áⁿ ní xáhaⁿ ñáyiú sándáá iní tnúhu-gá xii té Páblú sá quĩhĩⁿ-dé yuhu lámár, te ní xica-dé cuáháⁿ-dé, te té Silás ndĩhi té Timùteú ní quendóo-güedé ñuú Bèrea. ¹⁵Te ìⁿ ùú-güedé cuáháⁿ ndĩhi-güedé té Páblú, te ndèca ñaha-güedé cuáháⁿ ndéé ñuú Àtenás, te ní xáhaⁿ tẽ Páblú xii-güedé:

—Núu na nùhú-ndó, te cúu-ndo tẽ Silás ndĩhi té Timùteú ná quíxí ndĩhi-ni-güedé nanítñhá-ndĩ iha —càchĩ-dé xáhaⁿ-dẽ.

Te ní xica-güedé cuánuhú-güedé.

Té Páblú ndécú-dẽ ñuú Àtenás

¹⁶Te ñuú Àtenás ndétú tẽ Páblú quĩhĩⁿ té Silás ndĩhi té Timùteú. Te yacáⁿ ní xiní-dé sá ìo cuéhé sá càchĩ-yu cùu ndiõxí-yu ndècu te ñá ndáá sá dífú ndiõxí cúu-xí, te xíáⁿ ñá túú ní cùu váha iní-dé, chi ñá tñhá iní-dé nàcuáa quidé-yu. ¹⁷Te ní sáháⁿ-dé veñúhu ní cáháⁿ ndĩhi-dé ñáyiú isràel ndĩhi dava-gá ñáyiú càháⁿ ndĩhi Yá Ndiõxí. Te ìⁿ nduu ìⁿ nduu sàháⁿ-dé xití ñuú càháⁿ-dé tnúhu-gá ndĩhi nchaa ñáyiú xica cuu yacáⁿ. ¹⁸Te cue tée cùu epìcureú ndĩhi cue tée cùu estoicú, cue tée-áⁿ ní ndatnúhu-güedé ndĩhi té Páblú, te dava-güedé xĩtnàha-güedé:

—¡Ná tnúhu víhi cáháⁿ tée lùcú-áⁿ! —càchĩ-güedé xĩtnàha-güedé.

Te dava-güedé xĩtnàha-güedé:

—Sàni iní-ndí sá càháⁿ-dé cuendá ndiõxí sá vátá quini-gá-ó —càchĩ-güedé xĩtnàha-güedé.

Te ducaⁿ xĩtnàha-güedé, chi càháⁿ té Páblú tnúhu Jèsús, te ní cáháⁿ-dé nàcuáa ní dándótó ñaha Yá Ndiõxí xii-gá, xíáⁿ

núu ducaⁿ xĩtnàha-güedé. ¹⁹Te ndèca ñaha-güedé xii té Páblú cuáháⁿ ìⁿ xichi núu nání Àreópagú, te ní xáhaⁿ-güedé xii-dé:

—Cachí tnúhu ndáá-n nàsa cuáháⁿ tnúhu càháⁿ-n, chi na cùtnuní ndáá iní-ndí, ²⁰chi ducaⁿ-ni càháⁿ-n tnúhu sá ñà túú sàcúndèdóho-ndí, te cuini-ndí cachí tnúhu ndáá-n nàsa nduu tnúhu-áⁿ cuendá cutnùní váha iní-ndí —càchĩ-güedé xáhaⁿ-güedé xii-dé.

²¹Te nchaa ñáyiú ñuú Àtenás ndĩhi ñáyiú dava-gá ñuú, mee-ni tnúhu saa cuini-yu cáháⁿ-yu, nchaa sá vátá cùndèdóho-gá-yu cuini-yu cundedóho-yu.

²²Te té Páblú ní ngúnutñí-dé núu xixúcu-yu nchaa-yu, te xáhaⁿ-dẽ:

—Nchòhó cue ñáyiú ñuú Àtenás, cundedóho-ndo nchàa tnúhu na càháⁿ-í-a. Ío quide cahnu nchohó sá càchĩ-ndó cùu ndiõxí-ndó. ²³Te vitna ní quexìo-í ñuú-ndó, te ní xiní-í sá yàyacáⁿ ndécú nchàa sá càchĩ-ndó cùu ndiõxí-ndó càháⁿ ndĩhi-ndo. Te ní xiní-í ìⁿ xichi núu ndéé tñuní quidé cahnu-ndo Yá Ndiõxí Yáá ñá túú xiní-ndó, te diu-ni ducaⁿ càháⁿ lètrá ndéé tñuní xíáⁿ, te càchĩ-xi: “Iha quide cahnu-ndí Ndiõxí sá ñà túú xiní-ndí”, duha càháⁿ lètrá-áⁿ. Te quide cahnu-ndo Yá Ndiõxí cáháⁿ-ndó, dico ñá túú xiní-ndó nàsa càa-gá, te yúhú xiní ndáá-í nàcuáa càa Yá Ndiõxí, chi diu-ni Yá Ndiõxí càháⁿ ndĩhi-í, te diu tnúhu-gá càháⁿ-í vitna.

²⁴Te diu Yá Ndiõxí ní cadúha-gá ñuyíú-a ndĩhi nchaa sá ìo, núu diu-gá cúu Xìtohó ñuyíú-a ndĩhi andiu. Te ñá túú xiní ñuhu-gá vehe dàcaa ñáyiú ñuyíú-a cundecu-gá. ²⁵Te ñá túú xiní ñuhu-gá ñáyiú chindee ñhá-yu xii-gá, chi mee-gá quidé-gá nchító-ó ndècu-o te tàxi-gá yócó tächí-ó ndĩhi nchaa sá xiní ñuhu-o.

26 Te ndéé sanaha nĩ cadúha-gá ìíⁿ òò-ni tée, te òò-ni nĩnĩ-dě cùú ñáyi ndècu nicaxico ñuyú. Te òò-ni mee Yá Ndiòxí ní xáhaⁿ-gá nchaa núú cùndècu-yu, te mee-gá ní cáháⁿ-gá ná daha cuía cudfí nchaa nàcióⁿ ndihì mée-yu. 27 Te cuinĩ-gá sá ncháá ñáyi nanducu ñàhá-yu cáháⁿ ndihì ñàhá-yu xii-gá, te mee-gá ndécú túha-gá sá cáháⁿ ndihì ñaha-gá xii-yu ìíⁿ ìíⁿ-yu. 28 Te òò-ni Yá Ndiòxí xító ñàha-gá xii-yu núú cùdífí-yu ndécú-yu te càndá-yu. Te duha ní cáháⁿ ìíⁿ ñanì tnàhá-ndó, tée ní cutnùnì iní-xi ní xindecu ndéé sanaha, te ní xáhaⁿ-dě xii-yu: “Nchaa-o cùu-déhe Yá Ndiòxí”, duha ní xáhaⁿ-dě xii-yu. 29 Te núú déhe Yá Ndiòxí cùú-yu ncháá-yu, te vá cùú cáháⁿ-yu sá Yá Ndiòxí cùú sá nĩ cadúha-yu ndahá-yu. Te sá nĩ cadúha-yu cùu ndiòxí-yu-áⁿ, dava cùu-xi díhúⁿ cuááⁿ, dava cùu-xi díhúⁿ cuixíⁿ, dava cùu-xi yúú. Te mée-yu ní cahu iní-yu nàcuáa cunduu sá cùú ndiòxí-yu. 30 Te cùtnàhá ñá túú ní cùtnunì iní-yu sá nèhé ní quidé-yu ní cadúha-yu nchaa xíáⁿ, te ñá túú ní quide cuendá Yá Ndiòxí sá dúcáⁿ nĩ quidé-yu. Te vitna càchí Yá Ndiòxí sá dáñá nchàa ndi túhú-yu nchaa sá cuéhé sá dúhá quidé-yu. 31 Te Yá Ndiòxí ñàhá-gá ná nduu cùndecu nchaa ñáyi núú-gá, te mee-gá sa ñàha-gá ndëndida càa ñáyi ní quide váha, te ndëndida càa ñáyi ñá túú ní quide váha. Te mee-gá ní xáhaⁿ-gá xii Déhe-gá Yaá nání Jèsús cùñaha-gá xii-yu núú ndëndida càa-yu ní quide váha te ndëndida càa-yu ñá túú ní quide váha. Te mee Jèsús cáháⁿ ndáá cuiti-gá, te sa ñàha-o sá ncháá xíáⁿ cada Jèsús, chi òò cuèndá-áⁿ nĩ dándótó ñàha Yá Ndiòxí xii-gá —càchí té Páblú xáhaⁿ-dě xii-yu.

32 Te òrè ní cáháⁿ té Páblú sá nĩ ndoto Jèsús, te dava ñáyi ñá ní tnàhá iní-xi tnúhu ní cáháⁿ-dé ní cáháⁿ yíchí-yu. Te davá-yu ní xáháⁿ-yu xii-dé:

—Te ingá xito quixi-n, te cáháⁿ tucu-n tnúhu ní cáháⁿ-n vitna —cachí-yu xáháⁿ-yu xii-dé.

33 Te ní xica-dé cuáháⁿ-dé. 34 Te dava ñáyi ní xindedóho tnúhu ní cáháⁿ té Páblú ní sándáá iní-yu Jèsús, te ní chindee tnúhu ñàhá-yu xii-dé. Te ìíⁿ tée cùchiuⁿ Areópagú nání-dé Nixú ndihì ìíⁿ ñadìhí nání-áⁿ Damaris, tnàhá-yu ní sándáá iní-yu tnúhu-gá ndihì dava-gá-yu.

Té Páblú ndécú-dě ñúú Còrintú

18 Te té Páblú ní quee-dé ñúú Àtenás cuáháⁿ-dé ñúú Còrintú. 2 Te yacáⁿ ní naníhí tnàhá-dě ndihì ìíⁿ tée isràèl nání-dě Àquilú, te tée-áⁿ cùú-dě tée distritú Pòntó, te ní xindecu-dé ndihì ñadìhí-dé tá Priscilá ñúú Rómá. Te té Cèsár tée yindaha cuéhé nàcióⁿ, tée nani Claudiú ní xáhaⁿ-dě sá vā cùú-gá cundecu ñáyi isràèl ñúú Rómá, te xíáⁿ ñúú ní ndee té Àquilú ndihì ñadìhí-dé cuáháⁿ-yu ñúú Còrintú. Te sácú-ni nduu ní cuu sá nĩ quexió-yu ñúú-áⁿ, te ní sáháⁿ té Páblú ní ndatnúhu ndihì ñàha-dě xii-yu vehé-yu. 3 Te ní xáháⁿ-yu sá cùndecu-dé cada chiúⁿ ndihì ñàhá-yu, chi ìíⁿ-ni chiúⁿ quide-dé ndihí-yu, te ní xóo dacáa-yu vehe dóó. Te núú xíáⁿ ní xindecu ndihì ñàha té Páblú ní quide chiúⁿ ndihì ñàha-dé xii-yu. 4 Te núú ùná núú ùná nduu, nduu ndètatú-yu, ní xóo quíhíⁿ-dé veñúhu ñáyi isràèl. Te ní ndatnúhu-dé ndihì ñáyi isràèl ndihì ñáyi ñá túú cùu ñáyi isràèl, te ní xáhaⁿ-dě sá quindáá iní-yu tnúhu Jèsús.

5 Te té Silás ndihì té Timùteú ní quee-güedé distritú Macèdoniá cuáháⁿ-güedé núú ndécú tè Páblú. Te òrè ní quexio-güedé, te ní cáháⁿ-ni té Páblú tnúhu Yá Ndiòxí núú ñáyi isràèl, te xáhaⁿ-dě xii-yu sá Jèsús cùú-gá Cristú Yaá ní tendaha Yá Ndiòxí ní quixi ñuyú-a. 6 Te sá dúcáⁿ nĩ cáháⁿ-dé ñúú ní nàá ndihì ñàhá-yu xii-dé, te ní

cáháⁿ cuèhé-yu cuendá-dé, núu xíáⁿ ní naquidi-dé dóó-dé. Te ducaⁿ ní quide-dé cuendá sá cútnùní iní-yu sá ñá ní tnàhá iní-dé nàcuáa ní cáháⁿ-yu, te ní xáhaⁿ-dè xíí-yu:

—Yúhú ñá túú cuèchi-í, te núu ní xíta nihnu-ndo, xíáⁿ quèndóo cuèchi mee-ná-ndó. Te vitna quíhíⁿ-í cáháⁿ ndíhi-í ñáiyu ñá túú cùu ñáiyu isràél, te vá nándücu-gá-í nchòhó ñáiyu isràél cáháⁿ ndíhi ñaha-í xii-ndo —càchí-dé xáhaⁿ-dè xíí-yu.

⁷Te ní xica-dé cuáháⁿ-dé vehe ìⁿ tée nàni Justú, te tée-áⁿ ndécú yàtni-dé núú cáá veñúhu, te tnàhá-dé càháⁿ ndíhi-dé Yá Ndiòxí. ⁸Te té Crispú tée yìndaha veñúhu-áⁿ ní sándáa iní-dé Jèsús ndíhi ñadìhí-dé ndíhi landú-dé. Te vài ñáiyu ñúú Còrintú ní sáháⁿ-yu ní xíndedóho-yu tnúhu-gá, te ní sándáa iní ñáháⁿ-yu xii-gá, te ní sanduté-yu. ⁹Te ìⁿ niú ní cáháⁿ saní té Páblú sá ní xáhaⁿ Yá Ndiòxí xii-dé:

—Cáháⁿ-ni-n tnúhu-í, te vá yùhú-n nchaa tnúhu cuèhé tnúhu duha càháⁿ ñáiyu, ¹⁰chi yúhú chindee ñaha-í xii-n, te vá yóo ìⁿ cada úhú ñáháⁿ xii-n, te vài-gá ñáiyu ñúú-áⁿ quìndáa iní-yu tnúhu-í —càchí-gá xáhaⁿ-gá núú saní-dé.

¹¹Te ñúú Còrintú ní xíndecu té Páblú ìⁿ cuía dava, te mee-ni tnúhu Yá Ndiòxí ní xóo dacuàha-dé ñáiyu.

¹²Te ndècu-gá-dé ñúú-áⁿ ní ngóo té Gàlìón chiùⁿ taxi tnuní-dé distritú Acáyá. Te dàvá-áⁿ ní cudééⁿ ñáiyu isràél núú tè Páblú, te ní tnií ñàhá-yu xii-dé ndéca ñàhá-yu cuáháⁿ núú cuè tée cùchiuⁿ. ¹³Te ní xáháⁿ-yu xii té Gàlìón tée cùu gobiernú:

—Tée-a ní quexio-dé ñúú-ó xica cuu-dé te cuiní-dé dandáhú ñáhá-dé chitnahá-ndí-dé cada-ndí nàcuáa quide-dé quidé càhnu-dé Ndiòxí-dé, te dañá-ndí vá cáda-gá-ndí nàcuáa càháⁿ tnúhu sá sánú ichi ñaha xii-o nàcuáa cundecu-o cuiní-dé —càchí-yu xáháⁿ-yu xii tée cùu gobiernú.

¹⁴Te té Páblú cuiní-dé cani-dé cuendú ní cùu, te ní ngúita té Gàlìón càháⁿ-dé, te xáhaⁿ-dè xíí-yu:

—Nchòhó ñáiyu isràél, cundedóho-ndo tnúhu na càháⁿ-í-a. Te núu ndècu núú ìⁿ cuèchi ní quide-dé àdi ní sahní-dé ìⁿ ndíyi, te cuu cundáa-xi iha, te cáháⁿ-ndó núu nándi cùu sá ní quide-dé, ¹⁵àdi dico-ni sá íⁿ tnúhu ní cáháⁿ-dé, te yáchí-gá chí cuáháⁿ yacáⁿ ndatnúhu-ndo núú méé-ndó, chi mee-ni sá ñá túú quide-dé nàcuáa càháⁿ tnúhu sá sánú ichi ñaha xii-ndo caháⁿ-ndó, te yúhú ñá túú tnàhá iní-í cada ndáa-í nchaa xíáⁿ —càchí-dé xáhaⁿ-dè.

¹⁶Te ní cudééⁿ-dè, te ní ndeñuhu ñaha-dè xíí-yu vechiùⁿ. ¹⁷Te ñáiyu ñá túú cùu ñáiyu isràél ní tnií-yu té Sòstenés tée yìndaha veñúhu ñáiyu isràél, te ndèhe té Gàlìón tée cùu gobiernú ní canihá-yu xii-dé, dico ñá túú tnàhí ná tnúhu ni càháⁿ-dé taunihnu-dé tée ní caní-yu-áⁿ.

**Té Páblú cuáháⁿ tucu-dé ñúú
Antiòquia, te yacáⁿ ní xica
tucu-dé cuáháⁿ-dé dava-gá ñúú
càháⁿ-dé tnúhu Yá Ndiòxí**

¹⁸Te titní-gá nduu ní xíndecu té Páblú ñúú Còrintú, te ní quide ndee ìní-dé nchaa ñáiyu ní sándáa iní-xi tnúhu Jèsús, te ní tnií-dé ichi cuáháⁿ-dé distritú Siríá ndíhi té Àquilú ndíhi ñadìhí té Àquilú-áⁿ tă Priscilá, te ní quexió-yu ñúú Cèncreá. Te cùmání-gá tnií-yu ichi quíhíⁿ-yu ñúú Éfesú, te ní dèté díquí tè Páblú, chi ducaⁿ ní xáhaⁿ-dè xii Yá Ndiòxí sá ndèé xínu ìⁿ chiùⁿ ní saní iní-dé cada-dé cuendá-gá, te dàtnùní dèté-dé. Te ní quée-yu bàrcú cuáháⁿ-yu. ¹⁹Te ní quexió-yu ñúú Éfesú, te yacáⁿ ní xáhaⁿ tè Páblú sá cùndecu té Àquilú ndíhi ñadìhí-dé, te mee-dé quíhíⁿ-dé dava-gá ñúú. Te cùmání-gá caca-dé quíhíⁿ-dé, te ní sáháⁿ-dé veñúhu ñáiyu isràél ní ndatnúhu ndíhi ñaha-dè xíí-yu.

²⁰Te ní xáhãⁿ-yu sá cúndècu-dé titní nduu, te ñá ní cuiní-dé cundecu-dé. ²¹Te ní xáhaⁿ-dè:

—Núhú-í chi dacuití xini ñuhu-xi cundecu-í vico coo ñuu Jerusàlén, te quixi tucu-í te núu Ndiòxí ná càchí-gá, te vitna chí cadá ndèe iní —càchí-dé xáhaⁿ-dè xíi-yu.

Te ní quée-dé bàrcú cuáhãⁿ-dé.

²²Te ní quexio-dé ñuu Cèsareá, te ní quene-dé bàrcú, te ní xica-dé cuánuhú-dé ñuu Jerusàlén, te ní ndexio-dé, te ní dándáçoo váha-dé ñáiyu ndècu ichi Yá Ndiòxí, te dàtnùní ní xica-dé cuáhãⁿ-dé ñuu Antiòquia.

²³Te yacáⁿ ní xíndecu-dé titní nduu, te dàtnùní ní tñii-dé ichi cuáhãⁿ-dé. Te ní sáhãⁿ-dé nihíi distritú Gàlaciá ndihi distritú Frigiá. Te ndi tnahá ñuu ní sáhãⁿ-dé ní cáhãⁿ-dé ndihi ñáiyu sàndáá iní tñuhu Yá Ndiòxí, te ní ndúcú ndéé-gã-yu ní quidé-yu nchaa nàcuáa ní xáhaⁿ-dè cadá-yu.

Té Àpolós càhãⁿ-dé tñuhu Yá Ndiòxí ñuu Éfesú

²⁴Te dàvá-áⁿ ní quèxio ñⁿ tée isràél ñuu Éfesú, te nani-dé Àpolós, te cùu-dé tée ñuu Alejándriá, te ío váha túha-dé tñuhu Yá Ndiòxí, te ío váha ñuhu díquí-dè nàcuáa cáhãⁿ-dé, ²⁵chi sa xini-dé nàcuáa ní xóo cáhãⁿ ndíi Juáá cútñahá ní xóo dacuàndute ndíi ñáiyu. Te ío ní cudíi iní-dé ní cáhãⁿ-dé nchaa nàcuáa ní cuu cuèndá Jèsús, dico vátá dácuaà-gá-dé nchaa tñuhu ní cáhãⁿ mée Jèsús. ²⁶Te ní sáhãⁿ-dé veñuhu ñáiyu isràél, te yacáⁿ ní cáhãⁿ-dé ni yùhu ni iní-dé. Te ndècu té Àquilú ndihi ñadhi-dé tá Priscilá ndèdóho-yu tñuhu ní cáhãⁿ-dé, te ní xáhãⁿ-yu sá quíhíⁿ-dé vehé-yu, te ní sáhãⁿ-dé, te ní xítñuhu ñahá-yu xii-dé dava-gá tñuhu Yá Ndiòxí sá ñà túu xini-dé. ²⁷Te ní cachí té Àpolós sá quíhíⁿ-dé distritú Acãyá, núu xíãⁿ ní cadúha ñáiyu ñuu Éfesú ñⁿ tutú

canehe-dé quíhíⁿ ndaha ñáiyu sàndáá iní tñuhu-gá xíndecu Acãyá. Te xáhãⁿ-yu núu tütú-yu: “Cáhãⁿ váha-ndo ndihi té Àpolós núu ní quexio-dé”, càchí-yu xáhãⁿ-yu núu tütú-yu. Te ní xica-dé cuáhãⁿ-dé, te ní quexio-dé Acãyá. Te nchaa ñáiyu sàndáá iní tñuhu-gá yacáⁿ, diu-ni mee Yá Ndiòxí ní chindee ñaha-gá ní sàndáá iní ñahã-yu xii-gá. Te té Àpolós ío váha ní cáhãⁿ-dé tñuhu Yá Ndiòxí núu-yu, te xíãⁿ ío ní ndúcú ndéé-gã-yu ní quidé-yu chiúⁿ-gá. ²⁸Te té Àpolós ní ndatnúhu-dé ndihi ñáiyu isràél, te ní xíndedóho dava-gá-yu. Te ío váha ní cani-dé cuèndú nchaa nàcuáa ní xóo cáhãⁿ cue tée ndéé sanaha sã quíxí Cristú ñuyíu-a. Te ní cáhãⁿ ndáá-dé ní xáhaⁿ-dè sá díu-ní Jèsús cúu-gã Cristú Yaá ní tendaha Yá Ndiòxí ní quixi ñuyíu-a. Te ñáiyu isràél xíndatnúhu-yu sá ñã ndáa nàcuáa càhãⁿ-dé, dico ñá ní ñihí-yu tñuhu cúnahá-yu xii-dé, chi ío váha ñuhu díquí-dè tñuhu cáhãⁿ-dé.

Té Páblú ndécú-dè ñuu Éfesú

19 Te cútñahá ndécú-gã té Àpolós ñuu Còrintú, te ní xica té Páblú cuáhãⁿ-dé tá yáha-dé mee-ni xití yucu cuáhãⁿ, te ní sáa-dé ndéé ñuu Éfesú. Te ñuu-áⁿ ní naníhí tñahá-dè ndihi cue tée sàndáá iní tñuhu Jèsús. ²Te ní xicãⁿ tñuhú-dè núu-güedè, te xáhaⁿ-dè:

—¿Sa ní quexio Espiritú Yá Ndiòxí ní ngúndecu ndihi-ndo ndéé òrè ní sàndáá iní-ndó Jèsús-ã”? —càchí-dé xáhaⁿ-dè xii-güedé.

Te ní xáhaⁿ-güedè:

—Ñá túu xini-ndí sá ío Espiritú Yá Ndiòxí —càchí-güedé xáhaⁿ-güedé xii-dé.

³Te ní xáhaⁿ tucu-dé:

—¿Nása ní cáhãⁿ tée ní dácuaàndute ñaha xii-ndo-i? —cachí-dé xáhaⁿ-dè xii-güedé.

Te ní xáhaⁿ-güedè:

—Ní cáháⁿ-dé nàcuáa ní xóo cáháⁿ ndíi Juàá —càchí-güedé xáhaⁿ-güedé xii-dé.

⁴Te ní xáhaⁿ tē Páblú:

—Ndíi Juàá ní dácuaándute ñaha ndíi xii ñáyi, chi ní cuiní-yu sá dáñá-yu nchaa sá cuéhé sá dúhá quidé-yu. Te ní xáhaⁿ ndíi xii-yu: “Quindáá iní-ndó tnúhu Jèsús chi dacuítí quixi-gá ñⁿ nduu”, duha ní xáhaⁿ ndíi Juàá xii-yu —càchí té Páblú xáhaⁿ-dē xii-güedé.

⁵Te sá dúcáⁿ ñí cáháⁿ té Páblú xáhaⁿ-dē xii-güedé, núu xíáⁿ ní sandute-güedé nàcuáa ní dándöo tnúhu Jèsús. ⁶Te ní sacáⁿ ndodo té Páblú ndahá-dé díquí-güedé, te òrè-ni ní quexìo Espiritú Yá Ndióxi ní ngúndecu ndíhi-güedé, te ní nguíta-güedé ní cáháⁿ-güedé tnúhu sá dácáhu iní ñáhá Espiritú-gá, tnúhu sá ñà túú xini-güedé cáháⁿ-güedé, te ní cáháⁿ-güedé tnúhu Yá Ndióxi nàcuáa ní dácáhu iní ñáhá Espiritú-gá xii-güedé. ⁷Te cùu datná úxúú tnàhá-güedé.

⁸Te té Páblú ní sáháⁿ-dé veñúhu ñáyi israhél ní cáháⁿ ndíhi-dé-yu, te úní yóo ñí xínu ní xica cuu-dé veñúhu-yu. Te ío váha ñúhu díquí-dē tnúhu cáháⁿ-dé, núu xíáⁿ ní cuyi-dē ní cáháⁿ-dé, te ní xáhaⁿ-dē sá quindáá iní-yu tnúhu Jèsús, te ducaⁿ te ndíhu ndaha ñaha Yá Ndióxi xii-yu. ⁹Te davá-yu ío sàá iní-yu ñá ní cuiní-yu quindáá iní-yu, te ío ní cáháⁿ cuéhé-yu cuendá Jèsús xití veñúhu núu dàva-gá-yu. Te té Páblú ní ndee-dé veñúhu cuáháⁿ-dé ndíhi ñáyi sándáá iní tnúhu Jèsús. Te ñⁿ nduu ñⁿ nduu ní sáháⁿ-dé scuèlá té Tiranú ní dácuahá ñaha-dé xii-yu. ¹⁰Te úú cuíá ducaⁿ ñí sáháⁿ-dé scuèlá ní dácuahá-dē ñáyi. Te nchaa ñáyi israhél ñáyi ndècu ñihí distritú Àsiá ndíhi nchaa ñáyi ñá túú cùu ñáyi israhél ní xindedóho-yu tnúhu Jèsús. ¹¹Te té Páblú ío ní chindee ñaha Yá Ndióxi xii-dé ní quide-dé vai núú sá vā yōo tnàhí ndacu cada. ¹²Te pañú díquí-dē ndíhi dóo cándèé núu yíquí-dē

ní xicáⁿ-yu nèhé-yu ní sáháⁿ núu ndécú ñáyi cùhú, te xíáⁿ ní tñi ñáyi cùhú ndíhi ñáyi yìhi ñaha espíritú cúndìhi yucu ñávaha, te ní ndúha-yu.

¹³Te ñúu Israhél véxi cue tée tatna xica cuu-güedé quidé tátna-güedé ñáyi yìhi ñaha espíritú cúndìhi yucu ñávaha. Te ní nguíta-güedé ní cacu nèhe-güedé Jèsús cuendá quee espíritú-áⁿ yiqui cùñú-yu, te ní xáhaⁿ-güedé:

—Xocuñí-n, chi càchí Jèsús sá vā cúndecu ndíhi-gá-n tēe-a. Te diu-ni Jèsús cacú nèhe té Páblú òrè cáháⁿ-dé tnúhu-gá —càchí-güedé xáhaⁿ-güedé xii espíritú-áⁿ.

¹⁴Te úsá tnàhá-güedé ducaⁿ ñí xóo cada-güedé. Te tátá-güedé ní xínani-dē Èsevá, te tēe-áⁿ ñí cuu-dé dútú cúnú.

¹⁵Te sá dúcáⁿ ñí cáháⁿ-güedé, te ní xáhaⁿ espíritú cúndìhi yucu ñávaha-áⁿ xii-güedé:

—¿Te ná cúú nchòhó nñu dayùhu ñáhá-ndó? Te xini-í Jèsús, te xini-í yoo cùu té Páblú, te nchòhó ñá túú xini ñáhà-í xii-ndo —càchí espíritú-áⁿ xáhaⁿ-xi xii-güedé.

¹⁶Te tēe yìhi ñaha espíritú cúndìhi yucu ñávaha-áⁿ ñí ndanchita-dé ní tñi-dé cue tée quide tátna-áⁿ, te ní ndíhi dóo-güedé ní ndátá-dē, te ní dánicuéhé ñáhà-dē xii-güedé, te ní xinu-güedé cuáháⁿ-güedé. ¹⁷Te nchaa ñáyi israhél ndécú ñúú Èfesú ndíhi dava-gá ñáyi ndècu diu-ni ñúú-áⁿ ñí níhí-yu tnúhu nàcuáa ní cuu, te ío ní yùhú-yu, te vai-yu ní cachí sá ío càhnu cuu Xitohó Jesucristú.

¹⁸Te dava ñáyi ní sándáá iní-xi tnúhu Jèsús ní sáháⁿ-yu núu ndécú tē Páblú, ndíhi núu ndécú nchaa ñáyi ní sándáá iní tnúhu-gá ní náhma-yu nàcuáa ní xóo cada-yu. ¹⁹Te titñí ñáyi ní xóo cada ndúu nehé-yu tutú-yu ní sáháⁿ núu ndécú nchaa ñáyi sándáá iní-xi tnúhu-gá, te yacáⁿ ní ndada cuendá-yu sá ío yahu ní sáha-yu tutú-yu, chi ndéé

údico úxí mǐl díhúⁿ cuixíⁿ ní sáha-yu núú ncháá. Te ncháá-yu ní sahmí-yu tutú-yu. ²⁰ Te sátá ní cáyú nchaa tutú-áⁿ, te vâi-gá ñáyiú ní tuhá-yu ichi Yá Ndiöxí, te ní sáha-yu cuendá sá ïo xini ñuhu tnúhu Yá Ndiöxí.

²¹ Te ní cachí té Páblú sá quihíⁿ-dé distritú Macèdoniá ndihi distritú Acáyá, te dátñuní núhú-dé ñuú Jerusálén, te ducaⁿ te dátñuní quihíⁿ-dé ñuú Rómá. ²² Te ndècu ndihi-dé té Timùteú ndihi té Èrastú cue téé chindee ñaha xii-dé. Te té Páblú ní xáhaⁿ-dè xii-güedé sá códó nùu-güedé quíhíⁿ Macèdoniá, te ní xica-güedé cuáháⁿ-güedé, te mee-dè ní quendóo-dé.

Ñáyiú Éfesú ío dusaⁿ quidé-yu ñuú-yu

²³ Te dàvá-áⁿ ïo ní cudééⁿ-yu núú ncháa ñáyiú ní tuha ichi Yá Ndiöxí. ²⁴ Te ñⁿ téé ñuú Éfesú nání-dè Demètriú. Te téé-áⁿ ní xóo canehe chiúⁿ-dé mee-ni díhúⁿ cuixíⁿ ní xóo cadúha-dé veñúhu líhli, dátñá cuíní-ndó càa veñúhu Diàná sá cúú ndiöxí-yu. Te vâi díhúⁿ ní xóo níhí-dè ndihi cue téé ní xóo cada chiúⁿ ndihi-dé. ²⁵ Te ní cana-dé cue téé quide chiúⁿ ndihi-dé, ndihi nchaa cue téé quide chiúⁿ ndihi díhúⁿ cuixíⁿ, te ní xáhaⁿ-dè xii-güedé:

—Nàha-ndo sá ïo váha nihí-ó díhúⁿ cuendá chiúⁿ quide-o. ²⁶ Te nàha-ndo sá càchí té Páblú sá ñà díú ndiöxí cúú sã ní cadúha ñáyiú ñuyúú-a. Te ducaⁿ càháⁿ-dé ñuú-ó, te ducaⁿ-ni càháⁿ-dé nihí distritú Àsiá, te ío-gá vâi ñáyiú sàndáá iní tnúhu càháⁿ-dé. ²⁷ Te ío úhú ñúu na cuíta chiúⁿ quide-o, vá yóo-gá cuaaⁿ sá cádüha-o. Te nguíta-yu càháⁿ-yu sá veñúhu Diàná ñá túú càváha, te vá cádá càhnu-gá-yu sàndú-ó. Te nàha-ndo sá ïo càhnu cuu Dianá, chi nchaa ñáyiú distritú Àsiá quidé càhnu ñahá-yu ndihi ñáyiú xindecu ní càa xico ñuyúú —càchí té Demètriú xáhaⁿ-dè xii-güedé.

²⁸ Te sá dúcáⁿ ní cáháⁿ té Demètriú, xíãⁿ ní cudééⁿ-güedé núú tè Páblú, te uuⁿni ní cuáá-güedé te càchí-güedé:

—Ío càhnu cuu Dianá sàndú ñáyiú Éfesú! —càchí-güedé.

²⁹ Te nchaa ñáyiú ñuú Éfesú ndi coyo ndi coyó-yu xicáháⁿ-yu. Te tnàhá úú cue téé distritú Macèdoniá xicá cùu-güedé ndihi té Páblú, ñⁿ-dé nání-dè Gáyú, te ñⁿ-dé nání-dè Aristarcú. Te ní tñii-güedé úú cue téé-áⁿ, te cuánguihu coyo ndihi ñaha-güedé vehe núú quidé-güedé jündá. ³⁰ Te té Páblú cuíní-dé quíhu-dé tnàhá-dé vehe-áⁿ càháⁿ ndihi ñaha-dè ní cùu, te ñá ní dàña cue téé ní sàndáá iní tnúhu-gá. ³¹ Te ñⁿ úú cue téé cùnuu distritú Àsiá ní cáháⁿ váha-güedé cuendá té Páblú, te ní xáhaⁿ-güedé xii ñⁿ téé xinu cuechi núú-güedé ní sáháⁿ-dé ní xáhaⁿ-dè xii té Páblú sá vâ quíhu-dé vehe núú quidé-güedé jündá.

³² Te uuⁿni ní cuáá-yu ncháa-yu, te ñá ñⁿ-ní tñúhu ní càháⁿ-yu, chi ndi dífⁿ tñúhu ní càháⁿ-yu ñⁿ ñⁿ-yu. Te chitu-gã ñáyiú ñá ní cùnuni iní-yu ná cuendá ní dátacá ñahá-güedé xití vehe-áⁿ, chi ñá ñⁿ-ní tñúhu ní càháⁿ-yu. ³³ Te davá-yu ní càháⁿ-yu sá cuèchi té Lijandrú cúú-xí, chi ní xáhaⁿ ñáyiú isràél xii-dé sá càháⁿ-dé yuhú-yu chindee tñúhu ñaha-dè xí-yu. Te ní quide-dé ndaha-dé núú-yu sá cündedóho-yu tñúhu càháⁿ-dé chindee tñúhu ñaha-dè xí-yu yòtnúhu. ³⁴ Te ní cutñuní iní-yu sá tèe isràél cúú-dè, te uuⁿni ní cuáá tucú-yu, ñá ní dàña-yu càháⁿ-dé, te càchí-yu:

—Ío cùnuu Dianá sàndú ñuú Éfesú! —càchí-yu. Te dátñá úú òrè ñⁿ-ni tñúhu ní càháⁿ-yu.

³⁵ Te téé cùu secretariú-ni-gá ní càháⁿ-dé, te dátñuní cuèé cuèé ní sadí-yu yuhú-yu. Te ní xáhaⁿ-dè xí-yu:

—Nchaa-ndo cündedóho-ndo ñⁿ tñúhu na càháⁿ-í-a. Ío cùnuu Dianá, te nchaandi túhú ñáyiú sa nàhá-yu sá ncháá-ó ïo nèhe cuendá-ó veñúhu-ãⁿ.

Te nàhá-yu sá néhé cuendá-ó sàndú-áⁿ, chi véxi cuuⁿ-gá andiu. ³⁶Te vá yõo ìⁿ càchí sá ñã ndáá. Te coto-ndo mée-ndo, te vá cuidó-ndó càda-ndo, te vá cuidó-ndó cãháⁿ-ndó. ³⁷Te ná cuendá ndécá-ndó cuè téé-áⁿ véxi, te ñã túú nã ní quide-güedé, te ñã túú nã ní dùhu-güedé veñúhu, te ñã túú cãháⁿ cuèhé-güedé cuendá Diána. ³⁸Te núu ìo yoo nãá ndihi ñaha xii té Demètriú ndihi cue téé quide chiuⁿ ndihi-dé, te quíhíⁿ-güedé cacáⁿ cuéchi-güedé núu cuè téé cùchiuⁿ. Te cue téé cùchiuⁿ na cundoho-güedé núu quehndé-güedé cuéchi-yu àdi ñáhá. ³⁹Àdi ío-gá ná cuendú ñúhú ìní-ndó, te cãháⁿ-ndó òré ná cóo jùndá. ⁴⁰Te ío úhú núu na ñihí téé tàxi tnuí ñáhá xii-o tnúhu sá dúhá ìo quide dusaⁿ-o, te cachí-dé sá ndècuéchi-o chi ñã túú sàndáá ìní-ó-dé quesaha-dé. Te ñã túú tnàhí ndùu váha-xi sá dúhá càda-o ni cuu, te vitna duha ní quide-o, te ñã cútnùní ìní-ó nãsa cùñaha-o xii téé tàxi tnuí ñáhá xii-o núu na càna ñaha-dé —càchí téé cùu secretariú xãhaⁿ-dè xií-yu.

⁴¹Te ní xãhaⁿ-dè sá nùhú-yu te ní ndihí-yu cuánuhú.

Té Pãblú cuáháⁿ-dé distrítú Macèdoniá ndihi distrítú Grèciá

20 Te òré ñã túú-gã ní quide dusáⁿ-yu, te ní cana ñaha tẽ Pãblú xii nchaa ñáyiu sàndáá ìní tnúhu Jèsús ní cãháⁿ-dé dóho-yu nàcuáa cadá-yu. Te ní quide ndee ìní ñáhá-dé xií-yu, te ní tnuí-dé ichi cuáháⁿ-dé distrítú Macèdoniá. ²Te tayãha-dé cuáháⁿ ìⁿ ìⁿ núu yíndèhu Macèdoniá. Te cãháⁿ-dé dóho nchaa ñáyiu sàndáá ìní tnúhu Jèsús nàcuáa cadá-yu, te ní cudíí ìní-yu cadá-yu nàcuáa cãháⁿ Yã Ndiõxí cadá-yu sá dúcáⁿ ñí cãháⁿ-dé dóho-yu. Té ní quexio-dé distrítú Grèciá. ³Te xíáⁿ ñí xíndecu-dé úní yóo. Te xíáⁿ quèé-dé bàrcú quíhíⁿ-dé

distrítú Siriá ní cùu, te ní ñihí-dé tnúhu sá ndétú ñaha ìⁿ úú cue téé isràél cahni ñaha-güedé xii-dé ní cùu, núu xíáⁿ ní tnuí-dé ichi cuáháⁿ-dé ní yáha-dé ichi distrítú Macèdoniá. ⁴Te cuáháⁿ ndihi-dé té Sopàtér téé ñúu Bèréá, ndihi té Aristarcú, ndihi ìⁿ téé nani Segundú. Te ndi ndúu cue téé-áⁿ cúú-güedé cue téé ñúu Tesalónica. Te tnàhá té Gãyú téé ñúu Dèrbé, ndihi té Timùteú cuáháⁿ ndihi-dé, te tnàhá té Tiquicú ndihi té Trõfimú cuáháⁿ ndihi-dé, te úú cue téé-áⁿ cúú-güedé cue téé distrítú Àsiá. Te nchaa cue téé-áⁿ cuáháⁿ ndihi-güedé té Pãblú. ⁵⁻⁶Te ní quexio-güedé ñúu Filipú, te yacáⁿ ní naníhí ñáhá-güedé xii-ndí. Te té Pãblú ní tendaha-dé cue téé ndihi-dé cuáháⁿ-güedé ñúu Tròás, te ní xãhaⁿ-dè sá díú-ní yacáⁿ cundetu ñaha-güedé xii-ndí. Te ní ndóo-í ndihi-dé, te ní xíndecu-ndí vico xèxi-yu pãá sá ñã túú yìhi lebadurá. Te sáta ñí yáha vico, te ní quée-ndí bàrcú cuáháⁿ-ndí, te ní xúhuⁿ-ndí ichi úhúⁿ nduu, te ní quexio-ndí ñúu-áⁿ. Te yacáⁿ ní naníhí tnàhá-ndí ndihi cue téé yòdo nuu cuáháⁿ ní xíndecu-ndí úsá nduu.

Té Pãblú cuáháⁿ ngándihi-dé ñáyiu ñúu Tròás

⁷Te ìⁿ nduu ndumíngú ní naníhí tnàhá-ndí ndihi nchaa ñáyiu ní sàndáá ìní-xi tnúhu Jèsús ní xexi-ndí pãá ndihí-yu. Te ducaⁿ ñí quide-ndí, chi ní cachí Jèsús sá dúcáⁿ càda-o cuendá sá vã nàcuànaa-o sá ñí xíhí-gá cuendá naníhí tàhú-ó. Te té Pãblú ní ngúíta-dé cãháⁿ-dé tnúhu-gá, te cãháⁿ-dé ní cuu dava niú, chi cuendá ná tũndaá ìngá nduu-áⁿ, te caca-dé quíhíⁿ-dé ìngá xi-chi. ⁸Te ndècú-yu vehe yòdo tnaha, te yìhí-yu ndéé cuàrtú cúú ùní núu ñínu, te càyú víhí ñùhú xití cuàrtú-áⁿ. ⁹Te ìⁿ téé sa ta cùu sacuéhé luha nani-dé Eùticú núcõo-dé yèhe ventaná, cuíní-dé cúdú-dé, chi ní cunaha vìhi

caháⁿ té Páblú, te ní tñi ñaha sàní xii-dé ní xídí-dé, te ní ngava-dé ndéé ñuhu. Te ní nuú-yu núú ñúhú cuendá ndacani ñàhá-yu, te sa ní xíhí-dé, chi ío òcúⁿ ní ngava-dé. ¹⁰ Te tñàhá té Páblú nchìcúⁿ-dé ní nuu. Te ní quexio cunu-dé núú càtùu téé ní xíhí-áⁿ, te ní numi ñaha-ní-dé, te ní xáhaⁿ-dè xí-yu:

—Vá ndìhú iní-ndó, chi ní ndoto-dé — cächí-dé xáhaⁿ-dè xí-yu.

¹¹ Te dàtnùní cuánda ndihi ñaha tucu-dé xí-yu cuàrtù núú yfíhí-yu ní cùu, te yàcáⁿ ní xexi ndihi ñaha-dè xí-yu, dàtnùní ní ngúíta-dé vài-gá tñúhu ní cáháⁿ-dé, te càháⁿ-ni-dé ní túndaá, te dàtnùní ní xica-dé cuáháⁿ-dé. ¹² Te téé ní ngava-áⁿ ní sánúndeca ñàhá-yu xii-dé ndéé vehe-dé, te ío ní cudí iní-yu sá ní ndoto-dé.

Ní quee-güedé ñúú Tròás cuáháⁿ-güedé ñúú Miletú

¹³ Te té Páblú ní cachí-dé sá quíhíⁿ-ndí ndihi bàrcú ndéé ñúú Àsón, te mee-dè caca saha-dè, te yàcáⁿ naníhí tñàhá-ndí ndihi-dé te quee-dé bàrcú, te ní quee-ndí bàrcú cuáháⁿ-ndí. ¹⁴ Te ní naníhí tñàhá-ndí ndihi-dé ñúú Àsón, te yàcáⁿ ní quee-dé bàrcú tñàhá-dé cuáháⁿ-ndí ñúú Mitilené. ¹⁵ Te ní quexio-ndí ndéé ingá nduu yatni ñúú Quú, te ndéé nduu tñéé ní quexio-ndí ñúú Sámú te yàcáⁿ ní yáha-ndí, te ní quexio-ndí ñúú Trògiliú. Te ndéé nduu idá ní quexio-ndí ñúú Miletú. ¹⁶ Te té Páblú ñá ní cuíní-dé yáha-ndí ñúú Éfesú, chi ñá túú ní tñàhá iní-dé cuyaa-dè ichi, chi ío ndíhi iní-dé cuendá cuíní-dé quíní-dé ñúú vá ndácú-dè ndexio-dé ñúú Jerusàlén cundecu-dé vico Pentecòstés.

Té Páblú càháⁿ ndihi-dé cue téé yíndaha ñaha xii ñáyíu sàndáá iní tñúhu Jèsús ñúú Éfesú

¹⁷ Te òré ndécú tè Páblú ñúú Miletú, te ní cana-dé cue téé yíndaha ñaha xii ñáyíu sàndáá iní tñúhu Jèsús ñúú Éfesú sá quíhíⁿ-güedé núú ndécú-dè. ¹⁸ Te sátá ní quexio-güedé, te ní xáhaⁿ-dè xii-güedé:

—Nàha-ndo nacúaá ní quide-í ndéé cútñàhá ní quexio-í distritú Àsiá. ¹⁹ Chi ní quide-í nàcuáa ní cáháⁿ Yá Ndiòxí cada-í, ñá túú ní tùhío-í, te ñá túú ní quide cahnu-í meé-í, te ío ní ndáhyú-í sá quidé dàvá-yu, chi ío sàá iní-yu. Te sa ñaha-ndo sá tìtní xito ní cuíní ñáyíu isràèl cahni ñàhá-yu xii-í ní cùu, te ío ní ndoho-í ní cácu-í. ²⁰ Te sa ñaha-ndo sá ncháándì tùhú sa ní cachí tñúhu-í nàcuáa cada-ndo cuendá sá chindèe ñaha Yá Ndiòxí xii-ndo. Te ní cáháⁿ-í tñúhu-gá núú-ndó nchàa-ndo, te diu-ni ducaⁿ ní quixi-í ndi tñàhá vehe-ndo ní cáháⁿ-í tñúhu-gá núú-ndó. ²¹ Te ní xáhaⁿ-í xii ñáyíu isràèl ndihi ñáyíu ñá túú cùu ñáyíu isràèl sá dāñā-yu nchaa sá cuèhé sá dúhá quidé-yu te quindáá iní-yu tñúhu Xítóhó Jesucristú. ²² Te dacuití quíhíⁿ-í ñúú Jerusàlén, chi Espíritú Yá Ndiòxí ní cachí-xi sá dáí quíhíⁿ-í, te ñá túú xíní-í nándi cada ñaha-güedé xii-í yàcáⁿ te núu na quèxio-í. ²³ Te ñí ñí ñúú núú sàháⁿ-í cächí tñúhu Espíritú-gá sá chíhí ñaha-güedé vecaá, te cada úhú ñàhá-güedé. ²⁴ Dico ñá túú tñàhí ná cuu cuèi na càhni ñaha-güedé xii-í, dico cuíní-í sá dñí iní dandíhí-í nchaa sá ní cachí Xítóhó Jesucristú cada-í. Te ní cachí Yá Ndiòxí sá càháⁿ-í núú ñáyíu sá ío cùu iní ñàhá-gá xí-yu, te naníhí tñúhu-yu núu na quindáá iní-yu tñúhu-gá.

²⁵ Te sa ní cachí tñúhu-í xii-ndo nchàa-ndo sá ñúu na quindáá iní-ndó Yá Ndiòxí, te ndíhu ndaha ñaha-gá

xii-ndo. Te na càchí tnúhu-í sá nì ìíⁿ nduu-gá vá quìní ñáhá-ndó xii-í ñuyíú-a. ²⁶⁻²⁷ Te yúhú ñá túú cuèchi-í nùu ìó ñáyiú vá nánihí tàhú, chi sa ní cachí tnúhu-í nchaá sá nì cáháⁿ méé Yá Ndiöxí cada-ndo. ²⁸ Te coto-ndo mée-ndo, te coto-ndo tnàhá ñáyiú sàndáá iní tnúhu-gá, chi Espíritú-gá ní cachí-xi sá cùnùu-ndo núù-yu dacuàha-ndó-yu tnúhu-gá. Te cada-ndo cuèndá sá dàtná mbéé-ndó cùu-yu, te mee-ndo cùu-ndo datná toli xito-ndó-yu ducaⁿ càda-ndo cuendá, chi nàha-ndo sá Jèsús ní sati níñí-gá, te ní xíhí-gá cuèndá naníhí tàhú-ó ndìhí-yu. ²⁹ Te yúhú sa cùtnuní iní-í sá òrè ñá túú-gá-í ndécú, te quixi ñáyiú dandàhú ñáhá xii-ndo cuendá dañà-ndo tnúhu Yá Ndiöxí, te cada ñáhá-yu xii-ndo dàtná quidé ñáñá òrè tníí-dí mbéé. ³⁰ Te diu-ni ìíⁿ úú cue téé ndècu ndìhi-ndo, cue téé-áⁿ dacuàndehnde-güedé, te cudana davá-yu quindáá iní-yu chítnáhá ñáhá-yu xii-güedé. ³¹ Te xíáⁿ nùu càchí tnúhu-í sá ìo quíhi iní-ndó cùndecu-ndo ndìhi nchaá ñáyiú sàndáá iní tnúhu-gá. Te nàha-ndo sá yúhú ní xíndecu-í úní cuíá nì cáháⁿ-í tnúhu Jèsús núú ñáyiú cuèi nduu cuèi niú. Te áma ní xóo ndáhyú-í, chi ñá ní cuimí-yu quindáá iní-yu nchaá-yu tnúhu ní cáháⁿ-í —càchí té Pàblú xàhaⁿ-dè xii-güedé.

³² Te xàhaⁿ tùcu-dé:

—Nchòhó cue téé ndècu ndìhi-í ichi Xítohó Jesucristú, ío cuimí-í sá méé Yá Ndiöxí chindee ñàha-gá xii-ndo. Te mee-gá ní cáháⁿ-gá sá ìo cùdí iní ñáhá-gá xii-ndo. Te naníhí tàhú-ndó ndìhi nchaá ñáyiú cùu cuendá-gá, te chindee ñàha-gá xii-ndo cuèndá cada-ndo nchàa sá càháⁿ-gá. ³³ Te òrè ní xíndecu ndìhi ñàha-í xii-ndo, te ní díhúⁿ ni dóó ñá túú ní cùdí iní-í. ³⁴ Te mee-ndo sà naha-ndo sá yúhú ní quide chiúⁿ-í, te ní ñhí-í nchaá sá nì nandíhi-í ndìhi cue téé xica cuu ndìhi-í. ³⁵ Te sa

ní xiní-ndó nàcuáa ní quide-í ní quide chiúⁿ-í, te diu-ni ducaⁿ càda chiúⁿ-ndo cuendá chindee-ndo nchàa ñáyiú ndàhú, chi sa nàha-ndo nacuáa ní cachí Xítohó Jesucristú, te duha ní cachí-gá: “Cùdí-gá iní-ó cuàha-o ñáyiú ndàhú sá xíní ñùhú-yu dàcúxí sá táxí-yu xii mee-o”, duha ní cachí-gá —càchí té Pàblú xàhaⁿ-dè xii-güedé.

³⁶ Te sáta dúcáⁿ ní cáháⁿ-dé, te ní ngüfí xítí-dè ndìhi dava-gá-güedé, te ní cáháⁿ ndìhi-dé Yá Ndiöxí. ³⁷ Te sáta ní túhú tnúhu ní cáháⁿ-dé ndìhi Yá Ndiöxí, te ní ndáhyú víhí-güedé sá quíhíⁿ-dé, te ní numi ñàha-güedé, te ní teyuhu ñàha-güedé. ³⁸ Te ní ndíhú víhí ìní-güedé, chi ní xàhaⁿ tē Pàblú sá nì ìíⁿ nduu-gá vá nánihí tnáhá-güedé cáháⁿ ndìhi tnàha-güedé. Te cuáháⁿ ndìhi ñàha-güedé xii-dé núú ndécú bàrcú.

Té Pàblú cuáháⁿ-dé ñuú Jerusalén

21 Te ní quide ndee ìní-ndí nchaá cue téé cùnùu. Te ní queé-ndí bàrcú cuáháⁿ ndáá ichi-ndí ñuú Cös. Te nduu tnéé ní sáháⁿ-ndí ñuú Ròdás, te ní yáha-ndí cuáháⁿ-ndí ñuú Pà-tará. ² Te yàcáⁿ ní naníhí-ndí ìíⁿ bàrcú ñùhú ìchi-xi quíhíⁿ-xi distritú Fèniciá, xíáⁿ ní queé-ndí cuáháⁿ-ndí. ³ Te ichi cuáháⁿ-ndí ní xiní-ndí distritú Chipré cáá cuàdava xití làmár, te ní yáha-ndí, te ní quendóo ñuú-áⁿ xio dàtni-ndí. Te cuáháⁿ-ndí ñuú Tírú ìíⁿ ñuú yíndèhu distritú Siríá cuèndá yàcáⁿ tava-güedé nchaá sá nchídó bàrcú. ⁴ Te yàcáⁿ ní naníhí tnáhá-ndí ndìhi ñáyiú ní sàndáá iní tnúhu Jèsús, te ní xíndecu-ndí úsá nduu ndìhí-yu. Te ní xáháⁿ-yu sá vá quíhíⁿ té Pàblú ñuú Jerusalén, chi Espíritú Yá Ndiöxí ní xàhaⁿ-xi xíi-yu sá ndóhó víhi-dé nùu na quíhíⁿ-dé. ⁵ Te sáta ní yáha nduu úsá, te ní quee-ndí cuáháⁿ-ndí yuhu làmár. Te ní quee nchaá ñáyiú ní sàndáá iní tnúhu-gá, téé, ñadìhí, nchaá landú, nchaá-yu ní sán-

deca ñàhá-yu yuhu làmár, te òré ní quexìo-ndí, te ní ngüíñí xítí-ndí ní cáháⁿ ndihí-ndí Yá Ndiöxí. ⁶Te ní quide ndee iní tnáhá-ndí ndihí-yu, te dätñuní ní quee-ndí bàrcú, te ní naquehéⁿ-yu ichi cuánuhú-yu vehé-yu.

⁷Te ní xica bàrcú ñúhú-ndí ní quee-xi ñúu Tírú cuáháⁿ-ndí ndihí-xi ñúu Tolèmaidá. Te xíáⁿ ñí sáá-xi te ní quene-ndí, te ní sáháⁿ-ndí ní cáháⁿ ndihí-ndí nchaa ñáyiú sándáá iní-xi tnúhu Jèsús, te ní xíndecu-ndí ndihí-yu ñíⁿ nduu. ⁸Te nduu tnéé ní ndée tucu-ndí bàrcú cuáháⁿ-ndí ñúu Cèsareá, te yàcáⁿ ní quene tucu-ndí bàrcú, te cuáháⁿ-ndí vehe té Lìpé cundecu-ndí ndihí-dé. Te téé-áⁿ ñí xóo cada chiúⁿ ndihí-dé ñnú-gá cue téé ní chindee ñàha xii ñáyiú sándáá iní tnúhu-gá ñúu Jerusalén ní xóo cuáñaha-güedé sá ñí xóo caxí-yu. Te dätñuní mee-ñá tnúhu Yá Ndiöxí càháⁿ-dé xíca cùu-dé. ⁹Te té Lìpé-áⁿ ndècu cúmí dèhe ñihí-dé, te ni ñíⁿ-yu vátá ndúcú ñàha-gá téé xii-yu, te nchaá-yu càháⁿ-yu tnúhu Yá Ndiöxí tnúhu sá dácàhu iní ñàhá mèe-gá. ¹⁰Te xíáⁿ ñí cuu titní nduu ndècu-ndí, te ní quexìo ñíⁿ téé nàni Agabú ñúu-áⁿ, véxi-dé distritú Jüdeá, te téé-áⁿ tnàhá-dé càháⁿ-dé tnúhu Yá Ndiöxí. ¹¹Te ní ñíhí-dé tnúhu núu ndécú-ndí ñúu ní quixi-dé ní cáháⁿ ndihí ñàha-dé xii-ndí. Te ní xícaⁿ-dé cínchú té Páblú, te ní ngóo-dé, te ní ngüíta-dé ní dácútú-dé sáhá-dé ndihí ndaha-dé, te ní cachí-dé xii-ndí:

—Espiritú Yá Ndiöxí ní cachí-xi sá tée dii cínchú-xi-a tñii ñàha cuè téé isràèl ñúu Jerusalén, te duha dacùtu ñàha-güedé xii-dé, te cuáha cuendá ñàhá-güedé xii-dé núu cuè téé ñúu Rómá. Duha ní cáháⁿ Espiritú-gá —càchí té Ágabú.

¹²Te sá dúcáⁿ ñí cáháⁿ-dé, te ní xáhaⁿ-ndí nchaa-ndí sá vǎ quíhíⁿ té Páblú ñúu Jerusalén. ¹³Te té Páblú ní cachí-dé:

—¿Ná cuendá ndéé dúcáⁿ ndàhyú-ndó dándihú iní ñàhá-ndó xii-í-í? Te ñá túu nǎ cuu cuéi na dàcutu ñàha-güedé, àdi cuéi na càhni ñàha-güedé xii-í cuendá sá càháⁿ ndihí-í Jèsús, chi sa ndècu túha-í sá cùu-í —càchí-dé.

¹⁴Te ñá túu ní sándáá iní-dé sá dúcáⁿ xáhaⁿ-ndí, núu xíáⁿ ñá túu-gá ná ní xáhaⁿ-ndí xii-dé sá vǎ quíhíⁿ-dé, te ní xitnàha-ndí:

—Mee-ni-gǎ Yá Ndiöxí ná cùnaha-gá nása sàni iní-gá cada-gá —xitnàha-na-ndí.

¹⁵Te ní queheⁿ-ndí ndàchiuⁿ-ndí, te ní xica-ndí cuáháⁿ-ndí ñúu Jerusalén. ¹⁶Te cuáháⁿ ndihí-ndí ñíⁿ úú cue téé Cèsareá, cue téé ní sándáá iní tnúhu Jèsús. Te ndèca ñàha-güedé xii-ndí cuáháⁿ vehe té Mnàson, te téé-áⁿ cúu-dé téé distritú Chìpré, te ndècu-dé ñúu Jerusalén, te sa ní cuu vǎi nduu ní sándáá iní-dé tnúhu-gá, te vehe téé-áⁿ ñí xíndecu-ndí.

Té Páblú ndátñuhu-dé ndihí té Jàcobó

¹⁷Te òré ní quexìo-ndí ñúu Jerusalén, te nchaa ñáyiú ní sándáá iní tnúhu Jèsús ní quixí-yu ní dándácóo váha ñàhá-yu, chi ní cudíí víhí iní-yu sá ñí quexìo-ndí. ¹⁸Te nduu tnéé cuáháⁿ ndihí-ndí té Páblú cuendá càháⁿ ndihí-ndí té Jàcobó, te òré ní quexìo-ndí núu ndécú-dé, te ndècu ndihí-dé nchaa cue téé yìndaha ñàha xii ñáyiú sándáá iní tnúhu Jèsús. ¹⁹Te té Páblú ní dándácóo váha ñàha-dé xii-güedé, te ní xáhaⁿ-dè nàcuáa ní quide Yá Ndiöxí ní chindee ñàha-gá xii-dé ní cáháⁿ-dé tnúhu-gá núu ñáyiú ñá túu cùu ñáyiú isràèl. ²⁰Te sátá ñí yáha ní cáháⁿ-dé, te ní ndácáⁿ tǎhǎ-yu núu Yá Ndiöxí cuendá nchaa sá ñí quide-gá. Te dätñuní ní xáhaⁿ-güedé xii té Páblú:

—Yòhó sa nàha-n sá ñí cuu titní mìl ñáyiú isràèl ní sándáá iní-yu tnúhu Jèsús, te càchí-yu sá ño xìni ñuhu-xi cadá-yu nchaa nàcuáa càháⁿ tnúhu sá ñí chídó tnùní ndí Moisés. ²¹Te

ní níhí-yu tnúhu sá dácuaàha-n ñáyiú isràèl ñáyiú ndècu ñuú xícá cuèndá sá vǎ cǎdá-gǎ-yu nàcuáa ní cachí ndíi Moisés cadá-yu. Te xǎhaⁿ-n xíi-yu sá vǎ cuǎha-gǎ-yu sèñá ñii landú-yu, te vǎ cǎdá-gǎ-yu dàtná ní xóo cada ñáyiú ndéé sanaha, duha dácuaaha-n ñáyiú ní níhí-yu tnúhu. ²² Te na níhí-yu tnúhu sá ndécú-n iha, te tnàvíí ngúíta-yu cáháⁿ cuèhé-yu cuèndá-n. ²³ Te na cachí tnúhu-ndí nàcuáa cada-n. Ndècu cúmí cue tée vátá cǎdá-gǎ-güedé nàcuáa ní cáháⁿ méé-güedé sá cǎdá-güedé cuèndá nduu vétú iní Yǎ Ndiöxí. ²⁴ Te quíhíⁿ-n ndíhi-güedé te cada-n nchàa nacuáa ní xóo cada ñáyiú ndéé sanaha cuèndá nduu vétú iní Yǎ Ndiöxí. Te tava-n díhúⁿ cuu núú-güedé cháhu-güedé veñúhu, te ducaⁿ te dàtnùnì ndacu dèté díquí-güedé. Nchaa xǎⁿ cada-n, te quini ñáyiú sá ñǎ ndáá tnúhu càháⁿ nchaa ñáyiú càháⁿ cuèhé cuèndá-n. Te na cùtnuní iní-yu sá tnàhá-n quide-n nchaa nacuáa ní chídó tnùnì ndíi Moisés cadá-yu. ²⁵ Te sa ní quide ndáá-ndí cuèndá nchaa ñáyiú ñuú xícá, nchaa ñáyiú ní tuha ichi Jèsús. Te sa ní cadúha-ndí tutú ní tendaha-ndí cuáháⁿ ndaha nchaa ñáyiú-áⁿ sǎ vǎ cǎxí-yu nchaa sá nchító-ó ndúu táhú nchaa sá cǎchí-yu cùu ndióxí ní cadúha cue ñáyiú ñuyíú-a. Te ní xǎhaⁿ-ndí sá vǎ cǎxí-yu níhí, te vǎ cǎxí-yu cuñú nchaa quiti cuèhné. Te vǎ càháⁿ ndíhi cue tée ñadíhí te núu ñá díú ñadíhí-güedé cúú-yu, te ni cuè ñáyiú díhí vǎ càháⁿ ndíhí-yu tée te núu ñá díú yíi-yu cùu-güedé. Duha ní tee-ndí núú tütú cuáháⁿ —cǎchí-güedé xǎhaⁿ-güedé xii té Pǎblú.

**Ní tñii-güedé té Pǎblú xití
veñúhu ñáyiú isràèl**

²⁶ Te nduu tnéé cuáháⁿ té Pǎblú ndíhi cúmí cue tée veñúhu càhnu sá ìo cùnuu núú ñáyiú isràèl cada-güedé nàcuáa ní

xóo cada ñáyiú ndéé sanaha cuèndá nduu vétú iní Yǎ Ndiöxí. Te ní quíhu-dé veñúhu càhnu sá ìo cùnuu-áⁿ ní xǎhaⁿ-dé ná daha-gǎ nduu cùmání dandíhi-güedé nàcuáa ní xóo cada ñáyiú ndéé sanaha, te dàtnùnì cǎnehe-güedé sá ndúú táhú Yǎ Ndiöxí quíhíⁿ veñúhu.

²⁷ Te cùmání-gǎ cuu úsá nduu sá ní sáháⁿ-güedé veñúhu càhnu sá ìo cùnuu, te sa ndècu tucu té Pǎblú veñúhu. Te cue tée isràèl véxi distritú Àsiá ní xiní-güedé té Pǎblú yíhí-dé veñúhu, te ní tñii ñaha-güedé xii-dé, te ìo ní cáháⁿ cuèhé-güedé cuèndá-dé núú dàva-gǎ ñáyiú yíhi veñúhu cuèndá sá cúdèéⁿ-yu núú tē Pǎblú. ²⁸ Te níhi ní cáháⁿ-güedé, te xǎhaⁿ-güedé xii-yu:

—ìNchòhó ñáyiú isràèl, yáchí-ndó chì cuánundaha ñaha-ndo! Chi tée-a yayàcáⁿ cuáháⁿ-dé càháⁿ-dé sá ñǎ túú nàndíhi-o, te càháⁿ-dé sá vǎ cǎdá-ó nchàa nacuáa càháⁿ tnúhu sá ní chídó tnùnì ndíi Moisés, te cǎchí-dé sá ñǎ túú nàndíhi veñúhu-a. Te ñá díú-ní xǎⁿ chi sa ní quíhu-dé veñúhu-a ndíhi cue tée ñá túú cùu ñáyiú isràèl, te sá dúcáⁿ ní quide-dé, te ñá túú-gǎ ní cǎnehe íi-dé xití veñúhu. Te veñúhu-a cùu-xi vehe Yá Ndiöxí —cǎchí-güedé xǎhaⁿ-güedé xii-yu.

²⁹ Te ducaⁿ ní cáháⁿ-güedé chi ní sani iní-güedé sá ní quíhu ndíhi-dé té Tröfímú veñúhu-güedé, chì ní xiní-güedé xícá cùu ndíhi ñaha-dé xití ñuú. Te tée-áⁿ cúú-dé tée ñuú Èfesú, te ñá díú tēe isràèl cúú-dé.

³⁰ Te chitu ñáyiú ñuú-áⁿ ní tacá-yu ní tñii-yu té Pǎblú táñúhu ñahá-yu ní ndee veñúhu càhnu sá ìo cùnuu, te òré-ni ní nacadí-güedé yèhe veñúhu-áⁿ. ³¹ Te sa cahní-yu té Pǎblú ní cùu, te ní sáháⁿ ìiⁿ úú-güedé núú ndécú tēe cùu capitáⁿ cùnùu-gǎ, te ní xǎhaⁿ-güedé xii-dé sá ncháá ñáyiú ñuú Jerusalén xínàá-yu. ³² Te òré-áⁿ cuáháⁿ tée cùu capitáⁿ cùnùu-gǎ ndíhi dava-gǎ cue tée

nchìcúⁿ-gá ndìhi sandàdú-dé. Te òré ní xíní-yu ní quexìo coyo-güedé núú xǐxúcu-yu, te ní yùhú-yu ñá túú-gǎ ní càní-yu té Pǎblú. ³³Te téé cùu capitáⁿ ní sátuha-dé té Pǎblú, te ní xáhaⁿ-dë xii cue sandàdú-dé sá tñí ñàha-güedé dacùtu ñàha-güedé úú cadená. Te dǎtnùní ní xícáⁿ tnúhú-dë núú-yu, te xáhaⁿ-dë:

—¿Ná cùú tée-a? ¿Ná ní quide-dé? —
càchí-dé xáhaⁿ-dë xií-yu.

³⁴Te téé cùu capitáⁿ-áⁿ ñǎ ní cùt-nuní iní-dé nüú ná cùú sǎ ní quide té Pǎblú, chi uuⁿ ní cuáá-yu. Te tucu càháⁿ ììⁿ, tucu càháⁿ ììⁿ-yu, núú xǎⁿ ní xáhaⁿ-dë cue sandàdú-dé sá cándèca ñàha-güedé xii-dé qufhⁿ cuártél núú ndécú-güedë. ³⁵⁻³⁶Te nchìcúⁿ ñáhǎ-yu cuáháⁿ ní quexìo ndéé nàcuáa càa nchìo cùnì-yu cahni ñáhá-yu xii-dé ní cùu. Te níhi ní cáháⁿ-yu xǎhǎⁿ-yu sá cáhni ñàha-güedé, te xǎⁿ ní ndacani ñàha-güedë ndécá ñàha-güedé cuásáa nchìo-ǎⁿ.

Té Pǎblú xáhaⁿ-dë xii-güedé sá ñà túú cuèchi-dé

³⁷Te cuánguihu-güedé cuártél ndìhi té Pǎblú ní cùu, te ní xáhaⁿ-dë xii téé cùu capitáⁿ cùnùu-gá:

—Càháⁿ ndàhú-í núú-n cùndetu-n na cùñaha-í ììⁿ úú tnúhu xií-yu —càchí-dé xáhaⁿ-dë.

Te téé tàxi tnuní-áⁿ ní xáhaⁿ-dë:

—¿Náa tnàhá yòhó càháⁿ-n tnúhu grìégú? ³⁸Te ní cáháⁿ-í sá tée ègìptú cùú-n, chi ñiu-n ní ndúcú-n cuè téé ní nàá ndìhi téé cùchiuⁿ Cesár ní cáháⁿ-í, chi ñiu ììⁿ téé yàcáⁿ ní ndúcú-dë cùmí mǐl cue téé ní sahnì ndíyì. Te ndèca tnaha-güedé ní sáháⁿ xití yucu ní xǐhi váha-güedé —càchí-dé xáhaⁿ-dë xii té Pǎblú.

³⁹Te té Pǎblú ní xáhaⁿ-dë:

—Ñá dǐú tée ègìptú cùú-í, chi téé isràél cùú-í, chi ñiu-ni téé isràél cùú tǎtà-í, te

dìcò-ni sá ní cacu-í ñuú Tàrsú ñuú cáhnú, te ñuú-áⁿ yíndèhu-xi distritú Cìlicíá. Te cùnì-í cada ndee iní-n dàña-n na caháⁿ ndìhi-í-yu —càchí-dé xáhaⁿ-dë.

⁴⁰Te ní xáhaⁿ téé cùu capitáⁿ cùnùu-gá sá cùú cáháⁿ té Pǎblú, núu ní ngúnutnǐ-dé núú nchìo, te ní quide-dé ndaha-dé sá cùndèdòho-yu. Te ní sadí-yu yuhú-yu, te ní cáháⁿ-dë tnúhu ñáyiú isràél, te xáhaⁿ-dë xií-yu:

22—Chí cádá càhuu iní nchòhó cue téé cuechi, na càháⁿ-í ììⁿ tnúhu cundedòho-ndo sá ñà túú cuèchi-í, chi ñá túú ñǎ ní quide-í, te ní ñà túú ñǎ tnúhu càháⁿ-í —càchí-dé xáhaⁿ-dë xii-güedé.

²Te cuendá sá dúcáⁿ ní cáháⁿ-dë tnúhu mèé-yu núu tnàví-ñǎ ní sadí-yu yuhú-yu ní xíndedòho-yu ní cáháⁿ-dë, te xáhaⁿ-dë:

³—Yúhú cùú-í téé isràél, te ní cacu-í ñuú Tàrsú, te ñuú-áⁿ yíndèhu-xi Cìlicíá. Te davitna lìhli-í cùtnàhá ní quexìo-í ñuú Jerusàlén ní dácúahá ñàha té Gamaliél. Te ní dácúahà-í nchaa tnúhu ní chídó tnùnì nchaa cue téé ndéé sanaha nàcuáa cada ñáyiú. Te yúhú ní cahu iní-í ní quide-í tǐtní núú chiuⁿ nacúaa cuu váha iní Yǎ Ndiòxí ní cáháⁿ-í, te ñiu-ni ducaⁿ quide nchòhó tucu. ⁴Te ní sánú ndúcú-í nchaa ñáyiú sàndáá iní-xi tnúhu Jèsús, cuèí téé, cuèí ñáyiú ñìhí ní dácútù-í-yu, te ní chihi-í-yu vecaá, te ní níhì-í tnúhu ndee iní sá cáhni-ndǐ-yu. ⁵Te dútú cùnùu-gá ndìhi cue téé cùnùu núú-ndó ñàha-güedé sá ndáá càháⁿ-í chi mee-güedé ní taxi-güedé tutú cuñaha-í xii ñáyiú isràél ñáyiú ndècu ñuú Dàmascú cuendá cutnùnì iní-yu ná chíúⁿ cuáháⁿ-í ní cùu. Te ñùhu-í ichi cuáháⁿ-í ñuú-áⁿ cuànúndúcú-í ñáyiú ní sàndáá iní-xi tnúhu Jèsús cuendá dacùtu-í-yu te candeca-í-yu ndixi, te iha cada úhú ñáhá-güedë xií-yu ní cùu.

Té Páblú xǎhaⁿ-dě xii ñáyiú nàcuáa ní cuu ní tuha-dé ichi Jèsús

(Hch. 9:1-19; 26:12-18)

⁶Te ta cùyatni-í ñuú Dàmascú cuáháⁿ-í, te cùu-xi datná òré cauxúú nduu, te uuⁿi ní quee ñuhú andiu, te ní dáyèhé-xi ndéé núú nútnǎ-í. ⁷Te ní quide nee-xi núu-í, xǎⁿ ní nduá-í ndéé ñuhu. Te ní tecú dóho-í cǎháⁿ ñⁿ sá cǎháⁿ andiu, te cǎchí-xi: “Yòhó té Sàulú, ¿ná cuendá cùú ũhú iní ñáhá-n dándoho ñaha-n xii-í?”, cǎchí sá cǎháⁿ-áⁿ. ⁸Te ní xáhaⁿ-í: “¿Ná cùú yòhó sá cǎháⁿ-ái?”, xǎhaⁿ-í. Te ní cǎháⁿ tucu ingá xito te cǎchí-xi: “Yúhú cùu-í Jèsús téé ní xindecu ñuú Nazàrét, te ducaⁿ ño dándoho ñaha-n xii-í”, cǎchí sá cǎháⁿ-áⁿ. Te xǎⁿ ní cutnùní iní-í sá dǎú Jèsús cǎháⁿ. ⁹Te nchaá cue téé ndihi-í ní xiní-güedé ní dáyèhé ñuhú, te ní yùhú-güedé, dico ñá túú ní tècú dóho-güedé òré ní cǎháⁿ-gá. ¹⁰Te ní xáhaⁿ-í xii-gá: “Yòhó Xítóhó Jesucristú, ¿ná cuiní-n cǎda-í?”, xǎhaⁿ-í xii-gá. Te ní cǎchí-gá: “Ndacóo, te quǎhⁿ-n ñuú Dàmascú, yàcáⁿ tecú tnúhu-n nchàa nacuáa cuiní Yǎ Ndiòxí cada-n”, cǎchí-gá —cǎchí té Páblú xǎhaⁿ-dě xií-yu.

¹¹Te ní xáhaⁿ tùcu té Páblú:

—Te cuendá sá ní dǎcuáá ñaha ñuhú xii-í nùu ní tñii cue téé ndihi-í ndaha-í ndécá ñaha-güedé cuáháⁿ ndéé ñuú Dàmascú.

¹²Te yàcáⁿ ndécú ñⁿ téé nàni Ananiás, te ño vǎi sá ní chídó tnùní ndíi Moisés cadá-yu quide-dé. Te nchaá ñáyiú ñuú Dàmascú ño váha cǎháⁿ ndihi ñáhá-yu xii-dé. ¹³Te ní quexio-dé núú ndécù-í, te ní cǎchí-dé: “Yòhó té Sàulú, téé ndècu ndihi-í ichi Xítóhó Jesucristú, ndúha núu-n”, cǎchí-dé. Te òré-ni ní nacaáⁿ núu-í te ní xiní-í-dé. ¹⁴Te dǎtnùní ní cǎchí-dé: “Yǎ Ndiòxí ní cǎháⁿ ndihi-gá

ñaní tnáhá-ó ní xindecu ndéé sanaha. Te diu-gá ní cáxi ñaha-gǎ xii-n cuendá quiní-n nchàa sá váha cuiní-gá cada-n. Te quiní-n Jèsús Yaá ñá túú cuèchi-xi, te diu-ni mee-gǎ cǎháⁿ ndihi ñaha-gǎ xii-n. ¹⁵Te cǎháⁿ-n tnúhu Jèsús núú nchàa ñáyiú, te cǎháⁿ-n nchàa sá ní xiní-n ndihi nchaá sá ní xindedóho-n. ¹⁶Tnáví, te quǎhⁿ-n cuàndute-n, te cǎháⁿ ndihi-n Yǎ Ndiòxí cuendá cada cǎhnu iní-gá nchaá sá cuèhé sá dúhá ní quide-n”, duha ní cǎchí té Ananiás xii-í —cǎchí té Páblú xǎhaⁿ-dě xií-yu.

Té Páblú ní cani-dé cuendú nàcuáa ní xáhaⁿ Jèsús cada-dé quǎhⁿ-dé ñuú núú xindecu ñáyiú ñá túú cùu ñáyiú isràél

¹⁷Te ní xáhaⁿ tùcu té Páblú:

—Te ní ndee-í cuándixi-í ñuú Jerusàlén. Te ní sáháⁿ-í veñúhu cǎhnu sá ño cùnuu ní cǎháⁿ ndihi-í Yǎ Ndiòxí, te ní dácótó nùú ñáhá-xi sǎ méé Jèsús ní xiní-í xitǎ veñúhu, ¹⁸te ní cǎchí-gá: “Yáchí, quee-n ñuú Jerusàlén, chi ñáyiú-a vá quíndáá iní-yu nàcuáa ní cǎchí-í cùñaha-n xií-yu cuendá-í”, duha ní cǎchí-gá xii-í. ¹⁹Te ní xáhaⁿ-í xii-gá: “Yòhó Xítóhó Jesucristú, sa xiní-n sǎ nchàá ñáyiú nàhá-yu sá ní sáháⁿ-í ndi tnahá ñⁿ ndi tnahá ñⁿ veñúhu nànducu-í ñáyiú sàndáá iní tnúhu-n, te ní tñii-í-yu, ní chihi-í-yu vecaá, te ní táuchùⁿ-í ní caniha-güedé xií-yu. ²⁰Te cùtnàhá ní sahani-güedé ndíi Tèvá téé ní xóo cǎháⁿ tnúhu-n, te tnàhá-í ndécú òré-áⁿ te ní xindeé-í dóo cue téé ní sahani ñaha xii ndíi. Te yúhú ní cǎháⁿ-í sá ní quide váha-güedé sá dúcáⁿ ní quide-güedé”, duha ní xáhaⁿ-í xii-gá. ²¹Te ní cǎchí tnúhu-gá xii-í: “Cuáháⁿ chi cuiní-í quǎhⁿ-n nchàa ñuú xicá nùú xindecu cue ñáyiú ñá túú cùu ñáyiú isràél cǎháⁿ-n tnúhu-í”, cǎchí-gá —cǎchí té Páblú xǎhaⁿ-dě xií-yu.

**Te Pǎblú ndihi téè tàxi tnuní
ñáhá xii cue sandadú**

²² Te sá dúcáⁿ ñí cáháⁿ-dé, te ñá ní tnàhá-gá iní-yu cundedóho-yu tnúhu cáháⁿ-dé. Te ñíⁿ-ni ñí cuú-yu nchaá-yu, te ní cuáá-yu, te xǎháⁿ-yu:

—¡Chí cáhni-dě! ¡Ñá díú sǎ cúndecu-dé ñuyú-a! —càchí-yu xǎháⁿ-yu.

²³ Te mei òré ducaⁿ ñí cáháⁿ-yu, te ní ndátá-yu dóó-yu, te ní dáquéně-yu núú ñínu sá sàtú iní-yu. Te ní quéhnu-yu ñuhu, te ní dácácóyó-yu núú ñínu sá ìo sàtú iní-yu. ²⁴ Te téè cùu capitáⁿ cúnùu-gá ní xáhaⁿ-dě xii cue sandadú-dé:

—Chí dítá-dě ná quǐhu-dé ndéé xití vehe, te cani-ndo-dě ñíi, chi na quène yuhu-dé ná tnúhu ní cáháⁿ-dé ñú ndéé dúcáⁿ cùdèěⁿ-yu núú-dě —càchí-dé xǎháⁿ-dě xii-güedé.

²⁵ Te sáta ñí dácútú ñàha-güedé xii té Pǎblú sá cáni ñàha-güedé ní cùu, te ní xáhaⁿ-dě xii téè cùu capitáⁿ ndécú-ǎⁿ:

—Te na càchí tnúhu-í sá vǎ cúu càniha-güedé ñíi, chi téè ròma cùu-í, te vátá quíni ndáá-gá-ndó ñú ndécuéchi-í àdi ñáhá —càchí-dé xǎháⁿ-dě xii téè cùu capitáⁿ.

²⁶ Te sá dúcáⁿ ñí cáháⁿ-dé, te ní sáháⁿ téè cùu capitáⁿ núú téè cùnùu-gá, te ní xáhaⁿ-dě:

—Vá cúu càni-o téè-ǎⁿ, chi téè ròma cùu-dě —càchí-dé xǎháⁿ-dě.

²⁷ Te ní sáháⁿ téè cùu capitáⁿ cúnùu-gá ndéé núú tǎ Pǎblú, te ní xáhaⁿ-dě:

—Cáháⁿ ndáá-n ñú ndisa téè ròma cùu-n —càchí-dé xǎháⁿ-dě.

Te ní xáhaⁿ tǎ Pǎblú:

—Ndáá sá tǎe ròma cùu-í —càchí té Pǎblú xǎháⁿ-dě xii téè cùnùu-áⁿ.

²⁸ Te ní xáhaⁿ tǎe cùnùu-áⁿ:

—Yúhú tnàhá-í cùu-í téè ròma, chi vài díhúⁿ ñí cháhu-í —càchí-dé xǎháⁿ-dě.

Te té Pǎblú ní xáhaⁿ-dě:

—Tnàhá-í cùu-í téè yàcáⁿ tucu, chi tǎta-í cùu-dě téè ròma —càchí té Pǎblú xǎháⁿ-dě xii téè cùu capitáⁿ cúnùu-gá.

²⁹ Te uuⁿ ní nacaca sata cuè téè cuáháⁿ caniha xii-dé ní cùu. Te ní yùhú téè tàxi tnuní sá dúcáⁿ ñí xáhaⁿ tǎ Pǎblú sá tǎe ròma cùu-dě, chi ní xáhaⁿ-dě ní dácútú ñàha-güedé xii-dé, núu xǎáⁿ ní yùhu-dé.

**Té Pǎblú ní cáháⁿ ndihi-dé cue téè
cùnùu oré ní quide-güedé jùndá**

³⁰ Te téè tàxi tnuní sandadú ñá ní xíní-dé ná cuéchi ní dácáá ñáiyu is-ràel díquí tǎ Pǎblú, núu xǎáⁿ nduu tnéé ní cana-dé cue dútú cúnùu, ndihi cue téè cùchiuⁿ, ndihi cue téè cùu sacuéhé, te ní xáhaⁿ-dě sá cáda-güedé jùndá cuendá nducu tnúhu-güedé núú tǎ Pǎblú ná cuéchi ní dácáá-yu díquí-dě. Te ní xáhaⁿ-dě xii cue sandadú sá nándàxi ñàha-güedé cadená ndútú-dě, te can-deca ñàha-güedé quǐhⁿ núú cáda-güedé jùndá. Te ní sáháⁿ-güedé ní nandaxi ñàha-güedé xii-dé ndécá ñàha-güedé cuáháⁿ jùndá, te ní quexio-güedé, te ní ngúnutnǎi-dé núú cuè téè cùchiuⁿ.

23 Te yàcáⁿ ní xíndéhé vaha té Pǎblú núú nchàa-güedé, te ní xáhaⁿ-dè:

—Cada càhnu iní nchòhó cue téè cùchiuⁿ, te ducaⁿ nchòhó cue téè cùu sacuéhé, véxi-í càchí tnúhu-í sá ñà túú cuéchi-í, chi mee Yǎ Ndiòxí ñáhá-gǎ nása ndècu-í ñuyú-a, te ñà túú cùcahaⁿ núu-í núu-gǎ —càchí té Pǎblú xǎháⁿ-dè xii-güedé.

² Te té Ananiás téè cùu dútú cúnùu-gá ní xáhaⁿ-dè xii cue téè nùtnǎi yatni ñíni té Pǎblú sá cáni-güedé déhndé yuhu-dé.

³ Te té Pǎblú ní xáhaⁿ-dè xii dútú-ǎⁿ:

—Yòhó, chi úhú tnàhí iní-n, chi ní ndúcú-n tǎe ní caniha xii-í, te ñà túú cuéchi-í, dico quíni-n ñà cada ñàha Yǎ Ndiòxí xii-n. Te yòhó ní cana ñàha-n ndècu tnúhu-n ñú quide-í nchaa nàcuáa cáháⁿ tnúhu sá ñí chídó tnùn

ndíi Moisés cada-o. Te mee-n ní ndúcú-n tée ní caniha, te ñá túú dùcaⁿ ní cáháⁿ ndíi cada-o —càchí té Páblú xáhaⁿ-dë xii dútú cúnù-gá-áⁿ.

⁴Te cue tée xínutní ðñi té Páblú ní xáhaⁿ-güedë xii-dé:

—Nèhé ní quide-n chi ní xícuèhé-n dútú cúnù-gá tée xinu cuechi núú Yá Ndiöxí —càchí-güedë xáhaⁿ-güedë xii té Páblú.

⁵Te té Páblú ní xáhaⁿ-dë xii-güedë:

—Cada càhnu iní-ndó chi ñá túú xini-í sá dútú cúnù-gá cúú-dë, chi núú tütú Yá Ndiöxí càchí-xi sá vā cúú cáháⁿ cuèhé-ó cuendá ñⁿ tée cúnuu ñuú-ó yòtnúhu. Te yúhú ñá túú xini-í sá tée cúnuu cuu-dé ñuu ní sácóo-í ní cáháⁿ-í —càchí té Páblú xáhaⁿ-dë xii-güedë.

⁶Te òrè-áⁿ ní cutnùní iní té Páblú sá dáva-güedë cündñhi-güedë cue tée cùu saducéú, te dava-güedë cündñhi-güedë cue tée cùu fariséú, te ñíhi ní cáháⁿ-dë ní xáhaⁿ-dë xii-güedë:

—Yúhú cúú-í tée fariséú, te tñàhá tātà-í ndíhi xñ-í cúú-güedë cue tée fariséú tucu. Te tñàhá yúhú sàndáá iní-í sá ndótó nchaa ñáyiú ní xíhí, te núú xíáⁿ cuini-ndó ndùcu tñúhu-ndo ñùú-í cáná ñàha-ndo —cachí-dé xáhaⁿ-dë xii-güedë.

⁷Te sá dúcáⁿ ní cáháⁿ-dë xíáⁿ ní nàá ndíhi tñàha cue tée cùu fariséú ndíhi cue tée cùu saducéú, chi ñá íñⁿ-ní tñúhu ní cáháⁿ-güedë, chi ní ndí queheⁿ ndí queheⁿ-güedë sá ñí cáháⁿ-güedë. ⁸Te cue tée cùu saducéú càchí-güedë sá vā ndótó cuè ñáyiú ní xíhí, te cue tée cùu fariséú càchí-güedë sá ndótò-yu. Te cue tée cùu saducéú càchí-güedë sá ñà túú espíritú xínú cuèchi núú Yá Ndiöxí, te cue tée cùu fariséú càchí-güedë sá ñó espíritú xínú cuèchi núú-gá. ⁹Te ta cùdéeⁿ-güedë cuáháⁿ, te ñíhi-gá cúú iní-güedë càháⁿ-güedë, te ñⁿ úú cue tée cùu fariséú cue tée dàcuaha ñaha xii ñáyiú nchaa tñúhu ní chídó tñmí

ndíi Moisés ní cáháⁿ ñíhi-güedë, te xáhaⁿ-güedë:

—Ñá túú cuèchi-dé, te cudana te ní cáháⁿ ndíhi-dé ñⁿ espíritú xínú cuèchi núú Yá Ndiöxí te vā ngöo vā cúú vāha iní-ó ñúú-gá —càchí cue tée cùu fariséú xáhaⁿ-güedë xii-güedë.

¹⁰Te cuendá sá ño xínáá-güedë, xíáⁿ ní yúhú tée cùu capitáⁿ cúnù-gá sá cáhñi-güedë té Páblú, núu xíáⁿ ní xáhaⁿ-dë sá quíhñⁿ-güedë cúnúcuca ñaha-güedë candeca ñaha-güedë ñúhú cuártél.

¹¹Te ndéé níú cúú ùú ní quexio Xí-tohó Jesucristú núú ndécú tē Páblú, te ní xáhaⁿ-gá:

—Ñíi cunduu-n, vā yúhú-n, chi nàcuáa ní cáháⁿ-n ní cacunehe ñaha-n xii-í iha, te ðiu-ni ducaⁿ cáháⁿ-n càcunehe ñaha-n xii-í quíhñⁿ-n ñúú Rómá —càchí-gá xáhaⁿ-gá xii-dé.

Cahni-güedë té Páblú ní cùu

¹²⁻¹³Te nduu tñéé ní nataká vñhi-gá údico cue tée israhél ní ndatnúhu-güedë sá cáhñi-güedë té Páblú, te ní xítnàha-güedë:

—Ni dítá vā cáxí-ó te ni ndüte vā cóhó-ó ndéé ndacu-o càhni-o té Páblú, te dàtnùní caxi-o dítá, te coho-o ndüte, chi sa ní sani iní-ó sá cádá-ó, te cuu cuèchi xii-o ñuu vā cádá-ó —càchí-güedë xítnàha-güedë.

¹⁴Te ní sáháⁿ-güedë núú ndécú nchaa dútú cúnùu ndíhi nchaa cue tée cùu sacuéhé, te ní xáhaⁿ-güedë:

—Ní cachí-ndí sá ni dítá vā cáxí-ndí ndéé ñuu ní ndacu-ndí ní sahni-ndí té Páblú, chi sa ní sani iní-ndí sá cádá-ndí, te cuu cuèchi núú vā cádá-ndí. ¹⁵Te duha cada-ndo ndíhi dava-gá cue tée cúnuu, chi cúnaha-ndo xii tée cùu capitáⁿ cúnù-gá: “Quixi ndíhi-n té Páblú núú ndécú-ndí cuendá ndatnúhu ndíhi-ndí-dé, chi cuini-ndí nducu tñúhu váha-gá-ndí ná cúú sá ñí quide-dé”,

duha cūñaha-ndo xii tée tàxi tñuní sandàdú. Te ducaⁿ-ni cūñaha-ndo dāndahú-ndó-güedě cuendá quixi ndihi-güedé té Pāblú, te nchúhú sa cundetu-ndí-güedé ichi, chi quiní té Pāblú ná cahni-ndí-dé —càchí-güedé xāhaⁿ-güedě xii cue tée cūchiuⁿ.

¹⁶ Te dēhe cūha té Pāblú ní níhí-dě tnúhu nàcuáa cada-güedé ditó-dé. Te ní sáháⁿ-dé cuartél, te ní xāhaⁿ-dě xii ditó-dé nàcuáa càháⁿ-güedé cada ñaha-güedě. ¹⁷ Te ní cana té Pāblú ñⁿ tée cūu capitáⁿ, te ní xāhaⁿ-dē:

—Vá cūndēe iní-n, quíhíⁿ ndihi-n tēe-a na càháⁿ ndihi-dé tée cūnuu-gá, chi ndēcu ñⁿ cuendú cūñaha-dē cuiní-í —càchí té Pāblú xāhaⁿ-dē xii tée cūu capitáⁿ.

¹⁸ Te dātñuní ní xica tée cūu capitáⁿ ndécá-dē dāxíⁿ tē Pāblú cuáháⁿ núu ndécú tēe cūnuu-gá, te òré ní quexio-güedé núu-dē, te ní xāhaⁿ tēe cūu capitáⁿ xii-dē:

—Té Pāblú tēe yìhi vecaá ní cana ñaha-dē xii-í, te ní cachí-dé véxi-í ndihi tēe-a cuendá cachí tnúhu-dé ñⁿ cuendú cuiní-dé —càchí-dé xāhaⁿ-dē xii tée cūnuu-gá.

¹⁹ Te tēe cūnuu-áⁿ ní tñi-dé ndaha dāxíⁿ tē Pāblú, te tēnehe ñaha-dé cuáháⁿ ñⁿ xio, te ní xícáⁿ tnúhú-dē núu-dē, te xāhaⁿ-dē:

—¿Ná cuendú cuiní-n càháⁿ-n? —càchí-dé xāhaⁿ-dē xii dāxíⁿ tē Pāblú.

²⁰ Te ní xāhaⁿ-dē xii tēe cūnuu-áⁿ:

—Cue tēe isràel ní ndatnúhu ndáá-güedé sá quixí-güedé tñeé càháⁿ ndàhú-güedé núu-n cāndeca-n té Pāblú quíhíⁿ jundá, te yàcáⁿ cācáⁿ tnúhú ndáá-güedé núu-dē ná cúu sã ní quide-dé, càchí-güedé xītnāha-güedé.

²¹ Te vá quindáá iní-n chi dícó dandāhú ñāhá-güedě, chi vihi-gá údico-güedé ndátñúhu-güedé cundedí-güedé ichi cahni ñaha-güedé. Te xītnāha-güedé sá ní dítá vã cáxí-güedé, te ni ndüte vá

cóhó-güedě ndée nūu ní ndacu-güedé ní sahní ñaha-güedě, te dātñuní caxi-güedé dítá, te coho-güedé ndute, chi sa ní sani iní-güedé sá cādá-güedě, te cuu cuéchi núu vá cādá-güedě, càchí-güedé xītnāha-güedé. Te cundecu túha-ná-güedé cundetu ñaha-güedé tñeé, te núu na quindáá iní-n cāndeca-n-dé quíhíⁿ jundá —càchí-dé xāhaⁿ-dē xii tēe cūnuu-áⁿ.

²² Te tēe cūnuu-áⁿ ní xāhaⁿ-dē:

—Cuanúhú, te vá yōo tñahí cūñaha-n sã ní quixi-n ní cachí tnúhu-n nàcuáa càháⁿ-güedé cada-güedé té Pāblú —càchí-dé xāhaⁿ-dē.

Ndēca-güedé té Pāblú cuáháⁿ núu tē Juélí tēe cūu gobiernú

²³ Te tēe cūnuu-gá ní cana-dé úu cue tēe cūu capitáⁿ, te xāhaⁿ-dē:

—Tava-ndo úu ciendú sandàdú cue tēe xica saha, ndihi únídico úxí sandàdú cue tēe yòdo cuayú, ndihi úu ciendú sandàdú mee-ni cuè tēe xīnehe lānzá. Te cada túha-ndo chi caca-ndo òré caá ñⁿ niú quíhíⁿ-ndó ñūú Cēsareá ndihi té Pāblú. ²⁴ Te nducu-ndo cuēdicó ñⁿ úu cuayú codo-dé ndihi cue tēe ndēē ñāhá xii-dé. Te cada cuedādú-ndó-dé ichi, te candeca-ndo-dé quíhíⁿ quíndeca-ndo-dé núu tēe cūu gobiernú —càchí tēe cūnuu-áⁿ xāhaⁿ-dē xii cue tēe cūu capitáⁿ.

²⁵ Te tēe cūnuu-áⁿ ní cadúha-dé tutú cuendá quíhíⁿ ndaha té Juélí tēe cūu gobiernú. Te duha ní chídó tñuní-dé núu tūtú cuáháⁿ:

²⁶ “Cóvāha díí-n, tātá gobernàdór. Ío cada càhnu iní, yúhú nāni-í Claudiú Lisiás. Yúhú ní tendaha-í ñⁿ tutú véxi ndaha-n cuendá quiní tñuní-n nàcuáa ní cuu iha. ²⁷ Cue tēe isràel ní tñi-güedé ñⁿ tēe nāni Pāblú cuiní-güedé cahni ñaha-güedé ní cūu, te ní níhí-í tnúhu sá tēe rómá cúu-dē nūu ní sáháⁿ-í ndihi sandàdú-í ní dácacu-ndí-dé. ²⁸ Te ní

cuiní-í quini-í ná cuendá tée ñaha-güedé cuéchi xii-dé, núu xiáⁿ ndécà-í-dé ní sáháⁿ núu nǐ quide cue tée cùchiuⁿ israél jündá. ²⁹Te yàcáⁿ ní níhi-í tnúhu sá ñà túú nǎ cuéchi ni quide-dé, chi cuendá-ni sá nǐ níhi-güedé tnúhu sá ñà túú sàndáá iní-dé cada-dé nchaa sá nǐ xóo cada ñáyiú ní xíndecu ndéé sanaha nchicúⁿ nihnu-güedé quide-güedé, xiáⁿ ní cudééⁿ-güedé núu-dé. Te ñà túú cuéchi càhnu ni quide-dé núu qufhíⁿ-dé vecaá àdi cahni-í-dé. ³⁰Te ní níhi-í tnúhu sá cuè tée israél ndúcú-güedé nàcuáa cada-güedé cahni ñaha-güedé xii-dé, xiáⁿ ní xáhaⁿ-í xii sandàdú-í sá cándèca ñaha-güedé quixi xiáⁿ. Te ní xáhaⁿ-í xii cue tée tée ñaha cuéchi sá quixí-güedé ndéé xiáⁿ cǎháⁿ-güedé núu ná cuéchi ní quide-dé. Te cada càhnu iní-n chi duha-ni ndùu tnúhu cǎháⁿ-í, te cundee iní-n quèheⁿ cuendá-n-dé”, duha ní chídó tnùní tée ní cadúha tutú cuáháⁿ ndaha té Juélí.

³¹Te cue sandàdú ní quide-güedé nàcuáa ní xáhaⁿ tée tàxi tnuní ñáhá xii-güedé chi ní xica-güedé ndihi té Pǎblú òré caá ífⁿ niú, te ñu-ni niú-áⁿ nǐ quexio-güedé ñuú Antipatrís. ³²Te sátá nǐ túndaá, te ní nacuico cuè tée xínehe lǎnzá ndihi dava-gá sandàdú xícá sàha cuánuhú-güedé cuàrtél, te mee-nǎ sandàdú cue tée yòdo cuayú cuáháⁿ ndihi té Pǎblú. ³³Te òré ní quexio-güedé ñuú Cèsareá, te ní sàha-güedé tée cùu gobiernú tutú néhé-güedé cuáháⁿ. Te ní queheⁿ cuendá-dé té Pǎblú. ³⁴Te sátá nǐ dácuahá tée cùu gobiernú-án tutú-án te ní xícáⁿ tnúhú-dé núu tē Pǎblú, te xáhaⁿ-dē:

—¿Ndéé tée cùu-n? —cachí-dé xáhaⁿ-dē.

Te ní xáhaⁿ tē Pǎblú:

—Tée Ciliciá cùu-í —càchí-dé xáhaⁿ-dē.

³⁵Te ní xáhaⁿ tée cùu gobiernú-án:

—Òré quexio cue tée tée ñaha cuéchi xii-n, te cǎháⁿ-n nása ní cuu, chi níhi-í

nàcuáa cada ndáá-í cuendá-n —càchí-dé xáhaⁿ-dē xii té Pǎblú.

Te ní xáhaⁿ-dē xii sandàdú sá cündéé-güedé té Pǎblú vehe càhnu té Hèrodés.

Té Pǎblú xáhaⁿ-dē xii té Juélí sá ñà túú cuéchi-dé

24 Te sátá nǐ cuu úhúⁿ nduu, te té Ananiás dútú cúnúu-gá cuáháⁿ-dé ñuú Cèsareá ndihi cue tée cùu sacuéhé ndihi íiⁿ tée nàni Tértulú tée cǎháⁿ yuhu-güedé. Te cuáháⁿ-güedé núu tē cùu gobiernú cuáháⁿ dácuaéndehnde-güedé núu-dé sá ndècuéchi té Pǎblú. ²Te ní ságuaca-güedé té Pǎblú. Te òré ní quexio-dé núu-güedé, te ní ngúita té Tértulú xáhaⁿ-dē xii té Juélí nàcuáa càa cuéchi tē-güedé té Pǎblú:

—Ío càhnu cada iní tǎtǎ gobernàdór. Duha ndùu chiuⁿ ndéé iní ñáhá-ndǐ xii-n vèxi-ndí, núu nása cachí-n cùnduu. Tǎxáhu xii-n, chi ío váha ndècu nchaa ñáyiú, te ñà túú nàá-yu chi ío váha quide-n. ³Te ío cùdíí iní-yu chi nchaa-ni nduu xíndecu váha-yu nchaa-yu, te ío tǎxáhu Ndiöxí xii-n sǎ dúcáⁿ quide-n. ⁴Te cada càhnu iní, cuiní-í ndatnúhu-o íiⁿ úu-ni cuèndú cuendá sá vǎ cùyàa-o dacuíta-í chiuⁿ-n. ⁵Te íiⁿ tée iha ío dásatú iní ñáhá-dē, chi ndēni ní cuu cuáháⁿ-dé ndátnúhu-dé ndihi ñáyiú israél dánàá-dé-yu. Te nèhé quidé-dé chi cuáháⁿ-dé dácáháⁿ-dé nchaa ñáyiú cuendá quíndáá iní-yu tnúhu tée ní xíndecu ñuú Nazàrét. ⁶Chi ducaⁿ cǎháⁿ cue tée iha sá nǐ sáháⁿ-dé veñúhu càhnu sá ío cùnuu, te cuiní-dé daquèe fhú-dé veñúhu cuendá cuiní-dé xocàni-dé sá íi ndécú, núu xiáⁿ ní tñi ñaha-güedé ndécá ñaha-güedé cuáháⁿ núu cuè tée cùchiuⁿ cuendá cǎcáⁿ tnúhú-güedé núu-dé núu ná cuendá ducaⁿ cuiní-dé cada-dé, chi ducaⁿ càa leí ndécú ndihi-güedé sá cǎdá ndǎá-güedé núu ná íiⁿ sá cùu.

⁷Te té Lisiú tée cùu capitáⁿ cúnùu-gá ní quexìo-dé ndìhi sandádú, te ní dácúnú-güedë nchaa cue tée nùtní ndìhi té Pàblú, te dàtnùní ní tnií ñaha-güedë xii-dé ndécá ñaha-güedé cuáháⁿ. ⁸Te sátá xǎⁿ, te ní xáhaⁿ-dë sá quíxí-güedë ndéé ndíha cundáá cuéchi-dé. Te yòhó cundee ìní-n càcáⁿ tnúhú-n nùú-dë, te núu ndáá ducaⁿ nǎ quide-dé àdi ñáhá — càchí té Tèrtulú xáhaⁿ-dë xii té Juéllí tée cùu gobiernú.

⁹Te dava-gá cue tée isràél xñutnǎí xǎⁿ ní cáháⁿ-güedé sá ndáá càháⁿ té Tèrtulú. ¹⁰Te tée cùu gobiernú ní quide-dé ndaha-dé núu tǎ Pàblú cuendá cáháⁿ-dë, te té Pàblú ní xáhaⁿ-dë:

—Yòhó sa ní cuu titní cuía ndécú-n ìha xehndé-n cuéchi nchaa ñáyíu xñnáá, núu xǎⁿ ío cùdíí ìní-í sá ndíha téhndé cuéchi tée ñaha-güedé xii-í. Te cundee ìní-n cùndedóho-n na càni-í cuendú nàcuáa ní cuu. ¹¹Te nducu tnúhu-n te quiní-n nǎ càháⁿ ndáá-í, chi sa ní cuu úxúú nduu sá ní sáháⁿ-í veñúhu càhnu sá ìo cùnnoo ñúú Jerusalén ní cáháⁿ ndìhi-í Yá Ndiòxí. ¹²Te ni ñà túú ní nàá-í ndìhi ñáyíu xití veñúhu, te ñá túú ní xáhaⁿ-í nàá-yu ni ìⁿ xichi, te ni ìⁿ veñúhu líhli ní sáháⁿ-í ñá túú nǎ ní xáhaⁿ-í cadá-yu. ¹³Te ni ñà túú quèñuhu-güedé cue tée cáháⁿ ndáá te núu ndáá ducaⁿ nǎ quide-í. ¹⁴Te yúhú càháⁿ ndáá-í sá càháⁿ ndìhi-í Yá Ndiòxí, chi diu-ni Yá Ndiòxí ní xóo cáháⁿ ndìhi ñáyíu ndéé sanaha, núu xǎⁿ ní tuha-í ichi-gá. Te cue tée-a càchí-güedé sá ñà díú ìⁿ ichi váha ni tuha-í. Te yúhú sàndáá ìní-í nchaa sá ní chídó tnùnì ndíí Moisés ndìhi dava-gá cue tée ní xóo cáháⁿ tnúhu Yá Ndiòxí ndéé sanaha. ¹⁵Te sàndáá tucu ìní-í sá ndótó nchàa ñáyíu ní xíhí, cuèi ñáyíu váha ìní-xi, te cuèi ñáyíu úhú ìní-xi, dico ndotó-yu. Te ducaⁿ nǎ xóo quindáá ìní nchaa ñáyíu ní xíndecu ndéé sanaha. ¹⁶Te yúhú ío ndücu ndee-í quidë-í nchaa sá càháⁿ Yá

Ndiòxí cuendá sá vǎ cúu càhaⁿ nùú-í nùú-gǎ ndìhi núu ñáyíu ñuyíú-a.

¹⁷Te sa ní cuu titní cuía sǎ ñà túú-gǎ sáháⁿ-í ñúú Jerusalén, te ní sáháⁿ tucu-í nehè-í díhúⁿ ní taxi ñáyíu ñúú xícá cuendá cuañaha-í xii ñáyíu ñúú Jerusalén. Te ní ndúcù-í sá cuáha táhù-í Yá Ndiòxí. ¹⁸Te ní xíndecu-í veñúhu càhnu sá ìo cùnnoo ní quide-í nchaa nàcuáa ní xóo cada ñáyíu ní xíndecu ndéé sanaha cuendá nduu vetú ìní Yá Ndiòxí. Te ñá túú chitú-yu ni sáháⁿ, te ni ñà túú nǎ ní cùu, te ní naníhí ñáhá ìⁿ úú cue tée isràél xii-í, cue tée véxi distritú Àsiá. ¹⁹Te quixi mee-güedë ìha cáháⁿ-güedé, te núu sá ndáá ní xini-güedé sá yúhú ndècuéchi-í ní cùu, ²⁰àdi ñáhá. Dico cachí tnúhu cue tée-áⁿ nása ní cuu òré ní xíndecu-í jùndá-güedé ñúu ndècuéchi-í àdi ñá túú ndècuéchi-í. ²¹Dico ñá túú cuéchi-í chi ìⁿ dii-ni tnúhu ni cáháⁿ-í ní xáhaⁿ-í xii-güedé sá sàndáá ìní-í sá ndótó nchàa ñáyíu ní xíhí, te diu-ni núu xǎⁿ càchí-güedé sá ndècuéchi-í —càchí té Pàblú xáhaⁿ-dë xii té Juéllí.

²²Te té Juéllí sa xini váha-dé nàcuáa cuáháⁿ tnúhu Jèsús, núu xǎⁿ ñá ní cuiní-gá-dé ndatnúhu-dé ndìhi té Pàblú, te ní xáhaⁿ-dë:

—Sa ní cuu, cundetu-n na quèxio té Lisiú tée cùu capitáⁿ cúnùu-gá, te òré-áⁿ cundáá cuendá-n —càchí té Juéllí xáhaⁿ-dë.

²³Te ní xáhaⁿ-dë xii tée cùu capitáⁿ:

—Cundee-n tǎ Pàblú-áⁿ, te núu nása càchí-dé cada-n, te dañá-n na càháⁿ ndìhi-dé cue tée xini tnáhá ndìhi-dé ñúu cuañaha-güedë nchaa sá xini ñúhu-dé àdi nása cada-güedé —càchí té Juéllí xáhaⁿ-dë xii tée cùu capitáⁿ.

²⁴Te ní cuu titní nduu, te ní sáháⁿ té Juéllí vechiúⁿ ndìhi ñadihí-dé, te ñaha-áⁿ nání-áⁿ Drüsílá, te ñaha isràél cúu-áⁿ. Te ní xáhaⁿ-dë sá quèñuhu-güedé té Pàblú, te òré ní quexìo-dé vechiúⁿ, te

ní cáháⁿ-dé núŷ-yu nchaá-yu sá quèndáá iní-yu tnúhu Xítoho Jesucrístú. ²⁵Te ní xáhaⁿ-dê:

—Mee-ni sã vãha cada-ndo. Te coto-ndo mée-ndo, te vá cádá-ndó ñi ñⁿ sá cuèhè sá dúhá, chi ñⁿ nduu cáháⁿ Yã Ndiöxi ndèdacàa ñáyiú váha iní-xi, te ndèdacàa ñáyiú úhú iní-xi —càchí té Pãblú xáhaⁿ-dê.

Te sá dúcáⁿ ní xáhaⁿ-dê, te ní yùhú té Juèlí, te ní xáhaⁿ-dê:

—Vá càháⁿ-gá-ó tnáví, cuàháⁿ, te òrè cùyáchí-í, te cana ñaha-í xii-n —càchí-dé xáhaⁿ-dê.

²⁶Te té Juèlí ní quide-dé cuèndá sá cuãñaha tẽ Pãblú díhúⁿ te vá ndíhu-gá-dé veacaá ní cùu, núu xíãⁿ tit-ní xito ní cana-dé té Pãblú vechiúⁿ ní ndatnúhu ndíhi tnàha-güedé, dico ñá túú ní chãhu-dé. ²⁷Te úú cuíá ducaⁿ ní quide-güedé, te dàtnùní ní xínu té Juèlí chiúⁿ-dé, te ní ngúnutnîí té Pòrsiú Fèstú. Te òrè ní xínu té Juèlí chiúⁿ-dé, te ní dándõ-dé té Pãblú yíhí-ni-dê veacaá. Te ducaⁿ ní quide-dé cuèndá ní cuiní-dé cuèdu-dé núu cuè téé isràèl.

Té Pãblú càháⁿ ndíhi-dé té Fèstú

25 Te ní cuu úní nduu sá ñí quexio té Fèstú ñuú Cèsareá ní queheⁿ-dé chiúⁿ, te ní quee-dé cuáháⁿ-dé ñuú Jerusálén. ²Te yàcáⁿ ní nanhí tnáhá-dê ndíhi nchaa dútú cúnùu ndíhi nchaa cue téé tàxi tnuní ñáhá xii ñáyiú isràèl, te xáhaⁿ-güedè xii té Fèstú sá ndáá ndècuéchi té Pãblú. ³Te ní cáháⁿ ndàhú-güedé núú-dê sá téndàha-dé sandàdú-dé quínguènhu ñaha-güedè veacaá xii-dé ndéé ñuú Cèsareá te candeca ñaha-güedè quíhíⁿ. Te ducaⁿ ní cáháⁿ-güedé, chi ní ndatnúhu-güedé sá cáhni ñaha-güedé xii té Pãblú ichi ni cùu. ⁴Te té Fèstú ní xáhaⁿ-dê:

—Vá cúú quixi-dé ndéé ndíha. Na cùndetu-dé ñuú Cèsareá chi sacú-ni

nduu cuyaa-í iha te dàtnùní núhú-í yàcáⁿ. ⁵Te yáchí-gá quíhíⁿ ndíhi-í cue téé cùnùu-gá, te yàcáⁿ cuu cáháⁿ-ndó ñuú ndáá ndècuéchi-dé àdi cáháⁿ mée-dê ñuú ndáá ndècuéchi-dé àdi ñáhá, te cutnùní iní-ndó —càchí-dé xáhaⁿ-dê.

⁶Te ní xíndecu té Fèstú úná úxí nduu ñuú Jerusálén, te dàtnùní cuánuhú-dé ñuú Cèsareá. Te nduu tnèé cuáháⁿ-dé vechiúⁿ, te òrè ní quexio-dé, te ní xáhaⁿ-dê xii cue sandàdú xínú cuèchi sá quíhíⁿ-güedé queñuhu-güedé té Pãblú veacaá te candeca ñaha-güedè quíhíⁿ vechiúⁿ. ⁷Te òrè ní quexio té Pãblú vechiúⁿ, te sa ndècu cue téé isràèl cue téé ní quee ñuú Jerusálén, te cuánguihu-güedé ndéé díñi té Pãblú ní ngúnutnîí-güedé, te xáhaⁿ-güedè xii cue téé cùchiúⁿ sá ndècuéchi víhi-dé, dico ñá túú ní cùndee tnúhu-güedé. ⁸Te té Pãblú ní xáhaⁿ-dê xii té Fèstú:

—Ñá túú ndècuéchi-í, ñá túú nã ní quide-í, chi ñá túú tnáhá iní-í cada-í ñⁿ sá càchí lèi sá vã cúú càda-o. Te ni xití veñúhu càhnu sá ño cùnùu ñá túú nã quidè-í, te ni té Cèsár téé yíndaha cuéhé nacióⁿ ñá túú càháⁿ cuèhé-í cuèndá-dé —càchí té Pãblú xáhaⁿ-dê xii-dé.

⁹Te té Fèstú ní cuiní-dé cada-dé nàcuáa cuèdu-dé núu cuè téé isràèl ní cùu, núu xíãⁿ ní xáhaⁿ-dê xii té Pãblú:

—¿Cundee iní-n quíhíⁿ-n ñuú Jerusálén-ãⁿ? Te yàcáⁿ cundáá cuéchi sá sàá díquí-n —càchí té Fèstú xáhaⁿ-dê xii té Pãblú.

¹⁰Te xáhaⁿ tẽ Pãblú:

—Diu-ni ñⁿ vechiúⁿ téé cùchiúⁿ Cèsár ndècù-í iha, te diu-ni iha cada ndáá-n ñuú cuiní-n ní cùu. ¿Te ná cuèndá candeca ñaha-n quíhíⁿ ingá xichi? Yòhó tnáhá-n xíní-n sã ñá túú nã quidè-í ñáyiú isràèl. ¹¹Chi núu dicó yúhú ní quide-í ñⁿ cuéchi càhnu, te ñá túú nã cada-xi cuèi na càhni ñaha-ndo xii-í ní cùu. Te sa ní cutnùní iní-n sã ñá ndáá, chi mee-ni tnúhu ndehnde xícáháⁿ-güedé, te ñá túú

ndüu váha-xi ducaⁿ càda-n cúñaha-n sã quíhíⁿ-í ndíhi-güedé ingá xichi. Te xíãⁿ cuiní-í quíhíⁿ-í núú tẽ Cèsár tée yìndaha cuéhé nacióⁿ, te yacáⁿ cáháⁿ mée-dẽ nõu ndáá ndècuéchi-í —càchí té Pãblú xãhaⁿ-dẽ xii té Fèstú.

¹² Te ní ndatnúhu té Fèstú ndíhi cue tée chĩndee tnúhu ñaha xii-dé, te dät-nùnì ní xãhaⁿ-dẽ xii té Pãblú:

—Te sa ní cáháⁿ-n sã quíhíⁿ-n quítnahá-n tẽ Cèsár te diu-ni quíhíⁿ-n, te quini-n nõsa cáháⁿ tée-ãⁿ yacáⁿ —càchí-dé xãhaⁿ-dẽ xii té Pãblú.

Té Pãblú càháⁿ ndíhi-dé té Àgripá tée yìndaha nacióⁿ Isràél

¹³ Te sátá nĩ cuu cuéhé nduu, te ní quee té Àgripá tée yìndaha nacióⁿ Isràél cuáháⁿ-dé nõú Cèsareá ndíhi ñadĩhí-dé, te ñaha-áⁿ nání-áⁿ Berènicé te òré ní quexió-yu, te ní cáháⁿ ndíhí-yu té Fèstú.

¹⁴ Te sátá nĩ cuu tĩtní nduu, te ní cáháⁿ té Fèstú cuendá té Pãblú ní xii-dé té Àgripá:

—Ndècu ìiⁿ tée ní dándõõ té Juélí vecaá nání-dẽ Pãblú. ¹⁵ Te cútnahá ní sáháⁿ-í nõú Jerusálén ní nanítnáhà-í ndíhi cue dútú cúnùu ndíhi cue tée cùu sacuéhé nõú ñãyiu isràél. Te ní dácáá díquí-güedé té Pãblú cuéchi, te ní cachí-güedé sá táúchìuⁿ-í cahni ñaha-güedé xii-dé ní cùu. ¹⁶ Te ní xãhaⁿ-í xii-güedé sá vã cúú, chi ñá túú dùcaⁿ quide nchúhú cue tée ròmá cùtexínu cada castú-ndí ñãyiu, chi díhna-gá ndúcú tnúhu-ndí núú ñãyiu sãa cuéchi díquí-xi cuendá quini-ndí nõu nõsa cáháⁿ mée-yu ndíhi ñãyiu sàcáⁿ cuéchi cuendá-yu, te òré-áⁿ cùtnùnì iní-ndí nõu ndáá ndècuéchi-yu àdi ñáhá, te ducaⁿ te nihí-ndí nõcuáa quide ndáá-ndí cuendá-yu, duha ní xãhaⁿ-í xii-güedé —càchí té Fèstú xãhaⁿ-dẽ xii té Àgripá.

¹⁷ Te ní xãhaⁿ tùcu té Fèstú:

—Te sátá nĩ quexió-güedé ndéé ndíha, te nduu tnéé ní sáháⁿ-ni-ndí vechiùⁿ. Te ní xãhaⁿ-í sá quĩngueñuhu-güedé té

Pãblú candeca ñaha-güedé quixi, te òré ní quexió-dé, ¹⁸ te ní ngüfta-güedé xãhaⁿ-güedé sá ndècuéchi-dé. Te ní sani iní-í sá ìiⁿ cuéchi càhnu tee ñaha-güedé dico ñáhá, chi dicó-ni sá ìiⁿ tnúhu ní cáháⁿ-dé, xíãⁿ ducaⁿ nĩ quide-güedé.

¹⁹ Te ní tenáá ñáhá-güedé xii-dé, chi càchí-güedé sá ñà túú càháⁿ váha-dé cuendá ndiõxí-güedé. Te tnáhá-ni cuendá ìiⁿ tée nani Jesús càháⁿ-dé, chi càchí-dé sá ní xíhí tée-áⁿ te ní ndoto-dé càchí-dé xãhaⁿ-dẽ xii-güedé, càchí-güedé. ²⁰ Te ñá ní cùtnunì iní-í nõsa cúñaha-í xii-güedé cuendá téhndé cuéchi-dé. Te xíãⁿ ní xícáⁿ tnúhu-í núú tẽ Pãblú nõu cundee iní-dé quíhíⁿ-dé nõú Jerusálén, te ndéé ndíácáⁿ cada ndáá-ndí cuendá-dé, te núu ndáá ndècuéchi-dé nõcuáa càháⁿ-güedé àdi ñáhá ní cùu. ²¹ Te dät-nùnì té Pãblú ní cachí-dé sá cùndècu tnaa-dé vecaá te dät-nùnì quíhíⁿ-dé núú tẽ Cèsár, te tée-áⁿ cada ndáá-dé cuendá-dé. Te cuendá sá dúcáⁿ nĩ cáháⁿ té Pãblú, xíãⁿ nõu ní xãhaⁿ-í sá cùndèé ñáhá cuè sandadú xii-dé, nini na còto-í nõsa cada-í quíhíⁿ-dé núú tẽ Cèsár, duha ní xãhaⁿ-í xii-güedé —càchí té Fèstú xãhaⁿ-dẽ xii té Àgripá.

²² Te té Àgripá ní xãhaⁿ-dẽ xii té Fèstú:

—Te tnáhá yúhú ío cudí iní-í cundedóho-í tnúhu càháⁿ-dé —càchí-dé xãhaⁿ-dẽ.

Te ní xãhaⁿ tẽ Fèstú:

—Tneé cana-í-dé te cundedóho-n nõsa cáháⁿ-dé —càchí-dé xãhaⁿ-dẽ.

²³ Te nduu tnéé ní quexió té Àgripá ndíhi ñadĩhí-dé tá Berènicé vechiùⁿ, te ío ní quide càhnu ñaha-güedé xií-yu. Te cuánguihú-yu vechiùⁿ ndíhi cue tée cùu capitáⁿ cúnùu-gá ndíhi cue tée cùnùu nõú Cèsareá. Te té Fèstú ní xãhaⁿ-dẽ sá quĩngueñuhu-güedé té Pãblú vecaá, te òré ní quexió-dé, ²⁴ te ní xãhaⁿ té Fèstú xii té Àgripá ndíhi nchaa ñãyiu xĩndecu-áⁿ:

—Chí cündèhe tée iha chi tée-a cächí cue tée isràèl sá ndècuéchi-dé, te cútnàhá ní xíndecu-í ñúú Jerusalén ní cachí-güedé sá ndàà ndècuéchi-dé, te diu-ni ducaⁿ cãháⁿ-güedé iha. Te nchaa-güedé ní cuáá-güedé te cächí-güedé sá táuchìuⁿ-í cahni ñaha-güedé xii-dé ní cùu. ²⁵ Te sá tá ní ndíhi cuèndú ní cãháⁿ-güedé, te ní cutnùnì iní-í sá ñà túú nì ìⁿ cuéchi cãhnu ní quide-dé, núu ñá túú ní tàuchiuⁿ-í cahni ñaha-güedé xii-dé. Te mee-dé ní cachí-dé sá quihíⁿ-dé núú tẽ Cèsár tée yìndaha cuéhé nacióⁿ, te ní xáhaⁿ-í sá cúú quihíⁿ-dé. ²⁶ Te ñá túú ní xíní váha-í nása ní quide-dé, núu xíãⁿ ñá ní ñhì-í nàcuáa cadúha-í tutú quihíⁿ ndaha té Cèsár, te xíãⁿ ní cana-í-dé véxi-dé iha cuèndá nchaa-ndo cãháⁿ ndíhi-ndo-dé. Te ducaⁿ cànuu cadíhna-gá yòhó tãtá Àgripá cácaⁿ tnúhu-n nùú-dé núu nása cãháⁿ-dé, te òrè-áⁿ cutnùnì iní-í nása cada-í cadúha-í tutú quihíⁿ ndaha té Cèsár. ²⁷ Chi sàni iní-í sá ñà túú ndùu váha-xi sá quihíⁿ ìⁿ tée tàú cuéchi te núu vá códó tnùnì núú ìⁿ tutú nàcuáa càa cuéchi tàú-dé —cächí té Fèstú xáhaⁿ-dé xii-güedé.

Te Pãblú cãháⁿ ndíhi-dé té Àgripá

26 Te dàtnùnì ní xáhaⁿ tẽ Àgripá tée yìndaha nacióⁿ Isràèl xii té Pãblú:

—Te vitna cãháⁿ-n núu nása ní cuu cuèndá-n —cächí-dé xáhaⁿ-dè.

Te té Pãblú ní ndacani-dé ndaha-dé sá cündèdóho-güedé, te ní xáhaⁿ-dè xii té Àgripá tée yìndaha nacióⁿ Isràèl:

²⁻³ —Tãtá Àgripá, ío cùdíí iní-í sá ní naníhí tnáhá-ó vitna, chi yòhó ío váha xíní-n nchàa nacuáa quide ñáyíu isràèl quidé cãhnú-yu Yá Ndiòxí, te ío váha xíní-n nchàa tnúhu xìtnáhá-yu. Te vitna cundee iní-n cündedóho-n ìⁿ úú tnúhu na cãháⁿ-í. Na cächí tnúhu-í sá ñá ndàà ní quide-í nchaa sá cãháⁿ cue tée isràèl.

Té Pãblú cãháⁿ-dé nàcuáa ní quide-dé cútnàhá vátá túhá-gã-dé ichi Yá Ndiòxí

⁴ Te sa nàha nchaa cue tée cùnunu núú ñáyíu isràèl nàcuáa ní quide-í ñúú-í ndíhi ñúú Jerusalén cútnàhá ní cuu landú-í. ⁵ Te mee-güedé nãhá-güedé sá ndèé lĩhli-í ní chitnahá-í cue tée cùu farisèú. Te núu cuiní-güedé cãháⁿ-güedé sá tẽ farisèú cùú-í àdi ñáhá dico nchaa-güedé sa nàha-güedé sá cuè tée-áⁿ ní chitnahá-í. Te cue tée cùu farisèú-áⁿ ïo cuiní-güedé cada-güedé nchaa nàcuáa nchìcúⁿ nihnu ñáyíu quidé-yu. Te yúhú nchaa sá nchìcúⁿ nihnú-yu quidé-yu-áⁿ ní quide-í. ⁶ Te vitna ndècu-í iha, te cãháⁿ-n núu váha-ni quide-í àdi ñáhá, chi cue tée-áⁿ tée ñaha-güedé cuéchi xii-í cuèndá sá sàndáá iní-í sá ndótó nchàa ñáyíu ní xíhí. Te diu-ni ducaⁿ nĩ xáhaⁿ Yá Ndiòxí xii nchaa ñanì tnáhá-ó nĩ xín-decu ndéé sanaha. ⁷ Te nchaa ñáyíu-áⁿ xíndetú-yu nduu ndòto ñáyíu ní xíhí ní cùu. Te diu-ni ducaⁿ ndètu nchaa ñanì tnáhá-ó ndècu ñuyíú-a ndéé vitna, te xíãⁿ núu cuèi nduu cuèi niú cãháⁿ ndíhí-yu Yá Ndiòxí. Te sá sàndáá iní-í núu xíãⁿ ní cãháⁿ-í, te tõe ñaha cue tée isràèl cuéchi xii-í. ⁸ ; Te ná cuèndá nchòhó cue tée isràèl ñá túú cuiní-ndó quindáá iní-ndó sá dándòto Yá Ndiòxí nchaa ñáyíu ní xíhí? —cächí té Pãblú xáhaⁿ-dè.

Té Pãblú cãní-dè cuèndú sá nĩ xóo chihí-dé ñáyíu sàndáá iní tnúhu Jèsús vecaá

⁹ Te ní xáhaⁿ tìcu té Pãblú:

—Ndéé dàvá-áⁿ nĩ quide úhú-í ñáyíu sàndáá iní-xi tnúhu Jèsús Yaá ní quee ñúú Nazàrèt, te ní cãháⁿ-í sá váha-ni ní quide-í sá dúcáⁿ nĩ quide-í. ¹⁰ Te diu-ni ducaⁿ nĩ quide-í ñúú Jerusalén. Te cue dútú cùnunu ní taxi-güedé ìⁿ tutú cuèndá tnií-í ñáyíu ní sàndáá iní tnúhu Jèsús, te vài-yu ní chihí-í vecaá.

Te òré ní cáháⁿ-güedé sá cáhni-güedé ñáiyu-áⁿ, te tnàhá-í ní cáháⁿ-í sá cúú cãhni ñaha-güedé xíi-yu. ¹¹ Te titní xito ní sáháⁿ-í nchaa veñúhu ñáiyu isràél, te ní cani-í-yu te ní xáhaⁿ-í sá dáñã-yu ichi Jèsús. Te cuendá ío ní cudéèⁿ-í núú-yu, xiãⁿ ní sáháⁿ-í nchaa ñuú xícá ní sánúndúcù-í dava-gá ñáiyu sàndáá iní tnúhu-gá cuendá dandòho ñaha-güedé xíi-yu.

Té Pãblú cãháⁿ tucu-dé nása ní cuu ní tuha-dé ichi Yá Ndiöxí

(Hch. 9:1-19; 22:6-16)

¹² Te cuendá xiãⁿ ní xica tucu-í cuáháⁿ-í ñuú Dàmascú, néhè-í tutú ní taxi cue dútú cúnùu cuáháⁿ, cuendá sá ndácù-í tni-í nchaa ñáiyu sàndáá iní tnúhu Jèsús ní cùu. ¹³ Te òré cauxúú nduu ñuhu-í ichi cuáháⁿ-í, te uuⁿ ni ní quee ñuhú andüu ñí dáyèhé-xi ndéé núú nùtni-í ndihi cue té ndèca tnaha ndihi-í, te níhi-gá ní dáyèhé-xi dàcúúxí nchìcanchii. ¹⁴ Te nchaa-ndí ní nduá-ndí ndéé ñuhu, te ní tecú dóho-í cãháⁿ ñí sá cãháⁿ tnúhu ñáiyu isràél, te cãchí-xi: “Yòhó Sàulú, ¿Ná cuendá cúú ùhú iní ñáhá-n xii-í dándòho ñaha-n? Te ío dándoho-n mee-n, chi dàtná cuiní-n quide ndicutu quide-n chi quiti-áⁿ òré cùxi-güedé-di pùyá te sãha-di patadá núú-xi, te sá dúcáⁿ quide-di te quide úhú-di mee-di. Te ducaⁿ sãtnahá-xi cùu yohó chi ñá túú sàndáá iní ñáhá-n xii-í”, cãchí sá ñí cáháⁿ-áⁿ. ¹⁵ Te ní xáhaⁿ-í: “¿Ná cúú yòhó sá ñí cáháⁿ-ái?”, xãhaⁿ-í. Te cãchí sá cãháⁿ-áⁿ: “Yúhú cùú-í Jèsús Yaá cúú ùhú iní-n”, duha ní cachí sá cãháⁿ-áⁿ. Te xiãⁿ ní cutnùní iní-í sá Jèsús cãháⁿ. ¹⁶ Te ní cachí-gá: “Ndacuíñí-n chi yúhú cãháⁿ-í chi cuiní-í quíhíⁿ-n càda-n chiuⁿ-í, chi quíhíⁿ-n cãháⁿ-n nùú ñáiyu nàcuáa ní cuu ní xiní ñáhá-n xii-í vitna, te quixi tucu-í cáháⁿ ndihi ñaha-í xii-n, te cúnaha-n xii-yu nàcuáa cáháⁿ-í. ¹⁷ Chi cuiní-í quíhíⁿ-n cãháⁿ-n

tnúhu-í núú ñáiyu isràél ndihi núú ñáiyu ñá túú cùu ñáiyu isràél, te coto ñaha-í xii-n cuendá vá cáhni ñáhá-yu xii-n. ¹⁸ Te cuiní-í quíhíⁿ-n cúnaha-n xii-yu sá dáñã-yu nchaa ichi cuèhé ichi duha ndècú-yu, te tuhá-yu ichi váha cuendá vá quindáá iní-yu cadá-yu sá cãháⁿ yucu ñávãha, te quindáá iní-yu cadá-yu nchaa nàcuáa cãháⁿ Yá Ndiöxí. Te núu na quindáá iní-yu tnúhu cãháⁿ-í, te cada cãnuu iní-í nchaa cuèchi-yu, te nanhí tãhú-yu ndihi dava-gá ñáiyu sa ní xócuñí nchaa sá cuèhé sá dúhá ñí xíndecu iní-yu”, duha ní cachí-gá xii-í — cãchí té Pãblú xãhaⁿ-dè xii té Àgripá téé yìndaha nacióⁿ Isràél.

Té Pãblú quidé-dè nchaa nàcuáa ní xáhaⁿ Jèsús cada-dé

¹⁹ Te ní xáhaⁿ tucu té Pãblú xii té Àgripá:

—Ñá túú dàña ndeé-í quidè-í nchaa nàcuáa ní cáháⁿ Jèsús òré ní cáháⁿ-gá andüu. ²⁰ Te díhna-gá ñáiyu ñuú Dàmascú ní cáháⁿ-í tnúhu-gá núú-yu, te ní xáhaⁿ-í xii-yu sá dáñã-yu nchaa sá cuèhé sá dúhá quidé-yu, te cáháⁿ ndihí-yu Yá Ndiöxí, te cadá-yu mee-ni sã vãha cuendá cutnùní iní dava-gá-yu sá ñí dáñã-yu nchaa sá ñá túú vãha ní xóo cadá-yu. Te ducaⁿ-ni ñí xáhaⁿ-í xii ñáiyu ñuú Jerusàlén ndihi ñáiyu ñihí nacióⁿ Isràél ndihi nchaa ñáiyu ñá túú cùu ñáiyu isràél. ²¹ Te cuendá sá dúcáⁿ ñí cáháⁿ-í núu ní tni ñaha cuè téé isràél xii-í cutnãhá ní sáháⁿ-í veñúhu cãhnu sá ío cùnùu cãhni ñaha-güedé ní cùu. ²² Te diu-ni mee Yá Ndiöxí ní chindee ñaha-gá xii-í núu ndècú-í iha tnáví cãháⁿ-í tnúhu-gá, te mee-ni tnúhu-gá cãháⁿ ndihi-í nchaa-yu, cuè ñáiyu cuica, te cuè ñáiyu ndàhú. Te ndíi Moisés ndihi dava-gá cue téé ní xóo cáháⁿ tnúhu Yá Ndiöxí ndéé sanaha ñí cáháⁿ-güedé nàcuáa cada-xi vitna, te diu-ni ducaⁿ cáháⁿ-í nchaa-ni nduu. ²³ Te cue téé-áⁿ

nĩ cachí-güedé sá Crìstú Yaá tendaha Yă Ndiöxí quixi ñuyú-a ndoho tnahá-gá, te cuú-gá, te dàtnùnĩ ndoto-gá. Te ducaⁿ càda-xi nchaa ñáyiú ní xíhí ndotó-yu núu na sàá nduu chi ducaⁿ càda-xi ní cachí mée Yă Ndiöxí. Te cuendá sá dúcáⁿ nĩ ndoto-gá, xíãⁿ cútñuní sá cúu nãníhí tãhú ñáyiú, cuèi ñáyiú isràél, te cuèi ñáyiú ñá túú cùu ñáyiú isràél. Te dàtná-ni ndùu tnúhu ní cáháⁿ cue tée ní xóo cáháⁿ tnúhu-gá ndéé sanaha-ãⁿ, te ñiu-ni ducaⁿ càháⁿ yúhú tucu —càchí té Pãblú xãhaⁿ-dë.

Té Pãblú xãhaⁿ-dë xii té Àgripá sá quindáá iní-dé tnúhu Jësús

²⁴ Te sá dúcáⁿ nĩ cáháⁿ té Pãblú, te ní cáháⁿ nĩhi té Fèstú, te xãhaⁿ-dë:

—Pãblú, jó lùcú càháⁿ-n! Cuendá ío vài ní dácuahá-n, núu xíãⁿ ndadá lùcú ñáhá-xí xii-n —cachí-dé xãhaⁿ-dë.

²⁵ Te ní xãhaⁿ tã Pãblú:

—Ñáhá, vá dúcáⁿ càháⁿ-n chi ñá ñíú sã lùcú-í duha càháⁿ-í, chi tnúhu ndáá càháⁿ-í. ²⁶ Te té Àgripá-a sa ñaha-dé ndihi nchaa ñáyiú isràél nàcuáa ní cuu, chi sa ní níhí-dë tnúhu ndihi dava-gá-yu nàcuáa ní cáháⁿ-í, núu xíãⁿ cúyì-í càháⁿ ndihi-í-dé —càchí-dé xãhaⁿ-dë xii té Fèstú.

²⁷ Te ní xãhaⁿ-dë xii té Àgripá:

—Yúhú sa xini-í sá sãndáá iní-n tnúhu ní chídó tnùnĩ cue tée ní xóo cáháⁿ tnúhu Yă Ndiöxí ndéé sanaha —càchí-dé xãhaⁿ-dë.

²⁸ Te ní xãhaⁿ tã Àgripá:

—¿Quide-n cuendá sá ífⁿ úú tnúhu ní cáháⁿ-n te quindáá iní-í tnúhu Jësús cáháⁿ-n-ãⁿ? —càchí-dé xãhaⁿ-dë.

²⁹ Te ní xãhaⁿ tucu té Pãblú:

—Cuèi vitna te cuèi ndéé cuèé-gá dico cuiní-í sá dàcutíí sã quindáá iní-n tnúhu Jësús. Te ñiu-ni ducaⁿ xicáⁿ táhù-í núu Yă Ndiöxí sá ncháá ñáyiú ndècu ndihi-o iha quindáá iní-yu tnúhu-gá dàtná cuiní-n nĩ quide yúhú, ducaⁿ

càdá-yu. Dico-ni sá nõu vá quíhíⁿ-ni-yu vecaá dàtná cuiní-n ndòho yúhú —càchí-dé xãhaⁿ-dë xii té Àgripá.

³⁰ Te sátá dúcáⁿ nĩ cáháⁿ-dë, te ní ngúnutñí té Àgripá tée yìndaha nacióⁿ Isràél, ndihi té Fèstú tée cùu gobiernú, ndihi tá Berènicé ndihi dava-gá ñáyiú xínucóo yatni. ³¹ Te ní tnahá-yu ndèca tnahá-yu cuáháⁿ íⁿ xio. Te ní xítñahá-yu:

—Tée-ãⁿ ñá túú nã cuèchi ní quide-dé nõu chihi ñaha-güedë vecaá àdi cahni ñaha-güedé —càchí-yu xítñahá-yu.

³² Te té Àgripá ní xãhaⁿ-dë xii té Fèstú:

—Cuèchi mee-dë chi ní cachí-dé sá quítñahá-dé té Cèsár, xíãⁿ nõu ndíhu tucu-dé vecaá, te núu ñá túú dùcaⁿ ní cáháⁿ-dë, te cácu-dé ní cùu —cachí-dé xãhaⁿ-dë xii té Fèstú.

Té Pãblú cuáháⁿ-dë ñuú Rómá

27 ¹⁻² Te ní ndatnúhu-güedé sá quíhíⁿ té Pãblú ndihi bàrcú nacióⁿ Itàliá, te tñahá yúhú quíhíⁿ-í ndihi-dé. Te tñahá íⁿ tée nani Aristarcú cuiní-dé quíhíⁿ ndihi-ndí-dé, te cùu-dé tée ñuú Tesalónica, te ñuú-áⁿ yíndèhu-xi distritú Macèdoniá. Te ní sãha cuendá-güedé té Pãblú ndihi íⁿ úú-gá cue tée xixíhi vecaá ní queheⁿ cuendá ñáhá tã Jülüú tée cùu capitáⁿ, tée yìndaha nchaa sandadú nání Àgustú, te ní queé-ndí nchaa-ndí bàrcú ñuú Adràmitiú. Te ní xica bàrcú-áⁿ cuáháⁿ-ndí ndihi-xi te cuita yáha-ndí íⁿ úú ñuú yíndèhu distritú Àsiá quíhíⁿ.

³ Te nduu tñéé ní quexio-ndí ñuú Sídón. Te ío váha ní quide té Jülüú, chi ní dáñá-dë ní quene té Pãblú ní sáháⁿ-dë ní cáháⁿ ndihi-dé cue tée ío váha tñahá tnúhu ndihi-dé nõu cudana cundáhú iní ñáhá-güedë cuãñaha-güedë nchaa sá xini ñùhu-dé. ⁴ Te dàtnuní ní ndéé tucu-dé bàrcú cuáháⁿ-ndí. Te ío níhi táchí te ñá ní dàña-xi caca ndáá bàrcú, te ní sáháⁿ bàrcú ndéé yatni yuhu distritú Chipré, te distritú-áⁿ

caá cuădava xití lâmar, te xîáⁿ ñà túú cuéhé táchí ni yăha-ndí. ⁵Te ta yăha-ndí cuáháⁿ, te ní yăha-ndí ìⁿ xio yuhu distritú Ciliciá ndîhi yuhu distritú Pânfilíá, te ní sáá-ndí ndéé ñuú Mîrâ ìⁿ ñuú yîndêhu distritú Liciá.

⁶Te ní quene tée cùu capitáⁿ cuándúcú-dě ingá bàrcú, te ní níhí-dě ìⁿ bàrcú tée ñuú Alejândriá, ñúhú ìchi-xi quîhîⁿ-xi nàcióⁿ Itàliá. Te ní ndicuaca ñaha-dě xii-ndí cuáháⁿ-ndí ní quée-ndí bàrcú-áⁿ, te ní xica-xi cuáháⁿ-xi. ⁷Te ío cuèé cuáháⁿ bàrcú-áⁿ, cuéhé nduu ní xúhuⁿ-xi ichi, te yica-ní ní quexìo-ndí yuhu ñúú Nîdú, te ñá ní dàña-gá táchí quîhîⁿ ndáá bàrcú ñuu ní xícó ndúú-xi. Te ní yăha-ndí ìⁿ xio yuhu distritú Crètá núú ñà túú quène vihi táchí, te ñu-ni cuădava tucu lâmar cáá distritú-áⁿ. Te ní yăha-ndí yuhu ñúú Sàlmón, te ñu-ni Crètá yîndâha-xi ñuú-áⁿ. ⁸Te ní yăha-ndí cuáháⁿ-ndí mee-nă núú ràyá distritú Crètá, te ío ní ndoho-ndí ní sáá-ndí ìⁿ xichi núú nání Puèrtú Váha, yatni víi-ni-gá ñuú Laseá.

⁹Te ní cuyaa vihi-ndí ichi, ducaⁿ-ni cùu-ndí ní tnahá yóó cúúⁿ dăú táchí, te ío úhú yăha bàrcú ñuu na quîhîⁿ-ni-xi.

¹⁰Te ní xáhaⁿ tĕ Păblú xii-güedé:

—Nchaa-ndo cùndedóho-ndo tnúhu na cáháⁿ-í-a. Ío úhú núú na càda yica-o quîhîⁿ-ó ndîhi barcú chi cuíta càrgá te cuíta bàrcú, te cuu-ni iní-xi tnahá-ni mee-o cùú-ó chi cáhá-ó ñuu na ngàunihnu-o xití ndute —càchí-dé xăhaⁿ-dĕ xii-güedé.

¹¹Te tée cùu capitáⁿ ñá ní sândáá iní-dé tnúhu ní cáháⁿ té Păblú. Dico tnúhu ní cáháⁿ tée dàcaca barcú ndîhi xítohó-xi chi ní sândáá iní-dé. ¹²Te ñá ní tnahá iní-güedé Puèrtú Váha cuendá sá ní tnahá yóó cúúⁿ dăú táchí, te ñá túú dăhu váha táchí xîáⁿ, núu vâi-güedé ní cuiní-güedé yăha-güedé quîhîⁿ-güedé sáá-güedé ndéé ñuú Fènicé ní cùu. Te yacáⁿ cundecu-güedé yóó cúúⁿ dăú táchí

cuèi ñá túú cāvâha vihi, chi nchîi năcuáa yăha bàrcú, te yacáⁿ quîhu táchí, dico dăhu-gá. Núu xîáⁿ ndéé ndíacáⁿ nâtacá bàrcú yóó cúúⁿ dăú táchí, te ñu-ni Crètá yîndâha-xi ñuú-áⁿ.

Nitùhú lâmar cúúⁿ dăú táchí

¹³Te duha ní quene nuu luha táchí, xîáⁿ ní sani iní-güedé sá ndácú-güedé quîhîⁿ-güedé, núu ní natava-güedé caá ndètnîi ndéé bàrcú, te ní xica-xi cuáháⁿ-xi ní yăha-ndí yatni víi yuhu distritú Crètá. ¹⁴Te tnaa-ni ní cuu sá ní xica bàrcú, te duha ní cunuu dăú táchí ìⁿ xio yuhu ñúú-áⁿ ¹⁵te nchîta ichi cuáháⁿ bàrcú. Te ñá ní ndàcu-gá-xi quîhîⁿ ndáá-xi năcuáa cuáháⁿ-xi ni cùu, núu ní dāñá-ndĕ cuáháⁿ mée-nă bàrcú. ¹⁶Te ní yăha-ndí ìⁿ ñuú nání Clăudá, te ñuú-áⁿ cáá cuădava xití lâmar. Te ìⁿ xio yuhu ñúú núú ñà túú quène vihi táchí ní yăha-ndí, te bàrcú lihli sá nchîcúⁿ sátá bàrcú cáhnú, chi ní ndacu-ndí ní taxúha-ndí xití bàrcú cáhnú. ¹⁷Te sátá ní ndacu-ndí ní taxúha-ndí bàrcú lihli, te ní ducuⁿ nuu-güedé yoho bàrcú cáhnú. Te ío ní yùhú-güedé sá yăha bàrcú ndéé núú ñúhú cŭchí yuhu ñúú Sirté, núu xîáⁿ ní ndîhi dóó nchítá điquí bàrcú ní nuu nehe-güedé, chi dóó-ăⁿ ío níhi chîndaha táchí, núu xîáⁿ cuáháⁿ bàrcú ìⁿ xio. Te ní dāñá-güedĕ ñá túú-gă ní dàcaca-güedé, núu cuáháⁿ mée-nă-xi ta chîndaha táchí cuáháⁿ. ¹⁸Te ío níhi dăú táchí, te ñá ní cuiní tnahí-xi yăha. Te nduu úú sá dúcáⁿ ñà túú-gă ní dàcaca-güedé bàrcú te ní ngüíta-güedé ní dāngöyo-güedé sá nchídó-xí cuendá cuiní-güedé nduu ñamá-xi. ¹⁹Te nduu úní ní dāngoyo-güedé nchaa ndachîuⁿ cānehe chîuⁿ-güedé xití bàrcú. ²⁰Te cuéhé nduu ñá túú ní xîní-ndĕ ni chòdîní ni nchîcanchii, chi ío níhi ní cuuⁿ dăú táchí, núu ní cáháⁿ-ndĕ sá vă căcu-ndĕ, chi ndîhi-ndĕ cáhá ní cáháⁿ-ndĕ.

²¹Te ní cuu titní nduu ñá túú-gă xéxi-ndí, núu xíáⁿ ní ngúnutní té Páblú núú-güedé, te xáhaⁿ-dê:

—Quindáá iní-ndó tñhu ní cáháⁿ-í, te cundecu nahi-o Crétá ní cùu. Te núu ni tñi-ndo tñuhu-í, te vá dácúita-o cãrgá ndihi dava-gá ndàchiuⁿ ni cuu. ²²Te vá yùhú-ndó chi vá cùú ni ìⁿ-ndo dico bàrcú chi cuí. ²³Te nàha-ndo sá yùhú càháⁿ ndihi-í Yă Ndiöxí te quide-í nàcuáa càháⁿ-gá. Te ñu-ni mee-gá ní techiuⁿ-gá ìⁿ espíritú xínú cuèchi núú-gă ní quixi, ²⁴te ní cachí-xi xii-í: “Vá yùhú-n chi vá cùú-n, dico dacuití quíhíⁿ-n cáháⁿ ndihi-n tē Cēsár. Te ni ìⁿ tēe ndihi-n vá cùú, chi ío cùdíf iní ñáhá Yă Ndiöxí xii-n”, duha ní cáháⁿ espíritú xínú cuèchi núú-gă ní cachí tñuhu-xi xii-í. ²⁵Núu xíáⁿ càchí tñuhu-í sá vá yùhú-ndó, chi sa cùtnuní iní-í sá cádá Yă Ndiöxí nàcuáa ní cáháⁿ espíritú xínú cuèchi núú-gă. ²⁶Te mee táchí chindaha-xi bàrcú daquihíⁿ-xi ndéé yuhu ndüte — cachí té Páblú xáhaⁿ-dê xii-güedé.

²⁷Te sa ní cuu sáhúⁿ nduu sáhúⁿ niú sá ñí ngúíta-xi cùuⁿ dáú táchí, te ñá túú-gă dácaca-güedé bàrcú, chi mee-nă táchí tá chindaha-xi barcú cuáháⁿ núu ndute lámár Àdriá. Te sátá ñí cuu dava niú, te ní quide cuendá cue tēe dácaca barcú sá tá cùyatni-güedé ñuhu yìchí. ²⁸Te ní chicuàhá-güedé ná daha-gá mètrú néhé-xí sã cùnú xití ndute cuendá cutnùní iní-güedé sá tá cùyatni-xi ndéé yuhu lámár, te nèhe-xi ócò sáhúⁿ ìⁿ-ni-gá mètrú. Te ní xica tucu bàrcú luha-gá, te dät-nùní ní chicuàhá tucu-güedé, te xíáⁿ néhé-xí ócò úsá-ni-gá mètrú. ²⁹Te ní yùhú-güedé sá candaundé-xi cava, te ní queheⁿ-güedé cúmí caá náhnú sã nchícúⁿ yoho, te ní dáquēe-güedé xití ndute ndàa sátá bàrcú, te dät-nùní ní ngúñí-xi ñá ní xica-gá-xi, te ní cuiní-güedé sá òré-ni túndaá ní cùu. ³⁰Te cue tēe dácaca barcú ní natava-güedé bàrcú

lìhli dándée-güedé núu ndute ni cùu, te ní cachí-güedé sá quíhíⁿ-güedé ndàa núu bàrcú dàquēe-güedé úú-gá caá cuendá cuita candé-xi bàrcú cáhnú cuendá sá vá cáca-xí. Te cuiní-güedé dandàhú-güedé dava-gá nchúhú cue tēe ñuhu ndihi-güedé bàrcú, chi ní ndatnúhu-güedé sá cùnú-güedé ní cùu. ³¹Te té Páblú ní xáhaⁿ-dê xii tēe cuu capitáⁿ ndihi dava-gá sandàdú:

—Te núu na dándóo ñaha cue tēe dà-caca barcú cunu-güedé, te vá cãcu-o — càchí-dé xáhaⁿ-dê.

³²Te sá dúcáⁿ ñí xáhaⁿ-dê ñuu ní sáháⁿ sandàdú ní xehndé-güedé yoho nchícúⁿ bàrcú lìhli dángáunìhnu-güedé xití ndute cuáháⁿ-xi.

³³Te váha váha-ni ta tñndaá cuáháⁿ, te ní xáhaⁿ tē Páblú:

—Sa ní cuu sáhúⁿ nduu ñá túú tñàhí xèxi-ndo sá ndìhú iní-ndó. ³⁴Te vitna yáchí-ndó, chi caxi-ndo cuendá naníhí ndéé-ndó, te vá yùhú-ndó chi ñá túú nă tñahá ni ìⁿ-ndo —cachí-dé xáhaⁿ-dê xii-güedé.

³⁵Te sátá dúcáⁿ ñí cáháⁿ-dé, te ní queheⁿ-dé ìⁿ pàá, te ní ndacáⁿ táhú-dé núu Yă Ndiöxí, te núú-güedé ncha-güedé ducaⁿ ñí quide-dé, te dät-nùní ní táhú-dé luha ní xexi-dé.

³⁶Te ducaⁿ te dät-nùní ní cuyí-güedé ní xexi-güedé ncha-güedé. ³⁷Te úú cièndú únídico sáhúⁿ ìⁿ-ndí ñúhú bàrcú núu tñahá té Páblú, te ncha-ndí ní xexi ndihi-ndí-dé. ³⁸Te ní xexi-ndí ní ndahá xití-ndí. Te dät-nùní ní ngúíta-güedé ní tava-güedé ncha ngohchi trúú ní dängoyo-güedé xití ndute cuendá nduu ñamá-gá bàrcú.

Ní dáhu bàrcú xití lámár

³⁹Te sátá ñí túndaá, te ñá ní cùtnuní-gá iní-güedé ndèe cùú-xí ñúú ñí sáá-güedé, te ní xiní-güedé ìⁿ xichi núu ñí xícó ndúu luha yuhu lámár, te vài vihi cúchí dándáá-xí yùhu ndute, te

xíáⁿ ñà túú dàcandá víhí tǎchí ndute. Te ní ndatnúhu-güedé sá ndácú-güedé dacàca-güedé bàrcú quíhíⁿ-xi ndéé núú ñùhú cùchí. ⁴⁰Te xíáⁿ ñúu ní sáháⁿ-güedé ní xehndé-güedé nchaa yoho nchicúⁿ caá tácàndeé bàrcú ní ndóo xítí làmár, te ní nadatàya-güedé vítú sá dácucó-xi barcú, te ní nacata caa-güedé ìíⁿ dóó díquí bàrcú, te ta chindaha táchí cuáháⁿ yuhu làmár tá cùyatni-xi ñuhu yichí cuáháⁿ. ⁴¹Te ndècu ìíⁿ xichi ní natacá víhí cùchí xítí ndute, te xíáⁿ ñí nguíndüxi nihnu bàrcú-güedé, te ní cutii-xi xítí cùchí, te ñá ní ñíhí-gǎ-güedé nàcuáa cada-güedé nene-xi. Te ío níhi ní dácàndá táchí ndute, te ní chúcú ndéé-xi ndàa sátá bàrcú, te ní ndíhi ní táhú-xí. ⁴²Te cue sandàdú ní xítñaha-güedé sá cáhni-güedé nchaa cue téé ní xíhi vecaá cuèndá sá vǎ quíhíⁿ-güedé núú ndute te cunu-güedé. ⁴³Te téé cùu capitáⁿ ñá ní dàña-dé cahni-güedé cue téé ní xíhi vecaá, chi ñá ní cùndee iní-dé cahni-güedé tñàhá té Pǎblú. Te ní xáhaⁿ-dǎ xii-güedé sá cuè téé xícuu cada quíhíⁿ núú ndute te na yáha-güedé ndute quene-güedé yuhu làmár. ⁴⁴Te dava cue téé ñá cùú cada, ní xáhaⁿ-dǎ nanducu-güedé vítú ñí àdi vítú ñí táhú sǎ ñí xíhi bàrcú, te núú xíáⁿ caundodo-güedé yáha-güedé ndute quene-güedé ndéé yuhu làmár. Núu duha ní cuu ní cácu-ndí nchaa-ndí.

Té Pǎblú ndécú-dǎ ñúú Mǎltá cáá cuádava làmár

28 Te sátá ñí cácu-ndí ní nene-ndí ñuhu yichí, te ní níhí-ndí tñúhu nàcuáa nàni ñúú núú ñí sáá-ndí, te ñúú-áⁿ nání-xí Mǎltá, te càa-xi cuádava làmár. ²Te ío quide víxiⁿ-xi cuèndá ío cùuⁿ dáú. Te ñáyiú ñúú-áⁿ ñí cundàhú iní ñàhá-yu xii-ndí, ní dátñaha-yu ñuhú te ní cana ñàhá-yu ní sáháⁿ-ndí ní nacuídí-ndí. ³Te té Pǎblú dátàcá-dé

nducú, te tñàhá-ni ìíⁿ cóó dǎéⁿ ñí tñii nihnu-dé-dí, te òré cuáháⁿ ndaha-dé chucu-dé núú ñùhú, te ní ñáni-dí cahni, te ní ndee-dí xítí nducú ní sànduú-dí ndaha-dé, te ní xexihaⁿ-dí xii-dé. ⁴Te nchaa ñáyiú ndèhé-yu sá tácàndeé-dí ndaha-dé, te ní nguíta-yu ní xítñaha-yu:

—Váa ndíyi ní sahni téé-a, te ñá ní xíhí-dé làmár, te dacutíí sǎ cùú-dé vitna, chi sa ñaha Yá Ndiòxí ná ní quide-dé ñuyúú-a —càchí-yu xítñaha-yu.

⁵Te té Pǎblú ní quidi-dé ndaha-dé ní ngaunihnu-dí núú ñùhú, te ñá túú tñàhí ná ní cùu núú ñí xexi-dí. ⁶Te ñáyiú ñúú-áⁿ xíndéhe-yu núu daquíhíⁿ-xi chúhúⁿ àdi nduá-dé cuú-dé. Te naha ñí xíndéhe ñàhá-yu núu nása cada ñaha-xi xii-dé, te ñá túú tñàhí ná ní quide ñaha-xi, te ní xítñaha-yu:

—Váa ndiòxí cùú téé-a núu dàcáⁿ ñá túú tñàhí ná ní quide-xi ndaha-dé núú ñí xexi cóó —càchí-yu xítñaha-yu.

⁷Te yatni núú dúcáⁿ ñí xexihaⁿ cóó-áⁿ cáá ñùhu xitu téé nàni Publiú, te téé-áⁿ táxi tñuní-dé ñíhí ñúú cáá cuádava xítí làmár núú ndécú-ndí nduu-áⁿ. Te ío váha iní-dé chi ní cana ñaha-dǎ ní sáháⁿ-ndí ní xíndecu-ndí úní nduu vehe-dé. ⁸Te tǎtá tǎ Pùbliú-áⁿ cáá-dǎ cùhú-dé ñùhú-dǎ cahni, te tñàhá-dé daxi. Te té Pǎblú ní sáháⁿ-dǎ núú cáá-dǎ, te ní cáháⁿ ndíhi-dé Yá Ndiòxí, te ní sacáⁿ ndodo-dé ndaha-dé díquí téé cùhú-áⁿ, te ducaⁿ-ni ñí quide-dé, te ní ndúha téé cùhú-áⁿ. ⁹Te sátá dúcáⁿ ñí quide té Pǎblú, te ní quixi nchaa ñáyiú cùhú núú ndécú-ndí, te ní quide tǎtna ñaha tǎ Pǎblú xii-yu te ní ndúha-yu. ¹⁰Te òré ndécú-ndí xíáⁿ, te vǎi sá ñí taxi táhú-güedé, te òré ní xica-ndí ní taxi tucu-güedé nchaa sá xíní ñùhu-ndí ichi.

Té Pǎblú ní quexio-dé ñúú Ròmá

¹¹Te yàcáⁿ ní xíndecu-ndí úní yóó, te sa ndècu ìíⁿ barcú téé ñúú Alejándriá òré ní quexio-ndí, te ní xíndecu-xi ñíhí

yóo cúúⁿ dǎú táchí. Te núú-xi cǎndodo sandú sá dánàni-güedé Cǎstór ndihí sǎndú sá dánàni-güedé Pòlúx, te xití bàrcú-áⁿ nǐ quée-ndí cuáháⁿ-ndí. ¹² Te ní quexìo-ndí ñúú Siràcusá, te yàcáⁿ ní xíndecu-ndí úní nduu. ¹³ Te ní xica tucu bàrcú cuáháⁿ-xi, te ní quexìo-ndí ñúú Règiú. Te nduu tnèé duha ní quene nuu táchí. Te ní xica bàrcú cuáháⁿ-xi, te ndéé nduu úú ní quexìo-ndí ñúú Pù-teolí. ¹⁴ Te yàcáⁿ ní naníhí tnáhá-ndí ndihí ñáyiu sàndáá iní tnúhu Jèsús, te ní cachí-yu sá cúndècu-ndí úná nduu, núu xǎáⁿ ní xíndecu-ndí úná nduu ndihí-yu. Te ní xica tucu bàrcú cuáháⁿ-xi, te ní quexìo-ndí ñúú Rómá. ¹⁵ Te ñáyiu rómá ñáyiu sàndáá iní tnúhu Jèsús, ní níhí-yu tnúhu sá cuáháⁿ-ndí, te ní quixí-yu ní quixi tnahá ñáhá-yu ichi. Te davá-yu ní naníhí-ndí ñúú Fòrú Àpiú, te davá-yu ní naníhí-ndí ñúú Úní Tàbernás. Te òré ní xiní té Pǎblú nchaa ñáyiu véxi tnahá ñáhá xii-ndí, te ndee ndèe ní cuu iní-dé, te ní ndacáⁿ táhú-dé núú Yǎ Ndiòxí sá dúcáⁿ nǐ quidé-yu. ¹⁶ Te sátá nǐ quexìo-ndí ñúú Rómá, te cue tée cùchiuⁿ ní xáhaⁿ-güedé xii té Pǎblú sá cúndècu díiⁿ-dé, te ní xindeé ñáhá cuàa sandadú xii-dé.

Té Pǎblú cǎháⁿ-dé tnúhu Yá Ndiòxí ñúú Rómá

¹⁷ Nduu úní sá nǐ quexìo té Pǎblú, te ní cana-dé cue tée cùnuu núú ñáyiu isràèl ndécú ñúú Rómá, te ní sáháⁿ-güedé núú ndécú-dé, te ní xáhaⁿ-dè:

—Nchòhó cue tée isràèl, cǎchí tnúhu-í sá ñà túú nǎ ní quide-í ni ñiⁿ ñáyiu cútnàhá ní xíndecu-í ñúú Jerusàlén. Te ñá túú ní cǎháⁿ cuèhé-í sá quidé-yu nchaa nàcuáa ní xóo cada cue ñaní tnáhá-ó nǐ xíndecu ndéé sanaha, te ñá túú nǎ ní quide-í te ní tnií ñaha-güedé ní sáha cuèndá ñáhá-güedé xii-í núú cuè tée rómá, cue tée ndècu yacáⁿ. ¹⁸ Te cue tée-áⁿ nǐ ndúcú tnúhu-güedé

núu ndáá ndècuéchi-í, te ní cutnùni iní-güedé sá ñǎ túú nǎ ní quide-í, te xǎáⁿ cuiní-güedé queñuhu ñaha-güedé xii-í vecaá ní cùu. ¹⁹ Te diu-ni cue tée isràèl ñá ní dǎña-güedé cǎcu-í, chi cuiní-güedé sá cǎhni ñaha cue tée rómá, cue tée xín-decu yacáⁿ xii-í ní cùu, te xǎáⁿ núu ní xáhaⁿ-í sá quixí-í cǎháⁿ ndihí-í té Cèsár cuèndá iha cada ndáá méé-dé cuèndá-í, te vá yóo ñiⁿ tee-í cuéchi. ²⁰ Núu xǎáⁿ ní cana ñaha-í xii-ndo cuèndá cunaha-ndo nàcuáa ní cuu. Te ní xáhaⁿ-í sá sàndáá iní-í sá ndótó ñáyiu ní xíhí, te diu-ni ducaⁿ cǎháⁿ dava-gá ñáyiu isràèl, te sá dúcáⁿ nǐ cǎháⁿ-í, te ní chihí ñaha-güedé vecaá, te xindeé ñáhá-güedé ndéé vitna —cǎchí té Pǎblú xáhaⁿ-dè xii-güedé.

²¹ Te ní xáhaⁿ-güedé xii-dé:

—Ñá túú tnàhí tutú ní tèndaha cue tée distritú Jùdeá quixi cuèndá-n. Te ni cuè tée isràèl ñá túú ní quixi-güedé cǎháⁿ cuèhé-güedé cuèndá-n. ²² Te cuiní-ndí cundedóho-ndí nása cunduu tnúhu cǎháⁿ-n, chi sa ní níhí-ndí tnúhu sá ncháá xìchi ío xǎcǎháⁿ cuèhé-yu cuèndá nchaa ñáyiu sàndáá iní tnúhu Jèsús —cǎchí-güedé xáhaⁿ-güedé xii té Pǎblú.

²³ Te ní xáhaⁿ-güedé nduu cùyáchí-güedé te quixi-güedé cundedóho-güedé dava-gá cuèndú cǎháⁿ té Pǎblú. Te ní tnahá nduu nǐ ndatnúhu-güedé quíhíⁿ-güedé núú quidé vèhe-dé, te vai-yu ní sáháⁿ-yu ní xíndedóho-yu tnúhu ní cǎháⁿ-dé, te nchaca nchaa ní cǎháⁿ ndihí-dé-yu. Te ní xáhaⁿ-dè xii-yu sá ndii Moisés ndihí dava-gá cue tée ní xóo cǎháⁿ tnúhu Yá Ndiòxí ndéé sanaha nǐ chídó tnùní-güedé núú tütú-güedé sá díú-gǎ tendaha-gǎ Crístú quixi-gá ñuyíú-a. Te ní chídó tnùní-güedé nchaa nàcuáa cada-gá, te diu-ni nàcuáa cǎháⁿ tutú-güedé cada Crístú, te ducaⁿ nǐ quide-gá cútnàhá ní xica cuu-gá ñuyíú-a, núu xǎáⁿ ní cutnùni sá díú

Jèsús cúu-gă Crìstú Yaá ní tendaha Yă Ndiöxí ní quixi ñuyíú-a. Te núu quindáá iní-yu, te ndíhu ndaha ñàha Yá Ndiöxí xíí-yu. ²⁴Te davá-yu ní sándáá iní-yu tnúhu ní cáháⁿ-dé, te davá-yu ñá túú ní sándáá iní-yu. ²⁵Te cuendá sá ñă íⁿ-ní tnúhu ni cǎháⁿ-yu, núu xǎⁿ cuiní-yu núhu-yu ni cùu. Te ní xáhaⁿ tǎ Pǎblú sá cùndètu tnaá-yu cáháⁿ-dé ingá tnúhu, te xǎhaⁿ-dǎ:

—Ní xáhaⁿ Espíritú Yă Ndiöxí xii ndíí Chàíá nàcuáa cáháⁿ ndíí núú nchàa ñaní tnáhá-ó nǐ xíndecu ndéé sanaha. Te ní cáháⁿ Espíritú-gá ííⁿ sá ndáá ní xáhaⁿ-xi xii ndíí, te duha ní xáhaⁿ-xi:

²⁶Quíhíⁿ-n te cúñaha-n xii ñáyíu:

Nchòhó mee-ni cùndedóho-ndo tnúhu cǎháⁿ Yă Ndiöxí, dico ni vǎ tǎcù tnùnín-dó.

Te cada-gá titní núú sǎ vǎ yǒo tnàhí ndàcu cada, dico ni vǎ cùtnùnín iní-ndó nàcuáa ndùu sá cádá-gǎ,

²⁷chi cuendá sá ío sàá iní-ndó,

xǎⁿ ducaⁿ ñà túú sǎha-ndo cuendá nása cuáháⁿ tnúhu cǎháⁿ-gá,

chi ñá cuiní-ndó cùndedóho-ndo, te ni ñă sándáá iní-ndó.

Te ni ñă cuiní-ndó dàña-ndo nchaa sá cuèhé sá dúhá quide-ndo cuendá xocàni-gá nchaa xǎⁿ iní-ndó, duha cúñaha-n xíí-yu.

Càchí Espíritú-gá xǎhaⁿ-xi xii ndíí. ²⁸Te na cǎchí tnúhu-í sá quíhíⁿ cue téé cǎháⁿ tnúhu Yá Ndiöxí cáháⁿ-güedé tnúhu-gá núú ñáyíu ñá túú cùu ñáyíu isràél, chi ñáyíu isràél ñá túú cuiní-yu cundedóho-yu. Dico ñáyíu ñá túú cùu ñáyíu isràél chi cùdíí iní-yu cundedóho-yu, núu xǎⁿ naníhí tǎhú-yu —cǎchí té Pǎblú xǎhaⁿ-dǎ xíí-yu.

²⁹Te sátá nǐ ndíhí cuèndú ní xáhaⁿ-dǎ, te ní ndéé-yu cuánuhú-yu ta ndàtnúhu-yu cuáháⁿ.

³⁰Te úú cuíá nǐ xínu ní xíndecu té Pǎblú ííⁿ vehe ní cháhu-dé. Te ní xóo cáháⁿ váha-dé ndíhí nchaa ñáyíu ní xóo quíhíⁿ vehe-dé. ³¹Te ní xáhaⁿ-dǎ sá ndíhu ndaha ñàha Yá Ndiöxí xíí-yu núu quindáá iní-yu tnúhu-gá, te vǎ yǒo ííⁿ ni sàdí yuhu-dé. Te mee-ni tnúhu Xítóhó Jesucristú ní cáháⁿ-dé núú-yu.

TUTÚ NÍ CADÚHA TÉ PÄBLÚ QUIHÍⁿ NDAHA ÑÁYIU ÑUÚ RÒMÁ

**Té Păblú cādũha-dé tutú quíhíⁿ
ndaha ñáyiu xĩndecu ichi Xítohó
Jesucrístú ndécú ñuú Ròmá**

1 Yúhú té Păblú xínú cuèchi-í núú Xítohó Jesucrístú, chi mee Yă Ndiöxí ní cachí-gá sá cùú-í ìíⁿ téé cáháⁿ tnúhu-gá núú ñáyiu, te tnúhu-gá cúú-xí tnúhu sá cāháⁿ nàcuáa nanhí tǎhú-ó, núú diu-gá ní tendaha ñaha-gá xii-í xícá cùú-í cāháⁿ-í tnúhu-gá.

²Te ndéé sanaha nĩ cachí Yă Ndiöxí sá dăcuiití sàá nduu ngũndecu ndihi ñáyiu tnúhu-gá. Te ducaⁿ nĩ xáhaⁿ-gă xii cue téé ní cáháⁿ tnúhu-gá dāvá-áⁿ nĩ chidó tnùnì-güedé núú tütú-gá. ³Te tnúhu-gá sá cāháⁿ-í-a cāháⁿ-xi diu-ni cuendá Xítohó Jesucrístú Yaá cúú Dēhe-gá. Te Dēhe-gá-áⁿ cúú-gă ìíⁿ ñáyiu, te cùu-gá ñanì tñáhá ndii Dăvií. ⁴Te cùu-gá Yaá ñá túú tñahí cuèchi-xi. Te ní xihí-gá te ní ndoto-gá, te xíáⁿ cúnùnì iní-ó sá cúú-gă Dēhe Yá Ndiöxí, te ío cǎhnu cuu-gá. ⁵Te diu-ni Xítohó Jesucrístú ní quide-gá ní nduu tǎhú-í núú Yă Ndiöxí sá cāháⁿ-í tnúhu-gá núú cuè ñáyiu ñuyíú-a cuendá quíndáá iní-yu tnúhu-gá te canchicúⁿ nihnú-yu cadá-yu nchaa nàcuáa cāháⁿ-xi, te ducaⁿ ío cuu cǎhnu-gá. ⁶Te tñáhá nchòhó cúú-ndó ñáyiu sa nchicúⁿ nihnu quide-ndo nchaa nacuáa cāháⁿ tnúhu-áⁿ, chi ní cachí Yă Ndiöxí sá nchòhó tñáhá tnúhu-ndo ndihi Xítohó Jesucrístú. ⁷Te nchòhó ñáyiu xĩndecu ñuú Ròmá, ñáyiu ío cùu iní ñáhá Yă Ndiöxí, cādúha-í tutú-a daquixi-í ndaha-ndo. Te diu-ni nchòhó cúú-ndó cuè ñáyiu ní cachí Yă Ndiöxí cada ndáá cundecu-ndo nũú-gă. Te xícáⁿ tǎhú-í núú Tătá-ó Dütú Ndiöxí ndihi núú Xítohó Jesucrístú sá ío na chĩndee chitúu ñaha-gă

xii-ndo, te ducaⁿ ndì nduú-gá ná càda te ío váha cuu iní-ndó cundecu-ndo.

**Té Păblú cuiní-dé quíhíⁿ ngoto-dé
cue ñáyiu xĩndecu ichi Xítohó
Jesucrístú ndécú ñuú Ròmá**

⁸Te díhna nuu-gă cǎchí tnúhu-í xii-ndo sǎ ío ndácáⁿ tǎhú-í núú Yă Ndiöxí cuendá sá ío sàndáá iní-ndó-gă, te nchaa ñáyiu nihí-yu tnúhu sá dúcáⁿ quide-ndo. Te Xítohó Jesucrístú dáyaha-gá nchaa tnúhu cāháⁿ-í núú Yă Ndiöxí. ⁹Te ndi tñahá òré cāháⁿ ndihi-í Yă Ndiöxí ducaⁿ-ni xícáⁿ tǎhú-í núú-gă cuendá-ndó, te mee-gă náhá-gă sá cāháⁿ ndáá-í, te diu-ni núú-gă xínú cuèchi-í ni yùhu ni iní-í, chi cāháⁿ-í nàcuáa ní quide Dēhe-gá Xítohó Jesucrístú cuendá nanhí tǎhú-ó. ¹⁰Te xícáⁿ tǎhú-í núú Yă Ndiöxí sá nũu mee-gă ná cǎchí te sáá ìíⁿ nduu quixi coto ñaha-í xii-ndo. ¹¹Chi ío cuiní-í cundecu ndihi ñaha-í xii-ndo dānehé ñáhà-í ìíⁿ úú tnúhu nàcuáa ío-gá chĩndee ñaha Espíritú Yă Ndiöxí xii-ndo, te ducaⁿ ío-gá cuita nducu ndēe-ndo cada-ndo nchaa nacuáa cuiní-gá. ¹²Te ío chí ná cuáha tñaha-o tnúhu ndee ìní cundecu-o ìchi-gá, chi nchòhó ndihi yúhú ío sàndáá iní-ó-gă.

¹³Te nchòhó ñáyiu ndècu ndihi-í ichi Xítohó Jesucrístú na cǎchí tnúhu-í xii-ndo sǎ dúcáⁿ-ní ío sàni iní-í quixi coto ñaha-í xii-ndo. Te cuiní-í sá òré quixi coto ñaha-í xii-ndo, te vá cuíta chiúⁿ quixi-í dǎtná quidè-í òré sǎngoto-í nchaa ñáyiu dava-gă ñuú ñá túú xita chiúⁿ-í chi ío váha sàhúuⁿ-yu tnúhu cāháⁿ-í, dico ñá ndácú-í quixi-í quixi coto ñaha-í xii-ndo. ¹⁴Te yúhú yídiquè-í cāháⁿ-í tnúhu Xítohó Jesucrístú núú nchàa ñáyiu cāháⁿ tnúhu gríégú, ndihi núú nchàa ñáyiu cāháⁿ dava-gá núú tnúhu, ndihi núú nchàa ñáyiu túha, ndihi núú nchàa ñáyiu ñá túú túha. ¹⁵Te cuendá sá dúhá yídiquè-í cāháⁿ-í tnúhu-gá, xíáⁿ ío cuiní-í danèhé ñáhà-í xii nchaa nchòhó ñáyiu ñuú Ròmá

nàcuáa ndùu tnúhu sá cãháⁿ nàcuáa naníhí tãhú-ó.

Ío cùnùu tnúhu Xítóhó Jesucristú

¹⁶Te yúhú ñá túú tnàhí cùcahaⁿ núu-í cáháⁿ-í tnúhu Xítóhó Jesucristú, chi cùu-xi tnúhu ío cùnùu, chi Yá Ndiöxí ní cachí-gá sá ncháá ñáyiu na quindáá iní-xi tnúhu-áⁿ te naníhí tãhú-yu. Te ní cachí-gá sá dñhanuu-gã ñáyiu israhél ngúndecu ndihí-yu tnúhu-áⁿ te dàtnùní ngúndecu ndihí ñáyiu ñá túú cùu ñáyiu israhél. ¹⁷Te tnúhu-áⁿ dánèhé ñáhá-xí xii-o sá cúdùu-o núú Yá Ndiöxí te núu mee-ni sã quindáá iní-ó-gã dàtná cãháⁿ-xi núú tütú-gá núú cãchí-xi: “Nchaa ñáyiu sàndáá iní ñáhá xii Yá Ndiöxí cúdùu-yu núú-gã, te ndècu ndihí ñáhá-yu xii-gã”, duha cãchí-xi núú tütú-gã.

Nchaa ñáyiu ndècu ñuyíú ndècuéchi-yu

¹⁸Te ndéé andiu tëndaha Yá Ndiöxí sá ùhú quixi sá cúú-xí nchaa ñáyiu ñá túú quide ndáá núú-gã, ñáyiu quide nchaa sá cuèhé sá dúhá. Te cuendá nchaa sá quidè-yu-áⁿ xiãⁿ ñá túú cuiní-yu tñí-yu tnúhu ndáá tnúhu Yá Ndiöxí cuendá cuu-xi ñⁿ sá vãha sá cúú-xí-yu. ¹⁹Te cuèi ducaⁿ quidè-yu dico cùnùní ndáá iní-yu nàcuáa ndùu sá sání iní Yá Ndiöxí ndihí nàcuáa ndùu sá quidè-gã dàtná cùnùní iní nchaa dava-gã-yu, chi diu-gã dánèhé ñáhá-gã xií-yu. ²⁰Te ni vã ndácú-ó quini núú-ó nãsa cãa-gã, te ni vã ndácú-ó quini-ó nãsa cãa iní-gã, te ni vã ndácú-ó quini-ó nãsa quide-gã táxi tñuní-gã nchaa nduu nchaa quíú. Te cuèi ducaⁿ dico ndéé cútnáhá ní ngáva ñuyíú ní ngúita nchaa ñáyiu tècú tñuní vãha-yu nàcuáa ndùu sá sání iní-gã ndihí nàcuáa ndùu sá quidè-gã te ducaⁿ tècú tñuní-yu cuendá nchaa sá ñí cadúha-gã ndéhè-yu ío ñuyíú-a, núu xiãⁿ vá cãchí-yu sá ñá túú cuèchi-yu. ²¹Te cuèi ducaⁿ ñí cut-

nùní iní-yu cuendá Yá Ndiöxí dico ñá túú cuiní-yu canehè-yu sá yíñuhu núú-gã nàcuáa tàú-xi cunduu. Te ni ñá túú cuiní-yu ndacáⁿ táhù-yu núú-gã cuendá nchaa sá vãha quide ñaha-gã xií-yu, chi mee-ni nchaa sá ñá túú vèdana nandñhi ñuhu iní-yu. Te quidè-yu dàtná quidè ñⁿ ñáyiu ñá túú ndècu ndihí nchaa sá xiní tñuní-xi. Te uuⁿ-gã uuⁿ-gã tá quidè-yu cuáháⁿ. ²²Te cãchí-yu sá cúú-yu ñáyiu ío vãha sãá sá xiní tñuní-xi dico ñá ndáá, chi cùu-yu ñáyiu ío ñii dñquí-xi. ²³Te ñá túú cuiní-yu cáháⁿ-yu sá ío cãhnu cuu Yá Ndiöxí Yaá ndécú nchaa nduu nchaa quíú, chi da nchaa sá ñí cadúha mèè-yu quide cahnú-yu. Te ní cadúha-yu nchaa sá nàhá ñáyiu ñá túú cùdú ndècu ñuyíú-a. Te ní cadúha-yu sá nàhá quiti ndàva, ndihí sá nàhá quiti sàcuíta ñuhu mee-xi, ndihí sá nàhá nchaa dava-gã quiti, nchaa xiãⁿ quidè cahnú-yu.

²⁴Te xiãⁿ ñuu ní dáñá Yá Ndiöxí quidè-yu nchaa sá cuèhé sá dúhá sàni iní-yu. Te xiãⁿ ío quide ndihí tnahá-yu sá cuèhé sá dúhá sàcúú-xí yiqui cuñú-yu. ²⁵Te ducaⁿ quidè-yu chi ñá túú sàndáá iní-yu tnúhu ndáá tnúhu Yá Ndiöxí. Te mee-ni tñuhu ndehnde sàndáá iní-yu, te nèhé-yu sá yíñuhu núú dàva sá ñí cadúha-gã ío ñuyíú-a ndihí dava sá ndéé andiu te quide cahnú-yu, te ñá túú cãchí-yu sá mée-gã ío cãhnu cuu-gã, dico mee-gã xiní ñuhu-xi cáháⁿ-yu sá ío cãhnu cuu-gã ñí caa ñí quíhⁿ. Te ndáá ndisa sá ío cãhnu cuu-gã.

²⁶Te sá dúcáⁿ ñá túú quide vãha-yu núu xiãⁿ ní dáñá-nã Yá Ndiöxí quidè-yu nchaa sá cuèhé sá dúhá sàni iní mèè-yu. Te dava ñáyiu dñhí cãháⁿ ndihí tnahá-yu ndi mèè dñhí-yu te ñá túú quidè-yu nàcuáa ní nduu táhù-yu cadá-yu. ²⁷Te diu-ni ducaⁿ xiquide dava cue téé chi sàni cuèhé sání dùha iní-güedé sá cúú-xí yiqui cuñú-güedé ndi mèè tnahá téé-güedé, chi cãháⁿ ndihí tnahá ndi mee-güedé te ñá túú

quide-güedé nàcuáa ní nduu táhú-güedé cada-güedé, te sá dúcáⁿ quide-güedé te ñá túú tnàhí cùu váha iní-güedé ndécú-güedé, te ducaⁿ tnàhí tàú-xi ndoho-güedé cundecu-güedé.

²⁸Te ñá túú tnàhí ñùhu iní-yu Yá Ndiöxí nùu xíáⁿ duuⁿ duuⁿ ní dáñá nihnu ñaha-gá xíi-yu sàni cuehé sání dùha iní-yu, te quidé-yu nchaa sá ñà túú tàú-yu cada-yu. ²⁹Te nchaa núú sá cuèhé sá dúhá cunu quidé-yu. Te cue téé càháⁿ ndihi-güedé ñáiyu ðihí te ñá díú ñàðihí-güedé cúú-yu. Te ðiu-ni ducaⁿ xíquide cue ñáiyu ðihí chi càháⁿ ndihí-yu cue téé te ñá díú yìi-yu cùu-güedé. Te mee-ni sá ñà túú váha quidé-yu sá cúú-xí tnàha ñáiyú-yu, te xihó-yu cundecu ndihí-yu sá ndécú ndihi dava-gá tnàha ñáiyú-yu, te ío sàni cuehé sání dùha iní-yu sá cúú-xí tnàha ñáiyú-yu, te ío cuédú iní-yu, te sàhni tnàhá-yu, te ío plètú-yu, te dándahú tnàhá-yu, te cùu úhú iní-yu cue tnàha ñáiyú-yu, te ío yiti yùhú-yu. ³⁰Te càháⁿ cuèhé-yu cuendá nchaa dava-gá tnàha ñáiyú-yu, te cùu úhú iní-yu Yá Ndiöxí, te xio xio cuiní-yu cunuú tnúhu-yu, te mee-ni sàni iní-yu sá ío váha cunduú-yu, te ío quide cahnú-yu mèé-yu, te ío sàni iní-yu sá cádá úhú-yu tnàha ñáiyú-yu, te ñá túú sàndáá iní-yu ni tátá-yu ni nãã-yu. ³¹Te ñá túú tècú tnùní-yu sá váha, te ñá túú quidé-yu ñⁿ sá càháⁿ-yu, te ñá túú cùu iní-yu ni ñáiyu cùu ndi mèé-yu, te ni dàva-gá tnàha ñáiyú-yu, te ñá túú quide cahnu iní-yu ñⁿ sá cúmãní núú tnàhá-yu, te ni ñà túú cundahú iní-yu tnàha ñáiyú-yu. ³²Te Yá Ndiöxí ní cachí-gá sá ncháá ñáiyu ducaⁿ xíquide quíhíⁿ-yu núú ùhú núú ndàhú. Te xini-yu sá Yá Ndiöxí daquihíⁿ ñáhá-gã xii-yu núú ùhú núú ndàhú sá dúcáⁿ quidé-yu, dico uuⁿ-gá quidě-yu chi váha-gá cúú iní-yu cue ñáiyu quide datná quidé mèé-yu.

Yá Ndiöxí cada ndáá-gá cuéchi nchaa ñáiyu ndècu ñuyú

2 Te nchòhó ñáiyu càchí sá ío ndècu cuéchi dava-gá ñáiyu tnàhá-ndó ío ndècu cuéchi-ndo cuéi nágá ñáiyu cùu-ndo, chi tnàhá-ndó quide-ni-ndo nchaa nacúaa quide dava-gá ñáiyu càchí-ndó ndècu cuéchi-xi, te sá dúcáⁿ càháⁿ-ndó sá ndécú cuéchi ñáiyu-áⁿ te dàcaa-ndo cuéchi díquí-ndó chi tnàhá-ndó quide-ndo datná quidě-yu. ²Te nchoo xini-ó sá Yá Ndiöxí ío váha cùnuni iní-gá nàcuáa cada ndáá-gá cuéchi ñⁿ ñⁿ nchoo ñáiyu ndècu ñuyú-a, chi daquihíⁿ-gá nchaa ñáiyu quide nacúaa ní càháⁿ-í núú ùhú núú ndàhú. ³Te nchòhó ñáiyu ñⁿ-ni quide ndihi ñáiyu càchí mèé-ndó sá ndécú cuéchi-xi dacuití sá ná chãhu-ndo núú Yá Ndiöxí sá dúcáⁿ quide-ndo. ⁴Te ñá túú cùu váha iní-ndó sá Yá Ndiöxí cundàhú iní ñáhá-gã xii-ndo, te ni ñà túú cùu váha iní-ndó sá ío cuiní-gá cada càhnu iní-gá nchaa sá ñà túú váha quide-ndo, te ni ñà túú quide cuendá-ndó sá Yá Ndiöxí quidé váha ñaha-gã xii-ndo cuendá cuiní-gá sá nchòhó ndixi túu iní-ndó sá ñà túú quide váha-ndo ndècu-ndo. ⁵Te nchòhó cúú-ndó ñáiyu ío sáá iní-xi, chi ñá túú cuiní-ndó ndixi túu iní-ndó sá ñà túú quide váha-ndo ndècu-ndo, te xíáⁿ núu ío-gá tá cùu vai tnúndòho sá cúú-xí-ndó. Te na sáá nduu tnúhu ndòho tnúhu ndàhú te ío ndoho-ndo, chi Yá Ndiöxí cada ndáá-gá nàcuáa ndùu cuéchi-ndo. ⁶Te dàvá-áⁿ cada ndáá Yá Ndiöxí nchaa nàcuáa ndùu nchaa sá ní quide ñⁿ ñⁿ ñáiyu ndècu ñuyú-a. ⁷Te nchaa ñáiyu nchicúⁿ nihnu-ni quide mee-ni sá váha, ñáiyu-áⁿ nduu táhú-yu cundecú-yu ndihi Yá Ndiöxí ni caa ni quíhíⁿ, te ducaⁿ quide váha-yu chi cuiní-yu sá Yá Ndiöxí cuu váha iní ñáhá-gã xii-yu, te cuiní tucú-yu nduu táhú-yu núú ío váha

càa ndecu Yá Ndiöxí cundecú-yu ni caa ni quíhíⁿ. ⁸Te ío cùdéeⁿ-gá núú nchàa ñáyiú ñùhu iní mee-ni sá cúú-xí mèe-xi, te ñá túú sàndáá iní-yu tnúhu ndáá chi mee-ni sá cuèhé sá dúhá quidé-yu. ⁹Te nchaa ñáyiú ducaⁿ xíquide ío ndíhú iní-yu. Te díhna-gá ñáyiú isràél ngúíta-xi ndohó-yu, te dàtnùní ngúíta-xi ndoho nchaa ñáyiú ñá túú cùu ñáyiú isràél. ¹⁰Te nchaa ñáyiú ní quide váha, te Yá Ndiöxí cada-gá te ngúndecú-yu núú ío váha càa ndecu-gá, te cachí-gá sá ní quide váha-yu, te ío váha cuu iní-yu cundecú-yu. Te díhna-gá ñáyiú isràél ñáyiú ní quide váha ducaⁿ càda ñaha-gá xí-yu, te dàtnùní ducaⁿ càda ñaha-gá xii ñáyiú ñá túú cùu ñáyiú isràél ñáyiú ní quide váha.

¹¹Te ñá túú quide cuendá-gá cuèi náí ñáyiú cùu-yu. ¹²Te nchaa ñáyiú ndècu ndíhi nchaa tnúhu ní chídó tnùní ndíi Moisés, Yá Ndiöxí cada ndáá-gá cuéchi-yu nàcuáa càháⁿ nchaa tnúhu-áⁿ. Te nchaa ñáyiú ñá túú ndècu ndíhi tnúhu ní chídó tnùní ndíi-áⁿ, Yá Ndiöxí vá cáda ndáá-gá cuéchi-yu nàcuáa càháⁿ nchaa tnúhu-áⁿ. Dico nchaa ñáyiú quide nándi sá cuèhé sá dúhá dàcuítíi cuíta nihnú-yu cuèi ndècu ndíhí-yu tnúhu ní chídó tnùní ndíi Moisés àdi ñá túú ndècu ndíhí-yu. ¹³Te nchaa ñáyiú dicó-ni sàcúndedóho nchaa tnúhu ní cáháⁿ ndíi Moisés te ñá túú tní-yu, ñáyiú-áⁿ ñà túú cùdítú-yu núú Yá Ndiöxí, dico nchaa ñáyiú tní nchaa tnúhu ní cáháⁿ ndíi, ñáyiú-áⁿ càchí Yá Ndiöxí sá cùdítú-yu núú-gá, chi ñá túú-gá cuéchi-yu ndècu núú-gá. ¹⁴Te nchaa ñáyiú ñá túú ndècu ndíhi tnúhu ní chídó tnùní ndíi Moisés, te núu quidé-yu nchaa nàcuáa ní cáháⁿ ndíi te cùu-xí ìíⁿ sá sání tnàhí iní mèe-yu cadá-yu, te sá sání iní-yu-áⁿ cúú-xí ìíⁿ tnúhu váha sá sánú ichi ñaha xii-yu nàcuáa cada váha-yu cundecú-yu. ¹⁵Te sá dúcáⁿ quidé-yu xíáⁿ cùtnùní sá sání iní-yu dàtná càháⁿ tnúhu ní chídó tnùní ndíi Moisés cada ñáyiú

isràél, te ío váha cùtnuní iní-yu nchaa nàcuáa quidé-yu chi ndixi túu iní-yu òrè ñá túú quide váha-yu. ¹⁶Te sáá nduu te Yá Ndiöxí cùñaha-gá xii Xítohó Jesucristú cada ndáá-gá nchaa cuéchi ñáyiú, nchaa sá sání iní mèe-yu nduu yuhu, te cada-gá dàtná càháⁿ tnúhu sá sánú ichi ñaha xii-o nàcuáa naníhí tàhú-ó, tnúhu sá dánèhé ñàhà-í xii-ndo.

Cuendá ñáyiú isràél ndíhi cuendá nchaa tnúhu ní chídó tnùní ndíi Moisés

¹⁷Te nchòhó ñáyiú isràél nchaa-ndo cùu-ndo ndi mee-í, te càchí-ndó sá nchìcúⁿ nihnu-ndo quide-ndo nchaa tnúhu ní cáháⁿ ndíi Moisés núu xíáⁿ ndécú vâha-ndo, te càchí-ndó sá ío càhnu cuu-ndo sá ndécú ndíhi-ndo Yá Ndiöxí. ¹⁸Te cùtnuní iní-ndó nchàa nàcuáa cuíní Yá Ndiöxí cada-ndo, te sá dúcáⁿ nchìcúⁿ nihnu-ndo quide-ndo nàcuáa càháⁿ tnúhu-áⁿ xíáⁿ cùtnùní iní-ndó nchàa sá ío-gá váha xini ñuhu-xi cada-ndo. ¹⁹Te càchí-ndó sá ío váha xini-ndó cànuichi-ndo nchaa ñáyiú ñá túú cùtnuní iní-xi, te càchí tucu-ndo sá ío váha xini-ndó nà canu ichi-ndo nchaa ñáyiú ndècu ichi cuèhé ichi duha. ²⁰Te sànu ichi-ndo nchaa ñáyiú ío ñi díquí-xi, ndíhi nchaa ñáyiú vitna ta tècú tnùní nchaa sá vâha, te ducaⁿ quide-ndo chi ndècu ndíhi-ndo nchaa tnúhu ní chídó tnùní ndíi Moisés, te tnúhu-áⁿ cúú-xí tnúhu ndáá, chi sànu ichi ñaha-xi xii-ndo nàcuáa cada-ndo. ²¹Te nchòhó dàcuaha-ndo ñáyiú nàcuáa cadá-yu, te mee-ndo ñà túú dàcuaha-ndo cada-ndo nchaa nàcuáa tàú-xi cunduu, te xâhaⁿ-ndo xii-yu sá vâ cúú dùhú-yu te mee-ndo dùhu-ndo. ²²Te dàcuaha-ndó-yu sá cuè téé vá cúú càháⁿ ndíhi-güedé ñáyiú dîhí te núu ñá díú ñàdîhí-güedé cúú-yu, te ducaⁿ-ni cuè ñáyiú dîhí, vá cúú càháⁿ ndíhí-yu téé te núu ñá díú yî-yu cùu-güedé. Te

nchaa sá xǎhaⁿ-ndo vǎ cúú càda ñáyiú te mee-ndo quide-ni-ndo, te xǎhaⁿ-ndo xií-yu sá vǎ cǎnèhé-yu sá yǎñùhu núú nchàa sá cǎchí-yu cùu ndiöxí-yu, te mee-ndo nèhé-gá quidé-ndó, chi dùhu-ndo nchaa sá ndécú vèñúhu. ²³ Te cǎchí-ndó sǎ ïo cùnuu nchaa tnúhu ní chídó tnùní ndíi Moisés, te ñá túú quide-ndo nchaa nacuáa ní cǎháⁿ ndíi, te sá dúcáⁿ quide-ndo-áⁿ te dàquee tǎhú-ndó Yǎ Ndiöxí. ²⁴ Te quèe ndáá-xi nàcuáa cǎháⁿ-xi núú tütú Yǎ Ndiöxí nàcuáa quide-ndo-áⁿ núú cǎchí-xi sá ncháá ñáyiú ñá túú cùu ñáyiú isràél cǎháⁿ cuèhé-yu cuèndá Yǎ Ndiöxí sá cuèndá-ndó.

²⁵ Te nchòhó ñáyiú isràél nchaa-ndo cùu-ndo ndi mee-í, te tnàhá-ndó ndècu ndihhi-ndo seña ñii-ndo, te váha-ni sá dúcáⁿ te núu quide-ndo nchaa nacuáa ní cǎháⁿ ndíi Moisés. Dico núu ñá túú quide-ndo nchaa nacuáa ní cǎháⁿ ndíi ña, te ñá túú nàndíhi-xi sá cúú-ndó ñáyiú isràél cuèi ndècu seña ñii-ndo. ²⁶ Te nchaa ñáyiú ñá túú ndècu ndihhi seña ñii-xi, te núu quidé-yu nchaa nàcuáa ní cǎháⁿ ndíi Moisés, te cùu-yu dàtná cue ñáyiú ndècu ndihhi seña ñii-xi, chi quidé-yu nchaa nàcuáa ní cǎháⁿ ndíi. ²⁷ Te ñáyiú ñá túú ndècu ndihhi seña ñii-xi, te núu na càdá-yu nchaa nàcuáa ní cǎháⁿ ndíi Moisés, te ñáyiú-áⁿ cachí-yu sá ña túú quide ndáá nchaa nchòhó ñáyiú ndècu ndihhi seña ñii-xi, chi ndècu ndihhi-ndo nchaa tnúhu ní chídó tnùní ndíi te ñá túú quide-ndo nacuáa cǎháⁿ tnúhu-áⁿ. ²⁸ Te nchòhó ñáyiú isràél, ñáyiú nchicúⁿ nihnu-ni quide nchaa nacuáa ta quide tnahi-ndo véxi, ñá túú quide-ndo sá cúú-ndó ñáyiú isràél, te mee-ndo ndècu seña ñii-ndo dico ñá túú quide-ndo nacuáa tàú-xi cada nchaa ñáyiú ndècu seña ñii-xi, te mee-ni seña-áⁿ sǎha-ndo ñii-ndo te ñá túú quide-ndo nacuáa cuiní Yǎ Ndiöxí cada-ndo. ²⁹ Te nchaa ñáyiú sàndáá

ndisa iní-xi Yá Ndiöxí, ñáyiú-áⁿ cúú ndisá-yu ñáyiú isràél, te sa ní nduu ndoo ní nduu nine iní-yu chi Espíritú Yǎ Ndiöxí ducaⁿ ñi quide-xi, dico ñá díú sá sǎha-yu seña ñii-yu dàtná ní cachí ndíi Moisés. Te ñáyiú-áⁿ cúú váha iní ñáhá Yǎ Ndiöxí xií-yu cuèi ñá túú cǎháⁿ váha tnàha ñáyiú-yu cuèndá-yu.

3 Te sá dúhá cǎháⁿ-í te ío dava ñáyiú quesàhá-yu sá ííⁿ-ní cùu ñáyiú ñá túú cùu ñáyiú isràél ndihhi nchoo ñáyiú isràél, te quesaha tucú-yu sá ííⁿ-ní quide tucu-xi cuèi na cuàha àdi vá cuàha seña ñii-yu. ² Dico yúhú cǎchí-í sá ncháá ñáyiú isràél ío-gá cúnùú-yu, chi ío tit-ní núú sǎ váha ní quide ñaha Yǎ Ndiöxí xií-yu, chi ní sǎñaha-gǎ tnúhu-gǎ ndécú ndihhi-yu. ³ Te davá-yu ñá túú cuiní-yu cada ndáá-yu, dico ñá díú sǎ xǎⁿ te cùyica iní Yǎ Ndiöxí ñá túú quide ndáá-gǎ. ⁴ Dico ñáhá chi xini ñuhu-xi sá ncháá ñáyiú cada cuèndá-yu sá Yǎ Ndiöxí cúú-gǎ Yaá quidé ndáá cuiti, te cuèi ncháá-yu na cǎchí-yu sá ña túú quide ndáá-gǎ, dico mee-gǎ chi quide ndáá-ni-gǎ. Te núú tütú-gǎ cǎháⁿ-xi nàcuáa ní xáhaⁿ ñiⁿ tée ní xindecu ndéé sanaha xii-gǎ, te duha ní xáhaⁿ-dè:

Yòhó Dútú Ndiöxí, cùtnuní iní ñáyiú sá ïo ndáá cǎháⁿ-n,
te cùnuu nahi-ni tnúhu-n cuèi òré cǎchí ñáyiú sá ña túú cǎháⁿ ndáá-n.
Duha ní xáhaⁿ tée ndéé sanaha-ǎⁿ xii-gǎ cǎchí-xi núú tütú-gǎ.

⁵ Te cuèndá nchaa sá cuèhé sá dúhá quide ñáyiú, xǎⁿ cùtnuní iní-yu sá Yǎ Ndiöxí cúú-gǎ Yaá ío váha quide ndáá, chi mee-gǎ ñá túú dùcaⁿ quide-gǎ. Te cuèi ducaⁿ dico vá cǎní ìní-yu sá Yǎ Ndiöxí ñá túú quide ndáá-gǎ sá dándòho ñaha-gǎ xií-yu na sàà nduu, te núu ducaⁿ na cànì iní-yu, te sàni iní-yu dàtná sání ìní cue ñáyiú ñá túú ndècu ichi-gǎ. ⁶ Te vá dúcáⁿ cànì iní-yu, chi núu Yá Ndiöxí ñá túú quide ndáá-gǎ ñá, te vá cúú càda

ndáá-gá nchaa cuéchi cue ñáyiú ñuyíú-a te núu ducaⁿ.

⁷Te núu yúhú ná càni iní-í cáháⁿ-í ìⁿ tnúhu ndehnde, te sá tnúhu-áⁿ te caní tucu iní-í sá quidé càhnu-gá-í tnúhu ndáá tnúhu Yá Ndiòxí, te sá dúcáⁿ ná càháⁿ-í te caní tucu iní-í sá vǎ cǔú cǎháⁿ Yǎ Ndiòxí sá ndécú cuéchi-í. ⁸Te núu na càni tucu iní-í sá vǎha-gá cada-í nchaa sá cuèhé sá dúhá cuèndá Yǎ Ndiòxí cada-gá sá vǎha, dico ñǎ ndáá. Te ío ñáyiú càháⁿ cuèhé cuèndá-í te càhí-yu sá díú-ní dùcaⁿ dacuaha-í ñáyiú dico ñǎ ndáá sá dúcáⁿ dǎnehé-í-yu, te ñáyiú-áⁿ nacháhu-yu tnúhu càháⁿ-yu, chí ducaⁿ tàú-xi cunduu.

Nchaa ñáyiú ñuyíú-a ndècuéchi-yu

⁹Te vitna càhí dava ñáyiú sá ìo-gá cúnùu nchoo cue ñáyiú isràél dǎcúúxí dǎva-gá ñáyiú, dico yúhú càhí-í sá ñǎhá, te sa ní cachí tnúhu ndáá-í xii-ndo sǎ nchàa ñáyiú ndècuéchi-yu cuèi ñáyiú isràél te cuèi ñáyiú ñǎ túú cùu ñáyiú isràél. ¹⁰Te núu tùtú Yǎ Ndiòxí càhí-xi: Vǎ yǎo ìⁿ quide ndáá,

¹¹te ni vǎ yǎo ìⁿ tècú tnùnì tnúhu vǎha, te ni vǎ yǎo ìⁿ nǎnducu nihnu Yá Ndiòxí.

¹²Chí nchaa-yu ñǎ túú nchicúⁿ nihnú-yu ichi vǎha, te nchaa-yu cùú-yu ñáyiú xǐndecu neñùú sá cùú-xí Yǎ Ndiòxí.

Te ni ìⁿ-yu ñǎ túú quidé-yu ìⁿ sá vǎha.

¹³Te cada iní-ndó sǎ yúhú-yu cùu-xi datná cùú ìⁿ yáú núu yǐndǔxi ndíyi núu ìo ndehe sǎháⁿ,

te ducaⁿ sǎtnahá-xi cùu yuhú-yu, chí ío càháⁿ cuèhé-yu, te mee-ni dǎndahú-yu nchaa tnàha ñáyiú-yu.

Te cada iní-ndó sǎ vènenú cóó yǐhí yúhú-yu chí mee-ni càháⁿ úhú-yu cuèndá tnàha ñáyiú-yu.

¹⁴Te ío iní-yu càháⁿ úhú tnǎhá-yu.

¹⁵Te àúⁿ nǎ cuu àúⁿ nǎ xǐáⁿ xǐsahni tnàhá-yu.

¹⁶Te nchaa núu xícá cùú-yu quide úhú iní-yu nchaa tnàha ñáyiú-yu nàcuáa ndíhú iní ñáyiú-áⁿ.

¹⁷Te ñǎ túú cuíní-yu cundecu ndíhi tnàha vǎha-yu.

¹⁸Te ñǎ túú sǎni iní-yu canehé-yu sá yǐñùhu núu Yǎ Ndiòxí.

Duha quidé-yu càhí-xi núu tùtú-gá.

¹⁹Te cùtnuní iní-ó sǎ nchàa tnúhu ní chídó tnùnì ndíi Moisés cùú-xí cuèndá nchaa ñáyiú nchicúⁿ nihnu nchaa tnúhu-áⁿ. Te tnúhu-áⁿ cùú-xí cuèndá sá vǎ yǎo tnàhí cachí sá ñǎ túú cuéchi-xi, te ducaⁿ te nchaandi túhú ñáyiú cutnùnì iní-yu sá ná chǎhu-yu nchaa sá quidé-yu núu Yǎ Ndiòxí. ²⁰Te ducaⁿ càda-xi chí ni ìⁿ ñáyiú vǎ càhí-ó sǎ vǎ cùndècu cuéchi-yu núu Yǎ Ndiòxí cuèndá-ni sá nchicúⁿ nihnú-yu nchaa tnúhu sá ní chídó tnùnì ndíi Moisés, te tnúhu-áⁿ càhí tnúhu-xi cuèndá-ni sá cùtnùnì iní-ó sǎ ndécú-ó ìchi cuèhé ichi duha.

Te núu na quèndáá iní-ó Xítohó Jesucristú te naníhí tàhú-ó

²¹Te vitna ní cutnùnì iní-ó sǎ ñǎ díú sǎ cǎdá-ó nchàa nacuáa ní cáháⁿ ndíi Moisés cudúu-o núu Yǎ Ndiòxí, chí mee-gǎ quidé cùdúu-o núu-gǎ. Te núu tùtú ndíi Moisés ndíhi núu tùtú cue téé ní xóo cáháⁿ tnúhu Yá Ndiòxí ndéé sanaha càháⁿ-xi nàcuáa cada ñaha-gǎ xii-o vitna. ²²Te ducaⁿ cùdúu-o núu Yǎ Ndiòxí te núu na quèndáá iní-ó Xítohó Jesucristú. Te díu-ni ducaⁿ cùdúu nchaa ñáyiú ñuyíú te núu na quèndáá iní ñǎhá-yu xii-gǎ, chí ìⁿ-ni cùu-o nchaa-o sá cùú-xí Yǎ Ndiòxí. ²³Chí nchaa-yu ndècu cuéchi-yu, chí ñǎ ìⁿ-yu quidé-yu nàcuáa cáháⁿ Yǎ Ndiòxí sá cùú-yu ñáyiú quide vǎha. ²⁴Dico Yá Ndiòxí ío vǎha iní-gǎ chí ní quide ñaha-gǎ xii-o ìⁿ sá vǎha, chí dicó-ni ducaⁿ ní quide-gǎ nàcuáa vǎ cùndècu-gǎ cuéchi-o nǔú-gǎ, chí Xítohó Jesucristú ní sati ñíí-gǎ te ní

xíhí-gá, te ducaⁿ ní yáha-gá cuèndá sá vǎ cùndècu-gá cuéchi-o. ²⁵Te Yá Ndiöxí ní taxi ndecu-gá Xítóhó Jesucristú núú ñáyiú ñuyíú-a, te ní xíhí-gá sá cuèndá nchaa yíca cuéchi-yu, te ducaⁿ ní cuu cuèndá sá ncháá ñáyiú na quìndáá iní ñáhá xii-gá te vǎ náchǎhu-yu cuéchi-yu núú Yá Ndiöxí. Te Yá Ndiöxí ní quide ndee iní-gá nchaa sá cuèhé sá dúhá ní quide cue ñáyiú ní xindecu ndéé sanaha. Te xǎⁿ ní xíhí Xítóhó Jesucristú cuèndá cutnùní iní-ó sǎ Yá Ndiöxí cúú-gǎ Yaá ío váha quide ndáá cuèi ducaⁿ ní quide ndee iní-gá nchaa sá ní quide cue ñáyiú-áⁿ. ²⁶Núú xǎⁿ vitna ní cutnùní ndisa iní-ó sǎ quidé ndáá-gǎ, te quide-gǎ sá cuè ñáyiú vǎ cùndècu-gá cuéchi-yu núú-gǎ, te núú na quìndáá iní-yu Xítóhó Jesucristú.

²⁷Te vitna vǎ càchí-ó sǎ ío càhnu cuu-o cuèndá sá ñà túú-gǎ cuéchi-o ndècu núú Yá Ndiöxí, te ducaⁿ ñà túú-gǎ cuéchi-o ndècu núú-gǎ cuèndá sá sàndáá iní-ó Xítóhó Jesucristú, te ñá dǎú sǎ cuèndá nchaa tnúhu ní cáháⁿ ndíi Moisés. ²⁸Te cùtnuní iní-ó sǎ ndéda-ni càa ñáyiú vǎ cùndècu-gá cuéchi-yu núú Yá Ndiöxí te núú na quìndáá iní-yu Xítóhó Jesucristú cuèi ní quidé-yu nchaa nàcuáa ní cáháⁿ ndíi Moisés àdi ñà túú ní quidé-yu.

²⁹Te cùtnuní iní-ó sǎ Yá Ndiöxí cúú-gǎ Ndiöxí nchaandi túhú ñáyiú, te ñá dǎú mèe-ni Ndiöxí ñáyiú isràél cúú-gǎ. ³⁰Te ñⁿdií dǎí-gǎ cúú-gǎ Ndiöxí, te nchaa ñáyiú sàndáá iní ñáhá xii Xítóhó Jesucristú te vǎ cùndècu-gá cuéchi-yu núú Yá Ndiöxí cuèi cùú-yu ñáyiú isràél àdi ñà túú cùú-yu. ³¹Te ñá dǎú sǎ sàndáá iní-ó Xítóhó Jesucristú te cachí-ó sǎ ñà túú nàndǎhi nchaa tnúhu sá sánú ichi ñaha xii-o nacuáa cada-o, te ñáhá chi sá dúhá sàndáá iní-ó-gǎ te xǎⁿ nchicúⁿ nihnu-o quide-o nacuáa càháⁿ tnúhu-áⁿ.

Cuèndá ndíi Àbrahám

4 Te vitna na càchí tnúhu-í xii-ndo cuèndá ndíi Àbrahám téé ní cuu ñaní tnáhá-ó ní xindecu ndéé sanaha. ²Te ndíi-áⁿ ñà túú ní xindecu cuéchi ndíi núú Yá Ndiöxí, dico ñá dǎú cuèndá ñⁿ chiuⁿ ní quide ndíi ducaⁿ ñà túú ní xindecu cuéchi ndíi núú-gǎ. Chi núú cuèndá ñⁿ chiuⁿ ní quide ndíi ducaⁿ ñà túú ní xindecu cuéchi ndíi núú Yá Ndiöxí ñá, te cada càhnu ndíi mee ndíi ni cùu, dico ñá dǎú núú Yá Ndiöxí cada càhnu ndíi mee ndíi te núú ducaⁿ ní quide ndíi. ³Te chí dándàcu iní nàcuáa càháⁿ-xi núú tütú Yá Ndiöxí núú càchí-xi: “Té Àbrahám ní sàndáá iní-dé Yá Ndiöxí, te xǎⁿ ní cachí-gǎ sǎ cúú-dé núú-gǎ”, duha càchí-xi núú tütú-gǎ. ⁴Te sǎ cúhúⁿ yǎhu ñⁿ téé quide chiuⁿ, te vǎ càchí-ó sǎ xǎⁿ cúú-xi ñⁿ táhú sǎ cúú-xi-dé chi yáhu tnàhí-dé cúú-xi. ⁵Te vǎ yóo ñⁿ ndàcu cada ñⁿ chiuⁿ nacuáa cudú-xi núú Yá Ndiöxí. Te ñá túú nǎ chiuⁿ xini ñuhu-xi cada ñáyiú te cudú-yu núú-gǎ, chi xini ñuhu-ni-xi sǎ quìndáá-ni iní-yu-gǎ. Te diu-gǎ càchí-gǎ sǎ ñáyiú ndècu ichi cuehé ichi duha vǎ cùndècu-gá cuéchi-yu núú-gǎ, te núú na quìndáá iní ñáhǎ-yu xii-gǎ. ⁶Te diu-ni ducaⁿ ní cáháⁿ ndíi Dàvíí, chi ní cachí ndíi sǎ ío váha táhú nchaa ñáyiú ní cachí Yá Ndiöxí cudú núú-gǎ, dico ñá dǎú cuèndá ñⁿ chiuⁿ quidé-yu cudú-yu núú-gǎ. ⁷Te duha ní cachí ndíi:

Váha táhú nchaa ñáyiú quide cahnu iní Yá Ndiöxí nchaa cuéchi-xi, te ñà túú-gǎ quidé cuèndá-gǎ nchaa sǎ cuèhé sǎ dúhá ní quidé-yu.

⁸Váha táhú-yu chi Yá Ndiöxí càchí-gǎ sǎ ñà túú-gǎ cuéchi-yu.

Duha ní cachí ndíi Dàvíí.

⁹Te ñá dǎú mèe-ni ñáyiú ngúndecu sèná ñii-xi ducaⁿ vǎha táhú-yu, chi tnáhá ñáyiú ñà túú ngúndecu sèná ñii-xi ducaⁿ vǎha táhú-yu. Te sa nàha-o sǎ

Yá Ndiöxí ní cachí-gá sá cùdù ndíi Àbrahám núú-gã cuendá sá ni sándáá iní ñáhá ndíi xii-gá. ¹⁰Te cunaha-ndo sã dîhna-gá ní cachí Yá Ndiöxí sá cùdù ndíi Àbrahám núú-gã te dàtnùnì ngúndecu sèñá ñii ndíi. ¹¹Te ní ngúndecu sèñá ñii ndíi cuendá xíãⁿ cuu-xi ìiⁿ sèñá sá cùdù ndíi núú Yá Ndiöxí. Te ndéé cùtnàhá vátá ngúndecu-gá sèñá ñii ndíi, te sa cùdù ndíi núú-gã chi ní sándáá iní ñáhá ndíi xii-gá. Te sá dúcáⁿ ñà túú ndècu sèñá ñii ndíi cùtnàhá ní sándáá iní ndíi Yá Ndiöxí xíãⁿ ní cuu ndíi dàtná ìiⁿ dîhí dütú nchaa ñáyiu sándáá iní ñáhá xii-gá, ñáyiu ñá túú ní ngúndecu sèñá ñii-xi, te cùdiú-yu núú-gã. ¹²Te ndíi Àbrahám ní cuu tucu ndíi dàtná ìiⁿ dîhí dütú nchaa ñáyiu ní ngúndecu sèñá ñii-xi, dico ñá dífú cuendá-ni sá ní ngúndecu sèñá ñii-yu cùu ndíi dîhí dütú-yu, chi cuendá sá sándáá iní-yu Yá Ndiöxí nchìcúⁿ nihnú-yu nàcuáa ní quide ndíi ní sándáá iní ñáhá ndíi xii-gá ndéé cùtnàhá vátá ngúndecu-gá sèñá ñii ndíi.

Yá Ndiöxí cada-gá nchaa nàcuáa ní cachí-gá te núu na quindáá iní-ó-gã

¹³Te Yá Ndiöxí ní xáhaⁿ-gã xii ndíi Àbrahám sá ndúú tãhú ndíi cunuu ndíi ñuyú, ndíi cue déhe ndíi, ndíi nchaa ðava-gá cue ñaní tnáhá ndíi vitna cacu túu. Te ducaⁿ ní xáhaⁿ Yá Ndiöxí xii ndíi ndíi cue ñaní tnáhá ndíi, chi ní sándáá iní ñáhá ndíi xii-gá ñuu xíãⁿ ní cudù ndíi núú-gã. Te ducaⁿ ní xáhaⁿ-gã xii ndíi dico ñá dífú cuendá sá ní quide ndíi nàcuáa ní xáhaⁿ Yá Ndiöxí xii ndíi Moisés cada ñáyiu ndéé cuèè-gá. ¹⁴Te núu mee-ni ñáyiu nchìcúⁿ nihnu quide nacuáa ní cáháⁿ ndíi Moisés ní ndùu tãhù-yu cunùú-yu ñuyú-a ni cùu ña, te ñá túú xini ñuhu-xi quindáá iní-ó Yá Ndiöxí, te ñá túú nàndîhi tnúhu ní xáhaⁿ Yá Ndiöxí xii ndíi Àbrahám ní cùu te núu ducaⁿ. ¹⁵Te núu ìiⁿ ñáyiu ñá túú quide nacuáa càháⁿ tnúhu sá sánú ìchi

ñaha xii-o nacuáa cada-o te nacháhu-yu sá dúcáⁿ quidé-yu. Te núu ñá túú tnúhu sá sánú ìchi ñaha-xi xii-o nacuáa cada-o ni cùu ña, te ñá túú cuèchi-o ni cùu.

¹⁶Te ducaⁿ ní xáhaⁿ Yá Ndiöxí xii ndíi Àbrahám nàcuáa cada-gá, chi cuendá sá ni sándáá iní ñáhá ndíi xii-gá. Te ducaⁿ ní quide-gá chi ío váha iní-gá, dico ñá dífú sá ìiⁿ chiuⁿ ni quide ndíi ducaⁿ ní xáhaⁿ-gã. Te sá dúcáⁿ ní cuu te cùu-xi ìiⁿ tnúhu ndáá sá cùú-xí nchaa ñaní tnáhá ndíi, ñáyiu sándáá iní ñáhá xii-gá dàtná ní sándáá iní ñáhá mèe ndíi xii-gá, te ñá dífú mèe-ni cuendá nchaa ñaní tnáhá ndíi nchìcúⁿ nihnu nchaa nàcuáa ní cáháⁿ ndíi Moisés, chi ndíi Àbrahám-áⁿ ní cuu ndíi dàtná ìiⁿ dîhí dütú cue ñáyiu sándáá iní ñáhá xii Yá Ndiöxí. ¹⁷Te núu tütú Yá Ndiöxí càháⁿ-xi nàcuáa ní xáhaⁿ-gã xii ndíi, te duha ní xáhaⁿ-gã: “Yòhó té Àbrahám ní quide ñaha-í xii-n dàtná ìiⁿ dîhí dütú cue ñáyiu xíndecu nihí ñuyú.” Duha ní xáhaⁿ Yá Ndiöxí xii ndíi, càchí-xi núu tütú-gá. Te Yá Ndiöxí náhá ndáá-gá sá cadá-xí nàcuáa ní xáhaⁿ-gã xii ndíi Àbrahám, te ðiu-ni-gá cùú Yáá ní sándáá iní ndíi, te ðiu-ni-gá dándòto-gá ñáyiu ní xíhí, te ðiu-ni-gá quidé tá ngúndecu nchaa sá vátá cùndècu-gá ñuyú-a.

¹⁸Te Yá Ndiöxí ní xáhaⁿ-gã xii ndíi Àbrahám sá ío cuéhé ðèhe ndíi coo, te ío ní sándáá iní ndíi nàcuáa ní xáhaⁿ-gã dico ñá túú ní cùtnuní iní ndíi nása cada-gá, chi ío ní sahnu ndíi. Te cuendá sá dúcáⁿ ío ní sándáá iní ndíi tnúhu ní xáhaⁿ-gã ñuu xíãⁿ ní cuu ndíi dîhí dütú vài ñáyiu xíndecu nihí ñuyú. ¹⁹Te ndíi Àbrahám ñuhu ndíi ìiⁿ cièndú cuíá cùtnàhá ducaⁿ ní xáhaⁿ Yá Ndiöxí xii ndíi, te ní cutnùnì iní ndíi sá ñà túú tãhú ndíi sá cóó ðèhe ndíi ndíi ñadîhí ndíi ndíi Sãrá, chi ndí ndúú-yu sa ní sahnu vîhí-yu, te cuèi ducaⁿ dico ní sándáá-ni iní ndíi nàcuáa ní xáhaⁿ Yá Ndiöxí. ²⁰Te ñá túú ní sàni ìiⁿ sani úú iní ndíi nàcuáa ní xáhaⁿ Yá Ndiöxí cada-gá sá cùú-xí

ndii, chi da uuⁿ-gá váha ní sándáá iní ndíi nàcuáa ní xáhaⁿ-gá, te ní cachí ndíi sá ïo càhnu cuu-gá. ²¹ Te ní cutnùnì ndáá iní ndíi sá Yá Ndiöxí ndácú-gá quidé-gá nchaa sá càháⁿ-gá. ²² Te sá ni sándáá iní ndíi nàcuáa ní cáháⁿ Yá Ndiöxí, núu xíáⁿ ní cachí-gá sá cúú ndíi ïíⁿ téé ñá túú cuèchi-xi núú-gá.

²³ Te ní ngódó tñuní núú tütú Yá Ndiöxí cuendá ndíi Àbrahám sá ní cachí-gá sá ñà túú cuèchi ndíi núú-gá, te ñá díú-ní cuendá méé ndíi ni ngódó tñuní núú tütú-gá. ²⁴ Chi tñàhá cuendá-ó nchàa-o ní ngódó tñuní núú tütú-gá. Te càchí-gá sá ñà túú cuèchi-o núú-gá chi sándáá iní-ó-gá, te ñu-gá cúú-gá Yaa ní dándótó ñàha xii Xítohó Jesucristú Yaa cúú Xítohó-ó. ²⁵ Te Yá Ndiöxí ní cachí-gá sá díú Xítohó Jesucristú cuú-gá cuendá nacháhu-gá nchaa cuèchi-o. Te ní xíhí-gá te ní ndoto-gá cuendá nchaa-o vǎ cùndècu-gá cuèchi-o núú Yá Ndiöxí te núu na quèndáá iní-ó-gá.

Ío váha tñàhá ñáyiu càchí Yá Ndiöxí sá ñà túú cuèchi-xi

5 Te vitna, ñá túú-gá cuèchi-o ndècu núú Yá Ndiöxí chi sándáá iní-ó Xítohó Jesucristú, te ío váha ndècu ndíhi-o Yá Ndiöxí vitna sá cuendá Xítohó Jesucristú. ² Te cuendá sá ni sándáá iní-ó Xítohó Jesucristú xíáⁿ ñu-gá ní quide ní ngúndecu váha-o núú Yá Ndiöxí, te ducaⁿ-ni cùndecu-o, te ío cùdíf iní-ó chi ndècu ndíhi-o tñúhu ndee iní sá sáá nduu ngúndecu-o núú ïo váha càa ndecu Yá Ndiöxí. ³ Te ñá díú-ní sá cuendá sá ndúú tǎhú-ó cùndecu-o núú ndécú-gá cùdíf iní-ó, chi cùdíf iní-ó ndòho-o cuendá-gá, chi cùtnuní iní-ó sá ñuu na ndòho-o cuendá-gá te cunduu càhnu-gá iní-ó, ⁴ te núu cùu-o ñáyiu ta quide cahnu-gá iní-xi te cùtnuní sá cúú-ó ñáyiu quide váha, te núu cùu-o ñáyiu quide váha te uuⁿ-gá tá ngúndecu ndíhi-o tñúhu ndee iní cuáháⁿ sá cádá váha ñàha Yá Ndiöxí xii-o. ⁵ Te

núu ducaⁿ te vá ííⁿ ndùu ndixi cuéchi iní-ó sá ndécú ndíhi-o tñúhu ndee iní ngúndecu váha-o. Te Espíritú sá ní taxi Yá Ndiöxí ndécú ndíhi-o xíáⁿ quidé-xi cùtnuní iní-ó sá ïo cùu iní ñàhá Yá Ndiöxí xii-o.

⁶ Te nchoo ñà túú vèdana ná ní ndàcu-o cada-o cuendá dàcácu nihnu-o mèe-o, dico Xítohó Jesucristú ní xíhí-gá cuendá-ó, ndíhi cuendá nchaa ñáyiu ñá túú tñàhá tñúhu ndíhi Yá Ndiöxí, te ní xíhí-gá mei ndùu taú-xi cúú-gá. ⁷ Te cudana-ni núu xíhí ïíⁿ ñáyiu sá cuendá ïíⁿ ñáyiu quide ndáá, te áma xíhí tucu ïíⁿ-yu sá cuendá ñáyiu quide váha tñàha ñáyiu-xi. ⁸ Te Yá Ndiöxí ní quide-gá sá nchóo cùtnuní iní-ó sá ïo cùu iní ñàhá-gá xii-o, chi cùtnàhá ndécú-ó ìchi cuehé ichi duha te ní tendaha-gá Xítohó Jesucristú ní quixi-gá ñuyú-a ní xíhí-gá cuendá-ó. ⁹ Te sá cuendá sá ní xíhí Xítohó Jesucristú xíáⁿ ñá túú-gá cuèchi-o ndècu núú Yá Ndiöxí, te vitna ní cutnùnì ndáá iní-ó sá vǎ dáquihíⁿ ñàhá-gá Yá Ndiöxí xii-o núú ùhú núú ndàhú sá cuendá Xítohó Jesucristú. ¹⁰ Te cùtnàhá ñá túú tñàhá tñúhu-o ndíhi Yá Ndiöxí ní cùu ní xíhí Xítohó Jesucristú Yaa cúú Dèhe-gá cuendá cuu váha iní ñàhá-gá xii-o, te ducaⁿ te nduu tǎhú-ó cùndecu-o ndíhi-gá ni caa ni quíhíⁿ cuendá sá ní ndoto Xítohó Jesucristú. ¹¹ Te ndètu-o sáá nduu ngúndecu-o ndíhi-gá ni caa ni quíhíⁿ, te ñá díú-ní xíáⁿ quidé-ó chi tñàhá cùdíf iní-ó Yá Ndiöxí, chi Xítohó Jesucristú ní quide-gá ducaⁿ cùdíf iní-ó-gá, te ñu-ni Xítohó Jesucristú ní quide-gá ní nucúndecu váha-o ndíhi Yá Ndiöxí.

Nàcuáa ní quide ndíi Àdán ndíhi nàcuáa ní quide Xítohó Jesucristú

¹² Te ndíi Àdán ñá túú ní quide ndáá ndíi núú Yá Ndiöxí ñuu xíáⁿ ní ngúndecu nchaa sá cuehé sá dúhá ñuyú-a, te sá cuendá nchaa sá cuehé sá dúhá

quide ñáyiú xíǎⁿ xihí-yu, te nchaá-yu xihí-yu chi nchaá-yu quidé-yu nchaá sá cuèhé sá dúhá. ¹³Te sa quide-gá-yu nchaá sá cuèhé sá dúhá te dǎtnùní ní ngúndecu nchaá tnúhu sá ní chídó tnùní ndíi Moisés nàcuáa ní xáhaⁿ Yǎ Ndiöxí cada ñáyiú, te nchoo cùtnuní iní-ó sǎ núu ñá túú tnúhu sá sánú ichi ñaha xii-o nacuáa cada-o, te ñá túú cuèchi-o sǎnuu. ¹⁴Te ndéé cùtnàhá ní xíndecu ndíi Àdán ní quesaha-xi xihí ñáyiú, te ducaⁿ-ni xihí-yu ndéé ní sǎá nduu ní xíndecu ndíi Moisés. Te ducaⁿ ní xihí-yu chi ní quidé-yu nchaá sá cuèhé sá dúhá cuèi ñá túú ní quidé-yu nàcuáa ní quide ndíi Àdán, chi ndíi-áⁿ ñà túú ní sàndáá iní ndíi nàcuáa ní xáhaⁿ Yǎ Ndiöxí cada ndíi. Te ndíi Àdán ní cuu ndíi ìⁿ téé cùu cahnu ní xíndecu ñuyúú-a, te sǎtá dúcáⁿ te ní quixi Xítohó Jesucristú te Yaa-áⁿ ño-gá cǎhnu cuu-gá.

¹⁵Te sá ní quide ndíi Àdán te vá cǎchí-ó sǎ ìⁿ-ní cùu-xi ndíhi sá ní cachí Yǎ Ndiöxí nduu táhú-ó vǐtna. Te sá ñà túú ní quide ndáá ndíi xíǎⁿ nchaá ñáyiú xihí-yu, dico Yǎ Ndiöxí ío váha iní-gá chí ío váha ní quide-gá sá cúu-xí nchàa nchoo ñáyiú ndècu ñuyúú-a, chí dicó ducaⁿ ní cachí-gá sá nánihí tàhú-ó, te ìⁿdii-ni téé tnàhá-dé ío váha ní quide-dé sá cúu-xí-ó, te téé-áⁿ cúu-dě Xítohó Jesucristú. ¹⁶Te sá ní quide ìⁿdii-ni ndíi Àdán ñá túú ìⁿ-ni cuu-xi ndíhi sá ní quide Yǎ Ndiöxí sá cúu-xí-ó, chí ndíi-áⁿ ñà túú ní quide ndáá ndíi núu-gǎ. Te sá dúcáⁿ ní quide ndíi te xíǎⁿ ní cuu-xi cuéchi díhna nuu ní quide ndíi, núu xíǎⁿ ní cachí Yǎ Ndiöxí sá cuè ñáyiú quíhíⁿ-yu núu ùhú núu ndàhú nacháhu-yu nchaá sá cuèhé sá dúhá quidé-yu. Dico mee-gǎ ní quide sá cuè ñáyiú nanhí tàhú-yu dicó-ni ducaⁿ, te ducaⁿ te vá cùndècu-gá cuéchi-yu núu-gǎ cuèi ío vǎi cuéchi-yu. ¹⁷Te sá dúcáⁿ ñà túú ní quide ndáá ìⁿdii-ni ndíi Àdán-áⁿ núú Yǎ Ndiöxí, xíǎⁿ ní quide-xi xihí nchaá ñáyiú. Te

sá cuèndá sá ní quide ìⁿdii-ni Xítohó Jesucristú xíǎⁿ ío váha ní quide ñaha Yǎ Ndiöxí xii ñáyiú, chí dicó-ni ducaⁿ ní nduu táhú-yu cùdíu-yu núu-gǎ. Te nchaá ñáyiú ducaⁿ cùdíu núu-gǎ nduu táhú-yu cunúu-yu ndíhi Xítohó Jesucristú cuèndá sá ní quide-gá sá váha sá cúu-xí-yu.

¹⁸Te sá dúcáⁿ ní quide ndíi Àdán ñá túú ní quide ndíi nàcuáa ní xáhaⁿ Yǎ Ndiöxí xii ndíi ìⁿ xito, núu xíǎⁿ ní cachí-gá sá nchǎá ñáyiú tàú-yu nacháhu-yu nchaá cuéchi-yu, dico Xítohó Jesucristú ní quide-gá ìⁿ sá váha cuèndá nchaá ñáyiú vá cùndècu-gá cuéchi-yu núu Yǎ Ndiöxí te núu na quíndáá iní ñáhǎ-yu xii-gǎ, te ducaⁿ te cundecú-yu ndíhi-gá ní caa ní quíhíⁿ. ¹⁹Te sá ñà túú ní sàndáá iní ìⁿdii-ni ndíi Àdán nàcuáa ní xáhaⁿ Yǎ Ndiöxí xii ndíi, xíǎⁿ ní nguínchicúⁿ nihnu nchaá ñáyiú quidé-yu nchaá sá cuèhé sá dúhá. Te ducaⁿ ìⁿdii-ni Xítohó Jesucristú ní quide-gá nàcuáa ní xáhaⁿ Yǎ Ndiöxí cuèndá sá Yǎ Ndiöxí cachí-gá sá cúdíu-yu núu-gǎ.

²⁰Te Yǎ Ndiöxí ní xáhaⁿ-gǎ xii ndíi Moisés nàcuáa cada ñáyiú, te sá cuèndá tnúhu-áⁿ uuⁿ-gǎ ní nguíta nchaá ñáyiú quidé-yu nchaá sá cuèhé sá dúhá, te Yǎ Ndiöxí uuⁿ-gǎ cùndàhú iní ñáhǎ-gǎ xíí-yu tucu. ²¹Te sá cuèndá nchaá cuéchi ñáyiú xíǎⁿ xihí-yu, dico Yǎ Ndiöxí ío váha iní-gá chí díu-gá ní cachí-gá sá nchǎá ñáyiú na tnàhá tnúhu ndíhi ñaha xii-gǎ cudúu-yu núu-gǎ, te cundecú-yu ndíhi-gá ní caa ní quíhíⁿ, te ducaⁿ chí Xítohó Jesucristú ní quide-gá sá váha sá cúu-xí-yu.

**Ñáyiú ñá túú-gǎ ndécú ichi
cuèhé ichi duha ndècu-yu
cuèndá Xítohó Jesucristú**

6 Te sá dúcáⁿ quide Yǎ Ndiöxí, te vá cǎní iní-ó cǎnchicúⁿ nihnu-ni-o ichi cuèhé ichi duha, chí ñá díú sǎ cǎnchícúⁿ

nihnu-o ìchi-áⁿ te ngóo càni iní-ó sǎ ïo-gá cundàhú iní ñáhá-gǎ xii-o. ²Te vá cúú cànchicúⁿ nihnu-o ìchi cuehé ichi duha, chi nchoo cùu-o datná cue ñáyiú sa ní xíhí, núu xǎⁿ vá cúú-gǎ canchicúⁿ nihnu-o ìchi-áⁿ. ³Te sa nàha-o sǎ cuèndá sǎ ní sandute-o quèe-xi sǎ tnàhá tnúhu-o ndìhi Xítohó Jesucristú. Te sǎ ní sandute-o quèe tucu-xi sǎ cúú-ó dàtná ñáyiú ní xíhí ndìhi-gǎ. ⁴Te ñá díú-ní sǎ ní xíhí-ó ndìhi-gǎ chi quèe tucu-xi sǎ ní nguúndüxi-o ndìhi-gǎ te ní ndoto-o dàtná ní ndoto mee-gǎ ní dándótó ñàha Dútú Ndiöxí Yaa ío càhnu cuu, te ducaⁿ ní cuu cuèndá sǎ vá cùndècu-gǎ-ó dàtná ní xíndecu-o.

⁵Te núu ìⁿ-ni cùu-o ndìhi Xítohó Jesucristú cuèndá sǎ cúú-ó dàtná ñáyiú ní xíhí ndìhi-gǎ, te ndáá sǎ cúú-ó dàtná ñáyiú ní ndoto ní nguúndecu váha dàtná ní ndoto mee-gǎ ní nucúndecu váha-gǎ. ⁶Te nchoo nàha-o sǎ cúú-ó ñáyiú ío ndècu cuéchi-xi ni cùu, dico sátá ní cuu-o dàtná ñáyiú ní xíhí dàtná ní xíhí Xítohó Jesucristú núu cùrúxí, te ndéé dāvá-áⁿ ní dáñá-ó nchàa ichi cuehé ichi duha ndècu-o ní cuu, te ñá túú-gǎ cúnùu sǎ cuèhé sǎ dúhá iní-ó. ⁷Chi nchaa ñáyiú ní xíhí ñá túú-gǎ ndécú-yu ichi cuehé ichi duha. ⁸Te núu cùu-o datná ñáyiú ní xíhí dàtná ní xíhí Xítohó Jesucristú ñá, te cùtnuní ndáá iní-ó sǎ cùndècu-o ndìhi-gǎ ní caa ní quíhíⁿ. ⁹Te sa nàha-o sǎ Xítohó Jesucristú ní xíhí-gǎ te ní ndoto-gǎ te vá ìⁿ ndùu ìⁿ quíú-gǎ te cuú-gǎ, chi ñá túú nǎgá sǎ cáda cùú-gǎ. ¹⁰Te Xítohó Jesucristú ní xíhí-gǎ ìⁿ xito-ni sǎ cuèndá nchaa cuéchi nchoo ñáyiú ñuyíú, te vá ìⁿ ndùu-gǎ cuú-gǎ, te ndècu-ni-gǎ sǎ cúú-xí Yá Ndiöxí. ¹¹Núu xǎⁿ nchòhó cada iní-ndó sǎ dàtná sǎ ní xíhí-ndó vá cùndècu-gǎ-ndó sǎ cúú-xí ichi cuehé ichi duha, chi ndècu-ná-ndó sǎ cúú-xí Yá Ndiöxí, chi ní tnahá tnúhu-ndo ndìhi Xítohó Jesucristú Yaa cúú Xítohó-ó.

¹²Te núu xǎⁿ vá dáñá-gǎ-ndó cúnùu ni ìⁿ sǎ cuèhé sǎ dúhá iní-ndó cuèndá sǎ vá cáda-gǎ-ndó ní ìⁿ sǎ cuèhé sǎ dúhá sàni iní-ndó. ¹³Te vá dáñá-ndó tàxi tnuní ñáhá ní ìⁿ sǎ cuèhé sǎ dúhá-áⁿ xii-ndo cuèndá sǎ vá cáda-gǎ-ndó, te chí dáñá ná tàxi tnuní ñáhá Yá Ndiöxí xii-ndo, te chí dáñá ná chindee ñaha-gǎ cada-ndo mée-ni sǎ vǎha, te ducaⁿ te cada iní-ndó sǎ cúú-ndó dàtná ñáyiú ní xíhí te ní ndoto ndècu. ¹⁴Te ducaⁿ cada-ndo chi vá ndácú-gǎ ní ìⁿ sǎ cuèhé sǎ dúhá tàxi tnuní ñáhá-xí xii-ndo, chi Yá Ndiöxí cùndàhú iní ñáhá-gǎ chíndèe ñaha-gǎ xii-ndo. Te ducaⁿ chi ñá túú-gǎ cúnùu nchaa tnúhu sǎ ní chídó tnuní ndí Moisés cada ñáyiú.

Ñáyiú nchicúⁿ nihnu sǎ vǎha

¹⁵Te ñá díú sǎ cùndàhú iní ñáhá Yá Ndiöxí xii-o chindee ñaha-gǎ ndìhi sǎ ñà túú-gǎ cúnùu nchaa tnúhu ní chídó tnuní ndí Moisés, te cachí-ó sǎ cúú-ní cùndecu-o ichi cuehé ichi duha. ¹⁶Te nchoo xìní-ó sǎ nùu na cuǎha-o tnúhu cunu cuechi-o núú ìⁿ ñáyiú cuíní cunu cuechi-o núú-xi, te cùu-ná-ó ñáyiú xìnu cuechi núú-yu te quíde-o nchaa chiuⁿ tahú-yu. Te ducaⁿ sǎtnahá-xi cùu nchaa ñáyiú quíde nchaa sǎ cuèhé sǎ dúhá chi tàxi tnuní ñáhá-nǎ-xi xí-yu, te ñu nchaa xǎⁿ dácuíta nihnu ñaha-xi xí-yu, te ñu-ni ducaⁿ sǎtnahá-xi cùu nchaa ñáyiú sàndáá iní ñáhá xii Yá Ndiöxí chi tàxi tnuní ñáhá-gǎ xí-yu, te quíde-yu nchaa sǎ vǎha nàcuáa cuíní mée-gǎ cáda-yu. ¹⁷Te nchòhó ducaⁿ ní xóo cada-ndo nchàa sǎ cuèhé sǎ dúhá ní cùu, dico táxǎhu xii Yá Ndiöxí chi vitna ní yùhu ní iní-ndó quíde-ndo nchaa nacuáa càháⁿ tnúhu-gǎ sǎ ní nguúndecu ndìhi-ndo. ¹⁸Te vitna ñá túú-gǎ táxi tnuní ñáhá ní ìⁿ sǎ cuèhé sǎ dúhá xii-ndo, te quíde-ná-ndó nchàa sǎ vǎha tàuchiuⁿ Yá Ndiöxí cada-ndo. ¹⁹Te duha càháⁿ-í cuèndá cue ñáyiú xìnu cuechi cuèndá

sá nchòhó tecú tñuní-ndó nàcuáa ndùu tñúhu càháⁿ-í. Te nchòhó ní dǎná-ndó ní taxi tñuní ñáhá nchàa sá cuèhé sá dúhá xii-ndo, te ñá túú ní quide-ndo nacuáa ní càháⁿ Yá Ndiòxí cada-ndo chi da vihi-gá ní quide-ndo, te diu-ni ducaⁿ chí dǎná ná tàxi tñuní ñáhá Yá Ndiòxí xii-ndo vitna cuendá cada-ndo mèe-ni sá vǎha nàcuáa cuiní mèé-gǎ cada-ndo, te ducaⁿ te cuu-ndo ñáyiú quide ndáá cundecu núú-gǎ.

²⁰ Te nchoo cǔtnàhá ní xóo cada-o nchàa sá cuèhé sá dúhá ñà túú ní xóo cada-o nì ìⁿ sá vǎha cuiní Yá Ndiòxí cada-o. ²¹ Te dicó sácáⁿnúú sǎñaha nchàa sá cuèhé sá dúhá-ǎⁿ te núu na càda-o, te ni ìⁿ sá vǎha vá nihí-ó te núu na càda-o nchaa xíǎⁿ, te diu nchaa xíǎⁿ dácũita nihnu ñaha-xi xii-o. ²² Te vitna ñá túú-gǎ cúú-ó ñáyiú ndècu ichi cuehé ichi duha, chi cùu-ná-ó ñáyiú quide nchaa nacuáa càháⁿ Yá Ndiòxí. Te sá dúhá quide-o cuu ndisa-xi ìⁿ sá vǎha sá cúú-xí-ó, te cùu-o ñáyiú quide ndáá ndécú-ó núú-gǎ vitna, te sáá nduu cundecu-o ndihí-gá ni caa ni quíhíⁿ. ²³ Te nchaa sá cuèhé sá dúhá dicó dácũita nihnu ñaha-xi xii-o, dico Yá Ndiòxí ní quide-gá sá dicó-ni ducaⁿ ndùu táhú-ó cundecu-o ndihí-gá ni caa ni quíhíⁿ, chi ní tnahá tñúhu-o ndihí Xítóhó Jesucristú Yáá cúú Xítóhó-ó.

Cuendá ñáyiú tñandaha

7 Te nchaa nchòhó ñáyiú ndècu ndihí-í ichi Xítóhó Jesucristú sa ñaha-ndo nacuáa càháⁿ tñúhu sá dánèhé ñáhá xii-o nacuáa cada-o cundecu-o, chi tñúhu-áⁿ càháⁿ-xi dóho nchaa ñáyiú xindecu vívú ñuyúí-a. ² Te nchaa ñáyiú ðihí sa ndècu yíi-xi, te diu tñúhu-áⁿ dánèhé ñáhá-xí xii-yu sá vǎ dǎná-yu yíi-yu, dico núu na cùú yíi-yu te ñá túú-gǎ ná càháⁿ tñúhu-áⁿ cuendá-yu. ³ Dico núu vátá cùú-gǎ yíi-yu te ñá túú ndùu váha-xi naquehéⁿ-yu ingá

tée, dico núu na cùú yíi-yu te quendóo mèe-yu, te ñá túú nǎgá càháⁿ tñúhu sá dánèhé ñáhá xii-yu nacuáa cadá-yu te ducaⁿ te cuu naquehéⁿ-yu ingá tée, te ñá túú cùu-xi ìⁿ cuéchi.

⁴ Te nchòhó cue ñáyiú ndècu ndihí-í ichi Xítóhó Jesucristú cúú-ndó dàtná ñáyiú ní xíhí dàtná ní xíhí-gǎ. Te xíǎⁿ ñá túú-gǎ táxi tñuní ñáhá nchàa tñúhu ní chídó tñuní ndíi Moisés xii-ndo. Te ducaⁿ ní cuu cuendá nchòhó ngúndecu-ndo ndihí Xítóhó Jesucristú Yáá ní xíhí ní cùu te ní ndoto-gǎ. Te ducaⁿ ní cuu cuendá nchaa nchoo ñáyiú ndècu ichi-gǎ cada-o nchàa nacuáa càháⁿ Yá Ndiòxí. ⁵ Te nchoo ní xindecu-o ichi cuehé ichi duha, te tñúhu sá sánú ichi ñaha xii-o nacuáa cada-o cundecu-o cachí-xi sá ñà túú vǎha cundecu-o ichi-áⁿ, te nchoo dà uuⁿ-gǎ ní quide-o nchàa sá cuèhé sá dúhá sǎ dúcáⁿ càháⁿ tñúhu-áⁿ, te sá dúcáⁿ ní quide-o te ta xíta nihnu-o cuǎháⁿ ní cùu. ⁶ Te vitna cada iní-ó sá cúú-ó dàtná ñáyiú ní xíhí sá cúú-xí tñúhu sá dánèhé ñáhá xii-o nacuáa cada-o cundecu-o, chi ñá túú-gǎ cúnùu-xi, te vitna mee-nǎ Espíritú Yá Ndiòxí chindèe ñaha-xi xii-o xinu cuechi-o núú-gǎ, te ñá díú cuendá nchaa tñúhu sá ní ngúndeé ndéé ðíhna cada ñáyiú xinu cuechi-o núú-gǎ vitna.

Nchaa sá cuèhé sá dúhá ñúhu iní-í

⁷ Te cuéi duha càháⁿ-í dico vá cúú tñahí càháⁿ-ó sǎ tñúhu sá sánú ichi ñaha xii-o nacuáa cada-o cundecu-o ñá díú tñúhu váha cùu-xi. Te yúhú ñá túú cùt-nuní iní-í ná cúú nchàa sá cuèhé sá dúhá ní cùu te núu ñá túú tñúhu-áⁿ ní càchí tñúhu-xi xii-í, te ni ñà túú cùt-nuní tucu iní-í núu váha àdi ñá túú vǎha sá nchídó ìní-í sá ndécú ndihí tñaha ñáyiú-o ni cùu te núu ñá túú tñúhu-áⁿ ní càchí-xi sá vǎ cúú cùu iní-í sá ndécú ndihí-yu. ⁸ Te tñúhu-áⁿ ní dánèhé ñáhá-xí xii-í sá vǎ cúú càda-í ni ìⁿ sá cuèhé sá dúhá, dico sá cuendá tñúhu-áⁿ uuⁿ-gǎ ducaⁿ

nĩ sani iní-í ní quide-í. Te núu ñá túú tnũhu sá sánú ichi ñaha xii-o nacuaá cada-o cùndecu-o ña, te ñá túú cùtnuní iní-í sá quidè-í nándi sá cuèhé sá dúhá ní cùu. ⁹ Te cùtnàhá vátá ñihí-gá-í tnúhu-áⁿ te ñá túú tnàhí ná sání iní-í ndécù-í ni cùu, dico sátá nì ñihí-í tnúhu-áⁿ te ní cutnùnì iní-í sá ndécú cuèchi-í, te ta xíta nihnu-í cuáháⁿ ní cùu. ¹⁰ Te núu ni quide-í nchaa nacuaá càháⁿ tnúhu-áⁿ te sa ndéé ama-gá nanfíhí tànhú-í ní cùu, dico ñá túú ní quide-í núu ní cutnùnì iní-í sá tá xíta nihnu-í cuáháⁿ ní cùu. ¹¹ Te sá xíí tnúhu-áⁿ xíáⁿ uuⁿ-gá ní cunuu nchàa sá cuèhé sá dúhá nĩ dándàhú ñáhá-xí xii-í te ní quide-í, te ta dàcuíta nihnu ñaha-xi xii-í cuáháⁿ ní cùu.

¹² Te tnúhu sá sánú ichi ñaha xii-o nacuaá cada-o cùndecu-o cuu-xi tnúhu ío yñũhu ní taxi Yá Ndiòxí, te ìⁿ ìⁿ tnúhu-áⁿ cúu-xí mée-ni tnúhu váha, te ni ìⁿ tnúhu cuèhé tnúhu duha ñá túú ñũhu tnahá. ¹³ Te vá cúu càchí-í sá tnũhu váha-áⁿ nĩ quide-xi ta xíta nihnu-í cuáháⁿ ní cùu, chi nchaa sá cuèhé sá dúhá nĩ quide-í, xíáⁿ tá dàcuíta nihnu ñaha-xi xii-í cuáháⁿ ní cùu, te sá cuèndá tnúhu váha-áⁿ nĩ cutnùnì iní-í sá quidè-í nchaa sá cuèhé sá dúhá, te xíáⁿ tá xíta nihnu-í cuáháⁿ ní cùu. Te sá cuèndá nchaa nacuaá càháⁿ tnúhu sá sánú ichi ñaha xii-o nacuaá cada-o cùndecu-o ní cutnùnì iní-í sá xidó ndécú cuèchi-í ní cùu.

¹⁴ Te tnúhu-áⁿ nĩ taxi Espíritú Yá Ndiòxí ndécú ndìhi-o cachí tnúhu-xi nacuaá cada váha-o. Te nchoo cùu-o mee-ni ñáiyu yíca cuèchi, te tàxi tnuní ñáhá nchàa sá cuèhé sá dúhá xii-o ni cuu. ¹⁵ Dico nchoo tnàhá iní-ó càda-o nchaa sá vãha dico ñá túú quide-o, te da nchaa sá ñá túú tnàhá iní-ó càda-o quide-o, te ñá túú cùtnuní iní-ó nã cuèndá ducaⁿ quide-o. ¹⁶ Te sá dúcáⁿ quide-o nchaa sá ñá túú tnàhá iní-ó, te xíáⁿ ndíxí tũu iní-ó sã tnũhu sá dúcáⁿ sãnu ichi ñaha

xii-o nacuaá cada-o cùndecu-o cuu-xi tnúhu ío váha. ¹⁷ Te cùtnuní iní-ó sá nchàa sá cuèhé sá dúhá ñũhu iní-ó, xíáⁿ quidè-xí dùcaⁿ quide-o sá ñá túú vãha, te ñá díú sá cãhú iní mée-ó dùcaⁿ quide-o. ¹⁸ Te cùu-o cue ñáiyu sàni cuèhé sání dùha iní-xi, te cuiní-ó càda-o nchaa sá vãha dico ñá túú ñihí ndéé-ó càda-o. ¹⁹ Te cuiní-ó càda-o nchaa sá vãha dico ñá ndácú-ó, te ñá túú cuiní-ó càda-o datná quidè nchàa ñáiyu ndècu ichi cuèhé ichi duha, chi ñáiyu-áⁿ mee-ni nchàa sá cuèhé sá dúhá quidè-yu, dico diu-ni nchaa xíáⁿ quidè-ó tnàhá-ó. ²⁰ Te sá dúcáⁿ quide-o nchaa sá ñá túú tnàhá iní-ó càda-o te ñá díú mée-o ducaⁿ cahu iní-ó quide-o, chi nchaa sá cuèhé sá dúhá ñũhu iní-ó xíáⁿ quidè-xí dùcaⁿ quide-o.

²¹ Te ducaⁿ tnàhí yãha-o òré cuiní-ó càda-o sá vãha, chi da mee-ni nchàa sá cuèhé sá dúhá quide-o. ²² Te ío cùdíf iní-ó càda-o nchaa nacuaá càháⁿ Yá Ndiòxí, ²³ te dicó-ni sá ncháá sá cuèhé sá dúhá ñũhu iní-ó, xíáⁿ quidè-xí ngàni ñaha-xi xii-o ñá túú quide-o sá vãha sàni iní-ó càda-o, te ducaⁿ yãha-o chi nchaa sá cuèhé sá dúhá-áⁿ cùnũu-xi taxi tnuní ñáhá-xí xii-o.

²⁴ ;Te ndàhú ní cuu nchoo! Chi vá yõ ìⁿ ni ndàcu cada nacuaá vá táxí tnùnì ñáhá-gã nchaa sá cuèhé sá dúhá xii-o sá tá dàcuíta nihnu ñaha xii-o cuáháⁿ ní cùu. ²⁵ Te táxãhu xii Yá Ndiòxí sá Xí-tohó Jesucristú ní quide-gá cuèndá sá vã táxí tnùnì ñáhá-gã ni ìⁿ sá cuèhé sá dúhá xii-o, sá tá dàcuíta nihnu ñaha xii-o cuáháⁿ ní cùu. Te mee-o sàni iní-ó càda-o nchaa nacuaá càháⁿ Yá Ndiòxí, dico núu nchaa sá cuèhé sá dúhá ná cùnũu-xi taxi tnuní ñáhá-xí xii-o, te diu-ni nchaa xíáⁿ cada-o.

Ñáiyu quide nchaa nacuaá càháⁿ Espíritú Yá Ndiòxí

8 Te vitna nchaa nchoo ñáiyu tnàhá tnúhu ndìhi Xítohó Jesucristú vá

cuíta nihnu-gá-ó, chi ñá túú-gă ndécú-ó ichi cuehé ichi duha, chi mee-nă nchaa năcuáa cãháⁿ Espíritú Yă Ndiöxí quidé-ó.

²Te Espíritú Yă Ndiöxí-ăⁿ táxi tñuní ñáhá-xí xii-o, te ducaⁿ chi ndècu ndihi-o Xítohó Jesucristú, te sá dúcáⁿ tàxi tñuní ñáhá Espíritú-gá xii-o nũu xíăⁿ ñá túú-gă táxi tñuní ñáhá ni ìⁿ-gá sá cuehé sá dúhá xii-o, te ducaⁿ quide Espíritú-gá cuendá sá vă cuíta nihnu-o, te diu-ni Espíritú-gá quidé-xí cuendá sá nchóó ndũu táhú-ó cùndecu-o ndihi-gá ni caa ni quíhíⁿ.

³Te nchoo ñá ní ndăcu-o cada-o nchaa nacuáa cãháⁿ tñúhu sá sánú ichi ñaha xii-o nacuáa cada-o cùndecu-o, núu xíăⁿ tñúhu-ăⁿ ñá túú ní nihí ndée-xí cãda-xi cuendá sá nchóó vă cuíta nihnu-o. Dico Yă Ndiöxí ní tendaha-gă Déhe mee-gă ní quixi ñuyú-a, te Yaá-ăⁿ cúú-gă ìⁿ ñáyiu, te cãa-gă dătná cáá ñáyiu ndècu cuéchi-xi xĩndecu ñuyú-a, te sá cuendá nchaa cuéchi nchaa nchoo ñáyiu xĩndecu ñuyú-a ní quixi-gá, te ndée dăvă-ăⁿ ní quide-gá cuendá sá vă táxi tñuní ñáhá-gă ni ìⁿ sá cuehé sá dúhá xii-o.

⁴Te ducaⁿ ní quide-gá cuendá nchoo nchícúⁿ nihnu-o quide-o nacuáa cãháⁿ tñúhu sá sánú ichi ñaha xii-o nacuáa cada-o, chi ñá túú-gă cúnũu ni ìⁿ sá cuehé sá dúhá ìní-ó, chi Espíritú Yă Ndiöxí-nă táxi tñuní ñáhá-xí xii-o.

⁵Te nchaa ñáyiu cúnũu nchaa sá cuehé sá dúhá ìní-xi mee-ni xíăⁿ ñúhú ìní-yu te quidé-yu. Dico nchoo ñáyiu quide nchaa nacuáa cuíní Espíritú Yă Ndiöxí ñúhú ìní-ó mēe-ni nacuáa cãháⁿ Espíritú-gá-ăⁿ te quide-o. ⁶Te núu mee-ni nchăa sá cuehé sá dúhá cúnũu ìní-ó, te cuíta nihnu-o, dico núu mee-ni nchăa tñúhu cãháⁿ Espíritú Yă Ndiöxí cúnũu ìní-ó, te ío văha cuu ìní-ó cùndecu-o ndihi-gá ni caa ni quíhíⁿ. ⁷Te nchaa ñáyiu ñũhu ìní mee-ni sã cuehé sá dúhá cùu úhú ìní-yu Yă Ndiöxí, te ñá túú cuíní-yu cadă-yu năcuáa cãháⁿ-gă, te ni ñá ndăcũ-yu cadă-yu. ⁸Te nchaa

ñáyiu ducaⁿ cúnũu nchaa sá cuehé sá dúhá ìní-xi-ăⁿ ñá túú cùdiú-yu núu Yă Ndiöxí.

⁹Te nchòhó chi ñá túú-gă cúnũu sá cuehé sá dúhá ìní-ndó, chi mee-nă năcuáa cãháⁿ Espíritú Yă Ndiöxí quidé-ndó, te ducaⁿ quide-ndo chi ndècu ndihi-ndo Espíritú-gá, te diu-ni Espíritú-gá-ăⁿ ní tendaha Xítohó Jesucristú véxi ndècu ndihi-o, te nchaa ñáyiu ñá túú ndècu ndihi Espíritú sá ní tendaha Xítohó Jesucristú véxi ndècu ndihi-o ñá túú ndècu ndihi ñahá-yu xii-gă. ¹⁰Te núu ndècu ndihi-ndo Xítohó Jesucristú, te cuéi na cùu yiqui cùñú-ndó sã cuendá nchaa sá cuehé sá dúhá ío ñuyú-a, dico ìní-ndó chi cundecu ndihi-xi Yă Ndiöxí chi ñá túú-gă cuéchi-ndo ndècu núú-gă.

¹¹Te núu ndècu ndihi-ndo Espíritú Yă Ndiöxí Yaá ní dándótó ñaha xii Xítohó Jesucristú, te diu-ni-gă cada te ndoto yiqui cùñú-ndó sã tá xíta nihnu cuáháⁿ nũu na cùu-xi, te ducaⁿ chi ndècu ndihi-ndo Espíritú-gă.

¹²Te nchòhó ñáyiu ndècu ndihi-í ichi Xítohó Jesucristú, ñá túú-gă tàú-ndó cúnũu ni ìⁿ sá cuehé sá dúhá ìní-ndó nacuáa vă cùndecu-gă-ndó ichi cuehé ichi duha. ¹³Chi núu na cúnũu sá cuehé sá dúhá ìní-ndó te cuíta nihnu-ndo, chi quíhíⁿ-ndó núú ùhú núú ndàhú. Dico núu daña-ndo mēe-ndo chindee ñaha Espíritú Yă Ndiöxí xii-ndo cuendá sá vă cúnũu-gă sá cuehé sá dúhá ìní-ndó ñá, te nduu táhú-ndó cùndecu-ndo ndihi-gá ni caa ni quíhíⁿ te núu ducaⁿ na cãda-ndo.

¹⁴Chi nchaa ñáyiu quide nchaa nacuáa sãnu ichi ñaha Espíritú Yă Ndiöxí cúũ-yu déhe-gă. ¹⁵Te Espíritú sá ní taxi Yă Ndiöxí ndécú ndihi-o ñá túú quide-xi sá nchóó yùhú-ó cùnu cuechi-o núú-gă, chi Espíritú-ăⁿ quidé-xí sã nchóó cùu-o déhe-gă, te diu-ni Espíritú-ăⁿ quidé xăhaⁿ-o xii Yă Ndiöxí: “¡Yòhó Dútú Ndiöxí cúú-n Tătá

mée-ndí!”, duha xáhaⁿ-o xii-gá. ¹⁶Te diu-ni Espiritú-gá-ǎⁿ tnahá tñuhu-xi ndihi iní-ó, te cǎháⁿ ndáá-xi sá nchóó cùu-o déhe-gá. ¹⁷Te sá dúcáⁿ cùu-o déhe Yá Ndióxi xǎⁿ ní cachí-gá sá tnahá-ó nduu táhú-ó sǎ ní nduu táhú Xítóhó Jesucristú, te ducaⁿ nduu táhú-ó te núu na cada ndee iní-ó ndòho-o datná ní ndoho Xítóhó Jesucristú, te núu ducaⁿ te ío cuu cǎhnu-o ndihi-gá ni caa ni quíhíⁿ.

¹⁸Te yúhú cǎchí-í sá ñá túú ná cada-xi cuéi ndòho-o cuendá-gá ndécú-ó ñyíyú-a, chi ío váha cǎa núú ndúú táhú-ó cùndecu-o na saá nduu. ¹⁹Te nchaandi túhú sá ní cadúha Yá Ndióxi ní taxi ndecu-gá ñyíyú-a ndètu cahnu-ná-xi sáá nduu cǎchí-gá sá ío cǎhnu cuu nchaa déhe-gá. ²⁰Te nchaa sá ní cadúha Yá Ndióxi ní taxi ndecu-gá ñyíyú-a ní sáá nduu ñá túú-gǎ cúu-xí sǎ váha sá cúu-xí-gǎ. Te ñá díú mèe sá ní taxi ndecu Yá Ndióxi ñyíyú-a ducaⁿ ni sàni iní-xi cunduu, chi mee-gǎ ducaⁿ tnahí ní cachí-gá cunduu sá sáá nduu vǎ cúu-xí sǎ váha sá cúu-xí-gǎ, dico sáá tucu nduu te nchaa xǎⁿ cuu tucu-xi sá váha sá cúu-xí-gǎ. ²¹Te nchaa sá ní taxi ndecu-gá ñyíyú-a vǎ cùndèu-gá-xi dàtná cáá-xí vitna te ni vǎ dánàa-gá, chi nduu saa-xi te ngúndecu váha-xi dàtná ngúndecu váha nchaa cue déhe-gá. ²²Te nàha-o sá ncháándi túhú sá nchító ní cadúha Yá Ndióxi ndécú ñyíyú-a ndòho-xi vitna datná ndóhó ìiⁿ ñadihí sa ní tnahá òré cacu déhe-xi. ²³Te ñá díú-ní nchàa sá dúcáⁿ ní cadúha-gá-ǎⁿ ducaⁿ ndòho-xi, chi tnahá nchoo dùcaⁿ ndoho-o ndecu-o ñyíyú-a tucu, te nchoo sà ní nduu táhú-ó Espiritú Yá Ndióxi Espiritú sá ní cachí mée-gǎ nduu táhú-ó díhnanuu. Te ío ndòho tnahá-ó ndècu-o ñyíyú-a te ndètu cahnu-ná-ó sáá nduu ndàda saa-gá yiqui cùnú-ó, te cǎháⁿ-gá sá cúu-ó déhe-gá. ²⁴Te Yá Ndióxi ní quide-gá ní naníhí táhú-ó nǔu xǎⁿ ní ngúndecu ndihi-o

tñuhu ndee iní ndétú-ó sáá nduu cǎda-gá nàcuáa ní cachí-gá, te núu sa ndècu ndihi-o sá ndúú táhú-ó te vǎ cúu cǎháⁿ-ó sǎ cùndètu-o sá ndúú táhú-ó chi sa ndècu ndihi-o. ²⁵Dico sá ndétú-ó nduu táhú-ó cùu-xi sá vǎtá cùndècu ndihi-gá-ó, te xini ñuhu-ni-xi cada ndee-ni iní-ó cùndetu-o ndéé sáá nduu nduu táhú-ó sǎ dúcáⁿ ní cachí Yá Ndióxi nduu táhú-ó.

²⁶Te Espiritú-gá chindee ñàha-xi xii-o nacúaa níhí ndéé-ó cùndecu-o, te nchoo ñá túú xini-ó cǎháⁿ ndihi-o Yá Ndióxi nàcuáa tàú-xi cunduu dico Espiritú-gá cǎháⁿ ndàhú-xi núú-gǎ cuendá-ó cuéi òré ñá níhí-ó tñuhu cǎháⁿ-ó cuendá nchaa sá ío cuini-ó cǎcáⁿ-ó nǔú-gǎ. ²⁷Te Yá Ndióxi sa nàha ndáá-gá nchaa nàcuáa sàni iní-ó, te ducaⁿ sǎ naha ndáá-gá nchaa nàcuáa sàni iní Espiritú-gá. Te Espiritú-gá cǎháⁿ ndàhú-xi núú-gǎ cuendá nchoo ñáyiu yìndaha-gá, te cǎháⁿ ndàhú-xi núú-gǎ nàcuáa cuini mée-gǎ cunduu.

**Nchaa sá ná cǎda ñàha ñáyiu te vǎ
ndácǔ-yu nadatùhú-yu iní-ó
chi ndacu nahi-ni-o yǎha-o
nchàa sá ná cǎdá ñàhá-yu**

²⁸Te sa nàha-o sá Yá Ndióxi quidé-gǎ sá ncháá sǎ yǎha-o ndècu-o ñyíyú-a cùu-xi sá váha sá cúu-xí nchòo cue ñáyiu cùu iní ñàhá xii-gá, chi cùu-o ñáyiu ní cǎháⁿ-gá cundecu ndihi-gá dàtná ní cachí iní mée-gǎ. ²⁹Te ndéé cùtnàhá vátá ngáva-gá ñyíyú, te Yá Ndióxi sa nàha-gá nándi cùu ñáyiu cundecu ndihi-gá, te diu-ni ndéé dàvá-áⁿ ní cachí-gá sá ñáyiu-áⁿ cunduu váha iní-yu dàtná váha iní Déhe mee-gǎ, te ducaⁿ ní cachí-gá cuendá sá Dèhe mee-gǎ-áⁿ cunuu-gǎ núú nchàa ñáyiu cundecu ndihi-gá. ³⁰Te nchaa ñáyiu ducaⁿ ní cachí-gá cundecu ndihi-gá ndéé cùtnàhá vátá ngáva-gá ñyíyú cǎháⁿ ñàhá-gǎ xii-yu vitna, te nchaa ñáyiu ducaⁿ cǎháⁿ-gá cǎchí-gá sá ñá

túú-gă cuéchi-yu ndècu núú-gă, te diu-ni ñáiyu-áⁿ cachí-gá sá ïo cànnyu cuú-yu.

³¹ Te vitna ní cutnùní iní-ó, te ñá túú nǎgá caní iní-ó, chí Yá Ndiòxí ndécú ndíhi ñaha-gá xii-o, te vá yõ ïiⁿ-gá ndacu quehdé nihnu cuendá sá vǎ chindèe ñaha-gá xii-o. ³² Te Yá Ndiòxí ñá túú ní cùdí iní-gá Déhe-gá sá cùú-gá cuendá nchaa nchoo ñáiyu xìn-decu ñuyíú-a, te sá dúcáⁿ ndèe Déhe-gá ñá túú ní cùdí iní-gá xǎⁿ cùtnùní iní-ó sǎ táxí-gǎ nchaandi túhú sá xíní ñùhu-o. ³³ Te vá yõ ïiⁿ ndacu cacáⁿ cuéchi núú Yá Ndiòxí cuendá nchaa ñáiyu ní cachí-gá cundecu ndíhi-gá te núu ná cùú cuéchi-yu ndècu. Chí mee-gǎ cǎchí-gá sá ñá túú ndècu cuéchi-yu núú-gǎ. ³⁴ Te vá yõ ïiⁿ ndacu daquihíⁿ ñáhá xii-o núú ùhú núú ndàhú, chí Xítóhó Jesucristú ní xíhí-gá te ní ndoto-gá, te cuándaa-gá núú ndécú Dǔtú Ndiòxí núcõo-gá xio cùha-gá, te ducaⁿ ïo cùnnyu-gá, te yàcáⁿ cǎháⁿ ndàhú-gá núú Dǔtú Ndiòxí cuendá-ó. ³⁵ Te vá yõ ïiⁿ ndacu cada ñaha xii-o ïiⁿ sá ñá túú vǎha cuendá sá vǎ cùú ìní ñáhá-gǎ Xítóhó Jesucristú xii-o, te ní tnúndõho tnúhu ndàhú, te ní sá ndíhú iní-ó ñá cùtnùní iní-ó nǎsa cada-o cǎcu nihnu-o ïiⁿ sá ná yǎha-o, te ní nchàa sá cǎdá ñaha ñáiyu sá cuendá-gá, te cuéi-ni sá vǎ nihí-ó sǎ cóhó sǎ cǎxí-ó, te cuéi-ni sá vǎ nihí-ó dǒó cuihnyu-o, te cuéi ndècu-ná-ó sǎ yǎha-o ïiⁿ sá yǎha-o, te cuéi sa ndècu-ná-ó sǎ cǎhní ñáhá-yu, dico Xítóhó Jesucristú vá dáñá ndèe-gá sá cùú ìní ñáhá-gǎ xii-o. ³⁶ Te quee ndáá-xi nàcuáa ní cǎháⁿ ïiⁿ tée ní xóo cǎháⁿ tnúhu Yá Ndiòxí ndéé sanaha ñí ngódó tnùní núú tütú-gá núú cǎchí-xi:

Yòhó Dútú Ndiòxí nchaa-ni nduu nchaa-ni òré cuiní ñáiyu cahni ñáhá-yu xii-ndí sá cuendá-n, te cǎchí-yu sá cùú-ndí dàtná cue mbéé cue quití sa ndècu túha-ná cahní-yu.

Duha ní cachí tée ní xóo cǎháⁿ tnúhu-gá-áⁿ, te ducaⁿ ñí ngódó tnùní núú tütú-gá. ³⁷ Te cuéi ducaⁿ nǎndí sá ná cǎda ñáhá-yu xii-o, dico vá ndácú-yu nadatùhú-yu iní-ó chí ndacu nahi-ni-o yǎha-o nchàa sá dúcáⁿ ná cǎda ñáhá-yu xii-o, te ducaⁿ chí Xítóhó Jesucristú Yáá ïo cùu ìní ñáhá xii-o ndecu ndíhi ñaha-gá chindèe ñaha-gá. ³⁸⁻³⁹ Te yúhú cùtnùní ndáá iní-í sá ní ïiⁿ sá ìo ñuyíú-a vá ndácú-xí cǎda-xi cuendá sá vǎ cùú ìní ñáhá-gǎ Yá Ndiòxí xii-o, te ní sǎ cùú-ó, te ní sǎ cùndècu-o ñuyíú-a, te ní ïiⁿ espíritú sá ïo cùnnyu cundihi yucu ñávǎha te ní ïiⁿ dava-gá cue espíritú cùndíhi-xi vá ndácú-xí cǎda-xi cuendá sá vǎ cùú ìní ñáhá Yá Ndiòxí xii-o. Te ní sǎ cùú ñuyíú-a vitna, te ní sǎ cùú ndèe cuéè-gá, te ní ïiⁿ sá ndécú àndíu, te ní ïiⁿ sá ndécú ñuyíú-a, te ní ïiⁿ sá ñí cadúha mee Yá Ndiòxí, ní ïiⁿ xǎⁿ vá ndácú-xí cǎda-xi cuendá sá vǎ cùú ìní ñáhá-gǎ xii-o chí ndècu ndíhi-o Xítóhó Jesucristú Yáá cùú Xítóhó-ó.

**Yá Ndiòxí ní cachí-gá sá ñáiyu
israél cuú-yu ñáiyu
canchicúⁿ nihnu ñaha xii-gá**

9 Te yúhú cǎháⁿ ndáá-í chí cùu-í ïiⁿ tée ndècu ndíhi Xítóhó Jesucristú, te ndècu ndíhi-í Espíritú Yá Ndiòxí ñúu xǎⁿ cùtnùní iní-í sá cǎháⁿ ndáá-í. ² Te nchaa-ni nduu nchaa-ni òré ïo ndíhú iní-í, te ducaⁿ-ni ïo quide úhú-xi iní-í ³ sá cuendá nchaa ñáiyu cùu ndí mee-í. Te núu dícó cùú-xí ïiⁿ sá chindèe ñaha xií-yu nucúndecu váha-yu núú Yá Ndiòxí ñá, te dàña-í mèe-í dàcuíta nihnu ñaha Xítóhó Jesucristú ñúu dícó sá cùú. ⁴ Te nchaa ñáiyu cùu ndí mee-í-áⁿ cùú-yu ñáiyu israél, te Yá Ndiòxí ní cachí-gá sá cùú-yu déhe-gá, te ní quide-gá nàcuáa ní cutnùní iní-yu sá ïo cànnyu cuu-gá, te ní cǎháⁿ ndáá-gá núú-yu nàcuáa cada ñaha-gǎ xií-yu, te ní xáhaⁿ-gǎ xii ndíi Moisés ní chídó

tnùní ndíi nàcuáa cadá-yu cundecú-yu. Te ní xáhaⁿ-gã xií-yu nàcuáa cadá-yu cada càhnu ñahá-yu xii-gã, te ní xáhaⁿ tùcu-gã xií-yu nchaa nàcuáa cada-gã ndéé cuèè-gã. ⁵Te nchaa ñáiyu-áⁿ cúu-yu ñaní tnáhá nchaa cue téé ní cunuu ní xíndecu ndéé sanaha, te diu-ni ñaní tnáhá-yu cùu Xítohó Jesucristú Yaa ní tendaha Dùtú Ndiòxí ní quixi ñuyíú-a, te tnàhá-gã cúu-gã Ndiòxí te ío cùnuu-gã, te nchaa nduu nchaa quíú ío càhnu cuu-gã. Te ducaⁿ na cundu.

⁶Te vá cãchí-ó sã Yã Ndiòxí ñã túú ní quide-gã nchaa nàcuáa ní cachí-gã cada-gã cuendá sã ñã túú sàndáá iní ñáhá dava ñáiyu isràél xii-gã. Te sã dúcáⁿ xíquide davá-yu te ñã túú quidé-yu nàcuáa tàú-xi cadá-yu sã cúu-yu ñáiyu isràél. Te ñáiyu ducaⁿ xíquide-áⁿ cúu-yu ñáiyu ñã túú cùu cuendá ñáhá Yã Ndiòxí. ⁷Te cuèi nchaa-yu cùu-yu ñaní tnáhá ndíi Àbrahám dico ñã túú quidé-yu nchaa nàcuáa tàú-xi cundu cadá-yu sã cúu-yu ñaní tnáhá ndíi. Te Yã Ndiòxí ní xáhaⁿ-gã xii ndíi Àbrahám: “Nchaa cue ñaní tnáhá tã Isàác téé cùu déhe ducuⁿ-n, mee-ni cuè ñáiyu-áⁿ cuu ñaní tnáhá-n”, duha ní xáhaⁿ-gã xii ndíi Àbrahám. ⁸Te xíãⁿ cútnùní iní-ó sã ñã ncháá ñáiyu cùu ñaní tnáhá ndíi Àbrahám cúu-yu ñáiyu cùu cuendá Yã Ndiòxí, chi mee-ni ñáiyu sàndáá iní nàcuáa ní cáháⁿ-gã cada-gã, ñáiyu-áⁿ cúu cuendá-gã. ⁹Te duha nduu tnúhu ní xáhaⁿ Yã Ndiòxí xii ndíi Àbrahám: “Sáa nduu te yúhú cada-í te coo ñiⁿ déhe-n ndíhi ñadihí-n tã Sãrá”, duha ní xáhaⁿ-gã xii ndíi.

¹⁰Te ñã díú-ní xíãⁿ ní quide Yã Ndiòxí, chi tnàhá ní ndatnúhu-gã ndíhi ndíi Rèbecá cútnàhá vitna ñùhu úú déhe ndíi ndíhi ndíi Isàác téé ní cuu ñaní tnáhá-ó ní xíndecu ndéé sanaha. ¹¹⁻¹³Te cútnàhá vitna ñùhu-gã déhe ndíi Rèbecá, cútnàhá vátá cadá-gã-güexi ni ñiⁿ sã cuèhé

sá dúhá, te ni ñiⁿ sã vãha, ní xáhaⁿ Yã Ndiòxí xii ndíi: “Déhe-n tãe díhna na càcu te téé-áⁿ tñi-dé nchaa tnúhu cáháⁿ déhe-n tãe cùu uú ná càcu”, duha ní xáhaⁿ-gã xii ndíi Rèbecá. Te ní quee ndáá-xi nàcuáa ní cáháⁿ Yã Ndiòxí núú tütú-gã núú cãchí-xi: “Té Jácób ní cuu vãha iní-í núú-dé, te té Esáu ñã túú ní cùu vãha iní-í núú-dé”, duha cãchí-gã núú tütú-gã. Te ducaⁿ ní cuu chi ducaⁿ ní cachí mée-gã cundu sã càháⁿ-gã nchaa ñáiyu cuíni mée-gã, te ñã díú cuendá ñiⁿ chiúⁿ quidé-yu càháⁿ ñáhá-gã xií-yu.

¹⁴Te vá cúu tnàhí cáháⁿ-ó sã Yã Ndiòxí ñã túú quide vãha-gã sã dúcáⁿ quide-gã chi mee-gã ío ndáá quidé-gã! ¹⁵Te mee-gã ní xáhaⁿ-gã xii ndíi Moisés: “Cundàhú iní-í chindee-í mee-ni cuè ñáiyu cãchí iní-í”, duha ní xáhaⁿ-gã xii ndíi. ¹⁶Te xíãⁿ cútnùní iní-ó sã cundàhú iní-gã ñáiyu chi ducaⁿ cuíni mée-gã cundu, dico ñã túú cundahú iní ñáhá-gã xií-yu cuendá sã dúcáⁿ cuíni-yu cada-gã, te ni ñã túú cundahú iní ñáhá-gã xií-yu cuendá sã ío ndùcu ndéé-yu quidé-yu ñiⁿ sã quidé-yu. ¹⁷Te núú tütú Yã Ndiòxí càháⁿ-xi nàcuáa ní xáhaⁿ-gã xii téé ní cuu Faràón téé ní xíndaha nacióⁿ Ègiptú, te duha ní xáhaⁿ-gã: “Yúhú ní quide-í yíndàha-n ñáiyu cuendá cada-í títní núú sã cádá-í núú-n cuendá cutnùní iní-n sã ío càhnu cuu-í, te ducaⁿ nchaa ñáiyu ñuyíú cutnùní iní-yu sã yúhú cúu-í Ndiòxí”, duha ní xáhaⁿ-gã xii téé ní cuu Faràón. ¹⁸Te xíãⁿ cútnùní iní-ó sã Yã Ndiòxí cundàhú iní-gã mee-ni cuè ñáiyu cãchí iní mée-gã, te ducaⁿ ndàda díí-gã iní nchaa ñáiyu cãchí iní mée-gã ducaⁿ cada-gã.

¹⁹Te sã dúhá càháⁿ-í te dava-ndo quèsaha-ndo: “Ná cuendá Yã Ndiòxí dácàa-gã cuèchi díquí ñáiyu núu ni ñiⁿ-yu ñã ndácü-yu quehndé nihnú-yu cuendá sã vã cádá Yã Ndiòxí nàcuáa cuíni-gã”, quèsaha-ndo. ²⁰Te chí cuãha cuendá sã díco ñáiyu ñuyíú-a cùu-ndo te ñã túú

ndüu váha-xi sá nchòhó cáháⁿ-ndó ìⁿ tnúhu sá ñà túú ndüu váha sá cúú-xí Yá Ndiöxí. Te duha na càháⁿ-í núú-ndó nàcuáa tecú tnùní-gá-ndó nàcuáa ndüu tnúhu càháⁿ-í. Te ñà túú xìní-ó sã ìⁿ quídi ñuhu cúnaha-xi xii ñáyüu ní cadúha ñaha xii-xi: “Ná cuendá duha ní cadúha ñaha-n xii-í”, cúnaha-xi. ²¹ Chi ñáyüu cadúha nchaa quídi-áⁿ cuu-ni cadúha-yu ndihi ñuhu cuéi nása na cünduu quídi cadúha-yu canehe chiúⁿ-yu, chi ìⁿ-ni ñuhu cadúha-yu quídi cánehe chiúⁿ-yu ndi tnahá nduu sàcúo-yu vico ndihi quídi sá cánehe chiúⁿ-yu nduu cùtexínu.

²² Te diu-ni ducaⁿ quíde Yá Ndiöxí, chi cuíní-gá dandòho-gá ñáyüu ñà túú quíde nchaa nacuáa nduu vétú iní-gá, te cada-gá nàcuáa cutnùnì iní-yu sá ìo càhnu cuu-gá. Te sa ndècu túha-ná-yu sá quìhíⁿ-yu núú ùhú núú ndàhú, te cuéi ducaⁿ dico ío ta quíde cahnu iní-gá cuáháⁿ. ²³ Te ducaⁿ quíde-gá cuendá cutnùnì iní nchaa ñáyüu ñuyúú sã ìo váha quíde-gá sá cúú-xí nchaa nchoo ñáyüu cündahú iní-gá, chi ní cachí-gá sá nchóó cué ñáyüu cündahú iní-gá nduu táhú-ó cündecu-o ndihi-gá núú ìo váha càa ndecu-gá. ²⁴ Te dava nchoo ñáyüu ní cáháⁿ Yá Ndiöxí cúú-ó ñáyüu isràél, te dava-o cùu-o ñáyüu ñà túú cùu ñáyüu isràél. ²⁵ Te ní quee ndáá-xi nàcuáa ní xáhaⁿ Yá Ndiöxí xii ndíi Òseás téé ní xóo cáháⁿ tnúhu-gá ndéé sanaha ní chídó tnùnì ndíi núú tütú-gá núú càchí-xi:

Ñáyüu ñà túú cùu cuendá-í ní cùu te nduu cuendá-í-yu,

te diu-ni ñáyüu-áⁿ ñà túú cùu váha iní-í núú-yu ni cùu, dico vitna cùu váha iní-í núú-yu.

²⁶ Te diu-ni ñuú núú dúcáⁿ ní cachí-í sá ñà túú ñáyüu cùu cuendá-í diu-ni ñuú-áⁿ coo ñáyüu cuu déhe yúhú Dútú Ndiöxí Yá ndécú tũu andüu.

Duha ní xáhaⁿ Yá Ndiöxí xii ndíi Òseás ní chídó tnùnì ndíi núú tütú-gá. ²⁷ Te ndíi Chàáá téé ní xóo cáháⁿ tucu tnúhu Yá

Ndiöxí ndéé sanaha ní cáháⁿ ndíi cuendá ñáyüu isràél, te duha ní cachí ndíi: “Cuéi cuéhé víhí ñáyüu isràél dàtná cuéhé ñuhu cúchí lámár dico sacú-ni-yu vá quíní-yu tnúndòho tnúhu ndàhú. ²⁸ Te Yá Ndiöxí ío ndihi cada-gá nchaa nàcuáa càháⁿ-gá ñuyúú”, duha ní cachí ndíi. ²⁹ Te ní cáháⁿ tucu ndíi nàcuáa cada-xi ndéé cuéé-gá, te ní cachí ndíi:

Yá Ndiöxí Yáá táxí tnùnì nchaandi túhú sá ìo andüu ndihi ñuyúú ñà túú ní dànaa-gá nchaa ñáyüu isràél, chi núu ni ndíhí-yu danàa ñaha-gá,

te nchoo cùu-o datná ní cuu nchaa ñáyüu ní xíndecu ñuú Sòdomá ndihi nchaa ñáyüu ní xíndecu ñuú Gòmorrá, te ndihi-o nàa datná ní naa nchaa ñáyüu-áⁿ ní cùu.

Duha ní cachí ndíi.

Ñáyüu isràél ñà túú sàndáá iní-yu tnúhu Xítohó Jesucristú

³⁰ Te sá cuendá xíáⁿ nũu vitna càchí tnúhu-í xii-ndo sã cué ñáyüu ñà túú cùu ñáyüu isràél ñà túú ní nànducu nihnú-yu nàcuáa cadá-yu cudiú-yu núú Yá Ndiöxí, dico vitna cudiú-yu núú-gã chi ní sàndáá iní-yu Xítohó Jesucristú. ³¹ Te ñáyüu isràél nchicúⁿ nihnú-yu tnúhu sá dánèhé ñáhá xii-yu nàcuáa cadá-yu cudiú-yu núú Yá Ndiöxí dico ñà túú cudiú-yu núú-gã chi ñà ndácü-yu cadá-yu nchaa nàcuáa càháⁿ-xi. ³² Te ducaⁿ ñà túú cudiú-yu núú Yá Ndiöxí chi ñà túú sàndáá iní-yu Xítohó Jesucristú, te sàni iní-yu sá sã cuendá mee-ni nchaa sá quíde mèé-yu cudiú-yu núú-gã, te sá dúcáⁿ quíde-yu te cùu-yu dàtná ìⁿ ñáyüu nguínenu ìⁿ yúú te nduá-yu. Te ducaⁿ sãtnahá-xi cùu-yu chi ñà túú cùu váha iní-yu núú Xítohó Jesucristú. ³³ Te quèe ndáá-xi nàcuáa ní cáháⁿ Yá Ndiöxí ìⁿ xii-chi núú tütú-gá núú càchí-xi:

Yúhú táxí ndècu-í ìⁿ téé ñuú Sìón, te cuu-dé dàtná ìⁿ yúú, te yúú-áⁿ nguínenu ñáyüu te nduá-yu,

te nchaa ñáyi u na quíndáá iní ñáhá xii-dé, te vá ndíxí cuéchi iní-yu sá dúcáⁿ ní sándáá iní ñáhá-yu xii-dé. Duha càchí-gá núú tütú-gá.

10 Te nchòhó ñáyi u ndècu ndihi-í ichi Xítohó Jesucristú càchí tnúhu-í xii-ndo sá cáháⁿ ndihi-í Yá Ndiöxí cuèndá ñáyi u isràél, chi ío cuíní-í sá nánihí tǎhú-yu. ²Te na cáháⁿ ndáá-í cuèndá-yu sá ío ndücu ndeé-yu xínu cuechí-yu núú Yá Ndiöxí, te dicó-ni sá ñá túú quidé-yu nàcuáa cuíní mée-gá cada-yu. ³Chi ñá túú quide cuendá-yu nàcuáa cuíní Yá Ndiöxí cada ñaha-gá xii-yu nàcuáa cudü-yu núú-gá, te quide-ní-yu nàcuáa sàni iní mée-yu cudü-yu núú-gá te ñá túú cuíní-yu tñí-yu tnúhu cáháⁿ-gá nàcuáa cudü-yu núú-gá. ⁴Te Xítohó Jesucristú ní quide-gá cuèndá sá vǎ cúnü-gá nchaa tnúhu ní chídó tnùní ndíi Moisés, te nchaa ñáyi u na quíndáá iní ñáhá xii-gá te diu-gá cada te cudü-yu núú Yá Ndiöxí.

⁵Te ndíi Moisés cáháⁿ ndíi núú tütú ndíi cuèndá ñáyi u cuíní cudü núú Yá Ndiöxí cuèndá sá nchìcúⁿ nihnú-yu nchaa nàcuáa ní cáháⁿ ndíi. Te ní cachí ndíi sá ncháá ñáyi u na càda nchaa nàcuáa ní xáhaⁿ Yá Ndiöxí xii ndíi ní chídó tnùní ndíi te naníhí tǎhú-yu, te núú dicó ndacú-yu cada-yu nchaa nàcuáa ní cáháⁿ ndíi. ⁶Dico vitna núú na quíndáá iní-ó Xítohó Jesucristú, te cudü-o núú Yá Ndiöxí. Te duha càchí tnúhu ní chídó tnùní ndíi núú tütú-gá: “Vá cání iní-ndó sǎ xíní ñùhu-xi cada-ndo ñíⁿ sá vǎ yòo tnàhí ndàcu cada sá cáá tñu-ndo àndü te cúñaha-ndo xii Cristú cuuⁿ-ndo ndihi-gá núú ñüyú-a. ⁷Te ni vǎ cání tucu iní-ndó sǎ quíhíⁿ tñu-ndo nñú xindecu nchaa ñáyi u ní xíhí te cada-ndo sǎ Crístú ndoto-gá”, duha càchí tnúhu-áⁿ sǎ vǎ dúcáⁿ càni iní-ó. ⁸Te càchí tucu tnúhu-áⁿ: “Tnúhu Yá Ndiöxí sá ndécú ndíhi ñaha-xi xii-ndo

chi sàni iní-ndó cuèndá tnúhu-áⁿ te cáháⁿ-ndó”, duha càchí tnúhu-áⁿ. Te tnúhu sá ndécú ndíhi-ndo-áⁿ cúú-xí tnúhu cáháⁿ-ndí núú ñáyi u, te xini ñuhu-xi sá quíndáá iní-yu tnúhu-áⁿ. ⁹Te núu na nñuu-ndo cáháⁿ-ndó sǎ Xítohó Jesucristú cúú-gǎ Xítohó-ndó, te quíndáá iní-ndó nì yuhu nì iní-ndó sǎ Yá Ndiöxí ní dándótó-gǎ Xítohó Jesucristú, te naníhí tǎhú-ndó te núú ducaⁿ na càda-ndo. ¹⁰Te nchaa ñáyi u ducaⁿ sándáá iní te cáháⁿ-yu sá Xítohó Jesucristú cúú-gǎ Xítohó-yu, ñáyi u-áⁿ cúú-yu núú Yá Ndiöxí te naníhí tǎhú-yu.

¹¹Te núú tütú Yá Ndiöxí càchí-xi sá ni ñíⁿ ñáyi u sándáá iní ñáhá xii Xítohó Jesucristú vá ndíxí cuéchi iní-yu sá dúcáⁿ sándáá iní ñáhá-yu xii-gá. ¹²Te sá cúú-xí Xítohó Jesucristú chi ñíⁿ-ni cùu ñáyi u isràél ndíhi ñáyi u ñá túú cùu ñáyi u isràél, chi diu-gá cúú-gǎ Yaá cúnü taxi tñuní-gá nchaa ñáyi u, te ío váha quide-gá sá cúú-xí nchaa ñáyi u cáháⁿ ndíhi ñaha xii-gá. ¹³Te quèe ndáá-xi nàcuáa cáháⁿ-xi núú tütú Yá Ndiöxí núú càchí-xi: “Nchaa ñáyi u na cáháⁿ ndàhú núú Xítohó Jesucristú sá dácacu niñu ñaha-gǎ xii-yu, te ñáyi u-áⁿ naníhí tǎhú-yu”, duha càchí-xi núú tütú-gá. ¹⁴Te ñáyi u-áⁿ vǎ ñihí-yu nàcuáa cáháⁿ ndàhú-yu núú-gǎ te núú ñá túú sándáá iní ñáhá-yu xii-gá, te ni vǎ ñihí-yu nàcuáa cada-yu quíndáá iní ñáhá-yu xii-gá te núú vátá cündèdóho-gǎ-yu tnúhu-gá, te ni vǎ ñihí-yu tnúhu-gá te núú vá yòo quíhíⁿ cútñuhu ñaha xii-yu. ¹⁵Te ni vǎ yòo quíhíⁿ ducaⁿ cútñuhu ñaha xii-yu tnúhu-gá te núú Yá Ndiöxí vá téndàha-gǎ ñáyi u quíhíⁿ cútñuhu ñaha xii-yu. Te núú tütú Yá Ndiöxí càchí-xi: “Ío vii ío váha cùu iní-ó vèxi ñáyi u dànehé ñáhá xii-o nàcuáa ndüu tnúhu sá cáháⁿ nàcuáa naníhí tǎhú-ó”, duha cáháⁿ-xi núú tütú-gá.

16 Te ñá ncháá-yu cuiní-yu quindáá iní-yu tnúhu-á". Te ní quee ndáá-xi nàcuáa ní xáha" ndíi Chàíá xii Yá Ndiöxí te duha ní xáha" ndíi xii-gá: "Yòhó Dútú Ndiöxí na nàcani tnúhu-í núu-n sá ïo sacú-ni ñáyiú sàndáá iní-yu tnúhu càhá"-ndí", duha ní xáha" ndíi xii-gá. 17 Te xini ñuhu-xi sá díhna-gá cundedóho-yu tnúhu-á" cuendá duca" te quindáá iní-yu, te tnúhu-á" cúu-xí tnúhu Xítóhó Jesucristú.

18 Te vá cúu càhá"-ó sá ñà túú ní ñíhí ñáyiú isràél tnúhu-gá, chi nchaá-yu ní ñíhí-yu tnúhu-gá, chi núú tütú Yá Ndiöxí cächí-xi:

Cue téé ní càhá" tnúhu Yá Ndiöxí ní càhá"-güedé tnúhu-gá núú ñáyiú, te tnúhu-á" ní xité nuu-xi ñíhí ñuyúí.

Duha cächí-xi núú tütú-gá. 19 Te ni vá càhá"-ó sá ñáyiú isràél ñá túú ní cùu tnuní iní-yu nàcuáa ndúu tnúhu-gá chi ní tecú tnùní-yu. Te ndéé sanaha ñí chídó tnùní ndíi Moisés nàcuáa ní xáha" Yá Ndiöxí xii ñáyiú isràél, te duha ní xáha"-gá xii-yu:

Yúhú cada váha-í nchaa ñáyiú ñá túú cùu ñáyiú isràél, ñáyiú ñá túú cùu-ñuní iní-xi nàcuáa cada váha cundecu núu-í,

te nchòhó cudéé"-ndó nùu-yu te cuu cuédú iní-ndó-yu.

Duha ní xáha" Yá Ndiöxí xii-yu te duca" ñí chídó tnùní ndíi Moisés. 20 Te ndíi Chàíá ñá túú tnàhí ni yùhú ndíi ní quide ndíi núú Yá Ndiöxí ní càhá" ndíi tnúhu-gá, te ní cachí ndíi:

Ñáyiú ñá túú nànducu ñaha xii-í ní cùu ní naníhí ñáhá-yu xii-í,

te ni ñá túú ndùcu tnúhu ñáhá-yu xii-í ní cùu te ní xini ñáhá-yu.

Duha ní cachí ndíi Chàíá ní càhá" ndíi tnúhu Yá Ndiöxí. 21 Te ní quide tucu ndíi núú Yá Ndiöxí ní càhá" ndíi tnúhu-gá cuendá ñáyiú isràél, te ní cachí ndíi: "Nchaá-ni nduu yíhi-í càhá"-í ñáyiú isràél te ñá túú cuiní-yu quindáá iní-yu chi

ío sáá iní-yu", duha ní cachí ndíi Chàíá ní càhá" ndíi tnúhu Yá Ndiöxí.

Cuendá ñáyiú isràél ñáyiú naníhí tàhú

11 Te cuéi duca" dico vá càhá"-ó sá Yá Ndiöxí dáquée tñhú-gá ñáyiú isràél chi diu-ni ñáyiú-á" cúu cuendá-gá, chi yúhú tnàhá-í cùu-í mei téé isràél, te ñani tnàhá-í ní cuu ndíi Àbrahám téé ní xíndecu ndéé sanaha víhi-gá, te diu-ni ñani tnàhá-í ní cuu tucu ndíi Benjamín. 2 Te ndéé sanaha dùca" ní cachí Yá Ndiöxí sá nchùhú ñáyiú isràél cúu-ndí ñáyiú cùu cuendá-gá, te ñá túú dàquee tñhú ñáhá-gá xii-ndí, te nchòhó sa xini-ndó nàcuáa càhá"-xi núú tütú Yá Ndiöxí núú cächí-xi nàcuáa ní quide té Èliás ní ndacá" cuéchi-dé núú-gá cuendá ñáyiú isràél. 3 Te duha ní xáha"-dè xii-gá: "Yòhó Dútú Ndiöxí, ná nàcani tnúhu-í núu-n sá ñí sahní-yu cue téé càhá" tnúhu-n, te ní dátanú-yu núú xihí quití ndúu táhú-n, te yúhú-ñá ní cácu-í ndécù-í dico nànducu ñahá-yu chi tnàhá-í cuiní-yu cahni ñáhá-yu xii-í", duha ní xáha"-dè xii Yá Ndiöxí. 4 Te Yá Ndiöxí ní xáha"-gá xii-dé: "Sa ní dáquée ñí"-í úsá míl cue téé cùu cuendá-í, te ñá túú nèhe-güedé sá yíñùhu núú Bàál sá cächí-yu cùu ndiöxí-yu te ñá ndáá sá ndiöxí cúu-xí", duha ní xáha"-gá xii té Èliás. 5 Te duca" sàtnhá-xi cùu vitna chi xíndecu ñáyiú ní càhá"-gá ní chitnahá ñáhá xii-gá, te duca" ní quide-gá chi ní cundàhú iní ñáhá-gá xii-yu. 6 Te duca" ní càhá" ñáhá-gá xii-yu sá cundàhú iní ñáhá-gá, te ñá dífú cuendá ñí" chiù" quidé-yu duca" ní càhá" ñáhá-gá xii-yu, chi núu dícó cuendá ñí" chiù" quidé-yu duca" ní càhá" ñáhá-gá xii-yu ña, te ñá dífú-gá sá cúu iní mée-gá duca" ní càhá" ñáhá-gá xii-yu te núu duca".

7 Te na cächí tnúhu-í xii-ndo nàcuáa cùu vitna sá ñáyiú isràél cuiní-yu cudíu-yu núú Yá Ndiöxí dico ñá

ndácũ-yu, dico dava ñáyiú ní cáháⁿ-gá ñáyiú-áⁿ cúdíú-yu núú-gǎ, te ñáyiú ducaⁿ ñà túú cùdiu núú-gǎ-áⁿ ïo ní cuu sǎá iní-yu núú-gǎ. ⁸Te ní quee ndáá-xi nàcuáa càháⁿ-xi núú tütú Yǎ Ndiöxí núú cǎchí-xi: “Yá Ndiöxí ní cachí-gá sá cùú-yu ñáyiú ío ñi díquí-xi, chi cuéi ndéhé-yu nàcuáa càháⁿ tnúhu-gá dico ñá cútñuní iní-yu nàcuáa càháⁿ-xi, te cuéi ndedóho-yu dico ñá túú quée díquí-yu, te ducaⁿ-ni quidé-yu ndéé vitna”, duha cǎchí-xi núú tütú-gǎ. ⁹Te ndíi Dávíí ní cachí ndíi:

Ñáyiú ío váha ndècu te cùdíí iní-yu quidé-yu vico,
dico yáha-yu dàtná yǎha ñⁿ quiti ngáva trampá àdi ñⁿ quiti ñá cútñuní iní-xi quée xití ñunu,
chi cuíta nihnú-yu te nacháhu-yu nchaa sá quidé-yu.

¹⁰Te cùú-yu ñáyiú ñá túú vèdana tècú tnùní, te cùu tucú-yu dàtná ñⁿ ñáyiú ío ndòho nchido ñⁿ sá vèe.

Duha ní cachí ndíi Dávíí.

Ñáyiú ñá túú cùu ñáyiú isràél naníhí tǎhú-yu

¹¹Te cuéi ducaⁿ dico vá cǎchí-ó sǎ sǎ dúcáⁿ ñà túú ní quide ndáá ñáyiú isràél te ní xíta nihnu duúⁿ-yu, te ñáhá chi sá dúcáⁿ ñí quidé-yu te ní ngúndecu ndíhi ðava-gá ñáyiú tnúhu sá càháⁿ nàcuáa naníhí tǎhú-yu, te ñáyiú isràél quiní-yu nàcuáa naníhí tǎhú ñáyiú ñá túú cùu ñáyiú isràél, te tnàhá-yu cudíí iní-yu naníhí tǎhú-yu. ¹²Te sá dúcáⁿ ñí quide sǎá iní-yu ñá túú ní quide ndáá-yu núú Yǎ Ndiöxí, te xǎáⁿ ní cuu-xi ñⁿ sá váha sá cùú-xí ñáyiú nihíi ñuyíú, dico sǎá nduu te cada ñáyiú isràél nchaa nàcuáa càháⁿ Yǎ Ndiöxí, te ðavá-áⁿ ïo-gǎ váha cuu xii nchaa ñáyiú nihíi ñuyíú.

¹³Te nchòhó ñáyiú ñá túú cùu ñáyiú isràél cǎchí tnúhu-í xii-ndo sǎ Yǎ Ndiöxí ní cachí-gá sá càháⁿ-í tnúhu-gǎ núú-ndó, te yúhú cǎchí-í sǎ ïo càhnu cuu chiuⁿ

quide-í. ¹⁴Te duha càháⁿ-í cuendá sá ñúu cudana ío dava ñáyiú cùu ndí mee-í cudíí iní-yu cada váha ñaha Yǎ Ndiöxí xíi-yu dàtná quidé váha ñaha-gǎ xii-ndo, te naníhí tǎhú-yu. ¹⁵Te sá cuendá sá ñí quee tǎhú ñáyiú isràél ní nacáháⁿ cǎhnú iní tnáhá ñáyiú nihíi ñuyíú ndíhi Yá Ndiöxí, dico na sǎá nduu núcúndecu váha ñáyiú isràél ndíhi Yá Ndiöxí, te ío-gǎ váha tnáhá ñáyiú nihíi ñuyíú, te ñáyiú-áⁿ cada iní-ó sǎ cùú-yu dàtná ñáyiú ní xǎhí, dico ðavá-áⁿ cada tucu iní-ó sǎ cùú-yu dàtná ñáyiú ní ndoto chi nucúndecu váha-yu ndíhi-gǎ. ¹⁶Te núu sá lúhá-ní ñⁿ tǎlúlú yusaⁿ càváha te diu-ni ducaⁿ càváha nihíi. Te núu càváha yóho ñⁿ yutnu te diu-ni ducaⁿ càváha-xi nihíi-xi. Te diu-ni ducaⁿ sǎtnahá-xi cùu ñáyiú isràél, chi ñaní tnáhá-yu ní xín-decu ndéé sanaha ñí cuú-yu ñáyiú ní cuu cuendá ñáhá Yǎ Ndiöxí, te diu-ni ducaⁿ cùu cuendá ñáhá-gǎ xii mèé-yu ndéé vitna.

¹⁷Te ío ñⁿ yutnu váha nàni olívú, te dava dité yutnu-áⁿ ñí téhndé te ní nucódó dité yutnu òlívú cùtexínu, te mee-nǎ yutnu òlívú váha-áⁿ ïo váha quide-xi nchito dité yutnu òlívú cùtexínu-áⁿ. Te dité nchaa yutnu òlívú váha-áⁿ cùú-xí dàtná ñáyiú isràél, te nchaa dité-xi sá ñí téhndé-áⁿ cùú-xí diu-ni ñáyiú isràél ñáyiú ñá túú tnáhá tnúhu ndíhi Yá Ndiöxí. Te dité yutnu òlívú cùtexínu sá ñí nucódó tnáhá-áⁿ cùú-xí dàtná ñáyiú ñá túú cùu ñáyiú isràél tnáhá tnúhu ndíhi Yá Ndiöxí. ¹⁸Te vá cǎní iní-ndó sǎ sǎ dúcáⁿ ndècu váha-ndo ndíhi Yá Ndiöxí te ío cùnuu-ndo dacúúxí ñáyiú isràél, te vá dúcáⁿ cǎni iní-ndó chi sá cuendá nchaa ñaní tnáhá ñáyiú isràél ní xín-decu ndéé sanaha ducaⁿ ndècu váha-ndo ndíhi Yá Ndiöxí vitna, te ñá díú sǎ cuendá nchòhó ndécú ndíhi váha ñáyiú-áⁿ Yá Ndiöxí vitna.

¹⁹ Te cudana sàni iní-ndó te cächí-ndó sá ñáyi isràél ní quee tǎhú-yu cuendá sá nchòhó nucuíní-ndó nǔú-yu nucuñdecu váha-ndo ndíhi Yá Ndiòxí. ²⁰ Te ndáá sá ní quee tǎhú-yu chi ñá túú ní sàndáá iní ñáhà-yu xii-gá, te nchòhó ío váha cùu ndecu-ndo ndíhi-gá chi ní sàndáá iní-ndó-gá, dico vá cächí-ndó sá ío càhnu cuu-ndo, te ío váha chí cuáha cuendá nàcuáa cundecu-ndo. ²¹ Te cue ñáyi isràél cùú-yu ñáyi cùu cuendá-gá ní cùu te ní dáqueé tǎhú ñáhà-gá xií-yu cuendá sá ñá túú ní sàndáá iní ñáhà-yu xii-gá, te tnàhá nchòhó daquèe tǎhú ñáhà-gá xii-ndo te núu na càda-ndo datná ní quide ñáyi-áⁿ. ²² Te chí cáda cuendá sá Yá Ndiòxí ío váha iní-gá, dico cùdéeⁿ-gá núu nchàa ñáyi ñá túú sàndáá iní ñáhà xii-gá, dico sá cùú-xí nchòhó cue ñáyi sàndáá iní ñáhà xii-gá chi ío váha iní-gá. Te ducaⁿ-ni cùnduu váha iní-gá sá cùú-xí-ndó te núu vá dáñá ndèe-ndó càda-ndo nacuáa càháⁿ-gá cuendá sá ío váha iní-gá, te núu ñáhà te tnàhá nchòhó quee tǎhú-ndó dàtná ní quee tǎhú ñáyi isràél, ñáyi ñá túú ní sàndáá iní ñáhà xii-gá. ²³ Dico núu ñáyi isràél ñáyi ní dáqueé tǎhú ñáhà Yá Ndiòxí quíndáá iní ñáhà-yu xii-gá te nduu cuendá ñáhà tucu-gá xií-yu, te ñáyi-áⁿ cùú-yu dàtná dava dité yutnu òlívú sá ní téhndé te ní nucuódo tnáhà tucu. Te ducaⁿ sàtnahá-xi cùú-yu te núu na quíndáá iní ñáhà-yu xii-gá. ²⁴ Te nchòhó cùú-ndó dàtná nchaa dité yutnu òlívú cùtexínu, chi ñá díú ñáyi isràél cùú-ndó, te dité nchaa yutnu òlívú cùtexínu-áⁿ ní nucuódo-xi núu dité yutnu òlívú váha-áⁿ. Te yáchí-gá nucuñdecu váha ñáyi isràél ndíhi Yá Ndiòxí, chi cùú-yu dàtná nchaa dité yutnu òlívú váha sá ní téhndé te ní nucuódo tnáhà tucu. Te ducaⁿ sàtnahá-xi cùú-yu te núu na quíndáá iní ñáhà-yu xii-gá.

Sáa nduu te naníhí tǎhú ñáyi isràél

²⁵ Te nchòhó ñáyi ndècu ndíhi-í ichi Xítóhó Jesucristú, na cächí tnúhu-í xii-ndo ñⁿ tnúhu nduu yuhu ni cuu, cuendá sá vá cání iní-ndó sá ío-gá váha sáa díquí-ndó dàcúxí ñáyi isràél, chi dava ñáyi isràél cùú sáa iní-yu núu Yá Ndiòxí nini na ndíhi ñáyi ní cachí Yá Ndiòxí ngúndecu váha ndíhi ñáhà-yu xii-gá, ñáyi ñá túú cùu ñáyi isràél. ²⁶ Te nduu na ndíhi ñáyi-áⁿ ngúndecu váha-yu ndíhi Yá Ndiòxí, te dàvá-áⁿ naníhí tǎhú ñáyi isràél chi quee ndáá-xi nàcuáa càháⁿ Yá Ndiòxí núu tütú-gá núu cächí-xi:

Ndàa ñúú Sìon quixi Yaá cada naníhí tǎhú nchaa ñáyi, te diu-ni Yaá-áⁿ cada-gá cuendá sá dáñá nchàa ñáyi isràél ichi cuèhé ichi duha.

²⁷ Te yúhú cada càhnu iní-í nchaa cuéchi ñáyi isràél, chi cada-í dàtná ní cachí-í ndéé sanaha.

Duha cächí Yá Ndiòxí núu tütú-gá.

²⁸ Te sá cuendá tnúhu sá càháⁿ nàcuáa naníhí tǎhú-ó xiáⁿ cùú ùhú iní ñáyi isràél Yá Ndiòxí, te sá dúcáⁿ quidé-yu xiáⁿ nchòhó ní níhí-ndó tnúhu sá càháⁿ nàcuáa naníhí tǎhú-ndó. Te ní cachí Yá Ndiòxí sá ñáyi isràél cuu cuendá-gá, te cùu iní ñáhà-ní-gá xií-yu, te ducaⁿ quide-gá chi ducaⁿ ní xáhaⁿ-gá xii cue ñani tnáhà-yu ní xíndecu ndéé sanaha.

²⁹ Te Yá Ndiòxí ñá túú nduu úhú iní-gá ñⁿ sá táxí-gá, te ni ñá túú ndíxi cuéchi iní-gá sá càháⁿ ñáhà-gá xii-o. ³⁰ Te nchòhó chi ñá túú sàndáá iní-ndó Yá Ndiòxí ní cùu, dico vitna nini ñá túú sàndáá iní ñáhà ñáyi isràél xii-gá, te ní cundàhú iní ñáhà-gá ní dácacu nihnu ñaha-gá xii-ndo nǔú ùhú núu ndàhú.

³¹ Te vitna quidé-yu dàtná ní xóo cada nchòhó cùtnàhà ñá túú ní xóo quíndáá iní-ndó-gá. Dico sáa nduu te natuha ñáhà-yu xii-gá te dácacu nihnu ñaha-gá

xií-yu sá cundàhú iní ñáhá-gă dâtná ní quide ñaha-gă xii nchòhó. ³²Te Yá Ndiöxí ní dáñá-gă sá dúcáⁿ cunduu saá iní nchaa ñáiyu cuendá cuiní-gă cundàhú iní ñáhá-gă xií-yu.

³³Te súuní vâha quide ñaha Yá Ndiöxí xii-o, te ío vâha xini-gă nchaa cuéi sá ío andiu te cuéi sá ío ñuyíú-a, te ducaⁿ ío vâha sâá nchaa sá xini tñuní-gă. Te ñá ndácú-ó cùtnuní iní-ó nâ cúu nchâa sá sání iní-gă cada-gă, te ni ñá ndácú-ó cùtnuní iní-ó nâcuáa nduu cuendá nchaa sá quidé-gă. ³⁴Te núu tûtú-gă cächí-xi: “Vá yôo ìiⁿ cùtnuní iní-xi nâcuáa sâni iní Yá Ndiöxí, te ni vâ yôo ìiⁿ ndâcu dacahu iní ñáhá xii-gă nâcuáa cáháⁿ-gă. ³⁵Te Yá Ndiöxí ñá túu quide yica iní-gă cada-gă sá vâha sá cúú-xí ñáiyu cuendá ìiⁿ sá sãñàhá-yu xii-gă chi ñá túu dù-caⁿ quide-gă”, duha cächí-xi núu tûtú-gă. ³⁶Te ducaⁿ chi mee Yá Ndiöxí ní taxi ndecu-gă nchaandi túhú sá ío ñuyíú, te diu-ni mee-gă táxí tñuní-gă nchaa sá ní taxi ndecu-gă, te nchaa cùu-xi cuendá-gă. Te vitna chí ná cächí-ó sã ío càhnu cuu-gă ni caa ni quíhíⁿ. Te ducaⁿ na cunduu.

Cada-o nâcuáa nduu vétú iní Yá Ndiöxí

12 Te vitna nchòhó ñáiyu ndècu ndíhi-í ichi Xítóhó Jesucristú cächí tñuhu-í xii-ndo sã Yá Ndiöxí cundàhú iní ñáhá-gă xii-o chindee ñaha-gă, núu xíáⁿ càháⁿ ndàhú-í núu-ndó sã dáñá-ndó mée-ndo núu ndáhá-gă, te cada iní-ndó sã cúu-ndó dâtná ìiⁿ táhú sã nchító-ó ní nduu táhú-gă. Te cuu-ndo ñáiyu vâha ñáiyu cada nchaa nâcuáa nduu vétú iní Yá Ndiöxí chi ducaⁿ tàu-ndó càda-ndo sá cúu-xí-gă. ²Te vá cãchicúⁿ nihnu-gă-ndó càda-ndo datná xíquide nchaa ñáiyu ndècu ichi cuehé ichi duha ndècu ñuyíú-a, te vá cúhúⁿ-gă iní-ndó ichi cuehé ichi duha-áⁿ, chi mee-nã sã

vâha cuhuⁿ iní-ndó, te ducaⁿ te cutnùní iní-ndó nchâa nâcuáa cuiní Yá Ndiöxí cada-ndo, te nchaa sá cuiní-gă cada-ndo cùu-xi mee-ni sá vâha, sá ío vâha nduu vétú iní-gă, te cùu-xi nchaa sá xini ñuhu-xi cada-ndo núu-gă.

³Te sá cuendá chiúⁿ ní cundàhú iní ñáhá Yá Ndiöxí ní taxi-gă xii-í xíáⁿ núu na càháⁿ-í dóho-ndo vitna: Vá cáni iní-ndó ìiⁿ sá ñá túu tàú-ndó càni iní-ndó te cucahaⁿ-ndo sã ío càhnu cuu-ndo. Te nchòhó ní sândáá iní-ndó Yá Ndiöxí núu chindee ñaha-gă xii-ndo, te vitna chí cuãha cuendá núu ná daha núu chiúⁿ-gă ndacu-ndo càda-ndo. ⁴Te nchoo títí xi-chi cùu yiqui cuñú-ó, te ndi dííⁿ ndi dííⁿ chiúⁿ quide-xi ìiⁿ ìiⁿ-xi. ⁵Te ducaⁿ sãtnahá tucu-xi cùu nchoo ñáiyu ndècu ndíhi Xítóhó Jesucristú chi cuéi ná daha tñáhá-ó dico ìiⁿ-ni cùu-o ndíhi-gă, te ducaⁿ mée-o tucu ìiⁿ-ni cùu-o.

⁶Te mee Yá Ndiöxí ní cundàhú iní ñáhá-gă xii-o ní taxi-gă chiúⁿ taú-ó càda-o ìiⁿ ìiⁿ-o te chindee ñaha-gă xii-o, te xini ñuhu-xi cada-o nâcuáa nduu chiúⁿ ní taxi-gă cada-o. Te núu ní nduu táhú-ó núú-gă sá càháⁿ-ó tñuhu sá dácàhu iní ñáhá mée-gă xii-o te cáháⁿ-ó nâcuáa sândáá iní-ó chindee ñaha-gă xii-o, ⁷àdi ní nduu táhú-ó núú-gă sá ío vâha chindee-o tñaha ñáiyu-o te diu-ni ducaⁿ càda-o, àdi ní nduu táhú-ó dânehé-ó ñáiyu tñuhu-gă te diu-ni ducaⁿ càda-o, ⁸àdi ní nduu táhú-ó núú-gă sá dácàháⁿ-ó ñáiyu canchicúⁿ nihnú-yu ichi-gă te diu-ni ducaⁿ càda-o, àdi ní nduu táhú-ó núú-gă sá cuãñaha-o xii tñaha ñáiyu-o sã ñihí-ó ndècu ndíhi-o te diu-ni ducaⁿ càda-o, dico ni yùhu ni iní-ó cuãñaha-o xii-yu, àdi ní nduu táhú-ó núú-gă taxi tñuní-ó te diu-ni ducaⁿ càda-o, te ni yùhu ni iní-ó càda-o, àdi ní nduu táhú-ó núú-gă chindee-o cué ñáiyu ndècu ndíhi tñundòho tñuhu ndàhú te diu-ni ducaⁿ càda-o, te ío cudíí iní-ó càda-o chiúⁿ-áⁿ.

Nchaa nàcuáa tàù-xi cada nchaa ñáyiu ndècu ichi Xítohó Jesucristú

⁹Te cuu iní tnáhá ndisa-ndo ìⁿ ìⁿ-ndo, te daña-ndo nchaa sá cuèhé sá dúhá te cada-ndo mée-ni sá vâha. ¹⁰Te ío cuu iní tnáhá-ndó, te cada-ndo cuendá sá ííⁿ-ní ñáyiu cùu-ndo, te ìⁿ ìⁿ-ndo càni-gá iní-ndó cànehe yiñuhu núu tnáhá-ndó.

¹¹Te nducu ndèe-ndo cada-ndo nchaa chiuⁿ tahu Xítohó Jesucristú vâ tühío-ndo, te cada-ndo ñi yuhu ni iní-ndó sá cúu-xí-gá.

¹²Te ío cudíí iní-ndó cùndecu-ndo chi ní ngúndecu ndìhi-ndo tnùhu ndee iní sá cùndècu ndìhi-ndo Xítohó Jesucristú, te cada cànhu iní-ndó cuèi nándi na càda ñaha ñáyiu xii-ndo sá cuendá-gá, te vâ dáñá ndèe-ndó càháⁿ ndìhi-ndo Yá Ndiòxí.

¹³Te chindee tnàha-ndo te núu ío dava nchòhó ñáyiu ndècu ichi-gá ío ìⁿ sá cúmání xii-ndo, te ío vâha cuu iní-ndó còto-ndo ñáyiu véxi vehe-ndo.

¹⁴Te cácaⁿ táhú-ndó nùú Yá Ndiòxí cuendá nchaa ñáyiu nándi quide ñaha xii-ndo, te cácaⁿ táhú-ndó nùú-gá sá ná chindee ñaha-gá xií-yu te ñá díú dà cácaⁿ táhú-ndó nùú-gá sá ná dàcuíta nihnu ñaha-gá xií-yu.

¹⁵Te núu ío ñáyiu cùdíí iní-xi te cudíí iní-ndó ndìhí-yu, te núu ío ñáyiu ndìhú iní-xi te ndìhú iní-ndó ndìhí-yu.

¹⁶Te cuu ìⁿnuu-ndo cùndecu-ndo, te vâ cadá cànhu-ndo mee-ndo, te tnahá tnùhu-ndo ndìhi nchaa ñáyiu ndàhú iní-xi, te vâ cáni iní-ndó sá ìo-gá túha-ndo.

¹⁷Te vâ nánchòcáva-ndo nàchinaa-ndo ìⁿ sá quidé ñaha ñáyiu xii-ndo, te ío nducu ndèe-ndo cada-ndo mee-ni sá vâha nàcuáa cuu vâha iní ñáyiu. ¹⁸Te ío nducu ndèe-ndo cada-ndo sá ndácú-ndó cùndecu vâha-ndo ndìhi nchaa ñáyiu. ¹⁹Te nchòhó ñáyiu ío cùu iní-í, vâ cáni

iní-ndó nàchinaa-ndo ìⁿ sá cadá ñaha ñáyiu xii-ndo, chi cundetú-ndo sá mée Yá Ndiòxí ná nàchinaa-gá sá quidé ñahá-yu xii-ndo, chi quee ndáá-xi nàcuáa càháⁿ Yá Ndiòxí núu tütú-gá núu càchí-xi: “Yúhú dandòho-í-yu chi nachinaa-í nchaa sá quidé-yu”, duha càchí-gá núu tütú-gá. ²⁰Te xini ñuhu tucu-xi cada-ndo nàcuáa càháⁿ tucu-xi ingá xichi núu tütú-gá núu càchí-xi: “Te núu ñáyiu cùu úhú iní ñahá xii-ndo ñá túú sá cóhó sá cáxí-yu te cuañaha-ndo xií-yu, te núu ducaⁿ na càda-ndo te ío cucahaⁿ núú-yu”, duha càchí-xi núu tütú-gá. ²¹Te núu ío ìⁿ sá quidé ñaha tnaha ñáyiu-ndo xii-ndo te vâ nánchòcáva-ndo nàchinaa-ndo sá quidé ñahá-yu xii-ndo, chi cada-ndo sá vâha sá cúu-xí-yu, te ducaⁿ te vâ cadá-ndó sá ñà túú tàù-ndó càda-ndo núu Yá Ndiòxí dàtná quidé-yu.

13 Te nchaa ñáyiu tàù-yu quindáá iní-yu nchaa cue téé cùchiuⁿ, chi Yá Ndiòxí ní cachí-gá sá cùndècu téé cùchiuⁿ ñuyúí-a, núu xiáⁿ xíndecu-güedé vitna. ²Te nchaa ñáyiu ñá túú sàndáá iní ñahá xii cue téé cùchiuⁿ ñá túú tnahá iní Yá Ndiòxí sá dúcaⁿ quidé-yu, chi mee-gá ní cachí-gá sá cùndècu-güedé. Te nchaa ñáyiu ducaⁿ ñà túú sàndáá iní ñahá xii cue téé cùchiuⁿ nacháhu-yu sá dúcaⁿ quidé-yu. ³Te nchaa ñáyiu quide váha ñá túú yùhú-yu cue téé cùchiuⁿ chi quide váha-yu, dico nchaa ñáyiu ñá túú quide váha chi xiyùhú-yu cue téé cùchiuⁿ. Te vitna núu nchòhó cuiní-ndó sá vâ yùhú-ndó cuè téé cùchiuⁿ te chí cadá vâha, te ducaⁿ te cáháⁿ váha-güedé cuendá-ndó. ⁴Te Yá Ndiòxí ducaⁿ ñi cachí-gá cundecu-güedé cuendá cada-güedé sá ñà túú ñá cuu cundecu-ndo, te núu ñá túú quide váha-ndo ndècu-ndo te quiyùhú iní-ndó nùú-güedé, chi ñá túú àúⁿ ñá cuu ndècu ndìhi-güedé tnùhu ndee iní dandòho-güedé nchaa ñáyiu

ñá túú quide váha, chi Yá Ndiöxí ducaⁿ ní cachí-gá cundecu-güedé sá dúcáⁿ càda-güedé dandòho-güedé nchaa ñáyiú ñá túú quide váha. ⁵Núu xíáⁿ ío xini ñuhu-xi sá quindáá iní-ndó nchàa cue tée cùchiuⁿ, te ñá díú sá yùhú-ndó dandòho ñaha-güedé xii-ndo, chi cada-ndo sá cùtnùní iní-ndó sá cùú-xí ìⁿ sá váha. ⁶Chi diu cuendá xíáⁿ sàcáⁿ-ndó díhúⁿ núú cuè tée cùchiuⁿ, te ducaⁿ chi Yá Ndiöxí ducaⁿ ní cachí-gá cundecu-güedé te diu-ná chiùⁿ ndéé-güedé ñúhú iní-güedé.

⁷Te nacháhu-ndo nchàa sá tàú-ndó núú nchàa ñáyiú tàú-ndó núú-xi, te cuèí díhúⁿ tàú-ndó cuendá ñuhu-ndo núú cuè tée cùchiuⁿ àdi nágá díhúⁿ tàú-ndó núú-güedé te nacháhu-ndo núú-güedé. Te ío-gá canehe-ndo sá yíñùhu núú nchàa ñáyiú cùnùu, te cáháⁿ váha-ndo ndìhí-yu. ⁸Te vá dácuidó-ndó ndùu nacháhu-ndo sá tàú-ndó núú tnàha ñáyiú-ndo, te cuu iní tnáhá-ndó ìⁿ ìⁿ-ndo. Te núu ducaⁿ quide-ndo ndecu-ndo ña, te quide-ndo nchaa nacuaá càháⁿ tnúhu sá sánú ìchi ñaha xii-o nacuaá cada-o cundecu-o. ⁹Te duha ndùu tnúhu càháⁿ Yá Ndiöxí cuendá nchaa sá vǎ cùú càda-o: “Nchaa nchòhó cue tée vá càháⁿ ndìhi-ndo ñáyiú ìhí te núu ñá díú ñàdìhí-ndó cùú-yu, te ducaⁿ-ni nchàa nchohó cue ñáyiú ìhí tucu vá càháⁿ ndìhi-ndo tée te núu ñá díú yìi-ndo cuu-güedé, te vá cáhni-ndó tnàha ñáyiú-ndo, te vá dúhú-ndó sǎ ndécú ndìhí-yu, te vá dácàcu-ndo cuéchi neñúú, te vá xíhó-ndó sǎ ndécú ndìhi tnaha ñáyiú-ndo”, nchaa xéhé càchí Yá Ndiöxí sá vǎ cùú càda-o. Te tnúhu-a quide-o ndìhi nchaa dava-gá tnúhu sá sánú ìchi ñaha xii-o nacuaá cada-o cundecu-o, te núu quide-o íngá tnúhu sá càchí-xi: “Cuu iní-ndó nchàa tnaha ñáyiú-ndo

dàtná cùú iní-ndó mée-ndo”, duha càháⁿ tnúhu-áⁿ. Te nchaa dava-gá quidé-ó te núu quide-o nacuaá càháⁿ tnúhu-a. ¹⁰Te nchaa ñáyiú cùu iní tnàha ñáyiú-xi te ñá túú quide úhú iní-yu tnàha ñáyiú-yu, te núu ducaⁿ cùu iní-yu tnàha ñáyiú-yu te quidé-yu nacuaá càháⁿ tnúhu sá sánú ìchi ñaha xii-o nacuaá cada-o cundecu-o.

¹¹Te ducaⁿ xini ñuhu-xi cada-ndo chi sa ní cutnùní iní-ndó nàcuáa ta xica nduu cuáháⁿ ñuyúú-a, te ní sáá nduu sá ìo xini ñuhu-xi ndixi túu iní-ó càda-o nchaa nacuaá càháⁿ Yá Ndiöxí, chi vitna sa ní cuyatni-gá nduu nàcuaca ñaha Xítohó Jesucristú xii-o dàcúúxí ndéé cùt-nàhá ní sándáá iní-ó tnúhu-gá. ¹²Te cada iní-ndó sǎ dàtná ìⁿ niú sá sǎ ta cuyatni túndaá, ducaⁿ sǎtnahá-xi cùu ñuyúú yǐcǎ cuéchi-a chi sa ta cùyatni nduu quixi tucu Xítohó Jesucristú, te núu xíáⁿ xíní ñuhu-xi dañ-a-o nchaa sá cuèhé sá dúhá te cada-o mée-ni sá váha, te ducaⁿ te ni ìⁿ sá cuèhé sá dúhá vǎ cúnùu-xi taxi tnuní ñáhá-xí xii-o, te ducaⁿ te vá cùú-gǎ-ó dàtná ñáyiú ndècu núú néé chi cuu-ná-ó dàtná ñáyiú ndècu núú ditó. ¹³Te cada-o nchàa nacuaá tàú-xi cunduu cundecu-o dàtná tàú-xi cada ñáyiú ndècu ìchi Xítohó Jesucristú, te vá quìhíⁿ-ó vico cuehé vico duha, te vá cùú-ó ñáyiú quihu, te ni vǎ càháⁿ ndìhi-o ñáyiú ìhí te núu ñá díú ñàdìhí-ó cùú-yu, te ducaⁿ-ni cuè ñáyiú ìhí tucu vá càháⁿ ndìhí-yu tée te núu ñá díú yìi-yu cùu-güedé, te ni vǎ cùndècu-o ìchi díí ìní, te ni vǎ nàà-ó ndìhi tnaha ñáyiú-o, te ni vǎ cùú-ó ñáyiú cuédú ìní. ¹⁴Te vitna nchòhó dañ-a-ndo mée-ndo sá Xítohó Jesucristú ná chindee ñaha-gá xii-ndo càda váha-ndo cundecu-ndo datná quidé mée-gá ndécú-gǎ, te vá cání-gǎ iní-ndó càda-ndo datná ní xóo cada-ndo cùtnàhá ní cùnùu nchàa sá cuèhé sá dúhá iní-ndó.

**Vá cuátnùhu tñaha-o nacúaa
ndècu-o ichi Xítóhó Jesucristú**

14 Te núu ìíⁿ ñáyíu ndècu ichi Xítóhó Jesucristú ñá túú təcú tnùní váha-yu nàcuáa cuíní Yă Ndiöxí cadá-yu, te queheⁿ cuendá-ni-ndö-yu te vá tənää tnáhá-ndó ndìhí-yu. ² Chi ìó ñáyíu sàni iní sá cúú vâha iní Yă Ndiöxí sá cúú càxí-yu nání nihí-yu, te dava ñáyíu ñá túú cùtnuní váha iní-yu nàcuáa càháⁿ Yă Ndiöxí te mee-ni yücú xéxí-yu. ³ Te ñáyíu xèxi nchaa núú sá nihí-yu te vá dáquèe tñhü-yu ñáyíu ñá túú xèxi, te ducaⁿ-ni ñáyíu ducaⁿ ñá túú xèxi-áⁿ vâ cuátnùhú-yu nchaa ñáyíu ducaⁿ xèxi nchaa núú sá nihí-xi-áⁿ, chi tnáhá ñáyíu ducaⁿ xèxi nchaa núú sá nihí-xi-áⁿ quéhéⁿ cuendá ñáhá Yă Ndiöxí xíí-yu. ⁴ Te ñá túú ndècu ndìhi-o tnúhu ndee iní cuatnúhu-o ñáyíu xínu cuechi, chi mee ñáyíu cùu patródⁿ-yu tàú-yu cáháⁿ-yu te núu cùndáá ñáyíu xínu cuechi núú-yu àdi ñá túú cùndáá-yu. Te ducaⁿ sãtnahá-xi cùu ñáyíu xínu cuechi núú Yă Ndiöxí, chi mee-gã cáháⁿ-gá te núu nása quidé-yu, te diu-ni mee-gã cada te cundáá-yu cundecú-yu núú-gã.

⁵ Te na càchí tnúhu tucu-í xii-ndo sá ìó ñáyíu càchí sá ìó dava nduu ío càhnu cuu-xí, te ìó tucu dava ñáyíu càchí-yu sá ìíⁿ-ni cuu-xí nchaa-ni nduu, te xìni ñuhu-xí sá cùtnuní ndáá iní-yu sá ndáá cúú-xí nàcuáa càháⁿ-yu ìíⁿ ìíⁿ-yu. ⁶ Te ñáyíu cànehe íí dava nduu quidé-yu sá nehè-yu sá yíñùhu núú Yă Ndiöxí, te ñáyíu càchí sá ìíⁿ-ní cùu-xi nchaa-ni nduu quidé-yu sá nehè-yu sá yíñùhu núú Yă Ndiöxí tnáhá-yu. Te diu-ni ducaⁿ sãtnahá-xi cùu nchaa ñáyíu xèxi nchaa nání nihí-yu, chi quidé-yu sá nehè-yu sá yíñùhu núú Yă Ndiöxí, chi ndàcáⁿ táhü-yu núú-gã cuendá nchaa sá nihí-yu. Te diu-ni ducaⁿ sãtnahá-xi cùu nchaa ñáyíu ñá túú xèxi nchaa núú sá nchító-ó chi quidé-yu sá nehè-yu sá yíñùhu núú

Yă Ndiöxí, te ndàcáⁿ táhü-yu núú-gã cuendá nchaa sá nihí-yu.

⁷ Te nchoo cuèi vitna ndècu vívú-ó àdi cuèi na cùú-ó dico ñá díú cuendá mée-ó cùú-ó. ⁸ Chi vitna ndècu vívú-ó te ndècu-o sá cúú-xí Xítóhó Jesucristú àdi cuèi na cùú-ó dico cuú-ó diu-ni sá cúú-xí-gã, núu xíáⁿ cuèi vitna ndècu vívú-ó àdi cuèi na cùú-ó dico diu-ni Xítóhó Jesucristú cúú cuendá ñáhá-gã xii-o. ⁹ Chi Xítóhó Jesucristú ní xíhí-gá te ní ndoto-gá, te vitna cùu-gá Xítóhó nchaa ñáyíu, cuèi ñáyíu xíndecu vívú te cuèi ñáyíu ní xíhí.

¹⁰ Te nchòhó, ñá túú nduu váha-xi cuatnuhu tñaha-ndo nacúaa ndècu-ndo ichi Xítóhó Jesucristú, te ni ñá túú nduu váha-xi daquèe tñhü tnáhá-ndó, chi nchaa-o sáá nduu cùndecu-o núú Xítóhó Jesucristú, te mee-gã cachí-gá te núu ní quide ndáá-ó àdi ñá túú ní quide ndáá-ó.

¹¹ Te Yă Ndiöxí càchí-gá núú tütú-gá: Yúhú Yă Ndiöxí ndécú-í càchí tnúhu ndáá-í xii-ndo sá nchaa ñáyíu ngüññí xítí-yu núú-í,

te nchaa-yu cáháⁿ-yu sá yúhú cùú-í Ndiöxí.

Duha càchí Yă Ndiöxí núú tütú-gá.

¹² Núu xíáⁿ nchaa-o ndè dííⁿ nàcani tnúhu-o núú Yă Ndiöxí nchaa sá ní quide-o.

Vá dácuíta nihnu tñaha-o

¹³ Núu xíáⁿ vá cuátnùhu tñaha-gá-ndó, te cada yica-ndo càda-ndo mee-ni sá vâha, te vá cadá-ndó ìíⁿ sá ñá túú tàú-ndó càda-ndo cuendá sá vâ cuíta nihnu dava ñáyíu ndècu ndìhi-ndo ichi Xítóhó Jesucristú. ¹⁴ Te yúhú ndécú ndìhi-í Xítóhó Jesucristú te cùtnuní ndáá iní-í sá ncháá nñú sá cúú càxi-o cuu-ni caxi-o te vá cúú cuèchi. Te ñáyíu sàni iní sá vâ cúú càxí-yu te núu na càxí-yu te cuu cuèchi xíí-yu. ¹⁵ Te nchòhó, te núu cuendá sá xéxí-ndó nchaa núú sá cúú càxi-ndo, cuendá xíáⁿ ñá túú-gã cúú

váha iní nchaa ñáyiú ndècu ndìhi-ndo ichi Xítohó Jesucristú, te ñá túú-gã quidé-ndó sã cúú iní ndisa-ndõ-yu te núu ducaⁿ na càda-ndo, te núu ìⁿ sã sání iní-ndó càxi-ndo te cùtnuní iní-ndó sã xǎⁿ cada-xi cuíta nihnu ñáyiú ndècu ndìhi-ndo ichi Xítohó Jesucristú te vá cáxi-ndó xǎⁿ te núu ducaⁿ, chi Xítohó Jesucristú ní xǎhí-gã cuendá-yu. ¹⁶Te núu ìⁿ sã quidé-ndó sání iní-ndó sã cúú-xí ìⁿ sã váha, te ñáyiú càchí-yu sã ñà túú váha te vá cáda-ndó cuendá sã vá càháⁿ cuèhé-yu cuendá-ndó. ¹⁷Te sã yíndàha ñaha Yá Ndióxi xii-o xǎⁿ ío xini ñuhu-xi cada ndáá-ó cùndecu-o, te cundecu váha ndìhi tnàha-o, te cudíí iní-ó cùndecu-o chi Espíritú-gã ndécú ndìhi ñaha-xi xii-o, te nchaa xéhé ìo-gã cúnùu dacúúxí sã cóhó sã cáxí-ó. ¹⁸Te nchaa ñáyiú ducaⁿ quide nchaa sã ìo-gã xíní ñuhu-xi, xinu cuechí-yu núú Xítohó Jesucristú, te sã dúcáⁿ quidé-yu te ndùu vétú iní Yá Ndióxi, te cùdiú-yu núú ñáyiú.

¹⁹Te nchoo chí ná ndùcu-o nacuaá cada-o cùndecu ndìhi váha tnàha-o, te nducu tùcu-o nacuaá cada-o chindee tnúhu tnàha-o nacuaá cuita cundáá-gá-ó núú Xítohó Jesucristú quíhíⁿ. ²⁰Te ñá díú sã cuendá ìⁿ núú sã xéxi-ó, te dàquee tǎhú-ó sã váha ní quide ñaha Yá Ndióxi xii tnàha ñáyiú-o. Te na càchí tnúhu ndáá-í xii-ndo sã ncháá-ní núú sã cúú càxi-o, te dicó-ni sã ñà túú ndùu váha-xi núú sã cuendá-ni sã cáxí-ó ìⁿ núú sã cúú càxi-o cuíta nihnu ìⁿ tnàha ñáyiú-o. ²¹Te váha-gã sã vá cáxí-ó cùnú te vá cóhó ndidí, te ni ñà túú nǎgá cada-o te núu xito-o sã xǎⁿ cada te ngúíta tnàha ñáyiú-o càda-yu sã ñà túú váha, àdi xito-o sã xǎⁿ cada te ngúíta-yu cani ìⁿ cani úú iní-yu cundecú-yu ichi Xítohó Jesucristú, te vá cundáá-gá-yu núú-gã te núu ducaⁿ na càda-o. ²²Te núu ìⁿ sã váha sání iní-ó càda-o, te vá dátùu-o núú ñáyiú chi mee-ni núú Yá Ndióxi dátùu-o. Te nchoo cùu-o ñáyiú ío váha

táhú-xi te núu cùtnuní ndáá iní-ó sã quidé ndáá-ó núu nándi cùu sã quidé-ó, te cùtnuní iní-ó sã ñà díú ìⁿ cuéchi cùu-xi sã quidé-ó. ²³Te núu nchoo sání iní-ó sã quidé váha-o àdi ñà túú quide váha-o òrè xéxi-ó ìⁿ núú sã xéxi-ó, te cuu cuéchi xii-o te núu ducaⁿ na càda-o. Te ducaⁿ cùu cuéchi xii-o chi ñà túú ìⁿ-ni sã sání iní-ó, chi nchaa núú sã quidé-ó sání ìⁿ sání úú iní-ó núu váha-ni àdi ñà túú váha-ni, te cuu cuéchi xii-o sã dúcáⁿ quide-o.

Cada-o sã váha sã cúú-xí tnàha ñáyiú-o

15 Te nchoo ñáyiú ío váha sàndáá iní ñáhá xii Xítohó Jesucristú, xini ñuhu-xi cuáñaha-o tnúhu ndee iní xii ñáyiú ñà túú ñíhí ndéé cùndecu ichi-gã, te vá cáda-ó mèe-ni sã cúú-xí mèe-o. ²Te cada-o sã váha nàcuáa cuu váha iní tnàha ñáyiú-o cuendá cuu-xi sã váha sã cúú-xí-yu, te ducaⁿ cuita ñíhí ndéé-gã-yu quíndáá iní-yu Xítohó Jesucristú. ³Te Xítohó Jesucristú ñà túú ní quide-gã mee-ni sã cúú váha iní mée-gã, te ní quee ndáá-xi nàcuáa càháⁿ-xi núú tütú Yá Ndióxi nàcuáa ní xáhaⁿ Xítohó Jesucristú xii-gã, te càchí-xi: “Nchaa ñáyiú cùu úhú iní ñáhá xii-n ní xícuèhé ní xíduha ñáhá-yu xii-í”, duha càháⁿ-xi núú tütú Yá Ndióxi nàcuáa ní xáhaⁿ Xítohó Jesucristú xii-gã. ⁴Te ndéé sanaha ñí ngúndeé nchaa tnúhu Yá Ndióxi núú tütú-gã, te ducaⁿ ñí ngúndeé cuendá dacuàha-o, te tnúhu-án dánèhé ñáhá-xí cùnduu cahnu iní-ó cuèi nándi nà yáha-o cùndecu-o ichi-gã, te sã xíí tnúhu-án te vá ndìhú-gã iní-ó cùndecu-o, te diu-ni sã xíí tnúhu-án cundecu ndìhi-o tnúhu ndee iní. ⁵Te Yá Ndióxi quidé-gã ndécú ndìhi-o tnúhu càhnu iní, te diu-ni-gã quidé-gã ñà túú ndìhú iní-ó ndècu-o. Te xicáⁿ tǎhú-í núú-gã sã díú-gã ná cáda te cuu ìⁿnuu-ndo cùndecu-ndo datná ní quide mee Xítohó Jesucristú cút-

nàhá ní xíndecu-gá ñuyíú-a. ⁶ Te ducaⁿ nchàa-ndo cuu ìⁿnuu-ndo, te daníhí tnáhá-ndó yòcò tǎchí-ndó te cachí-ndó sǎ ìo càhnu cuu Yá Ndiòxí Yáa cúú Tǎtá Xítóhó Jesucristú.

Ñáyiú ñá túú cùu ñáyiú isràèl ní ñíhí-yu tnúhu Xítóhó Jesucristú

⁷ Te núu xǎⁿ chí quéhéⁿ cuèndá tnáhá dàtná ní quide Xítóhó Jesucristú ní queheⁿ cuèndá ñáhá-gǎ xii-o, te núu ducaⁿ na càda-ndo te ìo cuu càhnu Yá Ndiòxí.

⁸ Te na cǎchí tnúhu-í xii-ndo sǎ Xítóhó Jesucristú ní quixi-gá ní quide-gá sǎ vǎha sǎ cúú-xí ñáyiú isràèl, te sǎ dúcáⁿ ní quide-gá xǎⁿ cútnùní ndáá iní-ó sǎ Yá Ndiòxí quidé-gǎ ìⁿ sǎ cǎháⁿ-gǎ, chi Xítóhó Jesucristú ní quide-gá nchaa nàcuáa ní xáhaⁿ Yá Ndiòxí xii cue ñaní tnáhá-ó ní xíndecu ndéé sanaha. ⁹ Te ducaⁿ ní quide Xítóhó Jesucristú sǎ vǎha sǎ cúú-xí ñáyiú isràèl cuèndá nchaa ñáyiú ñá túú cùu ñáyiú isràèl cachí-yu sǎ ìo càhnu cuu Yá Ndiòxí, te ducaⁿ quèsahá-yu chi ìo cùndahú iní ñáhá-gǎ chíndèe ñaha-gǎ xii-yu, te quee ndáá-xi nàcuáa cǎháⁿ-xi núú tütú Yá Ndiòxí núú cǎchí-xi:

Yúhú cachí-í sǎ ìo càhnu cuu-n núú nchaa ñáyiú ñá túú cùu ñáyiú isràèl, te cata-í ndudú chíñuhu ñaha-í xii-n.

Duha cǎchí-xi núú tütú-gá ¹⁰ Te cǎchí tucu-xi núú tütú-gá:

Te nchòhó ñáyiú ñá túú cùu ñáyiú isràèl ìo chí cúdíí iní ndíhi ñáyiú isràèl ñáyiú ndècu ndíhi-í.

Duha cǎchí-xi núú tütú-gá. ¹¹ Te cǎchí tucu-xi ìngá xichi núú tütú-gá:

Nchaa nchòhó ñáyiú ñá túú cùu ñáyiú isràèl chí cǎháⁿ sǎ ìo càhnu cuu Yá Ndiòxí,

te nchaa ñáyiú na cǎháⁿ-yu sǎ ìo càhnu cuu-gá.

Duha cǎchí-xi núú tütú-gá. ¹² Te ndíí Chàá cǎchí tucu ndíí núú tütú Yá Ndiòxí:

Coo ìⁿ ñaní tnáhá ndíi Isàì téé ní xíndecu ndéé sanaha,

te téé-áⁿ taxi tnùnì-dé cue ñáyiú ñá túú cùu ñáyiú isràèl,

te ñáyiú-áⁿ cundee cùu cahnu iní ñáhá-yu xii-dé.

Duha ní cǎháⁿ ndíí Chàá cǎchí-xi núú tütú-gá.

¹³ Te xìcáⁿ táhù-í núú Yá Ndiòxí Yáa ní taxi tnúhu ndee ìní ndécú ndíhi-o sǎ méé-gǎ ná càda ìo cudíí ìní-ndó cùndecu-ndo, te ducaⁿ ìo vǎha cundecu iní-ndó nùú-gǎ chi sàndáá iní-ndó-gǎ, te ducaⁿ Espíritú-gá ná càda te uuⁿ-gá uuⁿ-gá cuita ngúndecu ndíhi-ndo tnúhu ndee ìní quíhíⁿ sǎ cǎdá vǎha ñaha-gǎ xii-ndo.

¹⁴ Te nchòhó ñáyiú ndècu ndíhi-í ichi Xítóhó Jesucristú cùtnuní ndáá iní-í sǎ nchòhó ìo vǎha iní-ndó, te ducaⁿ ìo vǎha cùtnuní iní-ndó nchaa tnúhu vǎha, te ducaⁿ ìo dàsahú tnáhá-ndó nàcuáa cundecu-ndo. ¹⁵ Te dava tnúhu ní chídó tnùnì-í núú tütú-a cùu-xi tnúhu sǎ ìo cǎháⁿ-í dóho-ndo, te ducaⁿ ní tee-í cuèndá sǎ nchòhó dandàcu iní-ndó tnúhu-áⁿ, te ní tee-í chi Yá Ndiòxí ní cundàhú iní ñáhá-gǎ xii-í ní taxi-gá chiúⁿ quide-í ¹⁶ xínú cuèchi-í núú Xítóhó Jesucristú cǎháⁿ-í tnúhu-gá núú ñáyiú ñá túú cùu ñáyiú isràèl. Te tnúhu-áⁿ cúú-xí tnúhu sǎ sánú ichi ñaha xii-o nàcuáa naníhí tǎhú-ó, te ducaⁿ dànehé-í ñáyiú ñá túú cùu ñáyiú isràèl tnúhu Yá Ndiòxí cuèndá cuú-yu dàtná ìⁿ sǎ ndúú tǎhú-gǎ, te Espíritú-gá quidé-xí cùu-yu ñáyiú cùdiu núú-gǎ, te cùu vǎha iní ñáhá-gǎ xii-yu.

¹⁷ Te ìo vǎha cùu iní-í cuèndá nchaa chiúⁿ quide-í sǎ cúú-xí Yá Ndiòxí, chi Xítóhó Jesucristú ndécú ndíhi ñaha-gǎ xii-í. ¹⁸ Te mee-ni nàcuáa quide Xítóhó Jesucristú chíndèe ñaha-gǎ xii-í xǎⁿ-ni cǎháⁿ-í, te sǎ dúcáⁿ quide-gá xǎⁿ ní sàndáá iní cue ñáyiú ñá túú cùu ñáyiú isràèl tnúhu-gá. Te ducaⁿ chi ní

chindee ñaha-gá xii-í ní cáháⁿ-í tnúhu-gá te ducaⁿ-ni ní chindee ñaha-gá xii-í ní quide-í titní núú sá ní quide-í núú-yu ní xiní-yu. ¹⁹Te Espíritú Yă Ndiöxí ní quide-xi ní quide-í titní núú sá vă yöo tnàhí ndàcu cada ní xiní-yu te ío ní cuñúhu-yu. Te nchaa ñuú ní sáháⁿ-í ní cáháⁿ-í tnúhu Xítohó Jesucristú núú ñáyiu cuéi ndéé ñuú Jerusalén, te cuéi ndéé distritú Ilfricú, núu nchaa ñuú-áⁿ ní sáháⁿ-í ní cáháⁿ-í núú-yu tnúhu sá càháⁿ nàcuáa nanhí tǎhú-ó. ²⁰Te ducaⁿ ío ndùcu ndee-í càháⁿ-í tnúhu sá càháⁿ nàcuáa nanhí tǎhú-ó núú vǎtá nihí-gá-yu tnúhu cuèndá Xítohó Jesucristú, te ducaⁿ quide-í chi ñá túú cuíní-í quíhíⁿ-í cáháⁿ-í tnúhu-gá núú sà xíndecu ñáyiu càháⁿ tnúhu-gá. ²¹Te quide-í nàcuáa càháⁿ-xi núú tütú Yă Ndiöxí núú cǎchí-xi:

Ñáyiu vǎtá nihí-gá tnúhu cuèndá Yaa quixi ñuyú te níhí-yu,
te ducaⁿ təcú tnùnì-yu tnúhu-gá.
Duha cǎchí-xi núú tütú-gá.

Té Páblú cuíní-dé quíhíⁿ-dé ñuú Ròmá

²²Te sá dúcáⁿ càháⁿ-í tnúhu-gá núú xǎáⁿ ñá túú ní ndàcu-í quixi-í quixi coto ñaha-í xii-ndo cuéi ducaⁿ-ni sàni iní-í quixi coto ñaha-í. ²³Te ní cuu titní cuíá ducaⁿ-ni sàni iní-í quixi coto ñaha-í xii-ndo, te vitna ní ndíhi-í nchaa íha ní cáháⁿ-í tnúhu Xítohó Jesucristú núú nchàa ñáyiu. ²⁴Núu xǎáⁿ sání iní-í sá ndùu na quíhíⁿ-í nàcióⁿ Èspañá te yáha càháⁿ-í quíní-í nása ndècu-ndo, te dǎvá-áⁿ ío cudíí iní-ó cùndecu tnaa-o, te ducaⁿ te òré nucúhuⁿ tucu-í ichi te cada ndee iní-ndó chindee ñaha-ndo xii-í. ²⁵Te vitna quíhíⁿ-í ñuú Jerusalén quínehe-í sá ndúú tǎhú ñáyiu ndècu ichi Xítohó Jesucristú xíndecu yàcáⁿ. ²⁶Te ñáyiu xíndecu ichi Xítohó Jesucristú ndécú distritú Macèdoniá, ndíhi

distritú Acáyá ní cuu íhⁿnúú-yu ní sacáⁿ tnáhă-yu sá ndúú tǎhú ñáyiu ndàhú xíndecu ichi-gá ndécú ñuú Jerusalén. ²⁷Te ducaⁿ tnàhí ní cudíí iní-yu cadá-yu, te ducaⁿ tnàhí tǎu-yu cadá-yu chindèe-yu ñáyiu xíndecu ñuú Jerusalén. Te ñáyiu Macèdoniá ndíhi ñáyiu Acáyá-áⁿ ñà túú cùu-yu ñáyiu isràél. Te ñáyiu xíndecu ñuú Jerusalén cùu-yu mee-ni ñáyiu isràél, te ducaⁿ tǎu-yu cadá-yu chi sá cuèndá ñáyiu isràél-áⁿ ní níhí-yu tnúhu sá càháⁿ nàcuáa nanhí tǎhú-yu, núu xǎáⁿ tǎu-yu chindee ñahá-yu ndíhi nchaa sá nihí-yu. ²⁸Te sǎtá ná yáha quínguáha cuèndá-í-yu sá ndúú tǎhú-yu, te ducaⁿ te dǎtnùnì quee-í quíhíⁿ-í nàcióⁿ Èspañá, te ichi yáha-í yáha càháⁿ-í núú ndécú-ndó. ²⁹Te cùtnunì ndáá iní-í sá òré ná quèxio-í núú ndécú-ndó, te Xítohó Jesucristú ío chindee ñaha-gá xii-í cáháⁿ-í tnúhu-gá núú-ndó nàcuáa ío váha cundecu-ndo ichi-gá.

³⁰Te nchòhó ñáyiu ndècu ndíhi-í ichi Xítohó Jesucristú càháⁿ ndàhú-í núú-ndó sá ío chindee ñaha-ndo xii-í cáháⁿ ndíhi-o Yă Ndiöxí cuèndá-í, te ducaⁿ càda-ndo chi ndècu ndíhi-ndo Xítohó Jesucristú. Te Espíritú Yă Ndiöxí quidé-xí cùu iní tnáhá-ó íhⁿ íhⁿ-o. ³¹Te ío chí cǎcáⁿ tǎhú núú Yă Ndiöxí sá ná còto ñaha-gá xii-í, te ñá túú ñà cada ñaha nchàa ñáyiu ñá túú sàndáá iní ñáhá xii-gá xíndecu distritú Jùdeá. Te cǎcáⁿ tǎhú tucu-ndo núú-gǎ sá nchǎá sǎ cǎnèhe-í quíhíⁿ nduu tǎhú ñáyiu ndècu ichi-gá ndécú ñuú Jerusalén ío váha cuu iní-yu queheⁿ cuèndá-yu. ³²Te ducaⁿ càda-ndo cuèndá sá núu Yă Ndiöxí ná cǎchí-gá te ío cudíí iní-í òré quèxio-í núú ndécú-ndó, te ío váha cuu iní-í cundecu ndíhi ñaha tnài xii-ndo. ³³Te vitna xicáⁿ tǎhú-í núú Yă Ndiöxí Yaa quidé ío váha cùu iní-ó ndècu-o sá ná chindee chitúu ñaha-gá xii-ndo nchàa-ndo. Te ducaⁿ na cùnduu.

Té Páblú quidé ndèe iní-dé
ñáyiú ndècu ñuú Ròmá

16 Te yúhú tendaha-ĩ tá Fèbè quixi-xi núú ndécú-ndó, te tñàhá-xi ndècu-xi ichi Xítóhó Jesucristú, te quide-xi chiuⁿ Yá Ndiöxí sá cúú-xí ñáyiú ndècu ichi Xítóhó Jesucristú xĩndecu ñuú Cèncreá. ²Te cuiní-í sá ïo váha cuu iní-ndó quèheⁿ cuendá-ndó-xí, chi ndècu ndíhi-xi Xítóhó Jesucristú, te cada-ndo nàcuáa tàù-xi cunduu dàtná tàù-xi cada ñáyiú ndècu ichi-gá, te ïo chindee-ndo-xi te núú ná cúú sá xíní ñùhu-xi, chi tñàhá-xi ïo chindee-xi cue ñáyiú ndècu ichi Xítóhó Jesucristú, te tñàhá yúhú ducaⁿ ïo chindee-xi.

³Te cúñaha-ndo ïo na càda ndee iní té Àquilú ndíhi ñadìhí-dé tá Priscilá, chi ñáyiú-áⁿ ñí quide chiúⁿ-í ndíhí-yu ní quide-ndí chiúⁿ Xítóhó Jesucristú. ⁴Chi mèe-yu ní cácu cuú-yu sá cuendá sá ñí dácácu ñàhá-yu xii-í sá ñí yáha-í, núú xíáⁿ ïo ndàcáⁿ táhù-í núú-yu, te ñá díú-ní yúhú ducaⁿ ïo ndàcáⁿ táhù-í núú-yu chi tñàhá nchaa ñáyiú ñá túú cùu ñáyiú isràèl xĩndecu ichi-gá xĩndecu nchaa xichi ducaⁿ ïo ndàcáⁿ táhù-yu núú tē Àquilú ndíhi núú ñadìhí-dé tá Priscilá. ⁵Te cúñaha tùcu-ndo sá ïo na càda ndee iní nchaa ñáyiú xĩndecu ichi Xítóhó Jesucristú tàcá vehe té Àquilú ndíhi tá Priscilá dácuahá-yu tñúhu-gá, te cúñaha tùcu-ndo sá ïo na càda ndee iní té Epènetú chi tñàhá-dé ïo ñùhu iní-í-dé, chi tée-áⁿ cúú-dě tée díhna nuu ñí sándáá iní tñúhu Xítóhó Jesucristú distritú Acăyá. ⁶Te cúñaha tùcu-ndo sá ïo na càda ndee iní tá Màriá xíchí ndécú ndíhi-ndo, xíchí ïo ndùcu ndee xinu cuechi núú Xítóhó Jesucristú. ⁷Te cúñaha tùcu-ndo sá ïo na càda ndee iní cue tée cùu ndí mee-í té Àndrónicú ndíhi té Jüniás, chi tñàhá-güedé ní xíhi ndíhi ñaha-güedé xii-í veceaá, te ïo cùdiu-güedé núú nchaa cue tée ní táúchíúⁿ Jèsús

cáháⁿ tñúhu-gá. Te díhna-gá-güedé ní sándáá iní-güedé tñúhu Xítóhó Jesucristú dácúúxí yúhú.

⁸Te cúñaha-ndo sá ná càda ndee iní té Àmpliás chi tñàhá-dé ïo ñùhu iní-í-dé, te ndècu-dé tñàhá-dé ichi Xítóhó Jesucristú. ⁹Te cúñaha tùcu-ndo xii té Bánú tée cündíhi ñaha xii-o quide-o chiuⁿ Xítóhó Jesucristú sá ná càda ndee iní-dé, te cúñaha tùcu-ndo xii té Èstaquis sá ná càda ndee iní-dé chi tñàhá-dé ïo ñùhu iní-í-dé. ¹⁰Te cúñaha tùcu-ndo xii té Àpelés sá ïo na càda ndee iní-dé, chi tée-áⁿ ïo váha cündáá-dé núú Xítóhó Jesucristú, te cúñaha tùcu-ndo xii ñáyiú xĩndecu vehe té Àristóbulú sá ïo na càda ndee iní-yu. ¹¹Te cúñaha-ndo xii té Heròdión tée cùu ndí mee-í sá ïo na càda ndee iní-dé, te cúñaha-ndo xii ñáyiú ndècu ichi Xítóhó Jesucristú xĩndecu vehe té Nàrcisú sá ïo na càda ndee iní-yu. ¹²Te cúñaha-ndo xii tñàhá tá Trifená ndíhi tá Trifosá sá ïo na càda ndee iní-yu, chi tñàhá-yu quidé-yu chiúⁿ Xítóhó Jesucristú. Te tñàhá tá Pèrsidá xíchí ndécú ndíhi-o ichi Xítóhó Jesucristú cúñaha-ndo xii-xi sá ïo na càda ndee iní-xi, chi tñàhá-xi ïo ndùcu ndee-xi quide-xi chiuⁿ Xítóhó Jesucristú. ¹³Te cúñaha-ndo tñàhá té Rűfú tée ïo váha sándáá iní tñúhu Xítóhó Jesucristú sá ïo na càda ndee iní-dé ndíhi náná-dě, chi ñaha-áⁿ quidé iní-í sá cúú-áⁿ dàtná náná-í. ¹⁴Te cúñaha-ndo sá ïo na càda ndee iní té Àsíncritú, ndíhi té Flègonté, ndíhi té Hèrmás, ndíhi té Pàtrobás, ndíhi té Hèrmés, ndíhi nchaa dava-gá cue ñáyiú ndècu ndíhi-o ichi Xítóhó Jesucristú xĩndecu ndíhi-güedé. ¹⁵Te cúñaha tùcu-ndo sá ïo na càda ndee iní té Filólogó, ndíhi tá Jüliá, ndíhi té Nèréú, ndíhi cúha té Nèréú, ndíhi tá Òlimpás, ndíhi nchaa dava-gá ñáyiú sándáá iní tñúhu Xítóhó Jesucristú xĩndecu ndíhí-yu.

¹⁶Te ío yiñuhu cada ndee iní tnáhá-ndó ìⁿ ìⁿ-ndo. Te nchaa ñáyiú tàcá nchaa iha dàcuaha tnúhu Xítohó Jesucristú quidé ndèe iní ñáhá-yu xii-ndo.

¹⁷Te nchòhó ñáyiú ndècu ndihi-í ichi Xítohó Jesucristú càháⁿ-í dóho-ndo sá cadá cuèndá-ndó nùu ìó ñáyiú quide nacuaá vá cúú ìⁿnuu-ndo cundecu-ndo, chi ñáyiú-áⁿ sánú ìchi ñahá-yu ìⁿ ichi ñá túú vâha, chi ñá túú ìⁿ-ni cuu-xi tnúhu càháⁿ-yu ndihi tnúhu sá ñí ñíhí-ndó ndècu ndihi-ndo, te ñáyiú ducaⁿ xíquide vá ñíhí tnáhá-gã-ndó ndihi-yu. ¹⁸Chi ñáyiú-áⁿ ñá túú quidé-yu chiúⁿ sá cúú-xí Xítohó Jesucristú, chi mee-ni sá cúú-xí mèe-yu quidé-yu, te mee-ni nchaa tnúhu sá ìo vii ío váha cuáháⁿ càháⁿ-yu òré cuáháⁿ-yu dândahú-yu nchaa ñáyiú ío yáchí sàndáá iní-xi ìⁿ tnúhu. ¹⁹Te nchaa ñáyiú ñíhí-yu tnúhu sá nchòhó sàndáá iní-ndó tnúhu Xítohó Jesucristú, núu xíáⁿ ío cùdíí iní-í. Te cuíní-í sá nchòhó ío váha cutnúní iní-ndó nàcuáa cada-ndo mèe-ni sá vâha, te vá cání iní-ndó càda-ndo datná xíquide nchaa ñáyiú ndècu ichi cuehé ichi duha. ²⁰Te Yá Ndiöxí Yaá quidé ìo váha cùu iní-ó ndècu-o ío ndihi cada-gá cuèndá sá sàcuíhná ñá túú-gã ná cada ñaha-xi xii-ndo, te xicáⁿ táhù-í núú Xítohó Jesucristú sá ìo na chindee chitúu ñaha-gã xii-ndo.

²¹Te té Timùteú tée quide ndihi-í chiúⁿ Xítohó Jesucristú iha quide ndee iní ñáhá-dě xii-ndo, te tnàhá té Lùciú, ndihi té Jàson, ndihi té Sosipàtér cue tée cùu ndi mee-í quidé ndèe iní ñáhá-güedě xii-ndo.

²²Te tnàhá yúhú té Tèrciú tée càduha tutú-a cuèndá té Páblú quidé ndèe iní

ñáhá-í xii-ndo, chi ìⁿ-ni cùu-o ndihi Xítohó Jesucristú.

²³Te tnàhá té Gâyú tée dii vèhe-xi ndecu-í quidé ndèe iní ñáhá-dě xii-ndo, te òu-dé ní taxi nùu-dé vehe tàcá ñáyiú dàcuahá-yu tnúhu Xítohó Jesucristú. Te tnàhá té Èrastú tée yìndaha díhúⁿ nùú quidé ndèe iní ñáhá-dě xii-ndo, te tnàhá té Cuártú tée ndècu ndihi-o ichi Xítohó Jesucristú quidé ndèe iní ñáhá-dě xii-ndo.

²⁴Te xicáⁿ táhù-í núú Xítohó Jesucristú sá ìo na chindee chitúu ñaha-gã xii-ndo nchaa-ndo. Te ducaⁿ na cùnduu.

Cáháⁿ-ó sá ìo càhnu cuu Yá Ndiöxí

²⁵Te vitna chí ná càchí-ó sá ìo càhnu cuu Yá Ndiöxí, chi mee-gã cada te ío-gã cuita ñíhí ndéé-gã-ndó cùndecu-ndo ichi Xítohó Jesucristú dàtná càchí tnúhu sá càháⁿ nàcuáa naníhí tàhù-ó, tnúhu sá dánèhé-í ñáyiú cuèndá Xítohó Jesucristú, te nchaa tnúhu-a ìⁿ-ni cùu-xi ndihi nchaa tnúhu sá ñí cachí Yá Ndiöxí cuu yuhu ndèe cùtnàhá ní ngáva ñuyíú, te vitna ní quee túu-xi, ²⁶chi mee Yá Ndiöxí ní dátúu-gá núú-ó vitna, te càháⁿ-ndí nàcuáa ní chídó tnúní cue tée ní xóo càháⁿ tnúhu Yá Ndiöxí ndéé sanaha. Te ducaⁿ tnúhu sá ndúú yùhu ni cuu ta xíté nuu-xi ñíhí ñuyíú cuáháⁿ, chi ducaⁿ ñí cachí Yá Ndiöxí Yaá ndécú nchaa nduu nchaa quíú cunduu cuèndá sá quèndáá iní ñáhá ñáyiú xii-gá, te tnií-yu nchaa tnúhu càháⁿ-gá.

²⁷¡Te ìⁿ-dii-ni Yá Ndiöxí cúú-gã Yaá ío sàá sá xiní tnúní-xi! ¡Te nchaa-o chí ná càchí-ó sá ìo càhnu cuu-gá, chi ndècu ndihi-o Xítohó Jesucristú, te ducaⁿ-ni càda-o ni caa ñí quíhⁿ! Te ducaⁿ na cùnduu. Te ío chí cadá ndèe iní-ñá vitna.

TUTÚ DÍHNA NUU NĪ CADÚHA TÉ PĀBLÚ QUIHĪⁿ NDAHA NĀYIU ÑUÚ CÒRINTÚ

**Té Pāblú cādūha-dé tutú quihĪⁿ
ndaha nāyiu x̄ndecu ichi Xítohó
Jesucristú ndécú ñúú Còrintú**

1 Yúhú té Pāblú ní cáháⁿ ñáhá Yá Ndiöxí xii-í cuendá sá cáháⁿ-í tnúhu Xítohó Jesucristú núú nāyiu, chi ducaⁿ nĭ cachí Yá Ndiöxí cunduu. Te cādúha-í tutú-a ndihi té Sostenés té ndècu ndihi-o ichi Xítohó Jesucristú ²cuendá daquixi-í ndaha nchòhó nāyiu x̄ndecu ichi Yá Ndiöxí ndécú ñúú Còrintú, chi nchòhó cúu-ndó nāyiu cùu cuendá Yá Ndiöxí cuendá sá ndécú ndihi-ndo Xítohó Jesucristú. Te diu-ni-ndo cùu-ndo nāyiu ní cáháⁿ ñáhá Yá Ndiöxí cuendá cundecu yĩñuhu-ndo núú-gă, ndihi nchaa dava-gă nāyiu ndècu nchaa xichi, nāyiu cāchí sá ïo cāhnu cuu Xítohó Jesucristú. Te Yaá-áⁿ cúu-gă Xítohó-yu, te diu-ni-gă cúu-gă Xítohó nchoo tucu. ³Te xicáⁿ táhù-í núú Tātá-ó Dütú Ndiöxí ndihi núú Xítohó Jesucristú sá ndi nduú-gă ïo na chindee chitúu ñaha-gă xii-ndo, te ïo váha cuu iní-ndó cundecu-ndo.

**Yá Ndiöxí ïo chindee ñaha-gă
xii-o cuendá sá ndécú-ó
ndihi Xítohó Jesucristú**

⁴Te ducaⁿ-ni ïo ndàcáⁿ táhù-í núú Yá Ndiöxí cuendá-ndó, chi mee-gă ïo chindee chitúu ñaha-gă xii-ndo sã cuendá Xítohó Jesucristú. ⁵Te cuendá sá ndécú-ndó ndihi Xítohó Jesucristú, núú xĩáⁿ Yá Ndiöxí ïo chindee ñaha-gă xii-ndo sãá díquí-ndó nàcuáa cáháⁿ-ndó, ndihi nàcuáa cùnuni iní-ndó, ⁶chi tnúhu sá ni nĩhí-ndó cuendá Xítohó Jesucristú ní quée-xi iní-ndó. ⁷Te xĩáⁿ nũ nchaa sá vāha ñá túú tnàhí

cùmání xii-ndo chi Yá Ndiöxí ïo chindee ñaha-gă. Te ducaⁿ quide-gă nini nchòhó ni yùhu ni iní-ndó ndètu-ndo sáá nduu quixi tucu Xítohó Jesucristú. ⁸Te Yá Ndiöxí ducaⁿ-ni ïo chindee ñaha-gă xii-ndo cuendá sá vã yõ teñaha cuèchi nduu na quixi tucu Xítohó Jesucristú. ⁹Te nchaa sá cáháⁿ Yá Ndiöxí dacuití quide-gă, te diu-gă cúu-gă Yaá ní cáháⁿ ñáhá xii-ndo cuendá cuu ïⁿnuu-ndo ndihi Déhe-gă Xítohó Jesucristú Yaá cúu Xítohó-ó.

**Ñá túú cùu ïⁿnuu nāyiu ndècu
ichi Xítohó Jesucristú**

¹⁰Te nchòhó nāyiu ndècu ndihi-í ichi Xítohó Jesucristú cáháⁿ-í dóho-ndo sã vã ndi dííⁿ càni iní-ndó, te ïo cuu ïⁿnuu-ndo cundecu-ndo, te ïⁿ-ni càni iní-ndó, te ïⁿ-ni càda-ndo chi ducaⁿ cuiní-gă cunduu. ¹¹Te duha cáháⁿ-í dóho nchòhó nāyiu ndècu ndihi-í ichi Xítohó Jesucristú, chi cue nāyiu vehe té Clòè ní cachí tnúhu-yu xii-í sá ñà túú cùu ïⁿnuu-ndo ndecu-ndo. ¹²Te duha ndùu tnúhu ní nĩhí-í nàcuáa cùu ndecu-ndo, chi dava-ndo cāchí-ndó: “Yúhú cúu-í cuendá té Pāblú.” Te dava-ndo cāchí-ndó: “Yúhú cúu-í cuendá té Àpolós.” Te dava-ndo cāchí-ndó: “Yúhú cúu-í cuendá té Pèlú.” Te dava tucu-ndo cāchí-ndó: “Yúhú cúu-í cuendá Xítohó Jesucristú”, duha cāchí-ndó. ¹³Te vã dúcáⁿ cáháⁿ-ndó chi ñá túú nã daha Xítohó Jesucristú ndécú chi ïⁿdii-ni-gă. Te ñá díú yúhú té Pāblú ní xĩhí-í núú cùrúxí sá cuendá-ndó, te ni ñà túú ní sàndute-ndo cuendá sá yúhú cuu cuendá ñáhà-í xii-ndo. ¹⁴Te táxāhu xii Yá Ndiöxí chi ñá díú nchāa-ndo ni dacuandute-í, chi té Crispú-ni ndihi té Gāyú-ni ní dācuándute-í-güedé. ¹⁵Te xĩáⁿ nũ vã cúu tnàhí cáháⁿ-ndó sã nĩ sandute-ndo sã cúu cuendá ñáhà-í xii-ndo. ¹⁶Te ní ndacu tucu iní-í sá tnàhá tucu nāyiu cùu ndi mee té Èstéfanás ní dācuándute-í, te diu-ná

ñáyi-u-áⁿ te sànuu sá ñà túú-gă nágá ñáyi-u ni dâcuandute-í. ¹⁷ Te Xítohó Jesucristú ñá túú ní tëndaha ñaha-gá xii-í sá dâcuandute-í ñáyi-u, chi ní tendaha ñaha-gá xii-í sá cãháⁿ-í tnúhu-gá núú-yu, tnúhu sá cãháⁿ nâcuáa naníhí tãhú-ó. Te ñá túú cãháⁿ-í dâtná cãháⁿ ñáyi-u túha. Te ducaⁿ quide-í cuendá sá nchòhó quíndáá váha iní-ndó tnúhu sá cãháⁿ nâcuáa ní xíhí Xítohó Jesucristú núú cùrúxí. Chi núu na cãháⁿ-í dâtná cãháⁿ ñáyi-u túha te nchòhó vá quíndáá iní-ndó tnúhu-áⁿ nâcuáa tàú-xi cunduu.

Sá cuendá Xítohó Jesucristú cútnùní iní-ó sá ïo cãhnu cuu Yá Ndiöxí

¹⁸ Te nchaa ñáyi-u ta xíta nihnu cuáháⁿ cãhí-yu sá ñà túú nândíhi tnúhu sá cãháⁿ nâcuáa ní xíhí Xítohó Jesucristú núú cùrúxí, dico sá cúú-xí nchò ñáyi-u sa ní naníhí tãhú, chi tnúhu-áⁿ cúú-xí ìⁿ tnúhu sá ñí taxi Yá Ndiöxí ndécú ndíhi-o cuendá ndacu-gá cada-gá nchaa nâcuáa cuíní-gá iní-ó, ¹⁹ te quèe ndáá-xi nâcuáa cãháⁿ-gá núú tütú-gá núú cãhí-xi: Yúhú cada-í te nchaa ñáyi-u túha vá nândíhi-gá nchaa sá xíní tnùní-yu, te nchaa ñáyi-u ío váha sàá díquí-xi vá nândíhi-gá nchaa nâcuáa sàni iní-yu.

Duha cãhí Yá Ndiöxí núú tütú-gá.

²⁰ Te xíáⁿ cútnùní iní-ó sá ncháá ñáyi-u sàni iní-xi sá ïo túha ndècu ñuyíú-a, ndíhi nchaa cue tée dâcuaha ñaha xii-yu nchaa tnúhu ní chídó tnùní ndíí Moisés, ndíhi nchaa ñáyi-u ío váha sàá díquí-xi cãháⁿ cuendá nchaa sá ío ñuyíú-a, te nchaa ñáyi-u-áⁿ cãhí Yá Ndiöxí sá ñà túú nândíhi nchaa sá xíní tnùní-yu sá cúú-xí-gă. ²¹ Te Yá Ndiöxí ío váha cùtnuní iní-gá nâcuáa quide-gá, chi ñá túú dàña-gá cundecu ndíhi ñàhá-yu xii-gá sá cuendá nchaa sá ñí sáá díquí-méé-yu, te ducaⁿ quide-gá chi cuíní-gá sá cùndèdóho-yu tnúhu sá sání iní-yu ñá túú nândíhi. Te sá cuendá tnúhu-áⁿ

te naníhí tãhú-yu te núu na quíndáá iní ñàhá-yu xii-gá.

²² Te cue ñáyi-u isràél cuíní-yu quíní-yu sá vã yõ tnàhí ndàcu cada, te cue ñáyi-u griégú nchìcúⁿ nihnú-yu nchaa sá dâcuaha ñáyi-u ío túha. ²³ Dico nchoo yìhi-o cãháⁿ-ó núú ñáyi-u sá Xítohó Jesucristú ní xíhí-gá núú cùrúxí. Te cue ñáyi-u isràél ñá túú tnàhí tnàhá iní-yu cundèdóho-yu tnúhu-áⁿ. Te cue ñáyi-u ñá túú cùu ñáyi-u isràél cãhí-yu sá ñà túú vèdana nândíhi tnúhu-áⁿ. ²⁴ Dico sá cúú-xí nchaa ñáyi-u ní cãháⁿ ñàhá Yá Ndiöxí chi cuèi cùu-yu ñáyi-u isràél àdi ñá túú cùu-yu, dico ñáyi-u-áⁿ cãhí-yu sá sã cuendá Xítohó Jesucristú cútnùní iní-yu sá ïo cãhnu cuu Yá Ndiöxí te ndècu ndíhi-gá nchaa sá xíní tnùní-gá. ²⁵ Te sá quidé Yá Ndiöxí cãhí ñáyi-u ñuyíú-a sá ñà túú nândíhi, dico xíáⁿ ío-gá nândíhi dâcúúxí sã sání iní-méé-yu. Te sá ñí xíhí Xítohó Jesucristú núú cùrúxí, xíáⁿ cãhí ñáyi-u sá ñà túú ní ñíhí ndéé Yá Ndiöxí cada-gá sá ñí sani iní-gá cada-gá. Dico sá dúcáⁿ ñí quide Yá Ndiöxí, xíáⁿ cúú-xí sã ío-gá ní ñíhí ndéé-gă ní quide-gá ìⁿ sá ñí sani iní-gá dâcúúxí sã sání ìní-méé ñáyi-u ñuyíú-a. ²⁶ Te nchòhó ñáyi-u ndècu ndíhi-í ichi Xítohó Jesucristú, chí dândàcu iní nâcuáa ndècu-ndo cútnàhá ní cãháⁿ ñàhá Yá Ndiöxí xii-ndo, chi sacú-ni-ndo túha dâcúúxí ñáyi-u ñá túú ndècu ichi-gá. Te ducaⁿ sâcú-ni-ndo tàxi tnùní-ndó, te diu-ni ducaⁿ sâcú-ndó nèhe ñáyi-u sá yíñùhu núú-ndó. ²⁷ Te ñáyi-u ñá túú ndècu ichi Yá Ndiöxí cãhí-yu sá ñà túú tnàhí túha dava-gá tnàha ñáyiú-yu, dico dava ñáyi-u ñá túú túha-áⁿ cãháⁿ ñàhá Yá Ndiöxí xii-yu cundecú-yu ichi-gá, te cundecu ndíhi ñaha-gă xii-yu, te ducaⁿ dândóo canúú-yu nchaa ñáyi-u cãhí sá ïo túha. Te cãháⁿ tucu-gá ñáyi-u cãhí dava-gá ñáyi-u sá ñà túú tnàhí tàu cunuu cundecú-yu ichi-gá, te

ducaⁿ cùndecu ndihi ñaha-gá xií-yu, te dándóo canúu-yu nchaa ñáiyu cächí sá táxi tnùní. ²⁸Te ducaⁿ Yá Ndiöxí cäháⁿ-gá ñáiyu ñá túú tnàhí cùnuu cundecu ndihi-gá, ndihi ñáiyu quèe tñú nùú dāva-gá tnàha ñáiyu-xi, ndihi ñáiyu cächí-yu sá ñà túú vēdana nāndīhi, nchaa ñáiyu-áⁿ cäháⁿ-gá cundecu ndihi-gá, te ducaⁿ quide-gá cuendá dāndóo canúu-yu nchaa ñáiyu cächí sá ïo cùnuu. ²⁹Te núu xíǎⁿ ni ñⁿ ñáiyu vā cúú cächí-yu sá ïo cāhnu cuú-yu núú Yá Ndiöxí. ³⁰Dico nchòhó chi mee Yá Ndiöxí ní quide-gá ndécú-ndó ndihi Xítohó Jesucristú, te Xítohó Jesucristú ní quide-gá ní cutnùní iní-ó sǎ Yá Ndiöxí cúú-gǎ Yaá ndécú ndihi nchaa sá xìní tnùní-gá. Te ñu-ni Xítohó Jesucristú ní quide-gá cuendá sá nchóó vǎ cùndecu-gá cuéchi-o nùú Yá Ndiöxí, te ducaⁿ cùndecu yiñuhu-o núú-gǎ, te nduu táhú-ó cùndecu-o ndihi-gá ni caa ni quíhⁿ. ³¹Te sá dúcáⁿ quide-gá nùu xíǎⁿ xíní ññuhu-xi cada-o nacuaá cäháⁿ-xi núú tütú Yá Ndiöxí núú cächí-xi: “Vá cächí-ndó sǎ mée-ndó ïo cāhnu cuu-ndo, chi cachí-ndó sǎ Yàá cúú Xítohó-ndó ïo cāhnu cuu-gá”, duha cächí-xi núú tütú-gá.

Tnúhu sá cäháⁿ nacuaá ní cuu ní xíhí Xítohó Jesucristú núú cùrúxí

2 Te nchòhó ñáiyu ndècu ndihi-í ichi Xítohó Jesucristú sa ñaha-ndo sá cùtnàhá ní quixi-í ní cäháⁿ-í tnúhu Yá Ndiöxí núú-ndó, te ñá túú ní cäháⁿ-í dàtná cäháⁿ ñⁿ ñáiyu ío váha sǎá díquí-xi, àdi datná cäháⁿ ñⁿ ñáiyu ío túha. ²Chi cùtnàhá ní xíndecu ndihi ñaha-í xii-ndo chi ní sani iní-í sá mée-ní cuendá Xítohó Jesucristú cäháⁿ-í núú-ndó ndihi nacuaá ní cuu ní xíhí-gá, te ñu ducaⁿ ní quide-í. ³Te cùtnàhá ní quexìo-í núú ndécú-ndó te ni ñǎ cùtnùní iní-í nása cada-í ní cùu, te ío ní quiyùhú iní-í ní cäháⁿ-í tnúhu-gá núú-ndó. ⁴Te

cùtnàhá ní cäháⁿ-í nacuaá nduu tnúhu Xítohó Jesucristú núú-ndó, te ñaha-ndo sá Espiritú Yá Ndiöxí ní chindee ñaha-xi xii-í ní cäháⁿ-í tnúhu-gá núú-ndó, te tnúhu-áⁿ ní quée-xi iní-ndó. Te ñá túú ní cäháⁿ-í ñⁿ tnúhu cāhnu núú-ndó tnúhu sá cäháⁿ cue ñáiyu ío váha sǎá díquí-xi. ⁵Te ducaⁿ ní cuu cuendá sá nchòhó quíndáá iní-ndó tnúhu Yá Ndiöxí chi ní quide-gá sá váha sá cúú-xí iní-ndó, te ñá díú sǎ cuendá tnúhu sá cäháⁿ ñáiyu cächí sá ïo túha ducaⁿ ní sándáá iní-ndó tnúhu-gá.

Espiritú Yá Ndiöxí quidé-xí cùtnuní iní-ó nacuaá sani iní-gá

⁶Te nchoo cäháⁿ-ó tnúhu cāhnu núú ñáiyu sa ní níhí ndéé ndècu ichi Xítohó Jesucristú. Te tnúhu-áⁿ ñà túú cäháⁿ ñáiyu ñá túú ndècu ichi-gá, te ni cuè tée yñdaha ñaha xií-yu ñá túú cäháⁿ-güedé tnúhu-áⁿ chi cue tée-áⁿ naa-güedé. ⁷Te tnúhu cāhnu-áⁿ cúú-xí tnúhu Yá Ndiöxí, te mee-gǎ ní cachí-gá ndéé cùtnàhá vátá ngáva-gá ñuyúú sǎ ncháá ñáiyu na quíndáá iní tnúhu-áⁿ te nduu táhú-yu cundecú-yu ndihi-gá núú ïo váha cāa ndecu-gá ni caa ni quíhⁿ. Te tnúhu-áⁿ ndúú yùhu-xi ni cuu. ⁸Te ni ñⁿ cue tée yñdaha cue ñáiyu ñuyúú-a ñá túú tècú tnùní-güedé tnúhu-áⁿ, chi núú dicó tècú tnùní-güedé tnúhu-áⁿ te vǎ cǎtá cāa-güedé Xítohó Jesucristú núú cùrúxí cahni ñaha-güedé xii-gá ní cùu. Te ñu-ni Yaá-áⁿ ïo cāhnu cuu-gá. ⁹Dico ducaⁿ ní cuu chi ní quee ndáá-xi nacuaá cäháⁿ-xi núú tütú Yá Ndiöxí núú cächí-xi: Yá Ndiöxí sa ní sani iní-gá nchaa nacuaá cada-gá sá cúú-xí cuendá nchaa ñáiyu cùu iní ñǎhá xii-gá. Te sá ní sani iní-gá cada-gá cúú-xí sǎ vátá quíní-gá ñáiyu te ni vátá cùndédóho-gá-yu, te ni ñá túú tnàhí cùtnuní iní-yu nása cada-gá.

Duha càchí-xi núú tütú-gá. ¹⁰Te mee Yá Ndiöxí ní cachí-gá sá Espíritú-gá cada-xi te nchoo cùtnuní iní-ó nchàa nacuaá sàni iní-gá cada-gá, núu xíáⁿ ducaⁿ tècú tnùnì-ó vitna, chi Espíritú-gá xiní-xi nchaandi túhú nàcuáa sàni iní-gá cada-gá.

¹¹Te ñá ííⁿ ñáyiú xiní ndáá-yu nàcuáa sàni iní ingá ñáyiú, chi mee ñáyiú-áⁿ xiní ndáá-yu nchaa nàcuáa sàni iní-yu. Te ducaⁿ sátnahá-xi cùu Yá Ndiöxí chi medii-ni Espíritú-gá xiní-xi nchaa nàcuáa sàni iní-gá. ¹²Te nchoo chi Yá Ndiöxí ní taxi-gá Espíritú-gá ndécú ndíhi-o, te ñá díú ñùyíú-a ducaⁿ ni quèe espíritú ní ngúndecu ndíhi-o. Te ducaⁿ ní taxi-gá Espíritú-gá ndécú ndíhi-o cuendá ducaⁿ cùtnuní iní-ó nàcuáa ndùu nchaa sá vâha sá dîcô ducaⁿ ní taxi-gá ndécú ndíhi-o. ¹³Te cuendá nchaa sá vâha-áⁿ càháⁿ-ndí, te càháⁿ-ndí nàcuáa dàcahu iní ñáhá Espíritú Yá Ndiöxí xii-ndí, te ñá túú càháⁿ-ndí nàcuáa càhu iní ñáyiú ñuyíú-a càháⁿ-yu, te diu-ni nchaa tnúhu dàcahu iní ñáhá Espíritú-gá xii-ndí càháⁿ-ndí, diu-ni nchaa xíáⁿ dánèhé-ndí nchaa ñáyiú ndècu ndíhi tucu Espíritú-gá.

¹⁴Te ñáyiú ñá túú ndècu ndíhi Espíritú Yá Ndiöxí ñá túú tnàhá iní-yu nàcuáa ndùu tnúhu dàtecú tnúhu ñaha Espíritú-gá xíí-yu, te ni ñá túú tècú tnùnì-yu, te càchí-yu sá ñá túú nàndíhi-xi. Te ducaⁿ chi mee-ni nchàa ñáyiú ndècu ndíhi Espíritú-gá tècú tnùnì-yu nàcuáa ndùu tnúhu-áⁿ. ¹⁵Te cue ñáyiú ducaⁿ ndècu ndíhi Espíritú Yá Ndiöxí cútnuní ndáá iní-yu ná cúú nchàa sá vâha, te vá yôo ííⁿ xiní nchaa nàcuáa sàni iní-yu. ¹⁶Te núú tütú Yá Ndiöxí càchí-xi: “Vá yôo ííⁿ xiní nàcuáa sàni iní Yá Ndiöxí, núu xíáⁿ vá yôo ííⁿ ndacu ná danèhé ñáhá xii-gá”, duha càchí-xi núú tütú-gá. Te nchoo chi ííⁿ-ni sàni iní-ó ndíhi Xítohó Jesucristú.

Cue tée xíquide chiúⁿ Yá Ndiöxí

3 Te nchòhó ñáyiú ndècu ndíhi-í ichi Xítohó Jesucristú càchí tnúhu-í xii-ndo sá ñá ní ñíhi-í nàcuáa cada-í càháⁿ-í tnúhu-gá núú-ndó dàtná càháⁿ-í núú nchàa ñáyiú quide nchaa nacuaá càháⁿ Espíritú Yá Ndiöxí, chi ní càháⁿ-í núú-ndó dàtná càháⁿ-í núú nchàa ñáyiú cùnuu nchaa sá cuèhé sá dúhá íní-xi, te ní quide ñaha-í xii-ndo dàtná cue ñáyiú íchí ní sándáá iní tnúhu Xítohó Jesucristú, núu xíáⁿ ducaⁿ ní càháⁿ-í núú-ndó.

²Te ní quide ñaha-í xii-ndo dàtná ííⁿ déhe yiquíⁿ vitna sadi camá, te ñá túú ní quide ñaha-í xii-ndo dàtná cue landú sa xèxi díta, chi ní dánèhé ñáhà-í xii-ndo ííⁿ sá ñá túú tnàhí úhú tecú tnùnì-ndó, te ñá túú ní dànèhé ñáhà-í xii-ndo ííⁿ sá xítò-í sá vâ tècú tnùnì-ndó. Te quide cuendá-í sá díú-ní dùcaⁿ vá tècú tnùnì-ndó ndèe vitna te núu na dànèhé ñáhà-í xii-ndo nchàa dava-gá tnúhu. ³Te ducaⁿ chi quide-ni-ndo nacuaá sàni iní méé-ndó, chi ndècu-ni-ndo ichi cuédú íní, te nàa ndíhi tnàha-ni-ndo, te ñá túú tnàhí cùu ííⁿnuu-ndo ndecu-ndo. Te xíáⁿ cútnuní sá méé-ní nchàa nacuaá sàni iní méé-ndó quide-ndo, te xíquide-ndo dàtná quidé nchàa ñáyiú ñá túú ndècu ichi Xítohó Jesucristú. ⁴Te dava-ndo càchí-ndó: “Yúhú cúú-í cuendá té Pàblú.” Te dava-ndo càchí-ndó: “Yúhú cúú-í cuendá té Àpolós”, duha càchí-ndó. Te sá dúcáⁿ càháⁿ-ndó xíáⁿ cútnuní sá quidé-ní-ndó mèe-ni nchaa nacuaá sàni iní méé-ndó.

⁵Te yúhú té Pàblú càchí tnúhu-í xii-ndo sá ñá túú cùnuu-í, te ni té Àpolós ñá túú cùnuu-dé chi dîcô cue tée xínu cuechi núú Yá Ndiöxí cúú-ndí, te ní càháⁿ-ndí tnúhu-gá núú-ndó, núu xíáⁿ ní sándáá iní-ndó. Te ndí dííⁿ ndí dííⁿ ndùu chiúⁿ ní táhú Yá Ndiöxí cada-ndí. ⁶Te yúhú cúú-í dàtná ííⁿ tée chìhi tatá chi dàcaháⁿ ñáhà-í xii-ndo tûha-ndo ichi Yá Ndiöxí. Te té

Àpolós cúú-dě dàtná ìíⁿ téé nàcuhũu chi téé-áⁿ ndécú-dě dánèhé ñáhá-dě xii-ndo tnũhu-gá. Te Yá Ndiòxí cúú-gă Yá quidé sàhnu tatá ní chihi-í-áⁿ, te duha càháⁿ-í chi ðiu-gá quidé-gă tá nihí ndéé-ndó ndècu-ndo ichi-gá. ⁷Te núu xíáⁿ ni téé chihi tatá te ní téé nàcuhũu ñá túú cùnuu-güedé, dico Yá Ndiòxí ío cùnuu-gá chi ðiu-gá quidé-gă xĩnu tatá-áⁿ te sàhnu-xi. ⁸Te ìíⁿ-ni cùu téé chihi tatá ndihi téé nàcuhũu. Te ducaⁿ sàtnahá-xi cùu nchúhú cue téé xĩquide chiúⁿ Yá Ndiòxí, te nàcuáa ndùu chiúⁿ ní quide-ndí te ducaⁿ cùnduu táhú taxi Yá Ndiòxí nduu táhú-ndí. ⁹Te nchòhó cúú-ndó dàtná ìíⁿ xichi núú nĩ quée tatá, te nchúhú cúú ìíⁿ-nuu-ndí quidé chiúⁿ-ndí xíáⁿ. Te ducaⁿ sàtnahá-xi cùu-ndo chi cùu cuendá ñáhá Yá Ndiòxí xii-ndo, te nchúhú cúú ìíⁿ-nuu-ndí quidé-ndí chiúⁿ-gá.

Te cùu tucu-ndo datná ìíⁿ vehe sá vítná sáá, te ducaⁿ sàtnahá-xi cùu-ndo chi Yá Ndiòxí quidé-gă tá sàhnu nihnu-ndo ichi-gá cuáháⁿ. ¹⁰Te yúhú cúú-í dàtná ìíⁿ téé cùnuu dacia vehe te ní tava-í cimièntú-xi, te ðiíⁿ cue téé véxi dàcaa-güedé ndóho, te ìíⁿ ìíⁿ cue téé-áⁿ ìo xini ñuhu-xi cada cuendá-güedé nàcuáa dacàa-güedé. Núu ducaⁿ sàtnahá-xi cùu yúhú chi Yá Ndiòxí ní taxi-gá chiúⁿ quide-í te chĩndee ñaha-gá, chi díhna-gá-í ní quixi-í ní càháⁿ-í tnúhu Xítohó Jesucristú núú-ndó, te ðiíⁿ cue téé véxi dàcuaha ñaha-ná xii-ndo tnũhu-gá, te ìíⁿ ìíⁿ cue téé-áⁿ ìo xini ñuhu-xi cada cuendá-güedé nàcuáa dacuàha ñaha-güedé xii-ndo tnũhu-gá. ¹¹Te cimièntú vehe-áⁿ cada iní-ó sã cúú-xí mèe Xítohó Jesucristú, te ducaⁿ chi yúhú ní dánèhé ñáhà-í xii-ndo nĩ ngúndecu ndihi-ndo Xítohó Jesucristú, te vá yòo-gá cundecu ndihi-ndo chi ìíⁿ ðiíⁿ-ni-gă ndécú. ¹²Te dava cue téé dàcaa-güedé vehe váha te chihi-güedé díhúⁿ cuàáⁿ, ndihi díhúⁿ cuixíⁿ, ndihi

yúú sã ìo vii càa. Te dava-güedé dacàa-güedé vehe vítú, te dava-güedé dacàa-güedé vehe ité, te dava-güedé dacàa-güedé vehe tnuvixiⁿ. ¹³Te sáá nduu te nchaa vehe-áⁿ càyú-xi, te vehe vítú-áⁿ ndihi vehe ité-áⁿ ndihi vehe tnuvixiⁿ-áⁿ ndoo ndoo càyú, te nchaa vehe váha-áⁿ vã càyú-xi cuéi na yãha ñuhú. Te nchaa cue téé ní dácáá vèhe váha-áⁿ cada iní-ó sã cúú-güedé ñáyiu ío váha quide chiúⁿ Yá Ndiòxí. Te nchaa cue téé ní dácáá vèhe vítú, ndihi cue téé ní dácáá vèhe ité, ndihi cue téé ní dácáá vèhe tnuvixiⁿ cada iní-ó sã cúú-güedé ñáyiu ñá túú cuiní cada chiúⁿ Yá Ndiòxí nàcuáa tàú-xi cunduu. Te sáá nduu te cutnùni nàcuáa ndùu chiúⁿ ní quide ìíⁿ ìíⁿ ñáyiu, chi Yá Ndiòxí càháⁿ-gá nàcuáa ndùu chiúⁿ ní quide ìíⁿ ìíⁿ ñáyiu ní quide chiúⁿ-gá. ¹⁴Te cue ñáyiu ío váha xĩquide chiúⁿ Yá Ndiòxí te cùdíi chiúⁿ quidé-yu, te ñáyiu-áⁿ nĩhĩ-yu sá ndúú tãhũ-yu. ¹⁵Te cue ñáyiu ñá túú quide chiúⁿ Yá Ndiòxí nàcuáa tàú-xi cunduu, te vá cùdíi chiúⁿ ní quidé-yu chi cuíta te ndóo-ná-yu duha, dico mèe-yu chi naníhí tãhũ-yu.

¹⁶Te yúhú càháⁿ-í dóho-ndo dandacu-í iní-ndó sã cúú-ndó dàtná vehe Yá Ndiòxí, chi Espíritú-gá ndécú ndihi ñaha-xi xii-ndo. ¹⁷Te núu yoo na dànaa ñaha xii nchohó ñáyiu cùu veñúhu-gá, te Yá Ndiòxí danàa ñaha-gá xii ñáyiu-áⁿ, te ducaⁿ càda-gá chi nchòhó cúú-ndó ñáyiu cùu cuendá-gá.

¹⁸Te vá dándahú-ndó mèe-ndo sã ìo túha-ndo. Te núu ìo dava-ndo sàni iní-ndó sã túha-ndo dàtná sání iní cue ñáyiu ñá túú ndècu ichi Yá Ndiòxí, te cada-ndo sã cúú-ndó dàtná ñáyiu ñá túú tnàhí túha, te ducaⁿ te cuu ndisa-ndo ñáyiu túha sã cúú-xí Yá Ndiòxí. ¹⁹Te nchaa sã xini tnùnì nchaa ñáyiu càchí sã ìo túha ñá túú ndècu ichi Yá Ndiòxí ñá túú nàndíhi-xi sã cúú-xí-gă. Te càchí-xi núú tütú-gá: “Nchaa ñáyiu càchí sã ìo

túha te Yá Ndiöxí dandöo canúú ñáhá-gă xií-yu núú nchaa sá quidě-yu”, duha cächí-xi núú tütú-gá. ²⁰ Te cächí tucu-xi ingá xichi: “Yá Ndiöxí cútnúni iní-gá nchaa nàcuáa sàni iní ñáiyu cächí sá ïo túha. Te nchaa nàcuáa sàni iní-yu-á” cächí-gá sá ñà túú vèdana nàndíhi-xi”, duha cächí-xi núú tütú-gá. ²¹ Núu xíá” cáhá”-í dóho-ndo sã vã cächí-ndo sã nchúhú cue tée dànehé ñáhá xii-ndo tnúhu-gá ïo càhnu cuu-ndí. Te nchaa sá ïo ñuyú-a cùu-xi sá vãha sá cúu-xí-ndó. ²² Te cuëi yúhú ndihi té Àpolós ndihi té Pèlú ndécú-ndí sá cúu-xí-ndó, te cuëi nchaa sá ïo ñuyú-a te cuëi nchaa nduu ndècu-ndo te cuëi sá cùu-ndó dico nchaa cùu-xi sá vãha sá cúu-xí-ndó. Te cuëi nchaa sá ndécú tnávíí, te cuëi nchaa sá cóo ndèé cuèé-gá nchaa cùu-xi sá vãha sá cúu-xí-ndó. ²³ Te mee-ndo ndècu-ndo sá cúu-xí Xítohó Jesucristú, te mee Xítohó Jesucristú ndécú-gá sá cúu-xí Yá Ndiöxí.

**Nàcuáa nduu chiuⁿ quide
cue tée ní táuchíúⁿ Xítohó
Jesucristú cáháⁿ tnúhu-gá**

4 Te cada cuèndá-ndó sã nchúhú dicó-ni cue tée xínu cuechi núú Xítohó Jesucristú cúu-ndí, te chiúⁿ-á” ní taxi Yá Ndiöxí quidè-ndí càháⁿ-ndí tnúhu sá ní cachí-gá yíyùhu ni cuu. ² Te xini ñuhu-xi sá ncháá ñáiyu ducaⁿ ní sãñaha Yá Ndiöxí chiúⁿ quidè-yu cada ndáá-yu cadá-yu chiúⁿ-á”. ³ Te yúhú ñá túú quide cuèndá-í nũ nása nduu tnúhu càháⁿ-ndó cuèndá-í nũ cùu-í tée vãha àdi ñá túú cùu-í. Te diu-ni ducaⁿ ñà túú quide cuèndá-í nũ nása-gá càháⁿ nchaa dava-gá ñáiyu cuèndá-í. Te ni mée-í ñá túú càháⁿ-í nũ cùu-í tée vãha àdi ñá túú cùu-í. ⁴ Te sãnuu iní-í sá ñà túú ñà cúmãni-í núú Yá Ndiöxí, dico ñá dífú sã xíá” te cachí-í sá ñà túú cuëchi-í ndécú núú-gá, chi mee-gã ñáhá ndáá-gá te núu nása quide-í ndécú-í. ⁵ Te nchòhó vá càháⁿ-gá-ndó sã ñà túú

cùndáá ñáiyu núú Yá Ndiöxí, chi vátá sãá-gá nduu cùndáá cuëchi-yu. Te na sãá nduu quixi tucu Xítohó Jesucristú te dàvá-á” dàtúu-gá nchaa sá quidè-yu, nchaa sá ñà túú xiní-ó quidè-yu vitna, te ducaⁿ dàtúu-gá nchaa nàcuáa sàni iní-yu. Te Yá Ndiöxí cáháⁿ vãha-gá cuèndá nchaa ñáiyu ní quide vãha.

⁶ Te nchòhó ñáiyu ndècu ndihi-í ichi Xítohó Jesucristú, càcunehe-í té Àpolós ndihi yúhú núú-ndó dànehé ñáhá-í xii-ndo nàcuáa cada-ndo cuèndá ducaⁿ cùu-xi ìi” sá vãha sá cúu-xí-ndó, ndihi cuèndá sá nchòhó canchicú” nihnu-ndo càda-ndo mee-ni nchaa nacuáa yòdo tnuní núú tütú Yá Ndiöxí. Te ducaⁿ te vá cächí-ndó sã ìi” tée càháⁿ tnúhu Yá Ndiöxí ïo-gá càhnu cuu-dé dàcúúxí ìngá-dé. ⁷ Te nchòhó vá cächí-ndó sã ïo-gá cúmnu-ndo dàcúúxí dàva-gá ñáiyu chi Yá Ndiöxí ní quide-gá ní ngún-decu ndihi-ndo nchaa sá xiní tnùn-ndó. Te mee-gã ducaⁿ ní quide-gá ¿Te ná cuèndá nchòhó ducaⁿ quide cahnu-ndo mee-ndo? Te quide-ndo datná tnúhu sá mée-ndó ní quide-ndo dùcaⁿ ní ngún-decu ndihi-ndo nchaa sá xiní tnùn-ndó.

⁸ Te nchòhó quidè-ndó sã ñà túú tnáhí-gá ná cúmãni-ndó núú Yá Ndiöxí, te quide-ndo sá ni ñihí-ndó nchaa sá cuiní-ndó núú-gá ndécú ndihi-ndo, te sãnuu sá cúu-ñà-ndó dàtná cue tée yìndaha ñáiyu, te nchúhú ñá túú cùu ìi”nuu ndihi ñaha-ndí xii-ndo quìndaha ndihi ñaha-ndí xii-ndo ñáiyu, ìte vãha-ni te núu dicó ndisa sá yìndaha-ndo ñáiyu chi tnáhá nchúhú ní tnahá ndihi ñaha-ndí xii-ndo quìndaha-ó-yu te núu dicó cúu-xí ìi” sá ndáa dico ñáhá! ⁹ Te yúhú quidè cuèndá-í sá nchúhú cue tée ní táuchíúⁿ Xítohó Jesucristú cáháⁿ tnúhu-gá núú ñáiyu ní cachí Yá Ndiöxí sá cúu-ndí cue tée ñá túú nàndíhi sá cúu-xí dàva-gá ñáiyu. Te ní cachí tucu-gá sá cúu-ndí dàtná cue ñáiyu sa ní tnahá òrè cuú-xi quíhíⁿ nacháhu cuëchi-xi,

te nchaa ñáyiú cùñúhu ñàhá-yu xii-ndí sá dúcáⁿ ndòho-ndí, te tnàhá nchaa espíritú cùñúhu ñaha-xi xii-ndí. ¹⁰Te cuèndá sá xínú cuèchi-ndí núú Xítóhó Jesucristú, xíáⁿ cúú-ndí dàtná cue tée ñá túú vèdana nàndíhi sá cúú-xí ñáyiú. Te nchòhó quidé-ndó sá cúú-ndó ñáyiú ío túha ndècu ndíhi Xítóhó Jesucristú. Te ñáyiú cächí-yu sá nchúhú cúú-ndí cue tée ñá túú ndàcu cada ìⁿ sá cádá sá cúú-xí Yă Ndiöxí. Te nchòhó quidé-ndó sá cúú-ndó ñáyiú ío vâha ndàcu quide ìⁿ sá sání iní-ndó sá cúú-xí-gă. Te cue ñáyiú dàquee tihú ñáhă-yu xii-ndí, te nchòhó néhě-yu sá yîñúhu núú-ndó. ¹¹Te nchúhú chi nchaa-ni nduu ío ndòho-ndí, chi xihí-ndí docó, yìchí-ndí ndute, te ñá túú dõó-ndí, te nchaa ñáyiú quide úhú ñáhă-yu xii-ndí, te ni vèhe-ndí ñá túú ndéé cáá cùndecu-ndí. ¹²Te ío ndòho-ndí quidé chùⁿ-ndí nihí-ndí sá xéxí-ndí. Te cue ñáyiú xicuéhé ñáhă-yu xii-ndí dico xicáⁿ táhú-ndí núú Yă Ndiöxí cuèndá-yu, te ñá cúú tnàhí quini ndéé ñáhă-yu xii-ndí dico quide cahnu iní-ndí nchaa sá quidé ñáhă-yu. ¹³Te mee-ni tnúhu cuèhé tnúhu duha cãháⁿ-yu cuèndá-ndí dico sàcahnu iní-ndí te dâsahú-ndí-yu mee-ni tnúhu vâha. Te cächí-yu sá cúú-ndí dàtná ìⁿ sá ñá túú-gă vèdana nàndíhi, te nchaa-ni nduu ducaⁿ cãháⁿ-yu xãháⁿ-yu xii-ndí.

¹⁴Te yúhú duha cãháⁿ-í núú tütú-a dâsahú ñáhà-í xii-ndo, dico ñá dífú tnúhu sá cúú cãháⁿ núú-ndó cãháⁿ-í. Te duha cãháⁿ-í dóho-ndo chi quide iní-í sá sũúni dàtná déhe mee-í cúú-ndó chi ío cùu iní ñáhà-í xii-ndo. ¹⁵Te nchaa-o ndècu-o ichi Xítóhó Jesucristú vitna, dico yúhú cúú-í tée díhna nuu nĩ dánèhé ñáhá xii-ndo nacuaá ndùu tnúhu sá cãháⁿ nãcuáa naníhí tãhú-ó, núú xíáⁿ cúú-í dàtná tãtá-ndó. Te cuèi vâi vihi cue tée na quixi-güedé danèhé ñáhă-güedé xii-ndo tnúhu-gă dico ìⁿ

dii-ni yúhú cúú-í tée díhna nuu-gă ní dánèhé ñáhá xii-ndo tnúhu-gă. ¹⁶Núu xíáⁿ cãháⁿ-í dóho-ndo sã cãchícúⁿ nihnu-ndo cãda-ndo nchaa nacuaá quide-í.

¹⁷Te xíáⁿ núu sa ní tendaha-í té Timùteú véxi coto ñaha-dé xii-ndo, te tée-áⁿ ío cùu iní-í-dé te quide ndáá-dé, te cùu-dé dàtná déhe-í chi yúhú ní sanu ichi-í-dé ichi Xítóhó Jesucristú, te tée-áⁿ cächí tnúhu-dé xii-ndo nchaa nacuaá quide-í ndécú-í ichi-gă. Te diu-ni nãcuáa na cächí tnúhu-dé-áⁿ diu-ni ducaⁿ quide-í nchaa xichi núú tàcá ñáyiú dàcuaha tnúhu Xítóhó Jesucristú. ¹⁸Te dava nchòhó ío quide cahnu-ndo mee-ndo chi sání iní-ndó sá vã quixí-gă-í quixi coto ñaha-í xii-ndo. ¹⁹Dico núu mee Yă Ndiöxí ná cächí-gă te ío ndíhi quixi coto ñaha-í xii-ndo, te dàvá-áⁿ quini-í te núu nása quide nchaa ñáyiú ducaⁿ ío xiquide cãhnu mee-xi-áⁿ ndécú-yu ichi Xítóhó Jesucristú. Te vá cádá cuèndá-í tnúhu cãháⁿ-yu chi chùⁿ quidé-yu cada cuèndá-í. ²⁰Te vitna yîndaha ñaha Yă Ndiöxí xii-o, te chindee ñaha-gă xii-o quide-o nchaa sá vâha sání iní-ó quide-o te ñá dífú mée-ni sá cãháⁿ-ó. ²¹Te ío chí cání iní núu ndè-dacãa sá vâha-gă cada-í òré ná quéxio-í núú ndécú-ndó, núu sá ténãá ñáhà-í xii-ndo àdi sá cãháⁿ ndíhi ñaha-í xii-ndo ndíhi tnúhu vii tnúhu vâha nãcuáa cut-nùni iní-ndó sá cúú iní ñáhà-í xii-ndo.

Ìⁿ cuèchi cãhnu vihi

5 Te yúhú sa ní nhí ndãá-í tnúhu nãcuáa cùu ndecu-ndo, chi ìⁿ tée ndècu ndíhi-ndo ndeca-dé nãná chãhá-dé. Te xíáⁿ cúú-xí ìⁿ cuèchi cãhnu vihi, chi ndéé nchaa ñáyiú ñá túú ndècu ichi Yă Ndiöxí cächí-yu sá vã cúú tnàhí ducaⁿ cãda-o. ²Te nchòhó ío quide cahnu-ni-ndo mee-ndo xíndecu-ndo! ;Te tàú-ndó sã cùndiyí-ndó ndixi cuèchi iní-ndó sã dúcáⁿ cùu ndecu-ndo ni cuu!

Te tée ducaⁿ quide-áⁿ xíní ñùhu-xi sá vǎ dáńá-gǎ-ndó ñihí tnáhá ndìhi ñaha-dé xii-ndo ni cùu dico ñá túú dùcaⁿ quide-ndo. ³Te yúhú ñá túú ndècu ndìhi ñaha-í xii-ndo dico dàtná tnúhu sá ndécú ndìhi ñaha-í xii-ndo chi ducaⁿ-ni ò ñùhu iní ñáhà-í xii-ndo. Te yúhú càchí-í sá náchǎhu tée-áⁿ cuèchi-dé sá dúcáⁿ quide-dé, te ñiu-ni ducaⁿ càháⁿ-í núú ndó te núu dicó ndécú ndìhi ñaha-í xii-ndo. ⁴Te òré nàtácá-ndó càháⁿ ndìhi-ndo Yǎ Ndiòxí te ñiu-ni Xítóhó Jesucristú ñá túú dàña ndéé-gá chíndèe ñaha-gá xii-ndo, te òré-áⁿ cada-ndo nàcuáa cuíní Xítóhó Jesucristú cada-ndo, te cada iní-ndó sǎ tnáhá-í ndécú ndìhi ñaha-í xii-ndo. ⁵Chi tàú-xi sá tée ducaⁿ quide-áⁿ daquèe tǎhú-ndó-dě, te ducaⁿ te sácufhná dandòho ñaha-xi xii-dé cuèi na cùú-dé, dico na sǎá nduu te nduu táhú-dě cundecu-dé ndìhi Xítóhó Jesucristú.

⁶Te nchòhó ñá túú ndùu váha-xi sá càchí-ndó sǎ ò càhnu cuu-ndo. Te xíní-ndó sǎ cuèi luha-ni levadùrá ná quǎhu yuchi cuáha pǎá dándàa-xi cuèi luha-ni nà quǎhu te ñihí-ni yuchi sàháⁿ ndoho-xi. Te ducaⁿ sǎtnáhá-xi cùu nchòhó chi núu ndècu ndìhi-ndo ñⁿ ñáyiu quide sá ñà túú vǎha te nchaa-ndo ñà túú-gǎ cúú vǎha iní-ndó ndècu-ndo. ⁷Te xíní ñùhu-xi sá cǎdá-ndó dàtná quídé cuè ñáyiu quide vico pascuá, chi ñá túú chihí-yu levadùrá yuchi cuáha pǎá xéxí-yu nduu quidé-yu vico-áⁿ. Te sá quǎhu pǎá-áⁿ cada iní-ó sǎ cúú-xí nchàa sá cuèhé sá dúhá ñí xóo cada-ndo. Te vǎ cǎdá-gǎ-ndó ñí ñⁿ sá cuèhé sá dúhá, te ducaⁿ te cuu-ndo ñáyiu váha chi sa ní nduu ndoo ní nduu nine iní-ndó. Te cue mbéé cue quiti ní xóo cahni-güedé nduu pascuá cue quiti-áⁿ cada iní-ó sǎ cúú-güedí datná Xítóhó Jesucristú nàcuáa ní xihí-gá núú cùrúxí. ⁸Te núu xǎⁿ xíní ñùhu-xi sá vǎ cǎdá-gǎ-ndó ñí ñⁿ sá cuèhé sá dúhá sǎ ñí xóo cada-ndo,

te ñí vǎ cúhúⁿ-gǎ iní-ndó te ñí vǎ cǎdá-gǎ-ndó, te ñí yùhu ñí iní-ná-ndó cǎda-ndo mee-ni sá vǎha.

⁹Te tutú sá sà ní dáquíxi-í ndaha-ndo ñí cachí-í sá vǎ ñihí tnáhá-ndó ndìhi cue ñáyiu ndècu ichi díí iní. ¹⁰Te sá dúcáⁿ càháⁿ-í núú tütú ní dáquíxi-í ndaha-ndo te vǎ cǎní iní-ndó sǎ yúhú càchí-í sá vǎ cúú-gǎ tnáhá tnúhu-ndo ndìhi cue ñáyiu ndècu ichi cuèhé ichi duha, ndìhi ñáyiu ndècu ichi díí iní, ndìhi ñáyiu xihò nchaa sá ò ñuyú, ndìhi ñáyiu dùhu sá ndécú ndìhi tnaha ñáyiu-xi, ndìhi ñáyiu quide cahnu sá càchí-yu cùu ndióxí te ñá ndàá sá ndiòxí cúú-xí chi dicó cue tée ñuyú-a ní cadúha nchaa xǎⁿ, chi núu ducaⁿ na cǎda-ndo vǎ tnáhá tnúhu-gǎ-ndó ndìhi-yu te xíní ñùhu-xi sá vǎ cùndècu-gǎ-ndó núú ndécú-yu. ¹¹Te ñá túú dùcaⁿ quee-xi nacuáa càháⁿ-í núú tütú-í, chi yúhú càchí-í sá vǎ cúú tnáhá tnúhu-ndo ndìhi ñáyiu càchí sá ndécú ichi Xítóhó Jesucristú te ñá ndàá sá ndécú-yu ichi-gá. Te núu cúú-yu ñáyiu ndècu ichi díí iní, àdi cuú-yu ñáyiu xihò nchaa sá ò ñuyú-a, àdi cuú-yu ñáyiu quide cahnu nchaa sá càchí-yu cùu ndióxí te ñá ndàá chi dicó cue tée ñuyú-a ní cadúha nchaa xǎⁿ, àdi cuú-yu ñáyiu yiti yùhu-xi, àdi cuú-yu ñáyiu quihu, àdi cuú-yu ñáyiu dùhu sá ndécú ndìhi tnaha ñáyiu-xi, te nchaa ñáyiu ducaⁿ càchí sá ndécú ichi-gá te ñá ndàá te ducaⁿ xíquidè-yu, te ñí vǎ cúú ñihí tnáhá-ndó ndìhi-yu caxi-ndo ndìhi-yu. ¹²⁻¹³Te ñá díú yúhú cúú-í tée càháⁿ cuendá nchaa ñáyiu ñá túú ndècu ichi Xítóhó Jesucristú núu quide ndàá-yu àdi ñá túú quide ndàá-yu ndécú-yu, chi mee Yǎ Ndiòxí càháⁿ-gǎ te núu nása quidé-yu ndécú-yu. Dico nchòhó chi tàú-ndó cǎda cuendá-ndó núu nása quide cue ñáyiu ndècu ndìhi-ndo ichi Xítóhó Jesucristú. Núu xǎⁿ xíní ñùhu-xi daquèe tǎhú-ndó tée ducaⁿ ñà túú quide váha ndècu

ndihi-ndo-áⁿ, te vá dáñá-gă-ndó nihí tnáhá ndihi ñaha-dé xii-ndo.

Nàcuáa tàù-xi cada ñáyiù ndècu ichi Xítohó Jesucristú te núu ñá túú ndècu ndihi váha tnàhá-yu

6 Te dava nchòhó òrè ñá túú ndècu ndihi váha tnàha-ndo te cùyii-ndo cuáháⁿ-ndó núú cuè téè cùchiuⁿ ñá túú ndècu ichi Xítohó Jesucristú sàcáⁿ cuéchi-ndo, te ñá túú òucaⁿ taù-xi cada-ndo chi núú cuè téè ndècu ichi-gá ducaⁿ tàù-ndó quíhíⁿ-ndó càcáⁿ cuéchi-ndo. ²Te nchòhó sa nàha-ndo sá ncháá ñáyiù cùu cuendá Yă Ndiòxí sáá nduu cãháⁿ-yu te núu ní quide ndáá nchaa dava-gá ñáyiù àdi ñá túú ní quide ndáá-yu, te nchòhó tnàhá-ndó cùu-ndo ñáyiù ducaⁿ cãháⁿ, te núu ducaⁿ te cutnùní iní-ndó sã ndácú-ndó càda ndáá-ndó nchaa cuéchi sá ñá túú ùhú cundáá vitna ndècu-ndo ñuyíú-a. ³Te nchòhó sa nàha-ndo sá ncháá ndéé cue espíritú xínú cuèchi núú Yă Ndiòxí sáá nduu cãháⁿ-ó te núu nása quide-xi ndecu-xi. ¡Núu xíáⁿ cùtnùní iní-ó sã úúⁿ-gã ndacu-o càda ndáá-ó nchaa cuéchi sá ìó ñuyíú-a! ⁴Te núu ìó dava-ndo ìó nása cùu ndecu-ndo te xínáá-ndó, te vá quíhíⁿ-ndó càcáⁿ cuéchi-ndo núú cuè téè ndèhe-ndo sá ñá túú ndècu-güedé ichi Yă Ndiòxí, dico nchòhó chi da núú cuè téè-áⁿ cuáháⁿ-ndó sàcáⁿ cuéchi-ndo. ⁵Te duha cãháⁿ-í cuendá cucahaⁿ núú-ndó chi ñá túú quide váha-ndo sã dúcáⁿ quide-ndo. ⁶Te náa dicó-nã ñá túú tnàhí ìíⁿ téè cùtnuní iní-xi nàcuáa cada ndáá cuéchi-ndo ndècu ndihi-ndo ichi Xítohó Jesucristú-áⁿ? ⁶Te nchòhó, ñá túú quide váha-ndo, chi dava-ndo cuáháⁿ-ndó núú cuè téè ñá túú ndècu ichi Xítohó Jesucristú sàcáⁿ cuéchi-ndo cuendá dava-gá cue ñáyiù ndècu ndihi-ndo ichi-gá.

⁷Te ñá túú quide váha-ndo sã dúcáⁿ nàa ndihi tnàha-ndo te cuáháⁿ-ndó sàcáⁿ cuéchi-ndo, te váha-gá sá cãdá cãhnu iní-ndó cuéi nándi na càda ñaha tnaha ñáyiù-ndo xii-ndo cuéi dùhú-yu sá ndécú ndihi-ndo dico cada cãhnu-ni iní-ndó. ⁸Dico nchòhó chi ñá túú quide cãhnu iní-ndó chi da uuⁿ-gá ñá túú quide váha-ndo sàcúú-xí tnàha ñáyiù-ndo, chi cùu ùhú iní-ndó-yu, te dùhu-ndó-yu, te ndéé méé-ndó nàcuáa ndècu-ndo ichi Xítohó Jesucristú ducaⁿ quide tnaha-ndo.

⁹Te nchòhó sa nàha-ndo sá ncháá ñáyiù ndècu ichi cuehé ichi duha vá ndúú tãhú-yu cundecú-yu núú ndécú Yă Ndiòxí táxí tnùní-gá, núu xíáⁿ vá cání iní-ndó sã ñáyiù-áⁿ nduu tãhú-yu cundecú-yu ndihi-gá. Te ni cuè ñáyiù ndècu ichi díí iní, te ni cuè ñáyiù quide cãhnu nchaa sá cãchí-yu cùu ndiòxí te ñá ndáa chi dicó cue téè ñuyíú-a ní cadúha nchaa xíáⁿ, te ni cuè téè cãháⁿ ndihi ñadìhí te ñá díú ñadìhí-güedé cùú-yu, te ni cuè ñáyiù òhí cãháⁿ ndihi téè te ñá díú yí-yu cùu-güedé, te ni cuè téè cãháⁿ ndihi tnàha téè-xi, ¹⁰te ni cuè ñáyiù dùhu, te ni cuè ñáyiù xihó sá ndécú ndihi tnaha ñáyiù-xi, te ni cuè ñáyiù quíhu, te ni cuè ñáyiù cãháⁿ ùhú, te ni cuè ñáyiù òanícuehé tnàha ñáyiù-xi te dùhu ñahá-yu, te ni ìíⁿ cue ñáyiù duha xíquide vá ndúú tãhú-yu cundecú-yu núú ndécú Yă Ndiòxí táxí tnùní-gá. ¹¹Te dava nchòhó ducaⁿ ní xóo cada-ndo ni cùu, te vitna ní cuu-ndo ñáyiù sa ní nduu ndoo ní nduu nine iní-xi, te ní cuu-ndo ñáyiù cùu cuendá Yă Ndiòxí, te ní cuu tucu-ndo ñáyiù ñá túú-gã cuéchi-xi ndècu núú-gã. Te ducaⁿ ní quide ñaha Yă Ndiòxí xii-ndo sã vãha sá cuendá Xítohó Jesucristú, te ní ngún-decu ndihi-ndo Espíritú Yă Ndiòxí.

Nàcuáa ndùu cuendá yiqui cùñú-ó

¹²Te cãchí ñáyiù sá ncháá sá sání iní-ó cuu cada-o, te ndáá cãháⁿ-yu dicó-ni sá

ñã ncháá cùu-xi sá vãha sá cúú-xí-ó. Te núu cuíní nchaa sá sání íní-ó-ãⁿ taxi tñmí ñáhá-xí te vá cádá-ó. ¹³Te nchòhó sa xíní-ndó sã ncháá sã xéxí-ó cuãnguee-xi xití-ó, te xití-ó ñí cuáha tñàhí-xi sá cúhúⁿ nchàa sá cáxí-ó, dico xití-ó ndìhi nchaa sá xéxí-ó chí naa-xi. Te Xítóhó Jesucristú nêhé cuendá-gá yiqui cùñú-ó, te ducaⁿ yìqui cuñú-ó cùu-xi cuendá-gá, te ñã túú ní cuáha yiqui cùñú-ó sã cùndècu-xi ichi díí íní. ¹⁴Te dàtná ní quide Yá Ndiòxí ní dándótó-gã Xítóhó Jesucristú ducaⁿ càda ñaha-gá xii nchoo tùcu chí dandòto ñaha-gá xii-o nñu na cùú-ó, chí ndàcu-gá quidé-gã nchaa sá vãha.

¹⁵Te nchòhó sa ñaha-ndo sá yìqui cuñú-ó cùu-xi cuendá Xítóhó Jesucristú chí ñⁿ-ni cùu-o ndìhi-gá, núu xíãⁿ ñã túú tñàhí ndùu vãha-xi cáháⁿ ndìhi-o ñãyiu ndècu ichi díí íní, chí yiqui cùñú-ó cùu-xi cuendá Xítóhó Jesucristú, te núu ducaⁿ na càda-o te cada íní-ó sã cuendá-ñã ñãyiu-áⁿ cúú yìqui cuñú-ó, núu xíãⁿ ñã túú tñàhí ndùu vãha-xi ducaⁿ càda-o. ¹⁶Te sa xíní-ndó sã nñu ñⁿ tée na càháⁿ ndìhi-dé ñⁿ ñadìhí ndécú ichi díí íní te cada íní-ó sã ífⁿ-nã yiqui cùñú cúú-yu. Te ducaⁿ càháⁿ-xi núú tütú Yá Ndiòxí núú càchí-xi: “Hⁿ tée na càháⁿ ndìhi-dé ñⁿ ñadìhí te ñⁿ-nã yiqui cùñú cúú-yu”, duha càchí-xi. ¹⁷Te ducaⁿ sãtnahá-xi cùu nchaa ñãyiu tñàhá tñúhu ndìhi Xítóhó Jesucristú, chí ñⁿ-nã cúú-yu ndìhi-gá.

¹⁸Te núu xíãⁿ càháⁿ-í dóho-ndo sã vã cùndècu-ndo ichi díí íní, chí núu ducaⁿ na càda-ndo te ñã túú tñàhí sá vãha cùu-xi sá cúú-xí yìqui cuñú-ndó chí ío dàcuíta nihnu-xi yiqui cùñú-ndó. Te nchaa dava-gá sá cuèhé sá dúhá ñã túú quide-xi yiqui cuñú-ndó dàtná quidé xíãⁿ. ¹⁹Te nchòhó sa cùtnuní íní-ndó sã yìqui cuñú-ndó cùu-xi datná ñⁿ vehe núú ndécú Espíritú Yá Ndiòxí. Te ducaⁿ sãtnahá-xi cùu yiqui cuñú-ndó chí ndècu-ndo ndìhi Espíritú-gá. Te mee-gã

ní taxi-gá Espíritú-gá ndécú ndìhi-ndo, te ñã díú mèe-ndo cuu cuendá-ndó mèe-ndo chí Yá Ndiòxí cúú cuendá ñáhá-gã xii-ndo. ²⁰Te ducaⁿ cùu-ndo ñãyiu cùu cuendá Yá Ndiòxí chí Xítóhó Jesucristú ní nacháhu-gá nchaa yíca cuèchi-ndo. Te núu xíãⁿ xíní ñùhu-xi sá ñìhí ní ndúú-ndó càda-ndo nacuaa cuu càhnu Yá Ndiòxí, te ducaⁿ tàù-xi cada-ndo chí espíritú-ndó ndìhi yiqui cuñú-ndó cùu-xi cuendá-gá.

Sáhú sã cúú-xí ñãyiu ní tñándaha

7 Te ní quexio tutú sá ñí dáquíxí-ndó ndàha-í, te vitna na càchí tñúhu-í xii-ndo cuendá tñúhu càháⁿ-ndó nñu tütú-ndó. Te vãha cada-xi te núu vá cándèca tée ñadìhí, te ducaⁿ-ni vãha cada-xi te núu ñãyiu ñìhí vá cándècá-yu tée. ²Te dìcò-ni sá nñu ducaⁿ na càda-ndo te dava-ndo càni íní-ndó cùndècu-ndo ichi díí íní. Núu xíãⁿ xíní ñùhu-xi sá ncháá cuè tée ndí dííⁿ cùndècu ñadìhí-güedé, te ducaⁿ-ni tùcu nchaa cue ñãyiu ñìhí ndí dííⁿ cùndècu yí-yu. ³Te càchí tñúhu-í xii-ndo sã ncháá cuè tée vá cúú càchí-güedé sá vã cúú càháⁿ ndìhi-güedé ñadìhí-güedé, te ñiu-ni ducaⁿ cuè ñãyiu ñìhí tucu, vá cúú càchí-yu sá vã cúú càháⁿ ndìhí-yu yí-yu. ⁴Te nchaa cue ñãyiu ñìhí chí ñã díú mèe-ní-yu cùu cuendá-yu yiqui cùñú-yu chí tñàhá cúú cuendá yí-yu, te ducaⁿ-ni nchaa cue tée tucu chí ñã díú-ní mèe-güedé cúú cuendá-güedé yiqui cùñú-güedé chí tñàhá cúú cuendá cue ñadìhí-güedé. ⁵Te cue tée vá cúú càchí-güedé sá vã cúú càháⁿ ndìhi-güedé ñadìhí-güedé. Te ni cuè ñãyiu ñìhí vá cúú càchí-yu sá vã cúú càháⁿ ndìhí-yu yí-yu. Àdi te núu ní ndatnúhu-yu sá vã dúcáⁿ càdá-yu ñⁿ úú nduu cuendá sá cuíní-yu ío cáháⁿ ndìhí-yu Yá Ndiòxí, dico nã yáha núu ná daha nduu ducaⁿ ñí ndatnúhu-yu sá vã dúcáⁿ càdá-yu te naníhí tñàhá

túcú-yu, chi núu ñáhá te cudana te vá cuácàhnu iní-yu te sácuíhná dacàháⁿ ñáhá-xí xii-yu cadá-yu sá ñà túú tàù-yu cadá-yu.

⁶Te tnúhu càháⁿ-í-a quèe-xi sá tõe ndihí ñadihí cuu candeca tnàhá-yu dico ñá túú quide yica-í sá dúcáⁿ cadá-yu. ⁷Te yúhú sání iní-í sá núu dicó sá cúú te nchaa-ndo cundecu-ndo datná ndécú-í, dico ñáhá chi mee Yá Ndióxi ní cachí-gá nàcuáa nduu táhú-ó ñⁿ ñⁿ-o cundecu-o, chi dava-o ní cutáhú-ó núú-gã sá cundècu ñadihí-ó te dava-o ñáhá. ⁸Te càhí tnúhu-í xii nchòhó cue tée vátá nihí-gá ñadihí-xi sá vâha-gá sá núu vá cundècu ñadihí-ndó datná yúhú. Te ducaⁿ-ni nchòhó cue ñáyiu ñáhí ñáyiu vátá nihí-gá yii-xi sá vâha-gá sá núu vá cundècu yii-ndo. Te ñiu-ni duha càháⁿ-í sá cúú-xí nchàa nchòhó ñáyiu ñáhí ní quendóo quèe sá vâha-gá sá núu vá cándeca-gá-ndó tõe. ⁹Te càhí tnúhu-í xii nchaa-ndo sã núu xito-ndo sá vã cundèe iní-ndó cundecu mee-ndo te vâha-gá sá núu tnândaha-ndo, te ñá ñúú sã méé-ní cãni cuehé cani duha iní-ndó cundecu-ndo.

¹⁰Te nchaa nchòhó ñáyiu sa ní tnândaha càháⁿ-í dóho-ndo, te ñá ñúú mèe-í duha càhu iní-í càháⁿ-í dóho-ndo chi Xítohó Jesucristú ducaⁿ dàcahu iní ñáhá-gã xii-í, chi mee-gã cuiní-gá cada-ndo nàcuáa na càháⁿ-í-a. Te nchaa nchòhó cue ñáyiu ñáhí càháⁿ-í dóho-ndo sã vã dáñá-ndó yii-ndo. ¹¹Te núu ío dava-ndo sã ní dáñá-ndó yii-ndo, te xini ñuhu-xi sá vã cándeca-gá-ndó tõe, chi cundecu mee-ñã-ndó àdi núu ñáhá te naqueheⁿ tucu-ndo tõe ní cuu yii-ndo. Te nchaa nchòhó cue tée ndècu ñadihí-xi càháⁿ-í dóho-ndo sã vã dáñá-ndó ñáyiu cùu ñadihí-ndó.

¹²Te tnúhu na càháⁿ-í-a cùu-xi sá ní sani iní mèe-í te ñá ñúú tnúhu sá ní cachí Xítohó Jesucristú cáháⁿ-í cúú-xí. Te núu dava nchòhó cue tée ndècu ichi Xítohó

Jesucristú ndécá-ndó ñáyiu ñáhí ñáyiu ñá túú ndècu ichi-gá, te vã dáñá-ndó-yu te núu cùu vâha iní-yu ndèca ñáhá-yu xii-ndo. ¹³Te núu dava nchòhó cue ñáyiu ñáhí ñáyiu ndècu ichi Xítohó Jesucristú ndécá-ndó cue tée ñá túú ndècu ichi-gá te vã dáñá-ndó-güedé te núu cùu vâha iní-güedé ndécá ñàha-güedé xii-ndo. ¹⁴Te núu ñⁿ tée ñá túú sãndáá iní-dé Xítohó Jesucristú te ñadihí-dé sãndáá iní ñáhá-áⁿ xii-gá, te tée-áⁿ ní cuu-dé ñⁿ tée sa ní cuyatni tnahá tnúhu ndihí ñaha xii-gá sá cuendá ñadihí-dé. Te ducaⁿ sãtnahá-xi cùu tucu ñadihí ñá túú sãndáá iní ñáhá xii Xítohó Jesucristú te yii-aⁿ sãndáá iní ñáhá-dé xii-gá, te ñaha-áⁿ sa ní cuyatni tnahá tnúhu-aⁿ ndihí-gá sá cuendá yii-aⁿ, te ñiu-ni ducaⁿ sãtnahá-xi cùu cue landú-yu chi sa ní cuyatni tnahá tnúhu-güexi ndihí-gá. Te núu vá dúcáⁿ cùu te cue landú-yu-áⁿ ío xica cundecu-güexi núú-gã. ¹⁵Te núu ñⁿ tée ñá túú sãndáá iní ñáhá xii Xítohó Jesucristú cuiní-dé ñaha tnàha-dé ndihí ñadihí-dé ñaha sãndáá iní ñáhá xii Xítohó Jesucristú, te ñiu-ni na càda-dé nàcuáa sãni iní-dé. Te ñiu-ni ducaⁿ tucu te núu ñadihí ñaha ñá túú sãndáá iní ñáhá xii Xítohó Jesucristú cuiní-aⁿ ñaha-aⁿ tõe sãndáá iní ñáhá xii-gá, tée cùu yii-aⁿ te ñiu-ni na càda-aⁿ nàcuáa sãni iní-aⁿ. Chi tée sãndáá iní ñáhá xii Xítohó Jesucristú ñá túú tàù-dé cada yica-dé ñadihí-dé cundecu ndihí ñaha-aⁿ xii-dé te núu ñá túú cuiní-aⁿ. Te ñiu-ni ducaⁿ ñadihí ñaha sãndáá iní ñáhá xii-gá ñá túú tàù-aⁿ cada yica-aⁿ cundecu ndihí ñaha yii-aⁿ xii-aⁿ te núu ñá túú cuiní-dé cundecu ndihí ñaha-dé xii-aⁿ, chi Yá Ndióxi cuiní-gá sá ncháá nchòo ñáyiu ndècu ichi-gá cundecu vâha-o vã nãá-ó. ¹⁶Chi cue tée sãndáá iní tnúhu Xítohó Jesucristú ñá túú cùtnuní iní-güedé te núu ndacu-güedé canu ichi-güedé ñadihí-güedé ichi-gá àdi ñáhá te núu ñá túú sãndáá iní ñáhá-yu xii-gá, te

ducaⁿ-ni cuè ñáyiú ðìhí sàndáá iní tnúhu Xítohó Jesucristú ñá túú cùtnuní iní-yu te núu ndacú-yu canu ichí-yu yí-yu ichi-gá àdi ñáhá te núu ñá túú sàndáá iní ñáhá-güedë xii-gá.

¹⁷ Te duha na càchí tnúhu-í xii-ndo, nchaa chiúⁿ ní nduu táhú-ndó nűú Yă Ndiöxí quíde-ndó ndèè cùtnàhá ní cáháⁿ ñáhá-gá xii-ndo ní natuha-ndo ìchi-gá te ðiu-ni chiúⁿ-áⁿ cada-ndo cùndecu-ndo. Te nchaa xichi núú tàcá ñáyiú dàcuaha tnúhu-gá ðiu-ni duha càháⁿ-í dóho-yu. ¹⁸ Te nchaa cue téè ndècu señá ñii-xi dàtná ní cachi ndí Moisés, cue téè ní cáháⁿ Yă Ndiöxí ndécú ìchi-gá, te ðiu-ni ducaⁿ cùnduu-güedé cundecu-güedé, te nchaa cue téè ñá túú ndècu señá ñii-xi ní cáháⁿ-gá cundecu ichi-gá, ðiu-ni ducaⁿ cùnduu-güedé cundecu-güedé vá cuăha-güedé señá ñii-güedé. ¹⁹ Te ìⁿ-ni cùu-xi cuéi na cuăha-o señá ñii-o àdi vá cuăha-o. Te sá ïo-gá xíní ñùhu-xi cada-o xíáⁿ cúu-xí sá cádá-ó nchàa nacuáa cuíní Yă Ndiöxí. ²⁰ Chi xini ñuhu-xi sá cùndècu-ni-o datná ndécú-ó cùtnàhá ní cáháⁿ ñáhá Yă Ndiöxí xii-o ní ngùndecu-o ìchi-gá. ²¹ Te núu cùu-ndo ñáyiú ñá túú tnàhí dàñá quee núú chíúⁿ pàtróⁿ-xi cùtnàhá ní cáháⁿ ñáhá Yă Ndiöxí xii-ndo, te ñá túú nă cani iní-ndó, dico núu dàña ñaha patróⁿ-ndó queè-ndo núú chíúⁿ-ndó te váha-ni quee-ndo nűú chíúⁿ-ndó. ²² Te sátá ní cáháⁿ ñáhá Xítohó Jesucristú xii nchòhó ñáyiú ducaⁿ ñá túú tnàhí dàñá quee núú chíúⁿ pàtróⁿ-xi-áⁿ, te ní cuu-ndo dàtná ñáyiú dàñá queé nűú chíúⁿ pàtróⁿ-xi sá cúu-xí-gá, te ducaⁿ chi ñá túú-gá ndécú-ndó ìchi cuehé ichi duha. Te nchòhó ñáyiú dàñá queé nűú chíúⁿ pàtróⁿ-xi cùu-ndo datná ñáyiú ñá túú tnàhí dàñá quee núú chíúⁿ pàtróⁿ-xi sá cúu-xí Xítohó Jesucristú, te ducaⁿ chi xinu cuechi-ná-ndó nűú-gá. ²³ Te Yă Ndiöxí ní nduu cuendá ñáhá-gá xii-o chi Xítohó Jesucristú ní

nacháhu-gá nchaa yíca cuèchi-o sá ndécú nűú Yă Ndiöxí ní cùu, te vá dàñá-ndó sá tnàha ñáyiú-ndo nàdatuhú iní ñáhá-yu xii-ndo vá cúnú cuèchi-ndo núú Xítohó Jesucristú nacuáa tàú-xi cunduu. ²⁴ Te núu xíáⁿ càchí tnúhu-í xii nchaa nchòhó ñáyiú ndècu ndihí-í ichi Xítohó Jesucristú sá cùndècu-ni-ndo datná-ni ndècu-ndo ndéè cùtnàhá ní cáháⁿ ñáhá-gá xii-ndo, te ðiu-ni ducaⁿ cùndecu-ndo ichi-gá.

²⁵ Te càchí tnúhu tucu-í xii-ndo sá Xítohó Jesucristú ñá túú càchí tnúhu-gá xii-í nűu nása cáháⁿ-í cuendá nchaa ñáyiú vátá tnàndaha-gá. Te duha sàni iní-í cáháⁿ-í cuendá-yu, te nchòhó cuu quíndáá iní-ndó tnúhu càháⁿ-í chi Xítohó Jesucristú chindèe chitúu ñaha-gá xii-í. ²⁶ Te yúhú càchí-í sá sá cuendá nchaa tnúndòho tnúhu ndàhú ìo ñuyú-a vitna, te váha-gá sá ncháá ñáyiú te núu nása xíndecú-yu te ducaⁿ-ni na cùndecú-yu. ²⁷ Te nchaa cue téè ndècu ñadihí-xi te ducaⁿ-ni na cùndecu-güedé ndihí-yu, te nchaa cue téè ñá túú ñadihí-xi te ducaⁿ-ni na cùnduu-güedé vá ndúcú-güedé ñadihí-güedé. ²⁸ Dico nchaa cue téè na ndècu ñadihí-xi te ñá ðfú ìⁿ cuèchi cùu-xi sá dúcáⁿ ná ndècu-güedé ñadihí-güedé, te ðiu-ni ducaⁿ cùu tucu cue ñáyiú ðìhí te núu na ñihí-yu yí-yu chi ñá ðfú ìⁿ cuèchi cùu-xi sá dúcáⁿ ñihí-yu yí-yu. Te núu cue téè na ñihí-güedé ñadihí-güedé te nándi ndohó-yu cundecú-yu ñuyú-a, te núu xíáⁿ duha càháⁿ-í cuendá sá vá ndúcú-güedé ñadihí-güedé cuendá sá vá ndòhó-yu.

²⁹ Te nchaa nchòhó ñáyiú ndècu ndihí-í ichi Xítohó Jesucristú na càchí tnúhu-í xii-ndo sá ñá túú-gá vài nduu cumání te quixi tucu Xítohó Jesucristú, núu xíáⁿ xíní ñùhu-xi sá ndéè vitna ngúfta nchaa cue téè ndècu ñadihí-xi cada-güedé chiúⁿ Xítohó Jesucristú, te cada-güedé dàtná sá ñá túú

ñàdihí-güedé. ³⁰ Te nchaa ñáyi ndihú iní-xi te na càda-ní-yu sá ñà túú ndihú iní-yu cadá-yu chiúⁿ Yá Ndiöxí. Te nchaa ñáyi cùdí iní-xi te na càda-ní-yu sá ñà túú cùdí iní-yu cadá-yu chiúⁿ-gá, te nchaa ñáyi ndècu ndihí nándi sá ndécú ndihí te na càda-ní-yu sá ñà túú nã ndécú ndihí-yu cadá-yu chiúⁿ-gá. ³¹ Te nchaa ñáyi nèhe chiuⁿ nchaa sá ío ñuyíú-a te na càda-ní-yu cuendá sá ñà túú nã nèhé chiúⁿ-yu cadá-yu chiúⁿ Yá Ndiöxí, chi nchaa sá ío ñuyíú-a sa ñuhu-xi ichi cuáháⁿ-xi núú ndihí ñihu-xi.

³² Te cuíní-í sá vá cúhúⁿ iní-ndó nándi sá ío ñuyíú-a, te ni ñà túú tnàhí ná cani iní-ndó cùndecu-ndo, chi nchaa cue té ndècu ichi Xítohó Jesucristú xñdecu mee ío ñuhu iní-güedé cada-güedé chiúⁿ-gá nacuáa cudíu-güedé núú-gá. ³³ Te nchaa cue té sa ndècu ñadihí-xi cue té ndècu ichi-gá ñuhu iní-güedé nacuáa cada-güedé cundecu-güedé ñuyíú-a cuendá ducaⁿ cùdiu-güedé núú ñadihí-güedé. ³⁴ Te diu-ni ducaⁿ cùu tucu cue ñáyi dñhí chi ñà túú ñⁿ-ni cuu ñáyi sa ndècu yñ-xi ndihí ñáyi vátá cùndecu-gá yñ-xi, chi ñáyi ndècu ichi Xítohó Jesucristú ñà túú ndèca téé ío ñuhu iní-yu cadá-yu chiúⁿ-gá nacuáa ñihí ní ndúú-yu cundecu yññuhú-yu núú Yá Ndiöxí, dico cue ñáyi dñhí ndécá tē ndècu ichi-gá ío ñuhu iní-yu nacuáa cundécú-yu ñuyíú-a cuendá cudíu-yu núú yñ-yu.

³⁵ Te duha càháⁿ-í cuendá cúú-xí ñⁿ sá váha xii-ndo, te cudíu núú tnáhá-ndó, te cuu-ndo ñáyi cada ndáá núú Xítohó Jesucristú, te mee-ni-gã cuhuⁿ iní-ndó. Te ñà díú sá dúhá càháⁿ-í te quide yica-í sá cádá-ndó nacuáa càháⁿ-í.

³⁶ Te núú ío dava-ndo sàni iní-ndó sá ñà túú ndùu váha-xi sá ío cuu sacuéhé dēhe yoco-ndo cùndécú-yu ña, te núú sàni iní-ndó sá váha-gá candecá-yu téé te cada-ndo nacuáa sàni iní-ndó, chi ñà díú ñⁿ cuéchi cùu-xi. ³⁷ Te núú dava-ndo

ndècu déhe yoco-ndo, te vá yō ñⁿ cada yica ñaha xii-ndo sá cándecá-yu téé. Te núú mee-ndo sàni váha iní-ndó nacuáa cada-ndo, te núú vá dásáⁿ-ndó dēhe yoco-ndo càndeca ñaha téé te quide váha-ndo sá dúcáⁿ quide-ndo. ³⁸ Te nchaa ñáyi dásaⁿ déhe yoco-xi càndeca ñaha téé te váha-ni quidé-yu, te nchaa ñáyi ñà túú dásaⁿ déhe yoco-xi càndeca ñaha téé te váha-gá tucu quidé-yu sá dúcáⁿ quidé-yu.

³⁹ Te nchaa ñáyi dñhí ndécú yñ-xi xini ñuhu-xi sá cùndecu-ní-yu ndihí yñ-yu nini ndècu vívú-güedé chi ducaⁿ càháⁿ tnúhu sá dánèhé ñáhá xii-o nacuáa cada-o cùndecu-o, dico núú na cùu-güedé te cuu naquehéⁿ-yu ingá téé candecá-yu dicó-ni sá diu-ni téé ndècu ichi Xítohó Jesucristú. ⁴⁰ Te yúhú sání iní-í sá ío-gá váha cundécú-yu te núú vá nándúcú-yu ingá téé candecá-yu, te duha càháⁿ-í chi Espíritú Yá Ndiöxí ducaⁿ dàcahu iní ñáhá-xí xii-í càháⁿ-í.

**Cuendá nchaa sá nchító-ó
sãñaha ñáyi ndùu táhú
nchaa sá càchí-yu cùu ndióxí**

8 Te vitna na càháⁿ-í cuendá nchaa sá nchító-ó sãñaha ñáyi ndùu táhú nchaa sá càchí-yu cùu ndióxí te ñà ndàá chi dicó ndaha cue tee ñuyíú-a ní cuáha nchaa xíãⁿ. Te nchoo sa cùtnuní váha iní-ó cuendá nchaa xíãⁿ, dicó-ni sá cuendá nchaa sá cùtnuní váha iní-ó xíãⁿ quidé càhnu-o mee-o, dico núú cùu iní-ó tnàha ñáyi-o te canu ichi-ö-yu ichi váha. ² Te núú dava-ndo sàni iní-ndó sá tñha-ndo dico cùu-ndo ñáyi vátá cútñha-gá nacuáa tàú-xi cunduu. ³ Te núú nchòhó cúú iní-ndó Yá Ndiöxí te mee-gã càháⁿ-gá sá cúú-ndó ñáyi cùu cuendá-gá.

⁴ Te vitna na càchí tnúhu-í xii-ndo nacuáa ndùu cuendá nchaa sá nchító-ó sãñaha ñáyi ndùu táhú nchaa sá càchí-yu cùu ndióxí te ñà ndàá chi dicó

ndaha cue téé ñuyú-a ní cuáha nchaa xíãⁿ. Te nchoo cùtnuní iní-ó sã ncháá sã cãchí ñáyiu cùu ndióxí cãdũha-yu ñuyú-a ñá túú cùu-xi ndióxí, chi ìⁿdii díí-ni Yá Ndióxí ndécú. ⁵Te cue ñáyiu ñuyú-a cãchí-yu sã cuèi andiu te cuèi ñuyú-a ndècu titní ndióxí. Te ndáá sã ndèni ní cuu ndècu espíritú sã cãchí ñáyiu cùu ndióxí te ñá ndàá sã ndióxí cùú-xí, te nchaa xíãⁿ táxí tñuní ñáhá-xí xíí-yu. ⁶Te nchoo cùtnuní ndáá iní-ó sã ìⁿdii díí-ni Yá Ndióxí ndécú te diu-gá cùú-gã Tãtá-ó, te nchoo cùu-o ñáyiu cùu cuendá-gá. Te diu-ni mee-gã ní táuchíúⁿ-gã ní cuáha nchaa sã ió ñuyú-a, te cùtnuní tucu iní-ó sã ìⁿdii díí-ni Xítohó Jesucristú ndécú, te Yaá-áⁿ ñí quide-gá nchaa chiúⁿ ní táhú Dütú Ndióxí ní cadúha-gá nchaandi túhú sã ió ñuyú. Te diu-ni mee Xítohó Jesucristú quidé ndècu-o ichi-gá vitna.

⁷Te ñá ncháá nchòhò ñáyiu ndècu ichi Xítohó Jesucristú cùtnuní iní-ndó nàcuáa ndùu tñuhu cãháⁿ-í. Chi sa ní cáaⁿ-ndo quide cahnu-ndo nchaa sã cãchí-yu cùu ndióxí ní cùu. Te cuendá xíãⁿ nùu nàqueheⁿ-ni-ndo nchaa sã nchító-ó ndùu táhú nchaa sã cãchí-yu cùu ndióxí-áⁿ xéxí-ndó, te sàni-ni iní-ndó sã quidé cahnu-ndo nchaa sã cãchí-yu cùu ndióxí-áⁿ te ñá ndàá sã ndióxí cùú-xí. Te núu sàni iní-ndó sã ñá túú vãha caxi-ndo sã dúcáⁿ ndùu táhú-xi-áⁿ te xèxi-ndo te xíãⁿ ñá túú cùu vãha iní-ndó cuendá sã dúcáⁿ quide-ndo. ⁸Te ñá díú nchaa sã xéxí-ó quide-xi cudüu-o núú Yá Ndióxí, chi ìⁿ-ni quide-xi cuèi na cãxi-o àdi vá cãxí-ó chi ni ìⁿ sã cãxí-ó vã chindèe ñaha-xi cudüu-o núú Yá Ndióxí. Te cuèi vá cãxí-ó dico ñá díú xíãⁿ cada sã vã cùdùu-o núú-gã. ⁹Te cuu-ni caxi-ndo nchaa nãni nihí-ndó. Te dicó-ni sã càda cuendá-ndó sã ñá díú cuendá sã xéxí-ndó-ãⁿ cuíta nihnu dava ñáyiu ndècu ndihi-ndo ichi Xítohó Jesucristú cadá-yu nãndi sã cadã-yu nàcuáa

vá cùú vãha iní Yá Ndióxí chi ñáyiu-áⁿ ñá túú cùtnuní iní-yu. ¹⁰Te nchòhò ñáyiu xini vãha cuendá nchaa sã cãchí-yu cùu ndióxí, te núu na quihⁿ-ndó nùú ndécú nchaa xíãⁿ te ngóo-ndo cãxi-ndo nchaa sã ñí cutáhú-xi, te quini ñáyiu ndècu ndihi-ndo ichi Xítohó Jesucristú, ñáyiu vátá cùtnuní-gá iní-xi nàcuáa ndùu cuendá nchaa sã dúcáⁿ cãchí-yu cùu ndióxí-áⁿ, te cuèi sàni iní-yu sã ñá túú quide vãha-ndo sã dúcáⁿ quide-ndo te cudana te cada yicá-yu caxi-yu tñhá-yu nchaa sã dúcáⁿ ñí nduu táhú nchaa sã cãchí-yu cùu ndióxí-áⁿ te ñá ndàá sã ndióxí cùú-xí. ¹¹Te núu ducaⁿ cùtnuní iní-ndó nàcuáa ndùu cuendá nchaa xíãⁿ te ducaⁿ quide-ndo, te sã dúcáⁿ quide-ndo-áⁿ te dàcuíta nihnu-ndo dàva-gá ñáyiu ndècu ndihi-ndo ichi Xítohó Jesucristú, ñáyiu vátá cùtnuní-gá iní-xi nàcuáa ndùu cuendá nchaa xíãⁿ, te diu cuendá tñhá ñáyiu-áⁿ ñí xihí Xítohó Jesucristú. ¹²Te sã dúcáⁿ quide-ndo-áⁿ cùú-xí ìⁿ cuèchi núú Xítohó Jesucristú, chi quide-ndo nàcuáa xínu iní-yu cadá-yu ìⁿ sã sání iní-yu ñá túú vãha, núu xíãⁿ ñá túú quide vãha-ndo sã cùú-xí-yu. ¹³Te núu yúhú cùtnuní iní-í sã sã cuendá ìⁿ sã cãxí-í te ngóo ìⁿ ñáyiu ndècu ndihi-í ichi Xítohó Jesucristú cadá-yu ìⁿ sã vã cùú vãha iní Yá Ndióxí, te vãha-gá sã vã cãxí-gã-í xíãⁿ cuendá sã vã cadã-yu ìⁿ sã vã cùú vãha iní-gã.

Nchaa sã cùú càda cue téé ní táuchíúⁿ Xítohó Jesucristú cãháⁿ tñuhu-gá

9 Te yúhú chi cuu cada-í nchaa sã sání iní-í, chi tñhá-í ní táuchíúⁿ Xítohó Jesucristú cãháⁿ-í tñuhu-gá núú ñáyiu. Te yúhú ní xini núu-í Xítohó Jesucristú Yaá cùú Xítohó-ó te nchòhò cùú-ndó ñáyiu ní sãndáá iní tñuhu-gá sã cãháⁿ-í te ducaⁿ chi ndècu ndihi-í-gã. ²Te ió dava ñáyiu ñá túú sãndáá iní-yu sã Xítohó Jesucristú ní táuchíúⁿ-gã cãháⁿ-í tñuhu-gá,

dico nchòhó chi cùtnuní ndáá iní-ndó sá dífú-gã ní tendaha ñaha-gá xii-í xicá cùu-í cãháⁿ-í tnúhu-gá, te ducaⁿ chi yúhú ní cãháⁿ-í tnúhu-gá núu-ndó te ní sándáá iní-ndó-gã te xiãⁿ cùtnuní sá dífú-gã ní tendaha ñaha-gá xii-í xicá cùu-í cãháⁿ-í tnúhu-gá núu ñáyiú.

³ Te duha ndùu tnúhu cãháⁿ-í cuèndá cundedòho nchaa ñáyiú sàtnuhu ñaha xii-í. ⁴ Chi yúhú cuu-ni caxi-í nchaa núu sá cùú caxi-o na taxi ñáyiú.

⁵ Te cuu-ni cundecu ñadìhí-í te caca ndeca-í-yu nchaa núu xicá cùu-í cãháⁿ-í tnúhu Yá Ndiòxí dàtná quidé dàva-gá cue téé cãháⁿ tnúhu-gá, ndihi cue téé cùu ñaní Xítóhó Jesucristú, ndihi té Pèlú. ⁶ Te tnàhá yúhú ndihi té Bèè cuu daña-ndí chùⁿ quide-ndí te cada-ndí dàtná xiquide dàva-gá-güedé cãháⁿ-güedé tnúhu Xítóhó Jesucristú.

⁷ Te nchoo xiní-ó sá ncháá cuè sandadú dacuitíí sá ñúhú yáhu-güedé xinú cuèchi-güedé, te ñá túú dicó ducaⁿ xinú cuechi-güedé. Te ducaⁿ sãtnahá-xi cùu tucu ñáyiú xitu ñⁿ sá xítú chi dacuitíí ñihí-yu ñⁿ sá xítú-yu xèxi-yu, te ñá dífú dicó ducaⁿ xítú-yu. Te ducaⁿ cùu tucu cue téé cùu toli chi quihni-güedé dífú quiti xito-güedé xihni-güedé te ñá túú dicó ducaⁿ xito-güedé-di. ⁸ Te vá cání iní-ndó sá sà dúhá cãháⁿ-í te cãhu iní mée-í duha cãháⁿ-í, chi tnúhu cãháⁿ-í-a ñⁿ-ni quèè-xi ndihi tnúhu ní cãháⁿ ndíi Moisés. ⁹ Chi ndíi-áⁿ ní chídó tnùní ndíi núu tütú ndíi nàcuáa ní xáhaⁿ Yá Ndiòxí xii ndíi, te cãchí-xi: “Vá chíhí-ndó ñunu yuhu ndicutu oré dãnchihí-di tríú”, duha cãchí-xi núu tütú ndíi. Te ñá dífú sá dúcáⁿ ní cãháⁿ Yá Ndiòxí te cãháⁿ-gá mee-ni cuèndá ndicutu-áⁿ. ¹⁰ Chi ní cãháⁿ-gá cuèndá nchoo cuè ñáyiú ndècu ichi-gá, te ndáá sá dífú cuèndá-ó dùcaⁿ ní cãháⁿ-gá. Te nchaa cue téé xitu chihni tátá sàni iní-güedé sá dífú tátá chíhí-güedé-áⁿ cuu sá caxí-güedé, te diu-ni ducaⁿ cùu tucu cue téé xicani tríú chi cãni-güedé

cuèndá quee caxi-güedé. ¹¹ Te ducaⁿ sãtnahá-xi cùu nchúhú cue téé cãháⁿ tnúhu Xítóhó Jesucristú, chi dànehé ñáhá-ndí xii-ndo cuèndá nchaa sá vãha quide ñaha Yá Ndiòxí xii-o, núu xiãⁿ dai tàú-xi sá nchòhó chindee ñaha-ndo xii-ndí núu ná cùú sá xiní ñùhu-ndí. ¹² Te núu dava cue téé cãháⁿ tnúhu Yá Ndiòxí chindèe-ndo-güedé, te uuⁿ-gá ducaⁿ tàú-ndó chindee-ndo nchúhú cue téé ní sanu ichi ñaha xii-ndo ichi-gá.

Te cuèi tàú ndisa-ndo sá chindèe ñaha-ndo xii-ndí dico ñá túú dùcaⁿ cãháⁿ-ndí núu-ndó càda-ndo, te quide cahnu iní-ndí cuèi nãndí sá tá yãha-ndí véxi. Te ducaⁿ quide-ndí cuèndá sá ñà túú nã cani iní ñáyiú cuèndá-ndí te ducaⁿ cuíta cutènuu-gá tnúhu sá cãháⁿ nàcuáa naníhí tàhú-ó quíhⁿ.

¹³ Te nchòhó xiní-ndó sá ncháá cuè téé xinú cuechi veñúhu diu-ni xiãⁿ ñihí-güedé xéxi-güedé, te diu-ni cue téé-áⁿ xinú cuèchi-güedé núu xihí quiti ndùu tàhú Yá Ndiòxí, te diu-ni xiãⁿ ñihí tucu-güedé sá xéxi-güedé. ¹⁴ Te diu-ni ducaⁿ sãtnahá-xi cùu nchúhú cue téé cãháⁿ tnúhu sá cãháⁿ nàcuáa naníhí tàhú-ó, chi Xítóhó Jesucristú ní cachí-gá sá dífú-ní cuèndá chùⁿ quide-ndí ñihí-ndí caxi-ndí. ¹⁵ Te ñá ñⁿ ndùu cãháⁿ-í núu-ndó càda-ndo nàcuáa tàú-xi cunduu sá cùú-xi-í, te vá cání iní-ndó sá sà dúhá cãháⁿ-í te ñⁿ sá xicáⁿ-í núu-ndó. ¡Chi cuèi na cùu-í sá ndóhò-í te ñá dífú sá cãháⁿ ñáyiú sá sá cuèndá sá cãháⁿ-í tnúhu Xítóhó Jesucristú ñihí-í xéxi-í!

¹⁶ Te yúhú ñá túú quide cahnú-í mée-í sá cãháⁿ-í tnúhu sá cãháⁿ nàcuáa naníhí tàhú-ó, chi tàú tnàhá-í sá càdà-í chi ducaⁿ ní cachí Yá Ndiòxí cada-í. ¡Te ndàhú ní cuu yúhú te núu vá cãháⁿ-í tnúhu-áⁿ! ¹⁷ Te ñá túú cãháⁿ-í tnúhu-gá sá cùú iní mée-í chi mee-gã ní táuchíúⁿ-gã cãháⁿ-í tnúhu-gá. Te núu cãháⁿ-í tnúhu-gá sá cùú iní mée-í te tàú-í ñihí-í sá ndúú tãhù-í ní cùu. ¹⁸ Dico sá sá

ní nduu táhù-í cúú-xí sǎ ǐo cùdíí ìní-í sǎ díco ducaⁿ càháⁿ-í tnúhu sǎ càháⁿ nàcuáa naníhí tǎhú-ó. Te cuèi tàù-í queheⁿ-í sǎ táxí-ndó nduu táhù-í sǎ cuendá sǎ càháⁿ-í tnúhu Xítóhó Jesucristú, dico ñá túú dùcaⁿ quide-í. ¹⁹Te sǎ dúcáⁿ díco ducaⁿ càháⁿ-í tnúhu sǎ càháⁿ nàcuáa naníhí tǎhú-ó, xǎⁿ ni ìⁿ ñáyíu ñuyú-a vá cúú cǎchí-yu sǎ táxí tnùní ñáhà-yu xii-í, te cuèi ducaⁿ dico mee-í ní sani ìní-í sǎ cúú-í dàtná ìⁿ téé xínu cuechi núú nchàa ñáyíu cuendá ducaⁿ cuíta cuu vaí-yu tuhá-yu ichi Xítóhó Jesucristú quíhíⁿ. ²⁰Te òré ñúhú tnàhí tnuú cue ñáyíu isràél te quide-í sǎ íⁿ-ní cùu-í ndíhí-yu cuèi ñá túú nchìcúⁿ nihnu-í tnúhu ní cǎháⁿ ndíi Moisés, te ducaⁿ quide-í cuendá sǎ ñáyíu-áⁿ quíndáá ìní-yu tnúhu càháⁿ-í te tuhá-yu ichi Xítóhó Jesucristú. ²¹Te òré ñúhú tnàhí tnuú nchaa ñáyíu ñá túú nchìcúⁿ nihnu tnúhu ní cǎháⁿ ndíi Moisés, te quide-ni-í sǎ quidè-í dàtná quidé mèe-yu cuendá quíndáá ìní-yu tnúhu càháⁿ-í, te tuhá-yu ichi Xítóhó Jesucristú. Te cuèi ducaⁿ quide-í dico ñá túú dàña ndeé-í quidè-í nchaa nàcuáa cuíní Yǎ Ndiòxí cada-o, te ducaⁿ chi nchìcúⁿ nihnu-í quidè-í nchaa nàcuáa càháⁿ Xítóhó Jesucristú. ²²Te òré ndécù-í ndíhi nchaa ñáyíu ñá túú cùtnuní váha ìní-xi nàcuáa cundecu ichi Xítóhó Jesucristú, te tnàhá-í quidè-í dàtná quidè-yu cuendá sǎ ná tédóho-yu nchaa tnúhu càháⁿ-í te ducaⁿ cùtnuní-gá ìní-yu nàcuáa cundecú-yu ichi-gá. Te nchaandi túhú ñáyíu quide-í sǎ ìⁿ-ní cuu-í ndíhí-yu cuendá ducaⁿ ñíhí-í nàcuáa cada-í te cundedóho-yu tnúhu càháⁿ-í te tñí-yu ichi Xítóhó Jesucristú te naníhí tǎhú-yu. ²³Te duha quide-í cuendá sǎ cuítá quíndáá ìní-yu tnúhu sǎ càháⁿ nàcuáa naníhí tǎhú-ó quíhíⁿ, te ducaⁿ te tnàhá yúhú ío váha cundecu-í dàtná càháⁿ tnúhu-áⁿ.

²⁴Te nchòhó sa xini-ndó sǎ ncháá cuè téé xínu quíhu màrcúhúyú nchaa-güedé

xínú-güedé, dico ìⁿ-ní-dé cúú tée ndacu ngodó núú te téé-áⁿ cúú tée ñíhí sǎ ndúú tǎhú-xi, te ducaⁿ xini ñuhu-xi cada nchòhó tucu chi cada-ndo nchàa nacuáa cuíní Yǎ Ndiòxí cada-ndo cuendá ducaⁿ ñíhí-ndó sǎ ndúú tǎhú-ndó. ²⁵Te nchaa cue téé xini dadíqui te váha váha quide cuendá-güedé núu ná cúú sǎ cǎdá tñèñi te xòcani-güedé cuendá sǎ ñá dífú xǎⁿ cada te cuíta-güedé òré dadíqui-güedé. Te ducaⁿ quide-güedé cuendá cuíní-güedé ñíhí-güedé sǎ ndúú tǎhú-güedé, te sǎ ndúú tǎhú-güedé-áⁿ cúú-xí ìⁿ sǎ ndíhí nihnu ñuyú-a. Dico nchoo nducu ndee-o quide-o nacuáa ñíhí-ó sǎ ndúú tǎhú-ó, te xǎⁿ cudíi-xi cundecu ndíhi-o ñi caa ñi quíhíⁿ. ²⁶Te yúhú quidè-í dàtná quidé cuè téé xínu, chi cue téé-áⁿ xini-güedé núú quéxio-güedé, te quide tucu-í dàtná xǎquide cue téé sa ní cutúha naá, te ñá túú quide-í dàtná quidé cuè téé vitna dàcuaha naá. Te ducaⁿ chi yúhú quidè-í nchaa nàcuáa cuíní Yǎ Ndiòxí cunduu. ²⁷Te yúhú ñá túú dàña-í taxi tnùní ñáhà ñi ìⁿ sǎ cuèhé sǎ dúhá xii-í chi yòtnii-í mèe-í. Te ducaⁿ quide-í chi yúhú càháⁿ-í tnúhu Xítóhó Jesucristú núú ñáyíu, te cuíní-í sǎ vǎ cuíta sǎ ñi cǎchí Yǎ Ndiòxí nduu táhù-í.

Cuendá nchaa sǎ ñi cadúha cue téé ñuyú-a quide cahnu ñáyíu

10 Te nchòhó ñáyíu ndècu ndíhi-í ichi Xítóhó Jesucristú na cǎchí tnúhu-í xii-ndo cuendá nchaa ñaní tnàhá-ndí ñáyíu isràél ní xindecu ndéé sanaha, chi vitna tnàhá nchòhó cúú-ndó dàtná cue ñaní tnàhá nchàa ñáyíu-áⁿ chi ndècu-ndo ichi-gá. Te nchaa ñáyíu-áⁿ ñi taxi ndecu Yǎ Ndiòxí ìⁿ vícò ñi dánèhé ñáhà-xí xii-yu ichi quíhíⁿ-yu, te ní queé dava ndute làmár nání Mǎr Tícuèhé te ncháá-yu ní yáha-yu. ²Te sǎ dúcáⁿ ñi cuu te ncháá-yu ìⁿ-ná ní cuú-yu ndíhi ndíi Moisés, te ní xíhi ndaha ñàha ndíi xii-yu.

³Te nchaá-yu ní xexí-yu sá nǐ sǎñaha Yǎ Ndiǒxí xíi-yu. ⁴Te ducaⁿ nchàa tucú-yu ní xihí-yu ndute sá nǐ sǎñaha-gǎ xíi-yu, ndute sá nǐ quee yiqui nàha cava. Te cava-áⁿ cada iní-ó sǎ cúu-xí dàtná Xítóhó Jesucristú te ducaⁿ chi ndihi ñaha-gǎ xíi-yu ichi cuáháⁿ-yu dàvá-áⁿ. ⁵Dico ío vǎi-yu ñá túú ní quidé-yu nàcuáa càháⁿ Yǎ Ndiǒxí, te xǎáⁿ ñá túú ní cùu váha iní ñáhá-gǎ xíi-yu. Te sá dúcáⁿ ní quidé-yu núu xǎáⁿ òré ñúhú-yu ichi cuáháⁿ-yu xití yucu ío vǎi-yu ní xihí.

⁶Te ducaⁿ nǐ cuu cuendá nchoo vǎ cǎnchícúⁿ nihnu-o càda-o nacuáa ní quidé-yu, chi ñáiyu-áⁿ mee-ni nchàa sá cuèhé sá dúhá nǐ sani iní-yu ní quidé-yu. Te nchoo xini ñuhu-xi sá vǎ dúcáⁿ càda-o. ⁷Te yúhú càháⁿ-í dóho-ndo sǎ vǎ quindáa iní-ndó te ni vǎ cáda càhnu-ndo ni ñⁿ sá cǎchí-yu cùu ndióxí ní cadúha cue téé ñuyúú-a dàtná ní quide cue ñaní tnáhá-ndǐ ní xíndecu ndéé sanaha. Chi ñáiyu-áⁿ nǐ quidé-yu dàtná càháⁿ-xi núú tütú Yǎ Ndiǒxí núú cǎchí-xi: “Nchaa ñáiyu ní xexí-yu ní xihí-yu ní quidé-yu vico, ní quide cǎhnú-yu sá cǎchí-yu cùu ndióxí ní cadúha-yu te ñá ndàá sá ndiǒxí cúu-xí”, duha cǎchí-xi núú tütú-gǎ. ⁸Te ni vǎ cùndècu-ndo ichi díí iní dàtná ní quide dava ñáiyu-áⁿ, chi sá dúcáⁿ nǐ quidé-yu te ní xihí ócó úní mǐl-yu ñⁿ-ni ndúu. ⁹Te vǎ cǎní iní-ndó sǎ sá cǎhnú iní Yǎ Ndiǒxí te nándi sá cuèhé sá dúhá càda-ndo cuendá cuíní-ndó quíní-ndó núu nása cada ñaha-gǎ xii-ndo, chi ñáiyu ní xíndecu ndéé sanaha-ǎⁿ ducaⁿ nǐ xóo cadá-yu, te ní xihí-yu ní xexihaⁿ cǒó. ¹⁰Te ni vǎ càháⁿ cuèhé-ndó cuendá Yǎ Ndiǒxí, chi dava ñáiyu ní xíndecu ndéé sanaha-ǎⁿ ducaⁿ nǐ quidé-yu ní cǎháⁿ cuèhé-yu cuendá-gǎ te ní quixi espíritu xínú cuèchi núú-gǎ ní sahni ñaha-xi xíi-yu.

¹¹Te ducaⁿ nǐ cuu te ducaⁿ nǐ ngúndéé núú tütú Yǎ Ndiǒxí cuendá dacuàha-o vitna ta cuyatni nduu naa ñuyúú-a.

Te nchaa tnúhu sá nǐ ngódó tnùní-áⁿ càháⁿ dóho ñaha-xi xii-o cuendá sá vǎ cáda-ó dàtná ní quide ñáiyu-áⁿ. ¹²Te xǎáⁿ núu nchaa nchòhó ñáiyu sàni iní sá ío váha cùndáa ndécú ichi Xítóhó Jesucristú cada cuendá-ndó sá dúcáⁿ-ní cùndáa-ndó núú-gǎ, te vǎ dáná cuendá-ndó càda-ndo sá ñá túú cùu váha iní Yǎ Ndiǒxí. ¹³Te diu-ni dàtná quidé sàcufhná dǎcàháⁿ-xi iní nchaa dava-gǎ ñáiyu nándi quidé-yu, te diu-ni ducaⁿ quide ñaha-xi xii-ndo. Dico mee Yǎ Ndiǒxí cúu-gǎ Yaá quidé ndáa chi quide-gǎ nchaa sá càháⁿ-gǎ, te ñá dáñá-gǎ sá sùúní cuídó sàcufhná coto ndéé ñáhá-xí xii-ndo, chi není-ni nàcuáa cùndee iní-ndó dàña-gǎ ducaⁿ quide ñaha-xi xii-ndo. Te diu-ni-gǎ chindee ñaha-gǎ xii-ndo cùndee iní-ndó vǎ cáda-ndó cuèi nándi sá ná dàcahu iní ñáhá-xí xii-ndo.

¹⁴Te xǎáⁿ núu càháⁿ-í dóho nchòhó ñáiyu ío cùu iní-í sá vǎ quindáa iní-ndó nǐ ñⁿ sá cǎchí-yu cùu ndióxí te ñá ndàá chi dícó ndaha cue téé ñuyúú-a ní cuáha nchaa xǎáⁿ, te ni vǎ cáda càhnu-ndo. ¹⁵Te duha càháⁿ-í chi cùu-ndo ñáiyu tècú tnùní, te mee-ndo ío váha cuáha-ndo cuendá te núu váha-ni càháⁿ-í àdi ñá túú vǎha-ni. ¹⁶Te nchoo ndàcáⁿ táhú-ó núú Yǎ Ndiǒxí cuendá ndudí ndéhé yoho yàha stilé sá xihí-ó, te sá dúcáⁿ xihí-ó ndudí ndéhé yoho yàha stilé-áⁿ, te xǎáⁿ ndácú iní-ó sǎ ñⁿ-ní cùu-o ndihi Xítóhó Jesucristú cuendá sá nǐ satí níní-gǎ ní xihí-gǎ núú cùrúxí, te diu-ni ducaⁿ sǎtnahá tucu-xi cùu paá sá xéxí-ó òré xihí-ó ndudí ndéhé yoho yàha stilé-áⁿ, chi sá dúcáⁿ xèxi-o paá-áⁿ xǎáⁿ ndácú iní-ó sǎ ñⁿ-ní cùu-o ndihi Xítóhó Jesucristú sá cuendá yiqui cùñú-gǎ. ¹⁷Te cuèi vǎi vihi-o dico ñⁿdii-ni paá xéxí-ó, te sá dúcáⁿ ñⁿdii-ni paá xéxí-ó xǎáⁿ ndácú iní-ó sǎ ñⁿ-ní cùu-o ndihi Xítóhó Jesucristú.

¹⁸ Te cada cuendá-ndó nàcuáa quide ñáyiú isràél, chi ñáyiú-áⁿ xéxí-yu sá ndúú táhú Yá Ndiöxí. Te sá dúcáⁿ quidé-yu-áⁿ cútnùní iní-ó sá tnàhá tnúhu-yu ndìhi-gá. ¹⁹ Te vá cání iní-ndó sá sà dúhá càháⁿ-í te cachí-ndó sá cùnuu nchaa sá càchí-yu cùu ndiöxí ní cadúha cue tée ñuyúú-a chi ñá túú nã cúú nì ìⁿ nchaa xǎⁿ. Te diu-ni ducaⁿ cùu tucu nchaa sá sǎnhaha ñáyiú ndùu táhú-xi chi ñá túú cùnuu-xi, chi ìⁿ-ni cùu-xi ndìhi nchaa dava-gá sá xéxí-ó. ²⁰ Te yúhú càchí-í sá sá dúcáⁿ quide nchaa ñáyiú ñá túú tnàhá tnúhu ndìhi Yá Ndiöxí, te dicó nchaa espíritú cùndìhi yucu ñávàha sǎñhàhà-yu sá ndúú táhú-xi sá dúcáⁿ quidé-yu. Te ñá dǔú Yá Ndiöxí sǎñhàhà-yu sá ndúú táhú-gǎ. Te yúhú cuiní-í sá vǎ tnàhá tnúhu-ndo ndìhi cue espíritú cùndìhi yucu ñávàha. ²¹ Te ducaⁿ chi vá cúú tnàhá tnúhu-o ndìhi cue espíritú cùndìhi yucu ñávàha te tnahá tnúhu-o ndìhi Xítóhó Jesucristú, te ñá túú ndùu váha-xi ngóo càxi-o coho-o sá ndúú táhú cue espíritú cùndìhi yucu ñávàha-áⁿ, te ngóo càda-o nacuéa ní dándöo tnúhu Xítóhó Jesucristú coho-o ndùdí ndéhé yoho yàha stilé, te caxi-o pǎa cada-o sá ndácú iní-ó sá nǐ xǐhí-gá núú cùrúxí. ²² Te vá cání iní-ó òucaⁿ cada-o cuendá sá vǎ cùdǎéⁿ Yá Ndiöxí, chi ñá túú nã càhnu cuu-o núu cada-o nǎni véxi iní mée-ó, chi mee-gǎ ío càhnu cuu-gá.

Cada-o nchàa nacuéa cuu càhnu Yá Ndiöxí

²³ Te ndáá sá ncháá sá cuiní-ó càda-o te cuu cada-o dico ñá ncháá cùu-xi sá vǎha sá cúú-xí-ó, te ni ñá ncháá-xí chindee ñaha-xi nacuéa níhí ndée-gǎ-ó cùndecu-o ichi Xítóhó Jesucristú. ²⁴ Te xǐni ñuhu-xi sá cadá-ó sá vǎha sá cúú-xí tnàha ñáyiú-o te ñá dǔú mée-ni sá cúú-xí mée-o cada-o.

²⁵ Te nchòhó cuu caxi-ndo nchàa cuñú sá cùyáhu cuñú sá xǐní caxi-ndo, te vá ndúcú tnúhu-ndo te núu cùu-xi cuñú sá nǐ nduu táhú sá càchí-yu cùu ndiöxí. Te ñá túú nã cani iní-ndó càxi-ndo, ²⁶ chi ñuyúú-a ndìhi nchaa sá ío cúú-xí cuendá Yá Ndiöxí.

²⁷ Te núu ìⁿ ñáyiú ñá túú ndècu ichi Xítóhó Jesucristú càháⁿ ñáhà-yu xii-ndo quǐhǐⁿ-ndó càxi-ndo dítá vehé-yu, te núu sàni iní-ndó sá quǐhǐⁿ-ndó te cuu quǐhǐⁿ-ndó te caxi-ndo cuèi nǎi cùu sá táxí-yu dico vá càcáⁿ tnúhú-ndó nǔú-yu núu ndèé ní níhí-yu, te ducaⁿ te cuu váha iní-ndó càxi-ndo. ²⁸ Te núu ìⁿ ñáyiú càchí-yu sá xǎⁿ cúú-xí sá nǐ nduu táhú sá càchí-yu cùu ndiöxí te vá cǎxí-ndó cuendá sá ñáyiú ducaⁿ càháⁿ-áⁿ cuu váha iní-yu te ñá túú tnàhí ná cani iní-yu. ²⁹ Te yúhú càháⁿ-í cuendá nàcuáa sàni iní mée ñáyiú ducaⁿ càháⁿ-áⁿ te ñá dǔú sá nàcuáa sàni iní mée-ndó quide-ndo.

Te dava-ndo càchí-ndó: “Cuu-ni cada-o nchàa nacuéa sàni iní mée-ó cuèi dava-gá ñáyiú sàni iní-yu sá ñá túú ndùu váha-xi sá dúcáⁿ càda-o”, duha càchí-ndó. ³⁰ Te càchí tucu-ndo: “Ñá túú tàù-xi càháⁿ cuèhé ñáyiú cuendá-ó sá cuendá nchaa sá xéxí-ó chi ndàcáⁿ táhú-ó nǔú Yá Ndiöxí òré xéxí-ó”, duha càchí-ndó. ³¹ Te cuèi nǎndi sá xǐní caxi-ndo níhí-ndó xèxi-ndo àdi quide-ndo, te cada-ndo nàcuáa càháⁿ váha ñáyiú cuendá Yá Ndiöxí. ³² Te vá cadá-ndó sá ñá túú tàù-ndó càda-ndo cuendá sá vǎ cadá ñáyiú ìⁿ sá ñá túú cùu váha iní Yá Ndiöxí. Te ni sá cúú-xí cuè ñáyiú isràél, te ni sá cúú-xí cuè ñáyiú ñá túú cùu ñáyiú isràél, te ni sá cúú-xí cuè ñáyiú ndècu ichi-gá vá dúcáⁿ càda-ndo sá cúú-xí-yu. ³³ Te yúhú ío ndùcu ndee-í quidè-í nàcuáa cudùu-í núu nchàa ñáyiú, te quide-í sá vǎha sá cúú-xí-yu, te ñá túú quide-í mee-ni sá cúú-xí mée-í. Te ducaⁿ quide-í cuendá

quíndáá iní-yu tnúhu Xítohó Jesucristú te naníhí tǎhú-yu.

11 Te chí cáncicúⁿ nihnu cada-ndo ncháa nacuáa quide-í nchicúⁿ nihnu-í ncháa nàcuáa quide Xítohó Jesucristú.

**Nàcuáa tàù-xi cada ncháa
ñáyiú dìhí núú tàcá-yu
dàcuahá-yu tnúhu Yá Ndiòxí**

²Te nchòhò ñáyiú ndècu ndihi-í ichi Xítohó Jesucristú càchí tnúhu-í xii-ndo sǎ ïo cùdíí iní-í, chí ndàcu iní ñáhá-ndó xii-í, te quide-ndo ncháa nacuáa ní dánèhé ñáhà-í xii-ndo. ³Te cuiní-í sǎ nchòhò cutnùnì iní-ndó sǎ ìⁿdii-ni Yá Ndiòxí cúú-gǎ Yaá cúnùu taxi tnuí ñáhá xii Xítohó Jesucristú, te ducaⁿ Xítohó Jesucristú ìⁿdii-ni-gǎ cúnùu taxi tnuí-gǎ ncháa cue téé, te ncháa cue téé ðiu-ni mee-güedé cúnùu-güedé táxí tnùnì-güedé ñadìhí-güedé. ⁴Te núu nchoo cuè téé na dàdáhu-o ðíquí-ó òré càháⁿ-ó núú ñáyiú tnúhu sǎ dácàhu iní ñáhá Yá Ndiòxí xii-o àdi oré càháⁿ ndihi-o-gǎ, te ìⁿ sácáⁿnúú cúú-xí te núu ducaⁿ na càda-o dadáhu-o ðíquí-ó. ⁵Dico núu ñáyiú dìhí vǎ dádáhu-yu ðíquí-yu òré càháⁿ ndihí-yu Yá Ndiòxí, àdi oré càháⁿ-yu tnúhu sǎ dácàhu iní ñáhá-gǎ xii-yu núú tnàhá ñáyiú-yu, te sácáⁿnúú cúú-xí te núu vǎ dádáhu-yu ðíquí-yu, chí ìⁿ-ni cùu-xi te núu na dèté ndíí-yu ðíquí-yu. ⁶Te núu ñǎ túú cuiní cue ñáyiú dìhí dàdáhu-yu ðíquí-yu te váha-gǎ sǎ ná dèté ndíí-yu ðíquí-yu. Te núu cùcahaⁿ núú-yu sǎ dèté ðíquí-yu te váha-gǎ sǎ ná dàdáhu-yu ðíquí-yu. ⁷Te nchoo cuè téé vǎ cúú dàdáhu-o ðíquí-ó òré càháⁿ ndihi-o Yá Ndiòxí ni òré càháⁿ-ó tnúhu sǎ dácàhu iní ñáhá-gǎ xii-o núú ñáyiú chí díhna-gǎ-ó ñí cadúha ñaha Yá Ndiòxí xii-o, te ní taxi ndecu-gǎ ncháa sǎ xini tnùnì-ó dàtnǎ ndécú ncháa sǎ xini tnùnì méé-gǎ. Te

ducaⁿ ñí quide-gǎ chí cuiní-gǎ sǎ nchóó càda-o nacuáa cáháⁿ ncháa dava-gǎ ñáyiú sǎ ïo càhnu cuu-gǎ, te cue ñáyiú dìhí quidè-yu nàcuáa cunuú nchòo cue téé. ⁸Te Yá Ndiòxí ní cadúha-gǎ téé, dico ñǎ ðíú yìqui naha ñadìhí ní quènehe-gǎ ní cadúha-gǎ téé chí yiquí naha téé ní quenehe-gǎ ní cadúha-gǎ ñadìhí. ⁹Te sǎ cuendá téé ducaⁿ ní cadúha-gǎ ñadìhí-áⁿ te ñǎ ðíú sǎ cuendá ñadìhí ní cadúha-gǎ téé. ¹⁰Núu xíǎⁿ tàù-xi sǎ ncháá ñáyiú dìhí dàdáhu-yu ðíquí-yu cuendá ducaⁿ cùnunì sǎ ñǎ túú cùnùu-yu dàtnǎ cúnùu nchoo cue téé. Te ducaⁿ xini ñuhu-xi cadá-yu sǎ cuendá ncháa espíritú xínú cuèchi núú Yá Ndiòxí. ¹¹Te vitna nchoo ñáyiú ndècu ichi Xítohó Jesucristú, vǎ càchí-ó sǎ cuè téé ñǎ túú xini ñuhu-güedé cue ñáyiú dìhí chindee ñáhá-yu, te ni vǎ càchí-ó sǎ cuè ñáyiú dìhí ñǎ túú xini ñuhú-yu cue téé chindee ñàha-güedé xii-yu. ¹²Te ìⁿ yiquí naha téé ní queñuhu Yá Ndiòxí ní cadúha-gǎ ñadìhí, dico vitna chí ñáyiú dìhí dácàcú-yu téé. Te téé, ñadìhí ní cadúha Yá Ndiòxí, te ðiu-ni ducaⁿ ní cadúha-gǎ ncháa dava-gǎ sǎ ïó.

¹³Te mee-ndo càda cuendá-ndó te núu ndùu váha-xi sǎ vǎ dádáhu cue ñáyiú dìhí ðíquí-yu òré càháⁿ ndihí-yu Yá Ndiòxí àdi ñáhá. ¹⁴Te ncháa ñáyiú càháⁿ-yu sǎ ñǎ túú ndùu váha-xi sǎ cuè téé cunduu nàni idi ðíquí-güedé, chí ìⁿ sácáⁿnúú cúú-xí càchí-yu. ¹⁵Te ncháa ñáyiú dìhí ñáyiú nàni idi ðíquí-xi càchí ñáyiú sǎ ìⁿ sǎ vǎha cùu-xi sǎ cúú-xí-yu sǎ dúcáⁿ nàni idi ðíquí-yu. Te ducaⁿ chí Yá Ndiòxí ní cachí-gǎ sǎ dúcáⁿ cùnùu-yu cuendá quidáhu-xi ðíquí-yu. ¹⁶Te núu ïó ñáyiú cuiní dacáa cuendú cuendá sǎ ñí càháⁿ-í-a, te na cùnahá-yu sǎ ncháá nchùhú cue téé càháⁿ tnúhu Xítohó Jesucristú ðiu-ni ducaⁿ sàni iní-ndí cada ncháa ñáyiú dìhí. Te ðiu-ni ducaⁿ sàni iní ncháa ñáyiú ndècu ichi-gǎ.

**Cuèndá ñáyiú ñá túú quide datná
ní quide Xítohó Jesucristú
cútnàhá ní cudìni-gá ndihi
cue téé ní xica cuu ndihi-gá**

¹⁷ Te nchòhó ñá túú quide váha-ndo ndècu-ndo núú xíáⁿ duha na càháⁿ-í dóho-ndo, chi nchòhó òré tàcá-ndó ñá túú quide váha-ndo chi ñá túú chindee tnaha-ndo cada-ndo sá váha, chi da nàdatuhú iní tnàhá-ndó nàcuáa ndècu-ndo. ¹⁸ Te òhna-gá na càchí tnúhu-í xii-ndo sá nihi-í tnúhu sá òré tàcá-ndó quide-ndo nacuaa ní càháⁿ Xítohó Jesucristú, te ñá túú cùu ìⁿnuu-ndo oré ducaⁿ quide-ndo nacuaa ní càháⁿ-gá. Te dava sá càháⁿ ñáyiú sàndáá iní-í te dava ñáhá. ¹⁹ Te ndáá sá dúcáⁿ tnàhí cada-xi vá cúú ìⁿnuu-ndo cuendá ducaⁿ cùnuni nũu ndèdacàa-ndo sandáá ndisa iní-ndó tnũhu Xítohó Jesucristú te ndèdacàa-ndo ñáhá! ²⁰ Te ndi tnahá òré tàcá-ndó quide-ndo datná ní quide Xítohó Jesucristú cútnàhá ní cudìni-gá ndihi cue téé ní xica cuu ndihi-gá, te ñá túú quide-ndo nacuaa tàú-xi cunduu chi cùtexínu-ni quide-ndo. ²¹ Chi òré tàcá-ndó quide-ndo nacuaa ní cachí Xítohó Jesucristú, te dava-ndo ngódó núú-ndó òhna-gá-ndó xèxi-ndo sá néhé-ndó te ñá túú sá cùndètu tnaha-ndo, te ñá túú càháⁿ tnàhá-ndó nũu xíáⁿ dava-ndo ñá túú xèxi-ndo ndahá xití-ndó, te dava-ndo xidó-ndó quide-ndo chi xini-ndo. ²² Te vá dúcáⁿ càda-ndo chi càa vehe-ndo núú dúcáⁿ càxi-ndo coho-ndo cada-ndo ndéé ndahá xití-ndó, chi sá dúcáⁿ quide-ndo te dàquee tñhú-ndó nchàa dava-gá ñáyiú ndècu ndihi-ndo ichi Yá Ndiòxí, te dándóo canúú-ndó nchàa ñáyiú ndàhú sá dúcáⁿ quide-ndo. Te Núú xíáⁿ vá cúú càchí-í sá cúú-ndó ñáyiú quide váha

chi ñá túú quide váha-ndo sá dúcáⁿ quide-ndo ndecu-ndo!

**Xítohó Jesucristú ní dándóo
tnúhu-gá sá cóhó-ó ndùdí ndéhé
yoho yàha stilé te caxi-o pàá
cuèndá ndacu iní-ó sá ní xíhí-gá**

(Mt. 26:26-29; Mr.

14:22-25; Lc. 22:14-20)

²³ Te dàtná-ni ní dánhé ñáhá Xítohó Jesucristú xii-í te òhni ducaⁿ ní dánhé ñáhá-í xii-ndo, chi òhni niú cútnàhá ní sáha cuèndá ñáhá ndi Júdás Iscarioté xii-gá núú cuè téé cùu úhú iní ñáhá ní queheⁿ-gá pàá, ²⁴ te ní ndacáⁿ tãhú-gá núú Yá Ndiòxí, te ní tãhú cuèchi-gá, te ní xáhaⁿ-gá xii cue téé xica cuu ndihi-gá: “Chí quéhéⁿ pàá-a caxi-ndo te cada iní-ndó sá cúú-xí dàtná yiqui cùnũ-í, chi yúhú cuú-í sàcuèndá-ndó. Te ducaⁿ-ni càda-ndo cundecu-ndo cuendá ndacu iní ñáhá-ndó xii-í”, càchí-gá xãhaⁿ-gá xii-güedé. ²⁵ Te sátá ní yáha ní xexi-güedé pàá sá ní sãnaha-gã, te ní queheⁿ-gá tàsáⁿ ñúhú ndùdí ndéhé yoho yàha stilé, te ní ndacáⁿ tãhú tucu-gá núú Yá Ndiòxí. Te ní xáhaⁿ-gá xii cue téé xica cuu ndihi-gá: “Chí cóhó ndùdí ndéhé yoho yàha stilé-a, te cada iní-ndó sá cúú-xí dàtná níñi-í, te cuèndá níñi-í sá cáti òré cuú-í cut-nùni ndáá sá Yá Ndiòxí cada-gá ingá núú sá váha sá cúú-xí ñáyiú. Te ndi tnahá òré coho-ndo ndùdí ndéhé yoho yàha stilé-áⁿ te ndacu iní ñáhá-ndó xii-í, te ducaⁿ-ni càda-ndo cundecu-ndo”, cachí-gá xãhaⁿ-gá xii-güedé. ²⁶ Te ndi tnahá òré xexí-ndó pàá te xihí-ndo ndudí ndéhé yoho yàha stilé, te xíáⁿ dátũu-ndo nũu ñáyiú sá Xítohó Jesucristú ní xíhí-gá cuèndá-yu, te ducaⁿ-ni càda-ndo cundecu-ndo ndéé ná sãa nduu quixi tucu Xítohó Jesucristú.

Nàcuáa cada-o òré caxi-o pàá ndihi òré coho-o ndùdí ndéhé yoho yàha stilé dàtná ní cachí Xítohó Jesucristú

²⁷ Te dava-ndo ñà túú quide-ndo nacuaá cuini Yá Ndiöxí cada-ndo òré xéxi-ndó pàá ndihi òré xíhí-ndó ndùdí ndéhé yoho yàha stilé, te sá dúcáⁿ quide-ndo-áⁿ te cucuéchi xii-ndo chi ñá túú nèhe-ndo sá yíñùhu sá cúú-xí yiqui cuñú Xítohó Jesucristú, te ni ñà túú nèhe-ndo sá yíñùhu sá cúú-xí ñíñí-gá. ²⁸ Te ío váha cada cuendá-ndó te núu ndècu váha iní-ndó núú Xítohó Jesucristú òré cúmání-gá caxi-ndo pàá ndihi òré cúmání-gá coho-ndo ndùdí ndéhé yoho yàha stilé. Te núu ndècu váha iní-ndó núú-gá te caxi-ndo te coho-ndo. ²⁹ Te dava nchòhó ñá túú sàni váha iní-ndó cuendá yiqui cuñú Xítohó Jesucristú te xèxi-ndo paá te xíhi-ndo ndudí ndéhé yoho yàha stilé, te nacháhu-ndo sá dúcáⁿ ñà túú sàni váha iní-ndó. ³⁰ Te diu sá dúcáⁿ quide-ndo núu xíáⁿ vài-ndo cuhú, te ío ndàhú ndécú-ndó, te dava ñáyíu ndècu ndihi-ndo sa ní xíhí-yu. ³¹ Dico núu ío váha sáha-o cuendá nàcuáa ndècu-o núú Yá Ndiöxí, te vá dúcáⁿ dandoho ñaha-gá xii-o. ³² Te òré ndéhé Yá Ndiöxí sá ñà túú quide ndáá-ó ndècu-o te dandoho ñaha-gá xii-o. Te ducaⁿ quide-gá cuendá sá vǎ cuíta nihnu-o, chi núu ñáhá te cuíta nihnu-o ndíhi nchaa ñáyíu ndècu ichi cuehé ichi duha.

³³ Te núu xíáⁿ càháⁿ-í dóho nchaa nchòhó ñáyíu ndècu ndihi-í ichi Xítohó Jesucristú sá òré tacá-ndó càda-ndo nacuaá ní quide Xítohó Jesucristú cút-nàhá ní cudini-gá ndíhi cue téé ní xica cuu ndíhi-gá, te cundetú tnàha-ndo nduu nchaa-ndo te dàtnùní ducaⁿ càda-ndo. ³⁴ Te núu dava-ndo xíhí-ndó dòcò te caxi duuⁿ-ndo vèhe-ndo te dàtnùní nataká-ndó, cuendá òré nataká-ndó te vá cádá-ndó ñⁿ sá ñà túú tàú-ndó càda-ndo

cuendá sá vǎ dándòho ñaha Yá Ndiöxí xii-ndo. Te òré quixi coto ñaha-í xii-ndo te dàvá-áⁿ cachí tnúhu-í xii-ndo nchàa dava-gá sá cúmání.

Nàcuáa chindee ñaha Espíritú Yá Ndiöxí cada-o ñⁿ ñⁿ-o

12 Te nchòhó ñáyíu ndècu ndihi-í ichi Xítohó Jesucristú cuini-í cachí tnúhu-í xii-ndo nàcuáa chindee ñaha Espíritú Yá Ndiöxí xii-o ñⁿ ñⁿ-o cuendá cutnùní iní-ndó.

² Te nchòhó sa nàha-ndo sá cùtnàhá vátá cùndècu-gá-ndó ichi Xítohó Jesucristú ní xóo dandàhú ñáhá yùcu ñávàha xii-ndo, te ní xóo quíndáá iní-ndó nchàa sá ní cadúha cue ñáyíu ñuyíú-a nchaa sá càchí-yu cùu ndiöxí te ñá ndàa sá ndiöxí cúú-xí, te nchaa xíáⁿ ñá túú càháⁿ-xi.

³ Te cuini-í sá nchòhó cutnùní iní-ndó sá Espíritú Yá Ndiöxí ñá túú chindee-xi ni ñⁿ ñáyíu cuendá sá càháⁿ úhú-yu Xítohó Jesucristú. Te ni ñⁿ ñáyíu ñá túú càhu iní-yu càháⁿ-yu sá Xítohó Jesucristú cúú-gá Xítohó-yu te núu ñá túú Espíritú Yá Ndiöxí dácàhu iní ñáhá-xí xí-yu.

⁴ Te ndí dífⁿ ndí dífⁿ ndùu chiuⁿ ní cachí Espíritú Yá Ndiöxí cada-o, te diu-ni ñⁿdii-ni Espíritú-gá ndécú. ⁵ Te ndí dífⁿ ndùu chiuⁿ quide-o xinu cuechi-o núú ñⁿdii-ni Xítohó Jesucristú. ⁶ Te ndí dífⁿ ndí dífⁿ chindee ñaha Yá Ndiöxí xii-o nàcuáa cada-o chiuⁿ-gá, te diu-ni ñⁿ dii-gá ndécú chindee-gá nchaa ñáyíu. ⁷ Te Espíritú Yá Ndiöxí quidé-xí sá nchóo càda-o sá vǎha, te ducaⁿ chindee-o cue ñáyíu ndècu ndíhi-o ichi Xítohó Jesucristú. ⁸ Te dava-o ní nduu táhú-ó núú Yá Ndiöxí sá Espíritú-gá cada te ndacu-o càháⁿ-ó tnúhu sá ío càhnu cuu diu-ni tnúhu mee Yá Ndiöxí, te dava tucu-o ní nduu táhú-ó cùtnumí iní-ó nàcuáa càháⁿ tnúhu-gá te càháⁿ-ó nàcuáa cuini Espíritú-gá. ⁹ Te dava tucu-o ní nduu táhú-ó sá ío quíndáá iní-ó Xítohó Je-

sucristú cuendá cada-gá ìⁿ sá cuíní-ó, te ducaⁿ chi Espíritú Yă Ndiöxí chíndèè ñaha-xi xii-o. Te dava tucu-o ní nduu táhú-ó sá càcáⁿ táhú-ní-ó núú Xítóhó Jesucristú cuendá ñáyíu cùhú te ndúha-yu. ¹⁰Te dava tucu-o ní nduu táhú-ó sá ndácú-ó càda-o nchaa sá vă yöö tnahí ndàcu cada, te dava tucu-o ní nduu táhú-ó núú Yă Ndiöxí sá càháⁿ-ó tnúhu sá dácàhu iní ñáhá-gă xii-o, te dava tucu-o ní nduu táhú-ó sá cútñùní iní-ó núú ðíu Espíritú Yă Ndiöxí chíndèè ñaha-xi xii ñáyíu òré càháⁿ-yu tnúhu-gá àdi cue espíritú cùndìhi yucu ñávàha. Te dava tucu-o ní nduu táhú-ó càháⁿ-ó tnúhu sá dácàhu iní ñáhá Espíritú Yă Ndiöxí xii-o tnúhu sá ñà túú xíní-ó, te dava tucu-o ní nduu táhú-ó càháⁿ-ó nàcuáa quèe-xi nchaa tnúhu-áⁿ. ¹¹Te ìⁿ ðìi díf-ni Espíritú Yă Ndiöxí ducaⁿ chindee ñaha-xi, te ðíu-ni Espíritú-gá dácàhñu ñaha-xi xii-o ndí dífⁿ núú chìuⁿ sá cuíní mée-xí càda-o.

Nchaa-o ìⁿ-ni cuu-o ndihi Xítóhó Jesucristú

¹²Te nchoo ñáyíu ndècu ñuyúy-a titní xichi cùu yiqui cuñú-ó dico ìⁿ-ni cùu-xi, te ðíu-ni ducaⁿ sãtnahá-xi cùu-o vitna ndecu-o ichi Xítóhó Jesucristú chi ìⁿ-ni cùu-o ndihi-gá. ¹³Te dava-o cùu-o ñáyíu isràél, te dava-o ñà túú cùu-o ñáyíu isràél, te dava-o cùu-o ñáyíu ñà túú tnahí dàñá quee núú chíúⁿ pàtróóⁿ-xi, te dava-o cùu-o ñáyíu dàñá quée núú chíúⁿ pàtróóⁿ-xi. Te mee Espíritú Yă Ndiöxí ní quide-xi sá ncháá-ó ìⁿ-ná cúú-ó ndècu-o ndihi Xítóhó Jesucristú. Te Yă Ndiöxí ní cachí-gá sá ncháá-ó cùndecu ndihi-o Espíritú-gá.

¹⁴Te nchòhó xíní-ndó sã tìtní xichi cùu yiqui cuñú-ó te ñà díú ìⁿ-ni xichi cuu-xi. ¹⁵Te cuèi sáhá-ó ndihi ndaha-o ñà túú ìⁿ-ni cuu-xi dico vă cúú càchí-ó sã sáhá-ó ñà túú cùu-xi yiqui cuñú-ó. ¹⁶Te cuèi lóho-o ndihi tinnu-o ñà túú

ìⁿ-ni cuu-xi dico vă càchí-ó sã lóho-o ñà túú cùu-xi yiqui cuñú-ó. ¹⁷Te núu ñihí ní ndúú yiqui cuñú-ó ní xindee mee-ni tinnu-o, te ñà túú ndèe cundeé lóho-o cùndedóho ní cùu te núu ducaⁿ, àdi núu ñihí yiqui cuñú-ó ní xindee mee-ni lóho-o te ñà túú ndèe cundeé dítní-ó ní cùu te núu ducaⁿ. ¹⁸Dico mee Yă Ndiöxí ní taxi ndecu-gá ìⁿ ìⁿ xichi yiqui cuñú-ó nàcuáa ní cachí iní mée-gă. ¹⁹Te núu ìⁿ-ni sã ní xíndecu ñihí yiqui cuñú-ó, te vă cùndùu-xi nàcuáa tàú-xi cunduu ní cùu te núu ducaⁿ. ²⁰Dico tìtní xichi cùu yiqui cuñú-ó, te ìⁿ-ni cùu-xi ñihí-xi.

²¹Te sa ñaha-o sá vă cúú càchí-ó sã tinnu-o ñà túú xini ñuhu-xi ndaha-o, àdi díquí-ó ñà túú xini ñuhu-xi sáhá-ó.

²²Te nchoo sã ñaha-o sá dává xichi yiqui cuñú-ó sã càchí-ó sã ñà túú cùnnu ío-gá xíní ñuhu-xi. ²³Te dava xichi yiqui cuñú-ó sã ñà túú quide cuendá cávìhí-ó nchàa xíⁿ sá quidáhu dóó sácúihnu-o, te dava xichi yiqui cuñú-ó ñà cúú cùtúu chi dacuítí sã quidáhu. ²⁴Te nchaa xichi yiqui cuñú-ó sã cúú cùtúu ñà túú xini ñuhu-xi quidáhu. Te Yă Ndiöxí ní taxi ndecu-gá nchaa xichi yiqui cuñú-ó nàcuáa tàú-xi cunduu. Te ní cachí-gá sá dává-gă xichi yiqui cuñú-ó núú vă cúú cùtúu quidáhu. ²⁵Te ducaⁿ ní quide-gá cuendá sá ìⁿ-ní cùu yiqui cuñú-ó. Te ducaⁿ ndí tnahá ìⁿ ìⁿ xichi yiqui cuñú-ó chindee tnahá-xi. Te ducaⁿ sãtnahá-xi cùu nchoo vitna ndecu-o ichi Xítóhó Jesucristú chi chindee tnahá-o. ²⁶Te núu ìⁿ xichi yiqui cuñú-ó ná tnahúhú te ñihí-ó quide úhú-xi, te núu ìⁿ xichi yiqui cuñú-ó ío vâha ndècu-xi te ducaⁿ ñihí yiqui cuñú-ó cúú vâha-xi. Te ducaⁿ sãtnahá-xi cùu-o vitna ndecu-o ichi Xítóhó Jesucristú.

²⁷Te nchoo ndècu ndihi-o Xítóhó Jesucristú, te cùu-o datná yiqui cuñú-gá te ìⁿ ìⁿ-o cùu-o datná ìⁿ ìⁿ xichi yiqui cuñú-gá. ²⁸Te ducaⁿ sãtnahá-xi cùu-o chí Yă Ndiöxí ní taxi-gá ndí dífⁿ ndí

dííⁿ chiúⁿ quide-o sá cúú-xí nchaa ñáyiú ndècu ichi-gá. Te díhna-gá cue tée caca cuu cáháⁿ tnúhu-gá núú ñáyiú ní taxi ndecu-gá, te dātnūní ní taxi ndecu-gá cue tée cáháⁿ tnúhu-gá nācuāa dācahu iní ñáhá mēe-gá, te dātnūní ní taxi ndecu-gá cue tée dānehé ñáhá xii ñáyiú tnúhu-gá núú tàcá-yu, te dātnūní ní taxi ndecu tucu-gá cue tée ndācu quide sá vā yōo tnāhí ndācu cada. Te ní taxi ndecu tucu-gá cue tée xicáⁿ táhú-ní núú Xí-tohó Jesucristú cuendá ñáyiú cūhú te ndúha-yu. Te ní taxi ndecu tucu-gá cue tée chindee cue ñáyiú ndècu ichi-gá. Te ní taxi ndecu tucu-gá cue tée yindaha ñaha xii ñáyiú ndècu ichi-gá, te ní taxi ndecu tucu-gá cue tée cāháⁿ tnúhu sá dācāhu iní ñáhá Espiritú-gá tnúhu sá ñā túú xini-güedé. ²⁹ Te ñā nchāá-ó cūu-o cue tée ní táuchíúⁿ Xítohó Jesucristú cáháⁿ tnúhu-gá núú ñáyiú, te ñā nchāá-ó cūu-o cue tée cāháⁿ tnúhu sá dācāhu iní ñáhá Yā Ndiōxí xii-o. Te ñā nchāá-ó cūu-o cue tée dācuaha ñaha xii-yu. Te ñā nchāá-ó cūu-o cue tée quide sá vā yōo tnāhí ndācu cada. ³⁰ Te ñā nchāá-ó cūu-o cue tée dicó-ni cácáⁿ táhú núú Xí-tohó Jesucristú cuendá ñáyiú cūhú te ndúha-yu. Te ñā nchāá-ó cūu-o cue tée cāháⁿ tnúhu sá dācāhu iní ñaha Espiritú Yā Ndiōxí tnúhu sá ñā túú xini-ó, te ñā nchāá-ó cūu-o cue tée cūtnuní iní-xi cáháⁿ nācuāa ndūu tnúhu-áⁿ. ³¹ Te ío nducu ndēe-ndo cada-ndo nācuāa nduu táhú-ndó núú Yā Ndiōxí nchaa sá ío-gá cūnūu cada-ndo. Te vitna na dānehé ñáhá tūcu-í xii-ndo nācuāa cada-ndo, dico sá dānehé ñāhā-í-a ío-gá cūnūu-xi.

Cuu iní-ó tnaha ñáyiú-o

13 Te núu nchoo xini-ó cāháⁿ-ó tnúhu sá ío vii ío váha cuáháⁿ cāháⁿ ñáyiú ñuyíú-a, àdi xini-ó cāháⁿ-ó tnúhu sá ío vii ío váha cuáháⁿ cāháⁿ cue espíritú xínú cuèchi núú Yā Ndiōxí, te núu xini-ó cāháⁿ-ó nchaa tnúhu-áⁿ te

ñā túú cūu iní-ó cuè tnaha ñáyiú-o ñā, te ñā túú nāndíhi-xi sá xini-ó cāháⁿ-ó tnúhu-áⁿ te cūu-o datná dava caá sá ío dusaⁿ quide. ² Te núu cūu-o ñáyiú cāháⁿ tnúhu sá dācāhu iní ñáhá Yā Ndiōxí, àdi cuu-o ñáyiú cūtnuní iní-xi nācuāa cuáháⁿ nchaa tnúhu ndūu yuhu ni cuu, àdi cuu-o ñáyiú ío váha cūtnuní iní-xi nchaa nācuāa quide Yā Ndiōxí, àdi cuu-o ñáyiú ío váha sāndāá iní ñáhá xii Yā Ndiōxí nācuāa ndacu-o cūu-o ñā yucu xocuiñi-xi núú ndécú-xí, te núu nchaa xíáⁿ xini-ó càda-o te ñā túú cūu iní-ó cuè tnaha ñáyiú-o ñā, te ñā túú vēdana nāndíhi-xi te núu vā cúú iní-ó tnaha ñáyiú-o cuèi na càda-o nchaa xíáⁿ. ³ Te cuèi nchaa sá ndécú ndíhi-o na dācāhūu-o, te cuèi na cuāha cuendá-ó mēe-o cáyú-ó sá cúú-xí Yā Ndiōxí, dico ñā túú vēdana chindee ñaha-xi xii-o sá dúcáⁿ càda-o te núu ñā túú cūu iní-ó cuè tnaha ñáyiú-o.

⁴ Dico núu cūu iní-ó cuè tnaha ñáyiú-o, te cāhnu iní-ó, te quide váha-o, te ñā túú cūu-o ñáyiú cuédú iní, te ni ñā túú cāháⁿ-ó núu cūu cāhnu-o, te ni ñā túú sàni iní-ó càda cāhnu-o mee-o, ⁵ te ni ñā túú ñūhu cuehé iní-ó, te ni ñā túú ndūcu-o mee-ni sá cúú-xí mēe-o, te ni ñā túú-gā cúdēéⁿ-ó cuendá ñā sá cúú, te ni ñā túú-gā sácūhuⁿ iní-ó sá quidé ñaha tnaha ñáyiú-o xii-o. ⁶ Te ni ñā túú-gā cúdíí iní-ó nchaa sá ñā túú váha quide ñáyiú, chi mee-nā cuendá nchaa sá vāha cúdíí iní-ó. ⁷ Te nchaa sá yāha-o sācāhnu iní-ó, te sàni váha iní-ó cuendá nchaa ñáyiú, te sàni iní-ó sá dūú-ní nchaa sá vāha cuu xii nchaa tnaha ñáyiú-o ndēe cuèe-gá, te ío quide cāhnu iní-ó cuèi nāndi sá yāha-o, te nchaa xíáⁿ quidé-ó te núu cūu iní-ó cuè tnaha ñáyiú-o.

⁸ Te ni caa ni quíhíⁿ duha-ni cuu iní-ó cuè tnaha ñáyiú-o. Dico sáá nduu te vā cóo-gā ñáyiú cáháⁿ tnúhu sá dācāhu iní ñáhá Yā Ndiōxí, te ni vā cóo-gā ñáyiú cáháⁿ tnúhu sá dācāhu iní ñáhá

Espiritú Yă Ndiöxí tnúhu sá ñà túú xini-yu, te ni vâ cóó-gă ñáiyu túha dàtná túha ñáiyu vitna. ⁹Te vitna ñà túú cùtnuní iní-ó nchaa nacuaáa sàni iní Yă Ndiöxí chi sacú-ni cùtnuní iní-ó, te ducaⁿ sàcú-ni càháⁿ-ó nàcuáa ndùu tnúhu-gá, dico càháⁿ-ó tnúhu-gá nàcuáa dàcahu iní ñáhá-gă xii-o. ¹⁰Te na sàá nduu càda Yă Ndiöxí nchaa nàcuáa tàù-xi cunduu, te dàvâ-áⁿ te nchaa sá càchí-gă ñà túú ndècu-xi nacuaáa tàù-xi cunduu vâ dúcáⁿ-gă cundecu-xi.

¹¹Te yúhú cùtnàhá ní cuu landú-í ní xóo cada-í sá cùú-í landú, ní xóo càháⁿ-í, ní xóo cani iní-í, te ní xóo tecú tnùnì-í dàtná quidé cuè landú xindecu vitna, dico sàtá nǐ cuu-í ìⁿ tée cùu sacuéhé te ñà túú-gă quidé-í dàtná ní xóo cada-í cùtnàhá ní cuu landú-í. ¹²Te ducaⁿ sàtnahá-xi cùu-o vitna ndecu-o ichi Xítóhó Jesucristú, chi ñà túú cùtnuní váha iní-ó nàcuáa cùu cuendá Yă Ndiöxí, te cùu-o datná ñáiyu ndèhe ìⁿ núú yùtátá sá ñà túú túu váha núú-xi, te ducaⁿ sàtnahá-xi cùu-o chi ñà túú cùtnuní váha iní-ó nàsa cùu cuendá-gă, dico sáá nduu quini núú-ó-gă. Te nchoo sàcú-ni cùtnuní iní-ó nàcuáa ndùu-gá vitna dico na sáá nduu te quini ndáá-ó nàcuáa càa nacuaáa ndùu-gá dàtná xini ñáhá mèe-gă xii-o. ¹³Te ni caa ni quíhíⁿ ducaⁿ-ni quindáá iní-ó Yă Ndiöxí, te ducaⁿ-ni cundecu ndihi-o tnúhu ndee iní cundecu-o ndihi-gă, te ducaⁿ-ni ío cuu iní-ó-gă ndihi tnàha ñáiyu-o. Te sá cùú iní-ó Yă Ndiöxí ndihi sá cùú iní-ó tnàha ñáiyu-o xiáⁿ ío-gă cùnùu-xi dacúxí dâva-gă.

Ñáiyu càháⁿ tnúhu sá dácàhu iní ñáhá Espiritú Yă Ndiöxí

14 Te vâ dáñá ndèe-ndó cùu iní-ndó tnàha ñáiyu-ndo, te cuhuⁿ iní-ndó sá ndùu táhú-ndó núú Yă Ndiöxí títñí núú chiúⁿ cada-ndo nacuaáa chindee ñàha Espiritú-gă xii-ndo, te

íó cuhuⁿ iní-ndó sá ndúú táhú-ndó càháⁿ-ndó tnúhu sá dácàhu iní ñáhá Yă Ndiöxí xii-ndo. ²Te cue ñáiyu càháⁿ tnúhu sá dácàhu iní ñáhá Espiritú Yă Ndiöxí tnúhu sá ñà túú xini-yu, te tnúhu càháⁿ-yu-áⁿ cùú-xí sá cùú-xí Yă Ndiöxí te ñà dǐú sá cùú-xí ñáiyu chi ñà túú tècú tnùnì-yu, te mee Espiritú Yă Ndiöxí quidé-xí dũcaⁿ càháⁿ-yu tnúhu yiyuhu. ³Te cue ñáiyu ní nduu táhú núú Yă Ndiöxí càháⁿ tnúhu sá dácàhu iní ñáhá-gă xii-yu, te ñáiyu-áⁿ dácàháⁿ-yu ñáiyu nàcuáa cuita níhí ndéé-gă-yu cundecú-yu ichi-gă, te ducaⁿ cuññáhá-yu tnúhu ndee iní xii-yu òré ndhú iní-yu. ⁴Te ñáiyu càháⁿ tnúhu sá dácàhu iní ñáhá Espiritú Yă Ndiöxí xii-yu tnúhu sá ñà túú xini-yu-áⁿ, ñáiyu-áⁿ mee-nǐ-yu níhí ndéé-yu ndècú-yu ichi-gă. Dico ñáiyu càháⁿ tnúhu sá dácàhu iní ñáhá-gă xii-yu, càháⁿ-yu tnúhu-áⁿ nàcuáa níhí ndéé dâva-gă ñáiyu nchicúⁿ nihnu ichi-gă.

⁵Te yúhú ío cudíí iní-í te núu nchaa-ndo càháⁿ-ndó tnúhu sá dácàhu iní ñáhá Espiritú Yă Ndiöxí xii-ndo tnúhu sá ñà túú xini-ndó. Dico ío-gă cudíí iní-í te núu nchaa-ndo càháⁿ-ndó tnúhu sá dácàhu iní ñáhá-gă, chi ío-gă xini ñùhu-xi sá càháⁿ-ndó tnúhu-áⁿ dácúxí sá càháⁿ-ndó tnúhu sá dácàhu iní ñáhá Espiritú-gă càháⁿ-ndó tnúhu sá ñà túú xini-ndó. Dico ìⁿ-ni nùtnahá-xi quide-ndo te núu nchòhó ñáiyu càháⁿ tnúhu sá dácàhu iní ñáhá Espiritú-gă càháⁿ-ndó nàcuáa quèe-xi tnúhu-áⁿ. Te ducaⁿ te nchaa ñáiyu ndècu ichi Yă Ndiöxí cuita níhí ndéé-gă-yu quíhíⁿ cundecú-yu ichi-gă. ⁶Te núu yúhú quexio-í núú ndécú nchòhó ñáiyu ndècu ndihi-í ichi Xítóhó Jesucristú, te ngúíta-í càháⁿ-í mee-ni tnúhu sá dácàhu iní ñáhá Espiritú Yă Ndiöxí xii-í tnúhu sá ñà túú xini-í, te ñà túú nǎ sá vâha cuu-xi sá cùú-xí-ndó. Dico cuu-xi sá vâha xii-ndo te núu na càháⁿ-í núú-ndó nchaa tnúhu

sá dánèhé ñáhá Yă Ndiöxí xii-í tnúhu sá vátá dácùàha-gá-í, ndihi nchaa tnúhu sá sà xini-í, ndihi nchaa tnúhu sá dácàhu iní ñáhá-gă xii-í cáháⁿ-í, ndihi nchaa dava-gá tnúhu-gá.

⁷Te na càda-o cuendá sá nũu ìⁿ tée tũú-dé vĩlu àdi cani-dé àrpá te núu ñá túú sàhnú-dé ndihi-xi ìⁿ yaá, te ñá cútñuní iní-ó nă yaá caní-dé àdi nă yaá tũú-dé te núu ducaⁿ na càda-dé. ⁸Te ðiu-ni ducaⁿ sãtnahá-xi cùu tucu tée cùu sandadú tũú cútú, chi núu vá tũú váha-dé nàcuáa tàú-xi cunduu òré quíhíⁿ-güedé nàá-güedé, te vá ngũndecu túha dava-gá cue sandadú te núu ducaⁿ na càda-dé vá tũú váha-dé. ⁹Te ducaⁿ sãtnahá-xi cùu nchohó te núu vá càhãⁿ-ndó ìⁿ tnúhu nàcuáa tàú-xi cunduu núu ñãyiu te vá tècú tnùní-yu tnúhu càhãⁿ-ndó. ¶Chi àúⁿ nă cuu càhãⁿ-ndó te núu ducaⁿ na càda-ndo! ¹⁰Te ío tĩtní núú tũhu ío ñuyú, te ìⁿ ìⁿ núú tũhu-áⁿ cútñuní iní ñãyiu nàcuáa quèe-xi. ¹¹Te núu nchoo ñă tècú tnùní-ó ìⁿ tnúhu càhãⁿ ìⁿ ñãyiu, te quide-ó-yu ñãyiu ñuu xicá chi ñá túú càhãⁿ-yu tnúhu càhãⁿ-ó, te ðiu-ni ducaⁿ quide ñahá-yu xii nchoo tucu. ¹²Te xĩãⁿ nũu càchí tnúhu-í xii nchaa nchòhó ñãyiu ío cuimí nduu táhú núú Yă Ndiöxí sá Espíritú-gá chindee ñàha-xi xii-ndo cada-ndo ná daha núú chiúⁿ, te ío nducu ndèe-ndo cada-ndo chiúⁿ sá ní nduu táhú-ndó nàcuáa cuita níhí ndéé-gă ñãyiu ndècu ichi-gá quíhíⁿ.

¹³Te núu càhãⁿ-ndó tũhu sá ñà túú xini-ndó, tnúhu sá dácàhu iní ñáhá Espíritú Yă Ndiöxí xii-ndo, te xini ñuhu-xi sá càcãⁿ táhú-ndó núú Yă Ndiöxí cuendá sá ná chindee ñaha-gá xii-ndo cãhãⁿ-ndó núú ñãyiu núu nása quèe-xi tnúhu-áⁿ. ¹⁴Chi núu nchoo na càhãⁿ ndihi-o Yă Ndiöxí ndihi tnúhu sá ñà túú xini-ó, te ni yũhu ni iní-ó càhãⁿ ndihi-o-gă ðicó-ni sá ñă tècú tnùní-ó nàcuáa nduu tnúhu càhãⁿ-ó. ¹⁵Te xĩãⁿ nũu xini ñuhu-xi càhãⁿ ndihi-o Yă Ndiöxí ni yũhu ni iní-ó

nàcuáa chindee ñaha Espíritú-gá xii-o te cáhãⁿ-ó nàcuáa tecú tnùní-ó, te ðiu-ni ducaⁿ càda-o oré xitá yũhu-o chiũhu-o Yă Ndiöxí, chi ni yũhu ni iní-ó ðucaⁿ cada-o nàcuáa chindee ñaha Espíritú-gá xii-o, te cútñuní iní-ó nàcuáa cuáhãⁿ nchaa tnúhu càhãⁿ-ó xita-o. ¹⁶Chi núu nchoo na ndàcãⁿ táhú-ó núú Yă Ndiöxí ndihi mee-ni tũhu sá ñà túú xini-ó tnúhu sá dácàhu iní ñáhá Espíritú-gá xii-o, te ñãyiu ñá túú ní nduu táhú cãhãⁿ tnúhu càhãⁿ-ó ndèdòho ñàhã-yu xii-o, te ñãyiu-áⁿ vá ndácũ-yu cáhãⁿ-yu tnúhu càhãⁿ-ó ndàcãⁿ táhú-ó ndihi-yu núú Yă Ndiöxí chi ñá túú tècú tnùní-yu tnúhu càhãⁿ-ó. ¹⁷Te váha-ni quide-o sá ðucãⁿ càhãⁿ-ó ndàcãⁿ táhú-ó núú Yă Ndiöxí, te ðicó-ni sá tũhu-áⁿ ñà túú chindee-xi ñãyiu nàcuáa cuita níhí ndéé-gă-yu cundecú-yu ichi-gá. ¹⁸Te yúhú ío ndàcãⁿ táhú-í núú Yă Ndiöxí chi càhãⁿ-í tnúhu sá ñà túú xini-í tnúhu sá dácàhu iní ñáhá Espíritú-gá xii-í, te càhãⁿ-gá-í dácúxí nchaa nchohó. ¹⁹Te òré tàcá ñãyiu ndècu ichi Yă Ndiöxí dácùàhã-yu tnúhu-gá, te càhãⁿ-í tnúhu-gá núũ-yu sá sà ní cutñuní iní mée-í nàcuáa ducaⁿ cútñuní iní-yu nàcuáa nduu tnúhu càhãⁿ-í. Te tnàhã-gá iní-í cáhãⁿ-í úhũⁿ-ni tnúhu-áⁿ núũ-yu dácúxí sã càhãⁿ-í úxí mĩl tnúhu sá ñà túú xini-í, tnúhu sá dácàhu iní ñáhá Espíritú Yă Ndiöxí xii-í càhãⁿ-í.

²⁰Te nchòhó ñãyiu ndècu ndihi-í ichi Xitohó Jesucristú, vá caní iní-ndó ðàtná sání iní cue landú, chi caní iní-ndó ðàtná tàú-xi cunduu chi sa sacuéhé-ndó. Dico cuu-ndo ðàtná cue landú líhli vá cundècu-ndo ichi cuehé ichi duha, chi cue landú-áⁿ ñà túú ndècu-güexi ichi-áⁿ. ²¹Te núú tũtú Yă Ndiöxí càhãⁿ-xi nàcuáa ní cáhãⁿ-gá, te càchí-xi: “Cue tée ñuu xicá càhãⁿ ndi dífⁿ núú tũhu quíhíⁿ-güedé càhãⁿ-güedé tnúhu-í núú ñãyiu isràel cada-güedé núú-í, te cuèi ducaⁿ dico vá quĩndáá iní-yu tnúhu-í”,

duha ní cachí Yă Ndiôxí te ducaⁿ nĩ ngúndeé núú tütú-gá. ²²Te tnúhu sá dácàhu iní ñáhá Espíritú Yă Ndiôxí xii-o tnúhu sá ñà túú xìní-ó, xíⁿ cúú-xí cuendá sá cútñuní iní cue ñáyiu ñá túú sàndáá iní tnúhu Yă Ndiôxí sá ñà túú cùu váha iní ñáhá-gă xí-yu. Dico sá cúú-xí cuè ñáyiu sàndáá iní tnúhu-gá ñá túú ná quidé-xí sá cúú-xí-yu. Te tnúhu sá dácàhu iní ñáhá Yă Ndiôxí xii-o, xíⁿ cúú-xí cuendá sá cútñuní iní cue ñáyiu sàndáá iní tnúhu-gá sá ndécú ndìhi ñaha-gá xí-yu, dico ñá túú dù-caⁿ sani iní cue ñáyiu ñá túú sàndáá iní tnúhu-gá. ²³Te núu ní tacá ncha nchòhó ñáyiu ndècu ichi Yă Ndiôxí, te ncha-ndo nĩ ngúíta-ndo càháⁿ-ndó tnúhu sá dácàhu iní ñáhá Espíritú Yă Ndiôxí xii-ndo tnúhu sá ñà túú xìní-ndó, te mei òré-áⁿ quexìo cue ñáyiu ñá túú sàndáá iní tnúhu-gá, ndìhi cue ñáyiu vátá quíní dana-gá tnúhu-gá núú ndécú-ndó, te ñáyiu-áⁿ quesàhá-yu sá lùcú-ndó te núu ducaⁿ càháⁿ-ndó tnúhu sá dácàhu iní ñáhá Espíritú-gá xii-ndo òré quexìo-yu. ²⁴Dico núu ncha-ndo càháⁿ-ndó tnúhu sá dácàhu iní ñáhá Yă Ndiôxí xii-ndo, te mei òré-áⁿ quexìo cue ñáyiu ducaⁿ ñà túú sàndáá iní-xi tnúhu-gá, ndìhi cue ñáyiu ducaⁿ ñà túú xìní dana tnúhu-gá-áⁿ, te ñáyiu-áⁿ cut-nùní iní-yu sá ndécú cuèchi-yu núú-gă, te ngúíta-yu cuáha-yu cuendá sá ñà túú quide váha-yu ndècú-yu cuendá sá càháⁿ-ndó tnúhu-gá ndédóho-yu. ²⁵Te ncha sá cuèhé sá dúhá nĩ quidé-yu sàni iní-yu yìyuhu ndacu iní-yu, te ngúíta-yu nàhmá-yu ncha sá ñà túú vâha ní quidé-yu núú Yă Ndiôxí, te cachí-yu sá ïo càhnu cuu-gá, te cachí tucú-yu sá ndáá ndécú ndìhi-ndo-gá.

Cada-o nàcuáa tàù-xi cunduu

²⁶Te vitna nchòhó ñáyiu ndècu ndìhi-í ichi Xítóhó Jesucristú xini ñuhu-xi duha cada-ndo. Òré tàcá-ndó te

dava-ndo càta yuhu-ndo chiñuhu-ndo Yă Ndiôxí, te dava-ndo dásahú-ndó ñáyiu tnúhu-gá, te dava-ndo càháⁿ-ndó nàcuáa dàquixi túu Yă Ndiôxí iní-ndó, te dava-ndo càháⁿ-ndó tnúhu sá dácàhu iní ñáhá Espíritú Yă Ndiôxí xii-ndo tnúhu sá ñà túú xìní-ndó, te dava-ndo càháⁿ-ndó nàcuáa quèe-xi tnúhu-áⁿ. Te ncha sá quidé-ndó ná cùu-xi nacuáa chindee-xi ñáyiu nàcuáa cuita nñí ndéé-gá-yu cundecú-yu ichi-gá. ²⁷Te òré càháⁿ-ndó tnúhu sá dácàhu iní ñáhá Espíritú Yă Ndiôxí xii-ndo tnúhu sá ñà túú xìní-ndó, te úú-ni-ndo àdi úní-ni tnàhá-ndó càháⁿ-ndó tnúhu-áⁿ te vá úúⁿ ní càháⁿ-ndó chi ndéé ndìhi ìⁿ-ndo te dătnùní ngúíta ingá-ndó càháⁿ-ndó. Te xini ñuhu-xi sá ìⁿ ñáyiu càháⁿ-yu nàcuáa quèe-xi tnúhu càháⁿ-ndó-ăⁿ. ²⁸Te núu ñá túú ñáyiu tècú tnùní nàcuáa quèe-xi tnúhu càháⁿ-ndó-ăⁿ, te núú méé núú ìⁿ-ní-ndó càháⁿ-ndó tnúhu-áⁿ càháⁿ ndìhi-ndo Yă Ndiôxí te vá càháⁿ-ndó núú ñáyiu. ²⁹Te òré càháⁿ-ndó tnúhu sá dácàhu iní ñáhá Yă Ndiôxí xii-ndo te úú-ni-ndo àdi úní-ni tucu-ndo càháⁿ, te dava-gá-ndó cùndedóho-ndo tnúhu-áⁿ te càháⁿ-ndó núu váha-ni càháⁿ-güedé àdi ñá túú vâha-ni. ³⁰Te núu ìⁿ-ndo ní dácáhú iní ñáhá Yă Ndiôxí xii-ndo ìⁿ tnúhu càháⁿ-ndó, te núu ìⁿ-ndo sà caháⁿ-ndó te ngúíñí-ndó te quíhu tucu ingá-ndó càháⁿ-ndó nàcuáa ní dácáhú iní ñáhá Yă Ndiôxí xii-ndo. ³¹Te ncha nchòhó ñáyiu ní nduu táhú càháⁿ tnúhu sá dácàhu iní ñáhá Yă Ndiôxí, te vá úúⁿ ní càháⁿ-ndó chi díhna-gá ìⁿ-ndo càháⁿ te dătnùní càháⁿ tucu ingá-ndó. Te ducaⁿ càda-ndo cuendá ncha-ndo tècú tnùní-ndó nàcuáa ndùu tnúhu càháⁿ ìⁿ ìⁿ-ndo, te ducaⁿ te cudíí-gă iní-ndó cànchicúⁿ nihnu-ndo ìchi-gá. ³²Te ncha ñáyiu càháⁿ tnúhu Yă Ndiôxí sa nàha-ná méé-yu nàcuáa quidé-yu càháⁿ-yu tnúhu-gá nàcuáa

ñá túú quède cutexínu-yu. ³³Te Yá Ndiöxí cúú-gă Yaá quidé ïo váha cùu ìⁿnuu-ndo ndecu-ndo, te ñá túú dàtica nuu ñaha-gă xii-ndo.

Te na cächí tnúhu-í xii-ndo nàcuáa cãháⁿ-í nchaa núú tàca cue ñáyiú ndècu ndihi-o ichi Xítohó Jesucristú. ³⁴Te yúhú cächí-í sá vâ cúú cãháⁿ cue ñáyiú ðíhí òrè tàcá-ndó dàcuaha-ndo tnúhu-gă, chi ñá túú dùcaⁿ cuiní-gă cadá-yu, te quíndáá-ni iní-yu cadá-yu nàcuáa tàú-xi cunduu. ³⁵Te núú ìⁿ sá cuiní-yu nducu tnúhu-yu te ndéé òrè nasáá-yu vehé-yu te nducu tnúhu-yu núú yí-yu, chi ñá túú ndùu váha-xi sá cãháⁿ-yu núú tàcá nchaa ñáyiú dàcuáha ndihi-yu tnúhu-gă.

³⁶Te chí dándàcu iní sá ñà díú nchòhó cúú-ndó ñáyiú ní ngúndecu ndihi tnúhu Yá Ndiöxí díhna nuu nàcuáa datècú tnúhu-ndo dàva-gă ñáyiú, te ni ñà díú mèe-ni nchòhó sa ní ngúndecu ndihi-ndo tnúhu Yá Ndiöxí vitna, núú xíⁿ vâ cächí-ndó sã ïo cùnuu-ndo. ³⁷Te núú dava nchòhó sání iní-ndó sã cãháⁿ-ndó nàcuáa dàcahu iní ñáhá Yá Ndiöxí xii-ndo àdí sani iní-ndó sã quidé-ndó nàcuáa chindee ñaha Espíritú-gă xii-ndo, te cuáha váha-ndo cuèndá sá ncháá tnúhu cãháⁿ-í-a cùu-xi tnúhu sá ní cachí tnúhu mee Xítohó Jesucristú cada-o. ³⁸Te ndèda-ni càa ñáyiú ndècu ndihi-ndo te núú ñá túú sàndáá iní-yu tnúhu cãháⁿ-í, te vâ cadá cuèndá-ndó tnúhu cãháⁿ-yu.

³⁹Te vitna nchòhó ñáyiú ndècu ndihi-í ichi Xítohó Jesucristú, ío cani iní-ndó cãháⁿ-ndó tnúhu sá dácàhu iní ñáhá Yá Ndiöxí núú ñáyiú, te daña-ndo na cãháⁿ cue ñáyiú ní nduu táhú núú Yá Ndiöxí sá cãháⁿ-yu tnúhu sá dácàhu iní ñáhá Espíritú-gă xíí-yu tnúhu sá ñà túú xíní-yu. ⁴⁰Te cada-ndo nchàa nacuáa tàú-xi cunduu nàcuáa ñá túú ñà cuu cundecu-ndo.

Ní ndoto Xítohó Jesucristú

15 Te vitna nchòhó ñáyiú ndècu ndihi-í ichi Xítohó Jesucristú cuiní-í sá dándàcu iní-ndó nàcuáa ní dánèhé ñáhà-í xii-ndo tnúhu sá cãháⁿ nàcuáa naníhí tàhú-ó, chi diu tnúhu-áⁿ ní sàndáá iní-ndó te nchìcúⁿ nihnu-ndo. ²Te sá xíí tnúhu-áⁿ níhnú-ndó ichi cuáháⁿ-ndó núú ndúú táhú-ndó cùndecu-ndo ndihi Yá Ndiöxí ní caa ní quíhíⁿ, te ducaⁿ ndùu táhú-ndó núú cùndecu-ndo ní caa ní quíhíⁿ ndihi Yá Ndiöxí te núú nchìcúⁿ nihnu-ndo nàcuáa ní dánèhé ñáhà-í xii-ndo, te núú ñá túú nchìcúⁿ nihnu-ndo te ñá túú ní sàndáá iní-ndó nàcuáa tàú-xi cunduu.

³Te yúhú sa ní cachí tnúhu-í xii-ndo ìⁿ tnúhu sá ïo cùnuu ní níhí-í, chi ní cachí tnúhu-í xii-ndo sã Xítohó Jesucristú ní xíhí-gă cuèndá nchaa yíca cuèchi-o, te ducaⁿ ní cuu chi ducaⁿ cãháⁿ-xi núú tütú Yá Ndiöxí sá dúcáⁿ yãha-gă. ⁴Te ní chindúxi ñaha-güedé xii-gă te nduu úní ní dándótó ñaha Yá Ndiöxí xii-gă, te ducaⁿ ní cuu chi ducaⁿ cãháⁿ-xi núú tütú Yá Ndiöxí. ⁵Te sátá ní ndoto-gă te ní quee túu-gă núú tẽ Pèlú, te dät-nùní ní quee túu-gă núú dàva-gă cue tée ní táúchíúⁿ-gă cãháⁿ tnúhu-gă. ⁶Te sátá dúcáⁿ te dät-nùní ní quee túu-gă núú ùhúⁿ cièndú cue ñáyiú ndècu ichi-gă, te vâí-yu xíndecu-ní-yu vitna chi sacú-ni-yu ní xíhí. ⁷Te dät-nùní ní quee túu-gă núú tẽ Jàcobó, te sátá dúcáⁿ te dät-nùní ní quee túu-gă núú nchaa cue tée ní táúchíúⁿ-gă cãháⁿ tnúhu-gă.

⁸Te ndéé núú ní ndihi-ná te ní quee túu-gă núú mèe-í, te òrè ní quee túu-gă núú-í te cùu-í dàtná ìⁿ déhe yiquíⁿ vátá sãá-gă nduu càcu chi cùu-í ìⁿ tée ñá túú sàni váha iní-xi cuèndá-gă ní cùu. ⁹Te yúhú ñá túú cùnuu-í dàtná cùnùu cue tée ní táúchíúⁿ Xítohó Jesucristú cãháⁿ tnúhu-gă. Te cùu-í ìⁿ tée ní táúchíúⁿ-gă cãháⁿ tnúhu-gă, cuèí ñá túú tàú-í sá

càháⁿ-í tnúhu-gá, chi ní xóo cuu úhú iní-í cue ñáyi ndècu ichi Yá Ndiöxí. ¹⁰ Dico Yá Ndiöxí ío váha iní-gá chi ní quide ñaha-gá xii-í ìⁿ téé váha, chi ñá túú-gá quidè-í dàtná ní xóo cada-í. Te ío cùndahú iní ñáhá-gá chindèe ñaha-gá xii-í dico ñá túú àúⁿ nã cuu chindèe ñaha-gá, chi ío-gá vâi chiuⁿ-gá ní cuu sa ta quide-í cuáháⁿ dàcúúxí dàva-gá cue téé ní táuchíúⁿ-gá càháⁿ tnúhu-gá te ñá dífú mèe-í ducaⁿ quide-í chi mee Yá Ndiöxí ío cùndahú iní ñáhá-gá chindèe ñaha-gá xii-í quidè-í chiúⁿ-gá. ¹¹ Te ñá túú nã cada-xi cuèi dava-gá-güedé sa ní cuu vâi-gá chiúⁿ-gá quidè-güedé àdi yúhú, chi ìⁿ-ni tnúhu càháⁿ-ndí te tnúhu-áⁿ cúú tnúhu ní sándáá iní-ndó.

Cue ñáyi ní xíhí ndotó-yu

¹² Te nchúhú cue téé càháⁿ tnúhu Xítohó Jesucristú càháⁿ-ndí sá ní xíhí-gá te ní ndoto-gá, ¿te ná cuendá dava nchòhò càchí-ndó sã vã ndótó cuè ñáyi ní xíhí? ¹³ Te núu ducaⁿ sàni iní-ndó sã vã ndótó cuè ñáyi ní xíhí te ni Xítohó Jesucristú ñá túú ní ndòto-gá te núu ducaⁿ. ¹⁴ Te núu dicó Xítohó Jesucristú ñá túú ní ndòto-gá ñá, te nchaa tnúhu sá dánèhé ñáhá-ndí xii-ndo ñá túú nãndíhi-xi te núu ducaⁿ, te àúⁿ nã cuu sándáá iní-ndó-gá te núu ducaⁿ. ¹⁵ Te núu dicó cúú-xí ìⁿ sá ndáá tnúhu sàni iní dava-ndo ña, te dàcuandehnde-ndí sá càháⁿ-ndí tnúhu Yá Ndiöxí núú-ndó te núu ducaⁿ, te ñá túú càháⁿ ndáá-ndí núú-ndó sã Yá Ndiöxí ní dándótó-gá Xítohó Jesucristú, te núu ndáá nàcuáa sàni iní dava-ndo sã vã ndótó cuè ñáyi ní xíhí, dico ñá ndáá nàcuáa sàni iní-ndó. ¹⁶ Te núu vá ndótó cuè ñáyi ní xíhí te ni Xítohó Jesucristú ñá túú ní ndòto-gá. ¹⁷ Te núu Xítohó Jesucristú ñá túú ní ndòto-gá ñá, te àúⁿ nã cuu sándáá iní-ndó-gá te núu ducaⁿ, te ndècu-ni cuèchi-ndo núú Yá Ndiöxí te núu ducaⁿ. ¹⁸ Te núu ndáá nàcuáa sàni iní-ndó ñá te

cue ñáyi ní sándáá iní ñáhá xii Xítohó Jesucristú ñáyi ní xíhí ní xíta nihnú-yu te núu ducaⁿ. ¹⁹ Te núu nchoo ndècu ndíhi-o tnúhu ndee iní núú Xítohó Jesucristú cuendá-ni sá cùndècu-o ñuyú-a ña, te cùu-o ñáyi ío-gá duuⁿ duuⁿ ndàhú sá cúú-xí dàva-gá ñáyi te núu ducaⁿ.

²⁰ Dico ndáá sá Xítohó Jesucristú ní xíhí-gá te ní ndoto-gá núu xíáⁿ cútùnini iní dava-o sã ndótó cuè ñáyi ní xíhí ñáyi ní sándáá iní tnúhu-gá. ²¹ Te sá cuèchi ìⁿ-ni téé ní xíndecu ñuyú-a xíáⁿ xíhí ñáyi, te sá cuendá ìⁿ-ni tucu ingá téé te ndoto cue ñáyi ní xíhí. ²² Te nchaa ñáyi xíhí-yu sá cuèchi ìⁿ téé, te téé-áⁿ cúú-dè ndíi Àdán téé díhna nuu ní cuu ñani tnáhá cuè ñáyi ñuyú. Te diu-ni ducaⁿ sã cuendá ìⁿ-ni téé te ndoto cue ñáyi ní xíhí, te téé-áⁿ cúú-dè Xítohó Jesucristú chi nchaa ñáyi ndècu ndíhi-gá ndotó-yu. ²³ Te díhna-gá Xítohó Jesucristú ní ndoto-gá xíáⁿ cútùnini iní dava-o sã ndùu na quixi tucu-gá ñuyú-a te dàvá-áⁿ ndoto nchaa ñáyi ní xíhí ñáyi ní sándáá iní tnúhu-gá. ²⁴ Te dāt-nùni ducaⁿ te sáá nduu nàa nchaa sá ío ñuyú, te Xítohó Jesucristú danàa-gá nchaa ndi túhú sá cùnùu ío ñuyú-a, chi danàa-gá nchaa ñáyi ío cùnùu, ndíhi yucu ñávàha, ndíhi nchaa espíritú xínú cuèchi núú-xi. Te ducaⁿ te cùñaha-gá xii Tātá-ó Dütú Ndiöxí taxi tnùn-í-gá. ²⁵ Chi Xítohó Jesucristú dacuití tãxi tnuní-gá ndéé ná sáá nduu dànaa-gá nchaa sá cúú úhú iní ñáhá xii-gá. ²⁶ Te ndéé núú ní ndíhi-ná te danàa-gá sá quidè xíhí ñáyi. ²⁷ Te ducaⁿ chi càháⁿ-xi núú tütú Yá Ndiöxí sá mée-gá ní nachíhi-gá nchaa sá ío ndaha Xítohó Jesucristú cuendá sá mée Xítohó Jesucristú taxi tnùn-í-gá, te vá yõo ìⁿ tãxi tnuní ñáhá xii Yá Ndiöxí, chi mee Yá Ndiöxí cúú-gá Yá ní nachíhi-gá nchaa sá ío ndaha Xítohó Jesucristú. ²⁸ Te díhna-gá ní xáhaⁿ Yá Ndiöxí xii Xítohó Jesucristú Yá cúú Dèhe-gá sá quíndàha-gá nchaa sá ío, te

òré ná quìndaha Xítohó Jesucrìstú nchaa sá íó, te cùñaha-gă xii Yá Ndiòxí taxi tnùnì ñàhá-gă xii-gá, te ducaⁿ te mee-ñă Yă Ndiòxí taxi tnùnì-gá nchaandi túhú sá íó.

²⁹ Te núu ñă túú ndăá càháⁿ-í, ¿te ná cuendá dava ñáyiú sànduté-yu cuendá ñáyiú ní xíhí nũ ñă túú ndăá sá ndótó ñáyiú ní xíhí?

³⁰ Te nchúhú ducaⁿ-ni sàni iní ñáyiú cahni ñàhá-yu xii-ndí, te núu vá ndótó ñáyiú ní xíhí te àúⁿ ñă cuu ducaⁿ quide cahnu iní-ndí ducaⁿ cuiní-yu cahni ñàhá-yu xii-ndí te núu ducaⁿ. ³¹ Te nchòhó ñáyiú ndècu ndìhi-í ichi Xítohó Jesucrìstú ío váha sàni iní-í cuendá-ndó, chi ndècu-o ichi-gá. Te na càchí tnúhu ndăá-í xii-ndo să ìⁿ nduu ìⁿ nduu ndeé iní ñàhá ñáyiú cahni ñàhá-yu xii-í. ³² Te núu dìcò ndăá sá vă ndótó ñáyiú ní xíhí dâtná càchí dava ñáyiú, te àúⁿ ñă cuu ní xíndecu-í ñuú Éfesú ní cuu úhú iní ñàhá ñáyiú xii-í te núu ducaⁿ, chi ñáyiú-áⁿ ñí quidé-yu dâtná quidé ìⁿ quiti dééⁿ să cúu-xì-í. Te núu ndăá sá vă ndótó ñáyiú ní xíhí ñă, te váha-gá nũ cachí-ó dâtná càchí ñáyiú: “Vitna na còho-o te na càxi-o chi tneé idá cuú-ó”, duha càchí-yu.

³³ Te vá dâná-ndó mề-ndo dandahú ñàhá ñáyiú ndècu ichi cuehé ichi duha xii-ndo, te nguíta-ndo càni iní-ndó dâtná sání iní-yu. Chi quèe ndăá-xi nàcuáa càháⁿ tucu dava-gá ñáyiú, chi càchí-yu sá nũ ñáyiú quide váha na ñihí tnáhă-yu ndìhi ñáyiú ndècu ichi cuehé ichi duha, te nguíta ñáyiú quide váha-áⁿ cadá-yu tnáhă-yu nchaa sá cuèhé sá dúhá dâtná quidé ñáyiú-áⁿ. ³⁴ Te ío váha cuáha-ndo cuendá nàcuáa cundecu-ndo, te vá cadá-gă-ndó dâtná quidé cuè ñáyiú ndècu ichi cuehé ichi duha. Te dava-ndo quide-ndo datná quidé cuè ñáyiú ndècu ichi cuehé ichi duha chi ñă túú sàndăá iní-ndó Yă Ndiòxí. Te

duha càháⁿ-í cuendá sá cúcàhaⁿ núu-ndó cuendá nchaa sá ñă túú vâha quide-ndo.

Nàcuáa ndoto ñáyiú ní xíhí

³⁵ Te cudana dava-ndo ndùcu tnúhu-ndo nũ nása ndoto ñáyiú ní xíhí, te nása cunduu yiqui cùñú-yu òré ndotó-yu. ³⁶ Te nchòhó ñáyiú ducaⁿ càháⁿ cúu-ndó ñáyiú ñă túú tnàhí cùnùnì iní-xi, te duha na càháⁿ-í nàcuáa tecú tnùnì-ndó. Te núu ìⁿ tatá ná chíhí-ó te tèhyú mềé-xí te xínu déhe-xi. ³⁷ Dico ñă díú să sà ní xínu ta sàhnu cuáháⁿ ní cùxi-o, te diu-ni ducaⁿ quide-o cuéi tríu ndìhi nchaa dava-gá tatá xítú-ó. ³⁸ Te Yá Ndiòxí quidé-gă sácũnduu tatá xínu-áⁿ dâtná cuiní mềé-gă cunduu. Te ndèda-ni cãa tatá te diu-ni-gá quidé-gă sácũnduu-xi nàcuáa tàú-xi cunduu. ³⁹ Te ndí dííⁿ ndăa nchaa yiqui cùñú, chi tucu cãa yiqui cuñú nchoo cuè ñáyiú, te tucu cãa yiqui cuñú nchaa quiti xica núu ñũhú, te tucu cãa yiqui cuñú nchaa quiti ndàva, te tucu cãa yiqui cuñú nchaa chácá. ⁴⁰ Te ducaⁿ ñă túú ìⁿ-ni caa nchaa yiqui cuñú sá íó andíu ndìhi nchaa yiqui cuñú ñáyiú íó ñuyíú-a, te ducaⁿ ñă túú ìⁿ-ni ndăa vii nchaa sá íó andíu ndìhi ñuyíú-a. ⁴¹ Te ducaⁿ cùu tucu-xi nchícanhii chi tucu dâyehé-xi, te tucu dâyehé yóó, te tucu dâyehé nchaa chódíní, te ducaⁿ ñă túú ìⁿ-ni dayehé nchaa chódíní. ⁴² Te ducaⁿ sãtnahá-xi cùu ñáyiú ní xíhí te ndoto, chi tucu cãa yiqui cuñú-yu sá nguĩndũxi te tucu cunduu yiqui cùñú-yu òré ndotó-yu, te yiqui cùñú sá ndótó ndìhí-yu-áⁿ vă ndìhí ñihnu-gá-xi. ⁴³ Te yiqui cùñú ñáyiú xíhí ñă túú nàndfhi-xi, dico yiqui cùñú sá ndótó ndìhí-yu te ío váha cunduu. Te nchaa yiqui cùñú ñáyiú xíhí ñă túú tnàhí-gá ndee-xi, dico yiqui cùñú ndoto ndìhí-yu xíáⁿ ío cunduu ndee-xi. ⁴⁴ Te yiqui cùñú nchaa ñáyiú xíhí cúu-xí cuendá ñuyíú-a, dico yiqui cùñú sá ndótó ndìhí-yu

xíǎⁿ cundecu-ná-xi cuendá Espíritú Yǎ Ndiǒxí. Te dàtná íò yìqui cùñú sá cúú-xí cuendá ñuyíú-a, te ducaⁿ íò yìqui cùñú sá cúú-xí cuendá mee-nǎ Espíritú Yǎ Ndiǒxí.

⁴⁵ Te núú tütú Yǎ Ndiǒxí càchí-xi: “Ndíí Àdán ndíí ní xíndecu ndéé díhna ní chihi Yá Ndiǒxí íní ndíí”, duha càchí-xi núú tütú-gá. Te ìngá tucu téé cùu-dé dàtná ndíí Àdán te téé-áⁿ cúú-dě Xítohó Jesucristú, te Yaá-áⁿ quíde-gǎ sá mèe-ná Espíritú Yǎ Ndiǒxí quíde-xí ndècu-o ichi-gá vitna. ⁴⁶ Te díhna-gá yìqui cùñú cuendá ñuyíú-a ní ngúndecu, te dàtnúni ngúndecu yìqui cùñú cundecu ndíhi mee-nǎ Espíritú Yǎ Ndiǒxí. ⁴⁷ Te téé díhna nuu ní xíndecu ñuyíú-a chi ñuhu ní cadúha ñaha Yǎ Ndiǒxí xii-dé, te téé-áⁿ cúú-dě ndíí Àdán, te ìngá tucu téé ní cuuⁿ-dé andíu te téé-áⁿ cúú-dě Xítohó Jesucristú. ⁴⁸ Te nchaa ñáyíu càa yìqui cuñú-yu dàtná cáá yìqui cuñú té Àdán téé ducaⁿ ní cuáha ñuhu-áⁿ, te nchaa ñáyíu ní nduu táhú cundecu ndíhi téé ducaⁿ vèxi cuuⁿ andíu-áⁿ, ñáyíu-áⁿ nduu yìqui cùñú-yu dàtná cáá yìqui cuñú ní nduu táhú-dě ndécú ndíhi-dé vitna, te téé-áⁿ cúú-dě Xítohó Jesucristú. ⁴⁹ Te nchaa ñáyíu ñuyíú-a càa-yu dàtná-ni càa datná-ni ndùu téé ducaⁿ ní cuáha ñuhu-áⁿ. Te nchaa nchoo ñáyíu ní nduu táhú cundecu ndíhi téé ducaⁿ vèxi cuuⁿ andíu-áⁿ nduu-o dàtná-ni càa datná-ni ndùu téé-áⁿ tucu.

⁵⁰ Te nchòhó ñáyíu ndècu ndíhi-í ichi Xítohó Jesucristú càchí tnúhu-í xii-ndo sǎ ncháá nàcuáa càa yìqui cuñú ñáyíu xíndecu vitna vá sǎá-xi cundecu-xi núú ndécú Yǎ Ndiǒxí táxí tnùnì-gá, chi ñuyíú-a ndíhi nihnu-xi. Dico sá tàú-xi sǎá núú ndécú-gǎ táxí tnùnì-gá xini ñuhu-xi cuu-xi sá cùdíi cundecu. ⁵¹ Te na càchí tnúhu-í xii-ndo ìⁿ tnúhu sá yíyùhu ni cuu: Dava-o cùú-ó te dava-o cùndecu-ni-o, dico nchaa-o

nàdama yiqui cuñú-ó. ⁵² Te uuⁿni ducaⁿ nàdama yiqui cuñú-ó òré cáháⁿ ìⁿ cútú, te cútú-ǎⁿ cǎháⁿ-xi òré sa ta cùyatni naa ñuyíú. Te òré cáháⁿ cútú-ǎⁿ te ndoto nchaa ñáyíu ní xíhí ñáyíu ní xíndecu ichi Xítohó Jesucristú, te ducaⁿ te vá íⁿ ndùu ìⁿ quíú-gǎ cuú-yu. Te nchaa ñáyíu ndècu vívú te nàdama yiqui cuñú-yu tnàhá-yu. ⁵³ Te nchaa yiqui cùñú ndécú ndíhi nchaa ñáyíu ndècu ñuyíú-a vitna ñá túú cùdíi-xi chi xíhí-xi, dico yiqui cùñú nduu táhú nchoo ñáyíu ndècu ichi Xítohó Jesucristú chi cùdíi-xi ni caa ni quíhíⁿ chi vá cùú-gá-xi. ⁵⁴ Te òré ná ndùu táhú-ó yìqui cuñú sá dúcáⁿ cùdíi ni caa ni quíhíⁿ-áⁿ, te vá cùndècu ndíhi-gá-ó yìqui cuñú sá ñà túú cùdíi. Te dàvá-áⁿ te quee ndáá-xi nàcuáa cǎháⁿ-xi núú tütú Yǎ Ndiǒxí núú càchí-xi: “Vitna ñá túú-gǎ xíhí ñáyíu chi mee-nǎ Yǎ Ndiǒxí cùnùu-gá táxí tnùnì ñáhá-gǎ xíi-yu. ⁵⁵ Te ñá túú tnàhí-gá ná ndoho ñáyíu sá cuendá tnúhu xíhí, chi vá cóo-gǎ tnúhu xíhí”, duha càchí-xi núú tütú Yǎ Ndiǒxí. ⁵⁶ Te cue ñáyíu ndècu ndíhi-yu tnúhu sá sánú ichi ñaha xíi-yu nàcuáa cadá-yu cundecú-yu dico uuⁿ-gá quíde-yu nchaa sá cuèhé sá dúhá. Te sá cuendá nchaa sá cuèhé sá dúhá quíde-yu-áⁿ, te xíǎⁿ ní ngúndecu tnúhu xíhí dándòho ñaha-xi xíi-yu. ⁵⁷ Dico táxáhu xii Yá Ndiǒxí chi ní taxi-gǎ tnúhu ndee ìní ndécú ndíhi-o sá sǎá nduu te vá quínì-gá-ó tnúhu xíhí, te ducaⁿ chi ndècu ndíhi-o Xítohó Jesucristú.

⁵⁸ Te xíǎⁿ nùu cǎháⁿ-í dóho nchòhó cue ñáyíu ndècu ndíhi-í ichi Xítohó Jesucristú chi ío cùu ìní ñàhà-í xii-ndo, te cǎháⁿ-í dóho-ndo sǎ cǎnchícúⁿ nihnu-ni-ndo ichi Xítohó Jesucristú cuèi nándi na càda ñaha ñáyíu xii-ndo sǎ cuendá-gǎ, te ío nducu ndèe-ni-ndo cada-ndo chiuⁿ-gǎ, chi sa nàha-ndo sá ncháá chiuⁿ quide-o cuendá-gǎ ñá túú àúⁿ nǎ cuu quide-o.

Nàcuáa sàcáⁿ tnáhá ñáyiú dǎhúⁿ

16 Te na càchí tnúhu-í xii-ndo cuendá dǎhúⁿ sá sàcáⁿ tnáhá-ndó sá cúu-xí ñáyiú ñuú Jerusálén, chi diu-ni duha ní dánèhé-í cue ñáyiú xǎndecu ichi Xítóhó Jesucristú ndécú ñⁿ ñⁿ xichi distritú Gàlaciá. ² Te duha cada-ndo ndí tnáhá nduu ndumíngú, te ñⁿ ñⁿ-ndo dàquee diⁿ-ndo sacú dǎhúⁿ nàcuáa chindee ñaha Yá Ndióxi xii-ndo ñihí-ndó cuendá òré quexio-í te sa cundecu túha dǎhúⁿ-ǎⁿ. ³ Te òré quexio-í te mee-ndo cǎxi-ndǒ-yu núu ndédacàa-yu sàni iní-ndó càda ndáá canehe dǎhúⁿ-ǎⁿ quǎhíⁿ ndaha ñáyiú xǎndecu ichi Xítóhó Jesucristú ndécú ñuú Jerusálén. Te cadúha-í ñⁿ úú tutú canehe-yu quǎhíⁿ cuendá cutnùnì iní ñáyiú ñuú Jerusálén nàcuáa ndùu chiuⁿ cuáháⁿ-yu. ⁴ Te núu xini ñuhu-xi sá quǎhíⁿ-í te candeca-í-yu quǎhíⁿ.

Té Pǎblú sání iní-dé quíngoto-dé cue ñáyiú ndècu ichi Xítóhó Jesucristú

⁵ Te yúhú sání iní-í yáha-í ñⁿ úú ñuú cáá distritú Macèdoniá, te dǎtnùnì ducaⁿ te sáa-í núu ndécú-ndó. ⁶ Te òré quexio-í te cudana cundecu ndihi ñaha-í xii-ndo vǎi nduu, àdi cudana te cundecu ndihi ñaha-í xii-ndo ndèé yáha nchaa yóó quídé vǎxiⁿ-xi. Te sátá dúcáⁿ te cada ndee iní-ndó chindee ñaha-ndo xii-í òré nucúhuⁿ ichi-í te núu ndèé ichi na quǎhíⁿ-í. ⁷ Te duha càháⁿ-í chi núu Yá Ndióxi ná càchí-gá te cundecu ndihi ñaha tnàa-í xii-ndo òré quexio-í te ñá díú dicó-ni ichi yáha-í. ⁸ Te cundecu-ni-í ñuú Éfesú-a ndéé tnáhá vico Pentecòstés. ⁹ Te ducaⁿ chi iha ío tédóho ñáyiú tnúhu Xítóhó Jesucristú sá càháⁿ-í núu-yu. Núu xǎⁿ ío váha quèe cuendá cada-í chiúⁿ-gá cuèi ío vǎi ñáyiú ñá túú tnáhá iní-yu sá càháⁿ-í tnúhu-gá.

¹⁰ Te núu na quixi coto ñaha té Timùteú xii-ndo, te ío váha cuu iní-ndó

cáháⁿ ndihi-ndo-dé cuendá ducaⁿ ñá túú nǎ cani iní-dé cundecu ndihi ñaha-dé xii-ndo, chi tnáhá-dé cúu-dé téé quide chiuⁿ Xítóhó Jesucristú dàtná quídè-í. ¹¹ Te cuiní-í sá ñi ñⁿ-ndo vá cánì cuèhé iní-ndó cuendá-dé, te chindee-ndo-dé nàcuáa cuu váha iní-dé òré quixi-dé quixi coto ñaha-dé xii-í, chi yúhú ndihi dava-gá ñáyiú ndècu ichi Xítóhó Jesucristú ndétú-ndí-dé quexio-dé.

¹² Te ío ní cáháⁿ ndàhú-í núu té Àpolós téé ndècu ndihi-o ichi Xítóhó Jesucristú cuendá quixi-dé ndihi dava-gá cue téé ndècu ndihi-o ichi-gá quixi coto ñaha-güedé xii-ndo dico ñá túú ní cuiní-dé quixi-dé vitna, dico quixi-dé ndéé cuèé-gá.

Tnúhu ndéé núu ñi ndihi-ná

¹³ Te ío quíhi iní-ndó cùndecu-ndo ichi Xítóhó Jesucristú, te vá dǎná ndèé-ndó quíndáá iní-ndó-gǎ, te ío yíi cùnduu iní-ndó cùndecu-ndo ichi-gá, te ío nducu ndèe-ndo canchicúⁿ nihnu-ndo ichi-gá. ¹⁴ Te ío váha cuu iní tnáhá-ndó, te ducaⁿ ío váha cada tnàha-ndo te núu nándi cùu sá váha sàni iní-ndó càda-ndo.

¹⁵ Te nchòhó ñáyiú ndècu ndihi-í ichi Xítóhó Jesucristú sa ñaha-ndo sá dǎhnanuu cuè ñáyiú cùu ndi mee té Èstéfanás ndécú distritú Acáyá ní sándáá iní-yu tnúhu Xítóhó Jesucristú. Te vitna ñá túú dàña ndéé-yu quídé-yu sá váha sá cúu-xí dàva-gá ñáyiú sàndáá iní tnúhu-gá. ¹⁶ Te càháⁿ ndàhú-í núu-ndó sá quíndáá iní-ndó nchàa ñáyiú ducaⁿ xǎquide, ndihi nchaa dava-gá ñáyiú ío ndècu ndee quide chiuⁿ ndihi-ndo cuendá Xítóhó Jesucristú. ¹⁷ Te ío cùdí iní-í sá ñi quexio té Èstéfanás, ndihi té Fortunatú, ndihi té Acàicú, chi cue téé-ǎⁿ ñi quide-güedé núu-ndó ñi quide-güedé nchaa sá ñá túú ndàcu-ndo cada-ndo cuendá-í ní cùu. ¹⁸ Te ío tàxi-güedé tnúhu ndee iní xii-í, te diu-ni ducaⁿ tàxi-güedé tnúhu ndee iní xii nchòhó

tucu, te núu xíãⁿ xíní ñùhu-xi sá cànèhe-ndo sá yíñùhu núú nchàa cue téé duha xĩquide váha.

¹⁹Te nchaa ñáyiú xĩndecu ichi Xítohó Jesucristú ndécú òdistritú Àsiá quide ndee iní ñáhã-yu xii-ndo, te ío cada ndee ìní-ndó càchí té Àquilú ndihi ñadìhí-dé tá Priscilá, te ducaⁿ quide ndee iní ñáhá tùcu nchaa ñáyiú tàcá dácuàha tnúhu Yá Ndiòxí vehé-yu xii nchaa nchòhó ñáyiú ndècu ichi-gá. ²⁰Te cada ndee ìní tucu-ndo càchí cue dava-gá ñáyiú ndècu ndihi-o ichi Xítohó Jesucristú. Te ni yùhu ni iní-ndó càda ndee iní tnáhá-ndó ìhⁿ ìhⁿ-ndo.

²¹Te vitna ndaha mee yùhú té Páblú téè-í tnúhu-a quide ndee iní ñáhà-í xii-ndo.

²²Te ñáyiú ñá túú cùu váha iní-xi núú Xítohó Jesucristú te na cuíta nihnú-yu. Te vitna nchaa-o chĩ ná càchí-ó sã Xítohó Jesucristú quixi tucu-gá.

²³Te xicáⁿ táhù-í núú Xítohó Jesucristú sá ná chĩndee chítúu ñaha-gã xii-ndo. ²⁴Te ío cùu iní ñáhà-í xii-ndo nàcuáa ndècu-o ichi Xítohó Jesucristú, te ducaⁿ na cùnduu, te ío chí cádá ndèe iní-ñã vitna.

TUTÚ CÚÚ ÒÚ NÍ CADÚHA TÉ PÄBLÚ QUIHÍⁿ NDAHA ÑÁYIU NUÚ CÒRINTÚ

**Té Păblú cādũha-dé tutú quíhíⁿ
ndaaha ñáyiu xĩndecu ichi Xítohó
Jesucristú ndécú ñúú Còrintú**

1 Yúhú té Păblú cāháⁿ-í tnúhu Xítohó Jesucristú chi ducaⁿ ní cachí Yă Ndiöxí cunduu. Te cādũha-í tutú-a ndihi té Timùteú té ndècu ndihi-o ichi-gá cuendá daquixí-í ndaha nchòhó ñáyiu xĩndecu ichi Yă Ndiöxí ndécú ñúú Còrintú, te tutú-a cuu-xi tnàhá cuendá nchaa ñáyiu cùu cuendá Yă Ndiöxí xĩndecu nchaa ñúú yĩndèhu distritú Acăyá. ²Te xicáⁿ tǎhù-í núú Tǎtá-ó Dútú Ndiöxí ndihi núú Xítohó Jesucristú sá ìo na chĩndee chitúu ñaha-gă xii-ndo, te diu-ni ndi ndùu-gá ná càda te ìo váha cuu iní-ndó cùndecu-ndo.

**Té Păblú cāháⁿ-dé nchaa
năcuáa ndòho-dé**

³Te chí ná cāchí-ó sǎ ìo váha iní Dútú Ndiöxí Yaa cúú Tǎtá Xítohó Jesucristú, te diu-ni Dútú Ndiöxí cúú-gă Yaa ìo cùndahú iní ñǎhá xii-o, te diu-ni-gă cúú-gă Yaa táxi tnúhu ndee iní. ⁴Te cuéi nándi ndòho-o ndecu-o dico diu-ni Dútú Ndiöxí táxi-gă tnúhu ndee iní xii-o, te ducaⁿ quide-gă cuendá sá nchóo cuǎnaha-o tnúhu ndee iní xii nchaa ñáyiu nándi ndòho ndecu, te diu-ni nchaa tnúhu ndee iní táxi-gă xii-o ðiu-ni nchaa tnúhu ndee iní-áⁿ cuǎnaha-o xii-yu. ⁵Te Xítohó Jesucristú ìo ní ndoho-gá, te ducaⁿ nchòo tucu ìo ndòho-o, te ducaⁿ ìo vǎi tnúhu ndee iní ñihí-ó ndècu ndihi-o chi ndècu-o ndihi Xítohó Jesucristú. ⁶Te nchúhú nándi ndòho-ndí ndécú-ndí cuendá sá nchòhó ñihí-ndó tnúhu ndee iní cundecu ndihi-ndo te naníhí tǎhú-ndó. Te

Yă Ndiöxí táxi-gă tnúhu ndee iní xii-ndí, te ducaⁿ quide-gă cuendá sá nchòhó tnàhá-ndó ñihí-ndó tnúhu ndee iní-áⁿ te naníhí tǎhú-ndó, te ducaⁿ càda ndee cada cahnu iní-ndó ndòho-ndo datná ndóhó nchúhú. ⁷Te nchúhú ìo váha sàni ndáá iní-ndí cuendá-ndó chi ndòho-ndo datná ndóhó-ndí, te ducaⁿ táxi Yă Ndiöxí tnúhu ndee iní xii-ndo dàtná táxi-gă xii-ndí.

⁸Te nchòhó ñáyiu ndècu ndihi-ndí ichi Xítohó Jesucristú cuiní-ndí cachí tnúhu-ndí xii-ndo năcuáa ní yáha-ndí cùtnàhá ní xĩndecu-ndí distritú Àsiá chi dàvǎ-áⁿ ìo ní ndoho-ndí, te luha-ná te vá cùndèe iní-ndí yáha-ndí nchaa tnúndòho-áⁿ ní cùu chi ní xehndé iní-ndí sá vǎ cǎcu-ndí. ⁹Chi ní sani iní-ndí sá ndíyi-ná cuu-ndí ní cùu, te ducaⁿ ní yáha-ndí cuendá sá ìo-gá quĩndáá iní-ndí Yă Ndiöxí sá dǎfú-gă taunihnu ñaha-gă xii-ndí, te ñá díú mèe-ndí taunihnu-ndí mée-ndí, te diu-gă cúú-gă Yaa dándòto cuéi ñáyiu sa ní xíhí. ¹⁰Te diu-ni-gă ní taunihnu ñaha-gă ñá túú ní sǎhni ñaha ñáyiu xii-ndí, te diu-ni-gă táúnihnu ñaha-gă xii-ndí cuéi vitna, te cùtnuní ndáá iní-ndí sá dǎfú-ní-gă taunihnu ñaha-gă xii-ndí núú cuaháⁿ núú vèxi te vá cǎhni ñaha ñáyiu. ¹¹Te nchòhó tnàhá-ndó chĩndee ñaha-ndo xii-ndí chi cāháⁿ ndihi-ndo Yă Ndiöxí cuendá-ndí, te ìo vǎi ñáyiu cāháⁿ ndihi ñàhá-yu xii-gă cuendá-ndí, te ducaⁿ ìo vǎi ñáyiu ndàcáⁿ tǎhù-yu núú-gă cuendá nchaa sá vǎha quide ñaha-gă xii-ndí.

**Té Păblú cāháⁿ-dé ná cuendá ñá túú
ní năyáha-dé ñúú Còrintú**

¹²Te ìo váha cùu iní-ndí chi cùtnuní iní-ndí sá cúú-ndí cue tée cùu ndáá dàtná cuiní Yă Ndiöxí cunduu ndècu-ndí ñuyíú-a, te diu-ni ducaⁿ quide-ndí sá cúú-xí-ndó chi mee-gă cùndahú iní ñǎhá-gă xii-ndí chĩndèe ñaha-gă, te ñá túú quide-ndí dàtná sání iní cue ñáyiu

ñuyíú-a. ¹³⁻¹⁴ Nchaa nàcuáa ndùu tnúhu chido tnuní-ndí dáquixi-ndí ndaha-ndo cùu-xi mee-ni tnúhu sá ñà túú ùhú tecú tnùnì-ndó. Te nchòhó sa cùtnuní luha iní-ndó nàcuáa quide-ndí ndécú-ndí, te cuiní-ndí sá ïo-gá váha tecú tnùnì-ndó cuendá sá òrè ná quixi tucu Xíttohó Jesucristú, te dàvá-áⁿ ïo cada nínu ñaha-ndo xii-ndí dàtná cada nínu ñaha-ndí xii-ndo. ¹⁵ Te cuendá xíáⁿ ñuu ní sani iní-í yáha cáháⁿ-í úú xito núú ndécú-ndó cuendá ïo cudíí ìní-ndó. ¹⁶ Chi ní sani iní-í sá òrè quíhíⁿ-í distritú Macèdoniá te yáha cáháⁿ-í núú ndécú-ndó, te òrè ndixi tucu-í te nayáha cáháⁿ tucu-í, te òrè nayáha cáháⁿ-í te taxi-ndo sá cúú ìchi-í cuendá quíhíⁿ-í distritú Jùdeá, duha ní sani iní-í ní cùu. ¹⁷ Te sá dúcáⁿ ñà túú ní quixi coto ñaha-í xii-ndo te cudana sàni iní-ndó sá yùhú ñà túú ní sàha váha-í cuendá nàcuáa ní sani iní-í cada-í, àdi cudana ñáyüu ndècu ichi cuehé ichi duha, chi cue ñáyüu-áⁿ tnaa càchí-yu sá cúú càdá-yu ìⁿ sá sání ìní-yu cadá-yu te tnaa càchí-yu sá ñáhá. ¹⁸ Dico Yá Ndiöxí Yaá ïo váha quide ndáá ñaha ndáá náhá càxi-gá sá nchùhú ñà túú dàma-ndí sá càháⁿ-ndí. ¹⁹ Te yùhú ndihi té Silvanú ndihi té Timùteú dánèhé ñáhá-ndí xii-ndo cuendá Xíttohó Jesucristú Yaá cúú Dèhe Yá Ndiöxí, te Xíttohó Jesucristú cúú-gá Yaá ñà túú dàma-gá tnúhu càháⁿ-gá, chi cùu-gá Yaá càháⁿ mee-ni tnúhu ndáá tnúhu cuiti. ²⁰ Te ñuu-ni Xíttohó Jesucristú cúú-gá Yaá quidé nchàa nacuaa ní cachí Yá Ndiöxí. Te sá cuendá sá dúcáⁿ quide Xíttohó Jesucristú xíáⁿ càchí-ó sá ïo càhnu cuu Yá Ndiöxí. Te nchaa-o na càchí-ó sá díú-ní dùcaⁿ na cada-gá. ²¹ Te mee Yá Ndiöxí quidé-gá ndécú-ní-ó ìchi Xíttohó Jesucristú. Te ñuu-ni mee-gá ní cáháⁿ ñáhá-gá xii-o cuendá cunu cuechi-o núú-gá. ²² Te Yá Ndiöxí ní quide-gá sá nchóó cùu-o ñáyüu cùu cuendá-gá, te ní taxi-gá Espiritú-gá ní ngúndecu ndihi-o cuendá cutnùnì

iní-ó sá ndáá cada ñaha-gá xii-o nàcuáa ní cachí-gá cada-gá.

²³ Te Yá Ndiöxí náhá-gá sá yùhú càháⁿ ndáá-í ná cuendá vátá quíxí-gá-í quixi coto ñaha-í xii-ndo, te vátá quíxí-gá-í chi ñà túú cuiní-í dandihú-í iní-ndó. ²⁴ Te nchùhú ñà túú tàú-ndí cada yica ñaha-ndí xii-ndo nàcuáa quíndáá iní-ndó Yá Ndiöxí, chi sa sàndáá váha iní-ndó-gá, chi nchùhú cuiní-ndí chindee tnúhu ñaha-ndí xii-ndo nàcuáa ïo-gá cudíí ìní-ndó cùndecu-ndo.

2 Te ní sani ndáá iní-í sá vā quíxí ndíhi-ni-í quixi coto ñaha-í xii-ndo cuendá sá vā dándihú-í iní-ndó. ² Te nchòhó cúú-ndó ñáyüu tàxi tnúhu ndee ìní xii-í cúdíí ìní-í ndécú-í, te xíáⁿ ñuu ñà túú cuiní-í dandihú-í iní-ndó, chi núu ducaⁿ na càda-í te vā cùndècu váha-gá iní-ndó nàcuáa taxi-ndo tnúhu ndee ìní xii-í. ³ Te xíáⁿ ñuu ní tendaha-í tutú véxi ndaha-ndo cuendá sá òrè quixi coto ñaha-í xii-ndo, te dàvá-áⁿ quini-í sá quidé-ndó nàcuáa cudíí ìní-í te ñà díú dà dandihú-ndó ìní-í òrè quexio-í, chi nchòhó tàú-ndó càda-ndo sá yùhú cudíí ìní-í. Te cùtnunì ndáá iní-í sá ñuu yùhú cúdíí ìní-í te tnàhá nchòhó cúdíí ìní-ndó cuendá sá dúcáⁿ cùdíí ìní-í. ⁴ Te ndàhyú-í sá ndihú iní-í òrè ní cadúha-í tutú ní dáquixi-í ndaha-ndo, chi ïo cuéhé sá sání ìní-í, te ñà túú ní dàquixi-í tutú-áⁿ ndaha-ndo cuendá sá dándihú iní ñáhá-í xii-ndo, chi ní dáquixi-í cuendá sá nchòhó cutnùnì iní-ndó sá ïo cùu iní ñáhá-í xii-ndo.

**Nàcuáa tàú ñáyüu ñuu
Còrintú cadá-yu cuendá ìⁿ
ñáyüu ñà túú quide ndáá**

⁵ Te na càchí tnúhu-í xii-ndo cuendá ìⁿ téé ní quide ìⁿ sá ñà túú tàú-dé cada-dé ndécú ndíhi-ndo, te ní quide ndàhú-xi luha iní-í cuendá sá ñí quide-dé-áⁿ dico nchòhó tnàhá-ndó ñí dándihú-dé luha iní-ndó, te duha càchí-í sá lúhá-ní

nĩ dándihú-dé iní-ndó cuendá sá vǎ cuídó-gá-í ná tnúhu cáháⁿ-í. ⁶Te nàcuáa ní ndatnúhu-ndo nĩ quide ndáá-ndó cuěchi tée-áⁿ te sa ndói-gá cuu nàcuáa ní quide-ndo-dě. ⁷Te vitna tǎu-ndó càda cahnu iní-ndó sǎ nĩ quide-dé, te cuǎñaha-ndo tnúhu ndee ìní xii-dé chi núu ñáhá te vǎ nihí ndéé-gǎ-dé cada-dé sǎ vǎha cuendá sǎ ndihú iní-dé. ⁸Te xǎⁿ núu cǎháⁿ ndáhú-í núu-ndó sǎ cádá tucu-ndo sǎ cúú ìní-ndó-dě. ⁹Te ñiu-ni cuendá iha cǎháⁿ-í ìⁿ núu tútú sǎ sǎ ní dáquixí-í ndaha-ndo, te ducaⁿ nĩ quide-í xító ndéé ñáhá-í xii-ndo núu ndisa cuíní-ndó càda-ndo nchaa nacuáa cǎháⁿ-í. ¹⁰Te ndéda-ni cǎa ñáyiú na càda cahnu iní-ndó ìⁿ sǎ quídě-yu, te tnàhá yúhú cada cǎhnu iní-í sǎ quídě-yu tucu. Te núu ìó ìⁿ sǎ xíní ñùhu-xi cada cahnu iní-í te quide cahnu iní-í, te mee Xítóhó Jesucristú náhá-gǎ sǎ dúcáⁿ quide-í, te ducaⁿ quide-í cuendá sǎ nchòhó cuu-xi sǎ vǎha xii-ndo. ¹¹Te ducaⁿ te sácuíhná vǎ ñihí-xi ná cada ñaha-xi xii-o, chi nchoo sǎ xíní-ó nàcuáa quide-xi.

Té Pǎblú ndihú iní-dé ndécú-dě ñuú Tròás

¹²Te ní xica-í cuáháⁿ-í ñuú Tròás cuendá yàcáⁿ cáháⁿ-í tnúhu sǎ cǎháⁿ nàcuáa naníhí tǎhú-ó tnúhu Xítóhó Jesucristú, te òré ní quexio-í te ní ñihí-í ìⁿ ichi cǎhnu cáháⁿ-í tnúhu-gǎ. ¹³Dico ñá túú ní cùu vǎha iní-í chi ñá túú ní nàñhí-í té Títú tée ndècu ndihi-o ichi Xítóhó Jesucristú, núu xǎⁿ ní quide ndee ìní tnàhá-í ndihi cue ñáyiú ñuú-áⁿ, te ní xica-í cuáháⁿ-í distritú Macèdonía.

Dàquetihú-ó yùcu ñávǎha chi ndècu ndihi-o Xítóhó Jesucristú

¹⁴Te táxǎhu xii Yá Ndiòxí chi ducaⁿ-ni sànu ichi ñaha-gǎ xii-ndí nàcuáa cunuu-ndí núu yucu ñávǎha chi ndècu ndihi-ndí Xítóhó Jesucristú, te mee Yá Ndiòxí sǎchìuⁿ ñaha-gǎ

xii-ndí cǎháⁿ-ndí tnúhu-gǎ. Te cada iní-ó sǎ tnúhu-gǎ-áⁿ cúú-xí dàtná ìⁿ yúcu sǎ ìo vǎha sǎháⁿ te ta xítenuu dicó-xi ndèni ní cuu cuáháⁿ. Te ducaⁿ sǎtnahá-xi cùu tnúhu-gǎ chi nchúhú quídé-ndí nàcuáa ta xítenuu ndèni ní cuu cuáháⁿ. ¹⁵Te cùu-ndí dàtná dicó ìⁿ yúcu sǎ ìo vǎha sǎháⁿ, te nàcani cuendá Xítóhó Jesucristú núú Yá Ndiòxí, te dicó yúcu-áⁿ nchítá cuěi núú xĩndecu cue ñáyiú sa ní naníhí tǎhú, te cuěi núú xĩndecu cue ñáyiú ta xíta nihnu cuáháⁿ. ¹⁶Te sǎ cúú-xí cué ñáyiú ta xíta nihnu cuáháⁿ-áⁿ, dicó yúcu-áⁿ cúú-xí dàtná ìⁿ sǎ sǎhni ñaha xii-yu, dico sǎ cúú-xí cué ñáyiú sa ní naníhí tǎhú, dicó yúcu-áⁿ cúú-xí dàtná ìⁿ sǎ ndécá ìní-yu, ducaⁿ sǎtnahá-xi cùu nchúhú. Te vitna chí cuǎha cuendá núu ná cúú ñáyiú sàni iní-ndó ndàcu cada nacuáa ndùu tnúhu cǎháⁿ-í-a. ¹⁷Chi nchúhú cǎháⁿ-ndí tnúhu Yá Ndiòxí dico ñá túú ndáhú quídé-ndí ndihi tnúhu-gǎ dàtná xĩquide dava-gǎ-güedé, chi quide ndáá-ndí cǎháⁿ-ndí tnúhu-gǎ, te mee-gǎ ní cachí-gǎ sǎ dúcáⁿ càda-ndí te ndèhe-gǎ sǎ nchúhú quídé-ndí nàcuáa ní cachí-gǎ, chi ndècu ndihi-ndí Xítóhó Jesucristú.

Cuendá ìngá núú sǎ vǎha ní cachí Yá Ndiòxí cada-gǎ ñáyiú

3 Te cuěi duha cǎháⁿ-ndí núú-ndó dico ñá túú xini ñuhu-xi sǎ cǎñaha-ndí xii-ndo sǎ cúú-ndí cue tée quide vǎha, te ni ñà túú xini ñuhu-xi cacanehe-ndí ìⁿ tutú núú cǎháⁿ-xi sǎ cúú-ndí cue tée vǎha danèhé ñáhá xii-ndo datná xĩquide dava-gǎ-güedé, te ni ñà túú xini ñuhu-xi sǎ nchòhó taxi-ndo ìⁿ tutú núú cǎháⁿ-ndó sǎ nchúhú cúú-ndí cue tée quide vǎha. ²Te ñá túú xini ñuhu-xi ducaⁿ cada-ndí. Te cùtnuní ndáá iní-ndí sǎ nchòhó cúú-ndó dàtná ìⁿ tutú sǎ ìo vǎha cǎháⁿ cuendá-ndí. Te ducaⁿ sǎtnahá-xi cùu-ndo chi nchaa ñáyiú ñihí-yu tnúhu nàcuáa quide-ndo

ndecu-ndo, te xíáⁿ cútñuní iní-yu sá nchühú cúu-ndí cue tée quide váha. ³Te nchòhó cúu-ndo cuendá Xítohó Jesucristú, te cùu-ndo datná tutú-gá te tutú-áⁿ ní táuchíuⁿ-gá xii-ndí ní cadúha-ndí, te mee-ni ndíhi Espíritú Yá Ndiöxí ní ngúndeé tnúhu-áⁿ te ñá díu ndíhi tindá ní ngúndeé. Te ñá díu ñⁿ núu yúú ní ngúndeé chi iní-ndo cùu-xi núu dúcáⁿ ní ngúndeé tnúhu-áⁿ te ducaⁿ sátnahá-xi cùu-ndo.

⁴Te duha càháⁿ-ndí chi cùtnuní ndáá iní-ndí sá Yá Ndiöxí quidé váha ñaha-gá xii-ndí, chi ndècu ndíhi-ndí Xítohó Jesucristú. ⁵Te nchühú chi ndàcu-ndí quidé-ndí sá váha dico ñá díu mèe-ndí ducaⁿ ndàcu-ndí quidé-ndí, chi mee Yá Ndiöxí chindèe ñaha-gá xii-ndí nùu ndàcu-ndí quidé-ndí sá váha. ⁶Te mee Yá Ndiöxí ní quide-gá sá nchühú ndacu-ndí cunu cuechi-ndí núu-gá càháⁿ-ndí núu ñáyiú cuendá ingá núu sá váha ní cachí-gá cada ñaha-gá xií-yu. Te sá váha ní cachí-gá cada ñaha-gá xií-yu-áⁿ ñà túú ñⁿ-ni cuu-xi ndíhi nchaá tnúhu sá ní xáhaⁿ-gá xii ndíi Moisés ní chídó tnùní ndíi, te ducaⁿ chi espíritú Yá Ndiöxí néhé chiúⁿ-xi nchaá tnúhu sá càháⁿ cuendá nchaá sá váha-áⁿ. Te nchaá tnúhu ní chídó tnùní ndíi Moisés, dándixi túu-xi iní nchaá ñáyiú ndècu ndíhi tnúhu-áⁿ sá cuíta niñnú-yu cuendá nchaá cuéchi-yu, dico cue ñáyiú ndècu ndíhi Espíritú Yá Ndiöxí ñáyiú-áⁿ ndécú ndíhi-yu tnúhu ndee iní sá cäcu niñnú-yu.

⁷Te tnúhu sá ní càháⁿ Yá Ndiöxí ndéé díhna nàcuáa cada ñáyiú ní ngúndeé-xi ñⁿ núu yúú quèhéⁿ. Te òré ní dátüu ndíi Moisés nàcuáa càháⁿ tnúhu sá ní càháⁿ Yá Ndiöxí ndéé núu yúú-áⁿ nùu cue ñáyiú isràèl, te súuní ní tásaⁿ núu ndíi te ñá túú-gá ní cùu cundehé-yu núu ndíi, te ducaⁿ-gá ducaⁿ-gá quidé-xí dátásaⁿ-xi núu ndíi ni cùu ñá túú-gá ducaⁿ ni quide-xi. Te tnúhu ndéé núu yúú-áⁿ

dándixi túu-xi iní cue ñáyiú sá cuíta niñnú-yu sá cuendá nchaá cuéchi-yu, te ío váha ní quide-xi cùtnahá ní ngúndecu ndíhi cue ñáyiú isràèl tnúhu-áⁿ. ⁸Te sá dúcáⁿ ní quide-xi xíáⁿ cútñuní sá tnúhu càháⁿ Espíritú Yá Ndiöxí vitna uuⁿ-gá ducaⁿ ío-gá váha quide-xi. ⁹Te núu ducaⁿ ío váha ní quide-xi cùtnahá ní ngúndecu ndíhi cue ñáyiú isràèl tnúhu sá dándixi túu iní-yu sá cuíta niñnú-yu sá cuendá nchaá cuéchi-yu, te uuⁿ-gá ducaⁿ váha quide-xi vitna ní ngúndecu ndíhi-o tnúhu sá càháⁿ nàcuáa quide Yá Ndiöxí cuendá sá vā cùndècu-gá cuéchi ñáyiú núu-gá. ¹⁰Te vā càchí-ó sá cùtnahá ní ngúndecu ndíhi cue ñáyiú isràèl tnúhu ndèé núu yúú-áⁿ ío-gá váha ní quide-xi, te ñáhá chi uuⁿ-gá váha quide-xi vitna cuendá tnúhu sá càháⁿ nàcuáa quide Yá Ndiöxí. ¹¹Te núu ducaⁿ ío váha ní quide-xi cùtnahá ní ngúndecu ndíhi ñáyiú isràèl tnúhu sá ñà túú ní cùdíi, te uuⁿ-gá ducaⁿ ío váha quide-xi vitna ní ngúndecu ndíhi-o tnúhu sá vā ndíhí niñnu tnahí-gá.

¹²Te cùtnuní iní-ndí sá vā ndíhí niñnu sá dúcáⁿ ío váha quide-xi, núu xíáⁿ ío víi ío váha cùu iní-ndí càháⁿ-ndí tnúhu sá ní ngúndecu ndíhi-o. ¹³Te ñá túú quide-ndí datná ní xóo cada ndíi Moisés, chi ndíi-áⁿ ní xóo dàdàhu ndíi núu ndíi òré dátásaⁿ-xi núu ndíi cuendá sá vā quíní cue ñáyiú isràèl òré ñá túú-gá dátásaⁿ-xi núu ndíi. ¹⁴Te cue ñáyiú isràèl ñá túú ní tècú tnùní váha-yu nàcuáa ní xóo danèhé ñáhá ndíi Moisés xií-yu, te cuèi ndéé vitna ñá túú tècú tnùní-yu òré dācuahá-yu tnúhu sá ní càháⁿ Yá Ndiöxí ndéé díhna nàcuáa cada-gá, te cada iní-ó sá datná sá ní xídáhu núu ndíi Moisés yídáhu núu-yu cuendá sá vā cùtnuní núu-yu cundehé-yu te tecú tnùní-yu, dico núu tnahá tnúhu-yu ndíhi Xítohó Jesucristú te tecú tnùní-yu. ¹⁵Te cuèi ndéé vitna òré dācuahá-yu nchaá tnúhu sá ní chídó tnùní ndíi Moisés nchaá

núú tütú ndíi, te cada iní-ó sã dàtná sá ñí xídáhu núú ndíi yídáhu núú-yu chi ñá túú tècú tnùní-yu. ¹⁶ Dico cue ñáiyu na tũha ñaha xii Xítohó Jesucristú te tècú tnùní-yu tnúhu-gá. ¹⁷ Te Xítohó Jesucristú ñí-ni cùu-gá ndíhi Espíritú Yá Ndiòxí, te nchaa ñáiyu ndècu ndíhi Espíritú-gá ñá túú-gá táxí tnùní ñáhá ñí ñí sá ñá túú vãha xii-yu. ¹⁸ Te dàtná cùú ñí yutátá sã dánèhé núú ñáhá-xí xii ñáiyu ñí sá vãha, ducaⁿ sãtnahá-xi cùu-o chi quide-o nacuaá cáháⁿ ñáiyu sá ño càhnu cuu Xítohó Jesucristú, te ducaⁿ ùuⁿ-gá uuⁿ-gá tá cùndáá-ó ndècu-o ichi-gá dàtná quidé mèe-gá quidé ndáá-gá. Te Espíritú-gá quidé-xí dùcaⁿ ta cundáá-ó nũú-gá cuáháⁿ.

4 Te mee Yá Ndiòxí ní cundáhu iní ñáhá-gá xii-ndí ní taxi-gá chùuⁿ quide-ndí càháⁿ-ndí tnúhu-gá, núu xíáⁿ ñá túú tnàhí nàtúhú iní-ndí càháⁿ-ndí tnúhu-gá. ² Te nchúhú dàquee tñhú-ndí nchaandi túhú sá ñá túú vãha quide dayuhu ñáiyu, chi nchaa xíáⁿ cùú-xí ñí sácáⁿ-nũú sã cùú-xí-yu, te nchúhú ñá túú sàni iní-ndí dandàhú-ndí ñáiyu te ni ñá túú sàni iní-ndí dama-ndí nàcuáa càháⁿ tnúhu Yá Ndiòxí, chi càháⁿ ndáá-ndí nàcuáa tàù-xi cáháⁿ-ndí, te mee Yá Ndiòxí ñáhá-gá nàcuáa ndùu tnúhu càháⁿ-ndí núú ñáiyu, te ñáiyu-áⁿ cùtnùní iní-yu sá nchúhú càháⁿ vãha-ndí. ³ Te cue ñáiyu ñá túú tècú tnùní nàcuáa ndùu tnúhu sá càháⁿ nàcuáa naníhí tãhú-ó càháⁿ-ndí núú-yu, ñáiyu-áⁿ cùú-yu ñáiyu ta xíta nihnu cuáháⁿ. ⁴ Te cue ñáiyu-áⁿ cùú-yu ñáiyu ío sãá iní-xi chi ñá túú cuiní-yu quíndáá iní-yu tnúhu Xítohó Jesucristú, te xíáⁿ nũú sácúíhna cùnùu-xi núú-yu te nihí-xi nàcuáa quide-xi dadáhu ndodo iní ñáhá-xí xii-yu cuendá sá vã tècú tnùní-yu tnúhu sá càháⁿ nàcuáa naníhí tãhú-yu, te tnúhu-áⁿ cùú-xí tnúhu sá ño vãha chi càháⁿ-xi sá ño càhnu cuu Xítohó Jesucristú, te cùu-gá dàtná mèe

Tátá-gá Dútú Ndiòxí. ⁵ Te nchúhú ñá túú càháⁿ-ndí cuendá sá cùú-xí mèe-ndí núú-ndó chi càháⁿ-ndí cuendá Xítohó Jesucristú, te càchí-ndí xii-ndo sã díú-gá cùú-gá Yáá ío cùnùu, te càchí-ndí xii-ndo sã mèe-ndí cùú-ndí dícó-ni cue tée xinu cuechi sá cùú-xí-ndó, te ducaⁿ quide-ndí nàcuáa cuu vii cuu vãha iní Xítohó Jesucristú. ⁶ Te Yá Ndiòxí Yáá ní dáyèhé ndéé cùtnàhã nee ñuyú ní cùu, Yáá-áⁿ ní cachí-gá sá Xítohó Jesucristú cada-gá nàcuáa tecú tnùní-ó sã ño càhnu cuu mee Yá Ndiòxí. Te sá dúcáⁿ ñí quide-gá te cada iní-ó sã dàtná tnúhu sá ñí dáyèhé-gá iní-ó.

Ío quíndáá iní-ó Yá Ndiòxí

⁷ Te nchúhú ndécú ndíhi-ndí tnúhu Xítohó Jesucristú, te tnúhu-gá cùú-xí dàtná ñí sá ño vãha ñùhu ñí xítí quídi ñuhu, te nchúhú cùú-ndí dàtná quídi-áⁿ. Te ducaⁿ sãtnahá-xi cùu-ndí chi tnúhu-gá ío càhnu cuu-xi te mee-ndí ñáhá, te ducaⁿ cùu nàcuáa cutnùní sá mèe Yá Ndiòxí quidé-gã nchaa sá vãha te ñá díú mèe-ndí. ⁸ Te cuéi ío ndòho-ndí ndécú-ndí dico nihí-ndí nàcuáa quide-ndí tá yãha-ndí nchaa tnúndòho-áⁿ cuáháⁿ, cuéi áma sa ndètu víi-nã quehndé iní-ndí sá vã ndácú-ndí yãha-ndí nchaa tnúndòho-áⁿ, dico ndàcu-ndí yãha-ndí. ⁹ Te cuéi nànducu ñaha ñáiyu cuiní-yu ná cada ñáhá-yu xii-ndí dico ñá túú dàña ñaha Yá Ndiòxí xii-ndí, te cuéi cànihá-yu xii-ndí dico cãcu-ndí ñá túú sãhni ñáhá-yu. ¹⁰ Te ndèni ní cuu cuáháⁿ-ndí xícá cùu-ndí, te cãcu cãcu cahni ñáhá-yu xii-ndí dàtná ní quidé-yu Xítohó Jesucristú, te ducaⁿ yãha-ndí cuendá cutnùní sá ndécú tũu Xítohó Jesucristú andíu te chindee ñaha-gá xii-ndí. ¹¹ Te nchúhú nini ndècu-ndí ñuyú-a te nchaa-ni nduu cãcu cãcu cahni ñaha ñáiyu xii-ndí sá cuendá Xítohó Jesucristú, te ducaⁿ yãha-ndí ndécú-ndí cuendá

cutnùní sá Xítohó Jesucristú ndécú ndìhi ñaha-gá xii-ndí cuéí vâ cúdîi yiqui cùñú-ndí cundecu-xi. ¹²Te sá dúcáⁿ cãcu cãcu cahni ñaha ñáyiu xii-ndí xíãⁿ nchòhò uuⁿ-gá tá nihí ndéé-ndó cuáháⁿ ndécú-ndó ìchi Xítohó Jesucristú.

¹³Te ìⁿ téé ní xíndecu ndéé sanaha ní chídó tnùnì-dé núú tütú Yã Ndiòxí núú cächí-xi: “Yúhú ní sándáá iní-í Yã Ndiòxí núú xíãⁿ ní cáháⁿ-í”, duha ní cachí téé-áⁿ. Te dàtná-ni ní sani iní téé-áⁿ nì cáháⁿ-dé te diu-ni ducaⁿ sàni iní nchúhú tucu núú xíãⁿ cächí-ndí: “Sándáá iní-ndí Yã Ndiòxí núú xíãⁿ càháⁿ-ndí”, duha cächí-ndí. ¹⁴Te cùtnuní iní-ndí sá núú na cùú-ndí te Yã Ndiòxí dandòto ñaha-gá xii-ndí dàtná ní dándótó-gã Xítohó Jesucristú, te tnàhá nchòhò ducaⁿ càda ñaha-gá xii-ndo, te dàvá-áⁿ candeca ñaha-gã xii-o quíhíⁿ nucúndecu-o núú-gã. ¹⁵Te nchúhú nándi cùu sá tá yãha-ndí véxi cuèndá nchòhò ngúndecu váha-ndo, te ducaⁿ cuíta cáyá-gã ñáyiu ngúndecu váha sá xíí Yã Ndiòxí, te diu-ni ducaⁿ cuíta cuu vai-gã ñáyiu ndacáⁿ táhũ-yu núú-gã te cachí-yu sá ìo càhnu cuu-gã.

¹⁶Te xíãⁿ núú nchúhú ñá túú tnàhí nàtùhú iní-ndí ndécú-ndí ìchi Xítohó Jesucristú, te cuéí yiqui cùñú-ndí tá xàú-xi cuáháⁿ dico iní-ndí chi uuⁿ-gá uuⁿ-gá tá nihí ndéé-xí cuáháⁿ. ¹⁷Te nchaa sá ndóhò-ndí ñuyúú-a ñá túú cächí-ndí sá cùú-xí ìⁿ tnúndòho cahnu vihi, chi tnaa-ni duha ndòho-ndí, te sá dúhá ndòho-ndí nándi ndòho-ndí ndécú-ndí ñuyúú-a te Yã Ndiòxí ìo váha cada ñaha-gã xii-ndí nduu na sàà-ndí núú ndécú-gã, te diu-ni ducaⁿ càda ñaha-gã xii-ndí ni caa ni quíhíⁿ. ¹⁸Te nchúhú ñá túú nchìcúⁿ nihnu-ndí sá tũu ndèhe-ndí ìo ñuyúú-a, chi nchìcúⁿ nihnu-ndí sá vátá quìnì-gã-ndí ndécú àndiu, te ducaⁿ quide-ndí chi nchaa sá tũu ndèhe-ndí ìo ñuyúú-a vâ cúdîi-xi cundecu-xi, te nchaa

sá ñà túú tũu ndècu andiu xíãⁿ cudîi-xi cundecu-xi ni caa ni quíhíⁿ.

5 Te yiqui cùñú-ó cùu-xi datná ìⁿ vehe, te vehe-áⁿ ñà túú cúdîi-xi, te ducaⁿ sãtnahá-xi cùu yiqui cùñú-ó chi vâ cúdîi-xi, te na sàà nduu vâ cùndècu-gã-ó ndìhi yiqui cùñú-ó, te Yã Ndiòxí taxi-gã ìⁿ yiqui cùñú sáá sã cùú-xí-ó, te xíãⁿ cùú-xí dàtná ìⁿ vehe sá ñà túú ní càdúha cue ñáyiu ñuyúú-a, chi mee Yã Ndiòxí ní cadúha-gã vehe-áⁿ te vehe-áⁿ cudîi-xi cundecu-xi ni caa ni quíhíⁿ andiu. Te ducaⁿ sãtnahá-xi cùu yiqui cùñú sá táxí Yã Ndiòxí xii-o chi cudîi-xi cundecu-xi ni caa ni quíhíⁿ. ²Te nchúhú ndècu ndìhi-gã-ndí yiqui cùñú-ndí sá ndécú ndìhi-ndí vitna te sama cuìnì-ndí sá ìo ndìhi taxi Yã Ndiòxí yiqui cùñú sáá cùndecu ndìhi-ndí. ³Chi mee-gã vâ dàñá-gã sá dúcáⁿ-ní cùnduu-ndí cundecu-ndí, chi dai taxi-gã yiqui cùñú sáá-ãⁿ xii-ndí. ⁴Te nini ndècu-ndí ndìhi yiqui cùñú-ndí vitna ìo sàni iní-ndí te ndìhú iní-ndí, dico ñá dúú sã dúhá quide-ndí te ñá túú-gã tnàhá iní-ndí cundecu-ndí ndìhi yiqui cùñú-ndí, chi cuìnì-ndí sá Yã Ndiòxí ìo ndìhi taxi-gã yiqui cùñú sáá ndùu táhú-ndí, chi xíãⁿ cudîi-xi ni caa ni quíhíⁿ te yiqui cùñú-ndí sá tá ndìhi nihnu cuáháⁿ-a vâ cúdîi-xi cundecu-xi. ⁵Te ducaⁿ tnàhí ní cachí Yã Ndiòxí cunduu sá dúcáⁿ ndùu táhú-ó yìqui cùñú sáá-ãⁿ, te ní taxi-gã Espiritú-gã ní ngúndecu ndìhi-o cuèndá cutnùní iní-ó sã ndàá taxi-gã yiqui cùñú sáá-ãⁿ nduu táhú-ó.

⁶Te xíãⁿ núú nchúhú nihí ndéé-ndí ndécú-ndí, te cùtnuní iní-ndí sá ñini ndecu-ndí ndìhi yiqui cùñú-ndí sá ndécú ndìhi-ndí vitna te vátá sàà-gã-ndí cundecu-ndí mei núú ndécú Xítohó Jesucristú. ⁷Te ducaⁿ cùtnuní iní-ndí chi sándáá iní-ndí Yã Ndiòxí ndécú-ndí ñuyúú-a cuéí ñá túú xìní-ndí-gã. ⁸Te ìo váha cùu iní-ndí ndécú-ndí, te sàni iní-ndí sá váha-gã sá núú vâ cùndècu-gã-ndí ndìhi yiqui cùñú-ndí sá

ndécú ndíhi-ndí vitna. Te ducaⁿ sàni iní-ndí chi váha-gá cundecu-ndí mei nũú ndécú Xítohó Jesucristú. ⁹Te ío ndècu ndee-ndí quidé-ndí nàcuáa cuu vii cuu váha iní Xítohó Jesucristú vitna ndècu-ndí ñuyíu-a, te diu-ni ducaⁿ càda-ndí cueí òré vá cùndècu-gá-ndí. ¹⁰Te dacuitíí sã ncháá-ó cùndecu-o núú Xítohó Jesucristú ìíⁿ nduu, te dàvá-áⁿ mee-gã cáháⁿ-gá te núu nása ndùu chiuⁿ ní quide-o ìíⁿ ìíⁿ-o, núu ní quide váha-o àdi ñã túú ní quide váha-o, te nàcuáa ndùu chiuⁿ ní quide-o ìíⁿ ìíⁿ-o te ducaⁿ ndùu sá táxi-gã nduu táhú-ó.

Nàcuáa ní cuu ní ngúndecu váha-o ndíhi Yá Ndiòxí

¹¹Te nchúhú quíyùhú iní-ndí nàcuáa cada Xítohó Jesucristú, núu xíáⁿ càháⁿ-ndí tnúhu-gá núú ñáyiú cuendá xínu iní-yu tuha ñáhá-yu xii-gá. Te mee Yá Ndiòxí sa nàha-gá nàcuáa quide-ndí ndécú-ndí, te sàni iní-ndí sá nchòhó cutnùnì iní-ndó nàcuáa quide-ndí ndécú-ndí. ¹²Te sá dúhá càháⁿ-ndí te vá cánì iní-ndó sã nchùhú càháⁿ váha-ndí cuendá-ndí nàcuáa nchòhó cuu váha iní ñáhá-gá-ndó xii-ndí te ñáhá, chi duha càháⁿ-ndí cuendá sá nchòhó níhí-ndó tnúhu cáháⁿ váha-gá-ndó cuendá-ndí núú ñáyiú. Te ducaⁿ níhí-ndó tnúhu cùñaha-ndo xii cue ñáyiú quide nínu mee-xi, chi cue ñáyiú-áⁿ ñã túú quide cuendá-yu nása ndècu iní-yu. ¹³Te núu nchòhó sání iní-ndó sã lùcú-ndí cuendá nàcuáa quide-ndí ndécú-ndí te cùu-xi cuendá Yá Ndiòxí, àdi núu sàni iní-ndó sã ñã túú lùcú-ndí cuendá nàcuáa quide-ndí ndécú-ndí te cùu-xi sá váha sá cúu-xí-ndó. ¹⁴Te quide-ndí nàcuáa cuiní Xítohó Jesucristú chi cùtnunì iní-ndí sá ío cùu iní-gá nchaá ñáyiú, te ducaⁿ xìnì ndáá-ndí sá ñí xíhí-gá cuendá nchaá-yu, te xíáⁿ nũu cada iní-ó sã dàtná tnúhu sá ncháá ñáyiú ní xíhí-yu ndíhi-gá. ¹⁵Te ducaⁿ ñí xíhí

Xítohó Jesucristú cuendá nchaá ñáyiú chi cuiní-gá sá ncháá-yu cundecu-yu cadá-yu nàcuáa cuiní méé-gã te vá cadá-yu nàcuáa cuiní méé-yu, chi mee-gã ní xíhí-gá te ní ndoto-gá cuendá cuu-xi sá váha sá cúu-xí-yu. ¹⁶Te xíáⁿ nũu nchúhú ñã túú-gã nã sání iní-ndí cuendá tnàha ñáyiú-ndí núu nàndíhi-yu àdi ñã túú nàndíhi-yu dàtná ní xóo canì iní-ndí cùtnàhá ní xíndecu-ndí ichi cuèhé ichi duha, te dàvá-áⁿ ñí xóo canì iní-ndí cuendá Xítohó Jesucristú dàtná sání iní cue ñáyiú ndècu ichi cuehé ichi duha vitna. ¹⁷Te nchaá nchoo ñáyiú ní tnàhá tnúhu ndíhi Xítohó Jesucristú ní nduu-o dàtná ìíⁿ ñáyiú saa, te ducaⁿ chi ñã túú-gã quidé-ó dàtná ní xóo cada-o cùtnàhá ní xíndecu-o ìchi cuehé ichi duha, chi ní ngúíta-o quide-o mee-ná sá váha te nchaá xíáⁿ cúu-xí sã sáá sã cúu-xí-ó chi vátá quiní-gá-ó càda-o.

¹⁸Te ducaⁿ quide-o ndecu-o chi mee Yá Ndiòxí quidé-gã sá dúcáⁿ càda-o cundecu-o. Te Xítohó Jesucristú ní quide-gá ní ngúndecu váha-o ndíhi Yá Ndiòxí vitna, te ducaⁿ chi mee Yá Ndiòxí ducaⁿ tnàhí ní cachí-gá cunduu, te diu-ni mee Yá Ndiòxí ní taxi-gá chiuⁿ quide-ndí càháⁿ-ndí tnúhu-gá nàcuáa ngúndecu váha cue ñáyiú ndíhi-gá. ¹⁹Te ducaⁿ chi mee-gã ní cachí-gá sá Xítohó Jesucristú cada-gá nàcuáa nucúndecu váha nchaá nchoo cuè ñáyiú ndècu ñuyíu-a ndíhi Yá Ndiòxí. Te nchaá ñáyiú ní tuha ñaha xii-gá ñã túú-gã sání iní-gá sá ñáyiú-áⁿ nacháhu-yu cuéchi-yu núu-gã. Te mee Yá Ndiòxí ní taxi-gá chiuⁿ quide-ndí càháⁿ-ndí tnúhu-gá núú ñáyiú nàcuáa ngúndecu ndíhi ñaha váha-yu xii-gá. ²⁰Te Xítohó Jesucristú ní cachí-gá sá nchùhú cáháⁿ-ndí tnúhu-gá núu nchàa ñáyiú, te sá dúhá quide-ndí càháⁿ-ndí tnúhu-gá te quide-ndí núú Yá Ndiòxí càháⁿ-ndí yuhu-gá, te xíáⁿ nũu càháⁿ ndàhú-ndí núu-ndó sã tnàhá tnúhu-ndo ndíhi Yá Ndiòxí cuendá

cundecu váha-ndo ndìhi-gá, te duha càháⁿ-ndí chi ducaⁿ càchí Xítoho Jesucristú cada-ndí. ²¹ Te Xítoho Jesucristú cúú-gá Yáá nã túú tnháí cuéchi-xi, dico Yá Ndiöxí ní quide ñaha-gã xii-gá dàtná ìⁿ ñáyiú ndècu cuéchi-xi, te ducaⁿ chi Xítoho Jesucristú ní xido-gá cuéchi nchaa nchoo ñáyiú ñuyíú-a, te ducaⁿ ní xido Xítoho Jesucristú nchaa cuéchi-o cuèndá sá ñuu na tnháí tñúhu-o ndìhi-gá te cudúu-o núú Yá Ndiöxí, te ducaⁿ ní cuu chi mee Yá Ndiöxí ducaⁿ ñí cachí-gá cunduu.

6 Te nchoo ìⁿ-ni cùu-o quide chiúⁿ-o cuendá Yá Ndiöxí ñuu xíãⁿ càháⁿ ndàhú-ndí núú-ndó sã vã dicó-ni ducaⁿ cùndedóho-ndo tñúhu Yá Ndiöxí, chi cada-ndo nàcuáa na chindee ñaha-ni-gá. ² Chi mee-gã càchí-gá ìⁿ xichi núú tütú-gá núú càchí-xi:

Sáá nduu te cundàhú iní ñáhà-í xii-ndo chindee ñaha-í cuèndá naníhí tãhú-ndó, te ní sáá nduu tàú-xi sá cùndàhú iní ñáhà-í xii-ndo chindee ñaha-í cuèndá naníhí tãhú-ndó, núú xíãⁿ ní xindedóho-í tñúhu ní càháⁿ-ndó te ní chindee ñaha-í xii-ndo nàcuáa naníhí tãhú-ndó.

Duha càchí-gá núú tütú-gá. Te vitna cùu-xi nduu cundahú iní ñáhá Yá Ndiöxí chindèe ñaha-gá, te cùu-xi nduu naníhí tãhú-ó.

³ Te nchúhú ñã túú quide-ndí ìⁿ sá ñã túú tàú-ndí cada-ndí sá cúú-xí ñáyiú, chi cuíní-ndí sá vã càháⁿ cuèhé-yu cuèndá chiúⁿ quide-ndí. ⁴ Te nchaa sá quidé-ndí cúú-xí nàcuáa cutnùní iní cue ñáyiú sá nchúhú xínú cuéchi-ndí núú Yá Ndiöxí, te ío quide cahnu iní-ndí cuèndá nchaa sá ndóhó-ndí, chi nándí quide ñaha ñáyiú xii-ndí, te ducaⁿ-ni ta quide cahnu iní-ndí cuèi nándí-gá nchaa sá tá yãha-ndí véxi. ⁵ Te duha ta yãha-ndí véxi, núú cániha ñáyiú xii-ndí, núú chíhí ñáhá-yu vecaá, núú cuää ndeé

ñáhá ñáyiú xii-ndí xícuèhé ñáhã-yu, te ío ndòho-ndí quidé-ndí chiúⁿ Yá Ndiöxí, te áma xidí-ndí te áma ñã túú xidí-ndí, te áma ñihí-ndí sá xéxi-ndí te áma ñã túú ñihí-ndí. ⁶ Te quide ndáá-ndí ndécú-ndí, te cùtnuní váha iní-ndí nàcuáa càháⁿ tñúhu Yá Ndiöxí, te quide cahnu iní-ndí cuèi nándí quide ñaha ñáyiú xii-ndí, te cùndahú iní-ndí tñaha ñáyiú-ndí, te quide-ndí nchaa sá váha nàcuáa chindee ñaha Espíritú Yá Ndiöxí xii-ndí, te ío ndisa iní-ndí cúú ìní-ndí cue tñaha ñáyiú-ndí. ⁷ Te dànehé-ndí ñáyiú mee-ni tñúhu ndáá, te nchaa chiúⁿ quide-ndí te quide-ndí nàcuáa chindee ñaha Yá Ndiöxí xii-ndí, te cuèndá sá quidé ndáá-ndí ndécú-ndí ñuu xíãⁿ ñihí ndéé-ndí dáquèe tñú-ndí nchaa sá cuèhé sá dúhá. ⁸ Te dava ñáyiú quide nínu ñáhá-yu xii-ndí, te davá-yu tñúhu cuèhé tñúhu duha càháⁿ-yu xãháⁿ-yu xii-ndí, te davá-yu xíçáháⁿ váha-yu cuèndá-ndí te davá-yu xíçáháⁿ cuèhé-yu, te davá-yu càchí-yu sá dándàhú-ndí ñáyiú dico ñã ndáá chi càháⁿ ndáá-ndí. ⁹ Te davá-yu càchí-yu sá ñã túú xìní-yu ná ñáyiú cùu-ndí, te davá-yu càchí-yu sá xìní-yu yoo cùu-ndí, te davá-yu cuíní-yu cahni ñáhá-yu xii-ndí dico vátá càhni ñaha-gá-yu chi ndècu-ni-ndí. Te ío ndòho-ndí ndécú-ndí ichi Yá Ndiöxí, te cuèi ndòho-ndí dico ñã túú cùu-xi sá cùú-ndí. ¹⁰ Te cuèi ndìhú iní-ndí dico ñã túú dàña ndeé-ndí sá cùdí ìní-ndí, te cùu-ndí cue téé ndàhú dico sànu ichi-ndí vãi ñáyiú ichi Yá Ndiöxí cuèndá ngúndecu váha-yu sá cuèndá-gá, te cuèi ñã túú ñã ndécú ndìhi-ndí dico ñã túú ñã cùmãní xii-ndí.

¹¹ Te nchòhó ñáyiú ndècu ndìhi-í ichi Xítoho Jesucristú ndécú ñúú Còrintú ío cùu iní ñáhá-ndí xii-ndo, te ni yùhu ni iní-ndí càháⁿ-ndí nchaa tñúhu càháⁿ-ndí sá cúú-xí-ndó. ¹² Te nchúhú chi ni yùhu ni iní-ndí cúú ìní ñáhá-ndí xii-ndo, dico nchòhó chi ñã túú dùcaⁿ quide-ndo sá

cúu-xí-ndí. ¹³Te yúhú càháⁿ ndàhú-í núu-ndó dàtná quidé ìⁿ téé cùu tátá òré càháⁿ ndìhì-dé cue déhe-dé sá nì yuhu nì iní-ndó cùu iní ñáhá-ndó xii-ndí dàtná quidé mèe-ndí cúu iní ñáhá-ndí xii-ndo.

Nchoo cùu-o datná ìⁿ vehe Yá Ndiöxí

¹⁴Te cue ñáyiu ñá túú sàndáá iní tnúhu Xítóhó Jesucristú, te vá cúu ìⁿnuu-ndo ndihí-yu cada-ndo dàtná xíquidé-yu, chi ðìⁿ cuu nchaa sá vâha te ðìⁿ cuu nchaa sá cuèhé sá dúhá, te ñúmí nchíanchii ndihì niú chi ñá túú ìⁿ-ni cuu-xi. Te ducaⁿ sãtnahá-xi cùu nchaa sá vâha ndihì nchaa sá cuèhé sá dúhá chi ñá túú ìⁿ-ni cuu-xi. ¹⁵Te ðiu-ni ducaⁿ ñá túú ìⁿ-ni cuu Xítóhó Jesucristú ndihì sácufhá, te ðiu-ni ducaⁿ ñá túú ìⁿ-ni cuu ñáyiu sàndáá iní ñáhá xii Xítóhó Jesucristú ndihì ñáyiu ñá túú sàndáá iní ñáhá xii-gá. ¹⁶Te ðiu-ni ducaⁿ sãtnahá tucu-xi cùu vehe Yá Ndiöxí ndihì nchaa sá càchí ñáyiu cùu ndióxí ní cadúha cue téé ñuyúú-a, chi vá cúu quèhì ni ìⁿ xíáⁿ xití vehe-gá. Te nchoo cùu-o datná vehe Yá Ndiöxí Yaá ndécú tũu andiu, chi mee-gã càchí-gá núu tütú-gá núu càchí-xi:

Yúhú vá cúmãní cundecu-í ndihí-yu ndèni ní cuu na cundecú-yu, te ðiu-ni yúhú cuu-í Ndiöxí-yu, te mèe-yu cuú-yu ñáyiu cùu cuendá-í. Duha càchí-gá núu tütú-gá. ¹⁷Te xíáⁿ nũu càchí tucu-gá ingá xichi núu tütú-gá núu càchí-xi: Chí tá quèe tnuú nchaa ñáyiu ñá túú sàndáá iní ñáhá xii-í, te vá cání iní-ndó càda-ndo ni ìⁿ sá cuèhé sá dúhá, te ducaⁿ te queheⁿ cuendá ñáhá-í xii-ndo, ¹⁸te yúhú cuu-í Tãtã-ndó, te nchòhó cuu-ndo cuè déhe ducuⁿ-í, ndihì cue déhe yoco-í, duha càháⁿ yúhú Yaá ío càhnu cuu. Duha càchí-gá núu tütú-gá.

7 Te sá dúcáⁿ ìo vâha càháⁿ Yá Ndiöxí sá cúu-xí-ó nũu xíáⁿ càháⁿ-í dóho nchòhó ñáyiu ío cùu iní-í sá dùuⁿ duuⁿ daña-o nchaa sá cuèhé sá dúhá, chi nchaa xíáⁿ ñá túú cùu-xi sá vâha sá cúu-xí iní-ó ndihì yiquí cuñú-ó, te cada-o nàcuáa tàú-xi cunduu nàcuáa cundáá-ó nũu Yá Ndiöxí, te cada-o sã néhé-ó sá yñũhu núu-gã.

Cue ñáyiu ñuú Còrintú quidé vâha-yu

²Te ni yùhu nì iní-ndó chì cúu ìní ñáhá xii-ndí, chi nchúhú vá yõ ìⁿ quide úhú iní-ndí, te ni vã yõ ìⁿ dàcuíta nihnu-ndí, te ni vã yõ ìⁿ dàndahú-ndí. ³Te sá dúhá càháⁿ-í te vá cání iní-ndó sã ìⁿ cuéchi dàcaa-í díquí-ndó, chi dàtná sa ní cachí-í xii-ndo sã yùhú ío cùu iní ñáhá-í xii-ndo, te cuèi vitna ndècu-gá-ó ñùyúú-a àdi cuéi na cùu-ó dico ðiu-ni ducaⁿ cùu iní ñáhá-í xii-ndo. ⁴Te yúhú ío vâha sãni iní-í cuendá-ndó, te ducaⁿ ìo vâha càháⁿ-í cuendá-ndó, te ío ndècu ndihì-í tnúhu ndee iní cuendá-ndó, te ío cùdíf ìní-í sá cuendá-ndó cuèi nãndi ndòho-í ndihì dava-gã-güedé ndécú-ndí.

⁵Te nchúhú cútñahá ní sáháⁿ-ndí distritú Macèdoniá, te ñá túú tñahí ni ndètatú-ndí cuendá nchaa sá nì yãhandì chì ío ní ndòho-ndí cuendá nchaa sá nì quidé-yu, chì ío ní cuãndeé ñáhã-yu xii-ndí, te ío ní sani iní-ndí nũu nása-gã yáha-ndí ní cùu. ⁶Dico Yá Ndiöxí ní taxi-gã tnúhu ndee ìní xii-ndí òré ní quexio té Títú núu ndécú-ndí, te ðiu-ni Yaá-ãⁿ cúu-gã Yaá sãñaha-gã tnúhu ndee ìní xii cue ñáyiu ndihú iní-xi. ⁷Te ducaⁿ nì taxi Yá Ndiöxí tnúhu ndee ìní xii-ndí cuendá sá nì quexio té Títú núu ndécú-ndí, te ñá dífú-ní sã cuendá ní quexio-dé chì ní níhí tucu-ndí tnúhu ndee ìní cuendá ní caní-dé cuendú núu-ndí sá nchòhó ní sãñaha-ndo tnúhu ndee ìní xii-dé, te ní cachí tnúhu-dé xii-ndí sá nchòhó ío cuini-ndó càháⁿ ndihì ñaha-ndo xii-ndí, te ní cachí tnúhu

tucu-dé xii-ndí sá nchòhó ío ndìhú iní-ndó cuèndá nàcuáa cùu ndecu-ndo ni cuu, ndìhì cuèndá sá ìo sàni iní-ndó cuèndá-í, te sá dúcáⁿ ndùu cuèndú ní cani-dé núu-ndí nùu xíáⁿ ío ní cudíí iní-í.

⁸Te nchòhó ní ndíhú iní-ndó cuèndá tnúhu càháⁿ-í núu tùtú sá ní dáquíxì-í ndaha-ndo, te òrè ní níhì-í tnúhu sá ndìhú iní-ndó te tnaa-ni ní ndixi cuéchi iní-í sá dúcáⁿ ní quide-í te dàtnùnì ní tútú-gã ní ndìxi cuéchi iní-í. ⁹Te vitna ní ndíhú iní-ndó, te xíáⁿ ní quide-xi ní ndixi cuéchi iní-ndó sã ñà tútú quide vâha-ndo ndècu-ndo ni cuu, te ní cudíí iní-í dico ñà díú cuèndá sá ni ndìhú iní-ndó ní cudíí iní-í chi cuèndá sá ní ndixi cuéchi iní-ndó, te ní ndíhú iní-ndó nàcuáa ní cuu vâha iní Yã Ndiòxí, te xíáⁿ nùu ní cuu-xi ìíⁿ sá vâha sá cúú-xí-ndó cuèndá tnúhu ní càháⁿ-í te ñà tútú ní cùu-xi ìíⁿ sá cuèhé sá cúú-xí-ndó. ¹⁰Te nchoo nùu na ndìhú iní-ó nàcuáa cuu vâha iní Yã Ndiòxí, te ndixi cuéchi iní-ó te núu ñà tútú quide vâha-o ndècu-o, te sá dúcáⁿ quide-o te nàníhí tàhú-ó, te vâ ndìhú iní-ó sã dúcáⁿ ní quide-o, te dava ñâyüu xíndecu ichi cuèhé ichi duha ndìhú iní-yu dico ñà tútú ndixi cuéchi iní-yu cuèndá nchaa sá ñà tútú vâha quidé-yu, te sá dúcáⁿ quidé-yu te cuíta níhnú-yu. ¹¹Te sá dúcáⁿ ní ndíhú iní-ndó nàcuáa ní cuu vâha iní Yã Ndiòxí, te xíáⁿ nùu ndùcu ndee-ndo quide-ndo nchaa nacuáa tàú-xi cunduu, te vitna ni yùhu ni iní-ndó càháⁿ-ndó sã quidé vâha-ndo, te ío cùdèéⁿ-ndó nùú méeⁿ-ndó sã ñà tútú quide vâha-ndo ndècu-ndo ni cuu, te yùhú-ndó ndècu-ndo cuèndá sá ñà tútú quide vâha-ndo ni cùu, te ío ní xúhuⁿ iní ñáhá-ndó xii-í, te ní ndúcú ndééⁿ-ndó ní quide ndáá-ndó cuèndá téè ndècuéchi ndècu ndìhì-ndo, te sá dúcáⁿ ní quide-ndo te xíáⁿ ní cutnùnì sá méeⁿ-ndó ñà tútú cuéchi-ndo. ¹²Te ní cadúha-í tutú ní dáquíxì-í ndaha-ndo, te ní quide-ndo nàcuáa ní càháⁿ-í, te

sá dúcáⁿ ní quide-ndo xíáⁿ ní cutnùnì iní-ndó sã ìo cùu iní ñáhá-ndó xii-í. Te Yá Ndiòxí náhá-gã sá díú cuèndá xíáⁿ ní dáquíxì-í tutú ndaha-ndo, te ñà díú-ní cuèndá sá sání iní-í cuèndá téè ndècuéchi ndècu ndìhì-ndo, te ni ñà díú-ní cuèndá ñâyüu ní dándìhú téè ndècuéchi-áⁿ iní-xi ní cadúha-í tutú ní dáquíxì-í ndaha-ndo. ¹³Te cuèndá sá quidé vâha-ndo ndècu-ndo xíáⁿ cúú-xí tnúhu ndee iní ndécú ndìhì-ndí.

Dico ñà díú-ní xíáⁿ chi tnàhá ío cùdíí iní-ndí cuèndá sá ìo cùdíí iní té Títú, te ducaⁿ cùdíí iní-dé chi nchòhó ní sãñaha-ndo tnúhu ndee iní xii-dé. ¹⁴Te yúhú ñà tútú cùcahaⁿ núu-í sá ní càháⁿ vâha-í cuèndá-ndó nùú tè Títú cùt-nàhá vátá quíxì-gã-dé núu ndécú-ndó, chi ní cutnùnì iní-dé sá ndàá càháⁿ vâha-í nàcuáa quide-ndo datná cúú-xí sã ndàá nchaa tnúhu dàcuaha ñaha-í xii-ndo. ¹⁵Te vitna ío-gá vâha cùu iní té Títú cuèndá-ndó, chi ndàcu iní-dé sá ncháá-ndó ìo vâha ní tnìí-ndo nchàa tnúhu ní càháⁿ-dé núu-ndó, te ndàcu tucu iní-dé sá ní queheⁿ cuèndá vâha-ndo-dé, te ní dátüu-ndo nùú-dé sá ìo ní quiyùhú iní-ndó sã vâ ndácú-ndó càda-ndo nchaa nacuáa tàú-xi cunduu. ¹⁶Te ío cùdíí iní-í cuèndá-ndó chi cùt-numí ndáá iní-í sã ñà tútú dàña ndeéⁿ-ndó quide-ndo nchaa nacuáa tàú-xi cunduu.

Ío vâha cuu iní-ó chindee tnaha-o

8 Te nchòhó ñâyüu ndècu ndìhì-ndí ichi Xítohó Jesucristú càchí tnúhu-ndí xii-ndo nàcuáa quide ñaha Yá Ndiòxí xii cue ñâyüu xíndecu ichi-gá ndécú dìstrítú Macèdoniá, chi ío chindee ñaha-gá xii-yu cuèndá sá quidé vâha-yu ndécú-yu. ²Te cuéi ndòho vihí-yu ndécú-yu dico ío-ni cùdíí iní-yu, te cuèndá xíáⁿ nùu ni yùhu ni iní-yu ní sacáⁿ tnáhã-yu díhúⁿ sã cúú-xí tnàha ñâyüu-yu, te ñà tútú tnàhí ni xínduu díí-yu cuéi ío ndàhú-yu. ³Te ñà díú-ní

nàcuáa ní sani iní-yu ndacú-yu cacáⁿ tnáhá-yu, chi ní quide yica iní-yu ní sacáⁿ tnáhá-gă-yu, te yúhú cächí tnúhu ndáá-í xii-ndo sá nì yuhu nì iní-yu ducaⁿ nì quidé-yu. ⁴Te ío ní cáháⁿ ndàhú-yu núu-ndí cuendá sá cuàha-ndí tnúhu sá tnáhá-yu chindèe-yu dava-gá cue ñáyiú cùu cuendá Yă Ndiöxí. ⁵Te ñá díú-ní nàcuáa ní sani iní-ndí ní quidé-yu, chi ní xídó-gă-yu ní quide váha-yu, te ducaⁿ chi mèe-yu ní sani iní-yu sá cádă-yu nchaa nàcuáa cuíní Yă Ndiöxí, te dàtnùní ducaⁿ te ní cachí-yu sá cùú càdá-yu nchaa nàcuáa na cũñaha-ndí xíí-yu. Te ducaⁿ nì quidé-yu chi ducaⁿ nì cuíní méé Yă Ndiöxí cunduu. ⁶Te sá dúcáⁿ nì quide ñáyiú-áⁿ núu xíăⁿ cáháⁿ ndàhú-ndí núú tē Títú sá quíxí tùcu-dé núú ndécú-ndó cuendá dàxínu cava-dé chiúⁿ sá sà ní ngúíta-dé quidé-dě dátacá-dé díhúⁿ sá sà ní ngúíta-ndo sàcáⁿ tnáhá-ndó, te ducaⁿ quide-ndo chi cùndahú iní-ndó tnàha ñáyiú-ndo. ⁷Te nchòhó cùú-ndó ñáyiú ío ngòdónúú quide nchaa sá vâha, te ío váha sàndáá iní-ndó Xítóhó Jesucristú, te ío váha cùtnuní iní-ndó nàcuáa cáháⁿ tnúhu-gá, te ío váha dàcuaha-ndo ñáyiú tnúhu-gá, te ío ndùcu ndee-ndo quide-ndo mee-ni sá vâha, te ducaⁿ ío cùu iní ñáhá-ndó xii-ndí, te sá dúcáⁿ quide-ndo núu xíăⁿ cáháⁿ ndàhú-í núú-ndó sá ngòdó núú-gă-ndó càda-ndo sá cùú-xí tnàha ñáyiú-ndo.

⁸Dico yúhú ñá túú tàuchiuⁿ-í sá dúcáⁿ càda-ndo, chi cuendá-ni sá cächí tnúhu-í xii-ndo nàcuáa quide dava-gá cue ñáyiú ndècu ichi Xítóhó Jesucristú, chi cue ñáyiú-áⁿ nì yùhu nì iní-yu quidé-yu sá vâha sá cùú-xí tnàha ñáyiú-yu, te cächí tnúhu-í xii-ndo nàcuáa quidé-yu cuendá cutnùnì núu nása cada-ndo núu ndisa sá cùú iní-ndó cuè tnaha ñáyiú-ndo. ⁹Te nchòhó sa xìní-ndó sá Xítóhó Jesucristú ío cùndahú iní ñáhá-gă xii-o, te ío váha ndècu-gá ní cùu te ní quixi-gá ñuyúú-a

nì quide váha ñaha-gă xii-o, te ñuyúú-a ñá túú ní xĩndecu váha-gá, te ducaⁿ nì quixi-gá ñuyúú-a cuè ñá túú ní xĩndecu váha-gá cuendá sá nchóó ngũndecu váha-o núú ndécú-gă.

¹⁰Te na cächí tnúhu-í xii-ndo nàcuáa sàni iní-í. Chiúⁿ sá nì yuhu nì iní-ndó nì ngúíta-ndo quide-ndo cuíá nì yáha chi cùu-xi sá vâha sá cùú-xí-ndó núu na dàxínu cava-ndo. ¹¹Te dàtná-ni nì yùhu nì iní-ndó nì tausaha-ndo chiúⁿ-áⁿ te ducaⁿ-ni nì yuhu nì iní-ndó dàxínu cava-ndo, te cacáⁿ tnáhá-ndó sá ndécú ndíhi-ndo nàcuáa xito mee-ndo ndacu-ndo. ¹²Te núu nchòhó nì yùhu nì iní-ndó cächíⁿ tnáhá-ndó sá xító mèe-ndo ndacu-ndo ña, te cùu váha iní Yă Ndiöxí, chi mee-gă sa nàha-gá nása ndècu-o te ndùu vétú-ni iní-gá.

¹³Te sá dúhá ndùu tnúhu cáháⁿ-í te vá cání iní-ndó sá yùhú cuíní-í sá nchòhó ndoho-ndo cùndecu-ndo te dava-gá-yu ngũndecu váha-yu sá cuendá-ndó. ¹⁴Te vitna ndècu ndee iní-ndó nàcuáa ndacu-ndo chĩndee-ndo cue ñáyiú xini ñuhu, te nduu ñá túú ndècu ndee iní-ndó te cue ñáyiú-áⁿ chĩndee ñáhá-yu xii-ndo te núu ndècu ndee iní-yu, te ducaⁿ te nì nchòhó ñá túú nă cumání xii-ndo te nì cuè ñáyiú-áⁿ ñá túú nă cumání xíí-yu. ¹⁵Te ducaⁿ te quee ndáá-xi nàcuáa cáháⁿ-xi núu tütú Yă Ndiöxí núú cächí-xi: “Cue ñáyiú ío vai sá nì níhí ñá túú ní cùu sobrá xíí-yu, te cue ñáyiú sacú ní níhí ñá túú ní cùmání xíí-yu”, duha cächí-xi núú tütú-gá.

Té Títú ndíhi cue tée cùndíhi-dé

¹⁶Te ndàcáⁿ táhù-í núú Yă Ndiöxí chi mee-gă ní quide sá tē Títú ío ñùhu iní ñáhá-dě xii-ndo dàtná ñùhú iní ñáhà-í xii-ndo. ¹⁷Te yúhú ní xáhaⁿ-í xii-dé sá quíxí còto ñaha-dé xii-ndo te ní sáha-dé tnúhu, te ñá díú mèe-ni sá dúcáⁿ nì xáhaⁿ-í xii-dé quixi coto ñaha-dě xii-ndo,

chi mee-dě cúdǐ tñahí iní-dé quixi coto ñaha-dě xii-ndo.

¹⁸ Te tendaha-ndǐ ñí tée ndècu ndihi-o ichi Xítoho Jesucristú quixi-dé ndihi té Títú, te tée quixi ndihi té Títú-án cúu-dě ñí tée ío váha cǎháⁿ cue ñáyu xǐndecu ichi Xítoho Jesucristú cuendá-dé cuendá sá ío váha quide-dé chiúⁿ Xítoho Jesucristú cǎháⁿ-dé tnúhu-gá tnúhu sá cǎháⁿ nàcuáa naníhí tǎhú-ó. ¹⁹ Te cue ñáyu xǐndecu ichi Xítoho Jesucristú ñá dǐú-ní sǎ cǎháⁿ váha-yu cuendá-dé, chi tñahá ní cǎxi ñahá-yu xii-dé cuendá sá cǎcǎ cùu ndihi ñaha-dé xii-ndǐ chindee ñaha-dé tacá sá cúu-xí ñáyu ndàhú, te quide-ndǐ chiúⁿ-a cuendá ío cuu cǎhnu Yá Ndióxi, te cue ñáyu cutnùní iní-yu sá nchòhó nǐ yùhu nǐ iní-ndó quide-ndo nchaa sá váha sá cúu-xí cuè tñaha ñáyu-ndo. ²⁰ Te cuíní-ndǐ sá vǎ cǎháⁿ cuèhé ñáyu cuendá nàcuáa quide-ndǐ ndihi sá ngǎutnàha sá cúu-xí cuè tñaha ñáyu-o, te ío vǎi cuu-xi. ²¹ Chi ndùcu ndee-ndǐ quidé-ndǐ nàcuáa cǎháⁿ váha Xítoho Jesucristú cuendá-ndǐ, te quide tucu-ndǐ nàcuáa cǎháⁿ váha ñáyu sá quidé váha-ndǐ.

²² Te tendaha tucu-ndǐ ingá tucu tée ndècu ndihi-o ichi Xítoho Jesucristú quixi-dé ndihi cue tée úu quixi coto ñaha xii-ndo, te tée quixi ndihi-güedé-án nǐ cuu vǎi xito quide-dé nàcuáa cutnùní iní-ndǐ sá ío ndùcu ndee-dé quidé-dě sá váha, te vitna ío-gá cuíní-dé cada-dé sá váha vitna quixi-dé núu ndécú-ndó, chi cùtnuní ndáá iní-dé sá cúu-ndó cuè ñáyu quide váha. ²³ Te cǎchí tnúhu-í xii-ndo sǎ tǎ Títú cúu-dě ñí tée cùndihi-í quidé-ndǐ chiúⁿ Xítoho Jesucristú, te tñahá-dé cúu-dě ñí tée xǐnu cuechi núu-ndó cǎháⁿ-dé tnúhu-gá. Te cǎchí tnúhu tucu-í xii-ndo cuendá cue tée úu quixi ndihi-dé, chi cue tée-án cúu-güedě cue tée tendaha cuè ñáyu xǐndecu ichi Xítoho Jesucristú quixi coto ñaha xii-ndo. Te cue tée-án quidé-güedě

nàcuáa cǎchí ñáyu sá ío cǎhnu cuu Xítoho Jesucristú. ²⁴ Te chí cǎdá sǎ cúu iní ndisa-ndo-güedě cuendá ducaⁿ na cùtnuní iní nchaa dava-gá ñáyu xǐndecu ichi Xítoho Jesucristú sá ndáa ndisa ducaⁿ quide-ndo, te ducaⁿ cùtnuní iní-yu sá ndáa ndisa quide váha-ndo dàtná cǎháⁿ-ndǐ cuendá-ndó sǎ quidé váha-ndo.

Cuendá sá ngǎutnàha sá cúu-xí cuè ñáyu xǐndecu ichi Xítoho Jesucristú

9 Te cuendá sá ngǎutnàha sá cúu-xí cuè ñáyu ndècu ichi Xítoho Jesucristú ñá túu-gǎ xíní ñùhu-xi cǎchí tnúhu-í xii-ndo núu tütú-a nàcuáa cada-ndo, ² chi sa cùtnuní iní-í sá ío cuíní-ndó chindee-ndó-yu. Te ducaⁿ-ni ío váha cǎháⁿ-í cuendá-ndó núu ñáyu xǐndecu ichi Xítoho Jesucristú ndécú dǐstrítú Macèdoniá, te xǎháⁿ-í xǐ-yu sá nchòhó ñáyu xǐndecu ichi Xítoho Jesucristú ndécú dǐstrítú Acǎyá sa ní cuu ñí cuíá ducaⁿ cuíní-ndó cǎcǎⁿ tñahá-ndó sǎ cúu-xí cuè ñáyu ndàhú ndécú ichi-gá. Te vǎi cue ñáyu dǐstrítú Macèdoniá cuíní-yu cǎcǎⁿ tñahǎ-yu sá cúu-xí cuè ñáyu ndàhú ndécú ichi Xítoho Jesucristú cuendá sá ní níhǐ-yu tnúhu sá nchòhó ío cuíní-ndó dùcaⁿ cada-ndo. ³ Te cuendá sá sání iní-ndó cǎda-ndo xǐǎⁿ tendaha-í cue tée ndècu ndihi-o ichi Xítoho Jesucristú quixi-güedé núu ndécú-ndó cuendá dàtúha ñaha-güedě xii-ndo, cuendá sá vǎ queé ndèhnde-í núu ñáyu sá nǐ cǎháⁿ váha-í cuendá-ndó, te ducaⁿ cùndecu túha ndisa-ndo dàtná sa ní cǎháⁿ-í núu-yu. ⁴ Chi na cuáháⁿ ndèe quixi-í ndihi ñí tée cue ñáyu dǐstrítú Macèdoniá núu ndécú-ndó te quíní-yu sá ñá túu ndècu túha-ndo, te cucahaⁿ núu-í núu-yu sá nǐ cǎháⁿ váha-í cuendá-ndó te núu ñá túu ndècu túha-ndo, te tñahá-ndó cùcahaⁿ núu-ndó. ⁵ Te xǐǎⁿ núu ní sani iní-í

sá vǎha-gá codonùu cue téé ndècu ndìhi-o ichi Xítóhó Jesucristú quixi coto ñaha-güedé xii-ndo cuendá chindee ñaha-güedé tacá sá ñí sani iní-ndó càcáⁿ tnáhá-ndó cuendá sá cündècu túha-xi, te cuu-xi dàtná ìíⁿ táhú sá ñí quene cuu iní méé-ndó càcáⁿ tnáhá-ndó sá cúu-xí cuè tñaha ñáyüu-ndo. Te ducaⁿ te vǎ yóo caní iní-xí quesáhá-yu sá nchùhú ní quide yica-ndí ducaⁿ ñí sacáⁿ tnáhá-ndó.

⁶Te nchòhó sa xíní-ndó sǎ ñáyüu na chihí vai tatá te vǎi ñíñí-yu cùu, te cue ñáyüu na chihí sacú tatá te sacú ñíñí-yu cùu. Ducaⁿ sǎtnahá-xi cùu ñáyüu sàcáⁿ tnáhá sǎ cúu-xí tñaha ñáyüu-yu. ⁷Te ìíⁿ ìíⁿ-ndo càcáⁿ tnáhá-ndó nàcuáa quène cuu iní méé-ndó, te ío váha cuu iní-ndó dùcaⁿ cada-ndo te vǎ cǎdá-ndó cuendá-ni sá quidé yica ñaha ñáyüu xii-ndo, chi Yá Ndiòxí cúu vǎha iní-gá núu nchàa ñáyüu cùdǎí iní sàcáⁿ tnáhá sǎ cúu-xí cuè tñaha ñáyüu-xi. ⁸Te Yá Ndiòxí ndacu-gá chindee ñaha-gá xii-ndo nàcuáa cundecu váha-ndo, chi ñiu-gá cada te ñíhí-ndó nchàa núu sǎ xíní ñùhu-ndo cundecu ndìhi-ndo, te ñá túú tnáhí-gá ná cumání xii-ndo, te mee-gǎ chindee ñaha-gá xii-ndo ñíhí-ndó ío vǎi cundecu ndìhi-ndo cuendá ducaⁿ chindee-ndo cue tñaha ñáyüu-ndo. ⁹Te núu tütú Yá Ndiòxí cǎchí-xi ìíⁿ xichi:

Ìíⁿ ñáyüu ío vǎi sǎ ñí sǎñáhá-yu xii ñáyüu ndàhú,

te sǎ ñí quide ñáyüu-áⁿ ñí cuu-xi sǎ vǎha sǎ vǎ yóo cùnaa.

Duha cǎchí-xi núu tütú-gá. ¹⁰Te mee Yá Ndiòxí táxí-gǎ nchaa sǎ cúu tǎtǎ nchaa nchòhó ñáyüu xitu nándi sǎ xítú cuendá cuu sǎ cúu nchìto-ndo, te ñiu-gá cada te ío vǎi sǎ ñíhí-ndó cündecu ndìhi-ndo, te ducaⁿ ío-gá vǎi sǎ vǎha cada-ndo sǎ cúu-xí cuè tñaha ñáyüu-ndo. ¹¹Te Yá Ndiòxí taxi-gá vǎi núu sǎ cündècu ndìhi-ndo cuendá ducaⁿ ñí yuhu ñí iní-ndó vǎi cuǎñaha-ndo sǎ cúu-xí tñaha ñáyüu-ndo. Te cuendá nchaa sǎ sàcáⁿ

tnáhá-ndó quèheⁿ cuendá-ndí cuu xii tñaha ñáyüu-ndo, te cue ñáyüu-áⁿ ío ndacáⁿ táhü-yu núu Yá Ndiòxí cuendá sǎ dúcáⁿ sàcáⁿ tnáhá-ndó sǎ cúu-xí-yu. ¹²Te sǎ dúcáⁿ quide-ndo sacáⁿ tnáhá-ndó sǎ cúu-xí cuè ñáyüu cùu cuendá Yá Ndiòxí, te ñáyüu-áⁿ ñà túú-gǎ ná cumání xí-yu, te ío ndacáⁿ táhü-yu núu Yá Ndiòxí sǎ dúcáⁿ quide-ndo. ¹³Te ñáyüu-áⁿ cutnùní iní-yu sǎ nchòhó quidé-ndó sǎ sǎndáa ndisa iní-ndó tñuhu Xítóhó Jesucristú, te cuendá xǎⁿ te ñáyüu-áⁿ chihùhú-yu Yá Ndiòxí, te cuendá sǎ dúcáⁿ ñí yuhu ñí iní-ndó sàcáⁿ tnáhá-ndó sǎ cúu-xí-yu ndìhi sǎ cúu-xí nchàa dava-gá ñáyüu, te cachí-yu sǎ ío cǎhnu cuu Yá Ndiòxí. ¹⁴Te ñáyüu-áⁿ cǎháⁿ ndìhí-yu Yá Ndiòxí cuendá-ndó, te ío cuu váha iní ñáhǎ-yu xii-ndo cuendá sǎ Yá Ndiòxí chindèe ñaha-gá xii-ndo quide-ndo sǎ vǎha sǎ cúu-xí-yu ndìhi dava-gá ñáyüu. ¹⁵Te ío ndacáⁿ táhü-ó núu Yá Ndiòxí cuendá sǎ ñí taxi-gá sǎ ío váha ndècu ndìhi-o, te ñí ñǎ cutnùní iní-ó ñása cunduu tñuhu cǎháⁿ-ó cuendá sǎ vǎha ñí taxi-gá.

**Té Pǎblú ndécú ndìhi-dé
tñuhu ndee iní sǎ cǎháⁿ-dé
tñuhu Xítóhó Jesucristú**

10 Te Xítóhó Jesucristú ío cǎhnu iní-gá, te cündahú iní ñáhǎ-gǎ xii-o chindee ñaha-gá, núu xǎⁿ yúhú té Pǎblú ducaⁿ quide-í cǎháⁿ ndàhú-í núu-ndó nàcuáa cada-ndo. Te dava-ndo cǎchí-ndó sǎ yúhú ío ndàhú iní-í òré ndécú ndìhi ñaha-í xii-ndo, te òré ñá túú ndècu ndìhi ñaha-í xii-ndo te ío ñí cǎà-í. ²Te cǎháⁿ ndàhú-í núu-ndó sǎ cǎdá-ndó nàcuáa vá cǎháⁿ ñí-í núu-ndó òré quixi-í quixi coto ñaha-í xii-ndo. Te cuíní-í sǎ ndìhi tñuhu ñí iní-xi cǎháⁿ ndìhi-í cue ñáyüu cǎchí sǎ ìíⁿ-ni cuu-í ndìhi cue ñáyüu ñá túú sǎndáa iní tñuhu Xítóhó Jesucristú. ³Te nchùhú cùu-ndí cue téé ñuyú-a, dico ndùcu ndee-ndí quidé-ndí nàcuáa ndàcu-ndí dáquèe tǎhú-ndí nchaa

sá cuèhé sá dúhá, dico ñá díú mèe-ndí ducaⁿ ndàcu-ndí quidé-ndí, ⁴te ni ìⁿ sá ìò ñuyíú-a ñá túú chindee ñaha-xi, chi mee Yá Ndióxi chindèe ñaha-gá xii-ndí dáquèe tǎhú duuⁿ-ndí nchaa núú sá cuèhé sá dúhá. ⁵Te xǎⁿ núu ñihí-ndí tnúhu cǎháⁿ-ndí sǎdí-ndí yuhu cue ñáyiú cǎháⁿ tnúhu sá ñà túú cùu váha iní Yá Ndióxi, ñáyiú xíquide nínu mee-xi cǎchí sá ñà túú nǎndíhi tnúhu-gá. Te quide-ndí sá ñáyiú-áⁿ quíndáá iní-yu tnúhu Xítóhó Jesucristú. ⁶Te nchúhú sa ndècu túha-ndí sá dáquètǎhú-ndí cue ñáyiú ñá túú cuíní cada nàcuáa cuíní Xítóhó Jesucristú, dico díhna-gá xíní ñùhu-xi sá ncháá nchòhó ñáyiú cuíní cada nàcuáa cuíní-gá cundáá-ndó.

⁷Te nchòhó nàcuáa ndúu sá ndéhé-ndó te ducaⁿ sàni iní-ndó, dico vá dúcáⁿ cǎni iní-ndó cuendá-ndí. Chi núu cùtnuní ndáá iní-ndó sá cúú-ndó cuendá Xítóhó Jesucristú, te díu-ni ducaⁿ tàú-ndó cǎni iní-ndó cuendá-ndí tucu. ⁸Te Xítóhó Jesucristú ní taxi-gá tnúhu ndee ìní ndécú ndíhi-ndí sá dánèhé ñáhá-ndí xii-ndo nàcuáa cuita cuehnu nihnu-ndo ìchi-gá quǎhíⁿ, te ñá díú sá dánèhé ñáhá-ndí xii-ndo nàcuáa cuíta nihnu-ndo, te cuèi na chido-gá-í cǎháⁿ-í cada nínu-í mèe-í cuendá tnúhu ndee ìní ní taxi Xítóhó Jesucristú ndécú ndíhi-ndí, dico vá cúcǎháⁿ núú-í chi cǎháⁿ ndáá-í. ⁹Te ñá túú cuíní-í sá nchòhó cǎni iní-ndó sá yǎhú dáyhúhú ñáhà-í xii-ndo nàcuáa ndúu tnúhu cǎháⁿ-í núú tǎtú-í. ¹⁰Te dava-ndo cǎchí-ndó sá ténáa ñáhà-í xii-ndo núú tǎtú-í, te mee-ni tnúhu cǎhnu sá ìo cùnuu cuu-xi, te cǎchí tucu-ndo sá òré ndécú ndíhi ñaha-í xii-ndo te ñá túú cǎa-í sá cúú-í ìⁿ tée cùu váha cùu dico iní-ndó, te cǎchí tucu-ndo sá ñà túú tnáhá iní-ndó nàcuáa quide-í òré dácuàha ñaha-í xii-ndo. ¹¹Te nchòhó ñáyiú ducaⁿ cǎháⁿ cada

cuendá váha-ndo sá dátǎná-ni cǎháⁿ-ndí núú tǎtú-ndí díu-ni ducaⁿ quide-ndí òré ndécú ndíhi ñaha-ndí xii-ndo.

¹²Te nchúhú, vá cúú tnáhí cǎháⁿ-ndí sá ìⁿ-ni cuu-ndí ndíhi cue ñáyiú cǎháⁿ váha cuendá méé-xí, chi ñáyiú-áⁿ sání ìní-yu ná cúú sá váha te quide-yu te xǎⁿ cǎchí-yu sá ìo váha quide-yu, te cǎchí-yu sá quidé váha-gá-yu dácuúxí tnàha ñáyiú-yu, te sá dúcáⁿ cǎháⁿ-yu te quide-yu dátǎná quidé cue ñáyiú ñá túú tnáhí cùtnuní iní-xi. ¹³Te dico nchúhú ñá túú xidó-ndí cǎháⁿ váha-ndí cuendá-ndí, chi cǎháⁿ váha-ndí cuendá-ndí dico nàcuáa ndúu chiuⁿ ní taxi Yá Ndióxi cǎháⁿ-ndí, chi mee-gǎ ní cǎchí-gá ndèe neni sáá-ndí cǎháⁿ-ndí tnúhu-gá, te ní sáá-ndí ndéé ñuú-ndó cǎháⁿ-ndí tnúhu-gá. ¹⁴Te vitna ndècu ndíhi-ndí tnúhu ndee ìní sá tnáhá nchòhó cuu cǎháⁿ ndíhi ñaha-ndí xii-ndo, chi díhna-gá nchúhú ní quixi-ndí ní cǎháⁿ-ndí tnúhu Xítóhó Jesucristú ñuú-ndó, tnúhu sá cǎháⁿ nàcuáa naníhí tǎhú-ó. ¹⁵Te nchúhú ñá túú quide cǎhnu-ndí méé-ndí cuendá chiúⁿ quide dava-gá-güedé quesaha-ndí sá chíúⁿ mèe-ndí cúú-xí. Te cuíní-ndí sá nchòhó cuita quíndáá-gá iní-ndó Xítóhó Jesucristú, te ducaⁿ te níhí-gǎ-ndí nàcuáa cada-ndí chiúⁿ-gá nchaa dava-gá xichi núú ní cǎchí-gá cada-ndí chiúⁿ-gá. ¹⁶Chi cǎháⁿ-ndí tnúhu-gá tnúhu sá cǎháⁿ nàcuáa naníhí tǎhú-ó, te yáha-gá-ndí ñuú-ndó quǎhíⁿ-ndí nchaa dava-gá xichi cǎháⁿ-ndí, te vá cádá cǎhnu-ndí méé-ndí cuendá chiúⁿ sá sá ní quide dava-gá-güedé.

¹⁷Te cue ñáyiú cuíní cada cǎhnu mee-xi te vá dúcáⁿ cǎdá-yu, chi mee Xítóhó Jesucristú ná cǎda cǎnú-yu-gá. ¹⁸Te nchaa ñáyiú na cǎháⁿ váha Xítóhó Jesucristú cuendá-yu, ñáyiú-áⁿ cúdíú-yu núú-gǎ, te ñá túú cùdíú-yu núú-gǎ cuendá sá cǎháⁿ váha-yu cuendá méé-yu.

**Cuendá té Páblu ndihi cuendá cue
tée càchí sá càháⁿ tnúhu
Yá Ndiöxi te ñá ndàá**

11 Te cuiní-í sá nchòhó cada ndee iní-ndó cùndedóho-ndo tnúhu na càháⁿ-í, chi càháⁿ-í dàtná càháⁿ cue ñáyiú ñá túú cùtnuní iní-xi, te cuèi nása-gá ná cùnduu tnúhu càháⁿ-í dico chí cádá ndèe iní cùndedóho-ndo. ²Chi yúhú ío ñùhu iní ñáhà-í xii-ndo dàtná ñúhú iní ñáhá mèe Yá Ndiöxi xii-o, te ní càháⁿ-í tnúhu Xítohó Jesucristú núú-ndó núu xíáⁿ ní tnahá tnúhu-ndo ndihi-gá vitna, te sá dúcáⁿ ní quide-í te cada iní-ndó sá yúhú cúú-í dàtná ìⁿ tée xica ndáhú te nchòhó cúú-ndó dàtná ìⁿ xíchí cuéchi, te Xítohó Jesucristú cúú-gá dàtná ìⁿ tée tnándaha ndihi xíchí cuéchi-áⁿ. Te ducaⁿ càda iní-ndó chí na sàá nduu te yúhú na càni cuendá ñáhà-í xii-ndo núú Xítohó Jesucristú, te cuu-ndo ñáyiú vá cùndècu tnahí-gá cuéchi-xi. ³Te yùhú-í sá sàcuíhná dandàhú ñáhá-xí xii-ndo vá cání-gá iní-ndó càncicúⁿ nihnu-ndo nì yuhu nì iní-ndó ìchi Xítohó Jesucristú dàtná nchìcúⁿ nihnu-ndo vitna. Te yùhú-í ná yáha-ndo dàtná ní yáha tá Èvá, chi sàcuíhná nì nduu-xi cóó nì dándàhú ñáhá-xí xii-xi, chi sàcuíhná-áⁿ ìo váha ní xito-xi nàcuáa ní quide-xi ní dándàhú-xi tá Èvá-áⁿ. ⁴Te nchòhó, quidé ndèe iní-ndó sàcùndedóho-ndo nchàa tnúhu càháⁿ cue tée càháⁿ ingá núú tnúhu cuendá Jèsús tnúhu sá ñá túú dànehé ñáhá-ndí xii-ndo, te quide ndee tucu iní-ndó ndèdóho-ndo dànehé ñáhá-güedé xii-ndo cuendá ingá espíritú, te ñá díú cuendá Espíritú Yá Ndiöxi sá nì ngúndecu ndihi-ndo dànehé ñáhá-güedé xii-ndo, te quide ndee tucu iní-ndó ndèdóho-ndo dànehé ñáhá-güedé xii-ndo ingá núú tnúhu sá càchí-güedé càháⁿ nàcuáa naníhí tàhú-ndó, te ñá díú nàcuáa ndùu tnúhu

sá ní sàndáá iní-ndó cuendá naníhí tàhú-ndó càháⁿ-güedé. ⁵Te cue tée ducaⁿ càháⁿ-áⁿ càchí-güedé sá Yá Ndiöxi ní tendaha ñàha-gá xii-güedé xíca cùu-güedé càháⁿ-güedé tnúhu-gá te ío cùnuu-güedé, dico ñá ndàá sá càháⁿ-güedé tnúhu-gá. Te yúhú cùtnuní iní-í sá cuè tée-áⁿ ñá túú cùnuu-güedé dàtná cùnùu yúhú. ⁶Te cuèi ñá túú càháⁿ-í dàtná càháⁿ cue tée ío váha sàá díquí-xi dico ío váha cùtnuní iní-í cuendá nchaa sá dácuaa-í, te yúhú sa quide-í nàcuáa cùtnuní iní-ndó sá ìo váha cùtnuní iní-í nàcuáa ndùu nchaa tnúhu càháⁿ-í.

⁷Te cudana te sàni iní-ndó sá yúhú ñá túú ní quide váha-í sá nì quide-í mèe-í dàtná ìⁿ tée ío ndàhú iní-xi, chi ñá túú ní xícaⁿ-í yáhu-í núú-ndó cuendá sá nì càháⁿ-í tnúhu Yá Ndiöxi tnúhu sá càháⁿ nàcuáa naníhí tàhú-ó núú-ndó. ⁸Te ní queheⁿ-í díhúⁿ nì taxi dava-gá cue ñáyiú ndècu ichi Xítohó Jesucristú, te díhúⁿ-áⁿ nì dándónùhu-í ní saaⁿ-í nchaa sá nì xini ñùhu-í cùtnàhá ní càháⁿ-í tnúhu Xítohó Jesucristú núú-ndó. ⁹Te cùtnàhá ní xíndecu ndihi ñàha-í xii-ndo te áma ní xóo cumání sá xíní ñùhu-í, te ñá túú nà ní xícaⁿ-í núú ni ìⁿ-ndo. Chi cue ñáyiú xíndecu ichi Xítohó Jesucristú ndécú distritú Macèdoniá ní quixí-yu ní taxi-yu sá cùmàní xii-í, te ñá túú tnahí ní dásatú iní ñáhà-í xii-ndo càcáⁿ-í núú-ndó núu ná cúú sá xíní ñùhu-í, te diu-ni ducaⁿ càda-í. ¹⁰Te diu-ni duha càháⁿ váha-í cuendá-í te ni ìⁿ cue ñáyiú distritú Acáyá vá nihí-yu tnúhu cùñàhá-yu xii-í cuendá cadí-yu yuhu-í. Te mee Xítohó Jesucristú nàhá-gá sá ndàá càháⁿ-í dàtná càháⁿ ndàá mée-gá. ¹¹Te cudana te sàni iní-ndó sá sá dúhá càháⁿ-í te ñá túú cùu iní ñáhà-í xii-ndo, dico ñáhá chi mee Yá Ndiöxi nàhá-gá sá yúhú ío cùu iní ñáhà-í xii-ndo.

¹²Te nàcuáa-ni ta quide-í véxi te diu-ni ducaⁿ càda-í cuendá sá cuè tée

cuini cada ninu mee-xi cachi sá ñⁿ-ni cuu ndihi ñaha-güedé xii-í vâ ñihí-güedé tnúhu cáháⁿ-güedé cachí-güedé sá ñⁿ-ni chiuⁿ quide ndihi ñaha-güedé xii-í. ¹³Te cue téé-áⁿ cachi-güedé sá Yá Ndiöxí ní tendaha ñaha-gá xii-güedé xicá cùu-güedé càháⁿ-güedé tnúhu-gá dico ñá ndáá, chi mee-ni dandahú-güedé ñáyiú ndihi tnúhu càháⁿ-güedé, te quide-güedé dàtná quidé cuè téé càháⁿ tnúhu Xítohó Jesucristú dico ñá ndáá sá cúu-güedé cue téé càháⁿ tnúhu-gá. ¹⁴Te vâ cúnñhu-o sá dúcáⁿ quide cue téé-áⁿ, chi mee sàcufhná quidé-xí sá cúu-xí dàtná ñⁿ espíritu xínú cuèchi núú ño váha càa ndecu Yá Ndiöxí dico ñá ndáá sá xínú cuèchi-xi xíáⁿ. ¹⁵Te xíáⁿ vâ cúnñhu-o sá cuè téé xínu cuechi núu-xi quide-güedé sá cúu-güedé cue téé quide váha chi ñá ndáá sá quidé váha-güedé chi dandahú-güedé ñáyiú. Te nàcuáa ndùu nchaa sá quidé-güedé te ducaⁿ nàcháhu-güedé núú Yá Ndiöxí.

**Té Páblú ío ndòho-dé cuèndá
sá cúu-dé téé càháⁿ
tnúhu Xítohó Jesucristú**

¹⁶Te yúhú càháⁿ tucu-í dóho-ndo sá vâ cání ñí-ndó sá yúhú cúu-í ñⁿ téé càháⁿ lúcú càháⁿ duha, te núu dava-ndo òucaⁿ sani ñí-ndó dico chí cáda ndèe ñí cundedóho-ndo tnúhu na càháⁿ-í cuèndá ducaⁿ tnàhá-í cada ninu-í mée-í. ¹⁷Te vitna na càháⁿ-í dàtná càháⁿ ñⁿ téé ñá túú cùnñuní ñí-xi, chi tnúhu cáháⁿ-í ñá túú ñⁿ-ni cuu-xi ndihi tnúhu Xítohó Jesucristú, chi vitna cáháⁿ-í nàcuáa cada ninu-í mée-í. ¹⁸Te ío cuéhé ñáyiú quide ninu mee-xi cuèndá nchaa sá ío ñuyíú-a te xíáⁿ núu tnàhá-í cuini-í cada ninu-í mée-í. ¹⁹Chi cùnñuní sá nchòhó quidé ndèe ñí-ndó sàcúndedóho-ndo nchàa tnúhu càháⁿ cue téé càháⁿ lúcú càháⁿ duha, te ducaⁿ quide ndee ñí-ndó sàcúndedóho-ndo tnúhu càháⁿ-güedé chi cachi-ndó sá ño túha-ndo. ²⁰Te nchòhó, quide ndee ñí-ndó tní-ndo

nchaa tnúhu càháⁿ cue téé quide yica ñaha xii-ndo sá cúnú cuèchi-ndo núu-güedé, te xicáⁿ-güedé nándi sá xicáⁿ-güedé núu-ndó, te tàxi tnuní ñáhá-güedé xii-ndo, te quide-güedé sá ño cùnñu-güedé ndécú ndihi ñaha-güedé xii-ndo, te càniha-güedé xii-ndo, te cuéi nchaa xíáⁿ quidé ñaha-güedé xii-ndo dico quide ndee-ñí ñí-ndó. ²¹Te nchòhó cachi-ndó sá cúu-ñí cue téé ñá túú ní cùyí cada nándi sá cáda, te ndáá chi ñá túú ñⁿ-ni cuu-ñí ndihi cue téé ducaⁿ xíquide.

Dico núu cue téé-áⁿ cùyí-güedé quidé ñínu-güedé mée-güedé, te tnàhá-í cùyí-í ducaⁿ càda-í. Te sá dúhá càháⁿ-í te càháⁿ-í dàtná ñⁿ téé ñá túú cùnñuní ñí-xi. ²²Te núu quide cahnu-güedé mée-güedé cuèndá sá càháⁿ-güedé tnúhu hèbreú, te yúhú tucu ñíu-ñí téé càháⁿ tnúhu hèbreú cúu-í, àdi quide cahnu-güedé mée-güedé cuèndá sá cúu-güedé cue téé israhél, te yúhú tucu tnàhá-í cúu-í téé israhél, àdi quide cahnu-güedé mée-güedé cuèndá sá cúu-güedé ñaní tnàhá ndíi Àbrahám, te tnàhá yúhú cúu-í ñaní tnàhá ndíi Àbrahám tucu. ²³Àdi quide cahnu-güedé mée-güedé cuèndá sá sání ñí-güedé sá dñú núú Xítohó Jesucristú xínú cuèchi-güedé, dico yúhú ío-gá xínú cuèchi ndisa-í núu-gá. Te sá dúhá quide cahnu-í mée-í te càháⁿ-í dàtná ñⁿ téé ñá túú cùnñuní ñí-xi, te yúhú cúu-í ñⁿ téé ío-gá quidé chiúⁿ-gá dàcúxí cuè téé-áⁿ, te vâi xito ní cuu càniha ñáyiú xii-í, te vâi xito ní cuu chíhi ñahá-yu vecaá xii-í, te vâi xito ní cuu càcu càcu cahni ñaha ñáyiú xii-í. ²⁴Te cue ñáyiú israhél ní canihá-yu xii-í úhúⁿ xito, te ndí tnahá ñⁿ ñⁿ xito ní canihá-yu ní dáquèe-yu ócú sáhúⁿ cúmí ñíi sàtà-í. ²⁵Te úní xito ní caniha tucu ñáyiú xii-í ndihi carrutí, te ñⁿ xito ní sáha yúú ñahá-yu xii-í, te ní cuu úní xito quèe naa bàrcú xití ndute òré sácúhuⁿ-í, te ñⁿ xito ío ní ndòho-í

ní xíndecu-í ìíⁿ nduu ìíⁿ niú núú ndute làmár. ²⁶Te ío títní xichi ní cuu xica cuu-í, te dava xichi ní cácu cuido ñaha ndute ñuhu xii-í, te dava xichi ní cácu duhu ñàdúhú nchaa ndachüⁿ-í, te dava xichi ní cácu cada ñaha cuè ñáyü cùu ndi mee-í ìíⁿ sá cádá ñàhá-yu xii-í, te ñu-ni ducaⁿ ní cácu cada ñaha tùcu cue ñáyü ñá túú cùu ndi mee-í ìíⁿ sá cádá ñàhá-yu xii-í ní cùu, te cuèi xití ñúú te cuèi xití yucu cácu cácu cada ñaha ñáyü xii-í ìíⁿ sá cádá ñàhá-yu, te ñu-ni ducaⁿ cácu cácu quini-í tnúndòho oré ñúhú-í bàrcú cuáháⁿ núú ndute làmár. Te cue ñáyü càchí sá ndécú ìchi Xítoho Jesucristú te ñá ndáá cácu cácu cada ñàhá-yu xii-í ìíⁿ sá cádá ñàhá-yu. ²⁷Te ío ndòho-í cuendá chiúⁿ quide-í chi ío xàú-í, te ní cuu vai xito ñá túú xidí-í, te títní xito ní cuu xihí víhí-í docó, te títní xito ní cuu yìchí-í ndute, te títní xito ní cuu ñá túú tnàhí ná xéxi-í cuendá chiúⁿ quide-í, te títní xito ní cuu ndòho-í sá vxiⁿ, te títní xito ní cuu ñá túú nihí-í dóó cuihnu-í.

²⁸Te ñá díú-ní xǎⁿ chi ìíⁿ nduu ìíⁿ nduu ío sàni iní-í cuendá nchaa ñáyü ndècu ìchi Xítoho Jesucristú xíndecu nchaa xichi. ²⁹Te ndèda-ni càa ñáyü ñá túú nihí ndéé cùndecu ìchi Xítoho Jesucristú, te ío cùndahú iní-í chi sànuu sá tnàhá-í ñá túú nihí ndéé-í cundecu-í ìchi-gá sá dúcáⁿ quidé-yu. Te núú ìíⁿ ñáyü quidé-yu sá ìíⁿ nchóho ñáyü ndècu ìchi Xítoho Jesucristú quidé-ndó ìíⁿ sá ñá túú tàù-ndó càda-ndo te vá cúú vǎha iní-í chi cudèⁿ-í. ³⁰Te núú xini ñuhu-xi sá cádá càhnu-í mèè-í, te cuu ducaⁿ càda-í te càháⁿ-í mee-ni cuendá nchaa sá quidé nàcuáa ñá túú nihí ndéé yiqui cuñú-í. ³¹Te Dútú Ndiöxí Yaá cúú Tǎtǎ Xítoho Jesucristú nǎhá-gǎ sá yúhú càháⁿ ndáá-í núú-ndó, te ñu-ni gá tàú-gá cachí-ó sǎ ìo càhnu cuu-gá ni caa ni quǎhíⁿ. ³²Te cútnàhá ní xíndecu-í ñúú Dàmascú te tée cùu gobiernú tée cùndihi

tée yìndaha ñáyü nàni Aretás ní taxi ndecu-dé cue tée ní xíndedí yuyèhe sá ñúhú dòco ñúú cuendá òré quee-í te tñii ñaha-güedé xii-í ní cùu. ³³Dico yúhú ní queé-í ìíⁿ xití tídihi, te cue ñáyü cùndihi ñaha xii-í ní queñuhu ñàhá-yu ndáa ventaná nchii yiqui naha sá ñúhú dòco ñúú-áⁿ, te ducaⁿ te ní cácu-í ñá túú ní ndàcu-güedé tñii ñaha-güedé xii-í.

**Té Pǎblú càháⁿ-dé sá ìo vii
càa sá ní dánèhé núú ñàhá
Xítoho Jesucristú xii-dé**

12 Te ñá túú ndèé nándihí-xi sá càháⁿ váha-o cuendá méé-ó, dico vitna xini ñuhu-xi ducaⁿ cada-í chi càháⁿ-í nàcuáa ní quide ñaha Xítoho Jesucristú xii-í, chi ní quide-gá sá ní cutnùni iní-í nàcuáa ndùu tnúhu-gá, te vai núú sǎ ní dánèhé núú ñàhá-gǎ xii-í. ²Te yúhú xini-í ìíⁿ tée sàndáá iní ñàhá xii Xítoho Jesucristú, te sa ní cuu úxícúmí cuíá sǎ tée-áⁿ ní sáá-dé ndéé andiu cùu uní, te ñá túú xini-í te núú ndihí yiqui cùñú-dé ní sáá-dé àdi ñàhá, chi ìíⁿdií dí-ni Yá Ndiöxí nǎhá-gǎ te núú nása càa-dé ní sáá-dé. ³Te yúhú càháⁿ ndáá-í cuendá tée-áⁿ, dico dàtná ní cachí-í sá ñá túú xini-í te núú ndihí yiqui cùñú-dé ní sáá-dé andiu àdi ñàhá, chi mee Yǎ Ndiöxí nǎhá-gǎ te núú nása càa-dé ní sáá-dé. ⁴Te tée-áⁿ ní sáá-dé ìíⁿ xichi núú ìo váha càa andiu, te yàcáⁿ ní xíndedóho-dé tnúhu mee-ni sǎ cúú-xí cuendá méé-dé, te tnúhu-áⁿ vǎ cúú tnàhí càháⁿ-dé núú ni ìíⁿ ñáyü. ⁵Te yúhú quidé ñnu-í tée-áⁿ, dico mee-í ñá túú càháⁿ váha-í cuendá-í cuendá cada nínu-í mèè-í, chi càháⁿ-ni mee-ni cuendá nchaa sá quidé nàcuáa ñá túú nihí ndéé yiqui cuñú-í. ⁶Te núú dícó yúhú cuini-í te cuu càháⁿ váha-í cuendá-í cuendá cada nínu-í mèè-í, te núú ducaⁿ na càháⁿ-í te ñá túú cùu-xi ìíⁿ tnúhu neñúú càháⁿ-í, chi cùu-xi ìíⁿ sá càháⁿ ndáá-í te núú na càháⁿ-í. Dico vá

dúcáⁿ càda-í chi cuiní-í sá nchòhó cada cuendá-ndó nàcuáa ndùu tnúhu càháⁿ-í ndìhi nàcuáa quide-í, te ducaⁿ mée-ndo càháⁿ-ndó te núu ná tée cùu-í, te ñá díú sá yúhú càháⁿ váha-í cuendá mée-í cuendá nchòhó cachí-ndó sá ïo cùnùu-í.

⁷ Te sá ñí dánèhé núú ñáhá Xítóhó Jesucristú xii-í cúu-xí sá xidó ío váha, te cuendá sá vǎ cáda càhnu-í mée-í núu xíǎⁿ Xítóhó Jesucristú ní quide-gá duha ndòho yiqui cuñú-í vitna. Te sá dúcáⁿ quide ñaha-gá xii-í te xíǎⁿ sácufhná ñí ñíhí-xi ichi càhnu dandoho ñaha-xi xii-í. ⁸ Te ní cuu úní xito càháⁿ ndàhú-í núú Xítóhó Jesucristú sá ná cáda-gǎ nàcuáa vǎ ndóhó-gǎ yiqui cùnú-í. ⁹ Dico mee-gǎ càchí-gá xii-í: “Yúhú ío cùndahú iní ñáhà-í xii-n chindee ñaha-í, te ñá túú nǎ cúmǎní xii-n, te cùnùní sá ïo-gǎ chíndèe-í cue ñáyíu ñá túú ñíhí ndéé cùndecu”, duha ní cachí-gá xii-í. Te xíǎⁿ núu yúhú ío cùdǎhí iní-í sá ñá túú ñíhí ndéè-í ndécù-í, chi díu cuendá xíǎⁿ Xítóhó Jesucristú ñá túú dàña ñíhnu ñaha-gá xii-í chíndèe ñaha-gá. ¹⁰ Te xíǎⁿ núu cùdǎhí iní-í sá dúhá ñá túú ñíhí ndéè-í ndécù-í, te cùdǎhí tucu iní-í cuendá nchaa tnúhu cuèhé tnúhu duha càháⁿ ñáyíu cuendá-í, te cùdǎhí iní-í cuendá nchaa sá ndòhò-í, te cùdǎhí tucu iní-í cuendá sá quídé ñaha ñáyíu xii-í, te cùdǎhí tucu iní-í cuendá nchaa dava-gá sá ndòhò-í cuendá Xítóhó Jesucristú. Te òré ñá túú ñíhí ndéè-í te Xítóhó Jesucristú chíndèe ñaha-gá xii-í ñíhí ndéè-í.

Té Pǎblú ío sàni iní-dé cuendá cue ñáyíu xíndecu ichi Xítóhó Jesucristú ndécú ñúú Còrintú

¹¹ Te cùu-í dàtná ñíⁿ téé ñá túú cùnùní iní-xi sá dúhá càháⁿ váha-í cuendá-í, te ducaⁿ quide-í chi mee-ndo quide-ndo sá dúcáⁿ càháⁿ-í, dico mee-ndo tàu-ndó càháⁿ váha-ndo cuendá-í ní cùu. Te dava cue téé ío quide cahnu-güedé mée-güedé, te càchí-güedé sá Xítóhó Je-

sucristú ní táuchíúⁿ-gǎ sá càháⁿ-güedé tnúhu-gǎ, dico yúhú cùnùu-gá-í dácúúxí cuè téé-áⁿ cuèi ñá túú vèdana ná cùu-í ndécù-í ñuyíú-a. ¹² Te cùnàhá ní xíndecu ndìhi ñaha-í xii-ndo ïo ní quide càhnu iní-í nándi sá ñí váha-í ní quide-í chiúⁿ Xítóhó Jesucristú sá cúu-xí-ndó. Te ní chindee ñaha-gá xii-í ní quide-í tit-í ní núu sá vǎ yòo tnàhí ndàcu cada te ní cuñúhu-ndo, te sá dúcáⁿ ní chindee ñaha-gá xii-í ní cutnùní iní-ndó sá yúhú cúu ndísa-í ñíⁿ téé ní cachí Xítóhó Jesucristú sá càháⁿ-í tnúhu-gá. ¹³ Te yúhú ñíⁿ-ni quide ndìhi ñaha-í xii-ndo ndìhi nchaa dava-gá cue ñáyíu ndècu ichi Xítóhó Jesucristú, te dicó-ni sá yúhú ñá túú ní cuiní-í taxi-ndo sá xíní ñúhu-í dàtná ní quide-í dava-gá-yu. Te núu ñá túú ní quide váha-í sá dúcáⁿ ní quide-í ñá túú ní cuiní-í chindee ñaha-ndo te chí cáda càhnu iní ñáhá xii-í.

¹⁴ Te vitna sa ndècu túha-í sá quíxí-í núú ndécú-ndó, te sá quíxí còto ñaha tucu-í xii-ndo cùu-xi xito cuu úní sá quíxí-í, te cuiní-í sá vǎ dándíhú-ndó iní-ndó ndùcu-ndo sá táxí-ndó cùu xii-í, chí ñá díú xíǎⁿ ndéé iní-í chí mee-ndo ndéé iní-í quixi-í. Te duha càháⁿ-í chí nchòhó xíní-ndó sá cuè téé cùu tátá sǎñaha-güedé sá cúu-xí cuè déhe-güedé te ñá díú cuè déhe-güedé sǎñaha-güedé sá cúu-xí mée-güedé. ¹⁵ Te yúhú ío váha cùu iní-í dandòñuhu-í sá ndécú ndìhi-í nàcuáa ndacu-í chindee ñaha-í xii-ndo cùndecu váha-ndo sá cúu-xí Yǎ Ndiòxí chí ío cùdǎhí iní-í, te cuèi na cùu-í sá cuendá-ndó, chí ío cùu iní ñáhà-í xii-ndo, te sá dúcáⁿ cùu iní ñáhà-í xii-ndo, te sànuu sá nchòhó ñá túú cùu iní ñáhá càvìhi-ndo xii-í.

¹⁶ Te ñaha-ndo sá ñá túú ní dándíhú-í iní-ndó nǎ taxi-ndo cùu xii-í, dico dava-ndo càchí-ndó sá ïo váha ní xito-í nàcuáa ní quide-í nàcuáa ní dándàhú ñáhà-í xii-ndo. ¹⁷ Te chí càháⁿ te núu yúhú ní dándàhú ñáhà-í xii-ndo ndìhi

cue tée ní tendaha-ĩ ní quixi coto ñaha xii-ndo. ¹⁸Te ní cáháⁿ ndàhú-í núú tẽ Títú ndihi núú ìngá tucu tée ndècu ndihi-o ichi Xítóhó Jesucristú ní quixi coto ñaha-güedẽ xii-ndo. Te nchòhó cùtnùnì iní-ndó sã tẽ Títú ñã túú ní dándahú ñáhá-dẽ xii-ndo, te ducaⁿ chi ìⁿ-ni sàni iní-ndí te ìⁿ-ni quide-ndí.

¹⁹Te cudana te sàni iní-ndó sã sã dúhá càháⁿ-ndí te tàunihnu-ndí mée-ndí, dico ñã díú dùcaⁿ quee-xi tnúhu càháⁿ-ndí, chi càháⁿ-ndí nàcuáa tàù-xi càháⁿ-ndí chi ndècu ndihi-ndí Xítóhó Jesucristú, te mee Yã Ndiõxí nãhá ndáá-gã nàcuáa ndùu tnúhu càháⁿ-ndí, te nchaá sã càháⁿ-ndí cúú-xí cuendá nchòhó cue ñáyíu ío cùu iní-ndí, te càháⁿ-ndí nàcuáa cundecu váha-ndo ìchi Xítóhó Jesucristú. ²⁰Te ío sàni iní-í cuendá-ndó chi na cuáháⁿ te òrẽ quixi-í quixi coto ñaha-ĩ xii-ndo, te ñã túú quide-ndo nàcuáa cuu váha iní-í, te sã dúcáⁿ te yúhú cáháⁿ-í nàcuáa vá cúú váha iní-ndó, te ducaⁿ ío sàni iní-í cuendá-ndó chi na cuáháⁿ òrẽ quexio-í te nã-ndó, àdi ndecu-ndo ichi cuédú íní, àdi cudééⁿ núú tnáhá-ndó, àdi ñã túú cùu ìⁿnuu-ndo ndecu-ndo, àdi cáháⁿ cuèhé-ndó cuendá tnàha ñáyíu-ndo núú chítú núú tàcá, àdi satnuhu tnaha-ndo, àdi quide cahnu-ndo mee-ndo, àdi quide òdusaⁿ dóho tnàha-ndo. ²¹Te ío sàni iní-í cuendá-ndó chi na cuáháⁿ òrẽ quixi-í, te Yã Ndiõxí cada-gã te cucahaⁿ núú-í sã cuendá-ndó, te ío ndíhú iní-í cuendá-ndó te núu vátá dáñá-gã-ndó nchàa sã cuèhé sã dúhá ní ngúíta-ndo quide-ndo ndéé sanduu, te vài-ndo ní ngúíta-ndo dùcaⁿ quide-ndo, chi ndècu-ndo ichi díí iní te nándi-gã nchaá sã cuèhé sã dúhá quide-ndo, te ducaⁿ ío ndíhú iní-í te núu vátá dáñá-gã-ndó nchàa xiãⁿ.

Tnúhu ndéé núú ní ndihi-ná

13 Te sã quíxi-í vitna núú ndécú-ndó cùu-xi xito cuu únì sã quíxi

còto ñaha-í xii-ndo. Te càchí tnúhu-í xii-ndo sã òrẽ cundáá cuéchi-ndo te canehe núú úú àdi únì ñáyíu cáháⁿ ndáá nàcuáa ndùu cuéchi-ndo. ²Te yúhú sa ní cáháⁿ-í dóho-ndo cùtnàhá ní quixi-í ní quixi coto ñaha-ĩ xii-ndo xito cuu úú, te òdi-ni ducaⁿ càháⁿ tucu-í dóho-ndo vitna vátá quíxi tucu-gá-í quixi coto ñaha-í xii-ndo. Te nchòhó ñáyíu ní cunduu ní ngúíta quide nchaá sã cuèhé sã dúhá, tenàá ñáhá-í xii-ndo òrẽ quexio-í te núu vátá dáñá-gã-ndó nchàa sã cuèhé sã dúhá quide-ndo te tnàhá nchaá dava-gã-ndó tènàá ñáhá-í xii-ndo. ³Te nchòhó cuínì-ndó quínì-ndó núu ndáá sã quidè-í núú Xítóhó Jesucristú càháⁿ-í yuhu-gã, dico dàvá-áⁿ cutnùnì ndáá iní-ndó. Te Xítóhó Jesucristú quidè-gã nàcuáa cutnùnì iní-ndó sã ío càhnu cuu-gã te ñã túú quide-gã dàtná quidè ìⁿ ñáyíu ñã túú nìhí ndéé cùndecu. ⁴Te Xítóhó Jesucristú ní ndoho-gã dàtná ìⁿ ñáyíu ñã túú nìhí ndéé cùndecu, chi ní sahni ñaha-güedẽ xii-gã núú cùrúxí dico mee Yã Ndiõxí ní quide-gã ní nìhí ndéé Xítóhó Jesucristú ní ndoto-gã ndécú-gã vitna, te tnàhá nchúhú tucu ducaⁿ yàha-ndí ñã túú nìhí ndéé-ndí cundecu-ndí, dico mee Yã Ndiõxí chindèe ñaha-gã xii-ndí nìhí ndéé-ndí ndécú-ndí cuendá sã ndécú ndihi-ndí Xítóhó Jesucristú, te xiãⁿ núu ndàcu-ndí quidè-ndí nàcuáa tàù-xi cunduu sã cúú-xí-ndó.

⁵Te chí cádá cuendá váha te núu ndisa sã sàndáá iní-ndó tnúhu Xítóhó Jesucristú, te núu ndáá sã ndécú-ndó ìchi-gã te cùtnùnì iní-ndó sã ndécú-ndó ndihi-gã. ⁶Te cuínì-ndí sã nchòhó cutnùnì ndáá iní-ndó sã nchúhú ndécú ndihi ndisa-ndí Xítóhó Jesucristú. ⁷Te nchúhú càháⁿ ndihi-ndí Yã Ndiõxí cuendá-ndó cuendá sã vã cádá-ndó nì ìⁿ sã cuèhé sã dúhá, te vá cánì iní-ndó sã sã dúcáⁿ càháⁿ ndihi-ndí-gã cuendá-ndó, te cuínì-ndí sã nchòhó

cutnùní iní-ndó sǎ nchùhú ío ndècu yĩñuhu-ndí núú-gǎ, te ñáhá chi càháⁿ ndìhi-ndí-gá cuendá-ndó chi cuìní-ndí sá nchòhó cada váha-ndo cùndecu-ndo cueí sàni iní-ndó sǎ nchùhú cúú-ndí cue tée ñá túú ndècu yĩñuhu núú-gǎ. ⁸Te nchùhú mee-ni càháⁿ váha-ndí cuendá tnúhu ndáá tnúhu Yá Ndiòxí, te ñá túú càháⁿ-ndí ìíⁿ tnúhu sá ñà túú tàú-xi càháⁿ-ndí cuendá tnúhu-áⁿ. ⁹Te cùdífí iní-ndí sá ñà túú-gǎ xíní ñùhu-xi cada-ndí nàcuáa ñhí ndéé-ndí tenàá ñáhá-ndí xii-ndo càháⁿ-ndí dóho-ndo, chi nchòhó sa ní ñhí ndéé-ndó ndècu-ndo ichi-gá. Te nchùhú càháⁿ ndìhi-ndí Yá Ndiòxí cuendá-ndó cuendá sá nchòhó cundáá-ndó cùndecu-ndo ñá túú-gǎ ná cumání-ndó nùú-gǎ. ¹⁰Te xíáⁿ nùu duha ndùu nchaa tnúhu tèe-í núú tütú-a daquixi-í ndaha-ndo vitna ñá túú ndècu ndìhi ñaha-í xii-ndo, cuendá sá òré ná cùndecu ndìhi ñaha-í xii-ndo te vá ìo ñhí càháⁿ-í dóho-ndo nàcuáa ndùu tnúhu ndee ìní ní taxi Xítohó Jesucristú ndécú ndìhi-í, chi ní taxi-gá tnúhu ndee ìní xii-í nàcuáa canu ichi

ñaha-í xii-ndo cuíta cuehnu nihnu-ndo ichi-gá quíhíⁿ, te ñá díú cuendá sá cánúichi ñaha-í xii-ndo cuíta nihnu-ndo.

¹¹Te vitna nchaa nchòhó ñáyiú ndècu ndìhi-ndí ichi Xítohó Jesucristú ío quide ndee iní ñáhá-ndí xii-ndo, te ío chí ndúcú nàcuáa cada-ndo cundáá-ndó nùú Yá Ndiòxí cuendá sá ñà túú tnàhí-gá ná cumání-ndó nùú-gǎ, te ndee ndèe cada iní-ndó cùndecu-ndo, te chí cúú ìíⁿnuu cundecu ndìhi tnaha, te ducaⁿ te Yá Ndiòxí cundecu ndìhi ñaha-gǎ xii-ndo chi ío cùu iní ñáhá-gǎ xii-o, te diu-gá quidé-gǎ ío váha cùu iní-ó ndècu-o. ¹²Te ndìhi tnúhu yĩñùhu chí cádá ndèe iní tnáhá. ¹³Te nchaa ñáyiú cùu cuendá Yá Ndiòxí ndécú ìha quide ndee iní ñáhá-yu xii-ndo.

¹⁴Te xìcáⁿ táhú-ndí núú Xítohó Jesucristú sá ìo na chindee chitúu ñaha-gǎ xii-ndo. Te mee Yá Ndiòxí ná cádá-gǎ nàcuáa cutnùní iní-ndó sǎ ìo cùu iní ñáhá-gǎ xii-ndo, te Espíritú-gá cundee cùu cahnu iní-ndó cùndecu-ndo. Te ducaⁿ na cùnduu. Te ío chí cádá ndèe iní-nǎ vitna.

TUTÚ NÍ CADÚHA TÉ PÄBLÚ QUIHÍⁿ NDAHA ÑÁYIU DISTRITÚ GÀLACIÁ

Té Päblú cádüha-dé tutú
quihíⁿ ndaha nchaa ñáyi
sàndáá iní ñáhá xii Xítohá

Jesucristú ndécú distritú Gàlaciá

1 Te yúhú té Päblú ní tendaha ñaha Xítohá Jesucristú, ndihi Dútú Ndiöxí véxi-í càháⁿ-í tnúhu-gá. Te diu Yá Ndiöxí ní dándótó-gá Xítohá Jesucristú Yaa ní xíhí ní cùu. Te càchí tnúhu-í xii-ndo sã ñà díú ñáyi ñuyíú-a ni tendaha ñaha xii-í véxi-í, te ni Yá Ndiöxí te ni Xítohá Jesucristú ñà túú ní xãhaⁿ-gã xii ñáyi quixí-yu cachí tnúhu-yu nàcuáa cada-í. ²Te yúhú té Päblú cádüha-í tutú-a ndihi nchaa dava-gá ñáyi ndècu ichi Yá Ndiöxí ndécú ndihi-í iha cuèndá daquixi-í ndaha nchòhó ñáyi sàndáá iní ñáhá xii Xítohá Jesucristú ndécú distritú Gàlaciá. ³Te xicáⁿ tãhù-í núú Dútú Ndiöxí, ndihi núú Xítohá Jesucristú sã ïo na chindee chítúu ñaha-gá xii-ndo, te ducaⁿ ndè nduú-gá ná cádá te ïo váha cuu iní-ndó cùndecu-ndo. ⁴Te Xítohá Jesucristú ní xíhí-gá sã cuèndá nchaa cuèchi nchoo cuè ñáyi ndècu ñuyíú-a. Te ducaⁿ ñí quide-gá, chi cuiní-gá sã vã cùndecu-o ichi cuehé ichi duha. Te ducaⁿ ñí cuu, chi Dútú Ndiöxí ducaⁿ ñí cuiní-gá cunduu. ⁵Te ïo chí ná ndácáⁿ tãhú-ó núú Yá Ndiöxí cuèndá sã ïo càhnu cuu-gá, te diu-ni ducaⁿ càda-o ni caa ni quihíⁿ! Te ducaⁿ na cùnduu.

**Mee-ni tnúhu Xítohá
Jesucristú cúú-xí tnúhu sã
cãháⁿ nàcuáa naníhí tãhú-ó**

⁶Te ïo cùnúhu-í cúú chi ïo ndihi ní dáñá-ndó ichi Yá Ndiöxí. Te Yaa-áⁿ ñí càháⁿ ñáhá-gã xii-ndo, chi Xítohá Jesucristú ïo ní cundàhú iní ñáhá-gã ní quide

váha ñaha-gã xii-ndo, te vitna dàcuaha tucu-ndo ingá tnúhu, te càchí-ndó sã xãⁿ dàcácu nihnu ñaha-xi xii-ndo núú ùhú núú ndàhú. ⁷Dico ñáhá, chi ñà túú-gã tnúhu sã dácácu nihnu ñaha xii-o núú ùhú núú ndàhú. Te dicó-ni sã ïo ñáyi véxi daticá nuu ñáhá-yu xii-ndo dànehé ñáhá-yu tnúhu sã dácúita nihnu ñaha xii-ndo, chi tnúhu-áⁿ ñà túú cùu-xi tnúhu Xítohá Jesucristú. ⁸Te yúhú càháⁿ-í tnúhu Xítohá Jesucristú, dico núú ïo ñáyi véxi dànehé ñáhá xii-ndo ingá tnúhu sã ñà túú ní dànehé ñáhá-í xii-ndo, te nchòhó cachí-ndó sã ñáyi-áⁿ nacháhu-yu núú Yá Ndiöxí sã dúcáⁿ quidé-yu. Te cuèi yúhú, te núu na dàma-í tnúhu danèhé ñáhá-í xii-ndo, te diu-ni ducaⁿ càháⁿ-ndó sã náchãhu-í núú-gã te núu ducaⁿ na càda-í. Àdi te núu ñí espíritú xínú cuèchi núú-gã véxi-xi càháⁿ-xi ingá tnúhu sã ñà túú ní dànehé ñáhá-í xii-ndo nàcuáa naníhí tãhú-ndó ñà, te diu-ni ducaⁿ càháⁿ-ndó sã náchãhu-xi núú Yá Ndiöxí te núu ducaⁿ na càda-xi. ⁹Te diu-ni duha sa ní dánèhé ñáhá-í xii-ndo sã ñu véxi ñáyi dànehé ñáhá ingá tnúhu sã ñà túú ní dànehé ñáhá-í xii-ndo nàcuáa naníhí tãhú-ndó ñà, te cachí-ndó sã ñáyi-áⁿ nacháhu-yu núú Yá Ndiöxí sã dúcáⁿ quidé-yu, duha ní cachí-í xii-ndo.

¹⁰Te duha ndùu tnúhu càháⁿ-í chi nchòhó sa xíní-ndó sã yúhú cuiní-í sã Yá Ndiöxí càháⁿ-gã sã quidé vãha-í ndécù-í, te ñà díú sã ñáyi ñuyíú-a cachí-yu sã quidé vãha-í, àdi sã ïo cùdíí iní-yu nchaa nàcuáa quide-í ndécù-í. Te núu na càni iní-í cudù-í núú ñáyi ñuyíú-a, te ñà túú cùu-í tée xínu cuechi núú Xítohá Jesucristú te núu ducaⁿ na càda-í.

**Nàcuáa ní cuu ní nguíta té Päblú
cãháⁿ-dé tnúhu Yá Ndiöxí**

¹¹⁻¹²Te nchòhó ñáyi ndècu ndihi-í ichi Xítohá Jesucristú càchí tnúhu-í xii-ndo sã tnúhu sã dánèhé ñáhá-í

xii-ndo nàcuáa naníhí tǎhú-ndó cùu-xi tnúhu sá nǐ cachí tnúhu mee Xítohó Jesucristú xii-í, te nǎ díú ìíⁿ nǎyiu ñuyíú-a ní càhu iní-yu tnúhu-áⁿ, àdi danehé ñǎhǎ-yu xii-í, chi mee Xítohó Jesucristú ní dánèhé ñǎhǎ-gǎ.

¹³ Te nchòhó sa nihí-ndó tnúhu nàcuáa ní xóo cada-í cútñàhá nchìcúⁿ nihnu-í nchaa nàcuáa dàcuaha ñáyiu cùu ndi mee-í ñáyiu isràèl ní cùu. Te dàvǎ-áⁿ ìo ní xóo cuu úhú iní-í nchaa ñáyiu ndècu ichi Yá Ndiòxí, te nándi sá nǐ xóo cada-í-yu, te ní cuiní-í danàa-í-yu ni cùu. ¹⁴ Te yúhú ío-gǎ ní xóo quene cáva-í ní xóo dacuàha-í nchaa sá dácuaàha ñáyiu cùu ndi mee-í dàcúxí ñáyiu ìíⁿ-ni cuíà-í ndihí-yu ni cùu, te ío-gǎ ní xóo cuiní-í cada ndáá-í canchicúⁿ nihnu-í nchaa nàcuáa ní dánèhé ñǎhǎ cuè ñaní tnáhà-í ní xíndecu ndéé sanaha ni cùu. ¹⁵ Te ndéé cútñàhá vátá cǎcú-gǎ-í Yǎ Ndiòxí sa nèhe váha ñaha-gǎ xii-í cuèndá sá càháⁿ-í tnúhu-gǎ, núu xǎⁿ ní càháⁿ ñǎhǎ-gǎ xii-í quidè-í chiuⁿ-gǎ vitna, te sá dúcǎⁿ nǐ quide-gǎ te ío váha ní quide ñaha-gǎ xii-í. ¹⁶ Te òrè ní càháⁿ ñáhǎ Yǎ Ndiòxí xii-í te ní cachí tnúhu-gǎ cuèndá Dèhe-gǎ Xítohó Jesucristú. Te ducaⁿ nǐ quide Yá Ndiòxí cuèndá sá cuiní-gǎ sá cùñaha-í xii ñáyiu nǎ túú cùu ñáyiu isràèl cuèndá Yaá cúú Dèhe-gǎ. Te cútñàhá ní càháⁿ ñáhǎ Yǎ Ndiòxí xii-í, te vǎ yǒo ìíⁿ díi núú-xi ni ndùcu tnúhu-í nàcuáa cada-í. ¹⁷ Te ní nǎ túú ní sǎháⁿ-í ñuú Jerusalén nducu tnúhu-í núu cuè tée díhna nuu nǐ tendaha Xítohó Jesucristú càháⁿ tnúhu-gǎ ñuú nása cada-í, chi ndíhi-ni ní sǎháⁿ-í distritú Àrabiá ní xíndecu tnaa-í te dàtnùní cuánuhú tucu-í ñuú Dàmascú.

¹⁸ Te núú ùní cuíá sǎ nǐ càháⁿ ñáhǎ Yǎ Ndiòxí xii-í, te ní sǎháⁿ tucu-í ñuú Jerusalén ní càháⁿ ndíhi-í té Pèlú, te ní xíndecu-í ndíhi-dé sǎhúⁿ nduu. ¹⁹ Te tnáhà té Jàcobó ñaní Xítohó Jesucristú ní càháⁿ ndíhi-í. Te nǎ túú ní xìní-í

dava-gǎ cue tée ní tendaha Xítohó Jesucristú càháⁿ tnúhu-gǎ. ²⁰ Te Yá Ndiòxí ndéhé ndíi ndehe caxi-gǎ sá ncháá tnúhu tée-í núú tütú-a sá cúú-xí-ndó cùu-xi ìíⁿ sá ndàá.

²¹ Te sátá nǐ sǎháⁿ-í ñuú Jerusalén, te dàtnùní ní sǎháⁿ-í distritú Siríá, ndíhi distritú Ciliciá. ²² Te nchaa ñáyiu xíndecu ichi Xítohó Jesucristú ndécú distritú Jùdeá nǎ túú xini ñáhǎ-yu xii-í ní cùu. ²³ Dico ní xóo nǐhi-yu tnúhu nchaa nàcuáa ní xóo cada-í, te ní cachí-yu: “Tée cùu úhú iní ñáhǎ xii nchaa nchoo ñáyiu ndècu ichi Xítohó Jesucristú càháⁿ-dé tnúhu-gǎ núu ñáyiu cuèndá quindáá iní ñáhǎ-yu xii-gǎ, te diu-dé nándi sá quidé ñaha-dé, te cuiní-dé danàa ñaha-dé cuèndá sá vǎ cóo-gǎ ñáyiu quindáá iní ñáhǎ xii-gǎ ní cùu”, duha ní cachí-yu cuèndá-í. ²⁴ Te ní ngúfta-yu ní cachí-yu sá ìo càhnu cuu Yá Ndiòxí cuèndá sá nǎ túú-gǎ quidè-í dàtná ní xóo cada-í.

Té Pǎblú ní nihí tnáhà-dě ndíhi dava-gǎ cue tée càháⁿ tnúhu Yá Ndiòxí

2 Te ní nútñahǎ úxícúmí cuíá sǎ ní sǎháⁿ-í ñuú Jerusalén ní càháⁿ ndíhi-í té Pèlú, te dàtnùní ndécà-í té Bèè ní sǎháⁿ, te tnáhà té Títú ní sǎháⁿ ndíhi-ndí-dé. ² Te ní sǎháⁿ-í chi mee Yǎ Ndiòxí ní cachí-gǎ sá quíhíⁿ-í. Te yàcǎⁿ ní tacá mee-ni cuè tée cùnuu. Te ní xáhaⁿ-í xii-güedé nàcuáa ndùu tnúhu dànehé-í ñáyiu nǎ túú cùu ñáyiu isràèl cuèndá naníhí tǎhú-yu. Te ducaⁿ nǐ quide-í cuèndá cuiní-í quini-güedé nàcuáa ndùu chiuⁿ quide-í, chi nacuáhǎⁿ cachí-güedé sá nǎ túú nàndíhi-xi. ³ Te té Títú tée ndècu ndíhi-í chi nǎ díú tée isràèl cúú-dě, dico nǎ túú ní quide yica-güedé cuáha-güedé sèñá ñii-dé. ⁴ Te ñáyiu càhí sá ndécú ichi Xítohó Jesucristú te nǎ ndáá sá ndécü-yu ichi-gǎ, ñáyiu-áⁿ nǐ chitnahǎ ñáhǎ-yu xii-ndí cuèndá cuiní-yu quini-yu nása quide-ndí

ndécú-ndí ichi Xítohó Jesucristú. Te ducaⁿ ní quidé-yu cuendá sá nchúhú sa ní cácu nihnu-ndí ñá túú-gã quidé-ndí nchaa nàcuáa ní cáháⁿ ndí Moisés. Te cuíní-yu sá núcuíta saa tucu-ndí cada-ndí nchaa nàcuáa ní cáháⁿ ndí nucúndecu-ndí dàtná ní xíndecu-ndí cútnàhá vátá cácu nihnu-gá-ndí núu tnúhu-áⁿ ni cùu. ⁵Te nchúhú ñá túú tnàhí ni dàña-ndí méé-ndí dandàhú ñàhã-yu xii-ndí. Te ducaⁿ ní quide-ndí, chi cuíní-ndí sá ñà túú nãgã tnúhu dácánuu ndíhi tnúhu sá càháⁿ nàcuáa naníhí tàhú-ó ndècu ndíhi-ndo.

⁶Te ni ñⁿ tnúhu sá vátá quíní-gá-í ñá túú ní cãchí tnúhu cue tée cùnuu núu ñãyiu cada-í. Dico yúhú chi ñá túú ní quide cuendá-í núu cùnuu-güedé àdi ñá túú cùnuu-güedé, chi núu Yã Ndiöxí ñⁿ-ni cùu-o nchaa-o. ⁷Te ní cutnùní iní-güedé sá Yã Ndiöxí ní cachí-gá xii-í sá càháⁿ-í tnúhu-gá núu ñãyiu ñá túú cùu ñãyiu isràèl dàtná ní quide-gá té Pèlú ní xáhaⁿ-gã càháⁿ-dé tnúhu-gá núu ñãyiu isràèl. ⁸Te ducaⁿ ní cutnùní iní-güedé, chi diu-ni Yã Ndiöxí Yaá chíndèe ñaha xii té Pèlú càháⁿ-dé tnúhu-gá núu ñãyiu isràèl, diu-ni Yaá-áⁿ chíndèe ñaha-gá xii-í càháⁿ-í tnúhu-gá núu ñãyiu ñá túú cùu ñãyiu isràèl.

⁹Te té Jàcobó, ndíhi té Pèlú, ndíhi té Juàá, cue tée ío cùnuu-gá ní cutnùní iní-güedé sá Yã Ndiöxí ío chíndee ñaha-gá xii-í quídè-í chiúⁿ-gá. Te ío váha ní cáháⁿ ndíhi ñaha-güedè xii-í, ndíhi té Bèé, te ní cuu ñⁿ-nuu-ndí sá nchúhú quíhíⁿ-ndí cáháⁿ-ndí tnúhu Yã Ndiöxí núu nchaa ñãyiu ñá túú cùu ñãyiu isràèl, te mee-güedè cáháⁿ-güedé tnúhu-gá núu ñãyiu isràèl. ¹⁰Te ñⁿ-ni tnúhu ní cáháⁿ-güedé dóho-ndí te ní cachí-güedé xii-ndí sá chíndèe-ndí cue ñãyiu ndàhú, te sa ducaⁿ tnàhí sàni iní-ndí cada-ndí.

Té Pàblú càháⁿ-dé dóho té Pèlú ñuú Antiòquia

¹¹Te cútnàhá ní sáháⁿ té Pèlú ñuú Antiòquia yàcáⁿ ní cáháⁿ-í dóho-dé, chi quide-dé ñⁿ sá ñà túú tàù-dé cada-dé ní cùu. ¹²Te quide váha-dé ní cùu chi xèxi-dé ndíhi ñãyiu ñá túú cùu ñãyiu isràèl, dico òré ní sáá ñⁿ úú ñãyiu cùndíhi té Jàcobó, te òré-áⁿ ñà túú-gá ní cuíní-dé caxi-dé ndíhi ñãyiu-áⁿ. Te ducaⁿ ní quide-dé chi ní yúhú-dé cue ñãyiu nchícúⁿ nihnu quide nchaa nàcuáa ní cáháⁿ ndí Moisés sá vã càháⁿ váha-yu cuendá-dé. ¹³Te tnàhá dava-gá ñãyiu isràèl xíndecu ichi Yã Ndiöxí ñá túú quide váha-yu, chi quidé-yu dàtná quidé té Pèlú ní cùu, te ndéé tnàhá té Bèé ní ngüíta-dé ducaⁿ quide-dé ní cùu. ¹⁴Te òré ní xini-í sá ñà túú quide-güedé ndíhí-yu nàcuáa càháⁿ tnúhu Yã Ndiöxí, te núu nchaa ñãyiu ndècu ichi Yã Ndiöxí ní xáhaⁿ-í xii té Pèlú: “Yòhó cúú-n tée isràèl, te ñá túú quide-n nchaa nàcuáa quide ñãyiu isràèl, chi quide-ni-n datná quidé nchaa ñãyiu ñá túú cùu ñãyiu isràèl. Te núu ducaⁿ quide-n, ¿te ná cuendá dánèhé-n ñãyiu ñá túú cùu ñãyiu isràèl sá cádá-yu nchaa nàcuáa quide ñãyiu isràèl?”, duha ní xáhaⁿ-í xii té Pèlú.

Ñⁿ-ni nàníhí tàhú-ó ndíhi ñãyiu isràèl núu na quíndáá iní-ó Xítohó Jesucristú ndíhí-yu

¹⁵Te yúhú ndíhi té Pèlú cúú-ndí ñani tnàhá ñãyiu isràèl, te ñá túú ndècu-ndí ichi cuèhé ichi duha dàtná ndécú nchaa ñãyiu ñá túú cùu ñãyiu isràèl. ¹⁶Te xini-ó sã vã cúndècu-gá cuèchi-o núu Yã Ndiöxí te núu na quíndáá iní-ó Xítohó Jesucristú, te ñá díú sã cãchícúⁿ nihnu-o càda-o nchaa nàcuáa ní cáháⁿ ndí Moisés. Te tnàhá dava nchúhú ñãyiu isràèl sàndáá iní-ndí Xítohó Jesucristú, te xíáⁿ cutnùní iní-ndí sá ñà

túú-gă cuéchi-ndí ndécú núú-gă, dico ñá dǫú sǎ ní cǎnchicúⁿ nihnu-ndí ní quide-ndí nàcuáa ní cáháⁿ ndíi Moisés, chi cuendá sá sàndáá iní-ndí Xítóhó Jesucristú. Te vá yǫo ìíⁿ cachí-ó sǎ ñà túú ndècu cuéchi-xi núú Yǎ Ndiǫxí cuendá sá nchicúⁿ nihnú-yu nchaa nàcuáa ní cáháⁿ ndíi Moisés.

¹⁷ Te núu cuiní-ó sǎ vǎ cùndècu cuéchi-o núú Yǎ Ndiǫxí cuendá sá sàndáá iní-ó Xítóhó Jesucristú, te xǎáⁿ cútñuní iní-ó sǎ ñà túú quide váha-o. ¡Te vá cúú tñáhí cani iní-ó sǎ Xítóhó Jesucristú dánèhé ñáhá-gǎ xii-o sǎ vǎ cádá váha-o cùndecu-o! ¹⁸ Te yúhú cǎchí-í sǎ vǎ cǎnchicúⁿ nihnu-gǎ-ó nchaa nàcuáa ní cáháⁿ ndíi Moisés, dico núu vitna cǎchí-í sǎ xíní ñùhu-xi cada-o nchaa nàcuáa ní cáháⁿ ndíi ña, te ñá túú quide váha-í núú Yǎ Ndiǫxí te núu ducaⁿ na càda-í. ¹⁹ Te yúhú duuⁿ duuⁿ ní cutñuní iní-í sǎ vǎ ndácú-í cada-í nchaa nàcuáa ní cáháⁿ ndíi Moisés núu xǎáⁿ ní dáñà-í ñá túú-gǎ nchicúⁿ nihnu-í nchaa nàcuáa ní cáháⁿ ndíi cuendá sá cuiní-í cùndecu-í sǎ cúú-xí Yǎ Ndiǫxí. ²⁰ Te Xítóhó Jesucristú ní xǎhí-gǎ cuendá-í, dico dàtná tñúhu sǎ tñáhá-í ní xǎhí ndíhi-gǎ, chi ñá cúú-gǎ cada-í nchaa nàcuáa sàni iní mée-í, chi Xítóhó Jesucristú-ñá ndécú ndíhi ñaha-gǎ xii-í táxí tñuní ñáhá-gǎ. Te vitna ndècu-í ñuyúú-a, te ío sàndáá iní-í Xítóhó Jesucristú Déhe Yǎ Ndiǫxí, te chindee ñaha-gǎ xii-í. Te diu-ni Xítóhó Jesucristú ío cùu iní ñáhá-gǎ xii-í núu ní xǎhí-gǎ núú cùrúxí sǎ cuendá-í. ²¹ Te vitna ñá túú dàquee tñù-í sǎ váha ní quide ñaha Yǎ Ndiǫxí xii-í, chi núu ní ndàcu-o vá cùndècu cuéchi-o núú Yǎ Ndiǫxí cuendá sá nchicúⁿ nihnu-o quide-o nchaa nàcuáa ní cáháⁿ ndíi Moisés ní cùu ña, te àúⁿ nǎ cuu ní xǎhí Xítóhó Jesucristú ní cùu te núu ducaⁿ.

Vá dáñá ndèé-ó quindáá iní-ó tñúhu Xítóhó Jesucristú

3 Te nchòhó ñáyiú distritú Gàlaciá, ñáyiú sa xǎndecu ichi Xítóhó Jesucristú, ¿ná cuendá ío ñíí iní-ndó ñá cuiní-ndó tñi-ndo nchaa tñúhu cǎháⁿ-gǎ?, ¿te yoo ní dádàhu ndodo iní ñáhá xii-ndo núu ducaⁿ quide-ndo? Te ñaha-ndo sǎ ío váha ní dánèhé ñáhá-ndí xii-ndo nàcuáa ní cuu ní xǎhí Xítóhó Jesucristú. ² Te vitna cáháⁿ-ndó núu sǎ nchicúⁿ nihnu-ndo nchaa nàcuáa ní cáháⁿ ndíi Moisés ní níhí-ndó Espiritú Yǎ Ndiǫxí ndécú ndíhi-ndo, àdi sǎ ni sàndáá iní-ndó tñúhu Xítóhó Jesucristú sǎ ní dánèhé ñáhá-ndí xii-ndo ní níhí-ndó Espiritú-gǎ ndécú ndíhi-ndo. ³ Te nchòhó ío ñíí dǫuí-ndó chi Espiritú Yǎ Ndiǫxí tá quide váha ñaha-xi xii-ndo cuáháⁿ ní cùu. ¿Te náa vitna mee-nǎ-ndó cuiní-ndó càda-ndo nàcuáa ta quide ñaha Espiritú-gǎ cuáháⁿ xii-ndo ni cùu-áⁿ? ⁴ Te sàni ìíⁿ sani úú iní-í cuendá-ndó sǎ àúⁿ nǎ cuu nándi yáha-ndo ndècu-ndo ichi Yǎ Ndiǫxí. ⁵ Te xíní-ndó sǎ Yǎ Ndiǫxí ní taxi-gǎ Espiritú-gǎ ní ngúndecu ndíhi-ndo, te ní quide-gǎ sǎ vǎ yǫo tñáhí ndàcu cada núú-ndó ní xíní-ndó. Te ducaⁿ ní quide-gǎ, chi ní sàndáá iní-ndó-gǎ, dico ñá dǫú cuendá nchaa nàcuáa ní cachí ndíi Moisés cada ñáyiú ducaⁿ ní quide-gǎ.

⁶ Te ndíi Àbrahám ducaⁿ ío ní sàndáá iní ndíi Yǎ Ndiǫxí, núu xǎáⁿ ní cachí-gǎ sǎ ní cudùu ndíi núú-gǎ sǎ dúcáⁿ ní quide ndíi. ⁷ Te cǎchí tñúhu ndáá-í xii-ndo sǎ ncháá ñáyiú sàndáá iní ñáhá xii Yǎ Ndiǫxí dàtná ní sàndáá iní ñáhá ndíi Àbrahám xii-gǎ, ñáyiú-áⁿ ìíⁿ-ni cùú-yu ndíhi ndíi núú-gǎ. ⁸ Te núú tütú Yǎ Ndiǫxí ní ngódó tñuní tñúhu váha, tñúhu sǎ ní xáhaⁿ Yǎ Ndiǫxí xii ndíi Àbrahám, te duha ní xáhaⁿ-gǎ xii ndíi: “Nchaa ñáyiú nihíi ñuyúú cada váha-í-yu sǎ

cuendá-n", duha ní xáhaⁿ-gã xii ndíi. Te sá dúcáⁿ nǐ ngódó tñuní núú tütú Yá Ndiöxí ndéé dává-áⁿ, te xíáⁿ cútñuní sá sàá nduu, te cue ñáyiú ñá túú cùu ñáyiú isràél vá cùndècu-gá cuéchi-yu núú-gã te núu na quíndáá iní ñáhá-yu xii-gá. ⁹Te xíáⁿ núu nchaa ñáyiú sàndáá iní ñáhá xii Yá Ndiöxí cada váha ñaha-gã xii-yu dàtná ní quide váha-gá ndíi Àbrahám, chi ndíi-áⁿ ducaⁿ nǐ sàndáá iní ñáhá ndíi xii-gá.

¹⁰Te nchaa ñáyiú cuíní cada nchaa nàcuáa ní cáháⁿ ndíi Moisés cuendá sá cuíní-yu sá vǎ cùndècu-gá cuéchi-yu núú Yá Ndiöxí, ñáyiú-áⁿ dañá nihnu ñaha-gã xii-yu, chi vá ndácü-yu cadá-yu nàcuáa sàni iní-yu, te ducaⁿ càda-gá chi quèe ndáá-xi nàcuáa càháⁿ-xi núú tütú-gá núú càchí-xi sá ncháá ñáyiú ñá túú quide nchaandi tǔhú nàcuáa ní cáháⁿ ndíi Moisés te dañá nihnu ñaha-gã xii-yu. ¹¹Te núu na càncicúⁿ nihnu-ni-o càda-o nàcuáa ní cáháⁿ ndíi Moisés, te ñá túú vèdana chindee ñaha-xi xii-o nàcuáa vá cùndècu-gá cuéchi-o núú Yá Ndiöxí. Te ndáá chi núú tütú-gá càchí-xi sá ncháá ñáyiú sàndáá iní ñáhá xii-gá, ñáyiú ñá túú-gã cuéchi-xi ndècu ío váha ndècú-yu núú-gã. ¹²Te núu dícó ío ñáyiú quide nchaandi tǔhú nàcuáa ní cáháⁿ ndíi Moisés ñá, te ñá túú xini ñuhu-xi quíndáá iní-yu tnúhu Xítohó Jesucristú, chi núú tütú Yá Ndiöxí càchí-xi sá núu dícó ío ñáyiú ndacu cada nchaa nàcuáa ní cáháⁿ ndíi Moisés ñá, te cundecu váha-yu núú Yá Ndiöxí.

¹³Te tnúhu ní chídó tñuní ndíi Moisés càchí-xi sá ío ndècu cuéchi-o núú Yá Ndiöxí cuendá sá ñá ndácú-ó càda-o nchaa nàcuáa ní cáháⁿ ndíi, te cuendá xíáⁿ tá dàña nihnu ñaha-gã xii-o cuáháⁿ. Dico Xítohó Jesucristú ní xido-gá nchaa cuéchi-o cuendá sá vǎ dáña nihnu ñaha-gã Yá Ndiöxí xii-o. Te càchí-xi núú tütú Yá Ndiöxí: "Íⁿ tée na càta caa-güedé íiⁿ yutnu, te tée-áⁿ cúú-dé tée dàña ni-

hnu ñaha Yá Ndiöxí", duha càchí-xi núú tütú-gá. ¹⁴Te ducaⁿ nǐ yáha Xítohó Jesucristú, chi cuíní Yá Ndiöxí sá nduu tǔhú nchaa ñáyiú ñá túú cùu ñáyiú isràél cundecu váha-yu dàtná ní nduu tǔhú ndíi Àbrahám ndécú váha ndíi. Te ducaⁿ nǐ yáha-gá cuendá nchaa nchoo ñáyiú sàndáá iní ñáhá xii-gá ngúndecu ndíhi-o Espíritú Yá Ndiöxí sá nǐ cachí mée-gã taxi-gá.

Nàcuáa ní cachí Yá Ndiöxí cada-gá

¹⁵Te nchòhó cue ñáyiú ndècu ndíhi-í ichi Yá Ndiöxí na càchí tnúhu-í xii-ndo nàcuáa quide cue ñáyiú ñuyú-a cuendá tecú tñuní-gá-ndó nàcuáa quide Yá Ndiöxí. Chi ñáyiú-áⁿ òré cuíní-yu cadá-yu íiⁿ sá cádá-yu, te díhna-gá ndátnúhu-yu te òré cúú íiⁿnuú-yu, te sáha firmá-yu íiⁿ tutú te tutú-áⁿ vǎ yõ íiⁿ ndacu cáháⁿ sá vǎ nándíhi-gá-xi, te ni vǎ yõ-gá ndacu nágá tnúhu chido tñuní núú-xí. ¹⁶Te ducaⁿ nǐ quide Yá Ndiöxí ndíhi ndíi Àbrahám, chi ní xáhaⁿ-gã xii ndíi nàcuáa cada-gá, te tnúhu-áⁿ cúú-xí cuendá mée ndíi ndíhi cuendá íiⁿ ñaní tnáhá ndíi cundecu ñuyú-a ndéé cuèé-gá. Te núú tütú-gá càchí-xi sá tnúhu-áⁿ cúú-xí cuendá íiⁿ-ni ñaní tnáhá ndíi te ñá díú cuendá ncháá-yu. Te ñaní tnáhá ndíi tée cùu cuendá tnúhu-áⁿ cúú Xítohó Jesucristú. ¹⁷Te na càchí tnúhu-í xii-ndo sǎ Yá Ndiöxí ní quide ndáá duuⁿ-gá ndíhi ndíi Àbrahám nàcuáa cada-gá. Te sa ní cuu cúmí cièndú ócò úxí cuíá sǎ dúcáⁿ nǐ xáhaⁿ Yá Ndiöxí xii ndíi Àbrahám, te dàtnuní ní xáhaⁿ-gã xii ndíi Moisés chido tñuní ndíi nàcuáa cada ñáyiú, te nchaa tnúhu ní chídó tñuní ndíi Moisés ñá túú dàquee tǔhú-xi tnúhu sá nǐ xáhaⁿ Yá Ndiöxí xii ndíi Àbrahám nàcuáa cada-gá. ¹⁸Te núu dícó cuendá nchaa tnúhu sá nǐ chídó tñuní ndíi Moisés ní nàníhí tǔhú-ó ñá, te ñá túú-gã xini ñuhu-xi cada cuendá-ó tnúhu ní xáhaⁿ

Yă Ndiöxí xii ndíi Àbrahám cada-gá ní cùu te núu ducaⁿ. Te ndíi-áⁿ nǐ naníhí tǎhú ndíi chi ducaⁿ nǐ cachí Yă Ndiöxí cada ñaha-gǎ xii ndíi.

¹⁹Te nchaa tnúhu ní cáháⁿ ndíi Moisés ní ngódó núú-xí nchícúⁿ nihnu ñáyíu cuèndá ducaⁿ cùtnuní iní-yu sá ndécú cuèchi-yu, te nchícúⁿ nihnu-ní-yu ndéé ní sáá nduu ní quexìo Yaá cúu ñàní tnáhá ndíi Àbrahám, chi Yaá-áⁿ ducaⁿ ní xáhaⁿ Yă Ndiöxí quixi-gá cada váha-gá nchaa ñáyíu. Te nchaa tnúhu ní chídó tnùní ndíi Moisés, chi Yă Ndiöxí ní tendaha-gǎ cue espíritú xínú cuèchi núú-gǎ ní sáháⁿ-xi ní xítnúhu ñaha-xi xii ndíi nàcuáa danèhé ndíi ñáyíu. ²⁰Te Yă Ndiöxí ñá túú ní cǎháⁿ-gá núú mée ñáyíu, chi ndíi Moisés ní cáháⁿ ndíi yuhu-gá núú-yu, dico cútnàhá ní cáháⁿ ndíi-gá ndíi Àbrahám chi núú mée núú ííⁿ ndíi ndíi-gá ní xáhaⁿ-gǎ xii ndíi nàcuáa cada-gá.

Nàcuáa ndùu nchaa tnúhu ní chídó tnùní ndíi Moisés

²¹Te nchaa nàcuáa ní chídó tnùní ndíi Moisés, ndíi nchaa nàcuáa ní xáhaⁿ Yă Ndiöxí xii ndíi Àbrahám cada-gá, ñá túú dàquee tǎhú tnáhá-xí. Te núu dicó náníhí tǎhú ñáyíu nchícúⁿ nihnu nchaa nàcuáa ní cáháⁿ ndíi Moisés ñá te cudíú-yu núú-gǎ cuèndá-ni sá nchícúⁿ nihnú-yu nchaa nàcuáa ní cáháⁿ ndíi ní cùu. ²²Te núú tütú Yă Ndiöxí cǎchí-xi: “Nchaa nchòhó ñáyíu ndècu ñuyíú ndécú cuèchi-ndo”, duha cǎchí-xi. Te ducaⁿ cǎháⁿ-xi cuèndá quíndáá iní-ó Xítóhó Jesucristú, te naníhí tǎhú-ó chi ducaⁿ nǐ cachí Yă Ndiöxí cada-gá.

²³Te cútnàhá vátá cùndècu ndíi-gá-ó tnúhu Xítóhó Jesucristú, te nchícúⁿ nihnu-o nchàa nàcuáa ní cáháⁿ ndíi Moisés, te ní cutnùní iní-ó sǎ ïo ndècu cuèchi-o ni cùu. Te ducaⁿ-ni nchícúⁿ nihnu-o ndéé ní sáá nduu nǐ quexìo Xítóhó Jesucristú ñuyíú-a, te ní

sándáá iní-ó-gǎ. ²⁴Te nchaa tnúhu sá nǐ chídó tnùní ndíi Moisés ní sanu ichi ñaha-xi xii-o nàcuáa cada-o cùndècu-o, te ducaⁿ-ni sanu ichi ñaha-xi xii-o ndéé ní sáá nduu ní quexìo Xítóhó Jesucristú ñuyíú-a. Te ducaⁿ nǐ cuu cuèndá quíndáá iní-ó-gǎ, te vátá cùndècu-gá cuèchi-o núú Yă Ndiöxí. ²⁵Te vitna ní ngúndècu ndíi-o tnúhu Xítóhó Jesucristú, te ñá túú-gǎ xíní ñúhu-xi canu ichi ñaha nchaa tnúhu ní chídó tnùní ndíi Moisés.

²⁶Te vitna tnàhá nchaa nchòhó cúu-ndó dèhe Yă Ndiöxí, chi ní sándáá iní-ndó Xítóhó Jesucristú. ²⁷Te nchòhó ní sandute-ndo dàtná cǎchí-gá, te ndècu-ndo ndíi-gá, te quide-ndo nchaa nàcuáa ní cáháⁿ-gá ndécú-ndó, te ïo ndècu yíñuhu-ndo núú Yă Ndiöxí dàtná ndécú yíñuhu mee Xítóhó Jesucristú. ²⁸Te vitna ííⁿ-ni cùu-o nchaa-o ndècu-o ndíi Xítóhó Jesucristú cuèi cùu-o ñáyíu isràél àdi ñá túú cùu-o, te cuèi cùu-o ñáyíu ñá túú tnàhí dàñá quee núú chíúⁿ pàtróóⁿ-xi àdi cuu-o ñáyíu dàñá queé núú chíúⁿ pàtróóⁿ-xi, te cuèi tée te cuèi ñadìhí ííⁿ-ni cùu-o nchaa-o ndècu-o ndíi Xítóhó Jesucristú. ²⁹Te nchòhó ndécú ndíi-ndo Xítóhó Jesucristú, te cùu-ndo datná cue ñaní tnáhá ndíi Àbrahám, chi ní nduu tǎhú-ndó cùndècu váha-ndo núú Yă Ndiöxí dàtná ní nduu tǎhú ndíi-áⁿ ndécú váha ndíi núú-gǎ, te ducaⁿ chi mee-gǎ ducaⁿ nǐ cachí-gá cunduu.

4 Te nchòhó xíní-ndó sǎ ííⁿ té líhli chi vátá nǎgá cuañaha tǎtá-dě cuu cuèndá-dé chi líhli-dé, te ííⁿ-ni cùu-dé ndíi tée xínu cuechi, dico na sáá nduu cuèhnu-dé, te nduu tǎhú-dě nchaa sá ndécú ndíi tǎtá-dě. ²Te xító-yu té líhli-áⁿ sáhnú-dě ndéé sáá nduu nǐ cachí tǎtá-dě sá cuañaha-dě sá ndúú tǎhú-dě. ³Te ducaⁿ sǎtnahá-xi cùu nchoo, chi nchícúⁿ nihnu-o nchàa nàcuáa ní cáháⁿ cue tée ní xíndècu ndéé sanaha ni cùu. ⁴Te ní sáá nduu nǐ quide Yă Ndiöxí dàtná

ní cachí-gá, te ní tendaha-gá Déhe-gá Xítoho Jesucristú ní quixi-gá ñuyíu-a, ní dácácú ñaha ìⁿ ñadihí te ní cuu-gá ñáyiú, te ní quide-gá nchaa nàcuáa ní cáháⁿ ndíi Moisés. ⁵Te ducaⁿ ní tendaha Yá Ndiöxí Déhe-gá cuendá sá vǎ cǎnchicúⁿ nihnu-gá-ó nchàa nacuáa ní chídó tñuní ndíi Moisés cuendá ducaⁿ te cuu-o dēhe Yá Ndiöxí.

⁶Te Yá Ndiöxí ní taxi-gá Espiritú Déhe-gá Xítoho Jesucristú ndécú ndíhi-ndo chí cùu-ndo déhe-gá, te Espiritú-áⁿ chindèe ñaha-xi xii-ndo te cǎchí-ndó: “Yòhó Dútú Ndiöxí cúu-n Tǎtǎ méé-ndǐ”, duha cǎchí-ndó. ⁷Te xǐǎⁿ cútnuní iní-ndó sǎ cúu-ndó dēhe Yá Ndiöxí vitna, te ñá túú-gǎ cúu-ndó dàtná cue ñáyiú ñá túú tñàhí dàǎá quee núú chíúⁿ pàtróoⁿ-xi. Te sá dúcáⁿ cùu-ndo déhe-gá, te Xítoho Jesucristú taxi-gá nchaa sá vǎha ní cachí Yá Ndiöxí nduu táhú-ndó.

Té Pǎblú ío sàni iní-dé cuendá nchaa ñáyiú ndècu ichi Xítoho Jesucristú

⁸Te cútnàhá vátá quindáá-gá iní-ndó tñùhu Yá Ndiöxí ní xinu cuechi-ndo núú nchàa sá cǎchí-yu cùu ndiöxí te ñá ndáá sá ndiöxí cúu-xí. ⁹Te vitna nchòhó cǎháⁿ ndíhi-ndo Yá Ndiöxí, te mee-gǎ xini ñáhá-gǎ xii-ndo, te ñá túú ndùu vǎha-xi nanchòcǎva iní-ndó càda tucu-ndo nacuáa ní xóo cada-ndo dǐhna, chí nchaa xǐǎⁿ ñá túú vèdana nàndíhi-xi. ¹⁰Te nchòhó cǎnehe íi-ni-ndo ndùu cachí-ndó íi, te ñiú-ni ducaⁿ quide-ndo dava yoó ndíhi dava cuíá, te ndi tnahá nduu sàcòo vico ñiú-ni ducaⁿ quide-ndo cǎnehe íi-ndó ndùu-áⁿ. ¹¹Te ío sàni iní-í cuendá-ndó, chí na cuáháⁿ àúⁿ ñá cuu ní dánèhé ñàhà-í xii-ndo tñùhu Yá Ndiöxí.

¹²Te cǎháⁿ ndàhú-í núú nchòhó ñáyiú ndècu ndíhi-í ichi Xítoho Jesucristú sá cǎdá-ndó dàtná quidè-í ñá túú nchicúⁿ nihnu-í nchaa tñùhu ní cáháⁿ ndíi Moisés, chí yúhú quidè-í vitna dàtná

ní quide nchòhó ñá túú ní cǎnchicúⁿ nihnu-ndo nàcuáa ní cáháⁿ ndíi. Te cút-nàhá ní xíndecu ndíhi ñaha-í xii-ndo ní quide vǎha ñaha-ndo xii-í. ¹³Te sa ñaha-ndo sá cúttnàhá ní cáháⁿ-í tñùhu Xítoho Jesucristú núú-ndó ndèe dǐhna ní cuhú-í, núu xǐǎⁿ ní xíndecu ndíhi ñaha-í xii-ndo ní cáháⁿ-í tñùhu-gǎ núú-ndó. ¹⁴Te cuéhé sǎ ní tnahá-í-áⁿ cúu-xí ìⁿ cuéhé sǎ vǎ yòo tñàhí cundee iní-xi cundecu ndíhi ñaha xii-í ní cùu, dico nchòhó chí ío vǎha ní cáháⁿ ndíhi ñaha-ndo xii-í, te ñá túú ní sàni cuéhé ní sàni duha iní-ndó cuendá-í, te ní cáháⁿ ndíhi ñaha-ndo xii-í dàtná tñùhu sá yúhú cúu-í ìⁿ espíritú xínú cuèchi núú Yá Ndiöxí àdi datná méé Xítoho Jesucristú. ¹⁵¿Te ná ní tnahá-ndó núu ñá túú-gǎ sání vǎha iní-ndó cuendá-í dàtná ní xóo cada-ndo ndèe dǐhna ío vǎha ní xóo cani iní-ndó cuendá-í? Te na cǎchí tñùhu ndáá-í xii-ndo sǎ ìo ní cuu iní ñáhá-ndó xii-í cútnàhá ní xíndecu ndíhi ñaha-í xii-ndo, te nándi sá ndécú ndíhi-ndo taxi-ndo xii-í ní cùu, te núu dícó sá cúu te ndéé tinùu-ndo tava-ndo te taxi-ndo xii-í ní cùu. ¹⁶¿Te náa cùu úhú iní ñáhá-ndó xii-í vitna cuendá sá cǎháⁿ-í tñùhu ndáá tñùhu Yá Ndiöxí núú-ndó-ǎⁿ?

¹⁷Te ìo ñáyiú ío vǎha cǎháⁿ ndíhi ñaha xii-ndo, dico ñáyiú-áⁿ ñúhú cuéhé iní-yu, chí cuiní-yu sá vǎ cúu-gǎ cáháⁿ ndíhi tñàha-o, chí mee-nǎ-yu cundecu ndíhi-ndo cuiní-yu. ¹⁸Te vǎha quide ñáyiú cǎháⁿ ndíhi ñaha xii-ndo ndíhi tñùhu yǐñùhu, te núu cuiní-yu cadá-yu ìⁿ sá vǎha sá cúu-xí-ndó. Te ducaⁿ-ni na cǎdá-yu cuèi òré ñá túú ndècu ndíhi ñaha-í xii-ndo. ¹⁹Te nchòhó ñáyiú ní sanu ichi-í ichi Xítoho Jesucristú cǎchí tñùhu-í xii-ndo sǎ quidè-xí iní-í dàtná quidè-xí iní ìⁿ ñadihí ñaha sa ní tnahá òré cacu déhe-xi, te ducaⁿ quide-xi iní-í, chí ío vǎi sani iní-í cuendá-ndó dàtná ní xóo cada-í ndéé dǐhna, te ducaⁿ-ni cǎda-í ndéé ná sàà nduu cǎda-ndo nchaa

nacuáa càháⁿ Xítóhó Jesucristú. ²⁰ Te ío váha cada-xi te núu dicó tnavíí sa ndècu ndihí ñaha-í xii-ndo cuendá càháⁿ-í núú-ndó nàcuáa cada-ndo, te ña cútnùnì iní-í nása cada-í cuendá-ndó!

Cuendá ndíi Àgár ndihí ndíi Sără

²¹ Te nchòhò ñáyíu cuení canchicúⁿ nihnu nchaa tnúhu ní càháⁿ ndíi Moisés, ¿náa ñá túú tècú tnùnì-ndó nàcuáa càháⁿ-xi tnúhu ní chídó tnùnì ndíi? ²² Chi càchí tnúhu ní chídó tnùnì ndíi-áⁿ sã ndíi Àbrahám ní xíndecu úú déhe ducuⁿ ndíi, te ìⁿ-dé ní cuu déhe ndíi ndihí ñadhí méé ndíi ndíi Sără, te ingá-dé ní cuu-dé déhe ndíi ndihí ìⁿ ndíi ní xinu cuechi nũ-yu ní xínani Àgár. ²³ Te sã dúcáⁿ nĩ cacu déhe ndíi Sără, chi mee Yã Ndiòxí ní cundàhú iní ñáhá-gã xii-aⁿ, chi ducaⁿ nĩ cachí-gá cada-gá. Dico ndíi ní xinu cuechi-ãⁿ chi ducaⁿ tnàhí ní nduu táhú ndíi-áⁿ sã cóo dèhe ndíi. ²⁴ Te na càchí tnúhu-í xii-ndo nã cúú sã nánèhé ndí ndúú cue ndíi ðhí-áⁿ. Te úú xito ní càháⁿ Yã Ndiòxí nàcuáa cada-gá, te ìⁿ ndíi-áⁿ nánèhé ndíi nàcuáa ní càháⁿ Yã Ndiòxí xito ðhna nuu, te ingá tucu ndíi-áⁿ nánèhé ndíi nàcuáa ní càháⁿ tucu-gá xito cùu uú. Te ndíi Àgár-áⁿ nánèhé ndíi nàcuáa ní xáhaⁿ Yã Ndiòxí xii ndíi Moisés yucu Sinàí cada ñáyíu, te nchaa ñáyíu nchicúⁿ nihnu nchaa tnúhu-áⁿ cúú-yu dàtná déhe ndíi Àgár téé ní xinu cuechi, chi téé-áⁿ ñà túú tnàhí ni dàná-dé quee-dé núú chíúⁿ pàtróóⁿ-dè, te ducaⁿ sãtnahá-xi cùú-yu chi nchicúⁿ nihnú-yu nchaa nàcuáa ní xáhaⁿ Yã Ndiòxí xii ndíi Moisés. ²⁵ Te tnúhu Àgár queé-xi: Yucu Sinàí, te yucu-áⁿ yíndèhu-xi nacióⁿ Àrabiá. Te ndíi Àgár-áⁿ nánèhé tucu ndíi cue ñáyíu ndècu ñuú Jerusálén, chi ñáyíu-áⁿ ndécú-nĩ-yu dàtná ní xíndecu ndíi Àgár ndihí déhe ndíi, chi cue ndíi-áⁿ nĩ cuu cue ndíi ñáyíu ñá túú tnàhí ni dàná quee núú chíúⁿ pàtróóⁿ-xi,

te ducaⁿ sãtnahá-xi cùu ñáyíu-áⁿ chi nchicúⁿ nihnu-nĩ-yu nchaa nàcuáa ní càháⁿ ndíi Moisés. ²⁶ Dico nchoo ní nduu táhú-ó cùndecu-o ñuú Jerusálén sáá nũú ndécú Yã Ndiòxí, te vitna chi ñá túú-gã nchicúⁿ nihnu-o nchaa nacuáa ní càháⁿ ndíi Moisés. ²⁷ Te duha càháⁿ-í, chi núú tùtú Yã Ndiòxí càchí-xi:

Yòhó ñaha ní nduu táhú vã cóo dèhe-xi ní cùu, vitna cana saa-n sã cùdĩ iní-n cuèi vátá quini-gá-n nása càcu ìⁿ landú.

Te cuèi ní cuu táhú-n sã vã cóo dèhe-n ní cùu dico ío-gá titní déhe-n còo dacúxí xíchí ní cuu táhú tnàhí sã cóo dèhe-xi.

Duha càchí-xi núú tùtú-gá. ²⁸ Te nchoo cuè ñáyíu ndècu ichi Xítóhó Jesucristú vitna cùu-o datná ndíi Isàác, chi ndíi-áⁿ nĩ cacu ndíi, chi mee Yã Ndiòxí ní cachí-gá sã cáci ndíi. Te ducaⁿ sãtnahá-xi cùu nchoo chi ní nduu-o dèhe-gá vitna chi ducaⁿ nĩ cachí tucu-gá cunduu. ²⁹ Te déhe ndíi Àgár ní nduu táhú tnàhí ndíi sã cáci ndíi ñuyíú-a, te ndíi-áⁿ nĩ cuu úhú iní ndíi ndíi Isàác, te ndíi Isàác-áⁿ chi Espíritú Yã Ndiòxí ní quide ní cacu ndíi. Te ducaⁿ sãtnahá-xi cùu vitna, chi nchaa nchoo ñáyíu ndècu ndihí Espíritú Yã Ndiòxí cúú úhú iní ñáhá ñáyíu xii-o. ³⁰ Te núú tùtú Yã Ndiòxí càchí-xi: “Chí nàcuíⁿ xíchí xínú cuèchi ndihí déhe-xi na nùhú-yu, chi déhe xíchí xínú cuèchi-áⁿ ñà túú nã níhí-dè nduu táhú-dè, chi mee-ni dèhe ñaha ndècu vehe-xi nduu táhú-dè sã cuãhaha tãtá-dè”, duha càchí-xi núú tùtú-gá. ³¹ Te nchoo cuè ñáyíu ndècu ichi Xítóhó Jesucristú ñá túú-gã cúú-ó dàtná cúú dèhe ndíi ní xinu cuechi-ãⁿ, chi ní cuu-o vitna datná cúú ndíi ní nduu táhú nchaa sã nĩ sãhaha tãtá-xi-áⁿ. Te ducaⁿ nĩ cuu, chi Yã Ndiòxí ní dácacu ñaha-gã xii-o cuendá sã vã cãchicúⁿ nihnu-gá-ó nchaa nacuáa ní càháⁿ ndíi Moisés.

**Canchicúⁿ nihnu-ni-o
ichi Xítoho Jesucristú**

5 Te Xítoho Jesucristú ní quide-gá nàcuáa vá cání ìní-ó sã nánihí tàhú-ó te núu na cànchicúⁿ nihnu-o nàcuáa ní cáháⁿ ndíi Moisés, te diu-ni ducaⁿ càni ìní-ó cùndecu-o te vá ngõ cànì ìní-ó sã nánihí tàhú-ó te núu na cànchicúⁿ nihnu-o càda-o nacuáa ní cáháⁿ ndíi, chi núu ducaⁿ na càda-o te ío dandòho-o mee-o datná ní xóo ndoho-o cùtnàhá vátá cùndecu-gá-ó ìchi-a.

²Te yúhú té Páblú cuiní-í sá cùndedòho-ndo ìiⁿ tnúhu na càháⁿ-í-a. Te núu nchòhó cuáha-ndo sèñá ñii-ndo cuendá sá sàndáá ìní-ndó nàcuáa ní cachí ndíi Moisés cada-ndo, te núu ducaⁿ na càda-ndo ña, te àúⁿ nã cuu ndècu-ndo ichi Xítoho Jesucristú te núu ducaⁿ. ³Te dàtná ní cachí-í xii-ndo, te diu-ni ducaⁿ càháⁿ tucu-í vitna sá nũu ndèda-ni càa ìiⁿ té na cuáha-dé sèñá ñii-dé, te xini ñuhu-xi sá dàcuiⁿ tãú-dé cada-dé nchaa nàcuáa ní cáháⁿ ndíi Moisés. ⁴Te nchaa nchòhó ñáyiu sàni ìní sá ñã túú-gã cuéchi-xi ndècu núú Yã Ndiòxí cuendá sá nchicúⁿ nihnu-ndo nchàa nacuáa ní cáháⁿ ndíi Moisés, ñã túú-gã ndécú-ndó ndíhi Xítoho Jesucristú, te ni Yã Ndiòxí ñã túú-gã cùndàhú ìní ñãhá-gã xii-ndo càda váha ñaha-gã. ⁵Dico nchaa nchoo ñáyiu sàndáá ìní ñãhá xii-gã cùdiu-o núú-gã, chi chindee ñaha Espiritú-gã xii-o, te ndètu cahnu-ná-ó sàà nduu cũnaha nũú Yã Ndiòxí xii-o sã cùdiu-o núú-gã. ⁶Te nchoo cuè ñáyiu ndècu ndíhi Xítoho Jesucristú ìiⁿ-ni quide-xi cuèi na cuáha-o sèñá ñii-o àdi vá cuáha-o, chi ñã túú chindee ñaha-xi xii-o nacuáa cundecu váha-o ndíhi-gã. Te ìiⁿdii díi-ni sá xini ñuhu-xi quindáá ìní-ó Xítoho Jesucristú, te núu ducaⁿ na càda-o te cuu ìní-ó cuè taha ñáyiu-o.

⁷Te nchòhó ío váha quide-ndo ndecu-ndo ichi Yã Ndiòxí ní cùu, te vitna cùnúhu-í sá ñã túú-gã sàndáá váha ìní-ndó tnúhu-gã, te ducaⁿ quide-ndo chi ndècu ñáyiu sànu ichi ñaha xii-ndo ìngá ichi. ⁸Te ñã díú Yã Ndiòxí Yaá ní cáháⁿ ñãhá xii-ndo ducaⁿ ni cachí-gã cada-ndo sã vá quindáá-gã ìní-ndó tnúhu-gã. ⁹Te nchòhó xini-ndó sã núu luha levadürá ná quíhu yuchi te dandaa-xi. Ducaⁿ sãtnahá-xi cùu ñáyiu dandahú ñãhá xii-ndo, chi cuiní-yu dàcuíta nihnu ñãhá-yu xii-ndo nchàa-ndo. ¹⁰Te yúhú cùtnùní ndáá ìní-í sá Xítoho Jesucristú chindee ñaha-gã xii-ndo cuendá sá ñã túú nãgã tnúhu quindáá ìní-ndó, dico nchaa ñáyiu ducaⁿ dandahú ñãhá xii-ndo nacháhu-yu núú Yã Ndiòxí nchaa sá quidè-yu cuèi náí-gã ñáyiu cùú-yu.

¹¹Te càchí tnúhu-í xii nchòhó ñáyiu ndècu ndíhi-í ichi Yã Ndiòxí sá nũu dìcò dānehé-ni-í ñáyiu sá cuáha-yu sèñá ñii-yu dàtná ní cachí ndíi Moisés ñã, te vá yõo cuu úhú ìní ñãhá xii-í ní cùu, te ni vá túu úhú ìní-yu cuendá sá ñi xíhí Xítoho Jesucristú núú cùrúxí ní cùu. ¹²Te nchaa ñáyiu dàsatú ìní ñãhá xii-ndo sã cuáha-ndo sèñá ñii-ndo, te váha-gã sá ná cáda-yu mèe-yu ìiⁿ tnúndòho, te ñã díú sã dúcáⁿ cànuichi ñãhá-yu xii-ndo cùndecu-ndo.

¹³Te nchòhó ñáyiu ndècu ndíhi-í ichi Xítoho Jesucristú diu-gã ní taunihnu ñaha-gã xii-ndo cuendá sá vá cànchicúⁿ nihnu-gã-ndó nchàa nacuáa ní cáháⁿ ndíi Moisés, dico vá cání ìní-ndó sã sã dúcáⁿ ñi taunihnu ñaha-gã xii-ndo, te cuu-ni cada-ndo nãndi sá cuèhé sá dúhá vèxi ìní-ndó, dico cuu ìní tnáhá-ndó ìiⁿ ìiⁿ-ndo te chindee tnàha-ndo. ¹⁴Chi ducaⁿ càháⁿ Yã Ndiòxí sá cúú ìní-ó cuè taha ñáyiu dàtná cúú ìní-ó mèe-o. Te núu ducaⁿ na càda-o, te quide-o nchaa nacuáa tãú-xi cada-o dàtná càháⁿ nchaa tnúhu ní chídó tnùnì ndíi Moisés.

¹⁵ Te núu nchòhó cúú ũhú iní tnáhá-ndó ndècu-ndo, te ñá túú quide váha-ndo te núu ducaⁿ quide-ndo, dico yúhú càchí-í sá vǎ dúcáⁿ-gǎ cada-ndo cùndecu-ndo cuendá sá vǎ dáciuta nihnu tnàha-ndo.

Nàcuáa sàni iní ñáyiu ndècu ichi cuehé ichi duha ndihi nàcuáa sàni iní ñáyiu ndècu ndihi Espíritú Yǎ Ndiòxí

¹⁶ Te na càchí tnúhu-í xii-ndo sǎ cǎdá-ndó nchàa nacuáa cuiní méé Espíritú Yǎ Ndiòxí cada-ndo, te ducaⁿ te vǎ cǎní-gǎ iní-ndó cǎda-ndo nándi nchaa sǎ cuèhé sǎ dúhá sàni iní méé-ndó. ¹⁷ Chi nchaa xǎⁿ ñá túú tnàhá tnúhu-xi ndihi Espíritú Yǎ Ndiòxí. Te ñu-ni ducaⁿ quide Espíritú Yǎ Ndiòxí, chi ñá túú tnàhá iní-xi nchaa sǎ cuèhé sǎ dúhá sàni iní-ndó. Te sǎ dúcáⁿ ñà túú tnàhá tnúhu tnàha-xi xǎⁿ ñà túú ñihí ndéé-ndó cǎda-ndo ñⁿ sǎ vǎha sàni iní-ndó cǎda-ndo. ¹⁸ Te núu quide-ndo nchaa nacuáa sànu ichi ñaha Espíritú Yǎ Ndiòxí, te ñá túú-gǎ táxí tnùní ñáhá nchàa tnúhu ní chídó tnùní ndí Moisés xii-ndo.

¹⁹ Te nchaa ñáyiu xìní-yu nchaa nàcuáa quide ñáyiu quide cuehé quidé ñuha. Te duha quidé-yu: Cue téé cǎháⁿ ndihi-güedé ñáyiu ñihí te ñá ñúú ñàñihí-güedé cúú-yu, te ñu-ni ducaⁿ xǎquide cue ñáyiu ñihí, te nándi-gǎ nchaa sǎ cuèhé sǎ dúhá cuǎháⁿ véxi-yu quidé-yu. ²⁰ Te quide cahnú-yu nchaa sǎ càchí-yu cùu ndiòxí te ñá ndàá sǎ ndiòxí cúú-xí, te quide nduu tnahá-yu, te cùu úhú iní tnáhǎ-yu, te nǎà-yu, te cùu cuiñú tnáhǎ-yu, te ío yáchí cúděⁿ-yu, te ndúcú-yu mee-ni sǎ cúú-xí mèe-yu, te ñá túú cùu ñⁿnuú-yu cundecú-yu, te quide ñⁿ tnahá-yu. ²¹ Te cùu cuedú ñⁿ-yu nchaa sǎ ndécú ndihi dava-gǎ-yu, te sàhni tnahá-yu, te ío quihú-yu, te ndí cuu ndí cuú-yu quidé-yu nchaa sǎ cuèhé sǎ dúhá, te nándi-gǎ nchaa sǎ cuèhé sǎ dúhá quidé-yu. Te sa càchí tnúhu-í

xii-ndo sǎ ncháá ñáyiu ducaⁿ xǎquide vá ndúú tǎhǎ-yu cundecú-yu núu ndécú Yǎ Ndiòxí táxí tnùní-gǎ.

²² Dico Espíritú Yǎ Ndiòxí chindèe ñaha-xi xii-o cuu iní tnáhá-ó, te cùdǎ iní-ó ndècu-o, te ío váha cùu iní-ó, te cǎhnu iní-ó, te váha iní-ó, te cùndahú iní tnáhá-ó, te quide ndáá-ó ndècu-o. ²³ Te ndàhú iní-ó, te quide-o nchaa nacuáa tàú-ó cǎda-o, te nchaa xǎⁿ chindèe ñaha Espíritú Yǎ Ndiòxí quidé-ó, te núu ducaⁿ quide-o, te vǎ yòo ñⁿ-gǎ cǎháⁿ sǎ ñà túú quide váha-o ndècu-o. ²⁴ Te nchoo cuè ñáyiu ndècu ndihi Xítóhó Jesucristú, sa ñaha-o sǎ ní xǎhí-gǎ núu cùrúxí sǎ cuendá-ó, núu xǎⁿ duuⁿ duuⁿ ní dǎñá-ó nchàa ichi cuehé ichi duha, te ñá túú-gǎ táxí tnùní ñáhá ñⁿ ñⁿ sǎ cuèhé sǎ dúhá sǎ ní xóo caní iní-ó ní cùu. ²⁵ Te vitna ní ngúndecu ndihi-o Espíritú Yǎ Ndiòxí chindèe ñaha-xi, te xìni ñuhu-xi sǎ cǎdá-ó nàcuáa sànu ichi ñaha Espíritú-gǎ cada-o.

²⁶ Te vǎ cǎdá cǎhnu-o mee-o, te vá ndúcú-ó plètú, te ni vǎ cúú cuedú iní-ó sǎ ndécú ndihi tnaha ñáyiu-o.

Chindee tnàha-o ñⁿ ñⁿ-o

6 Te nchòhó ñáyiu ndècu ndihi-í ichi Xítóhó Jesucristú càchí tnúhu-í xii-ndo sǎ ñuu ñⁿ ñáyiu ndècu ndihi-ndo ichi-gǎ ní quidé-yu ñⁿ sǎ ñà túú tàú-yu cǎdá-yu núú-gǎ, te nchòhó ñáyiu quide váha ndècu ndihi Espíritú Yǎ Ndiòxí cǎháⁿ-ndó dǎho cue ñáyiu ducaⁿ xǎquide-áⁿ cuendá nucúnu ichi-yu, te vii vii cǎháⁿ ndihi-ndó-yu, te ío coto-ndo mèe-ndo cuendá sǎ vǎ cǎdá-ndó ñⁿ sǎ ñà túú tàú-ndó cǎda-ndo núú-gǎ. ² Te ío chindee tnàha-ndo, te cuáha tnàha-ndo tnúhu ndee ñⁿ cundecu-ndo cuendá nchaa sǎ yǎha-ndo. Te núu ducaⁿ na cǎda-ndo, te quide-ndo nchaa nacuáa ní cǎháⁿ Xítóhó Jesucristú cada-o.

³ Te núu ío ñⁿ-ndo càchí-ndó sǎ ío váha quide-ndo ndecu-ndo ichi Yǎ Ndiòxí

te ñá ndàá ñá, te dicó dándàhú-ndó mée-ndo sá dúcáⁿ quide-ndo. ⁴Te ndi dííⁿ ndi dííⁿ càda cuendá-ndó nũ quide váha-ndo ndècu-ndo àdi ñá túú quide váha-ndo. Te núu quide váha-ndo ndècu-ndo ña, te cudíí ìní-ndó sá cúú-xí mée-ndo, te vá cání ìní-ndó sá quidé váha-gá-ndó dàcúúxí dáva-gá-yu. ⁵Chi tàú-ó sá ndi dííⁿ ndi dííⁿ càda cuendá-ó nàcuáa ndècu-o.

⁶Te nchaa nchòhó ñáyiú dàcuaha tnúhu Yá Ndiòxí chindee-ndo cuè téè dàcuaha ñaha xii-ndo tnúhu-gá cuáñaha-ndo nãndi sá xíní ñùhu-güedé.

⁷Te vá dándàhú-ndó mée-ndo cundecu-ndo, chi vá cúú cùdiquí ndeé-ó Yá Ndiòxí, chi nchòhó xíní-ndó sá nũ na càda váha-o cùndecu-o, te cùu-xi ìíⁿ sá váha sá cúú-xí-ó, dico núu vá cáda váha-o ña, te ío ndoho-o te núu ducaⁿ na càda-o. ⁸Te núu quide-o nchaa sá cuèhé sá dúhá sàni ìní-ó, te diu-ni xíáⁿ dàcuíta nihnu ñaha-xi xii-o, dico núu quide-o nchaa nacuáa sànu ichi ñaha Espíritú Yá Ndiòxí xii-o, te cundecu ndihi-o Yá Ndiòxí ni caa ni quííⁿ. ⁹Te xini ñuhu-xi vá dáñá ndèé-ó càda váha-o cùndecu-o, te ducaⁿ te sáá nduu càda váha ñaha Yá Ndiòxí xii-o, te núu vá ná túhú ìní-ó càda váha-o cùndecu-o. ¹⁰Te cada-o sá váha sá cúú-xí nchàa tnaha ñáyiú-o vitna ndecu-o ñuyíú-a, te ío-gá tàú-ó chindee-o cue ñáyiú ndècu ndihi-o ichi Xítohó Jesucristú.

Tnúhu ndéé núú ñí ndihi-ná

¹¹Te cundehe-ndo sá ndàa ndàa lètrá téè-í núú tùtú-a sá cúú-xí-ndó. ¹²Te nchaa ñáyiú quide yicá sá cuáha-ndo sèñá ñii-ndo dàtná ní cachí ndíí Moisés,

ñáyiú-áⁿ cúú-yu ñáyiú cuíni cudíu núú tnàha ñáyiú-xi. Te ducaⁿ quidé-yu cuendá sá vã ndòhò-yu cuendá nchaa tnúhu sá dánèhé ñáhá sã ñí xíhí Xítohó Jesucristú núú cùrúxí. ¹³Te ni ñáyiú sa ní ngúndecu ndihi sèñá ñii-xi ñá túú quidé-yu nchaa nàcuáa ní cáháⁿ ndíí Moisés, dico mée-yu cuíni-yu sá cuáha-ndo sèñá ñii-ndo. Te ducaⁿ quidé-yu chi quide cahnú-yu mée-yu núú nchàa dáva-gá ñáyiú. ¹⁴Te yíhú chi ñá túú quide cahnu-í mée-í cuendá nchaa sá quidè-í, chi mee-ni sã ío cùu váha ìní-í sá Xítohó Jesucristú ní xíhí-gá núú cùrúxí cuendá-ó. Te diu cuendá sá ñí xíhí-gá ñá túú-gã ndècù-í ichi cuèhé ichi duha, te ni ña túú-gã táxí tnùní ñáhá ñí ìíⁿ sá cuèhé sá dúhá xii-í. ¹⁵Te ñá túú nã chindèe ñaha-xi xii-o cuéi na cuáha-o sèñá ñii-o àdi vá cuáha-o, chi ndècu ndihi-o Xítohó Jesucristú, te ní nduu-o dàtná ìíⁿ ñáyiú saa, te xíáⁿ cúú-xí sá ío-gá xíní ñùhu-xi. ¹⁶Te xicáⁿ táhù-í núú Yá Ndiòxí sá ncháá nchòhó ñáyiú quide nchaa nacuáa càháⁿ-í-a cundecu nahi-ndo, nchòhó ñáyiú cùu cuendá Yá Ndiòxí dàtná ñáyiú isràel chi ñáyiú-áⁿ ñí cachí-gá sá cúú cuendá-gá. Te mee-gã ío cundàhú ìní ñáhá-gã xii-ndo chindee ñaha-gã.

¹⁷Te neni vitna cuíni-í sá vã yò ìíⁿ-gá chidácá nihnu ñaha xii-í cuendá chiúⁿ quide-í, chi yayacáⁿ sa ní nduu tìlòhó ñii-í cuendá sá ndòhò-í cuendá Xítohó Jesucristú.

¹⁸Te nchòhó ñáyiú ndècu ndihi-í ichi Xítohó Jesucristú xicáⁿ táhù-í núú-gã sá ío na chindee ñaha-gã xii-ndo nchàa-ndo. Te ducaⁿ na cùnduu. Te ío chí cáda ndèe ìní-nã vitna.

TUTÚ NÍ CADÚHA TÉ PÄBLÚ QUIHÍⁿ NDAHA NÁYIU ÑUÚ ÉFESÚ

**Té Páblú cadúha-dé tutú quihíⁿ
ndaha ñáyiu x̄ndecu ichi Xítohó
Jesucristú ndécú ñuú Éfesú**

1 Yúhú té Páblú ní tendaha ñaha Yá Ndiöxí cãháⁿ-í tnúhu Xítohó Jesucristú núú ñáyiu, chi ducaⁿ ñí cachí Yá Ndiöxí cunduu, te vitna cadúha-í tutú-a cuendá daquixi-í ndaha nchaa nchòhó ñáyiu cùu cuendá Yá Ndiöxí x̄ndecu ñuú Éfesú, te diu-ni nchòhó cúú-ndó ñáyiu sãndáá iní ñáhá x̄i Xítohó Jesucristú.

²Te x̄icáⁿ tãhù-í núú Dütú Ndiöxí Yáá cúú Tãtá-ó, ndihi núú Xítohó Jesucristú sá ná ch̄ndee chitúu ñaha-gã xii-ndo, te ducaⁿ ndè nduú-gã ná cádá te ío váha cuu iní-ndó c̄ndecu-ndo.

**Espíritú Yá Ndiöxí ch̄ndèe
ñaha-xi xii-o chi ndècu
ndihi-o Xítohó Jesucristú**

³Te cachí-ó sã ïo cãhnu cuu Yá Ndiöxí Yáá cúú Tãtá Xítohó Jesucristú, te ndéé andiu quide Yá Ndiöxí nchaa sá váha sá cúú-xí-ó cuendá sá ndécú ndihi-o Espíritú-gã, te ducaⁿ quide-gã chi ndècu ndihi-o Xítohó Jesucristú. ⁴Te ndéé cútñahá vátã ngãva-gã ñuyíú ñí cachí Yá Ndiöxí sá nchóó cùu-o ñáyiu cùu cuendá-gã, te ducaⁿ ñí cachí-gã sá cuendá Xítohó Jesucristú cuendá sá nchóó cùu-o ñáyiu ñã túú tñahí ná cumání cundecu núú-gã, te ducaⁿ te vã c̄ndècu cuéchi-o. ⁵Te Yá Ndiöxí ío cùu iní ñáhá-gã xii-o ñuu x̄iãⁿ ducaⁿ ñí cachí-gã ndéé cútñahá vátã ngãva-gã ñuyíú sã nchóó ndùu-o déhe-gã. Te sá cuendá nchaa sá cádá Xítohó Jesucristú sá cúú-xí-ó, x̄iãⁿ ducaⁿ ñí cachí Yá Ndiöxí, te ducaⁿ ñí cachí-gã chi ducaⁿ tñahí ní sani iní-gã cunduu. ⁶Te x̄iãⁿ

ñuu x̄ini ñuhu-xi sá nchóó cãchí-ó sã ïo cãhnu cuu Yá Ndiöxí, chi ío c̄ndahú iní ñáhá-gã ch̄ndèe ñaha-gã xii-o. Te ducaⁿ quide-gã chi ndècu ndihi-o Xítohó Jesucristú Yáá ío cùu iní-gã. ⁷Te Yá Ndiöxí ío cùu iní ñáhá-gã xii-o ñuu x̄iãⁿ Xítohó Jesucristú ní sati ñíñi-gã te ní x̄ihí-gã cuendá dacãcu nihnu ñaha-gã xii-o núú ùhú núú ndàhú, te ducaⁿ càda cãhnu iní-gã nchaa yíca cuéchi-o. ⁸Te Yá Ndiöxí ío c̄ndahú iní ñáhá-gã ch̄ndèe ñaha-gã xii-o, nãcuáa nḡndecu ndihi-o nchaa sá x̄ini tñuní-ó te ducaⁿ te cuu-o ñáyiu tècú tñuní. ⁹Te Yá Ndiöxí ní dãnèhé ñáhá-gã xii-o nchaa sá ndúú yùhu, nchaa sá ñí sani iní-gã cada-gã. Te ducaⁿ ñí quide-gã chi ducaⁿ ñí sani iní-gã cunduu. ¹⁰Te sá ñí sani iní-gã cada-gã te dacuitíí sã cádá-gã ná sàá nduu, te na sàá nduu-áⁿ te mee-gã cada sá Xítohó Jesucristú quindaha-gã nchaa sá ío andiu, ndihi nchaa sá ío ñuyíú-a.

¹¹Te nchoo ñí nduu tãhú-ó ñí nduu-o ñáyiu cùu cuendá Yá Ndiöxí chi ndècu ndihi-o Xítohó Jesucristú. Te ducaⁿ ñí cuu chi ducaⁿ tñahí ní sani iní Yá Ndiöxí cunduu. Te nchaandi túhú sá quidè-gã, quide-gã nãcuáa sãni iní meé-gã cunduu. ¹²Te ducaⁿ ñí cuu cuendá sá nchùhú ñáyiu d̄fhna nuu ñí sãndáá iní tnúhu Xítohó Jesucristú cãháⁿ-ndí sá ïo cãhnu cuu mee Yá Ndiöxí cuendá nchaa sá váha quide-gã. ¹³Te nchòhó tucu cútñahá ní x̄indedóho-ndo tñúhu ndáá tnúhu sá cãháⁿ nãcuáa naníhí tãhú-ó ní cuu ñíⁿnuu-ndo ndihi Xítohó Jesucristú chi ní sãndáá iní-ndó-gã. Te x̄iãⁿ cútñuní sá nchòhó ní nduu-ndo ñáyiu cùu cuendá Yá Ndiöxí, chi ní nḡndecu ndihi-ndo Espíritú-gã sá ñí cachí-gã taxi-gã. ¹⁴Te sá ndécú ndihi-o Espíritú Yá Ndiöxí x̄iãⁿ cútñuní sá ndãá nduu tãhú-ó c̄ndecu-o ndihi-gã ná sàá nduu nãcuaca ñaha-gã xii nchaa nchoo ñáyiu cùu cuendá-gã, te sá dúcãⁿ càda-gã ñuu x̄iãⁿ tãu-ó cãchí-ó sã ïo cãhnu cuu-gã.

**Té Páblú xicáⁿ táhú-dě núú Yá Ndiöxí
cuendá cue ñáyiú ndècu ichi-gá**

¹⁵ Te yúhú ñihí-í tnúhu sá nchòhó ío váha sàndáá iní-ndó Xítohó Jesucristú, te nchaa ñáyiú cùu cuendá Yá Ndiöxí ío cùu iní-ndö-yu. ¹⁶ Te xíáⁿ núú ñá túú dàña ndeé-í ndacáⁿ táhù-í núú-gá cuendá-ndó, te ío xicáⁿ táhù-í ¹⁷ núú Yá Ndiöxí Yaá cùú Tátá Xítohó Jesucristú cuendá-ndó. Te diu-ni Yá Ndiöxí cùú-gá Yaá ío càhnu cuu. Te xicáⁿ táhù-í núú Yá Ndiöxí sá mée-gá ná cádá sá Espiritú-gá chindee ñaha-xi xii-ndo cuendá cuu-ndo ñáyiú tècú tnùní, te na càda-xi sá cùt-nùní iní-ndó nàcuáa sàni iní Yá Ndiöxí. ¹⁸ Te ducaⁿ xicáⁿ táhù-í núú Yá Ndiöxí cuendá-ndó, cuendá sá nchòhó tecú tnùní-ndó nàcuáa ndùu tnúhu ndee ìní ní taxi-gá ní ngúndecu ndihi-ndo cùt-nàhá ní cáháⁿ ñáhá-gá xii-ndo. Te ducaⁿ cùtnuní tucu iní-ndó sá ncháá sá ñí cachí-gá taxi-gá nduu táhú nchoo cùè ñáyiú cùu cuendá-gá cùú-xí mèe cuií-ni sá ío-gá váha. ¹⁹ Te cùtnuní tucu iní-ndó sá Yá Ndiöxí ío càhnu cuu-gá quidé-gá nchaa núú sá váha sá cùú-xí nchòhó ñáyiú sàndáá iní ñáhá xii-gá, chi quide-gá sá vǎ yòo tnàhí ndàcu cada sá cùú-xí-ó dàtná ní quide-gá ²⁰ ní dándótó-gá Xítohó Jesucristú cùtnàhá ní xíhí-gá. Te ní taxinucóo-gá Xítohó Jesucristú xio cùha-gá táxí tnùní-gá. ²¹ Te Xítohó Jesucristú ío-gá cùnùu-gá dàcúxí nchàa núú cùè espíritú, ndihi dàcúxí nchàa cue tée yàndaha ñáyiú, ndihi dàcúxí nchàa dava-gá cue tée cùnùu. Te cuèi vitna te cuèi ndéé núú cuàháⁿ núú vǎxi ducaⁿ-ni ìo cùnùu-gá taxi tnùní-gá. ²² Te mee Yá Ndiöxí ní quide-gá sá Xítohó Jesucristú taxi tnùní-gá nchaandi túhú sá ìó, te diu-ni mee Yá Ndiöxí ní cachí-gá sá ncháá ñáyiú cùu cuendá-gá quindaha ñaha Xítohó Jesucristú. ²³ Te cada iní-ó sá ncháá ñáyiú cùu cuendá Yá Ndiöxí cùú-yu yiqui cùnù Xítohó Jesucristú, chi

iiⁿ-ni cùú-yu ndihi-gá, te mee-gá táxí tnùní-gá nchaandi túhú sá ìó.

**Yá Ndiöxí ío cundahú iní
ñáhá-gá xii-o núu xíáⁿ ní
dácácu nihnu ñaha-gá**

2 Te nchòhó cùú-ndó dàtná ñáyiú ní xíhí cuendá nchaa sá cuèhé sá dúhá quide-ndo ni cuu, dico vitna cada iní-ndó sá dàtná ní ndoto-ndo chi ní nduu táhú-ndó cùndecu-ndo ndihi Yá Ndiöxí ñí caa ñí qufhíⁿ. ² Te ducaⁿ ñí xíndecu-ndo ichi cuèhé ichi duha, chi ní cáncicúⁿ nihnu-ndo nchàa sá cuèhé sá dúhá ìó ñuyú-a, te ní xóo cada-ndo nchàa nacuáa càháⁿ sácufhná, te diu-ni sácufhná-ǎ táxí tnùní-xi nchaa dava-gá espíritú cùndihi-xi, te diu-ni-xi ndècu ndihi-xi nchaa ñáyiú ñá túú cuení tnií tnúhu càháⁿ Yá Ndiöxí, te dàcaháⁿ ñáhá-xí xii-yu cuendá cundecu-ní-yu ichi cuèhé ichi duha. ³ Te nchaa-o dùcaⁿ ní xóo cada-o dàtná quidé cùè ñáyiú-áⁿ, chi ní xóo cada-o nchàa sá cuèhé sá dúhá ñí xóo cani iní-ó, te nándi-gá nchaa sá cuèhé sá dúhá ñí xóo cahu iní-ó ñí xóo cada-o, núu xíáⁿ tàú-ó sá dándòho ñaha Yá Ndiöxí xii-o ñí cùu datná tàú-xi dándòho-gá nchaa ñáyiú ducaⁿ ndècu ichi cuèhé ichi duha-áⁿ. ⁴ Te Yá Ndiöxí ío cùu iní ñáhá-gá xii-o núu xíáⁿ ní cundahú iní ñáhá-gá xii-o ⁵ cuèi cùu-o datná ñáyiú ní xíhí sá cuendá nchaa sá cuèhé sá dúhá quide-o ni cuu. Te ducaⁿ ñí quide-gá ní cundahú iní ñáhá-gá xii-o cuendá cundecu-o ndihi Xítohó Jesucristú vitna, te cuu iiⁿ-nuu-o ndihi-gá. Te sá cuendá-ni sá cundahú iní ñáhá Yá Ndiöxí xii-o xíáⁿ ní quide-gá nàcuáa nchoo nàníhí táhú-ó. ⁶ Te cada iní-ó sá dàtná ní quide Yá Ndiöxí cùtnàhá ní dándótó-gá Xítohó Jesucristú cùtnàhá ní xíhí-gá ducaⁿ ñí quide ñaha-gá xii-o chi ndècu-o ndihi-gá vitna. Te Xítohó Jesucristú sa ndècu-gá andiu núú ndécú Yá Ndiöxí. Te cada iní-ó sá Yá Ndiöxí sa ní quide-gá sá

nchóó ní ngúndecu túu-o ndìhi Xítóhó Jesucristú, chí ío váha ndècu-o vitna. ⁷Te Yá Ndiòxí quidé vâha ñaha-gã xii-o vitna cuendá sá ná sâá nduu, te ñiu-ni mee-gã cada te cutnùnì iní nchaa ñáyiu sá ío cùu iní ñáhá-gã xii-o, te ducaⁿ ío chindee chítúu ñaha-gã xii-o cuendá sá ndécú ndìhi-o Xítóhó Jesucristú. ⁸Te Yá Ndiòxí ío cùndahú iní ñáhá-gã xii-ndo núu xíáⁿ ní quide-gá sá nchòhó naníhí tãhú-ndó. Te ducaⁿ ní quide-gá chí ní sándáá iní-ndó-gã. Te ñá díú sá cuendá ñⁿ chiúⁿ ní quide-ndo ducaⁿ ní naníhí tãhú-ndó, chí mee Yá Ndiòxí ní cuiní-gá sá ñicó-ni ducaⁿ naníhí tãhú-ndó. ⁹Te mee Yá Ndiòxí ní cachí-gá sá ñà díú cuendá ñⁿ chiúⁿ quide-o naníhí tãhú-ó, te ducaⁿ ní cachí-gá cuendá sá vã cádá càhnu-o mee-o. ¹⁰Te Yá Ndiòxí ní quide ñaha-gã xii-o dàtná ñⁿ ñáyiu saa cuendá sá ní tnahá tnúhu-o ndìhi Xítóhó Jesucristú, te ducaⁿ ní quide-gá cuendá sá cádá-ó mée-ni sá vâha. Te Yá Ndiòxí ducaⁿ tnahí ní sani iní-gá cunduu sá nchóó cùu-o ñáyiu cada mee-ni sá vâha.

Xítóhó Jesucristú quidé-gã ío váha cùu iní-ó ndècu-o

¹¹Te nchòhó chí dándacu iní nàcuáa ní xíndecu-ndo ní cùu, chí ñá túú cùu-ndo ñáyiu isràél, te ní ñà túú quide-ndo datná quidé ñáyiu-áⁿ, chí ñáyiu-áⁿ sãha-yu señá ñíí-yu, te dàquee tñhú-yu nchaa ñáyiu ñá túú ndècu señá ñíí-xi. ¹²Te chí dándacu iní nàcuáa ní xíndecu-ndo, chí dàvã-áⁿ ñà túú ní xíndecu-ndo ndìhi Xítóhó Jesucristú, te ní ñà túú ní xõ cuu tnahá tnúhu-ndo ndìhi ñáyiu isràél, te ní ñà túú ní xínì tñùnì-ndó nàcuáa ndùu tnúhu sá ní cáháⁿ ndáá Yá Ndiòxí nàcuáa cada váha-gã ñáyiu, te ní ñà túú ní cùu-ndo ñáyiu quíndaha-gã, te ní ñà túú ní xõ níhí-ndó tñùhu ndee iní sá cùndècu-ndo ndìhi-gá. ¹³Te cuèí ní cuu-ndo ñáyiu ñá túú tnahá tnúhu ndìhi Yá Ndiòxí ní cùu,

dico vitna ní tnahá tnúhu-ndo ndìhi-gá chí cùu ñⁿnuu-ndo ndìhi Xítóhó Jesucristú, cuendá sá ní sati níñí-gã te ní xíhí-gá te xíáⁿ ducaⁿ tnahá tnúhu-ndo ndìhi Yá Ndiòxí vitna. ¹⁴Te Xítóhó Jesucristú ní quide-gá sá nchóó ío váha cuu iní-ó cùndecu-o, te ñiu-ni-gá ní quide cuendá sá vã dáquèe tñhú ñáhá ñáyiu isràél xii ñáyiu ñá túú cùu ñáyiu isràél, te ducaⁿ ñⁿ-ná cuú-yu cundecú-yu. ¹⁵Te sá ní xíhí Xítóhó Jesucristú, xíáⁿ ñá túú-gã cúnúu nchaa tnúhu sá sánú ìchi ñaha xii ñáyiu nàcuáa cada-yu cundecú-yu ní cùu. Te ducaⁿ ní xíhí Xítóhó Jesucristú cuendá sá cuè ñáyiu isràél ndìhi cuè ñáyiu ñá túú cùu ñáyiu isràél ñⁿ-ná cuú-yu cundecú-yu ichi-gá, te ducaⁿ te vã dáquèe tñhú tnahá-gã-yu, te ío váha cundecu ndìhi tnahá-yu. ¹⁶Te ducaⁿ ní quide Xítóhó Jesucristú ní xíhí-gá núú cùrúxí cuendá sá cuè ñáyiu cùu ñáyiu isràél ndìhi cuè ñáyiu ñá túú cùu ñáyiu isràél vã dáquèe tñhú tnahá-gã-yu. Te ducaⁿ ní xíhí-gá cuendá ñⁿ-ná cuú-yu tnahá tnúhu-yu ndìhi Yá Ndiòxí nàcuáa cuu váha iní ñáhá-gã xíí-yu.

¹⁷Te cuèí cùu-ndo ñáyiu ñá túú tnahí xínì ndáá cuendá Yá Ndiòxí ní cùu, dico Xítóhó Jesucristú ní quixi-gá ñuyúú-a ní cáháⁿ-gá tnúhu váha nàcuáa ío váha cuu iní-ndó cùndecu-ndo ndìhi Yá Ndiòxí. Te ñiu-ni ducaⁿ ní quide-gá sá cúú-xí nchaa ñáyiu sa xínì cuendá Yá Ndiòxí, ñiu-ni ñáyiu isràél. ¹⁸Te cuèí cùu-o ñáyiu isràél àdi ñá túú cùu-o dico ñiu-ni mee Xítóhó Jesucristú ní quide-gá sá ncháá-ó tnahá tnúhu-o ndìhi Dútú Ndiòxí Yaa cúú Tãtá-ó. Te ducaⁿ ní tnahá tnúhu-o ndìhi Yá Ndiòxí chí ní ngúndecu ndìhi-o Espíritú-gá. ¹⁹Te nchòhó ñáyiu ñá túú cùu ñáyiu isràél ní cuu-ndo ñáyiu ñá túú tnahá tnúhu ndìhi Yá Ndiòxí ní cùu, dico vitna chí ñⁿ-ná ní cuu-ndo ndìhi nchaa dava-gã ñáyiu cùu cuendá-gá chí cùu-ndo déhe-gá. ²⁰Te cada iní-ó sá cuè téé ní táuchíúⁿ Xítóhó Jesucristú

cáháⁿ tnúhu-gá, ndihi cue téé ní xóo cáháⁿ tnúhu Yá Ndiöxí ndéé sanaha cùu-güedé dàtná cimièntú ìⁿ vehe, te nchòhó cùú-ndó dàtná ndóho sá sàá vehe-áⁿ, te cada tucu iní-ó sá Xítohó Jesucristú cùú-gá ìⁿ yúú cùnùu cuu cimièntú vehe-áⁿ. ²¹ Te ducaⁿ ìo váha cùu ìⁿnuu nchaa ndóho-áⁿ ndihi yúú cùnùu-áⁿ, te ducaⁿ tucu ío váha ta quèe tnàha nchaa ndóho-áⁿ cuásaá. Te xíáⁿ cada iní-ó sá cùú-xí vèhe Yá Ndiöxí, vehe sá ìo ní cuu íí. Te ducaⁿ sàtnahá-xi cùu nchaa ñáyiú ndècu ichi Xítohó Jesucristú chi ní tnahá tnúhu-yu ndihi-gá, te ìⁿ nduu ìⁿ nduu ta cùu vii cuu váha-gá-yu núú Yá Ndiöxí cuáháⁿ. ²² Te tnàhá nchòhó ducaⁿ sàtnahá-xi cùu-ndo chi ní ngúndecu ndihi-ndo Xítohó Jesucristú, te ducaⁿ ta cùu vii cuu váha tucu-ndo núú Yá Ndiöxí cuáháⁿ, te cùu-ndo datná vehe Yá Ndiöxí chi ndècu ndihi-ndo Espiritú-gá.

**Té Páblú yíhí díquí-dé cáháⁿ-dé
tnúhu Xítohó Jesucristú núú
ñáyiú ñá túú cùu ñáyiú isràél**

3 Te yúhú té Páblú yíhí-í vecaá sá cuèndá sá cáháⁿ-í tnúhu Xítohó Jesucristú núú nchòhó ñáyiú ñá túú cùu ñáyiú isràél, núu xíáⁿ diu cuèndá-gá duha yíhí-í vecaá vitna. ² Te nchòhó sa nàha-ndo sá Yá Ndiöxí ní cundàhú iní ñáhá-gá xii-í, te ní cachí-gá sá yúhú quihi díquí-í cáháⁿ-í tnúhu Xítohó Jesucristú núú-ndó, te cuèndá sá cáháⁿ-í tnúhu-gá núú-ndó te cuu-xi sá váha sá cùú-xí-ndó. ³ Te yúhú sa ní cachí tnúhu-í xii-ndo lùha nacuaá ndùu tnúhu ndùu yuhu ni cuu, sá ní cachí tnúhu Yá Ndiöxí xii-í. ⁴ Te òré dàcuaha-ndo tnúhu ndùu yuhu-áⁿ ní cùu te quini-ndó sá yúhú tècú tnùn-í nàcuáa ndùu tnúhu-áⁿ, te tnúhu-áⁿ cáháⁿ-xi cuèndá Xítohó Jesucristú. ⁵ Te tnúhu-áⁿ cùú-xí tnúhu sá vā yòo tnàhí xini ní cùu, dico cue téé ní táuchíⁿ Xítohó Jesucristú cáháⁿ tnúhu-gá, ndihi cue téé

cáháⁿ nàcuáa dàcahu iní ñáhá Yá Ndiöxí ní níhí-güedé tnúhu ndùu yuhu-áⁿ, chi Espiritú Yá Ndiöxí ní xáhaⁿ-xi xii-güedé. ⁶ Te duha cáháⁿ tnúhu ndùu yuhu-áⁿ ní cùu: “Cuèi ñáyiú ñá túú cùu ñáyiú isràél te cuèi ñáyiú cùu ñáyiú isràél dico ìⁿ-ni ndùu tãhú-yu sá váha núú Yá Ndiöxí, te núu na quindáá iní-yu tnúhu sá cáháⁿ nàcuáa naníhí tãhú-yu, te ìⁿ-nã cùú-yu cundecú-yu, te ducaⁿ ìⁿ-ni cada váha ñaha Yá Ndiöxí xii-yu te núu na cundecu ndihí-yu Xítohó Jesucristú”, duha ndùu tnúhu ndùu yuhu-áⁿ ní cùu.

⁷ Te Yá Ndiöxí ní cundàhú iní ñáhá-gá xii-í ní taxi-gá chiúⁿ quide-í cáháⁿ-í tnúhu-gá, te mee-gá quidé-gá sá yúhú ndacu-í cáháⁿ-í tnúhu-gá. ⁸ Te nchaa ñáyiú cùu cuèndá Yá Ndiöxí cùú-yu ñáyiú ío-gá cùnùu cadá-yu chiúⁿ-gá dàcúxí yúhú, te cuèi ducaⁿ dico Yá Ndiöxí ní cundàhú iní ñáhá-gá xii-í ní taxi-gá chiúⁿ quide-í cáháⁿ-í tnúhu-gá núú cuè ñáyiú ñá túú cùu ñáyiú isràél. Te tnúhu-gá-áⁿ cáháⁿ-xi sá súúni ìo váha cada ñaha Xítohó Jesucristú xii-o. ⁹ Te ducaⁿ ní cachí Yá Ndiöxí sá cáháⁿ-í tnúhu-gá cuèndá danèhé-í nchaa ñáyiú. Te sá dánèhé-í-yu-áⁿ cùú-xí tnúhu ndùu yuhu sá ní sani iní-gá ndéé sanaha nàcuáa cada váha-gá cue ñáyiú. Te ndéé dàvã-áⁿ ní quesaha ndùu yuhu tnúhu-áⁿ ní cùu. Te diu-ni-gá cùú-gá Yaá ní cadúha nchaandi túhú sá ío. ¹⁰ Te ducaⁿ ndùu yuhu tnúhu-áⁿ ní cùu cuèndá sá ncháá espíritú cùnùu ndecu andiú quini-xi vitna nàcuáa quide nchaa ñáyiú ní tuha ñaha xii Yá Ndiöxí cuèndá ducaⁿ cùtnuní iní-xi sá ìo váha cùtnuní iní-gá nàcuáa cada-gá. ¹¹ Te Yá Ndiöxí ní sani iní-gá ndéé sanaha nàcuáa ní cuini-gá cada Xítohó Jesucristú, te ní sáá nduu ní quide Xítohó Jesucristú nàcuáa ní cuini Yá Ndiöxí cada-gá. ¹² Te vitna cùyii-o cáháⁿ ndihi-o Yá Ndiöxí cuèndá sá ndécú ndihi-o Xítohó Jesucristú, te sàndáá iní-ó-gá. ¹³ Te núu xíáⁿ

càháⁿ-í dóho-ndo sã cuëi duha ndòho-í vitna dico vá ná tũhú iní-ndó cànchicúⁿ nihnu-ndo ichi Xítohó Jesucristú. Te sã dúhá ndòho-í te cùu-xi sã vãha sã cùú-xí-ndó, chi cuu-ndo ñãyiú cùu cahnu núú Yã Ndiöxí.

Xítohó Jesucristú ío cùu iní ñáhá-gã xii-o

¹⁴Te sã cuëndá nchaa sã ñi sani iní Dútú Ndiöxí quidé-gã xíãⁿ yúhú ngüññí xítí-í núú-gã càháⁿ ndihi-í-gã, te diu-ni-gã cùú Yàá cùú Tãtá Xítohó Jesucristú. ¹⁵Te mee Yã Ndiöxí ní cachí-gã sã ncháá espíritú ndécú àndiú cunduu-xi datná ní cachí méé-gã cunduu-xi. Te ní cachí tucu-gã sã nchóó cùu-o ñãyiú, te cunduu-o dàtná cuiní méé-gã cunduu-o. ¹⁶Te xicáⁿ táhù-í núú Dútú Ndiöxí sã Espíritú-gã ná cádá nacuáa cuita níhí ndéé-gã-ndó quíhíⁿ cundecu-ndo ichi-gã, te ducaⁿ xicáⁿ táhù-í núú-gã cada Espíritú-gã chi ío càhnu cuu-gã. ¹⁷Te xicáⁿ táhú tucu-í núú Yã Ndiöxí sã Xítohó Jesucristú ná cùndecu ndihi ñaha-ni-gã xii-ndo chi sàndáá iní-ndó-gã, te ducaⁿ te vá dáñá ndéé-ndó ío cuu iní tnáhá-ndó. ¹⁸Te xicáⁿ táhú tucu-í núú Yã Ndiöxí cuëndá-ndó ndihi cuendá dava-gã ñãyiú cùu cuendá-gã, cuëndá sã cútnúni iní-ndó sã súúni cùu iní ñáhá Xítohó Jesucristú xii-o. ¹⁹Te duha xicáⁿ táhù-í núú Yã Ndiöxí chi cuiní-í sã ncháá-ndó tècú tnúni-ndó sã ío cùu iní ñáhá Xítohó Jesucristú xii-o cuëi vá ndácú càva-o quini-ó nacuáa cùu iní ñáhá-gã xii-o. Te xicáⁿ táhú tucu-í núú Yã Ndiöxí sã ío na cùndecu ndihi ñaha-gã xii-ndo, te ducaⁿ cànchicúⁿ nihnu-ndo càda-ndo nchaa nacuáa quide mee-gã.

²⁰Te Yã Ndiöxí ío-gã vai sã ndácú-gã táxi-gã dàcúxí sã xicáⁿ-ó núú-gã, te cuëi ndéé nchaa sã ñã túú sàni iní-ó níhí-ó te tàxi-gã, te ducaⁿ chi mee-gã ndécú ndihi ñaha-gã xii-o, te ndacu-gã

quidé-gã nándi sã vãha sã cùú-xí-ó. ²¹Te vitna nchaa nchoo ñãyiú ndècu ichi Xítohó Jesucristú chí ná càchí-ó sã ío càhnu cuu Yã Ndiöxí, te ducaⁿ-ni càháⁿ-ó sã ío càhnu cuu-gã ní caa ní quíhíⁿ chi ndècu ndihi-o Xítohó Jesucristú. Te ducaⁿ na cùnduu.

Espíritú Yã Ndiöxí quidé-xí cùu ñⁿnuu-o ndecu-o

4 Te yúhú té Pãblú yíhí-í vecaá sã cuëndá Xítohó Jesucristú, te càháⁿ ndàhú-í núú-ndó sã cádá vãha-ndo cùndecu-ndo datná tàú-xi cada cue ñãyiú ní càháⁿ Yã Ndiöxí cundecu ndihi-gã. Te nchòhó tnáhá-ndó cùu-ndo ñãyiú ní càháⁿ ñáhá Yã Ndiöxí cundecu ndihi-gã. ²Te vá cádá càhnu-ndo mee-ndo, cunduu váha iní-ndó, cunduu càhnu iní-ndó, te cuu iní tnáhá-ndó nacuáa ducaⁿ cùndee iní-ndó núu ná cùú sã cúmãni núú tnáhá-ndó. ³Te ío nducu ndèe-ndo cuu ñⁿnuu-ndo cundecu-ndo, chi Espíritú Yã Ndiöxí chindee ñaha-xi xii-ndo, te ducaⁿ ío váha cuu iní-ndó cùndecu-ndo chi cùu ñⁿnuu-ndo. ⁴Te nchoo ñãyiú ndècu ichi Xítohó Jesucristú ñⁿ-ni cùu-o, te ducaⁿ ñⁿ-ni Espíritú Yã Ndiöxí ndécú, te diu-ni ducaⁿ ñⁿ-ni tnúhu ndee iní ní ngúndecu ndihi-o cùt-ñáhá ní càháⁿ ñáhá Yã Ndiöxí xii-o. ⁵Te ñⁿ-ni Xítohó Jesucristú ndécú tàxi tnuni ñáhá-gã xii-o, te ñⁿ-ni cùu-o sandáá iní-ó tnúhu-gã, te ñⁿ-ni ñi sandute-o. ⁶Te ñⁿ-ni Dútú Ndiöxí cùú Yàá cùú Tãtá-ó ncháa-o, te diu-gã cùnùu-gã yíndàha ñaha-gã xii-o ncháa-o. Te Yã Ndiöxí dácàháⁿ-gã iní-ó quide-o chiuⁿ-gã, te ducaⁿ ndècu ndihi ñaha-gã xii-o ncháa-o.

⁷Te nchoo ndè dífⁿ ndè dífⁿ chindee ñaha Yã Ndiöxí xii-o quide-o nacuáa ndùu chiuⁿ ní cachí Xítohó Jesucristú cada-o. ⁸Te quèe ndáá-xi nacuáa càháⁿ-xi núú tütú Yã Ndiöxí núú càchí-xi:

Xítohó Jesucristú cuándaa-gá andiu te ío cùnuu-gá, chi nchaa cue espíritú cúu ũhú iní ñáhá xii-gá ñá túú ní ndàcu-xi naá ndihi ñaha-xi xii-gá, te mee-gá ní cachí-gá nàcuáa ndùu chiuⁿ nduu táhú ìⁿ ìⁿ ñáyiú cadá-yu. Duha càchí-xi núú tùtú-gá.

⁹Te sá dúcáⁿ càháⁿ-xi sá cuándaa-gá andiu xiáⁿ cùtnùní iní-ó sã ní cuuⁿ-gá ñuyúú-a. ¹⁰Te Xítohó Jesucristú ní cuuⁿ-gá ñuyúú-a, te diu-ni-gá cuándaa-gá andiu cuendá ío cunuu-gã taxi tnùní-gá nchaandi túhú sá ío. ¹¹Te ní dácãhũu-gá cue tée xinu cuechi núú-gã ìⁿ ìⁿ núú chiúⁿ cada-güedé. Te ní cachí-gá sá dava-güedé cáháⁿ-güedé tnúhu-gá, te dava-güedé ní cachí-gá sá cãháⁿ-güedé nàcuáa dàcahu iní ñáhá Yã Ndiöxí xii-güedé. Te dava-güedé ní cachí-gá sá cúu-güedé cue tée datècú tnúhu cue ñáyiú nàcuáa cadá-yu naníhí tàhú-yu. Te dava-güedé ní cachí-gá sá cúu-güedé cue tée quindaha ñaha xii ñáyiú dacuàha ñaha-güedé xii-yu tnúhu-gá. ¹²Te ducaⁿ ní cachí-gá cada cue tée-áⁿ cuendá canu ichi-güedé cue ñáyiú cùu cuendá Yã Ndiöxí cuendá ducaⁿ ñáyiú-áⁿ nihí-yu nàcuáa cadá-yu chiúⁿ-gá, te ducaⁿ cuíta nihí ndéé-gã-yu cundecú-yu ichi Xítohó Jesucristú. ¹³Te ducaⁿ ní cachí Xítohó Jesucristú cunduu ndéé sáá nduu cùu ìⁿnuu-o quindáá iní-ó tnũhu-gá, te ducaⁿ cùu ìⁿnuu-o tecú tnùní-ó nàcuáa ndùu cuendá-gá chi diu-gá cúu-gã Déhe Yã Ndiöxí, te cuu-o ñáyiú ío quide ndáá dàtná quidé mèe Xítohó Jesucristú. Te ducaⁿ te ñá túú tnàhí-gá ná cùmání-ó nũú Yã Ndiöxí. ¹⁴Te ducaⁿ te vá cúu-gã-ó dàtná cue landú vátá cùtnùní váha-gá iní-xi, te ni vã cadá-gã-ó dàtná quidé ndùte lamár, chi ndute-áⁿ óré quéné tãchí te cuáháⁿ-xi duha cuáháⁿ-xi dácáⁿ, te ducaⁿ chi vá quindáá-gá iní-ó tnũhu càháⁿ nchaa ñáyiú dándahú ñáhá xii-o,

chi ñáyiú-áⁿ ío váha xitó-yu nàcuáa dandáhú ñáhá-yu xii-o chi càchí-yu sá càháⁿ-yu tnúhu Yã Ndiöxí dico ñá ndáá. ¹⁵Te nchoo ío cuu iní tnáhá-ó, te vá dándáhú tnáhá-ó, chi cáháⁿ-ó mèe-ni sá ndáá. Te xini ñuhu-xi sá ìⁿ nduu ìⁿ nduu cuíta cada ndáá-gã-ó quĩhíⁿ dàtná quidé ndáá mèe-gã, te diu-ni-gá cúu-gã Yáá cùnũu cuu díhna tàxi tnuní ñáhá-gã xii-o. ¹⁶Te diu-ni Xítohó Jesucristú quidé ñaha-gá xii nchaa nchoo ñáyiú ndècu ichi-gá dàtná yiqui cùnũ mèe-gã, chi ìⁿ yiqui cùnũ ío váha ní queé tnàha ìⁿ ìⁿ xichi, te ducaⁿ yihí túchi yiqui cùnũ-ãⁿ yótnĩ-xi nchaa nacuáa ní queé tnàha. Te ducaⁿ sãtnahá-xi cùu nchoo chi ìⁿ-ni cùu-o ndecu-o ichi Xítohó Jesucristú táxi tnùní ñáhá-gã xii-o. Te núu nchoo quide-o nchaa nacuáa tàu-xi cunduu te cùu iní tnáhá-ó, te ducaⁿ ta nihí ndéé-gã-ó cuáháⁿ ndécú-ó ichi-gá.

**Vá cadá-gã-ó dàtná ní xóo
cada-o cùtnàhá ní xindecu-o
ichi cuehé ichi duha**

¹⁷Te vitna yúhú càháⁿ-í dóho-ndo quide-í núú Xítohó Jesucristú sá vã cùndècu-gã-ndó dàtná xindecu ñáyiú ñá túú sãndáá iní ñáhá xii Yã Ndiöxí, chi nchaa ñáyiú-áⁿ ñà túú vèdana nãndfhi nchaa sá sání iní-yu. ¹⁸Te ni ñà túú vèdana cùtnuní iní-yu nàcuáa ndùu tnúhu ndáá tnúhu Yã Ndiöxí. Te ñáyiú-áⁿ ñà túú ndùu táhũ-yu cundecú-yu nàcuáa cuiní Yã Ndiöxí, chi ñá túú vèdana tècú tnùní-yu te ducaⁿ chi ío sàá iní-yu. ¹⁹Te ñá túú tnàhí-gá ná sání iní-yu ndécú-yu ichi cuehé ichi duha, te ío cùdĩ iní-yu ndécú-yu ichi dĩ iní, te ñá dũú-ní xĩãⁿ chi nãndi-gã nchaa sá cuehé sá dúhá quidé-yu ndécú-yu. ²⁰Dico tnúhu Xítohó Jesucristú sá ní sãndáá iní-ndó chi ñá túú dùcaⁿ sanu ichi ñaha-xi xii-ndo cada-ndo. ²¹Te nchòhó ní cutnùní iní-ndó nàcuáa ndùu cuendá Xítohó Jesucristú, te dàcuaha-ndo tnúhu

ndáá ñi-ni tnúhu-gá nàcuáa ndècu-ndo ichi-gá. ²²Te vitna vá cání-gã iní-ndó càda-ndo datná ní xóo cada-ndo cút-nàhá ní xíndecu-ndo ìchi cuehé ichi duha, chi núu nchaa-ni sá cuèhé sá dúhá-ãⁿ ná cùhuⁿ-ni iní-ndó càda-ndo, te uuⁿ-gá uuⁿ-gá cuita dacuíta nihnu ñaha-xi xii-ndo quíhíⁿ, chi núu nchaa-ni sá cuèhé sá dúhá-ãⁿ ná cùhuⁿ-ni iní-ndó te dàticá nuu ñaha-xi xii-ndo. ²³Te nchòhó, xini ñuhu-xi sá vã dúcáⁿ-gã cani iní-ndó càda-ndo te tàù-ndó ndùu-ndo datná ìⁿ ñáyiu ní cacu túu saa. ²⁴Te nduu iní-ndó dàtná cuíni méé Yã Ndiöxí cunduu, chi nduu-xi nàcuáa càa iní méé-gã, te ducaⁿ te cuu-ndo ñáyiu ío vãha cada ndáá, te cuu ndisa-ndo ñáyiu ñá túú tnàhí ná cumání cundecu núu-gã.

²⁵Te cuèndá xíãⁿ núu càháⁿ-í dóho-ndo sã nchòhó vá dácuandehnde-gá-ndó dàtná ní xóo cada-ndo, te mee-nã sá ndàá cáháⁿ ndìhi tnàha-ndo, chi ìⁿ-ni cùu-o ndecu-o ichi Xítóhó Jesucristú.

²⁶Te núu cùdéeⁿ-ndó te cada cuèndá-ndó sã vã cádá-ndó ìⁿ cuèchi sá dúcáⁿ cùdéeⁿ-ndó, te vá dúcáⁿ-ní cùhuⁿ iní-ndó tnúhu sàtú iní-áⁿ. ²⁷Te vá dàñá-ndó mèe-ndo dandahú ñáhá sàcufhná xii-ndo.

²⁸Te núu dava-ndo cùu-ndo ñadúhú te vá dúcáⁿ-gã cada-ndo, chi nducu-nã-ndó ìⁿ chiúⁿ vãha cada-ndo nàcuáa ducaⁿ ñíhí-ndó sã chíndèe-ndo cue ñáyiu ndàhú ñáyiu ñá túú nã ndécú ndìhi.

²⁹Te vá càháⁿ-gá-ndó nì ìⁿ tnúhu cuèhé, chi mee-nã tnúhu vii tnúhu vãha càháⁿ-ndó nàcuáa ducaⁿ ngũnu ichi cue ñáyiu ndèdóho ñaha xii-ndo, te núu ducaⁿ na càda-ndo te cuu-xi sá vãha sá cúu-xí ñáyiu ducaⁿ ndèdóho ñaha xii-ndo-áⁿ. ³⁰Te vá cádá-gã-ndó nì ìⁿ sá ñà túú tàù-ndó càda-ndo cuèndá sá vã dándìhú-ndó iní Espiritú Yã Ndiöxí, chi ñi Espiritú-gá ndécú ndìhi-ndo, te xíãⁿ cútñuní iní-ndó sã sàá nduu nàcuaca

ñaha-gá xii-ndo cùndecu-ndo ndìhi-gá ni caa ni quíhíⁿ.

³¹Te vá dásatú-gá-ndó iní tnàha ñáyiu-ndo, te ni vã cúhúⁿ iní-ndó tnúhu sàtú iní, te ni vã cùdéeⁿ-gã-ndó, te cuèi núu chítú núu tàcá vá càháⁿ cana-ndo cùcuèhé-ndó tnàha ñáyiu-ndo, te ni vã cuátnúhu-ndo tnaha ñáyiu-ndo, te ni vã cání cuèhé cani duha iní-ndó cuèndá tnàha ñáyiu-ndo. ³²Te cundàhú iní tnàhá-ndó, te cada tnàha-ndo sá vãha, te cada càhnu iní tnàhá-ndó núu ná cúu sã cúmãní núu tnàhá-ndó dàtná ní quide Yã Ndiöxí ní quide càhnu iní-gá nchaa yíca cuèchi-ndo sã cuèndá Xítóhó Jesucristú.

Nàcuáa tàù-xi cundecu nchaa ñáyiu cùu déhe Yã Ndiöxí

5 Te nchòhó cúu-ndó ñáyiu ío cùu iní ñáhá Yã Ndiöxí, te ñi déhe-gá cúu-ndó núu xíãⁿ xíní ñuhu-xi canchicúⁿ nihnu-ndo càda-ndo datná quidé mèe-gá. ²Te ío cuu iní tnàhá-ndó cùndecu-ndo datná cúu iní ñáhá Xítóhó Jesucristú xii-ndo, chi ñi-gá ní cachí-gá sá cùu-gá cuèndá nchaa cuèchi-o te ní xíhí-gá, te sá dúcáⁿ nì xíhí-gá te ní cuu-gá dàtná ìⁿ táhú sã cúu-xí Yã Ndiöxí, te ío vãha ní cuu iní Yã Ndiöxí sá dúcáⁿ ní quide-gá.

³Te sá cuèndá sá nchòhó cúu-ndó ñáyiu cùu cuèndá Yã Ndiöxí núu xíãⁿ nchaa nchòhó cue tée vá càháⁿ ndìhi-ndo ñáyiu ñíhí te núu ñá díú ñadìhí-ndó cúu-yu, te ducaⁿ-ni nchaa nchòhó cue ñáyiu ñíhí tucu vá càháⁿ ndìhi-ndo cue tée te núu ñá díú yì-ndo cuu-güedé, te ni vã cání tnàhí iní-ndó cùndecu-ndo ichi díí iní, te ni vã xíhó-ndó nì ìⁿ sá ndécú ndìhi tnaha ñáyiu-ndo, te ni ìⁿ nchaa xíãⁿ vá cání iní-ndó càda-ndo, te ni vã cácu nèhe-ndo. ⁴Te ni vã càháⁿ-ndó ìⁿ tnúhu sá ni vã cúu cùndedóho ñáyiu, te ni vã càháⁿ-ndó ìⁿ tnúhu cùtexínu, te ni dàva-gá nchaa tnúhu sá ñà túú vè-

dana nàndíhi vá càháⁿ-ndó, chi nchaa tnúhu-áⁿ ñà túú tàù-xi cáháⁿ-ndó, te xìni ñuhu-xi sá vǎha-gá sá ndàcáⁿ táhú-ndó nǔú Yǎ Ndiòxí cuendá nchaa sá vǎha quide-gá. ⁵Te nchòhó sa xìni ndáá-ndó sǎ ncháá cue tée càháⁿ ndìhi ñáyiú dìhí te ñá díú ñàdihí-güedé cùu-yu, ndìhi cue ñáyiú dìhí càháⁿ ndìhi cue tée te ñá díú yǎ-yu cùu-güedé, nchaa ñáyiú-áⁿ vǎ ndúú tǎhǔ-yu cundecú-yu núú ndécú Yǎ Ndiòxí ndìhi Xítóhó Jesucristú táxi tnùnì-gá. Te ni cue ñáyiú xǐndecu ichi díí ìní, te ni cue ñáyiú xìho nchaa sá ndécú ndìhi tnaha ñáyiú-xi vǎ ndúú tǎhǔ-yu cundecú-yu ndìhi-gá núú ndécú-gǎ táxi tnùnì-gá. Te tnúhu sá càchí-ó xìho-o nchaa sá ndécú ndìhi tnaha ñáyiú-o, ìⁿ-ni cùu-xi ndìhi tnúhu sá càchí ñáyiú quide cahnú-yu nchaa sá càchí-yu cùu ndiòxí te ñá ndàá sá ndiòxí cúu-xí. ⁶Te vǎ quèndáá ìní-ndó nì ìⁿ tnúhu sá ñà túú nàndíhi càháⁿ ñáyiú, chi ñáyiú-áⁿ ò dandòho ñaha Yǎ Ndiòxí xíi-yu cuendá nchaa sá cuèhé sá dúhá quidé-yu chi ñá túú sàndáá ìní ñáhǎ-yu xii-gá. ⁷Núú xǎⁿ càháⁿ-í dóho-ndo sǎ vǎ ñìhí tnáhá-ndó ndìhi cue ñáyiú-áⁿ.

⁸Te nchòhó ní cuu-ndo dàtná cue ñáyiú ní xǐndecu núú néé chi ní xǐndecu-ndo ìchi cuehé ichi duha, dico vitna ní ngúndecu-ndo ìchi Xítóhó Jesucristú, te ñá túú-gǎ ndécú-ndó nǔú néé dàtná ní xǐndecu-ndo ni cùu. Te vitna cada-ndo nchaa nacuáa tàù-xi cunduu chi ndècu-ndo ìchi-gá. ⁹Te sá cuendá sá ndécú-ndó ìchi-gá nǔu xǎⁿ cúu-ndó ñáyiú váha, te quide ndáá-ndó ndècu-ndo, te ñá túú dàcuandehnde-ndo chi càháⁿ-ndó mèe-ni sá ndáá. ¹⁰Te ío váha cada cuendá-ndó nchaa sá cúu vǎha ìní Xítóhó Jesucristú, te xǎⁿ cada-ndo. ¹¹Te vǎ cǎnchǐcúⁿ nihnu-ndo tnáhá-ndó càda-ndo datná quidé cue ñáyiú ndècu ichi cuehé ichi duha, chi nchòhó tàù-ndó càháⁿ-ndó dóho nchaa ñáyiú ducaⁿ ndècu ichi cuehé ichi

duha-áⁿ cuendá nchaa sá quidé-yu. ¹²Te cucahaⁿ núu-ndó vǎ càháⁿ-ndó cuendá ni ìⁿ sá cuèhé sá dúhá quide dayuhu nchaa ñáyiú-áⁿ. ¹³Dico òré dándixi túu tnúhu Yǎ Ndiòxí ìní-yu nàcuáa quidé-yu te cùt-nuní ìní-yu sá ñǎ túú quide váha-yu, te ducaⁿ ndìxi cuechi ìní-yu cuendá nchaa sá cuèhé sá dúhá quidé-yu. ¹⁴Te núú tǔtú Yǎ Ndiòxí càchí-xi:

Nchòhó cúu-ndó dàtná ñáyiú xidí, te vitna ndiquúú ìní-ndó,
te cùu tucu-ndo datná ñáyiú ní xǐhí, te vitna ndoto-ndo,
te Xítóhó Jesucristú chindee ñàha-gá xii-ndo nàcuáa vǎ cùndècu-gá-ndó ìchi cuehé ichi duha.

Duha càháⁿ-xi núú tǔtú-gá.

¹⁵Te ío váha cada cuendá-ndó nàcuáa cada-ndo cùndecu-ndo, te vǎ cáda-ndó dàtná xǐquide cue ñáyiú ñá túú tècú tnùnì, chi cada-ndo dàtná xǐquide ñáyiú ío váha sǎá díquí-xi. ¹⁶Te ìⁿ nduu ìⁿ nduu cani ìní-ndó càda-ndo nchaa nacuáa tàù-xi cunduu, chi vitna ío cùnuu nchaa sá cuèhé sá dúhá. ¹⁷Te cuu-ndo ñáyiú tècú tnùnì cuendá ducaⁿ cùt-nuní ìní-ndó nàcuáa cuìní Yǎ Ndiòxí cada-ndo, te vǎ cáda-ndó dàtná xǐquide cue ñáyiú ñá túú tnàhí cùtnuní ìní-xi nàcuáa cuìní Yǎ Ndiòxí cadá-yu. ¹⁸Te vǎ cúu-ndó ñáyiú quihu chi núu ducaⁿ na càda-ndo te dàcuíta nihnu-ndo mèe-ndo, te dañà-ndo mèe-ndo sá Espírítú Yǎ Ndiòxí ná tàxi tnùnì ñáhá-xí xii-ndo. ¹⁹Te càháⁿ-ndó nàcuáa-ni cuáháⁿ ndudú sá ñǎ xóo cata nchaa cue ñáyiú ndéé sanaha ñǎ xóo chiñuhu-yu Yǎ Ndiòxí. Te càháⁿ-ndó nàcuáa cuáháⁿ ndudú sá chíñuhu-ndo Yǎ Ndiòxí, te cata-ndo. Te cuèi nchaa dava-gá ndudú diu-ni ducaⁿ cǎháⁿ-ndó te cata-ndo. Te ni yùhu ni ìní-ndó càta-ndo nchaa ndudú-áⁿ chiñuhu-ndo Yǎ Ndiòxí. ²⁰Te vǎ dǎñá ndèé-ndó ndàcáⁿ táhú-ndó nǔú Tǎtá-ó Dǔtú Ndiòxí cuèi ndècu váha-ndo àdi ñá

túú ndècu váha-ndo. Te ducaⁿ càda-ndo chi ndècu ndìhi-ndo Xítóhó Jesucristú.

Tàú-xi sá quíndáá iní tnáhá cuè ñáyiú ndècu ichi Xítóhó Jesucristú

²¹ Te nchòhó ñáyiú ndècu ichi Xítóhó Jesucristú tàú-xi sá quíndáá iní tnáhá-ndó, te ducaⁿ càda-ndo chi nèhe-ndo sá yíñùhu núú Yá Ndiòxí.

²² Te nchaa nchòhó ñáyiú ìhí ndécú yíi-xi, xìni ñuhu-xi sá quíndáá iní-ndó yíi-ndo datná sàndáá iní-ndó Xítóhó Jesucristú. ²³ Chi yíi-ndo tàxi tñuní ñáhá-güedě xii-ndo dàtná quidé Xítóhó Jesucristú táxi tñuní ñáhá-gä xii nchoo cuè ñáyiú ndècu ichi-gá. Te diu-gá cúú-gä Yaa ní dácäcu nihnu ñaha xii-o núú ùhú núú ndàhú, te cùu-o datná yiqui cùñú-gä. ²⁴ Te dàtná quidé nchòo ñáyiú ndècu ichi Xítóhó Jesucristú sàndáá iní-ó tñii-o nchaa tñúhu càháⁿ-gä, ducaⁿ tàú-xi cada nchaa nchòhó ñáyiú ìhí quíndáá iní-ndó tñii-ndo nchaa tñúhu càháⁿ yíi-ndo.

²⁵ Te tnáhá nchaa nchòhó cue téé tucu tàú-xi sá ïo cuu iní-ndó ñàdìhí-ndó dàtná quidé Xítóhó Jesucristú cúú iní ñáhá-gä xii nchaa nchoo ñáyiú ndècu ichi-gä, chi mee-gä ní xíhí-gä sá cuèndá-ó sá cúú iní ñáhá-gä xii-o. ²⁶ Te ducaⁿ ní quide-gä cuèndá sá ncháá ñáyiú vitna ngúndecu ichi-gä cuu yíñùhú-yu núú Yá Ndiòxí, te ducaⁿ ndàda ndoo ndada nine-gä iní-yu sá cuèndá sá quíndáá iní-yu tñúhu Yá Ndiòxí, te cuanduté-yu. ²⁷ Te ducaⁿ ní quide-gä cuèndá sá ncháá ñáyiú na ngúndecu ichi-gä ïo váha cundecú-yu núú-gä, te ducaⁿ vǎ cúndècu-gä ni ìhⁿ cuéchi-yu núú-gä, te ni ìhⁿ-gä sá ñà túú-gä ná cumání-yu núú-gä chi ïo cundecu yíñùhú-yu. ²⁸ Te sá dúcáⁿ quide Xítóhó Jesucristú sá cúú-xí cuè ñáyiú ndècu ichi-gä, xíáⁿ tàú-xi sá nchòhó cue téé xíndecu ñàdìhí-xi cuu iní-ndó ñàdìhí-ndó, te coto-ndö-yu dàtná xító-ndó yiqui cuñú

mée-ndó, te cada iní-ndó sá ncháá cuè téé ïo cùu iní ñàdìhí-xi cùu iní-güedé mée-güedé chi ìhⁿ-nǎ cúú-yu. ²⁹ Te nchoo sá naha-o sá ni ìhⁿ ñáyiú ñá túú dàquee tíhú-yu yiqui cùñú-yu, chi da uuⁿ-gä chíndèè-yu te xító-yu. Te diu-ni ducaⁿ quide Xítóhó Jesucristú ndìhi nchaa ñáyiú ndècu ichi-gä, ³⁰ chi cùu-o datná yiqui cùñú mée-gä, te ducaⁿ chi ìhⁿ-ni cùu-o ndìhi-gä. ³¹ Te tñúhu Yá Ndiòxí càchí-xi: “Sá cuèndá xíáⁿ núu nchaa cue téé na nihí ñàdìhí-xi te ìhⁿ-ná cada-güedé tǎtá-güedě ndìhi náná-güedě, te ñàdìhí-nǎ-güedé cuu cuu ndìhi-güedé, te ducaⁿ ìhⁿ-ná cuu-güedé ndìhí-yu”, duha càchí-xi. ³² Te tñúhu-a cùu-xi ìhⁿ tñúhu càhnu vihi, te ducaⁿ sǎ tnáhá-xi cùu Xítóhó Jesucristú ndìhi cue ñáyiú ndècu ichi-gä. ³³ Te càháⁿ-ni tucu-í dóho nchaa nchòhó cue téé xíndecu ñàdìhí-xi sá ïo cuu iní-ndó ñàdìhí-ndó te coto-ndö-yu dàtná xító-ndó mée-ndo, te ducaⁿ-ni nchaa nchòhó ñáyiú ìhí tucu canehe-ndo sǎ yíñùhu núú yíi-ndo.

6 Te nchaa nchòhó cue landú, quíndáá iní-ndó tǎtá-ndó ndìhi náná-ndó chi ducaⁿ cuíní Yá Ndiòxí cunduu, te diu ducaⁿ tnáhí tàú-xi cada-ndo. ² Te Yá Ndiòxí ní cachí-gä sá canèhe-ndo sá yíñùhu núú tǎtá-ndó ndìhi núú náná-ndó. Te tñúhu-áⁿ cúú-xí tñúhu cùnuu ní càháⁿ-gä cada cue ñáyiú cuèndá cada váha ñaha-gä xíi-yu. ³ Te ní cachí-gä sá núu ducaⁿ na càda-ndo te ïo váha cundecu-ndo, te ducaⁿ ïo naha cùdíi-ndo cùndecu-ndo ñuyíú-a.

⁴ Te nchaa nchòhó cue téé cùu tǎtá, vá dásátú-ndó ìní cue déhe-ndo chi canu ichi-ndo-güèxi nacúáa tàú-xi cunduu, te dacuàha-ndo-güèxi nchaa tñúhu váha nàcúáa cuíní Yá Ndiòxí cunduu.

⁵ Te nchaa nchòhó cue ñáyiú xìnu cuechi, quíndáá iní-ndó cuè ñáyiú dii chíuⁿ-xi quide-ndo, te canehe-ndo sǎ yíñùhu núú-yu, te ïo váha cuu iní-ndó càda-ndo chíúⁿ-yu, te ducaⁿ ni yuhu ni

iní-ndó càda-ndo. Te cada iní-ndó sã dâtná tnúhu sá chíúⁿ Xítohó Jesucristú quidé-ndó. ⁶Te dava ñáyiú xínu cuechi, mee-ni òré ndéhé ñáyiú dii chiúⁿ-xi quidé-yu ío ndùcu ndéé-yu quide chiuⁿ váha-yu cuendá cuiní-yu cudù-yu. Dico nchòhó vá dúcáⁿ càda-ndo, chi cuéi ndècu ñáyiú dii chiúⁿ-xi quide-ndo àdi ñá túú-yu dico cada chiuⁿ váha-ni-ndo, te cada iní-ndó sã dâtná tnúhu sá chíúⁿ Xítohó Jesucristú quidé-ndó, te cada-ndo nì yuhu nì iní-ndó nàcuáa cuiní Yá Ndiòxí cunduu. ⁷Te ío váha cuu iní-ndó càda-ndo chiuⁿ-áⁿ, chi cada iní-ndó sã dâtná tnúhu sá chíúⁿ Xítohó Jesucristú quidé-ndó te ñá díú chiúⁿ cue ñáyiú ñuyíú-a. ⁸Te nchòhó sa cùnnumí iní-ndó sã nàcuáa ndùu chiuⁿ váha ní quide-ndo ìⁿ ìⁿ-ndo, te ducaⁿ cunduu sá táxí Xítohó Jesucristú nduu táhú-ndó cuéi cùu-ndo ñáyiú dàñá quéé núú chíúⁿ pàtróóⁿ-xi àdi cuu-ndo ñáyiú ñá túú tnàhí dàñá quee núú chíúⁿ pàtróóⁿ-xi.

⁹Te nchaa nchòhó ñáyiú xíndecu ndihi ñáyiú xínu cuechi, tnàhá-ndó tàú-ndó càda váha-ndo sã cúú-xí cue ñáyiú xínu cuechi núú-ndó, te vá cùndùu nínu iní-ndó núú-yu, te chí cuãha cuendá sá dfú-ní Xítohó Jesucristú Yaá ndécú àndiu taxi tnuní ñàhá-gã xii-ndo ndihí-yu, te sá cúú-xí mèe-gá chi ìⁿ-ni cùu-ndo núú-gã, te ìⁿ-ni càda ñaha-gã xii-ndo.

Yá Ndiòxí chindèe-gá cue ñáyiú ndècu ichi-gá cuendá sá vã ndácú sàcuíhná nàa ndihi ñaha-xi xii-yu

¹⁰Te vitna nchaa nchòhó ñáyiú ndècu ndihi-í ichi Xítohó Jesucristú càchí tnúhu-í xii-ndo sã ìo nducu-ndo nàcuáa cada-ndo ñhí ndéé-ndó cùu ìⁿnuu-ndo ndihi Xítohó Jesucristú, chi mee-gã ío càhnu cuu-gá, te chindee ñàha-gã xii-ndo. ¹¹Te diu-ni nchaa sá nì nduu táhú-ndó núú Yá Ndiòxí diu-ni nchaa xíáⁿ cuhuⁿ iní-ndó, chi

xíáⁿ chindee ñàha-xi xii-ndo ñhí ndéé-ndó cùndecu-ndo cuendá sá vã dándàhú ñàhá sàcuíhná xii-ndo. ¹²Chi nchoo ñà díú cuè ñáyiú ñuyíú-a nàa ndihi-o, chi ndihi cue espíritú cùndihi yucu ñávàha, te diu-ni nchaa espíritú-áⁿ cùnùu-xi cuéi núú nínu quide-xi nchaa sá cuèhé sá dúhá, te diu-ni-xi cùnùu-xi ñuyíú-a sànu ichi-xi cue ñáyiú quidé-yu nchaa sá cuèhé sá dúhá. ¹³Te ío cuhuⁿ iní-ndó nchaa sá nì nduu táhú-ndó núú Yá Ndiòxí cuendá ducaⁿ ñhí ndéé-ndó cùndecu-ndo, te vá ndácú yùcu ñávàha ná cada ñaha-xi xii-ndo oré cuiní-xi coto ndéé ñàhá-xí. Te sàtá ná dàquee tñhú-ndó yùcu ñávàha te ñhí-ni cunduu-ndo cùndecu-ndo ichi Yá Ndiòxí. ¹⁴Te ducaⁿ cùndecu-ni-ndo ichi Yá Ndiòxí cada-ndo dâtná xíquide cue sandàdú, chi cue téé-áⁿ ìo ñhí xíndaa-güedé. Te càháⁿ-ndó mèe-ni tnúhu ndáá tnúhu Yá Ndiòxí, te cuu-ndo dâtná cue sandàdú cue téé ndàda tii xití-xi òré quíhíⁿ-güedé nàa-güedé. Te ducaⁿ sàtnahá-xi cuu-ndo te núu na càháⁿ-ndó mèe-ni tnúhu ndáá tnúhu Yá Ndiòxí. Te cada ndáá-ndó cùndecu-ndo ichi-gá, te cuu-ndo dâtná cue sandàdú cue téé xixíhnu sá yídàhu ñaha xii-güedé òré nàa-güedé cuendá sá vã ñicuehé-güedé. Te ducaⁿ sàtnahá-xi cuu-ndo te núu na càda ndáá-ndó cùndecu-ndo ichi-gá. ¹⁵Te cundecu túha-ndo càháⁿ-ndó tnúhu Xítohó Jesucristú, tnúhu sá càháⁿ nàcuáa cuu váha iní ñáyiú cundecú-yu, te cuu-ndo dâtná cue sandàdú cue téé ndíhu zapátú-xi quíhíⁿ-güedé nàa-güedé. Te ducaⁿ sàtnahá-xi cuu-ndo te núu na cùndecu túha-ndo càháⁿ-ndó tnúhu Xítohó Jesucristú núú ñáyiú. ¹⁶Te càchí tnúhu tucu-í xii-ndo sã ìo quíndáá iní-ndó Yá Ndiòxí cuendá sá vã ndácú sàcuíhná nã cada ñaha-xi xii-ndo, te ducaⁿ te cuu-ndo dâtná cue sandàdú cue téé xínehe vítú chínèe-güedé

sáquídáhu ñaha-xi xii-güedé cuendá sá vǎ cuicúⁿ-güedé sá nchícúⁿ ñuhú téé ñaha cue téé nàá ndìhi-güedé. Te ducaⁿ sǎtnahá-xi cuu-ndo te núu na quindáá iní-ndó Yǎ Ndiöxí. ¹⁷ Te ío cuhuⁿ iní-ndó sǎ ñí naníhí tǎhú-ndó, te cuu-ndo dàtná cue sandàdú cue téé ñùhu mbelú cáxíⁿ. Te ducaⁿ sǎtnahá-xi cuu-ndo te núu na cùhuⁿ iní-ndó sǎ ñí naníhí tǎhú-ndó. Te ío cuhuⁿ iní-ndó tnúhu Yǎ Ndiöxí, chí tnúhu-áⁿ ñí taxi Espiritú-gá ndécú ndìhi-ndo chindee ñaha-xi xii-ndo, te cuu-ndo dàtná cue sandàdú cue téé xínehe machítí cuáháⁿ-güedé nàá-güedé. Te ducaⁿ sǎtnahá-xi cuu-ndo te núu na cùhuⁿ iní-ndó tnúhu Yǎ Ndiöxí. ¹⁸ Te vǎ dǎná ndèé-ndó cǎháⁿ ndìhi-ndo Yǎ Ndiöxí nàcuáa chindee ñaha Espiritú-gá xii-ndo, te cácaⁿ tǎhú-ndó núú-gǎ núu ná cuiní-ndó, te ío cundecu túha-ndo cǎháⁿ ndìhi-ndo-gǎ, te vǎ nátùhú iní-ndó cácaⁿ tǎhú-ndó núú-gǎ cuendá nchaa dava-gá cue ñáyíu cùu cuendá-gǎ. ¹⁹ Te tnàhá cuendá-í cácaⁿ tǎhú-ndó núú Yǎ Ndiöxí cuendá sǎ ná chindee ñaha-gá xii-í ñíhí-í tnúhu cáháⁿ-í òré cǎháⁿ-í tnúhu-gǎ, te ducaⁿ vǎ yùhú-í cáháⁿ-í nàcuáa ndùu tnúhu sǎ cǎháⁿ nàcuáa naníhí tǎhú-ó núú ñáyíu tnúhu sǎ vǎtá cùndèdóho-gǎ-yu. ²⁰ Te Yǎ Ndiöxí ní cachí-gǎ sǎ yùhú cuu-í ñíⁿ téé cada-í núú-gǎ cáháⁿ-í tnúhu-gǎ núú

ñáyíu, te diu cuendá tnúhu-áⁿ yíhí-í vecaá vitna. Te ío cácaⁿ tǎhú-ndó núú Yǎ Ndiöxí cuendá-í cuendá sǎ yùhú cuyíi-í ní yùhu ní iní-í cáháⁿ-í tnúhu-gǎ núú ñáyíu nàcuáa tǎu-xi cunduu.

Tnúhu ndéé núú ñí ndìhi-ná

²¹ Te té Tiquicú téé ío cùu iní-í ndécú ndìhi-o ichi Xítohó Jesucristú cúú-dě ñíⁿ téé ío váha quide ndáá xínú cuèchi-dé núú Xítohó Jesucristú, téé-áⁿ cachí tnúhu-dé xii-ndo nàcuáa cùu ndecu-í ndìhi nchaa nàcuáa quide-í cuendá ducaⁿ cùtnuní iní-ndó. ²² Te cuendá xíáⁿ núu cuiní-í tendaha-í-dé quixi-dé núú ndécú-ndó cuendá cachí tnúhu-dé xii-ndo nchaa nàcuáa cùu ndecu-ndí iha, te ducaⁿ tǎxi-gǎ-dé tnúhu ndee ñí cundecu ndìhi-ndo.

²³ Te xicáⁿ tǎhú-í núú Tǎtá-ó Dütú Ndiöxí ndìhi núú Xítohó Jesucristú sǎ ncháá nchòhó ñáyíu ndècu ndìhi-í ichi-gǎ sǎ òu-gǎ ná cáda te ío váha cuu iní-ndó cùndecu-ndo, te ducaⁿ ño cuu iní tnáhá-ndó, te ío quindáá iní-ndó-gǎ. ²⁴ Te nchòhó ío cùu iní-ndó Xítohó Jesucristú, te ñá túú dàña ndéé-ndó cùu iní-ndó-gǎ. Te mee Yǎ Ndiöxí ío na chindee chítúu ñaha-gǎ xii-ndo. Te ducaⁿ na cunduu. Te ío chí cáda ndèe iní-ñá vitna.

TUTÚ NÍ CADÚHA TÉ PÄBLÚ QUIHÍⁿ NDAHA ÑÁYIU ÑUÚ FİLIPÚ

**Té Păblú cādũha-dé tutú quihíⁿ
ndaha ñáyiu quide ndáá xĩndecu ichi
Xítóhó Jesucristú ndécú ñúú Filipú**

1 Yúhú té Păblú ndihi té Timùteú cúu-ndĩ cue tée xĩnu cuechi núú Xítóhó Jesucristú, te tëndaha-ndĩ tutú-a véxi ndaha nchòhó cue tée yĩndaha nchaa ñáyiu ndècu ichi Xítóhó Jesucristú, ndihi cue tée chĩndee ñaha xii-ndo, ndihi nchaa dava-gá ñáyiu xĩquide ndáá ndécú ìchi-gá ñúú Filipú. ²Te xicáⁿ táhù-í núú Tătá-ó Dütú Ndiöxí ndihi núú Xítóhó Jesucristú sá ná chĩndee chitúu ñaha-gá xii-ndo, te ducaⁿ ndì nduú-gá ná cáda te ío váha cuu iní-ndó cùndecu-ndo.

**Té Păblú càháⁿ ndihi-dé Yă Ndiöxí
cuendá nchaa ñáyiu ndècu ichi-gá**

³Te ndi tnahá òré ndácú iní ñáhà-í xii-ndo, te ndàcáⁿ táhù-í núú Tătá-ó Dütú Ndiöxí sá ndécú-ndó ìchi-gá. ⁴Te ndi tnahá òré ducaⁿ quide-í te ío cùdíf iní-í càháⁿ ndihi-í-gá cuendá-ndó. ⁵Chi ndéé cùtnàhá ní sándáá iní-ndó-gă ní ngúíta-ndo tnahá-ndó quide váha-ndo ndècu-ndo cuendá sá quĩndáá iní ñáyiu tnúhu Xítóhó Jesucristú. ⁶Te yúhú sàni ndáá iní-í sá Yă Ndiöxí Yaá ní quesaha chĩndee ñaha xii-ndo quide váha-ndo ndècu-ndo, te diu-ni-gá chĩndee ñaha-gá xii-ndo càda váha-ndo cùndecu-ndo ndéé ná sàá nduu quixi tucu Xítóhó Jesucristú. ⁷Te ducaⁿ tnahí tàu-xi cani iní-í sá cúu-xí-ndó, chi ío cùu iní ñáhà-í xii-ndo. Te tnahá-ndó ò chĩndee chitúu ñaha Yă Ndiöxí xii-ndo ndècu-ndo, te diu-ni ducaⁿ chĩndee ñaha-gá xii-ndo tnahá-ndó cuèi vitna yìhi-í vecaá, te diu-ni ducaⁿ chĩndee ñaha-gá xii-í cuèi

òré cuáhàⁿ-í núú cuè ñáyiu ñá túú tnahá iní tnúhu-gá, chi nihí-í tnúhu nàdanchocáva-í nũu ná tnúhu càháⁿ-yu cuendá-gá, te nchaa ñáyiu xáhaⁿ-í xii-yu sá tnúhu-gá cúu-xí tnúhu ndáá cuiti. ⁸Te mee Yă Ndiöxí nahá ndáá-gá sá yúhú ío cùu iní ñáhà-í xii-ndo dàtná cúu iní ñáhá mèe Xítóhó Jesucristú xii-o. ⁹Te xicáⁿ táhù-í núú Yă Ndiöxí sá díú-gá ná chĩndee ñaha-gá xii-ndo te uuⁿ-gá cuita cuu iní tnahá-gá-ndó quihíⁿ, te ducaⁿ ò váha cuita cutnùnì iní-ndó nchàa nacuáa sàni iní-gá cada-ndo, te ducaⁿ ò váha cuita cutnùnì tucu iní-ndó nàcuáa cundecu-ndo. ¹⁰Te ducaⁿ cùtnunì tucu iní-ndó nchàa sá ò-gá váha xini ñuhu-xi cada-ndo, te ducaⁿ te cuu-ndo ñáyiu cada mee-ni sá vâha, te ducaⁿ ñà túú tnahí ná cùmání-ndó nũu Yă Ndiöxí ndéé ná sàá nduu quixi tucu Xítóhó Jesucristú. ¹¹Te diu-ni Xítóhó Jesucristú chĩndee ñaha-gá xii-ndo càda-ni-ndo nchaa núú sá vâha nàcuáa cuinì Yă Ndiöxí. Te sá dúcáⁿ ná càda-ndo te ío cada càhnu-ndo-gá, te nchaa dava-gá ñáyiu càháⁿ váha-yu cuendá-gá.

**Xítóhó Jesucristú ío cùnuu-gá
ndécú ndihi-gá té Păblú**

¹²Te nchaa nchòhó ñáyiu ndècu ndihi-í ichi Xítóhó Jesucristú na càchi tnúhu-í xii-ndo sá úúⁿ-gă tá xíté nuu tnúhu-gá vitna yìhi-í vecaá. ¹³Te nchaa cue tée cùu sandadú xĩndecu vechiⁿ núú ndécú tée cùnuu xini-güedé sá sá cuendá sá càháⁿ-í tnúhu Xítóhó Jesucristú duha yìhi-í vecaá, te diu-ni ducaⁿ sá xini nchaa dava-gá ñáyiu sá sá càháⁿ-í tnúhu-gá duha yìhi-í vecaá. ¹⁴Te cuendá sá dúhá yìhi-í vecaá xĩⁿ ío-gá vâi ñáyiu ndècu ichi Yă Ndiöxí ta cùtnunì-gá iní-yu sá cúu-gă ìⁿ Yaá ío quide ndáá, te uuⁿ-gá tá cùyíⁿ-yu càháⁿ-yu tnúhu-gá, te ñá túú tnahí-gá yúhú-yu càháⁿ-yu.

¹⁵Te na càchí-í tnúhu ndáá-í xii-ndo sá dàva ñáyiu càháⁿ-yu tnúhu Xítóhó

Jesucristú cuendá-ni sá cúú cuèdú iní ñáhã-yu xii-í sá ïo chindee ñaha-gá xii-í càháⁿ-í tnúhu-gá. Te ducaⁿ quidé-yu chi cuini-yu nãa ndihi ñahã-yu xii-í, dico davã-yu chi ïo váha sãni iní-yu càháⁿ-yu tnúhu-gá. ¹⁶⁻¹⁷ Te ñãyiú-ãⁿ càháⁿ-yu tnúhu-gá chi cùu iní ñáhã-yu xii-í, te sa ñahã-yu sá sã cuendá sã càháⁿ váha-í cuendá tnúhu-gá núú ñãyiú ñã túú tnàhá iní tnúhu-gá, cuendá xiãⁿ yfhi-í veçaá. Te ñava-gã-yu càháⁿ-yu tnúhu Xítohó Jesucristú cuendá-ni sá cuini-yu cuu sã váha xii mèe-yu, te ñã díú sã càháⁿ-yu cuendá sá sání váha iní-yu. Te ducaⁿ quidé-yu chi cuendá cuini-yu sã ñãndi-gã cada ñaha-güedé xii-í. ¹⁸ Dico ïo cùdíf iní-í sã càháⁿ-yu tnúhu Xítohó Jesucristú cuèi cùu váha iní-yu àdi ñã túú cùu váha iní-yu càháⁿ-yu.

Te ñiu-ni ducaⁿ cùdíf iní-í núú cuahãⁿ núú véxi. ¹⁹ Te cùnuni iní-í sã sã cuendá nchaa sã quidé ñaha-güedé xii-í, cuendá xiãⁿ cada váha ñaha Yã Ndiõxí xii-í, chi nchòhó ïo càháⁿ ndihi-ndo-gã cuendá-í, te Espíritú ní taxi Xítohó Jesucristú ndécú ndihi-o ïo chindee ñaha-xi xii-í. ²⁰ Te cuini-í sã ñã túú tnàhí ná cumãni-í núú Yã Ndiõxí cuendá sã vã cúú càhaⁿ núú-í, te cùnuni iní-í sã díú-gã chindee ñaha-gá xii-í. Te cuini tucu-í sã ïo cuyii-í càháⁿ-í tnúhu-gá vitna ñãtná tá quide-í véxi, te ducaⁿ ïo cada nínu-í Xítohó Jesucristú cuèi vitna nini ndécú-í ñuyíú-a te cuèi na cùú-í ducaⁿ-ni càda nínu-í-gã. ²¹ Te nini ndécú-í ñuyíú-a te Xítohó Jesucristú ïo cùnuyu-gã ndécú ndihi ñaha-gá xii-í, te na sãã nduu cùú-í te ïo-gã váha tnahã-í chi nucúndecu-í ndihi-gã. ²² Te núú na cùndecu-gã-í ñuyíú-a te cada-gã-í chùuⁿ sã cúú-xí Yã Ndiõxí, te ñã cùnuni iní-í nása cada-í nõu sã cùndecu-í àdi sã cùú-í. ²³ Te ïo vãi sani iní-í te cuini-í cuú-í chi ïo-gã váha cundecu-í núú ndécú Xítohó Jesucristú. ²⁴ Dico sã cúú-xí nchòhó chi ïo xini ñuhu-xi cundecu-í. ²⁵ Te cùnuni ndãá

iní-í sã ñiⁿ tnúhu ndãá càháⁿ-í, te cùnuni tucu iní-í sã cùndecu-ni-í cundecu ndihi ñaha-í xii-ndo nchãa-ndo cuendá chindee ñaha-í xii-ndo cuita quindãá-gã iní-ndo Xítohó Jesucristú quíhíⁿ, te ducaⁿ ïo cudíf iní-ndo cùndecu-ndo. ²⁶ Te ducaⁿ te uuⁿ-gã cachí-ndó sã ïo càhu cuu Xítohó Jesucristú cuendá sã ní dácãcu ñaha-gã xii-í ndécú ndihi ñaha-í xii-ndo.

²⁷ Te xini ñuhu-xi cada-ndo nchaa nacuaã càháⁿ tnúhu Xítohó Jesucristú. Te núú ní ndacu-í véxi coto ñaha-í xii-ndo, te ñavã-ãⁿ quini ndãá-í sã ndécú-ni-ndo ïchi Xítohó Jesucristú. Dico núú ñã túú ní ndacu-í quixi coto ñaha-í xii-ndo ñã, te ñiu-ni níhí-í tnúhu sã ndécú-ni-ndo ïchi-gã, te níhí tucu-í tnúhu sã ñiⁿ-ní cùu-ndo ndecu-ndo, te níhí tucu-í tnúhu sã ñiⁿnuu nducu ndee-ndo cahãⁿ-ndó tnúhu Yã Ndiõxí núú ñãyiú, tnúhu sã sãndãá iní-ndo. ²⁸ Te ñã túú yùhú-ndó nchãa sã quidé ñaha ñãyiú cùu úhú iní ñahã xii-ndo, te sã dúcãⁿ quide-ndo ñã túú yùhú-ndó nchãa sã quidé ñahã-yu xii-ndo, te ndixi túu iní-yu sã nchòhó ndécú-ndó ñiⁿ ïchi núú nãnihí tàhú-ndó, te ñãyiú-ãⁿ cuita nihnú-yu, chi ducaⁿ ní cachí Yã Ndiõxí cunduu. ²⁹ Te mee Yã Ndiõxí ní taxi-gã tnúhu ndee iní sã quindãá iní-ó Xítohó Jesucristú, te ñã díú-ní sã quindãá iní-ó-gã chi tnàhá ndoho-o cuendã-gã. ³⁰ Te tnàhá nchòhó ndóhó-ndó cuendã-gã vitna, te nchòhó ní xini núú-ndó nacuaã ní ndoho-í, te vitna níhí-ndó tnúhu nchãa nacuaã ndòho tucu-í.

Xítohó Jesucristú ñã túú ní quide nínu-gã mée-gã dico Yã Ndiõxí ní quide nínu ñaha xii-gã

2 Te Xítohó Jesucristú dácãhu iní ñahã-gã xii-ndo nacuaã cundecu-ndo, te cùu iní ñahã-gã xii-ndo nacuaã cuu váha iní-ndo cùndecu-ndo,

te ndècu ndihi-ndo Espiritú Yă Ndiöxí, te ío cùndahú iní tnáhá-ndó. ²Te xíăⁿ nũu cãháⁿ-í dóho-ndo sã ïo cuu ìⁿnuu-ni-ndo cùndecu-ndo nacuáa ío-gá cudí iní-í, te ìⁿ-ni cùu iní tnáhá-ndó, te ìⁿ-ni càni iní-ndó, te ìⁿ-ni càda-ndo. ³Te vá cádá nĩnu-ndo mēe-ndo nducu-ndo mee-ni sá cúú-xí mēe-ndo, chi cunduu ndàhú iní-ndó, te caní iní-ndó sã tnàha ñáyiu-ndo ïo-gá cùnùú-yu dàcúúxí mēe-ndo. ⁴Te ní vã cání iní-ndó ndùcu-ndo mee-ni sá vãha sá cúú-xí mēe-ndo, chi nducu-ndo sã cúú-xí tnàhá cuendá tnàha ñáyiu-ndo.

⁵Te ío váha caní iní-ndó nàcuáa cundecu-ndo dàtná quidé mēe Xítohó Jesucristú. ⁶Te ìⁿ-ni cùu Xítohó Jesucristú ndihi Yă Ndiöxí. Te cuèi ducaⁿ dico mee Xítohó Jesucristú ní sani iní-gá sá ñà túú cùyica cundecu-gá taxi tnùnì-gá ndihi Yă Ndiöxí. ⁷Te ní dáñá-gã sá cùnùu-gá andiu te ní quixi-gá ñuyúú-a ní cuu-gá ìⁿ ñáyiu, te ní quide-gá dàtná quidé ìⁿ tée xinu cuechi. ⁸Te ní cuu-gá ìⁿ tée dàtná ndãa cue tée xĩndecu ñuyúú-a, te ní cuu-gá ìⁿ tée ío ndàhú iní-xi chi ñà túú ní quide nĩnu-gá mēe-gã, te ní sãndáá iní-gá ní quide-gá nchaa nàcuáa ní xáhaⁿ Yă Ndiöxí xii-gá cùtnàhá ní quixi-gá ñuyúú-a. Te sá dúcáⁿ nĩ sãndáá iní-gá xíăⁿ ní xíhí-gá núú cùrúxí. ⁹Te xíăⁿ ío ní quide nĩnu ñaha Yă Ndiöxí xii Xítohó Jesucristú cuendá ío cunuu-gã. Te ní xáhaⁿ Yă Ndiöxí xii Xítohó Jesucristú sá cúú-gã Xítohó nchaa ñáyiu ndècu ñuyúú-a. ¹⁰Te ducaⁿ nĩ quide Yă Ndiöxí cuendá nchaa Espiritú ndécú andiu, ndihi nchaa ñáyiu ndècu ñuyúú-a, ndihi nchaa ñáyiu ní xíhí ngüüñí xítí-yu ndihi nchaa espíritú-áⁿ te cachí-yu ndihi-xi sá ïo càhnu cuu Xítohó Jesucristú. ¹¹Te nchaa-yu cachí-yu sá Xítohó Jesucristú cúú-gã Yaá táxí tnùnì. Te sá dúcáⁿ càdá-yu, te quide cahnú-yu Dútú Ndiöxí.

Ñáyiu ndècu ichi Xítohó Jesucristú cúú-yu dàtná ìⁿ nũhu

¹²Te xíăⁿ nũu nchaa nchòhó ñáyiu ío cùu iní-í cuiní-í sá quèndáá iní ñáhá-ndó xii-í dàtná ní quide-ndo cùtnàhá ní xĩndecu ndihi ñaha-í xii-ndo, chi dàvá-áⁿ ñà túú tnàhí ní dàña ndeé-ndó nì sãndáá iní ñáhá-ndó xii-í. Te cuiní-í sá úúⁿ-gã quèndáá iní ñáhá-ndó xii-í vitna ñà túú ndècu ndihi ñaha-í xii-ndo. Te ío nducu ndèe-ndo cada-ndo nchaa nacuáa tàú-xi cunduu ndéé ná sàá nduu ndùu tãhú-ndó cùndecu-ndo ndihi Xítohó Jesucristú, te ío canehe-ndo sã yĩnũhu núú-gã. ¹³Te Yă Ndiöxí ío váha dàcahu iní ñáhá-gã xii-ndo càda-ndo nchaa nacuáa cuiní mēe-gã, te diu-ni mee-gã chĩndèe ñaha-gã xii-ndo dùcaⁿ quide-ndo.

¹⁴Te vá cání iní-ndó nã tnúhu cãháⁿ-ndó cuendá ñáyiu, te ní ñà túú nãndi tnúhu cùtnàha-ndo ndihí-yu, ¹⁵te ducaⁿ te cuu-ndo ñáyiu ñà túú cuèchi-xi núú Yă Ndiöxí. Te nchòhó ñáyiu cùu déhe Yă Ndiöxí, ñà túú tnàhí-gá ná cumání-ndó nũú-gã nini ndècu-ndo tnuú nchaa ñáyiu ndècu ichi cuehé ichi duha ñuyúú-a, ñáyiu cuihna iní-xi. Te cuu-ndo dàtná chódíní sã dáyèhé niú nee, ¹⁶te ducaⁿ chi dàcuaha-ndo ñáyiu tnúhu Yă Ndiöxí tnúhu sá cãháⁿ nàcuáa nanhí tãhú-yu. Te núu ducaⁿ-ni na càda-ndo te òrè ná sàá nduu càda ndáá Xítohó Jesucristú nchaa yícá cuèchi ñáyiu, te dàvá-áⁿ vã cúú càhaⁿ núú-í, chi ñà túú dió ducaⁿ ní sàhni iní-í cada-í nchaa chiúⁿ ní tãhú-gã. ¹⁷Te nchòhó ío váha quide-ndo ndecu-ndo ichi Yă Ndiöxí chi sãndáá iní-ndó-gã, te yúhú cahni ñaha-güedě xii-í cuendá nchaa sá vãha quide-ó. Te xíăⁿ ío cùdĩ iní-í te cùdĩ tucu iní-í dàtná cùdĩ iní-ndó cuendá nchaa sá vãha quide-ndo. ¹⁸Te diu-ni ducaⁿ ío chí cùdĩ iní dàtná cùdĩ iní mēe-í cuendá nchaa sá yãha-í ndécú-í.

Té Timùteú ndihi té Epafròditú

¹⁹Te núu Xítóhó Jesucristú ná cächí-gá te ndíhi-ni tendaha-í té Timùteú quixi-dé quixi coto ñaha-dě xii-ndo nàcuáa cudíí iní-ndó. Te òré ndixi-dé canaha-dě tnúhu ndixi núu nása cùu ndecu-ndo, te tnàhá yúhú ío cudíí iní-í tucu. ²⁰Te núu ncháá cuè téé ndècu ndihi-í te ìⁿdii-ni té Timùteú-a cùu-dé téé ío váha sàni iní-xi dàtná sání iní-í, chi diu tnàhí-ni-dé ío sàni iní-dé núu nása ndècu-ndo. ²¹Chi dava-gá-güedé mee-ni sá cùú-xí mèe-güedé ío sàni iní-güedé, te ñá túú sàni iní-güedé cada-güedé chiùⁿ tahu Xítóhó Jesucristú. ²²Te nchòhó sa xini-ndó sá tē Timùteú-a cùu-dé ìⁿ téé quide váha chi nándi sá tá yàha-dé véxi te quide ndee iní-dé. Te cùu-dé dàtná ìⁿ déhe-í ndécú ndíhi ñaha-dé xii-í xínú cuèchi-ndí núu Xítóhó Jesucristú cáháⁿ-ndí tnúhu-gá núu ñáyiu. ²³Te òré ná cùtnuní núu nása cada ñaha-güedě xii-í te ndíhi-ni tendaha-í-dé quixi coto ñaha-dě xii-ndo. ²⁴Te sàni iní-í sá Xítóhó Jesucristú cada-gá te tnàhá mèe-í ío ndíhi quixi coto ñaha-í xii-ndo. ²⁵Te tnàhá sání iní-í sá ío xini ñuhu-xi tendaha-í té Epafròditú téé ndècu ndíhi-o ichi Xítóhó Jesucristú ndixi coto ñaha-dě xii-ndo, chi tnàhá-dé quíde-dě chiùⁿ-gá te quide ndee iní-dé tnàhá-dé nándi yàha-dé sá cuendá-gá, te diu mee-ndo ní tendaha-ndo-dě véxi-dé cuendá coto ñaha-dě xii-í. ²⁶Te ducaⁿ cuiní-í tendaha-í-dé ndixi-dé chi mee-dě ío sàni iní-dé ndixi cáháⁿ ndíhi ñaha-dě xii-ndo, te ío ndíhú iní-dé sá ni ñíhí-ndó tnúhu sá cùhú-dé ní cùu. ²⁷Te ndáá sá ní cuhú-dé chi luha ndiquíⁿ-ná cuú-dé ní cùu, dico Yá Ndiòxí ní cundàhú iní ñáhá-gă xii-dé ní quide tátna ñaha-gă te ní ndúha-dé. Te ñá díú-ní mèe-dé ducaⁿ ni cundahú iní ñáhá-gă xii-dé chi tnàhá yúhú ío ní cundàhú iní

ñáhá-gă xii-í, chi núu ni xíhí-dé te ío-gá ndíhú iní-í ní cùu. ²⁸Te xíáⁿ ío ndíhi cuiní-í tendaha-í-dé ndixi-dé cuendá òré nasáá-dé núu-ndó te ío cudíí iní-ndó, te ducaⁿ yúhú ñá túú-gă ná cani iní-í. ²⁹Te òré nasáá-dé te ío cudíí iní-ndó nàqueheⁿ cuendá-ndó-dě, te ducaⁿ ío ndacáⁿ táhú-ndó núu Xítóhó Jesucristú cuendá-dé. Te ío caneh-ndo sá yíñúhu núu ncháa cue téé quide datná quíde-dě. ³⁰Chi téé-a sa luha ndiquíⁿ-ná cuú-dé ní cùu sá xínú cuèchi-dé núu Xítóhó Jesucristú, te ní sàni iní-dé sá ñá túú ná cada-xi cuèi na cùú-dé ní quide-dé nchaa chiùⁿ sá cùmăní cada-ndo cuendá-í ní cùu.

Ñáyiu cundáá núu Yă Ndiòxí

3 Te vitna nchaa nchòhó ñáyiu ndècu ndíhi-í ichi Xítóhó Jesucristú cáháⁿ ndàhú-í núu-ndó sá ío cudíí iní-ndó sá yíndàha ñaha-gá xii-ndo. Te yúhú ñá túú cùu dusaⁿ-í tee tucu-í nchaa tnúhu sá sà ní dánhé ñáhà-í xii-ndo, chi cùu-xi tnúhu sá ío chindee ñaha-xi xii-ndo. ²Te ío quíhi iní-ndó vă cadá cuendá-ndó ni ìⁿ tnúhu cáháⁿ cue téé ío cuíhna iní-xi ñá túú tnàhí cuiní cada sá vâha, chi cue téé-áⁿ néhé-güedě iní iná chi cächí-güedé sá ncháá cuè téé xini ñuhu-xi cuáha-güedé seňá ñíhí-güedé cuendá ducaⁿ cùdiu-güedé núu Yă Ndiòxí. ³Dico nchoo chí cùdiu-o núu Yă Ndiòxí cuèi dava-o sà ní ngúndecu seňá ñíi-o te dava-o ñáhá, chi Espíritú-gá chíndèe ñaha-xi xii-o quide-o nchaa nacuáa tàú-xi cunduu cuendá cuu càhnu-gá. Te ío cudíí iní-ó cächí-ó sá ío cànnu cuu Xítóhó Jesucristú, te ñá túú sàni iní-ó sá sá cuendá nchaa sá vâha quide-o cùdiu-o núu Yă Ndiòxí. ⁴Te núu dicó cuendá nchaa sá vâha quide-o cùdiu-o núu Yă Ndiòxí, te yúhú sa ama-gá cùdiu-í núu-gă cuendá nchaa sá ní quide-í ní cùu te núu dicó ducaⁿ. Te ío cue téé cächí-güedé sá

cùdiu-güedé núú Yă Ndiöxí cuendá nchaa sá vâha quide-güedé. Te yúhú uuⁿ-gá ducaⁿ cǎháⁿ-í núu dicó sá cúú chi yúhú ní xídó-gǎ-í ní quide-í dâcúúxí dâva-gá-güedé. ⁵Te núú úná-ni nduu sá ní cacu-í te ní sáha-güedé sèñá ñii-í, te yúhú cúú-í tée isràél, te mei ñàní tnàhá ndíi Benjàmín tée ní xíndecu ndéé sanaha cúu-í. Te cǎháⁿ-í tnúhu hèbreú tnúhu cǎháⁿ tǎtà-í ndíhi nǎnà-í, te ní cundihi-í nchaa cue tée cùu fariséú, te ní cǎnchicúⁿ nihnu-í nchaa nàcuáa ní cǎháⁿ ndíi Moisés dàtná xíquide mee-güedé. ⁶Te yúhú ní sani iní-í sá ñⁿ ichi ndáá ndécù-í ní cùu, te ío ní cuiní-í cunu cuechi-í núú Yă Ndiöxí, núu xǎⁿ nándi sá ní quide-í nchaa ñáyiu ndècu ichi Xítóhó Jesucristú, te vǎ yôo ñⁿ ni xóo cúñaha ñⁿ tnúhu xii-í cachí-yu sá ñà túú quide-í nàcuáa ní cǎháⁿ ndíi Moisés ní cùu. ⁷Te nchaa sá sání iní-í sá ío nándíhi nchicúⁿ nihnu-í ní cùu, ní cutnùní iní-í sá ñà túú tnàhí chindee ñaha-xi nacuáa cundáá-í núú Yă Ndiöxí, núu xǎⁿ duuⁿ duuⁿ ní xehndé iní-í sá vǎ chíndèe ñaha-xi cuendá sá ní cuiní-í cundecu ndíhi-í Xítóhó Jesucristú. ⁸Te nchaa sá cǎchí ñáyiu chindee ñaha cundáá-ó núú Yă Ndiöxí ní cutnùní iní-í sá ñà túú chindee ñaha-xi. Te yúhú ní cutnùní iní-í sá ío-gá vâha tnahá tnúhu-o ndíhi Xítóhó Jesucristú. Te nchaa sá sání iní-í chíndèe ñaha xii-í ní cùu, ñà túú-gǎ sàndáá iní-í sá chíndèe ñaha-xi vitna chi ní cutnùní iní-í sá ñà túú nándíhi-xi. Te ducaⁿ quide-í ñà túú-gǎ sàndáá iní-í nchaa xǎⁿ sá chíndèe ñaha-xi, chi cuiní-í sá úúⁿ-gǎ cuita tnahá tnúhu-í ndíhi Xítóhó Jesucristú quíhⁿ, ⁹te cuu ñⁿnuu-í ndíhi-gá, te ducaⁿ-ni cundáá-í núú Yă Ndiöxí dàtná cundáá-í vitna, dico ñà dǎú cuendá sá nchicúⁿ nihnu-í nàcuáa ní cǎháⁿ ndíi Moisés ní cùu, chi cuendá sá sàndáá iní-í Xítóhó Jesucristú. Te Yă Ndiöxí ní quide-gá cundáá-í núú-gǎ,

te ducaⁿ chi ní sàndáá iní-í Xítóhó Jesucristú. ¹⁰Te cuiní-í cutnùní iní-í nchaa nàcuáa sàni iní Xítóhó Jesucristú, te cuiní-í sá ío chindee ñaha-gǎ, te diu-ni-gǎ cúú-gǎ Yáá ní xíhí te ní ndoto-gǎ, te ducaⁿ cuiní-í cada-gǎ cuendá cada-í nchaa nàcuáa cuiní-gǎ. Te cuiní-í tnàhá-í ndoho-í dàtná ní ndoho-gǎ. Te yúhú cuiní-í sá vǎ cǎdà-í ni ñⁿ sá ñà túú tnàhá iní Yă Ndiöxí, chi diu cuendá-áⁿ ní xíhí Xítóhó Jesucristú. ¹¹Te cuiní-í sá Yă Ndiöxí cachí-gǎ te tnàhá-í ndoto na sàá nduu ndòto nchaa ñáyiu sa ní xíhí ní xíndecu ichi-gǎ.

Cada-o nchaa nacuáa tàù-xi cunduu cuendá níhí-ó sá ndúú tǎhù-ó

¹²Te cùmání-gǎ cada-í nchaa nàcuáa cǎháⁿ-í-a, te cumání-gǎ cada-í nchaa nàcuáa cǎháⁿ Yă Ndiöxí cuendá sá ñà túú-gǎ ná cumání-í núú-gǎ. Te ío ndùcu ndee-í nchicúⁿ nihnu-í quidè-í nàcuáa ducaⁿ ñà túú-gǎ ná cumání-í núú-gǎ, chi diu cuendá-áⁿ ní cǎháⁿ ñáhá Xítóhó Jesucristú xii-í. ¹³Te nchaa nchòhò ñáyiu ndècu ndíhi-í ichi Xítóhó Jesucristú cǎchí tnúhu-í xii-ndo sǎ cùtnuní ndáá iní-í sá vítná cùmání-gǎ cada-í nchaa nàcuáa ñà túú-gǎ ná cumání-í núú-gǎ. Te ní níhí-í ñⁿ sá ío xini ñuhu-xi cada-í te xǎⁿ quidè-í, te ñà túú-gǎ quidé cuendá-í nchaa sá ní xóo cada-í, te ío ndùcu ndee-í quidè-í nchaa nàcuáa cǎháⁿ Yă Ndiöxí. ¹⁴Te ndùcu ndee vihi-í nchicúⁿ nihnu-í quidè-í nchaa nàcuáa cǎháⁿ-gǎ, te diu-ni ducaⁿ cǎdà-í ndéé ná sàá nduu sǎá-í núú ndécú-gǎ taxi-gǎ sá ndúú tǎhù-í. Te ducaⁿ tnàhí sa ní cǎháⁿ ñáhá-gǎ xii-o cundecu-o ndíhi-gǎ, te ducaⁿ ní cǎháⁿ ñáhá-gǎ xii-o sǎ cuendá Xítóhó Jesucristú chi tnàhá tnúhu-o ndíhi-gǎ.

¹⁵Te nchaa nchòhò ñáyiu quide vâha ndècu ichi Yă Ndiöxí xini ñuhu-xi cani iní-ndó dàtná sání iní-í-a, àdi núu dava-ndo ñà túú sàni iní-ndó dàtná sání iní-í-a, dico mee Yă Ndiöxí dandixi

túu-gá iní-ndó te cutnùní iní-ndó nàcuáa cada-ndo. ¹⁶Te xini ñuhu-ni-xi cada-ndo nchaa nacuáa ta quide-o véxi.

¹⁷Te nchaa nchòhò ñáyiú ndècu ndìhi-í ichi Xítohó Jesucristú càháⁿ-í dóho-ndo sá cànchícúⁿ nihnu-ndo càda-ndo datná quidè-í. Te cundehe-ndo nàcuáa quide nchaa ñáyiú sa nchìcúⁿ nihnu nchaa nàcuáa dānehé ñàhà-í xii-ndo cuendá ducaⁿ càda-ndo tnahá-ndó. ¹⁸Te sa ní cuu vāi xito cachí tñúhu-í xii-ndo sá ìò ñáyiú ñá túú tñàhí cùu váha iní-xi sá ñí xíhí Xítohó Jesucristú núú cùrúxí cuendá sá nánìhí tǎhú-ó. Te ndìhi ndute núú-í dándacu iní ñàhà-í xii-ndo cuendá-yu. ¹⁹Te sáá nduu te nchaa ñáyiú ducaⁿ xíquide-áⁿ cuíta nihnú-yu, chi mee-ni nchàa sá cuèhé sá dúhá ñùhu iní-yu te diu-ni nchaa xǎⁿ cúnùu quidè-yu, te cucahaⁿ núú-yu cuendá nchaa sá quidè-yu núú dícó sá cúú, dico ñàhá chi da quide cahnú-yu mèé-yu cuendá nchaa xǎⁿ. Te mee-ni nchàa sá ìò ñuyúú-a ñùhu iní-yu. ²⁰Dico nchoo chi andiú ndècu núú cúú ñùú-ó, te ndètu cahnu-o sáá nduu quixi tucu Xítohó Jesucristú nacuaca ñaha-gǎ xii-o. Te diu-ni-gǎ cúú-gǎ Yaá ní dácacu nihnu ñaha xii-o núú ùhú núú ndàhú. ²¹Te yiqui cùñú-ó chi vá cùdǐ-xi cundecu-xi dàtná cáá-xí vitna, dico mee Xítohó Jesucristú nadama-gǎ yiqui cùñú-ó te ndada-gǎ dàtná ní nduu yiqui cùñú mèé-gǎ cùtñàhá ní ndoto-gǎ. Te ducaⁿ càda-gǎ chi ndàcu-gǎ quidè-gǎ nchaa sá vǎha càhí iní-gǎ, te ducaⁿ tàxi tñuní-gǎ nchaandi túhú sá ìó.

**Ío cudǐ iní-ó sǎ ndécú-ó
ichi Xítohó Jesucristú**

4 Te nchaa nchòhò ñáyiú ío cùu iní-í ndécú ndìhi-í ichi Xítohó Jesucristú ío cuiní-í cáháⁿ ndìhi ñaha-í xii-ndo. Te ío cùdǐ iní-í cuendá nchaa sá vǎha quide-ndo chi ñá túú ní xíta chiúⁿ Yá Ndióxi ní quide-í sá cúú-xí-ndó, te

diu-ni nchòhò ñáyiú ío cùu iní-í càháⁿ-í dóho-ndo sá cànchícúⁿ nihnu-ni-ndo ichi Xítohó Jesucristú.

²Te yòhó tá Vòdiá ndìhi yòhó tá Sín-tiqué càháⁿ ndàhú-í núú-ndó sá cúú ñⁿnuu-ndo cundecu-ndo ichi Xítohó Jesucristú. ³Te yòhó té cùndìhi-í quide ndáá quidè nchaa chiúⁿ quide-í, càháⁿ ndàhú-í núú-n sá chindèe tñúhu-n úú ñáyiú dǐh-áⁿ cuendá sá ná cùu ñⁿnuú-yu cundecú-yu, chi cùtñàhá ní xíndecu ndìhi ñàhá-yu xii-í ío ní chindee ñàhá-yu xii-í, ndìhi té Clémenté, ndìhi nchaa dava-gǎ-yu ní quide-ndí chiúⁿ Xítohó Jesucristú, te nchaa ñáyiú-áⁿ sa yòdo tñuní-yu núú tútú Yá Ndióxi sá ndúú tǎhú-yu cundecú-yu ndìhi-gǎ ní caa ní quǐhíⁿ.

⁴Te nchaa-ni nduu ío cudǐ iní-ndó sá ndécú-ndó ichi Xítohó Jesucristú. ¡Te càháⁿ-ni tucu-í dóho-ndo sá cùdǐ ndisa iní-ndó! ⁵Te ío váha cuu iní-ndó càháⁿ ndìhi-ndo ñáyiú cuendá ná cùt-nuní iní-yu sá cúú-ndó ñáyiú váha iní-xi, chi sa ta cùyatni nduu quixi tucu Xítohó Jesucristú.

⁶Te ñá túú tñàhí ná cani iní-ndó te núú nása cùu ndecu-ndo, chi cáháⁿ ndìhi-ndo Yá Ndióxi cuendá sá ná chindee ñaha-gǎ xii-ndo. Te ío ndacáⁿ tǎhú-ndó núú-gǎ. ⁷Te núú ducaⁿ na càda-ndo te Yá Ndióxi cada-gǎ te ío váha cuu iní-ndó cùndecu-ndo. Te nchoo ñáyiú ñá túú cùt-nuní iní-ó nása quide-gǎ ndéé ducaⁿ ìo váha cùu iní-ó, te ducaⁿ ìo váha cùu iní-ó chi cùu ñⁿnuu-o ndìhi Xítohó Jesucristú.

Mee-ni sǎ vǎha cuhuⁿ iní-ó

⁸Te càháⁿ ndàhú tucu-í núú nchàa nchohó ñáyiú ndècu ndìhi-í ichi Xítohó Jesucristú sá mèé-ní sǎ vǎha cuhuⁿ iní-ndó. Te xini ñuhu-xi cuhuⁿ iní-ndó mèe-ni nchaa tñúhu ndáá, ndìhi nchaa tñúhu yǐñùhu, ndìhi nchaa tñúhu sá ìo cudǐ iní-ó, ndìhi nchaa tñúhu sá ìo vii ío váha cuáháⁿ, ndìhi nchaa tñúhu sá

ñà túú ñùhu tnahá tnúhu cuèhé, ndihi nchaa tnúhu sá cèhí ñáyiú váha, ndihi nchaa dava-gá tnúhu sá sání iní mée-ndó sá ï váha te ðiu-ni nchaa xíǎⁿ cuhuⁿ iní-ndó.

⁹Te cútnàhá ní xíndecu ndihi ñaha-í xii-ndo ní dánèhé ñàhà-í nàcuáa cada-ndo te ní sándáá iní-ndó. Te xíǎⁿ càháⁿ-í dóho-ndo sá vǎ dáñá ndèè-ndó càda-ndo, te ðiu-ni ducaⁿ vǎ dáñá ndèè-ndó càda-ndo nchaa nacuáa ní quide-í ní xíní-ndó. Te núu ducaⁿ na càda-ndo te Yá Ndiöxí Yaá quidé ïo váha cùu iní-ó ndècu-o cundecu ndihi ñaha-gá xii-ndo.

Ñáyiú ñuú Filipú ndécú ichi Xítohó Jesucristú sǎñàhá-yu sá ndúú tǎhú tǎ Pǎblú

¹⁰Te cùdǎí vǐhí iní-í ndàcáⁿ tǎhù-í núú Xítohó Jesucristú sá ñí ndacu iní ñáhá-ndó xii-í, dico ñá ðfú sǎ ñà túú ñùhu iní ñáhá-ndó xii-í chi ðicó sá ñǎ ñihí-ndó nàcuáa cada-ndo chindee ñaha-ndo xii-í ní cùu. ¹¹Te ñá ðfú sǎ dúhá càháⁿ-í te caní iní-ndó sǎ cèhí tnúhu-í xii-ndo sǎ ìò ìⁿ sá cùmǎní xii-í, chi yúhú cùu váha-ni iní-í ñùu ìò xii-í àðì ñá túú ìò. ¹²Te xíní-í cunduú ndàhú-í, te xíní-í cunduú cuica-í, te xíní-í caxi-í ndahá xitǎ-í, te xíní-í cuú-í docó, te xíní-í nàcuáa quide-xi oré ñá túú vǎdana ná ndécú ndìhi-o, te xíní-í nàcuáa quide-xi oré xidó ndécú ndìhi-o. Te ducaⁿ ñí cutúha-í quidè-í cuendá nchaa nàcuáa ta yǎha-í véxi. ¹³Te nchaa ndàcu-í quidè-í chi Xítohó Jesucristú chindèe ñaha-gá xii-í. ¹⁴Te nchòhó ïo váha ní quide-ndo ñí cundàhú iní ñáhá-ndó xii-í ní chindee ñaha-ndo vitna ndecu ndìhi-í tnúndòho.

¹⁵Te nchòhó cue ñáyiú ñuú Filipú sa ñaha-ndo nacuáa ní cuu cútnàhá ní ñuúgǎ-í càháⁿ-í tnúhu Xítohó Jesucristú

distritú Macèdoniá, te cútnàhá ní ndee-í distritú-áⁿ te ðiu tnahí-ni nchòhó ní taxi-ndo sǎ ndúú tǎhù-í, te nchaa ñáyiú ndècu ichi Xítohó Jesucristú dava-gá xichi ñá túú tnahí ní chindee ñahá-yu xii-í. ¹⁶Te cuèi cútnàhá ní xíndecu-í ñuú Tesalónicá titní xito ní tendaha-ndo sǎ ndúú tǎhù-í sǎ ñí cutnùní iní mée-ndó ñí xini ñùhu-í. ¹⁷Te vǎ caní iní-ndó sǎ sǎ dúhá càháⁿ-í te cuiní-í nándi-gá taxi tǎhú-ndó, te duha càháⁿ-í chi Yá Ndiöxí ïo-gá vǎi sǎ váha cada ñaha-gǎ xii-ndo sǎ dúcáⁿ quide-ndo. ¹⁸Te ní xidó vǎi nchaa sǎ xíní ñùhu-í ndécú ndìhi-í vitna, te ducaⁿ ïo vǎi sǎ ndécú ndìhi-í ní cuu chi ní tendaha tucu-ndo sǎ ndúú tǎhù-í véxi ndihi té Epafrodítú. Te tǎhú-a cùu-xi datná ìⁿ tǎhú sǎ ñí sáha-ndo mée Yá Ndiöxí, te cùu vii cuu váha iní-gá sǎ dúcáⁿ ñí quide-ndo. ¹⁹Te núu ná cùú sǎ xíní ñùhu-ndo, te mee Yǎ Ndiöxí ïo vǎi taxi-gá chi ïo vǎi sǎ ndécú ndìhi-gá, te ducaⁿ càda-gá chi ndècu ndìhi-o Xítohó Jesucristú. ²⁰Te vitna nchaa-o chǐ ná cèhí-ó sǎ ïo càhnu cuu Tátá-ó Dütú Ndiöxí ñí caa ñí quǐhⁿ. Te ducaⁿ na cunduú.

Tnúhu ndée núú ñí ndìhi-ná

²¹Te cúñaha-ndo sǎ ïo na càda ndee iní nchaa ñáyiú ndècu ichi Xítohó Jesucristú, ñáyiú cùu cuendá Yǎ Ndiöxí. Te tnahá nchaa ñáyiú xíndecu ichi Xítohó Jesucristú ndécú ndìhi-í quidé ndèe iní ñáhǎ-yu xii-ndo. ²²Te nchaa ñáyiú cùu cuendá Yǎ Ndiöxí xínú cuèchi vehe té Cèsár tée yǐndaha cuéhé nàcióⁿ quidé ndèe iní ñáhǎ-yu xii-ndo, ndihi nchaa dava-gá ñáyiú cùu cuendá-gá.

²³Te Xítohó Jesucristú ïo na chindee chitúu ñaha-gǎ xii-ndo nchàa-ndo. Te ducaⁿ na cunduú. Te ïo chí cǎdá ndèe iní-ñǎ vitna.

TUTÚ NÍ CADÚHA TĒ PĀBLÚ QUIHĪⁿ NDAHA ÑÁYIU NUÚ CÒLOSÁ

**Té Pāblú cādūha-dé tutú quihĪⁿ
ndaha ñáyiū x̄ndecu ichi Xítohó
Jesucristú ndécú ñúú Còlosá**

1 Yúhú té Pāblú ní tendaha ñaha Yá Ndiõxí cāháⁿ-í tnúhu Xítohó Jesucristú núú ñáyiū chi ducaⁿ cuiní méé Yá Ndiõxí cunduu, te cādúha-í tutú-a ndihi té Timùteú ²cuendá daquixi-í ndaha nchòhó ñáyiū ñúú Còlosá, ñáyiū cùu cuendá Yá Ndiõxí, ñáyiū quide ndáá ndécú ichi Xítohó Jesucristú, te xicáⁿ táhù-í núú Tātá-ó Dütú Ndiõxí sá ïo na chindee chitúu ñaha-gá xii-ndo, te ducaⁿ ndì nduú-gá ná cādá te ïo váha cuu iní-ndó cùndecu-ndo.

**Té Pāblú cāháⁿ ndihi-dé Yá Ndiõxí
cuendá ñáyiū sàndáá iní
ñáhá x̄i Xítohó Jesucristú**

³Te ducaⁿ-ni cāháⁿ ndihi-ndí Yá Ndiõxí Yaá cúu Tātá Xítohó Jesucristú ndacáⁿ táhù-ndí núú-gá cuendá nchaa nācuáa quide-ndo ndecu-ndo, ⁴chi nihí-ndí tnúhu sá ïo sàndáá iní-ndó Xítohó Jesucristú, te ducaⁿ ïo cùu iní-ndó nchaa ñáyiū cùu cuendá Yá Ndiõxí. ⁵Te ducaⁿ quide-ndo chi sàndáá iní-ndó sá ndúú táhù-ndó cùndecu-ndo núú ndécú Xítohó Jesucristú, te tnúhu-áⁿ ní nihí-ndó cùtnàhá ní x̄indedóho-ndo tnúhu ndáá tnúhu Xítohó Jesucristú. ⁶Te tnúhu Xítohó Jesucristú tá x̄ité nuu-xi nihí ñuyú cuáháⁿ. Te vai ñáyiū ta sàndáá iní-yu cuáháⁿ, te ta quidé-yu mee-ni sá vāha cuáháⁿ ndécū-yu ichi-gá. Te nchòhó chi ndéé cùtnàhá ní tecú dóho-ndo tnúhu-gá ní quesaha-xi ta cùu vai ñáyiū ñúú-ndó tá quide ndáá-yu núú-gá

cuáháⁿ. Te dàvá-áⁿ ní cutnùní ndáá ndisa iní-ndó sá Yá Ndiõxí ïo chindee chitúu ñaha-gá xii-ndo. ⁷Te ducaⁿ ní dánèhé ñáhá té Ēpafrás téé ïo cùu iní-ndí, chi tnàhá-dé ïo quide ndáá-dé x̄ínú cuèchi-dé núú Xítohó Jesucristú quidé-dé núú-ndí dācuàha ñaha-dé xii-ndo tnúhu-gá. ⁸Te cāchí tnúhu-dé xii-ndí sá ïo cùu iní ñáhá-ndó x̄i-ndí, te ducaⁿ quide-ndo chi Espiritú Yá Ndiõxí ch̄indèe ñaha-xi xii-ndo.

⁹Te ndéé cùtnàhá ní nihí-ndí tnúhu nācuáa quide-ndo ndecu-ndo ndéé dàvá-áⁿ ní ngúita-ndí ñá túú dàña ndee-ndí xicáⁿ táhù-ndí núú Yá Ndiõxí cuendá-ndó sá Espiritú-gá ná tàxi-xi nchaa-gá sá cūmāni quiní tnùnī-ndó, te ducaⁿ te cutnùní váha-gá iní-ndó nācuáa cuiní Yá Ndiõxí cada-ndo. ¹⁰Te sá dúcáⁿ te ndacu-ndo cāda-ndo mee-ni sá vāha dàtná cuiní Xítohó Jesucristú cada nchaa ñáyiū ndècu ichi-gá. Te ducaⁿ ïo nduu vétú iní-gá te núu na cāda-ndo nchaa núú sá vāha. Te ducaⁿ ïo-gá cuita cutnùní iní-ndó nchaa nācuáa cuiní Yá Ndiõxí cada-ndo. ¹¹Te mee-gá cúu-gá Yaá ïo cùnūu, te diu-gá ïo chindee ñaha-gá xii-ndo, te cudí iní-ndó cuéi nāndi na cāda ñaha ñáyiū xii-ndo sá cuendá-gá, te ducaⁿ ïo cunduu cāhnu iní-ndó. ¹²Te ndacáⁿ táhù-ó núú Dütú Ndiõxí chi ní quide túha ñaha-gá xii-o cuendá nduu táhù-ó cùndecu-o ndihi nchaa dava-gá ñáyiū ȳndaha-gá x̄ndecu núú cāndò canine ñá túú tnàhi-gá ni ñiⁿ cuèchi ïo. ¹³Te diu-gá ní quide ní dāñá-ó nchaa ichi cuehé ichi duha núú táxi tnùnī yucu ñāvāha, te ní nachihi ñaha-gá xii-o ndàha Déhe-gá Yaá ïo cùu iní-gá. ¹⁴Te Déhe-gá ní x̄ihí-gá cuendá sá nchóó cācu nihnu-o núú ùhú núú ndàhú, te ní quide cāhnu iní-gá nchaa sá cuèhé sá dúhá ní quide-o.

**Ñáyiú cùu ììⁿnuu ndìhi Yá Ndiòxí
cuèndá sá ñí xíhí Xítohó Jesucristú**

¹⁵Te Yá Ndiòxí cúú-gá Yaá vá cúú quíní-ó dico Xítohó Jesucristú chi ní quixi túu-gá ñuyúú-a, te ní quide-gá nchaa nàcuáa sàni iní-gá. Te dàtná-ni sàni iní-gá te ducaⁿ sàni iní Yá Ndiòxí, te Yaá-áⁿ ducaⁿ-ni ndècu-gá ndéé cút-nàhá vátá ngáva-gá ñuyúú. ¹⁶Te Xítohó Jesucristú ní quide-gá núú Yá Ndiòxí ní cadúha-gá nchaa sá íó andiu ndìhi nchaa sá íó ñuyúú-a, te ní cadúha-gá nchaa sá cúú quíní núú-ó cùndehe-o, ndìhi nchaa sá vá quíní tñàhí-o, ndìhi nchaa espíritú cùnù vihi xinu cuechi núú Yá Ndiòxí, ndìhi nchaa dava-gá espíritú xínú cuèchi. Te nchaa ní cadúha Xítohó Jesucristú chi ducaⁿ ñí cachí Yá Ndiòxí cunduu. Te ducaⁿ ñí cachí Yá Ndiòxí cunduu cuèndá nchaa cuu-xi mee-ni sá vâha sá cúú-xí Xítohó Jesucristú. ¹⁷Te Xítohó Jesucristú ducaⁿ-ni ndècu-gá ndéé cút-nàhá vátá ngáva-gá ñuyúú-a, te diu núú ndáhá-gá cándòdo ñuyúú-a, ndìhi andiu, ndìhi nchaandi túhú sá íó. ¹⁸Te diu Xítohó Jesucristú cùnù-gá yíndàha ñaha-gá xii nchaa nchoo ñáyiú ndècu ichi-gá, te diu-gá quídé-gá ndécú vâha-o núú-gá. Te núú ncháá ñáyiú ndoto diu-gá cúú-gá Yaá ío càhnu cuu sa ní ndoto, te sá dúcáⁿ ñí ndoto-gá te xíáⁿ cúú-gá Yaá ío tàxi tñuní nchaandi túhú sá íó ñuyúú-a ndìhi andiu. ¹⁹Te ducaⁿ ío cùnù-gá táxi tñuní-gá chi ndáá sá ììⁿ-ni cuu-gá ndìhi Yá Ndiòxí. ²⁰Te Xítohó Jesucristú ní xíhí-gá núú cùrúxí, chi ducaⁿ ñí cuíní Yá Ndiòxí cunduu cuèndá sá vá yòo ììⁿ-gá cuu úhú iní ñáhá xii-gá cuèi ñáyiú xíndecu ñuyúú-a, te cuèi cue espíritú ndécú àndiu.

²¹Te nchòhó cút-nàhá vátá cùndècu-gá-ndó ìchi Xítohó Jesucristú ñá túú tñàhí ni xò cáháⁿ ndìhi-ndo-gá, chi mee-ni ñí xóo cuu úhú iní-ndó-gá, te mee-ni nchàa sá cuèhé sá dúhá ñí xóo

cunuu ñí xóo cada-ndo ni cùu, dico Xítohó Jesucristú ní quide-gá ní tñahá tñúhu-ndo ndìhi Yá Ndiòxí vitna. ²²Chi diu cuèndá-áⁿ ñí xíhí Xítohó Jesucristú núú cùrúxí cuèndá sá nchóo ndùu ndoo nduu nine iní-ó ngündecu-o núú Yá Ndiòxí, te ducaⁿ te ñá túú tñàhí-gá ná cumání-ó núú-gá, te vá yòo ììⁿ-gá cachí sá nchóo ndècu cuèchi-o. ²³Te núú vá dàhá ndèé-ndó quíndáá iní-ndó Xítohó Jesucristú, te cundecu-ni-ndo ìchi-gá, te vá cání iní-ndó dàña-ndo tñúhu ndee ìní ní taxi-gá ndécú ndìhi-o. Te nchaa tñúhu-gá-áⁿ tá xíté nuu-xi nihií ñuyúú cuáháⁿ, te diu-ni tñúhu-áⁿ càháⁿ yúhú té Pàblú dánèhé-í ñáyiú.

**Té Pàblú yíhí díquí-dě cáháⁿ-dé
tñúhu Xítohó Jesucristú núú
ñáyiú ndècu ichi-gá**

²⁴Te vitna ío cùdíí ìní-í ndóhò-í cuèndá-ndó, chi Xítohó Jesucristú ío ní ndoho-gá cuèndá-ó, te tñàhá yúhú ndóhò-í cuèndá nchaa ñáyiú ndècu ichi-gá, dico vitna cùmání-gá ndoho-í cuèndá-yu. ²⁵Te Yá Ndiòxí ní cachí-gá sá yúhú quíhi díquí ñáhá-í xii nchaa nchòhó ñáyiú ndècu ichi-gá cuèndá danèhé ñáhá vâha-í xii-ndo tñúhu-gá cuèndá cuu-xi sá vâha sá cúú-xí-ndó. ²⁶Te nchaa tñúhu sá dánèhé ñáhà-í xii-ndo ñà túú ní tècú dóho nchaa ñáyiú ní xíndecu ndéé sanaha, te mee-gá ní cuíní-gá sá ncháá nchò ñáyiú yíndaha-gá vitna cundecu ndìhi-o tñúhu-áⁿ. ²⁷Te mee-gá ní cachí-gá sá dátúu-gá nchaa tñúhu sá ío vii ío vâha cuáháⁿ núú nchàa ñáyiú yíndaha-gá. Te tñúhu-áⁿ cúú-xí cuèndá tñàhá nchaa nchòhó ñáyiú ñá túú cùu ñáyiú isràèl. Te tñúhu-áⁿ dánèhé ñáhá-xí xii-ndo sá Xítohó Jesucristú ndécú ndìhi ñaha-gá xii-ndo. Te cuèndá xíáⁿ ní ngündecu ndìhi-ndo tñúhu ndee ìní cundecu-ndo ndìhi-gá ni caa ni quíhíⁿ.

²⁸Te nchúhú mee-ni cuendá Xítohó Jesucristú cãháⁿ váha-ndí, te däsahú-ndí ñáyiú nãcuáa cadá-yu. Te váha vihi danehé-ndí nchaa ñáyiú nãcuáa tecú tnùní-yu tnúhu-gá, te ducaⁿ dānehé-ndí-yu nãcuáa cundáá-yu núú Yã Ndiöxí, te ducaⁿ chi tnáhá tnúhu-yu ndihi Xítohó Jesucristú. ²⁹Te cuendá xíãⁿ ío ndücu ndee-í quidè-í chiúⁿ Xítohó Jesucristú, te mee-gã ío chindee ñaha-gã xii-í núu xíãⁿ ndácü-í quidè-í chiúⁿ-gã.

2 Te cuiní-í sá nchòhó cutnùní iní-ndó sã ïo sàni iní-í cuendá-ndó, ndihi cuendá nchaa ñáyiú ndècu ñuú Laodiceá, ñáyiú xindecu ichi Xítohó Jesucristú. Te ducaⁿ-ni ïo sàni iní-í cuendá nchaa ñáyiú vátá quiní ñáhá-gã xii-í. ²Te cuiní-í sá nchòhó ndihi nchaa ñáyiú-ãⁿ ío nducu ndèe-ndo canchicúⁿ nihnu-ndo ìchi Xítohó Jesucristú, te ío cuu iní tnáhá-ndó, te ducaⁿ cùu ìⁿnuu-ndo cundecu-ndo. Te cuiní-í sá nchòhó ndihi dava-gã ñáyiú-ãⁿ ío váha sáá sá xiní tnùní-ndó cuendá tecú tnùní-ndó nchaa nacuáa ndüu cuendá Xítohó Jesucristú chi ío ndüu yuhu ni cuu, dico vitna ní dátüu-gã núú-ó. ³Te Xítohó Jesucristú néhé váha-gã nchaa tnúhu sá ïo xiní ñuhu-xi tecú tnùní-ó. ⁴Te duha cãháⁿ-í chi cuiní-í sá vã quindáá iní-ndó ni ìⁿ tnúhu cãháⁿ nchaa ñáyiú cuiní dandàhú ñáhá xii-ndo cuéi ío váha cãháⁿ-yu. ⁵Te cuéi ñá túú ndècu ndihi ñaha-í xii-ndo dico ducaⁿ-ni ïo ñuhu iní ñáhà-í, te ío cùdí ìní-í chi nihí-í tnúhu sá ïo cùu ìⁿnuu-ndo ndecu-ndo, te ñá túú dàña ndeé-ndó sãndáá iní-ndó Xítohó Jesucristú.

⁶Te dàtná-ni ní sãndáá iní-ndó Xítohó Jesucristú, te ducaⁿ-ni quindáá iní-ndó-gã canchicúⁿ nihnu-ndo ìchi-gã. ⁷Te ni yühu ni iní-ndó cãchicúⁿ nihnu-ndo ìchi-gã, te ducaⁿ cuíta cutnùní-gã iní-ndó nchaa nacuáa cãháⁿ-gã quíhíⁿ. Te vá dãná ndèc

tnáhí-ndo quindáá iní-ndó nchaa tnúhu sá ni dānehé ñáhá cuè téé cãháⁿ tnúhu-gã xii-ndo. Te xiní ñuhu-xi ndacáⁿ táhú vihi-ndo núú Yã Ndiöxí cuendá nchaa tnúhu-ãⁿ.

Ñáyiú ío váha tnáhá tnúhu ndihi Xítohó Jesucristú

⁸Te ío quíhi iní-ndó cundecu-ndo chi xica cuu ñáyiú cuiní dandàhú ñáhá xii-ndo, te ñáyiú-ãⁿ cãháⁿ-yu mee-ni nchaa tnúhu ní cahu iní nchaa cue téé ñuyíú-a, te nchaa tnúhu-ãⁿ ñã túú vè-dana nandíhi-xi. Te ducaⁿ quidè-yu chi nchicúⁿ nihnu-ní-yu nchaa nãcuáa ní xóo cada ñáyiú ní xindecu ndéé sanaha. Te cãháⁿ-yu nãcuáa sàni iní yucu ñävãha, te ñá túú cãháⁿ-yu nãcuáa cuiní méé Xítohó Jesucristú.

⁹Te Xítohó Jesucristú cúu-gã ìⁿ ñáyiú dico ìⁿ-ni cùu-gã ndihi Dútú Ndiöxí. ¹⁰Te nchòhó chi ñá túú tnáhí-gã ná cúmãní-ndó núú-gã chi ndècu ndihi-ndo Xítohó Jesucristú. Te ío cùnūu-gã te tàxi tnùní-gã nchaa núú cuè espíritú cùnūu. ¹¹Te mee-gã ní ndada ndoo ní ndada nine-gã iní-ndó chi ní ngún-decu ndihi-ndo-gã te ducaⁿ ñã túú-gã ndécú-ndó ìchi cuehé ichi duha, te cada iní-ndó sã ni ngún-decu ndihi-ndo ìⁿ seña, chi ní ndada ndoo ní ndada nine-gã iní-ndó, dico ñá díú ìⁿ-ni cuu-xi ndihi seña sá sãha cue téé isràél ñii-güedé. ¹²Te nchòhó sa ní sandute-ndo te cada iní-ndó sã dàtná tnúhu sá ni xihí-ndó ndihi Xítohó Jesucristú, te ní nguindüxi-ndo ndihi-gã, te ní ndoto-ndo ndihi-gã, te ducaⁿ càda iní-ndó chi ñá túú-gã ndécú-ndó ìchi cuehé ichi duha. Te ducaⁿ chi sãndáá iní-ndó nchaa nacuáa quide Yã Ndiöxí, te diu-gã ní dándótó-gã Xítohó Jesucristú. ¹³Te nchòhó cùtnáhá ndécú-ndó ìchi cuehé ichi duha cùu-ndo datná ñáyiú ní xihí, chi ñá túú tnáhá tnúhu-ndo ndihi Yã Ndiöxí ní cùu, te ni ñã díú ñáyiú is-

ràel cúu-ndó. Te Yá Ndiöxí ní cachí-gá sá nchóó ío váha tnahá tnúhu-o ndíhi Xítóhó Jesucristú vitna. Te ducaⁿ ní quide-gá chi sa ní quide cànno iní-gá nchaa sá cuèhé sá dúhá ní xóo cada-o. ¹⁴Te vitna duuⁿ duuⁿ ñá túú-gá cuéchi-o ndècu núú-gá. Te nchoo ñà túú cuiní-ó càda-o nacuaá càháⁿ-gá, te cuèdá xíáⁿ ío ndècuéchi-o, te vài nacháhu-o núú-gá ní cùu. Te vitna ñá túú-gá ni ìⁿ cuéchi-o ndècu núú-gá, chi diu cuèdá-áⁿ ní xíhí Xítóhó Jesucristú núú cùrúxí. ¹⁵Te sá dúcáⁿ ní xíhí Xítóhó Jesucristú núú cùrúxí, te duuⁿ duuⁿ ní dáquée tíhú-gá sácufhná ndíhi nchaa espíritú cúndíhi-xi, te ní quendóo canúú-xi, te mee-gá ío cùnno-gá táxí tnúní-gá.

Nanducu nihnu-o mee-ni sá vaha cächí Xítóhó Jesucristú

¹⁶Te núu dava ñáyiú xícuehé ñáhá-yu xii-ndo cuèdá sá ñà túú xèxi-ndo xíhi-ndo datná quidé mèe-yu te vá cáda cuèdá-ndó, te ni vâ cáda cuèdá-ndó te núu xícuehé ñáhá-yu xii-ndo cuèdá sá ñà túú cãnehe íí-ndó vico quide meé-yu núú cuiá núú cuiá, ndíhi vico quidé-yu ndi tnahá yóó, ndíhi cuèdá sá ñà túú cãnehe íí-ndó ndúu ndetatú-yu. ¹⁷Te nacuaá quidé-yu ndi tnahá òré quidé-yu nchaa vico-áⁿ, ndíhi nacuaá quidé-yu ndi tnahá nchaa nduu cãnehe íí-yu-áⁿ, te cada iní-ó sã sã quidé-yu-áⁿ dãnèhé núú ñáhá-xí nacuaá cada Xítóhó Jesucristú núú cuháⁿ núú vèxi. ¹⁸Te vá quindáá iní-ndó ni ìⁿ tnúhu càháⁿ ñáyiú cächí sá cuíta nihnu-ndo cuèdá sá ñà túú tnèi-ndo tnúhu càháⁿ-yu, chi cächí-yu sá ío xini ñuhu-xi cada cahnu-o nchaa cue espíritú xínú cuèchi núú Yá Ndiöxí, te ni yùhu ni iní-ó cãnehe-o sá yíñùhu núú-xi. Te ñáyiú-áⁿ cächí-yu sá ndàá càháⁿ-yu chi dàcoto ñaha saní-yu nacuaá cáháⁿ-yu, te ío quide cahnú-yu mèe-yu cuèdá nchaa sá saní ìní mèe-yu quidé-yu, te ñà túú vè-

dana nândíhi nchaa sá quidé-yu. ¹⁹Te nchaa ñáyiú ducaⁿ xíquide-áⁿ ñà túú tnàhá tnúhu-yu ndíhi Xítóhó Jesucristú. Te mee-gá cúú-gá Yáá cúnno taxi tnuní ñáhá-gá xii nchaa nchoo ñáyiú ndècu ichi-gá, te chindee ñaha-gá xii-o ndècu-o ichi-gá, te mee-gá quidé-gá cúú ìⁿnuu-o ndecu-o, te ta quide-o nchaa nacuaá cuiní Yá Ndiöxí cuháⁿ.

²⁰Te nchòhó cúú-ndó dàtná ñáyiú ní xíhí ndíhi Xítóhó Jesucristú cuèdá sá vâ cãncìcúⁿ nihnu-gá-ndó nacuaá càháⁿ ñáyiú ñà túú ndècu ichi-gá. Te núu ducaⁿ ña, ζte ná cuèdá tníí-ní-ndó tnúhu càháⁿ ñáyiú-áⁿ te quide-ni-ndo datná quidé-yu? ²¹Chi ñáyiú-áⁿ cächí-yu sá ío sá ni vâ cúú tèe ndaha-o, te dava ni vâ cúú càxi-o, te dava ni vâ cúú tnèi-o. ²²Te nchaa xíáⁿ, núú nèhé chiúⁿ-ni-o ndíhi nihnu-xi. Te nchaa sá dúcáⁿ càháⁿ-yu-áⁿ cúú-xí mèe-ni sá ní cahu iní mèe nchaa ñáyiú ñuyúú-a nacuaá cada-yu cundecú-yu. ²³Te nchaa tnúhu càháⁿ-yu-áⁿ sánno sá cúú-xí ìⁿ tnúhu càháⁿ ìⁿ tée ío váha sàá díquí-xi, chi cächí-yu sá cáda cànno-o Yá Ndiöxí nacuaá véxi iní mèe-ó, te cunduu ndàhú iní-ó dico ñà túú dãnèhé ñáhá-yu nacuaá tàú-xi cunduu. Te cächí tucú-yu sá cáda ũhú-ó mèe-o, chi ducaⁿ cuiní Yá Ndiöxí cada-o cächí-yu. Te nchaa xíáⁿ ñà túú vè-dana chindee ñaha-xi xii-o cuèdá sá vâ táxí tnúní ñáhá ni ìⁿ sá cuèhé sá dúhá sàni iní-ó.

3 Te nchòhó cada iní-ndó sã ní xíhí-ndó ndíhi Xítóhó Jesucristú te ní ndoto-ndo ndíhi-gá, núu xíáⁿ tàú-ndó càda-ndo nchaa sá vaha dàtná cuiní mèe-gá chi mee-gá núcõo-gá xio cùha Dútú Ndiöxí chi tnàhá-gá ío cùnno-gá. ²Te ío cuhuⁿ iní-ndó nchaa sá vaha cächí Xítóhó Jesucristú nduu táhú-ndó cundecu ndíhi-ndo, te vá cúhúⁿ ìní-ndó mèe-ni nchaa sá ío ñuyúú-a. ³Te ducaⁿ càda-ndo chi cùu-ndo datná ñáyiú ní xíhí ndíhi Xítóhó Jesucristú, chi

ñá túú-gă ndécú-ndó ìchi cuehé ichi duha. Te Yá Ndiöxí néhé cuendá ñáhá-gă xii-ndo chi tnàhá tnúhu-ndo ndìhi Xítohó Jesucristú. ⁴Te Xítohó Jesucristú cúú-gă Yaá ndécú ndìhi ñaha xii-o vitna, te sáá nduu quèe túú ndìhi ñaha-gă xii-o àndiu, te tnàhá-ó ïo cuunu-o ndìhi-gă.

**Duuⁿ duuⁿ daña-o nchàa sá
cuèhé sá dúhá ñùhu iní-ó
te cada-o mèe-ni sá vâha**

⁵Te duuⁿ duuⁿ daña-ndo nchàa sá cuèhé sá dúhá ñùhu iní-ndó. Te nchaa nchòhó cue téé vâ càháⁿ ndìhi-ndo ñáyiú òhí te núú ñá dífú ñàdihí-ndó cùú-yu, te ducaⁿ-ni nchàa nchòhó cue ñáyiú òhí tucu vâ càháⁿ ndìhi-ndo cuè téé te núú ñá dífú yìi-ndo cuu-güedé, te nchaa-ndo vâ cání-gă iní-ndó càda-ndo ni ìⁿ sá cuèhé sá dúhá ndìhi tnaha ñáyiú-ndo. Te vâ cání cuèhé cani duha-gă iní-ndó sá cúú-xí-ndó ndìhí-yu, te vâ cání-gă iní-ndó nì ìⁿ sá cuèhé sá dúhá, te ni vâ xíhó-ndó ìⁿ sá ndécú ndìhi tnaha ñáyiú-ndo, chi núú ducaⁿ na càda-ndo xiho-ndo sá ndécú ndìhí-yu te ìⁿ-ni cùu-ndo ndìhi ñáyiú chíñuhu nchaa sá càchí-yu cùu ndiöxí te ñá ndàá sá ndiöxí cúú nchàa xíáⁿ. ⁶Te nchaa ñáyiú ducaⁿ xiquide ío dandòho ñaha Yá Ndiöxí xí-yu na sáá nduu tnúndòho tnúhu ndàhú, chi ñá túú sàndáá iní ñáhă-yu xii-gă. ⁷Te nchòhó cútnàhá ní xíndecu-ndo ìchi cuehé ichi duha, te tnàhá-ndó nì xóo cada-ndo dàtná quidé nchàa ñáyiú-áⁿ. ⁸Te vitna duuⁿ duuⁿ daña-ndo nchàa sá ná càchí tnúhu-í-a: Vâ cúdeéⁿ-gă-ndó, te ni vâ cúnđuú líhli-gă iní-ndó, te ni vâ cúú ùhú-gă iní-ndó tnàha ñáyiú-ndo, te ni vâ cùcuèhé-gă-ndó-yu, te ni ìⁿ-gă tnúhu cuèhé vâ càháⁿ-ndó. ⁹Te ni vâ dácuàndehnde-gă-ndó, chi nchòhó sa ní dáñá-ndó nchàa ichi cuehé ichi duha, te ñá túú-gă sání cuèhé sání òha

iní-ndó nă cada-ndo vitna datná ní xóo cada-ndo. ¹⁰Te vitna nchòhó ní nduu-ndo ñáyiú vâha, te uuⁿ-gă tá cùt-nuní iní-ndó nchàa nacúaá cuiní Yá Ndiöxí cada-ndo, te ducaⁿ ta ndücu ndee-ndo quide-ndo mee-ni sá vâha dàtná quidé mèe-gă. ¹¹Te vitna ní ngún-decu ndìhi-ndo Xítohó Jesucristú, te vâ cádá cuendá-gă-ndó núu cùu-ndo ñáyiú isràél àdi ñá túú cùu-ndo, te ni vâ cádá cuendá-ndó núu cùu-ndo ñáyiú ní ngún-decu sèñá ñii-xi àdi ñáhá, te ni vâ cádá cuendá-ndó núu cùu-ndo ñáyiú véxi ñúú xíca, te ni vâ cádá cuendá-ndó núu cùu-ndo ñáyiú cùu neñúú, te ni vâ cádá cuendá-ndó núu cùu-ndo ñáyiú ñá túú tnàhí dàñá quee núú chíúⁿ pàtróóⁿ-xi, te ni vâ cádá cuendá-ndó núu cùu-ndo ñáyiú dàñá quée núú chíúⁿ pàtróóⁿ-xi, chi Xítohó Jesucristú cúnüu-gă ndécú ndìhi ñaha-gă xii-o nchàa-o.

¹²Te Yá Ndiöxí ní dáquée òhí ñaha-gă xii-ndo cuendá cundecu-ndo ndìhi-gă, te vitna cùu-ndo ñáyiú quide ndáá ndécú ìchi-gă. Te mee-gă ío cùu iní ñáhá-gă xii-ndo núu xíáⁿ tàú-ndó cùndahú iní tnàhá-ndó, te ío vâha cuu iní-ndó chindee tnaha-ndo, te cuu-ndo ñáyiú ndàhú iní-xi, te ío vii ío vâha cuu iní-ndó cùndecu ndìhi tnaha-ndo, te ío càhnu cunduu iní-ndó cuendá nchaa sá quidé ñaha ñáyiú xii-ndo. ¹³Te ducaⁿ cànehe-ndo tnúhu càhnu iní núú ndi mèe-ndo nacúaá ndècu-ndo ìchi-gă, te cada càhnu tucu iní-ndó núu ná cúú sá cùmání núú tnàhá-ndó. Te dàtná ní quide càhnu iní Xítohó Jesucristú nchaa sá ñá túú vâha ní xóo cada-ndo ducaⁿ càda-ndo cada cahnu iní-ndó nchàa sá cùmání núú tnàhá-ndó ndècu-ndo. ¹⁴Te xini ñuhu vihi-xi sá ío cuu iní tnàhá-ndó cùndecu-ndo, chi núú ducaⁿ na càda-ndo, te quide-ndo nchaa dava-gă sá càháⁿ-í, te ñá túú tnàhí-gă ná cùmání-ndó. ¹⁵Te daña-ndo sá Yá Ndiöxí ná chindee ñaha-gă nàcuáa

ío váha cuu iní-ndó cùndecu-ndo, chi diu cuèndá-áⁿ nǐ cáháⁿ ñáhá Yă Ndiöxí xii-ndo cuèndá cuu ìⁿnuu-ndo ndìhi nchaa dava-gá ñáyi ndècu ichi-gá, te ducaⁿ-ni ïo ndacáⁿ táhú-ndó núú-gă.

¹⁶Te ío cuhuⁿ iní-ndó tnúhu Xítóhó Jesucristú, te ío váha cuáha-ndo cuèndá năcuáa cǎháⁿ tnúhu-gá te ducaⁿ dănehé náhá-ndó. Te ío cáháⁿ dóho tnàha-ndo nacuáa cada-ndo cànchicúⁿ niñnu-ndo càda-ndo nchaa nacuáa cǎháⁿ tnúhu-gá, te cata-ndo ndùdú ndèè núú tütú Yă Ndiöxí, ndìhi nchaa dava-gá ndudú sá xini méé-ndó xita-ndo te nchaa xǎⁿ cata-ndo chiñuhu-ndo Yă Ndiöxí. Te òré xítá-ndó te ni yùhu ni iní-ndó ndacáⁿ táhú-ndó núú-gă. ¹⁷Te cuhuⁿ iní-ndó Xítóhó Jesucristú òré sání ìní-ndó càda-ndo ìⁿ chiuⁿ àdi ná tnúhu cuiní-ndó cǎháⁿ-ndó, te diu-ni-gá cuhuⁿ iní-ndó. Te xini ñuhu-xi ndacáⁿ táhú-ndó núú Yă Ndiöxí, te diu-ni Xítóhó Jesucristú chindee ñàha-gá xii-ndo ndacáⁿ táhú-ndó núú Tătá-ó Dütú Ndiöxí.

**Năcuáa tàù ñáyi ndècu ichi
Xítóhó Jesucristú cadá-yu
sá cúú-xí ndì meé-yu**

¹⁸Te nchaa nchòhó ñáyi dǐhí ñáyi ndècu yii-xi quindáá iní-ndó yìi-ndo, chi ducaⁿ tàù-xi cada nchaa ñáyi dǐhí ndécú ichi Xítóhó Jesucristú. ¹⁹Te nchaa nchòhó cue téé ndècu ñadihí-xi cuu iní-ndó ñadihí-ndó, te vá cǔcuèhé-ndö-yu. ²⁰Te nchaa nchòhó ñáyi ndècu tátá-xi ndìhi năná-xi quindáá iní-ndö-yu, chi núu ducaⁿ na càda-ndo te ndüu vétú iní Yă Ndiöxí. ²¹Te nchaa nchòhó ñáyi cùu tátá ndìhi năná vá dásátú-ndó ìni cue déhe-ndo, chi núu ducaⁿ na càda-ndo te ni vă quíxí-gă iní-güexi cada-güexi sá vâha. ²²Te nchaa nchòhó ñáyi xinu cuechi quindáá iní-ndó nchàa ñáyi cùu patróⁿ-ndó, te ni yùhu ni iní-ndó càda-ndo nchaa chiuⁿ tahú-yu

cuèi òré ndécú-yu àdi oré ñá túú-yu, te ñá díú òré-ni ndèhé-yu cada-ndo cuèndá-ni sá cuiní-ndó cùdiu-ndo núú-yu, chi cada-ndo sá néhé-ndó sá yññuhu núú Xítóhó Jesucristú. ²³Te nchaa chiuⁿ sani iní-ndó càda-ndo te cada-ndo ni yuhu ni iní-ndó, te sá dúcáⁿ càda-ndo-áⁿ te cada-ndo cuèndá sá xínú cuèchi-ndo núú Xítóhó Jesucristú te ñá díú núú ñáyi ñuyíú-a xinu cuechi-ndo. ²⁴Te nchòhó sa nàha-ndo sá Xítóhó Jesucristú taxi-gá sá ndúú tǎhú-ndó te núu ducaⁿ na càda-ndo, chi cùu-ndo ñáyi xinu cuechi núú-gă. ²⁵Te nchaa ñáyi quide nchaa sá cuèhé sá dúhá nàcháhu-yu núú Yă Ndiöxí cuèndá nchaa sá quidě-yu, te mee-gă vá cǎdá cuèndá-gá cuèi ná ñáyi cùu-yu, chi nchaa-yu nacháhu-yu nchaa sá ñà túú vâha quidě-yu núú-gă.

4 Te nchaa nchòhó ñáyi cùu patróⁿ cuu-ndo ñáyi váha, te cada-ndo nchàa nacuáa tàù-xi cunduu ndìhi nchaa ñáyi xinu cuechi núú-ndó, te cunaha-ndo sá àndiu ndecu Yaá cúú Xítóhó-ndó tàxi tñuní ñáhá-gă xii-ndo.

²Te nchaa nchòhó ñáyi ndècu ichi Xítóhó Jesucristú, vá dáñá ndèé-ndó cǎháⁿ ndìhi-ndo Yă Ndiöxí, te ío cuhuⁿ iní-ndó-gă òré cǎháⁿ ndìhi-ndo-gă, te òré-áⁿ ïo ndacáⁿ táhú-ndó núú-gă. ³Te cǎcáⁿ táhú-ndó tnàhá cuèndá-ndí núú-gă cuèndá sá díú-gă ná cǎdá te ndacu-ndí cǎháⁿ-ndí tnúhu-gá núú nchàa dava-gá ñáyi, te ducaⁿ cǎháⁿ-ndí tnúhu Xítóhó Jesucristú sá ñă túú ní xindecu ndèé sanaha, te diu cuèndá tnúhu-áⁿ yfñi-í vecaá vitna. ⁴Te cáháⁿ ndìhi-ndo Yă Ndiöxí cuèndá cǎháⁿ-í năcuáa tàù-xi cunduu te tecú tñuní-yu.

⁵Te cada-ndo nchàa nacuáa tàù-xi cunduu sá cúú-xí nchàa ñáyi ñă túú ndècu ichi-gá, te ducaⁿ-ni ïo nducu ndèe-ndo cada-ndo nchaa nacuáa tàù-xi cunduu. ⁶Te cada cuèndá-ndó sá ïo vii ío

váha cunduu tnúhu cáháⁿ ndihi-ndó-yu, te cáháⁿ-ndó ìⁿ tnúhu nàcuáa cuu váha iní-yu, te ío váha cundehe-ndo nàcuáa cunduu tnúhu cúñaha-ndo xii ìⁿ ìⁿ-yu.

Tnúhu ndéé núú nǐ ndihi-ná

⁷Te té Tiquicú tée ío cùu iní-ó ndècu ndihi-o ichi Xítohó Jesucristú, tée-áⁿ cachí tnúhu-dé nchaa nàcuáa cùu ndecu-í. Te tnàhá-dé xínú cuèchi-dé núú Xítohó Jesucristú te ío váha quide ndáá-dé. ⁸Te tendaha-í-dé quixi-dé cachí tnúhu-dé nchaa nàcuáa cùu ndecu-ndí iha, te taxi-dé tnúhu ndee iní cundecu ndihi-ndo. ⁹Te tnàhá tucu té Ònésimú tée ío cùu iní-ó ndècu ndihi-o ichi Xítohó Jesucristú quixi ndihi-dé, te diu-ni tée ñuú-ndó cùu-dé te tnàhá-dé ío váha quide ndáá-dé. Te ndi ndùú-güedé cachí tnúhu-güedé nchaa nàcuáa cùu iha.

¹⁰Te té Arístarcú tée yìhi ndihi-í vecaá quidé ndèe iní ñáhá-dě xii-ndo ndihi té Mácú ñaní prímú tē Bèé. Te sa ñaha-ndo nchaa nacuaá ní cáháⁿ-í cada-ndo quèheⁿ cuendá-ndó tē Mácú, te núu na quixi-dé quixi coto ñaha-dě xii-ndo, te ío váha cuu iní-ndó quèheⁿ cuendá-ndó-dě. ¹¹Te tnàhá tée ñani Jesús, àdi Bustú chi úú ñuú-dé, quidé ndèe iní ñáhá-dě xii-ndo. Te cue tée-a cùu-güedé cue tée isràél ní chitnahá ñáhá-güedě xii-í càháⁿ-ndí núú ñáyu nàcuáa ndíhu ndaha ñaha Yá Ndiöxí xii-yu, te ni ìⁿ-gá ñáyu isràél ñá túú quide datná quidé-güedě. Te ío váha tàxi-güedé tnúhu ndee iní xii-í. ¹²Te tnàhá tée ñuú-ndó tē Ępafrás quidé ndèe iní ñáhá-dě xii-ndo, te cùu-dé tnàhá-dé tée xínu cuechi núú Xítohó Jesucristú. Te ducaⁿ-ni ñi yuhu ñi iní-dé xicáⁿ táhú-dě núú Yá Ndiöxí

cuendá-ndó cuendá sá cáncñícúⁿ nihnu-ni-ndo ìchi-gá, te ducaⁿ te ío váha tecu tnúmi-ndó nchaa nacuaá cuini Yá Ndiöxí cada-ndo, te diu-ni ducaⁿ cáncñícúⁿ nihnu-ndo càda-ndo. ¹³Te yúhú càchí tnúhu ndáá-í xii-ndo sá súmí sàni iní-dé sá mée-ní sá váha cuu xii-ndo cundecu-ndo ndihi nchaa ñáyu xíndecu ichi Xítohó Jesucristú ndécú ñúú Laodiceá, ndihi nchaa ñáyu xíndecu tucu ichi-gá ndécú ñúú Hièrápólis. ¹⁴Te tnàhá té Lùcá tée xini nchaa núu yúcú sá quidé tātna quide ndee iní ñáhá-dě xii-ndo tée ío cùu iní-ó, te tnàhá tucu té Dēmás quidé ndèe iní ñáhá-dě xii-ndo.

¹⁵Te cúñaha-ndo na càda ndee iní nchaa ñáyu ndècu ndihi-o ichi Xítohó Jesucristú ndécú ñúú Laodiceá, ndihi tá Míñfás, ndihi nchaa ñáyu ndècu ichi-gá tàcá vehe-xi dàcuahá-yu tnúhu-gá. ¹⁶Te tutú cádùha-í-a tendaha-í quixi ndaha-ndo, te òré ná ndíhí dàcuaha-ndo te tendaha-ndo quíhíⁿ ndaha ñáyu xíndecu ichi-gá ndécú ñúú Laodiceá cuendá dacuahá-yu tnàhá-yu. Te diu-ni ducaⁿ dàcuaha-ndo tutú tendaha-í quíhíⁿ ndaha ñáyu ñuú Laodiceá òré ná dándixí-yu ndaha-ndo. ¹⁷Te na càchí tnúhu-í xii-ndo nàcuáa cúñaha-ndo xii té Àrquipú, te duha cúñaha-ndo xii-dé: “Yá Ndiöxí ní taxi-gá chiúⁿ quide-n, te ío váha cada cuendá-n càda-n nchaa nacuaá ní cachí-gá”, duha cúñaha-ndo xii-dé.

¹⁸Te yúhú té Páblú ndihi ndaha mee-í tée-í ìⁿ úú tnúhu-a quide ndee iní ñáhá-í xii-ndo, te cunaha-ndo sá yúhú yíhí-í vecaá. Te Yá Ndiöxí ío na chindee chítúu ñaha-gá xii-ndo. Te ducaⁿ na cunduu. Te ío chí cádá ndèe iní-ñá vitna.

TUTÚ DÍHNA NUU NĪ CADÚHA TÉ PÄBLÚ QUIHĪⁿ NDAHA ÑÁYIU ÑUÚ TESÀLÓNICÁ

**Té Páblú ndihi cue tée cùndihi-dé
cádúha-güedé tutú quíhĪⁿ ndaha
ñáyiú xĩndecu ichi Xítohó
Jesucristú ndécú ñuú Tesàlónicá**

1 Yúhú té Páblú cádúha-í tutú-a ndihi té Silvanú, ndihi té Timùteú cuendá daquixi-í ndaha nchòhó ñáyiú ndècu ndihi-ndí ichi Xítohó Jesucristú ndécú ñuú Tesàlónicá, chi cùu ìⁿnuu-ndo ndihi Tátá-ó Dütú Ndiöxí, ndihi Xítohó Jesucristú. Te xicáⁿ táhù-í núú Dütú Ndiöxí, ndihi núú Xítohó Jesucristú sá ìo na chĩndee chitúu ñaha-gă xii-ndo, te ducaⁿ ndĩ nduú-gă ná càda te ío váha cuu iní-ndó cùndecu-ndo.

**Ñáyiú ñuú Tesàlónicá ío váha
sàndáá iní-yu Yá Ndiöxí**

²Te ndi tnahá òré càháⁿ ndihi-ndí Yá Ndiöxí ndàcáⁿ táhù-ndĩ núú-gă sá ìo quide váha-ndo ndècu-ndo, te ducaⁿ xicáⁿ táhù-ndĩ núú-gă sá ná còto ñaha-gă xii-ndo. ³Te ío ndàcáⁿ táhù-ndĩ núú Tátá-ó Dütú Ndiöxí sá ìni yuhu ìni iní-ndó sàndáá iní-ndó-gă, te xĩnu cuechi-ndo núú-gă, te cùu iní tnahá-ndó nàcuáa ndècu-ndo ichi-gă ñuu xĩáⁿ ío xito tnahá-ndo. Te cùtnuní ndáá iní-ndó sã quixí tucu Xítohó Jesucristú ñuu xĩáⁿ ñá túú dàña ndeé-ndó ndètu-ndo-gă. ⁴Te nchòhó ñáyiú ndècu ndihi-ndí ichi Xítohó Jesucristú sa nàha-ndí sá Yá Ndiöxí ío cùu iní ñáhá-gă xii-ndo, te diu-gă ní càháⁿ ñáhá-gă xii-ndo cuendá cundecu-ndo ìchi-gă. ⁵Te cùtnàhá ní dánhé ñáhá-ndĩ xii-ndo tñuhu-gă, chi ñá dũú sã cúú ìní mée-ndĩ ducaⁿ ñĩ dánhé ñáhá-ndĩ xii-ndo, chi mee Espiritú Yá Ndiöxí ní chĩndee ñaha-xi ní càháⁿ-ndĩ ñi yuhu ñi iní-ndí tñuhu-gă

núu-ndó. Te nàha-ndo sá cùtnàhá ní xĩndecu ndihi ñaha-ndĩ xii-ndo ñĩ quide-ndĩ nàcuáa càháⁿ Yá Ndiöxí cuendá sá cúú-xĩ sã váha sá cúú-xĩ-ndó.

⁶Te nchòhó nchìcúⁿ nihnu-ndo quide-ndo vitna datná quidé-ndĩ, chi quide váha-ndo dàtná quidé mèe Xítohó Jesucristú, te dĩf ìní ní tñii-ndo ìchi-gă cuéi ní ndoho ní tnahá-ndó, chi mee Espiritú-gă ní chĩndee ñaha-xi xii-ndo. ⁷Te sá dũcáⁿ quide váha-ndo ñuú Yá Ndiöxí, xĩáⁿ yĩnchĩcúⁿ nihnu ñáyiú distritú Macèdoniá, ndihi ñáyiú distritú Acăyá xĩquide váha-yu tnahá-yu, ñáyiú xĩndecu ichi-gă. ⁸Te diu-ndo ñĩ sanu ichi-ndo ñáyiú distritú Macèdoniá, ndihi ñáyiú distritú Acăyá, te ñá dũú-ní ñáyiú nchaa ñuu-áⁿ chi nchaa ñáyiú dava-gă ñuú ñihí-yu tñuhu sá ìo sàndáá iní-ndó Yá Ndiöxí. Te ñá túú-gă ná tñuhu càháⁿ-ndĩ cuendá-ndó, chi nchaa-yu sa ñihí-yu tñuhu sá ìo váha quide-ndo ndecu-ndo. ⁹Te mèe-yu xĩcáháⁿ váha-yu cuendá-ndó sã ìo váha ní queheⁿ cuendá ñáhá-ndó xii-ndí cùtnàhá ní quixi-ndí díhna nuu. Te ní dánhá-ndó nchàa sá càchĩ-ndó cùu ndiöxí-ndó chi ñá dũú ndiöxí cúú-xĩ, te ní tñii-ndo ìchi Yá Ndiöxí Yaá ndécú tũu andiu chi diu-gă cúú-gă Ndiöxí ndisa, te xĩnu cuechi-ndo núú-gă vitna, ¹⁰te ndètu-ndo quixi tucu Xítohó Jesucristú Déhe Yá Ndiöxí Yaá ndécú àndiu, chi diu-ni-gă ní quixi-gă ñuyiú-a ní xĩhĩ-gă, te ní ndoto-gă ní dándótó ñaha Yá Ndiöxí xii-gă. Te diu-ni Xítohó Jesucristú dácacu nihnu ñaha-gă xii-o ñuú ùhú núú ndàhú, chi sàndáá iní-ó-gă.

**Nàcuáa nduú chiuⁿ ní quide té
Páblú ñuú Tesàlónicá**

2 Te nchòhó ñáyiú ndècu ndihi-ndí ichi Xítohó Jesucristú nàha-ndo sã ñà dũú àúⁿ nã cuu ñi quixi coto ñaha-ndĩ xii-ndo, chi ní sàndáá iní-ndó tñuhu Yá Ndiöxí. ²Te nàha-ndo sá cùtnàhá

ní xíndecu-ndí ñúú Filipú ío ní xúhuⁿ tnúhu cuèhé tnúhu duha núú-ndí, te ní caniha-güedé xii-ndí. Te ní ndee-ndí ní quixi-ndí ñúú-ndó, te ñá túú ní yùhú-ndí ní cáháⁿ-ndí tnúhu Yá Ndiöxí núú-ndó, chi mee-gã ní chindee ñàha-gá xii-ndí cuèí ío chitu ñáyü ní cuu úhú iní ñáhá xii-ndí. ³Te ñá túú ní dándahú ñáhá-ndí xii-ndo chi mee-ni tnúhu ndáá ní cáháⁿ-ndí núú-ndó, te ni ñà túú ni ñⁿ tnúhu cuèhé ñúhú iní-ndí ní cáháⁿ-ndí tnúhu-gá núú-ndó chi sa ní nduu ndoo ní nduu nine iní-ndí. ⁴Te mee Yá Ndiöxí ní cachí-gá sá càháⁿ-ndí tnúhu-gá, te càháⁿ-ndí nàcuáa cùu iní mée-gã, chi sa ñaha-gá nàcuáa càa iní-ndí, te ñá túú càháⁿ-ndí nàcuáa cùu iní ñáyü. ⁵Te ñaha-ndo sá ñà díú ñⁿ tnúhu cudíí iní-ndó cùndecu-ndo ichi ñuyíú ní cáháⁿ-ndí núú-ndó cuendá taxi-ndo díhúⁿ. Te Yá Ndiöxí sa ñaha-gá sá càháⁿ ndáá-ndí. ⁶Te ñá ñⁿ ndùu ni quide-ndí ñⁿ sá cádá-ndí cuendá-ni sá cádá càhnu ñaha-ndo xii-ndí, àdi cada cahnu ñaha dava-gá ñáyü, te cuèí tàù ndisa-ndí sá cádá càhnu ñaha-ndo xii-ndí ní cùu, chi chiùⁿ Xítohó Jesucristú quidé-ndí, te dicó-ni sá nchùhú ñá túú ní cuiní-ndí sá dúcáⁿ càda-ndo. ⁷Te ío vii ío váha ní cáháⁿ-ndí núú-ndó, dàtná quidé ñⁿ ñaha cuu náná vii vii càháⁿ ndihi cue déhe-aⁿ dàcuehnu ñaha-aⁿ xii-güexi. ⁸Te ducaⁿ ío cùu iní ñáhá-ndí xii-ndo, dico ñá díú-ní sã ñí cáháⁿ-ndí tnúhu Yá Ndiöxí núú-ndó, chi ndéé iní-ndí taxi-ndí ní dácótó ñaha-xi, te núu dicó ní cùu-xi sá cúú, cuendá sá ío cùu iní ñáhá-ndí xii-ndo. ⁹Te nchòhó ñáyü ndècu ndihi-ndí ichi Xítohó Jesucristú ñaha-ndo sá ío ní quide chiùⁿ-ndí cuendá ní níhí-ndí sá ñí xexi-ndí. Te cuèí nduu cuèí niú ní quide chiùⁿ-ndí ní níhí-ndí sá ñí xexi-ndí ní cáháⁿ-ndí tnúhu Yá Ndiöxí núú-ndó cuendá sá ñà túú ní cuiní-ndí chichìuⁿ ñaha-ndí xii-ndo.

¹⁰Te nchòhó ñáyü sàndáá iní tnúhu Yá Ndiöxí xini ndáá-ndó sá cúú-ndí cue téé váha te ducaⁿ sà naha Yá Ndiöxí tucu, te ní xica-ndí ichi ndáá òré ní cáháⁿ-ndí tnúhu-gá núú-ndó te diu-ni ducaⁿ quide-ndí vitna. Te vá yòo ñⁿ càháⁿ sá ñà túú quide ndáá-ndí ndécú-ndí. ¹¹Te ñaha tucu-ndo sá ní dácàháⁿ ñáhá-ndí xii-ndo, te ní taxi-ndí tnúhu ndee iní xii-ndo nchàa-ndo, te dàtná quidé ñⁿ tátá ndihi cue déhe-dé ní quide-ndí. ¹²Te ní cachí-ndí xii-ndo sá cádá ndáá-ndó cùndecu-ndo nacuáa tàù-xi cada nchaa ñáyü tnàhá tnúhu ndihi Yá Ndiöxí, chi mee-gã ní cáháⁿ ñáhá-gá xii-o cuendá nduu táhú-ó cùndecu-o ndihi-gá núú ío váha càa ndecu-gá táxi tnùnigá.

¹³Te xíáⁿ ío ndácáⁿ táhú-ndí núú Yá Ndiöxí sá nchòhó òré ní tedóho-ndo tnúhu-gá ní cáháⁿ-ndí, te ní sàndáá iní-ndó chi ní cutnùnì iní-ndó sã díú tnúhu Yá Ndiöxí cúú-xí, te ñá díú tnúhu ñáyü ñuyíú-a cùu-xi. Te ndáá sá cúú-xí ñⁿ sá ío váha sá cúú-xí nchòo cue ñáyü ní sàndáá iní tnúhu-gá. ¹⁴Te nchòhó ñáyü ndècu ndihi-í ichi Xítohó Jesucristú, ío ní ndoho ní tnàhá-ndó sã ñí quide ñaha ñáyü ñúú-ndó. Te nchòhó ní ndoho-ndo dàtná ní ndoho nchaa ñáyü tàcá dácùaha tnúhu Xítohó Jesucristú ndécú distritú Jùdeá, chi tnàhá-yu ío ní dándóhó ñaha ñáyü ñúú-yu. ¹⁵Te diu-ni ñáyü distritú Jùdeá-áⁿ ní sahní-yu cue téé ní xóo cáháⁿ tnúhu Yá Ndiöxí ndéé sanaha. Te diu-ni ñanì tnáhã-yu cùu cue ñáyü ní sahnì ñaha xii Xítohó Jesucristú, te sátá xíáⁿ te ní ngüíta-yu ní cuu úhú iní ñáhã-yu xii-ndí, núu xíáⁿ ñá túú tnàhá iní Yá Ndiöxí nchaa sá quidé-yu, te ndéé nchaa dava-gá ñanì tnáhã-yu cùu úhú iní-yu. ¹⁶Te ío chidácá nihnu ñáhã-yu xii-ndí òré càháⁿ-ndí tnúhu Yá Ndiöxí núú ñáyü ñá túú cùu ñáyü isràél, te ducaⁿ quide ñáyü-áⁿ cuendá cuiní-yu sá vã càháⁿ-ndí tnúhu-gá, sá

cadá cuendá naníhí tǎhú ñáyiú ñá túú cùu ñáyiú israhél-áⁿ, te sá dúcáⁿ quidé-yu te ío ta cùu vai-gá cuéchi-yu cuáháⁿ. Te Yá Ndiöxí ío cùdééⁿ-gǎ núu-yu, te tendaha-gǎ ìⁿ tnúndòho quixi sá cùú-xí-yu te ío ndohó-yu.

**Té Pǎblú cuiní-dé quíngoto-dé
ñáyiú xǐndecu ichi Xítohó
Jesucristú ndécú ñúú Tesalónicá**

¹⁷Te nchòhó ñáyiú ndècu ndihi-ndí ichi Xítohó Jesucristú ní quee-ndí núú-ndó, te cuéi ní cuxica-ndí dico ducaⁿ-ni ñùhu iní ñáhá-ndí xii-ndo, te ío ñùhu iní-ndí sá quíxí còto ñaha tucu-ndí xii-ndo. ¹⁸Te yúhú té Pǎblú ducaⁿ-ni ñùhu iní-í sá cuédicó mèe-í quixi-í, quixi coto ñaha-í xii-ndo, dico yucu ñávàha chidácá nihnu ñaha-xi xii-í. ¹⁹Te nchoo ñáyiú ndècu ichi Xítohó Jesucristú ndètu-ni-gá-ó quèxio-gá candeca ñaha-gǎ xii-o ndàa andiú cundecu-o ndihi-gá. Te cùdíí víhí iní-ndí sá cuendá-gá chi ní chindee ñaha-gá ní sanu ichi ñaha-ndí xii-ndo ichi-gá, te ío vǎi ñáyiú cáháⁿ váha-yu cuendá-ndí ná sáá nduu quixi tucu-gá. ²⁰Te ducaⁿ ío vǎi ñáyiú cáháⁿ váha-yu cuendá-ndí cuendá sá ní sanu ichi ñaha-ndí xii-ndo ichi-gá, te quide váha-ndo. Te xǎⁿ ío cùdíí iní-ndí.

3¹⁻²Te sa ní cunduu ñá túú-gǎ cáháⁿ ndihi tnàha-o, núu xǎⁿ ñá ní cùndee-gá iní-ndí ní tendaha-ndí té Timùteú ní quixi coto ñaha-dé xii-ndo, te nchúhú ní quendóo-ndí ñúú Àtenás, chi tnàhá-dé xínú cuèchi-dé núú Yá Ndiöxí, ndihi núú Xítohó Jesucristú cáháⁿ-dé tnúhu-gá núú ñáyiú. Te ní quixi-dé ní taxi-dé tnúhu ndee iní xii-ndo cuendá sá ío quindáá-ni iní-ndó Xítohó Jesucristú, te canchicúⁿ nihnu-ni-ndo ñè yuhu ní iní-ndó ichi-gá. ³Te vá nátùhú iní-ndó càncicúⁿ nihnu-ndo ichi-gá sá dúhá cùu úhú iní ñáhá ñáyiú xii-o, te nchòhó sa ñaha-ndo sá dàcutíí sǎ

ndóhó víhi-o cuendá-gá. ⁴Te ndéé cùt-ñàhá ndécú ndihi ñaha-gá-ndí xii-ndo ní cachí tnúhu ndáá-ndí sá ío ndoho-o, te ducaⁿ ndisa quide-xi. ⁵Te xǎⁿ núu ñá ní cùu váha-gá iní-í chi cuendá ñá túú-gǎ ní ñìhí-í tnúhu nàcuáa cùu ndecu-ndo núu ní tendaha-í té Timùteú ní quixi-dé ní ndúcú tnúhu-dé núú-ndó núu ndècu-ni-ndo ichi Xítohó Jesucristú, chi ní sani ìⁿ ní sani úú iní-í sá cùú-xí-ndó, chi ná ndèé chidácá nihnu ñaha yècu ñávàha xii-ndo te cuíta chùuⁿ ní quide-ndí sá cùú-xí-ndó ní cáháⁿ-í.

⁶Te ñáhá, chi ní ndexio té Timùteú sá ní quixi-dé ñúú-ndó, te ñaha-dé tnúhu ní nasáá sá ñè yuhu ní iní-ni-ndo sàndáá iní-ndó Yá Ndiöxí, te cùu iní-ndó cué tnaha ñáyiú-ndo. Te càchí-dé sá ío ñùhu iní ñáhá-ndó xii-ndí, te ío cuiní-ndó cáháⁿ ndihi ñaha-ndo, te diu-ni ducaⁿ ío cuiní nchúhú cáháⁿ ndihi ñaha-ndí xii-ndo tucu. ⁷Te ío ndòho-ndí chi ío cùu úhú iní ñáhá ñáyiú xii-ndí, dico sá ní ñìhí-ndí tnúhu sá nchòhó ñáyiú ndècu ndihi-ndí ichi Xítohó Jesucristú ñá túú dàña ndéé-ndó sàndáá iní-ndó Yá Ndiöxí, te xǎⁿ cùú-xí ìⁿ tnúhu càhnu iní ní ñìhí-ndí chi ní naníhí ndéé-ndí. ⁸Te ní nduu vétú iní-ndí sá ní ñìhí-ndí tnúhu ndècu-ni-ndo ichi-gá. ⁹Te òré cáháⁿ ndihi-ndí Yá Ndiöxí, te ío ndácáⁿ tǎhú-ndí núú-gǎ cuendá sá ñá túú dàña nihnu-ndo ichi-gá, núu xǎⁿ ío cùdíí iní-ndí. ¹⁰Te cuéi nduu cuéi niú xicáⁿ tǎhú-ndí núú Yá Ndiöxí sá méé-gǎ ná càda te sáá ìⁿ nduu naníhí tnàhá-ó cuendá danèhé ñáhá váha-gá-ndí tnúhu-gá sá cùmǎní-gǎ xii-ndo.

¹¹Te mee Tǎtá-ó Dùtú Ndiöxí, ndihi Xítohó Jesucristú chindee ñaha-gá xii-ndí te quixi-ndí quixi coto ñaha-ndí xii-ndo. ¹²Te mee Xítohó Jesucristú ná chindee ñaha-gá xii-ndo, te ío-gá cuíta cuu iní tnàhá-gǎ-ndó nàcuáa ndècu-ndo ichi-gá ndihi nchaa dava-gá

ñáyiú dàtná cúú íní ñáhá-ndĩ xii-ndo. ¹³Te xicáⁿ táhú tùcu-ndí núú Tátá-ó Dǔtú Ndiöxí sá nì yuhu nì íní-ndó cànchicúⁿ nihnu-ni-ndo ìchi-gá, te ducaⁿ te cundáá-ndó núú-gǎ, te ñá túú-gǎ ná cumání-ndó òré ná sàá nduu quixi tucu Xítohó Jesucristú ndihi nchaa ñáyiú sa ndècu ndihi-gá.

Nàcuáa cuíní Yá Ndiöxí cada-o

4 Te nchòhó ñáyiú ndècu ndihi-í ichi Xítohó Jesucristú càháⁿ ndàhú-í núú-ndó sǎ cùndèdóho-ndo na càháⁿ-í nàcuáa nduu tnúhu càháⁿ Xítohó Jesucristú, chi mee-gǎ cuíní-gá sá cǎdá-ndó nàcuáa ní dǎnèhé ñáhá-ndĩ xii-ndo cuèndá cuu váha íní Yá Ndiöxí núú-ndó, te ducaⁿ-ni càda-ndo ndéé núú cuàháⁿ núú vèxi.

²Te nchòhó sa nàha-ndo nacuáa ní càháⁿ-ndí núú-ndó, chi ní càháⁿ-ndí nàcuáa ní táuchíúⁿ Xítohó Jesucristú te ní cachí-gá sá ³Yá Ndiöxí cuíní-gá sá cǎdá ndǎá-ó cùndecu-o ichi-gá. Te nchoo cuè téé vá càháⁿ ndihi-o ñáyiú òhí te núú ñá díú ñàdihí-ó cùú-yu, te ní cuè ñáyiú òhí vá càháⁿ ndihí-yu téé núú ñá díú yí-yu cùu-güedé. ⁴Te núú xǎⁿ nchaa nchòhó tnàha téé-í ndí díⁿ cùndecu ñàdihí-ndó, te òu-ni ducaⁿ nchòhó cue ñáyiú òhí tucu ndí díⁿ cùndecu yí-ndo, te mee-ni tnúhu yíñuhu càháⁿ ndihi tnàha-ndo. ⁵Te vá cǎní cuèhé caní duha íní-ndó dàtná quídé cuè ñáyiú ñá túú sàndáá íní tnúhu Yá Ndiöxí. ⁶Te ní ìⁿ-ndo vá cǎní íní-ndó dǎndahú-ndó tnàha téé-ndo càháⁿ ndihi-ndo ñàdihí-güedé. Te ducaⁿ-ni nchòhó cue ñáyiú òhí tucu vá cǎní íní-ndó dǎndahú-ndó tnàha òhí-ndó càháⁿ ndihi-ndo yí-yu. Chi núú ducaⁿ na càda-ndo, te Yá Ndiöxí ío dǎndòho ñaha-gá xii-ndo dàtná ní cachí-ndí ndéé díhna. ⁷Chi Yá Ndiöxí ní càháⁿ ñáhá-gǎ xii-o cuèndá sá cǎdá-ó mèe-ni sá vǎha, te ñá díú sǎ cuèhé sá

dúhá. ⁸Te nchaa ñáyiú na càda sáá íní-xi tnúhu càháⁿ-ndí, te quide sáá íní-yu núú Yá Ndiöxí, chi ñá díú tnúhu téé ñuyíú-a cùu-xi, chi tnúhu Yá Ndiöxí, Yáá ní taxi Espiritú-gá ndécú ndihi-o cuu-xi.

⁹Te nchòhó ñáyiú ndècu ndihi-í ichi Xítohó Jesucristú, ñá túú-gǎ xíní ñùhu-xi cachí tnúhu-í xii-ndo sǎ cúú íní tnáhá-ndó, chi Yá Ndiöxí sa ní dǎnèhé ñáhá-gǎ xii-ndo nàcuáa cuu íní tnáhá-ndó, ndihi nàcuáa cuu íní-ndó dàva-gá tnàha ñáyiú-ndo. ¹⁰Te ducaⁿ xíquide-ndo ndihi nchaa ñáyiú ndècu ndihi-ndo ichi Xítohó Jesucristú ndécú òstrítú Macèdoníá. Te càháⁿ ndàhú-ndí núú-ndó sǎ cǎdá ndǎá-gǎ-ndó, te cuita cuu íní-gǎ-ndó cuè tnàha ñáyiú-ndo quíhⁿ. ¹¹Te cada ndee íní-ndó cùndecu ñucaxi íní-ndó, te cuhuⁿ íní-ndó chiúⁿ mee-ndo, te xǎⁿ cada-ndo dàtná ní dǎnèhé ñáhá-ndĩ xii-ndo. ¹²Te ducaⁿ te tnàhá nchaa ñáyiú ñá túú sàndáá íní tnúhu Yá Ndiöxí càháⁿ váha-yu cuèndá-ndó, te ducaⁿ te ñá túú tnàhí-gǎ ná cùmání xii-ndo.

Nàcuáa cada-xi òré quixi tucu Xítohó Jesucristú

¹³Te vitna na càchí tnúhu-ndí xii nchòhó ñáyiú ndècu ndihi-ndí ichi Xítohó Jesucristú cuèndá nchaa ñáyiú sa ní xíhí, ñáyiú ní sàndáá íní tnúhu Yá Ndiöxí cuèndá sá vǎ ndíhú íní-ndó cuèndá-yu dàtná xíquide nchaa ñáyiú ñá túú yíhí íní-xi sá quixí tùcu Xítohó Jesucristú ñuyíú-a. ¹⁴Te nchoo sàndáá íní-ó sǎ ní xíhí Xítohó Jesucristú te ní ndoto-gǎ ní dǎndótó ñàha Yá Ndiöxí, te sàndáá tucu íní-ó sǎ dàtná ní dǎndótó Yá Ndiöxí Xítohó Jesucristú, ducaⁿ dǎndoto-gǎ nchaa ñáyiú ní xíhí ñáyiú ní sàndáá íní ñáhá xii-gǎ.

¹⁵Te na càchí tnúhu tucu-ndí íngǎ tnúhu nàcuáa ní càháⁿ Xítohó Jesucristú, chi ní cachí-gá sá ná sàá nduu quixi tucu-gǎ te nchaa ñáyiú sàndáá

iní tnúhu-gá ndécú vǐvú ñuyíú-a vá códó nùú-yu núú ñáyiú ní xíhí ndaa andiú, chí jùndú candeca ñaha-gǎ xíí-yu ndaa. ¹⁶Chí Xítóhó Jesucristú quee túu-gá andiú, te cana-gá nchaa ñáyiú ní sándáá iní tnúhu-gá, te òré-áⁿ Yǎ Ndiòxí cada-gá te òré-áⁿ, cáháⁿ ìíⁿ cútú te òré-ni-áⁿ ndoto nchaa ñáyiú ní xíhí, ñáyiú ní sándáá iní tnúhu-gá. ¹⁷Te dàtnùní nchaa nchoo ñáyiú xĩndecu vǐvú ñuyíú-a nanhí tñáhá-ó ndìhí-yu, te ndanchita-o ndìhu-o xítí vícó nanhí tñáhá-ó ndìhí Xítóhó Jesucristú, te candeca ñaha-gǎ xii-o ndàa andiú cundecu ndìhi-o-gá ní caa ní quíhíⁿ. ¹⁸Núú xíáⁿ chí cuǎha tñaha tnúhu ndee iní, te vá ndìhú iní-ndó chí nanhí tǎhú-ndó nùú-gǎ.

5 Te nchòhó ñáyiú ndècu ndìhi-í ichi Xítóhó Jesucristú ñá túú-gǎ xíní ñùhu-xi sá càchí tnúhu-í xii-ndo sǎ quíxí tucu-gá, te ní ñà túú-gǎ xíní ñùhu-xi sá càchí tnúhu-í xii-ndo nǎsa cada-xi òré quixi-gá. ²Chí nchòhó sa ñaha ndáá-ndó sǎ Xítóhó Jesucristú quixi-gá nduu ñà túú yǐhí iní-ó, chí dàtná quídé ìíⁿ ñadúhú cada-gá òré quixi-gá, chí nduu ñà túú nǎ yǐhí iní-ó quixi tucu-gá. ³Te sáá nduu te cachí nchaa ñáyiú ndècu ichi cuehé ichi duha: “Vitna ío váha cùu iní-ó ndècu-o, te ñá túú-gǎ ná cúmǎní xii-o”, duha quesàhá-yu. Te ñáyiú-áⁿ òré ñá túú nǎ yǐhí iní-yu, te quèxio tnúndòho tnúhu ndàhú sá cúú-xí-yu. Chí cada-xi dàtná quídé-xí ìíⁿ ñáyiú dìhí ní tñahá òré cacu déhe-xi, chí na iní-yu ní dátñùhú ñáhá-xí te vá cǎcu-yu núú tnùndòhó-yu, te ducaⁿ sǎ tñahá-xi yáha nchaa ñáyiú ñá túú ndècu ichi-gá, chí na iní-yu quexio tnúndòho sá cúú-xí-yu te vá cǎcu-yu núú tnùndòho-áⁿ. ⁴Te nchòhó ñáyiú ndècu ndìhi-í ichi Xítóhó Jesucristú, ñá túú-gǎ ndécú-ndó ichi cuehé ichi duha, núú xíáⁿ sa yǐhí-ná iní-ndó ndùu quixi-gá te vá yáha-ndo dàtná yáha nchaa ñáyiú ñá túú ndècu ichi-gá, chí ñáyiú-áⁿ ñà

túú nǎ yǐhí iní-yu sá quíxí-gǎ. Te na iní-yu quexio-gá dàtná quídé ñadúhú na iní-ó quíhu-güedé vehe-o dùhu-güedé ducaⁿ càda-gá òré quixi-gá. ⁵Te nchoo ñà túú-gǎ ndécú-ó ichi cuehé ichi duha, te ichi-áⁿ cúú-xí dàtná ìíⁿ ichi nee ndècu-o ní cuu, te vitna sa ní ngúndecu-o ichi váha, te ducaⁿ chí Yá Ndiòxí ní dàndíxí tǔu-gá iní-ó cuendá cutnùní iní-ó nàcuáa ndùu cuendá-gá. ⁶Te xini ñuhu-xi dandixi túu-o iní-ó, te cada váha-o cùndecu-o ichi-gá, te vá cáda-ó dàtná quídé nchaa ñáyiú ñá túú sándáá iní ñáhá xii-gá, chí ñáyiú-áⁿ ñà túú-gǎ quídé cuendá-yu te núu quide váha-yu àdi ñá túú quide váha-yu ndècu-yu. ⁷Te nchaa ñáyiú quide cuehé quídé dùha cuú-yu dàtná ìíⁿ ñáyiú xidí àdi xíní, chí ñá túú quide cuendá-yu nàcuáa cadá-yu ìíⁿ sá váha dàtná cuíní Yá Ndiòxí. ⁸Te nchòhó ñáyiú sa ní cutnùní iní-xi nàcuáa ndùu ichi váha, dandixi túu-ndo iní-ndó cùndecu-ndo, te quindáá ndisa iní-ndó Yá Ndiòxí, te cuu iní-ndó cuè tñaha ñáyiú-ndo te ducaⁿ te vá táxí tnùní ñáhá nì ìíⁿ sá cuèhé sá dúhá xii-ndo. Te ío cuhuⁿ iní-ndó sǎ cùndècu-ndo ndìhi-gá ní caa ní quíhíⁿ. ⁹Chí Yá Ndiòxí ní cachí-gá sá vǎ quíhíⁿ-ó núú ùhú núú ndàhú, chí mee-gǎ nacuaca ñaha-gǎ xii-o cùndecu-o ndìhi-gá, chí ní sándáá iní-ó Xítóhó Jesucristú. ¹⁰Te mee Xítóhó Jesucristú ní xíhí-gá sá cuendá nchaa yíca cuèchi-o, te ní ndoto-gá cuendá nduu tǎhú-ó cùndecu-o ndìhi-gá andiú na sàá nduu cuèi sa ní xíhí-ó, àdi vátá cùú-gá-ó. ¹¹Núú xíáⁿ chí cuǎha tñaha tnúhu ndee iní, te chindee tñaha-ndo cundecu-ndo ichi-gá dàtná tá quide-ndo véxi.

Té Pǎblú dáquíní sàhú-dé ñáyiú ndècu ichi Xítóhó Jesucristú

¹²Te nchòhó ñáyiú ndècu ndìhi-ndí ichi Xítóhó Jesucristú, càháⁿ ndàhú-ndí núú-ndó sǎ cànèhe-ndo sá yǐñùhu núú cuè téé cùnùu xinu cuechi núú Yá

Ndiöxí, cue tée dānehé ñáhá xii-ndo nacuáa cundecu-ndo ìchi-gá. ¹³Te cáháⁿ váha-ndo ndìhi-güedé, te cuu iní-ndó-güedé, chi ñaha-ndo sá chíúⁿ Yá Ndiöxí quidé-güedé. Te cundecu ndìhi váha ñaha-ndo ncha-ndo.

¹⁴Te cáháⁿ ndàhú tucu-ndí núú-ndó sá cáháⁿ-ndó dōho ncha ñáyiú ñá túú cuini cada chiúⁿ, te ducaⁿ cuñaha-ndo tnúhu ndee ìní xii ncha ñáyiú quiyuhu iní-xi canchicúⁿ nihnu ichi-gá, te chindee tucu-ndo ncha ñáyiú vátá ngūnu ichi váha-gá, te cunduu càhnu iní-ndó nū-yu ncháá-yu.

¹⁵Te cada ndee ìní-ndó te núu ndècu tnaha ñáyiú-ndo cùu úhú iní ñáhá-yu xii-ndo, te vá tnàhá-ni-ndo cùu úhú iní-ndó-yu. Te mee-ni sá vāha cada-ndo sá cúú-xí nchàa tnaha ñáyiú-ndo.

¹⁶Te ncha nduu ío cudíí ìní-ndó cùndecu-ndo. ¹⁷Te ìíⁿ nduu ìíⁿ nduu cáháⁿ ndìhi-ndo Yá Ndiöxí. ¹⁸Te ndacáⁿ táhú-ndó nū-gá te núu nándi cùu sá yāha-ndo ndècu-ndo, chi ducaⁿ cuini-gá cada-o, te diu ducaⁿ nduu tnúhu cáháⁿ Xítohó Jesucristú.

¹⁹Te vá quèhndé nihnu-ndo chiúⁿ quide Espiritú Yá Ndiöxí iní-ndó. ²⁰Te vá cádá sàá iní-ndó nūú cuè tée cáháⁿ tnúhu Yá Ndiöxí nàcuáa dàc-ahu iní ñáhá-gá xii-güedé. ²¹Te cada cuèndá váha-ndo nàcuáa cáháⁿ-güedé, te tñi-ndo nchàa tnúhu váha cáháⁿ-güedé.

²²Te daña-ndo nchàa ichi cuehé ichi duha.

²³Te mee Yá Ndiöxí quidé-gá ío váha cùu iní-ó ndècu-o ichi-gá. Te xicáⁿ táhú-í núú-gá sá ná càda íí ñáhá-gá xii-ndo, te na còto ñaha-gá xii-ndo ndìhi iní-ndó cuèndá sá vā cádá-gá-ndó ñi ìíⁿ sá cuèhé sá dúhá, te diu-ni ducaⁿ na càda-gá sá cúú-xí-ndó ndéé ná sàá nduu quixi tucu Xítohó Jesucristú ñuyú-a. ²⁴Chi Yá Ndiöxí Yaá ní cáháⁿ ñáhá xii-o cada-gá nàcuáa ní cáháⁿ-gá, te chindee ñaha-gá xii-ndo.

**Té Páblú quidé ndèe iní-dé
ñáyiú xīndecu ichi Xítohó
Jesucristú ndécú ñúú Tesalónica**

²⁵Te nchòhó ñáyiú ndècu ndìhi-í ichi Xítohó Jesucristú, cacadáⁿ táhú-ndó nūú Yá Ndiöxí sá ná chindee ñaha-gá xii-ndí.

²⁶Te cúñaha-ndo xii ncha ñáyiú ndècu ndìhi-o ichi Xítohó Jesucristú sá ñi yuhu ñi iní-ndí quidé ndèe iní ñáhá-ndí xii-ndo ndìhi-yu.

²⁷Te vitna mee Yá Ndiöxí ndéhé-gá sá cáháⁿ ndàhú-í núú-ndó sá dácua-ndo tutú-a núu nchàa ñáyiú ndècu ndìhi-o ichi-gá.

²⁸Te Xítohó Jesucristú ío na chindee chitúu ñaha-gá xii-ndo nūú cuaháⁿ núú vèxi. Te ducaⁿ na cunduu. Te ío chí cádá ndèe iní-nā vitna.

TUTÚ CÚÚ ÒÚ NÍ CADÚHA TÉ PÄBLÚ QUIHÍⁿ NDAHA ÑÁYIU ÑÚÚ TESÀLÓNICÁ

**Té Päblú ndihi cue té cùndihi-dé
cádúha-güedé tutú quíhíⁿ ndaha
ñáyiu xĩndecu ichi Xítohó
Jesucristú ndécú ñúú Tesàlónicá**

1 Yúhú té Päblú cádúha-í tutú-a ndihi té Silvanú, ndihi té Timùteú cuendá daquixi-í ndaha nchòhó ñáyiu ndècu ndihi-ndí ichi Xítohó Jesucristú ndécú ñúú Tesàlónicá, chi tnàhá tnúhu-ndo ndihi Tátá-ó Dütú Ndiòxí, ndihi Xítohó Jesucristú. ² Te xicáⁿ táhú-ndí núú Dütú Ndiòxí, ndihi núú Xítohó Jesucristú sá ná chĩndee chitúu ñaha-gá xii-ndo, te ducaⁿ ndè nduú-gá ná cádá te ío váha cuu iní-ndó cùndecu-ndo.

**Yá Ndiòxí cada ndáá-gá cuéchi nchaa
ñáyiu ndècu ichi cuehé ichi duha na
sàá nduu quixi tucu Xítohó Jesucristú**

³ Te nchòhó ñáyiu ndècu ndihi-ndí ichi Xítohó Jesucristú, cächí tnúhu-í xii-ndo sá cúnàha-ndo sá ñà túú dàña ndee-ndí ndàcáⁿ táhú-ndí núú Yá Ndiòxí cuendá-ndó, chi dacuitíí dùcaⁿ taú-xi cunduu chi ío-gá tá sàndáá iní-ndó-gá cuáháⁿ, te ducaⁿ ùuⁿ-gá tá cùu iní tnáhá-ndó nàcuáa ndècu-ndo ichi Yá Ndiòxí. ⁴ Núú xíáⁿ nchúhú ío váha cáháⁿ-ndí cuendá-ndó núú nchaa ñáyiu sàndáá iní tnúhu Yá Ndiòxí nchaa núú tàcá-yu dàcuahá-yu tnúhu-gá, chi ío sàndáá iní-ndó-gá, te ñà túú dàña ndeé-ndó nchìcúⁿ nihnu-ndo ìchi-gá, te quide cahnu-ni iní-ndó cuéi nándi sá yáha-ndo ndècu-ndo ichi-gá. ⁵ Te sá dúcáⁿ quide váha-ndo ndècu-ndo xíáⁿ cútnùnì nàcuáa cada ñaha Yá Ndiòxí xii-ndo na sàá nduu, chi nduu táhú-ndó cùndecu-ndo núú táxí tnùnì-gá, te ducaⁿ càda-gá chi cùu-gá Yaá quidé ndáá

cuítì. Te vitna ndòho-ndo nacuáa ndíhu ndaha-gá dava-gá ñáyiu.

⁶ Te Yá Ndiòxí ío váha ndáá quidé-gá, chi mee-gá nachinaa-gá nchaa sá quidé ñàha ñáyiu cùu úhú iní ñáhá xii-ndo, ⁷ te nchoo ñáyiu ndòho cuendá Xítohó Jesucristú nucúndecu váha-o na sàá nduu nùu túu-gá andiu, te tnàhá cue espíritú xínú cuéchi núú Yá Ndiòxí cuuⁿ ndihi-gá, te cue espíritú-áⁿ quidé-xí nchaa núú chiuⁿ tahu-gá. Te òrè nuu túu-gá andiu ndihi cue espíritú-áⁿ, te ío dátásaⁿ-xi andiu. ⁸ Te dandòho-gá nchaa ñáyiu ñà túú tnàhá tnúhu ndihi Yá Ndiòxí, ñáyiu ñà túú sàndáá iní tnúhu Xítohó Jesucristú tnúhu sá cáháⁿ nàcuáa naníhí táhú-yu. ⁹ Te nchaa ñáyiu-áⁿ ío dandòho ñaha-gá xii-yu, chi ndohó-yu ni caa ni quíhíⁿ, te vá cùndècú-yu núú ío váha càa ndecu-gá táxí tnùnì-gá. ¹⁰ Te ducaⁿ càda ñaha-gá xii-yu na sàá nduu, te dàvá-áⁿ ío cada càhnu ñaha nchaa ñáyiu sàndáá iní ñáhá xii-gá. Te tnàhá nchaa nchòhó ñáyiu ní sàndáá iní tnúhu ní cáháⁿ-ndí ducaⁿ càda-ndo, te nchaa-o ío cuñúhu-o-gá dàvá-áⁿ.

¹¹ Te cuendá xíáⁿ núú ío xicáⁿ táhú-ndí núú Dütú Ndiòxí sá ná chĩndee ñaha-gá xii-ndo cùndecu váha-ndo ìchi-gá dàtná cuínì mée-gá cundecu nchaa ñáyiu ní cáháⁿ-gá cundecu ndihi-gá. Te xicáⁿ táhú tucu-ndí núú-gá sá ío na chĩndee ñaha-gá xii-ndo càda-ndo nchaa sá váha sàni iní-ndó, ndihi cuendá chiuⁿ quide-ndo cuendá-gá, te ducaⁿ chi sàndáá iní-ndó-gá. ¹² Te núú ducaⁿ na càda-ndo, te cáháⁿ váha ñáyiu cuendá Xítohó Jesucristú, te tnàhá-ni nchòhó cáháⁿ váha-yu cuendá-ndó, chi mee Yá Ndiòxí ndihi Xítohó Jesucristú cùndàhú iní ñáhá-gá chĩndèe ñaha-gá xii-ndo.

Té quixi dandàhú ñáyiu

2 Te nchòhó ñáyiu ndècu ndihi-ndí ichi Xítohó Jesucristú cächí

tnúhu-ndí xii-ndo nàcuáa cada-xi nduu na quixi tucu-gá, chi quixi-gá nacuaca ñaha-gã xii-o, núu xíãⁿ càháⁿ-ndí dóho-ndo. ²Te ñá díú sã ííⁿ tnúhu tecú dóho-ndo te nguíta-ndo càni ííⁿ cani úú iní-ndó, te ni vã yùhú-ndó te núu véxi ííⁿ téé càchí-dé sã càháⁿ-dé tnúhu Yá Ndiöxí, te càchí-dé sã véxi Xítoho Jesucristú, te vá quindáá iní-ndó tnúhu càháⁿ-dé chi ñá ndáá, àdi véxi ííⁿ téé nèhe ííⁿ tutú núu-ndó te càchí-dé sã yùhú ní tendaha-í véxi, te núu títú-áⁿ càháⁿ-xi sã sã véxi Xítoho Jesucristú, te diu-ni vá quindáá iní-ndó nàcuáa càháⁿ-xi, te ndèda-ni càa ñáyiu cáháⁿ-yu dàvá-áⁿ sã sã véxi-gá dico vá quindáá tnàhí iní-ndó. ³Núu xíãⁿ dátúha ñaha-í xii-ndo cuendá sã vã dáñá tnàhí-ndo mèe-ndo dandahú ñáhá ñáyiu. Chi cùmání-gã sáá nduu quixi tucu Xítoho Jesucristú, te nguíta nchaa ñáyiu cuu úhú iní-yu Yá Ndiöxí, te dàvá-áⁿ quini-yu ííⁿ téé xidó quidé nchaa sã cuèhé sã dúhá, te téé-áⁿ quíhíⁿ-dé núu ùhú núu ndàhú ni caa ni quíhíⁿ. ⁴Te diu-ni téé-áⁿ vã ndèe iní-dé nchaa sã càchí ñáyiu cùu ndiöxí-yu ndihi nchaa dava-gá sã quidé càhnú-yu, te cachí-dé sã ío cùnuu-dé, te quíhu-dé ndéé xití veñúhu núu ndécú cuè ñáyiu chiñuhu ñaha xii Yá Ndiöxí coo-dé, te cúnaha-dè xii-yu sã cúú-dè Yá Ndiöxí.

⁵Te dandàcu iní-ndó chi nchaa tnúhu-a sa ní cachí tnúhu-í xii-ndo cùtnàhá ní xíndecu ndihi ñaha-í. ⁶Te nchòhó sa cùnuní iní-ndó ñá cúú sã ngání ñaha xii téé-áⁿ nùu ñá túú-dè vitna, dico na sáa nduu tàú-xi quee-dé caca cuu-dé te dàvá-áⁿ quini ñáhá nchaa ñáyiu. ⁷Te ío titní núu sã cuèhé sã dúhá quide yucu ñávãha dicó-ni sã vátá quini-gá ñáyiu, dico ndècu ííⁿ sã ñá dáñá càda-xi nchaandi túhú nàcuáa càchí iní-xi, dico sáá nduu xòcuíñí sã ñá dáñá-áⁿ te dàvá-áⁿ cada-xi nchaa nàcuáa càchí iní-xi. ⁸Te sáá nduu

quini-yu téé quide nchaa sã cuèhé sã dúhá-áⁿ ñuyíú-a. Te òré ná quixi túu Xítoho Jesucristú, te mee-ni sã dátãsaⁿ-xi, ndihi yóco yuhu-gá cuú téé-áⁿ. ⁹Te sácuihná tendaha-xi téé-áⁿ quixi-dé, te cuãñaha-xi tnúhu ndee iní cada-dé nándi sã cadá-dè. Te cada-dé sã ñá túú tnàhí ndàcu ni ííⁿ ñáyiu ñuyíú-a cadá-yu, dico mee-ni dandahú ñáhá-dè xii-yu caca cuu-dé. ¹⁰Te nchaa núu sã cuèhé sã dúhá càda-dé dandahú-dé nchaa ñáyiu sa ñuhu ichi cuáháⁿ núu ùhú núu ndàhú, chi ñá túú ní cuini-yu quindáá iní-yu tnúhu ndáá tnúhu Yá Ndiöxí cuendá nanhí tãhú-yu. ¹¹Te sã dúcáⁿ ñá túú ní cuini-yu quindáá iní-yu tnúhu ndáá, núu xíãⁿ daña Yá Ndiöxí dacáháⁿ yucu ñávãha iní-yu quindáá iní-yu nchaa tnúhu ndehnde ¹²cuendá cuíta nihnú-yu, te ducaⁿ yãha-yu chi ñá túú sàndáá iní-yu tnúhu ndáá càháⁿ Yá Ndiöxí, chi mee-ni nchaa sã cuèhé sã dúhá cùdíí iní-yu quidé-yu, te cuíta nihnú-yu chi ducaⁿ ní cachí Yá Ndiöxí cunduu.

Ñáyiu ní cachí Yá Ndiöxí nanhí tãhú

¹³Te nchòhó ñáyiu ndècu ndihi-ndí ichi Xítoho Jesucristú, ñáyiu ío cùu iní-gá càchí tnúhu-ndí xii-ndo sã ñá túú daña ndee-ndí ndàcáⁿ tãhú-ndí núu Yá Ndiöxí cuendá-ndó, chi ducaⁿ tàú-xi cunduu, chi Yá Ndiöxí ní cachí-gá ndéé cùtnàhá vátá ngãva-gá ñuyíú sã nánihí tãhú-ndó, te diu Espiritú-gá dácáháⁿ-xi iní-ndó ndècu yiñuhu-ndo núu-gã, te sàndáá iní-ndó tnúhu ndáá càháⁿ-gá nùu xíãⁿ ní nanhí tãhú-ndó. ¹⁴Chi cuendá tnàhí-a ní cáháⁿ ñáhá Yá Ndiöxí xii-ndo, te ducaⁿ ní nanhí tãhú-ndó chi ní sàndáá iní-ndó tnúhu Xítoho Jesucristú ní cáháⁿ-ndí núu-ndó, te sáá nduu te cundecu-ndo tnàhá-ndó nùu ío váha càa ní nduu tãhú Xítoho Jesucristú ndécú-gã.

¹⁵Núu xíáⁿ nchòhó ñáyiú ndècu ndihi-ndí ichi Xítóhó Jesucristú ío càháⁿ-ndí dóho-ndo sá và dáñá nihnu-ndo ichi-gá, te ni và nàcuànaa-ndo nchaa tnúhu ní cáháⁿ-ndí núú-ndó cùtnàhá ní xíndecu ndihi ñaha-ndí xii-ndo, te diu-ni ducaⁿ càda-ndo nchaa tnúhu tëndaha-ndí véxi. ¹⁶⁻¹⁷Te xicáⁿ táhú-ndí núú-gá sá ná dàcaháⁿ-gá iní-ndó cùndecu-ni-ndo ichi-gá, te ducaⁿ ío na chindee ñaha-gá xii-ndo càháⁿ-ndó mèe-ni tnúhu váha, te cada váha-ndo cùndecu-ndo nacuaá cuu váha iní-gá, chi mee Dítú Ndióxi ío cùu iní ñáhá-gá xii-o, te diu-gá ní taxi-gá tnúhu ndee iní cundecu ndihi-o nì caa nì quíhⁿ, te ní cachí tnúhu tucu-gá ingá tnúhu váha sá cùndètu-o Xítóhó Jesucristú.

Cáháⁿ ndihi-ndo Yá Ndióxi cuendá-ndí

3 Te nchòhó ñáyiú ndècu ndihi-ndí ichi Xítóhó Jesucristú, ndéé núú ndíhí-ná càchí tnúhu-í xii-ndo sá càháⁿ ndihi-ndo Yá Ndióxi cuendá-ndí cuendá sá ná chindee ñaha-gá xii-ndí, te ducaⁿ ndíhi-ni cuténuu tnúhu Xítóhó Jesucristú nchaa xichi, te cudí iní-yu tnúhu-gá dàtná quidé nchòhó. ²Te cáháⁿ ndihi tucu-ndo Yá Ndióxi cuendá sá ná còto ñaha-gá xii-ndí, te ñá túú nà cada ñaha ñáyiú cuihna iní-xi ndècu ichi cuehé ichi duha xii-ndí, chi ñá ncháá-yu sàndáá iní-yu tnúhu-gá. ³Dico Xítóhó Jesucristú quidé-gá nchaa sá càháⁿ-gá, te diu-gá cada te nchòhó cundecu-ni-ndo ichi-gá, te coto ñaha-gá xii-ndo cuendá sá ñà túú nà cada ñaha yècu ñávàha. ⁴Te Xítóhó Jesucristú quidé-gá cùtnùnì iní-ndí sá nchòhó quidé-ndó nchàa nacuaá ní dánèhé ñáhá-ndí xii-ndo, te diu-ni ducaⁿ càda-ndo cundecu-ndo. ⁵Te xicáⁿ táhú-ndí núú Yá Ndióxi sá ná chindee ñaha-gá xii-ndo cùu iní-ndó-gá, te diu-ni-gá ná chindee ñaha-gá xii-ndo

cùnduu cahnu iní-ndó, chi Xítóhó Jesucristú ducaⁿ ío càhnu iní-gá.

Tàú-ó càda chiuⁿ-o

⁶Te nchòhó ñáyiú ndècu ndihi-í ichi Xítóhó Jesucristú, càháⁿ-í dóho-ndo sá mée-gá cuiní-gá sá và nihí tnáhá-gá-ndó ndihi ndéda-ni càa ñáyiú càchí sá sàndáá iní tnúhu-gá, ñáyiú ñá túú cuiní cada chiuⁿ, chi ñáyiú ducaⁿ xíquide ñá túú cuiní-yu tñí-yu tnúhu sá ní dánèhé ñáhá-ndí xii-ndo. ⁷Te nchòhó sa xini-ndó nàcuáa cada-ndo cundecu-ndo canchicúⁿ nihnu-ndo nàcuáa quide-ndí. Te cùtnàhá ní xíndecu ndihi ñaha-ndí xii-ndo chi ni ìⁿ nduu ñá túú ní tùhí-o-ndí. ⁸Te ni ñà túú dícó ducaⁿ ni quèheⁿ-ndí sá ndécú ndihi ñáyiú caxi-ndí àdi canehe-ndí, chi cuéi nduu cuéi niú ío ní quide chiuⁿ-ndí ní níhí-ndí díhúⁿ nì saaⁿ-ndí nchaa sá ní nàndíhi-ndí cuendá sá ñà túú ní cuiní-ndí chichiuⁿ ñaha-ndí xii-ndo. ⁹Te cuéi tàú ndisa-ndí cachí tnúhu-ndí xii-ndo sá chindèe ñaha-ndo xii-ndí ní cùu, dico ní quide chiuⁿ-ndí cuendá ní cuiní-ndí danèhé ñáhá-ndí xii-ndo nàcuáa cada-ndo cundecu-ndo. ¹⁰Te cùtnàhá ní xíndecu ndihi ñaha-ndí xii-ndo ní cachí-ndí sá ncháá ñáyiú ñá túú cuiní cada chiuⁿ te vá cuàha-ndó-yu sá caxí-yu. ¹¹Te vitna nihí-ndí tnúhu sá ío dava nchòhó ñá túú tnáhí quide chiuⁿ-ndo, chi àúⁿ nà cuu ndí cuu ndí cuu-ni-ndo núú ndécú dàva-gá tnàha ñáyiú-ndo. ¹²Te yúhú càháⁿ-í dóho nchaa nchòhó ñáyiú ducaⁿ ñà túú cuiní cada chiuⁿ sá cáda chiuⁿ-ndo cuendá níhí-ndó nchàa sá cóhó sá caxí-ndó, te duha càháⁿ-í dóho-ndo, chi ducaⁿ cuiní Xítóhó Jesucristú Yaá táxi tñùnì ñáhá xii-o cada-ndo, te òrè cada chiuⁿ-ndo te vá ío cada dusaⁿ-ndo.

¹³Te nchòhó ñáyiú ndècu ndihi-í ichi Xítóhó Jesucristú, và dáñá ndéé-ndó càda-ndo mee-ni sá váha. ¹⁴Te núu ìⁿ ñáyiú ndècu ndihi-ndo ñá túú cuiní-yu

tníí-yu tnúhu càháⁿ-ndí núú tütú-a, te cundehe-ni-ndo núu nděda càá-yu, te vá nihí tnáhá-gă-ndó ndihí-yu cuendá sá ná cùcahaⁿ núű-yu, ¹⁵ dico vá cúú ůhú iní-ndö-yu, chi cáháⁿ-ndó dōho-yu cada-ndo sã ndécú-ndó ìchi Xítóhó Jesucristú ndihí-yu.

Tnúhu ndéé núú nĩ ndihí-ná

¹⁶ Te mee Xítóhó Jesucristú ío váha cùu iní-gá ndécú-gă, te xicáⁿ táhù-í núú-gă sá méé-gă ná cádá te ío váha cuu

iní-ndó tnáhá-ndó cùndecu-ndo cuéi nása-gá ná cùndecu-ndo. Te mee-gă ná cùndecu ndihi ñaha-gá xii-ndo nchàa-ndo.

¹⁷ Te vitna yúhú té Păblú tée-í tnúhu-a quide ndee iní ñáhà-í xii-ndo, te diu-ni duha càa nchaa letrá-í nchaa núú tütú cáđúha-í. ¹⁸ Te xicáⁿ táhù-í núú Xítóhó Jesucristú sá ío na chìndee chitúu ñaha-gă xii-ndo nchàa-ndo. Te ducaⁿ na cùnduu. Te ío chí cádá ndèe iní-nă vitna.

TUTÚ DÍHNA NUU NĪ CADÚHA TÉ PĀBLÚ QUIHĪⁿ NDAHA TÉ TIMŪTEÚ

Té Pāblú cādūha-dé tutú quihĪⁿ ndaha té Timūteú

1 Yúhú té Pāblú ní tendaha ñaha Yá Ndiöxí cāháⁿ-í tnúhu Xítohó Jesucristú núú ñáyiú chi ducaⁿ ní cachí Yá Ndiöxí cunduu, te diu-gá cúú-gă Yá ní dácăcu nihnu ñaha xii-o núú ùhú núú ndàhú. Te tnàhá Xítohó Jesucristú ducaⁿ ní cachí-gá sá cāháⁿ-í tnúhu-gă, te diu-gá ní taxi-gă tnúhu ndee iní xii-o sã cündècu-o ndihi-gă ni caa ni quihĪⁿ. ²Te yòhó té Timūteú cúú-n ñⁿ téé ní sanu ichi ndisa-í ichi Xítohó Jesucristú chi ío váha ní sándáá iní-n-gă. Te cādúha-í ñⁿ tutú daquixi-í ndaha-n. Te xicáⁿ tãhú-í núú Tátá-ó Dütú Ndiöxí ndihi núú Xítohó Jesucristú sá ío na chindee chitúú ñaha-gă xii-n, te ducaⁿ ndè nduú-gă ná cādá te ío váha cuu iní-n cündecu-n.

Cuèndá nchaa ñáyiú dàndahú tnàha ñáyiú-xi

³Te nàha-n nacuáa ní cāháⁿ-í cút-nàhá ní quee-í ñuú Éfesú véxi-í distritú Macèdoniá, chi ní cachí-í sá quèndòo-n ñúú-áⁿ cāháⁿ-n dõho nchaa ñáyiú dàndahú ñáhá cāhí sá cāháⁿ tnúhu Yá Ndiöxí te ñá ndáá sá cāháⁿ-yu tnúhu-gă, te diu-ni ducaⁿ cāháⁿ-í vitna cada-n cündecu-n. ⁴Te cúñaha-n xii-yu sá vã cādá cuèndá-yu nchaa cuèndú nihí-yu nacuáa ní xóo cada ñáyiú ní xín-decu ndéé sanaha, te nchaa cuèndú-áⁿ dicó chinàa ñáhá-xí chi ñá túú vèdana nàndfhi-xi, te ni ñà túú chindee ñaha-xi cada-o nacuáa cuiní Yá Ndiöxí, chi mee-ni sã quindáá iní-ó-gă quidé-xí quide-o nchaa nacuáa cuiní-gă.

⁵Te duha cāháⁿ-í cúñaha-n xii-yu cuèndá sá ná cùu iní-yu tnàha ñáyiú-yu,

te xini ñuhu-xi nduu ndoo nduu nine iní-yu, te cunduu váha iní-yu, te quindáá iní-yu Yá Ndiöxí, te vã cání ñⁿ cani úú iní-yu, te núu ducaⁿ na cādá-yu te cuu iní ndisá-yu nchaa tnàha ñáyiú-yu. ⁶Chi dava ñáyiú ñá túú-gă quidě-yu nchaa nacuáa cāháⁿ-í-a, chi mee-nã nchaa cuèndá sá ñã túú vèdana nàndfhi xicāháⁿ-yu. ⁷Te cuiní-yu cāháⁿ-yu nchaa tnúhu ní cāháⁿ ndfi Moisés dico ñá ndácü-yu, chi cuěi ni yùhu ni iní-yu cāháⁿ-yu dico ñá tècú tnùní-yu nacuáa ní cāháⁿ ndfi, te ni tnúhu cāháⁿ mée-yu ñá cút-nùni iní-yu nacuáa ndùu-xi.

⁸Te sa nàha-o sá ncháá tnúhu ní cāháⁿ ndfi Moisés váha, te núu na tècú tnùní-ó nã cuèndá ducaⁿ ní ngúndecu nchaa tnúhu-áⁿ. ⁹Te cùtnuní iní-ó sã ñã díú sã cúú-xí nchaa ñáyiú quide váha ndècu ñuyíú-a ni ngúndecu nchaa tnúhu-áⁿ, chi ní ngúndecu-xi sá cúú-xí nchaa ñáyiú ñá túú quide váha, ndihi cuèndá nchaa ñáyiú ío sàá iní-xi, ndihi cuèndá nchaa ñáyiú quide cuehé quidé dùha, ndihi cuèndá nchaa ñáyiú ío ndècu cuéchi-xi, ndihi cuèndá nchaa ñáyiú ñá túú nèhe vèdana sá yíñùhu núú Yá Ndiöxí, ndihi cuèndá nchaa ñáyiú ñá túú cāháⁿ váha cuèndá ichi Yá Ndiöxí, ndihi cuèndá nchaa ñáyiú sàhni tátá-xi ndihi nãná-xi, ndihi cuèndá nchaa dava-gă ñáyiú sàhni tnaha, ¹⁰ndihi cuèndá nchaa cue téé cāháⁿ ndihi ñáyiú ñihi te ñá díú ñàdihí-güedé cúú-yu, ndihi cuèndá tucu nchaa ñáyiú ñihi cāháⁿ ndihi cue téé te ñá díú yì-yu cùu-güedé, ndihi cuèndá nchaa cue téé cāháⁿ ndihi tnàha ndi mee téé-xi, ndihi cuèndá nchaa ñáyiú chiváha tnàha ñáyiú-xi cuèndá sá cuiní-yu níhí-yu díhúⁿ, ndihi cuèndá nchaa ñáyiú ndehnde, ndihi cuèndá nchaa ñáyiú càcunehe ndéé Yá Ndiöxí cuèndá cuiní-yu cutnùní iní tnàha ñáyiú-yu sá cāháⁿ ndáá-yu, te ñá ndáá sá cāháⁿ ndáá-yu, ndihi cuèndá nchaa ñáyiú quide nchaa dava-gă sã ñã

túu tàuchiuⁿ Yá Ndiöxí cadá-yu. Cuèndá nchaa ñáyiú ducaⁿ xíquide ní ngúndecu nchaa tnúhu-áⁿ. ¹¹Te nchaa tnúhu-áⁿ ìⁿ-ni cùu-xi ndihi nchaa tnúhu sá ñí cachí Yá Ndiöxí cáháⁿ-í, te tnúhu-áⁿ cúu-xí tnúhu váha vihi, chi mee-gá ío váha iní-gá.

**Té Páblú ndàcáⁿ táhú-dě
núú Yá Ndiöxí sá ñí
cundàhú iní ñáhá-gá xii-dě**

¹²Te Xítohó Jesucristú ní cutnùní iní-gá sá cadá ndáá-í cada-í nchaa chiúⁿ tahu-gá. Te ndàcáⁿ táhú-í núú-gá sá ñí taxi-gá chiúⁿ-gá quídè-í, te ío chindee ñaha-gá xii-í. ¹³Te ní taxi-gá chiúⁿ-gá quídè-í cuèi ní xóo cáháⁿ cuèhé-í cuèndá-gá, te cuèi ní xóo cúu cuèhé cúu duha-í nchaa ñáyiú ndècu ichi-gá, te cuèi nándi-gá sá ñí xóo cada-í-yu dico ní cundàhú iní ñáhá Yá Ndiöxí xii-í, chi vátá quíndáá-gá iní-í Xítohó Jesucristú cùtnàhá ducaⁿ ñí xóo cada-í, te ni ñá cùtnùní iní-í nchaa sá quídè-í ní cùu, te cuèi ducaⁿ ñí xóo cada-í, ¹⁴dico Yá Ndiöxí ío ní cundàhú iní ñáhá-gá xii-í te chindee ñaha-gá. Te mee Xítohó Jesucristú chíndèe ñaha-gá xii-í sàndáá iní-í-gá, te cùu iní-í nchaa tnàha ñáyiú-í.

¹⁵Te nihí-ó tnúhu sá Xítohó Jesucristú ní quixi-gá ñuyíú-a cuèndá sá dácäcu nihnu-gá nchaa ñáyiú ndècu ichi cuehé ichi duha. Te tnúhu-áⁿ cúu-xí ìⁿ tnúhu ndáá, te xini ñuhu-xi quíndáá iní nchaa nchoo ñáyiú ndècu ñuyíú-a. Te yúhú cúu-í téé ío-gá ndécú cuèchi-xi núú Yá Ndiöxí ní cùu. ¹⁶Te Yá Ndiöxí ní cundàhú iní ñáhá-gá ní dácäcu nihnu ñaha-gá xii yúhú téé xidó ndécú cuèchi-xi ni cùu, cuèndá cutnùní iní nchaa ñáyiú sá Xítohó Jesucristú ío càhnu iní-gá. Te sá dúcáⁿ ñí quide ñaha-gá xii-í, te xíáⁿ cutnùní iní-yu sá nùu na quíndáá iní ñáhá-yu xii-gá te cundécú-yu ndihi-gá ni caa ni quíhíⁿ.

¹⁷Te nchaa-o chí ná càchí-ó sá ío càhnu cuu Yá Ndiöxí, te canehe-o sá yíñùhu núú-gá ni caa ni quíhíⁿ, chi mee-gá cúu-gá Yá táxi tnùní nchaa nduu nchaa quíú. Te cùu-gá ìⁿ Yá ñá túú xini núú-ó, te ìⁿ dii díí-ni-gá ío ndècu ndihi-gá nchaa sá xini tnùní-gá.

¹⁸Te yòhó té Timùteú téé cùu datná ìⁿ déhe mee-í sa ñaha-n nacuaá ní cáháⁿ dava-gá cue téé càháⁿ tnúhu Yá Ndiöxí cuèndá-n, te diu-ni ducaⁿ càháⁿ-ú tucu, te cada-n nchaa nacuaá càháⁿ tnúhu-áⁿ chi diu nchaa tnúhu-áⁿ canu ichi ñaha-xi xii-n cada-n nchaa nacuaá cuini Yá Ndiöxí. ¹⁹Te ío quíndáá iní-n Xítohó Jesucristú, te cada váha-n cùndecu-n nacuaá cundecu váha iní-n, chi dava ñáyiú ñá túú-gá ducaⁿ quídè-yu núu xíáⁿ ñá túú-gá sàndáá iní-yu nàcuáa càháⁿ tnúhu-gá. ²⁰Te diu-ni ducaⁿ ñí quide té Himèneú ndihi té Lijandrú ní dáñá ndèe-güedé ñá túú-gá sàndáá iní-güedé nàcuáa càháⁿ tnúhu Xítohó Jesucristú, te ní xáhaⁿ-í xii-güedé sá ná cùndoho-ná-güedé nùu nása cada ñaha sàcúíhná xii-güedé, te ducaⁿ ñí xáhaⁿ-í cuèndá sá vǎ càháⁿ cuèhé-gá-güedé cuèndá Yá Ndiöxí.

Nàcuáa cáháⁿ ndihi-o Yá Ndiöxí

2 Te na càchí tnúhu-í xii-n nchaa nacuaá cada-n. Te díhna-gá càchí tnúhu-í sá càháⁿ ndihi-n Yá Ndiöxí cuèndá nchaa ñáyiú te núu nása cùu xíndecú-yu, te cǎcǎⁿ táhú-n nùú-gá cuèndá-yu, te ducaⁿ ío ndacáⁿ táhú-n nùú-gá cuèndá nchaa sá váha quide ñaha-gá xii-yu. ²Te ducaⁿ càháⁿ ndihi-n Yá Ndiöxí cuèndá nchaa cue téé cùnuu ndihi cuèndá nchaa dava-gá cue téé cùchiuⁿ cuèndá cada váha-güedé, te ducaⁿ nchò ñá túú nǎ cuu cundecu-o, te ñá túú tnàhí ná cani iní-ó cùndecu-o, te ío cundecu yíñùhu-o núú Yá Ndiöxí, te cada-o nchaa nacuaá tàú-xi cunduu. ³Te núu ducaⁿ na càda-o cáháⁿ ndihi-o

Yá Ndiöxí cuendá nchaa ñáyi te quide váha-o, te nduu vétú iní Yá Ndiöxí Yaá ní dácäcu nihnu ñaha xii-o núú ùhú núú ndàhú. ⁴Te mee-gã cuiní-gã sá ncháá ñáyi tecu tnùní-yu nchaa tnúhu càháⁿ-gã, chi cuiní-gã sá nánihí tàhú-yu. ⁵Te ìⁿ-ni Dútú Ndiöxí ndécú, te ìⁿ-ni Xítóhó Jesucristú, te medií-ni Xítóhó Jesucristú quidé-gã tnàhá tnúhu-o ndìhi Yá Ndiöxí. ⁶Te Xítóhó Jesucristú ní dáñá-gã méé-gã ní sahi ñaha-güedé xii-gã cuendá sá cuiní-gã sá cäcu nihnu nchaa ñáyi ndècu ñuyúú núú ùhú núú ndàhú. Te Yá Ndiöxí cuiní-gã sá ncháá ñáyi ñuyúú ndécú vitna níhí-yu tnúhu nàcuáa ní cuu ní xhí Xítóhó Jesucristú. ⁷Te Yá Ndiöxí ní cachí-gã sá càháⁿ-í tnúhu-áⁿ ndèni ní cuu núú xñdecu ñáyi ñá túú cùu ñáyi isràél, te mee-ni tnúhu ndáá dánèhé-í-yu nàcuáa quindáa iní ñáhã-yu xii-gã, te yúhú càháⁿ ndáá-í sá Yá Ndiöxí ní cachí-gã sá càháⁿ-í tnúhu-gã chi ndècu ndìhi-í Xítóhó Jesucristú, te ñá túú dandahú ñáhã-í xii-n.

⁸Te yúhú cuiní-í sá ncháá xìchi càháⁿ ndìhi cue téé Yá Ndiöxí, te na cùnduu ndoo cunduu nine iní-güedé òré ndonehe-güedé ndaha-güedé càháⁿ ndìhi ñaha-güedé xii-gã, chi vá cúú cùdéⁿ-güedé cuendá nchaa sá quidé ñaha ñáyi xii-güedé, te ni vã cání iní-güedé cúcuèhé tnáhã-güedé ndìhi-yu. ⁹Te càchí tnúhu-í xii-n sã ncháá ñáyi ìhí ná cùnduu dío-yu nàcuáa tàú-xi cunduu, te vá cùnduu cuehé cunduu duha dàtná cáá dío nchaa ñáyi ndècu ichi cuehé ichi duha, te na ndádá-yu díquí-yu nàcuáa tàú-xi cunduu, te vá ndádá cuèhé ndada duhá-yu, te vá cání iní-yu cunduu víí-yu ndìhi sá ìo ndèyáhu, te ni vã cání iní-yu cuihnú-yu dóó sã ìo ndèyáhu. ¹⁰Te mee-ni sã váha cadá-yu, chi ducaⁿ tàú-xi cada nchaa ñáyi ìhí ndécú ichi Yá Ndiöxí. ¹¹Te òré tàcá-yu

núú dácuahá-yu tnúhu Yá Ndiöxí, te cue ñáyi ìhí-áⁿ na ñahi dacuahá-yu tnúhu-gã, te cadá-yu nchaa nàcuáa càháⁿ cue téé dácuaaha ñaha xii-yu tnúhu-gã. ¹²Te yúhú càchí-í sá vã cúú dácuaaha ñáyi ìhí cue téé, te ni vã cúú tàxi tnuní ñáhã-yu xii-güedé chi cunduu tnávíí-ni yuhú-yu cundedóho-yu. ¹³Te ducaⁿ xini ñuhu-xi cadá-yu, chi Yá Ndiöxí ní cadúha-gã díhna-gã té Àdán te dàtnuní ní cadúha-gã tá Èvá. ¹⁴Te ñá díú mèè té Àdán ní dandahú ñáhã sàcufhná xii-dé, chi tá Èvá ní dandahú-xi, te ñá túú ní quide váha-xi núú Yá Ndiöxí sá dúcáⁿ ní sándáa iní-xi tnúhu ní càháⁿ sàcufhná-áⁿ. ¹⁵Dico ñáyi ìhí ní nduu táhú-yu sá cóó dèhe-yu, te naníhí tàhú-yu te núú vá dáñá ndèe-yu canchicúⁿ nihnú-yu ichi Yá Ndiöxí, te cundecu yíñhú-yu núú-gã, te cuu iní-yu nchaa tnàha ñáyi-yu, te cadá-yu nchaa nàcuáa tàú-xi cunduu cundecú-yu.

**Nàcuáa tàú cue téé yìndaha
ñaha xii ñáyi ndècu ichi
Yá Ndiöxí cada-güedé**

3 Te ìo ìⁿ tnúhu càháⁿ ñáyi sá núú ìⁿ téé cuiní quindaha ñaha xii ñáyi ndècu ichi Yá Ndiöxí, te ìⁿ sá váha cuiní-dé cada-dé càchí-yu, te ndáá quée-xí tnúhu càháⁿ-yu. ²Te yúhú càchí-í sá cuè téé ducaⁿ na quindaha ñaha xii ñáyi te xini ñuhu-xi cuu-güedé cue téé quide ndáá cuendá sá vã càháⁿ ñáyi cuendá-güedé sá ñá túú quide ndáá-güedé. Te na cùu-güedé cue téé ndèca ìⁿ caa-ni ñadihí, te na cùu-güedé cue téé ñá túú quide cutexínu ndècu, te na cùu-güedé cue téé quide nchaa nacuaa tàú-xi cunduu, te na cùu-güedé cue téé sãñaha nùu vehe ndetatú nchaa ñáyi ñuhu ichi, te na cùu-güedé cue téé dānehé ñáhã váha xii ñáyi tnúhu Yá Ndiöxí. ³Te vá cúú-güedé cue téé quihu, te ni vã cúú-güedé cue téé ndècu

pletú, te ni vǎ cúu-güedě cue tée dicó-ni ducaⁿ nihí díhúⁿ, te ni vǎ cúu-güedě cue tée sàni iní nàá, te ni vǎ cúu-güedě cue tée ñuhu iní mee-ni díhúⁿ. Chi na cùu-güedé cue tée váha iní-xi te cunduu càhnu iní-güedé. ⁴Te na cùu-güedé cue tée ío váha sànu ichi ñadihí-xi ndihi landú-xi, te na cùu-güedé cue tée quide nacuaá sàndáá iní ñáhá landú-xi cuendá canehe-güexi sá yíñuhu núu-güedé. ⁵Chi núu cùu-güedé cue tée ñá ndácú cànuichi ñadihí-xi ndihi landú-xi, te vǎ ndácú-güedé quindaha-güedé cue ñáyi ndècu ichi Yá Ndiöxí. ⁶Te vǎ cúu-güedé cue tée íchí ni sàndáá iní-xi tnúhu Yá Ndiöxí, chi na cuáháⁿ te cada nínu-güedé méé-güedé te cuíta nihnu-güedé dàtná ní xíta nihnu sácufhná. ⁷Te xini ñuhu-xi cuu-güedé cue tée càháⁿ váha ñáyi cuendá-xi, cuéi ñá dfú ñáyi ndècu ichi Yá Ndiöxí cuendá sá vǎ cuátnúhu ñaha ñáyi xii-güedé, chi núu ñáhá te cudana te sácufhná quesaha-xi tàxi tuní ñáhá-xí xii-güedé.

**Cue tée chindee ñaha xii
cue tée yindaha ñaha xii
ñáyi ndècu ichi Yá Ndiöxí**

⁸Te tnàhá cue tée chindee ñaha xii cue tée yindaha ñaha xii ñáyi ndècu ichi Yá Ndiöxí xini ñuhu-xi cuu-güedé cue tée quide ncha nacuaá tàú-xi cunduu, te vǎ cúu-güedé cue tée càchí sá càháⁿ ndáá te ñá ndáá, te ni vǎ cúu-güedé cue tée quihu, te ni vǎ cúu-güedé cue tée sàni iní-xi dicó-ni ducaⁿ nihí díhúⁿ. ⁹Te xini ñuhu-xi cuu-güedé cue tée ñá túú dàña ndeé sàndáá iní tnúhu Yá Ndiöxí, te na cùu-güedé cue tée ío váha cùu iní-xi cuendá ncha sá váha quide-güedé. ¹⁰Te xini ñuhu-xi coto ndeé ñáhá xii-güedé te núu cùu-güedé cue tée quide váha, te núu cùu-güedé cue tée quide váha ña te cuu chindee-güedé cue tée yindaha ñaha xii ñáyi ndècu ichi Yá Ndiöxí.

¹¹Te tnàhá tucu ncha ñáyi dihí ná cadá-yu ncha nàcuáa tàú-xi cunduu, te vǎ cùnduu yiti yuhú-yu, te ni vǎ cúu-yu ñáyi quide cutexínu ndècu, te na cùu-yu ñáyi ío váha quide ndáá. ¹²Te ncha cue tée chindee ñaha xii cue tée yindaha ñaha xii ñáyi ndècu ichi Yá Ndiöxí, xini ñuhu-xi cuu-güedé cue tée ndècu ñⁿ caa-ni ñadihí-xi, te na cùu-güedé cue tée sànu ichi váha ñadihí-xi ndihi landú-xi. ¹³Te núu na cada ndáá-güedé chindee-güedé cue tée yindaha ñaha xii ñáyi ndècu ichi Yá Ndiöxí, te canehé-yu sá yíñuhu núu-güedé, te ducaⁿ te vǎ cúu càháⁿ núu-güedé càháⁿ-güedé núu ñáyi tnúhu Xítoho Jesucristú sá sàndáá iní-güedé.

Ío càhnu cuu tnúhu càháⁿ Yá Ndiöxí

¹⁴Te cuení-í ndíhi-ni quixi coto ñaha-í xii-n dico díhna-gá cadúha-í tutú-a daquixi-í ndaha-n ¹⁵chi na cuáháⁿ cuyaa-í. Te xíaⁿ núu cadúha-í tutú-a daquixi-í ndaha-n cuendá cutnùní iní-n nasa cada-n cùndecu-n ndihi ncha ñáyi ndècu ichi Yá Ndiöxí. Te ñáyi-áⁿ cúu-yu dàtná ñⁿ vehe cùu cuendá Yá Ndiöxí Yaá ndécú ncha nduu ncha quíú, chi ndècu ndíhi ñaha-gá xii-yu, te cúu-yu ñáyi càháⁿ váha cuendá tnúhu-gá. ¹⁶Te cùtnuní ndáá iní-ó sá ío càhnu cuu tnúhu càháⁿ Xítoho Jesucristú, tnúhu sá càháⁿ nàcuáa nduu ichi ndecu-o, te duha càháⁿ tnúhu-áⁿ:
Te ní quixi Yá cúu Ndiöxí ñuyíú-a ní cuu-gá ñⁿ ñáyi,
te Espiritú Yá Ndiöxí ní càháⁿ ndáá-xi sá cúu-gá ñⁿ Yaá ío váha quide ndáá,
te cue espíritu xínú cuèchi núu Yá Ndiöxí ní xini ndáá-xi ncha nàcuáa ní quide Yaá ní quixi ñuyíú-a.
Te ní xité nuu tnúhu-gá nihí ñuyíú-a,
te ndèni ní cuu ní ngúita-yu sàndáá iní ñáhá-yu xii-gá,
te mee-gá cuánda-gá andiu.
Duha càchí tnúhu-áⁿ.

**Ñáyiú daña nihnu vá
quindáá-gá iní-yu Yá Ndiöxí**

4 Te Espíritú Yá Ndiöxí càháⁿ ndáá-xi sá sáá nduu dàña nihnu dava ñáyiú ndècu ichi-gá vá quindáá iní ñáhá-gá-yu xii-gá, te ducaⁿ chi cue espíritú cùndìhi yucu ñávàha dandàhú ñáhá-xí xii-yu, te mee-nà nchaa tnúhu càháⁿ nchaa ñáyiú cùndìhi nchaa espíritú-áⁿ cuhuⁿ iní-yu. ²Te nchaa ñáyiú ducaⁿ cùndìhi cue espíritú cùndìhi yucu ñávàha-áⁿ cúu-yu ñáyiú ío dandahú méé-xí chi càchí-yu sá càháⁿ ndáá-yu te ñá ndáá, te ñá túú tnàhí-gá ná quidé-xí iní-yu cuendá nchaa sá cuèhé sá dúhá quidé-yu. ³Te ñáyiú-áⁿ quesàhá-yu sá vǎ cúú càndeca tnaha ñáyiú, te ni vǎ cúú càxí-yu dava núú sǎ xini-yu caxí-yu, dico Yá Ndiöxí ní cadúha-gá nchaa sá nchító-ó cuendá caxi-o, te cuiní-gá sá ncháá nchò ñáyiú sàndáá iní tnúhu-gá ndacáⁿ táhú-ó núú-gǎ òré caxi-o. ⁴Te nchaa sá ní cadúha Yá Ndiöxí cúú-xí sǎ vǎha te vá dáquèe tǎhú-ó, te xini ñuhu-xi ndacáⁿ táhú-ó núú-gǎ cuendá nchaa xǎⁿ. ⁵Te Yá Ndiöxí càchí-gá sá méé-gǎ quidé-gǎ cúú-xí sǎ vǎha sá cúú-xí-ó te núú na ndacáⁿ táhú-ó núú-gǎ.

**Tée quide ndáá xínú cuèchi
núú Xítohó Jesucristú**

⁶Te núú na dàcuaha-n ñáyiú ndècu ndìhi-o ichi Xítohó Jesucristú nchaa nàcuáa càháⁿ-í-a ña, te cuu-n ìⁿ tée quide ndáá xínú cuèchi núú-gǎ, te nducu ndèe-ni-n dacuaha-n tnúhu Yá Ndiöxí sá sàndáá iní-n, te canchicúⁿ nihnu-ni-n càda-n nchaa nacuáa càháⁿ-gá, te núú ducaⁿ nà cada-n, te níhí ndéé-n cùndecu-n ichi-gá. ⁷Te vá cáda cuendá-n nchàa cuendú cuèhé cuendú duha càháⁿ ñáyiú, ndìhi nchaa dava-gá cuendú sá ñà túú nàndíhi cuendá sá ñà túú nǎ cumání-n cùndecu-n núú Yá Ndiöxí. ⁸Te núú ìⁿ chiùⁿ cada-o te

nàcaá luha yiqui-o te nàndíhi-xi luha, dico ío-gá nàndíhi-xi te núú cada-o sá cùndècu yìñuhu-o núú Yá Ndiöxí. Te núú ducaⁿ na càda-o te cùu-xi ìⁿ sá vǎha sá cúú-xí-ó vitna, te ni caa ni quíhíⁿ ducaⁿ cùu-xi ìⁿ sá vǎha sá cúú-xí-ó. ⁹Te xini ñuhu-xi sá ncháá-ndó quindáá iní-ndó nchàa tnúhu càháⁿ-í-a chi cùu-xi tnúhu ndáá. ¹⁰Te vitna ío ndùcu ndee-o quide-o chiuⁿ Yá Ndiöxí Yaá ndécú nchàa nduu nchaa quíú te quide ndee iní-ó cuendá nchaa sá quidé ñàha ñáyiú xii-o, chi sàndáá iní-ó sá díú-gǎ chindèe ñaha-gá xii-o. Te nchaa ñáyiú cùndahú iní ñáhá-gǎ te chindee ñaha-gá xii-yu, dico ñáyiú sàndáá iní ñáhá xii-gá ío-gá cùnùú-yu chindee ñaha-gá xii-yu, chi dàcácu nihnu ñaha-gǎ núú ùhú núú ndàhú.

¹¹Te nchaa tnúhu-áⁿ cǔñaha-n xii-yu, te càháⁿ-n dǒho-yu sá ná càdá-yu nchaa nàcuáa càháⁿ-xi. ¹²Te ío cada váha-n cùndecu-n cuendá sá vǎ yǒo daquee tǎhú ñáhá xii-n cuendá sá cúú-n tée cuechi, te ío váha cada-n nchàa sá tàù-n càda-n cuendá ducaⁿ càchicúⁿ nihnu nchaa ñáyiú ndècu ichi Yá Ndiöxí, te vii vii càháⁿ ndìhí-n-yu, te cuu iní-n-yu, te ío quindáá iní-n Yá Ndiöxí, te mee-ni sǎ vǎha caní iní-n, te ducaⁿ càda-n cuendá canchicúⁿ nihnú-yu. ¹³Te nini cùyaa-í quixi-í, te ío nducu ndèe-n càháⁿ ndodo-n tnúhu Yá Ndiöxí núú-yu, te dacuàhá-n-yu nàcuáa càháⁿ tnúhu-gá, te càháⁿ-n dǒho-yu nàcuáa cuu vii cuu váha iní-yu cundecú-yu ichi Yá Ndiöxí. ¹⁴Te vá dáñá ndèe-n càda-n nacuáa ndùu táhú ní taxi Yá Ndiöxí ní ngúndecu ndìhi-n cǔtnàhá ní sacáⁿ ndodo cue tée yǎndaha ñaha xii ñáyiú ndècu ichi Yá Ndiöxí ndaha-güedé díquí-n, te ní cachí tnúhu-güedé sá dúcáⁿ ní cuiní Yá Ndiöxí cunduu.

¹⁵Te ni yùhu ni iní-n càda-n nchaa nacuáa càháⁿ-í-a cuendá sá ná quini ñáyiú sá ìo-gá váha ta quide-n

cuáháⁿ. ¹⁶Te ío váha cundehe-n nchàa nacuáa quide-n, ndihi nchaa nàcuáa dànehé-n-yu, te vá dáñá ndèe-n dùcaⁿ cada-n. Te núu ducaⁿ na càda-n te nduu táhú-n cùndecu váha-n núú Yá Ndiöxí ni caa ni quíhíⁿ ndihi nchaa ñáyiú na tédóho nchaa tnúhu càháⁿ-n.

Nàcuáa tàú-xi cada-o cùndecu-o ndihi ñáyiú sàndáá iní tnúhu Yá Ndiöxí

5 Te vá ténàá-n nchàa cue tée cùu sacuéhé chi vii vii cáháⁿ-n dõho-güedé, te cada iní-n sã dàtná tãtã-n cùu-güedé, te diu-ni ducaⁿ vii vii cáháⁿ-n dõho nchaa cue tée cuechi, te cada iní-n sã dàtná cue ñani-n cùu-güedé. ²Te diu-ni ducaⁿ vii vii cáháⁿ tucu-n dõho nchaa ñáyiú ðihí ñáyiú cùu sacuéhé, te cada iní-n sã dàtná nãná-n cùú-yu, te diu-ni ducaⁿ vii vii cáháⁿ tucu-n dõho nchaa ñáyiú ðihí ñáyiú cuechi, te cada iní-n sã dàtná cue cúha-n cùú-yu, te ío cuu váha iní-n òré ducaⁿ cãháⁿ-n dõho nchaa ñáyiú cuechi-ãⁿ.

³Te canehe-n sã yínùhu núú ñáyiú ðihí ní quendóo quèé, te chindèe-n-yu núu ndàhú-yu. ⁴Te núu ihíⁿ ñaha quèé ndécú cuè déhe-aⁿ àdi cue déhe ñani-aⁿ, te ío xini ñuhu-xi cada-güexi nchaa nacuáa tàú-xi cunduu núú-aⁿ chi ducaⁿ cuíní Yá Ndiöxí cada-güexi. Te núu ducaⁿ na càda-güexi te nànchocáva-güexi quide-güexi sã váha sã cúú-xí ñáyiú ní dácuéhnú ñaha xii-güexi. Te núu ducaⁿ na càda-güexi te quide váha-güexi te ío nduu vétú iní Yá Ndiöxí. ⁵Te ñáyiú quèé ñáyiú ndàhú ndécú ichi Yá Ndiöxí sàndáá iní-yu sã ðíú-gã chindèe ñaha-gã xií-yu, te cuèi nduu cuèi niú ñá túú dàña ndeé-yu càháⁿ ndihi ñàhá-yu xii-gã. ⁶Te nchaa ñáyiú quèé cúðí iní quidé nchàa sã cuèhé sã dúhá cùú-yu dàtná ñáyiú ní xihí cuèi ndècu vívũ-yu. ⁷Te cúñaha-n xii nchaa ñáyiú sã ná cádá-yu nchaa

tnúhu càháⁿ-í-a cuendá sã ñà túú ñã cumání-yu cundecú-yu, te ducaⁿ vã yõo cáháⁿ cuèhé cuendá-yu. ⁸Te ío xini ñuhu-xi chindeé-yu cue tnàha ñáyiú-yu, dico ío-gã xini ñuhu-xi chindeé-yu cue ñáyiú cùu ndi meé-yu ndècu ndihí-yu, te núu vá dúcáⁿ càdá-yu te ñá túú-gã sàndáá iní-yu cadá-yu nàcuáa càháⁿ Yá Ndiöxí. Te sã dúcáⁿ ná càdá-yu te vihi-gã quídè-yu dàcúúxí ñáyiú ndècu ichi cuehé ichi duha.

⁹Te chido tnùní-n mènè-ni ñáyiú quèé ñáyiú sa ndècu únídico cuíá-xi àdi vihi-gã cuendá ñáyiú-áⁿ cadá-yu nchaa nàcuáa cuíní Yá Ndiöxí núú nchàa ñáyiú ndècu ichi-gã, te ñáyiú-áⁿ xini ñuhu-xi cuú-yu mee-ni ñáyiú ní quide ndáá ní xindecu ndihi yíi-xi. ¹⁰Te na cùú-yu ñáyiú quèé quidé váha cùdiu núú nchàa ñáyiú, te na cùú-yu ñáyiú quèé xini canu ichi váha cue landú-xi, te na cùú-yu ñáyiú sãñaha nùu vehe ndetatú cue ñáyiú ñuhu ichi, te na cùú-yu ñáyiú ndècu túha quide nání chiúⁿ cuendá cue ñáyiú ndècu ichi Yá Ndiöxí, te na cùú-yu ñáyiú chindee nchaa ñáyiú ndècu ndihi tnúndòho tnúhu ndàhú, te na cùú-yu ñáyiú ñá túú dàña ndeé quidé nchàa núú sã váha.

¹¹Te vá chídó tnùní-n ñáyiú quèé ñáyiú ñá túú ndècu únídico cuíá-xi cada chiúⁿ Yá Ndiöxí, chi núu cuechi-gã-yu ña, te vá cùndáá-yu cadá-yu chiúⁿ-gã, chi quesàhá-yu natnándaha tucú-yu. ¹²Te sã cuendá xíãⁿ te nacháhu-yu núú Yá Ndiöxí, chi vá cadá-gã-yu nàcuáa ní cuu tnúhu cadá-yu ni cùu. ¹³Te ngüíta-yu cani iní-yu quíhíⁿ-yu ndi vehe ndi vehe caca nihní-yu, te nchaa ñáyiú ducaⁿ quide ío cùu cuhndú-yu, te cùyiti yuhú-yu, te ndèni ní cuu cuáháⁿ-yu chinee ðíquí-yu vehe tnàha ñáyiú-yu ndèhé-yu núu nása ndécú-yu, te ñá túú tàú-yu ducaⁿ càdá-yu, te càháⁿ-yu mee-ni tnúhu sã ñà túú nàndíhi. ¹⁴Núu xíãⁿ cuíní-í sã ncháá ñáyiú quèé ñáyiú

cuechi na nàtnándaha tucú-yu cuendá cuú-yu náná, te ducaⁿ càdá-yu nchaa sá xíní ñùhu-xi cadá-yu vehé-yu, te núu ducaⁿ na càdá-yu, te nchaa ñáyiú cùu úhú iní ñáhá xii-o vá nihí-gá-yu tnúhu càháⁿ cuèhé-yu cuendá tnúhu Yá Ndiòxí.
¹⁵ Te dava ñáyiú quèé ndécú ichi Yá Ndiòxí ní cùu ní dǎñá-yu te ní tñí-yu tnúhu càháⁿ sácúíhná.

¹⁶ Te núu dava ñáyiú ndècu ichi Yá Ndiòxí ndécú ndìhí-yu ìⁿ ñaha quèé cúú ndì meé-yu ña, te tàù-yu chindee ñàhá-yu xii-aⁿ cuendá sá vǎ ìo chi chiuⁿ-aⁿ nchaa ñáyiú ndècu ichi Yá Ndiòxí, te ducaⁿ te nchaa ñáyiú ndècu ichi-gá-áⁿ ñihí ndéé-gǎ-yu chindèé-yu dava-gǎ ñáyiú quèé ñá túú vèdana ndècu ndìhi.

¹⁷ Te nchaa cue tée ìo váha quide yin-daha ñaha xii ñáyiú ndècu ichi Yá Ndiòxí ìo xíní ñùhu-xi canehe sá yíhí ñùhu núu-güedé, te chindee ñàha xii-güedé. Te uuⁿ-gǎ tàù ñáyiú ducaⁿ càdá-yu sá cúú-xí nchaa cue tée ni yùhu ni iní càháⁿ tnúhu-gǎ. ¹⁸ Te núu tütú Yǎ Ndiòxí càchí-xi: “Vá chíhí-ndó ñùnu yuhu ndicutu oré dánchezí-dí trùú”, duha càchí-xi. Te càchí tucu-xi ingá xichi: “Ìⁿ tée quide chiuⁿ dacuitíí tàù-xi sá cúhúⁿ yǎhu-dé”, duha càchí-xi núu tütú-gǎ.

¹⁹ Te núu ìo ñáyiú véxi sàcáⁿ cuèchi núu-n cuendá ìⁿ tée yìndaha ñaha xii ñáyiú ndècu ichi Yá Ndiòxí ñá, te cada cuendá-n tnúhu càháⁿ-yu te núu véxi-yu ndìhi úú àdi úní ñáyiú càháⁿ ndáá nàcuáa ní cuu, áⁿ nùu ñáhá te vá cadá cuendá-n tnúhu càháⁿ-yu. ²⁰ Te núu cue tée yìndaha ñaha xii ñáyiú-áⁿ ndécú cuèchi-güedé, te càháⁿ-n dǎho-güedé núu nchaa ñáyiú ndècu ichi-gǎ cuendá sá dává-gǎ-yu vá cúyì-yu ducaⁿ cadá-yu. ²¹ Te Yá Ndiòxí ndìhi Xítóhó Jesucristú náhá-gǎ ndìhi cue espíritú xínú cuèchi núu-gǎ sá yùhú càháⁿ-í dóho-n sǎ cadá-n nchaa nacuáa càháⁿ-í-a, te ìⁿ-ni càháⁿ ndìhi-n cuè tée xíní tnáhá ndìhi-n, ndìhi

cue tée ñá túú xíní tnáhá ndìhi-n. ²² Te vá ìo cundihí iní-n tàxi ndecu-n ìⁿ tée quindaha ñàha xii ñáyiú, chi díhna-gǎ cada cuendá-n te núu cùu-dé ìⁿ tée quide ndáá, chi núu cuendá-ni na tàxi ndecu-n-dé te vá cadá ndáá-dé, te yòhó ndaa díquí-n cuendá nchaa sá cuèhé sá dúhá càda-dé, te ìo coto-n mèe-n vá cadá-n ni ìⁿ sá cuèhé sá dúhá.

²³ Te ducaⁿ ìo mee-ni cùhú xití-n te vá cóhó-n mèe-ni ndute, chi tnáhá luha vinú ndéhé yoho yàha stilé coho-n cuendá cada tátna-xi.

²⁴ Te dava ñáyiú cùtnuní nchaa sá cuèhé sá dúhá quidé-yu, te cùtnuní tucu sá náchǎhu-yu na sàà nduu, te dava tucú-yu chi ñá túú cùtnuní nchaa sá cuèhé sá dúhá quidé-yu, dico na sàà nduu cùndáá cuèchi-yu te dàvá-áⁿ cut-nuní. ²⁵ Te ducaⁿ sǎtnahá-xi cùu nchaa sá váha quide davá-yu chi cùtnuní, te cuèi ñá túú cùtnuní òré-ni dico dacuitíí sǎ sàà nduu cùtnuní.

6 Te nchaa ñáyiú ndècu tnuú quidé chiuⁿ ndìhi ìⁿ patróoⁿ xíní ñùhu-xi ìo canehé-yu sá yíñùhu núu-dé cuendá sá vǎ càháⁿ cuèhé ñáyiú cuendá Yá Ndiòxí, te ni vǎ càháⁿ cuèhé-yu cuendá tnúhu-gǎ. ² Te núu patróoⁿ cue ñáyiú xínu cuechi-áⁿ sàndáá iní-dé Yá Ndiòxí, te ñá díú sǎ dúcáⁿ sàndáá iní-dé Yá Ndiòxí te vá cǎnèhé-yu sá yíñùhu núu-dé, chi uuⁿ-gǎ tàù-yu cada váha-yu cunu cuèchí-yu núu-dé, te ducaⁿ na càdá-yu chi xínu cuechí-yu núu tée sàndáá iní ndìhí-yu tnúhu Yá Ndiòxí. Te vá dǎñá ndèe-n dǎnehé-n-yu nchaa nàcuáa càháⁿ-í-a, te cúñaha-n xii-yu sá ná cadá-yu.

Nduu vétú iní-ó cùndecu-o

³ Te ìo cue tée ñá túú tñì-güedé nàcuáa càháⁿ tnúhu Xítóhó Jesucristú, te cue tée-áⁿ càchí-güedé sá càháⁿ ndáá-güedé dico ñá ndáá, chi ñá túú càháⁿ-güedé nàcuáa cuáháⁿ tnúhu-gǎ. Te

nchaa tnúhu Xítoho Jesucristú cúu-xí mée-ni tnúhu ndáá, te chindee ñaha-xi cada ndáá-ó cundecu-o ichi-gá. ⁴Te nchaa cue téee ducaⁿ xiquide quide cahnu-güedé mée-güedé dico ñá túú vèdana xini-güedé, te cue téee-áⁿ ñà túú ndècu váha iní-güedé chi nándi tnúhu sá ñà túú nándíhi cuini-güedé cútnàha-güedé. Te nguíta-güedé cúu cuèdú iní tnáhá-güedé, te nàa ndihi tnáhá-güedé, te xicuehè tnáhá-güedé, te ñá túú-gá cúu váha iní núú tnáhá-güedé. ⁵Te cue téee-áⁿ mee-ni nàá-güedé chi ñá túú sàni váha iní-güedé, te ni ñà túú xini-güedé nàcuáa cuáháⁿ tnúhu ndáá tnúhu Yá Ndiöxí, te càchí-güedé sá ïo váha cundecu-güedé ichi-gá chi sàni iní-güedé sá ïo vài díhúⁿ nĩhi-güedé cundecu ndihi-güedé. Te yúhú càháⁿ-í dóho-n sá vã níhi tnáhá-n ndihi nchaa cue téee ducaⁿ xiquide. ⁶Te ndáá sá ichi Yá Ndiöxí cúu-xí ñⁿ ichi sá ïo váha cundecu-o, dico xini ñuhu-xi nduu vétú iní-ó nàcuáa ndècu-o ñuyú-a. ⁷Te nchoo cuè ñáyiú chi ñá túú vèdana nèhe-o ní quexìo ñuyú-a, te diu-ni ducaⁿ ñà túú vèdana canehè-o quíhíⁿ òré ná cùú-ó. ⁸Te ío xini ñuhu-xi nduu vétú iní-ó te núu ndècu-ni sá cúnchito-o ndihi dóo cuihnu-o. ⁹Te ío ñáyiú ío cuini-yu cuu cuicá-yu, te ñáyiú-áⁿ dácàhu iní ñáhá yùcu ñávàha xí-yu cadá-yu nándi sá cuèhé sá dúhá, te nándi-gá nchaa sá cuèhé sá dúhá càhu iní-yu quidè-yu, te nchaa sá quidè-yu-áⁿ ñà túú vèdana nándíhi-xi chi uuⁿ-gá ndádá ndàhú ñáhá-xí xii-yu, te dácúita nihnu ñaha-xi. ¹⁰Chi nchaa ñáyiú ñuhu iní mee-ni díhúⁿ, te xíáⁿ quidè-xí nguíta-yu sàni iní-yu cadá-yu nándi sá cuèhé sá dúhá. Te ío ñáyiú ndècu ichi Yá Ndiöxí te sá tnúhu ducaⁿ ñuhu iní mee-ni díhúⁿ nĩ dáñá-yu ñá túú-gá sàndáá iní ñáhá-yu xii-gá, te vitna ñá túú tnàhí-gá ndécú váha iní-yu.

Cahni iní-ó càda-o nchaa nacuáa càháⁿ Yá Ndiöxí chi sàndáá iní-ó-gá

¹¹Te yòhó téee quide chiuⁿ Yá Ndiöxí xini ñuhu-xi vá cadá-n dàtná quidè nchàa ñáyiú ní cachí-í sá ñà túú quide ndáá, te vá dáñá ndèe-n càda ndáá-n cundecu-n, te cada-n nàcuáa nduu vétú iní Yá Ndiöxí, te ío quindáá iní-n-gá, te cuu iní-n nchàa tnaha ñáyiú-n, te cada càhnu iní-n nchàa sá ná yàha-n cundecu-n ichi-gá, te cunduu ndàhú iní-n. ¹²Te cahni iní-n càda-n nchaa nacuáa cuini Yá Ndiöxí chi sàndáá iní-n-gá, te ío cuhuⁿ iní-n sã cundècu-n ndihi Yá Ndiöxí nĩ caa nĩ quíhíⁿ, chi diu cuendá tnàhí-áⁿ nĩ càháⁿ ñáhá-gá xii-n, te ní càháⁿ ndáá-n núú vài ñáyiú sá ïo váha sàndáá iní-n-gá. ¹³Te Yá Ndiöxí Yaá quidè nchìto nchaandi túhú sá ío ñuyú náha-gá sá càháⁿ-í dóho-n vitna, te diu-ni ducaⁿ nàha tucu Xítoho Jesucristú Yaá ní càháⁿ tnúhu ndáá núú tẽ Pilatú ¹⁴sá quindáá iní-n càda-n nchaa nacuáa càháⁿ Yá Ndiöxí, te nchaa tnúhu càháⁿ-gá cada-n nàcuáa vá dáquèe tíhú ñáhá ñáyiú xii-n, te ducaⁿ-ni càda-n ndéé ná sàá nduu quixi tucu Xítoho Jesucristú. ¹⁵Te quixi tucu-gá chi ducaⁿ nĩ cachí Yá Ndiöxí cunduu, te mee Yá Ndiöxí ñáhá-gá ná nduu quixi tucu Xítoho Jesucristú. Te Yá Ndiöxí ío váha cùu iní-gá te ñⁿdií dí-ni-gá ío-gá cúnùu-gá dácúúxí cuè téee tàxi tñuní ñⁿ ñⁿ nàcióⁿ ndihi nchaa dava-gá cue téee cùnùu, chi tàxi tñuní ñáhá-gá xii-güedé, te nchaa ñáyiú ndècu ñuyú-a tàxi tñuní-gá. ¹⁶Te diu-gá cúu-gá Yaá ndécú nchàa nduu nchaa quíú, te ío càhnu cuu-gá chi dàtná dáyèhé nchí-canchii dàyèhé-xi núú ndécú-gá, te vá yòo ñⁿ cùyíi dayatni núú ndécú-gá, te ni ñà túú nĩ ñⁿ ñáyiú xini ñáhá xii-gá te ni vã ndácú-yu quini ñáhá-yu xii-gá. Te ío na cànehe nchaa ñáyiú sá yíñùhu núú-gá nĩ caa nĩ quíhíⁿ, te ducaⁿ ïo na

tàxi tnuní-gá ni caa ni quíhíⁿ. Te ducaⁿ na cùnduu.

¹⁷Te cáháⁿ-n dõho nchaa ñáyiú cuica ndècu ndíhi nchaa sá ío ñuyíú-a cuendá sá vǎ cádá càhnú-yu mèe-yu, te duuⁿ duuⁿ vǎ cùndèé iní-yu ni ìⁿ sá ndécú ndíhí-yu chi vǎ cúdí-xi, te cáháⁿ-n dõho-yu sá ná cùndèé iní-yu Yá Ndiõxí chi diu-gá cúú-gǎ Yaá ndécú nchàa nduu nchaa quíú, te chitu núú ndáhá tàxi-gá nchaa sá xíní ñùhu-o, chi cuíní-gá sá ío cuu váha iní-ó cùndecu-o. ¹⁸Te cáháⁿ tucu-n dõho-yu sá ná càdá-yu mee-ni sǎ vǎha, te cuendá nchaa sá vǎha cadá-yu-áⁿ te cuú-yu ìⁿ ñáyiú cuica sǎ cúú-xí Yǎ Ndiõxí, te na cùndecu túha-yu chindèé-yu cue ñáyiú ndàhú cuáñàhá-yu sá xíní ñùhú-yu. ¹⁹Te núú ducaⁿ na càdá-yu te Yá Ndiõxí cuáñaha-gǎ sá

ndúú tǎhǔ-yu na sǎá nduu, te ngúndecu váha-yu ndíhi-gá ni caa ni quíhíⁿ.

Tnúhu ndéé núú ñí ndíhi-ná

²⁰Te yòhó té Timùteú cáháⁿ-í dõho-n sǎ ío cada cuendá-n vǎ dǎma tnúhu ní taxi Yá Ndiõxí danèhé-n ñáyiú, te vǎ cádá cuendá-n nchàa cuendú cuèhé cuendú duha ío ñuyíú-a chi ñǎ túú nàndíhi-xi, te ni vǎ cádá cuendá-n nchàa tnúhu xítnàha ñáyiú càchí sá xícá nàha tnúhu cue téé túha chi ñǎ díú ìⁿ tnúhu ndáá cúú-xí. ²¹Te ío ñáyiú ñǎ túú-gǎ sàndáá iní-yu tnúhu Yá Ndiõxí, chi ní quide cuendá-yu nchaa tnúhu xica naha ñáyiú-áⁿ.

Te Yá Ndiõxí ná chindee chitúu ñaha-gǎ xii-n. Te ducaⁿ na cùnduu. Te ío cada ndee iní-nǎ vitna.

TUTÚ CÚÚ ÒÚ NÍ CADÚHA TÉ PÁBLÚ QUIHÍⁿ NDAHA TÉ TIMÛTEÚ

Té Páblú cádúha-dé tutú quíhíⁿ ndaha té Timùteú

1 Yúhú té Páblú ní tendaha ñaha Yá Ndiöxí cáháⁿ-í tnúhu Xítohó Jesucristú núú ñäyiu, chi ducaⁿ ní cachí Yá Ndiöxí cunduu. Te cáháⁿ-í dàtná ní cachí Yá Ndiöxí sá ncháá nchò ñäyiu ndècu ndihi Xítohó Jesucristú nanfí tãhú-ó. ²Te yúhú té Páblú cádúha-í tutú-a daquixi-í ndaha yòhó té Timùteú chi ío cùu iní ñàhà-í xii-n, te ñu-í ní sanu ichi ñaha-í xii-n ichi Xítohó Jesucristú, te xicáⁿ tãhú-í núú Dütú Ndiöxí ndihi núú Xítohó Jesucristú sá ño na chindee chitúu ñaha-gã xii-n, te cundàhú iní ñáhá-gã, te ducaⁿ ndè nduú-gã ná cádá te ío váha cuu iní-n cùndecu-n.

Cáháⁿ váha-o cuendá Xítohó Jesucristú

³Te cuéi nduu cuéi niú ducaⁿ-ni cáháⁿ ndihi-í Yá Ndiöxí cuendá-n, te ndácáⁿ tãhú-í núú-gã, te xinu cuechi-í núú-gã dàtná ní quide cue ñaní tnáhà-í ní xíndecu ndéé sanduu, te cùtnuní iní-í sá quidé ndáá-í núú-gã dàtná ní xóo cada-güedé. ⁴Te ío sàni iní-í nanfí tnáhá-ó cuendá ío cudí iní-í, chi ndacu iní-í sá ño ní ndáhyú-n sã ndihú iní-n cùtnáhá ní quide ndee iní-í tnáhá-ó. ⁵Te ñaha-í sá sàndáá ndisa iní-n Yá Ndiöxí dàtná ní ngüífta díhna-gã xítná-n tã Lòidá ndihi ñaná-n tã Eùnicé quidè-yu, te cùtnuní ndáá iní-í sá dífú tnáhá-n ño váha sàndáá iní-n-gã.

⁶Te xíãⁿ dándacu iní ñàhà-í xii-n cuendá sá ño-gã nducu ndèe-n cada-n chiuⁿ ní nduu tãhú-n núú Yá Ndiöxí cada-n, chi ní taxi-gã tnúhu ndee iní ní ngúndecu ndihi-n cùtnáhá ní sacáⁿ

ndodo-í ndaha-í díquí-n sã dífú chiúⁿ-gã cada-n. ⁷Te Espíritú sá ní taxi Yá Ndiöxí ndécú ndihi-o ñá túú cùu-xi ñⁿ Espíritú sá cádá nàcuáa yùhú-ó, chi cùu-xi ñⁿ Espíritú sá táxi tnúhu ndee iní cada-o chiúⁿ-gã, te ñu-xi quide cuu iní tnáhá-ó ñⁿ ñⁿ-o, te ñu-ni tucu-xi quide cùtnuní iní-ó nàcuáa cada-o cùndecu-o. ⁸Te xíãⁿ núú vá cúcàhaⁿ núú-n cãháⁿ váha-n cuendá Xítohó Jesucristú, te ní vá cúcàhaⁿ núú-n sã dúhá yìhi-í ve-caá sá cuendá-gã, te xini ñuhu-xi sá tnáhá-n ndòho-n sá cuendá tnúhu-gã, te cundee iní-n ndòho-n, chi Yá Ndiöxí chindee ñaha-gã xii-n. ⁹Te Yá Ndiöxí ní dácacu nihnu ñaha-gã xii-o núú ùhú núú ndàhú, te ní cachí-gã sá cádá-ó nchàa nacuáa cuiní méé-gã cunduu, te ducaⁿ ní quide-gã chi ducaⁿ ní sani iní méé-gã cunduu sá cádá váha ñaha-gã xii-o, te ñá dífú sã ño váha quide-o ndecu-o ducaⁿ ní quide-gã. Te ndéé cùtnáhá vátá ngáva-gã ñuyú ní cachí-gã sá cádá váha ñaha-gã xii nchaa nchoo ñäyiu ní ngúndecu ndihi Xítohó Jesucristú vitna. ¹⁰Te vitna cùtnuní iní-ó sã ño váha quide ñaha-gã xii-o, chi ní quixi Xítohó Jesucristú ñuyú-a ní dácacu nihnu ñaha-gã xii-o núú ùhú núú ndàhú, te Yaá-áⁿ ní quide-gã cuendá sá vá cùú-gã-ó cùú dúcáⁿ-ó, chi ní cachí-gã sá cùndecu-o ní caa ní quíhíⁿ te núú na quíndáá iní-ó tnúhu-gã.

¹¹Te ní cachí-gã sá cáháⁿ-í tnúhu-gã núú ñäyiu ñá túú cùu ñäyiu isràél te dacuàha váha-í-yu tnúhu-gã, te cuéi ndèni ní cuu ndécú-yu te quíhíⁿ-í cáháⁿ-í tnúhu-gã núú-yu chi ducaⁿ ní cachí-gã cunduu. ¹²Te cuendá xíãⁿ nándi sá ndóhò-í vitna cuendá-gã, dico ñá túú cùcahaⁿ núú-í chi cùtnuní váha iní-í nàcuáa sàni iní Xítohó Jesucristú Yaá sàndáá iní-í, te yúhú ní dàña-í mèe-í núú ndáhá-gã, te cùtnuní ndáá iní-í sá cótó ñaha-gã xii-í ndéé ná sàá nduu nàcuaca ñaha-gã.

¹³Te vá dáñá ndèe-n càda-n nchaa nacuáa càháⁿ tnúhu váha ní dánèhé ñàhá-í xii-n, te ío quindáá iní-n Yá Ndiöxí, te nchaa-o nàcuáa ndècu-o ndihi Xítoho Jesucristú ío cuu iní tnáhá-ó ìⁿ ìⁿ-o. ¹⁴Te cada cuendá váha-n sá vǎ dáma tnúhu Yá Ndiöxí sá ní taxi-gá ndécú ndìhi-n, te Espíritú-gá sá ní taxi-gá ndécú ndìhi-o chindee ñaha-xi xii-n.

¹⁵Te yòhó sa xìní-n sǎ nchàa ñáyiu ndècu distritú Àsiá, ñáyiu ní sándáá iní tnúhu Xítoho Jesucristú ní dáñá ñàhá-yu xii-í, te tnàhá té Fígeló ndihi té Hèrmógenés ní dáñá ñàha-güedé xii-í. ¹⁶Te xicáⁿ tǎhù-í núú Xítoho Jesucristú sá ná chindee-gá cue ñáyiu cùu ndi mee té Onèsiforó, chi diu-dé ío vǎi xito ní quixi-dé ní quide cuendá ñàhá-dě xii-í, te ní taxi-dé tnúhu ndee iní, te ñá túú ní cùcahaⁿ núú-dě sá yíhì-í vecaá. ¹⁷Te cùt-ñàhá ní xíndecu-dé ñúú Ròmá ducaⁿ-ni ní xóo nanducu ñàha-dé xii-í ndéé ndéé naníhí ñàhá-dě. ¹⁸Te xicáⁿ tǎhù tùcu-í núú Xítoho Jesucristú sá ná cùndahú iní ñàhá-gǎ xii-dé nduu na sǎa cundáá cuéchi nchaa ñáyiu. Te yòhó sa xìní ndáá-n sǎ ío ní chindee ñàha-dé xii-o cùt-ñàhá ní xíndecu-o ñúú Éfesú.

Tée quide ndáá xínú cuèchi núú Xítoho Jesucristú

2 Te yòhó tée cùu datná ìⁿ déhe mee-í ío nducu ndèe-n cada-n nacuáa níhí ndéé-gǎ-n cùndecu-n ichi Xítoho Jesucristú chi diu-gá chindee ñàha-gǎ xii-n. ²Te nchaa tnúhu sá ní dánèhé ñàhá-í xii-n ndihi nchaa dava-gǎ ñáyiu, xǎⁿ danèhé-n dàva-gǎ cue tée quide ndáá cuendá danèhé-güedé dava-gǎ ñáyiu.

³Te cahni iní-n ndòho-n cunu cuechi-n núú Xítoho Jesucristú dàtná cuiní-n ndòho ìⁿ sandadú sǎhni iní-dé xínú cuèchi-dé. ⁴Chi ni ìⁿ sandadú ñá túú nǎgá sání iní-dé cada-dé òré xínú cuèchi-dé cuendá cudù-dé núú tée tàxi

tnuní ñàhá. ⁵Te diu-ni ducaⁿ sǎtnahá-xi cùu tucu ìⁿ tée dàdiquí, chi núu vá dádiquí-dé nàcuáa tàú-xi cunduu te vá nihí-dé sá ndúú tǎhù-dě. ⁶Te núu ìⁿ tée xinu cuechi ío nducu ndee-dé quidé chiúⁿ-dé chíhí-dě tatá, te diu-dé tàú-dé díhna-gǎ-dé níhí-dě sá cùhúⁿ yǎhu-dé. ⁷Te cani iní-n nchàa tnúhu càháⁿ-í-a, te Xítoho Jesucristú chindee ñàha-gǎ xii-n te tecú tnùnì-n nchàa.

⁸Te ndacu iní-n sǎ Xítoho Jesucristú ní cuu-gǎ ñaní tnáhá ndíi Dávíí, te ní xíhí-gǎ te ní ndoto-gǎ, te diu ducaⁿ ndùu tnúhu dànehé-í ñáyiu. ⁹Te ío dǎndohó ñaha ñáyiu xii-í cuendá sá càháⁿ-í tnúhu-gǎ, te quide ñàhá-yu xii-í dàtná quidě-yu ìⁿ tée ní quide ìⁿ cuéchi càhnu, chi ní chihí ñàhá-yu vecaá xii-í, dico tnúhu Yá Ndiöxí chi vá ndácù-yu nganí-yu. ¹⁰Te xǎⁿ núu cuéi nándi cùu nchaa sá quidé ñàhá-yu xii-í, dico quide cahnu iní-í cuendá sá nánihí tǎhù tnàhá nchaa dava-gǎ ñáyiu cuiní Yá Ndiöxí cundecu ndihi-gǎ, chi nchaa ñáyiu na tnàhá tnúhu ndihi Xítoho Jesucristú nduu tǎhù-yu cundecú-yu ndihi-gǎ núú ío váha càa ndecu-gǎ ni caa ni quíhíⁿ.

¹¹Te xéhé cùú-xí ìⁿ tnúhu ndáá cuiti: Nchoo cùu-o datná ñáyiu ní xíhí ndihi Xítoho Jesucristú chi ñá túú-gǎ ndécú-ó ichi cuehé ichi duha, te xǎⁿ núu cuéi na sǎa nduu cùú-ó ñùuyú-a, dico diu-ni cundecu-o ndihi-gǎ.

¹²Te núu na cùndee iní-ó ndòho-o nándi sá ndóhó-ó sǎ cuendá-gǎ, te sǎa nduu te cunuu-o ndihi-gǎ.

Te núu na càháⁿ-ó sǎ ñà túú xìní-ó-gǎ, te diu-ni ducaⁿ cùñaha-gǎ xii-o sǎ ñà túú xìní ñàhá-gǎ ná sǎa nduu càda ndáá-gǎ cuéchi nchaa ñáyiu.

¹³Te núu nchoo ñà túú quide ndáá-ó ndècu-o núú-gǎ ñá, dico mee-gǎ chi ío ndáá quidé-gǎ, chi Yá Ndiöxí nchaa sá sání iní-gǎ quidé-gǎ.

**Tée quide nacuaá ndũu
vétú iní Yá Ndiõxí**

¹⁴Te dandacu iní-n nchàa ñáyiú ndècu ndihi-o ichi Xítóhó Jesucristú nchaa tnúhu càháⁿ-í-a, te cúñaha-n xíi-yu sá Xítóhó Jesucristú cuíní-gá sá ñà túú-gá nándi tnúhu cútnàhá-yu, chi nchaa tnúhu càháⁿ-yu-áⁿ dácũta nihnu-xi ñáyiú ndèdóho ñaha xíi-yu, chi ñà túú vèdana nàndíhi nchaa tnúhu-áⁿ. ¹⁵Te ío nducu ndèe-n cada ndáá-n cùndecu-n núú Yá Ndiõxí, te cada-n chiúⁿ-gá nàcuáa nduu vétú iní-gá, te càháⁿ ndáá-n tnúhu-gá, cuendá sá vǎ cúcàhaⁿ núú-n núú-gǎ. ¹⁶Te vǎ cǎdá cuendá-n nchàa tnúhu sá ñà túú vèdana nàndíhi càháⁿ ñáyiú cuendá Yá Ndiõxí, chi nchaa ñáyiú càháⁿ tnúhu-áⁿ ndihi nchaa ñáyiú sàcúndedóho ñaha xíi-yu uuⁿ-gá quídě-yu nchaa sá cuèhé sá dúhá. ¹⁷Te nchaa tnúhu-áⁿ cúténuu-xi dàtná quídé ìⁿ cuèhé sǎ ñǎni ñaha xii ñáyiú xitè nuu-xi ñihíi yiqui cùñú-yu. Te tnàhá té Himèneú ndihi té Filetú càháⁿ-güedé tnúhu-áⁿ quídé-güedé dàtná quídé ñáyiú-áⁿ. ¹⁸Te cue téé-áⁿ ñà túú-gǎ càháⁿ ndáá-güedé dàtná càháⁿ tnúhu Yá Ndiõxí, chi càchí-güedé sá ncháá nchòo ñáyiú ndècu ichi Yá Ndiõxí cúú-ó dàtná cue ñáyiú sa ní ndoto, dico na cúú ndisa-o te vǎ ndótó-gǎ-ó càchí-güedé. Te dava ñáyiú ní dǎñá-yu sá sàndáá iní-yu tnúhu Yá Ndiõxí sá dúcáⁿ càháⁿ-güedé. ¹⁹Te cuèi ducaⁿ quide davá-yu, dico Yá Ndiõxí ní taxi ndecu-gá cue ñáyiú ni yùhu ni iní ndécú ichi-gǎ, te cùtnuní sá ndécú ndihi ñaha-gǎ xii-yu, chi ìⁿ xichi núú tütú-gǎ càchí-xi sá méé-gǎ xini-gǎ cue ñáyiú cùu cuendá-gǎ. Te ingá tucu xichi núú tütú-gǎ càchí-xi sá ncháá ñáyiú sàndáá iní ñáhá xii Xítóhó Jesucristú xini ñùhu-xi sá vǎ cùndècu-gǎ-yu ichi cuèhé ichi duha.

²⁰Te ñáyiú cuica chi ndècu ndihi-yu vehé-yu cóhó sǎ ní cuáha mee-ni dǐhúⁿ cuááⁿ, ndihi cóhó sǎ ní cuáha mee-ni dǐhúⁿ cuixíⁿ, te nchaa cóhó-ǎⁿ cúú-xí dàtná cue ñáyiú ñà túú nǎ cúmǎni núú Yá Ndiõxí. Te ndècu ndihi tucú-yu cóhó sǎ ní cuáha mee-ni ñùhu, ndihi cóhó sǎ ní cuáha mee-ni yùtnu, te nchaa cóhó-ǎⁿ cúú-xí dàtná cue ñáyiú ñà túú quide ndáá núú Yá Ndiõxí. ²¹Te nchaa ñáyiú ío ndècu yiñuhu núú Yá Ndiõxí cúú-yu ñáyiú ñà túú ñihí tnàhá ndihi cue ñáyiú ñà túú quide ndáá núú-gǎ, te cue ñáyiú ndècu yiñuhu núú-gǎ-áⁿ ñà túú tnàhí quée cáva-yu quidè-yu nchaa chiúⁿ tahu-gǎ.

²²Te ío cada cuendá-n vǎ cǎdá-n nàcuáa quide cue tée cuechi ndècu ichi cuehé ichi duha, te cada-n nàcuáa cundáá-n cùndecu-n ichi Yá Ndiõxí, te quindáá iní-n-gǎ, te cuu iní-n nchàa tnaha ñáyiú-n, te cundecu nahi-n, chi ducaⁿ tàú-xi cada-n ndihi nchaa dava-gǎ ñáyiú sa ní nduu ndoo ní nduu nine iní-xi ñáyiú càháⁿ ndihi ñaha xii Yá Ndiõxí. ²³Te vǎ cǎdá cuendá-n ñi ìⁿ tnúhu xitnàha ñáyiú chi ñà túú vèdana nàndíhi-xi, chi núu na cǎda cuendá-ó te dicó dǎnǎá ñáhá-xí. ²⁴Chi nchaa cue tée xinu cuechi núú Yá Ndiõxí xini ñùhu-xi càháⁿ váha-güedé ndihi nchaa ñáyiú, te danèhé ñáhá váha-güedé tnúhu-gǎ, te cunduu càhnu iní-güedé te vǎ nàá-güedé. ²⁵Te vii vii càháⁿ-güedé dóho nchaa ñáyiú sàá iní-xi, ñáyiú ñà túú tnàhá iní tnúhu ndáá tnúhu Yá Ndiõxí, te ducaⁿ te cudana Yá Ndiõxí cada-gǎ te ndixi túu iní-yu sá ñà túú quide váha-yu ndècú-yu te quindáá iní-yu tnúhu-gǎ. ²⁶Te ducaⁿ te cutnùni iní-yu sá sàcúíhná cúnùu-xi taxi tnuní ñáhá-xí xii-yu, chi dàcahu iní ñáhá-xí xii-yu quidè-yu nchaa nàcuáa cùu iní-xi ni cùu.

Nàcuáa cada ñáyiú òrè sa ta cùyatni sáá nduu quixi tucu Xítohó Jesucristú

3 Te cächí tnúhu-í xii-n cuendá cunaha-n nàcuáa cada-xi òrè sa ta cùyatni sáá nduu quixi tucu Xítohó Jesucristú, chi dává-áⁿ ío cada úhú-xi. ² Chi ngúíta ñáyiú cuhuⁿ iní-yu mee-ni sá cúú-xí mèé-yu, te cuhuⁿ iní-yu mee-ni dñhúⁿ, te ío cada càhnú-yu mèé-yu, te cunduu yíchí iní-yu, te cáháⁿ cuèhé-yu cuendá Yá Ndiöxí, te vá quindáá-gá iní-yu ni tātá-yu ni nāñá-yu, te ni vā ndacáⁿ táhú núú tnáhá-yu cuendá nchaa sá vāha cada tnáhá-yu, te cadá-yu mee-ni sá ñà túú tnáhá iní Yá Ndiöxí. ³ Te vá cúú iní tnáhá ndì meé-yu, te nāá-yu te vá cuánāá-yu, te tee tnáhá-yu cuéchi neñtúú, te vá cuánāá-yu cadá-yu nchaa sá cuèhé sá dúhá sàni iní-yu, te ío cunduu cuihna iní-yu, te vá tnáhá iní-yu nchaa sá vāha. ⁴ Te dayuhu cuāha cuendá tnáhá-yu núú cuè téé cùchiuⁿ, te ío cunduu yii iní-yu cadá-yu nāndi sá ñà túú vāha, te ío cada nínú-yu mèé-yu, te mee-ni nchāa sá cúđhí iní-yu cadá-yu, te vá cúđhí iní-yu nanducu nihnú-yu Yá Ndiöxí. ⁵ Te quesāhá-yu sá tnáhá-yu ndécú-yu ichi Yá Ndiöxí dico vá cadā-yu nchaa nàcuáa càháⁿ-gá.

Te yúhú cächí tnúhu-í xii-n sá vā nihí tnáhá-n ndìhi nchaa ñáyiú ducaⁿ quide. ⁶ Te dava ñáyiú-áⁿ quñhíⁿ-yu dava vehe núú xñdecu ñáyiú, te ngúíta-yu dandāhú-yu ñáyiú dñhí ñà túú xini dana cuendá Yá Ndiöxí, te ñáyiú dñhí-áⁿ cúú-yu ñáyiú ndècu vihi cuéchi-xi, chi ío cùđhí iní-yu quidé-yu nchaa nāni sá cuèhé sá dúhá sàni iní-yu. ⁷ Te cuèí ío dācuahá-yu, dico ñà túú cùtnuní iní-yu nása cuāháⁿ tnúhu ndāá tnúhu Yá Ndiöxí. ⁸ Te ñáyiú ducaⁿ dāndahú ñáhá xii cue ñáyiú dñhí-áⁿ ñà túú càháⁿ vāha-yu cuendá tnúhu Yá Ndiöxí, chi quidé-yu dātná ní quide ndí Jānēs ndìhi ndí Jāmbrés chi cue ndí-áⁿ ñà túú ní

cúu vāha iní cue ndí núú ndí Moisés cuendá tnúhu ní càháⁿ ndí. Te ñáyiú-áⁿ cúú-yu ñáyiú sàni iní mee ñine-ni nchaa sá cuèhé sá dúhá, te cuèí cächí-yu sá sāndāá iní-yu Yá Ndiöxí dico ñà ndāá sá sāndāá iní ñáhá-yu xii-gá. ⁹ Dico vá ndácú-gá-yu dandāhú-yu vāi ñáyiú, chi nchaa ñáyiú cutnùn iní-yu sá ío ñi dñquí-yu, te ñà túú càháⁿ ndāá-yu dātná ní quide cue téé úú ñà túú ní tnáhá iní tnúhu ní càháⁿ ndí Moisés.

Té Pāblú dāsāhú-dé té Timùteú

¹⁰ Te yòhó quidé-n nchāa nacuáa ní dānehé ñáhá-í xii-n, te ní xini-n nchāa nacuáa quide-í ndécú-í, te cùtnuní iní-n nàcuáa sàni iní-í ndécú-í ñuyú-a, te xini-n sá ío sāndāá iní-í Yá Ndiöxí, te ío càhnu iní-í, te cúu iní-í nchaa ñáyiú, te xini tucu-n sá ío quide cahnu iní-í cuèí nāndi sá yāha-í ndécú-í dico ñà túú dāna ndeé-í ichi-gá. ¹¹ Te ío vāi sá quidé ñāha ñáyiú xii-í dāndōho ñahá-yu sá ndécú-í ichi Xítohó Jesucristú, te sa ñāha tucu-n datná ní quide ñāhá-yu xii-í cútnāhá ní xñdecu-í ñuú Antiòquiá, ndìhi ñuú Ìconiú, ndìhi ñuú Listrá, chi ío ní dāndōhó ñāhá-yu xii-í sá cuendá-gá. Dico Xítohó Jesucristú ío ní xito ñāha-gá xii-í te ní chindee ñāha-gá cuèí nāndi cúu sá ní yāha-í. ¹² Te na cächí tnúhu ndāá-í xii-n sá ío vāi sá ñà túú vāha cada ñāha ñáyiú xii nchaa ñáyiú cuini sá ñà túú nā cumāni núú Yá Ndiöxí cuendá sá ndécú ndìhí-yu Xítohó Jesucristú. ¹³ Dico dava ñáyiú cächí-yu sá càháⁿ-yu tnúhu Yá Ndiöxí te ñà ndāá sá càháⁿ-yu tnúhu-gá, ñáyiú-áⁿ uuⁿ-gá cuita cada-gá-yu nchaa sá cuèhé sá dúhá quñhíⁿ, te ducaⁿ-ni ío dandāhú tnáhá-yu.

¹⁴ Te yòhó chi ío vāha ní sāndāá iní-n tnúhu Yá Ndiöxí sá dācuāha-n, te vitna càháⁿ-í dóho-n sá vā dāñā ndèe-n quindāá iní-n tnúhu-áⁿ, te yòhó sa ñāha-n ná cúú ñáyiú ní dānehé ñáhá xii-n tnúhu-gá. ¹⁵ Te yòhó chi

ndéé cútnàhá cúú làndú-n nǐ ngüíta-n dâcuaha-n tnúhu ndéé núú tùtú Yă Ndiöxí, te diu-ni nchaa tnúhu-gá canu ichi ñaha-xi xii-n te naníhí tǎhú-n, chi sândáá iní-n Xítóhó Jesucristú. ¹⁶ Te nchaa cue téé ní tee tnúhu Yá Ndiöxí, chi diu-ni mee-gǎ ní dácáhú iní ñáhá-gǎ xii-güedé nâcuáa tee-güedé, te tnúhu-gá ío váha dacuàha-o nchaa dava-gǎ ñáyiú, te cǎháⁿ-xi dóho-o sǎ vǎ cündècu-gǎ-ó ìchi cuehé ichi duha, te núu ñá túú quide ndáá-ó ndècu-o te nâcanu ichi ñaha-xi, te dânehé ñáhá-xí nâcuáa cada-o cündáá-ó núú Yă Ndiöxí. ¹⁷ Te diu-ni tnúhu-gá dátúha ñaha váha-xi xii nchoo cuè ñáyiú ndècu ndihi-gǎ cuendá cada-o nchaa núú sǎ váha.

4 Te Xítóhó Jesucristú quixi-gǎ taxi tnùnǐ-gǎ ñuyú-a, te cada ndáá-gǎ cuéchi nchaa ñáyiú sa ní xíhí, ndihi cuéchi nchaa ñáyiú xĩndecu vívú. Te mee-gǎ ndihi Yá Ndiöxí náhá-gǎ sǎ ío cǎháⁿ-í dóho-n vitna ² sǎ ío dacuàha-n ñáyiú tnúhu-gǎ, te vǎ dǎná ndéé-n dâcuahá-n-yu ndéda-ni cǎa oré cuèí ñá túú cuiní-yu cundedóho-yu, te nchaa ñáyiú ñá túú cuiní cada ndáá cúñaha ndáá-n nchaa nâcuáa quidé-yu. Te cúñaha tùcu-n xií-yu sǎ vǎ dúcáⁿ-gǎ cadá-yu, te cǎháⁿ-n dóho-yu cuendá cada ndáá-yu cundecú-yu. Te ío cundu cǎhnu iní-n òré cǎháⁿ-n dóho-yu, te ío dacuàhá-n-yu tnúhu-gǎ. ³ Chi sǎá nduu te vǎ cǎchí-gǎ-yu cundedóho-yu nchaa tnúhu sǎ sánú ichi ñaha cundecu váha-o núú Yă Ndiöxí, chi mee-nǎ nchaa sǎ cúdí iní mee-yu cundedóho-yu, te ndúcú-yu cue téé danèhé ñáhá xíí-yu nchaa tnúhu cùu iní-yu-áⁿ. ⁴ Te vǎ cadá cuendá tnàhí-gǎ-yu tnúhu ndáá tnúhu Yă Ndiöxí, chi mee-nǎ tnúhu sǎ ñá túú nândíhi cada cuendá-yu. ⁵ Dico yòhó ío quíhi iní-n cündecu-n, te cahni iní-n cuèí nándí na ndòho-n, te dacuàha-ni-n ñáyiú tnúhu Yă Ndiöxí, ñáyiú vátá quindáá iní

ñáhá-gǎ xii-gǎ, te cada-ni-n nchaa chiuⁿ ní tǎhú-gǎ cada-n.

⁶ Te yúhú sa ñúhu ichi-ná-í quíhíⁿ-í núú ndécú Yă Ndiöxí cundecu-í, chi sa ní cuyatni cahni ñaha-güedé xii-í cuendá sǎ xínú cuèchi-í núú-gǎ. ⁷ Te ní quide-í nchaa chiúⁿ ní tǎhú Yă Ndiöxí cada-í te vitna ní xínu cava nchaa chiúⁿ ní tǎhú-gǎ-áⁿ ní quide-í, te ñá túú ní dǎña ndeé-í ní sândáá iní-í-gǎ, te ducaⁿ-ni sândáá iní-í-gǎ ndéé vitna. ⁸ Te vitna sa ndècu túha-nǎ sǎ ndúú tǎhú-í cuendá sǎ quidé ndáá-í núú Yă Ndiöxí, te Xítóhó Jesucristú taxi-gǎ tǎhú-áⁿ nduu tǎhú-í ná sǎá nduu, chi cùu-gǎ ìhⁿ Yaá quidé ndáá cuiti, te ñá díú-ní yúhú taxi-gǎ tǎhú-áⁿ cuu cuendá-í, chi tnàhá nchaa ñáyiú ndètu cahnu-nǎ sǎá nduu quixi tucu-gǎ ñuyú-a cuañaha-gǎ tǎhú-áⁿ nduu tǎhú-yu.

Chiúⁿ tahu té Pǎblú cada té Timùteú

⁹ Te cuiní-í sǎ ío ndíhi quixi-n quixi coto ñaha-n xii-í. ¹⁰ Chi té Dêmás ñá túú-gǎ quidé cuendá ñáhá-dé xii-í, chi mee-nǎ nchaa sǎ ío ñuyú-a ío cùdí iní-dé. Te ní dándóo ñaha-dé cuáháⁿ-dé ñúú Tesalónica, te té Crèscenté cuáháⁿ-dé cundecu-dé distrítú Gálaciá, te té Títú cuáháⁿ-dé cundecu-dé distrítú Dálmaciá. ¹¹ Te ìhⁿ dii-nǎ té Lùcá ndécú ndihi ñaha-dé xii-í, te cúñaha-n xii té Mǎcú quixi-n ndihi-dé, chi téé-áⁿ ndacu-dé cada-dé ìhⁿ chiúⁿ-í. ¹² Te té Tìquicú ní tendaha-í-dé cuáháⁿ-dé ñúú Éfesú. ¹³ Te òré quixi-n te yáha-n vèhe té Cǎrpú cǎá ñúú Tróas canehe-n ìhⁿ dóo tǐcachi ní dándóo-í vehe-dé quixi, ndihi nchaa librú-í, te tnàhá nchaa dava-gǎ tutú-í ndécú vèhe-dé canehe-n quixi chi xǎⁿ ío-gǎ xíní ñúhu-í. ¹⁴ Te té Lìjandrú téé cùu rerú ío vai sǎ ñá túú váha ní cuu quide ñaha-dé xii-í, dico mee Yă Ndiöxí náhá-gǎ nása cada ñaha-gǎ xii-dé cuendá sǎ dúcáⁿ quide-dé. ¹⁵ Te vǎ nihí tnáhá-n

ndìhi-dé chi ío càháⁿ cuèhé-dé cuèndá nchaa tnúhu càháⁿ-ó.

¹⁶Te cútnàhá ndéca ñaha-güedé xii-í ní sáháⁿ núú cuè tée cùchiuⁿ xito díhna nuu, chi mee ìi ní sáháⁿ te ñá túú ní sáháⁿ ni ìiⁿ cue tée cùndìhi-í, chi nchaa-güedé ní dándöo ñaha-güedé xii-í, te yúhú xicáⁿ táhù-í núú Yá Ndiöxí sá vǎ cádá cuèndá-gá sá dúcáⁿ nǐ quide-güedé.

¹⁷Dico Xítoho Jesucristú ní chindee ñaha-gá xii-í, chi ní taxi-gá tnúhu ndee ìní ní cáháⁿ-í tnúhu-gá nàcuáa tàú-xi cunduu núú cuè tée-áⁿ ndìhi núú nchàa ñáyiú, dico ñá díú ñáyiú isràèl cúŷ-yu, te ñiú-gá ní dácácu nihnu ñaha-gǎ xii-í ñá túú ní sàhni ñaha-güedé. ¹⁸Te mee Xítoho Jesucristú coto ñaha-gǎ xii-í te ñá túú nǎ cuu cuèi nándi sá ná cádá ñaha ñáyiú xii-í te ñiú-ni-gá coto ñaha-gǎ xii-í ndéé ná sǎá nduu sǎá-í andiú nǔú ndécú-gǎ táxí tnùn-í-gá. Te nchaa-o chí

ná càchí-ó sǎ ìo càhnu cuu-gá ni caa ni quíhⁿ. Te ducaⁿ na cùnduu.

Tnúhu ndéé núú nǐ ndìhi-ná

¹⁹Te ío cúñaha-n na càda ndee ìní tá Priscá, ndìhi té Àquilú, ndìhi cue ñáyiú cùu ndi mee té Onèsíforó. ²⁰Te té Èrastú ní quendóo-dé ñuú Còrintú, te té Trófimú ní dándöo-í-dé ñuú Miletú chi cùhú-dé. ²¹Te ío cundìhí ìní-n quixi-n oré vátá sǎá-gá yóó quidé víxiⁿ-xi. Te ío cada ndee ìní-n càchí té Èùbulú, ndìhi té Pùdenté, ndìhi té Línú, ndìhi tá Claudiá, ndìhi nchaa dava-gá ñáyiú sàndáá ìní tnúhu Xítoho Jesucristú.

²²Te xicáⁿ táhù-í núú Xítoho Jesucristú sá ná cùndecu ndìhi ñaha-gá xii-n ndìhi nchaa dava-gá-yu. Te ducaⁿ ìo na chindee chitúu ñaha-gǎ xii-ndo nchàa-ndo. Te ducaⁿ na cùnduu. Te ío chí cádá ndèe ìní-nǎ vitna.

TUTÚ NÍ CADÚHA TÉ PÄBLÚ QUÍHÍⁿ NDAHA TÉ TITÚ

Té Päblú cadúha-dé tutú quíhíⁿ ndaha té Titú

1 Yúhú té Päblú xínú cuèchi-í núú Yá Ndiöxí, te diu-gá ní tendaha ñaha-gá xii-í cãháⁿ-í tnúhu Xítohó Jesucristú núú ñáyiú cuendá quíndáá iní nchaa ñáyiú ní cachí Yá Ndiöxí naníhí tãhú, ndihi cuendá sá tècú tnùní váha-yu tnúhu-gá, te ñáyiú na quíndáá iní tnúhu-gá cada ndáá-yu cundecú-yu ichi-gá. ²Te yúhú dácúaha-í-yu tnúhu-gá cuendá cundecu ndíhí-yu tnúhu ndee iní sá cundècu ndíhí-yu Yá Ndiöxí ní caa ní quíhíⁿ, chi ndéé cútnàhá vátá ngãva-gá ñuyúú-a ní cachí-gá sá cundècu ndíhi ñaha-gá xii-yu, te ñá túú dándahú ñáhá-gã, chi quide-gá ñⁿ sá cãháⁿ-gá. ³Te ní sáá nduu ní cachí-gá sá ñíhí-yu tnúhu nãcuáa cuáháⁿ tnúhu-gá, te diu-ni tnúhu-áⁿ ní cachí Yá Ndiöxí Yaá dácãcu nihnu ñaha xii-o núú ùhú núú ndàhú sá dácúaha-í ñáyiú. ⁴Te tutú-a cadúha-í cuendá daquixi-í ndaha yòhó té Titú, téé ní sanu ichi ndisa-í ichi Xítohó Jesucristú, chi ñⁿ-ni tnúhu sàndáá iní-ó. Te xicáⁿ táhù-í núú Tãtã-ó Dütú Ndiöxí sá ño na chindee chitúú ñaha-gã xii-n, te diu-ni-gá ná càda te ío váha cuu iní-n cundecu-n. Te xicáⁿ táhú tùcu-í núú Xítohó Jesucristú Yaá dácãcu nihnu ñaha xii-o núú ùhú núú ndàhú sá dífú-ní dùcaⁿ na cada ñaha-gã xii-n.

Chiuⁿ quide té Titú distritú Crětá

⁵Te yúhú ní dándõo ñaha-í xii-n distritú Crětá, chi cuíní-í cada-n nchaa chiuⁿ cumání, te cuíní-í taxi ndecu-n cuè téé quíndaha ñaha xii cue ñáyiú sàndáá iní tnúhu Yá Ndiöxí xíndecu ñⁿ ñⁿ ñuú yíndèhu distritú-áⁿ, te cada-n nãcuáa ní cachí-í cada-n. ⁶Te cue téé cada chiuⁿ-áⁿ

xíní ñùhu-xi cuu-güedé mee-ni cuè téé ío váha quide ndáá nãcuáa vá yõ cãháⁿ dóho-güedé, te na cùu-güedé cue téé ndècu ñⁿ dii-ní ñadíhí-xi. Te ducaⁿ nchaa landú-güedé ná cùu-güexi landú sàndáá iní ñáhá xii Yá Ndiöxí cuendá sá vá yõ cuatnuñaha xii-güexi quesahá-yu sá ño sàá iní-güexi te quide-güexi nándi sá ñà túú tàù-güexi cada-güexi. ⁷Chi xini ñuhu-xi sá nchaaⁿ cuè téé quíndaha ñaha xii ñáyiú sàndáá iní tnúhu Yá Ndiöxí ío cundecu yíñùhu-güedé, chi ducaⁿ tàù-xi cada nchaa cue téé quide chiuⁿ Yá Ndiöxí, te xini ñuhu tucu-xi sá vá cúú-güedé cue téé ñíhí iní-xi, te ni vá cúú-güedé cue téé líhli iní-xi, te ni vá cúú-güedé cue téé quihu, te ni vá cúú-güedé cue téé plètú, te ni vá cúú-güedé cue téé dicó-ni ducaⁿ ñíhí díhúⁿ. ⁸Te xini ñuhu-xi cuu-güedé cue téé sãñaha nùu vehe ndetatú cue ñáyiú ñùhu ichi, cue téé quide váha sá cúú-xí tnàha ñáyiú-xi, cue téé ío váha cùtnuní iní-xi nãcuáa cada cundecu ñuyúú-a, cue téé quide ndáá xíndecu, cue téé quide nchaa nãcuáa ndùu vétú iní Yá Ndiöxí, cue téé xito mee-xi ñá túú quide cutexínu. ⁹Te na cùu-güedé cue téé ío váha sàndáá iní tnúhu váha tnúhu Yá Ndiöxí sá ní dánèhé ñáhá-í xii-ndo cuendá ducaⁿ te cue téé-áⁿ ndacu-güedé cãháⁿ-güedé dóho ñáyiú cuendá cadã-yu nchaa nãcuáa cãháⁿ Yá Ndiöxí, te ñíhí-güedé tnúhu cãháⁿ váha-güedé núú nchaa ñáyiú dàquee tíhú tnúhu Yá Ndiöxí, te mee-ni cuè téé ducaⁿ quide váha taxi ndecu-n quíndaha-güedé ñáyiú sàndáá iní tnúhu-gá.

¹⁰Te na càchí tnúhu-í xii-n sã váí ñáyiú sàá iní-xi ío, te cãháⁿ-yu mee-ni tnúhu sá ñà túú nándíhí, te dándahú-yu tnàhá ñáyiú-yu, te ñáyiú isràèl ío-gá vãi-yu ducaⁿ xíquide. ¹¹Te nchaa ñáyiú ducaⁿ xíquide xini ñuhu-xi nducu-o tnúhu cúñaha-o xii-yu cuendá cadí-yu yuhú-yu, chi dãnèhé-yu dava-gá ñáyiú

iiⁿ sá ñà túú tàù-yu dacuàhá-yu, te ducaⁿ quidé-yu cuendá-ni sá nihí-yu díhúⁿ, te ío títní xichi ní cuu dándahú-yu nchaa ñáiyu xĩndecu iiⁿ-ni vèhe.

¹²Te ní cachí iiⁿ téé ío váha sàà díquí-xi ndècu mei ñuú distritú Crétá sá ncháá ñáiyu ñuú-dé-áⁿ ío ndèhndé-yu, te ío cuihna iní-yu, te ío vài xexí-yu, te cùhndú-yu. ¹³Te ndáá ní cáháⁿ-dé chi ducaⁿ quidé-yu, te xiáⁿ ío cáháⁿ-n dôho-yu cuendá sá ná quindáá váha iní-yu tnúhu Yá Ndióxi. ¹⁴Te cúñaha-n xí-yu sá vǎ cádá cuendá-yu nchaa tnúhu ndehnde càháⁿ ñáiyu isràél, te ni vǎ cádá cuendá-yu nchaa tnúhu càháⁿ ñáiyu ñá túú cuení quindáá iní tnúhu Yá Ndióxi.

¹⁵Te nchaa sá ñí cadúha Yá Ndióxi ío ñuyú-a cùu-xi mee nine-ni sá váha sá cúú-xí nchaa ñáiyu sa ní nduu ndoo ní nduu nine iní-xi ndècu ichi Yá Ndióxi. Dico nchaa sá ñí cadúha-gá ñá túú cùu-xi sá váha sá cúú-xí nchaa ñáiyu ndècu ichi cuehé ichi duha, chi ñá túú sàndáá iní-yu tnúhu-gá, chi mee-ni sǎ cuèhé sá dúhá ñùhu iní-yu, te ñá túú quide cuendá-yu núu quide váha-yu àdi ñá túú quide váha-yu ndècú-yu. ¹⁶Te cǎchí-yu sá sàndáá iní-yu Yá Ndióxi, dico nchaa sá quidé-yu-áⁿ cǎchí tnùní-xi sǎ ñǎ ndáá. Te Yá Ndióxi chi duuⁿ duuⁿ ñá túú tnàhá iní-gá nchaa nàcuáa quidé-yu, chi ío sàà iní-yu, te ñá túú quidé-yu ni iiⁿ sá váha.

Tnúhu váha tnúhu Yá Ndióxi

2Te yòhó òré dánèhé-n ñáiyu, te danèhé-n-yu mee-ni nàcuáa càháⁿ tnúhu váha tnúhu Yá Ndióxi. ²Te nchaa cue téé cùu sacuéhé ná càda cuendá-güedé vǎ cádá cùtexínu-güedé cundecu-güedé, te na cùndecu yĩñuhu-güedé, te na cuǎha váha-güedé cuendá nàcuáa cada-güedé cundecu-güedé, te na quindáá váha iní-güedé Yá Ndióxi, te na cùu iní-güedé tnàha ñáiyu-güedé, te na cùnduu cahnu iní-güedé cuèi nándi sá ná yǎha-güedé.

³Te vitna càháⁿ tucu-í sá cúú-xí nchaa ñáiyu díhí ñáiyu cùu sacuéhé sǎ ná cùndecu yĩñuhu-yu, te vǎ cúú-yu ñáiyu yiti yùhu-xi, te ni vǎ cúú-yu ñáiyu quíhu, te na dǎnehé-yu nchaa dava-gá ñáiyu cada váha-yu. ⁴Te na dǎsahú-yu nchaa ñáiyu díhí ñáiyu cuechi cuendá ná cùu iní-yu yí-yu, ndihí cue landú-yu, ⁵ndihí cuendá sǎ ná caní váha iní-yu nàcuáa cundecu-yu, ndihí cuendá sǎ vǎ caní iní-yu cadá-yu ni iiⁿ sǎ cuèhé sǎ dúhá, ndihí cuendá sǎ ná càdá-yu nchaa chiúⁿ ñuhu vehé-yu, ndihí cuendá sǎ cádá váha-yu nchaa tnàha ñáiyú-yu, ndihí cuendá sǎ ná cádá-yu nchaa nàcuáa càháⁿ yí-yu, te ducaⁿ xini ñuhu-xi cadá-yu cuendá sǎ vǎ yò cáháⁿ cuèhé cuendá tnúhu Yá Ndióxi. Duha cúñaha-n xii cue ñáiyu díhí ñáiyu cùu sacuéhé cuendá ducaⁿ dǎsahú-yu nchaa ñáiyu díhí ñáiyu cuechi.

⁶Te yòhó cáháⁿ-n dôho nchaa cue téé cuechi cuendá sǎ ná caní váha iní-güedé nàcuáa cundecu-güedé, ⁷te cada-n mée-ni sǎ váha cuendá ducaⁿ cǎnchicúⁿ nihnu-güedé cada-güedé, te òré danèhé-n-güedé te ío váha cuu iní-n dǎnehé-n-güedé, te ndihí tnúhu yĩñuhu cáháⁿ ndihí-n-güedé. ⁸Te cáháⁿ-n mée-ni tnúhu váha, te ducaⁿ te vǎ yò iiⁿ cáháⁿ cuèhé cuendá tnúhu càháⁿ-n, te nchaa ñáiyu cùu úhú iní ñáhá xii-o cu-cahaⁿ núú-yu, te vǎ nihí-yu tnúhu cáháⁿ cuèhé-yu cuendá-ó.

⁹Te ío cáháⁿ-n dôho nchaa cue téé xinu cuechi sǎ ná quindáá iní-güedé cada-güedé nchaa chiúⁿ tahu patróóⁿ-güedé nàcuáa cudù-güedé núu cuè téé-áⁿ, te vǎ càháⁿ sàà iní-güedé. ¹⁰Te vǎ caní iní-güedé duhu-güedé, te cada ndáá-güedé cuendá sǎ ñá túú ñá caní iní ñáhá cuè patróóⁿ-güedé, te ducaⁿ te cutnùní iní ñáiyu sǎ tnúhu Yá Ndióxi ío váha dǎnehé ñáhá-xí nàcuáa cada-o cùndecu-o, te díu-gá cúú-gǎ Yáa

dácäcu nihnu ñaha xii-o núú ùhú núú ndàhú.

¹¹Te nchoo nǐ cutnùnǐ iní-ó sǎ Yǎ Ndiöxí ío cùndahú iní-gá nchaa nchoo ñǎyiu ndècu ñuyúú-a, te ní taxi-gá tnúhu ndee iní sá nánihí tàhú nchaandi túhú ñǎyiu te núu na quíndáá iní ñáhǎ-yu xii-gá. ¹²Te ní cachí-gá sá dáñá-ó nchàa ichi cuehé ichi duha chi ñá tnàhá iní-gá cundecu-o ìchi-áⁿ, te vá ío cuhuⁿ iní-ó nchàa sá ío ñuyúú-a, te ní cachí tucu-gá sá ío caní iní-ó nàcuáa cundecu-o vitna ndecu-o ñuyúú-a te cada ndáá-ó cùndecu-o cuendá nduu vétú iní-gá. ¹³Te cundetú-o sǎá nduu càhnu vihi, nduu quixi tucu Xítohó Jesucristú Yaa cúú Ndiöxí-ó, te diu-gá ní dácäcu nihnu ñaha-gǎ xii-o núú ùhú núú ndàhú. Te nduu-ǎⁿ ío cudíí iní-ó. ¹⁴Te mee-gǎ ní xíhí-gá chi ducaⁿ nǐ cuiní-gá cunduu, te ducaⁿ nǐ quide-gá cuendá nchoo vǎ cùndècu-gá-ó ìchi cuehé ichi duha, te nduu ndoo nduu nine iní-ó, te ducaⁿ te cuu-o cuè ñǎyiu quíndaha-gǎ, te nǐ yùhu ní iní-ó càda-o mee-ni sá vǎha.

¹⁵Te nchaa tnúhu-áⁿ danèhé-n-yu te cúñaha-n xii-yu nàcuáa cadá-yu, te cáháⁿ-n dǒho-yu te núu ñá túú quide ndáá-yu. Te cada-n sǎ cúú-n ìⁿ téé xinu cuechi núú Yǎ Ndiöxí, te vá dáñá-n mèe-n daquee tǐhú ñáhǎ ñǎyiu xii-n.

Nchaá sá tàú ñǎyiu ndècu ichi Yá Ndiöxí cadá-yu

3 Te cúñaha-n xii-yu sá ná quíndáá iní-yu cadá-yu nchaa nàcuáa cáháⁿ nchaa cue téé cùchiuⁿ, te tàú-yu chindee ñáhǎ-yu xii-güedé nchaa chiúⁿ váha quide-güedé. ²Te vá cáháⁿ cuèhé-yu cuendá ñǎyiu, te vá cùndùu pletú-yu, te na cúú-yu ñǎyiu ndàhú iní-xi, te na cùndahú iní-yu nchaa tnàha ñǎyíú-yu.

³Te tnàhá-ó nǐ xóo cada-o dàtná quidé ñǎyiu-áⁿ vitna, chi ío nǐi ðǐquí-ó chi ñá tècú tnùnǐ-ó nàcuáa cáháⁿ tnúhu Yá Ndiöxí ní cùu, te ío ní xínduu sǎá iní-ó

núú-gǎ, te ní xíndecu-o ìⁿ ichi sá ñà túú tàú-ó cùndecu-o ní cuu, te nándi sá cuèhé sá dúhá ío ñuyúú-a ní xóo cudíí iní-ó nǐ xóo cada-o chi ní xóo taxi tnùnǐ ñáhǎ-xí xii-o, te ní xóo cada cuèhé ní xóo cada duha-o ní cùu, te ní xíndecu-o ìchi cuedú iní, te cuendá nchaá sá ní xóo cada-o-ǎⁿ xíáⁿ ío ní xóo cuu úhú iní ñáhǎ ñǎyiu xii-o, te ducaⁿ-ni nchòo tucu ní xóo cuu úhú iní-ò-yu. ⁴Te Yá Ndiöxí Yaa ní dácäcu nihnu ñaha xii-o núú ùhú núú ndàhú ní dándíxí tǔu-gá iní-ó nàcuáa cutnùnǐ iní-ó sǎ ío váha iní-gá, te cùu iní ñáhǎ-gǎ xii nchaa nchoo ñǎyiu ndècu ñuyúú-a. ⁵Te Yá Ndiöxí ní dácäcu nihnu ñaha-gǎ xii-o núú ùhú núú ndàhú, dico ñá díú cuendá ìⁿ sá vǎha quide-o ndecu-o ñuyúú-a ducaⁿ nǐ quide-gá, chi mee-gǎ ducaⁿ tnàhí ní cundàhú iní ñáhǎ-gǎ xii-o. Te ní nduu ndoo ní nduu nine iní-ó, te ní cuu-o dàtná ìⁿ ñǎyiu saa, chi Espíritú Yǎ Ndiöxí ducaⁿ nǐ quide ñaha-xi xii-o. ⁶Te Espíritú-gá ní taxi-gá ní yùhu ní iní-gá ndécú ndíhi-o, te ducaⁿ nǐ quide-gá chi ní sándáá iní-ó Xítohó Jesucristú Yaa ní dácäcu nihnu ñaha xii-o núú ùhú núú ndàhú. ⁷Te ío cùndahú iní ñáhǎ-gǎ xii-o núu sa ní quide ndáá-gá cuéchi-o te ní cuu-o dèhe-gá, núu xíáⁿ vitna ndètu-ná-ó sǎá nduu ndùu táhú-ó cùndecu-o ndíhi-gá ní caa ní quíhíⁿ.

⁸Te tnúhu ní cáháⁿ-í-a cùu-xi tnúhu ndáá cuiti, te cuiní-í sá nǐ yuhu ní iní-n cáháⁿ-n tnúhu-gá núú-yu cuendá sá ncháá ñǎyiu sàndáá iní ñáhǎ xii Yá Ndiöxí nducu ndèé-yu cadá-yu mee-ni sǎ vǎha, te tnúhu-áⁿ cúú-xí mèe-ni tnúhu váha, te ío váha sá cúú-xí-yu. ⁹Te vá cadá cuendá-n nchàa tnúhu sá ñà túú nàndíhi xítnàha ñǎyiu, te vá cadá cuendá-n ñǎyiu nándi cáháⁿ cuendá nchaá sá nǐ xóo cada cue ñǎyiu ní xíndecu ndéé sanaha, te vá cadá cuendá-n nchàa tnúhu xítnàha ñǎyiu xícuèhé tnàhá cuendá tnúhu ní chídó tnùnǐ ndíi Moisés, chi nchaá tnúhu

xĩtnàhá-yu-áⁿ ñà túú tnàhí nandíhi-xi, te dàcuíta ñaha-xi xii-o.

¹⁰Te núu ío ñáyiú ní ngúíta-yu nándi tnúhu càháⁿ-yu cuèndá sá vǎ cúú ìⁿnuu cue ñáyiú ndècu ichi Yá Ndiöxí ñá, te ñáyiú-áⁿ cǎháⁿ sàhú-n dǒho-yu ìⁿ úú xito, te núu vá tnǎ-yu tnúhu càháⁿ-n ñá, te vá ñihí tnáhá-gǎ-n ndíhí-yu. ¹¹Te ducaⁿ càda-n, chi ñáyiú-áⁿ duuⁿ duuⁿ ñá túú-gǎ cuìní-yu cadá-yu sá vǎha, chi mee-nǎ sá cuèhé sá dúhá tnàhá iní-yu cadá-yu, te cùtnuní iní méě-yu sá ñà túú quide ndáá-yu, te sáá nduu te nacháhu-yu nchaa sá quídě-yu.

Nàcuáa cada té Títú

¹²Te cuìní-í tendaha-ĩ té Àrtemás quixi-dé núú ndécú-n àdi té Tìquicú, te òré ná quèxio ndéda-ni càa ìⁿ cue téa-a núú ndécú-n, te ío nducu ndèe-n quǎhíⁿ-n ñùú Nìcópolis núú quǎhíⁿ-í cundecu-í,

chi yàcáⁿ cuìní-í quǎhíⁿ-í cundecu-í yóó quídé vǎxiⁿ-xi. ¹³Te ío cuǎñaha-n nchàa sá xíní ñùhu té Zènás téé ío váha xíní nchaa nàcuáa càháⁿ lèí, ndihi té Àpolós cuèndá sá ñà túú nǎ cumání xii-güedé ichi. ¹⁴Te cuìní-í sá ncháá ñáyiú ndècu ndihi-o ichi Yá Ndiöxí cada váha-yu, te cuǎñàhá-yu ìⁿ sá xíní ñùhu ñáyiú, te ío váha chiúⁿ cadá-yu te núu ducaⁿ na càdá-yu.

Tnúhu ndéé núú ñí ndíhi-ná

¹⁵Te vitna ío cada ndee ìní-n càchí nchaa ñáyiú ndècu ndíhi-í iha, te cúñaha-n sǎ ìo na càda ndee iní nchaa ñáyiú cùu iní ñáhá xii-o, ñáyiú sàndáá iní ñáhá xii Yá Ndiöxí. Te Yá Ndiöxí ío na chindee chitúu ñaha-gǎ xii-ndo nchàa-ndo. Te ducaⁿ na cùnduu. Te ío chí cadá ndèe iní-nǎ vitna.

TUTÚ NÍ CADÚHA TÉ PÄBLÚ QUÍHÍⁿ NDAHA TÉ FILEMÓN

Té Päblú cádúha-dé tutú quíhíⁿ ndaha té Filemón

1 Te yúhú té Päblú té yíhi ve-caá sá cuendá Xítóhó Jesucristú cádúha-í ìíⁿ tutú ndihi té Timùteú cuendá daquixi-í ndaha yòhó té Filemón, te ío cùu iní ñàhá-í xii-n chi tnàhá-n quide-n chiuⁿ Yá Ndiòxí. Te tutú-a tëndaha-í quixi ndaha-n ²ndihi ndaha ñaha nàni Apiá ñaha ndècu ndihi-o ichi Xítóhó Jesucristú, ndihi ndaha té Àrquipú, chi tnàhá-dé quidé-dé chiuⁿ Yá Ndiòxí, ndihi ndaha nchaa ñáyiú tàcá vehe-n dàcuahá-yu tnúhu-gá. ³Te xicáⁿ táhù-í núú Tátá-ó Dütú Ndiòxí ndihi núú Xítóhó Jesucristú sá ìo na chindee chitúú ñaha-gá xii-ndo, te ducaⁿ ndì nduú-gá ná cádá te ío váha cuu iní-ndó cùndecu-ndo.

Té Filemón ío sàndáá iní-dé Xítóhó Jesucristú te cùu iní-dé tnàha ñáyiú-dé

⁴Te ndì tnahá òré càháⁿ ndihi-í Yá Ndiòxí cuendá-n ndàcáⁿ táhù-í núú-gá. ⁵Chi ñihí-í tnúhu sá ìo sàndáá iní-n Xítóhó Jesucristú, te cùu iní-n cuè ñáyiú ndècu ichi-gá. ⁶Te xicáⁿ táhù-í núú Yá Ndiòxí sá dàtná-ni sàndáá iní-n-gá ducaⁿ-ni dànehé-n ñáyiú cuendá ducaⁿ ngünu ichí-yu tnàhá-yu, te cutnùní iní-yu nàcuáa ndùu nchaa sá vâha tàxi Xítóhó Jesucristú xii-o, te tnàhá-yu nduu táhù-yu nchaa sá vâha-áⁿ. ⁷Te yòhó té Filemón cúú-n tée ndècu ndihi-í ichi Xítóhó Jesucristú càchí tnúhu-í xii-n sá ìo cùdífí iní-í cuendá sá ìo váha quide-n ndecu-n, chi cùu iní-n nchàa ñáyiú ndècu ichi Yá Ndiòxí, te uuⁿ-gá ñihí ndèè-í sá dúcáⁿ quide-n, te ñi-n

ìo sáhà-n-yu tnúhu ndee iní ndécú ndihí-yu.

Té Päblú chindèe tnúhu-dé té Ònésimú

⁸Te yúhú té Päblú ní taxi Xítóhó Jesucristú tnúhu ndee iní ndécú ndihí-í sá táxi tnùnì ñàhá-í xii-n te tahu-í chiuⁿ cada-n, dico vá táxi tnùnì ñàhá-í xii-n, ⁹chi váha-gá sá càháⁿ ndàhú-í núú-n sá cádá-n nchàa nacúáa càháⁿ-í chi ío cùu iní ñàhá-í xii-n. Chi yúhú sa ta yì-í cuáháⁿ, te yíhi-í veccá cuendá sá càháⁿ-í tnúhu Xítóhó Jesucristú. ¹⁰Te càháⁿ ndàhú-í núú-n sá ñà túú nã cani iní-n cuendá té Ònésimú, chi ní cuu-dé vitna dàtná ìíⁿ déhe-í, chi ní sàndáá iní-dé tnúhu Yá Ndiòxí ní xáhaⁿ-í xii-dé vitna yíhi-í veccá.

¹¹Te nàha-n sá cùtnàhá ní xíndecu ndihi-n-dé ñà túú ní quide ndáá-dé, dico vitna ío váha quide-dé ndécú ndihi-í-dé, te ñi-ni ducaⁿ càda-dé òré cundecu ndihi tucu-n-dé. ¹²Te vitna tendaha-í-dé ndixi-dé cundecu tucu-n ndihi-dé, te òré queheⁿ cuendá-n-dé, te cada iní-n sá yúhú ní queheⁿ cuendá-n. ¹³Te vitna yíhi-í veccá sá cuendá tnúhu Xítóhó Jesucristú, te cuiní-í ngani-í-dé cunu cuechi-dé núú-í cuendá cada-dé núú-n ní cùu. ¹⁴Dico ñà túú ní ngani-í-dé, chi vátá ndátnúhu ndihi ñaha-gá-í xii-n nùu nása cachí-n cùnduu. Te ñà cùndèe iní-í cada yica-í cada-n ìíⁿ sá vâha sá cúú-xì-í, chi cuiní-í sá méé-n càni iní-n nùu cuu àdi sá vã cúú. ¹⁵Te ní cunduu ñí quee té Ònésimú vehe-n, te cudana te mee Yá Ndiòxí ducaⁿ ñí cachí-gá cunduu cuendá dacuàha-dé cada váha-dé. Te ndixi tucu-dé cundecu ndihi ducaⁿ-nã-n-dé. ¹⁶Te vá cúú-gá-dé dàtná ìíⁿ tée xínu cuechi chi ní cuu-dé dàtná ìíⁿ ñanì-ó chi ní sàndáá iní-dé Yá Ndiòxí, te yúhú ío cùu iní-í-dé, dico yòhó uuⁿ-gá cuu iní-n-dé, chi cùu-dé ìíⁿ tnàha ñáyiú-o, te ndècu-dé ichi Yá Ndiòxí.

¹⁷Te ìⁿ-ni cùu-o ndecu-o ichi Yá Ndiõxí nũu xíãⁿ càháⁿ ndàhú-í núú-n sã quéhéⁿ cuendá-n-dě dàtná quéhéⁿ cuendá-n yũhú òré quéxiò-í vehe-n. ¹⁸Te núu ió ìⁿ sá nĩ cumání-dě núú-n ñà túú ní quide ndáá-dé cútnàhá ní xíndecu-n ndìhi-dé, àdi ió ìⁿ sá tàú-dé te vá ndacáⁿ cuendá-n nũú-dě, chi yũhú ndacáⁿ cuendá-n nũú-í. ¹⁹Te ndaha mee yũhú té Păblú cādũha-í tutú-a càchí tnũhu-í xii-n sã ná chăhu-í nchaa sá nĩ quide-dé. Dico dandăcu saú iní-n sã yũhú ní sanu ichi ñaha-ĩ xii-n ichi Xítóhó Jesucristú. ²⁰Dico yòhó tée ndecu ndìhi-í ichi Xítóhó Jesucristú cada ndee iní-n càda-n tnũhu ndàhú càháⁿ-í núú-n chi ndecu-o ichi-gá. Te ducaⁿ càda-n nacuaá cuu-xi dàtná ìⁿ tnũhu ndee iní sá cúú-xì-í, chi ndi ndùú-ó ndecu-o ichi-gá.

²¹Te cùtnuní iní-í sá cádá-n nchàa nacuaá càháⁿ-í, te cùtnuní tucu iní-í sá

ïo-gá vâi sá văha cada-n dâcúxí tnũhu ndàhú càháⁿ-í núú-n, núu xíãⁿ tëndaha-í tutú-a véxi ndaha-n. ²²Te vitna cuiní-í cada túha-n ìⁿ vehe cundecu-í, chi sàni iní-í sá quíxí còto ñaha-í xii-ndo, te ndètu-í sáá nduu-ăⁿ chi nchòhó xicáⁿ táhú-ndó nũu Yă Ndiõxí cuendá-í.

Tnũhu ndéé núú nĩ ndìhi-ná

²³Te ío cada ndee iní-n càchí té Ěpafrás tée yìhi ndìhi-í vecaá sá cuendá tnũhu Xítóhó Jesucristú. ²⁴Te ío cada ndee iní tucu-n càchí té Măcú, ndìhi té Aristarcú, ndìhi té Dēmás, ndìhi té Lùcá, chi tnàhá cue tée-ăⁿ quide-güedé chiúⁿ Xítóhó Jesucristú.

²⁵Te Xítóhó Jesucristú ío na chindee chitúu ñaha-gă xii-ndo nchàa-ndo. Te ducaⁿ na cùnduu. Te ío chí cádá ndèe iní-nă vitna.

TUTÚ QUÍHÍⁿ NDAHA CUE ÑÁYIU HÈBREÚ

Dútú Ndiòxí ní cachí-gá sá Dèhe-gá cada núú-gă

1 Te ndéé sanaha, Yá Ndiòxí ní xáhaⁿ-gă xii cue téé ní cachí iní méé-gă cada núú-gă cáháⁿ-güedé tnúhu-gá núú nchàa ñaní tnáhá-ó ní xindecu ndéé dàvá-áⁿ te diu ducaⁿ ní quide-güedé. Te titní xito ducaⁿ ní xáhaⁿ-gă xii-güedé ní cáháⁿ-güedé tnúhu-gă. Te ndi dííⁿ ndi dííⁿ ní xítnúhu ñaha-gă xii-güedé nàcuáa cáháⁿ-güedé tnúhu-gă núú-yu. ²Te sátá ní cuu vâi nduu ta yáha cuáháⁿ, te ní sáá nduu ní cachí Yá Ndiòxí sá Dèhe-gá cada núú-gă cáháⁿ tnúhu-gă núú-ó. Te diu-ni mee-gă ní táuchíúⁿ ní cadúha Dèhe-gă ñuyú ndíhi nchaa sá íó, te ní cachí-gá sá ncháá cùu-xi cuendá Dèhe-gá. ³Te Dèhe Yá Ndiòxí ío càhnu cuu-gă dàtná càhnu cuu mee-gă, te dàtná-ni sàni iní méé-gă diu-ni ducaⁿ sàni iní Dèhe-gá chi tnáhá-gă cúú-gă Ndiòxí, te sá cuendá tnúhu cáháⁿ Dèhe-gá xíáⁿ ndécú-ní nchàa sá íó ñuyú, te ducaⁿ chi ío càhnu cuu Dèhe-gá, te diu-ni Dèhe-gá ní quide nàcuáa vá cündècu-gă cuèchi-o. Te sátá dúcáⁿ te ní ngóo-gă xio cùha Tátá-gă Dútú Ndiòxí Yáá ío cùnunu ndecu andíu.

Dèhe Dútú Ndiòxí ío-gă cúnùu-gă dàcúúxí cuè espíritú xínú cuèchi núú-gă

⁴Te Dèhe Yá Ndiòxí ío-gă cúnùu-gă dàcúúxí cuè espíritú xínú cuèchi núú-gă, te ducaⁿ chi ní nduu táhú-gă núú Tátá-gă Dútú Ndiòxí sá ío-gă cunuu-gă dàcúúxí cuè espíritú-áⁿ. ⁵Chi Yá Ndiòxí ñá túú ní xáhaⁿ-gă xii ni ìíⁿ cue espíritú xínú cuèchi núú-gă dàtná ní xáhaⁿ-gă xii Dèhe-gá, te duha ní xáhaⁿ-gă: Yòhó cúú-n Dèhe mee-í,

te ducaⁿ-ni cündecu-n núú ndécú-í. Duha ní xáhaⁿ-gă. Te ní cachí tucu Yá Ndiòxí:

Yúhú cúú-í Tátá Yàá-áⁿ,
te mee-gă cúú-gă Dèhe-í.

Duha ní cachí-gă. ⁶Te cútñahá ní tendaha-gă Dèhe-gá Yáá ío cùnunu ní quixi-gă ñuyú-a, te ní cachí-gă:

Tàú-xi sá ncháá cuè espíritú xínú cuèchi núú-í chíñuhu-xi Dèhe-í.

Duha ní cachí-gă. ⁷Te Yá Ndiòxí ní cáháⁿ-gă cuendá cue espíritú xínú cuèchi núú-gă, te ní cachí-gă:

Yúhú quidè-í sá ncháá cuè espíritú xínú cuèchi núú-í cúú-xí dàtná táchí,
te diu-ni cue espíritú-áⁿ quidè-í sá cúú-xí dàtná itá ñuhú.

Duha càchí-gă. ⁸Dico Dèhe-gá chi ñá túú dùcaⁿ ni xáhaⁿ-gă, chi duha ní xáhaⁿ-gă: Yòhó tnáhá-n cùu-n Ndiòxí dàtná cúú yúhú Yáá cúú Tátá-n,

te ducaⁿ-ni tàxi tñuní-n nì caa ni quíhíⁿ,
te ío váha ndáá quidè-n tàxi tñuní-n.

⁹Te dàquee tihú-n nchàa sá cuèhé sá dúhá, te cùu iní-n nchàa sá váha, núu xíáⁿ yúhú Yáá cúú Tátá-n ní quide-í sá ío-gă vii ío-gă váha cuu iní-n, dàcúúxí nchàa dava-gă ñáyiu ndècu ndíhi-n.

Duha ní xáhaⁿ-gă xii Dèhe-gă. ¹⁰Te ní xáhaⁿ tucu Yá Ndiòxí xii Dèhe-gá:

Yòhó cúú-n Yáá ío cùnunu, chí ndéé cútñahá ñá túú vèdana ná íó te ní cadúha-n ñuyú ndíhi andíu.

¹¹Te andíu ndíhi ñuyú chi naa-xi, dico yòhó chi cundecu-ni-n nì caa ni quíhíⁿ.

Te andíu ndíhi ñuyú chi ndíhi-xi dàtná ndíhí ìíⁿ dóó,

¹²te dàtná cuíní-n quide ñáyiu ndíhi ìíⁿ dóó òré ndàcáⁿ tnáhnú-yu tàxi ndécú-yu ìíⁿ xio, ducaⁿ càda-n ñuyú ndíhi andíu,

te dàtná nádàma dóó ñáyiu ducaⁿ càda tucu-n ñuyú ndíhi andíu.

Te yòhó dàtná-ni càa-n ndecu-n vitna ducaⁿ-ni cùnduu-n cundecu-n ni caa ni quíhíⁿ, chi vá yí tnahí-n.

Duha ní xáhaⁿ Yá Ndiöxí xii Déhe-gá.

¹³ Te Yá Ndiöxí ñá túú ní xáhaⁿ-gã xii ni ìíⁿ cue espíritú xínú cuèchi núú-gã dàtná ní xáhaⁿ-gã xii Déhe-gá, te duha ní xáhaⁿ tùcu-gá:

Ngóo xio cùha-í taxi tñuní-n,

te yúhú cada-í te nchaa sá cúú ùhú iní ñáhá xii-n canehé-xi sá yíñùhu núú-n.

Duha ní xáhaⁿ-gã xii Déhe-gá. ¹⁴ Te nchaa espíritú xínú cuèchi núú Yá Ndiöxí mee-ni chiùⁿ-gá quidé-xí, chi tëndaha-gá cue espíritú-áⁿ cuäháⁿ-xi nchaa núú ndécú cuè ñáyiu ní nduu táhú cundecu ndihi-gá chindee ñàha-xi xií-yu.

Vá dáñá ndèé-ó tñuhu sá cãháⁿ nàcuáa naníhí tàhú-ó

2 Te sá cuendá sá ìo cùnuu Xítohó Jesucristú, núú xíáⁿ ío xini ñuhu-xi cada cuendá-ó nchaa tñuhu cãháⁿ-gá sá sá ní xíndedóho-o cuendá sá vã dáñá nihnu-o. ² Te cue espíritú xínú cuèchi núú Yá Ndiöxí ní cãháⁿ-xi tñuhu-gá ndéé sanaha, te tñuhu ní cãháⁿ cue espíritú-áⁿ cúú-xí sã ndáá cuiti. Te nchaa ñáyiu ñá túú ní cuíní tñii nchaa tñuhu ní cãháⁿ cue espíritú-áⁿ, te ni ñá túú ní cuíní-yu cundedóho-yu, nchaa ñáyiu-áⁿ ní nacháhu-yu nàcuáa ndùu nchaa cuèchi ní quidé-yu ìíⁿ ìíⁿ-yu. ³ Te sá dúcáⁿ ní yáha cue ñáyiu-áⁿ, xíáⁿ cútnùní ndáá iní-ó sã vã cãcu nihnu-o te núú na dàña nihnu-o tñuhu sá cãháⁿ nàcuáa naníhí tàhú-ó, tñuhu sá ìo cùnuu, chi nacháhu-o te núú ducaⁿ na càda-o. Te díhna-gá Xítohó Jesucristú ní cãháⁿ-gá tñuhu-áⁿ te nchaa ñáyiu ní xíndedóho nchaa nàcuáa ndùu tñuhu-áⁿ ní cãháⁿ ndáá-yu tñuhu-áⁿ nùú-ó. ⁴ Te tnahá Yá Ndiöxí cùndìhi-gá nchaa ñáyiu-áⁿ quidé-gã nàcuáa cutnùní iní-ó sã tñuhu-áⁿ cúú-xí tñuhu ndáá,

chi quíde-gá títñí núú sã vã yòo tnahí ndàcu cada te ío cùñúhu-o. Te Espíritú Yá Ndiöxí quidé-xí nàcuáa nduu táhú-ó ndì dííⁿ nùú chiùⁿ cada-o nàcuáa cuíní mée-gã. Te sá dúcáⁿ quíde Yá Ndiöxí nchaa xíáⁿ, xíáⁿ cútnùní iní-ó sã tnahá-gá cãháⁿ-gá sã tñuhu-áⁿ cúú-xí tñuhu ndáá.

Xítohó Jesucristú ní xínduu yiqui cùñú-gá dàtná cáá yiqui cuñú nchoo cuè ñáyiu ñuyíú-a

⁵ Te Yá Ndiöxí vá táxí ndècu-gá cue espíritú xínú cuèchi núú-gã taxi tñuní-xi ñuyíú sáá sã vátá quíní-gá-ó, te diu cuendá xíáⁿ cãháⁿ-í. ⁶ Te núú tütú Yá Ndiöxí càchí-xi:

Yòhó Dútú Ndiöxí ñá túú nã cúú cuè ñáyiu ñuyíú nùu ndacu iní-n-yu, àdi chindeé-n-yu.

⁷ Te yòhó ní cachí-n sã nchaa ñáyiu ñuyíú-a vá cùnùú-yu dàtná cùnùu cue espíritú xínú cuèchi núú-n, dico ní cachí-n sã sáá nduu te ío cùnùú-yu tnahá-yu, te mee-n cãháⁿ-n sã ìo càhnu cuú-yu, te ní cachí tucu-n sã táxí tñuní-yu nchaa sã ní cadúha-n.

⁸ Te ducaⁿ nchàandi túhú sá ìo quíndàhá-yu.

Duha càchí-xi núú tütú-gá. Te sá dúcáⁿ ní cachí Yá Ndiöxí sá quíndàha ñáyiu ñuyíú nchaa sá ìo, xíáⁿ cútnùní sá ncháándì túhú sá ìo taxi tñuní-yu, dico vátá sàá-gá nduu dùcaⁿ quíní-ó càda-xi. ⁹ Te nchoo sa nàha-o sá tñáá-ní ní quíde Yá Ndiöxí cuendá sá vã cùnùu Xítohó Jesucristú dàtná cùnùu cue espíritú xínú cuèchi núú-gã. Te ducaⁿ ní quíde Yá Ndiöxí chi ní cundàhú iní-gá nchaa ñáyiu ñuyíú-a, chi ní cachí-gá sã Déhe-gá cuú cuendá nchaa-yu, te Xítohó Jesucristú ío ní ndoho-gá òré ní xíhí-gá, núú xíáⁿ ní nduu táhú-gã cùnùu vihi-gá vitna. Te mee Yá Ndiöxí càchí-gá sá ìo càhnu cuu Déhe-gá.

¹⁰ Te Yá Ndiöxí ní cadúha-gá nchàandi túhú sá ìo nàcuáa ní cachí iní mée-gã,

te sá dúcáⁿ nǐ quide-gá nõu xíãⁿ váha-ni sá nǐ cachí-gá sá Xítoho Jesucristú nándi ndoho-gá te cuú-gá cuendá ducaⁿ ñà túú tnàhí-gá ná cùmání-gã núú Yã Ndiõxí. Te sá dúcáⁿ nǐ cuu núu xíãⁿ ní níhí Yã Ndiõxí nàcuáa cada-gá càndeca-gá nchaa ñáyiú cùu déhe-gá quíhíⁿ núú ïo váha càa cundecú-yu ndihí-gá ni caa ni quíhíⁿ. Te Xítoho Jesucristú cúú-gã Yaá quidé ndècu yiñuhu ñáyiú núú Yã Ndiõxí ñáyiú sàndáá iní ñáhá xii-gá, te Xítoho Jesucristú ndihi cue ñáyiú-áⁿ iiⁿ-ni Yàá cúú Tãtä-yu ndihi-gá, núu xíãⁿ Xítoho Jesucristú Yaá cúú Dèhe Dútú Ndiõxí ñá túú cùcahaⁿ núú-gã càháⁿ-gá sá ñàní-gá ndihi cùha-gá cúú nchàa ñáyiú-áⁿ. ¹²Te quèe ndáá-xi nàcuáa càháⁿ-xi núú tütú Yã Ndiõxí núú càchí-xi nàcuáa ní xáhaⁿ Xítoho Jesucristú xii Tãtä-gã Dútú Ndiõxí, te duha ní xáhaⁿ-gã:

Cáháⁿ váha-í cuendá-n nõú nchàa cue tée cùu datná ñàní-í ndihi núú nchàa cue ñáyiú òhí cúú dàtná cùha-í, te cata-í ndudú chiñuhu ñaha-í xii-n nõú tàcá-yu.

Duha yòdo tnuní núú tütú-gá nàcuáa ní xáhaⁿ Dèhe-gá xii-gã. ¹³Te ìngá tucu xichi núú tütú Yã Ndiõxí càháⁿ-xi nàcuáa ní càháⁿ Xítoho Jesucristú cuendá-gã, te duha ní cachí-gã:

Yúhú nchaa-ni nduu quindáá iní-í Tãtä-í Dútú Ndiõxí.

Duha càchí-xi núú tütú Yã Ndiõxí nàcuáa ní càháⁿ Xítoho Jesucristú. Te ìngá tucu xichi núú tütú Yã Ndiõxí càháⁿ-xi nàcuáa ní càháⁿ tucu Xítoho Jesucristú, te duha ní cachí-gã:

Iha ndècu ndihi-í nchaa ñáyiú cùu déhe Tãtä-í Dútú Ndiõxí, te òu-ni ñáyiú-áⁿ nǐ taxi cuendá Tãtä-í cuu cuendá-í.

Duha càchí-xi núú tütú-gá nàcuáa ní càháⁿ Xítoho Jesucristú.

¹⁴Te sá cuendá nchaa ñáyiú cùu déhe Yá Ndiõxí cúú-yu yiqui cùñú, núu xíãⁿ ducaⁿ tnàhá Xítoho Jesucristú ní cuu-gá yiqui cùñú, te ducaⁿ nǐ cuu-gá yiqui cùñú cuendá cuú-gá, te sá dúcáⁿ cùú-gá te ndacu-gá daquèe tñhú-gã sácufhná, te òu sácufhná-ãⁿ quidé-xí xihí ñáyiú. ¹⁵Te ducaⁿ nǐ quide-gá cuendá sá cue ñáyiú ñuyú-a vá yùhú-gá-yu sá cùu-yu, chi nchaa-ni nduu yùhú-yu sá cùu-yu. ¹⁶Te na càchí tnúhu ndáá-í sá Xítoho Jesucristú ní quixi-gá cuendá chindee-gã cue ñáyiú cùu ñàní tnàhá ndíi Àbrahám, te ñá díú cuendá sá chindèe-gá cue espíritú xínú cuèchi núú Yã Ndiõxí. ¹⁷Te cuendá xíãⁿ nõu dai ní xini ñuhu-xi sá cúú-gã ñáyiú cuendá yãha-gá nándi sá yãha-gá dàtná yãha cue ñáyiú cùu ndi mee-gá cuendá ducaⁿ cùu-gá dútú ïo cùnuu te cuu ndáá-gá núú Yã Ndiõxí, te cundàhú iní-gá nchaa ñáyiú te cuú-gá cuendá sá vá cùndècu-gá cuèchi-yu núú Yã Ndiõxí. ¹⁸Te mei òrè ndóhó Xítoho Jesucristú ní xito ndéé ñáhá sàcufhná xii-gã te núu ndisa sá vá càdá-gã ni ìⁿ sá ñà túú tàú-gá cada-gá, te sá dúcáⁿ nǐ ndoho-gá xíãⁿ nõu ndácú-gã chindèe-gá nchaa ñáyiú ducaⁿ yãha.

Xítoho Jesucristú ío-gá cùnùu-gá dàcúxí ndíi Moisés

3 Te nchòhó cúú-ndó ñáyiú ndècu ndihi-í ichi Xítoho Jesucristú ñáyiú cùu cuendá Yã Ndiõxí, te tnàhá-ndó cùu-ndo ñáyiú ní càháⁿ ñáhá-gã cuendá cundecu-ndo ndihi-gã. Te yúhú càchí tnúhu-í xii-ndo sã ïo váha cada cuendá-ndó nàcuáa nduu cuendá Xítoho Jesucristú, chi òu-gá cúú-gã Yaá ní tendaha ñàha Dútú Ndiõxí ní quixi-gã ñuyú-a, te òu-gá cúú-gã Dútú ïo cùnuu chi quide-gá núú Yã Ndiõxí. Te òu-ni cuendá Xítoho Jesucristú càháⁿ tnúhu sá ni sàndáá iní-ó. ²Te mee Yã Ndiõxí ní sáha chiúⁿ-gã Xítoho Jesucristú, te ío ndáá quidé-gã chiúⁿ-áⁿ

să cúú-xí Yă Ndiöxí, te ðiu-ni ducaⁿ nĩ quide ndĩi Moisés ní quide ndĩi chiùⁿ ní táhú Yă Ndiöxí, te ío ndáá ní quide ndĩi chiùⁿ-gá sá cúú-xí nchàa ñáyiu cùu cuendá-gá, te cue ñáyiu-áⁿ cúú-yu ðàtná vehe mee-gă. ³Te ììⁿ téé ðàcaa ììⁿ vehe váha ío càhnu-gá cúú-dě ðàcúúxí vèhe ðàcaa-dé. Te ducaⁿ sàtnahá-xi cùu Xítóhó Jesucristú chi ío-gá càhnu cuu-gá ðàcúúxí ndĩi Moisés. ⁴Te nchoo sà naha-o sá ncháá vèhe ðacuitĩ ñècú cue téé ní ðácáá, ðico sa nàha tucu-o sá Yă Ndiöxí quíde-gă ñécú nchàa sá ío ñuyú-a. ⁵Te ndĩi Moisés-áⁿ ío ndáá ní quide ndĩi chiùⁿ ní táhú Yă Ndiöxí ní quide ndĩi sá cúú-xí nchàa ñáyiu cùu cuendá-gá. Te sá dúcáⁿ nĩ quide ndĩi xíăⁿ ní cuu ndĩi ììⁿ téé ní xinu cuechi núú Yă Ndiöxí. Te ní xáhaⁿ ndĩi xii nchaa ñáyiu cùu cuendá-gá nàcuáa cáháⁿ-gá ndéé cuèè-gá. ⁶Ðico Xítóhó Jesucristú cúú-gă Déhe mee Yă Ndiöxí, te cùu-gá Yaá ío quide ndáá yíndàha-gá nchaa ñáyiu cùu cuendá Yă Ndiöxí. Te tnàhá-ó cùu-o ñáyiu cùu cuendá-gá, te ðiu-ni ducaⁿ cùu cuendá ñáhá-gă xii-o te núu na càncicúⁿ nihnu-ni-o càni ndáá iní-ó cuendá-gá ndéé ná sàá nduu ngúndecu-o ndĩhi-gá.

Cue ñáyiu cùu cuendá Yă Ndiöxí ío váha cùu iní-yu ndécú-yu ndĩhi-gá

⁷Te núu tütú Yă Ndiöxí yódó tnùnì nàcuáa ní cáháⁿ Espíritú-gá, te duha ní cachí-xi: Te núu nchòhó ndèdóho-ndo nchàa tnúhu càháⁿ Yă Ndiöxí vitna, ⁸te vá cùndùu sáá iní-ndó ðàtná ní xín-duu sàá iní ñáyiu ní ðáquée tĩhú tnúhu Yá Ndiöxí, ñáyiu ní xíndecu xití yucu, chi ñáyiu-áⁿ nĩ xito ndeé-yu Yá Ndiöxí núu nása cada ñaha-gă xif-yu. Duha ní cachí Espíritú-gá. ⁹Te càchí tucu Espíritú Yă Ndiöxí nàcuáa ní cáháⁿ mée-gă, te duha ní cachí-gá:

Xití yucu ní xito ndéé ñáhá cuè ñani tnáhá-ndó ní xíndecu ndéé sanaha xii-í,

te ducaⁿ nĩ quide ñáhá-yu cuèí ní xiní-yu nchaa sá nĩ quide-í ndi ùdico cuíá ní xíndecú-yu xití yucu-áⁿ.

¹⁰Te sá dúcáⁿ nĩ quide-yu núu xíăⁿ ní cudèèⁿ-í núú-yu,

núu xíăⁿ ní cáháⁿ-í cuendá-yu, te ní cachí-í:

“Ñáyiu-a quide-ní-yu nchaa sá ñà túú tàú-yu cadá-yu te ní ñà túú cuíní-yu cadá-yu nchaa nàcuáa sàni iní-í, te ní ñà túú cuíní-yu cadá-yu nàcuáa càháⁿ-í”,

duha ní cáháⁿ-í cuendá-yu.

¹¹Te xíăⁿ núu ní cudèèⁿ-í núú-yu te ní xáhaⁿ ndáá-í xif-yu sá vă ndúú tãhú-yu cundecu váha-yu núú ndécú-í.

Duha ní cachí Yă Ndiöxí càchí Espíritú-gá.

¹²Te nchòhó ñáyiu ndècú ndĩhi-í ichi Xítóhó Jesucristú, càháⁿ-í dóho-ndo sá ío cada cuendá-ndó vă cáni cuèhé iní-ndó te ngóo-ndo vă quíndáá-gá iní-ndó Yă Ndiöxí te ðaña-ndo ìchi-gá, te ðiu-gá cúú-gă Yaá ndécú nchàa nduu nchaa quíú. ¹³Te ììⁿ nduu ììⁿ nduu ío chí cuáha tnàha tnúhu ndee iní cundecu-ndo ñini ndecu-ndo ñuyú-a cuendá sá vă xínu iní-ndó càda-ndo nándi sá cuèhé sá dúhá, te ducaⁿ te vá cúú sàá iní-ndó núú Yă Ndiöxí. ¹⁴Te vá ðáñá ndèè-ó càni ndáá iní-ó nàcuáa cada ñaha Yă Ndiöxí xii-o, te ðàtná-ni ní sani iní-ó ndèè cútnàhá ní tuha-o ìchi Yá Ndiöxí, te ðiu-ni ducaⁿ càni iní-ó ndèè ná sàá nduu vă cùndècú-gá-ó ñuyú-a, te núu ducaⁿ na càda-o te cùu ììⁿnuu-o ndĩhi Xítóhó Jesucristú.

¹⁵Te duha càháⁿ-xi ììⁿ xichi núu tütú Yă Ndiöxí:

Te núu nchòhó ndèdóho-ndo nàcuáa càháⁿ Yă Ndiöxí vitna,

te vá cúndüu sáá iní-ndó dàtná ní xín-duu sáá iní cue ñáyiü ní dáquéé tǎhü tñühu-gá ndéé sanaha.

Duha cächí-xi núú tütü-gá. ¹⁶Te cue ñáyiü ducaⁿ ní xín-duu sáá iní-xi cütü-yu ñáyiü ní ndeñuhu ndíi Moisés nacióⁿ Ègíptú, te ñáyiü-áⁿ ní xíndedóho-yu tñühu ní cáháⁿ Yá Ndiöxí te ní quide sáá iní-yu ní dáquéé tǎhü-yu tñühu-gá.

¹⁷Te ndi ùdico cufá ní xúhuⁿ-yu ichi ío ní cùdééⁿ Yá Ndiöxí núü-yu cuèndá sá ní quidé-yu nándi nchaa sá cuèhé sá dúhá, te ñáyiü-áⁿ ní xíhí-yu xití yucu.

¹⁸Te nchaa ñáyiü-áⁿ ñà túú ní cuini-yu tñif-yu tñühu ní cáháⁿ Yá Ndiöxí núü xíáⁿ ní cáháⁿ ndáá-gá sá vǎ ndúú tǎhü-yu cundecú-yu núú ò váha càa ndecu-gá.

¹⁹Te xíáⁿ núü nchoo cùtnuní iní-ó sǎ nchàa ñáyiü-áⁿ ñà túú ní ndüu tǎhü-yu cundecu váha-yu núú ndécú-gǎ, chi ñà túú ní sàndáá iní-yu tñühu ní cáháⁿ-gá.

4 Te vitna ndècu ndihi-gá-ó tñühu Yá Ndiöxí tñühu sá dánèhé ñáhá xii-o sá cúú cùndecu váha-o núü ndécú-gǎ, te tàú-xi quiyùhü iní-ó chi na cuáháⁿ te vá ndúú tǎhü-ó cùndecu váha-o núü ndécú-gǎ. ²Te tñàhá nchoo ní ngún-decu ndihi-o tñühu sá cáháⁿ nàcuáa naníhí tǎhü-ó dàtná ní xíndecu ndihi cue ñáyiü ndéé sanaha, dico ñáyiü-áⁿ chi ñà túú vèdana ní nàndíhi-xi cuèi ní xíndedóho-yu tñühu-áⁿ chi ñà túú ní sàndáá iní ñáhǎ-yu xii-gá. ³Dico nchoo cùu-o ñáyiü ní sàndáá iní tñühu Yá Ndiöxí, núú xíáⁿ nduu tǎhü-ó cùndecu váha-o núü ndécú-gǎ, te ní quee ndáá-xi nàcuáa cáháⁿ-gá núú tütü-gá núú cächí-xi:

Yúhü ní cudèⁿ-í núü-yu, te ní cáháⁿ ndáá-í sá vǎ ndúú tǎhü-yu cundecu váha-yu núú ndécü-í.

Duha ní cachí-gá. Te cuu nduu tǎhü-yu cundecu váha-yu núú ndécú Yá Ndiöxí ní cùu, chi sa ní xínu cava nchaa chiüⁿ ní quide-gá sá ní cadúha-gá ñuyíú. ⁴Te

núú tütü Yá Ndiöxí cáháⁿ-xi nàcuáa ní quide-gá nduu úsá, te duha cächí-xi:

Yá Ndiöxí ní quide chiüⁿ-gá ínü nduu ní quide-gá nchaa chiüⁿ-gá te ní ndetatú-gá nduu úsá.

Duha cächí-xi núú tütü-gá. ⁵Te cächí tucu-xi núú tütü Yá Ndiöxí nàcuáa ní cáháⁿ-gá cuèndá cue ñáyiü ndéé sanaha, te duha ní cachí-gá:

Cue ñáyiü-a vá ndúú tǎhü-yu cundecu váha-yu núú ndécü-í ndétätü-í.

Duha ní cachí-gá. ⁶Te ñáyiü ní xíndedóho tñühu sá cáháⁿ nàcuáa naníhí tǎhü-ó ndéé sanaha, ñà túú ní ndüu tǎhü-yu cundecu váha-yu núú ndécú Yá Ndiöxí ndétätü-gá, te ducaⁿ chi ñà túú ní sàndáá iní ñáhǎ-yu xii-gá, dico ío-gá ñáyiü nduu tǎhü cundecu váha núú ndécú-gǎ ndétätü-gá. ⁷Te ní xica cuéhé nduu sá dúcáⁿ ñà túú ní sàndáá iní ñáhá ñáyiü-áⁿ xii-gá, te dàtnüni ní cáháⁿ ndíi Dàvíi yuhu-gá nàcuáa cada-gá vitna, te ñiu-ni nàcuáa sa yòdo tñuní ñiu-ni ducaⁿ chido tñuní tucu-í nàcuáa ní cáháⁿ ndíi yuhu-gá, te duha ní cachí-gá:

Te núú nchòhó ndèdóho-ndo tñühu cáháⁿ-í te vá cadá sáá iní-ndó.

Duha ní cachí-gá. ⁸Te ndíi Jòsué ní sanu ichi ndíi ñáyiü núú quihíⁿ-yu cundecu váha-yu, dico ñà díú cuèndá xíáⁿ ní cáháⁿ Yá Ndiöxí, chi cuèndá nàcuáa cada-gá vitna ní cáháⁿ-gá. ⁹Núú xíáⁿ sáá nduu ndüu tǎhü nchaa ñáyiü cùu cuèndá Yá Ndiöxí ngúndecu váha-yu núú ndécú-gǎ ndétätü-gá. ¹⁰Te nchaa ñáyiü ducaⁿ na ndüu tǎhü cundecu váha núú ndécú Yá Ndiöxí ndétätü-gá, te tñàhá-yu ndetatü-yu cuèndá nchaa sá váha ní quidé-yu dàtná ndétätü méé-gǎ. ¹¹Te xini ñuhu-xi sá nchóó ò nducu ndèe-o nducu-o nacuáa cada-o cuèndá nduu tǎhü-ó ngúndecu váha-o núü ndécú Yá Ndiöxí ndétätü-gá, chi na cuáháⁿ dava-ndo càda-ndo datná ní quide cue ñáyiü ñà túú ní sàndáá iní ñáhá xii-gá, te vá ndúú tǎhü-ndó cùn-

decu váha-ndo núu ndécú-gă te núu ducaⁿ na căda-ndo.

¹²Te tnúhu Yá Ndiöxí cúú-xí datná ìiⁿ sá nchító-ó chi quide-xi nándi sá quidé-xí, te cùu-xi datná ìiⁿ sá dēéⁿ víhí-gă dâcúxí ìiⁿ yuchí sá ndēé úú xio núú-xi. Te ducaⁿ sâtnahá-xi cùu tnúhu-gă chi quée-xi iní-ó, te dândixi túu-xi nchaandi túhú sá sání iní-ó te núu quide váha-o àdi nã túú quide váha-o ndècu-o. ¹³Te ni ìiⁿ sá ní cadúha Yá Ndiöxí vá cáni iní-ó sã ndâcú-xí nguivăha-xi núú-gă, chi nchaandi túhú sá sání iní-ó ndècu túu-xi núú-gă, te diu núú Yàá-áⁿ na cànî cuendá-ó nchàa sá quidé-ó.

**Xítohó Jesucristú
cúú-gă Dútú ìo cùnûu**

¹⁴Te Xítohó Jesucristú cúú-gă Dútú ìo cùnûu ndecu ndîhi-o, te diu-gă cúú-gă Déhe Dútú Ndiöxí, te Yaá-áⁿ cuândaa-gă andîu nî nucúndecu-gă núú Yá Ndiöxí, núu xîăⁿ tàú-xi sá cãncîcúⁿ nihnu-ni-o quindáá iní-ó-gă. ¹⁵Te mee Yàá-áⁿ ìo cùnûu-gă cúú-gă dútú-ó ndècu ndîhi-o, te ío na cùndahú iní nãhá-gă xii-o cuendá sá nã nihí ndéé-ó cùndecu-o. Te ducaⁿ căda-gă chi ní yáha-gă datná yăha mee-o, chi nchaa sá ní yáha-gă-áⁿ nî cuu-xi sá cădá-gă nándi nchaa sá cuèhé sá dúhá ní cùu dico ni ìiⁿ nã túú ní quide-gă. ¹⁶Núu xîăⁿ tàú-ó sã nchóó nî yuhu ni iní-ó căháⁿ ndîhi-o Yá Ndiöxí Yaá ío cùndahú iní nãhá xii-o chindee nãha-gă, te ducaⁿ căda-o te cundahú iní nãhá-gă chindee nãha-gă xii-o ndēda-ni căa oré xínî ñuhu-o-gă.

5 Te nchaa cue dútú cùnûu núú năyiu isrâel diu-ni năyiu cùu-güedé, te ducaⁿ nî ngúndecu-güedé cuendá cada-güedé çhîuⁿ sá cúú-xí Yá Ndiöxí cuendá-yu, chi diu cue téé-áⁿ nî xóo nacani cuendá-güedé núú-gă quiti ní xóo cahni-güedé ní xóo nduu táhú-gă, te ducaⁿ nî xóo cada-güedé cuendá sá cădá

càhnu iní Yă Ndiöxí cuéchi-yu, te ducaⁿ nî xóo nacani cuendá tucu-güedé núú-gă nchaa dava-gă sá ní xóo nihí-güedé ní xóo nduu táhú-gă. ²Te nchaa cue dútú-ăⁿ nî xóo cundee iní-güedé nchaa sá ní xóo cada nchaa năyiu nã túú ní quide ndáá năyiu nã túú cùt-nuní iní-xi, te ducaⁿ nî xóo cada cue dútú-ăⁿ chi tnàhá-güedé nã túú ní xóo nihí ndéé-güedé cundecu-güedé cuendá nchaa sá ní xóo yáha-güedé. ³Te sá cuendá sá dúcáⁿ nã túú ní xóo nihí ndéé-güedé núu xîăⁿ dai ní xini ñuhu-xi sá tnàhá-güedé cuáha-güedé Yá Ndiöxí sá ndúú táhú-gă cuendá méé-güedé datná quidé-güedé cuendá năyiu.

⁴Te ni ìiⁿ téé vá ndâcú-dé cuu-dé dútú cùnûu cuendá-ni sá cãchí iní méé-dé te núu nã díú mēe Yá Ndiöxí ducaⁿ cuiní-gă sá cúú-dé dútú cùnûu datná ní quide-gă ndîi Àron. ⁵Te cuēi Xítohó Jesucristú chi nã díú mēe-gă ní quide-gă méé-gă ìiⁿ dútú cùnûu nacuáa cada nínu-gă méé-gă, chi mee Tătá-gă Dútú Ndiöxí ducaⁿ nî cachí-gă sá cúú-gă Dútú cùnûu, te ducaⁿ chi Yá Ndiöxí ní xáhaⁿ-gă: Yòhó cúú-n Dēhe-í, te cuiní-í sá dúhá-ní cùndecu-n núú ndècú-í.

Duha ní xáhaⁿ-gă xii Xítohó Jesucristú. ⁶Te núú tütú Yá Ndiöxí yódó tnùnî nâcuáa ní xáhaⁿ tûcu-gă xii Xítohó Jesucristú, te duha ní xáhaⁿ-gă: Yòhó cúú-n dütú cundecu ni caa ni quíhíⁿ,

te cùu-n datná ní cuu ndîi Melquisèdèc. Duha ní xáhaⁿ-gă xii Xítohó Jesucristú. ⁷Te cùtnàhá ní xíndecu Xítohó Jesucristú ñuyúú-a te níhi ní xóo căháⁿ ndîhi-gă Yá Ndiöxí te ní xóo căháⁿ ndàhú-gă núú-gă, te ní xóo ndáhyú-gă òré ducaⁿ nî xóo căháⁿ ndîhi-gă Yá Ndiöxí, te ducaⁿ nî quide-gă chi nàha-gă sá Yá Ndiöxí cúú-gă Yaá ndacu dâcâcu nihnu nãha xii-gă cuendá sá vă cùú dúcáⁿ-gă. Te Yá Ndiöxí ní xíndedóho-gă

nchaa tnúhu ní cáháⁿ Xítoho Jesucristú cuendá sá ñí quide-gá nchaa nàcuáa ní xáhaⁿ Yá Ndiöxí cada-gá. ⁸ Te sá cuendá nchaa sá ñí ndoho Xítoho Jesucristú xiáⁿ ní cutnùní iní-gá cada-gá nchaa dava-gá sá vâha nàcuáa cuiní méé Yá Ndiöxí cada-gá. Te ducaⁿ ñí cuu cuéi cùu-gá Déhe Yá Ndiöxí. ⁹ Te sá dúcáⁿ ñí quide-gá nchaa nàcuáa cuiní méé Yá Ndiöxí, xiáⁿ ñuu vitna cùu-gá Yaá dácäcu nihnu nchaa ñáyiú sàndáá iní ñáhá xii-gá núú ùhú núú ndàhú. ¹⁰ Te mee Yá Ndiöxí ní cachí-gá sá Xítoho Jesucristú cúú-gá dútú cúnùu datná ní cunuu ndíi Melquisèdec cúnàhá ní cuu ndíi dútú ñuyúú-a.

Cuendá ñáyiú cuiní daña nihnu ichi Yá Ndiöxí

¹¹ Te vâi-gá tnúhu ndècu cáháⁿ-í nàcuáa ndùu cuendá Xítoho Jesucristú, ndíhi ndíi Melquisèdec, te dicó-ni sá nchòhó ío cuèé tècú tnùnì-ndó, te yúhú ío úhú nihí-í nàcuáa cáháⁿ-í nàcuáa tecú tnùnì-ndó.

¹² Te nchòhó sa ní cuu cuéhé nduu ndècu-ndo ichi Xítoho Jesucristú, te tàú-ndó dānehé-ndó cuè ñáyiú ndècu ichi-gá tnúhu-gá ñuu dicó sá cúú, dico xini ñuhu-ni-xi sá cundècu ñáyiú danèhé ñáhá tnúhu-gá xii-ndo, tnúhu sá ñí dācuáhá-ndó ndèé dīhna sá ñà túú ūhú tecú tnùnì-ndó. Te sá dúcáⁿ quide-ndo núú xiáⁿ cúú-ndó dàtná cue landú vitna sàdi camá, landú vátá cúú-gá caxi dítá. ¹³ Chi nchaa ñáyiú cùu datná landú vitna sàdi, ñáyiú-áⁿ cúú nèñuú-yu ñà túú cùt-nuní iní-yu nàcuáa càháⁿ tnúhu sá càháⁿ nàcuáa cada ndáá-yu cundecú-yu. ¹⁴ Te nchaa sá vátá cúú-gá caxi cue landú yíquíⁿ xiáⁿ cúú-xí cuendá cue ñáyiú sacuéhé, te xiáⁿ cúú-xí dàtná tnúhu sá dācuàha ñáyiú sa ní nihí ndéé ndècu ichi-gá, ñáyiú sa ní cutnùní vâha iní-xi nāndi cùu nchaa sá cuéhé sá dúhá, ndíhi nāndi cùu nchaa sá vâha.

6 Te xiáⁿ ñuu vitna xini ñuhu-xi dācuaha-o dava-gá tnúhu Yá Ndiöxí cuendá ducaⁿ te cuu-o ñáyiú tècú tnùnì nchaa tnúhu-gá. Te xini ñuhu-xi sá ncháá tnúhu Xítoho Jesucristú sá ñí dācuáhá-ó ndèé dīhna vā dācuàha-gá-ó dàtná ní dācuáhá-ó chi sa tècú tnùnì-ó. Te ñà túú-gá xini ñuhu-xi dācuaha-o datná ní dācuáhá-ó ndèé dīhna nàcuáa cada-o ndixi cuéchi iní-ó cuendá nchaa sá cuéhé sá dúhá quide-o, sá tá dācuíta nihnu ñaha xii-o cuáháⁿ ní cùu. Te ducaⁿ vā dācuàha-gá tucu-o dàtná ní dācuáhá-ó ndèé dīhna nàcuáa cada-o quindáá iní-ó Yá Ndiöxí, ² ndíhi cuendá nàcuáa ní dācuáhá-ó nàcuáa cuandute-o, ndíhi cuendá nàcuáa cada-o càcáⁿ ndodo-o ndàha-o díquí ñáyiú ní sàndáá iní ñáhá xii-gá. Te ducaⁿ ñà túú-gá xini ñuhu tucu-xi dācuaha-o datná ní dācuáhá-ó ndèé dīhna cuendá nàcuáa ndoto cue ñáyiú ní xihí, ndíhi cuendá nàcuáa ní dācuáhá-ó sá Yá Ndiöxí daquihíⁿ-gá ñáyiú núú ùhú núú ndàhú ni caa ni quihíⁿ. ³ Te núu Yá Ndiöxí ná cāchí-gá, te cuita dācuàha-gá-ó nchāa dava-gá tnúhu sá cūmāni quihíⁿ.

⁴ Te cue ñáyiú sa tècú tnùnì tnúhu Yá Ndiöxí, ñáyiú sa xini nchaa nàcuáa ndùu nchaa sá vâha quide ñaha Yá Ndiöxí xii-o ndíhí-yu, ñáyiú sa chindee ñaha Espiritú Yá Ndiöxí, ⁵ ñáyiú sa cùt-nuní iní-xi sá ïo vâha tnúhu Yá Ndiöxí, ñáyiú sa xini nàcuáa ta quide Yá Ndiöxí vèxi nchaa sá vā yōo tnāhí ndācu cada, ⁶ te núu ñáyiú-áⁿ ná nguíta tucú-yu daquèe tñhú duúⁿ-yu tnúhu Yá Ndiöxí, te vā ndácú-gá-ó nā canu ichi-ó-yu nàcuáa ndixi cuéchi iní-yu te núu ducaⁿ na càdá-yu, te sá dúcáⁿ ná càdá-yu te tnāhá-yu cùu-yu dàtná cue téé ní sahani ñaha xii Xítoho Jesucristú Déhe Yá Ndiöxí núú cùrúxí. Te sá dúcáⁿ ná càdá-yu te ngóo dava-gá ñáyiú cáháⁿ cuéhé-yu cuendá Xítoho Jesucristú. ⁷ Te

nchaa ñáyiú cùu-yu dàtná ñuhu, chi ñuhu-áⁿ ndí tnahá òré cúúⁿ dǎú te xíhi-xi ndute, te dava ñuhu váha cùu sá xítú ñáyiú, te sá cúú núú ñuhu-áⁿ ò nàndíhi-xi, te mee Yá Ndiòxí quidé-gǎ cúú sǎ váha núú ñúhú-ǎⁿ. ⁸ Dico núu da iñu na ndàa núú ñuhu-áⁿ te ñá túú vèdana nàndíhi-xi te núu ducaⁿ, te Yá Ndiòxí vá cúú váha iní-gǎ cuendá ñuhu-áⁿ sǎ dúcáⁿ dà iñu ndaa núú-xi, te iñu-áⁿ ndíhi-xi cáyú. Te ducaⁿ sǎtnahá-xi cùu ñáyiú dàquee tñhú tñhu Yá Ndiòxí chi ñá túú cùu váha iní-gǎ núú-yu.

Níhí-ó sǎ ndétú-ó ndùu táhú-ó

⁹ Te cuéi duha càháⁿ-í dico nchòhó cue ñáyiú ío cùu iní-í, chi cùtnuní ndáá iní-í sǎ vǎ cádá-ndó dàtná xíquide dava-gǎ ñáyiú, te mee-ni sǎ váha cuu xii-ndo chi cùu-ndo ñáyiú sa ní naníhí tàhú. ¹⁰ Te ducaⁿ chi Yá Ndiòxí cúú-gǎ Yaá ío váha quide ndáá, te vá dáná ndòdo iní-gǎ nchaa sǎ váha quide-ndo, te ni vǎ dáná ndòdo iní-gǎ nàcuáa quide-ndo cuu iní-ndó-gǎ, te sá dúcáⁿ quide-ndo cuu iní-ndó-gǎ xǎⁿ chíndèe-ndo cue ñáyiú ndècu ndíhi-ndo ichi Xítohó Jesucristú, te ducaⁿ-ni ta quide-ndo véxi ndéé vitna. ¹¹ Te cuimí-í sǎ ñⁿ ñⁿ-ndo nducu ndee-ndo cada-ndo nacuáa cuimí Yá Ndiòxí dàtná tá quide-ndo véxi, te ðiu-ni ducaⁿ càda-ndo ndéé ná sǎá nduu ndùu táhú-ndó cùndecu-ndo ndíhi-gǎ núú ndécú-gǎ, te ducaⁿ te níhí-ndó nchàandi túhú sǎ ndétú-ndó ndùu táhú-ndó cùndecu ndíhi-ndo ni caa ni quíhíⁿ. ¹² Te yúhú cuimí-í sǎ nchòhó vá túhío-ndo càda-ndo nchaa nacuáa cuimí Yá Ndiòxí, te cada-ndo dàtná quidé ñáyiú sàndáá iní tñuhu-gǎ, ñáyiú càhnu iní-xi. Te sá dúcáⁿ quidé-yu xǎⁿ nihí-yu nchaa sǎ ñ cachí Yá Ndiòxí nduu táhú-yu.

¹³ Te cútnahá ní xáhaⁿ Yá Ndiòxí xii ndíi Àbrahám nàcuáa cada-gǎ, te ní cacunehe-gǎ méé-gǎ nàcuáa cutnùní iní ndíi sǎ ndáa cada-gǎ nàcuáa ní xáhaⁿ-gǎ

xii ndíi, te vá yǒo ñⁿ ní càcunehe-gǎ cuendá sǎ quíndáá iní ndíi tñuhu ní cáháⁿ-gǎ. Te ducaⁿ ñí quide-gǎ chi ñⁿ ðii díi-ni mee-gǎ ío cùnuu-gǎ. ¹⁴ Te duha ní xáhaⁿ-gǎ xii ndíi Àbrahám: “Yòhó té Àbrahám na càchí tñuhu ndáá-í xii-n sǎ ío chindee ñàha-í xii-n, te cáyá cuhé víhí ñàní tñáhá-n”, duha ní xáhaⁿ-gǎ xii ndíi. ¹⁵ Te ndíi Àbrahám ío ní quide ndee iní ndíi ní xíndetu ndíi, te ducaⁿ te Yá Ndiòxí ní quide-gǎ nàcuáa ní xáhaⁿ-gǎ cada-gǎ sǎ cúú-xí ndíi. ¹⁶ Te núu ñⁿ ñáyiú càháⁿ ñⁿ tñuhu ndáá cuiti te càcu nehé-yu Yá Ndiòxí cuendá quíndáá iní tñaha ñáyiú-yu tñuhu càháⁿ-yu, te òré ducaⁿ na càháⁿ-yu te ñá túú-gǎ sǎ dácáa ñáyiú càháⁿ ndíhí-yu cuendú. ¹⁷ Te ducaⁿ ñí quide Yá Ndiòxí ní cáháⁿ ndáá-gǎ sǎ cádá-gǎ nàcuáa ní cachí-gǎ, te ducaⁿ ñí cáháⁿ-gǎ cuendá nchaa ñáyiú ní cachí-gǎ nduu táhú sǎ cádá-gǎ nàcuáa cutnùní iní-yu sǎ quidé-gǎ ñⁿ sǎ càháⁿ-gǎ, te ni ñà túú nàdáma-gǎ ñⁿ sǎ càháⁿ-gǎ. ¹⁸ Te nchoo ñí natuha-o Yá Ndiòxí cuendá dàcácu nihnu ñaha-gǎ xii-o núú ùhú núú ndàhú, te ní níhí-ó tñuhu ndee iní ndécú ndíhi-o cuendá sǎ vǎ dáñá ndèé-ó cùndetu-o sǎá nduu ndùu táhú-ó cùndecu-o ndíhi-gǎ. Te ducaⁿ ñí níhí-ó tñuhu ndee iní chi Yá Ndiòxí ní cáháⁿ ndáá-gǎ sǎ cádá-gǎ nàcuáa ní cachí-gǎ, te ñá túú dàndahú ñáhá-gǎ, te ni ñà túú nàdáma-gǎ ñⁿ sǎ ñí cachí-gǎ cada-gǎ. ¹⁹ Te tñuhu ndee iní ndécú ndíhi-o xǎⁿ quidé-xí cùtnuní ndáá iní-ó sǎ ndúú táhú-ó cùndecu-o ndíhi Yá Ndiòxí núú ndécú-gǎ, te ducaⁿ cùtnuní ndáá ndisa iní-ó sǎ cuendá Xítohó Jesucristú Yaá ndécú núú Yá Ndiòxí. ²⁰ Te ducaⁿ ñí nucúndecu Xítohó Jesucristú núú Yá Ndiòxí cuendá ducaⁿ cànchicúⁿ nihnu-o càda-o, te ducaⁿ ñí nucúndecu-gǎ núú Yá Ndiòxí chi cùu-gǎ dútú cùnùu datná ní cunu ndíi Melquisèdec ñuyú-a, te ducaⁿ-ni cùu-gǎ dútú cùnùu ni caa ni quíhíⁿ.

Xítohó Jesucristú cúú-gã dútú òtáná ní cuu ndí Melquisèdèc

7 Te ndí Melquisèdèc ní xíndaha ndí cue ñáyiú ñúú Sàlém, te ní cuu ndí dútú ní xinu cuechi ndí núú Dútú Ndiòxí Yáá ío cùnuu. Te ndí Melquisèdèc-áⁿ ní xícáⁿ táhú ndí núú Yá Ndiòxí cuèndá ndí Àbrahám cùtnàhá ní sáháⁿ ndí Àbrahám-áⁿ ní nàá ndí ndíhi cue dava-gá cue téé yíndaha ñáyiú. Te cue téé-áⁿ ñà túú ní ndàcu-güedé nàá-güedé ndíhi ndí Àbrahám-áⁿ chí ní xíta-güedé. ²Te nchaa sá ní níhí ndí Àbrahám-áⁿ núú ní nàá ndí, te ní quide ndí úxí xichi te ìⁿ xichi núú ùxí-áⁿ ní sáñaha ndí xii ndí Melquisèdèc. Te ðiú ndí Melquisèdèc-áⁿ quèé-xí: Téé ío váha quide ndáá yíndaha ñaha xii ñáyiú, duha quèe-xi. Te ní xóo danàni ñahá-yu xii ndí Téé yíndaha ñúú Sàlém, duha ní xóo danàni ñahá-yu. Te tnúhu Sàlém-áⁿ quèé-xí: Ñúú ndécú ñahi, duha quèe-xi tnúhu-áⁿ. Núú xíáⁿ quèé tucu-xi nacúáa nani ndí Téé yíndaha ñúú ndécú ñahi, duha quèe tucu-xi ðiú ndí. ³Te ñá túú tnúhu núú yoo cùu tátá ndí ndíhi náná ndí, te ní ñà túú tnúhu núú yoo cùu xí ndí ndíhi xítáná ndí, te ní ñà túú tnúhu núú nándi cùu ñáyiú ní cuu ñaní tnáhá ndí ní xíndecu ndéé sanaha-gã, te ní ñà túú tnúhu núú ná ama ní cacu ndí, te ní ñà túú tnúhu núú ná ama ní xíhí ndí. Te ndí-áⁿ ducaⁿ-ni ní cuu ndí dútú ní xíndecu ndí, te ducaⁿ sãtnahá-xi cùu Xítohó Jesucristú déhe Yá Ndiòxí chí cuu-gá dútú ní caa ní qíhíⁿ.

⁴Te vitna chí cuãha váha cuèndá sá ndí Melquisèdèc ní cuu ndí ìⁿ téé ío ní cuu càhnu ní xíndecu ñuyú-a, chí ndí Àbrahám téé ní cuu ñaní tnáhá-ó ní xíndecu ndéé sanaha ní quide ndí úxí xichi nchaa sá ní níhí ndí núú ní nàá ndí. Te ìⁿ xichi núú ùxí-áⁿ ní sáñaha ndí xii ndí Melquisèdèc. ⁵Te ndí Moisés ní chídó tnùnì ndí nàcuáa cada

nchaa dútú, cue téé ní cuu ñaní tnáhá ndí Lèví sá cuè téé-áⁿ queheⁿ-güedé ìⁿ xichi núú ùxí xichi sá níhí cue ñáyiú israhèl ñáyiú cùu ñaní tnáhá-güedé cuu cuèndá-güedé. Te ducaⁿ quide-güedé cuèi ñaní tnáhá-güedé ndíhí-yu ní cuu ndí Àbrahám. ⁶Te cuèi ñá díú ñaní tnáhá ndí Melquisèdèc cúú ndí Àbrahám dico ní queheⁿ ndí Melquisèdèc-áⁿ ìⁿ xichi núú ùxí xichi nchaa sá ní níhí ndí Àbrahám. Te ndí Melquisèdèc-áⁿ ní xícáⁿ táhú ndí núú Yá Ndiòxí cuèndá ndí Àbrahám. Te ðiú-ni ndí Àbrahám-áⁿ ní xáhaⁿ Yá Ndiòxí xii ndí sá cádá váha ñaha-gã xii ndí. ⁷Te sa cùtnunì iní-ó sã núu ìⁿ téé na càcáⁿ táhú-dé núú Yá Ndiòxí cuèndá ìⁿ ñáyiú, te téé-áⁿ cúnùu-gá-dé. ⁸Te cue dútú ñáyiú israhèl quèhéⁿ-güedé ìⁿ xichi núú ùxí xichi nchaa sá níhí-yu cùu cuèndá-güedé, te cue téé-áⁿ cuú-güedé. Te núú tütú Yá Ndiòxí càhí-xi sá ndí Melquisèdèc ndécú-ní ndí, te ducaⁿ càháⁿ-xi chí ñá túú tnúhu sá ní xíhí ndí. ⁹⁻¹⁰Te sá dúcáⁿ ní sáñaha ndí Àbrahám sá ní nduu táhú ndí Melquisèdèc, te xíáⁿ cada iní-ó sã sã ndecu ndíhi ndí Àbrahám cue ñaní tnáhá ndí Lèví cue téé cùu dútú, cue téé queheⁿ ìⁿ xichi núú ùxí xichi nchaa sá níhí ñáyiú israhèl cuèi vátá càcú-gã-güedé. Te cada iní-ó sã tnáhá-güedé ní sáha-güedé ndí Melquisèdèc ìⁿ xichi núú ùxí xichi nchaa sá ní níhí ndí Àbrahám núú ní nàá ndí. Te ducaⁿ càda iní-ó chí cue téé-áⁿ cúú-güedé ñaní tnáhá ndí Àbrahám cuèi vátá càcú-gã-güedé dàvá-áⁿ.

¹¹Te sá cuèndá cue dútú cue téé cùu ñaní tnáhá ndí Lèví ní ngúndecu ndíhi cue ñáyiú israhèl tnúhu sá sánú ìchi ñaha xíi-yu nàcuáa cada-yu cundecú-yu. Te ñaní tnáhá ndí Àrón cúú cuè dútú-áⁿ. Te núú dicó cue dútú-áⁿ ní ndàcu-güedé cada-güedé nàcuáa cudíu ñáyiú israhèl núú Yá Ndiòxí, te ñá túú-gã

xíní ñùhu-xi ngúndecu ingá dútú dàtná ndíi Melquisèdec ní cùu. Te dútú-ǎⁿ ñà túú ní cùu-dé dàtná ní cuu cue ñani tnáhá ndíi Àrón. ¹² Te núú cuè dútú cue téé cùu ñani tnáhá ndíi Lèví-áⁿ ní ngúndecu ingá dútú. Te sá dúcáⁿ ní ngúndecu ingá dútú xiǎⁿ dacuitíí ní xini ñuhu-xi sá dāma nàcuáa ndùu tnúhu sá sánú ichi ñaha xií-yu nàcuáa cadá-yu cundecú-yu. ¹³⁻¹⁴ Te diu-ni cuèndá dútú-ǎⁿ sa nihí-ó tnúhu, te dútú-ǎⁿ cúú Xítohó Jesucristú, te ñá dífú ñani tnáhá ndíi Àrón cúú-gǎ chi ñani tnáhá ndíi Jùdá cúú-gǎ. Te nchaa-o tà xini ndáá-ó sǎ ñani tnáhá ndíi Jùdá cúú-gǎ, te ndíi Moisés ñá túú tnàhí ná ní càchí ndíi cuèndá cue ñani tnáhá ndíi Jùdá sá cúú-güedé dútú, chi ni ìⁿ-güedé ñá túú ní cùu-güedé dútú ní cùu.

¹⁵ Te vitna cùtnuní ndáá iní-ó nàcuáa ní cuu, chi Xítohó Jesucristú cúú-gǎ ingá dútú dàtná ní cuu ndíi Melquisèdec. ¹⁶ Te ñá dífú cuèndá tnúhu sá sánú ichi ñaha xii ñáiyu nàcuáa cadá-yu cundecú-yu ducaⁿ ni cùu-gǎ dútú, chi ní cuu-gǎ dútú cuèndá sá cúú-gǎ Yaá cundecu ni caa ni quíhíⁿ chi vá íⁿ ndùu te ndíhi nihnu-gǎ. ¹⁷ Te duha ní xáhaⁿ Yá Ndióxi xii-gǎ: Yòhó cúú-n dútú dàtná ní cuu ndíi Melquisèdec,

te cundecu-n nchàa nduu nchaa quíú. Duha ní xáhaⁿ Yá Ndióxi xii-gǎ. ¹⁸ Te xiǎⁿ núu nchaa tnúhu ndéé díhna, tnúhu sá ní xíndecu ndíhi cue dútú ñà túú-gǎ cúnùu-xi vitna chi ñá túú-gǎ xíní ñùhu-xi te ni ñà túú ñá chindèe ñaha-xi. ¹⁹ Te diu-ni tnúhu-áⁿ cúú-xí tnúhu sá ní chídó tnùní ndíi Moisés canu ichi ñaha xii ñáiyu nàcuáa cadá-yu cundecú-yu. Te tnúhu-áⁿ ñà túú vèdana ní quide-xi nàcuáa chindee-xi ñáiyu cudú-yu núú Yá Ndióxi. Dico vitna ní ngúndecu ndíhi-o tnúhu ndee iní sá ío-gǎ váha dàcúuxí tnúhu ndéé díhna, chi ndècu ndíhi-o Xítohó Jesucristú Yaá

cúú dútú-ó. Te Yaá-áⁿ quidé-gǎ tnàhá tnúhu-o ndíhi Yá Ndióxi vitna.

²⁰ Te Yá Ndióxi ní cáháⁿ ndáá cuiti-gǎ sá Xítohó Jesucristú cuu-gǎ dútú. ²¹ Dico ñá túú ducaⁿ ní cáháⁿ-gǎ cuèndá cue ñani tnáhá ndíi Lèví cue téé ní cuu dútú, cuéi mei òré ní chisaha-güedé ní cuu-güedé dútú. Te cùtnàhá ní chisaha Xítohó Jesucristú cúú-gǎ dútú, te Yá Ndióxi ní xáhaⁿ ndáá cuiti-gǎ xii-gǎ, te duha ní xáhaⁿ-gǎ: Yúhú Dútú Ndióxi càháⁿ ndáá cuiti-í te vá dāmà-í tnúhu càháⁿ-í: “Yòhó cúú-n dútú dàtná ndíi Melquisèdec,

te cundecu-n ni caa ni quíhíⁿ.” Duha ní xáhaⁿ Yá Ndióxi xii Xítohó Jesucristú. ²² Te Xítohó Jesucristú quidé-gǎ nàcuáa cutnùní ndáá iní-ó sǎ Yá Ndióxi cada-gǎ ingá núú sǎ váha sá cúú-xí-ó dàtná ní cachí-gǎ, te xiǎⁿ cúú-xí sǎ ío-gǎ váha dàcúuxí tnúhu ní cáháⁿ-gǎ ndéé díhna. ²³ Te ío cuéhé cue ñani tnáhá ndíi Lèví ní cuu-güedé dútú, te ducaⁿ cuèndá sá ñà túú ní cùdú-güedé cundecu-güedé chi ní ndíhi-güedé ní xíhí. ²⁴ Dico Xítohó Jesucristú chi vá cùu-gǎ, chi cundecu-gǎ ni caa ni quíhíⁿ núu xiǎⁿ diu-ni-gǎ cuu-gǎ dútú, te vá yòo íⁿ-gǎ cuu dútú cada núú-gǎ. ²⁵ Te núu xiǎⁿ Xítohó Jesucristú dácácu nihnu ñaha-gǎ xii nchoo ñáiyu núú ùhú núú ndàhú, nchoo ñáiyu sàndáá iní ñàhà xii-gǎ, te diu-ni nchoo cùu-o ñáiyu tnàhà tnúhu ndíhi Yá Ndióxi, te vá íⁿ ndùu-gǎ te cuíta nihnu-o. Te ducaⁿ chi Xítohó Jesucristú ñá túú xòcuiñí-gǎ núú Yá Ndióxi càháⁿ ndàhú-gǎ cuèndá-ó.

²⁶ Te Xítohó Jesucristú cúú-gǎ Yaá cúú dútú cúnùu xini ñuhu-o cundecu ndíhi-o, te diu-gǎ cúú-gǎ Yaá chindèe chitúu ñaha xii-o, te cùu-gǎ Yaá ío quide ndáá núú Yá Ndióxi, te cùu-gǎ Yaá cándòo canine chi ñá túú tnàhí cuéchi-gǎ. Te ñá túú tnàhí quide-gǎ dàtná quidé nchàa cue ñáiyu ndècu ichi cuéhé ichi duha, te cùu-gǎ Yaá ní nucúndecu andiu núú ndécú Yá Ndióxi te

yàcáⁿ táxi tñuní-gá. ²⁷ Te ñá túú quide-gá dàtná ní quide cue dútú nǐ cunuu nǐ xíndecu, chi cue dútú-ǎⁿ ìⁿ nduu ìⁿ nduu ní xóo cahni-güedé quiti ní xóo nduu táhú Yǎ Ndiöxí, te díhna-gá cuendá nchaa cuéchi mee-güedé ducaⁿ nǐ xóo cada-güedé te dàtnuní ducaⁿ nǐ xóo cada tucu-güedé cuendá nchaa cuéchi ñáyiú. Dico Xítoho Jesucristú chi ìⁿ xito-ni ní xíhí-gá sá cúu-xí nchaa ñáyiú chi ducaⁿ nǐ sani iní-gá, te vá ìⁿ nduu-gá ducaⁿ càda tucu-gá. ²⁸ Te sá cuendá nchaa tnúhu ní chídó tñuní ndíi Moisés xíǎⁿ ní xíndecu cue téé ní cuu dútú cúnúu, te cue téé-áⁿ nǐ cuu-güedé cue téé yíca cuéchi-xi. Te sátá dúcáⁿ nǐ chídó tñuní ndíi Moisés nàcuáa cada ñáyiú, te ní xica cuéhé víhí ndúu te dàtnuní ní cáháⁿ ndáá cuiti Yá Ndiöxí sá Dèhe-gá cuu-gá dútú cúnúu. Te Yaa cúu Dèhe-gá-áⁿ nǐ quide-gá nchaa nàcuáa tàú-xi cunduu, te ñi-ni ducaⁿ càda-gá ni caa ni quíhíⁿ.

Xítoho Jesucristú cúu-gǎ dútú cúnúu

8 Te Xítoho Jesucristú Yaa cúu dútú cúnúu ndecu ndíhi-o cuándaa-gá andíu, te ní ngóo-gá xio cùha Dútú Ndiöxí Yaa ío cúnúu, te tnàhá-gá cúnúu-gá. Te ñi cuendá-a cùu-xi sá ío-gá cúnúu ta cáháⁿ-ndí véxi. ² Te núu ndécú Yá Ndiöxí cúu-xí nǐ víhí. Te cada iní-ó sá cúu-xí ìⁿ vehe te xíǎⁿ ndécú Xítoho Jesucristú cúu-gǎ dútú, te vehe-áⁿ nǐ dácáá mèe Yá Ndiöxí te ñá díú cuè téé ñuyíú-a. ³ Te sá cuendá nchaa tnúhu ní chídó tñuní ndíi Moisés xíǎⁿ ní xíndecu cue dútú cúnúu cuendá sá cáhni-güedé quiti nduu táhú Yá Ndiöxí, te nacani cuendá-güedé núu-gǎ nchaa dava-gá sá nihí-güedé nduu táhú-gǎ. Te xíǎⁿ nǐ dai ní xini ñuhu-xi sá tnàhá Xítoho Jesucristú cuáñaha-gǎ ìⁿ sá ndúú táhú Yá Ndiöxí, te táhú-ǎⁿ cúu-xí mèe-gá chi ní xíhí-gá ní cuu-gá dàtná ìⁿ táhú sá cúu-xí Yá Ndiöxí. ⁴ Te núu ni xíndecu-ni Xítoho Jesucristú ñuyíú-a te vá cúu-gǎ dútú ní

cùu, chi sa ndècu cue dútú sǎñaha nchaa sá ndúú táhú Yá Ndiöxí dàtná càháⁿ nchaa tnúhu ní chídó tñuní ndíi Moisés. ⁵ Te nchaa sá quidé cuè dútú ñáyiú isràél nǐtnahá-xi luha nchaa sá quidé Xítoho Jesucristú Yaa cúu dútú cúnúu ndecu andíu. Te quèe ndáá-xi nàcuáa ní xáhaⁿ Yá Ndiöxí xii ndíi Moisés cúnàhá tá cùyatni ngüita ndíi dacàa ndíi vehe-gá, te duha ní xáhaⁿ-gǎ: “Ío váha cada cuendá-n nàcuáa dacàa-n vehe-í dàtná cáá sǎ ní dánèhé ñàhà-í xii-n xítí yucu”, duha ní xáhaⁿ-gǎ xii ndíi. ⁶ Dico vitna chi Xítoho Jesucristú cúu-gǎ dútú cúnúu, te ío-gá cǎhnu nduu chiuⁿ quide-gá dàcúúxí cuè dútú cue ñáyiú isràél. Te ñi Xítoho Jesucristú cúu-gǎ Yaa quidé tnàhá tnúhu-o ndíhi Yá Ndiöxí, te ducaⁿ chi Yá Ndiöxí ío-gá váha ndúu tnúhu ní cáháⁿ-gǎ xito cùu uú dàcúúxí tnúhu ní cáháⁿ-gǎ ndéé díhna, te ducaⁿ ío váha ndúu tnúhu ní cáháⁿ-gǎ xito cùu uú chi ní cachí-gá sá ñngá núú sǎ ío-gá váha cada ñaha-gǎ xii-o vitna.

⁷ Te núu nàcuáa ní cachí Yá Ndiöxí cada ñaha-gǎ xii-o ndéé díhna ni quide-xi nchaa nàcuáa tàú-xi cunduu nàcuáa nduu táhú-ó cundecu váha-o nǐú-gǎ ñá, te ñá túú xini ñuhu-xi cáháⁿ tucu-gá sá cádá-gǎ ñngá núú sǎ váha sá cúu-xí-ó vitna ni cuu. ⁸ Te Yá Ndiöxí ñá túú ní cùu váha iní-gá núú ñáyiú isràél nǐu xíǎⁿ ní cáháⁿ-gǎ cuendá-yu, te duha ní cachí-gá:

Yúhú cúu-í Dútú Ndiöxí, te duha ndúu tnúhu na càháⁿ-í: Sáa nduu te cada-í ñngá núú sǎ váha sá cúu-xí cuè ñaní tnàhá ñáyiú isràél, ndíhi cue ñaní tnàhá ndíi Jùdá ñi-ni ñáyiú isràél.

⁹ Te tnúhu sá càháⁿ-í-a ñá túú ìⁿ-ni cuu-xi ndíhi tnúhu sá ní xáhaⁿ-í xii cue ñáyiú ní cuu ñaní tnàhá-yu ní xíndecu ndéé sanaha càda-í-yu, te ñi-ni dàvá-áⁿ nǐ quide yica-í ní ndeñuhu-í-yu nàcióⁿ Ègiptú,

te ñá túú ní cuení-yu tñí-yu tnúhu ní xáhaⁿ-í xií-yu cuendá ducaⁿ càda vâha-í-yu,

te xíãⁿ núu ní dáñá ñihnu-í-yu ñá túú-gã ní quide cuendá-í-yu.

¹⁰ Te na sâá nduu te duha nduu tucu ingá núú sâ vâha cada-í cue ñáyiú isrâél.

Te yúhu cada-í ñacuáa cutnùní vâha iní-yu ñacuáa cuení-í cadá-yu,

te ducaⁿ ñi yuhu ñi iní-yu cadá-yu.

Te yúhu Yã Ndiöxí quindaha-í-yu,

te mêtè-yu cuú-yu ñáyiú cùu cuendá-í.

¹¹ Te dâvâ-áⁿ chi ñi ñáyiú cùu ndi meé-yu,

te ñi cuè dava-gã ñáyiú vá cùtnúhu tñahá-yu sá nátùha ñahá-yu xii-í,

chi dâvâ-áⁿ nchaa ñáyiú cundecu ndihi ñahá-yu xii-í,

cuèi ñáyiú cùnunu te cuèi ñáyiú ñá túú cùnunu.

¹² Te dâvâ-áⁿ cada càhnu iní-í nchaa sá cuèhé sá dúhá quidé-yu,

te vá ñíⁿ nduu-gã ndacu iní-í nchaa sá quidé-yu.

Duha ní cachí Yã Ndiöxí cuendá ñáyiú isrâél.

¹³ Te sá dúcáⁿ ñi cáháⁿ Yã Ndiöxí sá cáda-gã ingá núú sâ vâha sá cúú-xí ñáyiú xíãⁿ cùtnùní sá tnúhu sá ñi cáháⁿ-gã díhna ñá túú-gã xíní ñùhu-xi.

Te cada iní-ó sâ tnúhu-áⁿ cúú-xí ñíⁿ sá ñi cunaha ndècu te ñá túú-gã nándíhi-xi te cuíta-ná-xi,

ducaⁿ sãtnahá-xi cùu tnúhu sá ñi cáháⁿ-gã ndéé díhna.

Cuendá vehe Yã Ndiöxí

9 Te tnúhu sá ñi cáháⁿ Yã Ndiöxí ndéé díhna cùu-xi cuendá ñacuáa cada ñáyiú isrâél chiñuhu ñahá-yu xii-gã, ndihi cuendá vehe-gã caa ñuyíú-a. ² Te ñáyiú isrâél ní dácáã-yu vehe Yã Ndiöxí, te vehe-áⁿ ñi cuu-xi vehe dóó te ní xúhuⁿ nehu xití-xi. Te cuàrtú díhna ní xínani-xi cuàrtú ní cuu íí, te xíãⁿ ñi xín-decu ñíⁿ sá ndèé dité-xi sá ñi cándodó ñíⁿ caa candíl núú dité-xi, te ní xínutñí ñíⁿ mèsá ní xóo códó pãã ní xóo nduu

táhu Yã Ndiöxí. ³ Te cuàrtú cúú úú ní xínani-xi cuàrtú ní cuu íí víhí-gã. ⁴ Te xití cuàrtú-áⁿ ñi xínutñí ñíⁿ sá ñi cuáha mee-ni díhúⁿ cuàãⁿ te núú xíãⁿ ní xóo cahmi-güedé dúsa sá sâháⁿ tñámí. Te diu-ni xíãⁿ ñi xín-decu tucu ñíⁿ càjá ní cuu mee-ni díhúⁿ cuàãⁿ te xití càjá-áⁿ ñi xúhuⁿ ñíⁿ lítu ní cuáha mee-ni díhúⁿ cuàãⁿ, te xití lítu-áⁿ ñi xúhuⁿ mànáá sá ñi xóo caxí-yu dâvâ-áⁿ. Te diu-ni xití càjá-áⁿ ñi xúhuⁿ tñudii ndíi Àrón sá ñi saa itá-xi, ndihi yúú sâ ñi xín-deé tnúhu ní cáháⁿ Yã Ndiöxí ñacuáa cada ñáyiú. Te duha ní xínani càjá-áⁿ: Càjá sá ñúhú tñùhu ní cáháⁿ Yã Ndiöxí sá cúú-xí ñáyiú, duha ní xínani-xi. ⁵ Te núú càjá-áⁿ ñi cándodó úú tñahá sá ñi cadúha-yu, te xíãⁿ cáá-xí dàtná cáá espíritú xínú cuèchi núú Yã Ndiöxí. Te cuendá úú xíãⁿ ní cut-nùní iní-yu sá ño càhnu cuu Yã Ndiöxí, te sá ñi cadúha-yu-áⁿ ndèé ndíxíⁿ-xi, te ndíxíⁿ-xi-áⁿ dâhu-xi xio xio núú quidé càhnu iní Yã Ndiöxí nchaa yíca cuèchi ñáyiú, dico vá cúú-gã cáháⁿ-í cuendá nchaa dava-gã xíãⁿ vitna.

⁶ Te nchaa xíãⁿ ní xín-decu xití vehe Yã Ndiöxí, te cue dútú ñi xóo quíhu-güedé ñíⁿ nduu ñíⁿ nduu xití cuàrtú díhna ní xóo cada-güedé ñacuáa tàú-güedé cada-güedé sá cúú-xí Yã Ndiöxí. ⁷ Te cuàrtú cúú úú-áⁿ chi mee-ni dútú cùnunu ní xóo quíhu-dé ñíⁿ xito-ni ndi tñahá cuíá. Te ndi tñahá òrè ducaⁿ ñi xóo quíhu dútú cùnunu-áⁿ te ní xóo canehe-dé ñíⁿ ñi xóo quíhu ní xóo nduu táhu Yã Ndiöxí. Te ducaⁿ ñi xóo cada dútú-áⁿ cuendá sá Yã Ndiöxí cada càhnu iní-gã nchaa yíca cuèchi mee-dé, ndihi nchaa yíca cuèchi ñáyiú. ⁸ Te sá dúcáⁿ mètè-ni dútú cùnunu ní xóo quíhu-dé xití cuàrtú ní cuu íí-gã-áⁿ, xíãⁿ Espíritú Yã Ndiöxí quidé-xí cùtnuní iní-ó sâ ñìni ducaⁿ ní xín-decu vehe-áⁿ ñi xóo cadá-yu ñacuáa ní xóo cùñaha Yã Ndiöxí cadá-yu. Te xíãⁿ cùtnuní sá vâtá sâã-gã nduu càháⁿ ndíhi-yu Yã Ndiöxí ñacuáa tàú-xi cunduu. ⁹ Te sá

dúcáⁿ nĩ xĩndecu vehe-áⁿ, ndihĩ sá dúcáⁿ nĩ xóo cada nchaa cue dútú-áⁿ, xĩáⁿ cút-nùnĩ iní-ó nàcuáa quide Yá Ndiöxĩ vitna, chi nchaa quitĩ ní xóo cahni cue dútú-áⁿ nĩ xóo nduu táhú Yá Ndiöxĩ, ndihĩ nchaa dava-gá sá nĩ xóo nduu táhú-gá ñá túú ní quide-xi nacuáa nduu ndoo nduu nine iní cue ñáyiú nàcuáa cutnùnĩ iní-yu sá ñá túú-gá cuéchi-yu ndècu núú Yá Ndiöxĩ. ¹⁰ Te sá dúcáⁿ nĩ xóo cada nchaa dútú-áⁿ nĩ nĩhĩ tnáhá-xĩ ndihĩ nchaa tnúhu sá dánèhè ñáhá xii ñáyiú ná cúú sã cáxĩ-yu ndihĩ ná cúú sã cúú còhó-yu ndihĩ nàcuáa ndàhá-yu. Te tnúhu-áⁿ nĩ cuu-xi mee-ni sã nĩ sanu ichi ñaha xĩ-yu nàcuáa cundecú-yu ñuyúú-a. Te tnúhu-áⁿ nĩ nàndĩhi-xi ndéé ní sáá nduu nĩ nadama Yá Ndiöxĩ tnúhu-áⁿ cuendá sá vã dúcáⁿ-gã cadá-yu cundecú-yu.

¹¹ Te Xítohó Jesucristú ní quixi-gá ñuyúú-a, te ñiu-gá cúú-gã Yaá cúú dútú cúnù, te xĩáⁿ nũu quide-gá nchaa sá vãha sá cúú-xi-ó. Te vitna ní nucúndecu-gá núú ïo vii ïo váha càa, te núú ndécú-gã-áⁿ ñà túú cùu-xi ñⁿ vehe sá nĩ dácáá cuè téé ñuyúú-a. ¹² Te cada iní-ó sã Xítohó Jesucristú cuánguihu-gá xitĩ cuàrtú núú nĩ cuu íi víhĩ dàtná ní xóo cada dútú cúnù ní xĩndecu ndéé sanaha, chi ní nucúndecu-gá núú ndécú Yá Ndiöxĩ. Dico ñá túú ní quide-gá dàtná ní xóo cada dútú cúnù ní xĩndecu ndéé sanaha, chi dútú-áⁿ òré ní xóo quĩhu-dé xitĩ cuàrtú ní cuu íi-gã-áⁿ, te ní xóo canehe-dé nĩnĩ chivá ndihĩ nĩnĩ chěhlu ní xóo quĩhu. Dico Xítohó Jesucristú chi nĩnĩ meé-gã ní sati ní xihĩ-gá núú cùrúxĩ, te xĩáⁿ duuⁿ duuⁿ cuáháⁿ-gá ní nucúndecu-gá núú ndécú Yá Ndiöxĩ. Te sá dúcáⁿ nĩ quide-gá xĩáⁿ ní nanĩhĩ tàhú-ó. ¹³ Te nchaa ñáyiú ní xóo cada nàcuáa vá cúú-gã-yu ñáyiú ní cuu íi, ñáyiú-áⁿ nĩ xóo códó ñáhá cuè dútú nĩnĩ ndicutu, ndihĩ nĩnĩ chivá, ndihĩ yáá cùnú chěhlu quitĩ sàhni-güedé cuendá nduu íi tucú-yu. ¹⁴ Dico nĩnĩ Xĩ-

tohó Jesucristú chi ïo-gá nàndĩhi-xi sá cúú-xi nchòo ñáyiú xĩndecu vitna! Te cuendá nĩnĩ-gã-áⁿ, chi Espiritú Yá Ndiöxĩ sá ndécú nchàa nduu nchaa quíú ní cuu ñⁿnuu-xi ndihĩ Xítohó Jesucristú sá cúú cùú-gá cuendá cuu-gá dàtná ñⁿ táhú sá cúú-xi Yá Ndiöxĩ cuèi cùu-gá Yaá ñá túú tnáhĩ cuéchi-xi, te ní sati nĩnĩ-gã te ní xihĩ-gá. Te cuendá xĩáⁿ ní cutnùnĩ iní-ó sá Yá Ndiöxĩ ní quide càhnu iní-gá nchaa sá ñà túú vãha ní quide-o, te ní nduu ndoo ní nduu nine iní-ó. Te ducaⁿ nĩ nduu ndoo ní nduu nine iní-ó cuendá sá ndácú-ó cunu cuechi-o núú Yá Ndiöxĩ Yaá ndécú nchàa nduu nchaa quíú.

¹⁵ Te Xítohó Jesucristú ní quide ndáá-gá núú Yá Ndiöxĩ cuendá cue ñáyiú ndècu ñuyúú-a. Te cuendá xĩáⁿ Yá Ndiöxĩ cada-gá ingá núú sã vãha sá cúú-xi-yu dàtná ní cachĩ-gá, te ducaⁿ càda-gá sá cuendá nchaa ñáyiú ní cáháⁿ-gá cundecu ndihĩ-gá, chi ñáyiú-áⁿ nduu táhũ-yu cundecu ndihĩ váha ñàhá-yu xii-gá nĩ caa nĩ quĩhĩⁿ chi ducaⁿ nĩ cachĩ-gá, te ducaⁿ chi Xítohó Jesucristú ní xihĩ-gá núú cùrúxĩ cuendá sá Yá Ndiöxĩ cada càhnu iní-gá nchaa yícá cuéchi-yu, nchaa cuéchi sá nĩ quidè-yu cùtnáhá ní cunuu tnúhu sá ní cáháⁿ-gá dĩhna. ¹⁶ Te nchoo xini-ó sã nũu ñⁿ téé na càdúha ñⁿ tutú nàcuáa cada ñáyiú dàcáhũ-yu nchaa sá ndécú ndihĩ-dé, te tutú-áⁿ xini ñũhu-xi ndéé ná yãha nduu cùú-dé. ¹⁷ Te ñá túú tàú-xi cada ñáyiú nàcuáa càháⁿ-xi núú tütú-áⁿ nini ndècu téé ní cadúha, dico sátá ná yãha cuú-dé te cadá-yu nàcuáa càháⁿ-xi. ¹⁸ Te cuèi tnúhu ní cáháⁿ Yá Ndiöxĩ ndéé dĩhna nàcuáa cada váha-gá ñáyiú, te ñiu-ni ndihĩ nĩnĩ nĩ cundáá-xi chi ní sahni-güedé quitĩ te ní sati nĩnĩ-güedé. ¹⁹ Te ndii Moisés ní cáháⁿ ndodo ndii núú nchàa ñáyiú nàcuáa ní cachĩ Yá Ndiöxĩ cadá-yu, te nàcuáa-ni nduu tnúhu ní chídó tnùnĩ ndii núú tütú ndii ní cáháⁿ ndii, te ní dácá ndii ndute

níí chěhlu ndíhi níí chivá líhli, te ní queheⁿ ndíi ìⁿ dité yutnu nàni hisópó ndíhi luha idi ticuèhé, te ní chindóyo ndíi níí-áⁿ. Te ní sódó ndíi núú tütú ndèé tnúhu Yá Ndiöxí sá ní chídó tnúni ndíi-áⁿ, te tnàhá cue ñáyiú xĩndecu-áⁿ ní chucú ndíi. ²⁰ Te ní xáhaⁿ ndíi Moisés xií-yu: “Cuèndá níí-a ní cundáá sá Yá Ndiöxí cada ñaha-gá xii-ndo sá vaha chi ducaⁿ ní cachí-gá cada-gá sá cútú-xí-ndó”, duha ní xáhaⁿ ndíi xií-yu. ²¹ Te ñíu-ni ducaⁿ ní quide tucu ndíi ní chucú ndíi níí vehe-gá ndíhi nchaa sá nándíhi-güedé òré chíñùhu-güedé Yá Ndiöxí ndécú xití vehe-gá-áⁿ. ²² Te tnúhu ní chídó tnúni ndíi Moisés càchí-xi sá méé-ní níí chucu-güedé nchaa sá cànehe chùⁿ-güedé òré chíñùhu-güedé Yá Ndiöxí, te sacú-nà te ndíhi ndoo nchaa xíáⁿ chucu-güedé níí ní cùu. Te dacuití ní xini ñuhu-xi sá cátí níí cuèndá ducaⁿ càda cahnu iní Yá Ndiöxí nchaa yíca cuèchi ñáyiú.

**Xítóhó Jesucristú ní xíhí-gá
núú cùrúxí cuèndá sá vǎ
cúndècu-gá cuèchi-o núú Yá Ndiöxí**

²³ Te sá cuèndá sá ní xíhí Xítóhó Jesucristú núú cùrúxí, xíáⁿ ñá túú-gǎ cuèchi-o ndècu núú Yá Ndiöxí. Te cuèndá nchaa sá ní xíhí xití vehe-gá sá ní dácáá ñáyiú isràél xíáⁿ cútùníní iní-ó nàcuáa quide-xi núú ndécú-gǎ. Te dacuití ní xini ñuhu-xi sá cáhni-güedé cue quití ní cachí Yá Ndiöxí cuèndá nduu íí nchaa sá ní xíhí xití vehe-gá-áⁿ. Te cuèi ducaⁿ ní sahní-güedé cue quití-áⁿ dico ñá túú ní quide-xi nacuáa ngúndecu váha-o núú Yá Ndiöxí. Dico Xítóhó Jesucristú ní xíhí-gá, te sá ní xíhí-gá xíáⁿ ní quide-gá nàcuáa ngúndecu váha-o núú Yá Ndiöxí. ²⁴ Te Xítóhó Jesucristú cuándaa-gá andiu núú ndécú Yá Ndiöxí càháⁿ ndàhú-gá cuèndá-ó, te Xítóhó Jesucristú chi ñá dífú ìⁿ vehe ní dácáá cue téé ñuyíú-a cuánguìhu-gá. Te vehe

Yá Ndiöxí sá ní dácáá cue ñáyiú isràél ñuyíú-a ndéé sanaha, ndíhi nchaa nàcuáa ní xóo cada-güedé xití vehe-gá-áⁿ xíáⁿ cútùníní iní-ó nàcuáa quide-xi núú ndécú-gǎ. ²⁵ Te dútú cúnùu núú ñáyiú isràél ní xóo quíhu-dé núú cuíá núú cuíá xití cuàrtú ní cuu íí víhí-gǎ-áⁿ, te ní xóo canehe-dé níí ní xóo quíhu xití cuàrtú-áⁿ dico ñá dífú níí méé-dé. Dico Xítóhó Jesucristú chi ñá túú dùcaⁿ ní quide-gá chi ìⁿ xito-ni ní satí níí-gǎ te ní xíhí-gá. ²⁶ Chi núú ní xíhí-gá nuu núú te ndéé cútñàhá ní ngáva ñuyíú ducaⁿ ngüíta-gá cada-gá ní cùu, te vitna ta ndíhi nduu cuáháⁿ ní quixi-gá ñuyíú-a ní xíhí-gá ìⁿ xito-ni cuèndá cuu-gá dàtná ìⁿ táhú sá cútú-xí Yá Ndiöxí, te ducaⁿ ní quide-gá cuèndá sá vǎ cúndècu-gá cuèchi ñáyiú núú Yá Ndiöxí. ²⁷ Te nchoo cue ñáyiú ñuyíú-a chi ìⁿ xito-ni cuú-ó te dàtnúní ducaⁿ te cada ndáá Yá Ndiöxí cuèchi-o. ²⁸ Te ducaⁿ sàtnahá-xi cùu Xítóhó Jesucristú chi ìⁿ xito-ni ní xíhí-gá cuèndá sá vǎ cúndècu-gá cuèchi ñáyiú núú Yá Ndiöxí, te ducaⁿ ní cuu ní xíhí-gá chi mee-gǎ ducaⁿ ní cachí-gá cunduu. Te quixi tucu Xítóhó Jesucristú ñuyíú-a dico ñá dífú-gǎ sá cáda-gǎ cuèndá sá vǎ cúndècu-gá cuèchi ñáyiú núú Yá Ndiöxí, chi quixi-gá nacuaca-gá nchaa ñáyiú ndètu ñaha xii-gǎ cuèndá cundecú-yu ndíhi-gá ní caa ní quíhíⁿ.

10 Te nchaa tnúhu ní xáhaⁿ ndíi Moisés xii ñáyiú isràél cadá-yu, nchaa tnúhu-áⁿ ní quide-xi ní cutnúní luha iní-yu nàcuáa cada Yá Ndiöxí cada váha ñaha-gǎ xii-o vitna. Dico ñá dífú mèi nacuáa ní xáhaⁿ ndíi Moisés xii ñáyiú quide Yá Ndiöxí vitna chi dǎma quide-gá. Te nchaa tnúhu ní cáháⁿ ndíi Moisés ñá túú ní ndàcu-xi cada-xi nacuáa cundáá nchaa ñáyiú tùha ñaha xii Yá Ndiöxí cuèi ní xóo cahni-güedé quití ní xóo nduu táhú-gǎ núú cuíá núú cuíá. ² Te núú dícó sá ní xóo cahni-güedé quití ní xóo nduu táhú Yá Ndiöxí ní quide-xi

nacuáa nduu ndoo nduu nine iní cue ñáyi, te vá cáhni-gă-güedé cue quiti-áⁿ nduu táhú-gă ní cù, te ducaⁿ te cutnùnì iní-yu sá ñà túú-gă cuéchi-yu ndècu núú Yă Ndiöxí ní cù. ³Te sá dúcáⁿ nǐ xóo cahni-güedé quiti ní xóo nduu táhú Yă Ndiöxí núú cuiá núú cuiá, xíãⁿ ní xóo ndacu iní cue ñáyi nchaá sá cuèhé sá dǔhá ní xóo cadá-yu. ⁴Te ducaⁿ chi nǐnǐ ndicutu-áⁿ ndihi nǐnǐ chivá-áⁿ ñà túú ní xóo ndacu-xi cada-xi nacuáa vá cǔndècu cuéchi-yu núú Yă Ndiöxí.

⁵Te xíãⁿ nǔu cǔtnàhá ní quexìo Xítóhó Jesucristú ñuyíu-a ní xáhaⁿ-gă xii Yă Ndiöxí:

Yòhó Tătà-í, ñà túú ndùu vétú váha iní-n sá sàhni-güedé quiti ndùu táhú-n, te ni ñà túú ndùu vétú váha tucu iní-n cuendá nchaá dava-gá sá táxi-güedé ndúú táhú-n,

núú xíãⁿ ní quide túha-n yèqui cuñú-í cuendá yúhú cuú-í te nduu táhú ñáhá-n xii-í.

⁶Te ni ñà túú ndùu vétú váha iní-n cuendá quiti sàhmi-güedé ndúú táhú-n te ni ñà túú ndùu vétú váha iní-n cuendá nchaá dava-gá sá táxi-güedé ndúú táhú-n cuendá sá vǎ cǔndècu-gá cuéchi ñáyi núú-n.

⁷Núú xíãⁿ yúhú ní cachí-í xii yòhó Tătà-í Dútú Ndiöxí sá yúhú véxi-í ñuyíu-a cada-í nchaá sá cuiní-n cada-í dàtná yódó tnùnì cuendá-í núú tǔtú-n.

Duha ní xáhaⁿ Xítóhó Jesucristú xii Tătá-gă Dútú Ndiöxí. ⁸Te Xítóhó Jesucristú díhna-gá ní xii-gă Yă Ndiöxí Yaá cúú Tătá-gă: “Yòhó Tătà-í ñà túú ndùu vétú váha iní-n cuendá quiti sàhni-güedé ndúú táhú-n, ndihi cuendá quiti sàhmi-güedé ndúú táhú tucu-n cuendá sá vǎ cǔndècu-gá cuéchi ñáyi núú-n, ndihi cuendá nchaá dava-gá táhú sá táxi-güedé xii-n ñà túú ndùu vétú váha iní-n cuendá nchaá xíãⁿ”, duha ní xáhaⁿ Xítóhó Jesucristú xii Tătá-gă Dútú

Ndiöxí. Te ducaⁿ nǐ xáhaⁿ-gă cuèi núú tǔtú ndíi Moisés yódó tnùnì sá dúcáⁿ cada-güedé. ⁹Te sátá dúcáⁿ te ní xáhaⁿ tǔcu-gá xii Tătá-gă Dútú Ndiöxí: “Yòhó Tătà-í Dútú Ndiöxí, mee-í véxi-í ñuyíu-a cuendá cada-í nchaá nacuáa cuiní-n”, duha ní xáhaⁿ-gă xii Tătá-gă. Te sá dúcáⁿ nǐ cáháⁿ Xítóhó Jesucristú xíãⁿ ní cutnùnì sá ñà túú-gă xínì ñùhu-xi ducaⁿ cada-güedé cahni-güedé nchaá quiti-áⁿ, te ducaⁿ chi mee Xítóhó Jesucristú ní xíhí-gá ní cuu-gá dàtná ñⁿ táhú sá cúu-xí Yă Ndiöxí, te ducaⁿ nǐ cuu chi ducaⁿ tnàhí ní cachí Yă Ndiöxí cunduu. ¹⁰Te Xítóhó Jesucristú ní quide-gá nacuáa ní cuiní Yă Ndiöxí cada-gá, chi ní xíhí-gá núú cǔrúxí chi ducaⁿ nǐ cuiní méé-gă cunduu, te ñⁿ xito-ni ní xíhí-gá sá cuendá nchaá ñáyi, te cuendá xíãⁿ nǔu ndècu yíñuhu-o núú-gă vitna.

¹¹Te cue dútú ñáyi israhél chi ñⁿ nduu ñⁿ nduu ní xóo cahni-güedé quiti ní xóo nduu táhú-gă, te ñà túú ní dâma-güedé nacuáa ní xóo cada-güedé. Te nchaá sá nǐ xóo cada-güedé-áⁿ ñà túú ní quide-xi nacuáa vá cǔndècu-gá cuéchi ñáyi núú Yă Ndiöxí. ¹²Dico Xítóhó Jesucristú ní cachí-gá sá cúú cǔú-gá, te ní xíhí-gá núú cǔrúxí cuendá nchaá yicá cuéchi nchaá nchoo ñáyi ndècu ñuyíu-a. Te sátá dúcáⁿ te dàtnùnì ní ngóo-gá xio cùha Dútú Ndiöxí táxi tnùnì-gă, te vá ñⁿ ndùu ñⁿ quíú-gă te cuú-gá. ¹³Te diu-ni xíãⁿ cundecu-gá cundetú-gá ndéé sáá nduu cànehe nchaá sá cúú ùhú iní ñáhá xii-gă sá yíñuhu núú-gă. ¹⁴Te cuendá sá nǐ xíhí Xítóhó Jesucristú ñⁿ xito-ni xíãⁿ ní cuu-gá dàtná ñⁿ táhú sá cúu-xí Yă Ndiöxí, xíãⁿ ní quide-xi sá ncháá ñáyi cùu cuendá-gá ñà túú-gă ná cumánì-yu núú-gă ni caa ni quíhíⁿ. ¹⁵Te mee Espíritú Yă Ndiöxí càháⁿ ndáá-xi nacuáa ní cáháⁿ-gá cuendá-ó, te duha ní cáháⁿ-gá: ¹⁶Sáá nduu te cada-í nchaá ñáyi nacuáa na càháⁿ-í-a,

te cada-í nàcuáa cutnùní iní-yu tnúhu sá dánèhé-í-yu tnúhu sá cánúichi ñaha xií-yu nàcuáa cada-yu cundecú-yu, te cada tucu-í sá tnff-yu nchaa tnúhu-áⁿ. Duha ní cachí-gá. ¹⁷ Te ní cachí tucu-gá: Te vá ííⁿ ndùu ííⁿ quíú-gã ndacu iní-í sá quidé sàá iní-yu tnúhu-í, te ni vá ííⁿ ndùu ííⁿ quíú-gã te ndacu iní-í nchaa sá cuèhé sá dúhá quidé-yu. Duha ní cáháⁿ Yá Ndiöxí cächí Espíritú-gá. ¹⁸ Te sá dúcáⁿ quide cahnu iní Yá Ndiöxí nchaa cuéchi-o, núu xíáⁿ ñá túú-gã xíní ñùhu-xi cuú quití nduu táhú-gã cuendá nchaa sá cuèhé sá dúhá quide-o.

Tàú-ó sã tnàhá tnúhu-o ndìhi Yá Ndiöxí

¹⁹ Te cue dútú ní xóo cunuu núú ñáyiú isràél cue téé-áⁿ ní xóo quíhu-güedé xití cuártú ní cuu íí víhí-gã. Dico nchoo cue ñáyiú ndècu ichi Xítohá Jesucristú vitna tàú-ó sã nì yuhu ni iní-ó tnàhá tnúhu-o ndìhi Yá Ndiöxí. Te cuu tnahá tnúhu-o ndìhi-gá chi Xítohá Jesucristú ní sati níí-gã te ní xíhí-gá núú cùrúxí. ²⁰ Te cada iní-ó sã dõó sã ní xíndedí nàcuáa ní xóo quíhu-güedé xití cuártú ní cuu íí víhí-gã-áⁿ ní xócuíí, te ducaⁿ càda iní-ó chi Xítohá Jesucristú ní xíhí-gá cuendá nchoo níhí-ó nàcuáa cada-o ngündecu váha-o sã cúú-xí-gã. ²¹ Te ñiu-gã cúú-gã Yaá cúú dütú-ó, te ñiu-gã cúú-gã Dútú cúnùu ndecu-gá núú ndécú Yá Ndiöxí. ²² Núu xíáⁿ xíní ñùhu-xi sá ío tnahá tnúhu-o ndìhi Yá Ndiöxí, te vá cání ííⁿ caní úú iní-ó, te ío váha quindáá iní-ó-gã chi ñiu-gã ní ndada ndoo ní ndada nine-gá iní-ó cuendá nchoo cùtnuní iní-ó sã ñà túú-gã cuéchi-o ndècu núú-gã. Te ní sandute-o cuendá sá dúcáⁿ ní nduu ndoo ní nduu nine iní-ó. ²³ Te nchoo càháⁿ ndáá-ó sã ndécú ndìhi-o tnúhu ndee iní sá ndúú táhú-ó cùndecu ndìhi-o Yá Ndiöxí, te xini ñuhu-xi sá vá dãná ndèé-ó cànchicúⁿ nihnu-o

tnúhu ndee iní-áⁿ chi Yá Ndiöxí cada-gá nàcuáa ní cachí-gá sá cúú-xí-ó. ²⁴ Te xini ñuhu-xi cuhuⁿ iní tnáhá-ó te chindee tnàha-o nacuáa ducaⁿ cùu iní tnáhá-gã-ó, te cada-o mèe-ni sá vãha. ²⁵ Te nchoo vá dãná ndèé-ó nàtacá-ó núú dácuaàha-o tnúhu Yá Ndiöxí, te vá cadá-ó dàtná xíquide davá-yu ñá túú-gã cuíni-yu quixí-yu núú dácuaàha-o tnúhu-gã. Chi xini ñuhu-xi sá cuàha tnàha-o tnúhu ndee iní canchicúⁿ nihnu-o ichi-gá, te uuⁿ-gã ducaⁿ tàú-xi cada-o vitna ta cuyatni nduu quixi tucu Xítohá Jesucristú ñuyíú-a.

²⁶ Te cue ñáyiú sa ní tecú tnèni nàcuáa càháⁿ tnúhu Yá Ndiöxí te núu na ngüíta-yu ñucùⁿ cadá-yu nándi sá cuèhé sá dúhá, te àúⁿ nã cuu ní xíhí Xítohá Jesucristú cuendá-yu, te ni vá yõo ííⁿ-gã cuú cuendá sá vá cùndècu-gá cuéchi-yu núú Yá Ndiöxí. ²⁷ Te núu ducaⁿ na càdá-yu nándi sá cuèhé sá dúhá, te ío quiyùhú iní-yu nàcuáa cada ñaha Yá Ndiöxí xií-yu. Chi nchaa ñáyiú cùu úhú iní ñáhá xii-gã daquihíⁿ ñáhá-gã xií-yu núú ñùhú núú càyú núú ío ndohó-yu. ²⁸ Te nchaa ñáyiú ní xóo daquèe tñhú tnúhu ní cáháⁿ ndí Moisés, te núu ndècu úú àdi úní ñáyiú càháⁿ ndáá sá dúcáⁿ ní dáquéé tñhú-yu tnúhu ní cáháⁿ ndí, te vá yõo nì xóo cundàhú iní ñáhá xii nchaa ñáyiú ducaⁿ ní xóo cada chi ní xóo cahni ñaha-güedé. ²⁹ Te núu ducaⁿ ní ndoho cue ñáyiú ducaⁿ ní dáquéé tñhú tnúhu ní cáháⁿ ndí Moisés-áⁿ, te uuⁿ-gã ndoho cue ñáyiú dàquee tñhú ñáhá xii Xítohá Jesucristú Yaá cúú Dèhe Yá Ndiöxí ñiu-ni ñáyiú cächí sá ñà túú nàndíhi nííí-gã. Te nííí-gã-áⁿ ní sati, te ní xíhí-gã, te ducaⁿ ní cuu cuendá cada Yá Ndiöxí íngá núú sã vãha sá cúú-xí nchòo ñáyiú ndècu ñuyíú-a dàtná ní cachí-gá cada-gá. Te ñiu-ni cuendá nííí-gã-áⁿ ní nduu ndoo ní nduu nine iní cue ñáyiú-áⁿ ní cùu, te ñiu-ni ñáyiú-áⁿ càháⁿ úhú-yu

Espíritú Yă Ndiöxí sá chindèe chitúu ñaha xii-o. ³⁰ Te nchoo sà naha-o sá Yă Ndiöxí cächí-gá ìíⁿ xichi núú tütú-gá: “Yúhú cada-í te nacháhu ñáyiú nchaa sá quidě-yu, te duha cãháⁿ-í chi nachinaa-í cuendá nchaa sá quidě-yu-áⁿ”, duha cächí-gá. Te sa ñaha tucu-o nacuaá cãháⁿ-xi núú tütú-gá núú cächí-xi: “Yá Ndiöxí cada ndáá-gá cuendá nchaa sá quidě ñáyiú cùu cuendá-gá”, duha cächí-xi núú tütú-gá. ³¹ Te ío ndàhú ndoho cue ñáyiú na dândoho ñaha Yá Ndiöxí, te diu-gá cùú-gă Yaá cúnùu nchaa nduu nchaa quíú!

³² Te chí dándacu iní nacuáa ní quide-ndo cùtnàhá vitna cuu saa ní tecú tnùnín-dó tnúhu Yá Ndiöxí, chi dàv-áⁿ ní quide cãhnu iní-ndó cuèi nándi sá ní yáha-ndo cuendá-gá. ³³ Te dava-ndo ní quide úhú ñáhá ñáyiú xii-ndo núú chítú núú tàcá, te nándi tnúhu cuèhé tnúhu duha ní xáhăⁿ-yu xii-ndo. Te dava-ndo ní cuyii-ni-ndo ní xindecu ndihi tnàha-ndo cuèi nándi ní ndoho dava-gá-ndó. ³⁴ Te ní cundàhú iní-ndó cuè ñáyiú yìhi vecaá, te cuèi ní quen-deé ñáyiú sá ndécú ndihi-ndo dico ñá túú ní ndíhú iní-ndó chi ní cudíí-ni iní-ndó. Te ducaⁿ ní quide-ndo chi sa ñaha-ndo sá ndúú tãhú-ndó sã ío-gá váha, te xíăⁿ cundecu ndihi-ndo ni caa ni quíhíⁿ. ³⁵ Te xíăⁿ vá dãná ndèe-ndó quindáá iní-ndó nacuáa ní cachí Yă Ndiöxí cada ñaha-gă xii-ndo, chi sáá nduu te ío váha cada ñaha-gă xii-ndo. ³⁶ Te nchòhó xíní ñúhu-xi ío cada ndee iní-ndó càda-ndo nchaa nacuaá cãháⁿ Yă Ndiöxí, te ducaⁿ te nduu tãhú-ndó sã ní cachí-gá nduu tãhú-ndó cundecu ndihi-ndo ni caa ni quíhíⁿ. ³⁷ Te Yá Ndiöxí cächí-gá núú tütú-gá:

Ta cùyatni víí-ñă nduu quixi Yaá quixi ñuyúú-a, te vá cùyaa-gá.

³⁸ Te nchaa ñáyiú cundáá núú-í ñá túú dàña ndeé-yu sàndáá iní ñáhă-yu xii-í,

te cuendá xíăⁿ cundecu-ní-yu ichi-í, dico núu na dàñá-yu ichi-í te vá cùú váha iní-í núú-yu.

Duha cächí Yă Ndiöxí núú tütú-gá.

³⁹ Dico nchoo chi ñá túú cùu-o ñáyiú ducaⁿ xiquide dàñá-ó ichi Yá Ndiöxí, chi cùu-o ñáyiú nchicúⁿ nihnu-ni sàndáá iní-ó-gă, te sá dúcáⁿ te nduu tãhú-ó cundecu-o ndihi-gá ni caa ni quíhíⁿ, te ñá túú cùu-o ñáyiú dàña nihnu ichi-gá te xíta nihnú-yu.

Ñáyiú sàndáá iní ñáhá xii Yá Ndiöxí

11 Te núu sàndáá ndisa iní-ó Yă Ndiöxí te ducaⁿ cùtnuní ndáá iní-ó sã nihí-ó sã cuiní-ó núú-gă. Te núu sàndáá iní-ó-gă te ducaⁿ cùtnuní ndáá tucu iní-ó sã cãháⁿ ndáá-gá cuendá nchaa sá ñà túú xìní-ó. ² Te ducaⁿ ní quide ñáyiú ní xindecu ndéé sanaha ío ní sàndáá iní-yu Yá Ndiöxí te xíăⁿ núu ío váha ní cuu iní ñáhá-gă xii-yu.

³ Te núu nchoo sàndáá ndisa iní-ó Yă Ndiöxí te cùtnuní ndáá iní-ó sã sã cuendá tnúhu ní cãháⁿ-gá ní cuáha andiu ndihi ñuyúú-a. Te cùtnuní iní-ó sã ñà dífú sã cuendá ìíⁿ sá túu ndèhe-o ío ñuyúú-a ní cuáha andiu ndihi ñuyúú-a.

⁴ Te ndíi Àbél ío ní sàndáá iní ndíi Yá Ndiöxí núu xíăⁿ ío-gá ní cuu iní-gá sá ní sãñaha ndíi ní nduu tãhú-gă dàcúúxí sã ní sãñaha ndíi Cãn xii-gá ní nduu tãhú-gă. Te ndíi Àbél-áⁿ ní cutnùní iní ndíi sá ní cudíu ndíi núú Yă Ndiöxí cuendá sá ní queheⁿ cuendá-gá sá ní sãñaha ndíi ní nduu tãhú-gă. Te cuèi ñá túú-gă ndíi ndècu ñuyúú-a dico yòdo tnuní sá ní sàndáá iní ndíi Yá Ndiöxí cuendá ducaⁿ càda-o canchicúⁿ nihnu-o.

⁵ Te té Ènóc téé ní xindecu ndéé sanaha ñà túú ní xíhí-dé chi ní nacuaca ñaha túu Yá Ndiöxí xii-dé cuendá sá ní sàndáá iní ñáhá-dě xii-gá. Te vá yòo ni nanihí ñáhá xii-dé chi mee-gă ní nacuaca ñaha-gă xii-dé. Te núú tütú Yă Ndiöxí cächí-xi sá cùtnàhá vátá nacuaà

ñaha-gá xii té Ènóc, te ní quide-dé mee-ni nàcuáa ní cuu váha iní ñáhá-gã xii-dé. ⁶Te nchaa ñáyiú ñá túú sàndáá iní ñáhá xii Yá Ndiöxí ñá ndácũ-yu cadá-yu nàcuáa cudũ-yu núú-gã, chi nchaa ñáyiú cuíní tuha ñaha xii-gá xíní ñũhu-xi sá quindáá iní-yu sá ndécú-gã, te quindáá iní-yu sá nõu na nànducu ni-hu ñahá-yu xii-gá te cuãñaha-gã xii-yu sá ndúú tãhũ-yu.

⁷Te Yá Ndiöxí ní dátũha-gá ndíi Nöé nchaa nàcuáa cada-gá. Te ní quide ndíi nchaa nàcuáa ní xáhaⁿ Yá Ndiöxí cada ndíi, te ní cadũha ndíi ìⁿ bàrcú cuendá xití bàrcú-áⁿ quëe ndíi ndíhi nchaa ñáyiú vehe ndíi cuendá cácu nihnú-yu. Te ducaⁿ ñí quide ndíi chi ní sàndáá iní ndíi Yá Ndiöxí. Te sá dúcáⁿ ñí sàndáá iní ndíi-áⁿ Yá Ndiöxí xíãⁿ ní cutnùní sá ncháá ñáyiú ío ndècu cuéchi-yu, chi ñá túú ní cãchicúⁿ nihnú-yu cadá-yu nàcuáa ní quide ndíi. Te sá dúcáⁿ ñí quide ndíi ní sàndáá iní ndíi Yá Ndiöxí xíãⁿ ío ní cundáá ndíi núú-gã.

⁸Te Yá Ndiöxí ní xáhaⁿ-gã xii ndíi Àbrahám sá queé ndíi ñuú núú ndécú ndíi quíhⁿ ndíi ingá xichi cundecu ndíi. Te ní quide ndíi nàcuáa ní xáhaⁿ Yá Ndiöxí chi ní quee ndíi cuáháⁿ ndíi núú cuãñaha Yá Ndiöxí cundecu ndíi. Te òré ní quee ndíi núú ndécú ndíi te ñá túú ní cùtnuní iní ndíi ndèé cúú nõú cuáháⁿ ndíi cundecu ndíi. Te ducaⁿ ñí quide ndíi chi ní sàndáá iní ndíi Yá Ndiöxí. ⁹Te sá dúcáⁿ ñí sàndáá iní ndíi Yá Ndiöxí nõu xíãⁿ ní xíndecu ndíi núú ñí sãñaha-gã cundecu ndíi, te cuëi ducaⁿ dico ñá túú ní quide ñuú ndíi xíãⁿ. Te ní xóo cundecu ndíi vehe cùtexínu vehe dóó. Te ñiú-ni ducaⁿ ñí quide ndíi Isàác ndíhi ndíi Jàcób chi tñahá cue ndíi-áⁿ ñí cachí Yá Ndiöxí sá ndúú tãhú cue ndíi xíãⁿ cundecu cue ndíi. ¹⁰Te ducaⁿ ñí quide ndíi Àbrahám chi ní xíndetu ndíi ndéé ní sáá nduu ndùu tãhú ndíi cundecu ndíi núú ndécú Yá Ndiöxí. Te núú ndécú-gã-áⁿ

cúú-xí ñuú ní cadũha mee-gã, te ñuú-áⁿ cudíi-xi ní caa ñí quíhⁿ.

¹¹Te ndíi Sárá, sa ní xídó cuíá ndíi sá cóó dèhe ndíi chi sa ní sahnu vñhi ndíi, dico Yá Ndiöxí ní quide-gá te ní xóo ìⁿ dèhe ndíi. Te ducaⁿ chi ní sàndáá iní ndíi Yá Ndiöxí te ní cutnùní ndáá iní ndíi sá cadá-gã nàcuáa ní xáhaⁿ-gã xii ndíi. ¹²Te cuëi ío ní sahnu ndíi Àbrahám ndíhi ñadìhí ndíi, ndíi Sárá dico dacuitíí ní nduu tãhũ-yu ní xóo ìⁿ dèhe-yu. Te xíãⁿ nõu ío cuéhé ndíquⁿ yává ndíi Àbrahám ní cáyá dàtná cuéhé chòdíní ndèé andíu, ndíhi dàtná cuéhé ñuhu cúchí làmár, chi ní vã yóo ìⁿ ndacu cahu ñaha xii-yu sá cuëhẽ-yu.

¹³Te cue ndíi-áⁿ ducaⁿ-ni ñí sàndáá iní cue ndíi Yá Ndiöxí ndéé ní sáá nduu ñí xíhí cue ndíi. Te cue ndíi-áⁿ ñà túú ní ndùu tãhú cue ndíi quíní cue ndíi nchaa nàcuáa ní cachí Yá Ndiöxí cada-gá, dico ní cutnùní ndáá iní cue ndíi-áⁿ nàcuáa cada-gá núú cuáháⁿ núú vëxi. Te ío ní cudíí ìní cue ndíi, te ní cachí cue ndíi sá dicó-ni ichi yáha cue ndíi ñuyíú-a, chi ñá díú ñuyíú-a cundecu ducaⁿ cuè ndíi. ¹⁴Te sá dúcáⁿ ndùu tnúhu ní cáháⁿ cue ndíi-áⁿ, xíãⁿ ní cutnùní sá cuíní cue ndíi ingá xichi núú cùndècu cue ndíi. ¹⁵Te ní ñà díú ñuú núú ñí quee cue ndíi ní cuíní cue ndíi núhú cue ndíi. Chi núu ducaⁿ ní sàni iní cue ndíi te núhú cue ndíi ní cùu. ¹⁶Dico ñáhá chi cuíní cue ndíi quíhⁿ cue ndíi ìⁿ xichi núú vãha-gá cáá cùndecu cue ndíi. Te núú dúcáⁿ ìo-gá váha càa-áⁿ cúú-xí ñuú núú ndécú Yá Ndiöxí, te sá dúcáⁿ ñí sani iní cue ndíi xíãⁿ nõu ío váha cùu iní Yá Ndiöxí càchí-gá sá ñà túú cùcahaⁿ núú-gã cúú-gã Ndiöxí cue ndíi-áⁿ, te cùtnuní iní-ó sã ndáá sá dúcáⁿ càháⁿ-gã chi ní quide túha-gã ìⁿ xichi núú cùndècu cue ndíi-áⁿ.

¹⁷Te ndíi Àbrahám ní xíndecu ìⁿ ñiú-ni dèhe ndíi ndíhi ñadìhí ndíi, te cùtnahá ní xito ndéé ñáhá Yá Ndiöxí xii ndíi ní xícáⁿ-gã dèhe ndíi, ndíi Isàác cuendá

nduu táhú ñáhá-gã xii ndíi. Te ní xáhaⁿ ndíi sá cúú ndúu táhú-gã déhe ndíi, te ducaⁿ ñí quide ndíi chi ní sándáá iní ñáhá ndíi xii-gá. Te sa ndècu túha ndíi sá cuañaha ndíi déhe ndíi xii-gá cuèi mee Yã Ndiöxí ní xáhaⁿ ndáá-gá xii ndíi ¹⁸ sá sã cuendá ndíi Isàac te ngúndecu cue ñaní tnáhá ndíi. ¹⁹ Te ducaⁿ ñí quide ndíi Àbrahám, chi ní cutnùní ndáá iní ndíi sá Yã Ndiöxí ndácú-gã dándòto-gã cuèi ñáyiu sa ní xíhí. Te sá dúcáⁿ ñí xáhaⁿ ndíi xii Yã Ndiöxí sá cúú ndúu táhú-gã déhe ndíi, te xíáⁿ cada iní-ó sã sã ní xíhí ndíi Isàac te ní ndoto tucu ndíi ní nucúndecu ndíi ndíhi tãtá ndíi, ndíi Àbrahám.

²⁰ Te ndíi Isàac ní xícáⁿ táhú ndíi núú Yã Ndiöxí cuendá sá cádá vãha-gã cue déhe ndíi, ndíi Jàcób ndíhi ndíi Esàù núú cuàháⁿ núú vëxi. Te ducaⁿ ñí quide ndíi chi ní sándáá iní ndíi Yã Ndiöxí. ²¹ Te sa ta cùyatni-ná nduu cùú ndíi Jàcób, te ní xícáⁿ táhú ndíi núú Yã Ndiöxí cuendá cue déhe ñaní ndíi déhe ndíi Chèè. Te yìtuu-ná ndíi tatnu ndíi ní chiñuhu ndíi Yã Ndiöxí. Te ducaⁿ ñí quide ndíi chi ní sándáá iní ñáhá ndíi xii-gá. ²² Te cút-nàhá sa ta cùyatni víí-nã nduu cùú ndíi Chèè, te ní cachí ndíi sá cuè ñáyiu isràél sáá nduu quèè-yu núú xíndecú-yu-áⁿ. Te ní cáháⁿ tucu ndíi nàcuáa cadá-yu yiqui cùñú ndíi na sàá nduu quèè-yu núú ndécü-yu-áⁿ. Te ducaⁿ ñí quide ndíi chi ní sándáá iní ndíi Yã Ndiöxí.

²³ Te cút-nàhá ní cacu ndíi Moisés te ní chiváha ñaha ñaná ndíi ndíhi tãtá ndíi úní yóó. Te ducaⁿ ñí quide cue ndíi-áⁿ chi ní sándáá iní cue ndíi Yã Ndiöxí. Te ní quide cuendá cue ndíi-áⁿ sã ìo vãha càa ndíi Moisés déhe cue ndíi, te ñá túú ní yùhú cue ndíi nàcuáa ní cáháⁿ téè cùu Faraón sá cáhni-dè cue landú. ²⁴ Te sátá ñí sahnu ndíi Moisés te duuⁿ duuⁿ ní cachí ndíi sá vã càháⁿ ñáyiu sá dèhe yoco téè cùu Faraón cúú ñaná ndíi. Te ducaⁿ ñí quide ndíi chi ní sándáá iní ndíi Yã Ndiöxí. ²⁵ Te ducaⁿ ñí quide tucu

ndíi chi ní tnahá-gã iní ndíi ndoho ndíi ndíhi nchaa ñáyiu cùu cuendá Yã Ndiöxí dàcúxí sã cúdíí iní ndíi cundecu tnaa ndíi ichi cuèhé ichi duha. ²⁶ Chi ní sani iní ndíi sá vãha-gã ndoho ndíi cúcuèhé ñáhá cuè ñáyiu xii ndíi sá cuendá Yaa quixi ñuyúú-a dàcúxí sã cúndecu ndíhi ndíi nchaa sá ìo Ègiptú. Te ducaⁿ ñí quide ndíi chi ní xúhuⁿ iní ndíi sá Yã Ndiöxí cuañaha-gã sá ndúú táhú ndíi. ²⁷ Te ndíi Moisés ní quee ndíi nacióⁿ Ègiptú te ñá túú ní quide cuendá ndíi sá ìo cùdèéⁿ téè cùu Faraón núú ndíi. Te ducaⁿ ñí quide ndíi chi ní sándáá iní ndíi Yã Ndiöxí. Te ní quide càhnu iní ndíi cuendá nchaa sá ñí yãha ndíi, te ní quide iní ndíi sá Yã Ndiöxí ndécú ndíhi ñaha túu-gá xii ndíi cuèi ñá túú ní xini núú ñáhá ndíi xii-gá. Te ducaⁿ ñí sani iní ndíi chi Yã Ndiöxí ndécú ndíhi ñaha-gã xii ndíi.

²⁸ Te ndíi Moisés cúú ndíi téè ní tausaha ñí quide vico pàscuá ndíhi cue ñáyiu isràél, te dàvá-áⁿ ñí táuchíúⁿ ndíi ní sahní-yu mbéè te níñí quiti-áⁿ ñí dácánúú-yu yuyèhé-yu. Te ducaⁿ ñí quide ndíi chi ní sándáá iní ndíi Yã Ndiöxí. Te ducaⁿ ñí quide tucu ndíi cuendá sá espíritú sá ñí tendaha Yã Ndiöxí cahni-xi mee-ni dèhe téè déhe díhna cue ñáyiu Ègiptú, te vá cáhni-xí nì ìíⁿ déhe cue ñáyiu isràél. ²⁹ Te ndute lámár sá nání Mår Tícuèhé ní quée dava-xi ní natúu ñuhu yìchí ní níhí ñí yãha cue ñáyiu isràél. Te ducaⁿ ñí cuu chi ní sándáá iní-yu Yã Ndiöxí. Te cue téè Ègiptú tnàhá-güedé nchicúⁿ-güedé cuáháⁿ dico ñá túú ní ndàcu-güedé yãha-güedé chi ní ndíhi-güedé ní cáhá.

³⁰ Te cue ñáyiu isràél ní dúcúⁿ ndèè-yu úsá nduu ñúú Jericó te ní ngoyo nchaa sá ñúdòco. Te ducaⁿ ñí cuu chi ní sándáá iní-yu Yã Ndiöxí. ³¹ Te ìíⁿ ñaha ní xíndecu ichi díí iní ní xínani-aⁿ Ràháb, ñaha-áⁿ ñà túú ní xíhí-aⁿ dàtná ní xíhí nchaa ñáyiu ìo ní cuu sàá iní-xi núú Yã

Ndiöxí, chi ní cuu váha iní-aⁿ núú cuè téé ní tendaha cuè ñáyiú isràél ní sángoto dayuhu ñùú-aⁿ. Te ducaⁿ ní quide-aⁿ chi ní sándáá iní-aⁿ Yá Ndiöxí.

³² Te núú dicó sá cúú te cáháⁿ-í cuendá ndí Gedèón, ndíhi cuendá ndí Bàrác, ndíhi cuendá ndí Sànsón, ndíhi cuendá ndí Jéfté, ndíhi cuendá ndí Dàvií, ndíhi cuendá ndí Sàmúél, ndíhi cuendá nchaa cue téé ní xóo cáháⁿ tnúhu Yá Ndiöxí ndéé sanaha, te nchaa cuendá cue téé-áⁿ cáháⁿ-í te núú dicó cùyächí-í dico ñá túú cùyáchí-í. ³³ Te nchaa cue ndí-áⁿ ni sándáá iní cue ndí Yá Ndiöxí nñu xíáⁿ ní xóo ndacu cue ndí ní xóo nàá cue ndí ndíhi nchaa ñáyiú dava-gá ñuú. Te nchaa ñáyiú-áⁿ ñà túú ní xóo ndacú-yu nàá-yu ndíhi cue ndí, te ní xóo cada cue ndí nchaa nàcuáa tàú-xi cunduu, te ní quide váha ñaha Yá Ndiöxí xii cue ndí dàtná ní cachí-gá cada ñaha-gá xii cue ndí. Te cuèi nchaa cue quiti dééⁿ ñà túú ní ndàcu-güedi ná cada ñaha-güedi xii cue ndí. ³⁴ Te ní xóo ndacu cue ndí ní xóo ndahvá cue ndí ñuhú sá vǎ yóo tnàhí ndàcu ndahvá, te ní cácu cue ndí vǎ yóo ni ndàcu cahni ñaha xii cue ndí. Te cue ndí-áⁿ ñà túú nihí ndéé cuè ndí ni cùu, dico ní níhí ndéé cuè ndí chi Yá Ndiöxí ní chindee ñaha-gá xii cue ndí, te nchaa ndí-áⁿ ño ní níhí ndéé cuè ndí ní nàá cue ndí ndíhi nchaa ñáyiú ní cuu úhú iní ñáhá xii cue ndí, te nchaa ñáyiú ducaⁿ ní xóo nàá ndíhi cue ndí-áⁿ ñà túú ní xóo ndacú-yu nàá ndíhi ñàhá-yu xii cue ndí chi ní xóo cunú-yu. Te ducaⁿ ní cuu chi ní sándáá iní cue ndí Yá Ndiöxí. ³⁵ Te dava ñáyiú ñíhí ní nduu táhǔ-yu ní ndoto cue ñáyiú ní xíndecu ndíhí-yu ní nucúndecu ndíhi ñaha tùcú-yu.

Te dava ñáyiú ío ní dándóhó ñàha tnaha ñáyiú-yu te ní xíhí-yu, dico ñà túú ní dàñá-yu ichi váha nàcuáa cácu nihnú-yu núú tnàha ñáyiú-yu, te ducaⁿ chi ní cuiní-yu sá ndótò-yu ndéé cuèé-gá nàcuáa ngúndecu váha-yu núú ndécú Yá

Ndiöxí. ³⁶ Te dava cue ndí ío ní ndoho cue ndí chi ío ní cudíquí ndéé ñáhá ñáyiú xii cue ndí, te ní canihá-yu xii cue ndí, te dava cue ndí ní dácútú ñàhá-yu, te ní chihi ñàhá-yu xii cue ndí vecaá. ³⁷ Te dava cue ndí ní sahani ñàhá-yu ndíhi yúú. Te dava cue ndí ní chi-dava ndáá ñàhá-yu ní xehndé ñàhá-yu ndíhi sièrrá. Te dava cue ndí ní xito ndéé ñàhá-yu te núú ndisa sá sándáá iní cue ndí Yá Ndiöxí, te dava cue ndí ní sahani ñàhá-yu ndíhi machítí. Te mee-ni ñí mbéé ndíhi ñí chivá, ní xóo cuu dóó cue ndí. Te mee-ni ñí cue quiti-áⁿ ní xóo cuu dóó cue ndí cuèi ndèni ní cuu ní xóo caca cuu cue ndí. Te mee-ni cuè téé ndàhú ní cuu cue ndí. Te ío ní xóo dandihú-yu iní cue ndí, te nándi sá ní xóo cada ñàhá-yu xii cue ndí ní xóo dandòho ñàhá-yu. ³⁸ Te cue ndí-áⁿ ño-gá ní xínduu váha iní cue ndí dácúxí nchaa dava-gá ñáyiú. Te nchaa cue ndí-áⁿ ní xica cuu cue ndí cuèi nchaa núú ñà túú vǎ yóo tnàhí ndècu, te cuèi xití yucu ní xica cuu cue ndí. Te ní xóo cada vehe cue ndí nchaa yaú cava. Te ndèni ní cuu nchíí yaú ní xóo cundecu cue ndí. ³⁹ Te ío ní cudúu cue ndí núú Yá Ndiöxí cuendá sá ni sándáá iní ñáhá cue ndí xii-gá. Te cuèi ducaⁿ ní quide cue ndí dico ñà túú ní xíní cue ndí nchaa sá ní cachí Yá Ndiöxí cada-gá. ⁴⁰ Te ducaⁿ ní cuu chi ñí sá ño-gá váha ní cachí Yá Ndiöxí cada-gá. Te sá dúcáⁿ ño-gá váha ní cachí-gá cada-gá cúú-xí cuendá nchoo ndíhi cuendá cue ndí-áⁿ cuendá sá ñà díú mèe-ni cue ndí-áⁿ cundáá cue ndí núú-gǎ, chi tnàhá nchoo cùndáá-ó nñú-gǎ.

Ío cuhuⁿ iní-ó Xítohó Jesucristú

12 Te cue ñáyiú ní xíndecu ndéé sanaha ní quidé-yu nàcuáa ní cut-nùní sá ní sándáá iní-yu Yá Ndiöxí. Te cada iní-ó sǎ ncháá ñáyiú-áⁿ xíndéhé ñàhá-yu xii-o vítina. Núú xíáⁿ xíní

ñùhu-xi sá vǎ cádá-ó nì ìíⁿ sá cuèhé sá dúhá chi diu nchaá xǎⁿ quidé-xí ñà túú cùndáá-ó nǔú Yǎ Ndiöxí. Te vǎ cádá cuendá-ó nchàa sá quidé tneñu iní-ó nàcuáa ndacu-o càda-o nchaá nacuáa càháⁿ-gá. Te ío càhnu cunduu iní-ó càncicúⁿ nihnu-o càda-o nchaá nacuáa ní cachí-gá cada-o cùndecu-o ñuyú-a. ²Te ío cuhuⁿ iní-ó Xítohó Jesucristú, chi diu-gá ní quide ní sándáá iní-ó Yǎ Ndiöxí, te diu-ni ducaⁿ quide-gá cuèi vitna te cuèi ndéé núú cuàháⁿ núú vèxi diu-ni ducaⁿ càda-gá sá quíndáá iní-ó Yǎ Ndiöxí. Te Xítohó Jesucristú ío ní quide ndee iní-gá ní ndoho-gá te ní xíhí-gá núú cùrúxí, te ñá túú ní quide cuendá-gá cuèi ìíⁿ sácáⁿ núú cúú-xí sǎ dúcáⁿ ní ndoho-gá. Te ducaⁿ ní quide-gá chi sa ñaha-gá sá ná yǎha sá dúcáⁿ ndòho-gá te ío cudíí iní-gá. Te vitna nùcúo-gá xio cùha núú nùcúo Yǎ Ndiöxí te tàxi tñuní-gá.

³Te xini ñuhu-xi sá ío cada cuendá-ndó nàcuáa ní quide Xítohó Jesucristú chi Yaá-án ío ní quide càhnu iní-gá nchaá sá ní ndoho-gá ní quide ñaha nchàa ñáyiu ndècu ichi cuehé ichi duha xii-gá. Te ducaⁿ càda cuendá-ndó nàcuáa ní quide-gá cuendá sá vǎ tǔu dusaⁿ-ndo, te ni vǎ nátǔhú iní-ndó càda-ndo nchaá nacuáa càháⁿ-gá. ⁴Te nchòhó dáquèe tihú-ndó nchàa sá cuèhé sá dúhá dico vátá cáhni ñaha-gá-yu xii-ndo sǎ dúcáⁿ quide-ndo. ⁵Te ndacu iní-ndó nàcuáa càháⁿ Tǎtá-ó Dǔtú Ndiöxí dásàhú ñáhá-gǎ xii nchoo cuè ñáyiu cùu dèhe-gá. Te duha càchí-gá núú tǔtú-gá:

Nchòhó cue déhe mee-í, vǎ cáni iní-ndó sǎ àúⁿ nǎ cuu dándoho ñaha-í xii-ndo, te ni vǎ nátǔhú iní-ndó òré càháⁿ-í dóho-ndo nàcuáa cada-ndo cùndecu-ndo.

⁶Chi mee-í dándòho-í nchaá ñáyiu cùu iní-í cuendá sá cùndáá-yu núú-í,

te quide úhú-í-yu, te diu-ní-yu cùú-yu ñáyiu càchí-í cúú dèhe-í.

Duha càchí-gá núú tǔtú-gá. ⁷Te ío cada ndee iní-ndó sǎ dúcáⁿ dándoho ñaha Yǎ Ndiöxí xii-ndo, chi quide-gá sá cúú-gǎ Tǎtá-ó. Te ñá túú nì ìíⁿ téé cùu tátá te cachí-ó sǎ ñà túú sànu ichi-dé cue déhe-dé nàcuáa tàù-xi cunduu. ⁸Te núu Yǎ Ndiöxí ñá túú dándoho ñaha-gá xii-ndo dàtná dándòho-gá cue ñáyiu càchí-gá cúú dèhe-gá, te ñá díú dèhe mee-gǎ cúú-ndó te núu ducaⁿ, chi cùu-ndo datná cue ñáyiu ñá túú cùtnuní yoo cùu tátá-xi. ⁹Te nchoo sǎ naha-o sá cùtnàhá ní cuu landú-ó ní sanu ichi ñaha tátá-ó nàcuáa tàù-xi cunduu, te ducaⁿ ní xóo canehe-o sǎ yíñùhu núú-güedè te diu-ni ducaⁿ nèhe-o sá yíñùhu núú-güedè vitna. Te núu ducaⁿ ní sándáá iní-ó tǎtá-ó, te ío-gá xíni ñuhu-xi quíndáá iní-ó Tǎtá-ó Dǔtú Ndiöxí cuendá ducaⁿ ndùu tǎhú-ó cùndecu-o ndíhi-gá ni caa ni quíhíⁿ, chi diu-gá cúú-gǎ Yaá ní chihi iní-ó. ¹⁰Te cùtnàhá ní cuu landú-ó, ñá túú tǔtní nduu ni càniha tátá-ó ní sanu ichi ñaha-güedè xii-o nàcuáa ní cuu iní mée-güedè. Te Yǎ Ndiöxí ducaⁿ dándoho ñaha-gá xii-o sànu ichi ñaha-gá cuendá cúú-xí sǎ vǎha sá cúú-xí-ó, te ducaⁿ quide-gá cuendá nchoo càda ndáá-ó dàtná quidé mee-gá. ¹¹Te òré véxi ìíⁿ tñúndòho sá cúú-xí-ó te ñá túú cùdíí iní-ó chi dándihú iní ñáhá-xí xii-o. Te nchaá ñáyiu ngúnu ichi sá cuendá nchaá tñúndòho-án te ngúita-yu quide ndáá-yu, te ío vǎha cùu iní-yu ndécú-yu.

Vá dáquèe tihú-ó tñùhu Yǎ Ndiöxí

¹²Te núu xǎⁿ ío chí ndúcú ndèe-gá canchicúⁿ nihnu-ndo ichi Xítohó Jesucristú, te vǎ dicó yica cùu iní-ndó càncicúⁿ nihnu-ndo ichi-gá. ¹³Te cada vǎha-ndo cùndecu-ndo ichi-gá cuendá nchaá ñáyiu sàni ìíⁿ sani úú iní-xi níhí ndéé-yu cundecú-yu ichi-gá te vǎ ná tǔhú iní-yu canchicúⁿ nihnú-yu.

¹⁴Te nducu-ndo nàcuáa cada-ndo cùndecu váha-ndo ndìhi cue tnahá ñáyi-ndo, te ío cada váha-ndo cùndecu-ndo nacuáa cundáá-ndó nũú Yă Ndiöxí chi núu vá dúcáⁿ càda-ndo te vá ndúú tǎhú-ndó cùndecu-ndo ndìhi-gá. ¹⁵Te ío váha cada cuendá-ndó nacuáa cada-ndo cùndecu-ndo, chi núu ñáhá te vá chíndèe ñaha-gá Yă Ndiöxí xii-ndo. Te ío váha cada cuendá tucu-ndo nacuáa cundecu-ndo vá cání cuèhé iní-ndó cuendá Yă Ndiöxí, chi núu ducaⁿ na càda-ndo te dava-gá ñáyi-ndo ndècu ndìhi-ndo ichi-gá tnahá-yu ngúíta-yu ducaⁿ càdá-yu, te vá cùndecu váha-gá-ndó ndìhí-yu ichi-gá. ¹⁶Te cada cuendá tucu-ndo sǎ vá cùndecu-ndo ichi díí iní, te ni vá dáquèe tihú-ndó ni ìⁿ sá cúú cuendá Yă Ndiöxí dàtná ní quide ndíi Esáú, chi sá cuǎñaha tǎtá ndíi-áⁿ nduu tǎhú ndíi ni cùu ní dama ndíi ìⁿ cóhó comidá. ¹⁷Te nchòhó sa nàha-ndo sá cùtnàhá ní cuiní ndíi Esáú cácaⁿ tǎhú tǎtá ndíi núú Yă Ndiöxí cuendá nchaa sá ndúú tǎhú ndíi ni cùu, te ñá túú ní xicáⁿ tǎhú tǎtá ndíi núú Yă Ndiöxí nacuáa cuiní méé ndíi ni cùu. Te ní ndáhyú víhí ndíi, te cuèi ducaⁿ ní quide ndíi dico ñá túú ní ndàcu-gá ndíi nàníhí ndíi tǎhú sǎ ní dama ndíi comidá.

¹⁸Te cue ñáyi-ndo isràèl ní sátuhá-yu ìⁿ yucu núú càyú ñuhú, te nchòhó ñá túú ndèé ducaⁿ sàháⁿ tuha-ndo ìⁿ yucu núú càyú ñuhú dàtná ní quide cue ñáyi-áⁿ. Te cùtnàhá ducaⁿ ní sátuhá-yu yucu-áⁿ te ní cunee víhi níhí yucu-áⁿ, te ní quene táchí níhi. ¹⁹Te ní tecú dóho-yu ní cáháⁿ ìⁿ cútú, te ní tecú tucu dóho-yu ní cáháⁿ Yă Ndiöxí ní cáháⁿ ndìhi ñaha-gǎ xii-yu. Te nchaa ñáyi-ndo ní tecú dóho-xi ní cáháⁿ-gá te ní cuiní-yu sá vá càháⁿ-gá. ²⁰Te ducaⁿ ní quidé-yu chi ñá túú ní cùndee iní-yu nacuáa ní cáháⁿ-gá, te duha ní cachí-gá: “Te cuèi ìⁿ quiti nà yáha xití yucu-a, te cahni-ndo-di ndìhi yúú àdi ndìhi ìⁿ yutnu puyá”, duha ní

cachí-gá. ²¹Te sá dúcáⁿ ní quide-xi ní xiní-yu xíáⁿ ío ní dáyùhú ñáhá-xí xii-yu. Te tnahá té Moisés ní yùhú-dé, te ní cachí-dé: “Quidi ñaha-xi xii-í sá yùhú-í”, duha ní cachí-dé.

²²Te nchòhó, ñá túú quide-ndo datná ní quide cue ñáyi-áⁿ ní sàháⁿ tuhá-yu yucu-áⁿ, dico cada iní-ndó sǎ sá ní tuha-ndo yucu Sión sá ndécú nũú ndécú Yă Ndiöxí, ndìhi ñuú-gá ñuú Jerusàlén sá cáá àndiu te diu-gá cúú-gá Yá ndécú nchaa nduu nchaa quíú. Te diu-ni xíáⁿ xindecu cuèhé víhí cuè espíritú xínú cuèchi núú-gǎ ²³chíñùhu ñaha-xi xii-gá. Te nchòhó cúú-ndó cuè ñáyi-ndo cùu cuendá Yă Ndiöxí, te ní tnahá tñuhu-ndo ndìhi nchaa dava-gá ñáyi-ndo cùu cuendá-gá, ñáyi-ndo yòdo tñuní núú tütú-gá ndécú àndiu, te diu-ni ñáyi-áⁿ cuǎñaha-gǎ xii-yu sá ndúú tǎhú-yu. Te nchòhó ní tuha-ndo Yă Ndiöxí Yá cada ndáá yícá cuèchi nchaa ñáyi-ndo. Te cada iní-ndó sǎ ní tnahá tñuhu-ndo ndìhi cue ñáyi-ndo ní quide ndáá ní xindecu ichi Yă Ndiöxí ñuyú-a. Te ñáyi-áⁿ ñá túú tñahí-gá ná cúmǎñí-yu vitna ndécú-yu núú-gǎ. ²⁴Te ní tnahá tñuhu-ndo ndìhi Xítóhó Jesucristú Yá ní quide nacuáa cada Yá Ndiöxí ingá núú sǎ váha sá cúú-xí nchaa nchoo ñáyi-ndo ndècu ñuyú-a, chi ní sati níñí-gǎ te ní xíhí-gá núú cùrúxí. Te níñí Xítóhó Jesucristú ñá túú ìⁿ-ni cuu-xi ndìhi níñí ndíi Àbél, chi diu cuendá níñí-gǎ-áⁿ ní quide càhnu iní Yă Ndiöxí nchaa cuèchi-o.

²⁵Núú xíáⁿ ío cada cuendá-ndó vá dáquèe tihú-ndó tñuhu càháⁿ Yă Ndiöxí, chi nchaa ñáyi-ndo ní xindecu ndéé sanaha dùcaⁿ ní quidé-yu ní dáquèé tihú-yu tñuhu ní cáháⁿ-gá ñuyú-a sá cúú-xí-yu. Te ñá túú ní càcu-yu chi ní nacháhu-yu sá dúcáⁿ ní quidé-yu. Te uuⁿ-gá tucu nchoo chi vá càcu-o te núu ducaⁿ na dàquèe tihú-ó tñuhu càháⁿ Yă Ndiöxí ndéé andiu sǎ cúú-xí-ó. ²⁶Te cùtnàhá ní cáháⁿ Yă Ndiöxí ndéé sanaha te

ní quidi-xi ñuyíú. Te vitna càchí-gá: “Yúhú quidi tucu-í ìngá xito ñuyíú, te ñá díú mèe-ni ñuyíú ducaⁿ quèdí-í chi tnàhá andiu quèdí-í”, càchí-gá. ²⁷ Te sá dúcáⁿ cãháⁿ-gá sá ìngá xito tucu ducaⁿ càda-gá xíãⁿ cùtnùní sá ncháándì túhú sá túu ndèhe-o danaa-gá. Te nchaa sá ñá túú ndèé tũu quini-ó ñuyíú-a xíãⁿ vá quídí-xí te ni vã náá-xí. ²⁸ Te núú ní cachí Yã Ndiòxí nduu táhú-ó cùndecu-o chi mee-gã táxí tnùní-gá xíãⁿ, te ni vã quídí-xí te ni vã náá-xí. Te xíãⁿ ío xini ñuhu-xi ndacáⁿ táhú-ó núú-gã, te yĩñuhu yĩñuhu cunu cuechi-o núú-gã nàcuáa cuu váha iní-gá, te ducaⁿ cùhuⁿ iní-ó sã ìo càhnu cuu-gá. ²⁹ Te Tãtã-ó Dũtũ Ndiòxí cúú-gã dàtná ìiⁿ ñuhú chi danàa-gá nchaa sá ñá túú quide nacuáa cuu váha iní-gá.

Nàcuáa tàú-xi cada-o cuendá cuu váha iní Yã Ndiòxí

13 Te nchaa nchòhó ñáyíu ndècu ichi Xítohó Jesucristú, vá dãñá ndèé-ndó cùu iní tnáhá-ndó nàcuáa ndècu-ndo ichi-gá. ² Te cunaha-ndo sã núu ío ñáyíu ñuhu ichi ní quexió-yu vehe-ndo te cuãñaha-ndo vèhe ndetatú-yu, te cuãñaha-ndo sã cáxi-yu. Chi davá-yu ndéé espíritu xínú cuèchi núú Yã Ndiòxí ní sáháⁿ vehé-yu ní queheⁿ cuendá-yu te ñá túú ní cùtnuní iní-yu sá díú espíritu xínú cuèchi núú-gã cúú-xí.

³ Te ndacu tucu iní-ndó cuè ñáyíu xixíhi vecaá, te cada iní-ndó sã tnáhá-ndó yìhi-ndo vecaá ndíhí-yu. Te ndacu tucu iní-ndó nchàa ñáyíu ío ndòho, te cada iní-ndó sã tnáhá-ndó ndòho-ndo ndíhí-yu.

⁴ Te nchaa ñáyíu na cãchí-yu sá ìiⁿ sá váha cùu-xi sá ìiⁿ téé ndíhi ìiⁿ ñadìhí ná níhí tnáhã-yu candeca tnáhã-yu. Te nchòhó cue téé vá cání iní-ndó cãháⁿ ndíhi-ndo ñadìhí te núu ñá díú ñadìhí-ndó cùu-yu. Te ducaⁿ-ni nchòhó

cue ñáyíu dìhí tucu vá cání iní-ndó cãháⁿ ndíhi-ndo téé te núu ñá díú yìi-ndo cuu-güedé, chi Yã Ndiòxí dandòho-gá nchaa ñáyíu ndècu ichi díí ìní.

⁵ Te vá cúhúⁿ ìní-ndó mèe-ni díhúⁿ. Te núu nándi cùu nchaa sá ndécú ndíhi-ndo te diu-ni nchaa xíãⁿ sa nduu vétú iní-ndó, chi Yã Ndiòxí ní cachí-gá: “Ni ìiⁿ nduu vá dãñá nihnu ñaha-í xii-ndo, chi nchaa-ni nduu chindee ñaha-í”, duha ní cachí-gá.

⁶ Te xíãⁿ núu nchoo ñi yuhu ñi iní-ó cãháⁿ-ó ìiⁿ ìiⁿ-o, te cachí-ó:

Yã Ndiòxí cúú-gã Yáa chindèe ñaha xii-í, núu xíãⁿ ñá túú yùhú-í cuèí nándi càháⁿ ñáyíu cada ñahá-yu xii-í.

Duha cachí-ó.

⁷ Chí ndácú ìní cue téé ní sanu ichi ñaha xii-ndo ichi Xítohó Jesucristú cue téé ní cãháⁿ tnúhu Yã Ndiòxí núú-ndó, te ío váha chí nàcuãha cuendá nàcuáa ní quide nchaa cue téé-áⁿ ñi xíndecu-güedé ndéé ní sáa nduu ñi xíhí-güedé. Te ío quindáa iní-ndó Yã Ndiòxí dàtná ní xóo cada cue téé-áⁿ.

⁸ Te dàtná-ni ní quide Xítohó Jesucristú ndéé sanaha diu-ni ducaⁿ quide-gá vitna, te diu-ni ducaⁿ càda-gá ndéé núú cuaháⁿ núú vèxi. ⁹ Te vá dãñá-ndó mèe-ndo dandahú ñahá ñáyíu dacaháⁿ ñahá xii-ndo natuha-ndo ìngá ichi, ñáyíu danehé tnàha ñáyíu-xi nándi sá ñi cutúha-yu, te nchaa xíãⁿ ñá túú ìiⁿ-ni caháⁿ-xi ndíhi tnúhu sá ndécú ndíhi-ndo. Te Yã Ndiòxí chindèe ñaha-gá xii-o nàcuáa níhí ndéé-ó cùndecu-o ichi-gá, te ducaⁿ te cuu-xi sá váha sá cúú-xí-ó, te ñá díú cuendá ìiⁿ sá xéxi-ó níhí ndéé-ó ndècu-o ichi-gá. Te dava ñáyíu cãchí-yu sá davá núú comidá cuu caxi-o te dava ñahá nàcuáa níhí ndéé-ó cùndecu-o ichi-gá, dico ñá ndáa sá sã dúcáⁿ vá cáxi-ó nchàa núú comidá níhí ndéé-ó cùndecu-o ichi-gá.

¹⁰ Chi Xítohó Jesucristú ní xíhí-gá cuendá-ó núú cùrúxí, te nchaa ñáyíu nchìcúⁿ nihnu-ni quide nchaa nacuáa ní

quide nchaá dútú nǐ xinu cuechi nǔú Yă Ndiôxí ndéé sanaha, ñáyiú-áⁿ vǎ cúú tnàhá tnúhu-yu ndihi Xítohó Jesucristú Yaá ní xíhí núú cùrúxí sá dúcáⁿ quidé-yu. ¹¹ Chi dútú cùnù-gá ní xíndecu ndihi cue ñáyiú isràél, téé-áⁿ nǐ xóo canehe-dé nǐnǐ nchaá quiti ní xóo cahni-dé ní xóo quǐhu ndéé xitǐ cuártú ní cuu í-gǎ. Te ducaⁿ nǐ xóo cada dútú-áⁿ cuendá cada cǎhnu iní Yă Ndiôxí nchaá yícá cuèchi ñáyiú, te cuñú nchaá quiti-áⁿ nǐ xóo cahmi-güedé ìⁿ xio yuhu ñùú. ¹² Te ducaⁿ nǐ yáha Xítohó Jesucristú chi ndéé ìⁿ xio yuhu ñùú ní sahani ñaha-güedé xii-gá. Te cuendá nǐnǐ-gǎ sá nǐ sati núú cùrúxí núú nǐ xíhí-gá, ní nduu ndoo ní nduu nine iní cue ñáyiú sàndáá iní ñáhá xii-gá. ¹³ Te vitna chí ná tǔha-o Xítohó Jesucristú te cada ndee iní-ó ndòho-o datná ní ndoho-gá. ¹⁴ Te ñuyíú-a nǐ ìⁿ xichi ñá túú ndéé cáá ìⁿ ñuú cudíi nǐ caa nǐ quǐhǐⁿ cuendá cundecu-o, dico ducaⁿ-ni ñuhu iní-ó ìⁿ xichi núú ndúú tǎhú-ó cùndecu-o nǐ caa nǐ quǐhǐⁿ.

¹⁵ Te núu xǎⁿ xíní ñuhu-xi sá vǎ dáñá ndéé-ó chíñuhu-o Dútú Ndiôxí chi Xítohó Jesucristú ní quide-gá nàcuáa ndacu-o tnàhá tnúhu-o ndihi Yă Ndiôxí, te òré cǎháⁿ ndihi-o-gǎ te nuu núu ndacáⁿ tǎhú-ó nǔú-gǎ. Te nchaá tnúhu cǎháⁿ-ó òré cǎháⁿ ndihi-o-gǎ cúú-xi dàtná ìⁿ tǎhú sǎ cúú-xí-gǎ. ¹⁶ Te vǎ dáñá ndéé-ndó càda-ndo mee-ni sá vǎha cundecu-ndo, te ducaⁿ chindee tnaha-ndo ìⁿ ìⁿ-ndo ndihi sá ndécú ndihi-ndo. Te núu ducaⁿ na càda-ndo te cani iní-ndó sǎ cúú-xí dàtná ìⁿ tǎhú sǎ ìo vǎha cùu iní Yă Ndiôxí.

¹⁷ Te quindáá iní-ndó càda-ndo nchaá nacuáa cǎháⁿ cue téé yìndaha ñaha xii-ndo nacuáa ndècu-ndo ichi Xítohó Jesucristú, chi ñuú cue téé-áⁿ quidé cuendá ñáhá-güedé xii-ndo nàcuáa cundecu vǎha-ndo nǔú-gǎ. Te sáá nduu nàcani tnúhu-güedé núú-gǎ nǔu ní quide vǎha-güedé àdi ñá túú ní quide

vǎha-güedé ní xíndecu ndihi ñaha-güedé xii-ndo. Te núu ducaⁿ na càda-ndo quindáá iní-ndó-güedé te cudíi iní-güedé cundecu ndihi ñaha-güedé xii-ndo, te vǎ ndihú iní-güedé. Te núu vǎ dúcáⁿ càda-ndo te vǎ cúú-xí sǎ vǎha xii-ndo nchàa sá quidé-güedé sá cúú-xí-ndó.

¹⁸ Te cǎháⁿ ndàhú-í núú-ndó sǎ cǎháⁿ ndihi-ndo Yă Ndiôxí cuendá-ndí. Te nchúhú cùnùnì ndáá iní-ndí sá ñà túú nǎ cùmǎnǐ-ndí núú Yă Ndiôxí, te ducaⁿ chi ndùcu-ndí nàcuáa quide-ndí cundáá-ndí núú-gǎ. ¹⁹ Te cǎháⁿ ndàhú tucu-í núú-ndó sǎ ìo cǎcáⁿ tǎhú-ndó nǔú Yă Ndiôxí cuendá sá mée-gǎ ná cáda te ìo ndihi quixi coto ñaha tucu-í xii-ndo.

Tnúhu ndéé núú nǐ ndihi-ná

²⁰ Te Yă Ndiôxí Yaá quidé cùu vǎha iní-ó ndècu-o, Yaá-áⁿ nǐ dándótó-gǎ Xítohó Jesucristú. Te Xítohó Jesucristú-áⁿ cúú-gǎ dàtná ìⁿ toli ìo-gá quéné cǎva xito mbéé. Te ducaⁿ sǎtnahá-xi cùu-gǎ cuendá sá nǐ sati nǐnǐ-gǎ te ní xíhí-gá, te ducaⁿ nǐ cuu cuendá sá nǐ quide ndáá-gǎ ndihi Yă Ndiôxí sá cáda-gǎ ingá núú sǎ vǎha sá cúú-xí nchòo cue ñáyiú ndècu ñuyíú-a. Te nàcuáa ní quide ndáá-gǎ ndihi Yă Ndiôxí te ñuú-ni ducaⁿ càda-xi núú cuaháⁿ núú vèxi. ²¹ Te xicáⁿ tǎhú-í núú Yă Ndiôxí sá mée-gǎ ná chindee ñaha-gǎ xii-ndo cuendá cada-ndo mée-ni sá vǎha nàcuáa cuíní mée-gǎ, te mee-gǎ ná cáda ñaha-gǎ xii-o nchàa sá vǎha sá sání iní-gǎ. Te ñuú-ni ducaⁿ na tàuchiuⁿ-gǎ cada Xítohó Jesucristú sá cúú-xí-ó, ñuú-xicáⁿ tǎhú-í núú-gǎ. Te vitna nchaá-o chí ná cǎchí-ó sǎ ìo cǎhnu cuu Xítohó Jesucristú nǐ caa nǐ quǐhǐⁿ. Te ducaⁿ na cùnduu.

²² Te cǎháⁿ ndàhú-í núú nchòho ñáyiú ndècu ndihi-í ichi Xítohó Jesucristú sá cáda cǎhnu iní-ndó nàcuáa nduu nchaá tnúhu cǎháⁿ-í dásahú ñàhà-í xii-ndo, chi ñá túú vǎi tnúhu chido tñuní-í núú tütú-a sá cúú-xí-ndó.

²³Te cǎchí tnúhu-í xii-ndo sǎ tǎ Timùteú té ndècu ndíhi-o ichi Xí-tohó Jesucristú ní cácu-dé ñá túú-gǎ yíhí-dě vecaá. Te núu na quèxio ndíhi-dé núú ndécù-í te quixi-í ndíhi-dé núú ndécú-ndó quixi coto ñaha-ndí.

²⁴Te cúñaha-ndo sǎ ïo na càda ndee iní nchaa cue té yìndaha ñaha xii-ndo nacuáa ndècu-ndo ichi Yá Ndiöxí.

Te ducaⁿ cǔñaha tùcu-ndo xii nchaa dava-gǎ ñáyiú cùu cuendá-gǎ sǎ ïo na càda ndee iní-yu. Te cue ñáyiú nàcióⁿ Itàliá ñáyiú ndècu ndíhi-o ichi-gǎ cǎchí-yu sǎ ïo cada ndee iní-ndó. ²⁵Te Yá Ndiöxí ïo na chìndee chitúu ñaha-gǎ xii-ndo nchàa-ndo. Te ducaⁿ na cùnduu. Te ïo chí cǎdá ndèe iní-nǎ vitna.

TUTÚ NÍ CADÚHA TÉ SÀNTIAÚ

**Té Sàntiaú cádúha-dé tutú
quhíⁿ ndaha ñáyiú isràél
nchíté nuu nihíí ñuyíú**

1 Yúhú té Sàntiaú xínú cuèchi-í núú Yá Ndiòxí ndihí núú Xítohó Jesucrístú, te tõe-í tnúhu-a quide ndee iní ñáhà-í xii nchòhó ñáyiú isràél nchíté nuu nihíí ñuyíú-a.

Yá Ndiòxí táxí-gă sá xìní tnùnì-ó

²Te nchòhó ñáyiú ndècu ndihí-í ichi Xítohó Jesucrístú, ío cudíí iní-ndó cùndecu-ndo cuéi náí cùu sá ùhú véxi cuèndá-ndó, ³chi ducaⁿ te cutnùnì iní-ndó sá sàndáá ndisa iní-ndó-gă, te cunduu cànnu iní-ndó cuéi náí ná yáha-ndo. ⁴Te cunduu cànnu-ni iní-ndó te ducaⁿ te cuu-ndo ñáyiú váha, te cundáá-ndó núú Yá Ndiòxí, te ducaⁿ te ñá túú-gă ná cumání-ndó núú-gă.

⁵Te núu cùmání sá xìní tnùnì-ó, te cacăⁿ-ó núú Yá Ndiòxí te mee-gă taxi-gă, chi ío váha iní-gă, te ñá túú cùnini iní-gă núú-ó. ⁶Te ni yùhu ni iní-ó cacăⁿ-ó núú-gă, te quindáá ndisa iní-ó sá táxí-gă sá cùmání quiní tnùnì-ó, te vá cání ìⁿ caní úú iní-ó. Chi nchaá ñáyiú sàni ìⁿ sàni úú iní-xi cùú-yu dàtná ndute làmár cuáháⁿ-xi duha cuáháⁿ-xi dàcáⁿ nàá-xi òré quéné tächí. ⁷Te nchaá ñáyiú ducaⁿ sàni iní-xi, te vá cání iní-yu sá nihí-yu sá xicáⁿ-yu núú-gă. ⁸Chi nchaá ñáyiú sàni ìⁿ sàni úú iní-xi ñá cùtnùnì iní-yu ndèdaca sá sání iní-yu cadá-yu.

⁹Te nchaá ñáyiú ndàhú ñáyiú ndècu ichi-gă, xìní ñuhu-xi ñá túú-gă ná caní iní-yu, mee-nă cudíí iní-yu, chi Yá Ndiòxí chindèè ñaha-gă xíí-yu. ¹⁰Te nchaá ñáyiú cuica xini ñuhu-xi cundecu váha iní-yu núú Yá Ndiòxí cuéi náí ná yáha-yu. Chi ñáyiú-áⁿ cùú-yu dàtná itá nchaá cùhú sá ñà túú cùdíí naha. ¹¹Chi

òré ní cuu níhi cahni nchíanchii, te ní dádíí-ni-xi nchaá cùhú cuíí-ăⁿ te ní cóyo-ni nchaá itá-xi, te ñá túú-gă cáá vii. Te ducaⁿ sàtnahá-xi cùu ñáyiú cuica chi núú chíúⁿ-ñí-yu xihí-yu.

**Nchaá ñáyiú quide cahnu
iní-xi nchaá sá yáha-yu**

¹²Te váha táhú nchaá ñáyiú quide cahnu-ni iní-xi cuéi nándi sá yáha-yu ndècú-yu ichi Yá Ndiòxí, chi òré ná ndíhí nchàa xíáⁿ yáha-yu, te cuáñaha Yá Ndiòxí ìⁿ coróná váha vîhi cundecu ndihí-yu, te ndáá chi ducaⁿ cãháⁿ Yá Ndiòxí sá táxí-gă xii nchaá nchoo ñáyiú ñùhu iní ñáhá xii-gă. ¹³Te nchaá ñáyiú sàni iní-xi cada nándi sá cuèhé sá dúhá, te vá cání iní-yu sá Yá Ndiòxí táuchìuⁿ-gă ducaⁿ cãdá-yu, chi Yá Ndiòxí ñá quèú te caní iní-gă cada-gă ìⁿ sá cuèhé sá dúhá, te ni ñà túú tàuchìuⁿ-gă sá dúcáⁿ cãdá-yu. ¹⁴Te cuíní-yu cadá-yu nchaá sá cuèhé sá dúhá chi ducaⁿ véxi iní-yu. ¹⁵Te nchaá ñáyiú ío ñùhu iní nchaá sá cuèhé sá dúhá te quidè-yu, te núu na cãda-ní-yu te cuíta nihnú-yu.

¹⁶Te nchòhó ñáyiú ío cùu iní-í ndécú ndihí-í ichi Xítohó Jesucrístú, vá dãná-ndó mèe-ndo dandahú ñáhá ñáyiú xii-ndo. ¹⁷Chi nchaá sá váha véxi-xi núú Yá Ndiòxí Yaa ndécú àndiu, chi diu mee-gă ní cadúha-gă andiu ndihí nchaá chódíní, ndihí yóó, ndihí nchíanchii. Te Yá Ndiòxí ñá túú ndì queheⁿ ndì queheⁿ-gă sá cání iní-gă, te ni ñà túú cùu-gă dàtná ìⁿ cuándáhú cuáháⁿ-xi duha cuáháⁿ-xi dàcáⁿ, chi ìⁿ-ni sá sání iní-gă. ¹⁸Te Yá Ndiòxí ní cuíní-gă sá cùú-ó dèhe-gă, te ndáá sá cùú-ó dèhe-gă chi sàndáá iní-ó tnùhu-gă. Te nchoo ñáyiú sàndáá iní-xi tnùhu-gă cùnùu-gă-ó chi ní nduu-o dèhe-gă.

Ichi ndáá cuiti

¹⁹Te nchòhó ñáyiú ío cùu iní-í ndécú ndihí-í ichi Xítohó Jesucrístú,

cundedóho-ndo ìíⁿ tnúhu na càháⁿ-í-a. Te cuíní-í sá cùndecu túha-ndo cùndedóho-ndo tnúhu Yá Ndiòxí, te cani váha iní-ndó nàcuáa cáháⁿ-ndó, te cunduu càhnu iní-ndó te vá cùdèéⁿ-ndó. ²⁰ Chi núu na cùdèéⁿ-ó te ñá túú quide váha-o núú Yá Ndiòxí. ²¹ Te dañà-ndo nchàa sá cuèhé sá dúhá iò ñuyíú-a. Te quindáá iní-ndó tnúhu Yá Ndiòxí ndécú ndìhi-ndo, te vá cùndèu sáá iní-ndó, te ducaⁿ te nanfíhí tànhú-ndó.

²² Te quindáá iní-ndó tnúhu-gá te vá cuendá-ni cundedóho-ndo, chi núu na cùndedóho-ndo te vá tníí-ndó ñá, te dicó-ni dándahú-ndó mèe-ndo te vá nánihí tànhú-ndó. ²³ Chi nchaa ñáyiú dicó-ni sàcùndedóho tnúhu-gá te ñá túú sàndáá iní-yu, ñáyiú-áⁿ cúú-yu dàtná ìíⁿ ñáyiú sàcùndéhé-ní núú-xi núú yùtátá. ²⁴ Chi nini ndèhé-yu ní xiní-yu núú-yu, te ní xócání-yu te ní nacuanáa-ní-yu nàcuáa càa núú-yu. Te ducaⁿ sàtnahá-xi cùu ñáyiú sàcùndedóho tnúhu Yá Ndiòxí, te ñá túú tníí-yu. ²⁵ Te nchaa ñáyiú dàcuaha ndisa tnúhu ní dándòo Yá Ndiòxí nihnu-ní-yu ichi-gá, chi ñá díú ìíⁿ sá vèe cùu-xi. Te ñáyiú-áⁿ ñá túú dicó-ni sàcùndedóho-yu chi quide ndáá-yu núú-gá, te cùdèé iní-yu xíndecú-yu.

²⁶ Te nchaa ñáyiú càchí sá ndécú ìchi ndáá te cùtèxínu-ni càháⁿ-yu, te xíáⁿ dicó-ni dándahú-yu mèe-yu sá ndécú-yu ichi ndáá. ²⁷ Te núu ndècu-o ichi ndáá cuítì ichi Dútú Ndiòxí, te chindee-o nchàa ñáyiú ní ndóo ndàhú, ndìhi ñáyiú quèe ndécú ndìhi tnúndòho tnúhu ndàhú, te vá càdá-ó nãndi sá cuèhé sá dúhá iò ñuyíú-a.

Ìíⁿnuu-ni cùu iní-ó nchàa tnahà ñáyiú-o

2 Te nchòhó ñáyiú ndècu ndìhi-í ichi Xítóhó Jesucristú Yáá cùnùu, ìíⁿnuu-ni càháⁿ ndìhi váha-ndo nchàa tnahà ñáyiú-ndo. ² Te núu

núu nàtàcá-ndó chìñuhu-ndo Yá Ndiòxí ní sáá ìíⁿ tée ío váha càa dóo níhnú-dè, te ní sáá tucu ìíⁿ tée nihnu dóo ndàhú, ³ te núu tée nihnu dóo váha-ni-áⁿ néhé-ndó sá yíñùhu núú-dè, te taxinucóo-ndo-dè ìíⁿ núu xilé váha, te tée ndàhú-áⁿ daxòcáo-ndo-dè ìíⁿ xio àdi canucóo-ndo-dè núú ñhúhú, ⁴ te núu ducaⁿ na càda-ndo te ñá túú quide váha-ndo. Chi ìíⁿ-ni-dé cúú iní-ndó, te ìíⁿ-dé ñá túú cùu iní-ndó.

⁵ Te nchòhó ñáyiú ío cùu iní-í ndécú ndìhi-í ichi Xítóhó Jesucristú, chí cùndedóho tucu tnúhu na càháⁿ-í-a. Yá Ndiòxí càháⁿ-gá vèi ñáyiú ndàhú cuendá tnahá tnúhu ndìhi ñàhá-yu xii-gá, te ndècu váha-gá-yu dàcúúxí ñáyiú cuica ñáyiú ñá túú sàndáá iní tnúhu-gá, chi ní cachí-gá sá ncháá ñáyiú na cùu iní ñàhá xii-gá nduu tànhú-yu cundecú-yu ndìhi-gá ní caa ní quíhíⁿ. ⁶ Te nchòhó, ñá túú nèhe-ndo sá yíñùhu núú ñáyiú ndàhú, chi núú ñáyiú cuica-ni nèhe-ndo sá yíñùhu. ¿Te náa ñá cùtnùnì iní-ndó sá ñáyiú cuica dándòho ñaha-gá-yu xii-ndo, te càndeca ñàhá-yu sàháⁿ núú cuè tée cùchiuⁿ-áⁿ? ⁷ Te díu-ní-yu ío càháⁿ cuèhé-yu cuendá Xítóhó Jesucristú, te nchòhó sa ní nduu-ndo dèhe-gá.

⁸ Te ìíⁿ ndudú cùnùu-gá ní càháⁿ Yá Ndiòxí ní ngódó tnùnì núú tütú-gá càchí-xi sá cúú iní-ó tnàha ñáyiú-o dàtná cúú iní-ó mèe-o. Te núu ducaⁿ na càda-o te quide váha-o. ⁹ Dico núu ñá túú cùu iní ìíⁿnuu-o cuè tnahà ñáyiú-o, te cuu cuèchi xii-o chi ñá túú quide-o nàcuáa càháⁿ Yá Ndiòxí. ¹⁰ Te núu ìíⁿ ñáyiú ndàunihnu ìíⁿ sá càháⁿ Yá Ndiòxí, te dàva-ni quidè-yu ñá, te ñáyiú-áⁿ ñá túú quidè-yu nàcuáa càháⁿ ndudú Yá Ndiòxí. ¹¹ Te Yá Ndiòxí ní cachí-gá sá tée ndècu ñàdìhí-xi vá càháⁿ ndìhi-dé ìngá ñàdìhí. Te díu-ni-gá ní cachí-gá sá vá càhní-ó tnàha ñáyiú-o. Te cuèi ñá túú càháⁿ ndìhi-o ìngá ñàdìhí, te núu

sàhni-o tnahà ñáyiu-o te ñá túú quide-o nacuáa càháⁿ ndudú Yá Ndiöxí. ¹²Te nchoo xini ñuhu-xi càháⁿ-ó tñuhu váha te cada ndáá-ó, chi ñá díú ìⁿ sá vëe cùu-xi sá ñí cachí Yá Ndiöxí cada-o. Te mee-gã ní cachí-gã sá cáda ndáá-gã cuéchi-o na sáa nduu. ¹³Te nchaa ñáyiu ñá túú cùndahú ìní tñaha ñáyiu-xi, te vá cùndàhú ìní ñáhá-gã xíi-yu na sáa nduu cáda ndáá-gã cuéchi-yu. Te nchaa ñáyiu cùndahú ìní tñaha ñáyiu-xi te Yá Ndiöxí cùndàhú ìní ñáhá-gã xíi-yu na sáa nduu-ãⁿ.

Quindáá ìní-ó Yá Ndiöxí te cada váha-o

¹⁴Te nchòhó ñáyiu ndècu ndihi-í ichi Xítohó Jesucristú, te núu càchí-ó sã sàndáá ìní-ó Yá Ndiöxí te ñá túú quide-o sá váha, te ñá túú ndéé nándíhi-xi, chi vá nánihí tãhú-ó te núu ducaⁿ na càda-o. ¹⁵Te núu ndèhe-o ìⁿ tnahà ñáyiu-o ñà túú dõö-yu àdi ñá túú sã cùncitò-yu, ¹⁶te xãhaⁿ-o: “Núhú-n te nducu-n dõó cuihnu-n te nducu-n sã cáxi-n”, xãhaⁿ-o, te ñá túú nã sãñaha-o, te sá dúcáⁿ quide-o te ñá túú quide váha-o. ¹⁷Te núu càchí-ó sã sàndáá ìní-ó Yá Ndiöxí te ñá túú quide váha-o ndècu-o, te vèdana nándíhi-xi.

¹⁸Te ìó ñáyiu càchí-yu sá sàndáá ìní-yu Yá Ndiöxí, te ìó ñáyiu càchí-yu sá méé-ní sã váha quidé-yu. Te yúhú càchí-í sá ñúu ñá túú quide-o sá váha, te ñá túú sàndáá ìní-ó Yá Ndiöxí. Te nchoo quide-o sá váha núu xíãⁿ cùtnùní ìní-ó sã sàndáá ìní-ó-gã. ¹⁹Te ìó ñáyiu càchí sá ìⁿdii-ni Yá Ndiöxí ndécú, te váha-ni càháⁿ-yu. Te tñahá yucu ñávãha ndíhi nchaa espíritú cùndíhi-xi xiní-xi sá ndécú ìⁿdii-ni Yá Ndiöxí, te yúhú-xi dico ñá túú tñi-xi tñuhu-gã. ²⁰Te ìó ñi dǐquí-ó te núu na càchí-ó sã sàndáá ìní-ó Yá Ndiöxí, te vá cáda-ó sã váha. ²¹Te ñani tñáhá-ó ndíi Àbrahám téé ní xíndecu ndéé sanaha ñí ngúndecu váha ndíi

núu Yá Ndiöxí, chi ní xito ndéé ñáhá-gã xii ndíi núu ndisa sá cáhni ndíi déhe ndíi té Isàac nduu táhú-gã ní cùu, te dàvá-áⁿ ñí cutnùní ìní-gã sá ìo sàndáá ìní ñáhá ndíi xii-gã, núu ñá ní dàña-gã cahni ndíi déhe ndíi. ²²Te nàha-o sá ndíi Àbrahám ñá díú-ní sã méé-ní sã ñí sàndáá ìní ñáhá ndíi xii-gã, chi ní tñi ndíi tñuhu-gã. ²³Te ducaⁿ ñí quee ndáá-xi nàcuáa càháⁿ-xi núu tütú Yá Ndiöxí núu càchí-xi: “Ndíi Àbrahám ñí sàndáá ìní ndíi ní quide ndíi nchaa nàcuáa ní xãhaⁿ Yá Ndiöxí, te ní ngúndecu váha ndíi núu-gã, te ní cachí-gã sá cúu ndíi ìⁿ téé ìo váha tñahá tñuhu ndihi-gã”, duha càchí-xi núu tütú-gã.

²⁴Te xíãⁿ cùtnùní ìní-ó sã ñà díú mèe-ni sá quindáá ìní-ó Yá Ndiöxí, chi núu na càda-o nacuáa cuu váha ìní-gã te ngúndecu váha-o núu-gã ²⁵dàtná ní quide-gã tá Ràháb ìⁿ ñadíhí ní xíndecu ndéé sanaha, chi xíchí-ãⁿ ñí xíndecu-xi ichi dǐí ìní, dico ní tuha-xi ichi Yá Ndiöxí te ní ngúndecu váha-xi núu-gã, chi ní chindee-xi cuè téé isràél cue téé ní xica chiùⁿ-gã, te ní sanu ichi ñaha-xi xii-güedé ìⁿ ichi núu vã nánihí ñáhá cuè téé cùu úhú ìní ñáhá xii-güedé. ²⁶Te nchaa ñáyiu càchí sá sàndáá ìní Yá Ndiöxí, te ñá túú quidé-yu nàcuáa càháⁿ-gã ñáyiu-ãⁿ cùu-yu dàtná ìⁿ ñáyiu ní xíhí. Chi ñá túú-gã ndíxí túu ìní-yu nchaa sá cuèhé sá dúhá quidé-yu. Duha sãtnahá-xi cùu nchaa ñáyiu ñá túú cuini tñi tñuhu càháⁿ Yá Ndiöxí.

Nàcuáa quide yaa-o

3 Te nchòhó ñáyiu ndècu ndihi-í ichi Xítohó Jesucristú, vá ncháá-ndó càni ìní-ndó cùu-ndo mestrú dacuàha-ndo ñáyiu tñuhu Yá Ndiöxí chi íí cáá-xí. Chi na quítnahá nduu nàcuáha-o cuendá núu-gã, te núu ñá túú ní quide ndáá-ó ñá, te vá cúu váha ìní-gã núu-ó. ²Te nchaa-ò ìo cuèhé sã ñà túú váha quide-o. Te nchaa ñáyiu ñá túú càháⁿ tñuhu cuèhé

tnúhu duha cùú-yu ñáiyu ñá túú nă cùmăní chi ío ndáá quídě-yu. Te xìní-yu cotnî-yu mềe-yu, te quide váha-yu núú Yă Ndiöxí. ³Te dàtná cuiní-ndó cùu ìiⁿ quiti te núu na chihí-o frenú yuhu-dí, te cotnî-o-dí te ngúnu ichi-dí, te ducaⁿ sãtnahá-xi cùu ñáiyu sãcót-nî mee-xi, chi ñá túú cãháⁿ-yu tnúhu cuèhé tnúhu duha. ⁴Te dàtná cuiní-ndó cùu barcú cuèi nãhnu vihi-xi, dico òré quéné nîhi táchí te tũndaha-xi ìiⁿ xio, dico tée dácaca ndacu-dé dáquihíⁿ-dé-xi ndîhi ìiⁿ yutnu sá dánani-güedé tímú ndàa núú cãchí iní-dé quíhíⁿ-xi. ⁵Te ducaⁿ cùu tucu yaa-o chi ío lîhli-xi dico ío cuèhé tnúhu cãháⁿ-ó ndîhi-xi. Te ducaⁿ-ni sãtnahá-xi cùu tucu sá lúhá ñùhú chi sãhmi-xi ìiⁿ yucu. ⁶Te ðiu-ni ducaⁿ sãtnahá-xi cùu yaa-o chi ío cuèhé tnúhu cuèhé tnúhu duha cãháⁿ-ó ndîhi-xi, te dáciuta nihnu ñaha-xi xii-o. Te ío cuèhé cuèchi quide-o ndîhi-xi cuendá sá ñuyú-a ñùhu tnahá ñùhú tñî yucu ñávãha daticá nihnu ñaha-xi. ⁷Te ndacu-o càda masú-ó nchàa núú quiti ío ñuyú cuèi quiti dééⁿ quiti xica núú ñùhú, te cuèi quiti ndàva, te cuèi cóó, te cuèi quiti ñùhu xití ndute lâmár, chi ducaⁿ quide dava cue tée ñuyú-a. ⁸Dico yàa-o chi vá yõ ìiⁿ ndàcu cada masú ñáhá xii-xi nacuáa cãháⁿ-ó mềe-ni tnúhu váha ndîhi-xi, chi mee-ni tnúhu cuèhé tnúhu duha cùnuu-gá cãháⁿ-ó ndîhi-xi. Te cùu-xi datná ìiⁿ venènu chi dätü-xi iní-ó. ⁹Te ðiu-ni ndîhi yàa-o quide cahnu-o Dútú Ndiöxí Yaá cúú Tãtá-ó, te ðiu-ni ndîhi yàa-o caháⁿ úhú-ó cuè tnahã ñáiyu-o. Te xini ñuhu-xi vá dúcáⁿ càda-o, chi mee-gã ní chihí-gá sá xìní tnùní-ó ndîhi iní-ó, dàtná cáá mềe-gá ñùhú iní-gá. ¹⁰Te ðiu-ni yuhu-o quèe tnúhu váha cãháⁿ-ó, te ðiu-ni yuhu-o quèe tnúhu cuèhé tnúhu duha. Te nchòhó ñáiyu ndècu ndîhi-í ichi Xítóhó Jesucristú cunaha-ndo sã ñà túú ndùu váha-xi ducaⁿ càda-o. ¹¹Te ñá túú

xìní-ndó sã ìiⁿ núú quèe nîhni ndute, te quèe ndute váha te quèe ndute úá-ăⁿ. ¹²Te nchòhó ñáiyu ndècu ndîhi-í ichi Xítóhó Jesucristú, te ñá túú xìní-ndó sã ìiⁿ yutnu ngúxí, te cùuⁿ aceitúná, àdi xìní-ndó sã ìiⁿ yoho yaha stilé te cùuⁿ ngúxí. Te ducaⁿ cuèi ìiⁿ núú quèe nîhni ndute, vá cúú quèe ndute váha te quee ndute úhá. Te ducaⁿ sãtnahá-xi cùu yuhu-o chi vá cúú cãháⁿ-ó tnúhu váha te cãháⁿ-ó tnúhu cuèhé tnúhu duha.

Nchaa sá vãha xìní tnùní-ó tàxi Yá Ndiöxí

¹³Te núu ndècu ñáiyu túha tnuú-ndó ñáiyu cùtnuní iní-xi, te xini ñuhu-xi mee-ni sá vãha cadá-yu, ducaⁿ te cut-nùní iní-ó sã tũha ndisá-yu, te vá cadá cãhnú-yu mềe-yu. ¹⁴Te núu nchoo cuèdú iní-ó te cuiní-ó cùnuu-o núú tñaha ñáiyu-o, te vá cãchí-ó sã tũha-o, chi ñá túú quide ndáá-ó te núu ducaⁿ na càda-o. ¹⁵Chi ñá ðíú xǎⁿ ní dànehé ñáhá Yă Ndiöxí, chi ñuyú iha ní cacu nihnu-xi cuendá sá yùcu ñávãha dác-ahu iní ñáhá-xí. ¹⁶Te núú ndécú ñáiyu cuèdú iní ñáiyu cuiní cunuu, te yàcáⁿ mee-ni ndáhú nàá xĩndecú-yu, te ñá túú quide váha-yu, chi mee-ni nchàa sá cuèhé sá dúhá quide-yu. ¹⁷Te núu ní taxi Yá Ndiöxí sá xìní tnùní-ó, te cada váha-o, te cãháⁿ ndîhi váha-o nchàa tnahã ñáiyu-o, te tñii-o tnúhu váha cãháⁿ-yu, te cundàhú iní-ó-güè-yu te chindee-ö-yu, te vá cání ìiⁿ caní úú iní-ó, te ío cunduu ndáá iní-ó. ¹⁸Te núu cuiní-ó ñà túú nă cuu cundecu-o ñuyú-a, te cada váha-o sã cúú-xí tñaha ñáiyu-o cuendá sá ñà túú nă cuu cundecu-o ndîhi-yu. Te ducaⁿ te nguínchicúⁿ dava-gá tñaha ñáiyu-o càda váha-yu.

Vá cúú cundecu-o ichi Yá Ndiöxí te cada-o nãndi sá cuèhé sá dúhá

4 ¿Te xìní-ndó nă cuendá nàá ñáiyu te xǎsahni tñáhã-yu-ăⁿ? Te nàá-yu sá

tn̄hu cuédú ínì, chi diu-ni xíáⁿ ñúhú ínì-yu, te ñá túú ndècu váha ínì-yu. ²Chi cuínì-yu cundecu ndihí-yu ìⁿ sá ñà túú ndècu ndihí-yu, te ñá túú nihí-yu núu xíáⁿ xícuu cuédú ínì tnáhã-yu, te xícuehé tnáhã-yu, te càni tnahá-yu, te xisahni tnáhã-yu. Te ñá túú nihí-yu sá cuínì-yu chi ñá túú xicáⁿ-yu núú Yá Ndiöxí. ³Te cuèi xicáⁿ-yu ìⁿ sá cuínì-yu núú-gã te ñá túú sãnahã-gã, chi ñá túú xicáⁿ-yu ìⁿ sá cúú xí-yu sá váha, chi ìⁿ sá ná ndíhi-yu núú cáda-yu nchaa sá cuèhé sá dúhá xicáⁿ-yu, núu xíáⁿ ñá nihí-yu. ⁴Te nchaa ñáyiú ducaⁿ xíquide ío cùu sáá ínì-yu núú Yá Ndiöxí. Te ñaha-ndo sá ncháá ñáyiú cùdíf ínì-xi cundecu ichi cuèhé ichi duha cùu úhú ínì-yu Yá Ndiöxí, chi vá cúú cùndecu-o ichi cuehé ichi duha, te cundecu-o ìchi-gá. ⁵Te ñá túú dió ducaⁿ càháⁿ-xi núú tütú Yá Ndiöxí núú càchí-xi: “Yá Ndiöxí ní taxi-gá Espiritú-gá ndécú ndíhi-o. Te Espiritú-gá-áⁿ cuínì-xi sá méé-ní-gã cuhuⁿ ínì-ó”, duha càchí-xi núú tütú-gá. ⁶Te Yá Ndiöxí ío chindee ñaha-gá cuendá cada ndáá-ó nñú-gã dàtná càchí tucu-xi núú tütú-gá núú càchí-xi: “Yá Ndiöxí ñá túú cùu váha ínì-gá núú nchàa ñáyiú quide cahnu mee-xi, dico chindee-gá cue ñáyiú ndàhú ínì-xi”, duha càháⁿ-xi núú tütú-gá. ⁷Te cada-ndo nàcuáa càháⁿ Yá Ndiöxí. Te vá cáda-ndó nàcuáa cuínì yucu ñávãha, ducaⁿ te xóo cóo ndéé ñáhã-xí xii-ndo. ⁸Te tñii-ndo tn̄hu càháⁿ Yá Ndiöxí te cundecu ndíhi ñaha-gã xii-ndo. Te nchaa nchòhó ñáyiú ndècu ichi cuehé ichi duha daña-ndo ìchi-áⁿ te cada váha-ndo. Te nchaa nchòhó ñáyiú sàni ínì cunu cuechi nñú Yá Ndiöxí te quide-ni-ndo nchaa sá cuèhé sá dúhá, te ñá túú quide váha-ndo nñú ducaⁿ, chi xini ñuhu-xi sá càcáⁿ-ndó nñú Yá Ndiöxí sá ná ndádá ndòo ndada nine-gá ínì-ndó. ⁹Te ndixi cuéchi ínì-ndó nchàa sá quidé-ndó ndèe ndáhyú ndisa-ndo sã ndíhú ínì-ndó, te

ñá díú dà cudíf ínì-ndó. ¹⁰Te náhmá-ndó nñú Yá Ndiöxí nchaa sá ní quide-ndo, te ngúndecu váha-ndo nñú-gã.

Vá càháⁿ-ó nchàa sá quidé tnàha ñáyiú-o

¹¹Te nchòhó ñáyiú ndècu ndíhi-í ichi Xítohó Jesucristú, vá cuátn̄hu tnaha-ndo, chi nchaa ñáyiú sàtnuhu tnaha dicó-ni ndàa nuú-yu ndèhe tnahá-yu, te ñá túú càháⁿ váha-yu cuendá tn̄hu Yá Ndiöxí sá sánú ìchi ñaha xí-yu nàcuáa cundecú-yu, chi dàquee tñh̄-yu tn̄hu-áⁿ. Te núu càchí-ndó sã ñà túú càháⁿ váha tn̄hu Yá Ndiöxí, te xíáⁿ queé-xí sã ñà túú sàndáá ínì-ndó tn̄hu càháⁿ-gã, te cuínì-ndó cùnūu tn̄hu-ndo nñú tn̄hu-gã. ¹²Te mee Yá Ndiöxí ní cachí-gá nàcuáa cada-o, te diu-ni mee-gã càháⁿ-gã te núu ní quide váha-o, àdi ñá túú ní quide váha-o. Te diu-ni mee-gã dàcácu nihnu ñaha-gã xii-o nñú ùhú núú ndàhú, te diu-ni-gã daquih̄ⁿ ñáhã-gã xii-o nñú ùhú núú ndàhú-áⁿ te núu vá cáda váha-o. Te nchoo ñà túú nã cúú-ó, te núu mee-ni nchàa sá quidé tnàha ñáyiú-o cundehe-o.

Ñá túú cùtnuní ínì-ó ñãsa túndaá-ó ìngá nduu

¹³Te dava nchòhó càchí-ndó sã vítná àdi tneé quíh̄ⁿ-ndó ìⁿ ñúú, te yàcáⁿ cundecu-ndo ìⁿ cuía cada-ndo ìⁿ ndáhú te níhí-ndó díhúⁿ. ¹⁴Te ni ñã xini-ndó nã cúú sã yãha-ndo vítna àdi tneé. Te nchoo cùu-o datná ìⁿ vícò núhú, chi vícò-ãⁿ tnàvíí ndéhé-ó te tna tnaa-gã sa ní ndón̄hú-xí. Ducaⁿ sãtnahã-xi cùu nchoo chi ìⁿ úú nduu duha vèxi-o ñuyíú-a te ndoñuhu-o. ¹⁵Te núu sàndáá ínì-ó Yá Ndiöxí te duha càháⁿ-ó: “Te núu Ndiöxí ná càchí-gá sá cùndècu tnaa-o ñuyíú-a te cada chiⁿ-o”, duha cachí-ó. ¹⁶Dico mee-ndo chi ío ñíí ínì-ndó cuínì-ndó cùnūu tn̄hu-ndo nñú Yá Ndiöxí, te ñá

túu ndùu váha-xi sá dúcáⁿ quide-ndo. ¹⁷Te núu xini-ó càda-o sá váha te ñá túú quide-o, te cùu-xi ìⁿ cuéchi núú-gã.

**Tnúhu sá dátúha ñaha xii
nchaa ñáyiu cuica ñà túú
sàndáá iní tnúhu Yá Ndiöxi**

5 Te nchòhò ñáyiu cuica ñáyiu cuihna iní-xi cundedóho-ndo tnúhu na càháⁿ-í-a. Vitna nguíta-ndo ndihú iní-ndó, te ndáhyú víhí-ndó, chi quixi ìⁿ tnúndòho cuendá-ndó te ndoho vihi-ndo. ²Te nchaa sá ndécú ndihi-ndo ndihi cuita tiu quíhíⁿ, te quee tíquidi dóó-ndó, ³te díhúⁿ-ndó caxi cudi ñuhu. Te xíaⁿ cuita naquiní ndeé-ndó tnúndòho sá ñà túú quide váha-ndo. Te ndihi-ndo ndihi díhúⁿ-ndó sã ní taxúha-ndo, chi vitna sa ta cùyatni sáá nduu ndihi ñuyúⁿ-a. ⁴Te nchaa cue téé ní quide chiúⁿ núú chíúⁿ-ndó ní ndatnúhu-ndo ndihi-güedé nàcuáa cháhu-ndo-güedé ní cùu, te ñá túú ní cháhu-ndo-güedé nàcuáa ní xáhaⁿ-ndo xii-güedé, núu xíaⁿ ío ndècuéchi-ndo. Te Yá Ndiöxi Yaá ndécú àndiu ní tecú dóho-gá nàcuáa càháⁿ-güedé sá ní dándàhú-ndó-güedé. ⁵Te nchòhò ñáyiu cuica, sá ndécú váha-ni-ndo cùndee iní-ndó, núu quide-ni-ndo nchaa sá vèxi iní-ndó. Te cùu-ndo datná ìⁿ quiti nùcuíhnu mee-ni xèxi-dí, te sáá nduu sàhni-güedé-dí. Te ducaⁿ sàtnahá-xi cùu nchohó chi ndècu váha-ndo vitna, te sáá ìⁿ nduu nàcháhu-ndo nchàa sá quidé-ndó núú Yá Ndiöxi te núu vá quindáá iní-ndó-gã. ⁶Te quide úhú iní-ndó sàhni-ndo cue ñáyiu quide ndáá núú Yá Ndiöxi, te ñá túú ñã quidé-yu.

**Cunduu càhnu iní-ó
te cáháⁿ ndihi-o Yá Ndiöxi**

⁷Te nchòhò ñáyiu ndècu ndihi-í ichi Xítohó Jesucristú, cada ndee-ni iní-ndó cùndetu-ndo ndéé ná quixi tucu-gá ñuyúⁿ-a, te cada-ndo dàtná quidé nchàa

ñáyiu chìhi tatá chi sàcúndetú-yu ndéé cúúⁿ dǎú te chìhí-yu. Te cùndee-ni iní-yu sàcúndetú-yu ndéé cúúⁿ-gã dǎú te cùu itú-yu, te ndùdíⁿ iní-yu. ⁸Te ducaⁿ càda nchohó tucu cada ndee iní-ndó cùndetu-ndo, chi sa ta cùyatni nduu quixi tucu Xítohó Jesucristú. ⁹Te duha ndùu tnúhu càháⁿ-í núú nchòhò ñáyiu ndècu ndihi-í ichi Xítohó Jesucristú, vá ndàcáⁿ cuéchi núú tnáhá-ndó te núu nása cùu ndecu-ndo, chi ñá cuèhé-gá nduu cùmání te quixi Crístú nacuaa ñaha-gã xii-o cùndecu-o núú Yá Ndiöxi, te mee-gã cada ndáá-gã cuéchi-o. ¹⁰Te nchòhò ñáyiu ndècu ndihi-í ichi Xítohó Jesucristú, ndacu iní-ndó nàcuáa ní quide nchaa cue téé ní xóo cáháⁿ tnúhu Yá Ndiöxi ndéé sanaha sá ìo càhnu ní xínduu iní-güedé cuéi nándi ní ndoho-güedé. ¹¹Te cùtnuní iní-ó sã cúú-ó ñáyiu ío váha táhú-xi te núu na càda cahnu iní-ó nchàa sá ná yáha-o cuendá Yá Ndiöxi. Te nàha-ndo sá ndíi Jòb ducaⁿ ní quide ndíi, chi nándi sá ní yáha ndíi te ní quide càhnu iní ndíi. Te sáta ní yáha ní ndoho ndíi, te ío cuéhé sã ní sáñaha Yá Ndiöxi xii ndíi. Chi ío váha iní-gá te ío cùndahú iní-gá nchaa ñáyiu ío càhnu iní-xi.

¹²Te nchòhò ñáyiu ndècu ndihi-í ichi Xítohó Jesucristú, chí cùndèdóho tucu tnúhu na càháⁿ-í-a, chi ío xini ñuhu-xi. Vá cácu nèhe-ndo Yá Ndiöxi òré cuíní-ndó sã cùtnuní iní ñáyiu sá ndàá cada-ndo ìⁿ sá càháⁿ-ndó. Te ní vá cácu nèhe-ndo sá càchí-yu cùu ndióxi cádúha cue téé ñuyúⁿ-a. Te núu ìⁿ sá xicáⁿ tnàha ñáyiu-ndo núú-ndó te cúñaha-ni-ndo te núu cuu àdi sá vã cúú. Te vá cácu nèhe-ndo Yá Ndiöxi, ducaⁿ te vá dándòho ñaha-gã xii-ndo.

¹³Te núu ndòho-ndo te cáháⁿ ndihi-ndo Yá Ndiöxi, àdi te núu ndècu váha-ndo te cudíí iní-ndó te chiñuhu-ndo-gã, ¹⁴àdi núu cùhú-ndó te cana-ndo cué téé yíndaha ñaha xii-ndo

nacuáa ndècu-ndo ichi Yá Ndiöxí cuèndá tee-güedé acití díquí-ndó, te cácaⁿ táhú-güedě núú-gă cuèndá-ndó dàtná ní cachí méé-gă cunduu. ¹⁵Te núu quindáá ndisa iní-ndó sã ndúha-ndo, te ndúha-ndo chi Yá Ndiöxí cada tátna ñaha-gă xii-ndo, àdi núu ní quide-ndo ìⁿ sá ñà túú tàú-ndó càda-ndo núú-gă te cada càhnu iní-gă cuéchi-ndo. ¹⁶Te xini ñuhu-xi cútnúhu tnàha-ndo oré ñá túú cundáá-ndó núú Yă Ndiöxí cuèndá chindee tnúhu tnàha-ndo cáháⁿ ndihi-ndo-gă te xocani-gă cuéhé-ndó, te cada càhnu iní-gă nchaa sá ñà túú vâha ní quide-ndo te núu cundecu vâha iní-xi núú Yă Ndiöxí na càcáⁿ-yu ìⁿ sá cuiní-yu núú-gă te ñihí-yu, chi sàá tnúhu-yu núú-gă. ¹⁷Te té Èliás, téé ní

xindecu ndéé sanaha ñí cáa-dé dàtná cáá nchò. Te ní cáháⁿ ndihi-dé Yă Ndiöxí ñi yùhu ñi iní-dé ní xáhaⁿ-dē xii-gă sá vă dácùⁿ-gă dáu, te ní tnií-gă tnúhu ní cáháⁿ-dē, te ñá ní dâcuuⁿ-gă dáu ùní cuíá dava. ¹⁸Te dàtnùní ducaⁿ te ní cáháⁿ ndihi tucu té Èliás-áⁿ Yă Ndiöxí sá dácùⁿ-gă dáu te ní cuuⁿ, te ní cuu tucu nchaa sá ñi xitu-güedé.

¹⁹Te nchòhó ñáyi ndècu ndihi-í ichi Xítóhó Jesucristú, te núu dava-ndo sã ndecu-ndo ichi Yá Ndiöxí ní cùu te ní dãná-ndó, te ndècu tucu dava-ndo nadaxinu iní tnáhá-ndó núcúndecu tucu-ndo ìchi-gă, ²⁰te núu ducaⁿ na càda-ndo te dâcácu nihnu tnàha-ndo núú ùhú núú ndàhú, te mee Yă Ndiöxí cada càhnu iní ñáhá-gă xii-ndo cuéi ío cuéhé cuéchi ní quide-ndo.

TUTÚ DÍHNA NUU NĪ CADÚHA TÉ PÈLÚ

**Té Pèlú cádúha-dé tutú sá cúú-xí cue
ñáyiú sàndáá iní ñáhá xii Yá Ndiöxí**

1 Yúhú té Pèlú ní tendaha ñaha Xí-tohó Jesucristú xíca cùu-í càháⁿ-í tnúhu-gá, te cádúha-í tutú-a sá cúú-xí nchòhó ñáyiú xínchíté nuu ndècu distritú Pòntó, ndihi distritú Gàlaciá, ndihi distritú Capadociá, ndihi distritú Àsiá, ndihi distritú Bitiniá. ² Chi Dútú Ndiöxí ní cachí-gá sá cúú-ndó dèhe-gá ndéé cút-nàhá vátá ngáva-gá ñuyíú, te Espiritú-gá ní quide-xi ndècu yíñuhu-ndo núú-gá vitna. Te ní cachí-gá sá cúú-ndó dèhe-gá cuendá tñi-ndo nchàa tnúhu càháⁿ Xí-tohó Jesucristú, ndihi cuendá nduu ndoo nduu nine iní-ndó, chi diu cuendá-áⁿ nĩ xíhí Xítohó Jesucristú. Te xicáⁿ táhù-í núú Yá Ndiöxí sá ïo na chindee chitúu ñaha-gá xii-ndo cuèi vitna te cuèi núú cuàháⁿ núú vèxi, te diu-ni-gá ná cádá te ïo váha cuu iní-ndó cùndecu-ndo.

**Tnúhu ndee iní sá ndécú ndihi ñáyiú
sàndáá iní ñáhá xii Yá Ndiöxí**

³ Te vitna chí ná cächí-ó sã ïo cãhnu cuu Yá Ndiöxí Yáa cúú Tãtã Xítohó Jesucristú, chi diu-gá ïo ní cundàhú iní ñáhá-gã xii-o núu xíãⁿ ní quide-gá sá nchóó nĩ nduu-o dàtná ïiⁿ ñáyiú saa vitna. Te ducaⁿ nĩ quide ñaha-gã xii-o cuendá sá Xítohó Jesucristú ní xíhí-gá te ní ndoto-gá. Te cuendá sá nĩ nduu-o dàtná ïiⁿ ñáyiú saa, xíãⁿ ní ngúndecu ndihi-o tnúhu ndee iní ⁴ sá cùndècu ndihi-o-gá ni caa ni quíhíⁿ, chi ducaⁿ nĩ cachí-gá cunduu. Te yàcáⁿ vá quini-gá-ó nĩ ïiⁿ sá cuèhé sá dúhá, te ïo cudíí iní-ó cùndecu-o ndihi-gá ni caa ni quíhíⁿ. ⁵ Te sá sàndáá iní-ó Yá Ndiöxí, núu xíãⁿ coto ñaha-gã xii-o ndèé ná sãá nduu nàqueheⁿ cuendá ñáhá-gã chi ïo cãhnu cuu-gá.

⁶ Te xíãⁿ ïo cùdíí iní-ndó ndècu-ndo, te cuèi nãndi ndòho-ndo ndecu-ndo dico sacú-ni nduu ducaⁿ ndòho-ndo. ⁷ Te òrè ná cádá cãhnu iní-ndó yãha-ndo nchàa sá ná càda ñaha ñáyiú xii-ndo, te ducaⁿ te cutnùní sàndáá ndisa iní-ndó Yá Ndiöxí, te sá dúcáⁿ sàndáá iní-ndó Yá Ndiöxí ïo-gá váha dàcúúxí díhúⁿ cuàáⁿ chi xíãⁿ ñã túú cùdíí-xi. Te cuèi ducaⁿ dico xito ndeé nãhí-ní-güedè núu ndisa cùu-xi díhúⁿ cuàáⁿ. Te ducaⁿ sãtnahá-xi cùu nchohó cuendá nchaa sá ndóhó-ndó, te na sãá nduu quixi tucu Xítohó Jesucristú te cúnaha-gã xii-ndo: “Ïo váha ní quide-ndo, te vitna ïo cãhnu cuu-ndo, te tàú-ndó nùcùndecu váha-ndo”, duha cúnaha-gã xii-ndo.

⁸ Te vitna ïo cùu iní-ndó Xítohó Jesucristú cuèi vátá quini-gá-ndó-gã, te ducaⁿ ïo sàndáá iní-ndó-gã, te ïo cùdíí iní-ndó te súúni nĩ ñã cùtnùní iní-ndó nãsa cunduu tnúhu cáháⁿ-ndó sã dúcáⁿ ïo cùdíí iní-ndó ⁹ cuendá sá nĩ naníhí tàhú-ndó, chi ní sàndáá iní-ndó-gã.

¹⁰ Te cue téé ní xóo cáháⁿ tnúhu Yá Ndiöxí ndéé sanaha nĩ cachí-güedé nàcuáa cada-gá cundàhú iní ñáhá-gã xii-o vitna. Te cue téé-áⁿ ïo váha ní dàcuáhá-güedé nàcuáa cada Yá Ndiöxí dàcácu nihnu ñaha-gã xii-o vitna. ¹¹ Te Espiritú Xítohó Jesucristú ní ngúndecu ndihi cue téé-áⁿ nĩ xáhaⁿ-xi xii-güedé nàcuáa ndoho-gá, te ní xáhaⁿ tùcu-xi xii-güedé sá sãtá ná yãha ndoho-gá te ïo cunuu-gã ndihi Yá Ndiöxí. Te ïo ní sani iní-güedé núu ná nduu sãá ducaⁿ càda-xi, ndihi nchaa nãndi-gá cúú sã cádá-xí. ¹² Te Yá Ndiöxí ní xáhaⁿ-gã xii-güedé sá nchãá tnúhu váha cãháⁿ-güedé vá cúú-xí cuendá méé-güedé, chi cuendá nchoo cuè ñáyiú ndècu ñuyíú-a vitna cùu-xi. Te diu-ni tnúhu-áⁿ cúú tnúhu cãháⁿ nchúhú cue téé cãháⁿ tnúhu Yá Ndiöxí núú-ndó. Te Espiritú sá nĩ taxi Yá Ndiöxí ndécú ndihi-o chindee ñaha-xi xii-ndí cãháⁿ-ndí tnúhu-gá. Te cue espíritú xínú

cuèchi núú Yă Ndiöxí ío cuíní-xi quini ndáá-xi nchaa nàcuáa cuáháⁿ tnúhu-áⁿ.

**Yá Ndiöxí càchí-gá
sá cádá-ó mèe-ni sá vâha**

¹³ Te sá dúcáⁿ ío váha ní quide ñaha Yă Ndiöxí xii-ndo xíáⁿ xíní ñùhu-xi ío váha cuáha-ndo cuendá nàcuáa cundecu-ndo te vá cání iní-ndó cada-ndo ni ìⁿ sá cuèhé sá dúhá, te ío quindáá iní-ndó sá Yă Ndiöxí cada váha ñaha-gá nduu na quixi tucu Xítohó Jesucristú. ¹⁴ Te ío tni-ndo nchaa tnúhu càháⁿ Yă Ndiöxí, te vá cúhúⁿ-gá iní-ndó nãndi sá cuèhé sá dúhá sã ní xúhuⁿ iní-ndó cútñahá vátá cundècu-gá-ndó ìchi-gá te ni vá cádá-ndó. ¹⁵ Te cada-ndo mèe-ni sá vâha cundecu-ndo dàtná quidé mèe Yá Ndiöxí Yaá ní cáháⁿ ñáhá xii-o cundecu-o ndihi-gá. ¹⁶ Te càchí-gá núú tütú-gá: “Cada-ndo mèe-ni sá vâha cundecu-ndo, chi ducaⁿ quide yúhú”, duha càchí-gá núú tütú-gá.

¹⁷ Te Yá Ndiöxí cada ndáá-gá cuèchi nchaa ñáyi, te vá cádá cuendá-gá cuèi náí ñáyi cùú-yu, te nchòhó càchí-ndó sã díú Tátá-ndó cùu-gá te ndáá, núu xíáⁿ xíní ñùhu-xi canehe-ndo sá yñùhu núú-gá ndi nchaa nduu cundecu-ndo ñuyíú-a. ¹⁸ Te diu-gá ní dácäcu nihnu ñaha-gá xii-ndo ìⁿ ichi sá ñà tütú nãndíhi ní sanu ichi ñaha cuè ñaní tnáhá-ndó ní xíndecu ndéé sanaha ni cùu, te nchòhó sa ñaha-ndo sá sã dúcáⁿ ní quide ñaha Yá Ndiöxí ní dácäcu nihnu ñaha-gá xii-ndo ìchi-áⁿ ñà tütú ní chãhu-gá ni ìⁿ díhúⁿ cuááⁿ, te ni ìⁿ díhúⁿ cuixíⁿ sá ndíhí nihnu ñuyíú-a cuendá-ndó. ¹⁹ Chi Xítohó Jesucristú ní quixi-gá ní sati nñí-gá, te ní xíhí-gá núú cùrúxí cuendá sá nchóó nãníhí tãhú-ó, te cùu-gá dàtná ìⁿ mbéé quiti ío váha iní-xi, quiti cãndoo canine. ²⁰ Te ducaⁿ ní ndoho Xítohó Jesucristú, chi ducaⁿ tnàhí ndéé tñuní ndoho-gá ndéé cútñahá vátá ngãva-gá ñuyíú. Te ducaⁿ ní yáha-gá cút-

ñahá ní quixi-gá òré vitna cùmání sáá nduu nàa ñuyíú-a cuendá nchoo cùu-xi sá vâha xii-o vitna. ²¹ Te nchòhó sa nihí-ndó tnúhu nàcuáa ní yáha Xítohó Jesucristú cútñahá ní quixi-gá ñuyíú-a, núu xíáⁿ sãndáá iní-ndó Yă Ndiöxí. Te Yá Ndiöxí ní dándótó-gá Xítohó Jesucristú, te sátá ní dándótó ñaha-gá te ní cachí-gá sá ío cãhnu cuu Xítohó Jesucristú. Te sá dúcáⁿ ní cuu, xíáⁿ ío sãndáá iní-ndó Yă Ndiöxí, te ní taxi-gá tnúhu ndee ìní ndécú ndihi-ndo sá sáá nduu cundecu-ndo ndihi-gá ni caa ni quíhíⁿ.

²² Te Espiritú Yă Ndiöxí ní quide-xi te ní sãndáá iní-ndó tnúhu-gá, te xíáⁿ ní nduu ndoo ní nduu nine iní-ndó, te cùu iní tnáhá ndisa-ndo nacúáa ndècu-ndo ichi Yá Ndiöxí, te xini ñuhu ndisa-xi sá ío ni yùhu ni iní-ndó cùu iní tnáhá-ndó ìⁿ ìⁿ-ndo. ²³ Te nchòhó ní nduu-ndo dàtná ìⁿ ñáyi sa sá cuendá tnúhu Yá Ndiöxí, te tnúhu-áⁿ candeca-xi iní-ndó nì caa ni quíhíⁿ, te vá íⁿ ndùu ndihi nihnu-xi, te ñá díú cuendá ñáyi ñuyíú-a ni ndùu-ndo ìⁿ ñáyi sa chi cuendá tnúhu-gá. ²⁴ Chi núú tütú Yă Ndiöxí càchí-xi:

Nchaa ñáyi ndècu ñuyíú-a cùú-yu dàtná cúhú, chi cúhú-áⁿ tnaa-ni cùdí-xi te xihí-xi, ducaⁿ sãtnahá-xi cùú-yu.

Te nchaa sá ndécú ndihí-yu cùu-xi datná ìⁿ itá cúhú-áⁿ, chi itá-áⁿ tnaa-ni tucu cùdí-xi te ndàhvá-xi, ducaⁿ sãtnahá-xi cùu nchaa sá ndécú ndihí-yu.

²⁵ Dico tnúhu Yá Ndiöxí chi vá náá tnàhí-xi, chi duha-ni ndècu-xi, te diu-ni duha cundecu-xi ni caa ni quíhíⁿ.

Duha càchí-xi núú tütú-gá. Te diu tnúhu-áⁿ ní dánèhé ñáhá nchùhú cue tée càháⁿ tnúhu Yá Ndiöxí xii-ndo.

2 Te xíáⁿ xíní ñùhu-xi dañá-ndo nchaa núú sã cuèhé sá dúhá, te dañá-ndo ìchi tnúhu ndehnde, te

daña-ndo vǎ dándàhú-gá-ndó mèe-ndo sá quidé vǎha-ndo, te daña-ndo ìchi cuedú ínì, te daña-ndo nchàa tnúhu yiti. ²Te cada-ndo cuendá sá cúu-ndó dàtná cue landú yíquíⁿ vitna sadi camá, chi landú-áⁿ mee-ni sàdi-güexi te sàhnu-güexi. Te cada ínì-ndó sǎ dúcáⁿ càda-ndo chi xini ñuhu-xi sá ïo cuhuⁿ ínì-ndó dàcuaha-ndo tnúhu Yá Ndiöxí, chi xíǎⁿ cúu-xí mée-ni tnúhu váha, te ducaⁿ te cuíta cuehnu nihnu-ndo ìchi-gá quíhíⁿ ndéé ná sàá nduu cùndecu-ndo núu ndécú-gǎ. ³Te ducaⁿ xini ñuhu-xi cada-ndo, chi nchòhó sa ní cutnùní ndisa ínì-ndó sǎ Yá Ndiöxí ío váha ínì-gá.

Xítohó Jesucristú cúu-gǎ dàtná ìíⁿ yúú

⁴Te ío nanducu nihnu-ni-ndo Xítohó Jesucristú Yaá quidé nàcuáa naníhí tàhú-ó. Te diu-gá ní cuu-gá dàtná ìíⁿ yúú sǎ ñà túú nàndìhi sá cúu-xí ñáyiu ñuyíú-a, chi ní dáquéeé tìhú ñáhǎ-yu xii-gá. Dico Yá Ndiöxí ní cachí-gá sá Xítohó Jesucristú cúu-gǎ dàtná ìíⁿ yúú sǎ ïo-gá váha, chi ío cùnuu-gá. ⁵Te nchòhó sa ní naníhí tàhú-ndó, te ío-gá chí nándùcu nihnu Yá Ndiöxí cuendá cuu ìíⁿnuu-ndo cùndecu-ndo ndìhi Espiritú-gá. Te núu ducaⁿ na càda-ndo te cuu-ndo dàtná yúú váha dàcaa-güedé dava vehe, te cuu tucu-ndo dàtná cue dútú ní xinu cuechi nǔú Yá Ndiöxí ndéé sanaha, nàcuáa ñá túú nǎ cumánì-ndó nǔú-gǎ, chi nchaa cue tée-áⁿ ní xóo cuáha ñaha-güedé sá ní xóo nduu táhú-gǎ. Te nchòhó vitna tàù-ndó càda-ndo nchaa nacuéa càháⁿ-gá, te nduu vétú ínì-gá. Te ducaⁿ càda-ndo chi ndècu-ndo ndìhi Xítohó Jesucristú. ⁶Te Yá Ndiöxí càchí-gá núu tùtú-gá: Yúhú taxi ndecu-í ìíⁿ Yaá ñuu Sión, te cuu-gá dàtná ìíⁿ yúú váha sá sánútní-güedé xíquí cimientú ìíⁿ vehe, chi yúhú ní cachí-í sá Yáá-áⁿ ïo cunuu-gǎ.

Te nchaa ñáyiu quèndáá ínì ñáhǎ xii-gá vá ìíⁿ ndùu ndixi cuèchi ínì-yu sá dúcáⁿ sàndáá ínì ñáhǎ-yu xii-gá.

Duha càchí-gá núu tùtú-gá. ⁷Te nchòhó ñáyiu sàndáá ínì ñáhǎ xii Xítohó Jesucristú ío cùu ínì-ndó-gǎ, te nchaa ñáyiu ñá túú sàndáá ínì ñáhǎ xii-gá quídè-yu dàtná càháⁿ-xi núu tùtú Yá Ndiöxí núu càchí-xi:

Yúú sǎ ní dáquéeé tìhú cue tée dà-caa vehe, xíǎⁿ cúu-xí yúú sǎ ïo-gá nándìhi vitna.

Duha càchí-xi núu tùtú-gá. Te yúú-áⁿ cada ínì-ó sǎ cúu-xí Xítohó Jesucristú, chi ní dáquéeé tìhú ñáhǎ-güedé xii-gá.

⁸Te càchí tucu-xi ingá xichi núu tùtú Yá Ndiöxí:

Yúú-áⁿ nguñenu ñáyiu te ndúá-yu.

Duha càchí-xi núu tùtú-gá. Te tnúhu-áⁿ quée-xí sǎ ïo quide sáá ínì ñáyiu núu-gǎ, chi ñá túú cuiní-yu tñí-yu tnúhu càháⁿ-gá, te ducaⁿ tnàhí ndèé tñuní sá nchǎá ñáyiu ñá túú cuiní tñí tnúhu càháⁿ-gá, te ío cùu sáá ínì-yu núu-gǎ.

Ñáyiu ndècu ndìhi Yá Ndiöxí

⁹Te nchoo cùu-o ñáyiu sa ní dáquéeé dìíⁿ ñaha Yá Ndiöxí xii-o cuendá cundecu-o ndìhi-gá, te cùu-o dútú xínú cuèchi-o núu-gǎ, te mee-gǎ cúu-gǎ Yaá ío cùnuu, te cùu-o ñáyiu quide ndáá xíndecu ìchi-gá te cùu tucu-o ñáyiu yìndaha-gá. Te ducaⁿ ní quide ñaha-gǎ xii-o cuendá sá cǔñaha-o xii nchaa ñáyiu sá ïo càhnu cuu-gá, te ío vǎi núu sǎ váha quide-gá, te diu-gá ní quide ní dáñá-ó nchàa ìchi cuehé ìchi duha ndècu-o ní cuu, te ní sanu ìchi ñaha-gǎ xii-o ìíⁿ ìchi váha, te vitna cùnùnì ínì-ó sǎ ïo càhnu cuu-gá. ¹⁰Te nchoo cùu-o ñáyiu ñá túú ndècu ndìhi Yá Ndiöxí ní cùu, dico vitna ní ngúndecu ndìhi-o-gǎ, te dàvá-áⁿ vǎtǎ sàá-gá nduu càda váha ñaha-gǎ xii-o, dico vitna sa ní sáá nduu quide váha ñaha-gǎ xii-o, chi ío cùndahú ínì ñáhǎ-gǎ.

Cada váha-o cùndecu-o cunu cuechi-o núú Yá Ndiöxí

¹¹ Te nchòhó ío cùu iní ñáhà-í xii-ndo, te càchí tnúhu-í xii-ndo sã nchóó cùu-o datná cue ñáyíu ndècu tnaduha ìíⁿ ñuú, te ducaⁿ sãtnahá-xi cùu-o chi tnaa-ni ndècu-o ñuyíú-a, te sáá nduu ndùu táhú-ó cùndecu-o núú ndécú Yá Ndiöxí táxí tnùn-í-gá, te xíãⁿ càháⁿ ndáhú-í núú-ndó sã vã cádá-ndó ni ìíⁿ sã cuèhé sã dúhá sàni iní-ndó, chi nchaa xíãⁿ ñá túú cùu-xi sã vãha sã cúu-xi-ndó. ¹² Te cada váha-ndo cùndecu-ndo núú nchàa ñáyíu ñá túú ndècu ichi Yá Ndiöxí, te cuèí na càháⁿ ñáyíu sã nchòhó nchìcúⁿ nihnu-ndo ìchi cuehé ichi duha, dico quíní-yu nchaa sã vãha quide-ndo, dico na sáá nduu dândixi túu Yá Ndiöxí iní-yu sã ñà túú quide váha-yu ndécú-yu, te dàvá-áⁿ cachí-yu sã quidé vãha-ndo ndècu-ndo, te cada càhnú-yu Yá Ndiöxí.

¹³ Te Xítohó Jesucristú cuíní-gá sã nchòhó ío quindáá iní-ndó nchàa cue téé cùchiuⁿ taxi tnuní ñáhá xii-ndo, te ducaⁿ-ni quindáá iní-ndó cuèí mee téé cùnuu vihi-gá yíndàha ñaha xii ñáyíu. ¹⁴ Te ducaⁿ-ni quindáá iní-ndó nchàa ðava-gá cue téé cùnuu, chi Yá Ndiöxí ducaⁿ ní cachí-gá cunduu sã cuè téé-áⁿ cada ndáá-güedé nchaa cuèchi ñáyíu quide cuehé quidé dùha ndecu, te càháⁿ váha-güedé cuendá nchaa ñáyíu xíquide váha ndècu. ¹⁵ Te Yá Ndiöxí cuíní-gá sã cádá vãha-ndo cùndecu-ndo cuendá nchaa ñáyíu ío ni ðíquí-xi càháⁿ cuèhé cuendá-ndó sã ndécú-ndó ìchi Yá Ndiöxí vã níhí-gá-yu tnúhu càháⁿ-yu.

¹⁶ Te nchòhó, Yá Ndiöxí ní quide-gá sã cúu-ndó ñáyíu cuu cada nàcuáa véxi iní méé-xí, dico ñá ðíú sã dúcáⁿ ní quide ñaha-gã xii-ndo, te ngóo-ndo càni iní-ndó càda-ndo nándi sã cuèhé sã dúhá, chi cada-ndo sã cúu-ndó ñáyíu xìnu cuechi núú Yá Ndiöxí. ¹⁷ Te canehe-ndo sã yíñùhu núú nchàa ñáyíu,

ndíhi núú téé cùnuu vihi yíndàha ñaha xii-yu, te cuu iní tnáhá ndì mee-ndo nacuéa ndècu-ndo ichi Yá Ndiöxí, te ío canehe-ndo sã yíñùhu núú-gã.

Nchaa nàcuáa ndoho-o cùndecu-o ichi Xítohó Jesucristú

¹⁸ Te nchaa nchòhó ñáyíu xìnu cuechi canehe-ndo sã yíñùhu núú cuè patróoⁿ-ndó, te quindáá iní-ndó càda-ndo nchaa chiuⁿ tahu-güedé. Te ìíⁿ-ni càda-ndo núú cuè téé váha iní-xi, ndíhi núú cuè téé ío cuihna ìní-xi. ¹⁹ Te núú nchòhó ná càda ndee iní-ndó ndòho-ndo nchaa sã ñà túú tàú-ndó ndòho-ndo cuendá sã cuíní-ndó cùndáá-ndó núú Yá Ndiöxí ñá, te ío nduu vétú iní-gá. ²⁰ Te núú nchòhó ní quide-ndo ìíⁿ cuèchi, te sàhni iní-ndó dândoho ñaha ñáyíu xii-ndo, ¿te ná sã vãha cùu xíãⁿ-í? Dico núú nchòhó ná cádá ndèe iní-ndó ndòho-ndo nchaa sã cádá ñaha ñáyíu xii-ndo sã cuendá sã quidé-ndó sã vãha ña, te núú ducaⁿ na càda-ndo te cùu-xi ìíⁿ sã vãha núú Yá Ndiöxí. ²¹ Te Yá Ndiöxí ní cachí-gá sã cádá ndèe iní-ó ndòho-o nándi ndoho-o sã cuendá sã quidé-ó sã vãha, chi ío ní ndoho Xítohó Jesucristú cuendá-ó, te ducaⁿ tàú-ó cànchicúⁿ nihnu-o càda ndee iní-ó ndòho-o nándi ndoho-o, chi ducaⁿ ní quide-gá. ²² Te mee-gã ñá túú quide-gá ni ìíⁿ sã cuèhé sã dúhá, te ni ìíⁿ tnúhu ndehnde ñà túú càháⁿ-gá. ²³ Te òré ní xóo cúcuèhé ñáhá-güedé xii-gá, te ñá túú ní xóo danchòcáva-gá tnúhu cuèhé, te òré ní xóo dandòho ñaha-güedé xii-gá, te ñá túú ní xãhaⁿ-gã xii-güedé sã ío ná cada ñaha-gã, chi núú ndáhá Yá Ndiöxí ní xóo nachíhi-gá méé-gã, ndíhi nchaa sã sání iní-güedé cada ñaha-güedé xii-gá. Te Yá Ndiöxí cúu-gã Yaá ío váha cada ndáá cuèchi nchaa ñáyíu na sáá nduu. ²⁴ Te Xítohó Jesucristú cúu-gã Yaá ní xíhí núú cùrúxí cuendá nchaa cuèchi nchoo ñáyíu

ndècu ñuyíú-a. Te ducaⁿ ñí xíhí-gá cuendá nchoo dùuⁿ duuⁿ dañá-o nchaa ichi cuehé ichi duha, te cada ndáá-ó cùndecu-o ichi-gá. Te ní dánicuehé ñáhá-güedě xii-gá, te sá dúcáⁿ ñí ndoho-gá xiáⁿ ní ngúndecu váha nchoo vitna. ²⁵Te nchoo cùu-o datná cue mbéé cue quití ní xíta ni cùu, dico vitna ní tuha-o Xìtohó Jesucristú, te Yaá-áⁿ cùú-gá dàtná ìⁿ toli xito ñaha-gá xii-o vitna cuendá sá vǎ cuíta nihnu-o.

Nàcuáa tàù ñáyiú tñándaha cadá-yu cundecú-yu

3 Te nchaa nchòhó ñáyiú ðíhí ní tñandaha ío quindáá iní-ndó yìi-ndo cuendá sá ñúu ñá túú sàndáá iní-güedé tñúhu Yá Ndiöxí te quindáá iní-güedé cuendá sá ndéhe-güedé quidé ndáá-ndó ndècu-ndo, te ni ñà túú xini ñuhu-xi cáháⁿ-ndó tñúhu-gá núú-güedě. ²Chi ndèhe mee-güedé sá nchòhó quidé ndáá-ndó ndècu-ndo, te nèhe-ndo sá yíñùhu núú Yá Ndiöxí. ³Te vǎ cání iní-ndó mée-ni cunduu vii-ndo, te ndada-ndo ðíquí-ndó nàcuáa tàú-xi cunduu, te vǎ cání iní-ndó nǎndi canehe-ndo, te ni vǎ cání iní-ndó cuìhnu-ndo mee-ni dóó váha sá ío vii ndáa. ⁴Chi iní-ndó xini ñuhu-xi cunduu vii cunduu váha-xi núú Yá Ndiöxí cuéi vitna te cuéi núú cuǎháⁿ núú vǎxi, te cuu-ndo ñáyiú ío càhnu iní-xi, te núu ducaⁿ na càda-ndo te ío cuu váha iní Yá Ndiöxí. ⁵Te ducaⁿ ío vii ío váha ní xínduu iní nchaa ñáyiú ðíhí ní xíndecu ndéé sanaha, te ñáyiú-áⁿ ío ní sàndáá iní-yu Yá Ndiöxí te ní cudúú-yu núú-gǎ, te ní tñí-yu nchaa tñúhu ní cáháⁿ yíi-yu. ⁶Te ducaⁿ ñí xóo cada ndíi Sǎrá ní xóo quindáá iní ndíi yíi ndíi, ndíi Àbrahám, te ní cánehe ndíi ðíhí-áⁿ sǎ yíñùhu núú yíi ndíi. Te núu nchòhó quidé váha-ndo ndècu-ndo te ñá túú yùhú-ndó ñǎ cada ñaha tñaha ñáyiú-ndo xii-ndo, te núu ducaⁿ quide

váha-ndo ndècu-ndo te quide-ndo datná ní quide ndíi Sǎrá.

⁷Te nchòhó cue téé ndècu ñadíhí-xi ío váha cuáha-ndo cuendá nàcuáa cundecu váha-ndo ndíhí-yu, te ío vii cáháⁿ ndíhí-ndó-yu, chi ñáyiú-áⁿ íi-gǎ-yu dàcúxí nchòo cue téé, te ducaⁿ càda-ndo chi ndí ndúú-ndó ndúu táhú-ndó cùndecu-ndo ndíhí Yá Ndiöxí, te núu ducaⁿ na càda-ndo te òré cáháⁿ ndíhí-ndo Yá Ndiöxí te tedóho ñaha-gǎ xii-ndo.

Ñáyiú quide sá váha ndòhó-yu

⁸Te càchí tñúhu tucu-í xii-ndo sǎ ío cuu ìⁿnuu-ndo cùndecu-ndo, te cundàhú iní tñáhá-ndó ìⁿ ìⁿ-ndo, te cuu iní tñáhá tucu-ndo nacuáa ndècu-ndo ichi Yá Ndiöxí, te cuu-ndo ñáyiú ndàhú iní-xi. ⁹Te núu ìⁿ sǎ ñà túú váha quide ñaha ñáyiú xii-ndo, te ñá ðíú-ní dù-caⁿ nanchocáva-ndo càda-ndó-yu, àdi xícuèhé ñáhǎ-yu xii-ndo, te vǎ ná dǎnchocáva-ndo ðiu-ni tñúhu cuèhé, chi cácaⁿ táhú-ndó núú Yá Ndiöxí cuendá sá ná cadá váha ñaha-gǎ xii-yu, te ducaⁿ càda-ndo chi Yá Ndiöxí ní cáháⁿ ñáhá-gǎ xii-ndo cuendá sá cadá váha ñaha-gǎ xii-ndo tñáhá-ndó. ¹⁰Te núú tütú Yá Ndiöxí càchí-xi:

Nchaa ñáyiú cuiní cundecu váha ndí nchàa nduu nini cundecú-yu ñuyíú-a,

xini ñuhu-xi sǎ vǎ càháⁿ-yu tñúhu cù-texínu, te ni vǎ dàcuàndehndé-yu.

¹¹Te xini ñuhu-xi duuⁿ duuⁿ dañá-yu nchaa ichi cuèhé ichi duha, te cadá-yu mee-ni sǎ váha,

te ío ndúcú-yu nàcuáa cadá-yu cundecu váha-yu ndíhí tñaha ñáyiú-yu te ðiu-ni ducaⁿ cànchicúⁿ nihnú-yu cadá-yu.

¹²Te Yá Ndiöxí xító-gǎ nchaa ñáyiú quide ndáá núú-gǎ

te tedóho-gǎ nchaa tñúhu càháⁿ-yu,

dico nchaa ñáyiú ñá túú cuíní cada ndáá, ñáyiú-áⁿ ñà túú cùu váha iní-gá núú-yu.

Duha càchí-xi núú tùtú-gá.

¹³Te vá yõo ñhí ndéé càda ñaha xii-o ìíⁿ sá ñà túú váha te núu mee-ni sá váha na càda-o cundecu-o. ¹⁴Àdi núu ná cúú sá ná cáda ñàha ñáyiú xii-o sá cuendá sá quidé váha-o ndècu-o ña, te sá dúcáⁿ ná cáda ñáhá-yu xii-o cùu-xi ìíⁿ sá váha sá cúú-xí-ó núú Yá Ndiõxí. Te na càchí tnúhu-í xii-ndo sá vǎ yùhú-ndõ-yu, te ni vǎ cùndiyí-ndó cuendá nchaa sá ná càda ñáhá-yu xii-ndo. ¹⁵Te nèhe-ndo sá yíñùhu núú Xítohó Jesucristú. Te ío cundecu túha-ndo dānehé-ndó ñáyiú véxi ndùcu tnúhu núú-ndó nācuáa ndùu tnúhu ndee ìní ní taxi Xítohó Jesucristú ndécú ndìhi-ndo, te cuu vii cuu váha iní-ndó cǎháⁿ ndìhi-ndõ-yu, te cǎháⁿ-ndó nǔŷ-yu mee-ni tnúhu yíñùhu nācuáa cùu váha iní Yá Ndiõxí. ¹⁶Te ío cada váha-ndo cùndecu-ndo cuendá sá vǎ cùndiyí-ndó, te núu ducaⁿ na càda-ndo, te nchaa ñáyiú xǐcuèhé ñáhá xii-ndo cuendá sá quidé váha-ndo ndècu-ndo ichi Xítohó Jesucristú quendóo canúŷ-yu ndìhi nchaa tnúhu cǎháⁿ-yu, chi nchòhó quidé váha-ndo ndècu-ndo. ¹⁷Te váha-gá sá ndóhó-ó cuendá sá quidé-ó sá váha te núu mee Yá Ndiõxí ducaⁿ cuíní-gá cunduu, te ñá díú sá ndóhó-ó cuendá sá ñà túú quide-o sá váha.

¹⁸Te Xítohó Jesucristú ní xíhí-gá sá cuendá nchaa cuéchi nchaa nchoo ñáyiú ndècu ñuyíú-a, te ìíⁿ xito-ni ducaⁿ ní xíhí-gá te ducaⁿ te vá cùu tnàhí-gá, te mee-gǎ cúú-gǎ Yaá ñá túú tnàhí cuéchi-xi, te ducaⁿ ní ndoho-gá cuendá nchaa cuéchi ñáyiú ndècu ñuyíú-a ñáyiú ñá túú cuíní cada ndáá núú Yá Ndiõxí, te ducaⁿ ní cuu cuendá sá núcūndecu váha-yu núú Yá Ndiõxí te núu na quindáá iní ñáhá-yu xii-gá. Te mee-gǎ ní xíhí-gá dico Espíritú-gá chi

ní xindecu-ni-xi, ¹⁹te Espíritú-gá ní sáháⁿ-xi ní cǎháⁿ-xi tnúhu Yá Ndiõxí núú nchaa espíritú ñáyiú ndècu núú ùhú núú ndàhú. ²⁰Te ñáyiú-áⁿ cúú ñáyiú ní xindecu ndéé sanaha cǔtnàhá ní xindecu ndí Nõé, chi ñáyiú-áⁿ ío ní quide sáá iní-yu núú Yá Ndiõxí. Te Yá Ndiõxí ío váha iní-gá, chi ní dácácá-gǎ nduu ní xindecu ndí Nõé ní cadúha ndí bàrcú cuendá ndétú-gǎ ndixi cuéchi iní-yu sá ñà túú quide váha-yu ndècú-yu ni cùu. Te dàvá-áⁿ ní ndaa ndute ñuyíú te ní cácu úná duha ná tnàhá ñáyiú, chi ní quée-yu xití bàrcú-áⁿ, te ñà túú ní cǎhá-yu. ²¹Te sá dúcáⁿ ní cácu ñáyiú úná-áⁿ ñà túú ní cǎhá-yu ndute ní ndaa ñuyíú dàvá-áⁿ. Te xíáⁿ quée-xí sá cuandùte ñáyiú vitna, te nanhí tǎhú-yu te núu na quindáá iní-yu tnúhu ndáá tnúhu Yá Ndiõxí. Te ñá díú sá cuandùte-o te nduu ndoo nduu nine yiqui cùñú-ó te nanhí tǎhú-ó, chi xini ñuhu-xi nǎhmá-ó núú Yá Ndiõxí nchaa yícá cuéchi-o, te nduu ndoo nduu nine iní-ó, te ducaⁿ te nanhí tǎhú-ó, chi Xítohó Jesucristú ní xíhí-gá cuendá-ó te ní ndoto-gá. ²²Te Yaá-áⁿ cuandaa-gǎ andiu, te ní ngóo-gá xio cùha Yá Ndiõxí, te tàxi tnuní-gá nchaa espíritú cùnùu ndìhi nchaa dava-gá cue espíritú xínú cuéchi.

Cada-o nācuáa cuíní mée Yá Ndiõxí

4 Te Xítohó Jesucristú ní ndoho-gá cǔtnàhá ní xindecu-gá ñuyíú-a, te vitna nchòhó cundecu túha-ndo ndòho-ndo cuendá-gá, chi nchaa ñáyiú ndòho nándi sá ndóhó cuendá-gá dāñá-yu nchaa sá cuèhé sá dúhá. ²Te ducaⁿ ñà túú-gǎ ndècú-yu ichi cuèhé ichi duha, chi mee-nǎ nācuáa cǎháⁿ Yá Ndiõxí quidè-yu ndècú-yu ñuyíú-a. ³Te nchòhó sa ñàha-ndo sá ío cuèhé núú sá cuèhé sá dúhá ní xóo cada-o cǔtnàhá vátá cùndecu-gá-ó ichi Yá Ndiõxí, chi ní xóo cada-o nchaa sá cuèhé sá dúhá

cùdí íní nchaa ñáiyu ñá túú sàndáá íní tnúhu-gá, te dàvá-áⁿ ñí xóo cada-o nchàa núú sá cuèhé sá dúhá, te ní xóo caní cuèhé ní xóo caní duha íní-ó, te ní cuu-o cuè ñáiyu quihu, te ní xóo cundecu-o víco núú ñí xóo cada-o nchàa sá ñà túú vâha, te ní xóo ñíhí tnáhá-ó ndíhi nchaa tnaha quihu-o, te ní xóo chiñuhu-o nchàa sá càchí-yu cùu ndiòxí te ñà ndáá sá ndiòxí cùú nchàa xíáⁿ, te nándi-gá nchaa sá cuèhé sá dúhá ñí xóo cada-o dàvá-áⁿ. ⁴Te ñáiyu-áⁿ cúnñuhu-yu vitna sá ñà túú-gá ñíhí tnáhá-ó ndíhi-yu cada-o nchàa sá cuèhé sá dúhá quidé-yu, te xíáⁿ càháⁿ cuèhé-yu cuèndá-ó vitna. ⁵Dico sáá nduu te ñáiyu-áⁿ ñahmá-yu nchaa sá quídè-yu núú Xítoho Jesucristú, chi diu-gá sa ndècu túha-gá sá cáda ndáá-gá cuéchi nchaa ñáiyu sa ní xíhí, ndíhi cuéchi nchaa ñáiyu xíndecu vívú. ⁶Te cue ñáiyu sa ní xíhí ní xíndedóho tnúhu Xítoho Jesucristú, te cuèi ní xíhí-yu dàtná xíhí dava-gá ñáiyu, dico espíritú-yu chi ní nduu táhú-xi ndècu váha-xi dàtná ndécú Yá Ndiòxí.

⁷Te vitna ta cùyatni danaa Yá Ndiòxí ñuyíú-a núu xíáⁿ ío váha cuáha-ndo cuèndá nàcuáa cundecu-ndo, te càháⁿ ndíhi-ndo-gá. ⁸Te xini ñuhu-xi sá ío cuu íní tnáhá-ndó ìⁿ ìⁿ-ndo, chi núu ducaⁿ na cùu íní tnáhá-ndó ìⁿ ìⁿ-ndo, te vá cání-gá íní-ndó càda cuèndá-ndó nchàa sá ñà túú vâha quide ñaha ñáiyu xii-ndo, ⁹te nchòhó ñáiyu xíndecu vehe-xi cuáha ñuu-ndo vehe xii cue ñáiyu ñuhu ichi na ndetatú-yu, te ío váha cuu íní-ndó dùcaⁿ cada-ndo. ¹⁰Te Yá Ndiòxí ní taxi-gá ndí díⁿ núú táhú ndécú ndíhi-ndo ìⁿ ìⁿ-ndo, te nàcuáa ndùu táhú ñí nduu táhú-ndó ìⁿ ìⁿ-ndo te ducaⁿ chindee tnaha-ndo, te vá dáñá ndèè-ndó càda-ndo nchaa nacuéa tàuchiuⁿ Yá Ndiòxí cada-ndo, te chindee ñaha-gá xii-ndo. ¹¹Te dava nchòhó ñáiyu càháⁿ tnúhu Yá Ndiòxí núú ñáiyu, xini ñuhu-xi càháⁿ-ndó nàcuáa ndùu

tnúhu-gá núú-yu, te dava nchòhó ñáiyu quide nchaa núú chiúⁿ chindee tnaha ñáiyu-xi, xini ñuhu-xi cada-ndo sá Yá Ndiòxí chindèe ñaha-gá xii-ndo, te ducaⁿ càda-ndo nchaa núú sá vâha, chi Xítoho Jesucristú tnáhá-gá chindèe ñaha-gá xii-ndo, te ducaⁿ ío cuu càhnu Yá Ndiòxí. Te vitna tàú-ó càháⁿ-ó sá ío càhnu cuu Xítoho Jesucristú, chi diu-gá cúnùu-gá nchaa nduu nchaa qufú, te ducaⁿ na cùnduu.

Ndoho tnáhá-ó cùndecu-o ichi Xítoho Jesucristú

¹²Te nchòhó ñáiyu ío cùu íní-í, vá cúnñuhu-ndo sá ío ndòho-ndo ndecu-ndo ichi Xítoho Jesucristú, chi sá dúcáⁿ ndòho-ndo-áⁿ cùtnùní ndisa sá sàndáá íní-ndó-gá, te vá cání íní-ndó nà cuèndá ducaⁿ ndòho-ndo. ¹³Chi da cudíí íní-ndó te núu ndòho-ndo datná ní ndoho Xítoho Jesucristú, te ducaⁿ súúní cùdíí íní-ndó òré ná quixi tucu-gá ñuyíú-a te dàvá-áⁿ quiní-ndó sá ío càhnu cuu-gá. ¹⁴Te núu xícuèhé ñáhá ñáiyu ndècu ichi cuehé ichi duha xii-ndo cuèndá sá ndécú-ndó ichi Xítoho Jesucristú, te xíáⁿ cùú-xí ìⁿ sá vâha sá cùú-xí-ndó núú-gá, te ducaⁿ chi Espíritú Yá Ndiòxí sá ío cùnùu ndecu ndíhi ñaha-xi xii-ndo, te nchaa ñáiyu ndècu ichi cuehé ichi duha-áⁿ càháⁿ cuèhé-yu cuèndá Xítoho Jesucristú, dico nchòhó càchí-ndó sá ío càhnu cuu-gá. ¹⁵⁻¹⁶Te núu nchòhó dándòho ñaha ñáiyu xii-ndo sá cuèndá sá ndécú-ndó ichi Xítoho Jesucristú ñà, te vá cùú càháⁿ núú-ndó, chi ndacáⁿ táhú-ndó núú Yá Ndiòxí cuèndá sá ndécú-ndó ichi-gá. Te cuèi ndòho-ndo ndecu-ndo, dico ñà túú cùu-ndo ñáiyu sàhni ndíyi te ni ñà túú cùu-ndo ñáiyu dùhu, te ni ñà túú cùu-ndo ñáiyu quide cuehé quidé dùha, te ni ñà túú cùu-ndo ñáiyu chindee tnúhu tnàha ñáiyu-xi ìⁿ sá ñà túú tàú-ndó càda-ndo.

¹⁷ Te vitna sa quèsaha Yá Ndiöxí cada ndáá-gá nchaa sá quidé nchò ñáyi ndècu ndìhi-gá, te núu ducaⁿ te ndèé-gá cada-gá nchaa ñáyi ñá túú sàndáá iní ñáhá xii-gá òré ná sáá nduu dùcaⁿ cada ñaha-gá xií-yu. ¹⁸ Te nchòhó xìní-ndó sá ñáyi quide váha ndècu ichi Xítohó Jesucristú ndòho tnahá-yu ndècú-yu, dico sáá nduu te nduu táhũ-yu cundecú-yu ndìhi-gá. Te núu ducaⁿ ndòho nchaa ñáyi quide váha ña, ¿te nása-gá yáha nchaa ñáyi ndècu ichi cuehé ichi duha na sáá nduu càda ndáá Yá Ndiöxí cuéchi-yu-i? ¹⁹ Te nchaa nchòhó ñáyi ndòho nacuaá cuiní Yá Ndiöxí xini ñuhu-xi sá vã dãná ndèé-ndó càda váha-ndo cundecu-ndo, te ío quindáá iní-ndó sá xító ñaha-gá xii-ndo. Te ñiu-gá cúu-gã Yaá ní cadúha ñaha xii-o, te quide-gá ñⁿ sá càháⁿ-gá.

Nàcuáa tàù-xi cada ñáyi ndècu ichi Xítohó Jesucristú

5 Te yúhú càháⁿ-í dóho nchaa nchòhó cue téé yíndaha nchaa dava-gá ñáyi ndècu ichi Xítohó Jesucristú, chi tnahá yúhú yíndaha-í ñáyi ndècu ichi-gá, te sàndáá iní-í tñuhu-gá, te ní xini-í nchaa nàcuáa ní ndòho-gá, te sáá nduu te tnahá-í cunuu-í ndìhi-gá. ² Te ío canehe cuendá-ndó nchaa ñáyi ndècu ichi Yá Ndiöxí yíndaha-ndo te cada-ndo dàtná quidé cuè toli, chi cue téé-áⁿ ío váha xito-güedé mbéé-güedé. Te canehe cuendá-ndó-yu sá cúu iní méé-ndó te ñá díú sá ío ñⁿ ñáyi cada yica ñaha xii-ndo, te ni ña díú sá cuiní-ndó cùhuⁿ yáhu-ndo, chi ni yùhu ni iní-ndó còto-ndó-yu, chi ducaⁿ cuiní Yá Ndiöxí cunduu. ³ Te vá cádá-ndó sá ío cùnuu-ndo núú-yu, chi cada-ndo mèe-ni sá váha cuendá ducaⁿ càncicúⁿ nihnú-yu cadá-yu tnahá-yu. ⁴ Te òré ná quíxí tùcu Xítohó Jesucristú Yaá néhé cuendá ñáhá xii-o nchaa-o ñuyíú-a, te taxi-gá sá ío váha nduu

táhú-ó, te cunuu-o ndìhi-gá ni caa ni quíhⁿ.

⁵ Te nchòhó ñáyi ndècu ichi Xítohó Jesucristú càháⁿ-í dóho-ndo sá ío quindáá iní-ndó cuè téé yíndaha ñaha xii-ndo nacuaá ndècu-ndo ichi-gá, te nchaa-ndo tàù-ndó quindáá iní tnahá-ndó ñⁿ ñⁿ-ndo, chi núu tùtú Yá Ndiöxí càchí-xi ñⁿ xichi:

Nchaa ñáyi quide cahnu mee-xi ñá túú cùu váha iní Yá Ndiöxí núu-yu, dico nchaa ñáyi ndàhú iní-xi te chindee ñaha-gá xií-yu.

Duha càchí-xi núú tùtú-gá. ⁶ Te dañ-ndo mèe-ndo núú ndáhá Yá Ndiöxí, chi mee-gã ío cùnuu-gá. Te núu ducaⁿ na càda-ndo, te sáá nduu te cada nínu ñaha-gã xii-ndo. ⁷ Te nchaa sá yáha-ndo ndècu-ndo te nachihi-ndo ndàha Yá Ndiöxí, chi mee-gã xító ñaha-gã xii-ndo.

⁸ Te ío váha cuáha-ndo cuendá cundecu-ndo, te quíhi iní-ndó chi sácúhñá xícá cùu-xi cuiní-xi dacuíta nihnu ñaha-xi xii-o, chi ío cùu úhú iní ñáhá-xí, te cùu-xi datná ñⁿ quítí dééⁿ xícá ndùcu sá cáxí-xí. ⁹ Te ío quindáá iní-ndó Xítohó Jesucristú, te vá dãná-ndó mèe-ndo dandahú ñáhá sácúhñá xii-ndo càda-ndo nacuaá cuiní-xi, chi ñaha-ndo sá ncháá ñáyi ndècu ichi Xítohó Jesucristú xíndecu nihí ñuyíú ndóhò-yu dàtná ndóhó nchò ndecu-o ichi-gá. ¹⁰ Dico sacú-ni nduu duha cundòho-o te dàtnùnì ñá túú-gã ná cumání-ó cundecu-o núú Yá Ndiöxí, te dàvã-áⁿ vã cání ñⁿ caní úú iní-ó cundecu-o ichi-gá. Te ío-gã ngúndecu ndìhi-o tñuhu ndee iní cada-o nchaa nacuaá càháⁿ-gá, te ducaⁿ càda-o chi mee Yá Ndiöxí ío chindee ñaha-gã xii-o, te ñiu-ni Yaá-áⁿ ío cùu iní ñáhá-gã xii-o, chi ní càháⁿ ñáhá-gã xii-o cundecu-o núú ío váha càa ndecu-gã cundecu-o nì caa ni quíhⁿ, te ducaⁿ ñá quide-gá chi ní sàndáá iní-ó Xítohó

Jesucristú. ¹¹Te ío ndacáⁿ táhú-ó nńú Yă Ndiöxí chí ío cǎhnu cuu-gá, te cùnuu-gá nchaa nduu nchaa qufú. Te ducaⁿ na cùnduu.

Tnúhu ndéé núú nń ndihí-ná

¹²Te té Silvanú xíní-í sá cúú-dě ĩⁿ tée quide ndáá ndécú ichi Xítóhó Jesucristú, te diu-dé ní cáháⁿ ndàhú-í núú-dě ní tee-dé ĩⁿ ũú tnúhu sá nń xáhaⁿ-í xii-dé núú tütú-a cuëndá daquixi-í ndaha-ndo, te núú tütú-a cǎchí tnúhu ndáá-í xii-ndo sǎ Yă Ndiöxí ío cùu iní nńhá-gǎ, te chindee nńaha-gá xii-ndo ndècu-ndo, te cǎchí tnúhu tucu-í xii-ndo sǎ ĩo quindáá

iní-ndó sǎ ndàá ducaⁿ quide nńaha-gá xii-ndo.

¹³Te cue nńáyu ndècu nńú Babiloniá, nńáyu ndècu ichi Yă Ndiöxí, diu-ni nńáyu ní cachí Yă Ndiöxí sá nánihí tàhú dàtná cúú nchòhó, ío quide ndee iní nńáhă-yu xii-ndo, te tnàhá té Mǎcú tée cùu datná ĩⁿ déhe-í quidé ndèe iní nńáhă-dě xii-ndo.

¹⁴Te ndihí tnúhu yĩñuhu cada ndee iní tnáhă-ndó ĩⁿ ĩⁿ-ndo, te xicáⁿ táhú-í núú Yă Ndiöxí sá ĩo na cùndecu nahi nchaa nchohó nńáyu ndècu ndihí Xítóhó Jesucristú. Te ducaⁿ na cùnduu. Te ío chí cǎdá ndèe iní-nǎ vitna.

TUTÚ CÚÚ ÒÚ NÍ CADÚHA TÉ PÈLÚ

Té Pèlú cádúha-dé tutú quíhíⁿ ndaha ñáyiú sàndáá iní tnúhu Yá Ndiöxí

1 Yúhú té Xímú, àdi Pelú chi úú òú-í, xínú cuèchi núú Xítóhó Jesucristú, chi mee-gá ní tendaha ñaha-gá xii-í xíca cùu-í càháⁿ-í tnúhu-gá. Te cádúha-í tutú-a sá cúú-xí nchàa nchóhó ñáyiú sàndáá iní ñáhá xii-gá dàtná sàndáá iní-ndí-gá, te ducaⁿ chi Tátá-ó Dütú Ndiöxí ní dácàháⁿ-gá iní-ó ní sàndáá iní-ó-gá, chi cùu-gá Yaa ío váha quide ndáá ndíhi Xítóhó Jesucristú Yaa dácäcu nihnu ñaha xii-o núú ùhú núú ndàhú. ²Te xicáⁿ táhù-í núú Yá Ndiöxí sá ùuⁿ-gá uuⁿ-gá ná cuíta chindee chitúu ñaha-gá xii-ndo quíhíⁿ, te ducaⁿ ío váha cuu iní-ndó cùndecu-ndo, te ducaⁿ càda-gá chi ta cùtnuní-gá iní-ndó nàcuáa ndùu cuendá-gá, te ducaⁿ ta cùtnuní tucu iní-ndó nchàa nacuáa ndùu cuendá Xítóhó Jesucristú Yaa cúú Xítóhó-ó.

Nàcuáa quide ñáyiú ndècu ichi Xítóhó Jesucristú

³Te Yá Ndiöxí ío càhnu cuu-gá chi chindee ñaha-gá xii-o quide ndáá-ó ndècu-o datná cuíní méé-gá, te ducaⁿ chi cùtnuní iní-ó nàcuáa sàni iní Xítóhó Jesucristú Yaa ní cáháⁿ ñáhá xii-o. Te òré ní cáháⁿ ñáhá-gá xii-o te ní cutnùní iní-ó sá ío càhnu cuu-gá te ío váha quide-gá. ⁴Te ducaⁿ ní cutnùní tucu iní-ó nàcuáa ní cáháⁿ-gá cada ñaha-gá xii-o, te tnúhu ní cáháⁿ-gá-áⁿ ío càhnu cuu-xi te ío váha, te nchoo ní sàndáá iní-ó tnúhu-áⁿ nùu xíáⁿ ñá túú-gá ndécú-ó ichi cuehé ichi duha te ní ñà túú-gá sání iní-ó càda-o nándi sá cuèhé sá dúhá, te ní cuu vii ní cuu váha iní-ó vitna. ⁵Te sá dúcáⁿ quide-gá te xíáⁿ ío nducu ndèe-ndo cada-ndo nchaa nacuáa

càháⁿ-í-a, te nchòhó sàndáá iní-ndó-gá dico ñá díú mèe-ni xíáⁿ chi tnàhá xíní ñùhu-xi cada ndáá-ndó cùndecu-ndo. Te núu quide ndáá-ndó ndècu-ndo te xini ñuhu-xi tecú tnùní-ndó tnúhu-gá. ⁶Te núu tècú tnùní-ndó te cùu-ndo ñáyiú xíní cotnii mee-xi, te núu cùu-ndo ñáyiú sàcáo tnií mee-xi te xini ñuhu-xi cunduu cahnu iní-ndó cuéi nándi sá ná yáha-ndo cùndecu-ndo, te núu càhnu iní-ndó te xini ñuhu-xi cada ndáá-ndó cùndecu-ndo datná cuíní méé Yá Ndiöxí cada-ndo. ⁷Te núu quide ndáá-ndó ndècu-ndo, te xini ñuhu-xi ío cuu iní tnàhá ndì mee-ndo nacuáa ndècu-ndo ichi-gá, te núu cùu iní tnàhá ndì mee-ndo te xini ñuhu-xi cuu iní-ndó nchàa dava-gá tnàha ñáyiú-ndo.

⁸Te núu sa ducaⁿ quide-ndo ndècu-ndo te uuⁿ-gá cuíta ducaⁿ càda-ndo quíhíⁿ núú cuàháⁿ núú vèxi, te núu ducaⁿ quide-ndo te cùu-ndo cue ñáyiú ñá túú dàna iní-xi xíndecu, te cuíta cutnùní-gá iní-ndó nchàa nacuáa sàni iní Xítóhó Jesucristú quíhíⁿ. ⁹Te nchaa ñáyiú ñá túú cuíní ducaⁿ càda cuú-yu ñáyiú ñá túú tnàhí ndìxi túu iní-xi sá Yá Ndiöxí sa ní ndada ndoo ní ndada nine-gá iní-yu cuendá nchaa sá cuèhé sá dúhá ní xóo cadá-yu, te ñáyiú-áⁿ cúú-yu dàtná íiⁿ ñáyiú cuáá àdi datná íiⁿ ñáyiú ñá túú cùtnuní váha núú-xi, te ducaⁿ sàtnahá-xi cùú-yu cuendá sá dúcáⁿ quide-yu. ¹⁰Te xíáⁿ nùu yúhú càháⁿ-í dóho nchaa nchòhó ñáyiú ndècu ichi Xítóhó Jesucristú, te ío nducu ndèe-ndo cada váha-ndo cùndecu-ndo cuendá cutnùní ndáá iní-ndó sá Yá Ndiöxí ní cáháⁿ ñáhá-gá xii-ndo, te ducaⁿ ní quide-gá chi ducaⁿ ní cachí-gá cada-gá. Te vá ííⁿ ndùu cani iní-ndó dàña-ndo ichi-gá, te núu vá dáña ndèe-ndó càda-ndo nchaa nacuáa càháⁿ-í-a. ¹¹Te núu ducaⁿ na càda-ndo cundecu-ndo, te ío vii ío váha cada Yá Ndiöxí queheⁿ cuendá ñáhá-gá

xii-ndo òré ná sàá-ndó núú ndécú Xítohó Jesucristú táxí tnùní-gá nchaa nduu nchaa quíú, te ñu-ni Yaá-ǎⁿ cúú Xítohó-ó te ní dácäcu nihnu ñaha-gǎ xii-o núú ùhú núú ndàhú.

¹²Te ducaⁿ-ni quíhi-í dandäcu iní ñáhà-í xii-ndo nchàa tnúhu càháⁿ-í-a cuèi sa xíní-ndó tnúhu-áⁿ, te cuèi sàndáá váha iní-ndó nchàa tnúhu ndáá dácuaaha-ndo. ¹³Te yúhú quidé cuendá-í sá ïo tàù-xi càháⁿ-í dóho-ndo nini ndecu-í ñuyíú-a cuendá sá vǎ nácuaana-ndo nacuaá cada-ndo cundecu-ndo. ¹⁴Chi Xítohó Jesucristú ní cachí-gá sá ñà túú-gǎ vai nduu cundecu-í ñuyíú-a te cuú-í. ¹⁵Te ïo nducu ndè-í nducu-í nácuaá cada-í cuendá quendóo ndíhi-ndo nchàa tnúhu càháⁿ-í-a, te cuèi na yǎha cuú-í dico vá nácuaana-ndo cada-ndo nchaa nacuaá càháⁿ tnúhu sá dánèhé ñáhà-í xii-ndo vitna.

Cue téé ní xíní núú sǎ ïo cǎhnu cuu Xítohó Jesucristú

¹⁶Te sa ní dánèhé ñáhà-ndí xii-ndo sǎ ïo cǎhnu cuu Xítohó Jesucristú. Te ní cachí tnúhu tucu-ndí nácuaá cada-gǎ òré quixi tucu-gǎ, te tnúhu-áⁿ cúú-xí tnúhu ndáá cuítí te ñá dǎú tnúhu sá ní sani iní cue ñáyiú ñuyíú-a cùu-xi, chi nchúhú ní xíní núú-ndí nácuaá ní quide-xi cǔtnàhá ní cutnùní iní-ndí sǎ ïo cǎhnu cuu Xítohó Jesucristú. ¹⁷Chi dàvǎ-áⁿ ïo váha ní quide Tǎtǎ-ó Dǔtú Ndiöxí ní quide cǎhnu-gǎ Xítohó Jesucristú, te ñu-ni dàvǎ-áⁿ ní càháⁿ Dútú Ndiöxí ndéé andíu ní xáhaⁿ-gǎ xii Xítohó Jesucristú: “Yòhó cúú-n Dèhe-í téé ïo cùu iní-í, te ïo cùdǎí iní ñáhà-í xii-n”, duha ní xáhaⁿ Yǎ Ndiöxí xii Xítohó Jesucristú. ¹⁸Te nchúhú ní tecú dóho-ndí ní càháⁿ Yǎ Ndiöxí ndéé andíu cǔtnàhá ducaⁿ ní xáhaⁿ-gǎ xii Xítohó Jesucristú, chi tnàhá-ndí ndécú-ndí ndíhi-gǎ yucu núú dúcáⁿ ní quide cǎhnu ñaha Yǎ Ndiöxí xii-gǎ.

¹⁹Te ndècu ndíhi-o nchaa tnúhu ní càháⁿ cue téé ní xóo càháⁿ tnúhu Yǎ Ndiöxí ndéé sanaha te nchaa tnúhu-áⁿ càháⁿ-xi nchaa nácuaá cada-xi vitna, te cǔtnùní iní-ó sǎ tnúhu ndáá cúú-xí, te xini ñuhu-xi cada cuendá váha-ndo nchàa nacuaá càháⁿ tnúhu-áⁿ, chi tnúhu-áⁿ cúú-xí dàtná ìⁿ ñuhú dáyèhé-xi ndéé òré véxi túndaá quéné chòdíní cǎhnú dáyèhé-dí. Te ducaⁿ sǎtnahá-xi cùu tnúhu-áⁿ chi quide-xi nacuaá cutnùní iní-ó cuendá Xítohó Jesucristú. ²⁰Te xini ñuhu-xi sǎ ïo-gǎ cada cuendá-ndó sǎ ñà túú ñáyiú tecú tnùní ni ìⁿ tnúhu sá ní chídó tnùní cue téé ní càháⁿ tnúhu Yǎ Ndiöxí ndéé sanaha, te núu Yǎ Ndiöxí vá cadá-gǎ nácuaá cutnùní iní-yu nácuaá càháⁿ nchaa tnúhu-áⁿ. ²¹Te cue téé-áⁿ ïo ní xíndecu yíñuhu-güedé núú Yǎ Ndiöxí, te nchaa tnúhu sá ní càháⁿ-güedé-áⁿ ñà túú cùu-xi tnúhu sá ní cahu iní mée-güedé, chi Espíritú Yǎ Ndiöxí ní dácáhú ìní ñáhà-xí xii-güedé nácuaá cunduu tnúhu càháⁿ-güedé.

Cue téé cǎchí sǎ càháⁿ tnúhu Yǎ Ndiöxí te ñà ndáá

2 Te ndéé sanduu chi ní xíndecu cue téé ní xóo dandàhú ñáhà xii ñáyiú isràél cǎchí sǎ càháⁿ tnúhu Yǎ Ndiöxí te ñà ndáá sǎ càháⁿ-güedé tnúhu-gǎ, te ñu-ni ducaⁿ tucu cundecu cue téé dandàhú ñáhà xii-ndo vitna, chi cachí-güedé sǎ càháⁿ-güedé tnúhu Yǎ Ndiöxí te ñà ndáá. Te cue téé-áⁿ ïo yǎdàhu càháⁿ-güedé, te nchaa tnúhu càháⁿ-güedé-áⁿ dacuíta nihnu ñaha-xi xii-ndo te núu na tédóho-ndo, chi cue téé-áⁿ vǎ nñuu-güedé sǎ Xítohó Jesucristú ní xíhí-gǎ cuendá-güedé. Te sǎ dúcáⁿ càda-güedé ïo-gǎ ndíhi dacuíta nihnu-güedé mée-güedé. ²Te vai ñáyiú xínu iní-yu cadá-yu nándi sǎ cuèhé sǎ dúhá cuendá sǎ dúcáⁿ càda cue téé-áⁿ, te cuendá xǎⁿ ngóo ñáyiú càháⁿ úhú-yu

cuendá ichi Yá Ndiöxí. ³ Te mee-ni tnühu sá nĩ cahu iní cue ñáyiü ñuyíü-a danèhé ñáhá-güedé xii-ndo, te quesaha-güedé sá cúú-xí tnühu ndáá te ñá ndáá cuendá-ni sá cuañaha-ndo ðihúⁿ xii-güedé, chi ðiu-ni xíáⁿ tnàhí cuhuⁿ iní-güedé, dico Yá Ndiöxí sá ní cunaha ndècu túha-gá cuendá cada ndáá-gá cuèchi-güedé, te na sáá nduu te cuíta nihnu duuⁿ-güedé, chi Yá Ndiöxí vá nácuaana-gá ñⁿ sá ní cachí-gá cada-gá.

⁴ Te Yá Ndiöxí ñá túú ní quide cahnu iní-gá sá nĩ quide cue espíritú ñá túú ní cuíní cada ndáá xínú cuèchi núú-gá ní cùu, chi ní dáquihíⁿ ñáhá-gá xii-xi ñⁿ xichi núú ïo ndòho-xi ndecu-xi, te xíáⁿ cundedí nihnu-xi ndéé sáá nduu cuíta nihnu duuⁿ-ná-xi. ⁵ Te Yá Ndiöxí ñá túú ní quide cahnu tucu iní-gá nchaa sá nĩ quide ñáyiü ñuyíü ðihna, chi ðává-áⁿ nĩ dándáá-gá ndute ñuyíü nĩ cáhá nchaa ñáyiü ndècu ichi cuehé ichi duha te ñⁿ ðii-ni té Nöé ndihi úsá-gá tucu cue ñáyiü cùu ndí mee-dé ní dácäcu nihnu-gá. Te té Nöé-áⁿ cúú-dé téé ní cáháⁿ dóho-yu nácuaá cada váha-yu cundecú-yu ni cùu te ñá túú ní cuíní-yu.

⁶ Te Yá Ndiöxí ní dángává-gá ñuhú ní dánáá-gá ñáyiü ñuú Sòdomá ndihi ñáyiü ñuú Gòmorrá te mee-ná yáá nĩ nduu ñuú-áⁿ. Te sá dúcáⁿ nĩ cuu xíáⁿ cút-nùní iní-ó nácuaá cada ñaha Yá Ndiöxí xii nchaa ñáyiü ñá túú quide váha.

⁷ Dico té Löt téé ní quide ndáá ní xín-decu ñⁿ ñuú-áⁿ ðává-áⁿ chi ní dácäcu nihnu ñaha-gá xii-dé. Te nchaa ñáyiü ñuú núú nĩ xín-decu-dé-áⁿ ïo ní xín-duu cuihna iní-yu, te mee-ni ìchi ðíí ñí ní xín-decú-yu, te sá dúcáⁿ nĩ xóo cadá-yu xíáⁿ ío ní ndíhú iní té Löt. ⁸ Te ñⁿ nduu ñⁿ nduu ní xóo cada ndàhú-xi iní té Löt-áⁿ cuendá nchaa tnühu cuèhé tnühu duha ní xóo cáháⁿ-yu ní xóo cundedóho-dé, ndihi cuendá nchaa sá cuèhé sá dúhá nĩ xóo cadá-yu ní xóo quiní-dé, te mee-dé ní cuu-dé ñⁿ téé ní xín-duu vii ní xín-duu

váha iní-xi núú Yá Ndiöxí. ⁹ Te sá dúcáⁿ nĩ yáha té Nöé ndihi té Löt, xíáⁿ cút-nùní iní-ó sá Yá Ndiöxí ío chindee-gá cue ñáyiü quide ndáá ndécú ichi-gá cuendá sá vã cadá-yu nándi sá cuèhé sá dúhá cuèi nándi na ndòhó-yu cundecú-yu. Te Yá Ndiöxí càchí-gá sá ncháá ñáyiü ndècu ichi cuehé ichi duha sa ndècu túha-yu sá quihíⁿ-yu núú ùhú núú ndàhú nduu na yáha cundáá cuèchi-yu.

¹⁰ Te uuⁿ-gá cada ñaha Yá Ndiöxí xii nchaa cue téé ndècu ichi ðíí ñí, te dàquee tñhú-güedé nchaa tnühu sá sánú ìchi ñaha xii-o nacuáa cada-o cundecu-o, te cùu-güedé cue téé ñíí iní-xi, te yíí ñí-güedé, te ñá túú yùhú-güedé cáháⁿ úhú-güedé cuendá nchaa espíritú cúnùu.

¹¹ Te cue espíritú xínú cuèchi núú Yá Ndiöxí ío cùnuu-xi dacúúxí cuè téé-áⁿ, dico ñá túú cùyí-xi cáháⁿ-xi dàtná càháⁿ cue téé-áⁿ òré ndácáⁿ cuèchi-xi núú Yá Ndiöxí cuendá nchaa sá quidé cuè espíritú cündìhi yucu ñáváha.

¹² Te nchaa cue téé dandàhú ñáhá xii-ndo-áⁿ cúú-güedé dàtná cue quiti, chi cue quiti-áⁿ ñá túú ndècu sá xíní tnùní-güedi, chi cue quiti-áⁿ nĩ cacu-güedi sá tníí-ó-güedi te cahni-o-güedi. Te ducaⁿ sàtnhá-xi cùu nchaa cue téé-áⁿ, chi càháⁿ cuèhé-güedé cuendá ndèdani càa espíritú cuèi ñá túú xíní-güedé ná espíritú cúú-xí, te ðiu-ni mee-güedé dácuita nihnu-güedé méé-güedé sá dúcáⁿ quide-güedé, ¹³ te sáá nduu te nacháhu-güedé nchaa sá quidé-güedé-áⁿ, te cuèi nduu cuèi niú cúdíí ñí-güedé quidé-güedé nchaa núú sã cuèhé sá dúhá sàni iní-güedé. Te òré nàtacá-ndó càda-ndo ñⁿ vico chiñuhu-ndo Yá Ndiöxí te chitnahá ñáhá-güedé xii-ndo, te cada dusaⁿ-güedé sá cúdíí ñí-güedé sá dándàhú ñáhá-güedé xii-ndo, te ðicó sácáⁿ-núú cuàha ñaha-güedé xii-ndo ðucaⁿ na cada-güedé.

¹⁴Te nchaa cue tée-áⁿ òré xini-güedé ìíⁿ ñáyiú ðíhí te ndíhi-ni sàni iní-güedé cáháⁿ ndíhi ñaha-güedé xíi-yu, te ñá túú ndüu vétú iní-güedé cuendá nchaa sá cuèhé sá dúhá quide-güedé chi uuⁿ-gá uuⁿ-gá sání iní-güedé cada-güedé. Te cuáháⁿ-güedé dándàhú-güedé nchaa ñáyiú ñá túú nihí ndéé càda ndáá cuendá canchicúⁿ nihnú-yu nchaa tnúhu càháⁿ-güedé. Te mee-ni nchàa sá ndécú ndíhi taha ñáyiú-güedé cúú iní-güedé, te cue tée-áⁿ cúú-güedé cue tée duuⁿ duuⁿ sa ní xíta nihnu núú Yá Ndiöxí. ¹⁵Chi cùu-güedé cue tée vá cáni-gá iní-xi cada ndáá, te nchicúⁿ nihnu-ná-güedé quidé-güedé nàcuáa ní xóo cada ndíi Bàlaám déhe ndíi Bèór, chi ndíi Bàlaám-áⁿ ní xóo tnahá iní ndíi cada ndíi chùuⁿ cuehé nàcuáa ní xóo níhí ndíi díhúⁿ. ¹⁶Te Yá Ndiöxí ní quide-gá ní cáháⁿ búrru ndíi ní tenáá ñáhá-dí xii ndíi cuendá sá vǎ cáda ndíi ìíⁿ cuèchi sàni iní ndíi cada ndíi ni cùu. Te sá dúcáⁿ ní cuu xíáⁿ ní nguítuu ndíi ñá túú ní quide ndíi ìíⁿ sá ñà túú nàndíhi sàni iní ndíi ni cùu.

¹⁷Te nchaa cue tée ducaⁿ xíquide cùu-güedé dàtná ìíⁿ doco yíchí, te cùu tucu-güedé dàtná ìíⁿ vícǎ sǎ xídó táchí te ñá túú dáú nchídó-xí, te sa ndècu túha ìíⁿ xichi núú ìo nee quíhíⁿ-güedé cundecu-güedé ní caa ní quíhíⁿ. ¹⁸Te cue tée-áⁿ càháⁿ-güedé dàtná càháⁿ ìíⁿ tée ìo cùu cahnu dico ñá túú vèdana nàndíhi nchaa tnúhu càháⁿ-güedé, te cue tée-áⁿ dándàhú-güedé nchaa ñáyiú íchí ní dáñá ìchi cuehé ìchi duha, te xǎhaⁿ-güedé xíi-yu sá cúú-ní càdá-yu nchaa sá cuèhé sá dúhá quide nchaa ñáyiú ndècu ìchi díí iní, ¹⁹te xǎhaⁿ tùcu-güedé sá cúú-ní càdá-yu nání véxi iní-yu cuèi sá vǎha te cuèi sá cuèhé, dico mee-güedé chi mee-ni sǎ cuèhé sá dúhá cùnuu quide-güedé. Te nchaa ñáyiú ñá ndácú dàña nándí sá cuèhé sá dúhá cùu-yu dàtná ìíⁿ ñáyiú xinu

cuechi ñá túú tnàhí dàñá quee núú chíúⁿ pàtróóⁿ-xi. Te ducaⁿ sátnahá-xi cùu-yu chi ñá ndácú-yu dàñá-yu nándí sá cuèhé sá dúhá quidé-yu. ²⁰Te núú ñáyiú sa ní dáñá nchàa ìchi cuehé ìchi duha cuendá sá ní cutnùnì iní-yu nàcuáa ndüu tnúhu Xítohó Jesucristú, Yá ní dácácu nihnu ñaha xii-o núú ùhú núú ndàhú ná nànchocáva iní-yu cundecu tucú-yu ìchi cuèhé ìchi duha, te mee-nǎ sá cuèhé sá dúhá tàxi tnuní ñáhá-xí xíi-yu, te núú ducaⁿ te vǎa-gá tucu cadá-yu dàcúxí dàtná ní xóo cadá-yu cùtnàhá vátá cùtnùnì-gá iní-yu nàcuáa ndüu tnúhu-gá. ²¹Te vǎha-gá sá vǎ ngúnu ìchí-yu ìchi ndáá ní cùu te ñá díú sǎ sà ní ngúnu ìchí-yu te ní dáñá-yu nchaa tnúhu-gá sá sà ní níhí-yu ndècu ndíhí-yu sànu ìchi ñaha-xi nàcuáa cundecú-yu ni cùu. ²²Te ñáyiú ducaⁿ xíquide quèe ndáá-xi nàcuáa cuáháⁿ ìíⁿ cuendú sá càchí-xi: “Iná ní nacaxi-dí sá ní ndusaⁿ-dí, te cùchí quití íchí ní xichi ndute càndoo cuáháⁿ-ni tucu-dí cuchi ñuhu-dí núú ndèhyú”, duha cuáháⁿ cuendú-áⁿ.

Xítohó Jesucristú quixi tucu-gá

3 Te nchaa nchòhó ñáyiú ìo cùu iní-í cùtnuní iní-í sá ìo vǎha sàni iní-ndó, te xéhé cúú-xí tùtú cúú ùú càdúha-í sá cúú-xí-ndó, te ìíⁿ-ni càháⁿ-í dándàcu iní ñáhà-í xii-ndo nchàa tnúhu sá sà ní xíndedóho-ndo. ²Chi cuiní-í sá vǎ nàcuànaa-ndo nchaa tnúhu ní cáháⁿ nchaa cue tée ní xóo cáháⁿ tnúhu Yá Ndiöxí ndéé sanaha, te ni vǎ nàcuànaa-ndo nchaa tnúhu ní cáháⁿ cue tée ní cáháⁿ tnúhu Xítohó Jesucristú Yá ní dácácu nihnu ñaha xii-o núú ùhú núú ndàhú, chi diu nchaa tnúhu-áⁿ sánú ìchi ñaha-xi xii-o nàcuáa cada-o cundecu-o.

³Te ìo-gá xíní ñùhu-xi cutnuní iní-ndó nàcuáa cada-xi òré vátá sàa-gá nduu quixi tucu Xítohó Jesucristú ñuyíú-a, te càchí tnúhu-í xii-ndo sǎ cùndècu ñáyiú

cuhuⁿ iní mee-ni nchàa sá cuèhé sá dúhá te mee-ni xǎⁿ cada-yu, te cáháⁿ cuèhé cáháⁿ duhá-yu cuèndá tnúhu Yá Ndiöxí. ⁴Te cachí-yu: “Ná ndàá sá quíxí Xí-tohó Jesucristú ñuyú-a, chi núu quixi-gá te sá ndéé ama-gá sa ní quexio-gá ní cùu. Te dàtná-ni quide-xi vitna diu-ni duha ní quesaha-xi quide-xi ndéé cút-nàhá ní ngáva ñuyú, te diu-ni duha quide-xi ndéé cút-nàhá ní xíndecu cue ñaní tnàhá-ó ndéé sanaha, te diu-ni duha quide-xi ndéé ní sáá nduu ní xíhí-güedé, te diu-ni duha quide-xi ndéé vitna”, duha cáháⁿ-yu. ⁵Te ñucùⁿ cada-yu vǎ cádá cuèndá-yu sá Yǎ Ndiöxí ní cáháⁿ-gá te ní ngúndecu andiu ndíhi ñuyú-a, te diu-gá ní quide ní quene ñuhu yíhí xití ndute ní ngúndecu-xi ñⁿ xio. ⁶Te ñⁿ xito ní dándáá Yǎ Ndiöxí ndute ñuyú-a ní dánáá-gǎ nchaa sá ió. ⁷Te Yǎ Ndiöxí ní cachí-gá sá cúndècu-ni ñuyú-a ndíhi andiu ndéé ná sáá nduu càda-gá nchaa nàcuáa ní cáháⁿ-gá sá cúu-xí nchàa ñáiyu ndècu ichi cuehé ichi duha, te dàvá-áⁿ danàa-gá nchaa ñáiyu-áⁿ chi cáyú andiu ndíhi ñuyú-a.

⁸Te nchaa nchòhó ñáiyu ío cùu iní-í, ío cuhuⁿ iní-ndó tnúhu na càháⁿ-í-a, chi Yǎ Ndiöxí ñá túú sàni iní-gá dàtná sání iní méé-ó, te ñⁿ nduu cùu-xi datná úxí cièndú cuíá, te úxí cièndú cuíá-áⁿ cúu-xí dàtná ñⁿ nduu sá cúu-xí-gǎ. ⁹Te Yǎ Ndiöxí ñá túú dàna ndodo iní-gá vǎ cádá-gǎ ñⁿ sá càháⁿ-gá dàtná càhí cue ñáiyu sá dáná ndòdo iní-gá cada-gá ñⁿ sá càháⁿ-gá, chi ñucùⁿ tnahí dàcaca-gá nduu cuèndá sá ío cùndahú iní ñáhá-gǎ xii-o, te cuíní-gá sá ncháá ñáiyu ndixi túú iní-yu sá ñà túú quide váha-yu ndècú-yu te tuhá-yu ichi-gá, te ducaⁿ quide-gá chi cuíní-gá sá vǎ cuíta nihnu ní ñⁿ-yu.

¹⁰Te dàtná quidé cue ñadúhú quíhu-güedé ñⁿ vehe dùhu-güedé òré ñá túú yíhi iní xítohó vehe-áⁿ, te ducaⁿ càda Xítohó Jesucristú chi nduu ñà túú

yíhi iní ñáiyu ñuyú-a quixi tucu-gá, te dàvá-áⁿ cada-xi andiu dàtná quidé-xí òré níhi víhi caháⁿ ñúhu, te diu-ni òré-áⁿ ndoñuhu àndiu, te cáyú nchaa chódíní, te cáyú tucu tnàhá ñuyú-a ndíhi nchaa sá ió.

¹¹Te vitna nchòhó sa xíní-ndó sǎ náá ñuyú-a te xǎⁿ ío xíni ñuhu-xi cada váha-ndo cùndecu-ndo, te cada-ndo nàcuáa cuíní méé Yǎ Ndiöxí cunduu. ¹²Te ío nducu ndèe-ndo ducaⁿ cada-ndo cuèndá ducaⁿ ndíhi-ni sáá nduu càda-gá nchaa nàcuáa càháⁿ-gá, te ducaⁿ nchòhó cundecu túha-ndo sáá nduu-áⁿ. Te diu-ni nduu-áⁿ ndoñuhu àndiu chi cáyú-xi, te diu-ni ducaⁿ ndoñuhu tucu nchaa chódíní chi ndíhi-dí cáyú. ¹³Te nchoo ndètu-o sáá nduu cùndecu-o ñⁿ ñuyú sáá, te quíní-ó ñⁿ andiu saa datná ní cachí Yǎ Ndiöxí, te yàcáⁿ chi mee-nǎ cue ñáiyu quide váha cundecu.

¹⁴Te nchòhó ñáiyu ío cùu iní-í, nini ndètu-ndo sáá nduu dùcaⁿ cada-xi ío nducu ndèe-ndo cada-ndo mee-ni sá váha cundecu-ndo ichi Yǎ Ndiöxí, te cundecu nahi-ndo, te cada-ndo nchàa nàcuáa vǎ cùndècu cuéchi-ndo núú-gǎ. ¹⁵Te ío cada cuèndá-ndó sǎ dàcaca-gá nduu dùcaⁿ cada-gá chi cuíní-gá sá ncháá ñáiyu naníhí tàhú-yu. Te té Páblú téé ío cùu iní-ó ndècu ndíhi-o ichi Xí-tohó Jesucristú diu-ni nàcuáa càháⁿ-í-a diu-ni ducaⁿ ní tee-dé ñⁿ núú tütú ní dáquixí-dé ndaha-ndo, te ní tee-dé nàcuáa ní dácáhu iní ñáhá Yǎ Ndiöxí xii-dé. ¹⁶Te diu-ni ducaⁿ càháⁿ-dé nchaa dáva-gá núú tütú cáduha-dé, te dáva tnúhu càháⁿ-dé ío úhú tecú tnùní-ó, núú xǎⁿ ñáiyu ñá túú cùtnuní váha iní-xi, ñáiyu ío yáchí sàndáá iní-xi ñⁿ tnúhu, ñáiyu-áⁿ tècú tnùní dátñi-yu nchaa tnúhu ní chídó tnùní-dé, ndíhi nchaa dáva-gá tnúhu yòdo tnuní núú tütú Yǎ Ndiöxí, te sá dúcáⁿ quidé-yu te dacuíta nihnú-yu mèe-yu.

¹⁷Te nchòhó ñáyiú ío cùu iní-í, sa cùtnuní iní-ndó nàcuáa quède dava ñáyiú, núu xíǎⁿ ío xìni ñuhu-xi quíhi iní-ndó cùndecu-ndo cuendá ducaⁿ cùndecu-ni-ndo ichi-gá, te vá dáñá-ndó mèe-ndo dandahú ñáhá nchàa cue tée ndècu ichi cuehé ichi duha, chi cue tée-áⁿ ñà túú sàni váha iní-güedé cuendá tnúhu Yá Ndiǒxí. Te núu na dàña-ndo mee-ndo dandahú ñáhá-güedé xii-ndo te vá cùndècu váha-gá-ndó ichi-gá dàtná ndécú-ndó vitna. ¹⁸Te

nchòhó uuⁿ-gá uuⁿ-gá cuita cutnùní-gá iní-ndó quíhiⁿ nchaa nàcuáa ta chindee ñaha Xítóhó Jesucristú xii-ndo cuáháⁿ. Te ducaⁿ ïo-gá cuita cutnùní iní-ndó nchàa nacuáa sàni iní-gá, te ñiu-gá cúú-gǎ Yaá ní dácăcu nihnu ñaha xii-o núú ùhú núú ndàhú. Te chí ná càchí-ó sǎ ïo càhnu cuu-gá cuéi vitna té cuéi ndéé núú cuáháⁿ núú vǎxi. Te ducaⁿ na cùnduu. Te ío chí cádá ndèe iní-nǎ vitna.

TUTÚ DÍHNA NÍ CADÚHA TĒ JUÀÁ

Tnúhu sá càháⁿ nàcuáa naníhí tǎhú-ó

1 Te yúhú té Juàá càchí tnúhu-í xii-ndo cuendá Cristú Yaá càháⁿ nàcuáa cundecu ndihi-o Yǎ Ndiöxí. Te Cristú-áⁿ sa ndècu-gá ndéé cút-nàhá ní ngáva ñuyúú. Te yúhú ní xiní núu-í ndihi tée ní xica cuu ndihi-í nàcuáa càa nacuáa ndùu-gá. Te ní xindedóho-ndí tnúhu ní cáháⁿ-gá, te ní tendaha-ndí-gá te ní cutnùní ndáá iní-ndí sá ìⁿ yiqui cuñú cúú-gǎ. ²Te ní quixi túu-gá ñuyúú-a, te ní xiní-ndí-gá, te xǎⁿ càchí tnúhu ndáá-ndí xii-ndo. Te càchí tnúhu tucu-ndí sá ndécú-gǎ ndihi Tǎtá-gǎ Dútú Ndiöxí ní cùu, te ní quixi-gá ñuyúú-a ní xindecu-ndí ndihi-gá. Te ní cachí tnúhu-gá xii-ndí sá ndúú tǎhú-ó cundecu ndihi-o Yá Ndiöxí ní caa ní quíhⁿ te núu na quíndáá iní-ó-gǎ. ³Te xǎⁿ dátúu-ndí núu-ndó nchàa sá ní xiní-ndí, ndihi nchaa sá ní xindedóho-ndí cuendá cuu ìⁿnuu-o nchàa-o datná nchúhú cúú ìⁿnuu-ndí ndihi Tǎtá-ó Dútú Ndiöxí, ndihi Déhe-gá Xítóhó Jesucristú. ⁴Te xǎⁿ núu tèe-í nchaa tnúhu-a cuendá cud-í iní-ó nchàa-o.

Yá Ndiöxí cúú-gǎ dàtná ìⁿ ñuhú

⁵Te nchaa tnúhu ní dánèhé ñáhá Xítóhó Jesucristú xii-ndí, xǎⁿ dánèhé ñáhá-í xii-ndo. Te ní cachí-gá sá Yǎ Ndiöxí cúú-gǎ dàtná ìⁿ ñuhú dáyèhé-gá iní-ó, te ducaⁿ sǎtnahá-xi cùu-gá chi ío váha quide-gá, te ñá túú quide-gá ní ìⁿ sá cuèhé sá dúhá. ⁶Te núu càchí-ó sǎ ndécú-ó ìchi Yá Ndiöxí, te quide-ni-o nchaa sá cuèhé sá dúhá, te dàcuandehnde-o te ñá túú quide ndáá-ó núú-gǎ. ⁷Te núu na càda váha-o dàtná quidé mèe-gá, te cuu ìⁿnuu-o nchàa-o.

Te ndada ndoo ndada nine-gá iní-ó, chi cada càhnu iní-gá nchaa sá cuèhé sá dúhá quide-o, chi diu cuendá-áⁿ ní xíhí Déhe-gá Xítóhó Jesucristú núu cùrúxí.

⁸Te núu càchí-ó sǎ ñá túú quide-o ní ìⁿ sá cuèhé sá dúhá, te dándahú-ó mèe-o, te ñá túú quide ndáá-ó núú Yǎ Ndiöxí. ⁹Te núu na nàhmá-ó nchàa yíca cuèchi-o núú-gǎ, te mee-gǎ cada càhnu iní-gá, te ndada ndoo-gá iní-ó, cuendá cada ndáá-ó cundecu-o ìchi-gá, chi mee-gá ío váha quide-gá te ío ndáá quidé-gǎ, ducaⁿ ní cáháⁿ-gá te ducaⁿ quide-gá. ¹⁰Te núu na càchí-ó sǎ ñá túú quide-o ní ìⁿ sá cuèhé sá dúhá, te quide-o Yá Ndiöxí ìⁿ ñándéhdé, dico ñá túú ndèhnde-gá. Te ñá túú ndècu tnúhu-gá iní-ó te núu ducaⁿ na càda-o.

Xítóhó Jesucristú càháⁿ ndàhú-gá cuendá-ó

2 Te nchòhó ñáyiú cùu datná déhe-í, chido tnuní-í nchaa tnúhu-a cuendá sá vǎ cáda-ndó ní ìⁿ sá cuèhé sá dúhá. Dico núu ìⁿ-ndo quide-ni-ndo nándí sá cuèhé sá dúhá, te ndècu ìⁿ Yaá càháⁿ ndàhú cuendá-ó núú Yǎ Ndiöxí. Te Yaá-áⁿ cúú-gǎ Xítóhó Jesucristú Yaá quidé ndáá. ²Te ní xíhí-gá sá cuendá nchaa yíca cuèchi-o cuendá ngúndecu váha-o núú-gǎ te núu na quíndáá iní-ó-gǎ. Te ñá díú-ní sǎ cuendá yíca cuèchi nchoo ní xíhí-gá, chi tnàhá cuendá nchaa yíca cuèchi ñáyiú ní càa xico ñuyúú.

³Te núu cada-o nchàa nacuáa càháⁿ Yǎ Ndiöxí, te cutnùní iní-ó sǎ ndécú-ó ìchi-gá. ⁴Te núu càchí-ó sǎ ndécú-ó ìchi-gá te ñá túú quide-o nacuáa càháⁿ-gá, te dàcuandehnde-o, te ñá túú quide ndáá-ó núú-gǎ. ⁵Te núu sàndáá ndisa iní-ó tnúhu-gá, te quide-o nchaa nacuáa càháⁿ-gá, te ducaⁿ te cùu iní ndisa-o-gǎ, te cùtnuní ndáá iní-ó sǎ ndécú-ó ìchi-gá. ⁶Te núu càchí-ó sǎ ndécú-ó ìchi Yá Ndiöxí, te xiní ñuhú-xi

cada ndáá-ó cùndecu-o ñuyú-a datná ní quide ndáá Xítoho Jesucristú cùtnàhá ní xíndecu-gá ñuyú-a.

Nduú sáa

⁷Te nchòhó ñáyiu ndècu ndihi-í ichi Xítoho Jesucristú, ñá túú chido tnumí-í ìíⁿ tnúhu saa sà cúu-xí-ndó, chi diu-ni tnúhu sá ní ngúndecu ndihi-ndo ndéé cùtnàhá ní sándáá iní-ndó-gá, xíáⁿ chídó tnùn-í. ⁸Te tnúhu-a cùu-xi datná ìíⁿ tnúhu saa tè-í dándacu iní ñàhà-í xii-ndo nàcuáa ní quide Xítoho Jesucristú cùtnàhá ní quixi-gá ñuyú-a ní quide váha-gá, te tnàhá nchòhó ní tñii-ndo tnúhu-gá te quide váha-ndo tnàhá-ndó. Te vitna ìíⁿ nduu ìíⁿ nduu ta cùu vai ñáyiu ta dàña nchaa sá cuèhé sá dúhá cuáháⁿ, chi Xítoho Jesucristú tá dándixi túu-gá iní-yu cuendá cutnùn-í iní-yu nàcuáa nduu cuendá Yá Ndiòxí.

⁹Te núu càchí-ó sá quidé váha-o, te cùu úhú iní-ó tnàhá ñáyiu-o, te xíáⁿ ñá túú quide ndáá-ó, chi ndècu-ni-o ichi cuehé ichi duha sá dúcáⁿ quide-o. ¹⁰Te núu na cùu iní-ó tnàhá ñáyiu-o datná cúu iní ñàhá mèe Yá Ndiòxí xii-o ña, te quide ndáá-ó nùú-gá, te vá cánùichi-o tnàhá ñáyiu-o ìíⁿ ichi cuehé ichi duha. ¹¹Te núu cùu úhú iní-ó tnàhá ñáyiu-o, te ñá túú quide váha-o nùú Yá Ndiòxí, chi ndècu-ni-o ichi cuehé ichi duha, te ñá túú cùtnuní iní-ó sá quidé-ó. Chi cùu-o datná ìíⁿ té ndècu núu nées chi ñá cùtnuní núu-dé ndéé ichi quíhíⁿ-dé. Ducaⁿ sàtnàhá-xi cùu nchoo chi ñá cùtnuní iní-ó ndéé ichi quíhíⁿ-ó te núu ducaⁿ na càda-o cuu úhú iní-ó tnàhá ñáyiu-o.

¹²Te nchòhó ñáyiu cùu datná déhe-í, yúhú chídó tnùn-í tnúhu-a ìíⁿ núu tütú càchí tnúhu-í xii-ndo sá ní quide càhnu iní Yá Ndiòxí nchaa cuéchi-ndo, chi diu cuendá-án ní xíhí Xítoho Jesucristú. ¹³Te nchòhó ñáyiu sacuéhé, yúhú té-í tnúhu-a sá cúu-xí-ndó chi càháⁿ

ndihi-ndo Jèsús, te Yaá-áⁿ sa ndècu-gá ndéé cùtnàhá ní ngáva ñuyú. Te nchòhó ñáyiu nchicúⁿ-gá téé tucu-í tnúhu-a sá cúu-xí-ndó chi ñá túú sándáá iní-ndó tnúhu càháⁿ yucu ñávàha.

Te nchaa nchòhó ñáyiu cùu datná déhe-í, tèe tucu-í tnúhu-a sá cúu-xí-ndó, chi sa càháⁿ ndihi-ndo Tàtá-ó Dütú Ndiòxí. ¹⁴Te nchòhó ñáyiu ni sàhnu, yúhú chídó tnùn-í tnúhu-a ìíⁿ núu tütú chi càháⁿ ndihi-ndo Jèsús, te Yaá-áⁿ sa ndècu-gá ndéé cùtnàhá ní ngáva ñuyú. Te nchòhó ñáyiu nchicúⁿ-gá, yúhú chídó tnùn-í tnúhu-a chi ío nihí ndéé-ndó ndècu-ndo, chi tñii-ndo tnúhu càháⁿ Yá Ndiòxí. Te ñá túú sándáá iní-ndó tnúhu càháⁿ yucu ñávàha.

¹⁵Te vá cùhúⁿ iní-ndó nì ìíⁿ sá cuèhé sá dúhá ío ñuyú-a, te nì vǎ cání iní-ndó càda-ndo. Chi núu na cùuⁿ iní-ó nchàa sá cuèhé sá dúhá ío ñuyú-a ña, te ñá túú Tàtá-ó Dütú Ndiòxí ñúhú iní-ó te núu ducaⁿ na càni iní-ó. ¹⁶Te nchaa ñáyiu ñuyú-a quidé-yu nchaa sá cuèhé sá dúhá, chi diu nchaa xíáⁿ cùdǎ iní-yu cadá-yu. Te nchaa sá cuèhé sá dúhá sàni iní-yu, ndihi nchaa sá xìn-í-yu quidé-yu. Te xíquide nín-yu mèe-yu cuendá nchaa sá ndécú ndíhí-yu. Te nchaa sá ñà túú vǎha ní cacu nihnu-xi ñuyú-a. ¹⁷Te nchaa sá ñà túú vǎha ío ñuyú-a, ndihi nchaa sá sání cuèhé sání dùha iní-yu cuita ndihi nihnu-xi quíhíⁿ. Te nchaa ñáyiu tñii tnúhu càháⁿ Yá Ndiòxí cundecú-yu ndihi-gá nì caa nì quíhíⁿ.

Tnúhu ndáá tnúhu Yá Ndiòxí ndihi tnúhu ndehnde

¹⁸Te nchòhó ñáyiu cùu datná déhe-í, sa nihí-ndó tnúhu sá quíxí ìíⁿ téé cunuu-gá-dé cuu úhú iní-dé Cristú. Te sa xíndecu-gá ñáyiu cùu úhú iní ñàhá xii-gá, núu xíáⁿ cùtnuní iní-ó sá sá ta cuyatni nduu naa ñuyú-a. ¹⁹Te ñáyiu-áⁿ ní xíndecu ndihi ñàhá-yu xii-o,

te ní queé-yu cuáháⁿ-yu chi ñá túú ní cùu ìⁿnuu-o ndìhí-yu. Chi núu dícó ní cùu ìⁿnuu-o ndìhí-yu te cundecu ndìhí ñáhá-yu xii-o ni cùu. Te duha ní cuu cuendá cutnùní ndáá iní-ó nchàa-o sá ñá túú cùu ìⁿnuu-o ndìhí-yu, chi ñá túú sàndáá iní-yu Yá Ndiöxí.

²⁰ Te Xítoho Jesucristú ní taxi-gá Espiritú Yá Ndiöxí ndécú ndìhi-o, núu xíáⁿ təcú tnùní-ó tnúhu-gá. ²¹ Te cuendá sá xìní-ndó tnúhu ndáá tnúhu Yá Ndiöxí núu xíáⁿ tée-í tnúhu-a, te ñá díú ìⁿ sá ñá cútùníní iní-ndó cùu-xi. Te sa nàha-ndo sá ni ìⁿ tnúhu ndehnde ñá túú ñùtnahá-xi núu tnúhu Yá Ndiöxí, chi mee nìne-ni tnúhu ndáá cùu-xí.

²² Te nchaa ñáyiú cächí sá ñá díú Jèsús cùú Cristú Yaá ní tendaha Yá Ndiöxí ní quixi ñuyíú-a dàcuandehndé-yu, te cùu úhú iní-yu Jèsús. Te diu-ní-yu cächí-yu sá ñá díú Dèhe Yá Ndiöxí cùú Jèsús, te sá dúcáⁿ quidé-yu te cùu úhú iní-yu Yá Ndiöxí ndìhi Déhe-gá Jèsús. ²³ Te nchaa ñáyiú ñá túú sàndáá iní sá Dèhe Yá Ndiöxí cùú Jèsús, ñáyiú-áⁿ ñá túú ndécú-yu ichi Tátá-ó Dütú Ndiöxí. Te nchaa ñáyiú càháⁿ sá Dèhe Yá Ndiöxí cùú Jèsús, ñáyiú-áⁿ ndécú-yu ichi Tátá-ó Dütú Ndiöxí.

²⁴ Te nchaa tnúhu Yá Ndiöxí ní tecú dóho-ndo ndèé díhna, tnúhu-áⁿ cuhuⁿ iní-ndó. Te núu nchaa tnúhu-áⁿ ná cùhuⁿ-ni iní-ndó, te cundecu ndìhi-ndo Yá Ndiöxí ndìhi Déhe-gá cuéi vá cùndècu túu-ndo ndìhi-gá ñuyíú-a. ²⁵ Te Jèsús ní cachí-gá sá ndúú tǎhú-ó cùndecu ndìhi-o-gá ni caa ni quíhⁿ andíu.

²⁶ Te cuendá nchaa ñáyiú dándahú ñáhá xii-ndo ní chídó tnùníní-í tnúhu-a, ²⁷ dico nchòhó chi ndècu ndìhi-ndo Espiritú Yá Ndiöxí sá ñí taxi Xítoho Jesucristú. Núu xíáⁿ ñá túú xìni ñuhu-ndo ñáyiú danèhé ñáhá xii-ndo, chi mee Espiritú-gá dánèhé ñáhá-xí nchàa sá vǎha. Te nchaa sá dánèhé ñáhá-xí xii-ndo cuu-xi sá ndáá, te ñá díú ìⁿ

tnúhu ndehnde. Te vitna chí cǎnchícúⁿ nihnu-ni ichi Yá Ndiöxí dàtná ní sanu ichi ñaha mée Espiritú-gá xii-ndo.

²⁸ Te nchòhó ñáyiú cùu datná déhe-í, chí cǎnchícúⁿ nihnu-ni ichi Xítoho Jesucristú, chi cuendá òré ná quixi tucu-gá ñuyíú-a te vá yùhú-ndó te ni vá cùú càhaⁿ núu-ndó nùú-gǎ. ²⁹ Te nchòhó sa nàha-ndo sá mée-gǎ quidé ndáá-gǎ, te sa xìní-ndó sá ncháá ñáyiú quide ndáá cùu-yu déhe Yá Ndiöxí.

Ñáyiú cùu déhe Yá Ndiöxí

3 Te chí cuàha cuendá sá ìo cùu iní ñáhá Tátá-ó Dütú Ndiöxí xii-o cuendá sá cùú-ó déhe-gǎ, chi ducaⁿ ñí cachí-gǎ, te déhe ndisa-gǎ cùú-ó. Te núu xíáⁿ ñáyiú ndècu ichi cuehé ichi duha ñá cùú quini ñáhá-yu xii-o, chi ñá túú xìní-yu nàcuáa ndùu cuendá Yá Ndiöxí. ² Te nchòhó ñáyiú ìo cùu iní-í, vitna cùu-o déhe Yá Ndiöxí, te vátá cútùníní váha-gǎ iní-ó nǎsa cunduu-o ndèé núu cuáháⁿ núú vèxi. Dico sa cùtnuní iní-ó sǎ òré ná quixi tucu Xítoho Jesucristú te nduu-o dàtná cáá mée-gǎ, chi quini-ó-gǎ nàcuáa-ni càa nacuáa-ni ndùu-gǎ. ³ Te nchaa ñáyiú sa ndètu ñaha xii-gǎ sa ta ngündecu túha-yu cuáháⁿ, chi ta ndùu ndoo nduu nine iní-yu cuáháⁿ dàtná cáá ndòo caa nine mee-gǎ.

⁴ Te nchaa ñáyiú quide nándi sá cuehé sá dúhá ñá túú quide váha-yu núú Yá Ndiöxí, chi ní cachí-gǎ sǎ vǎ dúcáⁿ càda-o. ⁵ Te sa nàha-ndo sǎ ñí quixi túu Xítoho Jesucristú ñuyíú-a cuendá cada càhnu iní-gǎ nchaa sǎ cuehé sǎ dúhá quide-o, chi mee-gǎ ñá túú quide-gǎ ni ìⁿ sǎ cuehé sǎ dúhá. ⁶ Te nchaa ñáyiú ndècu ichi Yá Ndiöxí ñá túú ñùhú-yu ichi cuehé ichi duha. Te nchaa ñáyiú ñuhu ichi cuehé ichi duha ñá túú xìní-yu nàcuáa ndùu cuendá Xítoho Jesucristú te ni ñá túú xìní-yu nása càa-gǎ. ⁷ Te nchòhó ñáyiú cùu datná déhe-í, vá dàná-ndó mée-ndo dándahú ñáhá

ñáiyu ndècu ichi cuehé ichi duha, chi cächí-yu sá cúú cùndecu-o ichi Yá Ndiöxí te cada-o nändi sá cuèhé sá dúhá dico ñá ndáá. Te nchaa ñáiyu quide váha quide ndáá-yu dàtná quidé mèe Jesús. ⁸Te nchaa ñáiyu ndècu ichi cuehé ichi duha ndècu ndihí-yu yucu ñávãha, chi ducaⁿ quide mee-xi ndéé cùtnàhá vátá ngáva-gá ñuyúú. Te xíãⁿ ní quixi Jèsús Déhe Yá Ndiöxí ní dáquéé tñhú-gá nchaa sá quidé yùcu ñávãha.

⁹Te nchaa ñáiyu ní natuha ichi Yá Ndiöxí ní nduú-yu déhe-gá, te ñá túú-gã quidè-yu nándi sá cuèhé sá dúhá chi ní ndada ndoo ní ndada nine-gá iní-yu. Núu xíãⁿ ñá túú-gã quidè-yu nándi sá cuèhé sá dúhá, chi ní ngúndecu ndihi ñaha-gã xíí-yu. ¹⁰Te cùtnuní iní-ó nändi cùu ñáiyu cùu déhe Yá Ndiöxí, te cùtnuní iní-ó nändi cùu ñáiyu cùu déhe yucu ñávãha. Te nchaa ñáiyu ñá túú quide ndáá, te cùu úhú iní-yu tnàha ñáiyú-yu, te ñáiyu-áⁿ ñà díú déhe Yá Ndiöxí cúú-yu.

Cuu iní tnáhá-ó ìíⁿ ìíⁿ-o

¹¹Te ndéé òré ní natuha-o ichi Yá Ndiöxí ní tecu dóho-o sã cúú ìní-ó tnàha ñáiyu-o. ¹²Te vá cùndùu úhú ìní-ó dàtná ní quide ndíí Càín, chi ndíí-áⁿ ní xíndecu ndíí ndihi yucu ñávãha núu xíãⁿ ní sahni ndíí ñaní ndíí. Te ducaⁿ ní quide ndíí chi ní xíndecu ndíí ichi cuèhé ichi duha, te ñaní ndíí ní xíndecu-dé ichi váha.

¹³Te nchòhó ñáiyu ndècu ndihi-í ichi Xítohó Jesucristú, vá cádá cuèndá-ndó sã cúú ùhú iní ñáhá nchaa ñáiyu ndècu ichi cuehé ichi duha xii-ndo. ¹⁴Te cunaha-ndo na cächí tnúhu-í xii-ndo sã núu na cùu iní-ó tnàha ñáiyu-o, te cùtnuní iní-ó sã sã ní dáñá-ó ichi sá tá dàcuíta nihnu ñaha xii-o cuáháⁿ ní cùu, te vitna ní tñi-o ichi váha. Te nchaa ñáiyu ñá túú cùu iní tnàha ñáiyu-xi ñùhu-ní-yu ichi cuáháⁿ-yu núú

ùhú núú ndàhú. ¹⁵Te nchaa ñáiyu ñá cúú quìní ndéé tnàha ñáiyu-xi cùú-yu dàtná ìíⁿ ñáiyu sàhni ndííyí. Te nchòhó sa nàha-ndo sá nì ìíⁿ ñáiyu sàhni ndííyí ñá túú ndècu ndihí-yu tnúhu ndee ìní sá nánihí tãhú-yu. ¹⁶Te Xítohó Jesucristú ní xíhí-gá cuèndá nchaa yíca cuèchi-o, núu xíãⁿ cùtnuní iní-ó sã ìo cùu iní ñáhá-gã xii-o. Te xíãⁿ cùtnuní iní-ó nàcuáa cada-o cùu iní-ó tnàha ñáiyu-o, te cuèi na cùú-ó cuèndá sá cúú-xí ìíⁿ-yu, cuèndá-nã sá ná dàcácu nihnu-ò-yu núú tñùndòho ndecú-yu. ¹⁷Te núu ndècu ndihi-o sá cóhó sã cáxi-ó ndihi nchaa sá nándihi-o, te ndècu ñáiyu ndàhú ñá túú vèdana ná ndécú ndihi, te ñá túú chindee-ó-yu, te ñá túú cùu iní-ó Yá Ndiöxí te núu ducaⁿ na càda-o. ¹⁸Te nchòhó ñáiyu cùu datná déhe-í vá cuèndá-ni cùnàha cáháⁿ-ndó sã cúú ìní tnáhá-ndó, chi cuu ìní tnáhá ndìsa-ndo te coto tnàha-ndo.

Vá yùhú-ó núú Yá Ndiöxí

¹⁹Te núu ducaⁿ na càda-o, te cùtnuní iní-ó sã ndécú-ó ìchi ndáá ichi Yá Ndiöxí, te ñá túú-gã ná quihí iní-ó núú-gã. ²⁰Te núu ndihú iní-ó cuèndá ìíⁿ sá ní quide-o, te sa nàha Yá Ndiöxí te núu ní quide váha-o àdi ní quide cuèhé-ó, chi sa nàha ndáá-gá nàcuáa càa iní-ó. ²¹Te nchòhó ñáiyu ìo cùu iní-í, na cächí tnúhu-í xii-ndo, te núu ñá túú ñá sání ìní-ó te ñá túú ñá quidé-ó, te vá yùhú-ó núú Yá Ndiöxí. ²²Te nchaa sá váha na càcáⁿ-ó núú Yá Ndiöxí, te mee-gã taxi-gá chi tñi-o tnúhu càháⁿ-gã, te quide-o nchaa nàcuáa cùu iní-gá. ²³Te ní cachí Yá Ndiöxí sá quìndáá iní-ó Déhe-gá Xítohó Jesucristú, te cuu iní-ó tnàha ñáiyu-o dàtná ní cachí-gá. ²⁴Te nchaa ñáiyu tñi tnúhu-gá ndécú-yu ichi-gá, te ndècu ndihi ñaha-gá xíí-yu. Te cùtnuní iní-ó sã ndécú-ó ndihi-gá chi ní taxi-gá Espiritú-gá ndécú ndihi-o.

**Ñáiyu ndècu ndihi Espíritú Yá
Ndiöxí ndihi ñáiyu cùu úhú iní
ñáhá xii Xítohó Jesucrístú**

4 Te nchòhó ñáiyu ío cùu iní-í, vá cùtèxínu quindáá iní-ndó tñuhu càháⁿ nchaa ñáiyu càchí sá ndécú ndihi Espíritú Yá Ndiöxí. Chi díhna-gá cada cuendá váha-ndo te núu càháⁿ ndáá-yu nàcuáa càháⁿ tñuhu Yá Ndiöxí, chi ío vài ñáiyu ñuyú-a cachí-yu sá càháⁿ-yu tñuhu-gá dico ñá ndáá. ²Te duha cutnùní iní-ó nändi cùu ñáiyu ndècu ndihi Espíritú Yá Ndiöxí. Nchaa ñáiyu càháⁿ ndáá sá Xítohó Jesucrístú ní quixi-gá ñuyú-a te ní cuu-gá ìⁿ yiqui cùñú, ñáiyu-áⁿ cùú-yu ñáiyu cùu cuendá Yá Ndiöxí. ³Te nchaa ñáiyu ñá túú càháⁿ nàcuáa càa Jesús cùtñahá ní quixi-gá ñuyú-a ñáiyu-áⁿ dándahú ñáhá-yu, chi ñá túú cùú-yu ñáiyu cùu cuendá Yá Ndiöxí. Te diu-ní-yu cùu úhú iní-yu Jèsús. Te nchòhó sa nàha-ndo sá cùndècu ñáiyu cuu úhú iní ñáhá xii-gá, dico yúhú càchí tñuhu-í xii-ndo sá sá ndecú-yu.

⁴Te nchòhó ñáiyu cùu datná déhe-í, ndècu ndihi-ndo Yá Ndiöxí, te ñá dñáá-ndó dándahú ñáhá nchaa ñáiyu càchí sá càháⁿ tñuhu-gá te ñá ndáá. Te ñá túú sàndáá iní-ndó chi Yá Ndiöxí Yaá ndécú ndihi-ndo taxi tñuní vñíhí-gá dàcúxí yècu ñávàha ndècu ndihi nchaa ñáiyu ñuhu ichi cuehé ichi duha. ⁵Te nchaa ñáiyu dándahú ñáhá sá càháⁿ tñuhu Yá Ndiöxí ndécú-yu ichi cuehé ichi duha, te mee-ni cuendá nchaa sá ío ñuyú-a càháⁿ-yu. Te tédóho ñaha nchaa dává-gá ñáiyu ndècu diu-ni ichi cuehé ichi duha. ⁶Te nchoo cùu-o ñáiyu cùu cuendá Yá Ndiöxí. Te nchaa ñáiyu xñ-decu ichi-gá tñè-yu tñuhu càháⁿ-ó, te nchaa ñáiyu ñá túú ndècu ichi-gá ñá túú tñè-yu tñuhu càháⁿ-ó. Te duha te cùt-nuní iní-ó nändi cùu ñáiyu càháⁿ ndáá, te

cùtnuní tucu iní-ó nändi cùu ñáiyu dándahú ñáhá.

**Cuu iní-ó tñaha ñáiyu-o datná cúú
iní ñáhá mèe Yá Ndiöxí xii-o**

⁷Te nchòhó ñáiyu ío cùu iní-í, xini ñuhu-xi cuu iní tñahá-ó datná cúú iní ñáhá mèe Yá Ndiöxí xii-o, chi mee-gá táxi-gá sá xini tñuní-ó cuendá cuu iní-ó tñaha ñáiyu-o. Te nchaa ñáiyu cùu iní tñaha ñáiyu-xi cùú-yu déhe Yá Ndiöxí, te cùtnuní ndáá iní-yu sá ndécú ndihi ñaha-gá xií-yu. ⁸Te nchaa ñáiyu ñá túú cùu iní tñaha ñáiyu-xi ñá túú ndècu ndihí-yu Yá Ndiöxí. Te nchaa ñáiyu ndècu ndihi Yá Ndiöxí, ñáiyu-áⁿ sññaha-gá sá xini tñuní-yu cuendá cuu iní-yu tñaha ñáiyú-yu. ⁹Te cùtnuní iní-ó sá cúú iní ñáhá Yá Ndiöxí xii-o nchaa-o, chi ní tendaha-gá ìⁿdii díí-ni Déhe-gá Xítohó Jesucrístú ní quixi-gá ñuyú-a cuendá sá dñú-gá cada te naníhí tñhú-ó, te núu na quindáá iní-ó tñuhu-gá. ¹⁰Te ío cùu iní ñáhá Yá Ndiöxí xii-o nchaa-o. Te ñá díú sá mée-ó cùu iní-ó-gá, chi díhna-gá mée-gá sa cùu iní ñáhá tñahí-gá xii-o, núu xíáⁿ ní tendaha-gá Déhe-gá ní quixi-gá ñuyú-a ní xihí-gá sá cuendá nchaa yíca cuèchi-o.

¹¹Te nchòhó ñáiyu ío cùu iní-í, xini ñuhu-xi cuu iní tñahá-ó, chi mee Yá Ndiöxí ío cùu iní ñáhá-gá xii-o. ¹²Te ní ìⁿ nchoo ñáiyu ndècu ñuyú-a ñá túú xini-ó nàcuáa càa Yá Ndiöxí, dico nchoo ñáiyu ní tuha ichi-gá chi cùtnuní iní-ó sá ndécú ndihi ñaha-gá xii-o. Núu xíáⁿ cúú iní tñahá-ó ìⁿ ìⁿ-o, te cùtnuní iní-ó sá cúú iní ndisa-o-gá. ¹³Te cùtnuní iní-ó sá ndécú-ó ìchi-gá, te ndècu ndihi ñaha-gá xii-o, chi ní taxi-gá Espíritú-gá ndécú ndihi-o. ¹⁴Te yúhú ndihi dává-gá cue tée ní xica cuu ndihi-gá càháⁿ-ndí sá ní xini-ndí Jèsús Déhe Yá Ndiöxí ní quixi-gá ñuyú-a, chi Tátá-ó Dütú Ndiöxí ní tendaha ñaha xii-gá ní quixi-gá cuendá dàcácu nihnu-gá nchaa nchoo

ñáiyu ndècu ñuyíú-a núú ùhú núú ndàhú. ¹⁵Te nchaa ñáiyu càháⁿ ni yùhu ni iní-xi sá Dèhe Yá Ndiöxí cúú Jèsús, ñáiyu-áⁿ ndécü-yu ichi-gá te ndècu ndihi ñaha-gá xíí-yu.

¹⁶Te sàndáá iní-ó nì yuhu ni iní-ó sá Yá Ndiöxí cúú iní ñáhá-gá xii-o, chi ducaⁿ iní-gá. Te nchaa ñáiyu cùu iní ñáhá xii Yá Ndiöxí ndécú ndihi ñaha-gá xíí-yu. ¹⁷Te núu ndisa cùu iní-ó Yá Ndiöxí te vá yùhú-ó òré ná sàá nduu tàudiiⁿ ñaha-gá xii-o tñúu nchaa ñáiyu ndècu ichi cuehé ichi duha, chi quide ndáá-ó ndècu-o núú-gá ñuyíú-a dàtná ní quide mee Jèsús. ¹⁸Chi nchaa ñáiyu cùu iní ñáhá xii Yá Ndiöxí ñá túú-gá yùhú-yu, te núu cùu iní ndisá-yu-gá. Te núu yùhú-yu te xíáⁿ sa ndòhó-yu, chi ñùhú-yu ichi cuáháⁿ-yu núú ùhú núú ndàhú, chi nchaa ñáiyu yùhú ñá túú cùu iní ndisá-yu Yá Ndiöxí.

¹⁹Te cuu iní-ó Yá Ndiöxí, chi mee-gá ndéé cútñahá vátá quindáá-gá iní-ó tñùhu-gá sa cùu iní ñáhá-gá xii-o. ²⁰Te nchaa ñáiyu càchí sá cúú iní-yu Yá Ndiöxí, te cùu ùhú iní-yu tñàha ñáiyú-yu, ñáiyu-áⁿ dácuañdehndé-yu. Te núu ñá túú cùu iní-yu tñàha ñáiyú-yu ndècu ñuyíú-a ña, te uuⁿ-gá quidè-yu Yá Ndiöxí Yaá ñá túú xini núú-yu. ²¹Te càchí-gá núú tñùhu-gá sá ñáiyu na cùu iní ñáhá xii Yá Ndiöxí, te ducaⁿ-ni cùu iní-yu tñàha ñáiyú-yu.

Nchaa ñáiyu ní ndacu ní dàná ichi cuehé ichi duha

5 Te nchaa ñáiyu sàndáá iní sá Jèsús cúú-gá Cristú Yaá ní quixi ñuyíú-a, ñáiyu-áⁿ cúú-yu déhe Yá Ndiöxí. Te cùu iní-yu Tàtá-ó Dütú Ndiöxí, te cùu iní-yu Déhe-gá. ²Te núu cùu iní-ó Yá Ndiöxí te quide-o nacuaá càháⁿ-gá, te cùtnuní iní-ó sá cúú iní tñáhá ndisa-o nacuaá ndècu-o ichi-gá. ³Te núu cùu iní-ó Yá Ndiöxí te tñi-o tñùhu càháⁿ-gá, chi cùt-

nuní iní-ó sá ñà díú ìiⁿ sá ùhú cúú-xí dàtná càchí ñáiyu. ⁴Te nchaa nchoo ñáiyu cùu déhe-gá sa ní dàná-ó ichi cuehé ichi duha, chi ní sàndáá iní-ó Jèsús núu xíáⁿ ní ndacu-o ní dàná-ó ichi-áⁿ. ⁵Te nchaa ñáiyu sàndáá iní sá Dèhe Yá Ndiöxí cúú Jèsús ní ndacu-yu ní queé-yu ichi cuehé ichi duha.

Nàcuáa ní càháⁿ Yá Ndiöxí cuendá Jèsús

⁶Te Xítohó Jesucristú ní quixi-gá ñuyíú-a, te ní sandute-gá. Te ñá díú-ní xíáⁿ, chi ní xíhí-gá sá cuendá nchaa yíca cuèchi-o. Te Espiritú Yá Ndiöxí càháⁿ-xi mee-ni sá ndàá, chi càháⁿ Espiritú-gá-áⁿ sá Jèsús cúú-gá Cristú Yaá ní quixi ñuyíú-a. ⁷Te úní testiú ndécú àndiú, Tàtá-ó Dütú Ndiöxí, ndihi Déhe-gá Xítohó Jesucristú, ndihi Espiritú-gá. Te ìiⁿ-ni tñùhu càháⁿ ndi nùní testiú-áⁿ. ⁸Te ducaⁿ cùu-xi ñuyíú-a tucu, chi càháⁿ Espiritú Yá Ndiöxí sá Jèsús cúú-gá Cristú. Te ní sandute-gá, te ní xíhí-gá sá cuendá nchaa yíca cuèchi-o. Te xíáⁿ cùtnùnì ndáá iní-ó sá díú Jèsús cúú-gá Cristú. ⁹Te núu tñi-o tñùhu váha càháⁿ ñáiyu, te váha-gá tñi-o tñùhu càháⁿ Yá Ndiöxí, chi càháⁿ ndáá-gá sá Déhe-gá cúú Jèsús. ¹⁰Te nchaa ñáiyu sàndáá iní sá Jèsús cúú-gá Déhe Yá Ndiöxí, ñáiyu-áⁿ cùtnuní iní-yu sá cúú-xí ìiⁿ sá ndàá. Te nchaa ñáiyu ñá túú sàndáá iní tñùhu càháⁿ Yá Ndiöxí quidè-yu-gá ìiⁿ ñándéhndé, dico ñá túú ndèhnde-gá, chi mèé-yu ñá túú sàndáá iní-yu sá Déhe-gá cúú Jèsús dàtná càchí mée-gá. ¹¹Te Yá Ndiöxí càchí tñùhu ndáá-gá sá cùndècu-o ndihi-gá ni caa ni quíhíⁿ. Te duha càháⁿ-gá chi sàndáá iní-ó Déhe-gá. ¹²Te nchaa ñáiyu na quindáá iní ñáhá xii Déhe-gá cundecú-yu ndihi-gá ni caa ni quíhíⁿ. Te nchaa ñáiyu ñá túú sàndáá iní ñáhá xii Déhe-gá vá cùndècú-yu ndihí-gá.

Sáhu ndèé núú ní ndihi-ná

¹³Te cuendá sá sàndáá iní-ndó Dèhe Yá Ndiöxí nùu xíáⁿ chídó tñùní-í tñúhu-a cuendá cutnùní iní-ndó sá cùndècu ndihi-o-gá ni caa ni quíhíⁿ.

¹⁴Te ñá túú tñúhu yùhú cáháⁿ ndihi-o Yá Ndiöxí, chi tedóho ñaha-gá xii-o nùu ìíⁿ-ná sá ná càcáⁿ-ó nùú-gá dàtná cuìní mée-gá. ¹⁵Te cùtnuní iní-ó sá táxí-gá sá xicáⁿ-ó nùú-gá, chi ñaha-o sá tedóho ñaha-gá xii-o nùu na càcáⁿ-ó nàcuáa cùu iní-gá.

¹⁶Te núu xìní-ó ñáyiú ndècu ichi Yá Ndiöxí te quidé-yu sá ñà túú vǎha núú-gá, te ndèhe-o sá ñà túú ní xíta nihnu duúⁿ-yu, te cáháⁿ ndihi-o Yá Ndiöxí cuendá-yu, te dàcácu nihnu ñaha-gá xíí-yu te núu na nùcúnu ichi váha-yu. Chi ìó ñáyiú xídó quidé nǎndi sá ñà túú vǎha te xíta nihnu duúⁿ-yu, te vá càháⁿ ndihi-gá-ó Yá Ndiöxí cuendá-yu. ¹⁷Te nchaa sá cuèhé sá dúhá cùu-xi yíca cuèchi, dico ñá ncháá-xí cùu-xi sá dácúita nihnu ñaha dùuⁿ.

¹⁸Te ñaha-o sá nchóó ñáyiú cùu déhe Yá Ndiöxí ñá túú-gá sání iní-ó càda-o nándi sá cuèhé sá dúhá. Te ducaⁿ chi mee Jèsús déhe Yá Ndiöxí xító ñaha-gá xii-o, núu xíáⁿ ñá ndácú-gá yucu ñávǎha dàxínu iní ñáhá-xí xii-o cada-o sá ñà túú vǎha.

¹⁹Te nchoo ñaha-o sá ndécú ndihi-o Yá Ndiöxí. Te nchaa ñáyiú ndècu ichi cuèhé ichi duha tàxi tñuní ñáhá-nǎ yucu ñávǎha xíí-yu.

²⁰Te ñaha tucu-o sá ñùyíú-a ní quixi Jèsús Déhe Yá Ndiöxí ní taxi-gá sá xìní tñùní-ó cuendá cutnùní iní-ó sá mée-gá cúú-gá Ndiöxí-ó. Te ndècu ndihi-o mee-gá ndihi Déhe-gá Jèsús, te ìíⁿdii díí-ni mee-gá cúú-gá Yá Ndiöxí, te ndècu dava-gá sá nàcuàca ñaha-gá xii-o cùndecu-o ndihi-gá ni caa ni quíhíⁿ.

²¹Te nchòhó ñáyiú cùu datná déhe-í, vá quíndáá iní-ndó nchàa sá càchí-yu cùu ndióxí, chi dicó ndaha cue téé ñuyíú-a ní cuáha nchaa xíáⁿ. Te ducaⁿ na cùnduu. Te ío chí cádá ndèe iní-nǎ vitna.

TUTÚ CÚÚ ÛÚ NÍ CADÚHA TÉ JUÁÁ

Tnúhu Yá Ndiöxí ndihi nàcuáa cuu iní tnáhá-ó

1 Te yúhú té Juáá téé yìndaha ñaha xii ñáyiú sàndáá iní tnúhu Jèsús, tèe-í tnúhu-a ìíⁿ núú tütú daquixi-í ndaha yòhó ñaha ní cáháⁿ ñáhá Yá Ndiöxí, te nchaa tnúhu-a cùu-xi tnahá cuèndá cue déhe-n, chi ío cùu iní ñáhà-í xii-ndo, chi ndècu-ndo ichi Yá Ndiöxí. Te ñá díú-ní mèe-í cúú ìní ñáhà-í xii-ndo, chi nchaa-ndí nàcuáa sàndáá iní-ndí tnúhu-gá cúú ìní ñáhá-ndí xii-ndo. ²Te cùu iní ñáhá-ndí xii-ndo chi ndècu ndihi-ndo tnúhu ndáá tnúhu Yá Ndiöxí, te ducaⁿ-ni cùndecu-o ndihi tnúhu-áⁿ ni caa ni quíhíⁿ. ³Te xìcáⁿ táhù-í núú Tátá-ó Dütú Ndiöxí, ndihi núú Déhe-gá Xítóhó Jesucristú sá ná chíndèe ñaha-gá xii-ndo, te coto ñaha-gá te ío váha cuu iní-ndó cùndecu-ndo. Te duha xìcáⁿ táhù-í núú-gá chi ndècu ndihi-o tnúhu ndáá tnúhu Yá Ndiöxí, te cùu iní-ó-gá.

⁴Te ío cùdíí ìní-í, chi ní naníhì-í ìíⁿ ùú déhe-n, te quidé-yu nàcuáa sànu ichi ñaha tnúhu ndáá dàtná ní táuchíúⁿ mèe Tátá-ó Dütú Ndiöxí. ⁵Te vitna yòhó ñaha ní cáháⁿ ñáhá Yá Ndiöxí, cächí tnúhu-í xii-n sá xíní ñùhu-xi cuu iní-ó tnàha ñáyiú-o. Te ñá díú ìíⁿ tnúhu saa cùu-xi, chi ñiú-ni tnúhu sá ní ngúndecu ndihi-o ndèe cútnàhà ní tuha-o ichi Yá Ndiöxí. ⁶Te núu cùu iní-ó Yá Ndiöxí, te cùu iní-ó tnàha ñáyiú-o dàtná ní cachí mée-gá, te tñi-o nchaa tnúhu càháⁿ-gá. Te ní cachí-gá sá cúú ìní-ó-gá, te cuu iní-ó

tnàha ñáyiú-o. Te tnúhu-a ní tecú dóho-o ndèe cútnàhà ní tuha-o ichi-gá.

Cue téé dàndahú tnàha ñáyiú-xi

⁷Te ío vài ñáyiú dàndahú ñáhá xica cuú-yu ñuyíú-a, te cächí-yu sá ñá ndàá sá Xítóhó Jesucristú ní cuu-gá ìíⁿ ñáyiú ndisa. Te nchaa ñáyiú duha càháⁿ dácuañdehndé-yu, te cùu úhú iní-yu Jèsús. ⁸Te quíhì iní-ndó sá vâ dándahú ñáhá ñáyiú-áⁿ xii-ndo cuèndá sá vâ cuíta chiúⁿ Yá Ndiöxí ní quide-o. Te òré ná quíxí tucu Jesús ñuyíú-a te taxi-gá nchaa sá vâha cùu iní mée-gá cundecu ndihi-o.

⁹Te nchaa ñáyiú dàña tnúhu Xítóhó Jesucristú, te nàtñií-yu ingá ichi, ñáyiú-áⁿ ñá túú ndècu ndihí-yu Yá Ndiöxí. Te nchaa ñáyiú ñá túú dàña tnúhu Xítóhó Jesucristú ndècu ndihí-yu Yá Ndiöxí ndihi Déhe-gá Xítóhó Jesucristú. ¹⁰Te núu véxi ñáyiú núú ndécú-ndó cächí-yu sá càháⁿ-yu tnúhu Yá Ndiöxí te ñá ndàá, te vá cuàha-ndo tnúhu danèhé ñáhá-yu xii-ndo, te ní vâ cuàha-ndö-yu tnúhu ndee ìní cuèndá chiúⁿ quidé-yu. ¹¹Chi núu na càháⁿ ndihi váha-ndö-yu, te dàtná tnúhu sá chíndèe-ndó-yu quidé-yu nchaa sá cuèhé sá dúhá.

Tnúhu ndée núú ní ndihi-ná

¹²Te ío vài-gá tnúhu cuíní-í cachí tnúhu-í xii-ndo, dico vá téé-gá-í chi cuíní-í quixi-í núú ndécú-ndó ndàtnúhu-o cuèndá cudíí víhí ìní-ó nchàa-o.

¹³Te nchaa cue déhe cùhú-n, ñáyiú ní cáháⁿ ñáhá Yá Ndiöxí quidé ndèe ìní ñáhá-yu xii-n.

TUTÚ CÚÚ ÒNÍ NÍ CADÚHA TÉ JUÁÁ

Càháⁿ váha-yu cuèndá té Gǎyú

1 Te yúhú té Juáá tée yìndaha ñaha xii ñáyíu sàndáá iní tnúhu Jèsús, chido tnuní-í tnúhu-a ìⁿ núú tütú sá cúú-xí yòhó té Gǎyú tée ío cùu iní-í, chi ndècu ndìhi-n tnúhu ndáá tnúhu Yá Ndiòxí.

²Te yòhó tée ío cùu iní-í, xìcáⁿ táhù-í núú Yá Ndiòxí sá cùndècu váha-n ñà túú nǎ cumání xii-n, te vá cùhú-n, chi sa ñaha-í sá ndécú váha-n núú Yá Ndiòxí. ³Te ío ní cudíí iní-í òrè ní sáá ñáyíu ndècu ichi Yá Ndiòxí, te ní cachí tnúhu-yu sá sàndáá ndisa iní-n tnúhu ndáá diu-ni tnúhu-gá te tñi-n nchaa nacuaá càháⁿ tnúhu-áⁿ. ⁴Te ío cùdíí iní-í ní nìhì-í tnúhu sá ncháá-ní ñáyíu ní sanu ichi-í ichi Yá Ndiòxí ndécú-ní-yu ichi-gá, te quide-ní-yu nchaa nacuaá càháⁿ-gá.

⁵Te yòhó tée ío cùu iní-í, ío váha quide-n núú Yá Ndiòxí, chi chindee-n nchaa ñáyíu véxi dava-gá ñúú xìcá, ñáyíu sàndáá iní tnúhu Yá Ndiòxí. ⁶Te nchaa ñáyíu-áⁿ càháⁿ-yu núú tàcá ñáyíu càháⁿ ndìhi Yá Ndiòxí iha sá ío cùu iní-n nchàa tnaha ñáyíu-n dàtná càháⁿ Yá Ndiòxí. Te yúhú càháⁿ ndàhú-í núú-n sǎ cádá ndèe-ni iní-n chindee-n nchaa ñáyíu-áⁿ nchaa sá xíní ñùhú-yu ichi. Te núu ducaⁿ na càda-n te quide-n nacuaá cùu iní Yá Ndiòxí, te xìnu cuechi-n tnahá-n núú-gǎ. ⁷Chi nchaa ñáyíu-áⁿ ní tñí-yu ichi cuáháⁿ-yu càháⁿ-yu tnúhu Jèsús. Te ñá túú tñí-yu ni ìⁿ sá sǎñaha ñáyíu ñá túú ndècu ichi Yá Ndiòxí. ⁸Te núú xíáⁿ nchoo xìni ñùhu-xi chindee-o nchaa ñáyíu xìnu cuechi núú-gǎ ñáyíu càháⁿ tnúhu-gá, te ducaⁿ te cutnùní iní-ó sǎ tnàhá-ó xìnu cuechi-o ndìhí-yu núú-gǎ.

Ñá túú quide váha té Diótréfés

⁹Te yúhú ní tendaha-í tutú cuáháⁿ núú tàcá ñáyíu chìñuhú-yu Yá Ndiòxí, dico ìⁿ tée ndècu-áⁿ nání-dě Diótréfés, te ñá sàndáá iní-dé nchaa tnúhu càháⁿ-í, chi cuíní-dé cunuu-dě núú-yu. ¹⁰Te òrè quixi-í te cada ndáá-ó nchàa tnúhu cuèhé tnúhu duha càháⁿ-dè cuèndá-í. Te ñá díú-ní xíáⁿ quidé-dě, chi nchaa ñáyíu véxi ingá ñúú càháⁿ tnúhu Yá Ndiòxí ñá túú càháⁿ ñáhá-dě vehe-dé, te ni ñá dáñá-dě càháⁿ ndìhi ñaha dàva-gá ñáyíu xíí-yu. Te nchaa ñáyíu cuíní càháⁿ ndìhi ñaha xíí-yu, te quèñuhu ñaha duuⁿ-ni-dé ñá dáñá-gǎ-dé nìhí tnàhá-yu ndìhi nchaa ñáyíu tàcá dácuaàh tnúhu Yá Ndiòxí.

¹¹Te yòhó tée ío cùu iní-í, vá cùndècu-n ichi cuehé ichi duha dàtná quidé nchàa dava-gá ñáyíu, cada-n mèe-ni sá váha. Chi nchaa ñáyíu quide váha ndècú-yu ichi Yá Ndiòxí. Te nchaa ñáyíu quide nchaa sá cuèhé sá dúhá ñà túú ndècú-yu ichi Yá Ndiòxí.

Nchaa ñáyíu càháⁿ váha-yu cuèndá té Demètriú

¹²Te nchaa ñáyíu càháⁿ váha-yu cuèndá té Demètriú, chi quide ndáá-dé dàtná càháⁿ Yá Ndiòxí. Te tnàhá yúhú càháⁿ-í cuèndá-dé sá ío váha quide-dé, te nchòhó sa ñaha-ndo sá yúhú càháⁿ ndáá-í.

Tnúhu ndée núú ní ndìhi-ná

¹³Te vai-gá tnúhu cuíní-í cachí tnúhu-í xii-n ni cùu, dico ñá ní tèe-gá-í, ¹⁴chi cuíní-í quixi ndìhí-í, te càháⁿ-ó núú núú-ó.

¹⁵Te ío cada ndee iní, te xìcáⁿ táhù-í núú Yá Ndiòxí sá ná cùndècu váha-n ñà túú nǎ cuu cundècu-n. Te nchaa cue ñáyíu xìní tnàhá ndìhi-o ndècu iha quide ndee iní ñáhá-yu xii-n. Te yòhó cùñaha-n nchàa ñáyíu xìní tnàhá ndìhí-í ndécú

xǐáⁿ ná càda ndee iní-yu. Te ío cada ndee
iní-nǎ vitna.

TUTÚ NÍ CADÚHA TÉ JÙDÁS

Té Jùdás cadúha-dé tutú quíhíⁿ ndaha ñáyiú ní cachí Yă Ndiöxí nduu cuendá-gá

1 Yúhú té Jùdás ñaní té Jàcobó xínú cuèchi-í núú Xítóhó Jesucristú, te cadúha-í tutú-a sá cúú-xí nchòhó ñáyiú ní cachí Yă Ndiöxí Yaá cúú Tàtá-ó nduu cuendá-gá, ñáyiú ío cùu iní-gá. Te dàtná-ni xito ñaha-gá xii-ndo vitna diu-ni ducaⁿ còto ñaha-gá xii-ndo ndéé ná sàà nduu quixi tucu Xítóhó Jesucristú ñuyúú-a. ²Te xicáⁿ tãhù-í núú Yă Ndiöxí sá ïo-gá ná chindee chítúú ñaha-gă xii-ndo, te na cùtnuní-gá iní-ndó sã ïo cùu iní ñáhá-gă xii-ndo, te ducaⁿ ïo váha cuu iní-ndó cundecu-ndo.

Ñáyiú ñá túú càháⁿ tnúhu ndáá tnúhu Yă Ndiöxí

(2 Pedro 2:1-17)

³Te nchòhó ñáyiú ío cùu iní-í, ducaⁿ-ni ïo sàni iní-í cadúha-í ìⁿ tutú sá cúú-xí-ndó cuendá danèhé ñáhà-í xii-ndo nàcuáa ní cuu ní naníhí tãhù-ó dico ñá túú cadúha-í, dico vitna quide cuendá-í sá xímí ñuhu-gá-xi càháⁿ-í núú tütú-í sá nchòhó ío cundehe-ndo tnúhu càháⁿ-ndó ndìhi ñáyiú, te càháⁿ-ndó nàcuáa ndùu tnúhu sàndáá iní méé-ndó, chi diu-ni tnúhu-áⁿ nĩ càháⁿ Yă Ndiöxí sá cúú-xí nchàa ñáyiú ndècu ichi-gá. Te vitna ñá túú-gă ná tnúhu càháⁿ-gá sá cúú-xí-yu, chi sa ní càháⁿ duuⁿ-gá. ⁴Te duha càháⁿ-í núú tütú-a sá cúú-xí-ndó, chi ñihí-í tnúhu sá xicá cùu ñáyiú chitnahá ñáhá xii-ndo, te ni ñà túú xíní-ndó nã ñáyiú cùú-yu, te ñáyiú-áⁿ cùú-yu ñáyiú cùu úhú iní ñáhá xii Yă Ndiöxí. Te ìⁿ xichi núú tütú Yă Ndiöxí càchí-xi sá ñáyiú-áⁿ quíhíⁿ-yu núú ùhú núú ndàhú, te diu-ni ñáyiú-áⁿ càchí-yu sá ïo váha iní Yă Ndiöxí nũu xíáⁿ cuu-ni

cadá-yu nchaa sá cuèhé sá dúhá. Te dàquee tñhú-yu Yă Ndiöxí Yaá ío cùnuu, ndìhi Xítóhó Jesucristú.

⁵Te nchòhó sa xíní váha-ndo nàcuáa ní quide Yă Ndiöxí ndéé sanaha dico dandacu iní ñáhà-í xii-ndo, chi dàvá-áⁿ nĩ queñuhu-gá ñáyiú isràél nàcióⁿ Ègiptú, te dava ñáyiú-áⁿ ñà túú ní sàndáá iní ñáhà-yu xii-gá te ní dánáá ñaha-gá xi-yu. ⁶Te nchaa espíritú ñá túú ní cuiní cada ndáá cunu cuechi núú Yă Ndiöxí ní quee-xi núú ndécú-xí, te mee-gă ní sadí nihnu ñaha-gă xii-xi ìⁿ xichi núú néé te vá càcu-xi, chi sáà nduu te nayáha-xi cundecu-xi núú ùhú núú ndàhú ni caa ni quíhíⁿ. ⁷Te dandacu iní ñáhá tucu-í xii-ndo nàcuáa ní yáha ñáyiú ñuú Sòdomá, ndìhi ñáyiú ñuú Gòmorrá, ndìhi nchaa ñáyiú ñuú ní caa yatni xíáⁿ, chi tñhá-yu ñá túú ní quide váha-yu dàtná ní quide nchaa cue espíritú-áⁿ. Chi cue téé ní xóo càháⁿ ndìhi tñaha ndi mee-güedé, te diu-ni ducaⁿ nĩ xóo cada cue ñáyiú ñihí tucu. Te sá dúcáⁿ nĩ quidé-yu núú ní dányóyó Yă Ndiöxí ñuhú ñuú-yu ní dánáá ñaha-gá xi-yu. Te xíáⁿ cùtnuní iní-ó sã nchàa ñáyiú ñá túú cuiní cada váha núú-gă quíhíⁿ-yu núú ùhú núú ndàhú ni caa ni quíhíⁿ.

⁸Te diu-ni ducaⁿ quide ñáyiú chitnahá ñáhá xii-ndo cuiní-yu dandàhú ñáhà-yu, chi càchí-yu sá dácòto ñaha saní-yu nàcuáa cadá-yu, núu xíáⁿ nándi nchaa sá cuèhé sá dúhá quidé-yu sá cúú-xí yiqui cuñú-yu, te dàquee tñhú-yu nchaa nàcuáa càháⁿ Yă Ndiöxí cada-o, te càháⁿ úhú-yu cuendá nchaa espíritú cùnùu. ⁹Te mee espíritú cùnùu-gá xínú cuèchi núú Yă Ndiöxí nání Miguél ní nàa-xi ndìhi sácufíhná cuendá yiqui cùñú ndii Moisés. Te espíritú-áⁿ ñà túú ní cùyii-xi càháⁿ úhú-xi sácufíhná-áⁿ, chi ní xáhaⁿ-ni-xi: “Mee Yă Ndiöxí ñáhá-gă te núu nása cada ñaha-gă xii-n”, duha ní xáhaⁿ-xi. ¹⁰Te nchaa ñáyiú ducaⁿ dãn-

dahú ñáhá xii-ndo-áⁿ càháⁿ cuèhé-yu cuèndá nchaa sá vátá cùtnúni-gá iní-yu nása ndùu, te quidé-yu dàtná quidé cuè quiti chi cue quiti-áⁿ quidé-güèdi nání vèxi iní-güèdi, te ni ñà túú cùtnuní iní-güèdi nchaa sá quidé-güèdi. Te ducaⁿ sà tnahá-xi cùú-yu, chi nchaa sá cuèhé sá dúhá vèxi iní-yu quidé-yu, te sá dúcáⁿ quidé-yu xíáⁿ tá xíta nihnú-yu cuáháⁿ.

¹¹Te ndàhú ní cuú-yu chi ío ndohó-yu!, chi quidé-yu dàtná ní quide ndíi Càn. Te nándi sá quidè-yu cuèndá sá cuini-yu dñúⁿ dàtná ní xóo cada ndíi Bàlaám. Te ío cùu sáá iní-yu núú Yá Ndiòxí dàtná ní xóo cada ndíi Còré, núu xíáⁿ tá xíta nihnú-yu cuáháⁿ. ¹²Te dícó sácáⁿnúú sáha ñahá-yu xii-ndo òré nàtácá-ndó quide-ndo vico chiñuhu-ndo Yá Ndiòxí. Te òré xéxí ndíhi ñahá-yu xii-ndo te mee-ni sá cúú-xí mèè-yu quide cuendá-yu, te ñá túú nèhé-yu sá yíñuhu núú Yá Ndiòxí. Te cùú-yu dàtná ìiⁿ vícò sá cuáháⁿ-xi duha cuáháⁿ-xi dàcáⁿ te ñá túú dǎú nchídó-xí, ducaⁿ sà tnahá-xi cùú-yu. Te cùu tucú-yu dàtná ìiⁿ yutnu vídí sá ñà túú tnahí cùuⁿ sávídí-xi, te nchaa yutnu ducaⁿ ñà túú cùuⁿ sávídí-xi te tñuhu-güèdé ndéé yóho-xi te xihí duuⁿ-xi. Te ducaⁿ sàtnahá-xi cùú-yu, chi ñá túú quide váha-yu. ¹³Te cùu tucú-yu dàtná ndute lámár, chi ndute-áⁿ òré càndá-xi te quecòo tñú-xi ìiⁿ xio. Te cùu tucú-yu dàtná ìiⁿ chódíni cuáháⁿ-di duha cuáháⁿ-di dàcáⁿ. Te ducaⁿ sàtnahá-xi cùú-yu, chi ñá túú cuini-yu cada váha-yu. Te ñáyiu-áⁿ daquihíⁿ ñáhá Yá Ndiòxí xii-yu ìiⁿ xichi núú néé núú sà ndecu túha cundecú-yu ni caa ni quíhíⁿ.

¹⁴Te ndíquíⁿ yává ndíi Àdán téé cùu usá ní xínani Ènóc ní dácáhu iní ñáhá Yá Ndiòxí xii-dé ní cáháⁿ-dé dñu-ni cuèndá nchaa ñáyiu-áⁿ. Te ní cachí-dé: “Na càhí tñuhu-í xii-ndo sá Yá Ndiòxí quixi-gá ndíhi cuèhé víhí es-
píritú xínú cuèchi núú-gá. ¹⁵Te dàvá-áⁿ

cada ndáá-gá cuèchi nchaa ñáyiu te daquihíⁿ-gá nchaa ñáyiu ndècu ichi cuèhé ichi duha núú ùhú núú ndàhú, te ducaⁿ càda ñaha-gá xii-yu, chi mee-ni sá cuèhé sá dúhá quidé-yu, te càháⁿ úhú ñáhá-yu xii-gá”, duha ní cachí te Ènóc. ¹⁶Te ñáyiu-áⁿ ìo yica iní-yu chi ñá túú ndùu vétú iní-yu nàcuáa ndècú-yu ñuyíu-a, te sàtnuhú-yu tñaha ñáyiu-yu te mee-ni sá cuèhé sá dúhá sàni iní-yu quidé-yu, te quide cahnú-yu mèè-yu, te mee-ni càháⁿ váha-yu núú tñaha ñáyiu-yu cuèndá cuini-yu sá cáda váha ñaha ñáyiu-áⁿ xii-yu.

Té Jùdás càháⁿ-dé dóho ñáyiu ndècu ichi Yá Ndiòxí

¹⁷Te nchòhó ñáyiu ío cùu iní-í, càháⁿ ndàhú-í núú-ndó sá ìo cuhuⁿ iní-ndó tñuhu sá sà ní dánèhé ñáhá cuè téé ní tendaha Xítohó Jesucristú càháⁿ tñuhu-gá núú ñáyiu. ¹⁸Te sa ñaha-ndo sá ñí cachí-güèdé sá cùmání-gá quixi tucu Xítohó Jesucristú ñuyíu-a, te coo ñáyiu cáháⁿ cuèhé cáháⁿ duha cuèndá tñuhu-gá. Te ñáyiu-áⁿ cadá-yu mee-ni sá cuèhé sá dúhá vèxi iní mèé-yu. ¹⁹Te ñáyiu-áⁿ cúú-yu ñáyiu càháⁿ nándi tñuhu sá ñà túú nàndíhi cuèndá sá vǎ cúú ìiⁿnuu-ndo cundecu-ndo, te mee-ni sá cuèhé sá dúhá ñuhu iní-yu, te ñá túú ndècu ndihí-yu Espíritú Yá Ndiòxí.

²⁰Te nchòhó ñáyiu ío cùu iní-í, ío dacuàha-ndo tñuhu Yá Ndiòxí sá ñí sándáá iní-ndó cuèndá ducaⁿ cuita cuehnu nihnu-ndo ichi-gá quíhíⁿ, te cáháⁿ ndíhi-ndo Yá Ndiòxí nàcuáa dàc-ahu iní ñáhá Espíritú-gá xii-ndo. ²¹Te ío coto-ndo mèè-ndo cundecu-ndo cuendá cuu váha iní ñáhá Yá Ndiòxí xii-ndo, te cundetu-ndo sàa nduu quixi Xítohó Jesu-
cristú ñuyíu-a nacuaca ñaha-gá xii-ndo cundecu-ndo ndíhi-gá ni caa ni quíhíⁿ, chi Yaá-áⁿ ìo cùndahú iní ñáhá-gá xii-o.

²²Te ñáyiu sàni ìiⁿ sani úú iní-xi cúñaha-ndo xii-yu nàcuáa cadá-yu

cundecú-yu ichi Yá Ndiöxí. ²³Te nchaa ñáyiú ta xíta nihnu ñùhu ichi cuáháⁿ núú ùhú núú ndàhú, ío cundihi iní-ndó cñaha-ndo xí-yu tnúhu Yá Ndiöxí cuendá sá ná cäcu nihnú-yu, te cundàhú iní-ndó-yu, te quihí iní-ndó vǎ cádá-ndó tñahá-ndó nàcuáa quidé-yu, chi daquèe tihú-ndó nchàa sá cuèhé sá ðúhá quidé-yu-áⁿ.

Nàcuáa ndacáⁿ táhú-ó nǔú Yǎ Ndiöxí

²⁴Te Yá Ndiöxí chindee ñaha-gá xii-ndo cuendá sá vǎ cündècu-ndo ichi cuehé ichi duha, te cunduu ndoo cunduu nine iní-ndó càndeca ñaha-gá xii-ndo quihíⁿ cundecu-ndo nǔú ò váha càa

ndecu-gá, te ío cudíí iní-ndó. ²⁵Te Yá Ndiöxí ío ndècu ndihi-gá nchaa sá xini tnùní-gá te ðiu-gá ní dácäcu nihnu ñaha-gǎ xii-o nǔú ùhú núú ndàhú, te ducaⁿ ñí quide ñaha-gǎ xii-o chi ndècu ndihi-o Xítóhó Jesucristú. Te ío ndacáⁿ táhú-ó nǔú Yǎ Ndiöxí, chi ío càhnu cuu-gá ndécú-gǎ táxi tnùní-gá, te súúní vǎha iní-gá, te ndàcu-gá quidé-gǎ nchaa sá vǎha, te ducaⁿ-ni ò càhnu cuu-gá ndéé cútnàhá vátá ngáva-gá ñuyíú, te ducaⁿ-ni ò càhnu cuu-gá ndéé vitna, te ðiu-ni ducaⁿ ò càhnu cuu-gá ñí caa ñí quihíⁿ, duha xini ñuhu-xi ndacáⁿ táhú-ó nǔú-gǎ. Te ducaⁿ na cünduu. Te ío chí cádá ndèe iní-nǎ vitna.

NCHAA SÁ NĪ XINÍ TĒ JUÀÁ NDIHI NCHAA SÁ NĪ TECÚ DÓHO-DE

Xítohó Jesucrístú xáhaⁿ-gã xii té Juàá nchaa nàcuáa cada-xi ñuyíú

1 Te Yá Ndiöxí ní xáhaⁿ-gã xii Xítohó Jesucrístú nchaa sá tá cùyatni ví-nã cada-xi ñuyíú-a cuendá sá cūñaha-gã xii cue tée xinu cuechi núú-gã, te Xítohó Jesucrístú ní tendaha-gã ñ^h espíritú xínú cuèchi núú-gã ní quixi-xi ní cachí tnúhu-xi nchaa tnúhu-áⁿ xii yúhú té Juàá tée xinu cuechi núú-gã, te nchaa tnúhu-áⁿ ndèé núú tütú-a. ²Te yúhú càchí tnúhu ndáá-í xii-ndo nàcuáa ní cáháⁿ Yá Ndiöxí, te càháⁿ ndáá tucu-í cuendá Xítohó Jesucrístú, ndihi cuendá nchaa sá nĪ xiní-í.

³Te váha táhú ñáyiú dàcuaha nchaa tnúhu ndèé núú tütú-a, te váha tucu táhú ñáyiú ndèdóho, te váha tucu táhú nchaa ñáyiú tñi nacuáa càháⁿ-xi, chi sa ta cùyatni ví-nã nduu càda-xi nchaa nacuáa càháⁿ-xi.

Té Juàá cádūha-dé tutú quíhíⁿ ndaha ndi úsá xichi cue ñáyiú ndècu ichi Yá Ndiöxí

⁴Te yúhú té Juàá cádūha-í tutú daquixi-í ndi úsá xichi núú ndécú nchòhó ñáyiú ndècu ichi Yá Ndiöxí ndécú dīstrítú Àsía. Te mee-gã ná chindee chitúú ñaha-gã xii-ndo, te ío váha cuu iní-ndó cūndecu-ndo. Te cuēi ndéé sanaha diu-ni-gã ndécú, te diu-ni-gã ndécú cuēi vitna, te ducaⁿ-ni cūndecu-gã cuēi ndéé núú cuáháⁿ núú vëxi, te diu-ni ducaⁿ ño na chindee chitúú ñaha ndi usá cue espíritú ndécú nūú-gã xii-ndo, te ío váha cuu iní-ndó cūndecu-ndo. ⁵Te diu-ni ducaⁿ na càda tucu Xítohó Jesucrístú, te diu-gã cúú-gã Yá càháⁿ ndáá, te diu-ni-gã ní xíhí-gã

te díhna-gã ní ndoto, te dātñuní ndéé cuèé-gã te ndoto cue ñáyiú ní xíhí, te diu-ni-gã táxí tñuní-gã nchaa cue tée yīndaha ñaha xii ñáyiú ndècu ñuyíú-a. Te ío cūu iní ñáhá-gã xii-o, te mee-gã ní sati nīnī-gã te ní xíhí-gã núú cūrúxí sá cuendá nchaa sá cuèhé sá dúhá quide-o, te ní ndada ndoo ní ndada nine-gã iní-ó, ⁶te vitna ní quide ñaha-gã xii-o dātñá cue tée yīndaha ñáyiú, te ní quide ñaha tūcu-gã xii-o dātñá cue dútú xínú cuèchi-o núú Tātá-gã Dútú Ndiöxí. Te vitna nchaa-o chí ná càchí-ó sã ño càhnu cuu Xítohó Jesucrístú, te ío cūnuu-gã, te ducaⁿ-ni na cūnuu-gã ni caa ni quíhíⁿ. Te ducaⁿ na cūnduu.

⁷¡Te cundehe-ndo àndiú! Chi ichi xití vícó quixi Xítohó Jesucrístú, te nchaa ñáyiú ndècu ñuyíú-a quini ñáhã-yu xii-gã, te tñáhá nchaa ñáyiú ñ^h-ni cūu ndihi ñáyiú ní dánícuèhé ñáhá xii-gã quini ñáhã-yu, te nchaa ñáyiú xīndecu ñihí ñuyíú, ñáyiú ñá tūú cūu váha iní ñáhá xii-gã ndíhú iní-yu òré quini ñáhã-yu xii-gã, te ndáá sá dúcáⁿ càda-xi.

⁸Te Yá Ndiöxí càchí-gã: “Yúhú ío cūnuu-í chi diu-í sa ndècu ndéé cūtnáhá ní ngáva ñuyíú, te diu-ni-í cūndecu ndéé ná sáá nduu nàa-xi ndihi nchaa sá ño, chí yúhú cūndecu-í ni caa ni quíhíⁿ”, duha càchí Yá Ndiöxí Yáá ndácú quide nchaandi tūhú sá váha. Chi diu-ni-gã sa ndècu ndéé cūtnáhá ní ngáva ñuyíú, te diu-ni-gã ndécú-gã vitna, te ducaⁿ-ni cūndecu-gã ni caa ni quíhíⁿ.

Té Juàá ní xiní-dé Xítohó Jesucrístú Yáá ío cūnuu

⁹Te yúhú té Juàá tée ndècu ndihi-ndo ichi Xítohó Jesucrístú, tñáhá-í ndóhò-í cuendá-gã dātñá ndóhò-ndó, te tñáhá-í nduu táhù-í cūndecu ndihi ñaha-í xii-ndo nūú ndécú Yá Ndiöxí táxí tñuní-gã. Te ío quide cahnu iní-ó cuēi nándi yáha-o ndècu-o sá cuendá Xítohó Jesucrístú. Te yúhú ní ngava-í vecaá

iiⁿ ñuú nání Pătmós, te ñuú-áⁿ cáá xítí ndute lámár. Te ducaⁿ ní cuu cuendá sá cǎháⁿ-í tnúhu Yá Ndióxi, te cǎháⁿ váha-í cuendá Xítóhó Jesucristú. ¹⁰ Te iiⁿ nduu ndumíngú nduu nàtacá-ó chĩnuhu-o Yá Ndióxi ní quide ñaha Espíritú-gá xii-í nàcuáa cǎchí iní-xi, te ní tecú dóho-í níhi ní cǎháⁿ iiⁿ sá ní cǎháⁿ ndàa sàtá-í te dàtná níhi cǎháⁿ iiⁿ cútú ducaⁿ níhi ní cǎháⁿ-xi. ¹¹ Te cǎchí sá cǎháⁿ-áⁿ:

—Yúhú sa ndècu-í ndéé cútñàhá ní ngáva ñuyúú, te diu-ni-í cundecu-í ndéé ná sàá nduu nàa-xi ndihi nchaá sá ió, te chido tnùnì-n iiⁿ núú tütú sá ná dǎnehé núú ñǎhà-í xii-n, te daquihⁿ-n tütú-áⁿ ndi ùsá xichi núú xĩndecu cue ñáyiu ndècu ichi Yá Ndióxi xĩndecu distrítú Àsiá, ndaha ñáyiu ñuú Éfesú, ndaha ñáyiu ñuú Èsmirná, ndaha ñáyiu ñuú Pèrgamú, ndaha ñáyiu ñuú Tiàtirá, ndaha ñáyiu ñuú Sǎrdís, ndaha ñáyiu ñuú Filàdelfiá, ndaha ñáyiu ñuú Laodiceá, nchaá ñáyiu ñuú-áⁿ daquihⁿ-n tütú-áⁿ ndahá-yu —cǎchí sá cǎháⁿ-áⁿ.

¹² Te ní nchócuĩhnu-í ndéhè-í nùu ná cúú sǎ cǎháⁿ-áⁿ, te ní xiní-í xĩnutnĩ ùsá tnàhá sá ní cuáha mee-ni dǐhúⁿ cuááⁿ sá ndéé dité-xi, te núú dité-xi-áⁿ yĩndòdo iiⁿ caa candíl. ¹³ Te cuádava tnuú nchaá xǎáⁿ ní xiní-í nǔtnĩ Yaa cáá dàtná cáá nchàa nchoo ñáyiu ndècu ñuyúú-a, te ñihnu-gá iiⁿ dóó cánì cǎa-xi ndéé núú sǎhá-gá, te yidúcúⁿnuu iiⁿ sìnchú ní cuáha mee-ni dǐhúⁿ cuááⁿ pèchú-gá. ¹⁴ Te idi díquí-gǎ cuixíⁿ quiyí dàtná cuixíⁿ idi dava mbéé, àdi yúhá sǎ quée òré quidé víxiⁿ-xi, te tinùu-gá quidé-xí dàtná quidé-xí òré sàá itá ñuhú. ¹⁵ Te sǎhá-gǎ súunì dàtásaⁿ-xi dàtná dátásaⁿ sá nání bròncé òré càyú-xi ducaⁿ dátásaⁿ-xi sǎhá-gǎ, te dónaha tnúhu cǎháⁿ-gá quidé-xí dàtná quidé-xí dǒndaha tĩtní víhí yúte. ¹⁶ Te xio ndaha cùha-gá nùndàha-gá úsá tnàhá chódínì, te mei yùhu-gá quéné iiⁿ yuchí cǎhnú ndéè úú xio núú-xi, te núú-gǎ quidé-xí

dàtná quidé-xí nùú nchìcanchii òré súunì ngòyo cahni.

¹⁷ Te sá dúcáⁿ cǎa Yaa-áⁿ ní xiní-í nùu xǎáⁿ ní yùhú-í ní nduá-í núú-gǎ, te ní cuu-í dàtná iiⁿ téé ní xǐhí sá dúcáⁿ ió ní yùhú-í, dico mee-gǎ ní sacáⁿ ndodo-gá ndaha cùha-gá núú yiqui cùñú-í, te ní cǎchí-gá:

—Vá yùhú-n, chi diu-ni yúhú sa ndècu-í ndéé cútñàhá ní ngáva ñuyúú, te diu-ni yúhú cundecu-í ndéé ná sàá nduu nàa-xi ndihi nchaá sá ió. ¹⁸ Te yúhú cùu-í Yaa ní xǐhí te ní ndoto-í, te vitna ndècu vívù-í, te ducaⁿ-ni cundecu-í ni caa ni quǐhⁿ. Te yúhú cùnùu-í núú nchàa ñáyiu ní xǐhí te diu-ni-í cùnùu-í núú ndécú-yu. ¹⁹ Te chido tnùnì-n nchàa sá ní xiní-n-áⁿ iiⁿ núú tütú, ndihi nchaá nàcuáa cùu vitna, ndihi nchaá sá cádá-xí ndéè núú cuàháⁿ núú vèxi-gá. ²⁰ Te na cǎchí tnúhu-í xii-n nàcuáa quée-xi ndi usá chódínì ní xiní-n yòtni-í xio ndaha cùha-í, ndihi nàcuáa quée-xi ndi usá sá ní cuáha mee-ni dǐhúⁿ cuááⁿ, sá ndéé dité-xi te yĩndodo iiⁿ caa candíl núú dité-xi-áⁿ. Te ndi ùsá chódínì-áⁿ, xǎáⁿ cúú-xí sǎ cútñunì iní-ó sǎ ndécú ùsá cue téé xinu cuechi núú Yá Ndióxi, te ndi ùsá cue téé-áⁿ ndécú-güedè ndi ùsá xichi núú ndécú ñáyiu ndècu ichi Yá Ndióxi. Te cuendá ndi ùsá sá ndéé dité-xi-áⁿ, xǎáⁿ cúú-xí sǎ cútñunì iní-ó sǎ ndécú ùsá xichi ñáyiu ndècu ichi Yá Ndióxi —duha cǎchí Yaa cǎháⁿ-áⁿ.

Tnúhu sá cúú-xí ñáyiu xĩndecu ichi Yá Ndióxi ndécú ñuú Éfesú

2 Te ní cǎchí tucu Yaa cǎháⁿ-áⁿ xii-í sá chídó tnùnì-í nchaá tnúhu sá vítná cǎháⁿ-gá iiⁿ núú tütú, te tendaha-í quǐhⁿ ndaha téé xinu cuechi núú Yá Ndióxi ndécú ñuú Éfesú sá cúú-xí cuè ñáyiu xĩndecu ichi-gá ndécú ñuú-áⁿ, te duha ní cǎchí-gá: “Yúhú cùu-í Yaa nùndàha úsá chódínì xio ndaha cùha-í, te xica cuu-í núú ndécú ndi usá sá

nǐ cuáha mee-ni dǐhúⁿ cuàáⁿ, sá ndèé dité-xi te yǐndodo ììⁿ caa candíl núú dité-xi. ²Te yúhú xìnǐ-í nchaa nàcuáa quide nchohó ñáyiú xǐndecu ichi Yá Ndiöxí ndécú ñùú Éfesú, te xìnǐ-í sá ïo ndücu ndee-ndo quide chiuⁿ-ndo cuendá-gá, te ïo quide cahnu iní-ndó ndècu-ndo quide-ndo chiuⁿ-gá. Te xìnǐ-í sá ñà túú tnàhí tnàhá iní-ndó nàcuáa quide nchaa ñáyiú ndècu ichi cuehé ichi duha. Te xìnǐ tucu-í sá xító ndèé-ndó cuè téé càchí sá ñǐ tendaha-ï véxi càháⁿ tnúhu-í te ñá ndàá sá càháⁿ-güedé tnúhu-í, te ducaⁿ te cùtnuní iní-ndó sá ñá ndàá sá càháⁿ-güedé tnúhu-í. ³Te xìnǐ tucu-í sá ïo ndòho-ndo quide-ndo chiuⁿ cuendá-í, te ducaⁿ ïo quide cahnu iní-ndó cuèi nándi yáha-ndo, te ñá túú cùu dusaⁿ-ndo quide-ndo chiuⁿ-áⁿ. ⁴Dico ñá túú cùu váha iní-í chi nchòhó ñá túú-gǎ quidé-ndó dàtná ní xóo cada-ndo cùtnàhá vitna cùu víi-ni ní sándáá iní ñáhá-ndó xii-í, chi vitna ñá túú-gǎ cúú iní ñáhá vihi-ndo datná ní xóo cada-ndo dàvá-áⁿ. ⁵Te chí dándàcu iní nàcuáa ní xóo cada-ndo cùtnàhá vitna cùu saa ní sándáá iní ñáhá-ndó xii-í, te ndixi cuèchi iní-ndó sá ñà túú-gǎ quidé váha-ndo ndècu-ndo vitna, te nu-cuíta saa tùcu-ndo cada-ndo datná ní xóo cada-ndo ndèé dǐhna. Te nchòhó cada iní-ndó sá ndécú ndǐhi-ndo ììⁿ sá ñǐ cuáha mee-ni dǐhúⁿ cuàáⁿ, sá ndèé dité-xi te yǐndodo ììⁿ caa candíl núú dité-xi. Te núu vá ndíxí cuèchi iní-ndó nàcuáa quide-ndo ndecu-ndo ñà, te quixi-í xocàni-í xíǎⁿ, te ducaⁿ sǎtnhá-xi cada ñaha-ï xii-ndo te núu vá ndíxí cuèchi iní-ndó nàcuáa quide-ndo ndecu-ndo, te ducaⁿ te vá yòo-gá nà-tacá chiñuhu ñaha xii-í ñuú-ndó. ⁶Dico quide váha-ndo ììⁿ xichi chi dàquee tǐhú-ndó nchaa sá quidé cuè ñáyiú cùu nicolaitás, te yúhú tnàhá-í dáquèe tǐhù-í nchaa sá quidé ñáyiú-áⁿ. ⁷Te nchòhó cada cuendá váha-ndo nàcuáa xáhaⁿ-í

xii Espiritú Yá Ndiöxí xáhaⁿ-xi xii cue ñáyiú ndècu ichi-gá xǐndecu nchaa xichi. Te duha ndüu tnúhu xáhaⁿ-í xii Espiritú-gá xáhaⁿ-xi xii-yu: Cúñaha-n xii nchaa ñáyiú sá ñüu na càda ndee iní-yu yáha-yu nándi sá ná yáha-yu sá cuendá-í, te yúhú cada-í te nduu tǎhù-yu cundecu váha-yu núú ndécú Yá Ndiöxí, duha xáhaⁿ-í xii Espiritú-gá cúu-xi ñáyiú”, duha càchí Yáá càháⁿ-áⁿ. Te nchaa tnúhu-áⁿ ñǐ chídó tnùnǐ-í sá cúú-xí ñáyiú xǐndecu ichi Yá Ndiöxí ndécú ñùú Éfesú.

Tnúhu sá cúú-xí ñáyiú xǐndecu ichi Yá Ndiöxí ndécú ñùú Èsmirná

⁸Te ní cachí tucu Yáá càháⁿ-áⁿ xii-í sá chídó tnùnǐ-í nchaa tnúhu sá vítná càháⁿ-gá ììⁿ núú tùtú, te tendaha-ï quǐhⁿ ndaha téé xǐnu cuechi núú Yá Ndiöxí ndécú ñùú Èsmirná sá cúú-xí cuè ñáyiú xǐndecu ichi-gá ndécú ñùú-áⁿ, te duha càchí-gá: “Yúhú ndécù-í ndéé cùtnàhá ní ngáva ñuyúú, te diu-ni-í cundecu-í ndéé ná sàá nduu nàa-xi ndǐhi nchaa sá ïó, te diu-ni-í ní xǐhí te ní ndoto-í ndécù-í vitna. ⁹Te yúhú xìnǐ-í nchaa nàcuáa quide nchohó ñáyiú ndècu ichi Yá Ndiöxí ndécú ñùú Èsmirná. Te xìnǐ-í sá ïo ndòho-ndo ndecu-ndo sá cuendá-í, te xìnǐ tucu-í sá ïo ndàhú-ndó dico cùu-ndo ñáyiú xǐndecu váha núú Yá Ndiöxí. Te xìnǐ tucu-í sá ïo càháⁿ cuèhé ñáyiú isràél cuendá-ndó, dico ñá túú quidé-yu nàcuáa tàú-yu cadá-yu sá cúú-yu ñáyiú isràél, chi cúú-yu ñáyiú xǐnu cuechi mee-ni núú sàcuíhna. ¹⁰Dico nchòhó vá yùhú-ndó cuèi nándi cùu nchaa sá ná ndòho-ndo cuendá-í, chi sàcuíhna cada-xi te ngava dava-ndo vè-caá, te ducaⁿ càda-xi chi cuínǐ-xi coto ndéé ñáhá-xí xii-ndo núu ndisa sá vá ná tǐhú iní-ndó sá nchìcúⁿ nihnu-ndo ìchi Yá Ndiöxí. Te ndoho-ndo ùxi nduu dico vá dáñá ndèé-ndó cànchicúⁿ nihnu-ni-ndo ìchi-gá cuèi na cùú-ndó sá cuendá-gá, te yúhú cada-í te nduu

táhu-ndó cùndecu-ndo ndihi-gá ni caa ni quíhíⁿ. ¹¹Te nchaa nchòhó cada cuèndá váha-ndo nàcuáa xáhaⁿ-í xii Espíritú Yá Ndiòxí xáhaⁿ-xi xii cue ñáyiú ndècu ichi-gá xíndecu nchaa xichi, te duha nduu tnúhu xáhaⁿ-í xii Espíritú-gá xáhaⁿ-xi xii-yu: Cúñaha-n xii nchaa ñáyiú sá núu na cùndee iní-yu yáha-yu nándi sá ná yáha-yu sá cuèndá-í te vá cuíta nihnú-yu na sáa nduu cuíta nihnú nchaa dawa-gá ñáyiú, duha xáhaⁿ-í xii Espíritú-gá cúu-xi ñáyiú”, duha ní cachí Yá cáhàⁿ-áⁿ. Te nchaa tnúhu-áⁿ ní chídó tnùnì-í sá cúu-xí ñáyiú xíndecu ichi Yá Ndiòxí ndécú ñúú Èsmirná.

Tnúhu sá cúu-xí ñáyiú xíndecu ichi Yá Ndiòxí ndécú ñúú Pèrgamú

¹²Te ní cachí tucu Yá cáhàⁿ-áⁿ xii-í sá chídó tnùnì-í nchaa tnúhu sá vítná cáhàⁿ-gá ñⁿ núú tütú, te tendaha-í quíhíⁿ ndaha tée xínu cuechi núú Yá Ndiòxí ndécú ñúú Pèrgamú sá cúu-xí cuè ñáyiú xíndecu ichi-gá ndécú ñúú-áⁿ, te duha càchí-gá: “Yúhú cúu-í Yá néhé ñⁿ yuchí cánì te ndéé úú xio núu-xi. ¹³Te yúhú xínì-í nchaa nàcuáa quide nchohó cue ñáyiú xíndecu ichi Yá Ndiòxí ndécú ñúú Pèrgamú, te xínì tucu-í sá ndécú-ndó núú ïo cùnuu yucu ñávàha, te ñá túú dàña ndeé-ndó nchìcúⁿ nihnú-ndo ichi-í, te ducaⁿ ïo sàndáá iní ñáhà-ní-ndó xi-í, te ñuu-ni ducaⁿ ñⁿ quide-ndo cùtnàhá ní sahnì-güedé té Àntipás núú ndécú-ndó ñuu-ni núú dúcáⁿ ïo cùnuu yucu ñávàha. Te ndíi-áⁿ ñⁿ quide ndáá ndíi ní xíndecu ndíi ichi-í chi ní cáhàⁿ váha ndíi cuèndá-í. ¹⁴Dico ñá túú cùu váha iní-í cuèndá ñⁿ úú sá quidé-ndó, chi ndècu ndihi-ndo ñáyiú nchìcúⁿ nihnú-ni nchaa nàcuáa ní cáhàⁿ ndíi Balaám. Chi ndíi-áⁿ ñá túú ní quide váha ndíi chi ní dácáhu iní ndíi íngá tée ní xínani Bálac nàcuáa cada-dé canu ichi-dé cue ñáyiú isràèl íngá ichi sá ñá túú vâha, chi ní xáhaⁿ tē Bálac-áⁿ xii-yu sá cáxi-yu nchaa sá

ndúú táhu nchaa sá ñⁿ cadúha cue tée ñuyíú-a dānani ñáyiú ndiòxí te ñá ndáá sá ndiòxí cúu-xí, te ní dácáhu iní ñáhà-dē xii-yu sá cùndécú-yu ichi díí iní. ¹⁵Te ndècu ndihi tucu-ndo ñáyiú nchìcúⁿ nihnú sá dácúàha cue ñáyiú cùu nico-laitás. Te nchaa sá dácúàha ñáyiú-áⁿ dáquèe tñhù-í, ¹⁶te nchòhó chí dāndixi cuéchi iní sá ñá túú quide váha-ndo ndècu-ndo, chi núú ñáhà te quixi-í nàá-í ndihi cue ñáyiú-áⁿ ndihi yuchí cánì sá quéné yùhu-í. ¹⁷Te nchaa nchòhó cada cuèndá váha-ndo nàcuáa xáhaⁿ-í xii Espíritú Yá Ndiòxí xáhaⁿ-xi xii cue ñáyiú ndècu ichi-gá xíndecu nchaa xichi. Te duha nduu tnúhu xáhaⁿ-í xii Espíritú-gá xáhaⁿ-xi xii-yu: Cúñaha-n xii nchaa ñáyiú sá núu na càda ndee iní-yu yáha-yu nándi sá ná yáha-yu sá cuèndá-í, te yúhú cuáñaha-í sá ndúú yùhu xii-yu caxi-yu ñⁿ sá vátá quínì-gá-yu caxi-yu. Te xíáⁿ cúu-xí mànáá sá ñⁿ xóo caxi cue ñáyiú ní xíndecu ndéé sanaha, te cuáñaha tucu-í ñⁿ caa yúú cuixíⁿ xii-yu, te núú yúú-áⁿ cundee ñⁿ ñuu saa. Te ñuu-áⁿ vâ yóo tnàhí xínì chi ñⁿ ñuu díí-ni ñáyiú na quèheⁿ cuèndá ñuu-áⁿ quínì-yu, duha xáhaⁿ-í xii Espíritú-gá cúu-xi ñáyiú”, duha càchí Yá cáhàⁿ-áⁿ. Te nchaa tnúhu-áⁿ ní chídó tnùnì-í sá cúu-xí ñáyiú xíndecu ichi Yá Ndiòxí ndécú ñúú Pèrgamú.

Tnúhu sá cúu-xí cuè ñáyiú xíndecu ichi Yá Ndiòxí ndécú ñúú Tiàtirá

¹⁸Te ní cachí tucu Yá cáhàⁿ-áⁿ xii-í sá chídó tnùnì-í nchaa tnúhu sá vítná cáhàⁿ-gá ñⁿ núú tütú, te tendaha-í quíhíⁿ ndaha tée xínu cuechi núú Yá Ndiòxí ndécú ñúú Tiàtirá sá cúu-xí cuè ñáyiú xíndecu ichi-gá ndécú ñúú-áⁿ, te duha càchí-gá: “Yúhú cúu-í Déhe Yá Ndiòxí, te càa tinuu-í dàtná cáá itá ñuhú, te sáhà-í cáá dàtná cáá sá nánì bròncé òrè ñuhú-xí núú ñuhú càyú-xi. ¹⁹Te yúhú xínì-í nchaa nàcuáa quide

nchohó ñáyiú xĩndecu ichi Yá Ndiöxí ndécú ñùú Tiàtirá. Te xini tucu-í sá ïo cùu iní-ndó Yá Ndiöxí te sàndáá iní-ndó-gá. Te xini tucu-í nàcuáa ndùu chiuⁿ quide-ndo sá cúu-xí-gá. Te xini tucu-í sá ïo quide cahnu iní-ndó cuèi nándi cùu sá yáha-ndo ndècu-ndo. Te xini tucu-í sá ïo-gá ndúcú ndèe-ndo quide váha-ndo vitna dacúxí cùtnàhá vitna cùu saa ní sàndáá iní-ndó Yá Ndiöxí. ²⁰Dico ñá túú cùu váha iní-í cuendá ìⁿ sá quidé-ndó, chi ñá túú tñàhí ná sání iní-ndó ndècu ndìhi-ni-ndo ñáyiú nchìcúⁿ nihnu nchaa nàcuáa dānehé ñáhá ñàha nani Jezabél. Te ñaha-áⁿ cāchí-aⁿ sá cāháⁿ-aⁿ tñúhu Yá Ndiöxí dico ñá ndàá sá cāháⁿ-aⁿ tñúhu-gá, te cuáháⁿ-aⁿ dāndahú-aⁿ nchaa ñáyiú xinu cuechi núu-í ndìhi nchaa sá dānehé ñáhá-áⁿ cuendá cundecú-yu ichi díí iní, te caxí-yu nchaa sá ndúú tǎhú nchaa sá ní cadúha cue téé ñuyú-a dānani ñáyiú ndiöxí te ñá ndàá sá ndiöxí cúu nchàa xǎⁿ. ²¹Te ní cuu vai nduu ta dacaca-í ndécú-áⁿ cuendá ndixi cuèchi iní-aⁿ sá ñà túú quide váha-aⁿ ndècu-aⁿ, te cuèi ducaⁿ quide-í dico ñá túú cuini-aⁿ dañā-aⁿ nì ìⁿ sá cuèhé sá dúhá quide-aⁿ. ²²Te vitna yúhú ío dandòho-í-aⁿ chi tñii ñaha cuèhé xii-aⁿ, te diu-ni ducaⁿ ïo dandòho-í nchaa ñáyiú quide datná quidé-áⁿ te núu vá ndíxí cuèchi iní-yu sá ñà túú quide váha-yu ndécú-yu, te dāñā-yu nchaa sá cuèhé sá dúhá quidé-yu. ²³Te nchaa ñáyiú cundìhi ñaha xii ñaha-áⁿ cahni-í-yu, te ducaⁿ te nchòhó ndìhi dava-gá nchaa ñáyiú xĩndecu ichi Yá Ndiöxí ndécú nchàa xichì cutnuni iní-ndó ndìhí-yu sá yúhú cúu-í Yáá xini ndáá nchaa nàcuáa sàni iní ñáyiú, ndìhi nchaa nàcuáa quide-xi iní-yu. Te nchòhó nàcuáa ndùu sá quidé-ndó ìⁿ ìⁿ-ndo te ducaⁿ cunduu sá táxi-í nduu táhú-ndó. ²⁴Te dava nchòhó ñáyiú ndècu ñuú Tiàtirá, ñáyiú ñá túú nchìcúⁿ nihnu nàcuáa dānehé ñáhá ñàha

nani Jezabél-áⁿ ñà túú xini-ndó ñà cúu sá cāchí ñáyiú ndùu yuhu dacahu iní ñáhá yùcu ñávàha. Te nchòhó, ñá túú ñágá cachí tñúhu-í xii-ndo càda-ndo ²⁵diu-ná sá ïo nducu ndèe-ndo cada-ndo nchaa nacuáa cāháⁿ tñúhu sá ndécú ndìhi-ndo, te ducaⁿ-ni càda-ndo ndéé òré quixi tucu-í. ²⁶Te nchaa nchòhó ñáyiú na càda ndee iní yáha nándi sá ná yáha sá cuendá-í, te núu na càda-ni-ndo nchaa nacuáa cuini-í cada-ndo ndéé nduu vǎ cundècu-gá-ndó ñuyú-a, te yúhú taxi-í tñúhu ndee iní xii-ndo sá táxi tñuni-ndó nchàa ñáyiú ñuyú ²⁷dàtná ní quide mee Tǎtà-í Dútú Ndiöxí ní taxi-gá tñúhu ndee iní ndécú ndìhi-í, te ducaⁿ càda ñaha-í xii-ndo tàxi-í tñúhu ndee iní xii-ndo cuendá ío taxi tñuni-ndó, te cada iní-ndó sǎ cadá-ndó cuè ñáyiú dātná quidé-xí ìⁿ quidi òré tǎhú-xi cāchi duuⁿ-xi, te ducaⁿ chi nchòhó cada-ndo sǎ nchàá ñáyiú ñá túú quide váha cuíta nihnú-yu. ²⁸Te cada iní-ndó sǎ dātná dáyèhé chódini quiti quène oré sa ta tūndaá-ñà cuáháⁿ ducaⁿ càda-xi oré ná sǎá nduu ngũita-xi cada váha-xi, te ducaⁿ chi yúhú cada-í nàcuáa nduu táhú-ndó cundècu ndìhi ñaha-ndo xii-í núu ïo váha càa ndecu-í. ²⁹Te nchaa nchòhó cada cuendá váha-ndo nàcuáa xǎhaⁿ-í xii Espiritú Yá Ndiöxí xǎhaⁿ-xi xii cue ñáyiú ndècu ichi-gá xĩndecu nchaa xichì”, duha cāchí Yáá cāháⁿ-áⁿ. Te nchaa tñúhu-áⁿ ní chídó tñuni-í sá cúu-xí ñáyiú xĩndecu ichi Yá Ndiöxí ndécú ñùú Tiàtirá.

Tnúhu sá cúu-xí ñáyiú xĩndecu ichi Yá Ndiöxí ndécú ñùú Sǎrdís

3 Te ní cachí tucu Yáá cāháⁿ-áⁿ xii-í sá chídó tñuni-í nchaa tñúhu sá vitná cǎháⁿ-gá ìⁿ núu tütú, te tendaha-í quíhíⁿ ndaha téé xinu cuechi núu Yá Ndiöxí ndécú ñùú Sǎrdís sá cúu-xí cuè ñáyiú xĩndecu ichi-gá ndécú ñùú-áⁿ te duha cāchí-gá: “Yúhú cúu-í Yáá ndécú

ndìhi ndi usá espíritú cúu cuendá Yá Ndiöxí, te diu-ni-í cùu-í Yaá ndécú ndìhi ndi usá chódíní. Te yúhú xìn-í nchaa nàcuáa quide nchohó ñáyiú xĩndecu ichi Yá Ndiöxí ndécú ñùú Sárdís, te xìn-í sá cúu-ndó dàtná ñáyiú ní xíhí cuéi càchí ñáyiú sá ñǎhá. ²Te chí cuáha cuendá nàcuáa quide-ndo ndecu-ndo vitna, te nducu ndèe-ndo cada-ndo ìhⁿ úú-gá nchaa sá vǎha nchicúⁿ nihnu-ndo vitna, chí sa ndètu víí-nǎ dañá-ndo nchàa-ndi túhú sá vǎha quide-ndo ni cuu, te quide cuendá-í sá ñà túú quide-ndo nchaa nacuáa cuíní Yá Ndiöxí cada-ndo. ³Te chí dándacu iní nàcuáa càháⁿ tnúhu sá ñí xĩndedóho-ndo cùt-nǎhá ní tuha-ndo ìchi Yá Ndiöxí, te canchicúⁿ nihnu-ndo càda-ndo nacuáa càháⁿ tnúhu-áⁿ, te ndixi cuéchi iní-ndó sǎ ñà túú quide váha-ndo ndècu-ndo, te núu vá nàcuáha-ndo cuendá nàcuáa quide-ndo ndecu-ndo ña, te cada-í dàtná quidé ñàdúhú, chí òré ñà túú nǎ yíhí ìní-ndó quèxio-í núu ndécú-ndó. ⁴Dico ndècu ndìhi-ndo ìhⁿ úú ñáyiú càndoo caa nine iní-xi, chí ñáyiú-áⁿ ñí nduu táhǔ-yu cuihnú-yu dóo cuixíⁿ cuendá cundecu ndìhi-í-yu, te ducaⁿ chí cùdiú-yu núu-í. ⁵Te nchaa ñáyiú na càda ndee iní-xi yáha nándi sá ná yáha sá cuendá-í, te ñáyiú-áⁿ nduu táhǔ-yu cuihnú-yu dóo cuixíⁿ, te vá náquète-í ñùú-yu núu tútú núu yódó tnùn-í cue ñáyiú ní nduu táhú cundecu ndìhi-í ñí caa ñí quíhíⁿ, te cúñaha-í xii Tǎtǎ-í Dútú Ndiöxí ndìhi cue espíritú xínú cuèchi núu-í sá ñáyiú-áⁿ cúu-yu ñáyiú cùu cuendá-í. ⁶Te nchaa nchòhó cada cuendá váha-ndo nàcuáa xáhaⁿ-í xii Espíritú Yá Ndiöxí xáhaⁿ-xí xii cue ñáyiú ndècu ichi-gá xĩndecu nchaa xichiⁿ, duha càchí Yaá càháⁿ-áⁿ. Te nchaa tnúhu-áⁿ ñí chídó tnùn-í sá cúu-xí ñáyiú xĩndecu ichi Yá Ndiöxí ndécú ñùú Sárdís.

Tnúhu sá cúu-xí cuè ñáyiú xĩndecu ichi Yá Ndiöxí ndécú ñùú Filàdelfiá

⁷Te ní cachí tucu Yaá càháⁿ-áⁿ xii-í sá chídó tnùn-í nchaa tnúhu sá vitná càháⁿ-gá ìhⁿ núu tútú, te tendaha-í quíhíⁿ ndaha téé xínu cuechi núu Yá Ndiöxí ndécú ñùú Filàdelfiá sá cúu-xí cuè ñáyiú xĩndecu ichi-gá ndécú ñùú-áⁿ, te duha càchí-gá: “Yúhú cùu-í Yaá ío váha quide ndáá te ñà túú tnàhí cuéchi-í. Te díhna-gá ndí Dàvíí ní taxi tnùn-í ndí ñáyiú, te vitna yúhú táxi tnùn-í-yu, te yúhú càháⁿ-í te núu ndèndida cà ñáyiú ndíhu ndaha-í te ndèndida cà ñáyiú vá ndíhu ndaha-í. ⁸Te yúhú xìn-í nchaa nàcuáa quide nchohó ñáyiú xĩndecu ichi Yá Ndiöxí ndécú ñùú Filàdelfiá, te yúhú ní quide-í nàcuáa ní ñhí-ndó ìhⁿ ichi cahnu quide-ndo chiuⁿ-í, te vá yòo ìhⁿ cada nàcuáa vá ñhí-gá-ndó nàcuáa cada-ndo chiúⁿ-í. Te cuéi ñà túú ío ñhí ndéé-ndó cundecu-ndo ichi Yá Ndiöxí dico tnè-ndo nchaa tnúhu càháⁿ-í, te ni ìhⁿ xito ñà túú càháⁿ-ndó sǎ ñà túú ndècu ndìhi ñaha-ndo xii-í. ⁹Te nchaa ñáyiú quide nchaa nacuáa cuíní yucu ñávǎha, ñáyiú-áⁿ cúu-yu ñáyiú isràél, te cuéi cúu-yu ñáyiú isràél dico ñà túú quidé-yu nàcuáa tàu-yu cadá-yu, te yúhú cada-í sá ncháá ñáyiú-áⁿ canehé-yu sá yíñùhu núu-ndó, te cutnùn-í iní-yu sá yúhú ío cùu iní ñǎhá-í xii-ndo. ¹⁰Te ío quide ndee-ni iní-ndó nchicúⁿ nihnu-ndo quide-ndo nchaa nacuáa ní càháⁿ-í, te xíǎⁿ coto ñaha-í xii-ndo ñà túú nǎ tnahá-ndó ndùu na quixi nchaa tnúndòho tnúhu ndàhú ñuyúú-a. Te òré quexio nchaa tnúndòho-áⁿ ñuyúú-a te dàvá-áⁿ cutnùn-í nàcuáa ndùu sá quidé ìhⁿ ìhⁿ ñáyiú. ¹¹Te ío ndìhi quixi tucu-í. Te vá dáñá ndéé-ndó càda-ndo nchaa sá vǎha nchicúⁿ nihnu-ndo quide-ndo cuendá sá vǎ cuíta sá ñí cachí Yá Ndiöxí nduu táhú-ndó. ¹²Te nchaa nchòhó ñáyiú na càda ndee iní yáha nándi sá

ná yáha sá cuendá-í, te yúhú cada-í sá nchòhó ío cuu càhnu-ndo cundecu-ndo núú ndécú Tàtá-í Dútú Ndiòxí, te vá ííⁿ ndùu-gá xocuiñí-ndó núú ndécú-gá. Te cada iní-ndó sá dàtná sá chídó tnùn-í dèu Tàtá-í Dútú Ndiòxí ñii-ndo chi ducaⁿ-ni cundecu-ndo ndihi-gá, te cada tucu iní-ndó sá dàtná sá chídó tnùn-í nàcuáa nàni ñuú-gá ñii-ndo, chi diu ñuú-gá-áⁿ cundecu-ndo, te ñuú-áⁿ nání-xí Jèrusalén Sáá, duha nàni ñuú-gá. Te ñuú-áⁿ quee-xi andiu núú ndécú Yá Ndiòxí Yáá cúú Tàtá-í quée-xi ñuyú. Te cada tucu iní-ndó sá dàtná sá chídó tnùn-í dèu mee-í ñii-ndo, te xiáⁿ cúú-xí ñⁿ diu saa, te ducaⁿ càda iní-ndó chi cundecu ndihi ñaha-ndo xii-í. ¹³Te nchaa nchòhó cada cuendá váha-ndo nàcuáa xáhaⁿ-í xii Espíritú Yá Ndiòxí xáhaⁿ-xi xii cue ñáyiu ndècu ichi-gá xíndecu nchaa xichi”, duha càchí Yáá càháⁿ-áⁿ. Te nchaa tnúhu-áⁿ nì chídó tnùn-í sá cúú-xí ñáyiu xíndecu ichi Yá Ndiòxí ndécú ñúú Filàdelfíá.

Tnúhu sá cúú-xí ñáyiu xíndecu ichi Yá Ndiòxí ndécú ñúú Laodiceá

¹⁴Te càchí tucu Yáá càháⁿ-áⁿ xii-í sá chídó tnùn-í nchaa tnúhu sá vítná càháⁿ-gá ñⁿ núú tùtú, te tendaha-í quíhíⁿ ndaha téé xínu cuechi núú Yá Ndiòxí ndécú ñúú Laodiceá sá cúú-xí cuè ñáyiu xíndecu ichi-gá ndécú ñúú-áⁿ, te duha càchí-gá: “Yúhú cúú-í Yáá quidé núú Yá Ndiòxí, te cùu-í Yáá quidé ndáá chi càháⁿ ndáá cuiti-í nàcuáa càháⁿ Yá Ndiòxí. Te yúhú cúú-í Yáá ní quide ní ngúndecu nchaa sá ñí cadúha Yá Ndiòxí. ¹⁵Te yúhú xini-í nchaa nàcuáa quide nchòhó ñáyiu xíndecu ichi Yá Ndiòxí ndécú ñúú Laodiceá, te xini-í sá ñà túú cuiní-ndó càncicúⁿ nihnu-ndo nchàa nacuáa càháⁿ-í, te ni ñà túú cuiní-ndó dàña duuⁿ-ndo. Te váha-gá sá dúúⁿ dùuⁿ cada-ndo nchaa nacuáa càháⁿ-í àdi núú ñáhá te duuⁿ duuⁿ dañando. ¹⁶Te

sá dúcáⁿ quide-ndo ñà túú cuiní-ndó dùuⁿ duuⁿ-ni cada-ndo nàcuáa càháⁿ-í, te ni ñà túú cuiní-ndó dùuⁿ duuⁿ-ni dañando te sáá nduu vá cùndèe-gá iní-í cuendá nchaa sá quidé-ndó-áⁿ, te daquèe tñhú ñáhà-í xii-ndo. ¹⁷Te càchí-ndó sá cuicá-ndó, te ío váha ta yáha-ndo nchàa nduu cuáháⁿ, te ñà túú tnàhí ná cúmání xii-ndo, te ñà túú cùtnuoní iní-ndó sá cúú-ndó dàtná cue ñáyiu ío ndàhú yáha, te cùu-ndo datná ñáyiu ndàhú, ñáyiu ío cùndahú iní ñáhá tnàha ñáyiu-xi, te cùu-ndo datná cue ñáyiu cuáá, te cùu tucu-ndo datná cue ñáyiu ndàhú ñà túú tnàhí dóo-xi. ¹⁸Te na càchí tnúhu-í xii-ndo sá càdá-ndó dàtná xíquide cue ñáyiu sàaⁿ ñⁿ sá ñí cuáha mee-ni dñhúⁿ cuáaⁿ sá ío váha càa, te ducaⁿ quidé-yu te ío-gá cúú cuicá-yu. Te cada tucu-ndo dàtná xíquide cue ñáyiu sàaⁿ dóo cuixíⁿ sácuñhu-yu cuendá sá vá cúú-yu dàtná ñáyiu ndàhú ñà túú dóo-xi, te cada tucu-ndo dàtná quidé cuè ñáyiu sàaⁿ yúcu quèe núú-xi nàcuáa cutnùn-í váha núú-yu, te duha càháⁿ-í xáhaⁿ-í xii-ndo chi cuiní-í sá nàtuha ñaha-ndo xii-í, te ío váha cundecu-ndo sá cúú-xí Yá Ndiòxí. ¹⁹Te càháⁿ-í dóho nchaa ñáyiu cùu iní-í òré ñà túú quide ndáá-yu, te dándoho-í-yu, núú xiáⁿ cuiní-í sá nchòhó ndixi cuéchi iní-ndó sá ñà túú quide váha-ndo ndècu-ndo. ²⁰Te na càchí tnúhu-í xii-ndo sá yúhú cúú-í dàtná ñⁿ téé nùtníi yuyèhe ndaa quehé te càháⁿ-í ñáyiu yìhi xití vehe, te núu na càda cuendá-yu sá càháⁿ-í te nacaáⁿ-yu yuyèhe te quíhu-í xití vehe cudini-í ndihí-yu, te duha càháⁿ-í chi cuiní-í cundecu ndihi ñaha-í xii-ndo. ²¹Te nchaa nchòhó ñáyiu na càda ndee iní-xi yáha nándi sá ná yáha sá cuendá-í, te yúhú taxi-í xii-ndo ñⁿ xichi núú ndécú-í cundecu-ndo te cunuu-ndo tnàhá-ndó dàtná cùnùu-í, chi yúhú ducaⁿ ñí quide ndee iní-í ní yáha-í nándi sá ñí yáha-í te vitna ní nduu táhù-í ndécú-í núú ndécú

Tàtá-í Dútú Ndiöxí cúnùu-í. ²² Te nchaa nchòhó cada cuèndá váha-ndo nàcuáa càháⁿ Espíritú Yá Ndiöxí xáhaⁿ-xi xii cue ñáyiú ndècu ichi-gá xĩndecu nchaa xichi”, duha càchí Yá cáháⁿ-áⁿ. Te nchaa tnúhu-áⁿ ní chídó tnùn-í sá cúu-xí ñáyiú xĩndecu ichi Yá Ndiöxí ndécú ñùú Laodiceá.

**Nàcuáa chiñuhu ñáyiú
Yá Ndiöxí andiu**

4 Te sátá ní yáha ducaⁿ ní cuu te ní xiní-í nchí andiu, te ní cáháⁿ tucu Yá ní cáháⁿ ndihi ñaha xii-í díhna, te Yá-áⁿ ní cáháⁿ ñhi-gá dàtná càháⁿ ñhi ìⁿ cútú, te ní cachí-gá xii-í:

—Taquène iha te na dànehé ñáhà-í xii-n nchàa nacuáa cada-xi ndéé núú cuàháⁿ núú vèxi —càchí-gá.

² Te òré-ni-áⁿ ní quide ñaha tucu Espíritú Yá Ndiöxí xii-í nàcuáa càchí iní-xi, te diu-ni òré-áⁿ ní xiní-í nútñí ìⁿ xilé váha andiu te cà datná cáá xilé sácõo nchihí cue ñáyiú ío cùnùu, te núú xilé váha-áⁿ núcõo Yá táxí tnùn-í. ³ Te Yá-áⁿ cáá-gá dàtná cáá yúú chàhchí yúú váha sá nání jàspé, te càa tucu-gá dàtná cáá yúú váha sá nání còrnalíná, te ñuhu doco ñaha ìⁿ cóo yáhnchí xii-gá, te tásaⁿ-dí dàtná tásaⁿ ìⁿ yúú váha sá nání èsmeraldá. ⁴ Te ní xiní tucu-í nútñí ócó cúmí xilé váha ní càndéé núú núcõo-gá, te núú xilé-áⁿ xĩnucóo ócó cúmí cue téé cùu sacuéhé te xixíhnu-güedé mee-ni dóo cuixíⁿ, te ìⁿ caa coróná sá ní cuáha mee-ni díhúⁿ cuááⁿ xixúhuⁿ díquí-güedé. ⁵ Te núú núcõo Yá táxí tnùn-í-áⁿ sáa ndúté, te càháⁿ ñuhu te xica chihí-xi dón-daha, te càyú úsá iti núú núcõo-gá, te sá úsá iti-áⁿ xǎⁿ cútñuní sá ndécú úsá espíritú cúú cuèndá-gá. ⁶ Te ndècu ìⁿ sá ndécú ndàa núú-gá te xǎⁿ cáá dàtná cáá làmár, te dàtná cáá vidriú cáá ñihí.

Te ní càndéé diñi Yá núcõo-áⁿ xĩnutñí cúmí quiti te titní víhí tĩnuu-güedi ndéé ndàa sátá-güedi ndihi

ndàa núú-güedi. ⁷ Te quiti díhna nuu càa-dí datná cáá ndìcaha, te quiti cùu uú cáá-dí dàtná cáá ndìcutu, te quiti cùu uní néhé-dí núú téé, te quiti cùu cumí cáá-dí dàtná cáá yàcolo oré cuáháⁿ-dí núú tàchí. ⁸ Te ndi cùmí quiti-áⁿ ndéé ìⁿú ndíxíⁿ-güedi ìⁿ ìⁿ-güedi, te ñihí xití ndíxíⁿ-güedi ndèhi ndàa sátá ndíxíⁿ-güedi ndéé tĩnuu-güedi, te nduu núú chíñuhu-güedi Yá Ndiöxí, te xáhaⁿ-güedi xii-gá:

Yòhó Dútú Ndiöxí ducaⁿ-ni ta quide ndáá-n vèxi, te ducaⁿ-ni quide ndáá-n cuéi vitna, te diu-ni ducaⁿ càda ndáá-n núú cuàháⁿ núú vèxi, te cùu-n Yáa quidé nchàa-ndi túhú sá váha,

te diu-ni-n sà ndecu-n ndéé cútñahá ní cuáha ñuyúú,

te diu-ni-n ndècu-n cuéi vitna, te diu-ni-n cùndecu-n cuéi ndéé núú cuáháⁿ núú vèxi.

Duha xáhaⁿ cué quiti-áⁿ xii Yáa núcõo núú xilé váha-áⁿ chíñuhu ñaha-güedi.

⁹ Te cue quiti-áⁿ ìo ndàcáⁿ táhú-güedi núú Yáa núcõo núú xilé váha-áⁿ cuèndá nchaa sá quidé-gá. Te Yá-áⁿ cúú-gá Yáa ndécú nchàa nduu nchaa quíú. Te cue quiti-áⁿ càchí-güedi sá ìo càhnu cuu-gá te nèhe-güedi sá yĩñuhu núú-gá. Te ndi tnahá òré ducaⁿ càháⁿ-güedi, ¹⁰ te ndi òcó cúmí cue téé cùu sacuéhé xĩnucóo-áⁿ ngüñí xití-güedé núú Yáa núcõo-áⁿ, chí diu-gá cúú-gá Yáa ndécú nchàa nduu nchaa quíú te chíñuhu ñaha-güedé xii-gá, te tàva-güedé coróná ñúhú díquí-güedé te tàxi ndecu-güedé núú-gá, te xáhaⁿ-güedé xii-gá:

¹¹ Yòhó cúú-n Dútú Ndiöxí Yáa cúú cuèndá ñáhá xii-ndí,

te ío càhnu cuu-n, te ío váha quide-n, te nèhe-ndí sá yĩñuhu núú-n, chí ducaⁿ tàú-xi cada-ndí,

chí yòhó cúú-n Yáa ní cadúha nchaandi túhú sá ío,

te ducaⁿ nǐ ngúndecu nchaa xǎⁿ chi mee-n dùcaⁿ nǐ sani iní-n càda-n.

**Cuendá Yaá cáá dàtná cáá ìⁿ mbéé
quiti ní dánicuèhé-güedé
ndihi cuendá ìⁿ tutú**

5 Te ní xiní tucu-í sá Yàá núcõo núú xilé váha-áⁿ nundàha-gá ìⁿ tutú ní nacaúnuu xio ndaha cùha-gá, te ndèé lètrá ndàa sátá-xi ndihi ndàa xití-xi, te úsá tnháⁿ tutú lǐhli ñuhu seyú ndèé sátá tütú-áⁿ cuendá sá vǎ dǎná-xí nàcaá. ² Te ní xiní-í ìⁿ espíritú xínú cuèchi núú Yǎ Ndiõxí, te ndee vìhi-xi te níhi càháⁿ-xi, te càchí-xi:

—¿Yoo tàú-xi xocàni nchaa tutú lǐhli ñuhu seyú ndèé sátá tütú-a te nadacàá-xi? —càchí espíritú-áⁿ.

³ Dico ni àndiu, te ni núú ñuyú-a, te ni ndàa xití ñuhu ñá túú ìⁿ ñáyiu tàú-xi nadacàá tutú-áⁿ te cundèhé-yu. ⁴ Te yúhú ní ngúita-í ndàhyú vìhi-í cuendá sá ñà túú ìⁿ ñáyiu tàú-xi nadacàá tutú-áⁿ cundèhé-yu. ⁵ Te ìⁿ cue téé cùu sacuéhé xñucóo xǎⁿ nǐ cachí-güedé xii-í:

—Vá ndàhyú-gá-n, te cada cuendá-n chi Yaá ío cùnuu cuu ndi mee cue ñáyiu cùu ñaní tnháⁿ ndíi Jùdá, diu-ni Yaá cúú ñaní tnháⁿ ndíi Dàvií, Yaá-áⁿ cúú-gǎ Yaá ní ndacu ní yáha nchaa nándi sá nǐ yáha, núu xǎⁿ diu-gá tàú-gá xocàni-gá nchaa tutú lǐhli ñuhu seyú ndèé sátá tütú-áⁿ te nadacàá-gá —duha càchí téé cùu sacuéhé-áⁿ.

⁶ Te tnuú ndi òcò cùmí cue téé cùu sacuéhé xñucóo-áⁿ, ndihi tnuú ndi cùmí quitì xñutnǐ-áⁿ, ndihi núú núcõo Yaá táxí tñuní-áⁿ nǐ xiní-í nút-ñǐ ìⁿ Yaá cáá dàtná cáá ìⁿ mbéé quitì ní dánicuèhé-güedé te ní xǐhí-di ní cùu te ní ndoto-di, te ndèé úsá ndiqui-di, te ndèé úsá tñùu-di, te sá úsá tñùu-di-áⁿ cùtñuní sá ndécú ùsá espíritú cúú cuendá Yǎ Ndiõxí, ducaⁿ càa Yaá-áⁿ nǐ xiní-í. Te cue espíritú-áⁿ nǐ tendaha-gǎ xǐcá cùu-xi ní caa xico ñuyúí.

⁷ Te Yaá cáá dàtná cáá ìⁿ mbéé quitì ní dánicuèhé-güedé-áⁿ nǐ sáháⁿ-gá núú Yàá núcõo núú xilé váha-áⁿ. ⁸ Te òré ní queheⁿ-gá tutú-áⁿ te ndi cùmí quitì xñutnǐ xǎⁿ nǐ ngúíñí xití-güedé núú-gǎ, te ducaⁿ nǐ ngúíñí xití tùcu ndi òcò cùmí cue téé cùu sacuéhé xñucóo-áⁿ, te ndi díⁿ núú-güedé xínehe-güedé yaá sá nání àrpá, te xínehe tucu-güedé ndi díⁿ núú-güedé ìⁿ caa tǐcùu ní cuáha mee-ni díhúⁿ cuááⁿ, te chitu dùsa sá sàháⁿ tñámí. Te ñúhmá dùsa sá sàháⁿ tñámí-áⁿ cúú-xí dàtná nchaa tñúhu càháⁿ nchaa ñáyiu ndècu ichi Yǎ Ndiõxí òré càháⁿ ndihi ñàhá-yu xii-gá. ⁹ Te xita-güedé ìⁿ ndudú sáa ndihi cue quitì-áⁿ chínùhu ñaha-güedé xii-gá, te càchí-güedé ndihi cue quitì-áⁿ:

Yòhó tàú-n quèheⁿ-n tutú-a te xocàni-n nchaa tutú lǐhli ñuhu seyú ndèé sátá-xi,

chi yòhó ní sati níñí-n te ní xǐhí-n, te cuendá xǎⁿ ní nduu cuendá Yǎ Ndiõxí cue ñáyiu ìⁿ ìⁿ nacióⁿ, ndihi ñáyiu xñndecu ìⁿ ìⁿ ñuu, ndihi ñáyiu càháⁿ ndi díⁿ ndi díⁿ núú tñùhu, ndihi ñáyiu xñndecu ìⁿ ìⁿ xichi.

¹⁰ Te ní quidé-n-yu dàtná cue téé yìndaha ñáyiu, te ní quide tütú-n-yu dàtná cue dútú sǎ cúú-xí Yǎ Ndiõxí. Te sáa nduu te taxi tñuní-yu ñuyúí-a. Duha càháⁿ cue téé-áⁿ ndihi cue quitì-áⁿ chínùhu-güedé ndihi-güedé Yaá-áⁿ.

¹¹ Te sátá dúcáⁿ te ní tecú dóho-í ní càháⁿ cuéhé vìhí espíritú xínú cuèchi ní candéé núú núcõo Yaá táxí tñuní-áⁿ, ndihi núú xñutnǐ ndi cùmí cue quitì-áⁿ, ndihi núú xñucóo cue téé cùu sacuéhé-áⁿ, te ní xiní-í sá sùúni cuéhé vìhí espíritú-áⁿ xñndecu xǎⁿ, ¹² te níhi ní càháⁿ cue espíritú-áⁿ, te càchí-xi:

Yòhó Yaá cáá dàtná cáá ìⁿ mbéé quitì ní dánicuèhé-güedé te ní xǐhí ní cùu te ní ndoto,
te yòhó ío càhnu cuu-n, te ndècu ndihi-n nchaandi tùhú,

te ío ndècu ndihi-n sá xìní tnùní-n,
 te ndàcu-n quide-n nchaa sá cuiní-n,
 te nèhe-ndí sá yínùhu núú-n, te ío váha
 quide-n,
 te chiñuhu ñaha-ndí xii-n, chi ducaⁿ
 tàú-ndí cada-ndí chi ío càhnu cuu-n.
 Duha càchí nchaa cue espíritú-áⁿ
 xáhaⁿ-xi xii-gá chíñùhu ñaha-xi.

¹³Te ní tecú dóho-í ní cáháⁿ nchaandi
 túhú sá ní cadúha Yá Ndióxi ndécú
 àndiu, ndihi nchaa sá ndécú ñuyú, ndihi
 nchaa sá ndécú xití ñuhu, ndihi nchaa sá
 ñúhú xití ndute làmár, te xicachí-xi:

Yòhó Yaá núcõo núú xilé váha, ndihi
 yòhó Yaá cáá dàtná cáá ìⁿ mbéé
 quití ní dánicuehé-güedé táxi
 tnùní-ndó, te nèhe-ndí sá yínùhu
 núú-ndó,

te ducaⁿ ío ndàcáⁿ táhú-ndí núú-ndó, chi
 ío váha quide-ndo te ío cùnuu-ndo,
 te ñiu-ni duha cáháⁿ váha-ndí
 cuendá-ndó ñi caa ni quíhíⁿ.

Duha càchí nchaa sá ní cadúha Yá
 Ndióxi.

¹⁴Te ndí cùmí cue quití xñutnñí-áⁿ
 càchí-güedí:

—¡Ducaⁿ na cùnduu! —cachí-güedí.

Te ndí òcó cùmí cue téé cùu
 sacuéhé xñdecu-áⁿ ní ngüññí xití-güedé
 chíñùhu-güedé Yaá ndécú nchaa nduu
 nchaa quíú.

Cuendá úsá tutú lñhli ñuhu seyú

6 Te sáta dúcáⁿ te ní xiní-í sá Yáa
 cáá dàtná cáá ìⁿ mbéé quití ní
 dánicuehé-güedé-áⁿ ní xócání-gá ìⁿ tutú
 lñhli ñuhu seyú ndèé sáta tütú sá ní
 nadúcúⁿ nuu-áⁿ, te ní tecú dóho-í ní
 cáháⁿ ìⁿ quití cùmí xñutnñí-áⁿ, te níhi ní
 cáháⁿ-dì dàtná càháⁿ ñùhu, te càchí-dì:

—¡Taquixi cundehe-n! —cachí-dì.

²Te òré-ni-áⁿ ní xiní-í ìⁿ cuàyu cuixíⁿ
 yódó ñaha ìⁿ sá yódó ñaha xii-dì, te
 sá yódó ñaha xii-dì-áⁿ nèhé-xí ìⁿ arcú
 sá cúu tnùxií-xi, te ní nduu táhú-xi ìⁿ

coróná, te ní ndacu-xi ní cùnuu-xi te
 ducaⁿ-ni ta cùnuu-xi cuáháⁿ.

³Te òré ní xócání-gá tutú lñhli cùu úú
 ñúhú sèyú ndèé sáta tütú sá ní nadúcúⁿ
 nuu-áⁿ, te ní tecú dóho-í ní cáháⁿ tucu
 ingá quití cùu úú xñutnñí-áⁿ, te càchí-dì:
 —¡Taquixi cundehe-n! —cachí-dì.

⁴Te òré-ni-áⁿ ní xiní tucu-í ìⁿ cuàyu
 tñcúehé ní quee-dì cuáháⁿ-dì, te yòdo
 ñaha ìⁿ sá yódó ñaha xii-dì, te sá yódó
 ñaha xii-dì-áⁿ ní níhí-xi tnúhu ndee ñí
 sá dátícánuu-xi ñáyiú vá cùndècu ndihi
 tnaha váha-gá-yu, te ngüíta ñáyiú cahni
 tnàhá-yu, te ní nduu táhú-xi ìⁿ yuchi
 cáhnú vihi.

⁵Te òré ní xócání tucu Yaa-áⁿ ingá tutú
 lñhli cùu úní ñúhú sèyú ndèé sáta tütú
 sá ní nadúcúⁿ nuu-áⁿ, te ní tecú dóho-í
 ní cáháⁿ quití cùu úní xñutnñí xíáⁿ, te
 càchí-dì:

—¡Taquixi cundehe-n! —cachí-dì.

Te òré-ni-áⁿ ní xiní tucu-í ìⁿ cuàyu
 tnúú te yòdo ñaha tucu ìⁿ sá yódó ñaha
 xii-dì, te sá yódó ñaha-áⁿ nundàha-xi úú
 yaxiⁿ libré. ⁶Te ní tecú dóho-í ní cáháⁿ
 ìⁿ sá ní cáháⁿ tnuu cue quití xñutnñí-áⁿ,
 te càchí-xi:

—^ñcuártú-nã triú níhí-ndó sã íⁿ
 ñhúⁿ denariú, te úní cuártú-nã cebadá
 níhí-ndó sã íⁿ tucu ñhúⁿ denariú, dico
 acití ndihi ndudí ndéhé yoho yàha stilé
 chí vá ndñhí ñihnu —duha càchí sá
 càháⁿ-áⁿ.

⁷Te òré ní xócání tucu Yaa-áⁿ tutú
 lñhli cùu cumí ñúhú sèyú ndèé sáta tütú
 sá ní nadúcúⁿ nuu-áⁿ, te ní tecú tucu
 dóho-í ní cáháⁿ tucu ingá quití cùu cumí
 xñutnñí-áⁿ, te càchí-dì:

—¡Taquixi cundehe-n! —cachí-dì.

⁸Te òré-ni-áⁿ ní xiní tucu-í ìⁿ cuàyu
 yàhá, te yòdo ñaha tucu ìⁿ sá yódó ñaha
 xii-dì, te sá yódó ñaha xii-dì-áⁿ nání-xí
 Sã xíhí, te xíáⁿ sáhní-xí ñáyiú, te sáta
 xíáⁿ nchicúⁿ sá nèhé núú ndécú ñáyiú
 ní xíhí. Te cùmí xichi cùu ñuyú, te sá
 sáhní ñaha xii ñáyiú-áⁿ ní níhí-xi tnúhu

ndee ìní danàa-xi ñáyiú ìíⁿ xichi ñuyíú, te davá-yu cahni ñaha-xi ndìhi yuchí, te cada-xi sá cóo tñamá te cuú-yu, te cada tucu-xi sá cóo cuèhé cahni-xi ñáyiú, te ñu-ni tucu-xi cada sá ncháá quítì dééⁿ cahni-di ñáyiú.

⁹ Te òré ní xócání tùcu Yaá-áⁿ tutú lìhli cùu uhúⁿ ñúhú sèyú ndèé sátá tùtú sá ní nadúcúⁿ nuu-áⁿ, te òré-áⁿ ní xiní-í nùtní ìíⁿ núú sácòdó sá ndúú tǎhú Yá Ndiòxí, te ndàa caha xǎⁿ ní xiní-í xíndecu nchaa àlmá ñáyiú ní sahani-güedé núú ñuyíú sǎ cuèndá tñuhu Yá Ndiòxí, ndìhi sá cuèndá sá ní cáháⁿ váha-yu cuèndá-gá. ¹⁰ Te nchaa àlmá-áⁿ ñìhi xícáháⁿ-xi, te xǎháⁿ-xi xii Yá Ndiòxí:

—Yòhó Dútú Ndiòxí cúu-n Yáá ñá túú tñahí cuèchi-xi, te ñá túú tñahí quee cáva-n quède-n ìíⁿ sá càháⁿ-n. ¿Te ná ndéé ama dandòho-n ñáyiú ndècu ñuyíú nachinaa-n cuèndá sá ní quide ñàhá-yu xii-ndí-i? —càchí cue àlmá-áⁿ xǎháⁿ-xi xii-gá.

¹¹ Te sátá dúcáⁿ te nchaa cue àlmá ñáyiú-áⁿ ní ñìhí-xi dóo cuìxíⁿ ní quee cuíhnu-xi, te ní xítnúhu ñaha xii-xi sá ná ndètatú-xi te cundetú tnaa-xi ndéé ná xínu cava cuú ñáyiú nàcuáa ndèé tñuní dàtná ní xíhí cue ñáyiú dìi àlmá-xi cùu-xi. Te ñáyiú sa ní xíhí-áⁿ ìíⁿ-ni cùú-yu ndìhi ñáyiú vitna cuú-áⁿ chi mee-ni chiúⁿ Xítóhó Jesucristú quídè-yu, te ñu-ni ichi-gá ndécú-yu.

¹² Te òré ní xócání tùcu Yaá-áⁿ tutú lìhli cùu ìñú ñúhú sèyú ndèé sátá tùtú sá ní nadúcúⁿ nuu-áⁿ, te ní xiní-í sùuní ñìhi ní quidí-xi ñuyíú, te ní cutnuu ñìhí núú nchíanchii dàtná ìíⁿ dóo tñúú, te ní cuu ticuèhé ñíñí ñìhí núú yóó. ¹³ Te ní xiní-í ní ngoyo chódíní ñuyíú-a dàtná ngóyó ngúxí yíhí òré quéné tǎchí ñìhi. ¹⁴ Te ní xiní-í ní nadúcúⁿ nuu andíu dàtná nádúcúⁿ nuu ìíⁿ tutú te ní ndòñúhú-xí, te nchaa tìndúú ní xica ndehe-xi núú ndécú-xí, te ducaⁿ ní xica ndehe tucu nchaa tìndúú yìchí

ndécú xítì ndute làmár. ¹⁵ Te nchaa cue téé yíndaha ñáyiú ní nguíváha-güedé, ndìhi nchaa dava-gá cue téé ío tàxi tñuní, ndìhi nchaa ñáyiú cuica, ndìhi nchaa cue téé tàxi tñuní sandàdú, ndìhi cue sandàdú cue téé ío váha sàá díquí-xi nàcuáa cada-güedé nàá-güedé, ndìhi nchaa ñáyiú ñá túú tñahí dàná quee núú chíúⁿ pàtróóⁿ-xi, ndìhi nchaa ñáyiú dàná queé núú chiúⁿ patróóⁿ-xi. Te dava ñáyiú-áⁿ ní nguíváha-yu xítì yaú, te davá-yu ní nguíváha-yu nchaa tñuú cava. ¹⁶ Te xǎháⁿ-yu nchaa tìndúú ndìhi nchaa cava:

—Chí tǎcùⁿ chiváha ñaha-ndo xii-ndí cuèndá sá vǎ quíní ñàhá Yáá ío tàxi tñuní núcòo núú xilé váha, ndìhi cuèndá sá vǎ dándòho ñaha Yáá cáá dàtná cáá ìíⁿ mbéé quítì ní dánícuèhé-güedé, chí Yáá-áⁿ ío cùdèéⁿ-gǎ núú-ndí —duha càchí nchaa ñáyiú-áⁿ xǎháⁿ-yu xii nchaa tìndúú-áⁿ ndìhi nchaa cava-áⁿ.

¹⁷ Te vitna ní sáá nduu ío cùu cahnu nduu tñúndòho tñuhu ndàhú, te vǎ yóo ìíⁿ cundee ìní-xi yáha nchaa tñúndòho-a.

Ñáyiú isráel ñáyiú nanhí tǎhú

7 Te sátá xǎⁿ te ní xiní-í cúmí tñàhá espíritú xínú cuèchi núú Yá Ndiòxí xínutñí-xi ndí cùmí xio ñuyíú, te cue espíritú-áⁿ ní ngani-xi tǎchí cuèndá sá vǎ cuícó-gǎ-xi ní làmár, te ní díquí yutnu, te ní ìíⁿ xichi ñuyíú vǎ cuícó-gǎ-xi. ² Te cue espíritú-áⁿ ndécú ndìhi-xi tñuhu ndee ìní danàa-xi sá ío làmár ndìhi sá ío ñuhu yìchí, te ní xiní tucu-í ingá espíritú xínú cuèchi núú Yá Ndiòxí ní quee nchita-xi ndàa nacuáa quène nchíanchii, te nundaha-xi seyú Yá Ndiòxí Yaá ndécú nchaa nduu nchaa quíú, te ñìhi ní cáháⁿ-xi xǎháⁿ-xi xii ndí cùmí cue espíritú-áⁿ:

³ —Vǎ dánàa-ndo sá ío làmár, te ní vǎ dánàa-ndo yutnu, te ní ìíⁿ sá ío ñuyíú vǎ dánàa-ndo, chí cundetú-ndo ndèé ná tàxi ndecu-ndí ìíⁿ sèñá tneé nchaa ñáyiú xìnu

cuechi núú Tǎtá-ó Dútú Ndiöxí —duha cǎchí espíritú-áⁿ xǎhaⁿ-xi xii ndí cumí espíritú xĩnutnǎi ndí cumí xichi ñuyúú.

⁴Te ní tecú dóho-í ní cǎháⁿ ìⁿ sǎ ní cǎháⁿ, te ní cachí-xi sǎ núú ndí úxúú xichi cue ñáyiú isrǎél te ní xĩnu ìⁿ cièndú údico cúmí mǎl-yu ní ngúndecu sèhá tneé-yu. ⁵Te núú ìⁿ cièndú údico cúmí mǎl ñáyiú-áⁿ, te ní xĩnu úxúú mǎl cue ñaní tnáhá ndí Júdá ní ngúndecu sèhá tneé-yu, te úxúú mǎl cue ñaní tnáhá ndí Rùbén, te úxúú mǎl cue ñaní tnáhá ndí Gǎd, ⁶te úxúú mǎl cue ñaní tnáhá ndí Àsér, te úxúú mǎl cue ñaní tnáhá ndí Neftálí, te úxúú mǎl cue ñaní tnáhá ndí Manásés, ⁷te úxúú mǎl cue ñaní tnáhá ndí Míó, te úxúú mǎl cue ñaní tnáhá ndí Lèví, te úxúú mǎl cue ñaní tnáhá ndí Isàcár, ⁸te úxúú mǎl cue ñaní tnáhá ndí Zabùlón, te úxúú mǎl cue ñaní tnáhá ndí Chèé, te úxúú mǎl cue ñaní tnáhá ndí Benjámín, nchaandi túhú ñáyiú-áⁿ ní ngúndecu sèhá tneé-yu.

Cuéhé víhí ñáyiú ñihnu dóó cuixíⁿ

⁹Te sátá xǎⁿ te ní xini-í cuéhé víhí ñáyiú, ñáyiú ìⁿ ìⁿ nacióⁿ, ndíhi ñáyiú ìⁿ ìⁿ ñuú, ndíhi ñáyiú cǎháⁿ ndí díⁿ ndí díⁿ núú tnúhu, ndíhi ñáyiú ní xĩndecu ìⁿ ìⁿ xichi, te nchaá ñáyiú-áⁿ xĩnutnǎi-yu ndàa núú Yàá táxí tnùní núcõo núú xilé váha, ndíhi núú Yàá cǎá dàtná cǎá ìⁿ mbéé quiti ní dánicuèhé-güedé, te vá yõ ìⁿ ndàcu cahu ñaha xí-yu chí cuéhé víhí-yu, te nchaá-yu xĩxĩhnu-yu mee-ni dóó cuixíⁿ, te nundahá-yu nchaá-yu ìⁿ caa ndàha yutnu ñúú. ¹⁰Te nchaá-yu níhi xícáháⁿ-yu, te cǎchí-yu:

Yàá táxí tnùní núcõo núú xilé váha cùu-gǎ Ndiöxí-ó,
te ñu-gǎ ndíhi Yàá cǎá dàtná cǎá ìⁿ mbéé quiti ní dánicuèhé-güedé ní dǎcǎcu ñihnu ñaha-gǎ xii-o núú ùhú núú ndàhú.

Duha cǎchí nchaá ñáyiú-áⁿ. ¹¹Te nchaá espíritú xĩnú cuèchí núú Yǎ Ndiöxí

ní nadúcúⁿndèé-xi xĩnutnǎi-xi ní cǎndéé núú núcõo Yàá núcõo núú xilé váha, ndíhi núú xĩnucõo cue téé cùu sacuéhé, ndíhi cue ndí cumí quiti xĩnutnǎi-áⁿ, te nchaá-xi ní ngüíñí xítí-xí te ní ngúnu ndeyi-xi núú Yàá núcõo núú xilé váha-áⁿ, te nchaá-xi ní ngüíta-xi chíñuhu ñaha-xi xii-gǎ, ¹²te cǎchí-xi:

Na cǎháⁿ ndáá-ndí núú yòhó Tǎtá-ndí Dútú Ndiöxí sǎ ìo cǎhnu cuu-n, te ndàcu-n quide-n nchaá sǎ váha cuiní-n, te ìo váha quide-n, te ndècu ndíhi-n nchaá sǎ xini tnùní-n,

te chíñuhu ñaha-ndí xii-n, te ducaⁿ ndàcáⁿ táhú-ndí núú-n cuendá nchaá sǎ quidé-n, te nèhe-ndí sǎ yĩñuhu núú-n,

te tnúhu cǎháⁿ-ndí-a cùu-xi tnúhu ndáá, te ñu-ni duha cǎháⁿ-ndí ndéé núú cuaháⁿ núú vèxi.

Duha cǎchí nchaá cue espíritú-áⁿ xǎhaⁿ-xi xii Yàá núcõo núú xilé váha-áⁿ.

¹³Te ìⁿ cue téé cùu sacuéhé xĩndecu-áⁿ ní xícáⁿ tnúhú-dě núú-í, te cǎchí-dé:

—¿Yóndí cùu ñáyiú dàcáⁿ xĩxĩhnu dóó cuixíⁿ-áⁿ, te ndèé véxi-yu núu dàcáⁿ xĩndáá-yu-i? —cǎchí-dé.

¹⁴Te yúhú ní xáhaⁿ-í:

—Tǎtá, ñá túú xini-í, dico mee-n xini-n —duha ní xáhaⁿ-í xii-dé.

Te dǎtnùní ní cachí tnúhu-dé xii-í ná cùú ñáyiú-áⁿ, te cǎchí-dé:

—Nchaá ñáyiú-a cùú-yu ñáyiú ní quee núú ìo víhí tnúhu ndòho tnúhu ndàhú sǎ vǎ cùndèe ini-ó te véxi-yu iha, te cùú-yu ñáyiú sa ní nduu ndoo ní nduu nine ini-xi cuendá sǎ ní sati níñí Yàá cǎá dàtná cǎá ìⁿ mbéé quiti ní dánicuèhé-güedé, cuendá xǎⁿ vitna ní ndíhí-yu ní nduu cuixíⁿ dóó xĩxĩhnu-yu. ¹⁵Te núu xǎⁿ vitna ní nduu táhú-yu ndècú-yu núú ndècú Yǎ Ndiöxí Yàá táxí tnùní núcõo núú xilé váha, te cuèi nduu cuèi níu xĩnú cuèchí-yu núú-gǎ vitna, te ñu-gǎ xító ñaha-gǎ xii-yu. ¹⁶Te vitna ní sáá-yu

núú-gǎ cundecú-yu te vá ndóhó-gǎ-yu docó, te ni vǎ quíní-gǎ-yu ndohó-yu yíhí-yu ndute, te ni vǎ quíní-gǎ-yu ndohó-yu cahni nchíanchii, te ñá túú-gǎ ná cahni ndohó-yu. ¹⁷Te ducaⁿ chi Yaá cáá dàtná cáá ìⁿ mbéé quiti ní dǎnicuèhé-güedé ndécú-gǎ núú nútñi xilé váha núcáo Yá Ndióxi Yaá táxi tnùní, Yaá-áⁿ coto ñaha-gǎ xí-yu dàtná quíde ìⁿ toli oré xító-dě mbéé-dě, te candeca ñaha-gǎ xí-yu quíhⁿ núú tóo ndute, te ndute-áⁿ cúú-xí ndüte candeca iní-yu, te Yá Ndióxi cada-gǎ sá vǎ quíní-gǎ-yu tnúhu ndàhyú —duha ní cachí tnúhu téé cùu sacuéhé-ǎⁿ xii-í.

**Cuèndá tícúú sá ní cuáha
mee-ni díhúⁿ cuááⁿ**

8 Te sáta dúcáⁿ te Yaá cáá dàtná cáá ìⁿ mbéé quiti ní dǎnicuèhé-güedé ní xócání-gǎ tutú líhli cùu usá ñuhú sèyú ndèè sáta tütú sá ní nadúcúⁿnuu-áⁿ, te òré-áⁿ ní cunahi sùúni nàvií-nǎ ní cuu andiu dàtná cuádava òré. ²Te ní xiní-í usá tnàhá espíritú xínú cuèchi núú Yá Ndióxi xínutñi-xi núú núcáo-gǎ, te ní níhí-xi ìⁿ caa cútú xínehe-xi. ³Te dàtnùní ní xiní tucu-í ingá espíritú xínú cuèchi núú-gǎ ní quexio-xi nehe-xi ìⁿ tícúú ní cuáha mee-ni díhúⁿ cuááⁿ te ñuhu vai dúsa sá sàháⁿ tnámí, te ní ngúnutñi espíritú-áⁿ núú ndécú sǎ ní cuáha mee-ni díhúⁿ cuááⁿ núú sácódó sǎ ndúú tǎhú Yá Ndióxi, te xíáⁿ nútñi-xi ndàa núú-gǎ, te dúsa sá sàháⁿ tnámí-áⁿ cahmi espíritú-áⁿ núú sácódó sǎ ndúú tǎhú-gǎ-áⁿ cuèndá ñúhmá dǔsa-áⁿ cundíhi-xi nchaa tnúhu càháⁿ ñáyiú càháⁿ ndíhi ñaha xii-gǎ, nchaa ñáyiú cùu cuèndá-gǎ. ⁴Te nùndaha espíritú-áⁿ tícúú ñuhú dǔsa sá sàháⁿ tnámí càyú, te quène ñúhmá nútñi-xi núú Yá Ndióxi, te ñúhmá-ǎⁿ cundíhi-xi nchaa tnúhu càháⁿ ñáyiú càháⁿ ndíhi ñaha xii-gǎ, nchaa ñáyiú cùu cuèndá-gǎ. ⁵Te ní queheⁿ espíritú-áⁿ tícúú te ní dáchítú-xi

ñuhú yódó núú sácódó sǎ ndúú tǎhú Yá Ndióxi, te ní xíténuu-xi ñuyú, te òré ducaⁿ ní quide-xi te ní cáháⁿ víhí ñuhu, te ío dusaⁿ ní quide-xi ñuyú, te ní sáá ndúté, te níhi víhi ní tnáa.

**Ndi ùsá espíritú ní tiú-xi
ìⁿ caa cútú xínehe-xi**

⁶Te ndi ùsá cue espíritú xínehe ìⁿ caa cútú-ǎⁿ ní ngúndecu túha-xi cuèndá tiú-xi.

⁷Te espíritú díhna nuu ní tiú-xi cútú néhé-xí, te ñuyú-a ní ngoyo ñiñi dàcánuu-xi ndíhi ñuhú ndíhi níñí, te luha-ná te cuu dava ñuyú ní cáyú, te luha-ná te cuu dava tucu nchaa yutnu ò ñuyú ní cáyú, te luha-ná te cuu dava tucu nchaa cúhú ò ñuyú ní cáyú.

⁸Te espíritú cúú ùú ní tiú-xi cútú néhé-xí, te dàtná cáá ìⁿ tìndúú cáá ìⁿ sá ní ngava xítí làmár te nchicúⁿ ñuhú, te luha-ná te cuu dava ndute làmár-áⁿ ní nduu-xi níñí. ⁹Te luha-ná te cuu dava nchaa quiti xíxúhuⁿ xítí làmár-áⁿ ní xíhí-güedi, te luha-ná te cuu dava nchaa bàrcú ní quee naa-xi xítí ndute.

¹⁰Te espíritú cúú ùní ní tiú-xi cútú néhé-xí, te ní ngava ìⁿ chódíni cáhnú ndèè andiu ñuyú te nchicúⁿ ñuhú-dí, te ñuhú-áⁿ cáá dàtná cáá ñuhú ití. Te luha-ná te cuu dava nchaa yúte ní ngava chódíni-ǎⁿ, te luha-ná te cuu dava tucu nchaa núú quènihi ndute ní ngava-dí.

¹¹Te chódíni-ǎⁿ nání-dí: Yúcú Úá. Te ndute xica nchaa yúte-áⁿ ndíhi nchaa ndute quènihi-áⁿ ní cuu úa-xi dàtná yúcú úa, te ío cuéhé ñáyiú ní xíhí sá dúcáⁿ ní cuu úa ndute-áⁿ.

¹²Te espíritú cúú cùmí ní dácàháⁿ-xi cútú néhé-xí, te luha-ná te cuu dava nchíanchii ñá túú ní dàyehé-xi, te ducaⁿ lùha-ná tucu cuu dava yóó ñá túú ní dàyehé-dí, te ducaⁿ lùha-ná te cuu dava tucu nchaa chódíni ñá túú ní dàyehé-güedi, te luha-ná te cuu dava nduu ñá túú ní dàyehé nchíanchii, te

ducaⁿ lùha-ná te cuu dava niú ñá túú ní dàyehé yóó ndihi nchaa chódíní.

¹³Te sátá dúcáⁿ te ní xiní-í xícó ìⁿ es-
píritú xínú cuèchi núú Yá Ndiöxí núú
táchí, te ní tecú dóho-í níhi càháⁿ-xi, te
càchí-xi:

—Ío ndàhú ndoho nchaa ñáyiú xìn-
decu ñuyíú òré ná dàcaháⁿ úní-gá cue
espíritú cúmání cútú xínehe-xi, chi sa xìn-
decu túha-ná-xi sá dácàháⁿ-xi!— duha
càchí espíritú-áⁿ.

9 Te espíritú cúú úhúⁿ ní tiú-xi cútú
néhé-xí, te òré-áⁿ ní xiní-í ní quee
ìⁿ espíritú andiu te càa-xi datná cáá
ìⁿ chódíní, te ní ngava-xi ñuyíú, te
ní níhí-xi ìⁿ ndacaá néhé-xí cuendá
nacaáⁿ-xi yuyèhe yaú cùnú víhí. ²Te
ní nacaáⁿ-xi yaú-áⁿ te ní nguíta-xi ní
quene ñúhmá dàtná quéné ñúhmá ìⁿ
xítnú cáhnú víhi, te ní quene táchí ní
xítenuu-xi ñúhmá-áⁿ te ní sadí-xi núú
nchíanchii, te ní cunee ñuyíú. ³Te
xítí ñúhmá-áⁿ ní quene tíca làngóstá,
te ní xítenuu-dí ñuyíú, te dééⁿ-güedi
dàtná dééⁿ nchacua. ⁴Te ní ngúndecu
ndihi-güedi tnúhu ndee ìní cuendá sá
dándòho-güedi mee-ni ñáyiú ñá túú
ndéè sèñá Yá Ndiöxí tneé-xi, te ñá túú
nã cada-dí nchaa yutnu ndihi nchaa
cúhú. ⁵Te ñá túú tnúhu ndee ìní ndécú
ndihi-güedi sá cáhní-güedi ñáyiú, chi
mee-ni sã dándòho ñaha-güedi xíi-yu
úhúⁿ yóó. Te òré ní nguíta-güedi
dándòho ñaha-güedi xíi-yu te tàhú
tnúhú núú dáquëe-güedi iñu-güedi
dàtná quidé-xí núú dáquëe nchacua
iñu-güedi. ⁶Te ñáyiú-áⁿ xicáⁿ táhü-yu
sá ndíhi cuú-yu cuendá sá ïo ndòhó-yu
dàquëe ñaha nchaa quiti-áⁿ iñu-dí
xíi-yu te ñá cuíní-xi cuú-yu, te ìⁿ nduu
ìⁿ nduu sàni iní-yu cuú-yu te ñá túú
cuíní-xi cuú-yu chi ñá túú tnúhu xihí sá
cúú-xí-yu.

⁷Te nchaa tíca làngóstá-áⁿ
xíndáa-güedi dàtná ndáa nchaa cuáyú
cue téé cuáháⁿ nàá, te díquí-güedi

ñùhu ìⁿ sá cáá dàtná cáá còroná
ní cuáha mee-ni díhúⁿ cuááⁿ, te
núú-güedi càa datná cáá núú cuè téé.
⁸Te idi díquí-güedi càa datná cáá
ìdi díquí ñáyiú díhí, te núhu-güedi
càa datná cáá ñuhu ndicaha. ⁹Te
yidúcúⁿnuu-güedi ìⁿ sá cáá dàtná
cáá cáá, te ndíxíⁿ-güedi quide-xi
datná quidé-xí núú vèxi cuéhé víhí
càrretá sá tãñuhu cuayú cuáháⁿ-güedé
ndihi-güedi núú nàa-güedé. ¹⁰Te ndéè
iñu núú lùhmá-güedi dàtná ndéè
iñu núú lùhmá nchacua, te iñu núú
lùhmá-güedi-áⁿ dáquëe-güedi ñáyiú
dándòho ñaha-güedi xíi-yu, te ducaⁿ-ni
càda-güedi dándòho ñaha-güedi xíi-yu
ndéè xínu úhúⁿ yóó. ¹¹Te nchaa tíca
làngóstá-áⁿ táxi tnúni ñáhá espíritú sá
táxi tnúni yaú cùnú víhí, te espíritú-áⁿ
nání-xí Àbadón tnúhu hèbreú, te tnúhu
grégú nání-xí Àpolión, te ndi ndúú
tnúhu-áⁿ quée-xí: Sá dánàa ñáyiú.

¹²Te tnúndòho-a cuu-xi tnúndòho
díhna nuu, te vitna cúmání úú-gá.

¹³Te espíritú cúú iñú ní tiú-xi cútú
néhé-xí. Te núú Yá Ndiöxí núnñi ìⁿ sá ní
cuáha mee-ni díhúⁿ cuááⁿ núú sácódó sã
ndúú tàhú-gã, te ndi cúmí xíquí-xi xìn-
decu ìⁿ caa ndíquí, te ní tecú dóho-í
ní càháⁿ ìⁿ sá ní càháⁿ nihnu ndi cúmí
ndíquí-áⁿ. ¹⁴Te sá càháⁿ nihnu ndíquí-áⁿ
xãhaⁿ-xi xii espíritú cúú iñú sá ní tiú
cútú-áⁿ:

—Cuáháⁿ nandaxi-n ndi cúmí espíritú
ndútú ndéu yúte càhnu nani Eúfratés —
càchí sá càháⁿ-áⁿ xãhaⁿ-xi xii espíritú-áⁿ.

¹⁵Te sátá dúcáⁿ te ní nandaxí ndi cúmí
cue espíritú-áⁿ cuendá cahni-xi cuéhé
víhí ñáyiú, te sa yatni dàtná cuádava
ñáyiú xíndecu ñuyíú cahni-xi, te ducaⁿ
chi sa ndéu túha tnàhí cue espíritú-áⁿ
ndétú-xí sàá òré, àdi nduu, àdi yóó, àdi
cuá ducaⁿ càda-xi cahni-xi ñáyiú. ¹⁶Te
ní xiní-í nchaa cue sandàdú cündíhi-xi
xixódó-güedé cuáyú, te ní níhí-í tnúhu
sá xínu úú ciendú millón-güedé.

17 Te duha xĩndáa cue cuàyú-áⁿ ndihi cue tée yòdo ñaha-áⁿ nĩ xini-í: Te cue té-áⁿ yídücüⁿ nuu ñⁿ sá yídücüⁿ nuu pèchú-güedé, te luha ticuèhé te luha cuìi datná cuìi andiu, te luha cuàáⁿ, te nchaa cuàyú-áⁿ cáá díquí-güedi dàtná cáá díquí ndicaha, te yuhu-güedi quène ñuhu ndihi ñúhmá, ndihi àzufré nchìcúⁿ ñuhú. 18 Te ío cuèhé ñáyiu ñuyúú nĩ xihí chi luha-ná te cudavá-yu nĩ xihí sá cuèndá ñuhú-áⁿ ndihi ñúhmá-áⁿ ndihi àzufré-áⁿ. 19 Te ndihi núú lùhmá-güedi ndihi yuhu-güedi dándoho-güedi ñáyiu, te núú lùhmá-güedi nèhe-xi díquí còó, te diu-ni dàtná cáá còó cáá ñihí lùhmá-güedi.

20 Te nchaa dava-gá ñáyiu nĩ cácu ñá túú ni xihí núú nchàa tnúndòho-áⁿ ñà túú nĩ cuìni-yu dàñá-yu ichi cuèhé ichi duha ndècú-yu, chi quide cahnu-ni-yu nchaa espíritú cündihi yucu ñávàha, ndihi nchaa sá càchí-yu cùu ndiòxí ní cadúha cue tée ñuyúú-a, te dava xíáⁿ ní cuáha mee-ni díhúⁿ cuàáⁿ, te dava ní cuáha mee-ni díhúⁿ cuixíⁿ, te dava ní cuáha sá nání bròncé, te dava ní cuáha mee-ni yúú, te dava ní cuáha mee-ni yùtnu, te nchaa xíáⁿ ñá túú cùtnuní núú-xi, te ni ñà túú tècú dóho-xi, te ni ñà ndácú-xí càca-xi. 21 Te ni sá sáhní tñahá-yu, te ni sá sáhní ndùu tñahá-yu, te ni sá ndècú-yu ichi díí ñní, te ni sá dúhú ndàchiuⁿ tñahá-yu ñá túú ní cuìni-yu dàñá-yu.

**Ñⁿ espíritú xínu cuèchi núú
Yá Ndiòxí néhé-xí ñⁿ librú**

10 Te sáta dúcáⁿ te ní xini tucu-í ñⁿ espíritú cùnùu xinu cuechi núú Yá Ndiòxí ní quee-xi andiu, te yìhi-xi xití vícò cuànguee-xi ñuyúú te ndàa díquí-xi ndècú ñⁿ cóó yáhnchí, te núú-xi súuní chàhnchí dàtná chàhnchí núú nchìcanchii, te ndi ndùú díhiⁿ-xi càa datná cáá itá ñuhú. 2 Te nùndaha-xi ñⁿ librú lìhli ní nandicá, te sáhá cùha-xi ní

sani-xi núú ndute làmár, te sáhá dàtni-xi ní sani-xi núú ñuhu yìchí. 3 Te espíritú-áⁿ ñihi vihi ní cáháⁿ-xi, te ní quide-xi dàtná quidé ñⁿ ndicaha oré cánásàa-di, te òré ducaⁿ ñihi vihi ní cáháⁿ-xi te úsá xito ní cáháⁿ ñuhu. 4 Te sáta ní yáha ní cáháⁿ ñuhu-áⁿ úsá xito, te chido tnùn-í ñⁿ núú tütù nàcuáa ní cáháⁿ-xi ní cùu, te mei òré-áⁿ ní tecú dóho-í ní cáháⁿ ñⁿ sá ní cáháⁿ andiu te càchí-xi:

—Vá chídó tnùn-n nàcuáa ní cáháⁿ ñuhu-áⁿ, iní meé-ni-n ná cùhuⁿ —duha càchí sá ní cáháⁿ-áⁿ.

5 Te espíritú sá nùtni ñⁿ xio sáhá-xi núú ndute làmár-áⁿ ndihi ingá xio sáhá-xi núú ñuhu yìchí-áⁿ ní xini-í ní ndonehe-xi ndaha cùha-xi, 6 te càchí-xi:

—Yá Ndiòxí Yáá ndécú nchàa nduu nchaa quíú Yáá ní cadúha ñuyúú, ndihi andiu, ndihi làmár, ndihi nchaa sá ío, Yáá-áⁿ náhá ndáá-gá sá yùhú càháⁿ ndáá-í, te vá cùyàa vihi 7 te cada-xi nchaa nàcuáa ndùu tnúhu ndùu yuhu ní cáháⁿ-gá, tnúhu ní xáhaⁿ-gá xii cue tée ní xinu cuechi núú-gá, cue tée ní xóo cáháⁿ tnúhu-gá ndéé sanaha, chi òré ná tìù espíritú cùú úsá cùtú néhé-xí, te òré-áⁿ cada-xi nchaa nàcuáa ndùu tnúhu ndùu yuhu sá ní xáhaⁿ-gá xii nchaa cue té-áⁿ —duha càchí espíritú-áⁿ.

8 Te sáta dúcáⁿ te ní tecú tucu dóho-í ní cáháⁿ tucu sá ní cáháⁿ andiu-áⁿ, te càchí-xi xii-í:

—Cuàháⁿ te queheⁿ-n librú lìhli sá ní nandicá nùndàha espíritú-áⁿ, espíritú sá nùtni ñⁿ xio sáhá-xi núú ndute làmár, te ñⁿ xio sáhá-xi núú ñuhu yìchí —duha càchí sá ní cáháⁿ-áⁿ.

9 Te yùhú ní sáháⁿ-í núú ndécú espíritú-áⁿ xicáⁿ-í librú lìhli nèhe-xi-áⁿ, te ní cachí-xi:

—Iha te caxi-n, te cuvídí yuhu-n dàtná cuvídí òré xihí-n ndùdí ñúñú, dico xití-n chi cada úa-xi —càchí-xi.

10 Te ní queheⁿ-í librú lìhli nùndaha espíritú-áⁿ ní xexi-í, te yuhu-í ní quide

vídí-xi dàtná vídí ndudí ñúñú, dico sátá nǐ ngava-xi xití-í te ní quide úa-xi. ¹¹ Te nǐ cachí tucu espíritú-áⁿ xii-í:

—Dacuití cǎháⁿ tucu-n nàcuáa cǎchí Yǎ Ndiòxí cuèndá ñáyiú titní víhí nà-cióⁿ, ndihí cuèndá ñáyiú titní víhí ñùú, ndihí cuèndá ñáyiú cǎháⁿ ndí dífⁿ ndí dífⁿ ñúú tñuhu, ndihí cuèndá cue téé yǐndaha ñáyiú.

Cuèndá úú cue téé cǎháⁿ nàcuáa cǎchí Yǎ Ndiòxí

11 Te ní ñhì-í ñⁿ tnyoo nàcuáa chicùhá-í ñⁿ sá chicùhá-í, te ní cǎháⁿ ñⁿ sá ní cǎháⁿ, te cǎchí-xi:

—Ndacuñí te chicùhá-n vèhe Yǎ Ndiòxí, te chicùhá tucu-n ñúú sácòdó sǎ ndúú tǎhú-gǎ, te cahu-n nǎ daha tñàhá ñáyiú chǐñuhu ñaha xii-gǎ xǐndecu. ² Dico vá chicùhá-n ndàa quehé vehe-gǎ, chi xíaⁿ nǐ nduu cuèndá cue ñáyiú ñá túú cùu ñáyiú isràél, te ñáyiú-áⁿ nduu nuu-nǎ-yu núú nǐ cuu ñúú-gǎ, te cadá-yu dàtná cǎchí iní mée-yu, te údico úú yóo ducaⁿ cadá-yu. ³ Te yúhú tendaha-í úú tñàhá cue téé cǎháⁿ yuhu-í nàcuáa cǎchí Yǎ Ndiòxí, te úxúú cièndú únídico nduu ducaⁿ cǎháⁿ-güedé yuhu-í cada-güedé ñùú-í, te cuihnu-güedé dóo tñúú sǎ sácuihnu cue ñáyiú ndihú iní-xi —duha cǎchí sá cǎháⁿ-áⁿ.

⁴ Te ndí ndùú cue téé-áⁿ cúú-güedé dàtná úú yutnu òlívú sá xǐnutnǐ núú Yǎ Ndiòxí, ndihí dàtná úú sá ndéé dité-xi, sá yǐndòdo ñⁿ caa candíl núú dité-xi ndècu tucu núú-gǎ, te diu-gǎ cúú-gǎ Yaá yǐndàha ñuyúú. ⁵ Te ñáyiú na cǎni iní-xi ná cada ñaha xii-güedé te yuhu-güedé quene ñuhú cahmi ñaha-xi xii-yu, te ducaⁿ càda-güedé cahni-güedé nchaa ñáyiú na cùu úhú iní ñáhá xii-güedé. ⁶ Te ndí ndùú-güedé ndécú ndihí-güedé tñuhu ndee iní cada-güedé sá vǎ cúúⁿ dǎú, te ducaⁿ càda-güedé ñini cǎháⁿ-güedé nàcuáa cǎchí Yǎ Ndiòxí, te ndacu-güedé nadatùu-güedé

ndute nduu-xi ñíñí, te ndacu-güedé dandòho-güedé nchaa ñáyiú titní núú tñuhu ndòho, te ducaⁿ càda-güedé ná daha xito cǎchí iní mée-güedé. ⁷ Te ná yáha sá cǎháⁿ-güedé nàcuáa ní cachí Yǎ Ndiòxí, te dàvá-áⁿ quene ñⁿ quití dééⁿ yàú cùnú víhí sǎ ïo nèhé cáá, te quití-áⁿ ngüíta-di nǎá-di ndihí ndí ndùú cue téé-áⁿ te cahni ñaha-di xii-güedé.

⁸ Te yiqui cùnú cue téé-áⁿ cautùu-xi ñⁿ tnuú ñúú cǎhnú ñùu ní sahani-güedé Xítóhó Jesucristú núú cùrúxí, te diu Yaá-áⁿ cúú Xítóhó-ó ndihí-güedé, te cǎchí ñáyiú sá ñùú-áⁿ cúú-xí dàtná ñúú Sòdomá ndihí nàcióⁿ Ègíptú. ⁹ Te úní nduu dava cautùu yiqui cuñú-güedé xíaⁿ, te ñáyiú nchaa nàcióⁿ, ndihí ñáyiú nchaa ñúú, ndihí ñáyiú cǎháⁿ ndí dífⁿ ndí dífⁿ ñúú tñuhu, ndihí ñáyiú xǐndecu nchaa xichi quini-yu yiqui cùnú-güedé, te vá dǎñǎ-yu nguíndüxi. ¹⁰ Te nchaa ñáyiú-áⁿ nduu vétú iní-yu sá dúcáⁿ cùú cue téé cǎháⁿ nàcuáa cǎchí Yǎ Ndiòxí-áⁿ, te ïo cudí iní-yu, te nándi sá cuáha tǎhú tñáhǎ-yu sá cúdí iní-yu sá dúcáⁿ nǐ xihí-güedé, te ducaⁿ chi diu-güedé ní quide ïo ní ndohó-yu. ¹¹ Te sátá ná yǎhá úní nduu dava sá dúcáⁿ cùú-güedé te Yǎ Ndiòxí dandòto ñaha-gǎ xii-güedé, te ndacóo-güedé, te nchaa ñáyiú na quini sá ndótó-güedé te yùhú víhí-yu. ¹² Te ndí ndùú cue téé-áⁿ tecú dóho-güedé cǎháⁿ ñⁿ sá cǎháⁿ ndéé andiu, te cúnaha-xi xii-güedé:

—Chí táquene iha —duha cúnaha sǎ cǎháⁿ-áⁿ xii-güedé.

Te cue téé-áⁿ quíhu-güedé ñⁿ xití vícò caa-güedé andiu, te nchaa ñáyiú cùu úhú iní ñáhá xii-güedé quini ñáhǎ-yu xii-güedé caa-güedé andiu. ¹³ Te òré-áⁿ ñihí víhí tñáa ñuyúú, te úxí xichi cùu-xi ñúú núú cùndècu-güedé-áⁿ te ñⁿ xichi ñúú-áⁿ naa, te cuú úsá mǐl ñáyiú, te nchaa dava-gǎ ñáyiú cácu vǎ cùu yùhú víhí-yu, te cachí-yu sá ïo cǎhnu cuu Yǎ Ndiòxí Yaá ndécú andiu.

¹⁴Te tnúndòho-a cuu-xi tnúndòho cuu úú yáha, te vitna sa ndètu víí-nǎ tucu sáá tnúndòho cuu uní.

Espíritú cúú ùsá tùu-xi cútú néhé-xí

¹⁵Te espíritú cúú ùsá ní tiú-xi cútú néhé-xí, te òré-áⁿ ní tecú níhi ní cáháⁿ titní sá ní cáháⁿ andíu, te càchí-xi:

Nchaa sá cúú cuendá nchaa ñáyiú ñuyíú táxí tnùní-yu ní cùu ní nduu cuendá Tǎtá-ó Dútú Ndiòxí táxí tnùní-gá, Te tnàhá Yaá ní tendaha-gǎ ní sáháⁿ ñuyíú táxí tnùní-gá nchaa xǎáⁿ,

te diu-gá taxi tnùní-gá ní caa ní qufhíⁿ. Duha ní cáháⁿ nchaa sá ní cáháⁿ-áⁿ. ¹⁶Te ndí òcò cúmí cue téé sacuéhé xǎncóo núú xilé váha ní ngúíñí xítí-güedě núú Yǎ Ndiòxí, te ní nuu núú-güedě ndàa núú ñúhú te ní ngúíta-güedě chǎñùhu ñaha-güedě xii-gá, ¹⁷te càchí-güedé:

Ío ndàcáⁿ táhú-ndǐ núú yòhó Dútú Ndiòxí,

Yaá ndácú quide nchaandi túhú sá váha, te diu-ni-n ndècu-n ndéé cútñàhá ní ngáva ñuyíú, te diu-ni-n ndècu-n vitna, te diu-ni-n cùndecu-n ndéé núú cuàháⁿ núú vèxi,

te ío càhnu cuu-n te ní ngúíta-n ò-gá táxí tnùní-n.

¹⁸Te nchaa ñáyiú xǎndecu ñuyíú xǎcudééⁿ-yu núú-n,

te vitna ní sáá nduu dándohó-n-yu chi ñá túú cùu váha ín-n nǔú-yu,

te cada ndáá-n cuèchi nchaa ñáyiú sa ní xǎhí,

te ní sáá tucu nduu cuǎñaha-n sǎ ndúú táhú nchaa ñáyiú ní xinu cuechi nǔú-n ní cáháⁿ-yu tnúhu-n, ndíhi nchaa dava-gá ñáyiú cùu cuendá-n, chi ñáyiú-áⁿ néhě-yu sá yǎñùhu núú-n,

te cuèi ñáyiú cùnnu ndíhi ñáyiú ñá túú cùnnu cuǎñaha-n sǎ ndúú táhǔ-yu,

te ní sáá tucu nduu dànaa-n nchaa ñáyiú sàhni tnaha ñáyiú-xi.

Duha càchí ndí òcò cúmí cue téé sacuéhé-ǎⁿ xǎhaⁿ-güedě xii Yǎ Ndiòxí.

¹⁹Te ní xiní-í ní nacaáⁿ yuyèhe vehe Yǎ Ndiòxí andíu, te xítí vehe-gá-áⁿ ní xiní-í ndécú càjá ñúhú sǎ yódó tnùnì nàcuáa ní cundáa cada-gá sá cúú-xí ñǎyiú, te òré-áⁿ ní xiní-í ní sáá ndúté, te ní cáháⁿ ñúhu te ío dusaⁿ ní quide-xi, te níhi víhi ní tnáa, te súúní càhnu dáú ñíñí ní cuuⁿ.

Cuendá ñí ñadìhí ndíhi cuendá ñí quítí dééⁿ nání dràgón

12 Te ío víhi ní quide-xi ñí sá ní quide-xi andíu, te ní xiní-í ñí ñadìhí te dóo ñhnu-áⁿ quide-xi datná quidé-xí nǔú nchǎncanii, te ndàa núú sàhá-aⁿ quide-xi datná quidé-xí nǔú yòó, te ñùhu ñí coroná díquí-aⁿ te ndéé úxúú chódíní. ²Te ñùhu déhe-aⁿ te càna saa-aⁿ sá quidé úhú ñáhá-xí xii-aⁿ chi sa ndètu víí-nǎ cacu déhe-aⁿ. ³Te dǎtnùnì ní quide tucu-xi sá ní quide-xi andíu, te ní xiní-í ñí quítí càhnu quítí ticuehé, quítí dééⁿ nání dràgón, te ndéé úsá díquí-dí ndíhi úxí ndíqui-dí, te ñí caa coróná ñúhú ñí caa díquí-dí-áⁿ. ⁴Te quítí-áⁿ luha-ná te cuu dava nchaa chódíní dǎngòyo-dí ñuyíú ndíhi lúhmá-dí, te quítí-áⁿ ní ngúnu tnǎ-dí núú ñaha ndètu víí-nǎ cacu déhe-xi-áⁿ cuendá caxi-dí déhe-aⁿ òré cacu ní cùu. ⁵Te ñaha-áⁿ ní cacu déhe-aⁿ te téé cùu-dé, te té líhli-áⁿ ò cunuu-dě taxi tnùnì-dé nchaa ñáyiú ñuyíú, te mee Yǎ Ndiòxí ní nacuaa ñaha-gǎ xii té líhli-áⁿ cuendá cundecu ndíhi ñaha-dě xii-gá núú ndécú-gǎ táxí tnùnì-gá. ⁶Te ñadìhí-áⁿ ní xinu-aⁿ cuáháⁿ-aⁿ xítí yucu núú ní quide túha Yǎ Ndiòxí cundecu-aⁿ cuendá xǎáⁿ ñíhí-aⁿ caxi-aⁿ, te ducaⁿ ñíhí-aⁿ sá cáxí-áⁿ úxúú cièndú únídico nduu chi ducaⁿ nduu cundecu-aⁿ xǎáⁿ.

⁷Te sǎtá dúcáⁿ te andíu ní xiní-í espíritú cùnnu xinu cuechi núú Yǎ Ndiòxí nání Mìguél, ndíhi nchaa dava-gá es-

píritú cündìhi-xi, te nchaa espíritú-áⁿ nàá-xi ndìhi quiti dééⁿ nání dràgón ndìhi nchaa espíritú cündìhi-di. ⁸ Te quiti-áⁿ ñà túú ní ndàcu-di ndìhi nchaa espíritú cündìhi-di, te ñà túú ní ñihí-gá-di núú cündècu-di andiu ndìhi nchaa espíritú cündìhi-di-áⁿ. ⁹ Te cue espíritú xínú cuèchi núú Yá Ndiòxí-áⁿ ñí dánhá-á-xí quiti dééⁿ nání dràgón-áⁿ ndìhi nchaa espíritú cündìhi-di ñuyú, te quiti-áⁿ cúú-dí mèi sàcuíhná àdi sá càchí-ó cùu yucu ñávàha, te diu xíáⁿ ní dándàhú-xi ñáyiu ñihí ñuyú, te diu-ni xíáⁿ ní nduu-xi cóó ní dándàhú-xi ñáyiu ndéé sanaha.

¹⁰ Te ní tecú dóho-í ñfhi ní cáháⁿ tucu ñí sá ñí cáháⁿ andiu, te càchí-xi:

—Vitna te Yá Ndiòxí ní quide-gá ní ngúndecu ñáyiu ndìhi-gá, te ío càhnu cuu-gá, te ío tàxi tnuní-gá, te tnàhá Cristú Yáá ní tendaha Yá Ndiòxí ní quixi ñuyú-a ío tàxi tnuní-gá, te ducaⁿ chi sa ní xócuñí sàcuíhná sá sùúni nùnúu sacáⁿ cuèchi núú Tátá-ó Dütú Ndiòxí cuendá nchaa ñáyiu ndècu ndìhi-o ichi-gá, te nduu nùu ducaⁿ sàcáⁿ cuèchi-xi núú-gá cuendá-yu ni cùu. ¹¹ Dico ní ndacú-yu ní cunúu-yu núú sàcuíhná sá dúcáⁿ sàcáⁿ cuèchi cuendá-yu-áⁿ ní cùu, te ducaⁿ ní cunúu-yu sá cuendá Yáá cáá dàtná cáá ñí mbéé quiti ní dánicuehé-güedé, chi Yáá-áⁿ ñí sati ñfhi-gá te ní xíhí-gá sá cuendá-yu, te ducaⁿ ní cunuu tucú-yu sá cuendá sá sàndáá iní ñàhá-yu xii Yáá-áⁿ, te ñà túú ní yùhú-yu cuú-yu sá cuendá-gá. ¹² Te vitna ío chí cúdíí iní nchaa nchòhó espíritú xínú cuèchi núú Yá Ndiòxí, ndìhi nchaa nchòhó ñáyiu ndècu andiu, dico ñndàhú ní cuu nchaa ñáyiu xíndecu ñihí ñuyú! Chi sùúni cùdééⁿ sàcuíhná ñí ngava-xi te nándi cada ñaha-xi xíi-yu, te ducaⁿ chi cùt-nuní iní-xi sá sàcú duha-ná nduu cudíi-xi cundecu-xi —duha càchí sá ñí cáháⁿ andiu.

¹³ Te sátá ñí quee quiti dééⁿ nání dràgón-áⁿ andiu ñí ngava-di ñuyú quiti

cùu mei sàcuíhná-áⁿ, te quiti-áⁿ ñí chinchícuⁿ-di ñadìhí ñaha ní cacu déhe téé-xi-áⁿ. ¹⁴ Te ñadìhí-áⁿ ñí nduu táhú-aⁿ ní quene úú ndíxí-aⁿ, te càa datná cáá ndíxíⁿ ñíⁿ yacòlo cahnu vihi cuendá ndava-aⁿ nùhú-aⁿ yucu núú ñí cachí Yá Ndiòxí cundecu-aⁿ, te yàcáⁿ cundecu-aⁿ úni cuía dava cuendá sá vǎ ñihí ñàhá quiti dééⁿ quiti nani dragón-áⁿ te xíáⁿ ñihí-aⁿ sá cǎxí-áⁿ, te quiti-áⁿ cúú tucu-di datná ñíⁿ cóó dèéⁿ. ¹⁵ Te quiti-áⁿ ñí quene cuéhé ndute yuhu-di, te ndute ní quene yuhu-di-áⁿ ñí cuu-xi ñíⁿ yúte, te ducaⁿ ñí quide-di cuendá ndute-áⁿ cuidu-xi ñadìhí-áⁿ ní cùu. ¹⁶ Te ñuhu yìchí ní chindee-xi ñadìhí-áⁿ, chi ní ndátá te ní quee naa-ni ndute ní quene yuhu quiti-áⁿ. ¹⁷ Te sá dúcáⁿ ñí quide-xi xíáⁿ ní cudééⁿ víhí quiti-áⁿ nùú ñadìhí-áⁿ, te ní xica-di cuáháⁿ-di núú xíndecu nchaa dava-gá cue déhe ñadìhí-áⁿ cuendá nàá ndìhi ñaha-di, te ñáyiu-áⁿ cúú-yu ñáyiu tnì nchaa tnúhu càháⁿ Yá Ndiòxí, te nchìcúⁿ ñihnú-yu nchaa tnúhu sá càháⁿ váha cuendá Xítohó Jesucristú.

Cuendá úú quiti

13 Te yúhú ní ngúnu tní-í yuhu làmár, te ní xiní-í ní quene ñíⁿ quiti te ndéé úsá díquí-di te úxí ndiquí-di, te núú ñíⁿ ñíⁿ ndiquí-di-áⁿ ndécú ñíⁿ caa coroná. Te ñíⁿ ñíⁿ díquí-di-áⁿ ndèé tnúhu sá càháⁿ úhú-xi cuendá Yá Ndiòxí. ² Te quiti-áⁿ cáá-dí dàtná cáá cuíhí, te sáhá-di càa datná cáá sàhá óso, te yuhu-di càa datná cáá yùhu ndicaha. Te quiti dééⁿ nání dràgón ní sàñaha-di tnúhu ndee iní xii quiti-áⁿ cuendá taxi tnùní víhí-dí, te dràgón-áⁿ ñí sàñaha-di nùú ndécú-dí tàxi tnuní-di xii quiti ní quene xití làmár-áⁿ, te ducaⁿ ñí quide-di cuendá sá ñihí ndéé quiti-áⁿ cunuu-di. ³ Te ñíⁿ díquí quiti ní quene xití làmár-áⁿ càhú víhí càa ní nícuéhé, te sa ndètu víí-nǎ cuú-di sànuu dico ní ndúha-di, te ñihí ñuyú ñí ñihí ñáyiu tnúhu sá dúcáⁿ

nǐ cuu, te ío ní cuñúhu-yu te ní tuhá-yu quiti-áⁿ. ⁴Te nchaa ñáyiú-áⁿ nǐ cachí-yu sá ío càhnu cuu quiti déeⁿ quiti nàni dragón-áⁿ cuendá sá nǐ sáñaha-di tnúhu ndee íni sá táxi tnùnǐ quiti ní quene xití lámár-áⁿ, te ní nguíta-yu ní chiñuhú-yu quiti ní quene xití lámár-áⁿ, te càchí-yu:

—Vá yõo ìⁿ nǔtnahá ñáhá xii quiti-a, te ní vǎ yõo ìⁿ ndacu nàá ndihi ñaha xii-di —cachí-yu.

⁵Te ní níhí-di tnúhu ndee íni sá càháⁿ úhú-di Yá Ndiõxí, te cada càhnu-di mee-di, te údico úú yóo ducaⁿ nǐ níhí-di tnúhu ndee íni-áⁿ cunuu-di. ⁶Te ducaⁿ nǐ quide-di ní cáháⁿ úhú-di Yá Ndiõxí ndihi cuendá nchaa sá quidé-gǎ, te diu-ni ducaⁿ nǐ cáháⁿ úhú-di núú ndécú-gǎ, te ní cáháⁿ úhú tucu-di nchaa ñáyiú ndècu ndihi-gá andiu. ⁷Te ducaⁿ nǐ níhí-di tnúhu ndee íni sá nàá-di ndihi nchaa ñáyiú cùu cuendá Yá Ndiõxí, te ducaⁿ nàá ndihi ñaha-di xii-yu ndéé òré vá ndácú-gǎ-yu nàá ndihi ñáhá-yu xii-di, te tnàhá ní ngúndecu ndihi-di tnúhu ndee íni sá táxi tnùnǐ-di ñáyiú nchaa nà-cióⁿ, ndihi ñáyiú nchaa ñuu, ndihi nchaa ñáyiú càháⁿ ndí dífⁿ ndí dífⁿ núú tnúhu, ndihi ñáyiú xíndecu nchaa xichi. ⁸Te cue ñáyiú nihí ñuyíú nǐ cachí-yu sá ío càhnu cuu quiti-áⁿ, te ñáyiú-áⁿ cúú-yu ñáyiú ñá túú yòdo tnuní núú tütú Yaá cáá dàtná cáá ìⁿ mbéé quiti ní dancuèhé-güedé Yaá ní xíhí ní cùu te ní ndoto. Te ndéé cútñahá ní ngáva ñuyíú sa yòdo tnuní ñáyiú nanhí tǎhú, dico ñáyiú càchí sá ío càhnu cuu quiti-áⁿ ñà túú yòdo tnuní-yu núú tütú-gá.

⁹Te nchaa nchòhó ñáyiú xíndedóho chí cúndedóho váha nchaa nàcuáa cuáháⁿ tnúhu-áⁿ. ¹⁰Te nchaa ñáyiú na chíhi tnaha ñáyiú-xi vecaá te sáá nduu te quíhíⁿ-yu tnàhá-yu vecaá, te nchaa ñáyiú sàhni tnaha ñáyiú-xi ndihi yuchí te diu-ni ndihi yuchí cuú-yu tnàhá-yu, te xíáⁿ núú ío xìni ñuhu-xi sá ncháá ñáyiú

cùu cuendá Yá Ndiõxí cunduu càhnu íni-yu, te quíndáá íni ñáhá-yu xii-gá.

¹¹Te ní xiní tucu-í ingá quiti ní quene-di núú ñuhu yìchí, te ndèé úú ndiqui-di te càa datná cáá ndiqui canerú, te càháⁿ-di dàtná càháⁿ quiti déeⁿ nání dragón. ¹²Te dàtná ndécú ndihi quiti ní quene xití lámár-áⁿ tnúhu ndee íni sá táxi tnùnǐ-di ducaⁿ ndècu ndihi quiti ní quene ñuhu yìchí-áⁿ tnúhu ndee íni taxi tnùnǐ-di cada-di núú quiti ní quene xití lámár-áⁿ, te quiti ní quene ñuhu yìchí-áⁿ nǐ quide yica-di sá ncháá ñáyiú xíndecu nihí ñuyíú chiñuhú-yu quiti ní quene xití lámár-áⁿ, quiti càhú víhí ní tnahá ní nícuèhé te ní ndúha-di. ¹³Te quiti ní quene xití ñuhu yìchí-áⁿ nǐ quide-di tit-ní núú sǎ vǎ yõo tnàhí ndàcu cada, te nchaa ñáyiú ní xiní-yu sá ndéé andiu nǐ dǎngóyó-dí ñùhú ñuyíú. ¹⁴Te sá dúcáⁿ nǐ ngúndecu ndihi-di tnúhu ndee íni ní quide-di nchaa xíáⁿ ní quide-di núú quiti ní quene xití lámár-áⁿ, te sá dúcáⁿ nǐ quide-di te xíáⁿ ní dándàhú-di nchaa ñáyiú xíndecu nihí ñuyíú, te ní xáhaⁿ-di xii-yu sá ndúcú-yu ìⁿ sá cáduhá-yu nàcuáa-ni càa nacuáa-ni ndùu quiti ní quene xití lámár-áⁿ, quiti càhú víhí ní tnahá ní nícuèhé díquí-xi-áⁿ nǐ quee machití te ñá túú ní xíhí-di chí ní xíndecu-ni-di. ¹⁵Te quiti ní quene xití ñuhu yìchí ní ngúndecu ndihi tucu-di tnúhu ndee íni sá chíhí-dí íni sá nǐ cadúha-yu-áⁿ, sá nǐ natavá-yu dàtná cáá quiti ní quene xití lámár-áⁿ, te ducaⁿ nǐ quide quiti-áⁿ cuendá cáháⁿ sá nǐ cadúha-yu-áⁿ, te xíáⁿ cada-xi cuú nchaa ñáyiú ñá túú ní cuíni chíñuhu ñaha xii-di. ¹⁶Te quiti ní quene xití ñuhu-áⁿ quidé-dí sǎ ncháá ñáyiú ngúndee ìⁿ tnuní ndaha cùhá-yu àdi tneé-yu, te ducaⁿ nǐ quide-di cuèi ñáyiú cùnuu te cuèi ñáyiú ñá túú cùnuu, te cuèi ñáyiú cuica te cuèi ñáyiú ndàhú, te cuèi ñáyiú ñá túú dàná quee núú chíúⁿ pàtróoⁿ-xi, te cuèi nchaa ñáyiú dàná quee núú

chíuⁿ pàtróoⁿ-xi nchaá-yu ducaⁿ nĩ ngún-deé tnuní ñíí-yu. ¹⁷Te ní quide-dí sá ncháá ñáiyu ñá túú ndèé tnuní ñíí-xi vá cúú cuááⁿ-yu sá càchí iní-yu te ní vǎ cúú dícó-yu ñⁿ sá cuíní-yu dícó-yu, te tnuní-áⁿ cúú-xí ðùu quiti ní quene xití làmár-áⁿ àdi númerú-dí. ¹⁸Te xini ñuhu-xi sá ncháá ñáiyu ío váha cùtnuní iní-xi ío váha cuáha-yu cuendá nàcuáa quèè-xi númerú quiti-áⁿ, te númerú-áⁿ cúú-xí ñnú ciendú únídico ñnú, te cùu-xi cuendá ñⁿ ñáiyu ñuyíú.

Cuendá ñⁿ ciendú údico cúmí mĩl ñáiyu

14 Te sáta dúcáⁿ te ní xiní-í Yaa cáá dàtná cáá ñⁿ mbéé quiti ní dánícuèhé-güedé nútñí-gá ñⁿ yucu ñuú nání Sìón ndécú àndiu, te nutñí-gá ndihi ñⁿ ciendú údico cúmí mĩl ñáiyu, te tneé-yu ndèé ðùu-gá ndihi ðùu tátá-gǎ Dútú Ndióxi. ²Te ní tecú dóho-í ní quide-xi àndiu dàtná quidé-xí nǔú xíca cuèhé víhí ndùte, te quide tucu-xi datná quidé-xí òré níhi víhi caháⁿ ñúhu, te quide tucu-xi datná quidé-xí òré cuéhé víhí ñáiyu càni-yu àrpá. ³Te ní tecú dóho-í xixita yuhu sǎ xítá yùhu núú Yaa núcòo núú xilé váha, ndihi núú ndi cùmí cue quiti xínutñí-áⁿ, ndihi núú ncháa cue téé cùu sacuéhé xínucóo-áⁿ, te xixita-xi ñⁿ ndudú sáá. Te mee-ni cuè ñáiyu ñⁿ ciendú údico cúmí mĩl-áⁿ quèè díquí-yu ndudú-áⁿ, te ñáiyu-áⁿ cúú-yu ñáiyu ní dácǎcu nihnu ñaha Yaa cáá dàtná cáá ñⁿ mbéé quiti ní dánícuèhé-güedé núú ñáiyu ndècu ichi cuehé ichi duha xíndecu ñuyíú, te vá yòo ñⁿ-gǎ quèè díquí-xi ndudú sáá-ǎⁿ chi mee-ni ñáiyu ní cácu nihnu-áⁿ quèè díquí-yu. ⁴Te ñáiyu ní cácu nihnu-áⁿ cúú-yu ñáiyu ñá túú ní xíndecu ichi díí iní, te cùu-yu ñáiyu càndoo canine iní-xi, te ndèni ní cuu cuáháⁿ Yaa cáá dàtná cáá ñⁿ mbéé quiti ní nícuèhé-áⁿ, te ducaⁿ-ni ndèndaha ñàhá-yu xii-gǎ

cuáháⁿ, te ñáiyu-áⁿ ní cácu nihnú-yu núú ncháa ñáiyu ñuyíú, ñáiyu ndècu ichi cuehé ichi duha, te ñáiyu ní cácu nihnu-áⁿ cúú-yu ñáiyu díhna nuu ní nduu táhú Yǎ Ndióxi cuu cuendá-gǎ ndihi Yaa cáá dàtná cáá ñⁿ mbéé quiti ní dánícuèhé-güedé. ⁵Te cúu-yu ñáiyu ñá túú càháⁿ ní ñⁿ tnúhu ndehnde, te càndoo canine iní-yu ndècùu-yu núú núcòo Yǎ Ndióxi táxi tnuní-gǎ.

Cuendá úní cue espíritú xínú cuèchi núú Yǎ Ndióxi

⁶Te sáta dúcáⁿ te ní xiní-í ñⁿ espíritú xínú cuèchi núú Yǎ Ndióxi xícó-xí cuǎdava àndiu, te ndècu ndihi-xi tnúhu sá càháⁿ nàcuáa naníhí tàhú-ó, tnúhu sá ñà túú tnàhí ndihi nihnu te tnúhu-áⁿ danèhé espíritú-aⁿ nchaa ñáiyu ndècu ñuyíú, ñáiyu nchaa nàcióⁿ, ndihi ñáiyu nchaa ñuú, ndihi nchaa ñáiyu càháⁿ ndí dííⁿ ndí dííⁿ núú tnúhu, ndihi ñáiyu xíndecu nchaa xichi. ⁷Te níhi ní càháⁿ-xi te càchí-xi:

—Nchaa nchòhò ñáiyu ndècu ñuyíú canehe-ndo sǎ yínùhu núú Yǎ Ndióxi, te cachí-ndó sǎ ío càhnu cuu-gǎ chi sa ní sáá nduu càda ndáá-gǎ nchaa cuèchi-ndo, te chiñuhu-ndo-gǎ chi ðùu-gǎ ní cadúha-gǎ àndiu, ndihi ñuhu yichí, ndihi làmár, ndihi nchaa ndóhyo —duha càchí espíritú-áⁿ.

⁸Te nchicúⁿ tucu íngǎ espíritú xínú cuèchi núú Yǎ Ndióxi, te càchí-xi:

—Vitna ní naa ñuú Babiloniá ñuú ío cùnuu, te ducaⁿ ní naa chi cue ñáiyu ñuú-áⁿ ní quidé-yu ní xíta nihnu nchaa ñáiyu nihí ñuyíú, chi ní sanu ichi ñàhá-yu ichi cuèhé ichi duha —duha càchí espíritú-áⁿ.

⁹Te nchicúⁿ tucu íngǎ espíritú xínú cuèchi núú Yǎ Ndióxi te níhi càháⁿ-xi, te càchí-xi:

—Nchaa ñáiyu chiñuhu ñaha xii quiti ní quene xití làmár, ndihi sá ní natava ñàhá-yu nàcuáa càa-di-áⁿ, ñáiyu ní dàñá

mèe-xi ní ngúndeé tnuní ndahá-yu àdi tneé-yu, ¹⁰ ñáyi-u-áⁿ sũúni dândoho ñaha Yá Ndiõxí xíi-yu chi ío cùdéeⁿ-gã, te ducaⁿ ïo dândõho ñaha-gá xíi-yu chi daquihⁿ ñáhá-gã xíi-yu núú ñùhú núú ñùhú àzufré càyú-xi, te núú cuè espíritú xínú cuèchi núú-gã ducaⁿ dândoho ñaha-gá xíi-yu, ndihi núú Yàá cáá dàtná cáá ìⁿ mbéé quiti ní dánicuèhè-güedé. ¹¹ Te ni caa ni qufhⁿ quene ñùhmá núú dúcáⁿ cùndecú-yu ndohó-yu-áⁿ, te cuèi nduu cuèi niú ducaⁿ ndòhó-yu. Te ducaⁿ ndòho nchaa ñáyi-u chĩñuhu ñaha xii quiti ní quene xití lámár, ndihi sá ñi natava ñáhá-yu nàcuáa càa-di-áⁿ, te diu-ni ñáyi-u-áⁿ cúú-yu ñáyi-u ní ngúndeé tnuní ndaha-xi àdi tneé-xi —duha càchí espíritú-áⁿ.

¹² Te xíãⁿ xíní ñùhu-xi sá ncháá ñáyi-u cùu cuendá Yá Ndiõxí cunduu càhnu iní-yu, chi diu-ní-yu cùú-yu ñáyi-u tñi nchaa tnúhu càháⁿ-gá, te ni yùhu ni iní-yu sàndáá iní-yu Xítóhó Jesucristú.

¹³ Te sátá dúcáⁿ te ní tecú dóho-í ní cáháⁿ ìⁿ sá ñi cáháⁿ andiu, te càchí-xi:

—Chido tnùnì-n ìⁿ núú tütú nàcuáa na càháⁿ-í-a. “Není vitna ío váha táhú nchaa ñáyi-u sàndáá iní tnúhu Xítóhó Jesucristú te xihí-yu” —duha càchí sá ñi cáháⁿ-áⁿ.

Te Espíritú Yá Ndiõxí ní cáháⁿ-xi, te càchí-xi:

—Ndáá, chi ndetatú-yu chi ñá túú-gã nágá chiúⁿ ndohó-yu cadá-yu, te Yá Ndiõxí sa nàha-gá nchaa nàcuáa ndùu chiúⁿ ní quidé-yu —duha càchí Espíritú-gá.

Nchaa sá cúú núú ñùhú

¹⁴ Te sátá dúcáⁿ te dàtnùnì ní xiní-í ìⁿ vícò cuixíⁿ, te núú vícò-ãⁿ ñi xiní-í núcõo ìⁿ Yaá, te càa-gá dàtná cáá ìⁿ tée ñuyúú, te díquí-gã ñùhú ìⁿ coroná ní cuáha mee-ni dñhúⁿ cuááⁿ, te nùndaha-gá ìⁿ yuchí ndíquí te súúni déeⁿ. ¹⁵ Te ní xiní-í ìⁿ espíritú xínú cuèchi núú Yá Ndiõxí ní

quee-xi xití vehe-gá, te níhi ní cáháⁿ-xi xãhaⁿ-xi xii Yaá núcõo núú vícò-ãⁿ:

—Sa ní cuu nàquehndé-n nchàa sá ñi cuu ñuyúú ndihi yuchí ndíquí-n, chi sa ní cuu núcõo tnàha-xi —duha càchí espíritú-áⁿ xãhaⁿ-xi xii Yaá-áⁿ.

¹⁶ Te Yaá núcõo núú vícò-ãⁿ ñi dáyãha ndodo-gá yuchí ndíquí-gá núú ñuyúú ñi nataxi tnàha-gá nchaa sá ñi cuu.

¹⁷ Te ní xiní tucu-í ingá espíritú xínú cuèchi núú Yá Ndiõxí ní quee-xi xití vehe-gá sá cáá àndiu, te nùndaha-xi tnahá-xi ìⁿ yuchí ndíquí déeⁿ. ¹⁸ Te ní xiní tucu-í ní quee tucu ingá espíritú xínú cuèchi núú Yá Ndiõxí núú nùtni núú sácõdó sã ndúú táhú-gã, te ndècu ndihi-xi tnúhu ndee ìní táxí tnùnì-xi ñuhú, te espíritú-áⁿ ñihi ní cáháⁿ-xi xãhaⁿ-xi xii espíritú néhé yùchí ndíquí déeⁿ-áⁿ:

—Ngúita naquehndé-n ndihi yuchí ndíquí-n ndéhé yoho yàha stilé sá ìo ñuyúú chi sa ní cuu nàtehndé —duha càchí espíritú-áⁿ xãhaⁿ-xi xii espíritú néhé yùchí ndíquí-ãⁿ.

¹⁹ Te espíritú néhé yùchí ndíquí-ãⁿ ñi dáyãha ndodo-xi yuchí ndíquí-xi núú ñuyúú ñi nàquehndé-xi nchaa ndéhé yoho yàha stilé, te ní chihì-xi ìⁿ xichi núú ñi chihì-xi cuendá xíãⁿ quihni-xi quee ndudí-xi, te sá dúcáⁿ ñi quide-xi xíãⁿ cútnùnì iní-ó sã ìo cùdéeⁿ Yá Ndiõxí núú ñáyi-u ñuyúú. ²⁰ Te ndéhé yoho yàha stilé-ãⁿ ñi quihni-xi ìⁿ xio yuhu ñùú, te ndudí ndéhé yoho yàha stilé-ãⁿ ñi nduu-xi níñi te ní quee-xi núú quíhni ñihnu espíritú-áⁿ. Te únì cièndú mìl mètre ní xica níñi-ãⁿ, te dàtná ìⁿ mètre dava ní sáá cuehnu níñi-ãⁿ ñi xica-xi.

Úsá tnúndõho

15 Te ío vñhi ní quide-xi ìⁿ sá ñi quide-xi andiu te ní cuñúhu vñhi-í, te ní xiní-í úsá tnàhá espíritú xínú cuèchi núú Yá Ndiõxí, te ìⁿ ìⁿ cue espíritú-áⁿ ndécú ndihi-xi tnúhu ndee

iní dandòho-xi ñáyiú ñuyíú, te nà yáha nchaa tnúndòho-áⁿ, te vá cúdéeⁿ-gã Yã Ndiöxí núú-yu dândoho ñaha-gá xíí-yu.

²Te ní xiní-í ìⁿ làmár te ndute làmár-áⁿ cáá dàtná cáá vîdriú, te dácánuu-xi ndihî ñuhú, te yuhu làmár-áⁿ xînutnî nchaa ñáyiú ní ndacu ní dáquée tíhú ñáhá xii quitî ní quene xití làmár-áⁿ, te ducaⁿ ní ndacú-yu ní dáquée tíhú-yu sá ní natava ñáhá-yu nàcuáa càa-di-áⁿ, te ducaⁿ ní ndacu tucú-yu ní dáquée tíhú tucú-yu númerú-di sá cúú dàtná ðu-di, te nchaa ñáyiú-áⁿ ní nduu táhú-yu núú Yã Ndiöxí àrpá xînehé-yu cuendá caní-yu. ³Te xixitá-yu ndudú sá ní xita ndíi Moisés ndíi ní xinu cuechi núú Yã Ndiöxí ndée sanaha, te xita tucú-yu ndudú Yá cáá dàtná cáá ìⁿ mbée quitî ní dánícuéhé-güedé, te càchí-yu:

Yòhò Dútú Ndiöxí ío càhnu cuu-n, chi quide-n nchaa sá vã yòo tnàhî ndàcu cada, te cùu-n Yáá ndácú quide nchaandi túhú sá vãha,

te ío ndáá quidé-n te ío ndáá càháⁿ-n, te yîndaha-n nchaa ñáyiú nihî ñuyíú.

⁴Te nchaa ñáyiú nêhé-yu sá yîñuhu núú-n,

te nchaá-yu càchí-yu sá ío càhnu cuu-n, chi ìⁿdi díí-ni yòhò cúú-n Yáá ío váha quide ndáá,

te nchaa ñáyiú nihî ñuyíú nacaá-yu chiñuhu ñáhá-yu xii-n,

te ducaⁿ cadá-yu chi ndêhé-yu nchaa sá vãha quide-n.

Duha càchí ñáyiú-áⁿ xixitá-yu.

⁵Te sátá dúcáⁿ te ní xiní-í ní nacaáⁿ yuyêhe vehe Yá Ndiöxí andiu, te xití vehe-gá-áⁿ ndécú sã ndée tnúhu-gá.

⁶Te xití vehe-gá-áⁿ ní quee úsá tnàhâ espíritú xínú cuèchi núú-gã, te ìⁿ ìⁿ-xi ndècu ndihî-xi tnúhu ndee ìní dandòho-xi ñáyiú, te xixihnu-xi mee-ni dóó vãha, te súuní vãha càndoo, te chàhnchí, te yîdúcúⁿnuu cínchú ní cuáha

mee-ni díhúⁿ cuàáⁿ pèchú ndi úsá cue espíritú-áⁿ. ⁷Te ìⁿ quitî cúmí xînutnî núú núnñî xilé váha ní sãñaha-di ìⁿ caa sá nàhá tícúú ní cuáha mee-ni díhúⁿ cuàáⁿ xii ìⁿ ìⁿ espíritú-áⁿ, te xití nchaa tícúú-áⁿ ñúhú ìⁿ sá ñúhú te xíãⁿ cútunî sá Yã Ndiöxí dandòho-gá ñáyiú ñuyíú, te ðiu-gá cúú-gã Yáá ndécú nchaa nduu nchaa quíú. ⁸Te xití vehe-gá-áⁿ ní chítú ñúhmá, te ducaⁿ ní quide-gá cuendá cut-nunî iní ñáyiú sá ío càhnu cuu-gá táxí tnúní-gá, te vá yòo ìⁿ cuu quíhu xití vehe-gá-áⁿ ndèé ndihî ndi úsá tnúndòho cada ndi usá cue espíritú-áⁿ ñuyíú.

Tnúndòho cada-xi ñuyíú

16 Te sátá dúcáⁿ te ní tecú dóho-í níhi ní càháⁿ ìⁿ sá ní càháⁿ xití vehe Yá Ndiöxí, te xãhaⁿ-xi xii ndi usá cue espíritú-áⁿ:

—Chí cuàháⁿ coyo-ndo sã ñúhú xití nchaa tícúú nêhé-ndó-áⁿ núú ñuyíú, chi sá ñúhú-áⁿ cúú-xí tnúndòho tendaha Yá Ndiöxí sá cúú-xí nchaa ñáyiú ñuyíú — duha càchí sá càháⁿ-áⁿ.

²Te espíritú díhna ní sáháⁿ-xi ní coyo-xi sá ñúhú xití tícúú nêhé-xí-áⁿ ñuyíú, te nchaa ñáyiú ñuhu tnunî quitî ní quene xití làmár ñáyiú ní chiñuhu sá ní natava ñáhá-yu xii-di, nchaa ñáyiú-áⁿ ní quené-yu ndíhyî tēhyú te súuní dândoho ñaha-xi xíí-yu.

³Te espíritú cúú úú ní coyo-xi sá ñúhú xití tícúú nêhé-xí núú làmár, te ndute làmár-áⁿ ní nduu-xi níñî te càa-xi datná cáá níñî ñáyiú sa ní xihî, te nchaa quitî ñuhu xití làmár-áⁿ ní xihî-güedi.

⁴Te espíritú cúú únî ní coyo-xi sá ñúhú xití tícúú nêhé-xí nchaa yúte ndihî nchaa núú quenîhni ndute, te ndute nchaa yúte-áⁿ ndihî nchaa ndute quenîhni-áⁿ ní nduu-xi níñî. ⁵Te sátá dúcáⁿ te ní tecú dóho-í ní càháⁿ ìⁿ espíritú xínú cuèchi núú Yã Ndiöxí, espíritú yîndaha ndute, te xãhaⁿ-xi xii Yá Ndiöxí:

—Yòhó Dútú Ndiòxí cúú-n Yàá quidé ndáá cuítí núu duha quide-n tendaha-n tnúndòho-a, te diu-ni-n cùu-n Yaá ndécú ndéé cútñàhá ní ngáva ñuyíú, te diu-ni-n cùu-n Yaá ndécú vitna te ñá túú tñàhí cuéchi-n. ⁶Chi cue ñáyiú ñuyíú ní dácácã-yu níñí nchaa ñáyiú ní cáháⁿ tnúhu-n ndihi nchaa dava-gá ñáyiú cùu cuendá-n, te ní sahní-yu nchaa ñáyiú-áⁿ, te vitna ní dátíú-n ndüte ní nduu-xi níñí te ducaⁿ-ni càa ndute-áⁿ xíhí-yu, te ducaⁿ tàú-xi ndohó-yu cuendá sá ní sahní-yu cue ñáyiú cùu cuendá-n —duha càchí espíritú-áⁿ xáhaⁿ-xi xii-gá.

⁷Te ní tecú tucu dóho-í ní cáháⁿ ìⁿ sá ní cáháⁿ núu núnñi núu sácòdó sã ndúú tãhú Yã Ndiòxí, te xáhaⁿ-xi xii-gá:

—Ndáá sá yòhó Dútú Ndiòxí Yaá ndácú quide nchaandi túhú sá vãha dândoho-n ñáyiú nàcuáa tàú-xi cunduu —duha càchí sá càháⁿ-áⁿ xáhaⁿ-xi xii-gá.

⁸Te espíritú cúú cùmí ní coyo-xi sá ñúhú xítí tícúú néhé-xí núú nchíanchii cuendá nchíanchii-áⁿ cahmi-xi nchaa ñáyiú ñuyíú. ⁹Te nchaá-yu ní ndoho vihi-yu ní cáyú-yu, te cuéi ducaⁿ ní ndohó-yu dico ñá túú ní cuíní-yu ndixi cuéchi iní-yu cuendá nchaa sá ñà túú vãha quidé-yu, te ni ñà túú ní càchí-yu sá ïo càhnu cuu Yá Ndiòxí chi da ní cáháⁿ úhú-yu cuendá-gá, te diu-gá cúú-gã Yaá ducaⁿ ní tendaha tnúndòho-áⁿ sã cúú-xí-yu.

¹⁰Te espíritú cúú ùhúⁿ ní coyo-xi sá ñúhú xítí tícúú néhé-xí núú ndécú quítí ní quene xítí làmár-áⁿ táxí tnúní-dí, te nchaa núú táxí tnúní-dí ní cuu nee, te nchaa ñáyiú ñuyíú ndéé yàá-ná-yu nà-caxi nihnú-yu sá ndóhó-yu. ¹¹Dico ni dù-caⁿ ñá túú ní cuíní-yu dàñá-yu ni ìⁿ sá cuèhé sá dúhá quidé-yu, chi da ní cáháⁿ úhú-yu cuendá Yã Ndiòxí Yaá ndécú àndiú sá cuendá sá dándòho ñaha ndíhyi tèhyú ndéé-yu-áⁿ ndihi nchaa dava-gá sá yãha-yu.

¹²Te espíritú cúú ìñú ní coyo-xi sá ñúhú xítí tícúú néhé-xí xítí yúte càhnu nani Eúfratés, te ndute yúte-áⁿ ní yíchí cuendá yãha cue tée yìndaha ñáyiú xìndecu ndàa xio nacuáa quène nchíanchii.

¹³Te ní xiní-í ní quee ìⁿ espíritú cúndìhi yucu ñávãha yuhu quítí dééⁿ nání dràgón, te ní xiní tucu-í ní quee tucu ingá espíritú cúndìhi yucu ñávãha yuhu quítí ní quene xítí làmár, te ní xiní tucu-í ní quee tucu ingá espíritú cúndìhi yucu ñávãha yuhu tée dándahú ñáyiú càchí sá càháⁿ tnúhu Yá Ndiòxí te ñá ndáa, te ndi núní espíritú-áⁿ xìndáa-xi dàtná cáá làhvá. ¹⁴Te ndi núní espíritú-áⁿ quidé-xí sã vã yòo tñàhí ndàcu cada, te xica datacá-xi nchaa cue tée yìndaha ñaha xii ñáyiú xìndecu nihíi ñuyíú cuendá nàá-güedé mei ndúu cachí Yã Ndiòxí coo tnúndòho cahnu vihi-gá, te diu mee Yã Ndiòxí cúú-gã Yaá ïo càhnu cuu. ¹⁵Te Yaá cúú Xitohó-ó ní cachí-gá: “Cunaha-ndo chi nduu ñà túú yìhi iní-ndó quixi-í núú ndécú-ndó, te cada-í dàtná quidé ñàdúhú. Te váha tãhú nchaa nchòhó ñáyiú xìndecu túha, chi cùu-ndo datná cue ñáyiú xìndecu túha xixíhnu-ni dóó-xi cuendá sá vã cúcàhaⁿ núú-yu dàtná cúcàhaⁿ núú cuè ñáyiú ñá túú nihnu dóó-xi, te duha càháⁿ-í cuendá sá nchòhó cundecu túha-ndo òré quexio-í”, duha càchí-gá. ¹⁶Te ndi núní cue espíritú cúndìhi yucu ñávãha-áⁿ ní dátacá-xi nchaa cue tée yìndaha ñaha xii ñáyiú, te ní taxi ndecu ñaha-xi ìⁿ xichi núú nání Àrmagedón, duha nani xíáⁿ tnúhu hèbreú.

¹⁷Te espíritú cúú ùsá ní coyo-xi sá ñúhú xítí tícúú néhé-xí núú tàchí, te ní tecú dóho-í níhi ní cáháⁿ Yaá núcòo núú xilé váha xítí vehe-gá, te càchí-gá:

—Xéhé-nã cúmãní te xínu cava nchaa tnúndòho tnúhu ndàhú —duha càchí-gá.

¹⁸Te sátá dúcáⁿ te ní sáá nduté te ní cáháⁿ ñúhu, te súuní dùsaⁿ ní quide-xi,

te níhi vihi ní tnáa ñuyú, te ndéé cút-nàhá ní ngúndecu ñáyiú ñuyú te vátá ííⁿ xito-gá níhi tnáa dàtná ní quide-xi. ¹⁹ Te ñúú cáhnú ío cùnuu nani Babiloniá ní quée dava-xi ní cuu-xi úní xichi, te nchaa ñúú cáá ñihí ñuyú ní ngoyo nchaa vehe, chi Yá Ndiòxí ní ndacu iní-gá nchaa sá cuèhé sá dúhá quide nchaa ñáyiú ñúú Babiloniá-áⁿ, te ducaⁿ ní quide ñaha-gá xií-yu chi ío cùdééⁿ-gá núú-yu. ²⁰ Te nchaa tindúú ní ndónúhú-xí cuéi nchaa tindúú ñuhu yichí ndécú xití làmár. ²¹ Te ní xiní-í ní cuuⁿ ñiñi nàhnu vihi ní ngaundodo-xi cue ñáyiú ñuyú, te nchaa ñiñi-áⁿ vée-xi dàtná údico kílu, te cue ñáyiú ñuyú ní cáháⁿ úhú-yu cuèndá Yá Ndiòxí sá dúcáⁿ ní dácúúⁿ-gá ñiñi nàhnu vihi-áⁿ, chi ní cuu-xi ííⁿ tnúndòho cahnu vihi sá cúú-xí-yu.

Ñadihí ndécú ichi díí iní

17 Te núú úsá espíritú néhé tícùú-áⁿ, te ííⁿ-xi ní quixi-xi núú ndécù-í, te càchí-xi xii-í:

—Néhe ná quíhíⁿ-ó dànehé ñàhá-í xii-n nchàa tnúndòho sá ndóhó ñàdihí ñaha ndècu ichi díí iní, te ñaha-áⁿ cúnùu-aⁿ nucóo-aⁿ núú ñúhú vihi ndute. ² Te ñaha-áⁿ ndécú díí iní-aⁿ ndihi nchaa cue téé yindaha ñaha xii ñáyiú xíndecu ñihí ñuyú, te nchaa dava-gá ñáyiú ñuyú ío iní-yu nchìcúⁿ nihnú-yu quidé-yu nchaa nàcuáa quide ñaha-áⁿ — duha càchí espíritú-áⁿ.

³ Te órè ducaⁿ quide ñaha Espiritú Yá Ndiòxí xii-í nàcuáa càchí iní-xi, te ííⁿ espíritú xínú cuèchi núú-gá ndécá ñaha-xi xii-í cuáháⁿ ííⁿ xití yucu, te xití yucu-áⁿ ní xiní-í ííⁿ ñadihí yódó-áⁿ ííⁿ quiti ticuehé, te ndèé úsá díquí-di te úxí ndiqui-di, te ñihí-di ndèé tnuní-di mee-ni tnúhu sá càháⁿ úhú cuèndá Yá Ndiòxí. ⁴ Te ñadihí-áⁿ níhnú-áⁿ dóó murádú ndihi dóó tícuèhé, te mee-ni sá ní cuáha díhúⁿ cuááⁿ, ndihi yúú vâha sá nání pèrlá, ndihi nchaa dava-gá núú yúú

vâha, mee-ni nchàa xíáⁿ ní cuáha sá yíhí lôho-aⁿ, ndihi sá ñúhú dúcúⁿ-aⁿ, ndihi sá ñúhú dúcúⁿ ndáhá-áⁿ, te nundaha-aⁿ ííⁿ tícùú ní cuáha mee-ni díhúⁿ cuááⁿ te ñúhu mee-ni sá cuèhé sá dúhá, te xíáⁿ cútùnì iní-ó sá cúú-áⁿ ííⁿ ñadihí ñaha ndècu ichi cuèhé ichi duha. ⁵ Te tneé-aⁿ ndèé tnuní ííⁿ tnúhu, te càchí-xi: “Ñúú Babiloniá ñúú ío cùnuu, cada iní-ndó sá cúú-xí mèi ñadihí-a, te diu ñadihí-a cùu-aⁿ ñaha sanu ichi ñaha xii nchaa ñáyiú ñihí ñáyiú ndècu ichi díí iní, te nándi-gá nchaa sá cuèhé sá dúhá sànu ichi-aⁿ nchaa ñáyiú cadá-yu”, duha càháⁿ tnúhu ndèé tnuní tneé ñadihí-áⁿ. Te vá yó tècú tnuní ná cuèndá ducaⁿ càháⁿ tnúhu-áⁿ. ⁶ Te ní cutnùnì iní-í sá díú ñaha-áⁿ ní dácácá-áⁿ níñi ñáyiú cùu cuèndá Yá Ndiòxí ní sahi ñaha-aⁿ xí-yu, te ñáyiú ní xihí-áⁿ cúú-yu ñáyiú ní cáháⁿ vâha cuèndá Xítoho Jesucristú, te sá dúcáⁿ ní quide-aⁿ te ní nduu-aⁿ dàtná ííⁿ ñáyiú quihu. Te ío ní cuñúhu-í sá dúcáⁿ ní cuu ní xiní-í. ⁷ Te sátá dúcáⁿ te espíritú xínú cuèchi núú Yá Ndiòxí-áⁿ càchí tucu-xi xii-í:

—Vá ndèé dúcáⁿ cuñúhu-n, chi vitna na càchí tnúhu-í xii-n nàcuáa quèe-xi cuèndá quiti ndèé úsá díquí-xi ndihi úxí ndiqui-xi-áⁿ, ndihi nàcuáa quèe-xi cuèndá ñadihí ñaha yòdo ñaha xii-di-áⁿ. ⁸ Te quiti ní xiní-n-áⁿ cúú-dí ííⁿ quiti sa ní xíndecu te vitna ñá túú-gá-di ndècu, te sáá nduu te quene-di yaú cúnú víhí sá ío nèhé cáá, te dàtnùnì sáá nduu te quíhíⁿ-di núú ùhú núú ndáhú ní caa ní quíhíⁿ, te cue ñáyiú xíndecu ñuyú cuñúhu vîhí-yu quiti-áⁿ chi cùu-di ííⁿ quiti sa ní xíndecu ní cùu te sáá nduu cùndecu tucu-di, te ñáyiú ducaⁿ cuñúhu ñaha xii-di-áⁿ ñà túú yòdo tnuní-yu núú tûtú núú yódó tnuní cue ñáyiú naníhí tàhú, chi ndéé cút-nàhá vátá ngáva-gá ñuyú ducaⁿ sa yòdo tnuní cue ñáyiú naníhí tàhú.

⁹Te nchaa ñáyiú tècú tnùní xini ñuhu-xi cani váha iní-yu cuendá tnúhu-a. Te ndí úsá díquí quiti-áⁿ cada iní-ó sá cúu-xí úsá tndúú núú núcóo ñadhí-áⁿ. ¹⁰Te ndí úsá díquí quiti-áⁿ cada iní-ó sá cúu-xí úsá tnàhá cue tée yindaha ñaha xii ñáyiú, te úhúⁿ cue tée-áⁿ ñà túú-gá cúnúu-güedé vitna, te ñⁿ tée-áⁿ cúnúu-dé vitna te ingá-dé vátá sàá-gá nduu cúnúu-dé, te na sàá nduu dùcaⁿ cunuú-dé te sacú-ni nduu cunuú-dé. ¹¹Te quiti ní xindecu ni cùu te ñá túú-gá-di ndècu vitna, cùu-di datná tée cùu uná yindaha ñaha xii ñáyiú, te ñⁿ-ni cùu-di ndihi cue tée úsá yindaha ñáyiú-áⁿ, te quiti-áⁿ sàá nduu cuíta nihnu-di quíhíⁿ-di núú ùhú núú ndàhú ni caa ni quíhíⁿ.

¹²Te ndí ùxí ndiqui quiti-áⁿ cada iní-n sá cúu-xí ùxí tnàhá cue tée quindaha ñaha xii ñáyiú, dico vátá sàá-gá nduu cúnúu-güedé quindaha ñaha-güedé xii-yu. Te cue tée-áⁿ ñíhí-güedé tnúhu ndee iní taxi tnùní-güedé ndihi quiti-áⁿ, dico tnaa-ni taxi tnùní-güedé ndihi quiti-áⁿ. ¹³Te ndí ùxí cue tée-áⁿ cuu ñⁿnuu-güedé taxi tnùní-güedé, te chindee-güedé quiti-áⁿ cuendá cuu ñⁿnuu-güedé ndihi-di cuendá taxi tnùní-gá-di. ¹⁴Te cue tée-áⁿ nàá-güedé ndihi Yaá cáá dàtná cáá ñⁿ mbéé quiti ní dánícuèhé-güedé dico vá ndácú-güedé nàá-güedé ndihi-gá chi cuíta-güedé. Te ñiu-gá cúu-gá Yaá ío cúnúu taxi tnuní cuèi nchaa tée yindaha ñaha xii ñáyiú, te ducaⁿ-ni tàxi tnuní-gá cuèi nchaa dava-gá-yu. Te mee Yá Ndióxi ní cachí-gá nándi cùu nchaa ñáyiú cundecu ndihi Yaá cáá dàtná cáá ñⁿ mbéé quiti ní dánícuèhé-güedé-áⁿ, te ñiu-ni ñáyiú-áⁿ cúu-yu ñáyiú ní cáháⁿ-gá te cùu-yu ñáyiú quide ndáá ndécú ichi-gá —duha càchí espíritú xínú cuèchi núú-gá.

¹⁵Te ní cachí tucu espíritú-áⁿ xii-í:

—Ndute ñuhu núú núcóo ñadhí ñaha ndècu ichi díí iní-áⁿ, ndute-áⁿ cada iní-n sá cúu-xí ñáyiú nchaa nàcióⁿ, ndihi ñáyiú nchaa ñuú, ndihi ñáyiú xindecu nchaa xichi, ndihi ñáyiú càháⁿ ndí dííⁿ ndí dííⁿ núú tnúhu. ¹⁶Te dàtná ní cachí-í sá ndí uxí ndiqui quiti ní xini-n-áⁿ cúu-xí ùxí tnàhá cue tée quindaha ñaha xii ñáyiú, te cue tée-áⁿ cuu úhú iní-güedé ñadhí ñaha ndècu ichi díí iní-áⁿ, te ni vā cādā cuendá ñáhá-gá-güedé xii-aⁿ, te ndada ndàhú ñáhá-güedé, te dacàchi ñaha-güedé xii-aⁿ, te cahmi ñaha-güedé. ¹⁷Te mee Yá Ndióxi ducaⁿ dàcaháⁿ-gá iní cue tée-áⁿ cuendá cada-güedé nàcuáa cuini méé-gá, te xíáⁿ núu cuu ñⁿnuu-güedé cuendá cúnaha-güedé xii quiti-áⁿ cada-di núú-güedé taxi tnùní-di, te ducaⁿ-ni càda-di núú-güedé taxi tnùní-di ndéé ná sàá nduu càda Yá Ndióxi nàcuáa ní cachí-gá. ¹⁸Te ñadhí ñaha ní xini-n-áⁿ cada iní-n sá cúu-áⁿ ñuú cáhnú ñuú ío cúnúu, te ñuú-áⁿ ndécú tée ío-gá cúnúu taxi tnuní nchaa cue tée yindaha ñaha xii ñáyiú xindecu ñuyú —duha ní cachí espíritú xínú cuèchi núú Yá Ndióxi xii-í.

Ní naa ñuú Babiloniá

18 Te ducaⁿ te dàtnuní ní xini tucu-í ingá espíritú xínú cuèchi núú Yá Ndióxi, te ndéé andiu nì dátàsaⁿ-xi te ní dáyèhé-xi ñuyú, te espíritú-áⁿ ío cúnúu-xi. ²Te níhi ní cáháⁿ-xi, te càchí-xi:

—Ní sàá nduu nàa ñuú cáhnú ñuú cúnúu nani Babiloniá, te xíáⁿ-nà natacá nchaa núú espíritú cündihi yucu ñávàha cundecu-xi, te vā queé-gá-xi xíáⁿ, te ñiu-ni xíáⁿ natacá nchaa quiti ndàva núú tàchí nchaa quiti ndehe quide, quiti ñá túú tnàhá iní ñáyiú te xíáⁿ-nà cundecu-güedé. ³Te ducaⁿ chi ñáyiú ñuú-áⁿ sánú ichí-yu nchaa ñáyiú ñihí ñuyú ichi cuèhé ichi duha, te ducaⁿ-ni

xĩnchícúⁿ nihnu nchaa ñáyiú ñuyúú xĩquidé-yu, te nchaa cue téé cùnūu yĩndaha ñaha xii ñáyiú, cue téé-áⁿ cúú ñⁿnuu-güedé ndihí nchaa ñáyiú ñuú-áⁿ quidé-güedé ndihí-yu nándi sá cuèhé sá dúhá. Te nchaa ñáyiú dico nándi sá díco quèheⁿ ñáyiú ñuú-áⁿ ïo cùu cuicá-yu, te ducaⁿ quèheⁿ nchaa ñáyiú ñuú Babiloniá-áⁿ nchaa sá díco ñáyiú-áⁿ cuendá xĩaⁿ cãnehé-yu ndècú-yu ichi cuèhé ichi duha —duha càchí espíritú-áⁿ.

⁴Te sátá dúcáⁿ te ní tecú dóho-í ní cáháⁿ ñⁿ sá ní cáháⁿ andiu, te càchí-xi:

—Nchaa nchòhó ñáyiú cùu cuendá-í quee-ndo ñuú Babiloniá cuendá sá vã cùndècu-ndo tnahá-ndó ichi cuehé ichi duha dàtná ndécú ñáyiú ñuú-áⁿ, te ducaⁿ te vã quini-ndó tnúndòho tnúhu ndàhú sá quíxí cùu xii ñáyiú-áⁿ.

⁵Chi ío cuèhé cuèchi-yu ní cuu ndècu núú Yã Ndióxí, te mee-gã náhá-gã nàcuáa ndùu nchaa sá quidé-yu.

⁶Te nchòhó ñáyiú cùu cuendá-í, chí nánchòcáva dandòho-ndo ñáyiú-áⁿ dàtná quidé mèe-yu dandohó-yu cue ñáyiú, te úú xito nanchòcáva-ndo dandohó-ndó-yu, te ducaⁿ càda-ndo cuendá ío-gá ndohó-yu. ⁷Te ío quide cahnú-yu mèe-yu, te ío cùdí ñí-yu quidé-yu nchaa núú sá cuèhé sá dúhá, te sá dúcáⁿ xidó-yu quidé-yu nchaa sá cuèhé sá dúhá ñuú xĩaⁿ nchòhó ío dandòho-ndó-yu, te ducaⁿ chi ñáyiú ñuú-áⁿ sání ñí-yu, te càchí-yu: “Nchúhú cúú-ndí dàtná ñⁿ ñádhí ñá túú quèé, ñaha ío cùnūu yĩndaha ñaha xii ñáyiú. Te ducaⁿ sãtnahá-xi cùu-ndí chi nchaa-ni nduu ío váha cùu ñí-ndí ndécú-ndí, te ni vã sàá ñⁿ nduu te ndihú ñí-ndí”, duha càchí ñáyiú ñuú-áⁿ. ⁸Te sá cuendá nchaa sá quidé-yu-áⁿ ñuú xĩaⁿ ñⁿ-ni ndùu sáá tnúndòho sá cúú-xí-yu, te ío ndohó-yu chi ñuú-yu coo tnamá, te coo cuèhé cahni ñaha-xi xií-yu, te ío ndihú ñí-yu, te cáyú ñuú-yu, te ducaⁿ

ndòhó-yu chi Dútú Ndióxí ío cùnūu-gá, te díu-gá ducaⁿ dandohó ñaha-gá xií-yu —duha càchí sá ní cáháⁿ àndiu-áⁿ.

⁹Te nchaa cue téé cùnūu yĩndaha ñaha xii ñáyiú ío ndáhyú-güedé sá ndihú ñí-güedé òré ná quini-güedé quene ñúhmá cáyú ñuú cue ñáyiú Babiloniá, chi díu cue téé-áⁿ cúú-güedé cue téé cùu ñⁿnuu ndihí-yu quide-güedé nchaa núú sá cuèhé sá dúhá ndihí-yu, te ducaⁿ chi ío tnahá ñí-güedé cundecu-güedé ndihí-yu ichi díí ñí. ¹⁰Te cue téé-áⁿ xica-nã cundecu-güedé cundehe-güedé nàcuáa ndohó nchaa ñáyiú ñuú-áⁿ sã yùhú-güedé nchaa tnúndòho-áⁿ, te cachí-güedé:

—Ñdàhú nchòhó ñáyiú ñuú cáhnú ñuú cùnūu nani Babiloniá! Chi uuⁿni ní sáá nchaa tnúndòho tnúhu ndàhú sá cúú-xí-ndó —duha cachí-güedé.

¹¹Te nchaa ñáyiú dico nchaa sá nándihí ñáyiú ñuú Babiloniá tnahá-yu ío ndáhyú-yu sá ndihú ñí-yu chi vã yòo-gá cuaaⁿ nchaa sá díco-yu. ¹²Te díco-yu nchaa sá ní cuáha mee-ni díhúⁿ cuááⁿ, ndihí nchaa sá ní cuáha mee-ni díhúⁿ cuixíⁿ, te dico tucú-yu sá ní cuáha mee-ni yúú vãha yúú nání pèrlá, ndihí nchaa dava-gá sá ní cuáha dava-gá yúú vãha, te díco-yu tnahá dóó sèdá, ndihí ñíngá núú dóó vãha sá nání línú, ndihí dóó murádú, ndihí dóó tícuèhé te mee-ni dóó vãha cùu-xi, te dico tucú-yu tnahá yutnu sá sàháⁿ tnámí, te dico tucú-yu sá ní cuáha sá nání mǎrřil, te dico tucú-yu sá ní cuáha mee-ni yutnu váha sá ïo ndèyáhu, te dico tucú-yu sá ní cuáha mee-ni càá, ndihí sá ní cuáha mee-ni sã nání bròncé, ndihí sá ní cuáha mee-ni yúú vãha yúú nání mǎrmól. ¹³Te dico tucú-yu canèlá, ndihí yúcu sá sàháⁿ tnámí, ndihí dúsa sá sàháⁿ tnámí, ndihí yúcu sá nání mirrá, te dico tucú-yu ñíngá núú dúsa sá sàháⁿ tnámí nàni olivánú, te dico tucú-yu ndudí ndéhé yoho yàha stilé, ndihí acití yutnu nàni olívú, ndihí yuchi trúú váha,

te dico tucú-yu nchaa dava-gá núú tríú, te dicó-yu tnàhá mbéé, ndihi cuàyú, ndihi nchaa dava-gá quití tatá, te dico tucú-yu tnàhá carrètá, te dico tucú-yu tnàhá ñáyiú xínu cuechi, ñáyiú ñá túú tnàhí dàñá quee núú chíúⁿ pàtróóⁿ-xi. ¹⁴ Te nchaa ñáyiú dico-áⁿ cũñàhá-yu xii ñáyiú ñúú Babiloniá:

—¡Nchaa sá ío cùdǎ íní-ndó cùndecu ndihi-ndo ni cuu vá ndácú-gǎ-ndó ñihí-ndó vitna, te nchaa sá sání íní-ndó sǎ ío váha càa ndecu ndihi-ndo ndihi nchaa dava-gá sá ndécú ndihi-ndo ní ndihi nihnu-xi vitna, te ni ìⁿ nduu-gá vá ñihí-ndó ñi ìⁿ xǎⁿ cundecu ndihi-ndo! —duha cũñaha ñǎyiú-áⁿ xii-yu.

¹⁵ Te nchaa ñáyiú ní cuu cuica ní xóo dico nándi nchaa sá ní xóo dico ní queheⁿ cue ñáyiú ñúú Babiloniá, nchaa ñáyiú-áⁿ xica-ñǎ cundecú-yu cundèhé-yu sá yùhú-yu cuèndá nchaa tnúndòho sá yǎha cue ñáyiú ñúú-áⁿ, te ío ndáhyú-yu sá ndìhú íní-yu sá dúcáⁿ ndòho ñáyiú-áⁿ. ¹⁶ Te cũñaha tùcú-yu:

—¡Ndàhú nchòhò ñáyiú xǎndecu ñúú cáhnú ñúú nání Babiloniá! Chi nchòhò cúú-ndó dàtná ìⁿ ñadìhí ñaha nihnu dóo vǎha dóo muràdú, ndihi dóo tícuèhé, te mee-ni sǎ ní cuáha díhúⁿ cuàáⁿ, ndihi mee-ni sǎ ní cuáha yúú vǎha yúú nání pèrlá, ndihi sá ní cuáha dava-gá yúú vǎha sá ío vii ndǎa mee-ni nchaa xǎⁿ ní cuáha sá yǎhí lõho-aⁿ, ndihi sá ñúhú dǔcúⁿ-aⁿ, ndihi sá ñúhú dǔcúⁿ ndáhá-áⁿ. ¹⁷ ¡Te uuⁿni ní ndihi nihnu nchaandi túhú sá ndécú ndihi ñadìhí-áⁿ, te ducaⁿ sǎtnahá-xi cùu nchòhó ní cùu! —duha cũñàhá-yu xii cue ñáyiú ñúú Babiloniá.

Te nchaa cue tée dàcaca barcú ndihi nchaa cue tée tàxi tnuní bàrcú-áⁿ, ndihi nchaa ñáyiú ñúhu xití bàrcú-áⁿ, ndihi nchaa dava-gá cue tée nándi chiuⁿ quide ndecu lamár, nchaa ñáyiú-áⁿ xica cùndecú-yu ¹⁸ te quiní-yu òré quene ñúhmá cǎyú ñúú cue ñáyiú Babiloniá, te ñihi cáháⁿ-yu, te cachí-yu:

—Ni ìⁿ ñúú ñá túú nǔtnahá-xi ñúú Babiloniá —duha cáháⁿ-yu.

¹⁹ Te nchaa ñáyiú-áⁿ chidó-yu ñuhu díquǎ-yu, te ngúíta-yu ndáhí-yu sá ndìhú íní-yu, te ñihi cáháⁿ-yu, te cachí tucú-yu:

—¡Ndàhú nchòhò ñáyiú xǎndecu ñúú cáhnú ñúú nání Babiloniá! Chi ío cuica-ndo ní cùu, te diu-ndo ní quide ní cuu cuica nchaa ñáyiú ndecu ndihi barcú, te vitna uuⁿni ní naa-ndo ndihi ñúú-ndó —duha cachí-yu.

²⁰ Te nchaa nchòhò ñáyiú ndecu andiu ío chí cùdǎ íní sá dúcáⁿ dàndoho Yá Ndiòxí nchaa ñáyiú ñúú Babiloniá-áⁿ, te diu-ni ducaⁿ chí cùdǎ íní nchaa nchòhò cue tée ní cachí Xítòhó Jesu-ristú cáháⁿ tnúhu-gá, te diu-ni ducaⁿ chí cùdǎ íní nchaa nchòhò cue tée càháⁿ tnúhu Yá Ndiòxí nàcuáa dàcahu íní ñáhá-gǎ xii-ndo, te diu-ni ducaⁿ chí cùdǎ íní nchaa dava-gá nchòhò ñáyiú cùu cuendá-gá cuèndá sá dúcáⁿ dàndoho-gá nchaa ñáyiú ñúú-áⁿ. Te ducaⁿ càda ñaha-gá xii cue ñáyiú-áⁿ cuèndá nchaa sá quidé ñàhá-yu xii-ndo.

²¹ Te sátá dúcáⁿ te ní xiní-í ìⁿ espíritú xínú cuèchi núú Yá Ndiòxí, te espíritú-áⁿ ío ndee-xi te ní queheⁿ-xi ìⁿ yúú cáhnú dàtná càhnu yódó te ní dáquèe-xi xití ndute lamár, te cachí-xi:

—Dàtná ní quide-í ní dáquèe-í yúú xití ndute ducaⁿ càda-xi ñúú cáhnú ñúú Babiloniá, chí ñáyiú ñúú-áⁿ ío ndǎhi naá-yu ndihi ñúú-yu, te vá ìⁿ nduu ìⁿ quíú-gǎ quiní ñáhá ñǎyiú xii-yu. ²² Te ni ìⁿ-gá ñáyiú càni arpá, te ni ìⁿ-gá ñáyiú tǎú vílu, te ni ìⁿ-gá ñáyiú tǎú cútú, te ni ìⁿ-gá yaá vá cóo ñúú-áⁿ, te ni ìⁿ-gá cue ñáyiú xíní cada ìⁿ núú chiuⁿ vá cóo-gǎ, te ni vǎ yòo-gá canehe chiuⁿ yúú cúú yódó mulínú. ²³ Te ni ìⁿ-gá ñuhú vá cùndecu ñúú-áⁿ, te ni ìⁿ nduu-gá vá cóo víco tnándaha, te ñáyiú ñúú-áⁿ ñáyiú quide ndáhú cúú-yu ñáyiú ío-gá cuicá-yu dàcúxí ñáyiú quide ndáhú xǎndecu ñihí ñuyúú, dico nchaa-yu naá-yu

chi quide nduú-yu te ío dándahú-yu cue ñáyiú ñuyíú sǎ dúcáⁿ quidé-yu.

²⁴Te diu-ni ñuú-áⁿ ñí dácácá-yu ñíñí cue tée ní cáháⁿ tnúhu Yá Ndiöxí, te diu-ni ducaⁿ ñí quidé-yu nchaa dava-gá cue ñáyiú cùu cuendá-gá, te diu-ní-yu quide xísahni tnàha ñáyiú ñuyíú —duha cächí espíritú-áⁿ.

19 Te sátá dúcáⁿ te ní tecú dóho-í ñíhi ní cáháⁿ cuéhé víhí ñáyiú andiu, te cächí-yu:

¡Ío càhnu cuu Yá Ndiöxí!, chi diu-gá cúú-gǎ Yaá ní dácácu nihnu ñaha xii-o núú ùhú núú ndàhú, te ío cùnuu-gá, te mee-ni sǎ vǎha quide-gá,

²te mee-gǎ ío vǎha ndáá quidé-gǎ quidé ndáá-gǎ cuéchi nchaa ñáyiú, chi diu-gá ní dáquihíⁿ-gǎ ñadìhí ñaha ndècu ichi díí ñí núú ùhú núú ndàhú,

chi diu-aⁿ ní sanu ichi-aⁿ ñáyiú ñuyíú ichi cuéhé ichi duha,

te ducaⁿ ñí dáquihíⁿ ñáhá-gǎ xii-aⁿ núú ùhú núú ndàhú chi nàchinaa-gǎ sǎ ñí sahani-aⁿ cue ñáyiú ní xinu cuechi núú-gǎ.

Duha cächí-yu.

³Te cächí tucú-yu:

—¡Ío càhnu cuu Yá Ndiöxí!, chi nchaa nduu nchaa quíú ducaⁿ-ni quène ñúhmá núú ñúhú ñàha-áⁿ càyú-aⁿ —duha cächí-yu.

⁴Te ndí òcó cúmí cue tée cùu sacuéhé xíndecu-áⁿ ñí ngüíñí xítí-güedé núú Yá Ndiöxí núú núcòo-gǎ táxí tnùnì-gǎ, te tnàhá cue quitì cúmí xínutñí-áⁿ ñí ngüíñí xítí-güedè núú-gǎ, te cue tée-áⁿ cächí-güedé ndihí cue quitì-áⁿ:

—Sǎ ndáá sǎ ío càhnu cuu Yá Ndiöxí —duha cächí-güedé ndihí cue quitì-áⁿ.

⁵Te sátá dúcáⁿ te ní tecú dóho-í ní cáháⁿ ñí sǎ ní cáháⁿ mei núú nútñí xilé vǎha núcóo Yá Ndiöxí, te cächí sǎ cáháⁿ-áⁿ:

Nchaa nchòhò ñáyiú xinu cuechi núú Yá Ndiöxí, diu-ni nchòhò ñáyiú nèhe sǎ yínùhu núú-gǎ,

cáháⁿ-ndó sǎ ío càhnu cuu-gǎ cuéi cùnuu-ndo àdi ñá túú cùnuu-ndo.

Duha cächí sǎ cáháⁿ-áⁿ.

Ñí vico cùu datná vico tnàndaha

⁶Te sátá dúcáⁿ te ní tecú dóho-í ní cáháⁿ cuéhé víhí ñáyiú andiu, te òré ducaⁿ ñí cáháⁿ-yu te ní quide-xi datná quidé-xí núú xicá cuéhé víhí ndùte, te ní quide tucu-xi datná quidé-xí òré càháⁿ ñíhi víhi ñúhu, te cächí-yu:

¡Ío càhnu cuu Dútú Ndiöxí Yaá cúú Tǎtá-ó! Te ío cùnuu-gǎ táxí tnùnì-gǎ, te quide-gǎ nchaandì túhu sǎ vǎha.

⁷Te ío chí ná cùdíí ñí-ó, te chí ná cächí-ó sǎ ío càhnu cuu Yá Ndiöxí,

chi vitna ní sǎá nduu càda Yaá cáá datná cáá ñí mbéé quitì ní dánícuèhé-güedé ñí vico, te cùu-xi datná vico tnàndaha.

Te nchaa ñáyiú cùu cuendá-gǎ sa ní ndihí-yu sa ndècu túha-yu cundecú-yu vico-áⁿ, te cada ñí-ó sǎ ñáyiú-áⁿ cúú-yu datná ñí ñadìhí xíchí tnàndaha ndihí-gǎ,

⁸te ñáyiú-áⁿ ñí nduu táhú-yu cuihnú-yu dóó vǎha dóó chàhnhí sǎ ío vǎha càndoo.

Duha cächí-yu.

Te sǎ dúcáⁿ ñí nduu táhú ñáyiú cùu cuendá Yá Ndiöxí dóó vǎha ñíhnú-yu, xíáⁿ cùtnùnì ñí-ó sǎ cúú-yu ñáyiú quide ndáá núú-gǎ.

⁹Te ñí espíritú xínú cuèchi núú Yá Ndiöxí ní cachí tnúhu-xi xii-í, te cächí-xi:

—Chido tnùnì-n ñí núú tütú nàcuáa na càháⁿ-í-a: “Vǎha táhú nchaa ñáyiú ní cáháⁿ ñáhá Yáá cáá datná cáá ñí mbéé quitì ní dánícuèhé-güedé cundecú-yu vico, te vico-áⁿ cúú-xí datná vico tnàndaha cada-gǎ”, te duha chido tnùnì-n chi tnúhu-a cùu-xi tnúhu ndáá tnúhu Yá Ndiöxí —duha cächí espíritú-áⁿ.

¹⁰Te ní ngúíñí xítí-í núde espíritú-áⁿ cuèndá chiñuhu-í-xi ni cùu, te ní cachí-xi:

—Vá dúcáⁿ càda-n, chi tnàhá-í dicó xínú cuèchi-í núde Yá Ndiòxí dàtná quidé-n xínu cuechi-n núde-gá ndihi nchaa dava-gá ñáyiu ndècu ndihi-n ichi-gá, ñáyiu nchicúⁿ nihnu quide ni yuhu ni iní nchaa nàcuáa càháⁿ Xítóhó Jesucristú, te núde xíáⁿ càchí-í sá vâ dúcáⁿ càda-n, chi mee Yá Ndiòxí chiñuhu-n — duha càchí espíritú-áⁿ.

Te nchaa cue téè càháⁿ tnúhu Yá Ndiòxí càháⁿ-güedé nàcuáa ndùu tnúhu càháⁿ Xítóhó Jesucristú.

Cuèndá Yáá yódó ìⁿ cuayú cuixíⁿ

¹¹Te ní xiní-í nchí andiu, te ní xiní-í ní quee ìⁿ Yáá yódó-gá ìⁿ cuayú cuixíⁿ. Te Yáá-áⁿ nání-gá Yáá quidé ndáá cuiti, duha nani-gá. Te quide-gá nchaa sá càháⁿ-gá, te ío váha quide ndáá-gá cuèchi nchaa ñáyiu, te nchaa ñáyiu nàá ndihi ñaha xii-gá ío váha xiní-gá nàcuáa cada ñaha-gá xii-yu chi ío ndáá quidé-gá. ¹²Te tinùu-gá dáyèhé-xi dàtná dáyèhé ñuhú, te tit-ní coróná ñuhú dīquí-gá, te nèhe-gá ìⁿ sá ndèè dīu-gá, te vá yóo ìⁿ cùnnumí iní-xi nása cuáháⁿ tnúhu-áⁿ, chi ìⁿ dīi dīi-ni mee-gá náhá-gá nàcuáa càháⁿ-xi.

¹³Te Yáá-áⁿ níñn-í-gá ìⁿ dóo ní cuu mee-ni níñn-í, te Yáá-áⁿ càchí tnúhu-gá nchaa nàcuáa sàni iní Yá Ndiòxí, núde xíáⁿ nání-gá Tnúhu Yá Ndiòxí. ¹⁴Te sáta-gá nchicúⁿ nchaa espíritú xínú cuèchi núde Yá Ndiòxí, te cue espíritú-áⁿ cúu-xí dàtná sandadú, te xixihnu-xi dóo cuixíⁿ dóo váha sá cándò, te xixódó-xi cuayú cuixíⁿ. ¹⁵Te yuhu Yáá yódónùu-áⁿ quéné ìⁿ yuchí cáhnú, te ndihi yuchí-áⁿ dānicuèhé-gá nchaa ñáyiu xīndecu ñuyú, te ío dandòho ñaha-gá xii-yu, te dàtná quidé téè quihni ndéhé yoho yàha stilé ducaⁿ sātñahá-xi cada ñaha-gá xii-yu, chi ío dandòho ñaha-gá

xii-yu cuèndá sá ío cùdèéⁿ-gá. Te mee-gá ío cùnnu-gá táxi tnùní-gá, te quide-gá nchaandi túhú sá váha. ¹⁶Te sáta dóo níñn-í Yáá-áⁿ ndihi núde tícacáⁿ-gá yódó tnùní nàcuáa nani-gá, te duha càháⁿ-xi: “Tée ío cùnnu taxi tnùní ñáhá xii nchaa cue téè yīndaha ñaha xii ñáyiu ndihi nchaa dava-gá ñáyiu”, duha ndèè tnùní sáta dóo-gá-áⁿ ndihi tícacáⁿ-gá-áⁿ.

¹⁷Te dàtnùní ní xiní-í ìⁿ espíritú xínú cuèchi núde Yá Ndiòxí núnñi-xi núde nchī-canchii, te níhi ní càháⁿ-xi, te xāhaⁿ-xi xii nchaa quiti ndava núde tàchí:

—Nchaa nchòhó quiti ndàva, chí táquixi chi caxi-ndo nchaa sá ní quide túha Yá Ndiòxí, ¹⁸chi caxi-ndo cùnñi nchaa cue téè yīndaha ñaha xii ñáyiu, ndihi cuñú nchaa cue téè tàxi tnùní ñáhá xii cue sandadú, ndihi cuñú nchaa cue téè ío ññi xīndáa, ndihi cuñú nchaa cuayú, ndihi cuñú nchaa cue téè ní xódó ñaha xii-güedi, ndihi cuñú nchaa dava-gá ñáyiu, ñáyiu ñá túu tnàhí ni dāná quee núde chíúⁿ pàtróoⁿ-xi, ndihi cuñú nchaa ñáyiu ní dāná ní quee núde chíúⁿ pàtróoⁿ-xi, ndihi cuñú nchaa ñáyiu cùnnu, ndihi cuñú nchaa ñáyiu ñá túu cùnnu, te nchaa cuñú-áⁿ caxi-ndo —càchí espíritú-áⁿ xāhaⁿ-xi xii nchaa quiti-áⁿ.

¹⁹Te sáta dúcáⁿ te ní xiní tucu-í quiti ní quee xití lámár, ndihi nchaa cue téè yīndaha ñaha xii ñáyiu, ndihi nchaa cue téè cùu sandadú-güedé ní nanñi tnàhá-güedé ndihi quiti-áⁿ cuèndá cuu ìⁿnuu-güedé ndihi-di nàa-güedé ndihi Yáá yódó cuayú-áⁿ, ndihi nchaa cue espíritú cúu sandadú ndihi-gá. ²⁰Te cue espíritú cúu sandadú ndihi Yáá-áⁿ ní tnii-xi quiti-áⁿ, ndihi téè ío dāndahú ñáhá xii ñáyiu càchí sá càháⁿ tnúhu Yá Ndiòxí te ñá ndàá sá càháⁿ-dé tnúhu-gá, te diu-ni téè-áⁿ ní quide-dé titní núde sá vâ yóo tnàhí ndàcu cada núde quiti-áⁿ. Te sá dúcáⁿ ní quide téè-áⁿ xíáⁿ ní dāndahú-dé ñáyiu ní sándáa iní-yu ní queé-yu tnùní

quiti-áⁿ, te ní chiñuhú-yu sá nǐ dándácú ñàhá-yu xii-dí, te cue espíritú-áⁿ nǐ dáquëe-xi quiti-áⁿ nǔú ñuhú núú ñuhú àzufré càyú-xi, ndíhi téé ducaⁿ dándahú ñàhá xii ñáyiú-áⁿ, te xíaⁿ cuhuⁿ téé-áⁿ ndíhi quiti-áⁿ, te ío ndoho-dé ndíhi-dí. ²¹Te ndíhi yuchí cáhnú sǎ quéné yùhu Yaá yódó cuáyú-áⁿ nǐ sahní-gá nchaa dava-gá cue téé cùndíhi quiti-áⁿ, te nchaa cue quiti ndáva ní chítú xítí-güedi ní xexi-güedi cuñú nchaa cue téé-áⁿ.

Úxí ciëndú cuía

20 Te sátá dúcáⁿ te ní xiní-í ñⁿ espíritú xínú cuèchi núú Yǎ Ndiöxí ní quee-xi andiu, te nùndaha-xi ndacaá nacaá-xi yèhe ñⁿ yaú cùnú víhí nǔú cùndècu sácuihná, te nùndaha tucu-xi ñⁿ cadená cáhnú. ²Te espíritú-áⁿ nǐ tñi-xi quiti dééⁿ nání dràgón, te diu-ni quiti-áⁿ cúú-dí mèi yucu ñávàha sá nání sácuihná, te diu xǎⁿ ní nduu-xi cóo ndéé sanaha. Te espíritú-áⁿ nǐ dácútú ñàha-xi xii-dí, te ducaⁿ-ni cùndutu-dí ndéé xínu úxí ciëndú cuía. ³Te sátá nǐ dácútú ñàha espíritú-áⁿ xii-dí te ní dáquëe ñaha-xi xii-dí yaú-áⁿ chi diu yaú-áⁿ tàù-dí quée-dí cundecu-dí. Te ní nacadí-xi yuyèhe yaú-áⁿ, te ní tee-xi sèyú yuyèhe-áⁿ cuendá sá và quéné-gǎ-dí dandàhú-dí cue ñáyiú ñuyúú, te xíaⁿ cundedí nihnu-dí ndéé xínu úxí ciëndú cuía. Te sátá ná yàha úxí ciëndú cuía-áⁿ te nandáxí-dí te quene-dí yaú núú ñuhú-dí-áⁿ caca cuu tnaa-dí ñⁿ úú nduu.

⁴Te dàtnùní ní xiní-í xínutnǐ titnǐ xilé váha, te xíaⁿ xínucóo nchaa ñáyiú ní ngúndecu ndíhi tñúhu ndee ñí cada ndáá cuèchi nchaa ñáyiú, te ní xiní-í xǐndecu tñàhá cue ñáyiú ní xehndé-güedé dúcúⁿ-xi cuendá sá nǐ cáháⁿ-yu tñúhu Yǎ Ndiöxí, ndíhi cuendá sá nǐ cáháⁿ váha-yu cuendá Xítóhó Jesucristú. Te diu-ni ñáyiú-áⁿ cúú-yu ñáyiú ñá túú ní chiñuhú-yu quiti ní quene xítí làmár-áⁿ, te ní ñà túú ní chiñuhú-yu sá nǐ dándácú

ñáyiú ní natava ñàhá-yu xii-dí, te ní ñà túú ní dàñá-yu mèe-yu quée-yu tñuní quiti-áⁿ chi ní tñéé-yu te ní ndàhá-yu ñá túú ní dàñá-yu quée tñuní-dí. Te ní xiní-í ní ndoto cue ñáyiú-áⁿ cuendá tñàhá-yu cunúú-yu taxi tñuní-yu ndíhi Xítóhó Jesucristú úxí ciëndú cuía. ⁵Te dava ñáyiú ní xíhí ñá túú ní ndotó-yu, chi ndéé yàha úxí ciëndú cuía te dàtnùní ndotó-yu. Te ñáyiú ní xiní-í ní ndoto-áⁿ cúú-yu ñáyiú ní ndoto díhna nuu. ⁶Te ío váha ní tñàhá nchaa ñáyiú ní nduu táhú ní ndoto díhna nuu!, chi cue ñáyiú-áⁿ ío cùdíú-yu núú Yǎ Ndiöxí, te nchaa ñáyiú-áⁿ và quíhíⁿ-yu núú ùhú núú ndàhú, te ñáyiú-áⁿ cúú-yu dútú ndécú-yu núú Yǎ Ndiöxí ndíhi núú Xítóhó Jesucristú, te ñáyiú-áⁿ cùnúú-yu dàtná cùnù Xítóhó Jesucristú, te cunuu ndíhi ñàhá-yu xii-gá úxí ciëndú cuía.

⁷Te sátá ná yàha úxí ciëndú cuía-áⁿ te sácuihná quee-xi núú yíndedí nihnu-xi-áⁿ, ⁸te ngúfta tucu-xi dandàhú-xi nchaa ñáyiú xǐndecu nihí ñuyúú, te cuèi ñáyiú ñuú Gög, te cuèi ñáyiú ñuú Mägóg ducaⁿ quíhíⁿ-xi dandàhú ñàhá-xí xíí-yu, te datacá-xi nchaa ñáyiú cuendá nàá-yu, te cuéhé víhí-yu dàtná cuéhé ñuhu cúchí làmár. ⁹Te nchaa ñáyiú-áⁿ tñíⁿ-yu ichi quíhíⁿ-yu ñⁿ ichi sá cuàháⁿ núú cáá ñⁿ yodo cahnu vihi, te sáá-yu núú xǐndecu ñáyiú cùu cuendá Yǎ Ndiöxí, te ñáyiú-áⁿ chidòcò-yu cue ñáyiú cùu cuendá-gá-áⁿ ndíhi ñuú-yu, te ñuú-áⁿ ío cùu ñí-gá, dico mee Yǎ Ndiöxí dangòyo-gá ñuhú cahmi-gá nchaa ñáyiú ducaⁿ chidoco ñaha xii ñáyiú cùu cuendá-gá-áⁿ, te nchaa ñáyiú-áⁿ cuú. ¹⁰Te sácuihná sǎ dúcáⁿ dándahú ñàhá xii ñáyiú chidoco ñàha xii ñáyiú cùu cuendá Yǎ Ndiöxí-áⁿ dàquëe ñaha-gǎ xii-xi núú ñuhú núú ñuhú àzufré càyú-xi, te diu-ni xíaⁿ sa ñuhu quiti ní quene xítí làmár, ndíhi téé ní dándàhú ñáyiú ní xáhaⁿ-dè xíí-yu sá cáháⁿ-dé tñúhu Yǎ Ndiöxí te ñá ndàá

sá càháⁿ-dé tnúhu-gá, te xíáⁿ cuhuⁿ-xi ndoho-xi ni caa ni quíhíⁿ ndihi quití ní quene xítí làmár, ndihi tée càchí sá càháⁿ tnúhu Yá Ndiòxí te ñá ndàá sá càháⁿ-dé tnúhu-gá.

Cùndáá cuéchi ñáyiú

¹¹ Te ní xiní-í nútní ìⁿ xilé váha xilé cuixíⁿ, te núú xilé-áⁿ núcõo ìⁿ Yaá. Te ndèhe Yaá-áⁿ nì ndónúhú àndiu ndihi ñuyú-a, te ducaⁿ ní ndónúhú-xí chi vá cùndècu-gá-xi. ¹² Te sátá dúcáⁿ te ní xiní-í nchaa ñáyiú ní xíhí ní cùu, ñáyiú cùnno ndihi ñáyiú ñá túú cùnno xínutnì-yu núú Yáá núcõo núú xilé váha-áⁿ, te Yaá-áⁿ cúú-gã Yá Ndiòxí, te òré-áⁿ ní nandicá nchaa tutú núú yódó tnùnì nchaa nàcuáa ndùu sá ní quide ìⁿ ìⁿ ñáyiú-áⁿ, te ní nandicá tucu ingá tutú núú yódó tnùnì nchaa ñáyiú ní naníhí tãhú, te nchaa ñáyiú ní xíhí ní cùu xínutnì-yu núú Yá Ndiòxí cundáá cuéchi-yu, te nchaa nàcuáa ndùu nchaa cuéchi-yu yòdo tnùnì núú nchaa tutú-áⁿ ducaⁿ cùndáá. ¹³ Te nchaa ñáyiú ní xíhí xítí ndute làmár, ndihi nchaa ñáyiú ní xíhí núú ñuhu yìhí nchaa ñáyiú-áⁿ cundáá cuéchi-yu nàcuáa ní quidè-yu ìⁿ ìⁿ-yu. ¹⁴ Te vitna te vá cùú-gã ñáyiú chi ñá túú-gã tnúhu xihí, te nchaa ñáyiú ñùhu núú ñùhú núú càyú ñáyiú-áⁿ cùú-yu ñáyiú ní xíta nihnu ni caa ni quíhíⁿ. ¹⁵ Te ducaⁿ chi nchaa ñáyiú ñá túú yòdo tnùnì núú tütú núú yódó tnùnì nchaa ñáyiú naníhí tãhú ní dáquëë ñaha Yá Ndiòxí xíi-yu núú ñùhú núú càyú.

Andiu sàa ndihi ñuyú sáá

21 Te sátá dúcáⁿ te ní xiní-í andiu sàa ndihi ñuyú sáá, te andiu sá ndécú ðìhna ndihi ñuyú sà ndécú ðìhna ní ndónúhú-xí, te tnàhá làmár ní ndónúhú-xí. ² Te yúhú té Juáá ní xiní-í ñuú Jerusalén sáá ní quee-xi núú ndécú Yá Ndiòxí, te ñuú-áⁿ cúú-xí ñuú mée-gã, te ío vii càa chi càa datná cáá ìⁿ ñadìhí

xíhí tnàndaha. ³ Te ní tecú dóho-í níhi ní cáháⁿ ìⁿ sá ní cáháⁿ andiu, te càchí-xi:

—Chí cùndèdóho ìⁿ tnúhu na càháⁿ-í-a: Yá Ndiòxí ndécú ndìhi-gá cue ñáyiú vitna, te ducaⁿ-nã cundecu ndihi ñaha-gã xíi-yu, te diú-yu cùú-yu ñáyiú cùu cuendá-gá, te vá ìⁿ ndùu ìⁿ quíú-gã te ðaña ñaha-gã xíi-yu. ⁴ Te mee Yá Ndiòxí cada-gá sá ñá túú tnàhí-gá ná caní iní-yu cundecú-yu, te ní vá quíní-gá-yu tnúhu xihí, te ní vá quíní-gá-yu tnúhu ndàhyú, te ní vá quíní-gá-yu tnúhu ndìhú iní-xi, te ní vá quíní-gá-yu tnúhu cùhú, chi nchaa sá ní xiní-yu ñuyú ðìhna vá quíní-gá-yu vitna —duha càchí sá ní cáháⁿ-áⁿ.

⁵ Te Yaá núcõo núú xilé váha-áⁿ ní cachí tnúhu-gá xii-í, te càchí-gá:

—Yúhú quidè-í nàcuáa nduu saa nchaa sá cùndècu vitna. Te vitna chido tnùnì-n ìⁿ núú tütú nchaa tnúhu sá ní cáháⁿ-í-a, chi nchaa tnúhu-a cùu-xi tnúhu ndáá cuítí —duha càchí-gá.

⁶ Te dàtnùnì ní cachí tnúhu tucu-gá xii-í:

—Sa ní xínu cava nchaa chùⁿ ní sani iní-í cada-í, te diu-ni yúhú cúú-í Yaá sa ndècu ndéé cùtnàhá ní ngáva ñuyú, te diu-ni-í cundecu-í ni caa ni quíhíⁿ. Te nchaa ñáyiú cuínì tuha ñaha xii-í te cada iní-yu sá dàtná ndute cùu-xi sá cuãñaha tãhú-í xíi-yu candeca-xi iní-yu ni caa ni quíhíⁿ. ⁷ Te nchaa ñáyiú na cùndee iní yáha nándi sá ná yáha-yu sá cuendá-í, te ñáyiú-áⁿ nduu tãhú-yu cundecu váha-yu, te yúhú cuu-í Ndiòxí-yu, te ducaⁿ mée-yu cuú-yu déhe-í. ⁸ Te nchaa ñáyiú na yùhú ndoho cuendá-í quíhíⁿ-yu núú ñùhú núú càyú ndihi ñáyiú ñá túú sàndáá iní ñáhá xii-í, ndihi ñáyiú quide nándi nchaa sá cuèhé sá dúhá, ndihi ñáyiú sàhni tnaha, ndihi ñáyiú ndècu ichi ðí iní, ndihi ñáyiú quide nduu, ndihi ñáyiú chìñuhu nchaa sá càchí-yu cùu ndiòxí ní cadúha cue tée ñuyú-a, ndihi ñáyiú dàcuan-dehnde, nchaa ñáyiú ducaⁿ xíquide-áⁿ

cuíta nihnú-yu chi quíhíⁿ-yu núú ñùhú núú ñùhú azufré càyú-xi —duha ní cáháⁿ Yá Ndióxi ní cachí tnúhu-gá xii-í.

Ñúú Jerusalén sáá

⁹Te núú ùsá espíritú xínehe tícùú ñùhú tnúhu ndòho, te ìⁿ-xi ní quixi-xi te càchí-xi:

—Taquixi, te na dànehé ñàhà-í xii-n nchàa ñáyiu cùu cuendá Yaá cáá dàtná cáá ìⁿ mbéé quiti ní dánícuèhé-güedé, ñáyiu-áⁿ cada iní-n sá cúú-yu dàtná ìⁿ xíchí cuéché vitna tnándaha, te ducaⁿ càda iní-n sá cúú-yu chi cundecú-yu ndíhi-gá —duha ní cachí tnúhu espíritú-áⁿ xii-í.

¹⁰Te òré quidé ñàha espíritú Yá Ndióxi xii-í nàcuáa càchí iní-xi, te espíritú néhé tícùú-áⁿ ndécá ñàha-xi xii-í cuáaá ìⁿ tìndúú dùcúⁿ, te xiáⁿ ní dánèhé núú ñàhá-xí xii-í ñúú Jerusalén te ñúú-áⁿ ní quee-xi núú ndécú Yá Ndióxi, te ñúú-áⁿ cúú-xí ñúú méé-gá. ¹¹Te ñúú-áⁿ ìo càhnu cuu-xi chi ducaⁿ ìo càhnu cuu mee-gá, te dátasaⁿ-xi dàtná dátasaⁿ yúú vâha sá nání jâspé yúú cáá dàtná cáá vidriú sá túu ingá xio ndàa sáta-xi. ¹²Te ní càndéé yuhu ñúú-áⁿ sùúni dùcúⁿ nchaa sá ñùhú dòco, te nchíí ùxúú yuyèhe-xi, te ndí tnahá ìⁿ ìⁿ yuyèhe-áⁿ xíndecu ìⁿ caa espíritú xínú cuèchi núú Yá Ndióxi. Te ndí tnahá ìⁿ ìⁿ yuyèhe-áⁿ yódó tnùní ñúu ìⁿ caa xichi cue ñáyiu isrâél. ¹³Te úní yuyèhe-xi nchíí ndàa xio nacuaá quène nchíanchii, te úní tucu yuyèhe-xi nchíí ndàa nacuaá quée nchíanchii, te úní tucu yuyèhe-xi nchíí ndàa xio cuha nacuaá quène nchíanchii, te úní tucu yuyèhe-xi nchíí ndàa xio datni nacuaá quène tucu nchíanchii. ¹⁴Te sá ñùhú dòco-áⁿ chi ùxúú tnahá yúú cúú cìmentú-xi, te ndí tnahá ìⁿ ìⁿ yúú-áⁿ ndèé ìⁿ caa ñúu cue téé ní cáháⁿ tnúhu Yaá cáá dàtná cáá ìⁿ mbéé quiti ní dánícuèhé-güedé, te ñúu mee-gá ní táuchíúⁿ-gá ní cáháⁿ-güedé tnúhu-gá.

¹⁵Te espíritú sá càháⁿ ndíhi ñàha xii-í-áⁿ néhé-xí ìⁿ sá cání ní cuáha mee-ni dîhúⁿ cuááⁿ, te ndíhi xiáⁿ chícùhá-xi ñúú-áⁿ, ndíhi sá ñùhú dòco ñúú-áⁿ, ndíhi nchaa yuyèhe-xi. ¹⁶Te ñúú-áⁿ ìⁿ-ni nèhe-xi cuendá quèhéⁿ-xi ndíhi cuendá càni-xi, te espíritú-áⁿ ní chícùhá-xi ndíhi sá néhé-xí-áⁿ ñúú-áⁿ, te nèhe-xi ócò úú cièndú mîl mètrú sá cání te ñúu-ni ducaⁿ nèhe-xi cuendá quèhéⁿ-xi, te ñúu-ni ducaⁿ nèhe-xi sá dùcúⁿ nchaa vehe càa ñúú-áⁿ. ¹⁷Te dàtnùní ní chícùhá-xi sá ñùhú dòco ñúú-áⁿ, te xiáⁿ néhé-xí ùnídico cúmí mètrú sá dùcúⁿ, te ní chícùhá-xi dàtná chícùhá cue ñáyiu ñuyúú-a.

¹⁸Te sá ñùhú dòco-áⁿ ní cuáha mee-ni yúú vâha yúú sá nání jâspé, te nihíí ñúú-áⁿ cúú-xí mèe-ni dîhúⁿ cuááⁿ, te càa datná cáá vidriú sá ìo vâha càndoo te túu ndàa ingá xio. ¹⁹Te ndí ùxúú yúú cúú cìmentú sá ñùhú dòco-áⁿ ndèé ndí dîíⁿ núú yúú vii càa sáta-xi, te yúú dîhna ndèé mee-ni yúú vâha sá nání jâspé sáta-xi, te yúú cúú ùú ndèé tucu ingá núú yúú vâha sá nání zâfirú sáta-xi, te yúú cúú ùni ndèé tucu ingá núú yúú vâha sá nání ägatá sáta-xi, te yúú cúú cùmí ndèé ingá núú yúú vâha sá nání èsmeraldá sáta-xi. ²⁰Te yúú cúú ùhúⁿ ndèé tucu ingá núú yúú vâha sá nání ònícé sáta-xi, te yúú cúú ìñú ndèé tucu ingá núú yúú vâha sá nání còrnalíná sáta-xi, te yúú cúú ùsá ndèé tucu ingá núú yúú vâha sá nání crìsólitú sáta-xi, te yúú cúú ùná ndèé tucu ingá núú yúú vâha sá nání bèrilú sáta-xi, te yúú cúú ìⁿ ndèé tucu ingá núú yúú vâha sá nání tòpacíú sáta-xi, te yúú cúú ùxí ndèé tucu ingá núú yúú vâha sá nání crìsopásá sáta-xi, te yúú cúú ùxí ìⁿ ndèé tucu ingá núú yúú vâha sá nání jàcintú sáta-xi, te yúú cúú ùxúú ndèé tucu ingá núú yúú vâha sá nání amatístá sáta-xi. ²¹Te ndí ùxúú yuyèhe sá ñùhú dòco-áⁿ cúú-xí mèe-ni yúú vâha sá nání pèrlá, te ndúu

n̄i yúú cúú ìⁿ ìⁿ yuyehe-áⁿ. Te tnuú cáhnú ndècu xití ñúú-áⁿ cúú-xí mèe-ni díhúⁿ cuááⁿ, te càa-xi datná cáá vidriú sá t̄u ndàa ingá xio.

²²Te ní xiní-í sá ñà túú vèhe núú chíñùhu ñáyiu Dútú Ndióxi cáá ñúú-áⁿ, chi mee-ná Dútú Ndióxi Yaá quidé nchàa-ndi túhú sá vâha ndècu ñúú-áⁿ, ndihi Yaá cáá datná cáá ìⁿ mbéé quiti ní dánicuehè-güedé. ²³Te ñúú-áⁿ ñà túú-gã xíní ñùhu-xi nchíanchii dayèhé-xi, te ni yóó ñà túú-gã xíní ñùhu-xi, chi mee-ná Yá Ndióxi dáyèhé-gá ñúú-áⁿ ndihi Yaá cáá datná cáá ìⁿ mbéé quiti ní dánicuehè-güedé. ²⁴Te cue ñáyiu nchaa ñúú cáá ñùyíú, ñáyiu ní naníhí tàhú x̄ndecu ñúú-áⁿ dáyèhé-gá núú-yu, te nchaa cue téé ȳndaha ñaha xíi-yu nèhe-güedé sá ȳñùhu sá cúú-xí ñúú-áⁿ, te quide cahnu ñaha-güedé xii-gá. ²⁵Te yuyèhe ñúú-áⁿ ñà túú tnahí n̄andedí, te ñúú-áⁿ ñà túú tnahí c̄ndiquiⁿ. ²⁶Te nchaa ñáyiu nèhé-yu sá ȳñùhu sá cúú-xí ñúú-áⁿ te quide cahnú-yu Yá Ndióxi. ²⁷Te ñúú-áⁿ v̄á cúú c̄ndecu ni ìⁿ ñáyiu ndècu ichi cuehé ichi duha, te ni ìⁿ ñáyiu ndehnde, te ni ìⁿ ñáyiu quide sá ñà túú c̄u vâha iní Yá Ndióxi v̄á cúú c̄ndecú-yu ñúú-áⁿ, chi mee-ni ñáyiu naníhí tàhú ñáyiu yòdo t̄uní núú t̄utú Yaá cáá datná cáá ìⁿ mbéé quiti ní dánicuehè-güedé, mee-ni ñáyiu-áⁿ cundecú-yu ñúú-áⁿ.

22 Te sáta dúcáⁿ te diu-ni espíritú-áⁿ ní dánèhé núú ñáhá-xí xii-í yúte núú ñùhú ndüte candoo canine, te ndute-áⁿ candeca-xi iní ñáyiu ni caa ni quíhíⁿ, te ndute-áⁿ quée-xí mèi núú núc̄o Yá Ndióxi ndihi Yaá cáá datná cáá ìⁿ mbéé quiti ní dánicuehè-güedé. ²Te cuádava tnuú cáhnú yâha xití ñúú-áⁿ cáá ȳte-áⁿ, te xio xio yuhu ȳte-áⁿ níhnú ȳt̄nu cuuⁿ sávidí-xi, te sávidí nchaa yutnu-áⁿ cúú t̄ucu-xi sá cándèca iní ñáyiu ni caa ni quíhíⁿ, te nchaa yutnu-áⁿ cúúⁿ sávidí-xi úxúú xito ìⁿ

cúá chi ndi tnahá yóó cúúⁿ sávidí-xi, te nchaa ndaha-xi c̄u-xi tátna sá cúú-xí nchàa ñáyiu. ³Te v̄á yóo ìⁿ-gá cada ìⁿ sá ñà túú c̄u vâha iní Yá Ndióxi ñúú-áⁿ. Chi ñúú-áⁿ núc̄o mee Yá Ndióxi ndihi Yaá cáá datná cáá ìⁿ mbéé quiti ní dánicuehè-güedé x̄taxi t̄n̄ni-gá, te nchaa ñáyiu x̄nu cuechi núú-gã cada cahnu ñahá-yu xii-gá. ⁴Te nchaa ñáyiu-áⁿ cundehe núú-yu Dútú Ndióxi, te t̄neé-yu cundeé ñu-gá. ⁵Te ñúú-áⁿ v̄á quini-gá-yu niú, te ni v̄á cánèhe chiuⁿ-gá-yu ñuhú cutn̄ni núú-yu, te ni nchíanchii ñà túú-gã xíní ñùhu-xi dayehé ñúú-áⁿ chi mee Dútú Ndióxi dáyèhé-gá, te ni caa ni quíhíⁿ cunúú-yu cundecú-yu ñúú-áⁿ.

Sa ta c̄yatni nduu quixi tucu Xítohó Jesucristú

⁶Te sáta dúcáⁿ te ní cachí t̄núhu espíritú xínú cuèchi núú Yá Ndióxi-áⁿ xii-í: —Nchaandi túhú t̄núhu-a c̄u-xi mee-ni t̄núhu ndáá cuiti. Te Yá Ndióxi Yaá dác̄ahu iní nchaa cue téé càháⁿ t̄núhu-gá n̄acuáa càháⁿ-güedé ní tendaha-gã ìⁿ espíritú xínú cuèchi núú-gã ní quixi-xi ní dánèhé-xi nchaa ñáyiu x̄nu cuechi núú-gã nchaa n̄acuáa cada-gá, te v̄á c̄yâa-gá ducaⁿ càda-gá —duha càchí espíritú-áⁿ.

⁷Te ní càháⁿ Xítohó Jesucristú, te càchí-gá:

—Ílo nd̄hi quixi tucu-í!

’iTe ío vâha tnahá nchaa ñáyiu t̄ni nchaa t̄núhu càháⁿ Yá Ndióxi yódó t̄n̄ni núú t̄utú-a! —duha càchí-gá.

⁸Te yúhú té Juáa ní tecú dóho-í nchaa n̄acuáa ní ngódó t̄n̄ni núú t̄utú-a, te ní xiní núú-í nchaa n̄acuáa cada-xi ndéé cuèé-gá. Te sáta dúcáⁿ ní cuu te ní ngüñí x̄t̄i-í núú espíritú sá ní dánèhé núú ñáhá nchàa x̄áⁿ cuendá chíñuhu-í-xi ni c̄u. ⁹Te ní cachí-xi:

—Vá dúcáⁿ càda-n, chi yúhú dicó xínú cuèchi-í núú Yá Ndióxi datná cúú yòhó

ndihi nchaa dava-gá ñáyi ndècu ndihi-n ichi-gá càháⁿ-ndó tnùhu-gá, ndihi nchaa ñáyi tnèi nchaa tnùhu ndèé núú tütú-a, te xíáⁿ càchí-í sá vǎ dúcáⁿ càda-n, chi mee Yá Ndióxi ducaⁿ chìnùhu-n-gá —càchí espíritú-áⁿ xii-í.

¹⁰ Te ní cachí tnùhu tucu-xi xii-í, te càchí-xi:

—Vá chidáhu-n nì ìⁿ tnùhu Yá Ndióxi ndèé núú tütú-a, chi sa ní cuyatni cada-xi nchaa nàcuáa ndèé tnuní. ¹¹ Te daña sǎ ncháá ñáyi ndècu ichi cuehé ichi duha na cundecu-ní-yu ichi-áⁿ, te ducaⁿ-ni daña-n nchaa ñáyi quide nándi-gá nchaa sá cuèhé sá dúhá ná càda nahi-ní-yu nchaa sá cuèhé sá dúhá sàni iní-yu, te nchaa ñáyi quide váha te ducaⁿ-ni na càda váha-yu cundecú-yu, te nchaa ñáyi quide nchaa nacuáa cùu váha iní Yá Ndióxi te diu-ni ducaⁿ na càdá-yu cundecú-yu —duha càchí espíritú-áⁿ.

¹² Te ní cachí Xítoho Jesucristú:

—Cundedóho-n tnùhu na càháⁿ-í-a. Ío ndíhi quixi tucu-í, te canehe-í nchaa sá ndúú tǎhú ñáyi quixi, te nàcuáa ndùu chiuⁿ ní quidé-yu ìⁿ ìⁿ-yu te ducaⁿ cùnduu sá cuñaha-í nduu tǎhù-yu. ¹³ Te yúhú cùu-í Yaá sa ndècu ndéé cùtnàhá ní ngáva ñuyíú, te diu-ni-í cundecu-í ni caa ni quíhíⁿ —duha càchí-gá.

¹⁴ Te váha tǎhú nchaa ñáyi sa ní nduu ndoo ní nduu nine iní-xi, chi ñáyi-áⁿ nǐ nduu tǎhù-yu quíhu-yu xití ñuú-áⁿ, te caxí-yu sávidí yutnu nùtní-áⁿ te xíáⁿ candeca-xi iní-yu ni caa ni quíhíⁿ. ¹⁵ Te ñuú-áⁿ vǎ cùú quíhu ni ìⁿ ñáyi ndècu ichi cuehé ichi duha, ni cuè ñáyi quide nduu, te ni cuè ñáyi ndècu ichi díí iní, te ni cuè ñáyi sàhni taha ñáyi-xi, te ni cuè ñáyi chìnùhu nchaa sá nǐ cadúha cue téé ñuyíú-a càchí-yu cùu ndióxi, te ni cuè ñáyi tnàhá iní dacuandehnde, te ni ìⁿ ñáyi ducaⁿ xíquide vá ndúú tǎhù-yu quíhu-yu xití ñuú-áⁿ.

¹⁶ Te ní cáháⁿ tucu Xítoho Jesucristú, te càchí-gá:

—Yúhú Xítoho Jesucristú ní tendaha-í espíritú xínú cuèchi núu-í cuendá cachí tnùhu-xi xii-n nàcuáa ndùu tnùhu cùñaha-n xii nchaa ñáyi ndècu ndihi-n ichi-í dácuaa tnùhu-í ìⁿ ìⁿ ñuú. Te yúhú cùu-í mei ñàni tnàhá ndíi Davíí, te cada iní-n sǎ cùu-í dàtná ìⁿ chódíní quiti quène datneé —duha càchí-gá.

¹⁷ Te nchaa ñáyi cùu cuendá Xítoho Jesucristú Yaá cáá dàtná cáá ìⁿ mbéé quiti ní dánucuhé-güedé, diu-ni ñáyi-áⁿ cùu-yu ñáyi cada iní-ó sǎ cùu-yu ìⁿ ñadíhí xichí tnàndaha ndihi ñaha xii-gá, te ñáyi-áⁿ ìⁿ-ni càháⁿ-yu ndihi Espíritú Yá Ndióxi, te xǎháⁿ-yu ndihi Espíritú-gá xii nchaa dava-gá ñáyi:

—Chí táquixi —cachí-yu xǎháⁿ-yu ndihi Espíritú Yá Ndióxi.

Te nchaa ñáyi ducaⁿ ndèdóho tnùhu-áⁿ vitna, te xini ñuhu-xi ducaⁿ cáháⁿ-yu tnàhá-yu cùñàhá-yu xii nchaa dava-gá ñáyi-áⁿ, te nchaa ñáyi cuini tuha ichi-gá te na quixí-yu, te dicó ducaⁿ cùu tǎhù-yu sá cándèca iní-yu ni caa ni quíhíⁿ.

¹⁸ Te nchaa nchòhó ñáyi ndèdóho nchaa nàcuáa càháⁿ tnùhu Yá Ndióxi ndèé núú tütú-a càháⁿ-í dóho-ndo. Te núu ìⁿ ñáyi na còdo-gá tnùhu chido tnùn-í-yu núú tütú-a, te Yá Ndióxi ío dandòho ñaha-gá xii-yu chi yáha-yu nchaa tnúndòho yodo tnuní núú tütú-a te núu ducaⁿ na càdá-yu. ¹⁹ Te núu ìⁿ ñáyi na chidáhu dava tnùhu Yá Ndióxi ndèé núú tütú-a te ñáyi-áⁿ vǎ ndúú tǎhù-yu cundecú-yu ñuú-gá, te ni vǎ ndúú tǎhù-yu sá cándèca iní-yu ni caa ni quíhíⁿ dàtná yódó tnùn-í núú tütú-a.

²⁰ Te Xítoho Jesucristú Yaá càháⁿ sá ncháá tnùhu-a cùu-xi tnùhu ndáá ní cáháⁿ-gá ní tecú dóho-í, te càchí-gá:

—Ndáá sá ío ndíhi quixi tucu-í —duha càchí-gá.

Te yúhú ní xáhaⁿ-í xii-gá:

—Ducaⁿ na cùnduu, taquìxi yohó Xítohó Jesucristú —duha ní xáhaⁿ-í xii-gá.

²¹Te Xítohó Jesucristú ío na chìndee chítúu ñaha-gă xii-ndo nchàa-ndo. Te

ducaⁿ na cùnduu. Te ío chí cádá ndèe iní-nă vitna.